Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
13 11
25

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

28!4.2.

Digitized by Google

Digitized by Google

DOCTORIS
ALPHONSI
DE OLEA
TRACTATVS
DE CESSIONE,
IVRIVM, ET ACTIONVM.

DOCTORIS ALPHONSI DE OLEA

PRIMARII IVRIS PONTIFICII ANTECESSORIS
IN CELEBRI VALLISOLETI ACADEMIA,
Et in eiuſdem Ciuitatis Regia Cancellaria Cauſarum Patroni.

TRACTATVS DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

THEORICIS APPRIME VTILIS. PRACTICIS PERQVAM NECESSARIVS.

IN QVO
SVB HIS TITVLIS.

De modo, & titulo ceſſionis, & actionis.
De eo, qui actioni cedere poteſt.
De actionibus, & iuribus, quæ cedi poſſunt.
De translatione actionis de vna in aliam perſonam, abſque ceſſione.
De coacta ceſſione iurium, & actionum.
De actionibus, & iuribus ceſſionarij, & exceptionibus, quibus repellitur.
De mutua obligatione inter cedentem, & ceſſionarium.
De nullitate, & reuocabilitate ceſſionis iurium.

Tota materia, & aliæ plures difficultates explicantur.

Cum ſuis Indicibus.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO
D. FRANCISCO ANTONIO
DIEZ DE CABRERA.

SOC. IESV BIBL. SEC. COLL. ROM. IHS

ROMAE, Sumptibus Ioſephi Corbi. MDCLVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

DOCTORIS ALPHONSI DE OLEA

PRIMARII IVRIS PONTIFICII ANTECESSORIS
IN CELEBRI VALLISOLETI ACADEMIA,
Et in eiuſdem Ciuitatis Regia Cancellaria Cauſarum Patroni.

TRACTATVS DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

THEORICIS APPRIME VTILIS. PRACTICIS PERQVAM NECESSARIVS.

IN QVO
SVB HIS TITVLIS.

De modo, & titulo ceſſionis, & actionis.
De eo, qui actioni cedere poteſt.
De actionibus, & iuribus, quæ cedi poſſunt.
De translatione actionis de vna in aliam perſonam, abſque ceſſione.
De coacta ceſſione iurium, & actionum.
De actionibus, & iuribus ceſſionarij, & exceptionibus, quibus repellitur.
De mutua obligatione inter cedentem, & ceſſionarium.
De nullitate, & reuocabilitate ceſſionis iurium.

Tota materia, & aliæ plures difficultates explicantur.

Cum ſuis Indicibus.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO
D. FRANCISCO ANTONIO
DIEZ DE CABRERA.

SOC·IESV·BIBL·SEC·COLL·ROM.

ROMAE, Sumptibus Ioſephi Corbi. MDCLVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO DOMINO

D. FRANCISCO ANTONIO DIEZ DE CABRERA

Regiæ Maieſtatis Catholicæ in Suprema S. Generali Inquiſitione Hiſpaniæ à Conſilijs, Archidiacono, & Canonicò Compoſtellano.

IOSEPH CORBI BIBLIOPOLA.

QVID dulcius ex Hiſpania in Italiam transferam, quàm OLEAM non palato, ſed ingenio optabilem, non menſis pretioſam, at mentibus; non voluptati conuiuantium natam, ſed viuentium vtilitati deſtinatam? habent hoc res eximiæ, vt paterno ſolo, tanquam vulgari neglecto, peregrinum & exterum ament, ac ſi ſuis dotibus ambitioſæ, non vni tantùm populo, ſed gentibus exteris, remotique Orbis aſpectui, ſui pompam exhibere affectent. Satis ſuperque ſuæ eruditionis lumine literas illuſtrauit Hiſpanicas, clariſſimi vir nominis ALPHONSVS DE OLEA, ſuoque

de Iuris Ceſsione Tractatu, non tam Hiſpaniam do-ctrina, quàm orbem fama occupauit. Quid igitur mi-rum, ſi Regni quamuis maximi fines dedignatus, Italiam properare affectet, & Romani nominis am-bitioſus, Romana ambiat Ciuitate donari? vt autem nobiliſsima huius OLEÆ translatio, nec ſibi, nec po-pulis, gloriam fœcunditatis deperdat, ſuus Sol illi quæ-rendus erat, cuius patrocinium ſplendidum ſortire-tur. Vbi autem illuſtrior & benignior Sol illi affulgere poterat, quàm Tua in Die, Illuſtriſs. DIEZ? cuiuſnam ſecurius patrocinium affectet, & ſperet OLEA hæc, quàm Tuæ Palladis? Hiſpanus Hiſpanum amabit, & ſapien-tiſsimus in Academijs Vir, ſapientiſsimum æquè in au-lis Virum, peramãter amplectetur. Profectò quæ ma-ior peregrinanti huic OLEÆ fælicitas accedat, quàm itineris ſui Ducem illum habere, quem populi, vrbeſ-que, Reges, Regnaque, difficillimis in cauſis pertra-ctandis, Ducem habere gloriantur? Hiſpanis in cam-pis OLEAM hanc effloruiſſe, expectantibus populis, vbe-rem fructuum meſſem porrigentem, ingens ſanè AL-PHONSI decus videatur, non minus tamen eidem fue-rit, Romano translatam in ſolo, Tuo excipi patroci-nio, cuius fauorem fælicitas ipſa expoſceret, ſi indi-geret. Quàntum Roma debet Hiſpaniæ, quæ præſen-tem OLEAM donat, viuentemque DIEZ tantæ Vrbi largitur! Quantùm Romæ debet Hiſpania, cui viua-ciorem reddit è Typis OLEAM; cui ſeruat DIEZ, nun-

quam

quam ſama moriturum. Habet in vtroque tùm Hiſpania, tùm Roma, quod diligat, quod admiretur: vltrò tamen tibi gloriæ palmam cedit ALPHONSVS; non enim meritis extinctis, ſcriptiſque laboribus, vt ille, ſed viuis moribus, & ſpirantibus operibus, Romanæ Aulæ admirationes occupas, & exhauris: nō vt ille vnico de Iuris Ceſsione Tractatu, vtilitati legentium conſulis, ſed plena in Te ipſo doctrinarū omnium fouens æraria, voce, ſcripto, omnibus, & de omnibus, conſilia admiranda largiris, vt profectò habeat in Te Roma eruditam Pharum vnde lux conſilij porrigitur in fluctibus, & in negotiorum iactatione, ſecura ad portum via promittitur. Quæ igitur ALPHONSI fortuna, vt ſuam videat OLEAM, tam ſplendido Sole aſpectam, tam benigno Fauonio expoſitam? Quod ſi Romana Maieſtas, Magnum OLEÆ honorem præbuit, minoribus triumphis ouantes ex ea coronando, quæ Tua Franciſce gloria, vt alios coronantem OLEAM, Tui Patrocinij vmbra corones? Exere igitur frondem, frontemque tuam clariſsime OLEA, nec lucem Romanam timeas, quæ, ſplendido clariſsimum patrocinio, diem habes in DIEZ. Dabit iſte Tuo nomini lumen ſuum, Tuamque OLEAM, ſua lauro coronabit.

Plinius lib. 15. cap. 4.

AVCTOR AD LECTOREM.

CENSVRAE tuæ ſubijcio Tractatum hunc de Ceſsione iurium, & actionum, inter Theoricæ, & Practicæ Iuriſprudentiæ vigilias elaboratum. In quo non voluminis pompæ, ſed breuitati ſtudui. Nulla in eo extra tractationem excurrit quæſtio; omneſque intra argumenta ſua diſceptantur. In allegationibus veraciſsimum me inuenies: & ſine moleſtia copioſum; tranſcribere namque Doctores, quos alij referunt, onerare magis eſt, quàm exornare. Non dubito quin in alijs defecerim, ſed quaſi velamẽtum erit, ſubtilitas, nouitas & difficultas materiæ. parce & vale.

DE mandato Reuerendiſſimi Domini Patris Raymundi Capiſucchi Sac. Apoſtolici Palatij Magiſtri vidi, & diligenter perlegi Librum impreſſum Valliſoleti Anno 1652. Doctiſſimi, & Eruditiſſimi Doctoris Don Alphonſi de Olea, cui titulus eſt *Tractatus de Ceſsione Iurium, & Actionum*, & non ſolum in eo nihil offendi, quod Ortodoxæ fidei, pietati Chriſtianæ, aut bonis moribus repugnet, ſed totius iſtius Materiæ quæſtiones neruosè, & ſumma doctrina reſolutas ſum admiratus, eaſque vſui forenſi maximam vtilitatem afferre poſſe, ſi iterum prælo recudantur, cenſeo ſi illi eodem Reuerendiſſimo D. meo videbitur.

Nicolaus Tinctolus Sacri Concilij Aulæ Aduocatus.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſimo P. Sac. Apoſt. Palatij Magiſtro.

M. A. Oddus Epiſc. Hierap. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capiſuccus Sac. Pal. Apoſtol. Mag. Ordinis Prædicatorum.

SVMMARIVM TITVLORVM, ET QVAESTIONVM HVIVS TRACTATVS.

TITVLVS I.

Ceſſio actionis quid ſit? Qualiter fiat: & quo titulo?

QVAEST. I. Ceſſionis acceptio in iure multiplex. Et de eius vera diffinitione. Vbi obiter nonnulla non inutilia diſceptantur.

Q. II. Cedere, renunciare, mandare actionem, in quibus differant? Et quid interſit inter ceſſionem, & delegationem? Vtiliſſima diſputatio, & ad tractatus noſtri cognitionem apprimè neceſſaria.

Q. III. De diuiſione ceſſionum, & quando ceſſio cedentis, vel ceſſionarij commodū reſpiciat; vel in vtriuſque gratiam celebretur? Examinatur celebris doctrina Bart. *in l.2.§.1.D.de pactis*, aliaque ſcitu non indigna.

Q. IV. Ceſſionis inſtrumentum an debeat expreſsè continere titulum ceſſionis? Et ex quibus titulis, cauſisvè ceſſio fieri poſſit. Vbi varia de obligationibus ſine cauſa, tam de iure cōmuni, quam de Regio.

Q. VI Promiſſio de cedendo an ceſſio ſit, & eius effectum habeat. Expenduntur doctrinæ D. Ioan. à Caſtillo *tomo 5. cont. cap. 67. num. 44. & 48. & cap. 76. per totum*. Simulque explicatur, quando debitor teneatur deferre debitum, vel ceſſionem ad domum creditoris?

TITVLVS II.

Quis cedere poſſit actiones: & in quem rectè transferantur.

Q. I. Minor, vel Eccleſia, quibus immobilia ſine decreto alienare non licet, an actiones ſuas ſine decreto cedere valeāt. Et quid ſi actio alternatiua competat ad rem immobilem, vel quantitatem? vtilis, & diligens diſputatio.

Q. II. Minor, vel Eccleſia, qui ſine ſolemnitatibus cedere non poſſunt, an in ipſo acquiſitionis actu, poſſint iura ſibi donata retrocedere. Ad intellectum, *l.1.§. fin. cum l. ſequenti, D. de rebus eorum.*

III. Debitor an in creditorum præiudicium poſſit cedere, vel renunciare legatum, vel hæreditatem, aliudvè ius? & an ex ipſa ceſſione hæreditatis inducatur aditio? Vtilis, iniucunda diſceptatio.

Q. IV. Ceſſio potentiori facta non valet: & quis potentior dicatur? Et de ceſſionibus ſcholaribus factis. Illuſtratur nouiter *l.1. & 2. C. nè liceat potentiorib.* & Edictum Prætoris, de quo *in l.1. D. de alienat. iudicij mutandi cauſſa fact.*

Q. V. Pœnæ cedentium in potentiores, an locum habeant, ſi ceſſio ex aliqua cauſa ſit nulla? Varijs agitur, quando ex actu nullo incurrat quis pœnam.

Q. VI. Tutori, & curatori, an actio cedi poſſit contra minorem? Et an filius familias, vel pater actiones aduentitias cedere valeant? Et de legitimatione perſone filij, vel parentis circa exercitium actionum in iudicio. Illuſtrantur text. *in authent. minoris debitor, C. qui dare tutores, & l. cum non ſolum in fine, & §. vbi autem, C. de bonis quæ liberis.*

TITVLVS III.

Quæ actiones, & iura cedi poſſint, vel non?

Q. I. Iura perſonalia ceſſibilia non eſſe oſtenditur. Vbi de actione directa, vſufructu, vſu, habitatione, priuilegio, facultate eligendi, & nominandi, & alijs concernentibus perſonam. Vbi varia, & difficilia iura expendūtur, & explicātur.

Q. II. Retractus ſanguinis an cedi poſſit? Et quid de prælationis iure competenti domino directi dominij, ſocio, vel cohæredi: & de retractu conuentionali. Vtilis, & practicabilis diſceptatio.

Q. III. Ius primogenituræ, & Maioratus, an ſit ceſſibile? Et quid de Regno, Ducatu, vel Marchionatu: & an cedens poſt ceſſionem retineat nomen Ducis, vel Marchionis? Vbi varia de honoribus debitis in memoriam priſtinæ dignitatis.

Q. IV. Maioratus poſſeſſor ſi cedat Maioratum in fauorem fœminæ, ſi poſt ceſſionem naſcatur maſculus, & poſt mortem cedentis concurrant, quis erit potior? Et an proximitas, vel qualitas debeat attendi tempore ceſſionis: ita vt quę poſt

cam

cam ſupervenit, non attendatur. Vtilis, & ardua diſputatio.

Q. V. Societatis ius an cedi poſſit extraneo? Et an vbi ceſſio admittitur, ſocietas duret per vitam cedentis, vel ceſſionarij. Explicatur, & conciliatur, *l. neceſſario 8. §. fin. D. de peric. & commod. rei venditæ, cum l. ſi vſusfructus 4. D. de nouation. & deleg.*

Q. VI. Operas, & ſeruitia, quæ mihi famulus, vel alter præſtare tenetur, an alij cedere poſſim? Et an ius vaſſallagij? Et de diſcrimine inter operas officiales, & artificiales? Intelligitur tex. difficilis *in l. pro hærede, §. ſi quid tamen, D. de acquir. hæred. l. ſi non ſortem, §. ſi libertus, D. de condict. in debiti, l. ſi ſeruus 10. §. 1. D. de operis libertorum.*

Q. VII. Ius repetendi dotem competens mulieri ſoluto matrimonio, vel ob vergenti ius viri ad inopiam, an cedi poſſit? Vbi nonnulla ad ornatum *l. ſi conſtante, D. ſolut. matrim. & l. 29. tit. 11. p. 3.*

Q. VIII. Actio omnis tranſmiſſibilis ad hæredes, an ſit ceſſibilis, & è contra. Et de naturali obligatione, & officio iudicis. Interpretatur, & illuſtratur text. difficilis *in l. mulier 59. § ſi ex aſſe, de iure dotium.*

Q. IX. Actiones paſſiuæ, an cedi poſſint, vel tranſeant in ſingulares ſucceſſores? Nonnullis diſtinctis caſibus, magis quã hactenus explicatur.

Q. X. Iura futura, & quæ in potentia, & ſpe conſiſtunt, an cedi poſſint, vel comprehendantur in ceſſione iurium, & actionum? Accuratè, & diſtinctè explicatur.

Q. XI. Actiones in iudicium deductæ, & iura ſuper quibus lis pendet, an cedi poſſint? Et de inſtantia litis. Et an actio litigioſa aduocato, vel procuratori rectè cedatur. Et de prohibitione pacti de quota litis inter clientulum, & aduocatum.

Q. XII. Nomen debitoris, vel cenſus, an poſſit pro parte, vel in partes cedi, renuente debitore ceſſo?

MISCELLANEA.

Miſcellanea, & remiſſio aliquorum iurium, quæ cedi poſſunt, vel non.

TITVLVS IV.

In quibus caſibus de vna in aliam perſonam transferatur actio ſine ceſſione.

Q. I. Soluens creditori, quando in eius iura perſonalia, & hypothecaria ſuccedat, etiam nulla interueniente ceſſione? Subingreſſionis materia diſtinctis regulis explanatur.

Q. II. Emptor pignoris an ſuccedat in ius creditoris ſua pecunia dimiſſi, abſque vlla ceſſione. Et an moleſtari poſſit per alios creditores hypothecarios poſteriores, vel anteriores? Interpretatur difficilis text. *in l. Ariſto. D. quæ res pignori.*

Q. III. Creditor an pro ſuo intereſſe poſſit vti ſine ceſſione, remedijs, iuribus, & exceptionibus, debitori ſuo competentibus. Diſputatio non vulgaris, in qua plura in foro vtilia enarrantur.

Q. IV. Creditori an poſſit conuenire debitorem debitoris ſui, abſque ceſſione? Vbi varia iura explicantur, & interpretum placita recenſentur.

Q. V. Legata teſtamento relicta vbi diminuenda veniunt, quia hæreditas ſoluendo non eſt, ſi hæres aliquibus legatarijs integrè ſoluat, an collegatarij aduerſus eos agere poſſint, & partem condicere ſine ceſſione: an verò hæres debeat illis cedere condictionem indebiti? Vbi varia, & difficilia iura veram accipiunt interpretationem.

Q. VI. Hæredum vnus, an poſſit inſolidum conueniri, vel agere abſque aliorum cohæredum ceſſione? Et quando locum habeat exceptio iuris tertij? Interpretatur text. *in l. ſeruo legato 72. §. ſi teſtator, D. de legat. 1. l. cum ab vno 53. D. de leg. 2.*

Q. VII. Vendita, & alienata re, an tranſeant in emptorem, abſque ceſſione, actiones omnes, & iura, venditori competentia, ratione illius rei; an verò ſpecialis actionum ceſſio ſit neceſſaria? Variæ expenduntur leges, ſed præcipuè explicantur *l. in vendendo 66. D. de contrahenda emptione, l. ſi quis totam 82. D. de acquir. hæredit. l. Papinianus 43. D. ad S. C. Trebellian.*

Q. VIII. Mulier an poſſit ſoluto matrimonio executiuè agere ſine ceſſione, hæredum mariti, pro medietate lucrorum; vel exigere dotem marito non ſolutam? Et an ſocio ex contractu alterius ſocij, actiones, iura, & debitorum nomina communicentur, abſque ceſſione?

Q. IX. Ex contractu procuratoris, vel inſtitoris noſtri, vel obligatione inter a-

Digitized by Google

ad noſtrum commodum inita, an nobis competat actio ſine ceſſione? Interpretantur, & conciliantur, *l. ſi eum vendere, D. de pignor. actione cum l. a creditore, D. de diſtract. pignor. & l. eleganter: §. ſi vendiderit, D. de pign. action. cum l. creditor 42. D. eod. tit.*

MISCELLANEA.

Miſcellanea caſuum, in quibus actio de vna in aliam perſonam transfertur ſine ceſſione? Interpretantur, & conciliantur *l. ſi heres pecuniam 73. D. S. C. Trebel.* cum *l. ſi heres pecuniam à debitore 21. l. ſi poſt 22. D. de conſt. pecunia.*

TITVLVS V.

Quando, & qualiter compellatur quis cedere iura, & actiones ſuas, eaſque cedendo liberetur?

Q. I. Soluens creditori, an eum compellere poſſit, vt iura, & actiones ſuas cedat. Vbi de extraneo, debitore, correo, fideiuſſore, tertio hypothecæ poſſeſſore, debitoris creditore, cõpoſſeſſore, & confideiuſſore ſoluentibus:

Q. II. Creditor, quas actiones, & an contra ſe cedere teneatur correo, fideiuſſori, tertio hypothecæ poſſeſſori, poſteriori creditori, confideiuſſori, vel compoſſeſſori ſoluentibus: & quando cedẽdarum exceptione repellatur? Intelligitur text. *in l. ſi ſtipulatus 15. §. 1. D. de fideiuſſor.* reiectis interpretationibus *Iacob. Cuiacij, Ant. Fabri, Schiſordeg.* & aliorum.

Q. III. Continuata tractatio de exceptione cedendarum, & eius vi: & an poſt ſententiam eiuſque executioni opponi poſſit: & ex quibus clauſulis renunciata videatur; & an procurator ſimpliciter ad fideiubendum conſtitutus poſſit beneficio cedendarum renunciare?

Q. IV. Correo debendi, fideiuſſori, tertio poſſeſſori, vel extraneo ſoluentibus, an neceſſario incontinenti ceſſio fieri debeat per creditorem? & an eis, ſi ceſſionem non habuerint, aliquo iuris remedio ſuccurratur? Ad ornatum *l. Modeſtinus 76. D. de ſolut.* explicatur difficilis tex. *in l. ſi minores 25. D. de adminiſtr. tutor. l. cum poſſeſſor, de cenſibus, l. Papinianus, D. mandati, cum alijs.*

Q. V. Fideiuſſor, correus, vel tertius poſſeſſor, qui condemnati ſoluerunt, an poſſint ceſſis ſibi iuribus, in eodem iudicio principalem debitorem, confideiuſſores, correos, vel compoſſeſſores cõuenire: & an inſolidum, vel pro rata agere debeant, tàm pro ſorte, quam pro expenſis?

Q. VI. Alter ex duobus reis condemnatis inſolidum ex delicto, ſi ſoluat, an rectè deſideret iurium ceſſionem contra alterum correum, & ſocium delicti: & an in delictis ceſſioni actionum ſit locus? Interpretantur, & conciliantur, *l. ſi culpa 63. l. is qui dolo 69. D. de rei vindicat. l. in depoſitis D. de re iudicata.*

Q. VII. Tutor vnus ex pluribus inſolidum actione tutelæ condemnatus, ceſſionem actionis aduerſus contutores iuſtè deſiderat: & vtilius eſſe oſtenditur, ceſſionem actionum habere, quam vtili actione ſine ceſſione experiri.

Q. VIII. Condemnatus ad cedendum iura, & actiones, ſi cedere recuſet, quibus iuris remedijs ſit compellendus; & an ad factum condemnatus, ſoluendo intereſſe liberetur?

Q. IX. Soluens literas, vel ceſſionem falſam, vel veram, ſed alicui perſonæ ſuppoſitæ, an liberetur; maximè ſi paratus ſit, actiones ſuas cedere contra eum, qui per dolum exegit pecunias.

Q. X. Diſcutitur rurſus ſuperioris quæſtionis tractatio: & in ſpecie agitur, an debitor ceſſus, qui ſoluit ceſſionario virtute ceſſionis inualidæ, liberetur à cedẽte.

Q. XI. Pupillus ex dolo, tutoris, vel de euictione conuentus pro re à tutore alienata, an condemnandus ſit, vel ſatisfaciat cedendo actiones ſuas contra tutorem? Vbi varia, & difficilia iura explicantur, & conciliantur.

Q. XII. Maritus, qui debitorum nomina in dotem data, vel dotem ſibi promiſſam non exegit, ſi ad reſtitutionem dotis ſoluto matrimonio conueniatur, an ſatisfaciat, ſi cedat actiones ſuas contra debitores? Exornatur materia *l. ſi extraneus 33. D. de iure dotium.*

Q. XIII. Creditor, qui iure creditoris pignus diſtraxit, de euictione conuentus, quando liberetur, ſi cedat actionem ſuã contra debitorem. Ad *l. 1. & 2. C. creditorem euictionem pign. non debere,* & aliorum iurium ornatum, & intellectum.

Q. XIV. Quoties quis ex eo tenetur, quod actionem habeat contra alium, eam cedendo liberatur cedendo mihi actionem contra alium, poſſim ego circuitus vitan-

tandi cauſã eum conuenire, abſque ceſſione?

TITVLVS VI.

Quæ actiones, & iura competant ceſſionario: & de poteſtate eius in iudicio: quibus exceptionibus repellatur.

Q. I. De directis, & vtilibus actionibus: & qualiter competant ceſſionario, eiſque experiatur in iudicio.

Q. II. Actiones, & iura cedentis an cum ſuo priuilegio in ceſſionarium transferantur? Interpretatur latè, & exornatur materia text. *in l. ex pluribus 42. D. de adminiſt. tutor.*

Q. III. Repetita tractatio de priuilegijs, quę ſimul cum actione ceſſa tranſeunt. Et an in Fiſco ſpeciale ſit, vt priuilegia ſua perſonalia transferat in ceſſionarium?

Q. IV. Illuſtratur rurſus ſuperior diſtinctio inter priuilegia realia, & perſonalia: ſimulque oſtenditur, an ceſſionarius poſſit agere executiuè, vel carcerare debitorem, quemadmodum cedens poſſet.

Q. V. Poſſeſſio cedentis an tranſeat in ceſſionarium: & quid ſi ceſſio inutilis, vel nulla ſit, Et qualiter remedia poſſeſſoria ceſſionario competant.

Q. VI. Ceſſio iurium an ſtricti iuris ſit, ita vt ad alia, quam ad ea, quæ expreſſa ſunt, non extendatur.

Q. VII. Ex tranſactione an nouus titulus acquiratur: & quid vbi dimittens rem ex cauſa tranſactionis iura, & actiones ſuas cedit.

Q. VIII. Ceſſionarij duo, qui ab eodem cedente cauſam habent, ſi concurrant ad exactionem debitoris ceſſi, quis potior ſit? Et quid ſi ceſſionarius concurrant cũ ipſo cedente; vel cum eius creditore, qui nomen ceſſum habebat obligatum.

Q. IX. Ceſſionarius agens via ordinaria, vel executiua, an in ipſo litis exordio inſtrumentum ceſſionis exhibere teneatur? Et an ex ceſſione ſuperuenienti corroboretur iudicium, ſiue ordinarium, ſiue executiuum?

Q. X. Ceſſio nominis, vel cenſus minori pretio facta an valeat: & quando ceſſionario obſtet exceptio, quod non iuſto pretio nomen, vel cenſum emerit: & an vt agere poſſit contra debitorem ceſſum debeat conſtare de vera pretij numeratione, vel ſufficiat confeſſio de recepto? Explicatur materia *tex. in l. per diuerſas l. ab Anaſtaſio, C. Mandati.*

Q. XI. Exceptiones omnes, quæ obſtarent cedenti, an obijci poſſint, & obſtent eius ceſſionario? Vtilis, & difficilis diſſertatio.

MISCELLANEA.

Miſcellanea caſuum circa præſentis tituli materiam.

TITVLVS VII.

Cedens ad quid obligetur ceſſionario: & ad quæ viciſſim teneantur?

Q. I. Cedens tradere tenetur ceſſionario inſtrumẽtum nominis ceſſi: & cuius ſumptibus traditio fieri debeat.

Q. II. Cedens debitum iam exactum, vel actionem, quam non habebat, vel quam alij antea ceſſerat, quando de ſtellionatu teneatur: & de ſtellionatus crimine nonnulla non iniucunda.

Q. III. Ceſſi nominis periculum an ad cedentem ſpectet; an verò pertineat ad ceſſionarium? Vtilis admodum diſſertatio, ad ornatum, *l. ſi nomen 4. D. de hæred. vel actione vendita.*

Q. IV. Ceſſionarius an repetat à cedẽte expenſas factas in lite pro exactione, & retentione nominis ceſſi: & an teneatur ceſſionarium defendere in cauſa reconuentionis? Explicata, & conciliata, *l. ſeruum 33. §. fin. cum l. ſequenti. l. pater filio 70. D. de procuratorib.*

Q. V. Ex ceſſione iurium an gabella debeatur: & quo in loco ſit ſoluenda?

TITVLVS VIII.

Ceſſio iurium quando, & ex quibus, nullitati, aut reuocationi ſubiaceat.

Q. I. Ceſſio iurium, & actionum ex quibus cauſis nulla ſit, vel impugnari poſſit per cedentem?

Q. II. Cedens poſt ceſſionem an aliquid efficere poſſit in præiudicium ceſſionarij, confitendo, liberando, aut exigendo debitorem? Et quando ſolutio, vel tranſactio facta poſt ceſſionem liberet debitorem? Tractatur, & illuſtratur materia, text. *in l. 3. C. de nouationib. & delegationib.*

Q. III. Ceſſio iurium aduerſus debitorem, & confeſſio, aut liberatio in eius fauorem, ſi eadem die confectæ appareãt per creditorem, quæ nam ex eis præceſſiſſe præſumatur? Vbi etiam quis potior ſit ex duobus ceſſionarijs, quibus vna die, vna eademque actio ab eodem creditore fuit ceſſa.

DOCTO-

DOCTORIS

ALPHONSI DE OLEA.

In Pintiana Academia Iuris Pontificij Primarij Anteceſſoris.

TRACTATVS.

DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS PRIMVS.

CESSIO ACTIONIS QVID SIT? QVALITER FIAT? ET QVO TITVLO?

EXORDIVM TITVLI, ET COMMENDATIO MATERIÆ.

VNA omnium Interpretum ſententia eſt, ceſſionis iurium, & actionum tractatum, difficilem, vtilem, & ſubtilem eſſe, teſtatur Paul. de Caſtro *in l. facta. §. ſi hares.* D. *ad S.C. Trebell.* & *in l. ſi cum emptione, col fin. D. de pactis*. Et incertus ille Auctor, qui de ceſſione iurium ſcripſit, vtilem eſſe dixit materiam, multis incognitam, & in ea vidiſſe peritiores iuris Interpretes errare Bertazolus *de clauſ. clauſ. 29. gloſ. 4. num. 4.* ita fatur: *Modo in hac materia ceſſionis plures ſe offerunt quæſtiones examinandæ, diſcutiendæque: quæ quidem materia eſt valde dubia, & in ea diuerſi diuerſa ſentiunt*. Idem ſentit Hypol. Montaner. *in addit. ad Olibanum de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 4. in princ.* ibi: *Sed quia nonnulla de ceſſione iurium, & actionum, in genere à ſocero & ſi nimis breuiter, & ſuccinctè dicta ſunt; quod non patitur materia ſubiecta, quæ ſubtilis, et difficilis eſt, ſparſa, et diffuſa pluribus in locis*. Eiuſdem iudicij fuit, Sfortia Odd. *in repet. l. 3. C. de nouat. in princip. à verſ. Explicitis*, vbi materiam de debitore ceſſo, ſolemnem, ſingularem, vtiliſſimam, & intrincatam appellat. Agnouit idem Paulus Galleratus *de renunciationib. lib. 1. cap. 4. in princ.* his verbis: *Sed quoniam hac materia, vtpotè quotidiana, vtilis eſt, eademque confuſa, & inextricabilis ferè, ideò eam plenè attingendam putaui; atque de ea proprium caput ſubieci, nè cum ſit materia inſignis, videatur penè neglecta*.

Nobilem hunc, & vtiliſſimum iuris tractatum agredimur, à nemine ad præſens, nè dicam elucidatum, ſed nec deguſtatum. Et licèt Iacob de Arena, diffuſum in corpore iuris articulum *de Ceſſione iurium*, in vnum colligere polliceatur; ſitque qui ex antiquioribus maiorem in eo operam impenderit; non tamen impleuit diſputatio ſua folia quinque. Ex modernioribus verò nonnulla ſcripſerunt, Card. Tuſch. verb. *Cedens*, & verb. *Ceſſio*, Hypolyt. Montaner. Bertazol. & Gallerat. ſup. Guzman *de euiction. quæſt. 35.* Qui licèt doctè ſe habuerint, parùm, aut nihil aperuerunt, & illuſtrarunt materiam.

Google

SVMMARIVM.

1 *Exordium tituli, ab acceptione ceſſionis.*
2 *Ceſsionis variæ acceptiones, apud bonarum literarum Auctores,*
3 *Ceſſio, in iure multipliciter accipitur.*
4 *Cedere, idem ſignificat, quod dimittere.*
5 *Rubricæ titulorum quando ius faciant?*
6 *De ceſſione bonorum agendum non eſſe proponitur.*
7 *Debitor, qui cedit bonis, bona, & iura ſua dimittit creditoribus.*
8 *Tractatus de ceſſione bonorum, nihil habet commune cum materia de ceſſione iurium.*
9 *Cedens bonis, poſt ceſſionem agere non poteſt in iudicio.*
10 *Cedens actiones, poteſt poſt ceſſionem agere.*
11 *Actiones directæ manent inefficaces, penes eum qui ceſſit bonis.*
12 *Exceptio ceſſionis bonorum, litis ingreſſum impedit.*
13 *Cedens bonis, ſi pœniteat, an poſſit in iudicio comparere?*
14 *Sententia lata cum eo, qui ceſſerat bonis, an ſubſiſtat, ſi litigans ceſſionis ignarus eſſet?*
15 *Cedens bonis, re integra pœnitere poteſt.*
16 *Res integra dicitur, antequam creditores acceptent ceſsionem, & concurſum.*
17 *Debitor deponens pecuniam, vel capitale census cum reditibus, poteſt liberè reuocare depoſitum, niſi a creditoribus acceptatum eſſet.*
18 *Debitor qui ex iudicis mandato depoſuit pecunias, an poſsit reuocare depoſitum?*
19 *Negatiuè reſoluitur.*
20 *Similitudo adducitur quoad actionum exercitium, inter cedentem bonis, & eum qui iura ſua ceſsit.*
21 *Iudicium agitatum cum eo, qui bonis ceſſerat, vel fecerat concurſum, an ſubſiſtat, ſi litigans ignoraſſet concurſum?*
22 *Ratio quæ prohibet cedenti, vt agat, eadem interdicit, vt contrahat.*
23 *Argumentum valet de contractibus ad iudicia.*
24 *In iudicijs, quaſi contrahitur.*
25 *Contractus cum eo, qui ceſsionem, vel concurſum fecit, an ſubſiſtat, ſi ceſsio, aut concurſus ignoretur? & n. 34.*
Expenditur pro affirmatiua ſententia, l. ſed ſi pupillus, §. de quo, & §. proſcribere, D de inſtitor. action.
L. ſi ſciens 26. D. de contrah. empt.
L. ſi ab eo, D. de vſucapion.
26 *Soluens procuratori reuocato rectè ſoluit, ſi ignorat reuocationem.*
27 *Soluens alteri, quàm legitimæ perſonæ, aliquando propter iuſtam ignorantiam liberatur.*
28 *Iudicium, & ſententia cum procuratore reuocato ſubſiſtit, ſi reuocatio fuit ignorata,*
29 *Acta facta per procuratorem reuocatum, de reuocatione non admonitum, an valeãt, ad vtilitatem domini reuocantis?*
30 *Contraria opinio, quod ſententia cum eo, qui fecerat concurſum, nulla ſit, & creditoribus non præiudicet, defenditur.*
Expenditur l. item ſi vnus, D. de recep. arbit.
L. de curatore 2. §. 1. D. de curat. bonis dãdo.
31 *Sententia lata contra debitorem, non nocet creditori, qui pignus habebat obligatum.*
Notantur in id tex. in l. iudicatæ 29. §. ſi debitor, D. de except. rei iudicatæ, l. ſi ſuperatus, D. de pign. l. ſi mater. §. fin. D. de except. rei iud.
32 *Sententia lata cum debitore, præiudicat creditoribus, niſi ipſe iam bona obligata haberet.*
33 *Sententia lata contra emphyteutam, eius creditoribus nocet.*
34 *Verius eſſe oſtenditur, nullum eſſe contractum ab eo celebratum, qui bonis ceſſerat; licet contrahens cum eo ceſsionem, vel concurſum ignoraſſet.*
Ponderatur in id d. l. is cui bonis.
L. Iulianus, D. de curator. furioſ.
35 *Diuerſitatis nulla ratio aſſignari poteſt, inter eũ qui alienauerat bona, & eum qui formauerat concurſum, quoad contrahendi facultatem in damnum creditorum.*
36 *Contractus geſti per eũm, qui mutauerat ſtatum, nulli ſunt.*
Procurator conſtitutus ab eo, qui mutauit ſtatum, ipſo iure reuocatus cenſetur.
37 *Intelligitur* l. ſi ſciens 26. D de contrah. emption.
38 *Ponderatur text.* in l. pater filium 38. *verſ.* Idem quæſijt, D. de leg. 3.
Bona fideicommiſſo ſubiecta, diſtrahi poſſunt, pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti.
39 *Vendens, & alienans poſt formatum concurſum, ſtellionatum committit, & de euictione tenetur.*
40 *Liberi hominis, loci ſacri, & religioſi emptionem valere, quo ſenſu intelligendum ſit?*
Interpretatur l. & liberi 4. cum ſeq. D. de contrah. empt.
41 *Debitor qui ignorans ſoluit ei, qui ceſſerat bonis, liberatur.*
42 *Diuinare nemo cogitur.*
44 *Differentiæ ratio inter contractum, & ſolutionem aſſignatur.*
Contrahens cum alio non debet eſſe ignarus eius conditionis, ibid.

Ex-

Digitized by Google

Explicatur l.qui cum alio, D.de reg. iur.

44 *Agricola qui pro alio fideiubet, an amittat priuilegium, ſi taceat ſe agricolam eſſe? negatiuè reſoluitur* contra Hermoſillam.

45 *Soluens ei, cum quo contraxit: liberatur, licèt filius familias; Monachus; vel prædo eſſet.*

46 *Soluens creditori putatiuo, an conſequatur liberationem?*

47 *Tranſactio, ſolutio, vel remiſſio facta per hæredem putatiuum, an vero hæredi noceat, vel proſit?*

48 *Cedens actiones; an poſſit agere, vel tranſigere in damnum ceſſionarij?*

49 *Cedere idem eſſe, quod dimittere, vlteriùs probatur.*

Perpenditur ſing tex.in l.is cum quo 7. in princ.& §.1.D.de aqua pluu.arcend.& n.64

50 *Emptor officij cum onere ſoluendi, & recognoſcendi cenſus ſuper eo impoſitus, an liberetur dimittendo officium? declara, vt num: 62:*

51 *Tertius hypothecæ poſſeſſor liberatur dimittendo hypothecam.*

52 *Quoties res eſt immediata cauſa oneris, eius ceſſione liberatio contingit; ſecus ſi onus perſonale ſit.*

53 *Emptor officij, licèt cenſum ad fauorem creditorum recognouiſſet, & ad redituum ſolutionem ſe obligaſſet; tamen ab eis conuentus, dimittendo officium liberatur.*

54 *Recognitio, & obligatio tertij poſſeſſoris, ſolum operatur, vt poſſit executiuè conueniri pro eo tempore, quo poſſidet. declara, vt num. 56.*

55 *Tertius poſſeſſor quis dicatur?*

56 *Recognoſcens cenſum, non liberatur di dimittendo rem, ſi ex verbis recognitionis appareat, ſe vt principalem debitorem obligaſſe.*

57 *Onus cenſus ab alio impoſiti, poteſt quis ſuſcipere, & perſonaliter ad illius ſolutionem ſe obligare.*

Expenditur l. doli 19. D.de nouat:

58 *Cenſus impoſiti cum facultate Regia ſuper bonis maioratus, ad augendos alios iam conſtitutos, validi ſunt; licèt antiqui aliquem defectum paterentur.*

59 *Tertius poſſeſſor conuentus hypothecaria, tempore quo fundus erat plenus fructibus, an poſſit fundum retinere, vſque quò fructus percipiat?*

60 *Tertius poſſeſſor, qui elegit dimittere rem; & cum effectu dimiſit; an poſſit pœnitere, & ſoluendo rem recuperare?*

61 *Tertius poſſeſſor, an in conſcientia ſoluere teneatur creditori hypothecario?*

62 *Emptor officij, vel alterius hypothecæ, cum onere ſoluendi, & recognoſcendi cenſus, conuentus à venditore, rei ceſsione non liberatur.*

63 *Tertius poſſeſſor, qui conuentus à creditoribus, dimiſit hypothecam, ſi rurſus cōueniatur à venditore, in priſtinam obligationem reincidit.*

64 *Poteſt quis reſpectu vnius perſonæ, dimittendo rem liberari, non tamen reſpectu alterius.*

Adducitur in id doctr. Caroc. *ſimulque expenditur* d.l.is cum quo 7.

65 *Cedere pro currere accipitur.*

66 *Præſcriptio viæ executiuæ, an incipiat à tempore factæ ſchedulæ, vel chirographi priuati, an verò à die recognitionis eius?*

67 *Viæ executiuæ præſcriptionem à die recognitionis ſchedulæ currere, qui teneant.*

68 *Contrarium, quod currat præſcriptio à tempore facti chyrographi, defendunt alij.*

69 *Pro prima ſententia adducitur* D. Ioſeph Vela.

70 *Pro ſecunda* D. Larrea.

71 *Expenditur pro prima ſententia*, l. ſi ſeruus hæreditarius, D. ſtipulat. ſeruor.

73 *Pro vna, & altera ſententia referuntur deciſ. Hiſpalenſes, & Granatenſes.*

74 *Aduertitur* D.Ioſeph Velam *duas inuolutre quæſtiones.*

75 *Quæſtionis vera ſpecies eſt. Si creditor ex chirographo priuato, poſt octo annos illius petat iudicialem recognitionem, & poſt eam tranſactis iam quatuor, vel ſex annis, executionem petat, an ius exequendi præſcriptum ſit?* Et n. 76. ad 85.

83 *Intelligitur* tex. in d.l.ſi ſeruus 4.D. de diuerſ. & tempor. præſcript.

84 *Interpretatur* l. ſi ſeruus 25. D. de ſtipulation. ſeruor.

85 *Ceſsionis multæ acceptiones remiſsiuè.*

86 *Cedere quoad nos, idem ſignificat, quod transferre.*

87 *Cedere pro abdicare, ſumitur.*

88 *Ceſsionis variæ diffinitiones.*

89 *Ceſsionis congrua, & vera diffinitio traditur.*

QVÆSTIO I.

Ceſſionis acceptio in iure multiplex. Et de eius vera diffinitione. Vbi obiter nonnulla non inutilia diſceptantur.

1 HVIVS † ſingularis, & difficilis tractatus exordiũ erit, ab acceptione, & ſignificatione nominis, ad exemplum Conſ. *in l. 1. D. de rebus cred. & ſi certum pet.* Et verbum, *Ceſſio*, † apud
2 bonarũ literarũ Auctores, variè vſurpatur, vt conſtat ex Nonio Marcell. *de propriet. ſermonum, cap. 4. litt. C.* verb. *Cedere n. 15.* Iſidoro *Ethymolog. lib. 5. c. 25.* In iure † ta-
3 men noſtro, multiplicem habet acceptionem: nam *cedere*, idem ſignificat, † quod
4 *dimittere, l. non abs re 10. C. vnde vi, l. 3. & per totum, D. de ceſſion. bonor.* Quod & rubrica ipſa probat. Rubricæ † enim ti-
5 tulorum quando perfectam orationem habent, ius faciunt, & pro deciſione cauſarum allegari poſſunt: vel quando incipiunt à dictione *nè*, videndi Oſualdus *ad Donel. lib. 26. com. cap. 2. lit. A.* Capic. Galeota *lib. 1. cont. 2. n. 12.* Gothof. *in l. 1. D. de reb. cred. lit. E.* Velaſ. *lit. A. axiom. 522.* Viſcont. *conc. iur. lit. R.* verb. *rubrica.* Anton. de Vall. *tract. var. lib. 5. de prag. Regn. in prælud. num. 37.* Altamir. qui refert Menoch. *ad rub. C. de filijs official. c. 1. n. 6.*
6 Quam ceſſionis † ſignificationem, primo libuit adijcere, vt in hoc tractatus initio moneam, nihil me acturum, de ceſſione bonorum, quam alieno ære oppreſſi debitores facere ſolent. Licèt enim † de-
7 bitor, qui cedit bonis, creditoribus actiones ſuas cedat, vt docet Bald. *in l. item ſi vnus in addit. num. 4. D. de recep. arbitris.* Et vtiles competant, curatori bonorum, *l. 2. §. 1. D. de curat. bonis dando.* Tamen †
8 cum noſtro ceſſionis iurium tractatu, nihil habet commune diſputatio de ceſſione bonorum.

Illud verò ex dicta Baldi doctrina infertur, quod cum cedens bonis, cedat etiam actiones, Acoſta *de priuil. cred. in præfat.*
9 *num. 96. in fin.* Inde eſt † vt agere non poſſit, nec in iudicio ſemel ceſſas actiones exercere optimè, & expreſſus *text. in dict. l. ſi vnus 27, in princip.* vbi communiter
10 DD. Et licèt cedens † actionem, poſſit regulariter poſt ceſſionem agere, quia directæ actiones ei remanent, vt inferius dicemus: Tamen penes eum, qui ceſſioni-
11 bus, adeo inefficax † remanet directa actio, & inutilis, vt ab eo, nec moueri, nec intentari queat, Ioan. à Platea *in §. final. inſt. de actionib.* Natta *conſ. 40.* Brunus *de ceſſion. bon. q. 17. n. 1.* Amatis *deciſ. 93. n. 1.* Paſchalis *de virib. patr. poteſt. 2. p. c. 9. nu. 57.* ex alijs doctiſs. Noguerol *alleg. 16. nu.*
12 101. Et exceptio † ceſſionis bonorum, litis ingreſſum impedit, vt ex Bruno, Capp. Toloſ. Franch. Strac. & alijs, tenet Gratian. *ſup. num. 11. & 12.* alijs laudatis Virgil. *de legit. perſonæ, cap. 12. à num. 15.* Camill. Borell. *in ſum. deciſ. tom. 1. tit. 50. n. 60.*

Sed quia hæc noſtri tractatus peculiaria ſunt, & ceſſionis iurium diſputationẽ concernunt; duo hic proponere decreui.
13 Primum, an cedens bonis, ſi pœniteat † poſſit actiones ſemel ceſſas, in iudicio pro-
14 ſequi? Secundum, an ſi debitor † ceſſionis bonorum ignarus ſit, iudicium, & ſententia lata, cum eo qui bonis ceſſerat, ſubſiſtat? Quæ duo in praxi ſæpe occurrunt diſputanda, præcipuè circa eos, qui concurſum fecerunt, & litem habent, vulgo dictam. *Pleyto de acreedores.*

Hæc dubia breuiter expediemus. Et quoad primum reſoluendum eſt, re inte-
15 gra poſſe † qui ceſſit bonis, pœnitere, & actiones ſuas proſequi in iudicio, Gratian. Paſchalis ſup. Melo *de iudicijs debitor. q. 4. à num. 17.* & expreſsè deciditur *in l. is qui bonis, l. quem pœnitet, D. de ceſſione bonor.* quæ iura quando res integra eſt procedũt.
16 Rem tamen † integram tunc dicimus, antequam ceſſionem bonorum, & concurſum acceptaſſent creditores, vt concludit Bald. *in l. vlt. nu. 4. C. qui bonis cedere poſſ.* Gratian. *num. 26.* Paſchal. *d. cap. 9. nu. 57.* Iacob. Cancer. *2. par. var. cap. 9. n. 54.*

Aptiſſima eſt in huius rei comprobationem, doctrina Bart. & Bald. *in l. acceptam, C. de vſuris*, per textum ibi. Qui
17 docent, † quod licèt debitor qui depoſuit pecuniam, & capitalem cum reditibus cẽſus, ad illius extinctionem, & redemptionem, poſſit liberè reuocare depoſitum: tamen poſtquam à creditore fuit acceptatum, id ei non licet. Quam diſtinctionem ſequitur Gratian. *1. tom. diſcept. 8. à nu. 26.*

Feli-

Felician. *de cenſib.2.tom.lib.4.c.vnic.nu.4.*
Cancerius *lib.3.var.cap.8. num.* 18. Her-
moſ.*in l.5.tit.3.par.5.gloſ.4.à num.* 13. &
præter relatos ab eis optimè Petr. Surdus
*conſ.*385.*à num.*3.*&* 27. Duardus *de cen-
ſib.§.6.quæſt.*10.*per totam*, videndus om-
nino Coſta *in tract.re integra, diſt.*92. *per
tot.* qui plures referunt.
18 Sed an † vbi debitor authoritate iudi-
cis depoſuit, ex eo, quod creditor obla-
tam ſibi pecuniam, accipere recuſauit, poſ-
ſit ante acceptationem creditoris reuoca-
re depoſitum, & à depoſitario exigere pe-
cuniam? Notanda in id eſt diſpoſitio, *l.ac-
ceptam*, *C.de vſuris*, ibi: *Creditor, ſcilicet
actione vtili ad exactionem earum rerum,
non aduerſus debitorem, niſi fortè eos rece-
perit, ſed contra depoſitarium, vel ipſas*
19 *competente pecunias*. Et quod † eo caſu,
non liceat debitori reuocare depoſitum,
& repetere pecuniam, ex alijs tenet Ari-
ſm. Tepat. *variar tit.*354. *cap.* 13. verſic.
Debitor ſi creditori, Domin. Larrea *deciſ.*
19.*num.*24. Gratianus, & Duardus ſupra.
Nec ſuperior reſolutio, principijs ma-
teriæ noſtræ aduerſatur, imo eis optimè
20 conuenit: quia † quemadmodum cedens
poſt ceſſionem agere poteſt, & directus
actiones, quæ eius oſſibus infixæ manent
exercere, *l.3.C.de nouat. & deleg.* (quod
infra latè proſeqnemur) poſtquam verò
ceſſionarius litem fuit conteſtatus, vel res
integra eſſe deſijt, cedenti exercitium di-
rectarum denegatur, *d.l.3.* Eodem modo
cedens bonis, re integra agere poteſt, &
pœnitere: re verò non integra exiſtente,
actionis vſus ei interdicitur, ad exemplum
cedentis, & ceſſionarij, vt licèt ſub obſcu-
rè dixit Amatis *dict.deciſ*93.*num.fin.*
Succedit dubinm ſecundum, in quo vi-
21 detur † iudicium agitatum cum eo, qui
bonis ceſſerat ſubſiſtere, ſi concurſum, &
ceſſionem bonorum litigans ignorauerit.
22 Pro quo facit, quod † ratio quæ prohibet
ei, qui ceſſit bonis exercitinm actionis,
eadem ei interdicit, contractus celebrare;
ſed contractus geſtus cum eo, qui igno-
rat concurſum, validus eſt. Ergo, & vali-
dum debet eſſe iudiciũ, & ſententia. Præ-
23 cipuè cum validum ſit argumentum † de
contractibus ad iudicia, *l.ſi quis ſeruum*,
*l.ſi quis cum filio, D.de peculio, l.omnem D.
de iudicijs, gloſ.* verb. *Contractibus, in au-
then. Sacramenta puberum, C.ſi aduerſ.
vendit*, Velaſcus *lit.A.axiom.* 360. Et in
24. iudicijs † quaſi contrahitur, *l.3.§.idem
ſcribit, D.de peculio, l.2.D. de prætor. Sti-
pulat.* Velaſc. *lit.I. axiomat.* 132. qui mo-
re ſuo multos congerit.
25 Quod † verò contractus validus ſit, ſi
ceſſio, aut concurſus ignoretur, facit *tex.
in l.ſi pupillus, §.de quo, & §.proſcribere,
D.de inſtitor. action.* In quibus aſſeritur,
publicari debere prohibitionem factam,
nè quis cum inſtitore contrahat, alioqui
contractum validum eſſe. Quod & fortius
probatur *ex l. ſi ſciens* 26. D. *de contrah.
empt.l.ſi ab eo*, D.*vſucapion.* Quibus do-
cemur contractum geſtum cum eo, cui bo-
nis interdictum fuerat non valere, ſi con-
trahens ſciebat interdictionem. Ergo ſi
ignorabat valebit: Quem ſententiam ex
Paul. de Caſtr. Aretin. Ripa, defendit Fa-
chineus *lib. 2. controu. c.*69. ſequitur An-
ton. Faber. *in C.lib.5 tit 38.diffinit.vnic.*
26 Quibus adſtipulatur, † quod ſolues pro-
curatori reuocato, ſi ignorauit reuoca-
tionem, rectè ſoluit, *l. ſi non ſortem, §:
qui filio familias*, D.*de condict.indebiti, l.ſi
fideiuſſor, §.ſi cum debitor*, D. *mandati, l.
vero procuratori, §.ſed etſi quis, l.diſpen-
ſatorem, l.filiæ*, D.*de ſolutionib.* Parlador.
lib.2.rerum quotid.cap.fin.par.5.§.17.n.3.
Cartarius *deciſ.*30.*num.* 12. Caſſanate *conſ.*
9.*num.*31. Theſaur. *decis.*105. Et ſoluens
27 † qui iuſtam credendi à principio cauſam
habuit, & ſoluat alteri, ſolutionis tempo-
re iam priuato, liberatur ob iuſtam igno-
rantiam: vt multis exornat Giurba *deciſ.*
79 *num.*20. Coſta *de iur. & fact. ignoran.
Cent.*2. *diſt.*24. *per totam*. Et iudicium
28 † liſque proſecuta cum procuratore reuo-
cato ſubſiſtit, ſi ad aduerſarij notitiã reuo-
catio non peruenit, *cap. mandato de pro-
curatoribus l. ſi procuratorem* 65.*in fin.*D.
eod.tit.l.ſi ante 7. D.*iudicatum ſolui, gloſ.*
verb, *Reuocato in dict.cap mandato*. Bald.
per text.ibi in l.vnica, C.*de ſatiſdando n.*8.
*& in d.l.ſi procuratorem, lect.*1. *column.*2.
videndus Arias de Meſa *lib.3.var.cap.*43.
per totum, pluribus probat Monterà Cue-
29 ba *deciſ.* 43. *à num.*1. Vbi diſputat † an
geſta per procuratorem reuocatum, nec
de reuocatione admonitum, ad vtilitatem
domini valeant? Et poſt longam diſputa-
tionem diſtinctionis fœdere componit
contrarias in hac re ſententias. Arias de
Meſa vbi proximè *num.* 5. vbi, quod pro-
cura-

Digitized by Google

curator reuocatus præiudicat domino, nō verò ei proficit.

Sed licèt hæc nimis vrgeant, contrariā tamen ſententiam veriorem iudico. Et ſi-
30 ne dubio tenendum eſt † ſententiam latam cum eo, qui ceſſit bonis, vel fecerat concurſum, nullius eſſe momenti: nec creditoribus præiudicium inſerre, licèt aduerſarius ignoraſſet ceſſionem, vel concurſum, pro qua facit *tex.in dict.l.item ſi vnus*, D.*de recep.arbitris*, vbi nulla facta diſtinctione ſcientiæ, vel ignorantiæ denegatur exercitium actionum, ei qui ceſſionem fecerat bonorum, Ariſm. Tepat. *tit.281.de ceſſionib. bonor. cap.5.* verſ. *Cedens bonis non deſinit*, & verb. *Cedens bonis non poteſt agere*. Facit etiam *l. de curatore 2.§.1*.D.*de curat. bonis dando*, in quo curatori bonorum (cui vtiles actiones cōpetunt) tantum permititur agere, vel defendere. Et eius nomine, non eius cuius bona veneunt, ſtipulationes interponuntur.

Et facit, quod ceſſione, vel concurſu denuntiato creditoribus, & eis iam iure illo quæſito, debitor nihil poteſt moliri, in eorum præiudicium, cum actiones remaneant apud eum inanes, & ſine exercitio (vt diximus ſup.) Vndè indiſtinctè ſententia cum eo lata nulla erit: Quemad-
31 modum † poſtquam debitor rem pignori dedit, ſententia lata contra eum, creditori non nocet, nec eneruat ius pignoris, *l. iudicata 29.§. ſi debitor*, D. *de except.rei iud*. Cuius legis verba, & Papiniani ratio ibi *Cum pignoris conuentio ſententiam præceſſerit*, mirè adiuuant ſententiam noſtrā. Et quod ſententia lata cum debitore poſt rem obligatam, creditori non præiudicet, probat *text.in l.ſi ſuperatus*, D.*de pignorib. l.ſi mater*, *§ fin*.D.*de except. rei iudic.gloſ. & DD.in l ſæpè*, D.*de re iudic*. Paul.de Caſtro *in l.ab executore,§. alio ſub num.2* D. *de appellat*. Menoch.*lib.3. præſumpt. 124. num.64* Ariſm.Tepat.*var.tit.501.cap.20.* verſic.*Sententia lata* Petr.Surd.*deciſ.256. num. 6*. Carocius *de except.except. 123. à num.53*. Gaitus *de credito cap.2.tit.3.à nu. 53*. qui refert Couarr.& Neguſant. latè agentes, Anton de Amato *2.tom.var.reſ. 79.num.18*. Annæs Robert.*lib.3. rer. iudicatarum, cap. 19. in alleg. pro creditore*, & nouiter Acoſta *de priuileg. creditorum in præfat.ad regul.1.num.19*. Qui omnes eo caſu limitant, quo creditor ſcientiam habuiſſet litis; nullus verò quando aduerſarius rem pignori datam fuiſſe ignorauit.

32 Et in hanc † rem mirè facit, D.Pet, Noguerol. *alleg.33.num. 77. & 78.* vbi quod licèt ſententia contra debitorem, præiudicet (quod vltra relatos ab eo probat
33 Giurba *deciſ.91.num.12*. Vbi † quod ſententia lata contra emphyteutam, eius creditoribus præiudicat) non tamen quando debitor bona non poſſidet: nam tunc neceſſe erit, cum creditoribus de nouo cauſam agere, pro qua ſententia refert poſt Angel. Immol. Alex. & Gregor. Lopez, Scacciam. *de appellat quæſt.5.n. 59*. Pont. Franch.& D. Salgad. Cum ergo concurſu iam formato, debitor bona non poſſideat, & ea deſierit creditoribus: conſequens eſt, vt eis non noceat ſententia cum debito re lata.

Nec huic veriſſimæ ſententiæ obicem facit, argumentum illud, de contractibus
34 ad iudicia: nam verius credo † contractum geſtum ab eo, qui ceſſerat bonis nullum eſſe: quantumuis contrahēs cum eo, ignoraſſet ceſſionem, vel concurſum: quam ſententiam ſequitur Alex. *in dict.l. cui bonis*, D.*de verb.obligat num.12*. quod ſanè conuincit, *dict.l.is cui bonis*, in qua contractus nullitatem ſolum inducit interdictio bonorum, nulla habita conſideratione ignorantiæ, vel ſcientiæ. Idem etiam probatur ex l.*Iulianus*, D.*de curatore furioſ*.ibi *Eos quibus per prætorem, bonis interdictum eſt, nihil transferre poſſe*.
33 Nec video † cur magis is, qui iam dimiſſerat bona ſua creditoribus, eis præiudicare poſſit, quam poſſet is qui bona ſua alienaſſet, vel donaſſet; hunc verò poſt donationem, vel alienationem nemo dixerit contrahere poſſe, nec ſuſtineri contractū propter ignorantiam alterius contrahentis, in præiudicium eius, qui ius habebat quæſitum, & radicatum.

36 Nec leuiter † hæc confirmat, quod *ex l.ſi cum Cornelius 72.D. de ſolutionib. l.ſi quis alicui*, D. *de adquir. hæredit*. probat Noguerol *alleg.16.num.102*. quod ſtatim quod quis amittit bonorum adminiſtrationem, vel quo vis modo mutauit ſtatum, ipſo iure, & abſque aliqua intimatione, reuocatus cenſetur procurator ab eo conſtitutus, & geſta per eum ab illo die, nullius ſunt momenti, quod ex Gomez Arias

Decio

Decio, Strach. Scacc. Fabio de Anna, & alijs
confirmat.
37 Et pro contraria ſententia adducta, me
non mouent, vt ab hac veriſſima diſcedā:
nam quod magis ſtringit, & præcipuum
Caſtrenſ. fundamentum eſt *text. in dict. l. ſi
ſciens 26. D. de contrab. empt.* in qua licèt
Pomponius nullam eſſe dicat emptionem
quando quis ſciens emit ab eo, cui bonis
erat interdictum, non tamen fatetur vali-
dam eſſe, ſi ab ignorante fiat. Nec plus
roboris habet fundamentum Pomponij,
quam quod per argumentum à contrario
ſenſu colligitur, quod quam debile ſit, ne-
mo eſt qui neſciat, Velaſc. *in loc. com. lit.
A. axiom.* 377. qui innumeros refert.
38 In cuius † rei comprobationem expen-
do, aptiſſimum Scæuolæ teſtimonium,
in l. pater filium 33. verſ. *Idem quæſiit*, D.
de leg. 3 qui aſſerit, quod ſi quis ignarus
bona reſtitutionis onere grauata emerit,
valet venditio, ſi diſtracta ſint, vt ex pre-
tio dimitterentur hæreditarij creditores.
Non tamen ex eo, quod Scæuola de em-
ptore ignorante loquatur, ſupponit aliud
reſpondendum fore, ſi ſciens emiſſet, quia
ſiuè ſciens, ſiuè ignorans fideicommiſſum
emerit, valeret venditio ad ſolutionem
debiti contracti à teſtatore, *l. filius fami-
lias, §. Diui el ſegundo*, D. *de leg.* 1. *l. cum
fidei*, D. *de fideicom. libert. l. peto §. prædium*
D. *de legat.* 2. Molin. de primog. *lib.* 1. *c.* 10.
à num, 2. *& lib.* 4. *cap.* 6. *nu.* 1. & vtrobique
Addentes, Oſuald. ad Donel. *lib.* 8. *com.
cap* 28. *lit. F.* Cuiatius *lib.* 15 *obſeru. cap.* 5.
vnde *gloſ. in dict.* verſic. *Idem quæſiit*, verb.
Ignorauerunt, dixit *maximè, nam idem
eſſet, ſi ſciuiſſent*, quem intellectum ſequũ-
tur ibi communiter DD.

Valeret tamen emptio, ſi fieret ab igno-
rante: non vt ex ea fraudari poſſent credi-
39 tores, ſed tantum vt † vendens de ſtellio-
natu poſſet accuſari, vel vt obligatus ma-
neret de euictione. Quo ſenſu idem Pom-
40 ponius, † valere emptionem liberi homi-
nis, loci ſacri, & religioſi, ſi ab ignorante
fiat, *in l. & liberi* 4. *cum* 2. *ſequent.* D. *de
contrab. empt.* ita Pichard. *in §. idem iuris,
num.* 13. *inſtit. de inutil. ſtipul.* Cuiatius
ad dict. l. 4. *& dict. l. ſi ſciens* 26. Hermoſ.
in l. 19. *gloſ.* 2. *n.* 1. *tit.* 5. *par.* 5.

Vno tamen caſu limitarem ſuperiorem
reſolutionem, quandò ſcilicet debitor
ſolueret ei, qui ceſſionem fecerat, vel cō-
curſum, eius tamen ignarus; hoc enim
caſu, ſi culpa ei imputari non poſſet, quia
iuſtam ignorantiæ habuit cauſam, conſe-
42 queretur liberationem. Ignoſcendum
† eſt enim ei, cum diuinare, non debuerit
vt ratiocinatur, Conſ. *in l. ſi cum fideiuſſor*
26 §. *ſi cum debitor*, D. *mandati*, ibi: *Igno-
ſcendum eſt enim ei qui non diuinauit, l. ſi
putator* 31. D. *ad l. Aquiliam*, ibi: *Nam
culpa ab eo exigenda non eſt, cum diuinare
non potuerit*.
43 Differentiæ ratio † inter contractum, &
ſolutionem elegans eſt: nam primo caſu
ſibi imputare debet, qui non perſcrutatus
eſt conditionem eius, cum quo volunta-
riè contraxit, *argum. tex. in l. qui cum alio
cum alijs vulg.* D. *de reg. iur.* de cuius in-
terpretatione, & quando procedat viden-
dus omnino D. Caſtillo *lib* 4. *cont. cap.* 42.
à num. 98. Cyriacus *Cont. Forenſ. lib.* 2. *cont*
219. *num* 99. latè etiam Hermoſilla *in l.* 18.
tit. 5. *par.* 5 *gloſ.* 1. *à num.* 21. vbi *num.* 31. aſ-
44 ſerit † agricolam, vel alium, qui propter
officium, aut artem habet priuilegium,
debere de eo certiorem facere contrahen-
tem; alias priuilegio non gaudere. Quia
d. l. qui cum alio, qui docet contrahentem
cum alio inquirere teneri eius conditionē
intelligi debet de ſtatu perſonæ, non vero
de officio, ſeù arte. Et ita deciſum refert
in Granatenſi Prætorio, agricolamque
qui pro alio fide iuſſit, condemnatum fuiſ-
ſe, quia de officio ſuo certiorem non fecit
creditorem; & declaratum, gaudere non
debere priuilegio pragmaticæ anni 1519.
quæ eſt *l.* 28. *tit.* 21. *lib.* 5. *Recopil.* pro qua
deciſ. faciunt tradita à Carleual. *de iudicijs
lib.* 1. *tit.* 1. *dup.* 2. *num.* 245. Carocio *de ceſ-
ſione* 1. *par. quæſt.* 10. *à num.* 48. *ad* 57. Sed
saluà tanti Senatus pace, & authoritate cō-
trarium tenerem. Et ita iudicatum vidi in
Regio, & grauiſſimo Pintiano Prætorio.

Secundo verò caſu, cum ex neceſſitate
antecedentis contractus, debitor ſoluat,
ratio exigit, vt damnum non patiatur.
45 Liberatur † enim qui ſoluit ei, cum quo
contraxit; licèt is dominus non eſſet, vel
facultatem exigendi non haberet, ſi ſol-
uens iuſtam habuit ignorandi cauſam,
text. ſingularis *in l. filia* 88. ibi: *An præ-
tia rerum, quæ ſciebant eſſe pupillæ, bo-
na fide ſoluiſſe videatur matri, quæ ius
adminiſtrationis non habebat; ideòque ſi
hoc ſciebant, non liberantur; ſcilicet ſi*
ma-

mater ſoluendo non ſit, l.ſi vrbana 55. D. de condict.indeb. l.quod ſeruus 11.D.depoſiti, gloſ.Bart. &.Paul. in d.l.filia, Cyriacus cont.Forenſ.lib.1.cont. 123. num. 2. & 15. & qui ſoluit filio familias, Monacho, vel prædoni, cum quibus contraxerat, liberatur: latè Pet. Surd. conſ.43. à num. 1. & conſ.150.à nu.114.& deciſ.229.Cyriacus lib.2.cont.330.à num. 27. Graſ. de exceptionib.except.25.num.18. Cancerius 2. par.var.cap.6.à num. 37. Scaccia de commer.§.2.gloſ.5.à n.28. Virgilius de legitim. perſonæ cap.23.num.12.& cap.4.à nu. 21. quod intelligit, quando vera ſolutio interuenit, non verò ſi ficta eſſet, facit ſingul. text.in l.fugitiuus in fine, D.de ſolutionib.

46 Et an ſoluens † creditori putatiuo liberetur? videndus Graſ. dict.except.25. n. 18. Cancerius dict.cap.6.à num. 37. Mareſcotus lib.2.var.cap. 17. à num. 10. Giurba deciſ.78.num 20. qui innumeros referunt.

47 Vbi etiam differunt an † ſoluens hæredi putatiuo liberetur? Et non liberari ſoluentem creditori, aut hæredi putatiuo, ex l ſi quid poſſeſſor, §.fin. D.de petit. hæred. Cyriacus cont.forenſ.lib.1. cont.168. num.37.& 38.& lib.2.cont 236.num.24. & 25. (huius Auctoris opera diù deſideraui, peruenerunt tandem ad manus noſtras, cum iam tractatus hic prœlo dari proximus eſſet, percurri tamen velociter integros tres tomos; ſed nihil inueni ex his, quæ aut ex profeſſo, aut obiter diſputamus, quæ non à nobis longè ex actius, & cum maiori numero DD. acta iam fuiſſent; ideòque ſuis tantum locis hunc Auctorem repoſui. Et ex eius controuerſijs ſolum nouiter collegi, quod refero infra in num.final.tit.4.quæſt.4.) Et an tranſactio facta cum hærede putatiuo, vero hæredi noceat? Mantica de tacit. & ambig. tit.26.lib.5. Et quod remiſſio debiti facta hæredi putatiuo, & poſſeſſori alienæ hæreditatis, vero hæredi non proſit, ex l. ſi tibi, §. cum poſſeſſor, D.de pactis, l.ſi actionem, C.eod.tit. vbi Iaſon.& Caſtrenſ.tenet Paul.Gallerat. de renunciat. lib. 1. cap.10. num.18.quæ omnia infra latiùs proſequemur.

48 Longius † quàm in animo erat, digreſſi ſumus; ſed non extra inſtituti noſtri cancellos: cum dixerimus cedentem bonis, ſimul, & actiones ſuas cedere. Vnde è re fuit, querere quid facere poſſit, qui ceſſit bonis poſt ceſſionem, in creditorum ſuorum præiudicium, circa exercitium actionis ceſſæ? Et ſi ſuperiora ad noſtræ materiæ principia reuocare velis, vide infra tit.8.quæſt.2. Vbi latè quid cedẽs poſt ceſſionem poſſit facere in damnũ ceſſionarij, & an agere poſſit, tranſigere, vel confiteri? Et de alijs his ſimilibus.

Sed redeat iam ad ceſſionis ſignificationes diſputatio noſtra: & eo verſabamur, quòd cedere idem eſt, quod dimittere: quod vltra dictum titulum de ceſſio-
49 ne bonorum, probatur † ex l.is cum quo 7.in princ. & in §. 1. D. de aqua, et aqu. pluu. arcend. Quem textum perpetuò menti teneres, velim; quia (ni fallor) in terminis decidit dubium, multoties in huius Regiæ Cancellariæ ſubſellijs diſpu-
50 tatum; an † qui emit officium aliquod cũ onere recognoſcendi, & ſoluendi annuos cenſus ſuper officio impoſitos, poſſit dimittendo officium liberari, ſiue à creditoribus, ſiuè ab eo à quo emerat, conueniatur ad redituum ſolutionem? Et quoad creditores, indubitati iuris eſt, liberari dimittendo officium hypothecæ
51 ſubiectum; quia † tertius poſſeſſor dimittendo hypothecam, liberatur l.ſi fundus, §. in vindicatione, D. de pignoribus l. et ſi fortè 6. §. etiam, verſ. Labeo D.ſi ſeruit. vindicet. Dimittens enim rem, eximit ſe ab onere, quod ei ſoluere incumbit ratione illius rei, l.cum fructuarius 64.D.de vſufruct.facit.l.quod ſi nollit in princip.D. de ædilit.ædict.ibi. Cæterum poterit euitare præſtationem venditor, ſi nollit hominẽ
52 recipere. Quoties † enim res eſt ſola, & immediata cauſa oneris, reale onus rei ceſſione euitatur; ſecus verò ſi onus perſonale fuiſſet, vt vtrumque probat Capitius Galeota lib.2.cont.38. num. 41.et 42. latè Paul.Gallerat.de renunc.lib.2.cap.3.per tot Cancerius lib.3.var.cap.10.nu.178.Surd. de aliment.tit.9.quæſt.23.per totam, Donel.lib.15. com.cap.44.vbi Oſuald. lit.A.

Adeòque procedit, & receptum eſt,
53 emptorem † officij eius ceſſione liberari, quando conuenitur à creditoribus; vt etſi cenſum ad eorum fauorem recognouiſſet, & ad ſolutionem redituum ſe perſonaliter obligaſſet; adhuc tamen ſi non poſſideret, vel dimittere officium paratus eſſet, ſoluendo reditus decurſos tempore poſſeſſio-
54 nis, liberaretur in poſterum: quia † reco-

gni-

gnitio illa, & obligatio non plus afficit re-
cognoſcentem. Et id tantùm operatur,
vt ſi poſſideat, executiuè conueniri poſſit,
Couarr. lib. 3. variar. cap. 7. Gutierr. *lib. 2.
pract. quæſt. 177. num. 4. & de tutel. par. 1.
cap. 1 à num. 24.* D. Lara *de aniuerſ. lib. 1.
cap. 9. a num. 26.* qui refert Felician. & alios
Marius Muta *dec. 6. & 18. per totam,* D Va-
lençuela *conſ. 19. num. 52 tom. 1.* Cencius
de cenſi. quæſt. 98. num. 81. et quæſt. 97. n. 8.
Franc. Milan. *lib. 2. deciſ. 11.* Anton. Amato
tom. 1. var reſol. 21. a num. 1. D. Ioſeph Ve-
la *tom 2. differt. 34. à num. 66.* Apud quos
inuenies omnes DD. qui tertij poſſeſſoris
55 materiam diſputarunt. Et quis propriè
tertius poſſeſſor dicatur? differit Virgilius
de legit perſon. in prælud. nu. 129. Guzman
de euiction. quæſt. 11. num. 35.

Ex omnium tamen mente ſuperior do
56 ctrina limitatur quando † recognoſcens
cenſum, aliter ſe voluntariè obligauerit,
& ex ipſius obligationis tenore conſtiterit
ſe vt principalem obligare voluiſſe; idque
inter partes actum fuiſſe; tunc enim cer-
tius eſt, officij, vel hypothecæ ceſſione in
poſterùm non liberari: vt reſoluunt Do-
ctores relati *ſup. facit text. in l. eum qui, §.
quod exigimus,* ibi: *Nam quod ego debeo,
tu conſtituendo teneberis, D de conſtituta
57 pecunia.* Poteſt † enim is, qui cenſum
annuum non impoſuit, onus eius in ſe ſu-
ſcipere, & perſonaliter ſe obligare ad il-
lius ſolutionem, Cencius *de cenſib. qu. 95.
num. 6.* D. Franc. Merlin. *Cent. 2. cont. 50.
num. 37.* qui refert Duardum *de cenſib. §.
3. quæſt. 13. num. 28.* Quæ doctrinæ ſingu-
lares ſunt, & antequam eas legiſſem, acci-
dit mihi in facto hic caſus de eo, qui cum
non impoſuiſſet cenſum, ad eius ſolutio-
nem multò poſt ſe obligauit; tunc tempo-
ris multum de exiſtentia illius obligatio-
nis dubitaui. Eam tamen adeò procede-
re dixit Cencius, vt teneatur conſtituens,
& is, qui acollauit ſibi cenſum, ad eius ſo-
lutionem, & ſi aliquam nullitatem cenſus
pareretur; maximè ſi eius conſcius, con-
ſtituens promiſiſſet, facit mirabiliter *tex.
in l. doli exceptio. 19. D. de nouationib. et
deleg.* ibi: *Ideò autem denegantur exceptio-
nes aduerſus ſecundum creditorem, quia in
priuatis contractibus, et pactionibus, non
facilè ſcire petitor poteſt, quid inter eum,
qui delegatus eſt, et debitorem actum eſt;
aut etiam ſi ſciat, diſſimulare debet, ne cu-
rioſus videatur. Et ideò meritò denegan-
dum eſt, aduerſus eum exceptionem ex per-
ſona debitoris.* Cuius textus verba, ſimul-
què, & Cencij doctrinam expendebam,
ego in comprobationem eius, quam tra-
dit Noguerol. *alleg. 2. à num. 55. et alleg.*
58 *32. num. 84.* Quòd † poſſeſſor maioratus
impetret facultatem, ad augendum cenſus
ſuper maioratu iam conſtitutos, *vulgo
facultad para crecer cenſos,* quò ille qui
pecunias concedit ad illorum extinctio-
nem non tenetur inquirere, an cenſus an-
tiqui aliquam nullitatem patiantur? Et
quòd cenſus nouiter conſtituti, validi sũt,
licèt cenſus redempti ex defectu alicuius
ſolemnitatis impugnari poſſent. Cum ſuf-
ficiat, quòd cenſus tempore redemptio-
nis, & ſubrogationis validi iudicarentur;
& aduerſus eos, non fuiſſet nullitas oppo-
ſita.

Illud tamen hic annectere volui, quia
59 ſingulare eſt, quòd ſi tertius † poſſeſſor
fundi hypothecaria actione conueniatur,
tempore quo fũdus plenus erat fructibus,
ſi fructus percipere velit, & non antea di-
mittere fundum; id efficere poterit, ſol-
uendo penſiones decurſas tempore ſuæ
poſſeſſionis, vſque in ceſſionis diem: nec
ſoluere compellendus eſt id, quod ante-
quam poſſidere ipſe incœpiſſet debeba-
tur: vt contra alios reſoluit Intrigliolus,
conſ. 20. a num. 1. qui duas refert contrarias
ſententias.

Id etiam in hoc puncto, vidi à paucis
60 animaduerſum, quòd tertius † poſſeſſor,
qui elegit dimittere rem, & cum effectu
dimiſit; poteſt pœnitere, & hypothecam
dimiſſam recuperare, ſoluendo reditus de-
curſos; in quos, fructus perceptos credi-
tor imputare tenetur, Felician. *de cenſib.
2. tom. lib. 3. cap. 4 a num. 20.* De cuius do-
ctrinæ veritate nùnc non diſputo. An au-
61 tem † tertius iſte poſſeſſor in foro con-
ſcientiæ ad ſolutionem debiti teneatur?
Diſputat Scobar à Corro *de vtroque foro
art. 5. a num. 18.* qui reſoluit teneri.

Sed licèt hæc ſine dubio procedant; ta-
62 men † vbi emptor officij ab ipſomet ven-
ditore conuenitur, quantumuis cedere
paratus ſit, & dimittere, vel ſi non poſſi-
deat, non poterit excuſare ſolutionem;
quia eius reſpectu, vt emptor perſonali
obligatione adſtrictus eſt, & tenetur im-
63 plere contractum. Vndè † & ſi conuen-

tus à creditoribus, obtinuerit ſe dimittendo officium, liberari; tamen ſi rurſus ad inſtantiam venditoris conueniatur, reincidet in obligationem, quia venditoris intereſt, quod emptor officij, eum indemnem reddat ab onere, & præſtatione cenſus, iuxta doctrin. Petr. Surd. *dec. 32. n. 10.* cum enim ex facto proprio, & obligatione perſonali conueniatur; nullo caſu propter ceſſionem, & dimiſſionem officij liberabitur. Guid. Pap. *quæſt. 6. et ibi add.* Griuell. *deciſ. Dolana 99. nu. 22. et ſequentib.* Anton. Fab. *in C. ad tit. de iure emphyt. differ. 7.* optimè Capit. Galeota ita diſtinguens, *dict. cont. 38. à num. 41.* & ferè omnes relati ſupra referunt *l. fin. D. de contrah. emption.*

64 Quam doctrinam † vt quis ex vno contractu, poſſit reſpectu creditorum dimittendo rem liberari, non verò reſpectu eius cum quo contraxit, optimè comprobabis ex Carocio *de locato par. 7. conc. 26. nu. 16.* vbi quod emphyteuta, vel cenſuarius non liberatur à penſione, habendo rem pro derelicto: exquo competit contra eos actio perſonalis; ſecùs verò à tributis, & decimis. Ratio eſt, quia penſionis reſpectu, obligatus eſt perſonaliter: tributorum verò, & decimarum ratione, non niſi ratione rei, & poſſeſſionis tenetur. Quam diſtinctionem, & differentiam inter perſonalem, & realem obligationem, ſingulariter adnotauit Conſult. *in d. l. is eum quo 7. D. de aqua, et aquæ pluuiæ*, his verbis: *Is, cum quo aqua pluuiæ arcendæ agitur, quod opus fecit, licèt cedere loco paratus ſit, cogitur accipere iudicium; quoniam, et ſuo nomine conuenitur, vt opus tollat: aliud eſt in bona fidei emptore, hic enim tantùm patientiam præſtat: igitur ſi et fundo cedat, audiendus eſt, plùs enim præſtat.*

Succedit & alia acceptio ceſſionis: ce-
65 dere † enim, idem eſt, quòd currere, vt in *l. ſeruus hæreditarius 25. D. de ſtipulat. ſeruorum*, ibi. *Vtrùm ex die interpoſitæ ſtipulationis tempus cedat*, vbi *gloſ.* verb. *Cedat.* Explicat, id eſt, *currat*: quo ſenſu hoc verbum accipitur *in l. ſi ſeruus hæreditarius 4. D. de diuerſ. et tempor. præſc.* ibi: *Continuò dies ſatiſdationis cedere incipiet.* Quæ duo iura inter ſe pugnantia, & difficillima ſummo ingenio, & qua aſſolet dexteritate expendit nouiter, doctiſſimus D. Larrea *tom. 1. deciſ.* 49. pro reſolutione il-
lius forenſis, & aſſiduæ in Tribunalibus
66 quæſtionis: † præſcriptio viæ executiuæ currat à tempore confectæ ſchedulæ, & chirographi priuati, an verò à die recognitionis eius? Quæ quæſtio dubia eſt, & in eius reſolutione, vt antiqui, ita & no-
67 uiores interpretes diſſentiunt. Nam † viæ executiuæ præſcriptionem non à die factæ ſchedulæ currere, ſed à tempore recognitionis, poſt longam diſputationem reſoluit Gutierrez *lib. 3. pract. quæſt. 35. per*
68 *totam*. Contrarium † tamen, quod decennium currere incipiat à tempore factæ ſchedulæ, acritèr defendit Azeuedo *in l. 6. tit. 15. lib. 4 Recop. à num. 6. ad 15.* quem ſequitur Auctor Curiæ Philipp. *2. p. §. 1. num. 5.*

Diſſidium idem agnoſcitur, inter nouiores iuris interpretes, & vtraque ſententia validiſſimum pro ſe habet aſſeclam;
69 nam primam † fortitèr fulcit, & nouiter D. Ioſeph. Vela *1. tom. diſſert. 26. à num. 1.*
70 Secundam † verò tuetur D. Larrea *dict. deciſ.* 49. quem refert, & ſequitur Baius *lib. 3. collect. alph. lit. S. nu. 30. et lit. E. n. 64.* Expendit idem Larrea pro ſua ſententia
71 † *dict. l. ſi ſeruus hæreditarius* 4. ibi: *Intueri enim debemus, an experiundi poteſtas fuerit aduerſus eum, qui obligatus eſt; non*
72 *an is agere poterit?* Pro contraria † tamen vltra fundamenta Gutierr. & Velæ adducit *dict. l. ſi ſeruus hæreditarius 25. D. de ſtipulatione ſeruor.* ibi: *Et Caſſius exiſtimat, tempus ex eo computandum, ex quo agi cũ eis potuerit.* Quæ iura elegantiſſima ſunt, ſubtiliterque, & fœliciter in hanc rem, & quæſtionem ponderata. Et D. Ioſeph Ve-
73 la † pro hac ſua opinione refert Hiſpalenſem deciſionem. Larrea verò pro ſua Granatenſis Cancellariæ ſententiam.

In qua doctiſſimorum virorum pugna, arduàque, & perplexa iuris controuerſia,
74 vt diſtinctè procedam, admoneo † D. Velam in huius dubij reſolutione, duas inuoluere quæſtiones: primam, quam nos diſputamus: alteram, an tranſacto decennio à die celebrati contractus, & factæ ſchedulæ, ſi recognoſcatur in iudicio, via executiua competat? Quæ quæſtio licèt proxima ſit ſuperiori, ab ea tamen diuerſa eſt & cum vtriuſque quæſtionis fundamenta referat; obſcuriorem reddit articulum; quem licèt clariùs propoſuerit D. Larrea: tamen quæſtio, quam diſputandam propo-

po-

Digitized by Google

ponit, magis ſecundæ, quam primæ no-
ſtræque quæſtionis reſolutioni conuenit.
Quare, vt melius hæc, quæ difficilia ſa-
nè ſunt, percipiantur; dubium, & ſpe-
cies quæſtionis ità proponenda eſt. Si †
75 creditor ex chirographo priuato, poſt o-
ctò annos à die facti chirographi, illius iu-
dicialem recognitionem petierit, & debi-
tor recognouerit;poſteaque trãſactis qua-
tuor, vel ſex annis executionem illius pe-
tat, an ei obſtet exceptio præſcriptionis
viæ executiuæ?
Iuxta quam facti ſpeciem, ſi tempus
contractus expectamus, nulli dubium eſt,
viam executiuam fuiſſe præſcriptam; cum
elapſi ſint duodecim, vel quatuordecim
anni: ſi verò tempus recognitionis iudi-
cialis attendimus, executio locum habe-
bit; cum non niſi quatuor, vel ſex anni
ſint elapſi à die factæ recognitionis. Et in
hoc caſu rectè ſubintrat diſputatio:an præ
76 ſcriptio † viæ executiuæ cedere incipiat
à tempore ſcripturæ priuatæ, vel à die
recognitionis eiùs?Nam ſi recognitio poſt
decem annos peteretur, alia quæſtio erit;
aliaque, & diuerſa ratione decidenda (vt
ſtatim dicemus.)
77 Et quandò † intra tempus decem anno-
rum à die confectæ ſcripturæ priuatæ, re-
cognitio iudicialis petita, & facta fuit; ve-
rius iudico à die recognitionis præſcrip-
tionem viæ executiuæ incipere; non ve-
rò à die confecti chirographi, à quà & ſi
plus, quam decem anni tranſacti ſint, ſi
tamen lapſi non fuerint à tempore reco-
gnitionis, executio locum habebit: nec
præſcriptionis exceptione repelletur cre-
ditor, qui moroſus, aut negligens dici non
poteſt; cum intra decem annos egerit in
iudicio ad recognitionem, & ex ea præ-
parauerit viam executiuam: quæ præpa-
ratio efficit, vt præſcriptionis lapſu non
78 excludatur: vt de quærela † preparata di-
citur *in l.quemadmodum*, D. *de inofficioſ.
teſtam.l.ſi pater* 5. C.*eodem tit.* Donel. *lib.*
14. *commen. cap.6.* vbi Oſuald.*lit. A. cum
ſequent.*
76 Nec hunc † caſum abſimilem iudico ab
eo, quando quis creditor ex ſcriptura pri-
uata, intra decem annos eam redigi facit
in publicam ſcripturam. Nemo enim in-
ficiabitur (qui verum amet) præſcriptio-
nem eo caſu currere incipere ab illa die,
non verò à tempore contractus, & ſche-
dulæ, Gutierrez *dict.lib.*3.*cap.*35. *nu.* 12.
Vela *dict.diſſert.*26. *nu.* 75. Ergo idem di-
cendum eſt, quando recognitio iudicialis
fit, quæ publici inſtrumenti auctoritatem
habet, *l.5.tit.21.lib.4. recopil. l.ſcripturas*
11.*C.qui potiores, l.*119. *tit.* 18. *par.*3. vbi
Gregor Lopez *gloſ.*4. Mieres 1.*par. qu.*65.
num. 12. Parlador. Rodrig. & innumeri
alij, quos refert. Vela 1.*tom.diſſertat.*23.*fe-
re per totam, præcipuè a numer.*5. Larra v-
bi proximè *a num.*1. qui dat alios. Et huic
caſui rectè adaptantur fundamenta Gu-
tierrez, & Velæ quibus vltra, *d.l. ſi ſeruus
hæreditarius* 25. *D.de ſtipulat.ſeruor.* adde
l.non videtur, D.*de regul.iur.* ibi: *Non vi-
detur rem amittere, quibus propria non
fuit*, & *l.penultim.§. illud C.de inofficioſ.te-
ſtam.* in quo præſcriptio quærelæ in offi-
cioſi teſtamenti, non incipit, niſi à die,
quo moueri potuit accuſatio, Donel.*dict.
cap.*6. Similiter ergo dicemus, præſcrip-
tionis exceptionem non ante oriri, quam
via executiua exerceri potuerit, hoc eſt,
poſt recognitionem. Actioni enim non-
dùm natæ, ſeù nondùm competenti præ-
ſcribi non poteſt Oſſaſc.*deciſ.*177. Barboſ.
in l.cum notiſſimi, §.*illud num.*2. C. *de præ-
ſcript. trigint. vel quadrag. annor.*
80 Aliò † verò caſu, quando recognitio
poſt decem annos à die factæ ſchedulæ pe
tita fuit, an executio locum habeat? Ex
mente omnium, qui agitarunt quæſtionẽ,
veriſſimè ita diſtinguendum cenſeo: nam
ſi quis ſimpliciter poſt decem annos reco-
gnoſcat ſubſcriptionem ſuam non tamen
vltra progrediatur fatendo debitum, imò
ſolutum iuret, & ita præſumi;exequi nul-
lo modo poterit huius recognitionis vir-
tute. Sin vero recognoſcens ſimul debi-
tum agnoſcat, executio rectè procedet.
Quam diſtinctionem ſi attente per legis
interpretes, veriſſimam agnoſces, & com-
muniter receptã ex Caſtillo *in l.*63. *Taur.
num.* 26. Auiles *in cap.*10.*prætor, num.*69.
Auendan. *de exeq. mandat.* 2. *par. cap.*30.
*num.*11.*et num.*14.verſ.*vbicumque*, Par-
lador. *lib.*1.*rerum quotid.cap.*1.§.13. *n.*11.
Gutierr.*in l.nemo poteſt de leg.*2. *nu.* 488.
Doctiſs.D. Valdes Anteceſſor meus in Pri-
maria iuris Pontificij Cathedra, & Pintia-
ni Prætorij Senator grauiſſimus *in add.
ad Roderic. Suar.in l.poſt rem iudicatam*,

tus à creditoribus, obtinuerit ſe dimittendo officium, liberari; tamen ſi rurſus ad inſtantiam venditoris conueniatur, reincidet in obligationem, quia venditoris intereſt, quod emptor officij, eum indemnem reddat ab onere, & præſtatione cenſus, iuxta doctrin. Petr. Surd. *dec. 32. n.* 10. cum enim ex facto proprio, & obligatione perſonali conueniatur; nullo caſu propter ceſſionem, & dimiſſionem officij liberabitur. Guid. Pap. *quæſt. 6. et ibi add.* Griuell. *deciſ. Dolana 99. nu. 22. et ſequentib.* Anton. Fab. *in C. ad tit. de iure emphyt. differ. 7.* optimè Capit. Galeota ita diſtinguens, *dict. cont. 38. a num.* 41. & ferè omnes relati ſupra referunt *l. fin. D. de contrah. emption.*

64 Quam doctrinam † vt quis ex vno contractu, poſſit reſpectu creditorum dimittendo rem liberari, non verò reſpectu eius cum quo contraxit, optimè comprobabis ex Carocio *de locato par. 7. conc. 26. nu.* 16. vbi quod emphyteuta, vel cenſuarius non liberatur à penſione, habendo rem pro derelicto: exquo competit contra eos actio perſonalis; ſecùs verò à tributis, & decimis. Ratio eſt, quia penſionis reſpectu, obligatus eſt perſonaliter: tributorum verò, & decimarum ratione, non niſi ratione rei, & poſſeſſionis tenetur. Quam diſtinctionem, & differentiam inter perſonalem, & realem obligationem, ſingulariter adnotauit Conſult. *in d. l. is cum quo 7. D. de aqua, et aquæ pluuiæ*, his verbis: *Is, cum quo aquæ pluuiæ arcendæ agitur, quod opus fecit, licèt cedere loco paratus ſit, cogitur accipere iudicium; quoniam, et ſuo nomine conuenitur, vt opus tollat: aliud eſt in bonæ fidei emptore; hic enim tantùm patientiam præſtat: igitur ſi et fundo cedat, audiendus eſt, plùs enim præſtat.*

Succedit & alia acceptio ceſſionis: ce-
65 dere † enim, idem eſt, quòd currere, vt in *l. ſeruus hæreditarius* 25. D. *de ſtipulat. ſeruorum*, ibi. *Vtrùm ex die interpoſitæ ſtipulationis tempus cedat*, vbi *gloſ.* verb. *Cedat*. Explicat, id eſt, *currat*: quo ſenſu hoc verbum accipitur *in l. ſi ſeruus hæreditarius* 4. D. *de diuerſ. et tempor. præſc.* ibi: *Continuò dies ſatiſdationis cedere incipiet.* Quæ duo iura inter ſe pugnantia, & difficillima ſummo ingenio, & qua aſſolet dexteritate expendit nouiter, doctiſſimus D. Larrea *tom. 1. deciſ.* 49. pro reſolutione illius forenſis, & aſſiduæ in Tribunalibus
66 quæſtionis: † præſcriptio viæ executiuæ currat à tempore confectæ ſchedulæ, & chirographi priuati, an verò à die recognitionis eius? Quæ quæſtio dubia eſt, & in eius reſolutione, vt antiqui, ita & no-
67 uiores interpretes diſſentiunt. Nam † viæ executiuæ præſcriptionem non à die factæ ſchedulæ currere, ſed à tempore recognitionis, poſt longam diſputationem reſoluit Gutierrez *lib. 3. pract. quæſt. 35. per*
68 *totam*. Contrarium † tamen, quod decennium currere incipiat à tempore factæ ſchedulæ, acritèr defendit Azeuedo *in l. 6. tit. 15. lib. 4 Recop. a num. 6. ad* 15. quem ſequitur Auctor Curiæ Philipp. *2. p. §. 1. num. 5.*

Diſſidium idem agnoſcitur, inter nouiores iuris interpretes, & vtraque ſententia validiſſimum pro ſe habet aſſeclam;
69 nam primam † fortitèr fulcit, & nouiter D. Ioſeph. Vela *1. tom. differt. 26. a num.* 1.
70 Secundam † verò tuetur D. Larrea *dict. deciſ.* 49. quem refert, & ſequitur Baius *lib. 3. collect. alph. lit. S. nu. 30. et lit. E. n.* 64. Expendit idem Larrea pro ſua ſententia
71 † *dict. l. ſi ſeruus hæreditarius* 4. ibi: *Intueri enim debemus, an experiundi poteſtas fuerit aduerſus eum, qui obligatus eſt; non*
72 *an is agere poterit?* Pro contraria † tamen vltra fundamenta Gutierr. & Velæ adducit *dict. l. ſi ſeruus hæreditarius* 25. D. *de ſtipulatione ſeruor.* ibi: *Et Caſſius exiſtimat, tempus ex eo computandum, ex quo agi cũ eis potuerit.* Quæ iura elegantiſſima ſunt, ſubtiliterque, & fœliciter in hanc rem, & quæſtionem ponderata. Et D. Ioſeph Ve-
73 la † pro hac ſua opinione refert Hiſpalenſem deciſionem. Larrea verò pro ſua Granatenſis Cancellariæ ſententiam.

In qua doctiſſimorum virorum pugna, arduàque, & perplexa iuris controuerſia,
74 vt diſtinctè procedam, admoneo † D. Velam in huius dubij reſolutione, duas inuoluere quæſtiones: primam, quam nos diſputamus: alteram, an tranſacto decennio à die celebrati contractus, & factæ ſchedulæ, ſi recognoſcatur in iudicio, via executiua competat? Quæ quæſtio licèt proxima ſit ſuperiori, ab ea tamen diuerſa eſt & cum vtriuſque quæſtionis fundamenta referat; obſcuriorem reddit articulum; quem licèt clariùs propoſuerit D. Larrea: tamen quæſtio, quam diſputandam propo-

po-

ponit, magis ſecundæ, quam primæ no-
ſtræque quæſtionis reſolutioni conuenit.
Quare, vt melius hæc, quæ difficilia ſa-
nè ſunt, percipiantur; dubium, & ſpe-
cies quæſtionis ità proponenda eſt. Si †
75 creditor ex chirographo priuato, poſt o-
cto annos à die facti chirographi, illius iu-
dicialem recognitionem petierit, & debi-
tor recognouerit;poſteaque trāſactis qua-
tuor, vel ſex annis executionem illius pe-
tat, an ei obſtet exceptio præſcriptionis
viæ executiuæ?

Iuxta quam facti ſpeciem, ſi tempus
contractus expectamus, nulli dubium eſt,
viam executiuam fuiſſe præſcriptam; cum
elapſi ſint duodecim, vel quatuordecim
anni: ſi verò tempus recognitionis iudi-
cialis attendimus, executio locum habe-
bit; cum non niſi quatuor, vel ſex anni
ſint elapſi à die factæ recognitionis. Et in
hoc caſu rectè ſubintrat diſputatio:an præ
76 ſcriptio † viæ executiuæ cedere incipiat
à tempore ſcripturæ priuatæ, vel à die
recognitionis eius?Nam ſi recognitio poſt
decem annos peteretur, alia quæſtio erit;
aliaque, & diuerſa ratione decidenda (vt
ſtatim dicemus.)

77 Et quandò † intra tempus decem anno-
rum à die confectæ ſcripturæ priuatæ, re-
cognitio iudicialis petita, & facta fuit; ve-
rius iudico à die recognitionis præſcrip-
tionem viæ executiuæ incipere; non ve-
rò à die confecti chirographi, à quà & ſi
plus, quam decem anni tranſacti ſint, ſi
tamen lapſi non fuerint à tempore reco-
gnitionis, executio locum habebit: nec
præſcriptionis exceptione repelletur cre-
ditor, qui moroſus,aut negligens dici non
poteſt; cum intra decem annos egerit in
iudicio ad recognitionem, & ex ea præ-
parauerit viam executiuam: quæ præpa-
ratio efficit, vt præſcriptionis lapſu non
78 excludatur: vt de quærela † preparata di-
citur *in l.quemadmodum*, D. *de inoffícioſ.
teſtam.l.ſi pater* 5. C.*eodem tit.* Donel. *lib.*
14. *commen. cap.*6. vbi Oſuald. *lit. A. cum
ſequent.*

76 Nec hunc † caſum abſimilem iudico ab
eo,quando quis creditor ex ſcriptura pri-
uata, intra decem annos eam redigi facit
in publicam ſcripturam. Nemo enim in-
ficiabitur (qui verum amet) præſcriptio-
nem eo caſu currere incipere ab illa die,
non verò à tempore contractus, & ſche-
dulæ, Gutierrez *dict.lib.*3.*cap.*35. *nu.* 12.
Vela *dict.diſſert.*26. *nu.* 75. Ergo idem di-
cendum eſt, quando recognitio iudicialis
fit, quæ publici inſtrumenti auctoritatem
habet, *l.*5.*tit.*21.*lib.*4. *recopil. l.ſcripturas*
11.*C.qui potiores*, *l.*119. *tit.* 18. *par.*3. vbi
Gregor Lopez *gloſ.*4. Mieres 1.*par. qu.*65.
num. 12. Parlador. Rodrig. & innumeri
alij, quos refert.Vela 1.*tom.diſſertat.*23.*fo-
re per totam, præcipuè a numer.*5. Larra v-
bi proximè *a num.*1.qui dat alios. Et huic
caſui rectè adaptantur fundamenta Gu-
tierrez, & Velæ quibus vltra, *d.l. ſi ſeruus
hæreditarius* 25. *D.de ſtipulat.ſeruor.*adde
l.non videtur, D.*de regul.iur.*ibi: *Non vi-
detur rem amittere, quibus propria non
fuit*,& *l.penultim.§. illud C.de inofficioſ.te-
ſtam.* in quo præſcriptio quærelæ in offi-
cioſi teſtamenti, non incipit, niſi à die,
quo moueri potuit accuſatio, Donel.*dict.
cap.*6. Similiter ergo dicemus, præſcrip-
tionis exceptionem non ante oriri, quam
via executiua exerceri potuerit, hoc eſt,
poſt recognitionem. Actioni enim non-
dùm natæ, ſeù nondùm competenti præ-
ſcribi non poteſt Oſſaſc.*deciſ.*177.Barboſ.
in l.cum notiſſimi, §.*illud num.*2.C. *de præ-
ſcript. trigint.vel quadrag.annor.*

80 Aliò † verò caſu, quando recognitio
poſt decem annos à die factæ ſchedulæ pe
tita fuit, an executio locum habeat? Ex
mente omnium, qui agitarunt quæſtionē,
veriſſimè ita diſtinguendum cenſeo: nam
ſi quis ſimplicitèr poſt decem annos reco-
gnoſcat ſubſcriptionem ſuam non tamen
vltra progrediatur fatendo debitum, imò
ſolutum iuret, & ita præſumi,exequi nul-
lo modo poterit huius recognitionis vir-
tute. Sin vero recognoſcens ſimul debi-
tum agnoſcat, executio rectè procedet.
Quam diſtinctionem ſi attente per legis
interpretes, veriſſimam agnóſces, & com-
muniter receptā ex Caſtillo *in l.*63. *Taur.
num.* 26.Auiles *in cap.*10.*prætor*, *num.*69.
Auendan. *de exeq. mandat.* 2. *par. cap.*30.
*num.*11.*et num.*14.verſ.*vbicumque*, Par-
lador.*lib.*1.*rerum quotid.cap.*1.§.13. *n.*11.
Gutierr.*in l.nemo poteſt de leg.*2. *nu.*488.
Doctiſs.D. Valdes Anteceſſor meus in Pri-
maria iuris Pontificij Cathedra, & Pintia-
ni Prætorij Senator grauiſſimus *in add.
ad Roderic. Suar.in l.poſt rem iudicatam*,

notab.2.fol.mihi 102.*lit.C.* Gutierr. *lib.* 1.
*pract.quaſt.*124.*et lib.* 3. *qu.* 36. cum aliis
quos refert Vela ſup.

81 Diſcriminis † ratio in comperto eſt: nā
primo caſu, vbi ſimpliciter chirographū
recognoſcitur, licèt ſubſcriptio agnoſca-
tur, agnitio illa eſt cum ſua cauſa;& debi-
tum agnoſcitur vt præſcriptum. Et ex de-
cennij lapſu qualem qualem præſumptio-
nem, pro ſe habet debitor, quæ impedit
viæ executiuæ rigorem: & ideo ad ordi-
nariam recurrendum erit; quaſi videatur,
rem altiorem expoſcere indaginem. In
ſecundo verò caſu, quàmuis decem anni
ſint tranſacti, ſi debitum agnoſcatur, ni-
hil eſt, quod impediat executionem eius,
quod verè debetur: vt rectè probat Gu-
tierr. & Vela. Et iuxta hanc diſtinctionē
intelliges Bald. *in l.cum notiſſimi*, §. *imò*,
C.*de præſcript.*30. *vel.*40 *annor.* Auenda-
ñum ſup. Gaitum *de credito; cap.2.titul.*8.
82 *num.*317. & alios, qui aſſerunt † ex reco-
gnitione ſcripturæ poſt decem annos, viā
executiuam non oriri; vt procedant, quā-
do ſimpliciter chirographum recognoſci-
tur, non verò quandò ſimul, & ſe debito-
rem agnoſcit debitor.

83 Vnum † reſtat remouere ſcrupulum,
quem forte qui ſequuntur D. Larream,
magni habebunt, nempè *ex d. l. ſi ſeruus*
4. *D. de diuerſ.& tempor.præſcript.* Is enim
textus loquitur de ſatiſdatione iudicium
ſiſti, vt conſtat ibi: *Satis acceperit* & ibi:
Continuo dies ſatiſdationis cedere incipiet.
Quæ verba ſatiſdationis iudicium ſiſti pro
pria ſunt *l.*1.*& per tot.D.qui ſatiſd.cogant.*
*l.*1.*& per tot.*D.*de eo per quem factum erit*
& D.ſi quis cautionibus. Hanc ergo ſti-
pulationem, ſi ſeruus hæreditarius, vel
eius, qui ab hoſtibus captus eſt, acceperit;
& futuro hæredi, vel domino, qui in cap-
tiuitate eſt, ſtipuletur, iuxta *l.ſi.ſeruus* 35.
D.de ſtipulation. ſeruor. Quis ſani iudicij
negabit, continuo liberari reum, eiuſque
fideiuſſorem, ſi hæreditas non adeatur, vel
dominus reuerſus non ſit! & ſic per eum
non ſteterit, vt in iudicio ſiſtat, argument.
*text.in l.*1 *§.ſi reus* D.*de eo per quem factū*
*erit l.*1.*cum §§.* D.*ſi quis cautionib.* Alio-
quin (vt ratiocinatur Iabolenus *in dict.*
*l.*4.) erit iniquiſſimum ex cōditione acto-
rum obligationes reorum extendi: per
quos nihil factum erit, quo minùs cum
his agere poſſit. Quæ deciſio, quàm pa-
rùm vrgeat, vel obſtet reſolutioni noſtræ,
quis non agnoſcet.

84 Quæ † lex ſic intellecta facilè concilia-
tur cum *d.l.ſi ſeruus.*25. quia in illa loqui-
tur Iabolenus de ſtipulatione, & ſatiſda-
tione iudicium ſiſti: in hac verò, loquitur
Caſius de preſcriptione actionis, quæ im-
pedito non currit. Vel quia in tempus adi-
tæ hæreditatis ſtipulationem conceptam
fuiſſe creditur. Quæ ſolutio veriſſima eſt
quam vno verbo inſinuauit Doctiſſimus
iuris noſtri Magiſter Iacob Cuiatius *lib.*16.
obſeruat.'c.38. quem ſequitur Hieronym.
de Aſin.*ad tit.C.de vſucapion. pro emptor.*
*in rubrica, à num.*363. à quo non rectè
diſcedit Anton.Faber. *lib.*4. *coniect. cap.*3.
quaſi Caſius etiam loquatur de ſatiſdatio-
ne; quia certum eſt de ea non loqui, nec
ſatiſdationis verbum in ea lege reperiri,
ſed tantùm ſtipulationis. Quæ ſolutio
in eo videri aptior eſt, quam quæ placuit
ſcholæ Salmantinæ relata à Larrea *ſuper*
*nu.*25. quàm ante eum tradiderat doctiſſi-
mus. D. Valentia *ad tit.de acquirend. hæ-*
*redit. cap.*2.*num.*11.

85 Multę † aliæ in iure noſtro acceptio-
nes ſunt huius vocis. *Ceſſio* quas omnes
referre fruſtra eſſet; haſque ſi videre pla-
ceat, legas Caluinum *Lexicon iuris*, verb.
Ceſſio, & verb. *Cedere*, qui varias refert:
decem, & nouem tradit Rebuf. *in l cedere*
diem, D. *de verbor ſignificat.* alias adducit
Paul. Gallerat. *de renunciat. lib.* 1. *cap.* 4.
à num. 1.

Quoad noſtram materiam attinet, *cede-*
86 *re* † idem ſignificat, quod transferre, &
ius de vna in aliam perſonam commutare
l.non ſolum 2. D. *de noxal. action.* Oliban.
*de action.par.*2.*lib.*1.*cap.*4. *num.*2. Cedere
enim, & transferre idem ſignificant, *l.quod*
ſi ſeruus, §. idem Labeo *ait*, D. *de in rem*
verſo, l.penultim.l. fin.C. de mandati, vbi
promiſcuè his verbis vtitur, l *in depoſiti*, D.
de re iudicata, l.item in fine cum leg. ſeq.
D.de alienation.iudicij, l.*cum in fundo*, §.
diuortio, D.*de iure dotium*, *l.*2.*C.de litigioſ.*
cum alijs quæſtione proxima referendis,
Donel.*lib.*15.*comm.cap.*43. Ioann. Baptiſt.
Thor. 2.*par.comp.dec.* verbo *Liberatio pre-*
tij, circa princ. Gallerat.*dict.cap.*4.*num.*3.
Bertazol.*clauſ.*27. *gloſ.*4.*à n.*2. Vbi quòd
87 idem importat cedere † quàm à ſe abdi-
care

care; ſeù, & vt alij dicunt, cedere dicitur, quaſi diſcedere, & alium ſui loco ponere: multis relatis Gratian. 2.*tom.cap.*310.*n.*2. Poſthius *de manutent. obſeru.*55.*num.*8. Ioann.Baptiſt.Thor.2 *tom.comp.deciſ* verb *Creditores ceſſionarij ante medium*, Sfortia ſtatim referendus.

In qua ſignificatione (noſtri tractatus
88 propria) ceſſionem diffinit † Rolandus *in ſumma, cap.* 4. (vel vt alij referunt ſuper *inſtr.ceſ.iur.*) vt ceſſio ſit *iuris, & actionis tranſlatio*. Alciatus verò, quem referunt Bertazolus, & Galleratus ſup. ità diffinit: vt ſit *proprij iuris in alterum facta tranſlatio, ſeù collatio*. Cui diffinitioni ſimilis eſt alia, quam refert Parlador.*in ſexquicent. different.*50.*§*.1. quod ceſſio eſt *tranſlatio actionis, quam quis habet*, ſequitur Baius *lib.*2. *quæſt.* 105. *num.*6. pluribus probat Caſanate *conſ.*10.*à n.*1. *&* 4.*cum ſequent.* Alio modo placuit diffinire Paul. Galler. *dict.cap.*4.*num.*16. vt ceſſio ſit, *quidam modus, vim habens traditionis, quo transferuntur iura noſtra in alterum*. Cum qua conuenit alia diffinitio Bald. *in l. ex legato num.*2 *C.de legat.* vt ſit *modus quaſi traditionis, ex quo ius transfertur in ceſ-*
89 *ſionarium*. Ego † verò has omnes diffinitiones probo, & in effectu nihil diſtant. Ex omnium tamen mente ſic diffinio; *Ceſſio eſt, quaſi traditio, & iuris, & actionis ex aliquo titulo, in alium facta tranſlatio*. Alias diffinitiones ex Iſidoro, & alijs refert Caluinus *Lexic.iur.*verb.*Ceſſio*, Sfortia Odd.*in repetit.l.*3.*C.de nouationibus q.* 1.verſ.*Quaro ſecundo*. Sed hæc noſtra, alijs perfectior eſt, videndus Molfeſ.*ad conſuet. Neap.tit.de renunc.quæſt.*6.*à num*.4. Petr. Faber.*de reg.iur.ad l.cuius eſt donandi*.

SVMMARIVM:

1 *Cedere, mandare, præſtare, exhibere, transferre actionem, idem in iure ſignificare ſolent.*
2 *Cedere, concedere, vendere, renunciare, refutare, pro vno accipiuntur.*
3 *Mandare, procedere accipitur; quod varijs iuris noſtri teſtimonijs comprobatur.*
4 *Cedere, & præſtare, idem in vſu iuris eſſe ſolet, vt ex innumeris iuribus apparet.*
5 *Exhibere etiam, & cedere, idem important.*
6 *Transferre, et cedere, idem ſignificare oſtenditur.*
7 *Cedere, et concedere pro vno accipiuntur.*
8 *Aſsignare, pro cedere dicitur.*
9 *Vendere, pro cedere, quandò ſumatur?*
10 *Cedere, et renunciare promiſcuus vſus eſt.*
11 *Refutare, pro cedere accipit* Giurba.
12 *Delegare, pro cedere aliquando dicitur.*
13 *Ceſſio, et renunciatio inter ſe differunt, licèt tàm per ceſsionem, quàm per renunciationem ius à nobis abdicemus.*
14 *Renunciatio duplex eſt, alia translatiua, alia extinctiua.*
15 *Renunciatio translatiua, quæ dicatur?*
15 *Renunciatio translatiua, & ceſſio nihil differunt.*
17 *Renunciatio propriè dicitur, quæ extinctiua iuris eſt.*
18 *Comprobatur diſtinctio translatiuæ, & extinctiuæ renunciationis.*
19 *Extinctiua renunciatio, & ceſſio longè differunt.*
20 *Gabella debetur ex ceſſione iurium, non verò & renunciatione.*
21 *Ceſſionis finis, & renunciationis, diuerſus eſt.*
22 *Renunciatio ſolum renunciantis factum requirit. Ceſſio verò Ceſſionarij etiam voluntatem expoſcit.*
23 *Ceſſio inuito ceſſionario fieri poteſt.*
24 *Cedere beneficio Eccleſiaſtico, vel renunciare quando quis dicatur?*
25 *Cedens, vel renuncians beneficio Eccleſiaſtico, an eo ipſo amittat eius poſſeſſionem? vel amiſsiuè.*
26 *Simplex renunciatio ad ceſsionem trahi ſolet, & è contra.*
Comprobatur id iuribus, & auctoritate.
27 *Cedere, & mandare nihil differre exiſtimauerunt* Donel. & alij, *ſed contra*, n. 28.
Mouentur ex l. Modeſtinus, D. de ſolutionib.
28 *Cedere, & mandare differunt:*
29 *Cedere, et mandare, iuxta* Parladorium, *in eo differunt, quod* mandare actionem, *propriè dicitur, quando ſpontè actio transfertur*: Cedere, *quando ſpontè, vel coactus quis cedit.*
30 Mandare *verbum, non neceſſitatis, ſed voluntatis eſt*:
31 Parladorius *pro opinione ſua expendit*, d. l. Modeſtinus.
52 Parladorij opinio confutatur:
Ponderantur contra Parladorium lex ſi minor 25. D. de adminiſtration. tutorum, l. 1.§. non tantum 18. D. de tutel. & rat. diſtrahend. lex ſi fideiuſſor 41.§ 1.D.de fideiuſſoribus.
43 Oſualdi opinio refellitur.
34 *Verius eſſe oſtenditur, mandatum actionum, ceſsionem non includere.*

Re-

35 *Reijcitur* Alphonſus de Guzman de euictionibus, cap. 35. num. 112.

36 *Cui mandantur actiones, procurater in rem propriam dicitur.*

37 *Ceſſionarius procurator in rem propriam appellatur.*

38 *Procurator in rem propriam dicitur, ad quem pertinet vtilitas actionis.*

39 *Cedere, et mandare in eo differre, ſentiunt* Donelus, & alij, *quod per ceſſionem vtilis actio transfertur; per mandatum verò exercitium directarum.*

40 *Examinatur ſuperior differentia, inter ceſſionem, et mandatum, er rurſue,* n. 47.

49 *Cedere, et mandare actionem reſpectu cedentis, nihil differunt.*

42 *Per mandatum actionum, non transfertur vtilis actio, ſed tantùm exercitium directarum.*

43 *Reprobatur altera opinio* Parladorij, & Carlenalij.

44 *Ceſsionarius cum clauſula ceſ. ionis iuriũ, non ſolum habet vtilẽs actiones, ſed et directarum exercitium.*

45 *Ceſsionarius procurator in rem propriam dici non poſſet, ſi directas actiones non exerceret.*

46 *Ceſsionarius vtiles, et directas actiones habet: vtiles ex propria perſona: directas ex perſona cedentis*

47 *Vtiles tantùm actiones per ceſsionem transferri, defendi etiam poteſt.*

48 *Procurator in rem propriam triplici modo conſtituitur.*

49 *Vtilis actio quæ ſit, et quæ directa? remiſſiuè.*

50 *Ceſsio in quibus differat à delegatione. Et vtriuſque diffinitio refertur.*

51 *Ceſsio ignorante, et inuito debitore ceſsio ſit, delegatio verò delegatarij conſenſum requirit.*

52 *Ceſsionis, et delegationis alia differentia. remiſſiuè.*

Laudatur D. D. Athanaſius Oteyza & Olano. Iuris Cæſarei *Primarius* digniſſimus:

53 *Cedens poſt ceſsionem directas actiones retinet: delegans verò non item.*

QVÆSTIO II.

Cedere, renunciare, mandare actionem, in quibus differant? Et quid interſit, inter ceſſionem, & delegationẽ? Vtiliſſima diſputatio & ad tractatus noſtri cognitionem apprimè neceſſaria.

NON minus theoricis, quàm practicis vtilis eſt præſens queſtio; in qua ex Hotomano 6. *obſeru. cap.* 16. notat Oſuald. ad Donel. *lib. com. c.* 43. *litt. A.* Cedere † mandare, præſtare,
1 exibere, transferre actionem promiſcuè in iure noſtro vſurpari; notat etiam eleganter Iacob Cuiat. *ad tit. de obligation. &*
2 *action. in princ.* Quibus addo † promiſcuũ etiam eſſe vſum horum verborum, cedere, concedere, vendere, renunciare, & refutare.
3 Et mandare † actionem, pro *cedere* accipitur *in l pater filia* 70. D. *de procurat. l. ſi cum venderet, l. eleganter, §. ſi vendiderit, D. de pignor. action. l. per famil. §. fin. l. bis conſequenter, §. ſi filius,* D. *famil. ercisc. l. quod debetur.* 51. *l. ſi Sticho.* 53. *D. de pec.* 1. *§. ſi poſt, D. ſi quadrup. paup. fecisſ. dicat l. de illo,* D. *pro ſocio, l. ſi procuratorem* 8. *§. ſi liber homo,* D. *mandat. l. ſi minoris* 25. D. *de adminiſt. tutor. l.* 1. *§. & ſi fortè* 13. *cum ſeq. D. de tutel. & rat. diſtr. l. ſi fideiuſſor.* 41. *§.* 1. D. *de fideiuſſorib. l. Modeſtinus,* D. *de ſolut. l. ſi maritus* 43. *D. ſolut. matrim. l. nomen* 43. D. *de leg.* 3. *l.* 2. C. *contrar. iud. tutel. l. ſi mandati* C. *de fideiuſſoribus l.* 2. C. *ſi certũ petatur.*
4 Cedere † & *præſtare* pro vno accipiuntur, *in l. nam. et ſi §. mandato tuo,* D. *de negot. geſt. l. in creditore* 38. *l. rem hæreditariam* 55. D. *de euiction, l.* 3. *§. ſi Seruus,* D. *de trib. act. l. hæredem fideiuſſor.* D. *mandati, l. ſi ita legatũ* 42. *D. famil. erciſcund. l.* 2. *§. non ſolum,* D. *de hæred. vel action. vendit. l. quod debetur* 51. *D. de pecul. l. crediter, §. inter venditorẽ D. de action. empt. l. cũ plures, §. veſtimenta* D. *locati l. cũ apparebit* 47. *D. eodem tit. l. cum fundus, §. ſeruum, D. ſi certum pet. l.* 1. *§. ſi te rogauero, l. is apud quẽ*

D. de

Digitized by Google

D.depoſiti, l.quod in diem, §.fin. l.item vi-
dendum; D. de petit.hæred.l.licet.6.§.fin.D.
naut.caup.& ſtab.l.ſi ea res 31.D.de action.
empt.l.ſi ſocer.45.§.Lucius, D. ſoluto matr.
l.ſi plures 28.§.vnde, l.fin.D.de adminiſt.
tutor.l.Titio fundus, D.de cond. & demon-
ſtrat.l.fin.D de donat.l.ſi ſeruus 108: §.qui
margarita, D.de legat.1. l.cum is 36. D.de
fideiuſſ.l.Stichum 95.§.ſi mandatu, D.de
ſolut.l.cum poſſeſſor.D.de cenſib.§. tàm au-
tem 21.Inſtit.de legatis.
5 Exhibere † etiam, & cedere promiſcuè
accipiuntur in l.quod ſæpe, § ſi res vendi-
ta, D.de contrah.empt.l.ſi res obligata 57.D.
de leg.1.meminit Caluinus (Auctor dam-
natus) Lexicon iuris, verb.Exhibere actio-
nem; qui refert Cuiatium lib.10. obſer.cap.
14. cui addo eundem Cuiatium in l.fin. de
tranſact.lib.2.quæſt. Paul.
6 Transferre † etiam, & cedere idem eſſe
ſatis probauimus ſuperiori q. nu.86. pro-
bat etiam dict.l.quod ſæpè 35.§. ſi res ven-
dita, l.2.C.de duobus reis, vbi Gothofr. lit.
A.l.cum alter.C.de fideiuſſor.vbi Gothofr.
lit.E.& ex l.non ſolum 2.D. de noxalib. a-
ction: l.item cum l. ſequent. D. de alienatio-
ne iudic. probat Caldas Pereira 3. par. de
poteſtate eligendi, cap.4.num.29. circa finē
vbi innumeras acceptiones refert huius
verbi Transferre.
7 Concedere † etiam, & Cedere, idem
eſſe probatur ex l. ſi quis ergo D.de pecul.
l.in concedendo, & ſequent.D.de aqua, &
aquæ pluuiæ arcend. & ex lib. Iudicum,
cap.19. Parlad.in ſexquicent.differ.37.§.3.
num.5.Petr.Faber.in l. cuius eſt donandi,
8 D.de reg.iuris, idemque eſſe † cedere, &
aſſignare ex l.arbiter, D.de diſtract.pignor.
teſtatur Bertazol. de clauſ. clauſ.27.gloſ.4.
num. 3.
9 Vendere † etiam pro cedere ſumitur in
l.ſi vſumfructum 23. D.de liber. cauſ l.fi-
deiuſſoribus 17.l.cum is 36. D de fideiuſſo-
rib. Montera à Cueba deciſion.Arag. 46. à
num. 50.
10 Renunciare † & cedere, pro vno acci-
pit Pontifex in c.ſuper hoc, iuncto, c. cum
pridem de renunciat c.quam periculoſum 7
quæſt. 1.cap ſuſceptum, §.ſi duo de reſcript.
in 6.cap.ex parte de cleric.ægrot. Et his no-
minibus promiſcuè paſſim vtitur Flam.Pa
riſ.de reſig.beneſic. ferè per totum, multis
relatis Caſanate conſ.10.à num.75.
11 Refutare † etiā pro cedere accipit Giur-
ba de ſucceſſ.feudor.§.1.gloſ.12. nu.5.
12 Delegare † pro cedere ſumitur in l.1.C.
contr.iud.tutel.vbi Gothofr.l. idem §.ſicut
mandauero, D.mandati, l.creditor 42. iun-
cta l.elegā ter §.ſi uendiderit, D.de pign.act.
vbi Ant.Faber. in ration. ad eam in fine, l.
cum de bonis, vbi Gothofr. lit.S. C.de do-
nat. Iacob Cuiatius ad tit. C. de oblig. &
action. in princ.
Hæc nomina, ſeù voces licèt promi-
ſcuè accipi ſoleant, videndum eſt, an
ſtricta ſignificatione attenta inter ſe diffe-
13 rant? Et primo † de renunciatione, &
ceſſione agamus. Et licèt per vtramque
ius, & actiones noſtras à nobis abdicemus,
quo ſenſu, & quia ex earum qualibet ſpō-
tanea iuris priuatio ſequitur, ceſſio, & re-
nunciatio idem ſint; tamen inter ſe differ-
14 re certiſſimum eſt. Pro † quo aduerto,
duplicem eſſe renunciationem: aliam trā-
ſlatiuam: aliam verò extinctiuam, vt rectè
notat Molſeſius ad conſ. Neapol. tit. de re-
15 nunc.cap.6. à num.1. Tranſlatiua † renun-
ciatio eſt, quando quis ius à ſe abdicat, &
actionem: ſimulque eam transfert in be-
neficium eius, in cuius fauorem renuncia-
tio fit: vt colligi poteſt ex tex. in l. cum
oportet, §.penult.verſ. Sed niſi, C. de bonis
16 quæ lib.l.4.C.de repud hæred. Et hæc † re-
nunciatio, quia plerumque cum ceſſione
iurium fit, vt teſtatur Molſeſ. ſup.nu. 14.
(qui huius renunciationis formulam, &
verba refert) nihil mihi à ceſſione differ-
re videtur: nam vt ex alijs cauſis, veluti
donationis, venditionis, alio vè ſimili ti-
tulo ceſſio fit; ita ex cauſa renunciationis
ceſſio, & tranſlatio actionis fieri poterit:
quo ſenſu renunciatio propriè non dici-
tur.
17 Propriè † verò renunciatio eſt illa, quæ
extinctiua tantùm iuris eſt: quia per eam
ſolum inducitur, & ſequitur nuda priua-
tio iuris, & excluſio, abſque tranſlatio-
ne eius, & ceſſione in alterum. Et vltra
18 Molſeſium eandem † diſtinctionem re-
nunciationis extinctiuæ, & tranſlatiuæ re-
tulit ex multis Fabius de Anna conſ.45.
ex l.fuit quæſtionis, D.de acquir. hæred. l.
licèt, D.ſi quis omiſſa cauſ. teſtam. Flamin.
Pariſ.de reſig.beneſ.lib.2.quæſt.23. ferè per
totam, præcipuè num. 6. ibi: Ex quo patet
quod differunt hæc inter ſe, ſcilicet renun-
ciare rem ſimpliciter, & renunciare, vt
detur alteri. Idem etiam profitetur Seſſe
3.tom.deciſion.286.num. 7.vbi diſputans,
an

Digitized by Google

an maioratus renunciari, vel cedi poſſit?
Ita ſcribit: *Ego tamen dicerem quod per ta-
lem ceſſionem nihil tranſit, ſed ſolum ex-
tinguitur ius cedentis, & aperitur via ſe-
cundo vocato, qui proprio iure venit, &
non alieno tranſlato*, Gratianus 4. *tom.di-
ſcept*, 693. *num*. 75. ibi: *An extinguat ius
filium, vel transferat in eum, cui renun-
ciatur?*

19 Quæ extinctiua renunciatio palam eſt,
à ceſſione differre; quia per illam ius ſim-
pliciter refutatur; per hanc verò ius cedi-
tur, & transfertur in ceſſionarium; ita vt
cedentis locum ex ſuo facto, & voluntate
ſubintret. Paulus Gallerat. *de renunciat.
lib.1.cap.4.a num.2.* Quod vno verbo, &
eleganter dixit Gutierrez de gabella *q.63.
n 2.* vbi ex dictis ſupra illud infert ibi: *Et
hæc eſt vera, & realis differentia inter re-
nunciantem, & cedentem, quod ille nullum
ius transfert, hic verò ius ſuum cedit*. Ex
20 quo † deducit, quod etſi ex ceſſione de-
beatur gabella, non tamen debebitur ex
renunciatione; quia hæc nullum ius tran-
sfert in alium: de quo nos ſuo loco. Dif-
21 ferunt † ergo renunciatio, & ceſſio in fi-
ne, & effectu: nam finis renunciationis
ſola abdicatio, & priuatio iuris eſt: ceſſio-
nis verò finis, eſt tranſlatio iuris in alte-
rum:

22 Ex quo † rectè inferes, renunciationem
alterius, quàm renunciantis factum non
requirere: ceſſionem verò, vt effectum, &
finem ſuum operetur, ceſſionarij etiam
voluntatem expoſcere, *arg. text. in §. per
traditionem Inſtit. de ver. diuiſ. l. numquam
23 nuda, D. de adquir. rer. domin.* Licèt † ceſ-
ſionem etiam inuito fieri poſſe, non rectè
ſentiat Sfortia Odd. *ad l.3.C.de nouation.*
verſ. *Quæro quomodo ceſſio iurium fiat? in
verſ. dubitatur*, proſequuntur hæc (Licèt
non ita exornata) Molfeſ. & Gallerat. *ſup.
à num.2, ad 7.*

Ex quo principio, & præcipua differen-
tia innumeræ aliæ pullulant, quas hic re-
ferre otioſum eſſet, cum infra ſuis locis
24 pleniſſimè habeas diſputatas. Et † quan-
do dicatur, quòd quis cedit beneficio Ec-
cleſiaſtico, quando verò quòd renunciat?
25 Et † an cedens ſimpliciter beneficio, vel
in fauorem alterius, eo ipſo amittat poſ-
ſeſſionem? videas Rotam Romanam apud
Seraph. *deciſ. 756. & 773.*

Verùm licèt hæc vera ſint, & prout di-
ximus, ceſſio, & renunciatio in ſua pro-
26 pria ſignificatione differāt; tamē † ſimplex
renunciatio ad ceſſionem trahi ſolet, & è
contra. Quia quoties actus, qui per viã
ſimplicis renunciationis geritur, talis eſt,
vt ex eo contrahentes finem ſuum non
conſequerentur; niſi renunciatio, ſimul
translatiua iuris eſſet, renunciatio pro ceſ-
ſione habetur. Quapropter verba libera-
tionis, & remiſſionis iuxta contrahentiũ
præſumptam voluntatem, ceſſionem, &
translationem iurium ſolent importare,
elegans *text. in l. ſi actionem, C. de pactis*,
vbi renunciatio legati, quæ propter me-
rita vnius ex hæredibus fit; non ſimplicẽ
abſtenſionem inducit; ſed potius tranſla-
tionem in fauorem hæredis benemeriti.
Vndè doctiſſimè ex varijs iuribus reſol-
uit Caſanate *dict. conſ. 10. à num. 75.* quòd
ex coniecturis, & præſumptionibus ali-
quando ceſſio renunciationem inducit; a-
liquando verò renunciatio ceſſionis pro-
ducit effectum; veluti quando contem-
platione, & gratia alterius fit: quod fu-
ſiſſimè, & ſingulariter proſequitur omni-
no videndus, *à num. 75. ad. 97. &* 105.

Ad ſecundum, quod ſanè difficilius eſt,
accedamus: quid ſcilicet diſcriminis ſit, in-
27 ter † cedere, & mandare; inter ceſſionem,
& mandatum in rem propriam? Et ſunt,
qui exiſtimarunt, hæc inter ſe nihil differ-
re, Hotoman. *obſeruat. iur. lib.6. cap. 16.*
Giſanius *ad l. 1. C. de oblig. & action.* Donel
lib. 15. com. cap. 43. quos ſequitur Schiſor-
deg. *lib. 3. tract. 23. quæſt. 2. in fine & q. 3.*
Bocerius *claſ. 6. diſp. 9. num. 24.* Quorum
præcipuum fundamẽtum eſt tex. *in l. Mo-
deſtinus 76.* D. *de ſolutionibus*, vbi ceſſæ, &
mandatæ actiones pro eodem vſurpantur
& eis promiſcuè vtitur Conſultus.

28 Sed † verius credo, & communis Do-
ctorum ſententia eſt, diuerſa eſſe *cedere*,
ac *mandare*. Nec quidquam facit in con-
trarium *dict. l. Modeſtinus*: nam vt ſupra
monuimus, & ex multis probauimus, li-
cèt pro vno accipi ſoleant in iure; tamen
re vera differunt (vt diximus de renuncia-
tione, & ceſſione) Nec eo, quòd Conſul-
tus aliquandò actionem ceſſam vocet, ali-
quandò verò mandatam; euincit idem
hæc nomina in vſu iuris eſſe. Nam ex eo,
quòd *in l. ſi vſumfruct. 23. D. de liber. cauſ.*
promiſcuè vtatur Conſultus *ceſſione*, & *uẽ-
ditione*: nemo dixerit, ceſſionem, & vendi-
tionem idem eſſe. Quare differentiam,
quam

quam nos probamus, agnoſcunt ferè omnes Interpretes, & fuit originalis doctrina *gloſ.* verb. *Mandatum, in l.1. C. de oblig. & action.* Azon. *in ſum. C. eodem tit.* Bart. *in dict. l.1.* Aretin. *conſ.125. Marant. in l. ſi actor, numer.17. D. de procuratoribus,* Iacob de Aren. *de ceſſion. action. rub.* 1. Bertazol. *clauſ.27. gloſ.4. num.2.* Parlador. *differ.37.* §.2. Gallerat. *dict. cap.4. n.7.* D. Franciſc. Merlin. *cent.2. cont. forenſ. cap.31. num.6.*

Licèt autem ferè omnes differre hæc nomina fateantur: variant tamen in aſſi-
28 gnando diſcrimen. Et † Parlador. *dict. differ.37.* §.2. eius fuit ſententiæ, quod cedere actiones, dicitur indifferenter; ſiue quis ſpontè, ſiuè iuris; aut iudicis auctoritate compulſus cedat: at mandare actiones non dicitur, niſi quando quis ſponte
30 ſua actiones transfert ex eo motus † quia verbum *mandandi* in iure, ſiuè mandantis, ſiuè mandatarij perſonam reſpiciamus,; non neceſſitatis, ſed merè facultatis, & voluntatis eſt, *l.1. & per totam,* D. *mandati, l. inuitus, C. de procuratoribus,*

31 Fulcit † etiam ſuam ſententiam, *ex dict. l. Modeſtinus,* in qua vbi neceſſariò præſtantur actiones, vtitur Cõſultus verbo *Cedendi*: quandò verò ex mera voluntate transferuntur, *mandandi*, verbo vtitur. His adiicit Parlador, ſe nunquam in iure vidiſſe, quòd verbo *mandandi*, vtantur Conſulti, quando ex neceſsitate præſtantur actiones.

32 Hanc † vero Parladorii opinionem, ſeu diuinationem, ego aperte conuinco *ex l. ſi minor 25.* D. *de adminiſt. tutor.* vbi actio, quæ ex neceſsitate præſtatur, *mandari*, dicitur: quo ſenſu etiam accipitur *in l.1. §. non tantum 18. D. de tutel. & ration. & in l. ſi fideiuſſoris 41.* §. 1. D. *de fideiuſſor.* Actio namque, quæ vni ex tutoribus, correis, vel fideiuſſoribus præſtatur, non voluntatis, ſed neceſsitatis eſt. Et talis ceſſio neceſſaria dicitur. Nam aliàs creditor ſi cedere recuſet, exceptione cedendarum repellitur (vt infra dicemus) & probat Virgilius *de legit. perſonæ, cap.1. num.*40. nouiter Acoſta *de priuileg. cred. prælud.2. à numer.*20. vbi actionem, quam pupillus tutori præſtare tenetur, neceſſariam appellat (*de quo infra tit.5. quæſt.7.*) quæ tamen in his legibus mandata dicitur.

33 Nec † probo ſententiam Oſualdi *lib.15 comment. cap.43. lit. L* qui putat, *cedere*, *& mandare*, differre, vt genus, & ſpeciem: quia omne mandatum actionum ceſſionem continet; ſed non omnes actiones ceſſæ, mandatæ dici poſſunt: plùs ergo eſſe aſſerit, in mandato, quàm in ceſſione: quia mãdatum ceſſionem includit. Cuius ſententiæ ſiue Bald. *in l. ſi quidem, col.2. C. de action. & oblig.* quem refert Guzman *de euictionibus quæſt 35 num.*201. & Paul. Gallerat. *dict. cap.4 num.*12.

34 Verius † enim eſt, mandatum actionũ, ceſſionem non continere, nec ex eo vtiles actiones transferri, niſi cedantur. Quare Bald. communiter reprobatur, Bertazol. *clauſ.28. gloſ.1. num.* 1. Guzman. vbi proximè, qui poſt alios aſſerunt, clauſulam ceſſionis, maioris eſſe efficaciæ, quia per eam transferuntur vtiles actiones, & mandatur exercitium directarum; per mandatum verò, ſolùm directæ mandantur, vt exerceantur mandantis nomine. Quæ ex aduerſo contraria ſunt traditis per Oſualdum.

35 Nec † poſſum non mirari Alphonſum de Guzman, virum alioquì doctum *dict. cap.35. numer.* 111. auſum fuiſſe dicere, ceſſis, aut mandatis actionibus non effici ceſſionarium procuratorem in rem propriam; niſi ſimul expreſſè in rem propriã conſtituatur procurator. Quod quàm à iuris regulis alienum ſit, quis non fate-
36 bitur! cum ſine dubio ſit eum, † cui mandatæ ſunt actiones, procuratorem in rem propriam eſſe, *l. procuratore in rem ſuam,* D. *de procurator. l. emptor, l. ex nomine, C. de hered. vel action. vendit.* Anton. Faber. *lib.12. coniect. cap.10.* verſ. *Nam & is, cui,* Cuiatius *ad titulum, C de oblig. & action. in princ. & lib.1. reſp nſ. Scæuolæ ad l. pater filio 70. D. de procuratoribus* Ioan. Graſ. *de ceſſ. iur.* §.2. *num.*11. Scaccia *de commert.* §.2. *gloſ.5. num.* 25. Parlad *d.*
37 *different.37. in fin.* multò † que magis ceſſionarium, qui ex eo quod ſibi ceſſæ ſint actiones, procurator in rem propriam dicitur, *l. ſi procuratorem,* §. *fin.* vbi Bald. *D. mandati,* idem Bald. *in l.1. num.* 10. *C. de oblig. & action. & in dict. l. emptor, & in l. qui ſtipendia, C. de procurat.* Maranta *in dict. l. ſi actor, num* 15. Bertazol. *clauſ.* 28. *gloſ.* 1. Hypol. Montaner. *in addit. ad Olibau. de actionibus, part.2. lib.1. cap.4. num.2.* Alex. Trentacinq. *lib.2. var. titul.*

C de

de procuratorib, reſol. 3. *à num.* 2. Hieron, de Leon. *deciſ.*63.*num.*3. *lib.*1, Baius *lib.* 2. *prax. var. quæſt.* 105. *numer.* 8. Marius Giurba *ad conſuet. Meſan capit.*, *gl ſ* 3. *num.* 17.*par.*1. Cancer. 2.*part.var.cap* 6. *num.*79. Intrigriol, *deciſ.*8.*num*, 11. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 6, *num.*3. *& incomp. deciſ.*3. *par.* verb. *Ceſſio actionis*, *fol. mihi* 146. Fontanella *deciſ.*167.*num.*19 qui innumeros referunt, & nullo ex his relato Arias de Meſa *lib*, 1. *var*, *capitul.* 19. *numer.*12.

38 Nec † ſcio, quo modo dici, aut probari poteſt, eum qui mandatas habet actiones ad ſuum commodum, procuratorem in rem propriam non eſſe; cum is procurator in rem propriam ſit, ad quem pertinet vtilitas, vel damnum, *l. planè*, *vbi gloſ. & Bart.* D. *famil.ereiſcundæ*, Alexan. Trentacinq. ſupra multis relatis. Golinus *de procurat. par.*4. *cap.* 1. *à num.* 1. *& per totum* ex Aretino, Bertrando, & Mantica, nouiſsimè diù poſt hæc viſus Franc. Tondut, *reſol*, *ciuil. cap*, 32, *num.*5. Nec leges quibus Guzmã nititur, quidquam faciũt; imò potius probant, ceſsionarium, & eum, cui mandantur actiones, procuratorem in rem propriam eſſe: & in id communiter allegantur, vt videre eſt ex Gallerato *dict*, *cap.*4. *num.*14.

39 Quare † alij ex antiquioribus tenent, in eo differre *cedere*, *& mandare*, quòd per ceſſionem vtiles tantùm actiones transferuntur in ceſſionarium, quas ſuo nomine exercet: vbi verò actio mandatur, ſolum exercitium directarum transfertur; quas quia mandantis oſſibus in fixæ remanent, *l.ita tamen* 27. *§.qui ex Trebelliano*, *l.cum hæreditas* 49. *l. ſi hæres* 70. *D.ad S. C. Trebell.* Anton. Faber. *C.de hæred.vel action. vendit. diffin.*2. *numer.*2. *gloſ.in l.*3, *D.pro ſocio*, Iacob.de Aren. *de ceſſ.iur.num.*54. Ioan.de Guaſ.*cap.*3. *in princip.* Maranta *in l.ſi actor*, *num.* 14. D.*de procurat.* & ex Molin. *de primogen.lib.*1. *cap.*19. *num.*17. Barboſa, & alijs Acoſta *de priuileg. cred. prælud.*2. *num.*11. Intrigriol. *conſ.* 26. *numer.*42. Guzman *ſup.num.* 72. *&* 111. D. Franc. Merlin. *cent.*2.*cont.cap.*31. *num.*3. Donel. *dict.cap.*43. vbi Oſuald. *lit.*I. Anton. Faber. *lib.*12. *coniect. cap.* 6. *& in rationali ad l. cumfundus*, *§. ſeruum tuum*, *lit.F. circa medium*, *D.ſi certum petatur.* Schifordeg. *lib.* 3. *tractat.* 23. *quæſt.*5. ex eius perſona exercet mandatarius; & cum directo transferri non poſſint, obliqua via tranſeunt: ad hoc, vt ex mandantis perſona, eiuſque nomine exerceantur, *l.*1. *§. vlt.* D. *mandati*. Quam differentiam probauit *gloſ. in* l.1.C *de obligat.& action.* vbi Bart. *numer.* 7. Maranta, Bertazol. & Paul. Gallerat, qui alios referunt ex antiquioribus Sfort. Odd. *in repetit.l.*3.C.*de nouationib. quæſt.* 1. *verſ. Quæro decimo*, ſequutus eſt etiam Guzman. *dict. cap.* 35. *à num.*112, & alij, quos laudat multum poſt hæc ſcripta viſus, Carleual. *de iudicijs tom.*2.*lib.*1.*tit.*2.*diſp.*4.*num.*15.

40 Quàm † differentiam, & doctrinam, ipſi, qui eam tradunt, ſi non reprobant, ſaltim confundunt, & adeò æquiuocè loquuntur, vt percipi non poſſint. Nam Guzman qui hæc probauit *à num.*102. inferius *à num.*111. penitùs contrarium docet Bertazol. qui *clauſ.*29. *gloſ.* 4. *num.*2. hanc differentiam ſequitur; rurſus *in clauſ.*28. *gloſ.*1. *num.* 1. apertis verbis teſtatur, ceſsionis clauſulam adeò efficacem eſſe, vt per eam transferantur vtiles actiones, & exercitium directarum. Galleratus verò (vir equidem doctus) omnium confusè procedit, quia cum *numer.*7. *ad* 12. pluriès hanc differentiam repetat, *in num.* 12. penitus eam deſtruit: quia mandatum, ceſſionem includere aſſerit, *& numer.*49. mandatis actionibus, directas, & vtiles transſire profitetur. Et rurſus eodem, *num.*49. expreſsè docet cum Bald. & aliis per ceſſionem exercitium directarum tranſire, & ſi mandatæ non ſint: licèt aliud procedat in ceſſione, quæ legis auctoritate fit. *Et num.*69. ita ſcribit: *Et quoniam (vt ſupra dixi) ex ceſſione tranſit in ceſſionarium actio vtilis*, *& exercitium directæ*, *&c.* Eadem etiam inuenitur contrarietas apud Ferdin. Arias de Meſa *lib.* 1. *var*, *cap.* 19. *à num.* 9. qui vt videre erit, non magis fœliciter ſe habuit in huius dubij reſolutione.

In quo tenebroſo iuris articulo, quem
Interpretes lucubrationibus ſuis, magis
obſcurant, quàm elucidant: à quibus,
nec quæ retulimus, non niſi ſummo ſtu-
dio, & labore colligere poſſes: quia per-
plexè nimis, & obſcurè loquuntur. Vt
41 certa ab incertis ſeparem, conſtituo † in-
ter cedere, & mandare actionem, reſpe-
ctu cedentis nihil eſſe diſcriminis; quia

ſem-

ſemper penes eum directę actiones remanent. *l.3. in princ. D. pro ſocio*, Maranta, *in dict. l. ſi actor, num.* 19. Bertazol. *dict. clauſul.* 27. *gloſ.* 4. Quod & agnouit etiam Parlador. *dict. differ.* 37. §. 2. *in princip.*

42 Secundo † conſtituo, & vt certiſſimum ſtatuo; quòd vbi mandantur actiones, non vtiles transferuntur, ſed tantùm exercitium directarum, quas (vt dixi) nomine mandantis exercet mandatarius. Qood & vltra ſuperius dicta ego confirmo ex eo, quod licet varijs iuris noſtri locis legamus, *cedere actionem* (vel vt Florentina lectio habet (*cedere actioni*) *& cedere ius, & mandare actionem*: nunquàm tamen vidimus, ne dicam iuris Conſultos, ſed nec Interpretes noſtros dixiſſe vnquàm, *mandare ius*: quod ſatis indicat, *cedere, & mandare* inter ſe differre, & per mandatum actionum, non ius transferri in mãdantem, nec quid aliud, quod ſuo nomine poſſit intendere; ſed tantùm actionem directam: obliquè tamen, & vt exerceatur nomine mandantis. Mandatarius enim ſimilis videtur procuratori, quia vt hic alieno nomine, & ad domini vtilitatem actiones exercet, & procurator ſimpliciter appellatur, *l.* 1. D. *de procuratorib.* ille mandantis nomine, licèt ad ſuum commodum ſimiliter experitur, & procurator in rem propriam appellatur, vt præter relatos ſup. Anton. Faber 12. *coniect. cap.* 6. *& cap.* 10. *circa medium*, verſ. *Nam & ſi is cui mandata.*

43 Ex quo † paſſim notandus venit Parladorius, quem ſequitur Carleual. *dict. diſp.* 4. *num.* 16. dum *dict. differ.* 37. §. 2. dicit, verum non eſſe mandatis actionibus exercitium tantum directarum concedi; quia aliàs nihil ceſſionarius, ſeù procurator in rem propriam, à ſimplici procuratore differret. Hæc Parladorius. In quibus non vnus, ſed duplex conſideratur lapſus. Primus in eo, quod aſſerit, mandatis actionibus plùs transferri, quàm exercitium directarum: quaſi ſentiat, ex mandato vtiles etiam actiones competere. Secundus & maior: dùm dicit eum, qui mandatas habet actiones, nihil à ſimplici procuratore differre; cum vt monuimus, hic verè procurator in rem propriam ſit. Et Parladorius debuit aduertere, aliud eſſe in iure, mandatum habere ad agendum, per quod conſtituitur quis ſimplex procurator; aliùd verò mandare actiones: quia ex eo conſtituitur quis procurator in rem propriam: & ad ſuum commodum directas, actiones in iudicio exercet.

44 Tertiò conſtituo ceſſionario, † in quem transfertur actio, cum clauſula ceſſionis iurium, non ſolum vtiles competere actiones, quas ſuo nomine exercere poteſt, ſed etiam exercitium directarum habere; quibus nomine cedentis experitur. Quam ſententiam expreſsè ſequuntur Bertazol. & Gallerat. relati ſup. eamque amplecti videntur Doctores omnes, qui aſſerunt *cedere, & mandare*, idem in vſu iuris eſſe: quod vltra Hotoman, Donel. Giſanium, Bocerium, & Schifordegh. relatos ſupr. tenet etiam doctiſs. Cuiatius *ad l. vlt. D. de tranſact. lib.* 2. *quæſt. Papiniani.*

45 Fulcit hanc ſententiam, quòd † ceſsionarius procurator in rem propriam efficitur ex ceſsione, vt ex multis probauimus ſup. quod dici non poſſet: niſi in eum tranſiret exercitium directarum. Si enim ex ceſſione vtilis tantùm ei competeret procurator in rem propriam dici nõ poſſet: quia cum vtilis actionis dominus ſit, & ea ſuo nomine experiatur, non procurator, ſed dominus eſt. Ergo ſi ceſſionarius procurator in rem propriam dicitur, ex eo prouenit, quod per ceſſionem etiam exercitium directarum ei mandatum videtur; quod expreſsè probauit *Bald. in l.* 1. *C. de obligat. & action. num.* 17.

46 Et ceſſionarium † vtiles, & directas actiones habere: vtiles ex propria perſona: directas verò ex perſona mandantis, vt eius nomine eas exerceat in iudicio, probatur ex *l. vlt. C. quando fiſcus, vel priuatus*, agnoſcit *gloſ. in l. emptor, vbi Scilicet, C. de hæred. vel action. vendit.* & ibi Bart. *& in l. ſi duo in fine, D. de ſolutionibus*, Iaſon. *in l. qui ſtipendia, C. de procuratoribus*, Alexand. *conſ.* 137. *volum.* 2. Burſat. *conſ.* 55. *num.* 2. *lib.* 1. Decius *conſ.* 536 *num.* 1. & ex Tiberio Decian. & aliis Hypol. Montan. *ad Olibanum de actionib. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 5. ex aliis Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 9. *numer.* 3. Ioan. Baptiſt. Thor. *vot.* 6. *num.* 5. *& voto* 19. *num.* 23. Acoſta *de priuileg. credit. præludi.* 2. *num.* 9. Sfortia Odd. ſup. Anton Faber. *in C. tit. de hæred. vel action. vendit. diffin.* 2. *nota* 2. Carleual. (licèt nullo ex his relato) *dict. diſp.* 4. *num.* 3. Arias de Meſa *lib.* 1. *variar.*

*cap.19.num.*13.qui neminem ex his,quos laudauimus refert.

Hæc ſunt, quæ magis veritati accedere videntur, & quæ magis iuris regulis con-
47 ueniunt, licèt † etiam defendi poſſit, per ceſſionem vtiles tantùm transferri actiones, non verò exercitium directarum, niſi ſpecialiter mandentur: vt cum Bart. probat Carlenal. *ſup.numer.*16. Quæ ſententia ſi magis placuerit, reſponderi poteſt, ea quæ diximus, quod ceſſionarius procurator in rem propriam eſt, & quòd ceſſionem non ſolum vtiles; ſed & directæ actiones in eum tranſeunt, intelligenda ſunt, & procedunt, quando non ſimpliciter ceſſæ fuerunt actiones, ſed & ſimul fuerunt mandatæ directæ. Ita vt differentia inter *cedere, & mandare* conſiſtat; in eo, quod per ceſſionem vtilis tantùm actio transfertur; per mandatum verò, ſeu quoties actiones mandantur, exercitium ſolum competat directarum. Quæ ſententia probabilis etiam eſt.

Quam ſi amplecti, & ſequi velis, in eius confirmationem pulchrè facit, quod tradit Maranta *in dict.l.ſi actor numer.* 15 quem ex Bart.Iaſon.& aliis ſequitur Alex. Trentacinq. *lib.*1. *variar. tit. de procura-*
48 *toribus*, *reſ l.*3. *num.*2. qui docent,† procuratorem in rem propriam tripliciter poſſe conſtitui. Primo modo, quandò illi mandatæ ſunt directæ actiones,& ceſſæ vtiles, *vt in l.*1. *cum gloſ. C. de obligat. & action.* Secundo, quando ceſſæ ſunt,vtiles actiones, ſed directæ non ſunt mandatæ, *gloſ.* & Bart. *in dict.l.*1. Tertio modo, quando ſunt ceſſæ,iuxta Iaſonem, & alios *in dict.l. qui ſtipendia, C. de procuratorib.*

49 Vtilium, † & directarum actionum, quæ ex ceſſione transferuntur, ſæpè mentionem fecimus in hac quæſtione: & licèt in ea animus eſſet explicare, quæ ſit vtilis actio, & in quo à directa differat? Tamen huius rei diſputationem in alium locum reiicimus, videas infra *titul.*6.*quæſtion.*1.

50 Delegatio† quo modo differat à ceſſione, ſupereſt, vt videamus. Et licèt per vtramque ius noſtrum, & actionem in alium transferamus, re vera differunt: quod nullo alio modo melius percipietur, quàm ſi ceſſionis,& delegationis diffinitiones conferamus. Ceſſionem diffinimus ſuperiori capite, vt ſit: *quaſi traditio, & iuris, & actionis ex aliquo titulo facta translatio.* Delegare verò eſt: *vice ſua alium reum* (hoc eſt debitorem) *dare creditori, l. delegari, D. de nouat. & deleg.* ſequitur Parlador. *differ.*50 §.1. *num.*1.& *lib.*2. *capit.fin.*2. *part.*§.12.*limit.*6.*numer.* 42. Bertazol. *clauſ.* 33. *gloſ.* 4. *numer.* 1. Baius *lib.*2. *prax. quæſtion.* 105. *numer.* 6. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 2. *ampl.* 6. *numer.*51; Briſonius *de ſolutionibus lib.* 2. *tit. de legationibus*, Donel. *lib.* 16. *c m.*
51 *cap.*1. Et prima † differentia erit, ceſſionem contra debitorem etiam inuitum, & ignorantem fieri poſſe: quia debitor nouæ obligationi non implicatur: ſed tantùm veteris ſolutio, & exactio alteri mandatur, & ita operam tantùm cedentis, & ceſſionarii requirit. Parlador. & Donel. ſup. & ibi Oſuald. *lit. N.* multum poſt hæc viſus Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.*11. *numer.*1. & 2.Guzman *de euictionib. quæſtion.* 35.*numer.* 5. Scaccia *de commert.*§.2. *gloſ.*5. *numer.* 279. qui omnes probant, ceſſionem inuito debitore ceſſo fieri poſſe. Delegatio verò conſenſum requirit eius, qui delegatur, & eo inuito, vel ignorante non fit, *l.*1. *l.neque creditores* 6. *C. de nouat.* quia qui delegatur, nouæ ſe obligationi adſtringit, Briſon. Donel. & Parl. ſup. Ant. Fab. *lit. C. lib.* 4. *tit.*7. *de oblig. & action. diffin.* 1. *in alleg.*
52 *num.*13. Aliæ † permultæ ſunt differentiæ inter ceſſionem, & delegationem, quas infra proſequemur, vbi de delegatione latiſſimè agemus, & quæ ad eam requiruntur. Interim tamen videas Briſon. Donel. & Acoſtam ſup. Bertaz. *clauſ.*33. *gloſ* 4. *cum ſeq.* Ioan. Andr. Donſperg. *lib.*2. *ſyntagm. Iur p.*2.*c.*11. *per totum*, Mantic. *de tacitis, & ambig. lib.*17. *tit.*7. & 8. Molin. Theolog. *tract.*2. *de iuſt. & iure, diſp.* 559. Paulum Galleratum *de renunciat. tom.*1. *li.*1. *cap.* 4. *à num.*18. *ad* 25. (qui latiſſimè proſequitur,) & doctiſſimè agentem iuris Cæſarei Primarium digniſſimum D. Athanaſ. Oteyza & Olano *lib.*2.*Paralip. & elect. iur.*
53 *ciuil. cap.*7. *per tot.* Illam † differentiam hic non omittam, quòd per ceſſionem cedens directas actiones non amittit; per delegationem verò, nec directæ apud eũ remanent; quia obligatio penitùs extinguitur, vt ex Hotomano rectè notat Oſuald. *lib.*16. *comment. cap.*20. *lit.N.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio duplex eſt, vna hominis, alia legis.*

2 *Ceſſio legis quæ ſit?*

3 *Legis ceſſio vna eſt, hominis verò multiplex.*

Alia principalis, alia acceſſoria.

Vna expreſſa, alia tacita.

Voluntaria, & neceſſaria ceſſio.

4 *Principalis ceſſio, quæ dicatur?*

5 *Laudatur* D. Franciſcus Merlin. *eius tamen opinio taxatur.*

6 *Ceſſio acceſſoria quæ ſit:*

7 *Ceſſio quæ ſit à creditore fideiuſſor, vel correo, an principalis, vel acceſſoria ſit?*

8 *Ceſſiones acceſſoriæ ſimulatæ non præſumuntur. Et in eis non procedunt iura, & probibitiones de ceſſionibus loquentes.*

9 *Clauſula* ceſsionis iurium, *quæ in contractibus frequenter apponitur, miros effectus operatur.*

10 *Clauſula* ceſsionis iurium, *quid operetur in contractibus venditionum?*

11 *Clauſula poſita in executiuis,* & num, ſeq.

15 *Expreſſa ceſſio quæ ſit, & quæ tacita dicatur?*

16 *Expreſſum, & tacitum quid ſit? remiſſiue.*

17 *Ceſſio inducitur per traditionem inſtrumẽti. declara,* vt num, 22.

19 *Mandatum ad agendum in iudicio, præſumitur ex traditione inſtrumenti. Et an poſsit agi, ſine cautione de rato declara,* vt num. 22.

20 *Ceſſio, & mandatum ad agendum præſumitur ex eo, quòd inſtrumentum reperiatur penes aliquem.*

21 *Verius eſſe oſtenditur, ex ſola exiſtentia ſcripturarum penes aliquem, nec mandatum, nec ceſsionem induci.*

22 *Cauſa, ex qua inſtrumentum traditur, inſpicienda eſt, vt ceſsionem, mandatum, vel nudam adminiſtrationem importet,* & num. 24.

Intelligitur text. in l. Mænia, D. ſoluto matrim.

23 *Mulier ſi tradat marito nomina & inſtrumenta debitorum, quæ extra dotem ſunt, videtur eum facere procuratorem.*

Expenditur l. fin. C. de pactis conuent. *et cõciliatur, remiſsiuè* cum l. maritus C. de Procurator.

25 *Si de cauſa traditionis inſtrumenti non apparet, videtur traditum cauſa cuſtodiæ.*

26 *Schedulam ſi quis faciat, qua promittit ſoluere cuicumque eam tradenti* Vulgo quiendiere eſta, *is, penes quem inuenitur, exigere poteſt.*

27 *Si promittã ſoluere cuicumque litteras tuas deferenti, ſi ignarus falſo nuntio ſoluam liberor cedendo actionem contra eum.*

28 *Creditor qui ex inſtrumento duos reos debendi babebat, ſi eorum alteri reddat inſtrumentum, an omnes liberaſſe cenſeatur, vel videatur actiones ſuas contra alium ceſſiſſe?*

29 *Creditor ſi reddat debitori inſtrumentum, eum liberaſſe cenſetur.*

30 *Creditor reddens, vel legans pignus debitori, eum liberaſſe non intelligitur, ſed tantum ius pignoris remiſiſſe.*

31 *Refertur doctrina* Bartoli *exiſtimantis traditionem inſtrumenti factam vni ex correis, operari liberationem, et donationem, ſeù ceſsionem aduerſus alium,* & n. 32.

Expeditur l. ſi is qui duos; D. de liberat. legata.

32 *Explicatur, & intelligitur ſuperior* Bartoli, *doctrina circa animum creditoris tradentis inſtrumentum.*

33 *Creditor ſi vni ex duobus debitoribus inſtrumentum debiti ex cauſa remunerationis reddat, vel acceptum faciat, cenſetur ei aduerſus alium actionem ceſiſſe.*

34 *Creditor ſi reddat fideiuſſori inſtrumentum, videtur eum liberaſſe, & aduerſus debitorem principalem ſua iura ceſſiſſe*

35 *In Germania non præſumitur actionum ceſsio ex inſtrumenti traditione.*

36 *Voluntaria, & neceſſaria ceſsio quæ dicatur.*

37 *Ceſſio iurium, quam facere tenetur venditor bareditatis; voluntaria, non neceſſaria dicitur.*

38 *Cum quæritur, an alienatio voluntaria, vel neceſſaria ſit, inſpiciendum erit, an origo negotij neceſſaria, vel voluntaria fuerit.*

39 *Alienatio, & venditio iudicialis pro ſoluẽdis debitis neceſſaria non eſt.*

40 *Expenditur* l. ſeruum quoque §. ſi quis in rem cum l. ſequent. D. de procur.

41 *Refertur interpratatio, et intellectus* Antonii Fabri.

42 *In ceſſione neceſſaria, iuramentum non requiritur, quod lex, vel ſtatutum in alijs ceſſionibus deſiderat.*

QVÆ-

QVÆSTIO III.

De diuiſione ceſſionum, & quandò ceſſio cedentis, vel ceſſionarij tantùm commodum reſpiciat, vel in vtriuſque gratiam celebretur? Examinatur celebris doctrina Bartoli *in l. 2. §. 1. D. de pactis*, aliaque ſcitu non indigna.

Onſequens eſt diſputatio
de diuiſione ceſſionum,
ſuperiori non inferior,
nec vtilitate, nec diffi-
1 cultate. Et ceſſionis †
ſumma, & præcipua diui-
ſio eſt, quòd alia eſt ho-
minis alia verò legis, Sfort. Odd. *in repet.
l. 3. C. de nouat. quæſt. 1.* verſ. *Quaro quar-*
2 *to*. Ceſſio legis † eſt, quando legis virtus,
& auctoritas, aliqua æquitatis, vel neceſ-
ſitatis ratione dictante efficit, vt actio eiuſ
que exercitium mihi competens, abſque
aliquo meo tacto in alium transferatur.
De qua ceſſione remiſſiuè dixi quæſt. ſu-
periori, & latè agam infra *tit. 4. per tot.*
3 Hæc † verò legis ceſſio vna eſt: hominis
vero multiplex: nam alia principalis eſt,
alia acceſſoria: alia expreſſa, alia tacita
ceſſio: alia voluntaria, alia verò neceſſa-
ria. Hæc, quæ primam huius quæſt. par-
tem conſtituunt, quàm breuiter poſſim,
& cum claritate perſtridgam.
4 Principaliter † ceſſio fit, quando actio,
vel nomen debitoris venditur, & ceditur;
vel ex alia cauſa, veluti donationis tran-
sfertur. Quoties enim in uerbis diſpoſi-
tiuis, actio aliqua ceditur, venditur, aut
donatur, principalitèr ceſſio fieri dicitur.
Quare non rectè, ſummi nominis vir D.
Franc. Merlin. *cent. 2. cont. Forenſ. cap. 31.
num. 7.* dixit, has ceſſiones in conſequen-
tiam venire vẽditionis vel donationis præ
cedentis; quia ſi hoc verum eſſet, nullam
ceſſionem principaliter fieri dici poſſet,
ſed omnes aceeſſoriæ eſſent, & in conſe-
quentiam.
5 Ceſſio † verò acceſſoria eſt, quando
principaliter venditur fundus, alia veres,
& ceduntur iura, & actiones competentes
venditori, ratione illius fundi, vel rei: &
ſic ceſſio aceeſſoria eſt ad contractum;
quia acceſſoriæ fit ceſſio, & ad executio-
nem, & corroborationem primi contra-
ctus, & venit ceſſio in conſequentiam rei
nenditæ: ita Abb. *conſ. 207. num. 21. &*
207. in princ. & 240. numer. 4. Anguiſol.
c rſ. 20 lib 2. Alex. Trentacinq. *lib. 2. var.
tit. de action. reſol. 2. num. 22. & 27.* Ber-
tazol. *clauſ. 27. gloſ. 2. numer. 4.* Menoch.
lib. 3. præſumpt. 129. numer. 43. Duard.
poſt tract. de cenſib. deciſ 445. num. 4. &
5. Carpan. *ad ſtat. Mediol. 1. tom. ca. 447.
à num. 13.* Grat. *2. tom. diſcept. 273. à nu-*
6 *mer. 29.* Ceſſiones † enim, quæ tendunt
ad defenſionem rei venditæ, vel alterius
actus, acceſſoriæ dicuntur. Ex quo dicit
Bart. *in l. Modeſtinus, D. de ſolut. in fin.*
7 ceſſionem, quæ fit † à creditore fideiuſſo-
ri, vel correo ſoluenti, principaliter non
fieri, ſed acceſſoriam eſſe ad ſolutionem,
8 Carpan. *ſup. num. 10.* Et ceſſiones † acceſ-
ſoriæ ſimulatæ non præſumuntur, Menoc.
d. præſumpt. 129. in fin. Grat. ſup. nec in
eis procedunt iura de ceſſionibus loquẽ-
tia, Alba *d. ct. conſ. 27.* Et ſtatutum loquẽs
de ceſſione, non intelligitur in acceſſoria,
Bald. *in l. cum dotem, num. 4. C. de iure
dotium*, Coſta *de ratione ratæ, quæſt. 92.
num. 6.* vbi etiam, quòd in ea non requi-
ritur iuramentum. Vndè *lex penul. & fi.
C. mandati*, in ceſſionibus aceeſſorijs non
procedunt *gloſ. & DD. in dict. l. penult.*
Ant. Gabr. *tit. de action concl. 4. num. 39.*
& ex alijs Trentacinq. *dict. reſ. l. 2. numer.*
9 *27.* verſ. *Secundo declaro*. Et clauſulæ †
ceſſionis acceſſoriæ ad principalem con-
tractum, hodie in inſtrumentis frequen-
ter apponi ſolent, & operantur mirabiles
effectus, de quibus alibi agemus videndus
Paulus Galleratus *de renunc. tom. 1. lib. 1.
cap. 4. num. 35.*
10 Illud hic aduertes, quòd † quandò in
contractu venditionis rei, clauſula ceſſio-
nis iurium, & actionum adijcitur, quam-
uis generalis ſit, nihil ampliùs operatur,
quàm ceſſionem, & translationem iurium
competentium venditori ratione illius
rei venditæ cùm ceſſio non principaliter
fiat, ſed acceſſoriè; & non in diſpoſitiuis,
ſed in executiuis; vt diſpoſita facilius, &
11 pleniùs exequantur. Clauſulæ † enim
executiuæ, quæ non in principali diſpo-
ſitione, & parte ſubſtantiali contractus
apponuntur, non ampliant, nec oſten-
dunt

dunt diſpoſitionem, & ex capite Notarii præſumuntur adiectæ, elem.1. in fin. de præb. & dig. Gutierr. de iuram. conf. 1. p. c. 12. à num. 3. & 5. Galleratus infrà referendus, num. 12. Fontanel. de pactis nupt.
12 clauſ. 4. gloſ. 21. p. 6. à num. 69. Et † de effectu clauſulæ acceſſoriæ, & in exrcutiuis, & de intellectu, dict. elem. 1. latiſſimè qui omnes cumulat, Caſtillo tom. 4. cont. cap. 48. per tot. Mieres de maior, .p. quæſt.
13 30. Et quando † clauſula in executiuis, vel diſpoſitiuis adiecta videatur? omnino vide Gratian. tom. 4. diſcept. 609. à num. 5.
14 ad 21. Et † de effectu clauſulæ acceſſoriæ renunciationis iurium, & quid operetur? latiſſimè Paulus Gallerat. de renunc. tom. 1. lib. 4. capit. 8. per tot. plenè etiam Alex. Trentacinq. lib. 3. var. tit. de tranſact. reſol. 2. Capitius Galeota lib. 1. cont. 40. & ſ. : per tot. magis accedit ad noſtræ mater. terminos Alex. Ludou. deciſ. 150. vbi quòd ceſſio generalis iurium, facta in trãſactione ſuper aliqua re, non comprehendit niſi iura, de quibus tranſigitur; de quo infrà tit. 3. quæſt. 10.

Ceſſio etiam alia eſt expreſſa, alia taci-
15 ta: expreſſa † dicitur, quæ verbis expreſſis fit: tacita verò, quæ non ex verbis, ſed ex aliquo facto colligitur, & percipipitur. Sfortia Oddus ad l. 3. C. de nouationib. quæſt. 1. verſ. Quæro, quomodo ceſſio iurium fiat? Nec enim ceſſio ea ſolùm dicitur, quæ ſcripta eſt, vel de qua expreſſè apparet, ſed etiam ea, quæ ex voluntate cedentis colligitur: cùm ad voluntatis declarationem nihil interſit; vtrum verbis, an rebus ipſis, vel factis animum quis manifeſtauerit, l. de quibus. D. de
16 legib. Et quod † expreſſum, & quod tacitũ dicatur? latè omnium videndus Paul. Gallerat. de renunc. tom. 1. lib. 5. cap. 1. per tot. vbi agit de expreſſa, & tacita renunciatione, & eius effectibus.

Tacitæ ceſſionis exemplum conſtituũt
17 Interpretes, quando † quis inſtrumentum crediti tradit: nam per eius traditionem ceſſionem induci, ex l. Mæuia in princ. D. ſolut. matrim. probarunt Alex. Bart. & Caſtrenſ. ibi, Bald. in l. fin. C. quando Fiſc. vel priuat. Ruin. conſ. 44. numer. 1. vol. 1. Roman. ſingul. 338. Mancius in patrocinio debitorum, decad. 2. quæſtion. 2. num. 59. Ant. Faber. in ration. ad l. ſi conuenerit, D. de pignor. action. in prima ratione dubitandi, circa fin. Sfortia Odd. vbi proximè Cyriac. lib. 2. cont. 338.
18 num. 14. Et paria † eſſe cedere iura, vel tradere inſtrumentum, in quo ipſa iura continentur, ex l. 1. C. de donation. docet Bald. in l. item ſi fundi, num. 9. D. de vſufruct. & ind. l. fin. C. quando Fiſc. vel priuat. Hypol. Montan. in addit. ad Olib. de actionib. p. 2. lib. 1. cap. 4. num. 41. Bertazol. clauſ. 27. gloſ. 5. num. fin qui alios referunt.
19 Similiter, † ſi conſtet creditorem alicui tradidiſſe inſtrumentum crediti, ex ipſa traditione præſumitur mandatum, & agere poteſt in iudicio, tanquam procurator abſque cautione de rato, l. ſi .C. de pactis conuent. vbi gloſ. Bald. & DD. & in dict. l. Mæuia, D. ſolut. matrim. & in l. ſi quis per calumniam in fin. C. de Epiſc. & Cler & eſt communis opinio, vt teſtatur de Marſilijs in l. ſi quis, num. 171. D. de quæſtion. Boerius deciſ. 454. Maranta in l. ſi actor, numer. 2. D. de procur. & de ordin. iudic. part. 6. memb. 9. tit. de except. oppoſit. num. 59. videndus Maſcard. concl. 1010. per tot. tom. 2. Surd. conſ. 500. num. 22. lib. 4; Gratian. 1. tom. diſcept. 90. à n. 11. Trentacinq. lib. 2. var. tit. de procurat. reſol. 11. qui omnes teſtantur; quòd ex eo, quòd penes aliquem reperitur inſtrumentum crediti, præſumitur procurator, & agere poteſt, hac adhibita diſtinctione, vt ſi conſtet habuiſſe inſtrumentum à domino, ſine cautione debeat admitti: ſi verò non conſtet de traditione, debeat præſtare cautionem de rato, ſequitur rectè, & latè exornans Iacobus Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 34 per tot.
20 Et quòd † ex eo, quòd penes aliquem reperiatur inſtrumentum crediti, videatur ei fuiſſe ceſſas actiones, & habere mandatum ad exigẽdum, probat latè Stracch. de adiecto p. 4. cap. 8. per tot. præcipuè, numer. 11. & 13. Parexa de inſtr. edit. titul. 15. reſol. 10. num. 58. Cyriac. lib. 1. cont. 94. numer. 23. & 24. Guid. Pap. deciſ 13. num. fin. vbi quòd ex traditione inſtrumenti videtur data poteſtas exigendi debitum.

Sed licèt hæc, tot viris doctis proben-
21 tur, & ſine dubio eſſe videantur: verius † tamen iudico, ſolam exiſtentiam ſcripturarum penes aliquem, non inducere
man-

mandatum, nec ceſſionem; cuius ſententiæ fuit Scaccia *de com.* §. 2. *gloſ.* 7. *a num.* 43. Et exiſtentiam ; ceſſionem actionum non inducere, quamuis quis probaſſet à creditore inſtrumentum habuiſſe, ex eo apparet manifeſtè, quod ceſſio iuris, vt valeat, & ex ea agere poſſit ceſſionarius, requiritur non ſolùm exiſtentia ceſſionis, ſed & quòd fuerit ex aliqua cauſa, iuſtoque titulo facta, vt ſequenti quæſt. probabimus. Ergo ſola, & ſimplex traditio inſtrumenti non poterit inducere ceſſionē: quemadmodum, nec ſimplex rei traditio inducit eius donationem, niſi aliud ex coniecturis appareat, *gloſ. ſingularis, in l. cum quid, D. ſi cert. petat. gl. ſ. fin.* vbi Bart. Cuman. Alex. Iaſ. Ant. Gom. 2. *var. cap.* 4. *num.* 5. vbi addit *lit. B.* Vltra quòd inter ſe pugnant; quòd traditio inſtrumenti inducat ſimplex mandatum ad agendum nomine creditoris, & vt eius procurator; & ſimul quòd ex ea ceſſio iurium producatur, vt ſuo nomine ceſſionarius poſſit experiri.

22 Qua propter † in hoc dubio, & ad eius perfectam reſolutionem, ſēper mihi placuit aurea illa, & notabilis diſtinctio Bald. *in dict. l. Mauia, D. ſoluto matrim.* quam ſequitur Angel. ibi. Paulus Galler. *d. cap.* 4. *numer.* 34. quod ſemper attendi debet cauſa præcedens, ex qua creditor alij tradit inſtrumentum: nam ſi cauſa illa, & traditionis titulus aptus eſſet ad iurium tranſlationem; traditio induceret iurium ceſſionem: quod eleganter probatur *ex d. l. Mauia, D. ſolut. matrim.* Vbi ex traditione inſtrumenti facta per mulierem marito ex cauſa dotis, intelligitur ei ceſſa actio ad exigendum; & marito vtilis actio competit, ſimulque videtur ei mandatum exercitium directarum, vt ex eodem, Bald. *in l.* 1. *C. de donat.* aduertit Gothofred. *in d. l. Mauia, lit. D.*

23 Quam Bald. & Gothofred. ſententiam veram exiſtimo, quidquid † dicat doctus Pet. Barb. *in l. æſtimatis* 51. *num.* 8. *D. ſolut. matrim.* qui ſentit, quòd licèt vbi nomen æſtimatum, ſeù inſtrumentum marito ex cauſa dotis traditur, ei vtilis actio ſuo nomine competat, quaſi eo caſu nomen emiſſe cenſeatur, *l.* 2. *C. de oblig. & action.* vbi vtilis actio competit marito, qui in dotem accepit æſtimatum nomen debitoris, pro vt denotant verba illa, ibi: *Vtilem tamen marito actionem ad ſimilitudinem eius, qui nomen emerit, dari oportere*: Tamen vbi in æſtimatum accepit, non ei vtiles actiones competere aſſerit, ſed tantùm exercitium directarum; quibus ex perſona vxoris, eiuſque nomine poterit experiri, velut ex ipſius mandato, vt colligi videtur *ex l. Mauia*, ibi: *Cui actiones mandata ſunt*, quaſi eas nomine vxoris exerceat maritus. Nam licèt Barboſæ placitum plauſibile videatur; tamen ex ſola ſimplicis nominis in dotem datione, abſq; vlla eius æſtimatione, verius credo, vtilem actionem ſuo nomine marito competere iuxta *d. l.* 2. quam in nomine debitoris ita in dotem dato intelligit cum Ruin. & Bald. Nouell. Hypol. Montan. *in addit. ad Olib. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10.

24 Si verò † traditionis inſtrumenti cauſa ſolùm apta eſſe poſſet nudæ adminiſtrationi; operaretur traditio ſimplex mandatum; & poteſtas experiundi conceſſa videretur nomine tradentis, & principalis creditoris, *l. fin. C. de pact. conuent.* vbi ex eo, quòd vxor tradit marito inſtrumēta, & nomina, quæ extra dotem ſunt, cenſetur ipſum facere procuratorem, *gloſ. & DD. ibi*, Maranta *in l. ſi actor, numer.* 2. *in fin.* Menoch. *ſup. num.* 1. & ex Anton. Gomez, Barboſ, & alijs Caſtillo *tom.* 2. *cont. cap.* 23. *num.* 32. & 33. & de intellectu, *dict. l. fin.* & concordia cum *l. maritus*, *C. de procuratorib.* videndus Gratian. *diſcept.* 514. Maſtrill. *deciſ.* 131. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de procuratorib. reſolut.* 5. *per tot.* latè Fontanella *de pactis nupt. clauſ.* 6. *gloſ.* 2. *part.* 7. *à numer.* 54.

25 At verò † quoties de traditionis titulo, & cauſa non conſtat; nec ceſſio actionis, nec etiam ſimplex mandatum præſumitur, imò potius inſtrumentum cauſa cuſtodiæ, & in depoſitum traditum cenſetur. Quam diſtinctionem ſequitur Gratian. *diſcept.* 90. *num.* 28. Ant. Gom. *d. cap.* 4. *num.* 5. vbi quòd ex ſimplici traditione rei, non præſumitur donatio, ſed potius mutuum, commodatum, vel depoſitum. Et ad hanc diſtinctionem, & doctrinam reducendi ſunt omnes DD. relati ſup. qui in diſtinctè tenent ex traditione inſtrumenti tacitam ceſſionem, vel ſimplex mādatum induci,

Vno

Vno tamen caſu prædicta limitarem, & ei, penes quem inſtrumentum reperitur, executionem concederem: ſcilicet
26 quandò † quis (vt mercatoribus frequẽs eſt) ſchedulam fecit, qua ſe obligauit ſoluere cuicumque, qui ſchedulam illam attulerit (*vulgo al que eſta dierè*) tunc enim is, penes quem inuenitur, abſque alia probatione exigere poterit Rebuf. *de liter. obligat. art.*1. *gloſ.*9. *numer.*33. verſ. *Poterit*, Stracca *de adiecto, dict. cap.* 8. *numer.*21. Petr. Pech. *de iure ſiſtendi cap.*3. *num.*5. qui intelligit, dummodo portator literarum cautionem præſtet indemnitatis, Gratian. *diſcept.* 90. *à num.*20. Scaccia *de commerc.* §.2. *gloſ.*7. *à num.* 55. qui reprobat Collerium contrarium tenentem, Donſperg. *lib.*3. *ſyntag. iur. capit.* 9. verſ. *Ius areſtandi, fol. mihi* 271. videndus Coſta *tract. re integra diſt.* 82. *per totam*, & nemine ex his relato doctus Parexa *de inſtrum. edit. tit.*5. *reſol.* 10. *numer.*59. qui refert Decianum, & Manticam. Et
27 quòd † ſi promittam ſoluere, cuicumque literas tuas deferenti, an qui defert, agere poſſit, & ſi de mandato non appareat? Vide *tex. in l. ſi quis vxori, §. apud Labeonem*, D. *de furtis*, Cancerium *lib.* 1. *var. cap.*22. *num.*22. vbi quod recuſare poſſum ſolutionem, niſi conſtet de mandato; quòd ſi falſo nuncio ignorans ſoluerim, liberor cedendo actionem contra eum, vide infra *tit.*5. *quæſt.*9. *&* 20.

Ex qua Baldi diſtinctione, reſoluenda eſt anceps illa tacitæ ceſſionis quæſtio:
28 an † ſi quis duos reos debendi ex inſtrumento obligatos habeat, & eorum alteri inſtrumentum reddat, an omnes liberaſſe videatur, an vero cenſeatur ei, cui inſtrumentum traditum fuit, actionem ceſſiſſe contra alterum correum? Et dubium non eſt, debitorem, cui creditor inſtrumentum reddit obligationes, liberatum
29 eſſe; quia † ex traditione inſtrumenti ipſi debitori facta, remiſſio inducitur, l. 2. §.1. D. *de pactis*, *l.*3. *&* 4. D. *de liberat. legat. l. creditricem*, C. *de remiſſion. pignor. l. ſeruum filij*, §. *eum qui chirographum*, D. *de leg.*1. Ex quibus iuribus communiter id notant, DD. *in dict. l.*2. §. 1. Menoch. *lib.*3. *præſumpt.* 140. *&* *lib.*4. *præſumpt.* 164. *num.*25. Mendoza *de pactis, lib.*2. *capit.* 2. *&* 3. Farinac. *de falſit. quæſt.* 153. *part.*4. *à num.*88. Alex. Trentacinq. *lib.*3. *var. tit. de ſolutionib. reſol.* 18. *per totam*, Ioann. Baptiſt. Thoro *voto* 80. *à num.*12. Parexa *de inſtrument. edit. tit.* 1. *reſol.* 3. §.5. *num.*28. *&* 29. multis relatis Oſuald. ad Donel. *lib.*22. *comm. capit.*6. *lit. A.* D. Amaya ſtatim referendus, *numer.* 9. qui
30 innumeros referunt. Quod non ita † procederet, ſi creditor pignus redderet, vel legaret debitori, vel penes eum inueniretur; quia ex eo remiſſio debiti non inducitur, *l.*3. D. *de pactis*, *l.*1. §.1. *D. de liberat. legat.* Neguſant. *de pignoribus* 3. *membr.*6. *par. à num.* 19. Mendoza ſup. qui aſſignat rationem differentiæ, & ex Menoch. Conano, Menchaca, & alijs D. Caſtillo *libr.* 2. *cont. capitul.* 23. *numer.* 3. Morla *tit. de fideiuſſorib. quæſt.* 8. Duarenus *ad dict. l.*3. Oſuald. *dict. lit. A.* Anton. Faber. *in rationali ad eam*, & ex eodem Fabro, & Schifordeg. Doctiſſimus D.D. Melchior de Valentia *illuſt. iur. tom.*3. *ad l.* 1. D. *de leg.*1. *num.*23. D. Amaya *libr.*2. *obſeru. cap.*14. *per totum*, vbi latè de interpretatione textus *in dict. l.* 2. §. 1. videndus omnino D. Valentia *à numer.* 19.

Quo prænotato, difficultas conſiſtit: an vt correus ille, cui inſtrumentum redditur, liberatus manet, ita & alterius correi liberatio contingat: an potius præſumatur, creditorem contra eum actiones ſuas ceſſiſſe in fauorem eius, cui traditum fuit inſtrumentum. In qua ſanè difficul-
31 tate † Bart. *in dict. leg.*2. §. 1. *num.*5. exiſtimauit, traditionem inſtrumenti liberationem operari, & donationem actionis contra alterum correum. Eiuſdem ſententiæ fuit Bald. (à nullo, quem viderim notatus, *in tract. de pactis, numer.*88. *qui extat poſt lib. Inſtit.* ibi: *Item quærit: ſi in vno inſtrumento continentur duo rei, & vni redditur inſtrumentum, an videatur liberatus vterque?* Et breuiter reſoluit liberatum non cenſeri: ſed duo dicit operari redditionem inſtrumenti, quia liberatur is, cui redditur, & ſibi contra correum videtur actio ceſſa. Quam ſententiam ampliat, *num.*91. quando non conſtat expreſsè traditum fuiſſe inſtrumentum a creditore, ſed præſumitur ex eo, quòd in correi poteſtate inueniatur. Et Bartoli opinionem neruosè defendit Caſtillo *dict. lib.*2. *cont.* 23. *per tot.* Gutierr. *de gabell. quæſt.* 23. *numer.*37. Anton. Faber. *in C. lib.*4. *tit.* 29. *diffinit.*13. *num.*2.

quorum præcipuum fundamentum eſt *text. in l. ſi is, qui duos, D. de liberat. leg.*

32 Ego † tamen verìus iudico, Bartoli doctrinam, & ſequacium indiſtinctè veram non eſſe; imò id æſtimandum ex cauſa, & animo, quo traditio fit: aliquandò enim remiſſionem quoad vtrumq; debitorem operabitur: aliquando ceſſionem; aliquandò verò ſimplex mandatum; quòd ex coniecturis eliciendum erit, & ex qualitate creditoris, & debitoris, cui traditum fuit inſtrumentum. Quæ diſtinctio communiter probatur, & recepta eſt, tam per practicos, quàm theoricos; vt præter alios ex antiquioribus ſequuntur Menoch. *lib. 3. præſumpt.* 140. Mendoza *dict. lib. 2. cap. 2. num. 5.* Coller, *de proceſs. execut. cap 2. par. 2. num. 76.* ex aliis Gratianus *diſcept. 90. à numer. 76.* Duarenus *ad dict. l. 2. D. de pactis,* Oſuald. *dict. lib. 22. cap. 6. lit. A. circa med.*

33 Cui diſtinctioni notantèr accedit † Caſanate *conſ. 10. num. 89.* qui tradit, quòd licèt traditio inſtrumenti meram libertatem inducat: tamen quando ex cauſa remunerationis, & vnius rei debendi contemplatione traditur; non ſimplicis liberationis effectum producit, ſed ceſſionis, & translationis; ita vt correus ceſſionem cenſeatur habere, vt aduerſus alios experiri queat. Quod non ſolùm in ſpecie traditi inſtrumenti verum eſſe dicit; ſed caſu, quo acceptilatio vni ex correis debendi ex cauſa remunerationis fit; quia poteritis, cui accepto latum fuit, aduerſus alios correos debendi agere, vt ipſe latè, & ſingulariter probat *à num. 83. videndus à num. 75. ad 97.*

34 Nec † minus ad rem facit, quod poſt Griuell. *deciſ. 80. circa finem*, ſcribit Hodierna ad Surdum *deciſion. 308. numer. 26.* quòd quando creditor fideiuſſori ſoluenti, inſtrumentum, & obligationem originalem non cancellatam tradit; videtur tam cōtra debitorem principalem, quàm contra alios confideiuſſores, actiones ſuas ceſſiſſe: Cuius rei ratio eſt, quia ex præſumpta partium voluntate id actum videtur, vt traditio non ſimplicem liberationem, ſeù extinctionem actionis; ſed etiam ceſſionem, & translationem operetur; quibus concinit Anton. Faber. *in C. lib. 8. tit. 28. diffinit. 21.*

35 Sed † antequàm ad alia accedam, non omittam, quod ſcripſit Schifordeg. *lib. 3. tract. 23. queſt. 20.* verſ. *Queſtionis eſt,* in hæc verba; *In Germania noſtra ſæpiùs pronunciatum fuit, quòd ad probationem ceſſionis non ſufficiat, ſi quis producat tabulam cautionis, eamquè ſibi à creditore traditam, & ceſſam dicat, ſed hoc amplius requiritur, vt inſtrumentum ceſſionis ſimul exhibeatur.*

Ceſſio quoque diuiditur in voluntariam, & neceſſariam Sforr. Odd. *in repetit. l. 3. C. de nouationibus queſtion. 1.* verſ.
36 *Secunda ſpecies*, Voluntaria † ceſſio eſt,
quæ ex voluntate; neceſſaria autem, quæ ex neceſſitate fit. Actiones enim quandoque ſponte ceduntur, quandoque verò quis actionem cedere compellitur, vel ope exceptionis, vel iudicis officio, Bart. *in l. Modeſtinus, num. 6. D de ſolut.* Graſſ. *de ceſſ. iur. §. 6.* Iacob. de Aren. *rubric. 6.* Oliban. *de action. par. 2. lib. 1. capit. 4. nume. 5.* Virgilius *de legit. perſ. cap. 1. numer. 40.* Aſinius, & Giurba relati in exordio *titul. 5.* Acoſta *de priuileg. cred. prælud. 2. à num. 20.* ex verſ. *Ex quibus, vbi num.*
37 *20.* rectè notat, quòd † licèt venditor hæ-
reditatis, actiones ſuas emptori præſtare compellatur *l. 2. §. non ſolum, D. de heredit. vel action. vendit.* tamen ceſſio illa non neceſſaria, ſed voluntaria dicitur: quia licèt finis ſit neceſſarius, principium contractus, & venditionis voluntarium fuit. Quo caſu ceſſio potius voluntaria, quàm neceſſaria eſt, arg. *tex. in l. ſicut, C. de oblig. & actionibus.*

Eodem modo cum quæritur, an alie-
38 natio † aliqua voluntaria, vel neceſſaria
ſit? Origo negotij ſemper debet attendi: nam ſi alienatio haberet principium neceſſarium à debitoris voluntate independens, alienatio neceſſaria dicitur: at verò ſi originem habeat voluntariam, licet reluctante debitore fiat venditio, alienatio voluntaria erit, *l. cum fides heredis 9 D. de fideicomm. libert.* ita Mieres *de maiorat. 4. part. quæſt. 1. lim. 5. à num. 21.* Fontanella *deciſ. 278. à num. 59.* Caſtillo *tom. 6. cont. cap. 113. à num. 9.* & latiſſimè *de vſufructu, cap. 46.* Gutierrez *de tutel. 3. part capit. 5.* Capicius Galeota *lib. 1. cont. 36.* Acoſta *de priuileg. cred. reg. 2. ampl. 6. num. 43.* aliis relatis Noguerol. *alleg. 29. numer.*
39 *241.* vbi latè probat, † alienationem, &
venditionem iudicialem pro ſoluendis de-

Digitized by Google

debitis, non eſſe neceſſariam, ſed voluntariam: licèt minus benè contrarium ſentiat Petr. Surdus *conſ.322.numer.*19.qui in terminis ceſſionis loquitur.

40 Hæc † tamen, & præcipuè prædictam Acoſtæ ſententiam (quam veram eſſe diximus) fortitèr conturbare, imò deſtruere, & conuincere videtur textus (quem non præuidit Acoſta) *ad l.ſeruum quoque* 33.§.*ſi quis in rem cum l.ſequenti, D.de procuratoribus*. Ex quibus colligitur ceſſionem, quæ emptori hæreditatis fit, non voluntariam. ſed neceſſariam eſſe, vt apparet ex verbis, *dict.§.ſi quis in rem*, ibi. *Niſi forte ex neceſſitate fuerit factus*. Et ſtatim *in dict. l.ſequenti*, exemplum conſtituit Caius de procuratore in rem propriam ex neceſſitate facto, in eo, qui emit hæreditatem, cui venditor actiones ſuas mandauit. Vndè videtur ceſſionem neceſſariam dici, quæ initium habuit voluntarium; ſimulquè emptorem hæreditatis, cui mandatæ ſunt actiones, non voluntariam, ſed neceſſariam actionem habere.

41 Præſenſit † horum iurium difficultatem Anton. Faber. *lib.*12.*coniect.cap.*10. non tamen ab ea ſententia deſiſtit, quam nos probamus: imò contendit, ceſſionem neceſſariam dici non poſſe, quæ originē, & principium habuit voluntarium: & vt elidat horum iurium difficultatem poſt Acurſ. & Bart. *in dict.§.fin.* aſſerit, prædicta illius §. verba, ibi: *Niſi fortè ex neceſſitate fuerit factus*, ita accipienda eſſe, ac ſi ſcriptum eſſet, *niſi ex cauſa onerosa procurator factus ſit*. Sequitur Oſualdus. ad Donel. *lib.*18. *comm.cap.*13. *lit.G.in princ.* ibi: *Vulgo hoc ita exponunt, ſi ceſſa actiones ex cauſa onerosa*. Melius tamen, & aptius ſatisfacies, prout nos infra *tit.7.quæſt.4.*

42 Caſus † autem, in quibus quis compellitur iura, & actiones ſuas cedere; & de differentiis inter voluntariam, & neceſſariam ceſsionem, videas infra *tit.5. per totum*, & interim Donel. *lib.*18. *com. capit.* 13. verſ. *Superiore diſtinctione*, qui poſt Bart. varias neceſſariæ ceſſionis ſpecies refert. Illud in præſenti aduerto, in ceſſione neceſſaria non requiri iuramentum, quod lex, vel ſtatutum in ceſſione ſolet requirere, vt notat Iul. Cæſar Gluſianus *de bonis in ſolutum dandis, libr.*1. *capit.*1. *num.*38.

Vt promiſſis in noſtræ quæſtionis inſcriptione ſtarem, ſcripſ ram in præſenti, quando ceſſio cedentis, vel ceſſionarii, aut vtriuſque gratiam reſpiceret? Sed quia, quæ hic dicta erant, neceſſariò à nobis infra repetenda ſunt in *quæſt.* 5. *tit.ſeptim.* nè videar ſemel ſcripta tranſcribere, & eaſdem doctrinas repetere, Lectorem *dict.quæſt.*5.remitto. Animus enim noſter non eſt, tranſcribendo noſtra, vel aliorum ſcripta, paginas implere; nec vt frequenter fieri ſolet, Auctores omnes, quos alij referunt, tranſcribere: in quæ vitia nullibi me incidiſſe inuenies: quia ſemper mihi in animo eſt, & erit, quàm breuiter, & ſincerè ex Doctoribus, quos originaliter vidimus, eorum fundamentis prius perpenſis, noſtrum quale quale iudicium in quæſtionibus huius difficilis, & vtiliſſimi tractatus interponere, & ea reſoluere, quæ magis vera. & recepta ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Titulus, & cauſa aliquando differunt.*
2 *Cauſa pro titulo ſæpius accipitur.*
3 *Cauſæ multiplex, & varia acceptio.*
4 *Ceſsionis cauſa, nihil aliud eſt, quàm titulus eius.*
5 *Formalis cauſa ceſsionis, eſt titulus, à quo cauſatur?*
6 *In materia noſtra, titulus eſt omnis dominij adquirendi cauſa.*
7 *Dominij cauſa, & titulus eſt emptio, donatio, permutatio, legatum, etc.*
8 *Cauſa requiritur ad validitatem ceſſionis.*
9 *Ceſſio ſine titulo facta, ex eo, quòd ſuperueniat, non confirmatur.*
10 *Nedum cauſa, et titulus requiritur in ceſſione, ſed quòd ſit iuſtus.*
11 *Cauſa, et eius exiſtentia verificanda eſt.*
12 *Ex ceſſione ſine cauſa agi non poteſt contra debitorem ceſſum.*
13 *Traditio ſicut ſe habet in corporalibus, ita ſe habet ceſſio in incorporalibus.*
14 *Ceſſio in incorporalibus, traditionis loco habetur.*
15 *Nuda traditio in corporalibus dominium non transfert.*
16 *Ceſſio nuda non transfert actionem in ceſſionarium.*
17 *Difficilius adquiruntur incorporalia, quàm corporalia.*

18 *Ceſſio etiam iurata, ſine cauſa non valet, nec promiſſio de cedendo,* & num. 19.
20 *Reprobantur* Gutiertez, & Seraphin.
21 *Cautio priuata, & chirographum ſine cauſa non valet, nec niſi ea probata ex eo agere poteſt creditor'*
22 *Stipulatio de iure communi, an cauſam requirat?*
33 *Inſtrumentum ſine cauſa, an de iure noſtro Regio mereatur executionem?*
Affirmatiua ſententia refertur.
24 *Verius eſſe oſtenditur, executionem non habere.*
25 *Aſſignatur duplex ratio.*
26 *Cauſa ceſſionis, an debeat ex primi in principio inſtrumenti?*
Reſoluitur ſufficere, quòd in qualibet eius parte cauſa inſeratur.
27 *Ceſſio vt valida ſit, ſufficit, quòd ex tenore inſtrumenti de cauſa ceſſionis appareat.*
28 *Ceſſio inter conſanguineos quando ſine expreſſione cauſa valeat?*
29 *Donatio quandò ex ſanguinis coniunctione præſumatur?*
30 *Fideicommiſſum, an cenſeatur remiſſum ex temporis diuturnitate, & ſanguinis coniunctione?*
Renunciatio ex quibus præſumatur, ibidem.
31 *Ceſſio modica quantitatis facta à diuite pauperi, donationis titulo facta præſumitur.*
37 *Eccleſiæ fauore, an idem procedat?*
33 *Reprobatur opinio* Ioannis Gutierrez.
Ceſſio, quæ ſine cauſa fit, an quaſi ex donationis titulo ſuſtineatur? ibi.
34 *Ceſſio non expreſſa cauſa, ſi praeceſſerunt benemerita ceſſionarij, præſumitur facta ex cauſa donationis.*
35 *Ceſſio valet etiam cauſa non expreſſa, ſi eam praeceſſiſſe probetur.*
Ceſſio etiam tacita, ſine cauſa non valet, ibi;
36 *Ceſſio ſi ab ſciente fiat, an conſiſtat nulla expreſſa cauſa, & quandò ſcienter fieri dicatur.*
37 *Ceſſio ab ſciente facta, non facit præſumi donationem.*
Interpetratur text. in l. Campanus 47 D. de operis libertor.
38 *Ceſſio ſi ab ſciente fiat, nulla expreſſa cauſa, præſumitur potius animus indeliberatus.*
39 *Donatio vbi ex qualitate perſonarum non præſumitur, ceſſio actionis, quaſi ex donatione non ſuſtinetur.*
40 *Ceſſio ſi fiat pretio accepto, videtur facta titulo venditionis.*
41 *Ceſſio ſi fiat titulo venditionis, erit venditio; ſi donationis, donatio; ſi tranſactionis, tranſactio, & ſic de ſimilibus.*
42 *Titulus non requiritur in ceſsione neceſſaria.*
In ceſsione neceſſaria ceſſat fraudis ſuſpicio, ibid.
43 *Ratio, ex qua quis compellitur ad cedendum, titulus actionis eſt.*

QVÆSTIO IV.

Ceſſionis inſtrumentum an debeat expreſsè continere titulum ceſſionis? Et ex quibus titulis, cauſiſue ceſſio fieri poſſit? Vbi varia de obligationibus ſine cauſa, tàm de iure communi, quàm Regio.

1 LICET † inter titulum, & cauſam differentia ſit; & titulus à cauſa aliquandò diſcernatur, Parlador. *different.* 37. *numer.* 3. Ta-
2 men † cauſa pro titulo ſæpius accipitur, *vt in l. nunquàm nuda,* D. *de acquir. rer. domin. l. priuilegia* 16. D. *de priuileg. cred. l. ſi ego,* §. *partus,* D. *de publician. in rem action. l.* 3. §. *ex plurimis,* D. *de acquir. poſſeſ.* Alia iura refert Rebuff. *in l. rei appellatione* 23. *D. de verbor. ſignific.* verſ. *Decimoſexto,* Alex. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de actionibus, reſol.* 2. *num.* 2. verſ. *Tu à prima.* Ferdin. Mendoza *lib.* 3. *diſput. iur. ciu. cap.* 7. *numer.* 5. verſ. *Alia quarto*
3 *modo,* vbi latè explicat, quibus † modis cauſa accipiatur in iure. Rebuffus ſupr. qui 23. acceptiones huius nominis congerit.

4 Quoad † nos etiam titulus, & cauſa non differunt; nam cauſa ceſſionis nihil aliud eſt, quàm eius titulus, *authen. minoris debitor,* C. *qui dare tutor.* Sfort. Od. *in repet. l.* 3. C. *de nouation. quæſt.* 1. verſ. *Quomodo ceſsio iurium fiat,* & vbi eſt cauſa ceſsionis, ibi & titulus eſt. Bald. *in l. penult.* C. *mandati, numer.* 9. & *conſ.* 261. *num.* 2. verſ. *Secundo quæritur lib.* 2 Qui enim donat, & cedit ex cauſa donationis, eo titulo actiones ſuas transfert, *l. Seia* 52. *in princ.* D. *de donat. cauſ. mortis,* ib.
5 *Donationis cauſa ceſsiſſet.* Formalis † enim cauſa ceſsionis, & iuſta cauſa, ſeù titulus

à quo

à quo cauſatur, dict. l. penult. & fin. C.
mandati, vbi Bart. & in l. 2. C. nè liceat
potent. vbi Salicet. & alij Alex. conſ. 137.
num.27.lib.2. vnde rectè Bertazolus clauſ.
6 27. gloſ.2.num.1. quòd † in propoſito no-
ſtro; titulus eſt omnis acquirendi domi-
nii cauſa, ex qua noſtrum ſit, quod non
7 erat noſtrum: Et aſſerit † titulum, vel
cauſam dominij eſſe emptionem, dona-
tionem, permutationem, dotem, lega-
tum, & ſimiles, §. namque ſi cui, Inſtit.
de actionib. Sfortia ſup. D. Amaya ad ru-
bric. tituli de canone largitionalium titu-
lorum, num.14…

8 Ad † validitatem ergo ceſſionis, certi
iuris eſt, requiri titulum, ſeù cauſam,
l. qui ſtipendia, C. de procurator. ibi. Qui
honeſta, & verecunda præcedente cauſa,
l.64. tit.18. p.3. ibi: Por razon de tant s
marauedis, dict. l. penult. & fin. vbi gloſa
Bart. & DD. Specul. titul. de ceſſ. action. §.
conſequenter, numer. 1. Ruinus conſ. 125.
num.13. & 16. lib. 3. Rota Genuenſ. deciſ.
189. num.3. Riminal. Iun. conſ. 130. nu-
mer. 15. vol.2. vbi dicit hoc omnes tene-
re; & conſ.507. numer.9. vol. 5. Roman.
conſ 450. col.1. & per tot. Decius conſ.463
num 4. & in l. qui quadraginta, num. 3.
D. ad Trebellian. Iacob. de Aren. de ceſſ.
iur. rub. 2. per totam omnino videndus
Octauian. Cacheran. deciſ.144. num. 12.
Bertazol. vbi proximè, Ponte conſ.5. nu-
mer. 4. Paul. Gallerat. de renunciat. lib.1.
cap.4. num.30. & 107. Hypolit. Montan.
in addit. ad Oliban dict. cap.4. numer 4. In-
trigliol. conſ.7. numer.1. & per tot. Trenta-
cinq. lib.2. var. tit. de action. reſol.2. num.
1. Schifordeg. tractat.23. quæſt.3. in fin.
Genoa de ſcript. priuata lib.3. quæſt. 10. nu-
mer.4. Carpan. ad ſtat. Mediol. 1. tom. cap.
445. num.57. Doncl. lib.15. com. capit. 43.
multis relatis Seraphin de priuileg. iuram.
9 priu.94. num.7. Quod † adeò procedere
dixit Menoch, lib.3. præſumpt.129 nu.33.
vt ceſſio ſemel ſine titulo facta, ex eo,
quòd ſuperueniat, non confirmetur.

Et non ſolùm cauſa, & titulus requiritur,
10 ſed & † quod ſit iuſtus, Schifordeg. ſup.
D. Franc. Merlin. cent.2. cont. For. capit.31.
11 num.2. vbi dicit † nedùm cauſam, ſed e-
tiam realem cauſæ exiſtentiam eſſe pro-
bandam, iuxta Feder. de Senis, Alex.
Tuſchum, & alios, quos refert ex alijs A-
rias de Meſa lib.1. var. cap.19. numer.10.

12 Et quòd † ex ceſſione, quæ ſine cauſa fit,
agi non poſſit contra debitorem. Anton.
Gabriel. lib. 2. concl. tit. de actionib. concl.
4. num.2. Socin. Iunior, qui de commu-
ni opinione teſtatur conſ.97. num.70. vol.
1. Intrigliol. dict. conſ.7. num. 22. Gutier-
rez de iuram. confirm. 1. part. cap.47. nu-
mer.11.

13 Quæ iuris regulis conueniunt: nam †
ſicut habet traditio in rebus corporali-
bus, ita & in incorporalibus ſe habet ceſ-
ſio, gloſ. in l. fin. C. quando Fiſcus, vel priu.
Ceſſio enim vim traditionis habet, & idē
14 † operatur circa incorporalia, quod tra-
ditio in rebus corporalibus, vt ex anti-
quioribus Oſaſcus deciſ.51. Tiraquel. qui
pluribus comprobat de retract. lig. §.1. gloſ-
ſa 7. num.12. Scaccia de commer. §.2. gloſ.
5. quæſt.8. numer. 263. Intrigliol. conſ. 1.
num.4. Monter à Cueba deciſ.43. numer.
13. Cencio de cenſib. quæſt. 42. numer. 9.
Ponte deciſ.34. numer.24. Gaito de credito,
cap.4. quæſit. 11. num. 1838. & 1842. A-
mato 2. tom. var. reſol.95. num.20. Thoro
in comp. deciſ.2. tom. verb. Creditor, licèt po-
ſterior, multis relatis Mieres 1 part. quæſt.
15 40. ferè per totam. Vt enim † nuda tra-
ditio in rebus corporalibus, non præce-
dente titulo, & cauſa, dominium non
transfert, l. nunquam nuda, D. de acquir.
rer. dominio, l. traditionibus, C. de pactis,
Ant. Gomez 2. tom. var. cap. 11. numer. 3.
16 circa prin. Ita † ceſſio nuda, & ſine cau-
ſa vtilem non transfert actionem in ceſ-
ſionarium, iuxta Bart. in l.1. num.23. &
in l. in cauſæ, §. ex parte, D. de procurat. Ia-
cob. de Aren. de ceſſ. iur. numer.13. & 16.
Rebuff. ad l. Gall. tit. de ceſſ. action. art. 1.
gloſ.6. Gutierrez dict. 1. part. cap.47. num.
17 11. Difficilius † enim acquiruntur in-
corporalia, quàm corporalia, l.1. §. fin. l.2.
D. pro ſocio, Iacob de Aren. vbi proximè
Trentacinq. dict. reſol.2. num 3.

18 Quam doctrinam † ampliant DD. vt
& ſi ceſſio iurata ſit, non valeat ſine cau-
ſa, Anton. Gabriel. dict. concl.5. numer. 2.
Ruinus conſ.126. num.13. lib.3. quos ſequi-
tur Galerat. de renunciatione tom. 1. lib. 1.
cap.4. num.107. Gozadinus conſ. 3. Tren-
tacinq. & Intrigliol. ſup. ex aliis Oſuald.
ad Doncl. lib.12. com. cap.9 lit. A. circa
19 medium. Quod † non ſolum in ceſſio-
ne, ſed etiam in promiſſione de cedendo
procedere ex Ruino probat Trentacinq.

Qua-

Google

20 Quare † cauendum exiſtimo à Gutierrez
qui *dict.cap.47. numer, 13. circa finem*
aſſerit, ceſſionem iuratam etiam ſine cau-
ſa conſiſtere, ſequitur Seraphin. *ſup. nu-
mer.8.*

Nec hoc in ceſſione ſpeciale eſt, vt ſine
21 cauſa non valeat: idem † enim procedit
in cautione priuata, ſiue chirographo: ex
quo vt agere poſſit creditor, eius titulum,
& cauſam probare tenetur, *l. generaliter,
C. de non num.pecun.cap ſi cautio de fide
inſtrumentorum, l.fin.titul.13.par.3.l.19.
tit.18.par.3.* Parlador.*lib.2.rer.quot.cap.3.
num.55.* Hermoſilla *in l.9.gloſ.5. num,57.
in fin.tit.1.par,5.* quod ex *l,non ſolum 49.
§.vlt.D.de pecul.l.ſi peculium 6.§.ſicut au-
tem, D. de pecul.legat.l.nuda ratio, D.de
donationibus*, notat D. Ioſeph. Vela *diſ-
ſert 21.à num.1.15.& 75. & diſſert. 25. à
num.4.* Iacob.Cancer.*lib.1.var.cap.22.nu-
mer.13.in fin.*

22 Stipulatio † verò an de iure communi
cauſam requireret? Et de interpretatio-
ne, *l.2.§.circa, D.de doli mali, & met. ex-
cept.* videndus omnino Parlador. *dict.ca-
pit.3. à num.56.* qui defendit, neceſſariam
non eſſe cauſam, latè de quæſtione Donel.
lib.12. comment. cap. 9. vbi Oſuald. *& lib.
14.cap.36. lit.CC.* Pichard.*in princ.Inſti-
tut.de verb.oblig.* quem rogo non omittas
Anton.Gomez *2.tom.var.capit.11, à nu-
mer.13.*

23 Illud † verò controuerſum eſt, an ho-
die de iure noſtro Regio, ſtante *l. 2.titul.
16. libr.5. Recop.* validum ſit pactum, vel
inſtrumentum ſine cauſa, & an mereatur
executionem? Et affirmatiuè reſoluit Par
lador.*ſup.numer.59.& 60.* Mendoza *de
pactis l.1.cap.4. à num.46.* Suarez *in l.poſt
rem iudicatam, notab. 3. num.8.* Contra-
24 ria † tamen ſententia verior eſt, quòd in-
ſtrumenta ſine cauſa, & ſi clauſulam gua-
rentigiam habeant, non mereantur exe-
cutionem, niſi obligationis cauſa probe-
tur: quam defendunt Mantica *de tacit, &
ambig.lib.14. tit.12.per tot.* Ant.Gom.*dict.
2.tom. cap.11 .à num.4.& 5.* Azeued. *in
dict.l.2.num43.& in l.1.tit.21.lib.4.Recop
num.170.* Matienço *in dict.l.2.gloſ.1.à nu-
mer.18.* latè Rodriguez *de execut. capit,1.
art.4.numer.44.* ex Gregor.Lopez, Valen-
çuela, Genoa, Gaito, & alijs nouitèr A-
coſta *de priuileg.cred.reg.3.limit.4.per tot.*
Videndi vltra relatos ab eo, Intrigliol.
conſ.7. numer.15.& 53. Iacob Cancer.*2.
part.var,cap.3.à num.74.& cap. 8. à nu-
mer.99.* Carpan. *ad ſtat.Mediol.1.tom.cap.
42.numer.70.& 185.* Camill. Borrell *in
ſum.decis. tom.2. tit.19. numer.111.* Bayo
lib.1. praxis, cap.6.numer. 6. Oſuald.*dict.
cap.9 per totum*, qui etiam loquitur in in-
ſtrumento, vel pacto iurato.

25 Huius † rei duplex aſſignatur ratio: vna
ſcilicet quia vbi cauſa non exprimitur,
videtur ex aliqua illicita, & reprobata cau
ſa factam fuiſſe ceſſionem, vel promiſſio-
nem, ideòque expreſſam non fuiſſe. An-
ton.Gomez ſupra, D.Ioſeph.Vela *d. diſſert.
21.num.75.* Quam rationem licèt repro-
bet Acoſta, tamen veram iudico: nam
licèt in dubio illicitum non præſumatur;
& potius donatio, quàm delictum ſit præ-
ſumendum, Velaſcus *lit.D.axiom.215.* ta-
men vbi cauſa promiſſionis non declara-
tur, quæ faciliter exprimi potuit, cautela,
& fraus præſumitur. Altera ratio eſt,
quòd promiſſio ſine cauſa indeliberata
præſumitur. Et cùm in iudicio quis te-
neatur ſaltim exprimere factum, ex quo
obligatio deſcendit; mirum non eſt, quòd
vbi cauſa deficit, agi non poſſit. Quam
rationem ex Iaſon. Aegidio, & Gutierrez
probat Acoſta *ſup.à num.9.*

26 Et ſunt, † qui putent, adeò in ceſſione
titulum eſſe neceſſarium, vt debeat de eo
conſtare in principio, & capite inſtru-
menti, *gloſ.fin.in fin. in l.1. C. ne liceat po-
tent.* Speculat.*titul.de ceſſ.acti.§.1.column.
9. verb. Sed nunquid*, Azo.Caſtrenſ.& O-
dofred.quos refert Trentacinq. *dict.reſol.
2.num.8.* ſed ipſe ibi ex Bart. Bald. Angel.
& Salicet. contrarium ſequitur ex aliis
Bertazolus *dict.clauſ.27.gloſ.2.num 2.* qui
omnes cum communi teſtantur, ſufficere
quòd in quacumq; parte inſtrumenti ceſ-
25 ſionis cauſa inſeratur; & † neceſſe non
eſſe, quòd expreſsè id fiat; ſed eſſe ſatis,
quòd ex tenore inſtrumenti, & perſona-
rum qualitate appareat titulus, & cauſa;
ex qua ceſſio fit: ex Iacob Aretin.Fulgoſ.
Bald. & alijs ex antiquioribus obſeruat
Paulus Galleratus *dict.capit.4.numer,107.*
Menoch.*ſupr.à numer.31.* Gregorius Lo-
pez *in dict.l.64. gloſſa 3.titul.18.parti-
ta 3.*

Ex qua doctrina rectè inferes, ceſſio-
28 nem † factam inter conſanguineos, ab-
ſque expreſſione cauſæ valere: quia licèt
titu-

Digitized by Google

titulus expreſſus non ſit, præſumitur donationis titulo factam fuiſſe ceſſionem, vt voluit Dynus, Alberic, Bald. quos ſequitur Tiraquellus *de retract. lignag. in præfat. num.* 54. Trentacinq. vbi proximè *num.* 2. Bertazol. *dict. gloſ.* 2. *num.* 2. *in fine*, Giurba *in conſuet. Meſſan. cap.* 6. *gloſ.* 9. *numer.* 1. & 2. Menoch. *dict. præſumption.* 129. *num.* 32. Intrigliol. & Acoſta ſup. qui
29 ex aliis probant, quòd † licèt regulariter donatio non præſumatur, *leg. cum de indebito*, *D. de probation. l. fin. C. de nouationib.* multis relatis Velaſcus *axiom.* 215. *lit. D.* Noguerol. *allegat.* 2. *num.* 98. tamen ſanguis coniunctio facit, præſumi donationem, ſi de magno præiudicio non agatur, Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 4. *num.* 5. Barboſa *in l.* 1. *D. ſoluto matrim. part.* 7. *à num.* 49. & in id adducit, *l. ſi ſeruus*, *D. de donationib. inter*, *cap. requiſiſti de teſtament.* D. Caſtillo *tom.* 6. *conc. capit.* 168. *§. vnico*, *num.* 25. D. Larreategui *lib.* 2. *ſelect. iur. ciuil. cap.* 13. *num.* 44. Velaſco *de priuileg. paup.* 3. *part. quæſt.* 8. *num.* 186.
30 Et † quando ex ſanguinis coniunctione, & temporis diuturnitate cenſeatur remiſſum fideicommiſſum, & de interpretatione, *l. Procula*, *D. de probationib.* latè Paulus Galleratus *de renunc lib.* 5. *cap.* 1. *à numer.* 15. vbi per totum, ex quibus renunciatio præſumatur, & qualis oriatur præſumptio ex coniunctione ſanguinis?
31 Hinc etiam fluit, † validam eſſe ceſſionem, ſi diues cedat pauperi actionem, etiam non expreſſo titulo; quia præſumitur facta ex cauſa donationis, cuius coniectura, & præſumptio ſumitur, ratione paupertatis; præcipuè ſi à diuite pauperi ceſſio fiat in modica quantitate, *cap. & ſi quæſtiones* 18. *de ſimon.* vbi Abbas *num.* 35. *gloſ.* 2. *in fine*, *leg. ſi filij tui* 26. *C. de donat. inter*, Bart. *in l. cum quid*, *num.* 11. *D. ſi certum petatur*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 14. *num.* 4. Velaſc. *de priuileg. pau.* 1. *part. quæſt.* 21. *à num.* 1. & 8. Et
32 † an idem fauore Eccleſiæ procedat? ipſe Velaſc. 3. *part. quæſt.* 8. *à num.* 132. Gutierrez *ſup. num.* 13. *in fine*.
33 Ex his † reprobandus eſt Gutierrez *de gabel. quæſt.* 60. *num.* 2. verſ. *Quod ſi ceſſio* dùm aſſerit ceſſionem, quæ non venditionis, nec permutationis cauſa ſit, ſed gratuito; donationem, vel ſimplicem ceſſionem eſſe. Ex quo innuere videtur, donationis titulum præſumi, vbi quis iura cedit alteri ſine cauſa: quaſi ipſa liberalitatis cauſa ſufficiens ſit, vt ceſſio ſubſiſtat. Quæ ratio fuit præcipuum Bartoli fundamentum, vt exiſtimaret promiſſionem ſine cauſa validam eſſe; quia præſumitur donandi animo factam fuiſſe: quem ſequitur Mendoza *de pactis*, *lib.* 1. *capit.* 4. *à num.* 46.

Conuincitur etiam Gutierrez, quia indubitati iuris eſt, donationem non præſumi, niſi id ſuadeat aliqua coniectura,
34 veluti ſanguinis, vel paupertatis. Si † tamen benemerita præceſſiſſent, & poſteà nulla expreſſa cauſa, ceſſio fieret, præſumeretur facta ex cauſa donationis, *l. ſi verò non remunerandi*, *§. idem Papinianus*, *D. mandati*, Gutierrez *de iurament. con-*
35 *firmat. dict. cap.* 47. *num.* 13. Vbi † quòd ſi ceſſionarius probet cauſam ceſſionis, poterit ex ea agere, licèt cauſa expreſſa non eſſet. Et quòd ceſſio ſine cauſa non valet, ſiue expreſſa, ſiue tacita ceſſio ſit, vt ſuperiori quæſtione notauimus.

Similitèr nec ſine ſcrupulo eſt alia opinio, Alex. Trentacinq. *dict. t. t. de actionibus*, *reſol.* 1. *num.* 2. verſ. *Secundo infertur*,
36 qui † aſſerit, quòd ſi ceſſio ab ſciente fiat, licèt nullus expreſſus ſit titulus; tamen præſumitur facta ex cauſa donationis: ſicut præſumitur in qualibet promiſſione, quæ ſine cauſa ab ſciente fit, prout docent Gutierrez *dict. cap.* 47. *num.* 7. & 8. Anton. Gomez 2. *var. capit.* 11. *numer.* 4. verſ. *Ad aliam*, Matienço *in l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop. gloſ.* 1. *num* 11. Et ſcientèr ceſſionem fieri inquit Trentacinq. ſi inſtrumentum illud verbum habeat, *ſponte ex certa ſcientia*, & ſimilia: & ſuam adſtruit ſententiam, præterquam ex Caſtrenſ. Immol. & Ruino *ex tex. in l. Campanus* 47. *D. de oper. libertor.* vbi qui ſciens ſe non teneri promiſit, donare præſumitur.
37 Verius † namque videtur, nullam eſſe ceſsionem, quantumuis quis ſciens cedat, niſi exprimatur titulus, nec ſcientiam ſine cauſa præſumi facere donationem. Nec quidquam facit pro Alexan. Trentacinq. *text. in dict. l. Campanus*, nam in ea, promiſsionis cauſa præceſſit: Donum enim munus, vel operas promiſſit libertus, qui ex fideicommiſſi cauſa manumittebatur, ad quas licèt non tenetur, *l. vt ius iurandi* 7. *§. reſcriptum*, *l. ſi quis* 13. *§.* 1. *D. de ope-*

Digitized by Google

operis libertor.l. qui ex cauſa 29. D. *de bonis libertor.* Quia ingens illud libertatis beneficium non ab eo accipit, qui ex fideicommiſſi cauſa libertatem præſtat, ſed ab eo, qui fidei commiſit, *d. l. ſi quis* 13.§.1. *l. vnum ex familia,§.ſi de ſalcidia, D.de leg.2.* Cæterum ſi vſque adeò gratum ſe exhibere voluerit libertus, vt ei, à quo quo re vera nihil accepit, donum, operaſue promittat; promiſſio valebit: quia donandi animus præſumitur in eo, qui cum ſciret, ſed id recuſare poſſe paſſus fuit operarum impoſitionem. In qua ſpecie certo certius apparet, promiſſionis cauſam præceſſiſſe, motumque fuiſſe libertum gaudio illo, & quaſi beneficio acceptæ libertatis: vt ratiocinatur pro interpretatione, *dict.l.Campanus* 47. Ant.Faber. *lib.* 20.*coniect.cap.*16.*circa finem.*

38 Imò † potius tentari poſſet, quandò ſcienter ceſſio fit, & cauſæ nulla fit mentio, contrahentes indeliberatè ſe habuiſſe: & dùm non curarunt de expreſſione cauſæ, in ea cogitatione fuiſſe, vt nihil inter ſe agi exiſtimarent, *argum.text.* & eorum, quæ notantur *in l. nonſolum* 31. *D. de obligat.& action.* ibi: *Quorum proculdubiò in huiuſmodi actu, talis cogitatio eſt, vt nihil agi exiſtiment.* Vltra quòd rationes conſideratæ ſupra, ex quibus improbantur obligationes ſine cauſa, abſque dubio militant in ea ceſsione, quæ ſcienter fit: nemo enim vſquàm facti ſui ignarus eſſe poteſt, *l. quanquam*, D. *ad S.C. Velleianum*, *l.plurimum, D.de iur.& facti ignorant.* *l.fin.* D.*pro ſocio*, latiſſimè Farinac.*in frag.lit. I.à num.*207.Coſta *de facti ſcient. & ignor.cent.*1. *inſp.* 65.*&* 83. Et tamen facti proprij cauſa, & titulus iuſtus ſemper debet adeſſe, vt ſupra ſæpius notaui.

39 Nec † omittam, quòd vbi inter aliquos donatio non præſumitur, ceſſio actionis ſine cauſa ex donationis coniectura nunquam ſuſtinetur: vt in indiuiduo notat Intrigliol. *conſ.*7. *à num.*39. vbi quòd ceſſio facta inter maritum, & vxorem, vel ab aliqua communitate, non præſumitur facta donationis cauſa: cùm ſimiles donationes reprobentur à iure: quam doctrinam ex Prouinciano, & alijs comprobat.

Et ſuperiori etiam, & veriſſima doctrina, qua diximus, ad validitatem ceſſionis, opus non eſſe expreſsè eius titulum addere; ſed ſufficere, quòd ex tenore inſtrumenti ceſſionis cauſa appareat; de-
40 ſcendit, quòd † vbi pretio accepto; quis
cedit actionem, licèt ſpecificè titulus non exprimatur, tamen ceſſio ſubſiſtit: quia ex quo pretium interuenit, colligitur ex cauſa emptionis, & venditionis ceſſionem fuiſſe celebratam, *l.fin.C.de prædijs Decurion* ibi; *Quoniam ſacræ conſtitutiones, quæ ſuper hoc à retro Principibus latæ ſunt in pluribus ſui partibus de pretio non redhibendo loquutæ ſunt.* *Gloſ. in l. apud Celſum*, *§.ſed cum legitima*, verb.*Pretio*, *D.de doli, mal.& met.except.* Bartol. *in l. per diuerſas*, *C. mandati*, quem ſequuntur ibi Bald. Angel. Paul. & Salicet. Baldus *conſ.* 461. *num.*7.*lib.*1.Caſtrenſ. *conſ.* 244. *in fin.lib.*2.Natta *conſ.*122.*num.*20. Roman. *conſ.*86.*num.*9. & notantèr Pariſ. *conſ.*83. *à num.*17.*vol.*3 *& conſ.*82. *num.*19. *dict. volum* Rota *deciſ* 177.*in nou.*Ferrer. *in pract.in titul. forma libel. in cauſ. vendit.* verb.*Ceſſit, & mandauit*, Bertazol. *clauſ.* 27.*gloſ.*3.*à num.*1.Menoch.*lib.*3.*præſump.* 129.*num.*30.Hypol.Montan. *in addit. ad Oliban. de action.par.*2.*lib.*1.*cap.*4.*num.*2. Trentacinq. *dict.reſol.*2.*num.*2.Gutierrez *de gabell. quæſt.*60.*num.*2. qui refert Girondam, & alios, Cencius *tract.de cenſib. deciſ.*186.*num.*3.Galleratus *dict.num.*107. Leotard.*de vſuris quæſt.* 39. *num.*4.

41 Quæ † cum extra dubium ſint, cautè legendus Speculator *titul.de ceſsion.actio.* *§.ſciendum*, & ibi Ioan.And.verb. *Riguroſum lit.D.* qui dicunt non ſufficere tacitam cauſam, vel pretii ſolutionem, ſed neceſſariò requiri, quòd titulus exprimatur. Id enim abſonum eſt, quia ceſſio dum de eius cauſa apparet, licèt non exprimatur, indiſtinctè valebit; quæ ſi facta ſit pretio accepto, ceſſio ex cauſa venditionis erit; ſi ex tranſactionis, tranſactio: vt rectè Gutierrez *dict.quæſtion.*50.*à nume.*1.

Vnum tamen hic pro complemento non omittam, quòd ſuperius dicta limitant DD. in ceſſione neceſſaria; in qua
42 ad † ſui validitatem titulum non requiri;
& in ea omnem ſimulationis ſuſpitionem ceſſare docent. Quod expreſsè affirmat Bald. *dict.conſ.*461. *numer.*7.*lib.*1. & poſt eum Bertazol. *dict.gloſ.*2.*numer.*3. *in fin.* Trentacinq. *dict. reſolution.*2. *numer.*27.

Quo-

Digitized by Google

Quorum doctrina licèt in ſe vera ſit, tamen ex ea limitari non dixerim regulam noſtram: quis enim aſſeret, cauſam deficere poſſe, vbi neceſſitas ſubeſt cedendi?

43 Ea enim † cauſa, cuius ratione quis cedere compellitur, titulus erit ceſſionis; ac proinde in ceſſione neceſſaria defectus cauſæ nunquàm conſiderari poterit, vt ex Bald. *conſ.467.numer.7.volum.4.* aduertit Carpan. *ad Stat.Mediol.1.tom.capit.445.num.57.*

SVMMARIVM.

1 *Ceſſionarius virtute ceſſionis, dicitur habere mandatum ad exigendum in iudicio.*

2 *Mandatum ad exigendum, & recipiendum, ſcripturam requirit.*

3 *Debitor compelli non poteſt, vt ſoluat probante mandatum per teſtes.*

4 *Mandatum ad negotia, teſtibus probatur; etiamſi ad matrimonium contrahendum ſit.*

5 *Mandatum ad lites, ſcripturam deſiderat de iure communi, & Regio.*

6 *Mandatum ad lites non probatur, licèt Notarius det fidem de mandato, etiam à ſe confecto.*

7 *Limitatur niſi is, qui enunciaret mandatum in inſtrumento, poſſet procuratorem conſtituere.*

8 *Subſtitutio mandati ad lites, an teſtibus probetur?*

9 *Ceſſionarius vt agat contra debitorem, neceſſariò tenetur oſtendere inſtrumentum ceſſionis.*

10 *Ceſſionarius diuerſis modis conſtitui poteſt.*

11 *Ceſſio non probatur per iuramentum, quod vocant ſuppletiuum.*

12 *Scriptura non requiritur, niſi in caſibus in iure expreſſis.*

13 *Ceſſio actionis tacitè fit per inſtrumenti traditionem, ſi cauſa habilis exiſtat.*

14 *Ceſſio iurium per Epiſtolam perficitur.*

15 *Contractus, qui requirunt ſcripturam, per epiſtolam fieri non poſſunt.*

16 *Contractus dupliciter requirunt ſcripturam, vel pro ſubſtantia, vel ad probationem.*

17 *Scripturam ſi requirat lex pro ſubſtantia actus, teſtibus probari non poterit.*

18 *Naturalia, ſubſtantialia, & accidentalia contractus, quæ dicantur.*

19 *Lex quando dicatur, aliquid requirere pro forma? remiſsiuè.*

20 *Si ſcripturam lex requirat ad probationem, alia tunc probatio non excluditur.*

21 *Inſtrumentum deperditum quomodò per teſtes probetur? remiſsiuè.*

22 *Ceſsionem teſtibus probari poſſe defenditur.*

23 *Sicut donatio, venditio, & alij contractus ſcripturam non requirunt; ita nec ceſſio, quæ ex his titulis fit.*

24 *Diſcriminis ratio inter ſimplex mandatum, & mandatum in rem propriam aſsignatur.*

25 *Lex quæ vnius probationis mentionem facit, aliam non excludit.*

26 *Vendito, donato, vel inſolutum dato nomine debitoris, poteſt quis vtilibus actionibus ſuo nomine agere aduerſus debitorem.*

27 *Ceſsionis probatio per teſtes admittenda non eſt, ſi cedens, præſens eſſet, vel non longè abeſſet.*

28 *Ceſsionarius exigens à debitore, quando grauari poſsit, vt præſtet ei fideiuſsionem indemnitatis?*

29 *Debitor, qui exponit ſe periculo ſoluendi bis indemnitatis cautionem iuſtè deſiderat.*

30 *Scriptura in quibus actibus neceſſaria ſit? remiſsiuè.*

31 *Contractus vbi requirit ſcripturam, an promiſsio contrahendi, teſtibus probari poſsit.*

32 *Scriptura vbi requiritur, an contractus ſine ſcripturâ obliget in foro conſcientiæ? remiſsiuè.*

33 *Ceſsionis iurium inſtrumentum, ſi abſque protocollo ſit confectum per tabellionem, an validum ſit, vel mereatur executionem? Et de alijs inſtrumentis, ſine protocollo confectis.*

E QVÆ

QVÆSTIO V.

Ceſſio iurium an requirat ſcripturam? Paucis, dilucidè tamen explicatur.

NIHIL in hoc per difficili tractatu, ſine controuerſia eſt, & in huius quæſtionis reſolutione, non modica inuenitur apud Interpretes: nã alij ceſſionem actionum ſcripturam requirere docent: alij verò contrarium ſentiunt. Videamus quænam verior ſententia ſit, & vtriuſque fundamenta.

Et pro affirmatiua, quòd ceſſio ſcriptu-
1 ram requirat, facit primò, quòd † ceſſionarius virtute ceſſionis, dicitur habere mandatum ad exigendum, & comparendum in iudicio, vt diximus *ſup. quæſt.* 2. ſed mandatum ad exigendum, & agendum in iudicio ſcripturam deſiderat: ergo & in ceſſione neceſſaria erit. Et manda-
2 tum † ad exigendum, & recipiendam ſolutionem, ſcripturam requirere, concludunt Baldus *in l. falſus, col. penul. quæſt.* 4. *in fin. num.* 27. *C. de procurator.* quem ſequitur Alex. *in l.* 1. *in fin. num.* 16. verſ. *Limita*, & ibi Iaſon, *C. de procurator.* Et notandum tanquam ad reum dictum dixit Cremenſ. *ſingul.* 139. Maſcard. *concl.* 1013. *num.* 2. *tom.* 2. Rebuff. Boerius, Ludouic. & alij, quos refert, & ſequitur Gratian. *diſcept.* 505. *à numer.* 41. *tom.* 3. *& diſcept.* 337. *numer.* 1. *tom.* 2. Ceuallos *comm. quæſt.* 400. *numer.* 9. ex alijs Cancer. *lib.* 2. *var. cap.* 14. *num.* 192. Mantica *de tacit. &*
3 *ambig. lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 26. Et quòd † debitor non poſſit, compelli ſoluere probanti mandatum per teſtes, Golin. *de procurat. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 126. nouitèr D. Ioſeph Vela 2. *tom. differt.* 38. *numer.* 49. & *in cap. fin. de procurat. lib.* 6. *part. vlt. num.* 44. omnino videndus Roderic. Suarez *in l. poſt rem iudicatam, quæſt.* 3. *§. Quia ſuprà viſum eſt, à num.* 23. vbi latè de intellectu, *§. cos, auth. de collater. collat.* 9. quod in mandato ad exigendum ſpeciale eſt.

4 Nam alia, † ad negotia regulariter teſtibus probantur, vt ferè omnes relati agnoſcunt, & D. Ioſeph Vela ampliat in mandato ad contrahendum matrimonium, vltra relatos Noguerol. *alleg.* 20. *num.* 31. Oſuald. ad Donel. *lib.* 18. *comm. capitul.* 13. *titt. l.*

5 Similitèr, † mandatum ad lites ſcripturam deſiderat, nec per teſtes probari poteſt: quod de communi iudiciorum ſtilo procedere, ex Ioann. And. Specul. & Caſtrenſ. teſtatur Iacob. Cancer. *dict. cap.* 14. *num.* 193. vbi etiam de Caſtellæ conſuetudine meminit. Golinus *de procur.* 3. *p. cap.* 3. *num.* 82. Ioann. Bapt. Thor. 4. *tom. comp. deciſ.* verb. *Mandatum procuratorium an probetur*, Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 66. *numer.* 255. & 256. Idemque tenent omnes ferè, quos laudauimus ſupr. Et indubitabile eſt de iure noſtro Regio, *ex l.* 3. *titul.* 2. *lib.* 4. *Recopil.* Greg. Lopez, Paz, Didac. Perez, quos ſequitur Ceuallos *dict. quæſtion.* 400. Cardoſo *in prax.* verb. *Procurator*, *num.* 8. Vela, vbi proximè Parexa *de edit. inſtrum. tit.* 5. *reſol.* 10. *num.* 6. & 7.

Adeò autem neceſſaria eſt exhibitio mandati ad lites, & quod appareat de eo
6 per ſcripturam, quòd † non ſufficiat, nec probetur; etſi Notarius de eo det fidem, & ſe referat ad mandatum etiam à ſe confectum: innumeri tenent, quos ſequitur Gutierr. *conſ.* 23. *num.* 10. Intrigliol. latè exornans *conſ.* 1. *à num.* 98. Maſcard. verb. *Mandatum concl.* 1008. Caualc. *deciſ.* 13. *num.* 8. & *deciſ.* 45. *numer.* 1. *part.* 1. Seſſe 4. *tom. deciſ.* 375. doctiſſ. D. Salgado *de Reg. protect.* 4. *p. cap.* 1. *à num.* 58. Golin. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *à numer.* 21. Parexa vbi proximè *num.* 9. & 10. Vela *dict. differt.* 38. *numer.* 47. *in fin.* vbi *num.* 48. limitat, quan-
7 do † inſtrumentum mandati enunciaretur ab ipſo mandante, qui conſtituere poterat procuratorem. Alio etiam modo limitat D. Larrea 2. *tom. allegat. Fiſc.* 87.
8 *numer.* 8. Et an † ſubſtitutio mandati debeat probari per ſcripturam, ſicut mandatum principale? Thor. *in comp. deciſion.* 1. *tom.* verb. *Mandatum procuratorium*.

Secundo facit doctrina ab omnibus re-
9 cepta, quòd † ceſſionarius vt agere poſſit in iudicio, & conuenire debitorem ceſſum; tenetur oſtendere ceſſionem, & inſtru-

ſtrumentum crediti ceſſi, vt vtrumque ex alijs probat. Gratian. *diſcept.* 501. *num.* 26. *& deciſ.* 111. *in addit. num.* 10. Alex. Ludou. *deciſ.* 579. *num.* 1. *& add num.* 4. Cēcius *de cenſib. quæſt.* 72. *num.* 23. verſ. *Nec etiam*, Thor. 3. *part. comp. dec ſ.* verb. *Ceſſionarius*, *fol. mihi* 150. Et ſi attentè omnes DD. perlegas, qui de poteſtate ceſſionarij iudicio agunt, expreſsè, & vt indubitatum ſupponunt, teneri inſtrumentum ceſſionis exhibere, Graſ. *de except. in prœl. num.* 128. Surd. *conſ.* 22. *à num.* 1. Milanenſ. *lib.* 2. *deciſ.* 1. *à numer.* 34. Ant. Faber. *C. de hæred. vel actiom. vend. diſfin.* 10. Guzman *de euiction. quæſt.* 35. *numer.* 71. 142. *&* 167. Hermoſilla *in l.* 10. *tit.* 1. *p.* 5. *gl ſ.* 4. *num.* 184. Ant. Amato 2. *tom. var. reſol.* 78. alios referam infra *titul.* 6. *quæſt.* 9.

10 Tertiò, non modicum fulcitur, quia † ceſſionarius non vno, ſed diuerſo modò poteſt, & ſolet conſtitui: aliquandò enim tantummodò ei mandatur exercitium directarum actionum: aliquandò verò ſolùm in eum vtiles actiones transferuntur: & ſolet etiam vtilis actio ei concedi, ſimùlque & exercitium directarum mandari, vt diximus ſup. *quæſt.* 2. Quod non niſi ex ceſſionis forma, & tenore conſtare poteſt, faciunt notata per Valaſcum *de iure emph. quæſtion.* 7. *numer.* 2. verſ. *Porrò.*

Et hanc ſententiam licèt his, nec alijs munitam rationibus, ſequutus fuit Senatus Subaudiæ, vt refert Anton. Faber. *in C. de hæred. vel action. vend. diffin.* 13. Schifordeg. *lib.* 3. *tractat.* 13. *quæſtion.* 20. verſ. *Quæſtionis eſt*, vbi de Germaniæ conſuetudine teſtatur. Eandem ſententiam ſequitur, nullo ex his relato, Alfaro de officio Fiſcal. *gloſ.* 4. *numer.* 4. ibi: *Pro qua etiam parte conſiderari poteſt*, *l. nomen*, *ſecundum vnam lecturam*, C. *quæ res pignor. vbi debitor non tenetur ſoluere creditori creditoris ſui, niſi de ceſſione conſtet per publicum inſtrumentum.* Et

11 quòd † ceſſio probari non poſſit per iuramentum, quod ſuppletiuum vocant, Anton. Faber, & Schifordeg. vbi proximè: et quòd neceſſariò debeat conſtare de ceſſione per inſtrumentum, ſingulariter, Bald. *in l. non ſolum*, §. *qui alieno*, *D. de procurat.* ibi *Ex quo habes, quòd ille, qui agit vt ceſſionarius, debet liquidè docere de ceſſione, nec ſufficit plena probatio cum iuramento, vel cum cautione rati, quod eſt notabile*, idem Bald. *in l.* 1. C. *de procurat.* & ibi Cinus, & Fulgoſ. quos ſequitur omnino videndus Roderic. Suarez *in dict. l. poſt rem iudicatam, dict.* §. *quia ſupra viſum eſt, num.* 27. qui notantèr loquitur. Cui etiam ſententiæ accedit Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 24. *num.* 9. ſed non diſcuſſo articulo, nulloque pro ſuâ opinione præiacto fundamento.

Contraria tamen ſententia, quòd ceſſio ſcripturam non requirat, & teſtibus factam fuiſſe rectè probetur, non leuioribus nititur fundamentis. Et primò ex eo,

12 † quòd ſcriptura non requiritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, *l. pactum quod bona fide*, *C de pactis*, *l. contrahitur* 4. D. *de pignor. action. l. cum inſtrumentis*, *l. in exercendis*, *C. de fide inſtrument. gloſ. ſingul. in cap.* 1. §. *poſtquam*, verb. *In ſcriptis*, *de cenſib. lib.* 6. ex Menchaca, Oſuald. *lib.* 18 *com. cap.* 13. *lit. I. & lib.* 24. *com. capit.* 8. *& de fide inſtrument. cap.* 2. Valaſc. *de iure emph. quæſt.* 7. *in print.* ex alijs Surdus *deciſ.* 331. *num.* 3. Narbona *in l.* 60. *tit.* 4. *lib* 2. *gl. ſ. vnica*, *num.* 62. Hermoſilla *in l.* 6. *titul.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 1. *numer.* 1. Cancer. *lib.* 1. *var. cap.* 13. *à num.* 10. At in ceſſione; ſcripturam neceſſariam eſſe, nec quoad probationem, nullo iure cautum inuenimus.

Secundò, vrgens facit conſideratio, deducta ex tot Doctorum placitis relatis

13 ſup. *quæſt.* 3. qui ſine † dubio teſtantur, tacitè ceſſionem fieri per inſtrumentorum traditionem, probata ſimul cauſa, ex qua traditio fuit facta. Ergo fateri debemus ceſſionem ſine ſcriptura poſſe celebrari.

Tertiò, & hanc adiuuat ſententiam,

14 quòd † ceſſio per epiſtolam rectè fieri poteſt, Speculat. *titul. de ceſſion. action.* §. 2. *lit.* B. Bcccius *conſ.* 65. *num.* 5. *tom.* 1. Ruinus *conſ.* 209. *num.* 2. *vol.* 1. his & aliis relatis Genoa *de ſcript. priuat. lib.* 3. *quæſtion.*

15 10. *per tot.* Contractus † verò, qui ſcripturam requirunt, per epiſtolam geri non poſſunt, vt aliis relatis concludit idem Genoa *dict. lib.* 3. *quæſt.* 19.

Et hanc ſententiam, nullo tamen relato fundamento, ſequitur Cacheranus *deciſ.* 58. *num.* 4. verſ. *Non obſtat, in fine*, ibi. *Et rationem adfert, Bald. in d. ct.* §. *editiones, quia talis ceſſio poteſt etiam probari*

per teſtes, & in hac opinione fuit Senatus, &c. Bart. *in l. nomen, C. quæ res pignor.*
Donel. *lib. 15. com. capitul.* 43. quos refert
Schiſordeg. *dict. quæſt.* 20. verſ. *Quæſtio-*
nis eſt, adde Pariſium *conſ.* 125. *vol.* 1.
num. 24. ibi: *Benè verùm dico, quòd ipſe*
Donatus non probauit dictam quæſtionem:
nam nullus teſtis de ea deponit,

Hæc nimis dubiam reddunt, veram no-
ſtræ quæſtionis reſolutionem, cuius diſ-
ficultatem nullus inficiari poterit; ſed an-
tequam, quid ſentiam, proferam, conſti-
16 tuo dupliciter contractus † ſcripturam
poſſe deſiderare, vel pro ſubſtantia, vel
ad probationem, agnouit Velaſc. *dict. quæ-*
ſtion. 7. *de iure emph. num.* 5. Surdus *dict.*
decıſ. 331. *in princip.* Morla *in empt. iur. ad*
tit. de fide inſtrument. in prælud. numer. 8.
D. Caſtillo *tom.* 6. *cont. cap.* 149. *à num.* 22.
D. Larrea *alleg.* 88. *numer.* 2. & aliis relatis
D. Vela *decıſ.* 12. *num.* 80. D Amaya *in l.* 1.
C. de apoch. public. num. 23. & 26. nemine
relato Carleual. *de iudiciis lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.*
2. *num.* 281.

17 Quæ inter ſe longè differunt: nam † vbi
lex pro forma, & ſubſtantia ſcripturam
requirit; actus, vel contractus aliter fa-
ctus nullius eſt momenti; nec defectum
ſupplere poterit vlla teſtium probatio, vt
concludunt Valaſcus, Amaya, & Vela,
vbi proximè D. Salgado *de retent. Bullar.*
2. *part. cap.* 6. §. *unic. num.* 22. Quoties nã-
que ex ſubſtantialibus alicuius actus ali-
quid deficit, corruit actus; cùm non poſ-
ſit ſtare ſine eo, a quo ſubſtantiam, & eſ-
ſe accipit, vt ex aliis concludit Hermoſill.
in l. 9. *tit.* 5. *gloſ.* 2. *à num.* 13. Mantica *de*
tacit. & ambig. lib. 1 *tit.* 13. 14. & 15. Cen-
cius *de cenſibus, quæſt.* 53. Capicius Latro
decıſ. 116. *à num.* 23. apud quos videre
18 poteris, quæ † dicantur naturalia, ſubſtã-
tialia, & accidentalia contractus. Et quan-
19 do † lex pro forma aliquid requirere di-
catur? optimè D. Salgado *dict. tract. de*
retent. Bullar. 2. *part. capitul.* 6. *à numer.*
23.

20 Quoties † verò ad probationem tan-
tùm ſcriptura requiritur, alia tunc proba-
tio non excluditur, facit *text. in l. teſtium*
in fine, C. de teſtibus, ex aliis Vela, & A-
maya *ſup. num.* 26. & præter relatos ab eis,
Azeued. *in l.* 3. *tit.* 13. *lib.* 4. *Recop. num.* 59.
Linglois *decıſ.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 4. Valaſc.
dict. quæſt. 7. *à num.* 18. Schiſordeg. *dict.*
quæſt. 20. *circa medium.* Huius rei exem-
plum conſtituit Amaya in maioratu, qui
teſtibus probari poteſt; cui adde D. Lar-
21 ream 2. *tom. decıſ.* 56. *per tot.* Et † quomo-
do per teſtes probari poſſit inſtrumẽtum
deperditum, quando ſcriptura eſt de ſu-
bſtantia actus? Alex. Trentacinq. *lib.* 2.
var. tit. de fide inſtrum. reſol. 4. Narbona
dict. gloſ. vnic. à num. 18. Larrea *dict. decıſ.*
56. *à num.* 1.

Hæc prænotauimus, vt ſcias, noſtræ
quæſtionis dubium, ſolùm conſiſtere in
eo: an ceſſio quoad probationem ſcriptu-
ra indigeat? Nam de ſubſtantia neceſſa-
riam non eſſe nullus vnquam dubitauit.
In qua quæſtione veriorem exiſtimo hãc
ſecundam ſententiam, ſcilicet ceſſionem
22 † teſtibus probari poſſe, & ſcripturam
non requirere. Et vltra rationes ſupra
conſideratas ex eo præcipuè moueor,
23 quòd † vt diximus quæſtione ſuperiori,
vt ſubſiſtat ceſſio, & in alium actiones no-
ſtras rectè transferamus, iuſtus titulus de-
bet præcedere, nempè donationis, ven-
ditionis, dotis, & ſimilium: ſi enim dona-
tio, venditio, dos, ſcripturam præcisè
non expoſcunt, & teſtibus probantur: cur
ceſſio ex his titulis facta ſcripturam re-
quiret? aut quid ergo, poteſt eſſe diſcri-
minis, inter venditionem, & donationem
rei corporalis; & venditionem, & dona-
tionem actionis; vt hæc in ſcriptis ſit ce-
lebranda, illa verò ſcripturam non deſi-
deret.

Quare hac retenta ſententia, non ob-
ſtant argumenta in contrarium: non pri-
24 mùm, quia † procedit in ſimplici man-
dato, & procuratore, qui alieno nomine
agit, hic enim, ſi ad lites ſit, vel ad reci-
piendam ſolutionem, ſine mandato non
admittitur. Nos verò de ceſſione, & pro-
curatore in rem propriam agamus, qui
ad propriam vtilitatem actiones exercet
inter quos diſcriminis ratio in apertò eſt:
ille enim cum ſua non interſit agere, vel
exigere, nullum patitur damnum, huic
verò, ſi exercitium actionis denegaremus,
magnum ſequeretur incommodum, cùm
fortè re ſua, & iure ſibi ceſſo careret.

Nec obſtat ſecundum, cuius vim facili-
ter dilues, ſi dixeris, quòd licèt DD. com-
muniter teſtentur, ceſſionarium exhibe-
re debere inſtrumentum ceſſionis; non
tamen ex eo ſequitur, ceſſionem teſtibus
pro-

Digitized by Google

probari non poſſe; nec teſtium probatio-
nem excludunt, quòd frequentioris vſus
gratia de inſtrumento mentionem faciant
argum.text.in l. ſicut 5. C. de fide inſtrum.
cum aliis,quas congerit D.Larrea *dict.de-*
25 *ciſ. 56, numer. 2.* Lex † enim, quæ vnius
probationis mentionem facit, aliam ſimi-
lem non excludit, Abbas, Boerius, & alii
in cap.2.de probationib.per tex. ibi: *Teſti-*
bus, aut inſtrumentis.

Minùs obſtat tertium; nam ex forma
atteſtationum teſtium, quo nam modo
ceſſa fuerit actio, dignoſci poterit. Vbi
26 † tamen ſimpliciter deponerent vendi-
tum, donatum, vel in ſolutum datum no-
men debitoris, poſſet quis vtilibus actio-
nibus ſuo nomine agere, iuxta ea, quæ
in miſcellanea *tituli ſexti*, infra dicemus.

Vno tamen caſu non admitterem pro-
bationem ceſſionis per teſtes, ſcilicet quã-
27 dò † qui ceſſit, præſens eſſet, vel in loco
iudicii: vel ſi abeſſet non tàm longè,quòd
ſine magno diſpendio ceſſio ab eo obti-
neri poſſet: tunc enim ſi ceſſus debitor ſo-
lutionem recuſaret, & negaret ceſſionem
probationibus, & teſtibus viam non ape-
riem, ne debitor litibus vexaretur. Simi-
28 liter etiam † vbi aliqua ſuſpicio eſſet, &
timor, licèt remotus, ceſſionarium graua-
rem, vt idoneam debitori praſtaret fi-
deiuſſionem: quòd in poſterum à ceden-
te non moleſtabitur, & ratam habiturum
ſolutionem ei factam, *argum.text. in l. 1.*
C. de procurat. & eorum,quæ notat Rode-
ric. Suarez *in l. poſt rem iudic. §. quia ſu-*
29 *pra, num.23.* Debitor † enim ſoluens alii,
quàm creditori, & exponens ſe periculo
ſoluendi bis, indemnitatis cautionem iu-
ſtè deſiderat, iuxta pulchram Bartoli do-
ctrinam *in l.2.D.de except.rei iudic.* quam
extollit Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 5.*
gloſ.8. part.15.numer.60. Caſtillo *tom. 4.*
cont.cap.59 num.40. verſ. *Ioannes,* Auen-
daño *de metu lib.2.cap.44.num.77.*

Animus erat nonnulla recenſendi,quæ
30 † non niſi in ſcriptis poſſunt celebrari;
ſed nè extra rem agere videamur,conſule
omninò, *gloſ.in cap.1. §. poſtquam de cen-*
ſibus lib.6.&ibi Philipp.Franch.Aluarum
Valaſcum *de iure emph.quæſt.7. numer.1.*
& per tot. D.Laram *de vita homin. cap. 8.*
à num.20. Flores de Mena *lib.3.quæſt.23*
Card.Tuſch. *lit.S.concl.87.* Anguianum
de legib. lib.1. cont.9. & lib.3. cont.18. Ce-
cium *de cenſibus, quæſtion.92.* pleniſſimè
Marcell. Cala *de modo articul. gloſ. 5. à*
num.1535. ad 1571. D. Caſtillum *6. cont.*
cap.149.præcipuè à num. 22. Addentes ad
Molinam *lib.2.cap.8. numer. 10.* Patrem
Sanchez *in ſumm.lib.7. cap. 5. numer.76.*
Cancer. *dicto numer. 10.* Manticam *de*
tacit.lib 1. tit.11. numer.11. Auendañum
de metu lib.3. cap.22.numer.19. Ceuallos
de cognit. per viam violentiæ, 2.part.quæ-
ſtion. 41. à num.3. 11. & 18. cum ſequen-
tib. D.Salgado *de retent.Bullar.dict.capit.*
6.§.vnic. num.23. & 2. part.capit.24.nu-
mer.26. & cap.26. à num.25 Duard. *de*
cenſib.§.1. quæſt. 12. & 13. Hodiernam ad
Surd. *deciſ 10.* Cochier. *de iuriſd. in ex-*
empt.tom.1. part. 1. quæſt. 7. Narbonam
in dict.l.60.gloſ.vnic.à num.11.& in dict.
l.20.gloſ.22 à num.50. tit.1. lib. 4. Recop.
Viſconte *conc. iur.* verb. *Gratia Principis*
Amayam *in dict.l. 1.C. de apoch. public à*
num.23. Riciu n *in coll.deciſ.5.part. coll.*
1543. Fontanella *de pactis nupt. clauſ. 6.*
gloſ.3. p.7. numer.38. Ioan. Bapt. Thor. *1.*
*part.comp.deciſ.*verb. *Aſſenſus Regius an*
verificari, & verb. *Aſſenſus Regius ſupra,*
& 2.tom. verb. *Reconductio ſi non potuit,*
& 5.tom. verb. *Reconductio an poſſit,* &
verb. *Reconductio licet,* Carpan. *ad ſtat.*
Mediol.1.tom.in prælud. à num. 115. Fœ-
nutius *de momento temporis cap. 18. num.*
2. Alfaro *de officio Fiſcalis, gloſ. 16. priui-*
leg.29. à num.123. & nos infr.tit.8. quæ-
ſtion.1. Hermoſilla *in l 9.tit.4. part.5.gloſ.*
1. ad 13, numer.27. & 35. D.Vela *diſſert.*
12. præcipuè à numer.79. Larrea *tom. 2.*
alleg 88. & 106. Camill. Borrell. *in ſum.*
deciſ. tom.3.tit.11. à numer. 15. & 27. &
tom.1. tit.42. à num. 81. Carleual. *dict. nu-*
mer.281. D.Solorçano *de iur.Indiar.2. to.*
lib.5. cap.1. num. 107. & 108. remiſsiuè
Arias de Meſa *ſupr.dict.numer.9.* qui nul-
31 lum ex his retulit præter Cochier. Et †
an vbi contractus requirit ſcripturam,
promiſsio contrahendi teſtibus probe-
tur? dicam quæſtione ſequenti. Et an
32 † vbi ſcriptura requiritur, contractus a-
liter factus obliget in foro conſcientiæ?
vide ſcobar a Corro *de vtroq; foro art.2.*
num.155.

An autem ceſsionis iurium inſtrumen-
tum à tabellione abſq; protocollo, & re-
giſtro confectum mereatur executionem.
33 Et † quando tabellio, qui ſcripturam
ceſ-

ceſſionis, vel aliam, ſine protocolo confecit, & partibus ſignatam tradidit, excuſetur à poena? Videas Carraſcum *ad l. Reg. capit.*11. *à numer.* 5. *ad* 16. *præcipuè num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Proponitur difficultas quæſtionis.*

2 *Promittens ſe obligaturum ſoluere certo die, adueniente die conueniri poteſt, ac ſi de præſenti ſe obligaſſet.*

3 *Promiſſio de liberando debitorem, pro liberatione habetur.*

4 *Promiſſio donandi, donatio eſt, maximè fauore matrimonij.*

5 *Promiſſio de conſtituendo certam dotem, idem operatur, ac ſi conſtituta eſſet.*

6 *Idem procedit, ſi pater promittat filio donare propter nuptias.*

7 *Pater, ſi promittat, filium meliorare ex aliquo titulo oneroſo; ſi in vita non meliorauerit, melioratio pro facta habetur.*

8 *Idem procedit in promiſſione inſtituendi maioratum in vno ex filijs.*

9 *Idem etiam obſeruatur in promiſsione de hæreditando filium.*

10 *Pater ſi promiſit facere maioratum in vno ex filijs cum facultate Regia: ſi filius ante impetratam facultatem decedat, maioratus pro non facto habetur.*

11 *Qui ſimpliciter promiſit dotare, vel donare ex cauſa oneroſa, non poteſt in inſtrumento donationis adijcere pacta, conditiones, grauamina, vel pactum reuerſionis,* & num. 14.

13 *Contractus non poteſt excedere ab eo, in cuius executionem fit.*

15 *Perfecta donatio, ſicut non recipit modum, nec conditionem: ita nec promiſſio de donando, cùm habeatur pro donatione.*

16 *Pactum, ſi veniat tacitè ex legis diſpoſitione, rectè adijcitur promiſſioni ſimpliciter factæ.*

17 *Pater qui ſimpliciter filium meliorare promiſit, poteſt in actu meliorationis adijcere conditiones, & ſubſtitutiones,* l. 27. Tauri, & num. 23.

18 *Pater, qui promiſit meliorare filium; ſi filius in vita patris relictis liberis decedat, non poterit meliorare vnum ex nepotibus; ſed æqualiter bona meliorationis ad eos pertinent.*

19 *Nulla eſſe videtur ratio differentiæ, an filius deceſſerit, vel non; vt primo caſu non poſſint adijci conditiones,* leg 27. *in ſecundo adijci poſſint.*

20 *Promiſſio de meliorando, non eſt propriè melioratio, ſed inducit obligationem meliorandi, quæ poteſt vſque in mortem differri.*

22 *Decedente filio, quem pater meliorare promiſit, ſine filijs, & deſcendentibus; eius hæres in tertio bonorum, nullum ius habet ad partem meliorationis.*

22 *Promiſſio de meliorando in vita facta, non iudicatur vltima voluntas, licèt implementum recipiat tempore mortis.*

23 *Amplectitur ſententia, quòd pater ſimpliciter filium meliorare promittens, poſſit poſtea meliorare cum conditionibus, & ſubſtitutionibus,* legis 27. Taur.

24 *Aſſignatur ratio: cur præmortuo filio, cum filijs, & deſcendentibus, quem pater meliorare promiſit; non poſſit auus vnum ex eis meliorare, ſed bona meliorationis eis æqualiter pertineant.*

25 *Ponderatur difficultas, de qua ſupra nu*met. 21.

26 *Redditur differentiæ ratio: cur filio præmortuo cum filijs, ſtatim melioratio pro facta habeatur; cum non habeatur pro facta, ſi habeat alium hæredem.*

27 *Laudatur* D. D. Ioann. del Caſtillo, *& eius doctrina defenduntur.*

28 *Pactum, & promiſſio de ratificando, idem operatur, ac ratificatio ipſa: adeò vt alia ratificatione opus non ſit.*

29 *Procurator, qui habet ſpeciale domini mandatum ad gerendum actum, licèt dominium ratificaturum promittat, ad id non tenetur.*

30 *Secùs ſi mandatum non eſſet ſufficiens, quia teneretur ratificationem oſtendere.*

31 *Promiſſio de renunciando habetur pro renunciatione; maximè ſi iurata eſſet.*

Extenditur ad promiſſionem de renunciando legitimam paternam, quam Monaſterium ex perſona filij profeſſi facere ſolet.

32 *Circuitus inutiles vitari expedit.*

33 *Promiſſio, & factum diuerſa ſunt: quod multis exemplis oſtenditur.*

34 *Si quis promittat vendere vni, deinde vendat alteri: ſecundus præfertur primo, licèt traditio non interuenerit.*

35 *Cogi an ſtatim poſſit ad retrouendendum, qui retrouenditionis pactum facere promiſit? remiſſiuè.*

36 *Qui pretio accepto rem vendere promiſit,*

&

Digitized by Google

& tradidit: an ſine alia venditione transferat dominium? remiſſiuè

37 *Promiſsionem de cedendo, ceſſionem non eſſe, qui teneant?*

38 *Promiſſio, & executio eius diuerſa ſunt; & qui cedere promittit, non cedit, ſed de futura ceſsione agit.*

39 *Gabella licèt debeatur ex venditione, non debetur ex promiſſione de vendendo; nec gabellario, qui erat tempore venditionis. Alij contra tenent.*

40 *Laudemium ex promiſſione de vendendo, non debetur.*

41 *Contractus licèt requirat ſcripturam, promiſſio tamē contrahendi ſcripturam non expoſcit.*

42 *Iuramentum licèt ſpeciali lege, vel ſtatuto requiratur in ceſſione, tamen non erit neceſſarium in promiſſione de cedendo.*

43 *Ex promiſſione de vendendo, non incurrit quis pœnam, quam incurreret, ſi vendidiſſet.*

44 *Alienare prohibitus ſub aliqua pœna, eam non incurrit ex alienatione, ſi traditio ſequuta non ſit.*

Extenditur ad emphyteutam, & eum qui rem litigioſam alienauit.

45 *Traditio ficta veluti per conſtitutum, aut pracarium non ſufficit ad incurſum pœna, ſed requiritur actualis traditio.*

46 *Poſſeſſor Maioratus, & Emphyteuta alienantes non incurrunt pœnam, licèt rem tradant per clauſulam conſtituti, vel pracarij, alij contra tenent.*

47 *Conciliantur contraria ſententiæ, & reſoluitur, quòd ſi contractus in ſubſtātia non plus habeat, quàm promiſſio: promiſſio, & factum idem erit.*

48 *Promittens cedere actionem, an teneatur deferre inſtrumentum ceſſionis ad domum ceſſionarij? Simulque an debitor teneatur deferre debitum ad domum creditoris ſui?*

49 *Pro vera reſolutione duo caſus conſiderātur: primus, quando quis certo loco ceſſionem facere promiſit, vel deſtinauit ſolutionem: alter verò, quandò nullum locum deſignauit.*

50 *Ceſſionem, vel ſolutionem ſi quis in certo loco deſignauit, alibi recipere creditor non cogitur.*

51 *Debitor, qui certo loco ſoluere promiſit, ſi in alio loco ſua iuriſdictionis condemnetur ad ſoluendum, electio erit creditoris, an in loco iudicij, an verò in loco deſtinata ſolutionis malit ſolutionem accipere?*

52 *Debitor, qui certo loco ſoluere promiſit, vt moram incurrat, tenetur creditor in illo loco eſſe, vel mittere procuratorem, quo recipiat pecuniam.*

53 *Pœna, nec mora non incurritur, ſi non eſt perſona, cui ſolutio fieri poſsit.*

54 *Vſuræ pupillares ceſſant, ſi minor non habet tutorem, cui ſoluantur; niſi debitor is eſſet, qui legitimus eius tutor eſſe debebat.*

55 *Debitor vt pœnam euitet, & vſuras, an teneatur proteſtari, vel deponere pecuniam, vbi creditor non inuenitur, qui accipiat? reſoluitur non teneri,* & numer. 52

56 *Creditor alibi ceſſionem, vel ſolutionem accipere compellitur, si debitor paratus sit ſoluere intereſſe, vel expenſas ratione loci.*

57 *Debitor compelli poteſt alio loco ſoluere, si ei ſoluatur intereſſe ratione loci.*

58 *Tutor, qui non poteſt conueniri ad redditionem rationum alibi, quam in loco adminiſtrationis, tamen reſpondere tenetur in loco domicilij, si actor ſuis ſumptibus rationes deferre paratus sit.*

59 *Debitor cenſus, qui vt redimat, tenetur requirere creditorem ante duos menſes, an poſsit ſtatim redimere, ſolutis medij illius temporis vſuris.*

60 *Dies ſi ſit adiectus fauore creditoris, non poteſt debitor ſoluere ante diem. Fallit ſi ſoluatur ei intereſſe, quod ex dilatione conſequi poſſet*

61 *Mutationis moneta rumor ſi adſit, iuſtè creditor recuſat accipere ſolutionem.*

62 *Laudatur diſtinctio* Bartoli *aſſerentis, quod ſi creditor, & debitor sint eiuſdē fori; & certus locus ſolutioni deſtinatus non eſt facienda ſolutio ad domum creditoris, aliàs ſecùs.*

63 *Quandò eiuſdem fori dicantur debitor, & creditor? remiſsiuè.*

64 *Debitor, qui tenetur aliquid ſoluere ratione reuerentia, tenetur accedere ad domum creditoris.*

65 *Decima an deferri debeant ad horrea Eccleſiæ?*

66 *Reſoluitur, quando cedens teneatur deferre ceſsionem ad domum ceſsionarij,* & num. 67.

68 *Alimenta promiſsa, an debeant præſtari in domo promittentis, vel extra eam?*

69 *Socer si in domo ſua genero alimenta promittat, an debeat extra eam præſtare si inter eos orta sint inimicitiæ.*

70 *Ceſsio iurium valet, licèt quis ſe non ceſſurum iure iurando promiſiſſet.*

71 *Si quis nulli alij, quàm mihi vendere iure iurando promittat, si contrà faciat, licèt teneatur ad intereſſe; tamen va-*

valida erit venditio : limita, vt numer.72.

73 *Pomittens nulli alij nubere, quàm certæ perſonæ, ad quid teneatur? Et an ex hac promiſſione inducatur matrimonium? remiſsiuè.*

QVÆSTIO VI.

Promiſſio de cedendo, an ceſſio ſit, & eius effectum habeat? Varijs agitur: an promiſſio faciendi ſit factum? Expenduntur doctrinæ D. Ioan. à Caſtillo *tom. 5. cap. 67. num. 44. & 48. & cap. 76. per tot.* ſimulque explicatur, quandò debitor teneatur deferre debitum, vel ceſſionem ad domum creditoris?

1 IN extricabilis † ferè eſt quæſtio, an promiſſio faciendi pro facto habeatur? Ex cuius examine, noſtræ pendet veritas. Et in ea confusè, & inuolutè loquuntur Interpretes: ex quibus nihil certum deducere poteris, vt fatentur Caſtillo *lib. 2. cont. cap. 3. numer.* 1. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 4. *num.* 23. verſ. *Ex his forsàn*.

Et quòd promiſſio de cedendo ceſſio ſit; & nihil referat, quòd quis cedat, vel cedere promittat, probari videtur ex celebri illa doctrina Ioan. And. *in addit. ad Specul. tit. de obligat & ſolution. in rubr.*
2 quòd † is, qui promiſit ſe obligaturum ad decem intra certum diem, die adueniente conueniri poteſt; acſi de præſenti ſe obligaſſet: quem ſequuntur innumeri relati à Caſtillo *dict. cap.* 3. Matienço *in l. 6. tit. 6. lib. 5. Recop. gloſ. 7. num.* 3. Afflict. *dec ſ.* 60. Boerius *deciſ.* 183. *num.* 7. Tepar. *tit.* 511. verb. *Promittens ſe*, Parlador. *lib. 2. rer. quot. cap. fin.* 1. *p.* §. 11. *amp.* 6. Mieres 1. *part. quæſt* 40. *num.* 23. Fontanell. *dict. part.* 4. *num* 29. multis relatis Thoro 4. *tom. comp. deciſ.* verb. *Promittens ſe obligare circa medium*, Noguerol. *alleg.* 31. *num.* 130. ex Gratian. Surd. Ponte, & alijs D. Franc. Merlin. *cent.* 1. *cont.* 4. *num.* 20. Caldas Pereira infrà referendus, & ſtante *l. Regia* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop.* magis veriorem dicit Azeuedo ibi *num.* 7. conducit pro hac ſententia, *tex. in l. fuit quæſtionis, D. de acquir. hæred.* ibi: *Idemque erit, & ſi non accepit, ſed promiſſa eſt ei pecunia*.

3 Facit † quòd promiſſio de remittendo, vel liberando debitorem, idem quòd promiſſio, & liberatio operatur, *l. ſi intra, D. de pactis, l. ſi creditoris, C. de fideicommiſ. l. ſi non ſortem, §. adeò, D. de condiction. indeb. vbi gloſ.* Bart. *in dict. l. ſi creditor*, qui concludunt, pactum de liberando in futurum, exceptionem producere de præſenti, Tiraquel. *de retract. conuent. ad fin. tit. num.* 28. Paulus Gallerat. *de renunc. lib. 1. cap. 7. num.* 1. Couarr. *in cap. quamuis pactum 3. part. num. 3. de pactis in* 6. Parlador. *dict. ampl. 6. num.* 26. Matien. *in dict. leg. 6. gloſ. 7. num.* 2. ex alijs Merlin. *dict. cap. 4. num.* 4.

4 Conducit etiam, quòd † promiſſio de donando, idem ac donatio eſt, *gloſ.* verb. *Manifeſtauerit, in §. perficiunt, Inſtit. de donationib.* Bart. *in l. iuriſgentium, numer. 2. D. de pactis*, Ripa *lib. 2. reſp. capit.* 12. Pinel. *in l. 2. C. de reſc. part. 2. capit. 3. num.* 30. Surd. *conſ. 457. num.* 24. *&* 535. *num.* 8. Angul. *de meliorat. l. 6. gloſ. 5. à numer.* 1. Caſanate *conſ* 10. *numer.* 194. Merlin. qui dat alios, *dict. cap. 4. num.* 6. maximè ſi fauore matrimonij promiſſio fieret de donando, Couarr. *ſup. dict. 3. p. in princip.* verſ. *Secundus intellectus*, Afflictis *dict. dec.* 61. Menoch. *conſ.* 92. ex multis Marius Curell. *de donat. contem. matrim. 2. tom. tract. 2. diſcurſ. 1. ſpet. 27. numer. 34. & ſpet. 32. pert.* 1. Fontanell. *clauſ. 6. gloſ. 3. part. 7. num.* 75. Cancerius 3. *tom. var. cap. 15. num. 253. & cap. 7. num.* 215.

5 Et quòd † promiſſio de conſtituendo dotem, habeat eundem effectum; acſi conſtituta eſſet, Cyriac. *lib. 3. controu.* 329. pluribus deciſum ex Afflictis, Ponte, Georgio, Theſauro, Farinacio, refert Thoro 1. *part. comp. deciſ.* verb. *Promiſſio de conſtituendo*, Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom. 3 tit. 4. de iure dotium, à num.* 341. Oſuald.
6 ad Donel. *lib. 14. com. cap. 4. lit. B.* Et † in promiſſione aſſignandi filio donationem propter nuptias, Mieres *dict. quæſt* 40. *à num.* 22. Surd. *conſ.* 457. *numer.* 13. verſ. *Sed quod dictum eſt in dote*, videas omni-

no

do Cald. Pereiram *de renou. emphyt. quæ-
ſtion.*18. *per totam.*
Quod de iure Regio expreſsè deciſum
eſt *in l.22. Tauri, quæ eſt l.6. tit. 6. lib.* 5.
7 *Recopil.* qua cauetur, promiſſionem † de
meliorando à patre filio factam, ex cauſa
matrimonij, & titulo oneroſo, pro facta
haberi; ſi pater in vita non meliorauerit,
Matienzo *ibi gloſ.*7. Angulo *gloſ.*5. Parlad.
*num.*27. Et ex identitate rationis idem
8 procedere in promiſſione † de inſtituen-
do Maioratum, quia non ſequuta eius
fundatione, ſimiliter pro facto, & conſti-
tuto habetur, teſtatur Tello *in dict. l.*22.
*num.*15. qui dicit ita obtinuiſſe, Mieres 1.
*part. quæſt.*24. *num.*72. & latiùs *quæſt.*66.
Auendaño *in dict. l.*22. *gloſ.* 2. *num.* 4. *&*
*in l.*44. *Tauri, gloſ.* 16. *numer.* 9. Merlin.
*ſup num.*19. & ex Azeued. Angul. & aliis
Noguerol. *alleg.* 31. *numer.* 129. Marius
9 Cutell. *ſup.* Et † in promiſſione de hære-
ditando filium, quòd ſit idem, quod hæ-
reditamentum. Noguerol. *dict. num.*129.
& vltra Cancerii locum, quem refert, idem
Cancer. 1. *p. var. cap.*8. *num.*168. Supe-
riora tamen limitat Caſtillo *lib.*5. *cont. ca-
pit.*67. *à num.* 45. *&* 46. *ante medium*,
10 verſ. *Ex his equidem*, quando † pater Ma-
ioratum facere promiſit cum facultate
Regia: nam filio decedente ante impe-
tratam facultatem, aiMoratum pro non
facto haberi, multis comprobat.
11 Adeò † autem promiſſio donandi, vel
dotandi, pro donatione, & dote habetur;
vt ſi quis ex cauſa oneroſa matrimonii do
12 nare promittat, non poſſit † poſtea in
inſtrumento donationis pactum, vel con-
ditionem adiicere; ſingularitèr Rota
*deciſ.*393. *num.*7. *tom.*5. *recent.* ibi. *Præ-
ſertim, quia cum agitur de pacto donatio-
nis fauore matrimonij, noua pacta opponi
omninò minimè poſſunt, niſi de conſenſu fi-
liorum, & vxoris, de quorum agitur in-
tereſſe: cum pactum de donando ſit etiam
ad ipſorum fauorem, tanquàm factum fa-
uore matrimonij*, Aymon. *conſ.*985. *num.*
87. verſ. *Vndecimo*, Menoch. *conſ.*94. *nu-
mer.*74. *& donatio debuiſſet concipi eiſdem
verbis, quæ pactum continet.* Idem etiam
placuit Rotæ *deciſ.*58. *& deciſ.*127. *p.*6. *re-*
13 *cent.* Nec mirum, † cùm contractus factus
in alterius executionem non poſſit ab eo
excedere, Surd. *deciſ.* 71. Marius Muta
14 *deciſ.*33. *num.*23. Et † quòd poſt promiſ-
ſionem de donando ſimplicitèr factam,
non poſſit in ipſa donatione pactum a-
diici reuerſionis, firmat Ant. Amato 2.
*tom. reſol.*64. *num.*2.
Huius rei ratio eſt, quòd quemadmo-
15 dum † perfecta donatio non recipit pa-
ctum, grauamen, vel conditionem, *l.
perfecta donatio*, C. *de donatio. quæ ſub
modo*, latiſsimè Mieres 1. *part. quæſt.* 24.
*à num.*106. *& quæſt.* 26. *à num.* 23. Ca-
ſtillo *lib.*3. *cont. cap.*10. *per tot.* Fontanell.
*deciſ.*46. *&* 47. Hermoſilla *in l.* 8. *gloſ.* 1.
*numer.*1. *tit* 4. *p.*5. Acoſta *de priuileg. cred.
reg.*1. *ampl.*4. *num.*6. Sic ſimilitèr nec poſt
promiſsionem de donando ſimpliciter fa-
ctam, pactum, conditio, vel modus, adii-
ci poteſt: quia donatio perfecta dicitur,
cùm promiſsio, idem ac donationem ip-
ſam importet...
Hæc tamen limitabis elegantèr, quan-
16 do poſt promiſsionem ſimplicitèr facta,
pactum, quod adiicitur ex legis diſpoſi-
tione, & eius facultate veniret: quia in
ipſa promiſsione, reſeruata videtur pote-
ſtas adijciendi huiuſmodi pactum, & con-
ditionem. Aptiſſimum huius rei exem-
17 plum erit, quandò † pater ex cauſa ma-
trimonij ſimpliciter filium in tertio, &
quinto meliorare promiſit; nam licèt ex-
preſsè facultatem ſibi non reſeruauerit
adijciendi conditiones, & ſubſtitutiones,
iuxta *legem* 27. *Tauri*, tamen in ipſo actu,
& ſcriptura meliorationis eas iniungere
poterit: cùm non videatur parentem di-
ctæ legis beneficio renunciaſſe, vt in ter-
minis reſoluit Mieres *dict.* 1. *par. quæſt.*66.
*num.*13. & ex eo latius D. Caſtillo 5. *tom.
cont. cap.*76. *per totam.*
Sed hæc, quæ vt indubitata, & certiſſi-
ma tradidit Caſtillo, ipſe tamen ſui im-
memor, in dubium reuocat *tom.* 5. *cont.
cap.*67. *num.* 44. dùm ibi cum Tello Fer-
nandez, & Anton. Gomez *in l.*22. *Tauri*,
18 *num.*25. expreſsè † aſſerit patrem, qui ex
cauſa matrimonij, vnum ex filijs melio-
rare promiſit, ſi filius relictis liberis, in
vita patris decedat, non poſſe vnum ex
præmortuo filio nepotem meliorare: ſed
bona meliorationis nepotibus pertinere:
cùm ius, quòd patri competebat, æquali-
tèr in eius filios fuerit tranſmiſſum. Quam
ſententiam ſequitur etiam *ex authen. de
nuptijs, §. ſi verò filiorum*, Angulo, & Ma-
tienzo, vt refert Ant. Gom. *d. n.*25. *in add.*

19 Quæ

19 Quæ † dùm docet D. Caſtillo, videtur
non cohærentes, imò pugnantes referre
doctrinas: cùm videatur nullam diſcri-
minis rationem poſſe conſiderari in eo,
quòd tempore meliorationis faciendæ,
filius, cui promiſſio fuit facta, deceſſerit,
vel non: vt ſi deceſſerit, non poſſit, pa-
rens, *l.*27. conditiones, & ſubſtitutiones
adijcere; ſin vero filius viuat, id efficere
valeat. Si enim, vt Caſtillus docet, ex eo
permittitur parenti, poſtmodùm condi-
tiones, & ſubſtitutiones iniungere, quòd
videatur parentem in ipſa promiſſione
hanc ſibi facultatem reſeruaſſe: cur minus
reſeruata facultate, vti poterit, & ſi deceſ-
ſerit filius? cùm & lex permittat viuente,
vel mortuo filio, vnum ex nepotibus me-
liorare, *l.*18. *Tauri*, vbi Ant. Gomez.

20 Auget † inter has doctrinas diſcordiã
altera conſideratio Caſtilli *dict. cap.* 76. &
latiùs *dict. cap.* 67. *num.* 48. & 49. qui do-
cet promiſſionem de meliorando vnum
ex filijs, non eſſe verè meliorationem,
ſed tantùm inducere obligationem me-
liorandi; quam vſque in mortem differre
poteſt pater. Si enim promiſſio, realis
melioratio non eſt, quid impediet, vt
pater vnum ex nepotibus poſſit eligere?

21 Controuerſia † magis res efficitur, &
plena diſſentionis, ex eodem D. Ioan. Ca-
ſtillo *dict. lib.* 5. *cap.* 67. *num.* 44. dùm re-
fert præmortuo filio, quem pater ex cau-
ſa matrimonij meliorare promiſit, ſine
filijs, & deſcendentibus, eius hæredem,
vel legatarium in tertio, nullum ius præ-
tendere poſſe, ex promiſſione antece-
denti: cùm melioratio facta non cenſea-
tur, nec filio ex promiſſione aliquod ius
ſit quæſitum, quod poſſit in extraneum
hæredem transferre. Quam ſententiam
vltra relatos ab eo, ſequitur Molina Theo-
logus *diſp.* 579. *num.* 7.

In quo dubio, & perplexo iuris articu-
lo, licèt in puncto iuris defendi poſſit, pa-
trem qui ſimpliciter meliorare promiſit,
non poſſe ſubſtitutiones, & grauamina,
dict. l. 27. adijcere; cum melioratio debeat
fieri, iuxta promiſſionis formam: & do-
natarius, qui ius ex promiſſione quæſitum
habet, item & vxor, & filij eius matrimo-
nij, abſque eorum aſſenſu grauari non
poſſint vt diximus ſup. ſibique imputare
debet pater, qui tempore promiſſionis,
conditiones, & grauamina, *dict. l.* 27. adie-
cturum fore non cauit. Pro quo facere
videtur Angulo *de melior. in l.* 6. *gloſ.* 5. *nu-
mer.* 7. Marius Cutell. *ſup. num.* 35. qui aſ-
22 ſerit † promiſsionem de meliorando in
vita factam, licèt implementum recipiat
tempore mortis, non iudicari vltimam vo-
luntatem, ſed ad tempus promiſsionis eſ-
ſe referendam.

23 In praxi † tamen recedere non aude-
rem à prædicta Mieres, & Caſtilli ſenten-
tia, quod poſsit pater, qui ſimplicitèr me-
liorare promiſit, dictæ legis grauamina,
& ſubſtitutiones adijcere: quaſi ſibi à
principio hanc ſibi facultatem reſeruaſ-
ſet; nam ſatis promiſſa videtur implere
patrem, dum meliorat, licèt iniungat præ-
dictas conditiones, & grauamina.

Cui veriſsimæ ſententiæ, non aduerſa-
tur ea, quam ex Caſtillo, & aliis retuli-
mus: nempè filio defuncto in vita patris,
cui promiſsio meliorandi fuit facta, non
poſſe parentem vnum ex nepotibus, ip-
ſiuſq; filij filijs, eligere, imò omnes æqua-
24 liter ſuccedere debere. Multùm † enim
hæc inter ſe diſtant, diſcriminiſque ratio
non inelegans reddi poteſt: nam primo
caſu, quandò melioratio viuente filio fit,
nihil eſt, quòd impediat conditionum,
& grauaminum adiectionem: at verò fi-
lio iam prædefuncto, nullum nepotibus
iniungi poteſt grauamen, quia ſtatim at-
que filius deceſsit, melioratio pro facta
habetur: acſi pater ipſe, qui meliorare
promiſit, deceſsiſſet. Et cùm per mor-
tem patris æqualiter eius filijs ſit ius quæ-
ſitum, *dict. authent. de nuptijs*, §. *ſi verò fi-
liorum*, non poterit auus vnum ex his eli-
gendo, alteros excludere, & iure eis iam
quæſito priuare. Quoad hoc enim, vt
melioratio, quam pater facere promiſit,
pro facta habeatur; idem eſſe iudico, quòd
decedat pater, vel filius ipſe, in cuius fa-
uorem erat melioratio facienda: quod
inſinuare videtur Angulo *dict. l.* 6. *gloſ.* 5.
num. 7. Caſtillo *dict. cap.* 67. *num.* 46. à verſ.
Ex eis equidem.

His iam in pacem redactis ſententiis,
25 ſupereſt † nunc, vt videamus: an cum
eis ſimul ſtare poſſit altera, quam proxi-
mè ex Caſtillo, Matienzo, & Molina Theo-
logo retulimus: ſcilicet præmortuo filio,
quem pater meliorare promiſit, eius hæ-
redem extraneum in tertio (de quo fi-
lius, qui parentes, vel aſcendentes alios
ha-

Digitized by Google

habet, in morte diſponere poteſt iuxta *leg.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop.*) nullum ius, ſeù partem prætendere poſſe ex prædicta promiſſione: Quæ ſententiæ expreſse pugnare videntur. Nam ſi promiſſio de meliorando pro facta habetur, eo ipſo, quòd decedit filius, neceſſariò ſequitur ip ſum de illo iure ſibi quæſito etiam in extranei fauorem diſponendi ius habere, & extraneum habito reſpectu ad bona quæ pater mortis tempore reliquit (iuxta *l.* 23. *Tauri, quæ eſt leg.* 7. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.*) tertii, & quinti bonorum eius, tertiam partem habiturum. Quam ſententiam ſequitur Tellus Fernandez, cui accedit Angulo *in dict. leg.* 6. *gl. ſ.* 4. *numer.* 11.

Hæc apud me dubia nimis ſunt, & omnibus non facilè futurum fore exiſtimo reſoluere, quænam ex his ſententiis ve-
26 rior ſit. Crederem † tamen, quòd licèt filio, quem pater meliorare promiſit, defuncto cum liberis, melioratio pro facta habeatur, & liberis æqualiter ius acquiratur: quia repræſentant patrem ſuum defunctum, & ſuccedunt in iure ſibi competenti, *dict.* §. *ſi verò filiorum*. Tamen aliud erit, ſi filius viuo patre ſine liberis decedat, & in extranei fauorem de tertio bonorum ſuorum diſponat: nam extraneus nullum ius prætendere poterit, nec partem illius meliorationis, quę effectum ſortita non fuit, nec potuit ſortiri, niſi poſt mortem patris. Quapropter aliam cauſam eſſe filiorum, aliam verò extranei exiſtimo; ita vt reſpectu illorum melioratio pro facta habeatur: huius verò reſpectu pro infecta, & caduca habenda ſit.
27 Ex quibus † iam colliges omnes doctiſſimi D. Caſtilli reſolutiones veras eſſe: quibus vt magis probabilioribus adhæreo.

Et vt ad inſtitutum redeat diſputatio, ex ſuperioribus prouenit, promiſſionem
28 & pactum de ratificãdo, quod per alium geſtum erit, idem operari, ac realem ratificationem: taliter quòd alia ratificatione opus non ſit, *l. ſi procuratorem abſentem, D. de procuratorib.* vbi *gloſ.* verb. *Ratum, gloſ.* verb. *Nihil, in l. ſi ſine,* §. *cum autem, D. rem ratam haberi,* cum aliis congeſtis à Tiraquello *de retract. lignag. gloſ.* 10. *num.* 92. qui rectè intelligit *dict. l. ſi procuratorem,* vt procedat, quandò quis conſtituit procuratorem ad aliquem actū & in ipſo mandato ſe ratum habiturum promiſit: non enim requiritur alia ratificatio, cùm ſolùm mandatum per ſe ſufficiat: ſequitur Guttierrez *de gabell. quæſt.* 47. *a num.* 16. Superflua enim eſſet ratificatio, ſi dominus executionem ipſius actus mandauerat: ratificatio enim fruſtrà petitur, quæ nihil debet operari, ex Creſc. Viuio, Menoch. Coſta, Bertazolo, & alijs Gratian. 4. *tom. cap.* 725. *numer.* 10. Inde
29 eſt, † quòd procurator, qui ſe expreſsè obligauit, dominum ratificaturum, non teneatur ratificationem oſtendere; ſi ad gerendum actum idoneum, & ſufficiens habuit mandatum; vel ſi in eo ratihabitionis ſit clauſula, Ant. Faber. *in C. ad titul. mandati, diffinit.* 7. Seraphin. *deciſion.*
30 548. *numer.* 2. Si verò † mandatum ſufficiens non eſſet, vel aliqua iuſta adeſſet cauſa petendi ratificationem, neceſſariò exhiberi debet, vt rectè concludit Gratian. *dict. cap.* 725. *a num.* 10. *ad* 25.
31 Quibus eſt proximum, promiſſionem † de renunciando, idem ac renunciationem operari; maximè vbi eſt iurata: vt in promiſſione de renunciando legitimam, à filio, vel Monaſterio facta, defendit Seraph. *de priuileg. iurament. cap.* 23. Maticnzo *in l.* 6. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. glcſ.* 7. *in fine,* Mieres 1. *part. quæſtion.* 40. *num.* 24. D. Franciſc. Merlin. *dict. cent.* 1. *capit.* 4. *per tot.* Noguerol. *allegat.* 6. *a num.* 17. Cancerius 3. *part. variar. cap.* 15. *numer.* 252. Hector Cap. Latro *deciſ.* 3. *num.* 29.

Ex quibus videtur, pactum ſeù promiſſionem de cedendo, realem ceſſionem
32 eſſe, idemque operari; cùm inutilis † circuitus ſempèr vitandus ſit, *l. dominus teſtamento, D. de condiction. indebiti, l. cum fundus,* §. *ſeruum tuum, D. ſi certum petatur, Clementin. Auditor de reſcriptis.* Quo vnico fundamento mouentur omnes Doctores, quos retulimus, vt ſtatuant promiſsionem de obligando, donando, liberando, &c. obligationem, donationem, & liberationem eſſe.

Hæc licèt pro hac ſententia nimis faciant, contraria tamen verior eſt; & ab omnibus receptum, quòd pactum, ſeù promiſſio de cedendo, ceſſio non ſit, neque eius effectum habeat: mouentur ex eo,
33 quòd promiſſio, † & factum diuerſa ſunt: ideoque promiſſionem de mutuando,

mutuum non eſſe; de vendendo, venditionem, de donando, donationem; de renouando, renouationem; de renunciando renunciationem; de dotando, dotem; de profitendo, profeſſionem: in terminis firmant relati à Caſtillo *dict.lib.2.capit.*3. D.Salgado *de Reg.protect.2.part.cap.3.numer.*5. Cancer. 3. *part. cap.7. à num.* 121. Fontanell. *de pact.nupt.clauſ.4.gloſ.9.part.* 4. *num.* 24. Surdus *conſ.* 52. Theſaur. *deciſ.* 233. Guttierrez *de gabell. dict. quæſt.* 47. Alexan. Ludouiſ. & Addit. *deciſ.* 28. omnino videndus Caſtillo *dict.cap* 67.*numer.*48. & 49. Caldas Pereira ſup. *dict. quæſt.* 18.*per tot.* qui hanc poſteriorem ſententiam veriorem dicit, Ponte *conſilio* 85. & 86. *tom.*1. latiſſimè Paulus Gallerat. *de renunc lib.*1.*cap.7.per tot.* Tiraq. *de retract.conuent.à num.* 42. Noalis *de transmiſſ.cap.* 36. *num.* 24. Roderic. Suar.
34 *conſ.7. à num.* 6. Vbi quòd † ſi promiſſio de vendendo fiat vni, & poſt res vendatur alteri, quòd poſterior præfertur, etſi traditio non interuenerit, idem probat addit. ad Gammam. *deciſ.* 374. latiùs Seraphin. *dict.priuileg.* 23. *à num.*27. & in eleganti ſpecie Monter. à Cueba *deciſ.*47. *num.*22. Gutierrez *de tutel.* 2. *part. capit.* 5. *num.* 66. videndus omnino Fachineus *lib.2. cont. cap.*5. 7. & 8. *per totum*. Vbi
35 an † qui promiſit facere pactum de retrouendendo, ad retrouendendum cogi poſſit? de quo etiam Ant. Faber. *decad.*
36 23.*err.*8. Et † an qui pretio accepto rem vendere promiſit, & tradidit, nulla facta venditione, ſtatim transferat dominium? videndus Carualho *de vna, & altera quarta, par.2. à num.*205. *ad* 213.
37 Et in terminis, quòd † aliud ſit ceſſio, aliud promiſſio de cedendo, Roman. *conſ.* 86. *num.*11. Decius *conſ.*502.*numer.* 11. Tiraquel. *de retract.conuent. ad finem tit.num.*42. Bertazol. *clauſ.27.gloſ.9.numer.*4. Oliuer. Beltram. ad Alexan. Ludouiſ. *deciſ.28.num.*7. Mieres 1. *part.quæſt.* 40.*num.*20. Seraph. *ſup.num.*4. Fontanell. *dict. part.* 4. *num.* 24. Coſta *de ration. ratæ, quæſt.*82. Gallerat. *ſup. num.* 27. & latius *lib.1.cap.4. à num.*25. Guzman. *de euictionibus, quæſt.*35. *num.* 83. qui alios referunt, & expreſsè probatur ex l. *Modeſtinus, D. de ſolutionibus*, vbi agitur de ceſſione facta virtute pacti de cedendo, quæ neceſſaria non eſſet, ſi promiſſio eiuſdem effectus, ac ceſſio ipſa eſſet. Idem etiam euincitur ex eo, quòd condemnatus ad cedendum, præcesè cedere compellitur D.Salgado *de reg.protect.part.* 4. *capit.*5. *num.*59. & dicemus infrà *tit.5.quæſtion.*8.
38 Ratio reddi poteſt, quia † aliud eſt executio, aliud promiſſio: ceſſio verò, vbi præceſſit promiſſio de cedendo, eſt executio promiſſionis, & eius implementum; promittere enim, non eſt implere, *argument. text. in l. potior*, ibi: *Poterat enim, licèt ante conuenit, non accipere pecuniam*, D. *qui potior. in pignor.habeantur.* Et qui cedere promittit, non cedit, ſed agit de futura ceſſione, facit D. Salgado *de Reg.protect.2. part.capit.* 3. *numer.* 23. Cùm ergo promiſſio de faciendo, futurum tempus reſpiciat, non poteſt inducere conſenſum de præſenti: quia qui promittit facere in futurum, præſumitur facere nolle de præſenti, vt notatur *in l. cum lex, C. de legibus, gloſ. in l. ſeruus electione*, vbi Bald. D. *de legat.*1. Paul. Gallerat. *dict.cap.7.à num.*7.

Ex qua doctrina plura profluunt: hæc
39 tamen non omittam, quòd licèt † gabella debeatur ex venditione; ex promiſſione tamen de vendendo non debetur, Rodericus Suarez *dict.conſ.7. num.*9. Bertazolus *clauſ.30.gloſ.12. num.* 3. Gutierrez ſtatim referendus. Indeque ſi tempore promiſſionis vnus conductor gabellæ ſit, & tempore venditionis alter; gabella non primo, ſed ſecundo conductori debebitur, vt contra Anton. Gomez, & Parlador. reſoluit Gutierrez *de gabell.dict. capit.*47. *numer.* 19. qui refert Laſſartem, &
40 Girondam. Similiter † ex promiſſione de vendendo, laudemium non deberi, latè probat Tondutus *quæſt.ciuil.capit.* 37. *num.* 1.
41 Similiter † ſi lege, vel ſtatuto caueatur, quòd contractus non niſi per ſcripturam probetur, tamen promiſſio de celebrando contractum, ſcriptura non indigebit, vt ex Surdo *deciſ.*43.*numer.* 7. reſoluit D. Lara *in comp.vitæ homin.capit.8.num.*27. & latiùs diſputans Valaſcus *de iure emphyt. quæſt.7. numer.*36. qui dicit notandum.
42 Adſtipulatur his, quòd † ſi lege, vel ſtatuto caueatur, vt in ceſſionibus iurium iuramentum interponatur, (veluti in

ijs,

ijs, quæ in fauorem ſcholarium fiunt, de
quibus tit. ſequenti agemus) tamen in
promiſſione, ſeù pacto de cedendo, iura-
mentum neceſſarium non erit, Horat.
Carpan. *ad ſtatut. Mediol. 1. tom. cap.* 445.
num. 45.

43 Fluit etiam, quòd † vbi ex alienatione,
& venditione incurrit quis pœnam, ea
non committitur, ſi quis vendere, aut a-
lienare promittat, Capitius *deciſ.* 155. *nu-
mer.* 7. Tepat. *titul.* 377. *capitul.* 5. verſ.
Emphyteuta, ex Tiraquel. Franch. Ponte,
& alijs Caſtillo *dict. capitul.* 3. *numer. fin.*
(licèt contrarium iudicatum fuiſſe refe-
rat doctiſs. Solorçano *de iure Indiar. tom.*
2. *libr.* 2. *capitul.* 14. *numer.* 12. conducit
Seraphin. *dict. priuileg.* 23. *numer. fin.*)
videndus omnino Fuſarius *de ſubſtitut.
quæſt.* 718. *à numer.* 26. Quod mirum
44 non eſt, cùm † prohibitus alienare ſub
aliqua pœna, eam non incurrat, etſi alie-
nauerit; niſi & traditio fuerit ſequuta, vt
*ex l. alienatum in princip. de verbor. ſigni-
ficat.* ibi: *Alienatum non propriè dicitur,
quod adhuc in dominio venditoris manet*,
ex multis doctè reſoluit Tiraquell. *de
retract. lign.* §. 1. *gloſ.* 2. *à numer.* 44. Ma-
tienço *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopil. gloſa*
6. *à numer.* 1. Cenedo *quæſt.* 11. *à numer.*
13. Mantica *de tacitis, & ambig. libr.* 22.
titul 28. *à numer.* 19. Gratian. *diſceptat.*
236. *à numer.* 45. ex alijs Mieres 4. *part.
quæſtion.* 1. *numer.* 79. & 4. *part. quæſt.*
18. *numer.* 2. latè Sfort. Odd. *de fideicom-
miſſ. quæſt.* 21. *art.* 5. *à numer.* 45. *ad* 63.
Et quòd alienans rem litigioſam, pœnam
non incurrat, niſi traditio ſequatur, Fa-
rinac. *in frag. part.* 2. verb. *Litigioſa res*,
numer. 274. Similiter emphyteuta alie-
nans, ſi rem non tradat, pœnam non
incurrit, vt latiſſimè exornat Giurba
deciſ. 80. *à num.* 16. Matienço *dict. gloſ.* 6.
num. 6.

45 Adeò, † vt nec ficta traditio ad incur-
ſum pœnæ ſufficiat, ſed requiratur rea-
lis, & actualis: vt deciſum refert Seſſe
deciſ. 234. *per totam, tom.* 3. vbi quòd de
æquitate, nec clauſula præcarii, nec con-
46 ſtituti, inducit traditionem. Sed † in
emphyteuta, & poſſeſſore maioratus alie-
nante contrarium reſoluit Mieres *dict.* 4.
part. quæſtion. 18. *num.* 6. quia conſtituti
clauſula vim traditionis habet: & licèt ſit
modus adquirendi fictus, ex eo tamen
vera transfertur poſſeſſio, multis relatis
Addentes ad Molin. *lib.* 4. *capit.* 2. *num.* 4.
pluribus exornat Intrigliol. *conſ.* 1. *à nu-
mer.* 14. & *deciſ.* 14. *numer.* 9. Marius Mu-
ta *deciſ.* 26. *num.* 22. ex innumeris Giur-
ba *deciſ.* 112. *à num.* 10. nouiter D. Franc.
Merlin. *cent.* 2. *cont. capit.* 18. & 19. qui
pluribus notanter exornant. Sed licèt hæc
Mieres ſententia in puncto iuris vera ſit,
quam ſequuntur multi relati à Giurba
dict. deciſ. 80. *num.* 20. Tepatus *dict. capit.*
4. verſ. *Si emphyteuta*: in praxi tamen,
ficta ex conſtituto traditio, non ſuffi-
ciet ad incurſum pœnæ, nec ad præci-
ſam laudemij ſolutionem, & contrahen-
tes pœnitere poſſunt, & à contractu di-
ſcedere, vt latè concludit Giurba *dict. de-
ciſ.* 80. *num.* 15. verſ. *Quare*, & *de ſucceſſ.
feud* §. 1. *gloſ.* 15. *à numer.* 38. & 42. Ca-
mill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 1. *titul.*
33. *numer.* 392. nouiter Acoſta *de priui-
leg. cred. reg.* 1. *ampliat.* 11. *à numer.* 34.
Tondutus *ſup. à numer.* 16. Lotterius *de
re beneſ. lib.* 3. *quæſtion.* 25. *à numer.* 8.
qui dant alios. Et in poſſeſſore maioratus
alienante, idem defendit Anton. Gomez
in l. 45. *Tauri, num.* 95, omnino videndus
Sfortia Odd *dict. art.* 5. *à num.* 63. *ad* 75.
Fuſarius *de ſubſtitution. dict. quæſt.* 718. *à
num.* 31.

Fulcita ſatis manet, & exornata poſte-
rior hæc ſententia: ſupereſt nunc, vt con-
traria argumenta diluamus, & pugnan-
tes has ſententias redigamus in pacem.
Et ex omnium melioris notæ Interpre-
tum iudicio veriſſimè concludendum
47 eſt, quòd † quandò contractus in ſub-
ſtantia nihil aliud continet, quàm pro-
miſſio: & nihil ſolemne poſt promiſſio-
nem reſtat faciendum, quia contractus
nihil addit ſupra promiſſionem, nec in
modo, nec in accidentalibus, aut ſubſtan-
tialibus: promiſſio faciendi, & factum,
idem operabitur, vt inutilis vitetur cir-
cuitus: conducit eleganter Menochius
conſ. 946. vbi latè, & doctè, quando pro-
miſſio pro facto habeatur? videndus Ton-
dutus *quæſt. ciuil. cap.* 50. *à num.* 5. qui re-
fert Cancerium, & alios: vbi latè, quòd
promiſſio de eligendo habet vim electio-
nis, quia tunc nihil ſubſtantiale facien-
dum ſupereſt: & an idem procedat, ſi quis
di-

dixerit; volo eligere Titium, vel procu-
ratorem conſtituerit ad eum eligendum.
Secùs tamen erit, ſi in aliquo ex his, con-
tractus à promiſſione diſtaret, ita ex Ma-
tienço *in dict. l.6. gloſ. 7. numer. 4. & 5.*
Gamma, Flores de Mena, & alijs Iacob.
Cancer. *dict. 3. part. capit. 7. numer.* 125.
& 127. Caſtillo *dict. capitul.* 3. *numer.* 17.
Fontanella *dict. part. 4. à numer.* 33. qui
num. 34. limitat etiam, quando ex pro-
miſſionis verbis elici poſſet coniectura,
noluiſſe promittentem ſtatim, ac de præ-
ſenti ſe obligare; vel ſi circuitus, & dila-
tio aliqua ex cauſa ei vtilis eſſe poſſet,
proſequitur Caſtillo *dict. capit. 67. à nu-
mer.* 49.

Hanc noſtram ſententiam, quòd pa-
ctum, vel promiſſio de cedendo, ceſſio
non ſit, nec ex ea transferantur actiones,
fortitèr adſtruit dubium illud, quòd ex-
48 citant interpretes: an vbi † quis promi-
ſit cedere actionem ſuam, teneatur in-
ſtrumentum ceſſionis deferre ad domum
ceſſionarij, vt dicatur implere promiſſa?
Cuius articuli diſcuſſio ſimul aperiet
eum, quandò debitor teneatur deferre
debitum ad domum creditoris ſui? In
quo Doctores, vt teſtis eſt Scaccia *de
commert. §. 2. gloſ. 5. numer.* 220. ita va-
riè, confusè, & brocardicè, aut ieiunè
ſunt loquuti, vt nulla ex eorum dictis
elici poſſit certa reſolutio; & vt veram
49 amplectamur, duo † caſus principales
conſiderandi ſunt. Primus eſt, quandò
quis certo loco ceſſionem facere promi-
ſit, vel deſtinauit ſolutionem. Secundus
eſt, quando quis ſoluere promiſit, vel ceſ-
ſionem iurium facere, nullo tamen deſi-
gnato loco.

50 Et primo † caſu proculdubio eſt, ſo-
lutionem, vel ceſſionem faciendam eſ-
ſe in loco deſignato, nec creditorem ali-
bi recipere, cogi poſſe: *l. ſi is, qui certo*,
ibi: *Is qui certo loco dare promiſit, nullo
alio in loco, quàm in quo promiſit, ſolue-
re inuito ſtipulatore poteſt, D. de eo, quod
certo loco, l. 2. §. ſi quis Epheſi, D. eodem
titul. l. qui Romæ 122. D. de verbor. obli-
gat. l. fideiuſſor 16. §. qui certo loco, D. de
fideiuſſorib. l. obſignatione 9.* ibi: *Sed ita
demum oblatio debiti liberationem parit,
ſi eo loco, quo debetur, ſolutio fuerit ce-
lebrata, C. de ſolutionib.* Bertazolus *clau-
ſul. 41. gloſ. 4. à numer.* 1. Scaccia vbi pro-
ximè *numer. 194. in fin.* Cencius *de cen-
ſib. quæſtion. 86. numer. 1.* Azor *Inſtitut.
Moral. 3. part. lib. 4. capitul. 32.* verſ. *Ter-
tia regula*, Ferdin. Rebell. *tractat. de
obligat. iuſtitiæ, lib. 10. quæſt. vltim. nu-
mer.* 1. qui dant alios, Donel. *lib. 16. com.
cap.* 11.

51 Illud † verò notare non omittam, quòd
licèt debitor ſoluendo in eo loco, de quo
actum fuit, ſatisfaciat: tamen ſi aduerſus
eum executio petatur in loco diuerſo,
in quo legitimè potuit conueniri, non
poteſt renuente creditore alibi, quàm in
loco iudicij, deponere pecuniam: vt poſt
alios deciſum refert Acacius Ripol. *var.
reſol. cap. vlt. à num.* 76. propter moram
namque debitor amittit facultatem de-
ponendi in loco conuento; & electio eſt
creditoris, an velit, quod in loco iudicij,
vel in eo, de quo conuentum fuit, pecu-
nia deponatur. Vndè rectè reſoluit Hie-
ron. de Leon *lib. 2. deciſ.* 132. inuito cre-
ditore ſolutionem faciendam non eſſe ad
locum iudicij: ſed ad domum credi-
toris, vbi ad eam deferri deberet pecunia.

52 Quoties † autem ceſſioni, vel ſolutio-
ni faciendæ certus deſtinatus eſt locus, vt
creditor faciat debitorem incurrere in
moram, tenetur in loco eſſe, vel idoneum
in eo procuratorem habere, qui recipiat
ceſſionem, vel ſolutionem, *l. item illa*
18. vbi Bart. & Caſtren. *D. de conſtit. pe-
cun.* ex antiquioribus Bertazol. & Scac-
cia, ſuprà, Cencius *dict. quæſt. 86. à nu-
mer.* 3. vbi etiam quòd etſi adiecta ſit pœ-
na conuentionalis, non habet neceſſe de-
bitor, vt eam euitet, proteſtari, nec de-
ponere: innumeris relatis Giurba *deciſ.*
114. *à numer.* 5. Viſconte *concl. iur.* verb.
Debitor tenetur, Cancerius *2. part. capit.
6. numer.* 155. Amendola ad Franch. *de-
ciſ.* 227. Pyrrus Maur. *de ſolution. cap. 29.
num.* 10. Bellon. *de his, quæ fiunt in contin.
lib. 2. cap. 52. per tot.*

53 Quòd iuri conuenit: nam † quoties
perſona non eſt, cui ſolutio fieri poſſit,
nec mora incurritur, nec ad intereſſe quis
tenetur, *l. pecunia, l. cum quidam 17. §. ſi
pupillo, D. de vſuris*, Gratian. *tom. 2. cap.*
400. *num.* 78. Scobar. *de ratiocinijs, cap.*
13. *à num.* 36. Rodrig. *de annuis reddit.*
54 *lib. 2. quæſt. 15. à num.* 39. Vbi † quòd ſi
mi-

minor non habeat tutorem, cui ſoluatur, vſuræ pupillares ceſsãt: hoc idem ex multis probat Noguerol. *allegat.27. à numer.* 54. Franch. *deciſ.*16, & Add. vbi notanter limitat, ſi debitor pupilli, is eſſet, qui le-
55 gitimus eius tutor eſſe debebat. Et an † hoc caſu, vt debitor ad intereſſe non teneatur, vel ad pœnam, proteſtari, vel deponere adſtrictus ſit, & de intellectu, *l. ait prætor, §. ſed hodie*, D. *de minorib. l. ſi reus paratus*, D. *de procuratoribus*, cum alijs videndi Franch. *dict. deciſ.*227. Amẽdola ibi, Cencius *dict. num.* 3, Scaccia *à numer.*204. Pyrrus Maurus *dict. cap.*29. *num.*12. Duard. *poſt tractat. de cenſib. deciſ.*224. qui contrarias referunt ſententias, Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 3. *tit.*14. *de ſolutionibus, à numer.*92. ea tamen receptior videtur, quod nec proteſtari, nec deponere neceſſe habeat; videndus hæc omnia latè proſequens Leotardus *de vſuris quæſt.* 84. *à numer.* 14. *ad* 22.

56 Sed licèt † regularitèr creditor alibi ceſſionem, vel ſolutionem, quàm deſignato loco recipere compelli poterit, ſi debitor paratus ſit, intereſſe, vel expenſas ratione loci, & omne, quod ei intereſt, præſtare, vt ex Scaccia, & aliis probat Gaito *de credito, cap.*2. *tit.* 7. *à numer.* 2573.

57 Quod † etiam fauore creditoris procedit, qui poteſt, & ſi locus debitoris gratia ſit adiectus, alibi conuenire reum, ſoluto ei intereſſe: vnam, & alteram doctrinam probat *text. in l.* 2. aliàs 3. *§. fin. D. de eo, quod certo loco, l. pecuniam, D. de compenſ.* Hermoſ. *in l.*2. *tit.*3. *part.* 5. *gloſ.* 4. *num.* 76. Camill. Borrell. vbi proximè *numer.* 120. qui dicit notabile.

Facit in comprobationem, quod ex Caſtrenſi *in l. prætor, §. ſed eſt hoc, D. de edendo*, Soccino *conſ.*149. *num.* 4. *vol.* 1. tradit Sola *ad conſtitut. Sabaudiæ, tit. de*
58 *minorib. ac rationib.* 1. *part. gloſ.* 4. quod † licèt tutor, vel adminiſtrator non poſſit conueniri in loco domicilij pro redditione rationum, ſed in loco adminiſtrationis, iuxta *l.* 1. *C. vbi de ratiocinijs*, multis relatis Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *diſp.*2. *à num.* 168. tamen ſi conueniatur in loco domicilij, & actor ſuis ſumptibus libros rationum deferre paratus ſit, quòd teneatur ibi reſpondere. Quæ omnia ſummè notanda ſunt, vtpotè ſingularia: exiſtimo tamen non ſine difficultate in praxi locum habitura.

Quibus & illud proximum eſt, quod iam mihi in ardua quadam lite diſputan-
59 dum obtigit; quòd vbi † adeſt pactum in conditione cenſus, quòd debitor teneatur creditorẽ requirere per duos menſes ante redemptionem: ita vt aliàs ad redemptionem cenſus faciendam cogi non poſſit (quod pactum validum eſt, Cencius *de cenſibus, quæſt.* 103. *à numer.* 19. Capitius Latro *deciſ.*24. *num.*1. *in princ.*) poteſt debitor ante duos menſes nulla facta requiſitione redimere, ſi offerat redditus illius medij temporis, ideſt, illorum duorum menſium: quod ego vltra dicta ſupra, ex eo comprobabam: quia licèt de-
60 bitor † in diem, ante diei aduentum ſoluere non poſſit, ſi id interſit creditori, *l. eum, qui* 15. *D. de annuis legat. l. ſi ante* 10. *D. ad S.C. Trebellian. l. ait Prætor, §. ſi eum diem, D. quæ in fraudem cred.* ex alijs latè probat D. Larrea *deciſ.* 15. *per tot. & allegat.*85. *num.* 9. *tom.* 2. D. Lara *de anniuerſar. lib.* 1. *cap* 9. *à num.*49. Cencius *de cenſibus, quæſt.*84. *per totam*, Donel. *lib.*16. *comment. cap.*11. vbi Oluald. *lit. D.* tamen ſi ſoluere creditori paratus ſit intereſſe, quod ex dilatione conſequi poſſet, rectè ſoluet, Meneſes *in l. poſt mortem, numer.* 11. *C. de fideicommiſſ.* Et in terminis, quod poſſit ſolutio, & redemptio cenſus fieri ante duos menſes, ſoluto tamen intereſſe, expendebam Gratianum 1. *tom. diſcept.*8. *num.* 3. *& fin.* Cencium *de cenſibus, quæſt.*91. *à numer.*43. *&* 54. quod verum puto, quia cùm duorum menſium dilatio à die denunciationis eo animo paciſcatur, ne pecuniæ otioſæ ſint, dùm creditor alium quærit debitorem; non eſt, cur redemptionem recuſet, ſi medij illius temporis vſuræ ſoluantur.

In illa tamen lite (quæ ad aliam aulam fuit remiſſa) depoſitum illegitimum fuit
61 reputatum; quia rumor † iam aderat mutationis monetæ, & valor eius per Regiam pragmaticam fuit ante duos illos menſes, diminutus; cumque ex anticipata ſolutione magnum ſequeretur damnum creditori, iuſta ratione redemptionem facere recuſauit. Larrea *deciſ.*

25. qui

Digitized by Google

25. qui loquitur in terminis mutationis monetæ.

Secundi verò caſus principalis inſpectio, ſcilicet quandò ceſſioni, vel ſolutioni certus locus deſtinatus non fuit, diffi-
62 cilior ſanè eſt: in quo † communiter recepta eſt notabilis illa diſtinctio Bartoli poſt *gloſ.* ibi. *in l. item illa in princip. num. 9. D. de conſtit. pecun.* quòd ſi creditor, & debitor eiuſdem fori ſint, debitor teneatur ſoluere in domo creditoris; ſin verò diuerſi fori ſint, non teneatur debitor ad domum creditoris accedere; imò creditor ſuis expenſis teneatur mittere ad domum debitoris. Quam diſtinctionem multis relatis laudat Bertazol. *clauſ.* 41. *gl ſ.4. num.* 9. Tepatus *tit.* 161. *cap.* 21. verſ. *Debitor tenetur*, Cencius *de cenſibus, quæſtion.* 86. *num.* 12. Caſtillo *tom.* 4. *cont. capit.* 60. *num.* 58. *&* 69. alijs relatis Viſconte *conc. iur.* verb. *Debitor tenetur*, Pyrrus Maur. *de ſolut. cap.* 29. *à num.* 6. ſequitur Hermoſilla *in l.* 56. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 6. *numer.* 130. *& in l.* 10. *tit.* 1. *gloſ.* 4. *num.* 35. Hieron. de Leon. *dict. deciſ.* 132. Felicianus; qui eandem probat diſtinctionem, 2. *tom. de cenſibus lib.* 3. *capit. vlt. num.* 6. verſ. *Quibus addendum eſt.* Alex. Trentacinq. *lib.* 1. *variar. reſolut. tit. de aliment. reſolut.* 1. *num.* 24. *in fine*, videndus omnino Auendaño *de cenſibus, capit.* 92. *per totum*, Fontanella *de pactis nuptialibus* 1. *tom. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *part.* 4. *numer.* 124. *&* 125. Carpan. *ad Statut. Mediol.* 2. *tom. cap.* 409. *à numer.* 145. nouiter Chriſtophor. Suelues *conſ. deciſiuo* 42. *num.* 19. *circa*
63 *medium*, apud † quos videre poteris, quandò quis eiuſdem, vel diuerſi fori dicatur.

Hanc tamen Bartoli diſtinctionem multipliciter limitant Doctores relati, & præter eos Dueñas *reg.* 161. qui 19. limitationes refert, Scaccia *dict. §.* 2. *gloſ.* 5. *à num.* 236. Maurus *dict. capit.* 29. *qui nu-*
64 *mer.* 19. limitat † in eo, qui aliquid præſtare tenetur ratione obſequij, & reuerentiæ, qui indiſtinctè tenetur ſoluere in domo creditoris: vt in debitore tributi reſoluit Parinus *de gabell.* 2. *part. patrocinij, numer.* 157. Inde receptum arbitror,
65 decimarum † debitorē ad horrea Eccleſiæ decimas deferre teneri, *Exodi* 23. *& Malach.* 3. *cap. reuertimini* 16. *quæſt.* 1. *cap.* 116, *quæſt.* 7. *Cap. Tholos. deciſ.* 453. vbi Add. Pariſ. *conſ.* 6. *num.* 6. *vol.* 4. Rebuff *de decimis, quæſt.* 1. *à num.* 6. Scaccia *ſupr. numer.* 224. Padilla *in l. poſt mortem, C. de fideicommiſſ. à numer.* 17. Azeuedo *in l.* 4. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recop.* Gutierrez *lib.* 2. *canon. cap.* 21. *num.* 43. Suelues *dict. conſ.* 42. *numer.* 9 Quæ ſententia veriſſima eſt: licèt alij parochianos ad id non teneri ſentiant, niſi conſuetudine aliud receptum ſit: Barboſa *de vniu. iur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 26. *§.* 2. *num.* 14. Et in eo loco decimas ſoluendas eſſe, quo conſuetudine receptum eſt, probat *dict. l.* 4. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recop.*

66 Vbi † tamen quis promittit alicui, facere ceſſionem iurium, vt ab ipſo ceſſionario liberationem conſequatur, indiſtinctè promiſſor ad domum ceſſionarii accedere tenetur; docet Scaccia *dict. gloſ.* 5. *num.* 227. rationem reddit, quia quandò debitum eſt reciprocum, & quaſi compenſatiuum; is, qui eligit dare vnum, vt acquirat aliud, debet accedere ad domum alterius, *l. vltim. C. de condit. inſertis*, vbi ſeruus, cui relicta eſt libertas, ſi hæredi quid præſtet, tenetur ſoluere in domo hæredis, *l. quod niſi* 20. *D. de operis libertorum.*

67 Contra † verò, ſi quis donationis cauſa, & gratuitò ceſſionem facere promiſiſſet, ceſſionarius ire tenebitur ad domum cedentis: quia vbi debitum gratioſum eſt, & ex mera liberalitate procedit; is, cui debetur, tenetur accedere ad domum donantis, Scaccia *à num.* 227. *ad* 233.

68 An † autem vbi alimenta promiſſa ſunt, debeant præſtari in domo promittentis, vel extra eam, difficilis eſt quæſtio, quam diſputant Trentacinq. *dict. tit. de alimentis, reſolut.* 1. *à numer.* 24. Caſtillo *dict. cap.* 60. *à numer.* 19. Cancer. 1. *part. varia. cap.* 16. *à num.* 15. Thoro *in compen. deciſ. tom.* 1. verb. *Alimenta filijs*, Borrell. *in ſumm. tom.* 3. *tit.* 22. *à numer.* 99. *ad* 111. Hermoſilla *ſup. num.* 129. Et
69 an † quandò inimicitiæ ortæ ſunt inter ſocerum, qui domi ſuæ promiſit alimenta, extra eam præſtare teneatur? Cancer. & alii ex relatis Fontanella *clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *part.* 11. *a num.* 32. qui affirmatiuè reſoluit.

Illud verò non omittam, quia ſuperio-

ribus

70 ribus concinit, quòd † valet ceſſio, & ſi
quis antea non ceſſurum actionem iure-
iurando promiſiſſet, Chartar. *deciſ.* 18. *nu-
mer.* 10. Mancin *de iuramento* 4. *part. quæ-
ſtion.* 14. *effect.* 22. *numer.* 6. reſoluit Hy-
pol. Montan. ad Oliban. *de euictionibus
part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 35. Quæ doctri-
na optimè fulciri poteſt, ex *l. ſi ſterilis*
21. §. *ſed ſi ita fundum*, *D. de action. em-
pt. l. qui fundum* 75. *D. de contrab. em-*
71 *ption.* vbi † ſi fundum alicui vendidero,
eo pacto, vt nulli alij vendat, quàm mihi;
ſi contra faciat, actionem ex vendito mi-
hi competere aſſeritur in id, quòd mea in-
tereſt, notat Cuiatius §. *ſed ſi ita.* Et ven-
ditionem validam eſſe, & ſi quis antea
non alii, quàm mihi vendere promiſiſſet,
dixit Boerius *deciſ.* 49. Carotius *deciſ.* 32.
per totam, Suarez *conſ.* 7. *à num.* 28. An-
ton. Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *num.* 58. *in
add.* quod ampliat Cancerius 2. *part. var.
cap.* 8. *à num.* 110. & ſi promiſſio iurata
fuiſſet, proſequitur latè Carualho *de vna,
& altera quarta, part.* 2. *à num.* 205.

72 Hæc † tamen limitabis dupliciter: pri-
mò, quando is, in cuius fauorem promiſ-
ſio fit, rem poſſidet, Anton. Faber. *in
C. lib.* 4. *tit.* 36. *diffinit.* 1. Secundò, quan-
do pro obſeruantia dictæ promiſſionis,
ipſa res eſſet obligata, Cancerius *ſup. à nu-*
73 *mer.* 110. *ad* 123. Et † de eo, qui ita
promiſit: *nulli alij nubam, niſi tibi*, quo-
modo teueatur, & an ex illis verbis in-
ducatur matrimonium? Vide Gu-
tierrez *lib.* 1. *canon. cap.* 21. Ca-
rotium *deciſ.* 46. *n.* 27. Fa-
chin. *l.* 3. *cont. c.* 42. Sã
chez *de mat. l.* 1
diſp. 19. per
totã.

Digitized by Google

TRACTATVS

DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS SECVNDVS.

QVIS CEDERE POSSIT ACTIONES, ET IN QVEM RECTE TRANSFERANTVR?

EXORDIVM TITVLI.

LATISSIMVM diſputationis campum præſens titulus nobis demonſtrat; nam in eo de legitimatione omnium perſonarum circa contractus, diſſerere poſſem. Sed quia de hoc ſpecialem tractatum edidit Virgilius *de legitimat. perſonæ*. Nos aliquas tantùm quæſtiones ſubijciemus, quæ tractatus noſtri peculiares ſint; ex quibus ad alios caſus, qui ocurrere poſſunt, facile ſumi poſſit reſolutio: varia namque dicta ſunt obiter, & in tractatus noſtri diſcurſu dicentur, quæ ad præſentem titulum ſpectant. Illud verò aduertes, quoties de perſona cedentis, & eius legitimatione dubitatur, ceſſionem omnibus illis eſſe permiſſam, quibus à iure non reperitur prohibita, vt ex Oliban. aduertit Franch. Tondut. *reſol. capitul.32. numer.1.* cui addes Sfortiam Odd. *ad l. 3. C. de nouation. quæſtion.* 1. verſ. *Quære quinto*, & verſ. *Quæro ſexto*, vbi enumerat perſonas, qui cedere poſſunt, & quibus ceſsio fieri valet.

Similitèr, ceſſio iurium, & actionum fieri poterit quibuſcumque perſonis, quibus non ſit expreſsè prohibitum, Paul. Gallerat. *de renunc. lib.1. cap.4. à numer.99.* vbi *num.97.* aſſerit, omnibus his cedere licere, quibus alienare licèt.

Si igitur dubitari contingat de legitimatione cedentis, aut ceſſionarij inſpiciendus erit titulus ceſſionis: veluti, an ceſſio ex cauſa venditionis, donationis, tranſactionis, vel alio titulo fiat? Nam hi cedere poterunt, hiſque ceſſio fieri valebit, qui poſſint venditionem, donationem, tranſactionem, aut alios contractus ex quibus ceſſio fit celebrare, vt recte aduertit Paul. Gallerat. *dict. capit.4. num.96.* Ex quo *numer.*100. infert, ceſſionem iurium abſenti fieri poſſe, ſi inter abſentes perfici poſſit contractus, ex quo ceſſio fit: videndus Greg. Lopez *in l.64. tit.18. part.3. gloſ.1. & 5.* Ximenez *in concord. ad l. in cauſæ 27. D. de procuratorib. gloſ.* verb. *Transferri*, vbi non niſi interueniente nuncio, vel epiſtola ceſſionem abſenti fieri poſſe aſſerit: alios inuenies infrà *tit.4. quæſt.9. nu.30.* quibus adde Pereiram *de iure emphyt. 3. part. de poteſt. eligend. & nomin. reuocat. capit. 6. numer.12.*

Nec omittam annotare (quia fortè alibi non dabitur ocaſio) decoctum cedere non poſſe iura ſua, Noguerol. *alleg.16. num.102.* Coſta *de ration. ratæ, quæſt.70. num.6.* Thoro 3. *p. comp. deciſ.* verb. *Ceſſio facta, ab aliquo fol.145.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Minori, & eius tutori immobilia, & quæ ſeruando ſeruari poſſunt, alienare non licet ſine decreto.*
2 *Solemnitates neceſſariæ in alienatione immobilium minoris. remiſſiuè.*
3 *Bona immobilia Eccleſiarum ſine ſolemnitatibus non ritè alienantur.*
4 *Alienatio bonorum immobilium Eccleſiæ, quas ſolemnitates requirat?*
5 *Mandatum ad alienanda bona Eccleſiarum, eandem ſolemnitatem requirit, quam alienatio ipſa.*
6 *Subhaſtationes, quæ neceſſariæ ſint, & per quot dies ad alienationem rerum Eccleſiæ.*
7 *Si ſine ſolemnitatibus alienentur res Eccleſiæ, alienatio eſt nulla; nec reſtitutio in integrum eſt neceſſaria.*
8 *Ex alienatione bonorum Eccleſiæ, vel minoris, ſine ſolemnitatibus, non transfertur: & minori, & Eccleſiæ, rei vindicatio competit.*
9 *Minor, vel Eccleſia; an pretium, quod acceperunt ex alienatione nulla, reſtituere teneantur? remiſſiuè.*
10 *A quo tempore incœperit prohibitio alienationis rerum Eccleſiæ? remiſſiuè.*
11 *Refertur opinio, quòd minor cedere non poſſit actionem ſine curatore, & iudicis decreto.*
12 *Minor nouare non poteſt actionem.*
13 *Decretum iudicis deſideratur ad alienationem iurium minoris.*
14 *Decretum iudicis, an neceſſarium ſit, vt minor auctore tutore debitorem creditori ſuo deleget?*
15 *Proponitur quæſtio, an iura, & actiones inter bona mobilia, vel immobilia computentur?*
16 *Iura, & actionem, mobilium appellatione comprehendi, qui ſententiant?*
17 *Cenſus, an rectè conſtituatur ſuper iuribus, & actionibus?*
18 *Cenſus redimibilis, an poſſit ſuper alio cenſu redimibili conſtitui?*
19 *Iura, & actiones, nominaque debitorum, alij inter immobilia referunt.*
20 *Iura, & actiones, tertiam bonorum ſpeciem conſtituere, qui doceant.*
21 *Nomina debitorum, an circumſcribantur loco, & in quo eſſe videantur.*
22 *Legatis, obligatis, vel donatis bonis mobilibus, & immobilibus, vel de eis facto maioratu, an comprehendantur iura, & actiones.*
23 *Executor ad diſtribuenda bona mobilia, & immobilia, an poſſit diſponere de iuribus, & actionibus.*
24 *Confiſcatis mobilibus, & immobilibus; iura, & actiones non confiſcantur.*
25 *Cenſus, & Iura Regalia, inter quæ bona numerentur? remiſſiuè.*
26 *Cenſus in executione capti, præconizantur à nouem in nouem dies.*
27 *Actio ſi per ſe conſideretur, quatenus ius eſt, nec mobilis, nec immobilis res eſt; & tertiam bonorum ſpeciem conſtituit.*
28 *Actio ſi competat ad mobilia, mobilis reputatur; ſin verò ad immobilia, immobilis cenſetur.*
29 *Exemplo oſtenditur, aliquandò actionem mobilem, aliquandò immobilem reputari: & aliquandò tertiam conſtituere ſpeciem.*
30 *Iura, & actiones in cauſa executionis per quod tempus præconizentur.*
31 *Actio minoris ad rem mobilem ſi cedatur, decretum, & ſolemnitates neceſſariæ non erunt; ſecus ſi actio ad res immobiles ſit.*
32 *Cenſus minoris, vel Eccleſiæ, ſi alienetur, interuenire debent ſolemnitates neceſſariæ in diſtractione bonorum immobilium.*
33 *Actio ad rem immobilem, an reputetur vt immobilis ad hoc, vt ſuccedere debeant conſanguinei, vbi viget forum, quòd bona redeant ad truncum.*
34 *Cedere non poteſt minor, vel Eccleſia actionem ad rem immobilem ſine decreto.*
35 *Minor ſine decreto cedere non poteſt ius petendæ reſtitutionis ad vindicandam rem immobilem.*
36 *Qui immobilia non poteſt alienare, nec poterit diſtrahere ius, quòd habet ad ea.*
Reprobatur opinio Ant. de Amato.
37 *Minor ſine decreto cedere non poteſt ius, quòd habet retrahendi rem immobilem.*
38 *Actio ad rem immobilem pretioſam, quæ ſeruando ſeruari poteſt, ſine decreto cedi non valet; ſecus ſi res ex his ſit, quæ ſeruando ſeruari, nequeunt.*
39 *Conciliantur, & interpretantur* l. ſi pecunia §. ſi ius, D. de rebus eorum, l. ſi ad ſoluendam, C. de prædijs minor. l. poteſt pupillus 18. D. auctorit. tutor.
40 *In alternatiuis regulariter debitoris eſt electio; aliquandò verò creditoris eſt*

Digitized by Google

Laudatur D.D. Athanaſius Oteyza & Olano.

41 *Actio alternatiua ad rem immobilem, aut mobilem per minorem ſine decreto cedi non poteſt, ſi electio ad eum pertineat.*

42 *Tutor, in cuius electione eſt reſtituere fundum, vel eius æſtimationem non poteſt tradere fundum ſine decreto iudicis.*

43 *Minor, vel tutor ſi ſine decreto cedant actionem alternatiuam ad rem mobilem, aut immobilem: ſi electio debitoris ſit, conſiſtet ceſsio, ſi tradita ſit res immobilis: aliàs ſecus.*

44 *Ceſsionē alternatiuæ obligationis nullam eſſe, ſiue res immobilis, ſiue mobilis tradatur, defendunt* Simoncell. *& alij.*

Expenditur pro prima ſententia lex erit ergo 10. D. de fundo dot.

45 *Actus qui geritur, & eius valor nonnunquam ex futuro euentu pendet.*

46 *Tranſactio per minorem, & Eccleſiam ſine ſolemnitatibus ſubſiſtit, ſi res immobilis, ſuper qualis eſt, apud eos maneat: ſecus, ſi dimittatur.*

47 *Tranſactio ſuper rebus maioratus, vel minoris conſiſtit, ſi res apud maioratus poſſeſſorem, vel minorem maneat non verò ſi res dimittatur. Et quid ſi res apud maioratum, vel minorem nunquā fuit?*

48 *Tranſigere an poſſit minor, vel Eccleſia ſine ſolemnitatibus ſuper fideicommiſſo, vel hæreditate; res nondum acquiſita.*

49 *Prohibitio vno actu, non cenſetur prohibitum id, ad quod non neceſſariò, ſed contingenter poteſt deueniri.*

50 *Minor reſtituitur aduerſus tranſactionem iuratam, ſtante læſione enormiſſima.*

51 *Tranſactio etiam iurata per maiorem 25 annis, propter læſionem enormiſsimam nulla eſt.*

Reprobatur contraria ſententia.

52 *Læſio enormiſsima ſi interueniat, fructus percepti à die tranſactionis reſtituendi ſunt.*

53 *Minor aduerſus tranſactionem iuratam reſtituitur, etiam ex enormi læſione.*

Et quid ſi minor non contrauenire tranſactioni iure iurando promiſiſſet?

54 *Læſio intra dimidium, an locum faciat reſtitutioni aduerſus tranſactionē iuratam per minorem; maximè ſi bona maiorum ſuorum eſſent.*

55 *In tranſactione magis, quàm in alijs contractibus maturum iudicium requiritur.*

QVÆSTIO I.

Minor, vel Eccleſia, quibus immobilia ſine decreto alienare non licet, an actiones ſuas, ſine decreto cedere valeant? Et quid ſi actio alternatiuè competat ad rem immobilem, vel quantitatem? Vtilis, & diligens diſputatio.

1 MINORI, † & eius tutori immobilia, & quæ ſeruando ſeruari poſſunt, diſtrahere non licere, expreſſa probant iura *in l. 1. l. magis puto, §. non paſſim, & per tot. D. de reb. eorum, l. 1. & per totum, C. de prædijs, & alijs rebus minorum, & tot. tit. C. ſi maior fact. alienat. l. lex quæ tutores, C. de administr. tutor*: innumeris ex antiquioribus relatis Octauian. Simoncell. *de decretis, lib. 1. titul. 1. num. 1.* vbi † latiſſimè proſequitur

2 ſolemnitates neceſſarias ad alienationem bonorum immobilium minoris: videndi ſunt nouitèr, & benè agentes Alexand. Trentacinq. *lib. 2. var. tit. de minoribus reſolut. 9.* Intrigliolus *c. nſ. 27. à num. 33.* Thoro 1. *tom. comp. deciſ.* verbo, *alienatio rei pupilli*, Hermoſilla, qui omnia requiſita ad quatuor reducit *in l. 4. tit. 5. part. 5. gloſ. 6. à num. 1. & per tot.* D. Ioſeph. Vela 2. *tom. diſſert. 38. num. 63. & 71.* remiſſiuè ex aliis Acoſta *de priuileg. cred. regul. 1. ampl. 1. à num. 5.*

3 Idem † etiam obſeruatur, in bonis immobilibus Eccleſiæ, quorum alienatio ſine ſolemnitatibus eſt prohibita, *cap. 1. & 2. cap. nulli 5. cap. ſi quis presbyterorum, cap. ad noſtram*, cum alijs *de rebus Eccleſ. alien. vel non, cap. non liceat Papæ, capit. ſine exceptione, & ferè per totam, 12. quæſtione 2. capit. 1. cap. tua nuper de his, quæ fiunt à Prælatis, cap. 2. de donat. capit. 1. de reb. Eccleſ. alienand. vel non, lib. 6. Clement. 1. & 2. eodem titul. extrauag. ambitioſæ de rebus Eccleſiæ, l. iubemus, authent. hoc ius porrectum, C. de Sacroſ. Eccleſijs, l. 1. & 2. tit. 14. part. 1.* Trid. *ſeſſ. 22. de re.*

reformat, cap. 11. poſt antiquiores recen-
4 ſet.† ſolemnitates neceſſarias ad horum
bonorum alienationem, D. Caſtillo *de*
vſufruct. cap. 54. *à numer.* 6. Trentacinq.
lib. 3. var tit. de rerum alienatione, reſo-
lut. vnica per tot. multis relatis Viſconte
conc. iuris, verb. *Eccleſiæ bona*, latè Her-
moſilla *in l. 5. tit. 5. part. 5. gloſ. 1. per to-*
tam; Intrigliol. *conſ. 1. à num.* 146. & la-
tiùs *deciſ. 44. per totam* (vbi diſputat, an
omnes hodie de conſuetudine requiran-
tur:) D. Ioſeph. Vela 1. *t. m. diſſert.* 15. *à*
num. 56. *& ferè per totam*, Barboſa *de*
iure vniuerſ. Eccleſiaſtico, lib. 3. capit. 30.
per totum, & de poteſtat. Epiſcop. allegat.
95. *per totam*, Lotterius *de re benef. lib.* 3.
5 *quæſt.* 25. Seraphin. *deciſion.* 1080. vbi †
quòd mandatum ad alienandas res Ec-
cleſiæ, requirit eaſdem ſolemnitates, quæ
neceſſariæ ſunt ad earum alienationem.
6 Et † quot ſubhaſtationes ſint neceſſariæ,
& per quot dies fieri debeant? D. Franch.
7 Merlin. *cent. 2. cont. forenſ. cap.* 75. qui †
reſoluunt alienationem eſſe nullam, ſi de-
bitæ ſolemnitates non obſeruentur; adeò,
vt reſtitutione aliqua opus non ſit: & ex
l. 1. & 2. C. de fid. & iur. haſtæ Fiſcal. re-
ſoluit Hermoſilla *in l. 52. tit. 5. part. 5. glo-*
ſa 7. numer. 42. Capitius Galeota *lib.* 2.
8 *contr.* 40. *à numer.* 15. Et † quòd ex ea non
transferatur dominium; & Eccleſiæ, aut
minori, rei vindicatio competat, Intri-
gliolus *conſ.* 28. *à numer.* 72. An autem
9 ſi † alienatio declaretur nulla, ob defe-
ctum ſolemnitatis; minor vel Eccleſia
pretium, quòd acceperunt, reſtituere
teneantur? videndus Acoſta *de priuileg.*
cred. reg. 1. ampl. 1. à num. 6. Intrigliol. vbi
proximè *à num* 78. Hermoſilla & Galeo-
10 ta ſupra. A quo † verò tempore in Ec-
cleſia Catholica alienatio bonorum Ec-
cleſiæ cœperit prohiberi? videndus latè
diſputans Arias de Meſa *lib. 3. var. capit.*
23. per totum.

Quibus præiactis, deueniamus ad quæ-
11 ſtionem. † In qua Ripa *in l. 1. §. ſuis quæ-*
ſitum, D. ad Trebell. in fin. quem ſequitur
Paulus Galleratus *de renunciation. tom. 1.*
libr. 1. cap 4. num 97. reſoluit, actionem
per minorem cedi non poſſe, niſi acce-
dente curatoris auctoritate, & iudicis de-
creto; motus ex eo, quòd in ceſſione
12 actionis, nouatio perſonæ fiat, quam †
minor facere non poteſt, *l. patri §. pe-*
nul. l. minor, cui fideicommiſſum, §. penult.
D. de minorib. Ripam ſequitur Ceuallos,
commun. contra commun. quæſt. 56. qui
teſtatur hanc opinionem veriſſimam,
& ab ea in iudicando, & conſulendo re-
cedendum non eſſe, ſiue actio ad mobi-
lia, ſiuè ad immobilia competat: facit
Romanus *conſ.* 386. *num.* 4. qui tradit in
ceſſione iurium, iudicis decretum accede-
re debere, licèt per eam minor ab ali-
cuius ſolutionis onere liberetur: idem af-
firmat Speculator *t. t. de ceſſ. action. §. 1.*
ſed nunquid, cuius meminit, alios refe-
rens, Bertazolus *clauſ. 27. gloſ. 1. num* 8.
Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 7. nu-*
mer. 6. Ioann. de Graſſ. *de ceſſ. iurium, §.*
2. num. 2. & 3. Iacob. de Aren *rubr. 3. à*
num. 26. vbi quòd minor cedere non po-
teſt: & quandò aduerſus ceſſionem ei re-
ſtitutio competat? Similiter tutorem
ſine pupillo cedere non poſſe, ex Roman.
Bart. & alijs probat Paulus Galleratus *de*
renunciat. lib. 1. cap. 4. num. 97.
13 Quæ † ſententia vlteriùs confirmari
videtur *ex l. ſed ſi pecunia 3. §. ſi ius, D. de*
rebus eorum, l. ſi ad reſoluendam, C. de præ-
dijs minor. in quibus ad alienationem iu-
rium minoris, prætoris decretum ex-
preſſè deſideratur, alitèrque alienatio,
vel ceſſio per minorem, aut curatorem
facta non ſubſiſtit.

His tamen grauitèr refragatur *text. in*
l. poteſt pupillus 18. D. de auctor. & conſ.
14 *tutor.* vbi videtur † nullo interueniente
decreto, poſſe pupillum tutore auctore,
debitorem creditori ſuo delegare: & ſic
actionem cedere, vt ibi notat Accur-
ſius.

Sed quia horum iurium intellectus, &
quæſtionis noſtræ reſolutio ab alia pen-
15 det: ſcilicet: an actiones, † & iura, de-
bitorumque nomina inter mobilia, vel
immobilia computentur? Cuius rei co-
gnitio, quia vtiliſſima, & frequens eſt, ſæ-
pè numeròque ad varios caſus, de hoc ac-
cidit diſputari: neceſſarium erit inquire-
re, quid in hoc articulo ſenſerint Inter-
pretes, eorumq; ſententias, veramq; reſo-
lutionem breuitèr referre.
16 Prima ſententia eſt, actiones, & † iura,
mobilia eſſe, & mobilium appellatione
comprehendi, *gloſ. in l. mouentium, D. de*
verb. ſignificat. facit *text. in l. vnica, §.*
exactio C. de rei vxoriæ action. l. 2. §. ſed
vbi,

Digitized by Google

vbi, verſ. immobiles, C. quando, & quibus
quart. pars, lib. 10. ex aliis Tiraq. de retrà-
ctat. lig. dict. gloſ. 7. num. 7. vbi ad id etiam
expendit dict. l. poteſt pupillus, Cur. Phi-
lipp. tomo 1. p. 2. § 15. Trentacinq. libr 3.
variar. tit. de donationibus, reſol. 3. num.
14. circa princip. Franc. Tondutus reſolut.
17 ciuilium, cap 33. num. 8. Vndè † ſuper iu-
ribus, & actionibus cenſum conſtitui non
poſſe, firmat Cencius de cenſibus, quæſt.
23. cum ſeqq. Duard. de cenſib. §. 1. quæſt.
32. nouitèr Leotardus de vſuris, quæſt.
47. à num. 12. vbi ampliat, licèt actiones
18 ad res immobiles competerent. An †
verò ſuper cenſu redimibili, alter cenſus
creari poſſit? videndus latiſſimè diſpu-
tans D. Ioſeph Vela 2. tom. diſſert. 28. &
29.

19 Secunda ſententia eſt, iura, † & actio-
nes debitorumque nomina immobilia
eſſe, immobilibuſque connumerari, gloſ.
in l. fin. C. in quibus cauſis in integr. reſt.
arg. l. ait Prætor, §. 1. D. de iure deliberan-
di, cap. 3. verb. iura, de reb. Eccleſ. non
alien. facit text. in l. vltim. C. de long. temp.
præſc. quod enim incorporale eſt, moue-
ri non poteſt, l. ſeruus, § incorporales, D.
de acquir. rerum domin. pro qua ſenten-
tia alios refert Tiraquell. & Trentacinq.
vbi proximè, Duardus de cenſibus, §. 1.
quæſt. 32. numer. 1. Et mobilium appella-
tione iura, & actiones non venire, ex
Bart. Specul. & alijs probat addit. ad Ca-
pell. Tholos. deciſ. 316. lit. A.

20 Tertia ſententia eſt, nec † appellatione
mobilium, nec immobilium comprehen-
di, ſed tertiam bonorum ſpeciem conſti-
tuere, l. quam Tuberonis, §. in peculio, D.
de peculio, l. à D. Pio, § in venditione, D.
de rei vindicat. in quam ſententiam innu-
meros referre poſſem; legendi tamen
omninò Pinel. in rubr. C. de bonis mater-
nis, 1. part. à num. 24. Gutierrez 3. pract.
quæſt. 85. num. 5. & de gabell. quæſt. 57.
à num. 4. & quæſt. 112 per totam, Cyria-
cus cont. forenſ. libr. 1. cont. 14. numer. 31.
multis relatis Petr. Surd. conſ. 26. num. 3.
Cencius de cenſibus 2. tom. deciſ. 3. numer.
14. Marius Cutell. ſtatim referendus nu-
mer. 21. Fontanell. de pactis, clauſ. 7. gloſ.
2. part. 1. num. 15. Acoſta de priuileg. cred.
reg. 3. in præfat. à num. 60. & 62. innu-
meris relatis Gairo de credito, cap. 4. quæ-
ſito 7. à num. 341. Anton. Faber. de error.
pragm. dec. ad 5. error. 20. in princ. & in
rationali ad l. ſi conuenerit, D. de pignorib.
action. lit. A. circa fin. & litt. C. Griuell.
21 deciſ. Dolan. 82. à num. 29. vbi † quòd li-
cèt debitorum nomina mobilia, nec im-
mobilia ſint, in eo tamen loco eſſe viden-
tur, vbi debitor exigi poteſt: quòd etiam
probauit Mareſcot. lib. 1. var. capit. 9. à
num. 14. Ex quo loco debitorum nomina
eſſe videantur Cancer. 3. part. var. cap. 20.
à num. 339. Mieres 1. p. quæſt. 58. numer.
163. Cencius ſup. Cyriac. lib. 2. cont. 218.
à num. 8. Leotard. ſup. numer. 13. Et quòd
iura, & actiones loco non circunſcriban-
tur, Giurba de ſucceſſ. feud. prælud. 2. num.
16. licèt tamen loco non circumſcriban-
tur, ad illud tamen territorium pertinere
vbi facienda eſt ſolutio, ex innumeris pro
bat Giurba ad conſuet. Meſan. 1. p. cap. 1.
gloſ. 2. à num. 1. ad 22. videndus capit. 12.
gloſ. 5. num. 6. & 16. Cyriac. dict. cont. 218.
num. 9. & cont. 229. num. 12.

Hanc tertiam ſententiam veriorem di-
cunt innumeri, quos congerunt Oſuald.
ad Donel. lib. 20. comm. cap. 1. lit. F. Her-
moſilla, qui laudat Pinel. in l. 55. gloſa 2.
num. 14. tit. 5. p. 5. D. Ioſeph. Vela 2. tom.
22 diſſert. 29. num. 18. ex quo † infert, an ſi
maioratus de bonis mobilibus, & immo-
bilibus conſtituatur, iura, & actiones com-
prehendantur? Et an legatis, donatis,
vel obligatis bonis mobilibus, & immobi-
libus, comprehendantur actiones, & no-
mina debitorum? omninò videndi Mie-
res 1. part. quæſt. 59. per tot. Caſtillo de
vſufruct. cap. 38. num. 26. Trentacinq. d.
reſol. 3. numer. 14. Hier. de Leon. lib. 2. de-
ciſ. 190. Gaito de credito, dict. quæſit. 7. à
num. 357. Acoſta reg. 3. à num. 60. & 85.
23 An verò executor † ad diſtribuenda mo-
bilia, & immobilia, poſſit diſponere de
iuribus, & actionibus? diſſerit Carpio de
execut. teſtam. lib. 2. cap. 24. qui negatiuè
24 reſoluit. Similiter confiſcatis † bonis mo-
bilibus, & immobilibus, iura, & actiones
confiſcantur, Barboſ. in l. ſi conſtante 25.
§. vlt. à num. 2. D. ſolut. matrim. Oſuald.
vbi proximè Farinac. 1. tom. quæſt. 25. nu-
mer. 109. Ceuallos tom. quæſt. 634. Caro-
cius de excuſſione, p. 1. quæſtion. 9. decima
quæſt. princip. Ricciul. de iure perſon. extra
gremium Eccleſiæ, lib. 5. cap. 32. numer. 14.
qui ea ratione mouetur, quod tertiam, &
diuerſam bonorum ſpeciem conſtituant.

25 Ea-

25 Eadem † opinionum diuerſitas circa cenſus, & iura regalia, vulgò *iuros*, inuenitur: alij enim, inter mobilia, alij inter immobilia referunt: alij verò tertiam ſpeciem conſtituere docent, vt videre poteris vltra relatos ſuprà, per Gutierrez *de matrim. cap. fin. & lib. 3. practic. quaſt.* 83. *& de gabell. quaſt.* 57. Mantica *de tacit. & ambig. lib. 3. tit.* 14. *num.* 4. Mieres 1. *part. quaſt.* 40. *à num.* 37. Caſtillo *de vſufruct. cap.* 41. *& de tertijs, capit.* 40. *à num.* 2. Intrigliol. *conſ.* 13. *num.* 59. *&* 84. Riccius *in coll.* 6. *p. collect.* 2335. Franch. *decif.* 362. *num.* 7. vbi Viſconte, & Amendola, Giurba *in conſ. Meſan. part.* 1. *capit.* 12. *gloſ.* 5. *numer.* 9. *& de ſucceſſ. feud. præl.* 2. *à num.* 20. Guzman. *de euictionib.*
26 *quaſt.* 30 *à num.* 36. (vbi † quòd refertur cenſus inter immobilia, & præconizatur in executione à nouem in nouem dies) Bellonus *de his, quæ fiunt in continenti, lib.* 2. *capit.* 100. *per totum*, latiſſimè Carocius *de excuſſione part.* 2. *quaſt* 44. *per tot.* latè Hodierna ad Surdum *decif.* 204. Noguerol. *alleg.* 12. *à num.* 92. *& alleg.* 13. *num.* 34. Parexa *de edit. inſtrument. tom.* 1. *tit.* 5. *reſol.* 9. *num.* 89. D. Valençuela *conſil.* 53. *num.* 26. omnium latiſſimè Marius Cutell. *de donat. contemp. matrim. tractat.* 2. *diſc.* 1. *ſpecial.* 1. *à num.* 20. *vſque ad fin.* Hermoſilla *dict. gloſ.* 2. *numer.* 14. *& in l.* 4. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſ.* 2. *à num.* 20. *& in l.* 15. *titul.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 1. *num.* 60. latè Vela *dict. diſſert.* 28. *&* 29. nouiſſimè Tondutus, *quaſt ciuil. cap.* 52 *à num.* 16. (qui nullum retulit præter Cencium) videndus Cyriacus latè agens (cuius non meminit Noguerol. licèt hic Auctor ſoleat ei eſſe multùm familiaris) *lib.* 1. *contr.* 94. *à numer* 13. *ad fin.* qui ad materiam retractus, bonorum truncalium, alienationis, hypothecæ, reſtitutionis dotis, diſputant.

In quo opinionum conflictu difficile videtur, quid certum ſit, ſtatuere. Ego verò ſuperiores tres ſententias, veras eſſe iudico; iuraque, & actiones diuerſis effectibus conſideratis, mobiles eſſe, & immobiles; & tertiam etiam bonorum ſpe-
27 ciem conſtituere. Nam † ſi actio per ſe conſideretur, quatenus ius eſt, & reſpectu ſui ipſius, nec mobilis, nec immobilis eſt: quia res eſt incorporalis, quæ tangi *non poteſt, §. incorporales, Inſtit. de reb. corpor. & incorpor.* & certo loco non circumſcribitur, *l. fin. C. de præſcript. long. temp. l. vxorem, § legauerat, D. de leg.* 3. Oſualdus *dict. lib.* 20. *cap.* 1. *lit. F.* In qua conſideratione rectè dicitur, actiones, & nomina, tertiam & diuerſam bonorum ſpeciem conſtituere: quo ſenſu intelligendi ſunt, quos laudauimus pro tertia ſententia.

28 Quando † verò neceſſe eſt, vt de iuribus, actionibus, & nominibus iudicetur, tanquàm de re mobili, vel immobili; & quòd vtri horum bonorum accedant, & applicentur; tùnc iura, & actiones reſpectu eius, ad quod competunt, conſiderantur: ita vt ſi actio competat ad rem mobilem, actio mobilis iudicetur: ſic accipias (velim) primam ſententiam; ſi verò ad rem immobilem actio ſit, immobilis reputetur, iuxta ſecundam ſententiam. Quam elegantiſſimam diſtinctionem tradit, & ſequitur doctiſſimus Tiraquel. *dict. gloſ.* 7. *à num.* 1. Pinel. *ſup. à num.* 31. Cur. Philipp. *ad §.* 15. *numer.* 14. Gutierrez 3. *practic. quaſtion.* 85. Cyriacus *dict. contr.* 229. *à num.* 3 Trentacinq. *dict. tit. de donat. reſolut.* 3. *num.* 14. Hermoſilla *in dict. l.* 55. *num.* 14. Oſuald. ſup. Duardus *de cenſib. §.* 1. *quaſt.* 2. Capell. Tholos *dict. decif.* 316. vbi Addit. D. Didac. de Narbona *annal iur. anno* 25. *quaſt.* 25. Giurba *de ſucceſſ feud. præl.* 2. *à num.* 16. *& ad conſuet. Meſan.* 1. *p. cap.* 12. *gloſ.* 5. *num.* 7. nouitèr Capitius Galeota *lib.* 2. *cont.* 13. *à num.* 19.

29 Quæ † aurea diſtinctio, melius exemplo aliquo propoſito percipietur, in hunc modum: ſi lego Titio bona mobilia, & immobilia, quia tunc neceſſe non eſt, quòd actiones vtri horum bonorum applicentur; cùm & ſi nec vnam, nec alteram ſpeciem conſtituant, ſit perſona, ſcilicet hæres, penes quem poſſint remanere; tunc in ſimili legato actiones, & iura non comprehenduntur: quia tertiam ſpeciem conſtituere videntur. At verò ſi duos hæredes inſtituerem, vel duos facerem legatarios vniuerſales: alium omnium bonorum immobilium: cum tunc neceſſe ſit, quòd iura, & actiones vni ex hæredibus, vel donatarijs applicentur; conſiderandum erit, ad quas res actiones pertineant: & quæ ad res mobiles pertinent, pertinebnnt ad hæredem, vel dona-

nata-

natarium bonorum mobilium; illæ verò, quæ ad immobiles, ad hæredem, vel donatarium bonorum immobilium ſpectabunt.

Vndè rectè infert Parlador. *libr. 2. rerum quot. cap. fin. 5. part. cap. 3. num. 15.*
30 quòd † ſi accidat diſputari, per quòd tẽpus, iura, & actiones in cauſa executionis debeant proclamari, an vt mobilia de tertio in tertium diem, an verò vt immobilia à nono in nonum, iuxta *l. 10. titul. 21. lib. 4.* quòd cum tunc temporis actiones, & iura ad alterutram bonorum ſpeciem neceſſariò ſint reducenda, debent proclamari actiones ad res mobiles à tertio in tertium diem; actiones verò ad res immobiles, de nono in nonum diem: quia actio eius naturæ iudicatur, cuius res eſt, ad quam competit *l qui actionem, D. de reg. iur leg. ſi legatum, §. ſi qu's bona, l. ſciendum, §. diuerſa, D. ad S.C.Trebell. l. id apud 143. de verbor. ſignif. at. l. rem in bonis 52. D. de acquir. rerum d min.* ex Ponte, & alijs Giurba *de ſucceſſ. feud. dict. prælud. 2 num. 18.* Anton. Faber. *C. de in integr. reſtitution. diffinit. 4. in fine*, Iulius Cæſar Gluſianus *in tract. de bonis in ſolutum dandis, lib. 1. cap. 2. num. 70.* verſ. *Actiones*, vbi quòd actio ad rem mobilem triennio præſcribitur: ad rem verò immobilem decem, vel viginti annis.

Ex quibus iam patet noſtræ quæſtionis reſolutio; nam cùm vbi de alienatione, & ceſſione actionum agitur, neceſſariò iura, & actiones ad vnam, vel alteram
31 bonorum ſpeciem referenda ſint: inde † eſt, vt ſi actio, minori ad rem immobilem competens, alienetur, vel ccdatur: non aliter ceſſio, vel alienatio valeat, quàm ſi iudicis decretum, & ſolemnitas in immobilium rerum alienatione neceſſaria interueniat: vt in alienatione actionis minoris, Eccleſiæ, vel Ciuitatis ad rem immobilem, probat *text. in cap. 2.* ibi *bona immobilia, ſeù iura ipſarum, de reb Eccleſ. alien. lib. 6. Clem. 2. eodem tit. gloſ.* & Doctor *in l. 1. C. ſi aduerſus tranſact.* ex antiquioribus Tiraquell. *dict. gloſ. 7. num. 2. & 15.* Anton. Gomez, Pinel. Guid. Pap. & alij, quos ſequitur Alexan. Trentacinq. *lib. 2. var. tit. de minorib. reſolut. 9. à numer. 19.* Intrigliol. *deciſ. 45. num. 16.* Molin. *de iuſt. & iure, tract. 2. diſputat. 224.* verſ. *Decreto iudicis*, Mantica *de tacit. &*
ambig lib. 4. tit. 6. num. 39. Franch. *deciſ. 75. num. 2. & 5.* vbi Amendola *num. 10.* qui loquitur in alienatione actionis ad feudum, Cyriac. *lib. 1. cont. 181. numer. 17.* ex alijs Hermoſilla *in l. 55. gloſ. 2. numer. 14. & in l. 4. gloſ. 2. num. 32. tit. 5. part. 5.*
32 Et † quòd in alienatione, & ceſſione cenſus, minoris, vel Eccleſiæ requirantur ſolemnitates bonorum immobilium, Hermoſilla *in l. 15. tit. 5. part. 5. gloſ. 1. numer. 60. & in dict. l. 4. gloſ. 2. numer. 20.* vbi ex Caſtillo, & Surdo, tradit, cenſum inter immobilia computari, quando neceſſariò annumerandus eſt inter bona mobi-
33 lia, vel immobilia. An verò † actio competens ad immobilia, reputetur immobilis, ita vt in ea debeant ſuccedere conſanguinei de trunco, vbi viget forum, quòd bona redeant ad truncum? Videndus Gutierrez *d. quæſt. 85.* Giurba ſup.

34 Et in indiuiduo † quòd minor, vel Eccleſia actionem ad rem immobilem ſine decreto, & ſolemnitatibus cedere non poſſit: ex innumeris concludit Simoncellus *de decretis, tit. 3. de alienat. action. caſu 1. num. 2.* Rodericus Suarez *alleg. 20. num. 7.* & relati à Ceuallos *commun. quæſtion. 56.* Bertazol. *clauſ. 10. gloſ. 2. num. 13. in fine*, Franch. *deciſ 14. num. 22.* Iacob. de Aren. *de ceſſion. iur. num. 33. rub. 3.* alijs laudatis Ioann. Baptiſt. Thoro 3. *tom. compen. deciſ.* verb. *Ceſſio iuris luendi*, doctiſſimus D. Didacus de Narbona in ſuo perelegánti tractatu, *annal. iuris anno 25. quæſt. 25.* Anton. Faber. *in ſuo C. titul. de in integr. reſtit. minor. diffinit. 4.*
35 vbi † quòd quemadmodum minor alienare non poteſt immobilia ſine decreto: ita nec ſine eo cedere poteſt ius petendæ reſtitutionis in integrum ad vindicandam rem immobilem: cum actio, quæ ad eam competit, immobilis cenſeatur. Regu-
36 lare enim eſt, † vt qui immobilia alienare non poteſt; nec ius, quod ad ea habet, transferre valeat. Surdus *conſ. 451. num. 25.* Mantica *de tacit. lib. 26. tit. 7. num. 22.* Thuſcus *lit. A. conc. 621. num. 12.* Giurba *ad conſuet. Meſan. 1. par. cap. 14. gloſ. 4. num. 11.* & licèt Anton. de Amato *libr. 1. var. reſol. 19. num. 18.* contrarium probet, eius ſententia amplectenda non eſt. Ex quo principio reſoluit Thoro vbi pro-
37 ximè † minorem ſine decreto cedere non poſſe ius redimendi, & retrahendi

rem

rem immobilem pro eodem pretio.

38 Quandò † verò actio ad res mobiles competit, duo caſus conſiderandi ſunt: nam ſi ad rem mobilem pretioſam, & quę ſeruando ſeruari poteſt, actio competeret: idem de ceſſione, & alienatione eius dicendum erit, quàm ſi ad rem immobilem competeret, iuxta *leg. l. quæ tutores, C. de adminiſtr. tut.* ſi verò actio ad res mobiles, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, competeret, rectè ſine decreto cedi, & alienari poſſet, vt concludit Simoncell. ſup. caſu 2. Ceuallos, Bertazol. Trentacinq. & D. Narbona relati ſup.

39 Ex his † iam facile percipies, & in pacem rediges aliàs pugnantia iura, *in dict. l. ſi pecunia, §. ſi ius, D. de rebus eorum, l. ſi ad reſoluendam, C. de prædijs minorum, cum dict. l. poteſt pupillus* 18. *de auctor. tut. Vt dict. §. ſi ius, & l. ſi ad reſoluendam*, procedant, quandò agitur de ceſſione actionis ad rem immobilem: at verò *lex poteſt*, quandò tutor actionem minoris ad rem mobilem cedit: quam interpretationem ſequitur Bart. *in dict. l. poteſt*, Simoncell. *dict. caſu* 1. *in fine*.

Hæc, quæ circa primam noſtræ quæſtionis partem veriſſimè reſoluimus, nimis difficilem reddit alterum articulum: ſcilicet quid dicendum ſit, quando actio minori, vel Eccleſiæ alternatiuè competebat ad rem immobilem, vel mobilem? cùm reſpectu vnius rei ex alternatiuè debitis, decretum neceſſarium ſit: alterius verò rei, id eſt mobilis, non requiratur.

In quo dubio, ego pro clariori, & vera reſolutione diſtinguendum cenſeo: an in illa obligatione alternatiua, electio pertineat ad minorem creditorem: an verò
40 debitoris electio ſit? licèt † enim in alternatiuis obligationibus regularitèr electio ſit debitoris, *cap. in alternatiuis de reg. iur. in* 6. *l. plerumque* 10 *§. vlt. D. de iure dotium, l. qui ex pluribus* 106. *D. de verbor. oblig. l. penult. C. de condict. indebiti, § huic autem, Inſtit. de actionibus*, Donel. *lib.* 15. *com. cap.* 2. D. D. Melchior de Valentia *illuſt. lib* 2. *tract.* 4. *cap* 6. *numer.* 33. Anton. Faber. *lib.* 2. *coniect. capit.* 15. *in princip. & lib.* 7. *cap.* 5. *circa princip.* Gratian. *tom.* 2. *capit.* 338. latè Monter à Cueba *deciſ.* 48 *à numer.* 1. *& per totam*, tamen aliquandò electio ad creditorem ſpectat, Donel. Valentia, Faber, & Monter ſup. Velaſco *in loc. comm. lit D. axiom.* 20. *ad* 29. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ.* 3. *tom. tit.* 14. *num* 31. Carleual. *de iudicijs, tit.* 3. *diſp.* 3. *numer.* 19. *&* 25. Plura de alternatiuis, & earum natura ſubtiliſſimè, & doctè refert noſter D. Athanaſ. Oteyza & Olano *Paralip. iur. ciuil. libr.* 1. *per totum*, eleganter, & latè Caldas Pereira *de nominatione emphyteutica, quæſt.* 10. *a num.* 51. *ad* 85. vbi de alternatiuis plura tradit vtilia, tam practicis, quàm theoricis, Franc. Niger Cyriacus *cont. Forenſ. lib.* 2. *cont.* 237. *a num.* 18. vbi quomodo concipiendus ſit libellùs in alternatiuis, ſiuè electio debitoris ſit, vel creditoris: & quo nam modo ſentẽtia ſit concipienda?

41 In primo † caſu, quandò minori, vel Eccleſiæ electio competit: certum eſt, obligationem illam alternatiuam ſine ſolemnitatibus, & decreto cedi non poſſe: quia in ea ceſſione, res illa immobilis alienatur, quam eligendo conſequi poſſet pupillus: vt in terminis probat Simoncell. ſup. *caſu* 3. *num* 6. quem ſequi videtur Narbona *ſup. num.* 5 Capitius Galeota *lib.* 2. *contr.* 40. *numer.* 20. vbi per totam
42 probat, † tutorem pupilli, qui habet electionem reſtituendi fundum, vel illius pretium, non poſſe abſque decreto fundum reſtituere.

43 In ſecundo † caſu, quando debitoris eſt electio, duas inuenio contrarias ſententias: Prima, & communis eſt, ex euentu pendere, an ceſſio valida ſit? Nam ſi debitor eligat ſoluere rem mobilem, ceſſio conſiſtet; ſin verò maluerit tradere rem immobilem, ceſſio nullius momenti erit, iuxta doctrinam originalem Bartoli *in l. ſi ſic legatum, §. fin. D. de leg.* 1. quem ſequuntur communiter DD. Tiraquel. *de retract. lignag. ad fin. tit. num.* 22. ex Gregor. Lopez, & alijs Molina Theolog. *tom.* 1. *tractat.* 2. *diſp.* 224. verſ. *Decreto iudicis*, Gutierrez *de tutelis* 2. *part. capit.* 5. *num.* 40. *in fin.* Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 39. *in fine*, D. Salgado *de Reg. protect.* 2. *p. capitul.* 7. *numer.* 142. Capitius Galeota *d. cont.* 40. *à num.* 20

44 Secunda † verò ſententia, quam primus inuexit, Simoncell. *de decretis dict. tit* 3 *num.* 7. quamque contra omnes veriorem

eſſe, contendit; eſt, ceſſionem huiuſmodi nullius eſſe momenti: quia ſicut minor, vel Eccleſia actionem ad rem immobilem immediatè alienare non poteſt: ita nec poteſt facere actum alienationi proximũ, ex quo diſtractio poſſit euenire, iuxta gloſſam notabilem *in l. item quia*, D. *de pactis*, *& in l. Codicilis*, §. *matre*, vbi Bart. D. *de leg. 2.* pro qua ſententia expendit Decium, Cephalum, Rolandum à Valle, & alios: à qua non longè eſſe videtur D. Narbona *ſup. num.* 5. pro quibus facit Fuſſarius *de ſubſtitutionib. quæſt.* 694. qui ex Menoch. Surdo, Carpan. & alijs probat, prohibitum alienare, non poſſe facere actum, per quem mediatè, vel immediatè deueniatur ad alienationem.

Sed à prima ſententia non recedas, quæ tot viris doctiſſimis placuit: pro qua doctiſſimus Tiraquell. adducit textum elegantem, & ferè in terminis *in l. erit ergo* 10. ibi: *Certè ex poſt facto videbitur rectè alienatus*, D. *de fundo dotali*.

45 Nec enim † in iure nouum eſt, vt actus, qui geritur, & eius valor ex futuro euentu pendeat, *l. ſi Titius in princip.* ibi: *Ex euentu ſolutionis*, D. *de leg. 2.* cum alijs; quæ aptiſſimè congerit Tiraquellus: conducunt etiam verba textus *in l. qui ex pluribus* 106. D. *de verb. obligat.*

In huius ſententiæ comprobationem
46 mirè facit, quòd † licèt minor, vel Eccleſia immobilia, nec actionem ad ea, per tranſactionem cedere non poſſint ſine decreto, vt vltra ſtatim referendos, tenet Caputaquenſ. *part. 1. deciſ. 106. per totam*; tamen ſine decreto valida eſt tranſactio, quando res immobiles remanent penes minorem, vel Eccleſiam: licèt tranſactionis cauſa aliquid detur aduerſario, vt in terminis ceſſionis affirmat vltra Galeotã ſup. Alex. Trentacinq. *lib. 3. var. tit. de rer. alienat. reſol* 1. *num.* 29. ex varjs iuribus Hermoſilla *in l.* 4. *tit.* 5. *part.* 5 *gloſ.* 2. *num.* 15. *&* 16. ante eos Simoncell. *tit.* 6. *inſp.* 10. præ omnibus Tiraquell. (cuius nullus meminit) *de retractat. lignag.* §. 1. *gloſ.* 14. *à num.* 62. omninò videndus Fontanella, qui loquitur in tutore, & marito tranſigentibus, *de pact. nupt. clauſ.* 7. *gloſ.*
47 3. *part.* 13. *num.* 16. Idem † etiam procedit in rebus Maioratus: nam licèt ſuper eis tranſactio ſit prohibita, Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 4. *cap.* 9. plures refert D. Solorzano *de iur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 57. tamen ſi res remaneant penes poſſeſſorem maioratus, tranſactio ſuſtinetur, Molina *dict. capit* 9. *à num.* 12. Cyriacus *contr. forenſ. lib.* 1. *cont.* 3. *ferè per tot.* præcipuè *à numer.* 22. Seſſe *deciſ.* 384. *tom.* 4. latiſſimè Fuſſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 708. 562. *&* 563. *numer.* 8. Oliuer. Beltramin. *deciſ.* 418. *à num.* 16. Carualho *de vna, & altera quarta, part.* 2. *à numer.* 364. vbi etiam diſputant, an tranſactio ſuper rebus Maioratus, vel Eccleſiæ valeat, quandò res dimittitur, ſi Eccleſia, vel minor nunquàm in illius poſſeſſione fuerunt; & vltra relatos, videndus eſt D. Valenzuela *conſ.* 175. *num.* 15. *tom.* 2. Parexa (multùm poſt hæc viſus) *de edit. inſtrum. tit.* 7. *reſol.* 3. *numer.* 94. *tom.* 2. Et
48 quòd † poſſint tranſigere ſine ſolemnitatibus ſuper iuribus fideicommiſſi, vel hæreditatis, ipſis notandum quæſitæ, Gratian. *deciſ.* 27. *num.* 29. Franch. *deciſ.* 14. *à num.* 16. *&* 26. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 9. *part.* 5. *num.* 127.

Nec habenda eſt ratio Simoncelli: nam
49 licèt † prohibito vno, cenſeantur omnia prohibita, per quæ ad illud peruenitur, *l. oratio*, D. *de reſponſalibus*, *l. pupillus*, §. *ſed etſi*, D. *de auctorit. tut.* r. id tamen in his tantùm procedit, per quæ neceſſariò ad rem prohibitam deuenitur; non verò in illis, per quæ ad illam contingentèr, aut poſſibilitèr perueniri poteſt, vt ex Bart. Barboſ. & aliis probat Velaſcus *in locis communib. lit. P. axiom.* 209. *&* 210. Ex qua doctrina aptiſſimè reſpondetur Simoncello: quia per ceſſionem obligationis alternatiuæ ad rem mobilem, aut immobilem, non neceſſariò deuenitur ad alienationem rei immobilis: cùm poſſibiliter contingere poſſit, quòd debitor rem mobilem ſoluere eligat.

Sed quia, vbi minor per tranſactionem actiones ſuas cedit, interueniente decreto, vel ſine eo; ſi placitis iure iurando ſtare promiſit (quo caſu tranſactio ab eo facta tenet, iuxtà *authent. Sacramenta puber.* C. *ſi aduerſ. vendit.*) ſolet aduerſus tranſactionem iuratam in integrum reſtitutionis beneficio ſe iuuare, ſe in trãſigendo læſum affirmans enormitèr, vel enormiſſimè: videndum eſt, quæ læſio locum faciat beneficio reſtitutionis in integrum aduerſus iuratam tranſactionem:

quod

quod ſæpè numero in practica accidit di-
50 ſputari.] Et † ſtante læſione enormiſſima, aduerſus tranſactionem iuratam minorem reſtituendum eſſe, apud omnes conſtat, Molina *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 24. & Addentes ibi, innumeris relatis Caſtillo
51 *lib.* 3. *cont. capit.* 2. *à numer.* 18. Imo & † tranſactio iurata à maiore facta, ſtante enormiſſima læſione nulla eſt, Molina *li.* 4. *cap.* 9. *à num.* 34. vbi Addentes plures referunt, Marius Cutell. *de donat. cõtemp. matrim. tract.* 2. *diſc.* 2. *ſpec.* 25. *numer.* 22. alios dat D. Larrea 2. *tom. deciſ.* 68. *à num.* 1. *ad* 5. in qua licèt defendat, tranſactionem iuratam, etiam ſtante læſione enormiſſima, non reſcindi: eius opinionem, in praxi nunquàm admiſſum vidi, & contrariam præualuiſſe teſtatur Bellonus *de his, quæ fiunt incontinenti, lib.* 2. *cap.* 135.
52 *num.* 3. *& cap.* 108. qui aſſerit, † fructus eſſe reſtituendos à die initæ tranſactionis.

53 Hæc ſine dubio ſunt, & crederem † reſtituendum fore minorem, etiam ſi tantùm enormis læſio interueniſſet, vt reſoluit Caſtillo *dict. cap.* 2. *à num.* 23. Molina *dict. cap.* 3. *num.* 21. & Add. Anton. Faber *in C. tit. de in integr. reſt. minor. diffinit.* 1. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *part.* 3. *num.* 31. quod ampliat Caſtillo *num.* 25. *circa finem*, etiamſi minor iuraſſet generaliter non contrauenire ratione minoris ætatis, vel alia quacumque ratione, vel cauſa (licèt quoad ad hoc cõtrarium defendat Molina *dict. cap.* 3. *dict. num.* 21.) Adeoque veram exiſtimant ſen-
54 tentiam hanc, vt † amplient, etiamſi læſio intra dimidiam eſſet, vt ex Hypol. Rim. Caſtillo, probat Fontanell. *dict. gloſ.* 18. *part.* 3. *num.* 36. *& clauſ.* 10. *gloſ. vnica, part.* 2. *numer.* 8. Quod quandò maiorum ſuorum res alienatur, ſine dubio eſſe dicit Anton. Faber *C. de in integrum reſt. diffin.* 10. in terminis tranſactionis iuratæ per minorem, quòd interueniente læſione, etiam intra dimidiam, reſtitutio locum habeat, ſingularitèr Ant. Faber *C. ſi aduerſ. tranſact. diffin.* 9. Marius Cutell. *dict. tract.* 2. *diſc.* 1. *ſpec.* 23. *num.* 30. In
55 tranſactione † hæc ſententia fortiori ratione procedit, quia ad eam magis, quàm ad alios contractum integrum iudicium, & maior ætas deſideratur; *arg. text in l. cùm proponas*, ibi: *Et viginti quinque annis maior fuerit*, *l. ſi maior tranſegiſt.*, *l. ſi maiores* 25. *annis*, *l. ſi maior annis*, *l. ſi quis maior annis*, *C. de tranſactionibus*.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ſi fiat minori, vel Eccleſiæ, poſſunt ſine aliqua ſolemnitate in ipſo acquiſitionis actu retrodonare, vel pactum dominij reſolutiuum adijcere.*
2 *Factum Prælati, qui modum donationi, vel contractui appoſitum non implet, an noceat Eccleſiæ? remiſſiuè.*
3 *Minor, vel Eccleſia ſine ſolemnitate ementes, poſſunt incontinenti apponere pactum de retrovendendo, vel additionis in diem.*
4 *Pactum ſi in continenti adijcitur, conuentio vnica cenſetur, & in totum approbanda, aut improbanda eſt.*
5 *Retroceſſio iurium facta per minorem, neceſſaria eſt, & executio quadam contractus principalis quæ ſolemnitates nõ expoſcit.*
6 *Alienatio neceſſaria non comprehenditur ſub prohibitione alienationis*, & nu. 10.
7 *Solemnitates non requiruntur in alienatione neceſſaria*, & num. 6.
8 *Si teſtator prædium diſtrahi iubeat, neceſſaria non erit ſolemnitas, nec iudicis decretum.*
9 *Ceſſio iurium ex cauſa neceſſaria, non requirit legis, vel ſtatuti ſolemnitates.*
11 *In traditione rei ſuæ, poteſt quis ad libitum pactum adijcere, vel conditionem; quam neceſſariò ſeruari, oportet.*
12 *Ceſſio, & donatio minori facta, ſicut ſine ſolemnitatibus conſiſtit: ita & retroceſſio, quæ in continenti fit, valere debet, quæ ſi pars indiuidualis ceſſionis, vel donationis.*
13 *Minor tenetur obſeruare pacta, maximè ſi patrimonium ſuum non diminuant.*
14 *Minor ſi emit prædium, ita vt quo ad pretium ſoluat, ſit pignori obligatum, hypotheca conſiſtit*, & numer. 10.
15 *Expenduntur iura* in l. ſi ad reſoluendam C. de prædijs, & alijs, reb. minor. l. 1. C. ſi aduerſus donationem.
16 *Ceſſio iurium licèt fieri poſſit minori, ſine tutoris, vel curatoris, auctoritate: id fallit, ſi ex ceſſione bona ſua obligaret minori.*
17 *Agitur de interpretatione* dict. l. ſi ad reſoluendam, & dict. l. 1. C. ſi aduerſus donationem.

18 *Diſcrimen conſtituitur, an minor pactum adijciat incontinẽti, vel ex interuallo.* *Expenditur* l. cum dos filiæ, D. de pactis conuent.

19 *Adducitur in contrarium* l. 1. §. vlt. D. de rebus eorum. *Ex qua videtur, minorem nec in continenti poſſe pignoris pactum, vel retroceſsionis apponere.*

20 *Pactum pignoris in continenti per minorem in ipſa rei emptione interpoſitum, non conſiſtit: pro qua ſententia expenditur* dict. l. 1. §. fin. & num. ſequent.

21 *Deciſionem* dict. l. 1. §. fin. *nimis rigoroſam, & iuris principijs contrariam eſſe aſſerit* Pinellus.

22 *Venditor, qui cauit ſibi de ſpeciali rei venditæ hypotheca, donec pretium ſoluitur, in ea alijs emptoris creditoribus præfertur.*

23 *Fallit iuxta* Acoſtam *ſi minor ſine ſolemnitate emiſſet.*

24 *Agitur de interpretatione* dict. l. 1. §. fin. *differentiaque aſſignatur inter pactum pignoris, & aliud reſolutionem dominij vel retroceſſionis.*

25 *Ponderatur* dict. l. 1. §. fin. D. de rebus eor.

25 *Verius eſſe oſtenditur, poſſe minorem incontinenti rem emptam ſine decreto, pignori ſubijcere, donec pretium ſoluatur.*

27 *Concurſum creditorum ſi faciat minor, venditor rei, quae incontinenti pignori fuit ſubiecta, donec pretium ſolueretur, alijs creditoribus in ipſa re praeferendus erit.*

28 *Refertur ſententia* D. Ioan. de Larrea ad text. in dict. l. 1. §. fi. D. de reb. eorum, & num. 30.

29 *Alia opinio* D. Ioſeph. Velæ, & Acoſtæ.

30 *Reprobatur opinio* D. Ioann. de Larrea.

31 *Pretium eſt pars potiſſima, & ſubſtantialis contractus, emptionis, et venditionis.*

32 *Refellitur etiam opinio* Velæ, & Acoſtæ, cùm num. ſeqq.

36 *Agitur de vero intellectu* dict. l. 1. §. fin. & *reijcitur interpretatio* Monter. a Cueua.

37 *Noua* Dom. Gaiti *ad eum text. interpretatio refertur.*

38 *Reprobatur intellectus* D. Gaiti.

39 *Reijcitur etiam alius intellectus* Anton. Faber.

40 *Proponitur difficultas* dict. §. vltim. *cuius deciſionem Interpretes rigoroſam, iniquam, et duriſſimam appellant: alij mendoſam dicunt.*

41 *Nouiſſima interpretatio refertur ad* dict. l. 1. §. fin. cùm leg. ſeq. D. de rebus eorum, & num. ſeq.

QVÆSTIO II.

Minor, vel Eccleſia, qui ſine ſolemnitatibus cedere non poſſunt, an in ipſo acquiſitionis actu poſſint iura ſibi donata retrocedere? Ad intellectum *l. 1. §. fin. cum leg. ſequenti, D. de rebus eorum.*

QVæſtionem noſtrã in terminis excitauit Mõter à Cueua *deciſ.* 47. ex cuius examine lucem accipiet textus ſũmè difficilis *in l. 1. §. fin. cum leg. ſequẽti, D. de rebus eorum*, ſimùlq; cognoſcemus, quandò hi, quibus ſine ſolemnitate alienare non licet, poſſint in ipſo acquiſitionis actu, pactum aliquod reſolutiuum dominij adijcere, veluti rem ſibi donatam retrodonare: vel ſi rem emant, pactum de retrouendendo, vel addictionis in diem apponere, vel aliud ſimile diminutiuum dominij.

Et huiuſmodi pacta dominij reſolutiua, vel diminutiua, ſubſiſtere, validamq; eſſe retroceſſionem, quæ in ipſo acquiſitionis actu fit, etiam nullo interpoſito decreto, & ſine ſolemnitatibus neceſſarijs, probatur ex eo, quòd licèt Eccleſijs rerum ſuarum alienatio ſit interdicta, niſi præcedentibus ſolemnitatibus, de quibus remiſſiuè egimus quæſt. antecedent: ta-
1 men † ſi Eccleſiæ donatio fiat, poteſt in ipſo acquiſitionis actu, pactum reſolutiuum dominij adijcere, vel retrodonare; nec ad id aliqua requiritur ſolemnitas, *cap. verum 4. de condit. appoſit. vbi gloſ.* verb. *conditione donatur*, Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. 3. part. num. 52.* Gutierrez *de tutel. 3. part. cap. 5. num.* 38. Gratian, 2. *tom. cap. 242. numer.* 30. Et in minore, & Eccleſia D. Larrea 1. *tom. deciſ.* 40. *numer.* 70. benè Cyriacus *controuerſ. forenſ. lib. 2. controu. 239. num. 15. & 240. à num. 10. ad 26. & ferè per tot.* D. Vela 2. *tom. diſſert. 37. num. 43. vbi ex dict. cap. verum* notat, donationem Eccleſiæ factam, ob non ſeruatum modum, reuocari non poſſe;

ſe; niſi id expreſsè actum ſit: addendus
Gratian. diſcept. 803. vbi etiam à num. 37.
2 diſſerit † an factum Prælati, vel Capituli
modum donationi adiectum non adim-
plentis, Eccleſiæ nocere debeat?
3 Facit † etiam quòd minor, vel Eccleſia
ſine ſolemnitatibus ementes, poſſunt in-
continenti pactum de retrouendendo, ſi-
ne decreto adijcere, vt poſt antiquiores
ex text. in l. ſi in emptionem 35. D. de mi-
noribus, probat Tiraquell. de retract. con-
uent. ad fin. titul. à num. 2. Pinel. dict. 3.
part. numer. 35. Barboſa in l. ſi conſtante
25. in princ. num. 124. ad fin. verſ. ex qua
conſideratione, D. ſoluto matrim. Caldas,
Caualcan. Simoncell. Couarr. Surd. & alij,
quos ſequitur Gratian. dict. cap. 142. num.
19. & latiùs 1. tom. capit. 26. per tot. Vala-
ſcus de iur. emphyt. quæſt. 35. poſt num. 4.
ex alijs Monter à Gueua deciſ. 1. num. 9.
Et in pacto de retrouendendo, addictio-
nis in diem incontinenti appoſito, idem
doctè reſoluit, pluribus exornans D. La-
ra de vita homin. cap. 23. numer. 20. Aco-
ſta de priuileg. cred. reg. 2. ampliat. 4. nu-
mer. 9.
4 Conducit vlterius, † quòd vbi incon-
tinenti contrahens cum minore, adijcit
pactum retroceſſionis, vel aliud ſimile;
conuentio vnica cenſetur: & minor aut
totum probare, aut à toto recedere de-
bet, arg. text. in l. cùm quæritur 17. ibi:
adoleſcenti, aut in totum, D. de adminiſtr.
tutor. l. nam abſurdum, D. de bonis liber-
t. r. l. ſi ita ſtipulatio. D. de operis libert.
in ſpecie Cyriac. lib. 1. contr. 90. num. 16.
5 Vndè † retroceſſio non voluntaria, ſed
neceſſaria videtur; & facta in executio-
nem principalis contractus: quare decre-
to, & ſolemnitatibus non indigebit: quia
licèt Eccleſia, vel minor ſine ſolemni-
6 tatibus alienare non poſſint: tamen †
illa prohibitio alienationem, quæ ex cau-
ſa neceſſaria fit, non comprehendit; quæ
nulla accedente ſolemnitate ſubſiſtit, l. 1.
D. de fundo dotal. ibi: quia hæc alienatio
non eſt voluntaria, l. alienationes 13. D.
famil. erciſ. ibi: dumtaxat voluntaria,
non quæ cauſam neceſſariam habent: Et
in propria materia eſt text. in l. 3. in princ.
verſ. pignori, cum §§. ſequentib. D. de re-
bus eorum, l. ſi pupillorum, §. 1. & per tex-
tum ibi communiter DD. D. eodem titul.
& ex l. 1. & 3. C. quando decreto opus non
ſit, Caſtillo tomo 6. cont. cap. 113. à num.
15. Lara lib. 1. de anniuerſ. capit. 20. num.
6. & 64. latè Surd. conſ. 30. per tot. Guid.
Pap. deciſ. 31. numer. fin. quem ſequitur
Ranchinus ibi: ex alijs probat D. Franch.
Merlin. cont. forenſ. cent. 2. cap. 74. numer.
7 35. Et † quòd ad actum neceſſarium ſo-
lemnitate legis, non requirantur ſolem-
nitates ſtatuti, ex l. 1. §. ſed etſi, D. de re-
bus eorum, l. ſi tibi pecuniam, D. ſi cert. pet.
& ex Rota, Scaccia, Gratiano idem Mer-
lin. contr. forenſ. cent. 1. cap. 39. à num 41.
in contrarium tamen refert Farinacium
in nouiſſ. part. 1. deciſ. 177. num. 8. & de-
8 ciſ. 153. & 218. part. 2. Et † quòd ſi teſta-
tor prædium diſtrahi iubeat, decretum
Prætoris neceſſarium non ſit; nec alia,
quæ in alienatione bonorum minoris re-
quiruntur, probat l. 1. & 3. C. quandò de-
creto opus non ſit, l. vlt. D. de reb. eorum.
Retes opuſcul. r. libr. 4. ad notas Claudij
in l. negationem, D. de adminiſtrat. tut. Cy-
riac. dict. lib. 2. controu. 308. numer. 53. &
controu. 309 à num. 4. ad 9. Trentacinq.
lib. 2. Var. tit. de minoribus, reſolut. 9. nu-
mer. 21. Giurba deciſ. 69. à num. 5. Ioan.
Baptiſt. Thoro voto 24. à num. 26 & in
indiuiduo facit Horat. Carpan. ad ſtat.
Mediol. 1 tom. cap. 445. num. 9. qui ex Ro-
9 mano conſ. 386. probat † tutorem ex cau
ſa neceſſaria ſine ſolemnitate pupilli ce-
dere poſſe. Et magis in terminis Virgi-
lius de legitim. perſona, cap. 1. numer. 40.
vbi quòd minor cedere non poteſt, niſi
ex cauſa neceſſaria; veluti ſi cederet fi-
deiuſſori, vel tertio poſſeſſori. Idem ex
Alberto, Galeota, & Simoncello, doctè
probat D. Narbona annal. iuris anno 25.
quæſtion. 25 numer. 3. & ex l. reſti-
tuta, D. ad Trebellian. prædixerit Ia-
cob. de Arena de ceſſ. iurium, rubr. 3. nu-
10 mer. 17. & 27. Alia † de differentijs in-
ter alienationem voluntariam, & neceſſa-
riam, & quòd hæc prohibita non cenſea-
tur, vbi lex prohibet alienationem, con-
gerit Arias de Meſa lib. 3. variar. cap. 26.
& 27. per totum. Et ceſſionem ex cauſa
neceſſaria alienationem non eſſe, firmat
Fuſarius de ſubſtitut. quæſt. 597.
11 Fulcit & hanc ſententiam, quòd † in
traditione rei meæ poſſum liberè, & ad
libitum adijcere pactum quodlibet, vel
conditionem, quæ legem contractui det,
l. Caius Seius 23. D. de manumiſſ. l. 1. §. ſi
con-

conuenit, D. depoſiti l. contractus 33. *D. de regulis iur. l. cum dos* 7. *D. de pactis dotalibus*. Et in traditione rei valere pactum, quod aliàs non valeret, probat *text. in l. ei fundo* 19. *cum* l. *quoties* 15. *D. de ſeruitute legata*, *l. venditor* 13. *D. commun. prædior.* Anton. Faber *lib. 8. coniectur. cap.* 12. Et pactum quodlibet pretij pars cenſetur, *l. fundi partem* 79. *D. de contrahenda emptione*, *l. ſi ſterilis*, §. *ſi tibi*, *D. de actionibus empti*, Anton. Faber in ſuo *C. titul. de pactis inter emptorem, & venditorem diffin* 1. ne alioqui decipiatur, qui non alitèr, quàm ſub eo pacto eſſet contracturus argument. *text. in l. qui id quod* 33. §. *ea lege*, ibi: *Ea lege donationis cauſa pecunia Titi numerata, vt ſtatim donatori mutuo detur*, *D. de donationibus*, *l. ſi quis aliam*, *ibi*: *Nam non accepiſſet rem integram creditor, niſi pro ſolido eius fieret*, *D. de ſolutionibus*, *l. cum eiuſdem* 34. §. *interdum*, *ibi*. *Non niſi omnes quem empturum, vel venditurum fuiſſe*; *D. de Edicto*. Decipitur enim, qui certæ rei contemplatione contraxit, ſi ea res non præſtetur, *l. cum te* 6. *C. de pactis inter emptorem*, l. *pure* 5. §. *ſi cum*, ibi: *Non ducturus vxorem, niſi dotem accepiſſet*, *D. de doli mali, & metus exceptione*, Gratianus 1. *tom. capit.* 26. *num.* 4. Anton. Faber *reſponſ. 4. ad Epiſtolam* 4. D. Valentiæ *poſt tom.* 1. *illuſtr. iuris*, & ex alijs iuribus in noſtris terminis Gaitò *de credito, capit.* 4. *quæſito* 7. *à numer.* 456. D. Ioſeph. Vela *dict. diſſertat.* 37. *numer.* 35. Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *part.* 9. *num.* 19.

12 Probatur † etiam: quia quemadmodũ ſine ſolemnitate minori facta donatio ſubſiſtit; quia ſine tutore meliorem ſuam conditionem facere poteſt, *princip. Inſtitut. de auctorit. tutorum*, vbi innumera iura congerit Pichardus *num.* 3. & in ſui fauorem ceſſio iurium facta ſuſtinetur, vt ex Alciato *conſ.* 125. *num.* 14. probat Horat. Carpan. *ad Statut. Medivlan* 1. *tom. capitul.* 44. *numer.* 7. ita & retroceſſio, quæ incontinenti fit, & pars ipſius contractus eſt, & indiuiduum corpus conſtituit, valida eſſe debet: quia vt elegantèr notat D. Valentia *Epiſtol.* 5. *ad Anton. Fabrum exercit.* 7. *num.* ex immixtione pacti, & contractus indiuidua actio producitur; quæ tàm ex pacto, quàm ex contractu competit: non ex pacto vt pacto, aut ſeparata aliqua re à contractu, ſed vt ex parte indiuiſa eiuſdem, & indiuidui corporis: igitur ſi ceſſio, vel donatio ſine ſolemnitate minori facta ſubſiſtit, validum etiam eſſe debet retroceſſionis pactum, nec decreto, ſolemnitateue aliqua indigebit: ne aliàs vna, indiuiduaque res diuerſo iure cenſeatur, *l. eum, qui ædes*, *D. de vſucapionibus*, *cap. cognouimus* 12. *quæſt.* 2. cum aliis congeſtis à Velaſco *in locis commun. lit. I. axiomat.* 159

Adiuuat etiam hanc ſententiam: nam
13 † æquitati conuenit, minorem fidem
implere, & pacta ſeruare; ex quibus nihil de patrimonio ſuo diminuit, *l.* 4. §. *nihil autem*, verſ. *Nam etſi* ibi: *Nam etſi pupillus emat, æquum eſt, eum fidem implere: cùm ſine damno eius hoc ſit futurum* *D. de manumiſſ. l. cauſam* 20. *in princ.* *D. eodem tit. l. illud* 26. §. 1. *l. ſi rogatus* 20. §. *ſed etſi*, *D. de manumiſſ. vindicta*, Pinel. *in dicta l.* 2. 3. *part. numer.* 52. Monter à Cueua *dict. decis.* 1. *numer.* 10. Si ergo ex retroceſſione damnum non patitur minor, vel Eccleſia: quia ſine eo pacto alitèr domini fieri non poſſent, nec eis donatum eſſet: non eſt, cur promiſſam retroceſſionem ſeruare recuſent, D. Ioſeph Vela *dict. diſſert.* 37. *num.* 34. Acoſta *dict. amp.* 4. *num.* 5.

Vlteriùs hæc ſententia probatur ex a-
14 lia receptiſſima, quòd † ſi minor, vel Ec-
cleſia emerint rem aliquam, aut prædium; ſi in eodem venditionis contractu, incontinenti id pactum adiiciant, vt quoad pretium ſoluant, ſit pignori, aut hypothecæ obligatum: certum eſt, pignoris, vel hypothecæ obligationem conſiſtere, licèt ad eius conſtitutionem iudicis decretum non interuenerit: vt indubitatum dicunt ex Cumano, Alciat. Afflict. Neguſſant. Gozadino, & aliis Gratianus 2. *tom. cap.* 242. Gutierrez *de tutel.* 2. *part. capit.* 5. *à num.* 35. Franch. *deciſion.* 369. Valaſcus *de iure emphyt. quæſt.* 35. *numer.* 5. Cæſar Manent. *decis.* 31. *à num.* 5. Ponte *decis.* 4. *à num.* 44. Monter *dict. decis.* 1. *à num.* 46. *& decis.* 47. *ferè per totam*, Gaito *de credito, dict. quæſit.* 7. *à num.* 445. Anton. Faber *lib.* 8. *coniecturarum, cap.* 12.

15 Hanc † tamen ſententiam, quam tot iuris rationibus, ſolidiſque fundamentis adſtruximus, quamque veriſsimam eſſe pro-

profitemur, conturbare videtur textus in *l. ſi ad reſoluendam 7. C. de prædijs, & alijs rebus minor*, vbi cautio, & obligatio facta per minorem, de re donata reſtituenda patri donatori, non valet; quaſi facta contra auctoritatem Senatus Conſulti. Idem etiam probari videtur *ex l. 2. C. ſi aduerſ. donation.* in qua minor 25. annis conſentiendo patri alienanti rem immobilem, quam ſibi prius donauerat, nihil agit: facit doctrina Ioann. à Graſſ. *de ceſſion. iur.* §. 4. Iacob de Aren. *rubr. 5. num. 61.* qui aſſe-
16 rit, quòd † licèt ceſſio fieri poſſit pupillo, vel minori ſine tutoris, vel curatoris auctoritate, tamen non procedit vbi ex ceſſione bona ſua obligarent.

17 Sed † his iuribus (omiſſis ſolutionibus, de quibus Monter à Cueua *dict. deciſ. 47. à n. 1. & 21.*) reſpondendum eſt, ideò ibi retrodonationem inualidam fuiſſe, quia non incontinenti, ſed ex interuallo fuit facta: eo enim caſu, cùm ius iam fuerit quæſitum minoribus, non potuerunt ſine decreto retrodonare. Nos tamen agimus, quando non ex interuallo; ſed incontinenti retroceſſionis pactum adijcitur: quod longè diuerſum eſt, vt colligitur ex Pomponio *in l. cum dos filia, D. de pactis conuent.* ibi: *Quanquàm initio dotis dandæ, legem quam velit, etiam citra perſonam mulieris, is qui dat, dicere poſſit: ſi verò poſt datam paciſci velit, vtriuſq; perſonæ in paciſcendo neceſſaria eſt.* Ex quo textu communitèr receptum eſt,
18 quòd † licèt minor emens prædium, poſſit incontinenti pactum retrouendendi, vel addictionis in diem, aliud vè reſolutiuum dominij adijcere (vt ex multis probauimus ſuprà) non tamen id efficere poterit ex interuallo: ita Gratianus *diſcept. 26. à num. 1.* Gutierrez *dict. cap. 5. numer. 37.* Monter *dict. deciſ. 1. & 47.* Acoſta *dict. ampliat 4. à num. 19.* verſic. *Quæ tamen*, qui omnes in retrodonatione ex interuallo facta intelligunt text. *in dict. l. ſi ad reſoluendam*, Simoncell. *de decret. tit. 2. inſp. 1. num. 7.* Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. 3. part. numer. 58.* ſequitur Petrus Surdus *deciſ. 244. num. 25.* D. Larrea *1. tom. deciſ. 40. num. 70.* omninò videndus, Cyriac. *dict. contr. 240. num. 10.*

19 Superioribus † tamen, prædictæque diſtinctioni obijcem facit ſummè difficilis textus *in l. 1. §. vltim. D. de rebus eorum*, vbi expreſsè deciſum inuenimus, pignoris obligationem non conſiſtere, ſi minor emerit prædium eo pacto, vt quoad pretium ſoluitur, ſit pignori obligatum: licèt in ipſa venditione expreſsè pignus exceptum ſit: Ergo ſimilitèr nec pactum retroceſſionis, vel retrouendendi valebit, quantumuis incontinenti ſit appoſitum; niſi decretum iudicis, & ſolemnitas requiſita interueniat. Ex quo textu deſtrui etiam videtur ſententia illa, quam receptiſſimam diximus, ſcilicet, pactum pignoris, donec pretium rei venditæ ſoluitur, ſubſiſtere: licèt per minorem ſine
20 decreto interpoſitum ſit: quia † oppoſitum probare videtur Vlpianus; & eius auctoritate motus Pinellus *dict. l. 1. 3 part.*
21 *num. 52* licèt † rigoroſam dicat eſſe deciſionem dicti §. vltim. & iuris principijs contrariam, cùm approbet emptionem, & irritet ipſius rei venditæ obligationem; tandem dandas eſſe manus Iuriſconſulti reſponſo fatetur; ſimulq; probat, pignoris dationem non ſubſiſtere: in quam ſententiam præter antiquiores, quos referunt, deſcendunt Fachineus *lib. 2. controu. cap. 3.* Alex. Trentacinq. *lib. 2. variar. tit. de minoribus, reſol. 9. num. 7.* D. Lara *de vita hominis, cap. 23. à numer. 1.* Hermoſilla *in l. 4. tit. 5. part. 5. gloſ. 2. numer. 25.* (qui id limitat, quandò expreſsè dictum fuit, quòd aliàs emptio non valeret) nouitèr Acoſta *dict. ampl. 4. à numer. 3.* D. Vela *diſſert. 37 à numer. 32.* & vltra eos Anton. Faber (ſibi contrarius) *in Iuriſp. Papin. tit. 12. de tutel. princip. 8. illat. 55. per totam*, D. Larrea *dict. deciſ. 40. num. 71.* cui ſententiæ (nullo ex his relato præter Fachineum) accedit nouitèr Meſa *lib. 3. var. cap. 25. num. 23.*

22 Ex quo inferunt, quòd † licèt venditor, qui ſibi cauit de ſpeciali hypotheca rei venditæ, donec pretium ſolueretur; in ipſa re vendita aliis creditoribus præferatur, iuxta *l. licèt C. qui potiores* latiſsimè proſequitur Alex. Trentacinq. *lib. 3 var. tit. de empt. & vendit. reſol. 15 per totam*, Anton. Amato *1. tom. var. reſol. 3 ferè per totam*, Fontanella *de pactis nupt clauſ. 7. gloſ. 2. part. 9. & p. 8. à num. 72.* D. Caſtillo *tom. 3. cont. cap. 8. à num. 15.* Gaito *de credito, cap 4. quæſt 7 à numer. 439. & quæſt. 11. num 1050.* D. Valençuela *conſ 56. à num. 32. tom. 1.* Capitius Latro *deciſ.*

24.

24. *numer.* 16. D. Franch. Merlin. *cent.* 1. *obut. forenſ. capit.* 26. Acoſta *dict. ampl.* 4. *per totam, & ampl.* 3. *à num.* 50. qui innumeros referunt, & elegantèr diſputant:
23 tamen † hoc prælationis priuilegium limitant, quando minor emit: quia pactum pignoris, etiam in ipſa venditione appoſitum, nullius eſt momenti, nec ex eo in re vendita prælatio competit venditori: vt in terminis defendit Acoſta *dict. ampl.* 4. *à num.* 1. relatis Ant. Amato *dict. reſol.* 3. *num.* 47.

Sed licèt hæc nimis vrgeant, & ſuprà reſoluta difficilia reddant, nihilominùs tamen veriſſima eſt noſtra ſententia, quã in terminis retroceſſionis defendit Mon-
24 ter à Cueua *dict. deciſ.* 47. cui † non obſtat *dict. l.* 1. *§. fin.* nam eius deciſio non procedit in pacto reſolutiuo retroceſſionis, vel retrodonandi, & ſimilibus: ſed tantùm in pacto pignoris, vt ex littera §. apparet, & agnoſcunt omnes relati ſupra, qui vno ore fatentur, pactum quodlibet dominii reſolutiuum, vel diminutiuum, in continenti adiectum per minorem, vel Eccleſiam, validum eſſe: licèt ſpeciali ratione contrarinm procedere aſſerant in pignoris pacto: quod etſi rei emptæ incontinenti per minorem, vel Eccleſiam apponatur, tamen ſine decreto non conſiſtit: differentiæ rationem aſſignant, quam ſtatim referemus.

25 Sed † licèt noſtram ſententiam non oppugnet Vlpian. *in dict. § fin.* ex eo tamen ſubuerti videtur non ſolum doctrina, quam ex multis firmauimus; nempè pignoris pactum incontinẽti interpoſitum per minorem, etiam ſine decreto ſubſiſtere; ſed etiam ſuperior diſtinctio inter pacta incontinenti, vel ex interuallo adiecta, quam veriſſimam dixi: quaproptèr neceſſe erit, quid in hac re tenendum ſit, ſtatuere.

26 In qua † controuerſia ſemper mihi placuit, & placet, minorem, vel Eccleſiam ementes, poſſe in ipſa emptione, & incontinenti rem emptam abſque decreto pignori ſubijcere, donec pretium ſoluatur: vt veriſſimam profitentur Doctores, quos ſupra laudauimus. Cuius rei illud con-
27 ſectarium erit, † venditorem in re illa vendita, & ſpecialitèr hypothecæ ſubiecta, alijs creditoribus anterioribus minoris præferendum eſſe, ſi minor concurſum faciat creditorum; vt rectiùs, quàm Acoſta, ſentit Gaito *de credito, dict. quæſt.* 17. *à num* 435.

28 Sed † bellum iam nobis indicit Vlpianus *in dict. l.* 1. *§. fin.* vbi apertè decidit, pignus non valere, licèt pactum eius in ipſa venditione minor adiiciat: quod iuris principij conuenire teſtantur Larrea, Vela, & Acoſta ſupra; diuerſis tamen moti rationibus: nam D. Larrea *num.* 71. ſequutus Cumanum, aſſerit ſpeciali ratione, hoc in pignore procedere; quia pactum pignoris, pars contractus non dicitur, cum ſolùm tendat ad ſecuritatem: quarè licèt pactum, quod dominium reſpicit, illudq; quodammodo diminuit, vel reſoluit, validum ſit; quia pars ipſius contractus eſt: diuerſum tamen in pignoris pacto obſeruari aſſerit, quia ex eo dominium non minuitur: quod cum in minorem tranſeat, nulla affectum diminntione rectè procedit ratio *dicti §. fin.*

29 Alitèr † ſentiunt Acoſta, & D. Ioſeph Vela ſuprà, qui dicunt, pactum pignoris rei emptæ à minore interpoſitum, nullo modo poſſe ſuſtineri: quia ſi ante venditionem interponatur, nullius momenti eſt; cùm res ſuas ipſi venditori obligari nequeat, *l. neque pignus, D. de reg. iur. l. ſi rem, D. de pignoribus*, ſi verò poſt venditionem apponatur, minùs ſubſiſtere poterit: quia cùm iam res in domininm minoris tranſierit, non potuit ſine decreto hypothecæ ſubijci, *l. ſi pupillorum, §.* 1. *D. de rebus eorũ*, Ant. Faber *dict. tit.* 12. *princ.* 8. *illat.* 55. ſequitur, licèt nemine ex his relato, Meſa *d. cap.* 25. *num.* 13.

Hæc difficultatis ſpecies eſt, & ratio difficultatis; quam vt diluant Interpretes, noſtræ ſententiæ aſſertores, variè interpretantur Vlpianum. Sed quia nobis magis dictæ rationes quàm Vlpiani verba opponuntur, breuiter quid Larrea, Vela, Acoſta, Meſa, & alij comminiſcuntur,
30 coofutare oportebit. Et † ea opinio, quam late ex Cumano probauit Larrea, quòd pactum pignoris pars contractus non ſit (ſalua tanti viri pace) inconcinaeſt: quia ſicut affirmat, quòd pactum de retrouendendo, pars contractus eſt, quia ſine eo aliàs quis venditurus non erat, *d. l. fundi partem, D. de contrahend. emption. l. cum te, C. de pactis inter empt. & vendit.* ita etiam pactum pignoris, pars contra-

ctus

Digitized by Google

ctus erit: tùm, quia ſine eo venditor non
contraheret: tùm etiam, quia tale pactum
ſit ex eadem cauſa, ex qua principalis con
tractus geritur: & non ſolùm de appen-
ditijs contractus eſt, ſed pars ſubſtantia-
31 lis eius: cùm † pretium, potiſſima con-
tractus venditionis pars, & ſubſtantia ſit,
*§ pretium, Inſtitut. de emption. & vendi-
tion. l.1. l.2. §. fine pretio, l. hæc venditio
7. §. 1. l. pacta conuenta 72. D. de contra-
hend. emption.* cum alijs cõgeſtis per Her-
moſillam *in l.1. gloſ.1. à numer.5. titul.5.
part.5.* ex quibus prædictam Cumani ra-
tionem improbat Pinel. *in dict. l.1. 3. part.
num.52.* verſ. *Infertur tamen ex ſuperio-
ribus*, Monter à Cueua *deciſ.1. numer.31.*
Nec in conſideratione eſt alia ratio, quam
ſubiungit doctiſſimus Larrea: nẽpè quod
pactum dominij diminutiuum valeat, ſi
incontinenti adijciatur, non verò pactum
pignoris: quia vt rectè ex Gutierrez no-
tat Gaito *ſupra num.462.* ex pacto dimi-
nutiuo, vel reſolutiuo dominij, magis
læditur minor, quàm ex pignoris pacto:
ergo ſi illud ſubſiſtit, à fortiori, & hoc
debet ſuſtineri; cùm minus damnoſum
ſit.

32 Conuincitur † etiam ſecunda ratio (qua
poſt alios mouentur Vela, Acoſta, & Me-
ſa: & improbatur à Gutierrez *de tutel. 2.
part. cap.5. numer. 36.*) ex eo, quòd qui
prædictam ſequuntur rationem, tempus
traditionis omiſerunt: nam licèt ante
venditionem non poſſit res hypothecæ
ſubiici, cùm tunc temporis venditoris ſit;
nec poſtquam tradita iam fuit: quia mi-
nor effectus iam dominus, non poteſt ſi-
ne decreto alienare: tamen medio illo
tempore, nempè in actu traditionis, ni-
hil eſt, quod impediat pignoris, vel hypo-
thecæ pactum; cùm in traditione rei ſuæ
poſſit quis ad libitum pacta quælibet, &
conditiones adiicere, quæ bonis mori-
bus non aduerſentur, *l. pacta, l. legem, C.
de pactis*, vbi notant Doctores.

33 Sed † licèt plauſibilis videatur hæc ra-
tio, & reſponſum Gutierrez, quod ſum-
mis laudibus extollit Gaito vbi proximè
num.446. tamen id non magis verum pu-
to, quàm ipſam ſententiam, de cuius im-
pugnatione agimus: quia apud me ſine
dubio eſt, minorem (de maiore enim 25
annis emente nunc non diſputo, de quo
videndi ſunt relati per Amatum *d. reſolut.
3. num.49. & 50.*) qui ſimpliciter rem
emit, non poſſe ex interuallo in traditio-
nis actu, in re empta pignus, hypotecam-
uè contrahere: vt pluribus exornans com
probat Monter. *deciſ.1. num.58.* nam cùm
ex contractu ſemel iam perfecto ius quæ-
ſitum habeat, pignoris obligatio ex poſt
facto ſine Prætoris decreto nullius roboris
erit: & quemadmodum actionem ad rem
emptam ſibi ex contractu quæſitam, alie-
nare, vel cedere non poſſet; vt latè dixi-
mus ſuperiori quæſtione; ita nec rem
ipſam: præcipuè, quia accidere poſſet,
minori tùnc temporis expediens longè,
& vtile eſſe, pretium ſoluere, quàm pro
eius ſecuritate rem emptam obligare: ad
cuius rei cognitionem neceſſaria eſſet au-
ctoritas Prætoris, & decretum.

34 Quapropter † veriùs, & facilius ſatiſ-
facies ſi dixeris; quòd licèt nec ante em-
ptionem, nec poſt eam celebratam pignus
rectè per minorem contrahatur; tamen
in ipſo emptionis contractu, in ipſaque
adquiſitione dominii, pignoris, & hypo-
thecæ nexus optimo iure conſiſtet; quia
cùm ab initio obligatio inſit; minor, qui
ex contractu ſe iuuare intendit, partem
ipſius, hoc eſt, pignoris pactum eiicere
non poterit, *dict. l. cum quæritur*, ibi: *Ado-
leſcenti, aut in totum, d. l. cauſam* 20. cum
alijs adductis ſupra.

35 Vlteriùs † ergo prædictum intellectum
Velæ, Acoſtæ, & Meſæ, quem magis com-
muniter receptum video, optima ni fallor
ratione conuinco: quia ſi verus eſſet, in-
de etiam eueniret, quòd etſi quis maior
25. annis emiſſet prædium ea lege, vt
quoad pretium ſolueret, eſſet pignori ob-
ligatum: pignus non conſiſteret: vel ſal-
tim eius virtute venditor in prædio illo,
alijs emptoris creditoribus anterioribus
potior non eſſet. Ratio eſt euidens, quia
ſi pactum pignoris venditionem præceſ-
ſit, ſuſtineri non poſſet: nam vt ipſi di-
cunt, res venditoris ipſimet non potuit
obligari; ſi verò poſt venditionem: nec
pignus quoad præiudicium creditorum
anteriorum valebit: quia poſtquàm do-
minium quæſitum eſt emptori, & in re
empta eius creditores ius habuerunt, non
potuit in eorum damnum obligari, neque
pactum aliquod adijci, ex quo eorum
iuribus præiudicium ſequeretur. Si er-
go in minore nullus caſus cõſiderari po-

teſt, quo ante adquiſitionem pignus ſubſiſtat, idem in maiori 25. annis debet obſeruari: nam quæ ratio militat in minore, vt poſt dominium quæſitum non poſſit obligari, eadem etiam euincit, vt nec maior obligari poſſit in præiudicium creditorum anteriorum. Si igitur ad pignoris obligationem, & prælationem venditoris aptum tempus conſideramus, id etiam reſpectu minoris agnoſcere debemus.

36 His † iam reiectis, & confutatis rationibus, deueniamus ad Vlpiani ſententiam *in dict. §. vlt.* qui inextricabilis eſt, nullumque congruum intellectum accipere videtur: nam relatus per Monter à Cueua *deciſ.* 1. *à num.* 46. apertè diuinatorius eſt, nec diluit difficultatem legis ſequentis: vltra quòd etſi contractus emptionis à traditione inciperet, ſi in ipſa conuentione, quandò cauſa traditionis exprimitur (ſine qua dominium non transfertur, *l. nunquàm nuda, D. de adquir. rer. domin. l. traditionibus, C. de pactis*) pactum pignoris eſſet initum, ſine dubio valeret.

37 Quapropter † omiſſis alijs interpretationibus, eam referam, quam Dominic. Gaito nouiſſimam, & à ſe præ omnibus excogitatam aſſerit, *à numer.* 485. quam vt percipias, neceſſariò præoculis ſunt habenda Vlpiani verba *in dict. §. fin.* & I. C. Pauli *in d. l. ſequenti*. Series §. *fin.* hæc eſt: *Si minor* 25. *annis emerit prædia, vt quoad pretium ſolueret, eſſent pignori obligata venditori, non puto pignus valere: nam vbi dominium quæſitum eſt minori, cœpit non poſſe obligari.* Subſequitur Paulus *in l. ſequenti*, his verbis; *Sed hic videtur illud mouere, quòd cum dominio pignus quæſitum ſit, & ab initio obligatio inhæſit: quod ſi à Fiſco emerit, nec dubitatio eſt, quin ius pignoris ſaluum ſit. Si igitur talis ſpecies in priuato venditore inciderit, imperiali beneficio opus eſt, vt ex reſcripto pignus confirmetur.* Senſus ergo Vlpiani, & Pauli, iuxta Gaitum eſt, Vlpianum *in dict. §. fin.* docere pignus non conſiſtere, quandò non incontinenti, ſed ex internallo de eo actum eſt. Paulum verò in initio *legis ſecundæ*, vſque ad verbum *in hæſit*, ſuperiorem regulam limitare, quandò pactum incontinenti adijcitur, & ab initio obligatio inhæſit; rurſus verò *in verſ. quod ſi à Fiſco* docere, Fiſcum ius pignoris ſaluum habere, licèt ex interuallo de pignore cautum ſit; & verſiculum *ſi talis ſpecies* aſſerit referendum *ad dict. §. fin.* vt ſenſus eius ſit, quòd etſi priuatus ex interuallo curans de pignore, eius ius non habeat; tamen ius pignoris imperiali beneficio confirmari poteſt.

38 Hæc † tamen doctiſſimi Gaiti interpretatio mihi diſplicet, & alienam puto à mente Pauli, & Vlpiani: nam iuxta omnium ferè ſcribentium ſententiam, Vlpianus in *dict. §. fin.* non expreſsè loquitur de pignore ex interuallo adiecto, vt oſtendit Pinel. *dict. num.* 52. verſ. *Nec teneri poteſt*, vbi reprobat Cumanum contrarium tenentem, D. Larrea *dict. deciſ.* 40. *num.* 69. prout ipſe Gaito *numer.* 468. reprobat Gutierrez, qui aſſerebat pignus *in dict. §. fin.* non ſubſiſtere, quia eius pactum poſt dominium iam translatum, interpoſitum fuit. Pauli etiam alia longè mens eſt, nam in initio legis ſeq. non limitat Vlpianum (vt eius verba apertè demonſtrant;) ſed tantùm rationem dubitandi proponit: quaſi videatur, ſuperiori caſu (quem tractabat Vlpianus) ab initio inhæſiſſe obligationem. Etſi qui ſunt, qui putent aliud ſtatui *in l.* 2. quàm *in §. fin.* communiter reprobantur, iuxta Velam *ſup. num.* 46. Sed quod longius à veritate meo videri diſtat, eſt dicere, poſteriora verba *dict. leg.* 2. referenda eſſe ad caſum, de quo *in §. vltim.* nam ſi pignus in eo non conſiſtit, poſtquam iam minori dominium quæſitum fuit: quid mouere poterit Principem, vt ſuo imperiali reſcripto, quòd nullum eſt confirmet, fortè in creditorum damnum, quibus per contractum à minore geſtum ius fuerat quæſitum?

39 Ex quibus † reprobandus eſt etiam alter intellectus Anton. Fabri *lib.* 8. *coniect. cap* 12. aſſerentis, Paulum *in dict. l.* 2. expreſsè reſoluere, pignoris pactum validũ eſſe, contra id, quod placuerat Vlpiano: & verſiculum illum. *Si igitur talis ſpecies*, Triboniani eſſe, & delendum, vt ſuſpectum; cùm reſcripto Principis opus non ſit ad confirmandum pignus, quod in ipſa venditione ſpecialiter eſt exceptũ. Hæc enim interpretatio literam textus deſtruit: & vt diximus, certum eſt, Pau-

lum

lum non corrigere Vlpianum; prout teſtatur ipſe Ant. Faber *in Iuriſp. Papin. tit. 12. princ* 8 *illat.* 55. vbi prædictum verſ. *Si igitur talis ſpecies* alio modo interpretatur, quem non ineptè additum, ſed appoſitè Paulum in eo reſpondiſſe probat.

40 Quanta † ſit horum iurium difficultas, ex prædictis ſatis iam apparet; cum nemo ex tot ſapientiſſimis viris, quos retulimus, aptam potuerit reddere interpretationem Paulo, & Vlpiano. Quarè merito hæc iura difficillima dicunt ſcribentes: alij duriſſimam: alij iniquam appellantes deciſionem Vlpiani, & in eam mendum aliquod irrepſiſſe. Et ad deciſionem cauſarum allegari non poſſe aduertit Larrea *dict. num.* 69. *& deciſ.* 20. *numer.* 5. Acoſta *dict. ampl.* 4. *num* 5. ex antiquis Pinel. *dict. num.* 52. vbi aſſerit ſe ingenuè fateri, ſi contra Iuriſ Conſultum loqui liceret, contrarium in ſpecie illius §. æquius, & verius videri: id ipſum ſcripſit Matienzus *in l. 2. tit. 3. lib. 5. Recopil. gloſ. 1. num.* 17. vbi rigoroſam appellat deciſionem, & contra eam ſe iudicaturum.

41 Ego verò † ni neceſſarium iam eſſet, in hoc articulo quid ſentiam proferre, iudicium meum interponere, libentèr omitterem: magis enim iu eo diſcere vellem, quàm docere: dùm tamen alius meliora excogitat, ita hæc difficilia iura intelligi poſſe exiſtimo, vt in eis tam apud Vlpianum, quàm Paulum conſtans, & certum ſit, pactum pignoris per minorem in ipſa emptione, & incontinenti appoſitum, validum eſſe; ſecùs verò, ſi ex interuallo adijciatur; ſeù poſt quàm rei venditæ dominium in minorem tranſiuit: quòd apertè inſinnant verba Vlpiani, ibi; *Nam vbi dominium quæſitum eſt minori cœpit n n poſſe obligari*, quaſi ſentiat, pignoris obligationem ſuſtineri, ſi in ipſo adquiſitionis actu, de pignore actum ſit: idem etiam colligimus ex Paulo ibi: *Quòd cum dominio pignus quæſitum ſit, & ab initio obligatio inhæſit.* Quibus verbis nos docet, validam eſſe obligationem, ſi in initio emptionis de pignore actum fuit. Nec aliud Vlpianum, & Paulum conſultiſſimos viros docuiſſe credendum eſt, cū hæc iuris principiis apprimè conueniant, vt latè in huius quæſtionis reſolutione oſtendimus.

42 Difficultas † ergo, quæ meo iudicio anxium reddebat Vlpianum, & Paulum, erat: an pignoris pactum in caſu, de quo agebatur, incontinenti adiectum dici poſſet: acciderat enim (vt non vana cogitatione exiſtimo) minorem ſimplicitèr, & abſque vllo pignoris pacto emiſſe prædia poſteàque cùm pretium præmanibus non haberet, venditorem in ipſa prædiorum traditione, ſibi cauiſſe, vt quoad minor pretium ſolueret, eſſent pignori obligata; dubitatur apud Vlpianum de pignoris validitate, & reſpondet putare pignus non valere, quia poſt dominium quæſitum cœpit non poſſe obligari.

43 Sed licèt † hoc Vlpiani reſponſum iuri conſonum ſit: quia vt reſoluimus, pactum pignoris, vt effectum habeat, in ipſo contractu, non verò poſtquàm iam perfectus eſt, debet apponi; præcipuè in minore, cui longe vtile eſſe poſſet, pretium ſtatim ſoluere, quàm ad eius ſecuritatem rem pignori ſubijcere *l ſi pupillorum*, §. *etſi Prat r*, *D. de rebus eorum*, iuncta eius §. decidendi ratione: quam ſingulariter, & ad rem noſtram aptiſſime expendit D. Molin. *de pignor. lib.* 4. *cap.* 5 *num.* 23. Tamen Paulus *in l.* 2. ſequenti, ſtatim dubitationem monet, huic intellectui ſatis aptam: aſſerit enim (tacitæque ſimul obiectioni, quæ ſibi fieri poſſet, ſatisfacit) quòd licèt incontinenti pignus non fuiſſet adiectum, tamen ſimul cum dominio pignus quæſitum fuiſſet, & quaſi ab initio obligatio inhæſit: videbatur pignus ſubſiſtere debere. Quæ verba apertiſſimè demonſtrant, in ſuperiori caſu pignoris pactum, non incontinenti; ſed traditionis tempore fuiſſe interpoſitum: vndè rectè Paulus aſſerit, videri ab initio inhæſiſſe obligationem: quaſi diceret, quòd etſi paſtum non initio venditionis, arg. *text. in l. cum dos* 7. *D de pactis conuent.* ibi: *Quanquàm initio dotis dandæ*, ſed tempore traditionis ſit adiectum, tamen videtur ab initio pactum illud inhæſiſſe. Idemque ſuadent verba illa ibi: *Cum dominio pignus quæſitum fuiſſet:* quorum ſenſus eſt, iniquum videri, cùm per pactum illud pignons (ex quo ficta traditio inducitur, vt ex hoc §. *fin* comprobat D. Pichard. *in* §. *vtique tamen*, *numer.* 6. *Inſtit. de empt. & vendit.*) dominium acquiſient pupillus, pignoris nexum negare; approbando pactum quoad acqui-

ſitionem, & fictam traditionem; & improbandò quoad obligationem. Licèt igitur Paulus dubius extiterit de Vlpiano, non tamen ab eo diſcedere audet, imò eius probat ſententiam. aſſerit tamen in verſ. *Si igitur talis ſpecies*, ſuperiorem caſum ſi in priuato venditore acciderit (nam Fiſci fauore pignus ita contractum ſubſiſtit, *dict. l. 2.* ibi: *Quodſi à Fiſco emeris; nec dubitatio eſt, quòd ius pignoris ſaluum ſit.*) licèt pignoris obligatio mero iure non valeat, quaſi ex interuallo adiecta; pignus tamen Imperiali beneficio; & reſcripto confirmandum, iuxta *l. 2. C. quando decreto opus non ſit*, cùm tempore traditionis de eo cautum appareat, & minor circumſcriptus dici nequeat, qui pactum pignoris donec pretium ſolueret, appoſuit: quod frequens, iurique communi conſonum eſt *l. Iulianus*, *§. offerri*, *D. de action. empti*, notat Anton. Faber *d. illat. 55.*

Hunc intellectum veriſſimum eſſe iudicio, ſi fortè tamen lectori diſpliceat, illud moneo, ne amplectatur alium, qui pignoris pactum incontinenti per minorem adiectum non valere ſuadeat: nam id nec Vlpianus aſſerit, nec Paulus: & potius mendoſam dicerem, horum iurium literam, quàm ab hac, quam defendimus, veriſſima ſententia in conſulendo, vel iudicando recederem. Poſt hæc diù ſcripta, reperi iterùm de horum iurium interpretatione priorem ſuum intellectum, contra Barboſam defendere Gaitium *de credito in appendice part. 4. & vlt. à num. 293. ad 376.*

S V M M A R I V M.

1 *Debitor nihil poteſt moliri in fraudem creditorum.*

2 *Debitor in fraudem creditorum alienare non poteſt.*

3 *Debitor legatum, vel hereditatem iam agnitam non poteſt renunciare in creditorum damnum.*

4 *Debitori cedere non licet nomen debitoris ſui in creditorum præiudicium.*

5 *Debitor licèt non poſſit alienare, quæſita; in quærendis benè poteſt præiudicare creditoribus, repudiando legatum, vel hereditatem ſibi delatam.*

6 *Creditoribus ius ſuccurrit, vt reuocent ea, quæ debitores ex ſuo patrimonio diminuunt; non verò ea, quæ debitor omiſit acquirere.*

7 *Ius adeundæ hereditatis in bonis debitoris non eſt.*

8 *Ius adeundi hereditatem in donatione omnium bonorum non comprehenditur.*

9 *Ius adeundi hereditatem cedi non poteſt.*

10 *In confiſcatione bonorum non comprehenditur ius adeundi hereditatem.*

11 *Confiſcatis bonis, quæ bona comprehendantur? remiſſiuè.*

12 *Ius adeundi, ad creditores non trãſit, quia ius non eſt, ſed mera facultas.*

13 *Ius adeundi non comprehenditur in tacita bonorum hypotheca.*

14 *Debitor poteſt repudiare legatum, fideicommiſſum, vel hereditatem.*

15 *Renunciatio iuris nondum quæſiti valet, etiam in præiudicium creditorum, qui bona debitoris obligata habent: alij tenent contrarium.*

16 *Renunciatio valida eſt, etiam in præiudicium Fiſci: alij contrà, tàm in Fiſco, quàm in dote tenent.*

17 Legis in fraudem 45. D. de iure fiſci cum l. cum quidam, D. eodem, *conciliatio remiſſiuè.*

18 *Renunciare poteſt quis meliorationem, vel Maioratum delatum in ſequentem in gradu, in præiudicium creditorum.*

Intelligitur deciſio Senatus Granatenſis.

19 *Fideicommiſſum, an poſſit quis præmaturè, & ante tempus reſtituere in præiudicium creditorum, vxoris, vel filiorum?*

20 *Filius non ſolum hereditatem patris, ſed & legitimam rectè repudiare poteſt in creditorum damnum: alij contra tenent,* num. 21.

21 *Idem in ſupplemento legitimæ procedit, etiam in creditoris hypothecarij præiudicium.*

22 *Coniux poteſt renunciare lucris, conſtante matrimonio quæſitis, in necem creditorum.*

23 *Renunciatio lucrorum valet, ſi quæſita nondum ſint: quæſita namque renunciari non poſſunt in præiudicium creditorum, aut legitimae debitae aſcendentibus, vel deſcendentibus.*

24 *Coniux, an conſtante matrimonio poſſit renunciare lucris, in alterius coniugis fauorem.*

25 *Maritus poteſt renunciare lecto quotidiano,*

no, licèt creditores habeat.

26 *Falcidiam an poſſit remittere hæres in fraudem creditorum?*

27 *Pater, an poſſit remittere, vel renunciare vſumfructum legalem, quem habet in praeiudicium aliorum, vel creditorum? affirmatiuè reſoluitur, ſi quaeſitus nondùm ſit.*

28 *Vſusfructus, quem pater filio remiſit, an debeat in eius legitimam imputari? remiſſiuè.*

29 *Pater, qui alios filios habet, poteſt concedere filio facultatem liberè teſtandi, licèt ex eo deſinat adquirere legitimam ſibi in bonis filii competentem.*

30 *Mater poteſt approbare teſtamentum filij, licèt ex approbatione alijs filijs dãnum inferatur.*

31 *Dos ſi ex pacto praecedenti reſtituenda eſt patri, ſoluto matrimonio, non poterit in praeiudicium creditorum conſentire donationi cauſa mortis, quam filia de dote fecit.*

32 *Licentia ad teſtandum, quam pater filio concedit, an iurata eſſe debeat?*

33 *Reſoluitur debitorem, qui omiſit acquirere, neutiquàm fraudare creditores.*

34 *Refertur, & reijcitur* opinio Carleualij.

35 *Debitor in foro interiori, an poſſit renunciare ius nõdùm quaſitum, ſi ex eo fraudentur creditores.*

36 *Proponitur, an debitor ius ſibi delatum in alium transferre poſſit in necem creditorum.*

37 *Caſus duplex pro vera reſolutione conſideratur.*

38 *Debitor non poteſt hæreditatem, vel ius ſibi delatum in alium transferre, qui ſine ceſſione ſuccedere non poſſet.*

Qui cedit hæreditatem, vel de ea diſponit, eam priùs adiiſſe intelligitur ibid. & num. 40.

39 *Mulier nupta, licèt diſponat de hæreditate; non ex eo inducitur aditio, cùm ſine licentia viri hæreditatem adire non poſſit.*

40 *Cùm ex ceſſione hæreditatis in extraneum eius aditio inducatur: conſequens eſt, nullatenus ceſſionem conſiſtere in damnum creditorum.*

41 *Ex ceſſione hæreditatis facta extraneo, inducitur aditio; licèt hæres in actu ceſſionis obteſtaretur, ſe nõ animo adeundi cedere.*

42 Soccini, & Fachinei *opiniones referuntur.*

43 *Expenditur* Vlpian. in fragment. 19. *verſ.* Si antequàm adeatur.

44 *Interpretatur* Vlpianus, *& quæ fragmentorum eius ſit auctoritas.*

45 *Ceſſio hæreditatis, ſi fiat in ſubſtitutum, vel cohæredem valebit, etiam in praeiudicium creditorum.*

Ceſſio, quæ fit in cohæredem, vel ſubſtitutum, ſolùm importat nudam, & ſimplicem priuationem; vt locus fiat ei, ad quem hæreditas pertinet. Et quid ſi ceſſio accepto pretio fiat?

46 *Aditio hæreditatis inducitur ex ceſſione eius in cohæredem, ſubſtitutum, vel legitimum hæredem ab inteſtato, ſi prius adita eſſet hæreditas, deinde ceſſa, faciẽda duos actus.*

47 *Ceſſio hæreditatis ſi fiat in vnum ex pluribus cohæredibus, non valebit quaſi in fraudem creditorum: quia ex tali ceſſione, acquiſita cenſetur hæreditas.*

QVÆSTIO III.

Debitor, an in creditorum præiudicium cedere poſſit, vel renunciare legatum, vel hæreditatem ſibi delatam, aliud vè ius? Et an ex ipſa ceſſione, hæreditatis inducatur aditio? Vtilis, nec iniucunda diſceptatio.

HVIVS quæſtionis inſpectio duplex eſt. Vna an debitor poſſit in præiudicium creditorum ſimpliciter cedere, vel renunciare ius ſibi delatum per modum repudiationis? Altera, an poſſit cedere ius, vel hæreditatem ſibi delatam, ius ſuum in alium tranſferendo? Vtraque inſpectio non parùm vtilis, & frequens eſt, & non modicæ diſſenſionis apud Interpretes.

Circa primam partem, extra dubium
1 eſt, debitorem † nihil facere poſſe in præiudicium creditorum, *l. debitorem, C. de pignoribus*, ibi: *Debitorem, nec vendentem, nec donantem, nec legantem, nec fideicommiſſum relinquentem, poſſe deteriorem facere conditionem creditoris certum eſt, l. debitorem, C. de pactis, l. filius familiàs, §. Diui* el ſegundo, ibi: *Nec fiſco, nec creditoribus fraudi eſſe, D. de leg. 1* Acoſta

de priuileg. credit. in præfat. reg. 1. *numer.* 19. *&* 94. *& reg.* 3. *ampl.* 4. *num.* 8. *&* 37.
D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſsert.* 38. *num.* 7.
2 Quare † in fraudem creditoris debitori a-
lienare non licet, *l.* 1. *& per tot. D. quæ in
fraud. credit. l.* 1. *& per tot. C. de reu. & and.
bis, quæ in fraudem, §. ſi quis in fraudem,
Inſtit. de actionibus, l.* 1. *&* 8. *tit.* 15. *part.*
5. latè explicat Alexand. Trentacinq.
lib. 2. *var. tit. de exceptionibus, reſol.* 4.
per totam, Acoſta *ſup. reg.* 5. *in præfat. à
num.* 4. Oſuald. *lib.* 23. *com. capit.* 18. Schi-
3 fordeg. *lib.* 1. *tract.* 8. Similitèr † legatum,
vel hæreditatem iam agnitam debitor re-
nunciare non poteſt, Gratianus *deciſ.* 17.
num. 14. Capitius Latro *deciſ.* 8. *per totam*,
Fontanella *de pact. nup. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.*
4 5. *num.* 77. Nec † cedere ei licet nomen
debitoris ſui, in creditoris anterioris dã-
num, D. Caſtillo *lib.* 5. *cont. cap.* 77. verſ.
Quintus caſus, Ant. Amat. *tom.* 1. *var.
reſol.* 51. *numer.* 9. Noguerol. *allegat.* 35.
numer. 8. de quo infra ſuo loco age-
mus.

5 Hæc † tamen in iure iam quæſito pro-
cedunt, nam in quærendis poteſt debitor
præiudicare creditoribus, & hæreditatem,
legatum, vel aliud ius ſibi delatum repu-
diare; neque ex eo, quòd non acquirat,
alienare dicitur, nec fraudare creditores:
vt in indiuiduo probant, *l. quod* 6. *in prin-
cip. & §. proinde, §. ſed & illud, l. patrem*
19. *l. debitorem* 20. cum alijs, *D. quæ in
fraudem creditorum, l. alienationis* 28. *D.
de verbor. ſignif. l. non fraudantur* 184.
D. de reg. iuris, l. 1. *§. vtrùm, D. ſi quid
in fraudem patroni, l.* 1. *§. confertur. D. de
collat. bonorum, l. nemo* 68. *§. vltim. D.
pro ſocio, l. cum quidam* 26. *D. de iure
Fiſci, l. ſi ſponſus* 5. *§. ſi maritus, l. quod
etſi vir, §. quod legaturus, D. de donat. in-
ter, l. profectitia, §. ſed etſi legatum, D.
de iure dotium, l. ſi poſtulante* 67. *D. ad
Trebell. l. Proculus, vbi gloſ. in verſ. fa-
ciat, D. de damno infecto, l. fin. §. licentia,
C. de iure deliber.* alia iura expendit Gra-
tian. *dict. deciſion.* 17. *numer.* 4. Spipion.
Theodor. Bargalius, & D. Narbona infrà
referendi.

6 Ratio † eſt, quia Prætor creditoribus
tantùm ſuccurrit ad reuocanda ea, quæ
in eorum fraudem alienauerunt debito-
res, diminuendo patrimonium: donando
ſcilicet, vel renunciando ius eis iam quæ-
ſitum, & quod in eorum bonis iam erat;
non verò ad ea, quæ debitor adquirere
noluit: quia ex eo, quòd deſierit debitor
adquirere legatum, vel hæreditatem;
alienare non dicitur, vt eleganter probat
d. l. quòd 6. ibi: *Pertinet enim edictum
ad diminuentes patrimonium ſuum, non
ad eos, qui id agunt, ne locupletentur, dict.
l. non fraudantur*, ibi: *Non fraudantur
creditores, cùm quid non acquiritur à de-
bitore, ſed cùm quid de bonis diminuitur*,
exornat pluribus D. Caſtillo 5. *tom. cont.
cap.* 112. *à numer.* 20. Scipion. Theodor.
alleg. 15. *à num.* 17. Celſus Bargalius *de
dolo lib.* 6. *reg.* 22. *à num.* 1. elegantèr An-
næus Robertus, & Scobar à Corro ſtatim
referendi.

7 Nec † enim ius illud adeundi, quod ha-
bet debitor, in bonis eius eſt, *l. vitia re-
rum, D. ad leg. Falcid.* ex innumeris pro-
bat Caſtillo vbi proximè *à numer.* 22. *ad*
35. *& numer.* 48. Amendola ad Franch.
8 *deciſ.* 101. *à num* 1. *& num.* 25. qui † aſſe-
rit in donatione omnium bonorum non
9 comprehendi. Et † ita ius adeundi cedi
non poteſt, vltra Amendolam, & Caſtil-
lum Monter à Cueua *deciſ.* 35. *num.* 1. *&*
2. *& leg. ſi mulier, §. ex aſſe, D. de iure
dotium*, Bald. *in l.* 1. *C. de iure Fiſci, libr.*
10 10. Nec † in confiſcatione bonorum
comprehenditur, latè Marius Muta *deciſ.*
49. *à numer.* 17. 23. *&* 42. videndus Gra-
tian. *cap.* 271. Intrigliolus *conſ.* 22. *numer.*
12. Carocius *de excuſſione part.* 1. *quæſt.*
9. *decimæ quæſtionis principalis*, Ant. de
Vallis *tract. var. lib.* 4. *quæſt.* 8. *à numer.*
46. multis relatis Marius Cutell. *de donat.
contemp. matrimon.* 1. *tom. tract.* 1. *diſc.* 2.
part. 2. *à num.* 26. Ricciull. *de iure perſo-
11 narum, lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 48. vbi † per
totum diſputat, quæ iura veniant in con-
fiſcatione bonorum: nullo ex his relato
multum poſthæc ſcripta viſus Arias de
Meſa *lib.* 3. *var. cap.* 42. *numer.* 17. *& per
12 tot.* Et † ius adeundi ad creditores non
tranſire, quia non eſt ius, ſed mera facul-
tas, dixit Iacob Cancer. *lib.* 3. *cap.* 21. *à
num.* 160. Capitius Latro *deciſ.* 8. *per tot.*
& numer. 12. Ita intelliges textum *in l. ſi
mater* 3. *C. de inſtitut. & ſubſtitut.* ibi; *Ius
adeundi hæreditatem cum ſua cauſa quæ-
ſiſtis*, id eſt, adeundæ hæreditatis faculta-
13 tem. Similitèr † ius adeundi in tacita
bonorum hypotheca non comprehendi,
do.

Digitized by Google

docet Bald. in dict. l. 1. C. de iure Fiſci, nu-
mer 9. ex Cancerio, & alijs Marius Cu-
tell. ſup num. 27.
14 Ex his † deſcendit, debitorem, lega-
tum, hæreditatem, fideicommiſſum, aliud
ue ius ſibi delatum rectè repudiare poſſe,
dict. l. 1. §. vtrùm, D. ſi quid in fraud. pa-
tron. ibi: Si hæreditatem libertus non a-
dierit fraudandi patroni cauſa, vel lega-
tum repulerit, Fauianam ceſſare, Franch.
& Addit. dict. deciſ. 101. per totam, P. San-
chez de matrim. lib. 6. diſp. 14. à num. 8. &
in ſumma lib. 2. cap. 14. à num 50. Gratia-
nus deciſ. 17. num. 6. Fontanell. dict. gloſ.
9. part. 5. num. 75. Caſtillo ſup. à num. 35.
Miercs de maiorat. part. 4. quæſt. 23. à nu-
mer. 117. Paul. Galleratus de renunciat. 1.
tom lib. 1. cap 2. à num. 51. & tom. 2. cent.
1. renunc. 17. à num. 40. ex alijs Larrea 2.
tom. deciſ. 55. num. 3. Schifordeg. dict. lib.
1. tract. 9. per totum, Cyriacus lib. 1. cont.
47. à num. 1. & 10. vbi quòd licèt debi-
tor in præiudicium creditorum poſſit re
pudiare legatum: id tamen hæredi debi-
toris non licebit.
15 Et † non ſolùm iuris delati nondùm
quæſiti renunciatio valet in præiudicium
creditorum perſonalium, ſed etiam in
damnum eorum, qui hypothecarij dicun-
tur: vt contra alios veriſſimè reſoluunt
Tello Fernandez in l. 4. Tauri, num. 55.
Gratianus dict. deciſ. 17. Franch. dict. de-
ciſ. 101. Sanchez vbi proximè numer. 8.
Fontanella num. 76. Caſtillo num. 7. 31. &
47. Cancerius lib. 1. var. cap. 3. num. 69.
videndus Acoſta de priuileg. credit. in
præfat. ad reg. 1. à num. 94. quod ampliat
16 Caſtillo num 43. etſi † Fiſcus creditor eſ-
ſet: quod veriſſimum puto: licèt contrà
exiſtiment in Fiſco, & dote Cancerius
ſup. num. 71. & 72. quem reprobat Giur-
ba ad conſuet. Meſan. 1. part. cap. 5. gloſa
8. num 9. Gratianus numer. 20. Larrea
17 dict. deciſ. 55. num. 12. apud † quos latè
de interpretatione, & concordia tex. in
l. in fraudem 45. D. de iure Fiſci cum l. cum
quidam, D. eodem tit. D Narbona annal.
iuris anno 7. quæſt. 34. à num. 13. Carle-
uall. & Arias de Meſa infrà referendi, re-
miſſiuè Scobar à Corro de purit. ſang. 1.
part. quæſt. 7. num. 20.
18 Quod † etiam in renunciatione Ma-
ioratus, & meliorationis facta in ſequen-
tem in gradu, defendit latiſſimè Caſtillo
dict. cap. 112. per tot Pereira deciſ. 55. nu-
mer 5 Marius Cutell. dict. tract 2. diſc. 2.
part 9. num. 10. Et quàmuis contrarium
deciſum referat D. Larrea dict. deciſ. 55.
vt ex eius deciſionis facto colligitur; ea
ratione motus fuit Senatus, quòd ſucceſ-
ſor iam agnouerat Maioratum, & ſuo no-
mine tres bonorum locationes factæ fue-
rant; ex quibus eius agnitio probatur §.
pro hærede, Inſtit. de hæred. qualit & diſ-
ferent. ibi: Vel prædia colendo, locando-
ue, l. pro hærede, D. de acquirend hæred.
19 An † verò præmaturè fideicommiſſum
poſſit reſtitui in creditorum, vxoris, vel
filiorum damnum? videndus Flores ad
Gammam deciſ. 92. Caſtillo à num. 42 &
lib. 3. cap. 12. num. 115. Anton. Bellonus
conſ. 33. per totum, Padilla in l. poſt mor-
tem, C de fideicommiſſ. num. 22. Larrea
num. 26. latiſſimè agens Fontanella de
pactis nupt. dict. gloſ. 9. part. 5. à num. 78.
ad 129. qui reſoluit negatiuè contra com-
munem; & variè interpretatur dict. l.
quod autem 6 D. quæ in fraudem credito-
rum, videndus Carualho de vna, & alter.
quart. 4. part. cap. 1. à num. 165. vbi latè
de interpretatione text. in l. patrem 19.
D. quæ in fraudem creditorum.
Ex ſuperioribus etiam fluit, filium
20 † non ſolùm patris hæreditatem, ſed &
legitimam rectè repudiare poſſe: neque
ex eo creditores ſuos fraudaſſe dicetur,
P. Sanchez ſup. num. 8. verſic. Tandem,
Cancerius dict cap. 3. à num. 69. articulo
ad patres diſcuſſo Marius Cutell. dict. 2.
part. à numer. 30. & dict. diſc. 2. part 9. à
num. 5. videndus omninò Coſta in tract.
re integra diſtinct. 62. per totam, qui lo-
quitur etiam de repudiatione Falcidiæ, &
21 Trebellianicæ. In † ſupplemento legi-
timæ idem agnoſcit Caſtillo num. 16. Et
in hæreditate, & legitima Riccius ad Frã-
ch. dict. deciſ. 101. verſ. Hinc limita innu-
meris relatis vtrumque probat, etiam in
creditoris hypothecarij præiudicium
Marius Giurba in conſuet. Meſan. part. 1.
cap. 5. gloſ. 7. à num. 9. & gloſ. 8. à num. 5.
vbi veriorem dicit contra Menoch. conſ.
77. cuius non meminit Fontanella ſupr.
num. 122. licèt ſentiat legitimam in dam-
num creditorum renunciari non poſſe:
quibus ſe ſubſcribit Merlinus de legitima
titul. 2. quæſtion: 29. per tot. omnino vi-
dendus, ita deciſſum referens Annæus
Ro-

Robertus *libr. 3. rer. iudicat. capitul. 12. per tot.*

22 Quibus † proximum eſt, quòd poteſt
alter ex coniugibus, renunciare lucro-
rum medietati ſibi competenti, in bonis
conſtante matrimooio ſuper lucratis, in
creditorum præiudicium, Mieres 4. *part.
quæſt.* 23. *num.* 125. *&* 152. Gutierr. *lib.* 2.
pract. quæſtion. 127. Nouar. *in addit. ad*
Franch. *dict. deciſ.* 101. Ioan. Garcia *de
coniugali quæſtu*, *numer.* 148. Scobar à
23 Corro *ſup. à num.* 22. Quod † tamen in-
telligas, velim in lucris quærendis: nam
quæſita io fraudem creditorum, vel legi-
timæ aſcendentium, vel deſcendentium
renunciari non poſſunt, vt concludit P.
Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 5. *num.* 10.
innumeros referens ita diſtinguit Giur-
ba *in conſ. Meſan. cap.* 1. *gloſ.* 8. *a num.* 8.
& 13. *& capitul.* 10. *gloſ.* 8. *num.* 1. *&* 5.
24 Et de quæſtione, an † conſtante matri-
mooio poſſit cooiux reounciare lucris in
alterius fauorem? vltra relatos Vander.
ſing. 80. Giurba *deciſ.* 111. *num.* 12 re-
miſſiuè Cancerius 3. *part. cap.* 15. *nu-
mer.* 225. Seſſe *tom.* 4. *deciſ.* 404. *a numer.*
35. Fontanell. *clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *p.* 12. *numer.*
51. Hermoſilla *in l.* 55. *gloſ.* 2. *à numer.* 34.
tit. 5. *p.* 5. D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſert.* 47.
25 *num.* 22. Et † quòd poſſit maritus io præ-
iudicium creditorum lecto renunciare,
26 Giurba *cap.* 13. *gloſ.* 8. *num.* 11. Ao † ve-
rò Falcidiam in damnum creditorum de-
bitor remittere poſſit? Caſtillo *dict. cap.*
112. *num.* 42. & de Trebellianica, Padil-
la *ſup. num.* 42.

27 Similitèr † & pater vſumfructum bo-
norum aduentitiorum in præiudicium
creditorum, & aliorum filiorum, remit-
tere poteſt, & cedere filio; dummodo
quæſitus, & acceptatus oon ſit, vt firmat
Petr. Surdus *conſ.* 116. *a numer.* 14. *&* 78.
Robertus *dict. lib.* 3. *capit.* 12. Footanell.
dict. gloſ. 9. *part.* 5. *à numer.* 70. Nouarius
ſup. Coſta *rem.* 4. *numer.* 7. videndus latè
agens Cyriacus *contr. forenſ. libr.* 2. *cont.*
319. *à num.* 1. *ad* 41. Arias de Meſa *lib.* 3.
var. cap. 37. *numer.* 14. *&* 15. Giurba *ca-
pit.* 7. *gloſ.* 11. *num.* 6. *& dict. capit.* 1. *num.*
15. Virgilius *de legitim. perſona cap.* 4. *nu-
mer.* 77. Latro *deciſ.* 8 *num.* 17. Carualho
28 *d.* 4. *p. capit.* 1. *à numer.* 156. vbi latè, an †
vſusfructus remiſſus filio, debeat ei in le-
gitimam imputari? Cutell. *dict. diſc.* 2.
part. 9. *per tot.* omnino videndus.

29 His † concinit quod tradit Azeuel. *in
l. tit.* 8. *lib.* 5. *Recop. num.* 76. poſſe paren-
tem filio ſuo concedere facultatem ad te-
ſtandum, vt liberè de bonis ſuis diſponat:
licèt ex ea licentia alijs filijs præiudicium
inferatur ex eo, quod pater deſioat acqui-
rere: cùm ſuo facto priuetur legitima ſi-
bi io bonis filij competenti. Quam ſen-
tentiam alijs relatis ſequitur P. Sanchez
dict. diſp. 4. *num.* 19. Gomec. Baio *libr.* 2.
var. quæſt. 127. *per tot.* quibus accedere
videtur Hermoſilla *in l.* 11. *gloſ.* 8. *num.* 6.
30 *tit.* 4. *p.* 5. Et † quòd mater poſſit appro-
bare teſtamentum filii, in præiudicium
aliorum filiorum, ex Baldo tenet Mieres
4. *p. dict. quæſt.* 23. *numer.* 151. mirè facit
Capitius Latro *deciſ.* 34. vbi refert deci-
31 ſum, quòd † vbi dos ex pacto præceden-
ti reſtituenda eſt patri, noo poteſt in
præiudicium creditorum conſentire do-
nationi cauſa mortis factæ per filiam: quia
dos ex illo pacto affecta remanſit credito-
ribus: quaſi aliud eſſet, ſi ius ad dotem
virtute pacti parenti quæſitum oon fuiſ-
ſet, In cuius rei comprobationem ele-
gans eſt, & nunquam obliuioni tradenda
aſſertio Marij Cutelli *dict. part.* 9. *&* 10.
qui docet, ea quæ abſque noſtro facto
nobis acquiruntur, quæque noſtram de-
clarationem requiruot, poſſe io præiudi-
cium creditorum repudiari, & ooo acqui-
ri: ea verò, quæ ex facto ooſtro, & pro-
pria coouentione nobis debentur, io cre-
ditorum præiudicium remitti, & refutari
32 oon poſſe. Huiuſmodi † autem licentia
ad teſtandum, vt valeat, iurata eſſe debet,
iuxta Sanchez, & Baium ſup. licèt alij,
quos referuot, contra teneant: quibus ad-
dendi Couarr. *in cap. quamuis pactum* 3.
part. §. 4. *num.* 100. Sed primam opinio-
nem veràm exiſtimo, niſi licentia in ip-
ſo actu teſtaodi coocederetur: quam ſe-
quuntur etiam Addentes ad Molin. *de
primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 49.

33 Quæ † omnia expreſsè comprobant,
bebitorem, qui ommittit acquirere, neu-
tiquam alienare: & per cooſequens eius
creditores remiſſiooem iuris delati, non
tamen agniti, reuocare oon poſſe; cùm
fraudati oon cenſeaotur. Et licèt in con-
trarium aliqua iura expendi ſoleant, quæ
congerit D. Larrea *dict. deciſ.* 55 *per totam*,
facit vltrà elegans *text. in l. ſi quis* 4. *D. ſi*

quis

quis omiſſa cauſa teſtam. tamen omnibus rectè, & latè ſatisfaciunt omninò videndi D. Caſtillo *ſup. a num.* 45. Arias de Meſa
34 *lib.* 2. *var. capit.* 41. *per tot.* Alitèr † hæc iura contraria, contrariaſque ſententias conciliare nititur Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 25. aſſerens diſtinguendum inter creditores ex cauſa oneroſa; & creditores ex cauſa lucratiua: ita, vt in illorum præiudicium renunciatio, ſiue repudiatio non valeat: in horum tamen damnum ſuſtineatur. Sed prædictam diſtinctionem Neapolitanus Senatus non probauit, nec ego probo.

35 Hæc † tamen, quæ de repudiatione iuris non quæſiti diximus in foro exteriori procedunt: nam in interiori, & conſcientiæ, ſi debitor ſoluendo non ſit, in fraudem creditoris repudiare non poterit: quòd ſi efficiat, lethali culpa irretietur, vt articulo diſcuſſo veriſſimè concludit P. Sanchez *dict. diſp.* 4. *numer.* 9. Riccius & Nouarius ſup. Fontanell. *dict. gloſ.* 9. *numer.* 70. ex P. Molinas Gratiano, & alijs Latro *deciſ.* 8. *num.* 13. Cutell. *dict.* 2. *part. num.* 29. *in fine*, vbi aduertunt, Aduocatos conſulentes debitoribus, vt iura delata repudient, mortalitèr peccare: ſequitur nouitèr Scobar à Corro *de purit. ſang.* 1. *part. quæſt* 7. *num* 25. *& de vtroque foro in prætermiſſis ad art.* 5. *num.* 31. nouiſſimè Trancredus *de matrim. lib.* 6. *quæſtion.* 4. Quam ſententiam admittere videtur Meſa *ſup. num. fin.* quando repudiatio fit in fraudem creditorum, qui ex cauſa oneroſa ius habent.

36 Diximus de renunciatione extinctiua, & repudiatione iuris: videamus nùnc de renunciatione translatiua, quæ verè ceſſio eſt: & an debitores in præiudicium creditorum iura ſibi delata in alios transferre valeant? quæ eſt quæſtionis noſtræ inſpectio, ſeù pars ſecunda: Simulque apparebit, quando ex ceſſione hæreditatis, vel alterius iuris, eius aditio, agnitioque inducatur; talitèr vt cedens poſt ceſſionem teneatur creditoribus hæreditarijs, & ab eis conueniri poſſit. In quo Articulo ſi originalitèr perlegas Auctores, reperies nimis obſcurè fuiſſe loquutos, vt videre erit ex infra referendis.

37 Ego † verò vt diſtinctè procedam, duos caſus conſidero. Primus, quando ceſſio hæreditatis, vel legati, alteriusuè iuris in eum fit, qui aliàs ſine ceſſione ſuccedere non poterat, vtpotè quia erat extraneus. Secundus, quando ceſſio fit in eum, qui ſine ceſſione ſuccedere poterat, vel quia erat cohæres, ſubſtitutus, vel legitimus hæres ab inteſtato.

38 Primò † caſu, quando quis extraneo hæreditatem cedit, ſeù in eum, qui abſq; ceſſione ſuccedere non poterat, ceſſio in præiudicium creditorum non ſubſiſtet, Paulus Galleratus *de renunciat. cent.* 1. *renunciat.* 17. *numer.* 42. verſ. *Secundo caſu*, P. Sanchez *in ſumma* ſtatim referendus, quia non iuris quærendi abſtenſio, vel ſimplex repudiatio eſt, ſed ceſſio, & alienatio iuris iã quæſiti: eo enim ipſo, quòd quis in alium transfert hæreditatem, ipſam tacitè adire cenſetur, *l. ſi auia, C. de iure deliberandi*, ex qua colligitur eum, qui diſponit de hæreditate, eo ipſo eam adire videri, Maſcard. 1. *tom. concluſ.* 44. Menoch. *præſumption.* 101. *lib.* 4. *numer.* 98 Mieres 1. *part. quæſtion.* 36. *num.* 29. Franc. Tondutus *quæſtion. ciuil. capit.* 57. *num.* 15. Azeued. *in l.* 2. *titul.* 3. *lib.* 5. *Recopil. num.* 59. Caſanate *conſ.* 10. *à numer.* 79. Aluarado *de coniectur. ment. libr.* 2.
39 *cap.* 1. *num.* 29. verſic. *Si verò* (qui † ſingularitèr limitant in muliere nupta, quæ licèt diſponat, vel teſtetur de rebus hæreditarijs, ex eo aditio hæreditatis non inducitur; cùm ipſa tacitè, aut expreſsè hæreditatem ſine conſenſu viri adire non poſſit.) Vt enim quis in alium transferat hæreditatem, neceſſarium eſt, quòd prius eam adiicrit: aliàs ius, quòd ipſe non habet, in alium transferre non poterit, *l. nemo plus iuris, D. de regul. iuris*, cum alijs congeſtis à Gothofredo ibi.

40 Cùm † enim debitor, qui extraneo cedit hæreditatem, prius eam adire videatur, Paulus Galleratus *de renunciat. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 2. verſic. *Cum autem*, Molina Theolog. *diſp.* 676. *num.* 11. Laſſarte, licèt obſcurè loquens *de gabellis cap.* 4. *num.* 39. elegantèr Marius Cutell. *de donation. contemp. matrim.* 1. *tom. tract.* 1. *diſc.* 2. *part.* 6. *num.* 95. ibi: *Nec facit, quòd hæreditas futura, nec re, nec ſpe competat; quia hoc non obſtante, venit inter futura: & ex die delatæ hæreditatis, ex nunc pro tunc, cenſentur donata bona hæreditatis; ac ſi renuncians, vel donans*

 adij-

adijſſet, & donatario reſtituiſſet, occultand, vnum actum. Conſequens eſt, vt eam debitor cedere non poſſit in præiudicium creditorum, Flores de Mena in addit. ad Gammam deciſ. 92. numer. 2. ibi: Etſi habeat creditores, Maioratum quærendum poteſt renunciare in præiudicium eorum; non tamen quæſitum, niſi renunciet in non ſucceſſorem: nam tunc eùm renunciando adire videatur, non eis oberit renunciatio, quia ex ea ceſſione non tàm dicitur omittere, quàm patrimonium diminuere, vt elegantiſſimè probat Vlpian. in l. 3. §. fin. cum l. ſequent. D. de donat inter. ibi: Perinde habendum, ac ſi ego acceptam, & rem meam factam vxori meæ dediſſem, de cuius textus verò intellectu, & concordia cum l. ſi ſponſus 5. §. ſi maritus, D. eodem titul. videndi relati à Larrea deciſ. 55. num. 5. & 33 Ex eo enim quòd debitor acquiſiuit hæreditatem, cœpit non poſſe alienare, argum. text. in l. 1. § fin. D. de rebus eorum, ibi: Nam vbi dominium quæſitum eſt min ri, cœpit non poſſe obligari. Et hanc ſententiam tuentur P. Sanchez dict. diſp. 4. numer. 17. eleganter in ſumma lib. 2. capit. 14. num. 51. Franch. dict. deciſ. 101. num. 3. ibi: Vt ſimpliciter renunciaret opulentæ hæreditati, non vt eam alij cederet, & meliùs deciſ. 14. à num. 16. Marius Giurba in conſ. Meſan. capit. 5. gloſ. 8. numer. 17. ibi: Vel ſi repudiatio fieret ad fauorem eius, qui cohæres non eſt, vel ſucceſſurus non eſt poſt repudiantem; tunc enim inducitur aditio. Et in hoc caſu intelligendos eſſe exiſtimo Doctores, qui ex ceſſione hæreditatis eius aditionem induci docuerunt: quos cõgerit Mieres de Maioratib. 1. part. quæſt 36. à num. 29. 38. & 66. ad 74. Franch. deciſ. 32. à num. 10. Paſchalis de viribus patriæ poteſtatis 4. part. cap. 1. num. 37 Surdus deciſ. 14. num. 2. vbi Hodierna num. 20. & deciſ. 70. num. 11. vbi latè idem Hodierna num. 13. multis ſuo more relatis Giurba de ſucceſſ. fœudor. §. 2. gloſ. 12. num 78. Nec curandum eſt de Scip. Theodoro alleg. 14. num. 28. Iacob. Cancer. libr 2. var. capit. 1. à numer. 13. Marta in compil. deciſ. 3. tom. verb. Inſinuatio, capit. 14. & alijs, quos refert Hodierna vbi proximè, qui ab hac doctrina diſcedere videntur.

41 Quæ † adeò procedunt, vt licèt hæres obteſtaretur, ſe non animo adeundi, hæreditatem, cedere, proteſtatio nihil releuaret. quia facto contraria eſſet: vt in fortioribus terminis reſoluit Socin. Iun. conſ.
42 107. lib. 2. ſcilicèt † quando hæres iura hæreditaria cedit, vel in ſolutum dat creditoribus, obteſtans ſe ex eo hæreditatem adire nolle. Sed in caſu, quo Socinus loquitur, contrarium verius videtur: prout rectè Soccinum improbãs reſoluit Fachineus lib. 6. cont. iuris, cap. 55. per totum, cuius ſententiam veram iudico, ſi ceſſio hæreditatis, vel in ſolutum datio fieret creditoribus hæreditarijs, non verò ſi facta eſſet in fauorem creditorum ipſius hæredis.

43 Hæc † tamen doctrina, & reſolutio, quam credo apud omnes ſine dubio eſſe futuram; turbari; imò potiùs deſtrui videtur ex Vlpiano in fragmentis tit 19 de dominijs, & acquiſ. rerum, verſ. Si antequam adeatur, cuius verba ſunt: Si antequam adeatur hæreditas in iure ceſſa ſit, perinde hæres ſit, cui ceſſa eſt, ac ſi ipſe hæres legitimus eſſet; quòd ſi poſteaquàm adita fuerit, in iure ceſſa ſit: is, cui ceſſa eſt (velut Cuiatius rectè legit, is à quo ceſsa eſt) permanet hæres: & ob id creditoribus defuncti manet obligatus; debita verò pereunt, ideſt, debitores defuncti liberantur. Ecce vbi Vlpianus docet, extraneum, cui legitimus hæres ceſſit in iure hæreditatem ante aditionem eius, perinde hæredem fieri, ac ſi ipſe legitimus hæres eſſet: quod ſi poſt aditam hæreditatem ceſſio in iure fiat, aſſerit cedentem permanere hæredem, & obſtrictum creditoribus hæreditarijs. Ex quo inter primum, & ſecundum caſum hæc differentia eſt, quòd quandò ceditur in iure hæreditas, antequam adeatur, cedens hæres non manet: quod pro conſtanti ex hoc Vlpiani teſtimonio affirmat Anton. Faber de error. pragm. decad. 70. error. 9. & 10. ſi enim cedendo extraneo per ipſum actum ceſsionis, cedens hæres fieret (vt nos pro conſtanti defendimus) creditoribus hæreditarijs obſtrictus maneret, vt in ſecundo caſu Vlpiani adſtrictus manet: ergo euincitur non ex eo aditam dici hæreditatem, quòd quis eam ceſſerit ei, qui ſine ceſſione hæres eſſe non poterat.

44 Hæc † difficultas meo videri inſuperabilis

bilis

bilis eſt, & licèt differentiam conſtituere poſſem inter ceſſionem in iure, quæ per tres perſonas olim in iure cedentes ſiebat, ideſt dominum cedentem: eum, cui cedebatur vindicantem: & Prætorem adijcientem. Vlpian. *dict. titul.* 19. verſ. *In iure ceſſio*, vbi Cuiatius, & alij congeſti à Feliciano *de cenſibus lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 4. *tom.* 1. Morla *in emporio iuris, tit.* 6. *de ſeruitutibus, quæſtion.* 1. *numer.* 15. his non relatis nouiter Retes *opuſc. lib.* 1. *cap.* 19. *numer.* 7. Et inter ceſſionem iurium, de qua nos agimus: tamen ratio vna eſt, nec video, quo modo quis per ceſſionem iurium transferre poſſit hæreditatem in extraneum, quam ipſe priùs non acquiſiuit, & adiuit: curue ceſſio hæc in præiudicium creditorum cedentis procedere poſſit. Quare licèt fragmenta Vlpiani ſummè habenda ſint, & ad multarum legum, & antiquitatis cognitionem ſint neceſſaria; tamen fragmentum hoc non ſine ratione, riſu ſolùm elidere poſſemus: quidquid increpet Anton. Faber *dict. error.* 9. niſi mauis dicere, ſpeciali ratione Vlpiani ſententiam in ceſſione in iure procedere: quia lex, quæ legitimo hæredi defert hæreditatem, potuit efficere, vt nondùm agnita poſſet ad alium transferri: vt præter Anton. Fabrum docet Cuiatius *libr* 18. *obſeruat. cap.* 9.

45 In † ſecundo verò caſu, quando ceſſio fit in eum, qui abſque ceſſione ſuccedere poterat, veluti in cohæredem; vel ſubſtitutum, vel legitimum hæredem ab inteſtato: ceſſio in præiudicium creditorum valebit, nec ex ea adita cenſebitur hæreditas; quia ſolùm importat nudam abſtenſionem, ac ſimplicem priuationem, vt locus fiat ſubſtituto, vel legitimo hæredi ab inteſtato, vel cohæredi, arg. text. *in l. ſi ſponſus* 5. §. *ſi maritus, D. de donat. inter*, ibi: *Repudiatio autem mariti mulieri, prodeſt, ſi vel ſubſtituta mulier ſit, etiam ab inteſtato hæres futura*, Paul. Galleratus *dict. numer.* 42. verſ. *Primo caſu*. Nec enim hæres eſt, qui ad alium transferre voluit hæreditatem, *l. non vult hæres eſſe, D. de reg. iur.* quam ad rem noſtram rectè intelligit Ræuardus (alitèr tamen interpretatur Anton. Faber *dict. error.* 9.) licèt enim per modum ceſſionis repudietur hæreditas, ceſſio in conſideratione non eſt, cùm non ad adquirendum, ſed ad renunciandum fiat: vt ex alijs rectè probat Gratianus *deciſion.* 17. *numer.* 27. P. Sanchez vbi proximè Mieres *ſup. num.* 65. Franch. *deciſ.* 14. *num.* 26. Fontanella *clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 5. *à num.* 125. Fabius de Anna. *conſ.* 45. *numer.* 14. alios refert Giurba *dict. cap.* 5. *gloſ.* 8. *num* 6. Marius Cutell. *de donat. contemplat matrim* 2. *tom in allegat. fol.* 595. *num.* 16. Ioann. Bapt. Thoro 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *Adire hæreditatem, pag.* 18. *in ſecunda editione*, D. Franc. Merlin. *tom.* 1. *controuerſ cap* 6. *num.* 12. præ omnibus Iacob. Cancerius 3. *part. var. cap.* 15. *à numer.* 160. *& dict. cap.* 1. *à num.* 130. *& dicto lib.* 3. *capit.* 22. *à num.* 209. vbi *num.* 160. id verum aſſerit, tametſi pecunia acepta hæres repudiaſſet hæreditatem, *l. fuit quæſtionis, D de acquir. hæred l.* 2. *cum ſeqq. D. ſi quis omiſſa cau. teſtam.* Franch. *dict deciſ.* 101 *num* 3. vbi quòd creditores ſolùm habent ius in id, quod ex cauſa renunciationis debitor accepit.

46 Sed † licèt hic ſecundus caſus veriſſimus ſit, limitandus tamen eſt, vbi eſſent duo actus ſeparati: ſcilicet ſi primum adijſſet, deinde ceſſiſſet; vel ſi vnicus tantum eſſet actus: ita tamen factus, vt ex eo induceretur præambula hæreditatis adquiſitio, Franch. *dict deciſ.* 14. *à numer.* 24. ex Phanut. & Gratiano, Giurba *dict. capit.* 5. *num.* 8. de qua limitatione, & quandò procedat? conſule Fontanell. ſupra *num.* 128.

47 Secundò † limitatur, quando cohæres hæreditatis ſuæ partem in fauorem vnius ex pluribus cohæredibus ceſſiſſet: ita vt ad eum ſolum pars integra hæreditatis ceſſæ perueniret: tunc enim ceſſio; cum ſimplex repudiatio non ſit, ſed iuris translatio, & donatio, creditoribus non præiudicabit; quia ex ea prius adquiſita cenſetur hæreditas, Giurba: vbi proximè *num.* 17. ibi: *Declara ſecundò non procedere, ſi repudiatio fiat etiam cohæredi, aliquo recepto, vel ex cauſa reciproca, vel cohæredi pro ſe tantùm, quando eſſent plures*, Cancerius *dict.* 3. *part. capitul.* 22. *numer.* 210. In eo tamen à Cancerio diſſentio, quatenus aſſerit ex ceſſione hæreditatis, quæ in extraneum fit, aditam non videri hæreditatem in id, vt cedens obligetur creditoribus, & oneribus hæredi-

tarijs; ſed tantùm in eum finem, vt ceſſio effectum operetur; verius enim iudico ex tali ceſſione indiſtincte hæreditatis aditionem induci, & cedentem oneribus hæreditatis obſtrictum manere, iuxta *dict. l ſi quia, C. de iure deliberandi*, ceſſionemq; in creditorum fraudem factam cenſeri, & reuocari poſſe; facit Ripa *in l ſi vnquàm, quæſtion. 11. num. 22. C. de reuocand. donat.* vbi affirmat, renunciationem factam in fauorem alicuius, cui per ius accreſcendi nõ acquirebatur, eſſe propriè donationem; ſequitur Sanchez *dict. numer. 17.* conducit Caſanate *conſ. 10. num. 105. verſ. Prout.*

SVMMARIVM.

1 *Lites ſuo marte, & ſine aliorum auxilio decurrere expedit.*

2 *Iudiciorum exitus oppoſito duriore aduerſario, durior efficitur.*

3 *Ceſſiones in potentiores perſonas facta, legibus improbantur.*

4 *Ceſſio in potentiorem dupliciter fieri dicitur.*

5 *Ceſſio, ſi in potentiorem fiat alicuius iuris, ſuper quo litem mouendam eſſe ſperatur, an nulla ſit?*

6 *Titulus* de alienatione iudicij, *non ſolum ad rerum alienationem pertinet, ſed etiam ad translationem actionum. Reijcitur contraria ſententia* Iacobi Cuiat. & Anton. Fabri, & numer. 10.

7 *Actor, qui actionem ſuam potentiori ratione diuitiarum, aut priuilegij redit, incidit in edictum* de alienetione iudicij, *non verò in pœnam* leg. 2. C. nè liceat potentiorib.

8 *Titulus* de alienatione iudicij, *non ſolùm de reo alienante loquitur, ſed etiam de actore: quidquid contrarium ſentiat* Iacob. Cuiat.

Expenditur in id l. non ſolum, §. ſi quis autem, D. de alienat. iudic. mut. cauſ. facta.

9 Litis *verbum actionem ſæpè ſignificat.*

10 *Cedens actionem potentiori, ſuper qua litem ſperat, vt duriorem debitori ſuo inferat aduerſarium, incidit in edictum Pratoris* de alienat. iudicii.

11 *Initium legis ſi generale eſt, generalitèr eſt intelligenda, quamuis in ſequentibus ſpecifi è diſponat.*

12 *Ceſſio actionis alienatio dicitur.*

13 *Edicti verba, de quo* in l. 1. de alienat. iudicii *reſtituit* ex Barone Vveſembec. *vt non ſolùm de rebus, ſed de actionibus loquatur.*

14 *Ceſſio actionis ſi fiat in potentiorem, ratione officij, locum habebit pœna, de qua* in l. 1. & 2. C. ne liceat potentiorib.

Sin verò cedatur actio potentiori ratione diuitiarum, aut priuilegij, locum habet edictum de alien. iudic.

15 *Refellitur alia opinio* Iacob. Cuiatii *exiſtimantis, in his titulis* potentiorem *eodem modo accipi.*

16 *Oſtenditur, titulum* ne liceat potentioribus, *locum tantum habere, vbi ſimulatè actio transfertur in potentiorem rationem officij, non verò, ſi vera, & realis ceſſio ſit,* & num. 22.

17 *Pacta inire ſolebant potentiores, in quos actiones transferebantur, vt earum tercia, vel quarta pars in caſu victoriæ ad eos pertineret: quas pactiones certis pœnis primus probibuit* Claudius & num. 18.

19 *Ponderatur* l. 1 C. ne liceat potentiorib.

20 *Expenditur etiam, & nouiſſimè interpretatur* leg. 2. C. ne liceat potentiorib.

21 *Ponderantur etiam* verba l. 16. titul. 7. part. 3.

22 *In praxi, & de iure noſtro Regio pœna* l. 2. C. ne liceat potentiorib. *locum habebit, licèt vera, & non ſimulata ſit ceſſio.*

23 *Potentior quis dicatur, vt locum ſibi vindicent pœnæ, de quibus in* d. tit. ne liceat potentiorib. *Et an Senatores potentiores dicantur.*

24 *Pœna* dict. leg. 2. *non procedunt, ſi ceſſio in potentiorem ſine dolo, & fraude fiat.*

25 *Fraudis, & doli ſuſpitio ceſſat, ſi ceſſio fiat in potentiorem ſanguine coniunctum.*

36 *Ceſſio facta in potentiorem ratione officij ſuſtinetur, ſi fiat ex cauſa neceſſaria.*

27 *Ceſſio, ſeù translatio actionis in potentiorem ratione officij ſubſiſtit, ſi in vltima voluntate fiat.*

28 *Pœna* d. l. 1. & 2. *ſolum procedunt in actore cedente, non verò in reo.*

29 *Diſpoſitio pœnalis loquens in actore, an in reo procedat?*

30 *Minor, vel Eccleſia ſi cedant actiones ſuas in potentiorẽ ratione officij, an reſtitu-*

ſtitutione in integrum indigeant aduerſus pœnam iacturæ actionis? & numer. 31.

Reſtitutio datur minoribus in delictis, quæ iure ciuili tantùm prohibentur, ibidèm.

31 *Cedens potentiori ratione officij, vbi pœna iacturæ cauſæ plectitur, actio illa Fiſco applicatur.*

Pœnam vbi ſimpliciter lex imponit, nec exprimit, cui applicanda ſit, ad Fiſcum pertinet. ibidèm.

32 *Titulus* C. de litigioſis *ad actiones tam deductas in iudicium pertinet: titulus verò* de alienatione iudicij *ad futuras tantùm lites ſpectat.*

33 *Edicto* de alienatione iudicij, *vt ſit locus, tria requiruntur: ſcilicet dolus, alienatio iudicij mutandi cauſa, & intereſſe aduerſarij.*

34 *Dolus præcipua cauſa eſt, quæ aperit viam edicto* de alienatione iudicij, *quo ceſſante edictum ceſſat.*

35 *Dolus ex vtraque parte non requiritur, ſed ſufficit eius, qui alienauit.*

36 *Cedens animo alienandi iudicij, licèt non amittat actionem; tamen Prætor calliditati, & fraudi diuerſis remedijs obuiã ire curat.*

37 *Alienata re, vel actione in fraudem iudicij, poterit cedens, aut ceſſionarius conueniri.*

38 *Cedens alienandi iudicij animo, ad intereſſe tenetur.*

39 *Debitor ceſſus poteſt deſiderare, vt cedens compareat, & agat, ſi ceſſionarius rixoſus ſit, vel priuilegiatus.*

40 *Remedia huius Prætorij edicti, an cumulari poſſint?*

41 *Edictum* de alienatione iudicij, *& pœna* l. 1. & 2. C. nè liceat potentiorib. *an detur contra hæredes.*

42 *Ceſſio facta, vt alienetur iudicium, quo ſenſu nulla dici ſoleat?*

43 *Alienatio quandò præſumatur facta, iudicij mutandi cauſa.*

44 *Clericus, & Eccleſia, an potentiores dicantur, vt habet locum pœna* d. l. 1. & 2. *duæ referuntur ſententiæ, & negatiua defenditur; niſi iuriſdictionem habeant in eum, aduerſus quem ceditur actio,* & num. 45.

46 *Clericus, & Eccleſia, an potentiores dicantur quoad edictum* de alienatione iudicij?

47 *Minor, & Eccleſia inter potentiores ratione priuilegij referendi ſunt,* & nume. 48.

48 *Ceſſio in minorem, vel Eccleſiam quandò ſuſtineatur, licèt appareret mutandi iudicij animo, ab initio factam fuiſſe.*

49 *Examinatur quædam opinio* Hieronymi à Ceuallos.

50 *Eccleſia ceſſionaria debitorem ceſſum in ſuo foro conuenire tenetur, niſi aliud conſuetudine, aut lege cautum ſit.*

51 *Iudex Eccleſiaſticus, an poſſit vti cenſuris contra laicos?*

52 *De ceſſionibus factis in ſcholares, tàm per parentes, quàm per extraneos, remiſſiuè.*

53 *Ceſſio in ſcholarem, vt ipſe debitorem ceſſum ad ſuum iudicem trahere poſſit, quæ requirat iuxta ius noſtrum Regium*

54 *Contractus, qui ius iurandum requirunt, an diebus feriatis celebrari poſſint?*

55 *Ceſſio in ſcholares, ſi ex cauſa oneroſa fiat, ſolemnitates legis Regiæ non requirit.*

56 *Miſerabilis perſona, vel alter, qui priuilegium habet tradendi ad ſuum forum, vel ad Regiam Curiam aduerſarium, an eo priuilegio vtatur, ſi ex ceſſo ſibi iure agat.*

Variæ diſtinctiones referuntur.

57 *Reſoluitur affirmatiuè, niſi ceſſio in fraudem facta eſſet.*

58 *Traditur ratio, cur ſcholari ex iure ceſſo in ſuo foro agere non liceat, niſi interueniant requiſita* d. l. Regiæ.

59 *Pater, & extraneus, ſi ſimul cedant iura ſcholari, an valida ſit ceſſio, vel in totum vitietur quoad fori priuilegium?*

60 *Officiales, & miniſtri Sancti Officij Inquiſitionis, an potentiores dicantur: & an ceſſio in eos facta ſit nulla?*

61 *Penſio ſicut cedi non poteſt potentiori, an idem procedat in fructibus, & commoditate ipſius?*

62 *Fiſcus à priuato ceſsionem accipere non poteſt.*

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

Ceſſio potentiori facta non valet: & quis potentior dicatur? Et de ceſſionibus ſcholaribus factis. Illuſtrantur nouitèr *l 1. & 2. C. ne liceat potentiorib. & Edictum Prætoris*, de quo *in l. 1. D. de alienat. iudicij mutan. cauſ. fact.*

1 CVM † cauſas, & lites iudiciarias ſuo potiùs marte decurrere expediat, quàm quòd alienis opibus, & copijs nitantur, aut corrumpantur, *vt ex l. 1. C. nè liceat potentiorib.* notat Vveſembec. *ad rubric. hu-*
2 *ius tituli*. Et † quia iudiciorum exitus oppoſito àlio aduerſario interdùm durior conſtituitur, *l. 1. D. de alienat. iudicij*
3 *mutand. cauſ. fact.* ideò † iuſtà ratione receptum, & ſtatutum eſt; vt ceſſiones iurium in potentiorem fieri non valeant: & factæ nullius ſint momenti: ita, vt earum virtute agi non poſſit, *l. 1. l. 2. C. ne liceat potentiorib. l. 1. & per totum, D. de alienat. iudicij, l. 30. tit. 2. part. 3. l. 15. & 16. tit. 7. part. 3.* Rodriguez *de executione, cap 3. à nu. 25.* Menoch. *lib. 3. præſumpt. 129, à num. 36.* cùm innumeris alijs in diſcurſu referendis.

Sed quia horum iurium materia elegans eſt, & difficilis propter varias ſcribentium ſententias; vt in ea diſtinctè
4 procedam, conſidero † dupliciter in potentiorem ceſſionem fieri poſſe. Primo modo, quando quis exiſtens in quaſi poſſeſſione iuris exigendi à Titio quot annis certam quantitatem; metu impendentis litis, quam timet ſibi ſuper illo iure moueri, actionem ſuam cedit, & transfert in alium. Secundò, quando quis actionem, quam habet contra Titium, Sempronio potentiori cedit, vt ea experiatur in iudicio.

5 In primo † caſu exiſtimo, & ſine dubio habeo, ceſſionem illam, & iuris alienationem, & ſi in potentiorem fiat, aut alterius prouinciæ hominem, aliumuè, qui vexaturus eſſet aduerſarium, validam fore: licèt cedens incidat in edictum Prætoris *de alienatione iudicij mutandi cauſa*
6 *facta*, de quo *in dict. l. 1.* Licèt † enim doctiſs. Iacob Cuiat. *lib. 8. obſeru. cap. 31. & tom. 3. C. nè liceat potentiorib.* in ea ſit ſententia, titulum *de alienatione iudicij mudicij mutandi cauſ.* ſolùm pertinere ad rès in potentiores translatas futuræ litis euitandæ cauſa; titulum verò *C. ne liceat potentiorib.* pertinere ad actiones translatas in potentiores. Cuius etiam ſententia fuit Anton. Faber *in C. ad titul. de alienat. iudic. diffin. vnica*. Salua tamen tantorum virorum pace, verius iudico titulum *de alienatione iudicij*, non ſolùm ad rerum, ſed & ad actionum alienationem, & ceſſionem ſpectare: quod, & ipſemet Cuiatius docet *lib. 10. obſeru. cap. 3.* Duarenus *ad tit. de alienat. iudicij in princip.* Bellonus *de his, quæ fiunt incontinenti, lib. 2. cap. 81. num. 5.* & profitentur om-
7 nes, dùm † probant, actorem; qui actionem ſuam potentiori ratione diuitiarum; vel priuilegij cedit, in edictum incidere *de alienatione iudicij*, non verò in pœnam, *dict. l. 2. C. nè liceat potentiorib. vt ex l. penult. D. de alienatione iudicij, capit. final. eodem tit.* placuit Bart. ibi Speculator *tit. de ceſſ. action. §. 1. numer. 3.* vbi Ioann. Andreas, Iacob. de Arena *de ceſſ. iur. rubr. 2. num. 7.* Barboſa *in l. 1. D. ſoluto matrim. 7. part. num. 47.* Cancer. *libr. 2. var. cap. 12. num. 68.*

8 Quæ † veriſſima doctrina ſuadet, rurſus cauendum à doctiſſimo Cuiatio, *dict. obſeru. 31.* dùm etiam reſoluit, titulum *de alienatione iudicij* loqui tantùm de reo alienante; non verò de actore: quia verius eſt, eum titulum non ſolum in reo, ſed in actore procedere: vt ſentit Anton. Faber vbi proximè. In quod expendi poteſt *text. in l. non ſolum, §. ſi quis autem, D. de alienat. iudicij*, ibi: *Litem in*
9 *alium tranſtulerit*. Quæ verba † ita accipienda exiſtimo, *actionem in alium tranſtulerit*: nam lis actionem ſignificat, *l. litis 36. D. de verb. ſignif.* Caluinus *in lexicon iuris*, verb. *lis*, tenent Odofred. Bald. Albericus Fulgoſ. *in dict. l. penult. & fin.* Abbas *in dict. cap. fin. num. 6.* Capitius Galeota *libr. 1. cont. 2. a numer. 13.* Marius Muta, *deciſ. 6. num. 1. & 16.* quam ſententiam, vt certiſſimam ſupponunt

Sco-

Digitized by Google

Scobar *de iuriſd. P nt. & Reg. cap.* 51. *numer.* 5. Farinacius *in fragm.* verb. *Litigioſa res, num.* 312.

10 Quemadmodum † igitur actor cedens actionem potentiori, non vt futuram litem effugiat, ſed vt debitori ſuo duriorem inferat, & difficiliorem aduerſarium, in edictum Prætoris incidit: ſimilitèr eius pœnam patietur, qui actionem ſuam in alium transfert, mouendæ ſibi litis timore, vt eam alter, qui potentior ſit, ſuſcipiat (verbi gratia, ſi cum eſſem in quaſi poſſeſſione iuris exigendi centum quotannis à Titio, ſuper quo iure timerem mihi litem eſſe mouendam, ius illud cederem Sempronio eo animo, vt cum eo lis ageretur.) Nec video diſcriminis rationem aliquam, inter alienationem rei, ſuper qua controuerſia ſperatur, & inter ceſſionem, ſeu alienationem iuris: imò rubrica, & inſcriptio tituli generalis eſt, quæ tàm rei, quàm iuris traslationem comprehendere videtur, *argum. text. in l. regula, §. ſi quis circa finem, D. de iur. & fact. ignorant.* ibi: *Nam initium legis generale eſt*. Ex quo textu aptiſſimè ad rem colligit Bartolus, quod vbi initium legis generale eſt, lex ipſa generaliter eſt intelligenda, quamuis in ſequentibus ſpecificè diſponat: ſequitur Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. Garcia *de nobil. in diuiſ. operis, num.* 2. multis relatis Caſtillo *tom.* 4. *cont. cap.* 47. *numer.* 29. Vndè licèt leges huius tituli de alienatione rerum tantùm loquantur; tamen cùm edictum generale ſit, & alienationem om-

12 nem includat; ceſſio † quæ actionis alienatio ſit, Rebuff. *ad leg. Gall. tractat. de ceſſ. action. artic.* 1. *gloſ.* 3. *verſ. Nota*, Bertazolus *clauſ.* 27. *gloſ.* 4. *num.* 3. Fuſarius *de ſubſtitution. quæſtion.* 697. eam ex identitate rationis comprehendere debet.

13 Quod † licèt nullus, quem vſque viderim, diſputauerit, apud me ſine dubio eſt: quia etſi edicti verba in Pandectis, ceſſionis mentionem non faciant, ſed tantùm alienationis, quæ rerum alienationem concernere videtur: tamen huius edicti verba ex Barone ita reſtituit Vueſembeccius *in paratitla ad titulum de alienatione iudic ij, numer.* 8. vt alienationem, & ceſſionem comprehendat, ibi: *Neque alienatio iudicij mutandi cauſa fiat, ſiue quæ dolo malo ceſſio, &c.* Et poſt hæc diù ſcripta ita ſentiſſe inueni Duarenum *ad titulum de alienatione iudicii, infra principium*, ibi: *Quod autem de ceſſione actionis diximus, id mirum videri non debet, quia edictum pertinet tam ad rem, quàm ad actionem: exempla frequentiora ſunt de reo, ſed tamen ſunt etiam exempla de actore*. Et quandò edicto ſuo Prætor expreſsè non ſuccurret actori contra alienantem actionem ſuam propter imminentis litis ſuſpitionem; vtilem tamen ei ex hoc edicto actionem præſtaret, quæ competit, vbi verba legis deficiunt, caſus tamen ſub eius mente, & ratione includitur: vt *ex l.* 1. *D. de æſtimat. action. §. fin. Inſtit. de lege Aquilia,* dicemus infrà *tit.* 16. *quæſtion.* 1.

Ad alterum, & ſecundum caſum accedamus, in quo ſimul quæ ad primi explicationem conueniunt, referam; eſtque, quando creditor actionem, & nomen debitoris ſui, potentiori cedit? In quo duplex prohibitio inuenitur, ſeù duplex remedium, quo debitori ceſſo ſuccuritur. Primum eſt de quo *in tit. C. nè liceat potentiorib.* Secundum de quo *in l.* 1 *& per totum, D. & C. de alienatione iudicii, & in cap. fin. eodem tit.* quibus remedijs vti poteſt debitor iuxta caſuum varietatem.

14 Nã † ſi ceſſio potentiori fiat ratione officii, locum habebit deciſio *l.* 1. *&* 2. *C. nè liceat potentiorib.* ſi verò cedatur actio potentiori non ratione officii, ſed diuitiarum, aut priuilegii, locum ſibi vindicabit *l.* 1. *& edictum Prætoris de alienatione iudicii*. Hoc enim inter hos titulos diſcrimen eſt, vt primus de potentiore, ratione officii loquatur, alter verò de potentiore, diuitiarum, aut priuilegii ratione: vt notant Doctores *in dict. l.* 1. *C. nè liceat potentiorib.* Iacob. de Arena *dict. rubr.* 2. *num.* 6. Afflictis *de iure prot. m. §. prohibemus in primo notab.* Rebuff. *in l. vnica, C. de ſentent. quæ pro e , gloſ.* 1. *numer.* 158. *& de ceſſ. action. art.* 1. *gloſ.* 8. Burgos de Paz *conſ.* 35. *numer.* 5. Farinacc. *in fragm.* verb. *Litigioſa res, à num.* 297. Oſaſcus *deciſ.* 144. *num.* 12. Menoch. *conſ.* 38. *num.* 47. Barboſa *in dict l.* 1. *part.* 7. *num.* 47. Marta *de iuriſd.* 4. *part. cent.* 1. *caſu* 91. *num.* 4. Alexand. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de poſtulando, reſol.* 2. *à num.* 6. Iacob. Cancer. *dict. cap.* 12. *à numer.* 65. Go-

Golinus *de procuratoribus*, *part.* 1. *capit.* 51 *num.* 150. Capitius Galeota *lib.* 1. *cont.* 2. *num.* 13 Ioann. Baptiſt. Thoro 3. *tomo comp. deciſ.* verb. *Ceſſio actionis hypothecariæ*, nullo ex his relato Paulus Galleratus *de renunciation. tom.* 1. *lib.* 1. *capit.* 4. *à numer.* 109. *&* 111. verſ. *Nam ratione*, & de iure noſtro Regio expreſsè deciſum eſt *in l.* 15. *&* 16. *titul.* 7. *p.* 3. vbi Gregor.
15 Lopez *gl.ſ.* 2. *&* 3. Ex quo † rurſus diſcedas, velim, à ſapientiſſimo Cuiatio *dict. libr.* 8. *obſeruat. cap.* 32. qui in his titulis *potentiorem* eodem modo accipi exiſtimauit: quod eſt contra omnium mentem, & receptum inter hos titulos diſcrimen: quod apertè colligitur *ex dict. l.* 1. *C. nè liceat potentiorib.* in qua prohibitio clariſſimos viros tantum afficit, Iacob. de Arena *de ceſſ. iur. rubr.* 3. *num.* 50. id eſt officiales, & miniſtros Principis, *vt ex tit. C. vbi Senatores, vel clariſſimi*, colligit Caluinus *Lexicon iuris*, verb. *Clariſſimorum*, & verb. *Clariſſimos*, D. D. Franch. de Amaya *in l.* 2. *C. de excuſs. muner. numer.* 36.
16 Illud † potius de iure communi contenderem ego, titulum *C. nè liceat potentiorib.* eiuſque pœnam ſolùm procedere, quandò quis potentiori ratione officii in fraudem transfert actionem debitoriſque ſui nomen: vt potentior non ad ſuum commodum, ſed ad vtilitatem cedentis
17 litem ſuſcipiat. Solebant † enim potentiores hæc pacta inire ea conditione, vt tertia, vel quarta litis pars ſua eſſet: quod prohibitum extat *in l. litem*, *C. de procuratoribus*, *l. ſi contra*. 20. *C. mandati l ſumptus*, *D. de pactis*, *l.* 1. *§. ſi cui cautum*, *D. de variis*, *&* *extraordin. cognit.* Iacob. Cuiatius *d. obſeru.* 31.
18 Has † igitur conuentiones, vt iniquas primus prohibuit Claudius *in dicta l.* 1. ſiuè per viam patrocinii, ſiuè ſimulatæ ceſſionis potentiores, actiones alienas in ſe transferrent; alienaſque lites, quaſi ſuas ſuſciperent agendas: impoſita in id pœna, vt iactura cauſæ, & actionis afficerentur hi, qui ad potentiores perſonas actiones ſuas deferrent *dict. l.* 1. *&* 2. *dict. l.* 16. *tit.* 7. *part.* 3. Anton. Gomez 2. *tom. var. cap.* 12. *numer.* 6. *in fine*, Galleratus vbi proximè *dict. num.* 109. *circa finem*, Cyriacus *lib.* 2. *controu.* 113. *num.* 33. Et potentiores licèt aliàs exempti, arbitrio iudicis illius loci puniuntur, *dict. l.* 1. *in fine*, Gregor. Lopez *in dicta l.* 16. *gloſſa* 4. Trentacinq. *dict. reſol.* 1. *num.* 1.
19 Et † ne vna cogitatione hanc ſententiam inuehere videar, & probem, quòd ſi non ſimulatè, ſed verò donationis, venditionis, aliouè titulo, potentiori cedatur actio, non ſit locus pœnæ amiſſionis cauſæ, & actionis; ſed tantùm debitori poſſe eſſe conſultum per edictum Prætoris *de alienatione iudicii*, moueor ex eo, quòd ipſa *l.* 1. *C. ne liceat potentioribus* & titulus ſequens loquuntur tantùm, quandò quis vt terreat aduerſarium, patrocinium potentioris implorat: vel actionem vel rem ſuam potentioris perſonæ eſſe, aliquo modo fingit: vel eam fictè transferendo, vel rebus ſuis potentiorum titulos, & nomen affigendo, iuxta *l. vnic. C.* de his, qui potentiorum nomina titulos prædiis affigunt, vel eorum nomina in litem prætendunt.
20 Sed † fortius mihi argumentum in id ſuppeditat *l.* 2. *C. nè liceat potentiorib.* vbi cùm debiti iactura mulctentur, qui ad potentiores deferunt actiones: ea ratione mouentur Imperatores Arcadius, & Honorius, ibi: *Aperta enim credentium videtur eſſe voracitas, qui alios actionum ſuarum redimunt exactores.* Vbi notandum verbum illud *credentium*, non enim dicitur *cedentium*, ſed *credentium*; quaſi pœna non verè cedentibus, ſed ſolùm credentibus actiones ſuas imponatur; eiſque, qui potentiorem fidem ſequuti, in eos actiones, & nomina debitorum transferunt; vt quod ab his exegerint, ipſis reſtituatur: qui enim cuicumque rei aſſentitur, alienam fidem ſequutus, mox aliquid recepturus, credere dicitur, vt ex *l.* 1. *C. de rebus creditis*, probat Caluinus *Lexic. iur.* verb. *Credendi appellatio*.
21 Idquè † ſuadetur etiam ex illis verbis: *Qui alios actionum ſuarum redimunt exactores.* Quæ demonſtrant, pœnæ locum eſſe, quando quis potentiori defert actionem, vt ſimplici eius exactori; non vt actionis verò ceſſionario, & procuratori in rem ſuam. Facit vlteriùs *lex.* 16. *titul.* 7. *part.* 3. vbi cum legiſlator in initio propoſuiſſet iacturæ actionis pœna mulctari, qui actionem ſuam potentiori ratione officii cedit; poſtea hæc verba ſubiungit: *Mas ſi por ventura el demandador enagenaſſe*

Digitized by Google

naſſe ſu derecho à otro me, que non fueſſe mas poderoſo que el, è eſto hizieſse deſamparando de todo el derecho que auia, è otorgandolo verdaderamente al otro. Ex quibus verbis non ſine ratione coniici poteſt, legislatoris mentem fuiſſe, quod vbi non realiter, & verè ceditur actio, prædicta pœna locum tantùm habeat.

22 Sed † licèt in puncto iuris hæc ſententia defendi poſsit, & iuri communi conueniens videatur; tamen in praxi, & de iure noſtro Regio verius iudico, quòd licèt realitèr cedatur actio potentiori ratione officii; pœna *dict. l.2. C. ne liceat potentiorib. & dicta l.16. tit.7. part. 3.* locum habet?

23 Potentior † verò, quis dicatur, vt pœnæ locus ſit, & ſimul cedens iacturam actionis ceſſæ patiatur; non modicæ dubitationis eſt. Dicitur verò in hoc caſu potentior is, qui ratione officij poteſt metum, & terrorem inferre aduerſario: vt ex Bald. Salicet. Angelo, Abb. & alijs probat Oſaſcus *deciſ.* 144. *num.* 12. vbi etiam quod debet habere poteſtatem, & iuriſdictionem de iure, & de facto in aduerſarium: addendus Alex. Trentacinq. *dict. reſolut.2. numer.7. &* 16. Farinacius *ſupr. num.* 300. Ex quo reſoluit, Senatorem potentiorem non dici, & in eo non militare deciſionem *dict. l.2.* Sed cùm hoc ex varijs circunſtantijs pendeat, iudicis arbitrio relinquitur, quis potentior dicatur, iuxta Bald. *in l. per diuerſas, num.23. C. mandati, & conſ.* 151. *lib.* 1. *circa finem,* Menoch. *de præſumption. lib.3. præſ.* 129. *à numer.* 37. Paulus Gallerat. *de renunciat. libr.*1. *capit.* 4. *numer.*114. Cancerius *libr.* 1. *variar. capit.*13. *numer.*79. Golinus *de procuratoribus* 1. *part. capit.*5. *num.*42.

24 Quoties † verò ceſſio in potentiorem ratione officii abſque dolo fit, locum non habet pœna (quidquid dicat Capitius Galeota *dict. cont.2. num.*14.) quæ vt incurratur, neceſſe eſt, vt malitiosè, & cauſa opprimendi aduerſarium, alienatio fiat *gloſ.* verb. *ſpecialiter, in dict. l.* 1. Bartol. Aretinus, & alii, quos refert Oſaſcus *dict. num.* 12. *in princip.* Trentacinq. vbi proxime *num.*15. vbi ex coniecturis de bona fide conſtare poſſe aſſerit, ſequitur Burgos de Paz *dict. conſ.*35. *num.* 5. Menoch. *lib.3. præſumpt.*129. *numer.* 39. Barboſa *in dict. l.1. part.7.* Thoro *dict. tom.*3. verb *Ceſſio actionis,* quid at alios, videndus Cancerius 2. *part. cap.*12. *num.* 9. & 70. Golinus ſtatim referendus *numer.*50. Et ferè

25 † omnes reſoluunt fraudis, & vexationis ſuſpitionem ceſſare, vbi ceſſio fieret in potentiorem ſanguine coniunctum, *gloſſa in l. ſi quis ita, §. ſi ea lege, D. de verbor. oblig.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam in præfat. num.* 18. *C. de reuoc. donat. & de retract. in præfat. n.* 53. Hypolit. Montan. *in add. ad Oliban. de action. part.2. lib.1. capit.4. numer.* 38. Golinus *de procuratoribus* 1. *part. cap.*5. *num.*48. Farinacc. *ſup. numer.* 299. Trentacinq. *ſup. numer.*10. Gallerat. *num.* 114. Quod verum puto (licèt Barboſa vbi proximè contrarium teneat) etiamſi ceſſio fieret in filium, niſi conſtaret clariſſimè animo vexandi factam fuiſſe.

26 Similitèr † & ceſſio ſuſtinebitur, ſi ex cauſa neceſſaria fiat, Farinac. *ſupr. numer.* 323. veluti ſi fieret Fiſco, vt quis ſe liberaret à carceribus: vt ex Caputaquenſ. refert deciſum Trentacinq. *ſup. numer.* 15. *in fine,* Menoch. *dicta præſumpt.* 129. *numer.*41. Gallerat. *dict. numer.* 114. Ceſſat

27 † etiam, pœna, quando Magiſtratus in ius alterius ex teſtamento ſuccederent, Marta *de iuriſd.4. part. cent.1. caſu* 91. *numer.*11. facit lex *ex hoc edicto, §. ait Prætor, D. de alien. iudicij,* quia licèt eis in Prouincia acquirere interdictum eſſet, vt ex Cicerone probat Tiraquell. *de retract. tit.1. §.1. gloſ.9. num.*166. *l. vnica, C. de contractib. iudicum,* de cuius intellectu benè Oſaſcus *dict deciſ.* 114. *à numer.* 13. Matienzo *in dialog. relat. 3. part. capit.*27. cum quatuor ſequentibus D. Larrea *alleg* 104. tamen poterant ex teſtamento capere, vt ex aliis exornat idem Tiraquell. *de nobilit. cap.37. num.*106. & apud nos expreſsè deciſum extat *in l.17. tit.1. par.3.* vbi Gregor. Lopez *gloſ.*1. Et qui ceſſionem accipere prohibetur, ei ex teſtamento capere licet, vt eleganter probatur *ex auth. vt hi qui obligatas, §. ſed etſi quis, iuncto, §. quod ſi quis, l. ex hoc edicto, §. ſed hæredem, D. de alienat. iudicij,* Rodriguez *de execut. cap.3. a num.*15. In quod notanda eſt ſingularis deciſio textus *in l. Imperatorem* 91. *D. de hæred. inſtituend. §. fin. Inſtitut. quibus modis teſtamenta infirmentur, l.3. C. de litigioſis.* Quæ iura pro-

hibent Imperatorem litis cauſa hæredem inſtitui, Capitius Galeota *dict. cent. 2. per totam*, videndus Portoles ad Molinum *in* §. *ceſſio à num. 1. & in* §. *actio à numer. 22.* vbi, quòd actio ciuilis, aut criminalis in Regis fauorem cedi non poteſt ſub amiſſionis pœna, licèt ex teſtamento rectè ſuccedere poſſit, niſi actio litigioſa iam eſſet.

28 Sed † hic illud adiiciendum eſt, pœnam *dict. l. 1. & 2.* ſolùm procedere in actore cedente; non verò in reo: vt rectè defendit *gloſ. in l. 1. D. de alienat. iudicij*, quam licèt reprobet Cinus, Bart. & alii, quos ſequitur Trentacinq. *dict. reſolut. 2. num. 2.* Capitius *ſup. num. 15.* Muta *deciſ. 6. num. 1.* dicentes tàm in actore, quàm in reo locum habere; quia actor, & reus correlatiua ſunt: & diſpoſitio pœnalis de actore loquens, in reo etiam locum habet. Tamen licèt in puncto iuris vtraq; ſententia defendi poſſit, hodie gloſſæ opinio indubitabilis eſt, & approbata ex *d. l. 16.* vbi Greg. Lopez *gloſ. 1.* verbo: *Qua ſi algun demandador*, Burgos de Paz, *conſ. 35. num. 5.* Ex qua veriſſimè concludes, quod vbi quis in alium officii ratione potentiorem transfert actionem, ſuper qua litem ſibi mouendam timet, non incurrit pœnam, *dict. l. 2. C. nè liceat potentiorib.*

29 Nec ommittam, † quod intactum noluit relinquere Cancer. *dict. cap. 12. num. 74.* an Eccleſia, vel minor, qui ex ceſſione in potentiorem, cauſæ iacturam paſſi fuerunt, poſſint in integrum reſtitutionis beneficium poſtulare? In quo dubio contra Speculatorem reſoluit, in integrum fore reſtituendos, quia licèt in delictis reſtitutio minoribus, non competat, *l. vnica, C. ſi aduerſus delictum*, *l. auxilium, D. de minorib.* tamen id non procedit in delictis, quæ tantùm ius ciuile prohibuit. Et licèt neminem pro ſua ſententia referat Cancerius, tuetur eam in terminis Rebuff. *2. tom. ad l. Gall. tract. de ceſs. action. art 1. gloſ. 11.* verſ. *quæro nũ. quid*, cum ſequenti.

30 Ego † tamen verius putarem, minorem, vel Eccleſiam cedentes, reſtitutionis in integrum beneficio non indigere: quia ex ceſſione, licèt ſolemniter facta, actionis iacturam non patiuntur, cùm in eis dolus, & fraus non præſumatur, ſed ignorantia. Quo fundamento motus Bald. *conſ. 51. in fin. vol. 1.* defendit locum non habere deciſionem *d. l. 1.* quoad iacturam cauſæ, & actionis, quandò mulier, vel miſerabilis perſona patrocinium aduocat potentioris, vel ei cedit actionem: quem ſequitur Trentacinq. *d. reſol. 1. numer. 12.* Golinus *d. cap. 5. à num. 52.* Et quod Eccleſia licèt potentiori cedat, iacturam cauſæ non patiatur, ex Genuenſi, & Ludou. Romano, reſoluit Velaſcus *de priuil. leg. paup. 3. p. quæſt. 8. num. 402.* conducunt tradita infra quæſt. ſequent.

31 Illud † tamen, antequam hinc abeam, aduerto, quòd quoties cedens actionem ſuam potentiori ratione officii, eius iacturam patitur: pœna, & amiſſa actio ad Fiſcum pertinent, vt affirmat Rebuff. *d. art. 1. gloſ. 11. in princ.* Quoties enim lex ſimpliciter propter crimen imponit pœnam; nec exprimit, cui applicanda ſit, ad Fiſcum pertinet, *l. 3. iuncta leg. ſequent. C. de ſepulchro violato*, *l. mulctarum, C. de modo mulctarum*, Bart. *in l. agraria, D. de termino moto*, Tepat. *var. titul. 51. capitul. 3.* verſ. *quando lex*, & ex alijs latè Trentacinq. *lib. 1. var. tit. de iure Fiſci, reſol. 1. per tot.* Matienzo *in l. 1. tit. 1. libr. 5. Rec. p. gloſ. 5. num. 1.* Maldonado *in ſylua reſponſorum, libr. 1 reſp. 15. quæſtion. 5. numer. 36.* videndus Baeza *de non meliorand. dotis ration. filiab. cap. 36. à num. 7. & 10.*

Iam typis data erat præſens quæſtio, præter hanc, & ſequentem paginam; cum peruenerunt ad me *variæ reſolutiones Georgij Frantzkij*: necnon *& Encyclopedia iuris, Vlrici Hunnij*, qui diſſerunt de ceſſionibus, quæ in potentiores fiunt; & de ampliationibus, & limitationibus, *l. 1. & 2. C. nè liceat potentioribus* FrantzKius *lib. 1. reſolut. 10. per tot.* Hunnius *2. p. tit. 5. cap. 7. à num. 21.* Eiuſdem Hunnij (quam Catholicum, & in noſtra vera Fide deceſiſſe ex eius vita apparet, quæ refertur in principio Encyclopediæ) paucis ante diebus perlegeram *var. reſolutiones iuris ciuilis*, à quo cauendum eſſe aduerto in aliquibus reſolutionibus matrimonialibus, & propoſitionibus abſonis quas temere tradit *lib. 1. tractat. 3. quæſt. 3. 5. 18. 20. 22. 23. 24. 25. 26. & lib. 3. tract. 1. quæſt. 18.*

Diximus de ceſsione, quæ potentiori

ra-

ratione officij fit; ſuccedit, vt agamus
de ea, quæ potentiori ratione diuitiarum,
nobilitatis, vel priuilegij fieri ſolet, ve-
xandi aduerſarij cauſa: quod (vt dixi)
dupliciter poteſt accidere, vel quando
quis in potentiorem transfert actionem,
ſuper qua timet litem ſibi fore mouen-
dam, vel quando creditor cedit actionem,
quam habet contra debitorem ſuum: vtro
que caſu militare diximus edictum Præ-
toris, de quo *in d. l.1. & per tit. D. & C.*
32 *de alienatione iudic.* Circa † quod om-
nes aduertunt, inter hunc titulum, *& tit.*
C. de litigioſis eam verſari differentiam,
quòd titulus *de alienatione iudicij*, non
ad præſentes, ſed ad futuras, & imminen-
tes lites pertinet, *l. ex hoc edicto, §. ait Præ*
tor, D. de alienat. iudicij: nam ſi inchoa-
to ſemel iudicio, ceſſa ſit actio, edictum
hoc locum non habebit; & obtinebit li-
tigioſi pœna, de qua *in l. fin. C. de litigioſ.*
l. 13. tit. 7. p. 3. gloſ. in cap. 2. de alienatione
iudicij, verb. *Vertitur*, & verb. *commuta-*
tionem, Greg. Lop. *in dict. l. 13. & in l.*
16. ſeq. verb. *enganar*, Menoch. *conſ. 2. &*
79. vol. 1. Gallerat. *dict. cap. 4. num.* 115.
Vveſemb. *ad tit. de alienat. iudicij, num.*
5. Et quandò poſt acceptum iudicium
actio litigioſa cedi poſſit? agemus infra
titulo ſequenti.
33 Vt tamen edicto † *de alienatione iudi-*
cij locus ſit, plura ſunt neceſſaria, quæ ad
tria requiſita reduxit, *gloſ. d.* verb. *com-*
mutationem, Farinac. *d.* verb. *litigioſa res*,
num. 320. Bald. *in l. item ſi res, §. item*
fieri, D. de alienat. iudic. vbi tria ſubſtan-
tialia requiri docet: ſcilicèt dolum, alie-
nationem mutandi iudicij, & intereſſe
aduerſarij. Quæ latius explicat Rebuff.
d. art. 1. gloſ. 1. à num. 9. Saagun. *in relect.*
ad capitul. 1. de alienat. iudicij, videndus
Vveſemb. & Cuiat. *in paratitla ad hunc*
34 *tit.* ex alijs Gallerat. *ſup.* Dolus † igitur
præcipua cauſa eſt, quæ edicto locum
aperit, Paz *ſup. num. 7.* Galeota *dict. cont.*
2. num. 14. Faber. *in C. ad tit. de alienat.*
iudicij, diff. vnica, dolo namque ceſſante
(veluti ceſſare præſumitur, ſi actio ceſſa
indubitabilis ſit, Trentacinq. *libr. 2. var.*
tit. de iudicijs, reſol. 17. *numer.* 47. Faber
lib. 12. coniect. cap. 12.) ceſſat edicti pro-
hibitio, Duaren. *ad dict. titul. de alienat.*
iudicij.
35 Si † verò dolus ex parte cedentis adſit,
neceſſarium non eſt, dolum concurrere
eius, in quem res alienatur, vel ceditur:
vt non rectè exiſtimauit Innocen. *in dict.*
cap. 1. duntaxat enim cedentis dolus ſuf-
ficit, *l. ſi ſeruus communis, §. fin. D. com-*
mun. diuid. l. 1. cum ſeq. D. hoc tit. l. vnica
C. eod. vbi poſſeſſor, etſi fraudis particeps
non ſit, actione ex hoc edicto conueni-
tur, *l. 30. tit. 2. p. 3. l. 15. tit. 7. p. 3.* tuetur
latè Saagun. *in d. cap. 1. in ſolut. ad 3. ar-*
gumentum.
36 Et † licèt is, qui dolo in potentiorem
alienandi iudicii cauſa cedit actionem,
eius non ſentiat iacturam, imo ceſſio va-
lida ſit; *vt ex l. qui ſtipendia, C. de procu-*
rat. docet Alberic. *in l. 2. C. nè liceat po-*
tent. Golin. *dict. cap. 5. num.* 56. Cancer.
d. cap. 12. num. 67. probat integer titulus,
D. de alienat. iudic., tamen iuſta ratione,
& æquitate, qua aſſolet motus Prætor,
cum videat iniquum eſſe, alicuius dete-
riorem cauſam fieri ex alieno facto, &
fraude, aliis *l. 1. D. de alienatione iudicii,*
l. non debet 74. D. de regul. iuris, cap. non
debet, eod. tit. in 6. cap. denique 14. quæſt.
5. exornat Velaſcus *in loc. commun. lit. F.*
axiom. 41. & 43. variis remediis fraudi
obuiam it, vt ex ea nullum aduerſario, ei-
que, contra quem actio ceditur, ſequatur
37 damnum. Nam † vbi quis rem dolo a-
lienauit, vel ceſſit actionem in potentio-
rem, vel rixoſum, aut alterius fori, vel
Prouinciæ, hominem, vt alienaret iudi-
cium; poteſt is, qui litem inſtituere age-
bat, vel poſſeſſorem, eumque, in quem
res; vel actio translata eſt, conuenire,
l. vnica, C. de alienat. iudicij, capit. 1. eod.
tit. cap. examina de iudicijs, l. 15. tit. 7. p.
3. vel ſi malit, poterit aduerſus eum, qui
alienauit, vel ceſſit, vtili actione agere:
quaſi dolo poſſidere deſſerit, *d. l. vnica,*
d. l. 15. l. 30. tit. 2. p. 3. Faber *d. diff. vnica,*
num. 8. facit textus *in l. ſin autem 27. §. 1.*
l. qui petitorio 36. l. is qui dolo 69. cum
aliis, *D. de rei vindicat.*
38 Habet † etiam is, in cuius fraudem
ceſſio fit, alia remedia: nam ex illo edicto
in factum habet actionem ad damna, &
omne id, quod eius intereſt, *l. 1. l. 3. §. ex*
quibus, l. non ſolum, §. hæc actio, D. hoc
tit. d. l. 15. & 30. Rebuff. *in d. l. vnica,*
num. 158. Paul. Gallerat. *dict. cap. 4. nu-*
mer. 109. *circa medium*, Faber *in C. lib. 2.*
39 *tit. 37. num. 4. diffin. 1.* vel † poterit agen-

tem ceſſionarium huius edicti exceptio-
ne repellere, petendo, quòd compareat
cedens, quia legalior, & non rixoſus eſt,
vel non priuilegiatus, *l. cum miles* 11. *l. fin.*
D. hoc titul. videndus Maranta *in l. ſi a-*
ctor, D. de procurat. à numer. 31. *&* 76.
Vbi etiam, an ſemel admiſſo ceſſionario,
poſſit peti, quòd cedens compareat? Et
40 † an hæc remedia concurrere poſſint, vel
vnum, aliud impediat? diſputat Saagun.
d. capit. 1. *in ſolutione ad* 3. 4. *&* 5. *argu-*
41 *mentum.* An † verò edictum *de aliena-*
tione iudicij, vel titul. *ne liceat potentiorib.*
detur contra hæredem, alienantis, vel con
tra tertium? Farinacius *d.* verb. *Litigioſa*
res, num. 322. Duarenus ſup. verſ. *ſequen-*
ti loco.

42 Ceſſionem † his caſibus validam eſſe
diximus: & licèt contrarium ſæpenume-
rò notare poſſis reſolutum apud inter-
pretes, qui communiter aſſerunt ceſſio-
nem nullam eſſe, quotiès potentiori ra-
tione fori, vel ex alia cauſa, veluti diui-
tiarum fit; tamen eos ita intelligas, ve-
lim, vt nulla fit ceſſio, ad effectum, vt ceſ-
ſionarius agere poſſit; nam exceptione
repelli poterit: at verò ceſſio effectum
operabitur quoad alia: & re vera in ceſ-
ſionarium transferentur actiones; ita
tamen, vt ſuo priuilegio ſpeciali non vta-
tur, Bellonus *dict. cap.* 81. *numer.* 5. (vbi
numer. 6. ex Surdo *deciſ.* 326. *numer.* 87.
43 probat † tunc dici alienationem fieri iu-
dicii mutandi cauſa, quandò paulò ante
litem motam ſecuta fuit.) Exemplum
erit in ceſſione ſcholari facta: nam ſi ip-
ſe debitorem ceſſum coram Rectore Vni-
uerſitatis conuenire intendat, ceſſio quo-
ad hunc effectum nullius momenti erit;
quoad alia tamen valebit: & ſcholaris, vt
verus ceſſionarius poterit debitorem ceſ-
ſum coram ſuo iudice conuenire, Scobar
de Pont. & Reg. iuriſd. capitul. 52. *nu-*
mer. 4.

44 Sed † reſtat nobis inquirere, quis quo
ad hoc edictum potentior ducatur? Et
primo de Eccleſia, & clericis agamus;
quos potentiores eſſe affirmant multi. Et
quòd Eccleſia potentior dicatur, Corbu-
lus *de iure emph.* quem refert Golinus *dict.*
cap. 5. *num.* 43. Calcan. *conſ.* 7. *col.* 4. An-
car. *conſ.* 65. *quæſtio talis eſt.* Aymon.
conſ. 105. *ad finem*, Muta *deciſ.* 10. *numer.*
16. & facit *cap.* 1. *§. etſi clientulus de alie-*
nat. feudi. Clericum etiam potentiorem
eſſe reſoluunt *gloſ. in cap. fin. de alienation.*
iudicii, Suarez *allegat.* 19. *num.* 1. Gabriel
lib. 2. *comm. tit. de actionib. concluſ.* 5. *nu-*
mer. 52. Maſcard. *volum.* 1. *concluſ.* 558.
numer. 20. Natta *conſ.* 530. *numer.* 11. *vo-*
lum. 3. alios congerit Velaſcus *de priuileg.*
paup. 3. *part. quæſtion* 9. *numer.* 28. &
facit *textus in capit. fin. de alienation. iu-*
dicii.

45 Contrarium † tamen, ſcilicèt Eccle-
ſiam, & clericos potentiores non eſſe, &
quòd ceſſione in eorum fauorem facta,
pœna *dict. l.* 2. *C. nè liceat potentiorib.* lo-
cum non habeat, niſi Eccleſia, vel clericus
iuriſdictionem haberent in laicum, con-
tra quem ceſſio fit; veriſſimè reſoluunt
multi, quos refert, & ſequitur Saagun
dict. cap. fin. in ſolut. ad 7. *argumentum*,
Rebuff *dict. titul. de ceſſ. actionis, art.* 1.
gl. 2. Menoch. *dict. præſumpt.* 129. *num.*
37. Montaner *in addit. ad Olibanum p.* 2.
lib. 1. *cap.* 4. *nu.* 37. Farinac. *d.* verſ. *Litigio-*
ſa res, num. 307. Trentacinq. *libr.* 2. *var.*
titul. de poſtulando, reſ. l. 2. *num.* 5. Marta
de iuriſd. dict. part. 4. *cent.* 1. *caſ.* 91. *per*
tot. Graſſis *de effectib. clericatus, effectu* 34.
Golinus *dict. cap.* 5. *numer.* 44. & nullo ex
his relato Galli rat. *de renunciat. d. tr. cap.*
4. *num.* 111. Cochier. *de iuriſd. in exemp.*
1. *p. quæſt.* 49. quæ ſententia veriſſima eſt;
& qui contrariam tuentur, ſine iure, &
ratione loquuntur. Neque enim ſim-
plex clericus, vel Eccleſia, ſi iuriſdictio-
ne careant, potentiores vllo modo dici
poſſunt, vt pœnæ *dict. l.* 2. locus ſit.

46 Difficile † tamen eſt: an Eccleſia, vel
clericus potentiores dicantur quoad edi-
ctum *de alienatione iudicii*? Et quoties
quis in clericum, vel Eccleſiam alienat
rem, vel actionem, ſuper qua ſibi litem
mouendam fore timet; cùm ex ea ceſſio-
ne alienatio iudicii ſequatur, & varietur
forus; ſi id dolo factum ſit, ſine dubio ha-
beo Prætoris edicto, & Pontificiæ prohi-
bitioni locum fieri; de qua *in d. cap.* 1. *&*
2. Vbi verò laicus creditor cedit actionem
ſuam contra laicum clerico, vel Eccleſiæ,
diſtinguendum cenſeo: nam ſi clericus de-
bitorem ceſſum ad forum Eccleſiæ trahe-
re non poſſet, ceſſio conſiſtet; ſin verò
ex priuilegio, vel conſuetudine ad ſuum
iudicem trahere liceret reum; ceſſio in
fraudem facta non valebit. Ita diſtinguit
do-

doctus Barboſa *in l. 1. part. 3. D. ſoluto matrimon. à num. 47.* qui, vt diximus, intelligendus eſt, vt ceſſio nulla ſit, quoad effectum, vt laicus reſpondere teneatur coram Eccleſiaſtico Iudice; non verò quoad alios effectus. Et iuxta prædictæ diſtinctionis ſecundum caſum, procedit deciſio textus *in dict. c. final. de alienat. iudicij*, ibi: *Vt aduerſarios ad Eccleſiaſticum forum trahant*, inſinuat Barboſa, & tradit Saagun, Arena *de ceſſ. iur. rub. 3. num. 50.*

47 In Clericis † hæc ſine dubio procedunt; ſed in Eccleſijs aliud ex alia causa reſoluendum fore videtur: quia Eccleſia ſemper potentior dicitur propter diuerſa priuilegia, quæ ei competunt (de quibus latiſſimè Velaſcus *de priuileg. paup. 3. par. quæſt. 8. per totam.*) Vndè grauari videtur aduerſarius, eiuſque ex tali ceſſione deteriorem fieri conditionem; præſertim cùm Eccleſia iure minoris vtatur, & reſtitutionis habeat beneficium, *cap. 1. cap. auditis de in integrum reſtit. l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* De minore enim ad Eccleſiam procedit argumentum, Velaſc. *in loc. commun. lit. A. axiom.* 510. Minorem autem potentiorem eſſe, & ceſſionem in eius fauorem non conſiſtere, ex Georg. & Pereira probat D. Narbona *anno 25. quæſt. 25. num. 26.* vbi concludit, quòd quemadmodum minor cedere non poteſt; ita in eius fauorem cedere actionem omninò interdictum eſt: quia minoribus plura competunt priuilegia, ex quibus potentiores iudicantur. In minore idem reſoluit Cochier. *de iuriſd. in exemptos, 1 par. qu. 49. num. 6.*

48 Quà † ratione motus, verius iudico, minorem, & Eccleſiam inter potentiores ratione priuilegii eſſe referendos (quidquid dicat Thoro 3. *tom. compend. deciſ.* verba: *Donatio facta à actrice*) ideòque ſi de fraude appareat, exceptione ex edicto Prætoris poſſe repelli: vt in indiuiduo in minore, & Vniuerſitate, ex aliis defendit Farinacius ſupra *numer.* 308. & 311. niſi parati ſint non alio iure vti, quàm quo vteretur is, à quo cauſam habuerunt, & ceſſionem: vt elegantiſſimè docuit Cuiacius *dict. obſeruation.* 31. ibi: *Vel ſi non denegaretur actio, denegari debet priuilegium fori, vel ſi quod aliud proprium ius habet, quod non habuiſſet is, qui ceſſit actionem: vt perindè iudicium procedat, ac ſi res eſſet cum eo, qui iudicii mutandi cauſa actionem ceſſit.* Reſoluendum enim eſt, ceſſionem minori fieri rectè poſſe ſine tutore, Iacob. de Arena. *rubr. 5. num.* 61 Ioannes de Graſſis *deciſion. iur.* §. 4. *n.* 3. Carpan. *ad ſtatut. Mediolan.* 1. *tom. cap.* 44. *nu.* 7. validamque eſſe, etſi in fraudem iudicii fiat, non tamen valere quoad ea, ex quibus debitoris ceſſi deterior fieri poſſet conditio: in id enim proditum eſt edictum *de alienatione iudicii mutandi cauſa facta.*

49 Sed † hic obitèr incidit doctrina Hieronymi à Ceuallos 1. *tom. comment. con. commun. quæſt.* 36. *à num.* 20. vbi dubium excitat, an laicus poſſit cenſum, vel ius, quod contra alium laicum habet, cedere Eccleſiæ: & an debitor ceſſus in foro Eccleſiaſtico, & per cenſuras compelli poſſit ad ſolutionem? In quo indubitatum aſſerit, ceſſionem, & alienationem cenſus in Eccleſiam, validam eſſe; Eccleſiam verò procedere non poſſe per cenſuras Eccleſiaſticas, ſed tantùm laicum coram Eccleſiaſtico iudice conuenire valere, procedendo per requiſitoriam. Auctoris verba ſunt: *Et ſic mihi tutius videtur, quòd Eccleſia non poſſit procedere contra laicum ceſſualiſtam virtute ceſſionis, ſeu donationis, aut venditionis factæ à laico, per cenſuras; poterit tamen coràm iudice Eccleſiaſtico procedendo per viam executiuam in foro laici per requiſitoriam.* Quam doctrinam poſteà ſequitur idem Ceuallos 2. *par. de cognit. per viam violentiæ, quæſt.* 140. *à num.* 34. Ex quibus verbis apparet obſcurè, & confusè Ceuallos reſoluiſſe quæſtionem. In ea † tamen pro conſtanti habeo, Eccleſiam ceſſionariam indiſtinctè forum laici ſequi debere, niſi conſuetudine, vel priuilegio aliquo poſſet ſuos debitores trahere ad forum Eccleſiaſticum: quod ſi virtute ceſſionis intenderet Eccleſia, & ceſſio in fraudem facta fuiſſet, poſſet exceptione repelli, vt dictum eſt. Caſu tamen, quo reus coram Eccleſiaſtico reſponde-
50 re non recuſaret, an † eum cenſuris cōpellere poſſet? videndus Ceuallos dictis locis & *lib. 2. commun. quæſt.* 701. *num.* 10. & *tom 4. quæſt.* 897. *num.* 13. latiùs 2. *part. de cognit. per viam violent. quæſt.* 57. *à num.* 12. Scobar *de iuriſd. Pontif. & Reg. cap.*

cap.21.§. 8. à num.168. Narbona *in l.20. gloſ.22.à num.55.tit.1.lib.4.* Cochier *de iuriſdiction.in exempt.1.tom.2.par.quaſt.* 80. Marius Cutell.*ad l. Martini, cap 4. à nu.21, fol.* 387. apud quos latè inuenies, quando Eccleſiaſtici iudices, Conſeruatores, Inquiſitores, & Rectores Vniuerſitatum poſſint contra laicos per cenſuras procedere *l.*

52 Reſtat † nunc agere de ſcholaribus, quibus frequentèr fieri ſolent iurium ceſſiones, tàm per conſanguineus, quàm per extraneos: quæ quando ſubſiſtant, latè agit Rebuff. *d.tract.de ceſſ.action ferè per totum, & in l. vnica, C. de ſententiis, quæ pro eo, quod intereſt, dict. num.159. & de priuileg.ſcholar.priuileg.*177. Barboſa vbi ſup. Franc. Raguell. *in l.ab Anaſtbaſio, C. mandati*, & alij relati per Scobar *dict, quæſt.*51.*&* 52. Duarenus *ad titul. de alienatione iudicii in fine*

53. Apud † nos tamen quid in hac re obſeruandum ſit, deciſum extat *in l.* 18. *tit.7. lib.1. Recop.* vbi non alitèr ſcholaribus ex ceſſionibus in ſuo foro agere licet, quàm ſi ceſſio à patre in filium facta fuerit, ſacramento à parente interpoſito, quod debitum ceſſum verum eſt, & quod ceſſionem in fraudem non facit, ſed in filij alimenta, & ſtudia eſſe conuertendam, non verò in alios vſus, vel aliorum fratrum vtilitatem eſſe ceſſuram: quod ita eſſe, & ſcholaris iure iurando firmare tenetur. Cuius legis meminit Barboſa, & Rebuff. vbi proximè Curia Philip. *lib. 2.cap 6. num. 26.* poſt hæc viſus Carleuar. *de iudiciis lib.1.tit.1.diſp.2.nu.*499. Quo-
54 ties † autem in ceſsione requiritur iuramentum, an die feriato præſtari poſsit? Carpan. *in ſtatut. Mediolan.1.tom.c.*445. *num.42.& cap.446.numer.1.* qui reſoluit præſtari non poſſe. Sed huius rei veritas ex ea quæſtione pendet, an vbi contractus ad ſui validitatem requirit iuramentum, poſſit diebus feſtiuis celebrari? de qua videndi Petrus Surdus *conſ. 87. à nu. 15.& conſ.122.num.4.& 5.* Paſchalis *de viribus patriæ poteſtatis, 2.par.cap.1.à nu.* 103. Gaito *de credito cap.2.tit.7.à numer.* 2177. Fontanella *de pactis nuptialib.clauſul.1.num.29.& clauſ.4.gloſ.10. part.1. à num.*103. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tit. 44.de citatione à num.*551. Farinacius nouitèr nouiſs. *deciſ.*777. *num.*3.

55 Quæ † Regia deciſio in ceſſione, & donatione gratuita procedit; in qua dolus, & fraus præſumitur, niſi à parentibus in filios fiat: in alijs verò ceſſionibus, vel alienationibus, quæ ex cauſa oneroſa, vel neceſſaria fiunt, locum non habebit *dict. l.*18. vndè ex iis ſcholaris coram ſuo Rectore agere poterit, & trahere debitorem, Scobar *dict.cap.*51.

56 Ex qua † doctrina, & pro eius vera reſolutione inquirendum eſt; an is, qui priuilegium habet trahendi ad ſuum forum debitorem, vel conueniendi in Regia Curia, veluti pupillus, vidua, Eccleſia, Reſpublica, & alii (de quibus latiſſimè Gabriel Velaſcus *de priuileg.paup.3. part. quæſt. 3. per totam*, Carleual. *de iudiciis, lib.1.diſp.2.quæſt.6.ſect.7.per totam*, cum aliis intra *tit. 6. quæſt.* 3. referendis) ſi ex iure ſibi ceſſo agant, eo iure, & priuilegio vti poſſint? In qua quæſtione Eraſmus Cochier. *de iuriſdict. in exemptos 1. part. quæſt.*25. exiſtimauit, exemptum, qui ius ceſſum habet, fori ſui priuilegio vti non poſſe, motus ex Trid. *ſeſſ.14.cap. 25.de reformat.* Et in miſerabili perſona ex Afflict. *in conſt Reg.rubr.37.tit.de offic. Magiſtrat.quæſt.6. num.26.&* 27. Horat. Carpan. *in ſtatut. Mediol.1.tom. cap.47. num.*133. Contrariam tamen ſententiam amplectitur Alex. Trentacinq. *lib.1. variar.tit.de reſcriptis, reſol.2. numer.*8. vbi indiſtinctè aſſerit ſucceſſorem in ius alterius proprio priuilegio quoad forum vti poſſe. Sed vna, & altera ſententia, ſi abſolutè, & ſimplicitèr accipiatur, vera non eſt. Quapropter veritati magis accedere videntur, qui diſtinguunt inter ceſſionem ex cauſa oneroſa, vel lucratiua: vt ſi ceſſionarius ex cauſa lucratiua ceſſionem habeat, fori ſui priuilegio non vtatur: ſecus verò ſi ex cauſa oneroſa ceſſa ſibi fuerit actio. Quam diſtinctionem ſequitur Ant. Faber. *in C. lib.3 tit.12. diff.*22. Scobar *dict.cap.*51. & alii ex relatis à Velaſco ſtatim referendo: pro quibus non leuitèr facit *dict.l.18.tit.7.lib.1.Recop.*

57 His † tamen reiectis ſententiis, communis, & vera eſt, miſerabilem perſonam, quæ ius habet tradendi debitorem ad Curiam Regiam, eo iure gaudere; ſiuè ex cauſa oneroſa, ſiuè ex lucratiua meruerit ceſsionem: dummodo bona fide, & ſine fraude facta ſit: vt securè reſoluunt innume-

nume-

numeri, quos ſequuntur Franch, & Add. *deciſ.* 195. quem ſequitur Schifordeg. *lib.* 2 *tract.* 24. *quæſt.* 2. *circa finem*, Intrigliolus *conſ.* 18. *à num.* 42. D. Caſtillo 3. *tom. cont cap.* 25. *numer.* 32. Curia Philip. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 26. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de citationibus reſol.* 2. *nu.* 11. Rodriquez *de redditibus* lib. 3. *quæſt.* 4 *num.* 43. (qui id fortiori ratione procedere aſſerit in ſucceſſore ex teſtamento) ſequitur Gironda *de priuileg. à num.* 1202. Velaſcus *de priuileg. paup. dict. quæſt.* 3. *à num.* 16. Cancerius 2. *part. var. cap.* 2. *numer.* 29. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 56. *nu.* 39 *&* 40. multis relatis Capitius Latro *deciſ.* 54. *per tot.* Ioan. Baptiſta Thoro 1. *part. comp. deciſ.* verb. *Ceſſio facta*, *&* 5. *tom.* verb. *Remiſſio cauſæ intentatæ*, videndus Iacob de Arena *de ceſſ. iurium*, *rubr.* 3. *à num.* 42. *ad* 50. nullo ex his relato ſequitur poſt hæc ſcripta viſus Carleual. *de iudicijs lib* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *num.* 615. *&* 661 his etiam accedit (licèt ex relatis nullius meminerit præter Rodriquez & Carpan.) Arias de Meſa *lib* 1. *var cap.* 21. *à num.* 25.

58 Ex quibus † rigoroſa nimis videtur *dict. l. Regia*, quæ virtute ceſſionis ex cauſa lucratiua, ſcholaribus in ſuo foro tantùm agere permittit, quandò à parentibus ceſſionem obtinuerunt; cum alii fraude ceſſante, fori ſui priuilegio vtantur; licèt ceſſionem ex cauſa lucratiua ab extraneo, vel conſanguineo meruerint. Ea tamen ratione nititur prædicta lex Regia, vt repetitis, & ſolitis fraudibus obuiam iret: quia plerumq; ceſſiones, quæ in ſcholares fiunt, doloſæ ſunt, in maximumque debitorum damnum, vt teſtatur *dict. l.* 18. ibi: *Por quanto muchas perſonas legas por fatigar à los què algo les debian y àun por cobrar lo que no ſe les debe, &c.* & rurſus ibi: *De lo qual nueſtros ſubditos, eran muy fatigados, y ſacados fuera de ſus caſas para litigar en iuriſdiciones extranas, &c.*

59 De aliis hic agere omitto, quæ plenè diſputata inuenies per Rebuff. & Scobar locis relatis. Illud † verò, quia ſingulare eſt, attingere libet, an ſi duobus cenſus, vel res aliqua debeatur, poſſint ſimul ius illud cedere filio alterius ſcholari, vel Doctori: & poſſit ipſe coram Rectore debitorem ceſſum conuenire? Difficultas conſiſtit in eo, quòd licèt attenta perſona patris, ceſſio conſiſtat; reſpectu tamen extranei non valet, vt ex ea debitor ad forum ſtudii trahatur inuitus. Hanc quæſtionem in terminis excitauit Eraſmus Cochier. *de conſeruatoribus, par.* 2. *quæſt* 118. *num.* 20. verſ. *Succedit, & alia exceptio*. Et reſoluit, ex ſimili ceſſione ſcholarem agere non poſſe, quia cum hic currant duæ ceſſiones, quarum vna permiſſa, alia prohibita eſt: illa, quæ prohibita eſt præualet: & aliam, quæ permiſſa eſt afficit, & prohibitam efficit: rationem reddit, quia vbi concurrit priuilegium permiſſiuum cum prohibitorio priuilegio, præualere debet quod prohibitorium eſt, *l. ſi Ruſinus*, vbi Decius *nu.* 5. & DD. *C. de teſtamen. milit.* Similiter quando in aliqua diſpoſitione concurrit fauor, & odium: diſpoſitio ſimpliciter odioſa cenſetur, vt eleganter probat D. Salgado *de Reg. protect* 2. *par. cap.* 7. *nu.* 2. à quo multa petere poteris in huius doctrinæ comprobationem *à num.* 1. *ad* 27. Sed in hoc puncto ego diſtinguerem, an ius ceſſum diuiduum, vel indiuiduum ſit? nam ſi diuiduum eſſet, ceſſio pro ea parte, quæ ad patrem ſpectabat, conſiſteret: & eius reſpectu ſcholaris coram Rectore agere poſſet: quoad aliam tamen extranei partem reus, & debitor ceſſus iuriſdictionem Rectoris declinare valebit: ſi verò ius indiuiduum eſſet, in totum ceſſio conſiſteret, etiam quoad forum. Quæ diſtinctio veriſſima eſt, quam comprobare poteris ex traditis à D. Salgado *dict. cap.* 7. *à num* 28. *per totum*, magis in terminis Rebuff. *de priuileg. Scholar. priuileg.* 106. idem Cochier. *de iuriſd. in exempt* 1. *part. quæſt.* 76 *per totam* Marta *de iuriſd.* 4. *part. cent.* 2. *caſ* 118. *&* 119. D. Valenzuela *conſ* 151. *à num.* 6. Oſuald. ad Donel. *lib.* 17. *com. cap.* 20. *lit. K.* Scobar *de iuriſdiction. Pontif. & Reg. cap.* 54. *per totum.*

60 Officiales † Sancti Officii Inquiſitionis potentiores etiam iudicantur, & ceſſiones factæ in eorum fauorem nullæ ſunt, vt deciditur in concordia tertia Regni Siciliæ *anno* 1635. *cap.* 10. quam refert Marius Cutell. *in notis politicis ad L. Martini, fol.* 506. Dubium tamen eſt: an potentiores dicantur ratione officij, ita vt ceſſio in eos facta nulla ſit, & cedés amittat

tat actionem ; an verò ratione tantùm fori potentiores dicantur? Et eos inter potentiores ratione officii recenſet Marius Muta *deciſ.6. num.1.* expreſsiùs Marius Cutell. *ad l. Martini controu. 7. num. 6. & in gloſ. ad dict. cap.* 10. ibi; *Quod non valeant huiuſmodi ceſſiones tanquam facta in potentiores ; quo fit; vt cedens, ac is, cui ceſſio fit, credito careant.* In quo ſtandum cenſeo verbis concordiæ. Sed iuxta deciſa *in d. cap.* 10. verius iudico, quòd licèt ceſſio in Officiales, qui actiuè, & paſſiuè fori Sanctæ Inquiſitionis gaudent (iuxta tradita per Cutell. *dict. contr. u. 7.* Marbon. *in l. 20. tit. 4. lib. 1. Recopilat. glos. 6. numer. 4.*) nulla ſit: hoc tamen intelligendum eſt quoad hoc, ne pro iure ceſſo, fori priuilegio vtantur; non tamen quoad alia: nam poterit Officialis ceſſionarius debitorem ceſſum coram ſuo iudice conuenire: iuxta ea, quæ in ſcholaribus, & Doctoribus proximè reſolui. Hæc licèt iuxta concordiam Regni Siciliæ procedant, idem ſeruandum fore iudico in aliis Regnis, niſi alitèr ſtatutum appareat; nam tenor concordiæ attendendus erit, vt tradit Narbona *dict. gloſ. 6. numer. 6.* Pro qua ſententia, quòd Officiales Sancti Officii pro iuribus ceſſis, fori priuilegio non gaudeant, optimè facit Carleual. *de iudiciis, dict. diſput. 2 num. 591* vbi aſſerit Curiales, qui debitores ſuos ad Curiam trahere poſſunt, eo priuilegio pro iuribus ceſſis non gaudere.

Alia de ceſſionibus in potentiores, ſi ſcire cupis, conſule Rebuff. ſupra, Farinacium *dict.* verb. *Litigioſa res, à num.* 297. Ioan. Baptiſt. Thoro 3. *tom. comp. deciſ.* verb. *Donatio facta, fol.* 325. Ariſm. Tepat. *tit.* 146. Duaren. *ad tit. de alienatio-*
61 *ne iudicij, pag. final.* Vnum † hic pro coronide aduerto, non ſine difficultate procedere doctrinam, de qua *in deciſion. D. Alexand Ludouiſ.* 440. *nu.* 7. (quem laudat Fontanella *deciſ.* 167. *num.* 6.) vbi aſſeritur, quòd licèt penſio cedi non poſſit potentiori; ei tamen commoditas, & fructus penſionis rectè ceduntur, quod ſic ſummatur in ſummario *numer.* 7. Sed quomodo accipi debeat, vide infrà *tit.* 3.
62 *quæſt.* 1. Fiſcus † etiam à priuatis ceſsiones accipere non poteſt, *l. res qua*, §. *lites*, D. *de iure Fiſci*, *l.* 1. *& per totum*, C. *ne Fiſcus, vel Reſpub.* cum aliis congeſtis à Gothofredo *in dict.* §. *lites*, Alfaro *de officio Fiſcal. gloſ.* 16. *priuileg.* 36. *numer.* 144.

SVMMARIVM.

1 *Species quæſtionis proponitur.*
2 *Vſumfructum amittit vſusfructuarius, qui illum extraneo cedit.*
3 *Patronus amittit ius patronatus Eccleſiæ, ſi illud cedit ſine licentia Epiſcopi.*
4 *Falſi pœnam incurrit Notarius, qui falſitatem committit; etiam in inſtrumento nullo.*
5 *Teſtis, vel tabellio falſitatem committentes in iudicio nullo, ſaltim extraordinaria pœna puniuntur.*
6 *Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias amittit tutelam filiorum, licèt matrimonium ſit nullum.*
7 *Mulier adulterium committens non excuſatur, licèt matrimonium ſit nullum.*
8 *Contrahens ſcienter matrimonium cùm conſanguinea, in pœnam incidit, licèt matrimonium nullum ſit.*
9 *Clericus in minoribus Ordinibus contrahens matrimonium, amittit beneficia Eccleſiaſtica, etiamſi matrimonium nullum ſit.*
10 *Clericus in ſacris, amittit beneficia, ſi matrimonium de facto contrahat.*
11 *Pœnæ clandeſtini matrimonij, an locum habeant poſt* Concil. Trid. *per quod irritantur huiuſmodi matrimonia.*
12 *Bigamia, an contrahatur, ſi quis bis contrahat matrimonium, ſed inualidè? remiſſiuè.*
13 *Conditio, & præceptum, ne quis contrahat matrimonium cum ignobili, aut deſcendente à Iudæis, iuſtum, & honeſtum eſt.*
14 *Grauatus, ne contrahat matrimonium cum ignobili, vel deſcendente à Iudæis ſub pœna priuationis Maioratus, eam incurrit, licèt nulliter contraxerit matrimonium.*
15 *Ex contrauentione nulla, fideicommiſſarius incurrit pœnam priuationis, ſi ſequuta ſit realis traditio.*
16 *Melioris conditionis eſſe non debet, qui nulliter contra præceptum teſtatoris con-*

Digitized by Google

contraxit matrimonium, quàm qui legitimè, & validè contraxit.

17 *Mulier grauata ſub certa pœna, ne contrahat matrimonium cum ignobili, eam incurrit, ſi ei ſine nuptijs copuletur.*

18 *Filius ſuſceptus ex matrimonio putatiuo, propter bonam fidem vnius parentis, legitimus eſt, & ſuccedit in Maioratu.*

19 *Actus contra legis diſpoſitionem, licèt nullus ſit, valet in odium facientis.*

20 *Renunciatio officij, vel beneficij Eccleſiaſtici, quæ fieri debet in manibus ſuperioris, ſi alitèr fiat, an renuncianti noceant, & poſſit pœnitere?*

21 *Voluntas declaratur ex actu nullo.*

22 *Fideicommiſſum, an reuocetur ex actu nullo?*

24 *Legatum, an ademptum, vel tranſlatum cenſeatur ex alienatione, vel tranſlatione nulla?*

25 *Nominatio ad emphyteuſim reuocata cenſetur per ſecundam nominationem etiam nullam.*

26 *Ex ceſſione nulla, incurritur pœna,* intellige vt num. 36.

27 *Cedens nullitèr actionem ſuam potentiori, pœnam non incurrere probatur,* & num. 35.

28 *Vaſallus, vel emphyteuta alienantes emphyteuſim irrequiſito domino, non cadunt à iure ſuo, ſi alienatio fuit nulla.*

29 *Alienans contra prohibitionem teſtatoris, pœnam non incurrit, ſi nullitèr alienauit, & quando ſecùs.*

30 *Varia expenduntur iura, in quibus ex actu nullo pœna non incurritur.*

31 *Monetam falſam non expendibilem cudens, non incurrit pœnas fabricantium falſam monetam.*

32 *Stellionatus pœnæ locus non eſt, ſi contractus, in quo committitur, ſit nullus.*

33 *Ex pacto de quota litis nullo, non punitur Aduocatus, vel Procurator.*

34 *Ius ceſſum ſi ex aliqua cauſa transferri non poteſt in ceſſionarium, remanet apud cedentem,* intellige vt num. 39.

35 *Pœnæ cedentium in potentiores locum non habent, ſi ceſſio ex alia cauſa ſit nulla.*

36 *Ex actu, vel ceſſione nulla, quando incurratur pœna, vel non? diſtinguendo reſoluitur,* & num. 37.

38 *Ex contractu nullo, in corporalibus ſecuta traditione, transfertur poſſeſſio; in incorporalibus verò quaſi poſſeſſio ex ceſſione nulla, non tranſit.*

QVÆSTIO V.

Pœnæ cedentium in potentiores, an locum habeant, ſi ceſsio ex aliqua cauſa ſit nulla. Variis agitur, quando ex actu nullo incurrat quis pœnam?

1 PRAECEDENTI † quæſtione actum eſt de ceſſionibus, quæ fiunt in potentiores, & earum pœnis: oportet nunc inquirere, an prædictæ pœnæ locum habeant, ſi ceſſio, quæ in potentiorem fit, ex aliqua cauſa ſit nulla? cuius diſceptationis veritas in promptu non eſt; cum vnam, & alteram ſententiã, nec leuia, haud contemnenda fundamenta ſuadeant.

2 Et † pro ea opinione, quod ceſſio facta in potentiorem ratione officij, legũ pœnis ſubiaceat, facit quòd licèt ceſſio vſusfructus extraneo (hoc eſt alij, quàm proprietatis domino) facta, nulla ſit, *l. ſi vſusfructus 69. D. de iure dotium*, ibi: *Vſumfructum à fructuario cedi non poſſe, niſi domino proprietatis, §. final. inſtit. de vſufructu*, ibi: *Nã cedendo extraneo nihil agitur*. Tamen ſi fructuarius extraneo vſumfructum cedat, pœnam amiſſionis patitur, & vſusfructus confeſtim ad dominum proprietatis reuertitur: vt ſatis apertè probatur *ex d. l. ſi vſusfructus*, ibi: *Et ſi extraneo ceditur, id eſt ei, qui proprietatem non habeat, nihil ad eum tranſire, ſed ad dominum proprietatis reuerſurum vſumfructum, gloſ. ibi*, verb. *Vſumfructum, & in d. §. final.* verb. *Cedendo*, Greg. Lopez *in l. 24.* verb. *El derecho, tit. 31. part.* 3. Couarr. *lib. 1. var. cap. 8. num. 7.* nullo ex aliis relato D. Solorzano *de iur. Indiar. tom. 2. cap. 14. à num.* 32. qui loquitur in ceſſione vſusfructus, aut commendæ, alij quàm domino proprietatis facta, Anton. Gomez, Cuiatius, Matienzus, Peregrin. Hondedeus, Morla, & alij, quos refert P. Sanchez *de ſtatut. religioſ. lib. 7. cap. 13. à num.* 20. quam ſententiam de iure noſtro Re-

gio indubitabilem eſſe dicit *ex dict. l. 24. tit. 31. part. 3.* ibi; *Otroſi decimos, que ſi aquel aquien fuere otorgado el vſufructo, ò vſo en la coſa, otorgaſe deſpues à otro alguno el derecho que auia en ella, que fueſſe deſatado por ende el vſufructo, ò el vſo, y tornaſe por ende al ſenor de la propiedad, e de alli adelante no le deue auer, ni el otro, a quien el lo otorgo*: de iure etiam communi hanc ſententiam veriorem eſſe fatetur Donel. *lib. 10. com. cap.* 19. quam ſtrenuè defendit Monter à Cueba *deciſ. 46. à num.* 28. vbi poſt alia argumenta in id expendit optimum, & ſingularem text. *in cap. 1. §. calidis, de probib. feud. alien. per Federic.* ibi; *Vt venditor, & emptor, qui tam illicitas alienationes reperti fuerunt contraxiſſe, feudum amittant, & ad dominum liberè reuertatur*, quibus ferè verbis vtitur Conſultus *in dict. l. ſi vſusfructus*. Prodierunt nupèr opuſcula (quin dicam opera) D. Ioſephi Retes in Salmanticenſi Academia Veſpertinæ legum Cathedræ meritiſſimi Antecesſoris, qui *lib. 1. cap. 19. numer.* 8. pro hac ſententia refert Treutlerum; licèt ei contraria placeat, ſecutus Barboſ. Oſuald. Pinel. Vveſembec.

3 Facit † vltra, quòd licèt ceſſio iuris patronatus, ſine licentia Epiſcopi laici fauore facta, ſit nulla, *cap. vnico de iure patronat. lib. 6. cap. præterea, eodem tit.* ex Lambertino, & aliis Burgos de Paz *conſ. 15. à num.* 5. Henricus Boic *de iure patronatus, cap.* 6. tamen ex ea ceſſione patronus ius patronatus amittit: quia licèt ceſſio quoad translationem iuris patronatus ſit inefficax; quoad cedentis præiudicium firma, & efficax eſt, vt ex Rota *in antiq. deciſ.* probat Burgos de Paz *d. conſ. 31. num.* 18. qui in confirmationem adducit *l. per fundum, D. de ſeruit. ruſt. prædior. l. Statius Florus, §. Cornelio Felici. D. de iure Fiſci.*

4 Eandem etiam opinionem adiuuat, notarium qui inſtrumentum falſum confecit, pœnam falſi incurrere; licèt inſtrumentum, in quo commiſſa fuit falſitas, nullum eſſet, Bart. *in l. ſi quis legatum, nu. 2. D. ad legem Corneliam de falſis*, Felinus *in cap. ex tenore, ſub num. 9. de reſcriptis*, Hieronym. Gonçalez *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 57. num. 50. & num.* 45. De falſificante literas nullas idem reſoluit Monter *d. deciſ. 46. num.* 40. Gratianus *cap. 36. num.* 58. Intrigliol. *conſ. 2. num.* 123. & in notario, & teſte Ricciullus ſtatim referendus *cap. 2 num. 28. & 29.* Anguiano *de legibus lib. 3. cont. & num. 43. & 45.* qui aſſerit notarium,

5 & teſtem † committentes falſitatem in inſtrumento, vel iudicio nullo, extraordinaria pœna puniendos eſſe; idem probat *ex l. 1. in fine, C. de ſepulchro violato*, Sanchez *de matrimonio, lib. 3. diſput. 2. num.* 5. ſequitur Farinacius *de falſitate, quæſt. 155. num. 24.* vbi *à num. 17. ad* 32. latè agit de pœna notarii, qui commiſit falſum in inſtrumento nullo, videndus Riccius *deciſ. Neap. 1. par. deciſ.* 135. Ioan. Baptiſta Thoro 1. *part. compend. deciſion.* verb. *Actuarius ſcienter*, qui deciſum refert, actuarium, qui ſcientèr examinauit falſos teſtes, nulliter tamen, quia non fuerunt examinati parte citata, ex quo fidem non faciebant, condemnatum fuiſſe ad remigandum vita durante.

6 In idem † etiam facit, quòd matrimonium nullitèr contrahentes, incidunt in pœnas, ac ſi matrimonium validum, & ſolemne contraxiſſent. Vndè mater tranſiens ad ſecundas nuptias, etiam de facto, amittit filiorum tutela, ac ſi validè contraxiſſet matrimonium; Gonçalez *ſup. n.* 53. & Gratianus *nu.* 60. Cancerius ſtatim

7 referendus. Et † adulterij pœna locum habet, etiamſi matrimonium putatiuum, & nullum fuiſſet, *l. 81. Tauri, quæ eſt l. 4. titul. 20. lib. 8. Recopil.* ex Crauetta, & aliis Griuell. *deciſ. 19. à num.* 1. Gutierrez *lib. 2. canonic. cap. 12. num. 6. & 22.* qui etiam diſputant, an vxor amittat dotem propter adulterium in matrimonio putatiuo, &

8 nullo commiſum? Similiter † contrahens ſcientèr matrimonium putatiuum cum conſanguinea, licèt nullum ſit, tamen pœnæ locus erit, vt ex Card. Felino, Pariſ. Ripa, & aliis firmat Gratianus *dict.*

9 *cap. 36. num.* 61. Necnon † etiam ſicut per verum matrimonium à clerico in minoribus ordinibus contractum, inducitur vacatio beneficiorum, *c. 1. & 3. de clerico coniugato*, Sanchez *de matrimonio libr. 7. diſput.* 42. Anguiano *ſup. num.* 8. ex innumeris probant Ricciullus *de iure perſonarum lib. 7. cap. 1. per tot.* Barboſa, & Tondutus ſtatim referendi: ita etiam eorum inducitur vacatio, quamuis matrimonium nullitèr contraxerint; præ-

terquam

terquam ſi nullitas proueniat ex defectu
conſenſus, latiſſimè explicant poſt alios,
quos plena manu congerit Sanchez *ſup.
diſput* 43. Ricciullus *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *per
tot.* Franc. Tondutus *part.* 2. *quæſt. benef.
cap.* 5. *à num.* 15. *ad finem*, §. qui refert Pa-
trem Sanchez, & alios, Auguſt. Barboſa
de iure vniuerſ. Eccleſiaſtico lib. 2 *cap.* 14.
à nu. 7. Marius Giurba *ad conſuet. Meſan.
cap* 1. *gloſ.* 1. *à num.* 44. Caldas Pereira *de
iure emph.* 3. *part. de poteſt. eligendi, cap.* 5.
num. 14. Cancerius 3. *par. var. cap.* 11. *nu.*
9. verſ. *contrarium*, videas Scobar à Corro
ſtatim referendum *à num.* 70. *&* 57. Simi-
10 liter † clericus in ſacris, per matrimo-
nium nullitèr, & de facto contractum,
pœnam patitur amiſſionis beneficiorum
Ricciullus *d. cap.* 2: *à num.* 11. Barboſa *d.
cap.* 14. *à num.* 16. apud quos videas, an
priuatio ipſo iure inducatur: an verò ne-
ceſſaria ſit ſententia declaratoria? An
11 autem † ſi matrimonium clandeſtinè
contrahatur (quod hodie nullum eſt)
locum habeant pœnæ impoſitæ contra-
hentibus clandeſtina matrimonia? vi-
dendi Pater Sanchez *de matrimon. lib.* 3.
diſput. 2. *per totam*, Gutierrez *lib.* 2. *pract.
qu.* 4. *per totam*, Anguiano *de legibus lib.* 3.
controu. 8. Matienzo *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *Re-
cop. gloſ.* 6. *num.* 5. Cancerius *dict. cap.* 11.
num. 9. Molina *de primogenijs lib.* 2. *cap.*
16. *à num.* 16. vbi Addentes, qui veriſſimè
reſoluunt, de ſtricto iuris rigore pœnis
locum eſſe: licèt in praxi contrarium
12 ſeruetur. Et † an irregularitas bigamiæ
& aliæ pœnæ incurrantur à laico, qui cō-
trahit bis matrimonium, ſed inualidè? vi-
dendus Diana *part.* 4. *tom* 2 *reſolut.* 38. An-
guiano *num.* 10. doctè proſequitur D. Di-
dacus de Traſmiera (inſignis, & maximi
Sanctæ Crucis Collegii, fauſta proles) in
ſuo ſingulari *tract. de polygamia lib.* 2. *qu.*
9. *per tot.* omninò videndus.

13 Quibus † etiam conuenit, quòd poſ-
ſeſſor *M*aioratus grauatus ſub pœna pri-
uationis, nè contrahat matrimonium
cum ignobili, vel deſcendente à Iudæis,
vel Sarracenis (quæ conditio, & grauа-
men validum eſt, honeſtumque, & licitū
reputatur, Molina *lib.* 2. *de Hiſp. primogen.
cap.* 13. vbi Addentes *à numer.* 28. *cum ſe-
quentibus*, latè D. Caſtillo *tom.* 4. *controu.
cap* 25. *à nu.* 20. *&* *tom.* 6. *cap.* 126. *&* 127.
in princip. & *cap.* 128. Mieres *de Maiora-
tib.* 1. *par. quæſt.* 50. *à num.* 1. *&* *quæſt.* 51. *à
num.* 1. *ad* 56. Scobar *cap.* 19. *nu.* 46. latè, *&*
doctè in ſuo pereleganti *tract. de purit.
ſanguinis* Scobar à Corro 1. *par. quæſt.* 4.
§ 7. *ferè per totum*,) priuationis pœnam
incurrat, etiamſi matrimonium contra
præceptum teſtatoris nullitèr contrahat?
videndus Mieres *dict. quæſt.* 51. *à numer.*
370. qui circa reſolutionem dubius eſt, &
in contrariam ſententiam deflectere vi-
14 detur. Ego tamen † verius exiſtimo ex
matrimonio cum ignobili, vel impuro
etiam nullitèr contracto, ſi copula ſit ſe-
cuta (alias enim non ſecuta copula pœ-
na locum non haberet, Mieres *dict. quæ-
ſtio.* 51. *à num.* 368. Scobar *dict.* §. 7. *num.*
58.) priuationis pœnam committi. Mo-
15 ueor primo † ex eo, quod ex actu, & con-
trauentione nulla ſi ſecuta ſit realis tradi-
tio, fideicommiſſarius priuationis pœ-
nam incurrit: vt ex Fuſario, & Seſſe pro-
16 ximè diximus. *S*ecundo † quia non de-
bet eſſe melioris conditionis, qui cum
ignobili, vel impuro nulliter, quàm qui
legitimè matrimonium contraxit: cum
ille ſiue ſciens, ſiue ignorans illicitè con-
traxerit: hic verò licitè, & ſecundum
Eccleſiæ præcepta: vt in terminis arguit
Anton. Faber *in C. lib.* 9. *titul.* 29. *de dignit.
& nobilit. diff.* 28. *à num.* 29. qui elegantèr
17 loquitur. Tertio, facit † quod in longè
fortioribus terminis conſultum reſpon-
dit Hieronym. Gonçalez *dict. gloſ.* 57. *à
num.* 55. mulierem granatam ſub certa
pœna, ne contrahat matrimonium cum
ignobili, eam incurrere, ſi cum plebeio
pudicitiam amiſerit, ei ſe carnalitèr cō-
miſcendo: igitur ſi ſola commixtio, &
copula ſine matrimonio, viam aperit pœ-
næ: ſimiliter ex matrimonio nullo in-
18 curretur. Quarto, † quia ſi aliud dicere-
mus, eueniret, vt filius ſuſceptus ex ma-
trimonio illo contracto cum ignobili, aut
impuro, ſuccederet in *M*aioratu propter
bonam fidem alterius coniugis, qui igna-
rus fuit nullitatis, & impedimenti, vt ali-
bi diximus, & ſic fruſtaretur voluntas te-
ſtatoris, qui non alium ſuccedere voluit
in *M*aioratu, quàm qui ex nobilibus, &
puri ſanguinis parentibus deſcenderet: à
qua ſententia non diſcedo, licèt poſt hæc
diù ſcripta viderim Scobar à Corro *dict.*
§. 7. *præcipuè à num.* 62. contrariam defen-
dere.

Digitized by Google

19 Vlteriùs † in confirmationem facit do-
ctrina Bartoli *in l.non dubium 5. C. de legibus, num.20.* qui docet, quòd ea, quæ contra legem fiunt, licèt nulla ſint, & pro infectis habeantur, intelligendum eſt, vt non valeant in facientium fauorem; ſecus autem quoad ipſorum odium, ſeù ad hoc vt ipſi incidant in pœnam: vt ex Tiraquel. probat Molina *dict.cap.16. num.20.* addo eundem Tiraquel. *de retract. lignag. §.1.gloſ.2.num.9.* Gutierres *dict. quæſt 4. num.6.* Ex quo infert Tiraquelus benefi-
20 cij † Eccleſiaſtici renunciationem, ſine ſuperioris auctoritate factam, licèt valida non ſit reſpectu ſuperioris, in cuius poteſtate erit, prædictam renunciationem non admittere, valere tamen, reſpectu ipſius renunciantis; & beneficium impetrari poſſe; niſi anteà renuncians mutaſſet volũtatem, Riccius *5.par. collect.1479.* optimè Barboſa *de iure vniuerſ Eccleſiaſtico lib.2.cap.15.a num.14.ad 19.* Idem quoad renunciationem officiorum, quæ requirunt ſuperioris auctoritatem, reſoluit Cabedo *lib.2.deciſ.23.* Farinac. *libr.1. conſ.5.num.69.* Et quod renunciatio officii, quæ facienda eſt in manibus Principis, ſi aliter fiat, non valeat; & poſſit renuncians officium continuare, latè Maſtrillus *de Magiſtratib. lib.1.cap.24.a num. 11.* notanter doctiſſimus Valençuela Velazquez *conſ.32.* vbi quòd renunciatio officii, vel beneficii, quæ requirit ſuperioris aſſenſum, vſquequo interueniat, nullius momenti eſt: & ex ſimili renunciatione officium non dicitur vacare, neç renuncians illud amittit, vſque dum ſuperior admittat renunciationem: varia expendit in comprobationem, necnon *l.5.tit.4.lib.7.Recop.* & ibi Azeuedum, exornat latè D. Solorçano *de iure Indiar. 2. tom lib.3.cap.26.à num.66.* Scobar *dict.§. 2.num.55.* Singularem etiam ad propoſitum eſt conſilium Iacobi Galli 87. *per tot.* vbi reſoluit, virtute renunciationis calore iracundiæ factæ, ſine auctoritate ſuperioris, non potuiſſe conferri beneficium, ſi ante prouiſionem, & collationem eius renuncians declarauit, ſe non habuiſſe animum renunciandi.
21 In † id ſimiliter conſidero, quòd licèt actus, vel alienatio ſit nulla; tamen ſuos effectus ſolet operari; nam ex actu nullo, & inualido declaratur voluntas, *l final. D. de rebus eorum*, Mareſcottus *lib. 2. vari cap.33. num.7.* multis relatis Parexa *de edition.inſtrum.tit.5.reſol.1.num.20.* latè Caſtillo *lib.5.controu cap.108. per totum* D.Ioſeph Vela *2.tom. diſſert.47. num.20.* apud quos latè, quòd ex teſtamento nullo, & imperfecto declaratur voluntas:
22 Et † an ex actu nullo reuocetur fidei-
commiſſum? latè Decherius *diſſertat 1 à*
23 *num.39.* Et † ex confeſſione debiti facta
in contractu nullo, debito probari dixit
Camill. Borrell. *in ſum.deciſ.tom.2.tit.3.de*
24 *confeſſ.num.282* Ex † alienatione etiam
nulla, vel inutili translatione, vel ademptione legati, illius reuocatio inducitur, *l.planè 34. D de legat.1.l. eſt transferam 20 D.de adimendis legatis, l legatum, §. 1. D.eodem tit.* videas *gloſ.verb.ſimul,in cap. ſi duo procuratores de procuratorib. libr.6.* poſt Peraltam, & alios elegantèr proſequitur Caldas Pereira *de iure emphyteut. 3.par.de poteſtat.eligendi,cap.3.à num 39.*
25 vbi latè probat, per ſecundam † nomi-
nationem ad emphyteuſim etiam inutilitèr factam, priorem reuocari, videndus *à num.39 ad finem capitis.*
26 Stringunt † non leuitèr pro hac ſen-
tentia iura in *l quid ergo,§.cum autem ad finem, D. de his qui notantur infamia, l. ſi quis legatum, D. ad legem Corneliam de falſis*, ex quibus id in terminis docet Bald. *in dict. l. quid ergo, §. cum autem*, facit text. *in l.3.§. item ſiue iure, D.ad Senatus Conſult.Silanian.* optimus *text in cap.4.de bigamis*, ibi: *Sed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto, cap. fin. in fine, eod. tit.* ibi: *Non propter Sacramenti defectum, ſed affectum intentionis cum opere ſubſecuto*: & magis in terminis expendi poteſt text. *in authen. minoris, C. qui dare tutores*, vbi ſi tutor ceſſionem actionis contra pupillum ſuſcipit, licèt non valeat ceſſio, tamen cedens, quia commiſit in legem, agere non poteſt, vt apertè probatur ex illis verbis, ibi: *Nec is, qui ceſſerit agere debet, cum in legem commiſſerit; licèt ceſſio pro iuſtis cauſis facta ſit, ſed minor incrabitur*, videndus Tiraquellus, qui alia iura expendit *de retract. lignag. §.26.gloſ.2.* vbi latè diſſerit, ſi conſanguineus ius retractus gentilitij extraneo cedat, vtrùm ipſe non obſtante ceſſione, quæ nulla eſt, ad ſuum commodum retrahere poſſit?

27 Con-

27 Contrariam † tamen ſententiam, quòd
pœnæ cedentium in potentiores locum
non habeant, ſi ceſſio ex aliqua cauſa, vel
defectu ſolemnitatis nulla ſit; proindeq;
actionem, & ius ceſſum apud cedentem
remanere, eoque nullatenus priuari, for-
tiſſima fundamenta euincunt: & facit
28 primò, quòd † licèt vaſſallus, vel em-
phyteuta alienantes emphyteuſim irre-
quiſito domino à iure ſuo cadant, *l. fin. C.
de iure emphyt.* vbi Bart. Bald. & alii, *cap.
potuit de locato*, ex Corbul. Peregrin. An-
ton. Fabr. Camill. Borrell. Ouidio de
Amic. Carocio, & alijs Gabriel Velaſcus
de priuileg. paup. 1. part. quæſt. 22. à num.
64. Mantica *de tacitis lib. 22. tit. 28. num.*
38. Farinacius infra referendus *num.* 31.
Giurba *deciſ. 80. à nu. 2. & ferè per totam*,
Intrigliolus *conſ. 21. à numer.* 35. tamen
emphyteuſim non amittet, ſi alienatio
eſſet nulla, poſt antiquiores Petrus Sur-
dus *de alimentis, titul. 9. quæſt. 16. à num.*
68. Gutierrez *lib. 2. practicar. quæſt. 4. nu,*
4. Horatius Carpan. *ad ſtatut. Mediolan.*
1. *tom. cap.* 429. *num.* 29. Quemadmodùm
29 † ex alienatione contra prohibitionem
teſtatoris non incurrit quis priuationis
pœnam, ſi alienatio nulla ſit, Sfortia Odd.
de prob. alienat. fideicom quæſt. 21. art. 1.
ex multis Fuſarius *de ſubſtitutionib quæſ.*
687. *num. 4. & quæſt. 718. à numer.* 20. qui
limitat, niſi alienatio etiam nulla fieret
in contemptum præcepti teſtatoris; vel
niſi ſequuta fuiſſet traditio, videndus
Seſſe 3. *tom. deciſ.* 234. *à num.* 5. Sfortia vbi
proximè *dict. art.* 1.

30 Pro † eadem ſententia expendi poſ-
ſunt varia iura, quæ probant ex actu nul-
lo pœnæ locum non eſſe, prout eſt text.
*in l. ſicut, §. 1. D. de operis libert. l. eo: quidẽ,
C. ſi mancipium ita fuerit alienatum,* (de
cuius intellectu videas omninò Anguian.
ſupra à num. 18.) *l. non putauit, §. non
quæuis, D. de bonorum poſſeſſion. contra
tabul. l. filium, §. ſi quis contra, D. de leg.
præſtand.* Ratio eſt, quia quod nullum
eſt, nullum effectum producit, *l. non præ-
ſtat, D. de regul. iuris, lib. 6.* Et non entis
nullæ ſunt qualitates, *l. eius qui. in pro-
uincia, ante finem, D. de rebus creditis.* Et
non entia non habent materiam, neque
formam, Gonçalez *ſupra à num.* 29. Can-
cerius 3. *tom. variar. cap. 21. numer.* 38.
Pater Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput. 2. à
num.* 5. exornat latiſſimè Scobar à Corro
*d. tract. de puritat. ſanguin. 2. par. quæſt. 4.
art. 4. §. 2. à num. 36. ad 66.* Plura in huius
rei comprobationem, varioſque caſus, in
quibus ex actu nullo pœna locum non
habet, inuenies apud D. Valenzuelam
Velazquez *conſ. 37. à nu.* 32. Anguianum
31 *de legib. dict. lib. 3. controu* 8. Et † mone-
tam falſam non expendibilem cudens,
pœnas impoſitas falſam monetam fabri-
cantibus non incurrit iuxta Carocium
deciſ. 106. num. 13. conducit Parexa *de
edit. inſtrum. tom. 2. tit. 8. reſolut. 3. à nu.* 9.
qui aſſerit, quòd vbi tertius ex occulta-
tione inſtrumenti, pœna falſi, aut alia
tenetur, ea non incurritur, ſi inſtrumen-
tum nullum, aut inualidum eſſet, & tale,
vt etiam ſi produceretur, nullam faceret
32 probationem. Et † ſtellionatus pœna
locum non habet, ſi contractus ſit nullus
Menoch. *de arbitrariis lib. 2. centur. 4. caſu*
381. *num.* 19. Ioan. Bapt. Thoro *voto 97. à
num.* 124. Scobar *dict. §. 2. num.* 57. Simili-
33 tèr † ex pacto de quota litis, non punitur
Aduocatus, vel Procurator, ſi nullum
ſit, vt ex Bart. Aretino Alciato probat
Farinacius *lib. 1. conſ. 70. à num. 28. & 32.
& 3. tom. praxis criminal. quæſt. 106. nu,*
60. Carpan. *ad ſtatut. Mediolan. 1. tom cap.*
429. *num. 28. & cap. 430. num.* 10. quem-
admodum iudex propter ſententiam
nullam litem ſuam non facit, Scobar à
Corro *ſupra num.* 680. Et notarium, vel
teſtem cõmittentes falſitatem in inſtru-
mento, vel iudicio nullo, pœnas falſi non
incurrere, ex aliis Traſmiera *ſup. à nu.* 1.
34 Deniq; † pro hac ſententia magis in ter-
minis facit, quòd vbi ius ceſſum non tranſ-
fertur in ceſſionarium, quia ceſſio fuit
nulla, vel quia ceſſum fuit ius, quod cedi
non potuit, remanet apud cedentem, vt
ex Bartol. Bald. Felino, & Mexia, probat
D. Valenzuela Velazquez *dict. conſ.* 32.
num. 45. tom. 1. Monter à Cueba *d. deciſ.*
46. *n. 7. & 28.* Mieres 3. *part. quæſt. 17. à
num.* 35. Giurba *deciſ. 63. num.* 4. quem
retulit Cyriac. *lib. 2. controu. 254. num.*
23. Caſtillo *de vſufructu, cap. 69. num.* 24.
nullo ex his laudato Paulus Gallerat. *de
renunciat. tom. 1. lib. 1. cap 10. num. 20. &
lib. 2. cap. 5. num 31.* verſ. *eo qu que*, facit
l. neque vtilem, D. ex quibus cauſ. maior,
ſingularis textus (quem nemo ex relatis
præuidit) *in l. ſi mulier, § ex aſſe, D. de*

Digitized by Google

iure dotium. Igitur cùm ex ceſſione nulla, quæ in potentiorem fit, ius in eum transferri non poſſit, neceſſe erit, vt remaneat apud cedentem.

35 Et † in terminis, quòd ex ceſſione, quæ in potentiorem fit, ſi ex alia cauſa ſit nulla, pœnæ cedentium in potentiores locum non habeant, tenent poſt claſſicos Tiraquellus *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 2. *num.* 8. & §. 26. *gloſ.* 2. *à nu.* 5. & *de nobilit. cap.* 37. *num.* 104. Carpan. *d. tom. cap* 445. *num.* 24. Hypolit. Montaner *in addit. ad Oliban. de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 37. Gonzalez *d. gloſ.* 57. *num.* 41. Gratianus *d. cap.* 36. *num.* 51. Sfortia *d. art.* 1. *num.* 8. Farinacius *dict. conſ.* 70. *num.* 30.

36 In qua † controuerſia, & pro eius reſolutione, ſimul atque vera cognitione illius dubii, an ex actu nullo incurrat quis pœnam? diſtinguendum erit, an nullitas ceſſionis, vel alterius actus ſolùm reſultet, & deſcendat à lege, quæ actum, aut ceſſionem prohibet, & inficit; an verò nullitas aliundè, etiam, quàm ex lege, quæ actum prohibet, reſultet? Nam vbi nullitas ſolùm à lege depēdet, quia aliunde ceſſio, vel actus inutilis non eſt; certum eſt, ex ceſſione, vel actu nullo pœnam incurri: quia alias lex, vel ſtatutum ſuperuacuum, & inefficax eſſet, cùm in ceſſione, & actu valido non poſſet verificari: vt ex variis caſibus in primæ ſententiæ confirmationem adductis manifeſte colligitur. Si verò actus, vel ceſſio ex alio etiam capite ſit inutilis, vel nulla; quia vltrà legis prohibitionem, & reſiſtentiam alter defectus; & nullitas concurrit; veluti quia cedens in potentiorem fuit minor, vel quia ceſſio fuit in ſolemnis: eo caſu ex actu, ſeu ceſſione nulla cedens iure ſuo non priuabitur: imò actio apud eum remanebit, vt eleganter in terminis diſtinguit Tiraquellus *de retract. lignag. d.* §. 26. *gloſ.* 2. *num.* 12. Gratianus *d. c.* 36. *num.* 61. Farinacius *d. conſ.* 79. *num.* Monter *deciſ.* 46. *num.* 48. Gonzalez *d. regul.* 57. *à num.* 36. Ex quorum, omniumque interpretum mente, quos ſupra retulimus, intelligendum id eſt, quandò lex, vel ſtatutum prohibens, non reſpexit nudum factum de iure inualidum; ſed potius, vt pœnam imponeret, conſiderauit effectum validum: nam ſi lex, vel ſtatutum prohibens actum ſub certa pœna, potius factum, quàm effectum conſideraret: ex actu etiam nullo pœna committeretur, *vt in d. cap.* 4. & *fin. de bigamis non ordinand.* cùm aliis iuribus relatis, Traſmiera *ſup. à num.* 16. qui refert Scobarem, & Caſtrum Palaum, niſi nullitas ex defectu conſenſus proueniret, Sfortia, Molin. & alij relati ſupra, videndus Anguiano *d. lib.* 3. *controu.* 8. *per totam.*

37 Ad quam † veriſſimam diſtinctionem facile reduces caſus omnes ſupra relatos; & ex ea reſolues ex ceſſione facta in potentiorem, ſi vltrà legis prohibitionem aliam nullitatem patiatur, pœnam non committit: quia lex prohibens ſimilem ceſſionem, non reſpexit nudum factum, imò effectum validum, & actum ſolemnem conſiderauit: vt inferunt, & probant relati à nobis ſupra.

38 Nec † turbat hanc veriſſimam reſolutionem doctrina illa Sfortiæ, & Fuſarii; qui docet ex actu etiam nullo pœnam incurri, quoties virtute contractus nulli, traditio rei interuenit: quia licet per traditionem ex titulo nullo, dominium non transferatur, poſſeſſio tamen transfertur; ex cuius translatione alienatio ſequitur. Iuxta quod videtur, ex ceſſione nulla, pœnam committendam fore, quia per ceſſionem iurium incorporalium, quaſi poſſeſſio in ceſſionarium transfertur; cùm ceſſio in incorporalibus idem quod traditio in corporalibus operetur, vt ex multis dicemus infrà *tit.* 6. *quæſt.* 5. *num.* 4. Reſpondendum enim eſt, quòd licèt ſuperior Sfortiæ, & Fuſarii aſſertio vltra ſpeciem, & caſum in quo loquuntur, eſſet protrahenda: tamen nobis non obſtat: quia licèt certum ſit ex contractu nullo ſecuta reali traditione rerum corporaliū poſſeſſionem transferri: tamen incorporalium iurium quaſi poſſeſſio per conceſſionem nullam non tranſit: quia longè differunt quoad acquirendam poſſeſſionem ex contractu nullo, vera, & realis traditio; quàm ficti, vel quæ legis miniſterio ex ceſſione iurium incorporalium ceſſionario competit: vt latè dicemus infra *d. quæſt.* 5. *per tot.*

39 Minus † oberit illud fundamentum, quo diximus ius ceſſum apud cedentem remanere, vbi in ceſſionarium transferri, non potuit: quia ceſſio nulla fuit, vel

quia

quia ius ceſſum ceſſibile non erat: nam vt ſuo loco dicemus, regula illa non procedit, vbi lex vltra progreditur; & cedentem amiſſionis pœna afficit.

SVMMARIVM.

2 *Tutori ideò cedi non poſſe actionem contra pupillum exiſtimarunt aliqui, quia tutor pupilli reſpectu potentior iudicatur*, & num. 4.

2 *Tutoribus, & Curatoribus Digeſtorum tempore prohibitum non fuit, ceſſionem iurium contra pupillos, vel minores ſuos ſuſcipere.*

3 *Ceſſionem iurium contra pupillos, vel minores accipere authenticorum iure, Tutoribus, & Curatoribus fuit interdictum, declarat vt* num. 13.

4 *Reiſcitur probibitionis ratio illa, quòd tutor curator potentiores exiſtimantur.*

5 *Tutori, vel curatori, non ſolùm prohibetur actiones comparare contra minorem, vel pupillum durante tutela, vel cura, ſed etiam ea finita*, & num. 7.

6 *Prohibitionis vera ratio traditur ſcilicèt, nè Tutores ceſſionis quæſito colore in bona minorum fraudes machinarentur.*

8 *Creditor, aut debitor pupilli, eius tutor, vel curator eſſe non poteſt: & quid ſi modica quantitatis debitor ſit: & quid de tutore teſtamentario, matre, aut auia?*

9 *Debitor Reipublicæ ad officia eius eligi non poteſt.*

10 *Similiter nec creditor Reipublicæ ad eius officia admittitur declara vt* num. 14. *admiſſus tamen non amittit creditum. In tutore, qui cum eſſet creditor tacuit, aliud obſeruatur.*

11 *Ceſſam ſibi quantitatem non poteſt tutor, aut curator imputare in rationibus.*

12 *Prælatus Eccleſiæ, non poteſt accipere ceſſionem iurium contra Eccleſiam.*

13 *Tutori, vel curatori non prohibetur accipere ceſſionem actionis liquidæ, & indubitatæ contra minorem.*

14 *Tutor poteſt ex teſtamento acquirere actionem contra minorem.*

15 *Creditor liquidus Reipublicæ poteſt eligi ad officia.*

16 *Filius familias an poſſit cedere actiones ſuas? diſtinguitur inter caſtrenſia, & quaſi caſtrenſia bona; & inter bona aduentitia.*

Filius familias non poteſt alienare bona, vel actiones, in quibus pater habet vſumfructum, nec quoad proprietatem.

17 *Filius an ſuper proprietate aduentitiorum poſſit conſtituere cenſum, reſolue* vt num. 30.

18 *Filius nec delinquendo poteſt præiudicare patri in aduentitijs: nec eorum proprietas viuente patre, propter delictum filij confiſcatur.*

19 *Pater an cogi poſſit alere, vel dotare virginem, quam filius ſtuprauit, vel rapuit.*

20 *Filius nec teſtando de tertio bonorum aduentitiorum, in quibus habet vſumfructum, præiudicare poteſt patri.*

21 *Ceſſio actionis aduentitiæ facta per filium, conualidatur ex conſenſu, & ratificatione patris.*

22 *Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, an eius actiones aduentitias cedere poſſit? diſtingue vt* num. 23 & ſequent.

24 *Parenti, aut cuilibet procuratori, vel adminiſtratori donare non licet, quamuis liberam habeant adminiſtrationem.*

25 *Procurator cum libera, cedere non poteſt actionem, nec lite cedere, niſi ſpeciale mandatum habeat.*

26 *Parenti quando licet donare ex bonis filij, ei ex ea cauſa actionem cedere licebit.*

27 *Pater actiones aduentitias filij ſi competant ad rem mobilem, alienare poteſt, & cedere ſine decreto; ſi tamen ad rem immobilem actio ſit; ceſſio, aut alienatio non conſiſtet, ſi iuſta alienationis cauſa non interuenit*, & num. 28.

29 *Pater an poſſit tranſigere ſuper aduentitijs? reſoluitur ex iuſta cauſa poſſe.*

30 *Cenſum ſuper bonis filij pater ex iuſta cauſa imponere poteſt.*

31 *Alienare an poſſit pater bona filij, pro dotanda eius ſorore?*

32 *Alienare non poteſt pater, ſine iuſta cauſa bona filij immobilia, nec cedere actiones ad ea.*

33 *Alienata per patrem ſine iuſta cauſa, poteſt filius reuocare: & an ipſi patri id liceat?*

Filius ſi iurauerit alienationem, vel hæres ſit patris, an poſſit contrauenire alienatio-

7 Ex quo † principlo deſcendir, & quaſi
io neceſſariam conſequentiam deciditur
in dict. verſ. *Non ſolum*, prohibitionem
etiam ſe extendere ad tempus, quo finita
eſt cura, Tiraquel.*de retract.lignag.* §.26.
gloſ. 2. num. 7. nè animo ceſſioois in po-
ſterum accipiendæ, curator abſcondat
rationes minorum , vt rurſus facilitèr
exigere poſſit, quod minor re vera non
debet. Ex quo etiam ſubtraheodæ ra-
tionis, & inſtrumentorum timore, & vi-
tandæ fraudis cauſa, ſtatuerunt Imperato-
8 res , nè † creditor, aut debitor pupilli,
vel minoris, eius tutor, vel curator eſſet,
*dict. authent. minoris debit r, dict. authent.
vt hi ; qui obligatas*, §. *hac omnia, cum
ſeq.* Bellonus *de his quæ fiunt in continen-
ti, lib.2. cap.39. num.8. & 9.* videas omnioò
Iacobum Cuiatium *lib.1. reſp.* Ceruic. Scę-
uolæ *ad l. pater filio, D. de procuratoribus*,
& in debitore mioorís de iure Regio *d. l.*
14 *tit.16. part.6.* vbi Greg. Lopez, Moli-
na Theolog. *de iuſt. & iure tract. 2. diſp.*
221. verſ. *Qui minori*, Gutierrez *de tutel.
dict. cap.20. à num.1.* Menoch. *de arbitrar.
lib. 2. centur. 2. caſu* 196. Iacob. Cancer. 1.
part. var. cap.7. nu. 49. apud quos videre
poteris, an prohibitio io debitore modi-
cæ quantitatis procedat. Et an in tuto-
re, teſtamentario ; matre, vel auia idem
dicendum ſit?

9 Eadem † fraudis vitandæ ratione, nec
Reipublicæ debitor ad officia eligi po-
teſt, *l. reſcripto, § debitores, vbi gloſ. D. de
munerib. & honorib. l. 1. & 2. C. de debito-
ribus Ciuit.* Auendano *de exeq. mandat.
cap.19. part.1. num.25.* Baio *lib.2 prax. qu.*
150. *num.*68. Hieroo. de Leon. *deciſ.*113.
*à num.*2. multis relatis Ioan. Bapt. Thoro
in votis deciſiuis, voto 8. *à num.* 1.

Et quòd nec creditor pupilli, eius tu-
tor, vel curator eſſe poſſit, affirmant om-
nes relati ſupra, latè Cyriac. *lib.1. controu.*
10 93. *per totam.* Eademque ratione † nec
creditor Vniuerſitatis poteſt eſſe officialis
illius ; & electio de eo facta oulla eſt ; li-
cèt creditum non amittat, Thoro *dict.
voto* 8. *num.*12. Tutor tameo, vel cura-
tor, qui cum eſſet creditor pupilli, id ta-
cuit, amittit creditum, *d. auth. vt hi qui
obligatas, §. ſi verò tacuerit.*

11 Ex eadem † etiam ratione prouenit,
quòd quemadmodum tutori, vel curato-
ri ceſſionem accipere aduerſus minorem
prohibetur, vt vltra relatos probar Virgi-
lius *de legitim. perſonæ, cap. 6. num* 18.
Acoſta *de priuileg. cred. reg. 3 ampl. 2. à
num.*28. Scobar *de ratiociniis, cap.22. nu.*
19. qui ex Damauderio aſſerit, debitam
quantitatem ſibi ceſſam oon poſſe tuto-
12 rem reputare in rationibus. Ita † etiam
nec Prælatus ius per ceſſionem contra
Eccleſiam ſuam quærere poteſt : vt in
terminis coocludit Hypol. Montaner *in
add. ad Oliban. part.2. lib.1. cap.4. num.*34.
in fine : procedit enim argumeotum de
pupillo ad Eccleſiam, Euerard. *in topic.
legal. loc.* 31. ex aliis Gabriel Velaſcus *in
locis commun. lit. A. axiom.* 510.

13 Hæc tamen † limitarem ego, quando
debitum, quod curatori ceditur contra
minorem, dùm curam eius gerit, vel poſt
eam finitam, clarum, & liquidum eſſet;
ita vt nulla tergiuerſatiooe poſſet inficia-
ri : veluti ſi cederetur cenſus, quem pa-
rens pupilli, vel tutor ipſe cum iudicis
decreto, & aliis ſolemnitatibus conſtituit;
& quem liquido conſtat oon eſſe re-
demptum, facit Capicius Galeota *libr.* 1.
contr u.2. num.21. ibi : *Titulus prædictus,
qui, vt ſupra dixi, loquitur de lite mouen-
da, poſſet eo caſu tantùm limitari, quando
omninò appareret de bona fide cedentis :
puta quia actio, quæ competeret cedenti,
eſſet omnino indubitabilis*, Trentacinq. *lib.
2. var. tit. de iudiciis, reſol.* 17. *num.* 47.
Anton. Faber *lib.12. coniect. cap.12.* Hoc
enim caſu iniquum eſſet, tutorem, cui
donatus fuit cenſus, vel alia ratione ceſ-
ſus, eius iacturam pati ; & minorem, vel
fortè maiorem iam effectum, cum alte-
rius iactura locupletari, & lucri facere,
quod re vera debebat, cootra *l. nam hoc
natura, cum aliis vulg. D. de condict. in-
debiti.* Fraude namque ceſſante, oon
prohibetur tutori, ius creditoris pupilli
in ſe transferre : veluti ſi eo animo dimit-
teret creditorem pupilli, vt io eius locum
ſuccederet : & ius pignoris, quod contra
pupillum ex poſteriori cauſa habebat,
conſeruare : vt in indiuiduo docet An-
14 ton. Faber *dict. illat.* 89. Vel ſi † tutor
hæres fuiſſet inſtitutus, vel ei legatum
eſſet nomen, vel actio aliqua cootra pu-
pillum *dict. auth. vt hi qui, §. ſed etſi quis*,
15 Molin. *ſup.* Ita etiam † creditor liquidus
Reipublicæ, de cuius credito dubitari nō
poteſt, in officialem eligi non prohibe-

tur, vt deciſum refert Thoro *dict. voto* 8.
à num. 13.

Hæc quæ diximus de tutore, & Prælato, vt in eorum fauorem ceſſio ſit nulla, extendere poteris ad alios ſimiles adminiſtratores. Et an hæc prohibitio locum habeat in adminiſtratoribus bonorum alicuius concurſus, vt hi ceſſiones accipere non poſſint aduerſus eum, cuius bona adminiſtrant? dubitatum iam fuiſſe audiui ab eximio noſtræ ætatis I. C. non ſolùm apud Hiſpanos noſtros, ſed & exteros ſummè habito D. D. Franc. Salgado, & Somoza. Et eo tempore dixi me, in indiuiduo nullum vidiſſe interpretem: conducere tamen ea, quæ in præſenti ſcripſeram: vidit hanc quæſtionem doctiſſimus vir, & omnes alias huius tractatus, vſque ad quæſtionem 10. tit. 5. & q. 10. tit. 7. & gratulatus eſt mihi, dicens varia me in eis, non ſolùm obitèr, ſed ex profeſſo agere, quæ ipſe in ſuo elegantiſſimo Creditorum Labyrintho (eo tempore Lugduni prælo dari cepto, & nunc in Hiſpania enixè exoptato) proſequebatur, & diſputabat. Nec voluit grauiſſimus Senator, vt hoc in me collatum beneficium delitеſceret, ſed notum fecit aliis huius Cancellariæ Regiis, & integerrimis Conſiliariis.

16 Sed nunquid † filius familias poſſit donationis, vel venditionis titulo cedere actionem, ſcire oportet. Etſi ex caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus actio ſit, eam cedere poterit, conducunt latè tradita per Duardum *de cenſib.* §. 1. *quæſt.* 18. *à num* 12. *ad* 35. vbi quòd filius ſuper caſtrenſibus, vel quaſi, libere poteſt cenſum conſtituere. Si tamen actio ex aduentitijs eſſet, in quibus patri competit vſusfructus, ceſſio non valebit, Ioan. de Graſ. *de ceſſ. iur.* § 2. *num* 7. Iacob. de Aren. *de ceſſ. rub.* 3. *à num.* 32. ex Bertazol. idem probat Gallerat. *de renunciatione lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 97. Virgilius *de legitimat. perſonæ, cap.* 4 *num.* 23. vbi ſubdit eam eſſe rationem, quia hodie exercitium actionum competit patri, *l.* 1. *C. de bonis maternis, l. fin.* §. *vbi autem, C. de bonis, quæ liberis*. Aptior tamen ratio eſt, quòd cùm in aduentitiis parens vſumfructum habeat à lege, *l.* 1. *& per tot. C. de bonis maternis, l.* 1. *& per tot. C. de bonis quæ liberis*, §. *igitur, Inſt. per quas perſonas nobis acquiritur, l.* 15. *tit.* 17. *par.* 4. de cuius materia latiſſimè Caſtillo de vſufructu c. 3. Trentacinq. *lib.* 1. *variar. tit. de peculio, reſol.* 5. *à num.* 2. Giurba *in conſuet. Meſanen.* 1. *par. cap.* 7. *gloſ.* 2. Virgilius vbi proximè *à num.* 35. *ad* 82. latè D. Solorçano *de iure Indiar.* 2. *tom lib.* 2. *cap.* 15. *à num.* 1. & ferè per tot. non poteſt filius in præiudicium patris, ius, vel actionem aliquam cedere, aut alienare; non ſolùm reſpectu vſusfructus, ſed nec quoad proprietatem ſibi competentem (licèt aliàs proprietarius inuito vſufructuario proprietatem alienare poſſit, *l.* 2. *C. de vſufructu, l. locum* 21. verſ. *proprietarius*, D. *eodem*) *l. final.* §. *filijs autem, C. de bonis quæ liberis*, Gratianus *deciſ.* 76. *num.* 2. (vbi quod alienatio iuramento non confirmatur) Anton. Faber *in C. tit. de bonis quæ liberis, diff.* 4. ex alijs Addentes ad Molinam *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 19. *&* 20. vbi etiam an iuramento
17 alienatio confirmetur? Et † an filius ſuper proprietate aduentitiorum, in quibus patri competit vſuſtructus, cenſum imponere poſſit? Giurba *in conſ. Meſanen.* 1. *part. cap.* 7. *gloſ.* 18 *nu.* 9. qui reſoluit poſſe ex *l.* 2. *D. de vſufructu*, motus ex eo, quòd proprietarius poteſt conſtituere cenſum ſuper bonis, quorum alter vſuſfructuarius eſt, Felician. *de cenſibus lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 9. quæ reſolutio ex ſuperioribus nimis difficilis redditur, & contra Giurbam tenet Duardus *ſup. à num.* 49. *&* 59.

18 Et non † ſolùm prohibitio alienationis reſpectu proprietatis in alienatione ex contractu procedit; ſed nec propter delictum filij, vſusfructus, nec proprietas aduentitiorum in vita patris confiſcari poſſunt: latè Farinacius *quæſt.* 24. *à nu.* 5. Oſaſcus *deciſ.* 94. multis relatis Mieres 1. *par. quæſt. num.* 193. Capell. Tholos. *deciſ.* 520. Gutierres *lib.* 3 *pract. quæſt.* 78. *nu.* 3. Addentes ad Molinam *d. nu.* 19. latè Carocius *de excuſſione* 1. *par. quæſt.* 10. *princ. cip. quæſt.* 43. *per totam, & nu.* 18. Hunnius ſtatim referendus *cap.* 9. *à nu.* 18. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. to.* 2. *tit.* 32. *à nu.* 124. Virgilius *d. cap.* 4. *nu.* 49. Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 20. *nu.* 6. Anton. Faber *diff.* 4. *& C. nè filius pro patre diff.* 5. *&*
19 *diff* 3. vbi refert † deciſum, patrem teneri dotare virginem, quam filius ſtuprauit, & eius partum alere. Et in patre raptoris,

ris, idem reſoluit Fontanell. de pact. nupt.
clauſ. 5. gloſ. 5. par. 6. nu. 13. An autem quē-
admodum nec contrahendo, nec delin-
quendo poteſt filius præiudicare patri in
aduentitijs nec quoad proprietatem; ita
20 etiam † nec teſtando de tertio bonorum?
Videndi Addentes ad Molin. ſup. San-
chez de ſtat. relig. lib. 7. cap. 13. à num. 41.
Caſtillo de vſufructu cap. 63. à num. 28.
Mieres d. 1. par. quæſt. 1. nu. 190. Hermo-
ſilla in l. 11. gloſ. 8. à nu. 9. tit. 4. par. 5. Sed
21 licèt † ceſſio facta per filium familias
nulla ſit, tamen per ratificationem patris
conualidari, ex Baldo in l. per diuerſas,
quæſt. 8. tenet Bertachinus verb. ceſſio, fol.
mihi 173. circa finem.

22 Proximum eſt † ſuperioribus, an ſolus
pater, & legitimus adminiſtrator bonorū
filii, eius iura, & actiones cedere poſſit?
Et non poſſe niſi filius infans, vel abſens
ſit; reſoluunt Graſs. Aren. & Virgilius ſup.
mouentur omnes ex d. l. fin. §. vbi autem
in vnum, C. de bonis quæ liberis, l. 2. §. vo-
lunt, D. ſoluto matrimon. qui ſumendum
fore argumentum ſentiunt à poteſtate
exercendi actiones in iudicio, ad ceden-
di facultatem: vt quemadmodum ſolus
pater, niſi filius infans, furioſus, vel ab-
ſens ſit, non poteſt actiones ſuſcipere, nec
mouere, d. §. vbi autem; ita nec eas cedere
valeat. Sed, vt dixi numero ſuperiori,
hæc ratio vera non eſt, & conuincitur ex
eo, quòd licèt ſolus parens, dum filius in-
fans, vel abſens eſt, poſſit actiones aduen-
titias exercere; tamen non indiſtinctè
eas cedere poterit; vel alienare. Simili-
ter licèt ſolus tutor nomine pupilli agere,
& excipere poſſit in iudicio; non tamen
poteſt in alium transferre iura, & actio-
nes ad immobilia, vt diximus quæſt. 1.

23 Quare † pro reſolutione articuli (ex
cuius cognitione ſimul patebit, quæ, &
quanta ſit parentum poteſtas circa alie-
nationem aduentitiorum) ego diſtingue-
rem: an gratuitò pater actiones filij in
alium transferre intenderet: an verò ex
cauſa aliqua oneroſa, veluti ex venditio-
ne, tranſactione, & ſimilibus? Primo ca-
ſu, quandò donationis titulo cedere vellet
24 actionem, id ei non licebit: quia † pa-
renti ex aduentitijs donare non permit-
titur, l. 1. & 2. C. de bonis quæ liberis, Pinel.
ibi 3. par. num. 56. Mareſcottus lib. 2. var.
cap. 93. nu. 7. Gabriel Velaſcus de priuileg.
paup. in ſpecialibus poſt quæſt. 55. par. 1. n.
11. Nullus enim adminiſtrator, vel pro-
curator, licèt liberam habeant poteſtatē,
donare poſſunt, l. contra iuris 29. §. fin. D.
de pactis, l. filius familias 7. D. de donatio-
nibus, l. creditor 60. §. Lucius, D. mandati, l.
3. §. planè, D. quod vi, aut clam, l. 1. verſ.
Deniq; D. de offic. procurat. Cæſaris. Quod
in procuratore tàm ab homine, quàm a
lege ex his iuribus probant Pinel d. n. 56.
Mareſcottus, & Velaſcus ſup. Scobar de
ratiocinijs. cap. 24. à nu. 4. & cap. 19. à nu.
33. Gutierrez de tutel. 2. par. cap. 6. Paulus
Galleratus de renunciat. to. 1. lib. 3. cap. 4.
Camill. Borrell. 1. tom. deciſ. tit. 66. nu. 241.
aliis relatis Auendano de metu lib. 2. cap.
26. à num. 20. apud quos videre poteris,
qualis donandi ſit poteſtas adminiſtrato-
ribus, & tutoribus.

25 Et magis in terminis in confirmatio-
nem huius ſententiæ facit, quòd † pro-
curator, etſi liberam habeat adminiſtra-
tionem, cedere non poteſt, Iacobus de
Aren. de ceſs. iur. rubr. 3. à nu. 34. Bertazo-
lus clauſ. 27. gl. ſ. 1. nu. 6. Golinus de procu-
ratoribus 2. par. cap. 4. nu. 25. Nec liti cede-
re valet, multis relatis Camill. Borrell. in
ſum. d. tit. 66. de procuratoribus, num. 196.
ſequitur Virgilius de legitim. perſona, cap.
16. n. 30. Poterit tamen procurator actio-
nem cedere, ſi ad id ſpeciale mandatum
habeat, Sfortia Odd. ad l. 3. C. de nouationi-
bus quæſt. 1. Paulus Galleratus de renun-
ciatione tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 97.

26 Quandò verò † parenti nobili donare
liceat, vel in remunerationem? videndus
omnino Pinellus ſup. à nu. 56. & 59. Ego
tamen in caſibus, quibus licet tutoribus,
& adminiſtratoribus donare, fortiori ra-
tione id parenti permitterem: cùm po-
teſtas eius longè ſuperet aliorum admi-
niſtratorum poteſtatem, Caſtillo de vſu-
fructu cap. 3. nu. 12. facit text. in d. l. cum
oportet, §. non autem, Tiraquel. in l. ſi vn-
quam, C. de reuocand. donationib. in princ.
à nu. 29. multos congerit Giurba ad con-
ſuet. Meſſan. d. cap. 7. gloſ. 3. nu. 14. Vbi au-
tem parenti donare permittitur, poterit,
& eo titulo cedere actiones.

27 In ſecundo † caſu, ſcilicet an pater a-
ctiones aduentitias filii, eiuſque iura ex
venditionis, tranſactionis, vel dationis in
ſolutum titulo cedere poſſit? diſtinguen-
dum eſt, inter actiones ad mobilia; &

actiones ad immobilia; nam actiones ad mobilia (quæ vt diximus ſupra hoc titulo quæſt. 1. mobilibus æquiparantur) ſine decreto cedere, & alienare poterit, vt ex Iaſone, *Myſing.* & aliis indubitabile dicit D Ioan. de Caſtillo *d. cap. 3. nu. 68.* Actiones verò ad immobilia, (quæ inter immobilia referuntur, vt dixi *d. quæſt. 1.*) ſi filius emancipatus, & extra poteſtatem ſit, cedere non poterit, niſi cauſæ cognitio, & iudicis decretum interueniat, *l. ſi pupillorum, §. ſi pater, D. de rebus eorum, l. cū emancipatis, C. de prædiis minor.* Menoch. & alij, quos congerit Simoncell. *de decretis lib. 3. tit. 6. inſp. 6. nu. 1.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem,* verb. *læſis, nu. 139.* Caſtillo *dict. cap 3. nu. 72.* Paſchalis *de viribus patriæ poteſtatis, cap. 2. à nu. 5.*

28 Si verò † filius in poteſtate ſit, ſubdiſtinguendum eſt, an ceſſio ex iuſta cauſa, an verò ſine cauſa fiat: ſi enim iuſta, & legitima cauſa adſit; magis recepta, & vera ſententia eſt, poſſe parentem immobilia alienare ſine decreto, *l. fin. §. ſin autem & §. ipſum, C. de bonis quæ liberis,* ex Pinel, Maſcar. Gail, Myſing, Couarr. & aliis Caſtillo *ſup. nu. 70.* Ariſm. Tepat. *tit. 455. cap. 11. verſ. Pater in bonis,* & verſ. *Pater non ſimpliciter,* Paſchalis *d. cap. 2. numer. 5.* Seraphinus *deciſ. 940. num. 7.* Marius Muta *d. deciſ. 26. n. 13.* latè Coſta *de factis ſcientia, & ignor. centur. 1. diſtinct. 35.* Hunnius *in Encyclop. iur. 1. p. tit. 10. cap. 6. à n. 1. & c. 9. à n. 1.* Ant. Faber. *C. de bonis quæ liberis, deff. 3,* vbi aſſerit venditione ex cauſa æris alieni facta, debere de ære alieno conſtare, aliter quàm ex ipſius parentis aſſertio-
29 ne. Et tranſactionem † à patre factam ſuper aduentitijs, ſine decreto validam eſſe, probat Iacob Gallus *conſ. 84. per tot.* Hunnius vbi proximè *2. par. tit. 5. cap. 15. ad 23.* quos intelligas velim, ſi pater iuſtã habuit tranſigendi cauſam, iuxta Pinelum *in l. 1. C. de bonis maternis 3. par. n. 44. & 45.* videndus Menoch. *conſ. 279. lib. 3. nu. 35. & per tot.* remiſſiuè Caſtillo *d. cap. 3. nu. 22.* Tepatus *d. cap. 11. verſ. Pater vt legitimus,* omninò videndus Auguſtin. Morla *in empor. iuris, tit. 4. de tranſact. ad*
30 *rubric. à nu. 38.* Et iuſta † exiſtente cauſa poterit parens ſuper bonis aduentitiis filii imponere cenſum, Giurba *d. cap. 7. gloſ.*
31 *18. nu 9.* Duardus *ſup. nu. 53.* An verò ei † alienatio ſit permiſſa, vt dotet filiam ſuã, ipſiuſque filii ſororem? Pinelus *d. 3. par. num. 101.*

32 Neceſſaria † verò, & legitima cauſa non ſtante, non poſſet pater actionem ad immobilia cedere, nec immobilia alienare; & ceſſio, ſiue alienatio ſine decreto non ſubſiſteret, *l. 1. & 2 C. de bonis maternis, d. l. fin. §. ſin autem, cum ſeq. C. de bonis quæ liberis.* Quo caſu procedit doctrina; quam indiſtinctè tradidit Virgilius *dict.*
33 *cap. 4. num. 23.* adeò vt † alienata à parente ſine cauſa, filius vindicare poſſit, Oſuald. ad Donell. *lib. 22. cap. 2. lit. K.* Imò, quod magis eſt, ipſemet parens ius reuocandæ alienationis habet, Coſta vbi proximè, *nu. 9.* Anton. Faber. *C. de bonis quæ liberis, def. 1.* vbi *def. 2.* Quid ſi non contrauenire iurauerit? An verò ſi filius hæres ſit patris, vel alienationi præſtiterit conſenſum, eam reuocare poſſit? Anton. Faber. *d. def. 2.* omninò videndus Acoſta *de priuileg. credit. regul. 1. ampliat. 10. per totam,* vbi latè quandò filius alienata reuocare poſſit: & quo temporis curſu hæc actio præſcribatur: & à quo tempore præſcriptio incipiat?

34 Sed † quia de poteſtate filii, & patris circà actionum ceſſionem in aduentitijs egimus; non abs re erit videre de eorum poteſtate circa exercitium actionum in iudicio; & an vnus ſine altero poſſit agere, vel reſpondere? Quæ inſpectio vtilis eſt, & noſtræ quæſtionis non extranea; maximè iuxta eorum ſententiam, qui exiſtimant, ius, & facultatem cedendi actionem, à poteſtate exprimendi in iudicio eſſe metiendam; ita, vt qui mouere non poteſt actionem in iudicio; nec cedere valeat: vt vltra relatos ſupra Griuellus *deciſ. 111. nu. 6. ex l. ait Prætor, §. quid ſit autem, D. de iure deliberandi,* Gamma *deciſ. 40. nu. 2.* facit etiam *text. in l. fin. in princip. C. de bonis quæ liberis,* quo argumento vtitur Donell. *lib. 17. comm. cap. 4.* qui aſſerit, filios ſine conſenſu patris ſuper aduentitijs agere licere, vbi aduentitias liberè poteſt alienare.

35 Quem † articulum praxi admodum frequentem, & apud theoricos ſatis controuerſum, vt exponam, ſimulque omnia, quæ accidere poſſunt in exercitio actionis circa aduentitia bona, comprehendam; conſtituo differentiam; an filius emancipatus ſit, vel ſub patria poteſtate; & ſi eman-

emancipatus eſt filius, diſtinguendum eſt; an minor, vel maior 25. annis ſit: quia ſi filius minor eſt, & intra pubertatem; cùm emancipando filium, pater eius tutor legitimus ſit, *§. 1. Inſtitut. de legitim. parent. tutel. l. 1. §. 1. & 2 D. ſi quis aparente fuerit manumiſſ.* eo caſu patri vt legitimo tutori competet exercitium actionũ, tàm in agendo, quàm in reſpondendo: vt ex Burſat. *conſ.* 133. *nu.* 25. Maſtrillo *deciſ.* 82. *nu.* 12. & aliis probat Virgilius *de legitim. perſona cap. 4 nu.* 83. verſ. *Si filius familias*. In eo tamen ab eo diſſentio; quatenus affirmat hoc procedere, quandò filius, qui infantiam exceſſit, emancipatur: nam ſi infans ſit, vel infantia minor (qui reſcripto Principis accedente emancipari poteſt, *l. iubemus 5. C. de emancip. liberor. l.* 18. *titul.* 16. *part.* 4. D. Narbona *annal. iuris anno* 7. *quæſt.* 34.) pater eius legitimus adminiſtrator, non tutor erit. Vtroque enim caſu verius reſoluendum iudico, patrem legitimum fieri tutorem; cum nulla congrua differentiæ ratio poſſit inter hos caſus conſiderari.

36 Quandò † verò filius emancipatus pubertatem exceſſit, ſi ad iudicium prouocare velit, vel prouocetur; curator ei ad litem datur, vt aſſerit Virgilius *num.* 87. Dubium tamen eſſe poteſt, an pater ei dandus ſit curator, vel poſſit ipſe filius, quem voluerit, curatorem nominare: ad exemplum aliorum minorum, qui curatorem ad litem ad placitum eligunt; quẽ iudex confirmat: vt ex innumeris probat Giurba *deciſ.* 109. *nu.* 4. Et puto, parentem, ſi curator eſſe velit, & idoneus ſit, licèt filius renuat, à iudice debere confirmari: quod inſinuat Virgilius ibi. Et in comprobationem mirè facit, quòd ſi pater in teſtamento nominauerit filio curatorem ad litem, non alius per iudicem dandus eſt, etiam adulto id petente; ſed is, qui à patre fuit nominatus, ex Speculat. *titul. de curatore, §. cum autem* ſingulare, & notandum dicit Virgil. *de legitim. perſonæ, cap. 6. num.* 19. Ergo fortius id procedet, ſi pater ipſe curator filii eſſe voluerit.

37 At † verò ſi filius emancipatus maior 25. annis ſit, extra dubium eſt, ei competere exercitium actionũ, & ipſum ſolũ ſine conſenſu patris in iudicio comparere poſſe, agendo, & defendendo Afflictis *deciſ.* 180. Vantius *de null. ex defect. mādat. nu.* 41. Anchar. *conſ.* 63. Guid. Pap. *deciſ.* 64 quos refert Virgilius *d. cap. 4. num.* 82. adeo vt petita venia, contra parentem agere poſſit, *l. 4.* verſ. *Prætor. l. adoptiuum, §. 1. D. de in ius vocand. l. fin. eidem tit. l. 3. tit. 2. part. 3.* Paz in *praxi tom. 1. par. 1. tempor. 2. num. 6.*

38 Vbi † verò filius in patris poteſtate eſt. Primò inſpiciendum erit, an pater habeat vſumfructum in aduentitiis filii; vel non: & vbi vſumfructum habet pater, diſtinguendum eſt etiam, an filius minor, vel maior ſit: nam ſi minor ſit filius, & in infantia, vel intra eam (id eſt in ætate 7. annorum, *l. infanti* 18. *C. de iure deliberand.* Oſualdus ad Donell. *lib. 7. cap. 9. lit. D.*) certum eſt, ſolum patrem actiones ſuſcipere, & mouere poſſe: ſi verò filius infantiam exceſſerit, vt iudicium ſubſiſtat, & pater legitimè compareat, conſenſus filii neceſſarius erit: vtrumque caſum probat Imperator *in d. l. fin. §. vbi autem, C. de bonis quæ liber.* Innocent. *in cap. accedens de procuratoris*, Donell. *lib. 17 com. cap. 4.* Gratian. *diſcept* 365. *num* 52. Aluarus Valaſcus *de partitionibus, cap. 7. à nu.* 37. Fontanella *de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ. 8. num.* 68. alios refert Giurba *dict. cap. 7. gloſ. 3. à nu.* 57. vbi quòd niſi vterque citetur, proceſſus eſt nullus: adeò vt ex ratificatione filij ſententia non conualideretur.

39 Sed † licèt hæc propoſitio lege, & auctoritate nitatur: tamen eam in vtraque ſui parte impugnant Doctores: nam Pinel. *in l. 1. C. de bonis mater. 2. par. num.* 66. circa finem, in ea fuit ſententia, conſenſum filij, dùm in pubertate eſt, licèt infantiam exceſſerit, non eſſe neceſſarium: quia præterquàm quòd impuberis conſenſus nullius eſſet momenti, *l. pupillus, cum vulg. D. de reg. iuris*, deterioris eſſet pater, quàm tutor quilibet, qui ad agendum, vel defendendum conſenſum pupilli requirere neceſſe non habet. Quare verba illa *d. §. vbi autem*, ibi: *Ni adhuc in prima ætate*, ità accipi Pinellus, vt prima ætas non ſolùm de infantia, & ſeptennio, ſed vſque in pubertatem intelligatur: aduertit Gothofred. *in d. l. fin. §. ſin autem in ſecũda ætate.* Pinellum ſequitur Valaſcus *d. cap. 7. nu. 40. & 41.*

40 Alij † verò indiſtinctè aſſerunt, ſiue filius minor, vel maior ſit, eius conſenſum

ne-

neceſſarium non eſſe: & ſolum patrem agere non poſſe, & conueniri. Cuius ſententiæ fuit Bart. *in l. 1. C. de bonis maternis*, & ibi Bald. *nu.* 8. Paulus de Caſtro *nu.* 4. Gamma *deciſ.* 77. vbi Flores de Mena, Scipion. Gentil. *de bonis maternis, cap.* 20. cuius fundamenta refert Oſuald. ad Donell. *d. lib. 17. com. cap. 4. lit.* I. In præcipuũ autem colligunt, *ex l. 1. C. de bonis maternis*, vbi agendi, & defendendi facultas in aduentitiis conceditur patri, nulla conſenſus filii facta mentione: ſequitur Cabedo *deciſ. 197. num. 13. part. 1.* Azeuedo *in l. 10. tit. 17. lib. 4. Recop. nu.* 13.

41 In quo † articulo, qui, vt vides, ſatis dubius eſt, & controuerſus: diſtinguendum erit: an lis, de qua agitur, tantùm reſpiciat vſumfructum: an verò proprietatem? Nam ſi ſuper vſufructu tantùm ſit, pater, ad quem vſusfructus pertinet, agere, & conueniri poterit; nec neceſſarius erit filij conſenſus, ſiue is minor, vel maior fuerit. Omnes enim lites, quas alii vſufructuarii ſuſcipere poſſunt abſq; proprietarii citatione; eas pater, qui legitimus vſufructuatius eſt, proſequi poterit: vt ex Paulo probat Virgilius *de legi. d. cap. 4. num.* 103. Giurba *d. cap. 7. gloſ. 3. num* 62.

42 Si verò † lis, & actio proprietatem reſpiciat, Innocentij doctrina ſecurior eſt, & ad vitandam omnem nullitatem expediens erit, vt filius ſi maior ſeptenio ſit, præſtet conſenſum. Tamen iuris rigore, & ratione attenta verius iudicarem; dùm filius impubes eſt, & 14. annos non impleuit, ſolum patrem actiones ſuſcipere, & mouere poſſe, quin neceſſarius ſit filii conſenſus. Ridiculum enim eſſet ſpectare pueri conſenſum, qui octauum, aut nonum annum ageret; cum tutor, dùm pupillus in ea ætate eſt, eius conſenſum non requirat. Nec his obſtat textus *in d. S. vbi autem*, nam licèt prima ætas de infantia, & vſque ad ſeptennium accipi ſoleat, (Caluinus ſtatim referendus, & ita hunc S. intelligat D. Narbona *annal. iuris anno 7. quæſt. 1. nu.* 1. Oſuald. ad Donell *d. lib. 9. cap. 4. lit. D.*) tamen cum Pinello, Gothoffredo, & Velaſco exiſtimo, primam ætatem in eo S. vſque ad pubertatem accipi; vt & alias ſolet, iuxta congeſta à Caluino *Lexicon iuris*, verb. *ætas*, nè aliàs eius, qui conſentire non poteſt, voluntatem, & animum perquiramus: vt ſolidis fundamentis probat Pinellus vbi ſupra.

43 Quandò † verò filius quatuordecim annos impleuit, ſine dubio eius conſenſus erit neceſſarius, ideòque requiritur; quia dùm in ea ætate eſt, poteſt iam deliberare, an pater liti gerendæ aptus ſit, & idoneus, vel non: & liti aſſiſtere, nè fortè ex negligentia, & omiſſionis patris, damnum aliquod patiatur. Quod tamen procedit ſi filius præſens ſit, nam ſi abſit, eius conſenſus, aut citatio neceſſaria non erit iuxta *d. S. vbi autem*, Caſtillo *de vſufructu, d. cap. 3. num.* 19. vbi an cauere debeat de rato? Quæ ſententia (quidquid dicant Gamma, Scip. Gentil. & alii) veriſſima eſt, & communiter recepta iuxta Donell. Pinel. & alios, quos refert Virgilius ſup. Nec video contrariun probari in *l. Regia 7. tit. 2. par.* 3. vt non rectè exiſtimauit Azeuedo ſup.

44 Cum † igitur patri in aduentitiis exercitium actionis competat, inde eſt, vt ſi filius agat, vel conueniatur, niſi pater cõſentiat; iudicium cum eo agitatum nullum ſit, *l. fin. S. neceſſitate, C. de bonis quæ liberis, d. l. 7. tit. 2. part* 3. vbi Gregorius Lopez, Azeuedo *in d. l. 10. nu.* 14. Donell. Pinel. Giurba, Caſtillo, & Virgilius *d. cap.* 4. qui *à num.* 106. refert ſeptem caſus, in quibus filius etiam non conſentiente patre agere poteſt, & reſpondere: quos etiã petere poteris à Pinello, Caſtillo, Paz, Azeuedo, & Greg. Lopez *in l. 2. 3. & 7. tit. 2. par.* 3. qui plura cumulant circa materiam.

45 In alio † vero, & ſecundo caſu, quando pater in aduentitiis vſumfructum non habet, ſi filius maior 25. annis ſit; controuerſum eſt apud vtriuſque ſcholæ interpretes, an filius in conſulto patre, in iudicio ſtare poſſit? duas refert contrarias ſententias D. Caſtillo *d. cap. 3. à n.* 14. qui ſequitur diſtinctionem Bartoli: ſcilicèt vt ſi de his rebus agatur, in quibus vſusfructus patri, ſi vellet, acquiri potuiſſet, veluti de hæreditate delata filio, quàm ipſe, patre recuſante adiuit, eius conſenſus ſit neceſſarium in ſignum repudiationis à patre factæ, *l. fin. verſ. & filius, C. de bonis quæ liberis*: At vero in aliis rebus à principio patri vſusfructus quæſitus non fuit, nec quæri potuit, veluti quia res

donata,

donata, vel legata fuit filio ea lege, vt in ea vſumfructum pater non haberet, iuxta *authen. excipitur, C. de bonis maternis*, filius ſiue conſenſu patris agere poterit. Quam diſtinctionem probat Donell. *dict. cap.* 4. vbi multis confirmat, filium non indigere neque ad agendum, neque ad reſpondendum patris conſenſu, vbi ei vſusfructus bonorum, ſuper quibus lis eſt, quæri nō potuit: ſequitur Scip. Gentil. *d. cap.* 26.

46 Sed † contrariam ſententiam defendit Anton. Faber *lib.* 13 *coniectur. cap.* 6. quem ſequitur Oſuald. *dict. cap.* 4. *lit L.* qui reſoluit, vtroque caſu patris conſenſum requiri: quia filius familias perſona legitima non eſt, vt ſine patris conſenſu ſtare poſſit in iudicio; præterquam in caſtrenſibus, vel quaſi, *l.* 1. *S. miles, D. de caſtrenſ. peculio, l. filius familias*, D. *de procuratoribus, cap. fin. S. in huiuſmodi de iudicijs, lib.* 6. etiamſi lis contra patrem eſſet, *l. lis nulla* 4. *C. de iudicijs, l.* 11. *tit.* 17. *part* 4. Gregor. Lopez *in dict. l.* 7 verb. *demanda*, Oſuald. *ſup. lit. H.* Mouentur ex generalitate textus *in dict. l. fin.* ibi: *Ne iudicium ſine patris voluntate videatur conſiſtere.* Quæ ſententia de iure noſtro Regio verior videtur *ex dict. l.* 7. in qua indiſtinctè patris conſenſus requiritur, vbi lis ſuper aduentitiis eſſet agitanda, Gregor. Lopez *dict.* verb. *demanda*, ibi: *Reſtat ergo quòd debeat intelligi in alijs caſibus, ſcilicet quando patri non acquiritur vſusfructus, quia non poteſt acquiri, vt in authen. excipitur, aut quia pater repudiauit vſumfructus, quo caſu requiritur conſenſus patris ad integrandam perſonam filij ratione patriæ poteſtatis, iuxta gloſ. in dict. l. cum non ſolùm, S. neceſſitate*, & facit *l.* 11. *titul.* 17. *par.* 4. ex qua, & alijs in hanc ſententiam deſcendit Azeuedo *in dict. l.* 10. *nu.* 15. Paz *dict.* 2. *temp. num.* 15. *& ſeq ſol.* 19. Quarè in praxi ab hac ſententia non diſcederem, licèt in puncto iuris veriorem exiſtimem opinionem Bart. Caſtilli, & Donelli.

47 Hæc † tamen ſententia, quam in praxi tenendam aſſerui, meo iudicio procedet, quādo parenti ſolùm prohibita fuit vſusfructus acquiſitio, non verò quando ſimul interdicta ei fuit bonorum adminiſtratio, vel diſſipator erat. Quæ, vt melius percipiantur, aduerto; patrem in aduentitijs aliquando habere vſumfructum bonorum, & adminiſtrationem; aliquando verò ſolum vſumfructum ſine adminiſtratione; aliquando autem adminiſtrationem ſine vſufructu. Vſumfructum, & adminiſtrationem regularitèr habet pater in aduentitiis, Vſumfrum ſine adminiſtratione habet, quando aliquid filio donatur ea conditione, ne pater bona donata adminiſtret. Tunc enim etſi apud interpretes non ſatis conſtet, an prohibita adminiſtratione, vſusfructus perceptio videatur prohibita: quia vni affirmant, alii negant: In fauorem patris reſoluit Fontanella *de pactis nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 7. *par.* 3. *num.* 24. Contra eum Maſtrillus *deciſ.* 59. Ego tamen verā iudico diſtinctionem Giurbæ *d. gloſ.* 3. *a nu.* 30. vt ſi patri prohibeatur adminiſtratio, quia prodigus erat, tunc nec vſumfructū habeat: ſin verò nulla cauſa expreſſa prohibita ei eſſet adminiſtratio, vſumfructum habere debeat.

Adminiſtrationem etiam ſine vſufructu pater habere ſolet, vel quando ipſe ſpontè renunciauit vſufructui: quo caſu legitimus adminiſtrator manet, *d. l. fin. S. ſin autem in ſecunda ætate*, vel quando lex, aut homo vſumfructum prohibet patri; non quia ſuſpectus, ſed vt conſultum magis eſſet filio, quòd latius explicant Caſtillo, Fontanell. ſup. Capycius Galeota *lib.* 2. *controu. cap.* 41. *per totum*, Giurba *dict. gloſ.* 3. *a num.* 35. *vbi a num.* 48. quærit, an pater dimittere poſſit adminiſtrationem bonorum filii? Et *num.* 25. an prohibita vſusfructus acquiſitione, habeat pater commoditatem? Addendus Alexand. Trentacinq. *lib.* 1. *var. tit. de peculio reſolut.* 5. *a nu.* 14.

48 Quibus † prædictis reſoluo, quòd licèt prohibitio vſufructu, vel renunciatio à parente; ſine eius conſenſu agere non poſſit; tamen ſi vltra progrediatur teſtator, vel donator, ſimulque prohibeat adminiſtrationem tacitè, vel expreſsè, quia patrem ſuſpectum habet, vel ex alia ſimili cauſa, exiſtimo poſſe filium maiorem 22. annis agere, & reſpondere, nullo adhibito, vel requiſito parentis conſenſu; cùm etiam vbi vſumfructum haberet, ſi prodigus eſſet, vel diſſipator, poſſet filius abſque eius conſenſu in iudicio comparere, Virgilius *d. cap.* 4. *num.* 11.

49 Ex

49 Ex † ſuperioribus apparet, quid dicendum ſit in altero, & ſecundo caſu, quando pater vſumfructum non habet,& filius minor eſt. Nam ſi pater ſpontè renunciauit, & dimiſit vſumfructum non verò adminiſtrationem legitimus adminiſtrator manet: ſi verò vſumfructum, & adminiſtrationem dimiſit, curator filio minori dandus eſt; ſiue pubes, ſiue impubes ſit: quia tutor ei dari non poteſt, cùm ſub patris poteſtate ſit. Sin autem prohibita fuit parenti vſusfructus acquiſitio, ſi ſimul ei fuit interdicta adminiſtratio: quia prodigus erat, vel alia ex cauſa; curator etiam filio nominandus eſt, neque patris conſenſus, aut citatio erit neceſſaria. At verò quando lex, vel homo prohibuit vſusfructus acquiſitionem; non tamen ex eo, qnod pater ſuſpectus ſit, in his bonis) ſi velit pater) datiuus, non legitimus adminiſtrator erit? Quæ licèt inuolutè,& obſcurè, reſoluunt Virgilius *num.*82·Caſtillo *nu.*60. Giurba *num.*39.*&* 49· *in fine.*

50 Alia hic, † nec inutilia proſequi poſſem: ſcilicet, an vbi conſenſus requiritur filij, vel parentis, debeat in initio præſtari, vel ratificatio ſufficiat? Et an tacitus, vel expreſſus debeat eſſe conſenſus? Et an abſente patre iudicium cum filio proſecutum validum ſit? Et qualis abſentia eſſe debeat, & à quo probanda? de quibus, & aliis videndi omnino Pinel. Azeuedo, Caſtillo, Scipion Gentil. Virgilius, Giurba, & alii laudati ſup. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. titul.* 43. *de iudicijs à num.* 33. *ad* 46. *to.* 1.?

TRA-

TRACTATVS
DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.
TITVLVS TERTIVS.
QVÆ ACTIONES, ET IVRA CEDI POSSINT, VEL NON?
EXORDIVM TITVLI.

DIXIMVS ſuperiori titulo de perſonis, qui cedere poſſunt actiones: Et quibus ceſſio iurium fieri valet: diſputationis ordo exigit, vt à perſonis ad actiones, & iura tranſitum faciamus; quæ licèt regulariter cedi poſſint, vt ſtatim probabitur: tamen quia nonnullæ actiones ſunt, quæ per ceſſionem in alium transferri non poſſunt; & de aliis controuertitur, an rectè cedantur: hæc præſenti titulo explanare neceſſe erit, in quo multa vtilia theoricis, & practicis vſufrequentia comprehendemus.

SVMMARIVM.

1 *Omnia actio regulariter cedi poteſt.*
2 *Actio etiam in rem, & rei vendicatio rectè ceditur:*
3 *Iura perſonalia cedi non poſſunt.*
4 *Quæ perſonæ cohærent, per alium explicari non poſſunt.*
5 *Directa actio oſſibus inhæret, ac proinde cedi non poteſt, ſed eius tantum exercitium transfertur.*
6 *Ceſſionarius an vtilem actionem, quam ipſe habet, alij rurſus cedere poſſit? affirmatiuè reſoluitur contra Schiſfordegerum,* & num. 7.
8 *Vſufructuarius an poſſit cedere, aut alienare vſumfructum: duæ ſententiæ referuntur; quæ diſtinctionis fœdere conciliantur,* cum nu. ſeq.
12 *Maioratus licèt cedi non poſſit in extraneum, tamen eius commoditas pro tempore poſſeſſionis ceſſibilis eſt.*
Penſio Eccleſiaſtica cedi non poteſt, poſſunt tamen cedi pro vita fructus penſionis, ibidem.
Decima licèt laico cedi non poſſint, tamen earum commoditas rectè ei venditur, & ceditur, ſub num. 10.
13 *Actio, quam quis habet pro conſtituendo vſufructu, an alij cedi poſſit? duæ ſententiæ referuntur, negatiua amplectitur, intelligitur* text. in l ſi vſusfructus; D. de nouationib. & nu. 14.
15 *Vſufructuarius ſi vendat fructus: an proprietario ius retrahendi competat?*
16 *Vſus cedi, aut alienari non poteſt, & quit de vſu alicuius ſyluæ, vel montis.*
17 *Habitationis ius an cedi, aut locari poſſit: tribus diſtinctis caſibus explicatur, ad plurium legum intellectum,* cum num. ſeqq.
21 *Titulus Comitis, Marchionis, vel Ducis, an ſit ceſſibilis, vel tranſmiſſibilis in hæredes?* & num. ſequentib.
Priuilegia, quæ dicantur perſonalia, vel realia, ibid.
Laudatur D. D. Antonius de Feloaga, *Re-*

gius Conſiliarius.

25 *Facultas eligendi, & nominandi, an cedi poſſit? diſtinguitur, vtrum electio ad propriam vtilitatem, vel ad alienum commodum competat.*

26 *Eligendi facultas, quæ ad proprium commodum eſt, an cedi poſſit?* cum num. ſeq. vſq. ad 41. *Interpretantur iura in* l. ſi ſic legatum 75. §. ſi quis ita, D. de legat. 1.

L. ſi ita ſtipulatus fuerim 76. l. fin. D. de verbor. obligat.

Variæ interpretum ſententiæ, & intellectus refelluntur.

Laudatur D. D. Martinus de Larreatigui, *ſupremi Caſtellæ Senatus Conſiliarius grauiſſimus.*

Nouus, & verus intellectus ad dictam l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita, dict. l. ſi ita ſtipulatus, dict. l. fin.

41 *Optionis legatum, an cedi poſsit,*

42 *Ius eligendi, aut nominandi ſi competat ad alterius vtilitatem; veluti ſi data ſit facultas eligendi ad Maioratum, vel capellaniam, alij cedi non poteſt.*

43 *Executor teſtamenti, non poteſt cedere, aut committere officium ſuum alteri,*

44 *Facultatem Regiam ſi quis habeat ad inſtituendum Maioratum, an ius illud transferre poſsit in executorem teſtamenti, vel commiſſarium?*

45 *Fundator Maioratus ſi primo uocato concedat facultatem eligendi ſucceſſorem, an electio realis ſit, an perſonalis?*

46 *Iurandi facultas, ſeu declarandæ caducitatis ius, an tranſeat ad hæredes?*

QVÆSTIO I.

Iura perſonalia ceſſabilia non eſſe oſtenditur. Vbi de actione directa, vſufructu, vſu, habitatione, priuilegio, facultate eligendi, & nominandi: & aliis concernentibus perſonam. Vbi varia, & difficilia iura expenduntur, & explicantur.

1 LICET † regularitèr omnis actio cedi poſſit, *l. vlt. & per tot. D. de hæred. vel action. vendit.* Iacob. de Arena *de ceſs. iur. rubr.* 4. *nu.* 54. Ioan. de Graſſ. §. 3. *num.* 1. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 26. *gloſ.* 3. *nu.* 2. Rebuff. *in cap. extirpandæ,* §. *quia verò de præb. & dign. num.* 18. Roland. à Valle *conſ.* 18 *num.* 17. *vol.* 2. Portoles ad Molinum *in actio nu* 29. Marta *in compend decis.* 3. *tom.* verb. *ceſsio, cap.* 13. Bertazol. *clauſ* 27. *gl* ſ. 6 *num* 1. Hypolit. Montan. *in addit. ad Oliban. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 35. Sfortia Odd. *ad l.* 3. *C. de nouationib. quæſt.* 1. verſ. *quæro ſeptimo,* Surd. *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 55. *nu.* 16. *& tit.* 9. *quæſt.* 22. *num.* 2. *& conſ.* 444. *nu.* 13. Fachineus *lib.* 2. *controu. cap.* 11. verſ. *probatur,* Nicol Noalis *de tranſmiſſ. c.* 24. *num.* 14. Caruallo *de vna, & altera quart. par.* 3. *num.* 150. Ioan. Bapt. Thor. 3. *tom. comp. deciſ.* verb. *ceſſio iuris luendi circa princip. fol. mihi* 147. Cencius *de cenſib. qu.* 72. *num.* 12. verſ. *quibus,* Cyriacus *lib.* 2. *cont.* 298. *num.* 18. *& cont.* 321. *nu.* 28. Donell. *lib.* 15. *com cap.* 43. Anton. Faber *lib.* 5. *coniect. cap.* 7. *circa princip. & in Iuriſp.*
2 *Pap. tit.* 12. *princ.* 7. *illat.* 89. Et † non ſolùm actio in perſonam, ſed in rem actio cedi poteſt, Bertazol. & Oliban. ſup. Parlad. *lib.* 3. *diff.* 7. *num.* 4. Hunnius *in Encyclop. iur.* 2. *par. tit.* 5. *cap.* 7. *à numer.* 39. Et quod rei vindicatio, & in rem actio rectè cedatur probatur *ex l. ſi culpa, l. fin. D. de rei vindic. l.* 2. *& ibi gloſ.* & Bald. *C. de litigioſis, l. vt tantum* 14. §. *interdum, D. de ſeruo corrupto,* ibi: *Cedere autem ſolicitatori periculo eius de dominio ſerui actionibus, l. planè,* verb. *debeat, D. famil. erciſc.* Tiraquel. *dict. gl. ſ.* 3. *nu.* 2. multis relatis Hypolit. Montaner. *dict.* 2. *par. lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 54. Laſſarte *de gauell cap.* 4. *num.* 40. Gutierrez *de gabell. quæſt.* 112. *nu.* 12. Molin. *de iuſtit. & iure, diſp.* 676. *num.* 11. verſ. *iuxta.* Marta *in compil. deciſ.* 3. *tom.* verb. *ceſſi, cap.* 2. (vbi quid petere debeat ceſſionarius in actione reali,) Mancius *de patroc. debitor. decad.* 2. *quæſt.* 2. *à numer.* 68. Larrea *alleg. Fiſc.* 2. *tom. alleg.* 120. *num.* 9. Hæc omnia probat, licèt nullo ex his, quos laudauimus, relato Galleratus infrà referendus *num.* 116.

Tamen aliqua iura, & actiones ſpecia-
3 li ratione cedi non poſſunt: ex his ſunt † iura perſonalia, perſonis ipſis annexa, quæ ceſſabilia non eſſe probatur *ex l. ſi mulier, §. ſi ex aſſe, D. de iure dotium,* Bart. *in l. etiam, D. de iure iurando, per text. in l. ſi ex pluribus, D. adminiſtrat. tut. l. non ſolum, §. ſi puellæ, D. de ritu nuptiar.* Dynus Archidiacon. *in cap. priuileg. de reg. iuris,*

lib.

lib.6. Tiraquel.*d.§.26.gloſ.1.num.46.* Matienz.*in l.9.gloſ.2.numer.23.& 25. tit.11. lib.5.Recop.* Caſtillo *de vſufructu, cap.69. num.19.* Larrea *dict.alleg.20. nu.4. & 14.* Sfortia Odd. ſup. Paul.Galleratus infrà
4 referendus *num.122.* Quæ enim † perſonalia ſunt, non poſſunt per alium explicari: vt in eleganti caſu doctiſſimè probat D. Franc. Salgado *d. retent. bullar. 2. part.cap.6.à num.25.*

Inter iura verò, & actiones, quæ quia perſonæ cohærent, ceſſionem non admit-
5 tunt, princeps eſt † directa actio; quæ quia oſſibus noſtris veluti affixa eſt, inſeparabilis à nobis manet, vt diximus *ſup. tit.1.quaſt.2.* Ideòque ceſſa actione, licèt vtilis transferatur in ceſſionarium: directa tamen apud cedentem remanet, quia inſeparabilis eſt; eiuſque exercitium tantùm transfertur, *l.quis ergo in fine, & ibi gloſ. D. de peculio,* multis relatis Tiraq. *d.gloſ.1. num.58.* Acoſta *de priuileg. cred. prælud.2.num.11.* alios retulimus *d.qu.2.* quibus addendus Anton. Faber *C. de hered.vel action vend.def.2. & 3. & iuriſp. Pap.tit.12.princ.3.fol.758.* & in rationali *ad l.cum fundus,§ ſeruum tuum, lit.F. D. ſi cer.pet.* Guzman *quaſt.31.num.80.* Matienzo vbi proximè *num. 25.* Noalis *de transmiſ.cap.24.num.14.& cap.36.nu.10.* Menchaca *de ſucceſ.reſol.lib.2.§.20.n.43.* Plaza *de delictis, cap.47.nu.3.verſ. ex quo,* Larrea *dict alleg.120.num.14.* Schifordeg. *lib.3.tract.23.quaſt.5.* Donell.*dict.cap.43.* Griuell.*deciſ.111.num.8. & 9.* Scaccia *de commerc.§.2.gloſ.5. num.89. verſ. declara quinto,* D.Franc. Merlin. *cent.2. controu. cap.31.à num.3.* Carleual.*de iudicijs, lib.2. tit.3.diſp.26.à num.1.* Sfort.Odd. *d.qu.1. verſ. quaro igitur nono,* & *verſ. quaro decimo,* Paul.Gallerat.*de renunc. tom.1. c.4. num.80. & 121.* & poſt hæc viſus; qui ex relatis nullum refert, Arias de Meſſa *lib.1. var.cap.1.nu.9.in fin. & cap.19.nu.13.*
6 Opportunè † tamen hic videndum eſt, an ſicut directa actio, quam ex primo contractu quis quæſiuit, cedi non poteſt; ita nec cedi valeat vtilis actio, quæ in ceſſionario ex ceſſione transfertur? Quòd idem eſt, ac ſi quærèmus an vtilis actio ceſſa, vlterius per ceſſionarium cedi poſſit? In quo dubio Schifordeg. vbi proximè exiſtimauit, ceſſionarium vtilem actionem in alium transferre non poſſe: licèt enim fateatur eum, qui nomen emit: & ſic conſequutus fuit vtilem actionem, ſi rurſus idemmet nomen alii vendat, ſecum dum emptorem vtilem etiam actionem habere: aſſerit tamen id ita eſſe, non quia per ſecundam venditionem, & ceſſionem vtilis transferatur actio; ſed quia æquum eſt, vt eam ceſſionarius ſecundus habeat; quam alioquin ex perſona cedentis habere non poſſet. Schifordeg. enim in ea fuit ſententia, per ceſſionem vtilem non transferri actionem; ſed tantùm ſola iuris poteſtate, ob æquitatem vtilem actionem induci; perindeque minus ex ſecunda ceſſione poſſe transferri; ſed tantùm ex eadem æquitatis ratione, quæ in prima ceſſione vtilem induxit. Et vt vno verbo dicam, quæ, ipſe multis, & obſcuris profert; eius ſententia eſt; vtilem actionem, nec ex prima, nec ex ſecunda ceſſione transferri; eandem tamen æquitatem, ex qua ius admiſit, vt primo ceſſionario vtilis actio competeret, eandē efficere, vt ſecundo ceſſionario ſimilitèr competat.
7 Hæc † tamen Schifordegeri opinio ſine fundamento eſt; nam vt diximus *tit.1. quaſt.2.* & dicemus *tit.7.quaſt.1.* certum eſt, ex ceſſione vtilem actionem transferri, Carleual, *de iudicijs, tom. 2. lib.1.tit.3. diſp.26. num.1.* quam cum habeat ceſſionarius, conſequens eſt, vt eam alii cedere poſſit: quod (quidquid fabuletur Schifordegerius) expreſsè probatur *ex l. 1. §. de illo, F.ad S.C.Trebell.* notat Larrea *dict. alleg.120. num.9. circa medium,* in cuius ſententiæ comprobationem licèt nullum referat, probarunt Ripa *in d. §.de illo, nu. 6.* Speculat.*tit.de ceſſ.action.§.1.col.8.verſ. ſed quid ſi is,* ex aliis Tiraq.*d. gloſ.3. nu.3.* Roland.à Valle *d.conſ.28.nu.19.* Bertazol. *d.clauſ.27. gloſ.9. num.3.* Surdus *conſ.22. num.37.* Hypol.Montan. *d.cap.4.num.35.* Oſaſcus *deciſ.63 in fin.* Hunnius ſup. Paul. Gallerat.*dict.cap.4.num.98.* Noalis *d.caſu 24.nu.14.* Donell. *lib.15.com.cap.43.verſ. etiam nè quis,* Tondut. *reſolut. ciuil.c.23. num.6.* qui aſſerit, ceſſionarium iuris retrahendi, ſeu prælationis, ius illud alii concedere poſſe. Quæ procedunt, tametſi pluriès ceſſio de vno in alterum fieret; nam ſemper vtilis traſfertur: faciunt verba *text.in l.ſed vbi, D.de minorib.* ibi: *Per plures quoquè perſonas ſi emptio ambula-*

uerit, idem iuris erit, in terminis notat Ioan. de Graſs *de ceſſ. iur.* § 4. *num.* 8. & ex Iacob. de Aren. Stort. Odd. *ad l* 3. *C. de nouation. quæſt.* 1. verſ. *quæro quinto, & qu* 3. *art.* 3 Carleual. *ſup. num.* 2. Guzman *de euiction. quæſt.* 35 *num.* 131. verſ. *prima, cit.* Bertazol. *clauſ.* 29. *gloſ* 4. *num.* 6 Trentacinq. *lib.* 3. *var. tit. de ſolutionib. reſol.* 14. *nu.* 1. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 4. *num.* 35. Aut autem ceſſionarius, qui ſibi ceſſam actionem in alium tranſtulit, agere poſſit aduerſus debitorem ceſſum; vel in eo procedat deciſio *text. in l.* 3. *C. de nouationibus*, ſuo loco agemus.

8 Vſumfructum, † an cedere poſſit vſufructuarius, vel in alium transferre, donatione, venditione, alioue contractu? non leuiter controuertitur apud interpretes. Et cedi, & alienari poſſe probari videtur *ex l. arboribus* 12. §. *vſufructuarius, D. de vſufructu*, ibi: *Vſufructuarius, vel ipſe frui ea re, vel alij fruendam concedere, vel locare, vel vendere poteſt, l. cui vſusfructus* 73. *D. eodem tit.* ibi: *Cui vſusfructus legatus eſt, etiam inuito hærede, cum extraneo vendere poteſt, l. non vtitur, D. eodem, l. is qui bona,* §. *vſusfructus, D. de pignoribus, l. in venditione* 8. *in princip. D. de bonis auctor. iudic. poſſid. l. neceſſario* 8. §. *fin. D. de peric. & com. rei venditæ*, §. 1. *de vſu, & habitatione*, cum alijs congeſtis à D. Ioſeph. Vela *tom.* 1. *diſſert.* 31. *num.* 13. Quibus iuris teſtimoniis motus Schifordeg. *lib.* 1. *tract.* 12. *per tot. præcipuè quæſt.* 9. contra pragmaticos defendit, vſufructuarium vſumfructum, iuſque vtendi, & fruendi vendere, locare, aut gratis concedere poſſe. Quam ſententiam ex practicis innumeri ſequuntur, quos recenſet Felician. *de cenſib. lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 1. Caſtillo *de vſufructu, cap.* 69. Duard. *de cenſib.* §. 1. *quæſt.* 24. *num.* 5. Surdus, Lara, Morla, Molina, Matienzus, & alii relati à Sanchez *de ſtat. relig. lib.* 7. *cap.* 13. *à num.* 13. vbi pro hac ſententia ex theoricis refert Donell. Hotom. & Cuiat.

9 Sed † vſusfructus ceſſionem, & alienationem prohibitam eſſe, probat textus *in* §. *fin. Inſtit. de interdictis, l. ſi vſusfructus* 67. *D. de iure dotium, l. vnica,* §. *ſin autem, C. commun. de manumiſ. l. vſufructu* 9. *C. de vſufructu*. Ex quibus iuribus receptum eſt, vſufructuarium cedere non poſſe, nec alienare vſumfructum; alias eum amittere, & cum proprietate conſolidari. Quæ ſententia iure Regio approbata eſt *ex l.* 24. *tit.* 31. *part.* 3. & ſequuntur relati à Feliciano, Caſtillo, & Sanchez ſupra Surdus *de aliment. tit.* 5. *priuileg.* 55. *num.* 4. & *tit.* 22. *num.* 9. Lara *de vita homin. cap.* 23. *à nu.* 32. Matienzo *in l.* 7. *tit.* 11. *lib.* 5. *gloſ.* 2. *num.* 25. Monian. *dict. cap.* 4. *num.* 36. D. Valenzuela Velaſquez *conſ.* 56. *num.* 20. *tom.* 1. ſtrenuè tuetur Monter à Cueba *deciſ.* 46. *per tot. & deciſ.* 35. *nu.* 8. Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 7. *num.* 47. Fontanell. *de pactis clauſ.* 7. *gloſ.* 3. *part.* 8. *à nu.* 28. Cencius *de cenſibus, quæſt.* 21. *num.* 10. & *quæſt.* 25. *à num.* 7. qui refert Auendanum, & alios, Noalis *de tranſmiſſione caſu* 65. *num.* 15. Larrea *alleg.* 120 *nu.* 4. Donell *lib.* 10. *com. cap.* 19. & *cap.* 8. vbi Oſuald. *lit.* G. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl* 51. *nu.* 106.

10 In cuius † articuli reſolutione, licèt vt vides, varient interpretes; tamen omnium vnam eſſe mentem, & ſententiam: nam qui ſequuntur, ceſſionem, & alienationem vſusfructus non valere, intelligendi ſunt, & loquuntur, quandò ipſe vſusfructus formalis, qui apud vſufructuarium eſt, transfertur in extraneum. Nam ſi ius percipiendi fructus, & eorum commoditas tantùm cederetur; agnoſcunt, ceſſionem, & alienationem valere. Quas contrarias ſententias ità in concordiam redigit Fontanell. *d. part.* 8. *à nu.* 27. Carleual. *de iudicij lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 20. *nu.* 6. Cancer. *ſup. num.* 48. Gallerat. *de renunciat. tom.* 1. *lib.* 1 *cap.* 4. *num.* 120. D. Solorzano *de iur. Indiar.* 2. *tom. lib.* 2 *cap.* 14. *à num.* 35. Diuerſa enim ſunt, vſusfructus, & commoditas: nam vſusfructus, eſt ius vtendi, & fruendi; commoditas verò, eſt vtilitas fructuum illius vſusfructus; vt ex Garcia, & aliis P. Sanchez *dict. cap.* 13. *à num.* 11. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 32. *num.* 4. 10. & 13. Azeuedo *in l.* 9. *num.* 29. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recop.* Giurba *in conſuet. Meſſanen. cap.* 1. *gloſ.* 2. *à num.* 107. & 109. & *cap.* 7. *gloſ.* 2. *à num.* 17 Et inter hæc magnam differentiam verſari dixit Barboſ. *in l. vſusfructus* 58. *D. ſoluto matrimonio*, Anton. Faber *lib.* 8. *coniect. cap.* 16. Valenzuela *d. conſ.* 56. *num.* 10. vbi quod poteſt eſſe penes vnum vſusfructus; & penes alium ius percipiendi fructus, & fructuum commoditas, Solorzano vbi proximè qui dat alios,

Parlad.

Parlad. *diff.* 71. §.2. *num.* 14. Inde eſt; vt licèt laicus incapax ſit decimarum, & ei cedi non poſſint; tamen earum commoditas rectè ei cedatur, *Larrea*, & *Sanchez* ſup.

11 Qui verò † tuentur vſusfructus ceſſionem, & alienationem conſiſtere, vt ex ipſis videre eſt; ſentiunt procedere, dummodo vſusfructus ipſe in alium non transferantur: ita vt cedens vſufructuarius eſſe deſinat, ita Felician. Caſtill. Noalis, & Schiford. qui ex eo probant, ceſſionem vſusfructus, quæ in iure fiebat, inefficacem eſſe, quia per ceſſionem illam, quæ in iure olim apud Magiſtratum fieri ſolebat, totum ius à ſe abdicabat cedens: & abdicebatur ei, cui res in iure cedebatur: quod omnium melius explicat Felician. ſup. Morla *in empor. iur. tit.* 6. *de ſeruitutib. quæſt* 1. *num.* 15. cùm aliis relatis *ſupra tit.* 2. *quæſt* 3. Caluin. *Lexicon.* verb. *ceſſio*, & verb. *in iure cedi*, ex Cicer. & Iſidor. Retes *opuſc. lib.* 1. *c.* 19. *num.* 7. Si ergo, vt vſusfructus alienatio conſiſtat, debeat ab alienante retineri; ſequitur, non vſumfructum ipſum, ſed commoditatem tantùm cedi, & alienari. Quare vna, & altera ſententia in idem recidit, & in ſubſtantia idem docet: ſequitur doctiſſimus Solorzano *de iure Indiar tom* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 14. & *lib.* 2. *cap.* 14. *à num.* 32. Ex
12 quo infert † poſſeſſorem maioratus, qui ius ipſius maioratus cedere non poteſt; tamen pro tempore vitæ ſuæ rectè cedere, & vendere poſſe commoditatem ipſius, & fructuum perceptionem, idem ex multis probat Caſtillo 3. *tom. cont cap.* 12. *nu.* 159. Addent. ad Molinam *de primog. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 21. Similitèr licèt penſionem Eccleſiaſticam non poſſit quis cedere, vel in alium transferre, eius tamen fructus pro vita ſua poteſt alienare, Barboſa *de iure vniuerſ. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 20. D. Larrea *allegat.* 5. *nu.* 4. & 5. In dubio tamen, ſi vſusfructus ſimplicitèr ceſſus appareat; vt actus valeat, ius tantùm percipiendi fructus ceſſum, & translatum cenſebitur: pro vt optimè reſoluunt ferè omnes, quos pro ſecunda ſententia retulimus, apud quos alia inuenies quæ hîc conſultò omitto.

13 Sed an † idem, quod in ceſſione vſusfructus reſoluimus, in ceſſione actionis ad ius vſusfructus nondùm cõſtituti procedat, dubium eſt, in quo doctus Balduinus *in* §. *finitur, Inſtitut. de vſufructu, nu.* 20. eius fuit ſententiæ, quòd licèt ius vſusfructus in alium transferri non poſſit; actio tamen ad vſumfructum conſtituendum poſſit in alium transferri; aſſeritque eum, cui ceditur actio, verum vſufructuarium eſſe; in confirmationem ſuæ ſententiæ expendit *l. ſi vſusfructus*, D. *de nouationibus.* Sed contrariam ſententiam cum Bart. Fabro, & Angelo ſequitur Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 14. *in fine*, quam veriſſimam exiſtimo; quia actio ad rem, eius eſt naturæ, cuius eſt res, *l. qui actionem, D. de reg. iuris, l. ſi legatum*, § *ſi quis bona, l. ſciendum*, §. *diuerſa*, D. *ad S. C. Trebell.* Si ergo vſusfructus cedi non poteſt: ergo neque actio ad illum *l. corruptionem, C. de vſufructu*, Bart. *in dict. l. ſi vſusfructus, num.* 2.

14 Nec † in contrarium facit *d. lex ſi vſusfructus*, nam licèt in ea eum, qui mihi vſumfructum conſtituere tenebatur, delegauerim creditori meo; & delegatio valida fuerit, id ea ratione accidit: quia debitoris mei, qui dominus proprietatis erat, conſenſus, & voluntas interuenit; in cuius poteſtate fuit, vſumfructum, qui in mea perſona conſtitutus iam, vel conſtituendus erat, in perſonam creditoris mei transferre, vel conſtituere: quia tamen alius eſt vſusfructus in perſona delegantis, alius in perſona delegatarij, *l. ſtipulatio iſta* 38. §. *ſi quis ita ſtipulatus, D. de verbor. oblig.* facit *text. in l quia alia* 13. *D. de operis libert.* ibi: *Quia aliæ operæ erant, quæ Lucio Titio dantur*; ideò ipſo iure non nouatur actio, nec liberatur debitor, ſed tantùm ope exceptionis, vt doctiſſimè explicat Bartol. *in dict. l. vſufructu*, Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis maternis, par.* 3. *numer.* 40. Pater Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 19.

His conſequens erat agere, an vbi vſusfructus ceditur de conſenſu proprietarij, vel ſine conſenſu eius; vſusfructus, ſiue fructuum commoditas, duret per vitam cedentis, vel ceſſionarij? Et an quando ceſſio vſusfructus formalis fit, ceſſio ſit tantùm inutilis: an verò vſusfructus conſolidetur cum proprietate? Sed de primo dicam infra hoc *tit. quæſt.* 5. de ſecundo
15 egimus *tit.* 2. *quæſt.* 5. Et † an vbi vſusfructuarius dedit extraneo ius percipiendi fructus,

Digitized by Google

fructus, proprietarius ius retrahendi habeat videndus Anton. Amato *tom. 2. var. reſolut. 54. à num. 6.*

16 Vſus† etiam ex eodem principio, quia perſonæ cohæret, & in vtendo adſtrictã neceſſitatem conſiſtit, cedi, vendi, aut locari non poteſt, *princ. Inſtit. de vſu, & habitation. l. ſi neque 8. l. ſi. habitatio 10. l. plenum §. vlt. D. de vſu, & habitatione*, Paul. Gallerat. *dict. cap. 4. num.* 120. Noalis *de tranſmiſſ. caſu 66. nu.* 1. Donell. *lib. 10. com. cap. 24.* vbi Oſuald. *dict. lit. C.* qui aduertit, quòd ſi vſum cedere liceret; ex mutatione perſonarum conditio domini grauaretur; cùm non omnibus idem vtendi modus ſit, eademque temperantia, vel neceſſitas. Vndè vſus non dicitur, ſi alia perſona vtatur, vt ex Bald. eleganter notat Caſtillo *de vſufructu cap. 73. in fin.* Ex quo rectè notauit Rebuff. *in repetit. ad text. in cap. quia extirpandæ, § quia verò, num. 20. de prabend. & dignit.* ius conſiſtens in mero facto, veluti quòd quis poſſit colligere poma in horto meo, alii cedi non poſſe: Cui proximum eſt, quod ex Romano tradit Larrea *dict. allegat. 120. num. 12.* ius ex humanitate, vel æquitate alicui conceſſum, ad ipſius cõmoditatem in re alii obnoxia, in alterius commodum cedi non poſſe: Et vſum conceſſibilem non eſſe, teſtatur multis exornans Giurba *deciſ. 59. num.* 12. Duardus *dict. § 1. quæſt. 24. à num. 14.* vbi limitat in vſuario alicuius ſyluæ, vel montis, quia æquiparatur vſufructuario, ex Donell. & Caſtillo Robaldus Parinus *de gabellis 3. part. patrocinij, num. 185. verſ. vnum tamen* Hieronym. de Leon. *deciſ. 59. nu. 6.* quod limitat Donellus, niſi aliàs vſus inutilis foret; vel niſi ex coniectutis alius appareret, vt in *l. plenum 12. §. æquitij, D. de vſu, & habitatione.*

17 *Habitatio* † ſi alicui fuerit relicta, an cedi poſſit vel alij locari controuerſum eſt, non ſolùm apud interpretes, ſed etiam apud ipſos Conſultos: nam cedi non poſſe probat Vlpianus *in l. ſi habitatio 10. D. de vſufructu, & habitat.* vbi vſum, & habitationem æquiparat, vt fecit Pomponius *in l. ſi quis unas 32. D. de vſufructu*, ſi ergo vſus cedi non poteſt; igitur nec habitatio Galleratus *ſupra dict. num.* 120. Contrarium tamen reſoluit Imperat. *in d. l. cum antiquitas. C. de vſufructu, §. ſed ſi cui habitatio, Inſtit. de vſu, & habitatione*, vbi aſſeritur habitationem, nec vſum eſſe, neque vſumfructum; ſed proprium quodam ius, quod poteſt in alium transferri, vt ex Hotoman. aduertit Oſuald. ad Donell. *lib. 10. com. cap. 21. lit. A.* ex multis obſeruat Caſtillo *de vſufructu, cap. 28. à num. 18.* vbi differentiam conſtituit inter vſumfructum, vſum, & habitationem. Duardus *ſupra à num. 12.* qui aſſerit habitationem vendi, locari, & alii concedi, & ſuper ea cenſum conſtitui poſſe.

18 Pro cuius † dubii vera reſolutione cõſtituo, triplici modo legari, vel donari poſſe habitationem. Primò, quando donatur, vel legatur domus ad habitandum. Secundò, quando donatur, vel legatur habitatio alicuius domus. Tertiò, quando commoditas, ſeu facultas habitandi relinquitur. Primò caſu, quando domus ad habitandum donatur, vel legatur, plena proprietas legata intelligitur, *l. 4. D. de aliment. legat.* innumeris relatis Caſtillo *de vſufructu, cap. 30. à num. 4. & 14. tom. 4. cap. 54. num. 11. & fin. 5. tom. cap. 62. num. 112.* alios plena manu, & nouiſſimè congerit D. Ioſep Vela *2. tom. differt. 47. à nu. 1. præcipuè num. 17.* qui loquitur in terminis quandò legatur domus ad habitandum, vel vtendum, conducit Franc. Tondutus *reſol. ciuil. cap. 87. à nu. 1.* vbi quòd ſi teſtator legauerit fundum, vel rem aliquam ad vtendum, vel fruendum, proprietatem legaſſe cenſetur: appellatione namque habitationis, dominium aliquando continetur, *l. Seia, §. Caio, D. de fundo inſtructo*, facit text. *in l. cum antiquitas, C. de vſufructu*; Balduinus *in §. ſed etſi cui habitatio, Inſtit. de vſu, & habitatione.*

19 In ſecundo † verò caſu, quandò legatur, vel donatur habitatio, nedum poterit legatarius vti habitatione; ſed etiam eam alteri cedere, vel locare, *d. l. cum antiquitas*, ita intelligenda, ibi: *Etſi habitationem quis reliquerit, ad humaniorem declinare ſententiam, nobis uiſum eſt, & dare legatario etiam locationis licentiam; quid enim diſtat, ſi ipſe legatarius maneat, uel alijs cedat, uel mercedem accipiat?* Idem probat Iuſtinian. *in d. §. ſed etſi cui*, de iure noſtro Regio *l. 27. tit. 31. part. 3.* Quemadmodum conductor habitationis, ius eius alii cedere poteſt, *l. nemo prohibetur,*

bibetur, *C de locato*, *l. ſi tibi la ſegunda*, *D. eodem titulo*, ex aliis Gutierres *de gagell. quæſt.* 43. *nu.* 2.

20 In † tertiò autem caſu cùm commoditas, ſeu facultas habitandi relinquitur, per verba, quæ non in ius ſonant, ſed in factum; veluti quòd quis poſſit habitare; talis facultas alteri, nec locari, nec cedi poterit: quia in facto, non in iure conſiſtit, *argum. text. in l. apud Iulianum*, aliàs *l. cumſeruus* 39. §. *ſi quis alicui*, *D. de legat.* 1. ibi: *Si quis alicui legauerit, licere lapidem cædere, quæſitum eſt, an etiã ad hæredem hoc legatum tranſeat: & Marcellus negat ad hæredem tranſmitti, niſi nomẽ hæredis adiectum legato fuerit, l. pater filiæ, D. de ſeruit. legat.* ibi: *Pater filiæ per domos hæreditarias ius tranſeundi præſtari voluit*, & rurſus ibi: *Ne quod affectu filiæ datum eſt, ad exteros eius hæredes tranſire videatur*, optimè facit, *l.* 13. *tit.* 15. *lib.* 5. *Recop.* qua prohibentur ceſſiones habitationum, vulgo *caſas de apoſento*, cuius meminit Saagun *in cap. fin. de alienat. iudiciȷ, in ſolut. ad* 1. *argum.* verſ. *qua ratione*. Iuxta quam tertij caſus ſpeciem exiſtimo locutum fuiſſe Vlpianum *in d. l. ſi habitatio* 10. dùm habitationem, & vſum æquiparat, & neutrum donari, ſeu in aljum transferri poſſe docet: quam differentiam inter hos caſus non percalluit Noalis *de tranſmiſſ. caſu* 66. *num.* 3. eam tamen agnouerunt Afflictis *deciſ.* 401 *num.* 1. Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 4. *interpr.* 1. *dub.* 8. *num.* 75. Mantica *de vſufruct. cap.* 28. *à num.* 26. & *cap.* 37. *à num.* 21. *ad finem*, Acacius Ripol. *var. reſol. cap.* 12. *à n.* 257. iuxta quam diſtinctionem iudicatum refert Hieron. de Leon *tom.* 1. *deciſ* 59 *per totam*.

21 Priuilegium † an ceſſibile ſit, ſuccedit inquirere? circa quod ſolùm agendum nobis eſt, de priuilegiis Principis, ſeu beneficiis vulgo *mercedes*, & ea quæſtio diſputanda, an quando Princeps aliquem erigit, & creat Ducem, Marchionem, vel Comitem, dignitas illa ceſſibilis ſit, vel tranſmiſſibilis ad hæredes, vel ſingulares ſucceſſores? In quo dubio duo caſus conſiderandi ſunt. Primus quando dignitas Comitatus; Ducatus, vel Marchionatus conceſſa eſt perſonę: & tunc priuilegium perſonale erit; titulusque, & dignitas in alium non tranſibit, ſed extinguetur cum perſona, *l. forma*, §. *quamquam*, *D. de cenſibus*, *l. cum patronus* 28. D. *de legat.* 2. ibi: *Quoniam quod illius perſonæ præſtatur, numquam ad alium pertinere debet*, *l. Neratius*, *l. priuilegia*, *D. de reg iur. cap. priuilegium de reg. iuris in* 6. Noalis *de tranſmiſſ. caſ.* 23 *num.* 21. & *caſ.* 27. *numer.* 14. Giurba *deciſ.* 51. *num.* 8. Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionibus par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 21. verſ. *producit in fine*, latè omninò videndus Capycius Galeota *lib.* 2. *cont.* 51. *à num.* 1. *cum multis ſequentib.* Surdus *de aliment. tit.* 9. *quæſt.* 22. *nu.* 15. & *titul.* 8. *priuileg.* 55. *num.* 5. in terminis Camill. de Curte *diuerſ. feud. part.* 1. §. 4. *ſed vnde*, *num.* 17. Cancerius 3. *par. cap.* 3. *num.* 324. Barboſa *in l. quia tale*, D. *ſoluto matrimonio num.* 39. Ponte, & alii quos refert Marius Giurba *de ſucceſs. feudor. ad c.* 118. §. 1. *gloſ.* 3. *num.* 30. & §. 2. *gloſ.* 13. *num.* 90. verſ. *ſecundus caſus*, vbi quod ſi Rex faciat aliquem Comitem talis loci, dirigendo uerba in perſonam, dignitas illa dicitur perſonalis; ita ut licèt locus ille in alium transferatur, non ex eo emptor, uel ſucceſſor fiat Comes, notantèr Larrea 1. *tom. deciſ.* 31. *num.* 22. ibi: *Adeò quidem ut licèt ad rem uideatur referri conceſſio; ſi tamen eam non afficiat, & ſi rem deſignat, non realis, ſed perſonalis cenſebitur*, faciunt uerba *text. in cap. mandata de præſumpt.* ibi: *Non loco tribuimus, ſed perſonæ*: Et ex eo, quòd dignitas ita conceſſa perſonalis ſit, reſoluit poſt Surdum Giurba, cedi minime poſſe, nec de una in aliam perſonam tranſire, conducit Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 73. In terminis ceſſionis iterum repetit Giurba ex Barboſa, Menoch. & Moneta *dict. gloſ.* 13 *num.* 105. uerſ. *declara primo*, ubi etiam quòd talis dignitas ad hæredes non tranſit: faciunt tradita à Larrea *dict. deciſ.* 32. *à num.* 20. ubi uaria iura expendit in ſuperioris doctrinæ comprobationem, & exornationem.

22 Secundus † caſus eſt, quandò dignitas Comitatus, uel Marchionatus adſcribitur oppido, uillæ, uel caſtro; & Rex dirigit uerba in rem; ueluti ſi locum, uel terram erigeret in Comitatum; locumque illum, uel uillam concederet alicui: tunc enim dignitas illa realis cenſeretur, & is qui locum poſſideret, Comes, uel Mar-

Marchio appellari rectè poſſet; quia locus ipſe hanc præſefert dignitatẽ, quæ ad quemcumque tranſit, qui illius dominus ſit, *l.ætatem* 3.*§.rebus. l.*4. *§.quamquam*, *D.de cenſibus*, Surdus *conſ.* 525.*num.*25. *&* 26. in terminis Barboſa, Cancerius, Giurba, & alii ſup. Noguerol. *allegat.*38. *num.*8.*in fine.*

23 In primi, † & ſecundi caſus comprobationem ſingularitèr facit text.*i n l.* 1. *§. permittitur*, D.*de aqua quot.& æſtiu.* ibi: *Et datur interdùm prædijs; interdùm perſonis; quod prædijs datur, extincta perſona non extinguitur; quod datur perſonis, cum perſonis amittitur, ideòque neq; ad alium dominum prædiorum, neque ad hæredem, vel qualemcunque ſucceſſorem tranſit.* Eleganter ad rem D. Molina *de primog.lib* 1.*cap.*11 *num.*19. vbi quòd dignitas Ducatus, vel Marchionatus cõceſſa ratione ſolius adminiſtrationis, ſine territorio, non tranſit ad ſucceſſores; ſecus ſi ſimùl cum proprietate oppidi, ac territorii conceſſa ſit; quia ad hæredes tranſibit, ſicut ipſum oppidum, ac territorium. Ex quo *num.* 21. infert primo caſu, filium Ducis, vel Marchionis non poſſe mortuo patre, eo titulo appellari, nec in ſubſcriptionibus vti, niſi Princeps eum talem appellet, vel vt tali reſcribat. In ſecundo verò caſu, filium natu maiorem noua Principis declaratione, & voluntate non indigere aſſerit, vt Dux, vel Marchio appelletur, conducit Paul. Gallerat.*de renunc.tom.*1. *lib.*1.*c.*4. *num.*112. vbi quòd priuilegia perſonalia non tranſeunt in ſucceſſores, vel ceſſionarios, niſi competant ratione rei, Hunnius *in Encyclop.iur. par.*1.*tit.*6.*cap.*9. Et quòd priuilegia perſonalia parentibus conceſſa in eorum filios non transferantur, *ex l. penult.& vltima, C.de decurionib. lib.* 10. eleganter admonet D. D. Annius Feloaga, in ſua, erudita ſatis, & docta declamatione *de immani læſæ Maieſtatis facinore, diſcept.*2 *nu.*9.

24 Et quandò † titulus ad hæredes, vel ſucceſſores tranſeat? & quid ſi conceſſum ſit in remunerationem ſeruitiorum, & de aliis latiſſimè agit Giurba in dictis locis, omninò videndus Tiraquel. *de iure primog. quæſt.*59. *& de retract. lignag. §.* 26. *gloſ.*1.*num.*60.*&* 61.D.Valenzuela 1.*tom. conſ.*38.*per totum, & conſ.*79. *à num.*21. Acoſta *de priuileg credit. prælud.*1. Velaſcus *in loc. communi.lit.P.axiomate* 179.*ad* 184. Noalis *de tranſmiſſion. caſ.* 23. *ferè per totum*, Bellon.*de his quæ fiunt in continenti lib.*2.*cap.*120. *per totum*, Galeota vbi proximè, qui latè etiam proſequuntur, ex quibus priuilegia, & conceſſiones perſonales, vel reales dicantur: annectit alia notabilia Larrea vbi proximè Arias de Meſſa *lib.*2.*var.cap.*27.*à num.*1. Ant. Bellonus *conſ.* 27. *à num.* 43. cum multis ſequentibus Noalis *dict. caſu* 23.*per tot.* Cyriacus *controu.forenſ.lib.*2.*cont.*297. *à num.*1. poſt eos nouiſſimè Franc.Tondutus *quæſt. ciuil. cap.* 44. vbi per totum contendit, priuilegium immunitatis à collectis, alicui perſonæ pro ſe, & ſucceſſoribus ob ſeruitia, & merita conceſſum, reale eſſe, & in ſingulares eius ſucceſſores, vel emptores bonorum per ceſſionem transferri, videndus in ſummario *nu.* 11. de quibus nos infra *titul.* 6. *quæſt.* 2. *&* 3. agemus.

25 Succedanea eſt † diſputatio, an facultas eligendi, & nominandi cedi poſſit? In quo difficili admodum articulo, vt relictis ambagibus rem aggrediamur, conſtituo ius, ſeu facultatem eligendi duobus modis competere poſſe. Primò quandò facultas eligendi competit iure proprio, & ad proprium commodum, & vtilitatem; veluti quando ex legato, vel ſtipulatione mihi competit electio: quia ex pluribus rebus legata, vel promiſſa fuit mihi, quam maluero, vel elegero. Secundò quandò ius eligendi conceſſum eſt ad alterius vtilitatem, veluti ſi teſtator commiſerit alicui, vt ex certis perſonis aliquẽ eligeret, vel nominaret ad ſucceſſionem alicuius maioratus, vel capellaniæ.

26 Primò † caſu quandò ex ſtipulatione, & contractu, ad vtilitatem meam mihi competit electio, veluti quandò ita ſtipulatus ſum, *Stichum, aut decem vtrum ego velim*, obligatio illa in alium transferri poteſt, in quem ſimul tranſit eligendi poteſtas, *l.ſi ſic legatum* 75.*§.ſi quis ita*, *D.de legat.*1. ibi: *Si quis ita ſtipulatus Stichum, aut decem vtrùm ego velim, legauerit, quod ei debetur; tenebitur hæres eius vt præſtet legatario actionem, electionem habituro, vtrùm Stichum an decem perſequi malit*, ecce vbi ſtipulatio alternatiua ceditur per hæredem legatario, qui eligendi

ge[?]di ius habet, ſicut haberet cedens. Ex quo textu notat ibi Gothofred. ſtipulationem, & actionem alternatiuam cedi poſſe; iuſq; eligendi competens ex contractu ceſſibile eſſe, ex eodem textu idem probat Alex. Ludouiſ. *deciſ.* 456. *nu.* 5.

27 Sed † in contrarium fortitèr vrget *text. in l. ſi ita ſtipulatus fuerim illud, aut illud* 76. *D. de verb. oblig.* vbi Paulus docet, ſi illud, aut illud, quod ego voluero, ſtipulatus fuerim, electionem perſonalem eſſe; & filio familias, vel ſeruo ita ſtipulanti ius eligendi cohærere: quod apertius teſtatur Gaius *in l. fin. D. de verbor. oblig.* ibi: *Si ſeruus, aut filius familia ita ſtipulatus ſit, illam rem, aut illam, vtrum ego velim; non pater, dominusuè, ſed filius ſeruusuè deſtinare de alterutra debet*: ſi ergo in alternatiuis ſtipulationibus eligendi ius perſonale eſt, & cohæret perſonæ ſtipulantis, videtur in ceſſionarium; vel legatarium non poſſe tranſire.

28 Cui † difficultati ſatisfacere conatur Bartolus *in dict. §. ſi quis ita, num.* 1. qui docet, viuo creditore non tranſire poteſtatem eligendi in ceſſionarium, & ita procedere *dict. l. ſi ita ſtipulatus*: eo tamen mortuo tranſire ad hæredem, qui præſumitur ſcire defuncti voluntatem: poſtquam verò in eum tranſibit, aſſerit, poteſtatem illam eligendi ceſſibilem fieri, ideòque in ceſſionarium rectè trasferri *in dict. §. ſi quis ita*: quam interpretationem ſequitur Iaſon ibi. Noalis *de tranſmiſſ. caſu* 36. *a num.* 6. accedere videtur (multum poſt hæc viſus) Arias de Meſſa *lib. 2. uar. cap.* 28. *num.* 11. & 12. Sed diſplicet diſtinctio Bartoli ex eo, quod ſi creditori actionis alternatiuæ; ideò per ceſſionem ius eligendi transferre prohibetur, quia electio perſonæ cohæret, hæc ratio etiam euincit; nec in eius hæredem hoc ius poſſe tranſire, ac proindè nec ab eo cedi: cùm nec cedere potuiſſet defunctus.

29 Quarè † Iaſon *in dict. §. ſi quis ita*, ex Baldo aliam refert ſolutionem. Ideò *in dict. §. ſi quis ita*, translatam fuiſſe eligendi facultatem in legatarium, quia electio ſtipulatori competens cohærebat nō perſonæ eius; ſed obligationi, quæ cum tranſeat in legatarium, tranſire debet cum ſua forma, cauſa, & qualitate, ac proindè eligendi iure, & facultate Add. ad Alex. Ludouiſ. *deciſ.* 456. *num.* 7. conducunt quæ nos infrà trademus *tit. 6. quæſ. 2. cum 2. ſequentibus*. Quod ſecus eſſet, ſi electio competeret alicui, tanquam nudo miniſtro, *ut in l. ſi quis arbitratu. D. de uerbor. obligation. l. fin. C. de contrahend. emptio.* Eiuſdem ſententiæ eſt Anton. Gomez *2. tom. uar. cap.* 11. *nu* 41. Iacob Cuiacius *lib.* 18. *Paul. ad edictum in dict. l. ſi ita ſtipulatus*, vbi ex eo aſſerit, obligationem alternatiuam ſimul cum eligendi iure ad hæredem creditoris tranſire, non directè; ſed in conſequentiam obligationis, cui ius hoc eligendi ineſt, quaſi quid acceſſorium, & appendix: ſequitur D. Franc. de Amaya *in l. nullus* 60. *C. de decurionibus lib.* 10. *a nu.* 19. Arias de Meſſa *dict. cap.* 28. *a num.* 12.

30 Difficilis † tamen redditur hæc interpretatio ex eo, quia ſi ius eligendi appendix eſſet, & ſequela ipſius obligationis, neceſſarioque tranſiret in eum, in quem ipſa translata fuit obligatio: tranſiret etiam ius eligendi in patrem, vel dominum, quando filius, uel ſeruus illud, aut illud, quod ipſi uoluerint, ſtipulantur: cum quidquid acquirant filii, uel ſerui, confeſſum parentibus, & dominis acquiratur, *l. placet D. de acquir. hæred. cum uulgat.* At indubitati iuris eſt, electionem ita perſonis ſerui, uel filii cohærere, ut pater, uel dominus eligere non ualeant, *dict. ſi ita ſtipulatus, dict. l. final.* Igitur, dicendum uidetur, ius eligendi non eſſe, ſequelam, & acceſſorium ipſius obligationis, ut Cuiacius, & Amaya exiſtimarunt; aliter enim electio non perſonalis, ſed realis diceretur; & non perſonæ; ſed obligationi cohæreret, ut ex Donell. & Oſualdo docet Larrea *deciſion* 31. *num.* 58. & 59.

31 Alii, † & doctiſſimi ſanè viri, alium longè diuerſum eſſe exiſtimant horum iurium uerum intellectum, dicentes facta ea forma ſtipulatione, *illud, aut illud quod maluero*, electionem perſonæ cohærere, & in patrem, uel dominum non tranſire, neque etiam in hæredem: quia ea, quæ in animo, & uoluntatis declaratione conſiſtunt in ſeparabilia ſunt, & in alios non tranſeunt, ſed unà cum uoluntate extinguuntur, *l. ſi iſta* 68. *D. de condit. & demonſtr. l. 4. D. locati*, Gothofred. *in dict. fin.* doctiſsimus D. D. Marti-

nus de Larreatigui Supremi Conſilij Senator digniſſimus,*lib.5.ſelect.cap.4.nu.1.* Nec his obſtare aſſerunt *textum in dict. l.ſi ita ſtipulatus*, in qua expreſsè aſſeritur, in hæredem tranſire obligationem, ibi: *In hærede tamen tanſit obligatio, & ante electionem mortuo ſtipulatore.* Quia in ſtipulatione alternatiua duo inſunt, obligatio ipſa; & ius electionis: illa pura ad petitionem; hæc verò conditionalis, & perſonalis quoad electionem, Mortuo igitur ſtipulatore eius hæres, pater, vel dominus electionem non habebunt; ius tamen obligationis, etiam ante electionem mortuo ſtipulatore, in eos tranſibit; ita tamen, vt non ipſi eligant; ſed promiſſor ad quem ius eligendi deuoluitur, qui præſtando quod maluerit liberatur, vt interpretatur Donell, *in d.l. ſi ita ſtipulatus per text.* ibi; *In hæredes tamen tranſit obligatio*, quaſi de obligatione, non de electione loquatur Conſultus, ſequitur D.Larrea *dict.conſ 31, num.61.* ex Anton, Fabro, D.Larreatigui *d.cap.4. num.7.* qui iuxta hanc interpretationem intelligit *text. in l.illud, aut illud, D. de optione legata*, vt in ea non electio; ſed legatum transferatur in hæredem, & reprobat Benedictum aliter ſentientem; eum tamen ſequitur D. Larrea *ſup, nu.69.*

32 Cui † interpretationi non obſtare contendunt *d.l.ſi ſit legatum 75.§.ſi quis ita, D.de leg.1.* in qua eligendi ius ex ſtipulatione alternatiua competens, in alium, etiam ſingularem ſucceſſorem transfertur; quia reſpondent cum Donello *lib. 15.com.cap.1.* quem ſequitur Oſuald. *ibi lit. D.* in ea lege electionem competere legatario, ſpeciali ratione, ſcilicet quia teſtator legando actionem, videtur eligere quod voluerit, & elegerit legatarius; itaque electio ab eo poſtea facta, non tam electio eius eſt, quam declaratio electionis iam factæ à teſtatore, eo tempore quo legauit; quia actus non tribuitur facienti, ſed ei de cuius commiſſione, & ordine fit, *l.item eorum, §. Decuriones, D. quod cuiuſque vniu. nomine, l. vnum ex familia, §.1. D.de leg.2.* exornat multis laudatis Velaſcus *in loc.com.lit.A.axiom.136.* quem intellectum tradit Larrea *ſup, num.55.* & prædocuerat D.D, Martin. de Larreatigui *d.cap.4.num,8.* & poſt eos nouiter Vlricus Hunnius *reſol. iur. ciuil. lib.3. tract.4.qu.15. vbi per tot,* quod ius eligendi ex obligatione, & ſtipulatione alternatiua non tranſit ad hæredes licèt ipſa obligatio in eos transferatur.

33 Quæ interpretatio † mirè conuenit noſtræ reſolutioni, in qua diximus, in ceſſionarium ſtipulationis alternatiuæ ius eligendi tranſire, quod non à ſe habet; ſed à cedente, qui in ipſo ceſſionis actu eligere videtur id quod ceſſionario placuerit, prout in legatario nuper diximus. Sed ſi Iacobi Cuiacij ſententiam amplecti velis (quæ primò fuit Baldi) hæc etiã admittit in ceſſionarium obligationis alternatiuæ, ius eligendi cum ipſa obligatione tranſire. Ex quo colliges, non rectè locutus fuiſſe Tiraquell. *de retract. lignag.§ 26.gloſ.1.num,76.* Carpium *de executoribus teſtam.lib.2,cap.19. nu.15.* Hypolit, Montan, *in addit, ad Oliban. de actionib.lib.2.par.1,cap.4. num.36.* & Matienzum relatum ibi, dum indiſtinctè aſſerunt, ius eligendi in ceſſionarium non tranſire, moti *ex l.ſi ita ſtipulatus*, cùm id ex ea non probetur, & contrarium decidatur *in d. l.ſi ſic legatum, §. ſi quis ita, D. de leg. 2.*

34 Sed licèt † quælibet ex ſuperioribus Iacobi Cuiacij, vel Donelli, & Oſualdi; ſententia in id, quod dubij noſtri deciſionem reſpicit, amplecti poſſit; tamen in id, quod attinet ad verum prædictorũ iurium intellectum, periculoſæ mihi videntur, & facilè conuinci poſſe. Nam Cuiacius, qui adeò cohærere electionem obligationi aſſerit, vt tranſeat in eum in quem ipſa obligatio transfertur, conuincitur ex eo, quòd in patrem, vel dominum non tranſit ius eligendi, licèt obligatio à filijs, vel ſeruis acquiſita eis protinùs acquiratur.

35 Donellus † tamen, & Oſualdus qui opinantur in hæredem ſtipulatoris obligationem tantùm; non verò electionem transmitti, quia hæc perſonæ cohæret, ex eo conuinci, & reijci poſſunt, quòd eorum intellectus diuinatorius eſt: nam licèt fatear ſæpè numero accidere, actionem, quæ perſonali aliquo nititur priuilegio, aliquandò ſine eo tranſire in vniuerſalẽ, ſiue ſingularem ſucceſſorem, *l.ex pluribus D.de adminiſtr, tutor.* cum alijs; quæ ſuo loco referam, tamen veroſimile non eſt I. C. *in dict.l. ſi ita ſtipulatus*, & *in dict.*

l.illud,

l. illud, aut illud, D. *de option. legat.* qui docent obligationem, & legatum in hæredem tranſire, omiſſuros fore, eo caſu electionem hæredis non eſſe; ſed promiſſoris. Sed quod magis vrget, quòd *in d. §. ſi quis ita*, hæres creditoris, qui legauerat actionem alternatiuam, cogitur eam pręſtare, & cedere legatario, in quem ex ceſſione ius eligendi transfertur: ergo prius in hæredem translatum fuiſſe fatendum eſt, aliàs cederet ius, quod ipſe non haberet. Et diuinatorium eſſet, & futile dicere, hæredem actionem ſolùm, non verò eligendi ius legatario præſtare: quia aut vtrumque debet habere ab hærede, aut nullum. Vltra quòd ſi in ſpecie *dict. §. ſi quis ita*, legatarius repudiaſſet legatum, nemo (vt exiſtimo) inficiaretur electionem, quàm ipſe legatarius haberet, hæredi etiam pertinere: cùm ius vniuerſalis ſucceſſoris longè fortius ſit, ſucceſſoris ſingularis iure. Stringit etiam, quòd ſi electio adeò perſonalis eſt, & cohæret ſtipulanti, vt nec in patrem, vel dominum, neque in hæredem tranſeat, cur in legatarium tranſire poterit? Etſi cum Donello dicas, id procedere, quia in ipſo actu legandi, videtur teſtatorem eligere: cur rogo, & illud non admittes, quandò teſtator actionem illam relinquit hæredi? nam ſi legando videtur eligere, quod legatarius: eodem modo eligere cenſebitur, quod elegerit hæres.

36 Ex quibus † vna, & altera ſententia nimis dubia redditur. In quo arduo iuris articulo, quem tot doctiſſimi interpretes lucubrationibus ſuis illuſtrarunt, ſi liceret meum interponere iudicium, dicerem; & vt certiſſimum ſtatuerem: in hæredem legatarij, vel creditoris, non ſolùm obligationis alternatiuæ ius; ſed facultatem etiam eligendi tranſire, prout contendit Cuiacius *in d. l. ſi ita ſtipulatus*. Nec enim credo, electionem hanc adeò perſonalem eſſe, vt in hæredem non tranſeat; alitèr enim neq; in legatarium, neq; in ceſſionarium tranſire: cuius contrarium docet Conſul *in dict. §. ſi quis ita*; ſi ergo in alium tranſit, & cedi poteſt: à fortiori in hæredem tranſmittetur: cum omnia quæ ceſſibilia ſunt, ad hæredes tranſmittantur, vt dicemus infra *hoc titulo quæſt.* 8. Et ex eo, quod in legatarium, vel ceſſionarium ius eligendi transferatur, ſatis euincitur ius eligendi ex his iuribus non eſſe, quæ mere perſonalia dicuntur, & quæ creditoris perſonam egredi non poſſunt. Conſtituo etiam electionem quæ creditori, vel legatario ex ſtipulatione alternatiua competit, non eſſe quid acceſſorium ipſius obligationis, vt rectè probat contra Cuiacium, & alios D. Larrea ſup.

37 His ſuppoſitis † veritati magis accedere exiſtimo, ius eligendi ex obligatione alternatiua, ſimùl cum ipſa obligatione tranſire, quos ex voluntate creditoris obligatio alternatiua in alterum transfertur; ſiue his ceſſionarius, legatarius, hæres ex teſtamento, vel ab inteſtato eſſet, ea ratione quam D. D. Martinus de Larreatiqui probauit, quòd vbi legat creditor, in ipſo diſponendi actu videtur eligere, quod elegerit legatarius, *argum. l. item eorum, §. ſi decuriones, D. quod cuiuſque vniuerſitatis*, ibi: *Parui enim refert, ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negotium dedit*. Quod in quolibet ceſſionario, vel hærede procedet, cum ij ex creditoris, vel defuncti voluntate, rem habere videantur, etſi ab inteſtato hæredes ſint *l. conficiuntur* 8. *§. ſed ideò, D. de iure codicill.* ibi: *Sed ideò fideicommiſſa dari poſſunt ab inteſtato ſuccedentibus, quoniam creditur patremfamiliâs ſponte ſua his relinquere legitimam hæreditatem*, ex alijs Caſtillo *tom. 4. cap. 61. nu. 10. & cap. 113. à num. 34.* Fontanell. *de pactis nuptia. lib. clauſ. 5. gloſ. 10. à num. 68.* Giurba *in conſuet. Meſſanen. part. 1. cap. 5. gloſ. 4. à num 6.* Hermoſilla *in l. 9. tit. 4. part. 5. gloſ. 1. à num. 10.* innumeris ſuo more relatis Amato 2 *tom. var. reſolut. 76. à num. 18.* qui latè comprobant, eum, qui reſeruauit ſibi facultatem diſponendi de aliquare, etſi ſpecificè non diſponat, videri diſpoſuiſſe in fauorem hæredis ex teſtamento, vel abinteſtato. Ex qua doctrina D. Larrea aliud agens *tom. 1. deciſ. 40. numer. 30. & 33.* in indiuiduo reſoluit, ius eligendi ex ſtipulatione alternatiua creditori competens, nō ſolùm in legatarium, ſed in hæredem tranſire, ibi: *Si verò ei quod relinquitur, ineſt electio, competit non tantum hæredi, verum etiam legatario, l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita*, D. *de leg. 1.* idemq; tenent Gironda *de priuileg. quæſt. 123. à n. 681.* Caſtillo qui plures cumulat

*d.cap.*183.*nu.*8.*verſ.è contrario autem.* Ex quibus mirè fulcitur noſtra ſententia, iuxta quam rectè intelliges, & accipies text. *in d.§.ſi quis ita,d.l.illud, aut illud, D.de option.legat.*

38 Ex quo † iā colligere poteris,& in aperto eſt verus, & nouus intellectus ad *d.l.ſi ita ſtipulatus,D.de verbor.obligat.l.fin.D.eodem tit* in quibus profitentur Conſulti, filium, vel ſeruum ſi ſtipulentur illud, aut illud,quod maluerint; electionem eorum perſonis ita cohærere,vt pater, vel dominus eligere nòn valeant: id enim ex eo prouenit, quòd licèt quicquid acquirit filius, vel ſeruus acquirant patri, vel domino: tamen acquiſitio illa legis miniſterio confeſtim fit, etiā eis inuitis, & ignorantibus, *l.placet,* D.*de acquirend.hæred.* ibi:*Confeſtim acquiri ei, cuius eſt in poteſtate,§.item vobis, Inſtitut.per quas perſonas,*ibi: *Hoc enim vobis ignorantibus,& inuitis obuenit, l.ſeruus vetante domino* 62.D.*de verbor.obligation.l.etiam inuitis nobis* 32.D.*de acquir.rerum dominio,* Donell.*lib.9.com.cap.6.* & contra Ant. Fabrū accerrimè, & elegantèr D.D.Melchior de Valencia *illuſt.iur ad tit.de acquirend.hæred.tract.3.par.1 n.7.&* 8.Cum igitur nō ex voluntate filij,vel ſerui obligatio patri, vel domino acquiratur,ſed legis miniſterio; cùm in filio, vel ſeruo non reperiatur,nec neceſſaria ſit voluntas transferendi obligationem, &electionem in patrē, vel dominum: inde eſt, vt licèt eis obligatio acquiratur;non tamen habeant electionem. Quod tamen in hærede, legatario, vel ceſſionario diuerſum eſt, cùm ex voluntate, & diſpoſitione creditoris obligationem, & actionem alternatiuam habeant, eamq; transferendo, videatur creditorem ipſum eligere, quam ipſi poſtea elegerint.

39 Similitèr † ſi creditor ipſius ſtipulatoris alternatiui,caperet in ſolutum nomen &obligationem alternatiuam,tranſiret in eum poteſtas eligendi, ſimul cum obligatione ipſa,*vt ex l.pro hærede,§.quia ſi tamen,*D.*de acquirend. hæred.* notauit Bart. Paul. & Iaſon *in d.l.ſi.ita ſtipulatus,* quos ſequitur Noalis *de tranſmiſ.caſ.*36.*nu.*12. quod verum iudico; non tamen ea ratione qua mouetur Bart. ſcilicèt quòd alienatio neceſſaria ſit; ſed quia in illa tranſlatione actionis, quodammodo interuenire videtur voluntas debitoris; cùm factum Iudicis ad iudicantis nomen, ipſius partis factum cenſeatur *l ſi ob cauſam,*vbi *Doctores,C.de euictionib,* cum aliis relatis infrà *tit.5.q.13,*

40 Quòd in † ceſſione actionis alternatiuæ ex contractu quæſitæ reſoluimus, idē in actione ex teſtamento procedit,vtraq; enim cedi valet: Quod fortiori ratione in legato generis(veluti cum homo generaliter legatur,*§.ſi generaliter,Inſtit.de legat.l.2.l.ſi Pamphilo,l.ſeruo generaliter, l.homine,*D.*de option.legat.*) locum habet, quo caſu in ceſſionarium tranſibit eligendi ius,*arg.text.in d.l.ſi.Pamphilo* 10.

41 Illud † verò in difficili eſt, an legatum optionis cedi poſſit(quod à legato generis, & alternatiuo differt Larrea *d.dec.*31.*nu.*47.) & iure communi attento, ceſſibile non eſſe conſtat: nam Digeſtorū tempore, optionis legatum non tranſmittebatur ad hæredes, *§.optionis, Inſtit.de leg.* quod igitur tranſmitti non poteſt,nec per ceſſionem transferri valet, Bald. *in l. per diuerſas,nu.*20.*C.mandati,*Tiraquell.*dict. gloſ.*1.*nu.*81.Amatis *deciſ.6.n.*12. ex Surdo,& aliis Monter à Cueua *deciſ.*31.*n.*21. Intrigliolus *conſ.*29.*à nu.* 59. Ioan. Bapt. Thoro 3.*par.comp.deciſ.*verb.*ceſſio medietatis.* Et licèt Imperator Iuſtinianus ſpeciali ſuā conſtitutione optionis legatum ad hæredem tranſmitti ſtatuerit; tamen de ceſſione nihil locutus fuit,vndè quoad eam ius antiquum abrogatum non cenſetur, argum. *text. in l.proximè,D. de his quæ in teſtam.delentur,* ibi: *Vt ea duntaxat exiſtimemus irrita eſſe voluiſſe, quæ induxit,l.ſancimus,C.de teſtam.*ibi: *Quod enim non mutatur quare ſtare prohibetur,* melior *text.in l.præcipimus, in fin. C.de appellation.*ibi: *Quidquid autem hac lege ſpecialiter non videtur expreſſum, id veterum legum conſtitutionumq; regulis omnes relictum intelligant,* Larrea *allegat. Fiſcal.*94.*n.*35. D.Valenzuela Velazquez *conſ.*71.*à nu.*91.*tom.*1. Giurba *de ſucceſs. feud.§.2.gloſ.*2, *à nu.*4. Nec ex eo, quòd legatum optionis tranſmiſibile fecerit Iuſtinianus, id ceſſibile eſſe dicere poſſumus: cùm multa, quæ tranſmiſibilia ſunt, cedi non valeant, Monter à Cueua vbi proximè, latius infrà *hoc tit. quæſt.* 8. *dicemus.* De iure tamen Regio iuxta quod iuris communis ſolemnitates, & for-

formulæ non attenduntur, exiſtimarem legatum optionis cedi poſſe, & optandi ius in ceſſionarium tranſire; cum ad hæredem legatarii tranſmittatur, *l. 26. tit. 9. par. 6.* Greg. Lopez.

42 In ſecundo † verò caſu principali, quando eligendi, nominandi, arbitrandi, vel declarandi ius conceſſum eſt ad alterius vtilitatem, veluti quandò alicui committitur facultas nominandi, vel eligendi ad Maioratum, vel Capellaniam. Certum eſt, prædictam facultatem alii cedi, vel committi non poſſe; neque ad hæredes tranſire: quia electio illa perſonalis eſt, & limitata cenſetur ad induſtriam, & diſpoſitionem eius, cui commiſſa fuit, *l. ſi quis arbitratu* 43. D. *de verbor. oblig*, ibi: *Quid ergo ſi ipſe qui arbitrari debuit, moram fecerit, magis probandum eſt, à perſona non eſſe recedendum eius, cuius arbitrium inſertum eſt*, *l. cum quidam* 24. *l. vnum ex familia*, §. *ſed etſi*, *D. de legation.* 2. Tiraquell. *dict. gloſ.* 1. *numer.* 86. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 62. & 63. vbi Addent. Caldas Pereira *de nominat. emph. quæſt.* 6. *numer.* 22. (qui aſſerit quòd licèt cedi non poſſit, poteſt tamen conſtitui procurator ſpecialis ad eligendum) Mieres 1. *par. quæſt.* 44. *à numer.* 96. & *quæſt.* 48. *à numer.* 187. remiſſiuè Hermoſilla *in l.* 4. *titul.* 4. *part.* 5. *gloſ.* 6. *numer.* 8. Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 456. *numer.* 4. Acacius Ripol. *variar. reſolut. cap.* 13. *numer.* 523. Carpio *de execut. teſtament. lib.* 2. *cap.* 9. *à numer.* 13. Caſtillo 5. *tom. controu. cap.* 87. *à numer.* 17. & *tom.* 6. *cap.* 183. *à numer.* 8. Cancer. 3. *par. cap.* 21. *numer.* 254. Noalis *de tranſmiſſion. caſu* 16. *num.* 7. & *caſu* 35. *numer.* 26. & *caſu* 36. *numer.* 18. & 26. qui loquitur in facultate arbitrandi Larrea 2. *tom. allegat.* 120. *numer.* 15. D. D. Fran. de Amaya *ſupra numer.* 21. Giurba *in Conſuetud. Meſſanen.* 1. *part.*

43 *cap.* 2. *gloſ.* 20. *numer.* 16. Eadem † ratio admittit executorem teſtamenti non poſſe cedere, neq; committere officium ſuum alteri, neque regulariter tranſire in hæredes, *l. nulla*, *C. de Epiſc. & Cleric. gloſ. in cap. final.* verbo *mortuo de teſtam. in* 6. facit Trident. *ſeſſion.* 25. *de reform. cap.* 4. ibi: *Cùm fides, atque induſtria eorum*, *cap. tua nobis de teſtament.* ibi: *Vt bona ipſa fideliter*, Azeuedo *in l.* 6. *numer.* 11. *titul.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* Mieres *dict. numer.* 187. Giurba *dict. gloſ.* 10. *numer.* 16. & 45. Carpio *de executoribus*, *libr.* 1. *cap.* 19. *per totum.* D. Franc. Merlin. *centur.* 1. *controuerſ.* 84. Noalis *de tranſmiſſion. caſu* 51. qui latè proſequuntur, & limitant: multa ad rem congerit Arias de Meſſa *lib.* 2. *var. cap.* 26. 27. & 28. quibus capitibus la-

44 tè † probat, ius inſtituendi Maioratum Regia facultate conceſſum, morte finiri, & in executorem teſtamenti, vel commiſſarium transferri non poſſe.

45 An autem † quandò quis inſtituit Maioratum, & primo ſucceſſori conceſſit facultatem eligendi ſucceſſorem poſt eius mortem; eligendi ius cenſeatur reale, vel perſonale, ita vt primò vocatus eligere tantùm poſſit; vel quilibet alius ſucceſſor eligendi ius habeat, videndi Caſtillo 5. *tomo cap.* 47. *à numer.* 17. Larrea *deciſ.* 31. *per totam*, Amaya vbi proximè *à num.* 17. D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſert.* 49. *num.* 34.

46 Iurandi † facultas an cedi poſſit dicemus infrà. Ius declarandi caducitatem an ceſſibile ſit, vel tranſeat in hæredes videndus Monter à Cueua *deciſion.* 35. Giurba *deciſion.* 84. Cancer. 3. *part. variar. cap.* 21. *num.* 256. Virgilius *de legitim perſonæ in prælud. numer.* 162. Noalis *de tranſmiſſion. caſu* 47. & 48. conducit Parexa *de edit. inſtrument. titul.* 5. *reſolut.* 10. *numer.* 43. De aliis iuribus, quæ quia perſonalia ſunt cedi non poſſunt, videndus latiſſimè agens Tiraquell. *dict. gloſ.* 1. *per totam*, Paulus Galleratus *de renunciat. tom.* 1. *lib.* 1. *cap* 4. *à num.* 120.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Retractus, ſeu prælationis ius, multiplex eſt.*

2 *Retractus ſanguinis cedi non poteſt*, & num. 10.

3 *Sanguinis retractus fuit admiſſus, nè bona immobilia extra familiam exirent.*

4 *Maiorum bonis carere, triſte ſemper viſum fuit.*

5 *Minor diſtrahens res maiorum, ex ſola hac actione reſtituitur.*

6 *Retractus ſanguinis ideò cedi non poteſt extraneo, quia neque qualitas ſanguinis ceſſibilis eſt.*

7 *Retractus odioſus eſt, nec extendi debet ad perſonas quibus retrahere non eſt permiſſum.*

8 *Repræſentatio in retractu non admittitur*

9 *Retractus ſanguinis non tranſmittitur in hæredem, ſi in eo qualitas ſanguinis deficiat.*

Limitatur filiis per defunctum ſuper retractu conteſtata iam fuiſſet, contra ſentit Tiraquell.

10 *Retractus ſanguinis ceſſibilis non eſt, & pro alio ad retrahendum quis non admittitur.*

11 *Pauper ſi retrahere intendat rem magni valoris, quando fraus præſumatur.*

12 *Fraus præſumitur ſi quis rem quam retraxit, extraneo ceſſerit.*

23 *Reprobatur* Boerius, & Roland. *qui conſanguineum ad alterius vtilitatem retrahere poſſe ſentiunt.*

14 *Retractus ſanguinis cedi non poteſt in extraneum, licèt ex familia nullus ſuperſit.*

15 *Retractus ſanguinis, an in conſanguineum remotiorem rectè cedatur, in præiudicium emptoris, vel proximioris conſanguinei?*

16 *Conſanguineus an poſſit adminiſtrationem bonorum conſanguinei abſentis, quam ipſe habebat, alij cedere?*

17 *Adminiſtratio bonorum abſentis, quandò, & quibus ſit concedenda, remiſſiuè.*

18 *Dominus emphyteuſis poteſt inuito, & ignorante emphyteuta, emphyteuſim alienare: & ius retrahendi non competit.*

19 *Emphyteuta vtile dominium irrequiſito domino alienare non poteſt.*

Vendita re emphyteutica, vel feudali, dominus pro eodem pretio ad retractum admittitur. ibid.

20 *Dominus directi dominij an ius retrahendi ſibi competens cedere poſſit? duæ referuntur ſententiæ, negatiua eligitur, & comprobatur*, num. ſequentib. & num. 30.

21 *Dominus fundi, qui pro eodem pretio retrahere poteſt fructus venditos per colonum, emphyteutam, vel feudatarium, non poteſt cedere alij ius prælationis ſibi competens.*

23 *Dominus poteſt ad vſum proprium conductorem expellere, & quando ſecus, & quid ſi ſcholaris conduxerit.*

24 *Dominus ius ſibi competens ad expellendum conductorem pro vſu proprio, alij cedere non valet.*

25 *In ſingularem, vel vniuerſalem ſucceſſorem an tranſeat hoc ius expellendi conductorem pro vſo proprio?*

26 *Dominus qui ad proprium vſum expellit conductorem, quando id in fraudem feciſſe intellegatur: et quatenus conductori teneatur.*

27 *Retractus competens ratione communionis cedi non poteſt, niſi ſimul transferatur portio illa, cuius ratione prælationis ius conceditur*, cum numer. ſequent.

30 *Retractus competens ratione directi dominij, transferri poteſt, ſimul cum dominio ipſo.*

31 *Ius retractus competens domino cenſus, tranſit in emptorē, et ſucceſſorē cenſus.*

32 *Res ſi commodam diuiſionem non patiatur, quonam modo inter ſocios, vel cohæredes diuidenda ſit.*

33 *Res communis, vel hæreditaria, ſi diſtrahatur ex eo, quia indiuiſibilis eſt, ſocius, vel cohæredes alijs extraneis licitantibus pro eodem pretio præfertur.*

34 *Ius hoc prælationis quod habet ſocius, vel cohæres alij cedi non poteſt*, & num. 35.

36 *Retractus quilibet, alicuius qualitatis ratione competens, ceſſibilis non eſt.*

37 *Ius retractus conuentionalis, ceſſibile, et tranſmiſſibile eſt*, & num. 39. *limitatu*, ut num. 41.

38 *Ius retractus ex pacto, et conuentione deſcendens legari poteſt: et an hæres teneatur præſtare pretium ad retrahendum, an verò ſatisfaciat cedendo actionem?*

40 *Qui donauit omnia bona ſua, an poſſit in præiudicium donatarij, ius redimendi alij cedere?*

41 *Cedi non poteſt pactum de retrouendendo*

Digitized by Google

do, ſi in perſonam tantùm venditoris conceptum ſit.

42 *Debitori cenſus licet quandocumque cenſum extinguere, nec valet pactio, qua redimendi facultatem tolleret. aut reſtringeret.*

43 *Ius redimendi cenſum alij cedi poteſt.*

44 *Pactum in fundatione cenſus, nè liceat debitoris eius redimendi cenſum alij cedere, an ſubſiſtat?*

45 *Redimens cenſum virtute ceſſionis, an ſuccedat in omne iue creditoris cenſui?*

46 *Redimens virtute ceſſionis factæ per debitorem, rem diſtractam in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendo creditore, an poſſit conuenire per alios debitoris creditores anteriores, vel poſteriores,* & num. 47.

Refertur, & intelligitur deciſio quadam Senatus Valentiæ.

Bona capta in cauſam iudicati per creditorem, quandocumque reſtitui iubentur cum fructibus, ſoluto debito principali cum intereſſe, ibid.

48 *Elegans proponitur, & reſoluitur caſus,* & num. 49. & 50.

51 *Ius retractus vbi cedi poteſt, ceſſionarius ius ſibi ceſſum in alium transferre poterit.*

QVÆSTIO II.

Retractus ſanguinis an cedi poſſit? Et quid de prælationis iure competenti domino directi dominij, ſocio vel cohæredi, & de retractu conuentionali. Vtilis, & practicabilis diſceptatio.

1 RETRACTVS † ſeu prælationis ius multiplex eſt: alius enim eſt retractus ſanguinis, alius conuentionis; alter verò prouenit ex directo dominio; vel ex eo, quòd quis ſocius, vel cohæres ſit; alias retractus ſpecies refert Matienzus *in l. 13. gloſ. fin. à nu. 2.* Hermoſilla *in l. 55. gloſ 8. à nu. 60. tit. 5. par. 5* videndus *à gloſ 1. cum ſeq.* An autem retractus ij cedi poſſint, præſentis quæſtionis dubitatio, & inſpectio eſt.

2 Retractus † ſanguinis (qui tunc competit quandò res patrimonialis immobilis alienatur iuxta *d. l. 55. tit. 5. par. 5. lib. 7. cum ſeq. tit. 11. lib. 5. Recop.*) cedi non poteſt, vt innumeris ex antiquioribus relatis probat Tiraquell. *de retract. lignag. §. 26. gloſ. 1. à n. 1.* Rebuff. *in cap. extirpandæ, §. quia verò de præbend. & dign. num* 20. Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. par. 2. lib. 1. cap. 4. num. 27. in fine,* Carpan. *in ſtat. Mediolan. cap. 417. à num. 364. tomo* 1. Giurba *deciſ. 61. per tot.* Cap. Latro *deciſ. 47. à num. 53.* Hermoſilla *d. l. 55. gloſ. 8. num. 40.* qui refert Matienzum, Azeued, & alios Regnicolas, Larrea *2. to. allegation. 120. num. 11. 19. 25. in fine. & num. 26. & 27.* Hunnius *in Encyclo. iuris 3. par. tit. 15. cap. 1. num 29.*

3 Ratio eſt, † quia retractus ſanguinis ea potiſſimùm ratione fuit admiſſus, nè immobilia bona ex genere, & familia exirẽt, *argum. l. pater, §. fundum Titianum,* ibi: *De nomine veſtro numquam exeat, D. de legat. 2 l. qui ſolidum, §. prædium, l. cùm pater, §. libertis, l. peto, §. fratre, l. filius familias, §. cum pater, D. eodem tit. l. pater 38. Iulius Agrippa, D. de legat. 3.* iuxta Bart. & communem ſententiam, ibi: *Maiorem domum,* Alberic. *lib. 1. de ſtat. quæſt. 89.* Et nè maiorum inſignia in extraneos tranſirent, nè vè miſceantur familiaria Numer. *c. 36.* Leuitic. *c. 25.*

4 Quare † apud Lacedemonios turpitudo erat, prædium vendere maiorum Heraclides *lib. 1. de polit. in Repub. Laced.* & Menander dicebat iuxta traductionem ex Græcis, *res eſt plena doloris, ei qui vixit beatus ſucceſſore deſertam domum relinquere,* Griuell. *deciſ. 40. num. 32. & 35.* elegantèr Salzedo *de repræſent. lib. 3. cap. 15. à num. 6. & 13.* ex Cicerone Leotardus *de vſuris, quæſt. 77. num. 49.* Et propter affectionem, quam quis habet ad res maiorum ius retractus conceditur, *cap. conſtitutus 8. de in integr. reſt. vbi DD.* cum aliis iuribus relatis per Anneam Robertum *lib. 3. rer. iud. cap. 17.* Ioan. Igneus *in l. dudũ, C. de contrah. empt.* Carpan. *vbi proximè num. 357.* facit *text. in l. lex quæ tutores, C. de adminiſtrat. tutor.* ibi: *Nec verò domum vendere liceat in qua defecit pater, minor creuit, in qua maiorum imagines, aut non videre, aut videre reuulſas ſatis eſt lugubre, l. ſi in emptionem 34. D. de minoribus.* Quæ affe-

5 ctionis † ratio ad res maiorum, efficit vt

ex

ex ea ſolùm minor læſus dicatur, & ei reſtitutionis competat beneficium Anton. Faber C. de in integr. reſtitut. minor. defin. 10. Capycius Latro dict. deciſ. 57. à nu. 52. Hermoſilla in l. 4. tit. 5. par. 5. gloſ. 12. nu. 9. Fontanella deciſ. 47. num. 16. Ob affectionem etiam ad res maiorum plura in iure inducta ſunt vt in l. ſi. qui officij 62. ibi: Præterquam ſi paterna eius à fiſco diſtrahantur, l. 1. D. de priuileg. credit. alias l. cum bona, D. de bonis auctoritat. iud. poſſid. ibi: Poti r habetur creditor cognatuſue, d. cap. conſtitutus, Robert. d. cap. 17. & lib. 4. cap. 2. omninò videndus Tiraquell de retract. lignag. in præfat. à num. 33. præ omnibus D.D. Melchior de Valentia illuſtrium iuris tract. 2. ad tit. de legat. cap. 1. num. 7. 8. & 9. fol 88. Larrea dict. allegat. 120. numer. 11.

6 Cum igitur † ſanguinis neceſſitudo, & affectio in res maiorum, retractui locum faciat: & in extraneis hæ qualitates deficiant, inde eſt vt in eorum fauorem hoc ius cedi non poſſit, non magis quàm ipſa qualitas ſanguinis, quæ ceſſibilis non eſt, l. ius agnationis, D. de pactis, l. iura ſanguinis, D. de reg. iuris. Vndè cum in extraneo deficiat qualitas, deficere etiam debet effectus beneficij, quod propter qualitatem conceditur, l. ætatē, §. vltim, D. de cenſibus, l. 1. §. permitti, D. de aqua quotid.

7 & æſtiua. Retractus † enim odioſus eſt, l. dudum, vbi Doctores, C. de contrah. empt. Romanorum legibus improbatus Oſualdus ad Donell. lib. 13. com. cap. 1. lit. E. ideòque reſtringendus eſt ad eas perſonas, & gradus, quibus lex retrahere per-

8 mittit. Adeò † vt in eo repræſentatio non admittatur, vt latè probat doctus Salzedo de repræſentat. dict. lib. 3. cap. 15. per totum.

9 Eadem † ratio facit, retractus ius in hæredem conſanguinei non tranſire; quia cum non ratione rei; ſed perſonæ competat, ſi in hærede, ſanguinis, & gradus qualitas deficiat, ius retrahendi non habebit, vt ex antiquioribus reſoluit Tiraq. Afflictis, Gomez, Ciſuentes, Matiēzo, & Azeuedo quos ſequitur Hermoſill. d. gloſ. 4. nu. 40. vbi ex eiſdem limitat; ſi lis per defunctum ſuper retractu conteſtata iam fuiſſet, quia in hæredem etiam extraneū ius illud tranſmitteretur, argumen. l. poſthumus, § fin. cum leg. ſequenti, D. de inofficio teſtam. addendi Cummia in ritib. magnæ Curiæ, cap. 106. à nu. 27. Carpan. d. ſt. cap. 427. num. 379. videndus omninò Tiraquell. dict. gloſ. 1. à num. 4. ad 10. qui defendit contrarium.

10 Et hoc † ius retrahendi perſonaliſſimū eſſe, neque alii cedi poſſe, ex innumeris more ſuo probat Giurba ad conſuet. Meſſanen. ſtatim referendus à num. 21. & ex Pariſ. Corraſio, & Pereg. Arias de Meſſa lib. 1. var. cap. 21. num. 10. Gironda de priuileg. à nu. 1201. Gratianus 3 tom. diſi ept. 433. num. 36. Iulius Cæſar Gluſianus in tract. de bonis in ſolut. dandis lib. 2. cap. 9. nu. 454. Bellonus de his quæ fiunt in continenti, cap. 49. num. 11. Paulus Gallerat. de renunc. tom. 2. lib. 1. cap. 4. num. 124. Cyriacus infrà referendus num. 15 de iure noſtro Regio probatur ex l. 7. tit. 11. l. 5 Recop. quæ licèt retractum ſanguinis admittat; tamen retrahens iurare tenetur, ſibi, non alij, nec in alterius commodum retrahere, his verbis: E jure que la quiere para ſi, vbi Matienzus, & Azeued. Larrea alleg. 120. numer. 26. Hermoſilla in d. l. 55. gloſ. 8. num. 23. Nemo namque pro alio, vel in alterius commodum ad retrahendum admittitur, multis laudatis Giurba deciſ. 51. nu. 5. Capycius Latro dict. deciſ. 57. à num. 42. qui pluribus probant retractui locum non eſſe, ſi fraudis, & ſimulationis coniecturæ adſint, quòd ad alterius commodum quis retrahere intendit. Qui

11 † in indiu. duo deciſum referunt, pauperem ſi rem magni valoris retrahere intendat, alijs adminiculis concurrentibus præſumi in alterius beneficium litem agere, & emptorem eſſe abſoluendum, quod ex Alciato, & aliis prædixerat Matienzus in l. 7 gloſ. fin. num. 2. qui alias fraudis conie-

12 cturas recenſet. Ex eo † etiam fraudem detegi teſtatur, ſi quis poſtquam in prælatione, & retractu obtinuit, rem extraneo ceſſerit, argum. text. in l. ſi ventri, §. vlt. D. de priuileg. cred. cap. officij do electione, ita deciſum refert Vrſil. ad Afflictus deciſ. 238. numer. 6. Gail lib. 2. obſ. 19. n. 10. Coſta de portione rata, quæſt. 100. num. 2.

13 Ex quibus † communiter reprobatur Boerius deciſ. 139. quē ſequitur Roland. à Valle conſ. 28. num. 30. vol. 2. qui ad alterius commodum conſanguineum retrahere poſſe ſcripſit, prout reprobant

Giurba,

gendi ius habet, ſicut haberet cedens. Ex quo textu notat ibi Gothofred. ſtipulationem, & actionem alternatiuam cedi poſſe; iuſq; eligendi competens ex contractu ceſſibile eſſe, ex eodem textu idem probat Alex. Ludouiſ. *deciſ.456. nu.5.*

27 Sed † in contrarium fortitèr vrget *text. in l. ſi ita ſtipulatus fuerim illud, aut illud 76. D. de verb. oblig.* vbi Paulus docet, ſi illud, aut illud, quod ego voluero, ſtipulatus fuerim, electionem perſonalem eſſe: & filio familias, vel ſeruo ita ſtipulanti ius eligendi cohærere: quod apertius teſtatur Gaius *in l. fin. D. de verbor. oblig.* ibi: *Si ſeruus, aut filius familias ita ſtipulatus ſit, illam rem, aut illam, utrum ego velim; non pater, dominusuè, ſed filius ſeruusuè deſtinare de alterutra debet:* ſi ergo in alternatiuis ſtipulationibus eligendi ius perſonale eſt, & cohæret perſonæ ſtipulantis, videtur in ceſſionarium, vel legatarium non poſſe tranſire.

28 Cui † difficultati ſatisſacere conatur Bartolus *in dict. §. ſi quis ita, num.* 1. qui docet, viuo creditore non tranſire poteſtatem eligendi in ceſſionarium, & ita procedere *dict. l. ſi ita ſtipulatus*: eo tamen mortuo tranſire ad hæredem, qui præſumitur ſcire defuncti voluntatem: poſtquam verò in eum tranſibit, aſſerit, poteſtatem illam eligendi ceſſibilem fieri, ideòque in ceſſionarium rectè trasferri *in dict. §. ſi quis ita*: quam interpretationem ſequitur Iaſon ibi. Noalis *de transmiſſ. caſu 36. a num. 6.* accedere videtur (multum poſt hæc viſus) Arias de Meſſa *lib. 2. uar. cap. 28. num.* 11. *&* 12. Sed diſplicet diſtinctio Bartoli ex eo, quod ſi creditori actionis alternatiuæ; ideò per ceſſionem ius eligendi transferre prohibetur, quia electio perſonæ cohæret, hæc ratio etiam euincit: nec in eius hæredem hoc ius poſſe tranſire, ac proindè nec ab eo cedi: cùm nec cedere potuiſſet defunctus.

29 Quarè † Iaſon *in dict. §. ſi quis ita*, ex Baldo aliam refert ſolutionem. Ideò *in dict. §. ſi quis ita*, translatam fuiſſe eligendi facultatem in legatarium, quia electio ſtipulatori competens cohærebat nō perſonæ eius; ſed obligationi, quæ cum tranſeat in legatarium, tranſire debet cum ſua forma, cauſa, & qualitate, ac proinde eligendi iure, & facultate Add. ad Alex. Ludouiſ. *deciſ. 456. num.* 7. conducunt, quæ nos infrà trademus *tit. 6. quæſ. 2. cum 2. ſequentibus.* Quod ſecus eſſet, ſi electio competeret alicui, tanquam nudo miniſtro, *ut in l. ſi quis arbitratu. D. de uerbor. obligation. l. fin. C. de contrahend. emptio.* Eiuſdem ſententiæ eſt Anton. Gomez *2. tom. uar. cap.* 11. *nu.* 41. Iacob Cuiacius *lib. 18. Paul. ad edictum in dict. l. ſi ita ſtipulatus*, vbi ex eo aſſerit, obligationem alternatiuam ſimul cum eligendi iure ad hæredem creditoris tranſire, non directè; ſed in conſequentiam obligationis, cui ius hoc eligendi ineſt, quaſi quid acceſſorium, & appendix: ſequitur D. Franc. de Amaya *in l. nullus 60. C. de decurionibus lib. 10. a nu. 19.* Arias de Meſſa *dict. cap. 28. a num. 12.*

30 Difficilis † tamen redditur hæc interpretatio ex eo, quia ſi ius eligendi appendix eſſet, & ſequela ipſius obligationis, neceſſarioque tranſiret in eum, in quem ipſa translata fuit obligatio: tranſiret etiam ius eligendi in patrem, vel dominum, quando filius, uel ſeruus illud, aut illud, quod ipſi uoluerint, ſtipulantur: cum quidquid acquirant filii, uel ſerui, confeſſum parentibus, & dominis acquiratur, *l. placet D. de acquir. hæred. cum uulgat.* At indubitati iuris eſt, electionem ita perſonis ſerui, uel filii cohærere, ut pater, uel dominus eligere non ualeant, *dict. § ita ſtipulatus, dict. l. final.* Igitur, dicendum uidetur, ius eligendi non eſſe, ſequelam, & acceſſorium ipſius obligationis, ut Cuiacius, & Amaya exiſtimarunt; aliter enim electio non perſonalis, ſed realis diceretur; & non perſonæ; ſed obligationi cohæreret, ut ex Donell. & Oſualdo docet Larrea *deciſion 31. num. 58. & 59.*

31 Alii, † & doctiſſimi ſanè viri, alium longè diuerſum eſſe exiſtimant horum iurium uerum intellectum, dicentes facta ea forma ſtipulatione, *illud, aut illud quod maluero*, electionem perſonæ cohærere, & in patrem, uel dominum non tranſire, neque etiam in hæredem: quia ea, quæ in animo, & uoluntatis declaratione conſiſtunt inſeparabilia ſunt, & in alios non tranſeunt, ſed unà cum uoluntate extinguuntur, *l. ſi iſta 68. D. de condit. & demonſtr. l. 4. D. locati*, Gothofred. *in dict. fin.* doctiſsimus D. D. Marti-

feratur, *l. 1. C. de metall lib.* 10. Greg. Lopez *in l. 55. gloſ. 1. tit. 5 p. 5.* Boerius *deciſ.* 107. *n.* 2. Azeuedo *in leg. 7. n. 2 & 33. tit. 11. lib. 5. Recop* Caſtillo *de vſufructu, c. 74. num.* 15. Velaſcus *de iure emphyt. q. 24. in fin*, Gratianus *diſceptat.* 149. *& deciſ.* 77. Surdus *conſ* 205. Anton. Amato *tom. 2. reſol. 54. n. 7.* tamen cùm priuilegium ho: ob præeminen iã dominij concedatur, & perſonaliſſimmm ſit, alij cedi non poteſt, vt veriſsimè reſoluunt Azeuedo, Surd Gratian vbi proſſimè, idem Gratianus *diſcept.* 117 *n.* 18. Narbona *in l. 55. gloſ. 16. num. 9. tit. 21. lib 4. Recop.* Hermoſilla *in d. l. 55. gloſ. 1. num. 1.* Giurba *deciſ.* 51. *num.* 8. *circa medium.*

23 Conducit etiam, † quòd licet dominus poſſit ad vſum ſuũ conductorẽ a domo expellere ante finitam locationem, *cap. propter ſterilitatem, §. verum de locato lib. 6. titul. 8. par.* 5. vbi Gregor. Lopez *gloſ. 3. & 4.* de materia Ant. Faber. *C. de locato, defin.* 2. Alex. Trentacinq. *lib. 3. var. tit. de locatione, reſol. 4. à n. 1* Cancerius *lib. 1. cap. 14. a n. 8.* Intrigliol. *con. 2. n. 96.* Et an id procedat, ſi initio actum ſit, vt durante locatione conductor expelli non poſſit; vel ſi interueniat iuramentum, vel hypotheca, videndus latè agens Cancerius *ſup. à n.* 11. Gratianus, & addit. *deciſ.* 119. *num.* 13. *&* 14. Mieres *de maioratib. 1. p. q.* 60. *n.* 19. Trentacinq. *d. reſol. 4. à n. 6.* vbi *n.* 7. ex Ripa reſoluit, ſcholarem nec pro vſu proprio à domo conducta expelli poſſe, ſequitur Nouarius, quem refert Velaſcus *de priuileg. paup. 3. part. in prœmio, n.* 73. Bolognett. Rebuff. Zeuallos, & Morla quos refert idem Velaſcus *d. 3. p. q. 12. n.* 41. licet contrarium teneant alij apud doctiſſimum Barboſam *in coll. ad §. verum*, videndus alter Barboſa *in l. 1. p. 7. à n.* 51. *D. ſoluto matrimonio.*

24 Tamen † cùm ius hoc expellendi conductorem ad vſum proprium, perſonale domini priuilegium ſit, inde eſt vt alij cedi non poſſit, ex multis probant Carpan. *in ſtat. Mediol. 2. tom. c. 379. n. 404. & 417.* Giurba *deciſ. 51. n.* 9. & melius *deciſ. 59. n.* 11. quæ enim ad proprium vſum alicui competunt, ceſsibilia non ſunt, *§. item ſi quis, Inſtit. de vſu. & habitat.* in noſtris terminis ex Maranta, & alijs reſolut. Cancerius *d. c. 14. n.* 21.

25 Adeo † vt neque in donatarium, vel emptorem rei locatæ tranſeat hoc priuilegium, Gratianus 1 *tom. c* 117. *n.* 19. *& c. 149. n* 16. Surdus *conſ.* 103. *a n.* 12. ſequitur licet dubius Scapuccinus *de ſingulari ſucceſsore, limit. 5. per tot. & à n.* 8. Giurba *d. deciſ.* 59. qui omnes cum Couarr. *lib 2. var. cap. 15 n.* 4. docent ius hoc non tranſire in ſingularem ſucceſſorem, etſi expreſsè dominus omnia iura ſua ei ceſſiſſet: tranſire tamen in vniuerſalem ſucceſſorem. Sed neque ad heredem, nec ad ceſsionarium han facultatem transferri, ex Surdo & alijs dixit Coſta *tractat. de clauſulis, clauſ.* 138. *n.* 4. de quo quid ſentiam, dicam infrà *quæſtione* 8.

26 Id tamen † hîc omittere nolui, dominum, qui conductorem expulit vſus proprij ratione, ſi domum poſtea deſerat, vel alij locauerit, vel conceſſerit habitationem, id in fraudem feciſſe videri: vnde conductor agere poterit ad intereſſe; vel vt eum in domo locata reponat, vt ex Bart. & alijs tenet Cancerius *d. c. 14. n.* 10.

27 Hæc † poſteriora fundamenta, quæ in ſuperioris reſolutionis comprobationem expendimus, ſimul probant, retractum communionis cedi non poſſe, qui retractus locum habet, quando rem habens communem pro indiuiſo cum Titio portionem ſuam extraneo vendit: nam tunc poterit Titius eodem pretio portionem venditam retrahere, *l. 55. tit. 5 part. 5. l. 13. tit. 11. lib. 5. Recopil.* notant Doctores *in cap. conſtitutus de in integrum reſtitut.* latè Matienzus *in dict. l. 13 gloſ. 3. per totam*, vbi etiam Azeuedo Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. à numer.* 14. latiſſimè Hermoſilla *in l. 55. gloſ. 1. à num 1. & gloſ. 8. ferè per tot.* innumeris relatis Amato *2. tom. reſol. 54. à n.* 9. licet de iure communi aliter procederet, *l. falſo C de commun. rerum alienat. l. dudum, C. de contrahen. empt.*

28 Ea † ni fallor ratio, retractum hunc communionis admittit: quòd quilibet facere tenetur, quod alteri prodeſt, & ſibi non nocet, *l. in ſumma, D. de aqua pluuia arcend. l. ſi creditor, C. de euictionib.* in terminis noſtræ materiæ Guzman. *de euictionib. q. 27. n.* 30. & cum ſocij qui vendidit nihil interſit, ab ex-

traneo magis, quam à ſocio, conſequi prætium, *arg. l. nummis, D. de in litem iurando*, vbi aſſeritur nullum poſſe conſiderari intereſſe, inter hos vel alios nummos: ſocio verò multum expediat, alium non habere ſocium, cum communio generet diſcordias, *l. cum pater, §. dulciſſimis, D. de leg. 2. l. ſi non ſortem, § ſi centum, D. de condict. indebiti*, cum alijs congeſtis à Velaſco *liter. C. axiom. 96.* Inde eſt vt recta ratio ſuadeat, ius retractus ſocio, & conſorti concedendum eſſe, vt conſiderant *Matienzo*, Amato, & Fontanella vbi proximè.

29 Ex his † rectè colliges dominium directum ius prælationis cedere non poſſe cùm enim hoc ius perſonale ſit, & ratione communionis, & congruitatis concedatur: & in ceſsionario omninò qualitas illa, & æquitas deficiat, quæ retractum induxit. Inde eſt vt in eum ius hoc tranferri non poſſit, Larrea *dict. alleg.* 120. *n.* 32. Vnde cauendum eſt à Marcar. Turret. & alijs quos refert Giurba *deciſion.* 51. *n.* 8. *in fin.* qui affirmant, ius retractus vicino competens cedi poſſe, quia verius eſt, ceſſibile non eſſe, ſiue ratione communionis, vel vicinitatis (vt in aliquibus regionibus conceditur vicinis, vt per Hermoſillam *in dict. l.* 55. *gloſ.* 8. *& à nu.* 4.) competat. Vno tamen caſu valeret ceſsio, ſcilicet quandò ſocius, conſors, vel vicinus cederet ius retrahendi, ſimul cum ſua portione: cum enim ceſsionarius per emptionem illius portionis, conſors iam ſit ſicut erat cedens, nihil mirùm ſi in eum ius retrahendi alteram portionem transferatur, ſicut tranſit in heredem, vt in terminis docet Caſtrenſ. *in l. apud antiquos, q. vlt. C. de furtis*, Tiraquell. *d. §.* 26. *gloſ.* 1. *n.* 39. *&* 40. Paul. Pariſ. *conſ.* 82. *n.* 26 *vol.* 3. Martienzo *d. gloſ.* 3. *n.* 9. Carpan. *dict. c.* 427. *nu.* 375. Cyriacus *d. cont.* 254. *n.* 14. Hermoſilla *dict gloſ.* 8. *n.* 4. Giurba *deciſ.* 84. *à n.* 15. Ioan. Bapt. Thoro *vot.*

30 23. *nu.* 10. *in fine.* Quod † in retractu ratione Dominij directi ſimilitèr procedit: nam cum perſonæ ratione rei competat, conſequens eſt, vt in eum in quem res ex quolibet titulo vniuerſali, vel ſingulari tranſit, ius etiam retrahendi transferri poſsit, tanquam acceſſorium, & appendix rei venditę vt tenent ſup. re-

31 lati. In id facit, † quod ius retractus competens domino cenſus contra emptorem fundi, vel rei cenſui ſuppoſitæ (de quo videndi latiſsimè agentes Hermoſilla *in d. l.* 55. *gloſ.* 2. *à n.* 7. Anton. de Amato *dict. reſol.* 54. *à n.* 17. Cencius *de cenſibus quæſ.* 66. *per tot.* nouitèr Leotardus *de vſuris quæſ.* 56. *num.* 32. qui refert Duardum, quem videas, *§.* 4. *q.* 9. *cum ſeqq.*) transfertur cum ipſo cenſu in eius ceſſionarium, quia non eſt ius merè perſonale, ſed competit Dominis cenſus ratione iuris, quod habent ſuper fundo cenſito, quare tranſit ad quemcunque cenſus dominum, vt in indiuiduo reſoluit Cencius *de cenſibus q.* 64. *n.* 13. *& latiùs d. q.* 66. *à n.* 118.

32 Accedamus † ad retractum, ſeu prælationis ius, quod cohęredi competit, quandò agitur de venditione rei hæreditariæ, quæ commodam non recipit diuiſionem, quod vt perfectius percipiatur, aduerto inter varia dubia, quæ occurrere ſolent, circa diuiſionem hæreditatis in familiæ erciſcundę iudicio inter cohæredes: non leuius eſſe, cum accidit controuerti, de adiudicatione alicuius rei, quæ commodam non patitur diuiſionem. Solet enim inter hæredes eſſe contentio, quia eorum quilibet intendit rem illam indiuiſibilem ſibi adiudicari. Quo caſu ſi cohæredes conſentiant, poterit res locari, vt penſiones pro hæreditariis portionibus, diuidantur, iuxta *l communi, §. cùm de vſufructu, D. commun. diuid.* Rodericus Suarez, Anton. Gomez, quos refert Valaſcus *de portionib. cap.* 22. *nu.* 13. Ant. de Amato *tom.* 2. *var. reſol.* 77. *nu.* 13. Si verò rem locari non patiantur, nec quod vni eorum res adiudicetur, vt ex pretio eius, aliorū cohæredum portiones ſuppleantur, iuxta *§. familiæ, & §. eadem, Inſtit. de officio Iudicis, l. ad officium,* verſ. *cum autem, C. commun. diuid.* Valaſcus *nu.* 7. Amato *n.* 8. qui innumeros refert: tunc Iudex poterit adiudicare rem cohæredi, qui iuxta eam contiguas habet poſſeſſiones, *argum. text. in l. quicunque la ſegunda, C. de omni agro deſerto, lib.* 10. Fontanella *de pactis nupt. gloſ.* 9. *par.* 2. *nu.* 40. *clauſ.* 4. Capycius *deciſ.* 42. aliis relatis Capycius Latro *deciſ.* 28. *num.* 8. Vel ad rei licitationem deuenire, in qua primo loco hæredes ipſi, vel ſocii ad licitandum admittuntur, & plus

lici-

Digitized by Google

licitanti res conceditur, vt in pecunia reficiat aliorum cohæredum portiones, *l. 1. dict. l. ad officium, C. commun. diuid.* vbi Bart. & Baldus, Valaſcus *d. c. 22. à num. 9.* Cancerius *lib. 3. variar. cap. 13. n. 9.* Ant. Faber *C. commun. diuid. def. 3.* Latro *ſupra nu. 9.* Intrigliol. *conſ. 12. à nu. 15.*

33 Quoties † verò cohæredes ad licitandum non accedunt, vel iuſtum pretium non offerunt; extranei licitatores admittuntur, *d. l. 1. d. l. ad officium*: nam ſi cohæredes iuſtum pretium offerant, extraneis plus offerentibus præferuntur, vt contra Bald. Salicet. & Afflictis veriorem dicunt ſententiam Intrigliol. *d. conſ. 12. num. 16.* Amato *num. 11.* Et pro eodem pretio indubitati iuris eſt cohæredem extraneo præferri, vt eſt de mente omnium quos retulimus.

34 Hoc † igitur prælationis ius cohæredi competens, quòd iuſtum pretium offerendo, extraneo plus licitanti præferatur, vel ſaltim pro eodem pretio, alii cedere non poteſt: quia cùm ratione illius qualitatis, quòd cohæres ſit, rationeq; perſonæ competat, in alium tranſire non poteſt, vt in terminis tenent Bald. *in d. l. ad officium*, Roman. *in l. 1. §. vſufructuarius, D. de noui operis nunciat.* Iaſon. *in §. quædam, Inſtit. de actionibus, num. 61.* quos ſequitur Ant. de Amato *d. reſol. 77. n. 12.*

35 Hæc † quæ de cohæredibus diximus, in ſocijs rem communem, & indiuiſibilē habentibus ſimilitèr procedunt, ad tradita per Fontanellā *d. 2. par. à nu. 75.* Hieron. de Leon *deciſ. 177.* Ant Faber *in C. ad tit. C. commun. vtriuſque iudicij, deciſ. 14.* Cæſar Bartius *deciſ. 100. num. 16.* Hermoſilla *in l. 3. gloſ. 6. nu. 100. tit. 4. par. 5.* Ioan. Bapt. Thoro *voto deciſ. 95 per totum.*

36 Ex vſque † dictis facilè quid in aliis retractibus (quorum plura eſſe genera in initio monui) dicendum ſit, reſoluere poteris. Et in omnibus qui à lege reſpectu alicuius qualitatis conceduntur, ceſſionem non procedere, veriſſimum affirmo: neminemque in alterius fineficium ad retrahendum admitti, ex multis reſoluit Giurba *d. deciſ. 51. n. 5.* Larrea *alleg. 12. nu. 33.*

37 De retractu † conuentionali ſuccedit vt agamus; & an ceſſibilis ſit: quem articulum ad partes latè diſputarunt Rolandus *conſ. 28. per totum.* Fachineus *lib. 2. controu. cap. 11.* qui vnam, & alteram ſententiam adſtruunt rationibus, & auctoritate: In eam tamen veriſſimè, & communitèr itum eſt, retractum hunc ceſſibilem eſſe; quia cum non ex lege; ſed ex partium conuentione deſcendat, & actio quædam perſonalis ſit, ex contractu, & pacto de retrouendendo quæſita, nihil eſt, quod ceſſionem huius iuris poſſit impedire; quemadmodum hoc ius ad hæredes tranſmittitur, *l. 2. C. de pactis inter emptor. & vend.* Fachineus *vbi proximè* Anton. Amato *1. tom. var. reſol. 13.* D. Lara *de vita hominis, cap. 23. num. 3. & 31.* multis relatis Hermoſilla *in l. 42. gloſ. 2. n. 4 tit. 5. part. 5.* Noalis *de tranſmiſ. caſu 57. nu. 6.* Trentacinq. ſtatim referendus. Et le-

38 gari † poteſt, hæreſq; tenebitur actionem ſuam præſtare legatario, ſimulq; pecuniā ad redimendum Anton. Faber *in C. ad tit. de legatis def. 12.* licèt quid deciſum ſit nō referat: Sed in legato iuris redimendi, ſolùm venire actionem ipſam, non verò pretium: & hæredem cedendo actionem liberari, verius exiſtimo, vt contra Ant. Fabrum conſuluit Iacob. Cancerius *lib. 3. var. c. 20. nu. 298*

39 Et quòd † retractus conuentionalis, ſeu pactum de retrouendendo cedi poſſit probat expreſſus *text. in l. ſi creditor 7. in princip. D. de diſtract. pignor. l. ſi cùm venderet, D. de pignor. actione*, vltra Fachineū, & Rolandum, Guid. Pap. *deciſ. 411.* Ariſm. Tepat. *tit. 467 cap. 10. verſ. ius redimendi*, Petrus Greg. *lib. 26. ſyntag. cap. 18* Parladorius *in ſexquic. differ. 109. n. 3.* Matienzus *in l. 7. gloſ. 2. in fine, tit. 11. lib. 5. Recop.* Gutierrez *de gabellis, quæſt. 100. num. 29.* Gironda *de priuileg. à nu. 1201.* Duardus *poſt tract. de cenſibus, deciſ. 445. nu 3.* Cyriacus *lib. 2. cont. 208 n. 51.* Alex. Trentacinq. *lib. 3. var. tit. de empt. & vendit. reſol. 10. à num. 2. ad 7.* Noalis *de tranſmiſ. d. caſu 57. num 6.* Hermoſilla *dict. gloſ. 2. à num. 1* Intrigliolus *deciſ. 1. nu 24.* Marius Cutell. *de donat. contemp. matrim. tract. 2. diſc. 1. ſpec. 21. nu. 16.* Capycius Latro *deciſ. 16. ferè per totam, & deciſ. 104. nu. 11. & 12.* Ant. Amato *d. reſol 54. numer. 26. & reſol. 67. nu. 8.* Ioan. Bapt. Thoro *in comp. deciſ. 3. tom. verb. ceſſio iuris luendi.* Giurba *in conſuet. Meſſan. cap. 10. gloſ. 9. à nu. 21. & 25.* Iulius Cæſar Gluſianus *d. tract. de bonis in ſolut. dandis, cap. 9. numer. 454.*

Hun-

Hunnius *in Encycloped. iuris* 3. *p. tit.* 15. *c.* 2. *n.* 42. Larrea 2. *tom. alleg.* 120. *n.* 27. 33. *&* 34. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 1. *amp.* 2. *n.* 95. apud quos innumeros inuenies nullo ex his relato Arias de Meſſa *lib.* 1. *var. c.* 21. *n.* 9. Quam doctrinam veriſſimam eſſe ſupponit Franc. Tondutus *reſol. ciuit. cap.* 83. vbi per totum probat, ceſſionarium retractus conuentionalis, præferendum eſſe domino directo, vel eius ceſsionario, volentibus vti iure prælationis ex directo dominio competenti.

40 An verò qui † donauit omnia bona ſua poſsit in præiudicium donatarij, ius redimendi alteri cedere, videndus Ioſeph Ludouicus *decis.* 201. & Theſaurus, quos refert Ariſmin. Tepatus *ſup. c.* 11. verſ. *donans omnia, & tit.* 411. *c.* 6. verſ. *donans omnia*.

41 Si verò pactum retrouendendi cohæreat perſonæ, quia actum fuit, vt venditor tantùm poſſet redimere, & non alius; vel quod hoc ius redimendi alteri non cederetur, quod ita paciſci poteſt, Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 33, Magonius *deciſ. Florent.* 118. *n.* 3. *& deciſ. Lucenſ.* 80. *num.* 1. Cancerius 3. *p. c.* 7. *n.* 254. cum tunc retractus perſonalis ſit, cedi non poterit, vt ex Caſtrenſ. Decio, Mantica firmat Ioan. Bapt. Thoro *dict. tom.* 3. verb. *ceſsio iuris luendi*, verſ. *niſi dicamus*, & ex Trentacinq. Hermoſilla vbi proximè plenè Giurba *d. gloſ.* 9. *n.* 23. *&* 36 Hunnius *d. c.* 2 *n.* 43

42 Ex his † profluit, quòd cùm debitori, & venditori cenſus, eius ve hæredibus, quandocumque liceat, pretium cenſus reſtituere, & annuum reditum venditum redimere, Petrus Greg. *de cenſibus, quæſt.* 5. *nu.* 33. Couarr. *lib.* 5. *var. cap.* 9. *numer.* 4. Cencius *de cenſibus, deciſ.* 271. *nu.* 2. non ſolùm à primo emptore, ſed etiam à quocumq; cenſus ſucceſſore, Duardus *de cenſibus*, §. 5 *q.* 26. *per tot.* adeò vt hæc redimendi facultas pacto auferri uon poſſit, nec coarctari, latiſſimè Cencius *q.* 50. *per totam, & quæſt.* 103. *à nu.* 1. Duardus *in cõment. ad Bullam*, §. 6. *q.* 39. nouiſſimè Leotardus *de vſuris, q.* 67. *per tot.* Et quãuis expreſsè id iudi atum non ſit, poteſt vendi or prout voluerit redimere, quia hoc pactum redimendi de eſſentia contractus eſt, & ineſt venditioni, & contractui cenſus, Rodriguez *de reditibus lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 44. *&* 46. Intrigliol. *de cenſibus, quæſt.* 49. *à num.* 3. Cencius *d. quæſt.* 59. *à num* 1. Capycius Latro *deciſ.* 16 *n.* 5. Leotardus *ſup. num.* 5.

43 Hoc ius † luendi, & redimendi cenſum alii cedi etiam poteſt Cagnolus *in l.* 2. *num.* 27. *C. de pactis inter empt. & vend.* Farinacius *deciſ.* 502. *nu.* 2 *& deciſ.* 547. *tom.* 2. *par.* 2. Gratianus *tom.* 5. *diſcept.* 903. *num.* 4. *& diſcept.* 958. *nu.* 6. quos ſequitur Capycius Latro *vbi proximè num.* 7. vt certiſſimum ſupponit Thoro *d. verb. ceſſio iuris luendi.* vbi in controuerſiam adducit, an pupillum ſine ſolemnitatibus hoc ius luendi, & redimendi cenſum cedere poſſit?

44 Quod † adeò procedit, vt pactum in fundatione cenſus adiectum, vt non poſſit debitor cenſus, hoc eius luendi, ſeu redimendi alteri cedere, vt grauoſum, & quodammodò impediẽs redemptionem non valeat. Nam licèt vt ſuperius dixi valida ſit conuentio, quòd non liceat vẽditori ius redimendi alteri cedere; vt vltra relatos defendunt Guid. Papa, & Tiraquell. quorum meminit Duardus *de cenſibus*, §. 5. *quæſt.* 50. *in princ.* tamen in contractu cenſus hæc pactio non procedit, imò inutilis eſt, vt ex Maſtrillo, rectè reſoluit Duardus *d. quæſt.* 50. In eo tamen ab eo diſſentio, quatenus exiſtimat, quòd licèt pactum abſolutè conceptum, vt alii cedere ius redimendi cenſum non liceat, nullum ſit, valet tamen ſi ita concipiatur; vt volente debitore ius hoc alii cedere; teneatur vendere potius ipſi creditori, & domino cenſus, quàm alteri. Hoc enim idem importaret, quàm pactum abſolutum: & redimendi facultas coartaretur, debitorque deterioris fieret conditionis, cum fortè illi longè expediens eſſe poſſet, eum creditorem habere, qui ſibi moleſtus, & rixoſus non eſſet, conducit Amato *d. reſol.* 54. *nu.* 26.

45 Hinc † in dubium adducitur, an qui virtute ceſſionis iuris redimendi, redemit cenſum, & coegit creditorem, vt ad ſui beneficium retrouenderet, ſuccedat in ius, & prælationem primi creditoris, tàm pro ſorte, quàm pro vſuris in poſterum decurrendis; an verò à tempore ſecundi contractus habeat anterioritatem. In quo dubio vera reſolutio eſt, in ius, & prælationem primi creditoris ſuccedere, quia per hanc retrouenditionem, non

indu-

do, ſi in perſonam tantùm venditoris conceptum ſit.

42 *Debitori cenſus licet quandocumque cenſum extinguere, nec valet pactio, quæ redimendi facultatem tolleret aut reſtringeret.*

43 *Ius redimendi cenſum alij cedi poteſt.*

44 *Pactum in fundatione cenſus, nè liceat debitoris ius redimendi cenſum alij cedere, an ſubſiſtat?*

45 *Redimens cenſum virtute ceſſionis, an ſuccedat in omne ius creditoris cenſus?*

46 *Redimens virtute ceſſionis facta per debitorem, rem diſtractam in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendo creditore, an poſſit conueniri per alios debitoris creditores anteriores, vel poſteriores,* & num. 47.

Refertur, & intelligitur deciſio quadam Senatus Valentiæ.

Bona capta in cauſam iudicati per creditorem, quandocumque reſtitui iubentur cum fructibus, ſoluto debito principali cum intereſſe, ibid.

48 *Elegans proponitur, & reſoluitur caſus,* & num. 49. & 50.

51 *Ius retractus vbi cedi poteſt, ceſſionarius ius ſibi ceſſum in alium transferre poterit.*

QVÆSTIO II.

Retractus ſanguinis an cedi poſſit? Et quid de prælationis iure competenti domino directi dominij, ſocio vel cohæredi, & de retractu conuentionali. Vtilis, & practicabilis diſceptatio.

1 RETRACTVS † ſeu prælationis ius multiplex eſt: alius enim eſt retractus ſanguinis, alius conuentionis; alter verò prouenit ex directo dominio; vel ex eo, quòd quis ſocius, vel cohæres ſit; alias retractus ſpecies refert Matienzus *in l. 13. gloſ. fin. à nu. 2.* Hermoſilla *in l. 55. gloſ. 8. à nu. 60. tit. 5. par. 5* videndus *à gloſ. 1. cum ſeq.* An autem retractus ij cedi poſſint, præſentis quæſtionis dubitatio, & inſpectio eſt.

2 Retractus † ſanguinis (qui tunc competit quandò res patrimonialis immobilis alienatur iuxta *d. l. 55. tit. 5. par. 5. lib. 7. cum ſeq. tit. 11. lib. 5. Recop.*) cedi non poteſt, vt innumeris ex antiquioribus relatis probat Tiraquell. *de retract. lignag. §. 26. gloſ. 1. à n. 1.* Rebuff. *in cap. extirpandæ, §. quia verò de præbend. & dign. num 20.* Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. par. 2. lib. 1. cap. 4. num. 27. in fine,* Carpan. *in ſtat. Mediolan. cap. 417. à num. 364. tomo 1.* Giurba *deciſ. 61. per tot.* Cap. Latro *deciſ. 47. à num. 53.* Hermoſilla *d. l. 55. gloſ. 8. num. 40.* qui refert Matienzum, Azeued. & alios Regnicolas, Larrea *2. to. allegation. 120. num. 11. 19. 25. in fine. & num. 26. & 27.* Hunnius *in Encyclo. iuris 3. par. tit. 15. cap. 1. num 29.*

3 Ratio eſt, † quia retractus ſanguinis ea potiſſimùm ratione fuit admiſſus, nè immobilia bona ex genere, & familia exirent, *argum. l. pater, §. fundum Titianum,* ibi: *De nomine veſtro numquam exeat, D. de legat. 2. l. qui ſolidum, §. prædium, l. cùm pater, §. libertis, l. peto, §. fratre, l. filius familias, §. cum pater, D. eodem tit. l. pater 38. Iulius Agrippa, D. de legat. 3.* iuxta Bart. & communem ſententiam, ibi: *Maiorem domum,* Alberic. *lib. 1. de ſtat. quæſt. 89.* Et nè maiorum inſignia in extraneos tranſirent, nè vè miſceantur familiaria *Numer.*

4 *c. fin.* Leuitic. *c. 25.* Quare † apud Lacedemonios turpitudo erat, prædium vendere maiorum Heraclides *lib. 1. de polit. in Repub. Lacedæ.* & Menander dicebat iuxta traductionem ex Græcis, *res eſt plena doloris, ei qui vixit beatus ſucceſſore deſertam domum relinquere,* Griuell. *deciſ. 40. num. 32. & 35.* elegantèr Salzedo *de repræſent. lib. 3. cap. 15. à num. 6. & 13.* ex Cicerone Leotardus *de vſuris, quæſt. 77. num. 49.* Et propter affectionem, quam quis habet ad res maiorum ius retractus conceditur, *cap. conſtitutus 8. de in integr. reſt. vbi DD.* cum altis iuribus relatis per Anneam Robertum *lib. 3. rer. iud. cap. 17.* Ioan. Igneus *in l. dudũ, C. de contrah. empt.* Carpan. *vbi proximè num. 357.* facit *text. in l. lex quæ tutores, C. de adminiſtrat. tutor.* ibi: *Nec verò domum vendere liceat in qua defecit pater, minor creuit, in qua maiorum imagines, aut non videre, aut videre reuulſas ſatis eſt lugubre, l. ſi in emptionem 34. D. de minoribus.* Quæ affe-

5 ctionis † ratio ad res maiorum, efficit vt

ex

& de ſide, & auctoritate literarum, in lapidibus, muris, & columnis.

23 *Cedens Comitatum, Ducatum, vel Marchionatum, an poſt ceſſionem retineat eoſdem honores, & præeminentias, reſoluitur affirmatiuè* numer. 24.

24 *Honor, & reuerentia debetur etiam poſt depoſitam dignitatem, propter veſtigia esui, & memoriam.*

25 *Vaſſalli, & feudatarij, tenentur honorare Dominum, licèt vaſſalli, & feudatarij eſſe deſierint.*

26 *Aduocatis debetur honor, & in dignitate eſſe dicuntur, etiam poſt depoſitum aduocationis officium.*

27 *Iudicibus etiam poſt finitum officium maximè, dum in ſindicatu ſunt, debetur honor, & de pœnis eorum qui eos offendunt.*

28 *Salarium ſi non ſufficiat pro omnibus Senatoribus, tam emeritis, quam actu ſeruientibus, qui eorum præſeratur remiſſiuè.*

29 *Qui duxit vxorem Comitiſſam, vel alio titulo decoratam, Comes, vel eo titulo, quo vxor fruitur, appellari debet.*

29 *Maritus vxoris Comitiſſæ, vel Duciſſæ, an Conſtante matrimonio titulo vxoris vtatur, & Comes, vel Dux cognominari debeat? reſoluitur affirmatiuè.* num. ſeqq.

Mulieres etiam viduæ coruſcant dignitate, & radijs mariti, & Duciſſæ, vel Comitiſſæ appellantur. ibid.

Maritus an coruſcet nobilitate, vel dignitate vxoris. ibi.

30 *Dignitatis proprium eſt, vt ad inferiores deſcendat non vt quærat ſuperiores.*

Dignitas filii an aſcendat ad patrem? ibi.

31 *Mulier nutrix Principis, nobilitat maritum etiam ignobilem.*

34 *Maritus vxoris Duciſſæ, vel Comitiſſæ, an ea defuncta debeat cognominari, Dux, vel Comes, duplex ſententia refertur, affirmatiua eligitur.*

QVÆSTIO III.

Ius Primogenituræ, & Maioratus an ſit ceſſibile. Et quid de Regno, Ducatu, vel Marchionatu. Et an poſt ceſſionem cedens retineat nomen Ducis, vel Marchionis? Vbi varia de honoribus debitis in memoriam priſtinæ dignitatis.

1 INTER † ceſſionem primogenituræ, & ceſſionem Maioratus, multùm refert, nam qui *Maioratum* cedit, illum quæſitum iam, vel ſaltim delatum habet: qui verò de primogenitura cedenda agit, nihil aliud habet, quàm ius, & expectationem ſuccedendi in Maioratu,
2 quem eius parens poſſidet. Et † primogenitura iuxta Alex. Raudenſ. de Analogis, *cap.* 15. *nu.* 164. eſt: *Creatura incorporalis veniens in lucem à primogeniti natiuitate, quæ ſucceſſiuè eo prædefuncto, filium, vel nepotem ſequitur.* Quam rectè diffinit Molina *lib.* 1. *de*
3 *Hiſpan. primog. c.* 1. *nu.* 5. vt † ſit: *Ius prioris ætatis honorificum, & vtile competens filio qui primus eſt in ordine naſcendi.* In qua diffinitione rectè dicitur *ius honorificum, & vtile*, quia primogenituræ effectus, partim in honore, & præcellentia; partim in vtilitate conſiſtit.
4 Primogenitus † enim alijs fratribus dignior eſt, & inter eos præeminentiam habere dicitur. Et ſecundum varias locorum conſuetudines maiorem portionem ex bonis parentis accipit, vt elegantèr aduertit D. Molina, vbi proximè latiſſimè Giurba *de ſucceſſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 8. *a nu.* 1. Anton. Faber *de error pragmat. decade* 15. *error.* 3.

5 Succeſſio † quæ ex iure primogenituræ competit, duplex eſt: alia enim primogenito defertur iure hæreditario, à lege, vel conſuetudine; alia verò iure particulari ex contractu, vel ſpeciali aliqua diſpoſitione competit, vt rectè

diſtinguens aduertit Giurba *d. §. 2. gloſ. 1. nu. 25. in princ. & n. 49.* verſ. *hæc autem.*

6 Et † ius illud primogenituræ, quòd à lege, vel conſuetudine, iure hæreditario defertur, ceſſibile non eſſe verius eſt. Nam ſi ius primogenituræ in ſe, & quoad titulum, & honorem conſideramus, neutiquam in alium transferri poterit: cum ſit ius, & qualitas quædam, quæ in ceſſionario reſpectu aliorum fratrum verificari non poteſt, non ſolùm viuente patre; ſed nec eo defuncto; cùm primogenium ſit naturæ, & ætatis nomen.

7 Aetatis autem ius, † & prærogatiua perſonaliſſima eſt, adeò oſſibus inhærens, vt nec cedi, nec tranſmitti poſſit, *Paulus* Galleratus de renunciatione *tom. 1. lib. 1. cap. 4. num. 124.* exornat pleniſſimè ſuo more Giurba *d. §. 2. gloſ. 10. a nu. 1. cum ſeqq. & gloſ. 5. a nu. 67.*

8 Si † verò primogenituræ effectum, & vtilitatem conſideremus, ſeu futuræ hæreditatis paternæ expectationem, neutiquam cedi poterit; cum viuentis hæreditas non ſit; nec vendi, aut cedi poſſit, neque ſuper ea pactum iniri, etiam inter fratres, niſi conſentiente eo, de cuius bonis agitur, *l. fin. C. de pactis* Molina *lib. 2. cap. 3. à nu. 2.* Hermoſilla *in l. 9. tit. 4. par. 5. gloſ. 1. à nu. 29. & in l. 13. tit. 5. par. 5. gloſ. 5. à num. 1.* latè Cyriac. *lib. 1. controu. 88* pleniſſime omninò videndus Giurba *de ſucceſſ. feud. §. 1. gloſ. 7. à nu. 1.* *Marius* Cutell. *de donat. contemp. matr. tract. 1. diſcep. 3. par. 6. num. 118.* Exornat latè Hunnius *reſol. iur. ciuil. lib. 3. tract. 1. quæſt. 13. & 15.* (ab eo tamen cauendum erit quatenus probat *in quæſt. 18.* pactum ſuper futura viuentis ſucceſſione; nec iuramento confirmari.) Licebit tamen filio primogenito mortuo parente iura, quæ ſibi ex paterna hæreditate obuenerunt, cedere; cùm non reſtitutioni obnoxia; ſed libera ſibi deferantur, Molina *d. cap. 1. nu. 6.* verſ. *item illud*, Quam ſententiam, quòd ius primogenituræ vniuerſalis, quæ iure hæreditario defertur, cedi non poſſit, veriorem profitetur Giurba *d. gloſ. 5. num. 46.* ante eum Tiraquell. *de iure primogen. q. 29. per tot.* omninò uidendus, vbi interpretatur textum *in c. quam periculoſum 7. q. 1.* quo principalitèr mouentur, qui contrariam opinionem defendunt, quos refert, & ſequitur Molina *d. lib. 1. cap. 6. num. 44.* & innumeri laudati à Caſtillo *3. tom. controu. cap. 12. nu. 107.*

9 Aliud † verò ius primogenituræ, quod in certa re, iure particulari ex contractu, vel alia diſpoſitione competit, veluti ex fundatione Maioratus, cùm in vita parentis conſiderabile ſit, & ius formatum, & inuariabile dicatur, Tiraquell. *de iure primog. q. 21. nu. 7. & q. 40. n. 66.* Matienzus *in l. 7. gloſ. 5. nu. 6. tit. 7. lib. 5. Recopil.* Auendano *in l. 40. Taur. gloſ. 1. num. 31.* Cancer *lib. 3. variar. cap. 21. a num. 295.* Molina, Gamma, *Larrea*, & alij, quos ſequitur D. Solorzano *2. to. de iure Indiar. lib. 2. c. 19. nu. 5.* rectè cedi, & vendi poterit Alex. *conſ. 4. num. 4.* Gratianus *diſcept. 456. nu. 8. & 9.* innumeros congerit pro hac ſententia Caſtillo *d. cap. 12. nu. 107. & 111.* quibus adde Theſaur. *lib. 1. quæſt. Forenſ. quæſ. 34.* Seſſe *3. tom. deciſ. 285. & 286.* Giurbam *d. §. 2. gloſ. 5. nu. 47. & §. 2. gloſ. 10. nu. 74. & gloſ. 11. nu. 63.*

10 Quod † tamen temperant, & intelligunt, dummodò ceſſio in ſequentem ſucceſſorem fiat, Caſtillo vbi proximè Mieres *de maioratib. 3. par. q. 18.* Giurba *de feudis, §. 1. gloſ. 12. & §. 2. gloſ. 12. à nu. 78. & 81.* Noguerol. *alleg. 31. nu. 65.* Paz *de Tenuta 2. tom. cap. 41. per tot.* D. Solorzano *d. 2. tom. lib. 2. cap. 6. n. 81. & cap. 14. à nu. 47.* D. Franc. Merlin. *cent. 2. controu. 57.* Larrea *deciſ. 55. n. 24.* Extraneo namque, vel remotiori conſanguineo in præiudicium proximioris cedi non poteſt, vt ex Intriglìolo, Molina, & aliis Giurba *in conſuet. Meſſan. cap. 10. gloſ. 9. n. 28.* Gutierrez ſtatim referēdus Paulus Gallerat. *de renunc. cent. 1. renūc. 52.* vbi latè de renunciatione iuris primogenituræ.

11 Si verò † ceſſio non ſimplicitèr, & abſolutè fieret, ſed pro vita cedentis, vt ceſſionarius fructibus, & prouentibus Maioratus fruatur, ita vt non ius Maioratus cedatur? ſed tantùm vtilitas, & cōmodum eius, pro tempore vitæ cedentis, ceſſio ſubſiſtet, vt agnoſcit Caſtillo *ſup. n. 109.* & omnes relati, quibus iunge Solorzanum *d. 2. tom. lib. 2. cap. 3. nu. 16.* & latius multis relatis *lib. 2. cap. 14. a nu. 32. ad 42.* Carualhum *de vna, & altera quarta part. a nu. 326.* qui dat alios, ex Peregrino, & Caluacano ſequitur Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſp. 20. nu. 8.*

Ad-

Addentes ad *Molinam de Hiſpanor. pri. mog.lib.*1.*cap* 21.25.

12 Nec † obiret, eum, qui ius primogenituræ, & ſpem ſuccedendi cedit, de futura viuentis ſucceſſione agere, & ſuper ea pactum inire, quod niſi conſentiente eo de cuius bonis agitur, inualidum eſſe diximus, & latè probat Gratianus 4. *to. diſcept.*693. *per tot.* qui *num.*64. in terminis ceſſionis loquitur: quia reſpondetur, id procedere, ſi pactum fiat ſuper bonis, & hæreditate viuentis; ſecus ſi fieret ſuper primogenitura: nam tunc non de bonis, & ſucceſſione viuentis agitur; ſed de bonis primi inſtitutoris iam defuncti, vt aptiſſimè conſiderant Giurba *de ſucceſſ.feud.*§.2.*gloſ.*8. *nu.*49. verſ.*reſponde*, & *gloſ.*12.*num.*81. verſ.*nec obſtat*, Hermoſilla *in l.*13.*tit.*5.*par.*5.*gloſ.* 5.*num.*13.& 13. qui refert Alex. Fulgoſ. Gammam, & alios, Cancerius 3 *pars. var.cap.*2.*nu.*190.& 3. *par. cap.*7. *num.* 141. elegantèr Gutierrez *lib.* 3. *pract. quæſt.* 79. *a num.*8. omninò videndus.

13 Qui enim † in Maioratu ſuccedit, non ab vltimo poſſeſſore, ſed à fundatore rem habere dicitur, *l. ſi adrogator*, *D. de adoptionib.l.cohæredi*, §.*cum filiæ*, *D. de vulg.* & *pupill.l.vnum ex familia*, §. *ſi de Falcidia*, *D.de leg.*2. Gregor.Lopez.*in l.*4. *gloſ.* 1.*tit.* 5. *par.*2. pleniſſimè D.Ioſeph Vela 2. *tom. diſſert.*48. *num.*22. Salzedo *de repræſentatione lib.*3.*cap.*4. *nu.*2. Caſanate *conſ.*57.*num.*58. Seſſe 4.*tom.deciſ.* 392.*nu.* 10. Quod ampliat Molina *lib.* 2.

14 *cap.*4. *num.*5. & 6. etiam † vbi vltimus poſſeſſor ſucceſſorem eligeret, quia non ab eligenti; ſed à primo inſtitutore capere cenſetur, Anton. Faber *lib.*14.*coniect. c.*10. *circa princ.* Addentes ad Molinam *ſup.* facit optimè *textus in l.pater*, *D.de manumiſſ.vindicta*, ibi: *Solã enim electionem filio conceſſit, cæterum ipſa manumittit*.

15 Hæc, † quæ circa ceſſionem iuris primogenituræ diximus, in Maioratu iam delato, & acquiſito ſine dubio fortiori ratione procedunt, qui licèt in extraneum, vel remotiorem conſanguineum, non niſi pro vita cedentis transferri poſſit; tamen cedi poterit in filium primogenitum, vel ſequentem in gradu, agnoſcunt omnes Doctores, quos retulimus ſup. quod vt certiſſimum ſupponit Carualho *de Vna*, & *altera quarta part.* 4.

16 *cap.*1.*à num* 165. vbi latè † agit, an vbi pater Maioratum renunciat in filium primogenitum, debeant filio in legitimam imputari fructus, quos viuente patre ex bonis *Maioratus* percepit? Et reſoluit imputandos eſſe: cuius ſententiam probarem, quandò renunciatio tranſlatiua iuris eſſet, quæ propriè ceſſio dicitur: nam ſi extinctiua fuiſſet, vt dixi *tit.*1.*quæſt.*2. verius putarem, imputationem ceſſare, cùm filius non à patre fructus habeat; ſed à primo inſtitutore, conducunt Doctores, quos laudauimus *ſup.d.tit.*2.*quæſt.*3.

17 Quæ † in ſimplicibus Maioratibus circa ceſſionem reſoluimus; in his, quibus annexa eſt aliqua dignitas, ſeu titulus Ducatus, Marchionatus, & Comitatus; ſimilitèr procedunt, cum nulla in eis diſparitatis ratio poſſit conſiderari, ſi in proximè ſucceſſurum cedatur, agnoſcunt Doctores infra referendi *num.* 11.

18 Et † de his titulis, & eorum origine, & præeminentijs: & quis eorum maiori præfulgeat dignitate? videndi Garcia *de nobilitate gloſ.*48.§.3.*à nu.*67. Bouadilla *lib.*2.*cap.*16. *à nu.* 25. Giurba *de ſucceſſ.*

19 *feud.*§.2.*gloſ.*13.*à nu.*50. Et an † titulus Ducis, Marchionis, vel Comitis alicuius villæ poſſit concedi ei, qui in ea ſolum habet iuriſdictionem, diſſerit Capycius Galeota *lib.* 1.*in addit.ad controu.*13.*art.*

20 5.*nu.*7.37. & 39. & 41. De † titulo Vicecomitis, & eius præeminentijs Bouadilla *d.cap.*16.*num.*36. Giurba *de feudis*, §.1.*gloſ.*5.*à num.*44. Hieronym.de Leon *tom.*3.*deciſ.*9. *à num.* 95. Et an his, qui Adelantati dicuntur, idem honor debeatur, ac Comitibus, debeantque non obſtante pragmatica *de las corteſias*, vocari *ſenoria*, latiſſimè Valenzuela Velazquez *conſ.*82. *per tot.tom.*1. qui affirmatiuè reſoluit.

21 Maior † circa Regnum poſſet eſſe dubitatio; an cedi poſſit: ſed cùm de Maioratu ad Regnum, & è contrà validum ſit argumentum, Molina, Alex. Raudenſ. quos refert Velaſcus *axiomat.* 460. & 461. *lit.A.* videndus D. Ioſeph Vela *diſſert.*4.*à n* 25. dicendũ videtur, cedi etiam poſſe in ſequentem ſucceſſorem, vt ſupponit Mieres 3. *part.q.*9.*nu.*142. cuius articuli diſputationem omitto, quia la-

tiſſimè, & doctiſſimè ad vtramque partem diſputatum inuenies per inſignem literis, & eruditione D. Præſidem, & Epiſcopum Valenzuelam Velazquez 2. *tom. conſ.* 199. *per tot.* vbi ex ſacræ paginæ, Iuris, & Hiſtoriarum teſtimoniis probat, poſſe Regem in filium primogenitum Regnum cedere, & eius adminiſtrationem; & poſt varios huius rei caſus, & exempla, adducit illud ſatis notum, & mirandum inuictiſſimi Imperatoris, & Hiſpaniarum Monarchæ D. Caroli V. qui prudentiſſimo Regi Philippo Secundo eius filio, Regni conceſſit adminiſtrationem, & in Monaſterium D. Hieronymi ſe contulit; vt dimiſſa mundi corona, mereretur æternam: quod inſigne, & nunquam ſatis laudatū virtutis, & ſanctitatis teſtimonium, latius referunt Hiſpanæ, & exteræ hiſto-
22 riæ, quibus fidem † adhibendam eſſe probat *text. ſingul. in cap. de quibus* 20. *diſtinct.* ibi: *Ad Catholica Eccleſia hiſtorias Catholicas à Doctoribus Catholicis ſcriptas, manummittere*, *l.* 2 *S. eodem tempore*, *D. de origine iuris*, *l. in quæſtionibus*, *D. ad leg. Iul. Mateſt. l.* 1. *D. de officio Prætoris*, ibi: *A quibuſdam ſcriptoribus traditū eſt*, *l.* 1 *D. de officio Quæſtoris*, & poſt antiquos teſtatur Garcias *de nobilitate gloſ.* 18 *nu.* 10. Lara *de anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 25. Gratianus *cap.* 893. *à num* 6. Caſtillo *de tertijs*, *cap.* 3. *nu.* 3. D. Salgado *de Reg. pr. tect.* 3. *p. cap.* 10. *à nu.* 274. Valenzuela *conſ.* 79. *nu.* 32. *tom.* 1. Suelues *conſ.* 9. *nu.* 17. *&* 27. *& conſ.* 26. *num.* 10. D. Ioſeqh Vela *differt.* 4. *n.* 14. Et de hiſtoriarum fide, latè, & nouitèr Parexa *de inſtrum. editione, tit.* 1. *reſol.* 3. *S.* 5. *à nu.* 44. *ad* 57. qui non ſolùm de fide hiſtoriarum diſputant; ſed etiam de fide, & auctoritate literarum in lapidibus, muris, & columnis; de quo latè vltra eos Alexand. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de probationib. reſolut.* 6. *per totam.*

Sed cùm Maioratum, cui dignitas Ducis, vel Comitis annexa eſt, cedi poſſe
23 dixerimus, dubium oritur, an † ceſſo Ducatu, vel Marchionatu, cedens retineat nomen Ducis, vel Marchionis: & an vt talis appellari, & tractari debeat. Et frui honoribus, & præeminentijs priſtinæ ſuæ dignitatis: quam quæſtionem ex profeſſo diſputant poſt Iſerniam, & Afflictis *in c.* 1. *de feud. Marchia*, Ponte *de poteſtate Proregis, tit. de electon. officialium, S.* 2. *à nu.* 19. Rouitus *ad pragm. Regni Neapolitani ſuper prag. tit. abuſu ſublato à nu.* 24. Gratianus *tom.* 4. *diſcep.* 834. *à nu.* 28. latè Maſtrillus *de magiſtratibus lib* 4. *cap.* 13. *à num.* 68. & poſt eos Giurba *de feudis, S.* 2. *gloſ.* 13. *nu.* 63. *verſ. declara tertio.* Cuius auctoris repetita in hac quæſtione allegatio non facilè, aut ex vno, aut altero loco à me habita fuit; ſed ex totius libri, & operis lectione, & adnotatione collecta, vt ex ipſis locis, qui referuntur, dignoſci poterit.

24 Quorum † interpretum ſententia vna eſt, profitentur namq; cedentem Maioratum, cui annexa eſt dignitas Ducis, Marchionis, vel Comitis, etiam poſt refutationem, & ceſſionem retinere non ſolùm nomen; ſed præeminentiis, honoribus, & priuilegiis antiquis gaudere, ipſique ſolitam reuerentiam exhibendā fore: quia in priſtinæ dignitatis meritū, & memoriam, durat ſemel quæſitum beneficium, *l.* 1. *C. de Comitibus qui prouinc. regunt. lib.* 12. *l.* 1. *C. de primicer. l. vnica*, *C. de quæſtoribus, & magiſt. l.* 2. *C. vt dignit. ordo ſeruetur*, vbi *gl. ſ.* verb. *vacantes*, *l.* 1. *&* 3. *C. de ſilentiarijs, lib.* 12. *l. eos*, *l. maximarum*, *l. eam*, *C. de excuſ. muner. l.* 10. *l. maior dignitas*, *C. de dignitat. lib.* 10. *l. fin. C. de priuileg. eorum qui in ſacro Palatio*, *l. fin. D. de decurionibus.*

25 Ex † quibus prioris, etiam depoſitæ dignitatis veſtigijs, qui quondam vaſſallus, & feudatarius fuit, antiquum dominum honorare tenetur, & illum offendere nō poterit, vt *ex l. ſeruos*, *C. de quæſtionibus*, notat Felinus *in c. quæ in Eccleſiarum, num.* 81. *de conſtitutionibus*, Bald *conſ.* 291. *n.* 12. *vol.* 2. Cyriacus *lib.* 1. *cont.* 26. *à n.* 20. (vbi per totam latè quòd irreuerentia vaſſalli erga dominum graue delictum eſt) Borellus *de magiſtrat. e-dictis, lib.* 4. *cap.* 9. *nu.* 69. Petra *de poteſt. Princ. p. cap.* 17. *n.* 39. Card. Tuſchus *lit. F.*
26 *concl.* 128. *n.* 16. Similitèr † Aduocatus, qui aduocationis officium depoſuit, in dignitate eſt, & appellatur clariſſimus: vndè torqueri nō poteſt, & ad eum mitti debet, tanquàm ad egregiam perſonā, iuxta *d. l. egregias*, *D. de iure iur.* Bart. *per text. ibi in l.* 1. *C. de aduocatis diuerſ. iudicior.* Felinus *in d. cap. quæ in Eccleſiarū*, *nu.*

*n.81.in fin.*Tiraquell.*tract.ceſſante cauſ. 1.par limit.15.nu.8.* aliis relatis Oſuald. ad Donell *lib.24.com.cap.22. lit.O.* Iudi-
27 cibus etiam † poſt finitum officium debetur honor,& reuerentia,*l.vnica,C.de quæſtionib.* ibi: *Acclamatione excipiantur ſolita,nec prætereantur,vt incogniti*, Maſtrill.*de magiſtratib.lib.1.cap.24.n.29* Et in Aduocato Fiſcali idem probat Alfaro *de offic.Fiſcal.gloſ.31.nu.13. circa medium*. Et magiſtratus poſt finitum officium maximè dùm in ſindicatu eſt, ab omnibus honorari debet, quia durat adhuc ſplendor dignitatis,& eum offendentes grauitèr puniuntur Bouadilla *lib.5.cap.1. à num.50.* Ioan.Bapt. Thoro *voto 87. à nu.53.* Gaſſol.*de viſitat.cap. 28.n.2.& 3.* optimè Bellonus *de his quæ fiunt in continenti lib.2.cap.7.per totum*, vbi de pœna offendentium officiales finito officio,& qualiter priſtinæ dignitatis reliquiæ in eis remaneant, ſiuè ignominioſa miſſione ab officiis ſint remoti, ſiuè ſponte dimiſiſſent officia? Et ſyndicatus iudex coram ſyndicatore dum interrogatur, non ſtare, ſed ſedere debet, licèt in inferiori loco Maſtrill. *ſup.lib.6. cap.2.n.55.* ad rem benè Cyriacus *lib. 2. cont.202.n.14.15.* His,& alia ſimilia iungere poteris, quæ plenè, & doctè congerit eruditiſſimus D. D. Ioann. de Solorzano *in per eleganti diſcurſu de honoribus debitis Senatoribus honorarijs, & emeritis à n.113.& de iur.Ind.tom.2.lib. 4.cap.9. nu.70.* vbi aſſerit Proreges poſt depoſitum officium excellentiæ titulo vti. Et de emeritis Senatoribus, & actu
28 ſeruientibus: & † qui eorum præferri debeant, ſi ſalaria, vel ſtipendia omnibus non ſufficiant, videndus D. Lartea *allegat.105. per totam.*

Ex qua priſtinæ dignitatis memoria, illud in controuerſiam adducitur; an maritus qui vxorem duxit Comitiſſam, vel Marchioniſſam, ea defuncta in priſtini matrimonij honorem,appellari debeat Comes,vel Marchio,& an ei debea
29 tur *ſenoria*. Cuius † quæſtionis reſolutio expoſcit ſcire prius; an qui vxorem duxit Comitiſſam, vel alio ſimili titulo decoratam, matrimonio conſtante Comes, & titulatus ſit, & vt talis omnibus honoribus, & præeminentiis potiri debeat. Et fœminam titulatam virum titulatum non facere, ſunt qui exiſtiment ex eo quod licèt mulieres maritorum radiis,& dignitate coruſcent, *l. mulieres, 13.C.de dignitatib.lib.12. l.vlt.C. de Incol l b.10.l.fœmina*, D. *de Senatoribus, l. fiſcus*,D.*de iure fiſci.l.filij,§.vidua*,D.*ad municipal* pleniſſimè ad plura inferens Marius Giurba *ad conſ. Meſſanen 1. par. cap.1.gloſ.1.à n. 52.*Pichard. *ad l.3. & 7. C.de murilegulis*,Cyriacus *lib.2.controu. 273.à nu.13.ad 43.*Ideòque vxor etiam vidua Ducis, vel Marchionis, Duciſſa, vel Marchioniſſa appelletur, vt ex Corſeto Capiblanco, Fabio de Anna Ponte, & aliis reſoluit Maſtrill.*de magiſtratibus lib.4.c.13.à n.20.*Cyriacus*lib.3.controu. 401.d.n.72.per text.in cap. dilecti de arbitris.* Tamen in caſu contrario id non procedere aſſerunt: quia maritus nobilitate,vel dignitate vxoris coruſcare non poteſt,*authent.de conſulibus, §. hoc itaq;* Bart.*in l.fin. nu.3 C.de verbor.ſignificat.* vbi Iaſon *nu.17.* Tiraquellus *de nobilita. te,cap.18.nu.15.*Menoch.*conſ.204.n.22. & conſ.496. nu.26* Ideòque vir ignobilis vxoris nobilitatem non aſſumit, nec ex ea nobilitatur,*l.vlt.C.de nuptijs,l.fin, C.de verbor.ſignificat d.l. mulieres,C.de dignitatibus*, Palacios Rubios vir doctiſſimus, & in noſtra Academia digniſſimus Anteceſſor, *in rubrica de donation. in §. 31.* Ponte *de poteſtate Proregis. tit.*
30 *de diuerſ. prouiſ §.1.nu.18.* Dignitatis † enim natura eſt, vt ad inferiores deſcendat; non autem vt quærat ſuperiores. Ariſtotel.*lib 2. politicorum, cap. 3.* facit *text. in l.1.D.de Senatoribus, gloſ. in authent.de conſulib.*Ancharanus, Platea, & alij relati à Gizarello *deciſ.20.nu 7* (vbi per totum,& Additionator Angelis diſputant; an & in quibus caſibus nobilitas, & dignitas filii deſcendat in patrem, & eū nobilitet, videndus omninò Noalis *de tranſmiſ.caſu 29.à num.58.*) quod tamen ſingularitèr ex Anton Fabro *in ſuo C.de dignitatib.defin.4.num.10.*limi-
31 tat † Giurba *de ſucceſſion.feud.§.2. gloſ. 13.à nu. 91.* in muliere Principis nutrice,quæ non ſolùm nobilitatur, ſed maritum ignobilem, nobilem efficit.
32 Quam † ſententiam, quod maritus mulieris Comitiſſe, Comes non ſit, veriorem eſſe profitentur Auiles *in cap. Prætor in proœmio, à num. 1.* latè Ponte *de*

de poteſtate Proregis, d. tit. de diuerſ. proui. §.1. *num.* 16. Ioan. Bapt. Thoro *in compend. decis.* 1. *par.* verb. *fœmina titulata*, Giurba *dict. gloſ.* 13. *num.* 91. qui refert Barboſam, & alios, Capycius Galeota *lib.* 1. *contr.* 55.

33 Sed licèt † hanc ſententiam de iure communi veriorem dicant interpretes; tamen contraria tenenda eſt, quæ in Hiſpaniæ noſtræ Regnis ſine dubio admittitur: nam matrimonio conſtante, mariti vxorum titulo, honore, & præeminentijs fruuntur, ad ſimilitudinem Regni: nam qui Reginam duxit vxorem, Rex cognominatur ſimulque cum vxore Regalibus vtitur, benè Cyriacus *dict. contr.* 401. *nu.* 1. & 2. & de iure Regio cauetur in *l.* 1. *tit.* 1. *par.* 2. ibi: *La tercera razon es por caſamiento, y eſto es quando alguno caſa con duena, que es heredera del Reyno, que maguer el no venga de linage de Reyes, puede llamarſe Rey, deſpues que fue caſado con ella.* Ex qua lege, & Regni ſimilitudine, idem in vxore Comitiſſa, vel Marchioniſſa, alioué titulo inſignita procedere multis teſtatur Maſtrillus *d. lib.* 4. *cap.* 13. *à num.* 24. & 47. alios dat Solorzano *de iure Ind. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 15. qui de Hiſpaniæ conſuetudine teſtatur, & Gutierrez *de tutel.* 1. *par. cap.* 18. *nu.* 40. verſ. *ego verò.* Et in Italia idem procedere aſſerit Ioan. Bapt. Thoro. *dict.* verb. *fœmina titulata*: & non ſolum de conſuetudine, ſed, & de iure idem probat Garcia *de nobilitat. gloſ.* 1. §. 1. *nu.* 45.

34 Qua admiſſa ſententia, videndum eſt. † An idem quod cõſtante matrimonio obſeruari diximus, eo ſoluto procedat; ita vt maritus defuncta vxore Comitiſſa; Comes debeat appellari, & frui *de ſenoria*, ſicut viuente vxore fruebatur, in memoriam, & honorem præcedentis matrimonij. In quo dubio licèt Garcia *d. nu.* 45. eius ſit ſententiæ, maritum etiam mortua vxore debere Comitem appellari, *y gozar de ſenoria*, ex eo motus, quod ius ſemel competens propter alium, perpetuò durat, *l. ſi poſt mortem, §. fin. D. de bonor. poſſeſt. contra tabul.* ibi: *Cum enim ſemel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admiſſi, iam non curat Prætor petant illi, necne bonorum poſſeſſionem*, ex quo textu infert Bart. quem ſequitur Gothofredus, beneficio, quod habeo propter te, poſſe me interdùm vti te inuito.

35 Contraria † tamen ſententia verior, & indubitata eſt: quia mortua vxore priuilegium, & titulum amittit maritus, quo ex perſona eius vtebatur, Gaſpar Theſaur. *lib.* 1. *quaſt. Forenſ. quaſt.* 90. *n.* 4. quia cùm dignitas, & titulus non fuerit mariti, ſed vxoris, & in eius perſona reſideat, ea defuncta titulus, & eius præeminentiæ in marito ceſſant, vt ex multis reſoluunt *Maſtrill. d. cap.* 13. *nu.* 38. & ex Ponte Capycius Galeota *dict. contron.* 55. *per tot.* Quæ licèt de iure ita ſe habeant: nam aliàs, vno tempore, duo appellarentur Comites, maritus ſcilicet, & ſucceſſor in dignitate; tamen de vrbanitate etiam vxore defuncta, maritum ſuperſtitem, Comitem *y ſenoria*, appellari videmus, & in caſu in Italia occurrenti idem obſeruatum fuiſſe teſtis eſt Ioann. Bapt. Thoro vbi proximè, ibi: *Et eius vir fuit habitus, & tractatus vti Princeps, etiã hodie poſt mortem eius vxoris,*

SVMMARIVM.

1 *In Maioratus ſucceſſione, proximitas tempore mortis vltimi poſſeſſoris eſt attendenda, adeò vt quæ poſtea ſuperuenit, in conſideratione, non ſit: quod in anniuerſarijs, & capellanijs ſimilitèr obſeruatur,* & num. 2.

2 *Proximitas, vel qualitas ad ſuccedendum in Maioratu, quem poſſeſſor renunciauit, vel ceſſit; an ſit conſiderando iuxta tempus renunciationis, vel ceſſionis; an verò iuxta tempus mortis cedentis, reſoluitur,* num. 38. cum ſeq.

4 *Cedens, & refutans Maioratum pro mortuo habetur, ceſſioque effectum habet vltimæ voluntatis.*

5 *Per renunciationem vera vacatio inducitur, ſicut per mortem, diſtingue* vt num. 32. & 41.

6 *Refutatio, & Ceſſio Maioratus in proximiorem facta, perpetua eſt, & mortuo ceſſionario tranſit Maioratus ad eius filios, etiam ſuperſtite cedente.*

7 Per.

7 *Per mortem vltimi poſſeſſoris Maioratus, vera, & naturalis poſſeſſio bonorum transfertur in ſucceſſorem, qua non interrumpitur, licèt alius de facto occupet poſſeſſionem.*

8 *Per renunciationem, & ceſſionem Maioratus, vera, & naturalis poſſeſſio in ſucceſſorem transfertur, ac ſi per mortem vacaret, & locum habet remedium poſſeſſorium* leg. 45. Tauri, *vide* num. 42.

9 *Poſſeſſor ſi renunciet Maioratum, an poſſit in* Regali *Conſilio tenuta iudicium proponi: remiſſiuè.*

10 *Caſus renunciationis, & mortis æquiparatur.*

11 *Tutor vocatus ad tutelam in caſu mortis, vocatus cenſetur in caſu renunciationis, vel remotionis.*

12 *Officium conceſſum poſt mortem eius, qui illud exercet, conceſſum intelligitur in caſu vacationis per renunciationem, vel remotionem.*

13 *Subſtitutus in caſu abſentiæ officialis, an debeat exercere officium in caſu mortis remiſſiuè.*

15 *Maioratus ſucceſſio neque momentum poteſt eſſe in pendenti, ſed ſtatim actu veloci legis quærit ſucceſſorẽ.* & n. 43.

15 *Succeſſio Maioratus non poteſt tranſitum facere de vna linea in aliam, vſquequo omnes de prima linea deceſſerint.*

16 *Proximitas, vel qualitas, quæ ſuperuenit poſt delatam alij ſucceſſionem, in conſideratione non eſt.*

17 *Ad retractum non admittitur conſanguineus, qui conceptus non erat tempore venditionis.*

18 *Filij qui nec nati, neque concepti erant tempore quo pater eorum ob contrauentionem priuatus fuit Maioratu, licèt poſtea naſcantur non excludent eum, qui ſemel admiſſus fuit ad ſucceſſionem,* & num. 21. & 45.

14 *Fœmina ſemel admiſſa propter defectum maſculorum non excluditur, tametſi maſculi poſtea naſcantur.*

20 *Pater ſi cõtraueniat cõditionibus Maioratus, an propter contrauentionem nõ ſolum ipſe, ſed et filij eius excludãtur?*

22 *Filius natus, vel conceptus durante lite ſuper contrauentione, & priuatione Maioratus, an debeat excludere conſanguineum, qui ex contrauentione ſe ſucceſſorẽ eſſe prætendit,* & n. 22. cũ ſeq.

25 *Filius conceptus, in fauorabilibus pro nato habetur.*

26 *Venter mittendus eſt in poſſeſſionem bonorum Maioratus, etiam cõtradicente agnato, qui allegat Maioratum eſſe agnationis, poſſeq; accidere vt ex vtero non maſculus, ſed fœmina naſcatur.*

27 *Poſſeſſor Maioratus ſi ingrediatur Monaſterium bonorum incapax in cõmuni, vel ſuccedere non poſſet, ſtatim ſecuta profeſsione pro mortuo habetur, & ſucceſsio defertur proximiori conſanguineo tempore profeſsionis,* & n. 44.

28 *Monaſterium non ſuccedit in Maioratu, qui habet annexam dignitatem, vel grauamen nominis, et armorum: referuntur alij in contrarium.*

29 *Renunciatio maioratus facta in ſequentem ſucceſſorem, propter ſuperuenientiam liberorum reuocatur.*

30 *Proximitatem tempore ceſsionis, et renunciationis Maioratus attendendam non quæ ſuperuenit tempore mortis cedentis, qui defendant.*

31 *Proximitas ad ſuccedendum in Maioratu, conſideranda eſt iuxta tempus mortis vltimi ſucceſſoris,*

32 *Renunciatio, et ceſsio Maioratus æquiparatur morti reſpectu eius, qui renunciat, ſeu cedit; nõ verò in præiudicium tertij naſcitur: redditur ratio.* nu. 33. & 41.

34 *Pater ſi renunciet emphyteuſim, pro deſcendẽtibus cõceſsã, poteſt filius poſtea natus reuocare renunciationẽ, licèt emphyteuſis ad dominum reuerſa iã eſſet.*

35 *Poſſeſſor Maioratus tacitè videtur grauatus de reſtituendo poſt mortẽ ſuam.*

Grauatus de reſtituendo poſt mortem incerta ex certis perſonis, non poteſt ante mortem reſtituere.

36 *Ad Maioratum, et fideicommiſſum idem ius habere dicuntur, qui naſcituri ſunt, quàm iam nati.*

37 *Princeps in præiudicium eorum, qui nati non ſunt, non poteſt derogare legibus, et vocationibus Maioratus.*

Poteſtas Principis qualis ſit, circa derogationem, et mutationem clauſularum Maioratus.

38 *Maioratus ſi renuncietur, aut cedatur, debet ſuccedere poſt mortem cedentis is, qui eo tempore proximior inuenitur; non is qui tempore ceſsionis proximior erat, et ſucceſſit,* & nu. 40.

43 *Dominum bonorum Maioratus in pendenti non eſſe, quomodo intelligatur?* & num. 41.

44 *Diſcrimen aſsignatur inter caſum renunciationis, et profeſsionem poſſeſſoris Maioratus, quia in caſu renunciationis, proximitas non renunciationis, ſed mortis tempore attenditur; in profeſsione verò non item.*

45 *Aſsignatur eadẽ differentia, inter caſum ceſsionis, vel renunciationis: et caſum contrauentionis.* Quid

47 *Quid inter ſit inter renunciationem Maioratus, et ceſsionem eius: ad hoc vt is in quem renunciatus, vel ceſſus fuit, eius fructibus poſt vitam cedentis, vel renunciantis fruatur.*

48 *Renuncians Maioratum in ſequentem ſucceſſorem, an poſsit ſuccedere, decedente eo in quem renunciauit ſine liberis?*

QVÆSTIO IV.

Maioratus poſſeſſor ſi cedat Maioratum in fauorem fœminæ, ſi poſt ceſſionem naſcetur maſculus, & poſt mortem cedentis concurrant, quis erit potior? Et an proximitas, vel qualitas debeat attendi tempore ceſſionis; taliter vt quæ poſt eam ſuperuenit non attendatur? Vtilis, & ardua diſputatio.

CONTROVERSA res eſt apud interpretes, vt affirmat Caſtillo *lib. 5. controuerſ. cap.* 91. *numer.* 41. an † in Maioratus ſucceſſione proximitas tempo-
1 re mortis vltimi poſſeſſoris, ſeu delatæ ſucceſſionis ipſius Maioratus; adeò ſit attendenda, vt etiamſi ex poſt facto naſcatur alius proximior, nullum ius habeat: an verò poſſit maioratum auocare ab eo, ad quē ſemel ſucceſſio delata fuit. In quo articulo poſt longam, & doctam diſputationem reſoluit Molina *lib.* 1. *de Hiſpan. primog. c.* 10. habilitatē, ſeu proximitatem tempore mortis vltimi poſſeſſoris eſſe inſpiciendam: neq; attendi proximitatem, vel qualitatem eorum, qui nec nati, neque concepti erant tempore delatæ ſucceſſionis maioratus; qui neutiquam poterunt ſemel admiſſum ſucceſſorem excludere: quam ſententiā duodecim validiſſimis fundamentis cōprobat, ſequitur *Marius* Cutell *de donat. contemp. matrim.* 2. *to tract.* 2. *diſc.* 1. *ſpec.* 6. *à n.* 78. D. Solorzano *de iure Ind.* 2. *tom. lib.* 2. *c.* 18 *n.* 90. doctiſſimus Auguſtinus Barboſa *de iure vniuerſo Eccleſiaſtico, lib.* 1. *cap* 8. *nu.* 137. *in fine*. quod ſine dubio procedit in Hiſpanię primogeniis: à qua ſententia in iudicando, & conſulendo recedendum non eſſe profitentur Adden-tes ad *Molin. nu.* 1. *verſ. verùm quid-*
2 *quid.* qui in † auuiuerſarijs, & capellaniis eandem ſententiam poſt innumeros admittunt; videndus omninò Caſtillo *d. cap.* 91. *à num.* 1. *& per tot.* qui licèt in eadem ſententia perſiſtat, eam tamen limitat, ſi appareret aliam fuiſſe mentem, & voluntatem defuncti, qui voluit proximiorem tempore mortis, reuocabilite ſuccedere, & ſub conditione, niſi ex poſt facto alius proximior naſcatur, qui ſi tempore delatæ ſucceſſionis in rebus humanis eſſet, eum excluderet, videndus Cyriacus *lib.* 3. *controu.* 106.

Quo ſuppoſito ſubintrat diſputatio
3 præſentis quæſtionis, an † idem quod in caſu mortis obſeruari diximus, procedat quando poſſeſſor maioratus renunciat, vel cedit maioratum, ita vt proximitas tempore ceſſionis, adeò ſit attendenda, vt etſi poſt eam, alter, qui proximior ſit, vel maſculus naſcatur, non debeat excludere remotiorem ſemel admiſſum, etiamſi tempore mortis cedentis vterq; concurrat: quod idem eſt, ac ſi quæreremus, an proximitas ad ſuccedendum in maioratu renunciato, vel ceſſo, debeat attendi iuxta tempus ceſſionis, an verò iuxta tempus mortis cedentis? quē articulum adeò dubium, & ancipitem eſſe, vt Cæſarea deciſione indigeat, profitetur Cannente, quem referunt *Milanenſis*, & Intrigliolus ſtatim referendi.

Et proximitatem tempore ceſſionis, & refutationis inſpiciendam eſſe proba-
4 tur ex eo, quòd † refutans, & cedens maioratum pro mortuo habetur, & ceſſio habet naturam, & effectum vltimæ voluntatis, *gl ſ.* verb. *ſuccedant, in l.* 1. *S. ſed videndum*, D. *de ſucceſſor. edict.* And. de Iſern *in c.* 1. *per quos fiat inueſt. S.* 1. *col.* 6. & ex variis gloſis, & Auendano, Gutier-
5 rez. 3. *pract. q.* 71. *nu.* 3. Et † per renuntiationem vera vacatio inducitur, ſicut per mortem, *c. ex parte in princip. de offic. de leg. Mieres de maioratib.* 3. *p. q.* 10. *n.* 142. latiſſimè exornans D. Solorzano ſtatim referendus.

6 Et † refutatio facta proximiori perpetua eſt, licèt moriatur donatarius, & ceſſionarius ante cedentem, & tranſit ad alios filios ceſſionarii, *cap.* 1. *de alienat. feud. paterni.* Et per renunciationem maioratus, ſtatim fit locus ſequenti ſucceſſori,

ceſſori, ac ſi per mortem delata eſſet ſuc-
ceſſio, *l. poſt conſanguineos* §. *proximum*,
D. de ſuis, & legitim. ibi. *Proximum eum*
accipimus, qui tunc cum repudiatur hære-
ditas, proximus eſt, Molina *lib.* 1. *cap.* 6.
num. 44. Mieres & alij, quos ſequitur Va-
lenzuela Velazquez *conſ.* 83. *nu.* 48. *tom.* 1.
Giurba *de ſucceſſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 10. *num.*
48. verſ. *ad hæc*, latè D. Solorzano *de iure*
Indiar. 2. *tom. lib.* 2. *cap.* 6. *à nu.* 46. vbi mul-
tis probat vacationem per renunciatio-
nem, ſimilem eſſe ei, quæ per mortem in-
ducitur.

7 Et ſicut † per mortem vltimi poſſeſſo-
ris maioratus in ſequentem ſucceſſorem
virtute *legis* 45. *Tauri*, vera transfertur
poſſeſſio, ciuilis, & naturalis, Ant. Gomez
in d. l. 45. *Tauri, nu.* 111. verſ. *& in tantum*
eſt verum, vbi Velazquez de Auendaño
gloſ. 5. *nu.* 2. *& gloſ.* 6. *n.* 5. Molina *lib.* 3. *cap.*
12. *num.* 19. vbi Addentes, Azeuedo *in l.*
8. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recopil num.* 10. Gutierres 2.
pract. q. 87 *nu.* 7. Matienzo *in rubric. tit.* 1.
gloſ. 1. *num.* 10. *& glos.* 2. *nu.* 8. *& gloſ.* 3. *à*
nu. 10. Paz de Tenuta *cap.* 20. *nu.* 14. *& c.*
35. *nu.* 20. *& cap.* 50. *à nu.* 2. Noguerol. *al-*
leg. 25. *num.* 9. vbi *nu.* 191. aſſerit poſſeſſio-
nem *d. l.* 45. veram, & propriam poſſeſſio-
nem eſſe, & non interrumpi ex eo, quòd
alius de facto occupet poſſeſſionem, de
quo videndi Fontanella *de pact. nuptialib.*
clauſ. 7. *gloſ.* 3. *par.* 1. *nu.* 6. Cancerius 2. *par.*
8 *var. cap.* 7. *à nu.* 21. Sic ſimilitèr † pe re-
nunciationem, & ceſſionem, in ceſſiona-
rium vera, & naturalis maioratus tranſ-
fertur poſſeſſio: & locum habet remedium
poſſeſſorium *d. legis* 45. Mieres 3. *p. q.* 18.
Gutierrez 3. *pract. q.* 61. Caſtillo *lib.* 3. *cap.*
12. *num.* 113. Auendaño, & alii laudati à
Noguerol. *alleg.* 31. *à nu.* 65. *&* 71. Padilla
in l. poſt mortem, C. de fideicom. num. 23.
Caſtillo *tom.* 6. *controu. cap.* 118. *nu.* 12. alia
in exornationem refert Paz *de Tenuta*, 2.
9 *tom. cap.* 61. vbi per totum diſſerit; an † vbi
poſſeſſor renunciauit maioratum, poſſit
iudicium tenutæ in Regali Conſilio pro-
poni, de quo infrà *tit.* 6. *quæſt.* 5. latius
agemus.

10 Si igitur † caſus renunciationis, & mor-
tis æquiparatur, *argum. text. in l. Gallus*, §.
& quid ſi tantum, ibi: *Vt ad ſimilitudinem*
mortis cæteri caſus admittendi ſint, *D. de*
liberis, & poſthum. l. ſi necem, §. *ſi deporta-*
tus, ibi: *Qui mortui loco habetur*, *D. de bonis*
libert. elegantèr Molina *lib* 3. *cap.* 13. *num.*
59. ibi: *Quamuis non diffiteamur, quod ſi*
aliquis alius caſus euenerit, ex quo vlti-
mus maioratus poſſeſſor pro mortuo haben-
dus ſit, poſſit in vita eiuſdem remedium
dict. l. proponi, Giurba *de ſucceſſ. feud* §. 2.
gloſ. 10. *nu.* 28. ibi: *Tollendoſe de medio re-*
nunciatione, vel morte. Sequitur quòd
ſicut mortuo vltimo poſſeſſore, proximi-
tas, quæ tunc temporis adeſt, inſpicitur,
nec ſuperueniens attenditur, idem in ca-
ſu ceſſionis, & renunciationis dicendum
ſit: quia ſtante eadem ratione, idem ius
11 ſeruari debet *iuxta vulg. iura*. Vndè † tu-
tor vocatus ad tutelam in caſu mortis,
cenſetur vocatus in caſu renunciationis,
vel remotiònis, Maſtrillus *deciſ.* 6. *per to-*
tam, Surdus *deciſ.* 208. Caſtillo *d. cap.* 118.
12 *in fine*. Similiter ſi officium † alicui con-
cedatur poſt mortẽ illius, qui illud exer-
cet, intelligitur conceſſum in caſu vaca-
tionis per renunciationem, remotionem,
vel alio ſimili modo, Maſtrillus *de magi-*
ſtratib. lib. 1 *cap.* 26. *tot.* conducit Giurba
13 *deciſ.* 9. vbi an † ſubſtitutus in caſu abſen-
tiæ officialis, debeat exercere in caſu mor-
tis. Idem Giurba *conſ.* 19. *nu.* 83. *in fine*.
D. Amaya *in l. nullus* 60. *C. de decurionibus*
num. 39.

Et ſi facta ceſſione maioratus, proxi-
mior, qui poſtea natus fuit, excluderet
eum, qui ſemèl fuit admiſſus, eueniret vt
medio illo tempore dominium vacaret, &
in pendenti eſſet, quod naturæ maioratus
repugnat, D. Solorzano *de iur. Indiar.* 2.
14 *tom. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 35. qui † neque per
momentum vacare poteſt; ſed ſtatim actu
veloci legis poſſeſſorem quærit, eum ſcili-
cet, qui tempore delatæ ſucceſſionis pro-
15 ximior inuenitur: in quem † vbi ingreſ-
ſa fuit ſucceſſio, ad alium tranſitum facere
non poteſt, donec ex illa linea aliquis ſu-
perfuerit, & interim cæteri ex aliis lineis
procedentes cenſentur excluſi, *cap.* 1. *de*
natura ſucceſſ. feud. ibi: *Sed omnibus ex*
hac linea deficientibus, Molina *lib.* 3. *cap.* 4.
à nu. 13. innumeris relatis Giurba *d.* §. 2.
16 *gloſ.* 5. & latiſsimè *gloſ.* 10. *à n.* 21. Nec † in
conſideratione habetur maior proximi-
tas, vel qualitas ſuperueniens, vt excludat
eos, qui ſemèl ſucceſſerunt, *l.* 1. §. *ſi quis*
proximior, D. vndè cognati, §. *cognati*, verſ.
plane, Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſtat, *l. ſi*
quis filio exhæredato, verſ. *ſed hoc ita*, *D. de*

iuſt.rupto, l. Titius cum ſeq. D. de ſuis, & legit exornant pluribus Molina *ſup.*Caſtil-
17 lo *d.cap.*91. Qua † ratione neque ad retractum ſanguinis admittuntur, qui concepti non erant venditionis tempore, videndus latè diſputans Giurba *deciſ.76.per totam.*

18 Ex quibus rectè infert Mieres *2. part. quaeſt.6.num.*48. verſ. *deducitur*, patre excluſo, vel priuato ſucceſſione maioratus, ex ea cauſa, quae eius filios non excluderet, ſi ex eo quòd tempore priuationis, filii neque nati, neque concepti erant, ſucceſſio ad alium conſanguineum deueniret, eum nullo modo excludi poſſe, licèt ex poſt facto filii naſcantur: cùm proximitas ſemper conſideretur iuxta tempus delatae ſucceſſionis. Cui ſimile eſt, fœmi-
19 nam † ſemel admiſſam propter defectum maſculorum, non excludi per maſculos poſteà natos, Mieres *d. quaeſt.6. a nu.*149. ex Molina, Gratiano, Meno.hio, Caſſanate, & aliis Caſtillo *d. cap.*91. *a num.26. & 28.*

20 Quibus † conuenit, & non modicum pro hac ſententia facit, quod licèt vbi pater ex eo, quòd contrauenit conditionibus, & voluntati teſtatoris, priuandus venit ſucceſſione maioratus, filius eius non excludatur; imò ad eum ſucceſſio tranſeat, cùm priuatio ex cauſa contrauentionis perſonalis ſit, quae deſcendentes, & filios non excludit, *l.2. §.in filijs*, verſ. *in auo, D.de decurionibus*, ibi: *Nè patris nota filius maculetur* Mieres 2 *par. quaeſt.4. illat.8.à nu.3*18. (quod idem *Mieres dict.2. par.quaeſt.7.nu.27.& 28.* limitare videtur quandò pater non ſucceſſit, & propter contrauentionem non apprehendit poſſeſsionem maioratus, facit *l.Titio vſusfructus*, ibi: *Nec initium accepit, D. de condit. & demonſtrat.l.Seia* 42.*D.de donat.cauſa mortis*, ibi: *Quae nondum in perſona filiorum initium acceperat*, ſequitur Solorzano *dict.2.tom.lib.2.cap.*19.*nu.37.*) Caſtillo 3.*tom.controu.cap.*15.*num.63* videndus *à num.*59. Anton.Bellon. *conſ.65.num.*72.
21 *&* 71. Larrea *deciſ.*34.*nu.*38. Tamen † ſi tempore quo ob contrauentionem, qui tunc temporis proximior eſt ſucceſsionem occupat, filii nati non ſint, etſi poſtea naſcantur, ſemèl alii acquiſitam ſucceſſionem auocare non poterunt, vt pro certo ſtatuunt Molina *d. lib.3.cap.*10.*à num.*44. Caſtillo *d.cap.*91.*à num.*51.*ad* 58. Addentes ad *Molinam d num.*44. qui omnes ex
22 aequitate admittunt, † quòd ſi filius lite pendente, & ante ſententiam ſuper contrauentione latam naſcatur, praeferendus eſt conſanguineo maioratum vindicanti; quae ſententia aequiſsima eſt, licèt in puncto, & rigore iuris quandò teſtator diſpoſuit, quòd in caſu contrauentionis poſſeſſio, & proprietas bonorum tranſiret in ſequentem ſucceſſorem, vel quòd ſtatim maioratus ad ſequentem transferatur, vel quòd ſi poſſeſſor conditionibus non pareat, cenſeatur non vocatus, contraria ſen-
23 tentia verior ſit: quia † his clauſulis data contrauentione, ſequens in gradu confeſtim admittitur; & intentare poterit remedia poſſeſſoria, ac ſi per mortem vacatio contingeret Molina *lib.1.cap.12. n.35. & lib.4.cap.10.num.9.* Mieres *d.illat.* 8. *n.*220.*& 1.par.quaeſt.87 à nu.81.& 3. par. quaeſt.9.nu.*138. Gutierrez 3.*pract.quaeſt.*71.*num* 16.*&* 19. Caſtillo 5. *tom. controu. cap.79.circa finem*, Seſse 1.*tom.deciſ.*17.*&* 4.*tom.deciſ.*378. Paz *de Tenuta* 1. *par.cap.*36.*à num.1.ad* 11. Fuſarius *de ſubſtitutionibus quaeſt.*586. Gan.erius 3.*tom.variar. cap.22.à num.87.&* 92. qui loquuntur in contrauentione alienationis bonorum, & grauaminis cognominis, & armorum.

24 Praedictam † tamen ſententiam, quam aequiorem profitetur Molina, admitterem ego ex eadem aequitatis ratione, quandò filius contrauenientis, vel ante contrauentionem conceptus fuiſſet, (quod indubitabile apud omnes eſt (vel poſt eam, pendente tamen lite, & ante ſententiam: cùm
25 † conceptus, & qui in vtero eſt, in fauorabilibus pro nato habeatur, *l.qui in vtero, D. de teſtam. homin. l. communi, § ſed etſi, D.commun.diuid. l.cum inter, C. de fideicom.libert.l.Titius, cum ſeq.D.de ſuis, & legitim.* Fuſarius *de ſubſtitutionib. qu.*318. *à nu.*11. Molina *d.cap.*10. *à nu.*1. Mieres, Peregrinus, & alii, quorum meminit Caſtillo *dict cap.*91.*num.*2. elegantèr Carranza *de partu, cap* 2.§.4. *per totum*, latiſsimè Giurba *de feudis*, §.2.*gloſ.4.à nu.*14.*& gloſ.*10.*nu.*26. vbi quòd in ventrem tranſit, & continuatur poſseſsio defuncti, repetit *gloſ.12.num.70.verſ.nec.obſtat*, & latius *d.*
26 *gloſ.12.num.*57. vbi † ex hoc ventris fauore reſoluit cum Valenzuela, & Azeuedo, decedente poſseſsore maioratus, vxore prae-

prægnante, ventrem eſſe in poſſeſſionem mittendum, licèt contradicat agnatus, ex eo quòd Maioratus ſit rigoroſæ agnationis, & poſſibile eſſe alleger, nou maſculũ, ſed fœminam naſci. Et à conceptionis die ius ſucceſſionis æſtimandum eſſe, multis probat doctus Narbona *Annalium iuris anno 1. quæſt. 1. num. 1.* huius noſtræ ſententiæ videtur etiam eſſe idem *Molina*, quia ſæpius non ſolùm de filijs iam natis, ſed de conceptis loquitur, vt videre erit *dict. num. 44. & 45.*

27 Adſtipulatur † etiam ſuperiori ſententiæ, quòd ſi poſſeſſor Maioratus ingrediatur Monaſterium incapax bonorum, profeſſione ſecuta, proximitas ad ſuccedendum tempore profeſſionis, non verò mortis tempore conſideratur: quia ex eo die quo profeſſionem emiſit, pro mortuo habetur, & ſucceſſori eo tempore proximiori, ſtatim locum facit, vt eleganter probat D. Caſtillo 3. *tom. controu. cap. 12. à num 84. & 102.* Pater Sanchez *de ſtat. Religioſ. lib. 7. cap. 15. num. 17.* Giurba *de feudis, §. 1. gloſ. 7. à num. 23.* Idemque procedere aſſerunt, ſi Monaſterium capax bonorum in communi eſſet: non tamen ſuccedere poſſet in Maioratu, nec pro vita Monachi, vel quia Monaſterium expreſsè fuit excluſum, vel tacitè: ex eo quod

28 † dignitas annexa erat Maioratui, vel nominis, & armorum conditionem habebat, nam ex ſolo nominis, & armorum grauamine Monaſterium excluſum cenſetur, vt agnoſcit ipſe Caſtillo *dict. cap. 12. num. 105. circa finem, & nu. 54. & tom. 6. cap. 162. num. 23.* qui refert Patrem Sanchez, & alios *Molina lib. 1. cap. 13. n. 91.* Fuſarius *de ſubſtitutionib. quæſt. 429. nu. 55.* Ant. Faber *in C. lib. 6. tit. 21. defin. 25.* ex Mantica, Flores de Mena, & Aluarado, Cancerius 3. *par. var. cap. 20. numer. 330. verſ. vbi verò*, & nouiter ità deciſum refert Hieronym. de Leon *tom. 3. deciſ. 31. per totam*, ex Alciato, Decio, Galdenſ. Caualcauo, Menchaca, Franch. Puteo, & Zeuallos, doctiſſimus D. Parexa *ad text. in cap. in præſentia 8. de probationib. n. 77. verſ. ſi verò.* Contrarium tamen defendunt nonnulli, quos ipſi referunt, & Addentes ad Molinam *ſup. num. 95.* ſuperior tamen ſententia verior, & magis communis eſt, licèt pro contraria iudicatum iam viderimus.

Vltimò pro hac opinione, quòd proximitas, & qualitas debeat attendi tempore ceſſionis, conſidero id, quod aliud agens, ſcripſit Mieres *de Maioratib. 1. par. quæſt. 21. num. 80. verſ. ex ſuperiorib.* Quòd

29 † ſi quis renũciauit Maioratum in fratrẽ, vel ſequentem ſucceſſorem, & poſt factã renunciationem liberos procreauit, propter eorum ſuperuenientiam ipſo iure reuocatur renunciatio, *iuxta l. ſi vnquam, C. de reuocand. donat.* maximè ſi renuncians iam poſſideret Maioratum, ex quo videtur ſentire, filio non niſi remedio, *dict. l. ſi vnquam*, ſuccurri, quo ceſſante, vel ſi renunciatio filium non læderet, ſed alium, qui dictæ legis beneficio ſe iuuare non poſſet, nullo modo Maioratum ab eo, qui tempore renunciationis ſequens in gradu erat, poſſe auuocari.

30 Et † hanc ſententiam, quod proximitas tempore ceſſionis ſit attendenda, neque conſiderari eam, quæ poſtea tempore mortis cedentis ſuperuenit, veriſſimam eſſe profitentur (licèt his non relatis fundamentis) Bernard. de Medic. Blancus, Lancea Cannent. Camerar. & alij quos ſequitur Milanenſ. *lib. 1. deciſ. 8. à num. 288.* & pro ea facere etiam videtur Greg. Lopez *in l. 9. tit. 1. par. 2. verb. de ſu finamiento*, vbi aſſerit, quod ſi cui delata eſt ſucceſſio Maioratus, ad quem vocati sũt proximiores in gradu ipſi fundatori, poteſt repudiare Maioratum, vt ad fratrem ſuum deueniat, & proprium filium ſucceſſione priuare: Eiuſdem ſententiæ eſt Rouitus *conſ. 15. num. 34.* qui conſultus reſpondit, agnatum poſſe in proximiorem refutare feudum, neque eorum filios poſtea natos talem refutationem impugnare poſſe.

Contraria tamen ſententia, quòd proximior qui poſt renunciationẽ natus fuit, præferri debeat, non leuioribus nititur

31 fundamentis. Et pro ea facit, † quod proximitas ad ſucceſſionem Maioratus tempore mortis vltimi poſſeſſoris attenditur, *l. cum ita, §. in fideicommiſſo*, ibi: *Qui ex nomine defuncti fuerunt, eo tempore quo teſtator moreretur*, D. *de leg. 2.* cum aliis vulg. *l. 9. tit. 1. par. 2.* ibi: *Que ſon mas propincos parientes à los Reyes al*

32 *tiempo de ſu finamiento.* Et licèt † cum Molina fateamur, caſum mortis, & alium ſimilem æquiparari; negamus tamen renunciationem, vel ceſſionem Maioratus

morti ſimilem eſſe, quia licèt renuncians pro mortuo habeatur quoad ſui præiudicium, & locum faciat proximiori in gradu; non tamen pro mortuo habetur, in præiudicium tertij, etiam naſcituri, cui ex facto voluntario poſſeſſoris damnum irrogari non poteſt eleganter in terminis Gutierrez *lib.3. pract. quæſt.71. num* 13. ibi: *Non tamen præiudicabit prædicta ceſſio in fauorem ſecundogeniti facta, ſucceſſoribus legitimis potiùs ius habentibus ceſſionario: nempè filiis, & deſcendentibus legitimis cedentis, natis vel naſcituris, vt probatur ex text. in cap 1. §. hoc quoque de ſucceſſione feudi*, vbi *gloſ. & communiter ſcribentes*, Tiraquellus, Burgos de Paz, *Molina*, Velazquez, & Azeuedo, quos refert, & ſequitur Giurba *de ſucceſ. feud.* §.2. *gloſ.*12. *num.*80. *circa finem.*

33 Nam † aliàs eſſet in facultate poſſeſsoris fraudare ſucceſsores nondum natos, & eludere voluntatem Teſtatoris, vt rectè conſiderant Addent. ad *Molin. dict. lib.*3. *cap.*10. *num.*44. verſ. *primo*, ibi: *Alioqui ſi poſtea nati non admitterentur, ſequeretur magnum inconueniens, ſcilicet quod poſſeſſor poſſet ad libitum alienare ante natiuitatem vocatorum, & in præiudicium eorum, inſtitutoris Maioratus voluntatem ludere, contra Textum in l. ſi id quod, D. de liberatione legat.* quem Textum in ſpecie expendit Fuſarius *de ſubſtit. q.*318. *num.*110.

34 In id etiam † facit deciſio Surdi 330. in qua deciſum refert, quòd ſi emphyteuſim pro deſcendentibus conceſsam quis repudiet, & ad Dominum ſit reuerſa, poteſt filius natus poſt renunciationem, emphyteuſim vindicare, neque ei nocet, quod renunciationis tempore in rebus humanis non fuerit, proſequitur Hodierna *ibi num.* 2. in comprobationem refert eundem Surdum *conſ.* 125. Paponium *conſ.*57. Fachineum *lib.*4. *controu. cap.*88.

35 Fulcit † ſimiliter hanc ſententiam, quòd poſseſsor *Maioratus* tacitè videtur grauatus, vt poſt mortem reſtituat *Maioratus* bona proximiori conſanguineo, *Molina lib.*1. *cap.*7. *num.*9. & *cap.* 14. grauatus tamen reſtituere poſt mortem incertæ ex certis perſonis, non poteſt in vita reſtituere, quia ex præmatura illa reſtitutione ijs, qui tempore mortis extiterint, præiudicari poſset, *l. cum pater* 77. §. *à filia, l. vnũ ex familia in princ. D. de leg.*2. melior *tex. in l. filiusfamilias*, §. *Diui, el primero, D. de legat.*1. *l. vxorem* 41. §. *Seium, D. de leg.* 3. quæ iura doctè intelligit *Molina lib.*2. *cap.*4. *à num.*23. & Addent. *ibi.* Ant. Gomez *in l.* 17. *Tauri, num.* 6. & 7. eleganter, & ſubtiliter Anton. Faber *lib.* 18. *coniect. cap.* 4. 5. & 6. videndus ad propoſitum Padilla *in l. poſt mortem, C. de fideicommiſ. num.*23.

36 Quibus † etiam conuenit, quòd ad *Maioratum*, & fideicommiſſum idem ius habere dicuntur, qui concepti, & nati ſunt, quàm naſcituri, *l. pronunciatio*, §. *familiæ, D. de verbor. ſignif.* & eorum eadem ratio habetur, ac ſi nati fuiſsent, *l. ſi ita*
37 *fuerit, D. de leg.*3. Quare † in eorum præiudicium, nec Princeps derogare poterit legibus, & vocationibus *Maioratus*, *Mieres in initio* 2 *par. a num.*460. Giurba *de ſucceſſ. feud.* § 2. *gloſ.*5. *num.* 52. Scobar *de purit. ſang.*1. *par. quæſt.*7. *a num.* 119. Et de poteſtate Principis circa derogationẽ clauſularum, & vocationum videndi nouiter agentes Addentes ad *Molinam lib.*1. *cap.*28. *num.*28. Giurba *ſupra prælud.*5. & §.2. *gloſ.*8. *num.*26. verſ. *amplia ſexto, cum ſeq.* Larrea 2. *tom. alleg.* 115. *per totam*, Scobar *ſupra à nu.*14. Salzedo *ad leg. nou. Recop. in l.*4. *cap* 24. *fol.*688. *à num.*91. qui innumeros referunt, & ad vtramque partem quæſtionem diſputant, & an neceſſaria ſit citatio ſucceſsoris.

38 Quæ † rationes poſteriorem hanc ſententiam veriorem eſse euincere videntur, quàm contra *Milanenſ.* tuetur Intrigliolus *deciſ.*43. omninò amplectendam teſtatur Corſetus *conſ.* 19. *num.*36. & 37. vbi eius filius Additionator. *Marius* Cutell. *de donat contemp. matrim. tract* 2. *diſcur.*1. *ſpecial.* 12. *à num.*240. & *ſpecial.*18. *n.*21. multùm poſt hæc ſcripta viſus D. Solorzano *de iur. Indiar tom.* 2. *lib.*2. *cap.*14. *a num.* 49. qui hanc nobilem quæſtionem de facto agitatam vidiſse teſtatur (legas precor, quæ expendit doctiſſius hic vir, & fortè nobis gratias ages) licèt non diſputans idem ſequi videtur *Molina lib.* 1. *cap.*6. *num.*45. ibi: *Imò nec poterit primogenitus Maioratum cedere ſecundogenito, ſeu ſequenti in gradu, in præiudicium filiorum, ac deſcendentium, qui nati ſunt, vel etiam naſciturorum*, facit *text. in l ſi mulier.* §. *ex aſſe, D. de iure dotium*: ibi *Quas*

tranſ-

transferre ad alium, quàm cui debet fidei-
commiſſum hæres non poteſt, Caſtillo *lib.* 3.
cap. 12. *num.* 111. in cuius ſententiæ exor-
nationem, & comprobationem alia ex-
pendere poteris, quæ conſiderat D. Paz
de Tenuta c. 61. Roſental. de feudis, quem
referunt Add. *dict. num* 45.

39 Sed † licèt huius controuerſiæ reſolu-
tio propter vtriuſque ſententiæ fundamē-
ta anceps, & difficilis appareat; tamen ſine
dubio, poſteriorem veriſſimam, & tenen-
dum ſentio, ſiue renuncietur, ſiue ceda-
tur Maioratus, quia de natura eius eſt, vt
ſucceſſor poſſit non acquirere, vel iam
quæſitum Maioratum renunciare in præ-
iudicium eius, qui poſt renunciantis mor-
40 tem ſucceſſurus eſt: quapropter † non
obſtante repudiatione, vel renunciatione,
poſt eius mortem perindè ſuccedet is, qui
proximior tunc temporis fuerit, ac ſi cum
effectu acceptatus fuiſset, vel non renun-
ciatus Maioratus, vt ſingulariter ex Bar-
tholom. de Humada proſequitur D. Ca-
ſtillo *lib.* 5. *controu. cap.* 112. *num.* 18. *per*
totum, & eleganter *dict. cap.* 12. *à nu.* 111.
ad finem capitis, pleniſſimè Giurba *dict.*
gloſ. 5. *à num.* 50. vbi *num.* 53. reprobat Ro-
uitum, qui contrarium conſuluit.

Qua retenta ſententia, non obſtant fun-
damenta, quæ pro contraria adduximus,
41 non primum, quo diximus † renuncia-
tionem, & mortem æquiparari quoad in-
ducendam vocationem *Maioratus*: nam
vt dictum eſt intelligi debet, quoad præ-
iudicium renunciantis: eius namque re-
ſpectu mors, & renunciatio à pari proce-
42 dunt, & † ex ceſſione, & renunciatione,
quæ ſimpliciter fit, poſseſſio rerum *Ma-*
ioratus in ſequentem transfertur, vt de-
fendit Gutierez *dict. quæſt.* 71. licèt con-
trarium dicat *Mieres* 1. *par. quæſt.* 9. *n.* 141.
& relati à Paz *de Tenuta d. cap.* 61. tamen
quoad præiudicium tertij renũciatio pro
morte non habetur: quare ſi accidat tem-
pore mortis naturalis renunciantis ſuper-
eſſe aliquem proximiorem, vel in quo
qualitas maſculinitatis, vel agnationis re-
quiſita per fundatorem adſit, is potior e-
rit, & excludet eum, in quem ceſſio fa-
cta fuit.

43 Nec rurſus † oberit conſideratio illa,
quòd bona, & eorum ſucceſſio in pen-
denti erit, contra *text. in l. fin. D. com-*
mun prædior. quia reſpondetur, quòd li-
cèt quando per renunciationem, quæ ex-
tinctiua iuris dicitur, maioratus renun-
ciatur in ſequentem ſucceſſorem, regula-
riter in eum ſucceſſio transferatur; tamen
fallit, quando ex poſt facto accidit, vt alius
proximior naſcatur, neque tunc tempo-
ris ſucceſſio in pendenti eſt, nam eo caſu
cùm quo ad legem ſemper certum ſit, a-
lium proximiorem conſanguineum tem-
pore mortis renunciantis eſse futurum,
renunciatio à principio nullius momenti
eſt, & vera poſseſsio penes renunciantem
ſemper remanſit, & ſolùm fructus, & vti-
litas, ſeu commoditas bonorum in ceſſio-
narium pro vita cedentis translata cenſe-
tur, vt notanter aduertit Caſtillo *dict. nu-*
mer. 18. verſ. *ſic ſanè nunquam*, ibi: *Verè*
namque à linea renunciantis nunquam
diſceſſit in præiudicium ſequentium.

44 Similiter † neque obſtat aliud funda-
mentum deductum a ſimilitudine mortis,
ad profeſsionem: nam licet fateremur
conſtans eſse proximitatem, vel qualita-
tem, quæ ſuperuenit poſt profeſſionem
poſseſsoris maioratus, non eſse attenden-
dendam; proximioremque tempore e-
miſsæ profeſſionis irreuocabiliter, & per-
petuò ſuccedere: longe tamen diuerſa ra-
tio eſt, profeſsionis, ac renunciationis, vel
ceſsionis voluntariæ, quia in illa fraus
conſiderari non poteſt; in his autem
ſecùs.

45 Rurſus † neque pro contraria ſenten-
tia facit argumentum deductum a caſu
contrauentionis, propter quam poſseſsor
ſucceſsione maioratus priuatur. Quia
inter contrauentionem, & renunciationē
multùm refert: nam hæc, voluntaria, &
gratuita remiſsio eſt; illa verò, ſecuta
contrauentione neceſsaria. Vltrà quòd
in caſu contrauentionis, ex voluntate, &
diſpoſitione inſtitutoris maioratus poſ-
ſeſsio, & dominium in ſequentem ſuc-
ceſsorem transfertur; at verò in caſu re-
nunciationis id diſpoſitum non eſt, imò
potius credendum, teſtatorem noluiſse
bona omiſso proximiore, & magis dile-
cto conſanguineo ad remotiorem, & mi-
nùs dilectum peruenire.

46 Minus † obſtat auctoritas *Mieres dict.*
quæſt. 31. *num.* 80. nam licèt aſserat ob ſu-
peruenientiam liberorum renunciatio-
nem maioratus per patrem factam reuo-
cari ex remedio, *dicta l. ſi vnquam*:
non

Digitized by Google

non tamen excludit alia remedia quibus filij, vel alij conſanguinei iuuari poſſint contra huiuſmodi primogeniorum præmaturas reſtitutiones, ſeu renunciationes.

47 Illud † hic non omittam pro complemento huius quæſtionis, quòd licèt ſiue per viam renunciationis, vel ceſſionis trãſferatur *M*aioratus in ſequentem ſucceſſorem, ius proximioris conſanguinei poſtea nati debeat illæſum manere: multùm tamen refert, an poſſeſſor cedat, vel renunciet Maioratum: nam ſi cedit, cùm ceſſionarius iure cedentis vtatur, etiam ſi alter proximior naſcatur, non poterit in vita cedentis *M*aioratum a ceſsionario auocare, ſed eo viuente fructus, & emolumenta percipiet, vt agnoſcunt Milanenſ. & Intrigliolus, & ferè omnes relati ſupra. At verò ſi renunciet Maioratum per veram renunciationem, quæ iuris extinctiua dicitur, iuxta ea quæ diximus *titul.* 1. *quæſt.* 2. crederem conſanguineum poſtea natum, ſtatim Maioratum vindicare poſſe, neque neceſſe habere mortem renunciantis, expectare, qui ex quo ſimpliciter repudiauit, vel renunciauit pro mortuo habetur, vt rectè conſiderant Gutierrez *dicta quæſt.* 71. *num.* 3. Milanenſ. *ſup. num.* 287. & faciunt notata a nobis *tit.* 1. *quæſt.* 3.

48 Et † an qui renunciauit *M*aioratum in ſequentem ſucceſſorem, poſsit decedente eo ſine liberis, rurſus ſuccedere, videndus Tiraquell. *de iure primogen. q.* 86. Mieres 3. *par. quæſt.* 18. *num.* 22. *&* 32. *M*ilanenſ. *dict. deciſ.* 8. *num.* 289. *&* 291. Caſtillo *dict. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 123. Cabedo *deciſ.* 96. *par.* 1. Giurba *de ſucceſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 8. *à num.* 49. & reſolutio communis eſt, ſuccedere poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Societatis ius cedi non poteſt, neque quouis titulo in alium transferri.*
2 *In Coenda ſocietate, induſtria perſonæ attenditur.*
3 *Quæ induſtriam perſonæ requirunt, ceſſibilia, aut delegabilia non ſunt.*
4 *Pactum, quòd ſocietas in alios tranſeat, ſocietatis naturæ non conuenit.*
5 *Societas morte finitur, & ad hæredes non tranſit.*
6 *Societas non tranſit ad hæredes, licèt ab initio iuramẽto interpoſito actum fuerit, vt ad eos tranſiret.*
7 *Societas an tranſeat in hæredes, ex ſpeciali defuncti voluntate, remiſſiuè.*
8 *Societas vectigalium, an ad hæredes protrahatur remiſſiuè.*
9 *Societas cum hærede ex quibus renouata intelligatur remiſſiuè.*
10 *Ceſſibilia non ſunt, quæ ad hæredes non transmittuntur.*
11 *In actione pro ſocio, inſunt actiones tam actiuæ, quàm paſſiuæ.*
12 *Actiones paſſiuæ cedi non poſſunt.*
13 *Vnus ex conductoribus decimarum, vel aliorum redituum; ſi cedat ius ſuum extraneo, an alijs conductoribus ius retractus competat?*
Aſſignatur diſcrimen, inter ceſſionem ſocietatis, & ceſſionem conductionis.
14 *Socius non poteſt alium in ſocium admittere.*
15 *Socius, ſi admittat alium in ſocium, quo ad eum valebit admiſſio, non quo ad alios; niſi admiſſioni conſentiant,* & num. 16.
17 *Cõductor alicuius iuris, ſi admiſit alium in ſocium, vulgo:* le dio parte del arrendamiento, *an poſſit in ſolidum agere, vel conueniri.*
18 *Admiſſus in ſocium per principalem conductorem, an poſſit ſine ceſſione agere, vel conueniri.*
19 *Conductor iurium Regalium, qui ceſſit alteri conductionem, non liberatur, donec ceſſionarius idoneè caueat.*
20 *Societatis ius, vt ſocius in alium transferre poſſit, an tacitus alterius ſocij conſenſus ſufficiat?*
21 *Societas; vbi de conſenſu ſocij in alium transfertur, & ceditur, an debeat finiri per mortem cedentis, vel ceſſionarij?*
22 *Expenditur* lex neceſſariò, §. fin. D. de periculo, & commod. rei venditæ.
23 *Emphyteuſim ad tres vitas conceſſam, ſi tertia perſona cedat in alium, emphyteuſis finitur per vitam emphyteutæ cedentis.*
24 *Subſtitutionis ius vbi cedi poteſt, mors cedentis, non verò ceſſionarij attenditur.*
25 *Expenditur* l. ſi vſusfructus 4. D. de nouat. & delegat.
27 *Vſusfructus, vel ſocietas ſi cedatur, quando ceſſionarij mors attendenda ſit.*

28 *Vſuſ-*

Digitized by Google

28 *Vſusfructus in dotem datus marito, & ſoluto matrimonio locatus, aut venditus mulieri; an per eius, vel mariti mortem extinguatur*, ad leg. ſi vſusfructus 66. D. de iure dotium.

QVÆSTIO V.

Societatis ius an cedi poſſit extraneo? Et an vbi ceſſio admittitur, ſocietas duret per vitam cedentis, vel ceſſionarij. Explicatur, & conciliatur, *l. neceſſariò* 8. §. *fin. D. de pericul. & commodo rei venditæ*, cum *l. ſi vſusfructus* 4. *D. de nouationibus, & delegationibus*.

1 IVS ſocietatis,† quod vnus ex ſocijs habet, inuitis alijs ſocijs extraneo cedi non poteſt; neque ex donatione, venditione, alioue titulo transferri, vt in terminis reſoluit, Bald. *in l.* 1. *num.*8. *C. qui teſtam. facer. poſs.* Gregor. Lopez *in l.*14. *gloſ.*2. *in fine, tit.*10. *par.* 5. Curia Philip. *lib.*1.*cap.*3.*num.*39. Marius *Muta deciſ.*66. *num.*13. facit optimè *text. in l. qui admittitur* 19. *cumſeq. D. pro ſocio*, illic: *Cum enim ſocietas conſenſu contrahatur, ſocius mihi eſſe non poteſt, quem ego ſocium eſſe nolui, l. actione* 65. §. *ſocietas, D. eodem tit.* ibi: *Nè alioquin inuitus quis ſocius efficiatur cui non vult*, qua ratione ſtatuitur ibi, in patrem adrogatorem ſocietatem non tranſire, vt rectè notat D. Pichar. *in princ. Inſtit. de acquiſit. per adrogationem, num.*43.

2 Ratio † eſt, quia in coeunda ſocietate induſtria perſonæ eligitur, §. *ſoluitur, Inſtit. de ſocietate, dict. l. actione*, §. *ſocietas*, Alexan *conſ.*60.*num.*7.*lib.*7. Oſaſcus *deciſion.*76. *nu.*8. Gratianus *tom.*3. *c.* 547. *num.*37. Nicol. Noalis *de tranſmiſſione caſu* 58. Hector Felicius *de ſocietate, c.*32. *num.* 3. Donell. *lib.* 16. *commen. cap.* 24.
3 Quæ † enim perſonæ induſtriam, & factum requirunt, ceſſibilia non ſunt,
l. vltim. in princip. D. de verbor. obligat. §. *ſed cum factum, Inſtit. de ſtipulat. ſeruorum*, Tiraquell. *de retract. lignag.* §.26. *gloſ.*1. *nu.*57. D. Larrea 2. *tom. allegat.*120. *num.*6. Et in alium transferri, aut delegari nequeunt, *l. vnica*, §. *nè autem, C. de caduc. tollend. cap. fin.* §. *is autem de officio delegat. cap. is cui, eodem tit. lib.*6. *l. inter artifices, D. de ſolutionibus, l. tutela* 16. *D. de tutelis, l. cuius bonis, D. de curat. furioſo*. Eſſet enim ſocietas ceſſionarij, alia quàm cedentis, Alexan. *conſ.* 19. *num.* 2. *lib.*2. Muta *dict. deciſion.*66. *nu.*12. Qua-
4 rè † pacta, quòd ſocietas ad alios trãſeat,
ſocietati non conueniunt, Hondedeus
*conſ.*85.*nu.*19.*lib.*1. Gratianus *dict.c.*547.
*num.*38.

5 Vndè † prouenit, vt ſocietas morte finiatur, nec in hæredes tranſeat, *l. furti*, §. *illud D. de his qui notant. infamia, l. nemo poteſt, l. actione*, §. *morte, l. verum*, § *in hæredem, D. pro ſocio*, §. *ſoluitur, Inſtit. de ſocietate*, etiam ſi expræſsè actum eſſet, vt ad hæredes tranſiret, *dict. l. nemo poteſt, l. adeò, l. ſi fratres*, §. *idem reſpondit, D. pro ſocio, l.* 1. *tit.*10. *par.*5. Scobar *de ratiocinijs, cap.*6. *à num.*56. & 66. Oſaſcus *ſupra num.*6. & *deciſ.*150. *num* 1. Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap.*5. *num.*6. Cardoſo *in praxi iudic.* verb. *ſocietas, n.*34. Pichard. *in d.* §. *ſoluitur, num.* 3. Theſaur. *deciſ.*242.*num.*1. Guttierrez *de iurament. confirmat. par.*2.*cap.*48. *numer.*1. Hector Felicius *ſupra cap.*32. *num.* 5. Noalis *dict. caſ.*58.*num.*2. Donell. *dict. cap.*24. Scipion Theod. *allegation.*13.*numer.*14. Hunnius *reſol. iur. ciu. lib.*3. *tract.*7. *part.*3. *quæſt.* 4. Bellonus *de his quæ fiunt incontinenti, lib.*2. *cap.* 41. vbi id limitat, quoad negotia cepta, & lucra, quæ ex eis proueniunt. Quòd
6 procedere, licèt ab initio actum fuiſſet
iuramento interpoſito, vt ſocietas ad hæ-
redes tranſiret, contra pragmaticos defen-
dit Schifordeg. *lib.*3. *tract.*28. *quæſt.*2. vi-
dendi Gutierrez *dict. cap.*48. Surdus *conſ.*
26. Gratianus *dict. cap.*547. Seraph. *de pri-*
uileg. iuram. priuileg. 57. Griuell. *deciſ.* 8.
Felicius, & Noalis vbi proximè Marius
Giurba *in conſuet. Meſſan.* 1. *par. c.*5. *gloſ.*3.
7 *per tot.* Apud † quos latè videre poteris,
an idem obſeruandum ſit, ſi teſtator mã-
dauerit ſocietatem ad hæredes tranſire;
8 vel † in ſocietate vectigalium, de quo
conſule Schifordeger. *diction. quæſt.* 2.
cum

cum ſequenti Noalis *ſuprà* Alfarum *de*
officio Fiſcalis, *gloſ.24.ſpec.12.* & *gloſ.16.*
priuileg. 2. *numer.* 27. Pichardus *in dict.*
§.ſoluitur, Oſualdus *ad* Donellum *dict.*
cap. 24. *litera* C. Cardoſum verbo *ſocie-*
tas, *numer.*8. & 24. Scipion Theodor.
allegat. 13. *a numer.*15. Griuell. *vbi pro-*
ximè Giurbam *dict. cap.*5. & *cap.* 7. *gloſ.*
9 19. *a numer.* 9. Et † ex quibus cum hæ-
rede renouata cenſeatur ſocietas, Amen-
dola ad Franchum *deciſ.* 249. *numer.* 5.
Scobar *dict. cap.* 6. *à num.*60. D.Valenz-
uela Velazquez *conſ.89.tom.*1.

Cùm enim ſocietatis ius in hæredes
non tranſeat; neque ceſſibile erit: quæ
10 † enim ad hæredes non tranſmittuntur,
cedi non poſsunt, *leg. ex pluribus D. de*
adminiſtrat.tutor, *l.ſi ſtipulatus fuerim*
D. de verbor, obligat. vbi Alex. *numer.*2.
Igneus *in l. dudum*, *numer.* 5. *C. de con-*
trahend.emption. Tiraquell. *de retract.li-*
gnag. §. 26. *gloſ.* 1. *numer.* 47. Amatis *de-*
*ciſ.*6. *numer.*12. Intrigliol. *conſil.* 29. *nu-*
mer. 60. Noalis *de tranſmiſs. caſu* 23. *nu-*
*mer.*22. & *caſu* 36. *numer.*9. de quo infra
agemus *quæſt.*8. per totam.

11 Alia etiam † ratio ſuadet, ſocieta-
tis ius ceſſibile non eſſe, quia in actio-
ne pro ſocio, non ſolùm actio, ſed &
paſſio inuenitur; hoceſt iura actiua, &
paſſiua; ſocio enim, & contra eum
competit actio, & inter eos mutuæ præ-
ſtationes ſunt, *dict. l. actione*, *§.morte*
in fine, Donellus *lib.* 13. *commen.cap.*16.
12 & 17. At † actiones paſſiuæ cedi non
poſſunt, quia non ſunt in noſtra pote-
ſtate, Bald. *in l.* 1. *in* 2. *oppoſition. C. de*
pactis, & *in l.* 2. *C. de hæred. vel acti ne*
vendita, Paulus de Caſtro *conſil.* 207.
part. 2. Maranta *in l. ſi actor*, *numer.* 48.
& 85. *D.de procuratoribus*, Tiraquell. *dict.*
§. 26. *numer.* 53. Surdus *conſil.* 208. *nu-*
mer. 5. Mantica *de tacit. lib.*4. *titul.* 10. *a*
num. 20. Marius Muta *deciſ.*14. *num.*13.
& 15. cum alijs de quibus infrà per to-
tam.

Nec is contra facit, quod tradit Her-
moſilla *in l.* 55 *gloſ.*4. *numer. final. in*
13 *fine*, *titul.* 5. *part.* 5. quod † ſi vnus ex
pluribus conductoribus decimarum,
vel aliorum redituum, cedat partem
ſuam extraneo, poſſunt alij ſocij eam
retrahere: quia intelligendus eſt, non
de ſocietate; ſed de ſimplici locatione:
nam ſi ſocietas contracta eſſet, ceſſio non
valeret, vnde fruſtra de iure retractus du-
bitaretur. Locationis enim ius, quo im-
propria ſocietas eſt, *l. ſi merces*, *§.ſi vis*
maior, D. *locati*, ibi: *Quaſi iure ſocietatis*
cedi, & ſublocari poteſt, & in hæredes
tranſit, *l. viam veritatis*, *C. de locato*,
multis relatis Gratianus *tom.* 3. *cap.*547.
*a numer.*51. Noalis *num.* 15. Farinac. *in*
repertor. infrag, verb. *conductor poteſt*.
Societatis verò ius non poteſt. Nec ſi
ſuper locatione inita eſſet ſocietas, in
hæredem, vel ceſſionarium tranſiret, vt
contra Corneum, & Pariſium reſoluit
ex Bapt. Hieronym. Deciano, & Lancel-
lotto, Ioannes Griuellus *dict. deciſ.* 8.
numer. 23. verſ. *non obſtat*, videndus per
totam.

Ex his fluit, † quòd quemadmodum
ſocius ſocietatis ius alij cedere non po-
teſt, ita neque poteſt alium ſocium, &
participem ſocietatis admittere; qui ſi
admittatur, alijs ſocijs ſocius non erit,
ſed ei tantùm, qui eum admiſit, *dict. l.qui*
admittitur cum alijs ſequentibus, D. *pro*
ſocio vbi Baldus, Menochius *conſil.* 221.
num. 2. & 12. Genoa *deciſ.* 27. *numer.* 1.
Lancellot. Gallia *conſil.*52. *numer.*18. Gra-
tianus *dict. cap.* 547. *à numer.* 34. Fari-
nac. *lib.*1. *conſ.* 15. *num.* 82. Marius Giur-
ba *in conſuet. Meſſan. dict. cap.* 1. *gloſ.* 6.
*numer.*17. Fontanella *deciſ.* 234. & 235.
Noguerol *allegat.* 11. *numer.* 14. Socius
enim meus in mei præiudicium, & con-
tra meam voluntatem ſocietatis formam
alterare non poteſt, neque mihi inuito
alium ſocium adiungere, Hector Felicius
de ſocietate, *cap.*15. *numer.* 62. Ideòque
ſocius ſocij mei, ſocius meus non dicitur,
l. conſilij, *§.ſocius*, *D.de regul.iur.l.nam*
ſocius D.de pro ſocio. Sicut vaſſallus vaſ-
ſalli mei, vaſſallus meus non eſt, Fonta-
nella *d. deciſ* 234. *numer.* 5. Marius Mu-
ta *deciſ.* 29. *numer.* 10. & Marius Giurba
ſupra in terminis Gutierrez, & Frãc. Ton-
dutus ſtatim referendi.

15 Quò † ad eum tamen, qui ſocium
admiſit, vulgò *que diò parte en la com-*
pañia admiſſo valebit: & quicquid ſocius
ratione ſocietatis fuerit conſecutus, ſo-
cio admiſſo communicabit; alij verò ſo-
cis ad id non tenebuntur Alex. *conſil.*139.
volum. 5. vbi quod ſi ſocietas contraha-
hatur inter duos, & vnus admittat alios,
quòd

quòd inter hos nouiter admiſſos, & alterum ſocium nulla eſt ſocietas. Imò aſſerit duas conſiderandas eſſe ſocietates, vnam inter duos primos ſocios; aliam inter ſocium qui admiſit, cum participibus admiſsis, taliter vt vna ſocietas nihil habeat commune cum altera, *l. & quidquid fuerit 21. cum leg. ſequent.* D. *pro ſocio*, ſequitur Fontanella, & Gratianus ſupra.

16 Si verò † ſocij aſſentiantur: ab vno admiſſus, aliorum ſocius erit; ſocietaſque ſuſtinebitur in vim nouæ conuentionis, Bald. *in dicta l. qui admittitur*, Socinus *conſ.* 87. Tuſcus, Brunus, Petrus de Vvald. Fabius de Anna, & alij quos refert, & ſequitur Noguerol *ſupra à numer.* 141. Giurba *dict. gloſ. 6. à numer.* 17. alijs relatis Fontanell. *deciſ. 275. à num. 1. ad* 6. qui probat, participes de nouo admiſſos poſſe agere contra alios actionem pro ſocio, & finita ſocietate, ſi ſocius, qui adminiſtrauit, ſuſpectus ſit; vel ſi debitum ſit illiquidum, cautionem, & ſecuritatem expoſcere, pro quo facit, *l. in omnibus bonæ fidei*, D. *de iudicijs*, *l. pro ſocio* 38. D. *pro ſocio*, Rodriguez *de executione, cap. 8 num 8. in fine*.

17 Et an, † ſi quis conduxit aliquod ius, veluti decimarum, vel vectigalium, ſi poſtea aliquos admiſit in ſocios, *y les diò parte en el arrendamiento*, poſſit in totum agere, vel an ei obſtet exceptio iuris ſociorum, quæ dicitur exceptio iuris tertij? videndus Seſſe *deciſion. 324. tom. 3.* per totam, qui reſoluit exceptionem ei non ob-

18 ſtare. Vbi † etiam agit, quale ius transferatur in participem ex hac admiſſione? videndus etiam omninò Gratianus *diſceptation. 547. à numer.* 23. vbi quòd aſſumptus in ſocium a principali conductore, ſicut poteſt in ſolidum agere ſine ceſſione, *l. ſi vnus in principio*, D. *de pactis*, ita & in ſolidum poterit conueniri Curia Philip. *1. tom. part. 2. §. 9. numer. 3. in fine*, Carleual. *de iudicijs lib. 1. titul. 3 diſputat. 10. à numer.* 4. qui aſſerit, aſſumptos in ſocios per principales conductores, ſi ſimpliciter, & ſine limitatione aſſumpti ſint, poſſe in ſolidum ſine ceſſione agere, & conueniri: ſin verò in parte certa aſſumantur, pro ea tantùm aduerſus eos agi poſſe, proſequitur poſt hæc viſus Franc. Tondutus *quæſt. ſeu reſolut. ciuil. cap.* 59. qui aliter diſtinguit, & in indiuiduo agit de exactore Communitatis, qui alium ſocium, ſeu ſubexactorem ſibi aſſociauit; qualiterque aduerſus eum Communitas agere poſſit. Videndus Ioan Gutierrez *lib. 4. pract. q. 59. per tot.* qui defendit contra participem admiſſum agi non poſſe, niſi ipſe in fauorem fiſci, vel Reipublicæ obligatus eſſet; vel niſi ab initio quis conduxiſſet pro ſe, & ſocijs nominandis.

19 Hic † tamen, quia de conductoribus vectigalium diximus, referre non omittam, *l. 12. & 18. tit. 11. lib. 9. Recopil.* quibus cauetur, in locationibus iurium Regalium, conductorem, qui ceſſit locationem in alium, non liberari, donec ceſsionarius idoneam offerat ſatiſdationem, notat Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſ. 34. priuileg.* 9.

20 Hæc † ſatis comprobant, ſocietatis ius inuito ſocio alteri cedi non poſſe; eo tamen conſentiente ceſſionem conſiſtere. Sed an ſicut expreſſus ſociorum conſenſus ſufficit, vt ſocius ab vno admiſſus aliorum ſocius fiat (vt nuper probauimus) ita etiam tacitus conſenſus ſufficiens ſit, vt effectum habeat ceſſio, & translatio iuris ſocietatis, dubium eſt, & a nemine quem viderim tactum, præterquam a Farinaccio *lib. 1. conſil. 15. numer.* 83. qui reſoluit, tacitum conſenſum non ſufficere, ſi tranſlatio ſocietatis de vna in alteram perſonam fiat; quia cùm ex ea ceſſione nouetur actio; neceſſe eſt, vt id expræſsè agatur, *arg. text. in l. final. C. de nouation.* quam doctrinam veram exiſtimo, quando ſocius alter licèt notitiam habuiſſet ceſſionis, nihil ageret cum ceſſionario; nam ſi ei ſocietatis negotia cōmunicaret, videretur ceſſionem approbaſſe, & in nouum ſocium, priorem liberando, conſenſiſſe.

21 Eo tamen † caſu, quo ceſſio conſentiente, & approbante ſocio fit, in dubium vertitur, an ſocietas debeat extingui per mortē cedentis, vel ceſſionarij, in quem per ceſſionem tranſlata fuit ſocietas? In qua quæſtione Farinacius *dict. conſil. criminali 15, numer.* 91. deciſum refert, cedentis morte finiri, his verbis: *Stante reſolutione vltimo loco facta, an ſocietas de qua agitur, fuerit extincta morte Lazarij, vel Iacobi Apocelli eius ceſſionarij, die*

Luna 17. April'ſ 1564. fuit dictum, quod ſtante prædicta reſolutione ſocietas fuit finita per mortem Lazarij, & hoc habuit dubium.

22 Hæc † Farinacius, qui nullum reſolutionis fundamentum refert, quare neceſsè erit, aliqua expendere, quibus illa ſententia nitatur. Et pro ea facit primò text. *in l. neceſſariò, §. fin. D. de peric. & com. rei vend.* vbi ſi vſufructuarius vendit alij vſumfructum, non finitur per mortem emptoris, ſed per mortem venditoris, & vſufructuarii, ita Noalis *de tranſmiſſione caſu 65. numer. 7.* ergo ſimiliter ceſſo in alterum ſocietatis iure, ſocietas per mortem cedentis finietur, neque neceſse erit expectare mortem ceſſionarii.

23 Secundò † facit, nam ſi emphyteuſis ad tres vitas conceſsa ſit, & tertia perſona emphyteuſim alienauerit in alium, emphyteuſis non extinguitur per mortem emptoris; ſed ad eius hæredes pertinebit, donec vixerit emphyteuta, qui alienaui; quia penes eum ius emphyteuſis reſidet, & apud emptorem commoditas tantùm manet, vt ex *dict. l. neceſſario 8. §. final.* reſoluit Parladorius *in ſexquicent.*
24 *different. 71. a numer. 12.* Et vbi † ſubſtitutionis ius cedi poteſt, mors cedentis, non verò ceſsionarii attenditur, Carpan. *in Statut. Mediolan. 1. tom. cap. 445. numer. 28.*

25 Sed † contraria ſententia, quòd ſocietas non morte cedentis, ſed ceſſionarii finiatur, apertè probari videtur, *ex l. ſi vſusfructus 4. D. de nouation. & delegat.* in qua ſi is, qui vſumfructum habet, ex Domini proprietatis conſenſu in alium tranſtulerit, vſusfructus morte tantùm ceſsionarii extinguitur, neque de morte cedentis ratio habetur: cùm ius ſuum, conſentiente proprietario à ſe abdicauerit: quæ ratio facit, vt idem fateri debeamus, quando ſocietas conſentiente ſocio in alium transfertur, vt tunc mors duntaxat ceſsionarii, non verò cedentis ſit attendenda. Eandem rem optimè fulcit text. *in l. ſi legatum 4. D. quibus modis vſusfruct.* vbi vſusfructus tranſlatus de vno in alium ex voluntate teſtatoris non finitur morte prioris, ſed poſterioris.

26 Secundò, † & id ſuadet vrgentiſſima ratio: nam ſocius, qui de cedenda ſocietate agit, in id exigit ſocii conſenſum, vt ſocius eſse deſinat, & ius ſuum omninò transferat in ceſſionarium: cùm igitur primus ſocius ampliùs ſocius non ſit, eius perſona, ſeu mors conſiderari non debet, ſed eius, qui per ceſſionem effectus fuit ſocius.

27 In qua † difficultate (ex cuius reſolutione lucem etiam accipiet quæſtio, quam in hunc locum contulimus, an ſcilicèt ſi vſufructuarius cedat vſumfructum, extinguatur per mortem cedentis, & ceſsionarii?) dicendum cenſeo, ſocietatem per mortem ceſsionarii diſsolui; quoties ceſſio de conſenſu alterius ſocii fuit facta, quia interuentu nouæ perſonæ nouatio prioris ſocietatis facta intelligitur. Pro quo facit, quòd licèt regulariter vſusfructus morte cedentis, non verò ceſsionarii finiatur, *dict. l. neceſſariò, §. final.* vbi *gloſ.* verb. *tuum*, Anton. Gomez *2. tom. variar. cap. 15. ad fin.* Sarmiento *lib. 3. ſelectar. cap. 9.* Garcia *de expenſis, cap. 10. num. 36.* tamen quando ceſsioni vſusfructus, conſentit dominus proprietatis (ſiue vſusfructus ceſsionis tempore conſtitutus eſset vel non) attenditur mors ceſsionarii, non verò cedentis, quia ceſsionarius efficitur verus vſufructuarius; ideòque à ſola eius vita pendet vſusfructus, vt reſoluitur *in dict. l. ſi vſusfructus 4. gloſ.* verb. *conſtituatur, l. vſufructu, D. ſ. luto matrimonio, numer. 5.* Pincl. Anton. Gomez, & alij, quos ſequitur doctiſsimus Pater Sanchez *de ſtat. relig. lib. 7. cap. 13. à numer. 18.* vbi rectè aduertit, conſenſum proprietarii efficere, vt nouus vſusfructus in perſona ceſsionarii conſtituatur; eo tamen deficiente ſolam commoditatem ceſsam videri, manente penes cedentem vſufructu, quo caſu eius mors, non ceſsionarii attenditur, iuxta *d. l. neceſſario 8. §. final,* quæ ita intelligenda, & concilianda eſt, cum *d. l. ſi vſusfructus 4.* Et mirè expræſsèque hanc diſtinctionem ſequitur, & approbat Pontifex *in cap. nuper de donationibus inter vir. & vxorem,* Gabriel de Vellis *tractat. var. de vſusfructu, cap. 5. §. 1. à numer. 6.* Caſtillo *de vſufruct. cap. 62. à numer. 4.* ex Donello, & Cuiacio, Arias de Meſa *lib. 3. var. cap. 48. à numer. 12.* vbi *per tot. cap. 48.* cum ſequenti diſputat, an ſtipulatio vſusfructus pro ſe, & hæredibus concepta, conſtituat in hæredum perſona eundem

dem, an nouam vſumfructum.

28 In ſpecie † tamen textus *in l. ſi vſusfructus 66. D. de iure dotium*, an vſusfructus in dotem marito datus, & ſoluto matrimonio locatus, vel venditus mulieri, debeat finiri per mortem mariti, vel vxoris, dubitat Gothofredus ibi. Ego tamen exiſtimarem, per mortem mariti finiri, cùm poſt illam locationem, vel imaginariam venditionem, ius vſusfructus apud maritum permaneat, & perceptio fructuum, id eſt commoditas ad mulierem pertineat, vt expræſsis verbis teſtatur Pōponius *in d. l. ſi vſusfructus in fin.* ibi: *Vt ipſum quidem ius remaneat penes maritū, perceptio verò fructuum ad mulierem pertineat*. Quomodò autem vſusfructus in dotem datus marito, ſoluto matrimonio vxori reſtituendus ſit, per varios caſus diſputat Retes *opuſc. lib. 1. cap. 20.* vbi *à numer. 6. & cap. 18. cum ſequentibus*, latè, & doctè agit de imaginariis venditionibus.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas quæſtionis proponitur, tam practicis, quàm theoricis.*

2 *Operarum diuiſio, in officiales, & artificiales.*

3 *Reprobatur, qui tertiam operarum ſpeciem conſtituunt, ſcilicèt obſequialium.*

4 *Operæ ab obſequio multùm diſtant.*

Obſequia in exhibitione reuerentiæ conſiſtunt; operæ verò in patroni commodum cedunt.

Expenditur, l. libertus 42. D. de oper. libert.

5 *Filio in poteſtate, naturali, vel emancipato, qui in rem patris laborauit, an ſalarium debeatur? & quid de priuigno.*

6 *Obſequia quæ libertus patrono exhibere tenetur, operæ non ſunt, licèt impropriè obſequiales operæ appellentur.*

7 *Operæ officiales, ſine vlla arte fiunt; & ad perſonam tantùm patroni referuntur.*

8 *Artificiales, ſeu fabriles operæ, quæ dicantur?*

9 *Operas ſuas, ſiue officiales, ſiue artificiales, quilibet homo locare poteſt, & an in perpetuum.*

10 *Operas mihi debitas, an alij cedere poſſim, veluti famulum, aut libertum meum alij delegare, vt ei ſeruiat, & operetur. Reprobatur* Flores de Mena, *& diſtinguitur inter artificiales, & officiales operas*, & numer. ſequentibus ad 14.

12 *Conſenſus famuli, vel operarij quando requiratur, vt operarum tranſlatio conſiſtat.*

14 *Expenditur, & interpretatur*, l. ſeruus 10. §. 1. D. de oper. libert.

15 *Adiecto ſolutionis cauſa rectè ſoluitur, & de eius poteſtate.*

16 *Intelligitur* tex. in princ. Inſtit. de acquiſit. per adrogat. *verſ.* ecce.

17 *Ponderatur*, l. pro hærede 20. §. ſi quid tamen, D. de acquir. hæred.

Intelligitur text. in l. ſi non ſortem, §. libertus, D. de condict. indebiti.

18 *Explicatur* dict. l. pro hærede §. ſi quid tamen.

19 *Debitores, qui ære alieno oppreſſi, ſoluere non poſſunt, creditoribus traduntur, vt ſeruiant.*

20 *Dominus etiam pro ſeruitijs perſonalibus, tempore neceſſitatis, poteſt ſubditis imponere charitatiuum ſubſidium, vſque ad valorem operarum, vel mandare ſubdito, vt ſeruiat alij.*

21 *Executio poteſt fieri in aliquo iure facultatiuo, quod habet dominus; veluti eligendi aliquod ſeruitium, vel nominandi ad emphyteuſim, vel retrahendi rem alij venditam.*

Laudatur D.D. Perlines de Gueuara, *Aduocatus Primarius, ſimulque noſtræ Vallis Oletanæ Academiæ iuris Cæſarei Primarius Anteceſſor.*

Ius retractus, quod alias cedi non poteſt, ratione inopiæ, & neceſſitatis in alium transferri poterit. ibid.

23 *Ius quod habet dominus in vaſſallos, alij cedi non poteſt.*

24 *Vaſſalli, quæ ſeruitia, & obſequia teneantur dominis ſuis præſtare.*

25 *Vaſſalli dum alloquuntur dominum, an ſtare debeant, & capite deoperto? vulgo* eſtar en pie, y deſcubiertos.

Vaſſalli an teneantur oſculare manum domini, & quod iuramentum ei præſtent, & an genibus flexis exhiberi debeat?

Genuflexio, & oſculatio pedis quibus debeatur.

26 *Vaſſalli operas non præſtant domino iuriſdictionis, ſed tantùm honorem, & obſequium.*

Vaſſallus licèt talis eſſe deſierit, tenetur honorare dominum.

27 *Obſequium quod in his Regnis vaſſalli exhibent domino, in quo conſiſtat.*

28 *Obſequium dominis debitum, an vaſſalli præſcribere poſſint? Reſoluitur omnimodum obſequium præſcribi non poſſe; aliquam tamen obſequij ſpeciem præſcriptibilem eſſe* cum num. ſequentib.

Omnimodam obedientiam erga Epiſcopum ſubditi præſcribere non poſſunt.

29 *Vaſſallus non poteſt etiam immemoriali præſcriptione ſe eximere ab obedientia ſui Principis.*

30 *Feudatarius, aut emphyteuta, qui ſe tales eſſe fatentur, non poſſunt in totum præſcribere ſeruitium, vel penſionem, quæ ſoluitur in recognitionem dominij.*

31 *Ius ſe cooperiendi, & ſedendi coram aliquo, præſcriptione acquiri poteſt.*

32 *Ius vaſſallagij, & obſequij, quod habet dominus in ſubditos, cedi non poteſt, nec alij quam vero domino debetur.*

33 *Vaſſalli an inuiti alienari poſſint, & an eis ius retractus competat?*

QVÆSTIO VI.

Operas, & ſeruitia, quæ mihi famulus, vel aliter præſtare tenetur, an alij cedere poſſim? Et an ius vaſſallagij? Et de diſcrimine inter operas officiales, & artificiales. Illuſtrantur, & explicantur, *l. pro hærede 20. §. quid ſi tamen, D. de adquir. hæred. l. ſi non ſortem, §. libertus, D. de condiction. indebiti, l. ſeruus 10. §. 1. D. de operis libertorum.*

1 QVæſtionem † noſtram in terminis excitauit Bartolus *in l. ſi non ſortem, §. libertus, num. 30. D. de cond. indebiti.* Cuius diſputationem vtilem, & quotidianam eſſe teſtatur Garocius *de locato, tit. de ſublocatione, quæſt. 27. fol. 99.* In qua ſic verſabimur, vt tàm practicis, quàm theoricis vtiles ſimus.

2 Huius rei cognitio † primò expoſcit, vt videamus, quæ nam ſit operarum diuiſio: quæ licèt variè, multifariamque diuidi ſoleant, eas tamen communem omnium mentem ſecutus, in officiales, & artificiales ſcindo: prout poſt antiquiores diuidit Carocius, vbi proximè Donellus *lib. 2. com. cap. 18.* vbi Oſualdus alios refert Cuiacius *lib. 17. obſeruat. cap. 14.* Anton. Faber quem refert, & ſequitur Schiſordeg. *lib. 3. tractat. 26. quæſt. 3.* Arias de Meſſa *lib. 2. variar. cap. 16. numer. 13.* cui addo Vveſembec. *in paratitl. ad titul. de operis libertorum,* Pichard. *de acquiſit. per adrogat. in princ. a num. 64.* Fabium de Anna *conſil. 3. a numer. 41.* D. Amayam *in l. vnica, nè opere a collatoribus exigantur a numer. 4.* & innumeros referentem D. Velam *2. tom. diſſert. 35. a numer. 61.* Carualhum *de vna, & altera quarta, parte 1. a numer. 318.* Trentacinque infrà referendum.

3 Et † licèt nonnulli tertiam ſpeciem operarum conſtituant, ſcilicèt obſequialium, vel ſaltim has officialibus annumerent, vt refert Bartolus *in dict. §. libertus,* cui ſententia ſe adſcribere videtur D. Ioſeph Vela, & Trentacinq. *lib. 1. variar. titul. de patria poteſt. reſolut. 1. a numer. 3.*

4 Tamē veriùs eſt †, operas multùm ab obſequio differre, quòd ſatis indicat diuerſitas titulorum, alius enim inſcribitur, *de operis libertorum,* alter verò *de obſequiis parentibus, & patronis præſtandis.* Obſequia enim in exhibitione honoris, & reuerentiæ conſiſtunt, quæ etſi promiſſa non ſint, præſtari debent. Operæ verò magis patroni commodum, quàm eius honorem reſpiciunt, *l. quoties 24. in fin. D. de operis libertorum.* Et niſi manumiſſionis cauſa promiſſæ, & impoſitæ ſint, non debentur, *l. cum patronus 22. §. penult. D. de operis libertorum,* Vveſembec. *ad dict. titul. numer. 1. & 2.* eleganter Anton. Faber *in Iuriſp. tit. 5. princ. 2. illat. 12.* vbi quòd licèt bona ſit conſecutio, patronus eſt, ergo ei honor à liberto debetur: non tamen ſequitur, patronus eſt: ergo ei operæ debentur, facit mirè *text. in l. libertus 41. D. de operis libertor.* ibi: *Libertus, qui operarum obligatione dimiſſus eſt, atque ita liberam teſtamenti factionem adſecutus eſt, nihilominùs obſequii verecundia tenetur,* melior *text. in l. fin. D. ſi libertus ingenuus eſſe dicetur,* ibi: *Sine*

opera

Digitized by Google

operæ petantur, ſiue obſequium deſideretur. Obſequium enim ab operis differre illud
5 manifeſtum facit, quòd † licèt filij obſequium, & reuerentiam bebeant parentibus; non tamen tenentur eis ad operarum præſtationem, *l. nullum* 10. *D. de obſequiis parentibus, & patron. l. veluti*, D. *de iuſtitia, & iur.* Ex quibus iuribus colligit Fulgoſ. *in l. illud, numer.* 3. *C. de collationibus*, vnum ex filiis, qui res patris adminiſtrauit, & in rem eius operatus fuit, mortuo patre in diuiſione bonorum eius, poſſe deſiderare, vt ei præſtetur ſalarium pro adminiſtratione quam geſſit; quam ſententiam æquitate, & ratione niti affirmat Anton. Gomez *in l. Tauri, numer.* 24. Sed tam iure communi, quàm Regio filio in poteſtate numquam ſalarium deberi, multis probat Gutierrez *de iurament. confirmat.* 1. *par; cap.* 5. *à num.* 7. qui reprobat diſtinctionem Baecæ, videndi de quæſtione, an ſalarium debeatur filio in poteſtate naturali, vel emancipato, vel ei, qui in rem matris laborauit, Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 19. Flor. de Mena *lib.* 1. *var. quæſt.* 8. §. 2. *à numer.* 24. *ad* 38. Scobar. *de ratiociniis, cap.* 27. *à numer.* 55. Ayora *de partit.* 3. *part. quæſt.* 3. Morla *titul.* 8. *quæſt.* 12. Azeuedo *in l.* 3. *titul.* 8. *lib.* 5. *numer.* 24. Carocius *de locato titul. de bonis, quæ liberis, quæſtion.* 1. *per totam*, Valaſcus *conſil.* 32. (vbi etiam an ſalarium debeatur priuigno) Cancerius *lib.* 2. *var. cap.* 14. *numer.* 115. Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. par.* 1. *cap.* 8. *à numer.* 28. Hermoſilla *in l.* 3. *gl. ſ.* 6. *à numer* 21. *titul.* 4. *par.* 5. Bayo *in alphab. col. lect. lit. F. num.* 17. *&* 18. Garcia *de coniug. quæſt. num.* 12. videndus latè diſputans Carualho *de vna, & altera quarta, par.* 4. *cap.* 1. *à num.* 281.

6 Ex his † colliges, perperàm nonnullos exiſtimaſſe, obſequia, quæ liberti patronis præſtant, operas officiales eſſe, vel inter eas referri, ſed longè maior illorum error eſt, qui operas in artificiales, & obſequiales diuidunt, quaſi exiſtiment, obſequialium appellatione, officiales venire, ſeu pro vno in iure accipi: provt hæc confundunt. Alex. Trentacinq. *dict. reſolut.* 1. *numer.* 8. Flores de Mena *dict.* §. 2. *numer.* 25. *&* 26. quos rectè refelles ex Anton. Fabro, & Schifordeg. ſupra Fabio de Anna *d. conſ.* 3. *numer.* 43. poſt Zaſium, & alios notat, ea quæ in honore, & reuerentia patroni conſiſtunt, operas non eſſe, licèt impropriè obſequiales appellari ſoleant.

7 Officiales † operæ dicuntur, quæ in officio perſonæ conſiſtunt, & ſine vlla arte fiunt, & ad perſonam tantùm patroni referuntur, *l. operæ* 9 D. *de operis libertorum, l. officio* 5. *C. de negotijs geſtis*, quales ſunt, patrono adeſſe, curare domum, vel negotia, & alia ſimilia gerere, in quibus nihil præter officium abſque aliquo artificij genere exercetur, Bartolus *in d.* §. *libertus*, Donell. & Oſualdus, Cuiacius, Vveſembec. Ant. Faber, D. Ioſeph Vela, & Pichard. relati ſupra.

8 Artificiale, † ſeu fabriles operæ ſunt, quæ ad perſonale miniſterium non eſpectant, ſed opus aliquod dumtaxat reſpiciunt, iuxta cuiuslibet artificium, vt fabriles, pictoriæ, quæ à fabris, pictoribus, & aliarum artium, ſeu officiorum peritis præſtantur, *d. l. ſi non ſortem*, §. *libertus*, ibi: *Sed fabriles veluti pictorias*, D. *de condict. indebiti*, vltra proximè relatos Fabius de Anna *d. conſ.* 3. *à numer.* 41. Caluinus *Lexicon iuris*, verb. *operæ*, Arias de Meſa *d. cap.* 16. *numer.* 15.

9 Operas † autem ſuas, ſiue officiales, quilibet homo pro certa mercede locare poteſt, vel gratis promittere, *d.* §. *libertus* ibi: *Quanti operas eſſem conducturus*, *l. ſed & addes* 19. *alias* 21. §. *cum quidam*, *l. ſi precio* 22. *aliàs* 25. §. *eam inſulam*, *l. in operis*, *l. qui operas* D. *locati*, *l. ſi ei contra quos*, C. *eodem titul. l.* 3. D. *de vſu, & vſufruct. legato.* Et liber homo operas ſuas, vt cum beſtiis pugnaret, locare ſolebat, text. summè difficilis *in l.* 1. §. *qui operas ſuas*, D. *ad Senat. Conſult. Tertyl.* de cuius interpretatione ſubtiliter agit D. Athanaſ. Oteiza, & Olano *lib.* 4. *Paralipom. cap.* 10. *à numer.* 34. De operarum locatione de iure noſtro Regio loquitur, *l.* 1. *&* 9. *titul.* 8. *par.* 5. Donell. *lib.* 13. *com. c.* 9. An autem operarum promiſſio, locatio, vel venditio in perpetuum conſiſtat? videndus latiſſimè agens D. Vela *d. differ.* 35. *à num.* 4. *&* 58. qui reſoluit, artificialium operarum promiſſionem, & locationem, etiam in perpetuum valere: officialium verò, perpetuam promiſſionem, ſeu locationen non ſubſiſtere, cuius rei diſputationem omittimus, nè extra inſtitutum

noſtrum

noſtrum agere videamur, videndus etiam Gabriel Velaſcus *de priuileg. pauperum 3.par.q.8. à n.*188.

Præiacto igitur, liberum hominem operas ſuas, ſiue officiales, ſiue artifiles
10 locare poſse, ſubintrat quæſtio, an † is cui locatæ ſunt, eas cedere poſsit, & debitorem operarum, ſeu famulum ſuum alteri delegare, vt ad eius commodum operetur? quem articulum affirmatiuè reſoluit Azeuedo *in l.final. titul.*15.*lib.*1. *Recop. numer.* 24. Flores de Mena *lib.* 1. *variar. quaſt.*8.§.2. *numer.*20. ibi: *Duodecima concluſio eſt: dominus poteſt locare ſuum famulum alij, aquè idoneo, & ad eaſdem operas, vt per Azeuedum in l.fin. numer.*24. *& ſic practicatur*, ſequitur licèt his non relatis Carualho *de vna, & altera quarta* 3. *par.n.*150.

11 Sed quicquid de practica teſtetur Flores de Mena, eius aſſertio provt iacet vera non eſt, nec Azeuedus relatus id probat, quare pro vera reſolutione repetenda eſt diſtinctio ſuperiùs tradita, inter operas artificiales, & officiales: & conſtituendum eſt cum Pichardo *ſupra à numer.*73. artificiales operas alteri cedi, vel delegari poſſe, *l.opera* 9. §.1. ibi: *Sanè enim ſi in artificio ſint, iubente patrono alij cedi poſſunt, dict.l.ſi non ſortem*, §. *libertus*, ibi: *Niſi fortè in artificio ſint, hæ enim iubente patrono, & alij edendæ ſunt, l.patronus*, §. 1. *cum ſequenti*, D. *de operis libertor.* docet Iaſon *in dicto* §.*libertus, numer.* 18. & ibi Bartolus *numer.* 30. Carocius *de locato, d.quaſt.* 27. *numer.* 18. Surdus *de alimentis, titul.* 8. *priuileg.* 55. *numer.* 10. *& titul.* 9. *quaſtion.* 22. *numer.*4. & 5. Fabius de Anna *dicto conſil.*3. *numer.*42. Vela *ſupra numer.* 65. Gothofred, *in dicta l.fabriles* 6. *lit. N.* Cuiacius *obſeruat.lib.*17.*cap.*14. Donell.*dict.cap.*18. Anton. Faber *dict.princ.*2.*illat.*12. *&* 13. *circa finem* Sicut enim operæ artificiales alteri cedi, delegari, & ſublocari poſſunt: ita etiam, & ad hæredes extraneos patroni tranſeunt, *dict. l.fabriles in principio*, Donell. Cuiacius, & Pichard. rationem reddunt, quia hæ operæ perſonæ patroni non cohærent, & magis in pecuniæ præſtatione, quam in exhibitione officij conſiſtunt, *dict.l.fabriles*, quæ res efficit, vt cedi, & ad hæredes extraneos tranſmitti valeant, ſicut & aliud pecuniarium cōmodum, eleganter Iacob Cuiacius *lib.*28. *quaſt. Papin. ad l. ſi patroni filius*, D. *ad Trebell.* cuius non meminit Meſa *dict.cap.* 16. qui hanc noſtram ſententiam probat, licèt non ita exornet.

12 Ad harum † operarum tranſlationem, & ceſſionem, conſenſum debitoris, qui operas debet, neceſſarium eſſe docuit Caſtrenſ. *in l.*2. *numer.* 5. D. *ſoluto matrimon.* quod ſpeciali ratione, & fauore operarum procedere aſſerit. Verior tamen eſt opinio Alexandri *in d.l.*2. quem ſequitur Carocius *d.quaſt.*29. *numer.*20. aſſerentis, quòd ſi dominus famulum, & debitorem operarum creditori ſuo delegare intendit, eius conſenſus neceſſarius eſt, provt in qualibet alia delegatione, quæ neceſſariò expoſcit voluntatem, & conſenſum debitoris, & eo inuito, vel ignorante non fit, *l.*1. *l.neque creditores* 6. *C. de nouationibus*, Pichardus *ſupra num.* 74. diximus *ſupra titul.*1. *quaſt.* 2. At verò ſi tranſlatio operarum per ceſſionem fiat, conſtituendo alium procuratorem in rē propriam, vt ad ſuum commodum operas exigere poſſit, eo caſu, conſenſus artificis, & debitoris operarum neceſſarius non erit, quo pacto intelligendus eſt Tiraquel. *de retractat. lignag.*§.26.*gloſ.*3. *numer.*26. Surdus *de alimentis, dict. titul.* 9. *quaſt.*22. *numer.*4. *&* 5. *& titul.* 8. *priuileg.*55. *numer.* 10. dum probant, operas famulorum eis inuitis cedi poſſe.

13 Officiales † verò operæ alteri cedi non poſſunt, *dict.l.ſi non ſortem*, §. *ne autem*, *C. de caducis. tollend. l.opera* 9. §. 1, D. *de operis libertorum, l. ſi patroni filius* D. *ad Senat.Conſult.Trebellianum*, ibi: *Operarum actio, quæ transferri non potuit*, Bartolus Iaſon, & Baldus *in dict.* §. *libertus*, Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 26 *gloſ.* 1. *numer.*51. Carocius *numer.*18. Rolandus à Valle *conſil* 28 *numer.*7. *vol.* 2. Plaza *de delictis, cap.*45.*numer.*5. Matienzus *in l.*5. *titul.*11. *lib.*5. *gloſ.*2. *numer.* 27. Vela *num.*65. Anna *numer.*44. Antonius Faber, Pichardus, & Cuiacius vbi proximè, Meſa *numer.*14. D. Larrea *allegat.Fiſc.tom.*2. *allegat.* 120. *numer.* 12. Nec ad hæredes extraneos tranſeunt *dict.l.fabriles* 6. ibi: *Officiales verò non tranſeunt, l. ſi operarum* 29. ibi: *Tranſlationem hæredi extraneo non eſſe dandam* Carualho *ſupra numer.* 319. Ratio eſt, quia hæ operæ officia-

ciales reſpiciunt perſonam eius, cui præſtantur, & vt perſonalia iura neque ceduntur, neque tranſmittuntur: cùm enim officialium operarum editio, nihil aliud ſit, quàm officij præſtatio, quod in recipientis, & præſtantis perſona conſiſtit, alterius perſonæ variationem non admittit.

14 Ex qua † doctrina facilè intelliges textum aliàs difficilem *in lege ſeruus* 10. §. 1. *D. de operis libertorum*, vbi ſi libertus operarum nomine patrono, aut Titio ſoluere promittat, Titio ſoluere non poteſt,
15 vt à patrono liberetur; licèt † aliàs adiecto ſolutionis cauſa rectè ſoluatur, veluti quando quis mihi, aut Titio ſoluere promittit, *leg. ſed etſi* 7. §. *final. cum legibus ſequent. D. de conſtitut. pecunia*, *leg. cum quis* 55. *leg. eum qui* 76. §. *qui ſibi*, *leg. Iulianus* 131. §. 1. *D. de verborum obligat. l. quod ſtipulatus* 10. *cum ſequent. leg. cum quo* 38. *leg. ſi ita ſtipulatus* 59. *leg. aliud* 106. D. *de ſolutionibus*, §. *planè, Inſtitut. de inutilibus ſtipulat. leg.* 7. *titul.* 11. *part.* 5. vbi Gregor. Lopez, verb. *A otro tercero*, Antonius Gomez 2. *tom. variar. cap.* 11. *numer.* 20. Matienzo *in leg.* 2. *gloſa* 5. *numer.* 8. *titul.* 16. *lib.* 5. *Recop.*, vbi Azeuedo *à numer.* 37. latè Scaccia *de commertijs*, §. 2. *gloſ.* 7. vbi per totam proſequitur, quando adiecto ſolui poſſit, vel non, & de eius poteſtate, Donellus *libr.* 12. *com. cap.* 18. *vbi Oſual l.* Specialitatis enim ratio eſt, quòd *in dict.* §. 1. loquitur Pomponius de promiſſione operarum officialium, in quibus non rectè adijcitur perſona alterius, neque ſolutionis gratia: ex ratione quam ſuggerit idem Pomponius *in leg. quia aliæ* 12. *D. eodem titul.* ibi: *Quia aliæ operæ erunt, quæ Lucio Titio dantur*. Sicut & alius eſt vſusfructus in perſona delegantis, alius in perſona eius cui delegatus fuit, vt ex *lege ſtipulatio iſta*, §. *ſi quis ita*, probat Bartolus per textum ibi *in lege* 4. *D. de nouationibus*. Et officium non alij, quàm patrono ſolui poteſt, *leg. ſeruus patroni* 10. *in principio D. eodem titulo*, Quod in promiſſione artificialium, vel fabrilium operarum longè procedit: nam eas libertus patrono, aut Titio rectè ſtipulatur: quia cum hæ patroni perſonæ non cohæreant, & quaſi in pecuniæ præſtatione conſiſtant, alij quàm patrono rectè ſoluuntur; & libertus liberabitur, ſi tales operas extraneo dederit, quales patrono præſtare tenetur, vt diſſertè ſcribit Iulianus *in leg. hæ operæ* 23. D. *de operis libertorum*, ita Cuiacius *dict. obſer.* 14. Ant. Faber *dict. illat.* 13. *in fin.*

16 Ex eodem † etiam principio intelliges text. difficilem *in principio Inſtitut. de acquiſitione per adrogationem*, verſ. *ecce*, in quo, etſi verum ſit, iura incorporalia in partem adrogantem abſque aliqua ceſſione per adrogationem tranſire, vt agnoſcunt ibi Faber, Angel. & Balduin. quos ſequitur D. Pichard. ibi *à numer.* 45. ex eo, quia adrogator hæredi comparatur, & in eum, ſicut in hæredem omnia iura ſine ceſſione transferuntur; tamen operæ officiales in eum tranſire non poſſunt per adrogationem, quia cùm in hæredem non tranſeant, neque patri adrogatori poſſunt pertinere, nec in eius perſona conſiſtere, cùm patronus non ſit, & alij quàm patrono nec deberi, neque ſolui poſſint, vt eleganter notat D. Pichard. *dict. princip. Inſtit. à numer.* 71.

17 Hæc verò † fortiter conturbat Vlpianus *in lege pro hærede* 20 §. *ſi quid tamen*, D. *de acquirend. hæreditat.* vbi expreſsè aſſerit, operarum officialium petitionem creditoribus patroni competere, illic *cùm petiti earum etiam creditoribus competat, & maximè futurarum*. Si ergo creditores deſiderare poſſunt, vt ad ſuum commodum, vel eis operentur liberti, ſequitur operas officiales perſonales non eſſe; & per conſequens ceſſionem admittere, in alioſque poſſe transferri. Prout etiam videmus *in dict.* §. *libertus*, vbi officiales operæ delegatæ fuerunt creditoribus. Sed licèt hæc non leuiter vrgeant, tamen reſolutio noſtra veriſſima eſt. Cui non obſtat *dict.* §. *libertus*: nam in eo delegatio operarum locum habuit: quia liberti conſenſus interuenit, is enim inuitus alteri, vt operaretur delegari non poſſet. Quemadmodum debitor vſusfructus, eo conſentiente alteri delegatur, *in lege ſi vſusfructus* 4. D. *de nouationibus*, & vtroque caſu liberatio non ipſo iure, ſed ope exceptionis contingit Iaſon *in dicto* §. *libertus. numer.* 16. Carocius *dict. quæſt.* 27 *num.* 27.

18 Ex

18 Ex hoc † tamen longè difficilior redditur deciſio, *dicto* §. *ſi quid tamen*, nam in eo nullo liberti accedente conſenſu, datur creditoribus operarum officialium petitio, (de officialibus enim operis loquitur Vlpianus, dum aſſerit in extraneos hæredes non tranſire,) Cui difficultati aptiſſimè ſatisfacit, *gloſ. ibi maximè futurarum*, id ſpecialiatione procedere propter inopiam patroni, qui aliundè creditoribus ſoluendo non eſt.

19 Cùm enim † debitores, qui ære alieno grauati, ſoluere non poterant, creditoribus vt eis ſeruirent, tradi ſolerent, vt inſinuat Iuſtinianus *in lege finali*, *C. qui bonis cedere poſſ.* Couarr. *libr.* 2. *variar. capit.* 1. *numer.* 5. exornat Baeza *de inope debitore, capit.* 1. *à numer.* 56. quinimmo, & filij debitorum ſolebant apud Romanos à creditoribus detineri, vt ex Tito Liuio refert Baeza *numer.* 60. quod & Hebræorum tempore ita obſeruari probatur *capit.* 4. *Regum*, ibi: *Et ecce creditor veniet, & tollet duos filios meos ad ſeruiendum ſibi*, meminit Melo *de inducijs debitor. quæſtione ſecunda, numer.* 6. non ſine ratione, quando patronus ſoluendo non erat, nè tot mala pateretur, permiſſum fuit creditoribus, operis etiam officialibus libertorum vti, vt loco pecuniæ deſeruiant, *lege ſi non fuerint, leg ſocietatem*, §. *ſi in coeunda, D. pro ſocio, leg.* 1. *C. eodem titul.* Similiter in noſtra Hiſpania debitores creditoribus ad ſeruiendum traduntur, iuxta *legem quartam cum ſequentibus titul.* 16. *lib.* 5. *Recop.* vbi Matienzus, Baeza vbi proximè *numer.* 70. *verſ. notandum*. Et quas operas præſtare teneantur Azeuedo *in lege* 6. *numer.* 8. *titul.* 16. *lib.* 5. *Recop.* innumeros cumulat D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſertat.* 35. *numer.* 108.

20 Et pro † hac interpretatione notanter facit, quod ex Bald. *in dicta lege prima in fine*, *C. de operis libertorum*, tradit Carocius *dicta quæſtione* 27. *numer.* 24. ibi: *Declaratur quarto l co allegata concluſio de operis officialibus, & ſimilibus, vt non procedat tempore neceſſitatis, quo caſu etiam pro ſeruitijs perſonalibus dominus imponere poterit charitatiuum ſubſidium, vſque ad valorem operarum, vel mandare ſubdito, quod ſeruiat alteri, vſque ad dictum valorem*, idem ex eodem Baldo refert Giurba *de ſucceſſion. feud. prælud.* 2. *numer.* 3. Et de intellectu *dict.* §. *ſi quid tamen in ſui prima parte*, videndus Iacobus Cuiacius *lib.* 1. *quæſtion. Pauli in l. gerit pro hærede D. de adquir. hæred.*

21 Egregia, † vt vides eſt deciſio Vlpiani *in dict.* §. *quid ſi tamen*, egregiaque nititur ratione, quem paragraphum in ardua quadam lite ſingulariter expendebat eximius Aduocatus, & Academiæ noſtræ Valliſoletanæ iuris Cæſarei Primarius anteceſſor digniſſimus dominus Perlines de Gueuara, vt probaret, poſſe creditorem in iure facultatiuo exigendi aliquod ſeruitium, quod haberet debitor, executionem facere ad crediti ſui ſatisfactionem. Quod eleganter probatur ex hoc textu. In cuius aſſertionis comprobationem, licèt nulla in terminis in illa lite adduceretur doctrina, in indiuiduo facit Mancius in patrocinio debitorum, *decad.* 1. *quæſtione* 9. *num.* 154. qui in ſpecie mouetur, *ex dicta lege pro hærede*, §. *ſi quid tamen.* Conducit etiam, quod executio fieri poteſt in iure, quod quis habet, nominandi perſonam ad emphyteuſim, vt reſoluit D. Ludouiſius *deciſ.* 456. elegantiſſimè Tiraquellus *de retractu lignag.* §. 26. *gloſ.* 1. *à numer.* 11. *ad* 16. qui ex hoc textu probat, retractum ſanguinis licèt cedi non poſſit, poſſe tamen debitorem propter inopiam, & neceſſitatem ius retrahendi cedere creditori ſuo; & creditorem ipſum poſſe ius illud in cauſam iudicati capere, ſi debitor aliàs ſoluendo non eſſet, ſequitur alijs relatis Carpan. *ad ſtat. Mediolan.* 1. *tom. cap.* 427. *numer.* 374. Et in retractu, qui ratione directi dominij competit, idem ex Frecia, & Franchis probat Antonius de Amato *tom.* 1. *reſolut.* 16. *numer.* 5. An autem ſi debitor licentiam habeat ad alienandum aliqua bona fideicommiſſi, poſſint creditores agere ad eam partem, quam alienare poterat, videndus Decianus *lib.* 2. *conſ.* 83. quem ſequitur Anton. de Vallis *tractat. var. lib.* 4. *quæſtion.* 9. *num.* 49.

23 Ex † ſuperioribus deſcendit, neque ius vaſſallagij cedi poſſe, ſcilicet, ius illud quod dominis in vaſſallos competit, *cap.* 1. §. *præterea Duarus de probibit. feudi alie-*

Digitized by Google

alienatione per Federicum, multis ex antiquioribus relatis, Tiraquellus *dict. §. 26. gloſ. 1. numer. 78.* Sola *ad conſtitut. Sabaudiæ, titul. de iure emphyt. decret. rempublicam 2. part. gloſ. 6. num.* 14. D. Valenzuela *conſil.* 59 *numer.* 18. Fabius de Anna *dict. conſil. 3. à numer.* 55. Larrea *allegat. Fiſcal. 2. tom. allegat.* 122. *num.* 15. facit optimus *text. in lege inuitus 34. D. de fideicommiſſariis libertat.* Cuius rei ratio eſt, quia ſeruitia, quæ vaſſalli dominis præſtant, non in operis artificialibus; ſed in obſequio, & reuerentia conſiſtunt, quæ alteri cedi, aut delegari non valent, Anna *vbi proximè numer.* 55. facit *text. in lege ſecunda C. de fundis Limitroph.* in qua ſtatuitur: Regalia alicui à Principe conceſſa, eo inconſulto aliis cedi non poſſe, affirmat Solorzano *de iure Indiar. tom. ſecundo, libro 2. capit. 25. numer.* 31.

24 Planè, † vt hæc melius percipiantur, ſcire oportebit, quæ ſeruitia, quod vè obſequium, aut reuerentiam vaſſalli in hoc noſtro Regno dominis villarum, ſeu oppidorum præſtare teneantur: & an domini poſſint eos alloqui *de vos*, vel eos detecto capite, & ſtando coram ſe habere, vulgo *hablarlos de vos, y tenerlos en pie, y deſcubiertos*, de quo iam fui conſultus, prætendebant enim incolæ cuiuſdam villæ, ipſos coram domino illius, cooperto capite ſtare, & ſedere debere: quò eos tenebatur alloqui *de merced.* & in ea poſſeſſione eſſe à tempore immemorabili. In quo articulo circa poteſtatem, & iuriſdictionem dominorum multa, & vtiliſſima refert politicus doctus, & eruditus Bonadilla *lib. 2. cap. 16. per tot.* vbi *nu.* 40. notabiliter tradit, ſi dubitari accidat de poteſtate, & iuriſdictione dominorum, & quomodo ſit exercenda, recurrendum eſſe ad priuilegia, vel ad poſſeſſionem antiquam circa vſum, & exercitium poteſta-
25 tis in ſubditos.

Sed quia † in priuilegiis numquam mentio fit, neque exprimantur obſequia, quæ vaſſalli dominis ſuis præſtare tenentur, videndum eſt, an hæc de quibus mencionem fecimus, eis debeantur. In quo primò occurrit, *l. 5. & 6. titul. 25. part.* 4. in quibus expreſſis verbis aſſeritur, vaſſallos teneri oſculari manum domini, eique reuerentiam, & ſeruitia exhibere: & licèt *l. 5.* de vaſſallo ratione iuriſdictionis loquitur, ibi: *Et à cada vna deſtas ſazones es tenudo el vaſſallo de veſar la mano al rico ome, ſegun la coſtumbre de la Heſpaña.* Et ricos *omes* dicuntur illi, iuxta *leg. 10. ſequentem*, & ibi Gregorius Lopez verbo *varones*, qui ſunt domini, & patroni oppidorum, Bonadilla *dict. cap. 16. numer. 5. 22. & à numer.* 37. ex qua lege conſuetudine receptum eſt, vt quando domini poſſeſſionem accipiunt villæ, incolæ, & vaſſalli manum eorum oſculentur in recognitionem dominij: tenentur etiam tunc temporis iuramētum fidelitatis dominis præſtare (non verò homagium) de quo iuramento agunt relati a Salzedo *ad nouas leges Recop. in leg. 10. titul. 1. lib. 1. numer.* 122. Tondutus *quæſt. ciuil. cap. 41. numer.* 30. Theſaur. ſtatim referendus, Rolandus à Valle *conſil. 52. vol.* 3. Ariſmin. Tepatus *variar. tit.* 240. omninò videndus D. Solorzano, quem refert Salzedo ſupra. Et licèt controuerſum ſit, an ſtando, vel genibus flexis præſtandum ſit, verius eſt, ſtando, vulgo *en pie*, præſtari debere: licèt homagium, quod vaſſalli ratione feudi præſtant, genibus flexis exhibi ſoleat, includendo manus intra manus recipientis, & eas oſculando, vt latè proſequuntur Cancerius 3. *variar. cap. 10. à num. 39. & cap. 13. nu. 361. & par. 2. capit. 2. à numer.* 280. Portoles ad Molin. *in §. Homagium, & numer.* 12. Fontanella *de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ. 10 par. 1. à num.* 11. vbi an iuramentum hoc fidelitatis, quod ſubditi præſtant Baronibus, & dominis iuriſdictionis, poſſit per procuratorem recipi, vel præſtari? videndus Gaſpar Theſaur. *lib. 1. quæſt. 38. nu.* 3. vbi quòd in forma iuramenti, quod præſtant vaſſalli dominis, ſtandum eſt cōſuetudini. Illi verò, qui in oppidis non habitant, ſed tantùm in eis habent poſſeſſiones ad huiuſmodi iuramentum non tenentur, Cancerius *dict. cap. 2. num.* 282. In his tamen Regnis hoc iuramentum fidelitatis in vſu nō eſſe pro conſtanti habeo. Et quòd genuflexio ſoli Pontifici, vel Regi debeatur, Gregorius Lopez *l. 18. titul. 13. par. 2.* Quibus verò oſculatio manus, vel pedis debita ſit, agit D. Solorzano *in diſcurſu de la plaza honoraria, à numer.* 324. & præter relatos ab eo, Ioan.

V Baptiſt.

18 Ex hoc † tamen longè difficilior redditur deciſio, *dicto §. ſi quid tamen*, nam in eo nullo liberti accedente conſenſu, datur creditoribus operarum officialium petitio, (de officialibus enim operis loquitur Vlpianus, dum aſſerit in extraneos hæredes non tranſire.) Cui difficultati aptiſſimè ſatisfacit, *gloſ. ibi maximè futurarum*, id ſpecialiatione procedere propter inopiam patroni, qui aliundè creditoribus ſoluendo non eſt.

19 Cùm enim † debitores, qui ære alieno grauati, ſoluere non poterant, creditoribus vt eis ſeruirent, tradi ſolerent, vt inſinuat Iuſtinianus *in lege finali*, *C. qui bonis cedere poſſ.* Couarr. *libr. 2. variar. capit. 1. numer.* 5. exornat Baeza *de inope debitore, capit. 1. à numer.* 56. quinimmo, & filij debitorum ſolebant apud Romanos à creditoribus detineri, vt ex Tito Liuio refert Baeza *numer.* 60. quod & Hebræorum tempore ita obſeruari probatur *capit.* 4. *Regum*, ibi: *Et ecce creditor veniet, & tollet duos filios meos ad ſeruiendum ſibi*, meminit Melo *de inducijs debitor. quæſtione ſecunda, numer.* 6. non ſine ratione, quando patronus ſoluendo non erat, nè tot mala pateretur, permiſſum fuit creditoribus, operis etiam officialibus libertorum vti, vt loco pecuniæ deſeruiant, *lege ſi non fuerint*, *leg. ſocietatem*, *§. ſi in coeunda*, *D. pro ſocio*, *leg. 1. C. eodem titul.* Similiter in noſtra Hiſpania debitores creditoribus ad ſeruiendum traduntur, iuxta *legem quartam cum ſequentibus titul. 16. lib. 5. Recop.* vbi Matienzus, Baeza vbi proximè *numer.* 70. *verſ. notandum*. Et quas operas præſtare teneantur Azeuedo *in lege 6. numer. 8. titul. 16. lib. 5. Recop.* innumeros cumulat D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſertat.* 35. *numer.* 108.

20 Et pro † hac interpretatione notanter facit, quod ex Bald. *in dicta lege prima in fine*, *C. de operis libertorum*, tradit Carocius *dicta quæſtione* 27. *numer.* 24. ibi: *Declaratur quarto l. eo allegata concluſio de operis officialibus, & ſimilibus, vt non procedat tempore neceſſitatis, quo caſu etiam pro ſeruitijs perſonalibus dominus imponere poterit charitatiuum ſubſidium, vſque ad valorem operarum, vel mandare ſubdito, quod ſeruiat alteri, vſque ad dictum valorem*, idem ex eodem Baldo refert Giurba *de ſucceſſion. feud. prælud. 2. numer.* 3. Et de intellectu *dict. §. ſi quid tamen in ſui prima parte*, videndus Iacobus Cuiacius *lib. 1. quæſtion. Pauli in l. gerit pro hærede D. de adquir. hæred.*

21 Egregia, † vt vides eſt deciſio Vlpiani *in dict. §. quid ſi tamen*, egregiaque nititur ratione, quem paragraphum in ardua quadam lite ſingulariter expendebat eximius Aduocatus, & Academiæ noſtræ Valli Oletanæ iuris Cæſarei Primarius anteceſſor digniſſimus dominus Perlines de Gueuara, vt probaret, poſſe creditorem in iure facultatiuo exigendi aliquod ſeruitium, quod haberet debitor, executionem facere ad crediti ſui ſatisfactionem. Quod eleganter probatur ex hoc textu. In cuius aſſertionis comprobationem, licèt nulla in terminis in illa lite adduceretur doctrina, in indiuiduo facit Mancius in patrocinio debitorum, *decad. 1. quæſtione 9. num.* 154. qui in ſpecie mouetur, *ex dicta lege pro hærede, §. ſi quid tamen.* Conducit etiam, quod executio fieri poteſt in iure, quod quis habet, nominandi perſonam ad emphyteuſim, vt reſoluit D. Ludouiſius *deciſ.* 456. elegantiſſimè Tiraquellus *de retractu lignag. §. 26. gloſ. 1. à numer. 11. ad* 16. qui ex hoc textu probat, retractum ſanguinis licèt cedi non poſſit, poſſe tamen debitorem propter inopiam, & neceſſitatem ius retrahendi cedere creditori ſuo; & creditorem ipſum poſſe ius illud in cauſam iudicati capere, ſi debitor aliàs ſoluendo non eſſet, ſequitur alijs relatis Carpan. *ad ſtat. Mediolan. 1. tom. cap. 427. numer.* 374. Et in retractu, qui ratione directi dominij competit, idem ex Frecia, & Franchis probat Antonius de Amato *tom. 1. reſolut. 16. numer.* 5. An autem ſi debitor licentiam habeat ad alienandum aliqua bona fideicommiſſi, poſſint creditores agere ad eam partem, quam alienare poterat, videndus Decianus *lib. 2. conſ.* 83. quem ſequitur Anton. de Vallis *tractat. var. lib. 4. quæſtion. 9. num.* 49.

23 Ex † ſuperioribus deſcendit, neque ius vaſſallagij cedi poſſe, ſcilicet, ius illud quod dominis in vaſſallos competit, *cap. 1. §. præterea Duatus de prohibit. feudi*

alie-

alienatione per Federicum, multis ex antiquioribus relatis, Tiraquellus *dict.* §. *26. gloſ. 1. numer.* 78. Sola *ad conſtitut. Sabaudiæ, titul. de iure emphyt. decret. rempublicam 2. part. gloſ. 6. num.* 14. D. Valenzuela *conſil.* 59 *numer.* 18. Fabius de Anna *dict. conſil. 3. à numer.* 55. Larrea *allegat. Fiſcal. 2. tom. allegat.* 122. *num.* 15. facit optimus *text. in lege inuitus* 34. *D. de fideicommiſſariis libertat.* Cuius rei ratio eſt, quia ſeruitia, quæ vaſſalli dominis præſtant; non in operis artificialibus; ſed in obſequio, & reuerentia conſiſtunt, quæ alteri cedi, aut delegari non valent, Anna *vbi proximè numer.* 55. facit *text. in lege ſecunda C. de fundis Limitroph.* in qua ſtatuitur: Regalia alicui à Principe conceſſa, eo inconſulto aliis cedi non poſſe, affirmat Solorzano *de iure Indiar. tom. ſecundo, libro 2. capit. 25. numer.* 31.

24 Planè, † vt hæc melius percipiantur, ſcire oportebit, quæ ſeruitia, quod vè obſequium, aut reuerentiam vaſſalli in hoc noſtro Regno dominis villarum, ſeu oppidorum præſtare teneantur: & an domini poſſint eos alloqui *de vos*, vel eos detecto capite, & ſtando coram ſe habere, vulgo *hablarlos de vos, y tenerlos en pie, y deſcubiertos*, de quo iam fui conſultus, prætendebant enim incolæ cuiuſdam villæ, ipſos coram domino illius, cooperto capite ſtare, & ſedere debere: quò eos tenebatur alloqui *de merced.* & in ea poſſeſſione eſſe à tempore immemorabili. In quo articulo circa poteſtatem, & iuriſdictionem dominorum multa, & vtiliſſima refert politicus doctus, & eruditus Bonadilla *lib. 2. cap. 16. per tot.* vbi *nu.* 40. notabiliter tradit, ſi dubitari accidat de poteſtate, & iuriſdictione dominorum, & quomodo ſit exercenda, recurrendum eſſe ad priuilegia, vel ad poſſeſſionem antiquam circa vſum, & exercitium poteſta-
25 tis in ſubditos.

Sed quia † in priuilegiis numquam mentio fit, neque exprimantur obſequia, quæ vaſſalli dominis ſuis præſtare tenentur, videndum eſt, an hæc de quibus mentionem fecimus, eis debeantur. In quo primò occurrit, *l. 5. & 6. titul. 25. part. 4.* in quibus expreſſis verbis aſſeritur, vaſſallos teneri oſculari manum domini, eique reuerentiam, & ſeruitia exhibere: & licèt *l. 5.* de vaſſallo ratione iuriſdictionis loquitur, ibi: *Et à cada vna deſtas ſazones es tenudo el vaſſallo de veſar la mano al rico ome, ſegun la coſtumbre de la Heſpaña.* Et ricos *omes* dicuntur illi, iuxta *leg. 10. ſequentem*, & ibi Gregorius Lopez verbo *varones*, qui ſunt domini, & patroni oppidorum, Bouadilla *dict. cap. 16. numer. 5. 22. & à numer.* 37. ex qua lege conſuetudine receptum eſt, vt quando domini poſſeſſionem accipiunt villæ, incolæ, & vaſſalli manum eorum oſculentur in recognitionem dominij: tenentur etiam tunc temporis iuramētum fidelitatis dominis præſtare (non verò homagium) de quo iuramento agunt relati a Salzedo *ad nouas leges Recop. in leg. 10. titul. 1. lib. 1. numer.* 122. Tondutus *quæſt. ciuil. cap. 41. numer.* 30. Theſaur. ſtatim referendus, Rolandus à Valle *conſil. 52. vol.* 3. Ariſmin. Tepatus *variar. tit.* 240. omninò videndus D. Solorzano, quem refert Salzedo ſupra. Et licèt controuerſum ſit, an ſtando, vel genibus flexis præſtandum ſit, verius eſt, ſtando, vulgo *en pie*, præſtari debere: licèt homagium, quod vaſſalli ratione feudi præſtant, genibus flexis exhibi ſoleat, includendo manus intra manus recipientis, & eas oſculando, vt latè proſequuntur Cancerius 3. *variar. cap. 10. à num. 39. & cap. 13. nu.* 361. *& par. 2. capit. 2. à numer.* 280. Portoles ad Molin. *in* §. *Homagium, & numer.* 12. Fontanella *de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſ. 10 par. 1. à num.* 11. vbi an iuramentum hoc fidelitatis, quod ſubditi præſtant Baronibus, & dominis iuriſdictionis, poſſit per procuratorem recipi, vel præſtari? videndus Gaſpar Theſaur. *lib. 1. quæſt.* 38. *nu.* 3. vbi quòd in forma iuramenti, quod præſtant vaſſalli dominis, ſtandum eſt cōſuetudini. Illi verò, qui in oppidis non habitant, ſed tantùm in eis habent poſſeſſiones ad huiuſmodi iuramentum non tenentur, Cancerius *dict. cap. 2. num.* 282. In his tamen Regnis hoc iuramentum fidelitatis in vſu nō eſſe pro conſtanti habeo. Et quòd genuflexio ſoli Pontifici, vel Regi debeatur, Gregorius Lopez *l. 18. titul. 13. par. 2.* Quibus verò oſculatio manus, vel pedis debita ſit, agit D. Solorzano *in diſcurſu de la plaza honoraria, à numer.* 324. & præter relatos ab eo, Ioan.

Baptiſt. Thoro *tomo 4. comp. deciſ.* verbo *obſculari pedes*, Giurba *de ſucceſſ. feud. §.2.gloſ. 13. numer. 55.* vbi quod ſoli Regi, & Imperatori adoratio debetur, *iuxta l.2. C. de fabricens*, verſ. *per biennium adoraturus aeternitatem noſtram*, *leg. 1. C. de domeſticis, & protectoribus*, *leg. 1. C. de praepoſ. ſacri cubic. leg. 1. C. de ſilentiar. lib. 12.*

26 Honor † etiam, & reuerentia dominis exhiberi debet, iuxta *d. leg. 6.* ibi: *Ca deben los honrar, y amar*, & rurſus, *e debenlos ſeruir bien, e lealmente*, vbi Gregor. Lop. verb. *debenlos ſeruir*, rectè notat, vaſſallos ratione feudi teneri ſeruire dominis, non tamen id procedere in ſubditis ratione iuriſdictionis, quibus domini operas imponere non poſſunt, *arg. l. 1. C. vt ruſtici ad nullum obſequium euocentur*, *lib. 10.* Licèt enim obſequium, & reuerentia Baroni debeatur, non tamen operae, vel ſeruitia. Honor tamen adeò domino debetur, vt & ſi quis vaſſallus eſſe deſierit, honorare teneatur dominum in priſtinae obligationis memoria, Tiraquellus *tractat. ceſſant. cauſa 1. part. limitat. 16. numer. 3.* Giurba *de feudis praelud. 2. numer. 7.* conducunt latè tradita *ſupra quaeſtione 3. per totam*.

27 Obſequium † autem, & reuerentia, quae dominis exhibenda eſt, & ius illud dominij: in eo potiſſimùm in his Regnis conſiſtere video, quòd ſubditi coram dominis ſtare debeant capite detecto, & quòd eos alloquantur *de vos*, quod generali Hiſpaniae conſuetudine receptum eſt, ad ſimilitudinem, qua Reges, & Principes vaſſallos ſuos tractant, in quorum iura, & praeminentias (exceptis Regalibus, & quae in ſupremae iuriſdictionis recognitionem competunt) ſucceſſerunt, eiſque ſimiles ſunt, Bouadilla *dict. cap. 16. à numer. 19.* quem miror huius dubii mentionem non feciſſe. Exiſtimo tamen, ab eo vt indubitabile, & receptiſſimum fuiſſe omiſſum: nam ſupponit *numer. 98.* ſolere nonnullos ex dominis, *tratar de vos, y tener en pie, y deſcubiertos à los Alcaldes que nombran en ſus villas*, quòd licèt iuſta ratione reprehendat, non tamen dubitat: imò ſupponit, dominos caeteros vaſſallos eo modo tractare poſſe.

28 An autem † obſequium hoc dominis debitum, praeſcribi poſſit, & ſubditi praeſcriptionis exceptione ſe tueri valeant, vt in poſterùm non exhibeant: dubium non vulgare eſt. In quo exiſtimo diſtinguendum eſſe, an ſubditi agant de praeſcribendo omni obſequij, honoris, & reuerentiae genere; an verò de praeſcribenda aliqua ſpecie, veluti quòd operto capite coram domino ſtare debeant, vel ſedere? Primo caſu, omnimodum obſequium, & reuerentiam in praeſcriptibilem eſſe iudico: implicaret enim, quòd incolae ſe faterentur ſubditos, & recognoſcerent aliquem vt dominum: eique obſequium, reuerentiam, & obedientiam omnimodò denegarent, facit eleganter in id text. *in capit. cum non liceat de praeſcriptionibus*, in quo licèt iura Epiſcopalia praeſcriptione acquiri poſſint, *cap. cum olim, cap. auditis de praeſcriptionibus*: & obedientia inter iura Epiſcopalia numeretur, *rapit. conquaerente de officio ordinarij*; tamen omnimmodam obedientiam Epiſcopis, & Praelatis debitam ſubditos praeſcribere non poſſe aſſeritur, docet *gloſ. & DD. ibi, & in dict. cap. auditis*, Alexan. Baldus, & Peregrinus, quos refert Auguſtinus Barboſa *de poteſtate Epiſcopi allegat. 128. à numer. 1. & allegat. 87. num. 3.* Petrus Barboſa *in leg. competit. 6. C. de praeſcript. 30. vel 40. annorum à nu. 187.* Parinus ſtatim referendus, D. Solorzano *de iure Ind. 2. tom. lib. 2. cap. 22. num. 39.* verſ. *competit*. Eſſet enim manifeſta repugnantia, quod ſubditi, qui ſe tales eſſe fatentur, omnimodum obſequium domino, & ſuperiori denegarent: & quòd membra capiti, & poteſtati non obedirent. Vnde nec praeſcriptione immemorabili effici poterit, vt nullus honor, & reuerentia ſuperiori exhibeatur, vt in praeſcriptione omnimodae obedientiae erga Epiſcopum reſoluit Barboſa, vbi proximè omninò videndus.

29 Conducit, † quòd notanter refert Cabedo *deciſ. 40. numer. 14. & deciſ. 41. numer. 5.* quòd licèt quis poſſit immemorabili praeſcriptione ſe eximere à poteſtate, & obedientia Principis, & ſuperioris; id tamen intelligitur, dummodò ſe gerat pro libero, conducit Auendaño *de metu lib. 2. cap. 34. à numer. 60.* nam ſi fateretur ſe ſubditum, impoſſibile eſſet praeſcribere, ne ſit obediens Principi, vel alia

ſerui

ſeruitia aut tributa, quæ ei in ſignum ſubiectionis debentur, Zeuallos *commun. contra commun. quæſt.* 46. Cyriacus *cont. forenſ. lib.* 1 *cont.* 13. *numer.* 53. Parinus *de Gabellis* 2. *par. patrocinij*, *num.* 156. ſequitur multis relatis Giurba *de ſucceſ. feud. ad cap.* 118. §. 2. *gloſ.* 13. *numer.* 81. videndus omninò Petrus Barboſa *ſupra à numer.* 1. *& per totam*, Ariſmin. Tepatus *variar. titul.* 240. *cap.* 8. verſ. *primo*, qui ex Roland. & Natta probat, vaſſallus nulla præſcriptione etiam immemorabili ſe excuſare poſſe à præſtatione iuramenti fidelitatis.

30 Quibus † concinnit, quod tradit Cancerius *lib.* 1. *variar. cap.* 12. *de feudis*, *numer.* 12. vaſſallum in totum præſcribere non poſſe ſeruitia, quæ ratione feudi domino præſtare tenetur; licèt partem ſeruitii, vel cenſus præſcribere valeat. Eodemque modo emphyteuta, qui ſe talem eſſe fatetur, directum dominium, neque canonem, qui in eius recognitionem præſtatur, in futurum præſcribere non poteſt; licèt partem eius, minus ſoluendo rectè præſcribat, vt ex multis reſoluit Theſaur. *& addit. deciſ.* 179. Fontanella *de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *par.* 1. *à numer.* 131. Cancerius *lib.* 3. *variar. cap.* 4. *à numer.* 175. Acacius Ripol. *variar. reſol. cap.* 7. *à numer.* 47. Vnde exiſtimo ſecuram non eſſe doctrinam, quam ex Baldo probauit Mieres *de Maioratibus* 4. *quæſt.* 1 *numer.* 235. qui aſſerit cenſum, quem vaſſalli ſoluunt Principi in recognitionem dominij, neque in parte præſcriptibilem eſſe.

31 In ſecundo † verò caſu, quando agitur de præſcribenda aliqua obſequij ſpecie, veluti alloquendi coram domino capite operto, vel alias ſimili, teneo id præſcriptibile eſſe. Et in terminis, quòd ius ſedendi, & cooperiendi præſcriptione acquiri poſſit, cum etiam priuilegio acquiratur, ex Maſtrillo *de magiſt. lib.* 1. *cap.* 19. *numer.* 15. latè comprobat Giurba *d. gloſ.* 13. *à numer.* 69. *&* 79. qui in ſpecie loquitur de prærogatiua ſedendi, & cooperiendi coram Proregе Siciliæ, quæ præſcriptione acquiri valet. Et *numer.* 89. diſputant, an qui cooperiendi caput coram Prorege ius habent, eius licentia, ſeu beneuolentia indigeant? Et an Prorex gratiam cooperiendi poſſit denegare? vbi plura vtilia congerit, præcipuè circa præſcriptionem iurium, quæ facultatiua dicuntur, & benè explicat, quæ meræ facultatis eſſe dicantur.

32 His † animaduerſis, cùm ius vaſſallagii, vel propriè loquendo, ius dominij (vaſſalli enim propriè dicuntur, qui tales ſunt ratione feudi: ſubditi verò ratione iuriſdictionis, vt notat Cancerius *dict. capit.* 10. *numer.* 39.) non in operis conſiſtat; ſed potiùs in obſequio, & reuerentia: certum eſt, ius hoc cum perſonale ſit, ceſſibile non eſſe, Ant. Borinus *de ſeruitijs vaſſallor.* cuius verba refert Sueſues *conſil.* 60. *numer.* 5. Quare dominus facere non poteſt, vt obſequium hoc alii quàm ſibi præſtetur, vt ex Iſernia notat Fabricius *in repertorio*, verb. *cedi*, vbi quòd ea, quæ præſtantur ratione obſequij, & reuerentiæ, cedi non poſſunt. Quare in caſu occurrenti conſului, vaſſallos, quorum dominus cum ab his Regnis abeſſet, conſtituit procuratorem in ampliſſima forma, vt poſſet omnia facere, quæ ipſi domino licerent, non teneri, ſimili procuratori obſequium præſtare, neque coram eo ſtare, vel detecto capite adeſſe: cum ius hoc, & præeminentia perſonæ tantum domini cohæreat, facit D. Solorzano *de iure Ind. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 69. qui aſſerit, ea quæ competunt alicui ratione dignitatis, eius vicario non deberi.

33 Et an † vaſſalli, ſiue Regis, vel alterius domini, inuiti alienari, & vendi poſſint? Et an ſi alienentur, eis retractus competat? videndi Iaſ. *in d. l. ſi non ſortem*, §. *libertus*, D. *de condict. indebiti*, D. Caſtillo *tom.* 7. *de tertijs*, *c.* 17. *n.* 21. D. Valenzuela *conſ.* 59. *ferè per tot.* (vbi quid ſi interueniat pactum, quòd in alterum alienari non poſſint,) Franchis, & Addentes *deciſ.* 17. Cancerius 3. *par. var. cap.* 3. *n.* 336. Antoninus Amato *tom.* 2 *var. reſolut.* 54. *num.* 8. Hermoſilla *in l.* 55 *gloſ.* 8. *num.* 64. *tit.* 5. *par.* 5. Capycius Galeota *lib.* 1. *in addit. ad controuerſ.* 53. *n.* 1. *&* 2. Maſtrillo, & alij quos refert Ioan-Baptiſt. Thoro 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *vaſſalli quamuis*, Scipion Theodor. *alleg.* 10. *à numer.* 57. D. Larrea *alleg.* 45. qui innumeros congerunt, nouiter Tondutus *quæſt. ciuil. c.* 34. *à num.* 1. *& cap.* 91. qui ex laudatis nullum refert.

SVMMARIVM.

1 *Reipublicæ expedit mulieres ſuas dotes ſaluas habere, quibus melius nubere poſſint.*

2 *Rempublicam liberis impleri, ſummè conueniens eſt.*

3 *Priuilegium fiſci, quòd in bonis debitoris poſt ſuam obligationem quæſitis alijs creditoribus anterioribus præferatur, an ad dotem etiam extendendum ſit? duæ referuntur ſententiæ. Negatiua eligitur*, & num. ſequentibus.

Ceſſionarius creditoris anterioris, licèt præferatur doti, non tamen præfertur in bonis poſtea quæſitis, ita Marius Muta, *ſed reiicitur.*

5 *De intellectu, & concordia*, l. ſi quis mihi, D. de iure Fiſci, cum l. fin. D. qui potior. in pig. hab. *remiſſiuè.*

6 *Mulier conſtante matrimonio, regulariter dotem non repetit, nec ei rectè ſoluitur, & ſoluta repetitur.*

7 *Actio repetendæ dotis, conſtante matrimonio cedi non poteſt, niſi in his caſibus, ſeu his perſonis, quarum fauore mulier poteſt conſtante matrimonio dotem alienare*, & num. 8.

8 *Mulier poteſt repetere partem dotis à marito pro alendis parentibus, vel filijs prioris matrimonij.*

9 *Maritus ſi vergat ad inopiam, poteſt mulier ab eo dotem repetere.*

10 *Vxor ſi ſit excommunicata, an poſſit, ſi maritus vergat ad inopiam, agere ad dotis reſtitutionem remiſſiuè.*

11 *Inopia mariti qualis eſſe debeat, vt exactioni dotis locus ſit. Et an ſufficiat, quòd incipiat malè vti ſubſtantia ſua, referuntur opiniones* Barboſæ, & Caſtil. lì, *& quid de iure noſtro Regio obſeruetur.*

14 *Agitur de intellectu*, l. 29. tit. 11. par. 4. vſque ad num. 20.

15 *In alternatiuis rerum, electio eſt debitoris; creditoris verò in alternatiuis remediorum.*

Si vnum ſit in obligatione, aliud ad ſecuritatem, et cautelam creditoris, eius eſt electio.

19 *Mulier pro dotis recuperatione, etiam conſtante matrimonio agere poteſt contra tertios bonorum mariti poſſeſſores, et an executio in bonis mariti ſit neceſſaria?*

20 *Reſtitutio dotis, quæ fit propter inopiam viri, an vera dotis reſtitutio dicatur, vel tantùm, aſſecuratio.*

21 *Fructus dotis reſtitutæ mulieri ob inopiam viri, manet obnoxij oneribus matrimonij, et an qui ſuperſunt ad maritum, et eius creditores pertineant?*

22 *Mulier ius quod habet repetendi dotem ob vergentiam viri ad inopiam alii cedere non poteſt.*

23 *Si dubitetur an mulier (in caſibus in quibus licet conſtante matrimonio) dotem repetere) actionem de dote cedere valeat, quid attendendum ſit.*

24 *Mulier, cuius vir ad perpetuam carcerẽ, vel ad triremes damnatus eſt, vel ſi furere cæpit, dotem exigere poterit. Ea tamen vera dotis reſtitutio non eſt.*

25 *Maritum, vel patrem habere non dicuntur, qui eos habent inutiles.*

26 *Mulieres ſe opponere ſolent executioni factæ in bonis viri, per quam oppoſiti onẽ cauſa efficitur ordinaria.*

27 *Oppoſitiones mulierum pro ſuis dotibus ad impediendam executionem in bonis viri, ex quibus excludantur remiſſiuè.*

28 *Ius, et ſpes etiam repetendi dotem ſoluto matrimonio, cedi, et alienari poteſt.*

29 *Maritus an poſſit vxorem, vel eius ceſſionarium agentes ad reſtitutionem dotis, repellere oppoſita adulterij exceptione.*

30 *Maritus propter adulterium vxoris dotem lucratur.*

31 *Ius excipiendi de adulterio aduerſus mulierem agentem ad reſtitutionem dotis, an tranſeat in hæredes mariti?*

32 *Hæredes mariti, an poſſint contra viduam, vel eius hæredes agentes ad dotem, vel dotarium, opponere exceptionem adulterij, vel ſtupri ab ipſa intra annum luctus commiſſi?*

33 *Vidua propter ſtuprum, an amittat medietatem lucrorum coniugalium?*

34 *Maritus an poſſit cedere ius excipiendi de adulterio vxoris, ad effectum lucrandæ dotis.*

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO VII.

Ius repetendi dotem, competens mulieri ſoluto matrimonio, vel ob vergentiam viri ad inopiam, an cedi poſſit? Et nonnulla ad ornatum, *l. ſi conſtante, D. ſoluto matrimonio, & l. 29. tit. 11. par. 3.*

1 CVM † Reipublicæ interſit mulieres dotes ſuas ſaluas habere, propter quas nubere poſſint, *l. 2. D. de iure dotium, l. intereſt* 18. D. *de rebus auctorit. iudic. poſſid.* Leotardus *de vſuris, quæſt.* 30. *nu.* 44. inde Papiniano æquum viſum fuit, dotium cauſam ſemper, & vbique præcipuam eſſe, cùm publicè intereſit, mulierum dotes conſeruari, *l. 1. D. ſoluto matrimonio*, quæ publicæ vtilitatis ratio, quæ ex dotium conſeruatione Rei-
2 publicæ ſequitur, cuius intereſt † mulieres dotatas eſſe, vt nubere melius poſſint, & liberis impleant Rempublicam, quod maximè expedit, *dict. l. 1. l. hæc modo* 64. *in fin. D. de condit. & demonſtr.* elegans *text. in l. cum ratio, §. ſi plures, D. de bonis damn.* doctus Olano *lib. 3. Paralipom. cap. 3. num. 24. & lib. 5. cap. 10. numer. 15.* Giurba *in conſ. Meſſan. cap. 16. gloſ. 2. numer. 1.* latiſſimè exornans Salzedo *ad leg. nou. Recop. in l. 66. titul. 4. lib. 2. à num. 1. & per tot*, D. Solorzano *de iur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 15.* qui refert Carranzam, Amaiam, Cabreros, & alios D. Lara *de anniuerſ. & capellanis, cap. 21. à numer. 1.* exornat Georg. FrantKius *variar. reſol. lib. 1. reſolut. 15. à numer. 1.* D. Retes *opuſcul. lib. 1. cap. 2. à numer. 1. & per tot. & in actario*, nullo ex his laudato Arias de Meſa *lib. 3. variar. cap. 32. numer. 12.* meruit multa dotibus concedi priuilegia, *dicta lege intereſt, cum leg. dabimus ſequent. D. de bonis auctorit. iudic. poſſid.* Lara, & alij ex relatis ſupra, quæ præcipuè circa exactionem dotis verſantur Molina *de iuſt. & iure tom. 2. diſp. 438.*

3 Sed † antequam ad peculiare noſtræ quæſtionis beneficium dotibus conceſſum perueniamus, vtile, & iucundum fore lectoribus exiſtimaui, ſi breuiter referrem; an priuilegium, *leg. ſi quis mihi, D. de iure fiſci* (de cuius materia latè Carleu. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſput. 34. per tot.* Merlinus ſtatim referendus, *& lib. 3. q. 87. & lib. 4. q. 24.*) ad dotem etiam extendatur: ſunt enim ex interpretibus, qui dotibus nimis blandientes exiſtimant, & anxiè defendunt, priuilegium fiſco ſpecialiter conceſſum *in d. l. ſi quis mihi*, quòd præferatur anterioribus creditoribus in bonis poſt obligationem ſuam à debitore quæſitis, ad dotes etiam protrahendum eſſe, & mulieres ſimiliter præferendas alijs mariti creditoribus anterioribus expræſſam, ſiue tacitam hypothecam habẽtibus in his bonis, quæ maritus poſt contractam dotis obligationem acquiſiuit. In quam ſententiam declinarunt Salicetus *in l. aſſiduis, numer. 4. C. qui potiores in pignore*, vbi Bald. Ripa *in l. priuilegia, num. 21. D. de priuileg. credit.* Greg. Lopez *in l. 33. tit. 13. par. 5. gloſ.* verb. *ent nce*, Peregrin. *de iure fiſci, lib. 6. numer. 117.* Ponte *conſil. 80. numer. 3.* Gutierrez *lib. 3. pract. q. 99. numer. 11.* Rodriguez *de concurſu 1. par. art. 2. numer. 5. verſ. ſecundo infert* Barboſa *in l. 1. D. ſoluto matrimonio, 2. par. num. 17.* Marius Muta *deciſ. 93. num. 3.* (vbi quod licèt ceſſionarius creditoris, anteriorem, & expreſſam hypothecam habentis, præferatur doti, id non procedit in bonis poſtea quæſitis) Cancerius *1. par. var. cap. 9. numer. 2.* Pacificus *de Saluiano intedicto inſpect. 3. cap. 2. numer. 493. 494.* Alfaro *de officio Fiſcalis, gloſ. 34. nu. 126. & gloſ. 16. nu. 105.* nouiter Acoſta *de priuileg. credit. reg. 2. ampl. 7. à num. 166.* qui refert Neguſantium, Maquedam, Tuſcum, & alios.

4 Sed † priuilegium *d. l. ſi quis mihi*, ad dotem non extendi verior ſententia eſt tã de iure communi, quàm Regio: quam manifeſtis argumentis, & rationibus ſecurè defendunt poſt *gloſ. in dict. l. aſſiduis*, Anton. Gomez *in leg. 50. Tauri num. 39.* Felician. *de cenſibus 2. tom. lib 3. cap. 9. numer. 18.* verſ. *altera verò difficultas*, Rodriguez *de reditibus, lib. 2. quæſt. 20. nu. 26.* Ignatius del Villar *lib. 2. reſp. 16. cap. 3. numer. 17.* D. Caſtillo *tom. 3. controu. cap. 4. à nu. 20.* Gabriel Velaſcus *de priuileg. paup. 3. par. quæſt. 8. numer. 77.* in eandem etiam ſen-

ſententiam deſcendunt Fontanella *de pactis nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 4. numer.* 8. & articulo ad partes diſcuſso latiſſimè tuentur, Gizarellus *deciſ. 1. per tot.* vbi Baldax de Angel. Bellonus *conſ. 41. per tot.* Gaito *de credito, cap. 4. quæſito 11. à num. 1598. & num. 1895. & in appendice, num. 112.* à qua ſententia in iudicando, & conſulendo non recederem, quam nouiſſimè tuetur Merlinus *de pignoribus lib. 3. quæſt. 68.*
5 *per totam*. Et † de interpretatione, & concordia textus *in dict. leg. ſi quis mihi, cum leg. fin. D. qui potiores,* videndus Neguſant. *de pignoribus, 2. memb. 5. par. n. 42.* Carleual. *ſupra* Donell. *ad tit. de pignoribus cap. 10.* Iulius Paccius *cent. 5. quæſt. 29.* Iacob. Cuiacius *lib. 10. obſeruat. cap. 22.* eleganter Anton. Faber *lib. 2. coniect. c. 10.* D. Larrea *deciſ. 20. à nu. 32.* & relati à Velaſco *dict. quæſt. 8. numer. 176.* à quo cauendum eſt, dùm cum Euerardo, & Genuenſi reſoluere videtur, priuilegium, *dict. leg. ſi quis mihi* ad Eccleſiam etiam extendi, quod & placuit Ripæ, quem retulit Gancerius vbi proximè Pacificus *ſupra*.

Cùm igitur acturi ſimus, an actio mulieri competens ad exigendam dotem cedi poſſit, neceſſarium erit proponere, quando, quibuſuè caſibus, mulier repetendi dotem ius habeat, quo cognito facilè quid circa ceſſionem actionis ſtatuendum ſit, apparebit. Et cùm neceſſariò dotis exactio, vel conſtante, vel ſoluto matrimonio facienda ſit, de vno & altero tempore agemus.

6 Et conſtante † matrimonio vxorem dotem repetere non poſſe, probat *text. in l. 2. D. ſoluto matrimonio*, Tepatus, Menochius, Tuſchus, Surdus, Mantica, & alij laudati à Giurba *ad conſuetud. Meſſan. cap. 13. gloſ. 3. num. 5. & cap. 15. gloſ. 2. à num. 3.* D. Caſtillo *tom. 4. controu. c. 26. numer. 2.* Donell. *lib. 14. com. cap. 5.* qui omnes ampliant, etiamſi maritus matrimonio conſtante vxori conſentienti dotem reſtitueret: nam poterit nihilominus ad dotis reſtitutionem, ſi eam mulier cõſumpſiſſet, ſolutò poſtea matrimonio cõueniri. Similiterque ipſe maritus, qui dotem ſoluit, eam cum fructibus repetere poteſt, *iuxta leg. vnicam, C. ſi dos conſtante matrim.* Surdus *de alimentis, tit. 8. priuileg. 34. à numer. 1.* Tuſchus *lit. D. concluſ. 794. num. 12.* Padilla *in l. poſt mortem, C. de fideicom. num. 20.* aliis relatis Antonin. Amato ſtatim referendus *n. 17.* Giurba *ſupra num. 22.* omninò videndus Rip. *var. reſ. c. 10. à n. 341.*

7 Ex quo infert ipſe Giurba *dict. gloſ. 3. numer. 6.* dotis repetendæ actionem, neque conſtante matrimonio cedi poſſe, cùm nemo in alium transferat, quod non habet, pro qua ſententia refert Iaſonem *in dicta lege ſi conſtante, num. 232. & 234.* Carpan. Tiraquell. & Socinum.

8 Iuxta † quam doctrinam dicendum videtur, in his caſibus in quibus mulier conſtante matrimonio dotem repetere poteſt, ius ſibi competens in alium poſse transferre, niſi aliud ceſſionem impediret. Quare cùm receptum ſit, iuſta exiſtente cauſa poſse vxorem conſtante matrimonio dotem, vel partem eius repetere, veluti vt parentibus egenis, vel filijs ex alio matrimonio conſuleret, *l. quamuis 20. cum leg. ſeq. D. ſoluto matrim.* vbi Paul. de Caſtro *l. mutus 73. D. de iure dotium*, Iaſon *in dicta lege 2. numer. 14.* Ripa *nu. 27.* Alex. Trentacinq. *lib. 2. variar. titul. de procuratoribus, reſolut. 6. numer. 9.* Surdus *de alimentis, titul 4. quæſt. 12. numer. 5. & dict. titul. 8. priuileg. 34.* Giurba *dict. gloſ. 3. numer. 15.* Donell. *lib. 14. com. capit. 5.* vbi Oſualdus *lit. C.* qui refert Scip. Gentil. latè agentem: conſequens erit, hoc ius cedere poſse eis, in quorũ beneficium permittitur mulieri, vt dotem nondum ſoluto matrimonio exigat.

9 Succedit † nunc inquirere, an ius hoc, quod habet mulier repetendi dotem conſtante matrimonio ob vergentiam viri ad inopiam, cedi poſſit? Quod vt reſoluam, primò obſeruo, marito vergente ad inopiam, liberum eſse mulieri, dotem ab eo repetere, *dict. leg. ſi conſtante, D. ſoluto matrimonio, l. vbi adhuc 29. C. de iure dotium, l. ſeruum 21. D. de manumiſſionibus, & per veſtras de donationibus l. 29. tit. 11. par. 4.* innumeros in exornationem facilè referre poſsem, quos ſi placuerit petas à Molina *lib. 1. cap. 16. numer. 8.* Anton. Gomez *in lege 50. Tauri à numer. 33.* Giurba *deciſ. 16. numer. 1.* Caſtillo *lib. 4. c. 26. à numer. 5.* Hunnius *in Encyclodep. iur. 3. par. titul. 24. cap. vlt. per tot.* (vbi ampliat etiam in bonis paraphernalibus, & donatione propter nuptias) Giurba *d. gl. ſu. num. 8.*

*numer.*8. Thoro *voto* 74. *&* 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *aſſecuratio*, Fontanella *de pactis nuptial. clauſul.* 7. *gloſ.* 2. *par.* 3. *&* 4. D. Franc. Merlin. *cent.* 1. *controu.* 52. Anton. Amato 2. *tom. reſol.* 83. Oſuald. *dict. cap.* 5. *lit. B.* Franc. Nig. Cyriac. *lib.* 2. *contr.* 277. *à num.* 13. (vbi an ſi maritus ad pinguiorem deueniat fortunam, teneatur mulier ei dotem reſtituere) Gapycius Galeota
10 *lib.* 2. *contr.* 65. *per totam*. An † autem vxor excommunicata, poſſit marito vergente ad inopiam dotem repetere, Surd. *de alimentis*, *titul.* 8. *priuileg.* 83. *numero* 9.

11 Inopia † autem mariti qualis eſſe debeat, vt exactio dotis locum habeat, & an neceſſe ſit, quòd viri bona ad dotis ſolutionem non ſufficiant; an verò quòd incipiat malè vti ſubſtantia ſua? In diſcrimen adducunt Doctores. Et video diſſentientes Barboſam, & Caſtillum; nam hic *dict. cap.* 26. *numer.* 10. communem ſententiam ſecutus, exiſtimat, tria tempora diſtinguenda eſſe, quibus mulieribus fuit ſuccurſum circa dotis exactionem ob inopiam maritorum. Primum, de quo *in dicta lege ſi conſtante*, iuxta quam non aliter mulier admittebatur, quam ſi euidentiſſimè conſtaret bona mariti non ſufficere ad dotis reſtitutionem. Secundum de quo *in dict. leg. vbi adhuc*, *dict. l. in rebus* 30. *§. final. C. de iure dotium*, quibus cautum fuit, quod etſi maritus bona haberet ſufficientia ad dotis ſolutionem, ſi tamen ære alieno deducto non remanerent ei bona ad ſuſtinenda matrimonij onera, poſſet mulier ad dotis exactionem agere. Tertium verò tempus, pleniſſimè mulieribus conſuluit: nam autenticorum iure ſtatutum fuit, à tempore, quo maritus ſubſtantia ſua malè vti cœpiſſet, mulierem ad repetitionem dotis agere poſſe; quamuis maritus bona haberet idonea ad dotis ſatisfactionem, & ſubeunda onera matrimonij, iuxta *authent. de æqualit. dotis*, *§. illud quoque*, *coll.* 7. ita Anſaldus ſtatim referendus *à num.* 1. *& ſequentib.*

12 Sed † Barboſa ab hac communi ſententia recedit, contendens iura relata nullam inter ſe diſſonantiam habere, neque per *dict. §. illud*, colligi *dict. leg. ſi constante*, neque *leg. vbi adhuc*: nam illa verba *dict. §. illud*, ibi: *Inchoante malè vti ſubſtantia*, intelligi debent iuxta *dict. l. vbi adhuc*, ſcilicet vt tunc dicatur maritum ſubſtantia ſua malè vti, quando incipit talis conditionis eſſe, vt eius facultates ad dotis reſtitutionem non ſufficiant: quæ opinio probabilis eſt & æqua, nè aliàs ex quacumque diſſipatione occaſio præſtetur mulieribus litigandi, & vexandi maritos, qui idonei eſſent ad dotis ſolutionem, & reſtitutionem.

13 Quare † iure communi attento, vtraque ſententia defendi poteſt, ſed iure noſtro Regio communis opinio approbata videtur, nam eo iure, vt Caſtillus *à numer.* 15. aſſerit, diſtinguendum eſt, an mariti culpa bona ſua diminuantur, an verò ſine culpa pauper, & non ſoluendo eſſe incipiat? Nam primò caſu, etſi bona ſufficientia ad dotis reſtitutionem ei remanerent, mulier vti poterit remediò, *dict. l. ſi conſtante*. Secundo verò caſu, vxori dotem conſtante matrimonio repetere non licebit, ſi maritus induſtrius eſſet, & diligens, quod ita deciſum eſt per *dict. l.* 29. *tit.* 11. *par.* 4.

14 Pro † cuius legis Partitæ intellectu, duo hic aduertere libet. Primum, quòd licèt iure communi controuerſum eſſet, an maritus à quo propter inopiam mulier dotem repetere intendit, eius reſtitutionem poſſit euitare, ſi idoneam cautionem dotis reſtituendæ offerret, vt conſtat ex traditis à Gregor. Lopez *ibi gloſ.* 4. innumeros referunt Giurba *dict. deciſ.* 16. *numer.* 1. Fontanella *dict.* 3. *par. à num.* 63. Hunnius *ſupra numer.* 667. tamen iuxta *dict. l.* 29. id ex voluntate vxoris pendere videtur, cuius arbitrio relinquitur, an cautionem dotis reſtituendæ deſideret, vel quòd apud idoneum mercatorem deponatur, *dict. leg.* 29. ibi: *Si temiere la muger que le deſgaſtara, ò le mal metiera ſu dote, puedele demandar por juyzio que l le entregue della, ò que el de recaudo, que la no enagene, ò que la meta en mano de alguno que la guarde*. Ecce vbi electioni mulieris relinquitur, quam ex his eligat ſecuritatem. Et electionem mulieris eſſe, in terminis *dict. l.* partitæ defendit Anton. Gomez *in leg.* 50. *Tauri numer.* 33. verſ.
15 *dubium tamen*: quia licèt † in alternatiuis rerũ debitoris regulariter electio ſit, *cap. in alternatiuis de reg. iuris in* 6. *l. plerumque* 20. *§. penult. D. de iure dotium*, *leg.*

lege qui ex plurib. 106. *D. de verbor. oblg.* cum aliis congeſtis *ſupra tit.* 2. *q.* 1. *nu.* 40. tamen in alternatiuis remediorum, creditoris eſt electio, *l. quod in hæredem* §. *eligero, D. de tribus actione, l. cum proponas, C. de tranſactionib. l. quamuis, D. de pignorib.* ex Palac. Rubios olim Academiæ noſtræ meritiſſimo Anteceſſore) Gregor. Lopez *dict. gloſ.* 4. Cui proximum eſt, quod obligatus ad ſoluendum certo die, aut ad dandum pignora, vel fideiuſſores, ad ſoluendum cōpelli poteſt, vt multis relatis probat Anton. Gomez 2. *tom. Var. c.* 11. *n.* 42. Cancerius 2. *tom. var. cap.* 6. *n.* 55. vbi reddit rationem, quòd quando vnum eſt in obligatione; aliud verò ad ſecuritatem, & cautelam, creditoris eſt electio, ſequitur Maranta *in l. ſi actor, D. de procuratoribus, num.* 32. Scaccia *de commert.* §. 2. *gloſa* 5. *à num.* 301. *&* 310. D. Caſtillo *tom.* 6. *contr. cap.* 114. *num.* 24. Camill. Borrell. *in ſum. decif.* 3. *tom. tit.* 14. *num* 21. Iam typis dari cepta erat hæc quæſtio, cùm peruenit ad me Mercurialis Merlinus *de pignorib. & hypothec* qui *lib.* 4. *tit.* 5. *quæſt.* 125. per totam diſputat, an vbi debitor promiſſit ſoluere, vel dare pignora, eius electiò ſit, vtrùm magis præſtare velit: & reſoluit in puncto iuris electionem ei competere: licèt communis ſententia contrarium doceat: nullum tamen refert ex ijs, quos nos laudauimus.

16 Sed † quicquid dicat Anton. Gomez, recedendum non eſt à ſententia Gregor. Lopez *in dict. l.* 4. *gloſ.* 4. qui electionem in his remedijs non mulieri, ſed Iudici concedit. Et in Iudicem verba diriguntur, *in dict. cap. per veſtras*, qui iuxta mariti conditionem, & facultates inſpicere debet; an mulieri per ſolam cautionem poſſit eſſe conſultum, non ſolùm de proprietate dotis; ſed & de fructibus eius, vt matrimonij oneribus, & ipſius vxoris, mariti, & filiorum alimentis deſeruiant: nam ſi per cautionem ſatis prouiſum ſit mulieri; maritum cauentem Iudex admittet, *dict. cap. veſtras*; ſin verò cautionem non ſufficere exiſtimauerit, ad dotis reſtitutionem compellet virum: & eam ſequeſtrari faciet apud vxorem, ſi idonea ſit, & dotis adminiſtrationi habilis; aliàs apud mercatorem deponi faciet, nè mulier fragilitatem cautionis experiri cogatur, *l. cogi* 16. §. *item quæritur, D. ad Trebell.* Et nè maritus ſi mulieri dos traderetur; alimētis ſibi debitis, & fructibus, qui deductis oneribus matrimonij ſupereſſent, fraudaretur; in quam veriſſimam Gregorij Lopez ſententiam deflectere etiam videtur Fontanella, *vbi proximè à num.* 35.

17 Secundum, † quod animaduerſione dignum exiſtimaui eſt, ex prædicta *l.* 29. vt communiter ſolet intellecta nimis corrigi, & limitari *dict. l. ſi conſtante, & dict. l. ſi conſtante, & dict. l. vbi adhuc*, dùm ex ea ſi caſu fortuito vir aliàs diligens incidat in paupertatem, dotis repetitio mulieri denegetur; quam indiſtinctè, ita accipit Gregor. Lopez *ibi gloſ.* 6. Caſtillo *num.* 15. *verſ. denique*, Rodriguez *de exec. cap.* 6. *num.* 10. Cuius legis deciſio rigoroſa eſt, & nimis grauat mulierem: nam licèt æquum ſit, maritum qui ſine dolo res ſuas amiſit, onere reſtitutionis dotis non grauari, cùm nulla culpa ei imputari poſſit: nec in poſterum timeatur diſſipatio. Tamen iniquum videtur, ſi facultates viri ad dotis reſtitutionem non ſufficerent, & fortè bona mariti, vel dotalia ipſius mulieris penes tertios poſſeſſores eſſent, ei aduerſus eos conſtante matrimonio dotis reſtitutionem denegare, cùm accidere poſſet, quòd in tempus ſoluti matrimonii bona non extarent vel: eo conſtante fructibus dotis, & alimentis careret vxor.

18 Quarè † ſaluò meliori iudicio *d. l.* 29. intelligere ego, quando bona mariti ad dotis reſtitutionem ſufficerent; nam ſi ad id idonea non eſſent, mulier etiam conſtante matrimonio contra mariti creditores poſteriores, vel tertios eius bonorum poſſeſſores agere poſſet reuocatoria, vel hypothecaria actione. Indubitatum

19 † enim eſt, remedium, *dict. leg. ſi conſtante*, non ſolùm aduerſus maritum competere, ſed etiam contra bonorum eius, vel dotalium poſſeſſores, *dict. leg. vbi adhuc*, dummodò priùs excutiantur mariti bona, Anton. Fabe *C. de iure dotium defin.* 25. Fontanella *dict.* 3. *par. à numer.* 31. Caſtillo *lib.* 4. *controu. cap.* 40. *ante numer.* 68. *verſ. quoad tertium*, vbi quòd mulier ſiue conſtante matrimonio, ſiue iam ſoluto contra tertios poſſeſſores agat, tenetur excuſſionem facere in bonis mariti. Et in reſtitutione, quæ ob vergentiam viri ad inopiam fit, idem ex alijs probauit Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 74. *num.* 64. Giurba *dict.*

dict. gloſ. 3. num. 36. Quare cauendum exiſtimo ab his, qui fauore dotis excuſſionem neceſſariam non eſſe defendunt, prout tenent, in exactione dotis, quæ ſoluto matrimonio fit, Maſtrrillus *deciſ.* 109. Et in ea, quæ ob inopiam Hypol. Montaner *in addit. ad Olivan. de actionibus, par. 2. lib. 1. cap. 29. num.* 20. Et de excuſſionis materia in reſtitutione dotis, videndi vltra Barboſam *in dict. l. ſi conſtante,* Franch. & Addent. *deciſ.* 270. Coſta *de remediis ſubdiar. rem. 6. num.* 10. *& d. rem. 2. num.* 5. Carocius *de excuſſion. quæſt.* 25. *à num* 4. Et quomodo de inopia viri, & quòd rebus ſuis malè vti incipiat, conſtare debeat, ſiue contra eum, vel tertios poſſeſſore agatur, videndi Benintendis *deciſ.* 68. Anton. Gomez *ſupra numer.* 33. *à verſ. item quæro*, Fontanella *ſupra à numer.* 38. Giurba *dict. gloſ. 3. num.* 11. Marius Muta *deciſ. 23. ferè per tot. & nu.* 21. Amato *dict. reſolut. 83. à num.* 9. Ex quibus reſolue, ſi contra virum agatur, minorem probationem ſufficere; ſi verò contra tertios poſſeſſores plenam, & exactam requiri.

30 Secundò † obſeruandum eſt, an hæc dotis reſtitutio, quæ ob viri inopiam fit, vera dotis ſit reſtitutio; an verò quædam aſſecuratio, & ſequeſtratio in manibus vxoris? quem articulum ad partes diſputarunt Giurba *dict. deciſ. 16. & dict. gloſ. 3. num.* 27. Merlin. *cent. 1. cap. 51. à num.* 3. Amato *reſol. 83. per totam*, ante eos Fontanella *dict 3. par.* Thoro *1. par. comp. deciſ.* verb. *aſſecuratio obtenta*, & verb. *aſſecuratio dotis operatur*, Galeota *dict. contr. 65. à numer.* 12. Et quicquid Giurba, & Amato diſtinguant, veriùs eſt veram dotis reſtitutionem non eſſe; ſed aſſecurationem tantùm, ſeu ſimplicem translationem dotis, de viro in vxorem; cùm fructus dotis aſſeuratæ obnoxij adhuc maneant alimẽtis mariti, alijſque oneribus matrimonij, & dotibus filiarum, Muta *dict. deciſ. 23. à numer.* 18. Fontanella, & Merlin. Hermoſilla *in lege 10. titul. 1. par. 5. glo. 4. nu.* 169. verſ. *limita*, Hunnius *ſupra à numer.* 12. Ioan. Baptiſt. Coſta *de remed. ſubſid. remed. 1. numer.* 3. nullo ex his relato Mercurialis Merlinus infra referendus *quæſt. 73 à numer. 13. &* 33. innumeri quos dat Amato. Ex quo licet ipſe contrarium defendat, veriùs probo, translata dote in vxorem, fructus eius qui ſuperſunt deductis alimentis familiæ, alijſque oneribus matrimonij, non ad vxorem, ſed ad maritum, eiuſque creditores pertinere, vt poſt Bartol. & Alex. *in dict. lege ſi conſtante*, tenet Barboſa *ibi à numer.* 47. Gratianus *deciſ.* 194. Franchus, Mantica, Surdus, & alij quorum meminit Amato, Fontanella, & Giurba, qui plures congerunt, Franc. Tondutus *reſolut. ciuil. capit. 30. à numer. 1. & in deciſ. poſt dict. capit.* 30. vbi aſſerit non poſſe mulierem alienare, vel obligare bona, in quibus fuit aſſecurata, & alienationem etiam iuratam non conſiſtere, quia ex fructibus alendi ſunt maritus, & liberi. Multùm poſt hæc ſcripta viſus Franch. Anſald. *conſil. 41. per totum*, qui latè ad partes diſputat, ſequitur tamen ſententiam, & doctrinas, quas nos probauimus.

32 Ex his † facilè colliges veram noſtræ quæſtionis reſolutionem: & pro certo ſtatues, mulierem ius repetendi dotem ob vergentiam viri ad inopiam cedere non poſſe: nam cùm hæc vera dotis reſtitutio non ſit; ſed aſſecuratio quædam, & bona adhuc dotalia permaneant, & ſub eadem natura translata ſolùm adminiſtratione eorum de viro in vxorem, ita vt dos per eam alienari non poſſit, & eius fructus oneribus matrimonij debeant deſeruire, *dict. l. vbi adhuc*, & qui ſuperſunt mariti ſint. Conſequens eſt, mulierem in præiudicium mariti, & filiorum ius hoc in alium per ceſſionem non poſſe transferre, vt pro vtraque parte expenſis fundamentis reſoluit Iaſon omninò videndus *in dict. l. ſi conſtante à numer.* 231. Gratianus *3. tom. cap. 427. nu.* 16. poſt Bald. Salicet. & Giurba *dict. cap. 13. gloſ. 3. numer.* 6. Paulus Gallerat. *de renunciatione tom. 1. lib. 1. capit. 4. numer.* 126. Amato *dict. reſolut. 83. numer.* 9. ibi: *Et eadem ratione, nec in mulieris ceſſionarium dictum priuilegium tranſire, dixit Baldus in l. vnic. numer. 7. verſic. modo, & ibi Salicet. numer. 3. C. de priuileg. dotis, Surdus conſil. 269. num. 12. & de alimentis, tit. 8. priuileg. 55. numer. 14. Gratianus diſcept. 427. numer. 16. Carpan. in ſtat. Mediol. 1. tom. cap. 451. à numer.* 14. prædixerat Tiraquell. *de retract. lignag.* § 26. *gloſ 1. numer.* 83. Tondutus *ſupra numer.* 16. ibi: *Sicut alienari, aut obligari*

X *non*

non poſſunt bona, ſuper quibus mulier fuit conſignata, ſeu aſſecurata pro dotibus ſuis ita nec actio mulieri competens pro dotis aſſecuratione cedi, aut alienari poteſt, cui ſententiæ Neguſant. ſecutus ſe ſubſcribit Mercurialis Merlinus *de pignoribus dict. quæſt. 75. à numer. 76.* licèt pro contraria referat Baldũ: monentur ex eo, quòd hoc eſt merum priuilegium mulieris, eiuſque perſonæ cohæret.

23 Ex eadem † ratione inferes, in aliis caſibus in quibus mulier conſtante matrimonio dotem exigere poteſt, ſi ius repetendæ dotis cedere intendat, & de ceſſionis valore dubitetur, ſemper inſpiciendum, an vera ſit dotis reſtitutio illa, de qua agitur; an verò ſequæſtratio cum onere alendi virum, & ſuſtinendi alia matrimonij onera. Nam primo caſu ceſſio conſiſtet: in ſecundo verò inutilis erit.

24 Quarè † exiſtimo, quòd licèt marito ad perpetuam carcerem, vel ad trirremes in perpetuum damnato, deportato, vel bannito, vxor dotem repetere poſſit, Giurba *dict. gloſ. 3. numer. 12.* qui refert Fontanel. Riccium, Farinacium, & alios: & Fontanellam videas etiam *clauſ. 7. gloſ. 2. par. 10. numer. 61.* Camill. Borell. *in ſumma deciſ. 1 tom. tit. 56. de turamento perhorteſc. n. 25.* Hunnius *ſupra à num. 16.* qui ea mouen-

25 tur ratione, quòd † his caſibus mulier pro vidua reputatur, ſicut illa quæ maritum habet inutilẽ, quæ viduæ priuilegiis gaudet, & foro miſerabilium perſonarum, vt poſt antiquiores reſoluunt Gironda *de priuileg. quæſt. 258. num. 1441.* Zeuallos *de cognitione per viam violentiæ 2. part. quæſt. 13. num. 8.* Gratianus *diſcept. 666. num. 9.* Amendola ad Franch. *deciſ. 233. num. 9. & 257.* Cancerius *2. par. var. cap. 2. à num. 9.* Valenzuela *conſ. 31. num. 25.* Amato *conſ. 55. num. 17.* Coſta *de retrotract. cap. 2. in nit. 2. num. 11.* (qui in ſpecie loquitur de muliere, quæ habet virum ad triremes, vel perpetuam carcerem damnatum) Giurba *de ſucceſ. feud. §. 2. gloſ. 13. nu. 92.* Gabriel. Velaſcus *de priuileg. paup. 3. par. quæſt. 7.* Oſuald. ad Donell. *lib. 17. com cap. 20. lit. B.* qui refert Couar. Trentacinq. & alios, neque omittas videre doctum Tiraquell. *de legibus connub. gloſ. 1. par. 6. à num. 12.* Sicut neque patrem habere dicitur, qui cum habet inutilem, D. Lara *lib. 1. de anniuerſ. cap. 21. à numer. 33. & numer. 71. & de vita homin. cap. 13. numer. 67.* ſequitur Gratian. *dict. capit. 66. numer. 8.* tamen cùm illa vera dotis reſtitutio non ſit, vt ſecurè, & doctè reſoluit D. Franc. Merlin. *cent. 2. contr. capit. 52. per totum*, inde dicendum eſt, ius illud alij cedere non poſſe. Idemque reſolues, quando mulier dotem exigit, quia maritus furore, dementia captus eſt, vel aliter inhabilis fuit effectus ad adminiſtrandum; quia ea dotis reſtitutio non eſt; ſed tantùm translatio adminiſtrationis in vxorem, vt ex Roderic. Suarez *in l. 13. titul. de las ganancias, numer. 23.* Matienzo *in l. 6. tit. 3. lib. 5. Recopilat. gloſ. 1. numer. 4.* probat D. Valenzuela *dict. conſ. 31. art. 1. per tot.*

26 In Hiſpania † verò li èt non frequentetur remedium, *dicta lege ſi conſtante*, & rarò mulieres eo experiantur, vt teſtis eſt Rodriguez ſtatim referendus: tamen eorum, quæ diximus cognitio neceſſaria eſt, & procedunt in alio remedio, quo ipſæ pro aſſecuratione dotium vti ſolent. Nam vbi creditores maritorum aduerſus eos, vel via ordinaria, vel executiua agunt, mulieres executioni, & liti ſe opponunt, prætendentes ipſas aliis maritorum creditoribus pro dote ſua eſſe præferendas, & vſque ad eius quantitatem in bonis eorum eſſe aſſecurandas, Rodriguez *de execution. cap. 8. numer. 10. & de concurſ. 1. par. art. 1. numer. 18.* Azeuedo *in l. 6. numer. 6 tit. 16. lib. 5. Recop.* per quam oppoſitionem cauſa efficitur ordinaria, & cum termino ordinario partes ad probandum admittuntur, *l. 41. titul. 4. lib. 3. Recop.* videndus vltra Parladorium, Rodriguez, & alios, Giurba *deciſ. 64. de edit. inſtrum. titul. 1. reſolut. 3. §. 5. à numer. 221.* Acoſta *de priuileg. credit. regul 5. ampl. 6. numer. 5. verſ. rurſus*, Larrea *tom. 2 alleg. 79. num. 1. & 2. 18. & 21.*

27 Et vt † his mulierum oppoſitionibus deferatur, quæ neceſſaria ſint, & ex quibus mulieres excludantur? Nè rem benè ab aliis actam agamus, videndi Rodriguez dictis locis Neguſant. *de pignorib. 1. memb. 5. part. 2. à numer. 29.* Fontanella *de pactis nuptialibus clauſ. 7. gloſ. 2. par. 4. per totam*, Amendola ad Franchum, *deciſione 54.* Fabius de Anna *conſil. 63. per*

per totum, Scaccia *de commert. §. 7. gloſ. 5. à n. 54.* Ioan. Baptiſt. Thoro *voto 68. n. 2. & latiſſimè voto 74. per totum*, Ioan. Bapt. Coſta *dict. remed. 1. à num. 12.* Hector Capycius Latro *deciſ. 42. à numer. 7.* Acacius Ripol. *variar. reſolut. cap. vlt. à num. 336.* videndus Mercurialis Merlinus *dicta quæſtione 73.*

28 Sed licèt, † vt reſolutum extat, ius repetendi dotem ob inopiam viri competens cedi non poſſit, tamen ſoluto iam matrimonio, cùm vera dotis reſtitutio mulieri fiat, nihil eſt, quòd impedire poſſit huiuſmodi ceſſionem, *l. 2. D. ſoluto matrimonio*, Tiraquellus *de retractu lign. §. 26. gloſ. 3. nu. 7. in fine*, Decius *conſ. 536.* quem ſequitur Ariſmin. Tepatus *tit. 411. cap. 6.* verſ. *mulier ſoluto matrimonio.* Et vxor vt domina dotis iam nullis oneribus obnoxiæ, eam liberè poterit alienare, Amato *dict. reſol. 86. num. 7.* ibi: *Secus autem in ſpe dotem repetendi ſoluto matrimonio, quæ à muliere cedi poteſt* Et ſpem, & actionem repetendi dotem ſoluto matrimonio mulierem alienare poſſe, multis probat nouiſſimè Tondutus *reſolut. ciuil. cap. 40. à num. 7.* quod vt certiſſimum, & indubitatum ſupponunt Doctores, qui diſputant; an priuilegia dotibus conceſſa, & ius prælationis in ceſſionarium dotis tráſferantur, de quo nos infra ſuo loco agemus.

29 Cùm † autem actum nobis ſit; an mulier ius ſibi competens ad exactionem dotis conſtante, vel ſoluto matrimonio cedere valeat: non abſre erit ſcire, an maritus poſſit mulierem, vel eius ceſſionarium agentem ad reſtitutionem dotis, adulterij exceptione repellere. Et an ius hoc, quod habet maritus, in eius hæredem, vel ceſſionarium tranſeat.

30 Et certum eſt, † maritum, qui conuincit vxorem de adulterio, dotem lucrari, *l. conſenſu, §. virum etiam, C. de repudijs, authent. vt liceat matri, & auiæ, §. quia verò, cap. plerunque de donationib. inter vir. & vxor.* Ex quo oritur dubium, an ius hoc quod habet maritus accuſandi, vel excipiendi de vxoris adulterio, ad effectum lucrandæ dotis, in hæredem eius

31 vel ceſſionarium transferatur. Et quo † ad hæredes mariti attinet, an in eos ius accuſandi, vel excipiendi de vxoris adulterio viuente marito commiſſo, tranſmittatur, quæſtio ſatis obſcura eſt, videndi pro reſolutione Boerius *dec. 338.* Mainard. *lib. 4. deciſ. 2.* latè Franch. & Addentes *deciſ. 184.* Viſconte *concluſ. iur. verb. ius accuſandi*, Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſ. 7. gloſ. 3 par. 12. à nu. 1.* Iacob Cancer. *1. part. variar. cap. 9. num. 136.* Nicol. Noalis *de tranſmiſsione, caſu 46. per tot.* Hermoſilla *in l. 10. tit. 4. par. 5. gloſ. 8. num. 14.* Ioan. Baptiſt. Thoro *voto 98.* Greg. Lopez *in l. 3. gloſ. 4. tit. 17. par. 7. & in d. l. 10. gloſ. fin. in fin.* videndus eleganter agens Robertus *lib. 1. rerum iudic. cap. 14. & 13. per tot.*

32 vbi an hæredes † mariti ſe tueri poſſint aduerſus viduam agentem ad dotem; vel lucrum, excipiendo de adulterio in vita mariti prædefuncti, vel de ſtupro poſt eius mortem intra annum luctus per ipſam commiſſo? de quo etiam Zeuallos *commun. contr. commun. tom. 2. quæſt 708. per totam*, Gutierrez *lib. 2. canon. cap. 12. per tot.* doctiſſimè ſuo more D. Valenuela Velazquez *conſ. 80. per tot. tom. 1.* Et an vi-

33 dua † propter ſtuprum ammittat mediatem lucrorum coniugalium, Matienzo *in l. 5. tit 9. lib. 5. gloſ. 8.* Gutierrez *d. lib. 2. Canon. cap. 13. & lib. 2. pract. quæſt. 121.* Ioan Garcia *de coniugal. ac quæſt. à n. 39.* Maldonado *reſp. 14. per tot. lib. 1.*

34 An autem † ius opponendi de adulterio vxoris, ad effectum lucrandæ dotis, alii cedi poſſit, non modicæ dubitationis videtur. In qua Nicol. Noalis *dict. caſu 46. numer. 20.* exiſtimat ius hoc ceſſibile eſſe, in caſibus in quibus ad hæredes mariti ſine ceſſione transfertur: quia vindictæ ius ceſſibile etiam eſt, dummodò competat de iure communi. Ego verò dicerem, eum, cui maritus dotem donauit, vel vendidit, aut alio titulo tranſtulit, ſi iura mariti ceſſa habeat, de adulterio vxoris accuſare, vel excipere poſſe: cùm ius hoc non tàm vindictam, quàm intereſſe, & pecuniarium commodum, reſpiciat: aliàs namque vindictæ ius cedi non poſſet. De quo agemus in Miſcellanea huius *tituli num. 3.*

X 2 SVM.

SVMMARIVM.

1 Laudatur Menchaca, tiuſque reſolutio, & diſtinctio refertur.

2 Omnis actio ceſſibilis, tranſmiſſibilis eſt, quæ verò tranſmiſſibilis non eſt, nec ceſſibilis erit.

Ius querelandi diſpoſitionem patris vigore, l. hac edictali, C. de ſecundis nupt. ſicut tranſmitti non poteſt in hæredes extraneos, ita neque eis cedi poterit. ibid.

3 Non omne quod tranſmittitur in hæredē, cedi poteſt.

4 Ea, quæ ad hæredes extraneos tranſeunt, ceſſibilia eſſe defenditur.

5 Ius eligendi ceat, & tranſmitti poteſt.

6 Fideicommiſſum vniuerſale tranſmiſſibile eſt ad hæredes, & num. 8. defenditur contra Anton. Fabrum.

7 Fideicommiſſum ſingulare ceſſibile, & tranſmiſſibile eſt.

9 Fideicommiſſum conditionale, an ex præſumpta teſtatoris voluntate tranſmitti valeat in hæredem? remiſſiuè.

10 Fideicommiſſum vniuerſale, an cedi poſſit? duæ referuntur ſententiæ. Defenditur contra communem, ceſſibile eſſe, ſi ex perſona cedentis reſtitutio petatur, & num. ſeqq. ad num. 20.

12 Interpretatur text. in l. ſi mulier, §. ex aſſe, D. de iure dotium, & n. 13.

14 Reſpondetur rationi, quam conſiderat, Anton. Faber.

15 Argumentum, quo mouetur D. Anton. Pichardus, noſtræ ſententiæ non obſtare oſtenditur.

16 In ceſſionarium fideicommiſſi, vel hæreditatis, vtilitas tantum actionum trāſfertur.

Venditor hæreditatis, à creditoribus hæreditariis etiam poſt venditionem conueniri poteſt.

17 Reprobatur Virgilius, qui exiſtimat fideicommiſſum, vel hæreditatem, ante quā adeatur, cedi non poſſe.

Aditio hæreditatis, & fideicommiſſi agnitio, inducitur ex ipſo actu ceſſionis.

18 Ius ſubſtitutionis pupillaris non dum delatum, cedi poteſt.

Spes ſubſtitutionis, vel fideicommiſſi, ante diem, vel conditionem, an cedi, vel renunciari poſſit? remiſſiuè.

20 Sepulchrorum iura ad hæredes tranſmittuntur.

Sepulchrorum iura an cedi poſſint?

21 Iura ſepulchrorum, an ad hæredes extraneos, fideicommiſſarios, vel Maioratus ſucceſſores tranſeant?

22 Intelligitur text. in d. l. quia perinde, §. 1. D. ad S. C. Trebell.

Multa quæ in fideicommiſſarium hæreditatis non tranſeant, cedi poſſunt.

23 Ius ſepulchri, quòd in hæredem extraneum tranſit, vendi & cedi poteſt. & in eo iure, & in capellis executio fieri rectè poterit: licèt alij contra.

24 Capellam, vel ſepulturā an Eccleſia vendere poſſit, & an conſuetudo, quæ venditionem ratione ſitus, & loci dignioris admiſit, rationabilis ſit?

25 Aſſignatur diſcrimen quoad iura ſepulchrorum, inter fideicommiſſarium, vel hæredem, & inter ceſſionarium.

26 Ius patronatus Eccleſiaſticum, quod per ſe cedi, aut alienari non poteſt, cum bonorum vniuerſitate tranſire certum eſt.

27 Patronus, an poſſit cedere ius præſentandi ad Capellanum, maximè vacaturam.

Mandatum ad præſentandum ad beneficium iuriſpatronatus, cùm vacauerit: & præſentatio eius virtute facta, an ſuſtineatur?

28 Patronus pauper non poteſt cedere ius petendi alimenta ab Eccleſia, cuius patronus eſt.

Eccleſia, quando teneatur alere patronum pauperem.

29 Alimenta futura cedi non poſſunt, præterita verò rectè ceduntur.

Tranſactio ſuper alimentis, quando ſubſiſtat ibid.

30 Actio directa, licèt per ceſſionem non transferatur, vtilitas tamen eius in ceſſionarium transfertur.

31 Ius expellendi conductorem ad vſum proprium, in emptorem, & ſingularem rei locatæ ſucceſſorem transferri, defenditur nouiter contra communem.

Singularis rei locatæ ſucceſſor poteſt regulariter expellere conductorem: hæres verò locatoris non item.

32 Priuilegia dotis, quæ in hæredem extraneum non tranſeunt, qua ratione aliquando ceſſionario competant remiſſiuè.

33 Naturalis obligatio cedi poteſt.

34 Naturalis obligationis effectus recenſentur.

35 Ius petendi iuſtam renuntiationem ſeruitiorum, an cedi poſſit? diſtinctione adhibita reſoluitur, cum num. ſeq. & ad num. 40.

36 Ex benemeritis, & ſeruitijs, nec ciuilis, nec naturalis obligatio deſcendit.

37 In-

Digitized by Google

37 *Intelligitur* text. in l. ſed etſi, §. conſuluit, D. de petitione hæreditatis.
39 *Explicatur* l. 1. 5. & 7. tit. 27. par. 3.
40 *Officium Iudicis quotuplex ſit? ſcinditur in nobile, & mercenarium.*
41 *Officium Iudicis nobile cedi poteſt.*
42 *Beneficium reſtitutionis in integrum an ceſſibile ſit? affirmatiuè reſoluitur,* & num. ſeq.
44 *Reſtitutionis in integrum beneficium ad hæredes tranſit.*
Reſtitutionis beneficium, quando fideiuſſori minoris competat.
45 *Extraordinariæ perſecutiones, & remedia rectè ceduntur.*

QVÆSTIO VIII.

Actio omnis tranſmiſsibilis ad hæredes, an ſi ceſſibilis, & è contra. Et de naturali obligatione, & officio Iudicis. Interpretatur, & illuſtratur, *text. difficilis in l mulier, §. ſi ex aſſe, D. de iure dotium.*

BREVITER quæſtionem hanc expediemus, ſed fortè non inutiliter, vel ijs, qui forũ, aut ſcholas agunt. Et vt diſtinctè procedam, referam Doctorum ſententias, ſimulque conſtituam, quænam ex eis verior
1 ſit, & tenenda. Et † doctiſſimus Menchaca (quem nullus ex his, quos viderim retulit) *lib. 2. de ſucceſ. reſol. §. 20. n. 41.* pro reſolutione huius articuli, quatuor caſus conſiderat. Primus, an omne id, quòd eſt ceſſibile, ſit tranſmiſsibile? Secundus, an illud quod non eſt ceſſibile, non ſit tranſmiſsibile? Tertius, an id quod eſt tranſmiſsibile, ſit ceſſibile? Quartus, an id quod non eſt tranſmiſsibile, per cõſequens non ſit ceſsibile?
2 Ex quibus caſibus quatuor deducit cõſequentias, quarum duas veras eſſe aſſerit, aliàs vero falſas. Verã conſequentiam eſſe dicit, hoc eſt ceſſibile, ergo tranſmiſsibile? quia tranſmiſſio ceſſione fauorabilior eſt. Similiter & hanc veram eſſe dicit, hoc non eſt tranſmiſsibile: ergo nec ceſſibile, vt deciditur *in l. ex pluribus 42. D. de adminiſt. tutor.* ibi: *In rem ſuam iudicatus procurator datus, priuilegium pupilli non habebit, quod neque hæredi pupilli datur.* In quibus caſibus Menchacæ ſententia veriſſima, & communis eſt quia quicquid cedi, tranſmitti etiam poteſt, & omnis actio ceſſibilis, tranſmiſsibilis eſt: quæ verò tranſmiſsibilis non eſt; neque ceſsibilis erit *dict. l. ex pluribus,* præter antiquos, quos referunt Tiraquell. *de retract. lig. §. 26. gloſ. 1. num. 47. & de iure primog. quæſt. 40. numer. 42.* Rebuffus *in cap. extirpandæ, §. quia vero, num. 19. de præb. & dignit.* Amatis *deciſ. 60. num. 12. in fine*, Ignat. del Villar. *reſp. 16. cap. 6. numer. 40.* Barboſa *in l. quia tale à num. 20. & in l. poſt dotem 41. numer. 60. D. ſoluto matrimonio,* Paz *de Tenuta cap. 61. à numer. 2* Giurba *de ſucceſs. feud. §. 2. gloſ. 12. numer. 78.* Surdus *de alimentis, titul. 8. quæſt. 55. num. 7.* Intrigliol. *conſil. 29. numer. 60.* Monter à Cueua *deciſ. 75. numer. 21 & 10.* Marius Muta *deciſ. 14. numer. 5.* Vlricus Hunnius *in Encyclopedia iuris par. 1. titul. 6. cap. 9. numer. 6.* Cyriacus *contr. forenſ. lib. 1. contr. 139. num. 7.* Fontanella *de pactis nupt. clauſ. 7. gloſ. 3. par. 8. num. 23.* Schifordeg. *lib. 3. tractat. 23. quæſt. 22. circa princip.* Gaito *de credito, cap. 4. quæſito 11. nu. 1682.* Acoſta *de priuileg. credit. reg. 2. ampl. 6. numer. 126.* nouiter Leotardus *de vſuris, quæſt. 82. numer. 25.* Paulus Galleratus *de renunciatione tom. 1. lib. 1. cap. 4. à nu. 127.* Ioan. Baptiſt. Thoro 3. *tom. compend. deciſ.* verb. *ceſſio medietatis, fol.* 143. D. Larrea 2. *tom. allegat. 120. numer. 30.* Barboſa, & Tiraquello tantùm relatis idem probat Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſput. 29. num. 2.* ſequitur Arias de Meſa *lib. 1. var. cap. 20. num. 15.* qui ex laudatis ſolùm meminit Barboſæ, Tiraquelli, Noalis *de tranſmiſſione caſu 13. numer. 4.* vbi quòd ſicut filij ius quærelandi teſtamentum, vel diſpoſitionem patris ex beneficio, *l hac edictali, C. de ſecund. nuptijs*, non tranſmittunt in hæredes extraneos; ita neque cedere poterunt ius agendi vigore illius legis, proſequitur latiùs idem Noalis *caſu 36. à numer. 8.* & repetit varijs in locis, de quibus in diſcurſu huius tractatus.
3 E' contra † verò falſas conſequentias teſta-

teſtatur eſſe *Menchaca*; hoc non eſt ceſ-
bbile, ergo neque tranſmiſsibile. Simi.
liter & illam, hoc eſt tranſmiſsibile: er-
go ceſſibile. Nam licèt affirmatiuè valeat
argumentum, ſcilicèt, hoc eſt ceſſibile,
ergo tranſmiſsibile: non tamen è contra;
quia licèt omnia, quæ ceſſibilia ſunt,
tranſmittantur; non tamen omnia quæ
tranſmiſsibilia ſunt, & tranſeunt in hæ-
redes, in ceſsionarium transferuntur: quæ
ſententia communis etiam eſt, & recepta
ab omnibus ferè quos ſupra retulimus,
Nicol. Noalis *de tranſmiſſion. caſu* 36. *à
num.* 9. D. Anton. Pichard. *in* §. *reſtituta,
numer.* 40. *Inſtit. de fideicommiſ. hæred.* A-
oſta *vbi proximè*.
4 Ego † verò licèt fatear, multa quæ in
hæredes ſuos tranſeunt, ceſsibilia non
eſſe: tamen ea, quæ ad hæredes extra-
neos tranſmittuntur, cedi poſſe exiſtimo,
ſequitur Roland. à Valle *conſil.* 28. *vol.* 2.
Noalis *de tranſmiſsion. caſu* 93. *numer.* 29.
Et quòd quicquid tranſmiſsibile eſt, cedi
etiam poteſt, & è contra *ex dict. l. ex plu-
ribus*, probat Anton. Faber *de error. prag.
decad.* 30. *error.* 1. *in princ.* Larrea *allegat.*
120. *num.* 6. vbi in id expendit *leg. ſi ſtipu-
latus fuerim, in princ. D. de verbor. oblig.*
ſequitur nouiter ex Zaſio, Georg. Frantz-
Kus. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 14. *num.* 7. *& à
n.* 49. *&* 5.
5 Cui veriſsimæ ſententiæ, nihil obſtat
ex his, quæ in contrarium referunt Do-
ctores; non primum *ex dict. l. ſi ſtipulatus*,
ex qua probare intendunt, eligendi ius,
etſi ad ad hæredes tranſmittatur; tamen
in ceſsionarium non tranſire. Nam id
ex ea lege non probatur, imò potiùs con-
trarium; quia ius eligendi ſicut tranſmi-
ſibile eſt, ita & cedi poteſt, vt latiùs dixi-
mus *ſupra hoc titulo quæſt.* 1. vbi latè de
intellectu, & vera interpretatione, *dict. l. ſi
ſtipulatus*.
6 Magis † vrget pro contraria ſententia,
aliud fundamentum deductum ex *leg. ſi
mulier* 59. §. *ſi ex aſſe, D. de iure dotium*,
in qua probari videtur, fideicommiſsi v-
niuerſalis ius, neque dotis fauore cedi poſ-
ſe, cùm certum ſit, fideicommiſſum vni-
uerſale ad hæredes etiam extraneos trãſ-
mitti, l. *cogi* 16. §. *idem Mætianus, l. po-
ſtulante* 44. *Seius Saturninus* 46. *D. ad
Trebell. l. à teſtatore* 109. *D. de conditioni.
& demonſtrat. l.* 3. *C. de fideicommiſſis*, ex
quo infernnt, multa eſſe, quæ quam-
uis tranſmitti poſsint, cedi tamen non
valent.
Huic difficultati vt ſatisfaciam, ſimul-
que vt ſciamus, an fideicommiſſum ceſ-
7 ſibile ſit, conſtituo, † apud omnes con-
ſtans eſſe, fideicommiſſum ſingulare ſicut
ad hæredes extraneos tranſmittitur, ſi e-
ius dies viuo fideicommiſſario ceſsit, *l.* 2.
& 3. *C. quando dies leg. vel fideicomm. ce-
dat*, ita etiam, & per ceſsionem in alium
transferri poſſe, vt vtrumque agnoſcit,
Ant. Faber *dict. error.* 1. *in princ.* Ruinus
Peregrin. & alij, quos ſequitur Fuſarius
de ſubſtitution. quæſt. 524. *numer.* 6. Paci-
ficus infra referendus:
8 Circa † fideicommiſſum verò vniuer-
ſale, in dubium vertitur, an tranſmitti,
vel cedi poſsit, ſed quoad tranſmiſsionem
attinet, licèt Ant. Faber *d. error.* 1. *per to-
tum*, enixè probare intendat, tranſmiſsi-
bile non eſſe, cùm neque ceſsibile ſit; ta-
men eius ſententia neque theoricis, ne-
que practicis placuit, & veriùs eſt, fidei-
commiſsi vniuerſalis petitionem ad hære-
dem tranſmitti Noalis *de tranſmiſſione
caſu* 2. *& caſu* 8. *à numer.* 130. Ioan. Ba-
ptiſt. Coſta *de retrotract. cap.* 10. *effect.* 5.
numer. 13. *& de ratione rata, quæſt.* 30.
numer. 8. Donell. *lib.* 17. *com. cap.* 20. *&*
Oſuaid. *cap.* 21. *litera A.* Pichard. *In dict.*
§. *reſtituta à numer.* 37. Gregor. Lopez
in l. fin. tit. 5. *par.* 6. *gloſ.* verb. *a otro*, Ant.
Gomez 1. *tom. variar. cap.* 5. *numer.* 14.
verſ. *item quæro*, innumeros dat Fuſarius
de ſubſtitut. quæſt. 478. *per totam*. An
9 autem † fideicommiſſum conditionale
ex præſumpta teſtatoris voluntate tranſ-
miſsibile fiat? Videndi latè, & benè agen-
tes Cyriacus *cont. for. lib.* 1. *cont.* 8. *à nu-
mer.* 124. *& lib.* 2. *cont.* 302. *à num.* 1. *&* 27.
ferè per tot. Fuſarius *quæſt.* 490. D. Franc.
Merlin. *cent.* 2. *controuer. capit.* 1. *per tot.*
Bellonus *conſil* 86. *à numer.* 16. *& con-
ſil.* 95. *à numer.* 1. Hector Capycius La-
tro *deciſ.* 1. *&* 2.
10 Per † ceſsionem autem, an fideicom-
miſſum vniuerſale transferri poſsit? in-
gens dubitatio eſt, & communiter rece-
ptum; ceſsibile non eſſe, vt reſoluit Pau-
lus Galleratus *dict. lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 119.
Noalis *dict. caſu* 8. *numer.* 130. verſ. *ve-
rum, & caſu* 36. *numer.* 11. Mechaca, Pi-
chard. Ant. Faber vbi proximè, ex Pere-
grino,

Digitized by Google

grino, & alijs Virgilius *de legitimat. perſonar. cap. 20. à numer. 15.* Fuſarius *d. quæſt.* 524. Mieres *de Maioratibus 3. part. quæſt. 18. numer. 25. & 35.* Pacificus *de Saluiano interdicto inſp. 3. cap. 2. à numer.* 930. pro qua ſententia facere videtur expreſſus textus *in dicta l. ſi mulier 59. § ex aſſe*, vbi ceſſio fideicommiſſi vniuerſalis a muliere dotis cauſa marito facta, mutilis fuit.

11 Sed † licèt hæc ſententia tot habeat aſſeclas, verius credo, fideicommiſſum vniuerſale ſicut tranſmitti, ita & cedi poſſe, dummodo ex perſona fideicommiſſarij cedentis reſtitutio petatur, *l. reſtituta 57. l. ſeruo inuito 65. §. final. D. ad Trebell.* & colligitur ex traditis a Fuſario *dicta quæſt.* 524. Et quod ius fideicommiſſi cedi, vendi & donari poſſit, ex alijs tenet Cancerius *3. par. var. cap. 2. numer. 186. & 2. part. cap. 7. numer.* 141. Cencius *de cenſibus quæſt. 27. numer. 4. & per totam*, vbi aſſerit poſſe fideicommiſſarium, ante reſtitutam ſibi hæreditatem cedere ius fideicommiſſi, vel ſuper bonis eius cenſum imponere.

12 Cui † veriſſimæ ſententiæ non obſtat *dicta l. ſi mulier. §. exaſſe*, nam Conſultus in ea non loquitur de ceſſione fideicommiſſi, ſed potius de delegatione, vt conſtat ex verſic. *final.* ibi: *Delegationem propter nimiam ſubtilitatem, & caſus neceſſitatem minimè obtinente.* Multum enim intereſt inter ceſſionem, & delegationem: nam ceſſionarius vtitur iure ſibi ceſſo ex perſona cedentis, & vt procurator licet in rem ſuam; at vero is, cui delegatio facta eſt, non vtitur delegantis iure, neque ex eius perſona agit, ſed ex propria, quaſi nouata iam priori obligatione, *l. delegare 15. cum ſeq. D. de donationibus, & delegationibus, l. quamuis, §. interdum, D. ad S. C. Velleian. l. 2. C. de nouationibus.* diximus *ſup. tit. 1. quæſtio. 2.*

13 Vndè fit † vt licèt ceſſio fideicommiſſi valida ſit, ſi ceſſionarius nomine cedentis agat; delegatio tamen ſit inutilis: quia liberato ſemel debitore a fideicommiſſo, non poteſt is, cui facta eſt delegatio, ex eius perſona agere, nec hæres reſtituendo ei hæreditatem, deſineret oneribus eius, & creditoribus eſſe adſtrictus: quod iniquitatem contineret. Quare merito Marcellus *in dicto §. exaſſe*, reſpondet, hæredem non teneri marito ſoluere, ſeu reſtituere fideicommiſſum mulieri ſuæ relictum, quod ipſa in dotem per delegationem promiſerat, ita Iacobus Cuiacius *in l. apud Iulianum. §. vtrum, D. ad Trebellian.* Meneſes *in l. cum ſecundum, numer. 6. C. de fideicom.* Anton. Faber. *lib. 5. coniect. cap. 7. per totam.*

14 Ex quo veriſſimo † huius textus intellectu cognoſces, nullam ex rationibus quas Doctores comminiſcuntur, vt probent, fideicommiſſi vniuerſalis ius cedi non poſſe, id euincere; imò penitùs ſuadere contrarium. Nam quæ ſubtiliter adducitur ab Anton. Fabro *dict. erro. 1. &* melius *dict. lib. 5. cap. 7.* nempè Senatus Conſulti Trebelliani verba eum duntaxat caſum comprehendere, quo hæreditas reſtituitur ei, cui teſtator iuſſit, eique tantùm ius compellendi concedi, optimus textus *in l. ſi ante, D. ad Senatus Conſultum Trebellian.* aliàs Trebelliani Senatus Conſulti forma priuatorum pactis ſubuerteretur: quam rationem conſiderat etiam Ioannes Baptiſta Thoro *3. tom. compend. deciſion.* verb. *ceſſio medietatis, ante medium*, Emmanuel Soarez *in addit. ad Anton. Gomez 1. tom. variar. cap. 5. numer. 6. lit. C.* Rolandus a Valle *dicto conſ. 28. numer. 35.* licèt rectè demonſtret, hæredem grauatum de reſtituendo, alij delegari non poſſet ex ea tamen potius probari videtur, fideicommiſſum rectè cedi, cùm ceſſionarius non ſuo, ſed fideicommiſſarij nomine reſtitutionem debeat poſtulare iuxta *dicta l. ſeruo inuito, §. final.* Fuſarius qui innumeros refert *dicta quæſt. 524. num. 8.* in quam ſententiam deſcendit etiam Noalis *dicto caſu 2. a numer. 32.* vbi *numer. 35.* aſſerit poſt agnitum fideicommiſſum, cedi & vendi poſſe, vt ceſſionarius ſuo nomine agat.

15 Eodem † etiam modo dilues aliud fundamentum, quo motus fuit D. Pichardus *in dicto §. reſtituta, numer. 41.* ſcilicet, ideo fideicommiſſum vniuerſale cedi non poſſe: quia cum vniuerſalis fideicommiſſi reſtitutio, actiones actiuas, & paſſiuas ſecum trahat, & fideicommiſſarius conueniatur a creditoribus *dict. §.* reſti-

reſtituta, cum alijs: hæ paſsiuæ actiones
cedi, vel in alium tranſire non poſſunt,
quàm in eum cui, ex teſtamento reſti-
tuitur hæreditas, cùm paſſiuæ act ones
cedi non valeant, vt dicemus *quæſt.*9. hu-
ius tituli. Satisfa. ies enim faciliter ſi di.
xeris, ceſſo fideicommiſſo vniuerſali, a-
ctiones tam actiuas, quàm paſſiuas fidei-
commiſſario, & in eum dari, ſolumque
earum vtilitatem in ceſſionarium tranſ-
16 ferri: vt videmus † in hærede, qui etſi
cedat, vel vendat hæreditatem, nihilo-
minus hæres manet, & conueniri poteſt
à creditoribus hæreditarijs, *l* 2. C. *de hæ-
red. vel action. vendit.* Vvelembec.*ad tit.
D. eodem tit. numer.* 5. Maranta *in l. ſi a-
ctor. D. de procuratoribus, numer.* 42. &
48. Mantica *de tacit. & ambig. lib.*4.*tit.*10.
& 11. Ant Gomez 2. *tom. variar. cap.* 2.
numer. 5. & ſolùm vtilitas actionis in
ceſſionarium, vel emptorem hæredita.
tis transfertur *dict. l.* 2. *l emptor* 5. *C. de
17 hæred. vel action. vendit.* † Licèt † enim
Virgilius *dicto cap.* 10. *numer.* 16. exiſti-
met, hæreditatem non aditam, ſicut
neque fideicommiſſum cedi non poſſe,
in ho. tamen audiendus non eſt, cùm
certiùs ſit, hæreditatem ſiuè fideicom-
miſſum vniuerſale ante aditionem, vel
agnitionem cedi poſſe; ex ipſaque ceſ-
ſione eius aditionem induci, vt in termi-
nis fideicommiſſi vniuerſalis, & hæredi.
tat s, reſoluit & deciſum refert Ioan. Ba-
ptiſt. Toro *tom.* 3. verb. *ceſſio medieta-
tis*, diximus latè *ſup. tit.* 2. *quæſtion.* 3.
18 Ita † etiam ius ſubſtitutionis pupillaris
licèt delatum non ſit, cedi & vendi po-
teſt, *l.* 2. *§. illud*, D. *de hæred. vel action.
vendit.* de cuius intellectu Iulius Pacoius
centur. 1. *quæſtion.* 11. Forcatulus *dialogo*
55. *numer.* 8. videndus Guid. Pap. *de-
ciſ.* 232. vbi per totam agit, an ſpes fi.
deicommiſſi, vel ſubſtitutionis, ante
dici, vel conditionis euentum cedi,
vel renunciari poſſit in alterius fauo-
rem? *De* quo infra *quæſtione* 10. age-
mus.
19 Hæc apertè † probant: & apud me ſi-
ne dubio, eſt fideicommiſſum vniuerſa-
le ceſſibile eſſe, vt contendit auctor dam-
natus, quem refert Anton. Faber. *dict.
error.* 1. & ipſe dubitat *dict. lib.* 5. *cap.* 7.
in fine, Anton. Gomez 1. *tom. variar.
cap.* 5. *numer.* 6. licèt ad id male expen-
dat *dict. §. ex aſſe.* & de iure Regio indu-
bitabile eſt, tametſi cogitandum relin-
quat Greg. Lopez *in dict. l. fin. tit.* 5. *par.* 6.
verb. *al otro*.
Satisfactum eſt iam ſecundo fundamen.
tum, quod interpretes adducunt vt pro.
bent, non quicquid tranſmiſſibile eſt;
ceſſibile eſſe. Accedamus ad tertium,
quod conſiderat Tiraquellus, ſcilicèt
20 quod etſi † ſepulchrorum iura ad hære.
des tranſeant, *l. vel quæ in princip.* D.
de religioſ. & ſumpti. l. ius ſepulchri, C.
eod. titul. tamen cedi non poſſunt, *l quia
perinde*, §. 1, *D. ad Trebellian.* Plaza *de de-
lictis, cap.* 47. *numer.* 4. Noalis ſtatim refe-
rendus *num.* 8. ex quo colligit Tiraquel.
lus non omnia, quæ tranſmitti poſſunt,
per ceſſionem poſſe trasferri.
21 Cui † difficultati, omiſſa diſtinctio-
ne ſepulchri familiaris, & hæreditarij: &
an iura ſepulchrorum ad hæredes extra-
neos, fideicommiſſarios, vel Maioratus
ſucceſſores tranſeant, de quibus videndi
Oſualdus ad Donell. *lib.* 4 *com. capit.* 1. *lit-
tera* X. & *lib.* 7 *capit.* 25. *littera* D. Iacob.
Cuiacius *lib.* 20. *Paul. ad edictum ad dict.
l. quia perinde*, Anton. Gomez *tom.* 1. *va-
riarum, capit.* 5. *numer.* 29. eleganter Ga.
ſpar. Ant. Theſaur. *lib.* 1. *quæſt. Forenſ.
quæſt.* 11. *per totam*, *D.* Molina *de primog.
lib.* 1. *cap.* 24. *à numer.* 65. Fuſarius *de ſu-
ſtitut. quæſt.* 636. Franc. Tondutus *quæſt.* 4.
beneficial. cap. 73. *à numer.* 16. Noalis *de
traſmiſſione caſu* 59. *per totum*, omninò
videndus Fachineus *lib.* 13. *controu. cap.*
90. Dicendum eſt ex *dict. l. quia perin-
22 de*, §. 1. non probari, † iura ſepulchro-
rum cedi non poſſe, ſed tantum quod in
fideicommiſſarium non tranſeunt: nec
eſt recta illatio, hoc non tranſit in fidei-
commiſſarium, ergo cedi non poteſt: cùm
innumera quæ in fideicommiſſi reſtitu-
tionem non veniunt, quæ congerit Fu-
ſarius *quæſt.* 624. *cum ſequentibus*, ceſſi-
23 bilia eſſe certiſſimum ſit. Et † ius ſepul-
chri, quod ad hæredem extraneum tran-
ſit, cedi, vendi, & in eo iure fieri exe-
cutio poterit ad inſtantiam creditorum,
vt multis relatis firmant Guttierrez *de
gabell. quæſt.* 9. *à numer.* 22. Barboſa *de
officio Parochi, cap.* 26. *numer.* 18. Nogue-
rol. *allegat.* 36. *à numer.* 21. nouiter Aco-
ſta *de priuileg. creditor. reg.* 3. *ampl.* 53. *nu-
mer.* 108. quicquid dicat Parladorius *lib.* 2.
rerum

*rerum quotid. cap. final. 5. part. S. 3. nu-
mer.* 28. qui eius ſententiæ fuit, quod in
capellis, etſi alia bona deficiant, execu-
tio fieri non poteſt, quem ſequitur Ro-
driguez *de executione, cap. 5. num.* 66.
Hermoſilla *in l. 15. gloſ. 1. num. 66. titul. 5.
24 par. 5.* Et vſum † ſepelliendi ratione
ſitus, & loci dignioris Eccleſia vendere
poteſt abſque labe ſimoniæ, quod con-
ſuetudine receptum videmus, vt relati
teſtantur, & Beltraminus *in addit. ad Gre-
gorium XV. deciſ.* 145. *num.* 10. Hermo-
ſilla *in l. 15 titul. 5. par. 5. gloſ. 1 num.* 9. 10.
& 62. licèt Molina *dict. cap.* 24. *num.* 40.
prædictam conſuetudinem irrationabi-
lem dicat, quem improbat Gratianus
1 tom. diſceptation. 110. *à num. 1. ad* 13.
25 Vltrà, † quia longè differt, quòd ius
ſepulchri de perſe cedatur, quàm quod in
hæredem tranſeat, qui ſucceſſor vniuer-
ſalis eſt: nam illud ſpeciali ratione prohi-
bitum extat; hoc verò permiſſum eſt,
l. quadam, D. *de acquir. rer. dominio*, ibi:
*Quadam qua non poſſunt ſola alienari, per
vniuerſitatem tranſeunt, l. in modicis* 24.
i. ade ſacra, S. *intra maceriem*, D. *de
contrahend. emption* vt in terminis ceſſio-
nis arguit Nicol. Noalis *de tranſmiſſione
caſu* 1. *num.* 232. *in fine*, Vt videmus
26 † in iure patronatus, quod per ſe cedi,
vendi, vel donari non poteſt, cum vni-
verſitate tamen bonorum in emptorem,
ceſſionarium, vel donatarium tranſit,
*capit. ex litteris, capit. cum ſeculum de
iure patronatus, l. 8. titul.* 15. *part.* 1. ple-
niſſimè Lambertinus *de iure patronatus
1. part. lib. 1. quaſt. 5. art. 11. cum ſequent.*
omninò videndus Hermoſilla *in l. 15. ti-
tul. 5 part. 5. gloſ. 4. & 5. per totam*, ma-
gis in terminis Riccius *collect.* 1731. *part.*
5. Burgo de Paz *conſ.* 31. *à n.* 14. Noalis
de tranſmiſſione caſu 60.
27 Hic † obiter aduerto, quòd patronus
licèt ius præſentãdi pro vna vice cedere
poſſit, vt ex Crauetta *conſil.* 191. *num* 2.
tradit Hypol. Montaner *in addit. ad Oli-
banum de actionibus par. 2. lib. 1. cap. 4. nu-
mer.* 35. Roland. à Valle *conſil.* 28. *nu-
mer.* 25. *vol.* 2. (& iuxta Seraphinum *de-
ciſ.* 456. *num.* 4. quem ſequitur Iacob. Can-
cerius 1. *part. var. cap.* 12. *num.* 14. patro-
nus poteſt donare ius præſentandi, reſer-
uato ſibi iure patronatus quoad alios ef-
fectus) tamen ius præſentandi ad capel-
laniam vacaturam cedere non poteſt, vt
ex Abbate *in cap. final. num. 6. de conceſs.
prabenda*, tenet D. Lara *de anniverſ. &
capellanijs lib. 2. cap. 9. num.* 24. Et an
mandatum ad præſentandum cùm ſucce-
dat vacare beneficium iuris patronatus
validum ſit, & præſentatio eius virtute
facta ſuſtineatur? videndus Caldas Pe-
reira *de iur emphyt. quaſt. 6 6. de nominat.
emphyt. num.* 22. (vbi etiam aſſerit, eum,
qui non poteſt cedere ius eligendi poſſe
conſtituere procuratorem ſpecialem ad e-
ligendum) Golinus *de procuratoribus
2. part. capit. num.* 192. Mareſcottus *lib. 2.
var. capit.* 33. *numer.* 1. *&* 2. Similiter
28 † nec patronus ius, quod habet petendi
alimenta ab Eccleſia in caſu paupertatis,
iuxta textum *in capit. quicunque, capit.
decernimus* 16. *quaſt.* 8 *capit. nobis de
iure patronatus* (de materia, & quæ con-
currere debeant vt patrono alimenta de-
beantur: videndi Lambertinus *lib. 3. qua-
ſtion. 3. in princ. art. 7. cum ſequent.* Sur-
dus *de alimentis titul. 7. quæſt. 32. & ti-
tul. 1. quaſt. 54. & titul. 7. quaſt. 34. nu-
mer.* 1. Tuſcus *litera P. concluſ.* 139. Fa-
rinacius 2. *tom. poſth. deciſ.* 201. Ferro *de
pracedentijs, quaſt. 34. num.* 2. Mancius
*in patrocin. debitor. decad. 3. quaſt. 4. nu-
mer.* 95. Solorzano *de iure Indiar tom. 2.
lib. 2. cap. 24. numer.* 105 Coſta *de remed.
remd.* 106. *illat. 2. num.* 4.) alteri cedere
poteſt Surdu *de alimentis tit. 9. quaſt. 22.
& titul. 7. quaſt. 32. à num.* 13. ex Panor-
mitano tantùm idem probat Carleual *de
iudicijs lib. 1. titul. 3 diſput. 20. num. 1. in
29 fine*. Eſt enim † regulare, vt alimenta
futura cedi non poſſint cùm cohæreant
perſonæ, licèt præterita rectè cedantur,
Surdus *ſupra titul 8. priuileg.* 55. *& con-
ſil.* 169. *num.* 11. Plaza *de delictis, capit* 47.
numer. 6. Farinacius *dict. 2. tom. deciſ.* 113.
Molfeſius *ad conſuetudinem Neapolita-
nam, par. 5. titul. de alimentis, quaſt.* 10.
ex Gratiano, & alijs, Marius Giurba *ad
conſuet. Meſſan. cap. 7. gloſ. 15. par. 1. à nu-
mer. 7. &* 21. Carualho *de vna, & altera
quarta par. 3. à num.* 149. Pacificus *de
Saluiano interdicto inſp 3. cap 2. num.* 924.
Carleual *ſupra à num. 1. & 7.* qui ex lau-
datis nullum retulit præter Surdum, Gal-
leratus *dict. lib. 1. cap. 4. num.* 123. *Neque*
ſuper alimentis futuris ex teſtamento de-
bitus tranſactio valet; ſecus ſi ex contra-

ctu debeantur, *l. cum hi, §. ſi cum lis, l. poſt*
rem iudicatam in fin. D. de tranſactioni-
bus, videndi de materia Surdus *titul.* 8.
priuileg. 56. Mantica *de tacitis lib.* 26. *tit.* 3.
Alexan. Trentacinq. *lib.* 1. *var. tit. de*
alimentis, reſolut. 1. *à num.* 9. Robertus
lib 4. *ſent. cap.* 19. Duarenus *lib.* 1. *diſput.*
cap. 44. Mancius *dict. decad.* 3. *quæſt.* 9. *à*
num. 41. Thoro *voto* 34. *num.* 26. Cance-
rius 1. *par. var. ca.* 16. *à num.* 6. vbi *num.* 8.
limitat, niſi tranſactio vtilis eſſet, ſequi-
tur Latro *deciſ.* 19. *num.* 7.

Euincitur (vt ad quæſtionem noſtram
redeamus) noſtræ ſententiæ non aduer-
ſari tertium fundamentum, quod ex Ti-
30 raquello deduximus: minuſque † ob-
ſtabit aliud, ſcilicèt actionem directam
cedi non poſſe, vt diximus *ſupra hoc ti-*
tulo quæſtione 1. cùm tamen ad hæredes
actiuè, & paſſiuè tranſeat, vt arguit Cal-
das Pereira *de nominatione emphyt. quæ-*
ſtione 7. *num* 53. Nam dices, quod vt ve-
rificetur, omnem actionem, quæ in hæ-
redem tranſmittithr, ceſſibilem eſſe, ſuf-
ficit vtilem dumtaxat actionem transfer-
ri, quæ ita cedi poteſt, vt directa penes
cedentem, & eius hæredem ſine vſu, &
ſine effectu maneat, vt ſuo loco dicam.
Id enim contendimus, omnem actionem,
quæ tranſmiſſibilis eſt ad hæredes extra-
neos, quo ad vtilitatem ceſſibilem etiam
eſſe, & in ceſſionarium transferri: ad quod
ſufficit; vtilem tantùm actionem in ceſ-
ſionarium tranſire, licèt directa apud ce-
dentem, vel eius hæredem tranſeat.

31 Denique, † neque hanc noſtram ſen-
tentiam turbat, quod *ſupra quæſt.* 2 *nu-*
mer. 24. diximus ſcilicèt actionem, ſeu ius
expellendi conductorem ad vſum pro-
prium, licèt ceſſibile non ſit; tamen ad
hæredem tranſire. Nam in hoc nulla ſpe-
cialitatis ratio eſt, inter ceſſionē, & tranſ-
miſſionem, ita vt vni magis, quàm alteri
tribuamus: nam in hæredem ideò ius ex-
pellendi tranſit, quia ad eum dominium
rei locatæ pertinet, quam ratione quili-
bet rei locatæ dominus, licèt ſingularis
ſucceſſor, vel emptor ſit, idem ius habe-
bit. Nec obſtabit opinio eorum, quos
retulimus *dict. quæſt.* 2. *num.* 25. qui ſen-
tiunt, ius expellendi conductorem, in
ſingularem ſucceſſorem, aut emptorem
rei non tranſire. Quia veriùs credo, em-
ptorem ad vſum proprium poſſe expelle-
re conductorem, & id ius ſimul cum rei
dominio in ipſum tranſire, ad exemplum
aliorum iurium, quæ licèt cedi non poſ-
ſint; tamen tranſeunt in ſingularem ſuc-
ceſſorem, vel emptorem rei, cuius ratio-
ne id ius competit; vt ferè in eadem ſpe-
cie diximus, *dict. quæſt.* 2. *num.* 29. Cùm
igitur ius expellendi conductorem ad v-
ſum proprium effectus dominij ſit, quo
iure locator ipſe, aut eius hæres vti non
poterunt, ſi rei locatæ domini eſſe deſie-
rint, conſequens eſt, vt in emptorem, &
ſingularem ſucceſſorem rei, ius hoc tran-
ſeat, qui quoad expellendi conductorem
facultatem, potiùs ius habet, quàm vni-
uerſalis ſucceſſor, ſeu hæres: cum regu-
lariter poſſit conductorem expellere,
abſque vſus proprij neceſſitate, *l. empto-*
rem, C. de locato, l. qui fundum, D. eodem
titul. l. 19. *tit.* 8. *par.* 5. Surdus *deciſ.* 265.
Intrigliol. *conſ.* 29. *à numer.* 1. D. Valenz-
uela *conſil.* 76. & 78. Addentes ad Moli-
nam *lib.* 1. *cap.* 21. *numer.* 1. Mareſcottus
lib. 1. *variar. cap.* 18. Ioan. Baptiſt. Tho-
ro 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *alienatio rei al-*
teri, Anton. Faber *de error. prag. decad.* 6.
erro 4. & *decad.* 24 *erro.* 3: Fach. *lib.* 1. *contr.*
c. 88. quod hæredi nō licet: quia locationis
contractus ad hæredē tranſit, *l. viam, C. de*
locato, l. ſed addes 19. *§. ex conducto, D. lo-*
cati, (Oſual. ad Donel. *lib.* 13. *com. c.* 8. *lit. H.*

32 Hic † opportunè agi poterat, qua ra-
tione, cùm priuilegium prælationis mu-
lieri pro dote competens, in eius hære-
dem extraneum non tranſmittatur, ac-
cidat, vt tranſeat in ceſſionarium: ſed rei-
cimus diſputationem *ad tit.* 6. *quæſt.* 2. vbi
latè agendum erit.

33 Agamus † iam de naturali obligatio-
ne; & an ceſſibilis ſit: Et ſolam na-
turalem obligationem cedi poſſe, *ex l ſi*
eius pupilli, §. quod ſi hæres, D. ad Trebel.
tradit Tiraquell. *dict. §* 26. *gloſ.* 3 *num.* 16.
ex Bart. *in l.* 1. *§. fin. D. de noui operis nun-*
ciat. & Aretino *in l. huiuſmodi, D. eodem*
titulo, tenet Capycius Latro *deciſ.* 16.
numer. 40 Cencius *de cenſibus quæſt.* 74.
numer. 23. verſ. *vbi autem ceſſio*. Licèt
34 † enim ex naturali obligatione actio
non competat, *l iuriſgentium* 7. *§. ſed*
cum nulla, verſicul. *igitur nuda*, *D.*
de pactis; tamen eius plures ſunt effe-
ctus: nam impedit ſoluti repetitionem,
leg. ſi pœna cauſa 19. *D. de condiction.*
inde-

indebiti, *l. fideiuſſor*, *§. naturalis*, D. *de fideiuſſoribus*. Compenſatur debitum naturale, *l. etiam* 6. D. *de compenſat.* Et obligatio naturalis nouari poteſt, *l.* 1. *D. de nouationibus*. Eique accedit rectè fideiuſſor, *dict. l. fideiuſſor §. fideiuſſor accipi*, *l. res* 5. *§. de pignoribus*, *l.* 4. C. *de vſuris*. Et quod quis naturaliter tantùm debet, ſi alter ſe ſoluturum conſtituat, efficaciter obligatur, *l.* 1. *§. penult.* D. *de conſtit. pecun.* Ac demum omnes habet effectus ciuilis obligationis, præter actionem, vt rectè conſiderat Donellus, *lib.* 12. *com. cap.* 2. vbi de naturali obligatione plura congerit Oſualdus. Et in foro interiori naturale debitum ſoluendum eſſe firmat Cancerius *lib.* 2. *variar. cap.* 1. *à num.* 104. & ex Couarr. Matienzo, Menoch. Mantica idem probat Scobar. *de vtroque foro, artic.* 1. *de defectu veritatis*, *§.* 2. *caſu* 2. *numer.* 37. *fol. mihi* 31. Giurba *ad conſuet. Meſſan.* 1. *part. cap.* 2. *gloſ.* 8. *numer.* 10. Carpio *de executorib. teſtamen. lib.* 3. *cap.* 8. *numer.* 9.

35 Quo † principio fortè ductus Vaſconcellus *lib.* 3. *variar. cap* 8. reſoluit, ius petendi iuſtam ſeruitiorum remunerationem, etiam in extraneum cedi, & trasferri poſſe. Quæ ſententia vera eſt; quando ſeruitia & benemerita eius eſſent qualitatis, vt ex eis competeret actio. Poſſunt enim merita aliqua, & ſeruitia talis eſſe conditionis, vt pro eis concedatur actio, vel officium iudicis, pluribus relatis Gutierrez *de iurament. confirm.* 1. *par. capit.* 5. *num.* 25. *in fine*, Hermoſilla qui refert Trentacinq. *in l.* 8. *gloſ.* 3. *tit.* 4. *par.* 5. D. Solorzano *de iure Ind.* 2. *tom. lib.* 2. *cap.* 10. *numer.* 57. 61. *&* 63. *& lib.* 3. *cap.* 11. *num* 57. *& à num.* 53.

36 Regulariter † tamen verius diceremus, ius petendi remunerationem efficaciter alij cedi non poſſe: nam ex ſeruitijs, & meritis, neque ciuilis, neque naturalis actio oritur, qua alium nobis obſtrictum habeamus, ſiuè quæ vinculum habeat neceſſarium Pinel *in l.* 1. *C. de bonis maternis* 3. *part. num.* 60. ſingulariter Leotardus *de vſuris quæſtion.* 14. *num.* 12. vbi quod nemo inuitus cogitur ad remunerandum, quia quod naturaliter debetur, ab inuito exigi non poteſt, quod ex varijs iuribus comprobat: & ex Seneca, *de beneficijs*, *cap.* 14. ibi: *Etiam atque etiam cui beneficium des, conſidera; nulla actio rei, nulla repetitio. Erras ſi exiſtimas ſuccurſurum tibi iudicem.* Vnde Gutierrez *vbi proximè numer.* 27. aſſerit, cum cui factum eſt aliquod ſeruitium, non præcisè obligari ad remunerandum: neque enim omnis æquitas naturalis ſufficit ad conſtituendam naturalem obligationem: neque qui merita, vel ſeruitia in alium confert, id efficit contrahenda obligationis animo, ſed potius exercendæ liberalitatis affectu, *arg. tex. in l. interdictum* 13. *D. de precario*, ibi: *Magis ad donationes, & beneficij cauſam, quam ad negotij contracti, ſpectat precarij conditio*, *l.* 2. *tit.* 27. *par.* 2. ibi: *No por miedo de pena, ni por codicia de galardon que eſperen*, exornat Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 26. *quæſt.* 1. *per totam*. Cùm igitur remuneratio ex alterius voluntate pendeat, ius petendæ remunerationis efficaciter cedi non poterit, facit eleganter Giurba *de ſucceſſ. feud. §.* 2. *gloſ.* 5. *numer.* 23 verſ. *ergo*, ibi: *Quod enim debitum eſt ſub ſpe, quæ ex mera alterius voluntate pendeat, non verò ex fortunæ iudicio, & euentu, non poteſt deduci in pactum*, ex Bart. Bald. & Caſtrenſ. tradit Peregrinus *deciſ.* 106. *numer.* 16. Petra *de Principis poteſtate*, *cap.* 32. *numer.* 39. cõducit etiam *Mieres de Maioratibus in initio* 2. *part. numer.* 498. *&* 506. Hermoſilla *in l.* 13. *tit* 5. *part.* 5. *gloſ.* 1. *numer.* 11. qui ex Tuſcho tradit, ius in ſpe licèt poſſit cedi, vendi, vel remitti, ſi eſt radicatum de præterito, vel de præſenti; cedi tamen non poſſe, ſi ex alieno arbitrio penderet:

37 Nec † quicquam in contrarium facit, id quod communiter dici ſolet, naturali ratione nos obligari ad remunerandum, & vt benefacientibus benefaciamus, quod hominibus, & brutis commune eſſe ex bonarum literarum auctoribus probat Tiraquellus, & alij relati à Matienzo *in dialog. relator.* 2. *par. cap.* 4. *num.* 4. Trancredus *de matrimonio lib.* 17. *diſp.* 4. *quæſt.* 2. vbi quod donans acquirit obligationem qua donatarius tenetur ad antidora, & recompenſationem id facere videtur optimus *tex. in l. ſed etſi*, *§. conſuluit*, *D. de petit. hæred.* ibi: *Ad remunerandum aliquem ſibi naturaliter obligari poſſe.* Ex quo textu donatarium naturaliter obligari ad remunerandum, & ſolutum ex cauſa remune-

munerationis repeti non poſſe, nouitèr defendit Hunnius *variar. reſolut.iur.ciu. lib.3.tract.3.part.2.quæſt* 4.Nam reſpondetur verbum *naturaliter in dicto* §. *conſuluit*, accipiendum non eſſe de iure naturali ex quo obligatio naturalis deſcendit, ſed potius ſignificare, id quod inſtinctu, & impetu naturæ abſque aliqua obligatione præciſa fieri ſolet: natura enim, non ſolum hominibus, ſed & brutis inſitum eſt, vt beneficium acceptum rependant, & remunerentur, abſque aliqua tamen præciſa naturali obligatione, facit *dict.l.2.* ibi: *Ca dar galardon à los que bien hazen, es coſa que conuiene mucho à todos los omes*, videndus latiſſimè agens Pinel.*ſupra ad num.*60. latius Cutell. *de donationibus contemp. matrim* 1.*t tract.*1. *diſc.2.p.*13.*nu.*15. Schifordeg. *d.tract.*26. *quæſt.* 5. Oſuald. ad Donell. *lib.* 12.*com. cap.2. lit.O.*

38 Vnde † cùm ex benemeritis nulla actio ciuilis, neque naturalis, vel officium Iudicis competat, nullo modo cedi poterit ius petendi iuſtam remunerationem cùm inefficax ſit non ſolùm ad agendum, ſed ad retinendum Petrus Faber *ad leg. cum amplius* 84. *D. de reg. iuris*, fateor tamen in alium poſſe transferri, quoad hoc, vt qui ſeruitia accepit, ei in quem translata ſunt, ſe exerceat liberalem; ad quod naturali quadam ratione, non verò iuris naturalis, ſeu iuſtitiæ neceſſitate tenebitur.

39 Nec † his oberit *l.*1.5. *&* 7.*tit.*27.*par.*2. vbi expreſſis verbis aſſeritur, ius petendi remunerationem ſeruitiorum vxori & liberis competere, proximioriq; conſanguineo, vel extraneo, cui ius hoc translatum, vel legatum fuit, eiſque ad exigendum actionem concedi: Quia prædictæ leges procedunt in ſeruitijs, & benemeritis, quibus certa eſt deſignata remuneratio, & pro quibus leges actionem ſpeciali ratione tribuunt: hæc enim in vxorem, liberos, & conſanguineos tranſeunt, & in extraneum efficaciter transferri poſſunt: nos verò loquimur de aliis ſeruitiis, quæ etſi naturali inſtinctu obligent ad remunerandum; non tamen iure naturali, ita vt obligatio naturalis deſcendat, ex alijs Altamirano *in l.3. C. de filijs officialium, capit.*25. *&* 26.vbi latè quòd ex benemeritis nulla actio competit, neque in filios poteſt transerri. Et de remuneratione ſeruitiorum erga parentes, vel Principem *M*arius Cutell. *dict.part.* 13. *per totam*, elegantiſſimè, & ſolita eruditione D. Solorzano *de iure Indiar.2.tom.lib.2.cap.*1.*à num.*48. *& dict.cap.*10. *numer.* 55. Garcia *de donatione remuneratoria*, *à numer.* 13. Et pro noſtra ſententia facit Noalis *de transmiſs. caſu* 23. *num.* 10. ibi: *Quia huiuſmodi obligatio naturalis ad antidora, vel ad remunerandum, eſt perſonalis, & non tranſit ad alios.*

40 Diximus † de naturali obligatione, inſpiciamus iam, de officio Iudicis: quod an duplex, vel triplex ſit, diſputant, & dubitant Doctores, vt videre erit ex relatis à Zeuallos *commun. tomo* 1. *quæſt.* 40. plures congerit Hypolit. Montaner *in addit. ad Oliban.part.2.lib.*1. *cap.* 14. *numer.* 3. Bellonus *de his quæ fiunt in continenti lib.2.cap.*94.*num.*9. verſ.*nullibi*, latè de hoc officio Iudicis, & de eius diuiſione, Ioan Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.*33. *per totum*. Obtinuit tamen, vt ipſi reſoluunt, duplex eſſe, nobile ſcilicet, & mercenarium, idem placuit Parladorio *in ſexquiecent. differ.* 34.Nobile dicitur, quod loco actionis, vel exceptionis datur, actione, & verbis edicti ceſſantibus: quod ſola æquitate nititur, & nullam ſupponit obligationem, *l. qui per colluſionem*, §.*final. D. de action. empti*, *l. quintus, D de annuis legat.* Gratus *reſponſ.*21.*num.*33. *lib.*1. Natta *conſil.* 171. *numer.* 13. Surdus *conſil.* 142. *numer.* 4. Aluar. Valaſcus *conſult.* 172. *à numer.* 9. Mercenarium verò appellatur, quod deſeruit actioni, vel exceptioni, §.*final.vbi Doctores*, *Inſtitut. de officio* Iudicis Parlador. & Montaner vbi proximè, apud quos plura inuenies vtilia de hoc duplici Iudicis officio, & quomodò ab actione differat; vbi etiam quæ poſſit Iudex ex officio facere, de quibus ferè integrum tractatum habes apud Aſinium *de executione*, §. 3. *per tot.* Graſſis *de exceptionibus*, *excep.*13.*&* 26.Valenzuela *conſ.*86. *à numer.* 56. Olibanus *dict.cap.* 14. Et an actionis appellatione Iudicis officium comprehendatur? vltrà relatos Intrigliolus *conſil.*4. *à num.* 23. *&* 76.

41 Nos † verò de officio Iudicis nobili inquirimus, an ceſſibile ſit? & regulariter cedi poſſe teſtatur Iaſon, & Doctores *in l.* 1. § *vſufructuarius*, D. *de noui*

oper.

Digitized by Google

oper. nunciat. Tiraquell. *dict. gloſ. 3. numer* 14. Surdus *de alimentis titul. 9. quæſtion.21. num 6. & conſil.444. numer.13.* Paulus Galleratus *de renunciat.2. tom. renunciat.33. numer.2. & tom.1 lib.1 capit.4. numer.* 49 *in fine*, *Montaner ſupra numer.28.* vbi: *numer. 27.* quòd etiam ad hæredes tranſmittitur, Cencius *de cenſibus quæſt.72 num.13.* Capycius Latro *deciſ.10. numer.40.* Qua ratione Procurator in rem ſuam officium Iudicis implorare poterit, iuxta Bertazol. *clauſul.29. gloſ.4. numer.4. in fine* Et fideiuſſori, vel correo ſoluenti omnem actionem cedendam eſſe etiam naturalem, & officium Iudicis, probat *Mercurialis*, *Merlinus de pignoribus, & hypothec. lib.4. quæſt.72. n.11.*

42 Sed † quia res exemplis melius demonſtratur, comprobari id poteſt, in reſtitutione in integrum, quæ Iudicis officio nobili petitur, Parlador. Tiraquell: Surdus vbi proximè, qui ex hoc arguunt, ceſſibile eſſe beneficium reſtitutionis in integrum, & probat textus *in l. quod ſi minor 25.* D. *de minoribus*, ibi: *Compellendus est ei cedere beneficium in integrũ reſtitutionis.*, *l. minorem*, D. *de adminiſt. tutor. l. alterius 20. §.1. D. de tutelis, vbi Gothofredus litera B.* ſequuntur idem Surdus *de alimentis titul. 8. priuil.55. num.2.* Guid. Pap. *deciſ.141. num.2. vbi Add.* D. Lara *de vita vita homin. cap.28. num.52. & cap.25. numer.109.* Menoch. *lib.4 præſumpt.189. num.147.* Noalis *de tranſmiſſione caſu* 43. *numer.29.* Barboſa, & alii; quos ſequitur Oſuald. ad Donell. *lib.21. com. cap. final. litera E.* Anton. Faber. *C. de in integrum reſtitut. defin. 4. & in notis, num.1.* Garualho *dict.3. par. num.150.* Montaner *dict. par.2. lib.1. cap. 4. à numer. 28.* Bartol & Crauet. tantùm relatis, idem probat Meſa *lib.1. cap.20. numer.9.* Et quando minor aduerſus ceſſionem huius beneficij reſtituendus ſit? Anton. Faber *dict. defin.4.*

43 Reſtitutionis † tamen in integrum beneficium cedi non poſſe, ex eo ſuaderi videtur, quod hoc beneficium perſonale dicitur, *l. exceptiones*, D. *de exceptionibus*, *l. ſtichum*, *§. quod vulgo*, D. *de ſolutionibus*: ac per conſequens in ceſſionarium tranſire non poterit, iuxta latè dicta ſupra *hoc titul. quæſt.1.* In confirmationem facit, remedium hoc extraordinarium eſſe, *l. in cauſæ*, D. *de minoribus*: ex quibus rationibus in dubium reuocat Acoſta *à numer. 29.* an reſtitutio in integrum ad hæredes minoris tranſeat?

Sed adhuc à ſuperiori ſententia non recedas, quæ expreſſis iuribus nititur:
44 quia † ſicut in hæredem tranſit reſtitutionis beneficium, *l. minor 18. §. vltim. D. de minoribus*, *l. non ſolùm*, D. *de reſtitut. in integrum*, *l. ea quæ*, *§. vlt. C. de temporibus in integ. reſtitut.* Noalis *dict. caſu 43. per totum*, omninò videndus, *& caſu 8. num.4. & caſu 23. num.7.* Larrea *deciſ.31. numer. 23.* Acoſta qui dat alios *numer. 29.* vltra quos Donellus *lib. 21. com. cap.14.* Anton. Faber *de error. prag. decad.34. error. 8.* Virgilius *de legitimat. perſonæ cap.2. nu.7.* Cancerius *3. tom. var. cap.21. à num.184.* Ita etiam in ceſſionarium tranſibit, vt in indiuiduo arguit Acoſta *dict. tractat. de priuileg credit. reg.2. ampl.6. num.125. & 127.* Ratio verò quare beneficium hoc ad hæredes, & ceſſionarios tranſeat; multiplex reddi poteſt, inter quas veriorem exiſtimo, quam tradit Donellus, & Acoſta, quòd reſtitutio licèt perſonam minoris concernat, cauſam etiam reſpicit, quæ vbi commodum minoris vertitur, non ſolùm eius ſucceſſori, ſed & fideiuſori competit. Neque oberit reſtitutionis beneficium ex-
45 traordinarium eſſe: quia † perſecutiones etiam extraordinariæ ceduntur, vt ex pluribus rectè probat Oſualdus *dict. §. final. lit. B.*

SVMMARIVM.

1 *Actiones alia actiua, alia paſſiua ſunt.*

2 *Actiones paſſiua an cedi poſſint?* & à num.8. *reſolue* vt num.21.

3 *Expenditur* tex. in l. ſi actor 29. *D. de* procuratorib. l. planè 3. in fine, D. famil. erciſcund. & num. 23.

Debitor poteſt procuratorem in rem propriam conſtituere. ibid

4 *Emptor vel donator cum onere ſoluendi creditores venditoris, vel donantis, poteſt ab ipſis directè ad ſoluendum conueniri*, & num 25.

5 *Dona-*

5 *Donatarius partis, vel omnium bonorum; heres vel vniuerſoli ſucceſſor non eſt.*

Hareditas, & vniuerſalis ſucceſſio ex contractu dari non poteſt. ibid.

6 *In donatarium omnium, vel partis bonorum iura actiua, & paſſiua tranſeunt: & a creditoribus donantis conueniri poteſt*, & num. 16. & 26.

7 *Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione bonorum, creditoribus reſpondere tenetur, & in eum iura actiua, & paſſiua transferuntur.*

8 *Actiones paſſiua noſtra non ſunt, ſed creditoris in cuius bonis eſſe dicuntur.*

9 *Nomina debitorum defuncti in inuentario bonorum eius ſunt deſcribenda; non tamen debita, qua ipſe debet.*

10 *Nominis, quod ego debeo, vſusfructus mihi rectè relinquitur.*

Nomen, quod ego debeo, poteſt mihi ex noua cauſa eſſe obligatum:

11 *Creditoris mei, ſi ex alia cauſa creditor eſſe incipiam, an in nomine, quod ego ei debeo, cuilibet eius creditori anteriori ſim praferendus? Et an hinc inde contracto debito, compenſatio ipſo iure fiat, in praiuditium creditoris anterioris?*

12 *Poſſeſſionis paſſiua probatio, veluti ſolutio penſionis, vel cenſus, dominium rei, neque poſſeſſionem non probat, etiam quoad manutentionem. Alia res eſt, reſpectu eius cui ſoluitur.*

13 *In fideicommiſſarium vniuerſalem, vt vtiles actiones reſtituta hereditate tranſeant, S. C. Trebelliani auctoritas fuit neceſſaria.*

14 *Is, cui libertatum conſeruandarum gratia bona addicuntur, ex ſpeciali D. Marci Edicto, a creditoribus hareditarijs vtilibus actionibus conuenitur.*

Creditoribus quando directa actio competat aduerſus eum, cui libertatis cauſa bona addicuntur. Conciliatur l. 3. D. de fideicom. libertatib. cum l. 4. §. penult. D. eod.

15 *Inuentarium an facere teneatur is, cui libertatum conſeruandarum cauſa bona addicuntur?*

16 *Donatarius omnium bonorum, quando à creditoribus donantis poſſit conueniri.*

17 *Vſufructuarius omnium bonorum, vel hareditatis; an a creditoribus conueniri poſſit, & qua onera, vel tributa ſoluere teneatur?*

18 *Vſufructuarius, an ſine ceſſione proprietarij agere poſſit, vel debita exigere? remiſſiuè.*

19 *In vſufructuarium a lege, iura actiua, & paſſiua transferuntur:*

20 *Emptor hareditatis an poſſit conueniri per creditores hareditarios: Et quid ſi a Fiſco hareditatem comparaſſet.*

21 *Actiones paſſiua cedi non poſſunt, & quid ſi creditor conſentiat?*

22 *Creditor inuitus mutare non cogitur debitorem, vel fideiuſſorem, etiamſi alius aquè idoneus ſubrogetur.*

23 *Agitur de intellectu* l. ſi Actor, D. de procuratorib. l. planè D. famil. erciſcund. l. fin. §. Titius D. de condict. indeb.

In quo differat procurator in rem propriā ex parte actoris, ſeu creditoris & procurator in rem propriam ex parte reiſeu debitoris. ibid.

24 *Onus debiti hareditarij, quod pro hareditarijs portionibus ſoluendum erat, ſi in iudicio familia erciſcunda vni ex coharedibus imponatur, poſſunt creditores non obſtante illa adiudicatione aduerſus alios coharedes pro rata agere.*

25 *Emptor, vel donatarius rei, cum onere ſoluendi creditoribus, ab eis conueniri non poteſt, ſecus de Iure Regio.*

26 *Donatarius omnium, vel maioris partis bonorum, quando a creditoribus donantis poſſit conueniri.*

27 *Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione, vel alio modo, hares anomalus dicitur, & in eum iura actiua, & paſſiua transferuntur.*

28 *Fiſcus ſi cedat iura, vel bona ſibi ex confiſcatione, vel alia cauſa quaſita, an ceſſionarius perindè ac ipſe fiſcus poſſit a creditoribus conueniri?*

Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione, an teneatur filios delinquentis alere, vel dotare filias: & quid in confiſcatione ob delictum laſa Maieſtatis?

29 *Ceſſionarius Fiſci tenetur alere filios delinquentis, quos ipſe alere tenetur.*

In praſtatione alimentorum, ad qua ceſſionarius Fiſci tenetur, non eſt habenda ratio quantitatis, quam ipſe Fiſco intulit, pro obtinenda ceſſione.

31 *Pater adrogator conuenitur a creditoribus filij adrogati, quia in eum iura actiua, & paſſiua tranſeunt.*

32 *Fiſcus ſi inuentarium bonorum non faciat; an vltra eorum vires teneatur?* & num. 35.

33 *Monaſterio acquiruntur bona profeſſi, & an non ſolùm per profeſſionem acquirat rerum dominium, ſed & poſſeſſionem.*

34 *Monaſterium conueniri poteſt, etiam executiuè a creditoribus Monachi profeſſi; & quomodo ſit libellus concipiendus.*

Monaſterium alere tenetur eos, quibus Monachus alimenta praſtare tenebatur.

Mona-

35 *Monaſterium vltra vires bonorum Monachi non tenetur, quamuis non fecerit inuentarium.*

Hæredes qui anomali dicuntur, veluti Fiſcus, Monaſterium, pater adrogator, inuentarium facere non tenentur, & num. 32.

36 *Is, cui pertinet ſpolium bonorum Prælati, eius creditoribus, & famulis pro ſalarijs reſpondere tenetur.*

De ſpolijs Epiſcoporum. remiſsiuè.

37 *Is, cui ex priuilegio, vel conſuetudine bona Eccleſiæ vacantis pertinet, ad debita, & ſalaria tenetur.*

QVÆSTIO IX.

Actiones paſsiuæ an cedi poſsint, vel tranſeat in ſingulares ſucceſſores. Nonnullis diſtinctis caſibus, magis quàm hactenùs, explanatur.

DIximus ſupra, & ex
multis probauimus,
omnia iura, & a-
ctiones regularitèr
1 cedi poſſe: ſed † cùm
iuriū quæ in actio-
nibus conſiſtunt,
alia actiua, alia paſ-
ſiua ſint: vnde actiones alias actiuas, alias
paſſiuas eſſe vulgo dicunt interpretes, vt
teſtis eſt ſubtiliſſimus Anton. Faber. *lib. 9.*
2 *coniect. cap. 15. in princ.* Opportunè † nunc
quærendum eſt, an actiones, & iura paſ-
ſiua per ceſſionem transferri poſſint, &
tranſeant in ſingulares ſucceſſores?
3 Et † pro affirmatiua, quòd actiones
paſſiuæ cedi poſsint, facere videtur ex-
preſſus *tex. in l. ſi actor, D. de procurat.* in
quo debitor transfert in alium actionem,
cui ipſe obſtrictus, & obligatus eſt, verba
textus ſunt. *Si actor malit dominum po-
tius conuenire, quam eum, qui in rem ſuam
procurator eſt, dicendum eſt, ei licere.* Et de-
bitoris procuratorem in rem propriam
conſtitui poſſe, probat *text. in l. fin. §. Ti-
tius, D. de condict. indebit.* ibi: *Titio debito-
ri, an Meuio, qui in rem ſuam procurator
factus eſt.* Similitèr liberum eſſe debi-
tori, ſuo loco ſubſtituere alium, in quem
actionis onus transferatur, docet I. C.
Gaius *in l. planè 3. in fin. D. famil. erciſcun.*
vbi *gloſ. verb. ſuo loco*, alia iura refert, in
quibus debitor ſuo loco alium ſubſtituit
debitorem, & actionem paſſiuam tranſ-
fert in alterum. Et debitoris conſtitui
poſſe procuratorem in rem propriam,
etiam inuito creditore, ex alijs teſtatur
Bertazolus *d. clauſ. 29. gloſ. 1. num. 7.* Guz-
man *de euictionib. quæſt. 35. num. 112.*
4 In † confirmationem facit, quòd ſi vē-
dam, vel donem tibi rem, cum onere ſol-
uendi meis creditoribus, poſſunt ipſi ad-
uerſus te agere, Mier. 1. *part. quæſt. 68. nu-
mer. 53.* Parlador. *lib. 2. rer. quotid. cap. 3.
num. 25.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 3.
cap. 4. num. 13.* latè Franch. *deciſ. 273.* vbi
Amendola, Gutierrez *de tutel. 2 par. c. 17.
à num. 11.* D. Salgado *de Reg. protect. 2.
par. cap. 16. num. 62.* Hieron. de Leon. *li-
bro 2. deciſ. 160. per tot.* D. Valenzuela *con-
ſil. 150. à num. 28.* Thoro *in compend. de-
ciſ. 1. tomo* verb. *an poſſint*, quod fieri non
poſſet, niſi actio paſſiua in emptorem, vel
donatarium tranſiret.
5 Rursùs † facit, nam licèt donatarius
partis, vel omnium bonorum, neque hæ-
res, neque vniuerſalis ſucceſſor dicatur,
imò potius bona titulo particulari, & ſin-
gulari dicatur habere, Paulus de Caſtro *in
l. hæreditatem, num. 2. D. de donationibus*,
Iacob Cancerius *part. 1. variar. cap. 8.
num. 68.* ſucceſſio namque vniuerſalis ex
contractu dari non poteſt, *l. hæreditas,
C. de pactis conuent. l. fin. C. de pactis*, D.
Molina *de primog. lib. 1. cap 14. num. 6. &
lib. 10. cap. 5* Anton. Faber. *C. de donationib.
defin. 4. num. 2. & 3 & lib. 2. tit. 24. defin. 3.*
Cancerius 3. *par. var. cap. 7. ſub num. 128.
& 129.* alijs relatis Amaro *2. tom. reſol. 58.*
6 *num. 1. & 2.* Tamen † donatoris debita
ante donationem contracta ſoluere tene-
tur, & per creditores donantis directè
poteſt conueniri, vt poſt antiquiores re-
ſoluunt *ex l. cum filius, §. Lucius, D. de
leg. 2.* Gironda *de priuileg. quæſt. 241. num.
129.* Intrigliol. *deciſ. 30. num. 2.* Fontanella
*de pactis nuptialibus clauſ. 7. gloſ. 3. part. 7.
à num. 56.* Marius Cutell. *de donat. con-
temp. matrim. tract. 2. diſc. 1. ſpec. 29. nu. 16.
& ſpec. 8. à num. 19.* Cancer. 1. *par. variar.
cap. 7. num. 134.* Et quòd poſſit conueni-
ri, & iura paſſiua in eum tranſeant, in
indiuiduo probat Gironda up. alijs rela-
tis Thoro *voto 35. à num. 20.* Cancerius
deciſ. 8. num. 68. Giurba *deciſ 62. num. 33.*
Ama-

Amato d. reſol. 58. à num. 16. Et in ceſſio-
narium non ſolum iura act ua, ſed paſſi-
ua etiam tranſire, ex multis teſtatur Ca-
mill. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 2. titul. 19.
de inſtrumentorum liquidatione, num. 139.
Pacificus de Saluiano interdicto inſp. 3.
cap. 2. num. 912.

7 Vltimò † in id conſidero textum in
C. ad l. Iuliam de vi public. vel priuata, vbi
Fiſcus, qui ex confiſcatione inquota bono-
rum ſuccedit, licèt particularis ſucceſſor
ſit, Parlador. dict. §. 2. num. 2. tamen pro
ea parte creditoribus reſpondere tenetur:
de iure Regio idem ſtatuitur in l. 10. tit. 2.
par. 3. vbi Gregor Lopez. Qua ratione
confiſcatis bonis delinquentis actiones a-
ctiuæ, & paſſiuæ tranſeunt in Fiſcum. Vt
de actionibus actiuis eſt text. in l. vlt. in
fin. D. de acquiren. hæred. l. reo criminis, D.
de ſolation. l. inter ſocerum, §. vlt. D. de pa-
ctis dotalib. Et de paſſiuis actionibus, d. l.
2 l. cum Fiſco D. ad S. C. Silanianum, vbi
Gothofredus alia iura refert l. 2. de ali-
ment. leg. l. ſi debitori deportato, D. de fide-
iuſſor. Vnum & alterum, & quod Fiſcus
ſuccedens ex confiſcatione teneatur cre-
ditoribus, probat Bald. in l. vlt. col. vlt. C.
de contrah. empt. & in l. tam mandatori,
col. 1. verſ. ſed hic occurrit. C. de non nume-
rat. pecunia, Aymon. Craueta conſ. 162.
numer. 2. Iulius Clarus, & alij quos ſequi-
tur Alexan. Trentacinq. lib. 1. variar. tit. de
iure fiſci, reſ. l. 2. numer. 3. Benintend. de-
ciſ. 91. nu. 2. Paz de Tenuta 2. tom. cap. 81.
ferè per tot. Muta deciſ. 49. numer. 41. ple-
niſſimè Intrigliol. conſil. 22. ferè per tot. la-
tiſſimè Farin. de delictis, quæſt. 25. à nu-
mer. 169. multis relatis Viſconte conc. iu-
ris, verb. Fiſcus tenetur, Fontanella de pa-
ctis nuptial. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 9. numer. 62.
Oſuald. ad Donnellum lib. 17. com. cap. 4.
lit. G. D. Amaya lib. 1 obſeru. cap. 11. do-
ctiſſimus Solorzano de iure Indiar. tom. 2.
lib. 2. cap. 26. num. 19. & 36. exornat D. D.
Melchior de Valentia illuſtrium iuris
tract. 4. cap. 9. à numer. 6. Hunnius in En-
cycloped. iuris 3. par. tit. 28. cap. 1. num. 34.
& 33. Et quando, & ad quæ debita confi-
ſcatis bonis Fiſcus teneatur? notanter pro-
ſequitur Acoſta de priuileg. credit. reg 2
ampl. 7. à numer. 170. ad 220. omnino vi-
dendus.

8 Contraria † tamen ſententia, quòd a-
ctiones paſſiuæ cedi non poſſint, neque
in ſingulares ſucceſſores tranſeant veriſſi-
ma eſt, & eo fundamento manifeſtè pro-
batur, quòd per ceſſionem eas actiones in
alium transferimus, quæ noſtræ ſunt: nam
ceſſio eſt iuris proprij in aliũ facta tranſ-
latio, vt diximus ſup tit. 1. quæſt. 1. actio-
nes verò paſſiuæ noſtræ non ſunt, neque
in bonis noſtris eſſe dicuntua, ſed in cre-
ditoribus, l. poſtquam, verſ. idem, D. de vſu-
fructu ear. rer. l. ratio, C. de hæred. vel a-
ction. vendit. l. mulier bona, D. de iure do-
tium, cum alijs adductis per Anton. de
Vallis lib. 5. quæſtion. 28. numer. 5. Rodri-
guez de reditibus lib. 1. quæſtion. 17. nu. 17.
in fin. Neguſant. de pignorib. memb. 3.
2. par. numer. 23. fol. 17. Ant. Faber. in
Iuriſp. Papin. titul. 12. princ. 3. fol. 758.
Franc. Milanenſ. lib. 2. dec. 10. n. 10. Merli-
nus ſtatim referendus n 3. Cancer. 3. par.
9 Var. cap. 2. num. 42. Ex quo † infert, quod
licèt omnes res inuentæ in hæreditate,
etiam alienæ, in inuentario deſcribi de-
beant; & etiam nomina debitorum (adde
Camillum Borell. in ſum. 3 tom. tit 19 nu-
mer 82. Spinum de teſtam. gloſ. 35. n. 32.)
illis extant inſtrumenta; necnon & de-
bitum quod ipſe hæres debebat defun-
cto: tamen debita quibus hæreditas tene-
tur, & ad quæ tenebatur defunctus, non
ſunt in inuentario ſcribenda: quia illa in
hæreditate debitoris non ſunt, ſed in bo-
nis creditoris, in terminis refert Areti-
num conſ 147. Caſaneum in conſil. Burg.
rub 6. §. 6. verſ. par inuentaire, num. 3 qui-
bus adde Gutierrez de tutel. 2. par cap. 1.
numer. 90. & 91. qui dat alios.

10 Ex eo † etiam quod actio paſſiua no-
ſtra non ſit, rectè deducitur, nominis,
quod ego debeo, vſumfructum mihi re-
linqui poſſe, l. poſtquam, § idem. Et no-
men, quod ego debeo, mihi ex noua cau-
ſa poſſe eſſe obligatum, dixit Franch. de-
ciſ. 53. numer. 5 Gaito de credito cap. 4.
quæſt. 7. à numer. 328. Gyriac. lib. 1. con-
trou. 108. à num. 17. & lib. 2. cont. 224. à
11 num. 11. Et † an in nomine, quòd ego
debeo, cuilibet creditori anteriori, credi-
toris, & in ſimul debitoris mei præferen-
dus ſim? Et an hinc inde contracto debi-
to, compenſatio ipſo iure fiat, etiam in
præiudicium creditoris anterioris, viden-
dus Gaito, & Franch. ſup. Scaccia de com-
mer. §. 2. gloſ. 5. à numer. 442. Anton. Fa-
ber. C. de compenſat. defin. 3. Cancerius 2.
part.

*part cap.6.numer.*83: Capycius Latro *de. eiſ.25.numer.27.*Noguerol.*allegat.11.numer.*139.Acoſta *de priuileg.cred.reg.3.ampl.64.numer.21.& in præfat.ad reg.3.numer. 66.* Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſp. 27. per totam*, ex alijs Mercur. *Merlinus de pign. & hypoth.lib.2. q.33. per tot.*

Et quilibet actus paſſiuus noſter non eſt, ſed eius in cuius fauorem fit, ex quo vnum notabile tradit Fontanella *clauſ. 7. gloſ.3.part.10.numer.58* & in quo plures
12 lapſos eſſe teſtatur, ſcilicet † poſſeſſionis paſſiuæ probationem non ſufficere ad obtinendam manutentionem: veluti ſi is qui prætenderet ſe in alicuius rei, vel iuris poſſeſſione eſſe, probaret, illius rei vel iuris ratione, cenſum vel quid aliud ſoluiſſe: nam illa paſſiua poſſeſſio ſolùm prodeſſet ei, qui cenſum recipit, non verò ſoluenti, iuxta Ripam, Felinum, & Farinacium quos refert. Et ex ſolutione penſionis, vel cenſus, dominium, neque poſſeſſionem non probari, eſt textus *in l. ſi ſunctiones 4. l. cenſualis 7. C. de donationibus*, Maſcardus *concl.*273. Capycius Galeota *lib.1.controu.9.numer.* 48. Licèt ex impoſitione cenſus ſuper domo, illius poſſeſſionem, & dominium probari ſentiat Gratianus *5. tom.cap.838.nu.7.&* 11.

Cum igitur iura, & actiones paſſiuæ noſtræ non ſint, in alium per ceſſionem transferri non poterunt. Et quod in ſingularem ſucceſſionem non transferantur,
13 haud leuitèr adſtruitur ex eo, quod † vt in fideicommiſſarium vniuerſalem reſtituta hæreditate vtiles actiones tranſeant, Trebelliani Senatus C. auctoritas fuit neceſſaria, *l. 1. §. ſed & quotiens 9. l. recuſare 6. §. 2. l. egi 16. §. 2. & ſed etſi quis, l. ita tamen 27. §. ſi pater ſi ium, D. ad S C. Trebell. §. reſtituta, Inſt. de fideicommiſſ. hæred.* Anton. Amato *tom.1. reſol. 13. numer.*11. exornat Olano *lib. 4. Paralip. c.3. ferè per totum*, Anton. Gomez *2.tom.variar.cap.2.numer.5.* Mantica *de tacitis, & ambig.l b.4.tit.*10.*numer.*22. D. Valentia. *illuſtrium ad l.1. D. de leg.1. numer.* 22.

14 Cui † & illud concinit, quòd vt is cui libertatum conſeruandarum gratia bona addicuntur, vtilibus actionibus à creditoribus hæreditarijs conueniri poſſit, e. dictum D. Marci fuit neceſſarium, *l. 3. D. de fideicom.liber.* quod intelligendum eſt, quando creditoribus cautum non fuit: nã ſtipulatione interpoſita, ex ſtipulatu directa actio craditoribus competit, *l.4.§. penult. D. eod tit.* quæ iure ita in concordiã redigenda ſunt, vt notat Accurſ. ibi. Et qua ratione cùm vtiles actiones competant, cautiones ſint neceſſariæ? tradit D. Pichar. *in princ. Inſt de eo cui libert. cauſ. bona addicunt. à num. 64.* videndus aliter explicans Carualho *de vna & altera quart. par.2. à num.* 471. vbi *à numer.* 466. an
15 is † cui libertatis cauſa bona addicuntur, ad inuentarij confectionem teneatur?

Ex hoc principio, quo diximus, iura paſſiua per contractum transferri nõ poſſe, infert Amato ſup. & varijs probat, do-
16 natarium † omnium bonorum creditoribus donantis perſonalem actionẽ exercentibus, reſpondere non teneri: licèt in ſubſidium alio hærede non exiſtente, vel ſi ſoluendo non ſit, vitandi circuitus gratia, aliquando in eum actio conceda tur, eiuſdem ſententiæ eſt, Giurba *d. deciſ.*62. *num.*33. Cancer. *d.c.* 8. *num.*68. Gutierrez *lib.2.pract.quæſt.*58. *Mier.1.p q.24. n.*112. Guid. Pap. *deciſ.*105. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto 3. ferè per tot.* ex Boerio, Coſta, & Guid. Pap. Mercurialis Merlinus *de pignor. & hypothec. lib.4 tit.5. queſt.*143.
17 His † proximum eſt, vſufructuarium omnium bonorum à creditoribus hæreditarijs non poſſe conueniri, quia in eum actiones paſſiuæ non tranſeunt, ſed in hæredem: ad quem onus ſoluendi debita ſpectit, non ad vſufructuarium, innumeris relatis Caſtillo *de vſufructu cap.* 59. *ferè per tot.* Griuell. *deciſ.*73. latè Rodriguez *de executione, cap.4. à num.* 25. Parlad. *lib.2. rer.quot.cap.fin.num 4.par.§.2. nu.*7. Theſaur. *q.Forenſ.quæſt.*22. Bellon. *de his quæ fiunt incontinenti lib.2 cap.* 103. *numer* 1. Ant. Faber. *C. de vſufructu def.* 1. pleniſſimè Hector Capycius Latro *deciſ.* 102. *à num* 24 vbi *à nu.*33. an id procedat, quando quotæ hæreditatis vſufructus relinquitur; vel quandoquis in vſufructu hæres inſtituitur? de quo vltra Caſtillum, Griuell. & Rodriguez videndus Trentacinq. *lib.1. var. tit de peculio reſol.*6. Rolandus a Valle *conſ.*8. *vol* 2. latiſſimè Menoch. *de præſum. lib.* 4. *præſumptio* 143. *per totam*. Quando verò vſufructuarius onera, & tributa bonis impoſita ſoluere teneatur? Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis materni 2. par. à num.*72. Molina *de primog. lib.1.*

lib.1.c.27.à n 8. Caſtillo de vſufru cap.56.
à n.14. Feliciano de cenſib.2.tom.lib.3 cap.
vlt. Vander. ſingul.10. Cencius de cenſib.
quæſt.89. Narbona in l. 27. gloſ. vnica à
num.32 tit.4.lib.2. Recop. Et an ad legatorũ
ſolutionem teneatur, & quid ſi ſint an-
nuæ? Griuellus d.deciſ.73. Cancer. 3. par.
c.20. à nu.65. Surdus deciſ.193. per tot. vbi
latiſſimè Hodierna eius additionator, ple-
nè Caſtillo, ſup.cap.58. Bellonus ſup. nu.2.
ex alijs Merlinus dict.lib.4.tit.5.quæſt.151.
18 An autem † vſufructuarius ſine ceſſio-
ne hæredis exigere poſſit credita hæredi-
taria, & debitores via ordinaria, vel exe-
cutiua conuenire, ſuo loco dicemus. Id
19 tamen † hic non omittam quòd in vſu-
fructuarium à lege actiones actiuæ, & paſ-
ſiuæ tranſeunt, vt ex l.1.C. de bonis mater-
nis, aduertit Cancerius 3. par. var. c 17.
n.405. vbi refert Bart. Couarr. & Mieres.
Ex eodem etiam principio deſcendit,
20 emptorem † hæreditatis à creditoribus
hæreditarijs conueniri non poſſe, imò de-
bere agere contra hæredem: ipſe tamen
poteſt quod præſtitit, ab emptore recu-
perare, l.2.C. de pactis, l.2.C. de hæred. vel
action. vendit l. hæreditatem, D. de donatio-
nibus, Maranta in l. ſi actor, D. de procura-
toribus, num.42. in fine, & nu.48 Ant. Go-
mez 2. tom. var cap.2.nu.5. Mantica de
tacitis, & ambig lib.4.tit.10. à nu. 20. Al-
faro de offic. Fiſcal. gloſ.34. ſpeciali 9.nu.57.
Anton. Faber. de error. prag. decad. 50.
error. 50. circa medium, D. Valentia ad
dict. l. 1. D. de leg.1. numer. 22. videndus
à numer. 19. alios refert Hermoſilla in
l.13.tit.5.part.5.gloſ.5. numer.10. licèt ip-
ſe cum Azeuedo, de iure Regni in ele-
ctione creditoris eſſe dicat, an hæredem
vel emptorem conueniat? De æquitate
tamen canonica emptorem poſſe conue-
niri teſtatur Gratianus diſcept. 204. à nu-
mer. 36 ſequitur Parladorius rer. quot 2.
par. cap. fin. 4. part §. 2. numer.5. Hector
Capycius Latro deciſ.15. numer.4. Eum
verò qui à fiſco emit, a creditoribus iu-
re ſpeciali conueniri poſſe, l.1. C de
hæred. vel action. vendita, affirmat Al-
faro ſup. & Farinacius lib. 2. deciſion. cri-
minal. deciſ.91. numer.3 qui omnes vt ſta-
tuant, emptorem hæreditatis de iure
communi conueniri non poſſe, ea ratio-
ne mouentur, quòd ex venditione hæ-
reditatis actiones paſſiuæ non tranſeunt;
neque eas à ſe excutere poteſt hæres
inuitis creditoribus, Merlinus dict. tra-
ctat. de pignoribus, lib.5. quæſtion. 11.
(vbi quod emptor non poteſt conue-
niri, ſed hæres, quia transferre nequit
in alium actionem paſſiuam: eo tamen
caſu conueniri poſſe aſſerit, quo hæres
ſoluendo non eſſet; vel ſi ab eo credi-
tores ceſſas actiones haberent; vel ſi ceſ-
ſa fuiſſet hæreditas proximiori ab in-
teſtato, quia talis ceſſio non ſupponit
aditionem, ſed refutationem:) Et an
ipſe venditor, ſi hæreditatis creditor
eſſet, emptorem poſſit conuenire? Vi-
dendus Mantica vbi proximè à num. 16.
Schilor lib.3 tract.3 quæſtion.3. & 4 per
totam.
21 Et hanc † ſententiam ſcilicet actiones
paſſiuas cedi non poſſe (licèt his non
exornatam fundamentis) tenent Paul.
Galleratus de renunc. tom.1. lib.1. cap. 4.
numer 119. Anton. Gomez, Mantica, &
Maranta relati ſup. Paul. de Caſtro conſ.
207. numer.2. par.1. Pichard. in §. reſtitu-
ta, Inſtit. de fideicom. hæred. num.41. Surd.
de alimen. tit.9. quæſt.22. num. 31 Molin.
de Hiſpan. primog. lib.1. cap.8. num. 15. &
cap.10. nu.5. ex alijs Amato dict. reſol.58.
à num.4. Muta deciſ.14. num. 7. & 13. Cy-
riac. lib.1. cont.59. a nu. 4. nullo ex ijs re-
lato Merlinus de pignor. & hypothec. lib.1.
quæſt.8 nu.4. Et nonnulli limitant, quan-
do creditor conſentiret, moti ex l. ſi man-
dato, idem ſi, ibi: Aut ſi nolit creditor ob-
ligationem mutare, cauere tibi debeo defen-
ſurum te, D. mandati, l 2. C. de pactis. nam
inuitus creditor numquam cogitur mu-
tare debitorem, vel fideiuſſorem, vt ex
Surdo, Mauro, Heringio, D. Solarzanus
2. tom. de iure Indiar. lib.2. cap. 25. nu. 34.
Cyriac. ſup. licèt debitor ipſe vel fide-
iuſſor, alium æquè idoneum fideiuſſorem
præſtarent, Franchis, deciſ.202. & quando
ſecus, videndi Amendola ibi Rodrig. de
reditibus lib.2. quæſt.12. num fin. Cencius
de cenſib. quæſt.76. a numer. 13. Vander
ſing.51. Cancer. 2. par cap.5. a numer.159.
Fontanella de pactis clauſ.4. gloſ.18. par.3.
a num 24. Larrea deciſ 22. à num.15.
22 Hinc eſt, clauſulã ceſſionis iurium, tan-
tùm intelligi de iuribus actiuis, non verò
de paſſiuis, vt ex Beroio, Menoch. & Sur-
do reſoluit Cencius de cenſib. q.79. à n.38
Vndè poſſeſſor rei vindicationem paſſiuè
penès

Digitized by Google

pebes ſe exiſtentem cedere non poteſt, Hypolit. Montaner *in addit. ad Olibanum de actionibus par. 2. lib. 1. capit. 3. numer. 10.*

23 Qua † retenta ſententia, non obſtant, quæ in contrarium adduximus: non primum ex *text. in dicta l. ſi actor*, cui varias interpretationes aſſignat *gloſ. ibi*, quas latè proſequitur Maranta *à numer. 42.* Pro ſolutione tamen breuiter dico, verum eſſe, ex parte rei conſtitui poſſe procuratorem in rem propriam, ſicut ex parte actoris conſtitui poteſt. Inter hæc tamen, ea differentia verſatur, quòd ex parte actoris conſtituitur procurator cũ ceſſione iurium, ex parte verò rei, ſine ceſſione: quia reus actionem paſſiuam per ceſſionem in alium transferre non poteſt: quare ex parte rei procurator fit, promittendo ſoluere creditoribus, quod ſufficit, vt quis dici poſſit procurator in rem ſuam ex parte rei: verbi gratia quando quis emit rem, vel hæreditatem cum onere ſatisfaciendi creditoribus hæreditarijs, quo caſu licèt debitor conſtituendo procuratorem, non poſſit nocere creditoribus, quin poſſint aduerſus eum agere; tamen onus, & ſolutio debiti in emptorem, & procuratorem transfertur, quo pacto intelligendus eſt text. *in d. l. ſi actor d. l. fin. S. Titius, D. de condict. indebiti, l. planè in fin. D. familiæ erciſcunda*, Maranta *numer. 53. & 86.* Iulius Paccius *tom. 2. quaſt.* 36, Anton. Faber *in rationali ad dict. l. ſi actor.*

24 Quare † cauendum eſt à Paulo de Caſtro *d. conſ. 207. n. 2.* qui exiſtimat, arbitri iudicio familiæ erciſcundæ dati auctoritatem efficere poſſe, vt onus debiti, quod pro portionibus hæreditarijs cohæredibus pertinebat, ita in vnum hæredem tranſeat, vt procurator in rem propriam conſtituatur, taliter vt neceſſario contra eum experiri debeant creditores, quod & ſenſiſſe videtur Accurſ. ibi. Nam veriùs eſt, adiudicatione non obſtante, liberum eſſe creditoribus, hæredes omnes pro portionibus hæreditarijs conuenire, *l. licèt pacto 23. C. familiæ erciſcunda, l. 1. C. ſi certum petatur, l. final. C. de hæredit. actionibus cum alijs*, licèt cohæres, cui onus ſoluendi imponitur, diuiſioni ſtare, & cohæredes liberare teneatur, *dict. l. licèt, l. ſi filia 20. S. ſi pater, D. familiæ erciſcund.* de cuius interpretatione alibi agemus. Id namque diuiſio efficit, vt is cui onus ſoluendi creditoribus iniungitur, litem in ſe, & ſuo periculo quaſi defenſor neceſſarius ſuſcipere debeat: alij verò cohæredes ſi conueniantur, recuſare non poterunt, quominùs pro ſua quiſque portione teneatur, *dicta l. planè*, ibi: *Licèt libera poteſtas maneat creditoribus cum ſingulis experiundi*, vt rectè notat Anton. Faber *in rationali ad dict. l. planè*, vbi varias congerit leges, in quibus poteſt quis etiam inuito actore, alium reum in ſui locum ſubſtituere, vt eandem, quam ipſe habebat, ſuo periculo litem ſuſtineat.

25. Nec † obſtat aliud fundamentum, quo probauimus, emptorem, vel donatarium alicuius rei, cum onere ſoluendi creditoribus, ab eis poſſe conueniri: quia iure communi attento verius eſt, creditores aduerſus emptorem, vel donatarium cum prædicto onere, agere non poſſe, vt eſt expreſſus textus *in dicta l. hæreditatem, D. de donationibus, l. ſeruo inuito, S. ſi teſtator, D. de legat. 2.* Ex contractu enim inter alios inito, tertio actio perſonalis acquiri nequit ſine ceſſione, *l. 2.* ibi: *Quam pecuniam vt poſſis petere, mandatis tib ab eo actionibus conſequeris, C. ſi ſi certum petatur*, cum alijs congeſtis à D. Ioſeph Vela *tom. 1. diſſert. 12. num. 34.* Licèt iure Regio alia res ſit, quia tertius, qui ex obligatione inter alios facta commodum conſequitur, agere poterit, emptorque hæreditatis directè poterit cõueniri, vt diximus ſupra, & latiùs infrà *titul. 14. quæſt. 1. per totam.*

26 Similiter † nec obſtat id, quod de donatario diximus: nam in eum actiones paſſiuæ non tranſeunt, vt ſupra probauimus, licèt quando alius hæres non eſt, vel non eſt ſoluendo, vel ex æquitate, circuitus vitandi gratia, creditoribus reſpondere teneatur, Parlador. *2. par. cap. final 4. par. S. 2. num. 6.* Noalis *de tranſmiſs. caſu 25. à num. 5.* Cyriacus *lib. 1. controuer. 14. & controuer. 39 num 4. & 9.* quia ſecundum aliquos hæredis loco habetur, proindeque inteſtatus non dicitur deceſſiſſe, qui habet donatarium omnium bonorum, vel maioris partis Marius Cutell. *de donationibus contemp matrimonij tractat. 2. diſc. 1. ſpecial. 38. à num. 3.*

num. 3. videndus *numer.* 7. latè Viſconte *concl. iuris*, verbo, *donatarium omnium bonorum*.

17 Rursùs † nec obſtat vltimum fundamentum ex *dict. l.* 2. *C. ad l. Iuliam de vi priuat.* cui communis reſpondet, fiſcum, quoties vel ex delicto bona publicata vindicat; vel tanquam ab indigno aufert; vel vt caduca acquirit; vel vt vacantia occupat, licèt propriè hæres non ſit; hæredis tamen quaſi perſonam aſſumere, *l. inter eos*, §. *vltim.* ibi: *vt hæredis*, *D. de fideiuſſoribus*, *gloſ. & Bart. ibi. gloſ. in l. non intelligitur*, §. *eum ex cauſa*, *D. de iure fiſci*, Fulgoſ. *in l. ſi quis poſthac columm.* 1. *C. de bonis damnator.* Vndè hæres anomalus nuncupatur; quia ſuccedit non per repreſentationem, ſed per anihilationem perſonæ, Alex. Trentacinq. *dict. reſol.* 2. *numer.* 2. verſ. *& ideò*. Intrigliol. *conſil.* 22. *à numer.* 42. *& per tot.* Quapropter cùm hæredis loco habeatur, iura actiua & paſſiua in eum tranſeunt, & ad debita anteà contracta tenetur, iuxta ea quæ latè proſequuntur Intrigliolus, Trentacinq. *Muta*, Farinacius & alij laudati, Noalis *de tranſmiſsione caſu* 43. *numer.* 22. omninò videndus D. Amaya *in l.* 1. *C. de bonis vacantibus à numer.* 7. Donellus, Acoſta, & Molina, quos ſequitur D. Melchior de Valentia *illuſt. iuris tom.* 3. *ad tit. de acquir. hæred. capitul.* 3. *numer.* 20. videndus D. Pichardus *de acquiren. hæredit. capitul.* 5. Ricciull. *de iure perſonar. extra gremium Eccleſiæ lib.* 5. *capitul.* 32. *à num.* 1. poſt hæc viſus Carleual. *de iudicijs titul.* 2. *diſp.* 1. *numer.* 50. qui neminem ex iis, quos nos, retulit, nullo ex his laudato Mercurialis Merlinus *dict. tract. de pignorib. lib.* 4. *titul.* 5. *quæſt.* 128. *& lib.* 3. *q.* 74. *nu.* 60. *& d. lib.* 5. *q.* 51.

28 Ex qua doctrina † opportunè inquirendum eſt, ſi fiſcus iura ſibi ex confiſcatione quæſita vendat, vel cedat, an ceſſionarius perindè ac Fiſcus à creditoribus poſsit conueniri? Quod in terminis accidit diſputari, in caſu deciſionis Rotæ apud Farinacium *lib.* 2. *deciſ. criminal. deciſ.* 81. vbi quæſtio fuit, an Fiſcus, qui ex confiſcatione ſucceſſit, teneatur ex bonis alere filios ſpurios delinquentis? Et reſolutum eſt, onus hoc in eum tranſire, ſicut in alium quemlibet defuncti hæredem, *dict. l.* 2. *l.* 3. *in fin. de alimentis legatis*, quod etiam ſi pro crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ confiſcatio contigiſſet, verum eſſe probat: licèt in hoc vltimo caſu alij contrarium ſentiant, vt videre eſt apud eundem Farinacium *dict. quæſt.* 22. *à numer.* 34. Ignatium del Villar *in ſylua reſponſ. lib.* 2. *reſponſ.* 12. Surdum *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 31. *per tot.* An autem Fiſcus filias dotare teneatur? vltrà relatos Gregor. Lopez *in l.* 10. *tit.* 2. *part.* 3. verb. *por deudas*, Barboſa *in l.* 1. *part.* 4. *num.* 84. *D. ſoluto matrimon.* Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ.* 5. *gloſ.* 4. *à numer.* 61. (vbi etiam quid ſi confiſcatio fiat pro crimine læſæ Maieſtatis.) D. Franc. Merlin. *cent.* 1. *capitul.* 61. *à num.* 4. Viſconte *concl. iuris* verb. *Fiſcus tenetur*, idem Fontanella *clauſ.* 7. *gl.* 5. 2. *part.* 9. *numer.* 62. Muta *dict. deciſ.* 49. *numer.* 41. latè de his ad quæ Fiſcus tenetur confiſcatis bonis hæretici Ricciul. ſtatim referendus *cap.* 34. *per totum*, *& cap.* 40. vbi de legitima, dote, & alimentis, pleniſſimè Acoſta *d. ampl.* 7. *à numer.* 170.

29 Quo † ſuppoſito in dicta deciſione, in dubium fuit deductum, an onus hoc alendi filios ſpurios in ceſſionarium fiſci tranſiret; quod dubium affirmatiuè deciſum fuit, referuntur ita tenentes Socinus, Ripa, Beroius qui in id conſiderant *l.* 1. *C. de hæred. vel action. vendita*, *l.* 2. *C. eodem tit.* ibi: *Vt nec amplius, vel minus iuris empter habeat, quàm apud hæredem futurum eſſet*, quam legem in idem ferè expendit D. Solorzano *de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *capitul.* 26. *numer.* 18. Quod adeò procedit, vt ſi ceſſionarius ad præſtationem alimentorum, vel dotium conueniatur, non ſit habenda ratio pecuniæ, per quam obtinuit ceſſionem; ſed iuxta quantitatem bonorum alimenta ſint taxanda, ac ſi penès Fiſcum, vel alium quemlibet hæredem bona extarent: quia ex perſona noui ceſſionarij, & emptione per eum facta, filiorum mutari non debet conditio, vt ex Iaſone, & alijs deciſum refert idem Farinacius *dict. lib.* 2. *deciſ. crim. deciſ.* 91. *per tot.* In cuius deciſionis confirmationem ſingularitèr facit Ricciul. *de iure perſon. extra grem. Eccl. lib.* 5. *c.* 34. *nu* 36. qui aſſerit confiſcatis bonis hæretici, poſſe agi via executiua contra Fiſcum, vel eius ceſſionarium non ſecùs ac contra ipſum hæreticum agi poſſet.

Vti-

30 Vtilitatis † igitur gratia admiſſum eſt, vt Fiſcus vel eius ceſſionarius ad quos bona peruenerunt, vtilibus actionibus poſſint conueniri: quia licèt verba actionis, eiuſque formula ad eos non ſpectaret, nihilque cum eis geſtum eſſet, ex quo directis actionibus tenerentur; tamen propter æquitatem vtilis in eos actio conceditur.

31 Cuius † rei elegans exemplum ſuppeditat nobis Imperator Iuſtinianus *in §. ſed ex diuerſo*, *Inſtit. de acquiſit. per adrogationem*, vbi licèt pater adrogator pro debitis eius, qui ſe in adoptionem dedit, ipſo iure (hoc eſt iure ciuili) non teneatur, tamen filij nomine conueniri poſſe docemur: quod æquitas ſuggerit. nam cum in eum omnia bona, iura & commoda tranſeant, *princ. Inſtit. de acquiſit. per adrogationem*, *l. ſi pater*, D. *de adoptionibus*, P. Sanchez *de ſtatu Religioſorum lib. 7. cap. 12. numer. 23.* æquum viſum fuit, vt ſi non directa ſuo nomine; vtili ſaltim actione filij nomine teneretur, ad exemplum Fiſci, vt ex aliis notat Pichard. *in dict. l. ex diuerſo*.

32 An verò † Fiſcus vniuerſaliter ſuccedens, veluti in bonis vacantibus, vel quando hæreditatem auſert ab indigno, vltra vires hæreditarias teneatur, ſi inuentarium non confecit? videndi Zeuallos *tomo 3. commun. quæſt.* 822. Ripol. *variar. reſol. cap. 10. numer.* 479. Farinacius *in frag. verb. Fiſcus, numer.* 11. *& numer.* 119. Velaſcus *de priuileg. pauperum 2. part. quæſtion. 58. numer.* 16. Fachineus *lib. 6. controu. cap. 21.* D. Amaya ſupra *à numer.* 12. latiſſimè Carualho *dict. par. 2. à num.* 478. *&* 481. Et de ſucceſſione fiſci, & quatenùs creditoribus, & legatarijs teneatur, doctè & latè differit omnino videndus D. Pichard. *ad titul. de acquir. hæred. capit. 5. per tot.*

33 Superioribus † & illud proximum eſt, quòd cum Monaſterio ſecuta profeſſione, omnia iura, & bona profeſſi acquirantur, *authent. ingreſſi*, *C. de Sacroſ. Eccleſijs*, *§ ſi qua mulier*, *authen. de Sanctiſſim. Epiſcop. §. illud quoque*, *authen. de Monachis*, *cap. ſi qua mulier*, *capit. quia ingredientibus 19. quæſt. 3.* Ita vt non ſolùm dominium, ſed & poſſeſſio bonorum Monachi transferatur in Monaſterium; vt ex Bald. Salicet. & Cagnol. tenet Afflictis *deciſ. 269. numer.* 16. Gail. *lib. 2. obſeruat.* 52. Menchaca *de ſucceſſ. creatione lib. 2. §. 16. numer.* 13. Noalis *de tranſmiſſ. caſu 38. numer.* 28. (vbi idem procedere aſſerit in bonis adrogati) Giurba *ad conſuet. Meſſan. 1. part. cap. 5. gloſ. 6 numer.* 14. Virgilius *de legitim. perſona, cap. 23. numer.* 14. P. Sanchez *dict. lib. 7. cap. 12. numer.* 23. *&* 24. licèt poſſeſſionis reſpectu, ab hac ſententia diſcedat D. Pichard. *in princip. Inſt. de acquiſit. per adrogationem à numer. 36. ad* 43. vbi varijs argumentis probat, poſſeſſionem bonorum filij adrogati, vel Monachi, neque in patrem adrogationem, neque in Monaſterium abſque apprehenſione tranſire: in cuius confirmationem omninò videas Giurbam *dict. gloſ* 6. & Gothofredum *ad l. 3. §. 1. D. de acquir. poſſeſſione*, *l. ſi adoptauero*, *D. de precario*, Tepatum *titul. 432. capitul. 6. verſic. dominium*.

34 Inde eſt, † vt ratione prædictæ acquiſitionis Monaſterium creditoribus Monachi reſpondere debeat, & ad omne id conueniri, & cogi poſſit, ad quod profeſſus tenebatur *l. 10. tit. 2. part 3* (vbi Gregor. Lopez, an libellus concipi debeat contra Monachum, vel Monaſterium, Cyriac. *lib. 1. controuer. 245. à numer.* 22.) Menchaca, & Virgilius vbi proximè Parladorius *dict. 4. part. §. 2. num. 2.* Sanchez *dict. lib. 7. cap. 31. à numer. 2.* Curia Philip. *1. tom. par. 2 §. 10. à numer. 5.* vbi quandò executio locum habeat aduerſus Monaſterium ex perſona profeſſi, & contra Fiſcum, donatarium emptorem hæreditatis, & vſufructuarium. Et quod Monaſterium alimenta miniſtrare debeat his, quos Monachus alere tenebatur, ex Surdo, Molina, & alijs reſoluunt Sanchez, & Virgilius ſup.

35 Sed licèt † Monaſterium æri alieno obſtrictum maneat; tamen cum non iure hereditario, ſed iure cuiuſdam acquiſitionis naturalis, & acceſſoriæ perſonæ religioſi ſuccedat, vltra vires bonorum non tenebitur; tametſi non confecerit inuentarium; quod neque Monaſterium, neque Fiſcus ex confiſcatione ſuccedens, neque pater adrogator, alius vè hæres ex his qui anomali dicitur facere tenetur, vt multis probat Menchaca *dict. §. 16. à nu. 6.* & relati *ſup. n. 32.* Sanchez *dict. c. 12. n. 33.* Virgilius *dict. num. 14.* vbi *num. 67.* an Monaſterium executiuè conueniri poſſit ſicut poſſet debitor profeſſus?

His

36 His † & illud adiicio, eum cui pertinet ſpolium bonorum Prælati defuncti, eius creditoribus, & famulis pro ſalarijs reſpondere teneri, Gutierrez *lib. 2. quæſt.* 94.*num.*4.ex Sarmiento eruditus, & doctus Bouadilla *libr. 2. cap.* 18. *numer.* 180. Seſſe 3. *tom. deciſ.* 325. *numer.* 6. *&* 7. Addentes ad *Molinam lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 24. Giurba *in conſuet. Meſ. cap.* 1. *par. cap.* 12. *gloſ.* 5. *num.* 18. *&* 19. pro omnibus doctiſſimè D. Solorzano *dict. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à numer.* 47. vbi per integrum caput latè de ſpolijs Epiſcoporum, eorum applicatione, collectione, & cognitione. Noguerol. *allegat.* 26. *à num.* 4. Et † quod is, cui ex priuilegio, vel conſuetudine bona Eccleſiæ vacantis pertinent, ad debita & ſalaria teneatur, probat text. *in cap. præſenti, §. porro de offic. Ordinarij lib.* 7. Solorzano *dict. lib.* 3 *cap.* 12. *numer. fin.*

37

SVMMARIVM.

1 *Ius noſtrum duplex eſt, præſens, ſcilicet, aut futurum.*

2 *Ius futurum triplex eſt.*

3 *Ius delatum quod dicatur.*

4 *Ius futurum ex cauſa de præſenti, quod ſit?*

5 *Ius futurum ex cauſa de futuro, quod ſit?*

6 *Ius nobis delatum cedi poteſt.*

Fideicommiſſum purum rectè ceditur, & venditur. Et ſuper bonis cenſus imponi poteſt.

7 *Ius futurum ex cauſa de præſenti, veluti debitum in diem, ceſſibile eſt.*

8 *Ius competens ex contractu conditionali cedi poteſt, & tranſmittitur ad hæredes, ſi conditio caſualis, vel mixta ſit, ſecùs ſi poteſtatiua.*

9 *Differentiæ ratio aſſignatur, cur obligatio conditionalis ex contractu tranſmittatur ad hæredes; non verò obligatio conditionalis ex teſtamento.*

10 *Remiſſiuè de interpretatione* leg. quòd de pariter, D. de rebus dubijs.

11 *Ius ex contractu conditionali ſicut tranſmittitur in hæredem, ita etiam transfertur in ceſſionarium.*

Ius & ſpes contractus conditionalis donari poteſt. Et confiſcatis bonis tranſit in Fiſcum.

12 *Ius futurum ex cauſa de futuro, an cedi poſsit, vel renunciari?* vſque ad numer. 16.

Spes fallaciſsima res eſt; & an ſit conſiderabilis: & in commertio. Et an iuribus in ſpe priuari quis poſsit? cum num. ſequent.

4 *Intelligitur* text. in l. ſi ſterilis 21. D. de actionib. empt.

Mulier quinquagenaria inhabilis eſt ad concipiendum.

16 *In ceſsione iurium ſimpliciter, vel verbis generalibus facta, an iura de futuro, vel debita in diem, vel ex contractu conditionali comprehendantur?* cum ſeq. ad 22.

22 *In renunciatione verbis generalibus concepta, an iura futura, & quæ nondum competebant, includantur?*

23 *Liberatio generalis, ad quæ debita extendatur?*

In legato generali, vel Maioratu de omnibus bonis; an bona futura veniant, & quid in confiſcatione? ibi.

QVÆSTIO X.

Iura futura, & quæ in potentia, & ſpe conſiſtunt, an cedi poſſint, vel comprehendantur in ceſſione iurium, & actionum? accuratè & diſtinctè explicatur.

1 IVS † quod nobis competit, duplex eſt, aut præſens, & perfectè quæſitum; aut futurum & quærendum, *l. fin. vbi DD. C. de acquir. poſſeſ. l. ſeruus, C. de pactis*, Bart. *in l.* 1. *C. eod. titul.* Ius præſens, id dicitur, quod de præſenti ita quæſitum nobis eſt, vt eo vti & frui poſſimus, *l.* 1. *& per tot.* D. *de acquir. rer. domin.* Quod ius, indubitatum, certum, & ius in re ſolet appellari, de quo iure diſputatio noſtra non eſt.

2 Ius † autem futurum triplex eſt, aliud enim dicitur ius delatum; aliud verò ius futurum ex cauſa de præſenti, aliud autem ius futurum ex cauſa de futuro. Quam diſtinctionem omiſſa alia quam tradidit Bart. ſequitur Paulus Galleratus *de renunc. tom.* 1, *lib.* 4. *cap.* 3. *à num.* 38. *& tom.* 2.

tom. 2. cent. 1. renunciat. à numer. 1.

Ius † delatum dicitur, cuius acquiſitio ex noſtra voluntate pendet vt *in l. delata D. de verbor. ſignificat. l. 1. §. decretalis, D. de ſucceſſ. edict.* Bart. *in l. is poteſt, de acquiren. hæred.* Sfort. Odd. *de fideicomm. in repet. l. qui Romæ, §. duo fratres, quæſt. 1. art. 1. num. 26.* Et dicitur ius futurum, quia licèt acceptari poſſit; tamen quæſitum non eſt, ſed quærendum. Quod ius, certum, aut indubitatum dici non poteſt, cum multa accidere poſſint, ex quibus quis non capiat, *§. illud 13. Inſtit. de rerum diuiſione*, ibi: *Quod Multa accidere ſoleant, vt eam non capias*, Marius Cutell. *de donat. contemp. matrim. tom. 2. tract. 2. diſcur. 1. ſpec. 40. numer. 18. in fin.* Quod ius, re & ſpe competere dicitur, parùmque incertitudinis habet, cùm quandocunque acceptari poſſit.

4 *Ius* † verò futurum, ex cauſa tamen de præſenti quærendum, illud dicitur, quod licèt de præſenti acquirere non poſſimus, ſpes tamen eſt, vt acquiri poſſit, quæ fundatur in aliqua cauſa de præſenti; veluti debitum in diem, vel ſub conditione, quod dicitur competere ſpe tantùm, non verò re, & effectu, Sfortia Odd. *ſup. num. 28,*

5 Ius † autem futurum, ex cauſa de futuro eſt, quod nec re, nec ſpe competit, ſed ſolùm ſperatur acquiri, ſuperueniente aliqua noua cauſa: veluti hæreditas viuentis, quæ quidem ſpes ſucceſſionis, nullam habet cauſam de præſenti, de qno iure loquuntur Doctores *in l. fin. C. de pactis*, Bart. & alij, quos ſequitur Scipio Theodorus *alleg. 15, num. 26.* Sfortia Odd. & Paulus Galleratus vbi proximè:

6 Ius † delatum, quod re, & ſpe, competit, & cuius acquiſitio ex noſtra voluntate pendet, dubium non eſt, quin cedi poſſit, *l. 1. & per totum*, D. *& C. de hæred. vel action. vendita*, Anton. Gomez *2. tom. var. cap. 2. num 5.* videntur Sfortia Odd. *ſup. art. 5.* Quod latè comprobare poteris ex traditis ſupr. *tit. 2. quæſt 3.* in qua reſoluimus, quando ex ceſſione hæreditatis delatæ; eius inducatur aditio. Vltrà id facit, quòd rectè reſoluit Cencius *de cenſibus, quæſt. 27. per totam*, fideicommiſſarium, cui purè fideicommiſſum relictum eſt, vel ſub conditione, quæ iam extitit, poſſe ante reſtitutionem ſibi factam ſuper bonis fideicommiſſi cenſum imponere, cùm poſſit quis ius, quod in ſpe, & re habet, alteri cedere, ſuper eo iure contrahere, & hypothecam conſtituere, iuxta Angel. Neguſant. & Craſſum, quos refert *num. 4. & 14.* Et ſpem ſuccedendi in fideicommiſſo poſt mortem grauati, vendi, & cedi poſſe ex pluribus probat Hermoſilla *in l 13. tit. 5 par. 5 gloſ 5. num. 12.* Giurba *in conſuet. Meſſan. 1. par. cap. 1. gloſ. 3. n. 63.*

7 Similiter † etiam, ius futurum ex cauſa de præſenti, veluti quod in diem certum debetur, cedi poteſt: nihil enim intereſt, quoad obligationem attinet, inter id, quod purè, vel in diem debetur: nam vtrumque ſtatim deberi incipit, *l. centeſimis 46. D. de verbor. oblig. §. omnis ſtipulati, Inſtit. eodem titulo*, licèt quoad petitionem multùm referat, an obligatio pura, vel in diem certum ſit: nam hæc, ante diei aduentũ peti non poterit, *l. Publius, §. 1. de condit. & demonſtr. l. ex bis, C. quando dies legati cedat*: ex illa verò ſtatim agi poterit, quia eius dies non ſolùm ceſſit, ſed venit, *l. cedere diem 213. D. de verbor. ſignificat. dict. leg. centeſimis in princip. dict. §. omnis*, Caluinus *Lexicon iuris*, verb. *cedere diem*, Pichard, *in dict. §. omnis*, Donell. & Oſuald. *lib: 15. com. capit. 8.*

8 Eodem † etiam modo, cedi poterit ius competens ex contractu conditionali: nam licèt is, cui ſub conditione legatum eſt, pendente conditione creditor non ſit, ſed tunc cùm legati conditio extiterit: in contractibus tamen is, cui ſub conditione aliquid debetur, ſtatim creditor dicitur, vt expreſſis verbis docet Vlpianus *in l. is cui ſub conditione 42. D. de obligationibus, & actionibus*, ideòque ius ſtipulationis conditionalis ad hæredes transmittitur, *§. ex conditionali, Inſtit. de verbor. obligat. l. ſi quis 57. D. eodem titulo, l. neceſſario 8.* verſ. *quod ſi pendente*, D. *de peric. & commodo rei vend. l. quoties, C. de donat. quæ ſub modo*, alia iura congerit Anton. Gomez *2. tom. variar cap. 11. à num. 36.* omninò videndus Anton. Faber *lib. 11. coniect. cap. 13.* Solorzano *de iure Indiar. tom. 2. lib 2. cap. 11. numer. 48.* Qui rectè hoc intelligunt, in conditione caſuali, vel mixta: nam ſi poteſtatiua eſſet conditio ad hæredes non tranſiret,

l. ſi

Digitized by Google

l. ſi decem cum petiero 48. de verbor. obligation. ſequitur multis relatis Ricciullus de iure perſonar. extra gremium Eccleſiæ lib. 5. cap. 32. à numer. 36 Caſtillo tom. 3. controu. cap. 14. à numer. 1. Hunnius in Encycloped. iur. 3. part. tit. 1. cap. 5. num. 25. & ſequentibus, Carocius de excuſione part. 1. quæſtion. 10. princ. quæſt. 16. num. 3. & 5. quod limitat niſi ex verbis ſtipulationis; aliam contrahentium mentem fuiſſe appareret, videndus Pichard. in dict. §. ex conditionali, Donell. dict. libr. 15. cap. 11. omnium latiſſimè Gi͡urba de ſucceſſ. feud. §. 2 gloſ. 10 à n. 59. vbi quòd ius fideicommiſſi, & ſubſtitutionis competens ex contractu tranſmittitur ad hæredes; ſecùs verò ſi competat ex vltima voluntate, latiſſimè proſequitur Marius Cutell. de donat contemp. tom. 2. tract. 2. diſc. 1. ſpeciali 37. per tot.

9 Et † licèt in aſſignando diſcrimine inter obligationem conditionalem ex contractu, & debitum ex teſtamento ſub conditione, anxiè laborent interpretes, obtinuit tamen tam apud practicos, quàm theoricos, id ex eo procedere, quia in contractibus ſubſtantia obligationis initæ, conuentionis tempore contrahitur, dict. verſ. quod ſi pendente: quod ſecùs eſt in teſtamentis, vt latiùs explicant poſt antiquiores Pichard. in dict. §. ex conditionali, & ad titul. de vulg. & pupill. ſubſtitut. cap. 2. à numer. 19. Anton. Faber. lib. 15. coniect. cap. 6. & 7. Donell. & Oſuald. capitul. 11. ex practicis varij, quos congerunt Ricciullus dict. numer. 36. & 34. D. Ioſeph Vela tom. 1. differt. 11. à numer. 5. Solorzano 2. tom. lib. 2 cap. 11. à numer. 46. nullo ex ijs relato Arias de Meſa lib. 3 variar. cap. 42. num. 4.

10 Nec † me latet, his non leuiter aduerſari textum in l. quod de pariter, D. de rebus dubijs, ex quo videtur, ius ſtipulationis conditionalis, & pactum reuerſionis dotis ad hæredes donantis non tranſmitti: de cuius interpretatione vltrà gloſ. & Bart: ibi videndi Barboſa in l. Caius 46. D. ſoluto matrim. num 16. Fontanella de pactis nuptial. clauſ 4 gloſ. 24. à numer. 24. Cancerius lib. 1. variar. cap. 21. numer. 98. alijs relatis Hector Capycius Latro deciſ. 2. à numer. 14. Giurba de ſucceſſ. feudor. §. 2. gloſ. 12. numer. 60. verſ. verum monitos.

11 Ex quo † pendet, quòd ſicut contractus conditionalis ſpes, ad hæredes tranſmittitur Fontanella vbi proximè num. 23. Cancerius à numer 95. Anton. Gomez & & alij relati: ita etiam & ſpes contractus conditionalis in alium traſferri poſſit; & confiſcatis bonis in Fiſcum tranſit, l. inter ſocerum 26. §. vlt. C. de pactis dotalibus, Meſa dict. numer. 4. Ricc ullus dict. numer. 36. Carocius ſupra quæſt 16. (vbi latè referunt, quæ iura futura veniant in confiſ atione) videndus Carocius dict. 1. part. quæſt 20. principali à quæſt 1. cum 17. ſequentibus, Farinacius de delictis quæſt. 25. per totam.) Donari etiam poteſt ſpes actionis conditionalis, l ſpem, C de donationibus, vbi Baldus, Capycius Latro ſup. numer. 11 D. Ioſeph Vela dict. differt. 11. num. 4. Carualho de vna, & altera quarta 2. part. num. 354. Et in indiuiduo, quòd cedi poſſit, eſt textus in l. nomina, l. multum, D. de hæredit vel acti n. vendita, Tiraquell. de retract lig. §. 26. gloſ. 3. num. 5. alijs relatis Mieres de Maioratibus in initio ſecundæ part. à numer 499. videndus Sfortia ſup. artic. 6. cum ſequentibus Quapropter cauendum eſt à Mario Muta deciſ. 90. num. 56. qui indiſtinctè aſſerit iura conditionalia ceſſibilia non eſſe

12 Conſequens † eſt agere, an ius futurum ex cauſa de futuro ceſſibile ſit, & cedi non poſſe, ex eo probari videtur: nam ius futurum ſiue ſpes: fallaciſſima res dicitur, & ſomnium vigilantis, vt pluribus exornat Tiraquell. de leg. connubial. gloſ. 2. à numer. 32. fol. mihi 370. Hermoſilla infra referendus gloſ. 1. numer. 14. Deſiderium appellatur D. Narbona anno 7. quæſtion. 12. num. 4. Ferè nihil dicitur, l. neque emptio, ibi: ſin ere, D. de contrah. emptione Et quæ de futuro ſunt, eſſe non dicuntur, l. & quæ nondum, D. de pignoribus. Vnde ius de futuro in bonis non eſt, argum. l ſubſtitutio, D. de acquir. rerum dominio ibi: Subſtitutio quæ nondum competit, extra bona n ſtra eſt. Mieres dict. initio 2. part. num. 482. Inde ius quod in ſpe competit, amitti non dicitur, l. non videtur, l non poteſt, in princ. D. de condict. ob cauſ. Quapropter ſpes prout accipitur pro ſimplici ſpectatione, in conſideratione non eſt, neque ex ea ius aliquod conſiderari poteſt, de quo quis diſponere poſſit, vel vindicari valeat. Seſſe 3. tom. deciſ. 285. num. 4.

Digitized by Google

num.4. Giurba de ſucceſſ. feud. §.2. gloſ. 5. à numer. 21. Et quod in ſpe tantùm eſt, tranſmitti non poteſt, l. ſed ſi plures in princ. l. qui habebat, D. de vulg. & pup. l. Sempronius, D. de vſu, & vſufructu legat. cum aliis congeſtis a Tiraquell. de iure primogen. quæſt. 40. num. 117. Et ſpei quæ vires non habet ex cauſa de præſenti, ratio non habetur, §. ea quoque res, Inſtit. de legat. gloſ. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, vbi Bart. D. de liber. & poſt humis, Paulus Galleratus de renunciat. to. 2. renunc. 17. num 8. Ex quo in dubium vertit, an ius de futuro renunciari poſſit? qui omninò ad propoſitum videndus eſt, vbi rectè contra communem reſoluit, renunciari poſſe; licèt repudiari non valeat, ſequitur doctus Salſedo de repræſentatione lib. 2. cap. 16. à num. 73. qui refert Fabrum, Giſanium, Briſonium, & alios, videndi, Gutierrez de iuram. confirmator. 1. par. cap. 25. Surdus conſ. 398. Valenzuela Velazquez conſ. 88. à num. 12. Carualho à num. 354. pleniſſimè Sfortia Odd. ſupra art. 11. à numer. 1. Alex Trentacinq. lib. 3. var. tit. de rer. alienat. reſol. 1. num. 27. qui latè diſputant de iuris futuri renunciatione; & an ſine ſolemnitatibus fieri valeat?

13 Sed † licèt hæc haud leuiter vrgere videantur; tamen veriùs eſt, iura futura, quæ in potentia, & ſpe conſiſtunt, ceſſibilia eſſe, quod vnica, & concludenti ratione verum eſſe oſtendam, quia in iure de futuro duo inſunt, nempè ius ipſum futurum, & ſpes eius: Et licèt ius futurum in rerum natura non eſſe dicatur; tamen ſpes, quæ diſtincta eſt ab illo iure, præſens & certa eſt; quo ſenſu ſpes in bonis eſſe dicitur, l. 1. C. de pactis. Et iure, quod in ſpe tantùm competit, priuari quis non poteſt etiam per Principem, l. in diem, §. non autem, D. de aqua pluuia arcenda, l. ſi conſtante, verſ. exceptis, C. de donat. ante nupt. Hermoſilla in l. 13. titul 5. par. 5. gloſ. 1. num. 15. Marius Cutell. de donat. contemp. matrim. tractat. 1. diſcur. 2. par. 6. num. 86. videndus omninò Scobar à Corro de purit. ſanguinis 1. par. quæſt. 7. à num. 4. quia ius in ſpe conſiderabile eſt, & ad nos pertinere dicitur, l. filiofamilias, D. quibus ex cauſ. in poſſeſ. ibi: Quia ambo ſpem commodi habent, l. verbum illud 18. in fine, D. de verb. ſignific. ibi: Pertinere ad nos etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum cauſa ſunt, ſed eſſe poſſunt. l. 13. titul. 5. par. 5. Capycius Latro deciſ. 34. num. 14. latè Tiraquellus, Mieres, Giurba, & Galerat. ſupra pleniſſimè Giurba ad conſuet. Meſſan. 1. par. cap. 1. gloſ. 3. à num 57. Marius Cutell. d. 6. par. num 155. & diſcur. 3. à numer. 118. fol. 575. tom. 1. Burgos de Paz conſil. 9. vbi add. qui plura congerunt de iuribus in ſpe,

14 Ex quo † præcitati interpretes reſoluunt, ſpem in commertio eſſe, vendi, donari, & in contractum deduci poſſe, l. 1. l. nam hoc modo, D. de hered. vel action. vendita, l. ex empto 11. aliàs emptorem, §. vltim. l. ſi iactum retis, D. de action. empt. l. neque emptio D. de contrahend. emption. dict. l. ſpem, C. de donationibus, vltra relatos ſupra, Petrus Santerna de aſſecuratione, & ſponſionibus 5. par. num. 9. in tractatu de pignoribus, Anton. Gomez 2. tom. variar. cap. 2. num. 7. & in verſ. in hoc tamen, D. Scholorzano de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 17. numer. 24. & 35. D. Larrea deciſ. 39. numer 10. & allegat. 11. num. 13. Cyriac. lib. 1. controu. 1. num. 14. & 19. Leotard. de vſuris quæſt. 26. num. 23. & quæſt. 72. à num. 18. D. Narbona annal. iuris anno 45. quæſt. vnica, num. 10. vbi ex Antonio Fabro rectè, & doctè aduertit, ideò ſpem futuri partus vendi non potuiſſe, in l. ſi ſterilis 21. D. de actionibus empt. quia mulier ſterilis erat, vel maior annis quinquaginta, qua ætate inhabilis eſt ad concipiendum, vt ex pluribus probat, quibus iunge Alex. Trentacinq. lib. 1. var. tit. de verbor. ſignific. reſol. 4. ferè per totam.

15 Et † in indiuiduo, quod iura futura, quæ in ſpe tantùm conſiſtunt, cedi poſſunt, probant Tiraquellus dict. gloſ. 3. à numer. 4. Abbas, & Decius quos ſequitur Micres de Maioratibus. 1. part. quæſtion. 23. numer. 115. Theſaur quæſtion. forenſ. quæſtion 24. num. 3. Hermoſilla dict. gloſ. 1. numer. 11. Bertazolus clauſul. 27. gloſ. 4. numer. 6. Surdus de alimentis titul. 9. quæſtion. 22. numer. 7. Guzman de euictionibus quæſtion. 35. numer. 92. & quæſtion. 34. a numer. 25. Paulus Pariſ. conſ. 5. a numer. 158. vol 4. Scipio Theodorus allegation. 15. nume. 28. ibi: Quia repudiatio ſola iu-

ris quærendi non valet, *maximè in defe-rendis*, *l. qui ſuperſtitis*, D. *de acquirend. hæred. id circò introducta eſt cautela*, *vt fiat pactum de non petendo*, *ſiue per donationem, aut ceſſionẽ.* Ius etiam ſponſionis vulgo *apueſta*, ceſſibile eſſe, vendi, & donari poſſe, reſoluit Scaccia *de commertÿs*, §. 1. *quæſtion.* 1. *numer.* 100. verſicul. *ſub extende*. De ſponſionibus plura, & quandò licitæ ſint, *Leotardus de vſuris quæſt.* 23. *a num.* 45.

16 Cognito † iam, & pro certo habito, iura futura non ſolum ex cauſa de præſenti, ſed ex cauſa de futuro cedi poſſe, diſputationis ordo expoſcit, vt videamus an iura hæc, quæ cedenti cõpetunt, comprehendatur, & veniant in ceſſione iurium? Et dicendum eſt, iura futura in ceſſione minimè comprehendi, ſi verba ad præſens tempus reſtricta ſint: veluti ſi cederet quis iuribus quæ habet: quia diſpoſitio, quæ concipitur per verba de præſenti, futura iura, & nondum competentia non includit, *l. ſi ita ſcripſerit*, *D. de legat.* 2. *l. ſi ſtipulatus fuerim*, §. 1. *D. de verborum obligation. l. ſi ita*, D. *de auro*, *& argento legato*, Surdus *conſil.* 152. *numer.* 24. *&* 216. *numer.* 3. Sfortia Oddus *ſupr. quæſtion.* 2. *artic.* 3. *per totum*, proſequitur latè Arias de *Meſa lib.* 3. *var. capitul.* 11. vbi per totum *cum* 3. *ſequentibus* diſputat, quando diſpoſitio vniuerſalis, generalis, particularis, vel indefinita ad futura extendatur.

17 Idemque † procedit, quandò ceſſio iurium, & actionum, neque ad præſens neque ad futurum tempus ſpecialiter refertur, ſed ſimplicitèr quis iura, & actiones ſuas cedit, aut remittit: nam futura ceſſa, vel remiſſa non intelliguntur, *l. ſi ſtipulatus*, *l. à colono*, *D. de verbor. obligat. dict. l. ſi ita ſcripſerit*, Bartazolus *dict. gloſ.* 14. *numer.* 5. verſ. *actiones*, quem ad literam tranſcripſit Guzman *de euictionibus*, *quæſtion.* 35. *numer.* 91. Hermoſilla *in dict. l.* 13. *gloſ.* 1. *num.* 11. videndus ad partes diſputans Arias de Meſa *dict. cap.* 11. *a num.* 23. faciunt tradita per Alex. Trentacinq. *lib.* 2. *variar tit. de actionibus*, *reſol* 5. *numer.* 1. *circa medium*, Boerius *deciſ.* 335. *numer.* 1. qui ex *l. hæredem*, D. *mandati*, notant, ceſſa actione perſonali, non venire hypothecariam actionem, quæ poſt ceſſionem ſuperuenit, niſi renunciationis verba ampliſſima ſint; vel in futurum etiam concipiantur, ſequitur Gothofredus *in l. hæredem* 14. *lit. M. D. mandati*.

18 Sed vbi † quis iura quæ habet cedit, vel ſimplicem iurium, & actionum ceſſionem facit, dubium eſt, an videantur ceſſæ actiones contra debitores in diem, vel ex contractu conditionali? Et ceſſas intelligi tenet Afflict. *deciſ.* 359. *numer.* 9. ante eum Bald. *in l. etſi poſt tres in fin. D. ſi quis cautionibus*, Alexan. *in dict. l. ſi ſtipulatus*, §. 1. Crotus *in l. ſi conſtante*, *numer.* 9. D. *ſoluto matrimon.* Nouarius *ad Franch. deciſ.* 353. Sicut in legato nominum debitorum, debita quæ in diem, vel ſub conditione ſunt veniunt, vt poſt longam diſputationem reſoluit Theſaurus *deciſ.* 236. *per totum*, Cyriac. *lib.* 2. *cont.* 336. *num.* 19. *&* 25. qui intelligit in legato vniuerſali nominum non in particulari. Et in legato liberationis idem placuit Cancer. 3. *par. variar. capit.* 20. *numer.* 355. Thuſcus *pract. concl. lit. L. concluſ.* 6.

19 Quare † cauendum eſt à Baldo *in l. ſi ita ſcripſiſſet* 42. *D. de leg.* 2. qui ex eo textu aſſerit probari, eum qui omnia iura cedi, non videri cedere, niſi ea, quorum dies ceſſit, & venit; non vero conditionalia, vel in diem. Nam in eo textu, ideo debita conditionalia, vel in diem in legato non comprehenduntur, quia teſtator legauit, quòd Lucins Titius dare, & facere oportet, quo caſu debita in diem, vel ſub conditione legata non cenſentur. Ratio eſt, quia verba, *facere dare oportet*, non ad obligationem ſpectanr, ſed ad actionem, quæ pro debito in diem, vel conditionali non competit, ita ex Gothofredo, Anton. Theſaur. *ſupra numer.* 5. cui addo Oſualdum *ad Donellum lib.* 15 *commen. capit.* 8. *lit.* D. Ita in terminis ceſſionis, Rota apud Farinacium 2. *part. deciſ.* 760. *num.* 4. *&* 5.

20 Nec rectè † contra ſuperiorem ſententiam allegatur Cephalus *conſil.* 626. *numer.* 38. nam licèt ipſe aſſerat, quòd quandò ceditur id quod debetur, non videntur ceſſæ actiones contra debitores in dicm; tamen contrarium probat, ſi ceſſio iurium fieret ſimpliciter. Quamuis vno, & altero caſu, verius ſit idem ſtatuendum eſſe, & ceſſionem ad deb to-

res

res in diem extendi. Similiter nec nobis aduerſatur Monter à Cueua *deciſ.35.n.26.* qui etſi aſſirmet in ceſſione iurium obligationem conditionalem non comprehēdi, intelligendus tamen eſt, de obligatione conditionali ex teſtamento; non verò de ea quæ ex contractu deſcendit, ex differentiæ ratione, quam ſupra aſſignauimus.

21 Quando † verò ceſſionis verba in futurum concipiuntur, veluti ſi ceſſio fieret omnium iurium, & actionum, quas quis habet, vel habere ſperat; dubitationis eſt, quæ iura in ſimili ceſſione includantur? Et vera communiſque reſolutio eſt, futura iura venire quæ ex cauſa de præſenti competunt; non verò quæ ex cauſa de futuro, & ſuperuenienti ſperantur, *l.2 D. de ſtatul ber. cap. cum inter P. de renunciat.* Bertazolus Guzman, Meſa, & Hermoſilla, vbi proximè, ex Baldo *in l.6 C. de ſolutionibus*, Gothofredus *in l.hæredem 14. D. mandati, litera M.* Thuſcus *pract. litera C. concl.210. in fine*, neque curandum de alijs, quos *à num.1.* in contrarium refert.

22 Quibus † ſimile eſt, quòd in renunciatione generali, quæ iura futura reſpicere videtur, non comprehenduntur, niſi illa quæ ex cauſa de præſenti ſpectabant ad renunciantem, Oſaſcus *deciſ.91.num.15.* Surdus *deciſ 165. num.13. & conſil. 267. num.26.* innumeris relatis Paulus Galleratus *de renunciation. dict. renunciatione 17. numer. 33.* Gratianus *deciſ.3. num. 9. vbi additio*, Cancer. *3.part. variar.cap.15. à numer. 132.* Intrigliolus *deciſ.28. à numer.12.* Caſtillo *6.tom.controu. cap. 116. num. 16.* Cyriac. *lib.2.cont.292. à num.8. ad 21.* Quod aampliat Paulus Galleratus; tametſi renunciatio iurata eſſet, Intrigliolus *vbi proximè*, Gutierrez, & alij relati à Caſtillo *ſupra*. Limitat tamen, vbi de contraria voluntate renunciantis appareret, *l.continuus, S.cum ita, D de verb rum obligation.* Marius Gutellus *de donation. contemp.matrimonij tom.1. tract.1. diſcur 2.part. 6. num. 99.* Ex quo ad partes diſcuſſo articulo reſoluit, in promiſſione dotis marito per mulierem facta de omnibus bonis, ex cauſa de præſenti, præterito, & futuro, venire & comprehendi, quamlibet hæreditatem mulieri poſtea obuenientem. Et quando in renunciatione, quietatione, vel ceſſione iurium facta in tranſactione, comprehendantur iura ignorata, vel de quibus expreſsè actum non fuit; & an ex tali renunciatione videatur receſſum à fideicommiſſo, & Maioratu, ſi fiat cum clauſula ceſſionis iurium? videndi relati à Vela *tomo 1. diſſertat. 8.* Oſaſcus *deciſ. 112.* Gratianus *4. tom. diſceptat.693. à numer. 46.* latiſſimè omninò legendus Sfortia Odd. *ſupra quæſt.2 art.4. cum ſeq* Cyriac. *lib.1. cont.128. per tot, & lib 2. cont. 323.* Fontanel. *de pactis nupt.clauſul.9.gloſ.vnica, par.1, à num. 79.* Galleratus *de renunciatione, tom.1. lib.2.cap 5. à num.30.* Caſtillo *dict. cap.116. per totum*, Cancerius *dicto cap.15. à num 262.* Fuſarius *de ſubſtitutionibus, quæſt 593. à num. 124* Hector Capycius Latro *deciſ.2. per totam*, latè Vlricus Hunnius *in Encyclopedia iuris, par.1 tit.6. cap. 8 ferè per totum, D.* Franc. Merlin. *cent 2. controu. cap. 61. & 62.* apud quos latè de intellectu, *l. procula 25. D. de probationib.*

23 His † etiam conuenit, liberationem generalem ad debita non dum quæſita nō extendi, vt ex multis probat D. Vela *dict. diſſert. 8 num. 6.* Quemadmodum in legato generali bonorum, vſufructu omnium bonorum, & Maioratu ex omnibus bonis inſtituto, præſentia tantùm, non futura bona comprehenduntur, latiſſimè D. Ioan del Caſtillo *de vſufructu capit. 44. per tot.* Mieres *1. par quæſt.10. numer. 127.* Farinacius *1. tom poſtb deciſ. 41.* Tuſchus *litera L concluſ.59.* Arias de Meſa (qui diſtinguit inter contractus, & vltimas voluntates) *dict. capit. 10. à num. 23.* Carocius *ſupra dict. quæſt.10 à num. 1.* vbi etiam quòd confiſcatio bonorum non extenditur ad bona futura, ſed ad præſentia, *cap.fælicis, S. verùm de pœnis, lib.6. l. ſi mandauero tibi, § is cuius, D. mandati*, Intrigliolus *conſil.29. à num 61.* latè D. Franc. Merlin. *cent. 2. controuer. cap. 20. & 21* Mieres *de Maioratibus, 1. par. quæſt.1. à numer. 351.* qui innumeros referunt, ex alijs Meſa *dicto cap.11. num.13.*

SVMMARIVM.

1 *Rem ſuper qua lis pendet, ſicut reus alienare non poteſt, ita nec cedere valet ius, ſuper quo mota eſt ſibi cantrouerſia iudicialis.*

2 *Alienatio res litigioſæ qua ratione probibeatur.*

3 *Probibitio alienationis rei litigioſæ, militat etiam in ceſſione iuris ſuper quo lis iam pendet.*

4 *Expenditur* l. cenſemus 4. C. de litigioſis.

5 *Actio litigioſa a quo tempore efficiatur, & de litigioſi vitio, ac pœnis.*

6 *Sententia lata contra cedentem ius litigioſum, an ſine nouo proceſſu exequi poſſit aduerſus ceſſionarium ſiuè lis ſit ſuper actione reali, vel perſonali?*

7 *Senten ia addictionis, quando poſſit exequi aduerſus eos, qui executione pendente aliquid emerunt a debitore.*

8 *Alienata in clericum lite pendente, an poſſint per iudicem laicum auocari.*

9 *Litigioſi vitium etiam in actionibus, & iuribus corporalibus locum habet.*

10 *Actor cedens actionem litigioſam, non incurrit pœnas, de quibus* in l. fin C. de litigioſis; *quia in reis, non in actoribus locum obtinent.*

11 *Diſcriminis ratio aſsignatur inter actorem, & reum alienantes, & cedentes lite pendente*, & num 12.

12 *Sententia abſolutoria non indiget executione, quia ſe ipſam exequitur.*

13 *Ceſſa actione ſuper qua lis iam eſt; an inſtantia litis in ceſſionarium tranſeat?* & d num. 18.

Refellitur opinio Marij Giurbæ, & Marij Mutę, *niſi intelligas, prout* num. 19.

14 *Actio litigioſa an alij cedi poſſit, ſaltim vtilitatem: ita vt cedens ipſe lite quoad proſequatur; litis tamen victoria in commodum ceſſionarij cedat*, & num. 15. & 17.

16 *Ceſſio actionis litigioſæ vbi admittitur, an cedens litem proſequi compelli poſſit?*

17 *Intelligitur opinio* Fontanellę, *& aliorum, qui ſentiunt, actionis litigioſæ ceſſionem ſaltim quoad vtilitatem conſiſtere.*

18 *Ius inſtantiæ an tranſeat cum ipſa actione ceſſa*, & num. ſequent.

Inſtantiā litis cedi poteſt, & an ſpecialis ceſſio neceſſaria ſit?

Inſtantia litis quando tranſeat in ſingulares ſucceſſiores, ibid.

20 *Actione litigioſa legata, hæres litem proſequi tenetur.*

Litigioſi vitium ceſſat in alienatione neceſſaria, ibid.

21 *Expenduntur* l. 14. & 17. titul. 7 part. 3.

Debitor ceſſus quando iuſtè deſideret, vt cedens compareat ad agendum. ibid.

22 *Actio litigioſa ſi indubitata ſit, cedi poterit.*

23 *Actio iudicati ex ſententia cedi poteſt ſine vitio litigij*, & num. 24. *vbi reijcitur* Farinacius, *intellige*, vt num 27.

25 *Lis per ſententiam an finita dicatur, ſi non ſit tradita executioni?*

26 *Tranſactio an fieri poſſit poſt ſententiam, pendente eius executione.* & num. 27

27 *Reſcriptum impetratum ab actore ad litem, non tranſit ceſſa actione ſuper qua lis eſt, & reſcriptum fuit obtentum.*

Reſcriptum ad lites merè perſonale eſt; & an tranſmittatur ad hæredes? remiſſiuè.

29 *Aduocato, vel procuratori actio litigioſa cedi non poteſt; ſi tamen cedatur, locum non habent pœnæ impoſitæ aduocatis paciſcentibus cum clientibus de quota litis*, & numer. 30. *vbi laudatur* Farinacius.

31 *Procurator cui litigans ceſſit actionem litigioſam, an incurrat pœnam. Refertur deciſio* Senatus Delphinalis.

32 *Reprobatur* Fontanella, *dum aſſerit, non iuſta ratione interdici pactum de quota litis inter clientem, & aduocatum.*

33 *Promiſſio facta per litigantem aduocato, vel procuratori in caſu victoriæ, non ſubſiſtit*, contra Fontanellam.

34 *Aduocati vel procuraeores non poſſunt ſuis expenſis proſequi lites eorum pro quibus agunt, eo pacto vt in caſu victoriæ aliquid ipſis præſtetur.*

35 *Pactum de quota litis iuſtis ex cauſis damnatur. Et de eius pœnis, & an iuramento confirmetur?*

36 *Duplex probibitionis pacti de quota litis ratio aduertitur*, & num. 37.

Promiſſio & tranſactio facta inter medicum, & infirmum tempore infirmitatis non valet, ibid.

37 *Aduocati paciſcentes de quota litis, prædones, crudeles, & infames dicuntur.*

38 *Pactum de quota litis, an in foro conſcientiæ ſuſtineatur?*

39 *Pactum de quota litis inter clientulum, & aduacatum, licèt improbetur, tamen valent inter eos alij contractus, extra litis cauſam facti, ſi de fraude ſuſpecti non ſint.*

40 *Pa-*

40 *Pactum de quota litis cum tertio initum, an conſiſtat ?*

QVÆSTIO XI.

Actiones in iudicium deductæ, & iura ſuper quibus lis pendet, an cedi poſſint ? Et de inſtantia litis. Et an actio litigioſa Aduocato, vel Procuratori rectè cedatur. Et de prohibitione pacti de quota litis inter clientulum, & Aduocatum.

1 Cedere † ſolet actor actionem, quam in iudicium deduxit; ſimiliterque, & reus cedere ſolet ius ſuper quo lis pendet, & ſibi mota iam fuit cõtrouerſia iudicialis. Quæſtionis tunc eſt, an hæc actio, ius ve litigioſum ceſſibile ſit? Circa quam primò inquirendum eſt, de ceſſionibus, quæ à reis fiunt: veluti quando exiſtenti in quaſi poſſeſſione exigendi à Titio certam annuam quantitatem, ſuper eo iure lis mouetur à tertio, qui intendit, ius illud ad ſe pertinere, & ita declarandum fore: vel ipſe Titius prætendit, ſe nihil debere, vel obligationem illam nullam eſſe. Dubium eo caſu eſt, an reus, ius illud ſuper quo iam lis pendet, & in cuius quaſi poſſeſſione exigendi eſt, alij cedere poſſit? Et licèt nullum viderim interpretem, qui in hoc puncto loquatur, omnes enim ſpecificè ſcribunt, de alienationibus rerum, non verò de alienationibus, ſeu ceſſionibus iurium, quæ à reis fiunt; reſoluendum tamen cenſeo, idem ius procedere; ſiue reus rem ſuper qua lis vertitur alienet; ſiuè ius, & actionem, quam alter in controuerſiam, & judiciale diſcrimen adduxerat: & vtroque caſu litigioſi vitium contrahi, ceſſionemque nullius eſſe momenti.

2 Moueor † ex eo, quòd rei litigioſæ ideò reo alienatio interdicitur, iuxta *l. Diuus 5. D. de petit. hæred. l. alienationes 13. D. familiæ erciſc. cap. 2. de alienat. iudicij, l. 1. & per tot. C. de litigioſ. l. 13. titul. 7. par. 3* quia ex ea magnum præiudicium actori ſequitur: & eius conditio deterior fit, *l. 1. D. de alien. iudicij mutan. cauſ. fact.* Anton. Faber *C. de litigioſ. defin. 1.* & in eius fraudem doloſè facta præſumitur, *l. cenſemus 4. §. ſin autem*, ibi: *Et abſconditam machinationem, C. de litigioſis, d. l. 13. tit. 7. par. 3.* ibi: *Muchas vegadas, ac aeçe, que los emplazados por facer engaño, à los que los fizieron emplazar venden, o enagenan*, & rurſus ibi: *Queriendo deshazer el tal engaño*, Pariſ. *conſil. 138. num. 28. lib. 4.* Burſattus *conſ. 100, numer. 23. lib. 1.* Lancellottus *de attentatis 2. part. capit. 4. in præfat. illat. 3. numer. 453.* ex Ripa, & Cacherano, Guzman *de euictionibus, quæſt. 11. num. 157.*

3 Quæ † rationis prohibitio non minus afficit rei, quàm iuris alienationem, vel ceſſionem: immo fortior ratio in ceſſione iuris verſatur: quarè ad nunc caſum non extenſiuè, ſed comprehenſiuè protrahi debet litigioſi vitium, & pœnæ, argum: *l. illud, C. de Sacroſ. Eccleſijs, l. hac ſi ſolet*, verſ: *ſatis, C. de reu. c. donationibus*, cum alijs congeſtis a Velaſco *in locis commun. litera R. axiom. 14. & 16.*

4 Pro qua † ſententia expendi poteſt textus *in dict. l. cenſemus 4 C. de litigioſ.* ibi: *Cenſemus vt ſi quis lite pendente actiones, vel res quas poſſidet ad alium quendam transtulerit*, quam rectè intelligere poteris vt procedat, quandò reus actionem, quam habet, & ſuper qua lis eſt, in alium transfert: nam de actore actionem quam in iudicium deduxit transferente, loquitur textus *in l. 2. C. eodem titulo*, ibi: *Lite pendente actiones, quæ in iudicium deductæ ſunt*, & apertiùs ibi: *Minimè transferri ab eodem actore liceat.*

5 Qua † admiſſa ſententia, ſi ſcire cupis à quo tempore actio hæc litigioſa efficiatur, & an à die citationis, an verò à tempore litis conteſtatæ; & in quibus caſibus litigioſi vitium ceſſet, vel pœnæ locum habeant, qualeſque ſint: conſule latè agentes Lancellottum *de attentatis, dict. illat 3 per totam a num. 451.* Alexan. Trentacinq. *lib. 2. var. tit. de iudicijs reſol. 17. per totam*, Anton. Faber. *C. de litigioſ. defin. 1. cum ſequentibus*, Farinacium *in*

frag-

fragment. verb. *litigi ſa res, à numer.* 234. *ad* 427. Cancer. *lib.* 2. *var. capitul.* 12. *per totum*, Fontanella *de pactis nupt. clauſ.* 6. *gl ſ.* 1. *part.* 6. *a num.* 48. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 1. *tom. capit.* 68. *per totum*, Zeuallos *de cognit. per viam viol.* 2. *par. quæſt.* 16. *a numer.* 37. Virgilium *de legitim. perſona in prælud. à numer.* 93. Marium Cutellum *de donationib. contemp. matrim tract.* 2 *diſc.* 1. *ſpeciali* 20. *per totum*, Guzman. *de euictionibus, quæſt.* 1. *a numer.* 57. latiſſimè & nouit r, quando res, vel àctio litigioſa dicatur, & qui ſint litigioſi effectus, & quando ceſſent, multum poſt hæc viſus Frantzkus *variar. reſol lib.* 1. *reſol.* 11. *per totam*.

6 Et † an ſentntia lata contra cedentem, poſſit exequi ſine nouo proceſſu contra ceſſionarium actionis litigioſæ, ſiuè lis pendeat ſuper actione reali, & dominio; vel ſuper actione perſonali ad rem, vel quantitatem, vltra relatos, qui latiſſimè proſequuntur, addo doctiſſimè agentem D. Salgadum *de Reg. protect.* 4. *part. capitul.* 8 *a numer.* 168. Mieres *de Maioratibus* 3 *par. quæſt.* 14. *numer.* 23. Farinacium *infrag.* 2. *part.* verb. *litigioſa res a numer.* 324. Giurba *deciſ.* 62. Gaito *de credito, cap.* 2. *tit.* 3. *numer.* 643. D.D. Valenzuela Velazquez *conſil.* 19. *a num.* 41. *& conſil* 111. *a num.* 23. D. Solorzanum *de iure Indiar. tom* 2. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 104. Noguerol. *alegat.* 29. *a numer.* 233. Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3 *diſput.* 11. *a numer.* 2. Bellonum *de his quæ fiunt in con-*
7 *tinenti lib.* 2. *cap.* 81. *num.* 3. apud † quos latiſſimè actum inuenies, quando ſententia addictionis, vulgo *de remate*, poſſit exequi aduerſus eos, qui executione pendente rem aliquam habuerunt à debitore, videndi etiam Salgado *dict part.* 4. *cap.* 14. *num.* 112. Hieronymus de Leon. *deciſ.* 22. Cancerius 2. *part. cap.* 4. *num.* 49.
8 *&* 3 *par cap.* 17. *a numer* 461. Et † lite pendente alienata in clericum poſſe per iudicem ſecularem auocari, & contra eum exequi ſententiam teſtantur Salgado *ſup. num.* 110. Gaito *d. tit.* 3. *a num.* 647. Graſis *de effectibus clericatus effect.* 1. *numer.* 298. Cutell. *d. ſpecial.* 20 *num.* 35. Anſaldus *de iuriſdictio.* 3. *par. titul. unico capitul.* 12.

De reo alienante, vel cedente diximus, videamus de actore, qui actionem iam inſtitutam cedere conatur, & an hoc
9 ei liceat? Et † ſunt qui exiſtiment, *titulum C. de litigioſis*, ad actionum ceſſionem non pertinere, ſed tantùm ad rerum alienationem; quos reprobat Anton. Gomez per textum ibi *in l.* 115 *tit.* 7. *par.* 2. *gloſ.* 6. quia lex 2. & finalis vitium litigioſis in actionibus inducentes, iure authenticorum correctæ non ſunt: & litigioſi vitium etiam in iuribus incorporalibus locum habere ſupponit Paulus Galleratus *de nunciatione tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 115 firmat Anton. Faber. *lib.* 12. *coniect. cap.* 12. *verſ. ſunt qui reprehendant*, poſt Alexan. Guid. Pap. Miſinger. Lancellottus *d. illat.* 3. *numer* 451. Capycius Galeota *lib.* 1. *cont.* 2. *num.* 21. qui refert Pontem *conſ* 6. & alios Farinacius *dict.* verb. *litigioſa, numer.* 249.

10 Illud † verò de iure communi defendi poteſt, & de iure noſtro ſine dubio tenendum exiſtimo, actionis in iudicium deductæ licet ceſſio non valeat, & in hoc probationi illius tituli locus ſit, Hunnius vbi proximè *numer.* 33. non tamen locum eſſe pœnis, de quibus *in l fin. C. de litigioſis. l.* 13. *tit* 7. *part.* 3. quando actor actionem litigioſam cædi: nam pœnæ tantùm impoſitæ ſunt reis alienantibus; non verò actoribus actiones in iudicium deductas cedentibus. Quod manifeſtè apparet *ex d. l.* 3. iuncta *l* 16. *ſequenti*: quia *dict* l. 13. quæ imponit pœna, loquitur in reo alienante; at verò *lex* 16. quæ loquitur de actore, licèt actionis litigioſæ ceſſionem improbet; tamen cedentem nullis afficit pœnis, quæ niſi in caſibus à iure expreſſis locum non habent, *L. et ſiquis*, *§. Diuus, D. de religioſis, & ſumpt. funer.* cum alijs congeſtis à Cardoſo *in prax. iudic.* verb. *pœnæ ſunt odioſæ*. Nec aliud de iure communi cautum inuenies: nam *dict. l fin.* poteſt intelligi de reo, ſiuè rem, aut ius, vel actionem alienante; non verò de actore, de quo tantùm loquitur *d. l.* 2. *C. de litigioſ* ibi: *Minimè trasferri ab eodem actore liceat*:

11 Hæc † quæ à nemine animaduerſa vidi, rationi, & æquitati conueniunt; quia licèt æquum ſit, alienationes, quæ lite pendente, tàm à reo, quàm ab actore fiũt, nullitati ſubiacere, propter præiudicium quod collitiganti infertur, ſi nouus litigator cedentis loco ſubrogaretur; tamen

quoad

Digitized by Google

quoad pœnas longè diſſimilis ratio eſt: nã
vbi actor cedit actionem litigioſam, reo
fere nullum præiudicium infertur, cùm
poſſit ceſſionarium agentem, & litem pro-
ſequentem repellere; & cogere cedentem
vt litem ceptam proſequatur *dict. l. 2.* ibi:
Lite nihilominus peragenda: etſi fuerit ab-
ſolutus, nihil agere cum ceſſionario neceſ-
12 ſe habet, cùm † ſententia abſolutoria
executione non indigeat: quia ſe ipſam
exequitur, & abſque aliquo facto homi-
nis, ſecum trahit executionem, cùm nul-
la indigeat citatione, aut traditione, *l. ſi in-
ter me, D. de re iudic. ex ſextante,* S. Lati-
nus D. eodem titulo, ex Garcia, & Gail. do-
ctiſſimè D. Salgado *de Reg. prot. tect. 4. part.
cap. 1. à num. 98.* Auendaño *de metu lib. 2.
cap. 28. à nu. 2.* D. Valenzuela *conſ. 68. n. 13.
& conſ. 72. à nu. 12. & 16. tom. 1.* At verò
cùm reus rem transfert, vel ius ſuper quo
lis vertitur, alienatio, & ceſſio magnum
dolum præſefert, & actoris ius maxime
læditur, cum ſi vincat, neceſſario citare
debeat nouum poſſeſſorem, & contra eum
exequi ſententiam, iuxta Doctores rela-
tos ſup. Farinacius qui in his terminis lo-
quitur *d.* verb. *litigioſa res. num.* 334. vi-
dendus *num.* 417.

Ea igitur admiſſa ſententia, quòd liti-
gioſi vitium, iurium & actionum ceſſio-
13 nem inficit. In primis † aduerto, inter-
pretes, qui de ceſſione actionis litigioſæ
ſcripſerunt, confusè, & obſcure fuiſſe
locutos. Nam doctus Giurba *deciſ.* 107.
expreſsè, & indiſtinctè tradit, ceſſa a-
ctione cum iure inſtantiæ, in ceſſiona-
rium ius inſtantiæ tranſire, ipſumque a-
gere poſſe, quin ei obſtet litigij vitium.
Apertiùs idem probat Marius *Muta deciſ.
14. per totam*, qui tenet, nihil impe-
dire, quin mota in iudicium actio alij
cedatur; & ceſſionarium agere poſſe:
quia ceſſio, quæ pendente lite interdici-
tur, ſolùm procedit, ſi in perſonas reo
nocibus fiat, veluti in pupillos, viduas,
& alios priuilegiatos. Quæ deciſiones
Giurbæ, & *Mutæ*, prout iacent, pro-
cedere non poſſunt, cùm certi iuris ſit,
actiones ſuper quibus lis eſt, cedi non
poſſe, etiam in eum qui priuilegio aliquo
ſpeciali munitus non ſit, *dict. l. 16. titul.
7. part. 3.* ibi: *Maguer quiſieſſe ena-
genarlo à hombre que non fueſſe mas po-
deroſo que ſi* Rodriguez *de redditibus li-
bro 3. quæſtion. 4. numer. 43. in fine,* Fari-
nacius *vbi proximè num. 229. in fine.*

14 Similiter † neque ſine difficultate
procedit aliorum ſententia, qui indiſtin-
ctè etiam docent, cepti iudicij inſtantiam
licèt alij cedi non poſſit, vt eandem ſit
cum ceſſionario, quàm quæ cum ceden-
te erat; tamen litis & inſtantiæ vtilitatem
in alium rectè transferri; ita tamen vt
iudicium ceptum ipſe cedens proſequa-
tur, quam ſententiam ex Innocent. & Ab-
bat. tuentur multi laudati per Hypoli-
tum Montan, *in addit. ad Oliban. de actio-
nibus, par. 2. lib. 1. cap. 4. num. 39.* Giurba
dict. deciſ. 107. num. 1. Muta *dict. deciſ. 14.
num. 2. & 3.* contra Beroium, idem ſequi-
tur Amato *tom. 2. reſol. 86. num. 41.*

15 Quæ doctrina † generaliter, & prout
ſcribitur accepta, vera non eſt, cùm nec
quoad vtilitatem actionis, vel inſtantiæ,
ceſſio iuris litigioſi admittatur, niſi in ca-
ſibus à iure expreſſis, & exceptis, vt iure
noſtro Regio expreſsè cauetur *in d. l. 16.
in fine*, Facit etiam, quòd vbi vitium li-
tigioſi ceſſat, veluti quia actio litigioſa
legatur, tunc non inſtantia ipſa transfer-
tur in legatarium, ſed tantùm eius vtili-
tas, *authen. nunc ſi hæres, C. de litigioſis,
l. 17. titul. 7. part. 3.* ergo non idem admit-
ti debet, quando litigioſi vitium locum
habet. Vltrà quòd poſſet accidere, vt is
in quem vtilitas inſtantiæ, & litis tranſ-
fertur, potens eſſet, & eius auxilio ni-
mis vexaretur aduerſarius argum. *l. 1. C.
nè liceat potentiorib. cum 2. titulis ſequen-
tibus*, faciunt notata infra *num. fin.*

16 In † diſcrimen etiam adducitur alia
ſententia (quæ veritati magis accedere
videtur) nempè etiam in caſibus in qui-
bus licita eſt actionem ceſſio poſt litem
conteſtatam, (quos refert textus *in dict.
l. cenſemus. C. de litigioſis, l. 14. tit. 7. par. 3.*
Cancerius *2. part. var. cap. 12. à num. 48.*)
eum qui litem inchoauit, illam peragere
teneri, docent Innocent. & Abbas quos
ſequitur Gratianus *5. tom. diſcept. 906. nu-
mer. 15.* Marius Cutell. *de donation. con-
temp. matrim. tract. 1. diſ. 1. ſpe. 20. num. 23.*
Quæ opinio ex eo mihi difficilis videtur,
quia vbi permittitur actionis litigioſæ
ceſſio, inſtantia litis transferri poterit in
ceſſionarium. Et vbi ceſſat vitium liti-
gij, & præſumptus, dolus, ceſſionarius
admitti debet, arg. *dict. l. 2.* qua ſtatuitur
quòd

Digitized by Google

quòd vbi contra prohibitionem tituli C. *de litigioſis*, actor actionem ſemèl dedu. ctam in iudicium tra ſferr, ipſe litem finire debet, ergo ceſſio valida eſt, litem proſequi poterit ceſſionarius.

17 Quarè † vt certa ab incertis ſeparem, & in hac re verà reſolutio habeatur, conſtituo, lite pendente, neque rei neque actionis litigioſæ alienationem, vel ceſſionem conſiſtere, non ſolùm vt lis, & inſtantia tranſeat in ceſſionarium, ſed neque vt vtilitas, & eius commodum ad eum pertineat, ex rationibus ſup. adductis, facit Franc. *Marcus deciſ.* 148. *nu* 4. *tom.* 1. Burgos de Paz *conſil.* 3. *à numer.* 3. Rodericus Suarez *conſ.* 7. *num.* 32. quicquid vltra relatos ſupra dicat Fontanella 480 *num* 7. & 8. qui aſſerit, rei, & actionis litigioſæ ceſſionem conſiſtere, quoad vtilitatem, ſi in lite non comparet ceſſionarius Quorum ſententia procedere poſſet, quando aduerſario nullum ſequeretur damnum, ex eo quod vtilitas litis ad alium pertineret; vel vbi ceſſio improbe aut doloſè facta non fuiſſet.

18 Conſtituo † ſecundò, eo caſu quo actionis litigioſæ licita eſt ceſſio, diſtinguendum eſſe, an actio ſimplicitèr cedatur, an vero cum ipſo iure inſtantiæ: nam ſimplicitèr ceſſa actione, ius inſtantiæ non tranſibit: quia licèt inſtantiæ ius ceſſibile ſit, *l. cum hareditas, D. ad S.C. Trebell. l. in cauſa*, *§ fin. D de procuratoribus*, vbi. Bart. Giurba *d. deciſ.* 107. *num.* 3. Muta *deciſ.* 14. *nu.* 6. Noalis *de tranſmiſſione caſ.* 55. *num.* 15. in numeris relatis Amato *d. reſol.* 86. *num.* 39. Tamen regulariter neque actiuè, neque paſſiuè tranſit in ſingularem ſucceſſorem, Capycius Latro *deciſ.* 23. *num.* 5. Et vt tranſeat in ceſſionarium, vel ſingularem ſucceſſorem ſpecialis ceſſio eſt neceſſaria, vel ſaltim quòd generaliter, & verbis vniuerſalibus, & aptis, comprehenſiuiſque inſtantiæ ceſſio fiat: veluti ſi cedatur actio cum omnibus, & quibuſcumque iuribus; vel ſi ceſſionarius conſtitueretur in locum cedentis, ex quibus inſtantiam ceſſam videri, ex Peregrino, Rouito, Fabio de Anna, reſoluũt Giurba, & Amato vbi proximè, *& à numer.* 31. latè Ponte *conſ.* 7. *à num.* 15 *ad* 21. *&* *conſ.* 6. *à num.* 11. Portoles *ad Molinum in §. actio, à numer.* 38. idem Giurba *deciſ.* 84 *numer.* 12. Ioan. Baptiſt. Thoro *tomo* 1. *compen. deciſ.* verb. *inſtantia litis*, Carpan. *ad Stat Mediol.* 1. *tomo cap.* 21. 4. apud quem, & Noalis, & Antonin. Amatum, latiſſimè inuenies, quando inſtantia tranſeat in ſingulares, vel vniuerſales ſucceſſores, videas Vlricum Hunnium *in Encyclopæd. iuris, part.* 2. *titul.* 4 *cap.* 3.

19 Si † ergo in caſibus exceptis actio in iudicium deducta ſimpliciter cedatur, iuſtiſſimo iudicij, litiſque vtilitatem in ceſſionarium transferri, in qua ſpecie intelliges Innocent. Abb. & alios relatos per Amatum *dict. numer.* 41. conſentiente tamen reo, ceſſionarius litem proſequi poterit. Si verò ius inſtantiæ vel expreſsè, vel tacitè ſimul cum actione cedatur, verius dicerem, ceſſionarium ipſum litem ſuſcipere poſſe, iuxta quam ſpeciem intelligendi ſunt Giurb, & Muta locis re-
20 latis. Neque † me in contrarium mouent *dict. authen. nunc ſi hæres*, *& dict. l.* 14. *&* 17. nam ſpeciale eſt, vt re, vel actione litigioſa legata, hæres ad vtilitatem legatarij litem finire debeat, quaſi vtilitas illius litis legata cenſeatur; expenſis tamen hæredis agitanda. Quod in alijs caſibus in quibus vitium litigij ceſſat, non procedit, imo ceſsionarius ipſe agit; vt in ſingulare ſucceſſore neceſſario, veluti in creditore per adiudicationem, ex *l. in iudicio*, *D. famil. erciſcund.* tenet Iacob. de Arena *in l. inter quos D. de damno infecto*, Angelus *in l. tàm ex contractibus, numer.* 2. *D. de iudicijs*, Carpan. *ſup. numer.* 50. Polyd. Ripa, Peregrin. Aſinius quos refert Giurba *d. deciſ.* 107. *numer.* 2. Amato *ſup. numer.* 34. Et in alia qualiber alienatione neceſſaria ex Ponte, & Georgio, Thoro *d.* 1. *par. comp.* verb. *vitium litigioſi*. Mouentur ex eo, quod in alienatione neceſſaria, & adiudicatione actionis facta creditori, litigii vitium ceſſat, latiſsimè exornat Guzman *de euictionibus*, *d. quæſt.* 11. *à numer.* 72. In Fiſco tamen id ſpeciale eſt, vt neque ex cauſa neceſſaria ei liceat actionis litigioſæ ceſsionem habere, *l.* 1. *&* 2. *C. nè Fiſcus, vel priuat.* Capycius Galeota *d. lib.* 1. *centur.* 2. *num.* 18.

21 Ex † hac noſtra ſententia expreſsis ni fallor verbis comprobatur *ex d. l.* 14. vbi poſtquàm legiſlator caſus expreſsit, in quibus litigioſi vitium ceſsat, & res licitè alie-

Digitized by Google

alienatur, addit hæc verba: *Pero en qualquier deſtos caſos aquel aquien paſaſſe la coſa, tenudo ſeria de riſponder à la demanda*, ecce vbi non ſolum actio, & inſtantia tranſit: & ſtatim lex proſequitur: *El tercero es, quando la enagenacion deſpues del emplazamiento en razon de manda que hizieſſe à ſu finamiento; mas en eſte caſo poſtrimero el heredero tenudo ſeria de defender, e ſeguir el pleyto.* Idemque deciditur *in d.l.17.* quando non res litigioſa, ſed actio legatur: ergo ſpeciali ratione legata actione non tranſit in legatarium inſtantia, quæ in alijs caſibus, ſine dubio tranſiret. Quam ſententiam veram agnoſcit Iacobus Cancerius *d. par. 2. var. cap. 12. n. 61. & 62.* ſi reus contra quem actio ceditur, nullum ex ceſſione, & mutatione aduerſarij damnum pateretur: nam ſi deterioris fieret conditionis, quia ceſſionarius non ita, vt cedens legalis eſſet, fatetur poſſe reum deſiderare, vt cedens litem proſequatur, argum. text. *in l. penul. D. de alienat. iudicij mutand. cauſ. fact. l. ſi actor, de procuratoribus*, vbi Maranta *à num. 31. & 36.*

22 Vno † tamen caſu (præter alios quos referunt Doctores, de quibus ſupra) admittit Anton. Faber *lib. 12. coniect. c. 12*, verſ. *Nec extimandum*, actionis litigioſæ ceſſionem: ſcilicèt quando indubitata eſſet: veluti ſi debitor iudicialiter confeſſus fuiſſet debitum; vel ſi ex alia cauſa nulla ei poſſet competere defenſio: nam cum moleſtiæ, & doli timor ceſſet, & nihil iam præter exactionem deficiat, deficit etiam ratio, quæ prohibet huiuſmodi ceſſiones, ſequitur ex Abb. Bald. Angel. & alijs, Pacificus *de Saluiano inter. dict. inſp. 3. c. 2. n. 906.*

23 Ex quo † infert idem Anton. Faber, actionem iudicati ex ſententia rectè cedi, & alienari poſſet: nam licèt poſt rem iudicatam, deueniendũ ſit ad eius executionem; tamen de actione nulla iam poteſt quæſtio ſupereſſe, quia per ſententiam a qua non fuit appellatum, vel aliter tranſitum fecit in iudicatum, lis finita dicitur, & litigij effectus ceſſant: ac proindè actio ex iudicato cedi poterit, vt ex Baldo, & Roderico Suarez conſuluit Cancerius *3. par. var. c. 17. num. 434.* Portoles *ad Molinum in §. actio, n. 43.*

24 Neque † curandum eſt de Farinacio, qui paſſim *in fragm. dict. verb. litigioſa res, & num. 418.* contrarium docet, ibi: *Durante enim appellatione, vel executione lis non dicitur finita, & ideò tunc ceſſio,*

25 *& alienatio eſt prohibita*: nam † licèt dici ſoleat, litem finitam non dici, quoad ſiat executio ſententiæ, vt ex multis eleganter probat D. Salgado *de Reg. protect. par. 4. c. 14. num. 250. & de retentione Bull. 2. par. cap. 18. à num. 9.* Noguerol. *alleg. 36. num. 11.* Lancellottus, quem refert Farinacius *num. 417.* aſſerens, per ſententiam diffinitiuam latam ad fauorem rei, litem finitam dici; non verò ſi ad fauorem actoris proferatur: quaſi primo caſu ſententia executione non indigeat, vt diximus ſupra; in ſecundo verò executio ſit ne-

26 ceſſaria. Tamen † id intelligendum non eſt quoad effectus litigij, quia, cùm ius indubitatum maneat, adeò vt ſuper eo tranſigi non poſſit, *l. eleganter 13. §. ſi poſt rem, D. de condict. indebiti, l. ſi cauſa cognita 32. C. de tranſactionib. l. cauſas, C. eodem titulo*, Myſinger. *cent. 4. obſer. 47.* verſ. *quod ſi tranſigat*, Gutierrez *de iuramen. confirmat. 2. par. cap. 4. per tot.* D. Caſtillo *tom. 4. controu. cap. 42. numer. 30.* cùm tranſactio non niſi ſuper iure, & lite dubia cadat, *l. 1. l. cum hi, §. ſi cum lis, D. de tranſactionibus, l. præſes 12. C. eodem titul. cap. 1. cap. contingit de tranſaction.* exornat latè Caſtillo *à num. 26.* D. Ioſeph Vela *2. tom. diſſert. 47. num. 9.* nihil eſt, quod impediat actionis iudicati ceſſionem.

27 Vno † tamen caſu, vt ipſe ſubtiliſſimus Anton. Faber docet, ceſſio non ſubſiſteret, ſcilicet vbi de hoc ipſo dubitaretur, an iudicatum ſit, vel an exceptio rei iudicatæ obſtaret, vel an à ſententia appellatum eſſet: cum tunc actio indubitata dici non poſſit: vndè his caſibus etiam poſt ſententiam rectè tranſigitur, *l. poſt rem 7. l. poſt rem 11. D. de tranſactionib.* Dornſperg. *ſyntag. iuris lib. 2. par. 2. c. 46.* verſ. *quinto tranſacti*, Gutier. *d. c. 4. nu. 2.* Myſinger. *ſup.* Papon. *lib. 19. tit. 9. areſto 3. cum ſeq.* Merenda *lib. 1. cont. c. 5.*

28 Planè † licèt actio in iudicium deducta nonnullis caſibus cedi poſſit; tamẽ reſcriptum impetratum ad litem, de cuius ceſſione agitur, ad ceſſionarium nõ tranſit, vt ex *c. fin. de reſcriptis*, tradunt ibi Abb. Ioan. And. & Bald. Iaſon *in l. 1. §. vſufructua-*

ctuarius, numer. 6 D. de nou. oper. nunc. Roland. à Valle *conſil.28.numer.5. vol.2.* moti ex eo, quod reſcriptum merè perſonale eſt, neque egreditur perſonas in eo contentas, *cap. P & G. de offic. deleg.* ſequitur Tiraquell. *de retractat. lignag.* §. 26. *gl. ſ.* 1. *numer.* 45. Noalis *de tranſmiſſione caſu* 52. *num.*5. vbi per totum, quando reſcriptum ad lites tranſmiſſibile ſit ad hæredes. Et reſcriptum cedi non poſſe, probat Paulus Galleratus *de renunciatione, lib.* 1. *capit.*4. *numer.* 122.

29 Ex ſuperioribus † inferes, non rectè procedere deciſionem docti Fontanellæ *deciſion.*178 *numer.*14. *in fine*, qui refert, donationem, & ceſſionem totius rei, & actionis in litem deductæ, aduocato, vel procuratori factam validam eſſe. Contrarium namque veriùs cenſeo, quia licèt pro certo habeam, aduocatum, vel procuratorem, qui actionis litigioſæ admiſsit ceſſionem, non incurrere pœnas, quas pateretur, ſi pactum de quota litis iniret cum clientulo, vel domino: tamen nulla poteſt ratione fundari, titulum hunc ceſſionis iuſtum, & legitimum eſſe; cùm de actione litigioſa fiat, cuius ceſſio non valet, præſertim ſi fiat aduocato, vel ei, qui ad mouendam litem procurator fuerat conſtitutus, vt verbis Anton. Fabri vtar, *in C. tit de litigioſ. defin.*3. ſequitur tam in aduocato, quàm in procuratore Franc. Raguellus *ad conſtitutiones Iuſtinian. in l. ab Anaſtaſio*, C. *mandati*, & alij relati per Hypolit. Montan. *dict. cap.*4. *numer.* 39.

30 Vndè † rectiùs ſentit Farinacius *tom.* 3. *praxis quæſt.* 106. *num.*57. *& addit. ad Farinacium lib.*1. *conſ.*70. *litera* C. ceſſionem factam Procuratori, vel Aduocato, non eſſe reprobatam à iure, licèt ipſi in ea conſtituantur procuratores in rem propriam: nam tunc non dicitur tractari de pacto de quota litis; ſed ſolùm, an ceſſio ſit permiſſa, vel prohibita, quaſi dicat, ceſſionem actionis litigioſæ Aduocato factam, etſi nulla ſit, tanquam de re litigioſa; non tamen ideò prohiberi, quòd contineat pactum de quota litis.

31 Quare † neque in conſulendo, neque in iudicando ſequerer aliam deciſionem Senatus Parlamenti Delphinalis, apud Franciſ. Marcum 1. *par. dec.* 19. in qua aſſerit procuratorem, cui litigans, fecerat ceſſionem litis, condemnatum fuiſſe in priuationem patrocinij, & pecuniariam pœnam. Nam cùm ceſſio hæc longè à pacto de quota litis diſtet, & nullæ pœnæ recipientibus huiuſmodi ceſſiones ſint ſtatutæ, non eſt cur Aduocatus, vel Procurator tàm rigidè puniantur: cùm in pœnalibus non debeat fieri extenſio etiam ex identitate rationis, *l. reſpiciendum cum alijs, de pœnis*. In terminis pacti de quota litis Cancerius ſtatim referendus *n.* 188. Sed fortè procurator in caſu illius deciſionis fuit punitus, quia conſtitit Iudicibus, ceſſionem factam, & ſimulatam fuiſſe, & in fraudem legis prohibentis pactum de quota litis, vt cum iudicio aduertit Fontanella *d. deciſ.* 178. *n.*9. *&* 15. conducit Ant. Faber *d. defin.*3. *C. de litigioſ. in fin.*

32 Sed † magis abſonum a iure, & ratione eſt, quod tentauit ipſe Fontanella *dict. deciſ.*178. *num.*2. ſcilicèt pactum de quota litis Aduocatis, & Procuratoribus iniuſta ratione interdici, cùm nec prohibeatur eis de alia quamtumuis maxima quantitate, quæ extra litem ſit, in caſu victoriæ paciſci, *l. ſi remunerandi* 6. §. *vlt. cum l. ſequent. D. mandati*, *l. vnica*, *C. de ſufragijs*, Anton. Faber *C. mandat. defin.*1. Eſt namque ratio, cui innititur fallax, &
33 ſine fundamento, quia † verior, & communis ſententia eſt, promiſſionem Aduocato, vel Procuratori factam in caſu victoriæ nullam eſſe, vt ex pluribus concludit Farinacius *dict. quæſt.*106. *à n.* 33. *&* 38 Alex Trentacinq. *lib.*2. *variar. tit. de poſtulando, reſol.* 1. *n.* 4. verſ. *ſubdeclara*, Cancer. *lib.*2. *var. cap:*12. *num.* 178. Oſual. ad Donel. *lib* 18 *com. c.*3. *lit. Ccc.* licèt aliter diſtinguat Thoro 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *Aduocatus paciſcens*. Quæ ſententia de iure noſtro Regio ſine dubio eſt, *ex l.*8. *tit.*16. *lib.*2. *Recop.* ibi: *Otro ſi mãda mos que ningun Abogado pueda hazer partido con la parte aquien aiudare, que le de cierta cantidad de marauedis, ni otra coſa por razon de la victoria, y vencimiento del pleyto*: & facienti imponitur pœna ſuſpenſionis officij per ſex menſes.

34 Aliæ † que pœnæ ſtatutæ ſunt, ibi contra Aduocatos, vel Procuratores paciſcentes de proſequenda lite ſuis expenſis, vel aſſecurantibus victoriam pro aliqua quanti-

tita-

Digitized by Google

titate. Olimque Aduocatis prohibibitum erat ob cauſam orandam pecuniam, ſeu donum accipere, exornat Auendaño *de metu lib. 2. capit. 15. numer. 28.*

35 Pactum † verò de quota litis iuſtis ex cauſis iura abhorrent, & huiuſmodi paciſcentes afficiunt pœnis, *vt in l qui aduocatorum, C. de poſtulando, l. litem, C. de procurat ribus, dict. l. ſi remunerandi, §. Maurus, D. mandati, l. ſumptus, & ibi gloſ. D. de pactis, l. 1. §. ſi cui, D. de varijs, & extraordinar. cognition. cap. infames, §. arceantur 3. quæſt. 7. l. 14. titul. 6. par. 3.* Videndi de huius pacti prohibitione, & in quibus perſonis locum habeat, Farinac. *quæſt. 106. per tot. & lib. 1. conſil. 70.* Gregor. Lopez *in dicta l. 14.* Trentacinq. *dict. titul. de poſtulando reſolut. 1.* Cancerius *dict. capit. 4. à numer. 178. ad* 191. pleniſſimè Carpan. *ad ſtat. Mediol. 1. tom. capit. 379. cum 2. ſequent.* Camill. Borel. *in ſum. deciſ tom. 1. titul. 65. à numer. 57.* Hunnius *in Encycloped. iuris par. 2. titul. 39. cap. 3. num. 16.* Cabedus *deciſ. 19. per tot.* Salzed. *ad l. nou. Recop. in l. 34. titul. 16. lib. 2. Recop. numer. 55.* Fontanella *dict. deciſ. 178. cum 2. ſequent.* Golinus *de procuratoribus 1. par. cap. 2 numer. 20. & 5. par. cap. 5. à numer. 8.* qui plures referunt, Petrus Ala *de Aduocato Chriſtiano 1. par. quæſt. 12. per totam.* Et an pactum de quota litis inter clientulum, & Aduocatum firmetur iuramento? videndus Golinus *dict. cap. 2. numer. 20.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg. 170.* qui iuramento confirmari aſſerit: contrarium tamen tenet Camill. Borell. *dict. tom. 1. titul. 60. numer. 286.*

36 Prohibitionis † ratio duplex poteſt aſſignari. Vna, quæ paciſcentis, & promittentis intereſſe reſpicit. Altera, quæ circa collitigantis damnum verſatur: Aduocati enim, vel procuratores, qui ſimiles pactiones cum clientulis, & dominis litis iniunt, eas terrore, & timore litis non amittendæ magis extorquent, quàm ex gratia, & voluntate, vt rectè notauit Iacob. Cuiacius *lib. 16. obſeruat. cap. 16.* his verbis: *Hæc enim pactio reprobata eſt, quaſi detrimentoſa nimis ei, ad quem res pertinet, & certa redemptio litis alienæ, ſocietas ſcilicet futuræ victoriæ, conuenta inter dominum, & procuratorem contra bonos mores*, elegantius noſter Gregor. Lopez *in dict. l. 14. gloſ. 7.* ibi: *Quia omnia daret, litigans propter timorem litis, ſicut infirmus medico, propter timorem infirmitatis, l. medicus, D. de varijs & extraordinarijs cognitionibus.* Ex quo textu, & alijs rectè probat Polydor. Ripa *de actis in mortis articulo, capit. 56. numer. 4. & capit. 71. à numer. 5.* tranſactionem, & alios contractus inter medicum, & infirmum nullius roboris eſſe, idem probat Pinell. *in l. 2. C. de reſcindend. vendit. part. 2. cap. 2. numer. 32.* Afflictis *deciſ. 123.* ex Gutierrez, & Fachin. Gabriel, Velaſc. *de priuileg. paup. 3. par. q. 3. num 283.* Vndè hæc pactio concuſſionis ſpeciem continet, quæ iuxta Cuiacium, & Vveſemb. *ad titul. de concuſſione*, nihil aliud eſt, quam terror iniuſtus pecuniæ, vel rei alterius extorquendæ cauſa, optimus text. *in l. 1. §. 1. D. ad l. Cornel. de falſ.* ibi: *Item ob inſtruendam aduocationem, teſtimoniaue pecuniam acceperit, pactuſuè fuerit, ſocietatem coierit ad obligationem innocentium ex Senatu Conſulto coercetur*; & Quintilianus, quem refert Oſualdus ſupra hunc paciſcendi modum piraticum dixit, & abominandum; idemque probat Imper. *in dict. l. qui Aduocatorum*, ibi: *Cum graui damno litigatoris, & deprædatione.*

37 In damnum † etiam collitigantis hæc conuentio eſt, quia Aduocatus, vel procurator ita paciſcendo, per fas & nefas cauſæ victoriam procurabit, & indebitis ſumptibus, & moleſtijs vexabit aduerſarium, ſciens nihil niſi vincat, ex illa lite habiturum, vt *ex gloſ. in dict. l. ſi qui aduocatorum, & alijs*, probat Farinacius *dict. quæſt. 106. numer. 2.* Golinus *dict. lib. 5. cap. 5. à num. 11. dict. l. 14.* Qua ratione S. C. Voluſianum, cuius meminit Modeſtinus *in l. ex Senatus Conſult. D. ad l. Iuliam de vi priuata*, ſtatuit, in legem Iuliam de vi priuata incidere eos, qui improbè in alienam litem coeunt, vt quicquid ex condemnatione redactum fuerit communicetur Tiberius Decianus *tract. crimin. lib. 8. cap. 17. numer. 9.* Caluinus poſt *Lexicon iuris, tract. de Senator. Senatu, & Senatus Conſultis, cap. 9. verſ. Senatus Conſultum Voluſianum*. Sicut enim actionis, & litis ceſſio poſt mo-

tum iudicium calumnioſa præſumitur, ita etiam & quota eius: Quarè merito Aduocati, & procuratores de quota litis paciſcentes, vltra pœnas in eos ſtatutas, aliquando prædones, & crudeles; aliquando redemptores, & infames dicuntur, *dict. l.14. dict. l. ſi qui aduocatorum*, Farinac. *ſupra numer. 12. & 13.* Oſuald. *lib. 18. com. cap. 8. litera O. in fine*, Rebuff. *in l. hoſtes 118. D. de verborum ſignific. verſ. quinto prædo dicitur*, & aliis ex relatis ſupra.

38 In foro † autem conſcientiæ, an validum ſit hoc pactum, & retineri poſſit, quod ex victoria litis Aduocatus quæſiuit, diſputat Fontanell. *deciſ.* 180. *à numer.* 15. vbi ex Federico de Senis, Morla, & Diana reſoluit, in foro conſcientiæ pactum hoc improbum non eſſe, ſi cauſam quam Aduocatus ſuſcepit, iuſta fuit, & in ea calumnioſè ſe non geſſit. Cui ſententiæ adhæreo, ſi ſimul concurrat, pactum nullo timore litis amittendæ fuiſſe extortum: & litis quota iuſtum honorarium, ſeu ſalarium non excederet: quæ omnia ſimul concurrere difficile eſt, videndus poſt hæc ſcripta viſus Ala *vbi ſupra quæſt. 13. per tot.* Carraſcus *ad l. Reg. cap. 11. de aduocatis, num. 39.* vbi *à n. 44.* alia refert de hoc pacto.

39 His † annectes Franc. Tondutum (poſt hæc viſum) *quæſt. & reſol. ciuil. cap. 68. à numer. 9.* qui aſſerit, pactum de quota litis, aliamuè promiſſionem Aduocato caſu victoriæ factam, licèt reprobetur à iure, validos tamen eſſe alios contractus, & donationes inter clientem, & Aduocatum extra illas cauſas factos: quod ego intelligo ſi penitùs fraude, & ſuſpicione careant.

40 Pro † complemento quæſtionis aduerto, pactum de quota litis, tametſi in tertio reprobatum non ſit, vt ex Morla, Pariſ. Surdo, Farinacio, & Sola, tenet Fontan. *d. deciſ. 180. num. 5.* id tamen intelligendum, quò ad pacti pœnas, & reſpectu paciſcentis; reſpectu verò colitigantis pactū non valeret, quaſi de actione litigioſa; ſi initum eſſet cum eo, qui tegnis, machinationibus, vel potentia poſſet vincere cauſam, vel ſaltim vexare reum, iuxta Menoch. *de arbitrarijs caſu 522. num. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Cenſus, vel nomen debitoris eo inuito pro parte cedi non poteſt iuxta* Rebuffum.

2 *Nomen, vel cenſum pro parte cedi poſſe defendit* Cencius.

3 *Cenſus, vel debitoris nomen diuerſis perſonis pro parte legari poteſt.*

Damnum quod ſecundariò accidit, in conſideratione non eſt, ibid. & num. 17.

4 *Cenſus, vel nomina debitorum inter plures hæredes pro hæreditarijs portionibus diuiduntur.*

5 *Nomen, vel cenſus ſi in partes ex aliquo contractu cedatur, diſtinguendum eſt, an ceſſio ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria fiat.*

Ceſſio nominis pro parte, vel in partes ſubſiſtit, ſi facta ſit ex cauſa neceſſaria. ibid.

6 *Ceſſio ſi ex cauſa voluntaria fiat, an poſſit cenſus, vel nomen pro parte, vel in partes cedi?*

7 *Debitorum pactionibus, ſicut creditoris ius immutari non poteſt; ita neque creditorum facto debitorum poterit deterior conditio fieri.*

Validum eſt argumentum, de debitore ad creditorem, & de actore ad reum. ibid.

8 *Debitores ſi in ſolidum teneantur, non poſſunt renuente creditore debitum in partes diuidere: quod neque debet licere creditori.*

9 *Nomen, vel cenſus ſi pro parte, vel in partes cedatur, magnum debitori infertur præiudicium.*

Graue eſt in plures aduerſarios diſtringi eum, qui cum vno contraxit, ibid.

10 *Solutione vnica qui liberatur, ſi plures & diuiſas facere compellitur, grauari dicitur.*

Solutio, & exactio partium, non minima habet incommoda, ibid.

11 *Creditor in præiudicium debitoris domicilium mutare non poteſt: ſi in eius domicilio ſolutio facienda ite.*

12 *Creditor cenſus, qui ex eo poſteà Maioratum inſtituit; an poſſit diſponere, vt redimi non poſſit Maioratus poſſeſſori; ſed quòd teneatur debitor pecuniam cum iudicis præcepto certo loco deponere, duæ referuntur contraria ſententiæ.*

13 Do-

13 *Dominus cenſus vbi rectè, & validè diſponit vt pecunia certo loco deponatur: & quod redemptio alitèr facta nulla ſit; an debeat id notum fieri debitori, vel ſufficiat eius ſcientia.*

14 *Sententia lata cùm vno ex pluribus reis credendi, alijs non præiudicat; licèt in vnius fauorem prolata, alijs proſit.*

15 *Actionis & rei valor minuitur, ſi exactio a pluribus ſit facienda.*

16 *Debitor ſi cenſum redimere velit, & deponere principale cum reditibus; an ſuum iudicem, an verò creditoris adire debeat: & quid ſi debitum cenſuale non ſit*, & numer. 17.

Debitor cenſus ad eius redemptionem vrgeri non poteſt; neque pacto effici valet, vt cenſum redimere teneatur. ibid.

Cenſus ſi fundetur ſuper alio cenſu redimibili, an validum ſit pactũ, vt illo redẽpto, debitor, & hũc redimere teneatur.

18 *Solutio eo loco facienda eſt, in quo debitum peti poteſt.*

19 *Debitor non poteſt inuito creditore partem debiti præſtare.*

20 *Debitor non poteſt pro parte debiti conueniri; & repellere poterit creditorem niſi ad integrum debitum agat, vbi ratio. intellige* vt num. 38. & 39.

21 *Exceptiones quæ obſtant cedenti, rectè obijciuntur eius ceſſionario.*

22 *Verius eſſe oſtenditur, ceſſionem nominis, vel cenſus pro parte, & in partes fieri poſſe.*

23 *Liberè cuilibet eſſe debet rerum ſuarum adminiſtratio, & diſpoſitio.*

24 *Conſuetudo contrahendi licitos efficit contractus, aliàs inualidos.*

25 *Contractum mutui ad rationem ſeptem, aut octo pro quolibet centum ad annũ, an licitum, vel ſaltim impunibilem reddat conſuetudo*, cum num. ſequent.

26 *Grauitas, & pœna criminis vſuræ.*

27 *Nulla conſuetudo iuſtum efficere poteſt contractum vſurarium.*

28 *Princeps ſæcularis, neque etiam* Summus *Pontifex diſpenſare poſſunt, aut permittere contractus vſurarios.*

29 *Conſuetudo mutuandi ad rationẽ* 7. *aut* 8. *pro* 100. *an excuſet a pœna in foro exteriori, duplex ſententia refertur, diſtinguendo reſoluitur*, num. 34.

35 *Refertur & laudatur* Carleual. & Leotardus, *qui execrantur vſuræ crimen, & conſuetudinem fœnerandi ſub vſuris.*

36 *Varijs exemplis probatur cenſum, ſeù nomen in partes, vel pro parte cedi poſſe.*

37 *Grauare alium non dicitur, qui vtitur ſuo iure.*

39 *Creditor ex iuſta cauſa, poteſt creditum diuidere: & pro parte agere.*

40 *Cenſus vbi accidit, quod diuidatur in plures perſonas, proui ſiones Regiæ expediuntur in Regio Senatu, vt non poſſit niſi vnicum tantùm ſalarium exigi.*

QVÆSTIO XII.

Nomen debitoris, vel cenſus, an poſſit pro parte, vel in partes cedi, renuente debitore ceſſo?

1 PRæſentem † quæſtionem negatiuè reſoluit Rebuff. 2. *tom. ad l. Galliæ, tit. de ceſſion. action. art. 2. gloſ. 9. circa princip.* vbi deciſum refert, nullã fuiſſe declaratã ceſſionem, quæ facta fuerat pro dimidia par-
2 te cenſus. Sed † contrarium in eiſdem terminis probat Cencius *de cenſib. quæſt. 72. numer. 12.* Quia tamen dubium hoc vtile eſt, & frequenter accidit; maiori examine indiget. Et nè quæ certa, & ſine cõtrouerſia ſunt, incertis & controuerſis inuoluamus, pro vera reſolutione conſtituo, diſtinguendum eſſe: an ceſſio fiat, in vltima voluntate, an vero inter viuos per con-
3 tractum. Nam † ſi in teſtamento fieret, veluti ſi pluribus legatarijs legaretur cenſus, vel nomen debitoris, ſine dubio eſt, legatum conſiſtere: quia in alienatione, quæ in vltima voluntate fit, fraudis & doli ſuſpicio ceſſat; neque in conſideratione eſt, quod ex ea debitor ſecundario aliquod patiatur damnum vt accidit in ceſſione rei litigioſæ; vel eius quæ in potentiorem fit, quę etſi regulariter non valeãt; tamen ſi in teſtamento fiant, ſubſiſtunt, vt dixi ſup.

4 Quod † fortiori ratione procedit, quãdo creditor plures inſtituiſſet hæredes, inter quos ſicùt onus æris alieni pro portionibus hæreditariis, l. 12. tabul. diuiditur, *l. 1. C. ſi certum petatur, l. pro hæreditarijs, C. de hæred. action. l. 1. C. cõmunia de legat. l. 2. C. ſi vnus ex pluribus*, ita etiã obligatio inter eos ſcinditur, & vnuſquiſq. pro rata ſibi cõpetenti agit, *l. quotiens 9. §. hæredes*,

Digitized by Google

redes, D. de hered. inſtituend. l. ex parte 25. *D. de ſolution. l ea quæ, C. familiæ erciſc.* vt vtrumque probat multis relatis Anton. Amato. 1. *tom. reſol.* 13. *num.* 37. *&* 38. Virgilius *de legitim. perſonæ, cap* 20. *à numer.* 34. Donell & Oſuald. *libr.* 15. *com. capitul.* 10. *&* 11. D. Larreatigui *lib.* 4 *ſelect. iuris, cap.* 16. *num.* 3. D. Valentia *illuſt. iuris tom.* 3. *ad tit. de acquir. hæred. cap* 4. *numer.* 4 *&* 5. de quo latè infra agemus.

5 Quando † verò inter viuos, & ex contractu ceſſio fit, rurſus diſtinguendũ cenſeo: an ex cauſa neceſſaria; vel voluntaria fiat: nam ſi ex cauſa neceſſaria quis cedat, ceſſio impugnari non poterit; tametſi cẽſus vel nomen debitoris pro parte, vel pluribus cedatur, quemadmodum neque quando neceſſaria cauſa exiſtente ceſſio fit potentiori: vel ceditur ius quod in iudicium deductum iam fuerat, vt ſup. dixi.

6 Si verò † ex cauſa voluntaria quis cedat, tunc exiſtimo procedere dubium & diſputationem de qua Rebuff. & Cencius, an ſcilicèt inuito debitore ceſſo conſiſtat ceſſio nominis, vel cẽſus, quæ pro parte, vel pluribus perſonis fit. Et pro negatiua ſententia, quam tuetur Rebuff. ſcilicèt ceſſionem inuito creditore non procedere,
7 facit primò † quia ſicut debitorum pactionibus ius creditoris immutari non poteſt, *l. debitorem, C. de pignorib. l. debitorum, C. de pactis, l. filius familias*, §. *Diui &* *ſegundo, D. de leg.* 1. Acoſta, & Vela quos retuli ſup. *tit.* 2. *quaſt.* 3. Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 9. *gloſ* 9. *num.* 10. Virgilius *de legitim. perſonæ, cap.* 23. *num.* 15. Ita neque creditoris facto debitoris deterior debet fieri conditio, vt ferè in terminis arguit Leotard. *de vſuris, quaſt.* 9. *num.* 4. & in terminis ceſſionis Hunnius *reſol. iur. ciu. lib.* 4. *tract. de action. par.* 7, *quaſt.* 4. *n.* 4. *&* 5. cùm validum ſit argumentum de debitore ad creditorem, Fachin. infrà referendus verſ. *ſecundum argumentum*, Velaſcus *in loc. com. lit. A. Axiom.* 573. & ſtatutum in vno ex correlatiuis, in alio ſtatutum cenſetur, *l. fin. D. de acceptil. l. fin. C. de indict. viduit. tollend.* Ex quo ſtatutũ in actore, & creditore; in reo, & debitore procedere ferè in terminis noſtris dixit *Maranta in l. ſi actor. D. de procurat. numer.* 32. *&* 72. ex Rota, & Gratian Tonduꝰus *quaſt. ciuil. cap.* 7. *nu.* 3. *&* 4.

8 Et † ſicut debitoribus, qui in ſolidum tenentur, nõ licet in creditoris damnũ debitum diuidere, vt ex multis probat Giurba *ad conſuet. Meſſan.* 1. *p. c.* 1. *gloſ* 9. *nu.* 11. pluribus iuribus ſuo more elegãtèr exornat D Valent. *illuſt. iur. lib.* 2. *tract.* 4. *cap.* 4. *num.* 36. Ita neque creditori licere debet creditum diuidere in præiudicium creditorum: cùm id quod reo non licèt, neque actori licere debeat, vt nemine relato dixit Arias de *Meſa, lib.* 1. *var cap.* 11. *nu.* 2.

9 Ex eo † enim quòd cenſus, vel nomen pro parte, vel in partes cedatur, manifeſtum debitori præiudicium infertur, cùm in plures aduerſarios diſtringatur, qui cũ vno contraxit, quod iniquum eſſe probat text. *in l. & ancillarum* 27. §. *vlt. D. de peculio*, ibi: *Eſt enim iniquum in plures aduerſarios diſtingui eum, qui cum vno contraxit, l. ita tamen* 5. §. *ſi tamen, D. iudicatum ſolui*, vbi Gothofred. *lit. H.* Ant. Faber. *C. com. vtriuſque iudicij defin.* 13. *nu.* 4. Gratian. *diſcept.* 279. *nu.* 1. D. Lara *de anniu. & capell. lib.* 1. *c.* 4. *n* 36. Scobar. *de ratiocinijs, c.* 7. *n.* 49. Carocius *deciſ.* 2. *n.* 12.
10 Giurba *d.* 1. *par. c.* 9. *gloſ.* 6. *nu.* 46. Et † qui vnica ſolutione liberatur, ſi plures facere compellitur, grauari dicitur: quia ſolutio & exactio partium non minima habet incommoda, *l. planè* 3. *D. famil. erciſc. l* 3. §. *in cauſa, D. de tranſact l.* 3. §. *apparet. D. de adminiſt. tutor.* Schifordeg *lib.* 3. *tract.* 2 *q.* 14 *circa med.* D. Valentia vbi proximè Franch. *deciſ.* 203. *n* 3. Zeuallos *tom.* 3 *com. quæſtion.* 784. *n.* 10. Valaſcus *de iure emph. c.* 32. *nu.* 15. nemine relato Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 2. *amp.* 7 *n.* 65. verſ. *deinde*.

Et quòd creditori nõ permittatur quicquam facere, vel moliri in debitoris ſui
11 damnum, ex eo etiam apparet quòd † neque mutare ei licet domicilium in præiudicium debitoris, qui in domicilio creditoris cenſum ſoluere tenetur, Rodriguez *de reditibus lib.* 2. *q.* 6. *n.* 4. Cencius *de cenſib q.* 86. *nu.* 10. Auendaño *de cenſib. c.* 92. *num.* 2. *circa fin.* D. Larrea *deciſ.* 19. *n.* 6.
12 *tom.* 1. Neque † diſponere poterit creditor cenſus iam creati, qui ex eo poſtmodùm Maioratum inſtituit, vt redimi non poſſit Maioratus ſucceſſoribus, ſed quòd iudicis præcepto deponatur capitale, vt ex eiuſdem iudicis auctoritate in alterius cenſus emptionem conuertatur, & quod alitèr redẽptio ſit nulla. Qua diſpoſitione

non

non obſtante tanquam grauoſa debitori,
liberum ei erit, Maioratus poſſeſſori redi-
mere cenſum, defendit Seſſe *deciſ.30. tom.*
1.Giurba *deciſ.79.num.41.& 42.* qui aſſe-
rit onus hoc, & conditionem non niſi in
ipſa fundatione imponi poſſe, poſteaque
ignorante debitore adiectum nullius eſſe
momenti, ſequitur doctus Noguerol. *al.*
legat.14 num.147. Quam ſententiam tunc
probarem, quando ex hac noua impoſi-
tione nimis grauaretur debitor, veluti ſi
iniungeretur ei, quòd in aliquo forte re-
moto loco deponeret pecuniam: aliàs
namque creditor eam formã redemptio-
ni cenſus imponere poſſet, alitèrque facta
redemptio debitorem non liberaret, vt
probat D. Molina *de primogenijs lib 2.*
cap.10.nu.6. quem ſequuntur Addentes
ibi. Felician. *de cenſibus lib.4 cap.1.à nu 4.*
Antonin. Amato *2.tom.var.reſol.81.n.18.*
Capycius Galeota *lib.1.cont.33.n.25.* An
13 verò † poſtquam ex cenſu Maioratus fuit
inſtitutus cum prædicto redimendi one-
re, debeat id debitori intimari, vel ſimplex
eius ſcientia ſufficiat? vide Amatũ *n. 20.*
qui reſoluit, intimarionem, & denuncia-
tionem, nè alitèr redimat, neceſſariam eſſe,
neque ſimplicem ſcientiam nocere debi-
tori, arg. *l.3. C.de nouationib.*

Si verò cenſus, vel nomen pluribus vel
pro parte alicui cedatur, ex eo maximè
præjudicium debitoris detegitnr, quòd ſi
fortè de nullitate obligationis, vel cenſus
agere vellet: aut excipiendo nullitatem
opponere: neceſſe habebit litem quam cũ
ſolo creditore inſtituere poterat, cum plu-
ribus proſequi, & diuerſas, & in diuerſis
fortè tribunalibus mouere lites. Cùm
ſententia † lata contra vnum ex pluri-
14 bus æquale ius habentem, alteri non no-
ceat; licèt in vnius fauorem prolata alteri
proſit, *l.21.tit.22.par.2.* vbi Gregor. Lop.
gloſ.3. noſter Otero *de paſcuis c.16.n 29.*
Hermoſilla *in l.32.tit.5.par.5.gloſ.3. & 4.*
num.41. D. Valenzuela *conſ. 152.à nu.6.*
videndi Gaito *de credito, c. 2. tit.3.n. 595.*
& 407. D. Salgado *de Reg.protect.4.p.ca-*
pitul.18.à nu. 357. D. Valentia *illuſt.iuris*
lib.2.tract.2. c.10.à nu.22. Contra plures
verò agere, plura incommoda habet, vt
ex *d. l.planè*, cum alijs relatis teſtantur
Rodrig: *de executione c. 4.nu. 14. poſt me-*
dium, D. Amaya *in leg. vnica, C. de vend.*
rer Fiſc.à num.9. D. Franc. Merlin. *cent.2.*
15 *cont.51.nu.3.* Quare † rei venditæ valor
minuitur ſi exactio à pluribus ſit facien-
da, Mantica *de tacit.& ambig.lib 4. tit.20.*
numer.45. D. Larrea *alleg.82.num.2.*
16 In eo † etiam ex ceſſione cenſus plu-
ribus facta grauatur debitor, quia ſi fortè
cenſum redimere deſideraret, teneretur
adire iudices eorum, in quos translatus
fuit cenſus: & in eorum etiam diuerſis
domicilijs ſi requiſiti accipere nollent;
principale cenſus, & eius reditus depone-
re, cùm anteà ſolum iudicem domicilij
cedentis adire teneretur: & ita creditor
indirectè in damnum debitoris domici-
lium in duo, vel plura diuerſa mutaret,
quod ei non licere proximè dixi. Neque
debitoris præiudicium ceſſabit, ſi dixeris
ſatisfacere deponendo principale, & redi-
tus cenſus coram ſuo iudice, cum credi-
toris forum adire non teneatur, vt teſtan-
tur ex Baldo, Alex. Cagnol. Carocio, Mi-
chael. Salon. & alijs, Felician. *2. tom. lib.4.*
c.vnico, n.3 in fin. Alex. Trentacinq. *lib.3.*
var. tit.de ſolution. reſol.22.nu 1. verſ. *pri-*
ma igitur, Cencius *de cenſib.q.103. nu.24.*
& q 111. nu.6 & 27. addo ijs Scaccia *de*
commerc.§.1 gloſ.5.à nu 174. in quam ſen-
tentiam deflectit etiam Hermoſilla *in l. 2.*
gloſ 3.n.40.tit.3. p.5. dum aſſerit, depoſi-
tum factum tàm coram iudice debitoris,
quàm creditoris, legitimum eſſe, prout
ſentit Scaccia ſup. quem ipſe non retulit.
Nàm † verius eſt, debitorem cenſus in
17 domicilio creditoris, & coram eius iudi-
ce pecuniam deponere debere, quam ſen-
tentiam amplectũtur Rodriguez *de redi-*
tibus, lib.2.q.18.n.54. Auendaño *de cenſib.*
q.102.n.15. Duardus *de cenſib.§.6. q.3.per*
tot. D. Larrea *1.tom deciſ. n. 19. num. 12.*
& 43. qui eo nituntur fundamento, quòd
cum debitor agat de diſtractione, & diſſo-
lutione contractus, forum creditoris ſequi
tenetur, iuxta *l.2. C. vbi & apud quem.*
Ego verò non ea ratione moueor, ſed alia,
quam Cencius, & Scaccia pro ſua opinio-
ne expendunt, ſcilicèt quod debitor cen-
ſus quando deponit capitale, non compa-
ret ſicut actor, ſed ſicut reus, vt ſe & bona
liberet à cenſuali contractu: quod funda-
mentum contra ipſos retorquetur: nã de-
bitor cenſus reſpectu ſortis principalis,
neq; eius, neq; debitor conſiderari poteſt,
cum ad redemptionem nunquam à cre-
ditore vrgenti poſsit Cencius *de cenſibus*
qua-

quæſtion.50 & quæſt.106.nec pacto effici valeat vt quis ad redimendum teneatur. Leotardus de vſuris q. 68. D.Ioſeph Vela diſſertat.28. & 29. ferè per totam: vbi accuratè agit, an cenſu fundato ſuper alio cenſu redimibili, validum ſit pactum, vt illo redempto, debitor & hunc redimere teneatur. Cum igitur debitor cenſus voluntariè compareat, & creditorem ad redimendum ex pacto, & natura contractus cenſualis habeat adſtrictum; manifeſtum eſt, non vt reum, ſed vt actorem parere: & iudicem creditoris adeundum vt eum ad redemptionem, & ſcripturæ originalis cenſus traditionem compellat. Quæ ſententia licèt quoad cenſus redemptionem veriſſima ſit; tamenſi de eius redemptione nõ ageretur, ſed de ſolutione redituum decurſorum, vel alterius ſimplicis crediti, pro certo haberem, depoſitum coram iudice debitoris fieri poſſe, quia redituum ratione, venditor cenſus, verus creditor eſt, & non vt actor, ſed vt reus
18 comparet: & † ſolutio eo loco facienda eſt, in quo peti poteſt, l. vlt. D. de condict. triticar. l. quod legatur 38. D. de iudicijs, l. vinum 22. in fine, D. de rebus creditis. Vltimò vltra ea, quæ pro hac ſententia conſiderat Rebuff. dict. gloſ.9. in princ. & illud facit, quod ſi ceſſionarius partis cenſus, vel nominis agat contra debitorem certum, poterit ea exceptione repelli, quòd non ſit audiendus, niſi totum petat:
19 Quemadmodum † enim debitor inuito creditore ſolutionem diuidere non poteſt, & partem debiti præſtare, l. 2. §. & harum, D. de verborum obligationibus, l. obſignatione, C. de ſolutionibus, l. tutor. §. Lucius; D. de vſuris, Scobar. de ratiocinijs comp. 14. num. 15. Auendaño de cenſibus, cap. 107. num. 1. & 12. Scip. Theodor. alleg. 5. num. 23. & 28. Fachineus lib. 10. controu. cap. 59. Hector Capycius Latro deciſ. 25. n. 14. Gaito de credito, cap. 4. n. 1045. latè Cencius de cenſibus, quæſt. 110. à n. 4.
20 Ita † neque debitor pro parte debiti cõueniri poteſt, & creditorem repellere poterit, niſi in integrum debitum petat, arg. tex. in l. non tamen 38. D. de procuratorib. Bald. Bart. Alex. & Iaſon quos ſequitur Ignatius del Villar. in ſylua reſpon. lib. 1. reſp. 15. quæſt. 7. num 6. Tepatus var. titul. 161 de ſolutionibus, cap. 21. & cap. 20. verſ. ſicut, Bouadilla lib. 3. cap. 8. num 227. lit. F. Cancerius 1. par. var. cap 18. nu. 2. Cencius, & Fachineus ſup. Lara de vita homin cap. 27. num. 41. ex pluribus iuribus idem probat Anton. Gomez 2. to. var. cap. 10. num. 5. verſ. pulchrum dubium eſt, Camill. Borell. in ſum. deciſ. tom. 3. tit. 14. de ſolutionibus, à num. 106. Quod iuſta ratione procedit, nè aliàs debitor pluribus litibus, & expenſis vexetur, l. nulli, C. de iudicijs, Bart. in l. in commodato, §. ſi duobus, D. commodati, & in l. non eſt, de actionibus empti, Giurba deciſ 112. nu. 6. conducit Gratianus tom. 1. diſcept. 16. nu. 30. ibi: Nè in perſona eorum varietur qualitas obligationis, quæ iam inceperat ab vno, & ſumpſit initium ſine aliqua diuiſione, l. 2. §. ex his, D. de verbor. obligat. D. Salgado de retent. Bullar. 2. part. cap. 14. nu. 23. Quemadmodùm enim ſi creditor pro parte ageret, repelli poſſet, ita & repelli po-
21 terit eius ceſſionarius, cui obſtant † exceptiones quæ obſtarent cedenti, Theſaur. deciſ. 221. Surdus conſ. 4. num. 7. Gregor. XV. deciſ. 121. & ibi Beltraminus, Gratianus diſcept. 356. Monter à Cueua deciſ. 25. Anton. Faber. lib. 12. coniect. cap. 9. Oſuald ad Douell. lib. 12. com. cap. 3.

22 Contraria † tamen ſententia, quòd ceſſio nominis, vel cenſus pro parte fieri poſſit, verior videtur ex eo: quia indiſtinctè permiſſa eſt venditio, & ceſſio nominis, & actionis, l. 1. & per tot. C. de hæred. vel action. vendit. neque lege aliqua deciſum inuenitur, id non procedere, ſi pro parte vendatur: ac proidè cùm eo caſu ceſſio expræſsè prohibita non inueniatur, permiſſa cenſeri debet, Gabriel conſ 61. à n. 1. lib. 1. Cencius de cenſibus dict. q. 82. n. 12. verſ. quibus tamen, vbi pro hac ſententia expendit, l. ab Anaſtbaſio, §. ſi quis autem, C. mandati, in qua licèt improbetur ceſſio, quæ fraudolenter fit, partim donationis, partim venditionis titulo: tamen in ea parte, quæ venditur, ceſſio ſuſtinetur: & per conſequens ceſſio pro parte tantùm ſubſiſtit, in quod adducit Innocent. Gabrielem, & Martam.

23 Deindè facit, † quòd ſi pluribus, vel pro parte nomen, vel cenſũ cedere non liceret, nimis reſtringeretur effectus dominij, & libera rei ſuæ diſpoſitio prohiberetur, contra text. in l. in re mandata, C. mandati. Vnicuique enim libera eſſe

debet

debet rerum ſuarum adminiſtratio, *l. 2. D. ſi quis à parente fuerit manumiſſ.* ibi: *Iniquum eſt ingenuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum adminiſtrationẽ*, *l. 3. tit. 5. par. 5.* pleniſſimè ſuo more exornat D. Solorzano *de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 27. à n. 66.*

24 In † cuius ſententiæ confirmationem
conſiderat etiam Cencius *d. n. 12. verſ. & eo*, communi totius orbis obſeruantia admiſſam eſſe ceſſionem, vel venditionem dimidiæ partis cenſus, vel quòd pluribus vendatur, aut cedatur. Quæ conſuetudo ſufficiens eſſe debet, vt huiuſmodi ceſſiones licitæ ſint, & permiſſæ, arg. textus *in l. ſi quis fugitiuus*, §. *apud Labeonem*, *D. de ediction. edict.* Vbi propter conſuetudinem contractus etſi eſſet illicitus, reputatur licitus, & validus:
25 quem † textum expẽdebam ego in qua-
dam lite, vt excuſarem clientulum à pœnis vſurarijs impoſitis, in quas incidiſſe prætendebat Regius Fiſcalis, ex eo quòd mutuauerat pecunias cum intereſſe ad rationem ſeptem, aut octo pro quolibet centum. Sed quia hoc intereſſe frequenter exigitur, & quotidiè hic caſus occurrere poterit, breuiter videndum eſt, an conſuetudo hoc intereſſe licitum efficere poſſit, vel ſaltim à pœna excuſare valeat mutuantem?

26 De grauitate † criminis vſuræ, & eius
pœnis, maliſque, quæ ex mutuo ſub vſuris publicæ vtilitati naſcuntur; & generalitèr de omnibus, quæ circa vſuræ crimen accidere ſolent diſputanda, videndus nouiter Anſaldus *de iuriſdictione part. 2. tit. 9. cap. 1. numer. 2. ſequentib.* ad quem cum de hac materia acciderit dubitari omnium recurres: nunc verò ad Leotardum, qui nouiſſimè locupletiſſimum *de vſuris tract. edidit.* Suppoſita igitur vſuræ prohibitione dubium præſens eſt, an conſuetudo, ſeu potius corruptela, quæ in Hiſpania viget, percipiendi ex mutuo pecuniarum intereſſe ad rationem 6. 7. aut 8. pro centum, ſu-
27 ſtineri poſſit? Et † ſine dubio eſt, nulla
conſuetudine effici poſſe, vt aliquo caſu permittantur vſuræ, neque totius orbis ſimilem conſuetudinem id inducere poſſe, neque licitum facere inſtrumentum, vel conuentionem, quæ ſapiat vſurariam prauitatem, Speculator *tit. de vſuris in fine*, Laurent. de Radulph. *tract. de vſuris quæſt.* 80. multis relatis Carolus de Graſſis *excep. 28. à numer. 32.* ex pluribus Ioan. Andreas Domsperg. *ſyntag. iur. lib. 2. part. 2. cap. 44.* verſ. *porro*, vbi quod in foro conſcientiæ nulla conſuetudo poteſt excuſare, & validum reddere contractum vſurarium, D. Larrea *alleg. 23. num. 37.* notabiliter Add. ad Farinacium *lib. 1. conſ. 15 lit. F.* idem Farinacius *in frag.* verb. *conſuetudo, à n. 716*

28 Neque † ſæcularis Princeps permit-
tere poteſt contractus vſurarios, neque ſuper eis diſpenſare, imò nec Pontifex ipſe, *cap. ſuper eo de vſuris*, Anſald. *de iuriſd. dict. tit. 9. cap. 1. num.* 54. Larrea *ſup. num. 42.* vbi *num. 32.* quòd ſententia condemnans ad reſtitutionem vſurarum nunquam in rem iudicatam tranſit, ſequitur poſt alios Dornſperg. *ſup. in* verſ. *& hæc exceptio*, Scobar à Corro *de vtroque foro in initio à num.* 133. vbi quòd nulla lex, ſententia, neque præceptum iudicis, aut quælibet conſuetudo, vel diſpenſatio Pontificis quicquam operatur in his, quæ contra ius diuinum ſunt, & ex quibus peccati occaſio oritur.

29 Ex quibus † hæc ſententia quò ad
forum conſcientiæ indubitabilis eſt, quam nemo ex noſtris, qui Chriſtianam fidem, & veram religionem firmitèr, & fœlicitèr amplectimur abſque hæreſis ſuſpicione poterit inficiari, *clem. 1. §. ſanè de vſuris*. Quò ad forum tamen externum, & iudiciale, videamus an prædicta conſuetudo ſaltim à pœna temporali poſsit excuſare? Et cùm huiuſmodi contractus frequenter fieri ſoleant, videtur ita contrahentem nulla pœna affici poſse, argum *l. Labeo*, ibi: *Morem agentium ſequi debemus*, *D. de ſtatutib. l. ſi quis donaturus*, ibi: *Quoniam ita vſitatum eſt*, *D. de vſufructu*, melior textus *in l. ſi quis fugitiuus*, §. *apud Labeonem*, ibi: *Quia id fecit, quod publicè facere licere arbitrabatur*, *D. de ædilit. edict. l. ſi pignore*, §. *vlt.* ibi: *Nam vſu hoc euenerat*, *D. de pignorat. action.* Iaſon. *in l. certi condictio*, §. *ſi nummos num. 27. D. ſi certum petatur*, ibi: *Nota inter cætera vnum benè ſignandum, quòd*

nè dùm non eſt in dolo, imò nec in aliqua culpa, qui facit illud, quod eſt fieri ſolitum, quamuis ſit illicitum, multis relatis Larrea *dict. alleg.* 23. *num.* 6. Et in noſtra ſpecie Bart. *in dict.* §. *apud Labeonem, num.* 1. his verbis: *Quòd ſi quis fecit aliquem actum, qui æſtimatur licitus: tamen contrarium eſt in veritate, quia ſapit vſurariam prauitatem, ex hoc non dicitur vſurarius.*

30 Et † in indiuiduò, quòd in contractu fœneratitio conſuetudo excuſet à pœna, Bertachinus, Couarr. & alij relati à Farinacio *dict. conſ.* 15. *num.* 56. & 64. & melius *in addit. d. lit. F.* ibi: *Licèt uerum ſit, quòd conſuetudo faciat contractum licitum, qui de ſui natura eſt illicitus, & uſurarius: hoc tamen intelligendum eſt quòad pœnam corporalem, ut infrà dicetur, non tamen quoad pœnam gehennalem, & ſic non excuſat à peccato*, vbi pro hac ſententia innumeros refert: vltra eos Salazar *de uſu, & conſuet. cap.* 2. *num.* 1. ibi: *Conſuetudinem excuſare illicitum contractum, eſſeque qui contrahunt à pœna excuſatos temporali: ita ut contractus ſua natura uſurarius pro licito propter conſuetudinem reputetur*, Gutierrez *lib.* 3. *practic. quæſt.* 29. *num.* 21. ibi: *Quòd conſuetudo etiam iniuſta excuſat à crimine, & pœna ſaltim in foro contentioſo*: In terminis vſurarum quando aliqui contractus paſſim fieri conſueuerunt in patria, Sola *ad conſtitut. Sabaudiæ tit. de vſuris, gloſ. decret. rem. dubiam. num.* 4. ibi: *Vt uſurarius, ut quis puniatur, requiritur ut contractus ab eo facti, uſurarij communiter reputentur, aliàs ſecus: & ſi talis contractus in ipſa regione frequentatur, conſuetudo in ipſa à crimine, & pœna excuſat*, Cencius *de cenſibus quæſt.* 11. *à num.* 4. Dornſperg *ſup.* verſ. *quod autem*: neque omittam pro hac ſententia Tiraquell. *de pœnis temp. caſu* 42. videndus Surdus *conſ.* 184. *per tot.* præcipuè *à num.* 70.

31 Conducit † non leuitèr quòad excuſationem pœnæ, plures contractus in quibus de huiuſmodi intereſſe conuentum eſt, executioni fuiſſe mandatos, & tolleratos per iudices, vt in terminis arguit Farinacius *d. conſ.* 15. *num.* 57. his verbis: *Quòd ſi ad ſupradicta omnia accedat præſentia, & tollerantia, & iudicia pullica quibus executioni demandabantur huiuſmodi pacta, vt conſtat ex infinitis regiſtris, nulla ſupererit difficultas: eo præſertim quòd additur etiam ad hæc omnia, non ſimplex taciturnitas, & tollerantia Principis, ſed etiam eius factum poſitiuum*, D. Larrea *dict. allegat.* 23. *num.* 7. ibi: *Quòd maximè procedit vbi actus, qui communiter, & ex conſuetudine celebratur geſtus fuerit ab ipſo Principe, magis enim ex eo contractus licitus eſt extimandus*, conducit Cancerius *d. quæſt.* 11. *num.* 9. ibi: *Maximè quia huiuſmodi contrahendi modus fuit receptus, & vſitatus non ſolùm ab hominibus vulgaribus, & plebeis, verùm etiam à viris grauibus, & timoratæ conſcientiæ, etiam à prælatis S. R. E. ex hoc enim videtur ceſſare omnis ſiniſtra ſuſpicio fœnoris, & vſurarum*, elegantèr ad rem Ant. Faber. *de error. pragm. decad.* 1. *error.* 1. in principio illic: *Licitas igitur, legitimasque vſuras eas intelligimus, quæ vt Leo dicebat, per redundantem in humana vita peruerſitatem tollerantur à Principibus etiam inuitis.*

32 Et † generalitèr conſuetudo excuſat à pœna temporali, benè Hondedeus *conſ.* 34. *num.* 1. & 3. Scobar *de ratiocinii cap.* 9. *num.* 41. Cancerius 3. *part. var. cap.* 5. *à num.* 121. multis relatis Gabriel Velaſcus *in l. c. commun. lit. C. axiom.* 172. *cum ſequentibus*. Neque requiritur quòd ſit legitimè præſcripta, nec cum requiſitis neceſſarijs probata, Farinacius, vbi proximè Azeuedo *in l.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop. num.* 40. Farinac. *lib.* 2. *deciſ.* 199. ibi: *Quòd licèt huiuſmodi ſtylus non eſſet formalitèr probatus cum ſuis requiſitis, ſufficeret tamen ad effectum excuſationis.*

33 Cæterum † licèt his fundamentis & rationibus ſuperior ſententia fulciatur, tamen ſunt, qui tueantur, nulla conſuetudine effici poſſe, vt in crimine vſurarum quis excuſetur à pœna temporali: in comprobationem ponderant text. *in cap. dilectos de exceſſibus prælat.* & poſt Berolum, Abb. Decium, & Nattam defendit Peguera *deciſ. crim.* 30. quos refert Farin. *d. quæſtion.* 95. *num.* 6. & 15.

Digitized by Google

15. *in addit. lit. L.* Cencius *de cenſib. quæſt.*88. *à num.* 9.

34 Hæc † difficilem reddunt huius articuli reſolutionem. In eo tamen exiſtimo omninò ſequendam eſſe diſtinctionem doctiſsimi Farinacii dictis locis: vt tunc conſuetudo contrahendi excuſet à pœna; quando euidenter non conſtat de vſura; vel eſſet aliqua probabilis dubitatio, an contractus eſſet vſurarius; vel aliqua ſubeſſet cauſa percipiendi huiuſmodi intereſſe: ſecus verò ſi ex facie inſtrumenti, & contractus de vſura conſtaret: quia tunc nulla excuſaret conſuetudo, quæ potiùs corruptela eſſet, *d. cap. dilectos*, conducit Gutierrez *lib.*2.*pract. quæſt.* 181. *num.* 4. verſ. *quinto facit*, & *num.* 12. verſic. *quintum etiam*, Cyriac. *lib.* 1. *cont.* 68. *à num.*25. Quam diſtinctionem in prædicta lite ſecutus fuit Senatus, & in magnis pœnis pecuniariis, & ad reſtitutionem intereſſe accepti condemnauit reum, *ex l.* 15. *tit.* 18. *lib.* 5. *Recop.*

35 Poſthæc † diù ſcripta peruenit ad manus Carleual. *de iudicijs*; qui *libr.* 1. *titul.* 3. *diſp.* 8. *ſect.* 6. *per tot.* latiſsimè diſputat, an validum ſit pactum in mutuo, de certo intereſſe, & an in locis vbi huiuſmodi contractus exerceri ſolent, executioni mandari debeant; an verò vſurarii ſint reputandi: & veriſſimè reſoluit, vſurarios eſſe, taleſque iudicandos tàm in foro interiori, quàm in exteriori, videndus omninò *d. libr.*3. *diſp.*8. *ſect.* 1. vbi improbat, & iniquiſsimam dicit conſuetudinem, ſeu corruptelam aliquorum tribunalium, in quibus ſit condemnatio intereſſe in pactum deducti, quem ſtylum perniciosiſsimum appellat, & Catholicæ Religioni contrarium: videas de materia doctè agentem Duardum *de cenſib* §. 3. *quæſt.* 20. *à num.* 38. *ad finem quæſtionis*, & nouiſſimè Leotardum *de vſuris quæſt.* 99. *à num.*1. qui ſequitur diſtinctionem, quam nos probauimus ſup. *num.*34.

36 Redeat † iam ad inſtitutum à quo digreſsi ſumus diſputatio noſtra. Et nomen debitoris pro parte cedi poſſe, vt certiſsimum ſupponunt, qui diſputant, ſi ceſsionarius dimidiæ partis concurrat cum cedente ad exactionem nominis ceſsi, quis eorum præferatur? fruſtrà enim de prælatione ageretur, ſi ceſsio partis eſſet inutilis. Eius etiam validitatem ſupponunt, qui diſputant, quemadmodum cedens partem debiti, teneatur ad traditionem inſtrumenti, & an ſi tradidit inſtrumentum ceſsionario, poſſit agere aduerſus eum, vt poſtmodum reddat, ad hoc vt ipſe exigat aliam partem, vel quantitatem, quam non ceſsit? Et an ceſsionarius partis cenſus, poſſit compellere tertium poſſeſſorem ad recognitionem illius? de quibus nos ſuo loco agemus.

37 Quam † ſententiam veriſsimam eſſe cenſeo, neque vnquam vidi quicquam oppoſitum fuiſſe contra ceſsionem nominis, vel cenſus, quæ pro parte, vel in partes fuit facta. Quia licèt negari non poſsit, aliquod damnum ex ſimili ceſsione debitori inferri, id tamen in conſideratione non eſt, cùm creditor iure ſuo vtatur. Et damnum, quod accidit in conſequentiam actus qui licitè fieri poteſt; non attenditur, *l. cum quidam*, *D. de iure fiſci*, D. Larrea. *deciſ.*8. *à num.*15. & 101. & *alleg.* 56. *ferè per tot.* Neque grauare dicitur, qui iure ſuo vtitur, vt ex *cap. paſtoralis* 53. *in fine, princ. de appellation.* probat Velaſcus *in locis commun. lit. G. axiom.*34.

38 Neque † oberit conſideratio illa, quòd ceſsione pro parte admiſſa, debitor exigitur pro parte, qui poterit repellere ceſsionarium, niſi integrum debitum petat, quemadmodum cedentem, repelleret, ſi pro parte ageret. Quæ ratio tanti fuit apud Cencium, vt eum coegerit à ſua ſententia declinare, & profiteri veram eſſe contrariam, aſu quo debitor ceſſus reclamaret, & non aſſentiret ceſsioni. Sed nihilominus ego à prædicta ſententia non deſiſto: nam argumentum procedit, quando in creditoris poteſtate eſſet integrum debitum exigere, & hodie partem peteret, cùm alteram partem poſtmodùm intenderet in iudicium deducere: tunc enim æquum eſt, nè audiatur niſi totum petat; at verò in noſtro caſu hoc ei imputari non poteſt, quia ſiue cedentem, ſiue ceſsionarium conſideremus, vnuſquiſque integrè, quod ſibi debetur expoſcit. Vltrà,

trà, quòd ex iuſta cauſa partis petitio admittitur, veluti ſi iuriſdictio iudicis ad certam ſummam limitata eſſet, vt notant. Ignat. de Villar. *dict. libr. 1. reſp. 15 quaſt. 7.* Cancerius *1. part. cap. 18. à num. 2.*

40 Quotiens † verò cenſus, vel creditum cnm ſalario, in plures diuiditur: ſolent debitores ad Regium Senatum recurrere, quibus expeditur Regia prouiſio, vt non niſi vnicum ſalarium ab omnibus, creditoribus, & participibus exigatur, quemadmodum acſi cenſus apud vnicum, ſeu primum creditorem eſſet: quæ praxis iuſta, & æqua eſt.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniuriarum, & accuſandi ius an ſit ceſſibile?*

2 *Condictio furtiua, actio furti, & aliæ actiones ex delicto deſcendentes, an rectè cedantur?*

3 *Ius vindictæ cedi non poteſt.*

Vindictæ ius ſi alicui competat, an poſſit aſſociare ſibi ſocios ad ſe vindicandum?

4 *Cathedræ, & eius oppoſitioni quis cedere non poteſt.*

Qui obtinuit Cathedram virtute ceſſionis factæ per coopoſitorem; an in ea manutenendus ſit?

5 *Superficiem, an poſſit cedere ſuperficiarius inuito domino.*

6 *Bullam Cruciatæ ſemèl mihi, aut alij applicatam, an alij cedere poſſim?*

7 *Poſſeſſoria remedia, an rectè cedantur remiſſiuè;*

8 *Ius aquæ ducendæ ex fonte meo, ſi vni cedam, an alij rurſus idem ius cedere poſſim?*

9 *Fideicommiſſum ſub conditione, vel in diem ante conditionis euentum, vel aduentum dici, an cedi aut donari poſſit?* & num 11.

10 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas, an ceſſibilis, & tranſmiſſibilis ſit?*

11 *Fideicommiſſum conditionale, an ex præſumpta defuncti voluntate tranſmiſſibile fiat?*

13 *Legatum annuum, an cedi poſſit?*

14 *Ius adeundi hæreditatem cedi non poteſt.*

15 *Ius petendi legitimam, vel eius ſupplementum, & ius detrahendi Trebellianicam, an cedi poſſit?*

16 *Ius reuocandi donationem propter ingratitudinem, an cedi poſſit.*

Ius declarandæ caducitatis, an ſit ceſſibile. ibid

17 *Pactum vt creditoris iuramento ſtetur circa damna, & intereſſe, cedi non poteſt, neque tranſit in donatarium.*

18 *De alijs iuribus. remiſſiuè.*

Miſcellanea, & remiſſio aliquorum iurium, quæ cedi poſſunt, vel non.

REmiſsiuè hic referam nonnulla iura de quibus dubium eſt; an per ceſsionem in alium tranſferri poſſint. Et primò occurrit actio † iniu-
1 riarium, & accuſandi ius, de quo conſule Tiraquell. *de retract. lignag.* §. *26. gloſ. 1. num. 50. &*
2 *84. & gloſ. 3. à num. 9.* vbi † de conditione furtiua, de actione furti, & aliis ex delicto deſcendentibus, & latius de actione iniuriarum, & accuſandi iure, Farinacius *de inquiſitione, quæſtion. 12. num. 53. in fin. & tom. 3. quaſt. 105. nu. 108.* Plaza *de delictis, cap. 47. per totum.* latè Portoles *ad Molinum,* §. *actio à num. 30. &* §. *ceſſio, num. 3.* Viſconte *concl. iur.* verb. *ius accuſandi*, Hunnius *reſol. iur. ciu. lib. 4. tract. de action. part. 7. quaſt. 10. per tot.* Monter à Cueua *deciſ. 35. n. 2. & 22.* Intrigliolus *conſ. 29. num. 59. & 60.* Ant. de Vallis *lib. 5. prag. 5. tit. 28. num. 3.* Et de pœnalibus actionibus videas dicta ſup. *tit. 5. quaſt. 6. per tot. & num. 35.* Et de actione iniuriarium, quæ tendit ad vindictam, an detur in heredem, vel contra heredem, Hermoſill. *in l. 10. gloſ. 8. num. 13. tit. 4. part. 5.* Portoles ſup. *à num. 53.*

3 Ius † vindictæ, an cedi poſsit? videndus Plaza *d. cap. 47.* vbi quod licèt cedi

cedi non poſsit; tamen poteſt quis aſſociare ſibi alios, qui auxilientur ad ſumendam vindictam, D. Solorzano *de iure Ind. 2. tom. lib. 2. cap. 25. num. 29. & 30.* videndus Nicol. Noalis *de tranſmiſs. caſu 56. num. 20.*

4 Cathedra † & oppoſitioni eius quis cedere non poteſt pacto interueniente, & qui obtinuit Cathedram vigore ceſsionis, an ſit manutenendus? Chriſtophor. Sueles *conſ. 98. per tot.*

5 Superficiem † an cedere poſsit ſuperficiarius inuito domino? Hypolit. Montaner. *in addit. ad Olibanum de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 5. n. 12.*

6 Bullam † Cruciatæ ſemel mihi applicatam in alium transferre non poſſum, quia perſonæ cohæret, Torreblanca *de iure ſpirituali, lib. 1. cap. 15. nu. 18.* Trullenc. *ſuper Bullam lib. 1. S. 1. dub. 2.* ſumma operum Dianæ verb, *Bulla Cruciata, num. 79.*

7 Poſſeſſoria † remedia an cedi poſſint, & tranſeant in ceſsionarium? dicemus infra *tit. 6. quæſt. 5. per tot.*

8 Ius † aquæ ducendæ ex fonte meo ſi ceſſerim Titio, an poſſim rurſus cedere Mæuio vt per eundem aquæ ductum aquam ducat? & quo modo aqua vti debeant, vide *l. Lucio Titio, D. de aqua quotid. & æſtiu.*

9 Fideicommiſſum † relictum ab herede ſub conditione, vel in diem, licèt ante aduentum diei, vel conditionis reſtitui non poſsit, tanquàm ex Senatus Conſulto Trebelliano: tamen per viam ceſſionis, & donationis rectè transfertur: ſed adueniente die, vel conditione mutatur cauſa, & tranſit in reſtitutionem ex Trebelliano, Fuſarius *de ſubſtitutionibus, quæſt. 602. per totam.*

10 Bonorum † poſſeſsio contra tabulas an cedi, vel tranſmitti poſsit? differit Noalis *de tranſmiſſione, caſu 8. à n. 6. & 8.* qui poſt Tiraquell. ceſsibilem non eſſe reſoluit.

11 Legata † vel fideicommiſſa conditionalia, vel in diem incertum relicta cedi non poſſunt, ex Bart. Alex. Bald. & aliis Noalis *de tranſmiſsione caſu 1. num. 231.* vbi per totum, quod neque tranſmitti valent. An † verò fideicommiſſum conditionale ex præſumpta defuncti voluntate tranſmiſsibile fiat? vide infra *tit. 4. quæſt. 8. num. 9.*

13 Legatum annuum vbi tranſmiſsibile eſt ad heredes, cedi etiam poteſt, Cyriac. *controu. forenſ. lib. 2. cont. 298. à n. 11. ad finem.*

14 Ius adeundi hereditatem cedi non poteſt, licèt hereditas ſemel adita rectè cedatur; Noalis *de tranſmiſs. caſu 8. n. 146.*

15 Ius petendi legitimam, vel eius ſupplementum, & ius detrahendi Trebellianicam, an ſicut tranſmitti poteſt, ita & cedi valeat. Noalis *de tranſmiſſione caſu 10. per totum, & n. 15.*

16 Ius reuocandi donationẽ propter ingratitudinem, an cedi vel tranſmitti poſſit? videas infrà *tit. 4. q. 7. n. 25. in fin.* vbi etiam de iure declarandi caducitatem ob non ſolutum canonem, *& tit. ſeq. quæſt. 3. num. 30.*

17 Pactum vt creditoris iuramento credatur circa damna, & intereſſe, perſonale eſt, & non tranſit ad heredes, neque cedi poteſt; talisque conuentio in donatarium, vel ceſsionarium non transfertur, Honorat. Leotard. *de vſuris, q. 76. à num. 7.* videas infrà in Miſcellanea *tit. 6. num. 10.*

18 De aliis iuribus, quæ cedi poſſunt, vel non. Conſule latè agentem Tiraquell. *de retract. lignag. S. 26. per omnes gloſas,* Iacob de Arena *de ceſsione iur. rub. 4.* Graſsis *de ceſsione iur. tit. 3.* Ariſm. Tepat. *var. tit. 411. cap. 5. per tot.* Matienço *in l. 7. gloſ. 2. num. 25. tit. 11. lib. 5. Recop.* Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de action. p. 2. lib. 1. cap. 4. à n. 35.* Paul. Gallerat. *de renunciat. tom. 1. lib. 1. c. 4. à n. 20.* Tuſch. *lit. C. concl. 212.* Farinac. *in repertorio, ſeu Republica iudicum in fragm.* verb. *Ceſsio.*

TRACTATVS DE CESSIONE IVRIVM ET ACTIONVM.

TITVLVS QVARTVS.

IN QVIBVS CASIBVS DE VNA IN ALIAM PERSONAM TRANSFERATVR ACTIO SINE CESSIONE.

EXORDIVM TITVLI.

SVPERIORI titulo actum eſt, de his iuribus, & actionibus, quæ cedi poſſunt: nunc ſuccedit inquirere, quomodò actiones, & iura in alium transferantur, & tranſeant. Et quia aliquandò ex cedentis facto, aliquandò ſine facto eius, legis poteſtate actiones de vna in aliam perſonam transferuntur: videndum primò eſt, in quibus caſibus abſque ceſſione poſſit quis agere, & alterius iura, & actiones exercere.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtionis vtilitas proponitur.*

2 *Debitor, qui ex ſua pecunia ſoluit creditori, in eius iura non ſuccedit, ſed ſolutione pignus, & obligatio extinguitur, etiam reſpectu fideiuſſorum.*

3 *Sui ipſius debitor, & creditor quis eſſe non poteſt.*

4 *Debitor ſoluens creditori, non poteſt eum compellere ad cedendum iura, & actiones ſuas: & ceſſio foret inutilis; quia translationem actionum non operaretur*

5 *Correus debendi inſolidum ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit.*

6 *Fideiuſſor ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit, compellere tamen poteſt creditorem, ut iura ſua ei cedat.*

7 *Tertius pignoris poſſeſſor ſpontè ſiue coactè ſoluens creditori hypothecario, in eius iura ſine ceſſione non ſubintrat.*

8 *Tertius pignoris poſſeſſor, qui ſoluit creditori anteriori non habita ceſſione, an doli exceptione ſe tueri poſſit aduerſus dominum pignoris, vel alios creditores poſteriores? & quid ſi iniuſtus pignoris poſſeſſor ſit.*

9 *Actio negotiorum geſtorum eo demum caſu competit, cùm non proprium, ſed aliorum quis negotium gerit.*

10 *Tertio pignoris poſſeſſori ſoluenti, an ius tantùm excipiendi, an verò agendi etiã ius competat? expenditur, & intelligitur doctrina,* Ant, Fabr. & n. 11.

12 *Tertius pignoris poſſeſſor qui ſoluit, an poſſit beneficio reſtitutionis ſe tueri etiam aduerſus potiores hypothecarios creditores? affirmatiuè reſoluitur.*

13 *Creditor poſterior hypothecarius ſi ſoluat creditori anteriori, in eius iura ſuccedit abſque vlla ceſſione.*

14 *Creditor anterior ſi à poſteriore hypothecario pecuniam accipere recuſit, ſatiſfacit poſterior conſignando, & deponendo pecuniam, quo facto legalis ſubingreſſio locum habet.*

15 *Chirographarius creditor ſi ſine pacto, aut ceſſione ſoluit debitori, in ius pignoris non ſubintrat, & quid ſi poſſideret pignus.*

16 *Extraneus cuius pecunia creditor dimittitur, an in eius iura ſuccedat?* & n. 17.

&

& 20. cum ſeqq.

18 *Debitori ſi quis mutuauerit pecuniam vt ſoluat, ex eiſdem pecunijs dimiſſus cenſeatur.*

19 *Mutuans pecuniam ei, qui ſtatim deceſſit, an præferatur alijs creditoribus; quaſi videatur ex pecunijs mutuatis funeris impenſas factas fuiſſe.*

Incontinenti, quæ fieri dicantur, ibid.

Incontinenti quandò quis ſe vlciſci dicatur. ibid.

20 *Extraneus qui mutuauit debitori pecuniam vt dimitteret creditorem, cum pacto ingrediendi eius locum, an vt ſubingreſsio locum habeat, requiratur creditoris expreſſus, vel ſaltim tacitus conſenſus?* cum num. ſequent.

24 *Extraneus qui ſine ſubingreſſionis pacto mutuauit debitori, vt ſolueret creditori, licèt in hypothecariam non ſuccedat, in eam tamen actio perſonalis creditoris dimiſſi cum ſuo priuilegio tranſit.*

25 *Tertius vel chirographarius creditor ſoluens creditori, in eius actionem perſonalem priuilegiatam etiam ſine ceſſione ſubintrat.*

Ius retentionis, & defenſionis, ſine ceſſione transfertur. ibid.

26 *Maioratus poſſeſſor, qui ſuis pecunijs redemit cenſum impoſitum facultate Regia ſuper bonis Maioratus, an in creditoris ius ſuccedat ſine ceſsione.*

Maioratus poſſeſſor, an ſine facultate Regia poſsit à tertio pecunias accipere ad redemptionem cenſus cum pacto ſubrogationis, & ſubingreſsionis. ibid. & num. 27. & 28.

29 *Poſſeſſor Maioratus ſi Regiam facultatem habeat ad accipiendas pecunias pro aliorum cenſuum extinctione, ita vt mutuantes ſubroget in locum priorum creditorum, an ſi cenſus redemptus aliquam patiatur nullitatem, eadem obſtet ei, qui ad illius extinctionem mutuauit pecuniam?*

30 *Ex pecunijs proprijs ſi poſſeſſor maioratus redimat cenſum, in ius cenſus non ſuccedit ſine ceſsione.*

31 *Fiſco ſoluens, an in eius iura ſuccedat ſine ceſsione?*

32 *Extraneus, qui dedit pecuniam debitori ſub annuo cenſu, vt dimitteret anteriorem creditorem, cum pacto ſubingreſſionis, an in ius anterioratis ſuccedat, tàm pro ſorte, quàm pro reditibus ex illo cenſu decurrendis?*

QVÆSTIO I.

Soluens creditori, quandò in eius iura perſonalia, & hypothecaria ſuccedat, etiam nulla interueniente ceſſione. Subingreſſionis materia, diſtinctis regulis explanatur.

1 SVbingreſsionis † materiam vtilem, & in Tribunalibus frequentem, ſimulque propter caſuum varietatem, & interpretum diuerſas ſententias difficilem eſſe teſtatur Antonin. de Amato *lib. 1. var reſol. 7. à n. 1.* vbi per totum eleganter per varios caſus diſcutit, & reſoluit. poſt eum Carleual *de iudicijs t m. 1 tit. 3. diſp. 35. per tot.* quorum ſcripta in treſdecim capita nouiter ſcindit Arias de Meſa *lib. 1. var. ca. 1. cum tribus ſequentibus, & cap. 11. cum ſeptem ſeqq. & cap. 22.* poſt eos eandem quæſtionem reaſſumit Franc. Tondutus *reſ l. ciuil. cap. 26. multum poſt hæc viſus*: & nouiſsimè Mercurialis Merlinus *de pignoribus, & hypothecis locis infrà referendis*, cuius auctoris tractatus peruenit ad me diù poſt hæc ſcripta, & cum iam typis datus erat hic liber vſque *in qu. 7. tit. 3.* Et licèt in hac, & aliis quæſtionibus Merlinum in hoc ſuo vtili ſanè, & copioſo tractatu referamus, nihil nos ab eo mutuaſſe inuenies præter nudã ſui nominis allegationem: quanta vero ex noſtris ſuis poſsis addere ſcriptis, rogo vt examines.

Et licèt poſthæc ſcripta, huius rei diſputationem libẽter omitteremus, tamen id inſtituti ratio, & tractatus noſtri methodus non permittit, cum hæc quæſtio ex his quæ ad præſentem titulum ſpectãt, non vulgaris notæ ſit. In qua fortè ſic

ver-

verſabimur,vt neq; inutilis,neq; iniucundus ſit labor noſter. Et vt methodicè procedamus,obſeruo , eum qui creditori ſoluit, aut debitorem, aut correum , fideiuſſorem,vel tertium hypotheca poſſeſſorē, aut debitoris creditorem , vel extraneum eſſe. De quibus ſigillatim diſtinctis regulis,ſeu concluſionibus breuitèr , & reſolutiuè agendum nobis eſt .

2 Prima regula. Debitor † qui ex ſua pecunia ſoluit creditori, in eius iura non ſuccedit,ſed ſolutione pignus , & obligatio ſoluitur, *princip. Inſt. quibus modis toll. obligatio,l.item liberatur , D.quibus modis pignus , vel hypothec. l. in omnibus* 43. D. *de ſolutionibus*, Maurus *de ſolutionibus, cap.*54. *per tot*. Debitorq. ſoluens omnem actionem extinguit tàm contra ſe, quàm contra fideiuſſores , vt latè probat Amato *dict. reſol.*7.*n.*17.D. Larrea *deciſ.*20. *nu.* 12 *circa finem*; Carleual. *de iudicijs,d.diſp.* 35.*n.*11. Tondutus *ſup. à num.* 6

3 Quò fit,vt in creditor s iura non ſuecedat:nam ſi ſubintrantiam,& ſubingreſſionem admitteremus, actio & paſsio in eodem ſubiecto concurreret , vnaq. perſona ſui ipſius debitor , & creditor eſſet , quod eſt impoſsibile, *l. ſi quis pro eo* 56.§. *item filius,l.Vranius*,D. *de fideiuſſoribus,l. ſtichum* 95.§.*aditio*,D. *de ſolutionibus , l. debitori C. de pactis*,cum aliis innumeris quas ſuo more congerit doctiſsimus D. D.Melchior de Valentia *illuſt. iur. tract.* 4.*cap.*7. *ad dict.l.Vranius*.

4 Quæ res efficit † vt debitor ſoluens nō poſsit petere iurium ceſſionem, neq; creditorem compellere vt ei cedat iura, & actiones; imò neq; creditor quamuis vellet,id efficere poſſet , cùm debitori ceſſio non fiat, *l.nulla,C.de ſolutionibus.* Capyc. Latro *deciſ.*16.*n.*19. Giurba *dec.*83. *n.*22. Mercurialis Merlinus *de pignorib. & hypothec. lib.*4. *tit.* 2.*quæſt.*77. *n.*5. Etſi de facto ceſſio fiat debitori, nihil aliud operabitur, quàm liberationem , non vero translationem iurium, *l.ſi ſp nſal.bus*,§.1. *in fin. D. de iure dotium*,vbi gloſ. Baldus *in l.*1.*C.de obligation. & action. n.*22. Hypol. Montan. *in addit. ad Olibanum de action. part.*2.*lib.*1. *cap.*4.*n.*22. Gutierrez *de gabellis. quæſtion.* 23. *numer.* 36. Anton. Amato *reſol.*37. *num* 32. Guzman *de euictione. quæſtion.*35.*num.*100. quòd latiùs proſequemur infra tit.ſequenti, *quæſt.*10. *num.*11. vbi an in aliquibus caſibus poſsit debitor compellere creditorem ad cedendum ?

4 Secunda regula. Correus † debendi inſolidum ſoluens, in ius creditoris ſine ceſsione non ſuccedit, ex Neguſantio, Franch. Ponte , Intrigliol. Coſta, Scaccia , & aliis Anton. Amato *dict. reſolut.* 37. *num.* 31. verſ. *ſed huiuſmodi* . Et vt in ius creditoris ſubintret , & pro rata aduerſus alium correum poſsit experiri , ceſsionem neceſſariam eſſe probat *l. Modeſtinus,D. de ſolutionibus* . Si verò correus non obtenta ceſsione ſoluat , an ſaltim vtilem actionem , vel mandati ; aut negotiorum geſtorem habeat? latè & doctè diſſerit Ant. Faber. *lib.* 11. *coniect. cap.*1. *cum ſequentibus* , de quo infrà *tit. ſequenti quæſt* 4.

6 Tertia regula. Fideiuſſor ſoluens , actionem creditori competentem non acquirit *l. cum alter , l.mandati , C. de fideiuſsor* , Petrus Surdus , *conſ.* 444. *num.* 8. Caneer. *part.* 2. *var. cap.* 5. *num.* 149. Iurium tamen ceſsionem rectè deſiderat, & creditorem ad cedendum compellit , vt ſuo loco dicemus : quod ſic accipio , ſi nomine ſuo , non ſi principalis debitoris nomine ſoluit , *gloſ. final. in l.Papinianus*,D. *mandati , l.* 11. *tit.* 12. *part.* 5. vbi Gregor. Lopez, Carleual. *dict. diſput.*35. *num.*5. An verò in fideiuſſorem ſoluentem perſonalis ſaltim, & priuilegiata creditoris actio abſque vlla ceſsione tranſeat? ſtatim dicemus .

7 Quarta regula. Tertius hypothecæ , vel pignoris poſſeſſor , ſiue ſpontè , ſiue coactè creditori hypothecario ſoluat , in eius locum niſi ceſsis ſibi iuribus non ſubintrat , vt ſatis apertè probat Scæuola *in l.mulier.* 19.D.*qui potiores* , multis relatis, vt ertiſsimum ſupponunt Amato *dict. reſolut.* 37. *numer.* 24. omneſque quos laudabimus infra *tit.ſequen. qu.* 4. in qua agendum eſt, an tertio poſſeſſori, qui ceſsionem non habuit à creditore ſua pecunia dimiſſo , aliquo remedio ſuccuratur , vt poſsit agere , & conuenire alios hypothecarum compoſſeſſores ?

Sed

8 Sed licèt † ceſſione iurium indigeat pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor, vt iuribus, & prælatione dimiſſi creditoris vtatur, tamen ſi ſimpliciter ſoluat, dubitari ſolet, an ſaltim doli exceptione, vel retentionis remedio ſe tueri poſſit, tàm aduerſus debitorem pignoris dominum, quàm aduerſus alios poſteriores creditores. Etſi pignoris dominus in rem agat contra poſſeſſorem, qui ſua pecunia dimiſit creditorem, pignuſque liberauit, doli exceptione repellendum eſſe, niſi offerat, quod ſolutum fuit, probat I.C. *in l.1. D. quibus modis pignus, vel hypothec. ſoluit.* melior textus *in l. ſi creditor. 28. D. de pignorat. actione*, vbi alia iura expendit, licèt tertius, qui poſſidet, & ſoluit, iuſtus vel iniuſtus pignoris poſſeſſor eſſet, cùm debitor deſiderare non debeat commodum cum aliena iactura, & lucrifacere pecuniam, quam re vera debebat, eaque nō ſoluta vindicare pignus argument. *l. nam hoc natura, D. de condiction. indebiti, l. naturaliter, §. fin. l. hæc conditio 66. D. eodem titul, l. bona fides 50. D. de actionibus empt. l. iure naturæ, D. de regul. iuris*, Velaſcus *in loc. commun. lit. L. axiom. 91. & 82.* Quo fundamento vtitur Anton. Faber *in rationali ad d. l. ſi creditor* vbi aſſerit, dolo facere debitorem, qui ex pecunia poſſeſſoris pignoris locupletior fuit factus, cum ex ea ſolutione doli exceptionem aduerſus creditorem acquiſierit, ſi pignus vindicare velit, neque offerat, quod ſolutum fuit, & re vera debebatur, ſequitur Arias de Meſa *lib. 1. var. c. 18. à num. 2.* qui refert Cuiacium, Anguiſolam, & alios.

9 In eo † tamen diſſentio à Meſa, quatenus indiſtinctè probat, poſſeſſori aduerſus debitorem eo etiam remedio cōſuli, vt quod ſoluit actione negotiorum geſtorum conſequi, & repetere poſſit, iuxta *l. res obligatas, C. de pignoribus.* Nam vt cum iudicio aduertit Anton. Faber vbi proximè, eo demum caſu negotiorum geſtorum actio pignoris poſſeſſori competere poteſt, quo debitoris rem gerens, pecuniam exſoluit: quia ſi non alieno nomine, neque vt debitorem ſibi obligaret ſoluiſſet; quonam modo hac actione ſe iuuare poſſet? quæ non competit niſi ei, qui aliena negotia geſſit, *leg. 2. & per totum, D. de negotijs geſtis, leg. pupilli, §. ſed ſi quis, D. eodem titulo.*

10 Vndè † Antonius Faber exiſtimauit, poſſeſſori, excipiendi non verò ius agendi aduerſus debitorem competere, quotiens ipſe ſuum negotium gerens ſoluit, pro qua ſententia cum Bartol. contra Accurſ. expendit optimum text. *in l. in hoc iudicium, §. 1. D communi diuidun.* ibi: *Diuerſum eſt enim, cum quaſi in rem meam impendo, tantùm retentionem habeo, quia neminem mihi obligare volui.* Idem etiam probat *l. ſi quis 28. D. eodem titulo*. Ex quibus iuribus probari videtur, poſſeſſorem pignoris, qui eius poſſeſſionem amiſit, nullo modo poſſe, quod ſoluit à debitore repetere, ſequitur licèt his non relatis Petr. Surdus *conſ. 183. num. 18.* Gratianus 1. *tom. diſceptat. 117. à num. 21.* quorum licèt meminerit Meſa; non tamen in huius rei comprobationem, & propoſitum: videndus eleganter loquens Ioan. Carzia *de expenſis cap. 7. ferè per tot.*

11 Quæ † Anton. Fabri ſententia quamuis ſtricto iure vera ſit; tamen de æquitate contrariam admitterem, quando tertius poſſeſſor a poſſeſſione cecidit, & pignus ad manus debitoris peruenit: eo enim caſu, ei qui ſuis pecunijs pignus liberauit, ſubueniri æquitas poſcit, nè cum eius iactura locupletetur debitor, ita ſentit poſt Accurſ. Gothofredus *in dict. §. impendia, lit. N.* ibi: *Si merum ius ſpectamus, licèt aliàs ex æquitate competat actio* Neque in iure infrequēs eſt, vt ei, qui poſſeſſionem amiſit, ſi actione aliqua deſtitutus ſit, aliquo remedio ex æquitate ſuccurratur, vt quod ſoluit, vel impendit repetat per actionem de in rem verſo, vel ex beneficio, *l. ſi me, & Titium, D. ſi certum petatur*, vel incerti condictione, vt in *l. qui exceptionem, § ſi pars D. de condiction. indebiti, l. quod ſi nulla*, ibi: *Quod ſi nulla retentione facta domum tradidiſſet, incerti condictio ei competit, D. de legat.* 1. Ioan. Garzia *dict. cap. 7.*

12 Difficiliores † ſanè explicatus habet, an tertius pignoris poſſeſſor, qui ceſſionem non obtinuit, poſſit aduerſus poſteriores creditores retentionis beneficio iuuari? Et licèt ſint qui putent, retentionem aduerſus debitorem tantùm, non

Ee verò

verò aduerſus creditores poſteriores fore adiuuandum; tamen articulo plenè diſcuſſo, contrarium reſoluit Arias de Meſa *dict. reſolut. 15. per totam*. Tondutus *dict. cap. 29. num. 5*. Quæ traditio veriſſima eſt, quia quoad retentionem, eadem æquitatis ratio viget, ſiue agat debitor, ſiue poſteriores creditores experiantur, præcipuè cum ius retentionis, & defenſionis ſine ceſſione tranſeat etiam in ſingulatem ſucceſſorem, vt ex Gratiano, & Magonio, probat Meſa *numer. 14.* quibus iunge quos nos lato calamo referemus *hoc titul. quæſtion. 7. à numer 32.*

13 Quinta regula. Debitoris † creditor hypothecarius ſi anteriori creditori ſoluat, etiamſi neque ceſſio, neque pactum de ſubingrediendo interueniat, in creditoris dimiſſi locum ſuccedit, *l. 1. C qui potiores in pignor. habeantur, l ſi prius 4. C. de his, qui in prior. credit. locum ſucced. l. cum ſecundus 5. in princip. D. de diſtract. pign r. l. 34. tit. 13 part. 5. gloſ in dict. l. 1. & in l. Ariſto. D quæ res pignor.* præter ordinarios in dictis iuribus, ex innumeris probat Gratianus *diſcept. 269. numer. 4.* Mantica *de tacitis lib. 11. tit. 28. à num. 5.* Gaito *de credito, cap. 4. num. 2678.* Antonin. Amato 1. *tom. variar. reſolution. 7. à num. 1.* Addentes ad Molinam *lib. 1. cap. 10. num. 25.* verſic. *prima concluſio*, Carleual *de iudicijs, dict. diſputat. 35. numer. 3.* D. Larrea *deciſio. 20. num. 12.* Meſa *lib. 1. variar. reſolut. cap. 15.* Acoſta *de priuileg. credit. prælud. 2. à num. 45. & reg. 3. ampliat. 2. à num. 1. & reg. 4. ampliat. 5. num. 8.* verſicul. *ſed & illud*, nullo ex his relato Tondutus *dict. cap. 29. num. 1.* Qui prædictam regulam ampliant, etiam in tertio, & quarto, vel alio creditori poſteriori, etſi per compenſationem ſoluiſſet. Vltra

14 quæ reſoluunt † priore creditore oblatam ſibi pecuniam accipere recuſante, ſatisfacere poſteriorem conſignando, & deponendo, quo facto abſque aliqua ceſſione legalis ſubingreſſio locum habet, vt latè proſequitur Arias de Meſa. Quæ cum certa, & indubitata ſint, neſcio quo fundamento, aut ratione motus Mercurialis Merlinus *dict. lib. 4. quæſtion. 43. à num. 18. & quæſt. 48. & 59.* auſus ſit aſſerere, creditorem hypothecarium anteriori ſoluentem, non ſubingredi eius locum ad effectum agendi, niſi ceſſio interueniat: ceſſione tamen non indigere ad effectum excipiendi, & retinendi.

15 Hæc † tamen regula vires ſuas non exendit ad chirographarium creditorē, qui ſi ſine pacto, aut ceſſione ſoluit, in ius pignoris non ſuccedit, vt agnoſcunt omnes relati ſup. Meſa *reſolut. 16. per totam*, Anton. Faber *in Iuriſprud. Papin. tit. 12. princip. 7. illatio. 89. circa princip.* Iacob. Cancerius *lib. 2. variar. cap. 6. num. 44.* Franc. Tondutus *ſup. num. 2.* qui limitat, vbi chirographarius creditor poſſideret, quaſi tunc non tanquam creditor, ſed vti poſſeſſor conſideretur.

16 Sexta regula. Extraneus † cuius pecunia ſimpliciter anterior creditor dimittitur, in ius pignoris non ſuccedit. Quam regulam vt melius explicem, conſidero, duplici modo extraneum ſoluere poſſe, & dimittere creditorem: primò quando ipſemet extraneus ſoluit: ſecundò quādo mutuauit debitori pecuniam, vt ipſe ſuo creditori ſatisfaceret. Primo caſu, ſi extraneus tanquam emptor nominis ſoluit, abſque alio pacto de ſuccedendo in vniuerſum ius creditoris ſuccedit, *l. emptor, C. de hered. vel action. vendit.* Petr. Surdus *conſ. 183. num. 17.* Gratianus *cap. 117. num. 17.* ex Mantica, & alijs Amato *dict. reſolut. 7. num. 12.* ſequitur eo non relato Arias de Meſa *lib. 1. variar. cap. 14. num. 1.* Sin verò ſimpliciter ſoluat, neque iurium ceſſionem obtineat, in ius pignoris, vel hypothecæ non ſuccedit, ſed ſolum aduerſus debitorem actionem negotiorum geſtorum habet, *ex l. 1. D. quibus modis pignus, vel hypoth. l. 1. & 2. C. de his qui in prior. credit. loc. ſucced. l. Ariſto, D. quæ res pignorat.* docent Amato *à num. 13.* Carleual. *dict. diſput. 35. num. 4. 7. & 8.* Addentes ad Molinam *dict. num. 25. verſ. ſecunda concluſio*, Meſa *dict. reſolut. 14. à num. 2.* D. Larrea *num. 12.* Acoſta *dict. ampliat. 2. numer. 4.* Franc. Tondutus *num. 3. & 4.* nullo ex his relato Merlinus *dict. lib 4. de pignorib. quæſt. 76.* vbi quod agit actione negotiorum geſtorum contra debitorem: vel retentionem habet ſi poſſideat: & repetit *lib. 4. quæſt. 190.*

17 In † alio verò, & ſecundo caſu, quando

do extraneus mutuam dedit debitori pe-
cuniam, vt creditorem dimitteret, non
aliter eum in locum dimiſſi creditoris
ſubingredi communiter firmant Inter-
pretes, quàm ſi hæc tria concurrant.
Primum, vt extraneus mutuet pecuniã
debitori, ea lege & pacto, vt creditorem
anteriorem dimittat. Secundum, vt pa-
ciſcatur eum ipſo debitore de ſubintran
do in hypothecas, & priuilegia credito-
ſis dimiſſi. Tertium, vt ex pecunia mu-
tuata re vera primus creditor ſit dimiſ-
ſus. Ad quæ requiſita reducuntur qua-
tuor illa de quibus per *gl. ſ in dict. l. Ari-
ſto*, vbi Gothofred. *lit. I gloſ. in dict. l. 1. C.
de his qui in prior. credit. l. 34. tit. 13. part. 5.*
vbi Greg. Lopez, Rodriguez, Mantica,
Surdus, Anton. Faber, Amato, quos lau-
dant Carleual. *num.* 12. Larrea *d. deciſ.*
20. *num.* 12 *in fine* Addentes ſup. verſ. *aut
ſoluit de pecunia*, proſequitur ex his Me-
ſa *d. lib. 1. cap. 11. 12. &* 13. Merlinus *d. lib.
4. quæſt. 77. à num.* 11. Quibus concurren-
tibus non ſolum tranſeunt actiones per-
ſonales, ſed etiam hypothecæ, *l. ſi pupil-
lus, §. fin. D. de rebus eorum, l. 1. §. nunc
tractemus, D. de tutel. & rationib. l. 1. C.
de his qui in priorum creditorum*, Meſa *d.
lib. 1. cap. 1. num. 1. & 2.* Vbi *à n. 7.* an
ſufficiat pactum de ſuccedendo in locũ
creditoris, an verò expreſſa de pignore
conuentio ſit neceſſaria? idemque hæc
operari probat. Et *lib. 1. cap. 12. num. 2. &*
11. rectè ex Craueta firmat, neceſſe non
eſſe, vt nominatim de ſuccedendo prio-
ri creditori agatur, ſed ſufficere, quod
facto ipſo, aut aliter de eo conſtet?

18 Quotiens † autem hæc tria concur-
runt, de ſubingreſſione nemo dubitat.
Quæſtio tamen ſolet eſſe, an ex propria
pecunia mutuantis antiquior creditor
ſit dimiſſus; ſolent enim id inficiari cre-
ditores poſteriores. Quo caſu ſi ex alijs
probationibus de identitate pecuniæ
conſtare non po ſſit: dicemus creditorem
ex ipſis mutuatis pecunijs fuiſſe dimiſ-
ſum, ſi in continenti poſt acceptam pe-
cuniam, debitorem ſoluiſſe appareat, vt
ex Bart. Surdo, Menoch. Anton. Fabro,
& alijs tradit Amato *d. reſol. 7. num.* 19. Cy-
riac. *controuerſ. lib. 1. controu.* 219. *nu.* 65.
Meſa *lib. 1. contr. 13. à n. 3.* Noguerol, qui
refert Gratianum, & alios *allegat. 20. nu.*
73. idem Gratianus *tom. 5. diſcept.* 897. *&*
995. *à num. 3.* Merlinus *dict. quæſt. 77. nu.*
18. Si verò creditor intra triduum à die
acceptæ pecuniæ dimittatur, ex ea ſatiſ-
factum fuiſſe præſumitur, Capycius Ca-
leota *lib. 1. controu. 49. num. 15.* videndus
D. Ioſeph Vela *diſſert. 38. num. 4. &* 51. Ex
quo infert Surdus *deciſ. 55. num. 10.* eum,
19 † qui mutuauit pecuniam alicui, qui ſta
rim deceſſit, præferendum eſſe alijs cre-
ditoribus, pro expenſis funeris, quia fa-
ctæ prçſumuntuntur ex pecunijs mutua-
tis propter temporis breuitatem, viden-
dus Tondutus *dict. cap. 29. à num.* 22. vbi
coniecturis probari aſſerit, vtrum eiſdẽ
pecunijs dimiſſus ſit creditor, neque di-
uerſitatem argui ex eo quod in alia ſpe-
cie monetæ ſolutum ſit creditori. Quæ
verò intra breue tempus, vel incontinen
ti fieri dicantur? pleniſſimè inuenies a-
pud Caſtillum *3. tom. controu. cap. 24. à nu.*
166. Velaſcum *de priuileg. pauper. 1. part.
quæſt. 4. §. 2. à num* 135. (vbi etiam de di-
ctione *ſtatim, confeſtim, celeriter*) Giur-
bam *in conſuetud. Meſſan. cap. 2. gloſ. 6. per
totam, & gloſ. 15. per totam, & conſ. 83.
à num. 3. &* 18 *&* 23. vbi etiam quando
quis incontinenti ſe vlciſci dicatur, de
quo Alexand. Trentacinq. *lib. 1. variar.
tit. de defenſione, reſolut. 1. à num.* 19. Pa-
ſchalis *de viribus patriæ poteſt 3 part. cap.
6. num.* 14. Gi arellus *& add. deciſ.* 18 *per
tot.* D. Retes *opuſc. lib. 2. ſect. 3. cap. 5. nu-
mer. 4. &* 5.

20 Illud † ſanè non ſatis conſtat, an vt
extraneus prædictis tribus concurrenti-
bus, in ius, & actionem creditoris ſuc-
cedat, requiratur etiam ipſius credito-
ris conſenſus expreſſus, vel ſaltim taci-
tus, qui reſultat ex ſcientia pacti inter
extraneum mutuantem, & debitorem
initi. In qua re ſuboſcurè locutus fuit
Anton. de Amato *dict. reſolut. 7. à numer.*
27. qui licèt *hoc numero*, creditoris ſci-
entiam neceſſariam non eſſe firmet, ta-
men *num. 26. &* 27. ſcientiam eius requi-
rere videtur, prout requirunt Gratianus
*4. tom. cap. 670. num. 10. & deciſ. 7. num. 7. &
in add. num. 1. &* 2. Franch. *deciſ. 97. num.*
3. Giurba *deciſ.* 87. *num.* 5. alios referunt
Scaccia *de commerc. §. 2. gloſ. 4. num.* 416.
nouiſſimè Mercurialis Merlinus *dict. qu.
77. num. 14. & dict. lib. 4. quæſt. 190. num. 6.*
D. Larrea *deciſ. 20. num 4. &* 7. quibus
ipſe accedere videtur, dum hanc opi-

nionem vltimo loco refert, ad tradita per Gratianum *deciſ.*11. *num.* 18. multis relatis Vandet *ſing.*3.*num.*11.

21 Sed ſcientiam creditoris neceſſariam non eſſe, imò eo ignorante ſi prædicta concurrant, legalem ſubingreſſionem induci, præter relatos per Amatum *nu.* 25. tuentur Arias de Meſa *d. cap.* 11. *per totum*, *& lib.*1. *cap.*2. *& cap.* 3. *numer. fin.* Mantica *dict. lib.*11. *tit.*28. *num.*16. D. Larrea *deciſ.*20. *per totam*, qui doctiſſimè articulum diſcutit: cui ſententiæ ſe adſcribere videntur, qui de ſcientia creditoris non meminere, quaſi viſum ſit eis, non eſſe neceſſariam, prout ſcribunt omiſſis alijs Iacob. Cancerius *lib.* 2. *var. cap* 6. *num.*44. *verſ. ſi verò*, Carleual. *dict. diſp.*35. *num.*12. *&* 29. Addentes ad Molinam *dict. cap.*10. *num.* 25. Pro qua ſententia non ſemel vidi iudicatum in hac Regia Valliſoleti Cancellaria. Qui articulus tametſi dubius valdè, & difficilis ſit, tamen hæc poſterior ſententia magis placet, in quam vt deſcendam, moueor ſolidiſſimis fundamentis, quæ pro ea expendit D. Larrea. Ex eo etiam, quod ſi conſenſus creditoris tacitus, vel expreſſus eſſet neceſſarius, non tam ſubingreſſionis legalis virtute diceretur mutuantem ſuccedere, quam expreſſæ, vel tacitæ ceſſionis poteſtate: videndus vltra relatos Scipio Theodorus poſthæc viſus, *allegat.*68. *à num.*10. *ad finem*.

22 Quæ ſententia meo iudicio adeò procedit, vt etſi creditor ad cuius notitiam peruenit pactum inter debitorem, & mutuantem initum, contradiceret ſubingreſſioni, pecuniamque ſub eo pacto accipere recuſaret, adhuc oblata ſibi pecuniamque ſub eo pacto accipere recuſaret, adhuc oblata ſibi pecunia, & poſtmodum depoſita, mutuans eius locum, pignora, & anterioritatem occuparet: Quia hæc ſubingreſſio legalis eſt, non dependens à voluntate creditoris; quem eo caſu exiſtimarem poſſe etiam ad cedendum compelli. Neque oberit, debitorem non poſſe creditorem ad faciendam ceſſionem vrgere, iuxta ea quæ reſoluimus ſup. & in terminis quando debitor ab alio mutuam accipit pecuniam probat Carleual. *dict. diſput.*35. *numer.*21 Nam Carleuali opinio ſecura non eſt, ſuperiorque doctrina, vt debitor iurium ceſſionem deſiderare non valeat, procedit quando debitor ex ſua pecunia ſolueret, vel niſi iuſta petendæ ceſſionis cauſa ſubeſſet, vt *tit. ſequenti*, *q.* 1. dicemus, quæ in noſtro caſu ſatis detegitur: quia debitores, qui accipiunt pecunias, vt dimittant alios creditores, id efficere ſolent, vel quia creditores quos dimittere intendunt, moleſti ei ſunt, & in exigendo acerbi; vel quia vt frequentiùs accidit, pecunias ad leuiores vſuras accipiunt: iniquumque eſſet, vt in creditoris poteſtate foret, debitorem eo commodo fraudare: neque eſt cur ſpectetur conſenſus creditoris, qui ius contradicendi non habet, vt aliud agens arguit Anton. Faber *decad.* 60. *err.* 8. *infrà princip.* proſequitur Arias de Meſa *dict. cap.*2. *à num.*3. *ad finem*.

23 Poſthæc † diù ſcripta peruenit ad manus Franch. Tondutus qui *dict. cap.* 29. doctè proſequitur, an ad ſubingreſſionem ſcientia creditoris ſit neceſſaria: qui licèt reſoluat neceſſariam eſſe, vbi is de cuius pecunia ſoluitur, non poſſet creditorem inuitum ad cedendum compellere; tamen ſua fundamenta non me mouent, vt à noſtra ſententia deſiſtam.

24 Hæc † quæ diximus neceſſaria eſſe, vt tertius ex cuius pecunia creditor fuit dimiſſus, in eius locum ſuccedat, intelligenda ſunt: vt penitus, & per omnia ſubingreſſio fiat cum omnibus iuribus, & prælatione creditori competenti; non tamen etſi aliquod ex his requiſitis deficiat, mutuans remedio deſtitutus manebit: nam licèt de ſubingreſſione actû non ſit, in eum actio perſonalis cum ſuo priuilegio tranſibit, *vt ex l.*2. *D. de ceſſion. bonor. l. ſi ventris* §. *vltim. D. de priuileg. creditorum*. docet Iacob Cuiac. *lib.*3. *quæſt. Pauli ad l.*3. *D. quæ res pignori*, *& lib.*18. *obſeru. cap.*40. Capycius Galeota *lib.* 1. *controu.*56. *num.*31. Anton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.*9. *defin.*1. Larrea *d. deciſ.*20. *num.* 11. *in fin.* Gaito *de credito*, *c. p.*4. *num.* 1678. Acoſta *de priuileg. credit. prælud.*2. *à num.*45. Meſa *lib.*1. *cap.*12. *à num.*3. Tondutus *nu.* 14. *&* 18. doctus Merlinus *d. q.*77. *&* 190.

25 Quemadmodum † tertius, vel chirographarius creditor, qui ex ſuis pecunijs ſoluunt anteriori creditori, quamuis in ius pignoris non ſuccedant, in eos tamen perſonalis actio cum ſuo priuilegio

gio tranſit ; vt præomnibus docuit Surdus *conſ.444. per totum*, (qui etiam in fideiuſſore ſine ceſſione ſoluente loquitur) Gratianus *diſcept.269.num.1.* Meſa *lib.1.cap.14. à num.6. & cap.16.num.26.* Amato *num.4.* Similiter ſi poſſideant, retentionis exceptione ſe defendere poterunt : quia vt quis retineat, & ſe defendat, prædicta requiſita concurrere neceſſarium non eſt, vt defendit poſt Franc. *deciſ.134.* Hieronym. de Leon. *lib.1. deciſ.1.num.37.* Intrigliol. *deciſ.28.num.5. & 6.* ex alijs Merlinus *dictis locis, & dict. lib.4. quæſtion.43.num.18.*

26 Ex his † in caſu occurrenti dubitabã, de ſubingreſſione poſſeſſoris Maioratus, qui cenſum ſuper eius bonis cum facultate Regia conſtitutum redemerat. De quo quia pluries vidi diſceptari, vt rem cemprehendam, obſeruo, poſſeſſorem Maioratus cenſum redimere poſſe, ex alienis, vel proprijs pecunijs quãdo verò ex alienis pecunijs redimit, licèt prędicta illa tria concurrerent, adhuc in dubium vertitur, an mutuans in locum creditoris ſuccedat, ſi ad huiuſmodi ſubrogationem Regia facultas non præceſſit. Videtur tamen Regiam facultatem neceſſariam non eſſe, ſufficereque pactum cum poſſeſſore Maioratus, vt mutuans in locũm prioris creditoris ſuccedat : cũ ex hac ſubingreſſione nullum Maioratui inferatur damnum, aut grauamen ; neque noua alienatio, vel obligatio fit ; ſed tantum veteris translatio. Cum hypothecæ ex hac legali ſucceſſione quæſitæ non diuerſæ (vt nonnulli exiſtimarunt) ſed ædem ſint, quas primus creditor habebat Amato *dict. reſol.7.num.7.* Carleual. *d.diſp.35.n.15.* Meſa *lib.1.reſol. c.1. à n.3.* ex Neguſ. Merlin. *d.lib.4.q.54.*

27 Quæ † ſententia ſine dubio procederet, ſi cenſus minoris reditus acciperetur, ad extinctionem alterius ſub grauioribus vſuris impoſiti. Cum minor. & Eccleſia, quibus ſine ſolemnitate cenſum imponere non licet, poſſit abſque decreto cenſum conſtituere ad alterius extinctionem, qui maioris reditus eſſet, *l.pupillorum 7. §.fin. D. de rebus eorum.* Cencius *de cenſibus, quæſt.15. à num.32. ad 37. verſ. an emptor, & num.45.* Amato *reſol.7. nu.16.* ex alijs Noguerol. *alleg.32. num. 44.* D, Larrea *deciſ.20. num.21.* nullo ex his relato, Meſa *lib.1.cap.11.n.5.* Neque audiendus eſt Capyc. Galeot. *lib.1. controu. 33.num.13. in fin.* qui indiſtinctè aſſerit, minorem ſine ſolemnitate cenſum iam conſtitutum in alium transferre non poſſe. Et poſſeſſori Maioratus id licere, aliumq; in locum primi creditoris ſubrogare poſſe, ex *l. pater filium 38. in princip. D. de leg. 3.* firmat Molina *lib.10. cap.10. à num.25. & 27.* ſequitur Meſa *dict. cap.11. à num. 6.* Addentes ad Molinam ibi.

28 Cæterum † licèt hæc vera ſint conſulerem tamen mutuanti, vt non aliter poſſeſſori Maioratus cederet pecuniam, quam cum Regia facultate, quæ in hunc finem vulgo *para crecer cenſos*, faciliter expeditur, Noguerol. *dict. alleg. 32.num.45.* qua interueniente ceſſabit omne dubium; mutuanſque ſecurus erit, aliàs namque, res ſub iudice erit : vt apparet ex latè traditis per Rodriguez *de reditibus lib.2. quæſt.16. à num.53. ad finem quæſtionis.*

29 Illud † etiam controuertitur, an ſi poſſeſſor Maioratus Regiam facultatem habeat, vt poſſit ad aliorum cenſuum extinctionem mutuas accipere pecunias, & ſubrogare mutuantes in locum priorum creditorum ; ſi cenſus aliquis fuerit redemptus ex his quos Maioratus ſoluebat, qui nullitatem aliquam patiebatur, an eadem nullitatis exceptio poſſit opponi ei, qui cenſum illum in ſui fauorem tranſtulit? videndi Seraphin. *deciſion. 1109.* Noguerol. *allegation. 2. à numer. 55. & allegation. 32. à numer. 84.* qui ex Farinacio, & Capiblanco probat, nullitatis exceptionem, quam primus cenſus patiebatur, aduerſus nouum cenſum allegari non poſſe, & ſufficere, vt tempore redemptionis, & ſubrogationis cenſus validus iudicaretur.

30 Alio verò † caſu quando ex pecunijs proprijs poſſeſſor Maioratus redemit cenſum, ſi creditoris ceſſionem habuit, ſine dubio eſt, in eius locum ſubrogari, Caſanate *conſ.10.num.104.* Sin verò ſimpliciter redimat, difficultatis eſt, an dimiſſi creditoris locum ſubintret. Communis tamen & vera ſententia eſt, in locum creditoris quoad hypothecas, & prælationem non ſubrogari, ſolamque

ci ne-

ei negotiorum geſtorum actionem competere, Molina *lib. 1. cap. 10. num 25* vbi Addentes *& lib. 4. cap. 9. num. 22. verſ. in qua quaeſtione*. ex Anello Amato, & Mieres, Meſa *ſup. num. 9.* Ego verò ex dictis ſup. exiſtimarem etiam ſine ceſſione in actionem perſonalem creditoris cum ſuo priuilegio ſuccedere. Vbi verò poſſeſſor Maioratus ſuccedit creditori cenſus, an Maioratus eo ipſo quaſi confuſis actionibus liberetur, & extinguatur cenſus? videndus latè diſputans Rodriguez *de reditibus lib. 2. quaeſt. 19. per totam*.

31 Alia † in præſenti de ſubingreſſione dicere omittimus, quia plenè inuenies apud Doctores relatos ſup. An verò quæ de ſolutione priuato creditori facta reſoluimus, procedant etiam in eo, qui ſine ceſſione fiſco ſoluit, differunt Surdus *conſ. 444.* Gratianus *cap. 269.* Meſa *dict. lib. 1. cap. 11. num. 3. & 4.* Ioan. Bapt. Thoro 2. *tom. comp. deciſ. verb. ſubingreſſio an locum habeat*, Gaito *de credito, cap. 4. num. 1677.* Larrea *dict. deciſ. 20. num. 6. & 11.* Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſ. 16. priuil. 36.* Paſchalis *de virib. patriæ poteſtatis 1. part. cap. 8. num. 179.* ex Surdo, & Peregrino, Noguerol. *allegation. 11. num. 58.*

32 Superioribus † tamen illud annectere non omittam; an is qui debitori dedit pecuniam ſub annuo cenſu, vt ex ea dimitteret alium creditorem, ſuccedat in eius ius, & anterioritatem, non ſolum pro ſorte principali, ex qua dimiſſus fuit anterior creditor, ſed etiam pro penſionibus, ſeu reditibus ex illo cenſu decurrendis. Qui caſus, vt ſine obſcuritate procedat ſuppono, eum qui dimiſſus fuit, creditorem ex annuo cenſu non eſſe, ſed alicuius quantitatis, & crediti non productiui annuorum redituum. Quod dubium excitauit in terminis Franc. Tondutus *reſol. ciuil. cap. 21* quo loci reſoluit, mutuantem pro ſorte tantùm, non pro reditibus ex nouo cenſu maturandis præferendum eſſe: nam licèt creditor eandem prælationem habeat pro vſuris, quàm pro ſorte principali, *l. Lucius, D qui potior. in pignor. habeantur*, Guzman *de euictionib. q. 13. à n. 50.* Rodriguez *de concurſ. 2. p. art. 1. à nu. 10.* Fontanell. *de pactis nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. p. 8. n. 76.* Noguerol. *alleg. 17. à n. 17.* Acoſta *de priu. cred. reg. 2. amp. 4. n. 17. & reg. 3. ampl. 5. n. 2.* Felician. Mainar. Pacific. Gaitus, Barcius, quos refert, idem Tondut. n. 2. id tamen intelligendum eſt, quãdo intereſſe, ſeu vſuræ ab eodem fonte, & contractu pendent; non vero ſi ex diuerſo prout in præſenti, quia vſuræ, ſeu reditus non ex antiquo credito, ſed ex nouo cenſus contractu deſcendunt. In cuius ſententiæ comprobationem vltra alios expendit Scacciam *de commert. §. 2. gloſ. 5. n. 409.* qui aſſerit, eum qui dedit pecunias, vt creditũ, quod ſub cambijs debebatur ſolueretur, pro ſorte duntaxat principali, non autem pro ſecundis cambijs poſterioribus creditoribus præferri, pro qua Scacciæ ſententia mirè facit, diù poſt hæc ſcripta viſus Thoro 2. *tom. comp. deciſ. verb. creditor, qui pecuniam*. Sed licèt Tonduti opinio in ſpecie propoſita vera ſit: Scacciæ tamen, & Thori ſententia non ſine dubio eſt, vt ex infra ſuo loco, dicendis apparebit.

SVMMARIVM.

1 *Qui emit pignus à debitore cum pacto, vt ex pretio creditor dimitteretur, & in eius ius ſuccederet: in locum creditoris ſubrogatur, abſque vlla eius ceſſione.*

2 *Pignoris ius acquirit eius emptor, in eum caſum quo res ei auocari poſſit.*

3 *Qui emit pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, ſi pactum de ſubingrediendo non interceſſit, an in creditoris iura ſuccedat, non ſolum quoad ius retinendi, & excipiendi; ſed etiam quoad agendi facultatem?* & num ſeqq.

4 *Varia expenduntur leges in id, vt emptori pignoris ſine ſpeciali ſubintrantiæ pacto ius agendi competat ſine ceſſione.*

5 *Emptori pignoris in ſuperiori caſu ius retentionis tantùm competere ex eiſdem legibus probatur.*

Intelligitur l. 3. C. de his qui in priorum creditorum locum ſucced. ibidem.

6 *Intellectus* l. 1. D. quib. mod. pign. vel hypoth.

7 *Agitur de vera interpretatione* leg. Ariſto, D. quæ res pignori.

8 *Intellectus* Iacobi Cuiacij *reijcitur*.

9 *Amplectitur interpretatio* Accurſij *ad eam legem*.

10 *Expenditur pro* Accurſij *interpretatione* l. Pau-

l. Paulus, D. quib. modis pignus, vel hypotheca ſoluitur.

11 *Expenduntur; & ponderantur ſpecies* d. l. Ariſto, & l. ſi debitor, D. de pignorat. actione.

12 *Quanam fuerit dubitandi, & decidendi ratio in* dict. l. Ariſto, & num. 13.

14 *Ius etiam agendi pignoris emptori in prædictis ſpecis concedi æquius eſſe oſtenditur.*

15 *Emptor, qui ſimpliciter, & abſque ullo pacto pignus emit à debitore, ſi eius pecunia ad creditorem anteriorem hypothecarium perueniat, an ſi poſſideat pignus, poſſit beneficio retentionis ſe tueri aduerſus creditores poſteriores, qui pignus habent obligatum? affirmatiuè reſoluitur.*

16 *Quid interſit, an creditor pignus vendat, vel ius tantum quod habet in pignore.*

17 *Pignus an venditum cenſeatur per creditorem, an verò ius tantum, quod in pignore habet diſtractum, vel ceſſum intelligatur?*

18 *Emptor qui pignus emit à creditore, an in ius eius ſuccedat; an autem pignoris dominium acquirat.*

19 *Emptor pignoris, qui à creditore emit, an per creditores hypothecarios anteriores, vel poſteriores poſſit hypothecaria conueniri? affirmatiuè reſoluitur, quoad anteriores, negatiuè verò reſpectu poſteriorum.*

20 *Emens rem in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus, an poſſit moleſtari per alios creditores anteriores, ſiue poſteriores*, & num. ſeqq.

21 *Re vendita in publica ſubhaſtatione, poſteriores creditores nullo alio remedio, quã offerendi iure iuuantur. Et an deſiderare poſſit, vt res iterum vendatur, ſi minori pretio diſtractam fuiſſe allegent.*

24 *Fraudari quis non debet ſub fide publica, ideò publicæ venditiones non facilè ſunt retractandæ.*

25 *Emens rem ab hærede cum beneficio inuentarii; vel ab executore teſtamenti, pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti, an ab aliis etiam anterioribus ſecurus ſit?*

Hæres ſoluens poſteriori creditori, vt non poſſit moleſtari ab anterioribus creditoribus, debet ſoluere, vt hæres, & ex pecuniis hæreditariis, non ex propriis.

26 *Bonis venditis ad inſtantiam creditoris in cauſa executionis, ſi ſententia addictionis reuocetur per ſuperiorem, an qui obtinuit, debeat agere aduerſus creditorem, qui bonorum pretium accepit, an etiam aduerſus emptores bonorum.*

Confiſcatis bonis; ſi bona reo reſtitui iubeantur, an poſſit agere aduerſus emptores bonorum, ibid.

27 *Diſtinguitur inter venditionem factam ad inſtantiam vnius creditoris, & eam quæ fit formato concurſu creditorum ad bona debitoris.*

28 *Creditor certus ad concurſum non citatus perſonaliter, vel incertus per proclama, ius hypothecæ non amittit in bonis diſtractis pro ſatisfactione poſteriorum creditorum.*

29 *Refertur, & laudatur* Thomas Carleual.

30 *Creditor in diem, vel ſub conditione ſi citatus ad concurſum creditorum non cõpareat, an bonis debitoris diſtractis, ius ſuum & hypothecam amittat? & num. ſequent.*

Creditor conditionalis, vel in diem, non antea agere poteſt, quàm ſi dies veniat, vel conditio exiſtat.

Dominus cenſus non poteſt agere pro ſorte principali, quia eius reſpectu creditor non dicitur.

31 *Creditor conditionalis, vel in diem creditor verè dicitur, & rectè agit, vt adueniente die, vel conditione exiſtente, debitor ad ſoluendum condemnetur.*

32 *Creditor ex iuſta cauſa rectè agit, vt debitor caueat ſe adueniente die, vel poſt euentum conditionis ſoluturum.*

33 *Maritus, qui mobilia in dotem data non niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij reſtituere tenetur, conueniri ſtatim poteſt, vt caueat ſe poſt anni lapſum bona reſtituturum.*

34 *Creditor in diem, vel ſub conditione, vel ex cauſa tutelæ, aliavè non liquido, poteſt ſi concurſus ad bona debitoris ſit, petere, vt poſteriores creditores quibus ſoluitur, caueant adueniente die, vel exiſtente conditione, aut liquidato debito quantitatem, quam acceperunt, reſtituturos.*

35 *Creditores in diem, vel conditionem, qui citati ad concurſum non comparuerunt, non poſſunt emptores bonorum moleſtare: idem in creditore cenſuali reſoluitur* num. 36.

36 *Creditor cenſualis (ſi concurſus fiat ad bona debitoris) non ſolum poteſt agere ad ſolutionem redituum, ſed etiam pro ſorte principali cenſus.*

TRACTATVS
DE CESSIONE IVRIVM ET ACTIONVM.

TITVLVS QVARTVS.

IN QVIBVS CASIBVS DE VNA IN ALIAM PERSONAM TRANSFERATVR ACTIO SINE CESSIONE.

EXORDIVM TITVLI.

SVPERIORI titulo actum eſt, de his iuribus, & actionibus, quæ cedi poſſunt: nunc ſuccedit inquirere, quomodò actiones, & iura in alium transferantur, & tranſeant. Et quia aliquandò ex cedentis facto, aliquandò ſine facto eius, legis poteſtate actiones de vna in aliam perſonam transferuntur: videndum primò eſt, in quibus caſibus abſque ceſſione poſſit quis agere, & alterius iura, & actiones exercere.

SVMMARIVM.

1 *Quaſtionis vtilitas proponitur.*

2 *Debitor, qui ex ſua pecunia ſoluit creditori, in eius iura non ſuccedit, ſed ſolutione pignus, & obligatio extinguitur, etiam reſpectu fideiuſſorum.*

3 *Sui ipſius debitor, & creditor quis eſſe non poteſt.*

4 *Debitor ſoluens creditori, non poteſt eum compellere ad cedendum iura, & actiones ſuas: & ceſſio foret inutilis; quia translationem actionum non operaretur*

5 *Correus debendi inſolidum ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit.*

6 *Fideiuſſor ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit, compellere tamen poteſt creditorem, ut iura ſua ei cedat.*

7 *Tertius pignoris poſſeſſor ſponte ſiue coactè ſoluens creditori hypothecario, in eius iura ſine ceſſione non ſubintrat.*

8 *Tertius pignoris poſſeſſor, qui ſoluit creditori anteriori non habita ceſſione, an doli exceptione ſe tueri poſſit aduerſus dominum pignoris, vel alios creditores poſteriores? & quid ſi iniuſtus pignoris poſſeſſor ſit.*

9 *Actio negotiorum geſtorum eo demum caſu competit, cùm non proprium, ſed aliorum quis negotium gerit.*

10 *Tertio pignoris poſſeſſori ſoluenti, an ius tantum excipiendi, an verò agendi etiã ius competat? expenditur, & intelligitur doctrina,* Ant. Fabr. & n. 11.

11 *Tertius pignoris poſſeſſor qui ſoluit, an poſſit beneficio reſtitutionis ſe tueri etiam aduerſus potiores hypothecarios creditores? affirmatiuè reſoluitur.*

13 *Creditor poſterior hypothecarius ſi ſoluat creditori anteriori, in eius iura ſuccedit abſque vlla ceſſione.*

14 *Creditor anterior ſi à poſteriore hypothecario pecuniam accipere recuſet, ſatiſfacit poſterior conſignando, & deponendo pecuniam, quo facto legalis ſubingreſſio locum habet.*

15 *Chirographarius creditor ſi ſine pacto, aut ceſſione ſoluat debitori, in ius pignoris non ſubintrat, & quid ſi poſſideret pignus.*

16 *Extraneus cuius pecunia creditor dimittitur, an in eius iura ſuccedat?* & n. 17.

&

& 20. cum ſeqq.

18 *Debitori ſi quis mutuauerit pecuniam vt ſoluat, ex eiſdem pecunijs dimiſſus cenſeatur.*

19 *Mutuans pecuniam ei, qui ſtatim deceſſit, an præferatur alijs creditoribus; quaſi videatur ex pecunijs mutuatis funeris impenſas factas fuiſſe.*

Incontinenti, quæ fieri dicantur, ibid.

Incontinenti quandò quis ſe vlciſci dicatur. ibid.

20 *Extraneus qui mutuauit debitori pecuniam vt dimitteret creditorem, cum pacto ingrediendi eius locum, an vt ſubingreſsio locum habeat, requiratur creditoris expreſſus, vel ſaltim tacitus conſenſus?* cum num. ſequent.

24 *Extraneus qui ſine ſubingreſſionis pacto mutuauit debitori, vt ſolueret creditori, licèt in hypothecariam non ſuccedat, in eam tamen actio perſonalis creditoris dimiſſi cum ſuo priuilegio tranſit.*

25 *Tertius vel chirographarius creditor ſoluens creditori, in eius actionem perſonalem priuilegiatam etiam ſine ceſſione ſubintrat.*

Ius retentionis, & defenſionis, ſine ceſſione transfertur. ibid.

26 *Maioratus poſſeſſor, qui ſuis pecunijs redemit cenſum impoſitum facultate Regia ſuper bonis Maioratus, an in creditoris ius ſuccedat ſine ceſsione.*

Maioratus poſſeſſor, an ſine facultate Regia poſſit à tertio pecunias accipere ad redemptionem cenſus cum pacto ſubrogationis, & ſubingreſsionis. ibid. & num. 27. & 28.

29 *Poſſeſſor Maioratus ſi Regiam facultatem habeat ad accipiendas pecunias pro aliorum cenſuum extinctione, ita vt mutuantes ſubroget in locum priorum creditorum, an ſi cenſus redemptus aliquam patiatur nullitatem, eadem obſtet ei, qui ad illius extinctionem mutuauit pecuniam?*

30 *Ex pecunijs proprijs ſi poſſeſſor maioratus redimat cenſum, in ius cenſus non ſuccedit ſine ceſsione.*

31 *Fiſco ſoluens, an in eius iura ſuccedat ſine ceſsione?*

32 *Extraneus, qui dedit pecuniam debitori ſub annuo cenſu, vt dimitteret anteriorem creditorem, cum pacto ſubingreſſionis, an in ius anterioratis ſuccedat, tàm pro ſorte, quàm pro reditibus ex illo cenſu decurrendis?*

QVÆSTIO I.

Soluens creditori, quandò in eius iura perſonalia, & hypothecaria ſuccedat, etiam nulla interueniente ceſſione. Subingreſſionis materia, diſtinctis regulis explanatur.

1 SVbingreſsionis † materiam vtilem, & in Tribunalibus frequentem, ſimulque propter caſuum varietatem, & interpretum diuerſas ſententias difficilem eſſe teſtatur Antonin. de Amato *lib. 1. var reſol. 7. à n. 1.* vbi per totum eleganter per varios caſus diſcutit, & reſoluit. poſt eum Carleual *de iudicijs t. m. 1. tit. 3. diſp. 35. per tot.* quorum ſcripta in treſdecim capita nouiter ſcindit Arias de Meſa *lib. 1. var. ca. 1. cum tribus ſequentibus, & cap. 11. cum ſeptem ſeqq. & cap. 22.* poſt eos eandem quæſtionem reaſſumit Franc. Tondutus *reſ l. ciuil. cap. 26. multum poſt hæc viſus*: & nouiſsimè Mercurialis Merlinus *de pignoribus, & hypothecis locis infrà referendis*, cuius auctoris tractatus peruenit ad me diù poſt hæc ſcripta, & cum iam typis datus erat hic liber vſque *in qu. 7. tit. 3.* Et licèt in hac, & alijs quæſtionibus Merlinum in hoc ſuo vtili ſanè, & copioſo tractatu referamus, nihil nos ab eo mutuaſſe inuenies præter nudã ſui nominis allegationem: quanta vero ex noſtris ſuis poſsis addere ſcriptis, rogo vt examines.

Et licèt poſthæc ſcripta, huius rei diſputationem libẽter omitteremus, tamen id inſtituti ratio, & tractatus noſtri methodus non permittit, cum hæc quæſtio ex his quæ ad præſentem titulum ſpectãt, non vulgaris notæ ſit. In qua fortè ſic ver-

verſabimur,vt neq; inutilis,neq;iniucundus ſit labor noſter. Et vt methodicè procedamus,obſeruo, eum qui creditori ſoluit, aut debitorem, aut correum, fideiuſſorem,vel tertium hypotheca poſſeſſorē, aut debitoris creditorem, vel extraneum eſſe. De quibus ſigillatim diſtinctis regulis,ſeu concluſionibus breuiter, & reſolutiuè agendum nobis eſt.

2 Prima regula. Debitor † qui ex ſua pecunia ſoluit creditori, in eius iura non ſuccedit,ſed ſolutione pignus, & obligatio ſoluitur,*princip. Inſt. quibus modis tollit.obligatio,Litem liberatur*, *D.quibus modis pignus*, *vel hypothec. l. in omnibus* 43. *D.de ſolutionibus*, Maurus *de ſolutionibus, cap.* 54. *per tot.* Debitorq. ſoluens omnem actionem extinguit tàm contra ſe, quàm contra fideiuſſores, vt latè probat Amato *dict.reſol.*7.*n.*17.D.Larrea *deciſ.*20. *nu.* 12 *circa finem*;Carleual.*de iudicijs,d.diſp.* 35.*n.*11.Tondutus *ſup. à num.* 6

3 Quò fit,vt in creditoris iura non ſuccedat:nam ſi ſubintrantiam,& ſubingreſſionem admitteremus, actio & paſsio in eodem ſubiecto concurreret, vnaq. perſona ſui ipſius debitor, & creditor eſſet, quod eſt impoſsibile,*l.ſi quis pro eo* 56.*§. item filius,l.Vranius*,D. *de fideiuſſoribus,l. ſtichum* 95.*§.aditio*,D. *de ſolutionibus*, *l. debitori C de pactis*,cum aliis innumeris quas ſuo more congerit doctiſsimus D. D.Melchior de Valentia *illuſt. iur. tract.* 4.*cap.*7.*ad dict.l.Vranius.*

4 Quæ res efficit † vt debitor ſoluens nō poſsit petere iurium ceſſionem, neq; creditorem compellere vt ei cedat iura, & actiones: imò neq; creditor quamuis vellet,id efficere poſſet, cùm debitori ceſſio non fiat,*l.nulla,C.de ſolutionibus.* Capyc. Latro *deciſ.*16.*n.*19.Giurba *dec.*83. *n.*22. Mercurialis Merlinus *de pignorib.& hypothec. lib.*4.*tit.* 2.*quæſt.*77.*n.*5. Etſi de facto ceſſio fiat debitori, nihil aliud operabitur, quàm liberationem, non vero translationem iurium,*l.ſi ſponſalibus,§.*1. *in fin. D. de iure dotium*,vbi gloſ.Baldus *in l.*1.*C.de obligation.& action. n.*22.Hypol. Montan. *in addit. ad Olibanum de action. part.*2.*lib.*1.*cap.*4.*n.*22.Gutierrez *de gabellis. quæſtion.* 23. *numer.* 36. Anton. Amato *reſol.*37. *num* 32.Guzman *de euiction. quæſtion.*35.*num.*100. quòd latiùs proſequemur infra tit.ſequenti, *quæſt.*10. *num.*11. vbi an in aliquibus caſibus poſſit debitor compellere creditorem ad cedendum?

4 Secunda regula. Correus † debendi inſolidum ſoluens, in ius creditoris ſine ceſsione non ſuccedit, ex Neguſantio, Franch. Ponte, Intrigliol.Coſta, Scaccia, & aliis Anton. Amato *dict. reſolut.* 37. *num.* 31. verſ. *ſed huiuſmodi*. Et vt in ius creditoris ſubintret, & pro rata aduerſus alium correum poſsit experiri, ceſsionem neceſſariam eſſe probat *l. Modeſtinus,D. de ſolutionibus* . Si verò correus non obtenta ceſsione ſoluat, an ſaltim vtilem actionem, vel mandati; aut negotiorum geſtorem habeat? latè & doctè diſſerit Ant. Faber. *lib.* 11. *coniect. cap.*1. *cum ſequentibus*, de quo infrà *tit. ſequenti quæſt* 4.

6 Tertia regula. Fideiuſſor ſoluens, actionem creditori competentem non acquirit *l. cum alter*, *l.mandati*, *C. de fideiuſſor*, Petrus Surdus, *conſ.* 444. *num.* 8. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 5. *num.* 149. Iurium tamen ceſsionem rectè deſiderat, & creditorem ad cedendum compellit, vt ſuo loco dicemus: quod ſic accipio, ſi nomine ſuo, non ſi principalis debitoris nomine ſoluit, *gloſ final. in l.Papinianus*,D. *mandati*, *l.* 11. *tit.* 12. *part.* 5. vbi Gregor. Lopez, Carleual. *dict. diſput.*35. *num.*5. An verò in fideiuſſorem ſoluentem perſonalis ſaltim, & priuilegiata creditoris actio abſque vlla ceſsione tranſeat? ſtatim dicemus.

7 Quarta regula. Tertius hypothecæ, vel pignoris poſſeſſor, ſiue ſpontè, ſiue coactè creditori hypothecario ſoluat, in eius locum niſi ceſsis ſibi iuribus non ſubintrat, vt ſatis apertè probat Scæuola *in l.mulier*, 19.D.*qui potiores*, multis relatis, vt ertiſsimum ſupponunt Amato *dict. reſolut.* 37. *numer.* 24. omneſque quos laudabimus infra *tit.ſequen. qu.* 4. in qua agendum eſt, an tertio poſſeſſori, qui ceſsionem non habuit à creditore ſua pecunia dimiſſo, aliquo remedio ſuccuratur, vt poſsit agere, & conuenire alios hypothecarum compoſſeſſores?

Sed

8 Sed licèt † ceſſione iurium indigeat pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor, vt iuribus, & prælatione dimiſſi creditoris vtatur, tamen ſi ſimpliciter ſoluat, dubitari ſolet, an ſaltim doli exceptione, vel retentionis remedio ſe tueri poſſit, tàm aduerſus debitorem pignoris dominum, quàm aduerſus alios poſteriores creditores. Etſi pignoris dominus in rem agat contra poſſeſſorem, qui ſua pecunia dimiſit creditorem, pignuſque liberauit, doli exceptione repellendum eſſe, niſi offerat, quod ſolutum fuit, probat I.C. *in l.1.D. quibus modis pignus, vel hypothec. ſoluit.* melior textus *in l. ſi creditor.* 28. *D. de pignorat. actione*, vbi alia iura expendit, licèt tertius, qui poſſidet, & ſoluit, iuſtus vel iniuſtus pignoris poſſeſſor eſſet, cùm debitor deſiderare non debeat commodum cum aliena iactura, & lucrifacere pecuniam, quam re vera debebat, eaque nō ſoluta vindicare pignus argument. *l. nam hoc natura*, *D. de condiction. indebiti*, *l. naturaliter*, *§. fin. l. hæc conditio 66. D. eodem titul*, *l. bona fides* 50. *D. de actionibus empt. l. iure naturæ*, *D. de regul. iuris*, Velaſcus *in loc. commun. lit. L. axiom.* 91. *&* 82. Quo fundamento vtitur Anton. Faber *in rationali ad d. l. ſi creditor* vbi aſſerit, dolo facere debitorem, qui ex pecunia poſſeſſoris pignoris locupletior fuit factus, cum ex ea ſolutione doli exceptionem aduerſus creditorem acquiſierit, ſi pignus vindicare velit, neque offerat, quod ſolutum fuit, & re vera debebatur, ſequitur Arias de Meſa *lib.1. var. c.*18. *à num.* 2. qui refert Cuiacium, Anguiſolam, & alios.

9 In eo † tamen diſſentio à Meſa, quatenus indiſtinctè probat, poſſeſſori aduerſus debitorem eo etiam remedio cōſuli, vt quod ſoluit actione negotiorum geſtorum conſequi, & repetere poſſit, iuxta *l. res obligatas*, *C. de pignoribus.* Nam vt cum iudicio aduertit Anton. Faber vbi proximè, eo demum caſu negotiorum geſtorum actio pignoris poſſeſſori competere poteſt, quo debitoris rem gerens, pecuniam exſoluit: quia ſi non alieno nomine, neque vt debitorem ſibi obligaret ſoluiſſet; quonam modo hac actione ſe iuuare poſſet? quæ non competit niſi ei, qui aliena negotia geſſit, *leg.* 2. *& per totum*, *D. de negotijs geſtis*, *leg. pupilli*, *§. ſed ſi quis*, *D. eodem titulo*.

10 Vndè † Antonius Faber exiſtimauit, poſſeſſori, excipiendi; non verò ius agendi aduerſus debitorem competere, quotiens ipſe ſuum negotium gerens ſoluit, pro qua ſententia cum Bartol. contra Accurſ. expendit optimum text. *in l. in hoc iudicium*, *§.* 1. *D communi diuidun.* ibi: *Diuerſum eſt enim, cum quaſi in rem meam impendo, tantùm retentionem habeo, quia neminem mihi obligare volui.* Idem etiam probat *l. ſi quis* 28. *D. eodem titulo*. Ex quibus iuribus probari videtur, poſſeſſorem pignoris, qui eius poſſeſſionem amiſit, nullo modo poſſe, quod ſoluit à debitore repetere, ſequitur licèt his non relatis Petr. Surdus *conſ.* 183. *num.* 18. Gratianus 1. *tom. diſceptat.* 117. *à num.* 21. quorum licèt meminerit Meſa; non tamen in huius rei comprobationem, & propoſitum: videndus eleganter loquens Ioan. Carzia *de expenſis cap.*7. *ferè per tot.*

11 Quæ † Anton. Fabri ſententia quamuis ſtricto iure vera ſit; tamen de æquitate contrariam admitterem, quando tertius poſſeſſor a poſſeſſione cecidit, & pignus ad manus debitoris peruenit: eo enim caſu, ei qui ſuis pecunijs pignus liberauit, ſubueniri æquitas poſcit, nè cum eius iactura locupletetur debitor, ita ſentit poſt Accurſ. Gothofredus *in dict. §. impendia*, *lit. N.* ibi: *Si merum ius ſpectamus, licèt aliàs ex æquitate competat actio*. Neque in iure infrequēs eſt, vt ei, qui poſſeſſionem amiſit, ſi actione aliqua deſtitutus ſit, aliquo remedio ex æquitate ſuccurratur, vt quod ſoluit, vel impendit repetat per actionem de in rem verſo, vel ex beneficio, *l. ſi me, & Titium*, *D. ſi certum petatur*, vel incerti condictione, vt in *l. qui exceptionem*, *§ ſi pars D. de condiction. indebiti*, *l. quod ſi nulla*, ibi: *Quod ſi nulla retentione facta domum tradidiſſet, incerti condictio ei competit*, *D. de legat.* 1. Ioan. Garzia *dict. cap.*7.

12 Difficiliores † ſanè explicatus habet, an tertius pignoris poſſeſſor, qui ceſſionem non obtinuit, poſſit aduerſus poſteriores creditores retentionis beneficio iuuari? Et licèt ſint qui putent, retentionem aduerſus debitorem tantùm, non

verò aduerſus creditores poſteriores fo-
re adiuuandum; tamen articulo plenè
diſcuſſo, contrarium reſoluit Arias de
Meſa *dict. reſolut.* 15. *per totam*. Tondu-
tus *dict.cap.*29.*num.*5. Quæ traditio ve-
riſſima eſt, quia quoad retentionem,
eadem æquitatis ratio viget, ſiue agat
debitor, ſiue poſteriores creditores ex-
periantur; præcipuè cum ius retentio-
nis, & defenſionis ſine ceſſione tranſeat
etiam in ſingulatem ſucceſſorem, vt ex
Gratiano, & Magonio, probat Meſa
numer. 14. quibus iunge quos nos lato
calamo referemus *hoc titul. quæſtion.* 7. *à*
numer 32.

13 Quinta regula. Debitoris † creditor
hypothecarius ſi anteriori creditori ſol-
uat, etiamſi neque ceſſio, neque pactum
de ſubingrediendo interueniat, in cre-
ditoris dimiſſi locum ſuccedit, *l.*1. *C qui*
potiores in pignor. habeantur, *l. ſi prius* 4. C.
de his, qui in prior. credit. locum ſucced. l.
cum ſecundus 5. *in princip. D. de diſtract.*
pignor. l. 34. *tit.* 13 *part.* 5 *gloſ in dict. l.* 1. *&*
in l. Ariſto. D quæ res pignor. præter or-
dinarios in dictis iuribus, ex innumeris
probat Gratianus *diſcept.* 269. *numer.* 4.
Mantica *de tacitis lib.* 11. *tit.* 28. *à num.* 5.
Gaito *de credito*, *cap.*4.*num.*2678. Anto-
nin. Amato 1. *tom. variar. reſolution.*7. *à*
num. 1. Addentes ad Molinam *lib.*1.*cap.*
10. *num.*25. verſic. *prima concluſio*, Car-
leual *de iudicijs*, *dict. diſputat.*35. *numer.*
3. D. Larrea *deciſio.* 20.*num.*12. Meſa *lib.*
1. *variar. reſolut.cap.*15. Acoſta *de priui-*
*leg.credit.prælud.*2. *à num.*45.*& reg.*3.*am-*
*pliat.*2.*à num.*2.*& reg.*4.*ampliat.*5.*num.*8.
verſicul. *ſed & illud*, nullo ex his relato
Tondutus *dict.cap.*29.*num.*1. Qui prædi-
ctam regulam ampliant, etiam in tertio,
& quarto, vel alio creditori poſteriori,
etſi per compenſationem ſoluiſſet. Vltra
14 quæ reſoluunt † priore creditore obla-
tam ſibi pecuniam accipere recuſante,
ſatisfacere poſteriorem conſignando, &
deponendo, quo facto abſque aliqua
ceſſione legalis ſubingreſſio locum ha-
bet, vt latè proſequitur Arias de Meſa.
Quæ cum certa, & indubitata ſint, ne-
ſcio quo fundamento, aut ratione mo-
tus Mercurialis Merlinus *dict.lib.*4. *quæ-*
*ſtion.*43.*à num.*18.*& quæſt.*48.*&* 59. au-
ſus ſit aſſerere, creditorem hypotheca-
rium anteriori ſoluentem, non ſubin-
gredi eius locum ad effectum agendi,
niſi ceſſio interueniat: ceſſione tamen
non indigere ad effectum excipiendi, &
retinendi.

15 Hæc † tamen regula vires ſuas non
extendit ad chirographarium creditorẽ,
qui ſi ſine pacto, aut ceſſione ſoluit, in
ius pignoris non ſuccedit, vt agnoſcunt
omnes relati ſup. Meſa *reſolut.*16. *per to-*
tam, Anton. Faber *in Iuriſprud. Papin.*
*tit.*12. *princip.* 7. *illatio.* 89. *circa princip.*
Iacob. Cancerius *lib.* 2. *variar. cap.* 6.
num. 44. Franc. Tondutus *ſup. num.* 2.
qui limitat, vbi chirographarius cre-
ditor poſſideret, quaſi tunc non tan-
quam creditor, ſed vti poſſeſſor con-
ſideretur.

16 Sexta regula. Extraneus † cuius pe-
cunia ſimpliciter anterior creditor di-
mittitur, in ius pignoris non ſuccedit.
Quam regulam vt melius explicem, con-
ſidero, duplici modo extraneum ſolue-
re poſſe, & dimittere creditorem: primò
quando ipſemet extraneus ſoluit: ſecun-
dò quãdo mutuauit debitori pecuniam,
vt ipſe ſuo creditori ſatisfaceret. Primo
caſu, ſi extraneus tanquam emptor no-
minis ſoluit, abſque alio pacto de ſuc-
cedendo in vniuerſum ius creditoris
ſuccedit, *l. emptor, C. de hæred. vel action.*
vendit. Petr. Surdus *conſ.* 183. *num.* 17.
Gratianus *cap.* 117. *num.* 17. ex Manti-
ca, & alijs Amato *dict. reſolut.*7.*num.*12.
ſequitur eo non relato Arias de Meſa
*lib.*1. *variar.cap.*14.*num.* 1. Sin verò ſim-
pliciter ſoluat, neque iurium ceſſionem
obtineat, in ius pignoris, vel hypothe-
cæ non ſuccedit, ſed ſolum aduerſus
debitorem actionem negotiorum geſto-
rum habet, *ex l.*1.*D. quibus modis pignus*
*vel hypoth. l.*1.*&* 2.*C. de his qui in prior. cre-*
dit. loc. ſucced. l. Ariſto, *D. quæ res pignorat.*
docent Amato *à num.*13. Carleual. *dict.*
*diſput.*35.*num.*4.7.*&* 8. Addentes ad Mo
linam *dict.num.*25.*verſ. ſecunda concluſio*,
Meſa *dict. reſolut.*14.*à num.*2. D. Larrea
*num.*12. Acoſta *dict ampliat.* 2. *numer.* 4.
Franc. Tondutus *num.* 3. *&* 4. nullo ex
his relato Merlinus *dict. lib* 4. *de pignorib.*
*quæſt.*76. vbi quod agit actione negotio-
rum geſtorum contra debitorem: vel re-
tentionem habet ſi poſſideat: & repetit
*lib.*4.*quæſt.*190.

17 In † alio verò, & ſecundo caſu, quan-
do

Digitized by Google

do extraneus mutuam dedit debitori pecuniam, vt creditorem dimitteret, non aliter eum in locum dimiſſi creditoris ſubingredi communiter firmant Interpretes, quàm ſi hæc tria concurrant. Primum, vt extraneus mutuet pecuniā debitori, ea lege & pacto, vt creditorem anteriorem dimittat. Secundum, vt paciſcatur cum ipſo debitore de ſubintrando in hypothecas, & priuilegia creditoris dimiſſi. Tertium, vt ex pecunia mutuata re vera primus creditor ſit dimiſſus. Ad quæ requiſita reducuntur quatuor illa de quibus per *gl. ſ in dict. l. Ariſto*, vbi Gothofred. *lit. I gloſ. in dict. l. t. C. de his qui in prior. credit. l. 34. tit. 13. part. 5.* vbi Greg. Lopez, Rodriguez, Mantica, Surdus, Anton. Faber, Amato, quos laudant Carleual. *num.* 12. Larrea *d. deciſ.* 20. *num.* 12 *in fine* Addentes ſup. verſ. *aut ſoluit de pecunia*, proſequitur ex his Meſa *d. lib.* 1. *cap.* 11. 12. & 13. Merlinus *d. lib.* 4. *quæſt.* 77. *à num.* 11. Quibus concurrentibus non ſolum tranſeunt actiones perſonales, ſed etiam hypothecæ, *l. ſi pupillus*, §. *fin. D. de rebus eorum*, *l.* 1. §. *nunc tractemus*, *D. de tutel. & rationib. l.* 1 *C. de his qui in priorum creditorum*, Meſa *d. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. & 2. Vbi *à n.* 7. an ſufficiat pactum de ſuccedendo in locū creditoris, an verò expreſſa de pignore conuentio ſit neceſſaria? idemque hæc operari probat. Et *lib.* 1. *cap.* 12 *num.* 2. & 11. rectè ex Craueta firmat, neceſſe non eſſe, vt nominatim de ſuccedendo priori creditori agatur, ſed ſufficere, quod facto ipſo, aut aliter de eo conſtet?

18 Quotiens † autem hæc tria concurrunt, de ſubingreſſione nemo dubitat. Quæſtio tamen ſolet eſſe, an ex propria pecunia mutuantis antiquior creditor ſit dimiſſus; ſolent enim id inficiari creditores poſteriores. Quo caſu ſi ex alijs probationibus de identitate pecuniæ conſtare non poſſit: dicemus creditorem ex ipſis mutuatis pecunijs fuiſſe dimiſſum, ſi in continenti poſt acceptam pecuniam, debitorem ſoluiſſe appareat, vt ex Bart. Surdo, Menoch. Anton. Fabro, & alijs tradit Amato *d. reſol.* 7. *num.* 19. Cyriac. *controu. ſor. lib.* 1. *controu.* 219. *nu.* 65. Meſa *lib.* 1. *contr.* 13. *à n.* 3. Noguerol, qui refert Gratianum, & alios *allegat.* 20. *nu.* 73. idem Gratianus *tom.* 5. *diſcept.* 897. & 995. *à num.* 3. Merlinus *dict. quæſt.* 77. *nu.* 18. Si verò creditor intra triduum à die acceptæ pecuniæ dimittatur, ex eā ſatiſfactum fuiſſe præſumitur, Capycius Caleota *lib.* 1. *controu.* 49. *num.* 15. videndus D. Ioſeph Vela *diſſert.* 38. *num.* 4. & 51. Ex quo infert Surdus *deciſ.* 55. *num.* 10. eum,

19 † qui mutuauit pecuniam alicui, qui ſtatim deceſſit, præferendum eſſe alijs creditoribus, pro expenſis funeris, quia factæ præſumuntur ex pecunijs mutuatis propter temporis breuitatem, videndus Tondutus *dict. cap.* 29. *à num.* 22. vbi coniecturis probari aſſerit, vtrum eiſdē pecunijs dimiſſus ſit creditor, neque diuerſitatem argui ex eo quod in alia ſpecie monetæ ſolutum ſit creditori. Quæ verò intra breue tempus, vel incontinenti fieri dicantur? pleniſſimè inuenies apud Caſtillum 3. *tom. controu. cap.* 24. *à nu.* 166. Velaſcum *de priuileg. pauper.* 1. *part. quæſt.* 4. §. 2. *à num* 135. (vbi etiam de dictione *ſtatim*, *confeſtim*, *celeriter*) Giurbam *in conſuetud. Meſſan. cap.* 2. *gloſ.* 6. *per totam*, & *gloſ.* 15. *per totam*, & *conſ.* 83. *à num.* 3. & 18 & 23. vbi etiam quando quis incontinenti ſe vlciſci dicatur, de quo Alexand. Trentacinq. *lib.* 1. *variar. tit. de defenſione, reſolut.* 1. *à num.* 19. Paſchalis *de viribus patriæ poteſt* 3 *part. cap.* 6. *num.* 14. Gratiellus & *add. deciſ.* 18 *per tot.* D. Reyes *opuſc. lib.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 5. *numer.* 4. & 5.

20 Illud † ſanè non ſatis conſtat, an vt extraneus prædictis tribus concurrentibus, in ius, & actionem creditoris ſuccedat, requiratur etiam ipſius creditoris conſenſus expreſſus, vel ſaltim tacitus, qui reſultat ex ſcientia pacti inter extraneum mutuantem, & debitorem initi. In qua re ſuboſcurè locutus fuit Anton. de Amato *dict. reſolut.* 7. *à numer.* 27. qui licèt *hoc numero*, creditoris ſcientiam neceſſariam non eſſe firmet, tamen *num.* 26. & 27. ſcientiam eius requirere videtur, prout requirunt Gratianus 4. *tom. cap.* 670. *num.* 10. & *deciſ.* 7. *num.* 7. & *in add. num.* 1. & 2. Franch. *deciſ.* 97. *num.* 3. Giurba *deciſ* 87. *num.* 5. alios referunt Scaccia *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 4. *num.* 416. nouiſſimè Mercurialis Merlinus *dict. qu.* 77. *num.* 14. & *dict lib.* 4. *quæſt.* 190. *num.* 6. D. Larrea *deciſ.* 20. *num* 4. & 7. quibus ipſe accedere videtur, dum hanc opi-

nionem vltimo loco refert, ad tradita per Gratianum *deciſ.*11. *num.* 18. multis relatis Vander *ſing.3.num.*11.

21 Sed ſcientiam creditoris neceſſariam non eſſe, imò eo ignorante ſi prædicta concurrant, legalem ſubingreſſionem induci, præter relatos per Amatum *nu.* 25. tuentur Arias de Meſa *d. cap.* 11. *per totum*, *& lib.*1.*cap.*2.*& cap.* 3. *numer. fin.* Mantica *dict.lib.*11.*tit.*28.*num.*16. D. Larrea *deciſ.*20. *per totam*, qui doctiſsimè articulum diſcutit: cui ſententiæ ſe adſcribere videntur, qui de ſcientia creditoris non meminere, quaſi viſum ſit eis, non eſſe neceſſariam, prout ſcribunt omiſſis alijs Iacob. Cancerius *lib.* 2. *var. cap* 6. *num.*44. *verſ. ſi verò*, Carleual. *dict. diſp.*35.*num.*12.*&* 29. Addentes ad Molinam *dict.cap.*10. *num.* 25. Pro qua ſententia non ſemel vidi iudicatum in hac Regia Vallisoleti Cancellaria. Qui articulus tametſi dubius valdè, & difficilis ſit, tamen hæc poſterior ſententia magis placet, in quam vt deſcendam, moueor ſolidiſſimis fundamentis, quæ pro ea expendit D. Larrea. Ex eo etiam, quod ſi conſenſus creditoris tacitus, vel expreſſus eſſet neceſſarius, non tam ſubingreſſionis legalis virtute diceretur mutuantem ſuccedere, quam expreſsæ, vel tacitæ ceſſionis poteſtate: videndus vltra relatos Scipio Theodorus poſthæc viſus, *allegat.*68.*à num.*10.*ad finem*.

22 Quæ ſententia meo iudicio adeò procedit, vt etſi creditor ad cuius notitiam peruenit pactum inter debitorem, & mutuantem initum, contradiceret ſubingreſſioni, pecuniamque ſub eo pacto accipere recuſaret, adhuc oblata ſibi pecuniamque ſub eo pacto accipere recuſaret, adhuc oblata ſibi pecunia, & poſtmodum depoſita, mutuans eius locum, pignora, & anterioritatem occuparet: Quia hæc ſubingreſſio legalis eſt, non dependens à voluntate creditoris; quem eo caſu exiſtimarem poſſe etiam ad cedendum compelli. Neque oberit, debitorem non poſſe creditorem ad faciendam ceſſionem vrgere, iuxta ea quæ reſoluimus ſup. & in terminis quando debitor ab alio mutuam accipit pecuniam probat Carleual. *dict. diſput.*35. *numer.*21 Nam Carleuali opinio ſecura non eſt, ſuperiorque doctrina, vt debitor iurium ceſſionem deſiderare non valeat, procedit quando debitor ex ſua pecunia ſolueret, vel niſi iuſta petendæ ceſſionis cauſa ſubeſſet, vt *tit. ſequenti*, *q.* 1. dicemus, quæ in noſtro caſu ſatis detegitur: quia debitores, qui accipiunt pecunias, vt dimittant alios creditores, id efficere ſolent, vel quia creditores quos dimittere intendunt, moleſti ei ſunt, & in exigendo acerbi; vel quia vt frequentiùs accidit, pecunias ad leuiores vſuras accipiunt: iniquumque eſſet, vt in creditoris poteſtate foret, debitorem eo commodo fraudare: neque eſt cur ſpectetur conſenſus creditoris, qui ius contradicendi non habet, vt aliud agens arguit Anton. Faber *decad.* 60. *err.* 8. *infrà princip.* proſequitur Arias de Meſa *dict.cap.*2.*à num.*3.*ad finem*.

23 Poſthæc† diù ſcripta peruenit ad manus Franch. Tondutus qui *dict. cap.* 29. doctè proſequitur, an ad ſubingreſſionem ſcientia creditoris ſit neceſſaria: qui licèt reſoluat neceſſariam eſſe, vbi is de cuius pecunia ſoluitur, non poſſet creditorem inuitum ad cedendum compellere; tamen ſua fundamenta non me mouent, vt à noſtra ſententia deſiſtam.

24 Hæc † quæ diximus neceſſaria eſſe, vt tertius ex cuius pecunia creditor fuit dimiſſus, in eius locum ſuccedat, intelligenda ſunt: vt penitus, & per omnia ſubingreſſio fiat cum omnibus iuribus, & prælatione creditori competenti; non tamen etſi aliquod ex his requiſitis deficiat, mutuans remedio deſtitutus manebit: nam licèt de ſubingreſſione actū non ſit, in eum actio perſonalis cum ſuo priuilegio tranſibit, *vt ex l.*2. *D. de ceſſion. bonor. l. ſi ventris*. §. *vltim. D. de priuileg. creditorum*. docet Iacob Cuiac. *lib.*3. *quæſt. Pauli ad l.*3. *D. qua res pignori, & lib.*18. *obſeru. cap.*40. Capycius Galeota *lib.* 1. *controu.*56. *num.*31. Anton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.*9. *defin.*1. Larrea *d. deciſ.*20. *num.* 11. *in fin.* Gaito *de credito, c. p.*4. *num.* 1678. Acoſta *de priuileg. credit. prælud.*2. *à num.*45. Meſa *lib.*1. *cap.*12. *à num.*3. Tondutus *nu.* 14. *&* 18. doctus Merlinus *d.q.*77. *&* 190.

25 Quemadmodum † tertius, vel chirographarius creditor, qui ex ſuis pecunijs ſoluunt anteriori creditori, quamuis in ius pignoris non ſuccedant, in eos tamen perſonalis actio cum ſuo priuilegio

gio

gio tranſit; vt præomnibus docuit Surdus *conſ.444. per totum*, (qui etiam in fideiuſſore ſine ceſſione ſoluente loquitur) Gratianus *diſcept.269.num.*1. Meſa *lib.1.cap.14.à num.6.& cap.16.num.26.* Amato *num.4.* Similiter ſi poſſideant, retentionis exceptione ſe defendere poterunt: quia vt quis retineat, & ſe defendat, prædicta requiſita concurrere neceſſarium non eſt, vt defendit poſt Franc. *deciſ.*134. Hieronym. de Leon. *lib. 1. deciſ.1.num.*37. Intrigliol. *deciſ.28.num.5.& 6.* ex alijs Merlinus *dictis locis, & dict. lib.4.quæſtion.43.num.*18.

26 Ex his † in caſu occurrenti dubitabã, de ſubingreſſione poſſeſſoris Maioratus, qui cenſum ſuper eius bonis cum facultate Regia conſtitutum redemerat. De quo quia pluries vidi diſceptari, vt rem cemprehendam, obſeruo, poſſeſſorem Maioratus cenſum redimere poſſe, ex alienis, vel proprijs pecunijs quãdo verò ex alienis pecunijs redimit, licèt prędicta illa tria concurrerent, adhuc in dubium vertitur, an mutuans in locum creditoris ſuccedat, ſi ad huiuſmodi ſubrogationem Regia facultas non præceſſit. Videtur tamen Regiam facultatem neceſſariam non eſſe, ſufficereque pactum cum poſſeſſore Maioratus, vt mutuans in locum prioris creditoris ſuccedat: cũ ex hac ſubingreſſione nullum Maioratui inferatur damnum, aut grauamen; neque noua alienatio, vel obligatio fit; ſed tantum veteris translatio. Cum hypothecæ ex hac legali ſucceſſione quæſitæ non diuerſæ (vt nonnulli exiſtimarunt) ſed æedem ſint, quas primus creditor habebat Amato *dict. reſol.7.num.*7. Carleual. *d.diſp.35.n.*15. Meſa *lib.1.reſol. c.1. à n.*3. ex Neguſ. Merlin. *d.lib.4.q.*54.

27 Quæ † ſententia ſine dubio procederet, ſi cenſus minoris reditus acciperetur, ad extinctionem alterius ſub grauioribus vſuris impoſiti. Cum minor, & Eccleſia, quibus ſine ſolemnitate cenſum imponere non licet, poſſit abſque decreto cenſum conſtituere ad alterius extinctionem, qui maioris reditus eſſet, *l. pupillorum 7.§.fin.D.de rebus eorum.* Cencius *de cenſibus, quæſt.15.à num.32.ad 37. verſ. an emptor, & num.*45. Amato *reſol.7. nu.*16. ex alijs Noguerol. *alleg.32. num.* 44. D. Larrea *deciſ.20. num.*21. nullo ex his relato, Meſa *lib.1.cap.11.n.*5. Neque audiendus eſt Capyc. Galeot. *lib.1. controu. 33.num.13.in fin.* qui indiſtinctè aſſerit, minorem ſine ſolemnitate cenſum iam conſtitutum in alium transferre non poſſe. Et poſſeſſori Maioratus id licere, aliumq; in locum primi creditoris ſubrogare poſſe, ex *l. pater filium 38. in princip.D. de leg. 3.* firmat Molina *lib. 10. cap. 10. à num.25. & 27.* ſequitur Meſa *dict. cap.11. à num.* 6. Addentes ad Molinam ibi.

28 Cæterum † licèt hæc vera ſint conſulerem tamen mutuanti, vt non aliter poſſeſſori Maioratus cederet pecuniam, quam cum Regia facultate, quæ in hunc finem vulgo *para crecer cenſos*, faciliter expeditur, Noguerol. *dict. alleg. 32.num.* 45. qua interueniente ceſſabit omne dubium; mutuanſque ſecurus erit, aliàs namque, res ſub iudice erit: vt apparet ex latè traditis per Rodriguez *de reditibus lib.2 quæſt.16.à num.53.ad finem quæſtionis*.

29 Illud † etiam controuertitur, an ſi poſſeſſor Maioratus Regiam facultatem habeat, vt poſſit ad aliorum cenſuum extinctionem mutuas accipere pecunias, & ſubrogare mutuantes in locum priorum creditorum; ſi cenſus aliquis fuerit redemptus ex his quos Maioratus ſoluebat, qui nullitatem aliquam patiebatur, an eadem nullitatis exceptio poſſit opponi ei, qui cenſum illum in ſui fauorem tranſtulit? videndi Seraphin. *deciſion.* 1109. Noguerol. *allegation. 2. à numer. 55. & allegation. 32. à numer.* 84. qui ex Farinacio, & Capiblaneo probat, nullitatis exceptionem, quam primus cenſus patiebatur, aduerſus nouum cenſum allegari non poſſe, & ſufficere, vt tempore redemptionis, & ſubrogationis cenſus validus iudicaretur.

30 Alio verò † caſu quando ex pecunijs proprijs poſſeſſor Maioratus redemit cenſum, ſi creditoris ceſſionem habuit, ſine dubio eſt, in eius locum ſubrogari, Caſanate *conſ.10.num.*104. Sin verò ſimpliciter redimat, difficultatis eſt, an dimiſſi creditoris locum ſubintret. Communis tamen & vera ſententia eſt, in locum creditoris quoad hypothecas, & prælationem non ſubrogari, ſolamque

ci ne-

Digitized by Google

ei negotiorum geſtorum actionem competere, Molina *lib. 1. cap. 10. num 25* vbi Addentes *& lib. 4. cap. 9. num. 22. verſ. in qua quæſtione*. ex Anello Amato, & Mieres, Meſa *ſup. num. 9*. Ego verò ex dictis ſup. exiſtimarem etiam ſine ceſſione in actionem perſonalem creditoris cum ſuo priuilegio ſuccedere. Vbi verò poſſeſſor Maioratus ſuccedit creditori cenſus, an Maioratus eo ipſo quaſi confuſis actionibus liberetur, & extinguatur cenſus? videndus latè diſputans Rodriguez *de reditibus lib. 2. quæſt. 19. per totam*.

31 Alia † in præſenti de ſubingreſſione dicere omittimus, quia plenè inuenies apud Doctores relatos ſup. An verò quæ de ſolutione priuato creditori facta reſoluimus, procedant etiam in eo, qui ſine ceſſione fiſco ſoluit, differunt Surdus *conſ. 444*. Gratianus *cap. 269*. Meſa *dict. lib. 1. cap. 11. num. 3. &* 4. Ioan. Bapt. Thoro 2. *tom. comp. deciſ. verb ſubingreſſio an locum habeat*, Gaito *de credito, cap. 4. num. 1677*. Larrea *dict. deciſ. 20. num. 6. &* 11. Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſ. 16. priuil. 36*. Paſchalis *de virib. patriæ poteſtatis 1. part. cap. 8. num. 179*. ex Surdo, & Peregrino, Noguerol. *allegation. 11. num. 58*.

32 Superioribus † tamen illud annectere non omittam; an is qui debitori dedit pecuniam ſub annuo cenſu, vt ex ea dimitteret alium creditorem, ſuccedat in eius ius, & anterioritatem, non ſolum pro ſorte principali, ex qua dimiſſus fuit anterior creditor, ſed etiam pro penſionibus, ſeu reditibus ex illo cenſu decurrendis. Qui caſus, vt ſine obſcuritate procedat ſuppono, eum qui dimiſſus fuit, creditorem ex annuo cenſu non eſſe, ſed alicuius quantitatis, & crediti non productiui annuorum redituum. Quod dubium excitauit in terminis Franc. Tondutus *reſol. ciuil. cap. 21* quo loci reſoluit, mutuantem pro ſorte tantùm, non pro reditibus ex nouo cenſu maturandis præferendum eſſe: nam licèt creditor eandem prælationem habeat pro vſuris, quàm pro ſorte principali, *l. Lucius, D qui potior. in pignor. habeantur*, Guzman *de euictionib. q. 13. à n. 50*. Rodriguez *de concurſ. 2. p. art. 1. à nu. 10*. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. p. 8. n. 76*. Noguerol. *alleg. 17. à n. 17*. Acoſta *de priu. cred. reg. 2. amp. 4. n. 17. & reg. 3. ampl. 5. n. 2*. Felician. Mainar. Pacific. Gaitus, Barcius, quos refert, idem Tondut. n. 2. id tamen intelligendum eſt, quãdo intereſſe, ſeu vſuræ ab eodem fonte, & contractu pendent; non vero ſi ex diuerſo prout in præſenti, quia vſuræ, ſeu reditus non ex antiquo credito, ſed ex nouo cenſus contractu deſcendunt. In cuius ſententiæ comprobationem vltra alios expendit Scacciam *de commert. §. 2. gloſ. 5. n. 409*. qui aſſerit, eum qui dedit pecunias, vt creditũ, quod ſub cambijs debebatur ſolueretur, pro ſorte duntaxat principali, non autem pro ſecundis cambijs poſterioribus creditoribus præferri, pro qua Scacciæ ſententia mirè facit, diù poſt hæc ſcripta viſus Thoro 2. *tom. comp. deciſ. verb. creditor, qui pecuniam*. Sed licèt Tonduti opinio in ſpecie propoſita vera ſit: Scacciæ tamen, & Thori ſententia non ſine dubio eſt, vt ex infra ſuo loco, dicendis apparebit.

SVMMARIVM.

1 *Qui emit pignus à debitore cum pacto, vt ex pretio creditor dimitteretur, & in eius ius ſuccederet: in locum creditoris ſubrogatur, abſque vlla eius ceſſione.*

2 *Pignoris ius acquirit eius emptor, in eum caſum quo res ei auocari poſſit.*

3 *Qui emit pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, ſi pactum de ſubingrediendo non interceſſit, an in creditoris iura ſuccedat, non ſolum quoad ius retinendi, & excipiendi; ſed etiam quoad agendi facultatem?* & num ſeqq.

4 *Variæ expenduntur leges in id, vt emptori pignoris ſine ſpeciali ſubintrantiæ pacto ius agendi competat ſine ceſſione.*

5 *Emptori pignoris in ſuperiori caſu ius retentionis tantùm competere ex eiſdem legibus probatur.*

Intelligitur l. 3. C. de his qui in priorum creditorum locum ſucced. ibidem.

6 *Intellectus* l. 1. D. quib. mod. pign. vel hypoth.

7 *Agitur de vera interpretatione* leg. Ariſto, D. quæ res pignori.

8 *Intellectus* Iacobi Cuiacij *reijcitur*.

9 *Amplectitur interpretatio* Accurſij *ad eam legem*.

10 *Expenditur pro* Accurſij *interpretatione* l. Pau-

l. Paulus, D. quib. modis pignus, vel hypotheca ſoluitur.

11 Expenduntur; & ponderantur ſpecies d. l. Ariſto, & l. ſi debitor, D. de pignorat. actione.

12 Quanam fuerit dubitandi, & decidendi ratio in dict. l. Ariſto, & num. 13.

14 Ius etiam agendi pignoris emptori in prædictis ſpecie concedi æquius eſſe oſtenditur.

15 Emptor, qui ſimpliciter, & abſque ullo pacto pignus emit à debitore, ſi eius pecunia ad creditorem anteriorem hypothecarium perueniat, an ſi poſſideat pignus, poſſit beneficio retentionis ſe tueri aduerſus creditores poſteriores, qui pignus habent obligatum? affirmatiuè reſoluitur.

16 Quid interſit, an creditor pignus vendat, vel ius tantum quod habet in pignore.

17 Pignus an venditum cenſeatur per creditorem, an verò ius tantum, quod in pignore habet diſtractum, vel ceſſum intelligatur?

18 Emptor qui pignus emit à creditore, an in ius eius ſuccedat; an autem pignoris dominium acquirat.

19 Emptor pignoris, qui à creditore emit, an per creditores hypothecarios anteriores, vel poſteriores poſſit hypothecaria conueniri? affirmatiuè reſoluitur, quoad anteriores, negatiuè verò reſpectu poſteriorum.

20 Emens rem in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus, an poſſit moleſtari per alios creditores anteriores, ſiue poſteriores, & num. ſeqq.

21 Re vendita in publica ſubhaſtatione, poſteriores creditores nullo alio remedio, quã offerendi iure iuuantur. Et an deſiderare poſſit, ut res iterum vendatur, ſi minori pretio diſtractam fuiſſe allegent.

24 Fraudari quis non debet ſub fide publica, ideò publicæ venditiones non facilè ſunt retractandæ.

25 Emens rem ab hærede cum beneficio inuentarii; vel ab executore teſtamenti, pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti, an ab aliis etiam anterioribus ſecurus ſit?

Hæres ſoluens poſteriori creditori, ut non poſſit moleſtari ab anterioribus creditoribus, debet ſoluere, ut hæres, & ex pecuniis hæreditariis, non ex propriis.

26 Bonis venditis ad inſtantiam creditoris in cauſa executionis, ſi ſententia addictionis reuocetur per ſuperiorem, an qui obtinuit, debeat agere aduerſus creditorem, qui bonorum pretium accepit, an etiam aduerſus emptores bonorum.

Conſiſcatis bonis; ſi bona reo reſtitui iubeantur, an poſſit agere aduerſus emptores bonorum, ibid.

27 Diſtinguitur inter venditionem factam ad inſtantiam unius creditoris, & eam quæ fit formato concurſu creditorum ad bona debitoris.

28 Creditor certus ad concurſum non citatus perſonaliter, vel incertus per proclama, ius hypothecæ non amittit in bonis diſtractis pro ſatisfactione poſteriorum creditorum.

29 Refertur, & laudatur Thomas Carleual.

30 Creditor in diem, vel ſub conditione ſi citatus ad concurſum creditorum non cõpareat, an bonis debitoris diſtractis, ius ſuum & hypothecam amittat? & num. ſequent.

Creditor conditionalis, vel in diem, non antea agere poteſt, quàm ſi dies veniat, vel conditio exiſtat.

Dominus cenſus non poteſt agere pro ſorte principali, quia eius reſpectu creditor non dicitur.

31 Creditor conditionalis, vel in diem creditor verè dicitur, & rectè agit, ut adueniente die, vel conditione exiſtente, debitor ad ſoluendum condemnetur.

32 Creditor ex iuſta cauſa rectè agit, ut debitor caueat ſe adueniente die, vel poſt euentum conditionis ſoluturum.

33 Maritus, qui mobilia in dotem data non niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij reſtituere tenetur, conueniri ſtatim poteſt, ut caueat ſe poſt anni lapſum bona reſtituturum.

34 Creditor in diem, vel ſub conditione, vel ex cauſa tutelæ, aliavè non liquida, poteſt ſi concurſus ad bona debitoris ſit, petere, ut poſteriores creditores quibus ſoluitur, caueant adueniente die, vel exiſtente conditione, aut liquidato debito quantitatem, quam acceperunt, reſtituturos.

35 Creditores in diem, vel conditionem, qui citati ad concurſum non comparuerunt, non poſſunt emptores bonorum moleſtare: idem in creditore cenſuali reſoluitur num. 36.

36 Creditor cenſualis (ſi concurſus fiat ad bona debitoris) non ſolum poteſt agere ad ſolutionem redituum, ſed etiam pro ſorte principali cenſus.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Emptor pignoris an ſuccedat in ius creditoris ſua pecunia dimiſſi, abſque vlla ceſſione. Et an moleſtari poſſit per alios creditores hypothecarios poſteriores, vel anteriores? Interpretatur, & illuſtratur difficilis textus *in l. Ariſto, D. quæ res pignoris*.

SVPERIORI affinis eſt hæc quæſtio, in qua ſubingreſſionis materia proſequitur: eiuſque præcipuum quæſitū eſt, quando pignoris emptor, ex cuius pecunia dimiſſus fuit creditor, eius locum, iura, & hypothecam occupet. Pro cuius rei cognitione duplex conſiderandus eſt caſus. Primus, quando quis emit pignus à debitore. Secundus, quando ad ipſo creditore pignus comparauit.

1 In primo † caſu proculdubio eſt, pignoris emptorem ex pacto ementem à debitore, vt ex pretio anteriori creditori ſatisfieret, & in eius ius, & hypothecam ſuccederet, in locum dimiſſi creditoris ſubrogari: quia hoc caſu omnia illa tria interueniunt, quibus concurrentibus tertium ſiue extraneum debitori mutuantem in locum creditoris ſubingredi probauimus, docent Cuiacius, & Donell. *ad tit. C. de his qui in prior. credit.* Arias de Meſa *lib. 1. var. 1. per totum, vbi cap. 2.* ſubingreſſionem locum habere aſſerit, licèt creditor pacti inter debitorem, & emptorem pignoris initi, ignarus eſſet: quæ ſententia vera eſt, neque habenda eſt ratio Mercurialis Merlin. *de pignoribus, & hypoth. lib. 4. quæſtio. 59.* vbi ſcientiam creditoris dimiſſi neceſſariam eſſe probat.

2 Neque † obicem facit, emptorem in ius pignoris ſuccedere non poſſe, cùm in re propria pignus non conſiſtat, *l. neque pignus 45. De reg. iuris*, nè circa eandem perſonam, idemque ſubiectum, actio, & paſſio concurrat, *l. prætor, D. de tutor. & curat. l. fin. D. de officio prætoris*, Velaſcus *lit. A. axiom. 65.* Quia reſpondetur id habere locum, quando quis pignoris dominium irreuocabiliter quæſiuit, *l. ex ſextante, § latinus largus, D. de exceptione rei iudicatæ*: nam ſi irreuocabiliter tantum adquiratur, ius pignoris non diſſoluitur: in eumque caſum quo res auocari poſſit ementi, recta eſt pignoris conuentio, Bart. *in l. ſi finita, §. Iulianus, D. de damno infecto*, vbi dicit, rem meam poſſe mihi obligari, eo reſpectu quo poteſt à me auocari, Surdo, Franch. Afflict. & alijs relatis Rodriguez *de reditibus, lib. 3. quæſt. 19. num. 5.* Guzman *de euictione quæſt. 28. à num. 15.* alios dat Meſa *d. cap. 1 num. 10. & cap. 40. num. 9.* qui vtrobique loquitur de eo, qui ſub pacto de ſuccedendo creditori, pignus à debitore emit.

3 Quando † verò quis etiam ignorante creditore rem pignori obligatam, à debitore emit, eo pacto, vt ex pretio creditori ſatisfieret, nihil tamen actum fuit de ſubrogatione: dubium eſt, an emptor in ius pignoris ſuccedat? In qua re Negusantius hypothecariam actionem emptori denegat, eique ius retinendi concedit, quem ſequitur Merlinus *dict. lib. 4. quæſt. 44.* (vbi quod debet retinere partem tantum pignoris æquiualentem, ſi ſit diuiduum) Ponte *conſ. 87. à numer. 8. lib. 1.* Carleual. *de iudicijs tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput. 35. à num. 18.* Sed alijs contraria ſententia placuit, ſcilicet emptorem hypothecariam etiam actionē acquirere, per quam non ſolum retentionis beneficio ſe defendere poſſit; ſed etiam vt queat ſi à poſſeſſione cadat, aduerſus poſteriores creditores, aliumvè poſſeſſorem agere, vt poſt ordinarios *in l. 3. C. de his qui in prior. credit. loc. ſucced.* tenent Gratianus *diſcept. 117. numer. 17.* Surdus *conſ. 173. num. 17. circa medium*, ex Cuiacio, & Donello hanc ſententiā indubitatam aſſerit Arias de Meſa *lib. 1. variar cap. 3 per totum*, D. Larrea *tom. 1. deciſ. 20. num. 17.*

4 Nec deſunt † pro vna, & altera opinione fundamenta. Nam hanc poſteriorem fulciunt eius aſſeclæ. Primò ex textu *in l. ſi potiores 3. C. de his qui in prior. credit. locum ſucced.* vbi expreſsè emptori pignoris ſub eo pacto, vt pretium ad potiorem creditorem perueniret, in eius locum ſubrogatio conceditur, ibi: *Si potiores creditores pecunia tua di-*

Digitized by Google

dimiſſi ſunt, quibus obligata fuit poſſeſſio, quam emiſſe te dicis, ita vt pretium peruenires ad eoſdem priores creditores, in ius eorum ſucceſſiſti: & contra eos, qui inferiores tibi fuerunt, iuſta defenſione te tueri potes. Secundò ex textu *in l.eum qui, D. qui potior. in pignor.* ibi: *Eatenus tuendum, quatenus ad priorem creditorem ex pretio pecuniæ peruenit*. Tertiò in huius ſententiæ comprobationem expendunt l. *Ariſto; D. quæ res pignori*, in illis verbis: *Quo caſu emptoris cauſa melior efficietur.* Ex quibus contendit Connanus, & Cuiacius, aliud ius conſtitui in mutuante pecunias debitori; aliud verò in eo, qui ab ipſo debitore pignus comparauit: vt illo pacto de ſuccedendo indigeat: hic verò, ſine eo in ius creditoris ſubrogetur. Quartò in idem ponderant, *l.1. D. quibus mod. pignus, vel hypothec. ſoluitur*, vbi ei, qui citra emptionem pignus amici abſentis liberauit, licèt ſeruiana actio denegetur, tamen ſi poſſideat retentio datur: ergo ſi emiſſet, alia res eſſet; & non ſolum retentio, ſed etiam actio ei competeret.

5 Hæc † licèt pro hac ſententia nimis vrgeant, qui contrariam tenent, eiſdem fundamentis vtuntur, eaſdemque leges in contrarium retorquent. Nam ex illis probari videtur, pignoris emptori ſub eo pacto, vt antiquior creditor dimittatur, ius exceptionis, defenſionis, ſeu retentionis tantùm competere, vt inſinuant (vel vt ipſi contendunt) apertè probant *dict. l.3. C. de his qui in prior. credit. loc.* ibi: *Iuſta defenſione te tueri potes*, *d.l. eum qui*, ibi: *Eatenus tuendum*: quod verbum *tueor* plerumque ad exceptionem, ſiue ad ius excipiendi, & defendendi refertur, *l.ſi is, S. vſusfructus, D. de pignor. l.ſi quis 22. D. de nouationibus, l.ſtatuas, D. de acquir. rerum dominio*.

6 Nec † huic ſententiæ quicquam aduerſari videtur, neque ſuperiorem coadiuuare text. *in d.l. 1. D. quibus modis pignus, vel hypotheca*: quia ibi non agitur de eo, qui à debitore pignus emit, ſed de amico, qui pro abſente debitore liberauit pignus, quod ſi non lueret, ſed à creditore iure diſtrahente compararet, pignoris dominium acquireret, *l. ſi conuenit 4. D. de pignorat. actione, l. 3. D. de diſtraction. pignorum, l. qui à creditore, C. eodem titulo*: quæ ſpecies longè diuerſa eſt ab ea, de qua agimus.

7 Similiter † nec magis proficit, aut officit textus *in dict. l. Ariſto, D. quæ res pignor.* nam licèt iuxta Iacobi Cuiacij interpretationem *lib.3. reſpon. Pauli*, quem ſequitur Arias de Meſa *lib.1. variar. cap. 12. num.6. & 10.* ad rem faciat, mirèque ſubingreſſionem emptoris in ius pignoris confirmet; tamen doctiſſimi Cuiacij intellectum longè extraneum exiſtimo à mente, & verbis I C. Pauli. Nam Cuiacius eius legis ſenſum eſſe aſſerit: eum qui mutuam dedit debitori pecuniam, licèt paciſcatur, vt ex ea dimitteretur creditor, in locum eius non ſuccedere, niſi ſimul ea lege mutuet, vt eadem res ſit ſibi pignori obligata; vel quod in ius dimiſſi creditoris ſubintret: eum tamen qui pignus à debitore emit eo pacto, vt creditori ex pretio ſatisfieret, iura conſequi creditoris, quamuis de ſubintrando in eius locum actum non ſit; quaſi melioris conditionis ſit emptor pignoris, quam is qui debitori mutuauit pecuniam; quem intellectum verum eſſe conijcit Cuiacius ex dictis verbis ibi: *Quo caſu emptoris cauſa melior efficietur*.

8 Quæ interpretatio verbis Pauli non conuenit: nam ſi diſcrimen inter mutuantem, & ementem aſſignare voluiſſet, pluſque iuris emptori, quàm mutuanti tribuere, melius, & aptius pro illis verbis: *Quo caſu emptoris cauſa melior efficietur*, reponeret, *niſi is emptor eſſet*, vel hæc: *licèt aliud in emptore eſſet*, vt euidenter collatis ſuperioribus huius textus verbis apparebit.

9 Quarè † ſemper in ea fui ſententia, in qua & nunc perſiſto, *dict. legis*, verum intellectum retuliſſe Accurſ. (cum quo ante eum viſum ego conueneram) qui docet, id ſibi velle Paulum: debitorem ſi primum à tertio decem mutuo accipiat, vt ex eis dimittat creditorem, quæ cum effectu ei ſoluit; deindeque pignus alteri vendat, eum qui mutuauit ius pignoris non acquirere, quia de ſuccedendo creditori, & de pignore ſibi quærendo non egit melioremque effici ex ſolutione ſua pecunia facta, emptoris pignoris conditionem: quia ex pecunia mutuantis pignus liberatum habere cœpit.

10 Hæc † licèt non ita dilucidè tradiderit Accurſ. tamen ex caſus poſitione ad *dict.l. Ariſto, & gloſ. verb. emptoris*, ſatis apertè colliguntur. Quam interpretationem ego nouiter confirmo ex verbis eiuſdemmet Pauli *lib.5. reſpon. in leg. Paulus, D. quibus modis pignus ſoluitur*, ibi: *Et ideò medij creditoris meliorem cauſam effectam*, quibus verbis vtitur, vt indicet. quod quotiens pignus liberatur, abſque eo quod ius eius transferatur in in alium, melior efficitur cauſa medij creditoris. Quæ verba, & deciſio Pauli *in dict.l. Paulus*, mirè conueniunt verbis, & menti eiuſdem Pauli *in dict. leg. Ariſto*.

11\. Et quicquid † Iacobus Cuiacius, & Meſa ſuam interpretationem veram eſſe dicant, tamen certius eſt, longè diuerſam fuiſſe Pauli ſententiam *in d.l. Ariſto*. In qua eadem ferè ſpecies proponitur, quàm quæ agebatur à Pomponio *in l ſi debitor, D. de pignorat. actione*: inter quas leges id diſcrimen agnoſcitur, quod in *d. l ſi debitor* 2. anteceſſerat venditio pignoris mutui receptionem: in dicta verò *lege Ariſto*, mutuum præceſſit, deindè pignus fuit diſtractum, vnoque, & altero caſu reſoluitur, emptoris meliorem cauſam effici: diuerſa tamen ratione: nam in *d.l. ſi debitor*, aſſeritur fruſtra de ſubingreſſione, & pignoris iure ſibi conſuluiſſe mutuantem, poſtquam debitor pignus alij vendiderat: at verò *in dict.l. Ariſto*, cum mutuans ſolum de dimittendo creditore egiſſet, non verò inijſſet pactum, vt res ſibi obligata maneret, inde eſt, vt cum pignus non acquiſierit, licèt ſua pecunia ſit liberatum, eius qui poſtea emit, melior conditio ſit effecta: quia ex pecunia alterius cæpit habere pignus liberatum.

12 Ex his † credo ſatis exornatum manere, & comprobatum Accurſ. intellectum ad *dict.l. Ariſto*, in qua id ſolum in dubium vertebatur, quis potior eſſet in pignore, tertius ſcilicet, qui mutuauit, vt dimitteretur creditor, an verò pignoris emptor? ex quo hanc legem perperam ſub rubro, & titulo, *D. quæ res pignori, vel hypothecæ* repoſitam eſſe, cum debuerit reijci in titulum, *D. qui potiores in pignore habeantur*, rectè aduertit Cuiacius *ſup. ad finem*, quem ſequitur Gothofredus *ad l. Ariſto, lit. F.*

13 Qua † interpretatione admiſſa facilè retorqueri poteſt *d.l. Ariſto*, contra ſententiam pro qua expenditur, & in contrariæ comprobationem: dum aſſerit Paulus, eum qui pignus emit à debitore, non ex ipſa emptione acquiſijſſe pignus; aliàs enim, in nullo eius cauſa, & conditio ex mutuo, & liberatione pignoris ex pecunijs mutuantis facta, melior efficeretur. Niſi dixeris, in ea ſpecie emptorem ius pignoris ex emptione conſecutum non fuiſſe, quia ſimpliciter, & abſque vllo pacto, quod ex pretio dimitteretur creditor, emptionis contractum perfecit.

14 Cuius † articuli reſolutio ex his difficilis redditur, & licèt pro ea ſententia, quæ retentionem tantùm, non verò pignoris ius emptori eo etiam caſu concedit, quo pactum interpoſuit, vt ex pretio ſolueretur creditori, multa expendat Carleual. *dict. diſp. 35. à num.* 20. tamen contrariam veriorem, & æquiorem iudico. Moueor in id, præcipuè ex generalitate textus *in dict.l.3. C. de his qui in prior. credit. loc. ſucced.* ibi: *In ius eorum ſucceſſiſti*: tum etiam quia emptor pignoris, qui cum venditore egit, vt pretium ad antiquiorem creditorem perueniret, fortius ius conſequi debet, quàm is qui ſimpliciter, & abſque vllo pacto emit: eo etiam potior erit, qui citra emptionem ea lege mutuauit, vt antiquior creditor dimitteretur, vt rectè conſiderat Arias de Meſa *lib.1. variar. capit. 17. num.*22.

15 Quando † verò quis rem pignoris nexui ſubiectam ſimpliciter, & abſque vllo pacto emit à debitore, ſi eius pecunia, & rei pretium ad antiquiorem pignoratitium creditorem perueniat, ſummè controuerſum inuenio, an emptor aliquo remedio ſe tueri poſſit aduerſus poſteriores venditoris creditores hypothecarios? Et licèt conſtans ſit, emptorem in ius pignoris non ſuccedere, nequ ei aliquam actionem competere; tamen an ei ſi poſſideat, retinere rem liceat, dubium eſt. Quem articulum, ad partes diſcutit Franch. *deciſ. 134. per tot.* Mantica *de tacitis lib.11. tit.29.* veriorem que ſententiam eſſe reſoluunt, quæ emptori fauet, & ei aduerſus poſteriores credito-

res

Digitized by Google

res ius excipiendi,& retinendi concedit; quia ex hoc, ſecundo creditori nulla infertur iniuria: cùm ſi primus creditor dimiſſus non eſſet,hypothecariam exercere non poſſet: nec debet cum incommodo, & iactura emptoris conſequi lucrum: pro qua ſententia deciſum refert Benintend. *deciſ.50.* ſequuntur innumeri quos refert Amato *reſol.7. num.42.* eo non relato Arias de Meſa *lib.1. var.cap.4.* vbi in eius comprobationem expendit text. *in l.3.§.ſi tamen, D. de diſtract. pignor.* cuius antè eum meminerat Benintend. *dict. deciſ. 50.* vltra eos hanc ſententiam æquiorem eſſe dicit Iacobus Cancer. *lib. 2. Variar. cap. 6. numer. 44. verſ. item limita*, à qua recedendum nõ eſt, quicquid dicat Mercur. Merlinus ſup. *dict. quaſt. 44. num.27.& quaſt.190. à num.3.* Ponte *conſ. 87. lib. 1.* & dubitet Carleual. *d.diſput.33.n.18.*

16 Alter † & ſecundus caſus eſt, quando ab ipſomet creditore pignus comparatur: quo caſu dubium eſt, an intelligatur, creditorem ipſam rem pignoratam vendidiſſe, an verò ius tantùm ſibi in pignore competens diſtraxiſſe. Quæ ſpeculatio non leuis momenti eſt, cum inter hæc multum interſit,vt aduertit Rodriguez *de redditibus lib.2. q.17.à num.27.* vbi quatuor differentias notat, inter pignoris venditionem, vel iuris ſui ceſſionem à creditore factam,quas breuiter referam. Prima eſt, quod creditor liberè ius ſuum etiam inuito, & ignorante debitore, in alium transferre poteſt; rem tamen pignoratam non aliter ei licet alienare, quàm ſi ea lege res pignori data ſit: vel ſeruatis debitis, & conſuetis ſolemnitatibus, de quibus *in l.1.& per tot. D. de diſtract. pignorat.* Secunda, quod creditor varijs in caſibus ius ſuum cedere cogitur, *vt tit. ſeq.* videbimus,atverò pignus diſtrahere numquam compellitur. Tertia, quod ceſſo iure, & translatis in alium creditoris actionibus, poteſt quilibet, qui cedenti pecuniam offerre poterat, eius etiam ceſſionario offerre; at verò pignore iure creditoris vendito,nullus ex poſterioribus creditoribus ius offerẽdi habet,*l.cum prior in princ. D.de diſtraction.pignor.l.1.& 2.C.ſi antiquior credit.pign.diſtraxer.* Quarta, quia ceſſione iurium quilibet à creditore accipere poteſt, etiam fideiuſſor, & cohæres: cum tamen ij pignus emere non valeant, *l.1.C.de dolo*, & latè dicam *tit.ſequenti*.

17 Cùm † igitur multum referat,an quis pignus vendat, vel ius quod in pignore habet, diſtrahat; vtile erit ſcire, quando pignus, quando verò ius, quod in eo habet creditor alienauerit. Et in dubio ius pignoris, non dominium rei pignoratæ venditum cenſebitur:ſicut cum pignus pignori datur, non videtur rem ipſam pignorari, ſed potius nomen debitoris, & ius pignoris, *l ſi quis domum, §.1.D.locati, l.1.C.ſi pignus pignor. datum ſit*, Rodriguez *vbi proximè*, cui nullum addidit Meſa *dict.lib.1.variar.cap.15.numer. 28.* quibus iunges Balduinum *de pignoribus in princip.* & rurſus *ante medium*.

18 Et licèt pignore vendito exiſtimauerit Neguſant. *de pignor. 3. memb. 5. part. num.42. verſ. limitat*, emptorem in ius creditoris ſuccedere;quem ſequitur Surdus *conſ.183.num.17.*Gratian.*diſcep.117. num.17.* Mantica *de tacitis lib. 11.tit. 28. num.14.* tamen veriùs eſt, emptorem in ius eius non ſubſtitui, ſed pignoris dominium acquirere: quod ſatis mihi probat *text. in leg. ſi creditor 13. D. de diſtraction. pignorat. leg. in creditore 38. D. de euictionib.* quibus locis expreſsè aſſeritur, creditorem, qui iure creditoris vendidit, cedere teneri pignoratitiam actionem, quam habet contra debitorẽ, vt ea cuicta aduerſus eum experiri poſſit emptor: qua ceſſione non indigeret, ſi ex ipſa pignoris venditione, ius omne creditoris in emptorem pignoris translatum fuiſſet: quam ſententiam contra Neguſantium, & alios rectè defendit Meſa *lib.1.var.cap.25.à n.16.ad 30.*

19 His † cognitis ſuccedit videre, an pignoris emptor per debitoris creditores anteriores, vel poſteriores poſſit moleſtari? In quo dubio certum eſt, reſpectu creditorum anteriorum, emptorem ſiue à debitore, ſiue ab alio poſteriore creditore pignus emat, non eſſe ſecurum, & per hypothecariam actionem poſſe conueniri,vt rem dimittat, aut ſoluat,Greg. Lopez *in l.54.titul.5.part.5.gloſ. fin. in fin.* vbi latè Hermoſilla. Cum ius pignoris ſemel creditori quæſitum ei auferri non

poſſit, *l.debitorem* 15.*C. de pignoribus*, *l.ſi debitor* 12.*C.de diſtract.pignor.*Gregor.Lopez *in l.46.tit.13.part.5.gloſ.*2.Anton.Faber *in C.lib.8.tit.20.defin.*1.Reſpectu verò creditorum poſteriorum emptor ſecurus eſt. quia vendito pignore per antiquiorem creditorem, poſteriori nulla perſecutio, vel hypothecaria actio manet, *l.1.C.ſi antiquior.creditor.pign.*Anton. Faber *de error.prag.decad.1.error.6.*Quando verò poſteriori creditori, aduerſus emptorem ius offerendi competat? videndi latè agentes Theſaur. *deciſ.*152. Felician. *de cenſib.tom.2.lib.2.cap.2.num.* 14. Ioan.Baptiſt. Thoro 1.*tom.comp.deciſ. verb.ius offerendi*, Arias de Meſa *lib.1.variar.cap.37.& cap.6.8.& 25.*

20 Magis ✝ obſcura res eſt, cum in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus ad eorum inſtantiam diſtrahitur. Et vbi ex pignoris ſubhaſtati pretio antiquior creditor fuit dimiſſus, emptor curiæ reſpectu creditorum poſteriorum ſecurus eſt, quorum hypothecæ penitùs extinctæ manent, *l.2.l.ſi cum prior*, vbi Bart. *D. de diſtract.pignor.* Hieronym. de Leon.*deciſ.1.num.26.*alijs relatis Chriſtoph. Suelues *conſ.7.à num.* 5. Guzman *de euictionib.quæſt.34. num.* 24 Emptorque poterit retentione, & exceptione, quod ab anteriore creditore emerit, ſe iuuare, vt ex innumeris probat Milanenſ *lib.2.deciſ.1.à num 169. ad finem*: quod procedit, quamuis iura emptori ceſſa non fuiſſent Hieron.de Leon. *dict. deciſ.*1.

21 Poſterioreſque ✝ creditores nullo alio iure quàm offerendi iuuantur: licèt ſi propter paupertatem offerre non poſſint in Subaudiæ Senatu diſputatum iam ſit, an ſi minori pretio rem diſtractam fuiſſe aſſerant, poſſint deſiderare, vt iterum vendatur? & in fauorem creditoris poſterioris deciſum fuiſſe refert Anton.Faber *ad tit.C.de diſtract pignor.def.*27. videndus *dict.decad.* 1.*error.6.*An verò creditor anterior poſſit ad inſtantiam poſterioris, vel ipſius debitoris cogi, vt pignus vendat, vel ſaltim vt exhibeat, & oſtendat, vt vendi, & diſtrahi poſſit, dixerit Gratianus 5.*tom. diſceptat.* 941. *à num.*1. *ad* 12. Fontanell. *de pactis nupt. clauſul.* 7. *gloſ.2.part.8.à num.62.& clauſ. 7.gloſ.3.p.8.à n.1.& per tot.*

22 Vbi verò ✝ in publica ſubhaſtatione pro ſatisfactione creditorum poſteriorum pignora venduntur, an creditores anteriores hypothecaria actione poſſint pignorum emptores conuenire; an verò ad pretium duntaxat agere poſſit contra creditores poſteriores, ad quos pecuniæ peruenerunt, ingens dubium eſt, quod Regia deciſione indigere teſtatur Fontanella *de pactis nupt.clauſ.5.gloſ.8.part.8.n.* 52.*in fine*, ibi: *Vellem quod in comitijs generalibus, vbi eſt proprius locus remedium his adhiberetur, ſtatuendo ſi debet, vel non debet emptor eſſe ſecurus.*

23 Creditorum ✝ autem poſteriorum ius ex eo fulcitur: quia nulla videtur eſſe ratio cur ius hypothecæ amittant, *l.cum notiſſimi,§. ſed cum illud, C.de præſcription.* 30. *vel* 40. *annorum*, neque aliorum creditorum, maximè poſteriorum, factum eis debet præiudicare, argument. textus *in l. & ſuum hæredem*, §. *hodie cum leg.ſequent. C.de pactis*: quam ſententiam ex Seraph. & alijs veram dicit Gratianus 1.*tom.diſcept.* 37. *à num.* 34.*ad finem*, vbi creditoris arbitrio, & electioni relinquit, an velit agere contra emptorem, vel aduerſus poſteriorem creditorem, vt ab eo auocet pecuniam. Quibus ſe ſubſcribit Suelues *dict. conſ.* 7. qui aſſerit, emptorem aduerſus poſteriores creditores ſtatim eſſe ſecurum aduerſus anteriores autem non aliter, quam ſi præſcriptione 10. annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes ſe tueretur. In eandem etiam opinionem deſcendit Fontanella *deciſ.*223.*num.*5. ibi: *Primo caſu non eſt deneganda audientia primo, ac magis priuilegiato creditori contra emptorem, vt ſoluat, aut deſerat: quia per venditionem non fuit ſublata ipſius hypotheca*, facit notanter Acoſta *de priuileg. creditor.reg.3 limitat.* 3. *num.* 58.*in fin.* qui aſſerit, creditorem executionis ius non habere cõtra eum, qui emit rem debitoris in publica ſubhaſtatione; licèt res eſſet ſpecialiter hypothecæ ſubiecta, cum clauſula de non alienando; hypothecaria tamen actione aduerſus eum rectè experiri poſſe.

24 Contraria ✝ autem ſententia, quæ emptoribus fauet, non leuibus adſtruitur fundamentis. Primum erit, quia æquum non eſt, huiuſmodi emptores ſub

fide

fide publica, & iudicis diſtrahentis au-ctoritate fraudari, *l.* 1. *C. de his, qui veniam ætatis impetran.* quod pernitioſum valdè eſſet: cum nemo ad publicas venditiones accederet, argumen. textus *in l. ait prætor*, aliàs *l. ſi fine*, §. *quæſitum*, *D. de minor. l. ſi ex cauſa in prin. D. eodem tit.* Qua ratione publicas venditiones nõ facilè retractandas, monet Fab. *in C. lib.* 7. *tit.* 32. *def.* 4. & 14. Meſa *lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 4. Adſtipulatur ratio tex. *in l. ſi ob cauſam*, C. *de euictionibus*, ibi: *Aduerſus eos debuiſſe dari actionem, quibus pretij ſolutio proficit.* Qua ex cauſa, eum qui à creditore prædium pignori obligatum emit; de proprietate vinci non poſſe, docet Imperator *in l. qui à creditore* 18. C. *de diſtraction. pignor.* Venditioneſque ſub haſta factæ perpetuam debent firmitatem habere, *l. fin. C. ſi propter publicas penſitat. l. quæcumque*, *C. de fide inſtrumen. & iure haſtæ Fiſcal. l. ſi hypothecas*, *C. de remiſſion. pignor.*

25 Cui † & illud fauet, eum qui rem emit ab hærede cum beneficio inuentarij, etiam aduerſus creditores anteriores defuncti ſecurum eſſe, quibus tantùm conceditur recurſus, aduerſus poſteriores creditores; quibus ex pretio fuit ſatiſfactum, *l. fin.* §. *etſi præfatam*, *verſ. ſin verò*, *C. de iure deliberandi.* Quod ad eos etiam, qui ab executore teſtamenti com parauerunt, extendit Tello Fernandez *in l.* 32. *Tauri*, *numer.* 9. qui licèt hanc doctrinam temperet, & intelligat quando creditores anteriores ad ſolutionem faciendam citati eſſent perſonaliter, vel ſaltim per proclama: tamen alij ſentiunt emptorem ſecurum eſſe, quamuis citatio perſonalis, ſpecialis, vel generalis non præceſſerit, vt contra Tellum, & Franch. reſoluit ex Aluar. Velaſco, & Carocio Iacob. Cancer. 3. *part. variar. cap.* 2. *à num.* 149. *ad* 156. cui accedere videtur Amato *conſ.* 88. *num.* 17. quem refert Riccius *in addit. ad dict. deciſion.* 172. Neque omittam quod tradit Franc. *dict. deciſ.* 272. *à num.* 4. quem ſequitur Caucerius *dict. cap.* 2. *num.* 148. hæredem cum beneficio inuentarij, qui ſoluit creditori poſteriori primo venienti, licèt non poſſit moleſtari per alios creditores anteriores, id intelligendum eſt, quando ſoluit poſteriori, vt hæres, & ex pecunijs hæreditarijs: nam ſi de proprijs pecunijs ſolueret, teneretur creditoribus anterioribus; tametſi à creditore poſteriore cui ſoluit ceſſionem habuiſſet.

26 Facit † vltra quod facta executione, ſi bona vendantur ad inſtantiam creditoris, ea poſtea reuocata per iudicem appellationis, bona quæ in ſubhaſtatione tertius comparauit, non reſtituuntur debitori; neque ei aduerſus emptorem actio competit: ſed tantùm ad pretium, damna, & intereſſe agere poteſt, Rodriguez *de executione cap.* 6. *num.* 53. ex alijs Hermoſilla *in l.* 56. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 8. *nu.* 22. ex Fontanell. Guzman *de euictionib. quæſt.* 34. *num.* 39. idem Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *part.* 10. *à num.* 22. Ioan. Bapt. Thor. 1. *tom. comp. deciſio. verb. actio an detur.* Anton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 19. *def.* 4. D. Larrea *allegat.* 43. *num.* 21. & 22. videndus Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 24. *à num.* 11. *ad* 18. Quemadmodum confiſcatis bonis, ſi quis fuerit reſtitutus, bona quæ apud tertium emptorem ſunt, non recuperat, latè Petr. Surdus *conſ.* 203. Maſtrill. *de indulto cap.* 22. Larrea *dict. allegat.* 43. quæ latè, & diſtinctè proſequitur Farinacius omninò videndus *de inquiſit. quæſt.* 6. *à numer.* 23. Quam interpretum traditionem ſic accipio, vt is cuius bona in publica ſubhaſtatione, vendita fuerunt, vel ex cauſa confiſcationis diſtracta, non poſſit ea ab emptoribus auocare, niſi pretio ſoluto; ſi tamen eis pretium offeratur, nulla eſt ratio, cur reſtitutionem bonorum recuſare poſſint, cum ex hoc nulla eis inferatur iniuria, maximamque aliàs pateretur is, cuius bona, vel nulliter, vel ſine cauſa fuerunt diſtracta, ſi eis carere neceſſe haberet, conducit Cancer. 2. *part. variar. cap.* 7. *numer.* 27. Tondutus *quæſt. ciuil. cap.* 42. *à num.* 9. vbi quomodo qui confiſcationem bonorum paſſus fuit, ſi per viam gratiæ, vel iuſtitiæ reſtituatur, bona recuperet à tertijs poſſeſſoribus, in quos fuerant alienata.

27 Hæc † ſatis pro hac ſententia vrgere videntur, ſed pro eius vera reſolutione diſtinguendum exiſtimo, inter venditionem bonorum in publica ſubhaſtatione ad inſtantiam vnius credito-

ris

ris factam; & inter eam, quæ fit inſtantibus, & concurrentibus pluribus creditoribus, formato iam concurſu ad bona communis debitoris. Nam primo caſu emptor ſecurus non erit, neque ex illa venditione creditor anterior, qui citatus non fuit, ius ſuum, & hypothecam amittet: in qua ſpecie prima ſententia procedit. In alio verò, & ſecundo caſu rurſus diſtinguendum cenſeo: nam ſi creditores anteriores ſpecialitèr ſeu perſonalitèr fuerint citati, vel ſaltim generalitèr per proclama, ſi incerti eſſent: ius hypothecæ amitterent, & emptorem bonorum moleſtare non poſſent, *l. ſi eo tempore, C. de remiſ. pignor. l. ſi hypothecas. C. eodem titulo*, ex innumeris Ant. Amato *tom. 1. var. reſol. 11. per totam, & num. fin.* In quo caſu admitterem ſententiam eorum, qui creditoribus contra emptores actionem, & hypothecam denegant, quam ſequitur veriorem dicens (licèt dubius) Fontanella *de pactis nuptial. clauſul. 5. gloſ. 8. part. 8. à numer. 40. ad 53.* Guzman *de euictionib. dict. quæſti. 34. à numer. 33.* D. Larrea *deciſion. 75. num. 12.* Zeuallos *de cognit. per viam viol. 2. part. quæſt. 16. à num. 37.* Hieronym. de Leon. *lib. 1. deciſion. 70. à num. 8.*

28 Si verò † creditor aliquis ex certis, ad concurſum citatus non fuit; vel incertus per proclama, vel edictum non fuit vocatus, ius hypothecæ non amitteret, *dict. l. ſi eo tempore, dict. l. ſi hypothecas*: vltra relatos per Amatum *dict. reſol. 11.* multos laudat Gaito *de credito, cap. 4. quæſt. 11. numer. 2164.* qui aſſerunt, non alitèr creditorē ius pignoris amittere, quā ſi ad eius ſubhaſtationem fuerit citatus, vel ſaltim per proclama ſi incertus creditor eſſet.

29 Poſthæc † ſcripta peruenit mihi doctiſſimus Carleual. de iudicijs, qui *lib. 1. tit. 3. diſput. 22. per tot.* diſſerit, an pignoribus ex cauſa iudicati diſtractis, extinguantur hypothecæ creditorum? qui vt videre erit, rem non ita dilucidè, vt nos, aperuit, neque meminit eorum, quos nos retulimus.

30 Illud † verò remiſſiuè proponit Anton. Amato *dict. reſol. 11. numer. 16.* an creditor in diem, vel ſub conditione, vel creditor cenſualis, ſi citati non comparcant ad concurſum, ius ſuum, & hypothecas amittant. In quo dubio videtur iura ſua non perdere, quia creditor conditionalis ante conditionis euentum agere non poteſt, cùm expreſſa, vel tacita conditio ſuſpēdat exercitium actionis, *l. cedere diem, D. de verb. ſignif.* multis relatis Rodriguez *de executione capit. 1. art. 4. numer. 31.* Giurba *deciſ. 60. num. 13.* Cencius *de cenſibus quæſtion 95. numer. 26.* Noguerol. *alleg. 37. num. 44.* Larrea *alleg. 78. num. 4. & 25.* Caſtillo *tom. 6. contr. cap. 119. à num. 1.* Quod in creditore in diem ſimilitèr procedit, vt ex varijs iuribus probat Rodriguez *de executione, cap. 5. num. 10.* Graſs. *excep. 41.* Carpan. *ad ſtatut. Mediol. tom. 1. cap. 42. à num. 27.* Similitèr neque creditor annui reditus pro eius capitali agere poterit, quia reſpectu ſortis principalis creditor non eſt, neque ad redemptionem compellere poteſt debitorem, vt poſt Couarr. Gregor. Lopez, Laſſart. Rodriguez *de annuis reditibus lib. 1. quæſt. 4. num. 5. & lib. 2. quæſt. 1. à numer. 2. & quæſt. 16. num. 19. & 29. & quæſt. 19. num. 10.* Milanenſ. *lib. 2. deciſion. 2. à num. 9.* Rodriguez *de executione, cap. 6. num. 49. & 50.* Felicianus *de cenſibus tom. 1. lib. 4. cap. vnic. num. 11. & lib. 3. cap. 2. num. 17. verſ. è contra, & verſ. nec vim habent*, Cyriacus *lib. 1. cont. forenſ. controu. 24. num. 29.* Fontanella *de pactis nuptial. clauſ. 4. gloſ. 18. part. 5. num. 10.* Cencius *de cenſib. quæſt. 106. à n. 1. & quæſt. 72. nu. 7.* Vander. *ſing. 46.* Marius Muta *deciſ. 98. ferè per totam*, D. Ioſeph Vela *diſſer. 38. à n. 11.*

31 Sed † huiuſmodi creditores comparere teneri, aliàſque ius hypothecæ amittere, ex eo ſuadetur, quod creditores conditionales, vel in diem verè creditores ſunt, *l. creditor, D. de verb. ſignif. l. conditionalis cum l. ſequenti, D. eodem titulo*, probat latè Aſinius *de executione, 6. cap. 55. per tot.* qui licèt agere non poſſint, vt eis ante diem, vel conditionis euentum ſoluatur; tamen ſi aliqua iuſta cauſa exiſtat, rectè deſiderant, vt debitores ad ſoluendum cum dies venerit condemnentur, Surd. *dec. 120.* vbi latè Hodiern. Carpan. *ad ſtat. Mediol. d. c. 42. n. 27.* Cencius *quæſt. 96. à num. 12. & quæſt. 98. à num. 26.* Ioan. Baptiſt. Thoro *in compen. deciſ. 1. tom. verb. agere ante tempus*, Cancer. *2. part. var. cap. 7. num. 41. verſ. quando tempus*, Capycius Latro *deciſ. 114.*

Quem-

32 Quemadmodum † ex iuſta cauſa rectè intendit creditor, vt debitor caueat ſe adueniente die, vel purificata conditione ſoluturum, *l. in omnibus, D. de iudicijs,* Anton. Faber *lib.* 15. *coniect. cap.* 2. Afflict. *deciſ.* 279. *in fine*, ex alijs Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *limit.* 5. *num.* 1. Vndè † ma-
33 ritus, qui ad ſoluendam dotem in mobilibus conſiſtentem, habet anni dilationem, *l. vnica*, §. *exactio*, *C. de dotis promiſſ. l.* 31. *tit.* 11. *part.* 5. Giurba, Gratianus, & alij, quos infrà inuenies *tit.* 5. *q.* 12. poteſt cogi, vt caueat tranſacto anno dotem reſtituturum; Franch. *deciſ.* 218. Surdus, Riccius, & alij quos refert Latro *deciſ.* 64. *num.* 4. Cancerius 1. *part. var. cap.* 9 *à nu.* 102. Giurba *ad conſ. Meſſan. cap.* 13. *gloſ.* 6. *n.* 32.

34 In qua † controuerſia vera ſententia eſt, creditorem in diem, vel ſub conditione, vel ex cauſa tutelæ, aut administrationis, poſſe quando debitor decoctus eſt, vel ad eius bona concurſus eſt creditorum, vulgo *pleyto de acreedores*, comparere, & agere; non vt ſibi ſoluatur, ſed in id tantùm vt ſibi cautio præſtetur per creditores poſteriores, ſeu bonorum emptores, vt adueniente die, vel exiſtente conditione, aut liquidato credito, reſtituent quod acceperunt, *l. quæſitum, D. de pignoribus, l. creditoribus, D. de bonis auctor. iud. poſſiden. l. grege*, §. *ſi ſub conditione, D. de pignorib.* Rodriguez de *concurſ.* 2. *part. art.* 1. *num.* 9. Caſtillo *in l.* 64. *Tauri, num.* 97. Afflictis, Carraſco, Barboſa, quos ſequitur Acoſta *de priuil. credit. reg.* 3. *ampl.* 11. *num.* 27. & latiùs *reg.* 5. *ampl.* 6. *num.* 17. *per tot.*

35 Vndè † cum ijs creditoribus ius experiundi, & comparendi in concurſu nō denegetur, legitimè citari poterunt, qui ſi non compareant, bonorum emptores rurſus moleſtare non poterunt, ad tradita per Peregrinum *de iure fiſci, lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 200. *in fin.* Aſinium *de executione*, §. 6. *cap.* 59 *ferè per tot.* qui ex multis probant, proclama, vt compareant creditores, afficere eos qui aliquid in diem, vex ſub conditione debetur.

36 Quæ † fortiori ratione in creditore cenſuali procedunt, qui licèt regulariter ad ſortem principalem agere non poſſit, ex dictis ſup. tamen ſi formato concurſu alijs poſterioribus creditoribus ſoluendum ſit, non ſolum ad penſiones decurſas, & reditus cenſus agere poterit: ſed etiam ſors principalis cenſus eſt eis ſoluenda, ex ratione *dict. leg. quæſitum*, Franc. Milanenſ. *dict. deciſ.* 2. *nu.* 16. & 17. & ita practicatur.

SVMMARIVM.

1 *Creditor cuius debitor rem minori pretio diſtraxit, an pro ſuo intereſſe poſſit contra emptorem agere remedio*, l. 2. C. de reſcin. vend.
Remedium l. 2, C. de reſcind. vendit. *ceſſibile eſt.*
2 *Creditoribus venditoris, qui vltra dimidiam iuſti pretij læſus fuit, agere licere remedio,* dict. l. 2. *qui ſentiant.*
3 *Secundus creditor poteſt agere remedio* dict. l. 2. *aduerſus emptorem, qui emit rem a primo creditore, iuxta* Franch. & Riccium.
4 *Contrariam ſententiam defendit* Morotius.
Remedium dict. l. 2. *perſonale eſt, & inter contrahentes tantùm competit.*
5 *Creditori, quandò liceat agere aduerſus eum, qui rem emit à debitore ſuo minori pretio.*
6 *Amplectitur ſententia* Morotij, *qua denegando ſecundo creditori remedium* dict. l. 2. *quādò creditor anterior iure ſuo rem communis debitoris diſtraxit.*
Læſio intra dimidiam locum habet in venditione facta in publica ſubhaſtatione iudicis auctoritate.
7 *Emens a creditore ex pacto diſtrahente pignus, an poſſit moleſtari ex eo, quòd minoris emerit, ſi fraudis particeps non ſit. Et quid ſi in venditione læſio enormiſſima interueniat*, num. 8. *vbi intelligitur opinio* Anton Fabri.
9 *Debitor vbi poteſt agere aduerſus emptorem pignoris, qui viliori pretio emit à creditore, an ipſius ceſſione indigeat?*
10 *Creditor miſſus in poſſeſſionem bonorum iudicis auctoritate, locationi factæ per debitorem ſtare tenetur.*
In locationis contractu læſio vltra dimidiam locum habet. ibid.
11 *Creditor miſſus in poſſeſſionem rei, quam conduxerat debitor, an poſſit ſine ceſſione reſcindere locationem prætextu læſionis vltra dimidiam. vide* à num. 10.
Defenditur Pinelli *opinio, & intelligitur.* ibidem.
12 *Creditor an pro ſuo intereſſe poſſit facere inſinuari donationem factam debitori ſuo?*
Inſinuatio quid ſit, vbi remiſſiuè in quibus donationibus neceſſaria ſit, nec nè.

In-

13 *Inſinuatio ex quo temporis lapſu præſumatur.*

14 *Coram quo Iudice debeat inſinuari donatio facta per clericum laico, & è contra. remiſsiuè.*

15 *Inſinuationi an renunciari poſsit, & an ſpecialis inſinuationis renunciatio iurata ſit neceſſaria, vel ſufficiat iuramentum generale de non contrauenïendo. remiſsiuè.*

16 *Creditor quandò facere poſsit, quòd inſinuetur donatio facta debitori ſuo.*

Inſinuationem an petere debeat donans, vel donatarius: & de forma inſinuationis. ibid.

17 *Creditor an poſsit, nè debitor ſuus incidat in commiſſum, ſoluere pro eo canonem, inuito domino emphyteuſis* cum n. ſequẽt. & nu. 22.

Quilibet etiam extraneus pro debitore etiã inuito, & ignorante ſoluere poteſt creditori, etiam inuito.

Extraneus ſoluens pro debitore inuito, & reluctante; licèt eum liberet, actionem negotiorum geſtorum non acquirit.

18 Dominus *emphyteuſis ab alio, quàm ab ipſo emphyteuta canonem accipere non cogitur.*

Ex ſolutione canonis inducitur directi dominij recognitio.

19 *Extraneus ſoluens pro alio, eius iuribus nõ præiudicat.*

20 *Creditor ab alio accipere tenetur ſolucionem, ſi id in damnum eius non cedat.*

In commiſſum quandò quis incidat ob non ſolutum canonem, & an aduerſus omiſſam ſolutionem reſtituatur minor?

Hæredum vnus ſi non ſoluat canonem, an alios faciat incurrere in pœnam?

21 *Maritus ſoluendo, vel non ſoluendo canonem, an vxori præiudicet?*

22 *Creditor etiam inuito domino emphyteuſis poteſt pro debitore ſuo canonem ſoluere, nè incidat in commiſſum.*

Poſt incurſam caducitatem an creditor admittatur ad ſoluẽdum canonem pro debitore, petita reſtitutione in integrum ex clauſula generali.

23 *Creditor pro debitore canonem ſoluere poteſt, licèt emphyteuſis eius naturæ eſſet, vt obligari non potuiſſet ſine domini conſenſu.*

24 *Creditor, vel alius quilibet, an pro ſuo intereſſe poſsit alterius ius in iudicium deducere: & quid per viam exceptionis,* & num. 29.

25 *Creditor poteſt opponere aduerſus alium debitoris ſui creditorem omnes exceptiones, quas ipſe debitor obijcere poſſet: vbi in indiuiduo de exceptione præſcriptionis non numeratæ pecuniæ, nullitatis, & aliarum.*

Ius excipiendi transfertur regulariter ſine ceſsione, ibid.

26 *Creditores mulieris ad cuius bona concurſus eſt creditorum, poſſũt aduerſus alios, & ſua credita, opponere læſionis, & indotationis exceptionem.*

27 *Creditor poſterior, an poſsit aduerſus donatarium debitoris ſui opponere, vt non niſi in id quod facere poſsit, debitor ſit conueniendus,* & num 28.

Creditor poſterior ex cauſa oneroſa, an præferatur donatario, & creditori anteriori ex cauſa lucratiua? ibid.

29 *Creditor cuius debitor ceſſit bonis, vel fecit concurſum, an poſsit debitoris ſui actione exercere, ſine ceſsione?*

30 *Debitor, qui fecit concurſum, omnes actiones in creditores, & bonorum adminiſtratorem, ſeu curatorem transfert, quibus ipſi rectè experiuntur, niſi ex animo debitoris penderent.*

Ius petendæ, & declarandæ caducitatis, an tranſeat in hæredes?

31 *Summa, & reſolutio quæſtionis.*

32 *Pacto de retrouendendo competenti debitori, an vti poſsit creditor eius ſine ceſſione?*

QVÆSTIO III.

Creditor an pro ſuo intereſſe poſſit vti ſine ceſſioue remedijs, iuribus, & exceptionibus debitori ſuo competentibus? Diſputatio non vulgaris, in qua plura in foro vtilia enarrantur.

SINCVLARIS ſimul, & vtilis eſt, huius quæſtionis diſſertatio, cuius veram reſolutionem ex ſequentibus accipies.

1 Et primò † occurrit inſpicere, an creditor, cuius debitor rem minori pretio diſtraxit, poſſit abſque ceſſione aduerſus emptorem agere remedio, *l. 2. C. de reſcindend. vendition.* quod remedium, quamuis ceſſibile ſit Cartar. *deciſ.* 18. tamen niſi cedatur, creditorem eo vti non poſſe videtur, cum ius & actio de vna in aliam perſonam, ſine ceſſione non transferatur, vt ex pluribus firmauimus ſup.

2 Sed † creditoribus venditoris, qui vltra dimidiam læſus fuit, ſi eis aliter ſatiſ-

tisfieri non poſſit, quia venditor ſoluendo non eſt hoc remedium concedi probat Maynardus *deciſ. Tholoſ. 70. lib. 3.* ſequitur Hermoſilla in *l. 56. gloſ. 4. num. 70. tit. 3. part. 5.* multis relatis Marius Cutel. *de donat. cont. mat. tract. 1. diſc. 2. part. 6. à num. 184.* vbi etiam ex Rodriguez, & Maſtrillo probat, creditorem poſſe exercere pactum de retrouendendo, ad fauorem debitoris ſui interpoſitum.

3 Quam † doctrinam ampliat Præſes Franch. *deciſ. 224.* vt ſecundo creditori hoc ius, & *dictæ l. 2.* actio competat aduerſus emptorem, qui emit rem à primo creditore, iure creditoris diſtrahente: cui licèt ius offerendi deneget (ex dicendis infrà) tamen læſionis remedium concedit, quem ex alijs ſequitur Franch. *dict. deciſ. 224.* Hermoſilla *dict. num. 73.*

4 Secundo † verò creditori *dict. l. 2.* beneficium non competere, contra Franc. defendit Morotius, *de iure offerendi nu. 25.* ex eo quia *dict. l. 2.* non habet locum in venditione, quæ iure creditoris fit: nam ſi creditor iure ſuo, ex facultate ſibi per debitorem pignus diſtrahat, neque debitor ipſe ſe læſum dicere poterit conſequenterque, neque ſecundus creditor: eoque caſu debitori conſulendum erit per *l. 1. & 3. C. ſi vendit. pignor. agatur.* Tum etiam ex eo, quia cum remedium *dict. l. 2.* perſonale ſit, Hermoſilla *in d. l. 56. gloſ. 7. à num. 38.* ſolùm contrahentibus interſe, non verò ſecundo creditori cõpetere poterit, iuxta Cremenſ. & Signorol. quos allegat.

5 Ex his † dubius redditur, & difficilis præſens articulus, in quo quando debitor ipſe vendidit, ſi ſoluendo non ſit, maximè ſi in fraudem alienauit, exiſtimarem tutius eſſe, vt creditor ageret aduerſus debitorem, vt ei actiones ſuas, & *dict. l. 2.* remedium cederet, ad tradita in terminis per Pinellum *in l. 2. C. de reſcind. vendit. capit. 2. numer. 2. in fin.* neque enim ex eo, quod creditor debitorem habeat obligatum, eius actiones exercere licere ei debet; ſed tantùm in id agere, vt ſibi cedantur, eleganter Ant. Faber cuius verba ſtrictim expendemus, quas ſi cedere recuſaret debitor, vel abſens eſſet, admitterem, vt creditor *dict. l. 2.* remedio vteretur: quo caſu rectè procedit traditio Maynardi, Hermoſill. & Cutel. ſupra.

6 Difficilior † ſanè eſt, alter caſus, quo creditor iure ſuo vendit, an poſſit ſecundus creditor aduerſus emptorem agere *dict. l. 2.* remedio? In quo licèt magna ſit auctoritas Præſidis Franch. tamen cum Morotio verius iudico, ſecundo creditori id ius non competere, cum nec debitor ipſe cuius perſonam, & ius agit, eo vti poſſet, neque ſe læſum dicere. Nam quamuis pignoribus in publica ſubhaſtatione ad inſtantiam creditorum diſtractis, læſio vltra dimidiam locum habeat, innumeris relatis probat Hermoſilla in *dict. l. 56. gl. 4. à numer. 96.* Anton. Amato 2. *tom. variar. reſolut. 61. num. 2.* Acoſta *de priuileg. credit. reg. 1. ampliat. 5. à num. 43.* quibus addo Cancer. 1 *part. cap. 13. à num. 26. ex l. 1 & 6. tit 11. lib. 5. Recop.* Rodriguez *de execut. cap. 6. à num. 58.* (qui limitat in caſu *l. 20. tit. 7.*

7 *lib. 9. Recop.*) tamen † quando pignus per creditorem ex pacto ritè diſtrahitur, emptor qui bona fide emit, nullo caſu moleſtari poteſt; ſed ad ſuperfluum pretij venditor conueniri debet, *l. ſi creditore ſin. C. ſi vendit. pignor. agatur,* Anton. Faber *de error. pragm. decad. 1. error. 6. & 8.* vbi per totum defendit contra pragmaticos emptorem ſi fraudis particeps non fuit, eſſe ſecurum, tametſi læſio enormiſſima in venditione interueniat, conſequenterque neque debitorem, neque ex eius perſona poſteriores creditores quicquã petere poſſe; etſi creditor ſoluendo nõ exiſtat.

8 Quam † Antonij Fabri ſententiam licèt vbi læſio enormiſſima interuenit nõ probem; eoque caſu in ſubſidium debitorem aduerſus emptorem agere poſſe verius ſentiam: tamen vbi læſio tantùm enormis adfuit, ab eius iudicio non recederem (quamuis contrarium placuerit Pinelo *in dict. l. 2. cap. 2. à num. 2.*) videlicet cum debitori remedio *dict. l. 2.* agere non permittatur; ex eius perſona eo ſe iuuare non poterunt creditores: quicquid deciſum referat Franch. quem rectè refellit Morotius *ſup. à num. 25. & 28.*

9 Vnum † tamen ad rem noſtram nimis ſingulare aduertit Anton. Faber *dict. error. 8.* quod vbi ex eo, quod pignus viliori pretio diſtractum eſt, actio compe-

tit debitori aduerſus creditorem; vel ſi is ſoluendo non ſit, contra emptorem, vt ſuperfluum pretij reddat, non poteſt ſecundus poſteriorque creditor eo iure vti, niſi ceſſis ſibi actionibus per debitorem. Fabri verba ſunt: *Neceſſe eſt, vt actionem, quæ debitori competit aduerſus emptorem, accipiant à debitore per ceſſionem, vt debitoris iure vti poſſint, non enim ex eo ſolum, quod debitorem habeant obligatum dum ipſius bonis omnibus, & iuribus, videri poſſunt habere ius exercendi actiones: ſed tantùm ius petendi propoſita in actiones ipſas hypothecaria, vt ſibi cedantur, proindeque eo demum caſu permittendum his eſt, vt petant, & impetrent ceſſionem, quo debitor ipſe agere poſſet.*

10 Ex quibus † examinanda venit alia doctrina Anton. Amati *tom. 2. variar. reſolut. 68. num.* 7. qui in dubium adducit; an creditor, qui auctoritate iudicis ex cauſa iudicati ſucceſſit, & miſſus fuit in poſſeſſionem bonorum debitoris ex primo, vel ſecundo decreto (qui locationi per debitorem ſine fraude factæ ſtare tenetur, vt ex multis probat idem Amato *num.* 4. quibus adde. Gutierrez *lib. 2. canon. cap. 8. num.* 48. *&* 49. Giurbam *deciſ. 63. à num.* 7. Alex. Ludou. *deciſ.* 68. vbi Beltramin. idem Amat. *tom. 1. reſolut. 29. num.* 8. Hodiern. ad Surdum *deciſ.* 40. Scapucin. *de ſingulari ſucceſſore limitat.* 9. Rodriguez *de executione, cap. 4. num.* 55. *verſ. ex qua doctrina*) poſſit remedio *d. l. 2.* agere aduerſus conductorem, ſicut ipſe debitor poterat? Certum namque eſt, in locatione læſioni vltra dimidiam locum eſſe, agique poſſe *ex dicta l. 2.* non ſolum durante; ſed etiam finita conductione, vt ipſe Amato ex pluribus firmat *num. 1. &* 2. optimè Pincl. *in dict. l. 2. cap. 3. à num.* 17. Hermoſilla *in l. 55. gloſ. 1. à num. 3. & 9. tit. 5. part.* 5. Carpan. *ad ſtat. Mediol. 2. tomo. cap. 379. num.* 20. videndus Anton. Faber *de error. pragm. decad. 8. error.* 8 *per* Salzedo *ad l. nou. Recop. in l. 3. cap. 3. tit. 14. lib 3. à num.* 7. vbi etiam in locationibus herbarum, ſeu paſcuorum læſioni vltra dimidiam locum eſſe, contra alios probat.

11 In quo † articulo reſoluit Amato, creditorem miſſum in poſſeſſionem rei conductæ per debitorem, remedio *l. 2.* agere poſſe, læſioniſque ratione reſcindere locationem. Contrarium tamen docet Pincl. *in d. l. 2 p. 1 cap. 3. num.* 36. quem licèt reprobet Amato, eius ſententia verior mihi videtur, qui ſentit non aliter admittendum creditorem, quàm ſi à debitore iura ceſſa habeat: pro quo ſatis apertus eſt text. *in l. in venditione* §. 1. *D. de bonis auth. iud. poſſid.* Neque iuſtè Pinellum carpit Anton. Amato, quia ipſe non aſſerit, remedium *d. l.* 2. in locatione locum non habere; ſed tantùm probat, creditorem, qui auctoritate iudicis miſſus fuit in poſſeſſionem bonorum debitoris, læſionis prætextū locationem ſine fraude antea factam infringere non poſſe.

12 Secundo † pro noſtræ principalis quæſtionis reſolutione occurrit; an creditor eius cui facta fuit donatio excedens 509 ſolidos, poſſit pro ſuo intereſſe donationem inſinuare: quæ inſinuatio nihil aliud eſt, quàm donationis præexiſtentis in ſcripturam redactæ facta coram iudice competenti deſcriptio, & publicatio, Ariſm. Tepa. *tit. 495. cap. 7. verſ. primo*, ex Camill. Borrell. Fontanell. & alijs. Hermoſilla *in l. 9. tit. 4. p. 5. gloſ. 1. à num.* 7. vbi latiſſimè proſequitur inſinuationis materiam per omnes gloſas: omnino videndi Gutierrez *de iuram. confirm. 1. part. cap.* 7. Cyriac. *lib. 1. cont.* 10 *à num.* 72. Fontanel. ſup. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ rom. 3. cap. 11. per tot.* latiſſimè Carpan. *ad ſtat. Mediol. tom. 1. cap.* 324. Tond. *q. ciuil. cap. 56. &* 57. Merenda *contr. iuris lib. 1. cap. 12. cum quatuor ſequentibus*, Marius Cutell. *de donat. contemp. matrim. tractat. 2. diſc. 1. ſpec. 4. per tot & tract. 1. diſc. 2. p. 3. à num.* 3. vbi de donatione; quæ fit cauſa ingreſſus monaſterij: & *part. 10. num. 12. circa med.* vbi de donatione ratione emancipationis: & *part. 11. num.* 52. vbi de donatione ex cauſa ſtudij, Marta *in comp. deciſ. tom. 3. verb. inſinuatio.* Et quo
13 † temporis lapſu inſinuatio præſumatur, Anſaldus *de iuriſdict. 3 part. tit. vnico cap. 14. per tot.* Vbi *à num.* 16. coram †
14 quo iudice inſinuari debeat donatio facta per clericum laico, vel è contra, de quo etiam Siguença *de clauſul. cap. 21. num.* 7. Tondut. *dict. cap. 56. num.* 24. qui innumeros referunt: & de iudice inſinuationis apud nos eſt, *l. 9. in fin. tit.* 4.

par

part.5. vbi Gregor. Gregor. Lopez. An
15 † autem inſinuatio donationis renunciari poſſit: & an ſpecialis renunciatio iurata ſit neceſſaria, vel ſufficiat iuramentum generale de non contraueniendo, differunt latè Hermoſilla *in l.9. tit.4. part.5 gloſ.15. à numer.18.* Muta *deciſ.25. num.26.* Cancer. *1. part. variar. cap. 8. & 3. part. cap.7. à num. 307.* Gutierrez *in leg. nemo poteſt, D. de leg.1. à num. 340. & de iuramento 1 part. cap. 7. num. 2.* latiſſimè Camill. Borrell. *dict. cap. 11. à num.79.* qui innumeros pro vna, & altera ſententia refert, Anſald. *dict. cap.14. à num.31.* optimè Bellon. *conſ 18. à num 66. & conſ.58 à num. 80.* Fachin. *lib. 3. controu. 83.* qui refert Seraphi. Coſta *de retrotract. cap. 8. caſu 24. à num.10.* Fontanell. *clauſul. 4. gloſ.29. num.5.* Gallerat. *de renunciat. tom. 2. cap.90 à num. 2. fol. 364.* Cyriac. *lib. 1. cont.128. à n.99.*

16 Quàm † inſinuationem creditorem pro ſuo intereſſe petere poſſe firmat Bart. *in l. ſi res, num. 3. D. quibus modis pignus, vel hypothec. ſoluitur,* vbi Alex. *in addit. lit D* ex Rebuff. Sperell. Monter à Cueua *deciſ 42. num.96.* quorum placitis aſſentirem, quando donans (vt cõmunitèr fieri ſolet) donatario ad inſinuandam donationem in ipſo donationis inſtrumento, vel extra, mandatum dediſſet, ipſeque debitor donationem iam acceptaſſet: nam ſi hæc non concurrerent, creditor donationem inſinuare non poſſet, neque donatarius ipſe, vt ſentit Gutierrez *d. ct. cap. 7. à num. 12. & 14.* vbi inſinuationis faciendæ praxim deſcribit, quam repetit ex Anton Gomez, Siguença ſup. licèt Hermoſill. *in dict l.9. gloſ.16. num.9* ex Magonio, & alijs referat, à ſolo donatario inſinuationem peti poſſe.

17 Tertiò † in eandem rem facit; an creditor pro ſuo intereſſe, nè debitor non ſoluendo canonem, incidat in commiſſum, poſſit canonem ſoluere domino emphyteuſis etiam inuito, & reluctanti. Et licèt quilibet etiam extraneus pro debitore, creditori etiam inuito ſoluere poſſit, ſoluendoque debitorem etiam ignorantem, & inuitum liberet, *l ſoluendo, D. de neg. geſt l ſolutionem, D. de ſolutionib. l. ſoluere, D eod. tit. princ. Inſt. quib. mod. tollit. oblig.* ex innumeris Scaccia *de commerc. §.2. gloſ.5. q.3. à numer.77.* Giurba *deciſ.91. num.1.* Auend. *de mexu lib.2. cap. 24. num.12.* Cencius *de cenſib quæſt.105.* Borrell. *in ſumm. deciſ. tom. 3. tit. 14. num. 11.* nouiter Hunnius *reſolut iur. ciu. lib. 3. tract.8. quæſt.2.* adeò vt ſi creditor ſolutionem accipere recuſet, debitor liberetur, ſi pecunia oblata, & depoſita ſit. Sed etſi extraneus ſoluendo pro debitore etiam inuito, eum liberet, non tamen aduerſus eum negotiorum geſtorum actionem habebit, vt firmat Beltram. *in addit. ad Alex Ludouiſ deciſ.111. num. 8. in fin.* Cyriac. *lib.1. controu.332. num. 4. & 5.* Oſuald. ad Donell. *lib.15. com. cap. 16 lit. E.* Heringius *de fideiuſſ. cap. 25. à num. 86.* Tondut. *quæſt ciuil. cap.32. num 11. & 18.* Vander. Hooc *ſing.* [illegible] vbi latè quando is, qui alterius negotia eo inuito adminiſtrauit, actionem habeat, vt recuperet, quæ vtiliter impendit.

18 Quæ licèt † vera ſint in creditore emphyteutico non procedunt, qui non ab alio, quam ab emphyteuta, vel eius procuratore, penſionem accipere cogitur. Iaſ. *in l. 1. num.71. C. de iure emphyteut.* Tepat. *variar. tit.141. de ſolutionib. cap.6. verſ. emphyteuta,* Surd. *deciſ.174 num.32. & deciſ.180. num.10.* Cyriac. *lib 1. contr. 59. num.2.* Gratian. *diſ. ct.8 num.8* quod ea ratione admiſſam eſſe aſſerit Ludou. *deciſ 35. num 5.* cui plures addit Giurba *ſup. num 5.* quia emphyteuta tenetur ſoluere canonem, non ſolum vt ſe liberet, & euitet commiſſi pœnam, ſed etiam ad recognitionem directi dominij, quam alias, quàm ipſe emphyteuta, vel qui eius mandatum habeat, facere non poteſt. quia ex ſolutione, quam tertius facit dominium directum cognitum non videtur, in præiudicium eius pro quo
19 ſolutio fit: cum tertius † ſoluendo alterius iuribus præiudicare non poſſit, Decian. *conſ 43. num 35. lib.3.* Surd. *conſ. 419. num.36. & 39.* Gilcota *lib. 1. controu. 62. à num 54.* in terminis, quod ex ſolutione penſionis à tertio facta, etiamſi procurator ſit, ſi ſpeciale mandatum non habeat, nulla domino acquiratur poſſeſſio, Cancer *2 part. cap.14. num 30.* conducit ſingulariter D. Franc. Merlin. ſtatim referendus *num.5. & 6.* Quæ res facit, vt ex ſolutione, quam tertius facit, non interrumpatur præſcriptio, Cancer.

1.par.var.c.14. à num. 75. Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.4.gloſ.*18.*par.5.à num.* 37. apud quos latè quando ſolutio per tertium, vel ſindicum vniuerſitatis, de eius mandato facta videatur D.Franc.Merlin. *cent.1.contr.c.*78.*n.*4.*&* 16. & ferè *per tot.*

20 Cui rationi † alia adiungi poteſt, quod creditor ſolutionem extranei admittere cogitur, quando ſolutio in eius damnum non cedit, vt ex Cauallino dixit Tepat. *d.c.6.verſ. ſoluere quis*, ex eo tamen quod creditor ſolutionem canonis à tertio accipiat, damnum ſentit, cum ius petendæ caducitatis amittat, Monter à Cueua *deciſ.42.num.96.* Coſta, Corbulus, quos refert Giurba *d.num.*5. Quando verò ob non ſolutum canonem, emphyteuta, vel eius hæres incidat in commiſſum; & an minor aduerſus omiſſam ſolutionem reſtituatur? latiſſimè dixerunt Camill.Borrell. *in ſumm.deciſ. 1.tom.tit.33. à numer.* 69.*ad* 94. Velaſc. *de priuileg. pauperum. 1. part.quæſt.33. à num.* 9. Acoſta *de priuil. creditorum, regul.1. amp.*11. An autem ſi vnus hæredum non ſoluat partem ſuam, faciat alios incurrere caducitatis pœnam? videndi Zeuallos *commun.quæſt.*6. *&* 78. Mantica *de tacitis lib.2.tit. 26.à n.* 16.Carpan. *ad ſtatut. Mediol.2. tom. cap.* 409.*à num.*136. Borrell.*ſup. à num.* 262.

21 *&* 396. An † verò maritus ſoluendo, vel non ſoluendo canonem vxori præiudicet, & faciat eam incidere in pœnam, Surd. *deciſ.*102.*num.6.&* 20. Cabedo *dec.* 154 *num.7.p.*1. Fontanella *de pactis clauſ. 5 gloſ.8 part.13.num.21.in fin. & clauſul.6 gloſ.6.part.2.num.16. & gloſ.2.part.5. numer.*72. Borrell.*ſup.num.* 318. qui reſoluunt mariti negligentiam mulieri non obeſſe.

22 Quæ † licèt ex iuris ratione ita ſe habeant; tamen creditor pro ſuo intereſſe, etiam renuente creditore, pro emphyteuta, abſque ceſſione, vel mandato penſionem ſoluere poterit, quam ſi creditor accipere recuſet, deponendo pecuniam conſeruat ius debitoris, cumque à caducitatis pœna liberat, vt ex infinitis ferè concludunt Anton. Amato *lib.1. variar. cap 37.à num.1. ad*6. Giurba *deciſ.91.per tot.* Carpan.*dict.cap.*409.*à num.*154.Borrell. *d.tit 33.à num.*329. nouiſſimè Merlin. *de pignor.& hypoth.lib.4.quæſt.* 76.*& à numer.* 8. pro quibus facit optimus text. *in l. lex vectigali* 31. *D. de pignorib.* ibi: *Cum in ſolutione vectigalis tàm debitor, quàm creditor ceſſaſſent*, vbi Gothofred. *lit.B.* Anton. Faber *lib.8. coniect.cap.*15. *in fin.* Quod procedit ante caducitatem incurſam; nam ſi ius quæſitum iam eſſet domino, creditores moram purgare non poſſent Giurba ſup. Acoſta *dict.ampl.*11. *num.*17. Sed an petita reſtitutione in integrum ex clauſula generali, ſi debitor aliàs ſoluendo non ſit, creditores ad ſolutionem penſionis admittantur? diſputat latè Giurba ſup. omnino videndus.

23 Illud † hic aduertere non omittam periculoſam videri doctrinam, quam ex Alciato, & Corbulo, refert Borrell. *ſup. num.* 334. quod creditor non admittitur ad ſoluendum pro emphyteuta, ſi emphyteuſis eius naturæ eſſet, vt obligari non potuiſſet ſine domini conſenſu. Nam verius dicerem, eo etiam caſu creditorem ad ſoluendum eſſe admittendum, cùm eius interſit, nè debitor incidat in pœnam, vt ex fructibus emphyteuſis poſſit creditum exigere.

24 Quarto † quæſtioni noſtræ conuenit Cancer. *lib.2.variar.cap.16.num.*131. *& à num.*126. *in fin.&* 128. qui dubitat, an agendo poſſit quis pro intereſſe alterius iura deducere in ſuo iudicio? In quo dubio reſoluit, ex iure in alterius perſona fundato alium experiri non poſſe, *l.ſi pupilli, §. videamus, D. de negotiis geſtis*, licèt aliud dicat, quando ex iure proprio quis ageret, & ſi iure tertij dependeret, *vt in l.ſi poſt.mortem, §. fin.D.de bonor.poſſeſſion.cont.tab.* Excipiendo tamen aſſerit, poſſe creditorem aduerſus alium creditorem in cauſa graduationis bonorum debitoris, etiam eo inuito deducere omne id, quod debitor poſſet, veluti præſcriptionis, vel non numeratæ pecuniæ exceptionem, vel quamlibet aliam peremptoriam.

25 Sed † licèt ex Iacob. Cancer. quoad ius excipiendi in creditore loquatur; quoad ius agendi de tertio ſimpliciter loquitur. Quare ad rem noſtram aptius vnum, & alterum caſum, ſcilicet quando creditor ex perſona debitoris agere, vel excipere poſſit, diſſerit Acoſta *de priuileg.cred in præfat.ad reg.1.à num.*94. vbi quoad ius excipiendi reſoluit, eo vti poſſe creditorem, omneſque exceptiones,

Digitized by Google

nes, & defenſiones proponere, quibus debitor ipſe impugnare poſſet creditum. Vt in exceptione non numeratæ pecuniæ, probat *l. penult. C. de non numerat. pecun.* Mantic. *de tacitis, lib. 11. tit. 23. num. 2.* multis relatis Gaito *de credito, cap. 4. à num. 1756. & 1827.* Acoſta *nu. 99. verſ. idque clarius*, Hermoſill. *in l. 9. tit. 1. part. 5. gloſ. 5. num. 22. & 45.* D. Franciſc. Merlin. *cent. 1. contr. cap. 19. num. 4.* Et in præſcriptionis exceptione, vltra Cancer. ſup. Acoſta *in dict. præfat. num. 69. & reg. 3. ampl. 5. num. 63. & reg. 3. limit. 3. num. 17. & 21.* & de exceptione nullitatis aduerſus contractum *in reg. 3. in præfat. nu. 101.* Poteſt etiam creditor fideiuſſorem agentem virtute ceſſionis repellere, ex eo quod non oppoſuerit exceptiones ſibi, & principali debitori competentes, idem Acoſta *reg. 3. ampl. 2. num. 90.* Huius rei ratio reddi poteſt: quia ius excipiendi regulariter ſine ceſſione tranſit Bertazolus *clauſ. 29. gloſ. 6. num. 8.* Parlad. *lib. 3. diff. 36. num. 8.* Cancer. *2. part. cap. 1. nu. 144.* Virgilius *de legitim. perſonæ in prælud. num. 158.* ex alijs nouiſſimè Franc. Tondut. *reſol. ciuil. cap. 29. num. 5.*

26 Ex quo † ipſe Tondutus *cap. 45. à nu. 1. ad 8.* infert, & conſuluiſſe teſtatur: quod ſi ad bona mulieris concurſus ſit creditorum, poſſunt creditores, qui eam proprio, & priuato nomine obligatam habebant, excipere de nullitate aliarum obligationum, quas ipſa ſimul cum marito contraxerat, ex eo quod vltra dotis ſuæ medietatem læſa, & indotata ſit, quamuis ipſa mulier ſimilem nullitatem non opponeret, neque animum ſuum declararet Gratianus *4. tom. diſcept. 691. à num. 15. & 24.*

27 Hæc verò † an procedant in exceptione, & beneficio donatori competenti, vt conueniri non poſſit vltra quàm facere poſſit? An quæ beneficio ei competenti, nè egeat ſe iuuare poſſit creditor poſterior, aduerſus donatarium debitoris ſui anteriorem? dubium non leue eſt. Cuius reſolutio expoſcit, vt videamus prius, an creditor poſterior ex cauſa onerosa, ſit præferendus in concurſu ad bona debitoris, creditori anteriori ex cauſa lucratiua, veluti ex donatione. Cuius articuli diſputationem licèt libens ſuſciperem; tamen nè quæ ab alijs copioſè dicta ſunt repetamus, referam tantùm interpretes, qui nouiter, & doctè quæſtionem hanc ad partes agitarũt; pro vnaque, & altera ſententia videndus doctus Noguerol. *allegat. 14. à num. 68.* vltra laudatos ab eo, Paſchalis *de viribus patriæ poteſtatis, 2. part. cap. 9. num. 45.* qui pro vtraque ſententia multos refert, & cogitandum relinquit, latiſſimè Antonius Amato *2. tom. reſolut. 26. per totam*, Rodriguez *de concurſu credit. part. 2. artic. 1. à num. 19.* Hermoſilla *in l. 4. tit. 4. part. 5. gloſ. 2. à num. 5.* omnium latiſſimè Gaito *de credito cap. 4. quæſit 11. à num. 1235. ad 1296.* & in ſecunda editione longè latius contra Rouitum *in appendic. ad dict. quæſit 11 ad num. 1235. reſolut. 1 cum ſequentib* & contra Carleual. *in addit. ad cap. 4. quæſit. 11 verſic. extenditur principaliter*, quem ſequitur D. Franc. Merlin. *centur. 2 controu. cap. 19. per totum*, Acoſta *de priuileg. credit. reg. 1. amp. 4. à num. 30. & reg. 3. ampl. 25. num. 73.* Ex quibus veriſſimè reſolues donatarium cum hypotheca, vel conſtituto, creditori poſteriori ex cauſa onerosa præferendum eſſe.

28 Qua admiſſa † ſententia, ſubintrat dubium, an creditor poſterior ex cauſa onerosa, poſſit aduerſus donatarium ex cauſa lucratiua agentem, ex perſona debitoris excipere, quod donans (communiſque debitor) non debeat vltra quàm facere poſſit conueniri, deducto eo nè egeat: vt eo modo creditor poſterior potior remaneat, ſibique ex bonis, quæ donãs huius exceptionis beneficio retinet, ſatisfiat. Qua in re Cumanus exiſtimauit, creditores eo beneficio vti poſſe: cuius præcipuum fundamentum eſt, text. *in l. ſi ſuo, C. de non numerat pecunia*, quem ſequitur Rouitus *deciſ. 48 à num. 21.* Contra tamen ſentit, & concludentibus fundamentis probat Gaito vbi ſupra, præcipuè *in appendic. part. 2. reſol. 2. per tot. & part. 3 reſol. 1. per tot.* vbi latè contrarijs ſatisfacit, & oſtendit beneficium hoc perſonale eſſe, quod in creditorem, vel ceſſionarium non tranſit, ſequitur Merlin. *dict. cap. 19.* apud quos latiſſimè diſputatum inuenies. Et de priuilegio nè quis conueniatur vltra quam facere poſſit; & quibus competat, & quod ſit perſonale, videndi Cyriac.

lib.

Digitized by Google

*lib.*1.*cont.*5.*à numer.*175. Tondutus *reſol. ciuil.quæſtion.*71.*numer.*20.latiſſimè Hnnius *in encyclop.iur.*2.*p tit.*29.*per tot.*

29 Ius † tamen agendi, an in creditores tranſeat, quandò debitor ceſſit bonis, vel fecit concurſum, dubitat Acoſta vbi proximè *numer. 96. verſicul.tàm etiam*, qui aſſerit debitoris perſonam in concurſu conſiderabilem non eſſe, cùm creditoribus propalare, & relinquere teneatur omnia bona, ſub quibus iura & actiones includuntur, quas ſi cedere recuſet, officio iudicis ad cedendũ compellitur.

30 Ego vero † exiſtimarem, concurſu legitimè facto, creditores, & adminiſtratorem bonorum omnes actiones debitori competentes abſque vlla ceſſione exercere poſſe, quia ex quò concurſum fecit debitor, omnes actiones, & iura ſua ceſſiſſe videtur, *l.*2.*§ quæque*, ibi: *Eiſque actiones, & in eos vtiles competunt, D. decurat. bonis dando*, diximus ſup. *tit.* 1.*quæſtion.*1. Quòd tamen cum ipſo Acoſta, *numer.* 102. limitarem, quandò ius quod creditores intenderent exercere, ex animo tantùm, & perſona debitoris penderet, veluti ius petendæ, & declarandæ caducitatis ob non ſolutum canonem: nam cùm ius hoc perſonæ domini directi cohæreat, adeoque perſonale ſit, vt neque tranſeat in hæredes, neque contra hæredes emphyteutæ Ariſm. Tepat.*tit.*377.*c.*5. verſic.*emphyteuta ceſſans*, & verſic. *quod dicitur*, Cancerius 3.*part. cap.*21.*numer.*256. latè Horat. Carpan. *ad ſtat.Mediol.*2.*tom.cap.*409.*à nume.*165. Camill.Borrell.*in ſum.deciſ.*1.*tom titu.*33. *num.*157.Noalis *de tranſmiſſione caſu* 48.(qui intelligit dummodo dominus ſcierit, & potuerit caducitatem declarare, non aliàs) Virgilius *de legitimat. perſonæ in præludio, num.*162.in creditores ſine ceſſione non tranſibit: quicquid contrarium ex Paulo de Caſtro ſentiat Tondutus *reſol.ciuil.c.*45.*n.*7. vide infrà *quæſtion.*7.*à numer.*24.

31 Ex quibus † iam noſtræ quæſtionis veram reſolutionem accipies, veriſſimèque reſolues, ius excipiendi ſine ceſſione ad creditorem tranſire, niſi perſonaliſſima exceptio ſit, quaiis eſt beneficij illius, ne quis vltra quam facere poſſit conueniatur. At verò quo ad ius agendi, ſi debitor concurſum bonorum fecit, eius creditores actiones abſque ceſſione exercere poterunt; niſi perſonales ſint, ſing. text.*in auth. vt ex actione inſtante dotis, coll.*7. *nouell.* 71.*in princip.*ibi: *Non enim dedimus dudum, & damus hoc priuilegium, aut hæredibus, aut creditoribus*, cuius meminit Rodrig. *de concurſ.*1.*part. numer.*17.Menoch.*lib.*4.*præſump.*189.*numer.*148. verſic.*primo textus*, Schifordeg. *lib.*3 *tract.*23. *quæſt.*23. Acoſta *de priuileg. credit præl ud.*2.*numer.*25.vel ex debitoris voluntate, & declaratione penderent, qualis eſt ius illud petendæ, & declarandæ caducitatis. Sin verò debitor concurſum non feciſſet, neque ceſſiſſet bonis creditores ceſſione indigebunt, ad quã faciendam debitorem compellere poterunt. Si tamen debitor abſens eſſet, vel cedere recuſaret poterunt creditores, ſine ceſſione eius iura, & actiones exercere.

32 Et huic noſtræ reſolutioni conuenit, quod nemine relato refert Meſa *libr.*1. *var.reſol.cap* 49. *numer.*27. ſcilicèt creditorem non poſſe exercere pactum de retrouendendo debitori ſuo competens abſque ceſſione. Et licèt Curell. relatus ſup. *numer.*2. ex Rodrig. & Maſtrill. ſentiat, creditorem vti poſſe pacto de retrouendendo debitori ſuo competenti, ſequitur nouiſſimè Merlin. *d.tract.de pignor. libr.*2.*quæſtion.*31. eorum opinio mihi diſplicet, niſi prout ipſe Merlin. aſſerit, debitor mortuus eſſet, vel abeſſet: aliàs enim verius eſt, ceſſionem eſſe neceſſariam. Similitèr & ad hanc noſtram diſtinctionem, & reſolutionem reducendus eſt, idem Merlin. *d.lib.*2. *quæſtion* 29.*& lib.*3. *quæſtion.*73.*numer.*50.vbi probat facultates & iura, quæ competunt debitoribus, communia eſſe eorum creditoribus, poſſeq; ad ſuum commodum ex perſonis debitorum vtiles eorum actiones exercere: id nam intelligendum eſt, facta per debitores ceſſione; vel vbi ceſſionem facere recuſarent, aut abeſſent. In eo tamen aſſentior Merlino quatenus dictis locis creditori ex perſona debitoris ſui ius excipiendi, & retinẽdi ſine ceſſione concedit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Creditor perſonalis debitorum debitoris ſui ſine ceſſione conuenire non poteſt.*
2 *Bona illata per conductorem in domum, vel prædium vrbanum conductum, tacitè obligata manent pro penſione.*
3 *Idem obſeruatur in inuectis, & illatis per ſecundum conductorem, qui à primo conduxit.*
4 *Dominus prædij locati non poteſt agere actione perſonali ſine ceſſione aduerſus eum, qui à primo conductore ſubconduxit, niſi in ſubſidium.*
5 *Creditor perſonalis debitoris calamitoſi poteſt conuenire debitoris debitorem ſine ceſſione, vel eum compellere ad cedendum.*
6 *Reprobatur aſſertio* D. Petri Noguerol.
7 *Perſonalis creditor, vt debitoris debitorem poſſit ſine ceſſione conuenire, quæ interuenire debeant, & num. ſeq.*
8 *Requiritur primò, quod principalis ſit condemnatus.*
9 *Secundò requiritur, excuſſio in bonis principalis debitoris; ſed alij contra: diſtinguendo reſoluitur.*
Nomina debitorum in executione capi non poſſunt, niſi in aliorum bonorum ſubſidium.
10 *Requiritur tertiò, vt debitoris fateatur debitum.*
11 *Executor executorialium ad quantitatem, quando poſſit exequi debitorem debitoris ſui.*
Laudatur D.D. Franciſc. Salgado, & Somoza, *Regius Senator.*
12 *Debitor debitoris, an poſſit petere remiſſionem ad ſuum iudicem; an verò reſpondere teneatur coram iudice executore? cum n. ſeqq.*
14 *Aliud & quartum requiſitum vt creditor exigat à debitore debitoris: ſcilicet, vt prius miſſio in eo nomine fiat.*
15 *Creditor agens contra debitorem debitoris, non aliter agere poteſt, quam ipſe debitor principalis poſſe: idem in fiſco creditore procedit.*
16 *Proſequitur dubium; an coram eodem iudice, qui exequitur debitorem, eius debitor ſe defendere teneatur? & diſtinguendo reſoluitur, & comprobatur, vſque ad num. 23.*
18 *Sententia lata contra debitorem, exequitur contra depoſitarium, vel commodatariũ bonorum eius.*
19 *Sententia lata per iudicem laicum, vbi exequi poteſt contra clericum, an compulſio debeat fieri per ſæcularem iudicem, vel per Eccleſiaſticum?*
20 *Expenditur* l. 3. C. quando fiſcus, vel priuatus.
21 *Quid interſit, quod conſtet de debito per confeſſionem debitoris, aut per inſtrumentum?*
22 *Executio ſententiæ latæ per iudicem ordinarium, an poſſit exequi contra debitorem debitoris exemptum à poteſtate ordinaria.*
23 *Creditor ſi conueniat debitorem debitoris ſui, non poterit differre ſolutionem, ex eo quod inſtrumentum, quod eſt apud creditorem ſibi non traditur: & quomodo ei conſulendum ſit.*
24 *Creditor hypothecarius an poſſit agere ſine ceſſione contra debitorem debitoris, cuius nomen habet ſpecialiter, vel generaliter obligatum, cum num. ſeq.*
25 *Nomina debitorum pignori dari poſſunt: & ſub generali bonorum obligatione veniunt.*
26 *Reprobatur* Ioan. Bapt. Thoro.
27 *Actionem perſonalem contra debitorem habere non poteſt, niſi qui cum eo contraxit.*
28 *Ex pignoris datione dominium non transfertur, ſed tantùm pignoris diſtrahendi facultas.*
29 *Ex nominis venditione, aut in ſolutum datione, nihil aliud acquiritur, quàm vtilis actio ad exigendum debitorem.*
30 *Mulier pro repetenda dote non poteſt agere actione perſonali contra mariti debitores.*
31 *Creditor, vt agere poſſit contra nomen debitoris, requiritur vt non ſolum ſit pignori obligatum, ſed etiam ceſſum.*
32 *Ex nominis pignore, vtilis contra debitorem eius quæritur actio creditori.*
33 *Chirographarius creditor aduerſus debitorem debitoris vtilem actionem non habet.*
34 *Creditor, cui nomen fuit obligatum, eandem actionem habet contra eius debitorem, quam haberet nominis emptor.*
35 *Creditor, & debitor ſi concurrant ad executionem nominis obligati, quis præferatur?*
36 *Creditorem vtilem actionem habere aduerſus debitorem, cuius nomen fuit expreſſè, vel tacitè obligatum, etiam ſine citatione, aut excuſſione debitoris principalis, qui ſentiant.*
37 *Diſcrimen aſſignatur inter pignus nominis, & vlterius rei corporalis.*
Ex pignore nominis, transfertur in creditorem ius vtile, quod eſt velut quædam ceſſio.
38 *Creditor aduerſus debitorem nominis obligati, neque perſonali actione, neque exe-*

executiuè agere poſſe, in praxi verius defenditur.

39 *Vtilis actio creditori aduerſus debitorem nominis obligati, eo caſu competere poſſet, quo inſtrumentum traditum ei fuiſſet.*

40 *Intelligitur* l. nomen, C. quæ res pignori.

41 *Reprobatur opinio* Ant. Fabri.

42 *Agitur de interpretatione* l. hæredem, C de hæredit. actionib. *& reijcitur intellectus* Baldi.

43 *Reijcitur altera interpretatio* Anton. Fabri *ad eam legem, & eius vera ratio aſſignatur.*

44 *Reſolutio quæſtionis.*

45 *Fiſcus creditor ex contractu, vel ex delicto, an poſſit conuenire debitorem debitoris.*

QVÆSTIO IV.

Creditor, an poſſit conuenire debitorem debitoris ſui, abſque ceſſione? Vbi varia iura explicantur, & interpretum placita recenſentur.

PRAESENS quæſtio proxima eſt ſuperiori, quam apud meliores notæ interpretes, tam practicos, quam theoricos, ſummè controuerſam inuenio, qui adeò variè, & obſcurè loquuntur, vt percipi non poſſit, quando creditor debitorem debitoris ſui ſine ceſſione poſſit conuenire: quod, vt quam poſſim claritate explicem. Primum de creditoribus perſonalibus: deindè de creditoribus hypothecarijs: vltimoque de Fiſco loquar.

1 Circa † perſonalem creditorem apud omnes conſtat, ſine ceſſione debitorem debitoris ſui non poſſe conuenire, *l. penult. C. de nouation.* ibi: *Alioqui aduerſus eum experiri pro chirographario debitore tuo fruſtra conaris.* Ariſin. Tepat. *tit.* 519 *cap.* 5. *verſ. aduerſus debitorem*, Iacobus Cuiacius *ad l.* 3. *C. de oblig. & action. b.* Anton. Faber *de error. pragm. decad.* 5. *error.* 10. *in fine, ex l. hæredem, C. de hæred. & action. vendit.* idem Faber *in rationali ad l. ſi conuenerit, D. de pignorat. act. lit. A. circa finem.*

2 Inde † eſt, vt licèt dominus domus conductæ, alteriuſvè vrbani prædij, non ſolum bona illata, & inuecta per conductorem obligata habeat pro penſione, *l. certi iuris, C. de locato, l. item quia, D. de pactis, l.* 5. *tit.* 15. *par.* 5. multis relatis Acoſta *de priuileg. credit. regul.* 3. *ampl.* 3. *à num.* 1. *& per tot.* Fontatulus *dialog.* 17. Alex. Trentacinq. *lib.* 3. *variar. tit. de locato reſolut.* 5. D. Pichard. *in §. item Seruiana, Inſtit. de actionib.* Mendoza *de pactis lib.*

3 2. *cap.* 4. *num.* 17. Sed † etiam inuecta, & illata per ſecundum eiuſdem prædij vrbani conductorem, qui à primo conduxit, *l. ſolutum, §. ſolutum, D. de pignorat. action.* Acoſta *dict. ampliat.* 3. *à num.* 23. cui addo Zeuall. *commun. quæſt.* 202. Noguerol. *allegat.* 5. *à num.* 84. Iul. Paccium *cent.* 5. *quæſt.* 19. Tamen † dominus actio-

4 ne perſonali ſecundum conductorem ad penſionis ſibi debitæ ſolutionem compellere, neque conuenire non poterit, Iulius Cæſar Giuſianus in *tractatu de bonis in ſolutum dandis lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 476. niſi in ſubſidium primo conductore excuſſo, vt reſoluit Iacob. Cancer. 1. *part. var. cap.* 14. *n.* 3.

5 Hæc † tamen limitabis, in creditore debitoris calamitoſi, qui belli infortunia fuit paſſus, qui indiſtinctè ſiue chirographarius, ſiue hypothecarius creditor ſit, poterit huiuſmodi debitorem ad cedendum actiones ſuas compellere, vel ſine ceſſione, ſiue adſit, vel abſit debitor, aduerſus debitores eius experiri, *authen. nè quis cogatur bonis cedere: nouell.* 135. *in fin.* vbi Mathias Stephan. *num.* 9. *&* 10. & Iacobus Cuiacius in fine, qui aſſerit, creditoribus pro extremo ſubſidio licere bona debitor. conquirere, & vindicare, conuenireque debitores debitoris, explicat latè Manticius *in patrocin. debitor. decad.* 2. *quæſt.* 2. *à num.* 44. *ad* 83.

6 Ex † qua veriſſima doctrina, ſeu principio, colliges non rectè ſcripſiſſe doctum ſanè virum, & Primarium aduocatum Noguerol. *alleg.* 35. *à num.* 17. dum aſſerit, creditorem perſonalem contra debitorem debitoris ſui actionem dirigere poſſe, ſi concurrat, quod debitor debitoris fateatur debitum; & quod creditor in ſui fauorem condemnatum habeat debitorem, vel ſaltim quod contra eum publicum habeat inſtrumentũ. Hæc enim aſſertio vera non eſt, neque

vllus

vllus vnquam dixit, creditorem perſonalem, qui debitorem ſuum condemnatum non habet, aduerſus debitorem eius poſſe experiri. Et re vera Noguerol, terminos confundit, vt ex Surdo relato apparet: nam Surdus *num* 27. tantùm probat, creditorem ſi condemnatum habeat debitorem, cui alius debitor eſt, vel ex inſtrumento, aut ſententia, poſſe aduerſus hunc debitorem debitoris ſui agere, quantumuis ipſe ſecundus debitor inficiaretur debitum: non verò aſſerit Surdus, creditorem, qui publicum habet inſtrumentum, poſſe debitorem debitoris conuenire, ſi debitum fateatur; tametſi conddemnatio, & ſententia aduerſus principalem debitorem non præceſſerit. Quare cautè legendus eſt etiam Ludouic. Poſthius *poſt tract. de manutentione deciſ* 247. *num.* 13. qui indiſtinctè probat, ſtante debitoris inopia poſſe creditorem viam executiuam, quā aduerſus debitorem habebat, contra debitorem debitoris ſui exercere.

7 Conuincitur † etiam ex eo Noguerol, quia vt ex principio, *num.* 27. conſtat, ipſe loquitur de creditore perſonali; cuius reſpectu procedunt requiſita, *l. à Diuo Pio, § ſic quoque, D. de reiudicata, & l.* 1. *&* 2. *C. quando fiſcus, vel priuat.* Qui vt conuenire valeat ſine ceſſione debitorē debitoris, quæ neceſſaria ſint, non ſatis liquet. Pro cuius rei perfecta reſolutione, & eorum quæ inuolutè retulit Noguerol. aduerto, creditorem perſonalem debitorem debitoris poſſe conuenire, ſi in cauſam iudicati nomen eius ſit captum, vt rectè obſeruat Iacobus Cuiacius *ad dict. l.* 3. *C. de actionib. & obligationib.* Rodericus Suarez *in l. poſt rem iudicatam, quaeſt.* 2. Parlad. *rer. quot.* 2. *part. c. fin.* 5. *p §.* 3. *n.* 43. cum alijs ſtatim referendis; ſed hoc non ſimpliciter, & vbique procedit, ſed vbi ſequentia concurrunt.

8 Et primò † neceſſarium eſt, vt creditori perſonali ius hoc concedamus: quod principalis debitor condemnatus ſit, agnoſcit Cutierrez *de gabell. quæſt.* 164. *nu.* 18. Alex. Trentacinq. *lib.* 3. *variar. reſol. tit. de ſolutionib. reſol.* 16. *num.* 1. Petr. Surdus *conſ* 4. *num.* 26. *verſ. prædictis ſic*, ex Farin. Aſinio, & Pacifico, Thoro 3. *par. comp. deciſ. verb. creditor agere an poſſit*, Poſthius ſtatim referendus, Cyriac. *lib.* 3. *controu.* 44. *à num.* 66.

9 Secundò † requiritur, vt principalis debitor ſit excuſſus, & ſoluendo non eſſe appareat, *l.* 2. *C. quando Fiſcus, vel priuat.* vbi communiter Doctores Trentacinq. *dict. num.* 1. Thoro, *vbi proximè*, Alfaro *de officio Fiſcalis gloſ.* 16. *priuileg.* 4. *num.* 32. quod quoad excuſſionem, ſine difficultate non eſt: quia controuerſum inuenio, an excuſſio ſit neceſſaria? vt conſtat ex latè traditis à Surdo *dict. conſ.* 4. *à nu.* 32. Poſthio *deciſ.* 338. *num.* 2. *&* 3. Tamen ego in hoc articulo diſtinguendum cenſeo, inter pignus nominis iudiciale; & conuentionale: nam debitor cuius nomen pignoris loco in executionē iudicati capitur, habet exceptionem ordinis, & excuſſionis, quando alia condemnati bona ſunt mobilia, aut immobilia, quæ ſine aliqua controuerſia capi, & diſtrahi poſſunt: quia certum eſt nomina debitorum non obligata, in executione capi non poſſe, niſi alijs bonis non exiſtentibus, *dict. l. à Diuo Pio, §. ſic quoque*, Parlador. *dict.* 5. *part. §.* 3. *num.* 43. Rodriguez *de execut. c.* 5. *n.* 76. Hieron. de Leon. *deciſ.* 163. *n.* 1. Mancius *in patrocin. debitor, decad.* 44. *à n.* 52. *& decad.* 2. *quaeſt.* 2. *num.* 76. elegantèr Anton. Faber *lib.* 8. *coniect. cap.* 7. *& in rationali ad leg. ſi conuenerit, D. de pignorat. actione*, qui in indiuiduo diſtinguit, inter pignus nominis conuentionale, & iudiciale; eandem diſtinctionem ſequitur *in C. ad tit. quando Fiſcus, vel priuatus, defin.* 2. Is verò cuius nomen expreſſa conuentione pignori datum eſt, ſi conueniatur, exceptione non factæ excuſſionis ſe iuuare non poterit, Bald. *conſ* 25. *lib.* 4. Anton. Faber *ſup. & decad.* 5. *error.* 10. Surdus ita intelligendus *dict. conſ.* 4. *à num.* 32. Rodriguez *de executione, cap.* 4. *num.* 54. pleniſſimè Gaito *de credito cap.* 4. *à nu.* 369. latè Scaccia *de commert. §.* 2. *gloſ.* 5. *à num.* 417. videndi Trentacinq. *tit. de ſolutionib. reſolut.* 29. Ioan. Andreas Dornsperg. *ſyntag. iuris lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 28. *verſ. ſecundo quando* qui inter hypothecam rerum corporalium, & nominis debitoris, elegans diſcrimen conſtituunt, Hieron. de Leon *dict. deciſ.* 163. *à num.* 8.

Tertiò † requiritur, quod debitoris debitor debitum fateatur, *l. ſi debitum*, vbi Bart. & Bald. *C. quando Fiſcus, vel priuat.*

l. à Diuo Pio, §. *ſed vtrum*, *D. de re iudicata*, Trentacinq. Surd. Parlador. Thoro, Anton. Faber, & Cuiacius ſup. quibus addo Hermoſillam *in l.* 52. *tit.* 5 *part.* 5. *gloſ.* 7. *num.* 50. Franc. Tondut. *quaeſt. & reſol. ciuil. cap.* 56. *num.* 13. *&* 14. *D.* Salgad. *de Reg. protect.* 4. *part. cap.* 8. *à numer.* 247. *& de retentione Bullar.* 2. *part. cap.* 28. *à num.* 1. qui latè, & doctè proſequitur. Quæ requiſita recenſet Rota apud Farinacium 2. *part. deciſ.* 270. *num.* 2.

11 Quibus † locis eleganter oſtendit doctiſſimus dominus D. Franc. Salgado, eo caſu executorem executorialium expeditarum ad quantitatem, poſſe exequi debitorem eius, contra quem ad executionem proceditur: ſi debitor confeſſus eſſet ſe debere quantitatem; vel ſi ad eam per inſtrumentum guarentigium obnoxius, & obligatus appareret; vel à ſuo creditore per rem iudicatam victus, & condemnatus exiſteret, Poſthius *dict. deciſ.* 338. *vbi à num.* 3. aſſerit, ſufficere, vt de debito conſtet per apocam trino teſte munitam: nam ſi per confeſſionem, vel ſententiam in rem iudicatam tranſactam, vel per publicum, & guarentigiū inſtrumentum de debito conſtet, ipſeque debitor inficietur debitum, executoris poteſtas nulla erit, cauſamque, & debiti liquidationem remittere tenebitur ad iudicem ordinarium, vt coram eo debitum probetur: aliterque ſentientem Surdum maturo iudicio, & veriſſimè refellit.

12 His † igitur concurrentibus agnoſcit Salgado, quem ſequitur Noguerol. *dict. alleg.* 35. *à num.* 17. *& alleg.* 40. *num.* 67. poſſe executorem, qui iudicatum exequitur, abſque vllius exceſſus reatu exigere à debitore debitoris, quod ipſe debet; debitoremque ſi fortè pro obtinenda remiſſione cauſæ ad ſuum iudicem ordinarium, ad regiam Cancellariam per viam violentiæ recurrat, audiri non debere: quia quantitas, quæ his internenientibus apud debitorem debitoris eſt, conſideratur, ac ſi in poteſtate creditoris condemnati eſſet.

13 Sed † licèt hæc grauiſſimi viri doctrina, & diſtinctio, in ea parte, quæ habet cauſam iudici ordinario remittendam fore, vbi debitor debitum non fatetur; vel de eo per rem iudicatam, vel inſtrumentum non apparet, veriſſima ſit, vt agnoſcunt etiam Anton. Faber, & Cuiacius ſup. iuriſq; apertis teſtimonijs comprobetur, qualia ſunt *l. à Diuo Pio*, §. *ſi quoque*, *D. de re iudicat. l. ſi in cauſa*, *C. quando Fiſcus*, *vel priuatus*, *l.* 3. *C. eodem titulo*, *authent. de collatorib.* §. *eas autem*, *verſ. ſi autem aliquis*, *collat.* 9. Tamen dum probat, Iudicem executorem debitorem debitoris ad ſolutionem poſſe compellere, quin cauſæ, & viæ executiuæ remiſſionem ad ſuum Iudicem petere valeat, non ſine difficultate eſt.

14 Nam † vltra prædicta requiſita, vt creditor debitorem debitoris poſſit conuenire, reperio aliud etiam deſideraſſe Alexandrum Trentacinq. *dict. reſolut.* 16. *num.* 1. *verſ. ſecundo declaratur*, ſcilicet vt prius fiat miſſio in ipſo nomine, antequam exigi poſſit: quod his verbis profitetur hic auctor: *Licèt autem dictum fuerit, tria tantum requiſita neceſſaria eſſe, tamen debet adeſſe, quartum requiſitum, quod prius fiat miſſio in ipſo nomine, antequam ipſum nomen poſſit exigi: cum hæc ſit forma tradita, in d. l. à Diuo Pio.* Quæ Trentacinq. traditio iure noſtro Regio non leuiter adſtruitur, *ex l.* 2. *tit.* 27. *part.* 3. ibi: *E que todo eſto no cumplieſſe, deben entregar al vencedor de las deudas manifieſtas, que deben al vencido, faſta que ſe cumpla la quantia de la ſentencia.* Priuſque nominis addictionem debere præcedere ſentire videtur Parlador. *dict.* §. 3. *num.* 43. *verſ. ſed & nomine.* Cui ſententiæ apertius ſe ſubſcribit Hermoſilla *in l.* 52. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 7. *num.* 49. ibi: *Si in nominibus debitorum executio fiat, poſt addictionem, & adiudicationem creditori de eis factam, creditor contra eos executiuè agere poterit, ſi creditori eorum, ius exequendi competebat.*

15 Poſt † nominis addictionem, & adiudicationem ab executore factam, videtur ipſum amplius contra debitorem nominis procedere non poſſe, ſed apud ſuum iudicem ordinarium conueniendū eſſe per creditorem, cui nomen fuit adiudicatum. Quia licèt in cauſam iudicati nomen debitoris capi receptum ſit, hoc ita fieri debet, vt debitoris debitor ex ea captione, vel executione non lædatur, Anton. Faber *in ſuo C. lib.* 4. *tit.* 10. *defin.* 6. ideoque dici ſolet, creditorem,

qui

qui experitur contra debitorem debitoris, non aliter, aliavè forma agere poſſe, quam ipſe debitor principalis agere deberet, vt rectè obſeruat Iacob. Cancer. 2. *part. Variar. cap. 3. à num.* 137. ibi: *Creditorem non poſſe plus iuris habere, virtute ſuæ obligationis, in exigendo debitore debitoris ſui, quam habet debitor ſuus illorum creditor*, conducit eleganter Gutierrez *de gabell. quæſt.* 164. *à num.* 8. qui aſſerit, Fiſcum licèt aduerſus debitorem gabellarum agat ſummatim, & executiuè, eumque per carcerem, & aliàs pœnas poſſit ad ſolutionem vrgere, eo tamen iure vti non poſſe, ſi aduerſus debitorem debitoris experiatur, quem ſuis remedijs, & priuilegijs Fiſcalibus non poterit conuenire, ſed iure ordinario, quemadmodum eius debitor agere poterat.

16 Quæ † apertè ſuadent, cauſam ſiue ordinariam, ſiue executiuam, ad forum ſui debitoris eſſe remittendam, quia ſi debitor condemnatus ageret, forum rei neceſſariò ſequi deberet: & non eſt cur eius creditori plus iuris tribuamus. Pro quo fortiter facit, quia ſi creditor clerici cederet aduerſus eum actionem, vel eam daret in ſolutum creditori ſuo, nulli dubium eſt, clericum non niſi coram ſuo Eccleſiaſtico iudice eſſe conueniendum, vt ſuo loco dicam: ergo ceſſio tacita, & vtilis actio, quæ aduerſus clericum competit pro exactione nominis in cauſam iudicati capti, non debet maioris efficaciæ eſſe, quàm expreſſa: nullaque congrua ratio reddi poteſt, cur clericus, vel alter, qui fori priuilegium habet, à creditore ſuo conuentus, fori priuilegium amittere debeat.

17 Quapropter † pro vera huius articuli reſolutione, ego vltra omnes diſtinguendum putarem: an debitor nominis fateatur debitum, ſeque debitorem agnoſcat; an verò ſe nihil debere aſſerat, etſi de debito per ſententiam, aut inſtrumentum conſtet: quia ſe iam ſoluiſſe, vel alia exceptione tutum eſſe prætendit. Nam primo caſu, quo debitor debitum agnoſcit, eiuſque ſequeſtrationem in ſe patitur, exiſtimarem per executorem ad eius ſolutionem poſſe compelli, quaſi videatur eo caſu pecuniam in poteſtate creditoris eſſe; debitorem, contra eius depoſitarium in pecunia, quæ apud eum eſt, exequitur, Parlador. *d.* §. 3. *num.* 45. Rodriguez *de executione. cap.* 4. *num.* 55. D. Salgado *de reg. protect. dict. cap.* 8. *num.* 236. nouiſſimè Mercur. Merlin. *de pignorib. & hypothec. lib.* 2. *quæſt.* 84. *numer.* 128. Sicut exequitur contra conductorem, vel commodatarium rei condemnatis, Salgado *dict. cap.* 8 *à num.* 12. D. Valenzuela *conſ.* 116. *num.* 16 Ita etiam etiam directè exequi poterit ſententia contra debitorem, qui ſe talem eſſe fatetur, eumque poterit executor ad ſolutionem per iuris remedia compellere, perindè ac ſi res penes condemnatum eſſet. Quo ſenſu accipiendus eſt D. Salgado, & Noguerol. ſup. poſt hæc viſus Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 1. *num.* 8 *& diſput.* 6. *num.* 4. Sed an † eo caſu compulſionem poſſit facere iudex laicus aduerſus clericum, decidere poteris ex traditis per Zeuallos *de cognit. per viam violentiæ* 2. *part. cap.* 76. Carpium *de executorib. teſtam.* 3. *part. cap.* 10. *à num.* 36. Velam *diſſert.* 45. *à num.* 91. Q. Salgad. *dict.* 4. *part. cap.* 14 *à num.* 89. *& de retentione Bullar.* 2. *part. cap.* 29. *num.* 16. *&* 17. doctus Parexa 2. *tom. de edit. inſtrum. tit.* 6. *reſol.* 9. *per totam*. In alio verò caſu quando etſi de debito conſtat, tamen debitor ſe nihil debere aſſerit: quia exceptione aliqua ſe tutum eſſe prætendit; veriùs puto executoris nullas eſſe partes, vt compellat debitorem ad ſolutionem; ſed coram ſuo iudice ordinario cauſa, & exceptio diſcutienda veniet.

20 Quæ veriſſima diſtinctio expreſsè probatur *ex l.* 3. *C. quando Fiſcus, vel priuatus: Si debitum non inficiantur hi, quos obnoxios debitoribus Fiſci eſſe proponis, poteſt videri non eſſe iniquum, quod deſideras, vt ad ſolutionem per officium procuratoris (Fiſci) compellantur: nam ſi quæſtio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipſe perſpicis*. Neſcio quid aptius ad rem noſtram: nam in prima parte textus, vbi debitor ſe debitorem eſſe fatetur, executorem, procuratoremque Fiſci eum compellere poſſe aſſeritur. In ſecunda verò parte, procuratori Fiſci compulſio, & exactio interdicitur, ſi quælibet quæſtio, vel inficiatio per debitorem referatur.

21 Nec † turbat hanc noſtram ſenten-

 tiam

etiam argumentum illud, quod paria ſunt conſtare de debito per partis confeſſionem; vel per inſtrumentum, aut rē iudicatum: quia re vera hæc multū differunt: nam vbi debitor patitur, ſeu conſentit, vt nomen quod ipſe debet pignori capiatur, ex eiuſque conſenſu, & declaratione, pecunia (vt fieri ſolet) apud eum ſequeſtratur, & præcipitur, vt nulli alij, niſi ex mandato iudicis exequentis ſoluat: nulla in poſterum exceptione ſe poterit iuuare: iuſtèque per carcerem, & alijs remedijs compellitur ad ſolutionem (vulgo *por mandamiento de apremio*:) at verò quamuis de debito conſtet, per inſtrumentum, vel ſententiam, tamen ſi debiter ſe ſoluiſſe, vel alia ex cauſa ſe non debere excipiat, id cauſæ cognitionem requirit, quæ ad viæ executiuæ terminos, & decem dies executionis per ſuum iudicem faciendæ, debet reſeruari.

22 Iuxta † quam diſtinctionem, ſi caſus occurreret conſulerem, & iudicarem, tam vbi de exceſſu iudicis executoris ageretur, quàm vbi ad Regium Senatū traheretur proceſſus, quaſi ex cognitione iudicis executoris prima inſtantia Iudici ordinario debita iuxta Trident. decretum S*ſſ.24.cap.*20. percuteretur, & offenderetur. An vero executio ſententiæ latæ per ordinarium Iudicem contra debitorem, poſſit exequi contra debitoris debitores exemptos à iuriſdictione ordinaria? Cochier (poſt hæc ſcripta viſus) *de iuriſdictione in exemptos tom. 2. part. 2. q. 41. cum ſequent.*

23 Illud † hic aduerto, quod vbi nomen debitoris legitimè in cauſam iudicati capitur, non poteſt debitor eo prætextu ſolutionem differre, quod inſtrumentum debiti, & obligationis ſuæ, quæ apud creditorem ſuum eſt, ſibi tradatur, nè fortè per creditorem poſtea moleſtetur: Nam ſatis eius indemnitati proſpicitur, ſi pronunciet iudex, ex ea ſolutione ſe liberum eſſe, & inſtrumentum pro cancellato declaret, ac ſi ipſi creditori ſoluiſſet, vt deciſum refert Anton. Faber *in C lib.4. tit.10. defin.6.* Et ex *l 2. C. quando Fiſcus, vel priuatus*, in eiſdem terminis probat Mancius *in patrocin. debitor. decad 2. quæſt 2. à num:73.* vbi concludit his verbis, *quo caſu securè debitor debitoris ſoluere, & pecunias in manibus iuſtitiæ, vel Curiæ deponere, ſicque liberari poteſt, ſecundum Bart. &c.*

24 Diximus † de creditore perſonali, videamus de hypothecario, qualiterque is contra debitorem debitoris ſui experiatur, quando nomen debitoris generaliter, vel ſpecialiter, tacitè vel expreſſè pignori fuit obligatum: quæ inſpectio ſuperiorem longè ſuperat difficultate, & ſubtilitate. Pro cuius reſolutione interpretes in primis illud iactant,
25 quod & nos agnoſcimus: debitorum † nomina non ſolum ſpecialiter poſſe obligari, ſed in generali bonorum obligatione venire, *l nomen 4. C. quæ res pignor. l. ſi conuenerit, D. pignorat. actione, l. ſi conuenerit, D. de pignoribus, l. poſtquam 7. C. de hered. vel action. vendit.* docent poſt antiquos Gaſp. Theſaur *lib.2. quæſt. forenſ. quæſt.* 2. Gratianus *diſcept.* 507. *num.* 1. Alexand. Trentacinq. *lib.3. titul. de verb. obligat. reſolut.*5. Hieron. de Leon *lib.2. deciſ.163. à num.4.* latiſſimè Gaito *de credito cap.4. à num.326.* alijs relatis Noguerol. *allegat.* 35. *num.* 3. Capycius Latro *deciſ.24. num.25.* Ioan. Baptiſt. Thoro 3. *tom. comp. deciſ. verbo, creditor agere an poſſit, infra princip.* Anton. Faber *de error. pragm. decad.* 5. *error* 10. Donell, *in l. 3. C. de obligat. & actionibus*, pleniſſimè Acoſta *de priuileg. cred reg. 3. in præf. à num.* 60. vbi an nomina appellatione omnium bonorum mobilium, & immobilium comprehendantur? Et qua ratione contra ſtricti iuris rigorem conuentionem de nominis pignore tueatur Prætor, elegantiſſimè agit Ant. Faber *lib.* 8 *coniect. cap.* 15. *&* 16. quem laudat Oſuald. *ad Donell. dict. cap.* 43. idem Faber *in rationali ad d l. ſi conuenerit.*

26 Qua † in re vt diſtinctè procedam aduerto, dubium in eo verſari, ac creditor hypothecarius nullo ex tribus requiſitis de quibus ſupra egimus concurrente, poſſit perſonalem actionem directè intendere aduerſus debitorem nominis ſibi obligati: nam illis interuenientibus, nulli dubium eſſe poſſet, creditori hypothecario actionem competere, quam creditori perſonali iura concedunt. Quæ prænotare libuit, nè fortè decipiaris ex traditis à Thoro *dict. verb. creditor agere*, vbi poſtquam creditorem aduerſus de-

bi-

bitorem nominis obligati agere poſſe reſoluit, ita ſcribit: *Benè tamen eſt, quod creditor, vt poſſit agere contra debitorem debitoris ſui, tria requiruntur. Primò, quod talis debitor teneatur ad debitum. Secundò, quod principalis debitor fuerit condemnatus. Tertiò, quod idem principalis debitor fuerit excuſſus, & non ſit ſoluendo.* Ex quibus verbis hæc requiſita etiam in hypothecario creditore requirere videtur, ſed rectè: quia alia res eſt, creditoris hypothecarij; alia verò creditoris, qui in cauſam iudicati debitoris ſui nomina capit, de quo in *l.1.& per totum, C. quando Fiſcus, vel priuatus*, vt doctè obſeruat Cuiacius *ad dict. l.3. C. de obligationib. & actionib.* prædixerat Bald. *conſ. 35. lib.4. num.1.* ibi: *Tres ſunt caſus, quando quis vult exigere debitorem debitoris ſui, & non habet nomen obligatum, & tunc loquitur l. in cauſæ, C. quando Fiſcus, vel priuatus.*

27 Quo † animaduerſo videamus, an creditor, cui debitoris nomen ſpecialiter obligatur, perſonali actione ſaltim vtili debitorem nominis, compellere poſſit ad ſolutionem, an verò hypothecariam tantum actionem aduerſus eum valeat exercere. Huiuſmodique creditorem perſonalis actionis, vtilis neque directæ exercitium non habere, ſuadetur primò, quia actionem perſonalem alter habere non poteſt aduerſus debitorem, quam creditor ipſe, vnde aduerſus debitoris debitorem nemo agit, niſi ceſſio, delegatio, vel conſtitutum interueniat Cuiacius *vbi proximè*, qua ratione motus Anton. Faber *in rationali ad l. ſi conuenerit, D de pignorat. actione* docet, aduerſus debitorem debitoris mei, cum quo non contraxi, nullam mihi actionē poſſe competere.

28 Secundo† facit, quod ex cauſa pignoris dominium non transfertur, ſed tantùm diſtrahendi pignoris facultas competit; neque enim ex eo, quod fundum mihi obligatum habeam, hoc ipſo quod obligatus eſt, mihi acquiritur, & efficitur proprius: ergo ex nominis pignore diſtrahendi tantùm facultatem; non verò exigendæ pecuniæ ius creditor habebit: vt rectè notat Anton. Faber *dict. decad.5. error. 10. in princip.* Cui non abſimilè eſt, quod licèt habeam bona debitoris mei obligata; non tamen bona debitoris mei ſunt mihi debita, vt ex Surdo, Pacif. & Manent. probat Ioan. Baptiſt. Thoro *vbi proximè*.

29 Tertiò † quia ſi ex eo ſolum, quod nomen debitoris pignori datum ſit, liceret creditori aduerſus eius debitorem vtili actione experiri, & exigere pecuniam; non tam nomen in pignus datum cenſeretur, quàm venditum, vel datum in ſolutum: cum ex nominis venditione, aut datione in ſolutum, nihil aliud acquiratur, quàm vtilis actio, per quam exigi poſſit pecunia, *l. nominibus, C. de obligation. & actionibus, l. in ſolutum 5. C. quando Fiſcus, vel priuatus*, Schifordeg. *lib.3. tract.23. quæſt. 3.* quo argumento, in aliam tamen rem, vtitur Anton. Faber *lib.8. coniect. cap. 15. ante fin.* Aliudque eſſe in pignus dare; aliud in ſolutum concedere, optimè Hodierna *ad Surdum deciſ. 113. num. 11.*

30 Quartò † idem comprobat *l. hæredem, C. de hæred. t. action.* vbi mulieri pro dote repetenda actionem perſonalem contra mariti debitores denegant Imperatores: cum certum ſit, mulierem pro dotis reſtitutione bona, & actiones mariti obligatas habere, *l. vnica, C. de rei vxoriæ actione, l. aſſiduis, C. qui potiores in pignor.*

31 Quam † ſententiam licèt his non munitam rationibus veriſſimam eſſe, contrariamque à iuris ratione abhorrere teſtatur Anton. Faber *d. decad.5. error. 10.* cui accedit Gaitus *de credito cap.4 à num. 367.* quibus addo Hieron. de Leon *lib.1 deciſ.26. per totam*, vbi deciſum refert, ex eo quod cenſus debitor ad eius ſecuritatem alium cenſum ſibi debitum obligauit, ſimulque ceſſit actiones, potuiſſe creditorem contra debitorem debitoris ſui executiuè agere: quam ſententiam in eiſdem terminis ſequitur Cencius *de cenſibus quæſt. 67. à num. 59.* qui aſſerit, quod ad hoc vt creditor cenſus poſſit exigere reditus à debitore debitoris, non ſolum requiritur vt nomen debitoris, ſeu alter cenſus ſit obligatus, ſed etiam quod creditori fuerit aſſignatus, & ceſſus pro ſatisfactione ſui crediti, vt notanter probat hic auctor his verbis: *Ad effectum autem, vt quis poſſit ſ. uctus cenſus exigere, non ſufficit, quod habeat cen-*

cenſum illum pro ſuo credito obligatum, & hypothecatum, cum per hypothecam non acquirat titulum, neque poſſeſſionem rei hypothecatæ, ſed tantummodo actionem ad conſequendum ſuum creditum, ſuper illa re, ad text. in §. item ſeruiana, Inſtitut. de actionib. Neguſant. de pignoribus 1. part. numer. 4. quorum auctoritate reſoluit Rota coram R. P. D. *Manzanedo in illa Romana fructuum dotis de* Paucellis 14. *Maij* 1633. *quæ eſt poſt tractat. deciſ.* 336. *num.* 2. *ſed opus eſt, vt cenſus ille verè, & cum effectu fuerit creditori aſſignatus, & ceſſus pro ſatisfactione ſui crediti, qua ceſſione præcedente, vtique illi debentur fructus:* eandem etiam ſententiam probauit Anton. de Vallis *tractat. variar. lib.* 5. *quæſt.* 28. in idque etiam expendi poteſt D. Franciſc. Merlin. *cent* 2. *controu. cap.* 60. *num.* 25. vbi ex Cyriaco probat, vxorem cui de dotibus plenè ſatisfactum non fuit in bonis mariti, poſſe contra nomen debitoris ipſius, vtili hypothecaria agere, abſque aliqua ceſſione: ex quo videtur, pignoraticio creditori aduerſus nomen debitoris hypothecariam tantùm, non verò perſonalem actionem competere.

32 Hæc licet hanc ſententiam indubitatam reddere videantur; tamen contraria, quæ pignoratitio creditori vtilem perſonalem actionem aduerſus nomen obligatum, eiuſque debitorem concedit ſequentibus adſtruitur fundamentis. Primò pro ea expenditur text. *in l. nomen* 4. *C. quæ res pignor. obligar. poſſint.* in qua diſſertis verbis aſſeritur, poſſe creditorem, cui nomen obligatum eſt, vtilibus actionibus ad ſatisfactionem compellere debitorem debitoris, ibi; *Vtilibus actionibus ſatis tibi facere vſque ad id, quod tibi deberi à creditore eius probaueris compelletur.* Quæ verba neceſſariò de vtili perſonali actione, non de hypothecaria ſunt intelligenda: nam per hypothecariam, non poſſet creditor directè ad ſoluendum cogere debitorem.

33 Secundo † facit textus *in l. ſoluere penultim. C. de nouationib. & delegat.* vbi creditori ex eo denegatur, vt poſſit aduerſus debitorem debitoris ſui experiri, quia creditor chirographarius erat, Iacob. Cuiacius *lib.* 8. *obſeruat. cap.* 19. quem ſequitur Gothofred. *ad dict. l. penultimam lit. Z.* ergo tacitè hypothecario creditori experiri permittitur contra debitorem debitoris.

34 Tertiò † hanc partem iuuat, *l. poſtquam* 7. *C. de hæred. vel action. vendit.* vbi eadem actio creditori cōceditur aduerſus debitorem nominis ſibi pignorati, quæ competeret nominis emptori: at emptor nominis ſibi pignorati, quæ competeret nominis emptori: at emptor nominis vtilem perſonalem actionem ſine ceſſione habet, vt dixi ſup. & inferius dicam: ergo idem in creditore hypothecario admittendum erit.

35 Quartò † ſatis expreſsè hæc ſententia fulcitur *ex l. ſi conuenerit* 18. *D. de pignor. actione*, vbi creditori, cui nomen debitoris in pignus datum fuit, actio, & ex actio conceditur; adeo vt ſi creditor, & debitor ad exigendum concurrunt, potior ſit cauſa creditoris: vtiliſque actio, quæ creditori ex pignore nominis quæritur, directæ, quæ apud debitorem manet præferatur.

36 In hanc † poſteriorem ſententiam, ſed non ita exornatam, deſcendunt veriſſimam profitentes omnes ferè interpretes tam theorici, quàm practici, innumbros pro ea referunt. Tepatus *variar. tit.* 501. *de pignoribus, capit.* 18. *verſicul. nomen*; Alexand. Trentacinq. *lib.* 3. *variar. tit. de ſolutionibus, reſolut.* 29. *à num.* 5. & 8. Gratianus 2. *tom. cap.* 356. *num.* 32. & 3 *tom. cap.* 509. Giurba *deciſ* 87. *num.* 28. Leon *lib.* 2. *deciſ.* 163. Cyriac. *lib.* 3. *contr.* 430. *num.* 1. & 8. Thoro *dict. verb. creditor agere an poſſit.* Milanenſ. *lib.* 2. *deciſ.* 9. *numer.* 90. & 127. pleniſſimè doctus Noguerol. *allegat.* 35. *à num.* 1. & *per tot.* Iacob. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 6. *num.* 83. Anton. Faber *in C. tit. de compenſationib. defin.* 3. nouiſſimè Mercurialis Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *quæſtion.* 36. qui omnes non ſolum loquuntur in creditore, cui nomen ſpecialiter obligatur, ſed in eo cui generaliter obligata ſunt bona debitoris concedunt Cyriacus *lib.* 1. *contr.* 47. *num.* 3. vbi per totam, quod creditor virtute generalis obligationis bonorum poteſt agere aduerſus nomen debitoris legatum ſuo debitori, licèt non conſtet de agnitione illius, dummodo non appareat de expreſſa repudiatione. Ex theoricis etiam ſuperiorem ſententiam probarunt Ia-

cob

cob. Cuiac. *ad dict. l. 3. & d. lib. 8. obſeruat. cap. 19.* Donell. *lib. 15. com. c. fin.* Anton. Faber ſibi contrarius *in rationali ad dict. l. ſi conuenerit*, ibi: *Sed tantùm vt exemplo eius, qui nomen emit, cui actiones vtiles ex ipſius perſonæ accommodatæ reſcripto D. pij etiam ei cui nomen pignori datum, æquè vtiles actiones accommodari debent, d. l. nomen*: & rurſus *in verſ. ſolent autem*, reprehendit eos, qui aſſerunt, actionem quæ competit aduerſus debitorem debitoris, hypothecariam, non verò perſonalem eſſe: eandem ſententiam ſequitur idem Faber *lib. 8. coniect. cap. 16.* ibi: *In eo autem pignoris huius vtilitas verſabitur, quod habiturus ſit creditor creditoris vtilem actionem perſonalem contra debitoris debitorem*. Videas nunc rogo, quam expreſſis repetitiſque verbis hanc ſententiam tueatur, & probet Anton. Faber, quam *dict. decad. 5. error. 10.* à recta iuris ratione aborrere dicit.

37 Cuius ſententiæ rationem, ſimulque & diſcrimen inter pignus nominis, & alterius rei corporalis, poſt alios aſſignat Noguerol. *dict. alleg. 35. num. 4. & 9.* quod peculiare ſit nominis pignus, & diuerſum à cæteris hypothecis rerum corporalium: quia earum virtute, conſtituitur in eis quodam ius reale, cuius ratione poſſunt creditores hypothecariam aduerſus res corporales exercere: at ex pignore nominis, transfertur in creditorem ius vtile, quod eſt velut ceſſio debitoris, cuius virtute poteſt directè creditum exigere, tanquam ſi à ſuo debitore ſpecialem ceſſionem haberet, abſque eo quod ſit neceſſarium, prius cum debitore litem agere; in comprobationem refert Surdum, Gratianum; Seſſe, Cyriacum, Cancerium, & Thomatum, quibus addes Anton. Fabrum *in rationali ad dict. l. ſi conuenerit lit. A.* ibi: *Qui debitoris ſui nomen pignori dedit, non aliâ vtique mente illud liceret, ac proindè agere in neceſſariam conſequentiam*, mirè pro hac ſententia facit Gratianus *dict. cap. 507.* omnino videndus.

38 Anceps † nimis, & dubia redditur huius quæſtionis reſolutio, & licèt fatear, poſteriorem ſententiam magis communem eſſe, imò ab omnibus ferè ſine dubio receptam; tamen de eius veritate dubito, & in praxi, neque vidi, neque vnquam audiui fuiſſe receptam. A iureque, & ratione alienum videtur, vt creditor, cui nomen fuit obligatum, agere poſſit perſonali actione, vel executiuè conuenire debitorem debitoris, cum quo non contraxit; tantoque magis ſi nomen non ſpecialiter, ſed in generali ſolum obligatione, & hypotheca fuit comprehenſum. Multa enim damna oriri poſſent ex eo, quod creditori actionem perſonalē contra debitoris nomen exercere permitteretur: nam debitor conuentus ſolueret fortè debitum, & obligationem, aduerſus, quam exceptione ſolutionis, falſitatis, vel alia ſimili ſe tueri poſſet debitor principalis. Quapropter in praxi verius dicerem, creditorem aduerſus debitorem nominis obligati vtili perſonali actione directè agere non poſſe, longèque minus executiuè: ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, tacitè, vel expreſsè nomen debitoris obligatum fuiſſet; niſi ſimul cum hypotheca nominis, cederetur actio contra debitorem.

39 Et licèt † de iure communi tot iuribus vtilis actio creditori pignoratitio concedatur, tentari tamen poſſet, prædicta iura intelligenda eſſe, caſu quo nomen & cautiones debitorum, ſeu chirographa expreſſa conuentione tradita fuiſſent creditori, pignuſque propriè ideſt per traditionem fuiſſet conſtitutum, *l. ſi rem 9. §. propriè, D. de pignorat. actione*, Gaito *de credito cap. 4. quæſt. 4. per totum, à num. 33.* tunc enim per traditionem chyrographi vtilis actio competeret creditori: à qua interpretatione non aliena ſunt verba textus *in dict. l. ſi conuenerit, d. l. poſtquam*.

40 Neque † obicem faceret *dict. l. nomen*: nam licèt Imperator in prima text. parte doceat, nomen quoque debitoris pignori generaliter, & ſpecialiter dari poſſe: tamen ſecunda pars deciſionis ad eum tantùm caſum referenda eſt, quo ſpecialiter, & expreſsè nomen pignoratur, tradito ſcilicet inſtrumento, & chirographo creditori.

41 Quamuis enim † Antonius Faber in rationali ad *dict. l. ſi conuenerit*, exiſtimet tradito inſtrumento nominis poſſe, creditorem directas actiones exercere, quia ex traditione inſtrumenti earum exercitium

cenſum illum pro ſuo credito obligatum, & hypothecatum, cum per hypothecam non acquirat titulum, neque poſſeſſionem rei hypothecatæ, ſed tantummodo actionem ad conſequendum ſuum creditum, ſuper illa re, ad text. in §. item ſeruiana, Inſtitut. de actionib. Neguſant. de pignoribus 1. part. numer. 4. quorum auctoritate reſoluit Rota coram R. P. D. *Manzanedo in illa Romana fructuum dotis de* Paucellis 14. *Maij 1633. quæ eſt poſt tractat. deciſ. 336. num. 2. ſed opus eſt, vt cenſus ille verè, & cum effectu fuerit creditori aſſignatus, & ceſſus pro ſatisfactione ſui crediti, qua ceſſione præcedente, vtique illi debentur fructus*: eandem etiam ſententiam probauit Anton. de Vallis *tractat. variar. lib. 5. quæſt. 28.* in idque etiam expendi poteſt D. Franciſc. Merlin. *cent 2. controu. cap. 60. num. 25.* vbi ex Cyriaco probat, vxorem cui de dotibus plenè ſatisfactum non fuit in bonis mariti, poſſe contra nomen debitoris ipſius, vtili hypothecaria agere, abſque aliqua ceſſione: ex quo videtur, pignoraticio creditori aduerſus nomen debitoris hypothecariam tantùm, non verò perſonalem actionem competere.

32 Hæc licet hanc ſententiam indubitatam reddere videantur; tamen contraria, quæ pignoratitio creditori vtilem perſonalem actionem aduerſus nomen obligatum, eiuſque debitorem concedit ſequentibus adſtruitur fundamentis. Primò pro ea expenditur text. *in l. nomen 4. C. quæ res pignor. obligar. poſſint.* in qua diſſertis verbis aſſeritur, poſſe creditorem, cui nomen obligatum eſt, vtilibus actionibus ad ſatisfactionem compellere debitorem debitoris, ibi; *Vtilibus actionibus ſatis tibi facere vſque ad id, quod tibi deberi à creditore eius probaueris compelletur*. Quæ verba neceſſariò de vtili perſonali actione, non de hypothecaria ſunt intelligenda: nam per hypothecariam, non poſſet creditor directè ad ſoluendum cogere debitorem.

33 Secundo † facit textus *in l. ſoluere penultim. C. de nouationib. & delegat.* vbi creditori ex eo denegatur, vt poſſit aduerſus debitorem debitoris ſui experiri, quia creditor chirographarius erat, Iacob. Cuiacius *lib. 8. obſeruat. cap. 19.* quem ſequitur Gothofred. *ad dict. l. penultimam lit. Z.* ergò tacitè hypothecario creditori experiri permittitur contra debitorem debitoris.

34 Tertiò † hanc partem iuuat, *l. poſtquam 7. C. de hæred. vel action. vendit.* vbi eadem actio creditori cõceditur aduerſus debitorem nominis ſibi pignorati, quæ competeret nominis emptori: at emptor nominis ſibi pignorati, quæ competeret nominis emptori at emptor nominis vtilem perſonalem actionem ſine ceſſione habet, vt dixi ſupr. & inferius dicam: ergò idem in creditore hypothecario admittendum erit.

35 Quartò † ſatis expreſsè hæc ſententia fulcitur *ex l. ſi conuenerit 18. D. de pignor. actione*, vbi creditori, cui nomen debitoris in pignus datum fuit, actio, & ex actio conceditur; adeò vt ſi creditor, & debitor ad exigendum concurrunt, potior ſit cauſa creditoris, vtiliſque actio, quæ creditori ex pignore nominis quæritur, directæ, quæ apud debitorem manet præferatur.

36 In hanc † poſteriorem ſententiam, ſed non ita exornatam, deſcendunt veriſſimam profitentes omnes ferè interpretes tam theorici, quàm practici, innumbros pro ea referunt. Teſaurus *variar. titul.* 501. *de pignoribus, capit. 18. verſicul. nomen*; Alexand. Trentacinq. *lib. 3. variar. tit. de ſolutionibus, reſolut. 29. à num. 5. & 8.* Gratianus *2. tom. cap. 356. num. 32. & 3. tom. cap. 509.* Giurba *deciſ. 87. num. 28.* Leon *lib. 2. deciſ. 163.* Cyriac. *lib. 3. contr. 430. num. 1. & 8.* Thoro *dict. verb. creditor agere an poſſit.* Milanenſ. *lib. 2. deciſ. 9. numer. 90. & 127.* pleniſſimè doctus Noguerol. *allegat. 35. à num. 1. & per tot.* Iacob. Cancer. *2. part. variar. cap. 6. num. 83.* Anton. Faber *in C. tit. de compenſationib. defin. 3.* nouiſſimè Mercurialis Merlin. *de pignorib. lib. 2. quæſtion. 30.* qui omnes non ſolum loquuntur in creditore, cui nomen ſpecialiter obligatur, ſed in eo cui generaliter obligata ſunt bona debitoris concedunt Cyriacus *lib. 1. contr. 47. num. 3.* vbi per totam, quod creditor virtute generalis obligationis bonorum poteſt agere aduerſus nomen debitoris legatum ſuo debitori, licèt non conſtet de agnitione illius, dummodo non appareat de expreſſa repudiatione. Ex theoricis etiam ſuperiorem ſententiam probarunt Ia-

cob

cob. Cuiac. *ad dict. l.3. & d.lib.8. obſeruat. cap.19.* Donell. *lib.15.com. c. fin.* Anton. Faber ſibi contrarius *in rationali ad dict. l.ſi conuenerit*, ibi: *Sed tantùm vt exemplo eius, qui nomen emit, cui actiones vtiles ex ipſius perſonæ accommodatæ reſcripto D. pij etiam ei cui nomen pignori datum, æquè vtiles actiones accommodari debent, d. l.nomen*: & rurſus *in verſ. ſolent autem*, reprehendit eos, qui aſſerunt, actionem, quæ competit aduerſus debitorem debitoris, hypothecariam, non verò perſonalem eſſe: eandem ſententiam ſequitur idem Faber *lib.8.coniect.cap. 16.* ibi: *In eo autem pignoris huius vtilitas verſabitur, quod habiturus ſit creditor creditoris vtilem actionem perſonalem contra debitoris debitorem*. Videas nunc rogo, quam expreſſis repetitiſque verbis hanc ſententiam tueatur, & probet Anton. Faber, quam *dict. decad.5. error.10.* à recta iuris ratione aborrere dicit.

37 Cuius ſententiæ rationem, ſimulque & diſcrimen inter pignus nominis, & alterius rei corporalis, poſt alios aſſignat Noguerol, *dict. alleg.35. num.4. & 9.* quod peculiare ſit nominis pignus, & diuerſum à cæteris hypothecis rerum corporalium: quia earum virtute, conſtituitur in eis quodam ius reale, cuius ratione poſſunt creditores hypothecariam aduerſus res corporales exercere: at ex pignore nominis, transfertur in creditorem ius vtile, quod eſt velut ceſſio debitoris, cuius virtute poteſt directè creditum exigere, tanquam ſi à ſuo debitore ſpecialem ceſſionem haberet, abſque eo quod ſit neceſſarium, prius cum debitore litem agere; in comprobationem refert Surdum, Gratianum; Seſſe, Cyriacum, Cancerium, & Thomatum, quibus addes Anton. Fabrum *in rationali ad dict. l.ſi conuenerit lit A.* ibi: *Qui debitoris ſui nomen pignori dedit, non alia vtique mente illud liceret, ac proindè agere in neceſſariam conſequentiam*, mirè pro hac ſententia facit Gratianus *dict. cap. 507.* omnino videndus.

38 Anceps † nimis, & dubia redditur huius quæſtionis reſolutio, & licèt fatear, poſteriorem ſententiam magis communem eſſe, imò ab omnibus ferè ſine dubio receptam; tamen de eius veritate dubito, & in praxi, neque vidi, neque vnquam audiui fuiſſe receptam. A iureque, & ratione alienum videtur, vt creditor, cui nomen fuit obligatum, agere poſſit perſonali actione, vel executiuè conuenire debitorem debitoris, cum quo non contraxit; tantoque magis ſi nomen non ſpecialiter, ſed iin generali ſolum obligatione, & hypotheca fuit cõprehenſum. Multa enim damna oriri poſſent ex eo, quod creditori actionem perſonalẽ contra debitoris nomen exercere permitteretur: nam debitor conuentus ſolueret fortè debitum, & obligationem, aduerſus, quam exceptione ſolutionis, falſitatis, vel alia ſimili ſe tueri poſſet debitor principalis. Quapropter in praxi verius dicerem, creditorem aduerſus debitorem nominis obligati vtili perſonali actione directè agere non poſſe, longèque minus executiuè: ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, tacitè, vel expreſsè nomen debitoris obligatum fuiſſet; niſi ſimul cum hypotheca nominis, cederetur actio contra debitorem.

39 Et licèt † de iure communi tot iuribus vtilis actio creditori pignoratitio concedatur, tentari tamen poſſet, prædicta iura intelligenda eſſe, caſu quo nomen & cautiones debitorum, ſeu chirographa expreſſa conuentione tradita fuiſſent creditori, pignuſque propriè ideſt per traditionem fuiſſet conſtitutum, *l.ſi rem 9. §.propriè, D. de pignorat. actione*, Gaito *de credito cap.4. quæſit.4. per totum, à num.33.* tunc enim per traditionem chyrographi vtilis actio competeret creditori: à qua interpretatione non aliena ſunt verba textus *in dict. l.ſi conuenerit, d.l.poſtquam*.

40 Neque † obicem faceret *dict. l.nomen*: nam licèt Imperator in prima text. parte doceat, nomen quoque debitoris pignori generaliter, & ſpecialiter dari poſſe: tamen ſecunda pars deciſionis ad cum tantùm caſum referenda eſt, quo ſpecialiter, & expreſsè nomen pignoratur, tradito ſcilicet inſtrumento, & chirographo creditori.

41 Quamuis enim † Antonius Faber in rationali ad *dict. l.ſi conuenerit*, exiſtimet tradito inſtrumento nominis poſſe, creditorem directas actiones exercere, quia ex traditione inſtrumenti earum exercitium

citium mandatum videtur; tamen in hoc huic doctiſſimo viro non aſſentior: tum quia *in dict. l. ſi conuenerit*, debitor ſoluens creditori creditoris ſui, ipſo iure non liberatur, ſed ope exceptionis, quod apertè ſupponit, creditorem vtiles duntaxat actiones habere; non verò directarum exercitium: nam ſi has exercuiſſet, ipſo iure debitor conſequeretur liberationem, ac ſi creditori ſuo ſolueret, ad tradita per ipſum Fabrum *dict. error* 10. *& dict. cap.* 16. Tum etiam, quia vt ſupra latè diximus *tit.* 1. *quæſt.* 3. ex traditione inſtrumenti non ſemper, & indiſtinctè actiones mandatæ cenſentur, ſed vbi cauſa habilis præceſſit traditionem; vndè cùm traditio nominis creditori facta, ſui crediti tantùm ſecuritatem reſpiciat, inde eſt, vt ex ea directæ actiones mandatæ non videantur, ſed vtiles, duntaxat creditori competant.

42 Haud leuiter † pro illa ſententia quod de iure communi creditori hypothecario vtilis non competat actio aduerſus debitoris, facit textus *in dict. l. hæredem*, *C. de hæred. actionib.* vbi expreſsè denegatur mulieri dotem repetenti, actio perſonalis contra mariti debitores. Cui etſi variè ſatisfacere intendant contrariæ ſententiæ aſſertores, & exiſtimauerit Bald. *conſ.* 25. *lib.* 4. mulieri in eo textu actionem tantùm de dote contra mariti debitores denegari; non verò vtilem actionem ex perſona mariti; tamen hæc interpretatio tanto viro digna non videtur: quia credibile non eſt, indubitationem vnquam incidere potuiſſe, an mulieri contra mariti debitores actio de dote competeret?

43 Similiter † neque placet alia Anton. Fabri interpretatio *in dict. l. ſi conuenerit*, exiſtimantis, ideò mulieri denegatam fuiſſe actionem perſonalem, *in dict. l. hæredem*, quia eo tempore tacita hypotheca dotium fauore nondum erat inducta, neque vſque ad Iuſtinianum *in dict. l. vnica*, *C. de rei vxoriæ action. dict. l. aſſiduis*, *C. qui potiores*, vndè nihil mirum eſt, ſi vtilis hæc actio ex pignore nominis deſcendens, mulieri in eo textu non concedatur. Quia quamuis temporibus Diocletiani, & Maximiani priuilegium tacitæ hypothecæ dotibus conceſſum nõ eſſet; tamen eo tempore, quo hæc deciſio inter alias Codicis fuit compilata tacitam hypothecam pro dotibus mulieres habebant; nihilominus tamen inſeri placuit, vt ſciretur, tacitam bonorum omnium mariti hypothecam eius virtutis non eſſe, vt ex ea competat vtilis perſonalis actio contra mariti debitores, ſed tantùm hypothecaria, vt doctè notat Gothofredus *in dict. l. hæredem*, *lit. K.* ex Cyriaco doctus, & elegans D. Franciſc. Merlin. *dict. centur.* 2. *cap.* 60. *numer.* 25.

44 Ex quibus † reſolues, nullam nominum & iurium hypothecam ſpecialem, vel generalem; tacitam, vel expreſſam, tribuere creditori vtilem actionem aduerſus debitores debitoris: niſi vbi nomen ipſum pignori datum, & traditum eſſet creditori: quo caſu de iure communi iuxta relatos per Noguerol. & Antonium Fabrum id actum videtur, vt creditor nomen ſibi traditum exigere poſſit: vſque ad quantitatem, pro qua pignoratum fuit; quod licèt de iure communi procedat, in praxi tamen non ſine magna difficultate obtineri poſſet:

45 De Fiſco † reſtat agere, quo modo debitores debitoris ſui conueniat, tam pro debito, quod ex contractu, quam pro eo quod ex delicto deſcendit: quem articulum latè diſputarunt Iacobus Cuiacius *ad dict. l.* 3. *C. de obligationib. & actionib.* Alexand. Trentacinq. *dict. reſolut.* 16. *à num* 3. Gutierrez *de gabellis quæſt.* 164. *à num.* 8. *&* 18. Peregrinus, & alij quorum meminit Alfaro *de officio Fiſcalis*, *gloſ.* 6. *priuileg.* 4. *per totum*, ad quos te remitto.

SVMMARIVM.

1 *Legata aliquandò augmentum, aliquandò diminutionem patiuntur.*

2 *Quæſtio in tres partes diuiditur.*

3 *Legatorum diminutio propter facultatum defectum.*

4 *Legata ſpeciei, ſi hæreditas ſoluendo non ſit, an diminutionem etiam patiantur? Negatiua ſententia refertur.*

Legati ſpeciei dominium rectà via in legatarium tranſit à die mortis defuncti.

5 *Speciei legata periculum, & diminutio ad lega-*

legatarium ſpectat; aliud in quantitatis legato.

6 *Legatum quantitatis an tranſeat recta via, & eius dominium in legatarium à morte defuncti.*

7 *Verius eſt, diminutionem legatorum æquè ad legata ſpeciei; quàm quantitatis pertinere.*

8 *Legata pia, an etiam diminutionem patiantur: negatiua ſententia refertur.*

9 *Dotis legatum diminutioni non ſubijcitur, & vt æs alienum deducendum eſſe, qui ſentiant.*

10 *Libertatis legatum diminutionem non admittit.*

11 *Alimentorum legatum an diminuendum ſit?*

12 *Falcidia an ſit detrahenda ex legatis pijs?*

13 *Legata pia diminuenda etiam eſſe, alij veriùs dicunt.*

14 *Pro reſolutione duplex caſus conſideratur.*

15 *Legata pia ſi quis aſcendentes, vel deſcendentes relinquat, ſi excendat tertium, vel quintum bonorum, dinutionem patiuntur.*

Legitima aſcendentium, vel deſcendentium quæ ſit de iure noſtro Regio?

Funeris impenſa, & alia legata grati ſ ex quinto bonorum deducenda ſunt, ſi quis deſcendentes reliquit.

Deductio tertij, & quinti quomodo facienda eſt, ſi legata vires patrimonij aſcendunt remiſſiuè.

16 *Fiſcus, vel parens non poteſt vltra quintum, vel tertium legare, etiam ad exonerationem conſcientiæ, vel pro malè ablatis, quamuis confeſſio, aut declaratio iurata eſſet. Et quid in foro conſcientiæ, ſi eſſet veroſimilis*, num. 18.

17 *Libertatis fauore multa contra iuris regulas recepta.*

Libertatis legatum filiorum legitimam non offendit.

19 *Legata pia reſpectu legatariorum inter ſe diminutionem patiuntur, patre, aut filio inſtituto.*

20 *Limitatur niſi ex qualitate legati, coniectura eliceretur contraria voluntatis.*

Legatum pro exoneratione conſcientiæ licèt legitimam aſcendentis, vel deſcendentis non offendat; tamen reſpectu aliorum legatorum integrè ſolui debet.

21 *Legatum pro exoueratione conſcientiæ, & pro male ablatis multa ſpecialia habet.*

22 *Legatum pro dote mulieri extraneæ factum, diminutionem ſicut alia legata recipit: ſecùs ſi filiæ ſit relictum.*

23 *Hærede extraneo inſtituto, ſi legata vires patrimonij ſuperant, ad bona defuncti reducuntur, poſteaque ex eis falcidiam detrahit hæres.*

24 *Priuilegium legatis piis conceſſum, vt ex eis falcidia non detrabatur, an hæredis an verò aliorum legatariorum damno cedat? triplex ſententia refertur.*

25 *Quartæ falcidiæ detractio in vſu etiam de iure noſtro Regio eſt.*

26 *Legata vbi diminuenda veniunt, quia hæreditas omnibus ſoluendo non eſt, an debeat prius ſatisfieri primo ſcriptis, & nominatis; an verò pro rata omnia legata damnum ſentire debeant, Duplex ſententia refertur, poſterior eligitur.*

27 *Legata vbi pro rata diminuuntur; an debeat diminui pro rata onus eis iniunctum? affirmatiua ſententia refertur. Expenduntur* l. pœnalis, §. ſi Titio, D. ad legem falcidiam, l. Plautius 43. § penult. & fin. D. de condit. & demonſtrat. l. cum pater 79 §. cum exiſtimaret, D. de legat. 2. l. facta 63. §. ſi Titius, D. ad S C. Trebellianum

28 *Anniuerſarij, vel capellaniæ bonis diminutis, an miſſarum onus pro rata diminuatur?*

29 *Legato diminuto, onus ei iniunctum non minui, ex varijs iuribus probatur.*

30 *Quādo ex diminutione legati, diminutio oneris ſequatur, diſtinguendo reſoluitur,* & num 31. & 32

Intelliguntur dict. l. pœnales, §. ſi Titius, dict. l cum pater, §. ſi pars dict l maritum, §. 1. dict. l ſi mihi 97. D. de leg 1. dict. l. ſi facta 63 §. ſi Titius, D. ad S C Trebell.

33 *Bona ex quibus quis aliquid ſoluere grauatus eſt, ſi augeantur, an etiam augeri debeat onus?* cum numer. ſequentib.

Anniuerſarij bona, & fructus ſi augeatur, an miſſæ & diuina officia augeri debeāt?

35 *Teſtator ſi leget aliquam quantitatem ad opus pium perficiendum ſi opere perfecto aliquid ſuperſit, an id ad hæredem pertineat, vel ad legatarium; an verò in alio pio opere erogandum ſit,* & nu. 36.

37 *Legatarij an ceſſione hæredis indigeant, vt ab alijs collegatarijs, qui integra legata perceperunt, condicere poſſint partem eis indebitè ſolutam? Tribus remedijs legatarijs ſuccurritur pro caſuum diuerſitate,* & num. ſequentib. *ad finem quæſtionis.*

QVÆSTIO V.

Legata teſtamento relicta, vbi dimi-
nuenda veniunt, quia hæreditas
ſoluendo non eſt, ſi hæres aliqui-
bus legatarijs integrè ſoluat, an
collegatarij aduerſus eos agere poſ-
ſint, & partem condicere ſine ceſ-
ſione; an verò hæres debeat illis ce-
dere condictionem indebiti? Vbi
varia, & difficilia iura veram acci-
piunt interpretationem.

1 INTERDVM † accidit, lega-
ti quantitatem augeri, inter-
dum verò diminui, vt varijs
exemplis probat Donellus
lib.8.commen.cap. 20.& 22. vbi Oſuald.
Diminuuntur autem legata, quando ad
integram legatorum præſtationem hęre-
ditas non ſufficit, ſæpius enim accidit,
vt ex Franch. & Muñoz de Scobar, ad-
uertit D. Caſtillo *tom.4.cont.cap.51.num.*
19. Anell. Amatus *conſ.37.in princ.* vt te-
ſtatores longè plus quàm in eorum bo-
nis eſt, legando conſumant: quo caſu
quæri ſolet de imminutione legatorum,
& qua lance damnum ſentire debeant
legatarij, cùm legata vires hæreditatias
tranſcendunt.
2 Hæc noſtræ † quæſtionis diſſertatio eſt
quam tribus expoſitis, breuiter abſolue-
mus. Primum erit, an vbi legata vires
patrimonij excedunt, omnia indiſtinctè
diminutionem patiantur? Secundum,
an legata iuxta ordinem literæ prius ſol-
uenda ſint, an verò vnicuique legatario-
rum legatum pro rata diminuendum ve
niat, ita vt omnium tàm qui primo, quã
qui vltimo loco ſcripti ſunt, vna fortu-
na eſſe debeat? Tertium, an ſi hæres ali-
quibus legatarijs integra legata ſoluat,
poſſint collegatarij partem indebitè ſo-
lutam, & quæ diminuenda erat, abſque
vlla hæredis ceſſione condicere?
3 Circa † primum conſtans res eſt, pro-
pter defectum facultatum, legatorum
fieri diminutionem, *l.ſi quis teſtamento, §.*
apud Iulianum, aliàs *l. is qui ſolo, D. de*
legat. 1.l.in quantitate, §. fin. D. de legat.
2.l.in quantitate, §. fin. D. ad l.falcidiam.
l.quærebatur 81. *D. eodem tit.* vbi notant
communiter interpretes, Gothofred. *in*
dict.§. apud Iulianum. Id tamen contro-
uertitur, an omnia legata, ſiue pia, ſiue
profana ſint; ſiue quantitatis, aut ſpe-
ciei, diminuenda ſint?
4 Et † diminutionem ad ſpeciei legata
non ſpectare, integreque ſoluenda eſſe,
& ſolùm quantitatis legatarios ſentire
debere iacturam, ex eo probatur, quia
ſpecies commodam non patitur diuiſio-
nẽ: legatariuſq; ſpeciei melioris cõditio-
nis eſt, quã legatarius quantitatis, quia in
ſpecie legata magis dilectus cenſetur,
cuius dominium recta via in eum tranſit
l.à Titio in fine, D. de furtis, l.ſi tibi, §.cum
ſeruus, D.de leg.1. Virgil. *de legitim.perſona,*
cap.20.num.14. Donell. *lib.8.com.cap.18.*
Gutierrez *lib.2.pract.quæſt.98.numer.13.*
5 Ideoque † rei legatæ periculum ad eum
pertinet; & perempta ſpecie amittit le-
gatum: adeo vt neque eius æſtimationẽ
petere poſſit, *l.quidam teſtamento. §.etſi*
tibi, l.cum res. §.culpa, D.de legat. 1. Quod
legatario quantitatis non accidit, vt
vtrumque probat Mantica *de coniecturis*
lib.9.tit.12. cum genus perire non poſſit,
l.incendium, C.ſi certum petatur: & res cer-
ta non ſit, quæ legatarij periculo perire
poſſit, aut quæ ſtatim in eius dominium
6 tranſeat. Ex quo † legatum quantita-
tis eiuſque dominium recta via in lega-
tarium non tranſire, poſt Bart. Bolognet.
& alios reſoluit Michael Craſſ. *§.legatum*
quæſt.69.num.7. ſequitur Franch. *deciſion.*
236.num.6. quorum meminit hæc latè
referens D. Caſtillo *dict. cap.51.num.26.*
pro qua ſententia, quod legata ſpeciei
diminutionem non patiantur, velut ex-
preſsè facere aſſerit tex. *in l.ſi fideicommiſ*
ſum 11. D. vt in poſſ. legat. quam in indi-
uiduo tuentur multi laudati à Zeuallos
com quæſt.103.à num.35. Franch. *num.51*
Simon de Pretis *lib.4.interp.1.dub.2.num.*
8. Coſta *de ratione rata quæſt.107.num.3.*
& quæſt.140.n.4.
7 Contraria † tamen ſententia, quod le-
gata ſpeciei æquo modo diminutioni
ſubiaceant, receptior, & verior eſt: quia
teſtatorem æqualem affectionem habuiſ-
ſe præſumitur legatarijs ſpeciei, quàm
quantitatis: quarè æqualis etiam eorum
fortuna eſſe debet, vt latè probant Sco-
bar

Digitized by Google

bar de ratiocinijs comp. 10.à num. 9. Aze-
uedo in l.13.num.19.tit.6.lib.5.Recop.Ga-
ſpar. Theſaur.lib.3.quæſt.forenſ.quæſt.114.
num.2. Caſtillo vbi proximè, Addẽtes ad
Franch. dict.deciſ.336. Gratian.4.tom.cap.
646. Aluarado ſtatim referendus, ex
Anton. Gomez, & alijs Cancerius 3.par.
variar.cap. 20. à num. 300. qui adducit
text. in dict.l.quærebatur, nouiter Acoſta
de priuileg.credit.in præfat. ad reg.5.num.3.
Pater Sanchez in ſumma lib. 4. cap. 15.
num. 40. Hector Capycius Latro deciſ.
12.num.5. Virgilius de legitim.perſon.cap.
20.num.9. nouiſſimè Franc. Tondutus
quæſt.ciuil.cap.73.cum.7.

8 Nec minor † dubitatio eſt, circa le-
gata pia, an etiam communem fortunã
ſequi debeant, & æqualiter cum alijs
legatis profanis diminui? In quo dubio
ſunt, qui exiſtiment, legata pia ſine
diminutione ſoluenda eſſe, quaſi videa-
tur teſtatorem maiorem affectionem his
legatarijs habuiſſe, & voluiſſe præci-
pua, & ſine diminutione præſtari, Bart.
in l.ſi quis ſeruum, §. fin. D. de leg. 1. Ca-
ſtrenſ. in dict.§.apud Iulianum, Tiraquel.
de priuileg. piæ cauſæ, priuileg. 72. Molfeſ.
conſ.13.num.26. Ex quo † dotis legatum
9 diminutioni ſubiectum non eſſe, & tan-
quam æs alienum deducendum fore, vo-
luerunt Bart. in l.2.§.1.D.de priuileg. cred
Alex. in l.ſi cum dotem, §.ſi pater, D. ſo-
luto, matrimonio, Surdus de alimentis,
tit.8.priuileg.30 num.4. Anton. Faber in
C.lib.1.tit.2.defin.38.& lib.6.tit. 11. defin.
15. Quemadmodum † libertatis lega-
10 tum, ex hoc piæ cauſæ fauore, diminu-
tionem non admittit, l.ſi ſeruus. §. incer-
tam cum l.ſequenti, D. ad leg.falcidiam, l.
1. §. in quibuſdam. D.ſi cui pluſquam per
leg. Falcid. Gregor. Lopez in l. 1. tit. 11.
11 par.6. Et † alimentorum legatum eadem
ratione diminuendum non fore conten-
dit Surdus dict. priuileg. 30. per tot. Ea-
12 dem † pietatis ratio efficit, vt ex lega-
tis pijs falcidia non detrahatur, iuxta
ius Codicis, & authenticorum, l. ſi quis
ad declinandam in fine, C.de Epiſcop.& cle-
ri. authen. ſimiliter, C.ad l.Falcidiam, ex
innumeris probat Surdus dict. tit. 8.pri-
uileg. 28. à num. 3. Gutierrez de gabell.
quæſt.74.num. 6. Zeuallos com. quæſt.27.
& quæſt. 155. Fontanell. de pactis nupt.
clauſul. 6. gloſ. 3. part.5. numer.44. Can-
cerius lib.1. variar.cap.2.nu.12. Gabriel.
Velaſc. de priuileg. paup.3. tomo in proœm.
num. 44. & quæſt. 8. num. 298. Camill.
Borrell. in ſumm. deciſ. 3. tom. titul. 17.
num.62. Carualho de vna, altera quar-
ta part.2.num.141. Anſaldus conſ.123. à
num.48.

13 Sed † legata pia diminutionem etiam
pati defendunt alij, quam ſententiam
ex l.ſi certarum, §. fin. D. de teſtam. mi-
lit. l.ſi poſt, D. ad l.falcid. probarunt Aze-
uedo in l.fin.num.19.tit.6.lib.5. Recop. Pe-
regrin. de fideicomm. artic.4.num. 63. Al-
uarado de coniect.ment. defunct lib.4. cap.
3.num.27. Pater Sanchez dict.cap.15.nu.
40. Riccius part.1.num. 221.& in addit.
ad Franch. deci.236. Parlador. Cancer.&
Acoſta vbi proximè, Coſta de remed.ſub-
ſidiar. rem.84. num.6. Amatus dict. conſ.
37.num.5. Virgilius ſup.num.9. Tondutus
ſup.à num.7.

14 In qua † controuerſia, pro vera reſo-
lutione conſtituo, duobus in caſibus
accidere poſſe, vt de hac diminutione
legatorum dubitetur. Primus quando
quis aſcendentes, vel deſcendentes hæ-
redes inſtituit. Secundus quando in-
ſtituit aliquem extraneum: extraneum
verò dicimus eum, qui neceſſarius hæ-
res non eſt.

15 Primo † caſu vbi quis aſcendentem
aliquem, vel deſcendentem hæredem
inſtituit (quorum legitima iuxta no-
ſtrum ius Regum eſt, aſcendentium,
omnia bona filiorum excepto tertio:
deſcendentium vero omnia bona paren-
tum excepto quinto, l.1.tit. 8. lib. 5. Re-
cop.l.10.tit.4.lib.5.Recop. vbi Matienzus,
multis relatis Caſtillo tom. 5. capit. 94.
num.16. & tom.6. cap. 137. à num. 51. ex
alijs D. Ioſeph. Vela tomo 2. diſſert. 33.
num.31.& diſſert. 49.num.31.) certum
eſt, nullum legatum gratioſum quan-
tumuis pium ſit, eorum legitimam poſ-
ſe minuere, Coſta de ratione ratæ, quæſt.
28.num. 3. ſed ex ſolo quinto, aut ter-
tio legata ſoluenda eſſe, quæ ſi quintum
aut tertium exceſſerint minuenda erunt
& ad quintum, vel tertium reducenda
venient, l. 3. titul. 6. lib. 5. Recopil. vbi
Azeued. Matienzus, & Angul. qua
cauetur funeris impenſam, & alia le-
gata gratioſa de quinto deducenda eſ-
ſe, Gutierrez lib.3.pract.quæſt.58. mul-

Ii 2 tos

tos laudat D. Ioſeph Vela 2. *tom. differ.* 42. *num.* 6. *&* 7. Quomodo autem deductio tertij, & quinti facienda ſit, quando legata vires patrimonij aſcendunt? Scobar. *ſup. num.* 6. Azeuedo *in dict. l.* 13 *num.* 2 ?.

16 Ex quo † receptum eſt, filium etiam piæ cauſæ fauore, ſi habeat aſcendentes, vltra tertium diſponere non poſſe: quemadmodum neque parens vltra quintum: quamuis eorum hæreditates opulentiſſimæ ſint, vt contra Laram reſoluit Azeuedus *in l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recop. à num.* 67. Indè eſt vt pater non poſſit filiorum legitimas minuere, etiamſi legaſſet ad exonerationem conſcientiæ, & in malè ablatorum reſtitionem, *cap. quicumque* 10. *quæſt. vlt. gloſ. in dict. l. ad declinandam, C. de Epiſcop. & cleric.* niſi aliter, quam ex parentis confeſſione, ſordida, & malè acquiſita probarentur: eius nãque ſola aſſertio etſi iurata non ſufficeret; vt latiſſimè exornat Marius Giurba ad *conſuet. Meſſan. cap.* 2 *gloſ.* 7. *num.* 1. Et in debiti confeſſione à patre etiam cum iuramento, & ad exonerationem conſcientiæ facta, idem probat D. Caſtillo 5. *tom. controu. cap.* 111. *à num.* 114 D. Valenzuela *tom.* 2. *conſ.* 174. *à num.* 1. *& conſ.* 84 *à num.* 5. *tom.* 1. D. Ioſeph Vela *dict. differt.* 62. *à num.* 1. per textum *in l. qui teſtamentum, D. de probationib.*

17 Et † licèt libertatis fauore; tot contra iuris regulas ſtatuta ſint, vt eleganter varijs exemplis adductis probat Anton. Faber *in Iuriſp. Papin. titul.* 3 *princ.* 2. *illat.* 2. *cum ſequentib.* tamen libertatis legata legitimam filiorum non offendunt, Greg. Lopez *in l.* 2. *tit.* 11. *par.* 6. Azeuedo *in d. l.* 13. *n.* 19.

18 Quæ † diximus, patrem, vel filium legando ad exonerationem conſcientiæ, etiam cum iuramento, non poſſe legitimam iure debitam grauare, eleganter probat vltra relatos Pater Sanchez *de ſtat. religioſ. lib.* 7. *cap.* 13. *quæſt.* 3. *num.* 43. vbi notanter temperat in foro conſcientiæ, ſi confeſſio patris, vel filij veroſimilis videretur.

19 Ex quo † iam inferes, quod quotiens patre, vel filio hærede inſtituto, dubium eſt de diminutione legatorum, id reſpectu eorum intelligendum non eſt: quia indiſtinctè omnia legata gratioſa, quoad eos diminutionem patiuntur. Vndè controuerſia ſolùm verſabitur reſpectu legatariorum inter ſe: veluti ſi pater 500. in bonis habens, 150. diuerſis perſonis legaſſet, ex quibus certum eſt, filium 50. deducturum, vt integram legitimam conſequatur: hoc igitur caſu dubium erit, an illa 50. quæ ex omnibus legatis filius deduxit, æqua lance omnibus legatarijs detrahenda ſint, vt omnes pro rata damnum, & diminutionem ſentiant, an verò legata pia integrè ſint ſoluenda? Quo in dubio veriſſima ſententia eſt, hanc deductionem æqualiter pia legata pati, vt in iiſdem terminis quando pater, vel filius inſtituti ſunt, firmant Parlador. *lib.* 1. *cap.* 18. Azeuedo, Franch. Cancer. Acoſta, & alij laudati ſup.

20 Quam † veriſſimam ſententiam ego limitarem, quandò ex qualitate legati, coniectura eliceretur, voluiſſe teſta rem legata pia ſine diminutione perſolui, Rolandus à Valle *conſ.* 25. *à num.* 3. *vol.* 4. D. Caſtillo *dict. cap.* 51. *num.* 27. *verſ. quarto denique*: veluti ſi ad exonerationẽ conſcientiæ legaſſet, vel pro malè ablatorum reſtitutione: nam licèt hoc legatum, prout diximus, filiorum legitimæ, neque creditoribus non præiudicet, Anton. Faber *in C. lib.* 1. *tit.* 2. *defin.* 38. tamen integrè ſoluendum erit reſpectu aliorum legatariorum: cum hoc legatũ gratiam ipſius teſtatoris reſpiciat; alia verò legatariotum commodum concernant: & teſtatorem ſuam vtilitatem alienæ anteponere voluiſſe credendum eſt, *l. Præſes C. de ſeruit. & aqua*. Quo fundamento, & alijs ſequitur hanc ſententiã Petr. Surdus *dict. tit.* 8. *priuil.* 30. Hector Capyc. Latro *deciſ.* 12. *per totam*, vbi pro contraria refert Bart. Paul. de Caſtro, & Alex.

21 Nec † mirum, quod legatum pro exoneratione conſcientiæ, & male ablatis non ſentiat diminutionem, multa enim huic legato ſpecialia conceduntur, quæ referunt Carocius *deciſ.* 7. *per tot.* Tuſchus *lit. L. concluſ.* 52. Carpio *de executoribus lib.* 1. *cap.* 22. *à num.* 50. *& lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 9. *& lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 10. *& lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 9. Auendaño *de metu lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 105. Gaito *de credito cap.* 2. *tit.* 3. *à num.* 224. Giurba *ad conſ. Meſſan. cap.* 2. *gloſ.*

*gloſ.*11.*num.*11. *& gloſ.*12.*à num.*1. *ad* 18. *& à num.*35. nullo ex his relato doctiſs. D.Solorzano *de iure Indiar.* 2.*tom.lib.* 2. *cap.*24.*à num.*118.

22 Similiter ex eadem præſumpta teſtatoris voluntate colligũt Doctores, quòd licèt legatum pro dote fœminæ extraneæ factum, diminutionem recipiat; tamen ſi filiæ factum ſit, integrè debet perſolui: cum videatur teſtatorem propriã ſobolem alienæ præponere voluiſſe: quã diſtinctionem inter legatum dotis filiæ, vel extraneæ fœminæ factum: poſt alios ſequitur Surdus *dict. priuileg.*30.*numer.*4. Peregrin. *de fideicomm. art.* 4.*num.*64. Gaſpar Theſaur. *quæſt. foren. lib.* 3.*q.*114.*n.*3.

23 In altero † & ſecundo caſu, quando extraneus hæres inſtitutus eſt, ſi legata vires patrimonij excedant, ad bona defuncti reducenda ſunt, legatis pro rata diminutis: poſteaque ex his falcidiam detrahet hæres, textus formalis *in dict. l. ſi quis teſtamento* 82.*§. apud Iulianum* aliàs *l. is qui ſola, D. de leg.*1. his verbis: *Is qui ſola triginta reliquerat, Titio triginta legauit Seio* 20. *Mæuio* 10. *Maſurius Sabinus probat, Titium* 15. *Seium* 10. *Mæuium* 5. *conſecuturos, ita tamen vt ex his pro rata portioni falcidiæ ſatisfiat*.

24 Quæſtionis † tamen eſt, vtrum priuilegium legatis pijs conceſſum, vt ex eis falcidia non detrahatur (vt ſup. diximus) cedat damno hæredis, an verò aliorum legatariorum? In qua re tres inuenio ſententias. Prima, quod priuilegium damno hæredis cedere debet, iuxta Cuman. *in l. qui quadraginta in princip. D. ad l. falcidiam*, Socin. *conſ.*48. *vol* 1. Tiraquell. *de priuileg. piæ cauſ. priuil.* 26. *in fine*: quam ſententiam communem teſtatur Bellonus *de iure accreſcendi, capit.*6. *quæſt.*4.*num.*6. *&* 14. Secunda tenet, id damno legatariorum cedere, hæredemque ex alijs legatis integram falcidiam habiturum, Bart. & Caſtrenſ. *in dict. l. qui quadraginta*, ex Ruino, & Mantica veriorem dicit Petr. Surdus *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 10. *à num.* 20. pro quibus facit text. *in l. planè* 35. *D. ad leg. falcidiam*. Tertia ſententia aſſerit, id tam hæredis, quam legatariorum damno accidere, quia legata pia ante omnia vt æs alienum detrahuntur, *l. ſed ſi non ſeruus, l. æris alieni, D. ad l. Falcidiam*: quarè hæres minorem quartam habet; & legatarij minus, quam in legatis eſt percipiũt, ſequitur Cancer. 1. *par. var. c.*2.*n.* 12. de praxi teſtatur Tondutus *q. ciuil. dict. cap.* 73. *à num.* 10. videndus omninò, & Bellonus *à num.*6. *ad* 27.

25 Hæc † quæ de quarta falcidia diximus, in vſu non eſſe non exiſtimes, nam de iure noſtro Regio falcidia, & trebellianica in teſtamentis locum habent, vt poſt Pichard. Molinam, Parladorium, Matienzum, & Azeuedum teſtatur D. Caſtillo *de vſufructu, cap.*50.*à num.*6. videndus Aluarado *de coniectur. ment. lib.*4. *cap.*2. *num.*22.

26 Secundum † noſtræ quæſtionis examen erit, an vbi legata patrimonij vires aſcendunt, & omnibus ſoluendo non eſt, debeat prius ſatisfieri primò ſcriptis, & nominatis; an verò vnicuiſque pro rata portionis ſibi relictæ legatum minui debeat? Quem articulum latè diſcutit Soobar *dict. comp.* 10. pro vna, & altera ſententia varias leges, & fundamenta refert Caſtillo *dict. cap.*51.*à num.* 19. vbi reſoluit, non iuxta ordinem literæ legata ſoluenda eſſe, ſed pro rata diminuenda fore, *dict. §. apud Iulianum, l. in quantitate, § fin. D. ad leg. falcid. l.*2. *§.*1. *D. de condict. indebiti, l. is cui, §. ſi plurès, D. vt in poſſeſſ. legat.* ſequitur Anton. Faber *dict. tit.*2. *defin.* 38. *& tit.*11. *defin.*15. Cancer. *ſup. num.*305.

27 Hinc † in aliud dubium incidimus, an vbi legata pro rata diminui diximus, debeat etiam pro rata minui onus eis iniunctum? Et onus minuendum eſſe probat expreſſus textus *in l. pœnales, §. ſi Titio, D. ad falcidiam, l. plautius* 43. *§. penult. & fin. D. condit. & demonſtrat. l. cum pater* 79. *§. cum exiſtimaret, D. de legat.* 2. *l. facta* 63. *§. ſi Titius, D. ad S.C.*

28 *Trebell.* Quemadmodum † diminutis bonis anniuerſarij, vel capellaniæ, minui debet onus miſſarum, & alia onera, vt ex *l.*2. *C. de alluuionibus*, multis exornat D. Lara *de anniuerſ. & capellanijs lib.* 1. *cap.*15. *per totum*, latè Guzman *de euictionib. quæſt.*30 *n.*93.

29 Cæterum † legato diminuto, onus ei iniunctum non minui, probatur *ex l. maritum* 25. *§.* 1. *D. ad l. falcid. l. liberto* 31. *D. de annuis legat. l. cum pater* 77. *§. ſi pars, verſ. ſi tamen, D. de leg.* 2. *l. facta* 63. *§.*

Digitized by Google

63. §. ſi Titius, D. ad S. C. Trebellian. quibus cauetur, propter diminutionem rei legatæ, onus legatario iniunctum non minui.

30 In quorum † iurium concordia, & intellectu poſt *gloſ.* variant interpretes practici, & theorici, vt conſtat ex latè traditis per Franch. *deciſ. 362. per tot.* Goueanum *in dict. l. pœnales, §. ſi Titio*, Donell. *lib. 8. comm. cap. 18. vbi Oſuald. lit.* G. Iacob Cuiac. *tractat. 6. ad African. in l. ex aſſe, D. ad Trebell.* Iulium Paccium *cent. 6. quæſt.* 17. ex omnium tamen mente prædicta iura rectè intelliges, ſi diſtinguas, an onus ipſam rem legatam afficiat, quia grauamen eſt de eadem re, vel ipſius parte, quod onus intrinſecum dicitur: at verò ſimpliciter legatarius, aliquid dare grauatus ſit, quod onus extrinſecum appellatur: quia non de ipſa re legata: ſed de alio grauamen ſoluendum eſt, ita poſt *gloſ in dict. l. plautius*, Franch. *dict. deciſ. 362. num.* 8. ex Herculano, & alijs Amato *ſup. num. 3.*

31 Primo † caſu, quando onus intrinſecum eſt, ipſamque rem legatam afficit, conſiderandum eſt. an eandem rem reſtituere quis grauatus ſit; an verò ipſius rei partem; vel an ex fructibus rei aliquid præſtari teſtator iuſſerit? Nam quãdo id quod quis accipit reſtituere rogatur, ſi eius rei diminutio contingat, legatarius ſatisfacit, ſi rem prout ad ſe peruenit reſtituat, *l. ſi mihi 97. D. de legat.* 1. at verò ſi partem rei legatæ, quis reſtituere grauetur, & aliqua eius pars deficiat, pro rata etiam onus iniunctum minuetur, vt in ſpecie *dict. l. pœnales, §. ſi Titius, D. ad l. Falcidiam*, Parlador. *lib. 3. differ. 17. §. vnico, num. 7.* niſi onus libertatis, vel alimentorum fauorem reſpiciat, *dict. §. ſi Titius, dict. l. cum pater, §. ſi pars.* Vbi verò ex reditibus rei aliquod onus iniungitur legatario, licèt fructus aliqua ex parte diminuti ſint; ſi tamen qui ſuperſunt, & collecti ſunt, ad oneris præſtationem ſufficiant, onus minimè minuitur, *l. liberto, §. 1. ad Trebellian.* Si verò fructus non ſufficiant, aut nulli ſint collecti, tunc vel in parte minuetur onus: aut in totum ceſſabit, *leg. cum certus, D. de tritic. vino, & oleo leg. l. ſi debitor 39. §. 1. D. de contrah. emption.* Cuius rei elegantem rationem reddit Paulus *in dict. l. cum certus*, ibi: *Et quaſi taxationis vicem obtinere*: nam ſi fundus non taxationis, & reſtrictionis; ſed demonſtrationis cauſa fuiſſet adiectus, onus propter diminutionem fructuum, aut quia ex fundo nulli percepti fuiſſent non minueretur, *l. Lucius 11. D. de annuis legat.* De quorum iurium intellectu, & quando locus demonſtrationis, vel taxationis cauſa videatur adiectus, videndi Iul. Paccius *cent 6. quæſtion.* 34. Gratianus *diſcept.* 256. latiſſimè D. Caſtillo *tom. 4. controuerſ. cap. 44. per tot.* D. Franc. Merlin. *cent. 2. controu. cap. 82. per totum.*

32 Alio † verò caſu, quo onus extrinſecum eſt, & legatarius aliquid ſimpliciter, non verò rem ipſam, vel ex re præſtare damnatur: propter rei diminutionem onus non minuitur, *dict. l. ſi mihi 97.* dummodo quod remanet, ſufficiat ad oneris præſtationem, & implementum, nè alias legatarius de ſuo damnum ſentiret: & ita accipio textum, aliàs difficilem *in dict. l. facta 63. §. ſi Titius, D. ad Trebell.* in cuius interpretatione anxius hæret. Amatus.

33 E conuerſo † autem quæri ſolet, an auctis bonis, & fructibus ex quibus quis aliquid ſoluere grauatus fuit, onus etiam augeri debeat? Etſi habito reſpectu ad fructus onus imponatur, propter augmentum ſuperueniens, onus augeri debere, in ea ſpecie probat D. Lara *dict. cap. 15. à num. 18.* quando fructus anniuerſarij augentur, quo caſu numerus miſſarum creſcere debet, ſequuntur Decius. Oſaſcus, Aluarado quos refert: mouentur ex eo, quia commodum ab incommodo regulatur, & è contra: *l. ſecundum naturam, D. reg. iuris, l. eiſi contra 35. in fine, D. de vulg. & pupill.* Et auctis fructibus beneficij, ſuffragia, & alia diuina officia augenda eſſe, ex Federic. de Senis, Lambertin. & Burſato, tradit Mieres *de Maioratibus 1. part. quæſt.* 10. *num. 29.*

34 Notandum † tamen eſt, ſuperiorem doctrinam eo caſu interpretes admittere quo habito reſpectu ad fructus onus iniungitur: nam ſi ad fructus, vel reditus conſideratio habita non eſſet, veluti quando res magni valoris, & reditus alicuius legatur cum onere modicæ annuæ

quan-

quantitatis pro aliquo anniuerſario, etiam ſi fructus rei nimis creſcerent, ad aliud non teneretur legatarius, quàm ad præſtationem illius modicæ quantitatis; & augmentum ad ipſum pertinere: quia tunc onus quantitatem fructuum non reſpicit. quod ſecus eſſet, ſi anniuerſarij inſtitutio non in alium finem, vel fauorem tenderet, quàm vt miſſæ, & ſuffragia dicerentur: nam is cui grauamen vt nudo miniſtro, & executori imponitur, quod ſupereſt ex fructibus, in ſuum commodum conuertere non poſſet, ſed in alijs ſuffragijs, & pijs operibus erogandum eſſet.

35 Quibus † concinit illud, de quo D. Franc. Sarmiento *lib. 3. ſelect. cap. 8. num. 29.* an vbi teſtator reliquit aliquam pecuniarum quantitatem ad opus pium perficiendum, ſi opere perfecto aliqua quantitas ſuperſit, reſiduum remanere debeat apud legatarium, an verò apud hæredem; vel debeat in alium pium vſum conuerti? In quo dubio illud ſine cõtrouerſia eſt, id quod ſupereſt, in aliud pium opus conuertendum non eſſe, Sarmiento ſup. cuius meminit Caſtillo *lib. 2. controu. cap. 28. verſ. Simonem de Prætis*: niſi aliud ex mente teſtatoris appareret, Molina *de iuſt. & iure, tom 1. diſput. 249. num. 9.* ſequitur Carpio *de executorib. teſtam. lib. 3. cap 4. num. 40.*

36 An † autem ad legatarium, an verò ad hæredem, reſiduum quod facto opere ſupereſt pertineat? in obſcuro eſt. Et licèt alij pro legatario, alij pro hærede reſpondeant; tamen veriſſimè diſtinguendum erit, an teſtator eum, cui opus faciendum commiſit, elegerit, vt nudum miniſtrum, & executorem; an verò, vt legatarium. Nam primo caſu reſiduum ad hæredem pertinebit, *l. ſi quis Titio 17. D. de legat. 2. l. Lucius 88. §. à te peto, D. de leg. 2.* In alio verò caſu, quod ſupereſt legatarij commodo cedet. Quam diſtinctionem probat Peralta *in dict. l. ſi quis Titio, à num. 26.* Gratianus *diſcept. 446 per tot. & diſcept. 563. à numer. 47.* Alex. Ludou. *deciſ. 544. per tot.* Farinac. *1. tom. poſthum. deciſ. 25. & 2. tom. deciſ. 429. & 521.* Giurba *deciſ. 28. num. 8.* Iacob. Cancer. *3 part. variar. cap. 20. nu. 169.* nouiter Retes *opuſc lib. 2 ſect. 2. cap. 6. num. 1. & latius lib. 4. ad l. vltim. §. 1. D. de his, quæ vt indignis*, apud quos latè, ex quibus videatur teſtatorem aliquem, vt nudum miniſtrum, vel vt legatarium nominaſſe.

37 Veniamus † iam ad tertiam, & præcipuam huius quæſtionis partem (cuius perfecta cognitio requirebat ſcire quæ ſupra prænotauimus) an legatarij ceſſione hæredis indigeant, vt aduerſus collegatarios, qui integrè perceperunt legatum, agere poſſint? Quod ſi euenerit triplici remedio legatarijs conſuli inuenio. Nam primo, eis aduerſus hæredem, qui integra legata ſoluit, agere permittitur, vt de ſuo pretium indebitè ſolutum reſarciat, Aymon Cranet. *conſ. 214. num. 7.* quem refert, & ſequitur Gratian. *dict. diſc. 646. n. 30.* Tuſc. *lit. L. concl. 55. num. 15.* Secundo, eis aduerſus ipſos collegatarios, quibus integrè ſolutum eſt, actio, & indebiti condictio competit, Paul. & Alexan. *in l. 2. §. 1. D. de condict. indebiti*, Roland. Anton. Gomez, & Peregrin. quibus accedit D. Caſtillo *dict. cap. 51. num. 21.* Gratian. *ſup. num. 15.* Tuſch. *dict. num. 15.* Amendola ad Franc. *deciſ. 236. num. 4.* Virgilius *de legitim perſona, cap. 20. num. 8.* Capycius Latro *deciſ. 12. num. 3.* Indebitum namque dicitur, non ſolum, quod omninò debitum non eſt; ſed etiam quod per hæredes vltra vires hæreditarias, aut in præiudicium alterius ex ſoluitur, *l. ſi vniuerſa, C. de legatis, l. 1. § ſi is, qui quadraginta, verſ neminem, D. ad Trebell.* Franc. Londut. *quæſt. ciuil. 27. nu. 1.* Tertiò eis etiam ſuccurritur, vt contra hæredem agant, vt eis aduerſus collegatarios condictionem indebiti cedat, vt ex Boerio *deciſ. 145. num. 5. & 6.* probat Gratian *ſup. num. 29.*

38 Sed † licèt verum ſit, legatarijs hæc remedia, & actiones competere: tamen eis indiſtinctè vti non poſſe exiſtimo, ſed eorum altero remedio, ſiue actione, iuxta caſus varietatem. Nam ſi culpa aliqua hæredi imputari poſſit, quòd integrè legata ſoluerit, iuſtum, & conſonum erit, vt legatarijs ipſe teneatur: tamen ſi culpa careat, nulla ratio erit, cur legatarijs de ſuo reſarcire debeat, quod alij indebitè perceperunt, *l. fin. §. etſi præfatam*, vbi Gothofred. *lit. T. C de iure deliberandi*, expreſſus text. *in l. 3. in fin. D. de con-*

Digitized by Google

condict. indeb. Finge enim, multo poſt æs alienum emerſiſſe: vel codicillos, qui ad emptionem continebant legatorum, vel diminutionem, diù fuiſſe cellatos, vt in ſpecie *l.2.§.1.D. de condict. indebiti*, quis dixerit, culpæ hæredis adſcribendum, qui ignarus æris alieni, vel codicillorum, eo tempore legata præſtitit, ad quorum præſtationem per legatarios potuit compelli! Eo enim caſu ad nihil aliud teneretur hæres, quam vt condictionem indebiti ſibi competentem legatarijs cedat; cum non alia ratione hæredem conuenire poſſint, quam quod actionem habeat aduerſus illos legatarios, qui indebitum perceperunt: vndè eius ceſſione liberabitur, optimus text. *in l.fideiuſſor 29.§.idem tractari, D.de fideiuſſor. l.ſi ſic legatum 75.§.2.& 3. D.de leg. 1.* latius dicant *tit.ſeq.quæſt.14.per totam.*

39 Similiter † neque legatarijs aduerſus eos, qui integra legata habuerunt, indebiti condictio indiſtinctè competet: nam licet nouum non ſit, vt quod alius ſoluit, alter repetat, *l.nec nouum 5.l.2.§. 1.l.3.D.de condiction. indebiti,* Franc.Tondut. *reſolut.ciuil.cap.27.num.6.* (vbi quod indebitè ſolutum per hæredem, poteſt non ſolum ipſe, ſed & creditores hæreditarij repetere) Donell. *lib.14.com.c.18. eit.C.*vbi Oſuald.*dict.lib.4.c.16 lit.B.in fine* vbi abſque aliqua eius, qui ſoluit ceſſione, indebiti condictionem alterum intendere poſſe aſſerit: tamen id non niſi in caſibus in iure expreſſis admittendum eſt, quos refert doctiſſimus communiſque omnium præceptor Accurſ. *in dict. l. non eſt nouum*, ſubtiliſſimus Anton. Faber *in rationali ad eam*.

40 Legatarijs † verò nullibi hæc vtilis indebiti condictio aduerſus alios, qui pleniora legata acceperunt, conceditur, neque id *in dict.l 2.§.1.* cautum inuenimus; longèque alia ratio eſt hæredis, ad quem hæreditatem pertinere declaratum fuit, cui iuſta ratione vtilis indebiti condictio conceditur, vt recuperet legata, quæ putatiuus hæres indebitè perſoluit: quàm legatarij, qui aduerſus collegatarium nullam actionem habet. Quarè verius dicerem, nullam condictionem eis competere, ceſſioneque hæredis indigere, vt agere, & condicere poſſint; niſi proponeretur hæredem abſentem, vel ſine hærede deceſſiſſe, quæ iuſta cauſa eſſet, vt legatarijs vtilis indebiti condictio permitteretur. arg. *l.1. C.de obligat. & actionibus*, multos inuenies infra *dict.quæſt.num.fin.*

41 Quarè † vt clarius iudicium meum proferam: his tribus propoſitionibus me expediam. Prima ſi hæredi, qui integre aliqua legata ſoluit, nulla culpa poſſit imputari; legatarij aduerſus eum agere non poſſunt, niſi in id vt eis cedat cōdictionem indebiti, cuius ceſſione liberabitur. Secunda, ſi culpa hæres immunis non ſit, legatarij aduerſus eum agere poſſunt, vt quod indebitè ſoluit, ipſè pręſtet, vel poterunt, ſi forte ſoluendo non ſit eum compellere, vt eis cedat indebiti condictionem. Tertia, legatarij ſine ceſſione aduerſus alios legatarios agere non poterunt, niſi hæres abſens eſſet, vel deceſſiſſet ſine hærede, quo caſu, & vbi aliqua alia iuſta cauſa ſub eſſet, citra ceſſionem, vtilem indebiti cōditionem haberent.

SVMMARIVM.

1 *Lex duodecim Tabularum actiones hæreditarias inter cohæredes ipſo iure pro portionibus hæreditarijs diuidit.*

2 *Hæredes pro rata portionum conueniri debent, licèt defunctus inſolidum teneretur.*

3 *Quilibet ex hæredibus vſurarij, an ad vſurarum reſtitutionem in ſolidum conueniatur.*

4 *Defunctus ſi onus æris alieni vni ex hæredibus imponat, vel ipſi inter ſe conueniant, vt vnus debita hæreditaria ſoluat, an creditor aduerſus illum agere debeat?*

5 *Hæredes an pro rata portionum ſint conueniendi, licet in inſtrumento adiectum fuiſſet, vt liceret creditori à quolibet hæredum ſolidum exigere. Et quid ſi inſtrumentum haberet paratam executionem.*

6 *Hæredem vnus, licèt ſoluendo non ſiat, eius periculum alios cohæredes non onerat; qui ſoluendo ratam, quæ ad eos ſpectat liqerantur.*

Hæ-

7 *Hæredes an inæqualiter teneantur ad oneris hæreditarij præſtationem, ſi prælegata inæqualia eis relicta ſint: & quid de iure noſtro Regio, vbi vnus ex filijs in tertio, & quinto bonorum melioratur.*

8 *Hæredes an inſolidum conueniri poſſint pro debito dotis: duplex ſententia refertur, reſoluitur dotis debitum nihil ſpeciale habere* & num. 10. & 11.

9 *Hæredes quando conueniri poſſint in ſolidum pro legatis.*

10 *Intelligitur* l. cum ab vno 53. D. de legat. 3. & l. ſeruo legato, §. ſi teſtator, D. de legat. 1.

Laudatur Primarius Iuris Conſultus, Supremi, & Regij Conſilij Senator grauiſſimus D. D. Martinus de Larreatigui.

11 *Legatum creditori relictum, eius quod ipſi debetur in utile eſt, conſiſtit tamen, ſi ab vno ex hæredibus ſolui teſtator iuſſerit.*

12 *Alimentorum debitum, an ab vno ex hæredibus inſolidum exigi poſſit: varia ſententia refertur vſque ad n. 16.*

Intelligitur l. 3. §. fin. D. de alimen. legat.

16 *Hæredes in ſolidum teneantur, ſi debitum, quod præſtare tenebatur defunctus, indiuiduum eſſet.*

17 *Hæredum vnus pignus, vel hypothecam poſſidens, hypothecaria actione inſolidum conuenitur, & quid ſi hypotheca tacita, vel generalis tantum ſit.*

18 *Hæres qui ſolidum ſoluit, partes ab alijs cohæredibus repetit actione negotiorum geſtorum, ſi hæreditas diuiſa iam ſit: ſi verò non ſit diuiſa, iudicio familiæ erciſcundæ.*

19 *Vnus ex hæredibus ſolidum ſoluens, contra cohæredes iurium ceſſionem deſiderare poteſt.*

20 *Contra plures vnius hæredes ſi quis cauſam habeat, & diuerſi fori ſint, an omnes coram vno iudice poſſit conuenire; vel vnuſquiſque in ſuo foro ſit conueniendus?*

Submiſſionis pactum factum alicui iuriſdictioni, tranſit non ſolum in hæredes eius, qui ſe ſubmiſit, ſed etiam in ſingularem eius ſucceſſorem.

21 *Hæredum quilibet in ſuo foro conueniendus eſt, ſi cauſa diuidua ſit; ſi verò indiuidua, omnes coram vno iudice eorum ſuperiore reſpondere tenentur.*

22 *Hæredum vnus ſi conueniatur, an poſſit deſiderare, vt actor alios cohæredes citari faciat?*

23 *Actiones actiuæ ſimiliter inter cohæredes pro rata diuiduntur.*

24 *Vnus hæredum non poteſt inſolidum conuenire, vel exequi debitores hæreditarios, ſine aliorum ceſſione,* & num. 25.

Iudicium captum ab vno ex hæredibus, an conualidetur ex aliorum cohæredũ ceſſione, quæ lite iam pendente ſuperuenit.

26 *Exceptio iuris tertij, quando locum habeat?*

27 *Vnus ex pluribus hæredibus in ſolidum agere poteſt, ſi id quod petitur indiuiduum ſit, veluti pro conſtitutione ſeruitutis.*

Seruitutes tam vrbanorum, quàm ruſticorum prædiorum indiuiduæ ſunt, quæ neque pro parte peti, conſtitui, vel amitti poſſunt.

28 *Vnus ex hæredibus domini directi domini, vel eius, qui ſub pacto de retrouendendo diſtraxit, totam rem, abſque aliorum cohæredum ceſſione retrahere poteſt.*

29 *Vnus ex pluribus hæredibus debitoris cenſus, poteſt cenſum in totum redimere, etiam renuente, & inuito creditore.*

30 *Quilibet ex hæredibus, an poſſit cenſum, quem debebat defunctus, pro rata ſua redimere inuito creditore.*

Cenſus ſi ad plures pertineat, an eorum quilibet cogi poſſit partem ſuam redimere.

31 *Hæres, qui vult partem cenſus, qui ad eum ſpectas, redimere, poteſt aduerſus cohæredes agere, vt ipſi partes ſuas etiam rediment, nè à domino cenſus in poſterum moleſtetur.*

32 *Hæres vbi admittitur ad agendum inſolidum, tenetur cautionem præſtare de reſtituendo portiones ſuas, alijs cohæredibus.*

33 *Sententia lata contra vnum hæredem, licèt cauſa indiuidua ſit, alijs cohæredibus non nocet, prodeſt tamen ſi in eius fauorem proferatur. idem in alijs litis conſortibus procedit.*

Sententia lata aduerſus vnum ex fideicommiſſarijs, non nocet ei, ſi rurſus pro partibus aliorum ex iuribus, ſibi

ceſſis agat. ibidem.

34 *Hæres ſi in cauſis diuiduis pro rata ſua agat, non poteſt ei opponi, quod alij cohæredes ſint.*

35 *Hæres inſolidum agere poteſt, vel defendere, ſi cauere paratus ſit alios cohæredes id ratum habituros.*

Expenditur l.2.C.de conſortib. eiuſdẽ litis. & l.10.tit.5.part.3.

36 *Cohæres, vel conſors, qui præſtita cautione de rato in ſolidum agit, non poteſt exigere partes aliorum, ſed deponi debent, vt cohæredibus ſoluantur.*

37 *Coniunctus, qui præſtita cautione de rato agit pro coniuncto, ſi obtineat, non poteſt cogere debitorem, vt ei ſoluat, ſed tantùm vt deponat ad fauorem coniuncti.*

38 *Vnus ex pluribus fideicommiſſarijs, qui in eodem gradu ſunt, an poſſit integrũ fideicommiſſum petere? remiſſiuè.*

QVÆSTIO VI.

Hæredum vnus, an poſſit inſolidum conueniri, vel agere, abſque aliorum cohæredum ceſſione. Et quando locum habeat exceptio iuris tertij. Interpretatur text. *in l. ſeruo legato 72. §. ſi teſtator, D. de leg. 1. l. cum ab vno 53. D. de leg. 2.*

1 LEGIS † duodecim tabularum poteſtate, actiones hæreditariæ inter cohæredes ipſo iure pro portionibus hæreditarijs diuiduntur, *l. ſi pacto ſucceſſorum, C. de pactis, l. licèt, C. ad leg. falcidiã, l. ſi ab eo, C. de negotijs geſtis, l. 1. C. ſi certum petatur, l. 1. C. ſi vnus ex pluribus hæred. debitor. l. vnica, §. videamus. C. de rei vxoriæ actione*, Parlador. *rerum quotidian. c. fin. 1. part. §. 1. num. 11.* Rodriguez *de executione cap. 4. num. 13.* Franc. Nig. Cyriac. *cont. for. lib. 1. cont. 193. numer. 3.* Gaſpar. Theſaur. *lib. 2. quæſtion. forenſ. quæſt. 67. nu. 10.* Duardus *ad Bull. § 5. quæſt. 16. à num. 26.* Anton. Faber *de err. pragm. decad. 80. err. 6.* D. Valentia *illuſt. iuris ad tit. de acquirend. hæred. cap. 4. num. 4. & 5.* Gothofred. *in l. ſi teſtamento, §. 1. D. de fideiuſſ. lit. H.* Qua
2 † ratione etſi defunctus
inſolidum obligatus eſſet, inter eos creditore etiam inuito obligatio diuiditur, & non niſi pro rata, & portione ſua vnuſquiſque tenetur, & conuenitur, *l. 2. C. de hæred. action. l. 2. §. incertam, D. de prætorijs ſtipulation. l. ea, quæ nominibus, C. familiæ erciſcundæ*, cum alijs congeſtis à Gothofredo *in l. 1. C. ſi certum petatur, l. 10. titul. 12. part. 5.* Parlador. & Rodriguez ſupr. Anton. Gomez *2. tom. var. cap. 10. num. 3.* Gutierrez *lib. 2. can. cap. 18. num. 63.* (vbi
3 † an idem procedat in pluribus hæredibus vſurarij, latè, & doctè Leotardus *de vſuris quæſt. 94. à num. 30.*) Gratianus *tom. 1. diſcept. 16. à num. 7. & diſcept. 36. nu. 41. & 150. num. 12.* Auendaño *de cenſibus cap. 95. num. 2.* Coſta *de ratione rat. quæſt. 23. & 189.* Riccius *collect. 528.* Giurba *in conſ. Meſſan. cap. 9. gloſ. 5. num. 40.* Virgilius *de legitim. perſon. cap. 20. à num. 38.* Velaſcus *de priuileg. paup. 2. p. quæſt. 58. num. 3.* Donell. *lib. 7. com. cap. 11.* elegantiſſimè omninò videndus Schifordeg. *lib. 3. tract. 2. q. 14. & 15.* Hodierna, & Amatus infra referendi.

4 Quod † adeo procedit, vt quamuis defunctus in teſtamento iuſſerit, vel hæredes inter ſe conuenerint, vt æris alieni onus alter ex hæredibus ſubeat, nihilominus creditor aduerſus omnes pro rata agere poſſit, *l. ſeruo legato 72. §. ſi teſtator, D. de leg. 1. l. ſi filia, §. ſi pater, & §. Papinianus, D. famil. erciſcundæ, l. ſi cogitatione, C. eodem titul. l. eum qui, §. 1. D. de verb. oblig. l. pacto ſucceſſorum, C. de pactis*, Parlador. *ſup. num. 12.* Zeuall. *1. tom. com. quæſt. 76. à num. 10. & 13.* Coſta *ſup. num. 4.* Virgilius *ſupr. num. 38. verſ. quarto amplia*, Hermoſilla *in l. 5. tit. 5. p. 5. gloſ. 2. nu. 2.* Schifordeg. ſup. nemine relato. Merlin. *de pignorib. lib. 2. q. 15. à num. 48.* Quod ampliat Rodriguez *dict. num. 13.* etiam
5 † vbi cautum fuiſſet, vt in arbitrio creditoris eſſet, vnum ex hæredibus inſolidum exigere. Ex omniumque ſententia procedit, licet defunctus debitor eſſet ex inſtrumento, quod paratam executionem haberet, vt ex alijs aduertit Virgilius, vbi proximè.

6 Quæ doctrina extenditur, vt etſi hæredum aliqui ſoluendo non fierent, alij vltra portiones ſuas non teneantur, *leg. fin. C. depoſiti, l. 3. in fin. D. de aliment. legat.* quia ſemel per legem diuiſa obligatione,

Digitized by Google

ſſe, periculum vnius, non onerat alios, *l. legatorum petitio, D. de leg.* 2. Anton. Gomez *d. cap.* 10. *num.* 4. Zenall. *dict. qu.* 76. *nu.* 14. Parlad. *d. §.* 1. *n.* 13. Theſaur. *d. q.* 67. *n.* 10. Hermoſill. *d. gloſ.* 2. *n.* 4.

7 Nec † non etiam locum obtinet, etſi teſtator alicui ex hæredibus aliquid prælegaſſet: nam ex inæquali prælegatorum quantitate, inæqualiter non tenebuntur, ſed ad portiones tantùm hæreditarias reſpectus habetur; vt expreſſus eſt textus *in l.* 1. *C. ſi cert. petat.* Tepat. *dict. cap.* 10. Coſta *dict. quæſt.* 23. elegantiſſimè ſuo more Robert. *lib.* 4. *rer. iud. cap.* 13. *per totum*, Donell. *dict. cap.* 11. Schifordeg. *dict. quæſt.* 14. Curia Philipp. *part.* 2. *iudicij executiui*. §. 10. *à num.* 4. Quod de iure communi ſine dubio eſt: de iure tamen noſtro Regio, an idem procedat, & quo pacto contra filium à patre in tertio, & quinto melioratum, executio pro rata meliorationis locum habeat, videndus latiſſimè diſputans Noguerol. *allegat.* 4. *à num.* 57. cui addo latè agentem Rodriguez *de executione cap.* 4. *à num.* 19. D. Ioſeph Velam *diſſert.* 48. *num.* 25. *tom.* 2. Acoſtam *de priuileg. creditor. reg.* 2. *ampl.* 3. *num.* 19. eleganter D. Valentia *tom.* 3. *illuſt. ad tit. de legatis in l.* 1. *numer.* 28. videndus *à num.* 16.

8 Hæc † tamen regula, quod hæredes non niſi pro portionibus hæreditarijs conueniendi ſint, in aliquibus caſibus non ſine controuerſia eſt: nam ſunt qui exiſtiment, limitandam eſſe, in cauſa dotis, ita vt eius fauore, quilibet hæredum inſolidum teneatur, vt poſt *gloſ. in l. cum ab vno, D. de leg.* 2. tenet Bartol. ibi, & in *l. continuus* 137. §. *fin. num.* 10. *D. de verborum obligat.* Afflictis *deciſ.* 332. *vbi Vrſil. num. fin.* Gratianus *diſceptat.* 16. *num.* 15. Coſta *num. fin.* Molfeſius *ad conſuetud. Neapol. tit. de iure dotium part.* 4. *quæſt.* 9. *à num.* 9. accedere videtur Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 1. *num.* 49. Fachin. *lib.* 12. *controu. cap.* 51. Surdus *deciſion.* 90. multis relatis Camillus Borrell. *in ſumm. deciſion. tom.* 3. *tit.* 5. *à num.* 496. vbi indubitabile eſſe aſſerit, concurrente in id voluntate teſtatoris, qui vnum hæredem inſolidum grauauit, iuxta *dict. l. cum ab vno*, ſequitur Ant. Gom. *d. c.* 10. *n.* 4. *in fine*, Velaſcus *d. q.* 58. *n.* 4. Riccius *ad Franch. deciſ.* 582. qui refert Couarr. & alios. Hæredes etiam eius, qui dotem marito promiſit, inſolidum conuenire poſſe affirmat Magonius *deciſ. Lucenſ.* 111.

9 Contraria † tamen ſententia, quod dos nihil ſpeciale habeat, verior, & receptior eſt, quam poſt alios tuentur Spino *de teſtamentis gloſ.* 11. *num.* 81. Franch. *dict. deciſ.* 581. Gaſpar Theſar. *dict. quæſt.* 67. *num.* 7. latè diſputans Gizarell. *deciſ.* 50. *per totam*, Hodierna ad Surdum *deciſ.* 90. Viſconte *ad Franch. deciſ.* 203. Coſta *d. q.* 23. *nu.* 2. Acacius Ripol. *var. cap.* 10. *à num.* 127. *ad* 135. Schifordeg. *d. lib.* 3. *trac.* 2. *q.* 14. & 15. videndus Leotardus *de vſuris q.* 97. *num.* 25. vbi *à num.* 19. diſputat, quando inſolidum, vel proportionibus hæreditarijs poſſint hæredes pro legatis conueniri.

10 Cui † veriſſimæ ſententiæ non aduerſatur text. difficilis *in l. cum ab vno, D. legat.* 2. quo loci probatur, in eum ſolum hæredem, à quo teſtator dotem mulieri legauit, dandam eſſe actionem. In cuius interpretatione, & ſolutione cruciantur, qui poſteriorem hanc ſententiam amplectuntur: varios intellectus referunt, Franch. Gizarell. & Hodierna. Sed his omnibus reiectis, veriſſimè dicendum eſt, in eo textu nihil ſpeciale dotis fauore ſtatui, eiuſque deciſionem in quolibet alio legato, eius quod creditori debetur, procedere. Quod vt rectius, ſimul & clarè explicem, multum referre exiſtimo, an teſtator onus æris alieni, ſiue dotis, ſimpliciter vni ex hæredibus iniunxerit; an verò ab vno hærede creditori, quod ei debebatur, vel mulieri dotem legauerit. Nam primo caſu creditor, aut vxor pro dote inſolidum aduerſus hæredem grauatum agere non poterunt; ſed cohæredibus in eum actio competet, vt ſolidum præſtet *dict. l. ſeruo legato*, §. *ſi teſtator*, ita intelligenda. Alio verò caſu, ſi creditor, vel vxor, iure ſuo, & actione vti nolint, & agnoſcerent legatum crediti, vel dotis, poterunt inſolidum hæredem à quo legatum relictum eſt, conuenire: in qua ſpecie loquitur Conſ. *in d. leg. cum ab vno.* Quam interpretationem, & concordiam veriſſimam eſſe ſuadent verba text. *in l. ſi filia*, §. *Papinianus*, *D. familiæ erciſc.* ibi: *Papinianus ait, ſi vni ex hæredibus onus æris*

KK 2 alie-

alieni iniungitur citra ſpeciem legati, docet latè exornans Schifordeg. *d.q.* 14. *&* 15. ſingulariter omninò videndus doctiſſimus D.D. Martinus de Larreatigui *lib.* 4. *ſelect. iur. cap.* 16. *n.* 3. *&* 4.

11 Illud † verò paſſim aduertere non omittam, quod licèt vbi debitor creditori id quod debebat legauit, inutile legatum ſit, niſi aliquid amplius in legato eſſet, quàm erat in debito, *l. ſi creditori* 28. *cum l. ſequent. D. de leg.* 1. *l. Mæuius* 66. *l. vnum ex familia* 67. *D. de leg.* 2. *l.* 3. *§. ſi rem, l. ſi deportati* 7. *§. vlt. D. de leg.* 3. *l. ſi debitoris, l. ſi creditor, l. ſi idem eſt, l. legaui, §. contra, D. de liberat. legat. §. ex contrario Inſtit. de legatis*, tamen legatum eius, quod creditori debebatur, ab vno ex hæredibus relictum, etiam citra aliud commodum, vel repræſentationem conſiſtet: quia creditori magis expedit, ab vno ex hæredibus ſolidum conſequi, quàm in omnes pro portionibus hæreditarijs agere, *argum. l. & ancillarum* 27. *§. vltim. D. de peculio*, Anton. Faber *in C. ad tit. commun. vtriuſque iudicij deſ.* 3. *nu.* 4. D. Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 1. *cap.* 4 *num.* 36. cum exactio partium non minima in commoda habeat, *l. planè* 3. *de famil. erciſc. l.* 3. *§. in cauſa, D. de tranſact. l.* 3. *§. apparet, D. de adminiſtr. tutor.* dixi *ſup. tit.* 3. *q.* 12.

12 In † alimentis etiam non minus controuertitur, an deciſio *dict. l.* 2. locum habeat, ſuperiorque doctrina temperetur? Et eorum fauore inſolidum aduerſus hæredes actionem competere, firmant poſt *gloſ. in d. l.* 2. ex Thoro, & Pellic. Riccius ad Franch. *deciſ.* 203. ex alijs Gabriel Velaſcus *de priuileg. paup.* 3. *p. q.* 8. *nu.* 180. Vbi etiam probat, legatum Eccleſię relictum à quolibet hæredum inſolidum exigi poſſe, ſequitur Virgilius *de legitim. perſon. c.* 20. *n.* 38. *in fin.*

13 Alij † verò diſtinguendum putant, inter alimenra præterita, & futura: vt præterita pro rata ab hæredibus præſtentur; futura verò inſolidũ debeantur, Baldax. de Angel. *in add ad Gizarell. deciſ.* 50. *n.* 4. Frãc. *d. deciſ.* 203. Rationẽ aſſignant, quod alimenta præterita non eiſdẽ priuilegiis, & fauoribus potiuntur, quibus futura, *l. de alimentis, C. de tranſact.* idem Gizarell. & Baldax. *deciſion.* 47. innumeris relatis Giurba *ad conſuetud. Meſſan. capit.* 7. *gloſ.* 15. *à num.* 12. D. Salgado *de Regia protect.* 3. *part. capit.* 1. *à nu.* 10.

14 Aliter † placuit alijs diſtinguere, ſcilicet inter alimenta debita ex contractu, & promiſſione præcedenti; & alimenta, quæ ex æquitate, & officio iudicis debentur: vt vno caſu obligatio inſolidum in hæredes deſcendat: in alio verò proportionibus tantùm hæreditarijs, ita Coſta *de portion. rat. quæſt.* 31. *numer.* 4. cui accedit Theſaur. *d. qu.* 67. *num.* 12. A qua ſententia, & diſtinctione non multum diſcrepat alia, quam tradit Petr. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæſtion.* 14. qui exiſtimat, quod quotiens obligatio alendi ortum habuit à promiſſione, & obligatione defuncti, cui plures hæredes ſuccedunt, omnes inſolidum teneantur, nè in eis varietur qualitas obligationis, quæ ab vna perſona ſine aliqua diuiſione initium habuerat: at verò quando à pluribus hæredibus relinquuntur, & præſtantur alimenta, cum obligatio ipſa à pluribus incipiat, & in eius initio, & origine ex voluntate teſtatoris diuidatur, hæredes non niſi pro rata conueniantur, licèt poſſit iudex eos compellere, vt vnum eligant, qui alimentorum onus inſolidum ſubeat, iuxta textum *in l.* 3. *§. fin. de alimentis legatis*, Gratian. *dict. diſcept.* 16. *à num.* 27.

15 Sed † indiſtinctè ſentiunt alij, hæredes non niſi pro portionibus hæreditarijs ad præſtationem, & ſolutionem alimentorum vrgeri poſſe, licèt ratione maioris commoditatis eius, qui alendus eſt, poſſit deſiderare, vt cohæredes vnum ex ipſis eligant; qui alimenta miniſtret, quod ſi facere recuſent, iudex eliget, *d. l.* 3. *D. de aliment. legat.* Ioſeph Ludouic. *deciſ.* 92. *num.* 1. *&* 14. *part.* 2. D. Molina *de primogenijs lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 43. *&* 44. Hermoſilla *in l.* 1. *tit.* 4. *part.* 5. *gloſ.* 6. *numer.* 45. Pro qua ſententia, quod obligatio alendi, qua tenebatur defunctus, in hæredes pro hæreditarijs portionibus deſcendat, expendo textum *in l. cum vnus* 10. *D. de alimentis legatis*.

16 Prædicta † tamen, quæ de diuidenda defuncti obligatione inter plures hæredes diximus, eo caſu procedunt, quo obligatio diuidua eſſet: nam ſi diuiſionem non reciperet, omnes hæredes in-

ſoli-

ſolidum obſtricti eſſent, *l. ſtipulationes 72. D. de verbor. obligat. l. fideicommiſſa* 11. §. *quædam*, *D. ad leg. Falcid.* quibus probatur, legatum, vel ſtipulationem operis faciendi, vel inſulæ fabricandæ, diuiſionem non admittere, ſingulosque hæredes inſolidum teneri, vt rectè explicat D. D. Melchior de Valentia *illuſt. iuris lib. 2. tract. 4. cap. 6. à num.* 8. *& cap.* 7. *à num.* 30. omninò videndus Donell. *d. cap.* 11. Horatius Carpan. *ad ſtat. Mediol. 2. tom. cap.* 247. *num.* 53. Franch. *dict. deciſ.* 581. *num.* 7. Anton. Gomez *dict. cap.* 10. *ferè per tot.*

17 Similiter † aduerſus hæredem pignus, vel hypotheceam poſſidentem inſolidum agi poterit, ſi creditor hypothecariam actionem aduerſus eum exerceat, *dict. l.* 2. *C. de hæred. actionibus, l. fin. C. ſi vnus ex pluribus hæred.* nam cum ius hypothecæ indiuiduum ſit, tranſit cum rebus ipſis hypothecæ ſubiectis, ſine aliqua diminutione, Parlador. *dict. cap. fin.* 1. *part.* §. 1. *à num.* 15. Rodriguez *dict. cap.* 4. *à num.* 14. Virgilius *dict. cap.* 20. *num.* 38. *verſic. iſta regula fallit*, Zeuallos *com.* 1. *tom. quæſt.* 76. *& tom.* 3. *quæſt.* 784. Noguerol, qui dat alios *allegat.* 4. *à num.* 44. Cencius *de cenſibus quæſt.* 96. *num.* 4. *& quæſt.* 97. *num.* 4. Duardus *ſup. num.* 25. Et an idem in generali, vel tacita hypotheca procedat: Rodriguez *de reditibus lib.* 2. *quæſt.* 9. *nu.* 61. apud quos latè de materia *dict. l.* 2. videndus Hermoſilla *in l.* 32. *gloſ.* 3. *à num.* 38. *tit.* 5. *part.* 5. *& in l.* 5. *tit.* 2. *gloſ.* 1. *&* 2. Anton. Fab. *de error. pragm. decad.* 80. *error.* 7. *&* 8. Merlinus inf. referendus *numer.* 53.

18 Illud † tamen non omittam, quod vbi vnus ex hæredibus ſolidum ſoluit, ab alio cohærede quantitatem, quam pro eo ſoluit, actione negotiorum geſtorum ſi hæreditas diuiſa eſt, vel iudicio familiæ erciſcundæ, ſi diuiſio facta non fuiſſet, conſequi poterit, *l.* 3. *C. de negotijs geſtis*, *l. hæredes* 25. §. *contra*, *D. famil. erciſcundæ*, *l.* 2. §. *ex his*, *D. de verbor. obligationib.* Ant. Gom. *d.* 2. *tom. cap.* 10. *num.* 31. *in fine*, D. Valentia *d. cap.* 6. *num.* 10. *in fi-*

19 *ne*. Poterit † etiam deſiderare, vt creditor ei aduerſus alios cohæredes actiones ſuas cedat, vt aduertit Rodriguez, vbi proximè, *num.* 18. Cencius *de cenſibus q.* 104 *n.* 11.

20 Aliud † etiam in propoſito inquirendum eſt, an vbi debitor pluribus hæredibus relictis deceſſit, qui diuerſi fori ſunt, poſſint omnes coram vno iudice conueniri, vel quilibet in foro ſuo, ſit conueniendus? In quo caſu, ſi defunctus ſe ſubmiſerat alicui iudici, hæredes eius coram eo conueniri poterunt: quia ſubmiſſio non ſolum afficit ſubmittentem, ſed etiam hæredes eius, & particulares, ſeu ſingulares ſucceſſores, Noguerol. *alleg.* 4. *num.* 19. *&* 20. cui addo Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 3. *gloſ.* 3. *à nu.* 53. Iacob. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 2. *à num.* 189.

21 Submiſſione † verò ceſſante, diſtinguendum erit, an cauſa diuidua, vel indiuidua ſit: nam ſi diuidua eſſet, vnuſquiſque eorum coram ſuo iudice conueniri deberet, vt inſinuat Rodriguez *de reditibus dict. quæſt.* 9. *num.* 61. cuius meminit Rodriguez *de executione*, *cap.* 4. *nu.* 14. *ante medium*. Sin verò indiuidua eſſet, omnes coram vno iudice eorum ſuperiori, & digniori conueniri poſſent, *l.* 1. *&* 2. *C. quibus de rebus adeund. iud.* multis relatis D. Caſtillo *tom.* 6. *cont. cap.* 165. *numer.* 47. Doctiſs. D. Salgado *de retent. Bullar.* 2. *part. cap.* 14. *à num.* 23. *& per tot.* D. Lara *de vita homin. cap.* 21. *à num.* 45. *&* 48. Virgilius *dict. cap.* 20. *à num.* 39. ex varijs iuribus, & ad varios caſus hanc diſtinctionem ſequitur Scobar *de iuriſd. Pont. & Reg. cap.* 54. *per totum*.

22 An † verò ſi hæredum vnus conueniatur, poſſit deſiderare, vt prius eius cohæredes citentur, & vt interim reſpondere non teneatur, videnda *l.* 1. *C. de conſortibus eiuſdem litis*, Valaſcus *conſul.* 38. Hermoſill. *in l.* 32. *titul.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 3. *à numer.* 41. vbi etiam an cohæredum vnus inſolidum conuentus, ſi litem ſuſcipiat, & alios cohæredes eſſe taceat, inſolidum condemnandus ſit?

23 Eodem † etiam modo, quo actiones paſſiuas inter cohæredes pro hæreditarijs portionibus diuidi diximus, ita etiam inter eos actiones actiuæ ſcinduntur, Franch. *dict. deciſ.* 581. *numer.* 7. ibi: *Quia lex duodecim tabularum ipſo iure diuidit actiones actiuas, & paſſiuas inter hæredes pro ratis hæreditarijs*, multis relatis Anton. Amato *num.* 37. *&* 38. ſtatim refe-

referendus. Idque quod teſtator in
nominibus, & actionibus reliquit, pari
ratione inter cohæredes ipſo iure diui-
ditur, *l. ea quæ 6. C. familiæ erciſcundæ*,
optimus text. *in l. 1. C. de exceptionibus*,
Morquecho *de diuiſ. bonor. lib. 2. cap.* 14.
24 *num.* 14. Quarè † vnus hæredum debi-
tores hæreditarios inſolidum conueni-
re non poterit, *l. 2. C. ſi pari hæred. petat.*
niſi ab alijs cohæredibus ceſſas habeat
actiones, ſing. text. *in l. ſi ita legatum* 42.
D. famil. erciſc. Schifordeg. *lib. 3. tractat.*
2. *quæſt.* 15. *circa finem*, qui refert Co-
ſtam, & Theſaur. & latius *dict. lib. 3. tract.*
6. *quæſt. 9. &* 10. etſi inſolidum exegerit,
vel executionem petierit, ſi aduerſarius
alios cohæredes eſſe excipiat, nonniſi
pro virili parte locum habebit addictio,
vulgo *el remate*, niſi actiones à cohære-
dibus cedantur, vt ex Parlad. Rodrig.
de execut. cap. 3. num. 17. Coſta *de portion.*
rat. quæſt. 189 *num.* 1. Cur. Philip. *tom.* 1.
part. 2. §. 9. num. 6. Villadiego *cap. 2. num.*
42. Noguerol. *allegat. 4. num.* 44. qui aſ-
ſerit, hanc exceptionem non impedire
ingreſſum viæ executiuæ, ſed ad decem
dies reſeruandam eſſe, & in addictionis
ſententia ſuper ea pronunciandum, An-
ton. Amato 1 *tom. variar. reſol.* 13. *num.*
43. qui aſſerunt, ſufficere, quod ceſſio
pendente litè ſuperueniat, vt iudicium
ab vno ex hæredibus ceptum conuale-
ſcat, *l. ſi rem alienam*, *§. fin. D. de pignor.*
action. Simon de Prætis *de interp. vlt. vo*
luntat. lib. 5. interpretat. 2. dub. 2. à num. 69.
& 81. *fol.* 493. Fuſar. *de ſubſtitut. quæ-*
ſtion. 609. *num.* 9. Marius Giurba *de*
ſucceſſ. feudor. §. 2. *gloſ.* 4. *num.* 93. *verſ.*
amplia 1. quàm doctrinam accipies iux-
ta diſtinctionem de qua nos infrà *tit.* 6.
quæſt. 9.

25 Debitor † que inſolidũ ab vno hære-
dum conuentus, etiam ſine vlla cohæ-
redum ceſſione, de eorum iuribus oppo-
nere poterit, Theſaur. *deciſ. 4. nu.* 8. Gra-
tian. 4. *tom. diſcept* 653. *num.* 39. licèt ali-
quantulum dubitare videatur Mieres *de*
Maioratib. 4. part. quæſt. 15. *num.* 31. qui
aſſerit, quod vbi iura ſunt ceſſa, ſine
dubio de iure tertij opponi, & excipi
poterit.

26 Vnde † cohæredi ſolidum exigenti,
rectè obijcitur, alios cohæredes eſſe,
vt ex Theſ. Petra, & Surdo tradit Fon-
tanella *deciſ.* 48. *num.* 19. Farinac. 2. *tom.*
poſth. deciſ. 171. *num.* 9. Bellonus *de his*,
quæ fiunt incontinenti lib. 2. cap. 22. *num.* 5.
nam reo de iure tertij, quod excluſiuum
iuris agentis eſt, opponere licet, Do-
ctores communiter *in l. loci corpus §. com-*
petit, D. ſi ſeruit. vindicet. latè Mieres
dict. quæſt. 15. *à num.* 13. Cabedo *deciſ.* 63.
part. 1. *num.* 4. Theſaur. *dict. deciſ.* 4. Sur-
dus *deciſ.* 280. *& conſ.* 48. *& conſ.* 415. *à*
num. 12. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 5.
gloſ. 8. part. 2. à num. 28. *& part.* 15. *à num.*
47. *&* 56. Marius Muta *deciſ.* 20. *à num.* 17
Bellonus *dict. cap.* 22. *per tot.* Cancer. 1.
part. variar. cap. 18. *à num.* 16. Ioan. And.
Dornsperg. *ſyntag. iuris lib. 2. part. 2. cap.*
19. Giurba *dict. gloſ. 9. à num.* 81. Hermo-
ſilla *in l. 1. tit. 1. part. 5. gloſ. 2. num.* 20. Vir-
gilius *de legitim. perſonæ in prælud. à num.*
15. nouiter D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſert.*
47. *num.* 1. qui latiſſimè proſequuntur,
quando de iure tertij opponi poſſit, quã-
doque ius tertij, ſiue agendo, ſiue ex-
cipiendo, ſine ceſſione in iudicium de-
duci poſſit, videndus omnino Iacob Cã-
cer. *lib. 2. var. cap.* 16. *à num.* 120. *ad* 133.

27 Sed † maiori indiget examine dubiũ
hoc, an cohæres inſolidum agere poſſit?
Et quoties, id quod petitur indiuiduum
eſt, vnus hæredum, abſque aliorum ceſ-
ſione inſolidum rectè agit: veluti ſi age-
ret pro conſtitutione ſeruitutis, vt in
ſpecie tradit Virgil. *de legitim. perſonæ*
cap. 20. *num.* 37. *in fin.* Maſtrill. *deciſ.* 199.
ſeruitutes enim prædiorum, tam vrba-
norum, quàm ruſticorum cùm indiui-
duæ ſint; neque pro parte promitti, pe-
ti, conſtitui, aut amitti poſſunt, *l. 2. l. vt*
pomum 8. §. vlt. l. pro parte 11. *l. via* 17. *D.*
de ſeruitutib. l. vna eſt via 18. *l. ſi vnus* 19.
D. de ſeruitut. ruſtic. præd. l. hæredes 25. *§.*
an ea, D. famil. erciſcun. l. ſtipulationes 72.
D. de verbor. obligat. l. 9. tit. 31. *part.* 3. Cu-
ius indiuiduitatis rationem poſt Donel.
Anton. Fabrum, Cuiacium, Goueanum,
& Hotom. eleganter aſſignat D. Valen-
tia *illuſtr. iuris lib. 2. tractat. 4. cap. 7. per*
tot. vbi *à num.* 30. doctè proſequitur qua-
liter vnus hæredum illius, qui promiſit
ſeruitutem, ad illius conſtitutionem ob-
ſtrictus ſit; qualiterque vnus ex pluribus
hæredibus eius, cui promiſſa fuit ſerui-
tus agere poſſit ad illius præſtationem:
quæ etiam ſubtiliter ſuo more diſputat
D. Lar-

Digitized by Google

D. Larreatigui *ſelect. iur. ciuil. lib. 4. cap. 12 per tot.*

28 Similiter † & vnus ex directi domini hæredibus, totam rem, abſque aliorum ceſſione retrahere poterit, vt veriorem ſententiam contra Surd. dicit Caſtillo *deciſ.* 101. quem ſequitur Marius Giurba *deciſ.* 51. *num.* 22. Hermoſilla *in l. 42. tit. 5. part. 5. gloſ. 7. num.* 9. Ita etiam vnus ex pluribus hæredibus venditoris cum pacto de retrouendendo, poterit in totum rem retrahere, quin aliorum cohæredum ceſſione indigeat: licèt poſtea eis volentibus partem præſtare teneatur, ſoluto ei pretio, vt ex Tiraquell. Caſtrenſ. & alijs probat Ioſeph Ludouic. *deciſ.* 11. *à num.* 9. D. Lara *de vita homin. cap.* 23. *à num.* 30. Hunnius *in Encyclop. iur. 3. part. tit. 15. cap. 2. à num.* 17. Quemadmodum vnus ex pluribus venditoribus poteſt integrum pretium offerendo, totam rem redimere: quam ſententiam varijs iuribus comprobat Fachineus *lib. 2. cont. cap.* 2. Hermoſilla *dict. num.* 90. videndus à verſ. *amplia*, Iacob. Cancer. 3. *part. var. cap.* 7. *à numer.* 247. Noalis *transmiſſione caſu* 56. *num.* 11. Cencius *num.* 9. Amatus *num.* 45. ſtatim referendi.

29 Ex his occurrit inquirere, an ſi debitor cenſus pluribus hæredibus relictis decedat, poſſit quilibet ex eis, totum cenſum redimere, inuito, & renuente conditore? Et affirmatiuam ſententiam, quod abſque aliqua ceſſione, vel aliorũ cohæredum mandato poſſit cohæres integrum cenſum redimere, ex Follerio, & alijs tenet Cencius *de cenſib. quæſt.* 104. *n.* 9. videndus Duardus *dict.* §. 5. *quæſt.* 16. *num.* 31. quod adeò verùm eſt, vt neque meruerit in dubium reuocari: cum non ſolum correus, ſed quilibet extraneus ad cenſus redemptionem, & extinctionem admittatur, prò vt ſuo loco dicemus.

30 Id † ſanè difficilius eſt, an vnus ex pluribus hæredibus eius, qui cenſum impoſuit, ius habeat redimendi cenſum pro portione ſua hæreditaria; & an ad reuendendum, ſeu redimendum pro ſua parte poſſit cogere creditorem? Et ſine dubio eſt inuito creditore redemptionẽ pro parte hæreditaria fieri non poſſe, vt ſentit Rodriguez *de redditibus lib. 1. quæſt.* 18. *num.* 36. cui licèt dubius accedit Cencius *dict. quæſt.* 104. *nu.* 8. videndus *quæſt.* 110. *& quæſt.* 109. *à num.* 36. vbi inquirit, an ſi plures ſint cenſus domini, quilibet eorum inuitus partem ſuam reuendere teneatur? Licèt † verò vni ex pluribus

31 hæredibus, vel debitoribus cenſus, non liceat renuente creditore partẽm cenſus, quæ ad eum ſpectat, redimere; poterit tamen aduerſus alios cohæredes, vel debitores cenſus agere, vt partes ſuas redimant, *l. his conſequenter*, §. *Celſus*, *l. hæredes*, §. *idem iuris*, *D. famil. erciſc.* D. Lara *ſup num* 31. ex Feliciano, & alijs contra Auendañum reſoluit Cencius *dict. quæſt.* 104. *num.* 15. Duardus *vbi proximè dict. num.* 31. *&* 36.

32 His † verò caſibus, quibus diximus, hæredem in ſolidum admitti ſi rem indiuiduam petat; tenebitur cautionem præſtare, idoneamque ſatiſdationem de reſtituendo alijs cohæredibus omne, id quod ſupra eius partem eſt; *l. ſtipulatus*, §. *ſi longè*, *D. de ſolutionib. dict. l. hæredes*, §. *an ea*, melior text. *in l.* 1. §. *ſi pecunia*, *D. depoſiti*, his verbis: *Sed ſi res ſunt, quæ diuidi non poſſunt, omnes debebit tradere, ſatis datione idonea à petitore ei præſtanda, in hoc quod ſupra partem eius eſt*, Anton. Faber *in C. ad tit. de inoffic. teſt. lib. 3. tit. 19. def.* 6. *num.* 6. Ant. Amat. *dict. reſol.* 13. *num* 38.

33 Cæterum † licèt poſſit vnus hæredum, vel conſortium, in indiuiduis in ſolidum agere, vel defendere iuxta ſuperiora iura, facit etiam *l. ſi cum ab vno*, *D. de noxalib. actionib.* id tamen intelligendum eſt, reſpectu iuris in iudicium deducendi; non verò reſpectu præiudicij generandi alteri cohæredi, vel conſorti, Oſuald. ad Donell. *lib.* 18. *com. cap.* 12. *lit.* O. Nam ſententia in eius fauorem data alteri cohæredi, vel conſorti proderit; ſed contra eum pronunciata alijs non nocebit. Vt in conſortibus probat *l. Titio centum*, §. *Titio genero in fine*, *D. de condit. & demonſtrat. l. denunciaſſ.* §. *fin. cum leg. ſeq. D. ad l. Iul. de adulterijs*, Alex. Trentacinq. *lib. 2. variar. tit. de procuratorib. reſol.* 7 *nu.* 2. Fabius de Anna. *conſ.* 89. D. Valenzuela *conſ.* 152. *à num.* 6. & de iure Regio habemus text. expreſſum *in l.* 21. *titul.* 22. *par.* 3. doctus Otero, decretorum. Cathedræ in mea Valliſoleti celeberrima Aca-

Academia olim anteceſſor *de paſcuis, & iure paſc. cap. 16. num. 29.* Scobar à Corro ſtatim referendus *quæſt.* 13. §. 1. *num.* 20. In hæredibus, idem probat Hermoſilla *in l. 32. gloſ. 3. num. 41. tit. 5. part. 5.* ex Carocio, Mauro, & alijs Gaitus *de credito, cap. 2. tit. 3. à num. 385. & 407.* Quemadmodum nec ſententia lata aduerſus vnum debitoris hæredem, alijs cohæredibus etiam litem ſcientibus nocet, *l. ſæpe 63. D. re iudicat.* Oſaſcus *deciſ.* 157. *num.* 12. Ariſm. Tepat. *tit. 253. cap. 1. verſ. ſententia lata contra vnum ex hæredibus.* Quæ tamen tàm in cohæredibus, quàm in cõſortibus eleganter limitat Gaito *ſup. à n.* 401. & 595. omninò videndus Scobar à Corro *in ſuo non ſatis laudato tract. de purit. ſang. part. 1. quæſt. 13. § 1. à num. 15. &* §. 2. *à num.* 2. & latè *quæſt. 17. §. 2. per tot.* vbi refert deciſum ſententiam latam cõtra vnum ex fideicommiſſarijs, neque ei qui litigauit nocere, ſi rurſus agat pro parte aliorum fideicommiſſariorum, ex iuribus ſibi per eos ceſſis.

34 Indiuiduis † verò cauſis, hæredum vnus non niſi pro parte ſua agere, vel executionem petere poterit, *dict. l.* 1. §. *ſi pecunia, D. depoſiti.* Si verò portionem tantum ſuam exigat in iudicio, ei non obſtabit exceptio, quod alij cohæredes. vel conſortes ſint *l. 1. C. de conſortib. eiuſdẽ*
35 *litis.* Si tamen pro aliorum cohæredum partibus executionem petere, vel agere intendat, admittetur, ſi cauere paratus ſit, alios cohæredes, id ratum habituros, *l. 2. C. de conſortibus eiuſd. litis, leg.* 10. *tit. 5. part. 3. verſ. eſſo miſmo dezimos,* Rodriguez *de executione, cap. 4. num.* 17. Mõtealegre *lib. 1. cap. 6. num.* 102. Qua cautione præſtita etiam ſi lis per cohæredes, vel conſortes conteſtata non ſit, ad ſolidi petitionem admittuntur: quod de iure noſtro Regio in dubitatum eſt, vt ſentit Gregor. Lopez *in dict. l.* 10 *gloſ* 7. licèt iuxta Accurſij, & aliorum ſententiam, de iure communi non aliter conſorti inſolidum agere liceret, etiam præſtita cautione de rato, quàm ſi lis per conſortem conteſtata iam fuiſſet, *dict. l.* 2 ibi: *poſt litem legitimè ordinatam,* ſequitur Trentacinq. *dict. reſol. 7. à num.* 5. Donell. *dict. cap.* 12. Alij tamen exiſtimant, iure communi attento, conſortem, vel cohæredem, etſi cæteri hæredes litem conteſtati non fuiſſent, inſolidum agere poſſe, oblata ſatiſdatione de rato; vel defendere præſtita ſatiſdatione iudicatum ſolui, vt poſt Decium obſeruar doctiſs. Cuiacius *tom. 3. ad tit. C. de conſortibus,* videndus latè diſputans, & varios referens Oſualdus *dict. cap. 12. lit. O.* Carocius *deciſ. 2. à num.* 21. Farinacius *lib. 1. conſ 73. à num.* 1.

36 Licèt † tamen cohæres, vel litis conſors ad ſolidi petitionem pręſtita cautione de rato admittatur; tamen deſiderare non poterit, vt integra ſumma etiam pro aliorum cohæredum portionibus ſibi ſoluatur: ſed tantùm partem, quæ ad eum pertinet exiget, aliàs verò deponere faciet, Rodriguez, vbi proximè, qui
37 refert Parlad. Pro quo † facit, quod licèt coniunctus pro coniuncto præſtita cautione de rato, ſine mandato agere poſſit, *l. ſed & hæ perſonæ, D. de procuratorib. l. 10. tit. 5. part. 5.* latiſſimè Golinus *de procuratorib. 3. part. cap. 1. & 2. per tot.* Virgilius *de legitim. perſonæ, cap. 19. à nu.* 10. latiſſimè etiam Donell. & Oſuald. *d. cap. 12. lit. H. cum ſequentib.* tamen ei ſolui non poteſt, *l. cum maritum, C. de ſolutionib. l. liberto, §. quamquam,* aliàs *l. qui alienæ, §. quamquam, D. de negotijs geſtis:* ſed tantùm cogere poterit debitorem, vt depouat pecuniam, Rodcric. Suarez *in l. poſt rem iudicatam, quæſt. 3. numer.* 29. Gratianus *diſcept. 401. à num.* 4. Iacob Cancer. *part. 2. variar. cap. 14. à numer.* 147. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tit. 66 de procuratorib. à num. 96. tom. 1.* qui multos referunt.

38 Quando † verò vnus ex pluribus, qui eundem gradum obtinet, poſſit integrũ fideicommiſſum petere, & de diſtinctione inter hæredes re, vel re., & verbis coniunctos; vel verbis tantum, videndi Virgilius *dict. cap. 20. à num. 34. ad 38.* Anton. Amato *dict. reſol. 13. à num.* 41.

S V M M A R I V M.

1 *Vendita re, vel fundo, tranſeunt in emptorem omnia iura realia competentia venditori ratione illius rei, vel fundi: actiones verò perſonales non transfe-*

run-

runtur, niſi cedantur.

2 *Secundus fundi, vel domus conductor non poteſt expellere primum, niſi ceſſionem habuerit à domino, vel in eius locum ſit ſubrogatus.*

3 *Secundus emptor, à quo res fuit euicta, an poſſit agere de euictione contra auctorem auctoris ſui, nulla interueniente ceſſione; reſoluitur negatiuè.*

4 *Actio ex empto de euictione perſonalis eſt, quæ de vna in aliam perſonam ſine ceſſione non transfertur.*

5 *Secundus emptor agit de euictione contra auctorem auctoris, ſi iura ab eo ceſſa habeat, vel in eius locum ſubrogatus ſit, vel ſi iura ratione illius rei competentia venditori, emptori ceſſa fuiſſent, vel ſi emptorem procuratorem in rem ſuam faceret, & num.6.*

7 *Secundus emptor, qui emit à primo, qui læſus fuerat vltra dimidiam iuſti pretij, non poteſt agere contra primum venditorem* l.2.C.de reſcind.vend. *niſi primus emptor ei iura ſua ceſſiſſet.*

8 *Domus, vel fundus ſi vendatur, an tranſeat in emptorem, quæcumque ſeruitus, ſiue ius ad eum pertinens venditori?*

Refertur Bart. *qui diſtinguit inter ſeruitutem continuam, vel diſcontinuam.*

9 *Seruitutem aliudvè ius reale prædio debitum, cum ipſo prædio in emptorem tranſit, citra ceſſionem, & n.12.& 13.*

10 *Expenditur in contrarium* l.in vendendo, D. de contrah. empt. & intelligitur, cum num ſeq.

11 *Ius quod habet venditor, vt conſtituatur ſeruitus prædio ſuo, in emptorem prædij non tranſit, niſi cedatur, & num.13.*

14 *Cohæres ſi hæreditatis partem, quæ ad eum ſpectat, vendat: deindè alterius cohæredis portio deficiat, an portio illa deficiẽs ad venditorem hæreditatis, an verò ad emptorem pertinere debeat?*

15 *Ius accreſcendi, & portio deficiens ad emptorem hæreditatis pertinere, qui defendant,* ex text. in l.ſi totam 82. D.de acquirend. hæred.l.Papinianus, D.ad S.C Trebellian.

16 *Portionem deficientem ad venditorem hæreditatis pertinere defendunt alij.*

17 *Hæres poſt venditionem hæreditatis, hæres adhuc manet, quia non hæreditatem ſed hæreditatis bona diſtraxiſſe intelligitur.*

Vendita hæreditate nihil amplius venditum cenſetur, quàm quod eo tempore hæreditatis fuit.

18 *Interpretatur* text.in l.ſi totam, de acquir hæredit.

19 *Intelligitur* text.in l.Papinianus, D.ad S.C. Trebell.

20 *Refertur alius intellectus* Ioann. Guttierrez.

21 *Portio, quæ poſt reſtitutam hæreditatem deficit, ad fideicommiſſarium pertinet, ſiue hæres ſponte, vel coactus adiiſſet.*

22 *Portionem, quæ poſt venditam hæreditatem deficit, ad venditorem ſpectare reſoluitur.*

Limitatur, ſi tacitè, vel expreſsè ius accreſcendi in venditione fuit comprehenſum.

23 *Vnus ex legatariis ſi partem legati, quæ ad eum ſpectat, vendat: & poſteà collegatarii pars deficiat, an legatario, an verò emptori pertineat? duplex ſententia refertur, Et ad legatarium ſpectare eligitur.*

24 *Emptori cenſus emphyteutici, an pertineat ius petendæ, & declarandæ caducitatis incurſæ ante venditionem.*

Ius petendæ, & declarandæ caducitatis non tranſit in hæredem, ſi dominus in vita conqueſtus non fuit, ibid.

25 *Animi declarandi ius, ad hæredes non tranſmittitur.*

26 *Ius declarandæ caducitatis cum ipſo cenſu emphyteutico cedi, & vendi poteſt.*

Diſcriminis ratio aſſignatur, cur ius declarandæ caducitatis ceſſibile ſit cum tamen in hæredem non tranſmittatur.

27 *Vendito cenſu, an penſiones decurſæ, & nondum exactæ: vendita, & ceſſa cenſeantur? remiſſiuè.*

Vendito fundo locato, an ceſſum videatur ius exigendi penſionem à conductore remiſſiuè

Vendito pignore, an videatur ceſſa, & vendita pignoratitia actio competens creditori. remiſſiuè.

28 *Ius retinendi, excipiendi, & ſe defendendi tranſit cum re vendita, etiam ſine ceſſione.*

29 *Retentionis ius ſine ceſſione tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*

30 *Extraneus ex cuius pecuniis creditor dimittitur, vt in eius locum, quoad ius agendi ſuccedat, multa ſunt neceſſaria, quæ non requiruntur, vt retentionis remedio ſe tueatur.*

Retentio facilius conceditur, quàm actio. ibid.

31 *Excipiendi ius, veluti exceptio tranſactionis, pacti, vel doli, ſine ceſſione transfertur.*

32 *Ius retinendi propter melioramenta, tranſit ſine ceſſione in ſingularem ſucceſſorem rei, qui non meliorauit: licèt contrarium probet* Petrus Surdus.

33 *Emphyteuta conuentus rei vindicatione à domino emphyteuſis, retinet bona ratione melioramentorum, quæ fecit eius colonus.*

Digitized by Google

34 *Emphyteuta ob quas expenſas poſſit, emphyteuſi finita, bona retinere: remiſſiuè.*

35 *Recuperandæ poſſeſſionis remedium an tranſeat ſine ceſſione, ſi quis vendat rem, à qua fuit ſpoliatus.*

QVÆSTIO VII.

Vendita, & alienata re, an tranſeant in emptorem, abſque ceſſione actiones omnes, & iura venditori competentia ratione illius rei; an verò ſpecialis actionum ceſſio ſit neceſſaria, Variæ expenduntur leges, ſed præcipuè explicantur *l. in vendendo 66. D. de contrah. empt. l. ſi quis totam 82. D. de acquir. hæred. l. Papinianus 43. D. ad S. C. Trebellian.*

1 ACTIONES ✝ perſonales, & reales multum differũt: inter alias tamen differentias, quas notant interpretes *in §. omnium, Inſtitut. de actionib.* Parlador. & Guzman ſtatim referendi. Illa elegans eſt, quod licèt vendita re, vel fundo, tranſeant in emptorem omnes actiones, & iura realia venditori competentia ratione illius rei, vel fundi: tamẽ perſonalis actio illius rei vel fũdi ratione cõpetẽs, in emptorẽ ſine ceſſione non transfertur, *l. ſi hæres inſtitutus. § fin. D. ad Trebell. l. quædam. §. nihil intereſt, vbi Iaſ. col. 2. D. de edendo*, Greg. Lop. *in l. fin. gloſ. 4. tit. 13 par. 5.* Petrus Surdus *deciſ. 264. à num. 2.* Quod diſcrimen poſt alios agnoſcunt Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap. 2. num. 29.* Garcia *de expenſis cap. 6. num. 12. & 13.* Parlador. *in ſexquicent. differ. 36. nu.* 8. Bertazol. *clauſ. 27. gloſ. 8. à num. 5. & gloſ. 7. num. 1. in fin. & clauſ. 26. gloſ. 9. à num. 2. & gloſ. 10. numer. 4.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 11. nu. 4. & 6.* Monter à Cueua *deciſ. 35. num. 46.* videndus Franciſc. Niger. Cyriacus *controuerſ. forenſ. lib. 1. controu. 181. num. 6. & 7.* eleganter ad rem noſtram Anellus Amatus *conſ. 93. à num. 73.* cum alijs infrà referendis, ex innumeris D. Ioſeph Vela 1. *tom. differt. 12. num. 34. & 35.* vbi à

2 *num 28* latè ✝ probat, ſecundum domus, vel fundi conductorem etiam per publicum inſtrumentum, non poſſe expellere primum, niſi ceſſionem habuerit à domino, vel in locum eius ſit ſubrogatus; ſed tantùm agere poſſe perſonali actione aduerſus dominũ, vt liberum vſum præſtet.

Hæc breuis, & vera noſtræ quæſtionis ſumma, & reſolutio eſt, ex qua ſequentes caſus accipient lucem, & explicationem.

3 Primò ✝ namque occurrit inſpicere, an re euicta poſſit emptor non ſolum de euictione agere aduerſus auctorem ſuũ, ſed etiam aduerſus eum, qui auctori ſuo rem illam vendidit: quod dubium ab eo pendet, an vendita re tranſeat in emptorem ius agendi de euictione, quod venditori aduerſus auctorem ſuum competebat ratione illius rei. In quo articulo intrepidè reſolues, quòd ſiue alienatio titulo oneroſo, vel lucratiuo fiat, non poteſt ſecundus emptor, vel ſucceſſor contra primum venditorem, à quo res illa deſcendit, de euictione agere: imò oportet vt quilibet particularis ſucceſſor denunciet ſuo immediato venditori, vel auctori, vt aduerſus eum de euictione agat, textus eſt expreſſus *in l. ſi res quam 59. D. de euictionib.* vbi ſi rem, quam à Titio emi legauero: eaque à legatario euicta ſit, non poteſt ille Titium venditorem conuenire, neque litem ſibi motam denunciare, optimus textus *in l. ſed vbi reſtitutio 15. D. de minoribus*, ibi: *Sed vbi reſtitutio datur, poſterior emptor reuerti ad auctorem ſuum poterit, per plures quoque perſonas ſi emptio ambulauerit, idem iuris erit.*

4 Cuius rei duplicem reddit rationem Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap. 2. num. 46.* & ſecunda eſt, actionem ex empto de euictione, quæ primo emptori contra primum venditorem competit, perſonalem eſſe; perſonalis tamen actio de ſui natura actiuè, nec paſſiuè in ſingularem ſucceſſorem non tranſit, *l. fin. §. fin. D. de contrahen. emption.* latiſſimè Guzman *de euictionibus, quæſt. 11. ferè per totam*, qui varijs modis limitat: quare ſecundus ille emptor contra primum venditorem agere non poterit, cum nemo ſine actione experiatur, *l. ſi pupilli, §. videamus, D. de negotijs geſtis*, cũ vulgaribus.

Quod

5 Quod tamen limitandum eſt; vbi primus emptor in ſecundum rem ipſam, alienans, quolibet vè titulo oneroſo, vel lucrariuo transferens, euictionis actionem, vel iura ſibi ratione rei competentia eidem ceſsiſſet: nam poſſet particularis hic ſucceſſor ex iure ſibi ceſſo contra primum venditorem, auctorem auctoris ſui agere, eique litem ſibi motam denunciareque, euicta, eum de euictione conuenire, *dict. l. ſi res quam, D. de euictionib.* cuius verba ſunt: *Si res quam à Titio emi, legata ſit à me, non poteſt legatarius conuentus à domino rei, venditori meo denunciare, niſi ei ceſſæ fuerint actiones, vel quodã caſu hipothecas habeat*, Parlador. *lib. 3. differ. 17. §. vnico, num. 2. & 3.* ex innumeris probat D. Larrea *2. tom. deciſion. 73. per totam* quibus addò latiſſime agentem Giurbam *dec. 71. per tot.* Ciriac. *d. cont.* 181. *n.* 3. Guzman *de euiction. q.* 11. vbi ex profeſſo articulũ diſcutit, *& quæſtion. 25. num. 56. & quæſtion. 33. num.* 28. (quo loci eius meminit D. Larrea) idem Guzman *quæſtion. 27. num.* 29. (vbi quod re legata euicta, in caſibus in quibus hæres de euictione tenetur, debet legatario cedere actionem de euictione, ſi quam habebat defunctus (Hermoſilla *in l. 32. titul. 5. part. 5. gloſ. 3. à nu.* 28. Hector Capycius Latro *deciſion. 16. à numer.* 48. vbi *nu.* 47. quod ſi actio de euictone ceſſa non ſit, poteſt emptor venditorem cogere ad cedendum, iuxta *l. in creditore, D. de euictionibus.*

6 Quarè † vtile eſſe notant prædicti interpretes, vt inſtrumentis venditionis, donationis, alterius vè contractus lucratiui, vel oneroſi apponatur clauſula, quòd venditor, vel donator cedit omne ius, vel actionem ſibi competentem, occaſione illius rei, vt aduertit Anton. Gomez. *ſupra* Bertazzol. *cla. 26. gloſ. 9. & 10. & clauſ. 27. gloſ. 1. à num.* 1. Parlador. *dict. differ. 36. nu.* 8. Eiuſdemque potentiæ erit, ſi venditor emptorem procuratorem in rem propriam conſtituat; vel eum in ſuũ locum ponat: nam tunc poterit primo auctori denunciare, vt ex Trentacinq. Giurb. Scaccia firmat Hermoſilla *ſup. num.* 30. vbi *num.* 31. aſſerit, quòd ſi primus venditor euictionem nõ ſolùm primo emptori, ſed etiam eius ſucceſſori vniuerſali, vel ſingulari promiſit, poterit ſecundus emptor abſque alia ceſſione auctori auctoris denunciare *l. fin. C. de exception. rei vend.* Farinac, & Beltramin. quos refert Hermoſilla *ſupra.* D. Larrea *num.* 9. Marius Muta *deciſio. 59. num.* 23.

7 Quibus † cohæret doctrina, quam refert Hermoſilla *in l. 56. tit. 5. part. 5. gloſ. 7. num.* 53. quod ſecundus emptor, qui emit à primo, qui læſus fuerat in illius rei emptione vltra dimidiam iuſti pretij, nõ poteſt agere beneficio, *l. 2. C. de reſc. in. vendit.* quod auctori ſuo competebat, niſi ab eo ceſſas habuerit actiones: quia cùm huius legis remedium, ſiue actio perſonalis ſit, in ſingularem rei ſucceſſorem ſine ceſſione non transfertur.

8 Pendet † etiam ex ſuperiori inter iura realia, & perſonalia diſcrimine, an vendita domo, videatur ceſſa, & translata in emptorem, quæcumque ſeruitus, ſiue ius ad eam, quæ venditori illius domus ratione pertinebat? In qua re diſtinguit Bart. *in l. 1. numer. 3. D. de ſeruit. legata,* inter ſeruitutem realem continuam, vel diſcontinuam: vt ea quæ cõtinuam cauſam habet, licèt de ea nihil actum ſit, tranſeat in emptorem: illa verò quæ diſcontinuam habet cauſam, non alitèr in emptorem tranſeat, quàm ſi de ea actum ſit: quam diſtinctionem ſequitur Caſtrenſ. *in l. quod conclaue, nu. 2. D. de damno infecto,* vbi Roman. Cæpol. Ruinus, & Beroius, quibus accedit Petrus Surdus *conſ. 17. à num.* 23.

9 Sed † indiſtinctè omne ius reale, & ſeruitutem prædio debitam, in eius emptorem, vel ſucceſſorem citra ceſſionem, tranſire, tenet Anellus Amatus *conſ. 93. à nu.* 73. facit textus *in l. via 23. §. ſi fundus, D. de ſeruit. ruſticor. prædior.* ibi: *Si fundus ſeruiens, vel is cui ſeruitus debetur publicaretur, vtroque caſu durant ſeruitutes: quia cum ſua conditione quiſque fundus publicaretur, l. 4. D. eodem titul. l. 3. D. quemadmodum ſeruitut. amittantur, l. ſi aquæ ductus 47. D. de contrahenda emptione,* Noalis *de transmiſſione caſu 67. & per totum.*

10 Nec † aduerſatur textus *in l. in vendendo, D. de contrah emptione,* quam adducit Surdus *nu.* 6. vt probet, ſeruitutes diſcontinuas in venditione non venire, niſi de eis expreſsè actum ſit nam id ex eo textu nõ probatur, imò vt rectè Accurſ.

aduertit, Pomponius tantùm docet, vēditorem ex natura contractus venditionis, præſtare non teneri viam, actum, vel aquæductum, aliamvè ſeruitutem, (vt rectè Parlador. *in ſexquic. diff.* 81. *num.*7.) tranſire tamen has ſeruitutes in emptorem, ſi earum quælibet vendito fundo debeatur, iuxta *dict. l. in vendendo*, *§.*1.

11 Et † Pomponius *in d. l. in vendendo*, neutiquam probat, neque potuit aſſerere, ſeruitutem viæ, itineris, vel aquæductus; prædio vendito debitam, in eius emptorem non tranſire, vt manifeſtè apparet ex *d. l. ſi aquæductus cum duabus ſequentibus*, vbi ex eodem Pomponio refertur, aquæductum prædio debitum, ad eius emptorem pertinere, etſi nihil de eo dictum ſit. Similiter neque pro Surdo faciunt Cæpola, Ruinus, & Capycius, quia in alia longè diuerſa ſpecie loquuntur, videndus Afflictis *deciſ.*298. Ariſm. Tepat. *tit.* 566. *cap.* 9. conducit Cyriacus *lib.*1. *controu.*27. vbi quod vendens vnam domum ſeruientem alteri, quam ipſe retinet, videtur eam vendere cum eadem ſeruitute, tam actiua, quam paſſiua.

12 Quarè † verſus videtur, ſeruitutem quamliber realem, ſiue continuam, ſiue diſcontinuã in emptorem cum ipſo prædio tranſire, ipſamque rem venditam comitari, quin ſpecialis ce ſio ſeruitutis ſit neceſſaria; quod ſecus eſſet, ſi ius reale non eſſet, ſed tantùm perſonale: veluti ſi dominus fundi promiſiſſet alterius fundi domino aliquã ſeruitutem, dominuſque cuius prędio promiſſa erat ſerui- illud vendidiſſet: nam ius illud in emptorem non tranſiret, *l. pro parte*, *D. de ſeruitutibus*, Surdus *deciſ.* 264. *à num.* 2. niſi venditio cum omnibus iuribus occaſione illius prædij competentibus fuiſſet celebrata, vt ex Paul. de Caſtro, Bart. & alijs, ſingulariter aduertit Surdus *d. conſ.*17. *à num* 22. *&* 30. vbi in comprobationem expendit *dict l. ſi res quam*, *D. de euictionib.*

13 Eandem † etiam doctrinam, licet Surdo non relato, ſequitur Hector Capycius Latro *deciſ.*66. vbi per totam, quod ſeruitus, aliudvè ius reale prædio dominanti inhærens tranſit ſine ceſſione in eius ſingularem ſucceſſorem: ſecus verò ſi ius perſonale prædij ratione competat: nam ſi de eo actum non ſit, cum prædio non tranſibit, alios refert Giurba *decion.* 84. *numer.*15. videndus *à numer.* 10. Nec his oberit text. *in l. ſi tibi*, *§. pactum conuentum*, *D. de pactis*, cuius verum intellectum refert Accurſius, ibi, quem ſequitur Cuiacius *lib.* 3. *Pauli ad ad edictum*, *in dict. §. pactum conuentum*, Antonius Faber *in rationali ad eum.*

14 Ex eadem † etiam diſtinctione inter iura realia, & perſonalia, reſoluenda eſt anceps illa quæſtio, tam apud practicos, quam theoricos controuerſa. An ius accreſcendi tranſeat in emptorem hæreditatis? finge eum, qui ex parte hæres inſtitutus fuit, eam hæreditatis portionem vendidiſſe; poſteaque cohæredis aliam portionem defeciſſe: quæſtio eſt, vtrum illa portio deficiens venditori, an verò emptori pertineat? Quam quæſtionem perobſcuram, & difficilem eſſe affirmat Duarenus *de iure accreſc. lib.*2. *cap* 6. ambi uam, & ad vtramque partem diſputabilem, dixit Ripa *in l. re coniuncti*, *D de legat.*3. *num* 9. ſummè difficilem agnoſcunt Mantica *de tacitis*, *&* *ambiguis lib.*4. *tit.*11. *num.*1. Ioan. Gutierrez *in l. vnica*, *C. quando non petent. partes*, *num.* 56. Noalis *de tranſmiſſione caſu* 15. *num.*11.

15 Et † pro vtraque ſententia validiſſima extant fundamenta. Primam, quod ius accreſcendi ſequatur emptorem, ſuadere videtur ratio textus *in l ſi totam* 82. *D. de acquirend. hæreditat.* quo loci aſſeritur, ius accreſcendi, rem & portionem comitari: ex qua probant Bart. & alij portionem deficientem portioni, nõ vero perſonæ accreſcere: quare ibi ſi hæres inſtitutus ex parte tacitè eam incapaci reſtituere rogatus ſit, quam Fiſcus vt potè ab indigno abſtulit, iuxta *l. nõ intelligitur*, *§.*1. *cum ſequentib. D. de iure Fiſci* Garcia *de tacito fideicommiſſo à n.*1. *&* *per tot.* ſi poſtea cohæredis aliqua portio deficiat, Vlpianus aſſerit, ei accreſcere non debere, quia rem habere non videtur. Et portionem quaſi per alluuionem portioni accreſcere, probat *l. Titio in fin. D. de vſufructu*. Secundò pro hac ſententia facit text. *l. Papinianus*, *D. ad Trebell.* vbi reſtituta hæreditatis parte, portio deficiens non hæredi, ſed fideicommiſ-

miſſatio pertinet. Quam ſententiam his potiſſimum fundamentis defendũt poſt Bart. *in dict. l. re coniuncti*, *nu.* 26. Duarenus *dict. c.* 6. Spino *de teſtam. gloſ.* 27. *n.* 70. Ioan. Robertus, & Menchaca quos refert Oſuald. ad Donell. *lib.* 7. *com. c.* 12. *lit. L.* quorum etiam meminit D. Pichardus *de adquir. hered. cap.* 29. *num.* 47. *in fine*, alios pro hac ſententia refert Zeuallos *commun. quæſt.* 69. quam longè veriorem dicit, & varia pro ea expendit Card. Mãtica *d. lib.* 4. *titul.* 11. *per tot.* cui ſententiæ ſe ſubſcribit Noalis *ſup. numer.* 1. & 12. quando non bona hæreditatis, ſed ipſa hæreditas vendita fuit.

16 Contrariam † tamen ſententiam magis receptam video, quam poſt antiquos quos refert Zeuallos vbi proximè, ſtrenuè defendunt ex practicis Anton. Gomez *lib.* 1. *var. cap.* 10. *num.* 44. Menchaca ſibi contrarius *lib.* 3. *de ſucceſſ. progreſſ.* §. 21. *à nu.* 63. qui doctè, & latè diſſerit, Fachineus *lib.* 5. *controu. c.* 101. & *lib.* 10. *c.* 69. pleniſſimè Ioan. Gutierez *in dict. l. vnica*, *à n.* 56. ex theoricis Iacob. Cuiac. *lib.* 12. *obſeru. c.* 13. & ſub nomine Anton. Mercatoris *lib.* 3. *notat c.* 12. Oſualdus qui dat alios *dict. lit. L.* Pichardus *dict. c.* 29. *n.* 64. Anton. Faber *de error. prag. decad.* 50. *error.* 5. *per tot.*

17 Quorum † precipuæ rationes ſunt, quòd hæres vendita hæreditate, hæres adhuc manet, *l. ei qui ſoluendo*, *D. de heredib. inſtit. l. ait prætor* 10. §. *ſed quod Papinianus*, *D. de minorib.* eruditus D. Olano *lib.* 1. *Paralipom. cap.* 9. *num.* 4. & à creditoribus hæreditarijs conuenitur, *l.* 2. *C. de hereditar. actionib. l.* 2. *C. de pactis*, iuriſque intellectu portio hæreditaria ſemper apud eum manet: cùm non hæreditatem vendidiſſe cenſeatur, ſed bona hæreditatis: poſtquam enim adita eſt hæreditatis ceſſat, & proprium hæredis efficitur patrimonium, *l.* 1. *D. de ſeparationib. l. ſed etſi plures* 10. *filio*, *D. de vulg. & pupill. l. procuratorem* 90. §. 1. *D. de acquirend. hæred.* pulcherrimè D. D. Melchior de Valentia *illuſt. iuris ad tit. de acquiren. hæred. cap.* 1. *per tot. præcipuè num.* 16. multis relatis doctus Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 302. & 328. quod efficit, vt apud emptorem nihil ſit, quod deficientem poſtea portionem ad ſe trahere poſſit, imò cum hæreditati accreſcere debeat, venditorem, qui adhoc hæres eſt, ſequitur. Facit quòd vẽdita hæreditate nihil amplius venditum cenſetur, quam quod eo tempore venditoris fuit, *l. hæredem*, *D. mandati*. vbi Gothoſtedus *lit. M.*

18 Cui † ſententiæ obſtare non aſſerunt iura pro contraria adducta: nam textus *in dict. l. ſi totam*, procedit in eo, cui tanquàm ab indigno Fiſcus aufert hæreditatem, qui accreſcendi iure, quod à lege prouenit priuatur, quia tacitam fidem de reſtituendo incapaci accommodans, in fraudem legis facit, vndè eius beneficio in dignum ſe efficit, eique nihil accreſcere debere docet Vlpianus, quia rem habere non videtur, ſed Fiſcus in quem lex transfert hæreditatem, *d. l. non intelligitur*, §. *cum ex cauſa*, *D. de iure fiſci*, cum oneribus, quæ teſtatori incumbebant, *l. cum fiſco*, *D. ad S. C. Silan. l. dicitur*, *de iure fiſci*. Garcia *de tacito fideicommiſſo, num.* 43. cum alijs congeſtis *ſup. tit.* 3. *quæſt.* 9. Quam interpretationẽ *ad l. ſi totam*, amplectitur Oſualdus, Cuiacius, & Ant. Faber, Pichard. *num* 49. qui conciliant textum difficilem *in l.* 1. *facto* 43. §. *Iulius Longinus*, *D. de vulg. & pupil.* cum *dict. l. ſi totam*: diſcriminiſque cauſam aſſignant interius accreſcendi, & ius ſubſtitutionis: rationemque reddunt, cur is, qui tacitam fidem de reſtituendo incapaci accommodauit, iure accreſcendi priuetur, cum iure ſubſtitutionis pupillaris ei factæ, indignus non efficiatur.

19 Ad † textum verò *in dict. l. Papinianus* reſpondent, intelligendum eſſe de hærede, qui coactus adiuit hæreditatem, cui portio accreſcens non pertinet; quia ex ſua parte, & quantum in ipſo fuit, irritare voluit defuncti voluntatem: quarè meritò indignus redditur omnis lucri, quod occaſione teſtamenti habere poſſet; perindè cenſetur, ac ſi hæres non fuiſſet: nam licèt qui coactus adit non minus hæres fiat, quàm qui vltrò, & ſpontè adiuit; tamen in his quæ ad commodum eius ſpectant, conſideratur, ac ſi hæres non eſſet, *leg. ita tamen* 23. §. *qui ſuſpectam*, & §. *ſi perceptis*, *l. cum patroni* 55. §. *qui fideicommiſſum*, *D. ad S. C. Trebell.* Aliud tamen fore aſſerunt, ſi hæres ſpontè hæreditatem adijſſet, nam pot-

tio vacans ei accreſceret, vt contra com
munem reſoluit Cuiacius *dict. obſeruat.*
12. Anton. Faber *dict. decad.* 50. *error*, 4.
per tot. Pichard. *num.* 54.

20 Alitèr † interpretatur Gutierrez *ſup.*
num. 65. text. in *d.l. Papinianus*, differen-
tiam conſtituens, inter emptorem hære-
ditatis, & cum cui ex Trebelliano Sena-
tus Conſulto reſtituitur hæreditatis, &
cum cui ex Trebelliano Senatus Con-
ſulto reſtituitur hæreditas: nam ille,
cum ex iudicio defuncti non ſuccedat,
ius accreſcendi non habet; hic autem
quodammodo hæres cenſetur, & ex de-
functi expreſſa voluntate ſuccedit, arg.
l. in id tempus §. *in re legata*, *D. de vſuca-*
pionib. l. ſi filius, §. 1. *D. quod cum eo*: vn-
dè portio vacans eius commodo cedit.
Quæ ſolutio, & intellectus magis pla-
cet: Vltrà quod conuenit communi re-
21 ſolutioni, quæ habet, † portionem,
quę poſt reſtitutam hæreditatem deficit,
ad fideicommiſſarium pertinere, ſiue
hæres ſpontè, vel coactus adijſſet, vt
contra Cuiacium, & Fabrum, tenet O-
ſuald. *lib.* 7. *com. cap* 26. *lit. A.* Anton. Go-
mez 1. *tom. variar. cap.* 5. *num.* 19. Manti-
ca, Intrigliolus, & alij quos ſequitur,
& refert Fuſarius *de ſubſtitutionib. quæſt.*
654. *à num.* 1.

22 In qua † controuerſia à communi ſen
tentia non diſcedas, quam fortiter ful-
cit Fachineus *dict. controu.* 69. pluribus
iuribus, & rationibus comprobans, por-
tionem deficientem non ad emptorem,
ſed ad venditorem ſpectare, ſequitur
Hermoſilla *in l.* 13. *gloſ.* 5 *num.* 9. *tit.* 5. *part.*
5. vbi notanter limitat, quotiens ex ver-
bis contractus, ius etiam accreſcendi
fuiſſe comprehenſum, de eoque inter
contrahentes actum fuiſſe appareret,
Noalis *dict. num.* 12. quod ex eo præſu-
meretur, ſi hæres omne ius ſuum in ven-
ditorem, vel donatarium tranſtuliſſet:
vel ſi venditor emptori omnes ſuas actio-
nes, illius hæreditatis ratione ſibi com-
petentes cederet, prædixerat, Gutier-
rez *in dict. l. vnica*, *num fin. verſ. penult. &*
vlt. & ante eum Ripa, quem retulit Man-
tica *dict. tit.* 11, *num.* 4. Anton. Faber *dict.*
error. 5. *circa medium*. Multum poſt hæc
ſcripta, peruenit ad manus Vlricus Han-
nius, qui *lib.* 3. *variar. reſolut. tractat.* 7.
part. 1. *quæſt.* 8. *per tot.* diſputat quæſtio-
nem, varijſque iuribus pro vna, & alte-
ra ſententia adductis reſoluit, deficien-
tem portionem ad emptorem pertinere.
Ego tamen adhuc in mea ſententia per-
ſiſto.

23 Sed † an quemadmodum in emptorem
hæreditatis, ius accreſcendi non tranſi-
re diximus, niſi cedatur: idem in em-
ptore legati procedat, non minus con-
trouerſum eſt: nam Bart. *in dict. l. re con-*
iuncti, in ea fuit ſententia, vno ex lega-
tarijs partem ſuam alienante, ſi poſtea
coniunctus partem alteram repudiet,
deficientem illam portionem non ad le-
gatarium, ſed ad emptorem ſpectare ſe-
quitur Noalis *dict. caſu* 15. *num.* 13. Con-
trarium tamen placuit Fulgoſio *in dict.*
l. ſi Titio, *D. de vſufructu*, quem reprobat
Bartoli ſententiæ accedens, Anton. Go-
mez *dict. cap.* 10. *num.* 43. *verſ. penult.* Sed
mihi Fulgoſij ſententia magis placet,
quam ſolidis fundamentis poſt Iacobum
Cuiacium defendit Anton. Faber *dict.*
decade 50. *error.* 6. *per tot.* omninò viden-
dus Menchaca *dict.* § 1. *num.* 50.

24 Deſcendit † ſimilitèr ex ſupra dicta
diſtinctione, reſolutio illius difficultatis,
an ceſſionario, & emptori cenſus emphy-
teutici competat, & ceſſum videatur cũ
ipſo cenſu, ius petendæ, & declarandæ
caducitatis incurſæ ante venditionem,
& ceſſionem cenſus? In quo dubio, illud
in primis ſtatuo, quòd licèt ius declarã-
dæ caducitatis perſonale adeò ſit, vt ad
hęredes domini cenſus non tranſeat, ſi
dominus in vita conquæſtus nõ fuit, Bal.
in l. fin. C. de reuocand. donationib. Alex. *cõſ.*
182. *lib.* 2. Gamma *deciſ.* 17. vbi Flores
de Mena, Iacob. Cancer. 3. *part. var.*
cap. 21. *num* 256. ex Surdo, Peregrino,
Hondedeo, & alijs Virgilius *de legit. per-*
ſon. in prælud. nu. 162. Camill. Borell. *in*
25 *ſumma deciſ. tom.* 1. *tit.* 33. *n.* 157. Nam †
cùm hoc in declaratione voluntatis, ani-
mique conſiſtat, id hæres efficere non
poteſt, quia animi declarandi ius in hæ-
redem non tranſmittitur, *l. ſi ita legatum*,
§. *illi ſi volet*, *D. de legat.* 1. *l. vnũ ex familia*
§. *rogo*, *D. de leg.* 2. *gloſ. communiter recepta*
in l. inter artifices, §. *ſi Stichum*, *D. de v. ex-*
ber. oblig. & in l. idem Pomponius, § *fin D. de*
rei vindicat. Mieres 1 *part. c.* 48. *à nu.* 187.
Cancer. *dict. cap.* 21. *num.* 254. Qua ratio-
ne ius reuocandi donationem ex cauſa
ingra-

Digitized by Google

ingratitudinis, non tranſit in hæredes, vt ex innumcris probat Hcrmoſilla *in l. 10. gloſ.8.à n.1.1.4.p.5.* quibus addes Cyriacum *lib.1.cont.136.n.6.&* 7. vbi ctiam quòd nec ius hoc cedi poteſt, Cui in hoc non aſſenrior: nam verius puto, ius hoc ceſſibilc eſſe, licèr regularirèr ad hæredes non tranſeat, ex eadem diſcriminis ratione, quam in iurc declarandæ caducitatis ſtatim ſubijciemus.

26 Tamen ius declarandæ caducitatis cum ipſo cenſu emphyteutico cedi, & vendi poteſt, vt docte; & larè comprobat Montcr a Cueua *dict. deciſ.35.per tot.* præcipuè *à n.37.* Neque oberir, ea quæ in hæredcm non tranſeunt, ceſſibilia non eſſe, *l.ex pluribus, D.de adminiſtrat.tutor.* diximus *ſup. tit. 3.quæſt.*8.nàm diſcriminis ratio in aperto eſt, quia vbi non declararo animo dominus emphyteuſis deceſſit; ideò hæres petcndæ caducitatis ius non habet: quia dcfuncti volunratem declarare ei non concedirur; imò dominus tacens & non petira caducitate decedens, præſumirur eius pœnam remiſiſſe: at verò quandò quis vendito cenſu, ſpecialiter cedit ius caduciratis incurſæ, ex ipſo actu ceſſionis, ſuam voluntatem declarar, breuique manu, quaſi prius ſibi acquiſirum ius illud in ceſſionarium transferr. *l.ſi auia C. de iure deliberandi*, cum alijs notatis ſup. *tit.2.quæ.3.* ita elegantèr Monter a Cueua, apriſſimè in id Anton.Faber in rationali *ad l. ſi tibi decem, §.pactum conuentum, lit. B.D. pactis.* Quod intelligir Monrcr, quandò expreſsè ius caduciratis ceſſum eſſet: nõ verò vbi cenſus emphyteuticus ſimplicirèr, vel cum omni iure quomodoliber in emphyteuſi comperenti fuiſſer alienarus: nam ſub hac generalitate, ius hoc translarum, ſeu ceſſum non cenſcbitur; niſi cx alijs circunſtantijs de eo actum fuiſſe manifeſtè appareat, videndus latè diſputans Marius Giurba *deciſ.84.per tot.* Cyriac. *lib.3.cont.* 518. vbi quòd vendito dirccto dominio, non venit eriam in ceſſione iurium ius caducitaris prætcritum, niſi nominatim exprimatur in venditione: maximè ſi cx pretio ſoluro appareat, nihil datum fuiſſe vltra iuſtum directi dominij valorem.

27 An vcrò † vendito, & ceſſo cenſu emphyteutico, vel alio perpetuo, vel ad vitam, penſioues decurſæ non dùm cxactæ, ceſſæ videantur cum ipſo cenſu, & cuius lucro cedant: ſimilitèrque an vendiro fundo locato, ceſſum videatur, & tranſeat cum ipſo fundo ius exigendi penſionem à conductore, infrà agemus. Et vendito pignore, an abſque alia ceſſione pignoratitia actio venditori competens ceſſa videatur infrà dicam *titul. ſequent. quæſt.*

28 Hæc † in comprobationem ſuperioris diſtinctionis, inter iura realia, & perſonalia dixiſſe ſufficiar, ex quibus facile alium quemcumque caſum reſoluere poteris. Quæ licèt in actionibus, & iure agendi veriſſima ſinr: tamen in iure excipiendi, retinendi, & ſe defendendi aliter procedunt: nam re euicta, indiſtinctè ius retinendi, excipiendi, & ſe defendendi citra ſpecialem ceſſionem in ſingularem rei ſucceſſorem transfertur Guzman *de euictionibus quæſtion. 10. nu.43. & quæſt. 11, nu.26.* Agnoſcit hoc inter ius agendi, & excipiendi, ſeu retinendi, diſcrimen doctiſs. Perr. Surd. *Præterea licet actio non tranſeat in ſingularem ſucceſſorem etiamſi concepta ſit intuitu rei, tamen ius excipiendi tranſit in ſingularem ſucceſſorem, quando exceptio competit occaſione rei, Baldus, Salicet. & Caſtren. in l.3. C. quod metus cauſa; Bart. in l. fluminum, §. adijcitur, D. de damno infecto, vbi etiam Caſtrenſ. in l. ait Prætor, la ſegunda, §.1. D. de iur. iurando, Roman. conſ. 211. in princ. vbi quod ius agendi non tranſit ſine ceſſione, ſed ius excipiendi benè tranſit, Felinus in cap. quia ergo, num. 5. in fine de iudicijs, & procedit, etiamſi tale ius excipiendi ſit perſonale, ſecundum Aretinum in conſil.70. column. 2. verſic. non obſtat, vbi allegat Diuum, & Bartol. & miratur, quod aliquis dubitet, & dicit Iaſon in l. ſi tibi, in §. pactum, D. de pactis, quod pactum perſonale tranſit in ſingularem ſucceſſorem, quoad ius excipiendi: & latiſſimè hanc partem defendit Decius*, & rurſus idem in iure retentionis, probat cx Anton. Gomez, & alijs.

29 Retentionis † etiam ius in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione tranſire, probat expreſſus text. *in l. in hoc iudicium 14. §. impendia*, verſ. *ſed is qui D. communi diuid.* ex Gratiano, Romano, & Magonio, nouiter Arias de Meſa *lib. 1. var.*

cap.

*cap.*18.*num.* 14. cui addo Alex. Trentacinq.*lib.*3.*var.tit.de pignorib. reſol.*1.*nu.*1. verſ.*ius iſtud retentionis*, Surd.*conſ.*4.*nu.*9. *&* *conſ.* 183.*nu.*5.Benintend. *deciſion.* 50. Ioan Garcia *de expenſ.*& Brunor.à Sole ſtatim referendos,Giurbam *dec.* 63.*n.*17. qui refert Neguſantium Theſaur.Coſtã, & alios, Mutam *deciſ.* 12. *nu.* 23.Rodriguez *de concurſu* 1. *p. arti.* 1. *numer.* 18.

30 Inde† eſt,vt licèt ad hoc vt extraneus ex cuius pecunijs anterior creditor dimittitur,in ius pignoris ſuccedat, neceſſaria ſint requiſita, de quibus *in l.* 1. *&* *gloſ.ibi, C.de his qui in prior. cred. loc. ſucced.*tamen id quoad ius agẽdi procedit; non tamen vt retentionis remedio ſe tucatur,vt ex Intrigliol.Franch.& Hieron. de Leon reſoluimus ſup.hoc *tit. quæſt.*1. *num*......... Quod mirum non eſt, cùm expediti iuris ſit, retentionem facilius, quàm actionem concedi, vt ex innumeris probat Giurba *deciſ.*60.*num.*5.Caſtillo *tom.* 3. *cont. cap.* 15.*à num.* 9. *&* *tom.*4. *cap.*42.*nu.* 113.*&* *tom.* 6. *cap.*164.*à nu.* 6.

31 Similitèr † ius excipiendi, & defendendi ſine ceſſione transfertur, *l.etiam ſi in rem, D. de iure iurando, l.ſi à te* §.*Iulianus, D. de except. rei iud.* Brunor. à Sole *in loc.com.*verb.*Ius defendendi, ac excipiendi*, Bertazol.*clauſ.*29.*gloſ.*6.*n.*8.Parlador. *lib.*3.*differ.* 36. *n.*8. Guzman *de euictionib. quæſt.* 10.*num.*43.Hunnius *in Encycloped. iur. part.* 2.*tit.*7.*c.*3.*à num.* 9. qui limitat in exceptionibus perſonalibus, Virgilius *de legit. perſonæ in prælud. n.* 158.qui in ſpecie inter ius agendi, & excipiendi differentiam conſtituit. Et exceptionem quamlibet, veluti tranſactionis,pacti,vel doli ſine ceſſione tranſire,ex *l.reſcriptum*, §.*fin.D.de pactis*, notat Iacob Cancer. 2.*part. variar. cap.*3.*num.*144. Et qualitèr excipiendi ius tranſmittatur in hæredes, ſiue exceptio ſit realis, perſonalis, vel mixta, videndus latè agens Noalis *de tranſmiſſione caſu* 26. *per tot.*

32 Ex quibus † colligitur, audiendum non eſſe doctiſſimum Petr.Surdum *d.con.* 183.*à num.*19.qui contendit, ei qui melioramenta in re non fecit, non alitèr pro eis ius retentionis competere,quam ſi ab eo qui meliorauit ceſſionẽ habuerit, Surdi verba ſunt: *Et ad hoc vt melioramenta peti poſſit, vel pro eis fundus retineri, neceſſe eſt, quod actor probet ſe ea feciſſe, vel ab eo cauſam habuiſſe, vniuerſali, vel ſingulari titulo, cum ceſſione iurium, qui ea fecit, alias obtinere non poteſt.* Quæ aſſertio vera non eſt, nam qui ſuccedit titulo particulari in re meliorata, vel qui melioramenta facta alteri ſoluit,ſi rem poſſideat: retentionem etiã citra ceſſionem pro melioramentis habebit,vt probat expreſſus, & indiuidualis text. *in dict.l.in hoc iudicium* 14. §. *impendia*, verſ. *ſed. is qui, D. commun.diuidundo* Alexand. Trentacinq. *dict. reſol.* 1. *num.*1.verſ.*Ius iſtud retentionis*,multis relatis Guzman *de euictionibus q.* 20.*nu.*29. Hermoſilla *in l.*9. *gloſ.*3.*nu.*115 *tit.*2.*p.*5. *&* *in l.*36.*tit.*5.*p.*5.*gloſ.*7.*num.*6.

33 Vndè† in caſu occurrenti deciſum refert Ioan Garcia *de expenſis*, *cap.*7.*nu.*13. emphyteutam à quo dominus directi dominij emphyteutica bona vindicare intendit, vel quia emphyteuſis fuit finita, vel aliter ad ipſum deuoluta, poſſe bona retinere ratione melioramentorum, quæ non ipſe, ſed colonus eius fecerat: neque audiendum eſſe dominum, ſi ſine expẽſarum refuſione fundum petat, opponendo alium, ideſt colonum,non emphyteutam à quo bona vindicantur,me-
34 lioraſſe. Ob quas† autem impenſas emphyteutæ retentio competat, vel actio concedatur, ſiue culpa ſua, ſiue quia finita fuit, emphyteuſim amiſerit,videndi latiſſimè agentes Caſtillo *tom.*5. *controu.c.*65.*à n.* 9.*ad* 13.Hermoſilla *in d.l.*9. *gloſ.*3 *à num.*104.Mieres 5.*part. quæſt.*10. *à num.*52.Seſſe *tom.*4. *deciſ.* 397. Hector Capycius Latro *dec.*1020.*à n.* 1. Gabriel Velaſc.*de priuileg. paup.* 1. *p.quæſt.*41.*n.*2. 6.36.47.*&* 48.*&* 1.*part.quæſt.*33.*n.*8. pleniſſimè Anton.Amatus 1.*tom.var.reſ.*14. Cancer.1.*part. cap.*13.*à num.*144.Noalis *de tranſmiſſione caſu* 37. vbi latè qualitèr vaſallus, emphyteuta,conductor ad longum tempus, vſufructuarius, poſſeſſor Maioratus melioramenta deducant latè etiam Camill.Borell. *in ſum.deciſ. tom.*1. *tit.*33.*à numer.*220. Quæ omnia ſummè notanda ſunt: quia ibi forſan non ita explicata, neque exornata inuenies.

35 An † autem ſi quis vendat, vel donet rem, à qua ſpoliatus fuit, tranſeat in emptorem, vel ſingularem ſucceſſorem interdictum recuperandæ poſſeſſionis,

nulla

nulla eius facta ceſſione? dicam infrà *tit. 6. quæſt. 5. num. 29.*

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, vt bona ſuperlucrata conſtante matrimonio, inter virum, & vxorem communicentur, apud varias gentes viget, & an talis conſuetudo iuſta ſit?*

2 *Matrimonium etiam per verba de præſenti contractum fuiſſe non ſufficit ad aliquos effectus, niſi copula, vel ſaltim oſculum interceſſerit.*

3 *Lucris coniugalibus, vt ſit locus, ſponſalia de præſenti ſufficiunt.*

4 *Diſpoſita in viro, & vxore, locum habent in ſponſo, & ſponſa de præſenti, in fauorabilibus, non in odioſis.*

5 *Lucra, vt communicentur, an ſaltim requiratur ſponſæ in domum ſponſi traductio? Et cohabitationem requiri, qui ſentiant.*

6 *Cohabitationem non requiri, qui teneant? Quartam, de qua in* authent. præterea C. vndè vir, & vxor, *an lucretur ſponſa in domum viri non traducta.*

7 *Traductio ſponſæ in domum ſponſi requiritur, vt lucris coniugabilibus locus ſit, niſi ante traductionem ſponſa dotem ſponſo tradidiſſet.*

8 *Lucra communicantur inter virum, & vxorem, etiamſi matrimonium putatiuum interueniſſet, non tamen communicantur ei, qui impedimenti conſcius fuit.*

9 *Putatiuum matrimonium, quod dicatur.*

10 *Putatiuum matrimonium veri, & legitimi matrimonij priuilegia, & effectus habet, filijque ex eo nati legitimi ſunt, & parentibus, & conſanguineis ſuccedunt.*

Filij nati ex putatiuo matrimonio dignitatum, & bonorum capaces ſunt, ad feuda, & Maioratus admittuntur, licèt legitimi, & de legitimo matrimonio ſint inuitati, & eis ſimiliter alimẽta debentur.

11 *Filij ex verò matrimonio, vbi vocati ſunt ad ſucceſſionem, an natus ex matrimonio putatiuo admittatur.*

12 *Parentes ſuccedunt etiam filijs ſuſceptis ex putatiuo matrimonio, dummodo bona fide contraxerit is, qui de ſucceſſione filij agit.*

13 *Filius natus ex putatiuo matrimonio, filij legitimi priuilegia, & honores habet, licèt natus fuiſſet pendente iam lite ſuper nullitate matrimonij, & etiam poſt ſententiam à qua appellatum fuit.*

Lite pendente ſuper nullitate matrimonij an coniuges ſeparari debeant, vel manutenendi ſint in poſſeſſione cohabitandi.

14 *Filii illegitimi legitimantur per ſubſequẽs matrimonium, etiam putatiuum, licèt alii contra ſentiant.*

15 *Matrimonium verum, & putatiuum in quibus conueniant, & in quibus differant.*

Inter coniuges putatiuos, an valeat donatio. ibid.

16 *Lucrorum coniugalium materiam, qui proſequantur.*

17 *Maritus ſi læſus ſit in bonis ſuper lucratis an ei ex perſona mulieris minoris, beneficium in integrum reſtitutionis competat?*

18 *Vxor an poſſit ſoluto matrimonio executiuè agere pro medietate lucrorum, quæ ad eam pertinent, ſine ceſſione hæredũ mariti? affirmatiua ſententia proponitur.*

Vxor an confeſtim acquirat dominium, & poſſeſſionem medietatis bonorum, quæ acquiſita ſunt conſtante matrimonio, & num. 21.

19 *Vxorem ſine ceſſione hæredum mariti, nõ poſſe agere pro medietate lucrorum, quæ ad eam ſpectant; ſentiunt al[?].*

20 *Contrariæ ſententiæ diſtinctionis fœdere componuntur.*

22 *In vniuerſali ſocietate res omnes, & bona, quæ tempore ſocietatis, ſocij habebant inter eos communicantur: debitorum tamen nomina non aliter, quam ſi ceſſio, vel mandatum conueniat.*

22 *Socius ſi rem emat nomine ſocietatis, vel proprio nomine, qualiter res empta alijs ſocijs acquiratur.*

24 *Socius, an poſſit agere, ſine ceſſione ex contractu ad alterius ſocij vtilitatem geſto.*

25 *Reijcitur ſententia* Donelli *, qui ſocio ex contractu alterius ſocij vtilem actionem concedit.*

26 *Ex contractu facto ab vno ex ſocijs, nomine ſocietatis, an alij ſocij poſſint agere ſine ceſſione?*

27 *Socius ſi aliorum ſociorum nomine debitorum nomina ſe poſſidere conſtituat, an id pro ceſſione habeatur?*

Melioratio tertij, & quinti facta ex iuribus incorporalibus, an per clauſulam conſtituti irreuocabilis fiat?

28 *Poſt factam diuiſionem nominum, & actionum inter Socios, an ceſſio neceſſaria ſit, vel ſola adiudicatio ſufficiat.*

29 *In ſocietate ad quæſtum quo modo iura & actiones inter ſocios communicentur.*

30 *Socius, vt contractu alterius ſocij teneatur, & conueniri poſſit, quæ requirantur,* & num.ſequentib.

Socius an poſſit pecunias ad cambium, & ſub vſuris mutuas accipere, & quid in tutore, prelato, & alijs.

32 *Socius, vt ex contractu alterius ſocij iuxta formam ſocietati facto teneatur, neceſſe non eſt, vt pecuniæ in vtilitatẽ ſocietatis conuertantur.*

Contrahens cum alio, an teneatur curare, vt pecuniæ in eum finem conuertantur, ad quem contractus perficitur, & permittitur.

33 *Socius ſi contrahat nomine ſuo, nulla ſocietatis, aut ſociorum habita ratione ſi intuitu ſocietatis contraxit, an alios ſocios creditori obliget?*

34 *Socius vbi ex contractu alterius ſocii tenetur, an in ſolidum, vel pro rata tantùm ſocietatis conueniri valeat?*

35 *Mulier, an poſſit dotem non exactam à marito, exigere à promiſſore abſque vlla hæredum mariti ceſſione,* cum num.ſequentib.

Maritus agit executiuè pro dote, ſibi vel vxori eius promiſſa, abſque vlla vxoris ceſſione.

36 *Mulier pro dote à marito non exacta, via ordinaria ſine ceſſione hæredum mariti agere poteſt; non tamen via executiua; niſi ex æquitate id ei permittatur.*

37 Schifordegeri, & Anton. Fabri *opinio refertur, & refellitur,* & num.28.

39 *Mulier ſoluto matrimonio, ſine ceſſione hæredum mariti non poteſt exigere dotem à promiſſore: niſi aliqua excuſandæ ceſſionis ratio ſubeſſet. Et quid ſi vellet exigere dotem propter vergentiam viri ad inopiam,* & num.40. & 46.

41 *Soluto matrimonio, an vidua poſſit exigere vſuras dotis promiſſæ, ſine ceſſione hæredum mariti?*

Vſuræ dotis, quas exigit maritus ex eo, quod ſuſtinet onera matrimonii, an ei vel vxori debeantur ſoluto matrimonio, ſi ex eo ſuperſint liberi.

42 *Vxor, quæ tenetur ſtare locationi factæ per maritum, an poſſit ſine ceſſione hæredum eius agere, etiam executiuè cõtra conductorem pro penſione.*

42 *Priuilegium, ſeu beneficium marito competens, vt pro dotis reſtitutione in ſolidum non conueniatur, non efficit vt liceat ei dotem nondum ſolutam exigere.*

QVÆSTIO VIII.

Mulier, an poſſit ſoluto matrimonio executiuè agere ſine ceſſione hæredum mariti pro medietate lucrorum: vel exigere dotem marito non ſolutam. Et an ſocio, ex contractu alterius ſocij, actiones, iura, & debitorum nomina communicentur, abſque ceſſione?

1 LEGITIMA † ſeu legalis Societas inter intet virum, & vxorem ratione matrimonij contrahitur, per quam bona, quæ in matrimonio acquiſita ſunt, inter eos communia fiunt: quæ ſocietas, & rerum communio, apud varias gentes viget, vt teſtis eſt Garcia *de coniug. acquæſt. à num.* 1. Addentes ad Couarr. *lib. 3. variar. cap.* 19. Molina Theolog. *de iuſtitia, & iur. diſput.* 423. *num.* 1. Frantzkus *variar. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 11. *à num.* 4. Marius Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 1. *gloſ.* 7. *à num.* 1. Valaſcus *de partitionibus cap.* 5. *num.* 1. Griuell. ſtatim referendus, eleganter Annæus Robertus *rer. iudic. lib.* 4. *cap.* 1. qui plura refert, Portoles ad Molin. *in* §. *diuiſio à num.* 6. latius Oſuald. ad Donell. *lib.* 13. *com. cap.* 16. *lit. B.* qui

lco-

leoninam, & iniquum appellat hanc cõſuetudinem, præſertim vbi mulier pecuniæ non plus conferret, quàm maritus. Apud nos tamen coniugalis hæc ſocietas, licèt olim conſuetudine inducta, hodie verò lege ſtabilita eſt, per *l. 14. Tauri, l. 1. & per tot. tit. 9. lib. 5. Recop.* vbi Anton, Gomez, Azeuedus, Matienzo, & alij in diſcurſu referendi, Velaſcus *de priuileg. pauperum 1. part. quæſt. 19. n. 1.* vbi per totam, quod lucra communicantur, etiam ſi alter coniux inops eſſet, vel nulla ad matrimoniũ bona attuliſſet.

2 Quæ † ſocietas, quoad bona matrimonio conſtante acquiſita, propter matrimonium eſt, quod licèt in aliquibus caſibus etiam per verba de præſenti cõtractũm fuiſſe non ſufficiat, niſi benedictiones etiam nuptiales, & copula, vel ſaltim oſculum præceſſerint, vt *in l. 52. Tauri, quæ eſt l. 4. tit. 2. lib. 5. Recop.* vbi Azeu. & Matic. Barboſ. *in l. qua dotis, D. ſolut. matrim n. 83.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 23.* Tancred *de matrim. lib. 6. diſp. 18. & 19* Et in caſu *l. 47. Tauri,* Hier. de Leon *deciſ. 55. lib. 1.* qui refert Regnicolas no-

3 ſtros de ea agentes. Tamen † quoad hæc lucra, ſufficiunt ſponſalia de præſenti, Mieres proximè referendus *num. 10.* per quæ verum, & legitimum contrahitur matrimonium, *l. nuptias, D. de reg. iuris, c. p. fin. de deſponſat. impub. l. 13. tit. 7. part. 1.* alia iura expendit D. Solarzano *de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 20. à n. 60.* Inde †

4 quæ in viro, & vxore ſtatuta ſunt in ſponſo, & ſponſa de præſenti in fauorabilibus procedunt, licèt in odioſis non ita, vt latiſſimè adductis caſibus proſequuntur Mieres *de Maioratib. 1. part. quæſt. 39.* D. Solarzano *dict. cap. 20. per tot.* D. Larrea *tom. 1. alleg. 49. per tot.* elegantiſſimè Marius Giurba *dict. c. 1. gloſ. 1. per tot* Scobar à Gorro *de purit. ſang. 1. part. quæſt. 4. §. 7. à nu. 55.* nullo ex his relato Merlinus *de pignorib. lib. 3. quæſt. 70.* vbi per totam probat, priuilegium tacitæ hypothecæ dotis etiam ſponſæ concedi.

5 Licèt † autem vt lucra communicentur, nec copulam, nec nuptiales benedictiones præceſſiſſe neceſſarium ſit, anxiè tamen controuertitur an requiratur ſponſæ in domum ſponſi traductio? In quo articulo diſſentientes inuenio, tàm exteros, quàm Regnicolas noſtros: nam alij lucra hæc non aliter communicari probant, quàm ſi vir, & vxor ſimul cohabitare incœperint, Couarr. *in 4. part. 2. cap. 7. §. 1. à nu. 6.* Gutierrez *de iuram. confir. 1. p. cap. 7. nu. 56.* Gamma *deciſ. 356.* Mieres *d. q. 39. nu. 73.* quam ſententiã ex innumeris veriorem dicit Larrea *d. alleg. 49. à n. 52. & 21.*

6 Contrariam † tamen ſententiam amplectuntur alij, quos refert Garcia vbi proximè, Barboſa *in l. ſi ante, D. ſoluto matrim.* Solorzano *d. cap. 20. num. 79. & 80.* Prout quartam de qua in *authen. præterea, C. vnde vir. & vxor,* deducit ſponſa, etiam ad domum viri non traducta, nec per copulam cognita, vt ex multis laudatis probat Velaſcus *de priuileg. paup. 2. p. q. 56. n. 73.*

7 A prima † tamen ſententia non recederem, quam magis receptam video. Pro qua facit ſatis expreſsè *l. 1. tit. 9. lib. 5. Recop.* ibi: *ganaren, ò compraren eſtando de conſuno.* Eo verò caſu limitabis, quo ſpõſa ante traductionem, dotem ſponſo tradidiſſet, vt ſentit doctiſſimus Palacios Rubios in hac noſtra Academia anteceſſor digniſſimus, quem ſequitur Garcia *num. 53.* quibus adde Iacob Cancer. *2. part. variar. cap. 5. num. 66. & 3. part. cap. num. 118.*

8 Lucra hæc vt communicentur, matrimonium etiam putatiuum interueniſſe ſufficit, vt agnoſcunt poſt antiquiores Anton. Gom. *ad l. 50. Taur. n. 59. & in l. 81 n. 9.* Matien. *ad l. 2. gloſ. 1. n. 4. t. t. 9. lib. 5. Recop.* vbi Azeued. *n. 5. & in l. 4. n. 23 tit. 20. lib. 4. Recop.* Spino *de teſtam. gloſ. 16. n. 113.* Portoles *ad Molin. in d. §. actio, n. 13.* Valaſc. *de partitionib. cap. 6. num. 17.* Caſtillo *ſtatim referendus, num. 40.* Gutierrez *de tutel. 3. p. cap. 8. num. 19.* Gamma quem ſequitur Marta *tom. 3. Digeſt. verb. ſocietas, cap. 23.* Barboſ. *in l. ſi cum dotem, § fin. nu. 13. D. ſolut. matrim.* Carpan. *ad ſtat. Mediol. cap. 298. num. 23. tom. 1.* Garcia *de coniug. ac quæſt. n. 159.* Cancer. *3. p. cap. 11. n. 113.* innumeros refert Giurba *d. gloſ. 1. n. 27. & cap. 16. gloſ. 2. n. 2. & c. 1 gloſ. 9. nu. 19.* Solorzan. *d. lib. 5. c. 21. à nu. 62.* vbi id rectè accipit, reſpectu eius, qui bona fide contraxit: nam is, qui impedimenti cõſcius eſſet, nihil lucraretur. Et maritum, qui ſuſtinuit onera matrimonij dotis fructus lucrari, quamuis matrimoniũ

Mm 2 pu-

putatiuum eſſet, ex alijs tenet Cyriacus *lib.1.controu.32.*

9 Putatiuum † autem matrimonium dicitur, quod verè,& ſolemniter celebratum eſt, ex impedimento tamen aliquo non ſubſiſtit, quod ambo coniuges, vel eorum alter probabiliter ignorabant, *c. peruenit, cap.ex tenore, qui filij ſint legitimi, cap.cum inhibitio, §.1. de clandeſtin.deſponſ.* Giurba, & Cancer. vbi proximè, Camill. Borrell. *in ſumm.deciſ.tom.3.tit. 1. de ſponſalib.num.*890.In dubio verò bona fides præſumitur, Gutierrez *de matrim. cap.*71. Paſchalis, Peregrin.& Hondedeus, quos refert Faxardo *de legitim. per ſubſeq. matrim. num.* 168. Noguerol. *allegat.*23. *à num.* 115. *&* 530. videndus Coſta *de iuris,& facti ignor.cent.2.diſt.38.*

10 Quod † putatiuum matrimonium, in multis veri, & legitimi matrimonij priuilegia, & effectus habet, filijque ex eo nati legitimi ſunt,& parentibus conſanguineiſque ſuccedunt, ad feuda fideicommiſſa, & Maioratus admittuntur, quamuis expreſsè filij legitimi, & de legitimo matrimonio fuiſſent vocati; capaceſque ſunt dignitatum, & honorum ſpiritualium, & temporalium, *d.cap.peruenit, d.cap. ex tenore*, poſt Sanchez,Gutierrez, Molin. & alios, latiſſimè probat Caſtillo *lib.2.contr.c.*15.*& tom.4.c.*31.*n.*90.Addent. ad Molin. *lib.3.cap.* 1.*nu.*12. Trentacinq.*lib.3.var.tit.de matrim. reſol.* 5.*à n.*15.Intrigliol.*deciſ.*43.*à n.*45.Câcer. *d.c.*11.*à n.*61. Faxardo *ſupr.à nu.*167. Solorzan.*d.lib.2.c.*17.*à n.*58.D.Lara *de vita homin.c.*3.*à n.*4.*& per tot.* Borrell. *d.tit.*1. *à n.*982. Giurba *d.gloſ.*1.*n.*28 *& latius gloſ.* 4.*à n* 62.Eiſque alimenta debentur, ſicut alijs filijs legitimis, vt ex alijs Giurba *d.* 1.*p.cap.*7.*gloſ.*13.*n.*4.

11 Notanda † tamen eſt omninò aſſertio Caſt. *d.c.*11.*n.*42. qui tenet, quod licèt vbi inſtitutor Maioratus filios legitimos & de legitimo matrimonio ad ſucceſſionem inuitauit,nati ex matrimonio putatiuo ſuccedant; aliud tamen eſt, ſi duntaxat filij ex vero matrimonio nati vocentur: nam qui ex putatiuo matrimonio nati ſunt, non ſuccedent: quia matrimonium putatiuum verum dici non poteſt:vnde vbi verum requiritur matrimonium,putatiuum nô ſufficit,iuxta Menoch. Manticam, & alios relatos.

12 Similiter † parentes filio ex matrimonio putatiuo ſuſcepto ſuccedunt, quia ſucceſſio debet eſſe reciproca, argumen. text. *in authen.de hæredib.& falcid.* ibi: *Filijs nepotibus, patribus, atque matribus, l.* 8. *tit.*13.*p.*6. Addent.ad Molin. *dict. num.* 12. *in fin.* dummodo pater,qui de ſucceſſione filij agit, bona fide contraxerit matrimonium: nam ſi ſcientiam habuiſſet impedimenti, ad filij ſucceſſionem non admitteretur, Roxas, Barboſa, Acoſta, & alij,quos laudat Lara *d.cap.*3.*à num.*10 vbi in id adducit text. *in cap.* 1. *de eo, qui duxit in matrim.quam polluit per adult.l.*3. *C.de repud.* multis relatis Giurba *ad conſuet. Meſſan.cap.*5.*gloſ.*5.*à n.*5. *&* 7.

13 Quæ † diximus procedunt, etſi filius natus fuiſſet lite iam conteſtata ſuper nullitate matrimonij, & quod plus eſt, etiam ſi poſt ſententiam, pendente tamen, vel interpoſita appellatione naſceretur, vel conceptus fuiſſet, *l.*1.*tit.*13.*p.* 4. *& ibi Greg.Lop.gloſ.*6. Azor, Peregr.Baſil. Bellet. & alij, quos refert Faxardo *ſup.n.*175.Solorzan. *num.*60.Giurba *dict. gloſ.*4.*à n.*66.Noguer. *alleg.*24.*à num.*100. *&* 106.vbi etiam latè,quod quando poſt contractum matrimonium lis inſtruitur ſuper eius nullitate, non debent coniuges ſeparari, neque impediri copula, & quaſi poſſeſſio matrimonij: maximè ſi litem introducat tertius contendentibus marito, & vxore in matrimonio côtracto perſeuerare: aſſerit tamen aliquãdo propter periculum peccati, ſolere vxorem ſequeſtrari, videndus Bellon. *de his quæ fiunt incontinenti lib.*2.*cap.* 91. qui aſſerit, pendente litè ſuper nullitate matrimonij, manutenendos eſſe coniuges in poſſeſſione cohabitandi, etiamſi appellatū eſſet à ſententia.

14 Tanta † que eſt vis huius matrimonij, vt nô ſolum filij ex eo nati legitimi ſint; verum etiam illi, qui antea ex ſimplici fornicatione nati erant, per ſubſequens matrimonium putatiuum legitimentur, vt contendit Faxardo *à num.*165. Giurba *d.gloſ.*4.*num.*67.*&* 115. Noguer. *d. alleg.*23.*à n.*224. quicquid contrarium ſentiat Ioan. Andreas, Socin. Couarr. Sarmiento, quos ſequitur Fachin.*lib.*3.*cont. cap.*55. Cephal. *conſ.*390. *num.* 44. Maluaſia *conſ.*30.*n.*18.

15 Nec † ſolum quoad effectus legitimatio-

tionis, vires ſuas protrahit matrimoniũ putatiuum, ſed etiam in alijs legitimi matrimonij priuilegia mutuatur, licèt in aliqnibus non æquiparentur, de qua re nè extra quæſtionem vagari videar, videndi Gutierr. *de tutel. 3. p. cap. 8. à n. 18* Azeued. *in l. 4. à num. 23. tit. 20. lib. 4. Recop.* Velaſc. *de priuileg. paup. 2. p. q. 56. num. 67.* Barboſ. vbi proximè, Acoſta *de priuil. cred. reg. 2. ampl. 6. num. 294.* Fontanel. *de pact. nuptial. clauſ. 7. gloſ. 3. p. 1. num. 27.* Arias de Meſa *lib. 3. variar. cap. 21. & 22.* cui vltra relatos iungo Giurbam *d. cap. 16. gloſ. 2. per tot.* vbi decem, & ſex differentias recenſet inter verum, & putatiuum matrimonium. An autem inter coniuges putatiuos conſiſtat donatio? videas nouiter Tancredum *de matrim. lib. 2. diſp. 2.* Et dotem in putatiuo matrimonio, veræ dotis priuilegia, & hypothecam habere; nouiſſimè Merlinus *de pignorib. lib. 3. q. 69.*

16 Et vt † ad lucra coniugalia, à quibus non ſine lucro digreſſi ſumus, reuertamur, eorum materiam per varios caſus latè proſequuntur Azeued. & Matienz. *in dict. l. 1. & per tot. tit. 9. lib. 5. Recop.* Anton. Gomez *in l. 50. Tauri à num. 69.* Matienz. *in dialogo relator. 4. p. cap. 11. num. 8.* Mieres *1. p. quæſt. 23. 118. & 2. p. q. 58. à num. 10. & 3. p. q. 10. num. 3. & 12. & 4. par. quæſt. 23. à nu. 152.* Aluarad. *de coniectur. ment. def. lib. 2. cap. 1. à num. 28. & 4. p. cap. 2. num. 39.* Salazar. *de vſu, & conſuet. cap. 8. num. 14.* Gironda *de priuileg. à num. 884.* Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt. 116. ad quæſt. 120. & lib. 4. quæſt. 68. & quæſt. 65. num. 9.* Garcia *de expenſis cap. 13. & de coniugali acquæſt.* Ayora *de partition. capit. 8. per tot.* Paz *in l. 203. ad 208. ſtyli.* Valaſc. *de partitionib. cap. 5. per tot. & conſul. 166. & 103. à num. 33. & cap. 23. num. 4. & cap. 24.* Morquecho *de diuiſ. bonor. lib. 2. cap. 11. cũ ſex ſequentib.* Valenzuela *conſ. 13. à nu. 3. & conſ. 31. nu. 32.* Cancer. *2. p. c. 5. n. 58. & 66. & cap. 7. num. 62. & 3. p. c. 11. num. 167. & cap. 11. num. 111. et 3. p. cap. 15. nu. 325.* Caſtill. *de vſufruct. c. 2. n. 26. et 3. tom. cap. 24. à n. 37.* Seſſe *4. tom. deciſ. 404.* Font. *de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. p. 12. à num. 50. et clauſ. 11. gloſ. vnic. per tot.* (vbi *num. 40.*

17 an † viro ex perſona vxoris minoris cõpetat beneficium reſtitutionis in integrum, ſi in lucris læſio interueniat?) Giurba *deciſ. 111. num. 3. et 12.* latiſſimè *ad conſuet. Meſſan. cap. 1. et fin. per omnes gloſ.* Vander. *ſing. 20.* Hermoſill. *in l. 55. gloſ. 2. num. 18. tit. 5. p. 5.* Robertus *lib. 4. rer. iud. cap. 1.* Vela *diſſert. 47. num. 23.* Larrea *d. alleg. 39. num. 54.* Solorzano *2. tom. lib. 2. cap. 15. à num. 37.* Tancred. *ſup. lib. 6. diſput. 5.*

18 Sed † inter alios caſus, quos apud hos Doctores diſputatos inuenies, elegans, & ſatis controuerſus eſt ille, an ſoluto matrimonio poſſit mulier executiuè agere ſine ceſſione hæredum mariti, pro medietate lucrorum, quæ ad eam ſpectant? Et poſſe ſuadetur ex eo, quod bonorum medietatis, quæ conſtante matrimonio acquiſita ſunt, dominium, & poſſeſſio ipſo iure tranſit in vxorem, Donell. *lib. 13. com. c. 16.* conſtanteque matrimonio medietatis ſuæ in habitu, & potentia domina eſt; ſoluto verò matrimonio in actu dominium conſequitur, *l. 2. tit. 9. lib. 5. Recop.* ex innumeris latè probat Gutierrez *lib. 2. prac. q. 98. per tot.* Morquecho *de diuiſ. bonor. lib. 2. cap. 14.* Garcia *de coniug. acquæſt. num. 3.* Giurba *d. gloſ. 5. à num. 20.* plenè Anton. Amato *reſol. 13. num. 29.* Griuell. *deciſ. 94. n. 41.* Hermoſilla *d. gloſ. 2. à num. 23.* Acoſta *de priuileg. credit. reg. 2. ampl. 6. à num. 314.* Cum igitur lex diuidat bona ſuper lucrata, nulla ceſſione neceſſaria erit, iuxta doctrinam Bald. *in c. 1. an grauatus, vel filius, in vſib. feud. n. 24.* Imò vxor pro ſua medietate agere, & experiri poterit, facit text. *in l. de pupillo, §. ſi plurium, D. de noui oper. nuntiat.* vbi in re communi pro indiuiſo ſocius poteſt pro ſua medietate agere, & nuntiare nouum opus. Huic etiam ſententiæ magis in ſpecie fauet, *l. 46. tit. 18. part. 4.* vbi contra iuris communis regulas ſtatutum eſt, acquiſita à ſocio omnium bonorum nomine ſuo, alijs ſocijs, abſque vlla ceſſione communicari. Quibus fundamentis hanc ſententiam amplectuntur Parlador. *lib. 2. rer. quot. cap. fin. 3. part. §. 1. num. 4.* Azeuedo *in dict. l. 2. tit. 9. lib. 5. num. 18.* Rodriguez *de executione, cap. 3. à num. 6.* Morquecho *dict. cap. 14.* Valaſcus *de partionib. c. 15. n. 23.* Cur. Philip. *part. 2. §. 9. num. 3.*

19 Alij † verò contrariam ſententiam veriorem profitentur, ex eo, quia debitorum nomina per vnum ex ſocijs acquiſi-

ta,

ta, inter ſocios non communicantur, niſi ceſſio interueniat, *l. 3. D. pro ſocio* Rodriguez *de reditib. lib. 2. q. 9. num. 97.* Mantica *de tacitis lib. 6. tit. 14. num. 3.* Molina *de Hiſpan. primog. lib. 4. cap. 2. num. 33. et 36* Felicius, & alij infra referendi. In incorporalibus enim traditio non aliter, quã per ceſſionem fit, *gloſ. et Doctores in l. fin. C. quando Fiſc. vel priuat. et in l. 1. C. de obligat. et actionib.* Carpan. *ad ſtat. Mediol. c. 445. num. 14. tom. 1.* cum alijs quos ſuo loco congeſſimus: & ceſſio in dubio facta non præſumitur, *l. fideiuſſor. l. vt fideiuſſoribus, D. de fideiuſſor. l. cum alter, C. eodem tit.* Neque leuiter pro hac ſententia facit, quod mulier ſoluto matrimonio dotem marito promiſſam ſine ceſſione hæredum eius exigere poteſt, *l. ſi ſocer. 45. §. Lucius, D. ſolut. matrim.* ibi; *Neceſſe habebit maritus, aut exactam dotem, aut actiones ei præſtare, l. ſi pro te pater, C. de dotis prom. ſſ.* Fachin. *lib. 8. controuerſ. c. 73.* Milaneſi. *deciſ. 11. num. 1. 8. et 15. lib. 1.* latè Franch. & Addent. *deciſ. 33. per tot.* Paſchalis *de virib. patriæ poteſt. p. 1. cap. 4. num. 76.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap. 13. gloſ. 1. num. 8.* Amato *d. reſolut. 13 num. 52.* licet aliud ſentiant alij, vt proximè dicemus.

20\. In qua controuerſia, & pro eius reſolutione, diſtinguendum eſt, an inſtrumentum de cuius executione agitur in fauorem vtriuſque coniugis ſit conceptum; an verò in fauorem tantùm mariti. Nam ſi in fauorem vtriuſque ſimul conceptum ſit, poterit vxor pro ſua parte experiri: ſi verò obligatio marito tantùm ſit facta, mulier non aliter agere poterit, quàm ſi nomen debitoris in diuiſione bonorum ei ſit adiudicatum; vel ſi ab hæredibus viri ceſſionem habuerit. Quam diſtinctionem, & doctrinam veriſſimam teſtantur Gutierrez *d. q. 118.* Garcia *num. 157. et 188.* Rodrig. *de redit. d. q. 9. num. 67.* cui accedere videtur D. Salgad. *de Reg. protect. 4. p. cap. 8. num. 307.* multis relatis Giurba *d. cap. 5. nu. 43. et cap. 16. gloſ. 4. num. 4.* Amato *num. 32.* Hermoſill. *dict. gloſ. 2. num. 31.* iuxta quam diſtinctionem accipio D. Valdes (olim antecesſorem meum in primaria iuris Pontificij Cathedra, deinde Regium Senatorem digniſſimum) *in add. ad Rod. Suarez in l. poſt rem iudicatam extenſ. 7.*

21 Qua † ſententia retenta, breuiter diluemus ea, quæ pro contraria adduximus. Ad primum reſpondetur, quòd licèt verum ſit, dominium, & poſſeſſionem bonorum, quæ in matrimonio acquiſita ſunt, in vxorem pro ſua parte, & medietate tranſire, id tamen procedit in bonis, quæ iam corporaliter, & realiter habentur, & poſſidentur à viro: non verò in iuribus, & actionibus, in quibus ceſſio ſocij neceſſaria eſt, *l. 3. D. pro ſocio*, ita poſt Gutierrez, & alios Giurba *num. 42.* qui ita interpretatur *text. in dict. l. de pupillo, § ſi plurium, D. de noui operis nou. nuntiat.*

22 Non † obſtat aliud deductum *ex d. l. 46. tit. 28. p. 3.* quæ ad rem non facit: ſed pro eius intellectu inſpiciendum eſt, qualiter in ſocium omnium bonorum ex cõtractu per alium ex ſocijs geſto, iura, & actiones tam actiuæ, quam paſſiuæ tranſeãt, debitorumque nomina citra ceſſionem communicentur. Qua in re, vt diſtinctè procedamus, duplex caſus conſiderãdus eſt. Primus, reſpectu eorum iurium, & actionum, quas tempore ſocietatis ſocij habebant. Secundus, reſpectu iuriũ, & actionum, quæ poſt contractam ſocietatẽ alter ex ſocijs acquiſiuit. Et licèt in ſocietatibus vniuerſalibus, res omnes, quæ tẽpore quo ſocietas contrahitur, ſociorum ſunt, inter ipſos, abſque aliqua traditione communicentur, nõ ſolum quoad dominium, *l. 1. & 2. vbi gloſ. et communiter DD. D. pro ſocio. d. l. 46. l. 6. tit. 10. p. 5.* Couar. *lib. 3. var. c. 19. n. 1.* Donell. *lib. 13. com. c. 16* ſed etiam quoad poſſeſſionem: vt veriorem teſtatur poſt alios Felicius *de ſociet. c. 9. à n. 46.* multis relatis doctus Salzedo *de repræſent. lib. 3. c. 18. n. 107.* tamen debitorum nomina non aliter inter ipſos cõmunicantur, quam ſi ceſſio interueniat, ſine qua, vel ſpeciali mandato, ſocius alterius ſocij debitores conuenire non poterit: *l. 3. D. pro ſocio. d. l. 46. d. l. 6.* Molina *de iuſtit. et iure, d. ſp. 422. n. 6. verſ. illud addit.* Duaren. *ad l. 1. pro ſocio, c. 1.* Donell. *d. cap. 16.* Iacob. Cuiac. *lib. 32. Pauli ad edict. in d. l. 3.* Marius Giurba *dict. c. 1. gloſ. 5. num. 47.*

23 Quoad † bona autem, & iura poſt cõtractam ſocietatem acquiſita, dicendum eſt, aliud rerum, aliud verò actionum ius eſſe: nam in vniuerſali ſocietate, quando vnus ex ſocijs, aliquid expreſsè nomine ſocietatis acquirit, confeſtim

aliis

Digitized by Google

alijs ſocijs, quoad dominium, & poſſeſſionem communicatur, Couarr. *dict. cap. 19. num. 1.* Felicius *de ſocietate, cap. 14. num. 14.* Sin verò proprio nomine acquirat, licèt de iure communi controuerſum ſit, an eo etiam caſu dominium ſocijs ipſo iure communicetur? vt latè diſputat Felicius *dict. cap. 14. à num. 5.* verius tamen eſt, ipſo iure non communicati, *l. ſi quis ſocietatem, D. pro ſocio*. Iure tamen Regio aliter ſe res habet: nam licèt ſocius nomine proprio emat, rei dominium in alios ſocios transfertur, *dict. l. 46. in fine*: vbi notandum aduertit Greg. Lop. *gloſ. fin.* Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap. 5. num. 3.* Molina *dict. diſput. 411. verſ. eorum verò*, Morquecho *d. lib. 2. cap. 14. n. 13.*

24 Iura tamen & actiones, debitorumque nomina non aliter, quàm per ceſſionem ſocijs communicantur, *dict. l. 3. d. l. 46. & 10.* Donell. & Cuiac. vbi proximè, Molin. *de primogen. dict. cap. 2. numer. 30.* Hermoſill. *in l. 35. gloſ. 2. num. 31. tit. 5. p. 5.* Giurba *dict. cap. 5. à num. 39.* multi quos ſequitur Amato *d. reſolut. 13. à numer. 35.* Ex quo deſcendit, ſocium ex contractu alterius ſocij agere non poſſe, vt reſoluit Valaſcus *conſul. 98. num. 11.* Carocius *deciſ. 20. num. 2.* Felicius *dict. cap. 14. à nu. 30. & cap. 30. num. 53.* licèt aliud ſentiāt *gloſ. in l. nemo ex ſocijs, D. pro ſocio*; Alex. Trentacinq. *lib. 2. variar. tit. de procurat. reſolut. 8.* Super bonis tamen ab vno ex ſocijs acquiſitis, alter in iudicio agere non prohibetur, *d. l. 6. tit. 10. p. 5.*

25 Nec † placet mihi ſententia Donell. *dict. lib. 13. c. 16.* exiſtimantis, ſocium ſuo nomine vtiles ſaltim actiones ex contractu alterius ſocij rectè exercere poſſe, argum. *l. 5. C. de hared. vel action. vendit.* id enim verum non eſt, quia vtiles actiones alio caſu leges non admittunt, quàm vbi vtilitas aliqua, & iuſta cauſa id exigit, quæ hoc caſu conſiderari non poteſt cum ſocius actione pro ſocio poſsit intendere, vt actiones ei per ceſſionem cōmunicentur *dict. l. 3* Eo tamen caſu rectè procederet Donelli placitũ, quo ſocius qui cedere debebat, abſens eſſet, vel latitaret, iuxta ea quæ diximus *ſup. hoc tit. quæſt.* .... & in terminis probat Acoſta *de priuilegijs creditor. reg. 1. in præfat. num. 97. verſ. id ipſum*, vbi typographi vitio ſcriptum eſt *ſocero*, cum deberet reponere *ſocio*.

26 Sine † ſcrupulo etiam non tranſit alia opinio Anton. Amati *reſolut. 13. num. 36.* qui aſſerit, quod ſi contractus vnius ex ſocijs, ſocietatis nomine confectus ſit, aliorumque ſociorum fauorem reſpiciat poteſt quilibet ſociorum, abſque ceſſione pro ſua parte inſtrumentum exequi: cuius dubij vera reſolutio petenda eſt ab his, quæ dicemus *hoc titul. quæſt. ſequenti*, vbi latè quando ex contractu procuratoris, inſtitutoris, vel adminiſtratoris, vtilis competat actio ſine ceſſione: quod in terminis differit Felicius *de ſocietate, cap. 30. num. 41. cum ſequentibus*, Curia Philipp. *part. 2. iudicij executiui*, §. 9. *numer. 2.* qui ſocio aduerſus ſocietatis debitorem executionem concedit.

27 Similiter † neque ſine difficultate eſt, ſententia Molin. *d. cap. 2. num. 36.* quem ſequitur Giurba *d. cap. 5. num. 48.* qui aſſerit, ſocium ſi alterius ſocij nomine debitorum nomina ſe poſſidere conſtituat, id pro ceſſione habendum; quia ex conſtituto (quod in corporalibus vicem traditionis habet) nomina & actiones inter ſocios communicantur. Ex quo ipſe infert, meliorationem tertij, quæ in iuribus incorporalibus conſiſtit, per clauſulam conſtituti irreuocabilem fieri. Quā Molinæ ſententiam ſequitur, & probat Angulo *de meliorat. in l. 1. gloſ. 5. à n. 15.* in indiuiduo aſſerens, per clauſulam conſtituti ſociorum nomina, & actiones citra aliam ceſſionem communicari. Hæc enim doctiſſimi Molinæ aſſertio licèt, quoad irreuocabilitatem meliorationis vera ſit (quid reclamet Tellus Fernandez *in l. 17. Tauri, num. 56.*) tamen quoad communicationem nominum debitorum inter ſocios, difficilis videtur, cum vt ſæpius monuimus, actiones, & debitorum nomina, non aliter quàm per ceſſionem transferantur: & conſtitutum ad actionem translationem non ſufficiat, Seſſe *tom. 4. deciſ. 405. à num. 6.* vt in terminis ſocietatis ſentire videtur P. Molin. *de iuſt. & iure, diſput. 585. num. 5. à verſic. Tellus, & num. 6. circa fin.* quare cum caſus contigerit, hæc maturo iudicio examinanda erunt: ego tamen propter Molinæ, Giurbæ, & Anguli auctoritatem ab eorũ ſententia recedere non auderē.

Adeò

28 Adeò † autem ceſſio inter ſocios requiritur, vt finita ſocietate ſi de diuiſione nominum in perſona vnius ex ſocijs exiſtentium agatur, ceſſione opus ſit; quam ſi ſocius faciat liberabitur, vt tenet Felicius *de ſociet. cap 39. num. 99.* Cur Philip. *tom. 2. lib. 1. cap. 3. nu. 49.* facit text. *in l. 2. §. fin. D. famil. erciſc.* ibi: *In hoc iudicium etſi nomina non veniant, tamen ſi ſtipulationes interpoſitæ fuerint de diuiſione eorum, vt ſtetur ei, & vt alter alteri mandet actiones, procuroatremque eum in rem propriam faciat, ſtabitur diuiſioni.* Crederem tamen diuiſione nominum inter ſocios facta, & nominibus adiudicatis, ſine alia ceſſione actiones tranſire: quia adiudicatio, & traditio inſtrumenti, vicem ceſſionis habet, vt probaui ſup. *tit. 1. quæſt. 3.* & in terminis Giurba *d. cap. 5. num. 49.* cui iunges Marant. *de ordine iudic. 4. par. diſt. 4. num. 30.* vbi etiam quod ceſſio, quæ finita ſocietate inter ſocios fit, dicitur fieri ex cauſa neceſſaria.

29 Hæc † autem quæ in ſocietate omniū bonorum, quoad nominum communicationem dicta ſunt, fortiori ratione in ſocietate ad quæſtum procedunt. Et quando in ea quæſtus inter ſocios ipſo iure communicentur, ſiue proprio, ſiue ſocietatis nomine acquiſiti ſint, videndus latè agens Felicius *de ſocietate dict. cap. 14. à num. 26.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap. 16. gloſ. 3.*

30 Tranſgrediamur † ad actiones paſſiuas & videamus qualiter ſocij ex contractu alterius ſocij teneantur. In quo dubio dicendum eſt, quòd quotiens ſocius in re ad ſocietatem tangenti alium ſocium expreſsè obligat, certum eſt eum teneri, ex eoque contractu poſſe conueniri, etiam executiuè, *vt ex l. 16. tit. 10. part. 5.* probat auctor Cur. Philip. *1. tom. part. 2. §. 10. num. 6.* quia ſocius poteſt alterum obligare, cum clauſulis, hypotheca, & pœnis, ſecundum morem regionis, ad quod mandatum habere cenſetur, vt latè probat Gratianus *2. tom. diſcept. 279. à num. 1.* Surdus *deciſ. 213. nu. 3.* Merlinus ſtatim referendus *à num. 1.* qui loquitur de contractibus factis per inſtitorem ſocietatis, & præpoſitum negotiationi, ex cuius contractu alij ſocij actiuè, & paſſiuè tenentur. *Et à num. 14.* agit quomodo ſocij teneantur, & agant ex contractibus aliorum, quando omnes promiſcuè negotiantur. Poterit etiam pecunias ad cambium recipere, Noguerol. *allegat. 2. num. 62.* Anton. Amato *2. tom. reſolut. 99. per tot.* Vbi etiam an tutor œconomus, negotiorum geſtor, vel Prælatus Eccleſiæ, poſſint mutuas pecunias ad cambium, & cum intereſſe accipere.

31 Sed † neque indiſtinctè ſocius ex contractu alterius, qui eum obligauit tenetur, ſed vbi iuxta ſocietatis formam cōtraxit, Felicius *dict. cap. 30. à num. 7.* Triaque requiruntur, vt ex contractu ſocij alter ſocius conueniri poſſit. Primum, quod adſit mandatum tacitum, vel expreſſum. Secundum, quod nomine ſocietatis contraxerit. Tertium, quod creditor omnium fidem ſit ſecutus ex Carocio, Riccio, Schrader. tenet Giurba *ſup. cap. 9. gloſ. 5. à num. 1.* videndus Cyriac. *lib. 1. controu. 147. num. 5.* Contractus verò extra negotiationem & ſocietatis normam geſtus, alios ſocios non obligat, quamuis ſocietatis nomine fuiſſet celebratus, Baldus, Bart. & alij *in l. iure ſocietatis, D. pro ſocio, ex l. ſi ſocius, l. nemo ex ſocijs, D. pro ſocio,* tradit Valaſcus *conſult. num. 3.* Gutierrez Merlinus *à num. 10.*

32 Cæterum † quotiens ſocius contrahit iuxta ſocietatis formam, ſocius alter obligatur, tametſi ſocius pecunias in ſocietatis vtilitatem non conuertat, quia licèt, vt ipſe ſocius ex ſuo contractu conſocium ſibi obliget, teneatur probare contractum in vtilitatem ſocietatis verſum fuiſſe, *l. iure ſocietatis, D. pro ſocio,* tamen id reſpectu extranei contrahentis non procedit, qui non tenetur curare de verſione pecuniæ in commodum ſocietatis, vt pluribus probat Felicius *d. cap. 30. à num. 10.* Giurba *dict. cap. 9. gloſ. 11. à num. 17.* Gratianus *dict. diſcept. 279. à num. 15.* vbi rectè aduertit neminem teneri eſſe ſolicitum, vt res, vel pecunia conuertatur in vtilitatem eius, cum quo contraxit, niſi in caſibus à iure expreſſis. Et quando mutuans in certam cauſam, & effectum, veluti ad aliquid emendum, vel vt redimatur cenſus, teneatur curare, vt pecunia in eum effectum, veluti ad aliquid emendum, vel vt redimatur cenſus, teneatur curare, vt pecunia in eum effectum, ſeu in vtilitatem

tatem

tatem mutuatarij conuertatur, videndi latiſſimè agentes Molina, & Addentes *lib.4.de primog. cap.4.à num.* 20. Auendaño *de cenſibus, cap.64.à num.4.* & *per tot.* Amato *tom.1. reſolut. 3.à num.*53.Riccius *in praxi alienat. rer. Eccleſiæ deciſ.* 100. Cencius *de cenſib. quæſt.*15. *à num.* 37. & *quæſt.*23.*à num.*17. Hermoſilla *in l.3. tit. 1.part.5 gloſ.4.à nu.5.* & *gloſ.7. per tot.* latè Giurba *dict.gloſ.*11. *per tot.* Noguerol. *alleg.* 14. *num.* 45. & pleniſſimè in vna alleg. pro Marchione de Cuſano, contra villas de Caſtilmimbre, & Paxares *à nu.* 130. *ad* 184. præ omnibus expendo magnum illum noſtræ ætatis virum, Episc. Auguſt. Barboſam *tom.2.lib.3.voto deciſ.*118.

33 Difficultas † tamen in eo conſiſtit, quando ſocius nomine ſuo contrahit, nulla ſocietatis, aut ſociorum habita ratione. Quo caſu ſocium tantùm qui contraxit obligari, alios verò ſocios ex eo contractu non teneri, licèt intuitu ſocietatis contractum celebraſſet, multis relatis firmat Marta *3.tom.digeſtor.verb. Socius, cap.*8. Felicius *d.cap.* 30.*à nu.*2. vbi aſſerit, ſocium contrahentem, ei qui contraxit obligari propter ſocietatis naturam; creditori tamen obſtrictum non eſſe: quia quemadmodum ſocio ex contractu per alium ſocium ſuo nomine geſto, actio non quæritur, ita neque conueniri poterit. Quod in fortioribus terminis, ſcilicet quando inter ſocios actũ fuit, vt quicquid per vnum ex eis geſtũ eſſet, ab omnibus factum cenſeretur, deciſum refert Anton. Theſaur. *deciſ.* 336. licèt ipſe contrariæ opinionis fuerit, cui accedit Gaſp. Theſaur. eius filius *lib. 4. forenſ.quæſt.*30. Quam Theſauri ſententiã de iure noſtro Regio indubitabilem eſſe iudico ſtante, *l.2.tit.16.lib.5. Recop.* de qua ſequent. quæſt. agemus. De iure etiam communi ſine dubio procederet, vbi pecunia verſa fuiſſet in aliorum ſociorum vtilitatem, vt poſt alios tradit Grarian. *4.tom.diſcept.*632.*à num.*6.

34 His verò † caſibus in quibus ſocij ex contractu alterius ſocij tenentur, an in ſolidum, vel pro rata portionis, quã in ſocietate habent, ad æris alieni ſolutionem poſſint conueniri, an quæ ſuper proprijs bonis vltra effectus ſocietatis executio fieri poſſit? Videndi latiſſimè agentes Felicius *de ſocietate, dict cap.*30. *à nu.* 7. Gratian. Theſaur. locis relatis Valaſcus *conſul.*98.& 143. omninò legendus. Oſaſcus *deciſ.*150. Carocius *deciſ.*2. Marta *ſup. cap.* 6. & 7. Maſtrillus *deciſ.* 135. Cancer. *1.part.variar.cap.*22.*n.*35. Alex. Ludouiſ. *deciſ.*270. *num.* 10. Mercurialis Merlinus *de pignorib.* & *hypothec.lib.2.tit.2. quæſt.*76.*à num.*16. plenè Giurba *dict.c.9.gloſ.6.à num.*9. vbi etiam qualiter coniux ex contractu per alium coniugem geſtum conueniri valeat, & exequi in bonis ſuperlucratis? Rodriguez *de executione. cap.8.à num.*28.

35 Illud † (quod iam ſupra tetigimus) pro complemento quæſtionis noſtræ reſoluendum eſt, an mulier dotem non exactam à marito, poſſit ſoluto matrimonio, abſque vlla eius ceſſione exigere à promiſſore? Et licèt conſtans, certumque ſit, marito pro dote ſibi, vel vxori promiſſa, petendæ executionis ius eſſe, *l. ſi pro te pater, C.de dotis promiſſ.* Parlador. & alij quos ſequitur Rodriguez *de execut.cap.3.num.*12. Curia Philip. *dict.§.9.num.*5. Coſta *de ratione ratæ, quæſt.*219. *num.7.* & 8. qui limitat ſi nomen in dotem præſumptam datum eſſet Lambertinus *de iure patronat. lib.1. art.8. quæſt. 5. princip. num.*53. vbi vtilem ſine ceſſione actionem competere probat marito, & Eccleſię contra debitorum nomina, ei in dotem data, Schifordeg. *quæſt.* 13. Anton. Faber *defin.6.* ſtatim referendi, & dicam infra in Miſcell. huius tituli: Tamẽ
36 † non ſatis liquet, an ſoluto matrimonio maritus ipſe, vel eius hæredes dotem non ſolutam exigere valeant, vt apparet ex latè traditis per Schifordeg. *lib.3.trac.2.ferè per tot.* Eam tamen diſtinctionem communiter receptam inuenio, vt ſi ex ſtipulatione, & promiſſione marito facta, mulier executiuè agere intendat, non aliter id efficere poſſit, quàm ſi ab hæredibus mariti ceſſionem habuerit; via tamen ordinaria etiam ſine ceſſione rectè pro dote agere poſſe latè tradit Giurba *in conſuet.Meſſan.cap.*13.*gloſ.* 1.*à nu.* 8. & 10. ſequitur Amato *dict. reſolut.* 13. *à n.*46. vbi id ampliat, eo caſu quo mulier conſtante matrimonio ob vergentiã viri ad inopiam dotem non exactam exècutiuè à promiſſore exigere intenderet. De æquitate tamen viam executiuam

vxori competere, maximè ſi promiſſioni iuramentum, vel ſtipulatio Notarij acceſſerit, tenent Guid. Pap. Gargarius, Fontanella *de pactis nuptialib. clauſ. 6. gloſ. 1. part. 1. per totam*, (quem omninò videas) Anton. Faber, quos refert Amato *num. 50. & 51.* quibus accedit Gaſp. Rodrig. Gratianus, Parlador. quos ſequitur D. Salgado *de Regia protect. 4. part. cap. 8 num. 304.* nouiſſimè nemine tamen ex his relatis Merlinus *de pignorib. lib. 3. quaeſt. 79. à num. 4.*

37 Cæterum † in hoc articulo aliter ſentit Schifordeg. *dict. tract. 2. quaeſt. 13.* qui licèt Digeſtorum tempore exiſtimauerit, ſoli marito, non verò vxori ſoluto matrimonio ius exigendæ dotis competere reprobata ſententia Cartharij, Cephali, Alciati, & Barboſæ, qui marito ſoluto iam matrimonio exactionem dotis denegant, prout Cancerius 2. *part. var. cap. 7 à num. 33.* tamen iure Codicis, poſt Iuſtinianum *in l. vnica, §. accedit, C. de rei vxoriæ action.* mulieri tantùm actionem competere profitetur: quia in dotibus, quæ ab extraneis dantur, vel promittuntur, ipſa mulier feciſſe videtur tacitam ſtipulationem, vt dos promiſſa ei accedat: quo fundamento ita deciſum refert Anton. Faber *in C. lib. 5. tit. 13. defin. 6.* vbi poſt Iuſtinianeam deciſionem, dotis nondum ſolutæ exactionem vxori concedit, quin ceſſione mariti, vel hæredum eius indigeat.

38 Ego † verò minimè probarem hanc Schifordeg. & Fabri ſententiam, neque pro ea quicquam facit *dict. l. vnica, §. accedit*: nam illa tacita ſtipulatio, quæ *in dict. §. accedit*, dotis fauore interpoſitam fuiſſe præſumitur, eo caſu quo extraneus ſimpliciter dotem vxori, vel marito promiſit; reſpectu tantùm mariti eſt, vt actum cenſeatur, mulierem à marito ſtipulaſſe, vt dos ab extraneo ſimpliciter promiſſa, ipſi mulieri ſoluto matrimonio reddatur; reſpectu tamen vxoris, quoad extraneum promittentem, nulla ſtipulatio præſumitur, quæ neque neceſſaria erat, cum veram, & realem ſtipulationem factam fuiſſe proponatur: & longè minus quando extraneus non promiſit, ſed dotem marito, vel vxori numerauit, Fontanella (poſthæc ſcripta viſus) *de pactis nuptial clauſ. 6 gloſ. 1 part. 1. à nu. 30.* Quapropter ex illa Iuſtiniani deciſione, nulla poterit mulieri aduerſus extraneum pro exactione dotis noua actio competere, ſed tantùm aduerſus maritum. Idque ſolum ea conſtitutione voluit Iuſtinianus, vt quotiens extraneus dotem mulieri dat, vel promittit, nec ſibi dotem reddi ſtipulatus fuit, præſumatur ſtipulationem mulieris fauore adiectam, actumque fuiſſe intelligatur, vt ei maritus dotem ſoluto matrimonio, non verò extraneo dotanti reſtitueret, vt rectè, & doctè explicat Iacobus Cuiacius *ad dict. §. accedit*, Menoch. *lib. 3. præſumpt. 5 per tot.*

39 Vndè † reiecta hac Ant. Fabri opinione, eiuſque aſſeclæ Schifordeg. verius diceremus, iuxta iuris regulas, ſoluto matrimonio, non alij, quam marito, cui dos promiſſa fuit, vel eius hæredibus exigendæ dotis nondum ſolutæ ius eſſe, mulieremque, vel eius hæredes, non aliter, quàm ceſſis iuribus aduerſus promiſſorem agere poſſe, vt expreſsè docet Conſult. *l. ſi ſocer, §. Lucius, D. de ſolut. matrim.* & Imper. *in d. l. ſi pro te pater* 5. ex Franchis, Franc. Tondutus *quaeſt. ciuil. cap. 1 co in deciſ. Rota Auenionenſ. quæ refertur poſt dict. cap. verſ. ceſſante itaque*, Scapuccinus *de ſingular. ſucceſſore, limit. 21. num. 8.* licèt ipſe ex Boucrio dicat, opinionem tutam non eſſe. Qua ceſſione mulierem indigere, etiam vbi agit de exigenda dote conſtante matrimonio, ob vergentiam viri ad inopiam, ſentit Hermoſilla ſtatim referendus *num. 169. verſ. limita*. Si tamen aliqua iuſta, & rationabilis cauſa adeſſet, mulierem ſine ceſſione admitterem, vt ea forma, qua maritus conuenire poſſet promiſſorem, contra eum recta via experiretur: iuxta quā diſtinctionem in pacem redigi poſſunt ſuperiores ſententię, pro qua facit, quę nos intrà dicemus *tit. ſeq. quaeſt. .. ... in fin.*

40 In quam † ſententiam, vt deſcendam, vltra prædicta iura, illud etiam me mouet, ſolam vitandi circuitus rationem, iuſtam cauſam non eſſe, vt mulieri citra ceſſionem exactio dotis permittatur inconſulto fortè, & ignorante marito, vel eius hæredibus, quibus expedire poterat, nè mulier dotem exigeret, cuius retinendæ iuſtam cauſam habebant.

Fa-

41 Facit † vlterius in ſuperioris doctrinæ comprobationem Caualcanus *deciſ.* 22. *num.* 18. *par.* 4. qui aſſerit, viduæ ſi ex præcedenti matrimonio ſuperſint filij, deberi vſuras dotis marito promiſſæ, & non ſolutæ, quemadmodum eius marito debebantur, ipſamque agere poſſe contra hæredes mariti, vt ſibi cedant actionem pro exigendis vſuris à debitore, & promiſſore dotis. Caualcanus enim eius ſententiæ fuit, mortuo marito, vel mortua vxore, ſi ex matrimonio ſuperſint filij, dotis marito promiſſæ, vſuras deberi quaſi propter filios durent adhuc onera matrimonij: ob quæ marito vſuras dotis retardatæ percipere permittitur, iuxta textum *in cap. ſalubriter de vſuris*, & ita obtinuiſſe teſtatur *deciſ.* 26. *part.* 3. *num.* 25. Sed verius dicunt alij, ſoluto matrimonio per mortem mariti, vel vxoris, etiamſi ſuperſint filij, vſuras non deberi, vt latè probat Gratianus 3. *tom. cap.* 427. *à num.* 4. *& in addit.* Fontanella *de pact. nuptial. clauſ.* 6 *gloſ.* 2. *part.* 6. *numer.* 33. Seſſe *deciſ.* 68. *à num.* 23. Barboſ. *in collect. ad d. ct. cap. ſalubriter à num.* 8. plenè omninò videndus Hermoſill. *in l.* 10. *gloſ.* 4. *à num* 166. *tit.* 1 *part.* 5. Sed Caualcani ſententia, tam in marito, quam in vxore, vbi ex matrimonio ſuperſunt liberi ſtrenuè, & nouiter defendit Leotard. *tract. ſing. de vſuris q.* 30. *à num.* 16. *&* 30. *& quæſt.* 79. *num* 41. Iuxta quam Caualcani, & Leotardi ſententiam, vidua ceſſione hæredum mariti indigebit ad exactionem vſurarum, prout eorum ceſſione ad dotis exactionem regulariter indiget, ſecundum veriorem ſententiam.

42 Ad ſtipulatur † etiam his, quod vxor, quæ ſoluto matrimonio tenetur ſtare locationi factæ per virum, non poteſt agere ad penſinem contra colonum, niſi ab hæredibus viri ceſſionem habuerit, iuxta Giurbam *in conſuet. Meſſan. cap.* 1. *gloſ.* 11. *à num.* 13. *& cap.* 15. *gloſ.* 5. *num.* 14. Scapuccinus, & alij infra referendi *in Miſcellanea huius tituli*.

43 Sed † antequam quæſtioni finem imponam, illud vt notabile aduerto, quod licèt marito dotis nõ ſolutæ exactio pertineat; tamen ſi pauper ſit, ſub prætextu, quod dote, vel aliqua eius parte indigeat, nè aliàs egeat, & mendicare cogatur, dotem exigere non poterit: quia priuilegium, & beneficium marito competens, vt in ſolidum pro dote non conueniatur, ſed deducto nè egeat, de quo *in l. maritum, cum ſequentib. D. ſoluto matrimonio*, non parit actionem ad agendũ, ſed tantum ad retinendum, & excipiendum, vt rectè notat Fontanella *de pactis nupt. clauſ.* 7. *gloſ.* 3. *part.* 11. *num.* 86. *&* 87.

SVMMARIVM.

1 *Stipulationes, & contractus in id inuenti ſunt, vt vnuſquiſque quod ſua intereſt ſtipuletur.*

2 *Alter alteri ſtipulari non poteſt.*

3 *Stipulatio in alterius commodum concepta non valet, licèt mater pro filio, aut pater pro filio emancipato ſtipulentur.*

4 *Ex contractu per procuratorem noſtrum celebrato, quæ nam nobis actio quæratur: & quid inter ſit, an domino, vel ſibi ſtipuletur.*

Procurator meus ſi acquirat ſibi actionẽ, eam mihi cedere cogitur. Idem in quolibet adminiſtratore negotiorum geſtorum, & inſtitore, procedit.

5 *Ex contractu procuratoris adminiſtratoris, vel inſtitoris cuæritur nobis actio etiam ſine ceſſione, ſi abeſſent, vel deceſſiſſent, vel ſi aliter domino conſultum eſſe non poſſet.*

6 *Vtilis nobis acquiritur actio ex contractu procuratoris, vel inſtitoris, ſi ex re noſtra ſtipulati ſint*, & numer. 10. cum ſequentib.

7 *Expenditur* text. in l. ſi cum venderet, D. de pignorat. actione.

Reiicitur emendatio Ant. Fabri.

Refertur interpretatio D. Antonij Pichardo.

8 *Reijcitur interpretatio* D. Pichardi.

Stipulatio alteri facta conſiſtit, ſi ſtipulanti interſit, ex ea tamen alteri non adquiritur, ſed ſtipulanti quanti ſua interſit.

9 Expenditur *contra* Pichardum, l. ſi creditor 7. in princ. D. de diſtraction. pignor.

Creditor ſi diſtrahat pignus ea pactione, vt liceat ſibi pro eodem pretio redimere, ſi debitor eo pacto vti vellit, debet

ceſſionem iurium à creditore obtinere.

10 *Refertur alia interpretatio* D.Ioſephi Vela, *quæ reijcitur*, num.11.

12 *Vera interpretatio, & concordia*, ad tex.in d.l.ſi cum venderet, & d. l.ſi creditor 7.

Quid interſit an ſuper re mea ſtipuletur mihi procurator meus, vel extraneus.

13 *Expenditur, & intelligitur* l. penult. C. ad exhibendum, l.1.§.ſi te rogauero, l.ſi is apud quem, D. depoſiti.

Debitor ſi deponat pecuniam ad fauorem & dimiſſionem creditoris, vtilis ei actio competit contra depoſitarium.

14 *Expenditur, & intelligitur* l.eleganter, §.ſi vendiderit, D. de pignorat. actione, & conciliatur, cum l.creditor 42. D.eodem tit. *cum* nu.ſeqq.

16 *Refertur ad ea iura interpretatio* Iacobi Cuiacij.

17 *Reijcitur interpretatio* Iacobi Cuiacij.

18 *Alius intellectus* Ant. Fabri *adducitur, qui ſimiliter reprobatur*, nu 19.

20 *Vera interpretatio, & concordia*, ad d. l.eleganter, §.ſi vendiderit, cum d. l.creditor 42.D.de pignor.actione.

21 *Intelligitur* l.ſi pignori 29.D.famil.erciſcund.*dum in ea creditor debitoris procurator dicitur.*

22 *Creditor ſi diſtrahat pignus, & in venditione læſio vltra dimidiam interueniat, an vt debitor remedio,* l.2.C.de reſcind.vendit. *aduerſus emptorem agat, creditoris ceſſione indigeat?*

23 *Opinio* Ferdinandi Arias de Mesa, *reprobatur.*

24 *Ex contractu procuratoris, vtilis actio quæritur domino, quando eo præſente procurator ſtipulatur.*

25 *Ex ſtipulatione iudiciali vtilis actio ſine ceſſione procuratoris, domino competit.*

26 *Dominium rei emptæ per procuratorem, an nobis acquiratur? & de concordia* text.in l.res ex mandato, D.de adquirend. rer. dominio, *cum* l.ſi procurator. D.eod tit. *remiſſiuè.*

27 *Ex contractu procuratoris vtilis actio quæritur militi, & Eccleſiæ, quemadmodum minoribus ex contractibus curatorum, vel tutorum.*

28 *Ex obligatione inter alios ad noſtrum cōmodum inita, an agere poſſimus?* cum num.ſeqq.

19 *Abſentibus nobis an actio acquiratur ex ſtipulatione Notarij.*

Actio vtilis vbi quæritur nobis ex ſtipulatione Notarij, an acceptatio noſtra requiratur, vt contractus reuocari nō poſſit?

30 *Abſenti an ceſſio iurium fieri poſſit?*

31 *Ex ſtipulatione nobis per tertium facta, nec naturalis actio competit.*

32 *Ex ſtipulatione, & contractu tertij ad fauorem noſtrum, an de iure canonico nobis detur actio?*

Deficiente iure patrio, ad ius canonicum recurritur, & deficiente iure canonico ad ius Regium, & ciuile.

33 *Ex ſtipulatione alterius, vbi de iure Canonico nobis competit actio, an vtilis ſit, vel directa.*

34 *Ex promiſſione iurata inter alios facta, actio acquiritur ſine ceſſione.*

35 *Eccleſiæ, dotis, vel piæ cauſæ fauore, an ex contractu tertij actio competat.*

36 *Si donem, vel vendam tibi rem cum onere ſoluendi meis creditoribus, an ipſi poſſint aduerſus te agere, abſque vlla ceſſione. Diſtinguitur inter ius commune, & Regium*, & num.37.

38 *Emptor rei cum onere ſoluendi debitum, an ad eius ſolutionem vrgeri poſſit, ſi de eo non aliter conſtet, quàm ex confeſſione emptoris, qui cum eo onere vendidit.*

39 *Confeſſio debiti incidenter, & inter aliàs perſonas facta, an præiudicet, & quid ſi confeſſio in fauorem Eccleſiæ fiat.*

40 *Diſcrimen aſſignatur inter ius commune, Partitarum, & Regium, circa ſtipulationem alteri factam.*

41 *Verba promiſſionis ſi dirigantur in abſentem, ei de iure Regio ſine ceſſione competit actio, ſecus ſi ad tertium dirigantur, quia ceſſione opus erit.*

QVÆ.

Digitized by Google

QVÆSTIO IX.

Ex contractu procuratoris, vel inſtitoris noſtri, vel obligatione inter alios ad noſtrum commodum inita, an nobis competat actio ſine ceſſione? Interpretantur, & conciliantur *l. ſi cum venderet, D. de pignorat. action. cum l. creditor, D. de diſtract. pignor. Et l. eleganter, §. ſi vendiderit, D. de pignorat. action. cum l. creditor 42. D. eodem titulo.*

INTER caſus in quibus dubitari accidit, an vtilis actio ſine ceſſione competat? adſcribitur hic, quem præſens exhibet quæſtio: ſcilicèt an ex contractu procuratoris, vel alterius extranei, nobis ſine ceſſione acquiratur actio, & agere poſſimus in iudicio? In quo quid de iure communi, & Regio ſtatutum ſit, breuiter, & forſan non inutiliter referemus.

1 Et † cum ſtipulationes, & contractus in id inuenti ſint, vt vnuſquiſque quod ſua intereſt ſtipuletur; eorumque ſummus ſit finis, vt quid nobis, aut detur, aur fiat, quod noſtra interſit. Inde
2 † eſt, vt alter alteri ſtipulari non poſſit, *§ ſi quis alij, §. alteri, Inſtit. de inutilib. ſtipulat. l. ſtipulatio iſta, §. alteri, & § ſi ſtipuler, D. de verbor. obligat l. certi condictio, §. qu·niam, D. ſi cert. petat. l. quo tutela, verſ. fin. D. de reg. iuris, l. 3. C. de inutilib. ſtipulationib. l. multum intereſt, C. ſi quis alteri, vel ſibi, l. 7. tit. 11. part. 5.* cum alijs congeſtis à Pichardo *in dict. §. alteri*, Anton. Gomez *2. tom. variar. cap. 11. num.* 18. Matienzo *in l. 2. tit. 16. lib. 5. Recop gloſ. 5. à nu. 1.* & ibi Azeued. *à num.* 30. Petr. Surd. *de alimentis tit. 8. priuileg. 73. à num. 1.*

3 Stipulatio † quę in alterius commodum concepta nulla eſt, adeò vt nec ſtipulanti quæratur actio, quia noluit; nec ei cui ſtipulatus eſt, quia non potuit, *d. l. multum intereſt*, Donell. *lib. 2. com. cap. 17. & 18.* vbi Oſuald. latiſſimè *P. Sanchez de matrimon. lib. 1. diſp. 7 per tot.* elegantiſſimè Salzedo *de repræſent. lib. 3. cap.* 18. *à num. 40. ad finem*, vbi plura iura in id notat, & interpretatur; doctiſſimè materiã explicans, & ſignanter, quod nec pater pro filio emancipato, nec mater pro filijs vtiliter ſtipulantur: eiſque ex hac ſtipulatione, neque directam, neque vtilem actionem quæri probat, videndus latè agens Card. Mantica *de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 15.* vſque ad *tit. 28.* qui omnium pleniſſimè proſequitur noſtrę quęſtionis materiam, poſthæc viſus Hunnius *in Encycloped. iur 2. part. tit. 5. cap. 11. à nu. 1. & latius reſolut. iur. ciu. lib. 4. tract. de actionib. part. 4. quæſt. 2. per tot.* Tancredus infrà referendus *diſp. 7. per totam.*

4 Quæ doctrina † de iure communi, & Partitarum, vires ſuas extendit ad contractum per procuratorem noſtrum celebratum, ex quo nulla nobis actio quęritur; neque ipſi procuratori, ſi contractus verba dirigantur ad dominum: veluti ſi quis procuratori meo promittat, centum mihi daturum, vel ſoluturum, *gloſ. in l. 1. D. de ſtipulat. ſeruor.* quam ſingularem appellat, Paul. de Caſtro *in dict. l. ſi ſtipulatio iſta, § ſi ſtipuler*, ſequitur Anton Gomez *dict. cap. 11. num. 18. verſ. quod intellige*, Donell. *in l. 1. C. per quas perſ·nas, à num. 19.* Oſuald. *dict. cap. 18. lit* S. ſi verò verba contractus in perſonam ipſiuſmet procuratoris concipiantur, quia quis dare, vel ſoluere promiſit procuratori, nomine domini; licèt eo caſu neque vtilis, neque directa actio competat domino, ca tamen procuratori acquiritur, quam rurſus domino cedere tenetur, ad quod compelli poterit, vt vnum & alterum probat *l. 1. & 2. C. per quas perſon.* vbi Gothofred. *leg. 1. §. ſi te rogauero. D. depoſiti, l. idem 10. §. ſi cui mandauero, D mandati, l. poſſeſſio, §. etſi poſſeſſio, D. de acquir. p ſſ ſſ l. 2. C. ſi cert petat.* cum alijs congeſtis à Gothofredo ibi Anton. Fab. *lib. 12. coniect. cap. 4.* de iure noſtro Regio elegans eſt *l. 8. tit 11. part. 5* ibi: *Comoquier que vale la promiſion: pero no puede demandar aquel en cuio nome fue becha, que le den, ò quel fagan lo que es prometido, haſta que el perſonero, que la recibio por el, le otorgue poder*, vbi optimè Gregor. Lop. *gl·ſ le otorgue poder*, Parlador. *in ſexquicent. d·ſſ. 36. num. 5.* addit ad Capel. Tholos *deciſ. 119. num. 3.* Maranta *de ordine iudic. part. 6. tit. de production. inſtrum.*

num.

Digitized by Google

*num.*18. Hypoll.Montaner. *in addit. ad Oliban.de actionibus part.*2. *lib.*1.*cap.* 4. *n.* 7.*verſ.quæ regula*, Guzman *de euict. quæſt.* 53.*nu.*19. Quæ etiam in inſtitore, & alio adminiſtratore procedunt. Maranta *de ordine iudic.*4 *part.diſtin.*22.*num.*3 Franc. Marc.*deciſ.*9.*tom.*1.cuius meminit Genoa *de ſcript.priuat.lib.*4.*tit.de libro rationis inſtitor.poſt finem in notabilibus*, *verſ.*1. & 2. Idem in inſtitore, & procuratore, Acoſta *de priuileg.creditor.in præfat. ad reg.* 1. *num.*95. ex multis Cancer. 2. *part. var. cap.*1.*num.*145. Scaccia *de commert*, §. 2. *gloſ.* 9. *num.* 29. In negotiorum geſtore idem admittit Anton. Gomez *dict. cap.* 11.*nu.*18.*verſ.item adde*.& eſt text. quem ipſe non retulit, *in l.nam.*& §.*mandatu*, *D.de negotiis geſtis*.

5 Quæ licèt † ita ſe habeant, in aliquibus tamen caſibus ex contractu procuratoris, inſtitoris, vel negotiorum geſtoris, vtilis actio citra ceſſionem nobis cōpetit. Primò, quando procurator, inſtitor, vel negotiorum geſtor, aut abeſſet, vel deceſſiſſet, aliterque domino cōſultum eſſe non poſſet, vt ex præcitatis DD. in indiuiduo tenent Greg. Lopez *d gl.ſ.verb.le otorgue*, Maranta *dict.num.*3. Franc.Marcus, Acoſta, Add.ad Capell. Tholos *deciſ.*152.*num* 3. Et in ſubſidium ex contractu procuratoris domino actionem acquiri, probat text. *in l.damni* 18. §.*fin.D. de damno infecto*, *l.*5. *D. de prætor. ſtipulat.l.*1.*in fin.l.*2.*D.de inſtitor. actione*, Donell. *dict. lib.* 12. *cap.* 17. *circa finem*, & *lib.* 15. *cap.*43. *in fin.* Coſta *de remed. ſubſid.rem.*91. *per tot.* omnino legendus.

6 Secundo † vtilis actio ex facto procuratoris, vel inſtitoris domino quæritur, quando ex re domini ſtipulati ſunt. *leg. quod procurator* 68. ibi. *Quod procurator ex re domini mandato non reſi agante ſtipulatur, inuito procuratore dominus petere poteſt, D. de procurator.l.Iulianus* 13.§ *ſi procurator*, ibi: *Vtilem ex empto actionem domino competere, D. de actionibus empti*, *l.* 9.*titul.*11 *part.*5.Anton. Gomez *ſup.verſ. quintus caſus*, Hunnius *dict part.*4. *quæſt.* 3. Capell. Tholos *dict.deciſ.* 152. vbi intelligit, ſiue procurator ex re, vel circa rem, vel ſupra rem domini contraxiſſet, Cancerius *tom.*2.*variar.cap.*14.*num.*204 Donell. *dict.cap.*17.& 43. videndus Ant. Faber *d.cap.*4.& *in rationali ad l.ſolutum*, §. *per liberam*, *D. de pignorat.action.*& *in rationali ad l. ſolutum*, §. *per liberam*, *D. de pignorat. action.*& *in Iuriſp.tit. de tutel. princ.*6.*illat.*33.*circa princip.* Cyriac.*lib.*2. *cont.*338.*à num.*10.

7 Ex qua † doctrina lucem accipiet tex. alias difficilis *in l.ſi cum venderet*, *D. de pignorat.actione*, vbi ex pacto inter creditorem, & emptorem pignoris inito, vt liceret debitori pecunia ſoluta pignus redimere, vtilis ei, abſque ceſſione quæritur actio. In cuius textus interpretatione anxii laborant interpretes. Et Ant. Faber vltimum huius legis verſiculum Triboniani eſſe aſſerit in rationali ad eã, & *de error.pragmat.decad.*22. *error.*9. Pichard. verò omiſſis alijs interpretationibus aſſerit, ideo ibi debitori ex contractu inter alios geſto actionem acquiri, quoniam intererat creditoris, nè ipſe actione pignoraticia vrgeretur à debitore.

8 Hæc † tamen doctiſſimi Pichardi interpretatio conuincitur primo, quia licèt ſtipulatio alteri facta conſiſtat, ſi ſtipulantis interſit, valet tamen non vt ex ea actio quæratur extraneo; ſed ipſi ſtipulatori, quanti ſua interſit, quod alij detur, *dict.l.ſtipulatio iſta*, §.*ſi ſtipuler*, & §.*ſi quis inſulam*, *l.liber homo*, §.*fin. D. de verb. obligat.*§.*ſed etſi quis*, *Inſtit.de inutilib.ſtipulationib.l.*10.*tit.*11.*part.*5. Anton. Gomez *ſup.verſ ſecundus caſus*.

9 Conuincitur † ſecundò, *ex l ſi creditor* 7. *in princ. D. de diſtract.pignor.* in qua aſſeritur, creditorem, qui pignus diſtraxit ea pactione, vt liceat ſibi ſoluto eodem pretio pignus recipere, debere cedere actiones ſuas debitori, ſi eo pacto vti velit. Ea enim ex his iuribus differentia agnoſcitur, vt ſi creditor pactum in debitoris perſonam concipiat, vtilis ei actio ſine ceſſione competat *d.l.ſi cum venderet*; ſin verò in ipſius fauorem conceptum ſit, debitor ceſſione indigeat, *d. l.ſi creditor*, vbi Bart. Iulius Cæſar Gluſianus *de bonis in ſolut.dandis lib.*1.*cap.*31. *num.*396. Ex qua apertè deſumitur contra Pichardum, quod licèt creditoris interſit, nè actione pignoraticia teneatur, id tamen non efficit, vt in *d.l.ſi creditor*, vtilis actio ſine ceſſione competat debitori, ſicut competit *in d. l.ſi conuenerit*, quo fundamento Picchardi ſolutionem

nem reijcit D. Ioſeph. Vela 2. *tom. diſſert.* 32. *num.* 75.

10 Vnde † ipſe D. Ioſeph Vela *à num.* 70. aliter interpretatur *d. l. ſi cum venderet*, exiſtimans, ideo ibi debitorem vtilem actionem ſine ceſſione habere, quia pactum redimendi pignus ſuper re eius interpoſitum fuit, quo caſu vtilem tertio actionem competere firmat: regulamq; *d. §. alteri* ſolum procedere aſſerit, quando pactio in alterius fauorem initur ſuper re propria paciſcentis: non verò ſi ſuper re eius, cuius commodum conuẽtio reſpicit: pro ſua ſententia expendit in terminis Paul. de Caſtro *in d. l. ſi cum venderet, num. vlt. & in l. Publia Meuia* 26. *num.* 3. *D. depoſiti*.

11 Hæc verò Velæ interpretatio manifeſtè conuincitur, nam ſi ex eo quod pactum ſuper re mea interponeretur, mihi indiſtinctè, abſque ceſſione acquireretur actio, eadem ratio admitteret, vt in ſpecie *dict. l. ſi creditor*, actio ſine ceſſione competeret debitori, ſuper cuius pignore, vel hypotheca pactum redimendi fuit initum, quam ei non acquiri expreſsè probatur ex eo textu.

12 Quarè † his & alijs reiectis ſolutionibus, veriſſimè ſatisfacies ſi dixeris, multum referre, an ſuper re mea paciſcatur procurator meus, an verò paciſcatur extraneus: nam ſi procurator paciſcatur, ſiue mihi ſtipuletur, vtilem actionem mihi quæret, vt vltra relatos ſup. probat Iul. Paccius *cent.* 2. *quæſt.* 35 Anton. Faber *lib.* 5. *coniect. cap.* 4. *circa finem*: at verò ſi tertius, & extraneus paciſcatur, inſpiciendum erit, qua forma contrahat obligationem: nam ſi in ſui fauorem, hoc eſt ſi ſibi dari ſtipuletur, vtilis mihi ex ea ſtipulatione non competet actio, ſed ceſſio neceſſaria erit: ſin autem in mei fauorem pactum concipiat, abſque ceſſione vtiliter agere mihi licebit. Quæ diſtinctio mirè admodum comprobatur ex dictis iuribus: nam *in d. l. ſi cum venderet*, ideò vtilis actio datur debitori, quia in eius perſonam, & fauorem creditor redimendi pactum dixexit: at verò *in dict. l. ſi creditor*, ideò ceſſione opus fuit, quia creditor in ſui fauorem fuit ſtipulatus: cui interpretationi aſſentire videtur, Donell. *dict. cap.* 17. *circa finem*.

13 In † eius etiam fulcimentum optimè facit, *l. penult. C. ad exhibendum*, vbi ex conuentione illius, qui res meas apud te eo pacto depoſuit, vt mihi reſtituerentur, ideo vtilis actio datur: quia tertius ille ſuper rebus meis in mei fauorem ſtipulatus fuit: nam ſi ſibi reddi ſtipulatus eſſet, non mihi, ſed ſibi quæreret actionem, quam mihi cedere cogendus eſſet: vt eiſdem terminis probatur *ex l. ſi te rogauero. l. ſi is apud quem, D. depoſiti*. Videndus Gratian. 1. *tom. diſcep.* 8. *à num.* 17. vbi latè probat ex depoſito tam iudiciali, quam extraiudiciali per debitorem in fauorem creditoris facto, vtilem ei actionem competere, & rei vindicationem contra depoſitarium Donel. *lib.* 16. *com. cap.* 14. *à verſic. hoc iure*, cum ſequentibus, ex Neguſantio tantùm, Merlinus *de pignor. lib.* 4. *quæſt.* 84. *num.* 128.

14 Iuuat † etiam & confirmat ſuperiorẽ interpretationem text. *in l eleganter*, *§. ſi vendiderit, D. de pignorat. actione*, vbi Vlpianus, aſſerit, creditorem, qui pignus pluris, quàm debitum erat diſtraxit, ita vt ſuperfluum pretij reſtitueret emptor, debere mandare actiones ſuas debitori, vt aduerſus pignoris emptorem agat. Quod ex dicto principio prouenit, nam cum creditor ſuperfluum pretij ſibi reddi ſtipulatus ſit, inde eſt, vt debitor ſine ceſſione non agat.

15 Neque † pugnat cum Vlpiano Papianus *in l. creditor* 42. *D. de pignor. actione*, vbi in eadem ſpecie aſſeritur, creditorẽ ſuperfluum pretij cum vſuris reſtituere teneri debitori, neque audiendum eſſe, ſi velit emptorem delegare. In quorum iurium interpretatione dubius hæret Accurſ. *in dict. l. creditor*. Sed videamus prius quid ſenſerit doctiſſimus Cuiacius, & ſubtiliſſimus Anton. Faber, deindeque ad Accurſium (nec Fabro, nec Cuiacio ſecundum) deueniemus.

16 Et † Iacobus Cuiacius *lib.* 3. *reſpon Papiniani ad d. l. creditor*, in ea ſententia eſt, quod quando creditor pignus maiori quantitate diſtraxit, quàm debitam erat, ſi debitor pignoratitia aduerſus eũ experiatur, vt reddat ſuperfluum pretij, audiendus eſt creditor, ſi mandare paratus ſit actiones ſuas contra pignoris emptorem, *d. §. ſi vendiderit*: non tamen au-

audiendum eſſe aſſerit, ſi emptorē delegare offerat, *d. l. ſi creditor*. Diſcriminis rationē aſſignat, quia vbi mandantur actiones, creditor non liberatur, cùm periculo ſuo eas mandet: & debitor cuius pignus venditum fuit, recurſum habeat aduerſus eum: at verò cum pignoris emptor delegatur, creditor liberatus manet: quia nouatur obligatio, & loco creditoris alius debitor ſubſtituitur, quod æquum non eſt, cum creditor vendendo pignus, negotium ſuum geſſerit. Quā interpretationem licèt obſcuris verbis, & prout ſonant, iuris principijs non aptis, ſequitur Arias de Meſa *lib. 1. var. c. 6. num.* 11. *&* 12. in eo enim (niſi typographi vitio adſcribas) error eſt, quatenus aſſerit, per delegationem venditorem adhuc obligatum manere: ſecundò quatenus ceſſionem, & delegationem æquiparat, quæ longè differunt, vt ſuo loco diximus.

17 Quæ † Cuiacij interpretatio, quam primus omnium retulit Accurſius diſplicet, quia ſiue creditor mandare actiones contra debitorem, ſiue eum delegare deſideret, audiri non debet, ſi renuat debitor, ex ratione illa Papiniani, quod creditor non tam debitoris ſui, quàm proprium negotium geſſiſſe videtur: quare iuſtum eſt, vt ſuperfluum ipſe reſtituat, neque ſatisfaciat mandando, ſiue delegando: cum longè pignoris domino expediat, vt creditor ſuis expenſis ſuperfluum pretij exigat ab emptore; vt ex Neguſant. tantùm probat nouiſſimè Merlin. *de pignorib. lib. 4. q.* 101. *à n.* 6.

18 Aliter † Anton. Faber *in rationali ad dict. §. ſi vendiderit, & ad d. l. creditor*, vbi gloriatur neminem veram interpretationem fuiſſe aſſecutum, ex his qui poſt Accurſium ſe tantopere torquent in horum iurium conciliatione. Quibus reiectis, ipſe diſtinguendum aſſerit, an creditor iure creditoris, hoc eſt pacto (ita enim legendum eſſe *in d. l. creditor*, non vt in Pandectis florentinis *ex facto*, vel vt in vulgata editione, *in venditione ritè facta* rectè poſt Cuiacium probat) & conuentione pignus vendiderit: an verò creditore poſtulante iudicis auctoritate per ſubhaſtationem diſtrahatur? (quod infrà *tit. ſequenti quæſt.* 13. explanabimus.) Nam primo caſu, cum creditor ſuum negotium faciat, præcisè ipſe ſuperfluum pretij reſtituere cogitur, neque ſatisfaciet cedendo, vel delegando, *vt in dict. l. creditor*. Alio verò caſu cum non proprium, quinimò debitoris negotium creditor faciat, ipſeq; debitor vendere cēſeatur, argum. *l. 1. & 2. C. ſi in cauſ. iudic. l. ſi ob cauſam, C. de euictionibus*, ſatisfaciet creditor, ſi actiones ſuas cedat, & ita accipit Vlpianum *in d. §. ſi vendiderit*.

19 Hæc ex † mera, rectaque iuris ratione deſcendere profitetur Anton. Faber: ſed ego, ni fallor, ab ea procul eſſe exiſtimo: nec video vndè ſomniare potuit, Vlpianum de ea pignoris venditione loqui, quæ iudicis auctoritate, poſtulante creditore fit; cum id nullum illius, §. verbum ſuadeat, imò potius expreſsè de creditore iure ſuo, & iuxta legem pignoris vendente, ſpeciem proponat Vlpianus. Quod ex his tùm verè, tum nouiter probatur. Primo, quia ſi pignus in publica ſubhaſtatione iudicis auctoritate, ità venderetur, vt debitor ſuperfluum pretij acciperet; nulla iurium ceſſione indigeret, imò ipſe directa actione emptorem poſſet conuenire; cum ipſe debitor vendere cenſeatur, vt in ſimili caſu diximus *dict. quæſt.* 13. Secundo, quia ceſſionem actionum periculo venditoris faciendam eſſe aſſeritur, quod iniquum eſſet, ſi creditor non iure, & facto ſuo vendidiſſet: ſi enim auctoritate iudicis venditio fuiſſet celebrata, ſatisfaceret creditor cedendo actiones periculo debitoris, iuxta Cuiacium *ad dict. l. creditor*. Tertiò, quia creditor, venditor appellatur *in d. §. ſi vendiderit*: ergo euincitur iure conuentionis, non Iudicis auctoritate pignus fuiſſe diſtractum, aliàs debitor, venditor diceretur.

20 Vndè † reiectis his interpretationibus veriſſimè dicendum eſt, creditorem conuentum, vt ſuperfluum pretij reſtituat, minimè ſatisfacere, nec mandando actiones; nec delegando pignoris emptorem, ſi debitor deſideret, vt creditor ipſe exigat pecuniam, quæ ſummam debiti ſui excedit *d. l. ſi creditor*. Sed ſi antequam creditor exigat, nec moram in exigendo faciat, debitor pignoraticia actione agat contra creditorem, vt ſuperfluum pretij ſoluat, eumque vrgeat ad ſolutionem: tunc iuxta Vlpianum *in d. §. ſi vendiderit*, de-

Digitized by Google

debitor, aut expectare debet, aut ſuſcipere actiones aduerſus emptorem, quas creditor ſuo periculo mandare tenetur, nè de ſuo priuſquam exigat, creditor ſoluere compellatur: qui intellectus veriſſimus eſt,& colligitur ex mente Accurſij., & Iulij Paccij *cent.4.quæſt.49.* ex Oñezio, Genoa *legum conc. il. fol. mihi 220. ad d.l.eleganter*, *§.ſi vendiderit. cum d.l.creditor*.

21 Ex quibus † liquidò apparet veriſſimum eſſe intellectum, quem ſupra tradidimus Vlpiano, *in d.l.ſi cum venderet*, quem non turbat text. *in l.ſi pignori 29. D.familiæ erciſcun.* ibi: *Quia quod creditor egit, pro eo habendum eſt, ac ſi debitor per procuratorem egiſſet*: vndè videtur,ex pacto creditoris pignus diſtrahentis, ſiue ſibi, ſiue debitori proſpiciat, vtilem actionem indiſtinctè debitori competituram, cum creditor in pignore debitoris procurator cenſeatur,ex Oſaſco, & alijs Fontanella *de pactis nupt. clauſ.5 gloſ.8.p. 15.num.52.* Procurator tamen, vt ſupra diximus, ſi ex re domini ſiue ſibi, ſiue domino ſtipuletur, vtilem ei actionem quærit, *d.l.quod procurator 68. D. de procurat.* Quia reſpondetur, creditorem impropriè debitoris procuratorem appellari, quaſi videatur, debitoris mandato vendidiſſe, vt ex Negusant. Paulo Stayban. Ioan. Bapt. Thor. *2. part. comp. deciſ. verb. liberatio pretij*, Gaito *de credito in 2. editione in addit. append. 3. p. reſol. 1. à num. 36. & in append. p. 2. reſolut. 2. nu. 53.* verè tamen procurator emptoris nõ eſt: quia vendendo pignus, non emptoris, ſed proprium negotium gerit *d.l.creditor in fin.* Anton. Faber *in ration. ad eã.*

22 Vndè † ſi in venditione læſio interueniat, & debitor remedio, *l.2.C.de reſcin. vendit.* agere velit, tutius eſt, vt creditor vendens ei actiones ſuas cedat,iuxta Pinell. *in d.l.2.c.2.n.2.in fin.* vbi ex Georgio, Soccino, Fulgoſ. ſingularem dicit *d.l.ſi pignori 29.* cuius meminit etiam Anton.Faber. *in rationali ad d.l.creditor*, his non relatis D.Ioſeph Vela *deciſ.32.num. 74.*

23 Diu† poſthæc ſcripta peruenit ad manus Arias de Meſa, qui *lib.3.var. cap.50.* agit de interpretatione *d.l.cum venderet*; & in ea reſidet ſententia, ideo ibi vtilem perſonalem actionem debitori fuiſſe quæſitam, quia pactum ab ipſo debitore cenſetur adiectum: nihil tamen ex his, quæ nos diximus retulit: eiuſque opinio, quàm aliena ſit ab Vlpiano, ex ſuperius dictis facilè comprehendes.

24 Tertiò † ſine ceſſione datur vtilis actio domino ex contractu procuratoris,quãdo præſente domino ſtipulatus eſt, *l.ſi procuratori. 69. D.de verbor. obligation l.9. tit.11.part.5.* vbi Gregor. Lopez, Donel. *dict.lib.17.cap.17.& 43.* Anton. Faber *dict.lib.12 coniect. cap.4.* quia vbi dominus præſens eſt, & conſentit:quodammodo ſtipulatus videtur, *argum.l.1.§.ſi iuſſerim, l.quod meo 18.§.ſi per venditorem, D.de acquiren. poſſeſſion.* Iulius Paccius *centur.2.quæſt.35*

25 *verſ.tertio oppono.* Stipulationem† etiam iudicialem per procuratorem factam domino ſine ceſſione acquiri, *ex l.in cauſæ, §. fin.D.de procuratorib. cum leg ſequent.* probat Gutierrez *de iuramen confirmat.1.par. cap.68.num.2.* Seraphin. *de priuileg. iurament. priuileg.25.num.6. dict.l.9.* vbi Gregor. Lopez, Mieres *1.part.quæſt.36.num. 20.* Cancerius *3.part.variar.cap.7.num.2 & 5.* Anton. Maſa Galleſ. infra referendus *num.20*: Vbi *à num. 18.* probat ex inſtrumento guarentigiato vtilem actionẽ domino acquiri ſine ceſſione. De pro-

26 curatore † emente, quando per eius pactum dominium acquiramus, & de interpretatione text. *in l.res ex mandato, D. de acquir. rer.domin.cum l.ſi procurator, D. eod.tit.* pleniſſimè diſſerit Noguerol. *alleg. 20.per tot.* Hermoſill. *in l.48.tit.5. part.5. gloſ.5 præcipuè à num.12.* Cencius *de cenſibus quæſt.95. num.11. & 109. à num. 46.* Marius Muta *deciſ.81.à nu.16.* D. Ioſeph Vela *diſſert.38.num.89.& 90.*

27 Quæ † diximus,per procuratorem regulariter domino ſine ceſſione actionem vtilem non acquiri, non procedunt in procuratore militis, vel Eccleſiæ, *l.ſi pecuniam*, vbi Gothofred. *D.ſi certum petat.* vbi Bald. Velaſcus *de priuileg. paup. 3. par. quæſtion.8. numer.258 & 259.* Surdus *de alimentis titul. 8. priuilegi. 73.* Quemadmodùm ex contractu tutoris, vel curatoris vtilis actio pupillo competit, *dict. l.ſi pecuniam, l.eum qui, §.penult. D.de conſtit.pecun.* Donell. *dict.cap.17.* Anton. Faber. *de tutel. dict. princ.6.illat.33.* Pater Sanchez ſtatim referendus *n.8.*

28 Diximus† quando per procuratorem

Oo iure

iure communi, & Partitarum attento vtilis actio ſine ceſſione domino competat: videamus nũc anex obligatione inter alios ad noſtrum commodum inita agere poſſimus: quandoque ex facto tertij nobis paretur actio citra ceſſionem? Pro cuius rei cognitione, duo caſus conſiderandi ſunt. Vnus, quando abſenti aliquid promittitur, notario pro eo ſtipulante. Alter verò caſus eſt, quando tertius in mei fauorem paciſcitur, veluti ſi ſtipuletur, eique alter promittat, ſe mihi centum daturum: vel quando venditur, vel dònatur res alicui, cum onere, vt ſoluat mihi aliquam quantitatem. Quibus caſibus dubitari ſolet, an ex ea obligatione, & ſtipulatione, vtilis actio competat, vel ceſſione opus ſit, vt agere poſſimus.

29 Primus † caſus licèt controuerſus ſit, cum raro practicetur, pro eius reſolutione videas latiſſimè agentem Tiraquell. *de iure conſtit. poſſeſſorij*, *limitat.* 30. per totam, Zeuallos *commun. quaeſt.* 54. *&* 55. Oſaſcum *deciſion.* 33. qui latè diſputat; Seraphin. *de priuileg. iuram*, *priuileg.* 34. *numer.* 4. *&* 5. *&* *priuileg.* 25. *numer.* 3. Iacob. Gallum *conſ.* 108. Iacob. Cancerium 3. *part. var. capit.* 7. *num.* 264. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 97. *à numer.* 150. Giurbam *deciſ.* 62. *numer.* 31. latè Cyriac. *lib.* 2. *controu.* 322. Scacciam *de commert.* §. 2. *gloſ.* 7. *à numer.* 12. Hodiernam ad Surd. *deciſ.* 111. Pat. Sanchez *dict. diſput.* 7. Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. part.* 2. *lib.* 1. *capit.* 4. *à numer.* 8. Duardum *poſt tract. de cenſib. deciſion.* 172. *&* 174. Hermoſillam *in l.* 4. *titul.* 4. *part.* 5. *gloſ.* 1. *numer.* 9. *&* 24. Felicium *de ſocietate*, *capit.* 14. *à numer.* 31. Molin. *de primog. lib.* 4. *capit.* 2. *à numer.* 63. Gaitum *de credito in appendic.* 4. *part. à numer.* 376. *ad* 428. Quorum communis reſolutio eſt, ſine ceſſione ex ſtipulatione notarij vtilem abſenti actionem acquiri. Diſputant etiam an vt hæc vtilis actio detur, neceſſaria ſit abſentis acceptatio, vel rati habitio, talitèr vt ante eam contractus poſſit reuocari, videndus latè agens Acoſta ſtatim referẽdus *à numer.* 19. Molin. *ſup. à numer.* 67. Tancredus infrà referendus *diſp.* 3. (vbi quid ſi promiſſio fuit iurata) *&* *diſp.* 6. *per tot.* apud quos etiam latè de intellectu, *leg. quoties*, *C. de donation. ub. quæ ſub modo*, de qua vltra relatos, videndus Anton. Pichard. *in dict.* §. *alteri*, *à numer.* 24. Anton Gomez. 2. *tom. var. cap.* 11. *numer.* 18. *vbi addit. lit. G.* Valaſcus *conſultat.* 194. Mieres 1. *part. quaeſtion.* 24. *à numer.* 22. Anton. Faber. *de error. pragmat. decad.* 47. *error* 2. Hermoſilla *in l.* 7. *titu.* 4. *part.* 5. *gloſ.* 3. *&* 4. D. Franciſc. Merlin. *centur.* 1. *cont. cap.* 59. *&* 60. multis relatis D. Larrea *deciſ.* 91. *per tot. tom.* 2. Acoſta *de priuileg. creditor. reg.* 1. *amp.* 4. *à num.* 35. Arias de Meſa *dict. lib.* 3. *cap.* 50. *à num.* 16.

30 Apud † quos DD. latè videre poteris præcipuè per Hermoſillam, & Acoſtam, an ceſſio abſenti vtiliter fiat, & an neceſſarius ſit Notarius, Nuncius, vel Epiſtola tam de iure communi, quàm Regio: vltra, quos videndi in terminis Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 5. *per tot. &* *clauſ.* 18. *gloſ.* 5. Gregor. Lopez *in l.* 64. *titul.* 18. *part.* 3. *gloſ.* 1. *verb. Tbañez*, ad quos te remitto, nè rem tam actam, rurſus aſſumamus, alios etiam retuli in exordio, *tit.* 2. *verſ. ſi igitur*.

31 In alio † verò, & ſecundo caſu, quando ſtipulatur tertius, ſtipulationem de iure communi nullius momenti eſſe teſtantur ex iuribus iam relatis Doctores quos ſup. laudauimus; adeò vt neque ex huiuſmodi ſtipulatione naturalis oriatur obligatio: vt veriorem dicunt ex Giphanio, Menchaca, & Donell. Oſuald. *dict. lib.* 12. *cap.* 16. latius ad vtramque partem articulo diſcuſſo Sanchez *dict. diſput.* 7. *quaeſt.* 1. *per tot.* Scaccia *ſup. à num.* 21. Quam regulam limitabis, vbi tertius ſuper te noſtra ſtipularetur, prout iam aduertimus, ſequitur Montan. *dict. cap.* 4. *num.* 8. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 2. *tom. c.* 379. *num.* 69.

32 Sed † cum apud omnes ferè notos nobis populos, qui legibus reguntur, iuris canonici æquitas obſeruetur (ad quod municipali, & patrio deficiente ſemper eſt recurrendum, Didac. Perez *in proœm. leg. ordin. q.* 3. Caſtillo *in l.* 1. *Tauri gloſ. primeramente*, & ibi Cifuentes, Salas *de legib. diſp.* 7. *ſect.* 10. Cancer. 3. *part. var. cap.* 21. *num.* 206. Ariſm. Tepat. *tit.* 41. *c.* 12. verſ. *in re non deciſa*; ſicut deficiente iure canonico ad ius Regium, & ciuile recurritur, D. Salgado *de Reg. protect.* 1. *par. c.* 2. §. 3. *num.* 15. ex alijs Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 13. *diſp.* 29. *num.* 4. Anguian.

de

de legib. lib. 2. cont. 16. per tot.) videamus, an de iure canonico per tertium nobis acquiratur actio? Eo que iure alteri per alterum inutiliter ſtipulari, *ex cap. quamuis quam de vſur.* Panorm. Molin. Gutierrez, & alijs, defendit Sanchez vbi proximè *quæſt. 2. num. 21.* alios dat Cancer. *1. part. var. cap. 1. num.* 138. Contrariam tamen ſententiam *ex cap. ſi tibi abſenti de præbend. lib.* 6. veriorem dicunt quos refert Sanchez *num.* 20. Cancer *à nu.* 137. Sed ipſe ibi has contrarias ſententias ex multis, ita conciliant: vt prima negatiua procedat, quando quis ſimpliciter alteri ſtipulatur; alia verò affirmatiua, quando ſtipulationis verba diriguntur ad ſtipulantem, executiuè tamen ad abſentem: veluti ſi dicam, promittis mihi, te centum daturum Titio. Quæ diſtinctio vera, & communiter recepta eſt: licèt ab ea diſcedat Sanchez *dict. quæſt.* à qui indiſtinctè tenet, neque de iure canonico ſtipulationem alteri factam conſiſtere; D. Ioſeph Vela poſthæc viſus, *diſſert. 27. à num.* 21. nouiter Tancredus *de matrimonio lib. 1. diſp. 7. quæſt. 3.*

33 Qua † diſtinctione admiſſa, idem Cancerius dubitat, an vbi de iure canonico valet ſtipulatio alteri facta, acquiratur ius abſenti ſine ceſſione? In quo ſupponit ceſſionem neceſſariam eſſe: quia cum ex ſtipulatione cuius verba directa ſunt ad ſtipulantem, ei actio quæſita ſit, ceſſio eius eſt neceſſaria: nàm quoties alteri per alterum acquiritur, non recta via acquiritur, ſed mediante ceſſione, *dict. l. poſſeſſio, §. fin. D. de acquir. poſſeſſ.* quæ ſententiam non leuiter fulcitur *ex l.* 10. *tit. 11. part.* 5. in qua licèt valida ſit ſtipulatio, per quam quis promittit mihi, ſe ſoluturum meis creditoribus; tamen eis directa via aduerſus promiſſorem agere non permittitur.

34 Superiorem † tamem Cancerij ſententiam limitabis, quando iuramentum interuenit, nam ex promiſſione iurata tertio facta, agere licèt ſine ceſſione, vt poſt Bart. Crauet. Ruinum, & alios Seraphin. *dict. priuileg.* 25 *num.* 2. Surdus *de aliment. dict. tit.* 8. *priu.* 73. *à num.* 4. Mieres *de Maioratib.* 1. *part. quæſt.* 22. *num.* 53. *& quæſt.* 36. *num.* 17. & 19. Cenclus *de cenſib. quæſt.* 67. *à num.* 28. & 38. *& quæſt.* 95. *num.* 11. Gutierrez *de iuram. confirm.* 1. *part. capit.* 68. Iacob. Gall. *conſ.* 108. *à num.* 17. Cancer. 3 *par. var. cap.* 7. *num.* 265. *&* 2 *part. cap.* 1. *num.* 146. Capyc. Latro *deciſ.* 44. *num.* 12. *&* 17. Intrigliol. *conſ.* 30. *à num.* 1. Ariſm. Tepat. *var. tit.* 357. *cap.* 1. *verſ. ſi debitor ceſſus*, Ripol. *var. reſol. cap.* 2. *à num.* 83. *ad* 90. Ant. Maſſa Galleſs. *de oblig. Camer.* 1. *part. quæſt.* 2 *à num.* 22. ſequitur nullo tamen ex his relato Meſa *dict. cap.* 50. *à num.* 13. *ad* 16.

35 An † autem per tertium ſine ceſſione quæratur actio fauore piæ cauſæ, dotis, alimentorum, vel Eccleſiæ? vltra relatos à Meſa *num.* 10. qui loquitur in cauſa dotis videndi Surdus *dict. priuileg.* 73. Velaſcus *de priuileg. paup.* 3. *part. quæſt.* 8. *num.* 259. Salzedo *de repræſentat. dict. cap.* 18. *à num.* 40.

36 Ceterum † apud interpretes illud ſummè controuerſum inuenies, an quando dono, vel vendo tibi rem, cum onere vt ſoluas aliquam quantitatem meis creditoribus, poſſint ipſi eo pacto ſe iuuare, & agere aduerſus te ſine ceſſione? Quo caſu licèt ſtipulationem validam eſſe nemo ambigat, cum mea interſit, vt liberet à meis creditoribus: quod efficit vt ſtipulatio alteri facta ſubſiſtat, *d. l. ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipuler, D. de verbor. oblig. §. ſed etſi quis, Inſtit. de inutil. ſtip. l.* 7. *tit.* 1 *p.* 5. In eo tamen dubium verſatur, an creditores ex ea promiſſione directè conuenire poſſint emptorem, vel donatorem? Et agere non poſſe, niſi eis cedatur actio, de iure communi probatur *ex l. hæreditatem, D. de donationib. l. ſeruo inuito, §. ſi teſtator, D. de leg.* 2. (de cuius vera interpretatione Vander. *ſing.* 22. *numer.* 4 Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 2. *quæſt.* 14. D. Larreategui *lib.* 4. *ſ. lect. cap.* 16. *num.* 13. Hermoſilla *in l.* 5. *tit.* 2. *p.* 5. *gloſ.* 2. *num.* 2.) *l.* 2. *C. de hæred. vel action. vendit.* vbi Gothof. *l.* 2. *C. de pactis*, ex noſtro partitarum iure *l.* 10. *tit.* 11. *par.* 5. & tenent Montaner *dic. cap.* 4. *num.* 8. Gratianus *diſcept.* 723. Monter à Cueua *deciſ.* 36. *num.* 32. Cancer. 2. *part. var. cap.* 6. *num.* 115. *& cap.* 7. *à num.* 259. Latro *dict. deciſ.* 44. *num* 10. Hieron. de Leon. *deciſ.* 160. *lib.* 2. Giurba *d. deciſ.* 62. Vela *diſſert.* 27. *tom.* 2. Anton. Amato *tom.* 1. *reſol.* 13. *à num.* 28. *& reſolut.* 45. *à num.* 22. *& tom.* 2. *reſolut.* 58. *num.* 9. Hodierna *ad Surd. deciſ.* 32. *à num.* 17. nullo ex his relato Carleual. *de iudicijs libr.* 1.

tit.3.diſp.35.num.21. Ex quibus licèt nõnulli circuitus vitandi cauſa, creditoribus ſine ceſſione actionem concedant, vt firmant Franch. Amendola, & Riccius *deciſ.273.* Surdus *conſ.322.à nu.7.* Ariſm. Tepat. *tit.5.t.1.cap.14. verſ.debitor debitoris.* Ioan. Bapt. Thoro 1. *part. comp. deciſ. verb. creditores an poſſint*; tamen de iure communi, etiam canonico, & partitarum, eorum ſententiam non probarem, niſi aliqua excuſandæ ceſſionis, vitandique circuitus iuſta cauſa ſubeſſet, iuxta infra dicenda *tit. ſequenti quæſt.*

37 De iure † noſtro Regio aliud reſolues nam creditores, tertiusvè, quibus ex ſtipulatione, vel contractu inter alios celebrato, aliquid promittitur, agere poterunt etiam executiuè, abſque aliqua ceſſione, ſtante *l.2.tit.16. lib.5. Recop.* vt ex Mieres, Parladorio, Salgado, Gutierrez, Hieron. de Leon, & Valenzuela alibi diximus, quibus adde Velaſcum *de priuileg. paup. 3. part. quæſt. 8. num. 279.* Gutierrez *de iuramen. confirm. 1. part. cap. 68. & lib. 3 pract. quæſt. 97. & de tutel p. 2. c. 17. à num. 13. ad 16. & lib. 4. quæſt. 68. nu. 4.* latè omnino videndus *d. lib. 4. quæſt. 59. à num. 22. ad 28.* Anton. Gomez *2. tom. cap. 11. num. 18. circa fin.* multis relatis ita deciſum refert D. Ioſeph Vela *diſſert. 27. per totam*, in eo, qui emit rem, cum onere redimendi cenſum, videndus Rodriguez *de executione, cap. 3. num. 3.*

38 An autem vbi aliàs de debito non cõſtat, præterquam ex confeſſione illa in inſtrumento donationis, vel venditionis facta, poſſint tam emptor, vel donatarius, quam donator, vel venditor cõueniri? videndi Felicianus *de cenſibus 2. tom. lib. 3. cap. vltim. verſ. circa verò*, idem Mieres *1. part. quæſt. 64. num. 45.* Giurba *dict. deciſ. 62. num. 29.* Cancer. *1. part. var. cap. 11. num. 28. & 3. part. cap. 1. à nu. 296.* Gencius *de cenſib. quæſt. 98. à num. 77.* videas *l. ſi quis §. ſi in venditione*, aliàs *l. ſi in*

39 *venditione, D. commun. præd.* Et † quando ex cõfeſſione debiti incidenter inter aliàs perſonas facta, debitum probetur, latiſſimè Marius Muta *deciſ. 83. à num. 12.* Surdus *deciſ. 250.* vbi Hodierna *à num. 4.* Gairo *de credito, c. 2. tit. 3. à n. 224.* Ioann. Bapt. Thoro *voto 46.* Noguer. *alleg. 21. à n. 17.* & plenius *alleg. 27 à nu. 5. ad 27.* vbi quid ſi in fauorem Eccleſiæ confeſſio fiat.

40 Ex his † iam pro coronide agnoſces differentiam inter ius commune, Partitarum, & Regium; nam communi, & Partitarum iure, ſtipulatio alteri facta, non ſubſiſtit. Iure tamen Regio valet, ex eaque tam ordinaria, quam executiua via nobis ſine ceſſione competit, vt ex innumeris firmat Salcedo *ſup. num. 118.* Vela *d. diſſert. 27.* Vbi *num. 14.* profitetur, ex pacto inter alios inito, nedum vtilem, ſed directam nobis actionem competere videndus Matienzo *in dict. l. 2. gloſ. 5. num. 13.* In † eo tamen aſſentior Anton. Go-

41 mez *dict. cap. 11. num. 18. in fin. verſic. ad. item adde*, quatenus aſſerit, dictam legem Regiam intelligendam eſſe, quando verba promiſſionis diriguntur in abſentem; ſecùs verò ſi quis promitteret tertio ſtipulanti, procuratori, vel negotiorum geſtori, in eorum perſonas verba dirigendo: nam tunc ceſſio neceſſaria eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Actio perſonalis regulariter de vna in aliam perſonam non transfertur ſine ceſſione.*

2 *In emptorem nominis, vtilis actio tranſit ſine ceſſione, ad exactionem eius.*

3 *Si fundus, vel prædium, quod penes tertium eſt, vendatur; non poterit emptor aduerſus tertium experiri, & rei vindicare fundum, niſi ceſſas habeat actiones contra eum: aliud tamen eſſet ſi actio realis ad prædium venderetur.*

4 *Hæreditate vendita, vtiles actiones tranſeunt in emptorem citra ceſſionem.*

5 *In donatarium nominis ſeu actionis tranſit ſine ceſſione vtilis actio: reiicitur contraria opinio* Telli Fernandez, Noguerol. & Anton. Fabri. & nu. 6.

7 *Nomen debitoris ſi in dotem detur, ſiue æſtimatum, ſiue inæſtimatum, tranſit in maritum vtilis actio pro eius exactione abſque alia ceſſione: vbi extenditur ad Eccleſiam.*

8 *In legatarium nominis vtilis transfertur actio ſine ceſſione: & poteſt agere executiuè contra debitorem, ſicut poſſet agere defunctus.*

Ne-

9 *Nomen debitoris ſi ab hærede per fideicommiſſum relinquatur, an poſſit fideicommiſſarius agere contra debitorem vtili actione ſine ceſſione.*

10 *Si teſtator leget rem, quæ penes tertium eſt; an legatarius poſſit agere contra detinentem rem, abſque vlla hæredis ceſſione.*

11 *Vtilis actio, quæ in legatarium nominis legis poteſtate transfertur, eiuſdem poteſtatis eſt, quàm directa, quæ remanet penes hæredem.*

12 *Hæres non poteſt agere aduerſus debitorem nominis, quod teſtator alij legauit.*

13 *Reſtituta hæreditate ex Trebelliano Senatus Conſulto an actiones transferantur in fideicommiſſarium abſque ſpeciali earum ceſſione?*

14 *Iura, & actiones, an ipſo iure tranſeant in fideicommiſſarium, an verò reſtitutio hæreditatis neceſſaria ſit, remiſſiuè.*

15 *Reſtituta hæreditate ex Senatus Conſulto Trebelliano, transferuntur actiones in fideicommiſſarium citra vllam ceſſionem.*

16 *Actiones quæ poſt aditam hæreditatem hæres acquiſiuit, non aliter tranſeunt in fideicommiſſarium cui reſtituta fuit hæreditas ex Trebelliano, quàm ſi ei ceſſæ fuerint per hæredem.*

Interpretatur text. in l. ſi hæres pecuniam, D. ad Senat. Conſult. Trebellian.

17 *Fideicommiſſarius non poteſt exequi ſine ceſſione inſtrumentum factum per hæredem grauatum.*

Succedens in alterius ius veluti Fiſcus, prælatus, vxor, quando poſſint agere, vel conueniri ex contractu facto per eum, in cuius iura ſucceſſerunt. remiſſiuè.

18 *Interpretatur, & conciliatur* l. hæres à debitore 21. in princip. l. ſi poſt cõſtitutam 22. D. de conſtitut. pecun. cum l. ſi hæres pecuniam, D. ad Trebell.

19 *Refertur ſententia* Anton. Fabri *circa prædictorum iurium intellectum.*

20 *In eum cui legatarius grauatus reſtituere legatum, an vtilis actio tranſeat ſine ceſſione, vt aduerſus hæredem agat.*

21 *Intelligitur* text. in l. Imperator 70. D. de legat. 1. l. legatarius 8. D. de legat. 3.

22 *Varij caſus in quibus ſine ceſſione vtilis actio nobis competit. remiſſiuè.*

23 *Vſufructuarius, an ſine ceſſione proprietarij, debitorum nomina exigere poſſit. duplex ſententia refertur, & diſtinguendo reſoluitur,* & n. 24. & 25.

26 *Singularis ſucceſſor, qui tenetur ſtare colono, an poſſit ſine ceſſione agere aduerſus eum ad exactionem penſionis? negatiuè reſoluitur cum limitatione,* de qua num. 27.

Singularis ſucceſſor quibus caſibus teneatur ſtare colono. remiſſiuè.

28 *Fiſcus ſuccedens in re locata, agit aduerſus conductorem ſine ceſſione.*

29 *Venditor rei locatæ ſi cedat emptori actiones ſuas contra conductorem, non poterit eum expellere, nec ipſe poterit diſcedere à conductione.*

Emptor vbi poteſt conductorem expellere ſimiliter conductor poteſt contractui locationis amplius non ſtare. ibid.

30 *Si quis rem à ſe locatam vendat, eo pacto, vt non poſſit emptor conductorem expellere, poterit conductor ex pacto ſe defendere, & excipere, licèt ceſſas non habeat actiones à venditore.*

31 *Colonus vi eiectus, an poſſit agere interdicto vndè vi aduerſus ſpoliatorem ſine ceſſione eius à quo conduxit.*

Colono vi expulſo, an competant remedia poſſeſſoria, etiam ſi deijciatur à domino, vſque ad num. 35.

35 *Colonus cui fructus fundi auferuntur pro ſolutione collectarum, poteſt eos compenſare, cum penſione, quam domino debet, etiamſi à creditore ceſſionem non habeat.*

Colonus quando poſſit conueniri ad onerum, & collectarum ſolutionem. ibid.

36 *Aduocatus & Procurator partis, quæ aduerſarium ſuum condemnauit in expenſis, an poſſint agere aduerſus eum ſine ceſſione, vt eis ſoluat honorarium, vel ſalarium.*

37 *Emptor, qui ſoluit gabellam pro venditore, an poſſit ab eo repetere ſine ceſſione.*

Miſcellanea caſuum, in quibus actio de vna in aliam perſonam transfertur ſine ceſſione. Interpretatur, & conciliatur *l. ſi hæres pecuniam 73. D. ad S.C. Trebellian. cum l. hæres à debitore 21. l. ſi poſt conſtitutam 22. D. de conſtituta pecunia.*

1 LICET † regulariter actiones perſonales de vna in aliam perſonam non tranſeāt ſine ceſſione, *l. 1. C. de oblig. & action. vbi gloſ. & DD.* ex alijs iuribus D. Ioſeph Vela *tom. 1. differ. 12. num. 29.* Bertazol. *clauſ. 27. gloſ. 8. num. 5. & clauſ. 29. gloſ. 6. num. 8.* Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. 2. par. lib. 1. cap. 4. num. 7.* Surdus *deciſ. 364. num. 2.* Sfort. Odd. *ad l. 3. C. de nouationib. quæſt. 1. verſ. quæro vndecimo,* Parlador *diff. 36. num. 7.* Alexan. Trentacinq. *lib. 3. variar. tit. de ſolution. reſolut 13. in princ.* Noalis *de transmiſſione caſu 24. à num. 1.* Pichard. *in princ. Inſtit. de acquiſ. per ad rogat. à num. 45.* Virgilius *de legitim. perſona in prælud. num. 158.* Velaſcus *de priuileg. paup. 3. part. quæſt. 8. nu. 259.* (qui *num. 258.* limitat in Eccleſia, & Trentacinq. infrà referendus *num. 8. verſ. octauo,*) Acoſta *de priuileg. credit. regul. 4. ampl. 5. num 8.* Cyriac *lib. 1. cont. 120. à num. 1.* Tamen per multi inueniuntur caſus, in quibus ſpeciali ratione, citra ceſſionem nobis quæritur actio: & vltra relatos iam in diſcurſu huius tituli, alij ſunt quos præſens Miſcellanea comprehendet.

2 Primus † caſus in quo vtilis actio ſine ceſſione transfertur, eſt in emptorem nominis, vel actionis, cui vtilis actio ſine ceſſione competit, *l. emptor, C. de hæred. vel actione vendit l. nominis venditio, C. eodem tit.* Anton. Faber *lib. 2. coniect. c. 2.* Tellus Fernandez *in leg. 17. Tauri, num. 51.* Anton. Gomez *2. tom. variar. c. 2. num. 6.* (quod ampliat, ſiue debitum ſit purum, vel conditionale) Sfortia *ſupr. verſ. ſecundus eſt.* Trentacinq. *ſupr. num. 8.* latius Parlador. *differ. 37. §. 1. per tot.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 4. cap. vnic. num. 9. verſ pro emptore, & verſic. tertia propoſitio,* Gretian. *2. tom. diſcept. 152. num. 53.* (vbi quod vendita penſione abſque alia ceſſione tranſeunt iura ad eam exigendam) Schifordeg. ſtatim referendus, ex Barboſa, & Cancerio, Hermoſilla *in l. 23. tit. 5. part. 5. gloſ. 4. à num. 22. & in l. 56. tit. 5 part. 5. num. 53* nouiter Hunnius *reſol. iur. ciuil. lib. 4. tract. de actionib. part. 7. quæſt. 2.*

3 Quod rectè † intelligit Parlador. quē ſequitur Hermoſilla, quando venditur nomen, ſeu actio: aliud tamen eſſet, ſi fundus, vel prædium, quod eſt penes tertium poſſeſſorem, venderetur: nam eo caſu vtilis actio non competeret emptori, nec poſſet agere, niſi ſibi actio cederetur, iuxta Bald. Alexan. & Ferrarienſ. quos referunt. Quæ diſtinctio inter venditionem nominis debitoris; & venditionem, in legatis etiam procedit, vt ſtatim dicemus. Quam doctrinam veriſſimam fateor, vbi venditur fundus, res, vel prædium, quod penes tertium eſt: alia tamen res eſſet, ſi actio realis, quam venditor habet contra rei ſuæ poſſeſſorem, venderetur: nam vtilis actio ſine ſpeciali ceſſione tranſiret, *l. fin. C. de hæred. vel action vendit.* notat Anton. Gomez *dict cap. 2. num. 6.* vbi ſingulariter aduertit, quòd licèt dominium rei non tranſeat in emptorem ſine traditione vera, vel ficta; tamen actio realis competens pro tali re, & dominio eius, benè tranſit ſine ceſſione.

4 Similitèr † vendita hæreditate, vtiles actiones ſine ceſſione transferuntur in emptorem hæreditatis, & poterit conuenire etiam executiuè debitores hæreditarios, Maranta *in l. ſi actor, de procuratorib. num. 48.* Cur. Philip. *1. tom. 2. part. quæſt. 9. num. 7.* Trentacinq. *dict. reſol. 13. num. 8. verſ primo declaratur,* Schiford. *lib. 3. tract. 23. q. 2. verſ præterea.*

5 Secundus † caſus eſt, in donatione nominis, ſeu actionis, iuxta *gloſ. in l. 1. C. de obligat. & action.* vbi Alberic. Ioann. Andreas *in addit. ad Specul. de ceſſ. action. §. 1 verſ. ſed nunquid,* Sfortia, & Hunnius, vbi proximè: quam ſententiam tuentur Parlador. *dict. differ. 37. §. 1.* Alex. Trentacinq. *dict. num. 8. verſ. quinto non,* Donell. *lib. 18. com. cap. 13. verſ ſuperiore, circa finem,* qui pro ea expendunt *l illam, C. de donationib.* vbi quoad translationē vtilium actionum, venditio, & donatio no-

nominis æquiparantur.

6 Nec † habenda eſt ratio Telli Fernandez, & Anguli *in l. 1. tit. de las mejoras, num.* 16. *&* 17. quibus accedi Noguerol *alleg.* 26. *à num.* 359. *&* 363. & Anton. Faber *de error. pragm. decad.* 48. *error.* 7. Schifordeg. *lib.* 1. *tract.* 13. *quæſt.* 2. qui defendunt, ex donatione nominum, vtilem actionem ſine ceſſione in donatarium non tranſire, moti *ex l. fin. D. de donat.* Nam longè receptius eſt, ceſſionem iurium non eſſe neceſſariam: Nec contrarium ſuadet *d. l. fin.* quam poſt Bart. & alios rectè interpretatur *Parladorius d.* §. 1. omnino videndus.

7 Tertius † caſus, quando nomen debitoris in dotem datur marito, cui ſine ceſſione vtilis actio competit, textus expreſſus *in l. 2. C. de oblig. & action.* Anton. Faber. *dict. cap.* 2. Sfortia, Parlador. Trentacinq. *ſup.* Morquech. *de diuiſ. bonor. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 35. *& cap.* 14. *num.* 10. Montan. *dict. cap.* 4. *num.* 10. Lambert. *de iure patronat. lib.* 1. *art.* 8. *qu.* 5. *princ.* vbi etiam, quod Eccleſiæ datur vtilis actio ſine ceſſione aduerſus nomina debitorũ in dotẽ data D. Valentina *illuſt. iur. tract.* 2. *cap.* 4. *num.* 21. vbi quod dotis datio pro ceſſione actionis eſt, Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 3. *tit.* 4. *de iure dotium à num.* 345. vbi vtilem actionem concedit marito, ſiue nomen æſtimatum, vel ſimpliciter, & inæſtimatum in dotem detur, Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 13. *gloſ.* 1. *num.* 9. vbi etiam quod ſi mulier dotem primo marito datam, nondum exactam, ſecundo marito in dotem concedat, tranſeunt in eum ſine alia ceſſione vtiles actiones aduerſus defuncti mariti hæredes. An autem actio pro conſequenda dote legata mulieri in teſtamento patris, aut alterius competat marito, etiam ſine ceſſione mulieris? videndus Merlin. *poſt tract. de pignorib. & hypot. deciſ.* 62. qui ex æquitate marito vtile ſine ceſſione actionem competere reſoluit.

8 Quartus † caſus eſt, in legato nominis, ex quo vtilis actio in legatarium transfertur *l. ex legato, C. de legat.* Sfortia, & Parlador. ſup. Tiraquell. *de priuileg. piæ cauſ. priuileg.* 46. Surdus *deciſ.* 265. *nu.* 34. Hunnius, Schifordeg. ſup. ex Gratiano, Myſinger. & Hondedeo, Virgilius *de legitim. perſona, cap.* 20. *numer.* 29. vbi quod non ſolum poteſt legatarius agere, ſed etiam debitorem nominis executiuè conuenire, ſicut poſſet defunctus: idem in facultate agendi executiuè firmat Cãcer. quem refert Virgilius, Rodriguez *de execut. cap.* 3. *num.* 20. Cur. Philip. 1. *tom.* 2. *part.* §. 9. *num.* 7. Seſſe *deciſ.* 398. *num.* 7.

9 An † autem quemadmodum ex legato nominis, tranſit in legatarium vtilis actio ſine ceſſione, idem etiam obſeruetur, quando ab hærede nomen debitoris per fideicommiſſum relinquitur, an etiam citra vllam hæredis ceſſionem fideicommiſſarius agat, vel neceſſaria ſit ceſſio? Videndus Anton. Faber *per text. ibi in rationali ad l. pater* 80. *D. de procuratorib. & lib.* 12. *coniect. cap.* 10. qui vtilem ſine ceſſione non dari verius dicit: eius tamen ſententia diſplicet Oſualdo *ad Donell. lib.* 18. *com. cap.* 13. *lit. K.* & Iacob. Cuiacio *lib.* 1. *reſp. Scæuolæ ad dict. l. pater filijs.*

10 Dubium † tamen non vulgare eſt, an idem procedat vbi teſtator non actionẽ, ſed rem aliquam, quæ penes tertium, vel debitorem eſt legat, an tunc legatarius ſine ceſſione vtilem habeat actionẽ? Et communis reſolutio eſt, ceſſione indigere, iuxta *textum in l. apud Iulianum* §. *idem Iulianus, D. leg.* 1. quæ ſententia communis: & recepta eſt, & ab ea in iudicando, & conſulendo recedendum non eſſe, contra Paulum de Caſtro, & Iacob Cancer. profitetur Virgilius ſup. cui addes benè agentem Alex. Trentacinq *dict. reſolut.* 13. *num.* 3. Cyriac. *dict. cont.* 120. *à nu.* 1. vbi quod emptori, aut legatario, quibus res tradita non fuit, non competit actio contra furem, niſi ceſſa iura habeant iuxta *l. eum qui* 14. *D. de furtis, l. ſed nec* 11. *D. de condict. furtiua.* Faciunt, quæ de venditione nominis, & rei ex Parlador. Hermoſilla, & Anton. Gomez notauimus *ſupr. num.* 3. Conducit eleganter Marius Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 1. *gloſ.* 11. *num.* 16. vbi quod ex legato nominis, citra ceſſionem vtilis transfertur actio, idemque ſi legaretur fundus cum omni iure, defuncto illius fundi ratione competenti, ex Gratiano Scapuccinus *de ſingulari ſucceſſ. ire, limit.* 21. *num.* 11. vbi quod legato fundo cum omni iure, cenſetur etiam legata actio, quæ tranſit in legatarium.

Hæc

Digitized by Google

11 Hæc † vtilis actio, quæ legis poteſta-
te in legatarium nominis transfertur, e-
iuſdem poteſtatis eſt, quam directa, quæ
remanet penes hæredem, Suidus *deciſ.*
265.num.34. Cancer. *3.par. vari cap. 20.*
num. 231. Guzman *de euictionib.quæſt.35.*
num.79. Cuiac. *lib.15. obſeru.cap.11.* An-
ton. Faber. *lib.4. coniect. cap 7.* eleganter
Oſuald. *ad Donell.lib.8.com.cap. 7. lit. H.*
12 Et † licèt is apud quem directa actio
manet, regulariter agere poſſit, vt ſuo
loco dicemus: tamen directæ actiones
penitus eliſæ, & inefficaces remanent a-
pud hæredem; ita vt ſtante legato nomi-
nis, non poſſit cogere debitorem, vt ſi-
bi ſoluat, etiamſi non interueniſſet vnum
de quibus in *l.3.C. de nouat.* vt ex Pere-
grino *conſ 41.lib.2.num. 3.* probat Virgi-
lius ſup. cui addes Bertazolum *clauſ. 29.*
gloſ.4.num.6.verſ tertio limitat, Schifor-
deg. *lib. 3. tract.23.quæſt.14.verſ iam de-*
ſcendimus, Alex. Trentacinq. *lib. 3. var.*
tit.de ſolutionib reſolution.29 num.2.verſic.
quinta, & facit *l.ſi pecunia 77.D. de legat.*
1. de qua infra agemus.
13 Quintus † caſus in quo dubitatur, an
vtilis actio ſine ceſſione tranſeant? eſt
quando ex Senatus Conſulto Trebellia-
no fideicommiſſario reſtituitur hæredi-
tas. Nam ſine controuerſia non eſt, an
ſpecialis actionum ceſſio ſit neceſſaria,
vel ipſa reſtitutio pro ceſſione, & tranſ-
latione habeatur? Ex cuius dubij propo-
ſitione colliges, nos nullatenus inqui-
rere de ea quæſtione, an † iura, & actio-
14 nes ipſo iure tranſeant in fideicommiſ-
ſarium, an verò neceſſaria ſit reſtitutio?
quam latiſſimè proſequitur Fuſarius de
ſubſtitutionib. quæſt.603. Merlinus *de pi-*
gnorib lib 2.quæſt 34 à num.12. (vbi ſine
ceſſione, aut reſtitutione non tranſire aſ-
ſerit) D. Caſtillo *lib.3. controu. cap. 24. à*
num.280 Oſuald. *ad Donell. lib.8.cap.24.*
Anton. Faber *de error pragm.decad.65.er-*
ror.10.& decad.70 error.9 & 10. vbi ele-
ganter notat, quid interſit inter ceſſam
hæreditatem in iure, & reſtitutam ex Se-
natus Conſulto Trebelliano, videndus
Gothofred. *ad l.1. D.ad S.C. Trebell. lit.*
F. Iacob. Cuiac. *lib. 18. obſeruat. cap. 11.*
Schifordeg. *dict.tract.23 quæſt.18.verſic.*
non aliter, de quo iam nos ſupra egimus.
15 Illud † igitur eſt, de quo quærimus,
an reſtituta hæreditate omnes actiones
hæreditariæ transferantur in fideicom-
miſſarium citra aliquam hæredis ceſſio-
nem? Quod affirmatiuè reſoluendum
eſt, nam per reſtitutionem, quæ ex S.C.
Trebelliano fit, vtiles actiones tàm acti-
uæ, quam paſſiuæ transferuntur in fidei-
commiſſarium, *l.reſtituta, D. ad Trebell.*
§.reſtituta, Inſtit. de fideicommiſſ hæred. Cy-
riacus *lib.1.cont. 5.num.92.* Acoſta *de pri*
uileg.credit.prælud.2.num.20. & 50. aptiſ-
ſimè D. Pichard. *in d.§.reſtituta num.48.*
ibi: *Vel dici ſubtilius poteſt, ipſammet hæ-*
reditatis reſtitutionem fideicommiſſario fa-
ctam, ceſſionis vicem ſortiri, nam hæredi-
tatis appellatione, iura quoque, & actiones
contineri dubium non eſt, quæ licèt ſolæ ſine
ceſſione tranſire non poſſunt, vt in iuribus in
argumento relatis; tamen cum vniuerſita-
te bonorum, rectè per ſolam reſtitutionem fi-
deicommiſſario acquiruntur.
16 Nec † turbat hanc veriſſimam reſo-
lutionem text. *in l ſi hæres pecuniam, D.*
ad S. C. Trebell. vbi non aliter reſtituta
hæreditate actiones transferuntur in fi-
deicommiſſarium, quàm ſi earum ceſſio
interuenerit: nam reſpondendum eſt,
eum textum nullatenus loqui de actio-
nibus hæreditarijs, quæ à defuncto pro-
uenerunt, ſed de illis quas hæres poſt
aditam hæreditatem acquiſiuit, quæ ſpe-
ciali ceſſione indigent, vt transferantur
Paul. de Caſtro *in d.l ſi hæres pecuniam,*
vbi Bart. & Gothofred. *lit. Q.* Balduinus
in §. ſed quia ſtipulationes, num. 10. Inſtit.
de fideicommiſſ hæred. Pichard. *in d.§. re-*
ſtituta, num. 49. Schifordeg. *d. tract. 23.*
quæſt.5 in fin. Fuſarius *de ſubſtit quæſtion.*
641. num.1. & 2. Iacob. Cancer. *3. part.*
variar. cap.2. num.108. ibi: *& illas, quas*
hæres habet ex ſua prouiſione, certum eſt
non tranſire ad fideicommiſſarium facta re-
ſtitutione, ſed opus eſſe noua ceſſione.
17 Ex quibus † mirè admodum compro-
batur reſolutio, & doctrina Anton. Ama-
ti *tom 1. reſolut.13.num.15. & 22.* qui aſſe-
rit, fideicommiſſarium non poſſe agere,
neque exequi inſtrumentum, ſeu contra-
ctum factum per hæredem grauatum, niſi
facta ceſſione: vbi per integram reſolu-
tionem latè, & doctè proſequitur, quan-
do fideicommiſſarius, alteriuſue ſucceſſor
veluti Fiſcus, Prælatus, vxor, ſocius
poſſint agere, vel conueniri ex contra-
ctibus geſtis per hæredem, & alios in-

Ti quo-

quorum iura ſucceſſerunt.

18 Veriſſima † eſt ſuperior diſtinctio, inter actiones hæreditarias, quæ à defuncto inceperunt, & eas quæ licèt hæreditati pertineant: tamen ab hærede habent originem; vt illæ reſtituta hæreditate tranſeant in fideicommiſſarium; hæ verò ſpeciali ceſſione indigeant, iuxta dict. l. ſi hæres pecuniam. Cui nullatenus aduerſantur text. in l. hæres à debitore 21. in princ. l. ſi poſt conſtitutam 22. D. de conſtit. pecunia, vbi in eadem facti ſpecie aſſeritur, fideiuſſoriam obligationem, vel, vel actionem de conſtituta pecunia, per hæredem grauatum acquiſitam in fauorem contractus, qui à defuncto fuerat celebratus, ad fideicommiſſarium, cum actione hæreditaria principali tranſferri. Quia reſpondendum eſt, certo certius eſſe, non alias actiones, quam quæ hæreditariæ ſunt, ad fideicommiſſarium reſtituta hæreditate tranſire, l. deducta 58. § qui poteſt, l. debitori 59. D. ad S.C. Trebell. §. ergo, Inſtit. de fideicomm. hæred. alias verò actiones per hæredem grauatum quæſitas, penes ipſum remanere. Nec contrarium probant dict. l. hæres à debitore dict. l. ſi poſt: quia licèt in eis actionem de conſtita pecunia, & fideiuſſoriam obligationem per hæredem quæſitas, in fideicommiſſarium tranſire doceamur, id intelligendum eſt, vt transferantur per ceſſionem, quam facere tenetur hæres; vel per decretum Prætoris, quod ex bono, & æquo interponit; vt rectè explicat Iacob. Cuiacius tract. 7. ad African. in dict. l. hæres à debitore, & poſt eum Iulius Paccius legum conciliatarum cent. 4. q. 37.

19 Nec † me latet, latè, & ſubtiliter egiſſe Anton. Fabrum lib. 15. coniect. cap. 5. de interpretatione, text. in dict. l. ſi hæres pecuniam, & dict. l. ſi poſt conſtitutam, vbi licèt contendat horum iurium literam mendoſam eſſe, & Triboniniano attribuat verſic. de quo, in dict. l. ſi poſt conſtitutam, ibi: Sed magis eſt, vt fideicommiſſario, vel ei qui vicit decernenda eſſet actio: ſimiliterque, & verſ. de quo in d. l. ſi hæres, ibi: Tamen habet aduerſus hæredem actionem, vt ei cedat pro pignoris commodo actionem: verùm nihil docet, quod ſuperioribus aduerſetur; imò ſupponit actiones, & obligationes per hæredem ex ſuo contractu acquiſitas, in fideicommiſſarium ſine ceſſione non trãſire: quamuis defendat, apud hæredem grauatum, qui in cauſam contractus à defuncto initi, conſtitutoriam actionem, vel pignora accepit, reſtituta hæreditate, nullam manere actionem, quam fideicommiſſario cedere poſſit: neque ipſi fideicommiſſario ſtrictè competere pignoraticiam, vel conſtituti actionem; ſed tantùm ex æquitate concedi.

20 Sextus † caſus erit, quando à legatario relinquitur fideicommiſſum, quia grauatur legatum alij reſtituere: tunc enim licèt dubium ſit, an fideicommiſſarius poſſit abſque legatarij ceſſione, vtili actione aduerſus hæredem agere, caſu quo legatarius accipere nollet, vel repudiaret legatum: tamen receptum inuenio, non ſolum Imperatorum poſt l. 1. C. commun. de legat. ſed etiam Iuris Conſultorum, ſeu Digeſtorum tempore, vtilem actionem citra ceſſionem conceſſam eſſe fideicommiſſario, vt teſtantur, & veriorem dicunt Cancer. d. c. 3. par. cap. 20 n. 39. eleganter Cuiacius lib. 20. quæſt. Papiniani ad l. Imperator 70. D. de leg. 2.

21 Neque † oberit, text. in d. l. Imperator 70. D. de leg. 1. l. ſi legatarius 8. D. de leg. 3. in quibus videtur, fideicommiſſarium ceſſionẽ legatarij indigere vt poſſit ab hærede legatum exigere: quia vt rectè notat Cancer. & Cuiac. ſup. intelligendum id eſt, vt poſſit agere directa actione, nam vtilis ei ſine ceſſione competit. Vel procedit eorum iurium deciſio vbi primus legatarius agnouit, ſed non percepit legatum, videndi omnino Neguſant. de pignor. 3. memb. 2 part. à num. 26. ad 36. quem duntaxat refert, & ſequitur Merlin. d. q. 34. à num. 1. Valaſc. conſult. 194. à nu. 1. ad 7. qui poſt d. l. 1. indubitabile eſſe aſſerit, ceſſionem non eſſe neceſſariã, cum in ea lege non ſolum primo legatario, ſed etiam ſecundo ius vindicandi legatum concedatur. Quod iure noſtro Regio procedit, ſi primus legatarius nõ acceptaſſet, vel repudiaſſet legatum, vt expreſsè deciditur, in l. 1. tit. 4. lib. 5. Recop. in fin. Caſt. lib. 3. cont. c. 24. n. 179.

Septimus caſus eſt, quando teſtator à debitore ſuo fideicõmiſſum relinquit: nam licèt olim non aliter poſſet fideicõmiſſarius agere aduerſus debitorem à quo fideicommiſſum fuit relictum, quã ceſ-

ceſſis ſibi iuribus ab hærede, quem ad cedendum compellere poterat; tamen constitutione D. Pij fuit inductum, vt vtilis, abſque ceſſione actio competeret fideicommiſſario aduerſus debitorem, *l. ſi pecunia 77. D. de leg. 1. l. cum quis decedens §. pater de leg. 3.* de quarum intellectu, & concordia, cum *l. ſi ſeruus 108. §. qui Margaritam, D. de leg. 1.* infrà agemus *tit. 8. q. 2.*

22 Alios † caſus in quibus actio ſine ceſſione transfertur, proſequuntur Sfort. & Trentacinq. ſup. Schifordeg. *d. tract. 23. q. 2. verſ præterea*, qui aſſerunt nomine in ſolutum dato, vel pignorato vtilem actionem tranſire, *ex l. fin. C. quando fiſcus vel priuat. l. cum conuenit, D. de pignorat. actione*, de quo nos ſup. hoc titulo diximus.

23 Vſufructuarius † an ſine ceſſione, & mandato hæredis, & proprietarij nomina debitorum exigere poſſit, non ſine controuerſia eſt. Et proprietarij ceſſionem, & mandatum requiri, tenet Caualcan. & alij quos ſequitur Graſſ. *in § legatum q. 34.* Roland. & alij, quibus accedunt relati à Caſtillo *de vſufructu c. 59. à num. 27.* qui aſſerunt, vſufructuario nõ dari actiones, neque nominum exactionem permitti, ſed hæredi, qui pecunias exactas præſtare debet.

24 Sed vſufructuarium actiones exercere poſſe ſine ceſſione, qu a eo ipſo, quòd vſusfructus conſtituitur, in conſequentiam videtur data poteſtas: vſusfructuario exercendi omne ius competens proprietario, & cenſetur eius quaſi procurator in rem propriam, *gloſ. in l. 1. §. vltim. verbo, procuratorio, D. de oper. noui nunt.* Bart. *in l. apud Trebatium, §. 1. D. de aqua pluu. arcend.* Menoch. *conſ. 66. num. 36. lib. 1.*

25 In qua † controuerſia placet mihi diſtinctio Fachinei *lib. 12. cont. cap. 35.* quòd vſufructuarius poſtquam in quaſi poſſeſſione vſusfructus eſt, ſine ceſſione agere poteſt: idem ſentire videtur Cancer. *3. part. var. cap. 20. nu. 241.* qui vſufructuario poſt ſatisdationem præſtitam ad nomina debitorum per ſuo vſufructu agere concedit, ſequitur Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 6. num. 3.* & ita accipiendos fore exiſtimo Ioan. Bapt. Thoro *voto 84. num. 200.* Virgilium *de legitimat. perſona cap. 4. num. 104.* qui ex Anna, Maſtrillo, & alijs probant, vſufructuarium, abſque proprietarij ceſſione poſſe agere etiam executiuè.

26 Illud etiam videndum eſt, an in caſibus in quibus ſingularis ſucceſſor tenetur ſtare colono, quos congerit Scapuccinus *in tract. de ſingulari ſucceſſore*, pleniſſimè Intrigliol. *conſ. 29.* latiſſimè Pacificus *de Saluiano interdicto inſp. 4. cap. 1.* nouiſſimè Mercur. Merlinus *de pignoribus lib. 4. quæſt. 172.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 1. tit. 110. cum ſequent. ib.* poſſit abſq; ceſſione venditoris, vel auctoris ſui agere ad exactionem penſionis contra colonum? Quod negatiuè reſoluendum eſt, & ſine dubio affirmandum, emptorem, vel ſingularem ſucceſſorem, qui tenentur ſtare colono, non poſſe penſiones exigere, niſi habeant ceſſionem ab anteceſſore: quia actio perſonalis ex locato, quæ competit venditori, vel auctori, eorum oſſibus inhæret, nec tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione, qui nihil cum colono contraxit, vt in ſpecie docent Angel. *in l. ſi filiusfamilias, §. ſi vir in fin. D. ſolut. matrimon.* ex Molin. Barboſa, & Gutierrez, Acoſta *de priuileg. credit. in præfat. ad reg. 1. num. 97.* cui addes Surd. *dec ſ. 264. n. 5.* Hondedeum *conſ. 85. num. 12. lib. 2.* Valaſcum *de partitionib. cap. 32. num. 10. & 12.* Cancer. *1. par. var. c. 13. num. 96. & cap. 14. num. 50.* Amatum *tom. 1. reſol. 13. nu. 20.* plenè Giurba *in conſuet. Meſſan. cap. 1. gloſ. 11. à num. 13. & cap. 15. gloſ. 5. num. 14.* Gallerat. infrà referendus, nullo ex his relato Scapuccinus *d. tract. de ſucceſſ. ſingul. limit. 21. à num. 6.* qui indiuiduo etiam loquuntur in vxore, vel domino, qui ſucceſſerunt in locatione facta per maritum, vel feudatarium: ſimulque aſſerunt, ſingulari ſucceſſori ius eſſe, vt adigat auctorem ſuum ad cedendam actionem, quam habet aduerſus conductorem; vel vt reſtituat, quicquid ab eo exegit.

27 Quam † doctrinam limitabis, ſi venditio, vel adiudicatio fundi locati facta ſit cum omni iure, & actione auctori, ſeu venditori competenti illius fundi occaſione: vel cum clauſula ponens in locũ ſuum, quæ vim ceſſionis habent, quo caſu ſingularis ſucceſſor exigere poterit penſionem, etiam executiuè, vt ex Gratiano, & alijs probant Giurba, & Scapuc-

puccinus, vbi proximè.

28 Similiter † Fiſcus ſi ſuccedat in re locata, vel qui ab eo emit, vel cauſam habet, ſine ceſſione conuenire poterit conductorem ad ſolutionem penſionis, *l. fin. D. de iure Fiſci*, Cancerius *ſup. nu 97. verſ. nec prædictis*, Giurba *num.* 15.

29 Aduertendum † tamen eſt, quod vbi ſingulari ſucceſſori ius eſt contra colonum, vt eum compellat ad futurarum penſionum ſolutionem, quia dominus ei iura ſua ceſſit, neutiquam poterit conductorem expellere; nec ipſe conductor diſcedere valebit à locatione. Nam licèt regulariter ſingularis ſucceſſor colono ſtare non teneatur, *l. emptorem, C. locati*, neque colonus locationi amplius ſtare compelli poſſit, *l. qui fundum, D. locati*, Petrus Surdus *dict. deciſ.* 264. *nu.* 30. Gratianus *cap.* 606. *à num.* 13. Intrigliolus *d. conſ.* 29. *num.* 10. Cancer. *d. cap.* 14. *nu.* 31. Noguerol. *allegat.* 21. *num.* 27. tamen ſi in venditione rei locatæ venditor emptori iura ſua ceſſerit, non poterit conductorem expellere, neque ipſe à contractu reſilere valebit, vt probat Paul. Gallerat. *de renunciat. lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 36. Cancer. *num.* 24. & vltra eum Bertazol. *clauſ.* 15. *gloſ.* 2. *nu.* 25. *& clauſ* 27. *gl.* 2. *n.* 2. D. Ioſeph Vela *diſſertation.* 12. *à nu.* 28. *&* 32.

30 Aliud † etiam aduertere non omittã, quod vbi inter venditorem, & emptorẽ rei conductæ, ea lege venditio fuit celebrata nè liceret colonum expellere, poterit colonus aduerſus emptorem, qui placitis non ſtat, pacto prædicto ſe defendere, & de eo excipere, licèt venditor cum quo pactum initum fuit, iura ſua ei non ceſſiſſet, vt doctè defendit Petrus Surdus *dict. deciſ.* 264. *per totam*, & rectè iudicauit Senatus Mantuanus, licèt reluctante eius Præſide, qui eius fuit ſententiæ, colono non prodeſſe pactum illud, nec eo ſe tueri poſſe, ſed ſolum agere contra venditorem ad intereſſe; vel vt cedat ei iura ſua aduerſus emptorem.

31 De † colono etiam videre occurrit, an ſi à fundi poſſeſſione vi eiectus ſit, poſſit abſque vlla domini ceſſione agere interdicto vnde vi aduerſus ſpoliatorem? Et ei interdictum vnde vi, & remedium *cap. reintegrandæ*, competere abſque vlla domini ceſſione, defendit Giurba *deciſ.* 12. *num.* 19. ibi: *Ex his dicendum etiam eſt, nec ceſſionem conductori fore neceſſariam, cum agere poſſit ſpolio ex proprio ſuo iure pro fructuum intereſſe, quos cum fundũ pecunia conduxerit, emiſſe diximus*: & ita iudicatum refert; & per totam multis probat, conductori, qui pecunia fundũ conduxit, non ſolum aduerſus tertium, ſed etiam aduerſus dominum interdicta recuperandæ poſſeſſionis competere. Et colono vi deiecto per ſingularem ſucceſſorem, qui ius expellendi non habebat, dari reintegrationem ad ſtatum, & iudicis officium, probat Scapuccinus *de ſingulari ſucceſſore, limit.* 20. *per tot.* videndus latè proſequens Poſtius *de manuten. obſ.* 52. *à nu.* 12. Cyriacus *ſtatim referendus.*

32 Contrarium † tamen, ſcilicet, quod colono vi deiecto non detur interdictum vnde vi, nec remedium *d. c. reintegrandæ* 3. *q.* 1. niſi habeat iura ceſſa à domino, verius videtur ex eo, quia colonus, inquilinus, ſiue conductor non ſuo, ſed domini nomine poſſident, *l. ſi ſeruus, l. ſi colonus, D. de acquir. poſſeſſ.* D. Valentia *illuſt. iuris tract.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. Etſi quæ poſſeſſio in colono conſideratur, ea non pro ſe, ſed pro domino eſt, *l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. gloſ. in l. communi, §. neque colonis, D. commun. diuidundo*, quæ res facit, vt ei remedia recuperandæ poſſeſſionis non competant, quæ non dantur, niſi poſſeſſori, *l.* 1. *§. interdictum, D. de vi, & vi armata*: qua ratione interdictum vnde vi colono ſpoliato non concedi probãt expreſſa iura *in d. l.* 1. *§. deijcitur, verſ. denique, & §. quod ſeruus, D. de vi, & vi armata, l. fin. D. de vi, & vi armata*: & per arg. ab ſpeciali *l. colonus* 12. *l. cum fundũ* 18. *D. eodem tit.* Donell. *lib.* 15. *com. c.* 31. vbi Oſuald. Menoch. *de recuperand. poſſeſſ. rem.* 1. *num.* 62. Caroc. *de locato* 6. *p. rem.* 8. *vnde vi fol.* 243. innumeris relatis Fontan. *deciſ.* 136. *&* 137. Chriſtophor. Suelues *conſ.* 82. *per totum*.

33 Vnde † colono vi expulſo ius tantùm eſſe, agendi contra dominum, vt ipſe agat contra eum, qui deiecit: vel vt cedat interdictum vnde vi, quo experiatur colonus, tenent Contardus *in l.* 1. *limit.* 21. *num.* 9. *C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. appel.* Menoch. *de recuperan. poſſ. rem.* 17. *nu.* 21 & alij relati per Cyriacum *lib.* 2. *controu.*

389.

389.*à num.*38. *ad* 48.Gratian.*diſcept.*174 *num.*26. Fontanell *dict.deciſ.*137.*num.*21 cui ſententiæ fauet ferè in terminis text. *in l.eum in plures* 60.§.*meſſem*, *D.locati*, vbi colonus, cui ſubtracti fuerunt fructus rei locatæ, non poteſt agere contra furem, ſed ſolum actione ex conducto contra dominum, vt ipſe condicat: cui ſimilis eſt textus *in l.ſi quis vxori* 52.§.*ſi ſulphuariæ*, *D.de furt.* ibi: *Dominus furti aget, deindè colonus conducti actione conſequetur, vt idipſum ſibi præſtaretur.*

34 In qua † opinionum diuerſitate, diſtinguendum erit inter colonum, qui ad modicum tempus, & eum qui ad longum conduxit: nam qui ad longum tempus conduxit, ſuo iure interdicto vnde vi, & remedio, *dict.cap. reintegrandæ*, agere poterit, Menoch. *dict.remed.*1. *nu.*68. Carocius *d.*6.*part.rem.*8. Giurba *vbi proximè*, ille verò qui ad modicum tempus pecunia conduxit, ceſſione domini indigebit, vt interdicto experiatur, niſi dominus abſens eſſet, quo caſu eius nomine ad agendum admitteretur, iuxta *l.*1.*C.ſi per vim, vel alio modo*. Licèt autem colonus deiectus interdicto vnde vi non vtatur ſine ceſſione; tamen ei iudicis officium competit, per quod ſuam poterit recuperare poſſeſſionem, vt agnoſcit Menoch. *d.rem.*17.*num.* 21. Carocius *d.tit.de locato* 6.*part.remed.*25.*de officio iudicis fol.* 258. Fontanell. *d. deciſ.* 137. qui colono officium iudicis concedit tam contra tertium, quàm contra dominum deijcientem, Poſtius *ſup.*

35 De † colono ſubiungemus alium caſum, quem Iacobus Cancer. retulit 2. *par.var.cap.*6. *num.* 200. qui aſſerit, colono poſſe auferri fructus pro ſolutione collectarum, cedendo ei actiones, vt quod ei aufertur, compenſare poſſit cũ fructibus, quos ipſi domino ſoluere debet. Sed vt colonus compenſare, aut retinere poſſit, nulla ceſſione indigebit, quia ius excipiendi, & retinendi, ſine ceſſione transfertur, vt diximus *ſup. hoc tit.quæſt.*7. An autem colonus ad collectarum ſolutionem conueniri poſſit? Vidend. idem Cancer. 1.*par.var.cap.* 13.*n.* 92. latiſſimè Narbona *ad l.*57.*tit.*4.*lib.*2. *gloſ.vnica*, *à nu.*35. cum multis ſequentibus, qui innumeros refert.

36 Vltimo † pro huius Miſcellaneæ complemento, quærendum eſt, an aduocatus, vel procurator poſſint agere pro honorario, & ſalario, aduerſus partem aduerſam, quæ condemnata fuit in expenſis litis, vel tantùm eis competat actio contra partem, cui præſtiterunt patrocinium? Cui dubio reſpondendum eſt, nullatenus eos contra ſuccumbentem agere poſſe, Gratianus *cap.*49.*num.* 29. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.*6.*gloſ.* 1 *part.*1.*num.*16. Seſſe *deciſ.*336. *num.*16. niſi à parte victrice ceſſionem habuerint: vel in caſibus de quibus per Monter. à Cueua *deciſ.*36.*per totam*.

37 An autem emptor † qui ſoluit gabellã pro venditore, ſiue ſponte, ſiue inuitus, & compulſus propter venditoris dolum aut culpam ſoluerit, poſſit, quod ſoluit ab eo repetere ſine ceſſione, & an gabellarius ei actiones ſuas contra venditorẽ præſtare debeat? Videas Gutierrez *de gabell.quæſt.*127.*per totam*.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS QVINTVS.

QVANDO, ET QVALITER COMPELLATVR QVIS CEDERE IVRA, ET ACTIONES SVAS, EASQVE CEDENDO LIBERETVR.

EXORDIVM TITVLI.

PRAECEDENTI titulo egimus quandò legis poteſtate actio de vna in aliã perſonam ſine ceſſione transferatur, monuimuſque hoc regularitèr nõ accidere, quinimo ceſſione opus eſſe, vt quis alterius iuribus experiri, & agere poſſit. Sed quia is qui cedere tenetur, aliquandò ceſſionem facere recuſat, dubitari contingit, quandò & qualitèr iura ſua cedere compellendus ſit. Quæ compulſio triplici via fit, interdùm enim petitur ceſſio iure actionis, veluti quandò præceſſit contractus, quo quis cedere iura ſua ſe obligauit, vt *in l. Flichum*, *S. ſi mandato*, *D. de ſolutionibus*, *l. Modeſtinus*, *D. de ſolutionibus*. Interdùm per viam officij ex æquitate quis ad cedendum compellitur, *l. in fraudem* 45. *S. qui pro alio*, *D. de iure fiſci*, *l. fideiuſſoribus* 18. *D. de fideiuſſoribus*. aliquando verò per viam exceptionis iura ſua cedere quis cogitur, *l. nulla*, *C. de ſolutionibus l. final. C. de fideiuſſoribus*, Aſſinius *de executione*, S. 7. *cap.* 117. *num.* 22. Giurba *deciſ.* 87. *num.* 24. Oliban. Virgilius, Acoſta, & laudati ſup. *tit.* 2. *quæſt.* 3. nullo ex his relato, ex Neguſantio, idem probat Mercurialis, Merlinus *de pignoribus lib.* 4 *quæſt.* 58. Quod ex infrà dicendis manifeſtè apparebit, ſimulque quandò quis cedendo iura ſua ſatisfaciat, & liberetur,

SVMMARIVM.

1 *Nemo inuitus vendere cogitur præterquàm in aliquibus caſibus.*

2 *Cedere inuitus nemo compellitur, aliquibus caſibus exceptis.*

3 *Extraneus ſoluens pro alio, an poſſit cogere creditorem ad cedendum, affirmatiua ſententia refertur.*

Cedere quis cogitur vbi ceſſio ſibi non nocet, & alij prodeſt.

4 *Extraneus licèt ſoluere poſſit pro alio, non tamen poteſt cogere creditorem, vt cedat iura, & actiones ſuas.*

5 *Extraneus ſi redimat cenſum pro debitore, non poterit ab eo integram ſummam exigere, ſed minuatim, ne aliàs debitor indirectè cenſum redimere cogatur.*

6 *Emens rem à debitore, cum onere ſoluendi, vel redimendi cenſum ſuper re illa impoſitum, an poſſit creditorem compellere, vt ei iura, & actiones ſuas cedat: duplex ſententia refertur, affirmatiua eligitur, &* num. ſequentib.

10 *Ceſſio iuris luendi, ſeu redimendi, cenſum, facta emptori rei cenſui ſuppoſita, quos effectus operetur.*

11 *Debitor ſoluens creditori, an aliquo caſu poſſit deliberare, vt ei iura, & actiones cedat*, & n. 15. & 16.

12 *Rem pignori datam poteſt quis vſu capere aduerſus debitorem, ex eo tamen ius pi-*

gnoris non extinguitur.

13 *Tertius pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor præſcribit aduerſus creditorem per decem annos inter præſentes, & 20. inter abſentes, licèt res hypothecæ ſubiecta eſſet ſpecialiter cum pacto, & clauſula de non alienando.*

17 *Correus debendi ſoluens creditori, ius petendæ ceſſionis habet, & poteſt eum compellere ad cedendum.*

18 *Correus debendi ſiue ſpontè, ſiue coactus ſoluat, poteſt compellere creditorem vt cedat actiones aduerſus alios correos.*

Correi ſi non in ſolidum, ſed in viriles portiones teneantur, non poteſt eorum vnus, licèt ſolidum offerat creditori, eum ad cedendum compellere.

19 *Ceſſio iurium quæ vni ex correis ſolidum ſoluenti fieri debet, intelligitur deducta ſua rata.*

20 *Fideiuſſor ſponte, vel coactus ſoluens, ſi ſuo, non debitoris nomine ſoluat, ceſſionem iurium aduerſus debitorem, & confideiuſſores rectè deſiderat, & creditorem ad cedendum compellit.*

21 *Tertius pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor, ſi iuſtè poſſideat cogere poteſt creditorem ad cedendum, ſiue ſpontè, vel coactus ſoluat.*

Depoſitum factum ſub ea conditione, ſi creditor iura ſua ceſſerit deponenti, quandò legitimum ſit.

22 *Iniuſtus pignoris poſſeſſor an poſſit creditorem compellere ad cedendum? duæ referuntur ſententiæ, diſtinguitur vtrum ſpontè, vel coactus ſoluat*, vſque ad num. 25.

Adducitur, & intelligitur text. in l. Paulus, §. 1. D. quib. mod. pignus, vel hypoth. ſoluit. & l. mulier 20. D. qui potior in pignor.

25 *Creditor poſterior offerens priori creditori, an eum cogere poſſit ad cedendum iura, & actiones ſuas? affirmatiuè in creditore hypotecario, negatiuè in chyrographario reſoluitur, niſi pignus poſſideat*, & num. 26. & 27.

28 *Creditor pignori incũbens, quandò poſſit illud pro alio credito perſonali retinere, & quid ſi creditor chyrographarius in ius creditoris hypothecarij, per ceſſionem ſucceſſiſſet*

Intelligitur l. vnica, C. etiam ob chyrographariam pecuniam.

29 *Creditor cui pignus pro ſuo credito iudicialitèr adiudicatur, ſi poſtea alium debitoris ſui creditorem hypothecarium ceſsis ſibi iuribus dimittat, an pro vno, & altero credito pignus iuſtè retineat? affirmatiua ſententia eligitur*, n. 30.

Bona debitoris in publica ſubhaſtatione adiudicata creditori, iubentur reſtitui cum fructibus, ſoluto debito cum intereſſe.

31 *Correus, vel fideiuſſor ſi virtute ceſſionis, agant aduerſus alium ex correis, vel confideiuſſoribus, tenentur actiones ſuas eis præſtare, vt aduerſus alios correos, vel confideiuſſores agant.*

32 *Ceſſionem iurium vbi quis facere debet, non alitèr ſatisfacit, quàm ſi exhibeat ceſſionario inſtrumentum principalis debiti.*

QVÆSTIO I.

Soluens creditori, an eum compellere poſſit vt iura, & actiones ſuas cedat? Vbi de extraneo, debitore, correo, fideiuſſore, tertio hypothecæ poſſeſſore, debitoris creditore, compoſſeſſore, & cõfideiuſſore ſoluentibus.

QVemadmodùm † licèt regularitèr nemo inuitus vendere cogatur, *l. inuitam 12. C. de cõtrah. empt. l. neque emere 16. C. de iure deliberandi*, Arias de Meſa *lib. 2. var. c. 17. n. 1.* latiſſimè Hermoſill. *in l. 3. tit. 5. p. 5. gloſ. 1. à n. 1.* ſunt tamen aliqui caſus, in quibus ſpeciali ratione vendere compellimur, de quibus pleniſſimè Hermoſilla *ſup. dict. gloſ. 1. & 3. cum ſequent.* Giurba *deciſ. 86.* Noguerol. *alleg. 18. à nu. 67.* D. Valenzuela *conſ. 18. tom. 1.* Coſta *remed. 76.* noſter Otero *de paſcuis, cap. 27.* Cancer. *libr. 1. var. cap. 13. à num. 130.* Horat. Carpan. *ad Stat. Mediol. 1. tom. cap. 433. à nu. 70.* Hunnius *in Encycloped. iur. 3. part. tit. 14. cap. 8. per totum.* Sic. † ſimiliter licèt nemo inuitus ius ſuum cedere
2 cogatur, Rodriguez *de annuis reditibus, lib. 2. q. 10. num. 7. q. 17. num. 10.* Surdus (qui hac paritate vtitur) *conſ. 536. à nu. 1.* Giurba *deciſ. 87. nu. 6.* Carleual. *de iudiciis lib. 1. tit. 3. diſp. 35. num. 26.* Sunt tamen aliqui caſus, certæque perſonæ, quibus ſi nobis ſoluãt, iura, & actiones noſtras cedere compellimur; de quibus in præſenti agendum nobis eſt.

3 Primòque † de extraneo ſoluente dicemus, quẽ licèt pro debitore ſoluere poſſe nemo inficietur, *l. ſoluendo, D. de negotijs geſtis, l. ſolutionem, D. de ſolutionib. princ. Inſtit. quib. modis tollitur obligatio, dixi ſup. tit. quæſt.*... Tamen non ſatis conſtat, an creditorem cõpellere poſſit, vt iura, & actiones ſuas ei cedat? Et ad cedendum compel-

pellere poſſe creditorem, placuit Cartario *deciſ.Gen.61. à num.11.* cuius meminit Camill.Borell.*in ſum.deciſ.tom.3.tit.14.de ſolutionib.num.23.* Gratian.*deciſ.215.num.5.* Auend.*de metu lib.2.cap.24.num.14.* qui ad literam tranſcripſit Borellum, quibus accedere videtur Noguerol.*alleg.11.n.9. & 5.* Qui ex eo mouentur, quòd ex æquitate tenetur quis cedere, licèt aliàs ad id cogi non poſſit, ſi ſibi ceſſio non noceat, & alteri proſit, *arg. l.2.§.1. D. de aqua pluu.arcend.* in terminis eſt text. ſingularis *in l.in creditore.D.de euictionib.* ibi: *Habet autem contrariam pignoratitiam actionem, & magis eſt, vt praſtet, cui enim non æquũ videbitur, vel hoc ſaltim conſequi emptorem, quod ſine diſpendio creditoris futurum eſt*, multis relatis Gratian. *diſcept. 686. num.10* Giurba *dict.deciſ.87.n.20.* Ponte *conſ.6.num.22.* Noguerol.*ſup.* & latiùs Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſ. rem.36.à num.2.*

4 Veriùs † tamen eſt, extraneum ſoluentem ius petendę ceſſionis non habere, neque inuito creditore ceſſionem poſſe deſiderare, text. expreſſus *in l.nulla, C.de ſolution.* vbi *Bald. & DD.* Neguſant.*de pignorib.3.memb.5 part.num.42.* nouiſſimè Merlinus *de pignorib.lib.4.quæſt.76.à num.12.* vltra relatos ab eo, Amendola ad Franch. *deciſ.427. num.7.* Scaccia *de commercijs,§.2.gloſ.5.à num.72.* Cancer.*lib.2.var.cap.6.num.214.* Capycius, Carocius, & alij, quos ſequitur Borrell. *ſup. num.12.* Auend.*num.13.* Anton.Fab.*lib.11.coniect.cap.9.verſ.ſoluere quidam*. Quam ſententiam indubitabilem profitetur, in extraneo qui cenſum eo pacto redimere intendit, vt cenſus ſibi cedatur, Felician.*de cenſib.tom.1.lib.4.c.vnico n.11.* Cenc.*de cẽſib.quæſt.105.per tot.* Duard.*de cenſib.§.5.quæſt.23.à num.25.& à num.1.* Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.4.gloſ.18.part.5.nu.12.* Anton.Amato *reſol.7.n.13.* Arias de Meſa *lib.1.var.cap.22.nu.19.* Carleual.*de iudicijs dict.diſp 35.à nu.25.*

5 Qui ex Rodriguez rectè notat, quòd licèt extraneus ad redemptionem, & extinctionem cẽſus pro debitore admittatur, tamen non poteſt contra debitorem ad integram cenſus ſummam, ſeu ſortem principalem agere; ſed dumtaxat minuatim, & commodis interuallis, nè factum ſoluentis oneret debitorem, quod potiùs eum deberet releuare, *l.ſed an vltro, §.1.D.de negotijs geſtis* ſequitur Duardus *ad Bull §.5.q.23.num.21.& 22.* Et crederem, debitorem ad nihil aliud compelli poſſe, quàm vt reditus cenſus prout antea ſoluat, nè aliàs indirectè ad cenſus redemptionem inuitus vrgeatur. An autem tertius, qui ſoluit pro alio creditum, & vſuras eius, poſſit ceſſis ſibi iuribus vſuras vſurarum exigere? dicam inf. *quæſt.5. num.53.*

6 Dubium † tamen eſt, an extraneus eo caſu creditorem cogere poſſit ad cedendum, quandò rem emit à debitore, vt ex eius pretio dimitteret creditorem, vel cum onere redimendi aliquem cenſum, quem debitor, idemque venditor debebat? Quod quotidiè accidit in emptoribus officiorum, quibus ea lege venduntur, vt intra certum tempus teneantur redimere cenſum, & ab eius onere venditorem, eiuſque bona, & hypothecas liberare. Quo caſu emptorem iurium ceſſionem extorquere non poſſe, creditoremque in id tantum teneri, vt liberet debitorem, & hipothecas: non verò vt ius ſuum transferat, tenet licèt nemine relato Carleual.*dict.diſp.35.num.21.* Felicianus *de cenſib.tom.2.lib.3.cap.2.nu.16.verſ.tertio fallit*, quid ea ratione admittit, quia extraneus, qui emit cum onere redimendi cenſum, loco principalis debitoris habetur, Gratian.*deciſ.215.num 2.& 10.* Surd. *conſ.536.num.3.in fine*, Amato *tom.1.reſol.37.nu.19.* quibus ſe ſubſcribere videtur Cencius *dict.quæſt.105.à num.6.* ita deciſum refert Seſſe *tom.4.deciſ.486.* Pacificus *de Salutano interdicto inſp.3.cap.2.nu.957.* qui aſſerit ceſſionem emptori factam inutilem eſſe, & ita deciſum *deciſ.164.num.9.* ſequitur nullo tamen ex his quos laudauimus relato, Merculiaris Merlinus *de pignorib. lib.4. quæſtion.63.* qui adducit duas Rotæ *deciſiones, & quæſt.61.num.4.*

7 Contrarium † tamen longè verius eſt nàm poterit qui cum onere redimendi emit, ſi ſoluat, ceſſionem iurium expoſcere, creditoremque ad eam faciendam, compellere: quia is inſpecto initio debitor non eſt, neque ad redimendum tenebatur; ſed ſolùm ratione emptionis alienam in ſe ſuſcepit obligationem: quare æquum eſt, eum ceſſionem conſequi: vt ſi fortè res ab eo euicta ſit, poſſit contra

Digitized by Google

venditorem ceſſis ſibi actionibus experiri, vel eis aduerſus poſteriores hypothecarios venditoris creditores ſe tueri, & defendere. Quam ſententiam rectè, & doctè defendit Giurba *dict. deciſ.* 87. *per tot.* Alex. Ludouiſ. *deciſ.* 347. *nu.* 14. *&* 15. Guzman *de euictionib. quæſt.* 35. *num.* 101: Et quòd emptori cum onere dimittendi ex pretio creditores venditoris, vtiliter iura cedantur rectè comprobat Franc. Tondutus *reſol. ciuil. cap.* 29. *à nu.* 7. *& cap.* 32. *à num.* 9. *ad* 20.

8 Nec † eo caſu ex ceſſione aliquod eſt inconueniens: nam licèt in re propria pignus non conſiſtat, *l. neque pignus. D. de reg. iuris*: neque poſſit quis ſui ipſius debitor eſſe, quia actio, & paſſio non poſſunt in vno ſubiecto concurrere, *l. ſi quis pro eo, §. item filius, D. de fideiuſſorib. l. Vranius* 72, *D. eodem tit. l. Stichum* 95. *§. aditio. D. de ſolutionib. l. debitori, C. de pactis*, tamen hoc non procedit, quandò quis eo animo acquirit hypothecam, & ceſſionem, vt rem defendat contra creditores hypothecarios poſteriores, *l. ſi poſteriores*, vbi *gloſ. & Bart. C. ſi antiquior. credit.* ex Neguſantio, & alijs Rodriguez *de reditib. lib.* 2. *q.* 15. *num.* 34.

9 Ex his † vt dixi inolebit praxis, & ſtylus, vt emptores officiorũ ſuper quibus cenſus impoſiti ſunt, ea lege emant, vt intra certum tempus teneantur redimere, & poſſint à creditoribus ceſſionem iuriũ in ſui fauorem expoſcere, vt eorum locum, iura & hipothecas cum prælatione acquirant: quæ pactio vtilis, & cauta eſt, quia virtute ceſſionis poterit ẽptor ſi hypotecariam per alios venditoris poſteriores creditores conueniatur, aduerſus illos ſe tueri, & defendere; huiuſque pacti virture poterit emptor creditorem ad cedendum compellere, quia ius redimẽdi, quod debitor habebat, in emptorem tranſlatum cenſetur.

10 Quæ iuris luendi, ſeu redimendi ceſſio miros operatur effectus. Primus, quòd ex ea plus iuris transfert vẽditor in emptorem, quàm quod ipſe habet, contra regulam text. *in l. nemo plus iuris, D. de reg. iuris*. Nàm cùm ipſe venditor tantùm poſſet extinguere, & redimere, non verò retro emere cenſum, vt ſtatim dicemus: tamen ẽptor, ceſſionarius huius iuris luendi, tranſlationem, & ceſſionem cenſus rectè deſiderat, atquè ad cedendum cogit creditorem. Secundus, quòd ceſſio cenſus quo ad ipſum creditorem extinctiua eſt, licèt reſpectu poſteriorum creditorum, ipſiuſque venditoris, in caſu euictionis tranſlatiua ſit. Quæ contraria ſunt, quia ceſſio non ſe compatitur cum extinctione debiti, Caſanate *conſ.* 11. *num.* 19. Amato *lib.* 1. *reſol.* 37. *nu.* 6. qui effectus vtiliſſimus eſt, nam creditores venditoris cedentis, in hoc cenſu ceſſo nullam hypothecam, nullamvè ius prætendere poterunt, quia ex illa ceſſione quoad cedentem cenſus penitùs fuit extinctus, & ſupreſſus: cuius rei elegantem reddit rationem Giurba *dict. deciſ.* 87. *à nu.* 30. At vero reſpectu poſteriorũ creditorum venditoris, cenſus exiſtens, & viuus manet, & pro eius ſorte, & vſuris emptor prælationem, & retentionem habebit: quos mirabiles, contrarioſque effectus doctè proſequitur, Amato *lib.* 1. *var. reſol.* 7. *à num.* 36. Carleual. *dict. diſp.* 35. *à num.* 36. Arias de Meſa *lib.* 1. *var. c.* 22. Ioan. Bapt. Thoro 3. *tom. comp. deciſ.* verb. *ceſſio iuris luendi*, Capycius Latro *deciſ.* 16. *per tot.*

11 De † debitore videamus an ſoluens petere poſſit iurium ceſſionem, & ad cedendum cogere creditorem? Quà in re in comperto eſt, id ei non licere, quia debitori ceſſio non fit, *l. nulla, C. de ſolutionib.* Duardus *dict. quæſt.* 23. *num.* 45. Hodierna *ad Surdum deciſ.* 308. *n.* 5. nec ſi vellet creditor in eum aliquod ius transferre poſſet, ſed liberationem, vt ex varijs probauimus *ſup. tit.* 4. *quæſt.* 5. *num.* 4. Inuenio tamen duobus in caſibus nonnullos exiſtimaſſe, debitorem ipſum ceſſionem poſſe deſiderare. Primus, quandò ei vtilis poſſet eſſe ceſſio, veluti vt ex iuribus ſibi ceſſis pignus retineret aduerſus eum, qui vſuceperat, *vt ex gloſ. in l. vſucapio, C. de pignorib.* poſt Bart. & antiquiores notat Neguſantius *de pignoribus* 3. *memb.* 5. *part. num.* 44. poſt eum Rodriguez *de reditibus lib.* 2. *quæſtio.* 16. *num.* 18. Auendaño *de cenſibus q.* 100. *n.* 3. ex Neguſantio tantùm idem probat Merlinus *de pignorib. & hypothec. lib.* 4. *quæſt.* 77. *à num.* 5.

12 Quæ † doctrina nè fortè alicui obſcura videatur, aduerto, quòd licèt accidere poſſit, vt tertius rem pignori datam vſucapiat, eiuſque dominium acquirat: vſucapio tamen ius pignoris non extinguit, *l. vſucapio, C. de pignoribus*, ibi: *Vſu-*

capio

Digitized by Google

capio pignoris conuentionem non extinguit, l. eum poſtulaſſem 44.*§.vlt.D.de damno infecto, l.iuſto* 44.*§. non mutat, D.de vſucapionibus, l.*1.*§.cum predium, D. de pignoribus,* vbi ratio redditur, nimirùm quia quæſtio pignoris nihil cõmune cum dominij cauſa habet: quia per Seruianam actionem, non dominium, ſed poſſeſſionem auocamus, *l.ſi cum venditor 66. D. de euictionib.* dominiumque cum ſua cauſa, ideſt pignoris, in alium tranſit, *l.*2. *D.de ſtatu liber.* Et quemadmodum pignore, vel hypotheca alienata ius pignoris durat, *l.debitorum, C. de pignorib.* ita etiam re ab alio vſucapta, legiſque virtute alienata, ius pignoris ſaluum manet, *dicta l. vſucapio* 7.*cum alijs vbi Gothofred* Neguſant. *de pignorib.part.*6.*membr.*2. *num.* 12. Hieron. Aſin. *ad rubricam, C.de vſucapion.pro emptore à num.* 294. ex Neguſantio tantùm Merlinus lib.5. qu.26.

13 Accidere † enim poteſt. quod tertiùs aduerſus rei pignoratæ dominum dominium acquirat, nondùm tamen ius pignoris, vel hypothecæ aduerſus creditorem præſcriptum, & excluſum ſit. Exẽplum conſtituit Aſin. in re mobili pignoris nexui ſuppoſita, quæ triennio aduerſus dominum acquiritur, non verò aduerſus creditorem. In re etiam immobili exemplum erit; ſi fingas rem hypothecæ ſubiectam à non domino tertium comparaſſe: & bona fide decem annis domino præſente, abſẽte vero creditore poſſediſſe, hùnc certum eſt aduerſus dominum rem, eiuſque dominium acquiſiiſſe, cum res ſoli inter præſentes decem annis cum titulo, & bona fide præſcribantur, *§.* 1. *Inſtit. de vſucap. lib.* 18. *titul.*29.*part.*3. Parlador. *lib.*1. *rer. quotid. cap.*1.*§.*10. *nu.*5. Bayo *lib.*1.*prax. cap.*24. *num.* 190. Aſin. *vbi proximè à num.* 235. Cum ramen aduerſus creditorem abſentem pignoris liberationem nõ quæſierit; quam aduerſus creditorem tertius non, niſi decem annis inter præſentes, & viginti inter abſentes acquirit, *l.*1.*&* 2.*C.ſi aduerſus credit.præſcript.l.*27.*tit.*29.*par.*3. Merlin.*dict. lia.*5.*quæſt.*21. Anton. Faber *C.ſi aduerſus creditor.defin.*5.*&* 6. Gratian. *diſcept.*88. *à num.*10.*& deciſ.*15. quæ præſcriptio etiam de iure noſtro Regio procedit, nam *l.*63.*Tauri.* ad tertios pignoris poſſeſſores non extenditur Gutierrez *conſ.*47.*& lib.*1.*pract.quæſt.*90. Bayo *lib.*2. *prax.quæſt.*78. Felicianus *de cenſib.* 1. *tom. lib.*3. *cap.*4. *num.* 12. Quod procedit licèt adeſſet clauſula de non alienando; Gutierrez dictis locis: aliter tamen ſentit Auendaño *de cenſib.cap.*103. videndus latè agens Acoſta *de priuileg. credit.reg.* 3. *limit.*3.*à num.*19. latiſſimè D. Ioſeph Vela *deciſ.* 34.*à num.*70. *tom.* 2. qui ſentiunt præſcriptionem hanc incipere à die quo debitor in mora eſt ſoluendi: nam eo, eiuſue fideiuſſore, alioue poſſeſſore ſoluente, præſcriptio tertij poſſeſſoris nõ incipit, vt contra Felicianũ vltra relatos veriorẽ dicunt Fontanel. *de pact.clauſ.*4.*gloſ.* 18.*p.*5.*à nu.*51. Cenc. *de cenſib.quæſt.* 98. *à nu.*46. Parlador. *dict.cap.*2.*§.*16. *nu.*5.

14 His † igitur caſibus in quibus pignoris dominus ex iure ſuo rem ab eo qui vſucepit defendere poteſt, viſum fuit his quos ſupra laudauimus, poſſe debitorẽ creditori pignoraticio ſoluentẽ, ceſſionẽ deſiderare; ad eamque faciendam cogere creditorem: vt ſi forte is qui vſucepit, pignus a debitore auocare intendat, poſſit dominus ex iuribus ſibi ceſſis agentẽ repellere; vel ope exceptionis, & retentionis ſe iuuare, ſequitur And. Georgius, Boerius, Gabriel, quos retulit Meia *lib.*1. *var.cap.*48.*à num.*10. Sed ipſe ibi ſententiam hanc refellit, debitoriq; ius petendæ ceſſionis denegat, quam in eius perſonam inefficacem eſſe probat: quia quẽadmodùm In debitorem ſoluentem actio perſonalis transferri non poteſt, ita nec hypothecaria in eum poterit tranſire, vt ipſe latè proſequitur *dict.cap.*48. *per tot.*

15 Altèr † & ſecundus caſus, in quo ceſſionem debitori fieri poſſe admittunt interpretes, is nimirum eſt, quandò principalis debitor predium aliquod ea lege vendidit, vt emptor creditori ſoluere obſtrictus eſſet: nàm ſi placitis non ſtaret emptor, ex eaque cauſa venditor creditori ſolniſſet, aſſerunt, creditorem debitori actiones ſuas cedere teneri, vt quod ſoluit, ab emptore recuperet. Rodriguez *dict.lib.*2.*quæſt.* 16. *num.*27. Giurba *d.deciſ.*87.*num.*23. Felician. *de cenſib.lib.*3. *cap.*2.*num* 17.*verſ. in qua quæſtione tom.*1. Noguerol. *alleg.* 11. *num.*63. Auendaño *de metu lib.*2.*cap.*24. *nu.*25.*in fine*, Duardus *dict.§.*5.*quæſt.*23. *num.*42. Acoſta *dict. regul.* 3.*ampliation.*2.*num.*70.

16 Sed † nec hoc caſu ceſſionem fieri poſſe verius puto, quæ ſi fieret, non iurium translationem, ſed liberationem tantùm operaretur; ceſſioque hæc penitùs inutilis, & ſuperuacua eſſet: quia emptor non ex primo debitoris principalis contractu obligatus eſt, ſed ex ſecundo conrractu, & emptione à ſe facta cum illo onere ſoluendi: quo fit creditorem nulla iura cõtra emptorem ex primo contractu transferre, ſeu cedere poſſe: ex ſecundo autem contractu actio principalitèr ipſi venditori, non creditori fuit qnæſita: quapropter ex ſua perſona, proprioque iure agere poterit, nullaque creditoris ſui ceſſione indigebit.

17 De † correo ſuccedit agere, quem certum eſt, ius petendæ ceſſionis contra alios inſolidum obligatos habere, & creditorem ad cedendum cogere poſſe, l.1. & ibi Bald. num.3. Salicet. num.5. C. de duobus reis, l. Modeſtinus, vbi communitèr DD. D. de ſolut. Ronchegal. in l. reos, in princ. à num.54. D. de duobus reis, Bertaz. clauſ.40. gloſ.4. num.10. & gloſ.5. num.2. Rodriguez dict. lib.2. quæſt.16. num.11. & quæſt.17. num.14. Felician. dict. lib.3. cap.2. tom.1. & dict. cap.2, tom.2. num.9. Seſſe 4. tom. deciſ.386. num.10. Gaſpar Theſaur. quæſt. Forenſ. lib.4. quæſt.39. Cencius de cenſibus, quæſt.71. à num 9 Duardus dict. quæſt.23. à num.34. Amaro dict. reſol.37. à num.41. Hermoſilla in l.2. gloſ.4. num.48. in fine tit.3. part.5. Franciſc. Caſtracanius de ſocietatibus quæ fiunt ſuper officijs curiæ Romanæ, capit.67. numer.1. nullo ex his relato Carleual. de iudicijs, dict. diſp.35. numer.5, quibus iunges optimè agentem Anron. Fabrnm lib.11. coniect. cap.13. per totum, vbi hanc ſententiam veriſſimam eſſe probat ex l. rem hereditariam 65. D. de euictionib. reprobatq; eos, qui ex l. in lege, D ad l. Falcid. tenuerunt, creditorem corteo ſolidum ſoluenti poſſe ſuas præſtare actiones aduerſus alios correos; tametſi ad id nullo iure compelli poſsit.

18 Quam † doctrinam licèt in ſcholis non ſine cõtrouerſia eſſe agnoſcat vltra Ant. Fabrum, Gaſpar Theſaur. dict. quæſt.38. num.9. tamen in praxi ſine dubio procedere aſſerit, eamque ampliat num.9. ſiue correus ſponte offerat, vel coactus ſoluat: nàm vno, & altero caſu Creditor cedere tenebitur. Quod intelligit Rodriguez quandò plures correi inſolidùm ſunr obligati: nàm ſi in viriles tantùm tenerentur, vnus ex his pro virili conuentus, vel ſponte ſoluens, non poſſet creditorem cogere ad ſoluendum; quia pro portionibus aliorum pro merè extraneo reputatur: extraneo verò vt proximè diximus ius extorquendæ ceſſionis inuito creditore non conceditur, Rodericum ſequitur Anr. Amato dict. reſol.37. nu.44.

19 Hæc † tamen ceſsio, quæ correo aduerſus alios facienda eſt, deducta parte correi ſolnentis fieri debet, gloſ. & DD. in dict. l.1. C. de duobus reis, Cephal. Natta, Surdus, Rodriguez quos laudat Auendaño dict. cap.100. num.1. & 2. Si tamen abſolutè (prout conſueuit) ceſſio vni ex correis fiat, pro parte rantũ quæ ad alios ſpectat facta cenſebitur, vt infra dicam.

20 Quæ de correo dicta ſunt, in fideiuſſore fortiori ratione procedunt, nã is prorſus alienam ſuſcipit obligationem, quam ſiue ſpontè, ſiue coactns nomine ſuo ſoluat, non ſine ratione deſiderat, iura creditoris ſibi cedi, vt eis poſſit aduerſus debitorem, vel confideiuſſores experiri, l. fideiuſſores, l. cum is qui 36. D. de fideiuſſor. l.2. l. cum alter, C. eod. tit. Morotius de iure offerendi à num.61. Scobar de ratiocinijs, capit.34. num.2. verſ. ex aduerſo, Parlador. lib.1. rer. quot. cap.3. §.2. num.30. Hunnius in Encyclop. iur.3. part. tit.5. cap.4. Merlin. de pignorib. lib.4. quæſt.70. qui nullum ex ex his retulit præter Morocium; Seſſe 4. tom deciſ.386. num.10. Surdus conſ.536. num.10. Hodierna ad Surdum deciſ.308. num.13. & 14. Heringius de fideiuſ. cap.27. part.3. num.6. Amato dict. reſol.37. à n.39. ex innumeris Borrell. in ſum. deciſ.3. tom. tit.13. num.310. Carleual. dict. numer.5. Auendaño dict. cap.100. num.1. Cencius dict. quæſt.71. à num.2. Hermoſilla dicta gloſ.4. num.48. Donell. lib.15. com. cap.48. Franciſcus Caſtracanius ſup. Diximus eo caſu fideiuſſorem ſoluentem iurium ceſſionem poſſe deſiderare ſi ſuo nomine ſoluat: nam ſi debitoris nomine ſoluiſſet, ceſſio nullius momenti eſſet, l.11. tit.12. part.5. Carleual. dict. num.5. & 11. Felicianus de cenſib. lib.3. cap.3. num.6. tom.1. quicquid dicat Acoſta, quem infrà referemus, & refellemus.

21 Tertij † poſſeſſoris pignoris, vel hypo-

pothecæ ſubintrat diſputatio: cui; ſi iuſtus poſſeſſor ſit, creditor actiones ſuas cedere compellitur, ſiuè ſpontè, ſiue coactus ſoluat, *l. mulier 20. D. qui potiores, l. cum poſſeſſor 5. D. de cenſib. l. ſi res obligata 57. D. de legib. 1.* multis ſuo more relatis Amato *de reſolut. 37. à nu. 17.* Gaſpar Theſaur. *lib. 4. quæſt. Forenſ qu. 37. nu. 9.* Ant. Fab. *in C. lib. 8. titul. 32. deſin. 1.* Giurba *dict. deciſ 87. num. 7.* Iacob Cuiac. *lib. 5. reſp. Pauli ad l. Paulus, §. 1. D. quib. mod pign. vel hypoth. & lib. 11. obſeru. 35.* Morot. *de iure offerendi, à numer. 3.* Coſta *dict. remed 38.* alijs ex antiquis relatis Merlin. *d. lib. 4. quæſt. 61. num. 3. verſ. & tum, & quæſt. 65 à num. 1.* Hermoſilla vbi proximè *an. 46.* vbi quod tertius iuſtus pignoris poſſeſſor, vel alter qui ius exigendæ penſionis habet, quales ſunt fideiuſſor, correus, vel creditor ſecundus hypothecarius, poſſunt ea lege, ſiue conditione deponere pecuniam, ſi creditor iura ſua eis ceſſerit, quia hæc conditio intrinſeca eſt, tacitèque ineſt, quæ depoſito non officit, ſed ea tantùm quæ extrinſeca eſt, videndus Giurba *ſup.* Gratian. *diſcept 686.*

22 Iniuſto † pignoris poſſeſſori an idem ius competat in obſcuro eſt? Affirmatiuam ſententiam poſt Bart. & Bald. tuetur Neguſant. *3. membr. 5. p. nu. 26.* Bertazol. *clauſ. 40. gloſ. 4. num. 7.* Afflict. Caroc. Tuſch. Feliciau. quos refert Hermoſill. *n. 46.* Giurb. *num. 20.* Auendaño *de metu lib. 2. cap. 14. nu. 25.* Gait. *de credito, cap 4. quæſit. 11. num. 1713.* qui in id expendunt text. *in d. l. Paulus, §. 1.* vbi cuicumque poſſeſſori licet debitum offerre, vt remoueat creditorem hypothecaria agentem, quaſi non debeat de iure poſſeſſoris diſputari, cum ius petitoris ſoluto credito remoueatur: quem textum de facultate offerendi cum impetratione ceſſionis intelligendum eſſe ſuadent verba Pauli: nè aliàs eius deciſio de indubitabili eſſet: cũ quilibet etſi non poſſideat, poſſit creditori debitum offerre, *d. l. nulla, C. de ſolut.* cum alijs: à qua ſententia diſcedendum non eſſe dixit Trentacinq; *lib. 3. var. tit. de ſolution. reſolut. 30. à num. 11.*

23 Negatiuam † tamen & cõtrariam ſententiam, quod iniuſto poſſeſſori creditor cedere nõ teneatur, ex Bald. & Caſtrenſ. probat Mototus *d. num. 3.* cuius tantùm meminit eum ſecutus Merlin. *d. quæſt. 65. à num. 5.* Rodrig. *d. lib. 2. qu. 16. à num. 38. & quæſt 17. num. 13.* Meſa *lib. 1. var. ca. 16. à num. 17.* mouentur ex text. *in d. l. mulier 20. D. qui potior.* Vbi creditor iuſto poſſeſſori actiones ſuas cedere compellitur; quaſi ſentiat Conſultus, iniuſto poſſeſſori cedendas non eſſe, vt placuit Paul. de Caſtro per text. ibi *in d. l. ſi res obligata*: Nec enim melioris conditionis eſſe debet iniuſtus poſſeſſor, quàm extraneus, cui ius non competit exigendæ ceſſionis. Cui ſententiæ non refragari aſſerunt: *d. l. Paulus, §. 1.* nam ibi tantùm permittitur cuilibet poſſeſſori offerre ad extinctionẽ debiti, nõ verò ceſſionẽ impetrare, niſi iuſtus poſſeſſor ſit, vt explicat Cuiac. *dictis locis,* Rodrig. *d. q. 16. nu. 39.* Morot. *d. n. 3. verſ. contrariam ſententiam.* Mantic. *de tacitis, & ambig. lib. 14. tit. 28. n. 34.*

24 Pro † concordia autem multum referre arbitror; an iniuſtus poſſeſſor vltrò offerat; an vero ſoluere compellatur. Nam primo caſu creditor ei cedere non tenetur. In ſecundo verò, cum ipſe ſpontè non ſoluat, ſed coactus, vt creditorem pignus auocantem dimittat, crederem ceſſionem iurium iuſtè deſiderare, ex ratione quam ſuggerit Paul. *in d. §. 1* ſcilicet quod quæri non debet de iure poſſeſſoris, cum ius petitoris remouetur ſoluto pignore. Quæ verba non ad nudam obligationem referenda ſunt, ſed ad eam quæ ea conditione fit, vt poſſeſſori ceſſio fiat: aliàs vt diximus, fruſtra in diſputationem adduceretur: an poſſeſſor iuſtus, vel iniuſtus eſſet: cum quilibet ius ſoluendi, & dimittendi creditorem habeat, Cencius *de cenſib. quæſt. 96. num 65.* maximè cum in eo textu, creditor poſſeſſorem impeteret, & per pignoraticiam actionem rem ab eo auocare intenderet. Quam diſtinctionem probat Scaecia *de commerciis, §. 2. gloſ. 5. à num. 81.* Hermoſilla *dict. gl. 3. nu. 46. verſ. limita.*

25 Supereſt † de debitoris creditore agere; ſolent enim poſteriores creditores prioribus creditum offerre, vt in eorum iura ſuccedant. Quó caſu dubitatur, an eius iura neceſſariò cedenda ſint. In quo articulo extra aleam omnem eſt, quod ſi hypothecarius creditor offerat, præciſè ei iura cedenda ſint, *l. 1. & 2. C. ſi antiquior creditor.* Bald. *in l. nulla, C. de ſolution.* Bart. *in l. Ariſto, quæſt. 2, D. quæ res pignor.* Negu-

guſant. *d.par.5.nu.10.* Gratian. *deciſ.215. num 9.& d.diſcept.686. num.* 8. Scaccia, Cartario,& alijs relatis Amato *dict. reſolut.* 37. *num.* 15. ex alijs Hermoſilla *dict. gloſ.4.num.46. verſ.amplia primo.* Arias de Meſa qui ex citatis nullum retulit *lib. 1. var. dict. reſolut.16. à num.* 23. Merlinus *de pignorib.lib.4. qu.48.num.5.* qui non ita exornat.

26 Sin verò † creditor chirographarius tantùm ſit(cui ius offerendi non competit, *l.cum tibi, C.qui potiores*, Morotius *de iure offerendi à numer.* 41. Merlin. *d.lib.4. quaeſt.46.*) creditorem ad cedendum non compellit, quia ius offerendi,& petendæ ceſſionis, effectus,& veluti fructus eſt pignoris, vel hypothecæ, quam cum creditor chirographarius non habeat, in id offerre non poteſt, vt locum dimiſſi creditoris conſequatur (vt diximus ſuo loco) neque vt renuentem creditorem ad cedendum cogat, *dict. l. nulla*, Bart. *in dict.l.cum tibi*, Gratian. *dictis locis*, Hermoſilla *num.* 49. Auendaño *de cenſib. cap. 100. num.* 9. quæ ſententia veriſſima eſt, licèt de æquitate chirogrophario creditori cedendas eſſe actiones dixerit Rodr. *dict.qu.16.num.45.* Amat. 1 *tom. reſolut.7. num.*.14.

27 Illud † verò aſſerit Rodriguez cui aſſentitur Meſa vbi proximè, creditorem chirographarium ſi poſſideat pignus, iurium ceſſionem poſſe deſiderare, quemadmodum alter iuſtus pignoris poſſeſſor: quod verum iudico. In eo tamen ab eis diſſentio quatenus tenent non aliter tertium pignoris poſſeſſorem, vel chirographarium creditorem, qui pignus, vel hypothecam poſſident, ceſſionem petere poſſe, quam ſi à creditore per hypothecariam, vel quaſi ſeruianam actionem conueniantur: prout placuiſſe videtur Auendaño *de metu d.lib.2.cap.24.num.*24 qui tenet duo neceſſaria eſſe, vt creditor iura ſua cedere compellatur; alterum vt ſoluens poſſideat; alterum vt coactus ſoluat debitum, quod ad alium ſpectat. Verius namque exiſtimo, iuſto poſſeſſori; & creditori chirographario poſsidenti, etiamſi ſponte offerant, iura cedenda fore: vt in tertio iuſto pignoris, vel hypothecæ poſſeſſore firmant relati ſup. conducit Merlinus *d.quaeſt.46.num.3.* qui indiſtinctè chirographario creditori ſi poſſideat ius offerendi concedit ex Neguſant. Mantica, & Morotio, quos refert.

28 Hic † tamen illud admoneo, quòd licèt creditor pignori incumbens, poſſit illud pro alio credito perſonali aduerſus debitorem retinere; *l. vnica, C. etiam ob chirograph.pecun.* ex Greg. Lopez, Molin. Mantica, & alijs probat Gaito *de credito, cap.4.quaeſit.8.num.*1065. Anton.Fab. *in C.lib.8.tit.16. defin.2. & 5.* Petrus Surdus *deciſ.46.* vbi Hodierna *num.*17. Capycius Latro *deciſ.13. num.*12. Id tamen procedit, quando duo credita, ſcilicet hypothecarium, & chirographarium ab vna perſona proueniunt; ſecùs ſi à diuerſis perſonis obligationes traherent originẽ: veluti ſi Titius chirographarius debitor ab alio hypothecario creditore nomen emiſſet, vel ab eo ex alia cauſa iura ceſſa haberet; nam debitor non cogeretur huic creditori debitum chirographarium offerre, ſed ſolum hypothecarium ſibi ceſſum, vt ex Saliceto, & alijs Neguſantius *de pignorib.3.memb.5.part.num.49.verſ.ſecundo fallit*, quem ſequitur Trentacinq. *lib.3.var.tit. de pignorib.reſol.10. à num.1. & 12.* Arias de Meſa *lib.1.var. cap.19.nu.16.* videndus Iacobus Cuiacius *ad tit. C. etiam ob chirographariam pecuniam*.

29 Ex quo † etiam inquirendum eſt, an vbi creditori pignus pro ſuo credito iudicialiter adiudicatur, ſi is poſtea alium hypothecarium creditorem ceſſis ſibi iuribus, & actionibus dimittat, poſſit ſi debitor quantitatem pro qua pignus addictum fuit offerat, retinere pignus pro alio credito ſibi ceſſo? Quem articulum lariſſimè diſputat Anton.Amato *lib.1.var. reſolut.44. per tot. à num.15. & tom.2 reſol.61.num.32.* qui reſoluit, ſine dubio eſſe, pignus retinere non poſſe, ſi debitor intra tempus ſibi à lege, vel ſtatuto ad redimẽdum præfixum pecuniam offerat: ſi vero poſt tempus redimẽdi tranſactum (æquitatis beneficio in ſupremis tribunalibus admiſſo, quod oblato debito cum intereſſe, reſtituantur bona cum fructibus, de quo poſt alios Scobar *comput.14.* omnino videndus Felicianus *de cenſib.2.tom. lib. 1. cap.1. à nu.1 & 3.* qui maturo iudicio explicat quando hęc praxis obſeruanda ſit, de qua etiam Giurba *deciſ.105.* Hermoſilla *in l. 56. gloſ.8.tit.5.part.5.*) debitor pecuniam offerat, licèt dubius reſoluit, ſatisfa-

tisfacere ſoluendo debitum principale, neque teneri debitum ceſſum offerre.

30 Ego † verò in hoc vltimo caſu contrà putarem, & non alitèr debitorem ad hoc gratioſum, ſolaque æquitate nixum beneficium admitterem, quàm ſi vnum, & alterum debitum ſoluere paratus eſſet: quam ſententiam cum hoc moderamine accipio, vt ſi fortè creditor cenſum aliquem redemiſſet, non teneatur debitor ſortem principalem ſoluere, ſed tantùm reditus cenſus decurſos, nè indirectè ad cenſus redemptionem compellatur.

31 Pro † complemento quæſtionis aduerto, omnia quæ in in correo, fideiuſſore, & tertio poſſeſſore reſoluimus, vt hi poſſint creditorem cogere, vt eis ſoluentibus iura ſua cedat, militare etiam quando ipſe correus, fideiuſſor, vel tertius poſſeſſor, ab alio correo, confideiuſſore, vel compoſſeſſore virtute ceſſionis quam à principali creditore obtinuerunt, conueniuntur, qui rectè deſiderant, vt ipſis iura, & actiones cedantur, vt ex Feliciano, Auendaño, & Ponte, probat Duardus *de cenſibus*, §.5. *quæſt*.23. *à num*.43. Amato, *reſol*.37. *num*.43.

32 His † vero caſibus, in quibus correo, fideiuſſori, & alijs actionem credendas eſſe diximus, non ſufficit vt creditor verbotenùs actiones ſuas cedat, ſed requiritur, quòd exhibeat inſtrumentum principalis debiti, Heringius *de fideiuſſoribus*, *cap*.27. *part*.3. *à num*.7. Paſchalis *de virib. patriæ poteſt* 1. *part. cap*.8. *nu* 181. Bertazol. *clauſ*.40. *gloſ*.4. *num*.8. Scaccia *de commerſ*. §.2. *gloſ*.5. *num*.89. *verſ. extende quarto* Pacificus *de Saluiano interd. inſpect*.3. *capit*.2. *num*.959. Bertazol. & Mauro tantùm relatis Merlinus *dict. lib*.4. *quæſt*.82. *nu*.11. de quo infra ſuo loco agemus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor, correus, tertius poſſeſſor, vel poſterior creditor, ſi offerant creditori ſortem principalem cenſus cum reditibus, an teneatur eis cedere ius cenſus, quod & quale ipſe creditor habebat.*

2 *Fideiuſſor, vel correus, & alij ſoluentes creditori cenſus, quid curare debeant vt cenſus non maneat extinctus, ſed vt viuus in eos tranſeat.*

Fideiuſſor redimens cenſum, an poſſit à creditore emere ius cenſus, vel tantùm redimere, & extinguere? duplex ſententia refertur, affirmatiua eligitur.

4 *Intelligitur* l.1.C. de dolo, *& de concordia eius*, *cum* l. ſi Mandatu 59. §.1. D. mandati, *remiſſiuè*.

Fideiuſſor non poteſt emere pignus debitoris principalis.

5 *Fideiuſſori, correo, vel tertio poſſeſſori ſoluentibus, an creditor debeat cedere actiones ſuas inſolidum, vel pro rata?*

6 *Creditor an contra ſe cedere teneatur correo, fideiuſſori, tertio poſſeſſori, poſteriori creditori ſoluentibus,*

7 *Correo, & fideiuſſori tenetur creditor cedere actiones ſuas, etiam contra ſe, & quomodo intelligatur.*

8 *Tertio poſſeſſori an creditor contra ſe actiones cedere debeat.*

9 *Poſteriori creditori quandò creditor anterior contra ſe actiones ſuas cedere teneatur, per varios caſus explicatur, reiecta opinione*, Feliciani, & Auendañi, *cum* ſequentib.

13 *Creditor poſterior an ius offerendi habeat aduerſus anteriorem creditorem, cui bona debitoris inſolutum à iudice ſunt data, vel ei tanquam plus offerenti in publica ſubhaſtatione addicta.*

14 *Tertius poſſeſſor, an vt cogere poſſit creditorem ad ceſſionem iurium, teneatur offerre creditori vnum, & alterum creditum, quod habet contra debitorem. Et quid de creditore poſteriori*, cum nu. ſequentib. *obietiam de iniuſto poſſeſſore.*

19 *Fideiuſſor, vel correus ſi virtute ceſſionis, quam obtinuerunt à creditore, agant contra alium correum, vel confideiuſſorem, contra ſe cedere tenentur.*

20 *Tertius hypothecæ poſſeſſor, ſi virtute ceſſionis, quam habuit à creditore, experiatur aduerſus alium compoſſeſſorem, an ei debeat actiones cedere etiam contra ſe.*

21 *Reijcitur opinio* Ferdinandi Arias de Meſa.

22 *Extraneo ſoluenti, ſi ex conuentione cedenda ſit actio, an ceſſio contra cedentem fieri debeat. Et an actio ſimplicitèr ceſſa contra ipſum poſſit retorqueri*, & num. 23.

Contractus ex conuentione partium legem accipiunt.

24 *Dominus gabellarum alicuius oppidi, ſi locet alicui ius exigendi gabellas, an debeat gabellam ex contractibus ſuis, & videatur etiã contra ſe actionem ceſſiſſe, duplex ſententia refertur, negatiua amplectitur*

25 *Creditor ſi vnum ex pluribus correis, vel fideiuſſoribus liberet, an ſi aduerſus alios agat, exceptione cedendarum repelli poſſit.* cum num. ſequentib.

26 *Fideiuſſoribus inter alia beneficia conceditur exceptio ſeu beneficium cecendarum, qua repellitur creditor ſi vnum ex fideiuſſoribus liberauit.*

Fideiuſſor qui donandi animo interceſſit, an habeat beneficium cedendarum.

27 *Fideiuſſori exceptionem cedendarum non competere, licèt creditor vnum ex fideiuſſoribus liberaſſet ſentit* Anton. Faber.

Expenditur text. in l. ſi ſtipulatus 15. §. 1. D. de fideiuſſorib.

28 *Refertur ſententia* Iacob Cuiac. *eiuſque concordia*, ad d. l. ſi ſtipulatus, §. 1. *cum* l. ſtichū, §. penult. D. de ſolut.

29 *Verius eſſe oſtenditur fideiuſſori exceptionē cedendarum competere, ſi creditor confideiuſſorem liberauit.*

Refertur, & reprobatur intellectus, Bart. ad l. ſi ſtipulatus, §. 1. & num. 31.

31. *Reijcitur etiam alius intellectus* Pauli de Caſtro.

32 *Reprobatur alia interpretatio* Ferdinandi de Meſa.

33 *Adducitur nouus, & verus intellectus* ad dict. l. ſi ſtipulatus, §. 1. D. de fideiuſſoribus, & num. 34.

35 *Creditor agens aduerſus vnum ex correis, ſi alterum liberauit exceptione cedendarum repellitur.*

36 *Refertur, & refellitur ſententia* Anton. Fab. *qui correo denegat exceptionem cedendarum, licèt creditor facto ſuo actionem contra alium correum cedere non valeret*, & num. 37.

38 *Pactum, & liberatio vnius correi, vel fideiuſſori; an alij correo, vel confideiuſſori poſſit*, & num. 36.

39 *Tertio poſſeſſori hypotecaria actione conuēto, an exceptio cedendarum concedatur, ſi creditor aliam hypothecam, vel fideiuſſorem liberaſſet: duæ referuntur contraria ſententia, diſtinguens eligitur*, vſque ad num. 43.

43 *Cedendarum exceptio vbi locum habet, non obſtat creditor, niſi pro rata, rei vel perſona quam liberauit.*

44 *Creditori non obſtat cedendarum exceptio, ſi ſine facto, aut culpa ſua actiones cedere non poſſit: vbi huius rei exempla proponuntur.*

45 *Creditor ſi in locum fideiuſſoris, qui effectus fuerat non ſoluendo alium idoneum accepit, non repellitur cedendarum exceptione ex eo, quòd contra primum fideiuſſorem non idoneum actiones cedere non poſſit.*

46 *Si quis fideiuſſit pro eo qui alium etiam fideiuſſorem ſe daturum promiſit; ſi datus non ſit, an obſtet creditori eo caſu exceptio cedendarum?*

47 *Cedendarum exceptio an obſtet creditori, qui paſſus fuit vnum ex correis, vel fideiuſſoribus præſcriptione liberari remiſſiuè.*

Intellectus, & conciliatio, l. ſi pupillus 45. D. de adminiſtrat. tutorum *cum* l. cum quis 38. §. ſi quis pro eo, D. de fideiuſſoribus *remiſſiuè*.

QVÆSTIO II.

Creditor quas actiones, & an contra ſe cedere teneatur correo, fideiuſſori, tertio hypothecæ poſſeſſori, poſteriori creditori, confideiuſſori, vel compoſſeſſori ſoluentibus. Et quandò cedendarum exceptione repellatur? Intelligitur text. *in l. ſi ſtipulatus 15. §. 1. D. de fideiuſſorib.* reiectis interpretationibus Iacob. Cuiacij, Ant. Fab. Schifor de g. & aliorum.

SVPPOSITO iam, prout quæſtione proxima reſoluimus, creditorem fideiuſſori, correo, & alijs de quibus actum eſt, actiones ſuas cedere teneri. Succedit inquirere, quas & quales actiones cedere debeat? Circa quod illud primùm video apud interpretes controuerti.

1 An † creditor cenſus, fideiuſſori, correo, tertio poſſeſſori, & poſteriori creditori ſortem cum reditibus offerētibus, teneatur ius cenſus viui cedere, vt ipſi poſſint in poſterum à debitore, vel confideiuſſoribus, correis, vel compoſſeſſoribus reditus exigere. In quo dubio licèt affirmatiuam, & negatiuam ſententiam diuerſa fundamenta fulciant. Tamen communis, & recepta eſt opinio: creditorem non ſatisfacere, cenſum redimendo, & præſtando actiones ſuas pro ſorte, & reditibus cenſus mortui; ſed teneri ius ipſius cenſus transferre. Pro qua ſententia facit *l. ſi fideiuſſoribus 17. l. cum quis 36. D. de fideiuſſorib. l. fideiuſſor, D. de diſtr. pignor. l. Paulus, D. de fideiuſſorib.* ſequitur poſt longam diſputationem Felician. *de cenſibus tom. 1. lib. 3. cap. 2. à num. 17.* Rodr. *de reditibus lib. 2. quæſt. 17. per tot.* Cencius *de cenſib. quæſt. 71. à num. 1.* Duardus *ad Bull. §. 5 quæſt. 23. num. 35. &* 38. Anton. Amato (qui loquitur in poſteriori creditore) *tom. 1. reſolut. 7. num. 15.* Et in tertio poſſeſſore Giurba *deciſ. 87. num. 21.*

2 Cauere † tamen debent fideiuſſor, correus, & alij ſoluentes, nè ſimplicitèr ſoluant, & extinguant cenſum: quia in poſterum pro futuris pēſionibus agere non poterunt: requiritur namque vt cenſus

viuus

vinuſtranſeat, quòd non extinctiuè, ſed translatiuè ſit ceſſus, vt rectè aduertit Felician. *dict. cap.* 2. *num.* 19. Duard. *poſt tract. de cenſib. decis.* 184. *à num.* 2. Cencius *nu.* 14. apud quos vidcas ex quibus præſumatur cenſum emptum, & translatum fuiſſe: an vero quòd fuerit extinctus, & omninò redemptus.

3 Quæ cenſus translatio licèt in correo, & alijs ſine dubio procedat, ramen quoad fideiuſſorem ſunt qui defendunt eum ius cenſus emere non poſſe, ſed tantùm redimere, & extinguere: quam ſententiam ſequirur Scobar *poſt tract. de ratiocinijs comput.* 14. Cancer. *lib.* 2. *var. cap.* 5. *à num.* 5. *ad* 24. quibus accedere videtur Mercurialis Merlinus *de pignorib. lib.* 4. *qu.* 72. *à nu.* 9. Sed contraria ſententia, quòd fideiuſſor cenſualis poſſit emere cenſum, & ceſſis ſibi iuribus penſiones, & reditus exigere in futurum, longè verior eſt, vt ex Feliciano, Rodriguex, Auendaño profitetur Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 9. *à nu.* 14. cui addes ipſum Felicianum *to.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. *in addit. ad num.* 17. *&* 18. Scobar *comp.* 17. Cencium, & Duardum vbi proximè latè agentes, *& deciſio.* 183. Gratianum *diſcept.* 459. *per tot.* pleniſſimè Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *part.* 3. *à num.* 62. Ripol. *var. capit. vlt. num.* 119. Capyc. Latro *deciſ.* 16. *nu.* 29.

4 Nec † refragatur tex. *in l.* 1. *C. de dolo*, nã licèt fideiuſſor pignora debitoris pro quo fideiuſſit emere nõ poſſit, *vt ex dict. l.* 1. vltrà adductos ſupr. probant Parlador. *lib.* 2. *cap. fin.* 5. *par.* §. 16. *numer.* 17. Vander. *ſingiſ.* 89. Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *titul.* 3. *diſput* 24. *numer.* 10. tamen hæc prohibitio ad cenſus ceſſionem, ſeu emptionem nõ extenditur: cum aliud ſit pignus emere, aliud ius cenſus comparare, & ex Feliciano rectè probant Fõtanell. & Gratian. Et de interpretarione, & concordia, *dict. l.* 1. cum *l. ſi mandatu* 59. §. 1. *D. mandati* Anton. Faber. *de error. decad.* 9. *error.* 4. Meſa *dict. lib.* 1. *cap.* 9. *&* 10.

5 Illud † eriam non ſatis conſtar, an creditor fideiuſſori, correo, vel tertio poſſeſſori tenearur actiones ſuas cedere inſolidùm, vel pro rata? vt conſtat ex traditis per Accurſ. *in l. ſi plures D. de adminiſtrat. tutor.* Bartol. *in l. Modeſtinus, D. de ſolntion.* Bertazol. *dict. gloſ.* 4. *num.* 10. Heringium *de fideiuſſorib. cap.* 27. *part.* 3. Anton. Fabr. *lib.* 11. *coniect. cap.* 14. de quo infrà agemus.

6 Difficiliores † ſanè explicatus habet, an creditor etiam contra ſe cedere teneatur, & id cogi poſſit? Exemplum erit, quandò creditor poſſidet pignus aliquod vel hypothecam debitoris, an tunc actiones cedere teneatur contra ſe, veluti poſſeſſorem illius hyporhecæ, an verò ſatisfaciat cedendo actiones, quas contra debirorem, vel alios correos habet, quin cõtra ſe cedere ſit adſtrictus? quæ diſtinctis numeris proſequemur.

7 Et † quoad correum, & fideiuſſorem attinet, receptum eſt, creditorem etiam contra ſe cedere debere, *l.* 2. *C. de fideiuſſorib. vbi gloſ. Bart. & Bald.* Felician. *de cenſib. dict. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 15. Neguſantius *dict.* 5. *part. num.* 34. Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 23. *num.* 8. cui addo Duard. *ad Bull. dict. quæſt.* 23. *num.* 30. Amar. *reſol.* 37. *num.* 20. Scacciam *de commert.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 99. *verſ. extende octauo*, Auendañum *de cenſib. cap.* 100. *num.* 10 Acoſtam *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 2. *num.* 70. Franciſc. Caſtracanium *de ſocietat. ſuper officijs Curiæ Romanæ, cap.* 67. *à nu.* 1. *&* 3. Quod procedere aſſerunr, ſi creditor poſſideret pignus ex alia cauſa, & credito poſteriori; non tamen ſi cauſa anrerior eſſer: dummodo nõ deſcenderet à debito chirographario, Neguſaut. 5. *par. membr.* 3. *num.* 34. Morocius *de iure offerendi, nu.* 64. ex Rouiro, Valenxuela, & Coſta, Gairo *de credito, cap.* 4. *quæſt.* 11. *à nu.* 1850. Franch. *deciſ.* 260. *nu.* 2. Er an idem procedat ſi creditor vni ex fideiuſſoribus ſuccedar videndus Bertazol. *dict. gloſ.* 4. *num.* 12. Gaſpar Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.* 4. *qu.* 39. *num.* 7.

8 In Tertio † poſſeſſore, quanra ſit interpretum diſſenrio, conſtat ex larè tradiris per Felicianum *dict. cap.* 2. *num.* 16. qui duas contrarias ſenrenrias refert, ante eum rem plenè egerat Decius *conſ.* 104. Affirmariuamque ſententiam, quòd creditor terrio poſſeſſori etiam contra ſe cedere debeat, ſi alia bona principalis debitoris poſſideat, ſæpenumero in praxi receptam vidiſſe reſtatur Felicianus *ſup.* Auendaño *dict. cap.* 100. *num.* 12. Duard. *num.* 38. Ponre *conſ.* 82. *à num.* 24. Alexand. Trentacinq. *lib.* 3. *var. tit de ſolutionib. reſol.* 30. *num.* 13. alios pro hac ſen-

ſententia dat Amato *nu.* 21. Gaitus *dict. num.* 1850. Cencius *quæſt.* 80. *numer.* 18. licèt ipſe contrariam veriorem dicat *deciſion.* 532. *num.* 18. Ex omnium tamen mente veriſſimè reſolues, contra ſe cedere teneri ſi poſſideat alia bona debitoris ex alia cauſa, & credito poſteriori ei cuius ratione tertius poſſeſſor hypothecam poſſidet, videas infrà *nu.* 15. & nouiſſimè Mercurial. Merlinum *dict. lib.* 4. *quæſt.* 69. qui refert aliquos ex his, quos laudamus; nō tamen prout nos rem aperit.

9 Poſteriori † creditori hypothecario ſoluēti anteriorem iura contra ſe cedere cogendum eſſe, ex *l. Mulier, D. qui potio. in pignor.* probat Felician. *ſup. verſ. quoad primum*, qui eam reddit rationem, quòd cùm ſolutio, quæ à poſteriori creditore fit, ex cauſa onēroſa, ſcilicet ſolutionis cauſa fiat, ceſſio contra ipſum cedentem extenditur, *l. ſi culpa, D. de rei vindicationib.* ibi: *Ipſo quoque qui litis æſtimationem perceperit poſſidente, debet adiuuari*, quam ſententiam alijs rationibus confirmat, quas repetit Duardus *quæſt.* 23. *num.* 39. Auendaño *dict. cap.* 100. *à num.* 9.

10 Quàm † doctrinam temperat, & intelligit Felicianus, quando interior creditor rem hypothecæ ſubiectā poſſidet poſt contrarium iam debitum poſterioris creditoris: nam ſi poſſideret antequam poſterius debitum contraheretur, contra ſe cedere non teneri, & ceſſionem ſimpliciter factam aduerſus eum retorqueri non poſſe reſoluit, ſequitur Auendaño *nu.* 9. *verſ. in aqua dubitatione*: eo tamen addito, quòd ſi hypotheca, quam prior creditor poſſidet, ſpecialis eſſet, eam tradere teneatur poſteriori creditori; ſecùs ſi generalis, quibus accedit Duardus, Arias de Meſa *lib.* 1. *cap.* 23. *nu* 8. Acoſta *dict. ampliat.* 2. *nu.* 70.

11 Mihi † tamen diſplicet hæc Feliciani, & Auendañi doctrina, & pro vera reſolutione dicerem, eo caſu quò poſteriori creditori aduerſus primum ius offerendi competit, conſiderandum fore; quà cauſa anterior creditor pignus, vel hypothecam poſſideat, an ex vna, an verò ex diuerſis cauſis, & obligationibus. Nàm vbi ex vna cauſa, & contractu pignus, vel hypothecam habet, ſiuè ante, ſiuè autem poſt contractum, & obligationem poſterioris creditoris poſſideret, tenetur tradere pignus, vel hypothecam, ſiue ſpecialis, ſiue generalis eſſet; vel auerſus ſe actionem preſtare: eaque ſimpliciter ceſſa, contra cedentem poſſet retorqueri nec enim vllam retinendi iuſtam cauſam pretendere poſſet anterior creditor, poſtquam ei poſterior creditor integrè ſatisfecit.

12 Alia † res eſſet, ſi creditor non tanquam creditor, & iure pignoris; ſed tanquam extraneus poſſideret: veluti ſi ei pro reditibus decurſis pignus à iudice tanquam plus offerenti in publica ſubhaſtatione fuiſſet addictum, nam eo caſu contra ſe cedere non teneretur, cùm pignus non tanquam pignus, & vt creditor, ſed vt tertius, ſiue dominus poſſideat tantùmque minus offerat poſterior creditor, quantùm anterior ex pretio pignoris habuit.

13 Cæterum † ſi poſterior creditor non ſolùm ſolue re paratus eſſet quod tunc tēporis creditori anteriori debebatur, ſed etiam redditus illos, & vſuras pro quibus pignus fuit addictum, an eo caſu creditor contra ſe cedere teneatur, ſeu tradere pignus ſibi adiudicatum? reſolutio pendet ex eo, an poſterior creditor ius offerendi habeat aduerſus anteriorem creditorem, cui res à iudice in ſolutum fuit data, vel tanquam plus offerenti in publica ſubhaſtatione addicta? Nam ſi ius offerendi habeat, contra ſe cedere debebit: nec enim audiendus eſſet creditor qui pignus, & pecuniam ſimùl habere intenderet. An autem eo caſu poſteriori creditori ius offerendi competat? Videndus latè diſputans Felician. *à lib.* 3 *cap.* 2. *num.* 14. Arias de Meſa *lib.* 2. *var. cap.* 8. *& cap.* 6. *& cap.* 37. *num.* 23. qui reſoluit ius offerendi habere; idem ex Neguſant. & alijs tenet Brunor. à Sole *in locis commun. verb. ius offerendi*.

14 Vbi † verò ex duplici contractu, ſeù obligatione, quis creditor eſt, ex quarum vna anterior eſt, ex alia verò poſterior, cum ſecundus creditor non teneatur vnū & alterum creditum offerre, ſed ſufficiat quòd anterius offerat, optimus *text. in l. quærebatur, D. qui potiores in pign. hab.* Neguſant. *de pignorib.* 3. *membr.* 5. *par. nu.* 29. Anton. Faber. *ad tit. C. etiam ob chyrographar. pecun. deſin.* 2. licèt aliud ſit in terrio hypo-

hypothecæ poſſeſſore, qui vnum creditum ſine alio offerre non poteſt, *l. creditor qui prius, §. 1. D. qui potiores*, vt contra Decium reſoluit Neguſant. *ſup. num. 32.*) ſi anterius creditum offerat, tenebitur creditor actiones ſuas contra ſe cedere, ſi pignus ex alia poſteriori cauſa poſſideat.

15 Hæc † tamen quæ de tertio poſſeſſore diximus, vt non ſolùm anterius creditum, ſed poſterius ſoluere, & offerre teneatur: in quo Decius, & Neguſant. diſſentiunt, Ponte *dict. conſ. 82. à num. 28.* Ego vt veritatem aſſequamur diſtinguendum fore exiſtimo, à quo cauſam habuerit tertius poſſeſſor; vtrum ſcilicèt à debitore principali, à fideiuſſore, vel correo: vel an iniuſtè, & ſine titulo rem occupauerit? Nam primo caſu vbi à debitore rem pignoris, vel hypothecæ nexui obligatam tertius comparauit, alioue titulo oneroſo, vel lucratiuo quæſiuit, ſi pignus liberare intenderet, vnum, & alterum offerre tenebitur, Alex. Trentacinq. *lib. 3. var. tit. de pignor. reſolut. 10. num. 8.* Quod ſine difficultate eſt, quando tertius hypothecam aquiſiuit, poſt primum, & ſecundum debitum: quia tunc imaginem debitoris obtinet, *l. cum notiſſimi, §. 2. C. de præſcrip. 30. vel 40. annor.* ibi: *Vtpotè imaginem debitoris obtinentem*, vbi Gothofred.

16 Vndè † dubium verſabitur, quandò poſt priorem obligationem, & ante poſteriorem tertius emit, an tunc poſterius creditum etiam offerre teneatur? Et ad id non teneri veriùs iudico, & ſatisfacere ſi anterius offerat, quo facto liberabitur, ſimulque cogere poterit anteriorem creditorem, vt actiones etiam aduerſus ſe cedat: quo caſu rectè procedit ſententia eorum quos ſupra laudauimus, qui defendunt, creditorem tertio poſſeſſori ſoluenti contra ſe actiones præſtare debere, quibus accedit Arias de Meſa *lib. 1. var. cap. 23. à num. 10.*

17 Quandò † verò à fideiuſſore, vel correo tertius habuit cauſam, veluti quia rem, quam ipſi pignori, vel hypothecæ ſpecialitèr, vel generalitèr ſubiecerunt, comparauit, ſi ipſe ſoluat debitum illud pro quo fideiuſſor, vel correus auctores ſui tenentur; creditor actiones ſuas etiā contra ſe cedere compellendus erit, eiſq; ſimplicitèr ceſſis aduerſus eum exerceri poterunt, ſi aliam rem, vel pignus debitoris principalis, vel correi, ex diuerſa, & poſteriori obligatione retineat, non ſecus ac ſi ſoluiſſent ipſe fideiuſſor, vel correus, à quibus tertius habet cauſam.

18 Iniuſtus † autē poſſeſſor licèt vbi coactus ſoluit, rectè iurium ceſſionem deſideret, *vt ſup.* monuimus: tamen id non ita abſolutè admittendum erit, vt creditor qui ex alia cauſa poſteriori pignus habet, contra ſe cedere cogatur. Nec enim huic iniuſto poſſeſſori plus iuris tribuendum eſt, quàm ei qui à debitore poſt vnum, & alterum creditum rem habuit, quem vtramque obligationem, ſeu creditum offerre teneri reſoluimus: aliàs enim ceſſio, quæ potiùs ex æquitate, quàm iuris neceſſitate fit, contra cedentem, qui ex iuſta cauſa rem poſſidet retorqueretur quod iuſtū non eſſet, quia quoties æquitas ceſſionem admittit, nullas alias actiones cedens præſtare tenetur, quàm, quas ſine diſpendio eius cedere poteſt, *l. in creditore 38. D. de euictionib.*

19 Fideiuſſor † etiàm, & correus, ſi virtute ceſſionis, quam à creditore obtinuerint, aduerſus correum alium, vel confideiuſſorem agant, actiones etiam contra ſe cedere teneri communis reſolutio eſt; ne aliàs plus iuris haberent, quam is à quo obtinuerunt ceſſionem, Felic. *vbi proximè, verſ. quoad quartum*, Meſa *d. cap. 23. nū. 14.* cui iunges Duardum *dict. quæſt. 23. à num. 43.* Auendañum *d. c. 100. nu. 13.* Exceptio enim cedendarum, quæ obſtat creditori, obſtat etiam correo, vel fideiuſſori, virtute ceſſionis agentibus, Merlin. *de pignor. lib. 4. qu. 72. num. 10 in fin.* qui refert Graſſ. cui addes Cyriac. *lib. 2. controu. 211. num. 12.* Milanenſ. *lib. 2. deciſ. 1. num. 1.* Et in exceptione, ſeu beneficio diuiſionis, idem probat Hering. *de fideiuſſor. cap. 27. par. 3. num 38.*

20 Idem † de compoſſeſſore dicendum eſt, vt ſi aduerſus alium compoſſeſſorem ceſſis iuribus agat, contra ſe cedere teneatur, *l. cum poſſeſſor 5. in princ. D. de cenſib.* vltra Meſam, qui Felicianum tranſcribit, comprobant Auendaño *num. 15.* Duardus 44. Quod temperat Felicianus quando compoſſeſſorem, qui ſolidum ſoluit, debitor indemnem ſeruare promiſit; nam ſi poſteà aliam hypothecam alienaſſet, iſque, cui indemnitas promiſſa fuit,

fuit, hypothecaria conuentus ſolidum ſoluiſſet, ſi ex ceſſione quam obtinuit, aduerſus ſecundum emptorem ageret, nullas contra ſe actiones præſtare teneretur, cùm rem liberam ab onere illius crediti emiſſet. In cuius limitationis comprobationem Arias de Meſa ſolùm retulit Felicianum, cui adde Giurba *deciſ.57.à nu.* 8. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.4.gloſ.*18.*par*. 2. *num*. 54. Amatum 1.*tom.reſolut.*37.*num.*26. Cuius difficultatis reſolutionem, & quid in ea ſentiamus, accipies ex his quæ nos inf. à diſputabimus *qu.*5. Compoſſeſſor autem an fideiuſſori contra ſe cedere debeat? diſtinguens reſoluit Felicianus *dict. cap.* 2. *num.* 19. cui accedit Meſa, videndus Auendaño *dict.cap.*10. *num.*16. & quæ *dict. quæſt.*5. dicemus.

21 Et † licèt Arias de Meſa *dict.cap.*23.*in fine*, hæc hodie in praxi ceſſare teſtetur, ex vi clauſulæ quæ frequentèr in ceſſionibus per notarios ſolet apponi, quod ceſſio non afficiat cedentem directè, neque indirectè, agendo, neque excipiendo. Tamen eius aſſertio vera non eſt, nàm licèt ex vi huius clauſulæ, in ceſſione voluntaria ceſſionarius contra cedẽtem non habeat recurſum; tamen in hac ceſſione neceſſaria tabelliones clauſulã prædictam adijcere non poterunt, imò creditor contra ſe cedere cogendus erit, qui ſi ſimplicitèr cedat, adhuc virtute ceſſionis poterit conueniri.

22 Sed † non inſubtilitèr poſſet dubitari, an quando extraneo ex conuentione ceditur actio, debeat creditor contra ſe cedere, & an actio ſimplicitèr ceſſa poſſit contra cedentem ipſum retorqueri? In qua re videtur, ceſſionarium aduerſus cedentem agere non poſſe, quia ſimplicitèr cedens aduerſus ſe cedere non intelligitur, *l. ſi peculium*, §.*ſicut*, *D. de peculio legat. gloſ. in l. emptor*, vbi Bald. *C. de hered. vel actione vendit.* Decius *conſ.* 104. *num.*2. *ex l. licitatio*, §.*Fiſcus*, *D. de* public. *& vectig.* Petrus Surdus *conſ.*47. *num.*23. Rodriguez *de reditib.lib.*2. *qu.*9. *nu* 2. alijs relatis Bertazol. *clauſ.*27.*gloſ.*18.*à num.*1. à quo eadem verba mutuatur Guzman *de euiction. q.*35.*num.*95.

23 Pro † vera tamen ſolutione diſtingue, an extraneo cum quo de cedẽdis iuribus actum eſt, ceſſio facienda ſit ex cauſa lucratiua, an verò ex oneroſa: nam ſi ex lucratiua cauſa de cedendo conuentum ſit, actiones poſtea ſimplicitèr mandatæ effectum, aut vires aduerſus eum non habebunt: quia qui ex lucratiua cauſa iura ſua cedit, nullas actiones aduerſus ſe transfert: quo caſu procedunt iura, & DD. ſup. relati. Sin verò ex cauſa oneroſa, veluti ex emptione nominis, creditor cedere promiſerit; rurſus diſtinguendum erit, an aliquid inter creditorem, & emptorem nominis actum ſit; nã ad id omne creditor tenebitur, quod promiſit; quia contractus ex conuentione partium legem accipiunt, *l. contractus*, *D. de reg. iuris*, *l.*1. §.*ſi conuenerit*, *D. depoſiti*, *l. lege*, *C. de pactis conuent.* Anton. Faber. *in C. lib.*8. *tit.* 16. *defin.* 3. Vbi verò inter partes nihil cautum fuiſſe appareret, cedens contra ſe cedere teneretur, ceſſioque ſimplex aduerſus eum vires protraheret: nam cùm ex neceſſitate prioris contractus, & cauſæ oneroſæ ceſſio facienda ſit, ipſum etiam cedentem afficiet, *l. ſi culpa* 63.*D. de rei vindic.* Surd. Bertazel. & Guzman *ſup.* quam ſententiam in termiuis tuetur Amato *dict. reſol.* 37. *num.*63.

24 Ex his † facile reſolues quæſtionem illam ſatis cõtrouerſam, an vbi Ciuitas, vel Dominus gabellarum alicuius oppidi, cedit alicui ex cauſa locationis ius quod habet exigẽdi gabellam, an videatur cedere ius contra ſe ipſum, vt ex cõtractibus, & venditionibus ſuis conductori gabellam ſoluere teneàtur, & ad id virtute ceſſionis à ſe factæ compelli poſſit? In quo dubio videtur, ceſſionem hanc cùm ex conuentione, & cauſa oneroſa fiat, aduerſus cedentem operari debere, *dict. l. ſi culpa*, & interminis probant Parlador. *lib.*1.*rer. quot. cap.*3.§.1. *nu.*3. ex alijs Gutierrez *de gabell. qu.*55. *à nu.*6.

Contrariũ tamen ſcilicet, quod Dominus qui locauit ius exigendi gabellam, contra ſe actionem ceſſiſſe non videatur, neque ad ſolutionem gabellæ ex ſuis cõtractibus conueniri poſſit, probat tex. *in l. licitatio*, §.*Fiſcus*, *D. de publican. & vectig.* quam ſententiam veriorem dicit Laſarte *de gabell. qu.*18 *nu.*92. *& in add.* latè Gutierrez *dict. qu.*85. Azeuedo *in l.*4. *titul.*17.*lib.*9.*Recop. & in l.*3.*tit.*18.*lib.*9. (poſt hęc viſus cuius diſtinctionẽ probo) Surd.

conſ.

conſ.47. num.23. Gonzalez *in reg.8. Cancell.§.2. præm. nu.41.* Lara *de vita homin cap.13. num.* 12. Rodobald. Parinus *de gabellis 1.part patrocinij nu.309 verſ.an autem Fiſcus*, qui refert Schrader. Peregrinum, & alios, qui limitat ſi dominus gabellarum mercimonij cauſa emat, Marius Cutell. *de donat. contemp.matr.tract. 2. diſcurſ. 1. ſpecial. 22. num.* 14. ſequitur nullo tamen ex his relato Noguerol. *alleg.39. nu.36.* qui dat alios. Cuius opinionis fundamēta latè expendit Gutierrez *ſup.* ex quibus videre erit, hanc ſententiam ſuperiori, quam *ex dict.l.ſi culpa*, deduximus, minimè aduerſari.

25 Planè † cum frequentèr accidat, vt creditor qui plures correos debendi, vel fideiuſſores habet, vnum ex eis liberet, vel aliquam ex pluribus hypothecis dimittat: quæri ſolet, an talis liberatio ei officiat, ita vt ſi aduerſus alium ex correis, vel fideiuſſoribus, vel tertijs hypothecarum poſſeſſoribus agat, poſſit exceptione cedendarum repelli, ex eo quod actiones ſuas aduerſus eum, eamuè rem, quam ab obligatione eximit, cedere non poſſit.

26 Quem † articulum vt perfectè percipias, aduertendum eſt, fideiuſſoribus inter alia beneficia, hoc quod cedendarū actionum dicitur concedi, per quod fideiuſſor à quo creditor ſolidum exigere intendit, rectè opponit creditori, vt ei actiones quas habet tam contra principalem debitorem, quàm contra alios correos, vel tertios poſſeſſores cedat, Gratian. *diſcept.701. nu.4* Pirrhus Maur. *de fideiuſſor.2.par.princ.ſect.6 cap.5. nu.19.* Hering. *de fideiuſſor. cap.27.par.3. à nu.1.* Acoſta *de priuileg. credit. reg. 3. ampl. 2. à num.79.* Dornsperg. *ſyntag. iuris libr. 2. cap. 30. verſ. eſt autem.* Quas actiones ſi creditor præſtare non poſſit, quia fortè vnum ex fideiuſſoribus liberauit, exceptione cedendarum repellitur, *l.ſtichum, §.ſi creditor, D. de ſolutionibus, l.fideiuſſoribus 17.D.de fideiuſſ.l.ſi pupillus.D.de adminiſtr.tutor.* agnoſcunt prçter relatos Parlador. *lib.2.rerum quotid.cap.fin.4.par §.6. num.2.* Gregor. Lopez *in l.11.tit 12.par.5. gloſ 3.* Gratian. *deciſ.215.à num.23. & 3. tomo diſcept. cap. 409. per totum.* Gaſpar. Theſaur *lib.4. qu.39. n.3.* Carpan. *ad ſtat. Mediol.2.to.cap.189. num. 29.* Amato *reſolut.37. num.51.* Cencius *quæſt.84. n.232 verſ.ſed adhuc*, D. Larrcatigui *ſelect. iur. lib.8. cap.13. num.41.* Schifordeg. *lib.2. tract.8. quæſt.1.* D. Ioſeph Vela *tom.1. diſſert.37. num.14.* (qui *num.16.* limitat vbi fideiuſſor donandi animo intercesſiſſet) Azeuedo *in l.1.tit.21.lib.4. Recopil.n.104.* Paulus Galleratus *de renunciat.to.2. cent. 1. renunc.79. num.1.* Merlinus *d.tract. de pignorib.lib.4. qu.72.* qui nullum refert ex laudatis.

27 Quàm † receptiſſimam ſententiam cōturbat Anton. Faber *lib.11. conject. c.14. & 15. per totum*, & in rationali *ad l.oniſi hoc 22. de pactis*; qui probare nititur, creditorem licèt actiones, quas habet, fideiuſſori præſtare debeat; non tamen exceptione cedendarum ex eo repelli, quòd vnum ex fideiuſſoribus liberaſſet. Cuius præcipuum fundamentum eſt tex. *in l.ſi ſtipulatus 15. §.1. D.de fideiuſſor.* vbi Iulianus ſcribit, creditorem, qui duos fideiuſſores in viginti acceperat, ſi ab vno ex eis quinque accipiat, & nihil ampliùs petere ab ipſo promittat, poſſe quindecim ab alio petere, neque vlla exceptione poſſe ſummoueri. Ex quo textu apertè deducit Anton. Faber, creditori, qui vnum ex fideiuſſoribus liberauit, exceptionem cedendarum non obſtare; ſiquidem in ea ſpecie fideiuſſore liberato, nulla prorsùs exceptio competit confideiuſſori ad quindecim cōuento.

28 Eiuſdem † ſententiæ eſt Iacob. Cuiac. *lib.51. Digeſtor. ſalui Iuliani ad d. l. ſi ſtipulatus, §. 1.* qui expreſsè docet, creditori, qui vnum ex confideiuſſoribus liberauit, exceptionem cedendarum non obſtare, neque ea ſe iuuare poſſe confideiuſſorem alium inſolidum conuentum. Cui doctrinæ obſtare non aſſerit text. *in l. ſtichum, §. penult. D.de ſolutionib.* pro cuius concordia diſtinguit, an creditoris culpa alter ex fideiuſſoribus liberatus ſit, an verò ex gratia eius, & liberalitate? Nam primo caſu cecendarum exceptio locum habebit, vt in ſpecie *d. §. penult.* In ſecundo verò nou obſtabit, quia liberalitas vitium, aut culpa non eſt.

29 Sed † licèt Iacob. Cuiac. & Anton. Fabri apud omnes magna ſit auctoritas, eorumque ſententia in ſcholis rectè defendi poſſit, quam de iure Digeſtorum, & & Codicis veriſſimam dicit Schifordeg.

dict.

dict. tract. 8. *in princ. & quæſt.* 1. tamen in praxi vbi omiſſis diſputationibus veritatem ſequimur, firmitèr tenendum eſt, liberato vno ex fideiuſſoribus etiam ex gratia, & liberalitate, alterum inſolidùm conuentum exceptione cedendarum ſe tueri poſſe. Cui veriſſimæ ſententiæ nõ refragatur *dict. l. ſi ita ſtipulatus*, §. 1. cui varios intellectus aſſignant gloſ. Bart. & Paul. de Caſtr. quorum nonnulli licèt in ſe veri ſint, literæ textus non cõueniunt, & diuinationis vitio notentur. Inter alias tamen interpretationes illa placuit Bart. ideò in *dict.* §. 1. non competere fideiuſſori exceptionem cedendarum, quia fideiuſſor alterius contemplatione nõ interceſſit, fideiuſſerant enim duo illi fideiuſſores diuerſis temporibus, nulla alterius habita conſideratione; quo caſu exceptio hæc locum non habet Gratian. 2. *tom. deciſ.* 285. *& dict. cap.* 409. *à num.* 37. Intrigl. *deciſ.* 16. *nu.* 39. *lib.* 1. Nouarius ad Franch. *deciſ.* 55. *verſ. quinto quandò*, Hering. *ſupr. num.* 27. Anton. Amat. *reſolut.* 37. *num.* 57. Cencius *de cenſib. qu.* 71. Acoſta *d. ampliat.* 2. *num.* 81. Merlinus *dict. quæſt.* 72. *nu.* 12. qui ex relatis ſolùm adducit Cencium, & limitat, niſi ab initio actũ fuiſſet vt alius daretur fideiuſſor. Et diuerſis temporibus fideiuſſores interceſſiſſe, ex illis verbis colligi poteſt, ibi: *Reliqua autem ſi à priore fideiuſſore*, quæ demonſtrare videntur vnum priùs, deindè alterum fideiuſſiſſe.

30 Hæc † tamen ſolutio diſplicet, quia diuinatoria eſt, nàm ex illo textu nullibi apparet, fideiuſſores diuerſis tẽporibus interceſſiſſe, quia verba illa: *à priore fideiuſſore*, non referuntur ad fideiuſſorem qui prius fideiuſſit; ſed ad eum, cum quo primùm pactum de non petendo actum fuit, prior fideiuſſiſſet; deindeque alter à quo ſolidum exigebatur; huic ſecundo; licèt diuerſo tempore intercedenti, in dubium eſſet, exceptionem cedendarum competere: nam qui vltimo loco fideiuſſit, ſemper primi fideiuſſoris contemplatione fideiuſſiſſe videtur, vt agnoſcunt omnes quos retulimus, quapropter licèt diuerſo tempore facta interceſſione, ſecundo fideiuſſore liberato, primus exceptione cedendarum non iuuetur: quia non futuri fideiuſſoris, & mutui periculi intuitu fideiuſſit: tamen primo liberato, ſecundo hæc exceptio conceditur: quia is fortè ea ratione motus fideiuſſit, quod alter iam erat, qui ſubeũdam fideiuſſionis aleam acceſſerat, vt diſtinguũt Hering. Acoſta, Amato *ſup.* qui etiam primo fideiuſſori tribuunt exceptionem cedendarum, quandò actum fuit, vt alter poſtea fideiuſſiſſet, quaſi videatur ſimùl vnoque tempore interceſſiſſe, communiſque periculi ſocietatem reſpexiſſe.

31 Succedit † alia Pauli de Caſtro interpretatio, qui aſſerit verba illa *dict.* §. 1. ibi: *Nulla exceptione ſummoueri*, ita accipienda eſſe, vt excludant omnem pacti, & conuentionis exceptionem; non verò cedendarum beneficium, quod à lege prouenit. Sed diſplicet hic intellectus: nam illa verba: *Nulla exceptione* omne beneficium excludunt, quo ſe fideiuſſor tueri, & defendere poſſit, vt probant Cuiacius, & Anton. Faber *ſup.*

32 Quare † reiectis his interpretationibus, & alia quam refert Arias de Meſa *lib.* 2. *var. cap.* 14. *num.* 22. qui ſentit textum *in dict. l. ſi ita ſtipulatus*, §. 1. loqui in fideiuſſoribus, qui actione aliqua ſtricti iuris conueniebantur, quibus ita demũ cogebatur creditor actiones ſuas mãdare, ſi eas ſaluas haberet; quod in bonæ fidei iudicijs alitèr erat. Nam vltra quod hic intellectus diuinatorius eſt, nulla iuris ratione fulcitur. Dicendum † igitur
33 eſt, quòd licèt fideiuſſore vno per gratiã, vel culpam creditoris liberato, fideiuſſori in ſolidum conuento cedendarum beneficium concedatur. Id tamen denegatum fuit confideiuſſori *dict.* §. 1. quia liberatio alterius præter culpam, & vitiũ creditoris obtigit: quia tametſi proponatur, acceptis quinque creditorem liberaſſe fideiuſſorem: tamen ſupponendum eſt, aliquam ineundi pacti, iuſtam cauſam interfuiſſe, veluti quia fideiuſſor aliqua exceptione ſecurum eſſe contendebat: quo caſu ſi creditor aliquo accepto cum eo tranſegiſſet, ſi pro reliqua quantitate aduerſus alium confideiuſſorem ageret, nulla exceptione eum ſummoueri æquum eſt, cùm pactum illud, ſeu liberatio non gratuita, nec vitioſa fuerit: imò fortè in vtilitatem confideiuſſoris ceſſerit, qui aliàs inſolidùm teneretur.

34 Quæ

34 Quæ † interpretatio non ſolùm aliena non eſt à verbis Pauli, ſed eis mirè conuenit, maximè ſi eius ſpeciem cum ea, quæ in principio legis tractat Iulianus coniugamus. Nam in *dict. l. ſi ſtipulatus*, ſermo eſt de fideiuſſore, qui exceptione aliqua ſe tueri intendit: deinde *in* §. 1. eadem ſpecies proponitur, ſcilicèt, quòd ſi ex duobus fideiuſſoribus pro viginti, alter aliqua exceptione ſe tutum eſſe cōtenderet, quem creditor acceptis quinque liberauit, poteſt creditor abſque vllius exceptionis metu aliū confideiuſſorē pro quindecim cōuenire: cū liberatio, neq; gratuito, neque malo animo facta ſit. Et in his terminis creditori cedendarum exceptionem non obeſſe, ſingulariter ad rem tradit Acoſta *de priuil. credit. dict. ampl. 2. nu.* 73. qui dat alios, & Neguſantiū, qui in ſpecie probat, non obſtare creditori exceptionem cedendarum, quando accepit accepit partem debiti à debitore ſub eo pacto, vt vnum ex fideiuſſoribus liberaret, mouetur Neguſant. ex text. *in l. in his* 5. §. *ſi duos D. de ſolutionib. iuncta gloſ. ibi*.

35 Exceptio † cedendarum, quam fideiuſſori competere diximus, eadem ratione correo debendi conceditur, quoties creditor actiones contra alterum correū culpa, vel facto ſuo liberatum, mandare non poteſt, *l. ſticbum*, §. *ſi creditor*, *D. de ſolution.* Felician. *dict. cap. 2. num.* 20. *verſ. eſt ergo regula*, Gutierrez *allegat.* 2. Parlador. *lib. 2. rer. quot. cap. fin.* 4 *par.* §. 6. *num.* 2. Theſaur. *dict. quæſt.* 44. *à nu.* 3. Amato *reſol.* 37. *num.* 51. Acoſta *num.* 71. Gratianus *diſcep.* 70. *num* 4. Paulus Gallerat. *de renunc. to.* 2. *cent.* 1. *renunc.* 79. *nu.* 1. *circa finem*, & *nu.* 3. nullo ex his relato Merlinus *dict. qu.* 72. *num.* 6. qui eandem doctrinam ad plures tutores ex vnius tutelæ adminiſtratione debitores extendunt, quibus iunge quos infra *qu.* 7 referemus.

36 Oppugnat † tamen hanc ſententiam Anton Faber *lib.* 11. *coniectur. cap.* 14. & *cap.* 2. *verſ. accedit*, vbi correo denegat cedendarum beneficium, quamuis creditor alterum correum liberaſſet: mouetur ex eo quòd creditor non alia ratione correo cedere tenetur actiones, quàm quòd eas habeat, *argument. l. cum is* 36. *l. vt fideiuſſores* 39. *D. de fideiuſſor*: Vndè etſi facto ſuo actiones amiſerit, cedendarum exceptio ei non obſtabit, iuxta *l. rem hereditariam*, *D. de euictionibus*. Mouetur vltra ex eo quia creditor, qui duos correos debendi habet, ſi vnum ex eis liberet, alteri liberatio non proficit, & ea non obſtante inſolidū conuenitur, *l. idem, in duobus*, *D. de pactis*, *l.* 1. §. *ſi apud duos D. depoſiti*, *l.* 3. §. *nunc de effectu*, *D. de deliberat. legat.* prodeſſet tamen correo liberatio alterius, ſi creditor inſolidùm agens exceptione cedendarum repelleretur ex eo, quòd actiones ſuas aduerſus alium correum debitorem ab obligatione exceptum præſtare non poſſet. Quo etiam argumento vtitur, vt fideiuſſori hoc beneficium deneget: quia pactum, & liberatio vnius alteri non prodeſt, *l. fideiuſſores* 27. *D. de pactis*.

37 Sed † audiendus non eſt Anton. Faber cuius fundamenta parui momenti ſunt, vt nos in ſuam declinemus ſententiam. Nec enim dolo videtur carere creditor, qui in necem vnius correi alium liberat, actionemque adhuc contra eum videtur habere, cum facto ſuo eam amiſerit, *arg. l. is qui dolo, D. de rei vendicat.* cum enim duo, vel plures rei debendi conſtituuntur, inter ipſos id tacite actum cenſetur, vt omnes pro parte, quæ ad eos peruenit, rei periculum ſubeant: & interſe fideiubere dicuntur, *authent. de duobus reis, collat.* 7. *l. ſi pro parte in fin. D. de in rem verſo*, *l. ſed Iulianus*, §. 1. *D. ad S. C. Macedon.* licèt reſpectu creditoris omnes rei debēdi ſint, vt ex pluribus Noguerol. *alleg.* 11. *à num.* 40. Felicianus *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 9. cum alijs *quæſt. ſeq. referendis*: vnde non minus correis, quàm fideiuſſoribus hæc exceptio communis eſſe debet.

38 Nec † rurſus ob eſt, quod pactum, & liberatio vnius correi, vel fideiuſſoris, alteri correo, vel fideiuſſori non prodeſt, niſi ſocij ſint, vt contendit Anton. Faber *dict. lib.* 11. *cap.* 15. & 18. Nam omiſſa diſputatione, an pactum, tranſactio, vel liberatio vnius correi, vel fideiuſſoris, alteri correo, vel fideiuſſori proſit, de quo videndi latiſsimè agentes Seſſe *deciſ.* 344 *à nu.* 13. Caſanate *conſ.* 12. & 13. *per tot.* Gaito *de credito*, *cap.* 2. *tit.* 3. *nu.* 600. Paul. Gallerat. *de renunc. lib.* 1. *cap.* 10. breuitèr reſoluendum eſt, quod licèt eis directè non proſit, indirectè tamen, & per exceptio-

ceptionem, pacto, ſeu liberatione iuuantur, oppoſita ſcilicèt cedendarum exceptione, vt vltra relatos rectè explicat Felicianus *dict. cap.* 2. *nu.* 8. de quo vide infrà hoc *tit. q.* ...

39 Tertio † hypothecæ poſſeſſori hypothecaria actione conuento, an hæc cedendarum exceptio competat, ſi creditor aliam hypothecam liberauit, vel aliquem ex cōfideiuſſoribus, vel correis ab obligatione exemit? Sūmè inter interpretes controuerſum reperio. Sunt ex eis qui exiſtiment, tertio poſſeſſori hoc beneficium, ſeu exceptionem non concedi: quia tertius poſſeſſor non eo animo ingreſſus fuit poſſeſſionem, vt iura ſibi cederentur: quemadmodum correus, & fideiuſſor, quos ea mente acceſſiſſe creditur, Arum. Tepatus *var. tit.* 103. *cap.* 13. ex alijs Gaſpar Theſaur. *lib.* 4. *qu. Forenſ. qu.* 39. *num.* 9. Gratian. *deciſ.* 315 *à nu.* 13. *ex l. iubemus, C. ad S.C. Velleianum*, Giurb. *deciſ.* 57. *num.* 4. ex innumeris Amato *reſolut.* 37. *num.* 70. Vnde ceſſionem tertio poſſeſſori faciendam non eſſe contra hypothecam, vel fideiuſſorem liberatum, & creditorem ſatisfacere cedendo actiones quales habet, late tuetur Hieron. de Leon *lib.* 2. *deciſ.* 146. *per tot.* Cencius *de cenſib. qu.* 60. *nu.* 16. Marta *in comp. deciſ.* 3. *tom. verb. ceſſio, cap.* 8. nullo ex his relato Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 23. *num.* 12. videndus Gregor. Lopez *in l.* 11. *titul.* 12. *part.* 5. *gloſ.* 3. nouiſſimè hanc ſententiam ſequitur Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quæſt.* 68. qui ſolùm refert Neguſant. Gratian. & Morotium.

40 Alij † verò hanc exceptionem cedendarum etiam tertio poſſeſſori tribuunt: quia detentor rei obligatæ, ex ipſa detētione videtur ſe obligaſſe ad ſoluendum, Decius, Ponte, Coſta, quos refert Amato *ſup. num.* 21. & 22. Gratian. *diſceptat.* 701. *num.* 4. quibus aſſentire videtur Parlador. *lib.* 2. *rer. quot. cap. fin.* 4. *par.* §. 1. *numer.* 21. vbi aſſerit æque tertio poſſidenti, ac fideiuſſori actiones cedendas eſſe, cōducit Cencius, qui in fortioribus terminis loquitur *dict. qu.* 80. *nu.* 16.

41 In qua † controuerſia vltra omnes quos viderim diſtinguendum arbitror, inter iuſtum, vel iniuſtum poſſeſſorem. Nam iniuſto abſolutè cedēdarum beneficium denegarem, creditorque ſatiſfaciet ſi ei actiones quas, habet præſtet, nec ei efficiet, quòd aliquam hypothecam, fideiuſſorem, vel correum liberaſſet. Si verò iuſtus poſſeſſor eſſet (prout ſupra aduerti) conſiderarem à quo habuiſſet cauſam, an à debitore, an verò à fideiuſſore, vel correo. Primo caſu vbi à debitore hypothecā habuit, ſi ceſſionem ſibi fieri poſtularet aduerſus fideiuſſorē, vel eius bona, quæ liberauerat creditor, audiendus non foret, neque creditori agenti exceptio cedendarūm obſtaret, quam nō haberet debitor à quo tertius habuit cauſam, cum debitoris reſpectu liberum ſit creditori, fideiuſſorem, vel eius bona liberare. Sin autem tertius ceſſionem deſideraret contra alterum hypothecæ ipſius debitoris poſſeſſorem, quem creditor liberauerat, non ſine dubio res eſſet, an creditori obſtaret cedendarum exceptio? Obſtaturamque ei eſſe videtur, ſi tertius qui hypothecaria actione conuenitur, hypothecam emiſset antequam tertius alter, cuius hypothecam creditor liberauit. Cui ſententiæ accedere videtur Rodriguez *de annuis redditibus lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 36. Ego verò contra ſentirem, niſi creditor dolo malo liberahet hypothecam, ad tradita per Gratianum *deciſ.* 215. *num.* 18. iunctis his de quibus infrà *quæſt.* 5.

42 In † alio, & vltimo caſu; quando tertius à fideiuſſore, vel correo hypothecā comparauit, videtur exceptione cedendarum repellere poſſe creditorem, quemadmodum ipſe fideiuſſor, vel correus poſſet: vt in tertio qui à fideiuſſore emit, firmat ex Rodriguex *quæſt.* 9. *numer.* 35. Amato *dict. reſol.* 37. *num.* 23. In eo autem qui à correo cauſam habet, an idem vel diuerſum procedat? nullum vidi qui in terminis loquatur: Scio tamen in Senatu Aragoniæ fuiſſe deciſum, ei exceptionem cedendarum non competere quamuis creditor correum, & eius bona liberaſſet, vt iudicatum refert Hieronym. de Leon *deciſ.* 146. *lib.* 2. ea ratione, quòd tertio poſſeſſori quales actiones cedi ſufficiat. Quæ deciſio ſi verum continet, idem in eo qui à fideiuſſore emit reſoluendum erit. Quem articulum licet fatear ſatis difficilem eſſe, & ad vtrque partem poſſe defendi; tamen verius videtur, tertium ſiue à fideiuſſore, ſiue à cor-

cor-

correo emat, cedendarum exceptionem non habere, niſi probetur creditorem dolo, fraude, vel pretio accepto alias hypothecas liberaſſe, Gratian. *deciſ.* 218. Ioa.Baptiſt.Thoro 3.*tom.comp.deciſ. verb. ceſſio actionis*: vel niſi proponeretur, fideiuſſorem, vel correum hypothecam tertio vendidiſſe ceſſis ei omnibus iuribus, & actionibus, ipſis quomodolibet competentibus.

43 His † verò caſibus in quibus exceptio hæc locum habet, non abſolutè creditor qui vnam hypothecam, vel fideiuſſorem liberauit repellitur, ſed eo tantùm caſu quo inſolidum aduerſus fideiuſſorem, vel correum ageret: nàm ſi eos pro rata ſua conueniret, ea exceptione nõn repellerctur; cum ex tali liberatione nullum correo, vel fideiuſſori præiudicium inferatur: vt agnoſcũt omnes quos ſupra adduxi; dum exceptionem cedendarum tunc eis tribuunt, quandò ipſi inſolidum conueniuntur: vt in terminis docet iuris noſtri Coripheus Bartol. *in l. ſi ſtipulatus, §. ſi ex duobus, D. de fideiuſſoribus, num.* 5. ibi: *Sed in fideiuſſore puto ſi creditor eſt paratus ei dimittere quantum eſt deterius nomẽ debitoris propter fideiuſſorem liberatum, quòd tum ſibi non obſtet exceptio*, idem probat Heringius *de fideiuſſor, cap.* 25. *num.* 135

44 Cùm † igitur eo demũ caſu exceptionem cedendarum creditori obſtare reſoluerimus, quo ipſe facto, aut culpa ſua cedere non poſſit, vt ex alijs probat Cencius *quæſt.* 74. *num.* 23. *verſ. quod ſi culpa*, Amendola ad Franch. *deciſ.* 427. *num.* 6. Caſtillo *tom.* 6. *controuerſ. cap.* 168 §. *vnico, num.* 29. doctiſſimus D. Larreatigui *lib.* 8. *ſelectarum, cap.* 13. *numer.* 50. à conttario deducitur hac exceptione nõ eſſe repellendum, vbi abſque eius vitio, vel facto cedere non poſſet. Ex quo in dubium reuocat Felician. *dict. cap.* 2. *nu.* 16. à *verſ. prima fallentia*, an vbi alter contra quem ceſſio deſideratur, aliqua exceptione tutus eſt, vel vbi eius reſpectu obligatio eſt nulla, obſtet creditori cedendarum exceptio; vel quandò debitor, aut confideiuſſor contra quem ceſſio petitur, fecerat concurſum, vulgo *pleyto de acreedores*; vel dilationem quinquenalem obtinuerat, quæ eleganter diſſerit Felician. omninò videndus, *Gregor. XV. deciſ.* 231. *num.* 8. Caſtill. *dict. num.* 29. Fabius de Anna. *conſ.* 82 *num.* 10. & 27. Rota apud Farin. 2. *par. deciſ.* 645. *tom.* 4. à *numer.* 1. vbi aſſerit non obſtare creditori agenti exceptionem cedendarum, ſi is contra quem cedenda eſt actio tutus eſſet aliqua exceptione, veluti clericus beneficio, ſeu remedio, *cap. Oduardus, de ſolutionib*. Sed creditori obſtare exceptionẽ cedendarum, & repellendum eſſe, ſi cedere non poſſit actiones contra debitorem, vel confideiuſſores, quia inducias obtinuerant, ſentit Alexad. Trentacinq. *var. lib.* 3. *tit. de ſolutionib. reſolut.* 1. *nu.* 25. ſequitur ex Aſinio, & Scaccia, Hunnius *in Encicloped. iuris* 2. *part. tit.* 28. *cap.* 5. *n.* 14 ſed ego à prima ſententia non diſcederem.

45 Ex † eodem etiam fonte eleganter reſoluit Anton. Amat. 2. *tom. reſol.* 86. *per tot.* quòd vbi creditor in locum vnius ex fideiuſſoribus, qui non ſoluendo effectus fuit, alium idoneum accepit (ex quo vt ipſe probat primus fideiuſſor fuit liberatus, ſequitur Cancer. 2. *par. var. cap.* 5. *nu.* 112. licèt contrarium placeat D. Ioanni de Larrea 2. *tom. alleg.* 34. videndus Hering. *de fideiuſſ. cap.* 20. §. 36.) ſi aduerſus alterum ex fideiuſſoribus agat, exceptione cedendarum non repelletur, tamet ſi aduerſus fideiuſſorem liberatum actiones mandare non poſſit; quia liberatio illa culpa creditoris non accidit: imò cautè egerit, idoneum fideiuſſorem pro non idoneo accipiendo; præcipuè cum magis cautum ſit fideiuſſori ſoluenti, ſi creditor (prout tenetur) actionem contra nouum fideiuſſorem cedere paratus ſit, pro quo facit Merlin. *dict. lib.* 4. *qu.* 70. *num.* 12. qui ex Negulant. Caroc. & Moror. probat, fideiuſſori ſoluenti creditorem actiones ſuas præſtare teneri, etiam cõtra pignora, quæ accepta fuerunt poſt interceſſionem ſuam, quamuis fideiuſſionis tempore ad futura pignora reſpectũ non habuiſſet.

46 Quibus † non abſimile eſt aliud, de quo dubitat Cencius *dict. quæſt.* 74. à *numer.* 24. an vbi fideiuſſor interceſſit pro debitore, qui promiſit alium dare fideiuſſorem, qui poſtea datus non fuit, aut liberatus, poſſit creditori exceptio cedendarum opponi, ex eo quòd cedere non poſſit actionem cõtra illum fideiuſſorem

ſorē, quē debitor interceſſurū fore promiſit. In qua difficultate diſtinguendum aſſerit, an actū fuerit de dādo alio fideiuſſore, ipſo fideiuſſore ſciente, vel ignorāte: nam primo caſu cùm ſub ſpe futuri fideiuſſoris, fideiuſſorem, qui conuenitur, interceſſiſſe cenſeatur. Obſtabit creditori exceptio cedendarum: at verò in ſecundo caſu cum non videatur fidedeiuſſorem intuitu alterius fideiuſſoris obligationi acceſſiſſe, exceptio hæc locum non habebit, Merlinus *ſup. qu. 72. à nu. 12.* Cuius diſtinctionis ſecunda pars vera eſt: primam verò eo demum caſu veram exiſtimarem, quandò de ſecundo fideiuſſore ea mēte actū eſt, ne totius nominis periculū ad priorē fideiuſſorē ſpectaret; nā ſi conuentio de præſtādo aliud fideiuſſorem, ſolū maiorem creditoris ſecuritatem reſpexit, crederem exceptioni cedendarum locum non eſſe alitèr diſtinguit Cancer *2. part. var. cap. 5. nu. 34.*

47 An † autem creditori qui paſſus fuit vnum ex reis debendi, vel fideiuſſoribus præſcriptione liberari, obſtet cedendarum exceptio, videndus latè diſputans Arias de Meſa *lib. 2. var. cap. 14. à nu. 11. ad fin.* vbi de intellectu *l. ſi pupillus 45. D. de adminiſtrat. tutor. cum l. cum quis 38. §. ſi quis pro eo, D. de ſolution.*

SVMMARIVM.

1 *Creditori quibus caſibus non obſtet cedendarum actionum exceptio remiſſiuè.*

2 *Creditor ſi vnum ex correis liberet ad quem inſolidum contractus vtilitas peruenit, an repellatur cedendarum exceptione,* & num. 6.

Correus debendi ad quem inſolidum vtilitas contractus peruenit, debitor principalis reputatur, alter verò fideiuſſor cenſetur: reſpectu verò creditoris vterque principalis debitor eſt.

3 *Mulier ſimul ſe obligans cum viro cenſetur fideiuſſor: quia pecunia inſolidum ad maritum perueniſſe præſumitur.*

4 *Correus qui nihil commodi ex contractu fuit conſecutus, ſi ſoluat creditori, poteſt ab eo iurium ceſſionem obtinere, & ſine ea ab alio correo petere valet quod ſoluit.*

Vxor ſimul cum viro obligata, ſi quid ſoluat, id à viro, vel eius heredibus repetit.

5 *Correus qui nihil habuit ex contractu, ſi ad ſolutionem compellatur, an poſſit repellere creditorem exceptione cedendarum, ſi culpa ſua cedere nō poſſit actiones aduerſus alium correum, ad quem tota vtilitas peruenit.*

6 *Creditor ſi liberet vnum ex correis ad quem nihil peruenit, ſi poſtea aduerſus alium inſolidum agat, non repellitur per exceptionē cedendarum.*

7 *Fideiuſſorem, qui vt principalis ſe obligauit, etiamſi liberaſſet creditor, non ex eo poterit ei opponi per debitorē exceptio cedendarum.*

Fideiuſſor qui ſe inſolidum, & vt principalis debitor obligauit, reſpectu debitoris correus eſt, creditoris verò reſpectu fideiuſſor cenſetur.

8 *Mulieri agēti ad reſtitutionem dotis contra correum, fideiuſſorem, vel tertium poſſeſſorem, an obſtet exceptio cedendarum, & non obſtare qui ſentiant, refertur* num. 9. diſtingue vt num. 10.

Maritus pro reſtitutione dotis, an poſſit dare fideiuſſorem, vel alium correum debendi.

Laudatur doctiſſimus D. D. Martinus de Larreatigui.

11 *Mulier an poſſit renunciare iuri hypothecæ, quod habet in bonis viri.*

L. iubemus, C. ad S. C. Velleianum, *materiam qui explicent.*

12 *Creditori non obſtat cedendarum exceptio, ſi eius beneficio renunciatum fuit.*

Beneficium cedendarum renunciari poteſt.

13 *Renunciatio generalis, vel omni legum auxilio, non excludit beneficium cedendarum, etiam ſi renunciatio iurata eſſet.*

14 *Indiuidua, & ſpecialis renunciatio exceptionis cedendarum an neceſſaria ſit; vel ſufficiat ea quæ ſpeciali æquipollet,* & num. 15.

16 *Procurator ſimplicitèr ad fideiubendum conſtitutus, an poſſit beneficio cedendarum renunciare,* & numer. 19.

Procurator ad contrahendum conſtitutus, an poſſit conſtituti, vel precarij clauſulam adiicere, ſi id in mandato non ſit expreſſum.

17 *Procurator poteſt apponere clauſulas conſuetas, & iurare contractum, ſi id aſſuetum ſit.*

Procurator ad fideiubendum, excuſſionis, & ordinis beneficio renunciare poteſt.

18 *Procurator ad vendendum poteſt dominum de euictione obligare.*

19 *Procurator ad mutuum accipiendum, an poſſit pecuniam ad cambium, & cum intereſſe accipere.*

Procurator ad exigendum an poſſit ſine ſpeciali mandato cedere actiones contra principalem debitorem, ibid.

20 *Fideiuſſor conuentus ſi ſe fideiuſſiſſe inficietur, an beneficium cedendarum amittat reſoluitur* numer.

Negans cauſam beneficii ſui, beneficio indignus efficitur.

21 *Maritus, & alij qui habent beneficium, vt non niſi in id quod facere poſſunt condemnētur, ſi ſe tales negent, beneficium amittant.*

22 *Socius negās ſe ſociū ſocietatis iura amittit.*

23 *Vaſallus, vel emphyteuta, qui negant feudũ, vel emphyteuſim, feudum, & emphyteuſim amittunt*, & numer. 24.
25 *Debitor qui ſe debitorem eſſe inficiatur, ceſſionis bonorum beneficio non gaudet, nec inducijs moratorijs*, & num. 26.
27 *Reus conuentus rei vendicatione, ſi ſe poſſidere negat, poſſeſſionem amittit, in quam propter mendacium mittitur actor*.
28 *Fideiuſſor negans ſe fideiuſſiſſe diuiſionis beneficio indignum ſe efficit*.
29 *Fideiuſſor ſi talem ſe eſſe inficietur, excuſſionis beneficio priuatur*.
30 *Mendax iure ſuo priuari non debet propter mendacium, niſi in caſibus à iure expreſſis*.
Tutor qui negat ſe ſuſceſſiſſe tutelam, an beneficio diuiſionis excludatur, ibid.
31 *Fideiuſſor qui probabiliter negat ſe fideiuſſiſſe, cedendarum beneficio priuandus non eſt*.
32 *Cedendarum exceptio nunquam cenſetur excluſa, licèt lex, vel ſtatutum omnem excludat exceptionem*.
33 *Cedendarum exceptio ante, & poſt ſententiã rectè opponitur*, & nu. 35. *ratio aſſignatur* num. 36.
34 *Exceptio cedẽdarum impedit executionẽ inſtrumenti paratam executionem habentis*.
36 *Exceptiones modificatiuæ in executione ſententiæ rectè opponuntur*.
Exceptio falſæ ceſſionis, quando in executione ſententiæ rectè opponatur ibid.
37 *Exceptio cedendarum obſtat creditori, licèt vnus ex correis, vel confideiuſſoribus, quem liberauit, ſoluendo non eſſet*.

QVÆSTIO III.

Continuata tractatio de exceptione cedendarum, & eius vi. Et an poſt ſententiam, eiuſque executioni opponi poſſit. Ex quibuſque clauſulis renunciata videatur. Et an procurator ſimplicitèr ad fideiubendum conſtitutus poſſit beneficio cedendarum renunciare?

1 VLTRA † caſus, & limitationes in quibus ſuperiori quæſtione diximus cedendarum exceptionem locũ non habere, ſunt alij quos referũt Felicianus *dict. cap.* 2. Rodrig. *de reditibus*, *lib.* 2. *quæſt.* 9. Amato *dict. reſol* 37. *à nu.* 57. *ad fin.* Hering. *de fideiuſſ. cap.* 27. *pa.* 3. Dornſperg. *ſyntag. iuris lib.* 2. *par.* 1. *cap.* 30. Acoſta *de priuileg. creditor. reg.* 3. *ampliat.* 2 *à num.* 70. *ad* 89. qui octo caſus recenſet in quibus creditoribus hæc exceptio nõ officit, inter quos vnus eſt, quandò quis ex dolo communi, vel proprio conuenitur, de quo nos infrà *quæſt.* 6.

2 Illud † non omittam, an creditori obſtet cedendarum exceptio quando vnũ ex correis liberauit, ad quem inſolidum emolumentum contractus peruenit. Solent enim frequentèr duo rei debendi inſolidum, & vt principales obligari, licèt re vera ex eis alter omnem pecuniã accipiat, quo caſu quãuis reſpectu creditoris duo rei debendi ſint; tamen inter ſe, principalis debitor erit, qui accepit pecuniam; alter verò fideiuſſor cenſetur, vt ex varijs iuribus probauimus quæſt. antecedenti, Cyriacus ſtatim referendus, Melo *de indicijs quæſt.* 25. *num.* 15. Cencius *deciſ.* 184. *à num.* 5. Gratian. 2. *to. diſcept.* 279. *num.* 10. Alexad. Trentacinque *lib.* 3. *var. tit de ſolutionib. reſol.* 34. *à n.* 39. Duardus *poſt tractat. de cenſib. deciſ.* 20. *à num.* 7. *& deciſ.* 180. *à nu.* 4. *&* 184. *à n.* 5. Leotardus *de vſuris quæſt.* 94. *num.* 71. qui aſſerit eum ad quem nihil peruenit, gaudere omnibus fideiuſſorum beneficijs.

3 Ex quo † mulier ſimul ſe, & inſoldum obligans cum viro, fideiuſſor cenſetur, quia præſumitur pecuniam ad maritum perueniſſe, niſi contrarium probetur, *authen. ſi qua mulier.* vbi Bart. & Bald. *C. ad Velleian.* Anton. Faber *in C. tit. de probatio. def.* 22. *& C. de ſententiis præfect. prætor. def.* 7. *in fine, & C ad Velleian. defin.* 19. *&* 27. Cyriac. *lib.* 1. *cont.* 37. *per tot. & contr.* 40. *nu.* 11. Maſtrill. *deciſ.* 140. Alexand. Trentacinq. *var. lib.* 3 *tit. de iure dotium reſol.* 4. Hering. *de fideiuſſor. cap.* 7. *num.* 402. Virgilius *de legit. perſonæ, cap.* 26. *à num.* 5. quod procedit, etſi mulier in inſtrumento pecuniam ſe recepiſſe fateretur, Noguer. *alleg.* 29. *num.* 221. Cyriac. *lib.* 2. *contr.* 215. *à num* 6. ex innumeris Borrel. *tom.* 3. *tit.* 13. *à num.* 111. Griuell. *deciſ.* 20. *&* 29. videndus Carocius *de excuſſione par.* 2. *q.* 2. *à nu.* 27.

4 Qua † ratione qui nihil commodi ex contractu fuit conſecutus, ſi quid ſoluit, poteſt ab alio correo repetere, & ceſſionẽ iurium aduerſus eum à creditore obtinere, vt ex pluribus probat doctus Noguerol. *alleg.* 11. *à num.* 45. Amat. *dict. reſol.* 37.

ſol.37.num.33. Duardus *decis.420.num.4.* Hodierna *ad Surdum deciſ. 308. numer.4.* Capycius Galeota *lib.1.cont.44. num.12.* Ceſſioniſque virtute inſolidum aduerſus correum agere poterit, Milanenſ. *deciſ.1. num.54. lib.2.* quicquid contrarium ſentiat Anton.Faber *lib. 11. conteſt. cap.14. circa finem.* Et ſine ceſſione eum conuenire poteſt, Thoro *2.tom.comp. verb. correus debendi*, Hodierna ad Surdum *deciſ.* 308.*nu.*29. Anton.Faber *in C.lib.8.tit.27. defin.1.* Quemadmodùm vxor quæ ſimul cum viro ſe obligauit, ſi quid ſoluit, à viro, vel eius heredibus repetit Griuell. *dict.deciſ.*20. Fotanell. *de pactis nupt. clauſ. 7.gloſ.2.par.4. à num.19.* Noguerol. *alleg.*
5 *29. à nu.* 100. Et † quod ſpeciali nota dignum eſt, huiuſmodi correus, qui nullum commodum percepit creditorem, qui culpa ſua cedere non poteſt, cedendarum exceptione repellit, Gratian. *capit.701. à num.1. ad 9.* quod tamen verum non puto.

6 Ex his † facilis eſt huius dubij reſolutio, in quo ſine hæſitatione affirmandum eſt, creditori exceptionem cedendarum non obſtare, qui ſi cederet nihil faceret; neque ceſſionis virtute quicquã poſſet conſequi correus ab eo qui nihil commodi percepit, Felicianu. *de cenſib. tom.1.lib.3. cap.2.num.16 in fin.* Parlador. *lib.3.rer.quot.cap.fin.par.4. §.6. num. 4.* eo que caſu non magis exceptio cedendarum obſtabit creditori, quàm ſi fideiuſſore liberato, debitorem principalem conueniret: cùm correus ad quem nulla pars pecuniæ peruenit, fideiuſſoris loco habeatur: cõducit Alexand. Trentaciuq. *tit.de ſolutionib. reſol.24. nu.37.* qui aſſerit correum pro ea parte, quæ ad eum peruenit, deſiderare non poſſe, vt ſibi contra alium correum actio cedatur, notantèr Felician. *dict.num.16.* ibi: *Quod ſi ex duobus reis debendi vnus ſoluerit, ita demum poterit exigere ſolidum à correo, ſi tota ad ipſum ſpectauit vtilitas, quod ſi nulla, nihil; ſi aliqua, pro ea parte duntaxat.* Et correo inſolidum obligato pro ea parte, quæ ad alium correum ſpectat, actiones cedendas eſſe, probat Merlin. *de pignorib. lib.3.qu.72 à num.21.*

7 Hæc † autem quæ de duobus reis debendi inſolidum obligatis reſoluimus, eadem imò fortiori ratione procedunt, quado vnus vt principalis obligatur, alter verò, vt fideiuſſor, qui ſe debitorem principalem conſtituit, ex alieno debito proprium faciendo: is namque licèt quoad exactionem reſpectu creditoris quaſi reus debendi ſit, tamen reſpectu debitoris, in omnibus in quibus creditori nullum damnum ſequitur, pro fideiuſſore habetur, videndus latè Arias de Meſa *lib.2.var.cap. 12. cum 4. ſequentib.*

8 Aliud † etiam inquirendum eſt, an mulieri agenti ad reſtitutionem dotis, contra correum, fideiuſſorem, vel tertiũ bonorum mariti poſſeſſorem cedendarũ obſtet exceptio? Et omiſſa diſputatione, an maritus pro dotis reſtitutione correum, fideiuſſorem, vel pignus dare poſſit, quam latè poſt alios proſequuntur ad interpretationem, *l. vnica, C. nè fideiuſ. dotiũ dentur*, Merlin. *de pignorib. lib. 3. quaſt.54.* cui addes Guttierez. *1.par.de iuram.conf.cap.12.* Zeuall. *1.tom. com. qu. 258.* Fachineum *lib.8. contr.cap.76.* Gratian. *3 tom.cap.409. num.21.* Alexad. Trẽtacinq. *lib.3.var.tit.de fideiuſs.reſ.3.per tot.* Hering. *de fideiuſs.cap.6. à num.147.* Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.12. gloſ. vnic.* Caſtillo *tom.6. controu.cap.168. §. vnico*, Merend. *lib.6.controu. cap.12. & 13.* Ant. Amat. *2 tom.reſolut.91.* Seraphin. *de priuileg.iuram.priu.69. per tot* latiſsimè Camil. Borrell. *in ſum.deciſ. tom.3.tit.5.à numer. 344. ad 421.* nouitèr Vlricus Hunnius *reſolut.iur.ciuil. lib.3.tract.5. quæſt.3. per tot.* præ omnibus doctiſſimè ſuo more DD. Martinus de Larreatigui *lib.8. ſelect. cap.vlt.* nullo ex his relato Arias de Meſa *lib.2.var.cap.13.nu.11.* Agendum nobis eſt, an vbi rectè fideiuſſor, correus, vel pignus pro dote admittitur, obſtet mulieri cedendarum exceptio, ſi actiones
9 ſuas ſuo facto cedere non poſſit. Et † fauore dotium exceptionem hanc mulieri agenti ad reſtitutionem dotis non obeſſe, abſolutè firmat ex Mauro, Viuio, Thomas, Tuſcho, Acoſta *de priuileg. credit. reg.3. ampl.2. num.82.* Ex Intrigl. Lanario, Thoro, & alijs Viſconte *concl. iur. verb. Mulier quæ liberauit*, Hering. *dict. capit.27. par.3. num.26.* qui contrarium dixerat *num. 14.* Gratian. *deciſ.215. nu. 23.* Nouarius ad Franch. *deciſ.55. verſ. quarto ſi mulier, & verſic. octauo in muliere*, Bonissimè Mercurialis Merlinus *de pignorib.*

oib.4.

lib.4. quæſt. 73. qui neminem vidit ex tot interpretibus, quos circa hanc quæſtionem congerimus præter Graſs.

10 Sed vt † rem hanc præcindam diſtinguo, an mulier, vel eius heredes ad dotis reſtitutionem agãt aduerſus correos, vel fidĕiuſſores mariti; an verò contra tertios qonorum eius poſſeſſores. Nàm primo caſu verius eſt, mulierem, quæ facto ſuo cedere non poteſt, quia marito dotem alienanti conſenſit, vel hypothecam in bonis ſuis renunciauit, ſi aduerſus fideiuſſores, vel correos agat, exceptione cedendarum rectè repelli. Quam ſententiam doctè, & latè tuentur contra Socinum, & alios D.Caſtillo *dict.* §. *vnico à num.* 22. *ad* 30. cui accedit D.Larreatigui *dict.cap.* 13. *à num.* 41. *ad* 53. quibus adde relatos per Amatum *dict. reſol.* 37. *num.* 46. *&* 60. *in fine.* Similitèr mulieri, qnæ alterum ex confideiuſſoribus liberauit, ſi aduerſus alium agat, qui contemplatione fideiuſſoris liberati fideiuſſit, cedendarum exceptionem obſtare, tenet Graſs. *de except.except.* 10. *num.* 31. Vbi verò mulier ageret contra tertios bonorum mariti poſſeſſores, exceptione cedendarum nõ excluderetur, niſi dolo, aut fraude alias hypothecas liberaſſet, Bertazol. *clauſ.* 40. *gloſ.* 4. *num.* 14. ita diſtingunt Ariſm.Tepat. *tit.* 411. *cap.* 10. Caſtillo, & D. Larreatigui *ſup.* Trentacinq. *dict. titul. de iure dotium, reſolut.* 5 *num.* 14. Intrigliol. *deciſ.* 16. *num.* 4. *lib.* 1. Amato *num.* 60. qui refert Gratian. Paſchal. & alios, Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 2. *ampliat.* 6. *num.* 278. videndus alitèr ſed obſcurè diſtinguens Camill.Borrell. *dict. tit.* 5. *à num.* 66. neque audiendus eſt Amendola ad Franch. *deciſ.* 427. *num.* 6. qui aſſerit, mulieri, quę facto, & culpa ſua actiones amiſſit, cedendarum exceptionem non obeſſe.

11 An † autem mulier poſſit renunciare iuri hypothecæ, quod habet in bonis viri, & de intellectu, *l. iubemus, D. ad Velleianum*: & an correcta ſit per *authen. ſi qua mulier, C. eodem titul.* videndi Alexan. Trentacinq. *ſup. à num.* 15. Paulus Gallerat. *de renunciat. tom.* 2. *cent.* 1. *renũciat.* 66. Acoſta latiſſimè proſequens *de priuileg. credit. dict. regul.* 2. *ampl.* 6. *à num.* 258. *ad* 283. qui innumeros refert, *& in præfar. ad reg.* 3. *num.* 83.

12 Eſt † inter alios caſus, in quibus cedendarum exceptio ceſſat, vnus ſcilicèt quandò huic exceptioni renunciatum fuiſſe apparet: nàm tunc poterit creditor quem voluerit ex correis, vel fideiuſſoribus liberare, quin ei aliquid opponi, vel obſtare poſſit, teſtantur, Felic. Intrigliol. Amat. Acoſta, Dornſperg. *ſup.* quibus iungo Nouarium *ad Franch. dict. deciſ.* 55. Cancer. 2. *par. var. cap.* 5. *num.* 4. Hieron. de Leon. *deciſ.* 45. *per tot. lib.* 1. innumeris relatis Paulus Galleratus *à n.* 2. *ſtatim referendus*, Parlad. 2. *part. cap. fin.* 4. *par.* §. 6. *nu.* 6. nemine ex his relato Arias de Meſa *lib.* 2. *var. cap.* 14. *num.* 20. Merlinus *dict. tract. de pignorib. lib.* 4. *quæſt.* 72. *nu.* 27. qui ex laudatis nullius meminit.

13 Sed † non ſatis compertum eſt, quandò & ex quibus clauſulis huic exceptioni renunciatum cenſeatur, quod vt relictis ambagibus explicem, obſeruo illud comuni interpretum cõſenſu eſſe receptum, ad excluſionem huius beneficij ſatis non eſſe generalem, vagam, ſeu incertam renunciationem, veluti ſi fideiuſſor, vel correus omni legum auxilio, omniuè exceptioni renunciaſſet: quia per huiuſmodi dubias, & obſcuras renunciationes non videtur cedendarum beneficio renunciatum, quam ſententiam contra Padillam, Manticam, Franch. & alios ſecurè tuentur poſt innumeros, quos referunt Bertazol. *clauſ.* 40 *gloſ.* 4. *à nu.* 9. Gratian. *diſcept.* 409. *à num.* 5. Merlinus *dict. qu.* 72. *num.* 28. *& lib.* 4. *quæſt.* 61. *num.* 10. vltra relatos ab eo Guttierez *de tutel.* 1. *part. cap.* 15. *num.* 30. Franciſc. Caſtracanius *de ſocietatib. ſuper officijs Curiæ Romanæ cap.* 67. *num.* 5. Hering. *de fideiuſſor. cap.* 17. *à num.* 32. Paul Gallerat. *de renũc. tom.* 2. *cent.* 2. *renunc.* 79. *& tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 39. vbi per totum latiſſimè de effectibus generalis renũciationis, Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampliat.* 2. *à num* 84. Cencius *de cenſib. quæſt.* 74. *n.* 23. *verſ. exceptio*, Dornſperg. *lib.* 2 *ſyntag. iuris part.* 1. *cap.* 30. *verſ. quemadmodum*, pro quibus facit *l. ſed etſi* 4. §. *quæſitum, D. ſi quis cautionib.* Quòd procedit licèt generali renũciationi iuramentum acceſſiſſet, niſi de hoc cedendarum beneficio fuiſſet cogitatum, iuxta Gallerat. *ſup. numer.* 5. Gratian. *cap.* 701. *à num.* 9. *&* 799. *à nu.* 21. Theſaur. *lib.* 4. *qu. forenſ. qu.* 39. *num.* 6.

14 Con-

14 Controuertitur † etiam, an ad tollendum hoc beneficium ſpecialis, & indiuidua eius renunciatio requiratur, an verò ſufficiat æquipollens aliqua clauſula, veluti ſi renunciatum eſſet omnibus beneficijs, fideiuſſoribus, vel correis cõpetentibus; vel ſi renunciato vno beneficio, poſtmodum aliorum generalis renunciatio ſequeretur. In quo dubio ſunt, qui indiuiduam, & ſpecialem huius beneficij renunciationem neceſſariam eſſe docent, vt ſentiunt Bertazol. Maurus, & alij, quos ſequitur Acoſta *nu.*86. Axeued. *in l.*1 *tit.*21. *lib.*4. *Recop. à num.* 105. Guttierez *dict. cap.*15. *num.*30. Quam opinionem æquiſſimam dicit Dornſperg. *ſup.* & eam ad renunciationem etiam iuratam extendit Gratianus *dict. cap.*409. *num.*5. Mouentur inter alias, ea præcipua ratione, quòd huiuſmodi beneficium non naſcitur tempore renunciationis, ſed ſolutionis tempore, & vbi fideiuſſor, vel correus inſolidum conueniuntur.

15 Verius † tamen iudico, ſpecialem, & indiuiduam renũciationem neceſſariam non eſſe, & ſufficere eam quæ ſpeciali æquipollet, veluti ſi fideiuſſor, vel correus omnibus beneficijs eis competentibus renunciarent; vel ſi alitèr appareret de hoc beneficio actũ fuiſſe. ex Neguſ. Decio, Romano, & Soc. Corneo, Merlinus *dict. lib.*4. *qu.*64. *&* *dict. qu.*72. *à nu.*28. *vbi refert* Afflict. Graſs. & Cenc. vltra eos, Mantic. *de tacitis. & ambig. lib.* 16. *tit.*19. Guttierez *allegat.*2. *num.*12. Hunnius *in Encycloped. iuris* 3. *part. tit.*5. *cap.*3 *à num.*61. Hering. Ceneius, Gallerat. *ſup.* vbi *num.*6. an is qui renunciauit beneficio diuiſionis, cenſeatur renunciaſſe beneficio cedendarum? Et *dict. cent.*1. *renunc.* 78. *nu.*8. an in renunciatione beneficij de duobus reis, includatur renunciatiõ huius beneficij? videndus latiſſimè agens Carocius *dict. quæſt.*17. *per tot.*

16 Succedit † nunc inquirere, an procurator ſimplicitèr ad fideiubendum conſtitutus poſſit beneficio cedendarum renunciare? Et non poſſe videtur, quia procurator ſtrictam accipit poteſtatem, & vltra mandati fines dominum non obligat, *l. diligentèr* 5. *D. mandati*, Golinus *de procurat. part.*5. *cap.*3. *per tot. &* 3. *part. cap.*5. *à num.*87. exornat D. Salgado *de Reg. protect.*4. *par. cap.*3. *à num.*48. ex quo ipſe Golinus 2. *par. cap.*5. *num.*31. infert, procuratorem, qui mandatum habet ad contrahendum, non poſſe clauſulam cõſtituti, neque precarij adijcere, niſi id ſibi ſpecialitèr in mandato concedatur. Similitèr procurator ad faciendam pacem, non poteſt obligare dominum vt nõ veniat ad patriam, Mieres, *de Maioratib.* 1. *par. qu.*57. *num.*74.

17 Cæterum † procuratorem ſine ſpecia- mandato huic beneficio renunciare poſſe ex eo ſuadetur, quòd procurator clauſulas conſuetas etiam pœnales apponere poteſt, iurare, renunciare legibus, quibus aſſiduè ſolet renunciari, Angelus *in l. herede, C. de inſtit. & ſubſtitut. & in l. benè à Zenone, C. de quadrien. præſcript.* Hieron. Gratus *conſ.*104. *ad finem vol.*2. Galleratus *de renunciat. tom.*1. *lib.*3. *cap.*3. *nu.*11. vbi quod poterit iurare cõtractum, ſi aſſuetum ſit, quamuis aliàs iuramentum mandatum ſpeciale requirat, ſequitur Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.*22. *num.* 109. Iacob. Cancer. *dict. par.*2. *cap.*5. *n.*169 Ex quo ipſe probat, procuratorem ad fideiubendum ſimplicitèr conſtitutum, excuſſionis beneficio poſſe renunciare. In ordinis, & excuſſionis beneficijs, idem probat Menchaca *lib.* 1. *controu. capit.*33. *num.*19. & in omnibus beneficijs fideiuſſorum, ex Mantica, Merlinus *dict. tract. de pignorib. lib.*2. *quæſt.*105. *num.*3. videndus per tot. Qua ratione procurator ad vendendum, omnes clauſulas frequentes apponere poterit, Salazar *de vſu, & conſuet. cap.*2. *num.*8. Surd. *deciſ.*213 *nu.*4.

18 poterit † que dominum de euictione obligare, vt ex Angelo, Decio, Iaſone, Mangilio probat Noguerol. *alleg.*2. *n.*68.

19 vbi *num.*69. quod † procurator ad mutuum accipiendum, poteſt pecuniam ad cambium, & cum intereſſe accipere, cui addo latè agentem Anton. Amato. 2. *tom. reſol.*99. Auendañum *de metu lib.* 2. *c.* 26. *num.*43. quam ſententiam vt procurator cedendarum beneficio renunciare poſſit, quamuis non ita fulcitam ex ſolo Iaſone in terminis tenet Noguerol. *dict. alleg.*2. *num.*97. cui iunge Salazar. *de vſu, & conſuet. dict. cap.*2. *num.*9. Paul. Gallerat. *ſup. num.*3. Procurator tamen ad exigendum conſtitutus, an poſſit ſi à fideiuſſore exigat, cedere ſine ſpeciali mandato actiones cõtra principalem debitorem, videas

Sfort.

Digitized by Google

Sfort.Oddum ad l.3.C.de nouationib.& de-
leg. qu.1.verſ.quæro decimo quarto,in ver.
quintus eſt.
20 An † autem ſi fideiuſſor conuentus ſe
fideiuſſiſſe inficietur, cedendarum bene-
ficium amittat? quæſtionis eſt. In qua
per inficiationem eo beneficio indignũ
effici probatur ex eo, quòd negans id
quod eſt cauſ. ſui beneficij, in pœnam
illo priuatur, l.verum,§.tempus autem,
21 D.pro ſocio. Vndè † maritus ſocius, &
alij qui vltra quàm facere poſſunt, non
conueniuntur, ſi ſe negauerint ſocios,
vel tales eſſe, inſolidum conueniri poſ-
ſunt, l.ſed ſi ex parte in fine princ. D. quod
cum eo,gloſ.vlt.in §.item ſi ſocius,& ibi Are
tin. Inſtit.de actionib.l.ſunt qui, cum l.ſequ.
D.de re iudicata, iuncta lege ſed etſi hoc ita
§.fin.D.eodem tit l.ſi vnus, §.fin.D.pro ſocio,
Bart.Paul.Alexand. & alij in l.etiam, D
ſolut.matrim. Marſilis de fideiuſſ. nu.322.
& 327. Roland. conſ.86. à num.5. vol.4.
Gallerat.de renunc.to.1.lib.5. cap.6. nu.7.
Mancius in patrocin.debitor.decad.3. qu.7.
à nu.53. Oſuald. ad Donellum lib.27. com.
22 cap.9. lit.DD.& ſeq.Socius † que negans
ſocietatem, iuta ſocietatis amittit, Ia-
cob Caner. 2.par.cap 14. num.103. in fin.
23 Et vaſſallus negans feudum,ſi de men-
dacio conuincatur feudum amittat, cap.
vaſſallus el primero,ſi de feudo fuerit contr.
24 inter domin. & vaſſal. In † emphytheu-
ta qui negat emphyteuſim, idem ex hoc
textu admittunt Corbul de iure emphyt.
tit.ex quibus cauſ.emphyteuſ.cauſa.1.Iulius
Clarus, §.feudum,quæſt.59. nu.2.Roſent.
de feudis,cap.20. conc.32.num.2.videndus
Borrell. in ſum.deciſ.tom.1.tit.33. à n.214
qui duas refert ſententias, alijs relatis
Hodierna ad Surd. deciſ.237.nu.10.Man-
tica de tacitis, & ambig. lib.22. tit.20.Pa-
rexa de editione iſtrum.tom.1.tit.5.reſol.12
25 num.15. Sic † debitor qui ſe talem ne-
gat, vel ſuper debito litigat, beneficio
ceſſionis bonorum non gaudet, gloſ in l.ſi
vnus,verb.cedat,D.de arbitr. Riccius coll.
121. Alexand.Trentacinq. lib.3.var. tit.
de ſolutionib. reſol.2. num.14. Peguera, &
Paſchal. quos ſequitur Hodier. ad Surd.
deciſ.262. nu.2. Zeuall.1.tom. com.q.129.
26 Neq; † inducijs moratorijs iuuatur Oſ-
27 uald.lib.22. com. cap.9.lit.H. Similitèr †
reus qui negat ſe poſſidere, propter mé-
dacium poſſeſſionem amittit, in quam

mittitur actor, l.fin.D.de rei vindicat.l. ..
ti.3.p.3. Marſilis, Rolandus, & Gallerat.
vbi proximè, Oſuald. lib.20. com. capit.3.
litt.R. latè Petr. Surd. conſ.214. à num.1.
Coſta de facti ſcient. & ignor. cent.1. diſt.
25.per tot. Zeuall. dict. tom.1. quæſt. 128.
Benintend. deciſ.84. latiſſimè de intelle-
ctu, dict.l. fin.Caſtillo lib.3. controu.ca.18
28 per tot. His † magis in noſtris terminis
accedit, quod fideiuſſor negans ſe fide-
iuſſiſſe, diuiſionis beneficium amittit, l.ſi
dubitet, §. ita demum, D.de fideiuſſorib. Ze-
uallos d.quæſt. 128.num.1. Ariſm.Tepat.
var.tit.103. cap.13.verſ.fideiuſſor.negans,
multis relatis Hering. de fideiuſſ.capit.27.
par.1. à num.210. & par.2.à num.53.Ho-
rat. Carpan. ad ſtatut.Mediol.cap.84. nu-
29 mer.16. excuſsionis † etiam beneficio
indignum effici fideiuſſorem, qui ſe ta-
lem negauit, ex multis probat Hering.
ſup.à num. 210. Carocius de excuſſione
par.2.qu. 69.per tot. Gallerat. ſup. num.7.
Theſaur. deciſ. 261. num. 20. licèt dubi-
tet Bargalius ſtatim referendus, num.69.
Carraſcus ad leg. Reg. tract.de nobilib. non
carcerand. ante num. 107. vbi etiam de
alijs pœnis mendacij: nouiſſimè Merli-
nus de pignorib.lib.4. quæſt.20. vbi in ſpe-
cie agit de pœna mendacij, de qua in
auth.Item poſſeſſor, C.de pignorib.
30 Contraria † verò ſententia quòd fide-
iuſſor, qui ſe fideiuſſiſſe negauit, de men-
dacio conuictus, non amittat beneficium
cedendarum; ex eo fulcitur, quòd licèt
leges mendaces odio habeant, pœnãcis
aliquãdo infligẽdo aliquãdo iuris benefi-
cia denegãdo iuxta l.de ætate, §.ſi eũ eſſet,
D.de interr.actionib.l.falſus,§.3.D.de furtis,
l.2.C.ſi minor ſe maior.dixerit,l.vlt.C. de
accuſ.l.4.C.de ſeruis fugit.l.hereditatũ, aliàs
computationi,§.fin. D.ad leg.Falcid.authen.
item poſſeſſor, C.qui potior in pign. habean-
tur, quòd latè exornat Marſilis num.322.
Theſaur. deciſ.50.num.3. Oſaſc. deciſ. 29.
Cuiacius, Pacianus, & alij, quos refert
Hering. dict. 2.par. num.217. Gratian. 1.
tom.diſcept.109.Azeuedo in l.2.tit.7.lib.4.
Recop. à num.54. omnium latiùs Bargal.
de dolo lib.5.cap.12. cum 3.ſequ. Carocius
dict.qu.69.per tot. tamen in pœnam men-
dacij nemini ius auferri debet, niſi id le-
ge aliqua ſpecialitèr exprimatur, vt ex
Theſaur dict.deciſ. 50. nu.4. probat Schi-
fordeg.lib 1.tract.3.quæſt.2.Cyriac.contr.

Digitized by Google

*forenſ.lib.*1.*controu.* 122.*num.*21. Ex quo ipſe infert, quod licèt vni ex fideiuſſoribus, qui ſe fideiuſſorem negauit, non concedatur beneficium diuiſionis, ex *dict.l.ſi dubitet,* §.*ita demum*: tamen propter inficiationem vnus ex tutoribus diuiſionis commodo non priuatur: quia id nullibi ſtatutum inuenitur, ſequitur Bargal. *cap.* 14.*à num.* 113. licèt dubius Paul. Gallerat. *dict. cap.*6. *circa fin.*

31 In qua † controuerſia quamuis poſterior ſentẽtia magis placere videatur Bargalio *dict.cap.*14.*num.*69. tamen ego a priori non recederem. Nam quemadmodùm fideiuſſor, qui ſe fideiuſſiſſe negat, excuſſionis, & diuiſionis beneficio excluditur, ita & cedendarum actionum commodo priuari debet, vt tenet Bald. *in authen.contra, colum.*3. *C.de non numer. pecun.* Marſilis, *ſup.num.*324. Roland. *dict. conſ.*88. *num.*2. Nouar. ad Franch. *deciſ.* 55. *verſ.nota,* ex Rolando, & Mauro, Merlinus *de pignorib.dict.lib.*4. *quæſt.*72. *n.*21. (qui nihil aliud refert pro vna, & altera ſententia) Gratian. *deciſ.* 215. *numer.*6 vbi tertio poſſeſſori hypothecaria actione conuento, ſi hypothecam inficietur, aſſerit cedendarum beneficium non denegari, quia ignorantiæ probabilem habet cauſam. Ex quo ſimilitèr hanc ſententiam temperabis, ſi fideiuſſor probabilem ignorantiæ cauſam haberet, iuxta *l.ſi quis inſiciatus in princ.D.depoſiti*, & in alijs caſibus, quos recenſent Hering. Hodiern. Gratian. Caſtill. Coſta, & Gallerat. *ſup.*

32 Hæc † igitur cedendarum actionum exceptio, per quam fideiuſſoribus, & correis ſuccurri diximus, adeò inualuit, vt non cenſeatur excluſa, etiamſi lex, vel ſtatutum omnem exceptionem, ſeu defenſionem tolleret, Decius *in cap.ex parte* 13.*num.*19. vbi Felin. *num.* 12. *de officio deleg.* Franch. *deciſ.*476.*num.*2. multis relatis Gratian. *diſcept.*701. *nu.*2.& *diſcept.* 409. *à num.* 1. Amendola ad Franch. *deciſ.*55.*num.*26. Bertazol. *clauſ.* 40.*gloſ.*4. *num.*8. Cencius *de cenſib. qu.*84. *num.*23. Dornſp. *lib.*2.*p.*1.*c.*30. nouiter Hunnius *in Encycloped.iuris* 2.*par.tit.*7.*cap.*7.*nu.*28. Intrigliol. *deciſ.*16.*num.*31.*lib.*1. Giurba *deciſ.*57.*num.*3. Carpan. *ad ſtat.Mediolan.* 1.*tom.cap.*116. *num.*213. vbi alias refert exceptiones, quæ per legem, vel ſtatutum nunquam ſublatæ cenſentur, D. Salgado *de Reg.protect.*4.*par. cap.*7.*à nu.* 100. Hunnius *dict.cap.*7.*per tot.* qui 34. exceptiones refert.

33 Quæ † cedẽdarum exceptio ante ſententiam opponi poteſt, in hunc finem, vt non condemnetur fideiuſſor, niſi prius iura cedantur, iuxta Paul. de Caſtro *in l.ſi fideiuſſores* 42. §.*idem reſpondeo*: *num.* 1. & *in l.ſi mandatu, nu.*2 *de fideiuſſor,* Scaccia *de commer.* §.2.*gloſ.* 5. *num.* 89. *verſic. oſtende* 5. Hering. *cap.*28.*à nu.*34. Anton. Amato 1.*tom.reſol.*37. *num.*48. Oſuald. ad Donell. *lib.*22. *cap.*9.*lit.*S.

34 Tantaque † eſt vis huius exceptionis vt impediat executionem inſtrumẽti paratam executionem habentis, Gregor. Lopez *in l.*11. *tit.* 12. *par.*5. *gloſ.*3. Graſs. *except.*10.*à num.*13. Gratian.3 *tom.c.*409. *num.*10. Paſchal. *de virib.patriæ poteſt.*1. *par.cap.*8.*nu.*169. Intrigliol. *de cenſib.q.*42. ex multis Borrell. *in ſum.tom.*2.*tit.*19. *numer.*161. Pacificus *de Saluian.interd. inſp.* 2. *cap.*2.*à num.*265. Pirrhus Maur. *de fideiuſs.par.*2.*ſect.*6. *cap.*5. Milanenſ. *lib.*2. *deciſ.*1.*num.*4.& 5. cuius rei rationem reddit Intrigliol. *dict.deciſ.*16.*à n.*33. Azeuedo *in l.*1. *tit.*21.*lib.*4. *Recop. nu.*104.

35 Poteſt † etiam non ſolum ante ſententiam, ſed poſt ſententiam, & in eius executione opponi, *l.fideiuſſores* 11.§. *idem reſpondit, D.de fideiuſſor.gloſ.in l.*1.§.*non tamen,* vbi Bald. *D.de tutel.& rationib.* Ariſ. Tepat. *tit.*411. *cap.*10. *verſ.exceptio cedendarum,* Barboſ. Franch. & alij, quos refert Gratianus *dict. cap.* 701. *à num.*3.& *dict. cap.*409. *à num.*2. Milanenſ. *ſup. numer.*5. Gaſpar Theſaur. *dict. qu.*39. *nu.* 5. *in fine,* Heringius *dict.cap.*27. *par.*3.*num.*17. & *cap.*28. *num.*44. Cencius *dict.qu.*84.*n.*23. Alexand. Trentacinque *lib.*2.*var.tit.de exceptionib. reſolut.*2. *num.*13. Hunnius *in Encyclop.*3.*par.tit.*5. *cap.*4. *num.*4. Oſuald. ad Donell. *lib.*22.*cap* 8.*lit.L.* ex innumeris Giurba *deciſ.*57.*num.* 1. Acoſta *de priuileg. credit. regul.*3. *ampliat.*2.*num.fin.* qui aſſerit, fideiuſſorem, vel correum etiam poſt ſententiam addictionis; vulgo *ſententia de remate,* ea exceptione ſe iuuare poſſe, nullo ex his relato Carleual. *de iudicijs lib.*1. *titul.*3.*diſput.*17.*num.*4 Merlinus *dict.quæſt.*72.*nu.*5. qui refert Franc. Mantic. Gratian. & Giurb. & *quæſt.*79. *num.*4.& 5.

36 Ideò

36 Ideo † autem admiſſum eſt, vt poſt ſẽtentiam exceptio cedendarum opponatur: quia non impugnat, ſed modificat ſententiam, & cum ea rectè compatitur. Ea enim eſt exceptionis modificatiuę natura, vt in executione ſententiæ opponi poſſit, *l. Neſenius, D de re iudicata*. Alex. Trentacinq. *dict. tit. de exceptionib. reſol.* 1. D. Franciſco Salgado *de Regia protect. dict. cap. 7. à num.* 65. D. Larrea *alleg.* 53. *num.* 9. *& alleg.* 71. *nu.* 21. Marius Muta *deciſ.* 53. *num.* 13. Intrigliol. *deciſ.* 27. *num.* 1. Quarè compenſationis exceptio rectè in executione ſententiæ opponitur, Garcia *de expenſ. cap.* 6. *nu.* 16. Trentacinq. *var. lib.* 2. *tit. de appellat. reſolut.* 1. *num.* 26. Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 342. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 1. *tom. cap.* 42. *à num.* 148. 172. *&* 243. *&* 243. *& cap* 158. *num.* 109. D. Larrea *deciſ.* 87. *num.* 5. *tom.* 2 & in alijs eiuſdem qualitatis exceptionibus probant latè Salgado, & Trentacinq. *ſup.* Oſuald. ad Donell. *lib.* 22. *tom. cap.* 8. *lit.* L. Ioan. Andr. Dornſperg. *ſyntagm. iuris lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 1. *verſ. in exceptionibus peremptorijs*, Carraſc. *ad l.* 4. *tit.* 17. *lib.* 4. *Recop. à n.* 118. Gratian. *cap.* 495. Fontanell. *deciſ.* 46. *à num.* 22. Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 9. *gloſ.* 5. *nu.* 26. qui loquuntur in exceptione inuentarij, Carleual. *ſup. à num.* 3. *&* 8. qui ex his nullum retulit, nouiſſimè Georg. FrantzK. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 25. *per tot.* vbi in ſpecie loquitur de exceptione falſæ ceſſionis, & aſſerit hanc & ſimiles exceptiones antea oppoſitas non poſſe rursùs allegari in executione ſententiæ, niſi iudex de eis plenè non cognouiſſet.

37 Illud † pro coronide adijcio, adeò creditori, qui vnum ex correis, vel fideiuſſoribus facto ſuo liberauit, cedendarum exceptionẽ obſtare; vt etiam ſi correus, vel fideiuſſor liberatus ſoluendo non eſſet: cùm accidere poſſet, vt poſteà ſoluendo fieret, tradunt Gratian. *dict. diſceptation.* 409. *num.* 3. Franch. *deciſ.* 662. *numer.* 5. *Surd. conſ.* 170. *à num.* 34. Cencius *dict. quæſt.* 84. *num.* 23. Giurba *dict. deciſ.* 57. *num.* 3. *in fine*, Anton. Faber *lib.* 11. *coniect. cap.* 5. *verſic. illud magis*, quam ſententiam contra Aponte veriorem dicit Amato *dict. reſol.* 37. *num.* 65.

SVMMARIVM.

1 *Quæſtionis ſpecies proponitur, & diuiditur.*

2 *Ceſſio facta vni ex correis poſt ſolutionem inutilis eſt, niſi pactum, & conuentio de iuribus quandocumque cedendis interceſſerit.*

3 *Deciſio* l. Modeſtinus 76. D. de ſolutionibus, *licèt in vno ex pluribus tutoribus loquatur, tamen ad alios correos debendi protrahenda eſt, quamuis contrarium ſentiant*, Heringius.

4 *Ceſſio poſt ſolutionem facta non proficit, licèt fiat in fauorem correi ad quem nulla cõtractus vtilitas peruenit. Reprobatur* Anton. Amato, *aliter ſentiens*, & numer. 5.

6 *Expenditur* text. in l. ſi minoris 25. D. de adminiſtrat. tutorum, *ex qua probari videtur ceſſionem etiam poſt ſolutionem ſufficere.*

7 *Reprobatur intellectus* Accurſij, *ad* dict. l. ſi minoris 25.

8 *Correi debendi ſi non ex vna, ſed ex diuerſis obligationibus teneantur, poterit ei, qui ſolidum ſoluit, ceſſio fieri ex interuallo poſt ſolutionem.*

9 *Vera interpretatio ad* dict. l. ſi minoris 25. D. de adminiſtrat. tutor.

10 *Actio quæ inutilis eſt penes cedentem vtilis eſſe ſolet ceſſionario.*

11 *Intelligitur* text. in l. Papinianus, D. mandati, l. ſtichum, § ſi mandato, D. de ſolutionib. l. ſi res obligata, D. de legat. 1. l. dominus Sticho, D. de peculio legato, l. cum poſſeſſor, D. de cenſib.

12 *Correo debendi ceſſio ex interuallo facta non prodeſt, vbi ſimpliciter ſoluit, ſecus ſi ſuo nomine expreſſè ſoluiſſet.*

13 *Fideiuſſori, qui proprio nomine ſoluit, rectè creditor ſuas cedit actiones, etiam ex interuallo.*

14 *Fideiuſſori ſimpliciter ſoluenti, an poſt ſolutionem actio rectè cedatur? duæ referuntur ſententiæ pro quibus varia expenduntur iura, & diſtinguitur inter fideiuſſorem ſpontè, vel coactè ſoluentem*, cum num. ſequentib ad num. 19.

19 *Fideiuſſor, qui ſe obligauit, vt principalis, ſi ſimpliciter ſoluat, an ex interuallo poſſit vtiliter ceſſionem expoſcere.*

20 *Fideiuſſor ſimpliciter ſoluens non poteſt ex interuallo poſt ſolutionem ceſſionẽ ſuſcipere, iuxta noſtrum ius Regium.*

21 *Fideiuſſori ſimpliciter ſoluenti, ſi ius noſtrum attendamus, ceſſio poſt ſolutionem eſt inutilis, tàm contra alios confideiuſſores, quàm aduerſus debitorem principalem.*

22 *Reijcitur* Acoſta, *qui ſentit, contra debitorem ceſſionem fieri poſſe fideiuſſori ſoluenti etiam ex interuallo iuxta ius Regium.*

Intelligitur l. 11. tit. 12. part. 5.

23 *Fideiuſſor qui ſoluit licèt ceſſionem non habuerit, poteſt agere contra debitorem actione mandati, vel actione negotiorum geſtorum, ſi pro eo abſente, vel ignorante interceſſit.*

24 *Defenditur* Felicianus, *ab impugnatione* Acoſtæ.

25 *Fideiuſſor qui nomine debitoris ſoluit, iurium ceſſionem impetrare non poteſt: notatur,* Acoſta *contrarium ſentiens.*

26 *Veriſſimus ſenſus, & deciſio*, dict. l. 11. tit. 12. part. 5. *refertur.*

27 *Tertio hypotheca poſſeſſori, an actio poſt ſolutionem rectè cedatur? duplex eſt opinio, affirmatiua amplectitur*, & num. 28.

29 *Extraneo, qui alienum debitum ſoluit, an actio etiam ex interuallo rectè cedatur.*

30 *Soluens fiſco, an in eius iura ſuccedat ſine ceſſione? defenditur ceſſionem neceſſariam eſſe, reiecta opinione* Noguerol, & Paſchalis, & num. 31.

32 *Intelligitur* text. in l. cum alter, C. de fideiuſſoribus, & num 31.

33 *Intelligitur* l. in fraudem, §. qui pro alio, D. de iure Fiſci.

34 *Fiſcus an poſſit actiones ſuas cedere etiam ex interuallo, licèt pactum, vel proteſtatio de cedendo non præceſſerit. defenditur id ei non licere, ſimulque explicatur*, l. cum poſſeſſor, D. de cenſib.

35 *Notatur lapſus* D. Franciſc. de Alfaro.

36 *Correus qui ſolidum ſoluit, ſi ceſſionem nõ habuit, vel non congruo tempore actione negotiorum geſtorum poteſt ab alio correo partẽ repetere: contra* Anton. Fabrum

37 *Fideiuſſor qui ceſsionem non obtinuit à creditore, an poſsit agere aduerſus confideiuſſorẽ pro rata? duplex ſententia refertur; ſtrictum ius negatiuam probat, æquitas verò ſuadet affirmatiuam*, & num. 38.

39 *Tertius poſſeſſor, qui ceſsionem non habuit à creditore, an poſsit agere aduerſus principalem debitorem, vel alios compoſſeſſores.*

40 *Extraneus, qui ſine ceſsione ſoluit pro alio, poteſt ab eo actione negotiorum geſtorum ſolutam pecuniam recuperare.*

41 *Fideiuſſori, & aliis quibus ſine ceſsione agere licet aduerſus confideiuſſorem, vel correum, vtilius longe eſt, vt ceſsionem habeant à creditore: & in quo ceſsionis vtilitas conſiſtat.*

Fideiuſſor, vel correus, qui ceſsionem obtinuit à creditore, in eius ius, & hypothecam ſuccedit, & agit executiue, ſicut cedens poſſet.

Fideiuſſor agens actione mandati prælationem creditoris non habet: nec executiuè agere poteſt, & quandò ſecus.

42 *Fideiuſſor ſi actione mandati agat, non poterit experiri aduerſus tertios bonorum debitoris poſſeſsores: aliàs res eſset, ſi ceſsas creditoris actiones exerceret.*

42 *Fideiuſsor contractus non agit executiuè contra debitorem, ſiue iurium ceſsione: aliud tamen obſeruatur in fideiuſsore iudicii.*

44 *Ceſsio iurium qua actione peti poſsit.*

43 *Soluens creditori, qui actiones facto, vel culpa ſua cedere non poterat, non oppoſita exceptione cedendarum, poteſt ab eo repetere quod ſoluit, tanquàm indebitum: quicquid dicat* Anton. Faber. & numer. 46.

46 *Debitor exceptione perpetua tutus, repetit quod ſoluit tanquàm indebitum.*

Reſtituens rem ſine deductione melioramentorum, eam repetit per cõdictionem indebiti.

47 *Tradens, vel ſoluẽs alitèr, vel pinguius, quàm debebatur, condictionem regulariter habet. & an indebiti, vel incerti ſit.*

QVÆSTIO IV.

Correo debendi, fideiuſſori, tertio poſſeſſori, vel extraneo ſoluentibus, an neceſſariò incontinenti ceſſio fieri debeat per creditorem. Et an eis ſi ceſſionem non habuerint aliquo iuris remedio ſuccurratur? Ad ornatum *l. Modeſtinus 76. D. de ſolutionib. & liberationib.* Explicatur difficilis text. *in l. ſi minoris 25. D. de adminiſt. tutor. l. cum poſſeſſor, D. de cenſib, l. Papinianus, D. mandati,* cum alijs.

1 PRAESENS † quæſtio duo inquirit. Primùm, an ceſſio quę fideiuſſori, correo, & alijs ſoluentibus per creditorem fit, incontinenti, & in ipſo ſolutionis actu fieri debeat, adeò vt quæ ex interuallo fit, non proficiat. Alterum, an ſi ij ceſſione non obtenta ſoluiſſent, poſſit eis aliquo remedio ſuccurri; tam aduerſus debitorem, quàm contra alios correos, vel fideiuſſores: vt quod ex ſolutione in eorum vtilitatem verſum fuit, recuperent. Cuius quæſtionis vtraque pars non minus difficilis, & obſcura eſt, quàm vtilis, & aſſidua.

2 Circa † primam quæſtionis partem, primum de correo ſoluente occurrit inſpicere. In qua omnes conueniunt, ceſſionem correo debẽdi ex interuallo poſt ſolutionem contra alios correos factam, nullius momenti eſſe, niſi pactum de cedendo præcederet: nam tunc ceſſio etiam ex interuallo fieri poſſet: quia pactum efficit, vt ceſſio eo tempore facta cenſeatur,

tur, quo de cedendo conuentum, & actum fuit: cuius pacti virtute, dicitur creditorem aduerſus debitorem, & alios obligatos actionem retinuiſſe, vt in ſpecie probat elegans licèt vulgaris textus *in l. Modeſtinus* 76. *D. de ſolutionibus*, vbi communitèr DD. Menoch. *lib. 3. præſumption.* 143. *num.* 4. Franch. *deciſion.* 55. *n.* 11. Theſaur. *lib.* 4. *quæſt. forenſ. qu.* 39. *numer.* 5. Guttierrez *allegat.* 4. *num.* 10. Rocheng. *in l. reos*, 11. *numer.* 54. *D. de duob. reis*, Scipiõ Theod. *allegat.* 68. *num.* 8. Anton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 27. *defin.* 14. ex alijs Hodierna ad Surdum *deciſ.* 308. *à num.* 1. Griuell. *deciſ.* 80. Noguerol. *alleg.* 11. *nu.* 48. Duard. *poſt tract. de cenſibus deciſ.* 184. *à numer.* 2. Fœnutius *de momento temporis*, *capit.* 22. *num.* 7. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampliat.* 2. *num.* 62. qui omnes ea ratione mouentur, quod ſemel per ſolutionem extincta obligatione, nulla actio ſuperſt creditori, quæ cedi poſſit, *dict. l. Modeſtinus*, multis ſuo more relatis Anton. Amato *reſolut.* 37. *à num.* 1. Vveſembec. *ad tit. D. de fideiuſſoribus, & mandat. num.* 6. Antonius Faber. *lib.* 11. *coniectur. capit.* 9. *cum ſequentibus*, Schifordeg. *lib.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 1. vbi aſſerit in hanc ſententiam vtraque manu omnes conuenire.

3 Et licèt † Conſultus *in dict. l. Modeſtinus*, in vno ex pluribus tutoribus loquatur, doceatque non aliter tutorem qui ſolidum ſoluit, contra alios ceſſis iuribus, poſſe experiri, quàm ſi ceſſionem à pupillo incontinenti habuiſſet; vel ſolutionis tempore pactum fuiſſet interpoſitum de iuribus quandòcumque cedendis, Duarenus *ad tit. de ſolutionibus*, *cap.* 6. Donell. *in l.* 2. *num.* 11. *C. de oblig. & action.* Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *qu.* 21. *verſ. ex quo*: tamen eius deciſio ad alios correos debendi extenditur, Acoſta *dict. ampliat.* 2. *à num.* 62. Camill. Borrell. *in ſum.* 3. *tom. tit.* 13. *à num.* 306. quicquid ſentiat Heringius *de fideiuſſoribus*, *cap.* 28. *num.* 43. qui in ea opinione fuit, deciſionem *dict. l. Modeſtinus* in cauſa, & debito tutelæ, ſpeciali ratione loqui, neque ad alium caſum eſſe protrahendam: quem rectè refellit Schifordeg. *dict. lib.* 2. *tract.* 8. *quæſtion.* 3.

4 Quæ † ſententia procedit quamuis correus, qui ſoluit, ex obligatione nullum commodum percepiſſet: quia omnis pecunia ad alium correum peruenerat: nàm adhuc poſt ſolutionem iurium ceſſionem impetrare non poſſet: nàm licèt vt ſupra diximus, correus ad quem nihil peruenit, reſpectu alterius correi, fideiuſſoris loco habeatur; ideòque ceſſionem rectè deſideret: tamen cùm reſpectu creditoris debitor inſolidum ſit, ſi abſq; pacto ſoluit, extinguit obligationem, confeſtimque alter correus liberatur: vndè ceſſio ex poſt facto facta inutilis, & ſine effectu eſt, vt rectè notat Hodierna ad Surdum *dict. deciſ.* 308. *à numer.* 6. Duardus *dict. deciſ.* 184. *à nu.* 5.

5 Quapropter † cauẽdum erit ab Anton. Amato *dict. reſol.* 37. *num.* 37. exiſtimante, correo debendi etiam ex interuallo, & quandòcumque cedẽdam eſſe actionem contra alterum correum, ad quem inſolidum pecunia peruenit. Qui vltra notata, ex eo etiam apertè conuincitur: quia ſi eius aſſertio vera eſſet, ſemper correo poſt ſolutionem ceſſio fieri poſſet, pro illa parte, quæ ad alium correum ex obligatione peruenit: cùm plures rei debendi inter ſe fideiuſſiſſe dicantur pro ea parte, quæ ad alios peruenit, *l. ſi pro parte in fine*, *D. de in rem verſo*, *l. ſed & Iulianus*, *§.* 1. *D. ad Macedonian.* dixi ſupra quæſtione antecedenti: cùm tamen certum ſit, pro parte, quæ ad alium correum ſpectabat, ceſſionem ex interuallo non conſiſtere; vt reſolnit Felicianus *de cenſibus*, *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 9. *verſ. ſed elegantem*. Ergo ſimilitèr fatendum erit, ceſſionem ex interuallo non proficere correo, qui nihil habuit: cùm idem ius militer de parte quoad partem, quod verſatur de toto quoad totum, *l. quæ de tota*, *D. de rei vindicat.* Velaſcus *in loc. com. lit. R. axiom.* 20.

6 Hæc † tamen quæ de nullitate ceſſionis correo ex interuallo facta diximus, non leuitèr conturbat text. *in l. ſi minoris* 25. *D. de adminiſt. tutor.* in qua vni ex correis poſt ſolutionem actiones mandari poſſe aſſeritur: docet namque Vlpianus pupillum ſi cum curatoribus egerit, & ab eis exegerit id quod culpa ſua minus à tutoribus habuerũt, poſſe actiones ſuas curatoribus aduerſus tutores mandare.

7 In qua † difficultate hæret Accurſ. *in dict. l. Modeſtinus*, *verb. nulla actio*, qui aſſerit, ideò *in dict. l. ſi minoris*, ceſſionem

poſt

Digitized by Google

poſt ſolutionem fieri potuiſſe, quia tempore ſolutionis actum fuerat inter pupillum, & curatores, vt eis cederentur actiones, vt accidit in *d. l. Modeſtin.* ibi: *Cũ conueniſſet, vt mandarentur actiones.* Que interpretatio admittenda non eſt, cùm in *dict. l. ſi minoris* de ſimili conuentione non appareat, neque ſit verbum aliquod ex quo ſimilis conuentio colligi poſſit. Nec ratio habenda eſt, quod in aliquibus codicibus loco illorum verborum *paratus ſit*, reponatur *pactus ſit*, vt ſenſus ſit, niſi fortè mandare actiones pactus ſit curatoribus, vt notat Cumanus *in dict. l. Modeſtinus num.* 7. quia huic lecturæ repugnat pandectarum Florentinarum fides: vnde Accurſij interpretationem diuinatoriã appellat D. Anton. Pichard. *princip. Inſtitut. quibus mod. tollit obligat. num.* 55.

8 Quarè † his, & alijs interpretationibus reiectis diſtinguendum eſt, inter correos vna, & eadem obligatione adſtrictos, & inter cæteros diſpariter obligatos, quia vnus vna actione: alius verò ex alia diuerſa tenetur. Nam vbi correorum vna, & par obligatio eſt, ſolutione vnius, aliorum extinguitur obligatio, *l. 3. §. vbi duo, D. de duobus reis*, vnde ceſſio poſt ſolutionem inutilis eſt: cùm eo tempore nulla ſuperſit obligatio, vel actio, quæ cedi poſſit: quia ſimpliciter, & ſine pacto facta ſolutio, tam ſoluentis, quàm cæterorum obligationem peremit. Quod ſecùs eſt, quando plures ſunt obligati diuerſis obligationibus; nam tunc ſolutio vnius ſuam propriam, non correorum obligationem extinguit, quapropter ceſſio etiã ex interuallo facta vtilis eſt, cùm poſt ſolutionem ab vno ex correis, adhuc maneant cæteri obligati. Quam diſtinctionem ſequitur Bartol Iaſon, Immol. & alij *in d. l. Modeſtinus*, Menoch. *ſup. num.* 5. Caſanate *conſ.* 11. *n.* 22. Noguerol. *allegat.* 11. *num.* 56. Acoſta *dict. reg.* 3. *ampl.* 2. *à num.* 63. Hodierna *ad Surdum deciſ.* 38. *num.* 16. Anton. Pichard. *dict. princip. Inſtitut. quibus modis tollit. obligat. num* 58. Antonius Faber *lib.* 11. *coniect. cap.* 10.

9 Ex qua † veriſſima diſtinctione nonminus à practicis, quàm theoricis recepta, iam facilè lux datur Vlpiano *in dict. l. ſi minoris*: nam ideò ibi ceſſio poſt ſolutionem vtilis fuit, quia tutores, & curatores nõ ex vna obligatione, ſeu actione pupillo tenebantur, imò eorum obligatio diuerſa erat; quia tutores ex cauſa tutelæ, & ex eorum mala adminiſtratione erant obſtricti; curatores verò ex eo debitores erant pupillo, quia minus à tutoribus exegerant: quarè cum vni ex tutela, alij verò ex cura tenerentur, potuit vna actione ſublata, alia ſupereſſe; curatoreſque pro ſua duntaxat, non pro aliena obligatione ſoluiſſe cenſetur, *arg. l. 4. D. de ſolutionib* Vnde cum mero iure pupillo aduerſus tutores actio ſalua maneat, licèt in eius perſona inefficax ſit, quia iam quod ſibi tutores debebant, à curatoribus acceperit: tamen in perſonis curatorum efficax, & vtilis erit, vt poſt Bart. cuius verba refert Noguerol. *ſup.* ſequitur Guttierrez *alleg.* 4. *num.* 10. Pichard. *ſup. num.* 59. Anton. Faber *dict. cap.* 10. Iacobus Cuiacius *lib.* 2. *reſp. Papin. in l. alterius, D. de tutela & rationib. diſtrah.*

10 Hæc enim † in iure inſolens, aut nouum eſt, vt actio quæ apud creditorem poſt ſolutionem ſibi factam inutilis, & inefficax eſt, alij poſtmodum ceſſa efficax, & vtilis ſit: vt accidit in ſpecie, *l. in creditore* 38. *D. de euictionibus* notat eleganter Cuiacius *ad tit. C. creditorem euict. pignor. non debere*, ex Immola, & Anton. Fabro Noguerol. *dict. alleg.* 11. *num.* 62.

11 Similiter † ex prædicta diſtinctione veram interpretationem accipiũt iura aliàs difficilia, *in l. Papinianus, D. mandati, l. Stichum, §. ſi mandato, D. de ſolutionibus, l. ſi res obligata, D. de leg.* 1. *l. Dominus Sticho, D. de pecul. legat. l. cum poſſeſſor, D. de cenſib.* in quibus ea ratione correo poſt ſolutionem ceditur actio: quia correorũ non vna, ſed diuerſa obligatio erat, vt latè, & doctè ſequitur Antonius Faber *lib.* 11. *coniect. cap.* 9 *& ſequentib.* Pichard. *à d. num.* 58. Noguerol. *dict. alleg.* 11. *nu.* 6.

12 Quæ † diximus, correo poſt ſolutioné inutiliter actiones mandari, ita accipias velim, ſi correus ſimpliciter ſolnat: nam ſi ſuo nomine expreſsè ſoluiſſet, & pro ſua tantùm obligatione: cùm tunc alterius correi obligatio non ipſo iure, ſed ope exceptionis extinguatur, poſſet ex interuallo actio cedi, vt expreſsè docet Paulus de Caſtro *in d. l. Modeſtinus, num.* 2 ibi: *Et è conuerſo ſi vnus ex principaliter obligatis, cum ſolueret, diceret, ſoluo pro me tan-*

tantùm, & meo nomine, non tolleretur obligatio alterius correi ipſo iure, ſed ope exceptionis, vt poſſit etiam ex interuallo cedi, conuentione non præcedente, ſequitur ex aliis Noguerol. *num.* 49. Hector Capycius Latro *deciſion.* 35. *num.* 5. licèt enim correus ſuo nomine ſoluens de cedendis ſibi iuribus expreſsè non paciſcatur, tacitè id egiſſe videtur; & in eum non in alium finem declaraſſe ſe ſuo nomine ſoluere.

13 De † fideiuſſore ſoluente agamus, & an ei ceſſio poſt ſolutionem facta opituletur, vt iuribus ſibi ceſſis, tàm contra debitorem, quàm aduerſus alios confideiuſſores poſſit experiri. In quo articulo apud omnes conſtans eſt, ceſſionem etiam nulla præmiſſa pactione ex interuallo factam, fideiuſſori prodeſſe, ſi proprio nomine, hoc eſt fideiuſſorio ſoluit, *l. cum is* 36. *D. de fideiuſſ. l.* 11. *tit.* 12. *part.* 5. alia iura expendit in confirmationem D. Ioſeph Vela *tomo* 2. *diſſert.* 37. *num.* 14. vbi præter alios ex antiquioribus refert Gutierez, Rodrig: Felician. Gratian. Hering. Pirrhum Maur. Cancer. Gallerat. Cencium, Fontanell. & Amat. quibus addo Hodiernam ad Surdum *dict. deciſ.* 308. Noguerol. *ſup. num.* 48. Rodriguez *de executione, cap.* 3. *nu.* 27. Nouar. ad Franch. *deciſ.* 55. verſ. *quod autem*, Acoſtam *dict. ampl.* 2. *n.* 85. Hunnium *in Encyclop. iuris* 3. *part. tit.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Franc. Caſtracanium *de ſocietatib. ſuper officijs Curiæ Romanæ, cap.* 68. *à num.* 1. Duardum *d. deciſ.* 184. *à num.* 3.

14 Quanpò † verò fideiuſſor ſimplicitèr ſoluit, in obſcuro eſt, an ei ceſſio poſt ſolutionem ſuffragetur, ſiue contra debitorem, ſiue contra fideiuſſores, eius virtute agere intendat? Et pro vera reſolutione videre expedit, quid in hac dubitatione ius commune; quid vè Regium noſtrum agnouerit. Et iure communi inſpecto, fideiuſſori ſimpliciter ſoluenti quandòcumque iurium ceſſionem fieri poſſe, videtur apertè probari *ex l. cum is* 36. *D. de fideiuſſor. l. Stichum, aut Pamphilum, §. ſi mandato, D. de ſolution. l. Papinianus, D. mandati*, agnoſcunt, ſimulque magis receptam ſententiam eſſe teſtantur, ex innumeris Hering. *de fideiuſſ. cap.* 28. *à nu.* 34. Gratian. *diſcept.* 286. *à num.* 4. Cencius *de cenſib. quæſt.* 71. *à nu.* 16. Capycius Latro *dict. deciſ.* 32. *num.* 6. Ioan. Andr. Dornsperg: *ſyntag. iuris lib.* 2. *p.* 1. *cap.* 30. verſ. *quando vero*, ex multis Anton. Amato *reſol.* 37. *à nu.* 39. Nouar. ad Franc. *dict. deciſ.* 55. verſ. *quod autem.*

15 Contrariam † tamen ſententiam iure communi longè veriorem eſſe, poſt Accurſ. Azon *in ſum. C. de fideiuſſ nu.* 13. profitentur Menoch. *d. libr.* 3. *præſumpt.* 143. *à num.* 6. Anton. Faber. *d. lib.* 11. *cap.* 10. Schifordeg. *lib.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 1. *cum ſequentib.* Pichardus *ſup. à num.* 61. In cuius comprobationem expendunt ſatis expreſſa reſponſa, *in l. vt fideiuſſor* 39. *D. de fideiuſſor. l. cum alter* 11. *C. eod. tit.* rationemque ipſam, *dict. l. Modeſtinus*, quæ tan correo, quàm fideiuſſori conuenit, Laſarte diù poſt hæc viſus *de gabellis cap.* 9. *à nu.* 19. *ad* 32.

16 In qua † controuerſia ſi poſt tot doctiſſimos viros liceret meum exponere iudicium. Exiſtimarem diſtinguendum fore, an fideiuſſor spontè, vel coactus ſoluerit. Nam ſi vltrò, & à creditore non impetitus offerret debitum, diceremnon tàm in ſolutum dare, quàm nomen debitoris emiſſe cenſeri; quo caſu cùm non extinguendæ obligationis animo acceſſiſſe, ſeu ſoluiſſe videatur, quandocumque ei ceſſio fieri poterit: & ita intelligo text. *in d. l. cum is* 36. ex cuius ſpecie euincitur, Paulum de eo fideiuſſore ſermonem facere, qui ſpontè ſoluit. At verò ſi coactus, & à creditore conuentus ſimplicitèr ſoluiſſet, ceſſio ex interuallo non prodeſſet, quia non emendi nominis, ſed extinguendæ obligationis animo ſoluiſſe præſumitur: & hoc modo accipio Modeſtinum *in dict. l. vt fideiuſſor. dict. l. cũ alter*, in quibus fideiuſſor non ſpontè, ſed coactus ſoluit.

17 Nec † huic noſtræ interpretationi, & diſtinctioni inter fideiuſſorem ſpontè, vel coactè ſoluentem, quicquam aduerſatur text. *in d. l. Papinianus*, D. *mandati, dict. l. Stichum, aut Pamphilum* §. *ſi mandato*, D. *de ſolutionib.* quia non de fideiuſſore, ſed de mandatore loquuntur: cui certum eſt, quandocumque vtiliter iura cedi, cùm non vna, ſed diuerſa actione teneatur, iuxta diſtinctionem, quam ex practicis, & theoricis firmauimus ſup.

18 Quæ † interpretatio ſi diſplicear, & vnæ ex dictis contrarijs ſententijs ad hæren-

rendum eſſet, ſemper mihi viſum fuit, primam magis communem, & æquiorem eſſe, à qua in iudicando, vbi ius commune viget, non diſcederem: licèt in puncto iuris, ſtrictaque diſputandi ratione, ſecunda ſententia ſecurior ſit, quam ſubrilitèr, & doctè ſuo more defendir Antonius Faber *dict. cap.* 10. Schifordeg. *ſup.* qui ſatis aptè reſpondent iuribus in contrarium.

19 Quam † primam ſententiam non ſolum in ſimplici fideiuſſore accipere poteris, ſed etiam in eo, qui vt fideiuſſor, ſimulque vt reus principalis obligationi acceſſit, hoc eſt vt Hſpano noſtro ſermone dicimus, *como fiador, y principal pagador*: nàm ſi is ſimplicitèr ſoluat, etiam ex interuallo poterit iurium ceſſionem deſiderare, vt veriorem ſententiam profitetur, & iuxta eam pronunciatum teſtatur Capycius Latro *d. deciſ.* 32. æquiorem eriam appellat Hodierna ad Surdũ *dict. deciſ.* 308. licèt Surdo ibi contrarium placeat, cuius ſententia in puncto iuris, & ſtricta diſpuratione rectè procedit; ſed prima æquior eſt, quam ſequitur his non relatis Merlinus *de pignorib. lib. 4. qu. 70. à nu.* 30. qui ampliar ſiue fideiuſſores obligati eſſent ex cauſa oneroſa, vel lucratiua.

20 De † iure verò Regio, ſecunda Azonis ſentẽtia expreſsè approbatur in *l.* 11. *tit.* 12. *part.* 5. in qua ſtatuitur fideiuſſorem ſimplicitèr ſoluentem fruſtrà ex interuallo ceſſionem expoſcere, obſeruar Gregorius Lopex ibi, Gutierrez *dict. allegat.* 4. Rodriguez *de execution. cap. 3. n.* 27 Vela *d. aſſert. 37. num.* 11. qui dat alios. Cuius legis decisionem ad eos qui pro alio ſe ſoluturos conſtituerunt, extendir Felicianus *de cenſibus, tom. 1. lib. 3. cap. 2. num. 6. & 7.* quaſi fideiuſſio, & conſtitutum à pari procedant, in multis tamen differre oſtendit Schifordeg. *lib. 2. tract. 9 quæſt. 6. per tot.*

21 Quam † legem Regiam omnes, quos retulimus, intelligunt, ſiue fideiuſſor, qui ſimplicitèr ſoluit, ceſſionem ex poſt facto deſideret contra debitorem principalem; ſiue contra alios confideiuſſores: nàm vno, & altero caſu ceſſionem inutilem eſſe teſtantur. Quæ ſententia veriſſima eſt, ſed neſcio qua ratione nouitèr contrariam inuexerit Acoſta *de priuileg. credit. dict. reg. 3. ampl. 2. n.* 61. qui expreſsè cõtra Felicianũ defendit, quòd quãuis iure noſtro Regio fideiuſſori ſimplicitèr ſoluenti ceſsio ex interuallo nõ proſit, id tamẽ intelligendũ fideiuſſor aduerſus alios cõfideiuſſores agere intenderet: nã ſi aduerſus debitorem vellet experiri, ceſſio quandocumque obtenta vtilis eſſet: mouetur ipſe non alio fundamento, quàm ipſius legis Regiæ verbis, ibi: *E ſi alguno de los fiadores pagaſſe todo el deudo, ſimplemenle non diziendo, que lo facia en nome del deudor principal, ni en el ſuio, ſi luego que la paga ha fecha, demanda à aquel que la face que le otorgue poder de demandar lo pagò à los otros fiadores, decimos que le deue ſer otorgado: e ſi entonces non le demanda dende adelante, non gele deue otorgar, porque ſe meja que hizo la paga en nome del deudor principal, e non el ſuio: però bien puede demandar al deudor que le dè lo que pagò por el.* Ex his finalibus verbis ſuam adſtruit opinionem Acoſta, quibus quocumque rempore fideiuſſori aduerſus debitorem agere permittitur: vndè conijcit Feliciani ſententiam erroneam, & ab ea tanquã ab igne cauendum fore.

22 Sed † re vera fallitur Acoſta, qui contra expreſſa verba legis loquitur, quæ fideiuſſori indiſtinctè denegat ex inrerual lo iurium ceſſionem, tàm contra confideiuſſorem, quàm contra debitorem, pro quo fideiuſſit. Neque cõtra faciunt verba illa: *Pero bien puede demandar al deu-*
23 *dor que le dè lo que pagò por el.* Quia † intelligenda ſunt, vt poſſit fideiuſſor ſimplicitèr ſoluens, ſi ceſſionem incontinenti non habuit, actione mandati agere, per quam abſq; vlla ceſſione debirorem poterit conuenire, ſi pro eo volenre fideiuſſit, *l. indebitum 47. D. de condict. indebiti, l. ſi remunerandi 6. §. paſſus, l. idemque 10. § ſi fideiuſſores, l. hæredem, l. inter cauſas, §. ſi his qui, l. rogatus 33. l. qui, fide 53. D. mãdati, l. ſi fideiuſſor 6. C. eodem tit. §. ſi quid autem, Inſtit. eodem tit. cap. 1. & 3. D. de fideiuſſoribus,* vel actione negotiorum geſterum, ſi pro debitore abſente, vel ignorante inrerceſſit, *l. 6. §. ſi paſſus, l. ex mandato 20. §. 1. D. mandati, l. ſed videamus, l. liberto, D. de negotijs geſtis, l. 12. & 13. tit. 12 part.* 5. proſequitur latè omninò videndus Heringius *de fideiuſſ cap. 25. à num. 1. & 68.* Felicianus *dict. cap. 3. num.* 4. Cencius

cius

Digitized by Google

cius *qu.*75.*nu.*10. multos congerit Amato *dict.reſol.*37.*nu.*40.Fontanell.*deciſ.*216. *à num.*1. vbi aſſerit fideiuſſorem, qui ſoluit, licèt non poſſit aduerſus alios confideiuſſores, ſine ceſſione agere, ea tamen non indigere, vt quod ſoluit à principali debitore valeat recuperare, Viſconte *concl.iuris*, *verb. fideiuſſori ſoluenti*, qui actionem etiam concedit fideiuſſori aduerſus principalem debitorem,pro damnis, expenſis, & intereſſe, de quo nos ſuo loco agemus.

24 Nec magis † fœlicitèr idemmet Acoſtà *ſup.num.*59. Felicianum reprehendit, quaſi dixerit, fideiuſſorem, qui debitoris nomine ſoluit, nullum regreſſum aduerſus eum habere. Nam Felicianus id tantùm docet, fideiuſſorem, qui nomine debitoris ſoluit, iurium ceſſionem obtinere non poſſe: non tamen inficiatur actione mandati à debitore conſequi valere, quod ſoluit. In quo Felicianus nõ loquitur contra *dict. l.* 11. verba, prout ſentit Acoſta,imò eius doctrina dictæ legi Regiæ mirè conuenit: à qua Acoſta longe diſcedit, dum exiſtimat, fideiuſſo-

25 rem † qui nomine debitoris ſoluit, iurium ceſſionem impetrare poſſe:id enim à iure alienum eſt,vt ex Feliciano,& alijs probat Carleual. *de iudicijs lib.*1.*tit.*3.*diſput.*35. *num.*5.*&* 11. Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.*4.*gloſ.*18.*par.*2. *num.* 83. nam pugnat quod fideiuſſor eo animo ſoluat, vt debitoris obligationem extinguat, ſimulq; ceſſionem quaſi extincta non fuiſſet, expoſcat: conducunt elegantèr tradita per Amatum *dict. reſolut.*37.*à num.*4 *ad* 6. Gratian. *diſcept.* 286. *num.*6. Caſanate *con.*11.*num.*2.*& conſ.*14. *à numer.* 3. Cencium *de cenſib.qu.*71. *num.*14.

26 Quare † vt in poſterum circa *dict.l.*11 *tit.*12.*par.*5. nulla hæſitatio ſit, ex ea ſequentes elicio concluſiones. Prima, fideiuſſori ſuo nomine ſoluẽti iurium ceſſio aduerſus debitorem, & confideiuſſores etiam poſt ſolutionem vtilis eſt. Secunda, fideiuſſor nomine debitoris ſoluens, eum liberando, ceſſionem actionum, neque contra eum, neque contra confideiuſſores habere poterit; actione tamen mandati aduerſus debitorem rectè agit. Tertia, fideiuſſor ſimplicitèr ſoluens iurium ceſſionem incontinenti contra debitorem,& confideiuſſores vtilitèr obtinet; ex interuallo verò ceſſio obtenta, tàm contra debitorem, quàm contra fideiuſſores inutilis erit, niſi pactum de cedendo fuiſſet adiectum: poterit tamen fideiuſſor actione mandati, vel negotiorum geſtorum, prout ſup. diximus debitorem conuenire.

27 In tertio † hypothecæ poſſeſſore nihil expreſsè ſcriptum inuenio, ratio tamen à Modeſtino tradita *in dict.l. Modeſtinus*, ſuadere videtur, non alitèr ei proficuam futuram eſſe ceſſionem, quàm ſi incontinenti ſit habita, vel pactum fuerit adiectum de iuribus quandocumque cedendis: cui ſententiæ aſſentiri videtur Amato *dict. reſolut.*38. *num.*24.

28 Cæterum † verius iudico, tertio poſſeſſori hypothecaria actione conuento, etiam ex interuallo actiones cedendas eſſe: quia ſoluere præſumitur, vt liberet hypothecam; non vero vt perſonalem debitoris obligationem ſupprimat; ideòque poſt ſolutionem remanet creditori actio, quæ vtilitèr cedi poſſit, vt probat elegans, & expreſſus text. *in l ſi res obligata* 57. *D.de leg.* 1. vt ex ea lege probat Merlin. *dict.lib.*4.*quæſt.*74. Anton. Faber *lib.* 11. *coniect. cap.* 10. Pichard.*princip. Inſt. quibus mod. tollitur obligatio,num.*60. eſt etiam pro hac ſententia optimus textus *in l.cum poſſeſſor* 5.*D. de cenſibus* cuius deciſio, vt infra dicemus, nihil ſpeciale fiſci fauore continet.

29 Circa † extraneum ſoluentem, diſtinguit Amato ſup. *à num.*4. & ante eum Menoch. *dict.præſumpt.*134. *à nu.*1. *&* 3. an ipſe nomine debitoris ſoluat, an verò ſuo proprio nomine, non eradicandæ obligationis animo, ſed potius vt acquirat nomen illud, & obligationem. Primo caſu ceſſionem nullo tempore fieri poſſe aſſerit: quia ſolutione omnis tollitur obligatio, nullaque ſupereſt actio, quæ cedi poſſit, *l.Papinianus,D.mandati.* Secundo verò caſu, quandocumque tertio ſoluenti ceſſionem vtilem eſſe profitetur: quia per ſimilem ſolutionem, non tàm extincta obligatio dicitur, quàm ipſius debitoris nomen emptum cenſetur, *l plusquam*, *l.nominis,D. de hered.vel action. vendit.*in cuius doctrinæ comprobationem innumeros refert *à num.* 4. *ad* 9. *&* 11. vbi *num.* 12. explicat, quandò ceſſio incontinenti, vel ex interuallo fa-

cta dicatur, videndus Caſanate *conſ.* 10. *num.* 101. verſ. *nec in hoc dubio*, Cencius *de cenſib. quæſt.* 51. *à num.* 3. vbi quid quandò creditor fatetur ſe habuiſſe, & recepiſſe: & verius eſt, non ex eo ceſſionem ex interuallo factam cenſeri.

30 Hinc † hic opportunè inquirendum venit, an fiſcus aliquo ſpeciali priuilegio munitus ſit, vt iura ſua etiam ex interuallo cedere poſſit, cuius dubij reſolutio alterius præuium requirit examen, an ſcilicèt Fiſco ſoluens in eius iura ſine ceſſione ſuccedat? Suntque qui hoc Fiſco indulgeant priuilegium, vt iura ſua ſine ceſſione tráſferat, quam ſententiam poſt Peregrin. & Surd. ſequitur Noguerol. *allegat.* 11. *num.* 58. Paſchalis *de viribus patriæ poteſt.* 1. *par. cap.* 8. *num.* 579.

31 Cæterum † hæc opinio omni fundamento deſtituitur, & expreſsè conuincitur ex *l.* 3. *l. vlt. C. de priuileg. fiſci*, *l. cum alter*, *C. de fideiuſs.* ibi: *Potuiſti ſanè cum Fiſco ſolueres deſiderare, vt ius pignoris, quod Fiſcus habet, in te transferretur*, vbi Gothofred; fruſtra enim ibi Imperator de iurium ceſſione per Fiſcum facienda dubitaret, ſi ſoluens ſine ceſſione in ius Fiſci ſuccederet.

32 Neque † ſatisfacies ſi dixeris, ideò ibi Imperatorem de iurium ceſſione per Fiſcum facienda anxiè quærere: quia vtilius fideiuſſori eſt, ceſſas à Fiſco habere actiones: cùm ex ceſſione directarum exercitium transferatur, quod vtilius eſt, quàm alijs actionibus, quæ ſine ceſſione competunt, experiri, vt ſuo loco diximus. Quia reſpondetur, Imperatorem in eo textu, Fiſcum quoad ceſſionis neceſſitatem, priuato cuiiibet æquiparare, vt apparet ex illis verbis: *Quod & in priuatis debitis obſeruandum eſt*.

33 Quare † ſine dubio teneas, Fiſco nihil ſpeciale eſſe conceſſum; & ceſſione indigere, qui eius iura ſuſcipere intendit: quam ſententiam tuetur Gothofred. ita intelligens *l.* 2. *C. de his qui in prior. credit. loc. ſucced.* Iacob Cuiacius *lib.* 18. *obſeru. cap.* 40. & contra pragmaticos veriorem dicit Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *quæſt.* 23. verſ. *aliud*, qui rectè aduertit, contrariæ ſententiæ non ſuffragari text. *in l. in fraudem*, §. *qui pro alio*, *D. de iure Fiſci*, nam ibi I.C. Paulus tantùm probat, poſſe eũ qui pro Fiſci debitore ſoluit, ceſſionem congruo tempore poſtulare.

34 Præſuppoſito † iam Fiſcum ſine ceſſione iura ſua non transferre. Videamus an ſaltim fideiuſſori, vel alij ſoluenti, ex interuallo cedere poſſit? Et poſſe licèt nulla præceſſerit proteſtatio, vel pactum de cedendo, tenent Alfaro *de officio Fiſcal. gloſ.* 16. *priu.* 36. *num.* 146. Noguerol. *allegat.* 11. *num.* 60. mouentur ex *l. cum poſſeſſor*, *D. de cenſib.* Sed meo videri id ex ea lege non probatur, & verius eſt, ſimile priuilegium Fiſco tributum non eſſe, vt defendit Anton. Faber *lib.* 11. *coniect. capit.* 10. *circa finem*. Alfaro *ſup. numer.* 148. Quorum interpretatione omiſſa ad *dict. l. cum poſſeſſor*: diceremus, in ea ex interuallo iura cedi potuiſſe, non ex priuilegio, ſeu ſpeciali iure cedentis, hoc eſt Fiſci, vt perperam exiſtimauit Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 23 *à num.* 16. & 21. ſed ratione perſonæ ceſſionarij: nàm cùm is tertius hypothecæ poſſeſſor eſſet, ſoluens quod alter ex perſonali actione debebat, ius nominis emiſſe videtur; ac proindè ceſſio quolibet tempore vtilis eſt; prout accidit *in dict. l. ſi res obligata*, quæ etiam in tertio poſſeſſore loquitur, qui hypothecaria actione conuentus ſoluit.

35 Sed † non poſſum non referre lapſum Alfari *dict. gloſ.* 16. *priuileg.* 36. *numer.* 146. qui ita ſcribit: *Pupillus etiam quamuis à principio non cedat, poteſt poſt ſolutionem cedere*, *l.* 1. *D. de contrauſudic. tutel.* qui error adeò manifeſtus eſt, vt crederem typographo potius, quàm actori attriduẽdum, cùm indubitati iuris ſit, pupillum ex poſt facto iura ſua mandare non poſſe, vt probat ipſa *lex* 1. *d. l. Modeſtinus*, *D. de ſolutionib.*

36 Hactenùs † de prima parte quæſtionis noſtræ; veniamus ad ſecundam. Primũque videamus, an correo qui ceſſionem non habuit, vel non con congruo tempore, poſſit aliquo iuris remedio à correo repetere partem, quæ ad eum ſpectabat? Et licèt pluribus argumentis elegantèr contendat Anton. Faber, correo qui totum ſoluit, nullam prorsùs actionem aduerſus alterum correum (ſi ipſi ſocij non ſint) competere, adeò vt neque mandati agere poſſit, neque negotiorum geſtorum actione, neque de in rem verſo, neque condictione vlla, neque vtili,

aut

Digitized by Google

aut directa actione dimiſſi creditoris, vt ipſe latiſſimè proſequitur *lib.11. conect. cap.1. cum. 8. ſequentib. & cap. 11. & 17.* Griuell. *deciſ. Dolana* 80. Laſſarte *de gabellis dict. cap. 9. num. 31.* tamen contrarium receptius eſt, ſcilicèt poſſe correum qui ſolidum ſoluit, partem ab alio correo (licèt ſocij non ſint) repetere, vtili, vel negotiorum geſtorum actione, *l.2. C. de duobus reis*, elegans, & ſingularis text. *in l.perceptione 3. D. de his qui deiecerunt*, Anton. Gomez *2. tom. var. cap* 12. *num.3.* Alexand. Trentacinq; omninò videndus *lib.3. var. tit. de ſolution. reſolut.34. à nu.34.* Theſaur. *deciſ.191.* Cencius *quæſt.110 à num.30.* (vbi quid ſi ex cauſa lucratiua correi debendi ſint) Amato *reſol.37. n.36.* Ioan. Baptiſta Thoro *2. par. compend. deciſ. verb. correus debendi*, Paulus Gallerat. *de renunciat. tom.2. cent.1. renunc.76. num.2.* Hodierna *ad Surdum deciſ.308. numer.29.* Nouarius ſtatim referendus, ex Surd. Coſta, Bellono, Gratiano, & Amato, Merlinus *de pignorib. d. lib.4. quæſt.* 75. nullo ex his relato præter Amatum, & quos ipſe refert, nouiſſimè doctiſſimus D. Salgado in ſuo non tortuoſo, ſed elegantiſſimo *labyrinth. creditor. 2. par. cap.7. n.59.* quod inſigne opus peruenit ad manus, pridiè, quàm hæc prælio darentur.

37 Difficilior † longè inſpectio eſt, an fideiuſſor qui ceſſionem non obtinuit, poſſit, quod ſoluit, aliqua actione, vel remedio repetere? Et debitoris principalis reſpectu, in dubium eſt, ceſſione non indigere, & citra eam, mandati, vel negotiorum geſtorum actione, quicquid ſoluit, ab eo poſſe recuperare, vt diximus ſup. ex Heringio, & alijs. Quare in eo potiſſimum res eſt, an ei aliqua via ſuccurratur, vt aduerſus alios confideiuſſores res agere poſſit? Et omni prorſus auxilio deſtitutum eſſe ſatis apertè probari videtur, *ex l. vt fideiuſſor, D. de fideiuſſorib. l. cum alter, C. eodem tit. dict. l.11. tit.12. par.5.* quibus cauetur, fideiuſſori aduerſus confideiuſſores actionem dandam non eſſe, niſi à creditore ceſſionem habuerit, quam ſententiam ex Donello, & alijs veriorem dicit Hering. *de fideiuſſ. capit. 27. part.3. à num.9.* Griuell. *dict. deciſ.* 80. *per tot.* Laſſarte *dict. num.31.* Cancer. *2. part. var. cap.5. num.152.* Parlador. *2. par. cap. fin.4. par. §.6. nu.1.* Gregor. Lopez *in dict. l.11. gloſ.2.* Rodriguez *de execut. capit. 3. num.28.* Amato *dict. reſol.37. num.41.* Nouar. *ad Franch. deciſ.55. verſ. nota tamen*, videndi Gaſpar Theſaur. *in additione ad dict. deciſ. Theſaur.191.* Viſconte *concl. iur. verb. fideiuſſori ſoluenti*, Hodierna *ad dict. deciſ.308. num.30.* videndus Coſta *de ratione rata, quæſt.23.* vbi de fideiuſſore, & correo loquitur, ſed obſcurè, & inuolutè, qui cum eadem perplexitate loquitur *in tract. de retrotractione, cap.9. caſ.5. per tot.* Cyriac. *contr.211. num.14.* qui aſſerit, confideiuſſorem ceſſione non indigere, quandò ipſimet fideiuſſores ſibi prouiderunt, vt inuicem ſe conſeruarent indemnes.

38 Quæ † ſententia etſi iure ſtricto vera ſit; tamen æquius videtur, fideiuſſori, qui ceſſionem non obtinuit, aliquo remedio ſuccurrendum, nè totius fideiuſſionis damnum ſentiat, cùm ſolidum ſoluens alterius confideiuſſoris negotium geſſerit, tenet Heringius ſibi contrarius *de fideiuſſor. cap.25. à num.137.* facit ratio text. *in l.2. C. de duobus reis, l. ſi & me, & Titium, D. de rebus credit.* (de cuius intellectu, & quæ neceſſaria ſint, vt eius deciſio locum habeat, conſule omninò Coſtam *de remedijs ſubſid. remed.12. per tot.*) melior text. *in l. alterius 20. D. de tutel. & rationib. diſtrab.* ibi: *Sed æquitatis ratione ſuadente, per vtilem actionem ei ſubueniri, in quantum alter releuatus eſt, oportet*, ſequitur Mainardus *deciſ.49. numer.1. lib.2.* Fontanell. *deciſ.216. à num.1. ad 6.* vbi reſoluere videtur, quæ ipſe indeciſa reliquerat *de pactis nuptial. clauſul.4. gloſ.18. par.2. nu.47. verſ. attentè*, Coſta *dict. tract. de remedijs ſubſidiarijs, rem.33. num.16. & 17. & remed.84. nu. 5.* & in hanc ſententiam declinare videtur Merlinus *dict. lib. 4. quæſt. 70. num.6. & 7.* dum refert Fontanell.

39 Tertius † verò hypothecæ poſſeſſor, qui ceſſionem non habuit, an aliqua ei actio competat contra principalem debitorem, vel alios compoſſeſſores hypothecarum? deciſum non inuenio. Dicerem ego, ei qui ſoluit, ſi iniuſtus poſſeſſor eſſet, nullam actionem competere; retentionis tamen iure pro eo, quod præſtitit ſe defendere, & tueri poſſe, ſi dominus hypothecam ab eò vindicare intenderet. Si tamen iuſtus poſſeſſor eſſet,

contra debitorem à quo cauſam habuit agere poterit, iuxta Cencium *de cenſibus quæſt.98.num.79.* ſimilitèrque aduerſus alios compoſſeſſores, ad exemplum correi, qui à creditore conuentus ſolidum ſoluit, quaſi videatur omnes poſſeſſores correos debendi eſſe; & ex ipſa detentatione tacitè obligatos, vt ex Milanenſ. Surd. & alijs probat Amato *d. reſol.37.num.22.* Gratian. *diſcept.701.nu.4* licèt non aduerſus omnes poſseſsores agere poſset; ſed tantùm contra eos, quos conuenire poſſet ſi ceſſionem habuiſset, iuxta reſoluta ſup.

40 Extraneus † etiam qui ſine ceſſione ſoluit, debitorem actione negotiorum geſtorum poterit conuenire, niſi eo inuito, & contradicente ſoluiſset: quia tunc quamuis debitorem liberet, actionem negotiorum geſtorum aduerſus eũ non quærit, vt ex Beltramino, Hering. Vander, & Oſualdo ſuo loco diximus.

41 His † ita diffinitis, & reſolutis aduerto, quòd quamuis ſine ceſſione actionem tribuamus correo, fideiuſsori, tertio poſſeſsori, & extraneo ſoluentibus; tamen eis longè vtilius erit, ceſſionem à creditore habere. Quapropter anxiè in iure quæſitum inuenimus, de ceſſionis poteſtate, & an ex interuallo facta vtilis ſit? Ceſſionis autem commodum, in eo potiſſimùm conſiſtit, quòd correus, vel fideiuſsor ceſſionis virtute non ſolùm priuilegijs cedentis gaudet, *l. mandati actio, C. mandati, l. ſi prius §. à Titio, D. qui potiores in pignor. habeantur:* ſed etiam executiuè agere poterit, quemadmodùm cedens poſſet, vt poſt alios tradit Felicianus *de cenſibus tom.1. lib. 3. num.4. & 5.* Gironda *de priuileg. num.894* Parlador *lib.2. rer. quot. cap. fin. 4. part. §.6. num.1.* Rodriguez *de execut. cap. 3. num. 26.* Cur. Philip. *1. tom. 2. part. §. 9. num. 9.* Laſſarte *dict. cap. 9. num. 3.* ex Gaito, & alijs Acoſta *de priuileg. credit. reg. 3. ampl. 2. num. 55. & 56.* Caſanate *conſ. 10. num. 103.* de quo infrà latè agemus. Cùm ſi actionem mandati, vel negotiorum geſtorum inſtituerent, viam executiuam, nec prælationem dimiſſi creditoris non haberent, Parlador. *dict. cap. fin. 3. part. §.4. à num.2.* Felician. *dict. num.4.* Canc. *2. part. variar. cap. 5. à num. 148. ad 154.* Rodriguez (qui circa finem limitat niſi debitor fideiuſſorem indemnem ſeruare promiſiſſet) Gutierrez *dict. alleg. 4. num. 3.* vbi contendit, fideiuſſorem mandati agentem præferendum fore alijs creditoribus perſonalibus poſterioribus eiuſdẽ debitoris, ſequitur Cancer. vbi proximè

42 *à num.149.* In † eo etiam ceſſionis vtilitas detegitur, quod fideiuſſor ſi actione mandati agat, cùm perſonalis ſit, tertiũ poſſeſſorem conuenire non poterit; ſecùs tamen erit, ſi virtute ceſſionis experiatur, Cancer. *ſup num. 162.* Fontanell. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. p. 2. num. 70.* Ripol. *variar. reſol. c. vlt. à num. 382.*

Quæ † diximus de fideiuſſore, vt non alitèr viâ executiua agat, quàm ſi creditor iura ſua executiua ei ceſſerit, declarabis procedere in fideiuſſore cõtractus, non verò in fideiuſſore iudicij, qui ſi exactus fuerit, executiuè contra principalem citra ceſſionem agere poterit, *l. fin. C. de vſuris rei iudicatæ*, ibi: *Quia per medium fideiuſſorem, ſtatim pecunias ſoluere compellebatur*, Rodericus, Suarez *tit. de los emplazamientos, l. 2. verſ. ſed pone, num. 22. & 25.* Trentacinq. *lib. 2 variar. tit. de expenſ. reſol. 3. num. 4. & 6.* Guzman *de euictionib. q. 16. num. 48. & 51.* Marius Burgius *de modo procedendi ex abrupto cent. 1. q. 5. n. 253.*

43 Verùm † cum ſatis nota ſit vtilitas, quæ ex ceſſione, vulgo *carta de laſto*, prouenit, quæri ſolet, qua actione petenda ſit. Qua in re aduerto, ceſſionem triplici modo deſiderari poſſe, per viam exceptionis, actionis, vel officio iudicis, vt diximus in initio huius tituli.

44 Quoad aliud verò, an ei qui omiſſa exceptione cedendarum ſoluit, aliquo remedio ſubueniendum ſit, ſi creditor culpa, vel facto ſuo cedere non poſſet, *gloſ. in l. cum is de fideiuſſoribus*, quam cõmuniter probant Doctores, reſoluit, ſolutum tanquàm indebitum repeti poſſe, quia omiſſa exceptio locum aperit conditioni, ac ſi quod ſolutum eſt, fuiſſet indebitum, ſequitur Greg. Lop. *in l. 11. tit. 12. p. 5. gloſ. 2.* quam ſententiam communem, & receptam eſse teſtatur Ant. Faber *lib. 11. coniect. cap. 20.* Ipſe tamen nè cum his, quæ alijs placuerunt conueniat, contendit conditioni indebiti locum non eſse: quia hæc exceptio non reſpicit ius debiti, ſed perſonæ: & quia omiſ-

omiſſio huius exceptionis non impedit, quin ex ſolutione liberatio ſequatur, quæ ſanè impediretur, ſi locus condictioni eſſet: quemadmodùm ex contrariò ſecuta liberatio impedit condictionem indebiti, *l. ſi pœna* 19. §. 1. *l. vt fideiuſſor* 59. cum alijs quas allegat.

45 Hæc † verò tanti non ſunt, vt in Fabri ſententiam eam, imò libens communi ſententiæ aſsentior: quia qui exceptione perpetua tutus eſt, quod ſoluit quaſi indebitum repetit, *l. qui exceptione* 40. *D. de condict. indebiti*. Et debitor quis eſse deſinit, ex quo exceptionem iuſtã nactus fuit, *l. Marcellus*. 66. *D. de reg. iur.*
46 Nec oberit † exceptionem hanc debiti ius non reſpicere, neque impedire liberationem: quia licèt melioramentorum, & expenſarum exceptio ius debiti non reſpiciat, tamen certum eſt, eum qui ratione expenſarum fundum retinere poterat, ſi ſine deductione earum fundum tradiderit, (ex qua traditione liberatio etiam inducitur) condictionem indebiti habere, *d. l. qui exceptionem*. §. *ſi pars*, *D. de condict. indebiti*, *l. quod ſi nulla*, *D. de leg.* 1. Ariſm. Tepat. *variar. tit.* 272. *cap.* 8. *verſ. res tradita*. Similitèr qui cautionem aliquam ab eo cui ſoluit petere poterat, ſi ea omiſsa, & non petita ſoluat, quaſi plus ſoluerit, repetit *l. ſi quis* 39. *D. de*
47 *condict. indebiti*. Et † regularitèr ſi res tradatur, aliter, vel pinguius, quàm debebatur, condicitur, vt retineatur. Quæ condictio, quæ nudam retraditionem continet, an indebiti, vel incerti ſit diſputat Ioannes Garcia *de expenſis*, *cap.* 7. *à num.* 6. ad intellectum *d. l. qui exceptionem*. § *ſi pars*, *d. l. quod ſi nulla*, *cum alijs*. Cum igitur is qui omiſsa exceptione eedendarum ſoluit, pinguius, aliterque quàm debebat ſoluerit, æquum eſt, ei condictione ſuccurri, nè damnum ea facto, & culpa creditoris ſentiat.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor conuentus, & exactus per creditorem, an poſſit in eodem iudicio, & coram eodem iudice principalem debitorẽ pro quo ſoluit conuenire, negatiue reſoluitur, niſi fideiuſſor non contractus, ſed iudicij ſit, quod extenditur ad correos, & poſſeſſores ſoluentes*, & num. ſequentibus.

3 *Intelligitur* tex. in l. cum eorum, C. de ſententijs, & interl. omn. iudic.

4 *Fideiuſſor à Fiſco exactus coram iudice Fiſci trahere poteſt debitorem principalem.*

5 *Reprobatur opinio* Fontanellæ, & Parlador.

6 *Correo vel fideiuſſori ſoluenti, an creditor actiones ſuas aduerſus alios correos, & confideiuſſores cedere debeat inſolidum, vel pro rata*, & num 9.

8 *Correus, vel fideiuſſor, qui ſolidum ſoluit, & ceſſionem obtinuit à creditore, poteſt aduerſus quemlibet ex correis, vel confideiuſſoribus inſolidum agere: dempta rata, quæ ad eum expectabat, ſi diuiſionis beneficio renunceatum fuit*, & numer. 9.

10 *Fideiuſſor exactus inſolidum ab alio confideiuſſore, poteſt ceſſis ſibi iuribus rurſus inſolidum agere aduerſus vnum ex alijs cõfideiuſſoribus, dempta ſua rata.*

11 *Correus, vel confideiuſſor, qui ſoluit, ſi virtute ceſſionis aduerſus alios inſolidum dempta ſua parte agat: quonam modo debitum, & pro qua parte ſit exigendum, vt inopis debitoris, vel confideiuſſoris periculum omnes æqualitèr ſentiant*, cum num. ſequentibus vſque ad num. 18.

17 *Correus debendi, ad quem nulla vtilitas contractus peruenit, conuentus à creditore, an poſſit deſiderare, vt ſuis ſumptibus correus qui commodum percepit, conueniatur.*

18 *Tertius poſſeſſor, qui ſoluit, & obtinuit ceſſionem à creditore: an debeat agere aduerſus alios compoſſeſſores pro rata vel poſſit inſolidum eos conuenire*, cum num. ſequentib. vſque ad num 33.

Tertius poſſeſſor, qui agit virtute ceſſionis contra alios compoſſeſſores: an teneatur eis cedere actiones, etiam contra ſe.

29 *Creditor in cuius fraudem debitor bona alienauit, poteſt agere reuocatoria aduerſus quemlibet ex emptoribus, tamet ſi diuerſis temporibus emiſſent: nec cogi poteſt, vt aduerſus poſteriorem emptorem agat.* & n. 30.

31 *Creditor hypothecarius in cuius præiudicium debitor poſteriores creditores dimiſit, poteſt auocare pecuniam à creditore poſteriori, quem elegerit.*

32 *Ratam quam deducere debet tertius poſſeſſor qui agit aduerſus alios: an æſtimanda ſit, reſpectu rei, vel corporis, an verò reſpectu valoris eius.*

33 *Fideiuſſor, vel correus agens aduerſus alios virtute ceſſionis, quomodo, & pro qua parte recuperet expenſas litis, in quibus ipſe creditor cedenti fuit condemnatus.*

34 *Correi debendi, vel confideiuſſores inſolidũ obligati an ſicut pro ſorte inſolidum condemnantur, ita etiam pro expenſis litis inſoli-*

Digitized by Google

ſolidum condennandi ſiat; vel pro virili portione.

35 *Condemnatus in cauſa criminali, non poteſt pro litis expenſis in carceribus detineri.*

36 *Expenſæ litis in quibus quis fuit condemnatus ſequuntur naturam, & cauſam principalis condemnationis.*

37 *Prælatio quæ datur emptori in caſu euictionis, eadem competit pro litis expenſis.*

38 *Depoſitum vt legitimum ſit, non ſolum debet eſſe de principali condẽnatione, ſed etiã de litis expenſis in quibus litigans fuit condemnatus.*

39 *Creditor qui plures reos debendi, vel fideiuſſores condemnauit in ſolidum, non poteſt agere aduerſus eos inſolidum pro litis expẽſis: ſed in praxi contrarium procedit.*

41 *Correus, vel fideiuſſor, qui condemnatus ſoluit principale debitum, cum litis expenſis, ſi ceſſionem obtineat, quas litis expenſas ab aliis correis vel confideiuſſoribus repetat.*

42 *Fideiuſſor condemnatus in expenſis litis, an eas repetere poſſit à debitore principali, & pro eis ceſſionem à creditore obtinere.*

43 *Fideiuſſor qui ſoluit pro debitore, repetit ab eo pecuniam cum damnis, intereſſe, & expenſis litis, niſi temerè, & ſine cauſa litigaſſet.*

44 *Expenſæ litis quas fideiuſſor repetere poteſt à principali debitore, actione mandati petendæ ſunt.*

45 *Creditor qui condemnauit fideiuſſorem ad ſolutionem debiti cum expenſis litis, an ſententiam poſſit exequi contra debitorem, tã pro ſorte, quàm pro expenſis,* & num. 47.

46 *Fideiuſſor poteſt efficaciter obligari, licèt ex aliqua cauſa, vel ſpeciali beneficio principalis debitoris obligatio non ſubſiſtat.*

48 *Fideiuſſor agens virtute ceſſionis, vel actione mandati, quibus exceptionibus repellatur: & quid ſi omiſſerit opponere aliquam exceptionem.*

49 *Fideiuſſori, qui virtute ceſſionis, quam habuit à creditore apprehendit poſſeſſionem bonorum debitoris, an poſſit opponi, vt pecuniam quam accepit pro fideiubendo recipiat in computum.*

50 *Fideiuſſor an poſſit aliquid recipere pro fideiubendo, & quid in foro conſcientiæ.*

51 *Fideiuſſor qui ſoluit debitum cum expenſis, & decima ſi virtute ceſſionis nouam executionem petat, an alia decima debeatur executori.*

52 *Fideiuſſor, vel correus condemnati ad ſolutionem debiti & expenſarum, an virtute ceſſionis poſſint expenſas litis recuperare ab alio correo, vel confideiuſſore.*

53 *Soluens pro alio ſortem cum vſuris, ſi ceſſionem obtineat, an poſſit ab eo pro quo ſoluit, exigere vſuras vſurarum,* cum num. ſequentibus.

56 *Tertius ſoluens creditori ſortem cum vſuris, ſiue ex iure ſibi ceſſo vel actione mandati, aut negotiorum geſtorum agat, vſuras vſurarum à debitore pro quo ſoluit exigere non valet.*

57 *Creditor ſecundus offerens priori creditori ſortem cum vſuris, vſuras vſurarum non exigit.*

58 *Fideiuſſor ſoluens pro debitore ſortem cum vſuris rectè agit actione mandati, vel negotiorum geſtorum ad vſuras vſurarum, aduerſus debitorem.*

Necnon aduerſus confideiuſſorem pro parte, quæ ad eum ſpectabat, ibidem.

QVÆSTIO V.

Fideiuſſor; correus, vel tertius poſſeſſor, qui condemnati ſoluerunt, an poſſint ceſsis ſibi iuribus in eodem iudicio principalem debitorem, cõfideiuſſores correos, vel compoſſeſſores conuenire. Et an in ſolidum, vel tantum pro rata agere debeant, tam pro ſorte, quàm pro expenſis.

HVIVS quæſtionis propria ſedes erat, titulus ſequens; cùm in eo de iuribus à ceſſionario exercendis agatur: ſed tamen cùm eius diſputatio ſuperioribus quæſtionibus proxima, & quaſi conſectaria ſit, ideò conueniens duxi, eam hoc in loco expedire.

1 Fideiuſſor † conuentus, & à crditore coram vno iudice exactus, coram ipſo aduerſus debitorem principalem agere poſſe, licèt competens iudex non eſſet debitoris, tenet Angel. *in l. 1. D. iudicat ſolui*, Bartol. & Salicet. *in l. cum eorum, C. de ſent. & interloc. omnium iudicum.*

2 Veriùs † tamen eſt fideiuſſorem, correum, vel tertium poſſeſſorem, ſiue ceſſis iuribus agat, ſiue mandati, vel alia actione experiatur, debitoris, correi, vel confideiuſſoris: ſeu compoſſeſſoris forum ſequi debere, quam ſententiam in fideiuſſore contractus, veram eſſe teſtatur Baldus *in d. l. cum eorum,* qui communiter eſt receptus.

3 Nec † oberit *dict. l. cum eorum,* ex qua iuxta vnam lecturam deducitur, fideiuſſorem captum pro debito, poſſe per eundem

dem iudicem facere capi reum principalem. Nam id procedit in fideiuſſore iudicij, non verò in fideiuſſore contractus: quam diſtinctionem probant poſt antiquiores Rodericus Suarez *in l. 2. tit. de los emplazamientos*, verſ. *ſed pone num.* 23. & 24. Bertazolus *clauſ.* 43. *gloſ.* 8. *n.* 2. Lara (quem ego cum dicta diſtinctione accipio) *de vita homin. cap.* 21. *num.* 60. Gratian. ſtatim referendus Alex. Trenta cinq. *lib.* 2. *var. tit. de expenſis reſol.* 3. *nu.* 4. Guzman *de euictionib. quæſtion.* 16. *numer.* 49. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 5. *nu.* 24.

4 Hæc † in fideiuſſore, qui apud Fiſcum interceſſit, non procedunt: nam ſi is Fiſco ſoluerit, poterit reum principalem coram iudice Fiſci conuenire, ſiue à Fiſco iura ceſſa habeat, ſiuè non, *l. cum vendente, C. vbi cauſæ Fiſcales*, Bart. & Bald. *in dict. l. cum eorum* Suarez *ſup. num.* 24. Gratian. 1. *tom. cap.* 154. *à num.* 21. Lara *dict. num.* 60. Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſ.* 16. *priu.* 36. *num.* 148. ex Peregrin. & alijs Farin. *in frag. lit. F. nu.* 186. quibus conuenit Horat. Carpan. *ad ſtat. Med. tom.* 1. *c.* 445. *num.* 64. qui aſſerit, ceſſionarium Fiſci ex cauſa neceſſaria, poſſe debitorem coram iudice Fiſci conuenire, ſequuntur alij de quibus infrà *tit.* 6. *quæſt.* 3. *num. fin.*

5 Ex his † colliges cautè legendum eſſe doctum Fontanell. *le pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 18. *part.* 2. *num.* 59. & 60. qui ex Parlador. deciſum refert, tertium poſſeſſorem, vel fideiuſſorem inſolidum conuentum, & exactum poſſe ceſſis ſibi iuribus per creditorem in eodem iudicio, & cum eodem proceſſu, abſque alia cauſæ cognitione executionem eiuſdem ſententiæ aduerſus alios confideiuſſores, vel compoſſeſſores petere. Quæ aſſertio vera non eſt, & in duobus deficit. Primo, quia confideiuſſori, vel compoſſeſſori ſententia lata contra alium confideiuſſorem, vel compoſſeſſorem non nocet, nec eius virtute executio poterit intendi; ſed inſtrumenti, & obligationis, ſimulque ceſſionis virtute, noua executio, nouumque iudicium inſtitui debet. Secundo, quia executio non coram primo iudice, ſed coram eo, qui competens ſit confideiuſſoris, vel compoſſeſſoris petenda eſt, iuxta doctrinas proximè relatas.

6 Cognito † iam, coram quo iudice cōparere debeant fideiuſſor, correus, vel tertius poſſeſſor, qui ſoluerunt, videamus quomodò agere debeant, & conuenire correos, confideiuſſores, vel compoſſeſſores, an ſcilicèt inſolidum, vel pro rata? Cuius dubij propoſitio apertè ſupponit, creditorem eis inſolidum actiones ſuas cedere debere: nam ſi pro rata ceſſæ eſſent, fruſtra quæreremus, an inſolidum agere poſſet. Inſolidumque creditorem actiones ſuas cedere teneri, cùm cedere debeat ius quale ipſe habet, poſt Bartol. *in l. Modeſtinus, num.* 10. *D. de ſolutionibus*, & alios claſſicos, Heringius *de fideiuſſ. r. cap.* 27. *part.* 3. *à num.* 28. & 31. Cancerius 2. *part. variar. cap.* 5. *num.* 32. ex innumeris Anton. Amat. *lib.* 1. *variar. reſol.* 37. *num.* 42. & 43.

7 Quod † nè in æquiuoco verſemur ſic accipio, vt non inſolidum prout à principio ius creditor habebat, cedere teneatur, ita vt pro ea parte, quæ ad ſoluentem ſpectabat actiones ei cedat, ſed tantùm inſolidum pro cœteris portionibus, quæ ad alios debitores pertinent; exemplo res demonſtrabitur, finge tres eſſe fideiuſſores, vel correos inſolidum pro 300. quorum vnus conuentus, ſolidum hoc eſt integra intercenta ſoluit, ei creditor cedere tenebitur actionem non inſolidum pro 300. ſed dempta parte quæ ad ſoluentem ſpectabat, hoc eſt inſolidum pro 200. ita vt non ſatisfaciat, ſi pro virili cedere paratus eſſet, ideſt contra quemlibet ex alijs pro ſingulis 100. Ad que reducenda ſunt, quæ aliquantulum obſcurè tradit Antonius Faber *lib.* 11. *coniectur cap.* 14. à verſic. *illud hic*, quæ rectè explicat Heringius *à num.* 28. *ad* 37. vbi idem eſſe profitetur, etſi correi, vel fideiuſſor es diuiſionis beneficiū haberent: quia ceſſio inſolidum fieri poſſet, licèt exactio ſi de beneficio diuiſionis opponeretur pro virili tātùm facienda eſſet, ſequitur Hunnius *in Encyclop. iuris* 3. *par. nu.* 5. *à num.* 7.

8 Hoc † præmonito, tametſi certi iuris ſit, fideiuſſorem contra reum principalem ceſſis ſibi iuribus inſolidum agere, *cap.* 2. *de fideiuſſor.* Fontanella *deciſ.* 216. *num.* 6. tamen circa exactionem, quæ ab alijs confideiuſſoribus facienda eſt, alitèr; atq; alitèr ſentiunt interpretes. Ego vt

Digitized by Google

vtrem tùm ſuccinctè, tùm clarè aperiam, ſeparo correos, & confideiuſſores, à tertijs poſſeſſoribus: quia correum, & confideiuſſorum vnum ius, ſeu inſpectio eſt: compoſſeſſorum verò diuerſa. Et licèt quoad correos, & confideiuſſores veritas varijs reſolutionibus agitetur, iureq. communi attento rem obſcuram eſſe appareat, ex prolixè traditis per Cencium *quaeſt.71. à numer.2.* Anton. Amatum *reſolut.37. num.42.* qui anxiè agunt de cõponendis in hoc puncto contrarijs Rotæ deciſionibus, Pacificus *de Saluian. interd. inſp.3. cap. 7. à num. 33. ad 957.* omninò videndus, qui poſt longam diſputationem arbitrio iudicis relinquit, an confideiuſſori, vel correo ſoluenti, danda ſit repetitio, vel non aduerſus confideiuſſores, vel correos, idem Pacificus *deciſ.163* De iure noſtro Regio poſt *l.11.ti.12.par.5* idem dubium agnoſcunt Parlador. *cap. fin.4.par.§.6.num.3.* Rodriguez *de executione, cap.23.num.28.*

9 Tamen † vtroque iure, omiſſo Anton. Fabro *dict. cap.14.* Dornſperg. *lib.2. ſyntag. iuris, par.1 cap.30.* à verſ. *quid autem.* ex omnium ſcribentium mente ſtatuendum eſt, vnum ex pluribus correis, vel fideiuſſoribus inſolidum obligatis, qui ſolidum ſoluit, poſſe ceſſis ſibi iuribus dempta ſua parte aduerſus alios inſolidum experiri: ſin vero diuiſionis beneficio non renunciaſſent, pro virili, & rata quæ ad quemliber ſpectabat, eos cõuenire debere agnoſcunt, ex Regnicolis Parlador. & Rodriguez ſup. Felieian. *de cenſib. tom1. lib.3. cap.2. num.16. & to.2. dict. lib.3. cap.2. num. 9.* Rodriguez *de reditib. lib.2. quaeſt 17. num. 14. & 15.* qui ſequitur Gregor. Lopez, Rodriguez *de executione, cap.3. num.28* ex alijs Cancer. *dict. cap.5. num.32.* Fontanell. *dict. gloſ.18. part.2. num. 55. & deciſ. 216. à numer.6.* Cencius, Maurus, Hering. quos laudat Amato *ſup. num.47.* Capycius Latro *deciſ.32. num.7.*

10 Verùm † ſi ceſſionis virtute vnus ex correis, vel fideiuſſoribus dempta parte quæ ad correum, vel fideiuſſorem ceſſionarium ſpectabat, inſolidum exactus ſit, poterit ipſe ab eo cui ſoluit, iurium ceſſionem deſiderare, & rurſus ex iure ſibi ceſſo dempta ſua parte aduerſus alios correos, vel confideiuſſores inſolidum experiri: qua via vnuſquiſque ex correis, vel fideiuſſoribus ſoluet partem, & virilem portionem, quam quiſque ex contractu percepit, vt aduertit Parladorus *dict. §.6. num.3.*

11 Quæ rectè procedunt, & æqualitas inter omnes correos, vel fideiuſſores ſeruatur, ſi omnes idonei, & ſoluendo ſunt: ſed ſi ex eis vnus ſoluendo non eſſet, inæqualitas reſultaret, omnibuſque periculum fideiuſſionis non communicaretur, imò potius qui vltimo loco conuenitur, deterioris eſſet conditionis: cùm portio illa quæ ad correum, vel fideiuſſorem non idoneum ſpectabat, ſuo damno cederet. Nam pone, quatuor eſſe fideiuſſores, vel correos pro 400. ſoluit primus inſolidum, qui dempta ſua virili, ideſt 100. à ſecundo 300. recuperauit: ſecundus ſimilitèr demptis 100. quæ ad eum ſpectabant, à tertio 200. exegit. Tertius agit contra quartum, qui ſi ſoluendo eſſet, demptis ſuis 100. reſidua 100. ab eo haberet; ſed ſi fortè idoneus non eſſet, illorum 100. periculum ſuum eſſet; & alij duo, ideſt primus, & ſecundus, melioris eſſent condictionis.

12 Quapropter † eo caſu aliter ſe res habebit, & damnum fideiuſſoris, vel correi non idonei, inter omnes communicabitur, *l. verum, § ſi cum tres, D. pro ſocio, l plures, D. de adminiſtrat. tutor.* Carócius *deciſ.87. num.2.* Parlador. *dict. §. 6. num.4.* Henrig. *dict. cap.27. part.3. num. 36* Cancer. *dict. cap.5. num 321. in fin. & num.33.* Exemplo res clara fiet, iuxta *l. pretor 3. §. quotiens 2.* ibi: *Quod dico exẽplo manifeſtius fiet, D. de collatione bonor.* ſi fingamus ſpeciem, in quatuor fideiuſſoribus, vel correis in 400. inſolidum obligatis, quorum primus ſi 400. integra ſoluerit, à ſecundo 267. minus 8. marepetinos recuperat, ipſeque ceſſis ſibi iuribus à tertio 133. & 8. marepetinos habebit, quo facto damnum inopis correi, vel fideiuſſoris æqua lance eis officiet, cum vterque ex tribus idoneis 133. & 8. marapetinos præſtet, vt rectè notauerat Gregor. Lopez *in dict. l. 11. gloſ. debe tomar.* vbi in fine aduertit, quòd ſi fortè non inſolidum fideiuſſores, vel correi tenerentur, ſi vnus eorum ſolidum ſoluat, periculum vnius qui idoneus facultatibus non eſt, adſol-

ſoluentem tantùm ſpectaret, qui id ſibi imputare debet, cùm potuiſſet beneficio epiſtolæ Diui Adriani iuuari, §. *ſi plures*, *verſic.ſed ſi ab vno*, *Inſt.de fideiuſſorib.* Hering. *dict cap.27 part.2. num.23.* Nec placet mihi Gothofred.ibi, aliter ſentiens, & limitans, *dict. verſ ſed ſi ab vno*, vbi fideiuſſor ceſſas à creditore haberet actiones.

13 Sed † quemadmodùm ex eo, quòd confideiuſſorum, vel correorum alter nõ ſoluendo eſſet, damnum ſequi poſſe diximus, ei qui poſtremo loco conueniebatur, niſi à principio oppoſita confideiuſſoris inopia, portio, quæ ad eum ſpectabat, inter omnes diuideretur: ita è conuerſo poſſet accidere, vt is qui poſtremo loco exigitur; melioris eſſet conditionis, veluti ſi omnes fideiuſſores idonei eſſent, ſimul atque & debitor principalis: nam eo caſu is qui vltimo loco conuentus fuit, ſolaque 100. ex 400.ſoluit, poſſet ceſſis ſibi iuribus à debitore principali, integra 400. conſequi, qui locupletaretur cum aliorum confideiuſſorum damno: vel ſi diceres, vltimo loco conuentum pro eo tantùm quod ſoluit agere poſſe contra debitorem, eueniret aliorum fideiuſſorum, qui prius ſoluerũt, æqualem eſſe cum debitore principali fortunam, ſolumque indemnem ſeruari eum, qui vltimo loco loco exactus 100. ſoluit: ſin verò magis placeat, debitorem ab eo, qui vltimo loco ſoluit, pro 400. poſſe conueniri, tercentaque alijs confideiuſſoribus reſtituere teneri, & ipſos contra eum pro ſua virili portione agendi ius eſſe, quo pacto omnes indemnes remanebunt: eueniet vt fideiuſſores perpetuis litium anfractibus, & ſumptibus cum magno incommodo inquietentur litiumque inuenietur multiplicitas, quæ quantum fieri poſſit; amputanda eſt, *l.ſinguli 6.D. de exceptione rei iud.l.quidam 21.D.de rebus creditis*.

14 Cuius † caſus perplexitatem licèt nõ conſiderauerit Anton. Faber *lib. 11. coniect.cap.14.* nec vllus ex his, quos viderim; tamen vt circuitus euitetur, eius fuit ſententiæ, quòd fideiuſſores, vel correi, non inſolidum dempta rei ceſſionarij parte, ſed pro virili tantum conueniantur: idem placuit Dornſperg. *dict. lib.2. par.1. cap. 30.* verſ. *quod autem*, qui refert Collerium, Hartman. Piſt. Rochengalium, & Franch.

15 Quorum † opinio licèt plauſibilis videatur, tamen eorum fundamenta me à communi ſententia non retrahunt: quia ſi admitteremus, correum, vel fideiuſſorem, qui ſolidum ſoluit, pro virili tantùm aduerſus alios agere teneri, non rectè diceremus, eum cedentis perſonam induere, eiuſque iuribus, atque priuilegijs potiri: cùm creditori liberum ſit, aduerſus quemlibet inſolidum agere. Vltrà quod is qui ſolidum ſoluit, ſi ei inſolidum dempta ſua parte agere non liceret, deterioris conditionis eſſet, cùm pro recuperandis 300. quæ ſoluit, tres lites, & fortè in diuerſis tribunalibus inſtituere neceſſe haberet.

16 Vndè † communi ſententia retenta, in eo potiſſimum erit difficultas, vt reſpondeamus, & vitemus circuitus, & damna quæ proximè conſiderauimus, eo caſu quo fideiuſſores omnes, & debitor principalis ſoluendo ſunt. Quibus ego dupliciter occurri poſſe exiſtimabam. Primò, ſi fideiuſſor qui a confideiuſſore inſolidum conuenitur, deſideret vt prius communibus omnium confideiuſſorum expenſis, reus principalis excutiatur, quod ei indulgendum eſt, cum id in nullius damnum cedat, & res facilius expediatur.

17 Nec † in iure inſolens eſt vt hi ad quos pecuniæ non peruenerunt, deſiderent vt prius ſuis ſumptibus is qui cõmodum percepit, conueniatur, vt accidit *in l.vnde quæritur 7. iuncta l.5. §. vlt. D.commodati*, Bart. *in authen. hoc ita, C.de duobus reis*, Angel. Immola *in l.reus, C. de duobus reis*, Alexand. Trentacinq. *lib. 3. var.tit.de ſolutionib. reſol. 34. à num.39.& 41.* Explicat Anton. Faber *lib.11. coniect. cap.1.* Carocius *de excuſſione 2.par.quæſt.2 à num.1. & 41.* ex alijs Arias de Meſa *lib.2 var. cap.14. num.5.* Leotardus *de vſuris, quæſt. 94. num.71. & 72.* qui loquitur in fortioribus terminis. Altero, & ſecundo modo, vt fideiuſſor exactus, qui confideiuſſorem conuenit, ei contra alios confideiuſſores inſolidum actiones ſuas cedat: contra reum verò principalem non inſolidum, ſed cum reſeruatione illius partis, quam pro eo expendit, vt eam ipſe à debitore conſequatur: quo facto æqualitas inter omnes ſeruabitur,

cùm quilibet ea quæ de ſuo expendit, poſſit à debitore recuperare.

18 Quæ † de correis, & fideiuſſoribus dicta ſunt, non indiſtinctè in tertijs poſſeſſoribus procedunt. quare eorum ius & cauſam diuerſam eſſe ſuperiùs monuimus: quod vt qua potuerim claritate explicem, aduerto, interpretes in hoc articulo duo inuoluere. Primum, an tertius poſſeſſor, qui ceſſionem à creditore obtinuit, compoſſeſſoribus iura ſua aduerſus ſe cedere teneatur? Alterum, an inſolidum, an vèro pro rata, aduerſus eos agere debeat? quæ duo in idem reincidunt: quia ſi tertius poſſeſſor compoſſeſſoribus contra ſe cedere non tenetur, inſolidum aduerſus eos agere poterit: ſin verò contra ſe cedere debere dicas, ſufficiet vt ratam, quæ ſuæ poſſeſſionis reſpectu ad eum pertinet, deducat, & pro cæteris portionibus alios compoſſeſſores conueniet, vt poſt Felician. rectè notat Auendaño *de cenſibus, cap.* 100. *num.* 13.

19 Quarè † nos ſub hoc quæſito an tertius poſſeſſor contra compoſſeſſores virtute ceſſionis inſolidum, vel pro rata agere debeat, ſimul explicabimus, an contra ſe cedere teneatur? in qua re diſtinguendum eſt, inter tertium poſſeſſorem, qui à debitore; & inter eum qui ab aliquo ex fideiuſſoribus cauſam habet: nam ſi à fideiuſſore hypothecam haberet, conuentuſque hypothecaria actione ſolidum creditori præſtitiſſet, exiſtimarem eum aduerſus tertios bonorum debitoris poſſeſſores inſolidum, & abſq. vlla ratæ detractione agere poſſe, vt ſoluant, aut dimittant hypothecas: quemadmodùm fideiuſſor à quo tertius comparauit agere poſſet, ſi ſoluiſſet: poſt quæ diù ſcripta notaui pro hac ſententia Milanenſ. *lib.* 2. *deciſ.* 1. *à num.* 52.

20 Si verò † tertius poſſeſſor qui ſoluit, à debitore principali rem emiſſet, ſi ceſſis ſibi iuribus aduerſus alios compoſſeſſores, qui à fideiuſſore alias hypothecas habuerunt, experiri intenderet, in obſcuro eſt, an ei aliqua actio competat? Actionemque ei denegandam eſſe ex eo ſuadetur: quia ſi debitor ipſe ſoluiſſet, nulla ei actio aduerſus poſſeſſores hypothecarum competeret, ac proindè nec ei, qui ab eo cauſam non habuit, competere debet: nec enim iuſtum eſſet, vt ex venditione per debitorem facta, deterioris fieret conditio fideiuſſoris, vel eius qui ab eo rem accepit.

21 Ex his † colligo per obſcurè, & ſine diſtinctione loquutum fuiſſe doctum Felician. *de cenſibus, lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 19. *verſ. poſtremi caſus, tom.* 2. in ea quæſtione, an poſſeſſor teneatur cedere fideiuſſori contra ſe? Quam ex Speculatore diſtinguens ita reſoluit, vt quoties poſſeſſor habet cauſam à debitore principali, diuidendum ſit debitum inter poſſeſſorem, & fideiuſſorem: ſi verò à debitore principali cauſam non haberet, aſſerit debitum diuidendum non eſſe. Quam Speculatoris diſtinctionem in Regia Pinciana Cancellaria amplexam fuiſſe teſtatur: tranſcribit Felicianum per varios numeros Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 23 *à num.* 16. qui cùm eadem perplexitate loquitur: reaſſumit eandem diſputationem Auendaño *de cenſib. cap.* 100. *nu.* 15. *&* 16. rem tamen non aperit, vt ex ipſo videre erit.

22 Planè † ſi quid mei iudicij eſt, dubium de quo Felicianus, ex ſupra à nobis dictis dirimendum erit: vt ſi tertius à debitore cauſam habeat, non poſſit aduerſus fideiuſſorem agere: ſi verò à fideiuſſore cauſam haberet, ſi contra poſſeſſorem, qui à debitore comparauit ageret, ſolidi petendi ei ius erit, neque teneretur, vllam ratam deducere, neque contra ſe cedere, imò tertius poſſeſſor, aut integrè ſoluere, aut rem dimittere deberet.

23 Vndè † difficultas eo demùm caſu cõſiſtit, quando is qui emit à debitore, vel confideiuſsore, contra alium tertiũ, qui ab ipſis rẽ habet, ex iure ſibi per creditorem ceſſo, experitur. Et tunc diſtinguendum eſſe arbitror; an tertij poſſeſſores vno tempore, vel diuerſis hypothecas acquiſierint. Nam ſi vno tempore emerunt, is qui ſolidum creditori ſoluit, dempta ſua rata aduerſus quemlibet ex alijs compoſſeſſoribus inſolidum experiri poterit, eo modo, & forma, quam in correis, & fideiuſſoribus ſeruari diximus: quomodo accipiendus eſt *text. in l. cum poſſeſſor, D. de cenſib.* ibi. *Actiones à Fiſco præſtabuntur, vt omnes pro modo prædiorum pecuniam tributi conferant*, Parlador. *lib.* 2. *rerum quot. cap. fin.* 4. *par.* §. 3. *nu.* 21.

*num.*21. Felician. Rodriguez, quos ſequitur Cencius *de cenſib.quæſt.*80. *num.*19.*& quæſt.*98.*num.*80. Capyc. *deciſ.*81: *num.*8. Valaſcus *de iure emphyt. quæſt.*32. *num.*15. Milaneuſ. *lib.* 2. *dec.ſ.* 1. *à num.* 15. vbi latè *à num.* 26. quomodò tertius qui petit executionem virtute ceſſionis, procedere debeat: & qua forma executio facienda ſit.

24 Ex qua † veriſſima doctrina notandus eſt lapſus Peregrin. *de iure Fiſci lib.*6.*tit.* 6. *num.*50. *&* 51. quem ſequitur Acoſta *de priuileg.credit. regul.*2.*ampl.* 7. *num.* 74. & ante eum Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 13. *quæſt.* 23. qui aſſerunt, tertium hypothecæ poſſeſſorem à Fiſco iuribus non inſolidum exactum, alios compoſſeſſores ceſſis ſibi à Fiſco iuribus non inſolidum, ſed pro rata conuenire poſſe, iuxta *text.in dict.l. cum poſſeſſor.* Quod ex eo textu non probatur, vt rectè defendit Coſta *de quot. & ration quæſt.* quem iniuſtè reprehendit Schifordeg. nàm ibi Conſultus tantùm docet, omnes poſſeſſores pro modo prædiorum pecuniam conferre debere: non tamen aſſerit, quod pro rata exactio contra eos facienda ſit, ſed inſolidum: iuxta formã à nobis traditam, per quam eorum quilibet inſolidum conuentus pro rata, & prædiorum modo, in effectu pecuniam confert.

25 Quando † verò tertij poſſeſſores diuerſis temporibus hypothecas habuerũt ſubdiſtinguendum eſt, an ſimpliciter emerint, an vero cum obligatione, & hypotheca bonorum venditoris, qui ſe expreſsè obligauit, emptorem indemnẽ ſeruaturum. Primo caſu quando ſimpliter emerunt, & debitorem, ſimulque vẽditorem ſola actione perſonali exempto obligatum habent, crederem eorum vnã eſſe cauſam, & eorum quemlibet ſoluentem dempta ſua rata aduerſus alios prout diximus inſolidum agere poſſe. Altero verò caſu, quo venditio cum hypotheca bonorum pro ſecuritate, in eui ctionis caſum fuit celebrata; periculum ad poſteriorem emptorem ſpectabit, qui ſi conuentus ſoluerit, aduerſus eum, qui prius emit, iura ſibi ceſſa exercere non poterit. Ratio eſt, quia prior emptor poſterioris emptoris hypothecam obligatã habet. E conuerſo verò, ſi is qui prius emit exactus ſit, ſi aduerſus poſteriorem emptorem ex iure ſibi ceſſo agat: ſolidum exiget, nec contra ſe cedere obſtringi poterit, nec tenebitur aliquam ratam deducere, cum hypotheca ſecundi emptoris ſibi obligata ſit. Quapropter vno, & altero caſu poſterioris emptoris periculum erit, argum. text. *in l. ſi quis habens*, D. *qui & à quibus*, quam ſententiam ex ſolo Feliciano, ſequitur Arias de Meſa *dict.lib.*2.*cap.*23. *à num,* 23. cui addo latiſſimè agentem Giurbam *deciſ.* 57.*à num.*5. Anton. Fabrum quem habes apud Fontanellam *de pactis nupt. clauſ.*4. *gloſ.*18.*p.*2.*à num.*54. Anton. Amarum qui dat alios *reſol.*37.*à num.*24.

26 Cum † igitur is qui poſtremo egit, dãnum ſentire debeat, nè ſi ſecundus, vel tertius emptor, à tertio poſſeſſore, qui prius emit, & ceſſionem obtinuit conueniatur, diuerſæ lites oriantur, aſſerit Anton. Faber *in C.lib.*8.*tit.* 24.*de exceptionib. def.*42. creditorem hypothecarium, licèt poſſet aduerſus quemlibet ex tertijs poſſeſſoribus agere, *l.moſchis, D. de iure fiſci, l.creditoris arbitrio: D. de diſtract. pignor,* tamen tertium poſſeſſorem condemnatum ſi aduerſus alios compoſſeſſores agere velit, prædictam electionem non habere, ſed neceſſariò debere recurrere ad poſteriorem emptorem, & eo excuſſo ad penultimum; & ſic deinceps: nè ex vna plures lites fiant, quod ex æquitate etiam admittit Iacob. Cancer. 2.*par. variar.cap.*5.*num.*198.

27 Quæ ſententia † quamuis ex æquitate nitatur, tamen vera nõ eſt, imo potius dicerem, primum hypothecæ emptorem, qui condemnatus ſoluit, ſiue à creditore iura ceſſa habeat, ſiue non; poſſe aduerſus quemlibet ex alijs poſſeſſoribus, qui poſtremo emerunt, hypothecaria agere: neque teneri aduerſus poſteriorẽ emptorem iitem inſtruere: quod ſine dubio eſt, ſi ceſſionem habuit à creditore, cùm per eam in omne eius ius ſuccedat: ac per conſequens eandem electionem habebit, quam haberet creditor, cuius iura exercet: ſi verò ceſſionem non obtinuit, idem dicendum erit: quia cùm pro ſecuritate ſuæ emptionis, & contractus, hypothecas aliorum, qui poſt eum emerunt, obligatas habeat, nihil ei obſtare poteſt, vt quam ex eis maluerit eligat,

vt ipſe Anton. Faber, & Cancer. probant *ex d.l.moſchis*.

28 Nec † ea ratio qua mouentur Anton. Faber, & Cancer. ne plures lites fiant; quicquam me mouet, & ex exemplis ſuprà adductis conuincitur, in quibus litium multiplicitatis ratio non habetur: vltra quæ alia facilè ſubijciemus, in quibus illa ratio in conſideratione non

29 eſt. Nam † ſi debitor creditoris ſui fraudandi animo, res ſuas in diuerſas perſonas, diuerſis temporibus alienaſſet, licèt magnus litium circuitus euitaretur, ſi fraudatus creditor aduerſus poſteriorẽ poſſeſſorem Paulianam ſeù reuocatoriã intenderet; tamen in eius poteſtate eſt, aduerſus quemlibet ex emptoribus agere, vt ex Guid.Pap.Franc.Marco, & alijs veriorem dicit Amendol. ad Franch. *deciſ.53. à num.24.* Anton. Faber. *de error. pragm.decad.5.error.9.*

30 Et † licèt Amendola ibi, nonnullos in contrarium referat, tenentes creditorem contra poſteriorem emptorem experiri debere, pro quibus expendi poteſt text. *in l.ſi quis habens 24.D.qui & à quibus manumiſſ.* cum alijs adductis ibi per Gothofred. vbi ſi debitor habens creditores, plures ſeruos manumittat, non omnium libertatem impediri aſſeritur, ſed eorum tantùm, qui vltimo loco libertates acceperunt. Tamen eorum opinio amplectenda non eſt, nec pro eis facit *dict. l. ſi quis habens* cum ſimilibus, quæ ſpecialem libertatis rationem habet: nec enim audiri deberet creditor agens de reuocanda primi ſerui libertate, vt hìc poſteà ſecundi ſerui libertatem reuocaret, vt ex pretio eius dimitteret creditorem. Quod inconueniens in alijs alienationibus ceſſat: & iniquum eſſet, cogere creditorem, vel tertium poſſeſſorem, qui ſoluit, vt cõtra poſteriorem emptorem ageret, cùm poſſet aduerſus alium poſſeſſorem facilioris exactionis experiri.

31 Quæ † ratio facit, vt quoties debitor plures habens creditores, in præiudiciũ anterioris creditoris hypothecarij, poſteriores dimiſit (quo caſu creditori anteriori licet ſolutiones poſterioribus factas auocare, iuxta *l. pecuniam, C. de priuileg. Fiſci*, Caſtillo, Fontanella, Gaito, & alij relati *titul. 7. quæſtion.7. in fine*,) non teneatur aduerſus poſteriorem creditorem agere, ſed in eius arbitrio ſit, à quolibet ex poſterioribus auocare pecuniã ſolutam, vt ex Cæſare Manent. probat Noguerol. *alleg.7. numer.48.* quibus nouiſsimè accedit D. Salgado *in labyrinth. cred.3.p. cap.14. à num.1. ad 29. & 1.par. cap. 17. & numer.17. 19.* qui neminem addit his quos nos laudamus, elegantèr tamen per more ad partes diſputat, & maturo iudicio reſoluit, omninò videndus. Eam etiam ſatis vtilem, & nouam, *à numer.29.* mouet quæſtionem, an creditor ſecũdus à quo prior, & potior creditor per rem iudicatam auocauit pecuniam, poſſit contra tertium creditorem abſque nouo proceſſu, & iudicio exequi ſentẽtiam aduerſus ſe latã, & eius virtute pecuniã tertio ſolutã auocare. In quo dubio ſecurius eſſe reſoluit, quòd ſecundus creditor, qui reuocatoria à primo cõuenitur, in eodem iudicio reuocatoriam etiam actionem intendat aduerſus alios poſteriores creditores, vt vna ſententia omnes reſpectiuè condemnentur ad reſtitutionem pecuniarum, quas præmaturè, & extra ordinem ſententiæ graduationis exegerunt. Quo conſilio, ſeu cautela neceſſariò vtetur ſecundus creditor, quando communis debitor nullo formato concurſu præpoſterè, & extrà gradus, & prærogatiuæ ordinem, ſibi & alijs poſterioribus creditoribus ſoluit; vel ipſi ab eo exegerunt: nam eo caſu indubitatum eſt, ſententiam contra ſe latam aduerſus alios poſteriores creditores exequi non poſſe, ſed noua inſtantia opus eſſe.

32 Ratam † autem quam deducere tenentur tertij poſſeſſores, qui aduerſus alios agunt, quomodò æſtimanda, ſeu liquidanda ſit, differunt latè Giurba *num. 6.* Amato *numer. 24.* qui reſoluunt eius rationem habendam eſſe, reſpectu rei, vel corporis quod poſſident.

33 Dubitationis † tamen eſt an quod de ſorte principali ab vno ex correis confideiuſſoribus, vel compoſſeſſoribus inſolidum exigenda diximus, idem in litis expenſis procedat; ita vt quas vnus præſtitit, poſſit ab alijs dempta ſua parte recuperare? Qui caſus etſi frequens ſit, ab interpretibus non proponitur. Sed pro vera reſolutione diſtingues, an creditor omnes confideiuſſores, vel correos

vno

vno iudicio conuenerit; an verò vnum ex eis. Primo caſu, ſi eos ad ſortis principalis ſolutionem, ſimulque in expenſis litis, vel in decima executionis condemnauit, vt ſciamus an virtute ceſſionis inſolidum ſortem, & expenſas ſoluens, poſſit etiam pro eis inſolidum dempta ſua
34 parte agere. Inquirendum † eſt prius, an expenſarum condemnatio vnumquemque ex reis inſolidum obligatus talitèr afficiat, vt quilibet eorum poſſit, ſicut pro ſorte, ita & pro expenſis inſolidum exigi; nam ſi inſolidum quiſque expenſarum debitor eſſet: is qui ſoluit, inſ lidum alios dempta ſua parte poterit conuenire.

35 In quo † dubio videtur, plures correos inſolidum obligatos, in expenſis litis nō inſolidum, ſed pro æquis portionibus, & virilibus condemnandos eſſe, vt colligitur ex Anton. Fabro *in C. tit. 27. defi. 13.* Et in pluribus correis ex delicto inſolidum obligatis, ita deciſum refert idem Faber *in C. lib. 7 tit. 27. defin. 1.* Ariſm. Tepat. *tit 268. c. 4. v. non licet.* Et expenſarum cōdemnatio contra plures vna ſententia facta intelligitur, vt vnuſquiſque pro rata teneatur: cùm quilibet ex facto ſuo cauſam liti præſtet, vt ex Flaminio, & Milanenſ. notat Cancer. *lib. 3. var. cap. 17. nu. 295. verſ. ſimiliter, & verſ. ad expenſas,* Camill. Borell. *in ſum deciſ. tom. 2. tit. 39. à num. 235.* Anton. Faber *dict. def. 13. in alleg. num. 3. & 4.* vbi *nu. 2.* quod ſolet ſeparari cauſa ſortis ab acceſſionibus, *l. quaro D. locati.* Cuius rei argumentum non leue eſt, quòd licèt condemnatus in cauſa criminali, retineatur in carceribus pro pœna, & pecuniaria condemnatione: pro expenſis litis retineri non poteſt, Ariſm. Tepatus, vbi proximè *& tit. 280. c. 4 verſ. pro expenſis l. 11. & 22. tit. 12. lib. 1. Recop.* Paz *in l Stili 20. & 99.* Didacus Perez *in l. 12. tit. 14. lib. 2. ordin. q. 7. & in l. 25.* Anton. Faber *lib. 7. tit. 18. def. 8. & 16.* Camill. Borell. *in ſum. deciſ. tom. 2. tit. 39. numer. 41.*

36 Sed † hoc difficile videtur, in pluribus reis ex contractu inſolidum obligatis, qui ſi inſolidum pro ſorte principali condemnati ſint, ruſuſque ſimplex expenſarum litis condemnatio ſequatur, etiam pro expenſis inſolidum condemnati videntur. Probatur ex eo quòd expenſæ litis, vt acceſſoriæ condemnationi principali, eius naturam ſortiuntur: vnde ſi ſententia quoad principalem condemnationem executiua ſit, pro expenſis litis etiam exequetur, quāuis excederent condemnationem principalem, vt contra Afflictis ex Oſaſc. & Anton. Fabro tradit Cancer. *3. par. var. c. 17.*
37 *num. 223.* Similiter † prælatio quæ datur emptori in caſu euictionis pro ſorte principali, eadem competit pro litis expenſis quas emptor in defenſione rei, & cauſæ proſecutione fecit, vt *ex l. Lutius D. qui potior. in pignor.* tenet Hermoſilla *in l. 32. tit. 5. par. 5. gloſ. 6. num. 56.* videndus *à num. 26. ad 37.* vbi latè de expenſis litis in caſu euictionis ſoluendis, Acoſta *de priuileg. credit. reg. 3. lim. 5. num. 2.* Qua-
38 rè † depoſitum vt integrum dicatur, non ſolùm debet fieri de condēnatione principali, ſed etiam de litis expenſis, vt ex Sola probat Hieronym. de Leon. *tom. 2. in reſp. iuris poſt deciſ. 173. num. 163.*

39 Hæc † licèt multum pro hac ſententia ſtringant, tamen primam in terminis receptam video per Antonium Fabrum *dict. defen. 13.* Iacobus Cancer. *ſup. & lib. 2. variar. cap. 5. numer. 116. & 117.* Ex quibus reſoluendum videtur, creditorem qui omnes correos, vel fideiuſſores inſolidum ad ſortē principalem condemnauit, & ſimpliciter in expenſis, non poſſe expenſas ab vno ex eis inſolidum exigere. Nec ſi ipſe expenſas litis integrè ſoluerit, & pro eis ceſſionem meruerit, poterit inſolidum dempta ſua parte aduerſus alios agere: cum creditor ſi inſolidum ageret, exceptione diuiſionis repelli poſſet, quæ eius ceſſionario obeſſe etiam debet, vt ex variis iuribus firmat Antonius Faber *libr. 12. coniect. cap. 9.* Milanenſ. *lib. 2. deciſion. 1. numer. 1.*

40 Sed quamuis † hæc ſententia verior videatur; tamen in praxi aliud ſine controuerſia receptum video: nam petita executione contra plures correos, vel fideiuſſores in ſolidum obligatos, contra eos inſolidum profertur ſententia addictionis pro principali, expenſis litis, & decima: & à quolibet reorum tam principale debitum, quam decima, & expenſæ inſolidum exignutur: quorum vnus ſi ſoluat, ceſſionem iurium accipit

pit à creditore, cuius virtute à cœteris
inſolidum etiam dempta, parte quæ ad
eum ſpectabat, decimam, & expenſas re-
cuperat Quæ praxis iuſtiſſima eſt, & vl-
tra ſuperiora ex eo fulcitur, quòd quili-
bet correorum, vel confideiuſſorum, qui
litigat, inſolidum cauſam liti præſtat,
cùm poſſet ſoluendo ab ea deſiſtere:
quarè æquum eſt vt inſolidum creditori
litis expenſas ſatisfaciat. Quando autem
duo pro inæqualibus partibus litē pro-
ſequuntur agendo, aut defendendo, ſi
ſuccumbant, & in litis expenſis ſim-
pliciter condemnentur, pro virili ad
expenſas litis teneri, *ex l. ſi quis ſe-
paratim, §. quoties, D. de appellat.* pro-
bat Coſta *de ratione ratæ quæſtion.* 203.
inter ipſos tamen alitèr contributionem
faciendam eſſe exiſtimat; nimirùm quo-
ad acta proceſſus, pro virili: quoad ſala-
ria verò, & ſportulas, per æs, & libram.
41 In alio † verò caſu, quandò creditor
vnum tantum ex fideiuſſoribus, vel cor-
reis exegit, quem in expenſis etiam con-
demnauit. Quamuis ſupponat Cancer.
dict. cap. 5. num. 116. & 117. ceſſionem pro
expenſis litis, quas exſoluit ei aduerſus
alios vtilitèr dari, non vt inſolidum, ſed
vt pro virili agat: tamen id difficile eſt,
nàm videtur, creditorem correo, vel fi-
deiuſſori ſoluenti, ius exigendi expenſas
cedere non valere, cùm ipſe ab alijs pe-
tere non poſſit quas fecit, propter teme-
ritatem eius cui litigauit: cum expenſa-
rum condemnatio non alia ratione fiat,
quàm in pœnam temerariæ, & iniuſtæ li-
tis, *l. eum qui temere, D. de iudicijs* (cuius
textus materiam eleganter proſequitur
Fontanella *deciſ. 95. cum 4 ſequentib.* Co-
ſta *de ratione ratæ quæſt.* 138. vbi quòd
plures condemnati in expenſis, intelli-
guntur condemnati pro rata (quomo-
dò igitur expenſarum pœnam patietur,
qui inſcius litis fuit, & qui ſi conuentus
ſimpliciter forſan fuiſſet, bonam litem
agnoſcens debitum offerret. Si igitur
creditor expenſarum condemnationem
aduerſus correum, vel fideiuſſorem qui
non adfuit, exequi non poſſet, quo pa-
cto ius exigendi eas cedere valebit, ma-
ximè in vtilitatem eius, ex cuius teme-
ritate, & malitia deſcenderunt: cum in-
dubitati iuris ſit, neminem plus iuris
alij cedere poſſe, quam quod ipſe ha-
bet, *l. nemo plus iuris, D. de regul. iuris, cum
alijs adductis ſup.*
42 Quod † adeo verum exiſtimo, vt ex-
penſæ litis non ſolum correo, vel fide-
iuſſori aduerſus alium correum, vel cō-
fideiuſſorem per creditorem cedi non
poſſint, verum nec etiam fideiuſſori ad-
uerſus debitorem ipſum, tametſi con-
trarium doceat Anton. Faber *dict. defin.*
13. Rodriguez *de executione, cap. 7. num.*
17. qui ceſſionem rectè fideiuſſori fieri
aſſerit pro debito, decima, & expenſis.
43 Moueor † ex eo quòd licèt verum ſit,
fideiuſſorem non ſolùm ſortem princi-
palem, ſed & damna, & litis expenſas à
debitore principali repetere poſſe, *cap.
2. de fideiuſſorib. l. ſi mandatu, § ſi fideiuſſor
D. mandati, l. ſi contra, C. eodem tit. l. Titius
D. de procuratorib.* poſt alios Cencius *de
cenſib. quæſt. 75. à num 2. & 6.* Henrig. *de
fideiuſſor. cap. 26. à num. 55. ad finem*, vbi
latiſſimè quomodò fideiuſſori reſarciri
debeant damna, & expenſæ litis: *& nu-
mer. 68.* eas eo caſu ſoluendas non eſſe
probat, quo fideiuſſor temerè, ſine cau-
ſa litigauit: idem ex Menoch. & Man-
tica, tradit Gaito *de credito cap. 2. tit. 3.
num. 570.*
44 Ea † tamen expenſarum repetitio, &
exactio, actione mandati, & virtute obli-
gationis qua principalis debitor fideiuſ-
ſorem indemnem ſeruare promiſit, fa-
cienda eſt, non verò virtute ceſsionis:
45 cùm creditor † qui in expenſis con-
demnauit fideiuſſorem, ſententiam con-
tra debitorem principalem quoad ex-
penſas exequi non poſſit; imò neque
pro ſorte principali, ſi ipſe ſe debitorem
inficietur, vel aliqua exceptione tutum
ſe eſſe contendat: quia accidere poteſt
46 vt † fideiuſſor efficaciter ſit obliga-
tus, principalis verò debitoris obli-
gatio non ſubſiſtat, iuxta latè tradi-
ta per Mareſcottum *lib. 2. variar. cap. 65.*
Felician. *2. tom. de cenſib. lib. 3. cap. 2. num.
20. à verſ. ex quo*, Auendaño *de cen-
ſib. cap. 79. num. 8.* Gregor. XV. *deciſ. 321.
& 560. num. 5.* Sanchez *de ſtat. Reli-
gioſ. lib. 7. cap. 31. à num. 42.* Maurus Are-
tinus *de fideiuſſos. ſect. 1. cap. 5.* plenè
Henrigius *de fideiuſſorib. cap. 10. à nu-
mer. 1.* Caſtillo *tom. 6. controuerſ. cap.
168. à numer. 54.* Gaito *de credito, cap. 2.
num. 1960:* Lara *de vita homin. cap. 22.
à num.*

*à num.*24. Tuſcus *tom.*3. *lit. F. concl.* 292. vndè ſententia contra fideiuſſorem, ſine nouo proceſſu aduerſus debitorem exequi non debet.

47 Et quamuis † ſciam contrarium placuiſſe Alphonſo Guzman *de euictionibus, quæſt.*16.*num.*44. Gaito *de credito, dict.cap.* 2.*numer.*567. tamen Paul. de Caſtro, & Bertazol. quos refert Guzman, ſuam ſententiam non probant; nec pro eis facit, *l.cum vendente, C.vbi cauſæ fiſcales*, nàm ex ea id non inducitur; imò colligi videtur, cauſæ cognitionem neceſſariam eſſe, vt fideiuſſor, vel mandator cōdemnetur.

48 Verùm † cum in præſenti quæramus de actione, quam fideiuſſor virtute ceſſionis habet, è re erit inquirere, quibus exceptionibus repelli poſſit, ſiue aduerſus principalem debitorem, ſiue aduerſus confideiuſſores ageret. Multa enim ſunt quæ ei opponi ſolent, & obſtant. Nam ſolet obijci eum re veta nō numeraſſe pecuniam, & non ſufficere confeſſionem de recepto, vt virtute ceſſionis aduerſus debitorem, vel confideiuſſores poſſit experiri, de quo infrà *tit.ſequent.* agemus. Opponi etiam ei poterunt omnia ea per quæ fideiuſſor actione mandati, vel negotiorum geſtorum agens repellitur, de quibus latè Heringius *de fideiuſſorib. cap.*25.*à num.* 68. Et generalitèr illud notabis, fideiuſſorem ſiue actione mandati, ſiue ceſſis ſibi iuribus experiatur, repellendum eſſe ſi culpa ei imputari poſſit: veluti quia condemnatus non appellauit, vel aliquam iuſtam, & legitimam exceptionem ſcientèr omiſit, *l.ſi fideiuſſor* 29.*cum §§.D.mandati, l.fin.§.illud, C.de tempor.appellat.l.*15 *tit.*12.*par.*5. multis relatis proſequitur Acoſta *de priuileg.credit.regul.*3.*ampliat.*2.*à num.*90. Pacificus *poſt tract.de Saluiano interd.deciſ.* 278.*à num.*1. Alexand. Trentacinq. *lib.*3. *var.tit.de fideiuſſor.reſolut.*6.*per totam*, Cācer.*lib.*2.*variar.cap.*5.*à num.*115. ex alijs nouitèr FrantzKus *variar.reſol. lib.*2. *reſolut.*10.*à num.*100. Vlricus Hunnius *in Encycloped.iur.*3.*part.tit.*5.*c.*5.*à n.*7. Fōtanella *deciſ.*216. *à num.*8. qui loquitur in fideiuſſore, qui omiſſa præſcriptionis exceptione ſoluit, Fontanella tantùm relato, Mercurial. Merlinus *de pignoribus, lib.*3. *quæſt.*70.*nu.* 44. videas quæ nos infra hoc *tit.quæſt.fin.num.*.. dicemus.

49 Fideiuſſori † qui virtute ceſſionis apprehendit poſſeſſionem bonorum debitoris, an obijci poſſit, vt quantitatem, quam pro actu fideiubendi accepit, recipiat in calculo, & imputet in ſortē principalem? In terminis diſputat Scobar *poſt tractat. de ratiocinijs comp.*16. cuius

50 caſus reſolutio ab alio pendet, an † ſcilicet fideiuſſor pro actu fideiubendi poſſit iuſto titulo aliquid à debitore accipere? & poſſe indubitatum eſt, *l.ſi remunerandi, §.fin.D.mandati, l. hoc iure*, §.1.*D.de donationibus*, poſt Couarr. Padillam, & alios Felicianus *de cenſib.lib.*2. *cap.*5. *numer.*20. *verſ.ſecundo animaduerto*, Auendaño *de cenſibus cap.*21.*num.*2 Rodriguez *de reditibus lib.*2.*quæſt.*12.*à num.*7. Mariēzo *in l.*1.*tit.*11.*lib.*5. *Recop. gloſ.*8. *num.*63. Molina *de iuſtit.& iure, tom.*2.*tract.*2.*diſp.* 319. Valaſcus *conſult.*18. Surdus *conſ* 306 *per tot.* latè Carocius *de locato par.*2. *tit.de fideiuſſor.fol.*224. Caſtillo *lib.*3.*contr. c.*23. *à num.*11. vbi etiam in foro conſcientiæ id licere probat, ſi fraus ceſſet, & aliquid moderatum accipiatur, ex alijs tradit Cancerius *dict.cap.*5.*à num.*18. videndus omninò latè agens Honoratus Leotardus poſt hæc viſus *de vſuris quæſt.*23. *à num.*30. ſequitur Scobar *ſup.* ex quo rectè reſoluit, acceptum per fideiuſſorem minimè in calculum imputandum fore.

51 In † caſibus verò vbi fideiuſſori ſoluēti creditor actiones ſuas, tàm pro ſorte, quam pro decima, & expenſis rectè cedit, valdè controuertitur apud Regnicolas noſtros, an ceſſionis virtute fideiuſſor nouam executionem intendat, alia decima debeatur? Quem articulum ex profeſſo diſputat Azeuedo *in l.*7. *tit.* 21. *libr.*4. *Recop. à num.* 14. & pro affirmatiua, & negatiua ſententia expenſis fundamentis, reſoluit, nouam decimam executori deberi. Sed contra Axeued. communis & recepta ſententia eſt, decimam non deberi, quia ex vno debito non niſi vna decima exigi poteſt, *dict.l.*7. *tit.*21.*lib.*4. *l.vnica, tit.*31. *eodem lib* vt latè ex Parlador. & alijs tuetur Rodriguez *de execut. cap.*7.*à num.*16.*ad* 20.

52 Cæterum † licèt ceſſionis virtute fideiuſſor, qui ſoluit decimam, & litis expenſas, eas à principali debitore, (vt ſupra diximus) recuperet: tamen ex ſuppoſitione (vt praxis admittit) quòd aduerſus

ſus alium confideiuſſorem agere poſſit, non video qua ratione confideiuſſor, vel vel correus pro decima, & expenſis, quas alter correus, vel confideiuſſor ſoluit, teneri, aut exequi poſſint. Nam quod eas à debitore recuperet, ea ratio eſt, quod principalis debitor fideiuſſori expenſas, & dãna reſarcire tenetur, eumque ab omni moleſtia indemnem ſeruare (vt ſupra diximus.) At verò quod correus correo, fideiuſſor confideiuſſori expẽſas litis, aut damna ſatisfacere teneatur, vel in eorum præſtatione contribuere, nullibi ſtatutum inueni: nec æquum eſſet, vt correus, vel confideiuſſor moræ, vel malitiæ alterius confideiuſſoris pœnas lueret: ſibi enim imputare debet correus, vel fideiuſſor, qui ſi ſtatim ſolueret, nullã nec decimæ, nec expẽſarum condemnationem paſſus eſſet: Quare eo tantùm caſu crederem poſſe correum, vel fideiuſſorem, qui ſoluit decimam, & expẽſas litis ab alijs exigere, quando omnes vno iudicio conuẽti eſſent, & in ſolidum tam pro ſorte, quàm pro expenſis, & decima (vt fieri ſolet, & debet) condemnati apparerent.

53 Illud † verò hic etiam notandum eſt, an ſoluens creditori ſortem, quæ ſibi debebatur cum vſuris ei debitis, ſi ceſſionẽ obtineat, poſſit agere aduerſus debitorem ceſſum, non ſolùm pro ſorte, & vſuris, quas ſoluit; ſed etiam pro vſuris vſurarum? Et ceſſionario ius agendi ad vſuras vſurarum concedit poſt *gloſſam in l. ſi prior §. ſciendum, D. qui potior. in pignor. habeantur*, Milanenſis *deciſion.* 8. *à numer.* 347. *&* 351. cuius meminit Honoratus Leotardus *de vſuris quæſtion.* 87. *num.* 11. qui ceſſionario idem ius tribuit: necnon etiam ei, qui pro alio ſortem, & vſuras ſoluit; qui rectè ad vſuras vſurarum agit, dummodo eius verè interſit: quia intereſſe pro alio vtiliter ſolutum, & numeratum vice ſortis fungitur: adducit in id Menochium, Cuiacium, Fabrum, Frãch. Peregrin, Trentacinq. & Rodericum.

54 Hæc † tamen doctrina difficilis mihi viſa fuit, quia abſonum eſt, vt ei qui pro me ſoluit, vſuras vſurarum præſtem; quas creditor meus à me exigere non poſſet. Quare pro veritate aſſequenda, & antequam in hoc puncto iudicium meum interponerem, originaliter vidi aliquos Doctores ex his, quos retulit Leotardus; ex quibus collegi, me non ſine ratione de hac propoſitione dubium extitiſſe; ſed multo magis hæſitare incœpi ex eodem Leotardo, qui rurſus ex Cuiacio contra Milanenſem reſolnit, ceſſionario ius non eſſe, vt exigat vſuras vſurarum.

55 In quo † dubio (ſalua doctiſſimi Leotardi pace) nulla ex prædictis reſolutionibus, prout iacent, & proponuntur ab eo, vera mihi videtur. Nam abſolutè dicere, ceſſionario non deberi vſuras vſurarum, verum non eſt: quemadmodùm nec verum eſt, indiſtinctè aſſerere, ei ad vſuras vſurarum agendi ius eſſe. Similiter nec veritati accedunt, qui indiſtinctè ei, qui pro alio ſoluit, concedunt, aut denegãt aliarum vſurarum exactionem.

56 Quapropter † pro vera reſolutione ſequentes caſus conſiderandi ſunt. Primus, quando tertius ſoluit pro debitore ſortem cum vſuris: & tunc ſiue ex iure ſibi ceſſo, ſiue negotiorum geſtorum actione ageret vſuras, vſurarum exigere non poſſet à debitore, pro quo ſoluit: aliàs enim id, quod vtilitate debitoris admiſſum eſt, vt alter pro eo etiam ignorante ſoluat, damno eius cederet, & ſine facto ſuo grauaretur ſoluendo vſuras vſurarũ, quas creditori ſuo minimè deberet. Si enim tertius virtute ceſſionis, & ex iure ſibi ceſſo ageret; certum eſt, vſuras vſurarum exigere non poſſe: nec enim in eum per ceſſionom ius transferri poſſet, quod cedens non haberet. At verò ſi actione negotiorum geſtorum ageret; nec vſuras vſurarum poterit percipere, nè aliàs factum ſoluentis oneraret debitorem; ex quo potius deberet releuari, ad tradita à nobis ſuprà hoc *tit. quæſt.* 1. *n.* 5. Vno tamen caſu vſuras vſurarum petere poſſet, qui pro alio ſoluit; quandò ſcilicèt ſolutio facta per eum, longè plus cõmodi attuliſſet debitori, quam quod eſſent vſuræ vſurarum, *l. & in contraria* 37. *D. de vſuris, l. atqui natura* 19. *§. non tantùm, verſ. contra, D. de negotiis geſtis, l. ſi verò non remunerandi* 12. *§. ſi mihi mandaueris, D. mandati*.

57 Secundus † caſus eſt, quando creditor poſterior ſoluit anteriori creditori ſortem cum vſuris: nam tunc indubitati iuris eſt vſuras vſurarum petere non poſſe: quia ſecundus creditor, qui debitum offert priori creditori, negotium ſuum

facit

Digitized by Google

facit, & pignus ſuum confirmat; ſunt expreſſa iura *in leg. creditor*, aliàs *leg. ſi prior*, *§. ſciendum, D. qui potiores in pignore habeantur, l. ſecundus* 21. *C. de pignorib. & hypothec.* Cuiacius *ad d. l.* 22. Hotom. Capic. Medic. quos refert Leotardus *d. num.* 21. cui addo Rodriguez *de reditibus lib. 2. q. 17. nu.* 28. & 29. idem probat Mercurialis Merlinus *de pignorib. & hypoth. lib. 4. q. 49. num.* 5. qui refert Fulgoſ. Neguſ. & Mantic.

58 Tertius † caſus eſt, quandò fideiuſſor, vel mandatarius ſoluunt pro debitore principali ſortem cum vſuris: & certum eſt, eos ad vſuras vſurarum agere poſſe, vt in indiuiduo tradunt Rodriguez *de reditibus lib. 3. quæſtio 7. num.* 28. Anton. Faber. *in C. lib. 4. tit. 24. de vſuris: defin.* 23. non tamen ad hoc indigebunt ceſſione creditoris, ſed actione mandati, ſi mandatum interceſſit; vel negotiorum geſtorum actione, ſi pro debitore abſente, vel ignorante fideiuſſerunt, ad latè tradita à nobis ſupra *quæſt. 4. num.* 23. per ceſſionem enim vſuras vſurarum nõ conſequentur: quia creditor non potuit transferre, & cedere ius, quod ipſe non habebat. Quemadmodum igitur, fideiuſſor, qui ſoluit, (dummodo ei verè interſit) repetit à debitore principali vſuras vſurarum; idemmet ius habebit contra alterum confideiuſſorem pro ea parte, quæ ad eum expectaret: cùm eadem in vno, ac in alio militet ratio.

SVMMARIVM.

1 *Debitores plures ſi vna ſententia in certam quantitatem condemnentur ſimpliciter, pro rata condemnati cenſentur, nec vnius inopia alios onerat.*

Exornatur l. 1. & 2. C. ſi plures vna ſententia fuerint condemnati, *vſque ad* num. 6.

2 *Debitores obligati inſolidum ex contractu, ſi ſimpliciter condemnentur, non niſi pro rata aduerſus eos exequi poteſt ſententia.*

3 *Condemnati ſimpliciter per ſententiam, ſi ex contractu inſolidum teneantur, an poſſint omiſſa iudicati actione, ex contractu inſolidum conueniri.*

4 *In delictis ſi plures ſimpliciter condemnentur, an inſolidum, vel pro rata teneantur.*

Salaria an poſſit iudex delegatus, vulgo Peſquiſidor, *à quolibet ex reis inſolidum exigere.*

6 *Vnus ex ſocijs delicti, ſi integram condemnationem ſoluat, an poſſit ceſſionem deſiderare, vt ab alijs ſocijs delicti partes quæ ad eos ſpectant repetat.*

In delictis ceſſioni actionum locus non eſt, vbi ratio.

7 *Expenditur, & intelligitur* l. perceptione 4. D. de his qui eiecerunt, vel effuderunt.

In delictis actionum ceſſioni locus non eſt, ſecus in quaſi maleficijs.

8 *Iudex ſi condemnetur, vt reſtituat pecuniam, in qua reum iniuſtè condemnauit, ſi ſoluat, an poſſit ceſſionem iurium à reo expoſcere contra eum in cuius fauorem malè iudicauit*, & num. ſequentib. vſque ad num. 13.

Expenditur l. miſſi opinatores, C. de exactorib. tribut. lib. 10. & l. mancipia, C. de ſeruis fugitiuis.

13 *Tutor vnus ex communi culpa: vel alterius culpa, dolovè condemnatus, rectè deſiderat iurium ceſſionem aduerſus contutorem: alia res eſſet, ſi ex dolo proprio, vel communi condemnatus fuiſſet: quia eo caſu, nec vtilis actio ei daretur.*

14 *Tutor vnus etiam ex communi dolo inſolidũ conuentus, ſiue in faciendo, ſiue in omittendo conſiſtat, diuiſionis beneficio ſe tueri poteſt.*

15 *Officiali damnato pro mala adminiſtratione, an competat actio, vel ſaltim diuiſionis beneficium.*

16 *Cuſtos carceris condemnatus propter fugam debitoris carcerati, vt ſoluat creditori intereſſe, an poſſit petere iurium ceſſionem contra debitorem fugitiuum.*

17 *Carceris cuſtos, quandò teneatur de fuga carcerati, & an poſſit opponere omnes exceptiones, quibus is qui aufugit ſe defendere poſſet.*

18 *Expenduntur* l. ſi culpa 63. l. is qui dolo 69. D. de rei vindication. *ſimulque interpretãtur*, & numer. 19.

20 *Opponitur* l. in depoſiti, D. de re judicata, *& reijcitur intellectus* Gothofredi *ad eam.*

21 *Refertur alius intellectus* Iulij Pacij, *& reprobatur.*

22 *Alter intellectus* Duareni, *&* Ioannis Roberti *recenſetur.*

23 *Vera, & noua interpretatio, & concordia,* dict. l. in depoſiti 12. cum dict. l. is qui dolo, D. de rei vindicat. *& num.* 24.

25 *Intellectus* Celſi Bargalij ad leg. ſi culpa 63. D. de rei vindicat.

Culpa lata, & dolus in quibus differant.

26 *Recenſetur opinio* Thomæ Carleual.

27 *Culpa lata, & dolus, quandò in criminalibus æquiparentur.*

Iuramentum in litem affectionis, quod propter aduerſarij dolum defertur, an ob eius latam culpam deferendum ſit: laudatur D. D. Martinus de Larreatigui.

28 *Domino pro culpa famuli, officialis, vel ſubſtituti, an actio cedenda ſit aduerſus eos,* &

& an ſine ceſſione vtilis actio ei competat.
Dominus quando tenetur pro culpa famuli, officialis, vel ſubſtituti, & quandò eos exhibendo liberetur?
29 *Vniuerſitas quæ tenetur ex damno dato, vel delicto commiſſo in eius territorio, ſi condemnata ſit, poteſt petere iurium ceſſionem contra delinquentem, & ſolutum vtili actione ſine ceſſione repetere.*
Statutum vt vniuerſitas teneatur de damno, & delicto commiſſo in eius territorio, an iuſtum ſit.
30 *Epiſcopus, qui coactus ſoluit mulctam impoſitam eius Vicario, poterit petere ceſſionem aduerſus eum, & ſine ceſſione vtili actione agere.*
31 *Mulcta an poſſit exigi ab Epiſcopo propter inobedientiam eius Vicarij, qui inobediens fuit Regijs prouiſionibus, ſi Vicarius abſit, vel ſoluendo non ſit.*
32 *Epiſcopus an teneatur ex culpa, & imperitia Vicarij ſui.*
Epiſcopus an præſumatur ſcire facta Vicarij ſui, etiam foranei.
33 *Epiſcopus an neceſſariò teneatur conſtituere Vicarium.*
34 *Fideiuſſor ex cauſa maleficij ſi ſoluat, poteſt petere iurium ceſſionem aduerſus alium confideiuſſorem, contra* Merlin.
35 *Iudex an poſſit pœnam quæ ſibi applicatur à lege, cedere in fauorem ipſius rei, vel alterius.*
36 *Actiones pœnales an cedi, & tranſmitti poſſint, & de iure accuſandi, actione iniuriarum, condictione furtiua, & alijs, quæ ex delicto deſcendunt*

QVÆSTIO VI.

Alter ex duobus reis condemnatis inſolidum ex delicto, ſi ſoluat, an rectè deſideret iurium ceſſionem contra alterum correum, & ſocium delicti: & an in delictis ceſſioni actionum ſit locus. Interpretantur, & conciliantur *l. ſi culpa 63. l. is qui dolo 69. D. de rei vendicat. l. in depoſiti, D. de re iudicata.*

1 QVANDO † plures vna ſententia ſimpliciter in vnam quantitatem condemnantur, ſi cauſa ciuilis ſit, vnuſquiſque pro rata condemnatus intelligitur; & pro virili portione tenetur; alteriuſque inopia alterum non onerat, *l. Paulus reſpondit 43. D. de re iudicata. l. 1. C. ſi plures vna ſententia fuerint condemnati l. ſi qui ſeparatim. §. quotiens, D. de appellationibus,* Anton. Gomez 2. *tom. variar. cap. 12. in principio,* Cardoſo *in praxi, verb. ſententia num. 17.* Gratian. 1 *tom. diſceptat. 33. à num. 50.* Alexand. Trentacinq. *lib. 3. variar. titul. de ſolutionibus, reſolut. 34. nu. 30.* Oſualdus ad Donellum *lib. 27. commun. c. 2.* Cuiacius *ad titul. C. ſi plures vna ſententia,* Anton. Faber. *lib. 11. coniecturar. cap. 20.* infra medium, Ariſmin. Tepatus *tit. 247.* per totum.

2 Quod † procedit licèt inſolidum ex contractu obligati eſſent, *l. ſi mandato 59. §. Paulus reſpondit, D. mandati, l. 2. C. ſi plures vna ſententia, l. 4. tit. 27. par. 3.* innumeris relatis, ita concludunt Marius Giurba *deciſ. 46. à num. 1. & ad conſuet. Meſan. cap. 9. gloſ. 6. num. 19.* Felicius *de ſocietate, cap. 30. num. 65.* D. Salgado *de Reg. protect. 4. part. cap. 12. à num. 114.* Lara *de vita hominis cap. 15. num. 39* Cancerius *3. p. var. cap. 17. à num. 292.* Anton. Faber *in C. lib. 17. tit. 21. def. 3.* Cuiacius *ſup.* Cuzman *de euictionib. quæſt. 61. à num. 42.* Marta *de iuriſdict. 4. part. caſu 118. num. 11.* Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom. 2. tit. 39. à num. 235.* Ioan. Baptiſt. Thoro *infra referendus,* qui etiam in pluribus tutoribus ſimpliciter condemnatis exemplum conſtituunt, qui pro rata condemnati cenſentur, vt *ex dict. l. 2. dict. §. quotiens,* reſoluit eleganter D. Salgado *ſup.* Donell. *dict. cap. 2.*

3 Id † autem perpetuò menti teneas, poſſe actorem ſi ſolidum ex quolibet ex obligatis conſequi vellit, omiſſa iudicati actione, veteri tutelæ actione, vel virtute inſtrumenti experiri, nec ſententia ſi eius executionem omittat impedimento erit, vt in indiuiduo reſoluunt Greg. Lop. *in d. l. 4. gloſ. fin.* Lara *dict. cap. 15. à n. 41.* Cancer. *d. c. 17. à n. 297.* nouiſſimè D. Salgado *in labyrinth. creditor. 3. part. c. 1. §. vnic. per totum,* qui à nobis præuiſis neminem addidit præter Coſtam, ſed iunge Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 1. diſput. 5 num. 42. & 43.* qui refert Rouitum *conſ. 58.* & Bouadillam *lib. 2. cap. 20. num. 58.* qui ita iudicatum refert Oſuald. *dict. cap. 2.* ibi, *Sanè veteri tutelæ actione in plus conuenire nihil impedit, niſi de hoc ipſo actũ*

ſit

ſit an inſolidum deberent, necnè, quia tunc eadem quæſtio reuocari nequit, Giurba *dict. cap 9. num. 19. in fine*, ibi: *Verum poteſt creditor relicta iudicati actione eos inſolidum denuò conuenire*, videndus omninò D. Lara, qui ex aliquibus fundamentis hanc tuetur ſententiam, quam æquiſſimam puto, licèt in puncto iuris difficilis videatur Vicentio de Franch. *dec.* 680. vbi Riccius illa tamen retenta exiſtimarem non aliter poſſe ex veteri actione agi, quam ſi expenſæ primi iudicij reo refunderentur, qui poſſet de nouo omnes exceptiones etiam antea victas, & reiectas obiicere, quod vltimum probat *ex l. duobus, D. de except. rei iudicatæ*, Vicent. de Anna, & aliis Alex. Trentacinq. *lib. 2. var. tit. de exceptionibus, reſol.* 1. *num.* 37. Cancerius *num.* 300. apud quem, & relatos *ſup.* inuenies alia ad exornationem *dict. l.* 1. *& 3. C. ſi plures vna ſententia*, vltra eos Ioan. Baptiſt. Thoro *in compend. dec. tom.* 2 verb. *ſententia condennans. fol.* 625.

4 In † delictis an hæc ita ſe habeant, & pluribus ſimpliciter condemnatis, an inſolidum vnuſquiſque teneatur, in dubiū reuocat doctus Amendola *in additio. ad Franchis deciſ.* 228. *numer.* 3. ibi: *Sed in delictis ſi ſit condemnatio in plures diuites tenentur ſoluere pro pauperibus: & ratio meo iudicio poteſt eſſe quia in delictis ante, & poſt ſententiam aliqui tenuerunt, quemlibet inſolidum teneri, quod ego pro conſtanti non habeo, per ea quæ alias ſcripſi, quæ ſuo tempore imprimentur.*

5 Qui † articulus licèt difficilis, & dubius ſit propter opinionum varietatem, tamen eius diſputationem omitto: quia in praxi rarò aut nunquam in controuerſiam venire poteſt, cùm ſemper in ſententijs vnuſquiſque reorum inſolidum condemnetur: & ſiue in vnam, ſiue in diuerſas ſummas fuerint damnati, adijci ſoleat *vt quod ab vno exigi non poſſit, ab alio ſuppleatur*, iuxta *l. ſi multi, D. de public. & vectig.* ibi: *Et quod ab alio præſtari non poteſt, ab altero exigetur, l. aufertur, §. fin. D. de iure Fiſci*, ibi: *Sanè pro non idoneis, qui ſunt idonei conuenientur*. Ex quibus iuribus orta eſt praxis *de mancomunar à los delinquentes en las penas pecuniarias*, teſte Bouadilla *lib. 2. cap. 21. nu.* 251. Boerius omninò videndus *deciſ.* 310. *per tot.* vbi an ſi plures ei ſimpliciter, vel in diuerſas ſummas condemnentur, poſſit inſolidum executio fieri, vt quod ab vno exigi non poteſt, alter præſtare debeat? videndi Coſta *de ratione ratæ cap.* 40. *& de remed. ſibſid. rem.* 106. *illat.* 7. *num.* 5. Cancer. 3 *par. var. cap.* 17. *num.* 298. *&* 299. Anton. Faber *in C. lib.* 7. *tit.* 21. *def.* 1. D. Amaya *in l. eorum* 10. *C. de iure Fiſci, lib.* 10. *num.* 35. latiſſimè Carleual. *de iudiciis dict. diſput.* 5. *per tot.* vbi quando iudex delegatus ab vno reis, & ſociis delicti ſalaria inſolidum poſſit exigere. Et quando vnuſquiſque reorum ex delicto inſolidum teneatur, & vno eorum ſoluente, alij liberentur? differunt Bouadilla *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 278. Ariſm. Tepat. *vbi proximè verſ. rei ſi ex eodem delicto*, Theſaur. *deciſ.* 234. Griuell. *deciſ.* 25. Coſta *dict. quæſt.* 40. *per totam*, D. D. Melchior de Valentia *illuſt. iuris lib.* 2. *tract.* 4. *cap.* 4. *à num.* 24. qui refert Hotoman. latè agentem.

6 Quibus † præhabitis dubium eſt, an ſi vnus ex reis condemnatis ex delicto, in quem inſolidum executio pœnæ pecuniariæ, vel ſalarij fuit facta, cuius ſolutione correus alter liberatus fuit, poſſit iurium ceſſionem ab actore deſiderare contra alium correum, & ſocium delicti? In quo dubio reſolutiuè dicendum eſt, actiones ei cedendas non fore, nec ſi ceſſæ ſint alicuius vtilitatis eſſe: quia in delictis ceſſioni actionum locus non eſt, *gloſ. fin. in c. ſi quis presbyterorum de reb. Eccleſiæ non alienan.* Bart. *in l.* 1. *§. ſi plures in fine, D. de eo per quem factum erit*, Petrus de Rauenna *ſing* 960. verſ. *ſed dubitatur*, Bouadilla *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 252. *&* 254. Anton. Faber *de err. prag. decad.* 80. *error.* 8. *circa princip.* ea motus ratione, quòd maleficiorum nulla ſocietas eſt, vel iuſta communicatio damni, quod ex maleficio deſcendit, *l. quod autem* 53. *D. pro ſocio, l.* 1. *§. planè, D. de tutelæ, & rationib. diſtrab.* Gratianus *diſcept.* 713. *num.* 6. Virgilius *de legitim. perſonæ, cap.* 4. *num* 32. verſ. *hæc omnia*, Coſta *de ratione ratæ quæ.* 154. *num.* 4. his non relatis Carleu. *dict. diſp. à num.* 44.

7 Nec † te turbet text. *in l. perceptione* 4. *D. de his qui deiecerunt, vel effuderunt*, in qua ex duobus reis cōdēnatis, is qui ſolidum præſtitit, partem damni ab alio recuperat, vbi Anton. Faber in rationali, non minus cedendam eſſe aſſerit actionē

reo, qui ſolidum ſoluit, ac cedenda eſſet fideiuſſori, vel correo debendi ex cõtractu. Nam *dict. l. 4.* procedit non in delicto, vel maleficio, in quo ceſſioni actionis locus non eſt; ſed in quaſi maleficio: veluti quandò ex duorum cœnaculo quid deiectum fuit, *§. item is, Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto,* quo caſu ceſſio actionis prohibita non eſt iuxta *gloſ. in l. ex maleficijs, §. is quoque, D. de obligat. & action.* quam ſequitur ita diſtinguens Bartol. *in d. l. 1. §. ſi plures*, Bouadilla *lib. 3 cap. 8. num.* 278. quæ diſtinctio veriſſima eſt, quamuis aliud ſentiat Carleual. quem infra refellemus.

8 Ex qua † veriſſima inter maleficium, & quaſi maleficium diſtinctione, infertur veriſſimam etiam eſſe doctrinam, quam tradit Politicus Bouadilla *lib. 5. cap. 3. à num. 66.* vbi diſputat, an ſi iudex. qui malè iudicauit, condemnetur in ſyndicatu, vel alio modo ad reſtitutionẽ; poſſit ſi parti læſæ condemnationem ſoluit, petere iurium ceſſionem contra eũ, in cuius fauorem iniuſtam protulit ſententiam. Solent enim qui ad alicuius rei, vel quantitatis reſtitutionem iniquè condemnantur, iudices ſuperiores appellare, qui ſententiam reuocant, ſimulque iudicem, qui litem ſuam fecit, ad ſatisfactionem, & reſtitutionem condemnant, quod effici conſueuit, abſque aliqua ipſius iudicis citatione: eo tamen comparẽte ſententia conuertitur in ſimplicem citationem, vt rectè aduertit ipſe Bouadilla *lib. 2. cap. 21. numer* 255. quod ita practicatur, nam iudices in abſentia, & defenſi condẽnati, comparent in Cancellarijs per procuratorem, & cum clauſula illa, *ſin que ſea viſto cauſar inſtancia,* ſupplicationem interponunt a ſententia. Et quando iudex ad defenſionem ſuæ ſẽtentiæ citari debeat, videndus Lancell. *de attentatis 2. par. cap. 20. in princ. n. 225.*

9 In hoc † igitur caſu dubium non leue eſt, & diſcordia apud interpretes, an iudici debeat cedi actio, vt quod ſoluit parti læſæ, ab eo pro quo iudicauit recuperet? Et ei actionem cedendam eſſe probari videtur, ex textu *in l. miſſi opinatores, C. de exactoribus tributo lib. 10.* vbi iudices, qui per annum non exegerũt quod militibus debebatur, de proprio ſoluere coguntur; ipſis aduerſus obnoxios repetitione ſeruata: quam ſententiam tuetur Lucas de Pena *ibi colum. penult.* verſ. *ex hoc colligitur* Speculator *tit. de expenſ. §. poſtremo* verſ. *& ſi iudex, num. 5.* Angel. *in l. Stichum, §. ſi mandatu. num. 1. D. de ſolutionibus*, & alij ex antiquioribus, quos refert Anton. Maria Corat. *com. opin. tit. 12. num. 54.*

10 Contrariam † tamen ſententiam defendunt alij, moti ex textu *in l. mancipia, C. de ſeruis fugitiuis*, vbi defenſor ciuitatis negligens in requirendo ſolicitatore, & numerantur ſeruo ſolicitato, duos ſeruos reddere tenetur, nullo ei reſeruato recurſu aduerſus ſolicitatorẽ, Gothofred. *ibi lit. K.* Quarè ceſſionem iurium iudici, qui malè iudicauit, denegandam aſſerunt, Alex. *in addit. ad Bart. in l. fin. D. de variis, & extraordin. cognit. lit H.* Bald. *in l. ſancimus, num. fin. C. de iudicijs*, Angelus *in l. ſi quis dolo, §. ſi quis. D. de re iudicata*, & alij quos refert Bouadilla *ſup. num. 68. lit. B.* Farinacius ſtatim referendus.

11 Quod † diſſidium ita in concordiam redigit eximius Politicus Bouadilla: vt quoties iudex iniuſtè iudicauit propter ſordes, dolo, odio, vel amore, minimè ei cedenda ſit actio: quia proprij delicti pœnam luit, *l. 24. tit. 22. part. 3. l. ſi plures 38. §. fin. D. de adminiſt. tutor.* melior text. *in dict. l. 1. § plane. D. de tutela, & rationibus*, ibi: *Quia proprij delicti pœnam ſubit, & in delictis ceſſio locum non habet.* Si verò propter imperitiam abſque dolo male iudicauit, tunc iurium ceſſionem deſiderare poſſe profitetur: multum enim refert, an iudex per ſordes, vel per imperitiam malè iudicauerit, vt conſtat ex latè traditis per Giurbam *conſ. 76.*

12 Quam † diſtinctionem veriſſimam, & æquiſſimam iudico, quia primo caſu iudex, qui litem ſuam fecit, ex delicto; in ſecundo verò ex quaſi delicto conuenitur, *princip. Inſtit. de obligationib. quæ ex quaſi delicto l. fin. D. de varijs, & extraordinarijs cognitionib. l. 1. & per tot. C. de pœna iudic. qui malè iudicauit*; ſequitur hanc diſtinctionem inter iudicem, qui per ſordes, vel dolo malè iudicauit; vel eum qui per imperitiam, vt hoc caſu ei cedẽda ſit actio; illo vero non, Parlador. *in ſex. quic. differ. 3. §. 2. num. 4.* quibus iunge latè agentem Farinac. *in praxi 3. tom. quæſtion,*

Digitized by Google

queſtion. 111.*à num.*503.Et de vera interpretatione textus *in l. miſſi opinatores* cõſule omninò Anton. Maria Coratium *ſup. à num.* 54. & remiſſiuè Amayam ad eam legem.

13 Ex his † etiam fluit aliud, ſuperioribus non abſimile, quod etſi vni ex pluribus tutoribus conuento ex communi culpa; vel ex culpa, aut dolo alterius, cedenda ſit actio per pupillum contra contutores; & ex ceſſione rectè aduerſus eos experiatur, *l. Modeſtinus 76. D. de ſolutionibus, l. ſi pupillus, D. de adminiſt. tutor l.* 1.*§.& ſi forte, D. de tutel. & rationib. diſt. l.* 1. *C. contr. iudic. tutel.* Iacob. Cuiac.*lib.*12.*quæſtion.Papin.ad l. ſi plures, D.de adminiſtrat. tutor.* tamen ſi ex communi dolo, vel contumacia in non adminiſtrando, alter ex eis ſolidum præſtiterit, nec vtilem actionem, nec ceſſionis petendæ ius contra alios contutores habebit, *l. ſi plures* 38. *§. fin. D. de adminiſt. tutor.l.*1.*§.planè, D. de tutela, & rationibus* nam vt ratiocinatur Vlpianus vnuſquiſque proprij delicti pœnam ſubit, quæ res indignum eum facit, vt à cæteris doli participibus quid cõſequatur: nec enim vlla ſocietas maleficiorum vel communicatio iuſta damni ex maleficio eſt: ex quibus iuribus præter ordinarios hanc ſententiam probarunt Padilla *in l. nec actio, à num.* 7. *C. de tranſactionib.* Gregor. Lopez, & alij quos ſequitur Bouadilla *dict. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 68. *circa finem*, latè Franch. *deciſ.* 662. *à num.*8.cuius meminit Ioan. Baptiſt. Thoro 1.*part.cõp. deciſ.*verb.*tutores doloſi*,Gratianus 1.*tom. diſcept. cap.* 409. *à num.* 14. Gutierez *de tutel.*1.*part.cap.*15.*à num.* 28. Anton. Amato *tom.* 1. *reſol.* 37. *num.*52. Donell.*lib.*15.*com.cap.*20. *in fin.*Cuiacius *ſup.* Anton Faber. *lib.* 11. *coniect. cap.*11. *circa finem, & in iuriſpruden. tit.*12.*princ.* 7.*illat.* 34. *& de error. pragm. decad.*80.*error.* 6. *circa princip.* Schitordegh. *libr.* 1. *tract.*3.*q* 3.Ex qua veriſſima doctrina notabis lapſum calami, aut typographi apud Zeuall. *tom.* 3. *com. quæſtion.* 845. *numer.* 11. vbi ſcriptum inuenies, beneficium ceſſionis dari vni ex pluſibus tutoribus inſolidum ex communi dolo conuentuo, quæ propoſitio vt iacet, à iure aliena eſt.

14 Sed † quamuis vni ex tutoribus ex communi dolo conuento cedenda non ſit actio, nec vtilis detur aduerſus alios tutores, etiam ſi dolus in ommittendo conſiſtat, ad tradita per Acoſtam *de priuileg. credit. reg.*3.*amp.*2.*nu.*83.verſ. *limita denique*: tamen aliud dicendum exiſtimo circa diuiſionis beneficium, quo vti poterit tutor, non ſolùm vbi ex communi culpa; ſed etiam vbi ex dolo communi conuenitur, ſiue in ommittendo, ſiue in committendo conſiſtat. Diſcriminis ratio inter ceſſionis, & diuiſionis beneficium elegans eſt: nam per beneficium diuiſionis, nihil quis conſequitur à contutore, ſed eſt mera defenſio, nè quis inſolidum condemnetur: at vero per ceſſionis beneficium non tam agit tutor de ſe defendendo, quàm vt conſequatur à contutore, quod iam ſoluerat: quam ſententiam veriorem, & magis communem eſſe teſtantur Boerius, Carocius, Mont. Coſta, & alij quos ſequitur Schifordeg *dict. quæſt.* 3. *per totam*, Surdus *conſ.*170.*à nu* 30. omnino videndus Gutierrez *de tutel. part.* 1.*cap.*15.*num.*19.Zeuallos *dict.quæſt.* 845.Padilla *in l.* 1. *C. de tranſactionibus*, Franch. *dict deciſi n.*562. *num.* 13. Carleual. *dict. diſput.*5.*à nu.* 47. eleganter Iacobus Cuiac. *lib.* 12. *quæſt. Papin.ad dict.l.ſi plures* 38. apud quos videas an idem obſeruandum ſit, circa ordinis beneficium.

15 Et an † officiali damnato pro mala adminiſtratione, competat actio, vel ſaltim beneficium diuiſionis? videas *l. in magiſtratus, D. de Magiſtratib. conuen.* Gutierez *ſup. numer.* 20. *&* 23. Ioann. Baptiſt. Thoro 1. *par. comp. deciſ.* verb. *actio vel ſaltim*, qui refert Ponte *deciſ.* 10. Ricciũ *collectan.* 2040.

16 Superior † etiam diſtinctio lucem etiam adfert quæſtioni, & dubio: an cuſtodi carceris, qui creditori ſoluit pecuniam, pro qua carceratus qui aufugit erat detentus, debeat cedi actio contra debitorem fugitiuum, & eius fideiuſſores. Et licet Aluericus *de ſtatutis* 2. *part. quæſt.*144. quem ſequitur Menoch *de arb.trarijs lib.*2. *caſu* 302.*num.*4.quos refert Farinacc. 1.*tom. quæſt.*131.*num.*84. eius ſit ſententiæ, poſſe ante ſolutionem, vel in ipſo ſolutionis actu ceſsionẽ deciderare cuius virtute poterit agere aduerſus debitorem, eodem modo quo poterat

rat

Digitized by Google

rat cedens : tamen verius cum Bart. ſup. diſtinguendum exiſtimo, an culpa, vel negligentia cuſtodis, carceratus aufugerit; an verò dolo, & fraude : nam primo caſu ceſſio iurium locum habcbit, iuxta Alueric. Menoch. & Farinacium : ſecundo verò caſu eeſſionis beneficio indignus erit, cùm in delictis, & veris malcficijs prohibita ſit ceſſio iurium, & actionum.

17 Quando † autem carceris cuſtos teneatur de fuga carcerati : & quòd teneatur ſoluere id, pro quo erat detentus : & an excuſſio in bonis debitoris facienda ſit : & an poſſit ſe defendere, & allegare omnes exceptiones quasipſe debitor poſſet, & de alijs in materia, latè Farinacius *q.* 31. Bouadilla *lib.3.cap.*15.*à nu.*125. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 41.

18 Ex † eadem etiam Bart. doctrina facilè intelliges iura *in l. ſi culpa* 63. *l. is qui dolo* 69. *D. de rei vindicat.* in quibus Papinianus, & Paul. diſſerunt, an ei qui culpa, vel dolo fecit quominus poſſideret, ſi ſoluerit rei petitæ æſtimationem cedenda ſit actio necnè. Et ſuppoſita ea iuris regula, eum qui dolo deſijt poſſidere, pro poſſeſſore haberi, *l. qui dolo. D. de reg. iur. l. quod ſi poſſeſſor, D. de rei vind.* cum alijs congeſtis à Celſo Bargalio *de dolo lib.6. reg.*17. *per tot.* quærit Papinianus *in d. l. ſi culpa*, an is, qui culpa, & non fraude poſt litem conteſtatam poſſeſſionem amiſſit, ex quo litis æſtimationem fuit paſſus, audiendus ſit, ſi deſideret, vt aduerſarius actiones ſuas ei cedat : & reſpondet, rectè hoc deſiderare poſſe, eique abſque eeſſione vtilem actionem, & publicianam competere, Bald. *in d. l. ſi culpa*, vbi Cuiacus ſtatim referendus.

19 Paulus † verò *in d. l. is qui dolo* 69. ei qui dolo deſijt poſſidere, beneficium ceſſionis denegat. Quorum iurium ratio eſt, nam in primo caſu cùm culpa tantum interuenerit, iuſtè deſideratur actionum ceſſio. In ſecundo autem cum dolo & fraude quis ammiſerit, poſſeſſionem, ceſſionis vtilitate, & commodo priuatur : vt rectè conſiderat Cuiacius *lib.* 12. *quæſt. Papin. ad d. l. ſi culpa.* Donell. *lib.* 20. *com. cap.*7. *in fine*, vbi Oſuald. *lit.* P. Oliban. *de actionib. part.*2. *lib.*1. *cap.*4. Bargal. *d. regul.*17. *num.*18.

20 His † tamen grauiter obſtat text. *in l. in depoſiti* 12. *de re iudicata*, ex qua euerti videtur non ſolum Pauli deciſio *in d. l. is qui dolo*, ſed etiam quæ tradidimus, nempè in delictis ceſſioni actionum locum non eſſe : aſſerit enim Marcellus *in d. l. in depoſiti*, ei apud quem res depoſita, vel commodata fuit, ſi dolo rem amiſerit, ex quo eius ſoluit æſtimationem, ſuccurri ſolere, vt actionibus ſuis dominus cedat : quod expreſsè aduerſatur, *d. l. is qui dolo*. In cuius textus interpretatione varia tradiderunt interpretes. Nã Gothofred. *in d. l. in depoſiti* exiſtimauit, eiús deciſionem de æquitate procedere, motus ex illis verbis *condemnato ſuccurri* : at verò *d. l. is qui dolo*, ad ius ſtrictum eſſe referendam : ſed refellitur ab Oſuald. *lib.* 27. *comm. capit.* 3. *lit.* FF. quaſi id non diluere, ſed adſtruere antinomias ſit.

21 Quare † aliter Iulius Paccius *cent.* 3. *quæſt.*48. qui diſtinguit inter actionem in perſonam, & actionem in rem : nàm qui rem vindicat, ei qui dolo malo non reſtituit, cedere non cogitur, *d. l. is qui dolo*, qui verò in perſonam agit cedere debet *d. l. in depoſiti*. Differentiæ rationẽ reddit, quia dominij maior vis eſt, quã obligationis; & plus iuris in rebus noſtris habemus, quam in his quæ nobis debentur, ſequitur hanc interpretationẽ Oliban. *d. cap.*4. *num.*9. & 10. ſed reijcit Oſuald. vbi proximè, quia depoſito, & commodato non conuenit : cùm in his non tàm quæ nobis debentur, quàm quæ noſtra ſunt perſequamur.

52 Alios † Duareni, & Ioan. Roberti intellectus recenſet, & refutat Oſuald. ipſe tamen nullã interpretationem aſsignat, licèt videatur acquieſcere Donello ibi : à quo nec diſſentit Cuiacius *d. lib.*12. qui aſſerit quòd in bonæ fidei iudicis, qualia ſunt commodat, & depoſiti, ei qui intulit æſtimationem, quamuis dolo poſſidere deſierit, cedenda ſit actio; ſecus verò in ſtrictis iudicijs, vt in actione in rem, quæ eſt arbitraria, & ſtricta actio, in qua cùm dominus cum poſſeſſore non contraxerit, ei non obligatur. In depoſito verò, & commodato, mutua contrahentium obligatio inuenitur, quæ res efficit, vt actiones poſt ſolutam æſtimationem debeant præſtari. Sed hic Donelli, & Cuiacij intellectus di-

diſplicet: quia in depoſito, & commodato maiori ratione dolus, & fraus erat coercenda: cùm in bonæ fidei contractibus, magis dolus abeſſe debeat: vltra quod prædicta interpretatione amplexa, delinquenti, & doloſo competeret ceſſionis beneficium, quod Iura ei denegant.

23 Vnde † omiſſis his interpretationibus, alium exiſtimo eſſe Marcelli ſenſum *in d.l.in depoſiti*, qui ſi literæ tex.conuenit, ſuperioribus principijs aptiſſimus,& conueniens erit: loquitur enim Marcellus de depoſitario à quo res depoſita abeſt, non propter eius verum dolum,ſed ex lata culpa, quæ licèt dolo æquiparetur, propriè tamen dolus non eſt: præcipuè in his quæ delictum reſpiciunt,*l.1. §. ſi quis ideo, D.ne vis fiat ei, l.ſi quis, verſ. doli mali. D. de iuriſdict. omnium iudic. l.ſed e'ſi. §. ſcire, D. de petit. hæredit. gloſ. in l.in lege Cornel: a. verb. culpa lata, D. ad l. Corneliam de ſicarijs*, latè Farinac. *3.tom. quæſt.88. à numer.18.& lib.1. conſ.1. num.21.* vbi latè *ad d. litt. F.* Cum enim in delictis tantum ceſsio actionis prohibeatur, inde eſt, quòd cum depoſitarius *in d l.Marcellus*, non verum delictum commiſerit, debeant ei actiones præſtari: quod ſecus eſt, *in d. l. is qui dolo* quia in ea lege non culpa, ſed dolo, & fraude poſſeſſor deſijt poſſidere.

24 Textum † verò *in dict.l. in depoſiti*, non de dolo vero,ſed delata culpa intelligẽdum eſſe moueor ex eo, quod in iure ſæpius dolus pro culpa accipitur, *vt in l. quod Nerua D. depoſiti, l. ſi fideiuſſor, D. mandati, impuberibus, §. 1. de ſuſpectis tutor. l cum res §.5. D. de legat.1.* cum alijs iuribus congeſtis à Farinac.vbi proximè *num.* 18. Sed vt id ſentiam, magis me impellunt verba *dict. l. in depoſiti*, ibi: *In depoſiti, vel commodati iudicio, quamquam dolo aduerſarij res abſit condemnato ſuccurri ſolet, vt actionibus ſuis dominus cedat.* vbi notanda ſunt verba illa: *ſuccurri ſolet*, quibus id docemur,non ſemper,& indiſtinctè ſuccurrendum eſſe ceſſionis beneficio depoſitario, qui dolo amiſit poſſeſſionem; ſed iuxtà doli qualitatem: nam ſi lata culpa, quæ dolo ſimilis eſt, res abſit, actiones ei præſtabuntur, ſi verò dolo deſierit poſſidere, actionum ceſſione indignus erit.Suadent etiam noſtram interpretationem verba illa: *res abſit*, quæ denotant, non vero dolo, ſeu tracto poſitiuo depoſitarij; ſed eius deſidiã rem abfuiſſe.

25 Ex quo † veriſſimo intellectu iam colliges non rectè aſſeruiſſe Bargal. *de dolo lib.6.reg.17. num.18. text. in dict.l.ſi culpa*, intelligendum eſſe de leui culpa: nã ſi lata culpa quis poſt litẽ conteſtatã deſineret poſſidere, actionum ceſſioni locus non eſſet. Verius namque eſt, verum dolum, & delictum neceſſarium eſſe, vt ceſſio locum non habeat, iuxta proximè reſoluta. Et de differentijs inter latam culpam, & dolum: & in quibus culpa dolo æquiparetur, videndus Bargal. *lib. 5.cap.1.& 2.* latiſſimè Farinac. *d. 3.tom. quæſt.87. per tot. cum alijs ſequentibus, & dict.conſ.1.num.21. vbi addit. l.F.* Couar. *in cap.alma mater, 1.par. §.10. num. 17.& in 4. 2. part. cap.6. §.8.num.21.* Sanchez *de matrim.lib.7 diſput.48.numer. 19.* Giurba *conſ.76.num.2*. Et qua ratione ſolicitatori ſerui, qui eius pretium intulit, cedantur actiones, *in l. vt tantum 14. §.fin. D. de ſeruo corrupto*, videndus Iacob. Cuiacius *lib.19. Pauli ad edictum in d.l.14.*

26 Similiter † ex ſuperioribus cauendũ erit, à docto ſanè viro Carleual. *de iudicijs dict. diſput. 5. num.* 45. qui expreſsè aſſerit, pluribus condemnatis ex quaſi delicto, vel ex culpa dolo ſimili, beneficium ceſſionis, aut vtilis actionis ei, qui ſolidum ſoluit, non competere. Nam vt tot iuribus probauimus, in quaſi delictis ceſſioni actionum locus eſt necnon etiam quandò ex culpa dolo ſimili condemnatio præceſſit. In eo autem ei libens aſſentior, quatenus probat, condemnatum ex delicto, vel dolo communi, quamuis à ſocijs nihil poſſit repetere: tamen eos in foro conſcientiæ ſoiuenti ſatisfacere teneri partem, quæ ad ipſos ſpectabat, vt firmant D. Thomas, Caietanus, Couarr. Læſius, & Magon. quos refert.

27 Cæterùm † licèt verius credam, ei qui ex lata culpa conuentus ſoluit, actiones cedendas eſſe, non tamen inficior contrariam ſententiam in ſcholis poſſe defendi, quam tenet Bargal. & Carleual. ſup. pro quibus facit opinio eorum qui tenent,quod etſi lata culpa in

eti-

criminalibus dolo non æquiparetur: hoc fallit quo ad pœnam, & intereſſe pecuniarum, vt ex Oſaſco, Guid. Papa, Marant. tradit Ariſm. Tepat. *variar.tit.93. cap.1. verſ. lata culpa*, elegantiſſimè D. D.Martinus de Larreatigui meritiſſimus ſupremi Conſilij Senator *ſelect.diſp.lib.3. cap.5.nu.5*.vbi per totum cõtendit, iuramentum in litem, quod affectionis dicitur, & propter aduerſarij dolũ prꝭſtatur, etiã ob latã culpam concedi, quàm ſententiam ſequuntur multi quos refert Hermoſilla *in l.8.tit.3 part.5.gloſ.6. num. 33*. ipſe tamen verius eſſe aſſerit, iurameutum affectionis, neque ex dolo præſumpto, neque ex lata culpa deferendum eſſe, vt latè oſtendit *à num. 30. & 39*. D. Franciſc. Merlin. *cent.2. cont. cap. 25. num.13*. limitat Hermoſilla *num 37*. in actione tutelæ, in qua ob culpam tu. toris, iuramentum in litem defertur.

28 Reſoſuenda † eſt etiam ex ſuperiori diſtinctione quæſtio illa, an dominus condemnatus pro delicto, vel culpa famuli, officialis, vel ſubſtituti poſſit petere iurium ceſſionem? Et omiſſa diſputatione, an & quaudò quis teneatur pro culpa famuli, ſubſtituti, vel officialts ſui, & an liberetur eos exhibendo? de quibus videndi latiſſimè agentes Gratian. *diſcept. 725. à num.1.& 2. tom. diſc. 395 num.22*. (vbi quod negotiorum geſtor non liberatur cedendo actiones cõtra eum, quem ſubſtituit, *l.nam & 21. §.mandatu tuo, D. de negotijs geſtis*) Scobar *de ratiocinijs, cap.19.à num. 49*. Capell.Tholoſ. *deciſ. 196. per tot*. Farinac. *quæſt.24.à num.48.ad 107.& tom.3. quæſt. 111.num.462. & lib.3.reſp.crim.conſ.207. & 230*. Anton.Faber *C.mandati, defin.2*. Theſaur. *deciſ.83*. Cancer. *2.part.variar. cap.2.num.95*. Polydor. Ripa *de nocturn. temp.cap.31.num.12*. (vbi quod propter delictum filij, vel famuli, contra patrem, vel dominum iuramentum in litem non defertur) Coſta *de facti ſcient. & ignor. inſpect.41.& 42 & 43*. Amaya *in l. nullus 60. C.de decurionib.à num.43*. Larrea *allegat. 39.& alleg.86 à num.25*. latè Salzedo *ad nou.leg.Recop.in l.7.tit.21. lib. 2. à num. 36. & 56*. ex alijs Carleual. *de iudicijs tom.2.in apologia à num.1.ad 11*. dicendũ eſt, in caſibus in quibus dominus condemnatur pro culpa famuli, officialis, vel ſubſtituti, debere ei præſtari iura, & actiones contra eos; dominoque ſine ceſſione vtilem competere, quia in eo delictum non conſideratur, ſed tantum ratione malæ electionis tenetur, *l. vel per literas, D. ſi menſor falſ. mod. dixerit, l.videamus in princip.D. locati, l.5.ti. 18. part.2*.

29 In † cuius ſentenntiæ comprobationem facit, quod in locis vbi viget ſtatutum: vt vniuerſitas teneatur pro furto, damno, vel delicto, commiſſo in eius territorio, per ſuos ciues (de quo ſtatuto, & eius iuſtificatione videndus latè agens Farinac. *1.tom.quæſt.24.à nu. 197*. Oſaſcus *deciſ.88*. Coſta *remedio 51. cap.2*. Menoch. *de arbitr. caſu 345*. pleniſſimè Polydorus Ripa *de nocturno tempore, cap. 29.& 30. per totum, & cap. 31. à num. 11. ad 18*. Cenedo *quæſtion.9.numer. 30*. Bellon. *de his, quæ fiunt incontinenti, cap. 1. num.6*. ex alijs doctus Otero in hac noſtra Valliſoletana Academia Decretorumm Cathedræ anteceſſor di. digniſſimus in ſuo *tract.de paſcuis, & iure paſcendi, cap.14.à num.3.ad 8*.) damnum paſſus tenetur actiones ſuas vniuer ſitati cedere contra delinquentem, ipſaque abſque ceſſione vtiliter agit, Aluerie. à Roſate *de ſtatutis 2.p.quæſt.70*. Farinac. *dict.quæſt. 24. num. 214*. facit expreſſus text. *in l.licèt 6.§ poſſumus, D.nautæ caup. & ſtab.* ibi: *Etſi cum exercitore egerimus, præſtare ei debemus actiones noſtras, quamuis ex conducto actio aduerſus eos competat exercitori*. Et ſolutum pro culpa, vel delicto famuli poſſe ab eò repeti firmat Farinac. *d.quæſt.24.numer.90*. Capell. Tholoſ. *dict.deciſ.106.numer.4.in fin*. videndus Auiles *in cap.prat. cap. 4. verb.ſea obligado*, vbi denegat repetitionem, quandò dominus particeps fuit fraudis, vel eius habuit ſcientiam.

30 Hinc † deſcendit, quòd ſi ab Epiſcopo, eiuſuè bonis temporalibus exacta ſit aliqua mulcta, impoſita eius Vicario generali, ex eo quod parere, & obedire noluit Regijs prouiſionibus: quibus declaratum fuit vim facere; cedenda ei ſit actio contra Vicarium, à quo propter ſuã inopiam, vel abſentiam mulcta exigi non potuit; poteritque Epiſcopus ſine ceſſione, quod ſoluit ab eo repetere, Farin. *3.tom.quæſt.111. n.462.in fi.*

Hæc

31 Hæc quæ de ceſſione Epiſcopo facienda dicta ſunt, intelligas velim, ſub ſuppoſitione, quod verum ſit, ab eo exigi poſſe mulctam propter inobedientiam ſui Vicarij in non parendo Regijs prouiſionibus, quibus vt appellationi deferret, & reponeret iubebatur. Et licèt in occurrenti caſu in Regia Valliſoletana Cancellaria ſic deciſum fuiſſe, teſtetur D. Amaya *in l. nullus 60. C. de decurionibus num.* 45. cuius meminit D. Larrea *tom.* 1. *allegation.* 39. *num.* 12. tamen id ex profeſ-
32 ſo agere inſtituti noſtri non eſt. An † autem Epiſcopus de imperitia, vel culpa ſui Vicarij teneatur, vltra Farinac. *dict. num.* 462. Add. ad Capell. *Tholos. dict. deciſ.* 196. *à n.* 1. Franciſc. Marcus *deciſ.* 378. 2. *part.* Coſta *ſup. dict. inſp.* 41. *num.* 4. Mari. Giurba *conſ.* 36. *num.* 28. Marta *in comp. deciſ.* 6. *tom.* verb. *Epiſcopus cap.* 11. vbi reſoluit teneri: pro quo non leuiter facit, quod Epiſcopus præſumitur ſcire omnia quæ fiunt ab eius Vicario, etiam foraneo, Seraphin. *deciſ.* 306. *num.* 6. Et † an
33 Epiſcopus neceſſariò Vicarium ſeu officialem, vulgo *Prouiſor*, teneatur habere videndus Barboſa *de iure vniu. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 15. *numer.* 16. verſ. *an autem*, qui reſoluit ad id non teneri, ſequitur Riccius *in praxi Epiſcop. deciſ.* 562.
34 Ex his † cautè legendus eſt Mercurialis, Metlin. *de pignorib. & hypoth. lib.* 4. *quæſtion.* 70. *num.* 41. qui aſſerit, fideiuſſorem, qui ſoluit pro debitore ex cauſa maleficij, non poſſe impetrare ceſſionem contra confideiuſſorem, neque ei aliquã actionem competere, vt quod ſoluit à confideiuſſore repetat. Ea enim doctrina abſona mihi videtur, & quamuis alleget Bart. *in l.* 1. *§. ſi plures in fine*, *D. de eo, per quam f. fact. erit*, Bald. *in l.* 1. *num.* 4. *C. de condict. furtiu.* id non probant. Nec quicquam facit ratio, qua mouetur, ſcilicet quod ſolutio in pœnalibus parit tãtùm liberationem, non verò actionem ad repetendum. Quia id ſolum militat reſpectu plurium delinquentium, non verò plurium fideiuſſorum etiam ex cauſa maleficij: cum inter ſe non ex delicto, vel maleficio, ſed ex contractu teneantur: & mutui periculi reſpectu intereeſſiſſe intelligitur, ad tradita à nobis *ſup. quæſt.* 2.
35 Noſtræ † quæſtionis materiam attingit dubium illud, an iudex pœnam quæ ſibi per legem applicatur, poſſit in fauorem ipſius rei, vel alterius cedere, pendente accuſatione, vel poſt ſententiam, nondum tamen in rem iudicatam tranſactam. Sed quia articulus hic plenè, & doctè ad partes diſcutitur per Bouadillam *lib.* 5. *cap.* 3. *à num.* 96. *ad* 114. præcipuè *num.* 103. de eo agere ſuperſedeo.
36 Actiones † autem pœnales an cedi poſſint, & quando in hæredes tranſmittantur? videndus omninò Noalis *de tranſmiſſione caſu* 27. *per totum*. Et de actione iniuriarum, accuſandi iure, condictione furtiua, & alijs ex delicto deſcendentibus, videas in Miſcellanea tituli tertij.

SVMMARIVM.

1 *Tutorem vnum habere magis, quàm duos expediens eſt pupillo.*
2 *Tutores plures inſolidum tenentur, niſi teſtator, aut iudex inter eos diuiſerit tutelam.*
3 *Tutor vnus ſi contradicat aliorum adminiſtrationi, vel alicuius negotii expeditioni, quid faciendum ſit remiſſiuè.*
4 *Tutores licèt inter ſe diuidant tutelam, adhuc inſolidum pupillo tenentur.*
5 *Tutoribus qui inſolidum pupillo tenentur, lex quatuor indulget beneficia.*
6 *Ordinis beneficium competit vni ex tutoribus, qui non adminiſtrauit.*
7 *Refertur cautela, qua pupillus poſſit ex eiſdem actis geſtis cum tutore qui adminiſtrauit, conuenire eos, qui non adminiſtrauerunt.*
8 *Tutor vnus ex pluribus qui adminiſtrauit, ſoluendo non ſit, an debeat prius ad contutores, quàm ad magiſtratum, qui eos nominauit deueniri.*
L. Lucius, § 1. cum alicui, D de negotijs geſtis, concordia *remiſſiuè.*
9 *Diuiſionis beneficio conſequitur tutor, vt alter qui adminiſtrauit tutelam, & ſoluendo eſt excutiatur.*
10 *Diuiſionis exceptio an peremptoria, vel dilatoria ſit, & quandò excludatur.*
11 *Tutor inſolidum conuentus ceſſionis iurium beneficium habet, per quod conſequitur vt pupillus ei aduerſus contutores iura, & actiones ſuas cedat.*
12 *Pupillus qui condemnauit curatorem in id, quod culpa ſua minus exegit à tutore; & actiones ſuas præſtare tenetur.*
13 *Pupillus ſi aduerſus alios contutores actiones*

ſuas cedere non poſſit, exceptione cedendarum repellitur.

Pactum, liberatio, tranſactio facta cum vno ex tutoribus, vel correis debendi, quatenus alijs proſit.

Pactum de non petendo, quandò perſonale conſeatur, ita vt in hæredes non tranſeat.

14 *Pupillus, vel adultus qui vnum ex tutoribus liberauit, repellitur exceptione cedendarum, licèt is ſoluendo non eſſet.*

15 *Actio quam cedere tenetur pupillus tutori ſolidum ſoluenti aduerſus contutores, non negotiorum geſtorum, ſed tutelæ actio eſt.*

16 *Tutor vnus, qui ſolidum ſoluit, qua actione à pupillo petere debeat iurium ceſſionem cōtra contutores.*

17 *Pupillus ſi mãdet actiones ſuas tutori aduerſus alios tutores, directa actio penes eum inefficax manet.*

18 *Tutori, qui ſolidum præſtitit, datur beneficium vtilis actionis, per quam aduerſus contutores experiatur.*

19 *Ceſſio actionum vtilior eſt tutori, quàm vtilis actio, quam lex citra ceſſionem concedit.*

Negotiorum geſtorum actio perſonalis eſt, actio verò tutelæ tacitam habet hypothecam cum priuilegio.

20 *Intelligitur* l. 1. §. etſi fortè, D. de tutel. & rationib. diſtrah.

Negotiorum geſtorum actio non datur ei, qui negotium ſuum geſſit.

21 *Refertur alter intellectus* ad dict. l. 1. §. etſi fortè, *& reijcitur* numer. 22.

22 *Magiſtratus, & collega, qui ſolidum ſoluit, aduerſus alium magiſtratum vtilem actionem habet, exemplo tutorum.*

23 *Vera aſſignatur ratio* ad l. Modeſtinus, D. de ſolutionib.

24 *Vtilis actio einſdem poteſtatis eſt, ac directa.*

25 *Exceptiones variæ vtilibus actionibus obſtant, quæ directis non opponuntur.*

26 *Elegans aſſignatur ratio, cur magis expediens ſit tutori, qui ſolidum ſoluit, ceſſionem à pupillo habere, quàm vtili tutelæ actione, ſiue ceſſione experiri*, & num. 27.

Exceptione perpetua tutus, ſi ſoluat condicere poteſt pecuniam, tanquàm indebitam.

28 *Tutor qui propter alterius dolum vel communem culpam ſolidum ſoluit, nec ceſſionis, nec vtilis actionis beneficium habet.*

QVÆSTIO VII.

Tutor vnus ex pluribus inſolidū actione tutelæ cōdénatus, ceſſionē actionis aduerſus contutores iuſtè deſiderat: & vtiliùs eſſe oſtenditur, ceſſionem actionum habere, quàm vtili actione ſine ceſſione experiri.

1 QVAMVIS † tutorem vnum habere magis, quàm duos conueniens ſit pupillo, *l. 3. §. apparet*, ibi: *Sanè enim facilius vnus tutor, & actiones exercet, & excipit, nè per multos tutela ſpargatur, D. administr. tutor. l. ſtipulatio, §. penult. D. de nou. oper. nunciat.* D. Valenzuela *conſ. 36. num. 67. tom.* 1. tamen † quando pu-
2 pillus ſuperabundat facultatibus, ſolet teſtator, vel Prætor plures ei dare tutores, inter quos niſi teſtator ipſe, vel iudex diuiſerit tutelam, inſolidum pupillo tenentur, ſiue omnes adminiſtrauerint, ſiue nullus, *l. tres tutores, D. de adminiſtr. tutor. l. 1. §. nunc tractemus, D. de tutelæ, & rationib. gloſ. & ordinarij, in l. 1. C. de tranſact.* vbi Padilla *num.* 6. Gutierrez *de tutelis 1. par. cap. 15. à num.* 1. ex alijs Ioan. Baptiſt. Thor. *2. par. comp. de-*
3 *ciſ. verb. tutela pluribus* (vbi † per totam quid faciendum, ſi vnus tutor contradicat aliorum adminiſtrationi, & expeditioni negotiorum, Cancer. proximè referendus, qui probant, in caſu diſcor-
4 diæ iudicem adeundum eſſe.) Quod † procedit quamuis ipſi inter ſe diuiſerint tutelam, *l. 2. C. de diuid. tutela.* Rodrig. *de concurſu 1. part. art. 4. à num.* 16. quia ex tali diuiſione nudum tantum miniſterium; non autem poteſtas nec exercitium diuiſum cenſetur, *l. inter tutores, D. de adminiſtr. tutor.* proſequitur eleganter Surd. *conſ. 170. à num. 5. & 11.* Donel. *lib. 15. com. cap.* 18. Schifordeg. *lib. 1. tract. 3. in princ.* Anton. Fab. *in iuriſprud. Papin. tit. 12. princ. 7. illat. 72.* latè Marius Muta *deciſ. 32. per tot.* nouiſſimè & eleganter (nullo tamen ex his relato) D. Salgado *in labyrinth. credit. p. 2. cap. 12. à num.* 26. vbi quomodò debeant conueniri plures tutores qui inter ſe, vel iudice, aut teſtatore mandante per regiones diuiſerunt adminiſtrationem: nec non & plures hæredes, quando defunctus per prouincias diuiſit hæreditatem.

6 Sed † cùm lex plures tutores inſolidum obliget; ex æquitate quatuor eis indulget beneficia, ſcilicet ordinis, diuiſionis, ceſſionis; & vtilis actionis, Gutierrez *dict. cap. 15. per tot.* Padilla *in dict. l. 1. C. de tranſact. per totam*, Marius Muta *dict. deciſion. 32. numer. 8. & 25.* Cancer. *1. part. variar. cap. 7. à num.*

*num.*35. Schifordeg. *lib.*3. *tract.* 3. *quæſt.* 3. *ante fin.* Donell. *lib* 15.*com.cap.*20. *vbi vbi Oſuald.lit.F.* Cyriac. *lib.*2. *controuerſ.* 280.*à numer.* 16. *ad* 23. quorum auxilio, quiſque ſuam portionem ſoluit, vt ex Bart. & Curt.Senior.rectè aducrtit Surd. *d.conſ.* 70.*num.*10. Muta *num.*8.

6 Et † licèt ex his quatuor beneficijs, duo poſteriora ad noſtram quæſtionem tantùm attineant; tamen pro meliori cognitione breuiter ordinis, & diuiſionis beneficia explicare conueniens erit. Ordinis beneficio tutor, qui non adminiſtrauit, à pupillo conuentus, conſequitur vt alter tutor, qui adminiſtrauit; inſolidum conueniatur, & excutiatur; vt non prius ad eum qui non adminiſtrauit deueniatur, quàm ſi conſtiterit eum, qui tutelam geſſit, ſoluendo non eſſe, *l.* 1. *&* 2. *C.ſi tutor non geſſer. l. vlt. C. de diuid.tutel l.cum interdictæ* §.1. *C. arbitrium tutel.l.tutores, qui poſt*, §. *in eum. D. de adminiſt. tutor.* Anton. Faber. *d.illat.*52. *&* *tit.*12.*princ.*7.*illat.*33. quando verò hoc ordinis beneficium ceſſet, vltra Gutier. videndus omninò Surdus *conſ.*170.*num.*13.

7 Id autem † vt circuitum euitet, curatare debet qui pupilli cauſam agit, vt quandò eum qui tutelam geſſit conuenit, citari faciat tutores, qui non adminiſtrarunt; quia ſtatim abſque alia citatione ex eiſdem actis aduerſus eos executiuè agi poterit, vt ex Scobar. *de ratiociniis, cap.*4.*num.*16. probat Acoſta *de priuileg.cred.it.reg.*3.*ampl.*1.*num.*72. vbi *à num.*40. id in † controuerſiam, & diſpu-

8 tationem adducit; an ſi vnus ex pluribus tutoribus, qui tutelam geſſit, conuentus ſoluendo non ſit, prius ſint conueniendi alij contutores, & in eis excuſſio facienda, antequàm ad magiſtratum, qui nominauit perueniatur; vel an ſtatim magiſtratus debeat conueniri? de quo vltra ab eo dicta videas *l.* 1.§. *vſque adeo*, *D. de tutel. & rationib.diſtrah. l. Lucius* 46.§.1.*&*§. *cum teſtamento,D.de adminiſt.tutor.gloſ.in d.*§.1.*verb. conueniri oportere*, Gutierrez *d. cap.* 15.*numer.* 27. Cuiac. *lib.*3.*obſeruat.cap.*8.*& lib* 9.*reſp. Pauli ad dict. l. Lucius*, §. 1. Anton. Faber *in Iuriſprud. tit.* 12.*de tutelis princip.* 8. *illat.* 13. apud quos eleganter de intellectu, & concordia, *dict. l. Lucius*, §. 1. *cum l. cum alienū*, *D. de negotijs geſtis*, Iulius Paccius *centur.*5. *quæſt.*78. Et quòd antequam ad magiſtratum deueniatur excuſſio ſit facienda in tutore, & eius fideiuſſoribus: & quis teneatur probare tutorem tempore ſuſceptæ tutelæ idoneum fuiſſe, vel non, ſi aduerſus hæredem tutoris agatur? Cyriac. *lib.*1.*cont.*22.

9 Diuiſionis † beneficium id præſtat, vt alter tutor qui adminiſtrauit, & ſoluendo eſt, conueniatur, & excutiatur pro parte; & ea non reperto ſoluendo deueniatur inſolidum ad tutorem conuentū, *l.*1.§. *nunc tractemus*, *D. de tutel. & rationib. l.*6. *C. arbitrium tutel. d l.ſi plures* 38. Quòd exemplo fideiuſſorum ex æquitate fuit introductum, *l.*1.§. *etſi quid*, de quo diuiſionis beneficio Anton. Faber *lib.*11. *coniect.cap.*11. Et an eiſdem regatur regulis, quibus eo fideiuſſores vtuntur? Schi-

10 fordeg. *d.tract.*3.*per tot.* Et † an diuiſionis exceptio dilatoria, vel peremptoria ſit, & ex quibus excludatur, multis relatis Ioan. And. Dornsperg. *ſyntag. iuris lib.*2.*par.*1.*cap.*29.*per tot.*

11 Tertium † noſtræ quæſtionis peculiare beneficium, ceſſionis eſt, cuius ope tutor qui ordinis, & diuiſionis exceptionem omiſit; poteſt ſi inſolidum condemnetur, conſequi a pupillo iurium ceſſionem contra alios tutores, vt quod pro eis ſoluit, ab ipſis repetat, *l. ſi pupillus*, *D. de adminiſtrat. tuto*, *l.*1.§.*etſi forte*, *leg. alterius* 20. §. 1. *cum l. ſequenti*, *D. de tutel. & rationib. l.*1. *C.contrar. iudic. tutel. l.*2.*C.de diuid.tutel.* ibi: *Et vnum eorum eligere, & totum debitum exigere, ceſſione videlicet ab eo, aduerſus cæteros tutores, ſeu curatores actionum ei competentium facienda*, Gutierrez *d. cap.* 15 *numer.* 28. Muta, Surd. Cancer. Anton. Faber, Schifordeg. vbi proximè. Similiterque † pu-

12 pillus, qui condemnauit curatorem in id, quod culpa ſua minus exigit à tutoribus, ei actiones ſuas cedere tenetur, *l.ſi minoris* 25 *l.vltim.D.de adminiſtr. tutor.* Anton. Faber *in Papin. titul.*12.*princip.*8.*illat.*10. Auendaño *de metu lib* 2.*cap.* 24.*num.*24.

13 His † caſibus ſi pupillus actionem cedere recuſet, exceptione cedendarum repellitur, vel ſi alium ex tutoribus liberaſſet, ſiue per pactum, legatum, vel tranſactionem, textus expreſsus *in dict. l.ſi*

l. ſi pupillus, Gratian. *diſcept.* 409 *num.* 14. Intrigliol. Zeuallos, Eugenius, quos ſequitur Anton. Amato 1. *tom. reſolut.* 37. *num.* 52. Intrigliol. *deciſ* 16 *à num.* 30. *lib.* 1. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 2. *num.* 72. *&* 77. Franch. omnino videndus *deciſion.* 662. *per tot.* vbi Riccius, optimè Petr. Surdus *d. conſ.* 170. *per tot.* vbi latè, quòd etſi liberatio, pactum, vel tranſactio cum vno ex tutoribus, vel correis, alios non liberet, nec ea directè ſe iuuare poſſint, niſi ſocij ſint, *l. ſi ex duobus, D. de tutuli & rationbus l.* 1. *C. de tranſaction.* Antonius Faber *in iuriſp. Papinian. tit.* 12. *princ.* 7. *illation.* 77. tamen indirectè eis prodeſt, oppoſita ordinis, diuiſionis, vel eedendarum exceptione. Quandò verò pactum, vel liberatiò vnius correi, alijs proſit, conſule latè agentes Seſſe *deciſ.* 344. *à num.* 13. Gutierrez *allegat.* 2. *per totam* Bertazol. *clauſ.* 35. *gloſ.* 6. Caſanate *conſ.* 12. *&* 13. *per tot.* Gaitum *de credito. cap.* 2. *tit.* 3. *num.* 600. Anton. Faber *lib.* 11. *coniectur cap.* 18. Paul. Gallerat. *de renunc. lib.* 1. *cap.* 10. vbi per totum quandò pactum de non petendo perſonale ſit, neque extendatur ad alios correos, hæredes, vel fideiuſſores, videas Cyriac. *lib.* 2. *cont.* 211. *&* 212.

14 Adeò † autem tutori ſoluenti debita eſt actionum ceſſio contra tutores, vt etſi pupillus, vel adultus inopem aliquem, & qui ſoluendo non eſſet liberaſſet, adhuc exceptio cedendarum ei obſtaret, vt concludunt Bart. *in l. ſi ſtipulatus*, §. 1. *D. de fideiuſſ. & in d. l. ſi pupillus*, Franch. *dict. deciſ.* 662. *à numer.* 5. *Surd d. conſ.* 170. *numer.* 35. cum alijs quos ſupra retulimus.

15 Obiter † tamen aduerto, cautè legendum eſſe Gutierrez *dict. cap.* 15. *num.* 28. qui aſſerit, tutori ſolidum ſoluenti cedendam eſſe à pupillo actionem negotiorum geſtorum ei competentem aduerſus tutores: Quod abſonum eſt. nàm pupillus actionem, quam cedere tenetur, tutelæ actio eſt, non negotiorum geſtorum, *l. ex pluribus, D. de adminiſtrat. tutor.* ibi: *Priuilegium pupilli non habebit*, quæ verba neceſſariò ad actionem tutelæ refereda ſunt, cum negotiorum geſtorum actio perſonalis ſit, nullo tacitæ hypothecæ priuilegio munita, *l. penultima, C. de negotijs geſtis*: vndè prædicta iura de ceſſione actionis tutelæ accipienda eſſe rectè probat Anton. Faber infra referendus, *& lib.* 11. *coniect. cap.* 6.

16 Sed † qua actione deſiderare poſſit tutor inſolidum conuentus, vt pupillus ei tutelæ actionem præſtet aduerſus alios tutores, in dubium reuocat Schifordeg. *lib.* 1. *tract.* 23. *quæſt.* 21. *verſ. diximus*, vbi contrario iudicio tutelæ id conſequendum aſſerit; non verò doli exceptione oppoſita: ex eo motus quòd verbum *deſiderare*, quo vtuntur Conſulti, ad id referri ſolet, quod per viam actionis, non verò oppoſita exceptione poſtulatur, *l. actoris* 30. *D. de procuratoribus l. eum qui*, §. 1. *D. de inoffic. Teſtam. l. cæterum* 31. *D. de re iudicata, l. Pomponius* 40. *in princip. D. de procurat.* Ego verò in hac re ita diſtinguendum fore cenſeo, vt ſi tutor ſpontè ſolidum offerat pupillo, velitque iura ſibi cedi contra alios; id contrario iudicio tutelæ deſiderandũ ſit: ſin verò pupillus aduerſus tutorẽ agat, & ab eo inuito extorquere intendat pecuniam, doli exceptione oppoſita poſſit repelli, niſi paratus ſit actiones ſuas præſtare.

17 Mandatà † verò tutori, qui iudicatum fecit, actione tutelæ, actiones directæ penes pupillum in efficaces remanent, iuxta Schifordeg. *ſup.* verſic. *cæterum.* Et an ceſſio vt proſit incontinenti fieri debeat, diximus *ſup.* Et infra agemus, an tutor, qui ceſſas habet pupilli actiones, eius iuribus, & priuilegio fruatur.

18 Quartum, † & vltimum beneficium vtilis actionis dicitur, quod tunc competit, quando tutor qui ſoluit, ceſſionem congruo tempore non obtinuit, eo enim caſu cum directæ pupilli actionis exercitium tutor, non habeat, vtilis ei aduerſus alios tutores legis poteſtate actio conceditur, *l.* 1. §. *& ſi forte, D. de tutelæ, & rationib. l.* 2. *C. contrar. iudicium tutel.* Gutierez *ſup. nu.* 31. Anton. Faber *lib.* 11. *coniect. cap.* 11. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 2. *num.* 69. Heringius *de fideiuſſor. cap.* 27. *part.* 3. *nu* 16. *& cap.* 28. *num.* 45. Laſarte *de gabell. cap.* 9 *num.* 30. Cancer. omninò videndus *dict. num.* 30. vbi in fine hæc menti tenenda eſſe monet, quia in facto ſæpè accidunt, Padilla *in l.* 1. *C. de trãſact. per totam*, ex Neguſant. & Galga-

Gal-

net. Merlinus *de pignorat. lib. 4. quaſt. 70. num. 20.*

19 Dubitationis † tamen non leui, nec inelegantis eſt, qua ratione *in l. Modeſtinus 76. D. de ſolutionib.* inquiratur, an rectè actiones tutori mandatæ ſint, cum ei abſque ceſſione vtilis aduerſus alios tutores actio competat: ex quo videtur, tutorem ceſſione pupilli non indigere. In difficultate nonnulli exiſtimarunt vtilem actionem, quæ legis beneficio tutori ſoluenti conceditur *in dict. §. etſi forte*, vtilem negotiorum geſtorum actionem eſſe, iuxta *l. ex facto 30. §. valerius ſeuerus*, ibi: *Aduerſus contutorem negotiorum geſtorum actionem tutori dandam, D. de negotiis geſtis*, quæ negotiorum geſtorum actio, cùm hypotheca ſit deſtituta, *dict. l. penult.* Anton. Faber *dict. cap. 11. ad medium.* ex Molfeſio, Scobar, Tuſch. & alijs Noguerol. *allegat. 1. num. 32.* Acoſta *dict. reg. 3. ampl. 1. num. 21. & limitat. 6. num. 8.* vtilius eſſe ceſſent, ceſſionem habere, per quam tutelæ actio non tutorem transferator, quæ non ſolum tacita hypotheca munitur, *l. vnica, §. 1. C. de rei vxoriæ actione, l. pro officio, C. de adminiſtrat. tutor.* ſed prælationis gaudet prærogatiua, *l. fin. D. de tutelæ, & rationib. l. 4. §. 1. D. de priuileg. credit. l. ex pluribus, D. de adminiſtrat. tutor.* Gutierez *de tutelis 2. part. cap. 16. numer. 10.* latiſſimè Acoſta *dict. reg. 3. ampl. 1. à num. 1. per totum.*

20 Sed † hæc ſententia diſplicet, quia text. *in dict. §. etſi forte*, non de vtili negotiorum geſtorum actione intelligendus eſt, ſed de vtili tutelæ actione, Paul. de Caſtro *in dict. l. Modeſtinus, num. 2.* ex Azone contra Accurſ. veriorem dicit Anton. Faber *lib. 11. cap. 11.* ea ratione motus, quod *in dict. §. etſi forte*, Iuris Conſultus non ſolum vtilem actionem tutori ex facto contutoris conuento concedit, ſed etiam quando ex communi geſtione condemnatus ſoluit: & licèt verum ſit, priori caſu actionem negotiorum geſtorum tutori ſoluenti ex æquitate competituram; tamen poſteriori caſu quo tutor ex communi adminiſtratione, & geſtu conuenitur, actio negotiorum geſtorum competere non poteſt, quæ nunquam datur ei, qui negotium ſuum geſſit, *l. creditor 60. §. 1. verſ. palam, D. mandati, l. deducta, §. qui poſt tempus, D. ad S. C. Trebell.* videndus Anton. Faber *lib. 11. coniect. cap. 7.*

21 Nec † veriorem exiſtimo alteram ſententiam, quam à quodam grauiſſimo præceptore probatam vidi, qui diſtinguendum eſſe aſſerebat, an tutor ſpontè, vel condemnatus ſoluiſſet: nam ſi ſpontè, vtile tutelæ actionem non habebit, *l. 1. C. contrar. iud. tutel.* ſi verò condemnatus, & compulſus ſoluiſſet, vtilis tutelæ actio ei præſtabitur; quo caſu procedit *text. in d. §. etſi forte*, Ex quo inferes non fruſtra apud Modeſtinum dubitari, an ceſſio actionis ex interuallo, vel incontinenti ſit facta, cum ea indigeat tutor quoties ſpontè offert ſolutionem: quia ſi eo caſu actio tutori non cederetur, neque vtilem, neque directam haberet.

22 Hæc † doctrina licèt plauſibilis videatur, diſplicet ex eo, quia nullus interpretum quos retulimus, eam probauit: nec pro ea quicquam facit *dict. l. 1.* nam in ea nullum verbum reperies, ex quo ſuaderi poſſit, tutori ſpontè ſoluenti vtilem actionem denegari. Nec quod *in dict. §. etſi forte*, de tutore condemnato ſpecies ſit, inde colligi poterit, eius deciſionem ad tutorem ſpontè ſoluentem non eſſe protrahendam: cum vno, & altero caſu eadem æquitatis militet ratio: qua motus Vlpian. *in l. 2. §. actio autem, D. de adminiſtrat. rerum ad ciuit. pertin.* decreuit, collegam, & magiſtratum, qui pro alio collega ſoluit, vtilem actionem habere, nulla facta mentione, an ſpontè, vel coactus ſoluiſſet, quod ad exemplum tutorum ſtatutum fuit, *d. l. 2. §. prior*, alias *l. prior*, ibi: *Prior autem exemplo tutorum, D. de adminiſtrat. rerum ad ciuitat.* facit *l. fin. D. de magiſtratib. conueniend.* ibi: *Quoniã eadem in magiſtratus actio datur, quæ competit in tutores.*

23 Quare † his & alijs reiectis, veriſſimè dicendum eſt, ideo *in d. l. Modeſtinus* anxiè quæri, an incontinenti, vel ex interuallo ceſſio facta ſit: quia licèt tutor ſolidum ſoluens, vtilis actionis beneficium habeat; tamen ei expedit mandatas à pupillo actiones habere, vt non ſolum vtiles actiones ſuo nomine intendere

dere

Digitized by Google

dere poſſit; verùm etiam directas ex perſona pupilli exercere. Nec in eo directarum actionum vtilitatem conſiſtere dicas (vt malè exiſtimarunt aliqui) quod vtilis actio tutelæ, quæ conceditur *in d. §. etſi forte*, perſonalis tantùm ſit; directa verò tutelæ actio tacitam hypotecam habeat: Nam † vtilis actio,
24 quæ deficiente directa in eius locum benigna iuris ratione ſubſtituitur, Donell. *lib.21.com.cap.2* eiuſdem poteſtatis, ac directa actio eſt, *l.actio 47. D. de negotijs geſtis*, ibi: *Cum vtraque actio eiuſdem poteſtatis ſit, eundemque effectum habeat*, Anton. Faber *lib. 4. coniect. cap. 7.* Cuiacius *lib.15. obſeru. cap.11.* Bertazol. *clauſ. 27.gloſ.9.num.2.* Guzman *de euictionibus quæſt.35.num.79.* Acoſta *de priuileg. creditor præluđ.2.num.13.*
25 Vtilitas † ergo ceſſionis in eo conſiſtit, quod tutor habeat exercitium directarum actionum, *l.qui ſtipendia, C. de procuratorib.* Ex quibus conſiderabile conſequitur commodum, quia contra vtiles actiones multæ obſtant exceptiones, quæ directis actionibus non opponuntur, *gloſ. in l.quoties, C. de adminiſt. tutor.* Bald. *in l.1. C. de tranſact. num. 10. verſ. ſed quæro*, vbi Iaſon *num. 7.* Padill. in *dict.l.1. num.24.* Parlador. *in ſexquic. differ.37. num. 4. & 9.* Celſus Bargal. *de dolo lib. 2. cap. 14 num. 115.* Schifordeg. *lib.3.tract.23.quæſt 19.*
26 Cæterum † vltra omnes, ceſſionis vtilitatem, & cedendarum beneficium, in eo etiam conſidero, quòd ſi pupillus, vel adultus vnum ex tutoribus, vel curatoribus liberauerit, ſi ab altero ſolidum exigat, oppoſita cedendarum exceptione repellitur, qua via euitat ſolutionem, *d.l.ſi pupillus*: ſi verò tutor eà exceptione non vtatur, ſolidum præſtabit, vtilique actione aduerſus alios experietur: quod minus vtile eſſe manifeſtè apparet, & colligitur ex eo, quod ſi obtenta ceſſione; poſtea conſtaret pupillum vnum ex tutoribus liberaſſe, aut cum eo tranſegiſſe, tutor qui ſoluit, recurſum contra pupillum haberet, à quo quod ſoluit repetere poſſet, tanquam indebitum, eumque de ſtellionatu accuſare valeret, cum huius criminis reus ſit, qui cedit iura, quæ ſibi non competunt, vt ex Natta *conſ. 588. num. 11. lib. 3.* tradit Farinacius *de falſitate quæſt. 150. part. 9. num. 223.* Amatis *deciſ.6.num.16*, Guzman *de euiction. quæſt. 35.num.43.*
27 At † verò ſi non oppoſita cedendarum exceptione ſoluiſſet tutor, & vtili actione aduerſus alios contutores ageret, licèt vnum, aut omnes liberaſſet pupillus, contra eum recurſum non haberet, nec ſolutum, vt indebitum repetere poſſet: nam quamuis qui exceptionem perpetuam habet (in ſui fauorem, non in odium creditoris comparatam (ſolutum per errorem repetat, *l. qui exceptionem 40. l. ex his leg. ſufficit, D de condict. indebiti*, quia debitor iuſtam exceptionem nactus, amplius debitor non dicitur, *l. Marcellus 66. D. de reg. iuris*, Donell *lib. 14. com.cap.11. vbi Oſuald.* tamen in hoc caſu condictio ceſſabit: quia cùm tutor ſciens ſe hac exceptione tutum eſſe ſoluerit, condicere non poteſt, in terminis Anton. Faber. *lib.11.coniect.cap.20.* facit *l. ſi non ſortem 26. §. indebitum*, ibi: *Quarè hoc quoque repeti poterit, niſi ſciens ſe tutum exceptione ſoluit. D. de condict. indebiti*, quam exceptionem ſibi competere ignorare non potuit iutor, niſi per iuris ignorantiam, quæ condictioni viam non aperit, ſed tantum ea quæ facti eſt, *l.cum quis 10. D. de iuris, & facti ignor.* Donell. *lib.14.com.cap.14.*
28 Licèt autem tutoribus his beneficijs ceſſionis, & vtilis actionis iura ſuccurrant, hoc tamen procedit, ſi propter alterius dolum, vel communem culpam ſolidum ſoluerint; nam ſi ex proprio, vel communi dolo condemnentur, ceſſionis, & vtilis actionis beneficio indigni efficiuntur, vt dictum eſt quæſtione antecedenti.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Summa, & inſcriptio quæſtionis.*

2 *Iudex executor antequam compellat condemnatum ad factum, prius eum monere debet.*

3 *Condemnato ad factum debet dari aliquis terminus, & dilatio intra quam iudicatis ſatisfaciat.*

Appellari licitè poteſt ab executore, qui debitam dilationem non concedit comdemnato ad præſtationem facti.

4 *Dilatio qualis debeat dari condemnato ad factum arbitrio iudicis relinquitur.*

5 *Fideiuſſor de repræſentando reum ad omne mandatum iudicis, prius moneri debet, conceſſo aliquo termino ſaltim de æquitate, vt perquirat reum.*

6 *Mercator, cui litera ſoluenda diriguntur, vt ſtatim ſoluat, vulgo.* à lettera viſta, *in quod vſque tempus poſſit differre ſolutionem.*

7 *Obligatus, vel condemnatus illico facere, qua dilatione vti poſſit.*

8 *Condemnatus, vel obligatus ad factum poſt terminum aſſignatum compellendus eſt, non per viam executiuam, ſed per mandatum, quod dicitur,* de apremio.

Depoſitarius compellendus eſt ad reſtitutionem depoſiti non per viam executiuam, ſed per mandatum de apremio: *etiam pro intereſſe à tempore moræ.* ibid.

9 *Condemnatus per ſententiam ad factum, compellitur per carcerem, & captis pignoribus, etiam ſi ſit nobilis.*

Adminiſtrator bonorum concurſus, ſi reliquatus non ſoluit compellitur per carcerem: & quid in nobili depoſitario, tutore, & curatore, aut executore teſtamenti, ſi non ſoluant id, in quo reliquati ſunt. ibid.

10 *Condemnatus ad exhibendum aliquod inſtrumentum, compellitur per carcerem, licèt ſit clericus, vel nobilis.*

11 *Condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem, quomodo ſit compellendus: & quando ſuperdere debeat iudex Eccleſiaſticus in compulſione per cenſuras.*

12 *Iudex ſecularis an poſſit compellere eum, qui fidem dedit de contrahendo matrimonio.*

13 *Iudex ſecularis an poſſit compellere coniugem, vt cum coniuge cohabitet; vel vt puella diſponſata reſtituatur viro.*

14 *Condemnatus ad faciendam ceſſionem, quomodo compellendus: vbi duplex modus compulſionis refertur.*

15 *Condemnatus ad præſtationem facti, quod neceſſariò operam condemnati requirit, per carcerem, & pignorum captionem compellitur.*

16 *Condemnatus ad cedendum, iudicatis non dicitur ſatisfacere, niſi ſimul tradat inſtrumenta, quæ habet contra debitorem ceſſum.*

17 *Officia Hiſpaniæ, vt patrimonialia bona reputantur, & in eis rectè ſit executio: vendi, & cedi poſſunt.*

18 *Dominus officij in publica ſubhaſtatione diſtracti pro ſatisfaciendis creditoribus, cogitur illius facere renunciationem, & titulum exhibere, & qualiter ſit compellendus.*

19 *Condemnati ad factum, ſi nulla opera eius ſit neceſſaria, ſed tantùm vt cedat, vel renunciet, poterit executor in eius contumaciam declarare, quod ceſſio, vel renunciatio pro facta habeatur.*

Expenditur l. ſi ego 9. §. ſi res alicui, D. de iure dotium.

20 *Pater ſi nolit filio agenti conſentire, quid faciendum ſit.*

Expenditur, & intelligitur, l. cum non ſolum, *verſ.* neceſſitate, C. de bon. quæ liberis.

21 *Iudex in contumaciam mariti nolentis præſtare conſenſum mulieri ad contrahendum, poterit ipſe licentiam concedere.*

22 *Condemnatus ad cedendum iura, & actiones, quæ ſibi competebant, ſi nullas habeat, ad nihilum condemnatus intelligitur.*

23 *Iudex non poteſt supplere factum illius, qui ratione alicuius conuitij condemnatus fuit in pœnam palinodiæ: etſi reus nimis renitens ſit, quid faciendum?*

Palinodia pœna an in vſu ſit, & vnde habuerit originem, & de alijs, ibid.

24 *Condemnatus ad factum an ſoluendo intereſſe liberetur.*

QVÆSTIO VIII.

Condemnatus ad cedendum iura, & actiones, ſi cedere recuſet, quibus iuris remedijs ſit compellendus: & an ad factum condemnatus, ſoluendo intereſſe liberetur.

1 QVI † cedere promiſit, vel ad cedendum aliqua lege tenetur, ſi in id condemnatus, iudicatis parere nolit, quibus modis compellendus ſit; & qualiter executor ſententiæ ſe habere debeat, præſentis quæſtionis ſpeculatio eſt. Ex cuius pro-

Digitized by Google

progreſſo ſimul apparebit quid iuris ſit in alijs ſimilibus ſpeciebus; veluti quando quis ad meri facti præſtationem condemnatur, ad cuius implementum condemnati perſona, eiuſq; aliqua operatio requiritur; vt putà renunciare officium; præſtare conſenſum, vel licentiam;exhibere aliquod inſtrumentum.

2 Cuius ſententiæ executor (qui potius compulſor debet appellari, vt rectè notat D. Salg. *de Reg. protect.* 4.*part.cap.*5. *num.*42. *&* 77.) priuſquam ad executionem,ſeu compulſionem deueniat,monere debet condẽnatũ vt cedat:quia compulſionẽ ſeper debet præcedere *monitio. ſingul.* tex.*in l.defendente* 21.*D.de auctor.& conſenſ.tutor.*ibi *Priſcus procurator Cæſaris dixit,faciat iudicata.cap.ex litteris el ſegundo de ſponſalib.* ibi: *Mandamus vt eum moneas, & ſi monitus non acquieuerit, cenſura compellas.cap.*2.*eod.tit.*ibi: *Commonendi ſunt, & omnibus modis inducendi.cap.requiſiſti eod.tit.*ibi *Monenda eſt potius, quam cogenda* vbi verbum illud, *potius* pro *prius* accipitur, vt ex alijs aduertit D. Salgado *num.* 47. de qua præuia monitione, eſt etiam text. *in cap. bonæ de poſtulatione prælator.* conducit Caſtillo *tom.* 6.*controu. cap.* 115.*à num.*19.ex Parladorio, & Anton.Gomez, idem probat Carleual. *de iudiciis tit.* 3. *diſput.* 1. *num.* 4.

3 Sed † cùm monitio, & requiſitio inutilis,& ſine effectu eſſet,niſi condemnato aliqua concederetur dilatio, & terminus ad faciendam ſcripturam ceſſionis, vel renunciationis: ſcire oportet, quem terminum aſſignare debeat iudex executor ad facti præſtationem. In quo cautus eſſe debet, nè poſt monitionem illicò ad compulſionem accedat.nam ſi id faceret, licitè ab eo appellabitur: quia iudex debitam dilationem denegans exequendi modum excedit, *l. ab executore, C. quor. appellat.* Bald. *in l. fin. C. de executione rei iud.num.*9.

4 Et Baldus, † cui accedere videtur D. Salgado, & Greg.Lopez *in l.*5.*tit.*27.*par.* 3.*gloſ. debelo apremiar*, dilationem dandam eſſe aſſerit, prout deſiderat id quod faciendum eſt,*l.continuus,*§.*item,qui inſulam, D. de verbor. obligat.* arbitrio igitur iudicis terminus ſtatuendus eſt, quantus ſufficiat ad illius facti expeditionem, faciunt tradita à Caſtillo *ſupr.n.*25.Quemadmodùm dicimus de eo, qui aliquid facere promiſit non deſignato termino, veluti redire cenſum, qui prius monendus, & interpellandus eſt iudicialiter vt redimat,terminuſque aſsſignandus arbitrio iudicis, quo lapſo, & accuſata contumacia, relaxatur mandatum executiuum pro pecunia neceſſaria ad extinctionem cenſus, ſimulque pro expenſis, & intereſſe, vt affirmat Cencius *de cenſibus, quæſt.* 106. *num.* 15. *verſ. ſecundus caſus*.

5 Cui † & illud ſimile eſt, quòd fideiuſſor de repræſentando reum ad mandatũ iudicis, debet prius moneri, & interpellari,cui de æquitate aliquis terminus cõpetens aſſignandus eſt,ad perquirendum & præſentandum reum, vt teſtatur Cancer. 2.*part.var.cap.*5. *à num.*142.

6 Nec † longè ab his abeſt, quòd ſi literæ dirigantur ad aliquem mercatorem per verbum *pagate*, vel *pagate à lettera viſta*, quamuis ſolutio ſtarim, & celeriter facienda ſit; tamen poſt acceptationem terminus concedendus eſt, ſaltim duorum, vel trium dierum, & ſolutio ad decem vſque dies differri poterit, Scaccia de *commert.* §.2.*gloſ.*5. *à num.*4. *ad* 8. Gaito *de credito cap.*2. *à n.*2585.

7 Arbitrio † ergo iudicis relinquitur aſſignatio termini, qui iuxta facti qualitatem modò maiorem, modò minorem dilationem aſſignabit. Ex traditis tamen à Barboſa *de officio parochi*, *cap.*2.*nu.*34. dicendum videtur triduum concedendũ eſſe condemnato ad alicuius facti prȩſtationem, licèt illicò facere condemnatus eſſet, conducit Larrea *alleg.* 78. *num.*10. vbi quod illicò facere obligato,duorum, vel trium dierum dilatio dãda eſt,quamuis verbum *illicò*, omnem moram,& dilationem excludat, *l. idemque* 10. §.*ſi cui mandauero, verſ. ſed Papinianus, D. mandati, l.*1. §.*ſi quis ſimpliciter, D. de verbor. obligat. l litigatoribus, C. de appellation.* videndus omninò D. Salgado *de Reg.protection.* 3.*par.cap.*7. *à num.*39.*ad* 51.

8 Poſt † monitionem, & dilationis conceſſæ curſum, ad compulſionem procedet iudex, non per viam executiuam, & eius terminos,ſed per mandatum, quod dicitur *de apremio l.penult. C. depoſiti*, ibi: *qui depoſuit reddere illico modis omnibus cõpellatur*. Ex quo textu deducitur,depoſitarium à quo factum petitur, & reſtitu-

tio

tio rei depoſitæ, ſi de depoſito conſtet per inſtrumentum, vel confeſſionem, non per viam executiuam; ſed per compulſionem eſſe cogendum, vt ex Rebuff. Suarez, Parlador. & Rodriguez probat D. Salgado *dict. cap.* 5. *numer.* 51. cui iunges Graſſ. *de except. in prælud. num.* 30. Alexan. Trentacinq. *lib.* 3. *var. tit. depoſiti, reſol* 1. *num. fin.* Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. to.* 2. *tit.* 32. *num.* 282. Coſtam *rem.* 103. *numer.* 6. D. Ioſeph, Velam *tom.* 2. *diſſert* 27. *à num.* 15. *&* 18. de qua executionis, ſiuè compulſionis forma intelligendi ſunt, qui ſimpliciter aſſerunt depoſiti inſtrumentum paratam executionem habere, quos ſequitur, & refert Hermoſilla *in l.* 5. *tit.* 3. *part.* 5. *gloſ.* 3. *numer.* 2. Cancer. 3. *part. var. cap.* 8. *numer.* 34. multos congerit Carleual. *de iudiciis lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 6. *num.* 2. quod procedere aſſerit, non ſolùm vbi de depoſito conſtaret per inſtrumentum, vel confeſſionem; ſed etiã per aliam probationem, quæ faceret fidem; Iulius Cæſar Gluſianus *tractat. de bon. in ſolutum dandis lib.* 2. *cap.* 25. *numer.* 535. *verſ. litera iſtæ.* Et non ſolùm mandatum expediri debet contra depoſitarium, vt reſtituat pecuniam depoſitam, ſed etiam intereſſe eius à tempore moræ, *l. Lucius* 24. *D. depoſiti*, aliis relatis Noguerol. *allegat.* 7. *num.* 53. cui addes Narbonam *in l.* 15. *tit.* 18. *lib.* 5. *gloſ.* 2. *num.* 15. Hermoſillam *dict. tit.* 3. *in l.* 4. *gloſ.* 4. *nu.* 3. Larream *deciſ.* 14. *num.* 8. *tom.* 1. videndus Leotard. *de vſuris quæſt.* 32. *à nu.* 1. *&* 19. vbi latè quòd licèt de iure ciuili in actione depoſiti veniant vſuræ, hodie tamen etiam poſt moram non debentur, niſi tantùm id quod intereſt.

9 Ad † cuiuſcumque facti præſtationem condemnatus, modo quo diximus compelli debet, *l.* 5. *tit.* 17. *p.* 3. ibi: *E ſi la ſentençia fueſe dada contra el demandado, en razon de alguna coſa que deuieſſe facer deu lo apremiar que lo faga*, Mancica infra referendus *à num.* 13. quæ compulſio per capturam, & pignoribus captis facienda eſt, §. *ſciendum, verſ. quibus, Inſtit. de ſatiſdat. tutor.* ibi: *Niſi caueant tutores, & curatores pignoribus captis coerceantur, l. ſi quis à liberis*, §. *ſi quis ex his*, ibi: *Pignoribus captis, & diſtractis cogitur ſententiæ ſatiſfacere; D. de liberis agnoſcend. l.* 1. §. *ex hoc reſcripto. verſ. quid ergo, D. de ventre inſpic.* multis relatis exornat Carleual. *de iudiciis tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 3. *à numer.* 27. *ad* 31. D. Salgado vbi proximè. Et *num.* 57. quod ſi condemnatus ad factum eius conditionis eſſet, vt pro debito ciuili carcerari non poſſet, tamen quouſque executoribus obediat, in carceribus detinendus eſt, quia non ex debito, ſed ex delicto, & propter inobedientiam capitur, nouiſſimè idemmet D. Salgado *in ſuo doctiſſimo labyrinth. credit.* 1. *part. cap.* 41. *à num.* 36. vbi per tot multa conducibilia annectit, reſoluens adminiſtratorem bonorum alicuius concurſus, qui reddita ratione fuit reliquatus, pro reliquorum ſolutione carcerari poſſe, & ita deciſum refert in hac Regia Valliſoleti Cancellaria. Addo in confirmationem Carraſc. *ad l. Regni* (in ſecunda editione) de nobilibus non carcerandis *ad l.* 14. *titul.* 2. *lib.* 6. *Recop. à num.* 34. *ad* 63. vbi latè quod depoſitarius, & ſequeſter à iudice conſtitutus, necnon, & alii, qui adminiſtrant, & exigunt ex mandato iudicis, ſi reliqua non ſoluerint, carcerantur, etſi eſſent nobiles. Et quando tutor, curator, ſeu executor teſtamenti reliquati ex ea adminiſtratione, & officio, carcerari debeant quamuis ſint nobiles, idem *Carraſc. à num.* 81.

10 Quapropter † ad exhibendum aliquod inſtrumentum condemnatus, ſi id facere recuſet, incarcerandus eſt, quamuis eſſet clericus, vel nobilis, Burgos de Paz *in quæſt. ciuil. quæſt.* 5. *à num.* 18. D. Lara *de vita homin. cap.* 19. *num.* 43. D. Salgado *dict.* 1. *part. cap.* 41. *numer.* 37. & ita practicari teſtis eſt Zeuallos 2. *part. de cognit. per viam viol. quæſt.* 118. *num.* 9. & per cenſuras eccleſiaſticas iuſtè compellitur, multis relatis Giurba *deciſ.* 94. *numer.* 1.

11 Similiter † condemnatus ad recipiendam aliquam in vxorem compellitur per carcerem, & cenſuras eccleſiaſticas. Ex quibus autem cauſis ſuperſedere debeat iudex in executione, & compulſione, adde laudatis per D. Salgadum ſupra Riccium *in praxi matrim. deciſ.* 231. *in fine num.* 7. Farinacc. *in nouiſſ. deciſ.* 25. *num.* 6. Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 376. *num.* 7. vbi

12 latè addit Beltramin. An † verò ſæcularis iudex ſit competẽs ad compellendum

per carcerem,& alias pœnas eos qui matrimonium contrahere promiſerunt, vt promiſſam fidem impleant, vel id priuatiuè ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum? videndi Sanchez *de matrim.lib.1. diſp.29. num 9.* Bouadilla *lib.2.cap.18. numer.236.* Bayo *lib.2. prax.quæſt.3.* Fontanell.*de pactis nupt. clauſ.5.gloſ.5.part.1. à numer. 28.*
13 *& num. 37.* Et an † ſæcularis iudex adiri poſſit vt compellat coniugem, vt cum coniuge cohabitet; vel quod puella deſponſata reſtituatur marito? videndi Zeuallos *de cognit. per viam violent. 2. part. quæſt.65. à nu.19.* Theſaur. *deciſ.117.* Marta *de iuriſd.cent.1. caſu 38.* Franciſc.Marcus *deciſ.165.lib.2.* Fontanell.*clauſ.6.gloſ. 2.part. 3. num.30.& clauſ. 12.gloſ. vnic. num 4.*

14 Sed † inter alias facti præſtationes, in indiuiduo loquitur D. Salgado *d.4. part. cap.5.num.59.* de condemnato ad faciendam iurium ceſſionem, quem per carcerem compellendum eſſe, & in ea detinendum quouſque cedat, expreſsè reſoluit: quamuis ipſe poſtea *à num. 87.* faciliori modo executionem ſententiæ fieri poſſe profiteatur, ſi iudex condemnatum moneat, & requirat, vt intra certum diem ceſſionis faciat ſcripturam, ita vt aliàs ceſſio pro facta habeatur: quo caſu ſi monitus cedere nolit, iuris interpretatione, & eius poteſtate procedente habetur, perindeque eſt, ac ſi ceſſiſſet, *cap. bonæ de poſtulatione prælator.* Decius *in capit. porrectæ col.3.* verſ. *& confirmatur.*

15 Ego verò † exiſtimarem, iuxta caſus varietatem, vna vel altera forma vſurum fore iudicem executorem: nam ſi vltrà conſenſum condemnati, eius extrinſecus aliquis actus requiratur, veluti ſi condemnatus eſſet ad ædificandum, vel quid aliud faciendum, in quo eius opera neceſſaria foret, primus compulſionis modus per carcerem, & pignorum captionem, neceſſarius eſſet; idemque erit, quandò condemnatus ad cedendum, penes ſe haberet inſtrumentum iurium, quorum ceſſio petitur, nam tunc ſi cedere recuſaret, ad primam compulſionis formam deueniendum eſſet, vt per eam ceſſio ſimul, & traditio inſtrumentorum obtineretur.

16 In † quo illud menti teneas, condemnatum ad cedendum, ſimplici ceſſione facta iudicatis non ſatisfacere, niſi ſimul tradat ceſſionario inſtrumenta contra debitorem ceſſum *l.ſi nomen. vbi DD. D. de hæred. vel action. vendit.* Alexand.Roman. quos ſequitur *deciſ. Genuæ,* apud Bellonum *204.num.1.& deciſ.189.ex num.1. ad 4.* vbi expreſsè aſſeritur, condemnatum ad cedendum neutiquàm ſententiæ paruiſſe, niſi cedat, & tradat inſtrumenta, quibus poſſit is in cuius fauorem ceſſio fit, contra debitores ceſſos experiri. Cuius autem ſumptibus traditio ſcripturarum fieri debeat: & an ſatisfaciat condemnatus ſi dicat, vbi, & apud quem tabellionem inſtrumenta ſunt, infrà ſuo loco dicemus.

17 Cuius † doctrinæ elegans, & aptiſſimum fundamentum erit, quòd cum in officijs Hiſpaniæ pro debitis executio fieri poſſit, Guttierrez *lib. 2. canon. capit.5. num.47.* Rodriguez, & Felicianus ſtatim referendi: quia hæc officia reputantur tanquam alia bona patrimonialia, vendi, cedi, & renunciari poſſunt, & in ſolutum dari creditoribus, Noguer. *alleg.19. à nu. 46.* D. Salgad. *in labyrinth.cred. 1.p. c. 35.*
18 *num.2.* Si † ad inſtantiam creditoris diſtrahantur, cogendus eſt, & compellitur debitor per carcerem, & alias pœnas, vt titulum officij exhibeat, ciuſque renunciationem faciat in emptorem, vt ex Rodriguez *de execut.cap.5.num.69.* Felician. *de cenſib.lib. 2.cap.3. à nu. 3c.* quos refert D. Salgad. *d.4.p.c.5.n.91.& 92.& in labyrinth. d. cap.35.num.1.* qui laudat Bouadillam, ſe tamen non retulit, adde Matien. *in dialog. relator. 4.p.c.12.nu.1.* ſed ſi ſola renunciatio officij, non verò tituli exhibitio deſideretur, poterit iudex decernere, vt intra tres dies renunciatio officij fiat, quibus tranſactis pro facta habeatur, vt reſoluit Azeued. *in l.10.titul. 17.lib.4.Recop.n.24.*

19 Quando † verò nihil aliud, præter ceſſionem, vel condemnati conſenſum, vel licentiam requiritur, tunc ſi monitus, & aliqua forma compulſus, cedere renueret, vel aſſenſum, licentiamue præſtare, tunc vt diximus, decernere poſſet executor, quòd ceſſio, vel conſenſus pro præſtitis haberentur, vt deciſum refert Franch. *dec.310.* vbi Viſconte, & Riccius,

qui

qui dant alios, Carlëual. *de iudicijs tit. 3. diſput. 3. num. 31.* Ioan. Bapt. Thor. 1. *tom. comp. deciſ.* verb. *aſſ. nſum renuens, fol. 49. & 2. tomo*, verb. *conſentire*, Capyc. Galeota *lib. 2. cont. 66. num. 30.* Fontanel. omnniò videndus *deciſ. 252. nu. 6.* qui *à num. 5.* huius duplicis compulſionis meminit: pro quo vltra omnes expendo textum elegantiſſimum *in l. ſi ego 9. §. ſi res alicui, D. de iure dotium*, ibi; *Neceſſitatem imponi hæredi conſentire ei, quod defunctus fecit, aut ſi diſtulerit, vel abſit, etiam nollente, vel abſente eo dominium ad maritum ipſo iure transferri*, quem verſiculum Triboniano attribuit Anton. Faber *lib. 8. coniect. cap. 9. & decad. 43. err. 3.* ſed literam text. contra Fabr. defendit D. Amaya lib *2. obſer. cap 4. à num. 29.*

20 Nec † hæc conturbat text. *in l. cum non ſolum, verſ. neceſſitate, C. de bonis, quæ liberis*, ibi: *Neceſſitate per officium iudicis patri imponenda tantummodo filio conſentire, vel agenti, vel fugienti, nè iudicium ſine patris voluntate videatur conſiſtere*. Ex quo videtur, neceſſariò patrem filio agenti debere præſtare conſenſum, quin poſſit pro conſentiente haberi. Quia licet poſſit pater præcisè cogi ad præſtandum conſenſum, vt multis relatis probat Virgilius *de legitim. perſona cap. 4. num. 106.* non tamen excluditur, vt poſſit iudex ſi conſentire renuat declarare, quòd habeatur pro conſentiente, vt in ſpecie tradit Azeued. vbi proximè *à num. 23.* Oſuald. *ad Donell. lib. 17. com. cap. 4. lit. H.* ibi: *Ac contumacia habebitur pro conſenſu*, qui refert pro, hac ſententia Scip. Gentil. *de bonis maternis, capit. 26.*

21 In † caſibus namque in quibus conſenſus alicuius requiritur, ſi is contumax ſit, poteſt iudex conſenſum illius ſupplere, vt expreſsè deciditur *in l. 57. Tauri*, in qua cauetur, iudicem compellere debere maritum, vt vxori præſtet conſenſum, quem ſi compulſus non dederit, & iuſta cauſa ſubſit, poſſe ipſum licentiam ad contrahendum concedere, & validare contractum, ac ſi maritus conſenſiſſet, exornat pluribus Suar. *in l. 12. tit. de las deudas, num. 21. & 22.* vbi alios refert doctiſſimus D. Valdes olim in noſtra Academia iuris Pontificij Primarius, deinde Senator Granatenſis, Mier. *de maioratib. 1. part. quæſt. 50. num. 63. & quæſt. 1. numer. 408.* latius exornat Fontanell *de pactis nuptial. clauſ. 6. gloſ. 3. p. 5. à num. 5.*

22 Hic † illud non omittam, condemnatum ad cedendum iura, & actiones, quæ ſibi competebant, vel competere poterant, ſi nullas actiones habeat, ad nihilum condemnatum cenſeri, *argumen. text. in l. Stichum, qui meus erit. D. de hæred. vel action. vendit.* Paul. de Caſtro, quem ſequitur Seſſe *3. tom. deciſ. 291. à num. 11.*

23 Quæ diximus † poſſe iudicem ſupplere conſenſum illius, qui conſentire, vel facere recuſat, cum ad id condemnatus exiſtat: & perindè haberi, ac ſi feciſſet, vel conſenſiſſet. In criminalibus non procedunt, nam ſi quis alicuius conuitij, ſeu iniuriæ ratione condemnatus eſſet, vt confeſſionem factam ratificare, vel vt eam ſub certa forma faceret, honorando iniuriatum: vel condemnatus eſſet in pœnam palidoniæ; neceſſariò per carcerem, & alias pœnas ſententiæ obedire, & palinodiam recantare cogendus eſſet; nec factum illud iudex ſupplere, nec pro facto declarare poterit: cum tam ſatisfactio partis, quàm pœna rei iniurantis in recantanda palinodia conſiſtat, vnde per alium impleri non poteſt, D. Salgad. *de Reg. protect. p. 2. cap. 4. num. 72.* ex quo infert, huius pœnæ reum ſub fideiuſſoribus relaxandum non eſſe, ſequitur Gratian. *deciſ. 195. num. 2.* ſi verò condemnatus ad palinodiam recantandam poſt multum temporis renitens eſſet, quo modo poſſit, & debeat iniuriato ſatisfieri; videndus Azeued. *in l. 2. tit. 10. lib. 8. Recop. à num. 231.* Et an hodie palinodiæ pœna, & eius forma in vſu ſit? videndi Couarr. *lib. 1. variar. cap. 11.* Gonzal. *reg. 8. gloſ. 43. num. 38.* Zeuall. *quæſtior. 128. num. 8.* Scobar à Corro *de purit. ſang. 1. part. quæſt. 4. §. 2. à num. 66.* Franc. Marc. *deciſ. 34. num. 7. lib. 2.* Gratian. *d. deciſ. 195 vbi addit.* Fontanell. *de pactis nupt. clauſ. 5. gloſ. 1. num. 106.* D. Amaya *in l. 1. C. de iure fiſci num. 43.* Ioan. Baptiſt. Thor. *voto. 77. à num. 1. & 56. per tot.* communis ſententia eſt, palinodiæ pœnam eiuſque rigoroſam formam in vſu non eſſe; contrarium tamen in praxi receptum video. Quæ palinodiæ pœna initium fortè ſum-

pſit *à l. 1. tit. 5. lib. 1. in legibus Longobardorum*, de qua, & quando prouocatio, vel conuitij veritas excuſet, & de alijs, vltra relatos Gutierr. *de delictis quæſt. 116. cum ſeqq.* qui refert Salazar, Farinat. & alios, Parlad. *diff. 6. §. 1. num. 9.*

24 In animo † erat in præſenti proſequi, an obligatus; vel condemnatus ad factum ſoluendo intereſſe liberetur, cuius rei diſputationem omittimus: quia quid de iure communi, vel Regio tenendum ſit latè, & doctè diſcutiunt Parlador *lib. 1. rer. quot. cap. 6. cum* §. §. Matien *in l. 2. tit. 16. lib. 5. Recop. gloſ. 6.* Mendoza *de pactis lib. 3. cap. 2. à num.* 11. Gutierr. *de iuram. confirm. 1. part. cap. 39.* Micr. 4. *par. quæſt. 1. limit. 2. num. 35.* multis relatis, Caſtillo *de vſufruct. cap. 13. à num.* 12. D. Salgad. *d. p. 4. cap. 5. num. 43.* Scip. Theod. *alleg. 80. à num. 44.* Ioan. Bapt. Thor. *4. tom. comp. decíſ. verb. promittens facere*, & Latius 2. *tom. verb. inſtrumentum celebratum, inf. med.* plenè Mantic. *de tacit. & ambig. libr. 14. titul. 22.* vbi quindecim caſus refert in quibus quis præcisè cogitur ad factum, nec ſatisfacit ſoluendo intereſſe Carraſc. *ad l. Reg. cap. 11. ad l. 41. tit. 4. lib. 3. Recop. 1. part. à num. 58.* latè, & nouiter Hunn. *reſol. iur. ciuil. lib. 3. tract. 4. q. 13.* Cyriac. *lib. 1. cont. forenſ.* 103. D. Salgad. *in labyrinth. Credit. 3. par. cap. 12. num. 17.* (qui refert Hoguer à nobis iam laudatum) Fontanell. *deciſ. 252. & 233.* Bellon. *de his quæ fiunt incontinenti lib. 2. cap. 117. per tot.* Hermoſill. *in l. 10. tit. 1. part. 5. gloſ. 4. num.* 246. Noguer. qui refert Pichard. *alleg. 6. num.* 22. Velaſc. *de priuil. paup. tom. 3. q. 8. à num. 275.* Donell. *lib. 15. com. cap. 3. vbi Oſuald. lit. A. & B.* omnium doctiſſimè D. Valentia *illuſtrium iuris lib. 2. tract. 2. cap. 4. per tot.* qui refert Cuiac. Anton. Faber & alios latiſſimè poſthæc viſu: Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. num. 1021. & 1036. & diſp. 3. à num. 1. ad 26.*

SVMMARIVM.

1 *Litera vulgo* libranzas *tribus modis falſificari ſolent.*

2 *Debitor pecunia ſoluendo virtute ceſſionis falſæ non liberatur.*

Soluens alij quàm creditori: aut procuratori falſo liberationem non conſequitur.

3 *Acta facta per falſum procuratorem domino non præiudicant: licèt iudex mandatum ſufficiens declaraſſet, & quando ſecus.*

4 *Debitor ſoluendo falſo heredi non liberatur.*

5 *Pactum, tranſactio, aut liberatio facta per heredem putatiuum an ei noceat, vel proſit.*

6 *Soluens heredi putatiuo, qui poſſidebat hereditatem auctoritate iudicis, liberatur.*

Poſſeſſor hereditatis pendente lite ſuper hæreditate, an poſſit agere aduerſus debitores hæreditarios.

Hæres putatiuus ſi ſoluat legata, vel debitum defuncti, poteſt retinere bona hæreditatis, quouſque ſibi ſatisfiat.

7 *Tranſactio, liberatio, pactum, vel contractus factus per heredem putatiuum, etiamſi poſſideat hereditatem auctore Pratore, verò heredi non nocent.*

8 *Poſſeſſor maioratus putatiuus ſi cum Regia facultate alienet, vel obliget bona maioratus, an id vero ſucceſſori noceat*, & numer. 9.

10 *Expenditur doctrina* D. Ioann. Baptiſt. de Larrea, & numer. 11. cum num. ſequentib.

14 *Debitor ſi ſoluat famulo creditoris cum falſo mandato, quandò liberetur, maximè ſi actionem furtiuam cedere paratus ſit.*

15 *Depoſitarius pecuniæ ſi ſoluat virtute literarum, vel ceſſionis falſæ, quandò liberetur*, cum num. ſequẽtib. *diſtinguitur inter regulare, & irregulare depoſitum.*

20 *Theſaurarij Regij ſi ſoluant virtute ſyngrapha falſa, an liberentur, & an in eos dominium pecuniarum transferatur, & eis vti poſſint.*

21 *Campſor, vel theſaurarius ſoluens alij quàm vero creditori non liberatur, licèt ſoluiſſet virtute inſtrumenti publici, ſi falſum eſſet.*

22 *Reprobatur opinio* Caſanat.

23 *Debitor ſoluens virtute literarum quæ falſificatæ fuerunt in numero pecuniarum, an liberetur*, & num. 24.

Soluens procuratori reuocato liberatur, ſi reuocationis ignarus fuiſſet.

25 *Creditor literarum ſi literas amittat, & alius ſe creditorem, & in literis contentum ſimulans exegerit, an ſoluens liberetur.*

26 *Soluens portatori literarum, ſatis facit ſi conceptæ fuerunt in fauorem cuiuſcumque, qui eas attuliſſet.*

27 *Debitori ſi iuſſerit creditor vt ſoluat cuicumque tale ſignum, vel annulum portanti, an liberetur ſi ſoluat alij cui re vera tale ſignũ datum non fuit.*

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO IX.

Soluens literas, vel ceſſionem falſam; vel veram, ſed alicui perſonæ ſuppoſitæ, an liberetur: maximè ſi paratus ſit actiones ſuas cedere contra eum, qui per dolum exegit pecunias.

1 ACCIDIT † aliquandò vt fraus fiat his quibus literæ ſoluendæ diriguntur: quod vno ex tribus modis contingere ſolet. Primus eſt, quando aliquis mercatoris manum imitatus, eius nomine, & ſubſcriptione literas fingit directas ad debitorem, quibus præcipit, vt Petro, vel literarum portatori aliquam quantitatem ſoluat, cum re vera mercator literas tales nec miſſerit, nec ſcripſerit. Sunt namque qui alterius manum ita fingunt, vt illam ipſam ſcripturam eſſe dicamus, Menoch. *de arbitr. lib. 3. caſu* 114. *à num.* 14. Anſaldus *conſ.* 125. *à num.* 46. qui capitalis criminis rei ſunt, vt ex *l. quid ſit falſum, D. ad l. Cornel. de falſ.* notat Caluinus *lexic. iur. verb. imitari*, vbi refert, Titio Cæſari hanc chyrographorum imitationem facillimam fuiſſe, videndus Gothofred. *in dict. l. quid ſit falſum*. Secundus eſt, quando creditor dat literas contra debitorem, vel campſorem, quibus iubet ſolui Petro mille; ipſe verò Petrus falſificat literas numero; reponendo loco illius mille, duo vel tria millia. Tertius verò eſt, quando mercator pro centum acceptis Valliſoleti à Ioanne, facit in eius fauorem literas eiuſdem quantitatis ſoluendas à Petro in alia ciuitate, quas literas Ioannes amiſit, & alter fingens ſe Ioannem in literis contentum à Petro exegit pecunias. His caſibus dubitari ſæpius contingit, an debitor ſoluendo liberetur, & ſatisfaciat cedendo actiones ſuas, & condictionem furtiuam contra eum qui doloſè exegit pecunias.

2 Pro † primi caſus verà reſolutione diſtinguendum eſt, an mercator contra quem ſchedula ſuppoſita, vel ceſſio dirigitur, debitor ſit; an verò depoſitarius tantùm pecuniæ: prout quotidiè accidit plures apud mercatores, & numularios ſuas deponere pecunias, vt inde eas pro vſibus ſuis expendant. Et quando mercator debitor eſt, ſoluendo literas, vel ceſſionem falſam non liberatur: quia ſoluens alij, quàm vero creditori liberationem non conſequitur, *l. ſi ego, D. de negotijs geſtis, l. eius qui in prouincia, vbi gloſ. & Bart. D. ſi cert. pet. l. cum quis, §. 1. l. qui hominem, §. ſi nullo, D. de ſolution.* Surdus *deciſ.* 229. *num.* 1. Cartarius *deciſ.* 30. *num.* 7. Duardus *poſt tract. de cenſib. deciſ.* 374. *à num.* 2. Cyriac. *lib.* 2. *cont. forenſ cont.* 330. *à num.* 27. Donell. *lib.* 16. *com. cap.* 10. Anton. Faber *lib.* 8. *coniect. cap.* 16. Quare ſoluens falſo procuratori non liberatur, licèt iuſta ſubeſſet credendi cauſa, eum verum procuratorem eſſe, *l. falſus procurator, C. de furtis, l. creditoris, C. de condict. indebiti, l. inuito* 12. *de ſolutionibus, l. qui hominem, §. fin. l. verò procuratori, & §. fin. D. eodem tit.* Retes *opuſc. lib.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. & 4. vbi per tot. maturo iudicio ſex diſtinctis caſibus explicat materiam: *l. ſi procuratori* 14. *D. de condict. cauſa data*, Scaccia *de commer. §.* 2. *gloſ.* 5. *quæſt.* 2. *nu.* 24. Mareſcottus *lib.* 2. *variar. cap.* 93 *à num.* 15. Donell. *dict. cap.* 10. *in fine*, Noguerol. *allegat.* 19. *numum.* 27.

3 Nec † geſta per falſum procuratorem domino præiudicant, etiamſi per ſententiam iudicis, mandatum ſufficiens, & legitimum declaratum fuiſſet, Alberic. *in d. l. falſus*, Alexand. *conſ.* 103. *num.* 15. *lib.* 2. ex alijs Noguerol. *dict. allegat.* 19. *num.* 23. Golinus *de procurator.* 3. *part. cap.* 3. *num.* 13. aliud tamen erit, ſi mandatum certum ſit, & dubitetur an ad cauſam de qua agitur ſufficiens eſſet: nam ſi legitimum eſſe per ſententiam declaretur, amplius de eius defectu opponi non poterit: quo caſu exiſtimo intelligendos eſſe, & loqui Bart. Speculat. & Iaſon, quos ſequitur Noguerol *alleg.* 36. *num.* 15. Golinus *d. cap.* 3. *num.* 12.

4 Cui † proximum eſt, debitorem ſoluendo falſo hæredi non liberari, *l. ſi quid poſſeſſor, §. fin. D. de petit. hæredit.* Iaſon *in l. Vrbana, num.* 5. & 7. *D. de condict. indebiti*, Gratian. 1. *tom. diſcept.* 194. *numer.* 17. Cartarius *deciſ.* 30. Mareſcot. *lib.* 2. *variar cap.* 17. *num.* 15. Anton. Faber omninò viden-

den-

dendùs *in rationali ad l. cum fundus*, §. *1. D. ſi certum petatur*, *lit. F in fine*. Quem-
5 admodum † nec pactum, vel liberatio per hæredem putatiuum facta, vero hæredi nocet, *l. ſi tibi decem* 18. §. *cum poſſeſſor*, *D. de pactis*, *l. ſi actionem*, *C. eodem titul.* Et au pactum, vel tranſactio facta per hæredem putatiuum, vero hæredi proſit: & de intellectu *l. Imperatores*, §. *fin. D. de tranſact.* Mareſcot, *dict. cap.* 17. *per tot.* Mantica *de tacitis & ambig. lib.* 26. *tit.* 5 *per tot.* Franc. Ponte *conſ.* 38. *à num.* 2. *ad fin.* Paulus Gallerat. *de renunc. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10 *à num.* 18.

6 Superiorem † tamen doctrinam, quòd per ſolutionem hæredi putatiuo factam, debitor non liberetur, intelligit Anton. Faber *in rationali ad d. l. ſi quid poſſeſſor*, §. *fin.* ſiuè hæreditatis poſſeſſor prædo; ſiue bona fide poſſideat hæreditatem: ex eo motus, quia ſolutio alij, quam verò creditori facta non præſtal liberationem. Quod quamuis verum exiſtimem, procedere tamen iudico, quando quis ſoluit hæredi putatiuo, qui ſua auctoritate occupauit hæreditatem: nam ſi auctore Prætore in eius poſſeſſione eſſet; quia ſe proximiorẽ conſanguineum eſſe probauit, crederem ſolutionem ei factam prodeſſe debitori, etſi ex poſt facto alter proximior cõſanguineus ab eo vindicaſſet hæreditatem: ignoſci enim debet debitori, qui diuinare non debuerat, alium proximiorem conſanguineum eſſe; eique quæ ſoluit, qui vt hæres agere poterat, & talem ſe eſſe probauerat, ad tradita per Anton. Amatum *2. tom. reſolut.* 78. *à num.* 5.

Eleganter ad rem Iacob Cancer. *1. part. variar. cap.* 2 *num.* 64. *in addit.* ibi: *Verum cum dicti cenſualiſtæ ſoluiſſent bona fide dicto Saluatori, cum oſtenaiſſet adiudicationem ſibi de dicta hæreditate factã per Regentem, & ob id eſſent liberati à vero creditore*. Nec minus aptè Hermoſill. *in l.* 5. *tit.* 3. *part.* 5. *gloſ* 3. *num.* 5. vbi quòd depoſitarius ſi reddat depoſitum ei, qui in poſſeſſione hæreditatis erat, liberatur. Idem in eo qui ſoluit creditori putatiuo, vel poſſeſſori hæreditatis poſtea priuato reſoluit ex alij Caſanate *conſ.* 9. *à num.* 30. Giurba *deciſ.* 79. *nu.* 20. D. Larreatigui *lib.* 6. *ſelect. cap.* 7. & 8. vbi quod poſſeſſor hæreditatis etiam pendente lite rectè agit aduerſus debitores hæreditarios, ſi periculum ſit in mora. Conducit etiam quòd ſicut ſolutio facta iuſto hæreditatis poſſeſſori, legitima reputatur: ita ſimiliter, ſi is qui ex teſtamento ſe hæredem eſſe putabat, legatà de ſuo ſoluerit, & poſtea hæreditas à venientibus abinteſtato ſit euicta, retinere poterit bona hæreditaria, donec ſibi ſatisfiat: & ad id ſolum tenebitur, vt petitori cedat actiones contra legatarios, *l. quod ſi poſſeſſor* 17. *D. de petit. hæred.* Donell. *lib.* 14. *com. cap.* 18.

7 Hæc † tamen intelligas velim in ſolutione, quæ neceſſariam, non voluntariam habet cauſam: non verò procedẽt in liberatione, pacto, tranſactione, alienatione, vel contractu: nam cum voluntatis, non neceſſitatis ſint, vero hæredi non nocebunt, iuxta *d. l. ſi tibi decem*, §. *cum poſſeſſor*, *d. l. ſi actionem*, conducit ſingularis text. *in l. fugitiuus* 19. *D. de ſolutionib. l. Arrianus*, *D. de oblig. & act.* Ex quo
8 † Infero, quod ſi poſſeſſor maioratus putatiuus Regia facultate accedente bona maioratus alienaret, vel ſuper eis cenſum imponeret, alienatio nullius eſſet momenti, vt tradit Gregor Lopez *in l.* 10. *tit.* 26. *part.* 4. *gloſ. vendiendo*, *quæſt.* 4. Mareſcot. *dict. lib.* 2. *cap.* 17. *in fine*, Noguerol *dict. alleg.* 19. *num.* 22. *in fin.* videndus latiſſimè diſputans D. Paz. *de Tenuta tom.* 2. *cap.* 40. *à num.* 20. qui plura quæſtioni noſtræ conducibilia refert: alia res eſſet, ſi actus neceſſarius eſſet, proindeque ſolutio, vel cenſus redemptio facto poſſeſſori maioratus poſteà priuato, legitima, & firma erit, Caſanate, & Giurba, vbi proximè. Et hanc diſtinctionem inter contractus, & alienationem factam per hæredem, vel maioratus poſſeſſorem putatiuum; & ſolutionem ei factam, nuperrimè, probat D. Salgado *in labyrinth. credit.* 1. *part. cap.* 27. *à num.* 91. & melius *cap.* 28. *à num.* 28. & 2. *part. cap.* 9. *præcipuè à num.* 33. & 144. & *cap.* 10. & 3. *part. cap.* 22. vbi latiſſimè, & eleganter proſequitur, quæ nos paucis, (vt moris eſt) in præſenti, & *tit.* 1. *quæſt.* 1. *à num.* 21. *ad* 48 reſoluimus, conducunt dicenda infra *tit.* 8. *quæſt.* 2. *num.* 36.

9 Quare † cauendum erit à Cancer. *lib.* 1. *variar. cap.* 9. *numer.* 186 dum aſſerit,

quòd

quod ſi is qui de facto occupauit bona fideicommiſſi, cum ad eum non pertineret, duxerit vxorem à qua dotem accepit, bona fideicommiſſi reſtitutioni dotis obnoxia manent.

10 Nec † in eleganter ſuperior principalis aſſertio, quòd debitor falſo procuratori, vel virtute falſi inſtrumenti ſoluens non liberetur, confirmatur ex traditis à D. Larrea *tom. 1. allegat. 1. alleg. Fiſcal. 22. à num. 57.* qui aſſerit, quod ſi aliquis officialibus Regij patrimonij offerat pretium alicuius Regij reditus (vulgo *Iuro*) venditi iam & conſtituti ad rationem vnius pro viginti, vt ex ea pecunia redimatur, & conſumatur, & alius eiuſdem qualitatis, & anterioritatis ad rationem tamen vnius pro vigintiquinque in eiſdem vectigalibus in ſui fauorem conſtituatur; quod ſi fortè is cui Regius ille reditus redimitur, dominus eius non ſit, & falſis inſtrumentis acce-piſſet pretium, id nouo emptori nocere non poteſt, cum ſufficiat ei, Regali patrimonio pretium intuliſſe; Fiſco verò Regio ſupereſſe actionem contra fraudatorem.

11 Ex quo † ſupponit Larrea, conſumptionem, ſeu redemptionem cenſus non vero domino factam, neutiquam vero domino nocere: quia licèt falſitas latens officiales Regios excuſet; & nouo emptori fraudis non participi præiudicium inferre non debeat, cùm nihil cum fraudatore geſſerit; tamen Fiſcus Regalis, & Regium patrimonium vero domino obſtrictum manet; & cenſus pro non conſumpto habetur.

12 Occurrit † tamen dubium, circa anterioritatem, & prælationem huius noui emptoris, qui eo pacto pecuniam intulit, vt in locum primi emptoris, & creditoris ſuccederet. In quo exiſtimo neutiquam ſubingredi poſſe locum illius cẽſus, qui verè conſumptus non fuit; nec locum creditoris, qui non fuit dimiſſus: quare à die quo in eius fauorem noua venditio fuit expedita, prælationem habebit, nè aliàs anterioribus creditoribus in illis vectigalibus (vulgo *Iuriſtas*) præiudicium inferatur: æquum tamen imò, & iuſtum crederem, vt ſi nouus emptor erogatam pecuniam potius mallet, ei reſtituatur.

13 Diuerſum † tamen eſſet, ſi noua venditio alio modo fiat, de quo ipſe Larrea *dict. alleg. 22. num. 4.* nam cum eo caſu negotium principaliter geratur, inter nouum emptorem, & dominum cenſus: ſi fortè aliquis ſupponendo ſe illius Regij reditus dominum eſſe, vel cum falſo veri domini mandato vendiderit, & eo cenſu conſumpto, in fauorem emptoris alter ex noua venditione ſit conſtitutus, (quod dicitur *que para la Rea. hazienda ſea entrada por ſalida*) Fiſcus Regius, Regaleve Patrimonium, nullum ex eo dãnum patietur, ſed noui emptoris detrimentum erit, cui ſalua aduerſus doloſum venditorem manebit actio.

14 Et vt ad † primum caſum reuertamur in eo reſoluta locum habebunt; quamuis is qui falſæ ſchedulæ, vel ceſſionis virtute pecuniam à debitore exegit, famulus eſſet ipſius creditoris, qui ſolitus erat mitti pro pecunijs, vt articulo diſcuſſo ex multis reſoluit Anton. de Amato *lib. 1. variar. reſol. 20. à num. 14. verſic. vnum replicabatur*; quod procedit vbi famulus cum falſis literis exegit pecunias: aliud tamen erit, ſi ſine ſchedula ſolutum ei fuiſſet virtute ſuppoſiti mandati: nam ſi dominus ea forma mittere ſoleret famulum pro pecunijs, debitor ei ſoluendo liberaretur, Graſſ. *except. 25 num. 66.* pro qua ſententia facit optimè text. *in l. fin. D. quod cum eo, l. cum quis 38. §. 1. D. de ſolutionib.* quibus docemur debitorem cedendo actionem furtiuam contra famulum liberari, alijs relatis Cãcerius *1. part. variar. cap. 22. num. 24. in fine*; conducit Larrea *alleg. 22. num. 58.* Scobar *de ratiociniis, cap. 19. nu. 58.*

15 Alio vero † caſu, quando is qui literas, vel ceſſionem falſam ſoluit, debitor non eſt, ſed depoſitarius: ſubdiſtinguendum erit, an depoſitum pecuniarum regulare, vel irregulare ſit: nam ſi ſit irregulare (quod contrahitur quando obligata, & in ſaculo pecunia traditur, vt eodem corpore reddatur, Anton. Amato *dict. reſolut. 20. num. 2.* Hermoſilla *in l. 2. tit. 3. par. 5. gloſ. 3. & 4. à num. 8.* Caſtillo *lib. 3. controu. cap. 23.* Larrea *deciſ. 14. num. 35.* Acoſta *de priuileg. credit. reg. 1. ampl. 12. num. 3.* quod regulare depoſitum verum, & reale appellant interpretes, de quo *in l. Lucius, l. ſi ſaculum, l. licèt*

cèt, *§.rei D depoſiti*, *l.9.tit.3.part.5.*) exiſtimo depoſitarium virtute literarum, vel ceſſionis falſæ ſoluentem liberari, ſi falſitas ita occulta, & latens eſſet, vt quemlibet peritum falleret, ſunt enim multi, qui alterius manum ita fingunt, vt literarum ſimulatio dignoſci non poſſit, Menoch. Anſaldus, Caluinus, & Gothofred. relati *ſup. num.1.*

16 Ratio † eſt, quia cum in hoc depoſito, rei depoſitæ dominium penes deponentem maneat, *dict.§. rei depoſitæ*, ita vt in concurſu ad bona depoſitarij nummos vindicare poſſit, *l.ſi ventri §.in bonis*, *D. de priuileg. credit. l.ſi is qui*, *C. depoſiti*, Barboſa, Molina, Larrea, & alij, quos laudat Acoſta *d.ampliat. 12. num. 5.* D. Salgad. *in labyrinth. cred. 1. part. cap. 11. num. 108. & à num. 34. & cap. 19. num. 38.* Indè eſt vt caſus fortuitus, & furtum præter culpam depoſitarij contingens, debeat cedere periculo deponentis, *l. quæ fortuitis 6. C. de pignor. actione*, Anton. Faber *lib. 8. coniect. cap. 16. circa medium*, Hermoſill. *in l.4. tit.3. part.5. gloſ.1 & 9.* in fine, latiſſimè Larrea *vbi ſup.*

17 Quæ veriſſima † doctrina ex eo etiam comprobatur: quia in regulari, & verò depoſito depoſitarius non quantitatis debitor eſt, ſed certæ rei, & ſpeciei: debitor autem ſpeciei quemadmodum eius interitu ſine mora, vel culpa ſua contingente liberatur, latè & eleganter D. D. Melchior de Valent. *illuſt. iuris lib. 2. tract. 2. cap. 3. per tot.* D. Larrea *2. tom. alleg. 84. à num. 14.* ita etiam ſi falſo nuncio, vel procuratori ſoluat, vel tradat immunis eſt, ſi nulla culpa ei imputari poſſit, optimus textus *in l. argentum commodatum*, *D. commodati*, in qua in fortiori ſpecie aſſeritur, cum qui argentum commodatum idoneo, & fideli famulo ſuo tradidit, vt commodanti deferret, ſi is aufugiſſet, damnum periculo commodantis cedere, innumeris relatis Hermoſilla *in l.4. tit.2 part.5 gloſ.1. per tot. & gloſ. 4.* D. Carocius *de locato*, *titul. de locatione per procuratorem*, *quæſtion. 21. fol. 68.* quo caſu commodatarius cedẽdo actionem contra famulum liberabitur, facit *gloſ. fin per text. ibi in l. cum falſus*, *§. 1. D. ſi certum petatur*, in terminis Scaccia *de commertiis*, *§. 2. gloſ. 5. quæſt. 12. num. 341. & 342.* Gancer. *1. part. cap. 22. num. 22* quod in debitore quantitatis aliter ſe habet, vt ſtatim videbimus.

18 In alia † ſubdiſtinctionis ſpecie, veluti in depoſito irregulari, quod improprium dicitur, veluti quandò pecunia deponitur ad numerum, ita vt non ipſa ſpecies, ſed tantundem reddatur, quæ pactio notiſſimos depoſiti terminos egreditur, *l. Lucius*, *D. depoſiti*, *l. ſi quis*, *nec cauſam*, *D. ſi certum petatur*, de quo depoſito irregulari, ſeu improprio loquitur tex. *in l. in naue Sauphei*, *D. locati*, quod mutui vim obtinet, quia dominium transfert in depoſitarium, qui de quocunque caſu, etiam fortuito tenetur, vt latè, & eleganter exornat Amato *dict. reſol. 20. à num. 1. ad 7.* Larrea *dict. deciſio. 14.* Acoſta *reg. 4. ampl. 1. à num. 1. & per tot. & reg. 1. ampl. 12.* qui aſſerit hoc depoſitum contrahi, quando quis in Banchis publicis (qui apud nos depoſitarij generales dicuntur) deponit pecuniam, quæ ad numerum conceditur ſub tacita conuentione, vt ea depoſitarij vtantur.

19 Huiuſmodi † depoſitarij, ſeu campſores ſi falſas literas, vel ceſſionem ſoluãt, non liberantur, quantumuis falſitas latens eſſet, & caracteres ita exemplati, vt nullus peritus diuerſitatem manus agnoſceret, ita Scaccia *dict. §. 2. gloſ. 5. quæſt. 15. num. 396.* Franch. *deciſ. 304.* Amato *d. reſol. 20. à num. 9.* Noguerol. *dict. alleg. 19. num. 27.* Quod limitare videtur Franch. & Amato, ſi falſitas ſubſcriptionis adeo ſimilis eſſet, vt nec per verum dominum poſſet agnoſci: quam limitationẽ cum nullo iure, vel auctoritate firment, veram eſſe non credo.

20 Idem † quod in campſoribus dixi, in Regijs Theſaurarijs obſeruandum erit, qui ſi ſyngrapham falſam, vulgo *libranza*, *ò libramiento falſo*, ſoluant, eorum periculo ſolutio cedet; nam licèt depoſitarij dicantur, ei tamen vſus pecuniæ permittitur, *l. 1. iuncta gloſ. ibi*, *D. ad leg. Iul. peculat.* Et periculum ad eos ſpectat, *l. ſacrilegi 9. §. labeo*, *D. eod. tit.* in eoſque dominium pecuniæ transfertur, vt ex Farinacio, & alijs probat Noguerol *alleg. 20. num 141.* Larrea *dict. alleg. 83. per totam, præcipuè à num. 6.* quarè licèt vtantur pecunijs, delictum non committunt Noguerol *alleg. 5. num. 18.* quamuis contra-

trarium teneat Gutierrez *de delictis quæſt.* 159. *à n.*5. videndi Salazar *de vſu, & conſuet. c.*2. *n.*14. Girond. *de priuileg. quæ.* 250. *n.*1383. Surdus *conſ.*391. *per tot.* Hermoſilla *in l.* 2. *tit.* 1. *p.*5. *gloſ.*1. *n.*12. apud quos latè an Theſaurarijs Regijs liceat negotiari cum pecunijs: & an ad Regem ſpectet lucrum ex negotiatione perceptum.

21 Quæ † reſoluimus, debitorem, campſorem, vel Theſaurarium ceſſionem falſam ſoluentes non liberari, locum habent, licèt virtute inſtrumenti publici ſoluiſſent: ſi tamen intrinſecè falſum eſſet: quia cùm quantitatis; & generis debitores ſint, nullus caſus fortuitus eos liberat, aut alia quælibet, etſi iuſtiſſima credulitatis cauſa ære alieno eos exuit, *l. incendium* 11. *C. ſi certum petatur*, docent communiter interpretes *in l. quod te mihi, D. de rebus credit.* Hermoſilla vbi proximè *nu.*3. Larrea *alleg.*84. *à n.* 6. *&* 11. Ant. Gomez *dict. c.*7. *nu.*3. Cancer. *d. cap.*22. *à num.* 21. *Farinac. in frag. ver. debitor, à numer.* 16. Vander. *ſingular.* 92.

22 Vndè † cauendum eſſe aduerto, à Caſanate (viro equidèm docto *conſ.* 9. *à n* 33. qui indiſtinctè aſſerit, quod ſoluens tradenti inſtrumentum publica forma confectum liberatur, quamuis intrinſecè falſum eſſet. Eius enim aſſertio ſecura non eſt, quia nulla congrua reddi poteſt ratio, cur magis creditori nocere debeat falſitas, quæ à tabellione, quàm quæ à priuato committitur.

23 In † ſecundo falſitatis caſu, quandò creditor mittit ceſſionem, vel litteras cõtra campſorem, quibus iubet ſolui Petro mille: ipſe verò Petrus falſificat litteras, vel ceſſionem, reponendo duo millia. Indiſtinctè tenendum eſt, ſoluentem liberari, & ſatisfacere cedendo actiones ſuas, ſi falſitas adeò obſcura eſſet, vt etiam à perito quolibet, & diligenti campſore dignoſci non poſſet, vt ex Angelo, & Foller. ſecurè reſoluit Scaccia *de commert. d.* §. 2. *gloſ.* 5. *quæſt.* 15. *per tot.*

24 Differentiæ † ratio inter hos caſus elegans eſt, nàm in primo, & ſuperiori, nullum factum interuenit veri domini, quod iuſtam præſtet erroris cauſam; ideòque periculum ipſi ſoli campſori remanet: cum ei fraus, & furtum pecuniæ fiat; at verò in ſecundo caſu factum creditoris interuenit, eiuſque litteræ; quæ ſi latenti falſitate corrumpantur, id creditori ipſi imputari debet, qui non cautè ſcripſit caracteres. Eſt enim regulare, vt quoties adeſt aliqua iuſta cauſa ex facto, creditoris originem habens, debitor ſoluendo liberetur: veluti quando ſoluit pecunias procuratori iam reuocato, ignarus reuocationis, *leg. ſi fideiuſſor*, §. *ſi cum debitor*, *D. mandati*, *leg. vero procuratori*, §. *ſed & ſi quis*, *leg. diſpenſatorem*, *leg. ſi filium*, *l. cum quis* 38. §. *ſi debitorem*, *D. de ſolutionibus* Caſanate *conſil.* 9. *num.* 31. Quibus autem procuratoris reuocatio tam ad iudicia, quàm ad negotia denunciari debeat, vt rata, & vtilis ſit, latè proſequitur Arias de Meſa *libr.* 3. *var. cap.* 43.

25 In † tertio verò, & vltimo caſu, quando ceſſionem dirigo, vel litteras ſoluendas Petro, ſi amiſſis literis, alius eius nomine, ſe Petrum, & in literis contentum ſimulans exegerit, ſoluens non liberabitur: licèt condictionem furtiuam contra fraudatorem cedere paratus eſſet: quià ſoluendo alij, quam cui creditor iuſſit, mandatum non implet: & priuſquam ſolueret, inquirere debuit, an is qui præſentabat litteras, eſſet in illis contentus, vndè ſoluendo alij fuit in culpa, quæ ſibi, non alteri nocere debet Rota *deciſ.* 76. Scaccia *dict. gloſ.* 5. *à numer.* 340. qui verò culpæ obnoxius eſt (vt iam diximus) cedendo actionem non liberatur, *leg. de illo ſurè* 23. *D. pro ſocio*, Ariſmin. Tepat. *tit.*93. *cap.*7. verſic. *qui tenetur*.

26 Alia † res eſſet, ſi litteræ ita conceptæ eſſent, vt ſoluerentur portatori, id eſt *aquien eſta diere*: quia tunc ſoluens ei qui litteras præſentat liberabitur: ſibique imputare debet creditor, quod ſub illa forma literas concepiſſet: poterit tamen is cui literæ diriguntur recuſare ſolutionem; ſi portator literarum indemnitatis cautionem non præſtet, vt ex Pechio, Gratian. Celler. Parexa, & alijs reſoluimus *ſup. tit.* 1. *quæſt.* 3.

27 Cui † ſimile eſt, quòd debitor iuſſus ſoluere ei, qui tale ſignum præſtauerit, cuicumque ſignum danti ſoluens liberatur, licèt furti actio ſoluenti competat, optimus text. *in leg. ſi quis vxori*, §. *apud Labeonem*, *D. de furtis* ibi *Apud Labeonem*

relatum eſt, ſi ſilignario quis dixerit vt quiſquis nomine eius ſiligin͞e petiſſet ei daret, & quidãex trãſeũtibus, cũ audiuiſſet petit eius nomine, & accepit, furti actionem aduerſus eum, qui ſuppetet ſilignario competere, non mihi, non enim mihi negotium, ſed ſibi ſilignarius fecit, docent Bald. *in l. ſi is cui, verſ. quæro, C. de furtis*, Alex. *in l. ſi procurator, num. 16. D. de condict. in. debi.* Bart. *in dict. §. apud Labeonem*, Anton. Gomez *2. tom. variar. cap. 7. num. 3.* alijs relatis Hermoſill. *in l. 4. tit. 2. part. 5. gloſ. 1 num. 4.* Eodem modo ſoluens alicui portanti ſignum creditoris, vt putà annullum, vel clauem liberatur, ſi creditor iuſſiſſet ſolui ei, qui tale ſignum attuliſſet Craſs. *exception. 25. num. 67.* optimè Farinac. *in frag. verb. debitor, num. 20. in fin.*

SVMMARIVM.

1 *Debitor ſoluens virtute ceſſionis inualidæ an liberetur à cedente.*

2 *Cenſus redemptio facta ei cui pater cenſum filij ſui ceſſit, non liberat debitorem.*

3 *Caſus graues, & difficiles maiori indigẽt examine, & cognitione.*

4 *Debitorem ſoluentem virtute ceſſionis inualida liberari, quæ fundamenta ſuadeant*, & n. ſeq.

Debitor cenſus poteſt liberè redimere à quocũque eius ſingulari ſucceſſore.

5 *Pactum de retrouendendo exerceri poteſt ſine ceſſione contra quemlibet rei ſingularem ſucceſſorem: & quid ſi verbis non directis, ſed obliquis conceptum fuit?*

7 *Debitor opponere poteſt ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis; & quandò id voluntatis, vel neceſſitatis ſit*, & num. 13.

Exceptio iniuſtitia ceſſionis, an ante litis conteſtationem opponenda ſit.

8 *Ius tertij allegari, vel ceſſionem nullam dicere an liceat debitori ceſſo* & num. 14.

9 *Ceſſionis nullitas quandò clara eſt, non liberatur debitor ſoluendo ceſſionario, ſecùs ſi de eius nullitate non conſtaret, quia vitium erat extrinſecum.*

10 *Redemptio cenſus facta eius ceſſionario, qui ceſſionem habuerat à filio familias minore, vel eius parente ad ſuum commodum filium auctorizante, non liberat debitorem.*

Pater, curator, maritus, & alij non poſſunt filium minorem, vel vxorem ad ſuum commodum auctorizare.

11 *Debitor, qui ſoluit virtute ceſſionis inualidæ, vbi ex ea ſolutione non liberatur, poteſt deſiderare, vt creditor ei actiones ſuas cedat contra ceſſionarium.*

12 *Redemptio cenſus minori facta non valet, ſi pecunia in eius vtilitatem verſa non fuit.*

13 *Debitor iuſſus ſoluere ceſſionario, qui inualidam, aut nullam ceſſionem habebat, an teneatur appellare.*

15 *Exceptio cancellationis cenſus, vel redemptionis eius, an impediat executionem, ſi replicetur cancellationem, vel redemptionem à non domino factam fuiſſe.*

16 *Replicatio nullitatis notoria in executiuis, an admittatur?*

17 *Inſtrumentum cancellatum executionem non meretur.*

18 *Replicatio nullitatis aduerſus redemption͞e, vel cancellationem non admittitur in via executiua, ſi altiorem requirat indaginem.*

19 *Exceptio redemptionis, vel ſolutionis ſi dubia ſit, non impedit executionem.*

20 *Aſſignatur diſcrimen inter exceptionem cancellationis inſtrumenti, & exceptionem redemptionis, vel ſolutionis.*

21 *Exceptio dubia ſiue in facto, ſiue in iure, in cauſis executiuis non admittitur; & reſeruanda eſt ad ordinarium iudicium.*

QVÆSTIO X.

Diſcutitur rurſùs ſuperioris quæſtionis tractatio, & in ſpecie agitur an debitor ceſſus, qui ſoluit ceſſionario virtute ceſſionis inualidæ, liberetur à cedente.

1 ACTVM eſt † ſuprà, de debitore ceſſo, qui ſoluit ceſſionario virtute ceſſionis falſæ: videndum nunc eſt, de eo debitore, qui ſoluit virtute ceſſionis inualidæ; an is per ſolutionem factam ceſſionario, liberentur à cedente? Et non liberari reſoluit iam Rota Romana apud Duardum *poſt tract. de cenſib. deciſ.* 18. *per tot.* qui refert anxiè fuiſſe diſceptatum, an filius familias minor, qui patre ſuo auctorizante, ceſſit cenſum ad fauorem creditoris paterni, poſſit reditus cenſus exigere à debitore, ceſſo, qui iam illum extinxerat, ſoluendo ceſſionario ſortem principalem ſimul
2 cum reditibus decurſis. In quo † dubio reſoluit Rota prædictam ceſſion͞e, & redemptionem cenſus factam per debitorem ceſſum, non obeſſe filio quin poſſit reditus cenſus à debitore exigere: ex eo quòd in ceſſione, & alienatione cenſus, debitæ ſolemnitates nõ interuenerũt.

Sed

Digitized by Google

3 Sed † licèt id placuerit Rotæ, viſum tamen fuit, quod partes iterum audirentur, moti ex eo quod materia larga, & exemplaris erat, vt teſtatur ipſe Duard. *in fine deciſionis*. ibi: *Atque ex hit domini cenſuerunt ceſſionem non obſtare Hanibali: dixerunt tamen quod agentes pro Camera Bononiæ iterum audiantur, ſi voluerint, quia materia eſt larga, & exemplaris*, prout in alio caſu reſpondit Rota Romana apud Farinacium *tom. 1. in poſth. deciſ.* 106. *num.* 2. ibi: *Quoniam articulus erat grauis, & exemplaris.*

4 Vnde † quia hic caſus altiori examine dignus viſus fuit, inquirendum erit, an debitor redimens cenſum ceſſionario, liberetur à cedente, quamuis ceſſio ex aliqua cauſa inualida, vel nulla ſit? Et affirmatiuè reſpondendum videtur ex eo: quia debitori liberum eſt cenſum quando voluerit redimere, non ſolum à primo emptore, vel domino cenſus, ſed etiam à quocumque eius ſingulari ſucceſſore, vt ex Boerio, Bocatio, Feliciano, & alijs probat Cencius *de cenſib. quæſtion.* 109. *a num.* 14. quem ſequitur Duard. *de cenſib.* §. 5. *quæſt.* 27. qui aſſerit, debitorem nulla venditoris, ſeu cedentis ceſſione indigere: nam licèt pactum de retrouendendo cenſum, ſiue expreſſum, ſiue tacitum non afficiat perſonam emptoris: quia actio illa perſonalis eſt, quæ ſine ceſſione regulariter non transfertur, Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 8. *num.* 5. & *clauſ.* 29. *gloſ.* 6 *num.* 8. Hyppolit. Montan. *in addit. ad Oliban. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 7. Surdus *deciſ.* 264. *num.* 2. Virgilius *de legitim. perſon. in prælud. numer.* 158. Pichard. *in princip. Inſtitut. de acquiſit. per adrog. à num.* 45. exerceri non poteſt contra ſingularem ſucceſſorem, cùm talis actio non ſequatur rem, tametſi obligatio ex qua agitur contracta ſit habito reſpectu ad remipſam, *l. quædam*, §. *nihil interſt. D. de edendo*: tamen id non procedit in retrouenditione cenſus, ad quam debitor contra ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione agit, ex rationibus, quas latè referunt Cencius, & Duardus *ſup.*

5 Quod † ita ſe habet non ſolum in facultate redimendi, quæ etiam ſecluſa qualibet pactione cenſuali debitori competit, ſed etiam in quolibet pacto de retrouendendo, quod iuxta æquiorem ſententiam aduerſus quemlibet rei venditæ ſingularem ſucceſſorem exercetur, ne pactum verbis obliquis, vel directis conceipiatur, vt reſoluit Cencius *dict. quæſt.* 106. *num.* 17. Duardus §. 4. *quæſt.* 17. Noalis *de transmiſſ. caſu.* 57. *à num.* 3. licèt in puncto iuris veriſſima ſit diſtinctio, quod ſi verbis obliquis pactum de retrouendendo conceptum ſit, actio non competat contra ſecundum, vel tertium rei emptorem, niſi hypotheca ſpecialis, vel ſaltim generalis interceſſerit; vel niſi primus emptor venditori iura ſua ceſſerit, vt latè aliter limitans proſequitur omninò legendus Alex. Trentacin. 1. *lib.* 3. *variar. tit. de empt. & vendit. reſolut.* 10. *à num.* 17. *ad* 25. Cancer. 1. *par. variar. cap.* 13. *num.* 103. Sin verò verbis directis pactum de retrouendendo concipiatur, competet non ſolum aduerſus primum, ſed etiam aduerſus ſecundum, vel alium quemcumque poſſeſſorem, iuxta quam diſtinctionem iudicauit Senatus Hiſpalenſis, vt refert D. Ioſeph Vela 2. *tom. diſſertat.* 32. *num.* 16. vbi per totam latiſſimè diſſerit, quandò pactum de retrouendendo exerceri poſſit contra ſecundum, vel tertium rei emptorem: eandem diſtinctionem ſequitur Acoſta *de priuileg. credit regul.* 5. *ampl.* 2 *per tot.* nouiter Vlric. Hunnius *reſolut. iur. ciuil. lib.* 3. *tract.* 7. *part.* 1. *quæſt.* 6. & *in Encyclop. iur.* 3. *p. tit.* 15. *cap.* 2. *à n.* 17.

6 Cùm † igitur debitori cenſuali libera eſſe debeat facultas cenſum redimendi, quin ei aliquid opponi poſſit impedimenti, quod liberam redimendi poteſtatem remoretur, Leotardus *de vſuris quæſt.* 67. *per tot.* conſequens eſt, eum à quocunque ſucceſſore cenſum poſſe redimere, nec teneri perſcrutari, an ceſſio, valida ſit, necnè: alias enim redemptioni magnum pararetur obſtaculum: quia debitor cum dubius ſit de valore ceſſionis, redimere non poſſet ceſſionario; nec redemptio facta cedenti ſecura eſſet, poſtquam ipſe ius cenſus in alium tranſtulit.

7 Deindè † facit quod etſi expeditum ſit, debitorem opponere poſſe ceſſionario exceptionem nullitatis, vel iniuſtitiæ ceſſionis, ex eo quòd cedens non potuerit cedere, quia furioſus, infans,

aut minor ſit: aut quia ceſſio titulo caret: vel potentiori facta eſt; vt in ſpecie probat Rebuff. *ad l. Galliæ 2. tom. tit. de ceſſionib. actionib. art. 2. gloſ. vltima*, Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2 cap. 1. à num. 1. & 7.* tamen id non neceſſitati, imò debitoris ceſſi arbitrio relinqui videtur, iuxta tradita per Anton. Fabrum *in C. lib. 4. tit. 26. C. mandati def.* 10. qui aſſerit agenti ex ceſſione vitioſa exceptionem opponendam eſſe ante litem conteſtatam. quia poſt conteſtationem exceptio debitoris non admitteretur, quaſi contraxiſſe iam videatur cum ceſſionario, ſequitur Arias de Meſa *lib. 1. variar. cap. 24. num. 7.* Schifordeg. *lib. 3. tract. 23. quæſt. 20. in fin.* quos nos infra *tit. 6. quæſt.* 10. in fine laudamus.

8 Adſtipulatur † etiam his, quòd qui opponit, & obijcit ceſſionario nullitatem, vel iniuſtitiam ceſſionis, ius tertij, ideſt cedentis allegat: quia actio illa non ceſſionarij, ſed cedentis eſt: at ius tertij allegare, ſeu ceſſionem nullam dicere regulariter non permittitur, vt in terminis probat Marius Giurba *de ſucceſſ. feudor. §. 2 gloſ. 9. num.* 81. ibi. *Nec ceſſionem eſſe nullam, quia ius tertij eſt*, Caualc. *deciſ. 16. num. 28. part. 2.* Vvelemb. *conſ. 8. num.* 24. Et debitorem opponere non poſſe ceſſionario iniuſtitiam ceſſionis ex multis probat. Noguerol *alleg. 37. num.* 60. de quo nos infra.

9 His † tamen non obſtantibus pro vera reſolutione duplex caſus conſiderandus eſt, primus quando nullitas ceſſionis eſt clara, apparens ex ipſa facie inſtrumenti; alter quando nullitas, quam ceſſio patitur, clara non eſt, quia de ea ex ventre ceſſionis non conſtat. Primo caſu, veluti ſi cedens minor eſſet, vel alter qui ſine ſolemnitatibus alienare non poſſet, ſolutio ceſſionario facta non liberaret debitorem: alio autem caſu, ſcilicet vbi ceſſio ex falſa cauſa eſſet, & in alijs ſimilibus ſpeciebus, ſolutio, & redemptio cenſus facta ceſſionario vtilis eſſet debitori. Et cedenti aduerſus ceſſionarium tantùm recurſus daretur.

10 Iuxta † quæ rectè iudicauit Rota apud Cencium *dict. deciſ.* 18. quod redemptio cenſus facta ceſſionario virtute ceſſionis factæ à filio familias minore, patre ad ſuum commodum auctorizante, non liberat debitorem: quia ceſſio illa ex defectu ſolemnitatum nulla fuit; cùm pater ad ſuam vtilitatem non poſſit filij perſonam auctorizare, maximè quando ex contractu filius læderetur, vt ex Aſcanio Clement. Gabriel. Cencio, probat idem Duardus *de cenſib. §. 1. quæſtion. 19. num. 23.* latè Bertazol. *clauſ. 7. gloſ. 11. per tot.* Ioan. Baptiſt. Thoro *voto 97. num. 138.* Seſſe *4. tom. deciſ. 409. num.* 12. Cancer. *2. part. variar. cap. 1. à num. 71.* Capycius Galeota *lib. 2. contr. 14. num. 44.* latiſſimè D. Franc. Merlin. *cent. 1. controuer. cap. 39. à num. 28. & cent. 2. cap. 99. & 100 per tot.* qui innumeris relatis probant, quod vbi ad valorem contractus requiritur auctoritas patris, tutoris, mariti, vel conſanguineorum, ad integrandas perſonas filij, minoris, vxoris, vel mulieris conſanguineæ, non poteſt præſtari ad ſuum commodom per patrem, tutorem, maritum, vel conſanguineum, vt eſt text. *in l. 1. D. de auctorit. & conſenſ. tutor. Clem. 2. de rebus Eccleſiæ non alienandis, l. 1 § fuit quæſitum, D. ad Trebell.* de cuius textus concordia *cum l. fiſtulas, §. fundum, D. de contrahen. empt.* videndus Giurba *deciſ. 69. nu. 9. à verſ. non obſtat ſecundo.* Et in tutoribus, quod non poſſint minoribus ad ſuam vtilitatẽ auctoritatẽ præſtare, vltra relatos Hermoſill. *in l. 4. gloſ. 9. num. 7. tit 5. part. 5.* Et in vxore, videndus Matienz *in l. 2. tit. 3. lib. 5. Recop. gloſ. 1. num. 12.* Gutierez *de iuramento confirmat. 1. part. cap. 1. à num. 46.*

11 Nec † huic ſententiæ quicquam aduerſantur rationes in contrarium adductæ, non prima: nam licèt verùm ſit, liberum eſſe debitori cenſum redimere, non ſolum à creditore, ſed etiam à quocumque eius ſingulari ſucceſſore; id tamen intelligendum eſt, quando ceſſio legitima eſt: nam ſi nulla eſſet ex eo: quia cedens ſine ſolemnitatibus alienauit, ſolutio, vel redemptio nihil proficeret, non magis ac ſi cenſus ipſi minori fuiſſet redemptus, ſi pecunia in eius vtilitatem verſa non fuiſſet, ad tradita latè per Cencium *de cenſib. quæſt. 110. à num. 5.* Duardum *§. 5. quæſtion. 15.* videndi Monter à Cueua *deciſ. 1.* D. Larrea *deciſ. 19. num. 3.* Fontanell. *de pactis nuptialibus clauſ. 4. gloſ. 18. part. 5. à num. 2.* Fabius Anna *conſ. 49. per tot.* qui referunt

runt Felicianum latè agentem. Recte *opuſcul lib.1.cap.9.*

12 Minus † obſtat ſecunda ratio, ſcilicet quod excipere de nullitate, vel iniuſtitia ceſſionis, non iuris neceſſitati, ſed debitoris voluntati relinquitur: nam id procedit vbi nullitas, vel exceptio tendit in fauorem ipſius debitoris ceſſi, qualis eſt illa, quod ceſſionarius potentior ſit, vel quod non iuſto pretio vexādi cauſa compārauerit alcuius iuris dubij ceſſionem, cui exceptioni liberum ei erit renunciare, argum. *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis, cum vulg.* congeſtis à Velaſco *lit. F. axiom.* 118. in qua ſpecie loquitur Anton. Faber *dict. def.* 10. non verò in nullitatis exceptione in fauorem cedentis inducta, quæ ſi ex ventre ceſſionis reſultet, quia apparet, non interfuiſſe debitas ſolemnitates, neceſſariò opponenda erit: cùm debitor non liberetur, niſi verò creditori ſoluat, verus autem creditor non habuit, vel qui nullam exhibet. Qua propter ſi iudex præciperet debitori, vt tali ceſſionariò ſolueret, conſulerem ei, vt reclamaret, & appellaret: quia debitor iuſſus ſoluele alij, quàm legitimo creditori, reſpondere, & appellare tenetur, iuxta aliquorum ſententiam, licèt alij mandatum, ſeu præceptum iudicis excuſare debitorem ſentiant, de qua quæſtione videndi latiſſimè agentes Gratianus *cap.* 485. Bellonus *deciſ. Genuenſ.* Gamma *deciſ.* 303. Gutierrez *lib. 1. pract. quæſt.* 81. *&* 113. Gaſpar Theſaur. *lib. 2. quæſt. Forenſ. quæſt.* 54. D. Salgado *de reg. protect.* 4. *par. cap.* 7. *à num.* 154. *& part.* 5. *cap.* 16. *num.* 94. Caſtillo *tom.* 4. *controuerſ. capit.* 59. *num.* 40. Guzman *de euictionibus quæſtion.* 35. *à num.* 160. Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 3 *gloſ.* 2. *à num* 42. Hermoſill. *in l.* 3. *tit.* 3. *part.* 5. *gloſ.* 1. *à num.* 4. Anton. Faber *C. de ſolutionib. def.* 9. Intrigliol. *deciſ.* 13. *à num.* 5 Auendaño *de metu lib.* 2. *cap.* 4. *à num* 65.

13 Ex quo † iam facile diluitur tertia, & vltima ratio, nempè quod debitor, qui excipit de nullitate ceſſionis, ius tertij allegat, quod regulariter non permittitur, vt in terminis ceſſionis probat Giurba *ſupr.* Nam in caſu in quo verſamur, qui de nullitate ceſſionis ob ſolemnitatis defectum excipit, non alterius, ſed ius & intereſſe proprium deducit: cum aliàs ſoluendo liberationem non conſequatur, quo caſu de iure tertij excipere licet, Bellonus *de his quæ fiunt incontinenti lib.2. cap.* 22. *num.* 3.

14 Ingens † tamen ſimul, & elegans dubium eſt, an eo caſu quo redemptionem ceſſionario factam inutilem eſſe diximus, exceptio redemptionis, vel cancellationis cenſus impediat executionem, quam intendit cedens virtute inſtrumenti cenſualis? quod ferè in terminis diſputat Anton. Amato 2. *tom. variar. reſolut.* 81. vbi per totam agit, an exceptio cancellationis cenſus impediat eius executionem? vbi pro reſolutione tres caſus diſtinguit. Primus quando non dubitatur cancellationem illegitimam eſſe, vel ratione poteſtatis cancellantis; vel ex errore Notarij; vel quia legitima cauſa cancellationis non interuenit: quo caſu inſtrumentum exequendum eſſe aſſerit: quia cancellatio inualida non impedit executionem: ideoque ſi cancellationis exceptio opponatur, de eius nullitate replicari poterit, quia in executiuis admittitur nullitatis notoriæ replicatio iuxta Pariſ. Alex. Socin. Hondedeum, Mutam. & Giurbam *deciſ.* 69. quos allegat. Aliud tamen erit, ſi replicatio nullitatis, velata eſſet, & requireret altiorem indaginem: nam ad viam ordinariam reſeruanda eſſet Giurba *deciſ.* 22. *num.* 7. *&* 18. *& deciſ.* 62. *num.* 21. idem Amatus *reſolut.* 94. *numer* 44. *&* 15. ita intelligendus Noguerol *allegation.* 7. *numer.* 63.

15 Et † quod inſtrumentum cenſus exequendum ſit, non obſtante cancellatione, & redemptione alij factæ, quàm verò, & legitimo creditori, qui poteſtatem habebat cancellandi, articulo diſcuſſo defendit Intriglolus *conſ.* 27. *à num.* 5. *ad* 25.

16 Secundus † caſus eſt, quando cancellatio, & redemptio cenſus legitima eſt, de quo dubitari non poteſt, & tunc executionem non meretur, *l. fin. C. de edicto Diui Adriani*, exornant latè Amato *à nu.* 1. & Intrigliol. vbi proximè, optimè Cencius *de cenſibus quæſtion.* 95. *num.* 31. *verſic. limita ſeptimo*, ibi: *Iſta exceptio redemptionis debet admitti ad retardandam executionem dicti inſtrumenti cenſualis*, Giur-

Giurba *dict. deciſ.* 55. *num.* 17. & 19. ibi *maximè ſi dicta exceptio iuſtificetur ex eodem inſtrumento, vel altiorem non requirat indaginem.*

17 Tertius † caſus eſt, vbi de cancellationis viribus dubitatur, & eius diſcuſſio altiorem exigit cognitionem: nam eius exceptio impediet executionem, vt ex innumeris ſuo more teſtatur Amato *à num.* 12. ex eo motus, quod vt ſupra diximus, & ipſe etiam probat, replicatio nullitatis, quæ euidens non eſt, in iudicio executiuo non admittitur, ſiue in iure dubietas conſiſtat: & quia inſtrumentum guatentigiatum aliquo modo offuſcatum executionem non meretur.

18 Quam † doctrinam intelliges, quando inſtrumentum cancellatum apparet, & ei cancellationis exceptio opponitur: alia res eſſet, ſi inſtrumentum, neque abolitum, nec cancellatum eſſet, nec ex quacumque ſuæ formæ parte vitiatum: nam ſi ſolutionis, vel redemptionis exceptio obijceretur, ſi ea dubia, & turbida eſſet, non retardaret executionem, vt ſentit Cencius *dict. quæſt.* 95. *num.* 31. ibi: *Vel altiorem non requirat indaginem,* Cencius *quæſtion.* 98. *num. numer.* 84. *in fine.*

19 Diſcriminis † ratio inter exceptionem cancellationis; & exceptionem redemptionis, ſeu ſolutionis, euidens eſt: quia vbi inſtrumentum cancellatum apparet (hoc eſt linea per tranſuerſum ducta in modum crucis, *gloſ. in l. ſi quis libertatem, verb. inducere, D. de petition hæredit.* quam ſequitur Bartol. *in l.* 1. §. 1. & *in l. cancellauerat, num* 3. *D. de his quæ in teſtamen. delent.* Inttigliolus *ſupr.* Caluinus *in lexic. iuris, verb. cancellare*) deficit notorium illud, quod erat cauſa executionis; & inſtrumenti auctoritas ceſſat: quod ſi elicere velit actor, replicando de nullitate cancellationis, ea notoria, & euidens tàm in facto, quàm in iure eſſe debet, aliàs in directum, & ordinarium iudicium reſeruanda erit: quod ſecus eſt in exceptione redemptionis, vel ſolutionis: nam cum inſtrumentum illæſum, & ſine vitio exhibeatur, exceptio redemptionis, vel ſolutionis, vel quæ alia, clara & euidens eſſe debet: adeò vt ſi quamlibet tergiuerſationem
20 admittat, reijcienda ſit: cùm † exceptiones non ſolum in facto, ſed in iure propter varias Interpretum opiniones dubiæ, & obſcuræ in cauſis executiuis, vel ſumarijs non admittantur, Mieres 3. *part. quæſt.* 15. *num.* 45. Caſtillo *tom.* 3. *controuer. cap.* 24. *num.* 94. Giurba *deciſ.* 69. *num.* 18. Surd. *conſ.* 252. *num.* 10. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 1. *titul.* 48. *de exception. num.* 113. & *à num.* 107. *ad* 128. Guzman *de euictionib. quæſt.* 20. *nu. num.* 39. & 40. *circa medium,* Scaccia *de iudicijs lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 4. *nu.* 62. ibi. *Imò exceptio, & fortius replicatio, quæ diſputationem requirit, ad diffinitiuam reſeruanda eſt,* Cæſar Argelus *de legitimo contradictore, quæſt.* 10. *artic.* 22. *num.* 281. Et generaliter, quod exceptiones requirentes altiorem indaginem non impediant executionem, & reſeruandæ ſint ad ordinarium iudicium, probat *l.* 3. §. *ibidem, D. ad exhibendum, l. fin C. de ordine cognit.* D. Salgado *de Reg. protect. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 40. & 4. *p. cap.* 7. *num.* 51. & 64. Camill. Borrel. *in ſum. deciſ. tom* 2. *tit.* 32. *de ſenten. execut. à num.* 98. *ad* 107. Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 10. *gloſ. vnic. num.* 55. & *clauſ.* 7. *gloſ.* 3. *p.* 10. *num.* 75. Garcia *de beneficijs* 1. *p. c.* 5. *à nu.* 544. qui loquitur in exceptione extinctionis, ſeu redemptionis penſionis, D. Franc. Merlin. *controu for. cent.* 1. *c.* 96. *num.* 10. D. Larrea *alleg.* 21. *à num.* 6. Carleual. *de iudicijs tit.* 3. *diſp.* 3. *num.* 4. & *diſp* 16. *num.* 2. qui innumeros referunt & latè explicant, præcipuè Borrell. locis relatis, quando dicatur exceptionem altiorem expoſcere indaginem.

21 Quæ omnia ſummè notanda ſunt, quia quotidie accidunt, vel quando cenſus redimitur; vel vbi eius ſors principalis cum reditibus decurſis poſt oblationem, iudicis auctoritate deponitur: nam cùm non obſtante depoſito, quod creditores illegitimum eſſe prætendunt, ſoleant virtute inſtrumenti cenſualis executionem petere, debitores ſtatim exceptionem depoſiti, & redemptionis opponunt, quæ an impediat executionem, ex ſuperius dictis facilè colliges.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Refertur* D. Franciſc. Merlin.
2 *Laudatur* Griuellus, *& quid de aduocatis ſenſerit.*
3 *Aduocati clariſſimi dicuntur, & honorabilibus titulis condecorantur.*
4 *Aduocati in iudices ſupremos ſunt eligendi.* Alciatus *&* Martialis *ab omnibus notatur.*
5 *Aduocatos ad Senatoriam dignitatem eſſe eligendos, qui ſentiant.*
6 *Expenditur elegans locus* Iacobi Cuiacij.
7 *Expenditur locus alter* Ant. Fabri.
8 *Aduocatorum laus, & occupatio.*
9 *Tutor qui bona fide rem alienam quaſi pupilli vendidit, de euictione non tenetur, ſed vtilis in pupillum actio in ſolidum datur.*
10 *Contrahens ex neceſſitate officij de euictione non tenetur, nec finito officio conueniri poteſt, vbi de magiſtratu, tutore, executore, & alijs: limitatur, niſi nomine proprio ſe obligaſſet.*
11 *Pupillus vbi ex contractu tutoris tenetur de euictione, non ſatisfacit, licet cedere paratus ſit actiones ſuas contra tutorem.* Antonium Fabrum *obſcurè loqui notatur.*
12 *Eadem obſcuritas reperitur apud* D. Franciſcum Merlin.
13 *Interpretatur, & intelligitur,* l. 4. § ſi impuberis, D. de euictionibus, *vt de tutore bona fide alienante loquatur*, cum numer. ſequentib.
16 *Tutor ſi mala fide rem alienam, quaſi pupilli alienet, quatenus in pupillum actio detur?*
17 *Pupillus ex tutoris dolo ſi locupletior fiat, in eum actio, & exceptio datur, ſiue tutor ſoluendo ſit, ſiue non.*
18 *Pupillus non tenetur ex dolo tutoris, ſi nihil ad eum peruenit, ſiue ſoluendo exiſtat tutor, aut non.*
Extenditur hæc regula ad contractus, delicta, & iudicia.
19 *Minori ex dolo tutoris conuento qualiter ſuccurratur, & an cedendo actiones ſuas contra tutorem liberetur ſiue in ſoluendo ſit, ſiue non.* & num. ſequentib.
Expenditur l. final. de adminiſtr. tutorum.
20 *Expenditur* Vlpian. in l. 3 §. ſi ſeruus, D. de tributoria actione, *qui magis conſultum eſſe voluit pupillo.*
21 *Pupillo magis conuenit non ſoluere quàm ſolutum à tutore repetere.*
22 *Refertur opinio* Antonij Fabri *qui tenet pupillum ex dolo tutoris conuentum non liberari cedendo actiones contra tutorem, ſi ipſe ſoluendo ſit.*
23 *Sententia* Iacobi Cuiacij *amplectitur, qui indiſtinctè probat, pupillum conuentum ex tutoris dolo cedendo actiones liberari.*
24 *Intelligitur* l. 1. §. hoc edicto, D. ne vis fiat ei, l. Polla, D. de his quib. vt indig. cum alijs.
25 *Actio de dolo non alij datur, quam ei qui dolum paſſus eſt, nec in alium competit quàm in eum, qui dolum admiſit.*
26 *Pupillum ex dolo tutoris conuentum, ſi nihil ad eum peruenit cedendo actione, liberari, ex varijs iuribus probatur.*
27 *Tutor ſi ob litem malitioſè inſtitutam condemnatus ſit in expenſis litis, an executio facienda ſit in bonis minoris.*
28 *Examinatur* Bartol. *doctrina* in l. qui ſolidum 88. §. etiam, D. de legat. 2.
29 *Expenſarum condemnationis ſententia contra tutorem calumnioſè gentem quo modo concipienda ſit. Expenditur locus* Camill Borell
30 *Tutor qui nulliter, vel ſine ſolemnitatibus rem alienam, quaſi pupilli vendidit, an de euictione teneatur.*
31 *Pupillus cuius tutor rem ſine ſolemnitatibus alienauit, poteſt agere aduerſus emptorem, non excuſſo tutore. Reprobatur* D. Franci c. Merlin. *contra ſentiens.*
32 *Bona minoris ſi culpa tutoris minori pretio diſtrahantur, in electione minoris eſt, an contra tutorem, vel emptorem experiri vellit.*
33 *Res minoris ſi nulliter, & inſolemniter alienentur per tutorem, eas ab emptore directo poterit minor vindicare, & poſſeſſoria remedia ei competunt.*
34 *Re minoris per tutorem ſine ſolemnitatibus alienata, ſi eam euincat minor, non tenebitur emptori pretium reſtituere, niſi in eius vtilitatem ſit verſum.*
35 *Pretium in vtilitatem minoris verſum fuiſſe, an præſumatur?*

QVÆSTIO XI.

Pupillus ex dolo tutoris, vel de euictione conuentus pro re à tutore alienata, an condemnandus ſit; vel ſatisfaciat cedendo actiones ſuas cõtra tutorem? Vbi varia, & difficilia iura explicantur, & conciliantur.

1 NOSTRAE † quæſtionis concertationem, ſubtilem, & præclaram eſſe dicit doctus, & elegans D. Franciſc. Merlin. *cent. 2. controu. forenſ. cap. 76. in princ.* de qua cum in ſacro Conſilio diſputari in caſu occurrenti contigiſſet, vtriuſque partes Aduocatos nec articuli ſuperficiem deguſtaſſe teſtatur, quos

quos carpere frequenter ſolet, quod nihil, vel ad rem, pro deciſione cauſarum allegent, vt ex eius controuerſijs (quarum primum, & ſecundum tomum ſumma delectatione perlegi) videre eſt. Specialiter tamen has notaui, *cent. 1. controu. 16. num. 11.* ibi: *Hæc quæ diximus, non quidem ab Aduocatis recitata, ſed noſtris vigilijs elucubrata, prout paſſim in vniuerſo hoc opere euenit: & cent. 2. cap. 46.* ibi: *Ea vobis melius examinãda tradimus amici l. Flores, vt articuli veritatem inueniatis, ad quod aſſequendum parùm hac tempeſtate Aduocatorum allegationes proficiunt: & capit. 60. in princ.* ibi: *Sed decidendi rationes non illæ fuerunt, de quibus Aduocati diſceptauerunt inutiliter*, & rurſus in fine deciſ. ibi: *Ad quas partium Aduocati non aduerterunt* his ſimilia repetit *cent. 2. cap. 2. num. 10.* in *fine: & cap 31. num. 4. circa finem, & cap. 32 num. 18. in fine, & cap. 52. in princ. & c. 53. n. 1. in fin.*

2 Alitèr † video de Aduocatis ſcripſiſſe doctum Griuellum Dolani Senatus conſiliarium meritiſſimum, & à conſilijs intimis, & à libellis, qui in epiſtola, ſeu ſalutatione ad lectorem, in deciſionibus hæc tradit: *Multa enim aduocatorum eruditioni (qui has controuerſias dum clientum partes ſuſtinerent, doctiſſimis conſultationibus hinc, & inde exagitarunt) tribuenda eſſe fateor, quorum cùm plerique etiam nunc ſuperſint, non dubito, quin hæc hilari vultu, grataque & iucunda animi recordatione excipiant, ſuos animi conceptus, ſuaque argumenta hic agnoſcentes.*

3 Sed † quis clariſſimis Aduocatis (clariſſimos namque dici probat D. Amaya infrà referendus, & ex *l. 1. C. de aduocatis diuerſ. iudic.* Mart. *de iuriſd. 4. part. cent. 2. caſu 115. à num. 3.*) debitos non referet honores? quos Imperatores non ſolum honorabilibus, & dignis titulis decorarunt; de quibus *in tit. C. de Aduocatis diuerſ. iudic. & C. de Aduocat. diuerſ. iudic.* Marta *ſup.* Franc. de Præris *conſ. 1.* Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom. 1. tit. 65. à num. 1.* Velaſc. *de priuileg. paup. 3. part. quæſt. 17. à num. 14.* Salzedo *ad l. nou. Recop. l. 34. tit. 16. lib. 2.* Parexa *de edition. inſtrum. tit. 6. reſolut. 1. num. 6.* Sed in iudices ſupremos eligendos eſſe, exemplo monuit Imper. Iuſtinian. vt videre eſt, ex *authen. de iudicibus, coll. 6. tit. 11. nouell. 82. verſ. vetus igitur*, ad quod iuris teſtimonium non reſpexit Alciatus, dum incautè (ex Poeta Martiali mutuatos) protulit, expediens non eſſe, aduocatos eligere in iudices, quaſi non ſint iudicaturi ſine pecunia, tanquam aſſueti linguæ venali opes acquirere: quod dicterium vanum, & ridiculum dicit idem Parexa *d. tract. de edit. inſtrum. tit. 10. reſolut. 2. num. fin. tom. 2.* quarè Alciatum iuſtè reprehendit Gratian. *tom. 1. diſcept. 4. numer. 9.* D. Franc. Merlin. *d. cent. 2. cap. 38. num. 8.* in idemque placitum licèt tardo pede deſcendit Theſaur. *in proœm. deciſion. numer. 26.*

4 Planè † contra Alciatum omnes ſentiunt, & ad ſenatoriam dignitatem viros experiẽtia aduocationis illuſtres eligendos profitetur D. Amaya *in l. vnica, C. de infamib. lib. 10. num. 87.* qui refert Maſtrillum: omninò videndus D. Perez de Lara *in comp. vitæ homin. cap. 30. à num. 14.* vbi in curijs habitis anno 1520. ita diſpoſitum fuiſſe ad Regni petitionem refert: & ex cauſarum patronis, & hominibus in foro verſatis Senatores eligendos eſſe, non ex tyrunculis, & inexpertis, eleganter probat, inſignis literaturæ D. Solorzano *tom. 2. de iure Indiar. lib. 4. cap. 4. à num. 8.*

5 In id † etiam expendo eruditiſſimum Iacob. Cuiac. *lib. 16. obſeru. cap. 22.* qui ex nouella Imp. Valent. & Mart. idem probat, his verbis: *Hæc igitur tandem fuit magis, magiſque probata ſententia, quæ & vetus, nè eſſent Aduocati perpetui, ſed eo officio, magno, neceſſariò, ſancto, certo tempore functi, fiſci patronatum etiam ad tempus ſuſciperent, ac poſt ſcanderent maiores honores, quæ valuit diu poſt eam nouellam.*

6 Eiuſdem † ſententiæ fuit Sabaudiæ Præſes digniſſimus Antonius Faber *de error. pragm. tom. 1. in dedicatoria, ſeu epiſtola ad Ducem Sabaudiæ*, his verbis: *Quam in rem nihil eſt, quod aut facilius, aut commodius facere poſſis, quam ſi vt cæpiſti ad eas dignitates, quæ iudicandi munere funguntur, in ſupremo potiſſimum illo tribunali, vbique terrarum, ſi quod vſquam aliud, & eruditionis, & integritatis fama celeberrimo, illos euehas, qui veram germanamque iuris ſcientiam apprimè profeſſi, longaque rerum forenſium exercitatione exculti:*

Digitized by Google

culti, de ſe præſtare poſſint, vt non minus, quid iudicandum, quam quid iudicari ſolitum ſit intelligant.

8 Sed † nulla indiget commendatione laudabile Aduocatorum nomen, ſatis enim ipſi ſe literis, virtute, & meritis commendant, & eo potiſſimum, quod eorum vni in Regijs ſupremiſque Senatibus ſedent Senatores digniſſimi; alij lucubrationibus ſuis, & ſcriptis praxim illuſtrant: teſtentur tot doctiſſimorum Aduocatorum commentaria quibus in dies lucem accipit iuriſprudentia noſtra. Alij denique in palatijs patrocinantur cauſas, ſuæque defenſionis viribus, in rebus ſæpe publicis, ac priuatis, lapſa erigunt, fatigata reparant, & non minus prouident humano generi, quam ſi prælijs, ac vulneribus patriam, parenteſque ſaluarent, vt verbis vtar Imperatorum *in l. Aduocati 14. C. de Aduocatis diuerſ. iudiciorum.*

9 Sed † quo vehimur? veniamus ad quæſtionem: quam difficilem eſſe teſtis eſt Cuiacius *lib. 20. quæſt. Papin. ad l. dolus 3. D. quando ex facto tutor*, circa medium. Eam tamen pro viribus, & qua potuero claritate, & breuitate expediam, ſub ea ſpecie, an pupillus ex dolo tutoris de euictione teneatur. In qua conſtituo, tutorem, qui in caſu permiſſo, & bona fide rem alienam, quaſi pupilli eſſet vendidit, de euictione nomine proprio non teneri, ſed in pupillum vtilem actionem dandam, non ſolùm in id, quod ad eum peruenit, ſed inſolidum, vt ex Papiniano probat Vlpianus *in l. 4. §. ſi impuberis, D. de euictionib.* præter antiquiores docent Boer. *deciſ.* 80. Gratian. *deciſ.* 182. *num.* 7. Marta *in comp. deciſion. tom. 3. verb. euictio, cap.* 10. Guzman. *de euiction. quæſt.* 53. *num.* 5. Hector Capyc. *deciſ.* 104. *num.* 2. Cyriac. *contr.* 188. *num.* 5. Cuiacius *ad d. l. dolus*. vbi id in pupilli vtilitatem ſtatutum probat, nam aliàs nemo cum tutoribus contraheret, ſi contractus ab eis bona fide geſti, pupillum inſolidum non obligarent, *l. quod ſi minor*, §. 1. *D. de minorib.* quam rationem eleganter vno verbo inſinuat, & probat Vlpianus *in dict. §. ſi impuberis*, ibi: *Quod magis puto, nec enim malè contrahitur cum tutoribus.*

10 Qui † enim ex neceſſitate officij contrahit, de euictione non obligatur, nec finito officio conueniri poteſt, *l. poſt mortem, §. tutor, D. quando ex facto tutor, l. 1. C. eod. tit. l. ſi pignora, vbi* Baldus, *D. de euictionib.* In tutore id probat Gutierrez *de tutel. 1. part. cap. 13. num.* 1. Guzman, & Capycius vbi proximè. Et in Magiſtratu, procuratore, executore teſtamẽti, etiam vniuerſali, eandem ſententiam ex innumeris probant Marius Giurba *ad conſuet. Meſan. 1. part. cap. 2. gloſ. 13. num.* 13. Hermoſill. *in l. 32. titul. 5. part. 5. gloſ. 1. art. 4 à num* 27. D. Amaya *ad rubric. C. de delatoribus, num.* 25. Carpio *de executor. teſtam. lib. 3. cap. 3. num.* 71. *&* 72. niſi procurator, tutor vel executor teſtamẽti, vel quiuis alter alieno nomine, & ratione officij contrahens, euictionem proprio nomine promiſiſſet, *l. procurator, qui pro euictione, D. de procuratorib.* de cuius textus materia, *& d. l. fin. D. de inſtitor. actione*, & quando quis de geſtis durante officio, eo finito teneatur. Videndi latè agentes Gutierrez *dict. capit.* 13. Guzman *dict. quæſt.* 53. latiſſimè Hermoſill. *in l. 7. tit. 1. part. 5. gloſ. 4. per tot.* Golinus *de procuratoribus 4. p. cap. 1. per tot.* Anton. Faber *C. de obligat. & actionib. def.* 4. *cum 2. ſequent. & def. 15. cum 2. ſequent.* Et de inſtitutore conuento poſt officium finitum, D. Franc. Merlin. 2. *tom. cont. cap.* 51. *per tot.* aliquos ex ijs refert doctiſſimus D. Salgado *in labyrinth. credit. 1. par. cap. 10. à num*, 84.

11 Cum † igitur tutor nomine pupilli bona fide contrahens, euictioni non maneat adſtrictus, rectè inferes cum Anton. Fabro *in iuriſp. Papin. tit. 12. de tutel. princip. 7. illat. 14. pag. 943. in fine*, Pupillum cum eo caſu inſolidum teneatur, neutiquam liberari, licèt offerat actiones ſuas præſtare contra tutorem, cum nullas aduerſus eum habeat, ſiue ſoluendo, ſit tutor, ſiue non. In quo quãuis ſubtiliſſimo Fabro aſſentiar; aduerto eum nimis confusè, & obſcurè loqui circa text. *in dict. §. ſi impuberis*, quia expreſſis verbis docere videtur, pupillum ex contractu tutoris etiam mala fide geſti, inſolidum de euictione teneri, quamuis tutor ſoluendo non ſit, Fabri verba ſunt: *Nam ſi tutor pupilli nomine rem aliquam vendiderit, ſiue bona fide, ſiue mala, quaſi rem pupilli, quæ erat aliena:*

dubitandum non eſt, quin pupillus ipſe de euictione teneatur, & quidem inſolidum, etiam ſi tutor ſoluendo non ſit.

12 Eandem † perplexitatem, & obſcuritatem inuenies apud D. Franciſc. Merlin. *d. cap. 76.* nàm in tertia concluſione (quas peculiari examinatione delibatas profitetur) poſtquam in ſecunda, de tutore dolo, vel culpa contrahente egiſſet; in tertia ita ſcribit: *Tertia concluſio: tutorem qui taliter pupilli rem vendidit, euictione ſecuta eatenus de ea teneri, quatenus non eſt in vtilitatem pupilli verſum: ſi tamen ſoluendo ſit: nam inquantum pupillus factus eſt locupletior tenebitur ipſe pupillus, in reſiduum verò tutor ipſe, dict. l. Iulianus, §. ſed cum in facto, D. de action. empt. ſin autem ſoluendo tutor non ſit, in totum tenebitur pupillus, eamque euictionis actionem non directam, ſed vtilem appellat Papinianus, cui ſubſcribit Vulpianus in l. 4. §. ſi impuberis, D. de euictionib.*

13 Obſcura † ſanè verba, quæ nec percipi poſſunt, nec vt ſonant, congruum iuris intellectum habent (quod typographi fortè incuria accidit:) nam ſi concluſio hæc de tutore dolo, vel ſine ſolemnitate alienante accipienda ſit, prout in eo caſu loqui videtur D. Franciſc. Merlin. ſi attendamus verba illa: *tutorem qui taliter pupilli rem vendidit*, præcipuè ſi ea conferas, cum ſecunda concluſione, quæ de tutore doloſo loquitur: neutiquam ſuſtineri poterit: quia vbi tutor dolo, vel ſine ſolemnitate alienat, pupillus eius dolum non præſtat; nec de euictione tenetur; & in id ſolum quod ad eum peruenit conueuitur, vt infra dicemus, & ipſe Merlin. agnoſcit: ergo minus bene eo caſu, ſi tutor ſoluendo non ſit, inſolidum pupillum teneri aſſerit. Sin verò eam concluſionem de tutore bona fide alienante intelligi poſſe dicas; id longè difficilius eſt, nam eo caſu tutor in reſiduum non teneretur, iuxta *dict. §. ſi impuberis*, cuius contrarium ſcribit Merlin. ibi: *In reſiduum verò tutor ipſe.*

14 Huic † perplexitati (quæ ſimul apud Anton. Fabrum, & D. Franc. Merlin. inuenitur) ſine dubio cauſam præſtiterunt verba illa, *dict. §. ſi impuberis*, ibi: *Si tutor ſoluendo non ſit*, quæ dubiam reddunt mentem Vlpiani, & in obſcuro conſtituunt, an ipſe de tutore bona, vel mala fide vendente loquatur: nàm per argumentum à contrario ſenſu deducitur, tutorem ſi ſoluendo ſit, de euictione teneri; quod ſi verum eſſet, de tutore mala fide vendente neceſſariò intelligi deberet Vlpianus, iuxta Bart. *in l. vltima D. de adminiſt. tutor.* vbi licèt in eo textu inſolidum pupillum propter tutoris dolum teneri agnoſcat, tamen cedendo actiones, quas habet contra tutorem liberari aſſerit, quem in hoc rectè refellit Anton. Faber *dict. illat. 14.*

15 Quare † verius eſt (quidquid reclamet Anton. Faber ibi, & in rationali *ad l. ſed ex dolo 15. D. de dolo, circa medium*) Vlpianum de tutore bona fide alienante accipiendum eſſe, aliàs enim nunquam pupillus ex eius facto inſolidum teneretur, vt ſentiunt Cuiacius, & relati *ſup.* idem Cuiacius *lib. 3. reſp. Papin. ad dict. §. ſi impuberis*, vbi ſpeciem his verbis fingit: ſi tutor pupilli nomine rem vendiderit ex vtilitate pupilli, & bona fide: ſic enim ponendum eſt *ex l. cum plures, §. 1. De adminiſtrat. tutor.* ſequitur Celſus Bargal. *de dolo lib. 2. diuiſ. 6. num. 11. verſ. alia praeterea circa finem, fol. 206.* Petrus Faber *in l. neque in interdicto 198. in fine, D. de reg. iuris*: & in ea ſpecie ſi dolus aliquis tutoris interuenit, non in contrahendo fuit, ſed in eo quod integrum pretium in rationibus pupilli non intulit, vt ratiocinatur Vlpianus, ibi: *In iddemum, quod rationibus eius acceptolatum eſt, ſed an in totum*, quo caſu etſi ſoluendo tutor non ſit, pupillus inſolidum tenetur, cum à principio bona fide tutor emptionem celebrauerit, vt docet Paulus *in d. l. cum plures, §. quæ bona fide*: nec in contrarium mouere debet argumentum, quod à contrario ſenſu deducitur, cuius debilis, & infirma eſt auctoritas, ſi ex eo abſonus, & contra legem reſultet intellectus, *l. conuenticula cum vulg. C. de Epiſc. & cleric.*

16 Diximus † de tutore, qui bona fide rem pupilli alienauit; ſed difficilior eſt alia ſpecies, de tutore mala fide, & doloſè diſtrahente: & per interpretes adeò confuſè diſputata, vt quid ſentiant, percipi non poſſit: ſed & apud ipſoſmet Iuriſconſultos eadem inuenitur ambiguitas, inter quos diù ventilata fuit hæc

quæ-

quæſtio. Et diſputationis, ſimul & diſſenſionis inter eos veſtigia inuenimus, & teſtimonium, in *l. 4. §. illa etiam quæſtio, D. de doli mali, & met. except.* ibi: *Illa etiam quæſtio ventilata eſt apud pleroſque, an de dolo tutoris exceptio pupillo experiendi nocere debeat*, ex quibus articulus hic non ſolum obſcurus, ſed ferè inextricabilis eſt.

17 Cæterum † vt veritatem aſſequamur, conſtituendum erit; illud apud omnes ſine controuerſia eſſe in pupillum ex tutoris dolo locupletiorem factum actionem dari, & exceptionem; quod idem eſt ac ſi diceremus, pupillum ex dolo tutoris obligari, & conueniri, quatenus ad eum peruenit, vt pro certo ſtatuitur, *in l. ſed ex dolo 15. D. de dolo, l. 3. §. ſi ſeruus, D. de tribut. actione, l. illud 13. §. ſed cum in facto, D. de actionib. empt. d. l. 4. §. ſi impuberis, D. de euictionib. l. 3. D. quando ex facto tutor, l. ſumma, §. ſi dolo, D. de peculio, l. ſi dolo 24. D. ſi quis omiſſa cauſa teſtam.*. Quod procedit ſiue tutor ſoluendo ſit, ſiue non *d. l. apud Celſum 4. §. illa etiam quæſtio, D. de doli mali, & met. except.* (quæ neceſſariò de pupillo locupletiore facto intelligenda eſt) nam pupillis, & minoribus tunc ſuccurrendum eſt, cum aliquid eis abeſt, non verò cum id agunt, vt cum alterius detrimento lucrum quærant *l. minoris 25. D. de adminiſtrat. tutor.* & in noſtræ quæſtionis terminis hoc idem probarunt Anton. Faber, Cuiacius, Celſ. Bargal. Marta, locis relatis, D. Franc. Merlin *dict. controu. 76. num. 10.* Capycius Latro *dec. 104. num. 38. & 39.*

18 In eo † autem quod ad pupillum ex dolo tutoris non peruenit, an teneatur? difficultas, & labor eſt, ſimulque diſſenſio apud Conſultos, qui modo inſolidum contra pupillum, ſi tutor ſoluendo ſit, actionem concedunt; modo eum cedendo actiones ſuas contra tutorem liberari ſcribunt. Quod deſidium vt ſedemus aduerto iuris regulam eſſe, quam nemo inficiari poterit, dolum tutoris in id quod ad pupillum non peruenit, ei nocere non poſſe, ſiue tutor ſoluendo ſit, ſiue non, vt ex Caſio refert Iabolenus *in l. nec in interdicto 198. D. de reg. iur.* ibi: *Nec in interdicto, nec in cæteris cauſis, pupillo nocere oportet dolum tutoris, ſiue ſoluendo eſt, ſiue non eſt*: quaſi dicat Iabolenus, in nullo caſu dolum tutoris pupillo obeſſe poſſe: vt in interdicto de tabulis exhibendis idem Iabolenus probat, *in l. fin. D. de tabulis exhibend.* ex qua dictam legem (ſiue regulam) *nec in interdicto* ſumptam fuiſſe dicit Petr. Faber, & Ræbard. ibi: cui ſimilis eſt text. *in l. is qui in puteum §. ſi tutoris D. quod vi, aut clam.* in delictis idem procedere docent Imperatores *in l. meminerint, §. vltim. C. vnde vi.* In contractibus idem placuit Vlpiano *in d. l. Iulianus, §. ſed cum in facto*: ibi: *Quia nec transfertur in pupillum poſt pubertatem hoc, quod dolo tutorum factum eſt*, Petr. Faber *in l. alterius circumuentio, D. de reg. iuris.* In iudicijs *text. ſing. in l. 1. C. de plus petition.* vbi ſi tutor tempore, aut quantitate, plus petat, ipſe non pupillus, plus petentium patitur pœnas. Et ex dolo tutoris contra pupillum in litem non iurari *ex l. 1. C. quando ex facto tutor*. notat Oſuald. *ad Donell. lib. 29. com. cap. 9. lit. B.*

19 Hoc † igitur veriſſimo principio præiacto, dolum tutoris, ſiue ſoluendo ſit ſiue non, pupillo non officere, à quo nec iuris Conſultorum vnus, nec interpretum diſcedit. Controuerſiam ſolùm agnoſco, circa formam qua minori ex tutoris dolo conuento ſuccurri debeat. In quo variant Conſulti, nam Pomponius Ariſtonem ſecutus *in l. fin. D. de adminiſt. tutor.* in ea ſententia eſt, pupillum ex dolo tutoris conuentum, ſolidum præſtare debere, ſi tutor ſoluendo ſit: ſi verò non ſit ſoluendo liberari pupillum, ſi cedere paratus ſit actiones, quas habet contra tutorem: ſatis enim vtroque caſu pupillo conſultum eſſe exiſtimauit Pomponius: quia ſi tutor ſoluendo eſt, licèt pupillus ſolidum præſtet, nullam patietur patrimonij diminutionem: cū id quod ſoluit, à tutore recuperare poſſit; ſin verò tutori idoneus non ſit, ex ceſſione actionum contra eum nullam ſentiet iacturam.

20 Pomponij † ſententia hæc fuit; ſed Vlpiano aliud placuit, qui indemnitati pupilli magis conſultum eſſe voluit. Nam ſi in id, quod ad eum non peruenit ex dolo tutoris conueniatur, etſi tutor idoneus, & ſoluendo ſit, hactenus pupillum teneri aſſerit, vt actionem, quam contra tu-

tutorem habet, cedat agenti, vt differtè docet (taxans Pomponij relatam ſententiam) *in l.3.§.ſeruus, D. de tribut. act.* ibi: *Quamuis Pomponius lib. 8.epiſt. ſi ſoluendo tutor ſit, ex dolo eius pupillum teneri ſcripſit. Et ſanè hactenus tenebitur, vt actionem, quam contra tutorem habeat præſtet.*

21 Rectius † namque viſum fuit Vlpiano, circuitum inutilem vitare, pupilliq; ceſſionem pro iuſta præſtatione, & ſolutione habere, *vt in l.quod debetur, D. de peculio*, ibi: *Delegatio pro iuſta præſtatione eſt, l. Titio fundus 73. D. de conditionibus & demonſtr.* eius enim intereſt non ſoluere potius, quàm ſolutum à tutore repetere, *l.3.D.de compenſat* ob idque dici ſolet; neminem ob id ſolum obligari debere: quia recepturus ſit ab alio, quod præſtiterit, *l.nemo ideò 71. D. de reg.iur.* Ant. Faber *in rationali ad dict. l.ſed ex dolo*.

22 Ex † his duobus Pomponij, & Vlpiani reſponſis, quæ licèt quoad conſeruãdum pupillum indemnem, in vnum tendant, in forma tamen differunt: orta eſt diſſenſio inter interpretes. Et Anton. Faber Pomponij ſentẽtiam ſecutus, mordicus tenet, pupillum ſi tutor ſoluendo ſit, ceſſione actionum non liberari, quod iuri magis conſonum eſſe contendit, *in iuriſp. Papin. dict. prine.8.illat.14. & in rationali ad d.l.ſed ex dolo*, vbi ſuam opinionem tueatur, cruciatur valdè, & multa pro more emendat, & attribuit Triboniano.

23 Planè † cum communi Magiſtro Iacobo Cuiacio *dict.lib.10. reſp. Papin ad l. dolus 3. D. quando ex facto tutor.* Vlpiani ſentẽtiam præualuiſſe exiſtimo, qui quaſi velamento quodam excuſauit Pomponium, & loco veræ ſolutionis, quam ipſe requirebat, vbi tutor ſoluendo eſt, ceſſionem admittit, quæ ficta, & impropria ſolutio dicitur Scaccia *de commert. §.2.glo.5. num.47.* D. Larrea *alleg.36.nu. 12.tom.1.*

24 Nec † te turbent varia iura in quibus ex dolo tutoris, ſi is ſoluendo ſit, pupillum inſolidum teneri probatur, qualia ſunt *l.1.§. hoc edicto, D. nè vis fiat ei, dict.l ſumma, §.ſi dolo*, cum alijs congeſtis à Cuiacio, & Fabro: quia intelligenda ſunt; & ſupplenda ex Vlpiano, *in d. l.3.§.ſi ſeruus, D. de tribut. actione*, vt licèt teneatur inſolidum, cedendo actiones liberetur, Ariſm. Tepat. *variar. tit. 486. verſ.pupillus*, ibi: *Pupillus tenetur ex culpa tutoris, quatenus eſt locupletior, & etiam vltra, ſi tutor eſt ſoluendo, ſed liberatur cedendo actionem*, & ita interpretari poteſt text. difficilis *in l. Polla, D. de his quæ vt indignis auf.* vt adimi debeat pupillo portio, quam ex teſtamento habebat, niſi paratus ſit cedere actiones contra tutorem; vel petere reſtitutione contra eius factum. Aliter interpretatur *gloſ. ibi*, & vltra Anton. Fabrum locis relatis videndi Petr. Fab. *in d.l.neque in interdicto*, Celſus Bargal. *ſup.*

25 Quæ † actionum ceſſio iuſta ratione fuit inducta, quia cum tutor in rerum pupillarium adminiſtratione, vt ipſi pupillo, non vt alij noceat dolum commiſerit, (nam ſi extrinſecus aliquid tutor dolo fecerit, pupillo nihil nocere oportet, *l.atſi extrinſecus 4.D.quando ex facto tutor.*) non alij, quàm pupillo actio de dolo dari poteſt. Nam ſicut ea actione nunquam alius tenetur, quàm qui dolum admiſit, aut hæres eius, ideoque actio illa dicitur in perſonam, *l.2.§.1.D. de doli mali, & metus except.* ita nec alius de dolo agere poteſt, quàm is qui dolum fuit paſſus, aut eius hæres: tametſi de dolo excipere quilibet poſſit, dummodo eius interſit: vndè meritò neceſſaria eſt ceſſio pupilli, cum actionem de dolo citra ceſſionem habere non poſſit qui cum tutore contraxit, vt elegantiſſimè docet Anton. Faber *dict. illation. 14. ante medium pag.944.in fine.*

26 Quibus † ita explanatis, facilis iam eſt quæſtionis noſtræ reſolutio. In qua ſine dubio tenendum eſt, pupillum in id quod ad eum ex dolo tutoris peruenerit teneri; ſi verò vltra quàm in id quod conſecutus fuit conueniatur, cedendo actiones ſuas contra tutorem liberari. Et in terminis, quod pupillus pro re perperam, vel dolo alienata de euictione cõuentus cedendo actiones ſuas ſatisfaciat, *ex d.l.3.§.ſi ſeruus, gloſ.in d.l fin. D. de admin.tutor. & in d.l.Iulianus, §.ſed cum in facto*, Celſ. Bargalius *d.q.9.in fine*, Merlin.*d.controu.76.n.20.* Capyc.Latro *d. deciſ.103. n. 6.* quæ non ſolum in pupillo procedunt, ſed in Eccleſia, vel Vniuerſitate,

tate, vt rectè ampliat Bargalius *ſup.*

27 His † adſtipulatur doctrina Bart. *in l. qui ſolidum* 78.§.*etiam, D. de leg.*2. quam ſequitur addit. ad Capell. Tholos. *deciſ.* 40. quod ſi ob litem calumnioſè inſtitutam à tutore, in expenſis litis tutorio nomine ſit condemnatus, & expenſarum executio contra pupillum fiat, liberatur cedendo actionem ſuam contra tutorem. Quod vt melius percipiatur aduerto, tutorem qui calumnioſam litem tutorio nomine proſecutus fuit, in expenſis proprio nomine condemnari poſſe, text. expreſſus *in l. non eſt ignotum*; *C. de adminiſt. tutor.* Gratian *diſcept.*806. *num.* 6. ſi verò in expenſis ſimpliciter condemnatio fiat, non de proprijs bonis facta cenſebitur; ſed tutorio nomine, vt in fortioribus terminis ex Anton. Fabro deciſum refert Fontanella *deciſ.*98. *per tot.* ideoque executionem in bonis tutoris faciendam nõ eſſe, firmat Capell. Tholos. *& addit, dict. deciſ.*40.

28 Quo † ſuppoſito videamus, an vera ſit Bart. doctrina, quæ quamuis ſuperioribus principijs conueniat, de eius veritate dubius ſum. Et crederem inuito eo, qui expenſarum condemnationem exequitur, pupillum cedendo actionem cõtra tutorem non ſatisfacere, nec euitare poſſe executionem ſententiæ; quia ex quo tutor proprio nomine condemnatus non apparet, & de dolo, vel temeritate eius in lite inſtituenda non conſtat, executio rectè in bonis pupilli fit, licèt ipſi ſemper actio ſuperſit contra tutorem, ſi apparuerit temerè, & ſine cauſa litigaſſe *dict. l. qui ſolidum*, §. *etiam*, Caſtillo quem ſequitur Fontanell. *ſup.*

29 Quarè † vt ceſſent dubia, quæ oriri poſſunt in executione ſententiæ per quã tutor in expenſis condemnatur, conſulit iudicibus Camill. Borrell. in hæc verba: *Has controuerſias circumſpectus iudex ſua prudentia reſoluere poterit, qui ante ſententiam ſi viderit, litem à tutore perperam fuiſſe introductam, & iuſta litigandi cauſa non fuiſſe motum, contra ipſum dirigere debet condemnationem expenſarum ſententiam, & contra illius bona exequi facere: ſin autem viderit pupilli cauſam ratione etiã ambigua motum, iuſtam litigandi cauſam habuiſſe: tunc vel pupillum condemnare, vel ſi tutorem tutorio nomine condemnaret, quod breui manu ex pupilli bonis ſibi reficiat, nè videantur tutores operam, tempuſq; ſed etiã ſua bona pro pupillo deperdere.* Hæc Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom.* 2. *tit.* 39. *de expenſis num.*406. *vbi à num.*401. latè quando tutor ob litem calumnioſè inſtitutam in expenſis condemnandus ſit, videndus etiam Ariſm. Tepat. *variar. titul.*268. *cap.* 10. *verſ. tutor tutorio, & verſ. executio ſtrictiæ*

30 Sed † vt nihil intactum relinquamus, examinanda eſt altera doctrina Mangilij quem refert, & improbat D. Franc. Merlin. *dict. cap.*76. *à num.*13. exiſtimantis tutorem, qui nulliter, vel minus ſolemniter rem pupilli vendidit, de euictione non teneri, ſi eam proprio nomine non promiſerit. ex eo motus, quod emptor videtur eſſe in dolo, ſi ſciens ſe à tutore emere, perſcrutatus non fuit, non ad alienationem neceſſaria præceſſerit cauſa, vel ſolemnitas requiſita. Quæ ſententia vera non eſt, & eo demum caſu procederet, quo emptor doli particeps fuiſſet: quarè merito D. Franc. Merlin. diſcedit à Mangilio, cui in hoc aſſentior: non tamen in eo, quod ibi inuehitur contra Mangilium, ſimul & Caualuanum, quem leuis auctoritatis eſſe dicit, & plerumq; ex proprio marte, vel falſis allegationibus loqui.

31 In † eo etiam diſſentio à D. Franciſc. Merlin. qui in præcitato, *cap.*76. *num.* 11. *&* 12. ſcribit, pupillum cuius tutor rem perperam, & minus ſolemniter alienauit non poſſe agere contra emptorem, niſi prius contra tutorem experiatur, & cum ſoluendo non eſſe appareat, ecce formalia verba: *Scitur namque, duplicem à iure pupillo tributam eſſe actionem, vnam contra rei perperam, & minus ſolemniter alienatæ poſſeſſorem, ad eam vindicandam, quæ realis eſt, remque ipſam perſequitur, text. in l. magis puto, §. manet actio, & in l. illicitè, D. de rebus eorum. Alteram quidem contra tutorem pro mala adminiſtratione, & hæc perſonalis eſt, iuxta text. punctualem in l. etiam, C. ſi tutor, vel curator interu Rolandus, Surdus, & alii per Cyriacum conſ. forenſ. tom.* 2. *cap.* 321. *num.* 22. *imò & actio huiuſmodi contra tutorem adeò præiudicialis eſt, vt donec pupillus contra eum egerit: ſi tamen ſoluendo ſit, non detur eidem actio ad petendam in integrum reſtitutionem contra poſ-*

Digitized by Google

poſſeſſorem quoniam hoc caſu iſthæc ſubſidiaria eſt.

32 Quæ aſſertio vera non eſt, nam quamuis re per tutorem ſolemniter alienata, ſi in pretio deceptus ſit minor, & reſtitutionis beneficium imploret, non ſuccurrat ei Prætor, ſi alio remedio ordinario poſſit ei eſſe ſuccurſum, *l. in cauſæ 26. D. de minorib.* proſequitur latiſſimè Hermoſill. *in l. 4. tit. 5. part. 5. gloſ. 12. à num. 1. & 40.* tamen re per tutorem minori pretio diſtracta, ſi id culpæ eius adſcribi poſſit, in electione minoris eſt, agere contra tutorem, vel curatorem; vel reſtitutionem petere, vt *ex l. etiam C. ſi tutor, vel curator interu.* tradit Cancer. *2. part. variar cap. 1. num. 285. in fin.* Cyriac. (quem non retulit Merlin.) *lib. 2. cont. 243. à num. 20.* Hermoſill. *ſup. num. 41.* vbi an ſi minor prius egerit contra tutorem, & ab eo conſecutus ſit pretium teneatur ei cedere beneficium reſtitutionis in integrum aduerſus emptorem? & teneri; imò ſine ceſſione experiri poſſe ſentire videtur Cyriac. *d. lib. 2. contr. 321 ferè per tot.* vbi præcipuè quærit, an tutor, qui ex pecunia ſua, vel minoris ſoluit indebitum, vel rem minoris indebitè tradidit, ſi ex bonis ſuis ſatisfecerit minori, poſſit agere abſque ceſſione? & reſoluit vtilius eſſe ceſſionem expoſcere, quàm minor præcisè facere compellitur.

33 Vbi † autem alienatio rei minoris, ex defectu ſolemnitatis eſt nulla, fortiori ratione admittenda non eſt prædicta aſſertio: cum eo caſu reſtitutio in integrum, nec neceſſaria ſit, nec vllo caſu competere poſſit: imò minor rem directè vindicare poterit, cum dominiũ ab eo non diſceſſerit, *l. ſi prædium l. prædiorum, C. de prædijs minorum*, & non ſolum in rem actionem habet, verum remedium poſſeſſorium reintegrandæ intentare ei conceditur, vt ex innumeris probat Fachin. *lib. 12. controu. cap. 57. per*

34 *tot.* nec † pretium eo caſu reſtituere tenebitur, niſi adhuc extet, vel in rem minoris ſit verſum, *l. prædiorum, dict. l. ſi prædium in fine.*

35 Quas † reſolutiones, & quis pretium in vtilitatem verſum probare teneatur, exornat multis relatis Hermoſilla *à numer. 42. 45. & 75:* Cancerus *dict. cap. 1. num. 165. & 270.* Capycius Latro *deciſ. 204. à num. 25.* nouitèr Acoſta *de priuil. credit. reg. 1. ampl. 1. à num. 1. ad 10.* apud quos videre poteris alia his ſpectantia, ſimulque quando minor, qui pretium habuit à tutore, vel per quinquennium tacuit, alitèrvè ratam habuit alienationem ſine ſolemnitate factam, doli exceptione repellatur, ſi agat contra poſſeſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Nomina debitorum in dotem dari poſſunt.*

2 *Nomen debitoris in dotem datum marito, ſi exactum non ſit, ſoluto Matrimonio an eius retroceſſione liberetur.*

3 *Nomen debitoris ſi æſtimatum in dotem detur, etiamſi citra mariti culpam exactum non ſit, non ſatisfaciet, nec heredes eius cedendo actiones ſuas contra debitores.*

Æſtimato rerum dotalium facit emptionem.

4 *Maritus rei æſtimata in dotem data dominium conſequitur, & alienare poteſt, licèt rem ipſam, vel eius æſtimationem reddere maritus promiſiſſet.*

5 *Nominis æſtimati periculum ad maritum pertinet, & ſoluto matrimonio, ipſe nec eius heredes eius retroceſſione liberantur.*

6 *Nomen debitoris æſtimatum, quod in dotem accepit maritus, ſi idoneum non eſſet, an liberetur ſi ſoluto matrimonio actiones ſuas cedere contra debitorem paratus ſit.*

Nomen debitoris non idoneum ſi ſciens æſtimatum accipiat maritus, eius retroceſſione non liberatur.

7 *Maritus ſi ignorans debitorem non ſoluendo eſſe nomen eius in dotem æſtimatum accipiat, liberatur retrocedendo nomen, licèt ignorantia eius culpabilis eſſet.*

8 *Longe differt emptor nominis, ac maritus qui nomen non idoneum in dotem æſtimatum accepit.*

Læſio etiam intra dimidium in æſtimatione dotis attenditur.

Reprobatur opinio Anton. Fabr.

9 *Venditio nominis inducta ex datione eius in dotem, non ſimplex venditio eſt, ſed dotis cauſa.*

10 *Expenditur elegans* Roberti *locus.*

11 *Mulier rem æſtimatam in dotem datam rei vindicare poteſt, ſi maritus dotem ſoluendo non ſit.*

Tertius poſſeſſor à quo mulier rem æſtimatam in dotem datam rei vindicare intendit, ſatisfacit ſi eius offerat æſtimationem.

No-

12 *Nomen debitoris quando æſtimatum, aut inæſtimatum in dotem dari dicatur*, & num. 13.

14 *Nomen inæſtimatum ſi in dotem detur marito; & eius culpa exactum non ſit, damnū eius periculo cedit, nec cedendo actiones ſatisfacit.*

Periculum nominis inæſtimati in dotem dati, mulieris damno cedit, ſi marito culpa imputari non poſſit.

15 *Maritus quam dilig ētiam præſtare teneatur in exigendis nominibus in dotem datis, vel in exactione dotis promiſſæ, ſiue debitor parens eſſet mulieris, vel extraneus*, & n. ſequētib.

17 *Pater mulieris ſi promittat dotem, quam eū non accepiſſet gener, fecit ei apocham de recepto, deindeque ſocer promittat ei ſoluere dotem, an ſi ea non exacta diſſoluatur matrimonium, ſatisfaciat maritus cedendo actionem contra ſocerum.*

18 *Fundus alienus quem pater æſtimatum pro filia in dotem dedit marito, ſi ab eo euictus ſit, & ſoluto matrimonio eius æſtimatio petatur, doli exceptione maritus, & eius heredes ſe tueri poterunt.*

19 *Mulier vel eius heredes rectè deſiderant, vt ſibi cedatur actio cōtra heredes patris dotantis, qui fundum alienum æſtimatum in dotem dedit.*

20 *Extraneum, qui dotem mulieri donaturus promiſit, ſi maritus ad eius ſolutionem non vrſerit, ā damnum de ſuo reſarcire teneatur, ita vt cedendo actiones non liberetur.*

21 *Debitor mulieris ſi pro ea promittat dotem marito, quam diligentiam in exactione præſtare teneatur.*

22 *Negligentia mariti in exigendis nominibus in dotem datis, quanta eſſe debeat vt eorum periculum ad eum ſpectet*, & num. 23. & 24. cum ſequentib.

Tutor & alius adminiſtrator, quàm diligentiam præſtare teneantur in exigendis nominibus debitorum.

23 *Debitores cum moderamine, & efficaci ſūt exigendi*

Adminiſtrator, qui debitorem magna paupertate oppreſſum noluit compellere ad ſolutionem, excuſatur.

24 *Maritus qualiter teneatur, ſi debitorem mulieris ex cauſa voluntaria non compulit ad ſolutionem dotis ſibi promiſſæ*, & numer. 25.

Intelligitur l. 15 tit. 11. part. 4 & l. ſi extraneus, D. de iure dotium.

26 *Nomen debitoris non æſtimatum ſi maritus non exegerit, & propter eius moram deterius factum non ſit, cedendo actiones liberabitur.*

27 *Nomina debitorum in dotem data, an expēſis mariti ſint exigenda, & quas expenſas in exactione factas repetere poſſit.*

28 *Nomen debitoris, quod inæſtimatum in dotem accepit maritus, ſi citra eius negligentiam deterioris conditiones ſit, liberabitur maritus præſtando actionem contra debitorem.*

29 *Maritus vbi liberatur cedendo actiones contra debitores dotis, an ſtatim, an verò poſt ānum à die ſoluti matrimonii retroceſſio facienda ſit?* & numero 30.

Maritus bona immobilia ſtatim intra annum reſtituere tenetur, niſi ſtatim, atque ſolutum fuiſſet matrimonium, reſtituere promiſiſſet.

Marito putatiuo, an anni dilatio ad reſtitutionem dotis in mobilibus conſiſtentis concedatur.

QVÆSTIO XII.

Maritus, qui debitorum uomina in dotem data, vel dotem ſibi promiſſam non exegit, ſi ad reſtitutionem dotis conueniatur, an ſatisfaciat, ſi cedat actiones ſuas contra debitores: Exornatur materia *l. ſi extraneus 33. D. de iure dotium.*

1 SOLENT † marito in dotem dari debitorum nomina, *l. Mæuiæ, D. ſolut. matrimon. l. promittendo, §. ſi à debitore, D. de iure dotium. l. 2. C. de obligation. & actionib. l. 15 tit. 11. part. 4.* Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. 3. tom. titul. 4. num.* 345. Quæ † ſi conſtante matrimo-
2 nio exacta non ſint, eo poſtmodum ſoluto, cum de reſtitutione dotis aduerſus maritum, vel eius hæredes agitur, ſæpenumero dubitari contingit, an ſatisfaciat cedendo actiones contra debitores, ipſaque nomina retrocedendo ad fauorem mulieris, vel hæredum eius? An verò teneantur ad reſtituendam pecuniā, & quantitatem ipſam, quam in nominibus in dotem accepit maritus? Eademque dubitatio oritur, circa promiſſam dotem à marito non exactam. In quibus, vt diſtinctè procedamus; pro vera reſolutione ſequentes conſtituo regulas, ſiue iuris ſolidas concluſiones.

3 Prima † regula: ſi nomen debitoris æſtimatum in dotem detur, etſi conſtante matrimonio, etiam extra aliquam mariti negligentiam, vel culpam, exa-

ctum

ctum non ſit, ſi de dotis reſtitutione agatur, neceſſe habebit maritus ſoluere æſtimationem; nec cedendo actiones, ſeu retrocedendo nomen liberabitur; non magis ac liberaretur is, qui nomen emiſſet. ſi conuentus pro pretio nomen emptum retrocedere deſideraret. Id enim quòd emptio, operatur æſtimatio: quia maritus, qui æſtimatas res dotales accepit, eas emiſſe cenſetur; l. æſtimata, l. æſtimatas, D. ſolut. matrimon. Ex quibus id probat Barboſa ibi, l. quoties, l. cum dotem C. de iure dotium, l. plerumque, D. eod. tit. d. l. 2. C. de obligat. & actionib. ex innumeris Caſtillo de vſufruct. cap. 4. à num. 7. multos iuxta morem congerit Giurba ad conſ. Meſſan. cap. 15. gloſ. 1. num. 6. Fonranel. de pactis nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 13. à num. 25. Gutierr. de gabell. quæſt. 25. & lib. 3. pract. quæſt. 77. Ioann. Baptiſt. Thoro voto 74. à num. 58. Alex. Trentacinq. lib. 3. var. tit. de iur. dotium, reſolut. 1. à num. 1.

4 Per quam † æſtimationem maritus conſequitur rei æſtimatæ dominium, & quaſi verus dominus de ea pro arbitrio diſponere poteſt, l. quoties, l. in rebus, C. de iur. dotium, dict. l. plerumque, l. 16. & 18. tit. 11. part. 4. Anton. Gomez in l. 53. Tauri num. 44. Caſtillo dict. num 7. poteritque alienare, licèt rem æſtimatam, vel eius æſtimationem ſoluto matrimonio reddere promiſiſſet, vt ex l. quod ſi fundus 11. D. de fund. dotali, reſoluit Capyc. Galeta lib. 2. controu. 40. num. 10. Hermoſilla ſtatim referendus num. 14. Giurba num. 23. qui aliud conſtituunt, vbi mulier electionem ſibi reſeruaſſet.

5 Ex cuius † dominij translatione, rei æſtimatæ periculum ad maritum ſpectat, l. cum dotem, C. de iur. dotium, ex Azeued. Matienz. Barboſ. Mieres, & alijs Giurba vbi proximè num. 3. Camill. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 3. tit. 4. num. 350. Cyriac. lib. 2. controu. 225. num. 10. Et ſoluto matrimonio, quemadmodum mulier rem æſtimatam repetere non poteſt, ſed pretium eius, d. l. quoties iuncta, l. cum maritus, D. de pactis dotalib. Franch. deciſ. 81. num. 9. Thoro dict. voto 74. num. 23. ita maritus eiusvè hæredes inuita muliere rem reddere non poterunt, vt arguit Thoro, & Giurba ſup. cum alijs relatis, omninò videndus Hermoſilla in l. 22. tit. 5. part. 5. gloſ. 3. à num. 14. Donell. lib. 14. comment. cap. 5. Molina de ritu nuptiarum quæſt. 57. Molina Theolog. tom. 2. de iuſtit. & iur. diſputat. 426. Parlador. in ſexquic. differ. 126. Leotardus de vſuris quæſtion. 79. à num. 53. Et in indiuiduo, quod nomine debitoris in dotem dato, ſi æſtimatum ſit, non ſatisfaciat maritus cedendo actionem contra debitorem, probat Marius Giurba in conſ. Meſſan. part. 1. cap. 10. gloſ. 8. num. 6.

6 Quæ † ſine dubio procedunt, quando nomen, quod æſtimatum accepit maritus ea æſtimatione, quæ faceret emptionem, non ſolum verum, ſed bonum, & exigibile erat. Nam ſi debitor tempore quo in dotem nomen datū fuit, ſoluendo non eſſet, quæſtionis eſt: an maritus, vel eius hæredes ſatisfacerent, ſi nomen retrocedere parati eſſent? In quo articulo dicendum eſt maritum retrocedendo nomen non liberari, ſi ſciret debitorem ſoluendo non eſſe, vt ex Alex. Pinelo, Coſta, & alijs tenet Giurba dict. cap. 15. gloſ. 14. num. 10. cui ſententiæ ſe ſubſcribere videtur Franch. deciſ. 108. ex alijs Molino dict. quæſt. 57. à n. 51.

7 Vbi verò † maritus ignorans debitorem idoneum non eſſe, nomen eius in dotem æſtimatum accepit, nō ſatis apud Interpretes liquet, an id eius periculo cedere debeat; an verò vxoris damno ſit? Et licèt Ant. Faber lib. 12. coniect. cap. 8 quem ſequitur Schifordeg. lib. 3. tr. 23. q. 16 & 17. exiſtimet, nominis æſtimati periculum indiſtinctè ad maritum pertinere, ſiue ſcierit, ſiue ignorauerit idoneū non eſſe debitorem. Tamen contrarium tenendum eſt, nam maritus non ſolum vbi probabilem ignorantiæ haberet cauſam, nomen retrocedendo liberaretur, l. promittendo, §. ſi à debitore, D. ſolut. matrim. ibi: Quod ſciens tale nomen ſecutus videretur, Bart. Caſtrenſ. & alij in l. Mæuia, D. ſolut. matrim. Franch. dict. deciſ. 108. num. 3. ſed etiam quamuis eius ignorantia culpabilis eſſet, Barboſa in l. æſtimatis num. 11. quem ſequitur Anſaldus conſ. 72. numer. 51. omnino videndus à numer. 1. Franc. Tondutus quæſt. ciuil. cap. 49. num. 14. Capyc. Galeota lib. 1. controu. 32. à num. 76. Quod procedit, ſiue nomen æſtimatum, vel delegatum ſit, Ariſmin Tepat. tom. 2. tit. de ſolut. matrim. cap. 29. verſic. maritus, Giurba dict. num. 10.

Digitized by Google

to. à qua ſententia nec in iudicando, nec in conſulendo recedendum eſſe (etſi in delegatione aliud de iure communi videatur) reſoluit notanter Acoſta *de priuileg. credit. reg. 2. ampl. 6. à num. 49. ad 102 præcipuè num. 97.*

8 Nec † probanda eſt opinio Antonij Fabri, quam vt tueatur, nullam differentię rationem conſtitui poſſe aſſerit inter emptorem nominis, & maritum; quia longè diuerſa in vno, ac in altero ratio eſt; nam licèt læſio, quæ in alijs bonæ fidei contractibus dimidiam iuſti pretij non excedit, in conſideratione non ſit, *l. 2. C. de reſcindend. vendition.* quia intra dimidiam contrahentibus inuicem ſe decipere permittitur, *l. in cauſæ, la ſegunda in fine, D. de minoribus, l. in pretio, §. quemadmodum, D. locati,* Farinacius *in fragmentis, lit. D. num. 29.* copioſè Velaſcus *in loc. commun. lit. C. axiom. 201.* tamen in dote alitèr ſe res habet, & minor læſio in rerum dotalium ęſtimatione contingens attenditur, vt circumuento ſuccurratur, *l. iure ſuccurſum. §. ſi in dote, D. de iur. dotium,* ibi: *Si in dotedanda circumuentus ſit alteruter, etiam maiori annis 25. ſuccurrendum eſt, quia bono, & æquo non conuenit, aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum ſentire per alterius lucrum*, elegans *l. 16. tit. 11. part. 4.* multis relatis Hermoſill. *in l. 56. titul. 5. part. 5. gloſ. 9. nu. 6. & gloſ. 4. num. 27.* Anſald. *dict. conſil. 72. numer. 47.* Fachin. *lib. 2. controuerſ. cap. 29.* ex alijs antiquioribus Arias de Meſa *lib. 3. variar. cap. 19.*

9 Cuius † rei rationem non ab alio, quàm ab ipſomet Anton. Fab. petamus, qui *decade 8. de error. pragm. error. 6.* eam agnoſcit inter emptionem, & dotem æſtimatam differentiam, quod licèt hæc faciat emptionem, tamen non ſimplex venditio eſt, ſed dotis cauſa, *d. l. quoties* ibi: *Quia non ſimplex venditio ſit, ſed dotis cauſa*, Guzman *de euictiorib. quæſt. 26. num. 53.* & inter maritum, & vxorem id agi cenſetur, vt non magis ſit in dote, quàm re vera res æſtimata fuit, vt latè proſequitur Anton. Faber quem laudat, & ſequitur Fontanell. *dict. part. 13. à num. 50.*

10 Sed vltra Fabrum, ego conſidero, eum, qui nomen emit, de nullo alio agere, quàm de ipſius emptione, quæ ſemper minori pretio fieri ſolet: vndè nihil mirum, ſi ad eum periculum ſpectet, *l. ſi nomen cum ſequentib. D. de hæred. vel act. vend.* At vero qui rem æſtimatam in dotem accipit, principalirèr de matrimonio contrahendo ſollicitus eſt, & allectus forte ſponſæ pulchritudine æſtuat amore: vel propter eius nobilitatem appetit conſortium, non pacta, non dotales conuentiones, ſed ipſam ad amatæ virginis ſpeciem, aut genus cogitat, vel eleganter proſequitur omnino videndus ferſus, & eruditus Aeneas Robert. *lib. 1. rer. indicat. cap. 2. in allegation. pro Seio.*

11 Nec † ſcio, cur marito cui mulier nomen etſi æſtimarum in dotem dedit, liceere non debeat, id ſoluto matrimonio retrocedere, ſi debitor ſoluendo non fuit; cum mulieri permittatur, rem æſtimatam, ſi maritus ſoluendo non fuerit, etiam à tertio poſſeſſore vindicare, quaſi eo caſu æſtimatio non fecerit emptionem, *l. in rebus C. de iur. dotium, l. vxor marito, vbi gloſa, & Bart. D. de donation. inter*, Thoro *ſup. numer. 74.* Giurba *num. 21.* Trentacinq. *numer. 17.* Fontanell: *à num. 76.* Hermoſill. *dict. gloſ. 15. num. 32.* Gutierrez *dict. quæſtion. 77.* Farinacc. *nouiter nouiſſ. deciſion. 258.* quamuis rei reſtitutionem euitet tertius poſſeſſor, ſi eius æſtimationem ſoluere paratus ſit, Capycius Galeota *dict. controu. 40. num. 9.*

12 Sed † cum huius primæ regulæ virtus officiumque in eo potiſſimum conſiſtat, quod nomen æſtimatum datum ſit in dotem, breuiter inſpiciendum eſt, ex quibus cognoſcatur, an nomen æſtimatum, vel inæſtimatum in dotem detur. Et non ex eo, quod nomen in dotem datum ſit, quaſi eo caſu in pecunia dos conſiſtat, pro æſtimaro habebitur: imò id potius doti datum intelligitur, quod ex eo nomine exigi poſſit, vt rectè docet Anton. Fab. *in C. tit. de rei vxoriæ actione, defin. 26. numer. 10.* vbi enim ſimpliciter nomen traditur, ſiue de per ſe, ſiue cum alijs rebus inæſtimatum cenſetur; cum in dubio in dote æſtimatio non præſumatur, niſi æſtimationis ſimul, & pretij mentio fiat: quod extendit Barboſa *in d. l. æſtimatis, num. 7.* etiam ſi dicatur nomen dari pro ea quan-

quantitate, quæ in eo continetur, ſequitur Molino *dict. queſt.* 57. *à num.* 43. vbi ſine cauſa improbat Barboſam, quaſi contrarium teneat.

13 Tunc † autem æſtimatum nomen dari dicemus, quando eo animo datum, & acceptum fuiſſe apparet, facit text. *in d. l.* 2. *C. de oblig. & act.* ibi: *Ad ſimilitudinem eius, qui nomen emerit*: vel quando certa dotis quantitate promiſſa pro illius ſatisfactione datur nomen debitoris, nam ex eo quod pro certa quantitate dotis promiſſæ datur, tacita venditio inducitur, Barboſa *num.* 7. & 8. Molino *num.* 50. Marius Muta *deciſ.* 84. *num.* 7. quo caſu ſatis non eſſe marito in caſu dotis reſtituendæ actiones ſuas cedere, ſeu retrocedere nomen, probat ex Mantica, Phanuc. & alijs Giurba *dict. gloſ.* 8. *num.* 9. vbi *num.* 6. aſſerit, quod ſi nomen pro decem in dotem detur, æſtimatum cenſetur; ideoque ceſſioni locus non eſt, videndus nouiſſimè Franc. Tondut *quæſt. ciuil. cap.* 52. vbi per totum probat, quod certa ſumma in dotem marito promiſſa, ſi in eius ſolutionem cenſus, vel nomen illi cedatur; æſtimatum cenſetur; ſimulque affirmat dominium cenſus ceſſi ad maritum pertinere, mulierem quæ pecuniæ manere creditricem; videndus nullo tamen ex his relato Merlin *poſt tract. de pignorib. deciſ.* 114. Et quando æſtimatio rerum dotalium faciat emptionem, ita vt bona in dotem data reſtitui non poſſint, agit latè Ripol. *variar. reſolut. cap.* 10. *à num.* 90. *ad* 107. Cyriac. *lib.* 2. *contr.* 220. Merlin. *de pign. lib.* 2. *q.* 19.

14 Secunda † regula: ſi nomen inæſtimatum in dotem detur, & viri culpa exactum non ſit, eius erit periculum, nec retrocedendo nomen liberabitur, copioſè Giurba *d. gloſ.* 8. *num.* 8. & *c.* 15. *gloſ.* 14. *n.* 10. *verſ. ſecundus caſus*. Pro cuius regulæ explicatione aduertendum eſt, inter nomen æſtimatum, ineſtimatum illud eſſe diſcrimen, quod ſicut æſtimati nominis periculum ad maritum ſpectat vt ſupra diximus, ita & æſtimati periculum mulietis eſt, *l. Meuia, D. ſolut. matrim.* vltra Barboſ. & Molin. ſup. Anton. Faber *lib.* 12. *coniect. cap.* 8. Fontanel. *clauſ.* 7. *gloſ.* 1. *part.* 2. *num.* 80. quod intelligendum eſt, niſi culpa imputari poſſet marito, cur non exegerit; quia teneretur, ac ſi exegiſſe

l. ſi extraneus, D. de iur. dotium, l. nupta, §. quoties, D. ſolut. matrim. l. fundus, D. de fundo dotali, l. ob res, § ſed ſi conuenerit, D. de pactis dotalib. Mantica *de tacit. lib.* 12. *tit.* 22. *n.* 26. Oſaſcus *deciſ.* 61. *n.* 12. Garcia *de expenſ. cap.* 13. *n.* 34. Flores ad Gamin. *deciſ.* 73. *in fin.* Bellon. *de his, quæ fiunt incontinenti lib.* 2. *c.* 74. *n.* 3. Camill. Borrell. *ſup. nu.* 348. Cyriac. *lib.* 1. *cont.* 110. *n.* 5.

15 Cæterum † licèt apud omnes conueniat, maritum, qui in exigendis nominibus moram fecit, ex quo debitores non ſoluendo fuerunt effecti, cùm tempore promiſſionis ſoluendo eſſent, (nam ſi promiſſionis tempore idonei non fuiſſet, ad nihilum teneretur maritus, vt in fortioribus terminis reſoluemus) teneri, ac ſi exegiſſet. Tamen non ſatis liquet, quã diligentiam præſtare teneatur in exigendis nominibus in dotem datis; vel in conueniendo dotis promiſſore, ſiue parens, ſiue extraneus eſſet. Ad cuius articuli perfectam intelligentiam, quem magnis difficultatibus plenum, & inuolutum eſſe fatetur Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 2. *amp.* 6. *num.* 41. & varijs deciſionibus controuerſum agnoſcit Guzman *de euictionib. quæſt.* 35. *num.* 49. Ego ſequentes caſus conſidero: primus, quando pater promiſit dotem Secundus, quando dotem promiſit extraneus, qui vxoris debitor non erat. Tertius, quando debitor vxoris promiſſit dotem, vel ipſa vxor nomen debitoris; vel alter in dotem dedit.

16 Primo † caſu, quando pater pro filia dotem promiſit, licèt culpa, vel negligentia mariti in non exigendo interuenerit, & pater non ſoluendo ex poſt facto fiat, nihil imputabitur marito, cui parcendum eſt, ſi patrem vxoris non vrſit ad ſolutionem, *dict. l. ſi extraneus* 33. *D. de iur. dotium*, Garcia *de expenſis, cap.* 13. *à numer.* 35. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 3. *titul* 5. *de priuileg. dotis, numer* 102. & *à num.* 97. Anton. Faber *in C. lib.* 5. *titul.* 10. *definit.* 8. *numer* 4. Guzman *à numer.* 54. Fontanellla *à numer.* 68. Acoſta *numer.* 48. Anſald. *ſup. numer.* 44. de iure Regio idem ſtatutum eſt etiam in auo, & proauo, *l.* 15. *titul.* 11. *part.* 4. Quorum iurium deciſiones an in matre dotante procedant; vel caſu, quo maritus parentibus dilationem

ad

Digitized by Google

ad ſoluendum conceſſiſſet, videndus Anſald. *ſup.* Franch. *deciſ.* 424. vbi Viſconte *num.* 1. qui rectè aduertunt, maritum non excuſari ſi negligens eſſet in conueniendis ſoceri hæredibus, *l. ob as*, *§. fin. D. de pact. dotalib.* Guzman *num.* 52. Fontanell. *num.* 77.

17 Incidit † tamen circa patrem dotantem quæſtio difficilis apud Doctores ſummè controuerſa, vt teſtis eſt Fachineus *lib.* 8. *controu. cap.* 74. *per tot.* an ſi pater pro filia dotem genero promittat, quam cum re vera non accepiſſet, apocham fecit, vel confeſſionem de recepto, deinde ſocer ei dotem ſoluere promiſiſſet, ſi non exacta dote, matrimonium per mortem viri ſolutum ſit, an hæredes eius teneantur reſtituere dotem vel ſatisfaciant cedendo actiones ſuas contra patrem? quam quæſtionem licèt nimis agitatam videam, tamen cum eius caſus rarò contingat, diſputationem omitto. Conſule latiſſimè agentes Carraſcum 2. *p. cap.* 11. *de dotis execution. à nu.* 154. *ad* 160. (vbi etiam quid ſi extraneus dotem promiſit) Fachineum *dict. controu.* 74. Franch. Marcum 2. *tom. quæſt.* 642. Ariſm. Tepat. *tit.* 462. *cap.* 10. *verſ. quando maritus*, Menoch. *lib.* 3. *præſump.* 12. *à num.* 88. Anton. Fab. *in C. ad tit. C. de dot. caut. non numerata diffin.* 8. Iacob Cancer. *lib.* 1. *var. cap.* 9. *à num.* 147. Molinum *de ritu nuptiar. lib.* 3. *quæſt.* 1. *à num.* 225. (qui cum Menoch. diſtinguens reſoluit) Marium Cutell. *de donation. contempl. matrim. tom.* 2. *diſc.* 1. *ſpeciali* 10. *à num.* 1. *ad* 12.

18 His ferè conuenit, quòd ſi pater pro filia fundum æſtimatum in dotem dedit marito, ſi eo euicto mulier, quæ patri hæres non extitit, ſoluto matrimonio fundi æſtimationem repetat, doli mali exceptione poterit ſubmoueri, quaſi dolo faciat agens ex parentis doloſquè marito nocere æquum non eſt, vt reſpondit Paulus *in l. Meuia*, *§. fin. D. ſolut. matrim.*

19 Et an eo caſu maritus, vel eius hæredes, actiones contra ſoceri hæredes cedere teneantur, diſſerit Guzman *de euictionib. quæſt.* 39. *à num.* 47. *&* 50. qui quãuis ſentiat cum Barboſa, nullo caſu ceſſioni locum eſſe poſſe, cùm maritus cedere non poſſit actionem, quam ipſe habere non videtur; veriùs crederem cum gloſa *in dict. §. fin.* rectè deſiderari ceſſionem, cum his caſibus, in quibus maritus vxori non tenetur, veluti quando dos ſibi ſoluta non fuit, cedere debeat actionem contra promiſſorem, ſiue is pater mulieris fuerit, ſiue extraneus, *l. ſi ſocer*, *§. Lucius*, *D. ſolution. matrim.* cum alijs, de quibus infra *in* 3. *&* 4. *regula*. Nec in noſtra ceſſionis materia infrequens eſt, vt ea ipſe vtatur, eam tamen habere intelligatur, vt alteri cedat, *l. cum is*, *D. de fideiuſſorib.* eleganter doctiſſimus Cuiacius *ad tit. C. creditorem euictionem pignor. verſic. nunc tractemus*, *in fine*.

20 In ſecundo † caſu, quando extraneus qui nihil mulieri debebat, donaturus ei dotem promiſit, mulieris etiam periculo cedere, ſi ab eo maritus non exegit, tenet Anton. Faber *dict. defin.* 8. Molina *tom.* 2. *diſp.* 427. Nouiter Acoſta *dict. ampliat.* 6. *num.* 48. quæ reſolutio an vera ſit, multum dubito, prout dubius eſt etiam Fontanell. *à num.* 71. nam etſi excuſari poſſit maritus, qui extraneum donatorem non præcipitauit ad ſolutionem, tamen ei imputari debet, ſi nimis moroſus fuit, & ſua culpa extraneus dotator effectus fuit non ſoluendo. Diuerſa enim ratio eſt inter patrem dotantem & alium extraneum, in quo reuerentiæ ratio, & amor erga filiam ceſſat, quæ excuſat maritum, *in d. l. ſi extraneus*. Quarè veriùs credo imputandum eſſe marito, ſi cum faciliter poſſet, extraneum, qui dotauit nimia eius deſidia, vel culpa non conuenit, ex quo non ſoluendo fuit effectus, vt inſinuant verba text. *in dict. l. ſi extraneus*, ibi. *Qui eum non præcipitauerat ad ſolutionem, qui donauerat*.

21 In tertio † verò caſu, quando qui vxoris debitor erat, promiſit dotem, vel mulier nomen debitoris in dotem dedit, diſtinguendum eſt inter debitorem ex cauſa neceſſaria; & debitorem ex cauſa voluntaria: nam ſi ex cauſa neceſſaria debitor mulieris eſſet, negligentia mariti in exigendo, ſuo periculo cederet, *dict. l. Meuia*, *dict. l.* 15. *titul.* 11. *part.* 4. Molina *dict. diſput.* 427. tenent omnes ſupra relati, Fontanell. ita diſtinguens *de pactis nupt. clauſ.* 7. *gloſ.* 1. *p.* 2. *num.* 49.

22 Sed † eorum nullus attingit, qualis de-

debeat eſſe mariti negligentia: exiſtimarem tamen non quamcunque negligentiam, ſed eam, quæ manifeſta, & latæ culpæ proxima ſit; marito nocere: quia licèt tutor, & alius adminiſtrator nomina exigere teneatur, & eorum periculum ad eos ſpectet, ſi minus idonea eſſe cœperint, *l. 2. C. arbitrium tutelæ*; id tamen procedit, non vbi leuis culpa interuenit; ſed vbi dolus, vel culpa, ſiuè maxima eorum negligentia notatur, *l. chirographis, D. de Adminiſtr. tut. l. ſi tutor, D. eod. titul. vbi gloſ. verb. minus idonei*, Burgos de Paz *conſ. 43. à num.* 48. Gratian. 1. *tom. cap.* 125. *per tot.* Scobar *de ratiocin. cap.* 19. *à num.* 21. D. Valenzuela *conſ.* 179. *à num.* 21. Hermoſill. *in l.* 10. *tit.* 1. *part.* 5 *gloſ.* 4. *à nu.* 232. qui latè diſputant, quomodo dilígentia, vel negligentia in non exigendis nominibus probetur, & cui probationis onus incumbat.

23 Quæ etſi † omninò ad maritum protrahere nonvelis, cùm tutores officium exerceant ex neceſſitate; quarè cum eis quoad exactionem nominum mitiùs agi debet, argum. *text. in l. ſi fideiuſſor* 7. §. 1. *D. qui ſatiſ dare cogantur*: tamen vt detrimentum nominum periculo mariti adſeribatur, conſiderabilis eius negligentia neceſſaria erit, nec quælibet leuis culpa ſufficiet; præcipuè cum debitores ſemper benignè, & ſalua honeſtate conueniri oporteat, *l.* 1. *C. de commerc. & mercator. l. ſi ſeruos* 25. *D. de pignorat. act.* ſingularis text. *in l. ſi benè*, D. *de vſuris*, ibi: *Dummodo non acerbum ſe exactorem, nec contumelioſum præbeat, ſed moderatum, & cum efficacia benignum, & cum inſtantia humanum*, exornat ex alijs Carleual, *de iu dic. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *num.* 2. Quà ratione exeuſatur adminiſtrator, qui debitorem magna paupertate oppreſſum, non compulit ad ſoluendum, *l Thais, §. fin. D. de fideicomm. libert. tib.* Valenzueta *ſup. num.* 75. qui refert Scobar: & alios, quibus iunges D. Laram *de anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 31.

24 Quando † verò, debitor quis erat ex cauſa voluntaria, licèt tam de iure communi, quàm Regio exiſtimet Acoſta vbi ſup. *à num.* 44. parcendum eſſe marito, ſi eum non conuenerit: tamen conrrariū decidere videtur, *dict. l.* 15. nam in debitore voluntario, & eo, qui ex cauſa donationis debebat, diſtinguit, an certæ quantitatis, vel incertæ debitor eſſet; quia ſi certam quantitatem promiſit, vel mulier in illo nomine dotem dedit, expreſsè cecidit *dict. lex Partitæ*, mariti periculo cedere, ſi debitorem dum ſoluendo erat, non exegerit: ſecus verò, ſi incertæ quantitatis debitor eſſet, quia eo caſu nominis periculum ad mulierem ſpectaret.

25 Sed † quamuis prædicta lex partitæ in primo caſu periculum nominis ad maritum pertinere indiſtinctè decidat: tamen conciliandam eſſe exiſtimo, cum *d. l. ſi extraneus*, ita vt id procedere debeat, quando maritus nimis negligens, & culpoſus fuit circa illius nominis exactionē, tradit Acoſta *ſup. num.* 47. Et de concordia text. *in d. l. ſi extraneus, cum l. Nesennius, D. de re iudic.* videndus Iulius Paccius *cent.* 7. *qu.* 7. Cuiac. *lib.* 12. *obſeru. cap.* 17. Anton. Fab. *lib.* 2. *coniect. cap.* 13. *per totum.*

26 Tertia † regula: ſi nomen inæſtimatum conſtante matrimonio maritus non exegerit, ſi propter eius moram deterioris conditionis effectum non ſit, ſoluto matrimonio liberabitur, ſi hæredibus vxoris retrocedat nomen cum ceſſione iuriū, & actionum: ratio eſt, quia cum hoc caſu maritus ex eo ſolum teneatur, quod actionem habet contra debitorem, eam cedendo ſatisfacit, *l. quod debetur* 52. *D. de peculio*, ibi: *Et in omnibus, quos id circo teneri diximus; quia habent actionem, delegatio pro iuſta præſtatione eſt*. Fachin. *d. controu.* 73. *verſ ſecundo*, Marius Curell. *d. ſpec.* 10. *num.* 13. Anton. Faber *in iuriſp. tit.* 12 *princ.* 7. *illat.* 14. *& lib.* 18. *coniect. c.* 20. *poſt princ.* de quo latè infra *quæſt.* 14. per totam. Quam regulam ampliabis, etſi nomen eo pacto in dotem dederit vxor, vt in caſu reſtitutionis dotis in eius electione eſſet, nomen ſi exactum non fuiſſet, vel pecuniam accipere: nam tunc retroceſſioni nominis locus erit, vt deciſum refert ex Franch. *deciſ.* 108. Marta, Muta, Ioan. Bapt. Thoro *comp deciſ. verb. nomine debitoris in dotem.* Franc. Milan. *deciſ.* 13. *à n.* 1. 8. *&* 15. *lib.* 1.

Quibus ſimile eſt, quod hæres grauatus de reſtituendo hæreditatem (qui credita hæreditaria reſtituere tenetur) ſatiſfacit

facit cedendo actiones contra debitores ſi abſque eius mora, & negligentia effecti fuerint non ſoluendo; ſecus verò erit, ſi id eius negligentia, & deſidia accidiſſet: nam tunc non liberaretur, tametſi cedere actiones ſuas paratus eſſet, iuxta Peregrin. & alios quos ſequitur Fuſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 625. conducit Cancer. 3. *part. variar. cap.* 2. *num.* 137. vbi quod hæres grauatus de reſtituendo hæreditatem liberatur cedendo rem, quam acquiſiuit ex pecunia hæreditaria, vbi nihil ei imputari poteſt, & mouetur ex ratione, *dict. l. quod debetur, D. de peculio.*

27 Nec † iuuaret vxorem, eius ve hæredes dorem repetentes, ſi dicerent, mariti onus eſſe exigere nomina, & expenſas neceſſarias facere in eorum exactione, iuxta gloſ. *in l.* 1. *§.* 5. *D. de impenſ. in reb. dotalib.* ex Baldo, Boerio, Pinelo, Cancer. 2. *part. variar. cap.* 9. *num.* 151. nam licèt conſtante matrimonio teneatur maritus ſuis expenſis exigere dotem, adeò vt expenſas modicas in exigendis nominibus non repetat, quamuis aliud in magnis ſit, quia hæ dotem minuunt, & ſoluto matrimonio repetuntur, Gregor. Lopez *in d. l.* 15. *gloſ.* 2. Garcia *de expenſis cap.* 13. *num.* 37. Spino *de teſtam. gloſ.* 11. *nu.* 87. Scobar *de ratiocinijs c.* 25. *à num.* 57. Cyriacus *lib.* 1. *controu.* 42. *à num.* 7. Coſta *de iuris ſcient. & ignor. cent.* 2. *diſt.* 57. *num.* 14. *& de ratione rata quæſtion.* 219. *per tot.* Noguerol. *alleg.* 40. *num.* 15. *in fin.* Marius Muta *decif.* 84. *num.* 7. *&* 10. Giurba *in conſuet. Meſſan. cap.* 15. *gloſ.* 10. *numer.* 6. Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *quæſt.* 14. Fontanell. ita diſtinguens *de pactis nuptial. clauſ.* 7. *gloſ.* 3. *par.* 12. *à num.* 34. Ripol. *var. d. cap.* 10. *à num.* 107. videas infra *tit.* 7. *quæſt.* 3. *num.*.... (niſi nomen æſtimatum eſſet, quia expenſæ in eo factæ licèt magnæ eſſent, non repetuntur Gregor. Lopez *dict. gloſ.* 2. Coſta *dict. quæſt.* 219. Giurba *dict. cap.* 10. *gloſ.* 8. *num.* 6.) tamen ſoluto matrimonio alia res erit quia nihil expendere tenetur pro exactione nominum, quæ ſtatim reſtiturus eſt, ſed cedendo actionem ſatisfacit maritus, vel eius hæredes, vt ſumptibus vxoris, vel hæredum eius exigantur.

28 Quarta † regula: ſi nulla mariti negligentia, vel ea, quæ ipſi imputari non debet, nomen debitoris deterioris conditionis fiat, actionem à marito, vel eius hæredibus cedi ſatis erit, tràdit ex Phanutio Pancirol. Caualcano, & alijs Giurba *gloſ.* 8. *num.* 6. *& gloſ.* 14. *num.* 10. Et in ſpecie, quòd maritus, qui à ſocero non exegit, cedendo liberetur, probat text. *in l. ſi ſocer. §. Lucius, D. ſolut. matrimon.* Fachineus *lib.* 8. *controuer. cap.* 73. *verſ.* 1. 2. *&* 3.

29 Vbi † autem maritum cedendo actionem, & nomen retrocedendo liberari diximus; videndum eſt, an ſtatim ceſſionem facere teneatur, vel intra annum à die ſoluti matrimonij? Et pro reſolutione notanda eſt *l.* 1. *§. exactio, C. de rei vxoriæ actione*, qua cauetur, maritum, vel eius hæredes ſoluto matrimonio bona immobilia ſtatim reſtituere teneri, pecuniam verò & alia mobilia intra annũ: idem de iure Regio ſtatuitur *in l.* 31. *tit.* 11. *part.* 4. Suarez *in l.* 1. *tit. de las ganancias, num.* 11. Garcia *de expenſ. cap.* 8. *à num.* 29. Craſs. *except.* 42. *à num.* 3. Ripol. *dict. cap.* 10. *num.* 111. Cancer. 1. *part. variar. cap.* 9. *à num.* 6. Giurba *in conſuet. Meſſan.* 1. *part. cap.* 13. *gloſ.* 6. *à num.* 21. *ad* 35. *& cap.* 16. *gloſ.* 2. *num.* 10. (vbi multis laudatis probat, quod anni dilatio marito putatiuo non conceditur; ſequitur nemine tamen ex his relato, Arias de Meſa *lib.* 3. *variar. cap.* 22. *num.* 13.) Anton Amato 1. *tom. variar. reſolut.* 49. *numer.* 20. *ad* 53. Capycius Latro *decif.* 63. qui plena manu materiam *d. §. exactio, & dict. l.* 31. proſequuntur vbi videndus Gregor. Lopez, nullo ex his laudato, Carleual. *de iud. lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 8. *ſect.* 4. *num.* 28. Apud nos tamen parum frequentatur huius anni dilatio ex eo, quòd in inſtrumentis dotalibus, frequenter clauſula illa apponitur, vt ſoluto matrimonio ſtatim dos reſtitui debeat, per quam iuxta veriorem ſententiam huiuſmodi beneficio, ſeu dilationi renunciatum cenſetur Amato *à num.* 31. Giurba *num.* 27. conducit Farinac. *de carceribus quæſt.* 34. *à num.* 150.

30 Sed † licèt anni ſpatium ad pecuniæ, & mobilium reſtitutionem concedatur marito, ſi tamen nomen debitoris in dotem datum, exactum non ſit, ſtatim retrocedendum erit, ex Neapodano, & Molfeſio, reſoluit Amato *dict. reſol.* 49. *num.* 48.

Can-

Cancer 2.*part.var.cap.7.à num.33.*aliter Giurba *d.gloſ.6.num.28. & gloſ.8.nu.7.* qui ex *l.licèt* §.*fin*, *D.de iur. dotium*, aſſerit in debitoris nomine, cuius dies non ceſſit, annum expectandum non eſſe; at ſi ceſſit dies, anni dilationem concedendam. Et an cenſus in dotem dati, aliaque iura incorporalia, ſtatim atque matrimonium ſolutum fuit, an verò poſt annum reſtitui debeant? videndi Mieres *de maioratib. 1.part.q.40.num.79*. Alex. Trentacinq.*lib. 3.var.tit.de iur.dotium reſol.6.num.3.*

SVMMARIVM.

1 *Debitorum bona duplici modo pro ſatisfaciendis creditoribus diſtrahi ſolent.*

2 *Creditor quandò iure creditoris, & ex pacto debitorum pignora diſtrahit, ipſe non debitor vendere cenſetur.*

3 *Bona debitoris vbi ad inſtantiam creditorũ pro eorum ſatisfactione venduntur, empto debitore cauſam habere exiſtimatur.*

Factum iudicis partis factum cenſetur.

4 L.1.& per totum, C.de diſtractione pignor. & l.1 & 2.C. creditorem euiction. pignor. non debere, *cum alijs quæ referuntur, intelligẽda ſunt de creditore iure ſuo debitoris pignora diſtrahente.*

5 L.à Diuo Pio, § ſi pignora, D.de re iudicata, l.ſi plus 74.§.ſi iuſſu, D.de euictionib. *loquuntur de venditione pignorum iudicis auctoritate facta inſtante creditore*

6 *Refellitur opinio* Ferdinandi Arias de Meſa

Multum refert inter venditionem quæ fit iure creditoris, & eam quæ iudicis auctoritate in publica ſubhaſtatione perficitur.

7 *Creditor ſi iure creditoris vendat pignora, ipſe per ſe, aut per interpoſitam perſonam ea emere non poterit*, & num. 8.

Procurator ad vendendum conſtitutus, an emere poſſit, ſaltim palàm & bona fide, vel iudicis auctoritate interueniente.

8 *Bonis debitoris ſub haſta vẽditis ad inſtantiam creditoris, ipſe per ſe aut per ſuppoſitam perſonam emere non prohibetur.*

Taxatur opinio Thomæ Carleualij.

9 *Creditor ſi diſtrahat pignus iure creditoris ſub pacto de retrouendendo, eo non poterit vti debitor, niſi ceſſis ſibi iuribus à creditore; aliud dicendum eſt ſi venditio iudicis auctoritate fiat.*

10 *Intelligitur, & conciliatur*, l.ſi creditor 7. D.de diſtract.pignor.*cum* l.ſi venderet.D. de pignorat.action.

11 *Creditor qui iure ſuo debitoris pignus vendidit, non poterit eius emptori ex cauſa ſibi ſuperuenienti de eo facere controuerſiã, licèt ſecus ſit ſi iudicis auctoritate ad eius inſtantiam fuiſſet diſtractum* & num 13.

12 *Intelligitur* text.in l. etſi is, D.de diſtractione pignor. *& expenduntur contraria* Iacobi Cuiacij *ſententia.*

14 *Creditor de euictione pignoris non tenetur, ſiue iure creditoris, vel ad eius inſtantiam iudicis auctoritate diſtractum ſit*, & num. 15.

16 *Creditor qui vendidit pignus debitoris ſui, iure creditoris, ſi fortè euincatur, tenetur cedere actiones ſuas emptori contra debitorem.*

16 *Euicto pignore iure creditoris diſtracto, emptori vtilis ex empto actio competit contra debitorem: pignoraticia tamen contraria actione aduerſus eum ſine ceſſione non experitur*, & num. 18.

Expenduntur doctrina Donelli, Anton. Fabri, & Alphonſi à Guzman.

19 *Emptori pignoris longè vtilior eſt pignoraticia contraria, quàm vtilis ex empto actio.*

L.Creditor 13.D.de diſtract. pignor. *Intelligenda eſt de actione pignoraticia contraria.*

20 *Creditor qui pignus iure creditoris diſtraxit, ſi ex eius pretio ſatisfactus fuit, quo pacto habere poſſit actionem pignoraticiam & eam cedere emptori, à quo rurſus pignus venditum fuit euictũ?* & n.21. & 22.

23 *Pignore vendito, aut inſolutum dato, ſi fuerit euictum, an primaua, actio duret, & quid ſtante proteſtatione creditoris. remiſſiue.*

24 *Creditor qui iure ſuo pignus diſtraxit, vel iudicis auctoritate, ſi euictum ſit, an poſſit in ſubſidium conueniri ad pretij reſtitutionem*, & num. ſequentib.

Euictio ſi in limine contractus immineat, poterit pignoris emptor retinere pretium. aduerſus creditorem agentem.

25 *Reprobatur opinio* Ferdinandi Arias de Meſa, *& intelligitur* text.in l.cum ea 68.D. de euictionibus.

Reprobatur opinio Alphonſi de Guzman.

27 *Creditor qui pignoris pretiũ accepit ab emptore, an eo poſtea euicto teneatur in ſubſidium ad pretij reſtitutionem? duplex ſententia refertur. Negatiua eligitur contra* Molinam, Fontanellam, & alios cum num. ſequent.

QVAE-

QVÆSTIO XIII.

Creditor, qui iure creditoris pignus diſtraxit, de euictione conuentus, quãdo liberetur, ſi cedat actionem ſuam contra debitorem? Ad *l. 1. & 2. C. credit. euict. pig. non debere*, & aliorum iurium ornatum, & intellectum.

1 DVPLICI † modo debitorum bona pro ſatisfaciendis creditoribus diſtrahi ſolent. Primum, quando ex pacto, vel ex lege pignora per creditorem venduntur iure creditoris. Alitèr quando poſtulante creditore iudicis auctoritate, & per ſubhaſtationem diſtrahuntur.

2 Primo † caſu, ſcilicet quando per creditorem iure creditoris venditio fit, ipſe, non debitor, vendere cenſetur; ex debitoris tamen mandato, & voluntate: & emptor, non tam à debitore, ius habere intelligitur, quam à creditore, qui iure ſuo vendidit.

3 Poſteriori † verò caſu, non creditor, ſed eo inſtante iudex vendit, & emptor ab ipſo debitore cauſam habere dicitur, cum factum iudicis, factum ipſius partis reputetur, vt multis exornat Velaſc. *in loc. com. liter. F. axiomat. 52. cum ſequentib.* latè Coſta *de iuris. & fact. ignorant inſpect. 40. per totam*, eleganter in noſtra ſpecie Carleual. *de iudic. tom. 1. lib. 1. diſp. 8. num. 4. & 8.* Fontanell. *deciſion. 223. numer. 22.*

4 De quibus † ſpeciebus extant deciſiones, & tituli diuerſi: nam de prima intelligendæ ſunt leges, de quibus in *tit. D. & C. de diſtract. pignor. Tit. ſi antiquior. credit. pign. vend. Tit. ſi de vendit. pignor. agatur, & Tit. C. creditorem euict. pignor. non debere*.

5 De † ſecunda accipiendæ ſunt leges, quæ ſunt ſub *tit. C. ſi in cauſam iudicati, l. à Diuo Pio, §. ſi pignora, D. de re iudicata, l. ſi ob cauſam 13. C. de euictionib. l. ſi plus 74. §. ſi iuſſu, D. de euictionib.* aduertit eleganter Anton. Faber *de error. pragm. decade 1. error. 5 & 10.* quem primus laudauit D. Caſtillo *lib. 4. controu. cap. 42. num. 71.* D. Salgado *de regia protect. 4. part. cap. 7. num. 165.* & poſt eos D. Larrea *2. tom. deciſ. 75. num. 2.* quibus addo elegantèr agentem eundem Anton. Fabrum *in rational. ad l. eleganter, §. ſi vendiderit, D. de pignorat. action.*

6 Ex † quibus veriſſimis principijs, notãdus eſt Arias de Meſa *lib. 1. var. cap. 25.* qui à num. 4. innuere videtur, creditorē, qui ex pacto, & conuentione pignus diſtrahit, iure creditoris non vendere: quod abſonum eſt, vt colligitur ex præfatis iuribus, & Doctoribus, vltra quos idem probat Fontanell. *deciſ. 222. & 223.* poſt hæc viſus Carleual. *de iudic. tom. 1. tit. 3. diſput. 21. per tot.* vbi qua adſolet dexteritate, & claritate explicat, quid interſit inter pignoris venditionem, quæ iure creditoris; & eam quę inſtante creditore per iudicem in publica ſubhaſtatione fit.

7 Nec † ſolùm in forma, ſed in ſubſtantia differunt hęc: nàm vbi creditor iure creditoris diſtrahit pignus, ipſe nec per interpoſitam perſonam emere poterit, *l. & qui ſub imagine, C. de diſtraction. pignor.* vbi Donell: nàm cùm ipſe creditor iure ſuo vendat, licèt vel lege permittente, vel ex voluntate debitoris, & quaſi ipſius procurator, non magis ei emptio permitti debet, quàm procuratori ad emendum conſtituto, cui emere non licere probat, *l. ſi emptione 34. §. fin. D. de contrah. empt.* Sicut nec executoribus teſtamentorum emere permittitur, *l. 23. tit. 11. lib. 5. Recop.* Nec tutoribus, *dict. §. fin. l. pupillus §. item ipſe tutor, D. auctor. tutor*. Et an id etiam ſtante bona fide, vel in emptione palam, & iudicis auctoritate facta procedat? videndi latiſſimè agentes Bertazol. *clauſ. 5. gloſ. 1. à num. 6.* Mãtica *de tacit. lib. 4. tit. 23.* Hermoſill. *in l. 4. tit. 5. part. 5. gloſ. 9 à num. 6. & 11.* Carpio *de executorib. teſtam lib. 3. cap. 3. à num. 43.* Acoſta *de priui leg. credit. reg. 1. ampl. 1. à nu. 83* noaiſſimè D. Salgado *in ſuo eleganti labyrinth. credit 1. part. c. 13. §. 2. à num. 1.* vbi per totum doctè diſputat an adminiſtratori concurſus liceat bona ipſius concurſus emere, vel ceſſionem accipere, de quo videas dicta à nobis *titul. 2. quæſtion. 6.*

8 At † verò quandò iudicis, ſeu Curiæ auctoritate vrgentibus creditoribus pignora diſtrahuntur, creditorum quilibet emere poteſt, cùm non à ſe ipſo, ſed à de-

bitore

bitore emere videatur, vt vnum, & alterum caſum probat ex alijs Hermoſill. *in l. 52. tit. 5. gloſ. 7. nu. 16.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 1. cap. 3. num. 3. & 4.* agnouerat ante eos Anton. Faber *dict. error. 5. ante medium* ex eodem Anton. Fabro *in l. ſi ex cauſa, D. de minoribus* Carraſc. *ad l. Reg. in. l. 41. tit. 4. lib. 3. Recop à nu. 87.* Quam diſtinctionem non animaduertit doctus Carleual. *de iudic. lib. 1. tit. 3. diſp. 2. nu. 30.* dum aſſerit, pignus ſubhaſtatum auctoritate iudicis ad inſtantiam creditoris non poſſe ab eo per interpoſitam perſonam comparari, *iuxt. dict. l. & qui ſub imagine*, quæ lex eo caſu non loquitur, ſed vbi creditor iure ſuo diſtrahit pignus.

9 Sed † licèt inter has pignorum venditiones per multæ differentiæ ſint de quibus Carleual. & relati ſupra: illam tamen quia noſtri tractatus eſt, non omittam; quòd vbi creditor pignus vendit iure creditoris, ea lege, vel conditione adiecta, vt liceat ſibi intra certum tempus reddendo pecuniam pignus recuperare, ſi bebitor pacto illo vti intendat, & oblato precio pignus conſequi, tenetur à creditore habere iurium ceſſionem, vt ex Iuliano probat I. C. Martianus *in l. ſi creditor 7. D. de diſtract. pignor.* quod ſecùs eſſet ſi vrgente creditore pignus ſubhaſtatum iudicis auctoritate diſtraheretur: nam ſi ſub pacto de retrouendendo venditio fiat, eo vti poterit debitor abſque vlla ceſſione creditoris, non ſolùm ad ſui vtilitatem, ſed in alterius commodum, cedendo ei facultatem redimendi, vt certiſſimum ſupponit Hieronym. de Leon *lib. 1. deciſ. 67. per tot.* Anton. Fabr. *ad tit. C. creditor euiction. pignor. non debere defin. 3.* Diſcriminis ratio eſt, quod in primo caſu cùm creditor ſit, qui vendit, ei ex pacto directa acquiritur actio, qua ſine ceſſione experiri non poteſt debitor: in ſecundo verò caſu, cùm debitor vendere intelligatur, ipſe non verò creditor pacto vti poterit.

10 Quibus † non refragatur textus *in l. ſi cum venderet, D. de pignorat. actio.* in qua debitori cuius pignus creditor iure ſuo ſub pacto de retrouendendo diſtraxit, vtilis abſque vlla creditoris ceſſione actio conceditur, vt ſoluta pecunia pignus poſſit recuperare: nam huius textus, *& dict. l. creditor*, diuerſa eſt ſpecies: nam in *dict. l. ſi creditor*, pactum in fauorē ipſius creditoris conceptum fuit: Vndè eo ſine ceſſione debitor vti non poteſt: at verò *in l. ſi cum venderet* actum fuit, vt ipſi debitori liceat rem redimere; quarè ei ex illo pacto vtilis actio conceditur, vt rectè aduertit Bart. *in dict. l. creditor*, quem licèt referat, non ita diſtinguit Morotius *de iure offerendi, num. 23.* nouiſſimè Mercurialis Merlin. *de pignorib. lib. 4. quæſt. 45. à num. 47.* qui refert Morotium relatum, & Neguſan. ſubobſcurè tamen loquitur, & ſine diſtinctione, quàm nos probauimus: & de horum iurium intellectu latè actum eſt ſuprà quæſt ...

11 Sed † nec omittam aliud, quia ſingulare eſt, quod ſi creditor iure ſuo vendidit pignus, non poteſt etiam ex noua cauſa, & titulo ſuperuenienti, emptori facere controuerſiam, ſiue ab eo pignus euincere, *l. & ſi is, D. de diſtract. pignor.* Guzman *de euictionib. quæſt. 34. num. 13.* rationem reddit Iacob. Cuiacius, quia non poteſt creditor infringere quod ipſe fecit, ſiue contra factum ſuum venire: & quamuis Cuiacius ibi intelligat procedere, quandò creditor in alterius creditoris anterioris ius ſucceſſit, prout in eo caſu loquitur, *l. 1. C. creditorem euict. pign.* quaſi tunc cum eum de euictione teneat actio, quia alijs creditoribus ſe potiorem præſtare tenetur, *d. l. 1.* eundem agentem repellere debet exceptio, *l. vindicantem, D. de euictionib.* D. Solorzano *tom. 2. de iure Indiar. libr. 2. capit. 14. num. 56.*

12 Tamen † ego exiſtimo, illum textum de quocumque titulo, & cauſa ſuperuenienti accipiendum eſſe etiam ſi creditor, qui diſtraxerat, pignoris dominium à vero domino acquiſiſſet vt interpretatur idem Cuiacius *lib. 6. reſponſ. Pauli ad d. l. & ſi is*, quod ſuadet verba illa: *ex alia cauſa*, quæ generalia ſunt, & tam pignoris, quàm dominij nouum titulum comprehendunt, creditoremque ex quacumque cauſa agentem excludunt, Guzman vbi proximè.

13 Alia † res eſſet, ſi iudicialiter inſtante creditore pignus venditum fuiſſet, nā ſi ex noua dominij cauſa creditor quæſtionem faceret emptori, nullo modo repelli poſſet, cum nullum ipſius creditoris

ſed

ſed debitoris factum in venditione iudiciali conſideretur, perindeque ſit, ac ſi ipſe debitor vendidiſſet: de quibus vbi caſus occurrerit, maturè deliberandum erit.

14 Conueniunt † tamen in eo venditio, quæ iure creditoris fit, & quæ Iudicis auctoritate celebratur, quod nec vno, nec altero caſu creditor de euictione emptori tenetur, ſed debitor, cuius pignus fuit diſtractum, vt in venditione Iudicis auctoritate facta, probat *l. ſi ob cauſam* 13. *C. de euictionibus, l. ſi pignora* 50. *l. ſi plus* 54. *D. de euictionib.* Caſtillo d. *cap.* 42. *num.* 71. Hermoſill. *in l.* 32. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſ.* 1. *num.* 23. D. Amaya *ad rubric. C. de delatorib. nu.* 25. Cuiacius *ad l. exceptione, C. de euictionib.* Carleual. *dict. diſp.* 8. *num.* 8. *& d. diſp.* 21. *num.* 8. D. Salgado *in labyrint. creditor.* 2. *par cap.* 10. *num.* 16. Ratio eſt, quòd non alius de euictione teneri poteſt, quàm ipſe qui vendidit, aut euictionem ſtipulanti promiſit, Anton. Fab. *dict. error.* 10. *circa princip.* Creditor tamen licèt ipſo inſtante venditio fiat, non eſt, qui vendit; ſed debitor, cuius factum præſtat Iudex, cui quia pretij ſolutio proficit, cùm ex eo ſuum dimittat creditorem, iuſtum eſt, vt ipſe non creditor euictionem præſtet, *d. l. ſi ob cauſam*.

15 Similiter † nec creditor, qui iure ſuo vendidit, euictionem præſtat, nam licèt ipſe vendat, ab eoque emptorem cauſam habere cenſeatur, tamen æquum viſum fuit, vt de euictione conueniri non poſſit: cùm non videatur emptorem decepiſſe eum, qui rem ſibi obligatam, & qualem pignori accepit, non tanquam dominus, ſed tanquam creditor diſtrahit: proinde eſt, vt nihil ei imputari debeat, pignore poſtea euicto, dummodò ſe legitimum, & anteriorem creditorem probet, neque à ſe quicquam dolo malo factum appareat, iuxta text. *in d. l.* 1. *C. creditor euict. pignor. l.* 40. *tit.* 13. *p.* 5. immo cùm ſolutio creditori facta debitori proficiat, ipſe de euictione teneri debet, vt rectè Anton. Fab. *d. error.* 10. Cuiac. & Caſtillo vbi proximè, Trenracinq. *lib.* 3. *var. tit. de emot & vendit. reſol.* 17. proſequitur Guzman *de euict. quæſt.* 34. *& quæſt* 47. *à n.* 17. Marta *in compend. deciſ. tom.* 3. *verb. euictio, cap.* 21. *&* 22. Fontanell. *dict. deciſ* 222. *&* 223. qui latè referunt caſus, in quibus creditor iure creditoris vendens euictionem præſtat, poſt hæc viſus Arias de Meſa *lib.* 1. *variar. cap.* 44. *à num.* 6. nullo ex iis relato Merlinus *dict. tract. de pignorib. lib.* 4. *quæſt.* 101. Cyriac. *lib.* 2. *contr.* 276. *à num.* 1.

16 Sed quamuis † de euictione non teneatur creditor, qui iure creditoris pignus diſtraxit, vel nomen debitoris vendidit, Guzman *ſupra num.* 4. vltra relatos ſuprà D. Franciſc. Merlin. *centur.* 1. *contr.* 3. *cap.* 46. *num.* 8. Anton. Fab. *ad titul. C. creditor. euiction. pignor. defin.* 1. *cum ſequentibus*, tamen in eo tenetur emptori, vt ei actiones ſuas præſtet, quibus experiri poſſit aduerſus debitorem, *l. in creditore* 38. *D. de euictionibus*, vbi Bald. & Bartol. ex Gregor. Lopez, Cuiacio, Anton. Fabro, Donello, & Molina, probat Caſtillo *dict. cap* 42. *num.* 97. *verſ.* 6. *denique*, Alexan. Trenraciquius *num.* 4. Meſa *num.* 17. Guzman *dict. quæſt.* 47. *num.* 20. Iacob. Cancer. 1. *par. var. cap.* 13. *n.* 125. ex Neguſantio tantùm Merlin. *dict. quæſt.* 101. *à num.* 8. quæ ceſſio æquitatis ratione nititur *dict. l. creditore*, ibi: *Cui enim non æquum videtur, vel hoc ſaltem conſequi emptorem, quod ſine diſpendio creditoris futurum eſt*, obſeruat Antonius Faber (à nemine in hoc relatus) *lib.* 18. *coniect. cap.* 20. *& dict. decad.* 22. *error.* 9. *circa fin.*

17 Ceſſio † igitur creditoris in id neceſſaria eſt, vt emptor pignoris eo euicto contra debitorem pignoratitia contraria agere valeat: nam vtili actione empto abſque vlla ceſſione debitorem poterit conuenire, *l. reſcriptum*, §. 1. *in principio, D. de diſtract. pignor.* Guzman *dict. quæſt.* 34. *numer.* 22. *in fine*. In eo tamen diſſentio à Guzman quatenùs emptori indiſtinctè vtilem ex empto actionem concedit, ſiue res iure creditoris, vel auctoritate Iudicis ſit diſtracta; nam etſi priori caſu eius ſententia vera ſit, *dict. l. reſcriptum*, §. 1. ibi: *Ipſi debitori vtili actione tenetur*: tamen poſteriori caſu emptori directam ex empto actionem concederem: quia ipſe debitor vendere intelligitur, inſinuat ſatis I. C. *in l. ſi plus* 74. §. 1. ibi: *Si iuſſu Iudicis rei iudicatæ pignus captum per officium diſtrahatur, poſt euincatur, ex empto contra eum, qui pretio liberatus eſt, &c.*

18 An † autem ſicut emptori, qui à creditore iure creditoris diſtrahente pignus comparauit, vtilem ex empto actionem competere diximus: ita etiam vtilis pignoratitia contraria ſine ceſſione competat, quæſtionis eſt? In qua video diſſentientes Donellum, & Anton. Fab. nam Donellus *ad d. titul. C. creditorem euict. pignor. non debere, num. 3. & 4.* vtili pignoratitia emptori agere licere profitetur; contrarium tamen placuit Anton. Fabro *de error. pragm. decad. 22. error. 9. circa fin.* cui aſſentior. Eo tamen caſu ſententiam Donelli libens admitterem, quo creditor abſens eſſet, vel cedere recuſaret, iuxta, quæ quæſtione ſequenti in fine dicemus.

19 Ex his † colliges duplici modo emptori, qui pignoris euictionem paſſus fuit, iura ſuccurrere, ſcilicet, vel quod vtili ex empto actione cõtra debitorem agat, vel quod à creditore pignoratitiæ contrariæ actionis ceſſionem expoſcat, *dict. l. in creditore*, de qua pignoratitia contraria accipies text. *in l. creditor 13. D. de diſtract. pignor.* vbi Paulus docet, creditorem, qui pignus diſtraxit, teneri iura ſua emptori cedere. Cuius quidem pignoratitiæ actionis longè maior eſt vtilitas, vt aduertit Cuiacius *ad titul. C. creditor. euictionem pignor. non debere, verſ. nunc tractemus*, qui quamuis non explicet quid amplius per pignoratitiam cõtrariam, quàm per vtilem ex empto actionem conſequatur emptor: in eo commodum conſiſtere dices, quod ſi pignoratitia contraria experiatur, primæuas creditoris actiones habebit, quæ longè vtiliores eſſe poterunt, tum reſpectu anterioritatis, ſi fortè ad bona debitoris plures concurrerent creditores.

20 Hæc † licèt indubitata ſint, & apertis iuris teſtimonijs fulciantur, non ſine graui difficultate ſunt: quia videtur, creditori, qui ex pretio pignoris venditi ſatisfactus fuit, eo poſteà euicto, nullam ſupereſſe actionem pignoratitiam, quam cedere poſſit aduerſus debitorem: cùm pro certo ſtatuat Triphoninus *in dict. l. reſcriptum, §. 1. D. de diſtraction. pignorum*, quod vbi creditor diſtrahit pignus, & pretium accepit, ſi euictionem non promiſit, debitor confeſtim liberatur: cum igitur debitor liberationem prioris obligationis ea pretij numeratione conſequatur: quo pacto ſupereſſe poterit, aut ſuſcitari pignoratitia contraria actio per ſolutionem iam extincta? Quæ, etſi euictio poſtea ſequatur, reuiuiſcere non potuit iuxta *l. eleganter. D. de pignorat. action.* ibi: *Et videtur finita eſſe pignoris obligatio, & à contractu priori receſſum*, *l. qui res 98. §. aream*, ibi: *In perpetuum enim ſublata obligatio reſtitui non poteſt*, *D. de ſolut. l. eius qui, § fin. D. de iure fiſci*, ibi: *Et obligationes, quas adeundo confudit, non reſtituuntur, l. nihil intereſt. C. de ſolutionib. l. ſi præſidium, C. de euictionib. l. ſi libera, C. de ſenten. & interlocut.* Et in pignore in ſolutum dato, poſtea euicto, ex his iuribus probant D. Franc. Merlin. *cent. 1. controu. cap. 27. num. 2.* Caſtillo *tom. 4. controu. c. 59. num. 53.*

21 Augetur † ex eo difficultas, quod ceſſio actionis à creditore poſt ſolutionem facta nullius eſt momenti, cum eo tempore nulla ſuperſit actio, quæ cedi poſſit, *l. Modeſtinus 76. D. de ſolution. l. 1. C. contrar. iudic. tutelæ, l. cum alter 11. C. de fideiuſſorib. l. vt fideiuſſor 39. D. eodem titul.* Anton. Faber *lib. 11. coniect. cap. 9. cum ſequentib.* Et in indiuiduo, quod ſublata, & extincta actione perſonali, non poſſit ſupereſſe hypothecaria actio, eiuſque ceſſionem ex interuallo factam nullius eſſe momenti docet eleganter Anton. Faber *lib. 15. coniect. cap. 5. pag. 491.*

22 Quam † difficultatem præſenſit, *gloſ. in dict. l. in creditore*, in cuius ſolutione cruciatur Anton. Faber *dict. lib. 18. coniect. cap. 20.* qui id nudæ æquitati tribuit. Contra verò Iacobus Cuiacius ſup. iuris ſubtilitatem in hoc conſiderat, vt creditor pignoratitiam contrariam nõ habet, vt ea ipſe vtatur; habeat tamen, vt eam alteri præſtare poſſit, vt accidit *in l cum is in fine, D. de fideiuſſor.* Aliter ex Fulgoſio *in dict. l. in creditore*, interpretatur Meſa *lib 1. variar. cap. 44. à num. 19.* qui Fabri, & Cuiacij non meminit. Videas tamen quæ nos *ſup. quæſt. 4.* diximus, vbi latè quando ceſſio ex interuallo, & poſt ſolutionem fieri poſſit.

23 An † autem pignore vendito, vel inſolutum dato, primæua actio duret, ita vt eam creditor ante, vel poſt euictũ pignus alte-

alteri cedere poſſit, differunt Scaccia *de commert.* §.2.*gloſ.*5.*à num.*288. Griuellus *deciſ. Dolana* 111.*à num.*1. Guzman *d. quæſt.*34.*à num.*25. Fabius de Anna. *conſ.* 90.*& conſ.*35.*&* 36. vbi latè quando euicto nomine, vel re inſolutum data, poſſit creditor redire ad primæua iura, & quid ſtante proteſtatione? Capycius Galeota *lib.*1.*controu.*32 *à num.*1. cuius rei examen relinquo: quia vltra relatos nouiter, & pleniſſimè diſputant Cyriacus *lib.*3.*controu.* 500. D. Caſtillo *dict. lib.*4 *c.* 59.*à num.*44. Fontanell. *de pactis nuptia-lib. clauſ.* 5.*gloſ.* 8.*part.* 14.*à num.*85. D. Salgado *de Regia protect.* 4.*part. cap.* 7. *à numer.*160.*& in labyrinth. credit.*1.*part. c.* 18.*num.*17. Guzman *d. quæſt.* 34.*à num.* 18. Hermoſill. *in l.*32. *tit.*5.*p.*5.*gloſ.*1.*à nu.* 60.*&* 64. Anton. Amato *tom.* 1.*variar. reſol.*50. Cencius *de cenſib. quæſt.*107.*à nu.* 21.*& quæſt.*108. *à num.* 17. Ioan. Bapt. Thoro 1.*part. comp. deciſ. verb. actione primeua*, *cum* 2. *ſeq.* Anton. Faber *de error. prag. decad.*10.*error.*6.*cum* 2.*ſequentib.* D. Franc. Merlin. *de pignorib. lib.* 4. *quæſt.*150.*& lib.*5.*quæſt.*6. D. Larrea 2. *tom. deciſ.*88. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3.*limit.*1.*à num.*1. *ad* 19. poſt quos eandem prouinciam ſuſcepit Arias de Meſa *dict. lib.*1.*variar. à cap.*38.*ad* 46. vbi quæ latæ dixerat, per caſus ſuccintè reſoluit, nouiter Retes *opuſc. lib.*2.*ſect.*2.*cap.*1.*præcipuè à num.*13. videndus Ioan. Bapt. Thoro 2.*tom. compend. deciſ. verb. periculum nominum*, qui loquitur in aſſignatione nominum facta per iudicem creditori, & in eorum ſimplici ceſſione, Mercurial. Merlinus *d. quæſt.*150.*nu.*151. nouiſſimè Leotardus *de vſuris*, *quæſt.*80.*à num.*26. vbi in ſpecie probat, quod tametſi inter partes actum ſit, vt euictis rebus liceat ceſſionario ad priſtina iura redire, poteſt agere de euictione: quia huius modi pactio addita eſt fauore ceſſionarij, ſeu creditoris, ideoque ita accipitur ſi creditor velit.

24 Quæſtionis † tamen eſt, an ſi debitor conuentus vtili actione ex empto, vel contraria pignoratitia ſibi ceſſa, ſoluendo non ſit, poſſit creditor in ſubſidium ad pretij reſtitutionem conueniri? Qui articulus controuerſus eſt, tàm in venditione iudicis auctoritate facta, quàm in ea, quæ iure creditoris celebrata fuit. Et vno, & altero caſu ſi euictio in limine contractus immineat, vel ante pretij numerationem ſecuta ſit, retentionis beneficio emptor gaudebit, nec compelli poterit, vt pretium ſoluat, prout articulo diſcuſſo deciſum refert Caſtill. *dict. cap.*42. *à num.*61. ſequitur Larrea 2.*tom. deciſ.*75.*num.*6. Acoſta *de priuileg. creditor regul.*3.*limit.*5.*num.*47. quibus addo D. Franc. Merlin. *dict. cent.* 1 *cap.*46.*num.* 8. Fontanell. *dict. deciſ.*222.*num.*17.

25 Quos † cum non vidiſſet Arias de Meſa *ſup. dict. cap.*44.*num.*9.*&* 10. contrarium reſpondet, & lapſum fuiſſe aſſerit Anton. Fabrum *lib.*12. *coniect. cap.*12. qui pretium nondum numeratum poſt euictionem ab emptore exigi non poſſe docuit. Mouetur Meſa, vt a Fabri ſententia recedat, ex tex. *in l. cum ea* 68. *D. de euictionib.* vbi Papinianus probat, pignore ea lege diſtracto nè quid euictione ſecuta creditor præſtet, nullam emptori quominus pretium ſoluat, exceptionem competere, quamuis ante pretij ſolutionem euictio accidat. Sed licèt huius textus deciſio nimium aduerſari videatur communi ſententiæ, ab ea tamen non diſcederem, quia *dict. l. cum ea* 68. ſpeciali ratione nititur, ſcilicet quod actum fuerit, nè quid euictione ſecuta creditor præſtaret, quæ conditio etſi tacitè inſit, tamen eius expreſſio operatur, vt emptor nec pretij retentionem habeat, maximè cum emptoris fidem venditorē ſecutum fuiſſe proponatur; ſæpè enim accidit, vt expreſſi maior ſit virtus, & effectus, quàm taciti; vt multis iuxta morem exornat Velaſcus *in loc. comm. lit. E. axiom.*132.

26 Hinc † colliges non rectè loquutum fuiſſe Alphonſum de Guzman *de euictionib. quæſt.* 42.*num.*17.*&* 18. dum aſſerit, creditorem iure creditoris vendentem, ſaltim ad pretij reſtitutionem re euicta teneri, etiam ſi pactum iniſſet cum emptore, vt de euictione non teneatur. Quæ aſſertio quantum à iure abſit, ex dictis facilè dignoſcitur: nam creditor etiam ſimpliciter iure ſuo diſtrahens, nec euictionem præſtat, nec ad pretij reſtitutionem poteſt conueniri, maximè ſi actum ſit, vt de euictione non teneatur: nam ea pactio efficit, vt emptori qui euictionem fuit paſſus, pretij nondum ſoluti re-

retentio non competat, *dict. l. cum ea* 68. Franch. *deciſ.* 239. *num.* 7. *& per totam*.

27 Quarè † his miſſis articuli difficultas verſabitur, quando pretium ſolutum iam fuerat creditori, an re euicta ſi debitor ſoluendo non ſit, poſſit creditor in ſubſidium ad pretij reſtitutionem conueniri? & nullatenus poſſe defendit Anton. Faber *dict. error.* 10. *circa finem*, ſequitur ſolo Fabro relato Arias de Meſa *dict. cap.* 44. *num.* 16. cui addes Caſtillum, & Acoſtam vbi proximè, Fontanellam *dict. deciſ.* 222. *num.* 16.

28 Contrariam † tamen ſententiam ſcilicet creditorem in ſubſidium pretium reſtituere debere, nè cum iactura emptoris, qui bonam fidem ſecutus fuit, locupletetur, defendit Molina Theologus *de iuſtitia, & iure tom.* 2. *tract.* 2. *diſputat.* 358 Alphonſus de Guzman *de euiction. dict. quæſt.* 47. *num.* 19. Hermoſill. *in l.* 32. *tit.* 5 *part.* 5 *gloſ.* 1. *num.* 22. quibus accedere videtur D. Larrea *ſup. à numer.* 4. cui ſententiæ poſt Matrillum ſe ſubſcribit Iacob. Cancerius *lib.* 1. *Variar. cap.* 13. *nu.* 126. Et in creditore ad cuius inſtantiam debitoris bona iudicis auctoritate diſtracta fuerunt, idem probat Fontanell. *deciſ.* 222. *&* 225. *num.* 25.

29 In † qua controuerſia prima ſententia placet: quia ſibi imputare debet emptor, qui ſciebat, debitorem, non creditorem ſibi eſſe obligatum: ſi non curauit inquirere, an is ſoluendo eſſet, necne: & in pari cauſa durior eſſe debet cõditio petitoris; nec eſt, cur creditori pretium cõdici poſſit, qui quod ſibi debebatur, bona fide accepit, vt ratiocinatur Anton. Faber. *dicto error.* 10. *in fin.* cui ſententiæ ſe adſcribere videtur D. Salgado *in labyrinth. creditor. dict.* 3. *part. cap.* 10. *num.* 17. qui ſolum refert Fontanell. *dict. deciſ.* 222.

SVMMARIVM.

1 *Actio quandoque nobis competit, vt alium ad noſtrum commodum agere compellamus.*

2 *Actionem ſi quis habeat ad compellendum me, vt agam ad ſuum commodum contra Titium, liberor cedendo ei actiones meas, vt ipſe contra Titium agat.*

3 *Expeditur* l. quod ſi in idem, §. vltimo, D. de petitione hereditat. *iuncta interpretatione* Anton. Fab.

4 *Expeditur* l. is apud quem D. depoſiti, *& intelligitur*, num. 5

5 *Depoſitarius nõ poteſt ſponte ſua rem apud ſe depoſitam apud alium deponere, nec liberatur cedendo actiones contra ſecundum depoſitarium.*

6 *Expeditur* l. Titio fundus 73. D. de condit. & demonſtrat.

Cautio Mutiana ſi præſtetur per legatarium, poteſt ſtatim petere legatum relictum ſub conditione quæ in non faciendo conſiſtit.

7 *Nomine debitoris legato, ſatisfacit hæres cedendo legatario actiones ſuas contra debitorem.*

8 *Expenſas litis factas in exactione nominis legati, vel alterius ſpeciei, an hæres ſoluere teneatur.*

9 *Fideiuſſor qui ſoluit, & de ſolutione à ſe facta non certiorauit debitorem, qui poſtea ſoluit, mandati actionem non habebit: & liberabitur debitor cedendo condictionem indebiti aduerſus creditorem.*

10 *Fideiuſſor ſi ſoluat, itemque debitor principalis, cui ex eis danda ſit condictio indebiti contra creditorem?*

11 *Condictionem indebiti quis cedere debeat, quando fideiuſſor, & debitor principalis ſoluerant, cùm ignoraret alter ſolutionem ab alio factam* num. 11.

13 *Agere vbi poſſum aduerſus alium, vt ad meũ commodum agat contra Titium, an ego circuitus euitandi gratià poſſim Titium conuenire*, & num. ſequentibus.

14 *Expenditur, & interpretatur* l. cum fundus, §. ſeruum tuum, D. de condictione indebiti.

15 *Aequitas, & beneficium*, l. ſi & me, & Titium, D. de reb. credit. *quando locum habeat.*

16 *Compenſationis exceptio an obſtet domino, qui ceſſis iuribus agit aduerſus depoſitarium ſecundum, penes quem primus depoſitarius rem depoſuit.*

17 *Circuitus quando vitandi ſint, vt quis abſque alterius ceſſione agere poſſit.*

18 *Vendens, vel locans ignoranter dolia vitioſa, ſi conueniatur ad damna per emptorem, vel locatorem, liberatur cedendo actiones ſuas contra Fabrum, à quo dolia habuit.*

QVAE-

QVÆSTIO XIV.

Quoties, quis ex eo tenetur, quod actionem habeat contra alium, eam cedendo liberatur. Et an vbi quis liberatur cedendo mihi actionem contra alium, poſſim ego circuitus vitandi cauſa eum conuenire abſq; ceſſione?

1 EST † in iure noſtro nouus agendi modus, quem obſeruat Gothofred. *in l. Iulianus 11. §. penultim. D. de action. emp. lit. D.* vt actionem quis habeat contra alium, vt eum ad agendum cogere poſſit in eum finem, vt quidquid fuerit conſequutus reſtituat, vt ex Tuberone ſcripſit Vlpianus *in dict. §. penult.* ibi: *Emotorem ex empto agentem cogere poſſe venditorem, vt ex locato cum colono experiatur, vt quidquid fuerit conſequutus emptori reddat. l. cum in plures, §. meſſem, D locati*, ibi: *Condicere tibi frumentum dominum poſſe Labeo ait, & vt id faciat colonum ex conducto cum domino acturum, l. ſi ſic legatum 75. §. fin. D. de leg. 1.* ibi: *Per quam compellat heredem experiri. l. 2. §. penult. D. ad l. Rhodiam de iactu*, cum alijs congeſtis à Gothofr. *in d. §. penult.* Iaſ. *in l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita, num. 9. D. de leg. 1.* Maranta *de ordine iudicior. 4. part. diſt. 21. nu. 13.* latè Franch. *deciſ. 41. per tot.* Ariſm. Tepat. *variar. tit. 120. cap. 1. verſ. octauo ille*, ex Giurba, Fontanella, & alijs, Ioanne Baptiſta Thoro 3. *tom. comp. deciſ. verb. creditor agere an poſſit*, idem Fontanell. *deciſ. 137. numer. 21.* Coſta *de remed. ſubſidiar. poſt fin. tractatus, verſ. ago, vt agas, cum verſ. ſequenti.* eleganter Anton. Fab. *lib. 8. coniect. cap. 17.* circa finem.

2 Sed † his caſibus in quibus id tantùm prodita eſt actio, vt quis aduerſus alium experiatur, vt ad ſuum fauorem agat; reum cedendo actiones ſuas liberari, tradit ex Bart. Gothofredus *ſupra*, & probat text. *in dict. l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita ſtipulatus*, ex alijs Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol. 1. tom. cap. 445. num. 41.* Quotiens enim quis ex eo tenetur, quòd actionem habeat contra alium, eam cedendo liberari tam Practici, quàm Theorici docent, vt videre erit ex Scaccia *de commerc §. 7. gloſa 2. à num. 77.* Franch. *deciſ. 353.* Marius Cutell. *de donat. contemp. tract. 2. diſcept. 2. ſpecial. 10. num. 13.* Fachin. *lib. 8. controu. cap. 73. verſ. 2.* Ant. Fab. *in iuriſp. Pap. tit. de nuptijs princ. 7. illat. 14. circa princ. & de error. prag. decad. 80. err. 8. in fin. & in rationali ad l. cum fundus, §. 1. D. ſi certum petatur, lit. F.* nouiter Leotard. *de vſuris, quæſt. 93. num. 8.* qui vltra alia iura præcipuè mouentur *ex l. quod debetur, D. de peculio*.

3 Eius † que rei accomodatum exemplum ſumit Anton. Faber *lib. 15. coniect. cap. 5.* ex *l. quod ſi in diem 16. § vltim. D. de petit. hered.* vbi ſi quis ex cauſa fideicommiſſi reſtituerit hereditatem, vel ſingulas res præſtiterit, peti ab eo hereditatem poſſe, probat Vlpianus ea ratione, quòd condictionem habeat earum rerum, quæ ſunt ex fideicommiſſi cauſa ſolutæ; & veluti iuris poſſeſſor habeatur: ſed etſi pretia rerum quas diſtraxit, ex cauſa fideicommiſſi ſoluerit, ab eo peti hereditas poterit: quia repetitionem habet. Verùm his caſibus heres præſtando actiones liberatur, nempè quia nec ob aliam cauſam tenetur, quàm quod actionem habeat. & condictionem contra fideicommiſſarium. Et in alia non minus eleganti ſpecie proſequitur Anton. Faber *in rationali ad text. in l. creditor 42 D. de pignorat. actione*, de cuius intellectu ſupra iam egimus.

4 Sed † vt ad praxim huius rei exemplum exhibeamus, notandus eſt *text. in l. is apud quem, D. depoſiti*, vbi Africanus in hæc verba: *Si is apud quem rem depoſueris, apud alium eam deponat, & ille dolo quid admiſerit, ob dolum eius, apud quem ſit depoſitum, eatenus eum teneri, apud quem tu depoſueris, vt actiones ſuas tibi præſtet.* Ex quo textu ſubtiliter notauit Paulus de Caſtro, quòd vbi quis reſtituere non tenetur, niſi quatenus habet, & ipſe rem non habeat, ſed actionem, eam cedendo liberatur, *Gloſ. fin. d. in l. cum fundus, §. ſeruum*, ſequitur Gratian. *2. tom. diſcept. 395. nu. 18.* Ant. Amato *1. tom. var. reſol. 21. num. 5. in fin.* prout accidit *in dict. l. ſi is apud quem*, vbi depoſitarius, qui

rem

rem apud ſe depoſitam depoſuit apud alium, ſi ex dolo ſecundi depoſitarij conueniatur, cedendo actionem contra eum liberari ſcribitur.

5 Quem † textum vt intelligas velim, vbi ex mandato, ſeu conſenſu deponentis res apud alium deponitur, nam cùm eo caſu depoſitarius extra culpam ſit, cedendo liberabitur, *l. 1. §. ſi te rogauero, D. depoſiti*. Secus tamen erit, ſi ſua auctoritate rem apud alium deponat: nam cùm hoc ei non liceat, quia ſpontè non poteſt deponere officium, ſed iuſta ex cauſa, & Iudicis auctoritate, *l. ei apud quem, § ſi velit, D. depoſiti, l fin. § ſin autem, verſ. per ſuam interlocutionem, C. de bonis auctorit. iudic. poſſid.* Gregor. Lopez *in l. 3. titul. 3. par. 3. gloſ. 6.* vbi Hermoſill. multos congerit, alios dat Camill. Borrell. *in ſum. deciſ tom. 2. tit. 37. num.* 155. eo caſu non ſatisfaciet, quamuis cedere actiones contra ſecundum depoſitarium paratus eſſet, vt ex Gratiano *dict. cap.* 395. contra alios ita diſtinguens reſoluit Hermoſill. *dict. gloſ. 6. à num. 3.* videndus Gaſpar Ant. Theſaur. qui ita deciſum refert *lib. 1. quæſt. Forenſ. quæſt. 27. per tot.* cuius diſtinctionis, miror, non meminiſſe doctiſſimũ Cuiacium *tract. 7. ad Africanum in d. l. ſi is apud quem*, horum tamen iurium meminit Larrea *deciſ: 19. num. 24 tom. 1.*

6 Aliam † etiam de hac re ſpeciem inuenies, & Papiniano dignam, *in l. Titio fundus 73. D. de conditionibus, & demonſtrat.* cuius ſpecies eſt: teſtator Titio legauit fundum ſub conditione, ſi in Aſiam non veniret; etſi veniret, hunc fundum legauit Sempronio; Titius heredi cauit, ſe in Aſiam non peruenturum, vel ſi peruenerit, ſe redditurum fundum; (quæ cautio Mutiana dicitur, qua præſtita legata relicta ſub conditione negatiua, quæ in non faciendo conſiſtit, ſtatim peti poſſunt, *l. Mutianæ 7. D. de condit. & demonſt. l. is cui 18. l. cum ſub h. 67. l. hæres meus 79. §. quamuis, D. eod. tit. l. cum filius, §. qui Mutianam, D. de leg. 2. l. 7. tit. 4 part. 6.* Anton. Gomez *2. tom. variar. cap. 11. num. 37* Gilken. *in l. ſiue apud acta, C. de tranſact.* Donell. *lib. 8 com. cap. 33.* vbi Oſuald. *lit. P. cum ſeq.* Anton. Faber *lib. 2. coniectur. cap. 16.* Spino, Molina, Sanchez; & alij, quos refert D. Amaya *lib. 1. obſeruat. cap. 6. num. 1.*) Præſtita igitur per Titium prædicta cautione, fundum fuit conſequutus; ſed quia ad Aſiam peruenit, Mutiana ſtipulatione commiſſa, Sempronius cui idem fundus ſub contraria conditione fuerat legatus; fundum ab hærede petebat: & in id teneri hæredem reſpondit Papinianus, vt quod à Titio ex ſtipulatione, & cautione Mutiana cõſecutus fuerit, Sempronio præſtet; vel ſi cautio, quæ ab initio idonea fuit defecerit, actiones ſuas, ei cedat. Ratio decionis eſt, quia cùm nihil ſit, quod obijci poſſit hæredi, qui ſolicitè cautionem exegit, non alia ratione conueniri poteſt, quam quod actionem habeat contra Titium, & fideiuſſores; cuius ceſſione liberabitur, vt rectè explicat Cuiac. *lib. 19. quæſt. Papin. ad dict. l. Titio fundus.*

7 Quibus † non abſimile eſt, quod traditur *in dict. l. ſi ſic legatum* 75. § 2. & 3. *D. de legat.* 1. vbi aſſeritur, quod ſi Titio nomen debitoris legetur, hæres dumtaxat tenetur; vt actiones ſuas legatario præſtet contra debitorem. Cuius rei ratio eſt, quia vbi teſtator, quod ſibi Sempronius aliquid debet, hæres aduerſus eum actionem habeat, legatarius in id agere poterit, vt hæredem aduerſus debitorem experiri compellat, ac proindè ipſe cedendo actiones ſuas liberabitur, *l ſeruum filiæ, §. eum qui chirographum, & §. ſed etſi, D. de legat.* 1. Oſuald. *ad Donell. lib. 8. com. cap. 14. liter. G.* Anton. Faber *lib. 5 coniect. cap. 2.* Ludouic. Morot. *reſponſ. 5. per totum*, latè Cyriac. *lib 2. cont. 336, nu. 17. & 337. num. 6.* apud quos videas de interpretatione *d. §. 2. & 3. cum l legaui 25.* D. *de liberatione legata, l. quidam teſtamento. D. de legat.* 1.

8 Quod adeo verum eſt, vt nec expenſas, & ſumptus litis in exigendo debitoris nomine hæres præſtare teneatur legatario, vt ex Angelo, & Iaſon. *in dict. §. eum qui chirographum* rectè aduertit Morot. *dict. reſp. 5 à num. 2.* ſed ipſe ſuis expenſis exigere debet. Nam licèt re, vel ſpecie aliqua legata, dubium ſit, an hæres, vel legatarius teneatur ad expenſas litis: & communis ſit reſolutio, quod ſi ante traditionem lis moueatur, ſumptibus hæredis agi debeat, ſi verò poſt traditionem ſumptibus legatarij, *l. his verbis. §. fin. D. de legat.*

Digitized by Google

gat. 3. l. 1. §. 1. *D. ſi vſusfructus petatur*, Parlador. *differ.* 17. *num.* 1. Garcia *de expenſ. cap.* 17. *à num.* 10. Hermoſill. *in l.* 37. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſ.* 5. *num.* 31. Tamen alia res eſt, ſi teſtator, quod ſibi debetur, leget: nam cum non quantitas, ſed actio, & nomen legatum intelligatur, cuius ceſſione liberatur hæres, exactio expenſis legatarij facienda eſt, Morot. *ſup. num.* 2. *&* 3. Cyriac. *dict. num.* 6. Quemadmodum & ceſſionarius nominis ſui expenſis agit, *l. actoris procurator* 30. *D. de procurator.* 30. *de procurator.* Bertaz. & Coſta, quos ſequitur Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *quæſtion.* 14. *verſ. ita enim ius*, Guzm. *de euiction. quæſt.* 35. *num.* 63.

9 Nec † minus elegans eſt iu ſuperioris doctrinæ comprobationem exemplum aliud, de quo in *l. ſi fideiuſſor* 27. *§. hoc idem tractari*, *D. mandati*, vbi Vlpianus in tota ea lege agit, an mandati actio danda ſit, necne fideiuſſori, qui ſciens, ſiue ignorans ſoluit pro reo iam liberato, vel non efficaciter obligato? & rurſus *in d. §. idem tractari*, oſtendit, fideiuſſorem, qui ſoluit, ſi cum poſſet, de ſolutione à ſe facta non certiorauit principalem debitorem, qui ignorans fideiuſſorem ſoluiſſe, iterum ſoluit, repellendum eſſe, ſi actione mandati agat: quaſi dolo proximus ſit, cùm non certioraſſet debitorem; ipſumque in id tantùm teneri aſſerit, vt indebiti condictionem, quam contra creditorem habet, fideiuſſori cedat, ne duplum creditor conſequatur. Quæ ſpecies ſingularis eſt, quam vt perfectè ad rem noſtram explicemus, duplex caſus conſiderandus eſt: vnus quando debitor, qui fideiuſſorem habebat, prius ſoluit; deindeque fideiuſſor ſolutionis ignarus iterum ſoluit: alter quando prius fideiuſſor, & poſt eum debitor principalis ignorans ſoluit.

10 Et † cum vno, & altero caſu duplum creditor conſequatur, & vnam ſolutionem indebitè accipiat priùs videndum eſt, cui indebiti condictio quæratur, ſeu repetitio competat, vtrum debitori, an fideiuſſori? Et vbi prius fideiuſſor ſoluit; deinde principalis debitor, ei non autem fideiuſſori condictionem indebiti competere probat Vlpianus *in §. hoc idem tractari*. Sed ſi prius debitor principalis ſoluat, deindè fideiuſſor, cui repetitio danda ſit, dubitat Anton. Faber *lib.* 18. *coniect. cap.* 20. *verſ. ſi enim poneres*. Verius tamen eſt, fideiuſſori dandam eſſe, & vtroque caſu inſpiciendum fore, quis eorum poſtremo loco ſoluerit, nam is indebitum ſoluiſſe dicetur, quod vltra tradita per Anton. Fabrum probat mihi expreſſus text. *in l. cum duo* 25. *D. de condict. indebiti*, ibi: *Placuit eum, qui poſterior ſoluerit, repetere tria poſſe*, *l. fin. §. Titius, D. eod. tit.* ibi: *Reſpondit ſecundum ea, quæ proponerentur*.

11 Cognitio † iam cui indebiti conditio competat, videamus de eius ceſſione. & primo caſu, quandò primùm debitor ſoluit, cuius ſolutionis ignarus fideiuſſor iterum ſoluit, certum eſt, cum aduerſus debitorem mandati actionem habere, cùm debuiſſet, de ſolutione à ſe facta fideiuſſorem certiorare: nec quicquam ei bona fide ſoluenti imputari poterit, imò ignoſci debet, cùm diuinare non debuiſſet, *d. l. ſi fideiuſſor* 29. *§. ſi cum debitor*, Anton. Faber *in C. lib.* 8. *tit.* 27. *de fideiuſſor, def. fin.* 27. *&* 29. Fontanell. *deciſ.* 216. *num.* 15. Pacific. *poſt tract. de Saluiano interdicto deciſ.* 278. *à num.* 1. *ad* 5. tenebitur tamen eo caſu fideiuſſor condictionem indebiti, quam habet, debitori cedere; cum recuſare non debeat, quominus id ſaltim præſtet, quod ſine ipſius diſpendio, & in commodo ſit futurum, vt in ſimili caſu docet Vlpianus *in l. in creditore* 38. *D. de euictionib.* Quam ceſſionem condictionis indebiti non vi, & iure alicuius actionis, ſed huius legis æquitate faciendam eſſe teſtatur Anton. Fab. *dict. cap.* 20. *verſ. ſi enim poneres*.

12 Alio † vero caſu, quo fideiuſſor prius ſoluit, ſi ſolutionem notam non fecit debitori, propter quod ipſe iterum ſoluit, cum ex ea ſolutione debitor nihil commodi ſit conſequutus, indè eſt, vt ſi mandati actione agat, quaſi doloſè ſe geſſerit, repellatur. Sed etſi quod ſoluit nulla actione exigere poſſit à debitore, tamẽ cum ex ſolutione à fideiuſſore facta, debitor indebiti condictionem quæſierit, quam alioqui non haberet, in id actione mandati tenetur, vt condictionem cedat fideiuſſori, cuius ceſſione liberatur: cum non alia ratione fideiuſſori adſtrictus ſit, quàm quod actionem habeat contra creditorem, ideoque ceſſio pro iuſta præſtatio-

tione habetur, *d. l. quod debetur*, obſeruat eleganter Anton. Faber *dict. cap.* 20. & faciunt quæ diximus *ſup. quæſtion.* 12. *à num.* 26. His annectere poteris alium caſum non abſimilem, de quo *in l. qui ſe debere, D. de condict. cauſ. data*, de cuius intellectu conſule benè agentem D. Ioſeph. Retes *opuſc. lib. 2. cap. 3. ferè per totum præcipuè num.* 11.

3 Reſtat, † vt aliam quęſtionis noſtræ partem reſoluamus, an ſcilicet vbi quis liberatur cedendo mihi actionem contra alium, poſſim ego contra eum abſq; vlla ceſſione agere? idque mihi licere, & recta via poſſe conuenire eum, contra quem mihi neceſſariò cedenda eſt actio, facit text *in l. dominus teſtamento.* 53. *in fin. D. de condict. indebiti*, ibi: *Sed tam benignius quàm vtilius eſt, recta via ipſum, qui nummos dedit, ſuum recipere*: & inutiles circuitus vitari expedit, *Clemen. auditor de reſcript.* innumeris relatis Velaſcus *in loc. comm. lit. C. axiom.* 72. Carleu. *de iudic. lib. 1. tit. 2. diſp. 8. nu.* 5. quo fundamento hanc ſententiam in indiuiduo tenet Bart. *in l. cum fundus, §. ſeruum tuum, D. de condict. indebiti*, Iacob. Cancer. 1. *p. variar. cap. 2. num.* 64. Giurba *in conſ. Meſſan. cap. 13. gloſa 1. num.* 10. Anton. Faber *in iuriſp. Papin. tit. 12. princ. 6. illation.* 33. *in princ.*

4 Adſtruit † ſuam ſententiam Bart. ex *dict. l. cum fundus, §. ſeruum tuum, iuncta gloſ. fin.* vbi ſine ceſſione datur domino ſerui condictio contra eius bonæ fidei poſſeſſorem: proponitur enim *in dict. §. ſeruum tuum*. Si à fure bona fide ſeruum meum emeris, iſque ex peculio ad me pertinente ſeruum comparauerit, tibiq; traditus ſit, poſſe comparauerit, tibiq; traditus ſit, poſſe me tibi condicere ſeruum abſque aliqua venditoris ceſſione: cuius §. deciſionem obſcuram, & intricatam eſſe teſtatur Anton. Faber *in rationali ad eum*, in cuius interpretatione non ſemel diſſentit ab Accurſio; ſed non ſine ratione, quatenus in explicatione vltimi verſ. aſſerit, non ex eo venditorem in ea ſpecie cedendo actionem contra bonæ fidei poſſeſſorem liberari, quòd non alia ratione teneatur, quàm quod condictionem illam habeat; vel quia illam ſine vllo diſpendio cedere poteſt. Nam verius eſt, quod quamuis ceſſione actionis liberetur; non tamen id prædictæ rationes ſuadent, cùm certum ſit, venditorem domino ſerui actione exempto teneri, cum tradendo ſeruum venditum bonæ fidei poſſeſſori non ſatisfecerit. Quarè cum ipſo Fabro dicendum eſt; ideò cedendo liberari, quia ſoluit bonæ fidei poſſeſſori, & iuſtiſſimam erroris habuit cauſam. In eo etiam cum Anton. Fabro conuenio, quatenus aſſerit condictionem, quæ mihi in eo textu ſine ceſſione conceditur, non indebiti condictionem eſſe, ſed condictionem ſine cauſa, de qua loquuntur variæ eiuſdem tituli leges, & de intellectu, *dict. §. ſeruum tuum*, Donell. *lib. 6. com. cap.* 10. Iulius Pacius *cent. 3 q.* 74.

15 Eleganter † etiam ſuperiorē ſententiam probat Bart. *ex l. ſi & me, & Titium, D. ſi certum petatur*, vbi pro intellectu illius legis aduertit, quod quando res mea peruenit ad te ſine cauſa, diſtinguendum eſt: an pro ea poſſit mihi eſſe conſultum, agendo contra alium, aut non. Nam primo caſu, ſi ille contra quem agere poſſum liberaretur cedendo mihi actiones ſuas, tunc haberet locum deciſio illius legis, & ex æquitate daretur mihi actio, abſque aliqua ceſſione, vt in caſu *dict. §. ſeruum tuum*, ſequitur Paulus de Caſtro, cuius meminit Anton. Faber *in rationali ad d. l. ſi & me, & Titium*; Si verò cedendo actiones ſuas nō liberaretur, æquitas prædictæ legis ceſſaret, quæ niſi in ſubſidium, & vbi nulla alia actio competit, locum non habet *l. ſi eum ſeruum, D. de rebus creditis*, Parlador. *in ſexquic. diffèr. 2. §. 2.* ex Surdo, & alijs Ludouiſ. *deciſ.* 216. *vbi add.* Coſta *de remed. ſubſ. remed.* 12. Alio verò caſu (qui ad propoſitum noſtrum non attinet) quando contra alium conſultum mihi eſſe non poteſt; aliter ſubdiſtinguit inter lucratiuam cauſam, vel oneroſam.

16 Adſtipulatur † etiam huic ſententiæ Cuiacius *tractat. 7. ad Africanum in dict. l. ſi is apud quem, D. depoſiti*, vbi vtilem ſine ceſſione concedit actionem deponenti contra eum apud quem primus depoſitarius rem depoſuit, ſi deponens ceſſis actionibus contra ſecundum depoſitarium experiatur, poſſit, & obijci compenſationis exceptio, quæ cedenti non obſtaret, differit Hermoſill. in *l.* 5.

gloſ.

gloſ.5. num.15. tit.3.part.5. qui cum Carotio reſoluit, non obſtare huiuſmodi exceptionem, ſi ceſſionarius non vtilem, ſed directam actionem mandantis, ſiue cedentis nomine exerceret, de quo nos infra.

17 Hæc † quamuis pro hac ſententia multum vrgeant, tamen eam non admitterem, niſi in caſibus à iure expreſſis, vel ſi aliqua iuſta cauſa id ſuaderet. Iuſta autem huius vtilis actionis admittendæ cauſa diceretur, ſi is, qui mihi cedere tenebatur actionem, abſens eſſet, vel deceſſiſſet, nam poſſem his, & ſimilibus caſibus vtili actione ſine ceſſione experiri, *l.1.C.de obligat.& action.* ex Baldo, & alijs Hypol. Montan. *in addit. ad Olib. part.2.lib.1.cap.4.num.* 10. Ariſm. Tepa. *variar tit.411.cap.6.verſ quando ille,* Maranta *de ordine iudic.4.p.diſtin.22.num.3.* Gregor. Lop. *in l.8. tit.11.p.5 gl.ſ. lo otorguen,* Trentacinq. *lib.3.variar.tit.de ſolut. reſolut.13.num.9.* Cancer. *2.par.variar.c.1.num.*134. Acoſta *de priuileg.credit.in præfat.ad reg.1.num.97 in fin.*

18 Videas † Scacc. *de commert* §. 2. *gloſ. 2. à num. 77.& l.Iulianus,* §. *penult. D. de actionib. empt.*

TRACTATVS
DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS SEXTVS.

.CTIONES, ET IVRA CONPETANT CESSIONARIO, ET DE POTESTATE EIVS IN IVDICIO, ET QVIBVS EXCEPTIONIBVS REPELLATVR.

EXORDIVM TITVLI.

LICET videatur, omnes actiones, & iura, quæ cedenti competunt in ceſſionarium tranſire, cum is cedentis perſonam induat, eiuſque imago ſit *l. emptor*, *C. de hæred. vel action. vendit. vbi gloſ.* verb. *finitur*, Barboſa *in l. poſt dotem* 41. *num.* 58. *D. ſolut. matrimon.* Cencius *de cenſib. quæſt.* 104. *num.* 9. *& quæſt.* 108. *numer.* 21. Carleual. *de iudic. tom.* 2. *lib.* 3. *diſputat.* 26. *numer.* 1. *& diſput.* 35. *numer.* 1. Acoſta *de priuileg. credit. prælud.* 2. *numer.* 14. Vnde ceſſionarium in ius cedentis ſuccedere, & omnibus eius iuribus vti, communitèr proferunt Interpretes, vt apparet ex innumeris, referunt Surdus *conſil.* 333. *à numer.* 16. Coſta *de remediis ſubſidiariis, remed.* 27. *at. numer.* 3. Intrigliolus *deciſ.* 1. *numer.* 24. *& deciſ.* 8. *numer.* 10. Fontanella *deciſ. à numer.* 8. *&* 15. Guzman *de euiction. quæſt.* 35. *numer.* 26. pleniſſimè Paulus Gal-t. *de renunciat. lib.* 1. *cap.* 4. *à numer.* 57. *ad* 64. Giurba *ad conſ. Meſſanen. capit.* 2. *gloſ. umer.* 17. *part.* 1. Pacificus *de Saluian. interdict. inſpect.* 3. *capit.* 2. *à num.* 900. Hieronys de Leon *libr.* 1. *deciſ.* 26. *à numer.* 9. Celſus Bargal. *de dolo lib.* 5. *capit.* 7. *à num.* 86. ardus *de cenſib.* §. 6. *quæſt.* 16. *numer.* 24. IoannesBaptiſta Thoro 2. *tom. compend. deciſ. rb. Ceſſionarius iuris luendi*, & verbo, *creditores ceſſionarij*, latiſſimè idem Thoro 3. *tom. npend. deciſ. verb. Cedens, vel Ceſſionarius*, ante medium, nemine ex his relato Arias Meſa *lib.* 1. *variar. cap.* 19. *numer.* 5. Vlricus Hunnius *in Encycloped. Iuris part.* 2. *tit. cap.* 7. *num.* 60. Cyriac. *lib.* 1. *controu.* 157. *numer.* 4. *& lib.* 2. *controu.* 208. *numer.* 75. *& b.* 3. *controu.* 500. *num.* 14. nouiſſimè Mercur. Merlin. *de pignorib. lib.* 4. *quæſt.* 132. *à num.* 2.). D. Franciſcus Salgado *in labyrinth. creditor.* 1. *part. capit.* 26. §. *vnic. à numer.* 5. qui leganter exornat. Tamen, quia ſæpius accidit, vt iura, & priuilegia, quæ cedenti ompetunt, in eius ceſſionarium non transferantur: & varia, difficiliaque circa poteſtaem ceſſionarij in iudicio occurrant, diſtinctis capitibus, & quæſtionibus rem explanae vtiliſſimum erit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vtilis, & directa actionis materia vtilis, & difficilis eſt.*

2 *Directa, & vtilis actionis multiplex eſt acceptio.*

3 *Directa actio quoad ceſſionis iurium materiam dicitur, quæ tam ex verbis, quàm ex ſententia legis naſcitur.*

4 *Vtilis actio dicitur, quæ ex ſola legis mente, vtilitatis cauſa conceditur.*

5 *Directa actio etiam dicitur, quam quis ex ſuo facto, & contractu quæſiuit, quæ ab eo diuelli, aut ſeparari non poteſt.*

6 *Ratio quare inducta fuerit iurium ceſſio, & tranſlatio.*

7 *Actio vtilis, & directa, non duæ actiones ſunt, ſed vna, & eiuſdem poteſtatis.*

8 *Directa actio, & vtilis quo ad formam agendi differunt.*

9 *Actio vtilis ex ceſſione competens, an datiua, vel natiua ſit.*

10 *Ceſſionarius cùm habeat directam nomine cedentis qua ratione vtilis actio ei tribuatur, quæ non niſi ex mera neceſſitate conceditur.*

11 *Refertur opinio* Gaſp. Schifordegeri.

12 *Vtilis actio licèt ex æquitate, ſine ceſſione concedatur, tamen regulariter ſine ceſſione non transfertur.*

13 *Ceſſionario aliquando longè vtilius eſt, habere vtilem, quàm directam actionem.*

14 *Ceſſionarius mortuo cedente ſine hærede, directam actionem exercere non poteſt.*

Intelligitur l. 1. C. de actionib. & obligat.

Mandatum etiam poſt tempus mortis mandantis conceptum eius morte finitur, ſi decedit ſine hærede.

15 *Vtilis actionis vtilitas in quibus conſiſtat, remiſſiuè.*

16 *Ceſſionario aliquandò expediens eſt directas actiones exercere, quàm ſuo nomine vtilibus actionibus experiri.*

17 *Directas an vtiles actiones ceſſionarius exerceat, ex quibus cognoſcatur.*

18 *Concluſio libelli, non eius narratiò attenditur.*

Concluſio facta in poſſeſſorio an alteretur ex eo, quod in libello ſiat mentio de dominio, & proprietate.

Aduocati cauti eſſe debent in concluſione conceptionis libelli.

19 *Ceſſionarij libellus ſi obſcurus ſit, quia ex eo non agnoſcitur an vtiles, vel directas actiones exerceat, poterit actor petere, vt declaret, qua actione experiatur.*

20 *Vtilis actio cùm à lege in alium transfertur, eiuſdem poteſtatis eſt, ac directa.*

21 *Actio vtilis, & directa, an cumulari poſſint, & an agens ex vna obtineat ſi probet ex altera.*

QVÆSTIO I.

De directis, & vtilibus actionibus, & qualiter competant ceſſionario, eiſque experiatur in iudicio.

1 SAEPIVS † in noſtro tractatu directarum, & vtilium actionum mentionem fecimus, præcipuè *titul. 1. quæſtion. 2.* quo loci actum eſt, vtiles actiones per ceſſionem in ceſſionarium transferri, quibus ſuo nomine experitur; ſimulque in eum tranſire exercitium directarum, quas cedentis nomine in iudicio exercere poteſt. Quæ vt meliùs percipiantur, è re erit, quæ ſit vtilis; & quæ directa actio, explanare. Huius enim articuli cognitio ſummè neceſſaria eſt, cum paſſim in noſtra materia vtilium, & directarum actionum diſputatio occurrat, & ex ea reſoluantur difficillimæ quæſtiones, vt teſtis eſt Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 1. cap. 4. nu. 39.* vbi materiam vtilis, & directæ actionis, ſubtilem, vtilem, & obſcuram dixit, & à paucis intellectam. Sed nos clarè, & breuiter, quæ ab alijs prolixè, & obſcurè dicta ſunt, explicabimus.

2 Directæ, † & vtilis actionis in iure frequens eſt ſermo, & diffuſa Interpretum tractatio, qui latè proſequuntur, quibus modis vtilis, & directa actio accipiatur, in quo notabilis, & recepta eſt diſtinctio Bartol. *in l. 1. à num. 2. C. de obligation. & actionib.* qui vtilem actionem quadrupliciter dici; directam verò dupliciter accipi probat, quam Bartoli theoricam ſummis laudibus refert Bertazol. *clauſ. 27. gloſ. 9. à num. 1.* quem tranſcripſit Alfonſus de Guzman *de euictionib. quæſt. 35. à num. 72. ad* 84. De quibus vtilibus, & directis actionibus, vt omnes in vnum congeram, videas latiſſimè agentem Oſuald. *ad Donell. lib. 21. comm. cap. 2. lit. F. cum ſequentib.* Gaſp. Schifordeg. ſtatim referendum, Boccrium *clauſ 6. diſput. 9. à num. 3.* Pacificum *de Saluiano interdicto inſp. 1. cap. 1. à num. 7.* Sfortiam Odd. *ad leg. 3. C. de nouat. quæſt. 1. verſic. quæro igitur nono, & verſic. quæro decimo.*

3 Quoad † noſtrum verò inſtitutum at-

tinet, directa actio dicitur illa, quæ tàm ex vērbis, quàm ex ſententia legis naſcitur, *l.nomen 6.§.verbum, D.de verborum ſignificat.l.4.D ſi quadrup paup. feciſs. dicatur.§.fin.Inſtitut.de lege Aquilia*, gloſ.verbo *actione, in l.curatoris, C. de negot.geſtis*, Parlador. *differ.* 87.*num.* 1. cum alijs adductis à Gædeo *in dict.l.nomen,§. verbum à num.*16. Forcatul. *dial.*16. Donell. *dict. cap.* 2. vbi Oſuald. *liter. H.* Schifordeg. *lib.3.tract.23.quæſt.*1. Et dicitur directa quia directò procedit à lege, & velut à fonte erumpit, vt eleganter dixit Iaſon *in §.præiudiciales, numer.* 2. *Inſtitution. de actionib.* facit optimus textus *in princip. Inſtitution. de legitima patronorum tutel.*

4 Vtilis † verò actio dicitur, quæ ex ſola legis mente vtilitatis cauſa admittitur, vbi directa non competit: quia legis verba deficiunt, *l.*1. *D. de æſtimatoria actione, dict. §. fin. Inſtitut. de leg.Aquil. l. penultim. D. de tutel. & rationibus*, gloſ. *in l.actionis, D.de actionibus, & obligation.* Hotoman. *in §.* 1. *Inſtitut. de actionibus*, Parlador. Donell. Oſuald. Schifordeg. vbi proximè, Vlricus Hunnius *Encycloped. iuris* 2. *part.titul.*5. *cap.*4. *& reſol. iuris ciuil. lib.*4. *tract.de actionib.part.*2. *quæſt.*20. quæ vtilis ex eo appellatur, quia vtilitatis caſa datur, *l.quia actionum* 11. *D.preſcriptis verbis, l.eum* 5. *§. penult D. de conſtit. pecunia*, & ex benigna iuris interpretatione, æquitate dictante, conceditur *l.*3. *C. de donat. quæ ſub modo, l.penultima, C.ad exhibendum*, ibi. *Vtilis autem tibi propter æquitatis rationem dabitur*, iuncta *leg.alterius* 20.*D.de tutel.& rationibus*, Anton. Fabet *in rationali ad l. actio* 47. *§.* 1. *D.de negot.geſtis*, quidquid enim ex mente legis, & ad alterius ſimilitudinem recipitur, vtile in iure appellatur, Retes *opuſc lib.*2 *ſect.*1.*cap.*8.*num.*1.

5 Similiter directa actio dicitur, quamquis ſuo facto, ſuoque contractu quæſiuit; diciturque directa: quia ortum habet ab initio ex contractu cum debitore geſto, Bart. *in l. & an eadem, §. actiones, num.*2.*D.de exception.rei iudicat.* Oſuald. *ſupra lit.G. circa princip.* vbi quòd dicta actio ita hæret viſceribus eius, cui parata eſt, vt diuelli ab eo nequeat; neque in eum, cui ceſſio facta eſt, transire poſſit, Baldus *in l. ex legato, num.* 3. *C. de legatis*, vltra relatos, ſupra *titul.*3. *quæſtion.*112. Carleual. *de iudic. lib.* 3. *diſput.* 26.*num.*1.

6 Sed † cùm æquitati naturali conueniat, vt rata habeatur voluntas Domini, rem ſuam in alium transferre volentis. *§.per traditionem, Inſtitut. de rerum diuiſion.* & cùm actiones, incorporaliaq; iura tradi non poſſint, quia non poſſidētur, *l ſequitur, § ſi viam*, ibi: *Quia nec poſſideri intelligitur ius incorporale, D. vſucap.cum alijs vulg.* ideo introductus eſt, quidam quaſi traditionis modus, ideſt ceſſio, per quam lex vtilitatis gratia, & benigna interpretatione actionem vtilē in ceſſionarium transfert; qua ſuo nomine experiri poſſit. Multoties tamen lex vtilem hanc actionem, abſque aliquo facto, vel ceſſione concedit, vt diximus *ſup.tit* 4.*per totum* Sfortia Odd. *ad l.*3.*C de nouationib. quæſtion.*1.*verſ.quæro decimo*, videndus Schifordeg. *dict. quæſtion.* 1. *&* 2. *& quæſtion.* 26.*cum* 2.*ſequentibus* vbi latè de directis, & vtilibus actionibus.

7 Vtilis † verò, & directa actio, non duæ actiones ſunt, ſed vna tantum; & licèt directa remaneat penes cedentem; vtilis autem competat ceſſionario; tamen in ſubſtantia vna eſt actio, ad idem competens, *l.actio* 42. *D. de negotijs geſtis*, vbi de vtili, & directa actione agens Paulus, nullum inter eas conſtituit diſcrimen, ibi: *Nec refert quis directa, an vtili agat*, & rurſus ibi: *Cum vtraque actio eiuſdem ſit poteſtatis, eundemque effectum habeat*, Cuiac. *lib.* 15. *obſeruation. cap* 1. Anton. Fab. *lib.* 4. *coniect. cap.* 7. *& de error. pragm. decad* 22. *error.* 9. *circa fin.* Bertaz. & Guzman infrà referendi Cancer. 3.*part.variar.cap.*20.*num.*231. Robles *de repræſent. lib.*3. *cap.*18.*numer.*46. ex alijs Gallerat.*dict.capit.*4.*numer.*40. vbi *à numer.*39. *&* 69.*ad* 78. latiſſimè proſequitur.

8 Quod † vt rectè notat Acoſta *de priuileg. creditor prælud.*2. *num.* 13. accipiendum eſt, conſiderato tantùm effectu, & fine principali, ſeu poteſtate in quam diriguntur; nam in alijs longè differunt; vniuſque, & alterius formula diuerſa eſt, Bart. *in l.*1.*D.de obligationib. & actionib.* facit *l.fin.in fin.D.de Magiſtratib.conuen end.* Frantzkius *variar.reſolut. lib.* 1.

re-

reſolut 14. num. 46. Vlricus Hunnius *reſol. iur. ciuil. part. 2. quæſtion. 19.* videndus omnino Oſuald. ſupra, doctiſſimè actionum formulas proſequitur ad interpretionem *dict. l. actio* 47. noſter Olano *Para. lipomen. lib. 3 cap. 9. per tot.* Galleratus *de renunciat. lib. 1. cap. 5. num. 47.*

9 Vbi † an hæc actio vtilis ex ceſſione competens ſit datiua; vel natiua, qui *ex gloſ. in d. l. ex legato*, Bart. & alijs reſoluit, datiuam eſſe; quam ſententiam ſequi videtur Bertazol & Guzman. ſup. Parlador. *different. 37. §. 1. num. fin. in fin.* videndus omnino Bald. *in dict. l. 1. C. de obligat. & action. à num. 25. ad 29.*

10 Hæc † quamuis veriſſima ſint, in periculum tamen adduci videntur, ex eo, quia ſi verum eſt, in ceſſionarium directarum actionum exercitium tranſire, mandantiſque nomine agere poſſe, vt latius diximus *d. qu. 2.* nulla neceſſitas, vel vtilitatis cauſa erit, vt ei vtilem actioné tribuamus, quę nõ niſi ex mera neceſſitate conceditur, vbi directa deficit actio. Quæ ergo neceſſitas erit inducendi vtilem hanc actionem, ſi ceſſionarius directa poteſt experiri? quæ ei ſufficit text. *in l. hæres 70. in princip. D. ad Trebellian.* ibi: *Sufficiunt directæ actiones.*

11 Quæ † conſideratio tanti fuit apud Gaſparem Schifordeger. *dict. quæſt. 1. & 2.* vt eum coegerit aſſerere, vtilem actionem ſemper ſine ceſſione competere; & ex ea non vtilem, ſed directam transferri; ceſſamque actionem, non vtilem, ſed directam eſſe: cum vtilis ſemper abſque ceſſione ex ſola legis poteſtate tranſeat, quod ex Antonio Fabro, Donello, & Giphanio probat, alijſque rationibus verum eſſe contendit.

12 Sed † opinio Gaſparis Schifordeg. indiſtinctè accepta vera non eſt, quia etſi vtilis actio, quam lex ex æquitate præſtare ſolet, ſine ceſſione competat, & cum directa non concurrat; & accidat, quod vtilis actio ex ſola transferentis voluntate ſine ceſſione tranſeat, *l. vltim. C. quando fiſc. vel priuat.* vt in caſibus relatis à *gloſ. in l. 1. C. de obligation. & action. l. ex legato, C. de legatis* regulariter tamen ſine ceſſione vtilis actio non quæritur, *l. poſſeſſio, §. etſi poſſeſſio, D. de acquirend. poſſ. ſſ. l. ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipuler. D. de verbor. obligation. leg. 1. Cod. de actionibus, & obligat.* vbi D. D. Hyppolit. Montan. *in addit. ad Oliban. part. 2. lib. 1. cap. 4. num. 7.* Surd. *deciſion. 264. num. 2.* Virgilius *de legitim. perſonæ in prælud. num. 158.* Velaſcus *de priuileg. paup. 3. par. quæſt. 8. num. 259.*

13 Nec † vllus inficiabitur, eum, cui actionem meam cedo; vtilem ſuo nomine habere, directamque meo nomine exercere poſſe, vt ex multis probauimus *dict. quæſt. 2.* quas directas actiones, ſeu earum exercitium licèt habeat ceſſionarius ſemper tamen ſubeſt vtilitas, iuſtaque, & neceſſaria cauſa, vtilis etiam actionis inducendæ: cum ceſſionario vtilem ſimul actionem habere ſemper expediat, vt directa aliquo modo, ſeu caſu eliſa, vtilis ei actio maneat, vt rectè conſiderauit Donell. *lib. 15. comm. cap. 43.* Oſuald. *dict. cap. 2. lit. l. circa medium,* ibi: *Directa actione cedentis extincta, vtilis ceſſionario ſupereſt*, & ante eos eleganter Bald. *in l. emptor 5. num. 3. C. de heredit. vel actione vendit.* vbi cùm propoſuiſſet ad quid neceſſe haberet ceſſionarius directam, & vtilem actionem, cùm vna ſufficiat, ita ſcribit: *Vtilitas eſſe poteſt, per id, quod legi, & notatur in l. quoties, D. de administration. tutorum, & plenè dixi in d. l. 1. & patet dicto naturali exemplo, quod ſi prima vitis incidatur à radicibus, vel decidatur, remanet tamen propago in ſe ipſa.*

14 Elegans † huius rei exemplum eſt, quando is, qui ceſſit actionem, ſine hærede deceſſit, quo caſu in ceſſionario directarum actionum exercitium ceſſat, & apud eum vtiles tantùm actiones manẽt, iuxta text. difficilem *in l. 1. C. de actionib. & obligation.* cuius rei ratio eſt, quod cũ ceſſionarius directas actiones habeat ex perſona cedentis, non aliter illis vti poterit, quam ſi is cum hærede deceſſerit, qui eius perſonam repræſentet: quod in actione vtili ſecùs eſt: nam cum ex propria perſona, ſuoque nomine ceſſionario competat, tametſi cedens ſine hærede deceſſerat, nihil ei officit, vt iure iam perfectè quæſito vtatur, docet Donell. *ad dict. l. 1. num. 46.* Arias de Mela *dict. lib. 1. cap. 19. nu. 14. & 15.* quibus addo Bertazol. *clauſ. 29. gloſ. 2. num. 4.* Guzman. *de euictionib. quæſt. 35. num. 120.* Vlricum Hunnium *in Encycloped. iur. 2. part. tit. 5. cap. 7. à num. 55.* Anton. Maſſam, Galleſ. *de obligat. cameral part. 5. quæſt. 3. nu. 3. &*

3.& 4. vbi quòd licèt mandatum poſt tempus mortis mandantis conceptum, eius, morte non finiatur *l. mortis cauſa*, *§. Titia, D de donat. cauſ. mort. l. ſi verò non remunerandi, § fin. cum l. ſq.* D. *mandati*, ramen finitur per mortem, ſi conſtituens ſine hærede decedat, quia cum deficiat dominus principalis, procurator eius deficere etiam debet. Videas Schifordeg *lib. 3. tract. 23. quæſt. 25.*

15 Nec † in hoc tantùm vtilis actionis neceſſitas conſiſtit, ſed in alijs, quæ in diſcurſu tractatus noſtri notare poteris, præcipuè in hoc titulo ferè per totum: interim tamen videas Marantam *in l. ſi actor, D. de procuratorib. à nu. 23.* qui ſeptem caſus refert, in quibus vtilius eſt ceſſionario vtili actione ſuo nomine experiri, quàm directas mandantis nomine exercere.

16 E conuerſo † autem expedit ceſſionario, quamuis vtiles actiones ex ceſſione conſequatur, directarũ etiã exercitiũ habere, quia accidit, expediẽs eſſe directis actionibus, quã vtilibus agere, vt apparet ex traditis per Bald. & Iaſ. *in l. 1. C. de trãſact.* vbi Padilla *numer. 24.* Gutierrez *de tutel. 1. part. cap. 15. num. 32.* Parlador. *dict. differ. 37. num. 4. & 9.* Barboſa *in l. poſt dotem n. 64. D. ſolut. matr.* vt diximus ſupra, & ex infra dicendis manifeſtè conſtabit.

17 Ex † quibus tamen vt cognoſcatur, an ceſſionarius vtiles, vel directas exerceat, vide omninò Iaſonem *in l. qui ſtipendia, C. de procurator.* Rota *in nouiſ. ad tit. de alien. iudicij deciſ. 2.* Maranta *vbi proximè* Alex. Trentacinq. *lib. 2. variar tit. de procurat. reſol. 3.* Guzman *de euictionib. cap. 35. à nu. 67. ad 70.* qui reſoluunt, quod ſi ceſſionarius, procuratorio nomine, petat condẽnari debitorẽ, dicetur intẽtare directas; ſin verò ſuo nomine condẽnari petat debitorẽq. ceſſum ſibi obligatũ dicat, vtilibus agere videbitur, ſequitur ex Tuſch. & alijs Carleual. *de iudic. tit. 2. diſput. 4. nu. 14.* Paulus Gallerat. *d. cap. 4. num. 73.*

18 In quo † concluſio libelli, non narratio attendenda eſt, quia in libello concluſio prædominatur, & id petitum cenſetur, quod in eo concluditur, vt in terminis Galleratus *d. num. 73. & 76.* Decius *conſ. 139. num. 1.* Roland. à Valle *conſ. 90. num. 1. volum. 2.* Pariſius *conſ. 125. num. 3.* qui in id adducit *capit. examinata de iudicijs*, Paz *in praxi 1. part. 1. tom. 4. temp. num. 31.* Garcia *de nobilitat. gloſ. 1. §. 2. nu. 25.* Ponte *conſ. 43. à num. 1.* Caſanate *conſ. 41. num. 90.* omnino videndus Oſualdus ad Donell. *lib. 22. com. cap. 9. lit. D.* latè Hermoſill. *in l. 56. tit. 5. part. 5. gloſ. 7. à num. 31. ad 37.* vbi quid operatur clauſula *peto iuſtitiam*, & an eius virtute præcipuè in Tribunalibus ſuperioribus poſſit iudex ſuper narratis in libello pronunciare? de quo, Auendaño *reſp. 1. à num. 19.* Anton. Faber *C. de formul. ſublat. defin. vltim.* Seſſe *de inhibitione. cap. 7. per totum.* Ex qua doctrina, quod concluſio libelli ſemper ſit attendenda, inferunt DD. concluſionem factam in poſſeſſorio non alterari, licèt in libello mentio fiat de dominio, & proprietate, Mieres *de maioratib. 3. part. in initio à num 66.* Mcnoch. *de recuperand. remed. 15. num. 148.* ex Bart. Decio, Natta, Cephalo, & alijs Intrigliol. *conſ. 1. num. 90. & 91:* Vnde Mieres ſupr. aduertit, cautos eſſe debere Aduocatos in conceptione, & concluſione libelli, nè ex mala concluſione cauſam amittant.

19 Cum † igitur multum interſit, an ceſſionarius vtiles, vel directas actiones exerceat: ſi fortè libellus obſcurus ſit, tàliter vt ex eius verbis dubium eſſe poſſit, an ceſſionarius vtilibus, vel directis experiatur, poterit reus deſiderare, vt actor id declaret, ex Speculat. Bartol. Paul. Baldo, & alijs probat Guzman *ſup. num. 66.* Galleratus *ſup. num. 72.* ex Mantica *ſingul. 698.* Arias de Meſa *lib. 1. variar. cap. 20. numer. 25.* ratio eſt, quod multa obſtant directis, quæ vtilibus non opponuntur, & è contra; vt latè in diſcurſu huius tituli videre erit.

20 Illud † autem hic annectere non omittam, quia notabile eſt, quod vbi legis miniſterio vtilis actio alicui competit, quamuis directas non habeat, tamen cum à lege procurator in rem propriam conſtituatur, *vt in l. penultim. D. ad Trebellian.* Guzman. *dict. quæſt. 35. num. 111.* eo caſu vtiles actiones eiuſdem poteſtatis ac directæ erunt, *l. actio, vbi DD. D. de negotiis geſtis*, Cancer. *dict. nu. 231.* Guzman. *ſup. num. 79.* qui accepit à Bertazolo *clauſ. 27. gloſ. 9. num. 2.* Cuiac. *lib. 15. obſeruat. c. 11.* Anton. Faber *lib. 4. coniect. cap. 7.*

Di-

Digitized by Google

21 Directa † tamen, & vtilis actio rectè cumulari valebit, & ex vtraque ſimul agere poterit ceſſionarius, vt probat Paul. Gallerat. *dict. cap. 4. num. 76. verſic. poterit* vbi *num.* 77. an ceſſionarius agens directa actione, ſi poſtea in vtili probauerit, obtinere debeat? Guzman *num.* 67.

SVMMARIVM.

1 *Creditores aliqui prælationem habent: aliis vſuras exigere permittitur.*
2 *Mulier, vel pupillus ſi cedant actionem de dote, vel tutelæ, an ceſſionarius ſuis priuilegijs vtatur, difficilis eſt quæſtio.*
3 *Refertur doctrina* Bart. *qui diſtinguit inter ceſſionem voluntariam, & neceſſariam: vt in hac priuilegia cedentis transferantur, in illa non item.*
4 *Expenditur contra* Bart. l. ex pluribus, D. de adminiſtration. tutorum.
5 *Refertur alia opinio* Iacob. Menoch. *diſtinguentis, an ceſſio commodum cedentis, vel ceſſionarij reſpiciat.*
6 *Refertur alia ſententia* Nunni Acoſtæ
7 Donelli, & Acoſtæ *opinio reijcitur.*
8 *Refellitur altera ſententia* Petri Barboſæ.
9 *Reijcitur alia diſtinctio* Dominici Gaiti, & num. 10.
10 *Priuilegium prælationis dotibus conceſſum, an cauſæ, vel perſonæ concedatur.*
11 *Priuilegium reale, vel perſonale, quod dicatur?*
12 *Priuilegium reale tranſit in ceſſionarium cum ipſa actione.*
Priuilegium tacitæ hypothecæ dotibus, & pupillis in bonis mariti, & tutorum conceſſum, in ceſſionarium mulieris, & pupilli transfertur.
Priuilegium dotibus conceſſum, vt nullas admittat retentiones, in ceſſionarium tranſit.
13 *Hypothecaria actio, ſiue tacita, ſiue expreſſa ſit, competens cedenti transfertur in ceſſionarium.*
14 *Inſtrumentum dotis, & aliud, ſi vna die confecta inueniantur: dotis inſtrumentum præceſſiſſe præſumitur.*
Priuilegium hoc, quod inſtrumentum dotis prius factum præſumatur, tranſit in ceſſionarium dotis.
15 *Priuilegium dotis, vt pro ea repetenda, bona fideicommiſſi alienari poſſint, an competat ceſſionario.*
16 *Dominus fundi locati, ſi cedat actionem contra colonum ad exactionem penſionis, an ceſſionarius in fructibus illius fundi tacitam hypothecam, cum prælatione habeat, quam haberet cedens.*
17 *Priuilegium eius, qui mutuauit ad rem emendam, an in ceſſionarium tranſeat.*
18 *Ceſſionario eius, qui depoſuit pecuniam, an poſſit obijci compenſationis exceptio.*
19 *Priuilegium perſonale transfertur in ceſſionarium, ſi id vtilè ſit cedenti.*
20 *Fideiuſſor, vel correus quandò poſſint ſe tueri defenſionibus, & exceptionibus perſonalibus debitoris, vel correi.*
Exceptiones reales, quæ non perſonæ, ſed cauſæ cohærent, competunt fideiuſſori ex perſona debitoris.
21 *Priuilegio meo perſonali vtitur alius, quoties mihi damnum ſequeretur, ſi eo non potiretur.*
22 *Priuilegio mulieris, & pupilli vtitur eius ceſſionarius, ſi damnum eis eueniret, ſi eo non vterentur.*
23 *Intelligitur* l. ex pluribus 42. D. de adminiſtrat. tutor.
24 *Priuilegium prælationis mulieribus pro dotibus conceſſum, hæredibus, vel creditoribus earum non competit: earum tamen filijs conceditur.*
Interpretatur Imperator Iuſtinianus in Authent. vt exactione dotis in princ.
25 *Interpretatur* l. ſi ventri, §. eorum, D. de priuilegijs creditor. l. 2. D. de ceſſione bonor. & num. 26.
26 *Creditorem priuilegiatum ſi quis ſua pecunia dimittat, quæ priuilegia in eum tranſeant.*
27 *Vſura propter retardatam ſolutionem, quibus liceat à debitoribus ſuis exigere.*
28 *Creditor, qui habet ius exigendi vſuras à debitore, ſi creditum cedat, an cum iure illo exigendi vſuras transferatur,* cum num. ſeqq.
30 *Ceſſionarius propriè non dicitur, ad quem vtilitas ceſſionis non ſpectat.*
31 *Ius exigendi vſuras ſi creditori propter eius qualitatem concedatur: ius hoc in ceſſionarium, in quo qualitas illa deficit non tranſibit,* & num. 32.
33 *Ceſſionarius viduæ an poſſit ab hæredibus viri intereſſe dotis retardatæ exigere,* cum num. ſeq.
35 *Vſuræ dotis retardatæ, an & quando viduæ debeantur.*
36 *Ceſſionarius ſi habeat eandem qualitatem, quam cedens, vſuras propter moram rectè percipit,* & 39.
38 *Priuilegium tenutæ, & retentionis mulieribus propter dotes conceſſum, an ad ceſſionarios transferatur.*
39 *Maritus vſuras dotis non ſolutæ, iuſtè percipit, & fructus pignorum ſuos facit.*
Priuilegium mariti in percipiendis vſuris dotis retardatæ, & lucrandi fructus pignorum, an eius ceſſionario competat? duplex ſententia refertur, reſoluitur negatiuè,

Digitized by Google

tiuè, num. 43. intellige vt num. ſeqq.

45 *Opinio eorum, qui diſtinguunt tutior cenſetur.*

46 *Creditor, qui priuilegium non habet exigendi vſuras, ſi cedat marito in dotem nomen debitoris, an poſſit maritus vſuras à debitore ceſſo exigere*, cum num. ſeqq.

47 *Reſpondetur tacitæ obiectioni.*

QVÆSTIO II.

Actiones, & iura cedentis an cum ſuo priuilegio in ceſſionarium transferantur. Interpretatur latè, & exornatur materia text. *in l. ex pluribus 42. D. de adminiſt. tutorum.*

1 SVNT † in iure noſtro diuerſi creditores, diuerſæque actiones, quibus ſpeciali ratione leges fauēt, ſpecialiaq; priuilegia indulgent, quibus in exactione rei, vel quantitatis debitæ reliquis creditoribus præferantur; vt accidit in mulieribus creditricibus ex cauſa dotis, quæ in bonis mariti hypotecam cum priuilegio habent; & in pupillis, quibus in bonis tutoris, vel curatoris prælationis priuilegium conceditur: ſunt etiam huius generis alij per multi creditores, de quibus in *titulis D. & C. qui potiores in pignor. habeantur*: alij denique ſunt; quibus vſura ex aliqua iuſta cauſa exigere permittitur, de quibus infra agemus.

2 Huiuſmodi † creditores, cùm iura ſua cedunt, veluti mulier actionem de dote contra maritum: pupillus tutelæ actionē contra tutorem; ſolet dubitari, an in ceſſionarium dotis, vel tutelæ, alterius vè actionis priuilegiatæ, actio cum ſuo priuilegio tranſeat? Quæ quæſto vt ex Alexādro notat Neguſant. *de pignorib. memb.* 4. *num.* 107. difficilis, & venenoſa eſt: dubiam ſatis, & obſcuram dicit Gaitus *de credito cap.* 4. *quæſt.* 11. *num.* 1673. longam, & ſatis litigioſam appellar Schifordeg. *lib.3.tract.* 23. *quæſt.* 23. *infra medium*, pulcherrimam, & difficilem ex Baldo, & alijs dicit nouiſſimè poſt hæc ſcripta viſus Georg. FrantzKius *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 14. *num.* 1.

3 Cuius † confragoſi gurgitis vadum primus explorauit Bart. *in l. poſt dotem, num.* 35. *D. ſolut. matrim.* qui diſtinguit: an ceſſio ex cauſa voluntaria fiat: nam tunc priuilegia perſonalia in ceſſionariū non transferuntur: an verò ex vtraque parte cedentis, ſcilicet, & ceſſionarij neceſſaria ſit ceſſio, quia priuilegia eo caſu per ceſſionem tranſibunt. Quam Bart. diſtinctionem multi ex antiquis probarunt, quos refert Gaitus *ſup. num.* 1672. ex nouioribus ruentur Ignat. de Villar. *lib.2.reſpon.*16.*cap.3.num.*40. Mar. Cutell. *de donat. contempt. matrim. tract.*2. *diſcur.* 1. *ſpecial.* 15. *num.* 12. Marta *in comp. deciſ.* 3. *tom.* verb. *ceſſio, cap.* 37. *&* 39. Gutierrez *allegat.* 11. *nu.* 1. D. Valenzuela *conſ.* 15. *num.* 39. *& conſ.* 56. *num.* 23. Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *titul.* 1. *diſput.*2. *numer.* 709. Hermoſilla *in l.* 55. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 1. *num.* 11. à qua abſolutè non fuit auſus diſcedere Gaitus *dict. quæſt* 11. *num.* 1712.

4 Sed † Bart. diſtinctio communiter reijcitur ex text. *in l. ex pluribus* 40. *D. de adminiſtrat. tutor* quo loci ceſſio ex vtraque parte neceſſaria fuit, cùm tutor vnus ex pluribus inſolidum ſoluere pupillo neceſſe habeat, eique ſoluenti neceſſariò actiones contra contutores cedi debeāt, vt ſuoloco diximus, & tamen proponitur, tutorem cui pupillus actionem tutelæ mandauit; eius priuilegium non habere. Quo & alijs fundamentis poſt Bald. Nouell. & Campeg. à Bart. ſententia diſcedit doctiſſimus Menoch. *lib.4.præſ.*189. *à nu.* 141. Schifordeg. *d. tract.* 23. *quæſt.* 21. 23. *&* 24. nemine ex his quos laudauimus relato FrantzKius *dict. reſol.* 14. *à num.* 26. nouitèr Acoſta *de priuileg. credit. prælud.* 2 *à num.* 5. *ad* 29. *& regul.* 2. *ampl.* 6. *num.* 126. videndus *à numer.* 102. *ad* 136. quibus locis latiſſimè differit, an priuilegium dotis, & tutelæ tranſeat in ceſſionarium?

5 Quarè † Menochius, Baldum Nouellum ſequutus, cum quæritur; an priuilegium perſonale cedenti competens in ceſſionarium transferatur? diſtinguendum eſſe aſſerit, an ceſſio in commodum cedentis: vel in ceſſionarij commodum fiat? nam ſi ceſſio cedentis commodum reſpiceret, priuilegium perſonale in ceſſionarium tranſire aſſerit, quod ſecus eſſe profitetur, vbi in ceſſionarij commodum

dum ceſſionem factam fuiſſe appareret: quam diſtinctionem ante Menochium probauerat Neguſant. ſup. Gutierrez *d. alleg.* 11. *num.* 1. poſt eos ſequutus fuit Sfortia Odd. *de fideicomm.quæſt.*40. *artic.* 14.*num.* 188. Schifordeg. *dict. quæſt.* 21. *cum* 2. *ſequentib.* illud. addens, neceſſe eſſe vt ceſſionarius prælatione, & iuribus priuilegiatis potiatur, quod directas actiones cedentis nomine exerceat, nam ſi vtilibus ſuo nomine ageret, prælationis iure non gauderet, Hunnius *dict. cap.* 7.*num.*58.& 59. Arias de Meſa *lib.*1. *var. cap.* 20. qui conſulto nullum refert ex his, qui ante eum prædictam diſtinctionem amplectuntur.

6 Quam † ſecutus eſt etiam nouiter. FrantzKus *dict.reſolut.*14.*num.* 44. Acoſta *dict.reg.*2 *ampl.*6.*à num.*102. *&* 127. *& d. præind.*2.*num.*8. illud adijciens, priuilegia perſonalia, vt in ceſſionarium transferantur, non ſolum neceſſe eſſe, ceſſionem in commodum cedentis fieri, & quod cedens directas actiones exerceat; ſed vt ceſſio voluntaria, non neceſſaria ſit; nam ex neceſſaria ceſſione priuilegia perſonalia non tranſire exiſtimat, in qua opinione fuit Donell. *lib.*15. *comm. capit.* 43. qui plus tribuunt voluntariæ, quàm neceſſariæ ceſſioni, ſequitur Hunnius *reſolut.ciuil.lib.*3. *tract. de actionib. part.* 7. *quæſt.*9. Ex quo aſſerunt *in d.l.ex pluribus*, priuilegium pupilli in ceſſionarium non tranſiſſe, quia pupillus non voluntariè, ſed ex neceſſitate tutori, qui ſolidum ſoluit actiones ſuas mandauit.

7 Prædictam † tamen diſtinctionem, quamuis retulerit Gaitus, eam non admiſit; nec ego probo, quia rem non ſatis aperit; maximè cum ceſſio aliquando in cedentis ſimul, & ceſſionarij gratiam, ſeu vtilitatem celebretur. Magiſque diſplicet noua Donelli, & Acoſtæ ſententia, qui ex voluntate cedentis pendere aſſerunt translationem priuilegij perſonalis in ceſſionarium, plus indulgentes ei, qui ſponte offert, quàm ei, qui coactus ſoluit, & exigendæ ceſſionis ius habet, quod abſonum eſt, & conuincitur ex ratione text. *in d. l. ex pluribus*, vt nota Schifordeg *dict.quæſt* 23. *verſ. nunc de alia*, FrantzKus *ſup à num.*32

8 Nec † magis placuit Schifordeg. ibi, alia Petri Barboſæ diſtinctio *in l. poſt dotẽ*, *à num.*55. *ad* 66. *D. ſolut. matrim.* qui diſcrimen conſtituit inter priuilegia, quæ actioni cohærent; & ea, quæ exactionẽ tantùm reſpiciunt: vt illa tranſeant in ceſſionarium, hæc verò minimè tsansferantur. Nam vt benè aduertit Schifordeg multa priuilegia exactioni actionis tribuuntur, quæ quia realia ſunt, licèt exactionem reſpiciant, tranſeunt cum re, & actione cui adhærent.

9 Aliter † ſed non magis fœliciter rem explicat Gaitus *dict.quæſit.*11.*à num.*169. qui aſſerit priuilegium perſonæ propter perſonam conceſſum in ceſſionarium nõ tranſire, ſi tamen perſonæ propter cauſam concedatur in ceſſionarium transferri, dummodo ceſſio non voluntaria ſit, ſed ex vtraque parte neceſſaria, iuxta diſtinctionem Bart. de qua ſup. Ex quo infert priuilegio pupilli eius ceſſionarium minimè gaudere, iuxta *dict.l.ex pluribus*, quia pupillo non propter cauſam, ſed propter eius perſonæ imbecillitatem, & fragilitatem, prælationis priuilegium tribuitur; quod in dotis priuilegio aliter ſe habere profitetur, quia etiã mulieribus prælatio conceſſa ſit, id tamẽ propter dotis cauſam, & eius contemplatione fuit inductum, *l.*1.*D.ſolut matrim.*ibi: *Dotis cauſa ſemper, & vbique præcipua eſt*, *l.fin.C.ad S.C.Velleianum*, ibi: *Cum enim ſcimus fauore dotium*, *& antiquos iuris conditores ſeueritatem legis ſæpius mollire*, *l. vnic. §. ſed & vt plenius*, *C. de rei vxoriæ actione*, ibi: *In eſſe dotibus intelliguntur*.

10 Hæc † autem diſtinctio, alijs relatis, longè fallax eſt, cuius prima pars expreſsè conuincitur, quia licèt priuilegium perſonale non ob cauſam, ſed perſonæ contemplatione conceſſum ſit, tamen ſæpius accidit, vt per ceſſionem ſimul cum ipſa actione in ceſſionarium trãſferatur, vt ex infra dicendis apparebit. Secunda etiam diſtinctionis pars vera non eſt. quia priuilegium prælationis mulieri competens, non cauſæ ideſt doti datum eſt, ſed mulieris perſonæ prouidentia inductum, *l.fin l.aſſiduis, C.qui potiores in pignor. habeantur*, *§. fuerat in fin.* ibi: *Cuius ſolius prouidentia hoc induximus*, *Inſtitut. de actionib.* Rodriguez *de concurſu* 1. *part. art.* 1. *num* 16. Anton. Faber *lib.*8.*coniect.cap.*13.*in princip* Schifordeg.

deg. *dict. quaeſt.* 23. *in fin.* & tanquam merè perſonale ad hæredes, vel ceſſionarios non tranſit, *l. vnica*, *C. de priuilegio dotis*, *authent. vt exactione inſtante dotis*, *coll.* 7. cum alijs infrà, Rodriguez *dict. nu.* 16. Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol. tom. c.* 451. *num.* 20.

11 Recenſuimus † Interpretum ſententias, quibus miſſis, vt tam quæ ad priuilegia realia, quam perſonalia quæſtionis noſtræ materiam aperiam: conſtituo, priuilegium aliud reale, aliud perſonale appellari, iuxta Acoſtam *d. prælud.* 2. *à num.* 1. eum alijs, quos retulimus ſupra *tit.* 2. *quaeſt.* 1. reale priuilegium dicitur, quod rei, vel actioni, cauſæ vè cohæret. Perſonale verò, quod perſonis ſpeciali aliqua ratione indulgetur, veluti pupillis, mulieribus: vel nobilibus, Acoſta vbi proximè Iacobus Cuiacius *lib.* 1. *diffin. Papiniani ad d. l. ex pluribus*, agnoſcunt ferè omnes, quos retulimus: explicat eleganter Donell. *lib.* 21. *comm. cap. vltim.* latè Noalis *de tranſmiſſione caſu* 23. *per totum*, omninò videndus, qui latè agit de tranſmiſſione priuilegiorum tam in filios, quàm in extraneos, D. Larrea *deciſ.* 31. *à num.* 20.

12 Priuilegium † reale, ceſſa actione, cui cohæret, cum ipſa in ceſſionarium transfertur: vbi enim priuilegia cauſæ ſunt, cum ipſa cauſa, & actione tranſeunt, ipſamque comitantur, *l. in omnibus* 68. *D. de reg. iur. l. priuilegia* 168. *D. eod. tit. l. cum patronus* 18. *D. de legat.* 2. *l.* 1. §. 1. *de iure immunit.* Gallerat. *de renunc. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 52. FrantzKus *dict. reſol.* 14. *à num.* 2. Quare cum tacitæ hypothecæ beneficium, quod mulieribus propter dotes conceditur; & minoribus in bonis tutorum, non tam perſonam mulieris, & minoris reſpiciat, quàm ipſi actioni de dote, & tutelæ ſit conceſſum; inde eſt, vt in ceſſionarium mulieris, & pupilli, vel in eorum hæredes transferatur Curia Philip. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 25. Boerius *deciſ.* 335. *num.* 3. Ripol. infra referendus *à num.* 289. Rodriguez *de concurſ.* 1. *part. art.* 1. *num.* 16 *&* 17. *&* *artic.* 4. *num.* 15. *à verſ. merito*, Marta *in comp. deciſ. tom.* 3. *verb. ceſſio*, *cap.* 3. Pacificus *de Salviano interdicto inſpect.* 3. *cap.* 4. *num.* 61. *&* 62. Franc. Marcus *deciſ.* 643. *tom.* 2. D. Valenzuela *conſ.* 15. *num.* 35. Alex. Trentacinq. infra referendus *reſol.* 5. *num.* 2. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 48. *n.* 103. *cum ſequentib.* nullo ex his relato Merc. Merlin. *de pignor. lib.* 3. *quaeſt.* 47. *à num.* 1. *&* *lib.* 4. *quaeſt.* 232. *à numer.* 11. Schifordeg. *dict. quaeſt.* 22. vbi etiam notat priuilegium dotibus conceſſum, vt nullas admittat retentiones de quo *in l. vnica*, §. *taceat*, *C. de rei vxoriæ actione*, ad dotis ceſſionarium tranſire.

13 Nec† ſolùm ceſſa actione perſonali tacitæ hypothecæ beneficium tranſit in ceſſionarium, ſed quælibet alia hypothecaria actio, ſiue ſtypothecea ex generali, ſiue ex ſpeciali obligatione deſcendat, & ſiue tacita, ſiue expreſſa ſit, Bald. *in l. ſi ſolutum cum leg. ſequent. C. de oblıgat. & action.* ex Neguſantio, & alijs Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 8. *nu.* 13. Alex. Trentacinq. *lib.* 2. *variar. tit. de action. reſolut.* 5. *num.* 1. Hieronym. de Leon *lib.* 1. *deciſ.* 26. *num.* 14.

14 Hinc† etiam deſcendit, quod cum dotibus inter alia priuilegia, illud indulgeatur, quod ſi duo inſtrumenta eadem die confecta appareant, dotis inſtrumentum anterius præſumatur, notant *DD. in l.* 1 *D. ſoluto matrim.* ex Anton. Gomez, & Barb. D. Amaya *in l.* 1. *C de iure fiſci num.* 40. Gaito *de credit. cap.* 4. *à nu.* 1863. Acoſta *de priuileg. cred. reg.* 3. *in præfat. nu.* 10. *videndus à num.* 1. *ad* 34. nouiter Parexa *de edit. inſtrum. tom.* 2. *titul.* 7. *reſolut.* 5. *d. num.* 44. *&* 70. qui latiſſimè diſputant de prælatione duorum inſtrumẽtorum, quæ vna die, vel hora confecta ſunt, & ex quibus eorum alterum anterius præſumatur de quo nos infrà. Priuilegium illud prælationis inſtrumẽto dotali conceſſum, in dotis ceſſionarium tranſibit, Barboſa in *l.* 1. *part.* 2. *num.* 2. *&* 3. *D. ſolut. matrim.* Gaito *dict. cap.* 4. *numer.* 1714. Schifordeg. *dict. tract.* 23. *quaeſt.* 2. *circa finem*, Acoſta *dict. reg.* 2. *ampl.* 6. *d. num.* 133. Merlin. *dict. quaeſt.* 47 *num.* 45. *& lib.* 3. *quaeſtion.* 78. vbi quod tranſit in hæredes etiam extraneos.

15 Priuilegium † autem dotibus conceſſum quòd pro repetenda dote fidei commiſſi bona alienentur, de quo *in authent. res quæ*, *C. de fideicommiſſ.* Molin. *de primogen. lib.* 4. *cap.* 6. vbi addentes, Fontanell. *de pactis numpt. clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *p.* 2. *per tot.* Velaſc. *de priuilegiis paup.* 1. *part. q.* 22. *à num* 43. Anton. Faber *de error. prag. decad.*

decad. 20. *error.* 2. an in dotis ceſſionarium tranſeat, videndi Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 1. *tom. cap.* 431 *nu.* 21. multis relatis Fuſarius *de ſubſtit. quæſtion* 531. *à num.* 38. Sfortia Odd. *d. quæſt.* 40. *art.* 14. Noal. *de transſm. caſu* 22. *num.* 4.

16 Ex † eodem filo pendet reſolutio illius quæſtionis, quam excitauit Ignatius del Villar *reſp. iur. lib.* 2. *reſp.* 16. *cap* 3. *à num.* 28. an Dominus fundi locati, qui pro penſione in fructibus eiuſdem fundi tacitam hypothecam habet cum prælatione aliorum creditorum cuiuſcumque qualitatis, iuxta pragmaticã *anni* 1594. quæ eſt *l.* 25. *tit.* 21. *lib.* 5. *Recop. cap.* 3. Gratian. 1. *tom. diſcept.* 25. Gaſpar Theſaur. *lib.* 2. *quæſt. Forenſ. quæſt.* 29. Gironda *de Priuilegiis quæſt.* 54. *à num.* 269. Felician. *de cenſibus* 2. *tom. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 14. Narbona *in dict. l.* 25. *gloſ.* 4. Ignatius del Villar *dict. cap.* 3. Acoſta *de Priuileg. credit. reg.* 1. *ampl.* 12. *à num.* 12. *& reg.* 3. *ampl.* 3. *num.* 44. latiſſimè Merlin. *quæſt.* 67. *per tot.* ſtatim referendus, ſi cedat actionem contra colonum, an ceſſionarius eodem priuilegio, & prælatione vtatur? in dubio ſecurè reſoluit Ceſſionarium eadem prælatione vti; quia priuilegium hoc non perſonæ; ſed cauſæ, & actioni tribuitur, ideòque ipſam comitatur, ſequitur Narbona *dict. gloſ.* 4. *num.* 10. Nec audiendus eſt Carpan. *ad ſtat. Mediol. cap.* 389. *num.* 4. *& cap.* 390. *num* 112. Gratian. 1. *tom. diſcept.* 117 *n.* 16. Pacificus *de Saluiano interdict. inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 923. qui tenent contrarium etiam quo ad hypothecam, quàm opinionem ſequitur ex Pacifico, & Carpan. Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *quæſt.* 57. *num* 96.

17 Idemque † procedere aſſerit Villar. *n.* 35. in priuilegio, & prælatione eius, qui mutauit ad rem emendam, de quo *in l. licet*, *C. qui potiores. in pignor.* Amato *reſol.* 3. Acoſta *reg.* 2. *ampl.* 5. Carleual. *de iudiciis li.* 1. *tit.* 3 *diſp.* 28. *per tot.* quod quia facto, & mutuo cohæret, eum ipſa actione transfertur in ceſſionarium.

18 Ex qua † doctrina obiter aduerto ſecuram non eſſe aliam Carocij *de depoſito* 1. *par. tit. de caſu, num.* 51. quem ſequitur Hermoſill. *in l.* 5. *tit.* 3. *par.* 5. *gloſ.* 5. *nu.* 15. *verſ. ſublimita*, qui aſſerunt, quòd ſi is, qui depoſuit pecuniam, cedat actionem depoſiti contra depoſitarium, ceſſionario agenti non poteſt obijci compenſatio, ſi directa actione cedentis nomine agat; ſecus verò, ſi vtili ſuo nomine experiatur: nam tunc compẽſationis exceptio ceſſionario obſtabit. Verius enim credo, nullo caſu ceſſionario compenſationem obſtaturã, quia cùm depoſiti priuilegium, quod ei compenſatio obijci nõ poſſit (ad latè tradita per Hermoſill. *dict. gloſ.* 5. *per tot.*) reale, non autem perſonale ſit; indiſtinctè eo vti debet ceſſionarius, ſiue directam, ſiue vtilem actionem exerceat. Vnde etiam audiendus non eſt Maranta *in l. ſi actor*, *D. de procur. n.* 27. Paul. Galler. *de renunc. to.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 75. dum aſſerunt, ceſſionarium priuilegijs actionis ceſſæ eo caſu vti, quo exercet directas actiones, non verò ſi vtilibus agat.

19 Transgrediamur † iam ad priuilegia perſonalia, in quibus non tam actio, & cauſa cõtẽplata fuit, quàm perſona, quæ meruit fauorem: quæ an in ceſſionarium transferantur, quàm difficile ſit dignoſcere, apparet ex varijs, & contrarijs ſententijs, quas retulimus: & indiſtinctè ceſſibilia nõ eſſe, cum ad hæredes nõ tranſmittantur, latè oſtendit Noal *dict. caſu* 23 *per tot. & à n.* 21. Ego tamen ſuperioribus diſtinctionibus reiectis, id conſiderandũ fore exiſtimo: an ex eo, quòd in ceſſionarium non transferatur priuilegium perſonale, aliquod cedenti damnum ſequatur; nam ſi cedens, nullum damnum pateretur, ceſſionarius priuilegio perſonali non vtetur: tametſi non vtiles ſuo nomine, ſed directas, & mandatas actiones cedentis nomine exerceret: ſin verò cedentis præiudicium ſequatur, in ceſſionarium etiam priuilegia perſonalia tranſibunt: diſcriminis ratio inter primum, & ſecundum caſum eſt, quòd vbi cedentis nihil intereſt, ceſſionarium priuilegijs perſonalibus vti, ceſſat fauor perſonæ, cui priuilegium illud ſpeciali ratione fuit indultum; at verò vbi cedentis vtilitas verſatur in eo, quod in ceſſionarium iura ſua tranſeant, veluti quia iuris, & facti euictionem præſtare tenetur, & ceſſionario non exigente ipſe manet adſtrictus, adhuc durat fauor perſonæ, cui lex proſpectum voluit: & eo caſu non tàm ceſſionario, quàm cedenti fauetur, ex cuius perſona, & nomine mandata actio exercetur.

Digitized by Google

20 Neque † in iure infrequens eſt, vt quis alterius priuilegio perſonali vtatur, ſi id priuilegiato expediat; vt accidit in fideiuſſore, & correo, qui licèt conuenti à creditore non poſſint ſe iuuare exceptionibus, ſeu priuilegijs perſonalibus debitori, vel correo competentibus, ſed tantùm realibus, quæ non perſonæ, ſed cauſæ cohærent, *l. ſi ſtipulatus* 15. *D. de fideiuſſorib. l. exceptiones* 7. §. 1. *l. omnes* 19. *D. de exceptionib. l. defenſores*, *C. eod. tit.* latiſſimè Guzman *de euictionib. quæſt.* 10. *per tot.* qui refert Heringium, & alios, Marius Muta *deciſ.* 6. *per tot.* Noalis *de transmiſs. caſu* 26. *num.* 14. & ferè per totum, Coſta *in tract. re integra diſtinct.* 92. *à num.* 13. latè Melo *de inducijs debitor. quæſt.* 25. *per tot.* Mantica *de tacitis lib.* 16. *tit.* 15. *per totum*, Larrea *dict. deciſ.* 31. *num.* 24. tamen vbi debitori, vel correo ſequeretur damnum, ſi fideiuſſor, vel correus eius perſonalibus exceptionibus non vterentur, quia ſoluentes regreſſum habituri eſſent contra debitorem, indubitatum eſt, ipſos etiam exceptiones perſonales correo, vel debitori competentes opponere poſſe, vt poſt alios tradunt Gironda *de priuilegiis quæſt.* 172. *num* 920. Hunnius *in Encycloped. iuris* 2. *par. tit* 7. *cap.* 3. *à num.* 13. Melo *vbi proximè num.* 15. Alex. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de minorib. reſolut.* 4. *num.* 7. Oſuald. *ad Donell. lib.* 22. *comment. cap.* 4. *lit. K. & ſeqq. & cap.* 5. *lit. I. & cap.* 9. *lit. BB.* Donell. & Oſuald. *lib.* 21. *commen. c. vlt.* ex Boerio, Carocio Graſs Genoa, Noguerol. *alleg.* 15. *nu.* 50. conducit D. Ioſeph Retes *opuſc. lib.* 1. *c.* 8. *à nu.* 7. *ad* 11. vbi rectè explicat, quando fideiuſſor minoris poſſit ſe iuuare beneficio reſtitutionis? de quo vltra Trentacinq. & alios quos retulimus, Acoſta *de priuileg. credit. in prælud. n.* 17. latè varia iura expendens Vlricus Hunnius *var. reſol. lib.* 3. *tract.* 5. *q.* 10. qui reſoluit non prodeſſe ei beneficium reſtitutionis, ſi tanquàm pro minore fideiuſſit.

21 Quemadmodùm † priuilegio perſonali mihi competenti vtitur alius, cui priuilegium conceſſum non eſt, quoties accideret, quòd ſi eo non vteretur, id damno meo cederet, *gloſ. in l. vlt. C. de munerib & honor. non continuand. lib.* 10 Surd. *dec.* 301. *à n.* 80. Mancius *in patroc. debitor. decade* 3. *q.* 10. *nu.* 17. elegans conſilium Baldi 31. *incipit Statuto Ciuit. lib.* 1. Marta *de iuriſd. Eccleſ.* 4. *par. caſu.* 117. *num.* 16. *& caſu* 13. Tondutus *quæſt. ciuil. cap.* 44. *num.* 11. qui loquitur in terminis ceſſionis.

22 Vndè † ſecurè reſolues, ceſſionarium mulieris, pupilli, vel alterius, qui fauore perſonæ priuilegium prælationis habêt, eo etiam potiri quotiens aliàs damnum ſequeretur cedenti, obliquè namque, & per indirectum priuilegium amitterent, ſi eo ceſſionarij non vtentes, regreſſum habituri eſſent contra cedentes. Quarè cauendum erit ab Horatio Carpan. *dict.* 1. *tom. c.* 451. *n.* 20. dum aſſerit, ceſſionarium iurium dotalium, vel procuratorem in rem propriam, licèt ſit maritus, prælationis ius non habere. Nam eius doctrina quoad maritum vera non eſt, cui ſi mulier actionem de dote, quam aduerſus primi mariti hæredes habet, in dotem concedat, mulieris prælatione vtetur, nè aliàs indirectè ipſa priuilegium ſuum amittat, vt in indiuiduo poſt Bal. Nouel. & Menoch. tradit Pacific. *de Saluiano interdicto inſpect.* 3. *c.* 2. *num.* 922. videndus à *nu.* 917. hoc enim intereſſe mulieris ceſſante, certum eſt, prælationis priuilegium in eius ceſſionarium non tranſire, Hunnius *in Encyclop. iur. p.* 3. *tit.* 13. *c.* 5. *n.* 38. & & hanc diſtinctionem ex Neguſant. & Fachineo ſequitur Merlin. *de pignoribus*, *lib.* 2. *quæſt.* 47. *à num.* 35. *&* 40. nullum tamen refert ex his, quos laudauimus.

23 Ex † qua veriſſima doctrina facilè intelliges Text. *in dict. l. ex plurib.* 42 *D. de administrat. tutorum*, nam ideò in tutorẽ, cui pupillus actiones ſuas mandauit aduerſus contutores, priuilegium pupilli non transfertur, quia pupilli nihil intererat: cùm tutor aduerſus eum nullũ regreſſum habere poſſit: ſatisfacit enim cedẽdo actiones cõtra tutores facto ſuo nõ eliſas; nõ tamẽ tenetur de euictione, quàuis debitores ceſſi lucupletes, ſeu ſoluendo nõ ſint, iuxta ea quę nos alibi diximus.

24 Similiter † ex eadem doctrina noua, & vera lux datur Imper. Iuſtinian *in authen. vt exact. dotis inſtante, coll.* 7. *nouell.* 91. *in princ.* vbi docet, hæredibus, aut creditoribus mulieris prælationem, quam ipſa pro dote haberet, non competere. Ideò enim hæredibus non datur priuilegium, quia cum perſonale ſit, in hæredes non transfertur (an autẽ ad filios, vel nepotes mulie-

lieris hoc priuilegium tranſmittatur, videndi Rodrig *de concurſ.1.par.art.1.n.16.* & 17. Cancer. 2. *p.var.c.7.n.*92. Fontanel. *de pact.nupt. clauſ.7.gloſ.2.par.*10. *à nu.*42. Ripol. *variar. c.* 10. *à n.*299. Acoſta *de priuileg. credit. regul.* 2. *ampl.*6. *num.*130. & *à num.*102. Anton. Faber *lib.* 8. *coniectur. cap.* 13. Schifordeg. *lib.3.tract.*23. *quæſt.* 22: FrantzKus *ſup. à num.*52. Hunnius *in Encyclop.3.part.tit.*13. *cap* 5. *num.*36. & 37. & *reſolut.iur.ciu.lib.3.tract.3.part.5.quæſt.* 5. veriorque ſententia eſt, dotis priuilegia ad filios hæredes tranſire, ſequitur nullo tamen ex his relato Merlin. *dict. quæſt.* 47. *à num.*23. qui intelligit dummodo ex eodem matrimonio ſint: & extendit etiam ad alios deſcendentes, & ad monaſterium ex perſona filij profeſſi, Pacificus vbi proximè, qui etiam in ceſſione filijs facta eandem ſententiam probat. Creditoribus etiam non præſtatur, quia cum ibi mulierem iam deceſſiſſe proponatur, perſonæ eius fauor, & vtilitas ceſſat, eiuſque nihil intereſt, quod eo priuilegio creditores ſui vtantur, idē. que eſſet, licèt viuente muliere creditores experirentur, maximè ſi ipſa nulla alia bona haberet, ad quæ regreſſum poſſent intendere. Alia verò res eſſet, ſi mulier actionem de dote creditori ſuo, vt ei ſatisfiat, ſeu ſolutionis cauſa (non in ſolutum) cederet, nam cum creditor, ſi eo caſu dotem exigere non valeret, regreſſum habiturus eſſet contra mulierem, eiuſque bona: nè mulier indirectè damnum patiatur, eius priuilegium, & prælationem haberet, quia non tàm ei, quàm ipſi mulieri conſulitur, facit Acoſta *dict. prælud.* 2. *num.*26. & *à num.*8.

25 Nec † non etiam ex his intelligenda, & interpretanda ſunt iura *in l ſi ventri, §. eorum, D. de priuileg. creditor. l. 2 D. de ceſſione bonor.* quibus cauetur, eum qui ſoluit creditori priuilegiato in eius priuilegiū ſuccedere, nam procedunt in priuilegijs competentibus ratione cauſæ, vel actionis; non verò in priuilegijs, quæ perſonæ cohærent, iuxta Barboſ *in dict. l. poſt dotem, num* 62. videndus à verſ. *ſuccedit igitur ſecunda*, Gratian. 1. *tom. cap.* 117. *num.* 19. quæ interpretatio vera eſt, quicquid dicat Gaitus *de cred. dict. c.4.n.*1692.

26 Quare † cautè legendus eſt Acoſta *dict. prælud.* 2. *num.*45. D. Larrea *deciſ.*20. *num.*11. Surdus *conſ.*444. *num.*10. quatenus ex dictis iuribus probant, priuilegia perſonalia transferri in eum, qui ex ſua pecunia dimiſit priuilegiatum creditorem: nam verins eſt; quod vbi ſoluens pro alio in ius dimiſſi creditoris, & in eius priuilegia ſuccedit, iuxta ea, quæ latè diximus *ſupra tit.*4. *quæſt.* 1. & 2. id intelligendum eſt de priuilegijs actionem ipſam comitantibus, non verò de his, quæ ſpeciali ratione, & priuilegio perſonæ conceduntur, quæ non aliter in ſoluentem, vel ceſſionarium tranſeunt, quam ſi vtile ſit cedenti, & damnum patiatur, ſi ceſſionarius ſuo perſonali priuilegio, & prælatione non vtatur.

27 Hinc † reſoluenda eſt anceps illa diſputatio, an vbi creditori ſpeciali ratione permittitur, vt vſuras, ſeu intereſſe aliquod annuatim percipiat à debitore, interim quòd ei ſors principalis ſoluitur, ſi cedat actionem ſuam. & creditum, cuius ratione vſuras in poſterum exigere, quemadmodum ipſe cedens poſſet? Sunt namque diuerſi creditores, quibus vſuras exigere permittitur: qualis eſt maritus, cui dotis promiſſæ propter retardatam ſolutionem vſuræ debentur; & pignoris fructus iuſtè percipit. Vidua, cui interim quod dos non reſtituitur, vſuræ debentur. Mercator, qui ratione lucri ceſſantis, licitè de vſuris paciſcitur. Venditor rei fructiferæ, cui vſuræ recompenſatiuæ præſtantur, donec pretium rei venditæ ſoluitur; de quarum vſurarum iuſtificatione in prædictis perſonis, vt alios omittam, latiſſimè agit Carieual. *de iudicijs tom.2. lib.1. tit.3. diſp.* 8. *ſect.* 3.4.5. & 7. nouiter Honorat. Leotard. *de vſur. quæſt* 74. & 27. & 30.

28 In † his perſonis dubitari contingit, an ſi ius ſuum, & actionem in alium transferant, poſſit ceſſionarius vſuras exigere? Et in ceſſionarium ſimul cum credito ius exigendi vſuras transferri, indiſtinctè tradit Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de action part.2. lib.1. cap* 4. *num.*17. Ego verò vt diſtinctè procedam, diſtinguendum eſſe arbitror: an maritus, vidua, mercator, & ſimiles ius tantùm, quod habent exigendi vſuras, cedant; manente apud ipſos actione, & credito principali: an vero omne creditum, & actio-

Digitized by Google

actionem principalem cedant? Nam ſi ius tantum, quod habent exigendi vſuras, cederent: crederem ceſſionem conſiſtere, maximè ſi ex cauſa onecroſa fieret: quis enim dixerit, marito, vel mercatori licitum non eſſe vendere ius, & actionem pro exigendis vſuris, donec ipſis de ſorte principali ſatisſit? videas *infra num.45.*

29 Quapropter † dubium eo duntaxat caſu verſabitur, quo actio, & creditum ceditur; veluti ſi maritus, vel vidua actionem ad dotem cedant; mercator, vel venditor nomen transferant, in quo ſibi de vſuris expreſsè cauerant, cedendo ſimul, & transferando in ceſſionarium omnia iura ipſis competentia. In qua difficultate Arias de Meſa *dict.lib. 1. variar.cap.21. num.*20. recurrendum fore aſſerit ad eam diſtinctionem; an ceſſionarius nomine cedentis, & ad eius commodum agat, ita vt omnis vtilitas ad eũ peruenire debeat. Nam tunc aſſerit, ius exigendi vſuras futuras in ceſſionarium ſimul cum actione tranſire; aliud verò eſſe, ſi ceſſionarius vtili actione ad ſuum commodum ageret?

30 Quam † diſtinctionem ſupra reiecimus; nec video quo pacto ſtare, ſeu concurrere poſſit, quod quis ſit ceſſionarius, & quod omnis vtilitas actionis ceſſæ, omneque quod exigitur ad cedentem debeat peruenire, abſque vlla ceſſionarij vtilitate, prout ſentit Arias de Meſa, & placuerat ante eum Dominico Gaito *de credito cap.2.titul.3.num.433.& à num.* 485. ibi: *Secundus caſus, quando cedens cederet iura, & actiones ad ſui commodum tantùm abſque vlla vtilitate ceſſionarij*, ſequitur D. Franciſc. Merlin. *tom. 2. controu. cap.31.num.5.* licèt fateatur, illam veram ceſſionem non eſſe, Barboſ. *in d. l. poſt dotem ante, num.65.* ibi: *Tamen ſi ceſſionarius agat mandatis actionibus per maritum, non vt apud ſe retineat, ſed vt in maritum transferat, admittetur ad petendum prædictas vſuras*, Anton. Fab. *in C. lib.4.tit.7.C.de obligat,& actionib. defin. 1. & in notis, nu.16* ibi: *Tanquam alius quilibet ſimplex procurator*, idem Fab. *l. 12.controu.cap.9. in fin.* Implicat enim, quod quis ceſſionarius ſit, & quod vtilitas actionis ceſſæ, idque quod exigitur ad cedentem perueniat, iuxta ceſſionis diffinitionem, ſecundum quam per ceſſionem omne ius abdicatur à cedente, vt tranſeat in ceſſionarium, Fontanell. *deciſ.166.num.16.* optimè Gallerat. *de renunciat.tom.1.lib.1. cap. 4. numer.* 15. ibi: *Et cum agitur vt emolumentum pertineat ad cedentem, hoc contrarium eſt naturæ ceſſionis, & reſoluitur in ſimplex mandatum.*

31 Vnde † pro vera reſolutione diſtingues, an ius exigendi vſuras conceſſum ſit ob aliquam cauſam, vel qualitatem in perſona cedentis inſitam, an verò propter aliquam cauſam, quæ cedentis perſonam principaliter non reſpiciat: nam ſi perſona cedentis non ſit præcipua & immediata cauſa priuilegij, ceſſo nomine, & actione cum omnibus iuribus, ius exigendi vſuras etiam tranſibit. Exemplum erit in vſuris recompenſatiuis, quæ venditori rei fructiferæ debentur, donec emptor pretium ſoluat, iuxta *l. curauit,C.de actionib. empt.* latè Carleual. *dict.ſect.*5. Hermoſill. *in l.28. gloſ.2. à num.17.tit.5.part.5.* quæ cum permittãtur propter aliquem venditoris fauorem ſpecialem, ſed potius ex eo, quod æquũ non ſit, emptorem pretium rei venditæ retinere, ſimulque & eius fructus percipere, cum euidenti venditoris damno, qui re ſua, & pretio caret; quod ius cum perſonæ venditoris non cohereat, nihil eſt, quod eius ceſſionem poſſit impedire: proindè in ceſſionarium venditoris, ſiue ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria, ius exigendi vſuras recompenſatiuas tranſire, tradunt poſt Pariſ. Bertaz. *clauſ. 29.gloſ.11.num.3.* ex Hypol. Montan Couar. Aluaro Valaſco, Rodrig. & alijs, Iacob. Caneer. *3.part. variar. cap. 7. nu. 45.* Surd. *conſ.269.num. 5. & 31.* Hermoſill. *d.gloſ.2.num.56.* nouiſſime Tondutus *reſol ciuil.cap.21.num.13.*

32 At † verò quando vſurarum perceptio permittitur ob aliquam qualitatem, quæ in perſona cedentis inuenitur, & ceſſat in perſona ceſſionarij, in eum ius vſurarum non tranſibit: veluti ſi mercator cedat nomen cuius ratione vſuras exigit; nam in ceſſionarium, in quo qualitas illa deficit, ius exigendi vſuras mercantiales minimè transferetur, vt rectè ſentit Rodrig. *de reditib. lib.3. q.4. num.41.* quem laudat Caneer. *dict.cap.*

7.n.

7.*num.* 45. qui ampliant, vt nec in hæredem non mercatorem ius illud tranſeat: cùm ipſe mercator, ſi deſineret negotiari, vſuras in pactum deductas in poſterum exigere non poſſet, quaſi in eo ceſſaret cauſa priuilegij, *l.priuilegia eum vulg.D.de reg.iur.* ex Rodrig. *d.loc.* tenet nouiter Leotard. proximè referendus *quæſt.*29.*num.*12. Et in ceſſionarium minoris, vel Eccleſiæ ius vſurarum non tranſire, idem Leotard. *quæſtion.*82. *numer.*25.

33 Ex † quibus petenda eſt reſolutio illius quæſtionis: an vbi vidua cedit actionem de dote, tranſeat in eius ceſſionarium priuilegium, & ius, quod ipſa habet exigendi ab hæredibus viri intereſſe, ſeu vſuras dotis retardatæ? Et affirmatiuam ſententiam, quod in in ceſſionarium ius hoc transferatur, defendunt Pariſius *conſ.*64.*volum.*4. Monter à Cueua *deciſ.* 35.*num.* 5. quos ſequitur Schifordeg. *d. quæſt.*24.*in fin.* Bertaz. *d.clauſ.* 29.*gloſ.* 11. *num.*3. Thoro 2.*part.comp.deciſ.verb. ceſſionarius iuris luendi circa princip.* qui refert Gratum, & Surdum.

34 Negatiuam † verò ſententiam, quòd ceſſionarius viduæ vſuras percipere non poſſit, veriorem dicunt Bald. *in rubric.C. de vſuris*, *num.*6. Menoch *conſ.*703.*num.* 17. Seſſe, Manent. Coſta, & alij, quos ſequuntur addentes ad Molin. *de primog. lib.*4.*cap.*5.*num.*6. Petr.Surd. *conſ.*269.*numer.*29.

35 In quo † opinionum conflictu, ut veritatem aſſequamur, conſiderandum fore exiſtimo, qua ex cauſa liceat viduæ vſuras dotis accipere, & in pactum deducere: an propter aliquem eius ſpecialem, ſiue perſonalem fauorem; an verò ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, taliter vt non conſtito de lucro ceſſante, vel damno emergente non liceat ei ſimiles vſuras exigere. Et licèt conſentiant omnes non al ter vſuras dotales eſſe permiſſas, quàm ſi ex retardatione vidua, aliquod lucrum amiſiſſe, vel damnum ei emerſiſſe appareat, iuxta latè tradita per Carleual. *de iudicijs d.ſect.*4 *per tot.* Amatum *tom.* 1. *reſol.*49.*à num.*84. Giurba *ad conſuet.Meſſan.* 1.*part.cap.*15.*gloſ.*15.*per tot.* Capyciũ Latro *deciſ.*97. Marium Cutell. *de donat. contempt.matrimon.*2.*tom. tract.*2. *diſc.* 1. *ſpecial.*20.*num.*15. Hermoſill. *in l.* 10. *gloſ.* 4. *à num.*211.*tit.*1.*part.*5. D.Larrea *deciſ.* 37.*a num.*27. nouiter, & doctè proſequitur Leotardus *de vſuris quæſt.*35. *à num.* 39. tamen id indulgeri viduis inuenio, vt non probato intereſſe, vel damno, licitè dotis retardatæ vſuras exigant, propter frequentes redituum annuorum venditiones, teſtantur de praxi Gutierrez *de delictis quæſt.* 91. *à num.* 31. *&* 33. addentes ad Molin. *dict. cap.*5. *num.* 6. multis relatis Noguerol. *alleg.* 17. *artic.* 1. *per tot.* Acoſta *de priuileg cred. reg* 3.*ſlimit.*2.*num.*36.*in fin.* cum alias iuxta veriorem ſententiam, vſuræ non iuſtificentur, ex eo quod frequens ſit in prouincia redituum annuorum venditio, niſi in ſpecie etiam probetur extitiſſe occaſionem emendi bona ſtabilia, aut cenſum; ſimulque animum adfuiſſe, & deſtinationem implicandi pecuniam in emptionem cenſus, vel ſtabilium, vt rectè tradit in terminis viduæ exigentis intereſſe dotis retardatæ, Carleual, *dict. ſect.*4.*num.*32.*in fin.ſect.*6.*num.* 105. Larrea *ſupr. numer.* 28. omnino videndus D. Vela 2. *tom. deciſion.*35. *à numer.*49. *ad* 53.

36 Quo † ſuppoſito dicerem, quod ſi vidua cederet actionem de dote cum omnibus iuribus; ſi in ceſſionario, in quem dotis actio transfertur, ceſſaret ratio exigendi vſuras, quia ei ex retardatione nullum emergit damnum, nec vllam lucri ceſſantis ratione ſentit iacturam: indubitatum erit, ceſſionario ius exigendi vſuras non eſſe, cùm in eius perſona deficiat ratio, quæ eas iuſtificabat in vidua cedente; pro quo faciunt, quæ proximè diximus de ceſſionario mercatoris. Nec poterit ceſſionarius viduæ ex eius perſona vſuras prætendere, cum poſt ceſſionem nihil interſit viduæ dotis ſolutionem retardari.

37 Si verò in † ceſſionario concurreret eadem qualitas, quæ in cedente, quia ex mora in ſoluendo lucrum amitteret, aut damnum ſentiret; crederem eum cedentis iuribus vſurum, maximè ſi viduæ aliquo modo interſit, ad tradita per Cancer. *d cap.*7.*num.*46. *& part.* 1. *cap.* 9. *num.*63. *verſ. hoc latè*, non tamen fruetur vllo commodo ſpeciali, ratione perſonæ mulieris conceſſo, ad tradita per Ama-

Amatum *dict.reſol.49.num.81.& 83.* vbi ex multis probat, quod vbi hæredes viri intra annum luctus viduam alere tenentur, ius hoc in eius hæredem, vel ceſſionarium non tranſit.

38 An † autem in his locis, in quibus lege municipali conſtitutum eſt, quod vxor mortuo viro iuris miniſterio abſque aliqua apprehenſione bona viri poſſidere cenſeatur, ipſorumque bonorum fructus ſuos faciat, quouſque de dote, & ſponſalitio ſit ſatisfacta, ſi vxor actionem de dote cedat, an priuilegium illud tenutæ, & retentionis, ſimulque faciendi fructus ſuos in ceſſionarium tranſeat? videndi latè agentes Hermoſill. *in l.9.tit.2. part.5.gloſ.3.num.*75. Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.7.gloſ.3.part.8.à num.*20. Cancer. 2.*part.variar.cap.6. à num.* 107. & 1. *part.cap.9.à num.*59. latius Ripol. *variar. reſolut.cap.10.à num.*450. qui affirmatiuè reſoluit.

39 Superioribus † proximum eſt, an maritus, qui vſuras, & intereſſe dotis promiſſæ, & non ſolutæ iuſtè percipit, iuxta latè tradita per Cyriac. *lib.1.cont.*30. Honor. Leotard. *de vſuris quæſt.* 28. *per tot.* Fontanell. *de pact.nupt.clauſ.6.gloſ.2.part.6* Hermoſill. *in l.10 tit.1.par.5.gloſ. 2. à num.* 149. Giurba *deciſ.*72.& *d gloſ.* 15. quemadmodum, & fructus pignoris pro ſecuritate dotis, quin eos in ſortem principalem computare teneatur, *cap. ſalubriter de vſuris*, cuius materiam latiſſimè proſequitur Gutierr. *de delictis quæſt.91. per tot.* D. Caſtillo *tom.3.controu.cap.3.per tot.* Fontanell. *clauſ.5 gloſ.8.part.15.* Acoſta *de priuil. cred. regul. 3. limit. 2. per tot.* ſi actionem contra dotis promiſſorem cedat, an in ceſſionarium ius exigendi vſuras, vel percipiendi fructus ex pignore transferatur? Et in ceſſionarium ius hoc ſeu priuilegium mariti tranſire poſt alios probat Rodrig. *de reditib. lib.3. qu. 7.num.*59. cui accedere videtur Amato *dict.reſol.49.num.*83. Felician. *de cenſib.lib. 2.cap.5.num.23. circa fin. verſ. tertio conſtituo.*, Vrſill. ad Afflict. *deciſ.284.num.*5 Seſſe *deciſ.68 à num.*23.

40 Contrariam † tamen ſententiam, quòd ius percipiendi vſuras dotis retardatæ, aut percipiendi fructus ex pignore, in mariti ceſſionarium non tranſeat, defendunt alij, quos referunt, & ſequuntur Trentacinq. *lib. 3. variar. tit.de pignorib. reſolut.2.num.13. verſ.* 2. Menoch. *conſil.* 703.*à num.*17. Surdus *de alimentis tit.8. priuileg.55.num.6.&* 11. latè Valaſc. *tom. 1.conſult.8.à num.*9. Guzman *de euictionib. quæſt.10.num.*46. Cancer 1.*part. variar. cap.3.num.61.verſ.huic,& dict.1.part.cap. 9.num.*62. cui ſententiæ licèt dubius accedere videtur Fontanell. *de pactis nupt. dict.clauſ.5.gloſ.8.par.* 15. *num.* 34. videndus Surdus *conſ.* 269.

41 Alij † vero cum tot doctiſſimos viros diſſentientes videant, diſtinctionum fœdere has contrarias ſententias componere conantur: nam Gaitus *de credito c. 4.quæſt.8.à num.*1053. & 1058. ceſſionarium mariti ex cauſa lucratiua eius priuilegio non frui aſſerit; ſecùs ſi ex cauſa oneroſa habuerit ceſſionem. Aliter diſtinguit Barboſa *in d.l.ſi poſt dotem, num. 64.in fine,* quem ſequitur Meſa *dict.capit. 21. num.*15. vt tunc in ceſſionarium mariti ius percipiendi vſuras transferatur, quando ipſe eas non vt retineret, exigeret; ſed vt marito traderet. Aliam diſtinctionem probauit Hermoſill. *in l.* 10. *gloſ.4.à numer.* 177.*tit.1. part.* 5. quam ex Surdo amplexus fuerat Pacificus *de Saluiano interd.inſp.4.cap 1. à num.52. ad* 65. vt quoties maritus vendidit nomen, ſeu delegauit debitorem dotis; vel dedit in ſolutum, ius percipiendi intereſſe, vel fructus pignoris, ad ceſſionarium non pertineat. Secùs vero ſi ſimpliciter cederet, veluti ſi mutuanti ſibi 100. ceſſerit nomen, & actionem contra dotis promiſſorem, vt ab eo exigat, & interim pignore fruatur: quo caſu aſſerit, vſuras, ſeu fructus perceptos in ſortem principalem non eſſe computandos, ſi ceſſionarius non ſuo nomine, ſed cedentis ageret: diſcriminis rationem reddit, quod primo caſu cedens omnino liberatur, & omne cedentis ius in ceſſionarium tranſfertur: in ſecundo vero, cedens adhuc in obligatione manet: cui diſtinctioni nō longè abſimilis eſt alia, quam refert Acoſta *d.reg.3.limit.2.à num.*48. & 55. qui aſſerit in ceſſione, quæ ad commodum mariti fit, eius priuilegium in ceſſionarium tranſire, non autem vbi ceſſio in ceſſionarij commodum facta fuiſſet.

42 In qua † Doctorum varietate licèt diſtinguentibus potius inhærendum ſit,

gloſ.

Digitized by Google

gloſ. in l. apud antiquos, C. de fur. & in l. filiæ, C. famil. ercis. ex Surd. Paponio, & alijs, Velaſc. *in loc. commi. lit. D. axiom.* 161. & 164. Anſald. *de iuriſdict.* 2. *par. tit.* 11. *c.* 8. *n.* 34. tamen nulla ex prædictis diſtinctionibus mihi placet. Nam Gaiti, Hermoſillæ, & Acoſtæ veras non exiſtimo. Illam autem quam ex Barboſa retulimus, iam ſupra reiecimus, cùm ceſſionarius dici non poſſit, qui ita agit, quod exigit, transferre debeat in cedentem.

43 Vndè † ſi quid mei iudicij eſt, non recedas ab ea opinione, quæ ceſſionario mariti ius exigendi vſuras, & faciendi fructus ſuos ex pignore denegat; quia cùm hoc priuilegium marito ſpeciali ratione concedatur, ſcilicèt quia ſubſtinet onera matrimonij; quæ qualitas cùm in ceſſionario deficiat, ceſſare debet cauſa priuilegij, *l. vnica, C. de imponend. lucrat. deſcription. lib.* 10. *l. cùm patronus, D. de legat.* 2. *l. quia tale, D. ſolut. matrimonio, l. in omnibus* 68. *D. de regulis iuris*, pluribus exornat D. Larrea *deciſ.* 31. *à num.* 20.

44 Quam † tamen doctrinam videlicèt, quòd in ceſſionarium mariti ius exigendi vſuras non tranſeat; intelligas velim, de vſuris futuris; nam decurſæ iam, & præteritæ rectè cedi poſſunt iuxta Surdum, & alios, Schifordeg. *dict. lib.* 3. *tract.* 23. *quæſt.* 23. Ad exemplum alimentorum; quæ ſi anteacti temporis ſint, cedi poſſunt; ſecùs ſi futuri, vt alibi diximus.

45 Multùm † poſt hæc ſcripta, & cùm iam prælo dari cœptus fuiſſet hic liber, peruenit ad manus Honoratus Leotardus Senator Nicienſis, qui *lib. ſingulari de vſuris, quæſt.* 29. huius noſtræ quæſtionis diſputationem in terminis propoſuit, & poſt relatas contrarias DD. ſententias in eius reſolutione ferè nobiſcum conuenit, & quatuor diſtinctis caſibus rem hanc explicat. Et inprimis ceſſionario mariti denegat vſurarum perceptionem, quando maritus ei nomen dotis, vel in ſolutum conceſſit: quod intelligit de vſuris futuris, nam præteritas vtiliter per maritum cedi poſſe profitetur. Alium, & ſecundum caſum conſtituit, quando maritus cedit, vel vendit ius, quod ipſe habet percipiendi fructus pignorum dotalium, vel exigendi vſuras dotis, donec dos non ſoluitur: & tunc aſſerit, ius hoc rectè cedere, vel vendere maritum, iuxta *l. ſi debitor, §.* 1. *l. fiſtulas in fin. D. de contrah. empt.* prædixeram (licèt nemine relato) ſupra *num.* 28. Alter, & tertius caſus huic ſecundo ſimilis eſt, quando ſcilicèt maritus nomen, quod accepit in dotem, cum ipſo iure percipiendi fructus, vel vſuras pro certo pretio vendit, cedit, vel dat in ſolutum: quo caſu concedit etiam emptori, ceſſionario, aut creditori ius vſurarum, vel fructuum, quod habebat maritus, facit *l. cum poſt* 69. *§. mulier, D. de iure dotium*. Nihil enim refert: an maritus ſeparatim ius vſurarum, vel fructuum pignoris vendat, vel cedat: an verò nomen dotis, ſimul cum hoc iure ei competenti. Nè tamen decipiaris, & tertium hunc caſum primo aduerſari exiſtimes, aduerto, primum caſum procedere, quando maritus, cui centum ex dotis promiſſione, debentur, nomen illud vendit, cedit, vel dat in ſolutum pro eadem quantitate, nulla habita ratione, aut æſtimatione illius iuris percipiendi vſuras dotales, vel fructus pignoris: & tunc in ceſſionarium ius illud non tranſit. In tertio verò caſu ſimul cum nomine vendito, aut ceſſo venditur, & æſtimatur ius illud vſurarum, & fructuum pignoris: & ratione illius iuris plus aliquid accipit maritus, quàm ſi nomen dotis tantùm venderet, aut cederet: idemque eſt, ac ſi ſeparatim venderetur, aut cederetur. Quartus, & vltimus caſus eſt, cùm maritus, cui centum ex dotis promiſsione debentur, eandem quantitatem mutuo accipit, & nomen dotis, vel pignora pignori tradit creditori: quo caſu creditor vſuras, vel fructus pignoris rectè percipiet: cum hac tamen differentia, quòd ſi maritus creditori mutuanti ratione mutui vſuras præſtare obligatus ſit, quas creditor à dotis debitore percipit cum his, quæ ſibi debentur, compenſare teneatur: ſin verò creditori vſuræ non debeantur, in ſortem pecuniæ creditæ ſint imputandæ: & iuxta prædicta accipiendus eſt, Mercurialis, Merlinus *de pignoribus lib.* 3. *quæſt.* 80. *à num.* 11. qui nouiſsimè, non tamen ità exactè proponit, an in ceſſionarium mariti ius exigendi huiuſmodi vſuras, & fructus pignoris transferatur, de quo idem Merlinus *dict. lib.* 3. *quæſt.* 51. *à num.* 77.

46 Alium, † & ſuperiori proximum ſubnectit cauſam Honoratus Leotardus *dict.quæſt.29.à nu.4.ad* 12.an ſi creditor,qui priuilegium exigẽdi vſuras pecuniæ creditæ non habebat,ceſſerit marito nomen ex cauſa dotis; vel alteri,cui ſpeciali priuilegio debentur vſuræ; poſſit ceſſionarius vſuras exigere, & aduerſus Creditorem ceſſum vti ſuo priuilegio? In quo articulo reſoluit, ceſſionarium ſuo priuilegio vti aduerſus debitorem: quia ex quo ceſſum fuit ei nomen, incipit ſibi deberi intereſſe ex perſona propria:&actio mutat naturam ſuam. Ab eo tamen tempore vſuras deberi aſſerit, quo ceſſionarius denunciauit debitori ceſſionem, *l.Fiſcus 6.D.de iure Fiſci*. Vbi Fiſco, qui in ius priuati ſucceſſit, exactio conceditur vſurarum ex eo tempore, quo conuenit debitorem. Mouetur Leotardus, vt in hanc ſententiam eat, ex *dict.l. Fiſcus, l. cum quidam, §.debitores, D. de vſuris*; in quibus, ſi is, qui minores ſemiſſibus vſuras pæſtabat, Fiſci debitor eſſe cœperit, poſtquam ad Fiſcum tranſiuit, ſemiſſes præſtat vſuras. Pro eadem etiam ſententia refert textum *in dict.l.cum poſt, §.mulier, D.de iure dotium*; in qua, quædam mulier pecuniam ſibi debitam à Seio, cũ vſuris futuri temporis in dotem dedit marito. Aliud etiam pro hac ſententia adducit fundamentum, ſcilicèt, ex hac ceſſione debitoris conditionem non fieri deteriorem: quia ex quo non ſoluit marito, cui nomen in dotem datum fuit, tenetur creditori in id quod intereſt,ratione damni, quod ipſe erga maritum patitur propter vſuras, quas ei ſoluit ratione dotis retardatæ, iuxta *l.1. C.de ſententiis, quæ pro eo, quod intereſt*. Quare debitoris nihil refert,an dotis promiſſori, & creditori ſuo ſoluat intereſſe ratione damni; an verò marito vſuras propter moram.

47 Præſentem articulum, quem excitauit Leotardus, licèt noſtram ceſſionis iuriũ materiam attingat, à nemine ante eum diſputatum vidi; & quamuis ipſe referat Surdum in terminis agentem, eius allegationem non inueni: refertur enim in hunc modum: *Et in ſpecie dicit Surdus in dict. quæſt. 42. num. 71*. Quo loci Surdus nihil ad rem expendit; & in ea quæſtione *in tractatu de alimentis tit.1. num.* 22. ſolum diſputat: an in ceſſionarium mariti ius, & actio exigendi vſuras dotales transferatur? Sed quia hoc dubium noſtri tractatus eſt, & paſſim accidere poteſt, neceſſe erit noſtrum in eo,quale quale iudicium doctiſſimi lectoris cenſuræ ſubijcere.

48 Et licèt optarem Leotardi ſententiæ aſſentiri (prout ei acquieſcere videtur poſthæc ſcripta viſus Frantzkius *varior. reſolut.lib.2.reſolut.19.à num.113.*) tamen iure, & ratione ductus pro vera reſolutione neceſſe eſſe exiſtimo duos caſus diſtinguere. Primus eſt, quando nomen debitoris, aut venditum fuit, aut qua alia ratione in ſolutum datum. Alter, quando nomen ſimpliciter tantùm fuit ceſſum, & aſſignatum ſolutionis cauſa. Quæ inter ſe multum diſtant: nam primo caſu vendens, aut alia ex cauſa in ſolutum dans nomen, liberatus manet, & ad ſolam facti euictionem tenetur: in ſecundo autem, cedens non liberatur:cum non in ſolutum, ſed ſolutionis cauſa nomen, quod ſibi debetur, aſſignauerit ſuo creditori. Quod diſcrimen latius infra proſequemur *tit.8.q.3*.

49 In primo igitur caſu difficilis mihi videtur reſolutio Leotardi: & potius crederem debitorem ceſſum, qui ſuo creditori vſuras non præſtabat, ad earum ſolutionem non teneri in fauorem noui creditoris, cui ceſſus fuit; licèt ei ſpeciali priuilegio vſuræ deberẽtur. Nec enim abſque facto ſuo grauiori obligationi debuit implicari, aut facto creditoris ſui deterioris fieri conditionis,iuxta ea,quæ dixi *tit.3.quæſt.12*. conducit optimè D. Salgado *in labyrinth. 1.part.cap.36. à nu.* 20.vbi quod ceſſio non valet in præiudicium ceſſionarij, ſi eius obligatio in forma, vel alia qualitate alteratur.

50 Nec † contra faciunt rationes, quibus nititur Leotardus: parum enim pro ſua ſententia ſtringunt iura *in dict. l. cum quidam, §. ſi debitores, d.l. Fiſcus 6. D. de iure Fiſci*, imo aduerſus eum retorquentur. Nam licèt debitores,qui maiores vſuras præſtabant, ſi Fiſci eſſe cœperint, maiores ei vſuras inferant. In eo tamen Fiſcus non iure communi, ſed ſpeciali priuilegio vtitur, & agnoſcit poſt Plateam, Peregr.& Cuiacium ipſemet Leotardu *quæſt.22.num.3*. his verbis: *Neque tam*

tantùm ab ijs debitoribus, qui principaliter cum Fiſco contraxerant, ſemiſſes exigebantur, ſed etiam ab ijs, qui priuatis obſtricti ad Fiſcum peruenerant, ex quo debitores Fiſci eſſe cœpiſſent, vt conſtat ex dict. l. vlt. C. de vſuris Fiſci, & l. 16. D. de iur. Fiſc. tametſi creditores, quibus Fiſcus ſucceſſit, leuiores ſtipulati eſſent, dict. l. 17. §. ſi debitores, D. de vſur. Ioann. de Plat. & Cuiac. in dict. l. vltim. & Peregrin. de iur. Fiſc. lib. 6. tit. 7. num. 2. & 3. In hoc ergo priuilegium Fiſcus habuit. Cum igitur Fiſcus in exigendis vſuris à debitoribus, qui priuatis obſtricti ad eum peruenerunt, non iure communi vtatur, ſed ſpeciali priuilegio id ei ſit indultum: conſequens eſt, vt alij præter Fiſcum eo iure potiri non debeant; ſed potius eis prohibita ſit vſurarum exactio, quas debitores non præſtabant creditoribus, cum quibus prius contraxerunt. Fiſco etiam de iure canonico interdictum eſſe vſuras exigere, ſiue à debitoribus, qui ad eum deuoluti ſunt, ſiue ab eis, qui cum eo à principio contraxerunt, ptobat Leotard. *dict. quæſt. 22. num. 2.*

51 Minus † pro Leotardo facit textus *in dict. l. cum poſt 69. §. mulier, D. de iur. dotium*, quia in ea ſpecie non ex eo tempore quo nomen debitoris ſui mulier in dotem dedit, debitor vſurarum marito efficitur ratione dotis retardatæ: imò ante dotis conſtitutionem ipſi mulieri debitor ſub vſuris erat, vt in caſu *l. ſi mulier 77. D. de iure dotium*, quæ iura licèt inter ſe pugnare videantur, omiſſa emendatione Cuiacij, quē ſequitur Leotardus, facili negotio conciliabis; ſi aduertas horum iurium longè diuerſam eſſe ſpeciem: nam *in dict. l. cum poſt, §. mulier*, proponitur, mulierem, quæ debitorem ſub vſuris habebat, nomen illud cum vſuris futuri temporis marito in dotem dediſſe, quo caſu rectè reſpondet Papinianus vſuras etiam, quæ poſt nuptias ceſſerunt, portionem eſſe: quia cum mulier nominatim vſuras futuras in dotem dederit, & maritus huiuſmodi dotis conſtitutioni aſſenſerit, optima ratione vſuræ etiam futuræ dotem augent. Nec ex eo quòd vſuræ futuræ dotem augeant, indotata dicetur vxor cum maritus exigendo nomen, habeat ex quo matrimonij onera poſſit ſuſtinere: necnon etiam ex vſuris, ſeu commoditate vſurarum dotalium ipſius nominis dum non exigitur, & debitor in mora eſt. Multoties namque accidit, vt maritus fructus, aut vſuras ipſius rei in dotem datæ reſtituat: veluti quando officium aliquod pro vita mariti in dotem ei datur: nam fructus, & prouentus officij à marito percepti, dotales ſunt, & vxori ſoluto matrimonio debent reſtitui; ſolumq; fruitur maritus prouentibus, qui deſcēdunt a primis prouentibus illius officij, ex Bald. & Nouar. Noguerol. *allegat. 19. num. 5. & 6.* vbi ampliat ad fructus pro vita vxoris in dotem datos, adde benè agentem Parlador. *lib. 3. quæſt. 4. per tot.* qui id extendit ad fructus beneficij, vel alicuius cenſus in dotem dati, videndus Gaſp. Theſaur. *lib. 3. quæſt. 41. per tot.* Gratian. *cap. 756. à num. 5. & 6.* Morquecho *de diuiſione bonorum lib. 2. cap. 11 à num. 19* & relati à Bayo *in alph. lit. D. num. 5.* Spino *de teſtament. gloſ. 13. num. 67.* Siguenza *de clauſ. lib. 2. cap. 11. num. 103 & 104.* qui refert Molinam, Ayoram, Anton. Gomez, & alios, variaque iura in comprobationem expendit, neque omittas Garciam *de expenſis cap. 23. num. 5.* qui loquitur in fructibus, & annuis redditibus in dotem datis. Similiter alimenta viro, & vxori promiſſa dotem augent, & ſoluto matrimonio eorum æſtimationem reſtituit maritus, vt ex Caſtill. Coſta, & Tuſch. probat Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ. 7. gloſ. 3. part. 14. à num. 33.* Quēadmodum igitur nomine debitoris marito in dotem dato cum vſuris eius præteritis, certum eſt, vſuras dotem augere, & ſoluto matrimonio eſſe reſtituendas, vt ex *l. 7. §. 1. l. cum poſt 60. §. mulier, l. 77. D. de iure dotium, l. ſi ante 6. D. ſolut. matrimon. l. 4. §. 1. D. de pactis dotalib.* probat Leotardus *quæſt. 87. num. 4.* ita & vſuræ futuræ dotem augere debent.

53 Alia † & diuerſa res deciditur *in d. l. ſi mulier 77.* nam in ea mulier non nominatim cauit, vſuras futuras nominis, quod ſibi debebatur doti eſſe; imò proponitur mulierem debitori ſuo in dotem promiſiſſe, quod is ſibi debebat: quo caſu rectè reſpondet Conſultus vſuras poſt nuptias decurſas dotales non fieri, & perindè eſſe, ac ſi mulier ſolutum ſibi debitum in dotem daret: quæ deciſio,

46 Alium, † & ſuperiori proximum ſubnectit cauſam Honoratus Leotardus *diſt.quæſt.29.à nu.4.ad* 12.an ſi creditor,qui priuilegium exigēdi vſuras pecuniæ creditæ non habebat,ceſſerit marito nomen ex cauſa dotis; vel alteri,cui ſpeciali priuilegio debentur vſuræ; poſſit ceſſionarius vſuras exigere, & aduerſus Creditorem ceſſum vti ſuo priuilegio? In quo articulo reſoluit, ceſſionarium ſuo priuilegio vti aduerſus debitorem: quia ex quo ceſſum fuit ei nomen, incipit ſibi deberi intereſſe ex perſona propria:&actio mutat naturam ſuam. Ab eo tamen tempore vſuras deberi aſſerit, quo ceſſionarius denunciauit debitori ceſſionem, *l.Fiſcus 6.D.de iure Fiſci*. Vbi Fiſco, qui in ius priuati ſucceſſit, exactio conceditur vſurarum ex eo tempore, quo conuenit debitorem. Mouetur Leotardus, vt in hanc ſententiam eat, ex *dict.l. Fiſcus, l. cum quidam, §.debitores, D.de vſuris*; in quibus, ſi is, qui minores ſemiſſibus vſuras pæſtabat, Fiſci debitor eſſe cœperit, poſtquam ad Fiſcum tranſiuit, ſemiſſes præſtat vſuras. Pro eadem etiam ſententia refert textum *in dict.l.cum poſt, §.mulier, D.de iure dotium*; in qua, quædam mulier pecuniam ſibi debitam à Seio,cū vſuris futuri temporis in dotem dedit marito. Aliud etiam pro hac ſententia adducit fundamentum, ſcilicèt, ex hac ceſſione debitoris conditionem non fieri deteriorem: quia ex quo non ſoluit marito, cui nomen in dotem datum fuit, tenetur creditori in id quod intereſt,ratione damni, quòd ipſe erga maritum patitur propter vſuras, quas ei ſoluit ratione dotis retardatæ, iuxta *l.1. C.de ſententiis, quæ pro eo, quod intereſt*. Quare debitoris nihil refert,an dotis promiſſori, & creditori ſuo ſoluat intereſſe ratione damni; an verò marito vſuras propter moram.

47 Præſentem articulum, quem excitauit Leotardus, licèt noſtram ceſſionis iuriū materiam attingat, à nemine ante eum diſputatum vidi; & quamuis ipſe referat Surdum in terminis agentem, eius allegationem non inueni: refertur enim in hunc modum: *Et in ſpecie dicit Surdus in dict. quæſt. 42. num. 71*. Quo loci Surdus nihil ad rem expendit; & in ea quæſtione *in tractatu de alimentis tit.1. num.* 22. ſolum diſputat: an in ceſſionatium mariti ius, & actio exigendi vſuras dotales transferatur? Sed quia hoc dubium noſtri tractatus eſt, & paſſim accidere poteſt, neceſſe erit noſtrum in eo,quale quale iudicium doctiſſimi lectoris cenſuræ ſubijcere.

48 Et licèt optarem Leotardi ſententiæ aſſentiri (prout ei acquieſcere videtur poſthæc ſcripta viſus Frantzkius *variar. reſolut.lib.2.reſolut.19. à num.113.*) tamen iure, & ratione ductus pro vera reſolutione neceſſe eſſe exiſtimo duos caſus diſtinguere. Primus eſt, quando nomen debitoris, aut venditum fuit, aut qua alia ratione in ſolutum datum. Alter, quando nomen ſimpliciter tantùm fuit ceſſum, & aſſignatum ſolutionis cauſa. Quæ inter ſe multum diſtant: nam primo caſu vendens, aut alia ex cauſa in ſolutum dans nomen, liberatus manet, & ad ſolam facti euictionem tenetur: in ſecundo autem, cedens non liberatur:cum non in ſolutum, ſed ſolutionis cauſa nomen, quod ſibi debetur, aſſignauerit ſuo creditori. Quod diſcrimen latius infra proſequemur *tit.8.q.3.*

49 In primo igitur caſu difficilis mihi videtur reſolutio Leotardi: & potius crederem debitorem ceſſum, qui ſuo creditori vſuras non præſtabat, ad earum ſolutionem non teneri in fauorem noui creditoris, cui ceſſus fuit; licèt ei ſpeciali priuilegio vſuræ deberetur. Nec enim abſque facto ſuo grauiori obligationi debuit implicari, aut facto creditoris ſui deterioris fieri conditionis,iuxta ea,quæ dixi *tit.3.quæſt.12.* conducit optimè D. Salgado *in labyrinth. 1.part.cap.36. à nu. 20.*vbi quod ceſſio non valet in præiudicium ceſſionarij, ſi eius obligatio in forma, vel alia qualitate alteratur.

50 Nec † contra faciunt rationes, quibus nititur Leotardus: parum enim pro ſua ſententia ſtringunt iura *in dicta l. cum quidam, §. ſi debitores, d.l. Fiſcus 6. D. de iure Fiſci*, imo aduerſus eum retorquentur. Nam licèt debitores,qui maiores vſuras præſtabant, ſi Fiſci eſſe cœperint, maiores ei vſuras inferant. In eo tamen Fiſcus non iure communi, ſed ſpeciali priuilegio vtitur, & agnoſcit poſt Plateam, Peregr.& Cuiacium ipſemet Leotardu *quæſt.22.num.3.* his verbis: *Neque*

tan-

Digitized by Google

tantùm ab ijs debitoribus, qui principaliter cum Fiſco contraxerant, ſemiſſes exigebantur, ſed etiam ab ijs, qui priuatis obſtricti ad Fiſcum peruenerant, ex quo debitores Fiſci eſſe cœpiſſent, vt conſtat ex dict. l. vlt. C. de vſuris Fiſci, & l. 16. D. de iur. Fiſc. tametſi creditores, quibus Fiſcus ſucceſſit, leuiores ſtipulati eſſent, dict. l. 17. §. ſi debitores, D. de vſur. Ioann. de Plat. & Cuiac. in dict. l. vltim. & Peregrin. de iur. Fiſc. lib. 6. tit. 7. num. 2. & 3. In hoc ergo priuilegium Fiſcus habuit. Cum igitur Fiſcus in exigendis vſuris à debitoribus, qui priuatis obſtricti ad eum peruenerunt, non iure communi vtatur, ſed ſpeciali priuilegio id ei ſit indultum: conſequens eſt, vt alij præter Fiſcum eo iure potiri non debeant; ſed potius eis prohibita ſit vſurarum exactio, quas debitores non præſtabant creditoribus, cum quibus prius contraxerunt. Fiſco etiam de iure canonico interdictum eſſe vſuras exigere, ſiue à debitoribus, qui ad eum deuoluti ſunt, ſiue ab eis, qui cum eo à principio contraxerunt, probat Leotard. *dict. quæſt. 22. num. 2.*

51 Minus † pro Leotardo facit textus *in dict. l. cum poſt 69. §. mulier, D. de iur. dotium*, quia in ea ſpecie non ex eo tempore quo nomen debitoris ſui mulier in dotem dedit, debitor vſurarum marito efficitur ratione dotis retardatæ. imò ante dotis conſtitutionem ipſi mulieri debitor ſub vſuris erat, vt in caſu *l. ſi mulier: 77. D. de iure dotium*, quæ iura licèt inter ſe pugnare videantur, omiſſa emendatione Cuiacij, quē ſequitur Leotardus, facili negotio conciliabis; ſi aduertas horum iurium longè diuerſam eſſe ſpeciem: nam *in dict. l. cum poſt, §. mulier*, proponitur, mulierem, quæ debitorem ſub vſuris habebat, nomen illud cum vſuris futuri temporis marito in dotem dediſſe, quo caſu rectè reſpondet Papinianus vſuras etiam, quæ poſt nuptias ceſſerunt, portionem eſſe: quia cum mulier nominatim vſuras futuras in dotem dederit, & maritus huiuſmodi dotis conſtitutioni aſſenſerit, optima ratione vſuræ etiam futuræ dotem augent. Nec ex eo quòd vſuræ futuræ dotem augeant, indotata dicetur vxor cum maritus exigendo nomen, habeat ex quo matrimonij onera poſſit ſuſtinere: necnon etiam ex vſuris, ſeu commoditate vſurarum dotalium ipſius nominis dum non exigitur, & debitor in mora eſt. Multoties namque accidit, vt maritus fructus, aut vſuras ipſius rei in dotem datæ reſtituat: veluti quando officium aliquod pro vita mariti in dotem ei datur: nam fructus, & prouentus officij à marito percepti, dotales ſunt, & vxori ſoluto matrimonio debent reſtitui; ſolumq; fruitur maritus prouentibus, qui deſcēdunt a primis prouentibus illius officij, ex Bald. & Nouar. Noguerol. *allegat. 19. num. 5. & 6.* vbi ampliat ad fructus pro vita vxoris in dotem datos, adde benè agentem Parlador. *lib. 3. quæſt. 4. per tot.* qui id extendit ad fructus beneficij, vel alicuius cenſus in dotem dati, videndus Gaſp. Theſaur. *lib. 3. quæſt. 41. per tot.* Gratian. *cap. 756. à num. 5. & 6.* Morquecho *de diuiſione bonorum lib. 2. cap. 11 à num. 19* & relati à Bayo *in alph. lit. D. num. 5.* Spino *de teſtament. gloſ. 13. num. 67.* Siguenza *de clauſ. lib. 2. cap. 11. num. 103. & 104.* qui refert Molinam, Ayoram, Anton. Gomez, & alios, variaque iura in comprobationem expendit, neque omittas Garciam *de expenſis cap. 23. num. 5.* qui loquitur in fructibus, & annuis reditibus in dotem datis. Similiter alimenta viro, & vxori proxmiſſa dotem augent, & ſoluto matrimonio eorum æſtimationem reſtituit maritus, vt ex Caſtill. Coſta, & Tuſch. probat Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ. 7. gloſ. 3. part. 14. à num. 33.* Quēadmodum igitur nomine debitoris marito in dotem dato cum vſuris eius præteritis, certum eſt, vſuras dotem augere, & ſoluto matrimonio eſſe reſtituendas, vt ex *l. 7. §. 1. l. cum poſt 60. §. mulier, l. 77. D. de iure dotium, l. ſi ante 6. D. ſolut. matrimon. l. 4. §. 1. D. de pactis dotalib.* probat Leotardus *quæſt. 87. num. 4.* ita & vſuræ futuræ dotem augere debent.

53 Alia † & diuerſa res deciditur *in d. l. ſi mulier 77.* nam in ea mulier non nominatim cauit, vſuras futuras nominis, quod ſibi debebatur doti eſſe; imò proponitur mulierem debitori ſuo in dotem promiſiſſe, quod is ſibi debebat: quo caſu rectè reſpondet Conſultus vſuras poſt nuptias decurſas dotales non fieri, & perindè eſſe, ac ſi mulier ſolutum ſibi debitum in dotem daret: quæ deciſio,

quam diuerſa ſit ab ea, quæ refertur à Papiniano *in dict. l. cum poſt*, §. *mulier*, per quàm manifeſtè apparet: quia in *d. l ſi mulier*, nomen quod maritus ipſe debebat, in dotē ei datum fuit; at verò *in d.l.cū poſt*, §. *mulier*, nomen quod alter ſub vſuris debebat in dotem accepit maritus. Nec non etiam *in d.l.ſi mulier*, vſuræ futuræ in dotem datæ non fuerunt, neque potuerunt dari, cùm ipſe maritus debitor nominis eſſet, & ſecuto matrimonio creditor, & debitor mulieris eſſe incipiat, ab eoque tempore hinc inde compenſatio ipſo iure fiat, maximè ad extinctionem vſurarum, *l.4. C. de compenſ. l. eius, C. de ſolutionib. l. cum alter, D. de compenſ.* l.2 1.*tit.*14.*par.*5. poſt alios Scacc. *de commert.* §.2 *gloſ.*2. *num.* 425. Coſta *de ratione rata, quæſt.* 61. *à num.* 1. Trentaeinq. *lib.*3. *var. tit. le compenſ. reſol.*1.*numer.*24 FrantzKus *var. reſol. lib.*1.*reſol.*13. *num.*13. Scobar *de ratiociniis comput* 14.*à num.*2. *&* 10. Caſtillo *lib.*4. *cont. cap.*4?. *à num.* 113. Cencius *de cenſib. quæſt.*88 *numer.* 6. *verſ. non fieri*, Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.*6.*gloſ.*2 *par.*6.*à num.*60 (qui loquitur in vſuris dotalibus) *& deciſ.* 91. *num.*30. Donel. *lib.*16. *com. cap.*15. Leotard. *dict. tract. de vſur q.*84.*à n.*9. nouiſſimè D.Salgado *in labyrinth. creditor.*2.*par. cap.*28.*num.*26. vbi etiam quod compenſatio hinc inde ipſo iure non ſit ad euitandum curſum redituum ex cenſu conuentionato à iure licito, & approbato.

53 Similiter ✝ nec Leotardi opinioni fauet alia ratio, quam à nemine perpenſam eſſe dicit, ſcilicèt debitorem ceſſum deterioris conditionis non fieri ex eo, quòd nouo creditori cui ceſſus fuit, vſuras præſtet: cùm & primo creditori poſtquàm nomen marito in nomen dedit, ad vſuras poſt moram teneatur, ratione dāni, quod ipſe patitur erga maritum, cui non ſoluta dote vſuras præſtare cogitur. Hoc enim argumentum in terminis huius primi caſus ad rem non facit: quia qui nomen debitoris in ſolutum dedit marito, cùm ampliùs debitor nō maneat, non eſt cur ab eo vſuræ exigi poſſint, quas neutiquā præſtat niſi debitor poſt moram.

54 In alio ✝ verò, & ſecundo caſu quando quis nomen debitoris ſimpliciter ceſſit, & aſſignauit ſolutionis cauſa ei, cui ſpeciali ratione, aut priuilegio vſuræ debentur, ſi ceſſionarius ius haberet exigendi vſuras à cedente, quouſque debitor ceſſus ſoluit, crederem conſiderandam eſſe cauſam ex qua is qui ceſſit, debitor cœperit eſſe ceſſionarij. Nam ſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa debitor eius ſit, cùm tunc propter moram debitoris ſui, quem ceſſit, vſuras præſtet ratione illius damni emergentis, quod patitur, vſuras quas ipſe ſoluit, à ſuo debitore rectè exigit, ad latè tradita per ipſummet Leotardum *quæſt.*75. *à num* 27. Hermoſil. *in l.*10.*gl.ſ*4 *n.*52. *tit.*1.*par.*5. apud quos videas, quando creditori ratione damni emergentis, vel quia mutuam accepit pecuniam ſub vſuris, liceat à debitore ſuo vſuras conſequi. Quemadmodum igitur is, qui ceſſit nomen debitoris ſui, poteſt ab eo intereſſe damni emergentis exigere, idem ius eius ceſſionario competet, ſi nomen ceſſum ſit illi, cum omni iure, quod cedens habebat, vel habere poſſet contra debitorem ceſſum: aliàs enim niſi ius hoc expreſsè, vel tacitè cederetur non admitterem ceſſionarium agentem contra debitorem ceſſum ad vſurarum exactionē, quas ipſe non alij debet, quàm ſuo primordiali creditori, ratione damni quod ſentit erga creditorem, cui nomen ſimpliciter ceſſit, & aſſignauit ſolutionis cauſa. Nec enim indulgendum eſt creditori, vt iuribus debitoris ſui experiatur ſine ceſſione, abſque aliqua iuſta, & neceſſaria cauſa, vt latè oſtendimus ſupra *tit.*4.*quæſt.*3. *&* 4.

55 Opportunè ✝ tamen à nobis inquiret aliquis differentiæ rationem, quare cùm ſupra reſoluerimus, priuilegium perſonale cedentis, per quod alijs creditoribus in exactione præfertur, in eius ceſſionarium transferri, quoties cedenti præiudicium ſequeretur, ſi ceſſionarius eodem priuilegio non gauderet. Cur aliud in priuilegio perſonali percipiendi vſuras ſtatuamus? Quod indiſtinctè in ceſſionarium non tranſire diximus. Sed facilè diſcriminis rationem aſſignabis, ſi conſideres, quòd vbi mulier pupillus, alterue creditor, qui prælationis priuilegium habet, actionem ſuam cedit, ſi in ceſſionarium priuilegium non transferet, poſſet id in cedentis damnum cedere; ſi non

non exacto credito ceſſionarius aduerſus eum regreſſum haberet; quo caſu expedit, ceſſionarium eodem priuilegio frui, quod non tàm ei, quàm ipſi cedenti tribuitur, eiuſque perſona, & fauor adhuc conſideratur; nè aliàs obliquè, & per indirectum cedens priuilegium ſuũ amitteret: at verò vbi ceditur actio, cuius ratione creditori ob eius perſonam exactio vſurarum propter moram, & retardatam ſolutionem permittitur, nullũ detrimentum cedentis inuenitur, quamuis in ceſſionarium priuilegium illud nõ transferatur; imò cum cedens actionem ſuam tranſtulerit, ceſſat omninò qualitas, cuius ratione vſurarum exactio conceditur.

SVMMARIVM.

1 *Conducēs aliquod ius, vel prædium à Principe, vel Eccleſia, an ex fructibus, & rebus illius iuris, vel prædij à gabella ſolutione ſit immunis, ſicut Princeps, vel Eccleſia.*

2 *Exemptio à gabellis ſi ſit conceſſa prædijs, vel iuribus, in ſingularem ſucceſſorem illius prædij, vel iuris illud priuilegium tranſibit.*

3 *Immunitas à gabellis ſi perſonalis ſit, in conductorem, vel ſingularem ſucceſſorem non tranſibit.*

4 *Laicus, qui habet tertias à Principe, gauellam ſoluere tenetur ex earum venditione.*

Intelligitur opinio Hyeronymi de Zeuallos.

5 *Emptor, & ceſſionarius Eccleſiæ gabellam præſtare tenetur, licèt Eccleſia à gabella præſtatione ſit immunis.*

6 *Priuilegium immunitatis à collectis pro ſe, & ſucceſſoribus à Principe conceſſum, an ad ſingulares ſucceſſores, & emptores bonorum extendatur.*

7 *Ceſſionario Fiſci, Eccleſiæ, pupilli, & aliorum, an edenda ſint inſtrumenta, quæ eorum auctoribus edi deberent.*

8 *Reus actori, & actor reo, hodie de æquitate inſtrumenta edere compelluntur.*

9 *Eccleſia ſi cedat alicui hæreditatem ſibi relictam, an in ceſſionarium tranſeat priuilegium Eccleſiæ, vt vltra vires hæreditarias non teneatur licèt inuentarium non confecerit.*

10 *Eccleſia, vel cauſa pia hæres inſtituta, non conuenitur vltra vires hæreditarias, quamuis inuentarium non conficiant.*

11 *Ceſſionarius perſonæ priuilegiatæ, in non faciendo inuentarium, eodem iure vtitur.*

12 *Inuentarium confectum à ceſſionario hæreditatis, an hæredi proſit.*

Inuentarium factum ab vna perſona, quandò proſit alteri ſine ceſſione.

13 *Fori priuilegium competens cedenti, an in eius ceſſionarium tranſeat. Diſtinguitur inter priuilegium fori, cauſæ, vel perſonæ conceſſum.*

Submiſſionis pacto nõ ſolùm creditor principalis, ſed & eius ceſſionarius iuuatur.

14 *Iudex deputatus pro exigendis votis D. Iacobi, poteſt compellere debitores, etiam ad petitionem ceſſionarij Eccleſiæ Compoſtellanæ.*

15 *Eccleſia ſi cedat ius ſuum contra debitores decimarum, vel earum conductores, an eius ceſſionarius poſſit trahere debitores ad forum eccleſiæ*

16 *Decimarum quæſtio ſi iuris ſit ad Eccleſiaſticum pertinet.*

17 *Decimæ nouæ, & inſolitæ ſi petantur: poſſunt grauati Regium conſilium adire.*

18 *Debitorem decimarum ceſſionarius Eccleſiæ coram Eccleſiaſtico iudice conuenire poteſt.*

Decimarum quæſtio ſi facti ſit, iudex etiam ſæcularis eſt competens.

19 *Eccleſia in quibus caſibus poſſit laicos decimarum conductores, coram ſuo iudice conuenire.*

20 *Ceſſionarius Eccleſiæ, an poſſit laicum conductorem decimarum trahere ad forum Eccleſiaſticum, in caſibus in quibus Eccleſia poſſet, & num.21.*

22 *Priuilegium pupillis, viduis, & alijs miſerabilibus perſonis conceſſum, vt poſſint trahere reos ad curiam: an eorum ceſſionarijs competat, & num.23.*

24 *Priuilegiatus quo ad forum, an pro iuribus ſibi ceſſis fori priuilegio vtatur.*

25 *Fiſcus an ſua priuilegia perſonalia transferat in ceſſionarium.*

26 *Priuilegium prælationis Fiſco competens, an transferatur in eius ceſſionarium? affirmatiua ſententia eligitur,* &num.27.

28 *Ceſſionarius Fiſci, an poſſit exigere vſuras, quas exigeret Fiſcus? negatiua ſententia defenditur,* & n. 29.

30 *Ceſſionarius Fiſci, an poſſit debitorem ceſſum coram Fiſci iudice conuenire.*

QVAE-

QVÆSTIO III.

Repetita tractatio, de priuilegijs quæ ſimul cum actione ceſſa tranſeunt. Et an in Fiſco ſpeciale ſit, vt priuilegia ſua perſonalia trãsferat in ceſſionarium?

1 EX aſſignato à nobis diſcrimine inter priuilegia perſonalia, & realia: quod hæc vtpotè actioni cohærentia, cum ipſa in ceſſionarium transferantur; illa verò non item, quia inſeparabilia ſunt à perſona: deſcendit etiam reſolutio illius dubij, an ſi Princeps, vel Eccleſia, qui ex ſuis contractibus, & rerum ſuarum venditione gabellam non præſtant, locauerint priuato aliquod ius, vel prædium cum clauſula ceſſionis iurium, conductor ille potiatur eodem iure, quo Princeps, vel Eccleſia, taliter quòd ex venditione fructuum illius iuris, vel prædij conducti, gabellam ſoluere non teneatur.

2 Diſtinguendum namque eſt, an immunitas à gabellis conceſſa ſit rebus, & iuribus; an verò perſonis; quia ſi exemptio, & priuilegium prædijs, vel iuribus conceſſum ſit, veluti quando dicitur, eximo prædia à gabella, vel alia collecta, & ſic exempta concedo tibi: tunc cum iure illo, & prædio in conductorem aliũvè ſingularem ſucceſſorem; quodcumq; priuilegium prædio inhærens tranſibit, *l.3.§.rebus*, *l.forma*; *§. quamquam*, *D. de cenſibus*, *l.aqua ductus 47.D. de contrahen. empt.* Menoch. *lib.3.præſumpt.103.nu.26.* Farinac. *deciſ.234.num.23.& 24.tom.2.in poſth.* Noguerol *allegat.38. num.9.* Surd. *conſ.525.num.25.& 26.* cum alijs à nobis traditis *ſup. tit. 3.quæſt.1.à num.1.& tit.4. quæſt.7.per tot.*

3 Quando verò immunitas à gabellis, vel collectis perſonalis eſt, quia Eccleſia, vel Princeps eam exemptionem habent; non ſatis liquet, an in conductorem idem priuilegium tranſeat? Deſidiũ inter interpretes agnoſcit Velaſc. *de priuileg. paup.3.part.quæſt.8.numer.80.& 81.* qui plures de quæſtione refert, Gironda *de priuileg. quæſt.179.à numer.982.& quæſt.178.à num.969.* qui pro vna, & altera ſententia multos congerit. Tamen ſine dubio tenendum eſt, conductores Eccleſiæ, vel Principis, à gabellæ, vel alterius collectæ ſolutione immunes nõ eſſe, *l.licitatio*, *§. Fiſcus*, ibi: *Mercatores autem qui fundis Fiſcalibus mercari cõſueuerunt nullam immunitatem ſoluendi publici vectigalis vſurpare poſſunt.* Peregrin. *de iure Fiſci lib.7. tit.3.num.34.* Pareja *de editione inſtrum.tit.5.reſol 3.à num.45.* Cancer. *part.3.variar.cap.3.num.139.* videndi Maſtrill. *deciſ.304.* Cutell. *de donat. contempt.matrim.tract.2.diſcur.1.ſpec.22.à num.13.* qui loquuntur in eo, qui conduxit à Principe.

4 Conducit Eman. Rodrig. *quæſt. regul. tom.3.quæſt.74.art.6.* vbi quod laicus qui habet tertias à Rege, gabellam ſoluere tenetur ex earum venditione. Nec habenda eſt ratio Zeuall. *de cognit.per viam viol.2.part.quæſt.17.num.4.verſ. nec obſtabit*, dum aſſerit, eum qui tertias habet à Rege eius iuribus vti: nam id procedit quoad forum; non verè quoad alia perſonalia Regis iura, & priuilegia.

5 Et † in conductore Eccleſiæ idem probant Laſarte *de decim.vendit.cap.19.num.27.* Gutierrez *de gabell.quæſt.44.* Puteus *deciſ.522.lib.2.* Menoch. *de arbitr.caſ.562.* Gironda *dict.num.983.* Zeuall. *de cognit. per viam violent.2.part.quæſtion.50.& 52.* Duard. *ad bullam Cœnæ Domini lib.2.can.18.quæſt.11.* Noguerol *allegat.38. num.9.& 10.per tot.* Compendium Dianæ *verbo gabella*, *num.13.& 14.* D. Larrea *allegat. 57.à num.6.* Fontanell. *de pactis nupt.clauſ. 5.gloſ.4.à num.43.* Cancer. *part.1. variar. cap.13.num.127.& cap.3. num.140.* Ioan. Bapt. Thoro *3.part. comp.deciſ. verb.ceſſionarius alicuius hæreditatis*, circa medium, ibi: *Hinc ſi Eccleſia eſſet immunis à datijs, & pedagijs, pro eius mercedibus. certè quod illas vendendo, & cedendo emptor, & ceſſionarius non gauderet dicta immunitate, vt inquit Bart. in l. licitatio, §. mercatores* videndus Surdus *conſ.301.à num.69.& 304.à num.11.& conſ.525.per tot.*

6 Sed † an priuilegium immunitatis à collectis alicui per ſupremum Principẽ conceſſum cum illa clauſula *Pro te, hæredibus, & ſucceſſoribus tuis, ita quod tu, & ſucceſſores tui præfati ad aliquod onus*

vel

vel ad aliquod præſtandum, vel operandum minimè teneamini, ad ſingulares eius ſucceſſores, & emptores bonorum extendatur, maximè ſi priuilegiatus in emptorem iura ſua per ceſſionem tranſtulerit, late & doctè diſſerit Franc. Tondutus *reſol. ciuil. cap. 44.* vbi contendit, ſimile priuilegium reale eſſe, & ad bonorum emptores tranſire; præſertim ſi ille cui conceſſa fuit immunitas, priuilegiũ ſuum expreſsè ceſſerit, & tranſtulerit in emptores, cum promiſſione euictionis pro manutentione priuilegij.

7 Superioribus † adſimile eſt; an vbi quis priuilegium habet; vt aduerſarius teneatur ei exhibere inſtrumenta ad intentionem & replicationem fundandam (quo priuilegio vtitur Fiſcus, *l. nè quiſquam 3.* aliàs *Senatus, D. de edendo, l. 2. §. item Diui Fratres, D. iure Fiſci*. ſimiliter dos, & pupillus, Eccleſia, & alij, de quibus Pareja *dict. reſol. 3. num. 42. 49. & 50.*) ſi actiones ſuas cedant, an ceſſionarius eodem priuilegio vtatur? qui caſus ſi acciderit iuxta diſtinctionem noſtram reſoluendus erit, iunctis traditis per Parejam *ad num. 42.* Farinac. Peregrinus, Alfarus, Laſarte, quos refert Gutierrez *de gabellis quæſt. 126. à num. 15* quam quæſtionem latius non pertracto: quia apud nos infructuoſa eſt: cum † ho-
8 die indiſtinctè actor reo, & reus actori inſtrumenta edere compellatur, ideoq; Fiſci, & aliorum priuilegium neceſſarium non ſit; vt de praxi teſtatur Gutierrez *ſup. num. 20. & conſ. 49. num. 7.* Pareja *tit. 5. reſolut. 11. à num. 31. & 2. tom. titul. 7. reſolut. 1. à num. 8.* vbi plena, & docta manu proſequitur Gaito *de credito cap. 2. nu. 1088.*

9 Hic etiam † reſoluendum occurrit dubium ſatis controuerſum, an ſi Eccleſia hæres inſtituta, quæ inuentarium bonorum non confecit, vel ſine eius beneficio hæreditatem adiuit, vendat alicui hæreditatem cum ceſſione iurium, an in emptorem, & ceſſionarium tranſeat priuilegium Eccleſiæ, quod vltra vires hæreditarias ob inuentarium non confectum nõ teneatur?

10 Licèt enim † contentio ſit apud interpretes, an Eccleſia, vel cauſa pia propter omiſſum inuentarium vltra vires hæreditatis conueniantur, vt conſtat ex late traditis à Carualh. *de vna, & altera quarta, part. 2. à num. 473.* Capyc. Latro *deciſ. 15. à num. 8. ad 25.* tamen communi omnium calculo receptum inuenio, Eccleſiam, vel piam cauſam illo inter alios priuilegio potiri, vt hæres inſtituta vltra hæreditarias vires non conueniatur, quãtumuis inuentarium non confecerit, vel omiſſo inuentarij beneficio hæreditatem adierit, vt ex multis veriorem, & communem teſtatur, Velaſcus *de priuil. paup. 2. p. quæſt. 18. num. 18. & 3. part. quæſt. 8. num. 350.* Cancer. *1. part. var. cap. 2. num. 7. & 3. par. var. cap. 2. num. 81.* Capycius ſup.

11 Quo ſuppoſito dubitatur, an priuilegium illud Eccleſiæ in ceſſionarium hæreditatis transferatur, taliter vt nec ipſe vltra vires hæreditatis poſſit à creditoribus conueniri? Et non tranſire, quia priuilegium perſonale eſt, quod à perſona hæredis diſcedere non poteſt, deciſum refert Iulius Cæſar Galup *in praxi part. 3. cap. 3 ſub nu... in poſtrema editione*, cuius deciſionis meminit Ioannes Bapt. Thor. *3. part. comp deciſ. verb. ceſſionarius alicuius Eccleſiæ*. Verius tamen eſt, in ceſſionarium idem priuilegium tranſire & vltra vires hæreditarias moleſtari non poſſe; cum non teneatur creditoribus, niſi in his caſibus, in quibus cedens teneretur. Eodemque modo quo ceſſionarius hæreditatis gaudet inuentario confecto à cedente, Phanut. *de inuentario q. 239. num. 36.* Capycius *num. 3.* ita etiam ceſſionarius perſonæ priuilegiatæ in non conficiendo inuentarium, eodem priuilegio vti debet, quam ſententiam multis fundamentis veriorem eſſe, & pro ea deciſum referunt Capyc. Latro *dict. deciſ. 5. per tot.* Golinus *de procurat. part. 2. c. 5. num. 224.* Thoro *dict. 3. part. verb. ceſſionarius hæreditatis, & 4. tom. in comp. deciſ.* Capyc. Latro, verb *ceſſionarius, fol. 385.* vltra quos expendo Alexand. Trentacinq. *lib. 1. variar. titul. de iure Fiſci reſolut. 2. num. 2. in fine*, ibi: *Et hinc eſt, quod Fiſcus, vel alius, qui vtitur iure Fiſci, non habet neceſſe facere inuentarium: quia non tenetur vltra vires hæreditarias, Bart. per illum textum in l. 1. §. an bona, D. de iure Fiſci, Bald. in l. vltim. C. de iure deliber. Immol. in rubrica, D. de acquirenda hæreditate poſt principium, verſic. & adde, Roman. col. 3. verſ.*

3. verſ. nouum dicunt, *Franc. Aretin. col. 4. verſ. & quia*.

12 Quando † autem inuentarium confectum à ceſſionario hæreditatis ipſi, & hæredi cedenti proſit, videndus Capyc. *ſup. num. 3.* Thoro *3. part. comp. deciſ. verb. inuentarium confectum, ante medium, fol.* 600. vbi latè an inuentarium vnius alteri proſit, vt non teneatur vltra vires hæreditarias, & an vt proſit neceſſaria ſit ceſſio, quod varijs exemplis, & caſibus proſequitur, videndus Scobar *de ratiociniis cap. 9. num. 15. & num. 20.* Gutierrez *de tutel. 2. part. cap. 1. à num. 51.* Valaſc. *de partitionib. cap. 8. num. 28.* Velaſc. *de priuileg. paup. 2. part. quæſt. 58. à numer. 2. ad 7.* Cancer. *3. part. cap. 2. à num. 107. & 117.* Fachin. *lib. 6. cont. cap. 31.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. 1. cap. 9. gloſ. 5. à num. 40.* Noguerol. *alleg. 19. num. 103* Horat. Carpan. *ad Stat. Mediol. 1. tom cap. 272. numer. 51.* qui aſſerit beneficium inuentarij conceſſum hæredibus, merè perſonale eſſe, ac proinde cedi non poſſe, videas nouiſſimè D. Salgado *in labyrinth. creditorum part. 2 cap. 1. à num. 6. & 25.*

13 Ex ſuperiori † etiam diſtinctione inter priuilegia, quæ cauſæ, vel perſonæ cohærent dirimenda eſt quæſtio, an facta ceſſione tranſeat in ceſſionarium priuilegium fori competens cedenti? Nam ſi fori priuilegium rei, iurique ceſſo cohæreat, indubitati iuris eſt, in ceſſionarium ſimul cum actione ceſſa tranſire, Bald. *in l. per diuerſas, quæſt. 17. C. mandati*, Gregor Lopez *in l. 64. gloſ. en los daños, tit 18 part. 3.* Paul. Gallerat. *de renunciat. lib. 1. cap. 4. num. 25. & 52.* qui diſtinguit inter priuilegium fori, quod cohæret rei, vel perſonæ, Petrus Barboſ. *in l. poſt dotem num. 57. D. ſolut. matrimon.* vbi quod ſi quis cedat actionem, quam habet ex inſtrumento iurato, quod quemadmodum cedens ratione iuramenti debitorem coram Eccleſiaſtico poſſet conuenire, idem efficere poterit ceſſionarius; quia priuilegium fori actioni, & inſtrumento; non verò perſonæ cohæret, ſequitur ex Afflict. Intrigliol. *conſ. 18. num. 48.* Quarè ſi in inſtrumento quis ſe alicui iudici ſubmiſerit, dubium non erit, ceſſionarium coram iudice cui ſubmiſſio facta fuit agere poſſe, & debitorem ceſſum conuenire: cum ſubmiſſio illa non perſonam cedentis reſpiciant, ſed ipſam obligationem, & actionem, conducit eleganter Surdus omninò legendus *conſ. 280. per totum præcipuè num. 21.* faciunt, quæ nos ſupra admonuimus, ſummiſſionis clauſulam non ſolum afficere eum, qui ſe ſummiſit, & hæredes eius; ſed etiam tertios bonorum poſſeſſores.

14 Vndè † infert D. Larrea *deciſ. 31. num. 24. tom. 1.* iudicem deputatum pro exigendis votis Diuo Iacobo debitis, cum non perſonis, imò ratione voti deſignatus fuerit, non ſolum poſſe compellere ad ſolutionem principales debitores ad petitionem Eccleſiæ Compoſtellanæ; ſed etiam ad inſtantiam eorum, qui ab ipſa Eccleſia ius ceſſum habent: quia cum fori priuilegium reale ſit, tranſit in ceſſionarium. Et in indiuiduo loquitur in fideiuſſore principalis debitoris, qui virtute ceſſionis ſibi factæ experitur in iudicio, forique priuilegio vti intendit.

15 Ex † his dignoſcendum eſt, ſi Eccleſia cedat ius ſuum contra debitores decimarum, vel earum conductores, an ceſſionarius fori priuilegio vtatur, & poſſit debitores coram Eccleſiaſtico iudice cōuenire? Qui caſus dupliciter poteſt contingere: primò ſi Eccleſia decimas locauerit, & earum conductor virtute ceſſionis ſibi factæ (*hoc eſt del recudimiento*) aduerſus decimatum debitores ad ſolutionem experiatur. Secundò ſi Eccleſia, poſtquam locauit decimas beneficij, cedat alteri actionem pro exactione penſionis; quibus caſibus dubitari contingit, an in ceſſionarium fori Eccleſiaſtici priuilegium tranſeat, vel debeat laicos debitores ſibi ceſſos coram ſæculari iudice conuenire.

16 Primo caſu ſi quæſtio iuris vertatur inter conductorem, & debitorem decimarum, certum eſt cognitionem ad Eccleſiaſticum iudicem pertinere: quia cauſæ decimarum, ſi de iure decimandi dubitetur, ſiue lis inter Eccleſiaſticos, ſiue ſæculares ſit; ad forum Eccleſiæ priuatiuè pertinent, *cap. tua de decimis, clemen. diſpendioſam de iudicijs, l. 56. tit. 6. part. 1.* ex innumeris probauit Carraſco *cap. 6. §. 2.* Caſtillo *de tertiis, cap. 12.* Barboſ. *de iure vniu. Eccleſ. lib. 3 cap. 26. §. 4. à nu. 1.* D. Solorzan. *de iur. Indiar. tom. 2. lib. 3.*

cap.

Digitized by Google

cap.1.num.36.& 37. Anſaldus *de iuriſdictione p.2.tit.4.c.1.à num.18.*

17 Niſi † conductor nouas, & inſolitas decimas exigeret, nam eo caſu grauati poſſent ad Regias Cancellarias, vel ſupremum Conſilium recurrere, vbi expediuntur Regiæ prouiſiones, & retinetur cauſa: non ſolum vbi ceſſionarius Eccleſiæ nouas, decimas peteret; ſed etiam, vbi ipſa Eccleſia ageret: vt in conductore, ſeu ceſſionario decimarum, probat Bolaños *in Curia Philip.tom.1 part.1, §.5. num. 6.* Et in Eccleſia inſolitas decimas petente, *l.6.tit.5.lib.1 Recop.* Couarr.*practic.cap.34.num.5.* Carraſc. *ad l. Reg. cap.6.§.2.num.15.& in fin.num.14.* Gutierrez *lib.1.pract.quæſt.14.num.5.* D.Salgado de *retent.Bull.1.part.cap.6.num.35.* D.Solorzan. *d.tom.2.lib.4.cap.3.num.26.& lib.1.c.21.num.2.& 14.* alios dat Salzedo *ad l. nou. Rec.in l.4.cap.35 tit.14.lib.3.à num.7.* Suelu. *conſ 42.num.24.*

18 Si verò † decimarum cauſa tantùm facti ſit, quia conductor agit vt is de quo non dubitatur, quod decimarum ſit debitor, eas ſoluat: tunc dubium eſt an in foro Eccleſiæ agere poſſit, ſicut poſſet Eccleſia; an verò coram ſæculari iudice: cùm is quotiens quæſtio circa decimarum ſolutionem meri facti eſt, iudex ſit competens ad compellendum laicos ad ſolutionem decimarum, ex multis Salzedo *ſup.n.2* præter relatos Carraſco *dict.§.2* nouiſſime Thom. Delbene *de immunit. Eccleſiaſt. 2. tom.cap.10. dub.4. num.34.* Gutierrez *lib.3. pract q.26.nu.9.* qui *n.11.* aſſerit, in Diœceſi Ciuitatenſi praxi admiſſum eſſe, quod conductores virtute ceſſionis ſibi factæ, laicos decimarum ſolutionem recuſantes coram iudice Eccleſiaſtico conueniant: quæ praxis mihi iuſta videtur, & vbique obſeruanda, quia licèt conductores agant, cauſa ſemper decimalis eſt, quæ optima ratione ad forum Eccleſiæ trahitur, vt docet idem Gutierrez *lib.1.can.cap.34.num.50.*

19 Maior eſt † difficultas, quando laicus ceſſionaris Eccleſiæ agit non contra debitores decimarum (vt in ſuperiori caſu) ſed contra laicos, qui decimas conduxerant ab Eccleſia, vt penſionem, ſeu pretium conductionis ſoluant, an eos ad Eccleſiæ trahere poſſit, in his ſaltim caſibus in quibus Eccleſia ipſa poſſet: quorum primus eſt, ſi conductores laici iuriſdictioni Eccleſiaſticæ ſe ſubmiſerint pro ſolutione penſionis, Carraſcus *dict.§.2. num. 16.* Secundus ſi contractum conductionis iurauerint: quia ratione iuramenti Eccleſiaſticus iudex adiri poterit. Tertius ſi legitima conſuetudo adſit, quod huiuſmodi conductores ad ſolutionem penſionis iudex Eccleſiaſticus compellat, Gutierrez *dict. quæſt.26. à num.10. & quæſt.27.num.5. & lib. 1. can. cap. 34. à num. 49.* Azeuedo *in l. 10. tit. 1. lib. 4. Recopilat. à numer. 58.* Zeuall. *de cognit. per viam violent. 2. part. quæſt.55.num.7.* qui referunt Couar. Gratian. & alios Extra quos caſus (quidquid dicat Seſſe 4. *tom.dec.ſ.424. à num.2.*) Eccleſia laicos conductores decimarum ad ſuum forum non trahit, vt teſtantur relati: quia tunc non de decimarum ſolutione agitur; ſed de ſoluendo pretio locationis, ex Oſaſco probat Balboa *in cap.ſi clericus laicum à nu.7.de foro competenti,* Marius Muta *deciſ.11.num.41* Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom. 2 tit. 43. de foro comp.num.53.& tit.16. de locat. bonor. num.29.*

20 His † igitur caſibus in quibus Eccleſia laicos decimarum conductores pro ſolutione penſionis coram Eccleſiaſtico iudice valet conuenire; quæſtio eſt, an ſi Eccleſia actionem ſuam cedat, poſſit ceſſionarius eodem fori priuilegio vti? Et negatiuè reſpondet Gutierrez *dict. quæſt.26. num. 12.* ex Caſtill. Azeuedo, & Parlador. Bolaños *in Curia Philipp. d. §. 5. num. 8.* ibi: *Quando por ceſſion, ò poder en cauſa propropria de la Igleſia, ò Clericos ſe avian de cobrar diezmos, frutos de beneficios ò renta Eccleſiaſtica del arrendador, ò otro tercero, ò el arrendador de otros aquien huvieſe dado parte, ò vendidolos, ſiendo legos, ſe ha de pedir, y cobrar ante el Iuez ſeglar, y no ante el Eccleſiaſtico, porque mudada la perſona ſe muda, y ceſſa el priuilegio: y aunque ſe cedio la accion, no ſe pudo ceder el del fuero, como lo dize Caſtillo, Parladorio, Azeuedo, y Gutierrez*

21 Hæc † tamen reſolutio in diſcrimen adducitur ex traditis ſupra: nam diximus, forum, quod debitor ratione iuramenti, vel ſubmiſſionis ſortitur reale eſſe, ideoque in ceſſionarium ſimul cum actione ceſſa tranſire, iuxta Bald. Bar-

boſ. Larream. Sed à prædicta ſententia non diſcedas, quia licèt verum ſit, fori priuilegium, rei, cauſæ, ſeu inſtrumento inhærens, in quemlibet ſingularem ſucceſſorem tranſire; tamen cum laicis, *l. Regia 10. & 11. tit. 1. lib. 4. Recopilat.* regulariter prohibeatur, nè in contractibus iuramenta adijciant, nève Eccleſiaſticæ iuriſdictioni ſe ſubmittant; & in obligationibus quas laici conductores decimarum, aliorumvè fructuum Eccleſiæ faciunt, id eis ſpeciali ipſius Eccleſiæ fauore permittatur, *dict. l. vndecima*, vbi Azeuedo, forum, cui ex iuramento, & ſubmiſſione conductor ſubiicitur, non reale eſt, ſed perſonale ipſius Eccleſiæ, ac proindè in eius ceſſionarium non trãſit, vt ſtatim dicemus.

22 Actum † eſt de priuilegio fori, cauſæ, & rei cohærente, quod in ceſſionarium tranſire reſoluimus: videamus an aliud procedat in priuilegio fori perſonæ ob eius fauorem conceſſo, veluti de priuilegio, quod pupillis, viduis, alijſque miſerabilibus perſonis tribuitur, vt poſſint debitores ſuos in prima inſtantia ad Regias Cancellarias euocare, de quo *in l. vnica, C. quando Imper. inter pupillum*, latiſſimè D. Lara *de vita hominis, cap. 21.* D. Caſtillo *3. tom. contr. c. 25. per tot.* Velaſc. *de priuileg. paup. 3. par. q. 3. per tot.* Carleual. *de iudicijs lib. 2. diſp. 2 q. 6. ſect. 7. per tot.* Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom. 1. tit. 56. per tot.* Alfaro *de offic. Fiſcal gloſ. 16. priuileg. 36. n. 143. in fin.* Curia Philip. *lib. 2. c. 6 num. 24.* Schifordeg. *lib. 2. tract. 24. per totum*, Donell. & Oſuald. *lib. 17. com. cap. 20.* Hoc igitur fori priuilegium aliudvè ſimile aliquibus perſonis fortunæ iniuria miſerabilibus conceſſum, ad eas tantùm reſtringi, & in ceſſionarium non tranſire extra dubium eſt, vt ex Bald. Salicet. Bart. Afflict. Rodriguez, tenet Gironda *de priuileg. quæſt. 226. à num. 1201.* Caſtillo *d. cap. 25 num. 31.* qui tantùm retulit Gaſparem Roderic. *lib. 3. quæſt. 4. n. 42.* Barboſ. *in l. quia tale, num. 20. D. ſoluto matrimon.* Intrigliolus *conſ. 18. à numer. 21.* laudat ſuperiorem diſtinctionem inter priuilegium fori quod cauſæ, vel perſonæ conceditur, Horat. Carpan. *ad Statut. Mediolanenſ. 1. tom. cap. 47. numer. 134.* Larrea *d. deciſ. 31. nu. 24.* latius Schifordeg. *d. tract. 24. quæſt. 2. per tot* Surd. *conſ. 280. num. 4.* ex Bald. eleganter Gregor. Lopez *in l. 6. 1. tit. 18. gloſ. verb. e ò los daños p. 3.*

23 Nec quo † ad priuilegium fori perſonale admittenda eſt diſtinctio, de qua ſupra, an ceſſionario detur regreſſus cõtra cedentem: quia licèt ex hac cauſa cedentis priuilegium perſonale in ceſſionarium tranſire dixerimus, id procedit quò ad priuilegium prælationis; nõ verò quo ad fori priuilegium; inter quæ multum refert; nam ex eo quod ceſſionarius prælationis priuilegio non vtatur, maximũ cedenti, qui euictionẽ nominis ceſſi præſtare tenetur præiudicium inferri poteſt: quod non accidit, quamuis ceſſionarius fori priuilegio non vtatur, faciunt dicta à nobis, quæſt. ſuperiori in fine.

24 E conuerſo † autem ſi cedens non priuilegiatus, actionem ſuam fori priuilegium habenti cedat, an ceſſionarius ſuo priuilegio quo ad iura ſibi ceſſa vtatur? latè diximus *ſup. tit. 2. quæſt. 4.* Et an fideiuſſor, qui condemnatus ſoluit, poſſit ſi ceſſionem à creditore habuerit, in eodem iudicio debitorem principalem conuenire egimus *ſup tit. 5. quæſt. 5.*

25 Alia † quæſtionis pars ſuccedit, in qua agere promiſimus, an ceſſionarius Fiſci eius priuilegio perſonali vtatur? Et cum in hac & ſuperiori quæſtione de tribus priuilegijs principaliter actum ſit, ſcilicet de priuilegio prælationis, de priuilegio exigendi vſuras, & de fori priuilegio, quibus omnibus certum eſt Fiſcum potiri, videamus qualitèr in eius ceſſionarium transferantur.

26 Et circa † priuilegium prælationis, quo Fiſcus alijs creditoribus præfertur, (de quo latè Rodriguez *de concurſ. par. 1. art. 2. per tot.* Gaito *de credito, cap. 4 quæſtion. 11. à num. 2050.* Acoſta *de priuilegiis cred. reg. 2. ampl. 7. per tot.*) an in eius ceſſionarium tranſeat, non modica diſſenſio eſt apud Interpretes. Affirmatiuè tamen reſoluendum videtur, ex textu *in l. fin. C de priuileg. Fiſci*, cuius verba ſunt *Si in te ius Fiſci cum reliqua ſoluer[...], debitoris pro quo ſatisfaciebas tibi competens iudex adſcripſit, & tranſtulit: ab his creditoribus quibus Fiſcus potior habetur, res quas eo nomine tenes non poſſunt inquietari*, ex quo textu colligunt D.D. ſpeciale eſſe in Fiſco, vt perſonale prælationis

pri-

Digitized by Google

priuilegium in ceſſionarium transferat, ad hoc vt debita fiſcalia facilius per quemlibet ſoluantur, vt poſt Bart. Salicet. Negusſant & alios docet Barboſ. *in l. poſt dotem, num.59. D. ſoluto matrimon.* Peregrin. *de iure Fiſci lib.7. tit.3. numer. 34.* quos ſequitur Arias de Meſa *lib. 1. var. cap.20. num.17.* cui addes Curiam Philip. *lib.2. cap.6. num.23. Alfarum de officio Fiſcal gl ſ 16. priuileg. 36. à num. 142.* Noguerol. *allegat.11. num.10.* Acoſtam *de priuileg. credit. reg. 2. ampl.9. num. 117.* Gothofred. *in d. l. fin. lit. M.*

27 Alij verò † ſentiunt, Fiſci ceſſionario pluſquam alijs indulgendum non eſſe: quia nullibi cautum inuenitur, quòd Fiſcus prælationis priuilegium in alium transferat. Nec id probari aſſerunt *ex d. l. fin.* cui varios referunt intellectus, inter quos magis communis, & receptus eſt, accipiendam eſſe eam legem de priuilegio Fiſci reali, hoc eſt de tacita hypotheca, quam habet in bonis debitoris, *l.2. C. in quibus cauſ. pignus, l. aufertur, § Fiſcus, D. de iure Fiſci,* non verò de priuilegio prælationis, quod vt perſonale in ceſſionariũ tráſire nõ poſſe profitetur Schifordeg. *dict. tract.23. q.22.* quæ ſententia, quam ante Schifordeg. tradiderant relati à Barboſ. ſup. quamuis in puncto iuris rectè defendi poſſit, tamen quia cõtraria à tot iuris doctis recipitur, ab ea diſcedendum non eſt.

28 Nec minor † diſcordia eſt circa priuilegium Fiſco competens, vt ei ex contractibus ſtricti iuris citra vllam ſtipulationem vſuræ debeantur (de quo *in l. cum quidam 17. §. Fiſcus, D. de vſuris,* iuncta, *l. Fiſcus 6. D. de iure Fiſci, l. fin. & per tot. C. de vſuris Fiſcal. lib.10.* latè Leotard. *de vſuris quæſt. 22. per tot.*) quod in eius ceſſionarium non tranſire contendit Schifordeg *d. tract. 23.* docet Iacob. Cuiac. *lib. 18 reſp. Heren. Modeſtini ad l. Herennius 43. D. de vſuris.* Nec ſuæ ſententiæ aduerſari dicunt *dict. l. Herennius* quia iuxta Schifordeg. accipienda eſt de vſuris præteritis, non de futuris. Cuiacius verò exiſtimat, pro illis verbis *petere poſſ:* reponendum eſſe adiecta negatione *petere non poſſe.*

29 Sed † ceſſionarium Fiſci vſuras futuri temporis exigere poſſe, *ex d. l. Herennius,* probant & veriorem dicunt poſt Barboſ. *in d. l. poſt dotem,* Arias de Meſa *dict. cap. 20. num.18.* Alfaro *de officio Fiſcal. gloſ. 16. priuileg. 55. num 19. & dict. priuileg. 36. nu. 143.* latè Acoſta *de priuileg. cred. regul. 3. limit 2. à num 50. ad 55.* quàm ſententiam licèt non inficiet communem eſſe, tamen cum apud nos vſuræ omni iure prohibitæ ſint, crederem admittendam no fore, quia in ceſſionario deficit qualitas, & priuilegium, quod in Fiſco iuſtam cauſam præſtat, vt legitimum intereſſe ob retardatam ſolutionem à debitore ſuo exigat.

30 Priuilegium † fori quo Fiſcus vtitur, vt cauſas Fiſcales ſiue agendo, ſiue excipiendo ad proprios iudices trahat, iuxta *l.2. C. ſi aduerſus Fiſcum, l.2. l. ad Fiſcum 5. & per tot. C. vbi cauſæ Fiſcales, l. 2. l. ad Fiſcum 5 & per tot. C. vbi cauſæ Fiſcales, l.1. tit.1. lib.9. Recop.* an in eius ceſſionarium tranſeat, quæſtionis eſt. Et indiſtinctè tranſire ex Surd. *conſ. 280.* tenet Meſa *dict. cap. 20. num. 20.* cui iunges Peregrin. *de iure Fiſci lib.7. tit.1. num.4* Acoſtam *d. ampl.6. num. 115.* Alfarum *de officio Fiſcal. dict. priuil. 36 gloſ. 16.* Antonium Fabrum *C. de priuileg. Fiſci defin. 2.* qui ſuam ſententiam adſtruunt, *ex l. aufertur, §. qui pro alio, D. de iure Fiſci, l. ſi vendente, C. vbi cauſæ Fiſcales.* Sed verius exiſtimo eo caſu Fiſci ceſſionarium fori priuilegio vti, quo ceſſio ex cauſa neceſſaria fieret, nè aliàs ſit in libera miniſtrorum Fiſcalium voluntate Fiſci forum priuatis perſonis communicare, vt ex multis hanc ſententiam veriorem eſſe dicit doctus Carleual. *de iudicijs lib.1 tit.1. diſp. 2. à num.708.* vbi *à num. 698. ſect.9. per totam,* latè agit de foro Fiſci. Pro qua diſtinctione inter voluntariam, & neceſſariam ceſſionem faciunt, quos retulimus *ſup. tit.5. quæſt.5.*

SVMMARIVM.

1 *Executio non datur non nominato, nec contra non nominatum in inſtrumento.*

2 *Inſtrumentum ad inſtantiam ceſſionarij exequi non poſſe multi probant.*

3 *Ius exequendi ex inſtrumento, vel ſententia competens, in ceſſionarium tranſire alij verius dicunt.*

4 *Refertur diſtinctio, quam probauit Senatu*

Subaudia, & reijcitur 1

5 Ius *executiuum ſi cohereat inſtrumento ceſſo, in ceſſionarium tranſibit, ſecus ſi exequendi ius perſona cedentis priuilegio conceſſum eſſet*, & num.6.cum ſequentib.

6 *Expenditur aptiſſimus locus* Antonij de Vallis.

7 *Ceſſionario Fiſci ſpecialiter eſt conceſſum, vt poſſit executiuè conuenire debitores gabellarum, & veſtigalium, quemadmodum poſſet Fiſcus.*

9 *Ceſſionarius antequam agat executiuè, an teneatur fidem facere de ceſſione, citato debitore ceſſo? duplex ſententia refertur. Negatiua eligitur*, num 10.

11 *Legatarius nominis executionem intendere poteſt, ſicut poſſet defunctus.*

12 *Executio ſiue per creditorem, vel eius ceſſionarium contra debitoris haredem petatur: prius liquidari debet, an ſit hares, licèt is filius eſſet debitoris.*

13 *Executio non alitèr locum habet contra haredem, quàm ſi prius probetur, vel ipſe confiteatur ſe haredem eſſe.*

14 *Ceſſionarius poteſt agere executiuè licèt ſuper nullitate crediti, & inſtrumenti ceſſi lis pendeat: quod notabiliter amplixatur.*

15 *Ceſſionarius domini fundi locati, vel eius qui mutuauit pecuniam ad ſeminandum, vel fructus colligendos: poteſt facere executionem in bonis agricola priuilegiatis.*

16 *Ceſſionarius Fiſci an faciat executionem in bonis agricola priuilegiatis, ſicut Fiſcus poſſet.*

17 *Ceſſionarius poteſt facere carcerari debitorem; ſi ſibi ceſſo* [illegible] *non praſtet, qui dicitur* de ſaneamento

18 *Ceſſionarius, vt ad capturam debitoris procedat nulla eius citatione indiget, licèt alij contra.*

19 *Ceſſionarius iure captura non vtetur, ſi cedenti ſpeciali priuilegio debitorem carcerare liceret.*

20 *Fideiuſſor de iudicato ſoluendo in cauſa criminali contra nobilem, ſi ceſſa iura habeat ab actore, an poſſit facere carcerari nobilem quo vſque ſoluat cõdemnationẽ*, & n. ſequentib.

Expenditur ſententia doctiſſimi D.Ioan de Solorzano.

22 *Fideiuſſor de iudicato ſoluendo in cauſa criminal, ſi ſoluat, poteſt agere coram ipſo iudice cauſa criminalis.*

23 *Creditor an teneatur alere debitorem carceratum*

24 *Alimentorum onus, quod ſubire teneretur creditor, id impraſtabit ceſſionarius, qui carcerari fecit debitorem ceſſum.*

25 *Cedens ſi propter aliquam qualitatem non poſſit exequi, vel carcerare debitorem: an id nec licere debeat ceſſionario, quamuis in eo qualitas illa deficiat.*

QVÆSTIO IV.

Illuſtratur rurſus ſuperior diſtinctio inter priuilegia realia, & perſonalia. Simulque oſtenditur, an ceſſionarius poſſit agere executiuè; vel carcerare debitorem, quemadmodum cedens poſſet.

1 CVM regulariter executio non nominato inſtrumento, nec contra non nominatum non competat, Bald. *in l. ſi pro te, C. de dotis promiſſione*, Iaſon. *in l.3 in fine. C. de tranſaction. & in l. ſi vnus, §. ante omnia. D. de pact.* Zeual. *de cognit. per viam violent. 2. part. quaeſt.* 126.*num.*20. Gratian. *deciſ.*138. *numer.*1. Hier. de Leon. *deciſ.*1.*nu.*11. *lib.*1. Carp. *ad ſtatut. Mediol.* 1 *tom. cap.*42.*num.* 101. Giurba *deciſ.*62. *numer.*28. Cencius *de cenſibus quaeſtion.*95.*num.* 22. Anton. Amato 1. *tom. reſolut.*13. *à num.* 33. *& ferè per tot.*

2 Dubitari † contingit, an ceſſionarius executiuè agere poſſit, quemadmodum poſſet cedens? Et quod inſtrumentum ad inſtantiam ceſſionarij exequi non poſſit, probat Bald. *in l. per diuerſas ſub num.*14 *C. mandati*. Cagnol. *in l.* 1. *num.* 290.*in fin. D. ſi certum petatur*, Alex. *conſ.* 94 *col.*3. *verſ. vtrum eſt, volum.*2. *& in l. ſi ſic, num.*24. *D. de legat.*1. Franch. *deciſ.* 353.*num.*1. vbi Amendola *num.*1. Carauita *in ritu num.*5. *vſque ad fin.* quam opinionem contra Troyſium veriorem dicit Nouarius *lib.*1. *quaeſt. Forenſ quaeſt.* 48. *à num.*10. alijs relatis Gaitus *de credito cap.*3.*à num.*1156. Ioan. Bapt. Thoro 1.*part. comp. deciſ. verſ. ceſſionarius an poſſit petere*, qui refert Viuium, & Fuſcum.

3 Contrariam † tamen ſententiã, quod ius executiuũ, ſiue ex ſentẽtia, ſiue ex inſtrumento cõpetens cedi poſſit, & ſimul cum actione ceſſa trãſeat in ceſſionariũ, veriorẽ dicit Arias de Meſa *lib.*1.*var. cap.*21. *à num.*1. qui refert Coſtam, & nonnullos ex antiquis, cui addes latiſsimè agẽtes Barboſ. *in prax. exigendi penſiones, quaeſt.*2.*num.*68. Bertaz. *clauſ.* 29. *gloſ.* 10. *num.*1. Rodrig. *de execut. cap.*3.*à num.*22.

Seſſe

Seſſe tom.4.deciſ.398.à num.7. Carpan. d. cap.42.à num.85.& cap.153.num.53.Hieron. de Leon lib.2.deciſ.160.numer.3.& lib.1.deciſ.29.num.9. Iacob. Gallum conſ. 111. à nu.2. Intrigliol.conſ.22.à num.22. Ioan.Bap.Thor.voto 19.per tot.(vbi quod ceſſionarius poteſt petere aſſiſtentiam)& latè 3.tom. compend.deciſ.verb.ce li an poſſit ius executiuum, & voto 6. num.6. Pacific. de Saluiano interdict.inſpect.3.cap.2. à num.904.& deciſ. 146. num. 9. Camill. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 2. tit. 19. de inſtrum. liquidat. à num. 135. Giurb. ad conſuet. Meſſan.cap.2.gloſ.3.num. 17.part. 1. Iacob. Cancer. 1.part. variar. cap. 17. num 40.& 2.part.cap.7.num.93.Surd.conſ. 444. Rota apud Farinac. 2.par.deciſ.524. num.1. Cenc. de cenſib. quæſt. 95. num. 7. Dornsperg.ſyntag. iur. lib. 3. cap. 9. verſ. ceſſionarius, & cap. 19. verſic. porro, & cap. 6. verſic. ſeptimo extenditur, Cæſar. Gluſian. de bonis in ſolutum dandis, cap. 9. lib. 2.num.454. Paul. Gallerat. de renunc.lib.1.cap 4.num.53.& num.61.circa medium, Oſuald. ad Donell. lib. 15. comm. cap. 43. lit.L. D. Valenzuel. conſil. 15 à num.31. Fontanell. deciſ. 166. à nu. 10. qui hanc ſententiam contra Nouar. & Thor. veriorem dicit. Mouentur ferè omnes, & alij relati in exordio huius tituli, ex eo quod ceſſionarius propriè creditor dicitur, & comprehẽditur ſubſtatuto executionem concedente inſtrutis ad inſtantiam creditorum, ſequitur nouiſſimè FrantKus variar.reſolut. lib. 1. reſolut.14. neminem tamen refert ex his quos laudauimus.

4 In † quo opinionum deſidio Senatus Sabaudiæ iudicauit, reſte eius digniſſimo præſide Anton. Fabro in ſuo C. lib. 4. tit.7.de oblig. & act. deſin.1.& lib.4. tit.29. de hæred.vel action.vendit d.f. 10 & lib 4. tit.26. mandati, vel contra d.f 8. diſtinguendum fore, an ceſſionarius ſuo nomine agat; an verò nomine cedentis, & tanquam eius ſimplex mandatarius, & procurator. Nam ſi ſuo nomine ad ſuũ commodum experiatur, ſiue vtilem, ſiue directam actionem exerceat, à præciſa executione incipere non poterit; ſecus ſi tanquam ſimplex cedentis procurator, & mandatarius. Quæ diſtinctio diſplicuit iam Cancerio dict. 1.part. cap. 17.num.40.(qui ſolum meminit d. deſin. 1.) ex eo puod ſi ceſſionario agenti ad ſuum commodum, ideò iuxta prædictas definitiones ius petendæ executionis nõ conceditur, quia neceſſe eſt, vt prius citato debitore de viribus ceſſionis inſpiciatur, quaſi multa accidere poſſint, quæ aduerſus ceſſionem obijciantur: idem etiam occurrere poterit, in ſimplici mãdato, aduerſus quod,& mandatarium varia obeſſe poterunt. Vndè non eſt cur magis ceſſionario agenti vti ſimplici procuratori ius executionis detur, quàm ſi ad ſuum commodum experiatur. Vltra quod, vt ſupra diximus, ceſſionarius propriè non dicitur, qui ad cedentis commodum, vt ſimplex mandatarius agit.

5 Quate † reiecta prædicta diſtinctione, vltra omnes quos ſupra retulimus diſtin guendum erit; an ius executiuum inſtrumento cohæreat; an autem ſpeciali ratione perſonæ cedentis ob aliquam qualitatem conceſſum ſit Nam ſi inſtrumẽtum, & nomen ceſſum executionem paratam habeat, veluti quia in eo debitor in forma Cameræ, & ſub guarentigia ſe obligauit, nulli dubium erit, ſimul cum nomine eius exequendi in ceſſionarium tranſire: quia executionis ius, eſt pars inſtrumenti, ideòque cum ipſo inſtrumento tranſit, & tanquam acceſſorium naturam ſequitur principalis, eleganter in terminis Surd conſ 261.num.21.& ferè per totum .& conſ 444. Barboſ. in l.poſt dotem num. 57.D.ſolut.matrimon. conducit doctrina eorum quos retulimus ſup.titul. 3.quæſt.1. qui tradunt, quod vbi ius eligendi cohæret actioni, in ceſſionarium ſimul cum actione ceſſa tranſit. Adſtipulatur ſimiliter aliud, quod ſuperiori quæſtione diximus, nempè quod ſi in inſtrumento debitor aliquibus iudicibus ſubmiſit, ceſſionarius coram eis agere poterit: quia forum non perſonæ cedentis; ſed nomini, & inſtrumento acceſſorium eſt.

5 Alia res eſſet, ſi ius executiuum non cohæret inſtrumento, ſed fauore perſonæ cedentis concederetur; nam eo iure ceſſionarius vti non poſſet, vt ſingulariter aduertit Anton de Vallis variar. tract. lib. 5. de cenſib. iuxta formam bullæ quæſt.28.à num.7. cuius verba referam, quia liber hic non omnibus præ manibus

bus

bus eſt. *Et regulariter non eſt dubium, quod ſicut ad inſtantiam creditoris bullaris poteſt mitti executioni inſtrumentum contra obligatos, poſſit mitti ad inſtantiam ceſſionarij, vt dixi probat Foller. in verbo tanquam res adiudicatas, num. 26. & Intrigliol. quæſtion. 12. ſed nota, quod ipſi non aperiunt difficultatem, quæ hic occurrit: nam de iure communi contra non nominatos in contractu, nec contra tertium non fit executio, per notata per DD. in l. à Diuo Pio, §. ſuper rebus, D. de re iudicata. In terminis tamen Bullæ executio fit contra tertium detentorem contra ius commune, ex priuilegio ipſius Bullæ particulari, creditori cenſus bullaris indulto. Vndè videtur, quod nulli alteri cedere poſſit hanc facultatem contra tertium, per ſolemnem doctrinam Bald. in cap. 1. §. ſi quis verò, num. 3. tit. de pace iur. firm. vbi vult, quod facultas faciendi, aliquid propria authoritate, licèt poſſit in alium transferri, tamen quando competeret contra regulas iuris communis, puta priuilegio, vel ſtatuto non poteſt cedi. Sic in terminis noſtris contra ius commune ex priuilegio competit creditori via executiua contra tertium: ergo alteri cedi non poteſt, idem tradit Bald. in l. accuſationis, C. quod metus cauſa, Alex. in l. 1. §. fin. num. 5. verſ. item limitat, D. de noui oper. nuntiat. & in caſu ſimili conſuluit Roman. conſ. 484. confirmat Tiraq. de retract. conſang. §. 26. gloſ. 1. num. 56. & 67. ſequitur Franc. Zanet in tractatu de emptio. & vendit. ſub pacto retrouendendi, & in repet. l. 2. C. de pactis inter emptorem, & vendit. num. 9. quæ ſi militarent in caſu noſtro, ceſſiones quæ quotidie fiunt contra detentores, eſſent nullius momenti, vndè dicas quod priuilegium, quod* executio *vigorem habeat contra tertium, fuit indultum à Rege Alphonſo in corroborationem, & ampliationem Bullæ, priuilegium perſonale, ſed reale datum tractui, & executioni: vndè meritò eſt ceſſibile, vt probat Foller. ſuper Bulla in verbo tanquam res iudicata, num. 26. Nec obſtat doctrina Baldi, quia loquitur in priuilegio perſonali habito reſpectu ad perſonam, vt declarat Alexander in l. 1. §. final. D. de noui oper. nuntiat*

6 Aptiſſimè † ex his verbis, vna & altera pars diſtinctionis noſtræ comprobatur; quia vbi contractus ipſe, & inſtrumentum paratam executionem habet, in ceſſionarium ius exequendi tranſire aſſeritur; in quo conueniunt Surd. Barboſ. & alij relati ſupra: at verò vbi priuilegium, vt executiuè agatur, perſonale eſt, in ceſſionarium non transferri ex Baldo, & alijs profitetur Anton de Vallis. Quod vltra cum per argumẽtum ab ſpeciali euincitur, ex eo quod licèt Fiſci peculiare priuilegium ſit, vt debitores ſuos pro exactione tributorum, gabellarum, & vectigalium executiuè conueniat, quamuis non adſit obligatio guarentigia: *l. 1. & per tot. C. ſi propter publicas penſat. l. abſtinendum. C. quorum appell non recip. l. quia non nulli, C. de appell. l. ſiue ex prætoriano, C. de executoribus, & exactorib. lib. 12.* ex innumeris probant Alfano *de officio Fiſcalis, gloſ. 16. priuileg. 12. per tot.* Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſput. 10. à num. 1.* Noguerol. *allegat. 33. num. 45.* Vbi *num. 69. & 70.* ampliat, vt poſſit agere executiuè cõtra tertios poſſeſſores bonorum, quæ obligata ſunt per conductores Regiorum redituum: quod de iure Caſtellæ *ex l. 27. cap. 11. tit. 11. lib. 9. Recop.* ſine dubio eſſe, & ita deciſum in Senatu regij patrimonij, teſtatur Carleual. *dict. tit. 3. diſp 11 num. 6.* Alfaro *de officio Fiſcal. gloſ. 34. priuileg. 9.* tamen Fiſco ſpeciali iure conceditur, vt eius ceſſionarius eadem via executiua vtatur, vt ex Bald. Tuſch. & Peregrino, admittit Acoſta *de priuileg. creditor. regul. 2. ampliat. 6. num. 115. verſ. vnde ex prædictis.*

Huius tamen diſtinctionis partem, quæ ius exequendi beneficio perſonæ conceſſum reſpicit, temperare poteris ex his, quæ reſoluimus duabus quæſtionibus præcedentibus.

9 Illud † tamen video anxiè controuerti, an ceſſionarius antequam executiuè agere incipiat, teneatur prius citato debitore ceſſo fidem facere de ceſſione? Et ad id teneri, alitèrque executiuè procedere non poſſe contra debitorem, quam ſi antea fidem faciat, & liquidet parte citata coram iudice ceſſionem, ex Bald. Aret. Alex. Felino, Decio, Soccino, & alijs firmat Bertazol. *dict. clauſ. 29. gloſ. 10. num. 3.* latè diſputans Franc. Milanen. *l. 2. deciſ. 1. à num. 37.* Brunor. à Sole *quæſt. legal. quæſt. 11. per tot.* Hypol. Montan. *in addit in Oliban. de action. part. 2. lib. 1. c. 4. num. 42. verſ. ſed agere*, Carpan. *dict. cap. 42.*

42. *num.*86: Guzman *de euiction. quæſt.*35. *num.*33. Schifordeg. *lib.*3. *tract.*23. *quæſt.* 20 Curia Philip. 1. *tom.* 2 *part.* §. 9. ibi: *Taſſi para poderle executar en virtud della, es neceſſario, que primero el ceſſionario ſumariamente liquide, y auerigue ſu cauſa, y juſtificacion*, Rodriguez *de execut. cap.* 3. *num.* 23.

10 Sed licet † hæc ſententia tot viris probetur, tamen ſine dubio tenendum eſt, ceſſionarium nulla denuntiatioone, ſeu notificatione ceſſionis indigere: & ſtatim, ac publicum, & authenticum ceſſionis inſtrumentum exhibeat, ſimul cum nomine, & inſtrumento ceſſo, executionem decernendam fore, vt veriorem poſt innumeros profitentur Cancer. *dict. lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 40. *&* 2. *par. cap.* 2. *num.* 93 Fontanell. *dict. deciſ.* 166. *à num.* 11. Camill. Borrell. *dict. tit.* 19. *à num.* 135. Ripol. *variar. reſol. cap. vltim. à num.* 201. *&* 475. Rodriguez *de reditib. lib.* 2. *quæſt.* 17. *num.* 34. Gallerat. *ſup. num.* 61. accedit Pariador. 2. *part. cap. fin.* 3. *p.* §. 4. qui vt ceſſionario executiuè agere concedat, nullius præuiæ denuntiationis, vel citationis meminit; eleganter Ancaran. *familiar. quæſt.* 3. *à nu.* 7. vbi quod non eſt neceſſaria citatio, ſi manifeſtè conſtat de ceſſione; veluti ſi de ea conſtaret per inſtrumentum, ſequitur multis relatis Amatus *reſol.* 78. *num.* 9. *tom.* 2.

11 Id † quod in ceſſionario nominis quo ad executionem procedere diximus; in legatario nominis ſimiliter obſeruatur, cui exequendi ius conceditur, quemadmodum defuncto competebat: ſiue is ceſſionem habuerit ab hærede, ſiue non; nam cum ex legato vtilem abſque ceſſione actionem habeat, ſibi ex legis auctoritate ceſſam, *l. ex legato*, *C. de legat.* multis relatis Virgilius *de legit. perſ. cap.* 20. *num.* 29. cum alijs relatis *ſup. in miſcell. tit.* 4. *num.* 8 non ſolum via ordinaria agere poterit, ſed etiam via executiua experiri, ſi nomen & inſtrumentum legatum paratam habeat executionem, Pariador. 2 *part. cap. fin.* 3 *part* §. 3. *num.* 8. ex Gratiano Roder. Suarez, & Cancer. Virgil. *vbi proximè*, Seſſe *tom.* 4. *deciſ.* 398. *num.* 7. Curia Philip. *dict.* §. 9. *num.* 7. Rodrig. *de executione*, *cap.* 3. *num.* 20. Iacobus Gallus *conſ.* 111. *à num.* 2. quod ita accipio, dummodo legatarius inſtrumentum nominis exhibeat (nam ſine eo agere non poſſet, Pacificus *de Saluiano interdicto inſpect.* 3. *cap.* 4. *à num.* 208, Gratian. 2. *tom. cap.* 286. *num.* 2. cum alijs de quibus infra *quæſt.* 9.) ſimul cum clauſula legati legitimè ex teſtamento extracta, cum inſertione principij, & finis teſtamenti.

12 Nec omittam † referre aliam doctrinam Antonij Fabri *in C. lib.* 4. *tit.* 26. *defin.* 8. quòd vbi ceſſionarius executiuè agere poteſt, id intelligitur contra debitorem ceſſum; non tamen contra eius hæredem: quæ aſſertio quamuis veriſſima ſit, ex ea tamen nihil detrahitur poteſtati ceſſionarij: nec ei minus quàm cedenti tribuitur: cum creditor ipſe contra hæredem debitoris ab executione incipere non poſſit, niſi prius conſtiterit, eum debitoris hæredem eſſe, Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 9. *num.* 3. Rodriguez *de execut. cap.* 4. *num* 2. Scaccia *de commerc.* §. 7. *gloſ.* 5. *à num.* 27. Carpan. *ad Stat. Medi. l.* 1. *tom. cap.* 42. *à num* 119. Borrell. *dict. tit.* 19. Virgil. *dict. cap.* 20. *num.* 2. Fontanell. *de pact. nupt. clauſul.* 3. *gloſ.* 2. *n.* 52. Iacob. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 3 *à nu.* 81. vbi quomodo ſubſtantiari debeat via executiua, ſi pendente executione debitor decedat. Quod ampliant Rodrig. Carleual. & alij vbi proximè, etſi is contra quem executio intenditur, debitoris filius eſſet; nam adhuc neceſſe habebit creditor probare, eum patris hæredem eſſe, ſequitur Paſchal. *de viribus patriæ poteſt.* 4. *part. cap.* 1. *à num.* 18. Zeual. *commun.* 3 *tom. quæſt.* 849. latè Giurba *ad conſ. Meſſan cap.* 4 *gloſ* 5. Noguerol. *alleg.* 6. *num.* 58.

13 Cum † igitur cedenti aduerſus debitoris hæredem executiuè agere non liceat, niſi conſtito prius eum hæredem eſſe, nihil mirum ſi id nec eius ceſſionario permittatur, vt ratiocinatur Anton. Faber *dict. defin.* 8. *in alleg. num.* 3. illic: *Quia non poteſt inſtrumentum eſſe guarentigiatum contra debitoris hæredem, quantumuis ſit ille eiuſdem iuris, cuius & defunctus fuit, quin prius exploratum ſit hæredem eum eſſe, quod facti eſt, & animi, non iuris, l. pro hærede* 20. *l. gerit* 88. *D. de acquirenda hæreditate, prius ergo eſt citandus hæres, & interrogandus an ſit hæres, & pro qua parte, l.* 1. *& toto tit. de interrog. actionib.*

quod

Digitized by Google

quod ſi nec ipſe cedens, qui actiones directas habet non poteſt incipere ab executione contra hæredem, quanto minus ceſſionarius, qui ſuo nomine non habet niſi vtiles, alieno verò non plus iuris habere poteſt, quàm habeat is ex cuius perſona agit.

14 Adeò autem † verum eſt, ceſſionario executiuè agere licere, vt etſi ſuper nullitate ceſſionis in via ordinaria lis pendeat, id impedimento non ſit quo minus ceſſionarius aduerſus debitorem ceſſum executionem intendat, vt affirmant Hypolit. Montan. vbi proximè, ex Soccino, Gratian. Cartar. Franch. & alijs, Giurba *deciſ.* 100. *num.* 1. Barboſ. *dict. quæſt.* 2. *num.* 69. Duard, *poſt tract. de cenſibus deciſ.* 76. *num.* 4. Guzman. *de euictionib. quæſt.* 32. *num.* 36. qui *à num.* 34. tranſcribit *dict. deciſ.* 100. *per tot.* In qua Giurba id principaliter agit, an pendente iudicio in via ordinaria ſuper nullitate, vel reſciſſione inſtrumenti, vel ceſſionis, poſſit interim actor virtute ipſius inſtrumenti, vel ceſſionis executionem intendere; an verò ei obſtet præuentio ſuper nullitate, vel reſciſſionis iudicio non ſolum à debitore, ſed ab ipſomet actore intentato, inſtrumentum exequi poſſe, tametſi ſententia contra inſtrumentum prolata eſſet, dummodo ab ea appellatum fuerit, vt vltra Guzman. & Giurbam ſup. *& deciſ.* 2. *num.* 1. *&* 2. probat latiſſimè D. Salgado *de Reg. protect.* 3. *part. cap.* 3. *num.* 4. Carleua. *de iudicijs lib.* 3. *diſput.* 14. *per tot.* Anton. Amato 1. *tom. reſolut.* 36. *per tot. &* 2. *tom. reſol.* 81. *à num.* 27. Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *part.* 5. *à num.* 28. Cancer. 1. *part. variar. cap.* 7. *à numer.* 30. *&* 2. *part cap* 3. *à num.* 23. Capycius Latro *deciſ.* 43. *num.* 17. D. Franc. Merlin. *controuer. cent.* 1 *cap.* 22. D. Lara *de vita homin. cap.* 27. *à num.* 46. Cencius *de cenſib. quæſt.* 82 *per tot. & quæſt.* 95. *à num.* 31. Addentes *ad Molin de primogen. in annotation. numer.* 16. Hermoſill. *in* l. 56. *titul.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 11. *&* 12. *à num.* 146. Auendañ. *de metu lib.* 2. *cap.* 29. *per totum*, qui pleniſſimè proſequuntur, & limitant.

15 Nec ſolum † ius agendi via executiua ceſſionario competit, ſed etiam vtitur priuilegio, quod in executione cedens habebat, ſi non eius perſonam, ſed cauſam, actionemque ipſam concernat. Quapropter ſi dominus fundi locati cedat actionem, & inſtrumentum ſub guarentigia, quod habet contra colonum, vel agricolam ad exigendam penſionem, vel pecuniam eis mutuatam ad ſeminandum, vel fructus percipiendos, poterit ceſſionarius quemadmodum ipſe cedens poſſet, executionem facere in bonis agricolæ priuilegiatis; quia priuilegium hoc domino fundi competens, de quo *in leg.* 25. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recopil.* non perſonæ domini, ſed actioni, & cauſæ cohæret; vnde ius exequendi cum ſuo priuilegio in ceſſionarium tranſibit, vt rectè defendit Ignatius de Villar. *in ſylua reſp. lib.* 2. *reſp.* 16. *cap.* 1. *à num.* 39.

16 In ceſſionario † Fiſci idem reſoluit Villar. cui ſimiliter concedit executionem in bonis agricolæ priuilegiatis, quam habebat Fiſcus, propter iura, & debita regalia, quæ aſſertio licèt vera ſit, non ea ratione nititur, quam probauit Ignat. de Villar, ſcilicet quod priuilegium Fiſci perſonale non ſit, ſed reale adhærens actioni tributorum; qua ratione in ceſſionarium ſimul cum ipſa actione transferri aſſerit. Verius namq; eſt, priuilegium illud perſonale eſſe, quia quamuis dirigatur ad iura, & tributa Regalia, tamen propter Fiſcum eſt eiuſque fauorem concernit; ideoque in ceſſionarium tranſire non poſſet abſque ſpeciali Fiſci priuilegio.

17 Similiter † ad inſtantiam ceſſionarij, qui exequitur inſtrumentum nominis ceſſi, debet debitor carcerari ſi fideiuſſorem (qui vulgo dicitur *de ſaniamiento*) non præſtet: nam cum ius hoc inſtrumēto guarentigio inſit, iuxta *l.* 19. *titul.* 22. *lib.* 4. *Recop.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 5. Rodriguez *de executione cap.* 5. *à num.* 33. Auendañ. *de cenſib. cap.* 98. *à num.* 7. in ceſſionarium tranſire debet. Et ſtatutum quod debitor poſſit capi ad inſtantiam creditoris, habet locum in ceſſionario, Maranta *in l. ſi actor, D. de procur. à num.* 22. Boerius *deciſ.* 10. Surd. *conſ.* 444. Bertazol. *clauſ.* 29. *gloſ.* 10. *à num.* 2. Roderic. Suarez *in l. poſt rem iudicatam extenſione* 7. Ioan. Bapt. Thoro 3. *tom. compend. deciſ. verb. cedi an poſſit, fol.* 141. Amendola *ad Franch. deciſ.* 75. *num.* 5. Portoles *ad Molin. in* §. *actio, à num.* 38. latè Noalis *de tranſmiſſ. caſu.* 39. *num.* 9 Celſ.

Barg.

Digitized by Google

Barg. *de dolo lib.5.cap.7.num.*87.Gallerat. *dict.cap.4.num.*61. Oſuald. *ad Donell. lib.* 15.*cap.43 lit. L.* nec audiendus eſt contrarium probans Sfortia Odd. *ad l.3. C. de nouationib.quæſt.*1. *verſ. quæro decimoquinto.*

18 Nec † vt ad capturam perſonæ deueniatur, neceſſaria erit citatio debitoris, vt diſcutiatur prius de viribus ceſſionis, prout ex relatis minus benè affirmarunt, aliqui quos ſequitur latè diſputans Brunor. à Sole *dict.quæſt.*11. *per totam*, Guzman *de euiction.quæſt.*75.*num.*143.Amendola *ad Franch.deciſ.*75. & alij relati per Amatum ſup. quia vt ſupra diximus, quemadmodum ad decernendum mandatum executiuum nulla requiritur citatio debitoris ceſſi, ſi de ceſſione conſtiterit per inſtrumentum; ita nec ad capturam eius in defectum fideiuſſoris, qui dicitur *de ſaneamiento* neceſſaria erit, vt praxis admittit, de qua teſtatur omnino videndus Ancar. *dict.quæſt.3. à numer.* 7. Cartarius, Fachineus, & alij, quos refert Schifordeg. *dict.lib.3.tract.23.quæſt.* 20. quem ferè tranſcripſit Arias de Meſa *lib.1.variar.cap.*21.*à num.*1.*ad* 9. qui neminem vidit ex his, quos retulimus.

19 Quam † doctrinam iuxta noſtram diſtinctionem accipias, ſcilicet quando ius capturæ iuramento, ſeu nomini ceſſo, vel indiſtinctè cuicumque creditori conceditur: nam ſi id ſpeciatim alquibus perſonis tributum eſſet, ceſſionarius eo iure non vteretur, vt notabiliter aduertit Carpan. *ad ſtatut.Mediol.cap.*167.*à num.* 71. ibi: *Quod autem beneficium capturæ competens aliquibus perſonis transferatur etiam in ceſſionarium facit in argumentum text. in l. qui ſtipendia, C. de procuratorib. Et verum quia hæc concluſio videtur pati aliquam difficultatem inter ſcribentes, diſtinguerem ego caſus, quod aut ſtatutum diſponit ſuper cauſis indefinitè, vel ſuper perſonis per nomen creditoris, quod poſſit vti captura in quibuſdam caſibus, & tunc ſine difficultate ceſſionarius comprehendetur in dicta diſpoſitione ſtatutaria, vt poſſit vti dicto beneficio, cum veniat appellatione creditoris, ita notat Bart. Et aut verò ſtatutum concedit priuilegium perſonis ſpeciatim nominando eas, & tunc ceſſionarius non poteſt vti dicto beneficio ſtatuti: quia ceſſat eius ratio, ita declarat Soccinus, &c.*

20 Hic † iam ſe offert examini caſus, quē in Cancellaria Limæ diſceptatum refert doctiſſimus D. Solorzano *de iure Indiar.* 2.*tom.lib.4. cap.2. à num.* 22. an ſi nobilis in cauſa ſyndicatus, vel alia criminali, in qua legitimè carcerari poteſt, fideiuſſorem præſtiterit de iudicato ſoluendo, ſi is pro reo principali ſolucrit condemnationem, poſſit ceſſis ſibi iuribus à Fiſco, vel priuato accuſatore nobilem pro quo fideiuſſit carcerare. In quo dubio placuit D. Solarzano, nobilem ad inſtantiam ceſſionarij capi non poſſe: quia quo ad ipſos negotium ex contractu, non ex delicto originem duxit, ſequitur nouiter Carraſc. *in tract.de nobilib. non carcerand.num.*107. Sed ceſſionario ius capturæ competere, ſuadetur ex eo, quia cum ius hoc ſiue cauſa carcerandi nobilem, non ſpeciale accuſatoris, vel Fiſci priuilegium ſit, imò ex delicto dependeat, ceſſa actione pœnali cum ipſa ius capturæ tranſfertur, iuxta ſuperiores doctrinas.

21 Nec † eo caſu videtur habendam eſſe rationem, an is contra quem ceditur actio, nobilis ſit, necnè; nam in delictis, nobilis æquè carceratur, ac plebeius: & ratio, qua nititur D. Solorzano, vt ceſſionario aduerſus nobilem capturam deneget, (ſcilicèt quod quo ad reum, & fideiuſſorem non ex delicto, ſex ex contractu negotium originem trahit) difficilis eſt: quia fideiuſſor, qui ceſsis iuribus aduerſus reum experitur, non ex contractu cum eo geſto agit; ſed actiones ſibi mandatas exercet, quæ cum ſua cauſa, & priuilegio reali neceſſariò tranſire debent. *dict. l.cum patronus* 18. *D. de leg.2 l.*1.*§.*1.*D.de iure immunit.l.in omnibus* 68.*l.priuilegia* 168.*D.de reg.iur.*

22 Accedit † in confirmationem, quod fideiuſſor de iudicato ſoluendo in cauſa criminali, ſi ſoluat condemnationem, ſiue ceſſa iura habeat, ſiue non, coram ipſo iudice cauſæ criminalis agere poteſt contra reum, pro quo ſoluit, quaſi dependeat ab ipſa cauſa principali, *l. cum eorum, C. de ſententiis, & interloq. omnium iudicum*, Gratian. 1. *tom.cap.* 154. *num.*21. Bettazol. Trentacinq Cuzman. & Cancer. relati ſup. *tit.5. quæſt.5. à num.* 1. D.Lara *de vita hominis, cap.* 21. *num.* 60. Cum igitur ipſe iudex cauſæ crimi-

nalis adhuc procedat, negotium ſuam primordialem naturam retinet, & per conſequens in eo per capturam, & carcerem reus licèt nobilis compelli poterit, vt arguit Ignat. de Villar. *dict. reſp. 26. cap. 2. num.* 31.

23 Cæterum † his caſibus in quibus ceſſionarium debitorem ceſſum carcerare poſſe reſoluimus, ius hoc cum ſua cauſa tranſibit, acproindè ſi cedens debitorem carceratum alere teneretur, iuxta notata per Cancer. *lib. 1. Var. c. 16. à n* 9. Ioan. Bapt. Thoro 1. *tom. compend. deciſ.* verb. *alimenta præſtare* remiſsiuè Caſtillo *tom. 3. controu. c. 27. nu* 72. Velaſc. *depriuil. paup. 1. part. quæſt: 39. à num.* 33. Lara *de anniuerſ. & capell. lib. 1. cap. 22. nu.* 36. Auendaño *de cenſib. c. 53. nu.* 10. Mancius *in patrocinio debitor. q. 6. à nu* 43. Paſchalis *de virib patria poteſt part. 2. cap. 9. à n.* 81. Oſuald. *ad Donell. lib. 27. comm. cap. 3. lit. 11.* Apud nos ſtat *l. 4. tit. 16. lib. 5. Recop.* vbi

24 Matienz. *gloſ.* Idem † alimentorum onus ſubibit ceſſionarius, Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 71. numer.* 4. Graſs. *de exceptionibus. in præludio nu.* 125. Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. d. c. 4. nu.* 42. verſic. *ſed agere in fin,* Coſta *de remediis ſubſidiariis, rem. 27. in illatione à nu.* 2. ex Aluaro Valaſco, Cancer *d. nu* 9. vbi intelligit, ſi in ceſſionario æedem cauſæ concurrerent, quæ in cedeute, idem Cancer. 3. *part. variar. c. 17. n. 250. & 1. part. c. 17. nu.* 41.

25 E conuerſo † autem dubitatur, an ſi cedens contra debitorem ſuum executiuè, & per carcerem agere non poſſet ex aliqua ſpeciali canſa, ſcilicet quia debitoris frater, aut ſocius eſt; ſi ius ſuũ alteri cedat in quo qualitas illa perſonalis deficiat, poſſit ceſſionarius via executiua, & per capturam aduerſus debitorem ceſſum procedere. Cuius dubij reſolutio, quia ab illa quæſtione pendet, an exceptio, quæ obſtat cedenti, obſtet etiam ceſſionario, de qua infra hoc *titul. quæſt.* 11. agemus, ad eam lectorem remittimus.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſio defuncti in hæredem eius ſine noua apprehenſione non transfertur, etiam ſi ſuus hæres ſit.*

2 *Rerum incorporalium quaſi poſſeſſio per ceſſionem transfertur in ceſſionarium.*

3 *Diſcriminis ratio aſſignatur, cur magis in ceſſionarium, quàm in hæredem, iurium incorporalium quaſi poſſeſſio ſine noua apprehenſione transferatur.*

Hæreditas incapax eſt poſſeſsionis.

4 *Ceſsio in incorporalibus loco traditionis eſt, idemque operatur circa incorporalia, quod traditio in corporalibus.*

5 *Ceſsio in corporalibus nullam trãsfert poſſeſsionem in ceſsionarium: vbi aliquibus modis limitatur.*

6 *poſſeſsio acquiſita virtute clauſulæ cõſtituti. an tranſeat in ceſsionarium nominis in quo adiecta eſt illa clauſula.*

7 *Poſſeſsio nobis quæſita virtute clauſulæ conſtituti, aut præcarij, an ad hæredes noſtros tranſeat,* & nu ſequentib.

8 *Donatarius cum clauſula conſtituti eſt. legitimus contradictor ad impediendam executionem latam contra donantem in bonis donantis.*

9 *Donatarius aliquorum bonorum poſt mortem donantis cum clauſula conſtituti, eſt legitimus contradictor ad impediendam poſſeſsionem hæredi in illis bonis,* & n. 12.

13 *Ex ceſsione nulla, an transferatur quaſi poſſeſsio iurium incorporalium in ceſsionarium.*

14 *Ex contractu inutili quem lex improbat, ſi ſequatur traditio, an poſſeſsio transferatur.*

15 *Ex ceſsione nulla; iurium incorporalium poſſeſsionem non acquiri oſtenditur.*

16 *Ceſsionarius hæreditatis an poſsit petere miſsionem in poſſeſsionem eius ex beneficio* l. un. C. de edicto D. Adriani.

Beneficium l. un. C de edicto D. Adriani, *an detur hæredi hæredis.*

17 *Facultas & licencia ingrediendi poſſeſsionẽ propria auctoritate: an cedi poſsit, & tranſeat in ceſsionarium.*

18 *Saluianum interdictum cedi poteſt, & ſimul cum actione ceſſa transfertur in ceſsionarium.*

19 *Interdictum retinendæ poſſeſsionis cedi poteſt, & ceſsionarius manutentionem petere poteſt ſicut & cedens poſſet.*

20 *Poſſeſsoria remedia quæ competunt creditori cenſus, eadem dantur eius ceſsionario.*

21 *Prouiſus Apoſtolicus cui Camera Apoſtolica ceſsit poſſeſsionem antea captam virtute Breuis, eſt legitimus poſſeſſor; & ei competunt remedia poſſeſſoria.*

Ius

22 *Ius Tenutæ, & retentionis, quam habet vidua pro dote in bonis viri an cedi poſſit, & tranſeat in dotis ceſſionarium.*
23 *Poſſeſſorium iuris an rectè cedatur? reſoluitur affirmatiuè*, cum num. ſeq.
Poſſeſſio bonorum Maioratus, quæ transfertur in ſucceſſorẽ virtute l. 45. Tauri *an tranſeat in ceſſionarium Maioratus*, ib.
27 *Spoliatus an cedere poſſit ius recuperandæ poſſeſſionis iudicialiter, vel extraiudicialiter ſibi competens*, & num 28.
28 *Emphyteuta ſpoliatus cedere poteſt dominæ emphyteuſis conditionem ex* canone redintegranda.
29 *Poſſeſſoria remedia, an tranſeant in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione? affirmatiuè reſoluitur*, num. 30.
31 *Poſſeſſorium omne cedi poſſe reſoluitur.*

QVÆSTIO V.

Poſſeſſio cedentis an tranſeat in ceſſionarium. Et quid ſi ceſſio inutilis, vel nulla ſit. Et qualiter remedia poſſeſſoria ceſſionario competant.

CVM aliud ſit poſſeſſio, aliud remedia poſſeſſoria, quæ vel pro adipiſcenda, retinenda, aut recuperanda poſſeſſione competunt: ſigillatim agendum eſt, an poſſeſſio cedentis tranſeat in ceſſionarium. Deindeque qualiter ipſe remedijs poſſeſſorijs, vti poſſit.

1 Quamuis † poſſeſſio defuncti in hæredem ſine noua apprehenſione non transferatur, *l. cum hæredes 23. l. qui vniuerſas 30. §. quod per colonum, D. de acquirenda poſſeſſione, l. ſi ager, §. 1. D. de rei vindicatione, l. 1. §. Scæuola, D. ſi is qui teſtamento liber eſſe iuſſus*, Oſuald. *ad Donell. lib. 7. comment. capit. 10. lit.* C. D. Valentia *illuſt. iur. tom. 1. tract. 2. cap 4. num.* 10. Caſtillo 3. *tom. controu cap. 24. num.* 3. Anton. Fab. *in C. lib. 3. tit. 19. def 4. num. 10. & lib. 7. titul. 7. def. 5. num.* 1. Card. Tuſch. *lit. P. concl.* 426. D. Salgado *de Regia protect. 1. part. cap. 3. à numer.* 109. Quæ regula non ſolum hærede extraneo, ſed etiam in ſuis hæredibus obtinet, vt poſt alios veriorem dicit Caſtillo *d. tom. 3. cap. 22. à nu. 11. & 19.* Ludouicus Poſthius *de manutent. obſeruation. 55. à num.* 25. latè Aſin. *ad rubricam, C. de vſucap. pro emptore à num.* 158. multis relatis Noalis *de tranſmiſs. caſ. 38. à num.* 2. vbi latè explicat: & ampliat *num.* 6. vt procedat non ſolum in mobilibus, & immobilibus, ſed etiã reſpectu iurium incorporalium. Et *à nu.* 24. declarat, an deciſio *tex. in d. l. cum hæredes* procedat, quando defunctus poſſidebat animo ſuo, & corpore alieno, veluti per colonum, de quo vltra relatos ab eo videndus Surd. *conſ. 117. per totum* Poſthius *ſup. à num.* 36. Capycius Galeota *lib. 1. controu. 9. à num. 32. & controu. 36. à num.* 18. qui refert Antonium Gomez, Theſaur. Roſcntal. & alios, Chriſtophorus Suelues *conſ. 82. nu.* 4. Iacobus Cuiacius *tract. 7. ad Africanum in l. ſi de eo 40. D. de acquirenda poſſeſſ.*

2 In ceſſionario † tamen alia res eſt, in quẽ iurium incorporalium quaſi poſſeſſio per ceſſionem transfertur, *gloſ. in l. 2. §. idem Nerua, verb. experiaris, D. nè quid in loco publico*, Bald. *in cap. licèt cauſam, num. 34. de probation.* Natta *conſ. 398. num.* 38. Menoch. *de retinenda poſſeſſ. remed. 3. num.* 259. Gratian. 2. *tom cap. 310. num.* 1. Noalis *dict. caſu 38. num.* 7. Cencius *de cenſib. quæſt. 92 num* 8. Acoſta *de priuilegijs creditorum regul. 3. ampliat. 4. num.* 37. Rota apud Farinac. (quæ diſtinguit inter hæredem, & ceſſionarium, quo ad tranſlationem poſſeſſionis in incorporalibus) 2. *part. deciſ. 392. num 2. & 3.* Duard. *poſt tractatum de cenſibus deciſ. 339. num. 5. & à num. 3.*

3 Ex quo † inter hæredem, & ceſſionarium diſcrimine, vt in hunc auctoris ſui poſſeſſio transferatur; in illum verò non tranſeat: nolim intelligas aliquo modo offendi regulam illam, quam ſupra *tit. 3. quæſtion.* 8. ex multis firmauimus, quòd quicquid ad ceſſionarium per ceſſionem transfertur, id in hæredem fortiori ratione tranſmittitur: nam huius diuerſitatis ratio aperta eſt: hæredi enim poſt aditionem ideò ſine corporali apprehenſione defuncti poſſeſſio non acquiritur: quia licèt omnia quæ iuris ſunt, & defuncti fuerunt, iuris fictione, & intellectu in hæreditate iacente ſint, & per eam in hæredem poſtea adeuntem transferantur; tamen fictio illa quò ad res quæ in facto conſiſtunt nihil operari poteſt; ac proindè poſſeſſio defuncti, quæ facti eſt, & in corpore, & animo conſiſtit, in hæreditatem non continuatur: quia per-

ſona illa ficticia, & imaginaria, hoc eſt hæreditas, incapax eſt poſſeſſionis: cùm in ea animus, & factum deficiat: quapropter cum hæres adeundo non acquirat, niſi ea quæ ſunt hæreditatis, & in hæreditate non fuerit poſſeſſio, neceſſariò corporalis eius apprehenſio requiritur: ex quo dici ſolet, poſſeſſionem hæredis, nouam poſſeſſionem eſſe, & diuerſam ab ea, quam habebat defunctus, vt ex Baldo, Salgado, & Cancerio, probat Giurba *de ſucceſsione feudorum*, §. 2. *gloſ.* 12. *num.* 52. *verſ. ex his*, omnino videndus D. Valentia *dict. cap.* 4. *num.* 10 *& ad titulum de acquirenda hæreditate*, *cap.* 1. *ferè per totum*, *& cap.* 2. *à num.* 13. qui latiſſimè ex varijs iuribus exornat.

3 Hæc † in ceſſionario omnino ceſſant; in quem ideo iuris incorporalis, quaſi poſſeſſio per ceſſionem transfertur, quia ceſſio ipſa in incorporalibus ~~loco~~ traditionis eſt; & id quod operatur traditio in corporalibus, operatur ceſſio in incorporalibus, *l. fin. vbi gloſ. C. quando Fiſcus, vel priuatus*, Cyriacus *lib.* 1. *controu.* 128. *num.* 61. Leotardus *de vſuris quæſt.* 88. *num.* 33. Gallerat. *de renunciat. lib.* 1. *cap.* 4. *ferè per tot.* Menoch. Noalis, Gratianus, & Cencius, vbi proximè, Oſaſc. *deciſ.* 51. Parlador. *differ.* 37. §. 3. Mier. 1. *par. quæſt.* 40. Scaccia *de commertijs*. §. 2. *gloſ.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 263. Angulo *de meliorat. in l.* 1. *gloſ.* 5. *num.* 150 Intrigliol. *conſ.* 1 *nu.* 46. eleganter omnino videndus Monter à Cueua *deciſ.* 46. *à num.* 49. Gaito *de credito cap.* 4. *quæſit.* 11. *numer.* 18. 38. *&* 1842. Guzman *de euction. quæſt.* 30. *nu.* 85. Trentacinq. *lib.* 3. *variar. tit. de ſolutionib. reſol.* 15. *num.* 1. *verſ prima eſt, & verſ. ſecunda concluſio*, Carpan. *ad ſtatut. Mediol.* 1. *tom. cap.* 445. *num.* 14. Hermoſill. *in l.* 50. *gloſ.* 11. *num.* 21. *tit.* 5. *part.* 5. Duard. *poſt tractatum de cenſib. deciſ.* 394. *à nu.* 1. latè Ioan. Bapt. Thoro 2. *part. comp. deciſ. verbo, creditores ceſſionarij*, *& verbo, creditor licèt poſterior*, vbi quod in incorporalibus ceſſio, & traditio idem ſunt: Et quod per ceſſionem poſſeſſio transfertur Ant. Amato 2. *tom. reſolut.* 95. *num.* 20. vbi ex multis ſuo more probat, in incorporalibus dominium, & poſſeſſionem per ceſſionem transferri; ſicut per traditionem in corporalibus. Nec omittam in huius rei comprobationem doctiſſimum Menochium *lib.* 3. *præſumpt.* 6. *num.* 47. *vbi à nu.* 46. *ad* 54. diſputat, quando ex ceſſione nominis viro per mulierem facta, nomina tàm primo, quàm ſecundo marito in dotem data præſumatur.

5 Quem † traditionis, ſeu quaſi poſſeſſionis effectum, cum ceſſio in rebus corporalibus non habeat, inde eſt vt earum rerum poſſeſſio in ceſſionarium non tranſeat, & neceſſaria ſit corporalis apprehẽſio: quod procedit etiam ſi vendens, vel alio titulo transferens rem corporalem, omne ius ſuum cederet, per quæ nullatenus transfertur poſſeſſio, ſed ſolummodo tribuitur facultas ingrediendi, & apprehendendi poſſeſſionem, vt ex Natta, Siluano, & alijs firmat Menoch. *dict. rem.* 3. *à num.* 267. Gratian. & Cencius ſupra, ex multis Noalis *de transmiſſ. caſu* 40. *num.* 2. ex alijs idem probat Ludouicus Poſthius *obſeru.* 55. *à num.* 16. qui limitant in his caſibus, in quibus per ſolã ceſſionem transfertur poſſeſſio, vt in ceſſione facta à Principe, qui ex ſuo contractu, & verbo transfert poſſeſſionem. Vel ſi ſtatutum diſponeret, qnod ceſſionarius in omnibus, & per omnia loco cedentis ſuccederet: vel quod cedens ſine traditione transferret poſſeſſionem in ceſſionarium. Vel ſi ceſſio, & relaxatio fieret in præſentia rei ceſſæ, idem Poſthius *obſeruat.* 20. *num.* 2. *&* 3. iuxta quæ accipies Noguerol. *allegat.* 31. *numer.* 68. Franciſc. Marcum *deciſ.* 52. *num.* 6. *part.* 2. *deciſ.* 602. *par.* 1.

6 Opportunè † hic diſcutiendum eſt, an conſtituti ius, & poſſeſſio eius virtute quæſita tranſeat, & ceſſa videatur ceſſionario, ceſſo nomine, & iure in quo clauſula conſtituti adiecta fuit? quam quæſtionem poſt alios excitauit in terminis Paſchal. *de virib. patriæ poteſt. part.* 1. *cap.* 8. *à num.* 156. qui duas refert contrarias ſententias. Prima, quod conſtituti ius in ceſſionarium non tranſeat, quam defendit Siluan. *conſ.* 55. *à num.* 19. Aliam quod in eum conſtituti ius transfertur, quàm veriorem dicunt DD. quos refert: cui poſteriori ſententiæ accedere videtur Gaitus *de credito dict. quæſt.* 11. *num.* 1842 & expreſsè poſt Baldum amplectitur Tuſch. *lit. C. verb. conſtitutum*, *concluſ.* 790. Sed primam admittit Anton. Faber *in C. lib.* 4. *tit.* 29. *de hæred. vel act. vendit.* de-

deſin. 11. vbi aſſerit, ceſſionarium nominis in ius hypotecæ ſuccedere; non tamen in poſſeſſionem pignorum, quamcedens ex ſola clauſula constituti habebat, niſi expreſſè ſimul conſtiterit, ſe ceſſionarij nomine poſſidere.

7 Cuius dubij † reſolutioni non parùm lucis afferet, ſi inſpiciamus prius, an poſſeſſio ex constituto deſcẽdens ad hæredes constitutarij tranſmittatur? Quæ inſpectio vtilis, & in praxi frequens eſt: nam ſi ad hæredem constituti ius, & eius effectus tranſire admittimus: quemadmodùm defunctus ſi viueret, poſſet vt tertius, & legitimus contradictor impedire executionem ſententiæ in bonis ſuper quibus adiecta fuerat clauſula constituti, vt ex Aluaro, Valaſco, Giurba, & alijs probat D.Salgado *de Regia protectiõ. 4.part cap.*8.*à.numer.*114.*ad* 123. vbi latè, & doctè oſtendit, quòd ſi alicui facta ſit donatio certorum bonorum cùm clauſula conſtituti, ſi poſtea donotario non citato ſententiæ fuerint prolatæ, & executoriales expeditæ contra donantem, vt reſtituat bona illa, poteſt donatarius, qui per clauſulam conſtituti poſſidet, impedite executionem ſententiæ: & quòd tanquàm legitimus contradictor priùs audiendus eſt, addo idem ſentientem Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ* 4. *gloſ.* 27. *nũ.* 36. Hermoſill. qui refert Valaſcum, & alios, *in l.*50.*gloſ.*1 *nu.*9, *tit.*5 *part.*5.

9 Quemadmodùm, & donatarius virtute donationis irreuocabilis cum clauſula conſtituti, legitimus contradictor dicitur, & impedit hæredi miſſionem in bonis in poſſeſſionem in bonis donatis, D.Salgado *à nu.*123. Fontanell. *d. clauſ* 4. *gloſ* 9. *part.*4.*num.*20. Noguerol *alleg.*25.*à nu.*206. Marius Giurba *de ſucceſſ. feud.*§.2. *gloſ.*9.*num.* 38. (vbi quod non ſolùm præfertur conſtituentis hæredi; ſed etiam eius ceſſionario) Marius Cutell. *de donat. cõtemp. matrimon. tract* 2. *diſc.*1.*ſpecial.*32. *à num.*17. *& ſpecial.*17 *à num.*45, vbi quid ſi hæres aliqua opponat aduerſus donationem?

10 His † igitur, & alijs effectibus, qui ex clauſula constituti deſcendunt, & competunt conſtitutario, (de quibus latè Poſthius *de manutention. obſeruat.* 20. *à num.*4. *ad* 60. latiſſimè Horat. Carpan. *ad ſtatut. Mediolan.*1.*tom. cap.*462 *per totum*, Tuſch. *lit.C. concluſ.*785. cum ſequentibus pleniſſimè Gaito *de credito cap.*4. *quæſit.*7. *à num.*799 *ad* 932. Fontanell. *dict. gloſ.* 27. *per totam*) eius hæres vti poterit, ſi conſtitutum ad eum per aditionem hæreditatis transfertur. Et in hæredes conſtitutarij non tranſire, *ex l. qui vniuerſas,* §. *quod per colonum, D. de acquirenda hereditate*, tenet Alex. Chaſſan. & Caſtrenſ. quos refert Tiraquell. *de conſtit. part.* 2. *ampl.*12, *num.* 1. Cagnol. *in l. contractus num.*34. *D. de regul. iuris*, verſ. *& nota*, Crau etta *conſ* 457. *nu.*4. *lib.*1. pro quibus facit, poſſeſſionem defuncti in hæredem non transferri, vt dictum eſt ſupra.

11 Cæterum † contraria ſententia, ſcilicet quod vis, & efficacia conſtituti ad hæredes conſtitutarij tranſeat, etiam ſi hæredum mentio facta non ſit, verior eſt; pro qua communiter expenditur *tex. in l. quæſitum*, §. *quod à Titio*, *l. cum precario*, §.1. *de precario*, tenent poſt antiquiores Tiraq. *dict. ampl.*12. Carpan. *dict. cap.* 462. *num.* 113. Poſth. *dict. obſeru.* 20. *num.* 5. *& 6.* Ceucius *de cenſib. quæſt.* 94. *à nu.* 20. *&* 24. vbi quod actiuè, & paſſiuè conſtituentis, & conſtitutarij tranſit, ſequitur omninò videndus Anton. Theſaur. *deciſ.*105. *per tot.* qui pro hac ſententia allegat vltra omnes text. *in l. cum in plures* 60. §.1. *D. locati.* & reſpondet contrarijs.

12 Ex † quo in facti contingentia contendebam ego, hæredem donatarij cum clauſula conſtituti ſi concurrat mortuo donante cum hærede eius, qui deſiderat mitti in poſſeſſionem virtuti teſtamenti ex edicto D. Adriani, legitimum eſſe contradictorem, & impedire poſſeſſionẽ hæredis in rebus donatis, eique præferendum eſſe: pro qua ſententia vltra doctrinas relatas ſup. in fauorem ipſius donatarij concurrentis cum hærede donantis, adducebam in terminis Noguerol. *d. allegat.*25 *à num.* 206. Cæſar. Argel. *de legit. contrad. quæſt* 6. *art.*1. *in addit. num.* 1. *verſ. additus eſt caſus*, Cutell. *d. ſpecial.*17. *num.*52. quod verum exiſtimo, niſi hæres aliquid opponeret donationi, de quo incontinenti, vel ex eius inſpectione conſtaret, ad tradita per eundem Cutellum, facit Noguerol. *allegat.* 14. *à num.*53.

13 Hæc † igitur quaſi poſſeſſio, quam

cx

ex ſola ceſſione iurium incorporalium transferri diximus, haud inſubtiliter dubitari poterit, an tranſeat in ceſſionarium, vbi ceſſio ex aliqua cauſa inutilis, vel nulla eſſet? Dubitationis cauſam præſtat Paul. *in l. 1.§.ſi vir vxori, D.de acquiren. poſſeſſion.* quo loci aſſerit, vxorem acquirere poſſeſſionem rei à marito donatæ, cuius §. veram rationem explicant Oſuald. *ad Donell. lib.5.com.cap.6.lit. G.* D. Valentia *d. tract.4.cap.7.* D. Salgado *de Reg. protect. 4.part.cap. 8. num. 106.* Aſin. *dict.rubric.C. de vſucap. pro emptore à num.222.* cùm tamen certum ſit, donationes inter coniuges conſtante matrimonio factas iure ciuiuili moribus introducto improbari, *l.illud 5.§ ac nè illa. l.ſi liberis 27.D.de pactis dotalibus, l. profecticiam 5.§.ſi quis certam, D. de iure dotiū, l.1.& per totum, D. de donationib. inter l. 4.C.eodem titul.l.4 tit.11.part. 5.* Alexand. Trentacinq. *lib.3.tit.de donation. reſolut.6. per totam*, Sanchez, Cancer. Borrell. & alij, quos refert Hermoſill. *in l. 1.gl.ſ. 6. à num.1.tit.4.part.5.* latè, & nouiter Tancredus *de matrimonio lib. 6.per tot.*

15 Vnde † euincitur, ex contractu inutili quem lex improbat, interueniente traditione poſſeſſionem transferri, *vt ex dict.§.ſi vir vxori, l.quod vxor 16. D. de acquirenda poſſeſſione, l.ſi donatæ 37. D. de donat. inter*, probant communiter DD. Anton. Gomez *l.45.Tauri à num.23.* Matienzo *in l.3. tit.10.gloſ.8.num.4.lib. 5. Recop.* Azeuedo *in l.2.num.90.tit.7.lib.8. Recop.* latè diſputans Acoſta *de priuileg. credit.regul.1.ampl.1.à num.1. & ampliat. 13. num.12.* latiſſimè per diſtinctos caſus explicans Marius Giurba *dict.gloſ.9. à num 22. cum plurib. ſequent. & §.1. gloſ. 13. à num.29.& deciſ 22.num.18.& à num.21.* limitant vltra eos, Mieres *de maioratib. 3.part.quæſt.9.à num.81.* Gratian. *deciſio. 211. num.4.& 5.* Poſth. ſtatim referendus *& deciſ. 63.* Velaſcus *de priuileg pauper.3. par. quæſt.8.num. 116.* Noguerol. *allegat. 31. à num.99.* Cyriacus *lib. 1. cont. 14. à num.43.* (vbi limitat quando lex reſiſtit acquiſitioni cum clauſula irritanti; vel quando ob omiſſas ſolemnitates præſumit defectum conſenſus) Salgado vbi proximè. Quemadmodum igitur ex contractu nullo, traditione ſecuta, rei corporalis transfertur poſſeſſio, ita & rei incorporalis, quaſi poſſeſſio per ceſſionem nullam tranſibit.

16 Sed in † ceſſione, contra exiſtimo, quæ ſi nullitatis vitio ſubiaceat, nullam quaſi poſſeſſionem ceſſionarius acquiret; moueor ex eo, quod vbi ex actu nullo traditio realis, ſeu facti non apprehenditur, poſſeſſio non transfertur: vnde ex clauſula conſtituti, precarij, aut retentionis vſusfructus, aliovè actu iuris, ſeu fictæ traditionis poſſeſſio non quæritur, ſi contractum, cui ſimiles clauſulæ adijcinntur, lex improbet; quia cùm poſſeſſionis tráſlatio iuris ſit, & à iure proueniat, potuit ab ipſo iure impediri; ſecùs ſi facti eſſet, qualis eſt corporalis, & actualis poſſeſſio, vt elegáter Ant.Gom *in l.45 Tauri n.290* omninò legendus D Paz *de tenuta c.54.n. 15.& 16.* Fontan. *d gl.27.n.15.* plene Giurba *d.gloſ 9. n.32.* Poſth. *d.obſer.20.n.fin.& obſeru.27.n.1.& 5.* Duard. *poſt tract. de ceſſib.deciſ.253.nu.14.* Cū ergo ceſſionis effectus, quoad translationem quaſi poſſeſſionis nihil facti habeat, ſed iuris ſit, & à iure introductus (vt alibi diximus) ad hoc vt incorporalia iura, quæ traditionem non admittunt, per ceſſionem tráſferantur, ceſſio legitima, & valida neceſſaria erit: nam ſi lex ceſſionem improbet ex qua immediate deſcendit quaſi poſſeſſio, nullum ius nec poſſeſſionis, nec dominij, ceſſionarius conſequetur, vt in terminis ceſſionis, alteriùsve actus ficti, qui iuris eſt, probat Noguer. *alleg.26 à num.363. & à numer. 317.* multis relatis Viſconte *conclauris lit.P. verb. poſſeſſio ex contractu.*

17 De poſſeſſione † diximus, agamus nunc de remedijs poſſeſſorijs, & primū de eo, quod adipiſcendæ poſſeſſionis nūcuparur. Quod cedi poſſe, & in ceſſionarium tranſire, ex eo probatur, quod remedium *l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tollend.* per quod hæres ſcriptus in teſtamento non cancellato, nec abolito, nec ex quacunque ſuæ formæ parte vitiato mittitur in poſſeſſionem earum rerum, quæ teſtatoris mortis tempore fuerunt (iuxta latè tradita de materia *dict.l.fin.* per Menoch. *de adipiſcenda poſſeſſion. remed.4.* Argel. *de legitim. contrad. per integrum tract.* Paz *de Tenuta cap.26.* Anton. Gomez *in l.45. Tauri à num.134* Mieres *3.part.quæſt. 15.per tot.* Parlador. *lib.*

lib. 2. rerum quotidian. cap. 15. Caſtillo *tom.2.controu.cap.* 24. *per tot.* Rodriguez *de execut.cap.* 1. *artic.3 à num.*14. Capyc. Latro *deciſ.* 10. *&* 16. Noguerol. *allegat.* 23. *à num.*136. *& alleg.*22. *num.*66. *& allegat.*25. *& allegat.*31. *à num.*78. D.Salgado *de Reg protect.* 3. *part.cap.*12. Carleual *de iudicijs lib.*1. *tit.*3. *diſput.*5. *à num.*14. *&* 22. Giurba *de ſucceſſ.feudorum*, § 2. *gloſ.* 12. *à num.*62.) cedi poteſt & tranſit in ceſſionarium, vt ex quinque fundamentis reſoluit Menoch. *d.remed.*4. *à nu.*249. quem ſequitur Paul. Gallerat. *de renunc. lib.* 1. *cap.*4. *num.* 53. Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban.de actionib.part.*2. *lib.*1. *cap.*4. *nu.* 21. Franc. Milanenſ. *lib.*1. *deciſ.*3. *num.*115. Bald. *conſ.* 186. *vol.* 1. Mieres *de maiorat.lib.*3 *part.quæſt.* 18. *num.* 6. *in fin.* Cardin. Tuſch. *lit.L.concluſ.*288. *à num.*48. Cæſar Argel. *de legitim. contract. quæſt.*7. *art.*2. *à num.*39. Hunnius *in Encycloped. iur.*4. *par. tit.*15. *num.*14. *&* 17. Noalis *de tranſmiſſ. caſu* 39. *num.*8. *&* 9. qui ad hæredem hæredis, *d.l.fin.* beneficium tranſmitti docent, Cyriacus *lib.*1. *cont.in deciſ.quæ extat poſt controuerſ.*12. *num.*2. Quæ ſententia vera eſt, licèt ſint, qui *dicta l.fin.* beneficium in ceſſionarium, vel emptorem hæreditatis non tranſire defendant, quos refert Tuſch. & Milanenſ. Horat Montan. cuius meminit D. Franciſc. Merlin. 2. *tom. controu.cap.*2. *num.*2.

18 Facultas † & licentia ingrediendi poſſeſſionem bonorum debitoris propria auctoritate, quæ in pactum deduci ſolet, & ex diſpoſitione, *l.*3. *C.de pignoribus*, deſcendit, & inter remedia adipiſcendæ poſſeſſionis numeratur Menoch. *de adipiſcenda poſſeſſione remed.* 5. (qui latè diſſerit de hoc pacto, & eius poteſtate videndi latiſſimè agentes Ioann. Bapt. Thor. *vot.*84. *à num.*78. Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol.*1. *tom.cap* 35. *&* 56. pleniſſimè Gaito *de credito.cap.*4. *quæſit.* 11. *à num.* 292. qui refert latè agentes Farinac. Scacciã, & Antonium Fabrum) cedi ſimiliter poteſt, & ad ceſſionarium actionis ſimul cũ ea transfertur, Bart. *in l.*1. §. *vſufructuarius per tex. ibi*, *D. de noui operis nuntiat.* ſequuntur Angel. Imola, Roman. & Alex. ibi. Neguſan. *de pignor.part.*4. *num.* 21. alios dat Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 22. *gloſ.*1. *num.*63. Menoch. *de adipiſcen. poſſeſſion.dict.remed.*5. *à num.*100. Carpan. *dict.cap.* 156. *num.* 20. Maranta *in l.ſi actor, D. procuratorib.num.*21. Molignatus *de retentione quæſt.*344. Plaza *de delictis*, *cap.*47. *verſ. & vt ad proprium*, Paul. Gallerat. qui Menoch. tantùm refert, ex Anell. Amato *conſ.* 1. *num.* 8. Cancer. 2. *part.variar.cap.*7. *num.*108. Capyc. Latro *deciſ.*16. *à num.*42. Thoro *dict.voto* 84. *nu.* 112. ex Menoch. & Tiraquell. Noalis *de tranſmiſſ. dict.caſu* 39. *à num.*29. *vbi num.* 31. limitat, quando facultas hæc alicui priuilegio competeret.

19 Saluianum † etiam interdictum, quod inter adipiſcendæ poſſeſſionis remedia refertur, §. *interdictum*, *Inſtitut.de interdictis*, de quo *in tit.D. de Saluiano interdicto*, Pacificus *per integrum tractatum*, Anton. Faber *de error.pragm.decad.*58. 59. 60. *&* 61. D. Salgado *de Regia protect.* 3. *p. cap.*12. *num.*17. *à num.*43. cedi poteſt; & in ceſſionarium ſimul cum actione pro qua competit, transfertur, Pacificus *d. tract.de Saluiano interd. inſp.*3. *cap.*2. *à nu.* 990. Ioan. Bapt. Thoro *voto* 19. *numer.*30. Noalis *dict.caſu* 39. *à num.*21. vbi de alijs adipiſcendæ poſſeſſionis remedijs.

20 De † alio poſſeſſorio remedio, quod retinendæ poſſeſſionis appellatur, agendum nobis eſt, quod ceſſibile eſſe, & in ceſſionarium tranſire agnoſcunt communiter interpretes poſt doctiſſimum Menoch. *de retinenda poſſeſſione*, *remed.* 3. *à num.*258. cuius ſcripta mutuantur Noalis *caſu* 40. *per totum*, Gratian. 2 *tom.cap.* 310. *à num.* 1. *ad* 27. nouiter Ludouicus Poſthius *de manuten.obſeru.*55. *à numer.*3 *ad* 23. ex Menoch. Gratian. & Cencio, Merlinus *de pignoribus lib.*4. *quæſtion.*103. *num.*3. qui in incorporalibus ex ſola iurium ceſſione tam interdictum poſſeſſorium plenarium, quàm ſummariſſimum (quod apud nos interim, apud alios autem diuerſis nominibus nuncupatur, vt obſeruat Poſthius *obſeruat.*3. *per totam*.) ceſſionario competere aſſerunt. In corporalibus verò vt hoc retinendæ poſſeſſionis beneficium ceſſionario concedant diſtinguunt prout nos ſupra. Et interdictum retinendæ cedi poſſe, ceſſionarium manutenendum eſſe, ſicut manuteneretur cedens, vltra relatos Mieres *de maioratibus* 2 *part.quæſt.*15. *num.*6. Fontanell. *deciſ.*166. *à num.*9. Rota apud Farin. 2. *part.deciſ.*764. *à num.*2. Duard. *poſt tra-*

tractatum de cenſib. deciſ. 250. *num.* 1. *&* *deciſ.*394.*à num.*1.

20 Ex qua doctrina † rectè inferes, quòd ſicut creditori cenſus, nominis, alteriusve iuris incorporalis, qui eſt in quaſi poſſeſſione exigendi annuas penſiones, vel præſtationes (ex quibus autem hæc quaſi poſſeſſio exigendi probetur ? latiſſimè Poſthius *obſeru.*35. *per totam*. Cencius *de cenſib.quæſt.* 93. *per tot.*) competit interdictum retinendæ poſſeſſionis, & alia poſſeſſoria, *cap.quærelam de electione*, Anton Gomez *in l.*45. *Tauri à num.*129. Cancer. *dict.*2.*part. cap.*7. *à num.* 116. *&* 3.*part. cap.*14.*num.*48. Cencius *de cenſib. quæſt.*91. Capycius Galeota *lib.*1.*controu.* 51. *num.*9. *& controu.*62 *à num.* 1. Poſth. *poſt tractatum de manutention. deciſ.* 511. *num.*10. latè Seſſe *de inhibitione cap.* 6. §. 2.*à num.*20.ita etiam ius ceſſionario præſtantur, Cencius *quæſt.*92.*à num.*6.Ioan. Bapt. Thoro 2.*tom.comp deciſ.verb.creditor licèt poſterior.* Gratian. ſup. *à num.*1.*&* 24. Suelues ſtatim referendus *num.*7.Hieron.de Leon. *lib.*1.*deciſ.*66 *per tot.& num.* 3. ibi: *Ex quo in occurrenti caſu ceſſat difficultas ex eo, quod in venditione curiæ eſt appoſita clauſula ceſſionis iurium, & iudex, qui vendidit dictum ius exigendi annuas præſtationes nomine Ducis debitoris, ceſſit emptori omnia iura dicto duci competentia: & cum ceſſionarius ſit procurator in rem ſuam cedentis, poteſt intentare nomine cedentis poſſeſſorium, quemadmodum intentare potuiſſet ipſe cedens contra ſuum debitorem, ex quo erat in poſſeſſione exigendi ab eo annuas præſtationes.*

21 Huius † poſſeſſorij,& manutentionis, quam ex perſona cedentis habet ceſſionarius non inelegans argumentum eſt, quod vbi in Curia Romana expeditur Breue Camerale, vt nomine Cameræ Apoſtolicæ capiatur poſſeſſio alicuius beneficij reſeruati, interim quod prouiſo Apoſtolico expediuntur literæ, ſeu Bullæ gratiæ: capta, & apprehenſa poſſeſſione virtute Breuis, ſi per Cameram fiat ceſſio poſſeſſionis prouiſo Apoſtolico; ex ea ceſſione iuſtus poſſeſſor efficitur, taliter vt ei remedia poſſeſſoria, & mandatum de manutenendo competat, Hieron. Gonzalez *in regul.*8. *Cancellariæ gloſ.*34.*à num.*27. Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.*3. quos refert, & ſequitur D.Salgad. *de retentione Bullarum* 2.*part.cap.*10. *num.* 5. *ad* 10. Poſthius *de manutention. obſeru.* 55.*num.*15.*& deciſ.* 157. *à num.* 1 Chriſtoph. Suelues *conſ.* 41: *à num.*7. qui dat alios.

22 Quibus † non longè abſimile eſt,quod ius tenutæ, ſeu retentionis, quam habet vxor pro dote in bonis viri, cedi poteſt, & tranſit in ceſſionarium dotis, ex Franciſco Marco, & Grammatico, Hermoſill. *in l.*9.*gloſ.*3.*nu.*74.*&* 75.*verſ.reſtringe ſecundo*, idem Franciſc. Marcus 2.*tom.deciſ.*643. Cancer. *dict.cap.*7.*à num.* 107. *&* 1.*part. cap.* 9. *à num.* 49. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 7.*gloſ.*3. *par.*8.*à num.*20. apud quos latè, an hoc ius tenutæ tranſeat in ceſſionarium cum priuilegio faciendi fructus ſuos, quod mulieri cedenti competebat, dixi ſupr.*quæſtion.*2. *num.*38.

23 Hæc † quæ in poſſeſſorio facti certiſſima ſunt; in poſſeſſorio, quod iuris dicitur, non ſine controuerſia procedunt: ſunt namque qui tenent poſſeſſorium iuris cedi non poſſe: veluti quando ſtatuti, vel legis miniſterio defuncti poſſeſſio in hæredem eius continuatur, Argel. *de legit.contrad.quæſt.*11. *artic.*5.*per totum*. vbi addit.*num.*73. Vel vt apud nos ex diſpoſitione *l.* 45. *Tauri*, poſſeſſio bonorum maioratus mortuo eius poſſeſſore confeſtim abſque aliquo ſucceſſoris facto, ſiue apprehenſione in eum transfertur, quæ poſſeſſio ciuilis, & naturalis eſt, veræque, & realis poſſeſſionis effectus habet, ex innumeris Paz *de Tenuta cap.*26. *à nu.* 38.*& cap.*48. Cancer. *dict.cap.*7.*num.* 54. Noguerol. *alleg.*25 *num.*9. Cyriacus *lib.*1 *controu.* 12. *numer.* 71. Poſthius *de manuten. obſeru.*106. *à num.*85.*& obſeru.*54.*à num.*54. D.Solorzano *de iure Indiar.tom.* 2. *lib.*2. *cap.*13.*nu.*4.*&* 16.*à nu.*51. latiſſimè Giurba *de ſucceſſ. feud.* §. 2. *gloſ.* 12. *num.*52. quæ ſententia receptiſſima eſt, licèt ab ea diſcedat D. Valentia *illuſt. tract.*2. *cap.*4.*numer.*10. *& ad titulum de acquirenda hæreditate*, *cap.*2.*num.*18. exiſtimans, nullo iure, nulla lege, vel ſtatuto fieri poſſe, vt ſine aliquo naturali facto transferatur poſſeſſio; poſſe tamen effici, vt tranſeant omnes effectus,& cõmoda poſſeſſionis, ac ſi naturaliter apprehenſa fuiſſet, ſequitur latè exornans Aſin. *ſupra à num.* 162. & Anſaldus

dus

Digitized by Google

dus *de iuriſd. 3. part. tit. Vnic. cap. 16. à numer. 9.*

24 Conſtituunt † igitur DD. diſcrimen, inter huiuſmodi Iuris poſſeſſorium, & poſſeſſorium facti; nam hoc cedi poſſe affirmant: quia eſt ius perfectum, per agnitionem facti, ac proinde in bonis noſtris eſt: illud verò ius imperfectum dicitur, perſonæ cohærens, quod nec trãſmitti, nec cedi poteſt, vt ex *l. 3. §. acquirere, D. de bonorum poſſeſſ. l. Iulianus; D. ſi quis om iſſa cauſ. teſtamenti*, tenent plures, quos refert D. Paz *de Tenuta cap. 61. à num* 1. Giurba *de ſucceſſ. feud. §. 2. gloſ. 12. num. 68. à verſ. poſſeſſoria tamen*, quibus addes Pacificum *de Saluian. interdict. inſpect. 3. cap. 2. num. 908.*

25 Quò † fundamento motus D. Paz *dict. cap. 61.* reſoluit, Maioratus poſſeſſorem ſi cedat Maioratum in ſequentem in gradu, nullatenus in eum transferri poſſeſſionem dictæ l. 45. ac per conſequens nõ poſſe ex ſimili ceſſione in Regali Conſilio remedium tenutæ proponi (quod iuxta eundem D. Paz *de Tenuta cap. 5. à num* 10. æquiparatur interdicto retinendæ vti poſſidetis) imò ſi lis aliqua acciderit, aſſerit, in proprietatis iudicio diſcutiendam fore.

26 Cæterum † licet hæc nimis vrgeant, verius credo, poſſeſſorium iuris etiam cedi poſſe; vt tenent plures relati à Paz, & Giurba, Tiraquell. *in tract. le mort ſaiſi part. 2. declar.* 8. iuxta quam ſententiam reſolues, eius ceſſionario eadem remedia poſſeſſoria competere quæ cedenti. Vndè ſi Maioratus poſſeſſor cedere Maioratum ſimpliciter, & abſque vlla retentione, tranſibit in ceſſionarium immediatum ſucceſſorem poſſeſſio, dictæ l. 45. vt defendunt Mieres *de Maioratibus 3 part. quæſt.* 18. Gutierrez *lib. 3. practic. quæſt.* 71. Noguerol *allegat. 31. à num. 61. & 71.* Giurba *dict. gloſ. 12. à num. 78.* D. Caſtillo *lib. 2. controu. cap.* 118 *num.* 12.

28 Reſtat † pro complemento quæſtionis noſtræ agere de alio, & vltimo poſſeſſorio remedio, quod recuperandæ poſſeſſionis nominatur: quo vbi ſpoliato propria auctoritate vti permittitur: quia poteſt ſine iudice ſuam poſſeſſionem recuperare, in alium cedi non poteſt, quaſi perſonæ ipſius ſpoliati infixum *gloſ. in l. cum fundum, verb. poſtea, D. de vi armat.* Aymon, Crauet. & Rolandus quos ſequitur Noalis *de transmiſſ. caſu 41. numer. 5. verſ. declaratur*, Paulus Gallerat. *de renunciat. tom. 1. lib. 1. cap. 4. num.* 125. *in fin.* Lara *de vita hominis; cap. 23. num. 23. in fin.* Cancer. 2. *part. variar. cap. 7. nu.* 108. Plaza *de delictis; cap. 47. verſ. quarto ex premiſſis circa medium*, vbi iuſtè reprehendit eos, qui ex dicta *gloſſa verb. poſtea*, contrarium ſequuntur, inter quos referendus eſt Capycius Latro *deciſ.* 16. *num.* 44. Iulius Cæſar Gluſianus *de bonis in ſolutum dandis lib. 2. cap. 9. num.* 454.

28 At verò † ius recuperandæ poſſeſſionis iudicialiter rectè cedi poteſt, *l. quod ſi in diem, §. Iulianus, D. de petitione hæreditatis*, ex Ripa, Soccino, & Tiraquell. Menoch *de recup. remed.* 15. *à num.* 59. Cyriac. *lib. 2. cont.* 321. *num.* 27. (vbi quod cedi poteſt ius recuperandi rem cum fructibus) Noalis *dict. caſu* 41. *à num.* 3. & 14. qui loquuntur in interdicto vnde vi, & remedio canonis *reintegrandæ 3. quæſt.* 1. Cancer. *dict. cap. 7. num.* 108. Cencius *dict. quæſt. 92. à num.* 6. Gutierrez *d. quæſt.* 71. *num.* 7. Duard. *poſt tractatum de cenſib. deciſ.* 357. *num.* 4. vbi quod actio ſpolij expreſſam ceſſionem non requirit, multis relatis Marius Giurba *deciſ.* 12. *num.* 8. vbi ſpolium cum omni ſuo priuilegio cedi poſſe aſſerit, & reprobat Monter à Cueua *deciſ.* 35. *num.* 45. qui contrarium tenet. Et emphyteuta ſpoliatus conditionem ex *dict. canone reintegrandæ* domino directo rectè cedit, iuxta Antoniũ Fabrum *in C. lib. 4. tit. 29. de hæred. vel action. vendit. defin. 7. & def.* 42. Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. tom. 1. tit. 33. de emphyt. num.* 359 Vt autem ceſſionarius remedio recuperandæ vndè vi, vel reintegrandæ ex dict. canone agere poſſit, duo requirit Noalis *num. 9. & 16.* primum, quod illud remedium cedenti competeret. Secundum, quod ceſſionarius non ex ſua, ſed ex cedentis perſona agat.

29 Dubium tamen eſt, † an hæc remedia recuperandæ poſſeſſionis tranſeant in ſingularem ſucceſſorem, emptorem ſcilicet, vel donatarium, in quos res ſine ſpeciali iurium ceſſione alienata fuit. Et ſine ſpeciali, vel generali iurium ceſſione in ceſſionarium transferri, tenet Soccin. Gratus, & alij, quos refert Menoch. *dict. remed. 25. num.* 64. à quibus ipſe diſce-

ſcedit eo motus, quod remedium canonis *reintegrandæ*; nec interdictum vndè vi, in rem ſcriptùm non eſt: quarè ſine ceſſione in ſingularem ſucceſſorem tranſire non poteſt, ex latè à nobis traditis ſup *tit.4.quæſt.7.per tot.*

30 Sed licèt Menochij † auctoritas magna ſit, tamen contra eum ſentio; quia interdicta hæc in rem ſcripta ſunt, *capit. Epiſcopi 9.quæſt.1.cap.cum Eccleſia 3. qu. 2.l.1.§. interdicta, D. de interdictis, ſeu extraordinar. act.* Poſthius *poſt tractatum de manutent.deciſ.*511. *à num.* 1. & 3. & in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione tranſeunt, vt ex pluribus probat Noalis *dict.caſu* 41. *à num.* 3. & 14. Oliuer. Beltramin. *ad Alexond. Ludouiſ. deciſ.* 542. *num.*10.

31 Ex quibus † iam ſecurè reſolues, omne poſſeſſorium cedi poſſe, agnoſcunt Menoch. *dict.remed.4.à num.*249. Gutierrez *dict.quæſt.*71. *num.*7. Mieres *dict.quæſt.* 18.*num.*7.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio iuris ad ſuas conſequentias extendi probatur.*

2 *Ceſſa actione contra principalem debitorem ceſſa intelligitur contra fideiuſſorem eius.*

3 *Ceſſio contra vnum ex reis debendi ad alium extenditur, iuxta* Ant. Fabrum.

4 *Ceſſa actione perſonali, ceſſa intelligitur hypothecaria.*

5 *Ceſſionem iuris ſtricti eſſe; & in ea non niſi expreſſa venire, qui ſentiant.*

Ceſſio an debeat contrahi per ſtipulationem? Negatiuè reſoluitur contra Ferdinand. Arias de Meſa, *ibid.*

6 *Ceſſa actione perſonali hypothecariam ceſſã non cenſeri: & ceſſa actione contra debitorem, non tranſire actiones contra fideiuſſorem alij verius dicunt.*

7 *Creditor cui Titius debet centum cum intereſſe, & damnis, ſi cedat centum illa aduerſus Titium, non poterit ceſſionarius pœnam, intereſſe, vel damna exigere.*

8 *Ceſſa actione hypothecaria, perſonalis ceſſa non intelligitur.*

9 *Ceſſionem ſtricti iuris eſſe defenditur.*

Ceſſio contra debitorem, extenditur ad fideiuſſorem, & perſonali actione ceſſa, hypothecaria tranſit, vbi ratio aſſignatur.

10 *Ceſſio facta contra vnum ex correis debendi, quando ad alium extendatur.*

11 *Hypothecaria, vel fideiuſſoria actio an poſſit cedi ſine perſonali, & principali obligatione.*

12 *Ceſſionarius alicuius cenſus poteſt agere non ſolum aduerſus principalem debitorem, ſed contra tertios bonorum poſſeſſores, quos etiam ad recognoſcendum compellere poterit.*

13 *Ceſſo cenſu, an reditus decurſi ceſſi etiam videantur, & pertineant ad ceſſionarium reſoluitur*, n. 18.

Legato nomine, vel cenſu, an anteacti temporis vſura pertineant ad legatarium? à num.14. cum ſeqq.

18 *Ceſſionarius, & ſubrogatus in omne ius, quod cedens in Eccleſia habebat, an videatur ſubrogatus in fructibus decurſis ante ceſſionem?*

19 *Ceſſo iure exigendi annuos reditus alicuius cenſus pro vita ceſſionarij, cenſus redemptio an ceſſionario ad vitam, an domino cenſus ſit facienda?* cum num. ſequentibus.

Cenſus redemptio an vſufructario, vel proprietario fieri debeat (à n.19. cum ſeqq.

21 *Vſufructuarij cenſus ius non perimitur ex eo, quod cenſus redimatur.*

22 *Redempto cenſu cuius quis vſumfructum habebat, ſi ex ea pecunia aliter cenſus ad maiores reditus fundetur, an vtilitas vſufructuarii, vel proprietarii ſit?* & nu. 23. *quid in detrimento?*

24 *Intelligitur* l. fundi Trebatiani 38. D. vſuf. legato.

25 *Ceſsionarius nominis ceſsi an poſsit citra aliam ſpecialem ceſsionem reuocare ea, quæ in fraudem debitor ceſſus alienauit*, cum num ſequentib. ad 29.

Alienata in fraudem creditorum perſonalium, quando Prætor reuocet, ibid.

29 *Creditor hypothecarius, quando auocet pecuniam ſolutam per debitorem poſteriori creditori, vel reuocet ceſſionem factam per debitorem.*

30 *Ceſſionarius nominis poteſt auocare ſolutionem factam poſteriori creditori, vel reuocare ceſſionem factam per debitorem, quemadmodum cedens poſſet.*

QVAE-

QVÆSTIO VI.

Ceſſio iurium an ſtricti iuris ſit, ita vt ad alia, quàm ad ea, quæ expreſſa ſunt non extendatur.

1 CESSIONEM iurium † ſtricti
iuris non eſſe, ideoque ad
ſuas conſequentias extendi,
docet Bald. *in l.ſi in ſolutum,*
num 2. *C.de oblig.& action.* ſe-
quitur Gothofredus *in l. haredem* 14. *D.*
mandati, lit.M. Ferret. *conſ.* 18. *num.* 19.
quem refert Sfort. Odd. *in repetitione l.* 3.
C.de nouat.quaſt. 1. *verſ.quaro decimoſexto,*
Quorum opinio fulcitur ex eo, quod cer-
2 ta actione † contra principalem debito-
rem, ceſſio ſimpliciter contra debitorem
facta extenditur; Azo *in ſumma C.de he-*
red.vel action. vend.in fin. Iacob.de Aren.
de ceſſione iurium, in rubrica; qua actio-
nes competant, num. 67. Neguſant. *de pi-*
gnor. 5. *part. membr.* 3. *num* 40. Bertazol.
*clauſ.*27.*gloſ.*18.*num.*2. Gratian. *deciſ.* 13.
num. 35. Guzman. *de euictionib.quaſt.*35.
*num.*27.*&* 96. Acoſta *de priuilegijs credi-*
*torum, reg.*3. *ampl.*2. *numer.*5. Anton Fa-
ber *in C.lib.*4 *tit.*29.*def.*20.

3 Similiter † ex eadem ratione ceſſio
contra vnum ex reis debendi facta, ad
alium correum debendi extenditur, con-
tra quem etiam iura ceſſa fuiſſe intelli-
gitur, ſi credimus Anton. Fabro *dict. tit.*
29.*C.de haredit. vel action. vendit. def.* 20.
ſequitur ex Tuſch. Noguerol. *allegat.*11.
num 53.

4 Nec † non etiam, ceſſa actione perſo-
nali hypothecaria tranſit in ceſſiona-
rium, quamuis de ea actum non ſit, ſi-
ue hypotheca ſpecialis, vel generalis
eſſet; ſiue tacitè, vel expreſsè ſit con-
tracta, Bald. *in dict.l.ſi in ſolutum, per tex-*
tum ibi cum l.ſequent. ex Neguſan.& alijs
Bertazol. *dict.clauſ.*27.*gloſ.*8.*num* 13. gloſ.
in l.ſi pignori, verſ contra, D.familia erci-
ſcun. Bart. & Paul. de Caſtro *in l.ſi hares*
pecuniam, D.ad S. C.Trebell. Bart. Bald.
& Alexand. *in l.fideiuſſor obligari, D. de*
fideiuſſoribus Ariſm. Tepat. *variar. tit.*
501. *cap.*2. *verſ ceſſa*, latè Boerius *deciſ.*
335. Marta *in comp. deciſ.*3 *tom. verb. ceſ-*
*ſio, cap.*3. (vbi etiam limitat) Alex. Tren-
tacinq. *lib.*2. *variar. tit.de actionib.reſolut.*
5. *num.*1.*&* 2. *verſ.contra*, Hypolit Mon-
tan. *in addit.ad Oliban. de actionib.part.*2.
*lib.*1. *cap.*29. *à num.* 52. Hieron. de Leon.
*lib.*1. *deciſ.*26. *à num.* 14. Guzman *num.*96.
Horat. Carpan. *ad ſtatut. Mediol.* 1. *tom.*
*cap.*445. *num.* 35. Hunnius *in Encyclop.iu-*
ris 2. *part.tit.*5. *cap.*7. *num.* 42. nouiſſimè
nullo ex his relato Mercurialis Merlinus
*de pignoribus lib.*4.*quaſt.*60.*& quaſt.*95. *à*
*num.*28. vbi ex eo infert, ceſſa actione
perſonali tranſire in ceſſionarium ius di-
ſtrahendi pignus, quod competebat ce-
denti, & allegat pro more Neguſan-
tium.

5 Contrarium † tamen, ſcilicet quod
ceſſio ſtricti iuris ſit, & in ea non niſi ex-
preſſa venire affirmat incertus auctor *tit.*
*de ceſſione, nu.*18. Schifordeg. *lib.*3. *tract.*
23. *quaſt.*20. *verſ.& quidem, & tract.*23.
*quaſt.*19. *verſic. vnde*, Anton. Faber *dict.*
tit. 29. *def.* 13 *&* 20. Camill. de Medicis
*conſ.*165. *numer.* 16. Ioan. Bapt. Thoro 3.
part.compen.deciſ.verb.ceſſionarius iuris lu-
endi, nemine relato idem firmat Arias
de Meſa *lib.*1. *variar.cap.*24. *num.*8. vbi vt
id teneat, falſo fundamento mouetur,
ſcilicèt ceſſionem per ſtipulationem cō-
trahi: cum certum ſit citra ſtipulationem
fieri poſſe, ad tradita per Sfortiam *ſup.*
*quaſt.*1. *verſ. quaro quomodo ceſſio iurium*
fiat, verſ. dubitatur, vbi aduertit, ceſ-
ſionem abſenti, & ignoranti rectè fieri.

6 Ex quo † principio infert Anton. Fa-
ber *dict.def.*13.*num* 2.*& def.*11.*num.*1. ve-
rius eſſe, ceſſa actione perſonali hypo-
thecariam ſine ſpeciali ceſſione non trā-
ſire, quod poſt Zaſium *in l. quidquid ad-*
ſtringenda, D. de verbor.obligat probat ex
l.emptori, l.venditor, D.de hered.vel action.
vendita, vbi aſſeritur, emptori nominis
cedēdam eſſe pignorum perſecutionem.
Similiter iuri magis conſentaneum eſſe
profitetur, ceſſa actione contra debito-
rem, non tranſire actiones contra fideiuſ-
ſorem, quam ſententiam ſecutus fuit
Bald. *l.dotalem, notabili* 4. *vbi Imol. D.*
ſoluto matrim.& in d.l.ſi pignori, D.fami-
lia erciſcunda per textum in dict. l. ven-
ditor.

7 Et pro † hac ſententia, quod ceſſio
ſtricti iuris ſit, nec comprehendat, niſi
expreſſa facit *l.*64.*tit.*18.*part.*3. vbi Gre-
gor. Lop. verb. *e los daños*, qui ex ea le-

ge probari aſſerit, quod ſi creditor, cui Titius debebat centum, quæ ſoluere promiſerat ſub certa pœna cum damnis, & intereſſe cedat alicui illa centum aduerſus Titium, non poteſt ceſſionarius ad pœnam, damna, vel intereſſe agere, niſi expreſsè ius hoc in ceſſione ſit comprehenſum.

8 Ad ſtipulatur † etiam, quod ſi creditor cedat actionem hypothecariam, perſonalis ceſſa non intelligitur, Specul. *tit. de ceſſ. action. §. 1. verſ. quid ſi ceſſerit hypothecaria.* Baldus, & Salicet. *in l. certi, C. de hered. vel act. vend.* Marta *dict. capit. 3.* Alex. Trentacinq. *dict. reſolut. 5. numer. 2. verſic. in prima,* Vlric. Hunnius *vbi proximè num. 43.* qui recta ratione mouentur, vt ex eis videre erit.

9 In † qua controuerſia reſoluendum eſt; ceſſionem ſtricti iuris eſſe, & vltra expreſſa non protrahi, quicquid diſtinguat Sfortia Odd. *dict.* verſic. *quæro* aſſerens, ceſſionem à cauſa regulandam, ita vt ſi titulus ex quo ceſſio fit, ſit bonæ fidei, ceſſio bonæ fidei ſit, aliàs ſecus. Nec tunc oberit, ceſſionem contra debitorem factam extendi ad fideiuſſorem: & actione perſonali ceſſa, hypothecariam tranſire; quia licèt id veriſſimum ſit, quicquid contrarium tàm in fideiuſſore, quàm in hypotheca probet Antonius Faber. *dict. defin. 11. & 13.* tamen ex eo prædicta reſolutio nõ offenditur, quia cùm hypotheca ac ceſſio ſit perſonalis actionis, *l. res hypothecæ, D. de pignoribus,* D. Valenzuela *conſ. 15. num. 35. tom. 1.* & fideiuſſoria obligatio ſit etiam acceſſoria, & ſequela principalis *l. 3.* vbi Gothofred. *lit. F. l. generaliter 5. l. ex perſona, l. bi qui acceſſionis, D. de fideiuſſoribus, l. in omnibus, D. de ſolutionibus,* Hering. *de fideiuſſoribus cap. 3. à numer. 29.* Donell. *lib. 15. comment. cap. 48.* vbi Oſualdus *lit. A.* neceſſariò ceſſa perſonali, & principali obligatione, tranſire debent. quia acceſſorium tranſit ceſſo principali, Bald. *in l. ſi à creditore in fine, C. de obligationib. & actionibus, & in l. 1. numer. 9. C. commun. de legatis;* nec tunc fideiuſſoria, & hypothecaria actio ex vi extenſionis, ſed comprehenſionis tranſit, quaſi quid expreſſis conſequens. Quod rectè limitat Anton. Faber. *dict. titul. 29. defin. 20.* vbi ceſſio contra debitorem tantùm cum dictione taxatiua *dumtaxat* facta proponeretur, quia nulla actio contra fideiuſſorem, vel tertium hypothecæ poſſeſſorem tranſiret, & ceſſio actionis perſonalis, duntaxat eſſet, argum. *l. niſi hoc actum D. de pactis,* conducit Marta *in compend. deciſ. 3. tom.* verbo, *ceſſio, cap. 19.*

10 Semper † tamen mihi difficilis fuit doctrina Antonij Fabri *dicta defin. 20.* quam ex Tuſcho probauit etiam Noguerol. ſuprà, ſcilicèt quòd ceſſa actione contra vnum ex correis, videtur ceſſa contra alterum. Quia alia cauſa eſt correi; alia fideiuſſoris, & hypothecæ. Quare niſi ceſſio in rem concepta fuiſſet, ſeu ſimpliciter nomen cederetur contra alium ex correis, actiones ceſſas non putarem, argumento text. *l. non ſolum 8. §. ſi verba l. ſi quis in teſtamento, iuncta l. Aurelio 20. D. de liberation. legat.* de quorum iurium concordia, & intellectu agit Iulius Paccius *centur. 63. quæſt. 43.* ad quem remittimus lectorem.

11 Id † verò quod diximus, nempè ceſſa hypothecaria actione, perſonalem ceſſam non videri, apertè ſupponit, hypothecariam ſine perſonali cedi poſſe; quod quamuis nonnulli, ex antiquis; quos refert Paul. Galleratus *de renunciatione lib. 1. cap. 4. num. 130. tom. 1.* ſatis controuertant, tamen verius eſt, non ſolum debitori, ſed extraneo hypothecariam ſine perſonali cedi poſſe, iuxta Bart. *in l. fideiuſſor obligari, D. de fideiuſſoribus,* vbi Angelus, Imol. Paul. de Caſtro, & alij Boerius, & Alexand. Trentacinq. ſupra Bertazolus *d. gloſ. 7. num. 3.* Salazar. *de vſu, & conſuetud. cap. 11. num. 36.* poſt Neguſantium, Felicianum, & alios D. Franc. Merlin. *centur. 2. controuerſ. cap. 19. num. 14* Neguſantio tantùm relato idem probat Mercurialis Merlinus *de pignoribus lib. 2. quæſt. 35. à num. 4.* nouiſſimè D. Franciſc. Salgado, & Somoza *in labyrinth. creditor 3. part. capit. 13. §. vnico, num. 53.* vbi etiam quòd creditor prælationis ius alteri poſteriori creditori rectè cedere poteſt, manente credito, & hypotheca: ex quo à *num. 44.* eleganter diſputat, quo ordine alter ex tribus creditoribus exigere debeat, quando primus creditor prælationem ſuam ceſſit tertio creditori.

Ratio † autem quare hypothecaria ſine perſonali rectè cedatur, ea eſt, quod licèt ab initio hypothecaria ſine perſo-

nali

nalī non conſiſtat; tamen ſemel conſtituta benè poteſt à perſonali ſeparari, *l. intelligere debes*, *C. de luitione pignor.* vbi Gothofred. Cuiacius *lib. 5. obſeruat. cap. 32.* Anton. Fab. *lib. 7. coniectur. cap. 18. per totum*. An autem contra fideiuſſorem actio cedi poſſit ſine ceſſione actionis principalis? Videndi relati à Guzman *dict. cap. 35. num. 97.* Bertazol. *dict. clauſ. 27. gloſ. 18. num. 3.* & Galleratus *vbi proximè*.

12 Cum igitur † ceſſionario actionis perſonalis hypothecariam exercere liceat, rectè inferes, quod ſi alicui cedatur ius exigendi reditus cenſus ad certum tempus, non ſolum eos poterit conſequi à debitore, ſed etiam aduerſus tertios hypothecarum poſſeſſores agere valebit, vt recognoſcant cenſum, & ſoluant reditus decurſos, vt ex Petro Gregorio, & alijs latè diſputans reſoluit Marius Muta *deciſ. 85. à num. 8. ad finem deciſionis*, qui loquitur in ceſſionario iuris exigendi cenſum emphyteuticum.

13 Sed cum præſens † diſputatio ſit de his quæ ceſſio comprehendit, oportunè inquiremus, an ceſſo cenſu, reditus decurſi ante ceſſionem, nondum exacti, ad ceſſionarium ſpectent? quæ quæſtio in legatario cenſus, vel nominis ſub vſuris, ſummè controuerſa eſt, anxièque diſceptatur, an anteacti temporis vſuræ legatario cenſus, vel nominis; an verò hæredi pertineant. Qua in re, articulo ad partes diſcuſſo reſoluit Petrus Surdus *deciſ. 88.* nomine legato præteriti temporis vſuras venire, pro qua ſententia poſt alia fundamenta expendit text (quem dicit expreſſum) *in l. nomen debitoris*, *D. de legat. 3.* in qua aſſeritur, legatario nominis, qui ceſſionem à lege habere dicitur, eius vſuras etiam deberi.

14 Aliter † ſentit Hodierna *ad dict. deciſ. 88.* qui diſtinguit inter fructus naturales, & ciuiles; & poſtquam reſoluit, qualiter legatario fundi eius fructus naturales pertineant (de quo, & à quo tempore fructus rei legatæ ſpectent ad legatarium, videndi Gutierrez *lib. 2. practicarum quæſt. 33. & in l. nemo poteſt. D. de legat. 1. num. 368.* Giurba *deciſ. 97.* Guzman *de euictionibus quæſtion. 21. num. 53.* Hypolit. Montaner. *ad Olibanum de actionibus part. 2. lib. 1. cap. 6. à num. 6.* D. Caſtillo *de vſufructu. cap. 8. num. 21.* Cancer. *3. part. cap. 20. à num. 17.* Zeuallos *commun quæſt. 79.* Acoſta *de priuil. creditor. regul. 1. ampliat. 6* Ioan. Bapt. Thoro *voto 16. per totum*) de fructibus ciuilibus loquens, ita ſcribit: *In ſecundo autem caſu ſi fuerat legata aliqua emptio annuorum introitum, & tunc eſſi reperiantur debiti multi anni introitus, & non exacti, non per hoc debentur legatario, ſed illi hæreditatem augent, text. eſt ſingularis in l. poſtulante. § ſi huiuſmodi, D. ad Trebellian. latè Viuius deciſ. 8. lib. 1 plenè Vincentius de Franch. deciſ. 254. &c.* Et poſtea cum Caſtillo *deciſ. 4 per totam*, aſſerit, prædictam Surdi deciſionem in primo caſu, ideſt fructuum naturalium, non in ſecundo, de annuis introitibus eſſe accipiendam.

15 In terminis † cenſus legati, quod reditus decurſi, & maturati viuo teſtatore licèt nòn ſint exacti, non debeantur legatario; quia non ſunt acceſſorij ſorti, & capitali cenſus, ſed pars integralis, & ſeparata, ex Maſtrillo & Mantica tenet Lud. Cencius *de cenſibus quæſtion. 72. à num. 28.* Riccius *ad Franch. dict. deciſ. 254.* ſequitur Noguerol. *allegat. 2. num. 103.* qui refert Rodriguez *de reditibus lib. 3. quæſt. 6. numer. 5.* quamuis non rectè pro hac ſententia expendat Surdum, qui potius contrariam ſequitur. Eandem Surdi opinionem amplectitur Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom. 3. tit. 22. de legato, à num. 174.* vbi *ex dict. l. nominis*, & Caſtrenſi probat, cenſu annuo legato anteacti temporis reditus nō exactos legatario præſtandos eſſe.

16 In qua † opinionum varietate, diſtinguendum fore exiſtimo, inter legatum nominis, quod ſub vſuris debetur; & legatum annui cenſus: nam legato nomine, vſuræ anteactæ, & decurſæ ad legatarium ſpectabunt *d. l. nomen*: quia vſuræ ſunt acceſſoriæ ad ſortem principalem, & nomen legatum ſequuntur *l. Aurelius, § legatum, l. fin. § penult. & ſi D. de liberat. legata*, quibus cauetur, legata debitori nominis liberatione, vſuras ex illo nomine teſtatori debitas remiſſas cenſeri at verò cenſu annuo legato, penſiones præteritæ, & decurſæ non comprehenduntur; quia licèt dependeant, & procedant à dicto cenſuali, tamen non ſunt acceſſoriæ, ideoque diuerſa actione petun-

Digitized by Google

tuntur. quam diſtinctionem vltra omnes ſup.laudatos probauit Ripoll. *variar.reſolut.c.13.de teſtamentis à nu.328.ad 336.*

17 Hinc † iam non difficilis operæ erit reſoluere, quid in ceſſionario cenſus, vel nominis tenendum ſit, Et puto idem in ceſſionario, quod in legatario procedere. Videndus Ruinus *conſ.* 198.*vol.*1.conducit Iacobus de Puteo *lib.2. deciſ.*226.
18 vbi aſſerit † ceſſionario, & ſubrogato in omni iure, & ad omne ius, quod cedens in Eccleſia habebat, non competere fructus, qui competebant cedenti ante ceſſionem, cùm fructus iam percepti non ſint ius in Eccleſia, nec ad Eccleſiam. Quod limitat idem Puteus *lib. 3. deciſion.* 159.quandò ſubrogatur quis etiam quo ad litem, in qua fructus fuerant deducti, ſequitur Ariſm. Tepatus *var.tit.8. de beneficialibus in genere, c.*12.verſ.*fructus.*

19 Sed cùm actum † ſit de ceſſionario iuris exigendi cenſum, id circa eum occurrit inſpicere, an ſi alicui pro ſua, vel cedentis vita ius exigendi cenſum cedatur, cui eorum facienda ſit cenſus redemptio, cedenti, ſcilicèt an verò ceſſionario? & quid iuris ipſe habeat in pecunia, ſeu ſorte principali cenſus, poſt illius redemptionem? Quam quæſtionem etſi à nemine in ſpeciè viderim tractatam, eius reſolutio ſumi rectè poterit ab alio dubio, quod excitant DD. ſcilicèt, an cenſus redemptio domino proprietatis, vel vſufructuario fieri debeat; & an per redemptionem cenſus vſusfructus finiatur, vel duret in pecunia ex qua facta fuit redemptio? Circa primum dubium, cui redemptio fieri debeat, proprietario, an autem vſufructuario cenſus? Tres opiniones refert Cencius *de cenſibus quæſt.*109.*à num.*64. Prima, quod facienda ſit vſufructuario; ſiue vniuerſalis, ſiue particularis ſit, pro qua refert Rodericum Auendañum, & Giurbam. Secunda, quod ſoli proprietario fieri debeat, quam ſequutus fuit Gratianus, & Intrigliol: & in puncto iuris veriorem dicit Duardus *ad Bull.*§.5.*quæſt.*19.*à num.*4.*& per totam.* Tertia, quam tutiorem eſſe dicit Cencius, & Duardus eſt redemptionem faciendam eſſe coniunctim; tam proprietario, quàm vſufructuario, & vtrumque interpellandum fore.

20 Ex quibus † opinionibus licèt hæc poſterior ſecurior ſit, exiſtimo primam veriorem eſſe dũmodo vſufructuarius præſtet cautionem in fauorem proprietarij, vt deciſum refert Seſſe 1. *tomi. deciſ.*63. quem ſequitur Fontanell. *de pactis nuptialib.clauſ.*4.*gloſ.*18.*part.*5. *num.*5. Facit pro hac ſententia, quod vbi debitor cenſus ante duos menſes tenetur denunciare redemptionem faciendam domino cẽſus, denunciatio illa, ſi vſusfructus cenſus alterius ſit, non domino proprietatis, ſed vſufructuario fieri debet, iuxta Cencium *de cenſibus quæſt.*111.*numer.*8. Duard. *dict.quæſt.* 5. *num.* 8. ſoli enim proprietario ſi fieret redemptio, ſi is amiſiſſet pecuniam, non liberaretur debitor; cum culpa non careat, qui requiſitus ab vſufructuario de ſuo iure, eo inſcio, & ignorante ſoluit; maximè cum ſcire debeat, etiam poſt redemptionem ius vſufructuarij durare, videndus nouiſſimè D. Salgado *in labyrinth. creditorũ* 1. *part. cap.*27.*à num.* 5. *ad* 18. qui nobis cum conuenit, non tamen meminit Duardi, & Fontanellæ, quos nos laudamus.

21 Hæc † ſatis aperiunt per redemptionem cenſus ius vſufructuarij non finiri, ſed adhuc manere, & viuere in pecunia, & ſorte principali cenſus: ſupponunt omnes D.D. quos retulimus, & in indiuiduo docent Felicianus *de cenſibus 2. tomo lib.4.cap.vnica.num.*15.*circa principium.* Cencius *dict.quæſt.*109. *num.*68. D. Salgado *ſup num.*14. adde Marium Mutam *deciſ.*98.*à num.*29. Facit quod in fortioribus terminis reſoluit Petrus Surd. *conſ.* 26. vbi per totum probat, vſufructu relicto alicuius domus, quæ vendita fuerat cum pacto de retrouendendo, ſi redimatur, vſumfructum adhuc in pecunia durare, iuxta text. *in l.qui ſolidum* §. 1. *D. de legat.*2 Aduertendum tamen eſt, Surdum eo caſu loqui, quo alicui mobilium, & immobilium rerum vſusfructus fuit legatus.

22 Vndè † petenda eſt reſolutio illius dubij, de quo Conſultus reſpondit Duard. *dict.*§.5.*quæſt.*20.*per tot.* an ſi redemptio cenſus facta ſit vſufructuario, iſque alium cenſum minori pretio emerit, quia prior qui redemptus fuit, conſtitutus erat ad rationem viginti quinque pro centum, nouus verò ad rationem

Digitized by Google

nem viginti pro centum fuit fundatus; cuius commodo reliquum pretij cedere debeat, vſufructuarij ſcilicet, an proprietarij? Et in proprietarij beneficium cedere ſentit Duardus ex eo, quod commodum, & incommodum pecuniæ debitæ ad creditorem eiuſdem ſpectat, in cuius facultate eſſet retinere capitale, ſeu ſortem redemptam, ſoluendo vſufructuario penſionem annuam eiuſdem quantitatis, quam ante redemptionem percipiebat, *l. fundi Trebatiani 38. D. de vſufructu legato*.

23 In † contrariam tamen ſententiam, vt deſcendam, ipſamet Duardi ratione moueor: quia ſicut periculo proprietarij cedere non deberet detrimentum ſortis principalis cenſus; nec reſarcire de ſuo teneretur vſufructuario annuas penſiones, ſi fortè pecunia in noui cenſus emptionem non fuiſſet collocata, vel ſi nouus cenſus minoris reditus emptus fuiſſet: quia legato cenſu, vel nomine debitoris, hæres non ad aliud tenetur, niſi vt cedat actiones ſuas legatario, *l. ſi ſic legatum*, §. *ſi quis ita*, *D. de legat.* 1. Cencius *de cenſib. quæſt.* 72. *à nu.* 25. quarè ſicut damnum vſufructuarij eſſet, vt nullus inficiabitur; ita ſimiliter ad eum augmentum debet ſpectare, ex vulgari regula, commoda eum ſequi debent, quem ſequuntur incommoda, *leg. ſecundum naturam, D. de regul. iuris*, cum alijs congeſtis à Velaſco *in locis commun. lit. C. axiom.* 80. Facit vltra, quod ſi poſt redemptionem durat vſusfructus, omne id quod ex illa pecunia prouenit, vſufructuarij eſſet debet, nec quid ex ea, niſi finito vſufructu prætendere poterit proprietarius.

24 Nec † obſtat textus *in dict. l. fundi Trebatiani* (de cuius intellectu plura Donell. & Oſuald. *lib.* 10. *commen. cap.* 5. qui refert Caſtillum, & alios) nam etſi ex eo rectè colligant interpretes, quod quamuis pretium cenſus reuenditi remanere debeat apud vſufructuarium cum prædicta cautione, poteſt tamen proprietarius ſi idoneus ſit apud ſe pretium retinere ſi paratus exiſtat annuatim ſoluere reditum, quem vſufructuarius ante redemptionem percipiebat, Felicianus, Cencius, & Duardus, locis relatis. Id procedit quando proprietarius poſt redemptionem cenſus reditus ſolitos vſufructuario obtulit; ſecùs verò ſi patiatur pecuniam expoſitam eſſe vſufructuarij periculo; ex qua ſi nouus cenſus creetur, reditus qui ex eo procedunt, ſiue minores, ſiue maiures ſint, ad vſufructuarium pertinebunt.

25 Aliud dubium † pro noſtræ quæſtionis explicatione annectendum eſt; an ceſſionarius nominis ceſſi, poſſit alienata per debitorem in fraudem cedentis reuocare, ac ipſe cedens poſſet, etiamſi actio reuocatoria (quæ Pauliana dicitur) expreſsè ceſſa non eſſet. Quod vt rectè exponamus, ſciendum eſt, Prætorem creditoribus perſonalem actionem habentibus ſuo edicto conſuluiſſe, per quod ea quæ in eorum fraudem alienata ſunt reuocantur, *l.* 1. *& per totum*, *D. quæ in fraudem creditorum*, *l.* 1. *& per tot. C. de reuocand. his quæ in fraudem creditor. l. videamus*, §. *in Fabiana*, *D. de vſuris*, §. *item ſi quis in fraudem*, *inſtit de actionib. l.* 7. *tit.* 15. *part.* 5. de quorum iurium materia videndi latiſſimè agentes Alex. Trentacinq. *lib.* 2. *var. tit. de exceptionib. reſolut.* 4. *per tot* Acoſta *de priuil. credit. regul* 5. *in præf à num.* 4. Schifordeg. *lib.* 1. *tract.* 8. *per totum*, latiſſimè Donell. & Oſuald. *lib.* 23. *com. cap. vlt. per tot.*

26 Si † igitur ante factam ceſſionem debitor fraudãdi cauſa aliqua alienauerit, dubium eſt, an ceſſo nomine comprehendatur, & ceſſum videatur ius reuocandi ea, quæ debitor ceſſus alienauerat? (loquimur de alienatis ãte ceſſionem, nàmque quæ poſt ceſſionem alienauit debitor, certum eſt poſſe per ceſſionarium tanquàm verum creditorem reuocari) Et ceſſionario hanc actionem competere, & alienata reuocare poſſe, tenet Celſus Bargalius *de dolo lib.* 5. *c.* 7. *à n.* 8. licèt profiteatur à nemine vidiſſe diſputari, nulla alia ratione mouetur, quam quòd ceſſionarius verè creditor dicitur, & ſuccedit in omne ius cedentis, vt latè diximus in principio huius tituli.

27 Sed † ius hoc reuocandi ea, quæ in fraudem geſta ſunt in ceſſionarium nullatenùs tranſire, niſi de eo ſpecialitèr actũ ſit, vel ſaltim ceſſo nomine ceſſa ſint omnia iura, & actiones quæ illius ratione cedenti competunt, verius videtur ex eo, quòd ceſſio vt ſæpius diximus, ſtricti iuris

ris eſt, quæ non ad alia quàm ad expreſſa extenditur, niſi ius de quo quæritur acceſſorium, & quaſi ſequela principalis actionis ſit. Reuocatoria tamen actio, etſi ratione nominis ceſſi competat, ei acceſſoria non eſt: quare in ceſſione nominis non comprehenditur. Facit in confirmationem, quòd iura quæ alicuius rei ratione competunt, non alitèr cum ea tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem, quam ſi ſpecialitèr, vel ſaltim generalitèr cedantur, vt latè oſtendimus ſupr. *tit.4.q.7.* per tot. ſed Pauliana actio tametſi inter actiones in rem referatur, quia per eam rei alienatio reſcinditur, tamen non propriè realis eſt, & multa cum perſonalibus iudicijs commune habet; quia hæredi, & in hæredem datur, *l. ait prætor. §. final. D. quæ in fraudem credit.* Quare aliquandò actio in perſonam dicitur, *vt in leg. penul. D. ſi quid in fraudem patroni*. Vnde ceſſo nomine non tranſibit, tametſi eius cauſa prodita ſit, & ab ipſa obligatione deſcendat; cùm ea iura, quæ ratione rei conceduntur, eam non ſequantur, niſi de eorum ceſſione tacitè, vel expreſſè agatur.

28 Quæ † quamuis dubiam faciant Celſi Bargalij relatã ſententiam, ab ea tamen diſcedendum non eſt; nam licèt ceſſio ſtricti iuris ſit, tamen Pauliana, ſeu reuocatoria actio transfertur in ceſſionarium nominis; quia ei acceſſoria, & quaſi conſequens eſt; cùm huius actionis finis in id tantùm tendat, vt perindè ſint omnia, ac ſi nihil alienatum fuiſſet, vt creditor, quod ſibi debetur, conſequatur; quarè ceſſo nomine, actum veroſimiliter cenſetur, vt hæc actio transferatur, per quem ſi debitor aliàs ſoluendo non ſit, ad exactionem nominis ceſſi deuenitur.

29 Ex † eadem ratione reſolues, quòd vbi creditor hypothecarius poteſt pecuniam poſteriori creditori ſolutam auocare, iuxta *l. pecunius C. de priuileg. Fiſci*, cum latè traditis per Gititum *de credito ca.4. quæſt.11. à nu.1296. ad 1375.* Caſtillum *lib.4. controuerſ. cap.61. & lib.5. cap.78.* Fōtanell. *de pactis nuptiallib. clauſ.5. gloſ.8. part.6. & 7.* Alex. Trentacin. *lib.1. var. tit. de iure Fiſci reſol.7. per totam, & lib.3. var. tit. de ſolution. reſol.23. à nu.4.* Schifordeg. *dict. tract.8. quæſt.7. & 8.* Noguerol. *alleg.7. art.1. per totum*, Antō. Amatum *2. tom. var. reſol.51. per totam*, nouiſſimè Merlinus *de pignorib. lib.4. quæſt.28.* D. Salgado *in labyrinth. credit. 1. part. cap. 10. à num. 55.* Vel vbi creditor poteſt reuocare ceſſionem nominis poſteriori creditori à communi debitore factam, iuxta Noguerol *allegat. 35. num.8.* Acoſtam *de priuileg. credit. reg. 3. ampl.4. à num.1.* cum alijs infra ſuo loco referendis.

20 Idem † ius quod creditor habebat, in ceſſionarium, nominis tranſibit, licèt expreſſe ceſſum non ſit: ratio eſt, quia ius hoc auocandi ſolutionem, vel ceſſionem poſteriori creditori factam, nomini ceſſo cohæret, & hypothecariæ actionis effectus eſt, quæ cum ex ceſſione perſonalis actionis transferatur in ceſſionarium cum omnibus ſuis iuribus, & effectibus tranſire debet.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio, aut rem tradendo, aut dimittendo perficitur.*

2 *Maioratus poſſeſſor tranſigens ſuper re Maioratus, ſiue rem dimittat, vel illi tradatur, nouum ſibi titulum non acquirit; ſed commodum Maioratus eſt.*

Acquiſita per hæredem grauatum ex cauſa tranſactionis, an ipſi, vel hæreditatis, & fideicommiſſario acquirantur.

3 *Tranſactionis cauſa ſi res ſuper qua lis eſt tradatur, nouus titulus inducitur.*

4 *Titulus antiquus, an nouetur quando res ex cauſa tranſactionis traditur.*

Titulum nouum obtinentes, non ex eo faſtentur antiquum cuius virtute poſſidebant, nullum eſſe.

5 *Titulum ſuum poteſt quis nouo Principis priuilegio munire; nec ex eo fateri videbitur titulum antiquum nullum eſſe.*

6 *Titulos plures quis obtinere poteſt ad maiorem ſecuritatem, & cautelam.*

Priuilegia per plures Principes confirmata, maiorem habent firmitatem.

7 *Nobilitatis ſi quis obtineat priuilegium, non ex eo fatetur ſe eſſe ignobilem; & conſeruat nobilitatem ſanguinis, quam antea habebat.*

8 *Dominium vnius rei, licèt non poſſit quis ex pluribus cauſis, ſeu titulis acquirere:*

rere:

rere: poterit ad cautelam pluribus titulis ſe iuuare.

9 *Intelligitur doctrina* Cardinal. Manticæ, *ſimulque quando per tranſactionem ex qua res traditur, nouus titulus acquiratur, & prior nouetur.*

10 *Res tradita ex cauſa tranſactionis, ſi euicta ſit, an euictioni ſit locus?* Et num. 11. *quid ſi res ipſa ſuper qua lis erat traderetur.*

12 *Tradens rem ex cauſa tranſactionis, ſi eius dominus non ſit, transfert in eum, qui bona fide accepit vſucapiendi conditionem.*

13 *Ex tranſactione, vbi res penes poſſeſſorem dimittitur, an nouus titulus acquiratur, vel ſaltim vſucapiendi conditio præſtetur.*

14 *Dimittens rem ex cauſa tranſactionis, non intendit transferre dominium eius, ſed tantùm à lite diſcedere.*

15 *Euictio an debeatur ex tranſactione, quando res dimittitur penes poſſeſſorem.*

16 *Titulus nouus, aut vſucapiendi conditio, an quæratur ei, penes quem res dimittitur ex cauſa tranſactionis, & quid ſi res ipſa litigioſa dimitteretur,* cum num. ſeq.

19 *Expenditur* Iacobi Cancerij, *locus.*

20 *Dimittens rem ex cauſa tranſactionis, ſi euicta ſit, an de euictione teneatur?*

21 *Gabella an debeatur ex tranſactione, ſiue res tradatur, ſiue dimittatur penes poſſeſſorem.*

21 *Tranſactio quando ſuper lite, & vt quis ab ea diſcedat, quando verò ſuper re litigioſa fieri dicatur?*

QVÆSTIO VII.

Ex tranſactione, an nouus titulus acquiratur? Et quid vbi dimittens rem ex cauſa tranſactionis, iura, & actiones ſuas cedit.

1 TRANSACTIO † (cuius diffinitionem, & requiſita poſt Donell. refert Hieron. de Aſin. infra referendus *à num. 32 t*) aut tradendo rem; aut eam dimittẽdo perficitur; accidit enim quod reus à quo res vindicatur, illam ex cauſa tranſactionis aliquo accepto, actori tradit; aliquando verò actor, qui rem vindicat, eam aliquo accepto apud reũ, & poſſeſſorem tranſigendo dimittit: quibus caſibus dubitari ſolet, an is, cui res ſuper qua lis pendet, tranſactionis cauſa traditur, vel dimittitur; nouum in ca titulum, & dominium acquirat; an verò titulo antecedenti eam habere, & poſſidere dicatur? Quæ inſpectio vtiliſſima eſt, quia ex ea plurium caſuum, de quibus infra agemus, vera reſolutio pendet.

2 Qua † in re illud primis conſtituo, Maioratus poſſeſſorem nouum titulum non acquirere, quoties ipſe tranſigit; ſiue res ſuper qua lis eſt, illi tradatur; ſiue dimittatur apud eum: imò indiſtinctè rẽ ita acquiſitam ad Maioratum pertinere dixit Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 9 num.* 22. Mieres *de Maiorat. 1. part. quæſt. 11. n.* 82. innumeris relatis Noguerol. *allegat* 37. *num.* 4. quos ſequitur Parexa *de edit. Inſtrum. 2. tit. 7. reſol 3. num.* 90. Quemadmodum acquiſitum per hæredem ex cauſa hæreditaria tranſigentem, non ſibi acquiritur; ſed hæreditati, & fideicommiſſario pertinet, Iacob Cancer. *3. part. variar. cap. 15. num.* 211. Fuſar. Peregr. Mieres, & alij, quos dat Noguerol. *allegat. 19. num.* 31. videndus Franc. Ponte *conſ. 38. à num. 2.*

3 Vnde † quæſtionis noſtræ dubium verſatur, reſpectu ipſius Maioratus, vel fideicommiſſarij; vel quando quis tranſigit ſuper bonis, quæ pleno, & libero iure ei pertinent, quo caſu ſi res ex cauſa tranſactionis tradatur, nouum titulum acquiri apud omnes receptum eſt, ex *l. ſi profundo, C. de tranſaction. l. ex cauſa, C. de vſucap. pro emptor.* Baldo *in d. l. ex cauſa* agnoſcunt Noguerol. Cancer. Parexa, & alij relati ſup. Auguſtinus Morla *in emptor. iuris tit. 4. de tranſact. quæſt.* 1. *à n.* 1. Franc. Marc. *deciſ. 52. part. 2.*

4 Quod † ita intelligas velim, non vt ex tali tranſactione prior titulus nouetur, & perimatur, vt non rectè ex Alciato exiſtimauit Cardinal. Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib. 26. tit. 7. num.* 11. ſed ad hoc vt tranſigenti expediat, nouum titulũ obtinet non ex hoc fateri videtur anteriorem cuius virtute poſſidebar

bat nullum eſſe, facit *tex. in l. 1. C. de primicer. lib.* 12. ibi. *Non amittant prioris vocabulum militiæ, ſed compendium ſequentis honoris, aſſumant l. 1. § fin. D. ſi quis à paren. fuerit manumiſs.* ibi: *Et ius antiquũ, quod ſine manumiſſione habebant, poſſe ſibi defendere, leg. ſi eum 5. §. item ſi ſeruus*, ibi. *Hoc enim edicto non transfertur actio, ſed adijcitur, D. de exercitor. actione*, ex quibus iuribus eleganter probatur, ex nouo titulo non videri receſſum à primo.

5 Ex quo ✝ aſſerit Cancer. *3. part. var. cap. 7. à num.* 181. eum, qui iuriſdictionem legitimè præſcriptam habebat, ſi impetret priuilegium à Principe, & gratiam eiuſdem iuriſdictionis, non videri à priori titulo diſceſſiſſe, aut fateri nullum eſſe: nam poteſt quis ſuum titulum nouo titulo, & priuilegio munire, Marius Cutell. *ni notis politic. ad l. Martini, cap. 3. à num. 33.* vnde ex Seneca, & alijs eleganter aduertit D. Valenzuela *conſ. 79. à num.* 14. *tom.* 1. quod vbi quis petit confirmationem priuilegiorum, non fit ex hoc præiudicium iuri cauſato ex priuilegijs, & iuribus, quæ in ſe erant valida, & legitima; & quod interdum confirmatur, quod robur obtinet, non quod neceſſitas hoc expoſcat, ſed vt confirmantis ſincera benignitas pateat, & rei geſtæ abundantioris cautelæ robur accedat: videndus Roderic. Suarez *conſ.* 10. *à num.* 60. notanter D. Solorzano *de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 26. à num.* 78. vbi

6 ✝ quod ad conſolidandum, & conſeruandum ius ſuum poteſt quis plures titulos cumulare, & ad maiorem cautelam obtinere nouam priuilegij confirmationem, quia priuilegia per plures Principes confirmata maiorem habent firmitatem.

7 Quibus ✝ proximum eſt, quod ſi quis obtineat priuilegium nobilitatis, non ex hoc videtur, impetrantem non eſſe nobilem, imò conſeruat nobilitatem ſanguinis, quam ante priuilegium habebat, ex Deciano *conſ. 66 num. 84. volum. 3.* Coſta *de iur. & facti ignor. in ſp.* 84. *num.* 12. Mieres *de Maioratib. 3. part. quæſt. 16. num.* 33. facit text. *in l falſa demonſtratio, §. 2. D. de condit. & demonſt* ibi: *Nam honor eius auctus eſt, non conditio mutata*, conducit Molin. *lib. 2. de Hiſpan. primog. c.* 10. *num.* 75. D. Valenzuela *conſ. 94. à numer.* 50. Cyriac. *cont. forenſ. lib. 2. contr. 71. & lib. 2. cont. 201. à num. 120. ad* 131. vbi latè quòd dignitas maior ſuperueniens, non tollit priuilegia minoris dignitatis præcedentis, Sarauia *de iuriſd. adiunctor. qu. 21. num. 23.*

8 Licèt ✝ enim vnius rei dominium non poſſit ex pluribus cauſis, ſeu titulis acquiri, optimus tex. *in l. & an eadem, §. actiones*, ibi: *Nec enim amplius quàm ſemel res mea eſſe poteſt, l. cum res, C. de contrah. emptione*, tamen ad catelam plures titulos quis habere poteſt, vt ex illis melius ſe tueri poſſit, *cap. poſt electionem de conceſſ. præbendæ*, Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, num. 97.* Cancer. *lib. 3. variar. cap. 3. à num.* 281. Capyc. Galeota *lib. 1. cont. 52. num. 44.* & vt vno titulo deficiente poſſit quis ex altero ſe iuuare, videndus Marius Cutellus ſup. *ad num. 37.*

9 Hæc ✝ ſatis aperiunt, doctrinam doctiſſimi Manticæ indiſtinctè acceptam veram non eſſe: accidere enim poſſet, quod tradens rem ex cauſa tranſactionis eius dominus non eſſet; ex quo titulo inualido nemo dixerit priorem titulum iuſtũ fortè, & legitimum noueri; cum ex titulo nullo, vel qui non habuit effectum, prior titulus non nouetur, Cancer. *3. p. cap. 3. num.* 309. Giurba *deciſ. 63. à num.* 1. Eo tamen caſu prædicta Manticæ doctrina procedet, quo is qui tranſactionis cauſa rem tradidit, eius verus dominus eſſet. nam tunc nouus tranſactionis titulus priorem nullum, & illegitimum, vel nouo contrarium nouaret, aptiſſimè Anton. Gomez *in d. l. 45. Tauri, num. 97. circa medium*, ibi: *Idem etiam eſt, ſi ex prima cauſa, vel titulo habui rem à non domino, & poſtea ex ſecunda cauſa, vel titulo habui eandem rem à verò domino, iam deſino habere poſſeſſionem ex prima cauſa, & tamen habeo ex ſecunda, tanquam plena, & perfecta.*

10 Cum ✝ igitur inter tranſigentes id actũ videatur, vt is cui res traditur, nouum titulum acquirat, inde eſt, vt ex tali tranſactione dominium quæratur iuxta DD. quos retulimus. Ex quo inferunt, quod re tradita euicta, euictioni locus eſt, agnoſcunt poſt antiquiores Mantica *dict. tit. 7. num.* 22. Franc. Marc. *dict. deciſ. 52. à num.* 1. Guzman *de euictionib. quæſt.* 31.

33 *à nu.*1. Vãder. Hooc *ſingul.*62. mouentur ex textu *in l. ſi profundo, C. de tranſactionib.*

11 Tunc † tamen, tradens rem ex cauſa tranſactionis, euictionem præſtabit, quãdò tradita fuit res ſuper qua controuerſia non erat: nàm ſi res ipſa litigioſa traderetur, quantumuis à vero domino euinceretur, tradens euictioni obnoxius non maneret, quod meliùs exemplo propoſito percipietur. Finge enim quòd cùm à te fundum vindicarem, lis illa tranſactione fuit ſopita, ita vt tu mihi fundum litigioſum traderes, ego verò tibi rem aliquam, vel aliud prædium præſtarem; poſtea res illa, vel prædium tibi traditum a verò domino fuit euictum, certum eſt, poſſe te aduerſus me de euictione agere, licèt non poſſis priorem litem inſtaurare, iuxta *dict. l. ſi pro fundo*. Alia res eſſet ſi euictus fuiſſet fundus litigioſus, quem tu mihi tradidiſti: nam eo caſu aduerſus te euictionis actionem non haberem, niſi alitèr tacitè, vel expreſſè actum fuiſſet, ita Fulgos. Alex. & Iaſon *in dict. l. ſi pro fundo*, quos ſequitur Surdus *conſ.* 418. *nu.* 19. cuius meminit Guzman *dict. quæſtion.* 31. *num.* 8 Cyriacus *contr. Forenſ. lib.* 1. *cont.* 18: *num.* 25. *& cont.* 13. *nu.* 8. *&* 9. iniquum namque eſſet, reum à quo fundus magni valoris vindicabatur, qui eum modica fortè pecunia accepta, actori tradidit; de euictione teneri, facit elegantiſſimè Gutierrez. *de gabellis quæſt.* 45. *num* 25.

12 Similitèr † ſicut quãdo ex tranſactionis cauſa verus dominus tradit rem ſuper qualis eſt, eius dominium transfert, vt notant cõmuniter interpretes in *dict. l. ſi pro fundo* Leotard. *de vſuris quæſt.* 43. *num.* 10. ita ſi à non domino res tradatur, transfertur in accipientem vſucapiendi conditio: quia tranſactio iuſtus, & ſufficiens titulus eſt ad vſucapionem, text. expreſſus *in l. ex cauſa, C. de vſucapione pro emptore*. Ratione reddit Hieron. Aſin. *ad tit. C. de vſucap. pro emptore in rubrica num.* 328. quòd tranſactio alienationis ſpecies eſt, *l. non ſolum, C. de prædiis minorum, l.* 1. *C. ſi aduerſus tranſactionem, l.* 1. *D. ſi quid in fraud. patron.* & inter contractus innominatos refertur, cùm ſemper ad vnam ex quatuor ſpeciebus reducatur, de quibus *in l. naturalis, D. præſcriptis verbis*, Gutierrez. *ſup. à num.* 2. *&* 7. Cum igitur per alienationem, & innominatum contractum regularitèr dominium transferatur; inde fit, vt ſi tradens rem, dominus ſit, transferat dominium; ſin autem non ſit dominus, præſtet iuſtam vſucapiendi cauſam, *l. clauibus, D. de contrah. emption.* §. *ex his, inſtitut. per quas perſonas*.

14 In ſecundo verò † caſu, quãdò ex tranſactione res ſuper qualis eſt, non traditur, ſed dimittitur penes poſſeſſorem, ingens dubium eſt, an ei cui res dimittitur, nouus titulus, & dominium acquiratur; vel ſaltim ſi dimittens rem, dominus non ſit, transferatur vſucapiendi conditio? In qua re communis ſententia eſt, per tranſactionem ex qua actor rem dimittit apud poſſeſſorem, nouum titulum, & dominium non acquiri; nec vſucapiendi conditionem præſtari, ſi dimittens dominus non ſit, quam ſententiam *ex l. ſi ſuper poſſeſſione, l. ſiue apud acta, iuncta gl. ſ. verb. pendente, C. de tranſact.* probat Meneſes ibi, Bart. Baldus, Caſtrenſ. Iaſon. & alij in *dict. l. ſi pro fundo*, Surd. *ſupr à num.* 17. Cyriacus *dict. lib.* 1. *contr.* 3. *num.* 44. *&* 45. Anton. Gom. 2. *tom. var. cap.* 2. *num.* 36. *& in l.* 45. *Tauri num.* 71. Molina *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 22. Cancer. *dict. cap.* 15. *à num.* 198. *&* 1. *part. cap.* 23. *à nu.* 35. Noguerol. *dict. alleg.* 35. *num.* 4. & Mantica vbi proximè, qui docent, re dimiſſa, ei penes quem dimittitur, ius excipiendi tantùm competere.

14 Diſcriminis † rationem conſtituunt in eo, quò actor qui dimittit rem, non intendit transferre dominium, ſed à lite duntaxat diſcedere, *l. fratres C. de tranſact.* & ille qui rem poſſidet, eam tamquam propriam retinet: vnde nec dominium, nec nouus titulus ei quæritur, arg. *l.* 3. §. *ſubtilibus, D. de condict. cauſ. data*, & vltra relatos Gutierrez *de gabellis quæſt.* 45. *à n.* 13. D. Larrea *alleg. Fiſc. tom.* 1. *allegat.* 26. *n.* 43.

15 Plura † ex hoc principio inferũt D.D. præcipuè Noguerol, & Gutierrez ſup. qui in ſpecie loquuntur, quando ex tranſactione per quam res dimittitur gabella debeatur. Sed non ea tantùm proſequemur, quæ iam retigimus, ſcilicèt, an ex hac tranſactione debeatur euictio; vel nouus tituls, aut vſucapiendi conditio præſtetur? in quo circa euictionem com-

muniter reſoluitur, ei locum non eſſe, quotiens res non traditur, ſed dimittitur, vt ex *l. qui cum tutoribus, D. de tranſactionib.* firmat Surd. *dict. conſ.* 418. *nu.* 17. Gutierrez. *num.* 14. Mantica, Cancerius Vander, Morla, & Guzman *dict. quæſt.* 31. *à num.* 1. qui rectè *num.* 13. ampliat, vt nec ad prætij reſtitutionem, qui rem dimiſit, teneatur.

16 Quò ad † aliud an tranſactio, quæ dimittendo fit, nouum titulum præſtet, ſi dimittens dominus ſit; aut ſaltim ſi non ſit dominus, vſucapiendi cauſam tribuat? Ingens controuerſia eſt, vt agnoſcitur ex latè traditis per Menchacam *lib.* 2. *controu. cap.* 67. *num.* 2. Parexam *dict. reſol.* 3. *à n.* 90. *ad* 113. qui licèt non retulerit August. Morlam *dict. quæſt.* 1. cum eo in multis conuenit: qui interpretes contra cõmunem ſentiunt, tranſactionem, ſiue res tradatur, aut dimittatur, nouum titulum inducere, & vſucapiendi conditionem præſtare, vt varijs fundamentis veriorem ſententiam eſſe contendit Parexa *ſup.* quamuis *n.* 112. fateatur, communem ſententiam defenſibilem eſſe, & magnam habere probabilitatem.

17 Quam † controuerſiam ex noſtri tractatus elementis componendam fore ſẽper exiſtimaui, ex quibus etiam ſecurè reſoluendum eſt, quandò is qui rem tranſigendò dimiſit de euictione teneatur? Nàm ſi ſimpliciter quis rem dimiſerit, nouum titulum, aut dominium non trãſferet, aut vllam vſucapiendi conditionem; minuſque de euictionet enebitur, cùm actor nihil transferat, ſed tantùm à lite diſcedat: & tranſactio non ſuper re, ſed ſuper cauſa, & inſtantia contrahatur, quò caſu procedunt doctrinæ quas commune DD. placitum amplectitur.

18 Alia † res eſſet, ſi tranſactio quæ dimittendo contrahitur, non ſolùm litem, ſed rem ipſam litigioſam reſpiceret, & actor cederet poſſeſſori ius omne ſibi in illa re competens: nàm tunc nouum titulum præſtabit tranſactio, ex eaque ſi dimittẽs non ſit dominus, poſſeſſor vſucapiendi cauſam nanciſcetur, cùm idem operetur quò ad dominij translationem dimiſſio rei, quàm ipſius traditio; ſi dimiſſio in finem transferendi dominij fiat, iuxta iura ita intelligenda *in l. qua ratione §. interdum, D. de acquir. rerũ dominio* iuncto tex. *in §. interdum, Inſt. de rer. diuiſ. l. quædam, §. 1. de rei vindicat. l. ſi ſponſalibus, §. 1. D. de iure dotium.*

19 Facit notantèr relatus Cancerij locus, *dict.* 3. *part. cap.* 15. *numer.* 204. ibi: *Vnum tamen eſt, quòd ſi tranſigens qui rem dimiſit penes reum conuentum, ceſſit ei omne ius in illa re ei competens, transfert dominium, ſi dimittens erat dominus; vel vſucapiendi conditionem ſi non erat dominus, ita Bart. Alb. Angel. Padilla, & Ripa, hoc ego verum cenſeo, vbi apparet inter partes actum, vt non ſolùm à lite diſcederetur; verum vt actor ius, quod in re prætendebat habere, transferret in poſſeſſorem; aliàs clauſulam cedens omne ius, & ex ſtylo notarij ad perfectionem nudæ tranſactionis crederem appoſitam.*

20 Eadẽ † diſtinctio ſi de euictione quæratur, ſequenda erit, vt aptiſſimè ſcribit Franc. Marcus *dict. q.* 52. *à n.* 5. ibi, *Et idem Baldus in dict. l. ſi pro fundo, facit differentiam, quandò tranſactio reſpicit litem, vt non debeatur euictio, quandò res dimittitur, ſecus ſi reſpiciat rem, & ideò eſt facienda differentia, quandò tranſactio contrahitur ſuper re, vel ſuper inſtantia litis, ſecundum Iaſonem in dict. l. ſi pro fundo: Vel ſecundum Angel. eſt differentia quandò aliquis promittit dare fundum: quia tunc tenetur de euictione: quia tenetur transferre dominium, § ſic itaque, inſtit. de actionibus, l. vbi autem, §. fin. D. de verbor. obligation. ſecus autem quandò promittit dimittere fundum, quia non tenetur de euictione, nec transfert dominium, niſi cederet iura ſua, prout ſupra dictum fuit.*

21 Ad quam † diſtinctionem recurrendũ etiam erit, ſi dubitetur an ex tranſactione per quam res dimittitur penes poſſeſſorem, gabella debeatur, prout ex Laſarte, & aliis ſequitur omnino videndus Gutierrez *dict. quæſt.* 45. *per totam*, præcipuè *à nu.* 13. *ad finem*, nec omittas Noguerol *dict. alleg.* 37. *num.* 5.

22 Difficultas † tamen eſt, quandò tranſactio ſuper lite, vel ſuper re fieri dicatur? ad hoc vt ceſſio iurium titulum, ſeu dominium, aut vſucapiendi conditionem præſtet, vel ad hoc vt de euictione dimittens teneatur. Quod vbi explicitè declaratum non fuit, ex quantitate pecuniæ acceptæ dignoſcetur: nàm ſi ea valori rei dimiſſæ non æquiualeat, non de re ipſa litigioſa, ſed de inſtantia litis tranſactũ

cen-

cenſebitur. Si verò pecuniæ quantitas, rei dimiſſæ pretio æquiualens ſit, non de eius dimiſſione, imò de dominij translatione actum fuiſſe dicetur: quia æſtimatio emptioni ſimilis eſt, *l. litis 3. D. pro emptore*, *l. ſed etſi res*, *D. de public. in rem action.* ac proinde ſi reus vt rem, quæ ab eo petebatur retineret, eius æſtimationem offerat actori, pro emptore rectè vſucapiet, ſi actor rei dominus non eſſet, *l. 1. D. de vſucap. pro emptore*. nam ſi dominus eſſet, ex tali æſtimatione reus dominium quæreret, *l. eius rei 47. D. de rei vindicatione*, explicant Gutierrez *ſup. à num.* 25. Franciſc. Marcus *à num. 2. cum ſeqq.*

S V M M A R I V M.

1 *Difficultas quæſtionis proponitur.*

2 *Duo caſus principales conſiderantur pro quæſtionis reſolutione.*

3 *Ceſſio nominis an duobus fieri poſſit?*

Creditor qui plures reos debendi in ſolidum habet obligatos, ſi eos ſimpliciter conueniat, & condemnet, an poſſit rurſus aduerſus eos actionem in ſolidum cedere. ibid.

4 *Cedens non poteſt poſt ceſſionem ſemel factam, iura ſua alteri cedere.*

5 *Ius habens nominandi ad emphyteuſim, non poterit variare, ſi in nominatione iura ſua ceſſerit nominato.*

6 *Ceſſionarij duo ab eodem cedente ſi concurrant, quis erit potior?* cum num. ſeqq.

9 *Cedens, & ceſſionarius ſi concurrant ad exactionem debitoris ceſſi, quis præferatur*

10 *Ex duobus creditoribus perſonalibus quibus diuerſis temporibus debitor ceſſit nomen, vel cenſum quis præferatur?* cum num. ſeqq.

12 *Creditor, qui nomen habebat obligatum, præfertur ceſſionario, cui nomen fuit ceſſum.*

13 *Creditor qui nomen habebat obligatum, & ceſſum, an præferatur Curiæ emptori, qui nomen emit in publica ſubhaſtatione ad inſtantiam alterius creditoris.*

Expenduntur duæ Senatus Valentiæ deciſiones, & explicantur.

16 *Hypotheca anterioris creditoris, non reſoluitur, etiam ſi res ad inſtantiam poſterioris creditoris ſit diſtracta.*

17 *Emptor nominis in publica ſubhaſtatione, & concurſu creditorum, præfertur creditori, qui nomen emptum habebat obligatum.*

18 *Ex duobus ceſſionarijs quorum vnus fuit prior in ceſſione, alter in aſſenſu, quis præferatur.*

19 *Ceſſionarij duo quorum alteri pure, alteri ſub conditione ceſſio facta fuit, quis præferatur.*

20 *Nomen vnum ſi pro dimidia duobus diuerſis temporibus cedatur, ſi concurrant, quis erit potior?*

21 *Reſoluitur duos ceſſionarios pro dimidia eiuſdem nominis, concurrere debere pro rata, licèt diuerſis temporibus habuerint ceſſionem.*

22 *Cedens dimidiam partem cenſus, vel nominis, ſi concurrat pro alia dimidia cum ceſſionario, pro rata exigent à debitore non idoneo.*

23 *Cedens dimidiam partem nominis, cuius dimidiam alteri antea ceſſerat, videtur etiã cedere concurſum, quem ipſe habebat cũ ceſſionario.*

24 *Cedens ſi cedat dimidiam partem nominis cum hypotheca, & obligatione bonorum, præfertur primus ceſſionarius cedenti, vel ei cui rurſus alia dimidia pars nominis fuit ceſſa.*

26 *Fideiuſſor virtute ceſſionis ſi concurrat cũ ipſo creditore cedente, creditor præferendus erit, & n. 26.*

27 *Ceſſionarius redituum vnius anni, præfertur ceſſionario redituum annorum ſequentium.*

28 *Ceſſio nominis, vel cẽſus ſi pro parte fiat duobus cedentis creditoribus, quis præferatur?*

29 *Ceſſionarius primus, quando poſſit à ſecundo auocare pecuniam, vel ceſſionem, ſiue creditores eſſent cedentis, vel non, cum num. ſeqq.*

Ex duobus ceſſionarijs eiuſdem nominis ex cauſa emptionis, donationis, vel alia ſimili, ſi ſecundus exegerit debitorem ceſſum, poterit prior ceſſionarius ab eo auocare pecuniam, ibid.

30 *Ex duobus ceſſionarijs ex cauſa emptionis, vel donationis quibus nomen, vel cenſus pro dimidia fuit ceſſus, præuenientis, & exigentis melior eſt conditio, licèt poſterior eſſet in ceſſione.*

31 *Ex creditoribus perſonalibus quibus nomen pro parte, vel in totum diuerſis temporibus fuit ceſſum, ſi poſterior exegerit, prior ius auocandi pecuniam non habebit.*

32 *Creditor hypothecarius anterior auocat pecuniam ſolutam per debitorem alteri hypothecario creditori poſteriori, vel eam quam exegit virtute alicuius ceſſionis.*

33 *Expenditur deciſio* Ioan. Petri Fontanell. *& alia* Hieron. de Leon.

QVAE-

QVÆSTIO VIII.

Ceſſionarii duo, qui ab eodem cedente cauſam habent, ſi concurrãt ad exactionem debitoris ceſſi, qui potior ſit? Et quid ſi ceſſionarius concurrat cum ipſo cedente; vel cuius eius creditore, qui nomen ceſſum habebat obligatum.

1 SI quis † debitoris ſui nomen duobus diuerſis temporibus cedat, & ad exactionem eius concurrant, an primus, vel ſecundus ceſſionarius præferatur, pulchræ dubitationis, & cognitionis digniſſimæ eſſe profitetur Felicianus *de cenſib. lib. 3. cap. 5. num. 1. tom. 2.* & difficilis explicationis articulum dixit, poſt Franc. Ponte *deciſ. 34.* Dominic. Gaito *de credito cap. 4. quæſt. 11. n. 1837.*

2 Pro † cuius dubij vera reſolutione plures caſus conſiderandi ſunt, quorum duo ſunt principaliores. Primus, quando quis duobus vnum, & idem debitum quantitatiuum diuerſis temporibus cedit. Secundus, quando creditor partem crediti vni cedit, deinde aliam partem alteri; veluti ſi ex centum, quæ mihi Titius debebat, Sempronio cederem quinquaginta, deindè Mæuio, alia quinquaginta; his caſibus dubitatur, quis ex ceſſionariis præferendus ſit?

3 Primum† caſum, ſcilicet quando ceſſio duobus de toto credito fit, melius reſoluemus, ſi ſimul videamus, an ceſſio nominis duobus fieri poſſit? quod ſummè controuertitur, vt conſtat ex traditis per Oſaſc. *deciſ. 63.* Trentacinq. *lib. 3. var. tit. de ſolut. reſol. 15. per tot.* Et actionem ceſſam rurſus cedi nonpoſſe videtur, iuxta DD. infra referendos, quia ius extinctũ, vel quod non eſt, cedi non poteſt teſtantur relati à Viſconte *ad Franch. deciſ. 75.* Cyriac. *lib. 1. controu. 157. num. 14.* Carpan. *ad ſtatut. Mediol. 1. tom. cap. 445. num. 17.* vnde creditor, qui duos in ſolidum obligatos habebat, ſi pro rata contra eos agendo diuiſerit obligationem, non poterit rurſus ius aduerſus eos in ſolidum cedere, quod extinctum iam fuit per partis petitionem. Licèt aliud ſit ſi creditor contra correos in ſolidum obligatos, ſimpliciter ageret, cum clauſula *omni meliori modo*; quia etſi ſimpliciter etiam cõdemnati eſſent, in ſolidum aduerſus eos actio cedi poſſet, ſi credimus Scip. Rouito *conſ. 20. vol. 2.* Ioan. Bapt. Thor. *2. tom. com. deciſ. verb. creditor ſimpliciter*, cuius reſolutionis veritas pendet ex eo, an eo caſu creditor diuiſerit obligationem, & quandò ex partis petitione diuiſa cẽſeatur? de quo videndi latè agentes, Carocius *de excuſſione quæſt. 1. par. 2.* Trẽtacinq. *lib. 4. q. 40.* Guzman. *de euiction. quæſt. 61. n. 43.* Rodriguez. *de reditib. lib. 2. q. 5.* Feliciã. *de cẽſib. tom. 2. lib. 3. c. 2.* Coſta *de rata q. 130.* Robert. *rer. iud. lib. 4. c. 7.* Ant. Fab. *coniect. lib. 12. c. 1. & C. de duob. reis d. f. 9.* Cencio *q. 110. à n. 23.* Amato *2. tom. reſol. 70. per tot.* Giurba *ad conſ. Menſan. 1. p. c. 9 gloſ. 6. à nu. 18.*

Recepta tamen eſt ſententia Bart. *in l. on quocumque, §. qui Gainm, D. de leg. 1.* qui duabus concluſionibus, articulum expedit. Prima, quòd ſi in primo contractu fuit ceſſa actio vtilis, remanente directa efficaci penes cedentem: quia adhuc non interuenit vnum de tribus quæ continet, *l. 3. C. de nouationib.* licèt actio vtilis ceſſa alij rurſus cedi non poſſit, poteſt tamen alteri mandari exercitium directarum, per quas ſecundus ceſſionarius agere, & exigere poterit, quemadmodum ipſe cedens poſſet. Altera concluſio, quòd ſi ex primo contractu vtilis actio tranſlata nõ fuit, quia contractus ex his eſt, ex quibus vtilis ſine expreſſa ceſſione nõ transfertur, vt dixim' tit. antecedenti, tunc vtilis actio alteri cedi poteſt, ad exemplum rerum corporalium, quæ licèt vni venditæ ſint, poſſunt tamen ſi nõ ſint traditæ primo emptori, alteri vendi, qui per traditionem dominium acquirit, & primo emptori præfertur, *l. quoties, C. de rei vindicat. l. qui tibi, C. de hæredit. vel actione vendit. l. ſi ancillam, C. de actionibus empti, l. ſiue autem, § ſi duobus, D. de public. in rem actione, l. 50. tit. 5. part. 5.* vbi latiſſimè Hermoſilla per omnes gloſas, iuxta quã Bartol. diſtinctionẽ, Senatum Pedemõtanum iudicaſſe teſtatur Oſaſcus *dict. deciſ. 36.* Mar-

Digitized by Google

Marta *in compend. deciſ.3.tom.verb.ceſſio, cap.5.* videas omninò Sfort. Odd. ſtatim referendum *quæſt.3.art.9.*

4 Sed † Oſaſcum, & pragmaticos qui Bart. ſequuntur, qua ſoler irreuerentia reijcit Schifordeg. *lib.3.tract.23.quæſt.4.* contendens prædictam diſtinctionem ineptam eſſe, & à iuris principijs abhorrere: ego tamen omiſſis varijs, & prolixis diſputationibus, dicerem, eum qui iura ſua in alium ex quocumque contractu traſtulit, eadem non rectè, aut non iuſtè alteri poſtea cedere, quod ſi faciat (licèt aliquando ceſſio conſiſtat) ex primo contractu ad damna, & intereſſe tenebitur, Paul. Gallcratus *de renunc.tom.1.lib.1.cap.4.num.93.* quemadmodum tenetur is, qui poſt primam venditionem, aliam cum traditioue rei celebrat, Gregor.Lopez *in dict.l.50.gloſ.5.* vbi Hermoſill. *num 43.* qui *num.44.* aſſerit, vendentem rem duobus pœna falſi teneri, iuxta Menoch. & Farinac. quos refert: quarè cedens quicquid à ſe, vel per eius ſecundum ceſſionarium fuerit exactum, ei in quem prius actionem, & nomen tranſtulerat, reſtituere tenebitur, *l. venditor 23.§.nominis, D.de hæred. vel actione ven lit.* Schifordeg. *dict.quæſt.4.in fine*, Guzman *de euictionib.quæſt.35.numer. 17.* quo ſenſu accepta ſine dubio tranſit cõcluſio illa, quam innumeri firmarunt, quod actio ſemel ceſſa, alteri cedi non poteſt in præiudicium primi ceſſionarij, *l.non quocumque, §. qui Gaium, D. de leg. 1. qui duos, D. de leg.2.* ex innumeris probat Marius Giurba *deciſ.104.*quem tranſcribit Guzman *dict quæſt.35. numer.130.* Sfort Odd. *ad l.3.C de nouationib.quæſt.1 verſ.quæro decimonono* Ariſin. Tepat. *var: tit.411.cap.5.verſ.actionibus*, Card.Tuſc. *concluſ.183.lit. C.*Hypolit. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionibus par.2.lib.1. cap.4.num.19.verſic.producit, & num. 36. circa medium*, Horat. Carpan. *ad ſtatut. Mediolan.1.tom.cap.445.num.15.& 16:*faciunt tradita per Surdum *conſ.22.à numer.29.*

5 Ex † ceſſione enim prius facta primo ceſſionario ius acquiritur, ex quo infert Caldas Pereira *3.part.de poteſtat. eligendi, cap.4. à num.31.* eum qui habet ius nominandi ad emphyteuſim, in caſibus in quibus poſt ſemel factam nominationem variare permittitur, variare tamen non poſſe, ſi nominaaerit aliquem cedendo ei omne ius emphyteuticum ſibi cõm petens.

6 Cæterum † ſi de valore ſecundę ceſſionis quæramus quòad ceſſionarios inter ſe. quia vterque in nomine ceſſo ſe potiorem eſſe contendit, alia inſpectio erit, quæ pręcipuè attinet ad ſuperioris primi caſus reſolutionem, quem inter alios quęſtionis noſtræ principaliorem eſſe aduertimus. Circa quem conſtituendum eſt, quòd quando in duos transfertur actio, qui cedentis creditores non ſunt, ſi ex primo contractu vtilis actio tranſlata fuit, ſi poſteà actio alteri cedatur, vel ex ſecundo contractu vtilis ſine ceſſione competat, certum eſt, ſecundum ceſſionarium primo contrahenti præferri; quia ceſſio in incorporalibus loco traditionis eſt, vt dictum eſt ſupra *quæſtion.5. numer. 4.*Et quemadmodùm ex duobus emptoribus rei corporalis,præfertur ſecundus, cui primo res tradita fuit, *dict.l.quoties*, cum ſimilibus, tatè Mercurialis Merlin. *de pignorib.li.4.quæſtion.30.per totam*, ita in incorporalibus ſecundus præfertur, cui nomen ceſſum per ceſſionem transfertur, quæ traditionis vim, & effectum obtiuet Oſaſcus *dict. deciſion.36.* Alexan. Trentacinquius *dict. reſolution.15 num.1. verſ.ſecunda cõcluſio* Hypol. Montan. *dict. num. 19.* quod intelligas velim cum ampliationibus, & limitationibus, quas referunt Merlin. & Hermoſilla.

7 Si verò † tam ex primo, quàm ex ſecundo contractu vtilis actio per ceſſionẽ tranſlata ſit, vel ſine ceſſione competat: ſi primus, & ſecundus ceſſionarius ad exactionem nominis ceſſi cõcurrant, primus præfertur *dict.l non quocumque, §.qui Gaium*, Hermoſill.*in dict.l.50.gloſ.1.num. 21.* Giurba *dict. deciſion. 104. per totam*, Guzman *de euction.dict.n.130.*Franch.*de ciſion. 75.num.1.* Felicianus *de cenſibus 2. tom.lib.3.cap.5.* verſ.*dubitationi, & verſic. præterea*, Gaito *de credito dict quæſit. 11. num.1845.*Carleual.*de iudicijs lub 1.tit.3. diſp.33.num.5.* Noguerol.*alleg.35.nu.7.*Et in duobus ceſſionarijs eiuſdem cenſus, idem probat Duardus *de cenſib.§.3.quæſt. 16.num.13. verſ.ſecundo limitatur.*

8 Quòd † procedit, ſiue is qui ceſſit actionem, eandem rurſus alij cedat; ſiue di-

directarum actionum exercitium mãdet: nã ſi primus ceſſionarius vtilibus actionibus ſuo nomine experiatur; ſecundus verò mandatarius directas mandatis nomine exerceat, vtroque caſu primus ceſſionarius præferendus erit, Schifordeg. *dict. quæſt.* 4. ibi: *Ergo ſi in agendo concurrat ceſſionarius cum cedente; aut cum eo cui cedens directas actiones mandauit, non eſt dubitandum quin ceſſionarius præferatur.*

9 Ratio † eſt euidens, quia ſicut cedens ſi virtute directæ actionis quæ poſt ceſſionem eius oſſibus infixa remanſit, concurreret dum ceſſionario; certum eſſet, ceſſionarium in exactione cedenti præferendum fore, cùm in concurſu vtilis, & directæ actionis, vtilis præferatur, *l. procuratore in rem ſuam*, vbi Bart. & Caſtrenſ. *D. de procuratorib.* Bertazol. *clauſ.* 29 *gloſ.* 4. *num.* 7. quem tranſcribit Guzman. *de euictionib. d. quæſt.* 35. *n.* 139. Noguerol. *ſup. num.* 6. Hypol. Montan. *d. cap.* 4. *num.* 17. Cardin Tuſch. *concl.* 100. *lit. A.* Schiforged. *dict. tract.* 13. *quæſt.* 2. verſic. *cæterum & q.* 4. verſic. *nam cum*, Sfort. Odd. *ad dict. l.* 3. *quæſt.* 1. *art.* 2. verſic. *ſed & hæc*, & verſ. *ad quintum*, Merlin. *cent.* 2. *cont. cap.* 31. *nu.* 40. remiſſiuè Carleual. *de iudicijs lib.* 1. *titul.* 3. *diſp.* 26. *nu.* 15, & Arias de Meſa *lib.* 1. *var. cap.* 19. *num.* 17. videas infrà *tit.* 7. *quæſtion.* 5. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 6. *num.* 6. Golinus *de procurator.* 4. *part. cap.* 1. *nu.* 16. omninò videndus Ant. Fab. *lib.* 12. *coniect. cap.* 4. *circa medium*, verſ. *planè*, Hunnius *in Encycloped. iuris* 2 *part. tit.* 5. *c.* 7. *n.* 51. & *reſol. iur. ciu. lib.* 4. *tract. de actionib. par.* 7. *quæſt* 6. ſequitur ex Guzman, & Golinos D. Salgado *in labyrinth. credit.* 1 *p. cap.* 17. à *nu.* 46. & 68. nullo ex his relato Gallerat. *ſup. nu.* 85. ita etiam primus ceſſionarius potior debet eſſe ei, cui poſtea mandatur directarum actionum exercitium, vt arguit Hieron. de Leon. *deciſ.* 70. *num.* 4. *lib.* 1.

10 Diximus † de prælatione eorum, qui cedentis creditores non ſunt, agamus nunc de prælatione duorum creditorum perſonalium, quibus debitor diuerſis temporibus vnum, & idem debitum ceſſit, quæ inſpectio difficilis ſanè eſt. Et videtur primum creditorem perſonalem præferendum eſſe, cui per ceſſionem nominis ius quæſitum fuit, quod creditor alter perſonalis impedire, aut reuocare non poteſt, etiamſi anterior eſſet in obligatione: quia creditoribus tantùm hypothecarijs ius reuocandi, & impediendi ceſſionem conceditur, iuxta *l. pecuniã, C. de priuil. Fiſci*, Nogucrol, Amato, & alij ſtatim referendi *numer.* 12. Facit etiã quod ſup. diximus, & ex DD. relatis multi indiſtinctè probant, ſcilicet ex duobus ceſſionarijs vnius nominis primum eſſe præferendum. Vrget etiam, quod ex duobus creditoribus æquale ius habentibus potior eſt, qui poſſidet, *l. ſi debitor* 10. *l. ſi fundus*, §. *ſi duo*, *D. de pignorib.* Neguſan. *part.* 5. *memb.* 2 *ſub nu.* 31. Mantic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 22. *num.* 15. Zeuall. *comm. quæſt.* 248. *num.* 49. Gaito *de credit. cap.* 4. *quæſit.* 11. *num.* 1834. Rodrig. *de concurſu*, & alij quos dat Acoſta *de priuileg. cred. reg.* 3. *in præfat. à nu.* 89. ergo ex duobus creditoribus perſonalibus tantùm, qui æqualiter, & pro rata abſque vlla temporis prærogatiua concurrunt, *l. ſi procuratoris* 5. §. *ſi plures cum ſeq. D. de tribut. action. l. ſi hominem* 7. *D. depoſiti, l. priuilegia*, *D. de priuileg. credit. l. pro debito*, *C. de bonis auctor. iudic. poſſid.* potior debet eſſe cauſa illius, qui per ceſſionem nominis in eius quaſi poſſeſſione eſt, ad tradita *ſup. quæſt.* .. *num.* .. Adſtipulatur fortiter quod in fortioribus terminis reſoluit Acoſta *de priuileg. cred. reg.* 3. *ampl.* 4. *num.* 37. qui aſſerit, ex duobus creditoribus perſonalibus quibus communis debitor diuerſis temporibus vnum nomen pro parte ceſſit, ſcilicet vni centum, & alij alia centum, primum ceſſionarium præferendum eſſe, ſi debitor ceſſus non niſi centum in bonis habeat. Vlterius nouiſſimè facit D. Salgado *in labyrinth. credit.* 1. *part. cap.* 10. *num.* 46. vbi ex Carleual. & Nogucrol. probat, ex duobus conſignatarijs, & creditoribus quibus communis debitor ius aliquod conſignauit, & ceſſit, primum conſignatarium, ſeu ceſſionarium præferri.

11 Quæ † fundamenta quamuis multum ſtringant, tamen ſuperior ſententia ſuſpecta mihi redditur ex eo, quia quemadmodum creditor perſonalis, quamuis alteri perſonali creditori prior ſit tempore, nullam prælationem habet in bonis communis debitoris, ſed ambo pro rata concurrunt: ita & pro rata, & ſine prælatione concurrere debent ad bona debito-

bitoris ceſſi, non attenta prioritate ceſſionis: quia vbi ſimplex ceſſio nominis ſolutionis cauſa creditori fit, ex ea nullum dominium, aut hypothecam in nomine ceſſo acquirit, ſed perſonalem dũtaxat actionem, Bertazol Hieronym. de Leon, & alij laudati à Guzman *de euictionib. quæſt. 35. num. 63.* Franc. Marc. *deciſ.* 602. *part.* 1. Sfort. Odd. *ad l. 3. C. de nouation quæſt. 1. verſic. quæro decimo quarto,* Paul. Gallerat. *de renunc. lib. 1. cap. 5. num.* 66. Laſarte *de gabell. cap. 4. num.* 40. Molina *de iuſt. & iur. diſput.* 676. *num.* 12. Hypolit. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. lib. 1. cap. 4. num. 4. &* 35. D. Salgado *dict. cap.* 10. *à num.* 21. Nec enim perſonalis actio ex ceſſione quæſita plus iuris debet tribuere, quàm perſonalis actio, quæ ex contractu competebat. Vltra quia quemadmodum inter duos creditores hypothecarios in conſideratione non eſt prioritas ceſſionis, ſed ſolum attenditur primordialis obligatio, & prælatio ex ea deſcendens, idem circa duos creditores perſonales inſpici debet.

Nec † obſtabit, quod ex duobus eiuſdem nominis ceſſionarijs, qui cedentis creditores nõ ſint, præfertur is, qui prius obtinuit ceſſionem: quia id procedit, quando donationis, venditionis, tranſactionis, vel alterius tituli cauſa quis actionem cedit; quam certum eſt, eam rurſus alij cedere non poſſe; cum ex prima ceſſione actionis, ſeu nominis ceſſi dominium in alium transtulerit, vt ex multis probat Anton. Amato 2. *tom. reſolut.* 95. *num.* 60. Rota *apud Farinac* 2. *part. deciſ.* 131. *num.* 6. Ioan. Bapt. Thoro 2. *tom. compend. deciſ. verb. creditores ceſſionarij*: nos vero loquimur in ſimplici ceſſione ſolutionis cauſa facta, ex qua nullum dominium ceſſionario quæritur. Nec obſtatibit rurſus, quod ex duobus creditoribus æquale ius habentibus, potior eſt qui poſſidet: nam id procederet, ceſſionis virtute creditor perſonalis exegiſſet; ante exactionem tamen nullum ius conſiderari poteſt ex quo prælatio poſſit deſcendere. Similiter nec obicem facit Acoſta *dict. amplat. 4. num.* 37. nam in caſu in quo loquitur, verius dicere, vtrumque creditorem perſonalem pro rata debere concurrere, non conſiderata prioritate ceſſionis, ex rationibus à nobis adductis. Rurſus nec aduerſatur nobis auctoritas D. Salgad. quæ licèt magna ſit, & loqui videatur in conſignatione, & ceſſione, quę per debitorem duobus creditoribus perſonalibus ſolutionis cauſa fit, vt apparet ex contextu *dict. cap.* 10. maximè ſi *d. num.* 46. conferas cum *num.* 51. Tamen DD. à D. Salgado relati in hac ſpecie non loquuntur, ſed in duobus ceſſionarijs quibus ex cauſa emptionis, vel alio titulo vnum idemque ius diuerſis temporibus fuit ceſſum, ex quibus certi iuris eſt, primum ceſſionarium præferri, iuxta DD. quos abundè congeſſimus *num.* 7. 8. *&* 9.

12 Huius † primi caſus principalis, alter caſus, & ſpecies eſt; quando duobus creditoribus hypothecarijs diuerſis temporibus ceditur nomen. Et tunc non conſiderata prioritate ceſſionis, qui prior eſt, vel qui in hypotheca priuilegium habet, alij præferendus erit, quamuis poſteriori loco habuerit ceſſionem. Quod procedit etſi ceſſio tantùm facta fuiſſet poſteriori hypothecario creditori: nam prior virtute ſuæ hypothecæ citra vllam ceſſionem impedire, & reuocare poterit ceſſionem poſteriori creditori factam Acoſta *dict. ampl. 4. à num. 1. ad* 10. & alij ſtatim referendi D Salgado *dict. num.* 51. Quam prælationem ſimiliter fortiori ratione habebit hypothecarius creditor reſpectu alterius, qui creditor non eſt, cui ex poſt facto facta fuit ceſſio nominis. nam ſi debitor, qui ſpecialiter, vel generaliter nomen debitoris ſui obligauerat, illud rurſus alteri cedat, vel det in ſolutum, & creditor anterior virtute ſuæ hypothecæ (per quam transfertur in eum ius vtile, quod eſt velut ceſſio, Noguerol. *ſupra num.* 4.) cum ceſſionario concurrat, ei præferendus erit, & ceſſionem factam impedire, & reuocare poterit, vt contra Manent. & Cartarium quem ſequitur Amendola ad Franch. *deciſ.* 108. à *num.* 1. ex multis probat Noguerol. *dict. alleg.* 35. *à num.* 1. *ad* 16. qui aſſerit, creditorem, abſque vlla debitoris ſui excuſſione, vel citatione, in nomine ſibi obligato ceſſionario præferri: eandem prælationem creditori tribuunt, vltra relatos per Noguerol. Franciſc. Milanens *lib. 2. deciſ. 9. num.* 90. *& num.* 127. *&* 128. Noguerol. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſp.*

26. *num. fin.* Guzman *de euictionib. dict. quaeſt.35.num.139.in fine*, qui eandem ſententiam poſt Giurbam admittit, etiãſi ceſſionarius haberet ſententiam contra debitorem ceſſum, Ant. Amato 2. *tom. reſol.*51.*num.*19. *& reſol.*94.*num.*20. Acoſta *de priuileg. credit. regul.*3.*ampl.*4.*à num.* 1. *ad* 10. (qui cum alijs loquitur quando ceſſio fieret alteri creditori hypothecario poſteriori) Caſtillo 5.*tom. controu. c.* 77. *verſ. quintus caſus*, Virgilius *de legitim. perſona, cap.* 12. *num.* 33. Iacob. Cancer. 1.*par. var. cap.*6.*num.*205. nullo ex his relato eandem ſententiam ſequitur Merlin. *de pignorib. lib.*2.*q.*31.*à n.* 1. ex Carleual. ſup. D. Salgado *dict. cap.*27.*n.*77.

13 Hanc † doctrinam, quam ſecutus fuit etiam Senatus Valentiæ apud Hieron. de Leon *lib.*2.*deciſ.* 133. difficilem reddunt duæ eiuſdem Senatus deciſiones apud eundem Hieron. de Leon *lib.* 1. *deciſ.* 70. *& lib.*2.*deciſ.*152. in quibus actum proponitur, vtrum creditor hypothecarius, cui nomen debitoris erat obligatum, & ceſſum, præferendus ſit in eius exactione emptori Curiæ, cui iudicialiter in publica ſubhaſtatione ad inſtantiam alterius creditoris fuit venditum: & placuit Senatui, controuerſiam diſtinctione dirimendam, nam ſi creditor non tantùm obligatum, & ceſſum habeat nomen debitoris, ſed datum in ſolutum, aſſeritur creditorem emptori Curiæ præferendum eſſe, vt poſt magnam diſputationem, in inſtantia ſupplicationis reuocata prima ſententia deciſum fuit *in d. deciſ.* 192. *per tot.* at verò ſi creditori hypothecario non ſit datum nomen in ſolutum, ſed ſimpliciter ceſſum; emptorem Curiæ in eius exactione potiora iura habere, non ſemel deciſum refertur *d. deciſ.*70 *per tot.*

14 Diſcriminis † ratio aſſignatur, quod in primo caſu, quo nomen in ſolutum datum fuit, directæ actiones remanſerunt apud creditorem inutiles, & eliſæ, qui rurſus nomen exigere non poteſt: & nominis venditio facta cenſetur. Vnde creditor ex illa datione in ſolutum, dominus nominis efficitur, quare curiæ emptori præferri debet, cum iudex per venditionem iudicialem non poſſit transferre dominium bonorum, ſeu iurium, quę non erant debitoris, aduerſus quem executio petebatur: quæ ratio ceſſat, quando nomen ſimpliciter fuit ceſſum, quia cum apud cedentem directa actio efficax maneat, & poſſit poſt ceſſionem exigere à debitore, *l.*3.*C. de nouationibus*, rectè potuit nomen tanquam exiſtens adhuc in bonis debitoris ſubhaſtari, & diſtrahi; & per conſequens emptor in publica ſubhaſtatione creditori, cui nomen ceſſum fuerat, in eius exactione præferri debet.

15 Ex quibus † deciſionibus illa, quæ eſt 192.*lib.*2. ſuperiori doctrinæ conuenit, at verò alia quæ eſt 70. *lib.*1. eã offendere videtur, cum emptori in concurſu anterioris creditoris hypotecarij, cui nomen ceſſum fuerat prælatio concedatur, quod difficilius eſſet, ſi ipſi creditori poſteriori nomen fuiſſet ad iudicatum. Quare apud nos creditorem anteriorem, cui nomen obligatum, & ceſſum erat, emptori Curiæ præferrem: moueor vltra ſuperius dicta ex eo, quod ſi is qui creditori ſuo nomen obligauerat, & ceſſerat, illud poſtea pro ſatisfaciendo alio creditore poſteriore vendidiſſet, nulli dubium erit; creditoris anterioris iura potiora eſſe, quàm emptoris: ergo idem in emptore Curiæ dicendum erit, qui licet in publica ſubhaſtatione emerit, ab ipſo debitore emiſſe cenſetur: cum factum iudicis diſtrahentis, ipſius partis factum, & venditio iudicetur, *l. ſi ob cauſam* 13. C. *de euiction.* Fontanell. *deciſion.* 223. *num.*22. cum alijs congeſtis ſup. *tit* 5.*quaeſt.*12.

16 Facit † etiam quod ſi res anteriori creditori obligata eo inſcio in publica ſubhaſtatione inſtante poſteriore creditore ad eius ſatisfactionem diſtrahatur; creditoris anterioris hypotheca non reſoluitur, imò hypothecariam actionem aduerſus emptorem Curiæ habet, vt latè ex multis probauimus ſup. *tit.*4.*quaeſt.*2. ergo diſtracto nomine obligato anteriori creditori, ius quod in eo habet perire non debet.

17 Eo † tamen caſu prædicta Senatus Valentiæ deciſio admittenda eſſet, quo ſubhaſtatio, & diſtractio nominis in concurſu creditorum (*vulgo pleyto de acreedores*) citato perſonaliter creditore anteriori, vel ſi incertus eſſet, per publicum proclama vocato; nam tunc cum in emptorem Curiæ res liberè, & abſq; hypothecæ onere

onere tranſeant, creditor emptorem nominis exigentem pecuniam à debitore impedire non poſſet, ex rationibus traditis *dict.q.*2.

18 Ex †duobus ceſſionarijs quorum vnus prior fuit in ceſſione, ſed poſterior in aſſēſu; alter verò licèt poſterior in ceſſione, prior in aſſenſu, quis præferatur? videndus latè agens Franch. *dict. deciſ.* 75. *per tot. vbi addentes*, Gaito *de credit.cap.*4.*à num.*1852.nouiſſimè Merlinus *de pignorib. lib.*4.*quæſt.*31. & D.Salgado *in labyrinth. credit.*2.*part.cap.*4.*à num.*39.quibus adde Ioan.Bapt.Thoro 2.*part.comp.deciſ.verb. creditores ceſſionarij*, Capyc. Latro *deciſ.* 43.*per tot.*

19 Cæterum†ſi duobus ceſſionem factam fuiſſe proponatur, primum Titio ſub cōditione, deinde Sempronio purè, quis eorum præferatur, in dubium reuocat Rota apud Farinacium 2.*part. deciſ.* 760. *num.*6.*tom.*4. ſed reſoluitur priorem ceſſionem conditionalem, poſteriori puræ eſſe præferendam: quia in contractibus conditionalibus retrotractioni eſt locus: quod accipiendum eſt iuxta ea, quæ nos latè retulimus *tit.*3.*quæſt.*10.

20 Actum † eſt de primo caſu principali noſtræ quæſtionis; ſuccedit ſecundus, quem difficiliorem dicunt Ponte,& Gaito ſup. Cuius inſpectio, & dubium eſt, an ſi vnum debitum cedatur pro parte duobus, veluti ſi cenſus mille ducatorum cedatur duobus diuerſis temporibus, vni dimidia pars cenſus, deinde alteri eiuſdem cenſus alia dimidia pars, quis ex his ceſſionarijs ſit potior, ſi concurrant ad bona debitoris non idonei: quia eius bona ad integri cēſus ſolutionem non ſufficiunt. Quam dubitationem diſputant in terminis Felician. *de cenſib.* 2.*tom.lib.*3 *cap* 5.*num.*1. *&* 2. Ponte *deciſ.* 34. poſt eos Gaito *de credito dict.cap.* 4. *à num.*1837. Acoſta *de priuileg.credit. regul.* 3.*ampl.*4.*à num.*37.*verſ.ſi verò*, ſed eam indeciſam relinquit Ponte, & in eius reſolutione Gaito, & Acoſta non conueniunt. Quod diſſidium ceſſabit, ſimulque & res aperietur, ſi præter omnes diſtinguamus, inter ceſſionem, quam dominus cenſus, vel nominis facit in fauorem duarum perſonarum, quæ eius creditores non ſunt, & inter ceſſionem, quam facit duobus creditoribus.

21 Primo † caſu cùm ceſſio eiuſdem nominis, vel cenſus duobus pro parte diuerſis temporibus facta eſt, qui ex cedentis creditores non ſunt; ſiue ex cauſa onеroſa, ſiue ex lucratiua ceſſio fiat, veriſſima ſententia eſt, eos ad bona debitoris ceſſi, qui idoneus non eſt, pro rata concurrere debere, nec habendam eſſe rationem, aut vllam prælationem concedendam ei, qui prius habuit ceſſionē: quod ſuadet ſolidum, & veriſſimum fundamentum, quod primus conſiderauit Ponte *dict.deciſ.*34.*num.*29.ſcilicet, quod vbi quis partem crediti cedit, licèt eius partis quaſi poſſeſſio in ceſſionarium trāſferatur; tamen cedens poſſeſſor remanet pro reſiduo, & conſequenter ipſe, & ceſſionarius nomen, vel cenſum pro rata poſſident: quare ſi poſtea reſiduum illud quod penes cedentem remanſit, alteri cedatur, transfertur in eum cum eadem poſſeſſione, quam habebat cedens, ac proindè vtriuſque ceſſionarij vna cauſa eſt, qui ſi concurrant, ratam vnuſquiſque conſequitur.

22 Fulcit † hanc rationem, quod ſi poſt factam ceſſionem de vna parte cenſus, vel nominis, cedens (qui debitorem ceſſum idoneum, & locupletem eſſe non promiſit) concurret cum ceſſionario, & vterque ex bonis debitoris, quod ſibi debebatur exigere intenderet, ceſſionarius ratam ſibi ceſſam, cedens verò reſiduum. Indubitatum eſt, eos ſi debitor ad totius ſummæ ſolutionem idoneus non eſſet, pro rata eſſe admittendos, Franch.*deciſ.* 160. Marta *in comp. deciſ.*3.*tom.verb. ceſſio*, *cap.*4. Gaitus *num.*1846.Ioan.Baptiſt. Thoro 1.*tom. comp.deciſ. verbo, cedens,& ceſſionarius*. *&* 3.*tom.verb.cedens*, *& ceſſionarius infra medium*, ex Ponte, Merlinus ſtatim referendus.

23 Quemadmodum † igitur cedens, & ceſſionarius pro rata concurrerent; ita etiam ſecundus ceſſionarius pro rata cōcurrere debet: quia ſecundo ceduntur iura qualia erant penes cedentem, ac proindè ceſſus videtur concurſus, quem ipſe cedens cum ſuo primo ceſſionario habebat. Quæ ſententia communis, & receptiſſima eſt, facit pro ea text. *in l.ſi debitor* 10.*l.ſi fundus* 16.*§.ſi duo*, *D. de pignoribus*, quam poſt Gaitum, & relatos ab eo ſequuntur Felicianus *dict. num.* 1.

Coſta,& alij,quos dat Ioan.Bapt. Thoro *2.part.comp.deciſ.*verb.*creditores ceſſionarij* Carleual.*de iudicijs 2.tom.lib.1.tit.3.diſput. 33.num.6.* qui ſolùm Felicianum retulit, à qua non diſcedo licèt poſt hæc diu ſcripta inuenerim contrariam tueri Mercurialem Merlinum *de pignoribus lib.4.quæſt. 11.*qui ex relatis ſolùm meminit Gaiti,& Ponte. Sed noſtram ſententiam nouiſſimè ſequitur doctiſſimus D.D. Franciſc. Salgado *in labyrinth. creditorum 3.p. cap. 13.§.vnico à num.81.& 1.par.cap.42.num. 47.*non tamen meminit Martæ, Acoſtæ, Carleualij, & Ioann. Bapt. Thor. quos laudamus.

24 Quam † veriſſimam ſententiam limitabis primò, ſi cedens primo ceſſionario cum hypothecam bonorum promiſit, debitorem ceſſum idoneum, & ſoluendo eſſe: quia cùm reſiduum nominis quod apud eum manet, ſit primo ceſſionario pro ſecuritate obligatum; nec ipſe cedens, nec eius ſecundus ceſſionarius, ſi cum primo concurrant,quicquam ex nomine ceſſo conſequi poterunt,quò vſque primo ceſſionario ſit plenè ſatisfactum, ita Felician.vbi proximè *n.26.*& alij relati ſup.D.Salgado *d.§.vnico,n.85.verſ.præfatam.*

25 Secunda†limitatio erit,ſi creditor qui Titium ad mille obligatum habebat,pro quo duo fideiuſſores intercesſerant,vnus pro quingentis ducatis, alter pro alijs quingentis: vni qui ſua quingenta ſoluerat, ceſſerit iura ſua contra Titium debitorem: nàm ſi fideiuſſor virtute ceſſionis agat pro illis quingentis, quæ ſoluit; & creditor virtute ſuæ obligationis ex qua ei quingenta adhuc debebantur, ad eorum exactionem cum fideiuſſore eius ceſſionario concurrat, Titio non exiſtente ſoluendo,neutiquàm pro rata admittentur; ſed principalis creditor potior erit, ita Socin.*conſ.266. incipit in præſenti conſultatione, in ſeptimo & vltimo caſu.*

26 Et licèt †contra Soccinum ſentiat Frãc. *deciſ.260.*in qua iudicatum refert, fideiuſſorem, & creditorem pro rata debere concurrere: quia vterque ex eodem fonte,& eadem obligatione cauſam habent, ſequitur Curia Philip.*2.part.lib.2.c.6.nu. 50.*tamen mihi ſẽtentia Soccini verior videtur: nam aliàs ceſſio contra ipſum cedẽtem retorqueretur, & impediret eum, nè quod ſibi debetur recuperaret: quod eſſet contra contrahentium mentem, & finem fideiuſſionis: quia dùm eam creditor expoſcit, id agit, vt indemnitati ſuæ conſulat, ad hoc vt ſi fortè debitor principalis ſoluendo non ſit, id fideiuſſorum, non ſuo periculo cedat. Vltra quòd quãdò creditor pro vna obligatione duos fideiuſſores pro rata admittit, non eo animo eſt,vt obligationem rei principalis in duas ſummas diuidat, ſed tantùm duos illos fideiuſſores loco vnius, & quaſi vnum accipit: quarè eorum nemo, nihil virtute ceſſionis conſequi poterit à principali debitore, vſquequo creditori cedenti integrè ſit ſatisfactum. Ex quibus verius cenſeo, quòd quemadmodùm fideiuſſor, qui pro dimidia quantitate quã ſoluit, ceſſas habet actiones, nullum habet ius contra cedentem, quamuis poſt ceſſionem, vel anteà aliam dimidiam à debitore, vel alio fideiuſſore exegiſſet, Franch.& Cur. Philip.ſup.ita etiam ſi cũ cedente concurrat, nullatenus ei impedimento erit,

27 Tertia † limitatio eſt, quando creditor non cedit ſortem principalem cenſus vel nomen; ſed annuas penſiones, vel vſuras,quæ quotannis ex cenſu, vel nomine percipit, cedendo vni reditus vnius anni, & alteri reditus anni, vel annorum ſequentium:tunc enim ſi concurrant ceſſionarij prioris,& poſterioris anni, & debitor ſufficientia bona non habeat,nullatenùs pro rata exigent; ſed ceſſionarius prioris anni potior erit, etiamſi in ceſſione fuiſſet poſterior: quia debitum prioris anni prius cedit, & maturatur quàm debitum anni ſequentis, optimus tex.*in l.inſulam 13.D.qui potiores in pign.habeantur, l.ex pluribus 89.§.vlt.l.creditor, §.Valerius, D.de ſolutionib.*quam limitationem poſt Connanum probat Felicianus ſup. ex Mudeo, & Coſta, Carleual. *dict. diſp. 33.per totam.*

28 Altero † caſu quo ceſſio duobus cedentis creditoribus fit, vni de dimidia parte cenſus, vel nominis; alteri de alia dimidia: ſi debitor ſoluendo non ſit, eodem gradu, & forma concurrent, quam aſſignauimus ſuprà in duobus cedentis creditoribus perſonalibus,vel hypothecarijs,quibus diuerſis temporibus vnum, idéque nomẽ ſolutionis cauſa fuit ceſſũ.

Ex

29 Ex † prædictis iam facili negotio reſoluetur, an his caſibus in quibus vni ex duobus ceſſionarijs prælationem tribuimus, vel ſaltim concurſum pro rata conceſſimus, poſſit qui potior eſt, exactam pecuniam per ſecundum ceſſionarium ab eo recuperare, & repetere? In quo dubio duo caſus ſine cõtrouerſia ſunt. Primus, quando duobus qui cedentis creditores non ſunt, ex cauſa venditionis, aut alio ſimili titulo cenſus, vel nomen ceditur: quia tunc primus ceſſionarius auocare, & repetere poterit quicquid exegit ſecundus ceſſionarius, ſiuè is ſciẽtiam habuiſſet primæ ceſſionis, ſiue non; cùm re vera non ſuam, ſed alienam pecuniam exegerit. Quemadmodùm is cui res vendita fuit, & tradita per clauſulam cõſtituti, vel retentionis vſusfructus, alio ve modo fictæ traditionis, ſi vendit or eandem rem alij poſtea vendidiſſet, & tradidiſſet, poſſet ab eo rem vindicare, ad tradita per Hermoſill. *in dict. l.50. gloſ. 1. num. 9.*

30 Alia † res erit, quando duobus, qui creditores cedentis non ſunt, nomen vel cenſus pro parte ceditur; vni ſcilicet dimidia eius, & alteri alia dimidia: nam etſi poſterior ceſſionarius partem ſibi ceſſam exegerit, alter ius reuocandi non habebit, & præuenientis melior erit conditio, arg. *text. in l. pluribus, D. de procuratorib. cap. ſi duo eodem titulo lib. 6.* & magis in ſpecie *text. in dict. l. ſi debitor, dict. l. ſi fundus, §. ſi duo*, Graſſ. quem ſequitur Felician. *dict. cap. 5. num. 1. verſ. circa quem* Franch. *dict. deciſ. 75.* Diſcriminis ratio inter hunc, & ſuperiorem caſum eſt, quòd in illo, ſecundus ceſſionarius exegit alienam prorſus pecuniam, quæ ſibi cedi non potuit: in hoc verò, pecuniam, & nomen ſibi iuſtè ceſſum exegit. Primoque ceſſionario ius auocandi non erit, niſi pro dimidia cẽſus parte ſibi prius ceſſa, & eius idoneitate, & exigibilitate obligata habuiſſet bona cedentis, prout diximus *ſup. num. 24.* nam eo caſu idem ius auocandi habebit, quod tribuemus ſtatim alijs hypothecarijs creditoribus.

31 Secundus caſus, † qui indubitabilis, etiam eſt, verſatur circa duos perſonales creditores, quibus ſolutionis cauſam ſimpliciter vnum idemque nomen quantitatiuum, vel prò parte fuit ceſſum, quorum poſterior ſi exegerit, alter qui in ceſſione prior eſt, ius reuocandi ſolutionem non habebit: cum creditori perſonali reuocatoria actio non concedatur, *l. pecunia, C. de priuilegio Fiſci*, Gaitus, Acoſta, Fontanell. & alij laudati ſupra ex multis Amato *2. tom. reſol. 51. num. 1. & 2.*

32 Dubium † igitur eo demum caſu erit, quo duobus creditoribus hypothecarijs ceſſio eiuſdem nominis facta fuit, quorum poſterior in hypotheca exegit; an tunc priori creditori hypothecario ius auocandi competat? Cuius dubij reſolutio ab alio pendet, an creditori hypothecario liceat auocare pecuniam bona fide conſumptam (nam de extanti nemo dubitat) quam exegerat alter hypothecarius creditor poſterior? Quæ quæſtio tametſi elegans, & frequens ſit, tamen vulgaris eſt, & per innumeros agitata, quos retulimus *ſup. quæſt. 6. num. fin.* multos congerit Amato *dict. reſolut. 51. per totam* Thoro *voto 6.* Caſtillo 4. *tom. cap. 61. & 5. tom cap. 78.* Noguerol. *allegat. 7. art. 1.* Trentacinq. *lib. 3. variar. tit. de ſolution. reſolut. 23. à num. 4.* Merlin: *de pignorib. lib. 4. quæſt 28.* D. Salgado *dict. cap. 10. à num. 77.* Etlicèt reſolutio varijs hinc indè rationibus, & argumentis agitetur, & quãuis ex relatis DD. alij hypothecarijs tantum creditoribus priuilegiatis ius auocandi pecuniam bona fide conſumptam concedant: tamen verius videtur ius hoc hypothecarijs creditoribus competere, etiamſi nullo prælationis priuilegio ſint muniti, Qua ratione, ſi poſterior credit virtute ceſſionis factæ per debitorem exegit nomen ceſſum, poterit anterior creditor hypothecarius etiam non priuilegiatus pecuniam exactam, etiam bona fide conſumptam auocare, vt in terminis ex Surdo *conſ. 794.* & Cyriaco *cont. 339.* tenet Merlinus *dict. quæſt. 28. num. 33.* licèt ipſe *dict. tit. 2. quæſt. 32. aliàs 31. à num. 12.* ius hoc auocandi pecuniam exactam per ſecundum creditorem virtute ceſſionis, & iam conſumptam, ſoli anteriori, & primo creditori priuilegiato concedat, & deneget creditori hypothecario ſine priuilegio, exceptis aliquibus caſibus quos refert: quam ſententiam in eiſdem terminis ſequitur D. Salgado *dict. cap. 19. à num. 77. & 83.*

33 Sed † cum hic titulus, & præſens quæſtio

ſtio ſit, de iuribus quæ in ceſſionarium transferuntur, & de concurſu, & prælatione eius; non abs re erit annectere aliũ caſum quem in Senatu Cathaloniæ ſummè controuerſum fuiſſe refert Fontanell. *deciſ.166.& 167. per tot.* an ſi hæres grauatus reſtituere poſt mortem hæreditatem, penſiones domus à ſe ad certos annos locatæ conſignauerit, & ceſſerit creditori ſuo ſolutionis cauſa, hærede defuncto, quis præferatur in exactione penſionum futurarum; an ceſſionarius hæredis; an verò fideicommiſſatius cui poſt mortem reſtituenda erat hæreditas, ſi vterque aduerſus cōductorem executionem intendat? In quo dubio poſt longã, & litigioſam diſputationem obtinuit, hæredis ceſſionarium præferendum eſſe; quia hæres cedendo creditori ſuo penſiones, vel alia iura hæreditaria, videtur id eligere in ſolutionem, & ſatisfactionem quartæ trebellianicæ, vel legitimæ ſibi debitæ. Quæ deciſio rectè procedit, ſi conſtiterit, vel dubium ſit, quod hæres de creditis ſuis non ſit ſatisfactus; nam ſi de ſolutione, & ſatisfactione appareret, ius ceſſionarij ceſſaret: quia reſoluto iure cedentis, & per eius mortem ceſſio expirat: & ius percipiendi commoditatem ceſſionarius amittit, vt firmat idem Fontanell. *dict. deciſ. 167. à num. 7.* & in terminis ceſſionis penſionum alicuius domus conductæ, quod reſoluto iure eius, qui ius exigendi penſiones ceſſit, ius ceſſionarij reſoluatur, dixit Hier. de Leon *lib.2. deciſ.192. à num.16.*

SVMMARIVM.

1 *In omni iudicio ordinario, executiuo criminali, & alijs, ante omnia de legitimatione perſonarum quærendum eſt.*

3 *Iudex officium ſuum non petenti impartiri non tenetur.*

3 *Iudex ex officio poteſt repellere à iudicio eum, qui legitimam perſonam non habet.*

4 *Iudex an teneatur perſonam non legitimam à iudicio repellere, ita vt ſi aliter fecerit, teneatur in ſyndicatu.*

5 *Iudex in iudicijs executiuis tenetur repellere eum, qui legitima perſona non eſt: in ordinarijs verò arbitrio eius, non iuris neceſſitati relinquitur.*

6 *Agens vt talis, ante omnia oſtendere tenetur ſe talem eſſe.*

7 *Ceſſionarius an ſtatim, vt comparet teneatur inſtrumentum ceſſionis exhibere.*

8 *Ceſſionarius in cauſis executiuis tenetur ſtatim exhibere inſtrumentum ceſſionis, & aliter ad eius inſtantiam executio non decernetur; in ordinarijs ſecus.*

9 *Exceptio nullitatis ceſſionis, niſi notoria, & clara ſit, non impedit executionem petitam à ceſſionario.*

10 *Ceſſionario agenti via ordinaria, quando ante litem conteſtatam, quando verò poſt eam, ceſſionis inſtrumentum producere ſufficiat,* vſque ad num.17.

17 *Ceſſionarius ſi in libello faciat mentionem ceſſionis: an ante omnia compelli poſſit ad eius exhibitionem.*

18 *Actor quando compelli poſſit, vt exhibeat inſtrumenta mentionata in libello.*

19 *Referuntur quatuor limitationes, in quibus actor exhibere non tenetur inſtrumenta de quibus mentionem fecit in libello,* vſque ad num.25.

25 *Ceſſionis mentio quomodo facienda ſit in libello, vt cedens ad eius exhibitionem ante litis conteſtationem teneatur.*

26 *Cedens ſi in iudicio non exhibuit ceſſionem cum tamen eam re vera haberet, an ſi poſtea de ceſſione appareat, iudicium ſuſtineatur,* & num.27.

28 *Ceſſio ſi pendente iudicio ſuperueniat, an ex ea corroboretur iudicium ordinariũ vel executiuum,* & num.29.

30 *Executio petita virtute vnius inſtrumenti, an conualidetur ex alio,* & nu.31.

32 *Hæres vnus ex pluribus quando in ſolidum agit via ordinaria, vel executiua, an ſufficiat, quod pendente iudicio aliorum cohæredum ceſſio ſuperueniat,* cum num.ſeq.

35 *Fideicommiſſarius, vel cohæres in ſolidũ agentes ſi abſoluti, vel condemnati ſint & poſt primam ſententiam ſuperueniat ceſſio aliorum, an poſſint à ſententia ſupplicare.*

36 *Ius ſuperueniens in iudicio quando corroboret iudicium ordinarium, vel executiuum? latè agitur,* ad num.42.

43 *Iudicium an conualidetur ex iure ſuperue-*

uenienti in perſona rei conuenti.
Intelligitur text. in l. ſi mandauero tibi 17. D. mandati.

44 *Reus qui non poſſidebat, ſi pendente iudicio, vel poſt ſententiam poſſidere incipiat, an condemnandus ſit, & executio ſententiæ facienda.*

45 *Aliæ diſtinctiones referuntur ex quibus aſſerunt DD. reſoluendum fore, quando ceſſio, vel ius ſuperueniens in iudicio proſit.*

46 *Reſoluitur quando ceſſio ſuperueniens in via ordinaria proſit ceſſionario.*

QVÆST. IX.

Ceſſionarius agens via ordinaria, vel executiua, an in ipſo litis exordio inſtrumentum ceſſionis exhibere teneatur. Et an ex ceſſione ſuperuenienti corroboretur iudicium ſiue executiuum.

1 CVM † in omni iudicio, ſiuè executiuum; plenarium, aut ſummarium; ciuile, vel criminale, etiam ſi ex bono, & equo procederetur, in primis, & ante omnia legitimatio perſonarum requiratur, nè aliàs ſi perſonæ non legitimæ admitterentur, iudicium redderetur illuſorium, *l. ſi quæramus, vbi DD. D. de teſtamentis, l. non ignorat, C. qui accuſar. non poſſunt, cap. 1. vbi Panormitan. Felin. & alij de accuſat. l. licèt, de procurat.* ex Caſtillo, Carleual. Amato, Poſthio, Virgilio, & alijs innumeris latiſſimè oſtendit Parexa *de edit inſtrum. tit. 6. reſol. 2, à num.* 1. cui addes ipſummet *tit. 5. reſol.* 10. *num.* 20. Argel. *de legitim. contradictore, quæſt.* 11. *art.* 3. *num.* 42. Noguerol. *alleg.* 25. *num.* 4. Donell. & Oſuald. *lib.* 17. *com cap.* 4. & 5. D. Salgado *de Reg. protect. 2. part. cap. 6. à num.* 58. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tit.* 43. *de iudicijs, nu.* 46. *tom.* 1. Chriſtophor. Suelues *conſ.* 12. *à numer.* 26. Caſtillum *tom. 6. controu. cap.* 136. *numer.* 67. Ioan. Baptiſt. Thoro *voto* 70. *num.* 15. qui aſſerit, non ſufficere legitimationem perſonæ ex poſt facto ſuperuenire, Duardus *poſt tract. de cenſibus deciſ.* 448. *num.* 6. qui loquitur de ceſſionario.

2 Adeò † autem legitimatio perſonarũ in iudicio requiritur, vt quamuis iudex officium ſuum non petenti non ſoleat impartiri, *l. fin. D. de petit. hæred. l.* 4. *§. hoc autem iudicium, D. de damno infecto*, tamen ex officio ſuo nemine petente poteſt à limine iudicij repellere eũ, qui legitimam perſonam non habeat, *cap. cauſam 9. de iudicijs.* Paz. *tom. 1. in initio annot. 4 n.* 8. Padilla *in l. vbi pactum 12. C. de tranſact.* Rodriguez. *de modo examinandi proceſſ. cap. 3. num.* 18. Virgilius *de legitimat. perſonæ in prælud. à num.* 16. qui refert Decian. Cartar. Menoch. & alios, & *cap.* 23. *num.* 63. Farinac. 1. *tom. prax. crimin. quæſt.* 11. *num.* 56. Golinus *de procuratorib. 3. part. cap. 3. à num.* 64. Cancer. 2. *part. var. cap.* 14. *num.* 62. omninò videndus Carleual. *de iudicijs tom. 2. tit. 2. diſputation 4 à num.* 23.

4 Illud † verò in prælectione *dict. c. cauſam 9. de iudicijs*, dubitabam (quod dum hæc ſcribo, in mea iuris Pontificij Cathedia primaria diſcipulis explico, quod ad noſtræ quæſtionis veram lucem apprimè neceſſarium eſt) an iudex non ſolum poſſit, ſed & teneatur perſonam non legitimam à iudicio repellere, vt ſi ſecus fecerit obnoxius ſit parti in ſyndicatu? Et in mera iudicis voluntate repoſitum eſſe, vt poſſit impedire eum, qui perſonam ſuam non legitimauit, non tamen id ſubijci iuris neceſſitati, ex *l. non quidquid, D. de iudicijs l. 1. C. quomodo, & quandò iudex*, probat Padilla *in dict. l. vbi pactum nu.* 14. quem ſequitur Parexa *dict. tit 5. reſol.* 10. *nu.* 48. & 49.

5 Quam † ſententiam in iudicijs ordinarijs veriſſimam cenſeo; in iudicijs tamen executiuis exiſtimarem aliud dicẽdum eſſe; ſcilicèt iudicem non ſolùm poſſe, ſed teneri denegare præceptum executiuum, ſi executio à perſona legitima non petatur, aliàſque pœnam incurrere, & ad intereſſe teneri. Moueor *ex l. 34. tit. 4. lib. 3. Recep.* in qua præcipitur iudicibus, vt quoties coram eis alicuius inſtrumenti executio petitur, examinent prius an mereatur executionem, quod ſi contra fecerint, & ſine iuſtificatione præceptum executiuum expediant, quadrupli pęna puniuntur. Cuius legis Regię deciſio ęquè admittẽda eſt, ſiue executio iniquè decernatur, ex eo quòd inſtrumentum non habeat paratam execu-

tionem

tionem, ſiuè quòd ad inſtantiam partis non legitimæ executio ſit expedita; cùm vno & altero caſu, reus æqualitèr grauetur. Diſcriminis ratio inter iudicia ordinaria, & executiua aperta eſt, quia in iudicio ordinario reus citatur, vt opponat actori exceptiones omnes eius perſonam, & inhabilitatem reſpicientes: at verò in iudicio executiuo reus non citatur, ſed incipitur à captura perſonæ, & bonorum, quæ cùm contineat damnum, & iniuriam, ſi iniuſtè, vel ad petitionem partis non legitimæ fiat, meritò iudex quadrupli pœna plectitur, ſi ex officio ſuo non repellat eum, qui perſonam legitimam non habet.

6 Cum † igitur legitimatio perſonæ adeò in iudicijs requiratur, maximè quandò quis non ſuo nomine, ſed cum nomine qualificato comparet; quia agens vt talis, debet oſtendere ſe eſſe talem, vt ex multis probat Anton. Amat. 2. *tom. reſol. à num.* 1. Caſtillo *dict. cap.* 136. *nu.* 67. Car-
7 leual. *dict. diſp.* 4. Inde † eſt, vt dubitetur quo tempore, ſeu in qua parte iudicij ceſſionarius ceſſionis inſtrumentum exhibere teneatur? quod vt reſoluant interpretes, in varias diſtrahuntur ſententias teſtes Scnifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *q.* 20. *verſ. ſed quandò*, ſed qui melioris notæ ſunt, vt rem explicent, diſtinguūt inter iudicium ordinarium, & executiuum, quam diſtinctionem, & nos ſequemur.

8 Et quoties † ceſſionarius agit executiuè aduerſus debitorem ceſſum, ante omnia inſtrumentum ceſſionis oſtendere tenetur, nec aliter quàm eo examinato, iudex præceptum executiuum expediet, vt ex innumeris probat Parexa *dict. reſol.* 2. *num.* 23. & 11. qui refert Parlador. Rodrig. Carleual. & Ferdinandum de Meſa, Anton. Amato *d. reſol.* 78. *à numer.* 9. qui multos congerunt. Quod procedit, ſiue ceſſionarius nomine cedentis directas actiones exerceat, ſiue vtilibus actionibus ſuo nomine experiatur; vtroque enim caſu in executiuis ceſſio in initio producenda eſt, quicquid dubitet Rodriguez *de executione cap.* 3. *numer.* 23. quia in cauſis executiuis, ſiue quis nomine proprio, vel alieno executionem fieri intendat, non antea mandatum executionis decernitur, quàm ſi actoris, & rei aduerſus quem executio intenditur, perſonæ legitimentur: quamuis in cauſis ordinarijs aliud ſit, quia in eis ſufficit quod in diſcurſu cauſæ perſona actoris legitimetur, iuxta proximè dicenda, Carleual. *d. diſput.* 4. Amato *d. reſol.* 78. Parexa *dict. reſol.* 2. *num.* 9. & 23. qui diſcrimen hoc agnoſcunt inter cauſas ordinarias, & executiuas, quoad legitimationem perſonæ, quæ ſuo nomine experitur.

9 Illud † tamen dignum obſeruatione eſt, quod ſi virtute inſtrumenti, & ceſſionis eius, executio fuerit facta ad inſtantiam ceſſionarij, ſi reus compareat, & opponat vitium, & defectum aliquem aduerſus ceſſionem, exceptio illa, niſi notoria, & viſibilis eſſet, non impediret progreſſum executionis: ſed ad eius diſcurſum, & decem dies oppoſitionis reſeruanda erit, vt ex Milanenſ. Intrigliol. & alijs notat Amato *dict. reſol.* 78. *numer.* 11. *verſ. illud*, & *n.* 12.

10 Si verò † ceſſionarius via ordinaria agat, diſtinguunt interpretes, an nomine cedentis directas actiones exerceat, an autē nomine ſuo vtilibus actionibus experiatur: nā ſi directas actiones exerceat, inſtrumentum ceſſionis in principio litis, & ante omnia exhibendū erit: at verò ſi vtilibus ſuo nomine agat ſufficiet, quod poſt litem conteſtatam in cauſæ progreſſu ſe ceſſionarium eſſe oſtendat: quam diſtinctionem probarunt Pet. Pech. *de iur. ſiſtendi cap.* 3. *num.* 4. Capell Thol. *deciſ.* 295 Surd. *conſ.* 22. *de renunc. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 74. Rodrig. *de reditib. lib.* 2. *q.* 17. *n.* 34. Coſta *de fact. ſcient. & ignorant. cent.* 2. *diſt.* 57. *à n.* 10. Bertaz. *clauſ.* 29. *gloſ.* 4. *n.* 3. *à verſ. præterea*, Marant. *in l. actor, D. de procurat. n.* 25. Meſa, Carleual. & Parexa vbi proximè, qui innumeros referunt, quibus iunge latè agentes Hypol. Mont. *ad Oliban. de actionib. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 26. *verſ. oneratur.* Martam *in compil. deciſ. tom.* 3. verb. *ceſſio*, *c.* 41. & 47. Virgil. *de legit. perſonæ in prælud. n.* 29. Gaitum *de credito c.* 2. *tit.* 5. *n.* 1070. qui refert Cartarium, & Maſtrillum, Guzman *de euictiōn. q.* 35. *n.* 70. & *n.* 167. Hermoſill. *in l.* 10. *gloſ.* 4. *n.* 184. *tit.* 1. *p.* 5. Ceneium *de cenſib. q.* 72. *n.* 23 à verſ. *in hoc autem*, Bellon. *de his quæ fiunt in continenti lib.* 2. *c.* 90. *n.* 6.

11 Cuius † diſtinctionis, & communis ſententię ea differētiæ ratio redditur, quòd vbi

vbi ceſſionarius nomine cedentis directa actione agit, compatet vt procurator, licèt in rem ſuam, ideoque in ipſo litis exordio perſonam ſuam legitimare tenetur, ſicut quilibet alius procurator, *l.1. C. qui legitimam perſonam*: at verò ſi ceſſionarius vtiles actiones ſuo nomine exerceat, quamuis à perſona cedentis petitio ſumat originem, tamen cum eo caſu ceſſio non tam perſonæ legitimationem, quàm merita cauſæ reſpiciat, ſufficit, quod poſt litem conteſtatam, & in termino probatorio inſtrumentum ceſſionis producatur, cum ante litem conteſtatam de his quæ ad cauſæ iuſtitiam pertinent non cognoſcatur.

12 Quæ ſententia † etſi receptiſſima ſit, ab ea diſcedunt poſt Baldum, & alios Boerius, Cartarius, Schraderus, quibus accedit Schifordeg. *dict. tract.* 23. *quæſt.* 20. *circa finem*, exiſtimantes, ceſſionariū ſiue directa, ſiue vtili actione agat, ſtatim ab initio, & ante litem conteſtatam inſtrumentum ceſſionis oſtendere teneri: quam opinionem ſequuntur relati per Amatum *dict. reſolut.* 78. *nu.* 4. circa finem à quibus non longè eſt Arias de Meſa *dict. lib.* 1. *var. cap.* 24. *num.* 5.

13 Quorum † interpretum auctoritas, & eorum fundamenta, quamuis me à communi ſententia non deuient; tamen cogirandi cauſam præſtiterunt: & pro noſtræ quæſtionis explicatione præter omnes placuit mihi diſtinguere, inter legitimationem perſonæ ceſſionarij; & exhibitionem ceſſionis neceſſariam reſpectu iudicis: & eam quæ requiritur reſpectu rei conuenti aduerſus, quem iura ceſſa fuiſſe proponitur: nam reſpectu iudicis, ſi ceſſionarius via executiua agat, antequam executionis præceptum decernat, inſtrumentum ceſſionis exhibeudum erit, ſimul cum inſtrumento crediti, & actionis ceſſæ: quia ad hoc vt ceſſionario ius exigendi competat, non ſolum neceſſarium eſt, quod ceſſionis authenticum inſtrumentum oſtendat, vt diximus ſup. hoc tit. ſed etiam quod exhibeat inſtrumentum actionis, & obligationis ceſſæ, habens paratam executionem, Gratianus *deciſ.* 111. *in addit. num.* 10. *& cap.* 101. *à num.* 23. *& cap.* 286. *num.* 20. *&* 26. Farinac. *deciſ. nouiter nouiſſim. deciſ.* 44. *num.* 4. Rodriguez *de executione cap.* 3. *num.* 26. *in princip.* Duard. *poſt tractat. de cenſibus deciſ.* 255. *num.* 5. Pacificus *de Saluian. interdicto inſp.* 3. *cap.* 4. *à nu.* 208. Cencius *de cenſib. dict. quæſtion.* 72. *num.* 23. verſ. *nec etiam*, qui refert Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 579. *num.* 1. *&* 4. Ioan. Baptiſt. Thoro 3. *part. compend. deciſ.* verb. *ceſſionarius an agere poſſit* aliàs enim ſi non exhibira ceſſione ſimùl cum inſtrumento crediti principalis, iudex executionem fieri iubeat, incidet in pœnam de qua *in d. l.* 34. quia in cauſis executiuis, vt ſup. probauimus iudex non ſolùm poteſt, ſed tenetur repellere ceſſionarium, qui talem ſe eſſe non oſtendit.

14 In cauſis † tamen ordinarijs quande ceſſionarius nomine cedentis directas actiones exercet, in arbitrio iudicis erit, eum repellere a limine iudicij, ſi ſtatim cum ipſo libello inſtrumentum ceſſionis non exhibeat: quod eius voluntati, non iuris neceſſitati relinquitur, iuxta diſcriminis rationem à nobis iam aſſignatam.

15 Reſpectu † verò debitoris ceſſi, ſi iudicium executiuum ſit, ſiuè vtiles, vel directas actiones ceſſionarius moueat, ſi ceſſione non exhibita præceptum executionis expediatur, poterit debitor deſiderare, vt præceprum executiuum reuocetur, nec ea oppoſitio ad decem dies reſeruanda erit.

16 Sin aurem cauſa ordinaria ſit, ad prædictam communem diſtinctionem recurrendum erit, ſcilicèt quòd ſi ceſſionarius actiones directas exerceat, poſſit debitor petere, vt non alitèr reſpondere cogatur, quam ſi ante litem conteſtatam ceſſionis inſtrumentum exhibeatur: quod nullatenus opponere poterit, ſi ceſſionarius vtilibus actionibus ſuo nomine ageret.

17 Hæc † tamen doctrina ſolemnem habet limitationem, ſcilicèt quandò ceſſionarius, qui vtiles actiones exercet, in ipſo libello mentionem faceret inſtrumenti ceſſionis: quia tunc reo petente, ante litis conteſtationem exhibendum erit, vt deliberare poſſit an ei liti cedere, vel contendere expediat, vt ex Carleual *dict. diſputat.* 4. probat Parexa *dict. reſolut.* 2. *num.* 26. Guzman *dict. quæſt.* 55. *num.* 142. Eſt † enim regulare, vt inſtrumenta de quibus actor in libello ſuo fecit mentionem, ante litem conteſtatam

edere compellatur, Bald. *in l. qui ſtipendia in fine, C. de procuratoribus*, Guid. Pap. *deciſ.* 116. Gaſpar Theſaur. *lib. 1. quæſt.* 76. Capella Tholos. *dict. deciſion.* 295. Cancerius 1 *part. var. cap.* 19. *a num.* 20. Horat. Carpan. *ad ſtatut. Mediol. 1. tom. cap.* 35. *num.* 7. Zeuallos *commun. quæſt.* 428. *tom.* 1. ex Paciano, & alijs Gaito *de credito cap.* 2. *à numer.* 1096. Ad quod reſpexiſſe videtur *l. 1. tit. 2. lib. 4. nouæ Recopilation.* in qua cauerur, debere actorem ſimùl cum libello producere inſtrumenta, quibus nititut; niſi iuret ſe intentionem ſuam teſtibus probare intendere: hoc tamen in praxi receptum non video.

19 Cæterum † hæc aſſertio, quod actor inſtrumenra mentionata in libello ante litis conteſtationem edere teneatur, aliquas recipit limitationes, quæ etiam ad exhibitionem inſtrumenti ceſſionis adaptantur. Prima eſt, ſi actor iutet ſe inſtrumenta in promptu non habere, Pacianus *de probationib. lib. 1. cap. 66. num.* 95. Cancerius, Guido, Pap. Franc. Marcus, & alij quos refert Parexa *ſup. nu.* 26.

20 Secunda † limitatio eſt, quandò actor in libello aſſertiuè, & explicitè natrat contenta in inſtrumento, ita vt ex narratione poſſit reus deliberare, an cedere liri, vel eam proſequi expediat, Pacianus *dict. cap* 66. *num.* 102. ibi: *Rurſus intelligitur, prædictam editionem ante litem conteſtatam non eſſ faciendam, quando actor in libello feciſſet mentionem de aliquo inſtrumento aſſertiuè; veluti quando actor totum tenorem inſtrumenti narraſſet*: nàm tunc cum poſſir reus optimè deliberare; abſque vlla editione ad vlteriota eſt procedendum, ſequuntur alij, quos refers Oſuald. *ad Donell. libr.* 23. *com. cap.* 6. *lit. C.*

21 Quam † limitationem, quæ communis eſt, & originalis Bartoli *in l. edita num.* 26. *C. de edendo* reijcit nouitèr Carleual *dict. diſputat.* 4. *numer.* 20. quem ſequitur Parexa *nu.* 27. qui ſentiunt, quod ſiue limitatiuè, ſiue aſſertiuè de inſtrumento in libello fiat mentio, ante omnia edendum eſt, dummodo reus eo indigeat, vt poſſir deliberare, an cedere, vel contendere velit, cuius rei cognitionem iudicantis arbitrio relinquunt.

22 Ego † verò à communi Bartoli diſtinctione non recederem (qui rectè *dict. num.* 29. explicat, quando limitatiuè, & quando aſſertiuè de inſtrumento mentio fiat, videndus Oſuald. *dict. lit. C.*) nàm vbi aſſertiuè, & explicitè narratur quicquid in inſtrumento conrinetur, eius editio ad deliberandum neceſſaria non eſt: cùm reus nihil magis ex inſtrumento, quàm ex libello ſeu facti narratione deducere poſſit; ac proindè edirionis neceſſitas, & finis ceſſat. Eo ramèn caſu actor ſtatim inſtrumentum exhibere teneretur, quo reus ſi verum, & authenticum eſſet, & ſub forma mentionata, ex runc liti ſe ceſſurum promitteret.

23 Tectia † limitatio eſt, quoties actor inſtrumentis mentionatis ſe non vſurum pollicetur, *l. 1. §. edenda, D. de edendo*, ibi: *Edenda ſunt omnia quæ quis apud iudicem editurus eſt, non tamen vt & inſtrumenta quibus quis vſurus non eſt, compellatur cedere*, explicat latè Oſuald. *dict. cap.* 6. *lit. D.*

24 Quarto † limitat Pacianus *dict. capit.* 66. *num.* 101. quando inſtrumentum mentionatum in libello alienum eſt: quia ante litem conteſtatam actor proptium vel ſaltim commune inſtrumentum; non tamen alienum exhibere compellendus erit, iuxta ſpeculat. *tit. de inſtrument. editione, §. nunc, ſub num.* 5.

25 Planè † quæ diximus, ceſſionarium, qui vtilibus actionibuus experitur, ceſſionis inſtrumentum, de quo in libello mentionem fecit, ante litem conteſtatam, ſi id reus deſideret, edere teneri intelligenda ſunt, quoties de ipſo inſtrumento ceſſionis mentio facta fuit: non verò ſi tantùm de ceſſione actot meminiſſet: nàm tunc ad exhibitionem ceſſionis vrgeri non poterit, vt ex Flaminio, Cartario, notat Marta *in digeſtis. nouiſs. ſeu compilat. deciſ. tom.* 3. verb. *ceſſio, cap.* 47. *in fine.*

26 Quæſtionis † tamen eſt, ſi ceſſionarius, qui re vera ceſſionem habebat, illam non exhibuerit in iudicio, an ſententia cum eo lata nullius momenti ſit? Et quoties ceſſionarius ſuo nomine agit, vtiles actiones exercendo, certi iuris eſt, ſententiam nullitati non ſubiaceru: at verò ſi vt procurator in rẽ propriam, cedentis nomine litigauit, ſi ante

litem

Digitized by Google

litem conteſtatam, vel poſt eam, in quacumque parte iudicij ſit oppoſitum, cum ceſſionarium non eſſe (quod fieri poteſt, quia exceptio, tu non es ceſſionarius; vel tu non es hæres, ante & poſt litem conteſtatam rectè opponitur Brunor. à Sole *quæſt.* 11. *num.* 21. quemadmodum procuratorio nomine agenti etiam poſt litis conteſtationem legitimè opponitur, quod procuraror non ſit, vt veriorem dicit Iacob. Cancer. 2. *part. cap.* 14. *à num.* 59. D. Salgado *de Reg. protect.* 4. *part. cap.* 3. *à num.* 122. vbi quod nullitas proueniens ex defectu mandati, etiam poſt tres ſententias conformes, & poſt mille annos opponi poteſt) videtur dicendum, ſententiam nullius roboris eſſe, quia ſententia lata cum procuratore, qui re vera habebat mandatum, quod in actis non produxerat, ſi de eius defectu fuit oppoſitum, nulla eſt; ex Marcheſan. & Scaccia, D. Salgado *de Reg. protect.* 4. *par. cap.* 7. *num.* 128. Gratian. & add. *deciſ.* 105. *num.* 16. Monter. à Cueua *deciſ.* 40. Iacob. Cancer. 3. *part. variar. cap.* 17. *numer.* 498. Farinac. *deciſ. nouiter nouiſſim. deciſ.* 1.

27 Si verò ceſſionario, qui directas actiones exercebat, eum ceſſionarium non eſſe oppoſitum non fuit, ſententia cum eo prolata, ſi ceſſionem re vera habebat, valida erit: quia ſententia lata cum procuratore, cui defectus mandati oppoſitus non fuit, conſiſtit, ſi appareat eum verum procuratorem fuiſſe, iuxta D. Franc. Salgado, Gratian. Monter. & Cācerium; multis relatis Hieron. Gonzalez *in regul.* 8. §. 5. *proœm. num.* 113. Golinus *de Procuratorib.* 3. *part. cap.* 3. *à num.* 3. Parexa *de editione inſtrumen. tit.* 5. *reſol.* 10. *à num.* 30. qui ampliant, licèt procuratori fuiſſet oppoſita exceptio defectus mandati, ſi poſtea in progreſſu cauſæ eadem exceptio non fuit repetita, ſequitur D. Salgado *ſup. à num.* 129. Farinac. *nouiter nouiſſim deciſ.* 29. *num.* 10. *&* *deciſ.* 76.

28 Alia † inſpectio erit (quæ non modicæ difficultatis, & vtilitatis eſt) an ſi ceſſio pendente iudicio ſuperueniat, conualidetur, & procedat iudicium, taliter vt actori proſit ad victoriam? In qua re conſidero, duplici modo ceſſionem ei qui eam non habebat, pendente iudicio ſuperuenire poſſe: Primo, ſi quis cum pro iure ſibi non competenti litem inſtituiſſet, cognoſcens poſtea ius illud ad ſe non pertinere, lite pendente iuris in iudicium à ſe deducti à vero domino ceſſionem obtinuit. Secundo, quando quis vt ceſſionarius inſtituit actionem, cum re vera ceſſionem non haberet, vel minus legitimam, quæ ei poſt cæptum iudicium ſuperuenit.

29 Et vtroque † caſu ſi iudicium executiuum eſſet, ceſſio, quæ poſtea ſuperuenit executionem non ritè factam non validabit: quia mandatum, ſeu præceptum executionis iuſtificari debet exactis præſentatis tempore executionis, nec ſufficit, quod ex nouis inſtrumentis iuſtificetur, vt ex Bart. Suar. Auendaño, Gutierrez, Lara, & Gratiano, probat Guzmán de euictionibus, *quæſt.* 11. *num.* 81. Cencius *de cenſib. quæſt.* 95. *num.* 34. Chriſtophor. Suelues *conſ.* 85. *num.* 4. & vltra relatos ab his, idem probant Gratian. *deciſ.* 111. *in addit. num.* 5. *&* 11. Farinac. *nouiter nouiſſ. deciſ.* 44. *per tot.* qui in ſpecie aſſerunt executionis præceptum ex actis in prima inſtantia productis iuſtificandum eſſe, nec habendam fore rationem inſtrumentorum, quæ in cauſa appellationis producuntur, Duard. *poſt tractatum de cenſib. deciſ.* 255. *per tot.* qui loquitur in ceſſione exhibita in inſtantia appellationis.

30 Circa † quod referre non omittam auream, & notatu dignam doctrinam, quam poſt alios tradit Giurba *deciſ.* 10. *à num.* 1. *ad* 13. Guzman *de euiction. quæſtion.* 11. *à num.* 83. *ad* 92. quod executio facta rigore vnius inſtrumenti, non conualidatur ex alio, quod diuerſum ſit à primo, pro quo cauſata fuit executio, licèt petita eſſet cum clauſula, *& omnium aliorum actorum*, ſed in alia iudicij inſtantia, ex inſtrumento nouiter producto agendum erit: quia vbi res noua deducitur, nouo iudicio, & noua citatione, & termino indiget, eum nouæ exceptiones, & defenſiones opponendæ ſint: quod ſecùs eſſe aſſerit Giurba, ſi inſtrumentū nouiter exhibitum non diuerſum eſſet, ſed dependeret à primo: nam tunc executio ſuſtineretur, maximè ex clauſula, *& omnium aliorum actorum*: qui nouum inſtrumentum tendit ad perfectionem, & confirmationem executionis; nec tunc res noua deducitur, ſed eadem proſe-

quitur, & continuatur, vt doctè, & copioſè diſputat D.D.Franc. Salgad. *de retention. Bullar. 2. part. cap. 8. à num. 24. ad 27.* Guzman *d. cap. 11.* quod ferè per totum, & vt vulgo dicitur, ad pedem literæ, tranſcripſit à Giurba *dict. deciſ. 11. & 62.*

31 Igitur † cùm ceſſio, quæ pendente iudicio executiuo ſuperuenit, nouum examen requirat,& nouæ exceptiones à primis diuerſæ, tam ceſſionario, quàm ceſſioni opponi poſſint: inde eſt, vt in executiuis ex noua ceſſione iudicium,& cæpta executio minimè ſuſtineatur, vt in terminis Farin. *d. deciſ.* 44. latiſſimè Giurba *deciſ. 16. per totam.*

32 Quam † veriſſimam doctrinam limitatari inuenio, in vno ex pluribus hæredibus in ſolidum executionem petente, qui quamuis aduerſus debitores hæreditarios in ſolidum agere nō poſſit; quia lex 12. Tabularum ipſo iure actiones hæreditarias tàm actiuas, quàm paſſiuas inter plures hæredes pro rata diuidit; qua ratione ſi eorum vnus executionem in ſolidum petat, non niſi pro virili parte locum habebit addictio, vt ex practicis, & theoricis probauimus ſuprà *tit. 4. quæſt. 6.* tamen ſi pendente iudicio ordinario, vel executiuo, ab alijs hæredibus ceſſionem habuerit, iudicium conualidari aſſerunt, taliter, vt in ſolidum ſequi poſſit condemnatio, vel addictio, Parlador. *2. part. rerum quotid. cap. fin. 3. part. §. 3. num. 3.* Rodrig. *de execut. cap. 3. numer. 17.* Curia Philip. *1. tom. 2. part. §. 9. num. 6.* Simon de Prætis *de interp. vlt. vol. lib. 5. interp. 2. dub. 2. à num. 68. & 81.* Ariſm. Tepat. *var. tit. 145. cap. 4. verb. actor lite pendente,* Anton. Amato *1. tomo, reſolut. 13. n. 43.* Giurba *de ſucceſſ. feudor. §. 2. gloſ. 9. num. 93. verſ. amplia primo*, qui referunt Fuſarium, Peregrinum, & alios.

33 Quæ † limitatio, licèt tot doctiſſimis viris placeat, nos tamen, ſalua eorum pace, cenſemus, indiſtinctè acceptam veram non eſſe: nemo enim (ni fallor) dixerit, quod ſi vnus ex pluribus hæredibus executionem in ſolidum fieri obtineat, cui oppoſitum fuit alios ſibi cohæredes eſſe, ſi, ipſe poſt decem dies oppoſitionis, vel paulo ante eorum lapſum, à cohæredibus ceſſionem habeat, poſſit ex ea iudicium executiuum corroborari, & in ſolidum addictionem fieri: nam ſi hoc admitteremus, indefenſus condemnaretur reus, cui ſi copia ceſſionis aliorum cohæredum in termino oppoſitionis data fuiſſet, legitimas fortè exceptiones probaret, ſolutionis, ſcilicet, compenſationis, vel pacti de non petendo, per quas executionem pro cohæredum cedentiū portionibus eliceret.

34 Quapropter † in propoſito articulo, tres caſus diſtinguerem: Primus, quando ceſſio ſuperuenit cohæredi, & producta fuit antequam reo decem dies ad probandum aſſignarentur, & currerent: nam tunc conualidabitur executio; & addictio in ſolidum fieri debebit. Secundus, quando ceſſio poſt decem dies, vel intra eorum terminum ſuperuenit, & producitur, aduerſus quam nihil opponit reus, quod ſpecialiter perſonas, vel iura cedentium reſpiciat; quod in ſuperiori dicendum erit. Tertius, quando ceſſio ſuperuenit, & producitur poſt decem dies, vel intra eos, aduerſus quam ſi pro ea parte, quæ cohæredum cedentium ius reſpicit, opponatur ſolutionis, vel compenſationis exceptio, vel alia, quæ in facto conſiſtat, addictio in ſolidum fieri non poterit; ſed pro parte tantùm cohæredis, qui inſtauit executionem, reſeruato ei iure, vt nouum iudicium ſuper iuribus, & portionibus ceſſis inſtituat, nè aliàs contra debitorem indefenſum, & inauditum addictionis ſententia proferatur.

35 Hæc † quæ de vno ex cohæredibus in ſolidum,& pro aliorum cohæredum portionibus via executiua agente, diximus; fortiori ratione procederent, ſi iudicium ordinarium eſſet; quia ex ceſſione ſuperuenienti extra dubium conualidabitur, & ſequi poterit condemnatio, etiam pro aliorum cohæredum portionibus. Similiter è contrario ſi vnus ex pluribus hæredibus in ſolidum agat, deindeque aliorum cohæredum ceſſio ſuperueniat, ſi ſententia abſolutoria in fauorem rei proferatur, etiam pro partibus eorum, qui ceſſionem fecerunt, abſolutus cenſebitur.

Aduerſantur tamen his deciſio Granatenſis relata à D. Larrea *2. tom. deciſion. 77.* in qua vnus ex fideicommiſſarijs litem inſtituit, & poſt latam primam ſen-

tem;

tentiam, ab alijs fideicommiſſarijs ceſſionem obtinuit, & per ſententiam reuiſionis reus fuit abſolutus. Dubitabatur, an ſaltim pro parte cohæredum, & ex eorum iuribus poſſet interponere ſupplicationem? & deciſum proponitur, vltimam ſententiam reſpectu ipſiuſmet fideicommiſſarij reuiſionis eſſe, ac proinde locum non eſſe ſupplicationi: pro partibus verò eorum, qui ceſſerunt, ſupplicationem eſſe admittendam; quia pro ſuis portionibus, & iuribus vltima ſententia non reuiſionis, ſed viſionis (*vulgo de viſta*) tantùm eſt. Ex qua deciſione colligitur, ex ceſſione illa ſuperuenienti confirmatum non fuiſſe iudiciũ; aliàs enim per vltimam ſententiam non ſolum abſolutus maneret reus reſpectu fideicommiſſarij agentis, ſed etiam reſpectu aliorum, qui poſtea iura ſua ei ceſſerunt.

Sed licèt hæc deciſio dubium facere videatur, à ſuperiori doctrina minimè recederem: & prò vera reſolutione diſtinguendum putarem; an fideicommiſſarius, vel cohæres ab initio in ſolidum agant, & pendente iudicio ſuperueniat ceſſio; an verò ab initio pro parte tantùm ſua experiantur, & poſtea aliorum ceſſio ſuperueniat, quorum etiam ius in iudicium deduxerunt. Nam primo caſu ſiuè in eorum fauorem, vel contra eos ſit pronuntiatum, iudicium robur accipiet, & ſententia quoad omnium iura proderit, vel nocebit, & rem iudicatam faciet; adeo vt deindè nec pro partibus eorum, qui inter primam, & ſecundam ſententiam iura ſua ceſſerunt, ſupplicatio admittatur, ſi eorum & eius qui agebat vnum, & æquale ius erat, quod in ſolidum deductum fuit in iudicium. In quo caſu ſi loquitur (prout loqui videtur) deciſio Granatenſis difficilis eſt: maximè, ſi fideicommiſſario in ſolidum agenti oppoſitum non fuit, alios ei pares in gradu eſſe, ad tradita à nobis ſup. *tit. 4. quæſt. 6. à num. 24.* in alio verò, & ſecundo caſu, quando cohæres, vel fideicommiſſarius ex iure tantùm ſuo, ideſt pro portionibus ſuis agunt, ſi poſt latam primam ſententiam ſupplicatione interpoſita, iura cohæredum ipſis ceſſa deducant, ſubſequens ſententia, quoad ius, & portiones ſuas rem faciat iudicatam; quia reuiſionis erit: cæterum quoad alias portiones ceſſas ſupplicatio rectè procedet. Nec enim nouum eſt, vt in vna perſona duo iura concurrant, quorum reſpectu duplicis perſonæ vice fungatur, ita vt ſententia, quæ vnius iuris ratione, rei iudicatæ, auctoritatem obtinuit, ei ex alio iure, & perſona agenti nullatenus præiudicet, *l. tutorem, D. de his quæ vt indig. auf.* ex alijs iuribus latè, & doctè exornat D. Salgado *de reg. protection. 4. part. cap. 8. à num. 267. & de retent. Bullar. 2. part. cap. 15. à num. 28. ad fin.* Franciſ. Nig. Cyriacus *controu. forenſ. lib. 1. controu. 198. num. 28.*

36 Ac † ſi iudicium ordinarium eſſet, non in promptu eſt, an ceſſio quæ ſuperuenit proſit ad victoriam? cuius dubij cognitio pendet ab alio, ſcilicet, an ius ſuperueniens in iudicio ordinario corroboret iudicium? Quod vt exponant interpretes, & iura in hac re contraria concilient, varias excogitarunt diſtinctiones, quas recenſet multis relatis Giurba *dict. deciſion. 16. per totam*, præcipuè *à num. 18.*

37 Sed † nè rem claram ambagibus (vt communiter fieri ſolet) obſcuremus, diſtinguendum erit, an ex iure quod ſuperuenit, noua oriatur actio; an verò quæ deducta iam fuerat conualidetur? Nam ſi ex iure poſt litem conteſtatam ſuperuenienti noua orietur actio, quæ ante litis conteſtationem non competebat, iudicium cæptum non ſuſtinebitur, text. ita intelligendus in *l. non poteſt, D. de iudicijs*, ibi: *non poteſt videri in iudicium veniſſe id quod poſt iudicium cæptum accidiſſet, ideòq; alia interpellatione opus eſt.* Cuius deciſionis elegantem reddit rationem Ant. Fab. *in rationali ad eum textum*, his verbis: Nõ de alia re iudicium accipi poteſt, quàm de qua lis conteſtata fuit, cùm vetus iudiciorum mos, & ritus ille eſſet, vt poſt litem conteſtatam iudex à Prætore daretur, & quidem per formulam certis, ſolemnibuſque verbis conceptam, cui ſic adſtrictus, & addictus erat iudex, vt ab ea recedere nullatenùs poſſet; proindè ſi quid poſt iudicium acceptum accidat noui, de quo nec lis conteſtata ſit, nec Prætor in concipienda, dictandaque iudicij formula quicquàm expreſſerit, fatendum eſt, totum id extra iudicis officium eſſe, nouamque interpellationem fieri

fieri debere, vt & noua conteſtatio fiat, & aliud nouumque iudicium accipiatur, *hæc ſunt Ant.Fab.verba*.

38 Vndè rectè D. D. Franc. Salgado *dict. cap.8.à nu.*22.aſſerit, non poſſe iudicem pronunciare ſuper articulo deducto ex inſtrumento diuerſo nouiter præſentato, niſi datis nouis defenſionibus, & inſtructo nouitèr proceſſu cum noua litis conteſtatione, & inſtantia: quod procedit non ſolùm quandò noua actio ex iure ſuperuenienti poſt litem conteſtatam proponitur; ſed etiam cùm quicquam libello poſt conteſtationem additur, quod diuerſum ſit à iure in iudicium deducto: quia libelli emendatio, aut mutatio poſt litem conteſtatam non admittitur, & noua ad id inſtantia, & interpellatio eſt neceſſaria, vt latiſſimè proſequitur D.Salgado *dict. cap.*8.*per totum*, ex Giurba *dict. deciſ.*10.& vltra relatos, ipſe Giurba *deciſ.* 108.*à num.*1.*ad.*10.Hieron.de Leon.*deciſ.* 42.*&* 198.Fontanell.*deciſ.*128.Hermoſill. *in l.*56.*tit.*5.*part.*5.*gloſ.*7.*num.*37. Seſſe 3. *tom.deciſ.*257.*à nu.*14.Villadiego *in exordio libellorum, ſeu forma libellandi à num.* 47: apud quos latiſſimè quando additio, mutatio, vel correctio libelli admittatur poſt litem conteſtatam, tàm in prima inſtantia, quam in cauſa appellationis.

39 Cuius diſtinctionis † prima pars tam iure ciuili, quàm canonico admittitur, quando actor ex aliqua certa, & ſpeciali cauſa egit: nam tunc vnum & alterum ius docet, ex alia noua cauſa, & iure emergenti, iudicium non conualidari; ſed noua inſtantia opus eſſe, vt elegantèr probat Pontifex *in cap.Abbate* 4.*de ſententia, & re iudicata, lib.*6.ibi: *Cæterum prædicta monaſterij Populeti conceſſio, Monaſterio de Bonefac auxiliari non poterat in hac parte: quia cum quis egit ex aliqua certa, & ſpeciali cauſa, & poſtea ſiue alia, ſiue ſimilis ei, quam expoſuit accidit, videri non poteſt illa in iudicio deueniſſe: cùm iudex tunc proſpicere, ac attendere debeat diligenter, an ex ea omninò eadem quæ prius expreſſa extitit, vtpotè quæque tunc etiam competeret actoris intentio ſit fundata.*

40 Cæterum † vbi actor ſpecialem cauſam in libello non ſubiunxit, ſed generalitèr, & ſine expreſſione certæ cauſæ actionem propoſuit, veluti ſi diceret, reum ſibi debitorem, & obnoxium eſſe ad ſolutionem alicuius quantitatis, ſi non oppoſita exceptione inepti libelli iudicium proſequatur, & poſtmodum actori ius nouum ſuperueniat: licèt de iure ciuili eo caſu condemnatio fieri non poſſit; de æquitate tamen Canonica ius ſuperueniens actori proderit ad victoriam, nec alia inſtantia indigebit, vt idem Pontifex docet *in d.cap.Abbate*, verſic. *ſecus autem*; Paulus de Caſtro, & Bald. *in dict.l.non poteſt*, Cancer. 3.*part.Var.cap.*9.*à n.*463.*& cap.*17.*num.*571.

41 Quæ † iuris Canonici æquitas eo caſu practicanda eſt, quo ius ſuperueniens adeò clarum, & indubitabile eſſet, vt reo nulla poſſet competere defenſio, vel exceptio, ita vt neceſſariò in alio iudicio eſſet condemnandus: nam ſi aliqua exceptione ſe tueri probabilitèr poſſet, noua inſtantia, & terminus neceſſarius erit, conducit Cancer. 2.*part.Var.cap.*16.*num.* 30.ibi: *Secus exiſtimans ſi nulla probatio requireretur, ſed ex ſola productione alicuius inſtrumenti ius ſuperueniens probatum remaneret*. Sed apertius faciunt verba textus *in dict.cap.Abbate*, ibi: *Non prodeſſet etiam multùm reo, ſi tunc fortè in ipſum ex huiuſmodi ſuperuenienti cauſa condemnatio non ferretur, cùm mox alio inſtituto iudicio foret ex illa meritò condemnandus.*

42 Alio verò † caſu, quo ius, quod ſuperuenit, nouam & diuerſam actionem non tribuit, ſed tantùm eam, quæ competebat, & quæ in iudicium deducta iam fuerat, perficit & conualidat: certum eſt, ex ſuperuenientia talis iuris, iudicium inchoatum ſuſtineri, & ex eo abſque noua inſtantia ſequi poſſe condemnationem; ſiuè ius in perſona actoris, ſiuè in perſona rei ſuperueniat: vt in iure ſuperuenienti in perſona actoris ex quo noua actio non deſcendit, probat Vlp. *in l.ſi rem* 9.*§.fin.D.de pignorat.actione*, vbi debitor, qui ante ſolutionem pignoratia egit, vt creditor pignus reſtituat; ſi pendente iudicio pecuniam offerat, obtinet in pignoratitia, ratione iuris ſibi ſuperuenientis: ratio eſt; quia oblatio pecuniæ quæ poſt iudicium cæptum facta fuit, non produxit nouam actionem; ſed fuit quodam accidens, ex quo actio, quæ iam competierat, & deducta erat, conualuit, vt ex Alex. Bald. & Menoch. Coſta, & alijs notat Giurba *dict. deciſion.* 16.*num.*21.

In

43 In † iure etiam quod poſt iudicium in perſona rei accidit, idem obſeruatur, *iuxta l. ſi mandauero tibi 17. D. mandati*, vbi ſi is, qui mandauit mihi, vt à Titio decem exigerem, prius quàm ea exegero mandati mecum egerit, licèt non rectè agat, tamen I.C. aſſerit, condemnandum me fore, ſi ante ſententiam decem illa exegero; quia accidens illud exactionis non variat, vel mutat actionem, ſed ſupplet quod neceſſarium erat ad eius exercitium, optimus *text. in dict. cap. Abbate* 4. *verſ. porrò*. Vbi *gloſ. verbo in reo*, ex hac doctrina notat, quòd ex cauſa ſuperuenienti poſt litem conteſtatam in perſona rei, abſoluitur, vel condemnatur.

44 Quare † ſi reus rem petitam tempore litis conteſtatæ poſſideat, quam tempore ſententiæ ſine dolo deſijt poſſidere, abſoluitur: è conuerſo autem ſi tempore litis conteſtatæ non poſſideat, & tempore ſententiæ incipiat poſſidere, condemnandus erit, *l. ſi autem 27. §. 1. D. de rei vindicat.* quod in fortioribus terminis probat D. Salgado *de Reg. protect. part. 4. cap. 9. à num. 156. ad 173. & de retent. Bull. 1. par. cap. 10. num. 107.* vbi tenet, executorem datum ad executionem executorialium, quibus quis eſt condemnatus ad reſtitutionem rei, vel rerum, quas tempore litis motæ non poſſidebat, non excedere ſi exequatur executoriales in re, vel rebus, quas condemnatus poſt rem iudicatam poſſidere cœpit, videas Anton. Fab. *lib. 12. coniect. cap. 13. & 14.* vbi latè de interpretatione, & emendatione text. *in l. ſi à te 9. in princ. & in §. 1. D. de exceptione rei iudicatæ*.

45 Hæc igitur † diſtinctio inter ius ſuperueniens ex quo noua actio naſcitur, & inter ius ex quo orta iam, & deducta actio conualeſcit, veriſſima eſt, cui ferè conueniunt aliæ diſtinctiones de quibus Giurba ſup. & ea quæ diſcrimen conſtituit inter ius ſuperueniens ex cauſa de præterito, & ius quod ſuperuenit ex cauſa de futuro; vt ex illo corroboretur iudicium, iuxta *dict. l. ſi rem*, § *fin. dict. l. ſi mandauero*: ex hoc autem non validetur, ſed noua inſtantia ſit neceſſaria, iuxta *dict. l. non poteſt, D. de iudiciis*, quã amplexi fuerunt poſt Paul. de Caſtro, Bald. & alios, *in dict. l. non poteſt*, & relatos ſupra Intrigliol. *deciſ. 39. num. 29.* Caſtillo *tom. 5. controu. cap. 93. §. 14. nu. 31.* Iacobus Gallus *conſ. 30. num. 23.* Cancer. *dict. 3. part. variar. cap. 3. à numer. 463. & cap. 17. num. 571. & 2. part. cap. 16. nu. 30.*

46 Ex † quibus iam in aperto eſt reſolutio, quando ceſſio, quæ in via ordinaria poſt litem conteſtatam ſuperuenit, corroboret iudicium: & iuxta doctrinas relatas dicendum erit, quod ſiuè iure proprio agenti ſuperueniat veri domini ceſſio; vel agenti tanquam ceſſionario, cum nullam, vel non legitimam ceſſionem haberet, ex poſt facto iura ſint ceſſa, ceſſio nihil operabitur, vt ex ea in illo iudicio ſequi poſſit condemnatio: quia cum vtroque caſu actori ex illa ceſſione nouum ius, quod antea non habebat, ſuperueniat, noua inſtantia, & noua litis conteſtatione opus eſt: niſi proponatur, actorem non ad aliquam ſpecialem, & expreſſam cauſam actionem ſuam limitaſſe, ſed generalem actionem propoſuiſſe: nam ſi ceſſio ſuperueniret, aduerſus quam reus nullam probabilem exceptionem haberet, iudicium ex æquitate Canonica rectè procederet, vt in terminis deciſum refert Giurba *dict. deciſ. 17. num. 8. verſic. cum ergo, & num. 29. verſic. nec obſtat*, Ioann. Baptiſt. Thoro 1. *tom. comp. deciſ. verb. aſſenſus præſtitus ſuper validatione ceſſionis*, qui refert Capycium, & Ponte, quibus iunge in eiſdem terminis Paulum Pariſ. *conſ. 125. à num. 10. vol. 1.* Cyriacum *lib. 2. cont. 321. num. 23.* vbi quod ex ceſſione ſuperuenienti ex cauſa de præterito, conualidatur iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Duo caſus diſputandi proponuntur.*

2 *Cenſus conſignatiuus legitimo pretio conſtitutus, an minori pretio emi, & cedi poſſit? tres referuntur ſententiæ.*

3 *Fraus qualibet in pretio, quod habet à lege punctum indiuiſibilem, captioſa, & iniuſta eſt.*

5 *Actio, vel nomen debitoris minori pretio rectè diſtrahitur, & ceditur.*

6 *Cenſum ſecurè collocatum minoris cedi nõ poſſe, ſecus ſi incertus, & litigioſus ſit, quid ſentiant.*

Actio-

7 Actionem incertam minori pretio comparare licèt.

8 Cenſus iam conſtitutus, ſi vendatur cum obligatione euictionis, minori pretio vendi, aut cedi non poterit: ſecus ſi cedens facti euictionem non promiſerit.

9 Cenſum iam creatum ſi quis cedat pretio accepto cum promiſſione euictionis, perinde habetur, ac ſi cedens nouum cenſum ſuper bonis ſuis conſtituiſſet.

10 Cenſu, & nomine debitoris ſimpliciter ceſſo, & vendito, cedens præſtare tenetur verum, non verò idoneum eſſe debitorem, cuius nomen ceditur.

11 Conſuetudo efficere poteſt, vt cenſus iam conſtituti, rectè minori pretio emantur, & quid ſi conſuetudo talis non ſit, & num. 12.

13 Regius reditus iam cõſtitutus, an minori pretio rectè cedatur.

14 Cenſus vitalitius per durationem deterioratus, minoris æſtimationis eſt, & minori pretio rectè emitur.

15 Venditiones, & ceſſiones quas facere ſolent Maioratus poſſeſſores pro vita ſua redituum alicuius cenſus Maioratus: quando ex modicitate pretij impugnari, aut annullari poſſint.

16 Læſio locum non habet in his contractibus, qui damno, & lucro ſunt expoſiti.

17 Pretium iuſtum venditionum ad vitam, quas faciunt Maioratus poſſeſſores, iudicis arbitrio relinquitur.

18 Venditionem redituum cenſus pro tempore vitæ ſuæ, ſi faciant Maioratuum poſſeſſores promiſſa vtraque euictione, an legale pretium cenſibus vitalitijs conſtitutum interuenire debeat, & numer. ſeqq.

21 Cenſus vitalitius non aliter, quàm in pecunia numerata conſtitui poteſt.

22 Alienationes factæ ad vitam redituum annuorum, vel vſusfructus, alteriusuè commoditatis certum, & legale pretium non habent, ſed arbitrarium.

23 Aeſtimatio quomodo ſit ineunda in venditionibus harum commoditatum ad vitam, & an in eis læſio vltra dimidiam ſit neceſſaria.

24 Pretium rerum triplex eſt, quorum quodlibet iuſtum, & naturale eſt.

25 Impugnatur, quædam computatio, quæ fieri ſolet ad ineundam æſtimationem venditionum, & ceſſionum redituum cenſus ad vitam.

26 Leges tripliciter rebus pretia taxare ſolent.

27 Refertur Felicianus, & vera huius dubij reſolutio proponitur.

28 Cenſus redimibilis, vel vitalitius, aliauè commoditas ad vitam, ſi inæquali pretio fiat, quomodo læſo ſuccurratur.

29 Cenſus conſignatiuus perpetuus redimibilis, vel ad vitam, ſi minori, quàm legali pretio creetur: an in totum ſit nullus, vel veniat reducendus.

30 Cenſus conſignatiuus redimibilis, iam conſtitutus, ſi promiſſa vtraque euictione minori pretio cedatur, ad iuſtũ, vel legitimum pretiũ erit reducendus.

31 Venditio cenſus conſignatiui redimibilis ſine promiſſione euictionis: vel cenſus vitalitij ceſſio, vel alia alienatio ad vitam aliquorum redituum, ſi minori pretio fiat, an reducenda ſit, vel tantùm remedio l. 2. C. de reſcind. vendit. ſit locus, cum num. ſeqq.

34 Reductioni vbi eſt locus, an penſiones vltra legitimum pretium acceptæ, à die celebrati contractus ſint reſtituendæ.

Ad requiſitionem fructuum qualis qualis occaſio poſſidendi ſufficit, & ſi cauſetur virtute tituli inualidi.

35 Reditus percepti vltra legitimum pretium an quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, cum num. ſequentib. vſque ad num. 47.

36 Creditor, qui ex cauſa iudicati poſſidet bona debitoris, ſi condemnetur ad eorum reſtitutionem cum fructibus, ſoluto ei debito cum intereſſe, ſi valor fructuum quotannis intereſſe aſcendat, exceſſus annuatim minuet ſortem principalem.

37 Laudatur Regius, & grauiſſimus Vallis-Oleti Senatus.

47 Ceſſio cenſus conſignatiui perpetui, reſeruatiui, emphyteutici, liuellarij, ſuperficiarij, & aliorum, an minori pretio fieri poſſit.

48 Expenditur Auendañi doctrina circa ceſſionem, ſeu venditionem cenſus conſignatiui redimibilis.

39 Cenſus conſtitutus in aurea, vel argentea moneta, ſi pro ærea cedatur, an ſufficiat redemptionem fieri ceſſionario in moneta æris, vel in auro, aut argento facienda ſit.

Ceſ-

Digitized by Google

50 *Ceſſionario quando obſtet exceptio, quod non iuſto pretio actionem, vel cenſum emerit.*

Nomen vel cenſus vbi legitimè emi poteſt minori pretio, non obſtabit emptori, vel ceſſionario, quod non iuſto pretio emerit.

51 L.per diuerſas, l.ab Anaſthaſio C.mandati, *intelligendæ ſunt in his, qui auaritia ducti alienarum litium redemptores ſunt.*

Fideiuſſor, vel tertius, qui ex neceſſitate ſoluunt, poſſunt virtute ceſſionis ad integram quantitatem ſibi ceſſam agere, licèt ipſi integram ſummam non ſoluerint.

51 *Duæ in hoc articulo ſententiæ reprobantur, & diſtinguendo articulus verè reſoluitur,* num.53.

54 *Diſcriminis ratio aſſignatur.*

55 *Expenduntur* Anton.Fab.& Rodriguez

56 *Anaſthaſiæ conſtitutionis finis refertur.*

57 *Expenditur elegans doctrina* Bartoli.

58 *Cenſus, vel nomen vbi minoris emi poteſt, non ſatisfacit debitor offerendo, aut redimendo pecuniam, quam ceſſionarius dedit, ſed omnem quantitatem nominis, vel cenſus.*

59 *Cenſus, vel nomen debitoris etſi illegitimo pretio cedatur, non poterit debitor opponere ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis: imo integrum debitum ſoluere tenetur.*

60 *Ceſſio nominis, vel cenſus indubitati, non requirit veram, & realem pretij numerationem.*

61 *Fideiuſſori agenti virtute ceſſionis, non obſtat exceptio, quod non conſtat de vera pretij numeratione.*

62 *Actio dubia, & incerta ſi cedatur, fraudis ſuſpecta erit ceſſio, ſi non conſtet de vera pretij numeratione.*

63 *Cenſus iam conſtitutus ſi vendatur non eſt neceſſaria vera pretij numeratio coram notario: ſed ſufficit confeſſio de recepto.*

64 *Ceſſionarius actionis, vel nominis quibus caſibus non poſſit exigere à debitore ceſſo, niſi pretium re vera cedenti traditum ſit.*

65 *Ceſſio ſi fiat ob benemerita, vt fraudis ſuſpicio ceſſet, qualiter de benemeritis conſtare debeat.*

66 *Ceſſionarius vbi nihil amplius, quàm quod præſtiti habere debet, an reſiduum pertineat ad cedentem, vel debeat manere penes debitorem ceſſum. Duæ referuntur ſententiæ.*

68 *Reſoluitur, reſiduum lucro debitoris ceſſi cedere.*

69 *Exceptio deſcendens ex Anaſthaſiæ conſtitutione, an ante litem conteſtatam ſit opponenda.*

QVÆST. X.

Ceſſio nominis, vel cenſus, minori pretio facta, an valeat? Et quando ceſſionario obſtet exceptio, quod non iuſto pretio nomen, vel cenſum emerit. Et an vt agere poſſit, debeat conſtare de vera pretij numeratione, vel ſufficiat confeſſio de recepto? Explicatur materia text. *in l.per diuerſas, l.ab Anaſthaſio, C.mandati.*

1 SVNT in † his Regnis frequentiſſimæ ceſſiones nominis, vel cenſus iam conſtituti, quas quotidie facere ſolent poſſeſſores Maioratuum; qui ad vitam ſuam cedunt, & alienant ius percipiendi reditus alicuius cẽſus, cuius proprietas ad Maioratum ſpectat: quibus caſibus ſi cenſus ſiue perpetuus, ſiue vitalitius iuſto pretio creatus, minori quantitate venditionis titulo cedatur; duo præcipuè dubitari ſolent. Primum, an ceſſio illa minori pretio facta conſiſtat, vel poſſit per cedentem reſcindi? Secundum, an debitor cenſus ceſſi poſſit opponere ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis, & ſatisfaciat ſoluendo pretium, quod ceſſionarius re vera cedenti numerauit.

2 Circa † primum dubium, an cenſus conſignatiuus legitimo pretio conſtitutus, poſſit viliori pretio cedi, tres ſunt ſententiæ. Prima tenet, annuum reditum iuſto pretio ad formam Bullæ conſtitutum minoris vendi, & cedi non poſſe, pro qua facit *Bulla Pij V. ſuper cenſibus in verſ. hanc autem*, ibi: *Hanc autem ſalutiferam ſanctionem nedum in cenſu nouiter creando, verùm etiam in creato quocun-*

cunque tempore alienando, perpetuo, & in omnibus ſeruari volumus, & ibi: *Declarantes pretium ſemel cenſui conſtitutum nunquam poſſe ob temporum, aut contrahentium qualitatem, ſeu aliud accidens, nec quoad vltimo contrahentes minui, vel augeri*, ſequuntur Ccnedo *canon. quaeſt.* 7. Couarruuias *lib.3.variar.cap.*10.*num.* 3. Mercat. Cordub. Azor. Læſſius; & alij quos referunt veriorem dicentes, & vtroque foro magis ſecuram Auendaño de cenſibus *cap.*34. qui lata manu huius ſententiæ fundamenta refert, nec minus plenè Duardus *ad Bullam* §.2.*quaeſt.* 25.*per totam*: alios pro hac ſententia referunt Hermoſill. & Giurba ſtatim referendi.

3 Cuius † ſententiæ præcipuum fundamentum eſt, quod emens cenſum viliori pretio, quàm creatus fuit, ſcienter decipit venditorem; & emit pretio iniuſto, cum cenſus habeat pretium certum, & determinatum à lege, quo caſu circumuentio doloſa eſt: quia vbi pretium à lege conſtituitur, cùm habeat punctum indiuiſibilem, nec caſu, nec circunſtantia exceſſibilem, fraus quælibet & deceptio iniqua eſt, multis relatis Salzedo infra referendus *à num.*3. de qua circumuentione non loquitur *tex. in l. cauſæ la ſegunda*, §. *idem Pomponius*, *D. de minoribus*, vbi permittitur contrahentibus in pretio ad inuicem ſe decipere, proſequitur Auendaño *à num.*26. Duardus *à numer.*4.

4 Secunda † ſententia tenet, abſque vſuræ; vel iniuſtitiæ labe poſſe cenſum conſtitutum minoris cedi, quam defendunt Sarmiento *lib.7.ſelect.cap.*1.*num.*40. Salazar *de vſu, & conſuetudine cap.*11 *num.*93. Aegidius Trullenclr. *ad præcept. decalog. lib.*7. *cap.* 21. *dubio* 2. *num.* 3. Cancerius *tom.*2.*variar.cap.*1.*n.*281.& 3.*p.var.c.*1. *à num.*162. Noguerol *alleg.*37.*num.*69. D. Larrea *alleg.* 25.*num.*2.& *per tot.*

5 Mouentur † ex eo, quod ceſſio cenſus iam conſtituti nihil aliud eſt, quàm ceſsio, vel venditio nominis, ſeu actionis, Rodriguez *de reditibus lib.*2.*quaeſt.*21. *à num.*1. Cencius *quaeſt.*72.*num.* 23. *verſic. Cæterum*, (quicquid contrarium probet Leotardus *de vſuris quaeſt.* 82. *à num.* 35.& 40. *in fin.*) nomen autem debitoris, ſeu actionem minori pretio, quàm ſit debiti quantitas diſtrahi, & cedi poſſe indubitatum eſt, *l. qui nondum*, *C. de hæreditate, vel actione vendita*, Cyriacus *lib.* 1.*controu.*169.*à num.*3. & *controu.* 170. innumeris relatis Giurba *deciſ.* 117.*à num.* 1. *ad* 8. latiſsimè Noguerol. *dict. allegat.* 37. *à num.*59. *ad finem*, Guzman *de euictionibus quaeſt.*35.*à num.*3. cui rationi aliam adiungunt, quod motus Pij V. receptus non eſt, nec in hoc caſu loquitur, quemadmodum nec *l.6.tit.*15.*lib.*5. *Recopilation.* vt rectè obſeruat Auendaño *dict. cap.*34.*num.*26.13.& 31. Duard. *ad Bull.* §.7.*quaeſt.*4.*num.*10.

6 Tertia ſententia † fuit diſtinguentium inter cenſum ſecurè collocatum, & facilis exactionis; & cenſum litigioſum, & intrincatum: vt ille minori pretio cedi non poſſit, hic verò viliori pretio rectè diſtrahatur, quam mediam ſententiam defendunt Felician *de cenſib. tom.*1.*lib.*2. *c.* 1.*num.*43.& *tom.*2. *lib.*2.*cap.*1.*num.*9. Rodrig. *de annuis reditibus*, *lib.* 1. *quaeſt.* 8. *à nu.*20. Gutierrez *lib.*2.*practic. quaeſt.*173. Cencius *de cenſib. quaeſt.*72. *à num.* 15. ex innumeris ita deciſum refert Giurba *d. deciſ.*117.*à numer.* 13. Hermoſill. *in l.* 23. *gloſ.*4.*num.*26. *tit.*5.*p.*5. ſequitur nouiſſimè D. Salgado *in labyrint. cred. part.* 1.*cap.*19. §.2.*à num.* 36. qui refert omnes à nobis laudatos præter Duardum, & Larream.

7 Rationem † reddunt, quia licitum eſt emere actionem minori pretio ſi ſit dubia, incerta, vel difficilis exactionis, vt ex innumeris probant Giurba *numer.* 13. Hermoſill. *num.*25. Cenc. *nu.*22. Duard. *num.*19. Noguerol. *à numer.*67. Salgado *num.*28.

8 In † qua controuerſia, & opinionum conflictu diſtinguendum eſt, an quis ſimpliciter cenſum cedat, aut vendat; an verò iuris, & facti euictionem promittat: nam ſi cedens cenſum, non ſolum debitorem verum eſſe, ſed idoneum, locupletem, & ſoluendo eſſe dixerit, obligando ſe, & bona ad cenſus, & redituum ſecuritatem, taliter vt quod à debitore ceſſo exigi non poſſit, ipſe ſoluere teneatur (quæ clauſulæ iuris, & facti euictionem continent Hermoſill. *d. gloſ.* 4. *num.* 15. & 19. Guzman *de euiction. quaeſt.* 35. *num.*14. optimè Cenc. *d. quaeſt.*72. *à num.* 24.*verſ. cæterum*) certum eſt, cenſum legitimo pretio creatum minori cedi non poſſe; ſiue ſecurè collatus eſſet, vel liti-

gio-

gioſus, aut incertus foret; quia ſimilis conuentio idem operatur, an ſi nouus cenſus conſtitueretur; & eſt quædam palliata noui cenſus impoſitio, vt eleganter Felician, *de cenſib. lib. 2. cap. 1. nu. 43. in fin.* ibi: *Quòd ſi vendens reditum iam conſtitutum, obligaretur de euictione, vt frequentiſſimè fit. rectè ſentiunt qui putant, reditum etiam incertum, non liquidum, & litigioſum non poſſe comparari minori pretio, id tamen ſic eſt accipiendum vbi venditor promittit non ſolùm iuris, ſed facti euictionem, ſcilicèt debitorem fore ſoluendo, quia tunc idem eſt, ac ſi ſoluendo eſſet, vel ac ſi debitor ipſe ad continuationem reditus obligaret*, ex Rodrig. Auend. *d. c. 34. n. 35.* Duard. *d.* §. 2. *q.* 25. *num.* 22. verſ. *quod multo.*

9 Quandò enim quis cenſum legitimo pretio creatum cum promiſſione vtriuſque euictionis cedit, idem eſt, ac ſi cedens nouum cenſum ſuper illo iam creato conſtitueret, quod fieri poſſe latiſſimè oſtendit D. Ioſeph. Vela *tom. 2. diſſert. 28. & 29.* vbi deciſum refert, cenſum redimibile ſuper alio redimibili imponi poſſe, prædixerat copioſè agens Duardus *de cenſib.* §. 1. *q.* 31. *per tot.* Et cùm in ſubſtātia venditio, aut ceſſio cenſus creati cum promiſſione euictionis, nouæ cenſus impoſitionis effectum habeat, non debet admitti ceſſio minori, quàm legitimo pretio facta, arg. *l. item filius 7.* §. *ſed Iulianus, D. ad Macedonianum*, ibi: *Si color quæſitus ſit vt filius familiàs, quia mutuam pecuniam accepturus erat, fideiuberet alio reo dato.* Et quia non contractus nomen, ſed eius effectus, & ſubſtantia attenditur, *l. ſi vno, D. locati, l. inſulam, D. præſcript. verb.* vbi, *Gothofred. c. ad noſtram*, ibi: *Titulo emptionis: de emptione, & vendit. l. emptione, C. plus valere quod agitur*, Farin. *de falſitate q 163. n. 1.*

10 Cæterum † vbi cenſus iam conſtitutus ſimplicitèr ceditur, quo caſu cedens non ad illud tenetur, niſi vt cenſus ille ceſſus ſit bonus de iure, id eſt, quòd ſit verus, non autem tenetur de facto, hoc eſt, præſtare debitorem cenſus locupletem eſſe, vel hypothecas eſſe idoneas, *l. nomen, D. de hæredit. vel act. vendita*, ibi: *Si nomen ſit diſtractum, Celſus libr. 4. digeſtorum ſcribit, locupletem eſſe debitorem, non debere præſtare, debitorem autem eſſe præſtare, niſi aliud conuenit, l. ſi plus, vel minus 74.* §. *vltimo, D. de euict. l. apud Celſum 4.* §. *quod ſi 11, D. de dol. except.* Rodrig. *d. lib. 2. q. 21. per tot.* Cencius, Hermoſill. & Guzman, vbi proximè, videndus Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. numer. 13. circa fin.* Ant. Fab. *lib. 12. coniect. c. 7.*

11 Rursùs † diſtinguendum putarem, an conſuetudine admiſſum ſit, vt cenſus iam conſtituti minori pretio diſtrahantur an verò id cōſuetudine non ſit receptū. Nàm ſi conſuetudo id admiſerit, conſiſtet ceſſio; ſiuè cenſus ſecurus eſſet; ſiuè litigioſus: quia conſuetudo poteſt minuere pretium à lege conſtitutum, etiam in cenſu qui de nouo creatur, Mantica *de tacitis lib. 8. tit. 22. nu. 11.* Ergo idem fortiori ratione efficere poterit in cenſu iā conſtituto; qua ratione motus reſoluit Leonard Duard. *d. q. 25 à n. 25. &* §. *7. q. 4. n. 8. &* 14. in Prouincijs in quibus minori pretio cenſus conſtituti cedi ſolent, conſuetudinem ſimiles ceſſiones iuſtas, & abſq; iniuſtitiæ labe reddere, vbi in indiuiduo teſtatur de conſuetudine noſtræ Hiſpaniæ, Romæ, & aliorum Regnorum: & in Hiſpania id admiſſum eſſe teſtis eſt etiam Noguerol. *dict. all. at. 37. num.* 77. Rodriguez, Cencius, & alij relati ſup.

12 Ceſſante † verò conſuetudine veram, & æquam eſſe cenſeo tertiam meam ſententiam, quæ diſtinguit inter cenſum ſecurè collocatum; & cenſum incertum: vt ille minoris cedi non poſſit, huius verò ceſſio ratione difficilis exactionis, & periculi minori pretio facta conſiſtat, iuxta Felicianum, Rodriguez, Gutierrez, Cencium, Giurbam, & Hermoſill. ſup.

13 Quæ † dicta ſunt in cenſu conſignatiuo redimibili; in Regio reditu (vulgo iuro) procedunt, D. Larrea *d. alleg. 25. per tot.* Alia tamen res eſſet, ſi cenſus vitalitius iam conſtitutus cedetur, aut venderetur.

14 Quia minori pretio cedendus eſſet, conſiderata vitæ conſumptione, cùm cenſus vitalitius per durationem deterioratus, minoris æſtimationis ſit, Auendaño *dict. cap. 34. num.* 38 Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. c. 1. numer. 10.* ibi: *Si verò cenſus vitalitius iam creatus venderetur eodem pretio, quo fuit à principio conſtitutus, iniuſtitiam contractum continere exiſtimo: quia cùm cenſus vitali-*

ſus vitalitij ſupremum,& rigoroſum pretium eſſe, ad rationem 10. pro 100. quod verũ nõ eſſe ex eo euincitur,quia lex quę cenſibusvitalitijs pretium taxat nõ exclu dit,vt maiori pretio conſtitui poſſint,ſed tantũ vt non poſſint minori pretio vendi.

27 Leges ✝ namque tripliciter pretia rebus taxare ſolent. Primo, rebus non habita conſideratione ad contrahentes, quo caſu pretium nec minui, nec augeri debet,& quilibet exceſſus tam ex parte emptoris,quàm ex parte venditoris in ea quantitate circa quam lætale peccatum poſſit interuenire, obligat ad reſtitutionem,& repeti poteſt in iudicio;nec neceſſaria eſt deceptio vltra dimidiam, vt ex Iuriſtis, & Theologis probat latè Noguerol. *allegat.* 28. *à num.* 67. qui refert Matienz. Azeued. Hermoſillam, Fontanellam, & alios, quibus iunge Leotardum *de vſuris quæſt.* 40. *num.* 77. Secundo verò, lex taxat rerum pretia, in fauorem emptoris, veluti quando præcipit, vt non poſſit res pluris vendi, quàm vſque ad certam quantitatem, qualis eſt lex, quæ taxat pretium frumenti: quo caſu licèt quilibet exceſſus vltra taxam ſit iniuſtus, tamen non erit iniuſtum pretium ſi infra taxam frumentum ematur. Tertiò, quando fauore venditoris rerum pretia taxantur,vt accidit in cenſibus vitalitijs, quos ſtatuit lex, vt non poſſint minus, quam ad rationem 10. pro centum conſtitui: & tunc quamuis ſi ad rationem 9. pro 100. conſtituerentur, pretium eſſet iniuſtum; non tamen iniuſtum diceretur, ſi ad rationem duodecim, vel quatuordecim pro centum crearentur: nec ex eo ſemel conſtitutus cenſus impugnari valeret per viam nullitatis, læſionis,aut reductionis, Duard. §. 2. *q.* 26. *n.* 29. Auend, *de cenſib. c.* 36. *n.* 4. idem Duard. *d.* §. 7. *q.* 4. *à n.* 8. vbi limitat in his locis in quibus extrauagans Pij V. recepta eſt, in qua ſtatuitur, pretium cenſus nullatenus minui, vel augeri poſſe.

28 Ex ✝ quo in promptu eſt, iniquam eſſe prædictam computationem, & ab illis hominibus excogitatam qui (vt aſſerit Felician.) lucri auidi aliorum facultatibus expillandis inhiantes omnem quærunt modum, quo aliorum patrimonia exhauriant, ipſique locupletiores fiant, quorum auaritia, & cupiditas quantum fieri poſſit compeſcenda eſt, & ea in his ceſſionibus ſententia ſequenda, quæ minus illis faueat. Quapropter alia læſionis ratio ſequenda erit, habita conſideratione ad ætatem cedentis, *d. l. hæreditatum*, & ſecuritatem nominis ceſſi, & ad conſuetudinem prouinciæ, quæ omnia ex arbitrio docti, & prudentis iudicis pendebunt, Felic. *d. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 12.

29 Ingens ✝ nunc difficultas, & ſcitu digniſſima occurrit, quo modo ſatisfaciendum ſit læſo in huiuſmodi cenſus redimibilis, vel vitalitij iam conſtituti venditione; vel ei qui reditus vitalitios ſibi competẽtes minori pretio diſtraxit? Circa quod dubitatur, an ſimiles ceſſiones, & venditiones nullæ ſint, ita vt omnes reditus ex eis percepti in ſortem principalem ſint computandi; an verò reducendæ ſint ad iuſtum, & legitimum pretium, ita vt reditus percepti in id tantùm,quod pretium legitimum excedunt, ſortem principalem extenuent.

30 In ✝ quo dubio omiſſa diſtinctione Roderici *d. lib.* 1. *q.* 7. *per tot.* ea firmanda, & ſtabilienda eſt concluſio: cenſum conſignatiuum perpetuum redimibilem, vel ad vitam, minori, & illegitimo pretio creatum, in totum non irritari, ſed ad iuſtum pretium reducendum eſſe, *l. vltim. D. de fundo dotali*, ibi: *Puto potius pro portione fructus virum habiturum, reliquos mulieri reſtiturum. l. placuit, D. de vſuris, l. pecuniæ fænebris, D. eodem tit. l. ſi non ſortem, D. de condict. indebiti*, defendit Duard. *ad Bull*, §. 2. *q.* 26. & 27. *per totam*. Salas, Maſtrillo, Muta, Nouarius, Cyriacus, Merlinus, Capycius Latro, quos ſequitur Noguerol. *allegat.* 32. *nu.* 14. D. Ioſeph. Vela 2. *tom. diſſert.* 34. *num.* 39. & 40. quæ ſentẽtia in Hiſpania indubirabilitèr procedit, iuxta *l.* 6. *titul.* 15. *lib.* 5. *Recop.* ibi: *Y no ſe pueda por virtud dellos pedir, ni cobrar en iuyzio, ni fuera del, mas de à la dicha razõ, y reſpecto*, quæ verba licèt deficiãt in *l.* 8. *ſequ.* quæ loquitur de pretio cenſus vitalitij, tamen in ea ſubintelligẽda ſunt, vt rectè ex Auendaño aduertit Duardus *dict. quæſt.* 26. *num.* 46. vbi per integram quæſtionem reprobat eos, qui cenſum in totum inualidum eſſe dicunt, quos ſequi videtur D. Larrea *allegat.* 24. *per totam, tomo* 1, eum tamen accipiendum fore exiſtimo iuxta deciſiones Senatus,

quas

Digitized by Google

quas refert *num.*22. vt nullitas ſit tantùm in exceſſu iuſti, & legitimi pretij, ita vt reditus vltra percepti, in ſortis principalis extinctionem computari debeant.

31 Quæ doctrina † non ſolum procedit in noui cenſus conſignatiui redimibilis creatione, ſed etiam in ceſſione, & venditione cenſus conſignatiui redimibilis iã conſtituti, ſi venditor vtramque euictionem ſcilicet iuris, & facti promiſit: cum eo caſu res ſit, ac ſi cenſus de nouo crearetur, vt ſupra diximus: ex quo idem quoad reductionem cenſus, qui de nouo conſtituitur, quam veteris iam conſtituti obſeruandum eſſe præter omnes aduertit Duard. *ſuprà num.*22.

32 Quo † ſuppoſito difficultas erit, an in ceſſionibus cenſus conſignatiui redimibilis in quo facti euictio promiſſa non fuit: vel in ceſſione cenſus vitalitij iam conſtituti; vel in alienatione qualibet reditus vitalitij facta à poſſeſſore Maioratus pro tempore vitæ, in quibus pretium legale, & indiuiduum non eſſe diximus, eadem reductio ad legitimum, & naturale pretium ſit facienda, vel tantùm remedio, *l.*2.*C. de reſcind. vendition.* locus eſſe debeat?

33 Et remedio † l. 2. dictas ceſſiones, & alienationes reſcindendas eſſe ſuadent fundamenta relata, quibus probauimus, hos contractus multum differre à noua creatione cenſus, & potius æquiparari alijs aliarum rerum, vel commoditatum venditionibus, quæ non reductioni, ſed reſciſſioni, ratione læſionis vltra dimidiam, ſubiacent, Molina vbi proximè, Auendaño *de cenſib. dict. cap.*36.*numer.* 34 qui aſſerit, quod vbi in cenſu pretium legale non eſt, ſolum attenditur læſio vltra dimidiam.

34 Sed † quamuis hæc ſententia rectè defendi poſſit, in iudicando tamen veriorem, & æquiſſimam cenſeo eam, quæ in his contractibus reductionem admittit: quia cum nouis cenſus conſtitutionibus, quaſi proximi ſint, & de vſura grauiter ſuſpecti, per reductionem ad æqualitatem, & iuſtitiam pretij ſunt reducendi, licèt læſio dimidiam non attingat; dummodo exceſſus, ſeu defectus pretij conſiderabilis ſit: pro qua opinione faciunt latè tradita per Duardum §. 2. *quæſt.* 27. *&* 28. vbi ſecurè defendit, cenſum ad æqualitatem reducendum eſſe, & penſiones perceptas pro rata exceſſus reſtituẽdas, etiam vbi cenſibus pretium legale taxatum non eſt; ſi tamen in eorum fundatione deceptio ſit conſiderabilis in pretio infimo naturali: quam reductionem amplexi ſunt etiam Rodriguez *de reditibus lib.*1.*quæſt.*8.*num.*25. & alij laudati à Giurba *deciſ.* 117.*à num.*15.

35 Vbi † igitur in noui cenſus creatione, ſiue in iam conſtituti, vel alterius reditus vitalitij ceſſione, & alienatione, reductioni locus eſt, penſiones vltra legitimum pretium perceptæ non à die conteſtationis, ſed à die celebrati contractus debentur: nam etſi dici ſoleat, ad acquiſitionẽ fructuum ſufficere qualem qualẽ occaſionem poſſidendi, tametſi poſſeſſio cauſetur virtute tituli inualidi, dummodo abſit mala fides, *l. ſed etſi lege*, §. *ſcire*, *D. de pet. hæredit.* Beltramin. *in additione ad Alexan. Ludouiſ. deciſ.*74. multis relatis Noguerol. *allegat.*27.*numer.*71. Duardus *poſt tractatum de cenſib. deciſ.*377.*num.*5. *&* *deciſ.*447. *num.* 5. tamen quoad reditus diuerſa ratio eſt; vt rectè conſiderat D. Larrea *dict. allegat.*24. videndus *à num.*1. *ad* 5. Vbi *à num.* 25. ſatisfacit deciſioni Hieronymi Laurentij, *& l.*7.*tit.*15.*lib.*5. *Recop.* Et latè per totam comprobat, non à die conteſtationis, ſed a tempore celebrati contractus redituum condemnationem eſſe faciendam; cui addes fundamẽta Duardi *dict.* §. 2. *quæſt.* 28. vbi doctè oſtendit, ementem cenſum minus infimo pretio naturali, aut minoris, quàm à conſuetudine taxatur, non poſſe percipere integram portionem, facit D. Ioſeph Vela *dict. diſſert.* 34. *numer.* 40. vbi abſolutè aſſerit, reditus vltra iuſtum pretium acceptos debitori reſtituendos eſſe.

36 Dubium † tamen eſt, an reditus percepti vltra legitimum pretium cenſus reſtituendi ſint debitori; an verò quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, vt tanto minoris ſint reditus? In quo dubio videtur, ſatisfacere creditorem ſi indebitè exactum reſtituat, non tamen in ſortem principalem imputandum eſſe: pro qua ſententia facit, quod penſiones indebitæ non eo animo ſolutæ fuerunt, vt extinguerent capitale cenſus; quarè actus vltra vo-

lun-

quitur, & continuatur, vt doctè, & copioſè diſputat D.D.Franc. Salgad. *de retention. Bullar. 2. part. cap. 8. à num. 24. ad 27.* Guzman *d. cap. 11.* quod ferè per totum, & vt vulgo dicitur, ad pedem literæ, tranſcripſit à Giurba *dict. deciſ. 11. & 62.*

31 Igitur † cùm ceſſio, quæ pendente iudicio executiuo ſuperuenit, nouum examen requirat, & nouæ exceptiones à primis diuerſæ, tam ceſſionario, quàm ceſſioni opponi poſſint: inde eſt, vt in executiuis ex noua ceſſione iudicium, & cæpta executio minimè ſuſtineatur, vt in terminis Farin. *d. deciſ.* 44. latiſſimè Giurba *deciſ. 16. per totam.*

32 Quam † veriſſimam doctrinam limitatari inuenio, in vno ex pluribus hæredibus in ſolidum executionem petente, qui quamuis aduerſus debitores hæreditarios in ſolidum agere nõ poſſit; quia lex 12. Tabularum ipſo iure actiones hæreditarias tàm actiuas, quàm paſſiuas inter plures hæredes pro rata diuidit; qua ratione ſi eorum vnus executionem in ſolidum petat, non niſi pro virili parte locum habebit addictio, vt ex practicis, & theoricis probauimus ſuprà *tit. 4. quæſt. 6.* tamen ſi pendente iudicio ordinario, vel executiuo, ab alijs hæredibus ceſſionem habuerit, iudicium conualidari aſſerunt, taliter, vt in ſolidum ſequi poſſit condemnatio, vel addictio, Parlador. *2. part. rerum. quotid. cap. fin. 3. part. §. 3. num. 3.* Rodrig. *de execut. cap. 3. numer. 17.* Curia Philip. *1. tom. 2. part. §. 9. num. 6.* Simon, de Prætis *de interp. vlt. vol. lib. 5. interp. 2. dub. 2. à num. 68. & 81.* Anton. Tepat. *var. tit. 145. cap. 4. verb. actor lite pendente,* Anton. Amato *1. tomo, reſolut. 13. n. 43.* Giurba *de ſucceſſ. feudor. §. 2. gloſ. 9. num. 93. verſ. amplia primo*, qui referunt Fuſarium, Peregrinum, & alios.

33 Quæ † limitatio, licèt tot doctiſſimis viris placeat, nos tamen, ſalua eorum pace, cenſemus, indiſtinctè acceptam veram non eſſe: nemo enim (ni fallor) dixerit, quod ſi vnus ex pluribus hæredibus executionem in ſolidum fieri obtineat, cui oppoſitum fuit alios ſibi cohæredes eſſe, ſi, ipſe poſt decem dies oppoſitionis, vel paulo ante eorum lapſum, à cohæredibus ceſſionem habeat, poſſit ex ea iudicium executiuum corroborari, & in ſolidum addictionem fieri: nam ſi hoc admitteremus, indefenſus condemnaretur reus, cui ſi copia ceſſionis aliorum cohæredum in termino oppoſitionis data fuiſſet, legitimas fortè exceptiones probaret, ſolutionis, ſcilicet, compenſationis, vel pacti de non petendo, per quas executionem pro cohæredum cedentiũ portionibus eliceret.

34 Quapropter † in propoſito articulo, tres caſus diſtinguerem: Primus, quando ceſſio ſuperuenit cohæredi, & producta fuit antequam reo decem dies ad probandum aſſignarentur, & currerent: nam tunc conualidabitur executio; & addictio in ſolidum fieri debebit. Secundus, quando ceſſio poſt decem dies, vel intra eorum terminum ſuperuenit, & producitur, aduerſus quam nihil opponit reus, quod ſpecialiter perſonas, vel iura cedentium reſpiciat; quod in ſuperiori dicendum erit. Tertius, quando ceſſio ſuperuenit, & producitur poſt decem dies, vel intra eos, aduerſus quam ſi pro ea parte, quæ cohæredum cedentium ius reſpicit, opponatur ſolutionis, vel compenſationis exceptio, vel alia, quæ in facto conſiſtat, addictio in ſolidum fieri non poterit; ſed pro parte tantùm cohæredis, qui inſtauit executionem, reſeruato ei iure, vt nouum iudicium ſuper iuribus, & portionibus ceſſis inſtituat, nè aliàs contra debitorem indefenſum, & inauditum addictionis ſententia proferatur.

35 Hæc † quæ de vno ex cohæredibus in ſolidum, & pro aliorum cohæredum portionibus via executiua agente, diximus: fortiori ratione procederent, ſi iudicium ordinarium eſſet; quia ex ceſſione ſuperuenienti extra dubium conualidabitur, & ſequi poterit condemnatio, etiam pro aliorum cohæredum portionibus. Similiter è contrario ſi vnus ex pluribus hæredibus in ſolidum agat, deindeque aliorum cohæredum ceſſio ſuperueniat, ſi ſententia abſolutoria in fauorem rei proferatur, etiam pro partibus eorum, qui ceſſionem fecerunt, abſolutus cenſebitur.

Aduerſantur tamen his deciſio Granatenſis relata à D. Larrea *2. tom. deciſion. 77.* in qua vnus ex fideicommiſſarijs litem inſtituit, & poſt latam primam ſen-

tent-

tentiam, ab alijs fideicommiſſarijs ceſſionem obtinuit, & per ſententiam reuiſionis reus fuit abſolutus. Dubitabatur, an ſaltim pro parte cohæredum, & ex eorum iuribus poſſet interponere ſupplicationem? & deciſum proponitur, vltimam ſententiam reſpectu ipſiuſmet fideicommiſſarij reuiſionis eſſe, ac proindè locum non eſſe ſupplicationi: pro partibus verò eorum, qui ceſſerunt, ſupplicationem eſſe admittendam; quia pro ſuis portionibus, & iuribus vltima ſententia non reuiſionis, ſed viſionis (*vulgo de viſta*) tantùm eſt. Ex qua deciſione colligitur, ex ceſſione illa ſuperuenienti confirmatum non fuiſſe iudiciū; aliàs enim per vltimam ſententiam non ſolum abſolutus maneret reus reſpectu fideicommiſſarij agentis, ſed etiam reſpectu aliorum, qui poſtea iura ſua ei ceſſerunt.

Sed licèt hæc deciſio dubium facere videatur, à ſuperiori doctrina minimè recederem: & prò vera reſolutione diſtinguendum putarem; an fideicommiſſarius, vel cohæres ab initio in ſolidum agant, & pendente iudicio ſuperueniat ceſſio; an verò ab initio pro parte tantùm ſua experiantur, & poſtea aliorum ceſſio ſuperueniat, quorum etiam ius in iudicium deduxerunt. Nam primo caſu ſiuè in eorum fauorem, vel contra eos ſit pronuntiatum, iudicium robur accipiet, & ſententia quoad omnium iura proderit, vel nocebit, & rem iudicatam faciet, adeo vt deindè nec pro partibus eorum, qui inter primam, & ſecundam ſententiam iura ſua ceſſerunt, ſupplicatio admittatur, ſi eorum & eius qui agebat vnum, & æquale ius erat, quod in ſolidum deductum fuit in iudicium. In quo caſu ſi loquitur (prout loqui videtur) deciſio Granatenſis dificilis eſt maximè, ſi fideicommiſſario in ſolidum agenti oppoſitum non fuit, alios ei pares in gradu eſſe, ad tradita à nobis ſup. *tit. 4. quæſt. 6. à num. 24.* in alio verò, & ſecundo caſu, quando cohæres, vel fideicommiſſarius ex iure tantùm ſuo, idest pro portionibus ſuis agunt, ſi poſt latam primam ſententiam ſupplicatione interpoſita, iura cohæredum ipſis ceſſa deducant, ſubſequens ſententia, quoad ius, & portiones ſuas rem faciat iudicatam; quia reuiſionis erit: cæterum quoad alias portiones ceſſas ſupplicatio rectè procedet. Nec enim nouum eſt, vt in vna perſona duo iura concurrant, quorum reſpectu duplicis perſonæ vice fungatur, ita vt ſententia, quæ vnius iuris ratione, rei iudicatæ, auctoritatem obtinuit, ei ex alio iure, & perſona agenti nullatenus præiudicet, *l. tutorem, D. de his quæ vt indig. auf.* ex alijs iuribus latè, & doctè exornat D. Salgado *de reg. protection. 4. part. cap. 8. à num. 267. & de retent. Bullar. 2. part. cap. 15. à num. 28. ad fin.* Franciſ. Nig. Cyriacus *controu. forenſ. lib. 1. controu. 198. num. 28.*

36 Ac † ſi iudicium ordinarium eſſet, non in promptu eſt, an ceſſio quæ ſuperuenit proſit ad victoriam? cuius dubij cognitio pendet ab alio, ſcilicet, an ius ſuperueniens in iudicio ordinario corroboret iudicium? Quod vt exponant interpretes, & iura in hac re contraria conciliẽt, varias excogitarunt diſtinctiones, quas recenſet multis relatis Giurba *dict. deciſion. 16. per totam*, præcipuè *à num. 18.*

37 Sed † nè rem claram ambagibus (vt communiter fieri ſolet) obſcuremus, diſtinguendum erit, an ex iure quod ſuperuenit, noua oriatur actio; an verò quæ deducta iam fuerat conualideтur? Nam ſi ex iure poſt litem conteſtatam ſuperuenienti noua orietur actio, quæ ante litis conteſtationem non competebat, iudicium cæptum non ſuſtinebitur, text. ita intelligendus in *l. non poteſt, D. de iudicijs*, ibi: *non poteſt videri in iudicium veniſſe id quod poſt iudicium captum accidiſſet, ideòq; alia interpellatione opus eſt.* Cuius deciſionis elegantem reddit rationem Ant. Fab. *in rationali ad eum textum*, his verbis: Nõ de alia re iudicium accipi poteſt, quàm de qua lis conteſtata fuit, cùm vetus iudiciorum mos, & ritus ille eſſet, ut poſt litem conteſtatam iudex à Prætore daretur, & quidem per formulam certis, ſolemnibusque verbis conceptam, cui ſic adſtrictus, & addictus erat iudex, vt ab ea recedere nullatenùs poſſet; proindè ſi quid poſt iudicium acceptum accidat noui, de quo nec lis conteſtata ſit, nec Prætor in concipienda, dictandaque iudicij formula quicquàm expreſſerit, fatendum eſt, totum id extra iudicis officium eſſe, nouamque interpellationem fieri

Digitized by Google

fieri debere, vt & noua conteſtatio fiat, & aliud nouumque iudicium accipiatur, *hæc ſunt Ant.Fab.verba*.

38 Vndè rectè D. D. Franc. Salgado *dict. cap.8.à nu.22.*aſſerit, non poſſe iudicem pronunciare ſuper articulo deducto ex inſtrumento diuerſo nouiter preſentato, niſi datis nouis defenſionibus, & inſtructo nouitèr proceſſu cum noua litis conteſtatione, & inſtantia: quod procedit non ſolùm quandò noua actio ex iure ſuperuenienti poſt litem conteſtatam proponitur; ſed etiam cùm quicquam libello poſt conteſtationem additur, quod diuerſum ſit à iure in iudicium deducto: quia libelli emendatio, aut mutatio poſt litem conteſtatam non admittitur,& noua ad id inſtantia, & interpellatio eſt neceſſaria,vt latiſſimè proſequitur D.Salgado *dict. cap.8. per totum*, ex Giurba *dict. deciſ.*10.& vltra relatos,ipſe Giurba *deciſ.*108.*à num.*1.*ad.*10.Hieron.de Leon.*deciſ.*42.*&* 198.Fontanell.*deciſ.*128.Hermoſill. *in l.56.tit.5. part.5.gloſ.7. num.37.* Seſſe 3. *tom.deciſ.*257.*à nu.*14.Villadiego.*in exordio libellorum, ſeu forma libellandi à num.*47:apud quos latiſſimè quando additio, mutatio, vel correctio libelli admittatur poſt litem conteſtatam, tàm in prima inſtantia, quam in cauſa appellationis.

39 Cuius diſtinctionis † prima pars tam iure ciuili, quàm canonico admittitur, quando actor ex aliqua certa, & ſpeciali cauſa egit: nam tunc vnum & alterum ius docet, ex alia noua cauſa, & iure emergenti, iudicium non conualidari; ſed noua inſtantia opus eſſe, vt elegantèr probat Pontifex *in cap. Abbate 4.de ſententia, & re iudicata, lib.6.*ibi: *Cæterum prædicta monaſterij Populeti conceſſio, Monaſterio de Bonefac auxiliari non poterat in hac parte: quia cum quis egit ex aliqua certa, & ſpeciali cauſa, & poſtea ſiue alia, ſiue ſimilis ei, quam expoſuit accidit, videri non poteſt illa in iudicio deueniſſe: cùm iudex tunc proſpicere, ac attendere debeat diligenter, an ex ea omninò eadem quæ prius expreſſa extitit, vtpotè quæque tunc etiam competeret actoris intentio ſit fundata.*

40 Cæterum† vbi actor ſpecialem cauſam in libello non ſubiunxit, ſed generalitèr, & ſine expreſſione certæ cauſæ actionem propoſuit, veluti ſi diceret, reum ſibi debitorem, & obnoxium eſſe ad ſolutionem alicuius quantitatis, ſi non oppoſita exceptione inepti libelli iudicium proſequatur, & poſtmodum actori ius nouum ſuperueniat; licèt de iure ciuili eo caſu condemnatio fieri non poſſit; de æquitate tamen Canonica ius ſuperueniens actori proderit ad victoriam, nec alia inſtantia indigebit, vt idem Pontifex docet *in d.cap.Abbate*, verſic. *ſecus autem*, Paulus de Caſtro, & Bald.*in dict.l.non poteſt*, Cancer.*3.part.Var.cap.9.à n.463.& cap.17. num.571.*

41 Quæ † iuris Canonici æquitas eo caſu practicanda eſt, quo ius ſuperueniens adeò clarum, & indubitabile eſſet, vt reo nulla poſſet competere defenſio, vel exceptio, ita vt neceſſariò in alio iudicio eſſet condemnandus: nam ſi aliqua exceptione ſe tueri probabilitèr poſſet, noua inſtantia, & terminus neceſſarius erit, conducit Cancer.*2.part.Var.cap.16.num.*30.ibi: *Secus exiſtimans ſi nulla probatio requireretur, ſed ex ſola productione alicuius inſtrumenti ius ſuperueniens probatum remaneret*. Sed apertius faciunt verba textus *in dict.cap.Abbate*, ibi: *Non prodeſſet etiam multùm reo, ſi tunc fortè in ipſum ex huiuſmodi ſuperuenienti cauſa condemnatio non ferretur, cùm mox alio inſtituto iudicio foret ex illa meritò condemnandus.*

42 Alio verò † caſu, quo ius, quod ſuperuenit, nouam & diuerſam actionem non tribuit, ſed tantùm eam, quæ competebat, & quæ in iudicium deducta iam fuerat, perficit & conualidat: certum eſt, ex ſuperuenientia talis iuris, iudicium inchoatum ſuſtineri, & ex eo abſque noua inſtantia ſequi poſſe condemnationem; ſiuè ius in perſona actoris, ſiuè in perſona rei ſuperueniat: vt in iure ſuperuenienti in perſona actoris ex quo noua actio non deſcendit, probat Vlp.*in l.ſi rem 9.§.fin.D.de pignorat.actione*, vbi debitor, qui ante ſolutionem pignoratia egit, vt creditor pignus reſtituat, ſi pendente iudicio pecuniam offerat, obtinet in pignoratitia, ratione iuris ſibi ſuperuenientis; ratio eſt, quia oblatio pecuniæ quæ poſt iudicium cœptum facta fuit, non produxit nouam actionem; ſed fuit quodam accidens, ex quo actio, quæ iam competierat, & deducta erat, conualuit, vt ex Alex.Bald.& Menoch.Coſta, & alijs notat Giurba *dict.deciſion.*16.*num.*21.

In

43 In † iure etiam quod poſt iudicium in perſona rei accidit, idem obſeruatur, *iuxta l. ſi mandauero tibi 17. D. mandati*, vbi ſi is, qui mandauit mihi, vt à Titio decem exigerem, prius quàm ea exegero mandati mecum egerit, licèt non rectè agat, tamen I.C. aſſerit, condemnandum me fore, ſi ante ſententiam decem illa exegero; quia accidens illud exactionis non variat, vel mutat actionem, ſed ſupplet quod neceſſarium erat ad eius exercitium, optimus *text. in dict. cap. Abbate 4. verſ. porrò*. Vbi gloſ. *verbo in reo*, ex hac doctrina notat, quòd ex cauſa ſuperuenienti poſt litem conteſtatam in perſona rei, abſoluitur, vel condemnatur.

44 Quare † ſi reus rem petitam tempore litis conteſtatæ poſſideat, quam tempore ſententiæ ſine dolo deſijt poſſidere, abſoluitur: è conuerſo autem ſi tempore litis conteſtatæ non poſſideat, & tempore ſententiæ incipiat poſſidere, condemnandus erit, *l. ſi autem 27. §. 1. D. de rei vindicat.* quod in fortioribus terminis probat D. Salgado *de Reg protect. part. 4. cap. 9. à num. 156. ad 173. & de retent. Bull. 1. par. cap. 10 num. 107.* vbi tenet, executorem datum ad executionem executorialium, quibus quis eſt condemnatus ad reſtitutionem rei, vel rerum, quas tempore litis motæ non poſſidebat, non excedere ſi exequatur executoriales in te, vel rebus, quas condemnatus poſt rem iudicatam poſſidere cœpit, videas Anton. Fab. *lib. 12. coniect. cap. 13. & 14.* vbi latè de interpretatione, & emendatione tex. *in l. ſi à te 9. in princ. & in §. 1. D. de exceptione rei iudicatæ*.

45 Hæc igitur † diſtinctio inter ius ſuperueniens ex quo noua actio naſcitur, & inter ius ex quo orta iam, & deducta actio conualeſcit, veriſſima eſt, cui ferè conueniunt aliæ diſtinctiones de quibus Giurba ſup. & ea quæ diſcrimen conſtituit inter ius ſuperueniens ex cauſa de præterito, & ius quod ſuperuenit ex cauſa de futuro; vt ex illo corroboretur iudicium, iuxta *dict. l. ſi rem, § fin. dict. l. ſi mandauero*: ex hoc autem non validetur, ſed noua inſtantia ſit neceſſaria, iuxta *dict. l. non poteſt, D. de iudiciis*, quā amplexi fuerunt poſt Paul. de Caſtro, Bald. & alios, *in dict. l. non poteſt*, & relatos ſupra Intrigliol. *deciſ. 39. num. 29.* Caſtillo *tom. 5. controu. cap. 93. §. 14. nu. 31.* Iacobus Gallus *conſ. 30. num. 23.* Cancer. *dict. 3. part. variar. cap. 3. à numer. 463. & cap. 17. num. 571. & 2. part. cap. 16. nu. 30.*

46 Ex † quibus iam in aperto eſt reſolutio, quando ceſſio, quæ in via ordinaria poſt litem conteſtatam ſuperuenit, corroboret iudicium: & iuxta doctrinas relatas dicendum erit, quod ſiuè iure proprio agenti ſuperueniat veri domini ceſſio; vel agenti tanquam ceſſionario, cum nullam, vel non legitimam ceſſionem haberet, ex poſt facto iura ſint ceſſa, ceſsio nihil operabitur, vt ex ea in illo iudicio ſequi poſſit condemnatio: quia cum vtroque caſu actori ex illa ceſſione nouum ius, quod antea non habebat, ſuperueniat, noua inſtantia, & noua litis conteſtatione opus eſt: niſi proponatur, actorem non ad aliquam ſpecialem, & expreſſam cauſam actionem ſuam limitaſſe, ſed generalem actionem propoſuiſſe: nam ſi ceſſio ſuperueniret, aduerſus quam reus nullam probabilem exceptionem haberet, iudicium ex æquitate Canonica rectè procederet, vt in terminis deciſum refert Giurba *dict. deciſ. 17. num. 8. verſic. cum ergo, & num. 29. verſic. nec obſtat*, Ioann. Baptiſt. Thoro 1. *tom. comp. deciſ. verb. aſſenſus præſtitus ſuper validatione ceſſionis*, qui refert Capycium, & Ponte, quibus iunge in eiſdem terminis Paulum Pariſ. *conſ. 125. à num. 10. vol. 1.* Cyriacum *lib. 2. cont. 321. num. 23.* vbi quod ex ceſſione ſuperuenienti ex cauſa de præterito, conualidatur iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Duo caſus diſputandi proponuntur.*

2 *Cenſus conſignatiuus legitimo pretio conſtitutus, an minori pretio emi, & cedi poſſit? tres referuntur ſententiæ.*

3 *Fraus qualibet in pretio, quod habet à lege punctum indiuiſibilem, captioſa, & iniuſta eſt.*

5 *Actio, vel nomen debitoris minori pretio rectè diſtrahitur, & ceditur.*

6 *Cenſum ſecurè collocatum minoris cedi nō poſſe, ſecus ſi incertus, & litigioſus ſit, quid ſentiant.*

Actio-

Digitized by Google

7 Actionem incertam minori pretio comparare licèt.

8 Cenſus iam conſtitutus, ſi vendatur cum obligatione euictionis, minori pretio vendi, aut cedi non poterit: ſecus ſi cedens facti euictionem non promiſerit.

9 Cenſum iam creatum ſi quis cedat pretio accepto cum promiſſione euictionis, perinde habetur, ac ſi cedens nouum cenſum ſuper bonis ſuis conſtituiſſet.

10 Cenſu, & nomine debitoris ſimpliciter ceſſo, & vendito, cedens præſtare tenetur verum, non verò idoneum eſſe debitorem, cuius nomen ceditur.

11 Conſuetudo efficere poteſt, vt cenſus iam conſtituti, rectè minori pretio emantur, & quid ſi conſuetudo talis non ſit, & num. 12.

13 Regius reditus iam cōſtitutus, an minori pretio rectè cedatur.

14 Cenſus vitalitius per durationem deterioratus, minoris æſtimationis eſt, & minori pretio rectè emitur.

15 Venditiones, & ceſſiones quas facere ſolent Maioratus poſſeſſores pro vita ſua redituum alicuius cenſus Maioratus: quando ex modicitate pretij impugnari, aut annullari poſſint.

16 Læſio locum non habet in his contractibus, qui damno, & lucro ſunt expoſiti.

17 Pretium iuſtum venditionum ad vitam, quas faciunt Maioratus poſſeſſores, iudicis arbitrio relinquitur.

18 Venditionem redituum cenſus pro tempore vitæ ſuæ, ſi faciant Maioratuum poſſeſſores promiſſa vtraque euictione, an legale pretium cenſibus vitalitijs conſtitutum interuenire debeat, & numer. ſeqq.

21 Cenſus vitalitius non aliter, quàm in pecunia numerata conſtitui poteſt.

22 Alienationes factæ ad vitam redituum annuorum, vel vſusfructus, alteriusuè commoditatis certum, & legale pretium non habens, ſed arbitrarium.

23 Aeſtimatio quomodo ſit ineunda in venditionibus harum commoditatum ad vitam, & an in eis læſio vltra dimidiam ſit neceſſaria.

24 Pretium rerum triplex eſt, quorum quodlibet iuſtum, & naturale eſt.

25 Impugnatur, quædam computatio, quæ fieri ſolet ad ineundam æſtimationem venditionum, & ceſſionum redituum cenſus ad vitam.

26 Leges tripliciter rebus pretia taxare ſolent.

27 Refertur Felicianus, & vera huius dubij reſolutio proponitur.

28 Cenſus redimibilis, vel vitalitius, aliauè commoditas ad vitam, ſi inæquali pretio fiat, quomodo læſo ſuccurratur.

29 Cenſus conſignatiuus perpetuus redimibilis, vel ad vitam, ſi minori, quàm legali pretio creetur: an in totum ſit nullus, vel veniat reducendus.

30 Cenſus conſignatiuus redimibilis, iam conſtitutus, ſi promiſſa, vtraque euictione minori pretio cedatur, ad iuſtū, vel legitimum pretiū erit reducendus.

31 Venditio cenſus conſignatiui redimibilis ſine promiſſione euictionis: vel cenſus vitalitij ceſſio, vel alia alienatio ad vitam aliquorum redituum, ſi minori pretio fiat, an reducenda ſit, vel tantùm remedio l. 2. C. de reſcind. vendit. ſit locus, cum num. ſeqq.

34 Reductioni vbi eſt locus, an penſiones vltra legitimum pretium acceptæ, à die celebrati contractus ſint reſtituendæ.

Ad requiſitionem fructuum qualis qualis occaſio poſſidendi ſufficit, & ſi cauſetur virtute tituli inualidi.

35 Reditus percepti vltra legitimum pretium an quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, cum num. ſequentib. vſque ad num. 47.

36 Creditor, qui ex cauſa iudicati poſſidet bona debitoris, ſi condemnetur ad eorum reſtitutionem cum fructibus, ſoluto ei debito cum intereſſe, ſi valor fructuum quotannis intereſſe aſcendat, exceſſus annuatim minuet ſortem principalem.

37 Laudatur Regius, & grauiſſimus Vallis-Oleti Senatus.

47 Ceſſio cenſus conſignatiui perpetui, reſeruatiui, emphyteutici, liuellarij, ſuperficiarij, & aliorum, an minori pretio fieri poſſit.

48 Expenditur Auendañi doctrina circa ceſſionem, ſeu venditionem cenſus conſignatiui redimibilis.

39 Cenſus conſtitutus in aurea, vel argentea moneta, ſi pro ærea cedatur, an ſufficiat redemptionem fieri ceſſionario in moneta æris, vel in auro, aut argento facienda ſit.

Ceſ-

Digitized by Google

50 *Ceſſionario quando obſtet exceptio, quod non iuſto pretio actionem, vel cenſum emerit.*

Nomen vel cenſus vbi legitimè emi poteſt minori pretio, non obſtabit emptori, vel ceſſionario, quod non iuſto pretio emerit.

51 L.per diuerſas, l.ab Anaſthaſio C.mandati, *intelligendæ ſunt in his, qui auaritia ducti alienarum litium redemptores fiunt.*

Fideiuſſor, vel tertius, qui ex neceſſitate ſoluunt, poſſunt virtute ceſſionis ad integram quantitatem ſibi ceſſam agere, licèt ipſi integram ſummam non ſoluerint.

51 *Duæ in hoc articulo ſententiæ reprobantur, & diſtinguendo articulus verè reſoluitur*, num.53.

54 *Diſcriminis ratio aſſignatur.*

55 *Expenduntur* Anton.Fab.& Rodriguez

56 *Anaſthaſiæ conſtitutionis finis refertur.*

57 *Expenditur elegans doctrina* Bartoli.

58 *Cenſus, vel nomen vbi minoris emi poteſt, non ſatisfacit debitor offerendo, aut redimendo pecuniam, quam ceſſionarius dedit, ſed omnem quantitatem nominis, vel cenſus.*

59 *Cenſus, vel nomen debitoris etſi illegitimo pretio cedatur, non poterit debitor opponere ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis: imo integrum debitum ſoluere tenetur.*

60 *Ceſſio nominis, vel cenſus indubitati, non requirit veram, & realem pretij numerationem.*

61 *Fideiuſſori agenti virtute ceſſionis, non obſtat exceptio, quod non conſtat de vera pretij numeratione.*

62 *Actio dubia, & incerta ſi cedatur, fraudis ſuſpecta erit ceſſio, ſi non conſtet de vera pretij numeratione.*

63 *Cenſus iam conſtitutus ſi vendatur non eſt neceſſaria vera pretij numeratio coram notario: ſed ſufficit confeſſio de recepto.*

64 *Ceſſionarius actionis, vel nominis quibus caſibus non poſſit exigere à debitore ceſſo, niſi pretium re vera cedenti traditum ſit.*

65 *Ceſſio ſi fiat ob benemerita, vt fraudis ſuſpicio ceſſet, qualiter de benemeritis conſtare debeat.*

66 *Ceſſionarius vbi nihil amplius, quàm quod præſtiti habere debet, an reſiduum pertineat ad cedentem, vel debeat manere penes debitorem ceſſum. Duæ referuntur ſententiæ.*

68 *Reſoluitur, reſiduum lucro debitoris ceſſi cedere.*

69 *Exceptio deſcendens ex Anaſthaſiæ conſtitutione, an ante litem conteſtatam ſit opponenda.*

QVÆST. X.

Ceſſio nominis, vel cenſus, minori pretio facta, an valeat: Et quando ceſſionario obſtet exceptio, quod non iuſto pretio nomen, vel cenſum emerit. Et an vt agere poſſit, debeat conſtare de vera pretij numeratione, vel ſufficiat confeſſio de recepto? Explicatur materia text. *in l.per diuerſas, l.ab Anaſthaſio, C.mandati.*

1 SVNT in † his Regnis frequentiſſimæ ceſſiones nominis, vel cenſus iam conſtituti, quas quotidie facere ſolent poſſeſſores Maioratuum; qui ad vitam ſuam cedunt, & alienant ius percipiendi reditus alicuius cenſus, cuius proprietas ad Maioratum ſpectat: quibus caſibus ſi cenſus ſiue perpetuus, ſiue vitalitius iuſto pretio creatus, minori quantitate venditionis titulo cedatur; duo præcipuè dubitari ſolent. Primum, an ceſſio illa minori pretio facta conſiſtat, vel poſſit per cedentem reſcindi? Secundum, an debitor cenſus ceſſi poſſit opponere ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis, & ſatisfaciat ſoluendo pretium, quod ceſſionarius re vera cedenti numerauit.

2 Circa † primum dubium, an cenſus conſignatiuus legitimo pretio conſtitutus, poſſit viliori pretio cedi, tres ſunt ſententiæ. Prima tenet, annuum reditum iuſto pretio ad formam Bullæ conſtitutum minoris vendi, & cedi non poſſe, pro qua facit *Bulla Pij V. ſuper cenſibus in verſ. hanc autem*, ibi: *Hanc autem ſalutiferam ſanctionem nedum in cenſu nouiter creando, verùm etiam in creato quocun-*

cunque tempore alienando, perpetuo, & in omnibus ſeruari volumus, & ibi: *Declarantes pretium ſemel cenſui conſtitutum nunquam poſſe ob temporum, aut contrahentium qualitatem, ſeu aliud accidens, nec quoad vltimo contrahentes minui, vel augeri*, ſequuntur Cenedo *canon. quæſt.* 7. Couarruuias *lib.3. variar. cap.*10. *num.* 3. Mercat. Cordub. Azor. Læſſius; & alij quos referunt veriorem dicentes, & vtroque foro magis ſecuram Auendaño de cenſibus *cap.* 34. qui lata manu huius ſententiæ fundamenta refert, nec minus plenè Duardus *ad Bullam* §. 2. *quæſt.* 25. *per totam*: alios pro hac ſententia referunt Hermoſill. & Giurba ſtatim referendi.

3 Cuius † ſententiæ præcipuum fundamentum eſt, quod emens cenſum viliori pretio, quàm creatus fuit, ſcienter decipit venditorem; & emit pretio iniuſto, cum cenſus habeat pretium certum, & determinatum à lege, quo caſu circumuentio doloſa eſt: quia vbi pretium à lege conſtituitur, cùm habeat punctum indiuiſibilem, nec caſu, nec circunſtantia exceſſibilem, fraus quælibet & deceptio iniqua eſt, multis relatis Salzedo infra referendus *à num.* 3. de qua circumuentione non loquitur *tex. in l. cauſæ la ſegunda*, §. *idem Pomponius*, *D. de minoribus*, vbi permittitur contrahentibus in pretio ad inuicem ſe decipere, proſequitur Auendaño *à num.* 20. Duardus *à numer.* 4.

4 Secunda † ſententia tenet, abſque vſuræ; vel iniuſtitiæ labe poſſe cenſum conſtitutum minoris cedi, quam defendunt Sarmiento *lib. 7. ſelect. cap. 1. num.* 40. Salazar *de vſu, & conſuetudine cap.* 11 *num.* 93. Aegidius Truſſenelr. *ad præcept. decalog. lib. 7. cap.* 21. *dubio* 2. *num.* 3. Cancerius *tom. 2. variar. cap. 1. n.* 281. & 3. *p. var. c.* 1. *à num.* 162. Noguerol *alleg. 37. num. 69.* D. Larrea *alleg. 25. num. 2. & per tot.*

5 Mouentur † ex eo, quod ceſſio cenſus iam conſtituti nihil aliud eſt, quàm ceſſio, vel venditio nominis, ſeu actionis, Rodriguez *de redditibus lib. 2. quæſt.* 21. *à num.* 1. Cencius *quæſt. 72. num.* 23. *verſic. Cæterum*, (quicquid contrarium probet Leotardus *de vſuris quæſt.* 82. *à num.* 35. & 40. *in fin.*) nomen autem debitoris, ſeu actionem minori pretio, quàm ſit debiti quantitas diſtrahi, & cedi poſſe indubitatum eſt, *l. qui nondum*, *C. de hareditate, vel actione vendita*, Cyriacus *lib. 1. controu.* 169. *à num.* 3. & *controu.* 170. innumeris relatis Giurba *deciſ.* 117. *à num.* 1. *ad* 8. latiſsimè Noguerol, *dict. allegat.* 37. *à num.* 59. *ad finem*, Guzman *de euictionibus quæſt.* 35. *à num.* 3. cui rationi aliam adiungunt, quod motus Pij V. receptus non eſt, nec in hoc caſu loquitur, quemadmodum nec *l. 6. tit. 15. lib. 5. Recopilation.* vt rectè obſeruat Auendaño *dict. cap. 34. num.* 26. 13. & 31. Duard. *ad Bull.* §. 7. *quæſt. 4. num.* 10.

6 Tertia ſententia † fuit diſtinguentium inter cenſum ſecurè collocatum, & facilis exactionis; & cenſum litigioſum, & intrincatum: vt ille minori pretio cedi non poſſit, hic verò viliori pretio rectè diſtrahatur, quam mediam ſententiam defendunt Felician *de cenſib. tom. 1. lib. 2. c. 1. num.* 43. & *tom. 2. lib. 2. cap. 1. num.* 9. Rodrig. *de annuis redditibus*, *lib. 1. quæſt.* 8. *à nu.* 20. Gutierrez *lib. 2. practic. quæſt.* 173. Cencius *de cenſib. quæſt. 72. à num.* 15. ex innumeris ita deciſum refert Giurba *d. deciſ.* 117. *à numer.* 13. Hermoſill. *in l.* 23. *gloſ. 4. num. 26. tit. 5. p.* 5. ſequitur nouiſſimè D. Salgado *in labyrint. cred. part. 1. cap.* 13. §. 2. *à num.* 36. qui refert omnes à nobis laudatos præter Duardum, & Larream.

7 Rationem † reddunt, quia licitum eſt emere actionem minori pretio ſi ſit dubia, incerta, vel difficilis exactionis, vt ex innumeris probant Giurba *numer.* 13. Hermoſill. *num.* 25. Cenc. *nu.* 22. Duard. *num.* 19. Noguerol. *à numer.* 67. Salgado *num.* 28.

8 In † qua controuerſia, & opinionum conflictu diſtinguendum eſt, an quis ſimpliciter cenſum cedat, aut vendat; an verò iuris, & facti euictionem promittat: nam ſi cedens cenſum, non ſolum debitorem verum eſſe, ſed idoneum, locupletem, & ſoluendo eſſe dixerit, obligando ſe, & bona ad cenſus, & redituum ſecuritatem, taliter vt quod à debitore ceſſo exigi non poſſit, ipſe ſoluere teneatur (quæ clauſulæ iuris, & facti euictionem continent Hermoſill. *d. gloſ.* 4. *num.* 15. & 19. Guzman *de euiction. quæſt.* 35. *num.* 14. optimè Cenc. *d. quæſt. 72. à num.* 24. *verſ. cæterum*) certum eſt, cenſum legitimo pretio creatum minori cedi non poſſe; ſiue ſecurè collatus eſſet; vel litigio-

Digitized by Google

gloſus, aut incertus foret; quia ſimilis conuentio idem operatur, an ſi nouus cenſus conſtitueretur; & eſt quædam paliata noui cenſus impoſitio, vt elegantèr Felician, *de cenſib. lib. 2. cap. 1. nu. 43 in fin.* ibi: *Quòd ſi vendens reditum iam conſtitutum, obligaretur de euictione, vt frequentiſſimè fit. rectè ſentiunt qui putant, reditum etiam incertum, non liquidum, & litigioſum, non poſſe comparari minori pretio, id tamen ſic eſt accipiendum vbi venditor promittit non ſolùm iuris, ſed facti euictionem, ſcilicèt debitorem fore ſoluendo, quia tunc idem eſt, ac ſi ſoluendo eſſet, vel ac ſi debitor ipſe ad continuationem reditus obligaret*, ex Rodrig. Auend. *d. c. 34. n. 35.* Duard. *d.* §. 2. *q.* 25. *num.* 22. verſ. *quod multo*.

9 Quandò enim quis cenſum legitimo pretio creatum cum promiſſione vtriuſque euictionis cedit, idem eſt, ac ſi cedens nouum cenſum ſuper illo iam creato conſtitueret, quod fieri poſſe latiſſimè oſtendit D. Ioſeph. Vela *tom. 2. diſſert. 28. & 29.* vbi deciſum refert, cenſum redimibilẽ ſuper alio redimibili imponi poſſe, prædixerat copioſè agens Duardus *de cenſib.* §. 1. *q.* 31. *per tot.* Et cùm in ſubſtãtia venditio, aut ceſſio cenſus creati cum promiſſione euictionis, nouæ cenſus impoſitionis effectum habeat, non debet admitti ceſſio minori, quàm legitimo pretio facta, arg. *l. item filius 7. §. ſed Iulianus, D. ad Macedonianum*, ibi: *Si color quæſitus ſit vt filius familiàs, quia mutuam pecuniam accepturus erat, fideiuberet alio reo dato*. Et quia non contractus nomen, ſed eius effectus, & ſubſtantia attenditur, *l. ſi vna, D. locati, l. inſulam, D. præſcript. verb. vbi, Gothofred. c. ad noſtram*, ibi: *Titulo emptionis: de emptione, & vendit. l. emptione, C. plus valere quod agitur*, Farin. *de falſitate q. 163. n. 1.*

10 Cæterum † vbi cenſus iam conſtitutus ſimplicitèr ceditur, quo caſu cedens non ad illud tenetur, niſi vt cenſus ille ceſſus ſit bonus de iure, id eſt, quòd ſit verus, non autem tenetur de facto, hoc eſt, præſtare debitorem cenſus locupletem eſſe, vel hypothecas eſſe idoneas, *l. nomen, D. de hæredit. vel act. vendita*, ibi: *Si nomen ſit diſtractum, Celſus libr. 4. digeſtorum ſcribit, locupletem eſſe debitorem, non debere præſtare, debitorem autem eſſe præſtare, niſi aliud conuenit, l. ſi plus, vel minus 74. §. vltimo, D. de euict. l. apud Celſum 4. §. quod ſi is, D. de dol. except.* Rodrig. *d. lib. 2. q. 21. per tot.* Cencius, Hermoſill. & Guzman, vbi proximè, videndus Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. cap. 1. numer. 13. circa fin.* Ant. Fab. *lib. 12. coniect. c. 7.*

11 Rursùs † diſtinguendum putarem, an conſuetudine admiſſum ſit, vt cenſus iam conſtituti minori pretio diſtrahantur an verò id cõſuetudine non ſit receptũ. Nàm ſi conſuetudo id admiſerit, conſiſtet ceſſio; ſiuè cenſus ſecurus eſſet; ſiuè litigioſus: quia conſuetudo poteſt minuere pretium à lege conſtitutum, etiam in cenſu qui de nouo creatur., Mantica *de tacitis lib. 8. tit. 22. nu. 11.* Ergo idem fortiori ratione efficere poterit in cenſu iã conſtituto; qua ratione motus reſoluit Leonard Duard. *d. q. 25 à n. 25. & §. 7. q. 4. n. 8. &* 14. in Prouincijs in quibus minori pretio cenſus conſtituti cedi ſolent, conſuetudinem ſimiles ceſſiones iuſtas, & abſq; iniuſtitiæ labe reddere, vbi in indiuiduo teſtatur de conſuetudine noſtræ Hiſpaniæ, Romæ, & aliorum Regnorum: & in Hiſpania id admiſſum eſſe teſtis eſt etiam Noguerol. *dict. all. at. 37. num.* 77. Rodriguez, Cencius, & alij relati ſup.

12 Ceſſante † verò conſuetudine veram, & æquam eſſe cenſeo tertiam meam ſententiam, quæ diſtinguit inter cenſum ſecurè collocatum; & cenſum incertum: vt ille minoris cedi non poſſit, huius verò ceſſio ratione difficilis exactionis, & periculi minori pretio facta conſiſtat, iuxta Felicianum, Rodriguez, Gutierrez, Cencium, Giurbam, & Hermoſill. ſup.

13 Quæ † dicta ſunt in cenſu conſignatiuo redimibili; in Regio reditu (vulgo iuro) procedunt, D. Larrea *d. alleg. 25. per tot.* Alia tamen res eſſet, ſi cenſus vitalitius iam conſtitutus cedetur, aut venderetur.

14 Quia minori pretio cedendus eſſet, conſiderata vitæ conſumptione, cùm cenſus vitalitius per durationem deterioratus, minoris æſtimationis ſit, Auendaño *dict. cap. 34. num.* 38 Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 2. c. 1. numer.* 10. ibi: *Si verò cenſus vitalitius iam creatus venderetur eodem pretio, quo fuit à principio conſtitutus, iniuſtitiam contractum continere exiſtimo: quia cùm cenſus vitali-*

tij valor vitæ, & tempore decurrente decreſcat, planè vt minoris ſemper valeat neceſſe eſt; ideoque tunc iuſtum pretium in emptione cenſus vitalitij creati aliunde penſandum, & æſtimandum erit, ſequuntur Molin. Bonacina, & Noguerol. *dict. allegat. 37. num.* 80. *verſ. & ex hac, & alleg. 19 num.* 7. Duard. *ad Bullam §. 7. qu. 4 num.* 1.

15 His † proximum eſt videre, de ceſſionibus, quas Maioratuum poſſeſſores pretio accepto facere ſolent alicuius cenſus vel reditus Regij (vulgo juro) ipſius Maioratus, vt ceſſionarius pro eorum vita reditus percipiat: quas ceſſiones frequentiſſimè impugnant ex modicitate, & iniuſtitia pretij, & contendunt pro nullis declarandas, & omnes reditus perceptos in ſortis principalis extinctionem eſſe computandos, reſiduumque eis fore reſtituendum; vel ſaltim ceſſiones ad legitimum, & iuſtum pretium reducendas eſſe, ita vt quicquid ceſſionarius pluris redituum exegit, quàm qui correſpondent ad rationem 10. pro 100. in ſortis principalis ſolutionem quotannis accipere, & computare teneatur.

16 Quam † actionem etſi indiſtinctè inſtituant Maioratuum poſſeſſores, & alij, qui reditus annuos pro tempore vitæ ſuæ alienarunt, ſiuè vtramque euictionem, ſiuè eam quæ iuris tantùm eſt, promiſerint; tamen eorum intentio fundamento deſtituitur, quando ſimpliciter reditus ceſſerunt, abſque eo quod eos ſecuros, & exigibiles, & debitorem idoneum, & ſoluendo fore cauerint: quia cum eo caſu, ceſſionarius duobus ſubijciatur periculis, ſcilicet vitæ cedentis, ſimulque & nominis ceſſi incertitudini, læſio in his contractibus, qui damno, & lucro expoſiti ſunt, non conſideratur *l. 1. C. de pactis, l. de fideicommiſſo, C. de tranſact. l. ſi ea lege, C. de vſuris, l. ſancimus, §. fin C. de donat.* eleganter ex Ponte, Gratian. Cyriac. & alijs, in terminis Noguerol. *d. allegat. 37. num.* 63. addo in eiſdem terminis Guzman *de euictionibus quæſt.* 21. *à n.* 33. Vbi *num.* 44. aſſerit, incertitudinis ratione licitum eſſe contractum, & emptionem alicuius iuris vitalitij, quamuis reditus percepti ſortem acceptam excederent, Gutierrez *lib. 1. can. quæſt.* 39. *num.* 64. ibi: *Hinc etiam deducitur licitam eſſe emptionem annuorum redituum ad vitam; imo iuſtiorem cæteris eſſe hunc contractum propter incertitudinem lucri, & damni* multa ad exornationem referunt Hermoſill. *in l. 56. tit. 5. p. 5. gloſ.* 4. *à nu.* 52. D. Larrea *alleg.* 17. *ferè per tot.* latiſſimè Cyriac. *contr. forenſ. lib. 1. cont. 1 per tot. & cont.* 151. *à nu.* 15. nouiter Leotard. *de vſuris q.* 49. ferè per totam, Mantica *d. tit.* 22. *nu.* 1. & 11. nec audiendus eſſet cedens, & venditor, cum non rectè meliorationem rei petat, qui deteriorationem non eſſet poſtulaturus, *l. cum pro pecunia penult. C. de ſolut.* Strach. *tractat. de aſſecurat. gloſ.* 10. *ſub num.* 6. & 17. *verſ. vltima.* exornat pluribus Scacc. *de comm. §. 2. gloſ.* 5. *à n.* 149.

17 Quare † apud omnes ſine dubio receptum eſt, in his venditionibus certum, & legale pretium non eſſe, imò iuſtam æſtimationem ex iudicis arbitrio pendere, qui attendere debebit ad qualitatem rei venditæ, periculum exactionis, ætatē vendentis, & conſuetudinem prouinciæ in ſimilibus contractibus, vt ex Bald. Paul. Couarr. Pinello, Cyriaco, Scaccia, & alijs rectè Noguer. *ſup. à num.* 74. qui in id expendit *l. cum Titio* 55. *D. ad l. Falcidiam, l. hereditatum, D. eod. tit.*

18 Vnde difficultas † eo tantùm caſu verſabitur, quo Maioratus poſſeſſor vnæ, & alteræ euictioni ſe adſtrinxit, obligando ſe, & bona ſua, debitorem cenſus locupletem, & ſoluendo, aliàs ipſum præſtaturum, quod ab eo exigi non poſſit: tunc namque aſſerunt, huiuſmodi contractum nihil aliud eſſe, quàm nouam cenſus vitalitij ſimulatam, & conceptam creationem, in qua neceſſariò idem pretium debet interuenire, quod in creatione cenſus vitalitij requiritur, iuxta *l. 12. tit. 15. lib. 5. Recop.* quæ cenſus vitalitij pretium taxat ad rationem 10. pro 100.

19 Pro † quo facit doctrina Feliciani *dict. lib. 1. c. 1. nu. 43 in fin.* cuius verba retulimus ſupra, qui ſentit, venditorem cenſus in ſui fauorem conſtituti, ſi iuris & facti euictionem promittat, perinde haberi, ac ſi ſe ad continuationem reditus obligaret, quem ſequuntur Rodriguez, & Auendaño locis relatis Duard. *dict. qu.* 25. *num.* 21. & 22.

20 Conducit † etiam, quia huiuſmodi venditiones, & ceſſiones iurium ad vitam ſunt periculoſæ, & ſuſpectæ de vſura,

qua-

quare fraudibus aperienda via no eſt, vt poſſint contrahentes incertitudinis prætextu fœneratitios, & iniuſtos contractus celebrare, P. Sanchez *de matrim. lib. 2. diſp. 31. num. 5.*

21 Qua † ratione leges noſtræ Regiæ 5. 8. *& 9. tit. 15. lib. 5. Recop.* his fraudibus obuiare cupientes, ſtatuerunt, cenſum vitalitium non aliter, quàm in pecunia numerata cõſtitui poſſe, nè hoc quæſito colore, iuſtum & legitimum eius pretiũ minueretur.

22 Hæc tamen † licèt aliquantulum ſtringant, verius exiſtimo, in his ceſſionibus iurium ad vitam, nullatenus pretium cenſus vitalitij requiri, ſed arbitrarium eſſe: moueor ex eo, quia tunc neutiquam conſtituitur nouus cenſus, ſed tantùm commoditas, & vſusfructus pertinens Maioratus poſſeſſori pro eius vita alienatur: qua ratione res perindè æſtimanda, & regulanda eſt, ac ſi ius vſusfructus, vel habitatio, aliavè vitalitia commoditas concederetur, cuius nemo dixerit, pretium indiuiduum, & determinatum eſſe, ſed arbitrarium attenta conſuetudine prouinciæ, Molin. *de primogenijs lib. 1. c. 19. num. 39. verſ. ſed quamuis hæc opinio*, Felician. quos ſequitur Noguerol. *d. alleg. 37. num. 74. & 77.* qui aſſerit in Hiſpania attenta communi conſuetudine reditus vitalitatios ad rationem 4. *vel* 5. pro milliari æſtimari: cui addes Hermoſill. *in l. 56. gloſ. 6. num. 134. tit. 5. par. 5.* ibi: *In venditione vſusfructus, aut commoditatis rerum Maioratus: & in pacto, quando quis certa quantitate accepta alterum alere promiſit, læſio eſt æſtimanda, & metienda à communi hominum æſtimatione, quantum ſcilicet homines darent pro vſusfructus commoditate, ſeu alimentis ad vitam, attenta qualitate, & ætate perſonarum, & regionis conſuetudine.* idem in venditione facta per Prælatum ad vitam prouentuum beneficij, vel Epiſcopatus, probat Hermoſill. *dict. gloſ. 6. num. 124.* de quo ad Maioratus poſſeſſorem validum eſt argumentum Molin. *lib. 1. cap. 7. num. fin.* Et quod attenta ætate vendentis æſtimanda ſit læſio in alienationibus ad vitam, ex innumeris reſoluit Guzman *de euiction. quæſt. 55. num. 28. verſ. de hac quæſt.* quorum nemo in ſimilibus alienationibus pretium cenſus vitalitij requiſiuit, nec prædictæ *l. 12. tit. 15. lib. Recop.* meminit.

23 Difficultas † tamen erit, quomodo æſtimanda ſit læſio in huiuſmodi contractibus, & an eius tantùm habenda ſit ratio, quæ dimidium actionis iuſtum pretium excedat quemadmodum in aliarum rerum, & iurium venditione? Et in his venditionibus diſpoſitionem *l. 2. C. de reſcindenda vendit.* locum habere reſoluit Molin. & alij ex relatis ſup.

24 Obſcura † verò res eſt, quo modo æſtimatio ſit ineunda, vt cognoſcatur an læſio vltra dimidiam ſit. Et cum in Hiſpania ſimiles reditus vitalitij ad rationem 4. & 5. prò centum vendantur, Noguerol. ſup. vt tales venditiones ſuſtineantur, nec in eis detur remedium *d. l. 2.* neceſſarium erit conſtituere triplex pretium, ſupremum, medium, & infimum: quorum quodlibet iuſtum, & naturale pretium eſt, & in eo deceptio permittitur, quæ dimidiam pretij non excedat, Couarr. *lib. 3. variar. cap. 3. num. 1.* Matienz *in l. 1. tit. 11. lib. 5. gloſ. 1. à n. 7.* Cyriac. *lib. 1. cont. 169. num. 16.* Hermoſill. *in l. 3. tit. 5. part. 5. gloſ. 6. num. 3.* Salzedo *ad nou. l. Recop. in l. 3. cap. 3. tit. 14. lib. 3. num. 2. fol. 124. & n. 14.* Scaccia *de commertijs* §. 1. *quæſt. 7. part. 2. ampl. 10. num. 59. & 101.* Duard. *ad Bull.* §. 2. *q. 27. nu. 5. & melius q. 25. numer. 27. et q. 21. à num. 9.*

25 Quo † ſuppoſito aſſerunt, ſupremum & rigoroſum pretium eſſe, quod taxatur à lege cenſibus vitalitijs, ſcilicet ad rationem 10. pro centum; iuxta quod medium pretium erit ad rationem 9. pro centum; infimum ad rationem 8. pro centum, Felician. *d. tom. 1. lib. 2. c. 1. n. 3.* iuxta quam computationem læſio vltra dimidiam accidet, ſi reditus vitalitij minori pretio, quàm ad rationem 4. pro centum diſtrahantur.

26 Verùm hæc † computatio non ſolum probabilis non eſt, ſed à iure & ratione abhorret; quis enim dixerit, iuſtã, & abſq; iniuſtitiæ labe eſſe ceſſionem, aut venditionem, per quam reditus vitalitij ſecurè collocati, vel per promiſſionẽ euictionis aſſecurati tam infimo, & inæquali pretio pro vita cedẽtis, qui fortè iuuenis eſt, diſtrahuntur: & quàm fallax ſit prædictæ computationis ratio ex eo agnoſcitur, quod ſuppponit, horum reditũum, & cenſus

ſus vitalitij ſupremum,& rigoroſum pretium eſſe, ad rationem 10. prò 100. quod verũ nõ eſſe ex eo euincitur,quia lex quę cenſibus vitalitijs pretium taxat nõ exclu dit,vt maiori pretio conſtitui poſſint,ſed tantũ vt non poſſint minori pretio vendi.

27 Leges † namque tripliciter pretia rebus taxare ſolent. Primo, rebus non habita conſideratione ad contrahentes, quo caſu pretium nec minui, nec augeri debet,& quilibet exceſſus tam ex parte emptoris,quàm ex parte venditoris in ea quantitate circa quam lætale peccatum poſſit interuenire, obligat ad reſtitutionem, & repeti poteſt in iudicio;nec neceſſaria eſt deceptio vltra dimidiam, vt ex Iuriſtis, & Theologis probat latè Noguerol. *allegat.* 28. *à num.* 67. qui refert Matienz. Azeued. Hermoſillam, Fontanellam, & alios, quibus iunge Leotardum *de vſuris quæſt.* 40. *num.* 77. Secundo verò, lex taxat rerum pretia, in fauorem emptoris, veluti quando præcipit, vt non poſſit res pluris vendi, quàm vſque ad certam quantitatem, qualis eſt lex, quæ taxat pretium frumenti: quo caſu licèt quilibet exceſſus vltra taxam ſit iniuſtus, tamen non erit iniuſtum pretium ſi infra taxam frumentum ematur. Tertiò, quando fauore venditoris rerum pretia taxantur,vt accidit in cenſibus vitalitijs, quos ſtatuit lex, vt non poſſint minus, quam ad rationem 10. pro centum conſtitui: & tunc quamuis ſi ad rationem 9. pro 100. conſtituerentur, pretium eſſet iniuſtum; non tamen iniuſtum diceretur, ſi ad rationem duodecim, vel quatuordecim pro centum crearentur: nec ex eo ſemel conſtitutus cenſus impugnari valeret per viam nullitatis, læſionis, aut reductionis, Duard. §. 2. *q.* 26. *n.* 29. Auend. *de cenſib. c.* 36. *n.* 4. idem Duard. *d.* §. 7. *q.* 4. *à n.* 8. vbi limitat in his locis in quibus extrauagans Pij V. recepta eſt, in qua ſtatuitur, pretium cenſus nullatenus minui, vel augeri poſſe.

28 Ex † quo in promptu eſt, iniquam eſſe prædictam computationem, & ab illis hominibus excogitatam qui (vt aſſerit Felician.) lucri auidi aliorum facultatibus expillandis inhiantes omnem quærunt modum, quo aliorum patrimonia exhauriant, ipſique locupletiores fiant, quorum auaritia, & cupiditas quantum fieri poſſit compeſcenda eſt, & ea in his ceſſionibus ſententia ſequenda, quæ minus illis faueat. Quapropter alia læſionis ratio ſequenda erit, habita conſideratione ad ætatem cedentis, *d. l. hæreditatum*, & ſæcuritatem nominis ceſſi, & ad conſuetudinem prouinciæ, quæ omnia ex arbitrio docti, & prudentis iudicis pendebunt, Felic. *d. tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 12.

29 Ingens † nunc difficultas, & ſcitu digniſſima occurrit, quo modo ſatisfaciendum ſit læſo in huiuſmodi cenſus redimibilis, vel vitalitij iam conſtituti venditione; vel ei qui reditus vitalitios ſibi competẽtes minori pretio diſtraxit? Circa quod dubitatur, an ſimiles ceſſiones, & venditiones nullæ ſint, ita vt omnes reditus ex eis percepti in ſortem principalem ſint computandi; an verò reducendæ ſint ad iuſtum, & legitimum pretium, ita vt reditus percepti in id tantùm,quod pretium legitimum excedunt, ſortem principalem extenuent.

30 In † quo dubio omiſſa diſtinctione Roderiei *d. lib.* 1. *q.* 7. *per tot.* ea firmanda, & ſtabilienda eſt concluſio: cenſum conſignatiuum perpetuum redimibilem, vel ad vitam, minori, & illegitimo pretio creatum, in totum non irritari, ſed ad iuſtum pretium reducendum eſſe, *l. vltim. D. de fundo dotali*, ibi: *Puto potius pro portione fructus virum habiturum, reliquos mulieri reſtiturum. l. placuit, D. de vſuris, l. pecuniæ fænebris, D. eodem tit. l. ſi non ſortem, D. de condict. indebiti*, defendit Duard. *ad Bull.* §. 2. *q.* 26. *&* 27. *per totam*. Salas, Maſtrillo, Muta, Nouarius, Cyriacus, Merlinus, Capycius Latro, quos ſequitur Noguerol. *allegat.* 32. *nu.* 14. D. Ioſeph. Vela 2. *tom. diſſert.* 34. *num.* 39. *&* 40. quæ ſentẽtia in Hiſpania indubitabilitèr procedit, iuxta *l.* 6. *titul.* 15. *lib.* 5. *Recop.* ibi: *Y no ſe pueda por virtud dellos pedir, ni cobrar en iuyzio, ni fuera del, mas de à la dicha razõ, y reſpecto*, quæ verba licèt deficiãt in *l.* 8. *ſequ.* quæ loquitur de pretio cenſus vitalitij, tamen in ea ſubintelligẽda ſunt, vt rectè ex Auendaño aduertit Duardus *dict. quæſt.* 26. *num.* 46. vbi per integram quæſtionem reprobat eos, qui cenſum in totum inualidum eſſe dicunt, quos ſequi videtur D. Larrea *allegat.* 24. *per totam, tomo* 1. cum tamen accipiendum fore exiſtimo iuxta deciſiones Senatus, quas

quas refert *num.*22. vt nullitas ſit tantùm in exceſſu iuſti, & legitimi pretij, ita *vt* reditus vltra percepti, in ſortis principalis extinctionem computari debeant.

31 Quæ doctrina † non ſolum procedit in noui cenſus conſignatiui redimibilis creatione, ſed etiam in ceſſione, & venditione cenſus conſignatiui redimibilis iā conſtituti, ſi venditor vtramque euictionem ſcilicet iuris, & facti promiſit: cum eo caſu res ſit, ac ſi cenſus de nouo crearetur, vt ſupra diximus: ex quo idem quoad reductionem cenſus, qui de nouo conſtituitur, quam veteris iam conſtituti obſeruandum eſſe præter omnes aduertit Duard. *ſuprà num.*22.

32 Quo † ſuppoſito difficultas erit, an in ceſſionibus cenſus conſignatiui redimibilis in quo facti euictio promiſſa non fuit: vel in ceſſione cenſus vitalitij iam conſtituti; vel in alienatione qualibet reditus vitalitij facta à poſſeſſore Maioratus pro tempore vitæ, in quibus pretium legale, & indiuiduum non eſſe diximus, eadem reductio ad legitimum, & naturale pretium ſit facienda, vel tantùm remedio, *l.*2.*C. de reſcind. vendition.* locus eſſe debeat?

33 Et remedio † l. 2. dictas ceſſiones, & alienationes reſcindendas eſſe ſuadent fundamenta relata, quibus probauimus, hos contractus multum differre à noua creatione cenſus, & potius æquiparari alijs aliarum rerum, vel commoditatum venditionibus, quæ non reductioni, ſed reſciſſioni, ratione læſionis vltra dimidiam, ſubiacent, Molina vbi proximè, Auendaño *de cenſib. dict. cap.*36.*numer.* 34 qui aſſerit, quod vbi in cenſu pretium legale non eſt, ſolum attenditur læſio vltra dimidiam.

34 Sed † quamuis hæc ſententia rectè defendi poſſit, in iudicando tamen veriorem, & æquiſſimam cenſeo eam, quæ in his contractibus reductionem admittit: quia cum nouis cenſus conſtitutionibus, quaſi proximi ſint, & de vſura grauiter ſuſpecti, per reductionem ad æqualitatem, & iuſtitiam pretij ſunt reducendi, licèt læſio dimidiam non attingat; dummodo exceſſus, ſeu defectus pretij conſiderabilis ſit: pro qua opinione faciunt latè tradita per Duardum §.2. *quæſt.* 27. *&* 28. vbi ſecurè defendit, cenſum ad æqualitatem reducendum eſſe, & penſiones perceptas pro rata exceſſus reſtituēdas, etiam vbi cenſibus pretium legale taxatum non eſt; ſi tamen in eorum fundatione deceptio ſit conſiderabilis in pretio infimo naturali: quam reductionem amplexi ſunt etiam Rodriguez *de reditibus lib.*1.*quæſt.*8.*num.*25. & alij laudati à Giurba *deciſ.* 117.*à num.*15.

35 Vbi † igitur in noui cenſus creatione, ſiue in iam conſtituti, vel alterius reditus vitalitij ceſſione, & alienatione, reductioni locus eſt, penſiones vltra legitimum pretium perceptæ non à die conteſtationis, ſed à die celebrati contractus debentur: nam etſi dici ſoleat, ad acquiſitionē fructuum ſufficere qualem qualē occaſionem poſſidendi, tametſi poſſeſſio cauſetur virtute tituli inualidi, dummodo abſit mala fides, *l. ſed etſi lege*, §. *ſcire*, *D. de pet. hæredit.* Beltramin. *in additione ad Alexan. Ludouiſ. deciſ.*74. multis relatis Noguerol. *allegat.*27.*numer.*71. Duardus *poſt tractatum de cenſib. deciſ.*377.*num.*5. *&* *deciſ.*447. *num.* 5. tamen quoad reditus diuerſa ratio eſt; vt rectè conſiderat D. Larrea *dict. allegat.*24. videndus *à num.*1. *ad* 5. Vbi *à num.* 25. ſatisfacit deciſioni Hieronymi Laurentij, *& l.*7 *tit.*15. *lib.*5. *Recop.* Et latè per totam comprobat, non à die conteſtationis, ſed a tempore celebrati contractus redituum condemnationem eſſe faciendam: cui addes fundamēta Duardi *dict.* §. 2. *quæſt.* 28. vbi doctè oſtendit, ementem cenſum minus infimo pretio naturali, aut minoris, quàm à conſuetudine taxatur, non poſſe percipere integram portionem, facit D. Ioſeph Vela *dict. diſſert.* 34. *numer.* 40. vbi abſolutè aſſerit, reditus vltra iuſtum pretium acceptos debitori reſtituendos eſſe.

36 Dubium † tamen eſt, an reditus percepti vltra legitimum pretium cenſus reſtituendi ſint debitori; an verò quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, vt tanto minoris ſint reditus? In quo dubio videtur, ſatisfacere creditorem ſi indebitè exactum reſtituat, non tamen in ſortem principalem imputandum eſſe: pro qua ſententia facit, quod penſiones indebitæ non eo animo ſolutæ fuerunt, vt extinguerent capitale cenſus; quarè actus vltra volun-

Digitized by Google

luntatem agentium non debet operari, *l. non omnis*, *D. ſi certum petatur*, *l. in agris*, *D. de acquirendo rerum dominio*, multis relatis Velaſcus *lit. A. axiom.* 134. maximè cùm redemptio cenſus non poſſit fieri per partes, Gratian. 2. *tom. cap.* 223. *num.* 4. *& 4. tom. cap.* 717. *à num.* 20. Cencius *de cenſibus quæſt.* 110. *num.* 21. *& à num.* 1. *ferè per tot.* Duard. *ad Bull. §.* 5. *quæſtion.* 16. qui latè diſputant. Quibus fundamentis huic ſententiæ ſe adſcribit Rodriguez *de reditib. lib.* 1. *quæſt.* 7. *n.* 39. cum quo conuenire videtur Antonin. Amato 1. *tom. reſol.* 42. *numer.* 21. Vela *dict. diſſert.* 34. *num.* 40. ibi: *Adhuc apud nos planum foret, reditus vltra iuſtum pretium acceptos debitori reſtitui debere, aut in futuros imputari.*

37 Oppoſitum † verò ſcilicèt indebitas penſiones ſortem principalem cenſus, & eius reditus pro rata extinguere ſuadetur: quia vſuræ ſupra legitimum modum ſolutæ ſorti imputandæ ſunt, *l. ſi non ſortem 26. in princip. D. de condictio. indebiti*, maximè quia in omnibus contractibus cōpēſatio ipſo iure fit ad extinctionem vſurarum Scobar *comput.* 14. *num.* 2. ibi: *Primò, quia eo ipſo quòd penes creditorem aliqua pecunia vltra intereſſe remanſit, pro rata illius pecuniæ ipſo iure cenſetur facta compenſatio cum principali debito, dictum alter, l. cum l ſequent. D. de compenſat. l. ſi conſtat, C. eodem tit. & in l. 21 titul. 14. part. 5. vbi ad impediendum curſum vſurarum fit ipſo iure compenſatio.* Ex qua doctrina notabiliter reſoluit Scobar *dict. comp.* 14. *per tot.* quòd creditor, qui ex cauſa iudicati poſſidet bona ſui debitoris, ſi condemnetur ad eorum reſtitutionem cum fructibus, ſoluto ei pretio pro quo facta fuit additio cum intereſſe, ſi fortè fructuum perceptorum valor quotannis intereſſe aſcendat, facta compenſatione vſque ad concurrentem quantitatem, id quod ſupereſt debet cedere annuatim in ſolutionem ſortis principalis, ita vt exinde in anno ſequenti ceſſet eius intereſſe, ſequitur Capycius Latro *deciſ.* 25. *à num.* 39 vbi idem procedere aſſerit in contractu cenſuali, vel alio quolibet, ſi nullus ſit: quia tunc cōpēſatio quolibet menſe, & anno fieret, refert Scobar, Cacheran. Intrigliolum, & probari aſſerit ex *l. minor, §. prædia, l. emptor 65. D. de rei vendicatione* Et exceſſus imputationem ſingulis annis faciendam eſſe creditori, ita vt ſors pro illa rata exceſſus diminuatur, & proportionabiliter decreſcat, ex Fontanella, & Capycio, tenet nouitèr Merlinus *de pignoribus, & hypothec. lib.* 5. *quæſt.* 45. *num.* 80. Nec parùm huic ſententiæ fauet text *in l. eos, C. de vſuris*, ibi: *Si quis autem aliquid contra modum huius fecerit conſtitutionis, nullam penitùs de ſuperfluo habeat actionem; ſed etſi acceperit in ſortem hoc imputare compelleretur.* Iniquum enim eſſet, vt creditor eius pecuniæ, quæ apud eum iam eſt, vſuras perciperet.

38 Ex his † nimis difficilis redditur præſens articulus, & quamuis audierim, in hac Regia, & maxima Vallis Oleti Cancellaria (cuius ſententiæ, & deciſiones in omnibus his Regnis, & vbique terrarum, quò iuſtitia colitur, & Iuris prudentia amatur, iuſtiſſima ratione venerantur.) non ſemèl poſteriorem hâc ſententiam fuiſſe ſecutam: fateor ingenuè apud me ſine dubio non eſſe: quarè pro vera reſolutione ſequentes caſus conſidero.

39 Primus caſus: ſi † cenſus qui de nouo conſtituitur nullus eſt, penſiones eius ratione perceptæ in ſortem principalem cedent, & annuatim reditus pro rata extenuabunt, vt latè probant Cencius *de cenſib. quæſt.* 88. *per totam*, D. Larrea *allegat.* 24. *per totam*, Intrigliol. quem ſequitur Capycius Latro ſup. Anton. Amatus *dict. reſol.* 42. qui aliquibus caſibus limitant, omnium latiſſimè Duardus *de cenſib. §.* 3. *quæſtion.* 20. *per tot.*

40 Secundus † caſus, ſi cenſus perpetuus redimibilis, vel vitalitius, qui de nouo creatur, non ſit in totum nullus; ſed tantùm reducendus veniat, quia maiori pretio quàm legibus taxato conſtitutus ſit: nam tunc quod vltra legitimos reditus perceptum eſt, imputari non debebit in extinctionem ſortis principalis; nec eius reditus pro rata diminuet; ſed ſatisfaciet creditor ſi paratus ſit, reditus vltra iuſtum pretium acceptos debitores reſtituere, aut in futurarum penſionum ſolutionem imputare, ex rationibus traditis per Rodriguez, Amatum, & D. Vellam, vbi proximè.

41 Quibus † fauet, quòd ex eiſdem ferè fundamentis elegantèr diſputat Cencius *dict. quæſt.* 88. *num.* 6. *verſic. ſed poſſet,*

vſque

vſque ad num. 8. vbi reſoluit exceſſum ſortem principalem pro rata non extenuare, licèt creditor cenſus ad legitimũ pretium conſtituti maiores reditus percipiat; quam diſputationem his verbis concludit: *Stat igitur firma concluſio, quod fructus cenſus indebitè percepti non extenuant ſortem cenſus, dum cenſus fuit in ſtatu validitatis, ſed duntaxat quando cenſus fuit ab initio nullus ipſo iure.*

42 Nec huic † veriſſimæ ſententiæ aduerſatur prædicta Capycij Latro deciſio, quæ amplexa fuit opinionem, & computationem, quam retulit Scobar *dict. comput.* 14. quia multum refert inter ſortem, & creditum exigibile; & inter ſortem principalem cenſus, quæ nullatenus exigi poteſt, nec debetur: vnde nihil mirũ ſi in illa compenſatio admittatur; in hac verò minimè procedat: quia vt rectè aſſerit Rodriguex *dict. num.* 39. *in fin.* ſors, quæ nec debita, nec exigibilis eſt, compenſabilis eſſe non poteſt.

43 Cui † rationi aliam annectes, ſcilicet quod vbi quantitas aliqua, & intereſſe debetur, ſi creditor aliquid vltra legitimum intereſſe recipiat, æquum eſt, vt ſtatim pro rata ſortem principalem extinguat: quia cum creditor nullam retinendi cauſam habeat, videtur eo animo accepiſſe, vt imputet in ſortem, & cauſam debitam: quod in creditore cenſus non procedit, cum in facultate eius non ſit, vt quod vltra legitimum intereſſe percepit, in ſortem principalem imputet, quia de natura, & eſſentia cenſus eſt, vt debitor cenſum redimire non cogatur, iuxta ea, quæ nos alibi ſcripſimus; nec poſſit per partes redimere, vt ſupra diximus, quæ res impedit, vt compenſatio ipſo iure fiat.

44 Apertiuſque † inter vnum, & alterum caſum diſcrimen agnoſces, ſi conſideres, debitorem cenſus poſſe omne id, quod creditor vltra reditus ſibi legitimè debitos percepit, ab eo inuito, & renuente repetere, tametſi creditor paratum ſe eſſe dicat imputare in ſortis principalis extinctionem: at verò creditor non cenſualis ſi quid vltra intereſſe ſibi debitum percipiat, poterit id etiam reluctante debitore retinere, & eo animo exactum intelligitur, vt pro rata cedat in debiti principalis ſolutionẽ: quæ res eſt ficit, vt hoc caſu cõpẽſatio ipſo iure fiat; in alio verò caſu nullatenùs admittatur.

45 Ex † quibus iam faciliter aſſignabis differentiæ rationem, cur omne quod percipitur virtute cenſus nulli, ſtatim cedat in ſortem principalem, & eius reditus pro rata extenuet; cùm tamen reditus vltra legitimum pretium accepti, etſi pro ea exceſſus parte cenſus nullus etiam ſit, ſorti principali non imputentur. Diuerſitas namque in eo conſiſtit: quia vbi cenſus in totum eſt nullus, nihil impedit, quòd minima etiam quantitas in ſolutionem cedat; at verò vbi cenſus ſaltim in ſuo legali pretio ſubſtinetur, nec creditor inuito debitore poteſt quicquã cũ ſorte principali cõpẽſare. nec debitor admittitur vt cẽſum in ea quãtitate, quæ ſubſiſtit, per minimas partes extinguat.

46 Et † quamuis poſt hæc ſcripta viderim Duard. *de cenſib.* §. 3. *quæſtio.* 21. *per tot.* qui cõtra Rodriguez defendit, red tus plus debito perceptos ſorti imputandos eſſe; tamen eius fundamenta non me mouent vt in ſuam ſententiam eam, imò in eã in qua fueram opinione perſiſto; eo maximè quia reductio non habet originem à ſententia, ſed à lege, nam ſtatim atque cenſus minori pretio creatus eſt, ad legitimum legis poteſtate reducitur.

47 Tertius † caſus, ſi cenſus iam conſtitutus minori pretio cedatur, & ad infimum pretium naturale, vel conſuetudine taxatum reducendus ſit; tunc maximum dubium eſt, an penſiones indebitæ debeant pro rata ſortem principalem, & eius reditus minuere? Video tamen affirmatiuam ſententiam in praxi receptam, & in ſimilibus caſibus eam compenſationem, & computationem fieri, quam improbauerunt Scobar, & Capycius Latro ſupra: prò qua non leuitèr ſtringunt conſiderationes, & fundamenta à nobis in huius dubij diſputatione expenſa.

48 Actum † eſt iam de ceſſione cenſus conſignatiui redimibilis, vel ad vitam; ſi ſcire cupias quid in ceſſione cenſus conſignatiui perpetui, vel reſeruatiui, dicendum ſit, & an minori pretio, quam quo ab initio conſtituti fuerunt, cedi poſſint, videas Auend. *de cenſib. quæſtion.* 34. *à num.* 1. *ad* 7. Duardum *de cenſib.* §. 7. *quæſt.* 4. *nu.* 21. vbi etiam de ceſſione cenſus emphyteutici, libellarij, ſuperficiarij, & alio-

rum huiuſmodi.

49 Illud hic annectere nõ omittam, quod tradit Auend. *dict.cap.34.nu.7.& 8.* quod vbi cenſus conſignatiuus redimibilis minori pretio, quàm quo creatus fuit cedi, aut vendi non poteſt, id intelligendum eſt; quando à principio, iuſto, & legali pretio (ſcilicet hodie ad rationem vnius pro viginti) fuit creatus: nam ſi maiori pretio quàm ad rationem vnius pro viginti) crearetur, poſtea minori ſcilicèt legali pretio rectè diſtrahi poſſet. Id tamen notatu dignum eſſe aduertit Auendañ. quod ſi debitor redimat cenſum, non poterit ceſſionarius reſiduum retinere, imò ad cedentem ſpectabit: nam aliàs emptor, ſeu ceſſionarius cenſus cũ minori pretio emeret, & lucri faceret id, quod ſupereſt de ratione vnius pro viginti, quo ceſſus fuit cenſus, ad rationem vnius pro viginti quinque quo fuerat à principio creatus; in qua opinione reſidet idem Auendañ. *cap.*101.*n.*7.

50 Quæ † doctrina ſingularis eſt ad eas venditiones, & ceſſiones cenſuum, qui cum in aurea, vel argentea moneta conſtituti ſint, pro moneta ærea eiuſdem quantitatis diſtrahuntur; nam ſi reditus in aurea, vel argentea moneta ſoluantur, vel in eadem cenſum redimi accidat, dubitari poſſet, an incrementum, id eſt maior valor auri, vel argenti (communiter namque argentum ad rationem 30. 40. 50. pro centum æſtimatur) debeat pertinere ad cedentem, vel ceſſionarium; crederem tamen in hoc, & ſuperiori caſu incrementum illud ad ceſſionarium cenſus pertinere iuxta proximè dicenda.

51 Cognito † iam vtrum actio, vel cenſus minori pretio cedi poſſit, ſupereſt videre, quando ceſſionario obſtet exceptio, quod non iuſto pretio emerit actionem, & an ſatisfaciat debitor ſoluendo, id quod re vera ceſſionarius numerauit; quæ diſceptatio verſabitur circa intellectum, & praxim, *l.per diuerſas, l.ab Anaſtaſio, C.mandati.*

52 Et † licèt ex varijs, & diuerſis interpretum placitis, hæc res obſcura fiat, tamen ex his, quæ nos ſuprà diximus, non in obſcuro eſt reſolutio: nam vbi ceſſionem nominis, vel cenſus minori pretio fieri poſſe aſſeruimus, indubitati iuris eſt, ceſſionario prædictam exceptionem non obſtare, & integram quantitatem ceſſam exigere poſſe, quemadmodum cedens ipſe poſſet.

53 Cui veriſſimæ ſententiæ videtur obſtare Anaſtaſij Conſtitutio in *dict. l.per diuerſas*, & Iuſtiniani *in d.l. Anaſtaſio*, quibus cauetur, ceſſionarium, ſeu emptorem actionis non amplius à debitore ceſſo exigere poſſe. quàm pretium, quod re vera cedenti numerauit. Quas Conſtitutiones tanti habent nonnulli ex interpretibus, vt exiſtimauerint, quod vbi ceſſio nominis venditionis titulo fit, non poteſt ceſſionarius amplius petere, quàm quod ipſe præſtitit cedenti, Parlador. *lib.2. rerum quotid.cap.fin.3.part.§.4. à nu.* 6. Rodriguez *de execution.cap.3. à num.* 24 Acoſta *de priuileg.credit.regul.3. ampl. 2. à num.* 8. qui dat alios. Alij autem indiſtinctè docent, debitorem non poſſe ceſſionario opponere de iniuſtitia ceſſionis, integramque ſummam ei ſoluendam eſſe, quantumuis ipſe nomen debitoris minimo pretio comparaſſet, vt ex Filiucio, Bonacina, Cencio, Sanchez, & alijs probat Noguerol. *allegat.37.num.*60. ex Noguerol. & quos ipſe refert, D. Salgado *in labyrint.credit.1.part.cap.27. à num.* 78. mouentur ex eo quod *dict. l.per diuerſas, & l.ab Anaſtaſio*, ſolum in his ceſſionarijs procedunt, qui auaritia ducti alienarum litium redemptores efficiuntur, vt in ſpecie docent Felicianus *de cenſib. tom. 2. lib.2.cap.1. à num.*11. Giurb *deciſ.117.nu.* 4. Auendaño *de cenſib.ca.34.num.*12. Cancer. *3 part.Var.cap.1. à num.*363. Coſta *de remedijs ſubſidiarijs remed.39. à num.* 1. omnino videndus Franc. Ponte *conſ.76. à nu. num.16. & conſ.77. per totum*, vbi in ſpecie probat, fideiuſſorem; vel tertium poſſeſſorem, qui integrum creditum non ſoluerunt, poſſe ceſſis ſibi iuribus ad totum agere, Cencius *de cenſib. quæſt. 72. num. 12. verſic. quibus*, Duard. *poſt tractatum de cenſib. deciſ.*126. qui ceſſionario, qui minoris emit, ſolidi exactionem concedunt.

54 Mihi † tamen nulla ex his ſententijs placet, ſi generaliter, & prout ſonant accipiantur: quia prima, quæ indiſtinctè prohibet, ne ceſſionarius plus exigat, quàm quod re vera præſtitit cedenti, defendi non poteſt, & iniquitatem contineret; cum nullus ad emptionem actio-

nis

Digitized by Google

nis accederet, ſi idem pretium venditori tradere teneretur: cum propter exactionis periculum, & expenſas, actiones, & nomina debitorum minoris æſtimentur, vt ex Noguerol, Cencio, Guzman, & alijs diximus ſupra, Cancerius 1. *par. var. cap.* 13. *num.* 757. Hunnius ſtatim referendus *à num.* 10. vbi quod poteſt agere ceſſionarius non ſolum vſque ad quantitatem pretij ſoluti, verùm & ad vſuras, & expenſas futuri iudicij. Ex quo dici ſolet, ceſſionem actionis, ſi pro eodem pretio fiat, ſimulatam præſumi; quia propter expenſas, & lites minoris ſemper emitur, Bertazol. *clauſ.* 27 *gloſ.* 6. *num.* 4. & 5. Paul. Gallerat. *de renunciat. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 106. Secunda verò ſententia non magis ſecura eſt, ex ea enim cuicumque permitteretur ceſſionem actionis minori pretio habere, & integram quantitatem conſequi, eliſa; & neglecta Conſtitutione Anaſtaſij, & Iuſtiniani, cum non facilè probare poſſit debitor malum ceſſionarij animum in eo, quod eius vexandi cauſa actionem comparaſſet.

55 Quapropter † veriſſimè diſtingues inter ceſſionem nominis debitoris certi de quo conſtat per inſtrumentum, ſententiam, vel alium titulum; & inter ceſſionem alicuius iuris incerti, quod diſcuſſum, & qualificatum non eſt, ſed deduci neceſſariò debet in controuerſiam iudicialem; quia aduerſarius, aduerſus quem mihi actionem competere intendo, intentionem meam inficiatur: nam primo caſu nomen debitoris minori pretio emi poterit, nec debitor ceſſionario opponere valebit de iniuſtitia ceſſionis; ſecundò verò caſu diſpoſitio dictarum legum locum habebit.

56 Diſcriminis ratio eſt, quod primo caſu, qui nomen debitoris certi emit, nullam in ſe litem ſuſcipere intendit, ſed de acquirendo ſibi nomine indubitato agit; at in ſecundo caſu emptor litis alienæ redemptor eſt, cuius auaritiam, & vexandi animum ea pœna cohiberi conuenit, vt non poſſit niſi vſque ad ipſam tantummodo ſolutarum pecuniarum quantitatem agere.

57 Quam † diſtinctionem, & prædictarum legum intellectum probauit Anton. Faber *lib.* 12. *coniectur. cap.* 12. *per tot. & in C. lib.* 4. *tit.* 26. *def.* 9. qui aſſerit, non omnes actionum ceſſiones Anaſtaſiana lege improbari, ſed eas tantùm quæ fiunt alienarum litium redimendarum gratia; indubitatas verò actiones, & obligationes nullatenus etiam minori pretio cedi interdictũ eſſe: quàm Antonij Fabrij interpretationem (quamuis FrantzKius infra referendus *reſol.* 8. *num.* 28. ſecuram non eſſe contendat) amplexus fuit etiam Oſualdus ad Donell. *lib.* 55. *comm. c.* 15. *lit.* C. Rodrig. *de reditib. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 26. qui loquens de eo, qui cenſum, vel nomen debitoris minori pretio emit, ita ſcribit: *Non enim hoc cedere debet commodo debitoris reditus, nec poterit debitor redimere à Caio eodem pretio quo Caius emit, per text. in l. per diuerſas, cum l. ſequenti, C. mādati, quia dictæ leges ſtatutæ ſunt contra eos, qui præ auaritia, vel alios vexandi libidine vili redimunt actiones litigioſas, vel dubias, ideo ſtatutum eſt, vt reus, vel prætenſus debitor litem, & vexationem redimat eodem pretio (quod inſidiator ille numerauit) oblato: non autem, vt veri debitores de quibus conſtat cum iactura creditorum locupletentur.* ſequuntur Felician. & Auendaño ſup. Marta *in comp. deciſ. tom.* 3. *verb. ceſſio, cap.* 15. Gratian. *tom.* 2. *cap.* 286. *num.* 6. his verbis. *Vltimo non obſtat inualidas ceſſiones tanquam factas non interueniente pecunia; ſed tantummodo pro pretio confeſſato, contra diſpoſitionem, l. per diuerſas, C. mandati, quia cum in caſu de quo agimus, ius cedentis ſit indubitatum propter obligationem Cameralem cum ſuſceptione cenſurarum, & mandati executiui, non habent locum prædicta, nec conſideratur aliqua nullitas ceſſionis.*

58 Finis † namque Anaſtaſiæ Conſtitutionis fuit, ob uiam ire his, qui vexandi animo alienas lites ſuſcipiunt, quos titulus *C. de litigioſis* non comprehendebat: quia actio nondum fuerat in iudicium deducta. Nec titulus *D. & C. de alienatione iudicij*, quia ex ea ceſſione iudicium non variabatur. Nec titulus *C. nè liceat potentioribus*, quia ex his non erant, quos potentiores iura appellant: voluit igitur Anaſtaſius peculiarem legem edere, per quam hi qui incertarum actionum ceſſiones ambiunt, ea pœna afficerentur, vt non amplius habere poſſint, quàm pretium, quod verè, & rea-

liter numerarunt, D.Salgado *dict.cap.*13. §.2.*à num.*22.

9 Huius † noſtræ diſtinctionis vnum, & alterum caſum probat elegantèr Bart.*in d.l.per diuerſas*, *nu.*23.qui dubitans, an eius legis deciſio extendatur ad emptorem hæreditatis,qui minimo pretio opulentæ hæreditatis ceſſionem habuit, diſtinguit, an venditor hæreditatis in eius poſſeſſione ſit; an verò eam tertius poſſideat; vt primo caſu diſpoſitio huius legis locum non habeat; in altero autem caſu militet: ſequitur Aleiatus, Cæſar-Manent. & alij quos refert Acoſta *ſup. à num.*10. Ratio eſt, quia cùm vbi tertius poſſidet, venditor non tàm hæreditatem, quàm ius quod ad eam petendam, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato habet, cedere videatur, ceſſionarius eius iuris ſeu litis redemptor exiſtimatur, vt rectè Parlador *dict.*§.4.*numer.*10.à qua Bartoli ſententia non meritò diſcedunt Bald. & alij, quos ſequitur Iacob.Cancer 3.*part. var.cap.*1.*numer.*164.& 165.

Ex qua † veriſſima doctrina inferes veriſſimum eſſe quod firmauimus ſupra ſcilicèt quòd vbi cenſus, vel nomen debitoris minoris rectè,& iuſtè emitur,nulla exeeptione repelli poteſt ceſſionarius; cùm reſpectu cedentis ſecurus etiam ſit, vt aptiſſimè vnam,& alteram propoſitionem comprobat Duardus *de cenſib.* §.5. *quæſt.*27. *num.*80.& *q.*13.*per tot.* Cencius *de cenſib.quæſt.*108.*à num.*20.vbi ex Ioan. Azor reſoluit, quòd ſi quis cenſum minori pretio emerit,non ſatisfacit debitor ſi redimere velit offerẽdo pretium quod tertius expendit, ſed tenetur integrum pretium cenſus ſoluere ceſſionario, qui exceſſum illum apud ſe retinet, quin teneatur reſtituere cedenti,vt minùs rectè exiſtimauerat Auendañus.

Similitèr † quandò illegitimo pretio cenſus iam conſtitutus, vel nomen debitoris extra vexandi animum comparatur, quo caſu cedẽti ius eſſe diximus, vt poſſit ceſſionem nominis remedio *l.*2. *C.de reſcind.vendit.*reſcindere; vel cenſus venditionem ad iuſtum pretium reducere, ius non erit debitori ceſſo aliquã exceptione aduerſus ceſſionarium ſe tueri, vel ei opponere de iniuſtitia ceſſionis, ſed nihilominus compellitur integram debiti quantitatem ſoluere, vt ſecurè defendunt Rodriguez, Felicianus, & Noguerol.ſup.

62 Hinc etiam † deducitur,quòd cum hæc cenſus, vel nominis indubitati ceſſio fraudis ſuppoſitione careat, neceſſe non eſt, vt de vera, & reali pretij numeratione conſtet, ſed ſufficit confeſſio de recepto, proindeque non audietur debitor, ſi ceſſionarium repellere intendat ea exceptione, quòd pretium re vera numeratum non ſit, vt in indiuiduo probat Gratian. *dict.cap.*286.*num.*9.

63 Idem † etiam ex eodem principio in fideiuſſore obſeruatur,qui ſi ſoluens creditori, ceſſionem obtineat contra debitorem principalem, & confideiuſſores,ſi agat non ei obſtabit, quòd non conſtet de vera numeratione; quia cum hæc ceſſio ſuſpecta non ſit, Anaſtaſiæ Conſtitutioni non ſubiacet: quarè ſufficit confeſſio de recepto, vt articulo ad partes diſcuſſo veriorem profitetur Rodriguez *de execut.dict.cap.*3.*à num.*29.Gutierrez *de iuramento confirm.*1.*ca.*63.*num.*12.Acoſta *ſupr.à num.*54. Cancer.1.*part.var.cap.*13. *n.*78.& 3.*par.cap.*1.*nu.*196.& *cap.*8.*nu.*40. innumeris relatis Camill.Borell.*in ſumm. deciſ.tom.*2.*tit.*3.*de confeſſione num.*77.Cencius *dict.quæſt.*71.*nu.*20. Zeuall. *comm.*1. *tom. quæſt.*170.& 2.*tom. quæſt.*699. latè ex Heringio, & alijs Hermoſill. *in l.*7. *tit.*1 *part.*5 *gloſ.*1.*à num.*32.vbi rectè explicat, quid dicendum ſit, ſi fideiuſſori intra 30. dies opponatur exceptio non numeratæ pecuniæ.

64 Ex his † cautè legendus eſt Auendañus *de cenſib.cap.*45. *n.*14.dùm indiſtinctè aſſerit, in ceſſione nominis non ſufficere confeſſionem de recepto, iuxta *dict.l.per diuerſas*, *l.*64.*titul.*18.*part.*4. vbi Gregor. Lopez *gloſ.*verbo, *al vendedor*, idem etiã ſine diſtinctione tradit Cãcer. *dict.cap.*13. *num.*77.Hæc namque doctrina vera non eſt, quandò nomen certum ceditur, & intelligi tantùm debet iuxta terminos, *dict.l. diuerſas*, ſcilicèt quandò actio dubia,& litigioſa vexandi, & litigandi cauſa comparatur; ſub qua diſtinctione accipiendus eſt Gregor. Lopez. ſuprà, & Camill. Borrell.*dict.tit.de confeſſione*, *num.*70. & 81. qui duas contrarias refert ſententias, vt prima quæ pretij numerationem requirit, de ceſſione fraudis ſuſpecta intelligatur: ſecunda verò in ceſſione

ne

Digitized by Google

ne nominis indubitati procedat, iuxta quam diſtinctionem intelligẽdus eſt Cyriac. *lib. 2. cont. 317. à num. 27.* qui aſſerit, ceſſionem iurium ſi non conſtet de numeratione, aliter quàm per confeſſionem cẽdentis non valere, nec ex ea agi poſſe, nec iudicium validari, licèt ſequuta eſſet realis numeratio, ſi conſtaret ceſſionem à principio fuiſſe ſimulatam.

65 Quibus † illud in comprobationem annecto, quod cenſus iam conſtitutus ſi emptionis titulo cedatur, neceſſaria non eſt numeratio pecuniæ coram notario, ſed ſufficit confeſſio de recepto, vt veriorem dicit Cencius *de cenſibus quaſtion. 72. num. 16.* Duardus *de cenſibus, §. 7. quaſt. 2. per totam, & deciſ. 126. num. 7.* Quare ſi ceſſionarius agat aduerſus debitorem cenſus, de iniuſtitia ceſſionis opponere non poterit ex eo, quod pecunia numerata non ſit.

66 Hæc † in ea ceſſione, quæ fraudis & vexationis aliena eſt, procedunt, nàm ſi ceſſio non tàm nominis, quàm futuræ litis ſit, quia incerta, & dubia actio transfertur, quam ceſſionarius in ſe litigandi, & vexandi animo ſuſcepit, locum ſibi vindicabit Anaſtaſia Conſtitutio, & non poterit ceſſionarius amplius conſequi quàm quod re vera numerauit, exceptis aliquibus caſibus quos ipſa Conſtitutio ab ea pœna eximit, quos proſequitur Oſualdus *dict. lit.* C. Menoch. *lib. 3 præſumption. 129. à nu. 1. ad 25.* Alexan. Trentacinq. *lib. 2. variar. titul. de. actionibus, reſolution. 2. à numer. 12.* Antonius Gabriel *commun. opinion. titul. de actionib. concl. 5.* Parlador. *dict. §. 4. à num. 6.* Bertazol. *clauſ. 27. gloſ. 3. à num. 2.* Duard. *dict. deciſ. 126.* apud quos latè de materia text. *in dict. l. per diuerſas, l. ab Anaſtaſio*, videndi etiam Acoſta *dict. ampliation. 2 à num. 1. ad 57.* Ponte *conſ. 77.* latè FrantzKius ſtatim referendus *reſol. 8. per totam*, omnimò videndus: latè etiam & nouiſſimè Leotardus *de vſuris quaſt. 39. per totam*, Vlricus Hunnius *in Encycloped. iuris 2. p. tit. 5. cap. 7. à num. 7. & 13.* Coſta *de port. rata, quaſtion. 70.* Iacob. Cancer. *lib. 3. variar. cap. 1. à numer. 161. & dict. 2. part. cap. 13. à numer. 74.* Vbi *num. 78.* quod quotiès ceſſio fit ex cauſa neceſſaria, *dictæ l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio* locum non habent, ſequitur Gratianus *dict. capit. 286. à num. 14.* Coſta *de remedijs ſubſidiarijs remed. 36. num. 2.* videndus Paulus Galleratus *de renunciat. lib. 1. cap. 4. numer. 38.* Vbi *à num. 105.* nonnulla refert ad propoſitum.

67 Si autem † remunerationis, vel crediti, quæſitus color ſit, quonam modo conſtare debeat de meritis, vel de credito, vt ceſſio ſuſtineatur? diſputant Fontanell. *de pactis nuptial. clauſul. 4. gloſ. 7. part. 2. num. 18. & 19.* Anton. Faber. *C. de hæredit. vel actione vend. def. 5. & 6. & C. mandati def. 20. 21. & 22. & 30.* Acoſta *ſupra à num. 46. & 34.* Hypolit. Montaner *in addit. ad Oliban. de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 4. numer. 41.* FrantzKius *ſup. nu. 21.* Leotardus *d. quaſt. 39. num. 24.*

68 Varia † apud relatos interpretes inuenies de his legibus diſputata: illud breuitèr circa eas nos inquiremus, an vbi ceſſionarius amplius, quàm quod præſtitit, exigere non poteſt, reſiduum debeat remanere penes debitorem; an verò cedenti pertineat? In qua re diſſentiunt interpretes, nàm reſiduum debitorem non lucrari, ſed ad cedentem pertinere ſentiunt Bartol, Albericus Odofred. Paulus de Caſtro, Speculator, quos ſequitur Alex. Trentacinq. *dict. reſol. 2. n. 12. in princip.* quibus ſe ſubſcribit Acoſta *d. ampliat. 2 à num. 27.* Coſta *dict. quaſtio. 70 num. 1.* Mouentur ex eo, quòd Anaſtaſius *in dict. l. per diuerſas*, cedenti nullam pœnam imponit, nec reſidui petitionem ei denegat, ſolùmque Iuſtinianus *in d. l. ab Anaſtaſio*, eo caſu cedentem ad reliquum actionem amittere aſſerit, quo actio pro parte venditur, & pro parte donatur, Hunnius *ſup. nu. 20.* ergò eius pœna ad caſum omiſſum ſcilicèt quo actio tantùm vendita proponitur, protrahi non debet; quia pœnalis diſpoſitio non extenditur vltra caſum de quo loquitur, *c. odia de regul. iur. lib. 6.* Brunor. à Sole *in loc. commun. verb. extenſio*, maximè cùm ea mens potuerit eſſe Iuſtiniani, vt voluerit callidos Anaſtaſiæ Conſtitutionis transgreſſores maiori pœna afficere.

69 Pro quo † facit, quod ius, quod non tranſit in ceſſionarium, quia ceſſio fuit nulla, vel quia ceſſum fuit ius, quod cedi non potuit, remanet apud cedentem, vt ex Bartol. Baldo, Felino, & Mexia probat D. Valenzuela Velazquez *conſ. 32 num. 45. tom. 1.* Monter à Cueua *de-*

Digitized by Google

ciſ.46.num.7. & 28. Mieres *de Maioratib. 3.part.quæſt.17.à num.35.* Giurba *deciſ.63* cum alijs relatis ſup.*tit.2.quæſt.5 num.34* D. Salgado *dict.§.2.num.40.& cap.14.nu. 45.* igitur id quod excedit pretium acceptum, quod ad ceſſionarium non pertinet, penes ipſum cedentem manere debet.

Contrariam † tamen ſententiam ſcilicet reliquum, nec ceſſionarium, nec cedentem petere poſſe, ſed lucro debitoris cedere, veriorem dicunt Iacob. de Aren. Cynus, & alij ex antiquioribus in *d.l.Anaſtaſio*, quibus accedit Parlador. *d. 3.part.§.4.à nu.11.* validiſſimis rationibus defendens ex Caſtrenſ. Paulus Galleratus *ſup.num.105.* Donell.& Oſuald. *lib.15. comen.cap.43. lit. D.* qui procedere aſſerunt, etiamſi ceſſio ſolo venditionis titulo fieret. Quæ ſententia ſi vera non eſſet, non rectè diceremus, debitorem litem, & vexationem redimere poſſe eodem pretio, quod inſidiator numerauit, ſi in reliquum obſtrictus maneret cedenti; nec quid vtilitatis attuliſſet hæc Conſtitutio debitoribus, ſed damnum: quia damnum pati dicitur, qui cum vna perſona contraxiſſet, in plures aduerſarios diſtrahitur, *l.& ancillarum 27.§.vltimo, D.de peculio*, ibi: *Eſt enim iniquum in plures aduerſarios diſtringi eum, qui cum vno contraxit, l.ita tamen 5.§.ſi tamen, D. de iudicatum ſolui*, vbi Gothofredus *lit.H.* Anton. Faber *C. commun. vtriuſq; iudicij defin.13.num.4.* Gratian. Scobar, Lara, & alij, quos retulimus *ſup.titul.3. quæſt.12.num..*

1 Vnde licèt † fatear, articulum dubium & controuerſum eſſe, tamen in hanc poſteriorem ſententiam procliuior ſum, pro qua expendo ſingularem Ioann. Petri Fontanellæ locum *deciſ.180.num.10.* ibi: *Secundo dicebat, quod hæc exceptio non competebat illi, cum quo fuerat factum pactum; cum quo erat tunc colluctatio, ſed ſolum reo, qui nihil opponebat, in cuius fauorem emanarunt leges, & earum diſpoſitio, vt ſoluendo pretium ceſſionario, quod re vera ſoluerat, poſſet, ſi fuiſſent partes in terminis dictarum legum, excludere vtrumq; ab omni iure: & hoc modo euitare moleſtias, quas ei cauſabat litis redemptor, prout habetur expreſſum in dict.l. ab Anaſtaſio, quæ diſpoſitio videtur ſine dubio iuſta, & rationabilis: quoad cedentem enim, & vendentem dicendum eſt nullam ei fieri iniuriam, poſtquam iam ille contentatus fuerat illo pretio renunciare actionem: idem quoad ceſſionarium, cum ei reſtituatur, quod exoluit.* Videndus remiſſiuè Schifordeg. *lib. 3. tr. 23.quæſt. 19. in fine*, pro qua ſententia conſidero text. *in authentic. minoris debitor, C.qui dare tutores*, ibi: *Nec is qui ceſſerit agere debet, cum in legem commiſſerit, licèt ceſſio pro iuſta cauſa facta ſit, ſed minor lucrabitur.*

72 Nec † huic ſententiæ quicquam obſtat fundamentum illud, quo aſſeruimus, ius, quod non tranſit in ceſſionarium, apud cedentem manere; quia id procedit, vbi ceſſio nulla eſt, aut nullius effectus ex eo, quod ceſſum fuit ius, vel actio non ceſſibilis: alia res eſſet, ſi lex in pœnam actionem, ſeu ius ceſſum in aliũ transferret; quia ex quo in ceſſionarium non tranſit, non deberet remanere penes cedentem, imò pertinebit ei, cui lex ius ceſſum applicat. Poſthæc diu ſcripta, & cum iam prælo dari proxima eſſet hæc quæſtio, peruenit ad manus Georgius FrantzKius qui *variar. reſolution.lib.1.reſolut.9. per totam*, diſſerit ceſſione contra Anaſtaſiam Conſtitutionem facta, ſuperfluum ad quem debeat pertinere, & relatis tribus ſententijs reſoluit, quod ſi machinationis, & fraudis particeps non ſit cedens, ſuperfluum pretij ad eum pertinet, & pro eo agere poteſt. At verò ſi fraudis, & doli participet, ſuperfluum ad Fiſcum ſpectabit. Sed noſtram ſententiam, quod ſuperfluum debitoris lucro cedat, ſequitur Leotardus *dict.quæſt.39 à num.31.*

73 Quo † autem tempore opponenda ſit exceptio hæc deſcendens ex beneficio Anaſtaſiæ Conſtitutiouis dubium eſt; placuit tamen Anton. Fabro *in C. dict. titul. madati def.* 10. ante litem conteſtatam opponendam eſſe, ſequitur Schifordeg. *lib. 3.tract.23.quæſt.20.in fin.* Arias de Meſa *lib.1.variar.cap.24.num.7.* à quibus ego diſſentio; & veriùs exiſtimo, poſt litem conteſtatam opponi poſſe: quia exceptio hæc peremptoria eſt.

SV M-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Vtilitas, & difficultas quæſtionis proponitur.

2 Exceptionem omnem, quæ obſtaret cedenti, ceſſionario obijci poſſe ſunt qui indiſtinctè doceant.

3 Exceptiones aliæ reales, aliæ perſonales ſunt.

4 Exceptiones, quæ rem, & actionem afficiunt ceſſionario obſtant, ſiue is vtiles, vel directas actiones exerceat.

5 Ceſſio, & ius, quod transfertur in ceſſionarium cum ſua cauſa transfertur.

6 Exceptiones pacti, conſenſus, implementi non ſecuti, ſimulationis, rei iudicatæ, nullitatis, vſuræ, ceſſionario perinde ac cedenti obſtant.

Exceptio, quod obligatio deſcendit ex ludo, ceſſionario rectè opponitur.

7 Exceptio euictionis imminentis, quæ obſtaret venditori agenti ad pretium, eius ceſſionario præiudicat.

8 Exceptio euictionis imminentis, quæ obſtaret venditori: an obſtet eius delegatario.

9 Ceſſionarius poteſt compelli, vt edat inſtrumenta, ad quorum editionem teneretur cedens.

Ceſſionarius tenetur refundere expenſas cõtumaciales, ad quas tenebatur cedens.

10 Ceſſionarius tenetur obſeruare omnia quæ cedens.

11 Exceptio cedendarum, quæ obſtaret cedenti, eius ceſſionario rectè opponitur.

12 Diuiſionis exceptio, quæ obſtaret creditori, obſtat ſimiliter eius ceſſionario.

13 Excuſſionis exceptio, quæ repelleret creditorem; repellit etiam eius ceſſionarium, & quando ſecus, num. 14.

15 Præſcriptionis exceptio cedenti, & eius ceſſionario obſtat.

Præſcriptionis exceptio concernit obligationem, aliquando tamen perſonam ibid.

16 Salaria Aduocatorum, Procuratorum, triennio præſcribuntur.

Fideiuſſori agenti virtute ceſſionis, an obſtet præſcriptio triennalis, vel quæuis alia quæ obſtaret cedenti.

18 Litis conteſtatio cum fideiuſſore interrumpit præſcriptionem contra debitorem, & alios.

19 Actio, & ius exequendi vſque ad quod tempus per litis conteſtationem in via ordinaria, & per oppoſitionem rei in executiuis perpetuetur.

21 Exceptio, quæ non obſtaret cedenti, an præiudicare poſſit eius ceſſionario? Vbi de ceſſionario domini directi.

22 Compenſationis exceptio, quæ obſtaret cedenti, eius ceſſionario rectè obijcitur.

Ampliatur, & limitatur, num. ſeqq.

Exceptio, quæ rei, & actioni cohæret ad fideiuſſorem tranſit: ſecus ſi perſonalis tantùm eſſet.

23 Compenſationis exceptio, an opponi poſſit debito iurato.

24 Ceſſionario ex cauſa oneroſa, an obſtet compenſationis exceptio, quæ cedenti præiudicaret, & num. 25.

26 Exceptio compenſationis an obſtet ceſſionario, ſi ceſſa ſit actio actio, prius quàm cedenti compenſatio opponeretur, & n. 27.

28 Debitor ſoluens ceſſionario partem debiti, compenſare an poſſit, quod ſibi cedens debebat, & nu. ſeqq.

30 Soluens ceſſionario, quod re vera non debebat cedenti, poteſt repetere ſolutum.

31 Soluens per errorem omiſſa compenſationis exceptione, habet condictionem indebiti.

32 Soluens partem debiti, an integrum debitũ agnouiſſe cenſeatur, & pro reſiduo poſſit conueniri.

33 Ceſſionarius ſi recipiat partem crediti ceſſi, an ſtatim liberetur cedens, & num. 28.

Ceſſionarius poteſt compenſare debitum ſibi ceſſum.

34 Debitor ceſſus ſi præſens eſſet ceſſioni, & promiſiſſet ſoluere ceſſionario, an rurſus poſſit aliqua exceptione, vel compenſatione aduerſus eum ſe tueri, & num. ſequent.

35 Exceptio, quæ obſtaret creditori deleganti, non obſtat eius delegatario.

Ceſſio inuito, & ignorante debitore ceſſo fit, delegatio verò non aliter, quàm ſi ipſe conſentiat.

36 Expenditur elegans doctrina Ant. Fabri.

37 Exceptio perſonalis, quæ obſtaret cedenti, an obſtet eius ceſſionario? triplex refertur diſtinctio.

38 Ceſſionario ex cauſa lucratiua obſtat exceptio perſonalis, quæ repelleret cedentem: ſecus ſi ceſſio ex cauſa oneroſa eſſet.

39 Pater, mater, & alij aſcendentes non poſſunt ad inſtantiam filiorum, & deſcendentium carcerari, idem in patri ſpirituali procedit.

40 Socer non poteſt carcerari ad inſtantiam generi.

41 Frater ad inſtantiam fratris an carcerari poſſit? duplex ſententia refertur.

42 Carcerari non poſſunt, qui non tenentur, niſi in quantum agere poſſunt.

43 Ceſſionarius mulieris ex cauſa oneroſa, poteſt carcerare maritum ceſſum pro debito recamera.

44 Expenditur, & interpretatur l. ſi maritus ❡. 36. D. ſoluto matrimonio.

45 Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione, hæres anomalus reputatur: & iura actiua, & paſſiua in eum tranſeunt.

46 Legatarius vxoris ſi agat aduerſus maritum

Digitized by Google

tum dotis debitorem, non poteſt eum, niſi in quantum facere poſſit conuenire. Beneficium nè quis conueniatur vltra quã facere poſſit, quibus competat, & de eius effectibus remiſſiuè.

47 *Ceſſionarius ex cauſa lucratiua poteſt cogi, vt compromittat, ſi ad id teneretur cedens. Aliud eſt in ceſſionario ex cauſa oneroſa.*

48 *Excommunicationis, vel banni exceptio, quæ obſtaret cedenti, an opponi poſſit eius ceſſionario?* cum num.ſeqq.

49 *Contractus facti per excommunicatum, & ceſſiones iurium validæ ſunt.*

50 *Excommunicatus poteſt profeſſionem emittere, vel contrahere matrimonium.*

54 *Exceptio excommunicationis poſt litem conteſtatam, & in quacunque parte iudicij opponi poteſt. Ceſſionario tamen ex perſona cedentis ante litis conteſtationẽ eſt opponenda.*

55 *Doli exceptio, quæ repelleret cedentem, an eius ceſſionario obſtet? remiſſiuè.*

56 *Intelligitur* l.nemo plus iuris, D. de regul. iuris.

QVÆST. XI.

Exceptiones omnes, quæ obſtarent cedenti, an obijci poſſint, & obſtent eius ceſſionario? Vtilis, & difficilis diſſertatio.

1 CELEBRIS, † & difficilis eſt hæc quæſtio, quam in ſcholis, & foro multoties agitari profitetur Anton. Faber *lib.12.coniect.cap.9 in princ.* In qua vt rectiùs procedam, illud in primis moneo, nihil nos acturos de exceptionibus, quæ debitoribus ceſſis poſt ceſſionem factam aduerſus creditores cedentes ſuperuenerunt; ſed de his tantùm, quæ tempore ceſſionis debitoribus iam competebant: nam de exceptionibus, quæ poſt ceſſionem contra cedentem ortæ ſunt, in ſequentem titulum diſputationem reijcimus.

2 Cum † ceſſionarius vna, & eadem perſona cum cedente cenſeatur, & in eius iura ſuccedat, eiuſque imago ſit, vt in exordio huius tituli diximus: inde eſt, vt paſſim dici ſoleat, exceptionem omnem quæ obſtaret cedenti poſſe obijci eius ſieſſionario, vt poſt Bart. Paul.Soccin. & alios tradit Ariſm.Tepat. *variar.tit.411. cap.10.verſ.oppoſitiones:* Monter, à Cueua *deciſ.25.num.1.* Surd.*conſ.333. à num.16.* Decius, Natta, Cephal. Milanenſ. quos ſequitur Hypol. Montan. *in addit.ad Oliban.de actionib.part.2. lib.1.cap.4. num.24.* D.Salgado *de Regia protect.4.part. cap.7. num.fin.* Hunnius *in Encyclop. iuris 2.par. tit.7.cap.3.num.12.* Latro *deciſ.94.num.23* vbi aſſerit, omnia quæ obſtant cedenti, obſtare etiam ceſſionario.

3 Sed cum † hæc doctrina indiſtinctè accepta vera non ſit, pro certa reſolutione diſtinguendum erit, inter exceptiones reales, & perſonales: nam ſi exceptio non perſonæ cedentis cohęreat, ſed ipſam actionem afficiat, veluti exceptio pacti, conſenſus, rei iudicatæ, & aliæ ſimiles, quæ reales exceptiones dicuntur, *l.exceptiones 7.D. de except. l. inuitus 156.§.plerumque, D.de reg.iur.* cum alijs congeſtis ab Anton.Fabr. *dict.lib.12.con-*
4 *iect. cap. 9.* quemadmodum † obſtarent cedenti, obſtabunt eius ceſſionario, ſiue is ex oneroſa cauſa, vel lucratiua meruiſſet ceſſionem; vel vtilibus ſuo nomine actionibus ageret, ſiue directas cedentis nomine exerceret, agnoſcunt omnes relati ſup. & notatur communiter in *l.cum emptore, in princ.D.de pactis, l. qui ſtipendia, C.de procurat. & in l.doli, D. de nouat. & in d.l.apud Celſum 4. §. de auctoris, & §.ſi cum legitima,* Camill. Borrell. *in ſumm.deciſ.tom.1.tit.46.de except.num.7.* Hunnius *reſol.iur.ciuil.lib.4.tract.de action part.7.quæſt.9.per tot.* Cancer. *2.part.var. cap.6.à num. 78.* ex Aretin. Menoch. Pacificus *de Saluiano interdicto inſpect.3. cap. 2.à num.913.* Donell. *lib.12.comm. cap. 3.* Guzman *de euict.quæſt.10.num. 44. & qu. 11.num.26. & quæſt.5.num. 37. & quæſt. 60. num.29.* Gallerat. *de renunciat. lib. 1. cap.4.num.65.& 66.* Et in exceptionibus perſonalibus in rem ſcriptis, idem probat Monter à Cueua *dict.deciſ.25.num.7. & 8.*

5 Huius rei † ratio eſt, quòd ceſſio tranſit cum onere ſuo, & cedens in præiudicium debitoris non poteſt ius ſaluum, & integrum transferre, imò translatio debet eſſe cum ſua cauſa, & aptitudine paſſiua, arg. *l.ſi aquæductus, D.de contrah. emption.* quia interna illa qualitas videtur ineſſe ipſi ceſſioni, vt *ex l.in omnibus* offi-

officijs, §. *non debeo*, *D. de reg. iur.* probat Brunor. à Sole *quæſt. legal. quæſt.* 10. *à num.* 3. multis relatis, Guzman *dict. quæſt.* 5. *num.* 38. Gallerat. *ſup. à numer.* 63. *&* 64. Gratian. 2. *tom.* 2. qui ampliat; etiam in promiſſione iurata; & ſiue ceſſionarius vtiles, vel directas actiones exerceat.

6 Ex quo † in ſpecie inferes, exceptionem pacti, & conſenſus æquè cedenti, ac eius ceſſionario obſtare, Bertazol. *clauſ.* 29. *gloſ.* 7. *num.* 3. Gallerat. *ſup. num.* 64. *in fine*. Quemadmodum exceptio implementi non ſecuti, æquè cedenti, ac ceſſionario nocet Guzman *dict. quæſt.* 5. *num.* 37. ex Gaballino, Gallerat *dict. cap.* 4. *num.* 67. *in fine*. Et in exceptione metus idem iuris eſt, Bargalius vbi proximè. Idemque in exceptione ſimulationis, & ſolutionis procedit, vt ex Aretino, & Bartol. probat Gratianus *vbi proximè nu.* 1. *&* 6. Et in exceptione iuriſiurandi idem probat Oſuald. *ad Donell. lib.* 24. *comm. cap.* 14. Et in exceptione rei iudicatæ idē ius eſſe ex multis oſtendit Monter à Cueua *dict. deciſ.* 25. ferè per tot Frantz Kius *variar. reſolut. lib.* 1 *reſolut.* 13. *num.* 16. Et exceptionem, quod obligatio nulla ſit, quia procedit ex ludo, ceſſionario perinde, ac cedenti obſtare affirmat Guzman *dict. quæſt.* 5. *num.* 41. *& quæſt.* 60. *num.* 27. & licèt in illa lite nullus ex interpretibus relatus fuiſſet, qui in terminis loquatur: eſt indiuidualis deciſio Rotæ apud Alex. Ludouiſ. *deciſ.* 47. qui refert deciſum, exceptionem nullitatis, quod obligatio procedit ex ludo, non minus cedenti, ac eius ceſſionario obſtare: quia exceptio hæc non cedentis perſonam, ſed rem & actionem reſpicit. Et exceptionem vſuræ, quæ obſtaret cedenti, obiici poſſe eius ceſſionario, probat Leotardus *de vſuris quæſt.* 94. *à num.* 75. Vbi *nu.* 76. quod omnes exceptiones, quæ rei cohærent, obſtant ceſſionario: idem ex Neguſantio, & Pacifico, Merlin. *de pignorib. lib.* 4. *quæſt.* 132. *num.* 9.

7 Similiter † exceptio euictionis imminentis, quæ obſtaret venditori agenti ad pretium, iuxta *l. ſi poſt perfectam*, *C. de euictionib.* Antonius Gomez 2. *tomo variar. cap.* 2. *num.* 39. Molina *de iuſtitia*, *& iure* 2. *tom. tract.* 2. *diſput.* 280. Azeuedo *in l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop. num.* 162. Morla *in empor. iur.* 1. *part. tit.* 9. *in præmiſſ. num.* 108. Gratian. *cap.* 175. *à num.* 20. Carpan. *ad ſtatut. Mediol.* 1. *tom. cap.* 42. *num.* 171. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.* 3 *tit.* 142 Caſtill. *tomo* 4. *controu. cap* 42. *à numer.* 72. Giurba *deciſ.* 113. *num.* 18. *&* 20. *& deciſ.* 100. *à num.* 24. Cancer. 1. *part. cap.* 13. *à nu.* 45. Guzman *de euictionib. quæſt.* 50. Hermoſill. *in l.* 32. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 1. *à num.* 230 venditoris ceſſionario obſtabit, & cauere de euictione debet quemadmodū ipſe cedens teneretur, Guzman *dict. qu.* 5. *num.* 76. *& dict. quæſt.* 50. *num.* 6. qui refert Hieron. de Leon *deciſ.* 47. *lib.* 1. *à nu.* 16. Adde Cancer. *dict.* 2. *part. cap.* 6. *à num.* 69, còncducit Merlin. *dict. cent.* 1. *cap.* 91. *per tot.* vbi quod † licèt exceptio euictionis imminentis obſtet venditori, non tamen obſtat delegatario. Quod *num. fin.* verum dicit, vbi vera delegatio interceſſit; ex quo in ceſſionario aliud admittere videtur, cum ceſſionis, & delegationis diuerſa ratio ſit, vt ſtatim dicemus.

8

9 His † conuenit, quod ceſſionarius cōpelli poteſt edere omnia inſtrumenta, ad quorum editionem teneretur cedens, Anton. Faber. *C. de eden. lo def.* 17. Etſi voluerit proſequi litem, quam inſtituerat cedens, tenebitur prius refundere omnes expenſas contumaciales, quas cedens ante omnia ſoluere cogi poſſet, vt teſtis eſt idem Faber *in C. d. ſ uctibus*, *& litium*

10 *expenſis def.* 49. Et † tenetur obſeruare omnia, ad quæ cedens tenebatur, Galleratus *dict. cap.* 4. *num.* 68.

11 Exceptio † etiam cedendarumquæ obſtaret creditori cedenti, iuxta latè tradita à nobis *ſup. tit.* 5. *quæſt.* 2. *per tot.* ceſſionario etiam obſtabit, vt rectè oſtendit Franc. Mulanenſ. *deciſ. Siciliæ lib.* 2. *deciſ.* 1.

12 *num.* 1 *& ſeq.* Ita † etiam ſi creditor non poſſet contra correos, vel confideiuſſores inſolidum agere, quia diuiſionis beneficio renunciatum non fuit, ſi ab vno ex correis, vel confideiuſſoribus ſolidū exegerit, iſque aduerſus alios virtute ceſſionis inſolidum agat, repelli poterit exceptione, & beneficio diuiſionis, quemadmodum creditor cedens repelleretur, vt ex Harmant. Piſtor. Valentin Franc. & Ioann. Zoppen. probat Heringius *de fideiuſſorib. cap.* 27. *part.* 3. *numer.* 35.

13 Ex † eodem principio, infert Paul. Gal-

Galleratus *dict. lib.*1. *de renunciat. cap.*4. *num.*64.quòd qemadmodùm cedens non poſſet agere contra tertium poſſeſſorem, niſi facta prius excuſſione contra principalem debitorem, *authen. hoc niſi debitor, C. de pignoribus*, ita nec eius ceſſionarius poterit, nè aliàs melioris conditionis eſſet, quàm cedens.

Quam † Pauli Gallerati doctrinam (eo non relato) licèt veriſſimam eſſe agnoſcat Fontanell. *de pactis nuptial. clauſ.*4 *gloſ.* 18. *part.*2. *nu.*71. eam tamen limitat in fideiuſſore, qui ex iure ſibi ceſſo: per creditorem contra tertium poſſeſſorem hypothecariam actionem exercet: nam ei, ſi principalis debitor ſoluendo non exiſtat, non obſtabit exceptio excuſſionis, cedenti rectè opponeretur, vt latè oſtendit *à nu.*69. Quod intelligas velim ſi alij confideiuſſores non extarent; quia ſolus fideiuſſor, qui virtute ceſſionis agit, interceſſit; tunc enim ei, nec exceptio excuſſionis, nec cedendarum reſpectu ipſius obſtaret, vt ſentit Iacob. Cancer. *part.* 2. *var. cap.*5. *numer.* 162. Alia tamen res eſſet, ſi alij fideiuſſores interceſſiſſent; nàm eo caſu fideiuſſor, qui ceſſionem obtinuit, agens contra tertium, exceptione non factę excuſſionis in bonis aliorum confideiuſſorum meritò repelleretur.

Præſcriptionis † etiam exceptio cum rei cohæreat, & concernat obligationem, *l. ſi pupillus* 45. *D. de adminiſtrat. tutor.* Arias de Meſa *lib.*2. *var. cap.*12 *num.*6. non minus cedenti, quàm ceſſionario obiicitur, etſi præſcriptio ſtatutaria ſit, Ioan. And. Salicet. & Bald. quos refert, & ſequitur Bertazol. *clauſ.* 29. *gloſ.* 7. *num.* 3. Monter à Cueua *d. deciſ.*25. *à num* 63. (vbi id intelligit, ſi præſcriptio afficeret obligationem, & actionem; ſecus tamen ſi non actionem, ſed modum agendi, & vitium tantùm perſonale cedentis pertingeret) Celſus Bargalius *de dolo lib.*5. *cap.* 7. *num.*87. vbi quòd præſcriptio, quę currit contra cedentem, currit etiam contra ceſſionariũ: & quòd præſcriptio inchoata contra cedentem currat contra ceſſionarium, ex Bart. Cæpol. & Rota probat Merlin. *de pignorib lib.*5. *quæſt.*21 *num.*61.

5 Pulcrum † tamen dubium eſt, an vbi viget ſtatutum, quòd ſalaria Aduocatorum, procuratorum, famulorum, medicamenta pharmacopolarum, & quæ alia ſimilia, triennio præſcribantur, prout apud nos cauetur *in l.* 9. *tit.* 25. *lib.* 5. *Rec.* (de cuius legis materia videndi Azeued. ibi, & alij Regnicolæ, quos refert Carleual. *de iudiciis lib.*1. *tit.*3. *diſputat.*29. *num.*18. Flores de Mena *lib.*1. *var. quæſt.*8. §.1. *à nu.*60. *&* §.3. *num.*22. Carocius *de locato part.*5. *tit. de ſtatuto fol.*239. Barboſa *in l ſicut, C. de præſcript. triginta, vel quadragin. annor. à num.*66. Giurba *deciſ.* 13. Cancerius 1. *part. cap.*15. *à num.*5. *ad* 28. *&* 3. *part. cap.*20. *à num.* 335. Anton. Faber. *C. de locato def.*34. Fontanell. ſtatim referendus *à num.*31. Bellonus *de his quæ fiunt incontinenti lib.*2. *cap.*5. *per totum*, Cyriac. *lib.*2. *contr.*307.) Simile ſtatutum, ſeu lex procedat etiam contra fideiuſſorem debitoris ſalarij, qui exactus per creditorem ſoluit, & ceſſionem obtinuit: qui ſi agat virtute ceſſionis cõtra debitorem, dubitari ſolet, an ei præſcriptio triennij obſtet, qua cedens repelli poſſet? Et ei præſcriptionis exceptionem non obſtare, ſi ſoluit antequam triennium laberetur, quamuis poſt ſolutionem à ſe factam triennium, vel plus temporis lapſum fuiſſet, reſoluit Fontanell. *de pactis nuptia. lib. clauſ.*4. *gloſ.*18. *part.*5. *num* 36.

17 Difficultatis † autem eſt, qua præſcriptione poſſit debitor ſe tueri aduerſus fideiuſſorem, qui ceſſionem à creditore habuit: finge nàmque creditorem intra tempora exercitio actionis ſuæ præſtituta, ſed parùm ante eius interitum, veluti in vltima die triennij, decennij, vicennij, vel tricennij, litem conteſtatum fuiſſe cum fideiuſſore; qui ſoluit, & ceſſionem obtinuit. Quæſtionis tunc eſt, à quo tempore incipiat currere præſcriptio aduerſus debitorem, & cuius temporis eſſe debeat? Quod dubium à nemine vidi excitatum: id tamen extra controuerſiã eſt, quòd ſi fideiuſſor nõ ceſſas ſibi actiones exerceret, ſed actione mandati ageret, præſcriptio a die ſolutionis à ſe factæ inciperet, & actio illa mandati (quæ perſonalis eſt, vt diximus *tit.* 5. *quæſt.* 4.) eo tempore excluderetur, quo aliæ perſonales actiones finiuntur, in quantum præſcriptione, ius noſtrum Regium à iure communi deuiat, vt agnoſcitur ex *l. ſicut* 3. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor. l.* 63. *Tauri*, Parlador. *lib.*1. *rer. quotid. cap.*1. §. 11. *cum ſequent.* Azeued. *in l.*6. *tit.*15 *lib.*4. Re-

Digitized by Google

Recop. D.Salgado *de Reg. protect. 4. part. cap. 2. num. 9. et* 10. Barboſ. *de præſcriptionib. ad dict. l. ſicut num.* 20.

18 Quando † verò fideiuſſor ceſſas ſibi actiones exercet, in difficili eſt, quo temporis lapſu excludatur; crederem tamen quod cum per litis conteſtationem cum fideiuſſore, perpetuetur actio contra debitorem principalem, & alios, vt ex Feliciano probat Cancer. 1. *part. variar. cap.* 15. *num.* 47. liberum erit fideiuſſori, ceſſis ſibi iuribus experiri, tam contra debitorem, quàm aduerſus alios confideiuſſores, vel tertios poſſeſſores, intra tempus quo perpetuata manet actio; eo tamen tranſacto præſcriptionis exceptio
19 ei obſtabit. Quomodo † autem, & in vſque quod tempus actio, & ius exequẽdi per litis conteſtationem, vel oppoſitionem rei perpetuetur, videndus Rodericus Suarez, & eius Addit. D. Valdes olim anteceſſor noſter *in l. poſt rem iudicatam notabil.* 2. §. *conſidera, vlt. fol. mihi* 237. D.Salgado *dict. cap. 2. à num.* 47. Azeuedo *in dict. l.* 6. Rodriguez *de annuis reditib. lib. 2. quæſt. 9. à num.* 69. Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſput. 4. à num. 21. ad finem*, diſputat Caſtillo *de tertijs cap.* 35. *num.* 19. Cancer. 3. *part. variar. cap.* 16. *à num* 52. D.Valenzuela *conſ.* 21. *à num.* 1. *tom.* 1. qui aſſerunt, actionem per litis conteſtationem in via ordinaria; ius verò exequendi per oppoſitionem rei, vel eius contumaciam. vſque ad quadraginta annos extendi, iuxta *l. fin. C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *annor.* cum alijs iuribus, quæ referunt, videndus nouiter agens Parexa *de editione inſtrumentor. tit. 7. reſol. 7. per tot. & nu. 6. tom.* 2.

20 Difficilior † ſanè eſt huius dubij reſolutio, quando fideiuſſor ſpontè ſoluit, nulla lite, ſeu litis conteſtatione præcedente, quo caſu videtur, eodem temporis lapſu repellendum eſſe, quo creditor excluderetur; præſcriptionemque currere à die quo cum creditore cedente contracta fuit obligatio: quia vbi fideiuſſor ſpontè dimittit creditorem, perinde eſt, ac ſi extraneus ſoluiſſet, & obtinuiſſet ceſſionem, cui obſtabit exceptio præſcriptionis; eaque incipiet etiam reſpectu ceſſionarij, à die contractæ obligationis, cum nullatenus dici poſſit interrupta, neque quoad debitorem principalem, & multo minus quoad alios, veluti confideiuſſores, vel tertios bonorum poſſeſſores, ex eo quod extraneus ſoluerit, & obtinuerit ceſſionem. In quo articulo ſi caſus occurrerit maturè conſiderandum erit: interim tamen conſulerem fideiuſſoribus, nè ſponte ſoluerent, ſi facultas eis non eſſet conueniendi debitorem, confideiuſſorem, aut tertios bonorum eius poſſeſſores, antequam actionis ſibi ceſſæ tempora laberentur.

Poſthæc diù ſcripta prodijt Mercurialis Merlinus *de pignorib. & hypothec.* qui *d. quæſt.* 21. *num.* 72. in hoc articulo ita ſcribit: *Decima tertia concluſio, præſcriptio inducta per ſtatutum contra creditorem ſpatio certi temporis differentem exactionem, locum habet etiam aduerſus confideiuſſorem ſoluentem creditori principali: quia obſtat præſcriptio ſi agat contra fideiuſſorem, vt in dict. deciſ.* 346. *part.* 6. *recent. etiam ſi ſtatutum excipiat caſum fideiuſſoris ſoluentis prò debitore, vt in dict. deciſione pleniſſimè explicatur, & in Rom pecunia* 15. *Nouemb.* 1632. *coram Pirouano*, hæc Merlinus: qui rem parum aperit, nec prout nos diſtinguit: niſi apertius loquatur dict. deciſio Rotæ 346. quam refert.

21 E conuerſo † autem in præſenti quæri poſſet, an præſcriptio, quæ non obſtaret cedenti, obſtet eius ceſſionario? Exemplum erit, ſi dominus directus ceſſerit alicui ius exigendi cenſum, ſeu annuas penſiones ab emphyteuta, reſeruato ſibi directo dominio: tunc enim dubitatur, an præſcriptio, quæ domino directo agenti ad penſiones cenſus non obſtaret, Theſaur. *deciſion.* 179. *& addit.* Cancer. 3. *part. variar. cap.* 4. *à numer.* 175. Ripoll. *variar. reſolut. cap.* 7. *à num.* 47. eius ceſſionario obijci poſſit? Quam quæſtionem latè ad partes diſputant Fontanell. *de pactis nuptialib. clauſul. 4. gloſ. 18. part. 1. à numer. 136. & clauſul 5. gloſ. 8. part. 14. numer.* 35. Cancer. 1. *par. variar. cap. 12. num. 13. & à num.* 14.

22 De † compenſationis exceptione dubitatio etiam eſt, an quæ obijci poterat cedenti, obijci poſſit ceſſionario. Et cum compenſatio in rem ſit, non in perſonam, ob eamque cauſam fideiuſſori ex perſona debitoris competat, *l. 4. & 5. D. de compenſationib.* quæ non competeret

ſi non rei, ſed perſonæ cohæret, l. exceptiones 7. D. de exceptionib. vt rectè notat Anton. Fab. dict. lib. 12. coniect. cap. 9. Coſta in tract. re integra diſt. 7. num. 12. cum alijs, quos nos ſuo loco congeſſimus, inde eſt, vt æquè noceat cedenti, & ceſſionario, Bart. in l. qui duos in princ. D de leg. 2. Cynus in l. eius, D. de compenſat. Bald. Angel. Alex. Guid. Pap. Theſaur. & alij ex antiquioribus, quos refert, & ſequitur Paul. Gallerat. de renunciat. lib. 1. cap. 4. n. 67. Bertazol. clauſ. 29. gloſ. 7. num. 3. (vbi quod exceptio in rem eſt) Gratianus 2. to. cap. 356. per tot. Vander. ſingul. 34. num. 2. nouiter FrantzKius d. reſol. 13. num. 16. & per tot. (vbi latè oſtendit compenſationē, quæ obſtaret cedenti obijci poſſe ceſſionario,) Hunnius ſtatim referendus à nu. 18. Carpan. ad ſtat. Mediol. 1. tom. cap. 447. num. 35. Dornſperg ſyntag. iuris lib. 2. par. 2. cap. 7. verſ. compenſatione vtuntur, Intrigliol. conſ. 8. num. 9. & 10. (vbi quod exceptio compenſationis eſt realis) Noalis de tranſmiſſ. caſu 36. num. 14. Marta in digeſt. nouiſſ. tom. 3. tit. de compenſat. cap. 34. Celſus Bargalius ſup. Alex. Ludouiſ. & Addit. deciſ. 121 Giurba ad conſuet. Meſſan. 1. part. cap. 9. gloſ. 9 num. 10. Amendol. ad Franch. deciſ. 353. num. 6. Oſualdus ad Donell. lib. 15. com. cap. 43 lit. O. & lib. 6. cap. 15. lit. Aa. Cuiacius lib. 24. obſeru cap. 37. qui mouentur ex eo, quod compenſatio ſolutionis loco eſt, eiuſque effectum habet, l. ſi conſtat cum l. ſequenti, l. inuicem. C. de compenſation. l. ſi ambo, D. eodem tit. l. ſi debitor, C. qui potiores in pignor. habeantur.

23 Quam † communem ſententiam ampliat Ioan. Bapt. Thoro 1. part. comp. deciſ verb. compenſationem debiti ceſſi, fol. mihi 101. & ceſſionario compenſationem obijci poſſe probat, licèt debitor ceſſus creditori ſoluere cum iuramento promiſiſſet, dummodò pauper eſſet: cuius doctrinæ veritas ex alia pendet, an debito iurato compenſatio opponi poſſit? De quo videndi Rodriguez de executione cap. 6. num. 9. Bocrius conſ. 14. Salazar de vſu, & conſuetudine, cap. 1. num. 69. Oſaſcus deciſ. 93 per tot. Tiraquell. de retract. lignag. §. 3. gloſ. 3. per tot. multis relatis Caſtillo 3. tom controuerſ. cap. 23. à numer. 78. Arias de Meſa lib. 3. variar. capit. 38. Amato 1, tom. reſolut. 17. numer. 12. Riccius collect. 800. 2032. & 2445. Azeued. in l. 1. tit. 21. lib. 4. num. 129. Seraphin. de priuilegijs iuramen. priuileg. 74. à num. 35. & à num. 143. & à num. 158. Viſconte concluſion. iuris, verb. debitor aduerſus, Puteus deciſ. 192. part. 2. Zeuallos commun. quæſtion. 231. & de cognit. per viam violentiæ 2. part. quæſtion. 1. Iacob. Canecr. 2. part. variar. cap. 3. à num. 60. Alex. Trentacinq. lib. 3. variar. titul. de compenſat. reſolut. 1. Carpan. ad ſtatut. Mediolan. 1. tom. cap. 42. numer. 174. & 247. Paul. Gallerat. de renunc. tom 1. lib. 5. cap. 4. num. 72. & tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 10. Thoro dict. 1. tom. verb. compenſationis exceptio, & conſ. vnico à numer. 112. poſt votum 84. Intrigliol. conſil. 8. à nu. 8. Fachin. lib. 1. controuer. cap. 7. Oſuald. ad Donell. lib. 16. commen. cap. 15.

24 Sed † licèt ſuperior doctrina, quod compenſatio, quæ cedenti obſtat, noceat etiam eius ceſſionario, veriſſima ſit; tamen quia multipliciter limitatur breuiter inſpiciendum erit an limitationes, quas proponunt interpretes veræ ſint. Prima limitatio colligitur ex Anton. Fabro in C. ad titul. de compenſationib. def. 3. qui aſſerit ceſſionario ex cauſa oneroſa, non obſtare compenſationem, quæ cedenti rectè obijceeretur, ſequitur ex eodem Anton. Fab. in C. lib. 4. titul. 23. def. 3. Hunnius in Encycloped. iuris 3. part. tit. 29. cap. 3. numer. 20. Sed hæc limitatio ratione, & lege deſtituitur, & verius eſt, ceſſionario ex quocunque titulo, ſiue lucratiuo, ſiue oneroſo exceptionem compenſationis opponi poſſe, Canecrius 2. part. var. cap. 6. nu. 81. vbi num. 83. in fin. aſſerit Anton Fabrum loqui contra receptam, & veram ſententiam.

25 In eo tamen † aſſentior Anton. Fabro quem ſequitur Caſtill. tom. 4. controuer. cap. 40. num. 82. quatenus aſſerit, ceſſionario, qui omnia bona cedentis obligata habebat, antequam debitor ceſſus acquireret obligationem, & creditum, quod compenſare intendit, nullatenus obijci poſſe compenſationem, quæ cedenti obſtaret. Quod verum eſſe exiſtimo in quolibet ceſſionario, cui nullo modo obſtabit exceptio compenſationis orta ex contractu facto cum cedente poſt factam ceſſionem, & ius iam quæſitum

ceſ-

ſionario, Hunnius *dict. cap. 3. num. 19.* D. Salgado *dict. §. vnic. à nu. 25.* quorum reſolutio non ineleganter limitari, & intelligi poteſt FrantzKium cuius verba referemus *num. 27. in fin.*

26 Alteram † limitationem admittit Caſtrenſ. *in l. eius 9. C. compenſationib. & in l. ſi quis in rem 34. ad finem, D. de procurat.* quem ſequitur Angel. *conſ. 259. per totum*, qui defendunt, neutiquam poſſe ceſſionario compenſationem obijci, ſi ceſſa ſit actio priuſquam cedenti compenſatio obijceretur. Sequitur Cutell. ſtatim referendus *num. 83.* qui id intelligit, dummodo de ceſſione conſtet aliter, quàm per apodixam, vel ſchedulam priuatam. Quod fortiori ratione procedere aſſerunt, ſi ceſſionarius debitori denuntiaſſet ceſſionem, vel litem cum eo conteſtaretur antequam oppoſita eſſet compenſationis exceptio: quia cùm is caſibus, actio liberum tranſitum fecerit in ceſſionarium, non poteſt rurſus aliquo modo elidi. Et quemadmodum debitori poſt factam denunciationem ceſſionis, vel litis conteſtationem, interdicitur ſoluendi facultas; ita & prohibita eſt ei potentia compenſandi, quæ ad inſtar ſolutionis eſt, ſequitur multis relatis Gratian. *tom. 2. cap. 356. à num. 26.* Marius Cutell. *de donation. contempt. matrimonii tomo 1. tract. 1. diſcurſ. 2. part. 10. à num. 74.* qui contra Gratianum defendit, poſt factam denunciationem ceſſionis, vel poſt litis conteſtationem debitorem ceſſum, nec retentionis remedio ſe tueri poſſe, licèt cedentis bona pro credito de cuius compenſatione agitur hypothecata, & obligata haberet. Vbi etiam *num. 76.* aſſerit, marito agenti nomine dotis aduerſus debitorem ceſſum, non obſtare compenſationem ex perſona mulieris.

27 Quas † limitationes veras non eſſe exiſtimo, & prima ſcilicèt quod compenſatio obijci non poſſit, ſi ceſſa ſit actio priuſquam cedenti compenſatio opponeretur, diſplicet Anton. Fabro *dict. lib. 12 coniect. cap. 9.* Secunda verò, quæ compenſationem excludit poſt denunciationem ceſſionis, vel litis conteſtationem reijcit Bertazol. *dict. clauſ. 29 gloſ. 7. num. 4.* Nec quicquam oberit, quod ſicut poſt denunciationem ceſſionis, vel conteſtationem litis, ſolutio facta cedenti non proficit, *l. 3. C. de nouationib.* ita nec vtilis eſſe debet compenſationis exceptio, quæ obijcitur ceſſionario; quaſi ſi compenſationi huic locus foret, perinde eſſet, ac ſi cedenti ſolueretur. Nam longè diuerſa ratio eſt, inter ius compenſandi ortum ante factam ceſſionem, & ſolutionem, quæ fit poſt ius radicatum, & quæſitum ceſſionario mediante denunciatione, vel litis conteſtatione: quo tempore ſicut nõ prodeſt debitori ſolutio: ita nec prodeſſet compenſatio, ſi eius opponendæ ius natum eſſet poſt denunciationem, vel conteſtationem, vt in puncto firmat FrantzKius *dict. reſolut. 13. à num. 40. ad 48.* ibi: *Compenſationem ortam poſt factam ceſſionem obijci poſſe ceſſionario, etiam ſi debitor ceſſus ſcientiam aliunde habuiſſet ceſſionis dummodo denunciatum ei non fuiſſet nè ſolueret cedenti, vel interueniſſet aliud, de quibus in l. 3 C. de nouationib quia tunc non obſtaret compenſatio, quæ obſtaret cedenti: quemadmodum nec proficeret ſolutio et facta*, ex quibus verbis probatur etiam limitatio de qua *ſup. num. 25.*

28 Alia † etiam proponitur limitatio, quando debitor ceſſus partem debiti ſoluerit, quo caſu Caſtrenſ. Angel. Gratianus, & Cutellus vbi proximè, ius compenſationis debitori denegant, quaſi videatur iam integrum debitum agnouiſſe, *l. cum fidem, C. de non numerata pecunia, l. fideicommiſſum 50. §. fin. D. de iudiciis*, pro quo facit, quod vbi ceſſionarius recipit partem debiti ceſſi, cedens liberatur, & nouatio facta intelligitur, Pereira *deciſ. 126. num. 7.* Gaitus *de credito cap. 2. num. 2416. in fine.*

29 Sed † nec hæc limitatio placet, nam verius eſt, ſolutionem partis debiti etiã nulla facta proteſtatione, non impedire quo minus debitor opponere poſſit ceſſionario pro reſiduo agenti compenſationis exceptionum, vel aliam quæ obſtaret cedenti, agnoſcit poſt Gabrielem, & alios Hypolit. Montan. *dict. cap. 4 nu. 24. in fine*, Franc. Milanenſ. *deciſ. 1. num. 2. lib. 2.* Gratian. *dict. cap. 356. à num. 35.* ex Milan. & Gratian. D. Salgado *ſup. numer. 36.*

30 Pro quibus † mirabiliter facit, quod debitor ceſſus, qui ceſſionario ſoluit, quod cedenti non debebat (vt ſupponit Theſaur. *deciſ. 221. num. 3.*) habet condi-

dictionem indebiti aduerſus ipſum ceſſionarium: quia indebiti condictio, quæ obſtaret cedenti, eius ceſſionario etiam obſtat, vt ex Bart. *in l.doli mali 19. num. 9. D. de nouationib. & in l ſi donatarius, §. ſi quis indebitum, D. de condict.cauſ. data*, & alijs eleganter probat Cancer. *part.1. variar.cap 2. de Trebell. & Falcid. à num. 65. ad 71.* Ergo ſi debitor repetere poteſt à ceſſionario, quod indebitè ſoluit, à fortiori poterit ſi reſiduum petat, opponere compenſationis exceptionem, cùm facilius retentio, & exceptio concedatur, quàm actio, & petitio, *l.per retentionem. C.de vſuris, l.2.C.de fideicommiſſ. l. patre furioſo, C.de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris*, cum alijs congeſtis à Velaſco *in*
1 *locis commun.lit.R.axiomat.*122.Nec † dubitari poteſt quod is qui per facti errorē omiſſa exceptione compenſationis ſoluit, habet condictionem indebiti, *l.ſi ambo, §.ſi quis igitur, D.de compenſat.l.qui inuicem 30.l.qui exceptionem 40.§.ſi pars, D. de cond.ct. indebiti, l.quod dicitur, §.penul. D. de impenſ.in reb. dotalib.fact.* Ant. Fab. *dict.cap.9.*

2 Nec † obſtat quod ex ſolutione partis integrum debitum agnitum videatur. Quia vt rectè probat Gratianus, Montaner, & Milanenſ. locis relatis, id debitori ceſſo quò ad alias partes, ſeu futuras præſtationes non præiudicat: & regulare eſt, quod ſoluens gratuito partem debiti, non cogitur reſiduum ſoluere; maximè ſi ignarus alicuius legitimæ exceptionis ſibi competentis ſoluiſſet, *l. cum de indebito, verſ pro parte, D. de probation.l.vltima, C.nè vxor pro marito*, videndus latiſſimè agens Hermoſill. *in l. 6. tit.1.part.5.gloſ.3. per totam*, Gratian. *deciſ.146.num.11. & in addit. à num.1.* Marius Muta *deciſ.6.à num.15.* Carleual. *de iudicijs lib.1.tit 1.diſp.2.à num.375.*Camil. Borrell. *in ſumm.deciſ tom.3.tit.14.nu.34.* qui innumeros referunt in comprobationem.

3 Minus oberit, † quod per receptionem partis, cedens liberatur à ceſſionario, iuxta Pereiram, & Gaitum. Quia liberatio locum obtinebit ſi cedenti reuera quantitas ceſſa debeatur; non verò ſi manifeſtè appareat, debitorem nihil debere, vel aliqua exceptione veluti cōpenſationis tutum eſſe: nam tunc aduerſus cedentem regreſſum habebit, vt ex Bart. Bald. & Paul. de Caſtro aduertit Bertaxol. *clauſ.29.gloſ.7.num.5.*

Diximus qualiter exceptio compenſationis, quæ obſtaret cedenti, poſſit obijci eius ceſſionario. Ex aduerſo nunc videndum eſt, an ceſſionarius poſſit compenſare debitum ſibi ceſſum contra creditorem ſuum. In quo dubio ſi lis iam ſuper ceſſione conteſtata fuiſſet, certum eſt, ceſſionarium compenſatione vti poſſe. Difficultas igitur verſatur, quando ante litem conteſtatam ſuper ceſſione, de opponenda compenſatione agitur. Et licèt videatur compenſationi eo caſu locum non eſſe, iuxta *in l.rem ſuam D.de compenſationib.* cuius verba ſunt: *In rem ſuam procurator datus, poſt litis conteſtationem ſi vice mutua conueniatur, æquitate compenſationis vtetur.* Tamen verius eſt, etiam lite non conteſtata ſuper iuribus ceſſis, ceſſionarium vti poſſe cōpenſatione aduerſus ſuum creditorem, quia *d.l.in rem ſuam*, non excludit compenſandi ius ante litem conteſtatam, vt oſtendit Vlricus Hunnius *reſol. iur. ciuil. lib.4. tract. de actionib. part.7.quæſt.8. per tot.* ex Cuiacio *lib.24.obſeruat.cap.37.* Donello *in l.eius 9. C. de compenſat.* Briſonio *de ſolutionib. tit.de compenſat.* probat nouiter Georg. Frantzkius *variar. reſolut. lib. 1.reſol.13. nu.48.* Et creditori agenti poſſe obijci compenſationem debiti ceſſi, ex Tindaro, & alijs probat Amato *d.reſol.17.nu.6.* ſequitur nouiſſimè ex Amato, D.Salgado *d §.vnico, n.27.& 1 part. cap. 6.nu.67.*

34 Relatæ † à nobis doctrinæ non ſolum in compenſatione, ſed in alia qualibet exceptione reali locum habent. Nunc verò pro complemento realium exceptionum, antequam ad perſonales tranſitum faciamus, inquirendum eſt, an vbi in actu ceſſionis debitor ceſſus interueniſſet, & promiſiſſet ſoluere ceſſionario, poſſit aliqua aduerſus eum exceptione iuuari ex his quæ obſtarent cedenti? In qua re exiſtimauit Cancerius *dict.2 part.cap.6.num.84.* quod ſi delegatio facta non fuiſſet, ſed tantum debitor ceſſionario ſimpliciter ſoluere promiſiſſet, non ex eo debitor ius excipiendi, & compenſandi amittit: quia promiſſio intelligitur facta de ſoluendo ceſſionario, ita tamen

vt

vt poſſit ei opponi quicquid cedenti obijci poſſet, cui opinioni fauere videtur Gaſp. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 3 quæſt.* 11. ibi deciſum refert, debitorem, qui de mandato creditoris ſui alteri ſoluere promiſſit, poſſe ſe aliqua legitima exceptione tueri, ſi vera delegatio non interuenit.

35 Verius † tamen eſt, debitorem ceſſum, qui ceſſionario, abſque proteſtatione ſoluere promiſit, nulla ſe poſſe exceptione defendere: quia promittendo ſimpliciter ſolutionem, remiſiſſe cenſetur exceptionem, quam ſciebat ſibi aduerſus cedentem competere: ideò enim debitori ceſſo ſaluæ manent exceptiones cõtra ceſſionatium, quas haberet contra cedentem, cum certum ſit debitorem delegatum vti non poſſe exceptione vlla quam haberet aduerſus delegantem, *l. ſi quis delegauerit* 12. *D. de nouationib. l. ſi non debitorem, l. doli* 19. *l. ſi Titius, D. eod. tit.* ex eleganti diſcrimine interceſſionem & delegationem: nam ceſſio nominis, non ſolum ignorante, ſed inuito debitore ceſſo fieri poteſt, Guzman *de euictionib. q* 35. *num.* 5. cum alijs relatis ſup. *tit.* 1. *quæſt.* 2. *à num.* 50. Vlricus Hunnius *variar. reſol. iur. ciuil. lib.* 4. *tract. de actionib. p.* 7. *quæſt.* 4 *& in Encyclop. iuris part.* 2. *tit.* 5. *cap.* 7. *à num.* 34. Leotard. *de vſur. quæſt.* 39. *num.* 2. delegatio autem non niſi conſentiente, & promittente debitore perficitur, *l.* 1. *l. neque creditores* 6. *C. de nouation.* latiſſimè Galleiat. *de renunc. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *à num.* 18. *ad* 25. Parlador. Donell. Briſon. relati ſupr. *tit.* 1. *quæſt* 2. *in fin.* Leotard. vbi proximè. Quæ res efficit, vt debitori ceſſo ius excipiendi non auferatur, quod vnquam remiſiſſe cenſetur: at verò debitori delegato ius excipiendi denegetur; quia patiendo ſe delegari, & promittendo ſoluere delegatario, exceptionem, ſi quam habebat, remittere intelligitur, & quaſi donare videtur, vt ſentit Paul. *in l. l. ſi quis delegauerit*, Cyriac. *lib.* 3. *cont.* 214 *num.* 6. Gallerat. *ſup. num.* 16. *verſ. hinc* videndus Merlin. *cent.* 1. *cap.* 91. *per tot.* vbi latè oſtendit, exceptionem, quæ obſtaret deleganti, nullatenus opponi poſſe delegatario, Briſon. *de ſolut. lib.* 2. *de delegation.* Donel. *lib.* 6. *cap.* 20. *vbi Oſuald. lit. M. & N* Bertazol. *clauſ.* 23 *gloſ.* 14. Cancer. *dict. cap.* 2 *à num.* 65. qui quo ad ius excipiendi hoc agnoſcit diſcrimen inter ceſſionem, & delegationem.

36 Cum † igitur quando debitor non ſolum tacitè aſſentitur ceſſioni, ſed expreſsè ceſſionario ſoluere promittit, ceſſet ratio, quæ ei ius excipiendi conſeruat, imò adſit qualitas, quæ debitori delegato adimit excipiendi facultatem, ideſt eius conſenſus, & præſumpta exceptionis remiſſio, & condonatio: inde eſt, vt ſtante libera, & ſimplici promiſſione ſoluendi, non poſſit debitor opponere ceſſionario exceptionem realem, quæ obſtaret cedenti, Leotard. *de vſur. quæſt.* 71. *num.* 30. (vbi in ſpecie aſſerit, eum qui promiſit marito in cauſa dotis aliquam quantitatem, quam putabat ſe debere ſponſæ, ſecuto matrimonio non poſſe ſe tueri exceptione aduerſus maritum, quod indebitum promiſerit) idem Leotard. *dict. quæſt.* 94. *num.* 77. qui loquitur in exceptione metus, & vſuræ, & limitat in minore, & muliere, conducit eleganter Scaccia *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *à num.* 280. Ne alioqui aut fruſtra, aut fraudandi ceſſionarij cauſa, debitoris conſenſus adhiberetur, cum in id præciſè præſumatur requiſitus, vt eriperet debitori cuiuslibet exceptionis defenſionem, ſi eam ſibi competere in actu promiſſionis proteſtatus non fuit, quam ſententiam expreſsè tuetur Theſaur. *dict. deciſ.* 221. *num.* 3. (qui in exceptione compenſationis loquitur, ſequitur D. Salgado *ſup. num.* 35.) & iuxta eam deciſum refert Guzman *de euict. quæſt.* 60. *à num.* 27. *& quæſt.* 5. *num.* 41. Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *quæſt.* 19. *verſ primus caſus*, prædixerat elegantiſſimè Anton. Fab. *in ſuo C. ad tit. de oblig. & action. def.* 1. *& lib.* 12. *coniect. cap.* 11. *per tot.* vbi aſſerit id procedere, ſi debitor ceſſus tempore promiſſionis ſciat ſibi exceptionem competere, ſecus ſi ignorauerit; etſi inde legatione ignorantiæ ratio non habeatur. Anton. Fab. verba referam, tum quia huius grauiſſimi viri opera, & maximè ſuarũ coniecturarũ libri practicis cõmunes non ſunt, tũ quia ex ipſis verbis huius rei ratio, & differẽtia inter ceſſionem, & delegationem aptius percipietur, Fabri verba ſunt.

At ſi exceptionem ſibi competentem ignorauit debitor cum ceſſioni expreſſim conſenſit,

non

non eſt æquum, vt eodem iure cenſeatur, quo ſi facta eſſet delegatio, quia cum per huiuſmodi ceſſionem, etiam conſentiente debitore factam, non ſit liberatus cedens à ceſſionario, qui ſaluam in cedentem habet priſtinam actionem, conſequens eſt, vt hic locum non habeat, ratio illa qua mouetur Paulus, cum delegatio facta eſt: quia ille ſuum recepit: *Qua ratione ceſſante, facit pro debitore, ceſſo, qui per ignorantiam ceſſioni conſenſit, quod eius facilitatem, & imprudentiam circumuenire non oporteat. Adeò vt nec diſtinguendum ſit meo iudicio, an probabilis ignorantia fuerit, necnè, hoc eſt, an ex proprio, an ex alieno facto deſcendat, cum ſatis ſuperque ſit, iuris rationem facere pro ceſſo debitore, nec in damno vllo morari creditorem: quemadmodum ex contrario facta delegatione, nec ſcientiam ab ignorantia diſtinguimus, nec ignorantiam probabilem ab improbabili, ſed omnimodo tuemur eum, cui delegatio facta eſt, vt nulla exceptione repelli poſſit*. Alia non contemnenda proſequitur Anton.Fab. circa exceptiones, quæ delegatario nocent, de quo videndus Briſon. ſup. Guzman. *dict. quæſt.5.num.42.* Bertazol. *clauſ 33.gloſ.14.* latius Bargal. *de dolo dict.lib.4. cap.2.à numer.35*

7 Tranſgrediamur † ad exceptiones perſonales, quæ non actionem, ſed cedentis tantùm perſonam, ſeu vitium reſpiciunt, quæ an ceſſionario obſtet in obſcuro etiam eſt? vt apparet ex latè traditis per Brunor. à Sole *quæſt.legal.quæſt.10 per tot.* Hunnius *dict.quæſt.9.* & alij Doctores ſtatim referendi. Ex quorum ſcriptis triplex colligitur diſtinctio. Prima eſt, attendendum eſſe, an ceſſionarius vtilem ſuo nomine, vel directam nomine mandantis actionem exerceat: nam primo caſu cedentis vitium, ſeu exceptio perſonalis ceſſionario non nocebit: in alio verò caſu quæcumque exceptio perſonalis ei obſtabit. Secunda diſtinctio eſt, quod ceſſionario agenti ex cauſa lucratiua obſtat exceptio perſonalis: non autem ſi ex cauſa oneroſa ceſſionem habeat. Tertia diſtinctio eſt perſonalem exceptionem obſtare ceſſionario, ſi ceſſio ex cauſa voluntaria ſit, ſecus verò ſi fuiſſet ex cauſa neceſſaria. Primam, & ſecundam diſtinctionem communiter apud omnes inuenies: tertiam vero ſequutus fuit Paulus Galleratus *de renunciat.tom.1.lib.1.cap.4.n.66.*

38 Nos autem † eam ſententiam amplectimur, quæ diſtinguit, inter ceſſionarium ex cauſa oneroſa, vel lucratiua: vt huic obſtet exceptio perſonalis; illi verò minimè præiudicet. Facit in comprobationem, quod ſi cedens propter aliquam qualitatem, vel reſpectum perſonalem capere, ſeu carcerare non poſſit debito-
39 rem (vt † carcerari non poteſt pro debito virtute inſtrumenti guarentigij, pater, & mater ad inſtantiam filiorum, Frãch. *deciſ.366.* Paſchalis *de virib.part.2.c.9.num.13.* Gaito *de credito cap.3.à numer.1082.* vbi idem procedere aſſerit in alijs aſcendentibus, & parentibus ſpirituali-
40 bus: & † ſocer qui ad inſtantiam generi non carceratur, ſequitur Paſchalis ſup. Rodrig. *de executione, cap.5.num.59.* qui refert Parlador. *2.part.rer.quot.cap.fin.5.part.§.6.num.* 18. videndus Viſconte, & Amendola *ad Franch. deciſ.162.* Franch. *deciſ.164.* vbi addit. *& deciſ.366.* Simili-
41 ter † nec carceratur frater virtute inſtrumenti guarentigij, ad inſtantiam fratris, vt reſoluunt Theſaur. *deciſ.119.* Paſchal. *d.cap.9.num.20.* Gaito *ſup.num.1105.* Viſconte, & Amendola ad Franch. *dict. deciſ.163.* quæ ſententia æquior eſt, licèt contrariam teneat Baeza, quem ſequitur Hering. *de fideiuſſor. cap.27.part.4.nu.91.* Gironda *de priuileg.quæſt.88.à nu.415.*
42 Hi † etiam qui non niſi in quantum facere poſſunt conueniuntur, pro debito ciuili carcerari non poſſunt, Gait. *num.1195.* Paſchal. *num.* 13. Mancius *in patrocinio debitorum decad.1.quæſt.7. num.82. & à num.85. & decad.3.quæſt.1. num.110.* Rodrig. *de execut. cap.5 num.59.* qu aſſerit, maritum, nec eius filios hæredes pro debito dotali, vel paraphernali carcerari non poſſe) ſi cedat actionem ſuam alij, in quo deficiat qualitas reuerentiæ, vel conſanguinitatis, quæ impedit capturam in cedente, poterit ceſſionarius ad capturam procedere, & facere carcerari debitorem ceſſum, ſi ex cauſa oneroſa habuerit ceſſionem: ſecus vero ſi ex cauſa lucratiua, vt reſoluit Cancer. *2.part. variar cap.3.à num.98.*

43 Facit † ſingulariter Marius Curellus *de donationibus contempl.matrimonij tract.1.diſcurſ.2 part.10.num. 68. à verſ. iuxta,* qui

qui aſſerit,quod ſi maritus tempore contrahendi matrimonij in pactis nuptialibus promiſit dare mulieri quotannis certam quantitatem ratione recameræ,(quę promiſſio apud magnates frequentiſſima eſt) pro debito vxoris hæc actio contra maritum in cauſam iudicati capta ſit, & adiudicata creditori cum ceſſione iurium; quod poteſt creditor, qui ex cauſa onerosa ſucceſſit mulieri, agere contra maritum faciendo eum carcerari, licèt ipſa mulier,aut hæres eius id efficere non poſſent, argumento *l.ſi poſt diuortium 27. D. ſoluto matrimonio*, vbi Alexander.

44 Quam † Marij Cutelli doctrinam difficilem reddit I.C. Paulus *in l.ſi maritus 36.D.ſoluto matrimonio*, vbi proponitur, dote mulieris publicata, Fiſcum non poſſe maritum vltra quàm facere poſſit conuenire, nè in perniciem mariti mulier puniatur: ergò idem in creditore mulieris, cui dos adiudicata fuit; procedere debet, cum validum ſit argumentum de contractibus, ad delicta, & è contra, *l.omnem D.de iudicijs*, *iuncta gloſ. in l.hæres abſens*, §. 1. *D. eodem titulo*, Velaſcus *in locis commun.lit. A. axiomat.* 373. Cui difficultati,quam nullus quem viderim expendit: Reſpondendum cenſeo, creditorem, cui ex cauſa onerosa ceſſæ ſunt actiones, longè differre à Fiſco, qui in bonis delinquentis, eiuſque actionibus ex confiſcatione ſucceſſit:nàm creditor ex cauſa onerosa ceſſionem ha-

45 bet; Fiſcus† verò non iure creditoris, ſeu tanquam creditor ſuccedit in bonis delinquentis; ſed quaſi ſucceſſor, & anomalus hæres reputatur, *l inter eos*, §. *vltimo*. illic: *vt hæredis*, *D.de fideiuſſoribus*, vbi gloſ.& Bart.Trentacinq.*lib.1.variar. tit.de iure Fiſci*, *reſol.2.num.2.verſ.& ideò*, Intrigliol.*conſ.22 à n.32.& per tot.*in cumque iura tàm actiua, quàm paſſiua tranſeunt, vt latè oſtendimus *ſup. tit.3.q.9.*

46 Solutioni † & interpretationi noſtræ non parum fauet, quod legatarius vxoris, qui ceſſionem à lege habere dicitur, & ab hærede directarum actionum mandatum poteſt deſiderare, *l.ex legato*, *C.de legat* quia mulieris ſucceſſor ex cauſa lucratiua eſt, ſi aduerſus maritum dotis debitorem agat, non poteſt eum vltra quàm facere poſſit conuenire,eademque exceptione, & beneficio excluditur, per quod ipſa mulier ſi ageret repelleretur, vt in ſpecie (licèt nihil referat) probat Fontanell. *de pact.nuptial.clauſ.7.gloſ.3.p.11.num.85.* vbi latè *à num.1.& per tot.* de beneficio mariti, vt pro dote non niſi in id quod facere poſſit conueniatur:&quibus hoc priuilegium etiam competat, & de effectu,& materia huius exceptionis, videndi Melo *de iudicijs debitorum, quæſt.5.* Mancius *in patrocinio debitor. decad. 3. q.1. cum ſeq.* Paſchalis, Rodrig. & Gaito ſup. Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap. 13.gl. 6.à n.40.* Rodrig. *de execut. c.6.n. 25.* Camill.Borrel.*in ſumm. deciſ.tom. 1.tit.48. à num.83.* Muta *deciſ.94.*

47 Rurſus † etiam in ſuperioris diſtinctionis confirmationem facit, quod vbi ſtatutum viget, quod cauſæ conſanguineorum compromittantur, ſi conſanguineus cedat extraneo actionem, quam habebat contra conſanguineum, ceſſionarius non poterit compelli ad compromittendum,ſi ex cauſa onerosa ceſſa fuerint iura; ſecus autem ſi ex cauſa lucratiua obtinuiſſet ceſſionem, vt in terminis diſtinguit Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom.1. tit.63.à nu.23.* videndi Carp. *ad ſtat. Mediol.1.tom.c.115.num.* 80. Marius Muta *deciſ.14.à n.11.ad* 15.Gallerat. *d.lib.1.c.4.n.67.&* 74.qui ad prædictæ diſtinctionis terminos reducendi ſunt.

48 In †excommunicationis,vel banni exceptione, diſſentientes inuenio iuris noſtri interpretes; nam alij ceſſionario obſtare aſſerunt exceptionem excommunicationis, vel banni,quæ obſtaret cedenti, ſi ceſſio ex cauſa lucratiua eſſet, non verò ſi ex cauſa onerosa fieret, vt tenent Brunor.à Sole *q.10.per tot.*Bertazol.*clauſ. 29.gloſ.7 n.2*,Matta *de iuriſd.p.3. cap.9.n.5.* Nouar. *lib.1.q.forenſ. q.* 118. Alij verò diſtinguendum eſſe dicunt, an ceſſionarius directas mandatis nomine actiones exerceat, an verò vtilibus experiatur; vt primo caſu exceptio ei obſtet; in alio verò ei non præiudicet, ex Ant.Mals.Carpan. & Barcio, Arias de Meſa *lib.1. variar. c. 21.n.5.* Maranta *in l.ſi actor. D. de procuratorib.n.28.* Gallerat. *d.c.4.n.* 74. Acoſta *de priuileg. creditor præludio 2.nu.* 10. Sunt etiam qui indiſtinctè aſſerant, ceſſionario non obſtare excommunicationem cedentis, inter quos referes Carpan.*ad ſtat. Me-*

diol. 1. *tom.cap.*42.*n.*85. Poſthium *de ma-*
nutent. obſeru. 68. *num.* 30. Et ceſſionario
etiam ex cauſa lucratiua non obſtare ex-
communicationis exceptionem, quæ ce-
dentem repelleret à limine iudicij ſentit
Ant. Fab. *d.lib.*12.*conie*ct*. c.* 9. quas opi-
niones, nullo tamen ex his quorum nos
meminimus laudato, referunt Ricciullus
de iure perſon. extra gremium Eccleſiæ lib.
4. *c.*29.*per tot.* Celſus Bargal. *de dolo lib.*
4. *cap.*2.*num.*30.

49 In qua † varietate, vt meum exponam
iudicium, aduerto prius, ceſſionem fa-
ctam ab excommunicato, ſiue ex cauſa
oneroſa, ſiue lucratiua fiat, validam eſ-
ſe: quia excommunicatus poteſt iura ſua
cedere, & donare, vt in indiuiduo pro-
bat Brunor. à Sole *d. q.* 10.*num.* 11. Marta
de iuriſd. d.c. 9.*nu.*4. Et contractus ab ex-
communicato celebrati etiam ſi ſui fauo
rem concernant, validi ſunt, *c. fœlicis* §.
*verum de pœnis lib.*6. Innoc. *in cap. veri-*
tatis de dolo, & contumacia, Couarr. *in*
*cap. alma mater p.*1.§.1. *nu.* 9. Suarez *tom.*
5.*diſput* 15.*ſect.*8.*num.*8. Selua, Spino, &
alij quos ſequitur Ricciul. *d.lib.*4.*cap.*57.
à num. 8. *verſ. contraria*, multis relatis
Carpio *de executor.teſtam.lib.*1.*cap.*9.*num.*
43. D. Anguiano *de legib.lib.*1.*controuer.*6.
*num.*63. Virgilius *de legitimatione perſonæ*
50 *cap.*34.*num.*51.*&* 52. Et † matrimonium
contrahere, & profeſſionem religionis
emittere poteſt, *cap. ſignificaſti, de eo qui*
duxit in matrimonium, quam polluit per
adul. cap. cum illorum 32. §. *qui clauſtrales*
de ſentent. excommunication. Anguianus,
& Ricciullus ſupra, qui per totum c.57.
latiſſimè proſequuntur, & limitant.

51 Quo † animaduerſo, cum quærimus,
an excommunicationis exceptio, quæ
obſtaret cedenti, obſtet ceſſionario, in-
telligendum eſt, non quod ita obſtet, vt
cum penitus excludat ab agendo, quaſi
ceſſio nulla ſit; ſed tantùm an debeat re-
pelli à limine iudicij, dum cedens in ex-
communicatione perſeuerat, quemad-
modum cedens ipſe ſi ageret repelle-
retur, quouſque conſequeretur abſolu-
tionem *ad text. in cap. intelleximus, de iu-*
*dicijs, cap.*2.*cap. cum inter* 5. *cap. exceptio-*
nem 12. *de exceptionibus, c.*1. *eodem tit lib* 6.
cap. decernimus de ſentent. excommunic. lib.
6. Cum enim dubitatio eſt, de effectu hu-
ius exceptionis, attendendum non eſt,
an cedens tempore ceſſionis fuerit ex-
communicatus, necnè; ſed id tantùm
conſiderandum, an tempore quo ceſsio-
narius agit, cedens excommunicationis
vinculo ſit ligatus: parum namque inte-
reſſet, quod tempore ceſſionis, cedens
excommunicationis vinculo non eſſet
irretitus: ſi tempore quo ceſſionarius
agere incipit, extra Eccleſiæ commu-
nionem eſſet; è contra vero nihil obſta-
ret ceſſionario, quod ceſſionis tempore
cedens extra gremium Eccleſiæ fuiſſet,
ſi cùm ipſe in iudicio comparet, cedens
iam meruiſſet abſolutionem, & reconci-
liatus eſſet Eccleſiæ.

52 Hoc † igitur ſuppoſito, ſi propter ex-
communicationem in qua exiſtit cedens
intendebat debitor ceſſus ceſſionarium
agentem excludere, veriùs eſſe exiſtimo,
audiendum non eſſe, ſiue ceſſionarius ex
oneroſa, vel lucratiua cauſa ſucceſſiſſet,
vt rectè ſentit Anton. Faber ſup. Ioann.
Andræas, Bartol. & Baldus quibus aſſen-
tire videtur Ricciullus *dict.cap.*29.*num.*6.
verſ. contrariam. Quod ego accipio, dum-
modò non directas nomine mandantis,
ſed vtiles ex ſua perſona actiones exer-
ceret; maximè ſi ex cauſa lucratiua iura
ceſſa haberet.

53 Vno † tamen caſu aſſerit Ricciullus
*ſup. num.*5. excommunicationis exceptio-
nem indiſtinctè obſtare ceſſionario, ſci-
licet quando omne commodum actionis
ceſſæ peruenturum eſſet ad cedentem,
argumen. *l. ſed ſi Iulianus*, §. *ſed etſi mulier,*
& §. *apud Iulianum, D. de doli mali, &*
met. except. quæ limitatio quamuis veriſ-
ſima ſit, tamen de eo dubito, quonam-
modo ceſſionarius dici poſſit is, ad quem
actionis ceſſæ commodum, & pecunia
exacta non debeat peruenire, vt aduerti-
mus *ſup. tit.*6.*q.*2.*num.*....

54 Illud † non omittam, quod etſi ex-
communicationis exceptio poſt litem
conteſtatam, & in quacunque parte iu-
dicij opponatur, *dict. c. exceptionem* 12. *de*
exceptionibus, Virgilius *d. cap.*34.*n.*2. adeò
vt quamuis ſcienter omiſsa, vel non
probata ſit, poſſit ſemel, & iterum oppo-
ni, *cap.*1. *de exceptionibus lib.* 6. *Clem. vni-*
ca eod. tit. tamen id intelligendum eſt,
vbi ipſe excõmunicatus ageret; non verò
ſi ageret eius ceſſionarius, cui ante li-
tem conteſtatam non opponeretur de

ex-

Digitized by Google

excommunicatione cedentis, poſtea ei hæc exceptio non noceret: quià in ceſſionario ceſſat ratio qua mouentur Pontifices,ſcilicet,periculum animæ,& communicationis;quæ efficit, vt in quacunq; parte iudicij hæc exceptio admittatur.

55 De † exceptione doli, an quæ obſtaret cedenti, obſtet eius ceſſionario videdus latè diſputans Celſus Bargal. *d. lib. 4.c.2.à n.29.ad 35.*Ant.Faber *d.lib.12.coniect.cap.9.*

56 Reſtat † nobis pro noſtræ quæſtionis complemento; remouere ſcrupulum quē inijcere videtur Conſultus *in l.nemo plus iuris,D.de reg.iur.* qua cauetur, neminem plus iuris in alium transferre poſſe, quā quod ipſe habet. ex quo dici ſolet,quod quæcumque ipſis qui contraxerunt obſtant, eorum ſucceſſoribus ſimiliter obſtabunt, *l. quod ipſis, l.in omnibus, §. non debo, D.de reg.iur.l.inuitus, §.plerumque, D.de eod. tit.* vnde videtur quamcunque exceptionem, quam pateretur cedens, opponi poſſe eius ceſſionario, nè aliàs ſucceſſor melioris conditionis ſit, quàm prædeceſſor à quo ius, & cauſam habet. Reſpondendum enim eſt, id procedere vbi eadem ratio in cedente, ac in ceſſionario militaret; ſecus verò eſſet, ſi exceptiones, quæ inefficacem reddebant actionem in cedente, locum non haberent in perſona ceſſionarij; quia tūc apud eum actio ceſſa efficax eſſet: cum multoties eueniat, vt actio, quæ propter vitium, vel qualitatem perſonæ cedentis in eo inanis eſt, ſit vtilis in perſona ceſſionarij, *l.Papinianus 38. D. mandati, l. cum is 36. de fideiuſſor l.ſi minoris 25. D.de adminiſt.tut.* vltra relatos *ſupra*, Arias de Meſa *lib.1.variar.cap.44.num.*20.eleganter Monter à Cueua *dict.deciſ.25.per tot.* præcipuè *à num.*24. Cutell,*ſup.num.73.*

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in litem an rectè deferatur ceſſionario, & an iurare de calumnia, & poſitionibus reſpondere debeat?*

2 *Iuramentum in litem dicitur, quia per lud res de qualis eſt æſtimatur, & de vera eius diffinitione.*

3 *Iuramenti in litem inducendi ratio, et quotuplex eius diuiſio.*

Laudatur doctiſſimus D.D.Martinus de Larreategui.

4 *Iuramentum in litem non alij defertur, quam ei, qui benè informatus ſit de rei valore.*

6 *Ceſſionario iuramentum in litem deferendum non eſſe videtur,quia cedentis factum ignorare præſumitur,contra n.7.*

6 *Negotiorum geſtori, et procuratori non defertur iuramentum in litem, et quid ſi procurator habeat ſpeciale mandatum*, ibid.

7 *Hæredibus, et vniuerſalibus ſucceſſoribus iuramentum in litem defertur*, declara, vt num.10.

8 *Facultas iurandi in litem tranſit in ſucceſſorem Eccleſiaſticum.*

9 *Iuramentum in litem defertur ei, qui litem ſuo nomine conteſtatur.*

10 *Ceſſionario benè informato iuramentum in litem defertur, alias ſecus.*

11 *Iuramentum in litem, quod affectionis dicitur, vbi ceſſionario defertur, an ſecundum ſuam, vel cedentis affectionem iurare debeat? vbi quid in alijs ſucceſſoribus.*

12 *Ceſſionarius in animam propriam de calumnia iurare debet*, & num.14.

Iuramentum calumniæ, quæ contineat?

13 *Aduocati, & procuratores an iurare de calumnia compelli poſſint?*

15 *Ceſſionarius actionis in iudicium deductæ compelli poteſt, vt iuret, an velit vti inſtrumentis præſentatis per cedentem ante ceſſionem.*

16 *Ceſſionarius poteſt iurare de calumnia in animam cedentis.*

17 *Debitor ceſſus rectè deſiderat, vt cedens iuret de calumnia, vel vt poſitionibus reſpondeat.*

18 *Poſitionum non datur copia, & quis reſpondere eis tenetur ſine præſentia, & conſilio aduocati, vel procuratoris,niſi eſſet ruſticus.*

19 *Poſitionibus quando reſpondere teneatur ceſſionarius, vel creditor, etiam poſt decem dies executionis, vel poſt concluſum in cauſa.*

20 *Ceſſionarius contrauenìens pacto,& tranſactioni factæ per cedentem,non incidit pœnas,*l.ſi quis maior, C.de tranſact. cum ſeqq.

21 *Ceſſionarius non poteſt contrauenire pacto &*

& tranſactioni cedentis: & omnia ad quæ ipſe tenetur obſeruare cogitur.

22 *Promiſſio iurata defuncti in hæredem eius ſub pœna periurij non tranſit.*

23 *Hæres eius, qui iurauit contractum, ratione iuramenti ad forum Eccleſiæ trahi non poteſt.*

Succeſſores in Ciuitate, Collegio, vel Vniuerſitate, qualiter teneantur ex contractu iurato prædeceſſorum.

24 *Pœna* dict.l.ſi quis maior *habet locum in fauorem hæredis, ſucceſſoris, vel ceſſionarij eius, cui iuratum fuit.*

25 *Ceſſionarius cui ceſſum fuit creditum in totum, vel pro parte iam exactum; an incidat in pœnas plus petentium, vel Stellionatus?* cum num. ſequentib.

26 *Stellionatum committunt, qui debita iam exacta iterùm in iudicio petunt.*

Pœna plus petentium, quæ ſint, & an eas euitet, qui ante litem conteſtatam pœnituit.

27 *Ignorantiæ iuſtam habet cauſam, qui in alterius ius ſuccedit.*

28 *Debitor an poſſit cum iuramento integrum debitum negare, ſi actor petat plus quàm debebatur, vel quod ſolutum iam erat.*

29 *Ceſſionarius ſi ignoranter plus petat, vel exigat debitum iam exactum nullas pœnas incurrit: ſecus ſi ſcienter, &* num.31.

30 *Regula* text.in l. qui in alterius 42. D. de regul. iuris, *an in reo, & in actore locum habeat.*

Clauſula in libello, vel in petitione executionis adiecta, cum proteſtatione recipiendi in computum quicquid ſolutum conſtiterit *liberat à ſolutione decimæ, & expenſarum.*

31 *In expenſis litis non condemnatur, qui legitimam habuit litigandi cauſam, ſed qui temerè agit.*

32 *Creditor ex duplici iure, proprio ſcilicet, & ceſſo, ſi petat in iudicio, vel recipiat pro reſiduo intelligitur de credito proprio, non de ceſſo,* intelligitur, vt num. 35. & 36.

33 *Credens petens in iudicio partem debiti pro reſiduo. nihil vltra ſibi deberi confitetur: idem erit ſi petat centum, quæ tantùm ſibi debentur.*

34 *Creditor qui recipit à debitore offerente pro reſiduo partem debiti, non excluditur, vt reſiduum petat.*

35 *Creditor ex duplici cauſa ſi pro reſiduo accipiat. intelligitur de proprio credito tantùm, vel de eo tantum pro quo egerat,* & num.36.

37 *Fideiuſſor, qui ſoluit partem debiti pro reſiduo, ſi actione mandati, vel virtute ceſſionis agat contra debitorem: an poſſit à debitore integrum debitum exigere?*

38 *Creditor, qui agit, vel recipit pro reſiduo præſumitur de alia quantitate ſatisfactus: non tamen excluditur probatio in contrarium.*

39 *Inſtantia iudicij cœpta per cedentem, an tranſeat in eius ceſſionarium, remiſſiuè.*

MISCELLANEA CASVVM, circa præſentis tituli materiam.

1 CVM † huius ſexti tituli diſputatio ſit, de poteſtate ceſſionarij in iudicio, opportunè inquiremus, an iurementum in litem deferri poſſit ceſſionario; & an iurare de calumnia, vel poſitionibus reſpondere debeat?

2 Iuramentum † in litem ideò dicitur, quia per illud res de qua lis eſt æſtimatur: diffinitur, vt ſit *æſtimatio rei de qualis eſt per actorem facta, ſub iuramento à iudice delato,* quam diffinitionem ex Donell. & Cuiacio refert doctiſſimus D. D. Martinus de Larreategui *ſelect.iur.ciuil. lib.3.cap.2.nu.1.* cum qua ferè conueniũt aliæ diffinitiones adductæ per Farinaciũ *in fragmen.lit.I.num.* 978. & Vveſembec. *ad tit.de in litem iurando, num.* 2. de quo iuramento agit Leotard. *de vſuris q.* 77. *per tot.*

3 Huius iuramenti † inducendi rationem deſcribit eleganter D. Larreategui ſup. qui *cap.* 3. *per tot.* probat, iuramentum in litem duplex eſſe, alterum veritatis, alterum affectionis, Donell *lib.*26. *com.cap.*6. *& cap.*10. Quæ diuiſio magis communis eſt, quam alia, quæ probat, iuramentum in litem vnicum eſſe, id eſt veritatis: longèque verior, quam ea quæ hoc iuramentum, in iuramentum ve-

veritatis ,affectionis, & ſingulare ſcindit,
vt colligitur ex Farinacio *ſup. à nu.* 981.
Vbi *num.* 989. accuratè refert differen-
tias inter iuramentum in litem , & iura-
mentum quod litis deciſorum nuncupa-
tur .
4 Cum igitur † per hoc iuramentum ,
quod in litem dicitur intereſſe damnum
paſsi ob rem non traditam , & ipſius rei
æſtimatio probetur,*l.*1. verb. *æſtimatur l.*
2.ibi.*Solum æſtimatur*,*l.*3.ibi:*Nummorum*
æſtimatio, *l.* 4. *&* 5.*D.de in litem iurando*,
Farinac. à *num.*989.Hermoſill. *in l.8.tit.* 3.
*p.5.gloſ.6.num.*5.neceſſe eſt,quòd is cui iu-
ramentum defertur, benè informatus ſit
de re ſuper qua iurandum eſt : ancipiti
enim, & ignoranti iuramentum hoc non
defertur , *cap.qui exigit* , & ibi Archidia-
con.22.*quæſt.*5. Plotus *de in litem iuran-*
do , §.51. *nu.*6. Phanucius *in eodem tract.*
*part.2.cap.*4. *num.*4. Cyriac.*lib.*1. *cont.*13.
*nu.2.&*7. Oſuald. *dict. lib.26. cap.7. lit.B.*
Scobar.*de ratiocinijs cap.9.num.*39.qui ex
Baldo probat , iuramentum in litem ei
ſolùm deferri debere , qui veroſimilitèr
præſumitur ſcire rei veritatem .
5 Ex quo † in dubium reuocatur , an
ceſſionario iuramentum in litem deferen-
dum ſit ? Et quòd ei deferri non debeat,
ex Alex.Ruino, & Parıſ.tenet Phanuc.*de*
*iuram.in litem part.2.cap.4.num.*6.quem
ſequi videtur Farinac. *ſup.* 1043. verſ. *&*
rurſus. Pro quibus facit primò, quòd ceſ-
ſionarius cedentis factum ignorare præ-
6 ſumitur . Secundò † quòd procuratori ,
aut negotiorum geſtori iuramentum in
litem non defertur , Farinac. *num.* 1047.
Camill. Borrell.*in ſum.deciſ. tom.1.tit.*52.
nu 75.Ant. Faber.*in rationali ad l.7.D.de*
in litem iurando , Donell *d lib.26 com.c.*7.
vbi eam reddit rationem, quod procura-
tori vera rei æſtimatio , & affectio domi-
ni ignota eſt . Et licèt Borrell. & Farina-
cius id limitent in procuratore qui ha-
bet ſpeciale mandatum ; tamen hæc opi-
nio diſplicet Oſualdo ibi *lit. B.* qui eam
erroneam , & ſine ratione appellat . Facit
etiam pro hac ſententia alia Leotardi
quam retulimus ſup.in Miſcellanea *tit.*3.
*num.*17.
7 Contrarium † tamen, quòd iurandi in
litem facultas transferatur in ceſſionariū
& ſingularem ſucceſſorem , tenet poſt a-
lios quos refert Plotus *de in litem iuran-*
*do num.*624.pro quo facit , quòd hæredi-
bus, & vniuerſalibus ſucceſſoribus iura-
mentum in litem deferri poteſt , *l.penult.*
§.fin.D.nè quis cum qui ibi : *Hæredibus au-*
tem ita dabitur , *ſi eorum interſit* , multis
relatis Hermoſill.*in dict.l*8.*gloſ.6. nu.*18.
ergò idem in ſucceſſore ſingulari admit-
8 tendum eſt maximè † cùm facultas iu-
randi in litem tranſeat in ſucceſſorem
Eccleſiaſticum , vt in Epiſcopum, Abba-
tem , Canonicum . Beneficiatum , Fari-
9 nacius *numer.*143.Secundo † facit, quòd
his iuramentum in litem defertur , qui
dñi litis ſunt, & ſuo nomine litem con-
teſtantur, *l. vulgo* , *D. de in litem iurando* :
at ceſſionarius litis dominus eſt , eam-
que ſuo nomine, & adſuum commodum
conteſtatur: ergò in litem iurare poterit .
10 Has † tamen contrarias ſententias fa-
cilè conciliabis ſi diſtinguas , an ceſſio-
narius rectè inſtructus ſit , & informatus
de vero rei valore ; an verò æſtimationis
ignarus ſit : nàm ſi rei notitiam haberet ,
iurare in litem poſſet, ſin verò anceps, &
ignorans eſſet , iuramenti delationem nõ
rectè deſideraret . Quæ diſtinctio non ſo-
lùm in ſucceſſore ſingulari , & ceſſiona-
rio admittenda eſt , ſed etiam in hærede,
& ſucceſſore vniuerſali , qui non alitèr in
litem iurat , quàm ſi benè inſtructus , &
informatus ſit Hermoſill. *dict nu.*18.*in fi-*
ne , Oſuald. *dict.ca 7.lit.B.* qui refert Co-
ſtam *de iuris,& facti ignorant.cent.*1.*diſtin-*
*ct.99.num.*5.Camill. Borrell.*dict.tit.*52.*de*
*iuram.in litem num.*66.Scobar *dict.cap.9.à*
*num.*33. Marta *in Digeſt.nouiſs to.*1. verb.
iuramentum in litem , *cap.6.&* 7.latè Noa-
lis *de tranſmiſſione caſu* 54. *per totū, & nu.*
18. Farinacius *ſup.à num.*1042. Vbi *num.*
1046.explicat, quando hæres dicatur ve-
roſimiliter informatus .
11 Illud † verò poſſet non inſubtilitèr du-
bitari , an vbi ceſſionario iuramentum in
litem , quod affectionis dicitur, defertur,
teneatur iurare ſecundum affectionem ?
Quod dubium neque in ceſſionario , ne-
que in hærede , alio vè ſucceſſore diſpu-
tatum vidi: crederem tamen non aucto-
ris , ſed propriam hæredis , ſucceſſoris ,
vel ceſſionarij affectionem conſiderandã
eſſe . Et diù poſt hæc ſcripta inueni ita
ſentientem ex Alex. & Ploto , Noalis *d.*
*cau.*54.*num.*15.
12 Iuramentum † calumniæ in animam
pro-

Digitized by Google

ptopriam an ceſſionarius præſtare tenea-
tur, & an ſimùl à cedente hoc iuramen-
tum exigi poſſit? expcdit vt videamus.
Et prius aduertendum eſt hoc iuramen-
tum quinque continere. Primnm, quòd
iurans credit ſe in agendo, vel reſpon-
dendo bonam cauſam fouere. Secundũ,
quòd interrogatus non negauit quod
verum eſſe intelligit. Tertium, quòd nul-
lis falſis vtetur probationibus. Quartum,
quòd nullam dilationem in fraudem ſit
petiturus, Quintum, quòd illius cauſæ
rationem neminem muneribus corrum-
pet; neque quid dedit directè, nec indi-
rectè. Quæ colliges *ex l. 2. C. de iure iuran-
do propt calum. authen. principalis, C. eodem
titulo, authen. vt litigantes iurent in princ.*
Camill. Botrell *in ſum. deciſ. tom. 1. tit. 51.
de iuramento calumniæ num.* 7. latiſſimè de
hoc iuramento calumniæ Hunnius *in En-
cycloped. iur. 2. p. tit. 11. per tot.* qui innume-
ros refert.
13 Quod † iuramentum extra dubium vi-
detur, ceſſionarium in animam ſuam re-
cuſare non poſſe; cùm illud quilibet pro-
curator in animam ſuam præſtet, *Rota in
nouiſs. deciſ.* 37. *&* 40. Petrus Greg. *ſyn-
tagm. iur. lib.* 48. *cap.* 2. Marta *in digeſt. nouiſs.*
1. *tom.* verb. *iuramentum calumniæ, cap.* 2.
Borrell *ſup. à num.* 19. Vbi *num.* 23. ad ad-
uocatos iurandi de calumnia neceſſita-
tem extendit, licèt fateatur, & agnoſcãt
quos ipſe refert, id in vſu non eſſe; nàm
etſi *in rem nouam, C. de iudicijs*, expreſſè
caueatur, iudices cuiuſcumque dignita-
tis, non alitèr litis primordium accipe-
re poſſe, niſi prius ante ſedem iudicialem
ſacroſanctæ deponantur ſcripturæ: quod
iuramentum iudiciale appellat Impera-
tor: & iuxta Authen quod refertur ibi,
iurare debeant ſe facturos ſecundũ quod
eis viſum fuèrit iuſtius, & melius. Et *in
§ patroni cauſarum*, neceſſitas etiam im-
ponatur aduocatis, vt ſacroſanctis Euan-
gelijs tactis iure iurando promittãt om-
ni ope, & virtute ſua clientum cauſas a-
cturos, & quòd eis iniuſtum patrociniũ
non præſtabunt, Canin. *lexic. iuris*, verb.
iuramentum calumniæ; tamen hæc conſti-
tutio, & iuramentum, tàm quo ad iudi-
ces, quàm aduocatos obſoleuit: quam-
uis videam in Neapolitano Senatu actũ
fuiſſe, vt compellerentur aduocati ad
præſtationem iuramenti calumniæ, pro-
pter quod omnes aduocati clientum
cauſas dimiſerunt, & abſtinuerunt ſe ab
aduocationis munere, donec ſpeciali ſe-
reniſſimi Regis noſtri Philippi Quarti
iuſſione ſtatutum fuit, quòd iurarent de
calumnia, vt refert Ioan. Bapt. Tho. *in
comp. deciſ. tom.* 5. verb. *ſententia prolata fol.*
238. videndus Franch. de Prætis *conſ.* 1.
per tot. Apud nos tamen cauetur *in l. 2. tit.*
16. *lib. 2. Recop.* quòd aduocati in initio ſu-
ſcepti muneris, & quotannis vna vice
iurent ſe benè, & fidelitèr vſuros officio
ſuo; & quòd cauſas iniuſtas non defen-
dent, inſimulque quòd ad iuſſionem iu-
dicium, & partis petitionem teneantur
iurare ſe patrocinium non præſtaturos
cliẽtibus, ſtatim atque cognouerint bo-
nam cauſam non fouere.
14 Vndè † cùm aduocari, & procurato-
res, qui non ſuo nomine, ſed alieno, &
ad alienum commodum litigant, iuraie
de calumnia compellantur: fortiori ra-
tione ceſſionarij, qui ad ſuum commo-
dum litem peragunt, hoc iuramentum
recuſare non poterunt: proindeque ſiue
vtiles, ſiue directas actiones exerceant,
de calumnia in animam ſuam iurare de-
bere *ex gloſ.* & Bart. *in l. qui ſtipendia, C. de
procuratorib.* gloſ. *in l. emptor, C. de hæred.
vel action. vendit.* Iacob. de Aren. Ioan. de
Graſſis, & alijs probat Bertazol. *clauſ.* 29.
gloſ. 4. *num.* 4. verſ. *non tamen* Hypol. Mon-
tan. *in addit. ad Oliban. de actionib. p. 2. lib.* 1.
cap. 4. *num.* 42. verſ. *iurat in hoc iudicio*. Ita
15 etiam † ceſſionarius actionis in iudi-
cium deductæ, compelli poteſt iurare,
an velit vti inſtrumentis præſentatis per
cedentem ante ceſſionem, Ioan. Bapt.
Thor. *in comp. deciſ.* 3. *part.* verb. *ceſſionari-
us, & emptor fol.* 149.
16 In † animam etiam cedentis, ceſſiona-
rium de calumnia iurare poſſe, & ad id
mandatum habere, *ex l.* 1. §. 1. *C. de iura.
calumniæ* affirmat Graſſ. *de exceptionibus in
prælud. n.* 127 vbi etiam quòd poſitioni-
17 bus aduerſarij reſpõdere poteſt. Si † ta-
men debitor ceſſus malit, quòd cedens
poſitionibus reſpondeat, quia proprium
ipſius factum concernunt, de quo meliùs
quàm ceſſionarius cenſetur inſtructus,
audiendus eſſet. Vel ſi allegaret ceden-
tem legaliorem eſſe ad reſpondendum
poſitionibus, Montaner *dict.* verſ. *iurat.* &
verſ. *poteſt*, qui refert latè agentes Ant.
de

de la Rea *de iuram. calumniæ*, *cap.* 15. *à num.* 417. & Marlianum *deciſ.* 1. Maranta ſtatim referendus *à num.* 71. Bertazol. *clauſ.* 29. *gloſ.* 9. *num.* 4. elegantèr Hieron. de Leon. *lib.* 2. *deciſ.* 211. *à num.* 11. *ad* 20. Et *à*
18 *num.* 21. rectè explicat, quandò † poſitionum debeat dari copia, vel non, antequàm pars iurare, & reſpondere cogatur, videndus Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom.* 2. *tit.* 1. *à num.* 115. *&* 179 noſter Otero *de Paſcuis cap.* 32. *num.* 21. Maranta *in l. ſi actor à num.* 62. *D. de procurat. & de ordine iudiciorum par.* 6. *de poſitione num.* 15. qui etiam aſſerunt, quòd pars tenetur reſpondere poſitionibus ſolus, & ſine præſentia aduocati, vel procuratoris, ni eſſet ruſticus. Nec habenda eſt ratio, de quadam deciſione, quam ſequitur Marta *in comp. deciſ.* verb. *ceſſio*, *cap.* 31. quòd cedens non poteſt aduerare poſitiones traditas contra ceſſionarium vtili actionè agentem: quia id verum non eſt: procedere tamen poſſet quandò cedens poſitionibus reſpondere vltrò ſe offerret.

19 Poſitionibus † autem reſpondere tenebitur ceſſionarius, etiam poſt decem dies executionis: & poſt conclusum in cauſa, ſi procedatur in via ordinaria: interimque peti poteſt, vt ſuperſedeatur, & non deueniatur ad ſententiam: vt in via executiua tenet Gutierrez *lib.* 1. *pract. qu.* 117. Bayo *lib.* 2. *prax. q.* 41. Hermoſill. *in l.* 9. *tit.* 1. *part.* 5. *gloſ.* 5. *à num.* 61. *&* 63. Cancer. 2 *part. var. cap.* 13. *à num.* 77. quæ ſententia hodie indubitata eſt, poſt *l.* 72. *tit.* 4. *lib.* 3. *Recop.* Pareja *de edit. inſtrum tom.* 2. *tit.* 6. *reſ.* 4. *n.* 8. Et in via ordinaria, Salzedo *in comm. ad nou. l. Recop. ad l.* 21. *tit.* 10, *lib.* 2. *Recop. numer.* 35. *&* 36. idem Cancer. *dict.* 2. *part. cap.* 8. *num.* 11. *&* 12. *&* 3. *part. cap.* 12. *num.* 66. quod rectè intelligit *dict. cap.* 3. *à num.* 77. ſi creditor cuius iuramẽtum deſideratur, præſens eſſet, nam ſi abeſſet nullatenùs retardanda eſſet executio, vel ſententia.

20 Præſentis † etiam tituli materiam concernit dubium illud, an ceſſionarius contraueniens pacto, & tranſactioni iuratæ factæ per cedentem, incidat in pœnas, *l. ſi quis maior*, *C. de tranſactionibus*, & aliàs, quæ per *l.* 1. *tit.* 17. *lib.* 8. *noue Recop.* imponuntur his, qui contractus iuratos non adimplent; de quorum iurium materia videndi latiſſimè agentes Azeued. *in dict. l.* 1. *per totam*, Farinac. *in fragm. lit. l. à numer.* 1141. Fachin. *lib.* 3. *cont. cap.* 21. *cum ſequentib.* Bertaz. *in repetitione ad d. l. ſi quis maior*, quam per 852. numeros explicat.

21 In † qua difficultate exiſtimo, quòd licèt ceſſionarius cedentis facto, & tranſactioni contrauenire non poſſit, cùm teneatur, & cogi poſſit ea omnia ſeruare, ad quæ tenebatur cedens, Paul. Gallerat. *de renunciat. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 68. tamen in pœnas *dict. l.* non incurrit, quæ in ſingulari ſucceſſore locum non habet, Azeuedo *in dict. l.* 1. *num.* 17. Bertszol. *in d. l. ſi quis maior quæſt.* 56. *num.* 798.

22 Vrget † fortiter pro hac ſententia, quòd hæres eius qui iurauit contractum quamuis ad eius obſeruantiam teneatur, *cap. à nobis el ſegundo de ſententia excommunicat.* tamen promiſſio iurata defuncti hæredem ſub pœna periurij non obligat:

23 nec † iuramenti ratione ad forum Eccleſiæ trahi poterit, *c. veritatis de iure iurando*, Bertazol. *ſup. à num.* 844. Mantica *de tacitis lib.* 22. *tit.* 26. *num.* 6. *&* 7. Cyriac. *lib.* 1. *controu.* 182. *num.* 35. *&* 36. Azeued. *à num.* 2. Gutierrez *in authen. Sacramenta puber. Cſi aduerſus vendit. à nu.* 15. Bayo *lib.* 2. *prax. quaſt.* 67. (qui extendit ad ſucceſſores in Republica, Collegio, vel Confraternitate) Oſaſcus *deciſ.* 41. *num. fin.* Farinacius multis relatis *in praxi crimin. tõ.* 1. *quæſt.* 8. *à n.* 141. ex innumeris Carleual. *de iudiciis lib.* 1 *tit.* 1. *diſp.* 2. *num.* 390. latè Noalis *de tranſmiſſione caſu* 53. *per tot.* Fachineus *lib.* 3. *cont. cap.* 13. igitur ſi hæredem, & vniuerſalem ſucceſſorem non afficit pœna periurij, longè minus afficiet ceſſionarium, & ſingularem ſucceſſorem.

24 E conuerſo † autem quæritur, an pœna *dict. l. ſi quis maior*, *&* *dict. l.* 1. *tit.* 17. *lib.* 8. habeat locum, non ſolùm in fauorem eius, cum quo contractum fuit, ſed etiam in fauorem hæredis eius, ſucceſſoris, aut ceſſionarij? Et licèt Baldus *in l. ſed ſi hoc in princip. D. de in ius vocando*, reliquerit cogitandum, an iuramentum perſonale etiam ſit ex parte eius, cui iuratur, talitèr vt eius pœna non tranſmittatur ad ipſius hæredem; tamen verius eſt, ex parte eius cui iuratum eſt, iuramentum perſonale non eſſe, imò ad ſuos hæredes, ſucceſſores, & ceſſionarios

Digitized by Google

ſionarios tranſire, vt expreſsè docet Couarr. *in cap. quamuis pactum de pactis in 6. part. 1. §. 5. à num. 7. ad* 10. Azeuedo *in dict. l. 1. num. 4. & 5.* latè Noalis *dict. casu 53. à num. 20.*

25 His † & aliud ab eadem materia non alienum annectendum eſt, an ſcilicet ceſſionarius, cui ceſſum eſt creditum, exactum iam in totum, vel pro parte à cedente, ſi agat, incidat in pœnas plus petentium, vel in eas, quas patiuntur hi, qui debita iam ſoluta, iterum exigunt?

26 Qui † in iudicio debita iam exacta petunt, & exigunt, ſtellionatus criminis rei ſunt, *l. fideiuſſor, §. in omnibus, D. mandati*, vbi Bart. Gregor. Lopez *in l. 43. tit. 2 part. 3. verb. en ſus demandas*, Leyes pœnales *lib. 2. cap. 45. num.* 4. Menoch. *de arbitrarijs lib. 2. cent. 4. caſu* 381. *numer.* 33. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 14. *à num.* 17. Ioan. Bapt. Thoro 1. *part. comp. deciſ. verb. petens debitum*, Anton. Amato 2. *tom. variar. reſol. 53. num. 4. &* 5. Carpan. *ad ſtat. Mediol. 1 tom. cap. 42. num.* 250. pleniſſime Farinac. *in fragment. verb. creditor à num.* 725. Et plus petentium pœnas tam de iure communi, quàm Regio, refert Leyes pœnales ſup. latiſſimè Heringius *de fideiuſſorib. cap. 24. à num.* 1. Farinac. *dict. verb. creditor. num.* 743. Coſta *in tract. re integra diſtinct. 71. num.* 12. Rœuard. *lib. 2. variar. cap.* 14. Cuiacius *lib. 3. obſeru. cap. 27. & lib. 12. cap.* 21. Donell. *lib. 22. com. cap.* 9. vbi Oſuald. *lit. T. & lib. 19. cap. 13. lit H.* Dornſperg. *ſyntag. iur. lib. 2. part. 1. cap.* 20. Leotard. ſtatim referendus, *& q. 73. num.* 4.

27 Has † pœnas an incurrat ceſſionarius, qui in iudicio agit pro credito, vel nomine debitoris ceſſo, quod in totum, vel pro parte exegerat *ſ*cedens? dubium non leue eſt. Et videtur, ceſſionarium ab ijs pœnis immunem eſſe debere; quia qui in alterius ius ſuccedunt, iuſtam habent ignorantiæ cauſam, *l. qui in alterius* 42. *D. de regul. iur.* & qui ignorans alterius factum, plus petit, pœnas plus petentium non incurrit, Iacob. Cuiacius *lib. 12. obſeru. cap.* 21. Coſta *de acti ſcient. & ignorant. cent 2. diſtin. 7. num.* 4. qui refert Theſaur. *deciſ.* 231. apud quos latè inuenies, an ſi † actor plus petat, liceat
28 debitori totum debitum negare etiam ſub iuramento, videndi etiam latè agentes Zeuall. 1. *tom. com. quæſt.* 431. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ. tom. 2 tit. 29. à num.* 141. Hodierna ad Surdum *deciſ. 65 à nu.* 5. D. Franciſc. Merlin. *cent. 2. controu. cap.* 22. Cui ſimile eſt, an ſi à debitore, qui mutuatam ſibi, vel aliàs debitam pecuniam ſoluit, petatur, vt iuret, an verum ſit, quod recepit mutuum, poſſit abſque reatu periurij id negare, ſi non poſſit inſtrumentis, vel teſtibus probare ſolutionem, de quo videndi Zeuall. *dict. tom.* 1. *quæſtion.* 362. Farinac. *in fragm. lit. D. à numer.* 1.

29 Et in † terminis quòd ceſſionarius petens in iudicio debitum iam exactum à cedente, ſtellionatum non committat, nec ad vllam pœnam, ſeu condemnationem criminalem, vel ciuilem teneatur, ſentit Marius Muta *deciſ. 93. num* 1. qui limitat, vbi ceſſionarius ſcienter litem proſequeretur; nam tunc in expenſis cōdemnandum eſſe aſſerit. Et in ceſſionario, & hærede ex iuſta ignorantia plus petentibus idem tenet Leotardus *de vſuris quæſt. 10. num. 17. vbi à num.* 10. latè agit de pœnis plus petentium, & in quibus caſibus, eis locus non ſit.

30 Sed † ceſſionarium pœnæ immunem nō eſſe, ſi plus debito petat, nec excuſari ex eo quod in alterius ius ſucceſſerit, facit reſolutio Iacob. Cancer. 2. *part. variar. cap. 6. num.* 30. vbi probat, regulam tex. *in dict. l. qui in alterius*, quæ excuſat dum qui in alterius ius ſuccedit, in reo, non in actore locum habere: ac proindè aſſerit, hæredem etiam ignorantem factum defuncti, ſi plus petat, quàm quod re vera debebatur, in damnis, & expenſis condemnandum fore; ideòque conſulit, vt quoties quis ex iure alterius agit, vt pœnas plus petentium euitet, in fine libelli proteſtetur, acceptum habere, quicquid re vera ſolutum fuiſſe conſtiterit. Quæ clauſula à pœna plus petitionis excuſat, iuxta Iaſon, Rolandum, Crauet. & alios, quos refert. Similiter & in cauſis executiuis liberat eum, qui petit executionem, non ſolum à condemnatione expenſarum, ſed etiam à ſolutione decimæ, vt ex Azeued. Gutierrez, Paz, Didac. Perez, probat Rodriguez *de executione cap. 7. num. 21. & cap. 5. num.* 15. Parlador. *cap. fin. part. 6. §. 1. num.* 32. Curia Philipp. *tom. 1. part. 2. §. 23. num.* 3. Villadiego *cap. 5. § 10. num. 6.*

Ego

31 Ego † autem ſaluo meliori iudicio, ceſſionarium bona fide agentem ad exactionem debiti ceſſi, licèt appareret poſteà à cedente in totum; vel pro parte fuiſſe exactum, non ſolùm à pœna ſtellionatus, ſed etiam à condemnatione expenſarum excuſarem: in quibus non condemnatur, qui legitimam habuit litigandi cauſam, *l. qui ſolidum* 80. *§. etiam, D. de leg.* 2. ibi: *Nam aliud ſeruabitur in litium ſumptibus, ſi ratio litigandi non fuit, l. eum qui temerè, D. de iudicijs, l. properandum, §. ſin autem, C. eodem tit.* ex innumeris Rodriguez *de executione, cap.* 7. *à num.* 3. Fontanell. *deciſ.* 95. *ad* 99. pleniſſimè omnium Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. dict. tò.* 2. *tit.* 39. *de de expenſis à num.* 59. vbi veriùs eſſe aſſerit, iuſtam litigandi cauſam non ſolùm reum, ſed etiam actorem excuſare ab expenſarum condemnatione (licèt ipſe rurſùs à *num.* 285. dubius eſſe videatur) ſequitur contra Donell. Oſuald. *lib.* 26. *com. cap.* 3. *lit. H.* vbi *à lit. G.* innumeros refert vt probet, iuſtam litigandi cauſam, actorem & reum liberare ab expenſarum condemnatione.

32 Vlteriùs † pro complemento huius tituli videndum eſt, an ceſſionarius, qui eiuſdem debitoris ex duplici cauſa creditor eſt, ſcilicèt iure proprio, & ceſſo; ſi petat in iudicio aliquam quantitatem pro reſiduo, vel in ſolutionis apocha confiteatur, ſe pro reſiduo (*vulgo de reſto*) recipere, an intelligatur tam de credito proprio, quàm ceſſo; taliter vt ab vtriuſque crediti petitione in poſterùm excludatur. Quod, vt reſoluam, aduerto,

33 quòd † licèt creditor partem debiti petens in iudicio, non ex eo excludatur, vt reliquum poſteà exigat; tamen ſi certam ſummam, quam pro reſiduo ſibi deberi dicit, in iudicio petat, vel pro reſiduo ſe accipere confiteatur, nihil vltra petere poterit, *gloſ. in l. ſi ex pluribus:* verb. *reliquum, D. de ſolutionib.* vbi Angel. & Imol, innumeri quos referunt Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 2. *gloſ.* 3. *n.* 5. Anton. Amat. 2. *tom. var. reſol.* 97. *n.* 1. quibus iunges Vander. *ſingul.* 52 *n.* 7. Scobar *de ratiocinijs cap.* 37. *num.* 3. & vltra Cancerij locùm relatum, eundem Cancer. 3. *part. cap.* 4. *num.* 269. Parlador. 2. *part. cap. fin.* 5. *part.* §. 1. *n.* 20 Cur. Philip. 2. *part. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 30. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tom.* 3. *tit.* 14. *de ſolutionib. à num.* 103. D. Valenzuel. *conſ.* 21. *à nu.* 22. *artic.* 2. *per tot.* Intrigliol. *conſ.* 29. *à numer.* 75. Coſtam *in praxi conuentionali part.* 2. *clauſ.* 54. Leotard. *de vſur. quæſt.* 93. *à num.* 41. (vbi reſiduum peti poſſe aſſerit ſi error probetur) ex Alex. Beroo, Neuizano, Natta, & Beccio, D. Larrea *alleg.* 81. *num.* 10. quod ampliant, vbi creditor in petendo, vel recipiendo aliqua clauſula taxatiua vteretur, veluti ſi cederet, centum tantùm.

34 Alia † res eſſet, ſi cùm debitor offerret, & ſolueret pro reſiduo, creditor tacitus reciperet; nàm poſſet reliquum petere, niſi tranſigendi animo partem recepiſſet Bart. *in l. cum dos, D. rerum amotar.* Bald. Salicet. & Caſtrenſ. *in l. ſiquidem, C. de tranſact.* Leotard. *ſupr. num.* 44. Gratian. *diſcept.* 3. *n.* 4. Giurba *nu.* 13. Amato *num.* 3. Intrigliol. & Valenzuela *ſup.* qui probant, longè differre, an creditor taxatiuè petat, vel recipiat; an verò debitor pro reſiduo ſoluat.

35 Planè † licèt hæc in creditore ex vna cauſa vera ſint, tamen in eo, qui duplicem perſonam gerit, non obſeruantur; ideòque creditor eiuſdem debitoris ex duplici cauſa, vna iure proprio, ſeu ex proprio facto, & contractu; alia ex iure ſibi ceſſo, ſi ſimplicitèr petat, vel accipiat aliquam quantitatem pro reſiduo, à proprij tantùm debiti petitione excluditur, quin prohibeatur creditum ſibi ceſſum exigere, vt ex Surdo *conſ.* 444. *num.* 10. Coſta *de iur. & fact. ignor. cent.* 1. *diſt.* 20. *num.* 4. & 5. probat Giurba *dict. gloſ.* 3. *numer.* 16. quod limitat *num.* 18. vbi pars ſoluta proprio credito maior eſſet.

36 Cæterum † in praxi raró accidet caſus, quem proponit Giurba, cùm creditor agens in iudicio, vel ſolutionem recipiens, ſemper exprimat cauſam ex qua agit, vel recipit. Vndè reſidui petitio, vel ſolutio ad eam tantùm cauſam referenda erit, quæ in libello; vel apocha narratur, nec comprehendet aliam cauſam, vel creditum diuerſum, ex diuerſa cauſa, ſeu iure deſcendentem. Quarè creditor proprio nomine, & alieno, veluti ceſſionario, procuratorio, tutorio, pro reſiduo agens, vel accipiens, pro eo tantũ credito ſibi præiudicaret, ad quod petitio, vel receptio reſidui reſtricta fuit, vt in terminis deciſum refert Anton. Amato

Digitized by Google

mato *dict.reſolut.*97.*nu*.4.Giurba *nu*.12.

37 Annectenda † ijs eſt, alia doctrina, quam ex Gratiano *diſcept.*570. *num.*33.*&* 34. & Fontanell. *de pactis nuptialib. clauſ.* 14.*gloſ.vnica part.*1. *à num.* 34. firmat Amato *à num.*5. quod ſi creditor à fideiuſſore, vel extraneo recipiat aliquam quantitatem pro reſiduo; & fideiuſſor actione mandati, vel extraneus actione negotiorum geſtorum agat aduerſus debitorem principalem, non poteſt ab eo repetere integram ſummam; ſed tantùm partem illam, quam pro reſiduo accepiſſe confeſſus fuit creditor; cum in dubio præſumatur, debitorem, ad quem principaliter onus ſoluendi ſpectabat, alias partes ſoluiſſe. Quod intelligit Amato, & Fontanell. niſi ex conceptione verborum, & ſolutionis reſidui apocha colligi poſſet, quod ſi fideiuſſor, vel extraneus cæteras partes numeraſſent; veluti ſi creditor non ſolum pro ea quantitate, quàm pro reſiduo accepit, ſed etiam pro integro credito actiones ſuas fideiuſſori, vel extraneo aduerſus debitorem ceſſiſſet.

38 Illud † non omittam, quod quamuis petitio, & confeſſio ſolutionis factæ pro reſiduo, id roboris habeat, vt integrum debitum præſumatur ſolutum, tamen hæc præſumptio probationem in contra ium non excludet, & poterit creditor errorem libelli, aut confeſſionis probare, vt ex Paciano, Coſta, & alijs agnoſcit Giurba *num.* 10. Amato *à numer.*12.

39 Inſtantia † iudicij cæpta per cedentem, an tranſeat in eius ceſſionarium? diximus *tit.*3.*quæſt.*7.

TRA-

TRACTATVS
DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS SEPTIMVS.

CEDENS AD QVID OBLIGETVR CESSIONARIO, ET AD QVAE VICISSIM TENEANTVR.

EXORDIVM TITVLI.

CESSIONEM iurium, & actionum, ex varijs cauſis, ſeu titulis fieri poſſe, diximus *ſup. tit. 1. queſt.* 4. nempè ex cauſa donationis, venditionis, tranſactionis, & aliorum contractuum, in quibus mutuæ, & reciprocæ præſtationes, & obligationes ſunt, quas etiam cedens ceſſionario præſtare tenebitur, & ècontra iuxta contractum, & titulum ex quo ceſſio perficitur. Si enim ex cauſa donationis ceſſio fiat, cedens, & ceſſionarius in id tenebuntur, ad quod donans, & donatarius obligati manent. Sin autem ceſſio venditionis titulo celebretur, ea præſtabuntur ad quæ emptor, & venditor ad inuicem tenentur. Ex quo principio, ſeu regula generali facilis nobis exhibetur aditus ad plures, & innumeras quæſtiones, omnibus contractibus, ex quibus ceſſiones fieri poſſunt, communes; eas tamen conſulto omittimus, quia inſtitutum noſtrum non niſi ea proſequitur, quæ peculiaria huius tractatus ſunt. Quarè reiectis alijs, ſequentes tantùm quæſtiones examini, & concertationi ſubijcio.

SVMMARIVM.

1 *Inſcriptio quæſtionis proponitur.*

2 *Ceſſionarius, vt agere poſſit in iudicio producere debet ceſſionem: ſimulque & inſtrumentum nominis ceſſi.*

3 *Debitor ſoluens creditori poteſt eum compellere, vt reddat inſtrumentum debiti, & vt faciat liberationem.*

4 *Legatario tenetur hæres tradere inſtrumentum crediti legati, & ſine eo agere non poteſt. Legatarius nominis ceſſionem habere dicitur à lege.*

5 *Inſtrumentum, & ius debiti, quod in eo continetur ſunt connexa viſu, et intellectu.*

6 *Inſtrumentum ſi ſit proprium ratione dominij, non ſolum datur domino actio ad exhibendum, ſed rei vindicatio.*

7 *Cedens tenetur tradere ceſſionario inſtrumentum nominis ceſſi.*

8 *Fideiuſſor poteſt repellere creditorem exceptione cedendarum: niſi ei tradat inſtrumentum debiti; limita. vt n. 9.*

10 *Debitor quamuis alleget ſe exponi periculo*

culo ſoluendi bis eandem quantitatem, tamen in varijs caſibus compellitur ad ſoluendum cum cautione idonea indemnitatis.

11 *Cedens an teneatur inſtrumentum nominis ceſſi tradere ceſſionario, vel ſufficiat oſtendere notarium, apud quem eſt?* & num. ſeqq.

14 *Creditor, qui ceſſit partem crediti, ſi illius inſtrumentum tradiderit ceſſionario, poteſt aduerſus eum agere ad eius reſtitutionem.*

15 *Ceſſio nominis vbi pro parte fit, quomodo tradendum ſit ceſſionario inſtrumentum eius originale?* & num. 19.

17 *Inſtrumenta communia pluribus ſocijs, vel hæredibus, apud quem eſſe debeāt? remiſſiuè.*

18 *Executoria nobilitatis debet manere apud filium maiorem.*

Filius maior apud quem erat executoria nobilitatis paternæ: ſi decedat relicta filia, an apud eam debeat manere executoria, vel penes alium deſcendentem maſculum.

QVÆST. I.

Cedens tradere tenetur ceſſionario inſtrumentum nominis ceſſi, & cuius ſumptibus traditio fieri debeat?

1 INTER † aliàs præſtationes, ad quas tenetur cedens, vna eſt, quæ verſatur circa traditionem inſtrumenti crediti, ſeu nominis ceſſi. Et non aliter ſatisfacere, quàm ſi inſtrumenta inclusionis ſuæ tradat ceſſionario, vt ipſe agere, conuenire, vel exequi queat debitorem ceſſum, ſequentia fundamenta demonſtrant.

2 Primo, † quia ceſſio in id deſideratur, vt poſſit ceſſionarius à debitore ceſſo etiam inuito exigere debitum: ſed ceſſionarius, vt agere poſſit in iudicio, non ſolum oſtendere tenetur ceſſionem, ſed ſimul inſtrumentum nominis ceſſi, quia aliàs debitum petere non poſſet, ſicut nec poſſet cedens, Gratianus *cap.* 501. *num.* 26. *& deciſ.* 111 *in addit. nu.* 10. Cencius *de cenſibus quæſt.* 72. *nu.* 23. *verſ. nec etiam ſufficit* Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 579. *num.* 1. & Beltram. *ibi num.* 4. Guzman *de euictionib. quæſt.* 35 *num.* 71. 142. *&* 197. Ioan. Bapt. Thor. 3. *tom. compend. deciſ. verbo, ceſſionarius an, folio mihi* 150. diximus *tit. antecedenti quæſt.*. ergo cedens non aliter ſatisfaciet, quàm ſi tradat ceſſionario inſtrumentum nominis ceſſi, nè aliàs ceſſio inutilis, & ſine effectu ſit.

3 Secundo, † quia debitor antequàm ſoluat, iuſtè deſiderat, vt creditor tradat ei inſtrumentum debiti, & obligationis, quod ſi facere recuſet, non poterit debitorem ad ſoluendum compellere, *l. pecuniæ* 14. *C. de ſolutionibus*, *l. qui tabulas*, *l. fullo*, *§. qui tabulas*, *D. de furtis*, *leg. diſſolutæ*, *C. de condictione ex lege*, melior textus *in l. fin. C. ad exhibendum*, *l.* 17. *tit.* 2. *p.* 3. Azeued. *in l.* 15. *tit.* 25. *lib.* 4. *Recop. num.* 3. *in fin.* ex Gregorio Lopez, Pareja *de edit. inſtrum. tom.* 2. *tit.* 9. *reſolut.* 1. *num.* 6. Speculat. *tit. de inſtrumentor. edition. §. poſtquam, verſ. quid ſi debitor.* Arilmin. Tepat. *variar. tit.* 161. *cap.* 7. *verſ. ſoluto debito*, Capell. Tholos. *deciſ.* 47. *& deciſ.* 308. *& add.* Vbi quod non ſolum compelli poteſt creditor, vt reddat inſtrumentum; ſed etiam vt faciat inſtrumentum liberationis, Capell. Tholos *deciſ.* 230. Gaſpar Theſaur. *deciſ.* 74 *num.* 2. Gregor. Lopez *in l.* 81. *tit.* 18. *part.* 3 *gloſ.* 1. Cum igitur debitor iuſtè recuſet ſolutionem, quo vſque inſtrumentum obligationis ſuæ ſibi reddatur, conſequens eſt, ceſſionarium eo indigere; ac proinde cedens ad eius traditionem tenebitur.

4 Tertio, † quia legatario nominis (qui ceſſionem à lege habere dicitur, & procurator in rem propriam appellatur, *Lex legatis.* Virgilius *de legitim. perſona*, *cap.* 20. *numer.* 29. *l. penultim. D. ad S. C. Trebellian.* Guzman *de euictionibus dict. quæſt.* 35. *num.* 111.) conſignandum eſt creditũ, & illius inſtrumentum, Bald. *in l. ſi inſtrumenta* 24. *num.* 5. *Cod. de fideicommiſs.* Pacificus *de Saluiano interdicto inſpect.* 3. *cap.* 4. *à num.* 208. Gratian. *diſceptat.* 286. *num.* 18. videndi relati à Seraphin. *deciſ.* 148. *num.* 10. *&* 11. quia ſine eo non poſſet agere legatarius, vt probant Gratianus, & Pacificus: ergo eadem ratio ſuadet, cuilibet ceſſionario inſtrumentum nominis ceſſi eſſe tradendum.

5 Quarto, † quia inſtrumentum, & ius

de-

debiti, quod in eo continetur, ſunt connexa viſu, & intellectu, Bald. *in l. inſtrumenta, num.* 5. vbi Caſtrenſ. *num.* 3. *C. de fideicommiſſ.* moti ex *l. ſeruum filij*, §. *eum quo. D. de legat.* 1. *l. chyrographis, D. de legat.* 3. & notant DD. *in l. Labeo, D. de pactis*, Morla *in empor. iuris titul.* 11. *quæſt.* 8. *num.* 3. conducunt tradita ab Oſualdo *ad Donell. lib.* 8. *commentar. cap.* 19. *lit.* F. igitur inſtrumentum penes eũ debet eſſe, adquem pertinet ius debiti, & per conſequens ceſſionario tradendum erit.

6 Quinto, † & vltimo facit, quod per ceſſionem nominis, omne ius cedentis, & vtilitas actionis in ceſſionarium transfertur, vt ſæpius diximus. Ex quo cum cedenti inutile iam ſit inſtrumentum; & ceſſionario proficiat, illi tradendum erit, *l. non eſt nouum, l. fin. C. de edendo.* Imò ei inſtrumenti vindicandi ius eſſe videtur, quia quoties inſtrumentum eſt, proprium ratione dominij, non ſolum actio ad exhibendum, verum etiam rei vindicatio competit, *l.* 3. §. *interdum, D. ad exhibendum*, Bald. *in l.* 1. *col.* 3. *D. ad exhibendum, & in l. fin. C. eodem*, Abb. *in cap.* 1. *num.* 13. *verſ ſecundo membro, de probationibus*. ex Paciano, & alijs Pareja *dict. tit.* 9. *reſol.* 2. *num.* 22. & *reſol.* 1. *nu.* 8. vbi quod eo caſu poſſeſſor inſtrumenti, non liberatur oſtendendo locum, aut notarium, vbi ſimile inſtrumenti haberi poſſit, ſed neceſſariò ad eius traditionem, & reſtitutionem tenetur.

7 Quam † ſententiam, ſcilicet quod cedens nomen debitoris tradere teneatur ceſſionario inſtrumenta vbi creditum continetur, & illius incluſionem, veriſſimam teſtantur Bald. *in l. ſi Titius, D. de actionib. empti, & in l. ſi quis nomen, C. de hæreditat. vel action. vendit. & in l.* 1. *num.* 6. *C. creditorem euict. pignor. & in l. inſtrumenta, C. de fideicommiſſ. et in l. cæteræ, D. famil. erciſcund. et conſ.* 52. *num. fin. volum.* 3. Verall. *deciſ.* 104. *lib.* 1. Cyriacus *lib.* 2. *controu.* 375. *num.* 11. Marta *in compend. deciſ.* 3. *tom. verb. ceſſio, capit.* 9. Gratian. *dict. cap.* 286. *à num.* 17. Guzman *de euictionibus quæſt.* 35. *num.* 38. & 90. Chriſtoph. Suelues *conſ.* 46. *num.* 3. Amendola *ad Franch. deciſ.* 108. *numer.* 3. Rota apud Farinac. 2. *part. nouiſs. deciſ.* 671. *num.* 4. Oliban. *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 16. Hypolit. Montan. *in addit. num.* 29. *verſic.* *incumbit*, ibi: *Incumbit inſuper cedenti, tradere ſcripturas, quia ſola ceſſio non ſufficit.* Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 4. *num.* 2. *verſ. illud etiam*, Cancer. 2. *part. variar. cap.* 6. *num.* 195. Cencius *de cenſib. d. q.* 72. *n.* 23. *verſ. nec etiam*.

8 Quæ doctrina † adeo vera eſt, vt creditor non ſolum teneatur iura ſua cedere fideiuſſori ſoluenti, ſed etiam tradere inſtrumentum crediti contra debitorem principalem, aliàs cedendarum exceptione repellitur; nec ſufficit, quod conſtet de credito per ſententiam latam cõtra ipſum. Gregor. Lop. *in l.* 11. *tit.* 22. *p.* 5. *gloſ.* 3. Azeued. *in l.* 1. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop. nu.* 104. Acoſta *de priuil. credit. reg.* 3. *ampl.* 2. *num.* 70. Hering. *de fideiuſſorib. cap.* 27. *par.* 3. *à num.* 8. Montaner *dict. cap.* 4. *num.* 11. Paſchalis *de virib. Patriæ poteſt.* 1. *part. c.* 8. *num.* 181. Ioan. Andræas, Dornsperg. *ſyntag. iur. lib.* 2. *part.* 1. *cap.* 30. *verſic. eſt autem*.

9 Illud † tamen ex Heringio vbi proximè notandum eſt, quòd ſi creditor iure iurando affirmaſſet, ſe inſtrumentum amiſiſſe, ſatisfaciet liberando fideiuſſorẽ, & cedendo actiones ſuas contra debito-
10 rem. Pro quo † facit, quòd debitor obligatus ad ſoluendum creditori, dummodo tradatur ſibi aliqua apoca, ſi perdita ſit, poteſt cogi vt ſoluat, ſi creditor paratus eſſet cautionem indemnitatis præſtare, Scaccia *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *num.* 350. Conducit etiam opinio eorum, qui aſſerunt, amiſſis citra culpam literis cambij ante ſecutam earum ſolutionem, vel acceptationem, licere creditori cambij agere contra campſorem, qui literas ſcripſit, vt ſibi reſtituantur pecuniæ, dummodò per publicum inſtrumentum caueatur campſori de indemnitate, caſu quo literæ amiſſæ reperiantur, vel ſolutæ apparerent per eum, cui literæ deperditæ dirigebantur, Franch. *deciſ.* 498. Camill. Borrell *in ſumm. deciſ.* 2. *tom. tit.* 33. *num.* 106. Paſchal. *dict. cap.* 8. *num.* 74. cum alijs adductis per Ant. Amatũ 1. *tom. var. reſol.* 74. *num.* 1. vbi per totum latiſſimè differit, quandò literis cambij amiſſis, ſit locus repetitioni pecuniarum, vel ſatisfaciat campſor ſi ſcribere paratus ſit loco literarum deperditarum alias eiuſdẽ tenoris: & quid ſi interim campſarius cui literæ directæ erant effectus ſit non ſoluendo

uendo? Videndus Benintend. *deciſ.* 58. Adſtipulatur etiam ijs pulchra doctrina Bart. *in l.2. D. de except. rei iudicatæ*, verſ. *ad hoc*, quam ſummis laudibus extollit Fontanell. *de pactis nuptialibus clauſul.* 4. *gloſ.*8 *part.*15.*numer.*60. quòd debitor, qui renuit ſoluere, ex eo quòd ſe exponit periculo ſoluendi bis, ſoluere compellendus eſt, vbi actor cautionem, & fideiuſsionem præſtaret de reſtituenda pecunia, ſi alter qui exigere poterat, melius ius habuiſſet. Quapropter ex iuſta cauſa ſolent iudices non obſtante, quòd penes debitorem pecunia ſequeſtrata ſit ad inſtantiam alicuius creditoris, & interdictum debitori nè ſoluat creditori ſuo, compellere eum ad ſoluendum, oblata illi cautione indemnitatis, vt de praxi teſtatur Auendaño *de metu lib.* 2. *cap.*4. *num.*77. D. Caſtillo *tom.*4. *contr. cap.* 59. verſ. *Ioannes*, qui dant alios.

11 Sed quamuis hæc † ſententia, quòd cedens tradere debeat ceſsionario inſtrumentum nominis ceſſi (quam nos ſolidiſſimis fundamentis adſtruximus) communitèr ſit recepta; tamen diſſenſio eſt apud interpretes, an hæc traditio realis, & vera eſſe debeat, an verò ſufficiat quòd cedens oſtẽdat, & indicet notarium apud quem inſtrumenta ſunt? Et pro vna, & altera ſentẽtia videtur iudicaſſe iam Rotam Romanam. Nam iuxta Seraphinum *deciſ.*1477. *à num.*8. cedens ſolùm tenetur declarare, & notum facere notarium de dicto inſtrumento rogatum. Conducit Hermoſill. *in l.*31. *tit.*5. *part.*5. *gloſ.*2. *num.* 4. vbi quòd venditor rei non tenetur tradere inſtrumenta ex quibus conſtat rem venditam ab alijs emiſſe, ſed tantùm ad eorum oſtentionem, iuxta *l. Titius hæres, vbi DD. D. de actionib. empti*. At verò cedentem cum effectu inſtrumẽtum tradere teneri firmat Rota *deciſion.*14. *n.*3. *part.* 4. *diuerſor.*

12 Quas † contrarias ſententias conciliari poſſe aſſerit Cencius *dict. quæſtion.*72. *numer.*32. verſicul. *quomodo autem*, vt prima procedat, quoties creditum ceſſum iuſtificandum eſt per publicum inſtrumentum receptum per notarium: nàm tunc ſatis erit ſi illud indicetur, cum expreſsione diei, & nominis notarij. Secunda vero obtineat, quandò de credito ceſſo conſtat ex aliqua ſcriptura exiſtente penes ipſum cedentem, vel alibi, vndè non facilè haberi poſſit copia in forma probanti. Cui diſtinctioni conuenit alia, quam refert Pacificus *dict. inſp.*3. *cap.* 4. *à num.*208. qui aſſerit, hæredem teneri tradere legatario nominis, inſtrumentum eius, ſi eſſet chyrographum priuatum; ſecùs verò ſi eſſet publicum: quia ſumptibus legatarij extrahendum eſſet.

13 Quæ † diſtinctio tametſi in ceſſione iurium generaliter defendi poſſit, tamen vbi nomen debitoris ex cauſa venditionis, vel in ſolutum dationis ceditur, indiſtinctè tenendum eſt, traditionem ſcripturarum præciſsè, & cum effectu ſumptibus cedentis faciendam eſſe, quia qui nomen debitoris vendit, non eſt viſus rem venditam tradere, donec inſtrumentum debiti, in quo ius crediti continetur, tradiderit, vt veriorem dicit non ſolum in inſtrumentis nominum, ſed etiam in alijs incluſionum ſcripturis, Suelues *dict. conſ.*46. *à numer.*3. *&* 5. quicquid ſentiat Seraphin. *dict. deciſ.*1477. videndi relati à Pareja *de edit. inſtrum. poſt tom.*2. *ad pag.*594.

14 Superioribus † illud annectendum eſt, quòd ſi quis partem crediti cedat, & inſtrumentum tradat ceſſionario vt partem ſibi ceſſam exigat à debitore, poterit cedens agere aduerſus ceſſionarium ad reſtitutiouem inſtrumenti, vt ipſe ſuum reliquum exigere poſſit, Angel. *conſ.* 88. Hypol. Montan. *d. cap.*4. *num.*20. *in fin.* Bertazol. *clauſ.*29. *gloſ.*5. *num. fin.* qni aſſerit, deferendum eſſe cedenti iuramentum in litem, ſi ceſſionarius inſtrumentum reſtituere recuſet.

15 Hic † tamen circuitus euitabitur, ſi creditor ex inſtrumento publico, qui partem eius cedere intendit, non tradat ceſſionario inſtrumentum; ſed tantum in ceſſionis ſcriptura copiam eius inſeri faciat, adnotando in inſtrumento originali, & in eius protocollo (ſi haberi poſſit) illius partem ceſſam fuiſſe, & reliquam tantùm ad creditorem pertinere, cuius adnotationis, in ipſa etiam ceſſionis ſcriptura, fidem dabit notarius, pro quo facit *l* 3. §. *fin D famil. erciſ.* ibi: *Vendita hæreditate tabulas teſtamenti deſcriptas deponi oportere, hæredem enim exemplum debere dare; tabulas verò authenticas ipſum retinere*, vbi elegantèr Gothofred. *lit.*R.

&

Digitized by Google

& in l. ſequenti lit. V. ibi: *det cohæredibus exemplum teſtamenti, & cautionum hæreditariarum; authentica apud ſe retineat.*

16 Cæterum † ſi inter cedentem,& ceſſionarium contenderetur apud quē debeat manere inſtrumentum originale, quia eorum nemo illius copiam vellet, crederem ei fore tradendum, qui maiorem in

17 eo partem habuerit; quia † inſtrumentum commune ſi dubitetur, & controuertatur apud quem ex ſocijs eſſe debeat, ei tradendum eſt, qui maiorem in eo partem, & intereſſe habuerit, *l. ſi quæ ſunt cautiones, D. famil. erciſc.* Hector Felicius *de ſociet. cap.* 40. *num.* 53. Camill. Borrell. *in ſumm. deciſ.* 2. *tom. tit.* 37. *de ſequeſtris, nu.* 79. Marius Giurba *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 10 *gloſ.* 7. *à num.* 18. qui refert Fontanell. & alios, apud quos latè videre poteris, pœnes quem eſſe debeant inſtrumenta, quæ communia ſunt pluribus ſocijs, vel hæredibus, de quo eſt text. *in l. fin. D. de fide inſtrument.* D. Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 1. *cap.* 7. *à num.* 1. *& per totum*, latè Pareja *de edition. inſtrum. tit.* 5. *reſol.* 13. *à num.* 1. Vbi *nu.* 19. quod † executoria nobilitatis debet eſſet apud filiū maiorem. Et an vbi filius maior deceſſit relicta tantùm filia, debeat apud eam manere executoria, an verò tradenda ſit alij deſcendenti maſculo, dimiſſa apud filiam copia executoriæ, videndus idem Pareja 2. *tom. in addit. ad D.* 1. *ad pag.* 589.

18 Si verò † nominis dimidia pars ceſſa eſſet, & in inſtrumēto æquale intereſſe haberent cedens, & ceſſionarius, originale apud cedentem eſſe deberet: quia in pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis, *l. ſi debitor, D. de pignorib. l. in pari, D. de reg. iur. cap. ſi à ſede de præbend. lib* 6. latè ad varios caſus exornat omninò videndus Tiraquell. *de iur. primog. quæſt.* 17. *opinion.* 11. & 12. Amato *reſol.* 31. *num.* 7. Gaito *de credito cap.* 4. *quæſt.* 11. *numer.* 1834. Acoſta *de priuileg. credit. reg.* 3. *in præfat. à num.* 89. & *reg.* 3. *ampl.* 4. *n.* 37.

Et quando is qui tenetur iura ſua alteri cedere teneatur deferre ad eius domum inſtrumentum ceſſionis? videas *ſup. tit.* 1. *quæſt.* 6. *à num.* 48.

SVMMARIVM.

1 *Contractus alij nominati, alij innominati, & de eorum differentiis, remiſſiuè*

2 *Delicta alia nominata, alia innominata ſunt.*

Innominata delicta ſub nomine ſtellionatus comprehenduntur.

3 *Titulus delicti vbi deficit, ſi quid dolo malo admiſſum ſit, ſtellionatus crimen committitur.*

4 *Stellionatus crimen vnde dicatur?*

5 *Stellio, & ſtellionatus crimen apud Aegyptios frequens eſt.*

6 *Stellionatum committit, qui rem non ſuam, vel alij ſpecialiter obligatam, ſine expreſſione oneris obligat, vel alienat.*

7 *Venditor cenſus tenetur certiorare emptorem de oneribus, & hypothecis bonorum ſuper quibus imponitur.*

8 *Cenſus in Hiſpania noſtra pernicioſiſſimi ſunt.*

9 *Stellionatus criminis reus eſt, qui res ſpecialiter obligatas, alij obligat: non verò qui res generaliter obligatas, ſpecialiter obligat: vel qui obligat generaliter rem, quam antea ſpecialiter obligauerat.*

10 *Vendens rem ſub generali bonorum obligatione comprehenſam, ſtellionatum non committit, & ſatiſfacit ſi emptori caueat de indemnitate.*

11 *Hypotheca ſpeciali plus afficit rem quàm generalis.*

12 *Venditio rei ſpecialiter cenſui perpetuo obligata nulla eſt: ſecùs ſi generalis tantùm obligatio eſſet.*

13 *Venditio rei cenſui redimibili obligata valet: cogitur tamen emptor rem liberare, vel vt idoneè caueat de indemnitate.*

24 *Stellionatus criminis pœna, & accuſatio ceſſat, ſi res duobus obligata ſufficiens ſit ad eorum ſatiſfactionem.*

15 *Promittens præſtare hypothecas liberas, & nullis oneribus obnoxias, ſatiſfacit præſtando bona alijs obligata, ſi ſufficientia ſint ad omnium onerum ſolutionem.*

16 *Cedens actionem, quam non habebat, vel quam antea ceſſerat, vel ſpecialiter obli-*

Digitized by Google

obligauerat, ſtellionatum committit.

17 *Stellionatum an committat, qui actionem, quam iam ceſſerat, in alium donationis titulo transfert?* cum num. ſequentib.

18 *Donans eandem rem duobus diuerſis temporibus, ſtellionatum committit.*

19 *Donans quando de euictione teneatur, maximè ſi ſcienter rem alienam donet.*

20 *Cedens actionem titulo gratuito ad nihil tenetur ceſſionario.*

21 *Cedens ſcienter actionem non ſuam, licèt de ſtellionatu criminaliter non accuſetur, ad intereſſe tamen tenebitur.*

22 *Cedens actionem, quam non habebat, de ſtellionatu non tenetur, ſi ceſſio ex aliqua cauſa ſit nulla.*

23 *Cedens actionem tanquam procurator alterius, quando de ſtellionatu accuſetur?* cum num. ſequent.

24 *Procuratorem ſe ſimulans pœnam falſi incidit, & ad intereſſe tenetur.*

25 *Stellionatus pœna, & quomodo euitentur? remiſſiuè.*

26 *De ſtellionatu damnatus an incurrat infamiam? remiſſiuè.*

27 *Stellionatus pœna, an euitentur ex pœnitentia, & quid in alijs delictis?*

28 *Stellionatus accuſationi quo tempore praſcribatur? remiſſiuè.*

QVÆSTIO II.

Cedens debitum iam exactum, vel actionem, quam non habebat, vel quam alij antea ceſſerat, quando de ſtellionatu teneatur? Et de ſtellionatus crimine, nonnulla non iniucunda.

1 SICVT † contractus alij nominati, alij verò innominati ſunt, *l. iuriſgentium* 7. *in princip. D. de pactis*, Mantica *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 1. *tit.* 8. *à num.* 1. *& per tot.* Felician. *de cenſib. lib.* 1. *cap.* 2. *per tot. tom.* 1. (vbi latè differentias inter contractus nominatos, & innominatos, refert) Donell. & Oſuald. *lib.* 14. *com. cap.* 10. *&* 34. Hunnius *reſolut. iur. ciuil. lib.* 3. *tract.* 2. *quæſt.* 3. *& in Encycloped.* 3. *part. tit.* 1. *cap.* 2. *à num.* 1. Retes *opuſcul. lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 1. *&* 2. & varia per integrum *lib.* 2.

2 Ita † delicta alia nominata, alia innominata ſunt. Quæ autem proprium nomen non habent, ſub nomine, & crimine ſtellionatus comprehenduntur, *l.* 3. *D. de crimine ſtellionat.* ibi: *Et vt generaliter dixerim deficiente titulo criminis, hoc crimen locum habet*, Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 7. *num.* 1. Menoch. *de arbitrarijs lib.* 2. *cent.* 4. *caſ.* 381. *num.* 1. Ioan. Bapt. Thoro, & D. Amaya ſtatim referendi.

3 Vbi † igitur delicti titulus deficit, ſi quid dolo, doloſavè diſſimulatione factum ſit, qui dolum commiſit, ſtellionatus criminis reus dicitur, Farin. *in prax. quæſt.* 19. *num.* 33. D. Salgado *in labyrint. creditor.* 1. *part. cap.* 14. *numer.* 99. Iacobus Cuiac. *lib.* 10. *obſeru. cap.* 26. Anton. Fab. *lib.* 4. *coniect. cap.* 2. *circa finem*, Anton. Amat. 2. *tom. reſolut.* 53. *num.* 5. Cyriac. *lib.* 1. *cont.* 122. *num.* 47. qui aſſerit ſtellionatus ab ſtellione (*tarantola* Hiſpanè dictum)

4 inuidum animal, lacertæ ſimile, varijs coloribus ſtellatum, de cuius proprietate agit Plinius, quem ſequitur Menoch. ſup. Parlador. *differ.* 132. *numer.* 5. Molin. Theolog. *de iuſtitia, & iure, tract.* 2. *diſp.* 532. *num.* 4. Gothofred. *ad rub. D. de crimin. ſtellionat. lit.* B. Farin. vbi proximè, Iacob. Cuiacius *lib.* 8. *quæſt. Papinian. ad l.* 1. *D. qui potior. in pignor. habeantur, circa finem*, qui notat † ſtellionem,

5 itemque ſtellionatus crimen apud Aegyptios commune, & frequens eſſe, indeque apud veteres vſurpatum, *tenetur quaſi ſtellio, quaſi Aegyptius.* Et de Aegyptiorum (eorumque qui apud nos *Gitanos* dicuntur) origine, moribus, & vita, multa doctè, & erudite congerit noſter D. Athanaſ. Oteyza, & Olano *lib.* 1. *Paralip. & elect. iur. ciuil. lib.* 5. *cap.* 5. *&* 6. *per tot.*

6 Quod † ſtellionatus crimen, quamuis varijs modis committatur, *l.* 1. *D. & C. de crimine ſtellionatus*, *l.* 7. *tit.* 16. *part.* 7. ex Anton. Gomez, & Zeuall. Ioann. Baptiſt. Thoro 4. *tom. comp. deciſ. verb. pœna committentis*, latè Menoch. ſup. tamen quo ad noſtram diſputationem ſtellionatus reus efficitur, qui rem non ſuam, vel vni ſpecialiter obligatam, alteri poſtea priorem hypothecam diſſimulando, ſpecialiter etiam obligat, aut diſtrahit, *l. tutor*, *§.* 1. *l. ſi quis in pignore*, *§. vltim. D. de pign. act.*

act.l.& quæ non dum, *§.vlt.D.eodem tit.l.1.& vltim. C.de crimin. ſtellionat.* Molina *dict. diſput.532. num.4.* latè Farinac. ſupr. Hermoſill.*in l.32.tit.5.part.5. gloſ.1.num.215.& 226.*vbi quandò ſtellionatus, quandò vero falſi crimen incurratur? Menoch. *dict. caſu 381. à num.* 7. vbi quòd huius criminis pœna plectitur, quid diſſimulata priori obligatione, per calliditatem rem alij diſtraxit, permutauit, vel in ſolutum dedit.

7 Quam † fraudem in contractibus cenſualibus ſpeciali conſtitutione prohibet, & punit ius noſtrum Regium *in l.2.& 3. tit.15.lib.5.Recop.*vbi cauetur, quòd venditor cenſus teneatur certiorare emptorem, de cenſibus, hypotheeis, & oneribus, quibus ſubijciuntur bona ſuper quibus nouus cenſus conſtituitur, ſub pœna dupli eius pretij, quod pro nouo cenſu conſtituendo accepit, Auendaño *de cenſib.capit.53.à num.6.* Molina Theolog. *de iuſt.& iur.tract.1. diſp.394. num.4.* Rodriguez *de reditibus lib.2. quæſt.1.numer.6.* Gutierrez. *lib.2.pract. quæſt.169. numer.1.& per totum*, qui latè proſequuntur harum legum materiam, & an in vſu ſint. Quæ quidem leges iuſtiſſimæ ſunt propter innumeras fraudes quæ in ijs contractibus interuenire ſolent, vt vltra Auẽdañum notat Matienzo *in dict.l.3. gloſ.3.*

8 O vtinam † Hiſpanicæ noſtræ leges non ſolùm ſimilibus fraudibus obiam irent, ſed impedirent etiam, vel ſaltim non niſi cauſa cognita, vel certo modo permitterent nouorum cenſuum impoſitiones, quia ciuium patrimonia diminuunt, homines otioſos, & ignauos efficiunt, agriculturam, & commertium minuunt, vt elegantèr aduertit D.Solorzano *de iure Indiar.tom.2.lib.1.cap.14.num.113.*qui ex Matth. Lopez Brauo refert, cenſum eſſe vſura deteriorem, qui pluriès & lætaliùs inficit, negotia minuit, otia auget; inde communis ignauia, inde luxus, villarum depopulatio, & euerſio: quibus addendus eſt, omninò videndus Rodriguez *in Prologo ad tractatum de reditibus.*

9 Sed † quamuis is qui nouum cenſum ſuper bonis ſuis conſtituit, vel res ſuas alij obligat, priores hypothecas, & rerum onera ſub huius legis, & ſtellionatus pœna manifeſtare teneatur, id intelligendum eſt, quandò eadem res duobus ſpecialitèr obligatur; ſecùs tamen generalitèr, vel ſi res alicui ſpecialitèr obligatæ, iterùm alij generalitèr, vel è contrà obligaretur, Farinac.*de falſitate dict. quæſt.150.num.125.* Azeued.*in l.2.tit.15. lib.5.Recopil.nu.2.* Anton. Gomez *dict.cap.7.*qui id intelligit, dummodo ſpecialis hypotheca ſufficiens eſſet ad debiti ſolutionem. Ego tamen ex mente Farinacij, Azeued.& aliorum, veriùs credo, eum qui pro ſolutione cenſus res aliquas ſpecialitèr, & omnia bona ſua generalitèr obligauit, poſſe rem aliquam ſub generali illa bonorum obligatione comprehenſam vendere, aut alteri ſpecialitèr obligare; nec aliquam pœnam incurrere, etſi res ſpecialitèr obligatæ non ſufficerent ad prioris debiti ſolutionem.

10 Cui † opinioni fauet **Felicianus** *de cenſib.tom 2.lib.1.cap.1. num. 6.* verſ. *quamuis verò*, qui aſſerit, vendita re ſub generali bonorum hypotheca ad ſolutionem cenſus comprehenſa, eius onere non expreſſo, ſtellionatus crimini locum non eſſe, nec poſſe agi ad intereſſe, ſed ſatisfacere venditorem præſtita cautione indemnitatis.

11 Nec † enim nouum eſt in iure, quòd plus influat, aſficiat, & impediat hypotheca ſpecialis, quàm generalis, *l.eſt differentia, D.in quibus cauſ.pignus, vel hypoth.* D.Franc. Merlin.*cent.1.contr.cap.45.nu.8.*

12 Quemadmodum † videmuus in eo, qui rem cenſui perpetuo ſuppoſitam non declarato onere, ignoranti vendidit, nàm ſi ſpecialis hypotheca eſſet, venditionis contractus nullus erit; ſecùs tamen ſi hypotheca eſſet generalis; quia eo caſu ſatisfaceret venditor, ſi rem liberaret ab obligatione; vel ſi emptori idoneè caueret de indemnitate, Gutierrez.*d.quæſtion.169.num.5.* Hermoſill.*in l.63.titul.5. part.5.gloſ.1.num.16.*Vbi *à num.5.*latè probat,

13 † vendita re cenſui redimibili ſuppoſita, non poſſe emptorem agere ad contractus reſciſſionem, ſed tantùm vt res ab onere cenſus liberetur; vel vt ei caueatur de indemnitate. Sin verò cenſui, vel tributo perpetuo res ſpecialitèr eſſet obligata, rectè agere, vt contractus venditionis reſcindatur, ſimùlque vt ei pretium cum damnis reſtituatur, iuxta *dict.l.63.*videndi vltra Giurbam, Caſtill. & alios, quos refert Cancer. *1.part. var.c.13.à num.61.*

Cencins *de cenſibus*, *quæſtio* 42 *num*.20.

14 Alio † etiam caſu immunis quis eſt à pœna *dict. l.* 2. & à crimine ſtellionatus, etiamſi in ſecunda rei ſpeciali obligatione, priorem ſpecialem hypothecam, vel onus càllidè diſſimulauerit: quandò ſpecialis illa hypotheca primo, & ſecundo creditori ſufficiens eſſet: quia tunc calliditas non nocet creditori, cuius intereſſe, & damnum viam aperit accuſationi, Farinacius *lib.1.conſ.7.num.*11.*vbi addit. lit.B.l ſi. quis in pignore*, §.1. *D de pignor.actiõn.l.7.tit.16.part.7.l.10.titul.13.p.5.*& in ſpecie probant Auendañ *ſupr.num.*7.Farinac.*dict quæſt.*150.*num.*225. D.Frãc.Merlin.1. *tom. contr.cap.*72.*à num.*2. exornat pleniſſimè Noguerol.*allegat.*22.*à num.*36.

15 vbi etiam latè quod † aſſerens, vel promittens hypothecas liberas eſſe, & nullis oneribus ſubiectas, ſatisfacit,ſi quas præſtitit, idoneæ ſint ad debiti ſatisfactionem, quamuis alijs obligationibus obnoxiæ eſſent: quod ampliat Farinac. *nouiſs.deciſ.*345.etiamſi promiſſio, ſeu aſſeueratio iurata eſſet.

16 Quemadmodùm † igitur de ſtellionatu accuſatur, qui callidè rei onus, vel qualitatem diſſimulans rem alienauit, aut pignori dedit; vel qui duobus eandem rem vendidit, vel pignorauit, Farinac.& Menoch.ſup. Cuiacius *dict.lib.8.quæſt.Papin. ad l.*1.*D. qui potior. in pign.* ita etiam, qui in ceſſione iurium dolosè ſe geſſit,ſtellionatus accuſationi, & pœnæ ſubijcitur. Quarè qui creditum iam à ſe exactum cedit, vel rem non liberam, vel actionem quam alij antea ceſſerat, reus eſt huius criminis, Amatis *deciſ.6.num.*10. qui refert Neguſantium, Guzman *de euictionib. quæſt.*35.*num.*43.Farinac.*de falſit.dict.quæſt.*150. *num.*223. videndus Carraſco *ad l. Reg.rec.in tract.de nobilib. non carcerand.à num.*67.*ad* 76.vbi plura ad rem.

17 Quod † indubitatè procedit, quandò ceſſio venditionis titulo, alio vè oneroſo perficitur: ſi tamen ex cauſa lucratiua actiones cedantur, dubium eſt, an ſtellionatum committat qui cedit creditum à ſe exactum, vel quod alij iam ceſſerat.Et huius criminis accuſari non poſſe ſentit Bald.*conſ.*14.*num.*1. Farinac.*dict.nu.*223. ibi: *amplia tertio in cedente creditum, quod iam exegit, ſi enim ex huiuſmodi ceſſione aliquid recepit punitur, ſecùs ſi nihil recepit, etiam quod non benefecerit cedendo creditũ iam exactum*, & vltrà Nattam; quem refert Farinacius,idem probat Amendola *ad Franch. deciſ.* 354. *num.*7. qui refert Annam *ſingul.*77.verbo, *ceſſionarius*, conducit Molina *dict. diſput.*532. *num.*4. vbi ſtellionatum committi aſſerit, ſi res titulo oneroſo alienetur.

18 Hanc † tamen diſtinctionem inter ceſſionem ex cauſa oneroſa, vel lucratiua, euertere videtur cõmunis illa reſolutio, quod donans rem duobus, diuerſis temporibus, ſtellionatus pœna plectitur, vt ex multis probat Farinac. *num.*222.& ex Boſio, Menoch.*dict.caſu* 381.*num.*11.igitur idem in ceſſione,quę donationis titulo, alio vè lucratiuo fit, dicendum erit.

19 Facit † etiam, quòd etſi donans ſi à traditione incipiat, de euictione non teneatur, ſecùs autem ſi à promiſſione, vt latiſſimè probat Guzman *de euictionnib.q.*25.*per tot.* Hermoſill. *in l.*32. *tit.*5. *part.*5. *gloſ.*1. *à num.*65.tamen ſi rem non ſuam ſcientèr donet, euictioni manet obligatus, ſiue donatio à promiſſione, ſiue à traditione incœpiſſet, *l.Ariſto*, §.*Labeo*, *D.de donationibus*, Iacob. Cancer.3.*part. var.cap.*4. *num.*25. Guzman *ſup. num.*44. Hermoſill.*num.*79.ergò idem in ceſſione ex cauſa lucratiua reſoluendum eſt.

20 In quo † dubio, non inuenio diſcriminis rationem, inter donationem rei; & ceſſionem actionis, donationis cauſa factam: vndè idem in donatione, quàm in ceſſione reſoluendum exiſtimarem: Et quàmuis ceſſa actione titulo gratuito, certum ſit, nullum periculum ad cedentem ſpectare, quia ius tantùm quod habebat ceſſiſſe intelligitur, *l. qui tabernas*, *D de contrahend. emption.* in terminis Guzman *ſup.num.*31. Sfortia Odd.*ad l.*3. *C.de nouation.quæſt.*1.verſ.*quæro decimo tertio*, qui aſſerit, cedentem ex cauſa lucratiua de euictione non teneri. Tamen ſi quis callidè,& dolosè creditum à ſe exactum, vel quod alij antea ceſſerat, vel ius,quod ſciebat ad ſe non pertinere ceſſerit; de dolo ciuilitèr tenebitur: & licèt criminalitèr de ſtellionatu accuſari non poſſit iuxta Amendolam, & alios ſup.ad intereſſe cum eo agi poterit: quod in donatione rei alienæ ſcientèr facta ſimilitèr obſeruabitur text. *in dict. l. Ariſto*, §. *fin.*

Me-

Digitized by Google

Menoch: Farinacius, Guzman, & Hermoſilla ſup.

21 Licèt † ergo, qui dolo, & callidè tranſtulit actionem, quam non habebat, vel quam alteri iam ceſſerat, ſtellionatum committat, & criminaliter accuſari poſſit ſi pretio accepto, vel ex cauſa oneroſa ceſſio facta ſit; tamen intelligenda hæc ſunt, ſi ceſſio conſiſtat, nam ſi ex aliqua cauſa, vel ſolemnitatis defectu nulla eſſet, ſtellionatus pœna, & accuſatio ceſſabit, Menoch. *ſup. num. 6.* Ioan. Baptiſt. Thoro *voto 97. num. 124.* regulare enim eſt, quòd ex ceſſione, vel contractu nullo, cedens vel contrahens pœnam non incurrat, *ad text. in l. 3. §. item ſiue iure, D. ad S.C. Silanianum*, diximus latè ſup. *tit. 2. quæſt. 5. per tot.*

22 Suſpecta † etiam eſt mihi alia Baldi doctrina *dict. conſ.* 14. quam probat Menoch. *dict. caſu* 381. *num.* 19. ſcilicèt quòd is qui ceſſit actionem tanquàm procurator alterius, cùm mandatum ad cedendum non haberet, de ſtellionatu accuſari non poteſt; quoniam ceſſionarius ſcire debuit alienantis cõditionem, & qualitatem; & potuit petere mandatum ſibi exhiberi, arg. *l. ſi quis inficiatus, D. depoſiti.*

23 Nàm † etſi fatear, quòd pœna, & accuſatio ſtellionatus non habet locum ſi committatur in ſcientem, Auendaño *de cenſib. dict. cap. 53. num. 7.* quia ſcienti, & conſentienti fraus non fit, neq. dolus, *l. 1. §. ſi intelligatur, l. ſi tamen, § ei qui, D. de ædilit. edict. l. 1. §. 1. ad fin. D. de action. empt.* tamẽ id in caſu de quo agimus procederet, vbi quis ab eo quem ſciebat procuratorem nõ eſſe, ceſſionem habuiſſet; non verò ſi probabiliter ignoraret defectum mandati; tunc enim crederem, eum qui callidè ſe finxit procuratorem, aut ſtellionatus, aut falſi pœnam incurrere: vt in ſtellionatus pœna placuit Nattæ quem refert Farinac. *de falſitate dict.*
24 *quæſt. 50. part. 3. num. 91.* Et † pœna falſi puniri eum, qui ſe procuratorem ſimulat, probat *l. ſi procuratori falſo, D. de condict. cauſ. data cauſ non ſec. l. ſi falſus procurator, C. de furtis, cap. ex parte decani de reſcriptis*, Gratianus *c. 985. à num. 22.* et ad intereſſe teneri dixit Capycius Galeota *lib. 2. contr. cap. 29. num. 58.* Et quod committit falſum, qui fingit ſe procuratorem, Pareja *de edit. inſtrum. tit. 5. reſol. 10. à nu. 26.* vbi quod iuſta, & probabilis cauſa credendi, quòd venditor eſt procurator, cõſtituit emptorem in bona fide, etiamſi mandatum non vidiſſet.

25 Si † ſcire cupias, qua pœna puniatur cedens, qui ſtellionatum commiſit, & quomodo euitetur, & an hæc accuſatio ſubſidiaria ſit? conſule Menoch. Farinacium, Auend. & alios, quos retulimus, apud quos plura inuenies de ſtellionatus crimine. Et an † ex eo damnatus incurrat infamiam? videndi Donell. *lib. 18. com. cap. 8.* Cuiacius *lib. 10. obſeru. cap. 26. & lib. 1. reſp. Pap. ad l. 1. de crimine ſtellion.* Anton. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 2.* pleniſſimè Oſuald. ad Donell. *dict. cap. 8. lit. R.* D. Franc. de Amaya *in l. vnica, C. de infamibus à num. 57.* An autem † poſt admiſ-
27 ſum ſtellionatus crimen, pœnitentiæ ſit locus ad excuſationem pœnæ, Narbona *in l. 29. tit. 7. lib. 1. gloſ. 3. num. 53.* qui affirmatiuè reſoluit, & per integram gloſam rectè proſequitur, quando pœnitentia in delictis conſumatis, vel non, proſit ad euitandam pœnam.

28 Accuſationi † ſtellionatus duorum annorum curriculo præſcribitur. Et à quo tempore præſcriptio incipiat, & quibus caſibus præſcriptionis tempora vlteriùs protrahantur? videndus Farinac. *lib. 1. conſ. 26. à num. 21. & add. ad Farinac. lib. 1. conſ. 7. lit. B. & de Inquiſitione quæſt. 10. nu. 21.* Conducit Celſ. Bargal. *de dolo lib. 6. reg. 10.* Tuſch. *lit. D. concl. 585.*

SVMMARIVM.

1 *Nomen debitoris ceſſum duplici modo pati poteſt periculum.*

2 *Ceſſio aliquando venditionis titulo, aut per viam ſolutionis, aut dationis in ſolutum transfertur: aliquando verò ſolutionis, aut conſignationis cauſa.*

3 *Cedens nomen, præſtare tenetur, vt ſit verum, non vt ſit exigibile.*

Amplia licèt cedens promiſiſſet conſeruare indemnem ceſſionarium.

4 *Cedens nomen pretio accepto, tenetur id verum præſtare, licèt expreſsè cauerit, vt de euictione non teneatur.*

5 *Cedens nomen debitoris ſui, qui tempore ceſſionis ſoluendo non erat, an tenea-*

tur eum idoneum, & ſoluendo eſſe, præſtare? cum num. ſequentib.

6 *Cedens ſcienter nomen debitoris inopis, & actionem inanem: ſi induxerit ceſſionarium ad emendum, ad reſtitutionem pretij, & de dolo tenetur.*

7 *Ceſſionarius ſi ſciat debitorem ceſsum ſoluendo non eſſe, nullum habet regreſſum contra cedentem.*

8 *Ceſſionarius, & cedens ſi habeant ignorantiam inopiæ debitoris ceſſi, dabitur ceſſionario regreſſus, vt pretium nominis ceſſi recuperet à cedente.*

9 *Maritus, qui nomen inopis debitoris æſtimatum in dotem accepit, eius retroceſſione liberatur, licèt ignorantia inopiæ culpabilis eſſet.*

10 *Cedens nomen debitoris ceſſionario tenebitur, ſi debitor aliqua exceptione ex facto cedentis tutus eſſet.*

11 *Cedens nomen debitoris non tenetur præſtare ſe potiorem, & anteriorem creditorem eſſe.*

12 *Ceſſionarius vt poſſit regreſſum habere contra cedentem, an teneatur denunciare ei litem, & contradictionem ceſſi debitoris?*

Duplex ſententia refertur, reſoluitur numer. 15.

16 *Ceſsionarius victus in cauſa contra debitorem ceſſum, an teneatur appellare, & proſequi appellationem?*

17 *Cedens tenetur præſtare debitorem idoneũ, & ſoluendo, ſi id expreſſe actum fuit.*

Euictio nominis ceſſi, alia facti, alia iuris dicitur, & quandò vtramq; cedens promiſiſſe cenſeatur? ibid.

18 *Nomen debitoris ſi non in ſolutum, vel ex venditione transfertur, ſed ſimpliciter ſolutionis cauſa ceditur, nominis periculum cedentis eſt, & euictionem iuris, & facti præſtat.*

19 *Ceſſio ſolutionis cauſa, non eſt datio in ſolutum, venditio, aut delegatio: & ſatisfactionis loco non eſt, niſi ſecuta ſolutione.*

20 *Expenditur* l. ſi mandauero 22. §. interdum, D. mandati, l. 3. C. de nouationibus l. pupilli 96. §. ſoror, D. de ſolutionib.

Reprobatur opinio Anton. Fabri, & Schifordegeri.

21 *Ceſſio ſimplex facta ſolutionis cauſa idem importat, quòd mandatum ad exigendum.*

22 *Debitor ſi conſignet creditori ſuo aliquos effectus, ex quibus percipiat ſuum creditũ, quando liberetur?* & n. ſeq.

23 *Dotans Capellam, vel Eccleſiam in certa quantitate annua, ſi eam conſignauerit in reditibus alicuius cenſus, vel prædij, & eos diminui contingat, cuius cedat periculo.*

25 *Scribens litteras cambii non liberatur, licèt is cui diriguntur eas acceptaſſet.*

26 *Acceptatio litterarum longè differt à delegatione.*

27 *Delegatio, & ceſſio differunt.*

28 *Cedens, vbi tenetur præſtare debitorem idoneum, & ſoluendo, an ſufficiat debitorem tempore ceſſionis idoneum eſſe, licèt ex poſt facto non ſoluendo fiat,* & numer. 29.

30 *Debitorem idoneum ſi quis præſtare tenetur, poterit aduerſus eum agi, ſi appareat debitorem ceſſum ſub moratoria, vel ſaluo conducto Principis eſſe.*

31 *Cedens cenſum cum promiſſione vtrinſque euictionis, an teneatur ceſsionario, ſi cenſus ad minorem redituum quantitatem propter inopiam debitorum, vel ex alia cauſa reducatur, reſolue* vt nu. 34. & 35.

32 *Cenſus reſeruatiui, & emphyteotici, an propter magnam bonorum diminutionem ſint reducendi ad minorem redituum quantitatem?*

36 *Vendens, vel cedens cenſum tam conſtitutum, non tenetur de euictione, licèt hypotheca eius euincantur.*

37 *Ceſsionarius, vel qui litteras cambij accepit, vt habeant regreſſum contra cedentem, vel mercatorem, priùs debent excutere debitorem ceſſum, vel eum cui litteræ dirigebantur.*

38 *Excuſsio neceſſaria non eſt, ſi debitoris ceſsi bona intrincata ſint, vel habeat concurſum creditorum.*

39 *Ceſsionarius negligens in exactione debitoris ceſsi ex quo effectus fuit non ſoluendo, regreſſum aduerſus cedentem amittit.*

Ceſsionarius, quando dicatur negligens, & moroſus in exactione debitoris ceſsi.

40 *Negligentia ceſsionarij in exigendo non nocet, ſi debitor ſemper ſoluendo non fuit.*

41 *Cenſus conſtitui non poteſt ex ceſsione nominis, & quando ex cedula bancharia rectè conſtituatur.*

42 *Ceſsionarius, vel qui litteras cambij accepit, ſi accipiat partem crediti, an cedens, & Scriptor litterarum liberetur?*

43 *Ceſsionarius ſi fidem debitoris ceſsi ſequatur, vel ei dilationem tribuat ad ſoluendum, cedens confeſtim liberatur.*

Partita bancharia ſolutionis vim habet.

44 *Ceſsionarius, qua actione debeat agere, & qua forma contra cedentem, vbi debitor ceſſus ſoluendo non fuit.*

45 *Euicto nomine in ſolutum dato, vel ſi in certum ſit, an duret priſtina actio? remiſsiuè*

47 *Cedens actionem ex cauſa lucratiua, an de euictione teneatur?*

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆST. III.

Ceſſi nominis periculum an ad cedentem ſpectet; an verò pertineat ad ceſſionarium? Vtilis admodum diſſertatio ad ornatum *l. ſi nomen 4. de hæred. vel actione vendita.*

1 DVPLICI † modo dicimus, actionem ſiue nomen debitoris ceſſi pati periculum. Primò, quando nomen ceſſum verum non eſt, quia debitor nihil debet cedenti. Secundò, quando etſi verum ſit nomen; tamen non eſt exigibile, quia debitor ſoluendo non eſt. Vtriuſque periculi caſus, an ad cedentem, an ad ceſſionarium ſpectet, non modicæ controuerſiæ eſt, quæ non minus vtilis, & pulchra, quàm in Palatijs frequens, & aſſidua eſt, teſte Guzman *de euiction. quæſt. 35. num. 1.* Tondut. *quæſt. & reſol. ciuil. cap. 49. in princ.* quam quæſtionem licèt plures interpretes agitauerint, nos forſan non inutiliter proſequemur.

2 Et † in primis aduerto, ceſſionem nominis, vel actionis duplici modo fieri poſſe, nam aliquando venditionis titulo, aut per viam ſolutionis, ſeu dationis in ſolutum actio, & nomen debitoris ceditur; aliquando verò ſimpliciter ſolutionis cauſa, vel per viam ſimplicis aſſignationis transfertur.

3 Quo † ſuppoſito, ſi actio venditur, aut qua alia ratione in ſolutum datur, cedens ex natura ceſſionis, & venditionis, non ad aliud tenetur, quàm quod nomen ceſſum ſit verum; non tamen quod ſit exigibile. Qui enim nomen vendidit, & ſic ceſſit, dumtaxat cogitur præſtare, vt ſit; non vt exigi etiam poſſit. Quod idem eſt, ac ſi diceremus, adſtringi venditorem nominis, vt ius quod ceditur ſit verum, & iure debitum; non tamen vt debitor ſoluendo ſit: vel vt alij dicunt, tenetur cedens de veritate nominis ceſſi; non autem de eius exigibilitate, expreſſus text. *in l. ſi nomen. 4. D. de hæred. vel action. de vendit.* ibi: *Si nomen ſit diſtractum Celſus lib. 9. Digeſtorum ſcribit, locupletem eſſe debitorem non debere præſtare, debitorem autem eſſe præſtare, niſi aliud conuenit*, idem probat *l. ſi plus 74. §. qui nomen de euictionib.* Franc. Tondut. *d. cap. 49. nu. 1.* Giurba *deciſ. 87. num. 10.* Guzman *dict. quæſt. 35. à num. 4.* Hermoſill. *in l. 23. tit. 5. p. 5. gloſ. 4. à num. 5.* Coſta *in praxi conuentionali part. 1. num. 51.* Paul. Gallerat. *de renunc. lib. 1. cap. 4. à num. 95.* Cyriacus *lib. 1. contr. 169. num. 4. & 10. & lib. 2. contr. 225. à num. 7. & 31. & contr. 375. à num. 11.* Cencius *de cenſib. quæſt. 72. numer. 23. verſ. prima eſt*, Thoro *voto 91. à num. 34.* Fontanell. *deciſ. 167. à num. 1.* Quod ampliant Cencius, Hermoſill. & Tondutus, tametſi cedens, & vendens promiſerit defendere, & conſeruare indemnem ceſſionarium, quia ad veritatem nominis, non autem ad illius bonitatem, & ſecuritatem tenebitur, Add. ad Alex. Ludouiſ. *deciſ. 579. nu. 5.* ſequitur Guzman *ſup. num. 62.* Thoro *num. 75.* Quod fortius procedit, ſi quis ex venditionis, vel in ſolutum dationis cauſa cederet nomen tale quale eſt, *d. l. ſi plus 74 §. vlt. D. euiction.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 14. num. 9.* Alex. Ludouiſ. *ſup. num. 3.* Cenc. *ſup. verſ. vel cederet*, Thoro *ſup. num. 83.*

4 Adeo † autem cedens præſtare tenetur nomen debitoris, quod diſtraxit, vel in ſolutum dedit, verum eſſe, quod licèt expreſsè cauerit, vt de euictione nõ teneatur, adhuc tamen ad reſtitutionem pretij poſſit conueuiri, ſi debitorem ceſſum verè, & realiter debere non demonſtret, *l. emptorem, §. qui autem, D. de act. empt.* ex innumeris probat Giurba *d. deciſ. 87. numer. 12.* Mantica *ſupr. numer. 13.* quem tranſcripſit Guzman *à numer. 7. ad 17.*

5 Hæc quamuis † certiſſima, & indubitata ſint, tamen in aliquibus ſpeciebus ſummè controuertitur, an cedens non ſolum de veritate, & exiſtentia nominis ceſſi teneatur; ſed etiam præſtare debeat, debitorem eſſe locupletem. Et ſunt, qui exiſtimant, deciſionem *d. l. ſi nomen,* nullatenus procedere; vbi debitor ceſſus ceſſionis tempore ſoluendo non eſſet: quaſi diſcrimen ſit inter periculum præſens, & futurum: vt futurum periculum non præſtet cedens, ſed ceſſionarij damno cedat; præſens tamen debitoris inopia pertineat ad cedentem. Quam ſententiam ex Bart. Alex. Beccio, Marco Anton. Eugenio, & Rouito, veriſſimam agnoſcit.

Ca-

Digitized by Google

Capycius Galeota *lib.1. controu. 32. à nu. 72.* videndus Pereira *deciſ.38.* Sed diſtinctionem hanc inrer periculum præſens, & futurum reijcir Anton.Faber *lib.12.coniect.cap.7.* Schifordeg. *lib.3.tractat.23.q.15. circa finem*, qui contendunt, tam præſens, quàm futurum nominis periculum, ad cedentem ſpectare.

6 Pro cuius † controuerſiæ vera reſolutione, ego ſequentes caſus conſidero. Primus eſt, quando cedens, vel venditor nominis, ſciens actionem inanem eſſe propter inopiam debitoris, decepit, aut induxit emptorem, & ceſſionarium, vt compararet nomen, vel acciperet in ſolutum: nam eo caſu, ad reſtitutionem pretij, & de dolo tenebitur, *d.l.ſi plus,§.fin.D.de euiction.* Anton. Fab. *d.cap.7.infra princip.& ad tit.C.de hered. vel action. vendit.def.15.* ex Surdo, & alijs Guzman *d.quæſt.35.num.20.& 45.* ſequitur Hermoſill. *d.gloſ.4.num.19.& 20.* Rodriguez ſtatim referendus *num.22.* Carleual. *infrà num.29.* Caſtillo *dict.cap.77. verſ.ſextus caſus.*

7 Secundus † caſus eſt, quando ceſſionarius ſciens debitorem ceſſum ſoluendo non eſſe, eius ceſſionem recipit; quia tunc tam præſens, quàm futurum nominis periculum ceſſionarij erit, qui ſibi imputare debet, qui ſciens tale nomen ſecutus fuit, vt aſſerit Conſ. *in l.promittendo 47.§.ſi à debitore, D.de iure dotium*, ibi: *Quod ſi ſciens tale nomen ſecutus videatur, quale initio obligationis fuerit*, Tondut. *d.cap.49. num. 14.* Hermoſill. *num. 10.* Galeota *d.controu.32.num.20.*

8 Tertius † caſus eſt, quando vterque cedens ſcilicet, & ceſſionarius, debitoris ceſſi præſentem inopiam ignorant, in qua ſpecie, licèt res dubia ſit, tamen magis receptum video, ceſſionarium, qui probabilem ignorantiam habuit inopiæ debitoris, recurſum habere contra cedentem, vt pretium ab eo recuperet: quia cum debitor tempore ceſſionis ſoluendo non ſit, perinde eſt, ac ſi nihil cedenti deberetur, & potius ſuccurri oportet ceſſionario, qui de damno vitando agit, quàm cedenti, qui lucrum conſequi intendit, in quam ſententiam conueniunt omnes præter Fabrum, & Schifordeg.ſup.vt latè tradunt *ex dict. l. promittendo, §.ſi à debitore, D.de iure dotium.* Rodrig. *de reditib.lib.2.q.21.num.22.* Guzman. *à num.21.* Hermoſill. à *nu.10.* Tond. *à num.10.ad 16.* Cenc. *de cenſib.d.quæſt.72. num.23, verſ declaratur etiam*, Thoro *d.voto 91. num.84.* pleniſſimè omnino videndus Capycius Galeota *d.controu.32 à num.20.ad 65.* Vbi quæ dicatur iuſta, & probabilis ignorantia, vt ceſſionarius, qui venditionis titulo, nomen non idoneum accepit, poſſit aduerſus cedentem habere recurſum.

9 Cæterum † ſuperior diſtinctio inter probabilem, & culpoſam ignorantiam, in nomine in dotem dato non procedit, quod quamuis maritos ignorantia culpabili ęſtimatum, vel delegatum accipiat ſuo periculo non cedet: & eius retroceſſione liberatur, vt contra Fabrum, & Schifordeg. probauimus *ſup. titul. 5. quæſt.13.*

10 Limitatur † etiam, ſuperior regula, quam ex *d.l.ſi nomen, D.de hered.uel action. vend.* deduximus. Vbi debitor aliqua exceptione ex perſona, & facto cedentis tutus eſſer, per quam excluderet ceſſionarium; quia venditor tenetur præſtare nomen verum, & ſine exceptione: cum nihil interſit, an ipſo iure quis actionem non habeat, vel quod per exceptionem repellatur *l.nihil intereſt.de reg.iur.* quam limitationem probant Giurba *d.deciſ.87. num.27.* multis relatis Hermoſill. *à num. 7.* Galleratus *d.num.45.* Cencius *d. num. 23.verſicul.limitatur*, Thoro. *numer. 39. & 74.*

11 Sed † licèt de facto ſuo teneatur cedens, tamen nullatenus adſtringitur, vt ſe potiorem creditorem eſſe oſtendat, quia cedens ſatisfacit ſi præſtet ius ſibi eſse, & vt ius verè ſit, & exiſtat: non verò requiritur, quod ſit anterius: liberabitur igitur ſi ſe creditorem eſſe doceat, Anton. Faber *dict.def.15.* ex Franch. *deciſ. 427.* Schifordeg. *dict.tract. 23. quæſt. 16. verſic.nunquid.* Quod verum credo, ſi adhuc debitor ſoluendo eſſet ceſſionario; nam ſi ceſſionis tempore idoneus non eſſet, quia facultates primo creditori tantùm ſufficiebant, ceſſionarius aduerſus cedenrem haberet recurſum in caſibus quos proximè diſtinximus.

12 Planè † vt ceſſionarius, cui nomen non verum, nec exiſtens, aut exceptione aliqua eliſum venditum fuit, vel in ſolu-

Digitized by Google

ſolutum datum, regreſſum habeat contra cedentem, an requiratur, vt litem ei denuntiet, dubitationis eſt, & denunciationem neceſſariam eſſe, non ſolum quando emptor agit, & ſuccumbit, ſed etiam quando emptor agit, & ſuccumbit, ſed etiam quando conuenitur, ex Paul. de Caſtro probat Guzman *dict. qu.* 35 *num.* 31. Hermoſill. *num.* 21. qui aſſerit, teneri ceſſionarium, requirere, & interpellare cedentem, vt tradat iura ſua, & inſtrumenta, & veniat defenſurus cum, aduerſus debitorem, idem ſentit Guzman *n.* 62. *verſ. hoc idem.*

13 Reaſſumunt † iterum eandem diſputationem Hermoſill. *in l.* 32. *tit.* 5. *part.* 5. *gloſ.* 4. *art.* 6. *à num.* 81. & Guzman *quæſt.* 5. *num.* 36. ſed parum firmi, & timidi in reſolutione eius; videtur tamen Alphonſum à Guzman in eam inclinare ſententiam, quod denunciatio non ſit neceſſaria, quia ex quo ceſſionarius à cedente cauſam, & agendi poteſtatem habet, videtur cedentem liti præſentem fuiſſe; in quam ſententiam deſcendere etiam videtur Tondut. *d. cap.* 49. *à num.* 47. qui refert Mangilium, quibus adde Gratian. *deciſ.* 13. *num.* 47. Amendol. *ad Franch. deciſ.* 108. *num.* 7. & latè agentem Intrigliol. *conſ.* 12. *à num.* 18.

14 Contraria † tamen ſententia, quòd denunciatio non requiratur, placet Hermoſill. *à num.* 82. ſequitur Cyriac. quem refert Tondur. ſup. (qui limitant, niſi in inſtrumento ceſſionis denunciandi neceſſitas ſit remiſſa) Montan. *ad Oliban. de action. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 28. *verſ. oneratur, & num.* 19. *verſ. incumbit.* Aut. Fab. *in C. ad tit. de hæred. vel action. vend. def.* 12. (vbi quando ſufficiat denunciationem fieri cedenti in inſtantia appellationis) Cancer. 2. *par. var. cap.* 6. *num.* 195. *in fin.* qui hanc opinionem magis ſecuram affirmant, Rodriguez *d. lib.* 1. *q.* 21. *nu. fin.*

15 Ego † verò licèt conſulerem ceſſionario, vt ad euitandas lites denunciaret cedenti contradictionem debitoris ceſſi, vt liti aſſiſterer: tamen in puncto veriſſimam cenſeo diſtinctionem, & concordiã Bertaz. *clauſ.* 29. *gloſ.* 4. *num.* 2. *à verſ. illud etiam,* qui aſſerit, denunciationem eſſe neceſſariam, niſi ceſſionarius ad defenſionem haberet inſtrumenta neceſſaria, & litis benè inſtructus eſſet, ſequitur ex Decio Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 1. *tom. cap.* 445. *num.* 62. De denunciationis neceſſitate, vt emptor poſſit agere contra venditorem de euictione, & quomodo facienda ſit, videndus Pareja *de edit. inſtrum. tit.* 5. *reſol.* 14. *per tot.* Capycius Galeota *lib.* 1. *cont.* 57. latè Hunnius *in Encycloped. iur.* 3. *part. tit.* 16. *cap.* 2. *per tot.* vbi quando denunciatio ſit neceſſaria, & quomodo, & quibus ſit facienda?

16 An † autem ceſſionarius victus teneatur appellare, & proſequi appellationem? diſſerit latè Intrigl. *d. conſ.* 12. *à num.* 18. *ad* 32. qui caſus ſi occurrat, ex his decidendus erit, quæ in quolibet alio emptore condemnato obſeruantur; quoad appellandi neceſſitatem, & proſecutionem appellationis, non aliam cauſam eſſe exiſtimo ceſſionarij, quàm emptoris alterius rei immobilis, & in vtroque obſeruabitur deciſio, *l. Herennius,* §. 1. & 2. *D. de euictionib.* cuius materiam latiſſimè proſequitur Hermoſill. *in l.* 36. *tit.* 5. *gloſ.* 8. *per tot.* Fach. *lib.* 2. *cont. cap.* 40.

17 Aliam † etiam limitationem recipit ſuperior aſſertio, quæ ex litera ipſiuſmet, *l. ſi nomen, D. de hæred. vel action. vendit.* deprehenditur, ſcilicet ſi aliud conuentum ſit: nam ex partium conuentione, et d actum a ppareat, cedens non ſolum verum debitorem præſtare tenebitur, ſed & locupletem, & ſoluendo, agnoſcunt omnes, quos ſup. retulimus, proſequitur latiſſimè Hermoſill. *num.* 86. qui refert Guzman, Cancer. & alios, Cenc. *d. num.* 23. *à verſ. ſecundà concluſio,* Thor. *num.* 86. pleniſſimè Tondutus *à n.* 16. Acoſta *de priuileg. creditor. reg.* 3. *limit.* 5. *num.* 1. *verſ. ſi verò.* Ex quorum ſcriptis colligitur, cedentem non ſolum iuris, ſed etiam facti euictionem præſtare, ſi vni, & alteri euictioni ſe adſtrinxit: ſimiliterque vbi nomen bonum, aut illæſum, aut exigibile promiſit; vel ſi debitorem locupletem eſſe dicat: ex quibus clauſulis, & alijs, quas refert Tondutus, obligatur cedens, qui nomen vendidit, vel in ſolutum tradidit, manutenere ceſſionarium; & idoneum facultatibus, & facilis exactionis præſtare debitorem, Rodriguez *dict. quæſt.* 21. *præcipuè numer.* 21.

18 Elegans † etiam ſuperioris regulæ limi-

mitatio eſt, quando nomen debitoris nõ in ſolutum, vel ex venditione transfertur; ſed tantùm ſimpliciter ceditur, & aſſignatur ſolutionis cauſa, quo caſu nominis periculum ad cedentem ſpectat, & ad euictionem tàm iuris, quàm facti tene-
19 tur; quia † hæc ceſſio ſolum importat mandatum de exigendo, & non eſt in ſolutum datio, venditio, aut delegatio; ſed ſimplex ceſſio facta ad commodum cedentis, quæ loco ſolutionis, & ſatiſfactionis non habetur, niſi ſecuta ſolutione: quia in ſimplici ceſſione ineſt tacita conditio, ſi ſolutum fuerit ceſſionario; ideoque nominis periculum cedentis eſt, Marta *in comp. deciſ. 3. tom. verb. ceſſio. cap. 28. & 32.* & ex Gratiano, Surdo, & Maſtrill. probat Tondutus *dict. c. 49. à num. 3.* Gratianus *dict. deciſ. 13. num. 43.* eleganter Iacob. Cancer. *part. 2. variar. cap. 6. à nu. 183.* quem ſequitur Fontanell. *deciſ. 167. à num. 1.* Thoro *dict. voto 91. à nu. 40.* nullo ex his relato Guzman *de euictionib. dict. quæſt. 35. numer. 88.* videndus omnino Scaccia *de commert. §. 2. gloſ. 5. à num. 250.* & nouiſſimè D. Salgado *in labyrint. credit. 3. part. cap. 20 nu. 45. & 37.* Mercur. Merlinus *de pignorib. & hypoth. lib. 5. quæſt. 3. num. 5. & quæſt. 5. & qu. 12. num. 9. & 10. & quæſt. 30. à num. 32.* Leotardus *de vſuris quæſt. 39 nu. 51.* qui hanc differentiam aſſignat inter ſimplicem ceſſionem nominis, & eam, quæ non ſolutionis cauſa, ſed in ſolutum fit: vt illa ſolutionis vim non habeat, hæc vero ſolutio ſit: proindeque ex illa non liberetur cedens, ex hac liberationem conſequatur, & ceſſionarij ſit periculum. Aſſerit tamen; ex facto pendere, an ceſſio ſimplex ſit, vel in ſolutum: in dubio tamen ſimplicem ceſſionem, & conſignationem præſumi profitetur, videas eundem Leotardum *quæſt. 87. num. 21.* vbi quando nouatio inducatur? & in ſpecie aſſerit, prioris debiti nouatione non fieri, etiam ſi creditor faciat ceſſionarium procuratorem in rem propriam ad exigendum, quia hæc iuxta Cuiacium, eſt delegatio actionis, non debitoris.

20 Hinc † audiendus non eſt Anton. Fab. *lib. 12. coniect. cap. 7.* quem ſequitur Schifordeg. *dict. tract. 23. quæſt. 15.* qui tenet, ceſſi nominis periculum pertinere ad ceſſionarium, non ſolùm ſi in ſolutum facta ſit ceſſio, ſed etiam ſi ſimpliciter. Nam contrarium verius eſt, & probatur *ex l. ſi mandauero 22. §. interdum, D. mandati, l. 3. C. de nouationib.* ibi: *Quamuis creditori tuo aduerſus eum ſolutionis cauſa mandaueris actiones.* Nec pro eis facit, *l. pupilli 96. § ſoror, D. de ſolutionibus*, quia non loquitur in ſimplici ceſſione, & mandato actionum; ſed de nomine in ſolutum dato ex cauſa tranſactionis, vt ex litera illius tex. manifeſtè apparet.

21 Sed † etſi Anton. Faber, & Schifordeg. *dict. quæſt. 15. & 16. in fin.* communem ſententiam improbent, ferè in eam conueniunt, dum probant, mandatis actionibus nominis periculum ad mandantem ſpectare; non verò ſi nomen ſimpliciter cedatur: quaſi aliud ſit mandatum actionum, quàm ſimplex ceſſio ad exigendum ad commodum cedentis. Sed ego in ſubſtantia hæc nihil differre exiſtimo, prout ſentiunt etiam Doctores practici, qui ſimplicem ceſſionem nihil aliud eſſe docent, quàm ſimplex mandatum, vt dixit Cancer. *ſup. num. 185.* ibi: *Eſtque obſeruandum dictam ceſſionem ſimplicem, quã diximus habere tantùm vim mandati, duplex mandatum importare; vnum reſpectu illius, qui pecuniam eſt ſoluturus, vt nempè ſoluat ceſſionario; aliud reſpectu ceſſionarij, qui pecuniam eſt recepturus, vt habeat mandatum ad illam petendum, & exigendum.*

22 Ex hac † veriſſima doctrina deſcendit reſolutio illius dubij, an vbi debitor cõſignat creditori certos effectus, ex quibus percipiat ſuum creditum, conſtituẽdo eum procuratorem in rem propriam ad exigendum, ſtatim liberetur, & periculum conſignationis pertineat ad creditorem?

23 Quòd † dubium antequam reſoluam aduerto, in præſenti me non acturum de eo, an vbi quis fundauit aliquam capellaniam, vel dotauit capellam, vel Eccleſiam in certa quantitate, cuius ſolutionem conſignauit in aliquo annuo cenſu, vel in fructibus alicuius prædij; vel ſi diſpoſuerit, quod ex ſuis bonis ematur cenſus ſufficiens ad dictam dotationem; ſi fortè decreuerint reditus illius conſignationis, periculum debeat pertinere ad capellaniam, & Eccleſiam, vel debeat pertinere ad capellaniam, & Eccleſiam,

vel

Digitized by Google

vel debeat ſuppleri ex alijs bonis fundatoris, & dotantis? Quam quæſtionem latiſſimè diſputat Guzman *de euict.q.30.per tot.* qui reſoluit, diminutionem ſuperuenientem Eccleſiæ, vel capellaniæ periculo cedere, videndus ad materiam, & de intellectu, *l.Lucius*, *D.de aliment. leg.l.legatum 17.§.vini*, *D.de annuis leg. l.ex eo.* *D. de vino,tritico, & oleo leg. l. nomen*, *§. vini*, *D.de leg.3.l.fideicommiſſum 50.§.1.D. de iudic.l.inter ſtipulantem*, *§ ſacram*, *D. de verb.oblig.l. Firmio Heliodoro*, *D. quandò dies leg.cedat*, cum alijs, Garcia *de expenſ.c.*4.Sutd.*de aliment.tit.4.q.26.*Paccius *cent.6.q.34.* Acoſta *de priu.cred.reg.3.amp. 5.à nu.*20.apud quos latè quandò locus, vel res ſolutioni deſignata, videatur adiecta demonſtrationis, vel taxationis, & reſtrictionis cauſa.

24 Signantèr † igitur agendum erit, de debitore, qui aſſignauit ſolutionem creditori ſuper aliquibus effectibus ſibi debitis. Et pro reſolutione ad prædictam diſtinctionem recurrendum erit; nam ſi effectus, & conſignationes ceſſæ ſint, & datæ in ſolutum creditori, earum diminutio ſuo periculo cedet; cùm conſignatio veram ſolutionem importet, quo cenſu accipiendus eſt, Noguer. *allegat. 32.n.*103.qui in id expendit *l.inter cauſas, §.abeſſe*, *D.mandati*, ſin verò non venditio, aut delegatio præceſſit, ſed tantùm quædam aſſignatio, ſeu indicatio pro faciliori ſolutione, periculum debitoris erit, elegantèr,& aptiſſimè Ludouic.Cenc. *de cenſib.q.*107.*à n.*16.latè D.Salgad.*in labyrinth.credit.1.part.c.*10.*à n.1. cum ſeqq.*

25 Ex ijs † etiam deſcendit, an ſcribens literas cambij, ſi ille cui diriguntur eas acceptauerit, ſtatim liberetur; & cuius periculo cedat damnũ decoctionis mandatarij, quod accidit poſt acceptationem literarum? In cuius dubij explicatione licèt varia pro vna, & altera opinione referre poſſem fundamenta, & auctoritates, quæ ſuadent, acceptatione ſecuta campſorem, qui literas dedit, liberari, & futuri periculi immunem eſſe; quia acceptatio de ſtylo mercatorum ſolutionis loco habetur. Hieron de Leon *lib.2.dec.* 130.& per acceptationem videtur facta nouatio, & delegatio, cum loco primi, alius debitor detur creditori. Tamen nè in refellendis opinionibus, quæ iam diù diſplicuerunt, tempus & operam perdamus, conſtituo campſorem per acceptationem mandatarij neutiquam liberari, & decoctionem eius damno cedere: quia acceptatio non eſt nouus contractus inter acceptantem, & eum cui facienda eſt ſolutio, ſed executio, & pars contractus literarum cambij. quarum acceptationẽ cùm deſiderat dominus, non eo animo facit, vt mandatarij fidem ſequatur; imò acceptationi non alitèr acquieſcere videtur, quam ſi ei fuerit ſatisfactum, & in eum finem fit vt poſt acceptationem non poſſit recuſari ſolutio. Quam ſententiam veriſſimam eſſe agnoſcunt communitèr interpretes quam comprobant *ex l.ſi literarum*, *C.de ſolution.l.*15.*tit.*14 *p.*5.poſt alios latè Scaccia *de comm. §.2.gloſ.5.à nu.* 322.Paſchal.*de virib.patr.poteſt 1.p.c.8.n.* 71.Gaito *de credit.c.2.à n.*2377.Hodiern. *ad Surd. dec.*187.D. Caſtillo 5.*tom. cont.c.* 77 *per tot.* Amat.*reſol.*47.*to.*1. Fontan.*dec.* 124.*nu.6.& dec.*125.Molin.*de iuſt.& iure. diſp.*559.Borrell.*in ſum.deciſ.tom.2.tit.*23. *à n.*93. Carleual *de iudicijs lib.1.tit.3.à n.* 24.Acoſta *de priuil. cred.reg.2. ampl.6.à n.* 71.Tondutus *reſol.ciuil.cap.*90.*à n.6.*Merlin.*d.tract.de pignorib. lib.4. q.*150.*à n.*54.

26 Cui † veriſſimæ & receptæ ſententiæ non refragatur ratio illa, quod per acceptationem, & interuentum nouæ perſonæ, delegatio, & nouatio prioris obligationis inducitur, quæ transfertur omni modo in acceptantem: quia reſpondetur huius caſus terminos longe à delegatione differre, cum in eo deficiant multa ſine quibus delegatio non perficitur: vndè licet per veram delegationem primus debitor liberetur, & periculum nominis damno cedat delegatarij, *l. inter cauſas*, *§.aeſſe*, *D.mandati*, Becius *conſ.* 105.*num.*18.19.& 25.Surdus *conſ.*145.*nu.* 20. Scaccia *dict. §.2.gloſ.5.num.*292. Parlad. *lib.2.rer.quotid. cap fin.2 par.§.12. limit.6.*Anton.Faber, Schifordeg.& cæteri omnes, quos laudauimus ſupra: tamen id in impropria delegatione,& præſentis caſus terminis locum non habet.

27 In hunc † locum contuleram recenſere requiſita neceſſaria ad contrahendam veram delegationem. Ex quibus facilè agnoſcetur in quo differat à ceſſione. Et quamuis in hoc articulo aliquantulum calamum extendere poſſem, tamen quia plenè

plenè à pleriſque diſputatum video, in eo ſcribere ſuperſedeo, videndi latiſſimè agentes Parlad. *vbi proximè* Scaccia *à n.* 281.Bertaz *clauſ.*33.*gl.*4.*cum ſeqq.* Thoro *voto* 6.*à n.*34.latiſſimè Acoſta *d.reg.*2.*ampl.*6.*à n.*50.*ad* 100. Hodiern. ad Surd. *dec.* 187.Briſonius, Donell.Gallerat.Olano, & alij relati ſup. *tit.*2. *q.*2. *à num.* 50. vbi duas differentias inter ceſſionem: & delegationem aduertimus, alias retulimus in diſcurſu huius tractatus,& præter eam de qua in præſenti,notabis aliam de qua in *tit.*6.*quæſt.*11.*à n....*

28 His † igitur caſibus, quibus diximus, cedente ex venditione, aut in ſolutum dationis titulo,vel ſcriptorem literarum, non ſolùm iuris, ſed & facti euictionem præſtare debere, hoc eſt debitorem non ſolùm verum, ſed idoneum, & ſoluendo eſſe oſtendere occurrunt nonnulla dubia de quibus non ſatis conſtat apud interpretes. Primum eſt, an ſufficiat debitorem tempore ceſſionis idoneum eſſe, an verò requiratur, quòd in futurum ſoluendo etiam ſit? In qua difficultate ex Ludouic. Cenc.tres caſus diſtinguit Tõdutus *d.c.*49.*à n.*40.Primus, quando quis ſimplicitèr bonum eſſe nomen promiſit: quo caſu aſſerit, promiſſionem bonitatis nominis ceſſi, ad tèmpus ceſſionis eſſe referendam,ita vt periculum poſt eam ſuperueniens ceſſionarij ſit. Secundus, vbi adijciuntur promiſſioni verba futurum etiam tempus reſpicientia: & tunc cedens futuri etiam periculi damnum patietur, non tamen in perpetuum tenebitur ad nominis exigibilitatem, imò liberabitur ſi per aliquot annos, puta duodecim; vel vt alij dicunt poſt tres, vel quatuor annos, debitor ceſſus ſoluendo exiſtat, & ſoluerit annuas penſiones, ex Cencio idem probat Leotard.*de vſuris q.*80.*à n.*40.vbi aſſerit, cedentem nomen annuum, ſeu ius exigendi annuam præſtationem ſatisfacere ſi debitor ceſſus bis, vel ter ſoluerit annuam penſionem, etſi poſteà ſoluendo non fiat: dummodo poſtceſſionem inopia debitoris ceſſi contingeret: ſecùs ſi ceſſionis tempore, & ex ære alieno præcedēti bona eius diſtracta fuiſſent. Tertius caſus eſt, ſi verba perpetuitatem denotantia adijciantur: & tunc in perpetuum nominis periculum cedentis erit,Merlin.*d.lib.* 5.*q.*21.*à n.*66.qui refert Duran. *deciſ.*404

29 Ex quibus † caſibus duo poſteriores apud me ſine dubio ſunt. Primus verò poſſet ita temperari, vt non ſufficiat idoneitas debitoris tempore ceſſionis, ſed quòd etiam inueniatur idoneus tempore quo cõmodè ceſſionarius potuit exigere; fruſtra enim ceſſionarius caueret de bonitate nominis, niſi tempus commodæ exactionis reſpiceret. Huius ſententiæ fundamentum non leue eſt, quod dicitur,&ſtatim probabimus,sæpè ceſſionariũ,qui fuit negligens in exactione nominis ceſſi,non habere regreſſum contra cedentem:ex quo colligitur promiſſionē bonitatis, ad tempus quo primùm nomē ceſſum exigi potuit, eſſe protrahendam. Quod ſi acciderit maturè examinabis.

30 Aliud † etiam notabis, quòd vbi nomen bonum, illæſum, ſeu exigibile quis vel ex pacto, vel ex lege præſtare tenetur, ſi fortè debitor ſaluum conductum haberet à Principe, vel moratoriam, ſtatim regreſſus daretur contra cedētem,vt ex Rota Genuenſ.probat Guzman *de euictionib. d.q.*35. *nu.* 39. ſequitur Hermoſill.*d.gloſ.*4.*n.*9.quibus addes Cencium *dict. quæſt.* 72.*n.*23.verſ.*declaratur.*

31 Elegans † verò dubium eſt, de quo quærit Tondutus *dict.cap.*49.*poſt nu.*53.*à verſ.pro coronide,*an ſi cenſus cum iure exigēdi annuas præſtationes cedatur, & poſtea cenſus aliquo caſu, vel propter inſufficientiam debitoris, vel ductus ſit ad minorem redituum quantitatem, teneatur cedens de euictione,ſi promiſiſſet debitores futuros fore idoneos, & exigibiles? Loquitur Tondutus de ceſſione alicuius cenſus impoſiti ſuper bonis cõmunitatis, quæ ob magnam bonorum diminutionem æquitatis remedio obtinuit redituum reductionem, & moderationem.

32 Hic caſus, † apud nos frequenter poteſt accidere: quia aſſiduæ ſunt lites, in quibus oppida, & cõmunitates quę ſoluunt aliquē cenſum reſeruatiuum ratione certorum bonorum, deſiderant ſe dimittēdo bona ſatisfacere; vel ſaltim reditus cenſus illos reducendos fore; quia contractus ille cenſualis iniuria temporum incœpit eſſe læſiuus, talitèr vt communitas, propter magnam bonorum, & incolarum diminutionem, non poſſint in-

po-

poſterum reditus ſoluere. Et licèt controuerſum ſit, an huiuſmodi reductioni ſit locus? tamen ea obtinuit opinio, quæ ex iuſta cauſa, & ſuperuenienti communitatis, & vicinorum inopia, reductionem ex æquitate admittit arg. *text. iu l. cũ quidam de vſuris, cap quanto de cenſibus, cap. ſuggeſtum de decimis* videndi Theſaur. *deciſ.* 20. & 226. Rodriguez *de annuis reditib. lib.* 2. *quæſt.* 15. *à nu.* 95. Griuell. *deciſ.* 9. Rolandus à Valle *conſ.* 66. *lib.* 3. Guid. Pap. *deciſ.* 8. D. Amaya *in l. vnica, C. de collatione donator. à num.* 10. *ad* 54. Surdus *conſ.* 162. *num.* 22. Capycius Latro *deciſ.* 18. D. Larrea *allegat.* 23. *à numer.* 21. & 23. Fontanell. *de pactis nuptialibus clauſ.* 4. *gloſ.* 16. *part.* 1. *num.* 126. Accacius Ripoll. *var. ca.* 7. *à num.* 92. & *cap. vlt. à nu.* 32. Hermoſill. *in l.* 56. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſ.* 4. *num* 19. & *à num.* 16. & *gloſ.* 11. *num.* 128. nouitèr Georg. Frantz K. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 5. *per totam*, & *à num.* 14. Cancerius 2. *part. var. cap.* 1. *num.* 274. Camill. Borrell. *in ſum. deciſ. tit.* 33. *de iure emphyt. à num.* 229 & 232. qui latè agunt quandò ex noua cauſa, & inæqualitate ſuperuenienti, reducendi ſint cenſus reſeruatiui, & emphyteutici. & circa emphyteuticum obſeruanda eſt in his Regnis deciſio *l.* 28. *tit.* 8. *part.* 5. videndus Cancer. 3. *part. var. cap.* 1. *num.* 187.

33 In † præfato igitur dubio, Tonduto magis placet, reductionis caſum non cedentis, ſed ceſſionarij periculo cedere, ex ſpeciali Principis voluntate, & gratia cenſus fuerunt reducti, ad quod Principis factum, qui euictionem promiſit, nullatenùs tenetur, iuxta *l. Lutius D. de euictionib.* Licèt autem hæc ſentẽtia Tonduto magis arrideat, tamen dubius eſt, & quia ſuper articulo lis pendebat, eum reliquit in deciſum.

34 Ego verò † exiſtimarem, diſtinguendum fore, an reductio cenſus, ſpeciali gratia, & facto Principis facta ſit; an verò per ſententiam latam in iudicio contradictorio, quæ reduxit cenſum non vigore alicuius priuilegij ſpecialis; ſed ex iuris diſpoſitione. Primo caſu, ceſſionarij periculum erit, non verò cedentis, quia is non præſtat caſum, qui ex facto Principis accidit, iuxta *dict. l. Lucius, D. de euictionib.* de cuius intellectu videndi Iulius Paccius *cent.* 5. *quæſt.* 8. D. Franc. Amaya *lib.* 1. *obſeru. cap.* 1. *à num.* 51. Guzman *de euictionib. quæſt.* 52. vbi per totam, an venditor de euictione teneatur, ſi res ex facto Principis ſit euicta? Cui proximum eſt, quòd cedens cenſum conſignatiuum impoſitum ad rationem vnius pro viginti, & promittens in perpetuum debitorem fore locupletem, ſi fortè ſpeciali Principis ſanctione cenſus conſignatiui ad rationem vnius pro viginti quinque augeantur, nullatenùs ceſſionario tenebitur, vt euictionis nomine ſuppleat diminutionem redituum, cùm non propter debitoris ceſſi inopiam, ſed facto Principis damnum acciderit, *arg. dict. l. Lucius*.

35 At verò † ſi in iudicio controuerſo per viam iuſtitiæ oppidum, ſeu communitas obtineat cenſus fieri reductionem, crederem venditorem cenſus de euictione poſſe conueniri, cùm inopia debitorum reductioni cauſam dederit, quos cedens in perpetuum idoneos, & facilis exactionis futuros eſſe promiſit: quare, ſuperueniente eorum inſufficientia, & facultatum defectu, ſtipulatio euictionis committetur. Cui diſtinctioni accedit diù poſt hæc ſcripta viſu Leotardus *de vſuris quæſt.* 80. *à num.* 31. qui probat, reciſis cenſibus ex edicto Principis, quia illegitimè, & contra formam fuerant creati, cedentes de euictione eorum teneri; ſecùs ſi propter bellum, vel ob aliam calamitatem Princeps cenſualiſtis remiſerit aliquam partem redituum.

36 His † & illud annectendum eſt, cedentem, vel venditorem cenſus iam conſtituti, licèt euicto iure ipſo cenſus, de euictione teneatur; tamen aliud erit, ſi non ius cenſus, ſed eius hypothecæ à creditoribus anterioribus euincantur, ex quo debitor non ſoluendo fiat; nàm huius euictionis caſum minimè præſtabit, niſi ſimùl ſe creditorem cenſus, & eius hypothecas idoneas eſſe promiſiſſet, vt ſolidis, & veris fundamentis, reſoluit Rodriguez *præcitata quæſt* 21. *per totam*, a quo ſine ratione diſſentit Leotard. *dict. quæſt.* 80. *à num.* 35.

37 Verùm † vt ceſſionarius regreſſum habere poſſit contra cedentem, vel eum qui literas cambij ſcripſit, neceſſariò tenebitur debitoris ceſſi bona excutere, adeo vt non factis diligentijs, excludatur ſi aduerſus cedentem, vel datorem litera-

literarum agere intendat,vt doctè oſtendit Scaccia *dict.§.2.gloſ.5.à num.*254. Cyriacus *lib.2. contr.*374. *à num.*28. *& cont.* 375 *per tot.præcipuè à num* 11. Cēcius *dict. num.*23. *verſ.cæterum*, Guzman *dict.quæſt.* 35.*num.*62.*verſ.ergo actionem*, ex Cancerio, Maſtrill.& alijs Tondutus *vbi proximè num.*44. Thoro *ſup.num.*36. Rodriguez *de reditib.lib.2.quæſt.*17.*num.*33. latè Fontanell.*deciſ.*124.*&* 125.*per tot.* D.Salgado *dict.*1.*part.cap.*10.*n.*40.

38 Excuſabitur † autem ceſſionarius ab excuſſionis onere, ſi debitoris bona intricata ſint, & difficilis exactionis, iuxta Scacciam *dict.gloſ.*5.*numer.*268.conducit Anton. Fab.*in C.tit. de pignorib. def.*29. latè Farinac.*lib.*2.*conſ.*165. Carocius *de excuſſione part.*2.*quæſt.*34. quod ſine dubio procedit ſi ad bona debitoris ceſſi formatus ſit concurſus creditorum (vulgo *pleyto de accreedores*) quia ex hoc excuſſio pro facta habebitur, arg. *l.à Diuo Pio, §.ſi rerum, D.de re iudicat.* ibi: *Controuerſia eſt de pignore, id dimitti debere & capi aliud, ſi quod eſt ſine controuerſia*, D. Molina *de primogenijs lib.*4.*cap.*5. *num.*21. Noguerol.*alleg.*2.*à n.*113. D. Salgad.*dict.* 1.*part.cap.*23.*à num.*1. D. Larrea *alleg.*26. *nu.*14.*& alleg.*33. *num.*4 *&* 5.

39 Adeo † autem debitoris ceſſi excuſſio requiritur, vt ſi is, qui literas cambij acceperit, vel ceſſionarius negligens fuerit in exactione nominis, ex quo debitor effectus fuit non ſoluendo, ſcriptor literarum, aut qui nomen in ſolutum dedit vel vendidit iuris euictione promiſſa, omnino liberetur, quia periculum nominis ad eum pertinet cuius culpa deterius factum eſt, *l. periculum* 35. *D. ſi cert.petatur*, quam doctrinam (licèt diſſentire videatur circa eum qui literas cambij accepit, D. Caſtillo *dict.cap.* 77. *verſ. quartus caſus*, & *verſ. quod ſi adhuc inſtes*, Mareſcottus cui accedit Hodierna, ad Surdum *deciſ.*187.*verſ.aliquo*) amplectuntur communiter interpretes ex Cyriaco, Theſaur & Menoch. Tondut. *num.*52. ex Cancerio Guzman. *nu* 44. Cencius, & Thoro ſup. Gaito, *de credito c.*2.*num.*2413. D. Larrea *allegat.*85.*num.*6. Bellonus *de his quæ fiunt incontinenti, part.*2. *cap.* 74. *num.* 2. Bayo *lib.*2.*praxis quæſt.* 105. Curia Philipp. 2. *p.lib.*2. *cap.* 6. *num.* 35. ex alijs Leotard. *dict. quæſt.* 39.*num.* 53. *&* 54. D. Salgado *ſup.*3.*part.cap.*11.*num.*53. Merlin *dict. qu.* 150.*à num.*62.*&* 74. ſequitur ex Gaito, Carleual. *de iudicijs dict.diſp.*6.*à num.*27. qui in contrarium refert Mareſcottum, & aliquas Rotæ Romanæ deciſiones. Quando verò moram, & negligentiam in exigendo, creditorem contraxiſſe dicatur, arbitrio iudicis relinquit Fontanell. *deciſ.*125.*n.*17.*&* 18. videndus Ioan. Bapt. Thor. 2.*part.compend.decis verb.periculum decoctionis*.

40 Id † autem notat Cancerius, quem refert Guzman.*dict.quæſt.*35.*nu.*35. quod vbi debitor ceſſus à principio ſoluendo non fuit, non poterit ceſſionario imputari, quod eum non exegerit; nec negligentia ſua impedimento erit, quo minus regreſſum habeat contra cedentem, idem ex Mangilio probat D. Salgado *dict.*1.*part.cap.*27 *n.*58. quia culpam non contrahit, qui non facit id, quod factum non erat profuturum, *l.fin.§.ſed quid noceat, D.quis ordo in bonor.poſſ.l.ſi alius, §. eſt & alia, D.quod vi, aut clam*, facit elegans text. *in l.ſi vehenda, §.* 1. *D. ad leg. Rhodiam de iactu*, de quo Anton. Fab. *lib.*16.*coniec.cap.* 19.*fol.*591. regulare enim eſt, quod periculum, vel interitus rei non imputetur moroſo, ſi res quamuis diligens fuiſſet, eodem modo peritura eſſet, poſt alios Hermoſill. *in l.* 9. *tit.* 2. *part.*5 *gloſ.*6.*per tot.& in l.*8.*titul.* 1. *part.* 5. *gloſ.*3.*nu.*13. Alex. Trentacinq. *lib.*3. *var. tit.de ſolution.reſol.*11.*à num.*13. D. Larrea *deciſ.*14.*num.*13.*&* 73.*& allegat.* 33.*à nu.* 18.*& allegation.*23.*à num.*16.*ad* 21. quibus addes Anton. Fabrum *de error. prag. decad.*18.*error.*10. ex Maſtrill. Gratiano, & Luna, Noguerol. *alleg.*7.*num.*46.

41 His † quæ diximus de negligentia ceſſionarij in exigendo debitorem ceſſum, mirè conuenit Honoratus Leotardus *de vſuris quæſt.*59.*à numer.*37.*&* 41. qui aſſerit, quod quamuis ex ceſſione nominum, cenſus conſtitui non poſſit, iuxta Ceneium, Duard. & Farinac. quos refert: quia non ita prompta eſt eorum exactio, vt ſine magnis ſumptibus fieri valeat; tamen rectè conſtituitur ex cedula bancharia, quia habet vim ſolutionis in pecunia numerata, vt præter relatos ab eo probant laudati à nobis infrà *nu.* 34. hoc tamen intelligit dummodo cedula, ſeu apoca banch aria idonea eſſet;

ido-

idoneitatem tamen eius, tempore traditionis requirit; nam ſi venditor cenſus accepta cedula in ea exigenda negligēs fuiſſet, & inter moras campſor foro ceſſit, cenſum validum eſſe probat, tametſi nulla ſolutio ſequeretur, argumento tex. *in l. qui decem. 72. D. de ſolutionib.* ibi: *Etenim non eſt æquum teneri pecunia amiſſa, quia non teneretur, ſi creditor accipere voluiſſet, quare ſoluto, id in quo creditor accipiendo moram fecit oportet eſſe.*

42 Quæſtionis † tamen eſt, an ſi creditor litterarum, vel ceſſionarius nominis, partem debiti accepit à debitore ceſſo, ſi poſtea reſiduum ab eo exigere non poſſit, recurſum habeat contra cedentem? In quo dubio D. Caſtillo *d. cap. 77.* à verſ. *ſeptimus caſus*, eius fuit ſententiæ, campſorem, qui ſcripſit litteras, quo ad reſiduum non liberari, idem ex Cancerio tenet Ioann. Bapt. Thoro *dict. voto 91. num.* 88. ſicut nec liberatur ex eo quod litterarum dominus, vel ceſſionarius Item cum debitore conteſtetur; vel quod denunciet nè ſoluat cedenti. Quæ ſententia in caſu conteſtationis litis, aut denunciationis veriſſima eſt, poſt quas ceſſionarius ſi debitor ſoluendo non exiſtat, rectè recurret contra cedentem; vel campſorem, qui litteras ſcripſit: at verò vbi litterarum dominus, vel ceſſionarius partem debiti ſponte à debitore accepit, veriùs videtur, campſorem, vel cedentem confeſtim liberari, nec amplius de inſufficientia debitoris ceſſi teneri, vt in ſpecie ex Pereira probat Gaito *dict. cap. 2. num.* 2416.

43 Pro quo facit, † quod quoties litterarum dominus, vel ceſſionarius, debitoris fidem ſequitur, aut aliter nouo debitore contentum ſe eſſe demonſtrat, liberatio primi debitoris contingit: quapropter ſi litterarum creditor ab eo cui litteræ directæ erant, alias recepiſſet litteras, alij mercatori directas, liberabitur campſor, qui primas litteras dedit, ita vt aduerſus eum ceſſet recurſus, Percita, & Gaito *num.* 2413. Paſchalis *de virib. patriæ poteſt. dict. 1. part cap. 8. num.* 71. quod verum puto, quamuis contrarium ſentiat Capycius Latro *deciſ. 20. nu. 12. & per tot.* Similiter liberabitur cedens, ſi ceſſionarius debitori ceſſo dilationem conceſſit, intra quam non ſoluendo fuit effectus, Gaito *num.* 2413. Scaccia *num.* 325. Idem etiam procedit, ſi creditor litterarum dimitteret litteras penès eum ad quem ſcriptæ ſunt, & in libro banchi adnotaretur creditor illiùs quantitatis, quia ex eo creditor ſecutus videtur fidem mercatoris, & partita banchatia vim habet ſolutionis, Tondutus *dict. cap. 90. à num.* 12. cui addes pleniſſimè agentes Gaitum & Paſchal. ſup. Noguerol. *alleg. 16. à nu. 6. ad 13. & allegat. 32. à num.* 9. Camill. Borrell. *in ſummdeciſ. tom. 2. tit. 23. à num.* 122. dixi *ſup. num.* 41.

44 In qua † controuerſia dicerem, ex receptione partis, cedentem non liberari, ſi ex eo die, in quo pars debiti fuit ſoluta, debitor non mutauit conditionem; ſin verò inter moras effectus fuiſſet non ſoluendo; cum eo tempore, quo pars crediti fuit recepta, poſſet ceſſionarius integrum debitum exigere, damnum & periculum nominis ad eum pertinebit; cum culpæ immunis non ſit, qui cum poſſet integram ſummam exigere, partem crediti libenter accepit.

45 His illud non omittam adiungere, quo modo & qua actione agere debeat ceſſionarius contra cedentem, vel qui litteras cambij accepit, aduerſus campſorem, quoties nomen ceſſum verum aut idoneum non eſt. Et quo ad eum qui litteras accepit, dicendum eſt, litteris nō acceptatis ſi proteſtatæ ſint, vel ſi acceptatæ fuerint excuſſione iam facta, petendum eſſe, vt ſcribens literas recognoſcat eas: cuius recognitionis virtute aduerſus eum executiuè agi poterit, Carleual. *de iudicijs dict. diſput. 6. num.* 23. cui addes Botrell. *ſup. nu.* 114. Iulium Cæſar. Gluſian. *de bonis inſolutum dandis lib. 2. cap. 25. nu.* 335.

46 Vbi † autem nomen venditum, aut qua alia ratione in ſolutum datum euincitur; vel incertum, aut non idoneum eſt; an priſtina actio maneat, & exerceri poſſit contra debitorem, ſummè controuerſum eſt; videndi in ſpecie Scaccia ſup. *à num.* 288. Capycius Galeota *lib. 1. cont. 32. à num.* 2. cuius rei reſolutio ab ea quæſtione pendet, an euicto nomine, aut re inſolutum data, poſſit creditor ad primæua iura redire, de qua latiſſimè ſcribunt multi ex nouioribus relati à nobis ſup. *tit. 5. q. 13. n.* 23. ad quos te relego.

Ce-

Digitized by Google

47 Cedens actionem ex cauſa lucratiua, an de euictione teneatur? videas Sfortiam Odd. *ad leg. 3. C. de nouat. qu. 1. verſ. quaero decimo tertio*, iunctis traditis à Guzman. *de euictionib. quaeſtion.* 25. Hermoſill. *in l. 32. tit. 5. part. 5. gloſ.* 5. *à num.* 65. & dictis ſup. quaeſtion. antecedenti *à numer.* 17.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor caſus proponuntur pro vera quaeſtionis cognitione.*

2 *Ceſſionarius, qui obtinuit contra debitorem ceſſum, non poteſt expenſas litis à cedente repetere.*

Ceſſionarius, emptor, donatarius, vel legatarius nominis, ſuis expenſis agere debent contra debitorem.

3 *Haeres tenetur ſuis ſumptibus, & expenſis proſequi litem, quae oritur ante traditionem rei legatae.*

4 *Maritus repetit à muliere expenſas factas in lite contra nomina debitorum in dotem data, & de diſcrimine inter maritum, & ceſſionarium.*

5 *Ceſſionarius an recuperet à cedente expenſas factas in lite contra alium, qui agebat de auocanda pecunia exacta virtute ceſſionis?*

6 *Emptor, qui euictionem paſſus fuit, recuperat expenſas litis, & damna à venditore pro quibus eandem praelationem habet, quàm pro pretio.*

7 *Ceſſionarius, & emptor, qui obtinuerunt aduerſus eum, qui agebat de auocanda pecunia, vel re euincenda, litis expenſas ab emptore, vel cedente non recuperant.*

8 *Cedens, qui ceſſit actionem, quam non habebat, tenetur reficere ceſſionario expenſas litis factas contra debitorem ceſſum.*

9 *Ceſſionarius quando recuperet expenſas litis factas contra debitorem, qui ſoluendo non eſſe apparuit.*

10 *Expenſarum litis appellatione, quae veniant, remiſſiuè.*

11 *Ceſſionarius agens contra debitorem ceſſum quando teneatur defendere cedentem in cauſa reconuentionis.*

12 *Intellectus, & emendatio* Anton. Fabri ad l. ſi quis in rem ſuam 34. D. de procuratorib.

13 *Intellectus* Anton. Fab. ad l. pater filio 70. D. de procurat.

14 *Reijcitur intellectus* Ant. Fab. ad dict. l. ſi quis in rem ſuam.

15 *Refertur alia opinio* Hugo Donelli.

16 *Procurator in rem propriam ex voluntate, quis dicatur? iuxta* Donell.

17 *Haereditatis emptor ſtatim videtur haereditarias actiones comparaſſe.*

19 *Refertur, & refellitur alia ſententia* Iacobi Cuiacij.

20 *Referuntur remiſſiuè aliae interpretum opiniones, & diſtinctiones.*

21 *Ceſſionarius ex cauſa voluntaria, & lucratiua, tenetur defendere cedentem in cauſa reconuentionis.*

22 *Ceſſionarius ex cauſa neceſſaria reconuentioni ex perſona cedentis reſpondere non cogitur.*

23 *Ceſſionarius ex cauſa oneroſa non tenetur defendere cedentem in cauſa reconuentionis, niſi ceſſio facta eſſet in fraudem.*

24 *Nouus, & verus intellectus* ad d. l. ſeruum, §. fin. cum l. ſeq. D. de procuratorib.

25 *Reprobatur opinio* Iacob. Cuiacii.

26 *Reijcitur etiam alia* Olualdi *ſententia.*

27 *Ceſſionarius quonam modo cedentis defenſionem ſuſcipere cogendus ſit.*

28 *Procurator agens nomine domini reconuentioni reſpondere tenetur, & quo modo ad id compellendus ſit,* & num. 29.

30 *Compenſare vtilius eſt reo, quàm reconuenire.*

SVM-

QVÆSTIO IV.

Ceſſionarius an repetat à cedente expenſas factas in lite pro exactione, & retentione nominis ceſſi. Et an teneatur ceſſionarium defendere in cauſa reconuentionis? Explicata, & conciliata *l. ſequenti, l. pater filio 7. o D. de procurator*.

1 INquirit † præſens diſputatio, an ceſſionarius poſſit à cedente repetere, quicquid expédit in expugnatione debitoris ceſſi, vel in lite, qua ſuccubuit, quia nomn ceſſum verum non erat, aut non idoneum. Pro cuius rei explicatione ſequentes caſus conſidero. Primus quando ceſſionarius litem egit, in qua ceſſum ſibi debitorem vicit, & condemnauit ad ſoluendum. Secundus, quando poſt exactum iam nomen à debitore, alter qui verum nominis creditorem, vel anteriorem ſe eſſe dicit, egit de auocanda pecunia à ceſſionario. Tertius, quando lite inſtituta contra debitorem, ceſſionarius ſuccubuit, quia apparuit debitorem ceſſum nihil debuiſſe cedenti. Quartus, quando cedens fecit expenſas in exigendo, & excutiendo debitore ceſſo, qui poſtea ſoluendo non fuit.

2 Primo caſu extra † dubium eſt, ceſſionarium, qui condemnauit, & exegit debitorem, non poſſe expenſas litis à cedente repetere, cum ipſe ſuis expenſis agere teneatur, & exigere nomen ſibi ceſſum; ſiue ex cauſa lucratiua, ſiue ex oneroſa habuerit ceſſionem; vt in emptore, & donatario nominis ex Iaſon. & Paul. de Caſtro, Bertazol. *clauſ. 29. gloſ. 29. gloſ. 4. num. 2.* à quo ſumpſit Guzman *quæſt. 36. num. 63.* Montan. *in add. ad Oliban. de action. p. 2. lib. 1. cap. 4. num. 25. verſ. oneratur*, Coſta *de fact. ſcient. & ignor. cent. 2. diſt. 57. num. 13. et 14.* Galler. *de renunc. lib. 1. cap. 4. num. 78.* Schitordeg. *lib. 3. tract. 23. quæſt. 14. verſ. ita enim*, expendo ego *ſingul. tex. in l. actoris procurator 30. D. de procur.* Idem etiam in legatario nominis (qui ceſſionem à lege habere dicitur) procedit, qui ſuis ſumptibus agere debet, Angel. *in l. ſeruum filij, §. eum qui chirographum, D. de leg. 1. et in l. Africanus*, aliàs *apud Iulianum, § ſi Titius, num. 2. D. de leg. 1.* vbi Iaſon, Moroc. *reſp. 5. num. 2.* à quibus non diſſentit Parlad. *differ. 17. §. 1. n. 1.* qui poſt Garciam *de expenſis c. 17. nu.*
3 10. diſtinguit inter † litem quæ oritur ante traditionem legati, vel poſt eam, vt illius expenſæ ad hæredem pertineât: huius vero ad legatarium ſpectent, ſequitur Hermoſill. *in l. 35. tit. 5. p. 5. gl. 5. n. 31.* imò hæc diſtinctio noſtræ reſolutioni conuenit, quia ſicut hæres rem legatam ſuis ſumptibus tenetur tradere legatario; ita ſuis expenſis inſtrumentum nominis legatario præſtare tenebitur. Similiter quemadmodum poſt rei legatæ traditionem hæres nullas litis impenſas ſoluit; ita poſt traditionem inſtrumenti, vel ceſſionem actionis, quæ in incorporalibus vim traditionis habet, hæres nullatenùs reficere tenebitur legatario ſumptus quos fecit in exigendo debitore.

4 Maritus † cui debitorum nomina in dotem data ſunt, quem diximus vtilem citra ceſſionem actionem habere; an ſoluto matrimonio repetat expenſas, quas in exigendis nominibus fecit, videas dicta à nobis *ſup. tit. 5. q. 13.* vbi differentiam conſtituimus, inter magnas, & modicas expenſas, vt magnas repetat, modicas verò non item. Quæret tamen aliquis diſcriminis rationem, cur maritus cui nomen in dotem datum fuit, magnas expenſas repetat, cùm emptor nominis, vel is cui in ſolutum datum eſt, nullas expenſas quamuis impensè impenderit à cedente conſequatur? Sed reſpondeo differentiam in eo conſiſtere, quòd nomen exactum ad mulierem ſoluto matrimonio redire debet, vndè æquum eſt maritum ſaltim eas expenſas repetere, quæ magnæ ſint: at verò cùm vendito nomine, aut in ſolutum dato, nullatenùs ad venditorem, vel debitorem, qui in ſolutum dedit, pecunia exacta ſit reuerſura, imò maneat penes ceſſionarium, inde eſt vt ad eum tàm modici, quàm immodici litis ſumptus pertineant.

5 In ſecundo † caſu, ſcilicèt, quandò poſt exactum nomen, alter qui ſe eius verum creditorem, aut anteriorem eſſe dicit, egit de anocanda pecunia à ceſſionario, diſtinguêdum erit, an in ea lite ceſſio-

ſio-

Digitized by Google

ſionariusſuccubuerit,vel obtinuerit:nàm
ſi ſuccubuit, & actor ab eo pecunia auo-
cauit, attendenda erit actio, & titulus
ex quo auocatio pecuniæ facta fuit: nàm
ſi ex eo fuerit, quòd nomen illud ceſſum
non ad eedentem, ſed ad eum qui litem
egit cum ceſſionario pertinebat, cedens
de euictione eius tenebitur, ſimulque in
litis expenſis condemnabitur, cum verũ
nomen non præſtiterit; ad exemplum al-
terius venditoris, qui re euicta etiam li-
tis ſumptus emptori reficit, ex Guzman,
& alijs Hermoſill.ſtatim referendus *n.26.*
6 Vbi *n. fin.* aſſerit, emptorem, † qui eui-
ctionem paſſus fuit,eandem prælationem
habere pro expenſis, & damnis, quam
habet pro pretio. Idem in emptore no-
minis, vt eo euicto ad pretium, & expen-
ſas litis cum eadem prælatione agat in
terminis tradit Acoſta *de priuil.credit.reg.*
3 lim.5.n.2. Sinverò auocatum ſit nomen
ab aliquo creditore anteriori debitoris
ceſſi, inſpiciendum erit, an cedens ad-
ſtrictus fuerit præſtare tantum debitorem
verum, an etiam bonum, & idoneum;
nàm ſi ex natura contractus, vel ex pacto
verum debitorem præſtando ſatisfaciat;
quãuis pecuniam anterior creditor auo-
caſſet, non ad pretium, nec ad expenſas
litis cedens tenebitur, niſi ex facto ipſius
auocatio & euictio proceſſiſſet, veluti
quia is qui auocauit,ſeu reuocauit ceſſio-
nem, cedentis creditor erat; vel pri-
mus ceſſionarius eiuſdem nominis,in cu-
ius præiudicium ceſſio fieri non potuit.
7 In † alio verò ſubdiſtinctionis noſtræ
caſu, quo ceſſionarius obtinuit, & vicit
eum, qui de reuocanda ceſſione, & auo-
canda pecunia agebat, dubium maxi-
mũ eſt,an ſumptus cauſa litis agitatæ fa-
ctos repetat à cedente? Quod licèt in ce-
dente, & ceſſionario diſputatum non vi-
derim, in emptore, & venditore latiſſi-
mè diſſerunt Fachineus omninò viden-
dus *lib.2.cont.cap.38.* Guzman *de euiction.*
q.13.à num.9. Hermoſill. *in l.32. tit.5.p.5.*
gloſ.6.à num.27. qui duas referunt cõtra-
rias ſententias; Quarum affirmatiuam,
quòd etſi vicerit emptor, repetat expen-
ſas, veram eſſe dicunt, vbi venditor ex-
penſas, & ſumptus litis, vel euictionem
expreſsè promiſſit. Negatiuam verò, quæ
emptori, qui abſolutus fuit, denegat ex-
penſarum repetitionem, procedere aſſe-
runt, quandò nulla euictionis promiſſio
præceſſit. Sed ſi poſt tot doctiſſimos pa-
tres quibus hæc diſtinctio arridet;fas eſ-
ſet, exiguum noſtrum interponere iudi-
cium, eam probarem ſententiam, quæ
indiſtinctè emptori, qui obtinuit, non
permittit expenſarum, & ſumptuum litis
perſecutionem; aliàs nimis grauaretur
venditor, & facilis fraudibus via eſſet.
Nec euictionis, aut expenſarum promiſ-
ſio vltra caſum quo res euicta fuerit,pro-
trahi debet. Expenſarumque litis dam-
num, & periculum, ſicùt aliud quod poſt
perfectam venditionem ſine culpa vendi-
toris accidit, emptori, non venditori ad-
ſcribendum eſt, ad text. *in l. neceſſario 8.*
D.de pericul.& com.rei vend.l.1. l.cum ſpe-
ciem, C.eod.titul.l.ſciuit, C.de action.empti,
l.quod ſæpè 35.§.in ijs,D.de contrahen.empt.
§.cum autem, inſtit. de empt. & vend. l.33.
tit.5.part 5.
8 In tertio † autem caſu, quandò poſt
litem inſtitutam debitor ceſſus abſolutus
fuit, quia nihil debebat cedenti, indubi
tatum eſt, cedentem litis expenſas etiam
ſatisfacere debet, Ant. Faber *in C.ad tit.*
C.de hæred.vel act. vend.def.12. vbi refert
caſum,in quo ceſſionarius repetit expen-
ſas litis primæ inſtantiæ, quam non de-
nunciauerat cedenti.
9 Quartus † & vltimus caſus facilis iam
expeditionis eſt, nàm ſi debitor ceſſus
poſt excuſſionem & litem, ſoluendo non
eſſe appareat, ſi cedens iuris & facti eui-
ctionem præſtare debeat, ad intereſſe, &
expenſas litis condemnabitur; ſin verò
ad iuris euictionem,hoc eſt ad veritatem
nominis obligatus tantùm ſit, nulla ad-
uerſus eum, nec expenſarum ratione a-
ctio erit, iuxta ea quæ in ſuperioribus
caſibus reſoluimus. Vbi autem cedens,
vel venditor in expenſis litis emptori,
aut ceſſionario condemnatur, quos ſum-
10 ptus ſoluere debeat: & quæ † expenſa-
rum litis appellatione comprehendan-
tur? videndi Guzman *dict. quæſt. 13.à n.*
10. Hermoſill. *dict. gloſ.6.à nu.30.* Rodrig.
de executione cap.7. à numer. 7. Cancer *2.*
part. var. cap.6. numer.31. Fontanell. *de-*
ciſ.97.
11 Annectendum † ijs eſt aliud quæſtio-
nis noſtræ dubium, an ceſſionarius agens
aduerſus debitorem ceſſum,cogatur de-
fendere cedentem in cauſa reconuentio-
nis?

nis? qui articulus non minus vtilis quā dubius, & obſcurus eſt. In cuius reſolutione, nec theorici, nec practici interpretes conueniunt: & vt à theoricis noſtris incipiam, Anton. Fab. *lib.* 12. *coniect.* 10. *per tot.* in ea fuit ſententia, diſtinguendum fore, an ceſſionarius vtilibus ſuo nomine actionibus agat; an verò mandatas cedentis nomine actiones exerceat, vt ſi vtilibus actionibus experiatur, nunquam teneatur defendere cedentem in cauſa reconuentionis, niſi ceſſio in fraudem eſſet; ſin verò mandatas actiones exerceret, reconuentioni reſpondere teneatur, niſi appareat ex neceſſitate intentaſſe directas actiones: quia ex aliqua cauſa conueniens ei fuit; mandatis potius actionibus, quàm vtilibus experiri.

12 Iuxta † quam diſtinctionem aſſerit Ant. Fab. intelligenda eſſe iura *in l. ſi quis in rem ſuam* 34. *D. de procurat.* nàm *in d. l. ſi quis in rem ſuam*. ideò emptor hæreditatis, qui bona fide emit, venditorem inuicem defendere non cogitur, quia non mandatas, ſed vtiles proprio nomine actiones exercebat. Quam interpretationem cum videat Anton. Fab. à verbis huius legis diſſentire, cum in ea non ſuo, ſed procuratorio potius nomine emptorem egiſſe proponatur, vt apparet ex illis verbis; ibi: *ſi quis in rem ſuam procuratorio nomine agit*, ſuſpicatur literam huius legis mendoſam eſſe. Ex quo aſſerit, quòd ſi auderet, corruptum diceret textum illum, & loco illius verbi *procuratorio nomine*, reponendū *procurator proprio nomine*, ita vt dictæ legis ſenſus ſit, emptorem hæreditatis, qui vtili actione proprio nomine agit, non teneri defendere venditorem in cauſa reconuentionis, ſi non in fraudem facta ſit venditio.

13 Textum † verò *in d. l. pater filio* 70. *D. de procurat.* ita interpretatur Anton. Fab. *&* *in rationali*, vt in eo ea ratione ſtatuatur, fideicommiſſarium nominis, cui ab hærede mandatæ ſunt actiones, teneri eum defendere in cauſa reconuentionis, quia is non vtilibus, ſed mandatis ab hærede actionibus agebat: quaſi ſentiat, aliud futurum, ſi non directas nomine hæredum, ſed vtilibus actionibus proprio nomine ageret aduerſus debitorem nominis per fideicommiſſum relicti.

14 Hæc † tamen Ant. Fabri interpretatio & intellectus *ad text. in d. l. ſi quis in rem*, quem ſequitur etiam in rationali ad eā, non minus deuiat à iuris ratione, quàm à verbis Caij, qui emptorem procuratorio nomine egiſſe proponit: nec enim admittenda eſt iurium correctio, & emendatio, quæ tam familiaris eſt Fabro in eum finem, vt veras, & receptas ſententias conturbet, ex quo frequentiſſimè carpi ſolet à iuris noſtri interpretibus. Diſplicet etiam ex eo, quia vt inferius oſtendemus, nihil refert quo ad neceſſitatem defendendi cedentem, quod ceſſionarius mandatis, vel vtilibus actionibus experiatur.

15 Succedit † alia ſententia Donelli *lib.* 18. *com. cap.* 13. *à verſ. ſed tamen*, qui docet, ceſſionarium agentem vtilibus actionibus, neutiquam cogi poſſe cedentem defendere, aliud tamen eſſe, ſi mandatis actionis agat: nam eo caſu reconuentioni, ſeu mutuæ petitioni reſpondere cogitur, niſi rei familiaris neceſſitate vrgente, mandatum actionum in rem ſuam ſuſceperit. Eum tamen ex neceſſitate procuratorem in rem ſuam factum aſſerit, cui ex ſententia Iudicis alienæ adiudicatæ ſunt actiones, vt accidit in iudicio familiæ ercilcundæ. Tutorem etiam cui aduerſus alios contutores pupillus mandauit actiones, & fideiuſſorem, qui ſoluens aduerſus debitorem, & alios cōfideiuſſores creditoris actiones ſuſcepit, procuratores in rem ſuam ex neceſſitate interuenire probat. Similiter emptorem hæreditatis (qui ab initio hæreditatem, non hæreditarias actiones emiſſe intelligitur) procuratorem ex neceſſitate appellat, quia licèt à principio ſua voluntate emerit; tamen poſt emptionem cogitur actionum mandatum ſuſcipere, nè aliàs re ſua careat, & emptio ſit ei inutilis, qui ea ratione cedentis, ſeu venditoris defenſionem, vel reconuentionis cauſam ſuſcipere nō tenetur, iuxta Gaium *in d. l. ſi quis in rem ſuam*, *D. de procurator.*

16 Procurator † tamen in rem propriam ex voluntate is eſt, iuxta Donell. qui nulla rei familiaris neceſſitate vrgente, iurium ceſſionem habuit, qualis eſt legatarius nominis, vel fideicommiſſarius, qui-

quibus hæres contra debitorem actiones ſuas præſtat: donatarius, & alij ſimiles: inter quos recenſet etiam emptorem nominis.

17 Sed † hæc Donelli opinio, etiam nobis diſplicet, tum quia probat, ceſſionarium vtilibus actionibus agentem, nunquam cogi cedentem defendere in cauſa reconuentionis; tum etiam quia verius eſt, emptorem hæreditatis, cui ex ea cauſa ceſſæ ſunt actiones, eas ex neceſſitate non habere: nec videtur vllam diſcriminis rationem eſſe, inter emptorem hæreditatis; & emptorem nominis; vt ille ex cauſa neceſſaria procurator in rem propriam dicatur; hic verò ex voluntaria cauſa procurator in rem propriam ſit: & per conſequens huic defendendi cedentem in cauſa reconuentionis neceſſitas imponatur; illi verò non item! Cum vterque ex emptione vtiles actiones habeat abſque ceſſione; & æquè poſſint compellere venditorem, vt eis mandet exercitium directarum, vt ſuo loco diximus.

18 Nec † exiſtimo futurum eſſe vllum, cui placeat ratio illa, ſeu diſcrimen, quod comminiſcitur Donell. ſcilicèt emptorē hæreditatis à principio hæreditatem tantùm emere, non vero actiones hæreditarias, quas ſi poſtea ſuſcipit ex neceſſitate id facit, nè re ſua careat. Verius namque eſt, eum qui emit hæreditatem, confeſtim videri emiſſe actiones hæreditarias, quæ ſub illo nomine hæreditatis, quod iuris quidem nomen incorporeum, & intellectuale eſt, comprehenduntur: nam licèt aliud ſit hæreditas, aliud verò ſingulæ res hæreditatis, quia hæreditas, vniuerſitatem, & ius ſucceſſionis, non ſingulas res demonſtrat, *l. in fideicommiſſaria* 18. *verſ. quoties, D. ad S.C. Trebellian. l. bonorum* 208. *D. de verb. ſignific.* ex quo prouenit, vt hæreditate vendita non detur de euictione; ſi ſingulæ res hæreditatis euincantur *l. 2. in princip. D. de hæred. vel actio. vendit. l. 1. C. de euict.* Guzman *de euict. q.* 45. D.D. Valentia *illuſt. iur. tom. 3. ad tit. de acquir. hæred. cap. 1. n.* 11. cui addes in noſtris terminis agentem Shifordeger. *lib. 3. tractat.* 23. *quæſtion.* 13. *circa fidem*, apud quos latè qualiter venditor hæreditatis de euictione ceſſionario teneatur. Tamen non ex eo dicetur, eum qui emit hæreditatem: actiones hæreditarias non comparaſſe, imò certius eſt, eas ex prima emptione acquiſiſſe, ſingulariter ad rem Sfort. Odd. *ad l. 3. C. de nouat. quæſt. 2. art. 1. verſ. ad ſecundum, & quæſt. 3. art. 4. verſ. tertio vrget*: quæ res facit, vt vtilis ei ad eas actio ſine ceſſione competat, non magis quàm emptori, aut donatario nominis, alteriusvè actionis conceditur, iuxta ea quæ nos latius diximus ſup. in Miſcellanea ad titulum quintum.

19 Succedit † alia ſapientiſſimi Iacob. Cuiacij ſententia *lib. 1. reſpon. Scæuol. ad d. l. pater filio* 70. qui ceſſionarium vtili actione ſuo nomine agentem ex perſona cedentis reconueniri poſſe negat: ſi verò mandatis actionibus procuratorio nomine experiatur, reconueniri poſſe affirmat, niſi cedens, rei familiaris neceſſitate compulſus, actiones ſuas mandaſſet, quaſi eo caſu actum videatur, vt qui emit ab eo, quem neceſſitas ad vendendum coegit, eius onera non ſuſtineat. Sed nec probare poſſum hanc Cuiacij interpretationem, quæ circa vtiles actiones Anton. Fabri, & Donelli ſententiæ conuenit, quam proximè reiecimus, mandatarum verò reſpectu, rem non ſatis explicat.

20 Quare † reiectis ijs, & alijs ſententiis, quæ diuerſimodè diſtinguunt, vt conſtat ex traditis ab Oſuald. *dict. lib.* 18. *commen. cap.* 13. *à liter.* G. Iulius Paccius *cent. 2. quæſt.* 48. Paulus Gallerat. *de renunciat. lib. 1. cap. 4. num.* 95. *verſic. præterea*, Maranta *in l. ſi actor, D. de procuratorib. numer.* 26. & 48. Molignat. *de reconuentione quæſt.* 19. qui ſequitur Bartol. Amendol. *ad Franch. deciſion.* 75. *num.* 7. Petrus Surdus *conſ.* 322. *à numer.* 16. Hyppolit. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionibus part. 2. lib. 1. capit. 4. num.* 25. Bertazol. *clauſ. 29. gloſ. 9. num.* 8. Virgil. *de legitimat. perſonæ in prælud. num.* 115. & *numer.* 125. & *cap. 16. num.* 66. *fallit.* Et ex omnium magis communi placito, tribus diſtinctis concluſionibus rem hanc dilucidè comprehendes.

21 Prima † concluſio: ceſſionarius ex cauſa voluntaria, & lucratiua, cedentem defendere, & reconuentioni reſpondere cogitur, ſunt expreſſa iura *in dict.*

l. ſi

l. ſi ſeruum, §. *fin.* ibi: *Si quis in rem ſuam procurator interueniat, adhuc dicendum erit, debere eum defendere*, quæ verba accipienda ſunt de ceſſionario ex cauſa lucratiua: in qua ſpecie loquitur etiam Scæuola *in dict. l. pater* 70. Quæ concluſio procedit, ſiue ceſſionarius ex cauſa lucratiua mãdatas, hoc eſt directas, actiones nomine mandantis, ſiue vtiles ſuo nomine actiones exerceat. Licèt enim Donell, Faber, & Cuiacius contra exiſtiment, ſi vtilibus actionibus ceſſionarius experiatur; tamen eorum iam ſententia diſplicuit; tum quia nulla lex, quæ ceſſionario ex cauſa lucratiua, imponit defenſionis neceſſitatem, diſtinguit an ceſſionatius vnas, aut alteras actiones exerceati tum etiam quia in poteſtate ceſſionarij repoſitum eſſe non debet, vt debitori eripiat reconueniendi facultatem, ex eo ſolum quod ex donationis, vel legati titulo, aliovè lucratiuo, vtilibus actionibus ſuo nomine in iudicio agat. Quomodolibet enim compareat, qui ex ceſſione commodum ſentit, non poterit defenſionis onus detrectare, in quam ſententiam inclinant omnes, qui abſolutè diſtinguunt inter cauſam onerofam, & lucratiuam; & in ſpecie huic noſtræ ſententiæ adhæret præter Caſtrenſ. Petr. Surd. *d. conſ.* 322. *à num.* 16. Adſtipulatur fortiter, ceſſionarium ex cauſa neceſſaria neutiquam teneri defendere cedentem in cauſa reconuentionis, ſiue vtilibus, ſiue mandatis actionibus agat: ergo à contrario ceſſionarius ex cauſa lucratiua, indiſtinctè tenebitur reſpondere reconuentioni, tametſi vtilibus actionibus experiatur.

22 Secunda † concluſio: ceſſionarius ex cauſa neceſſaria reconuentus ex perſona cedentis, eius defenſionem ſuſcipere non cogitur, expreſſus text. *dict.* §. *final.* ibi: *Niſi fortè ex neceſſitate fuerit factus*, ita docent Donellus, Cuiacius, Oſuald. Iulius Paccius, Surdus, Virgilius, & omnes relati ſup. nouiter (nemine tamen relato) Frantzkius *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 12. *num.* 6.

23 Tertia † concluſio: ceſſionarius ex cauſa onerofa cedentem inuicem defendere non tenebitur, niſi ceſſio in fraudẽ debitoris ceſſi facta fuiſſet, text. indiuidualis *in d. l. ſi quis in rem ſuam* 34. *D. de procuratorib.* Agnoſcunt Bertazol. *dict. clauſ.* 9. *num.* 8. Surdus *ſup.* vbi quod ceſſio in fraudem facta non præſumitur, Iulius Paccius *dict. q.* 48, Virgilius *in præludio dict. num.* 125.

24 Ex his † iam facilè intelliges difficilia iura, *in dict. l. ſeruum*, §. *fin. cum leg. ſequen. D. de procuratorib.* quæ tot doctiſſimorum virorum ingenia compreſſerunt: nam initio *dict.* §. *fin.* Vlpianus aſſerit, ceſſionarium ex cauſa voluntaria, & lucratiua cedentem defendere debere, vt ex hoc §. *& d. l. pater*, firmauimus in prima concluſione. Cui regulæ ſtatim idem Vlpianus ſubijcit limitationem, ibi: *Niſi fortè ex neceſſitate fuerit factus*, quibus verbis docet, eum qui ex cauſa neceſſaria ceſſionem habuit, non ſubiacere neceſſitati huiuſmodi defenſionis, vt diximus in ſecunda concluſione. Poſtea tamen Gaius in leg. ſequenti alium Vlpiano caſum adiungit, quo proponitur, ceſſionarium ex cauſa onerofa, veluti emptionis titulo, alienas actiones ſibi comparaſſe, quem aſſerit, reconuentioni reſpondere cogendum non eſſe, ſi bona fide, & non in fraudem eorum, qui inuicem agere velint, geſtum ſit negotium.

25 Qua † interpretatione amplexa, euincitur non rectè Iacobum Cuiacium aſſeruiſſe Gaium *in dict. l. ſi quis in rem ſuam*, loqui de ceſſionario ex cauſa neceſſaria, quaſi exemplum ſubijciens limitationi Vlpiani de qua *in dict.* §. *fin.* ibi: *Niſi fortè ex neceſſitate fuerit factus*, nàm veriùs eſt, Gaium de ceſſionario ex cauſa onerofa tantum loqui. qualis eſt ille, cui ex titulo emptionis ceſſa fuit hæreditas, vt oſtendimus ex Acoſta ſup. *tit.* 1. *quæſt.* 3. *à num.* 36.

26 E conuerſo † etiam deducitur, minus benè Oſualdum, & alios ex relatis ſup. exiſtimaſſe, prædicta verba §. *fin.* ibi: *Niſi fortè ex neceſſitate fuerit factus* accipienda eſſe, & exponenda, *niſi fortè ex cauſa onerofa ſit factus*, quia vt iam aduertimus, Vlpianus in princip. loquitur de ceſſionario ex cauſa voluntaria lucratiua; deinde de ceſſionario ex cauſa neceſſaria; & poſtremo loco I. C. Caius de eo, qui ex cauſa voluntaria onerofa ceſſionem habuit.

27 His † igitur caſibus quibus diximus, ceſ-

ceſſionarium teneri defendere cedentem in cauſa reconuentionis, dubitauit aliquis, quonam modo defenſionem cedentis ſuſcipere cogendus ſit. Cui dubio reſpondet Paulus in *l.mutus 43.§.pœna, D. de procuratoribus*, his verbis: *Pœna non defendentis procuratoris hæc eſt, vt denegetur actio, l.actionem 5.* vbi Gotofred. *C. de procuratorib.* quæ iura licèt in ſimplici procuratore loquantur, tamen ad procuratorem in rem propriam protrahenda ſunt, qui ſi nollit, vel non poſſit cedentem defendere, eatenus punitus, vt tanquam ceſſionarius ad agendum non admittatur.

28 Ex qua † doctrina notabiliter inferes, reum conuentum per procuratorem, ſi actorem reconuenire intendat, neceſſe non habere, reconuentionem notam facere domino, imò ſufficiet intimatio facta procuratori, qui ſi legitimum mandatum ad defendendum non exhibeat; vel ſaltim idoneè boni viri arbitrio ſatiſdet, dominum ad quem ea res pertinet, id ratum habiturum, iuxta textum *in dict.l.ſeruum, §.ait Prætor, D. de procuratorib.* vel ſi defenſionem ſuſcipere recuſet, deſiderare poterit reus, vt ad proſecutionem litis in poſterum non admittatur. Ex rationibus traditis à Donello ſup. Anton. Fab. *in rationali ad dict.§.ait Prætor*, tradiderat ante eos Molignatus *de reconuent.quæſt.16.* nullo ex his relato Virgilius *de legitim. perſona dict.cap.16.n.60. verſic.& tunc.*

29 Hinc † ſemper mihi viſum fuit, incautè ſe gerere Aduocatos, qui reorum cauſas agunt, dum hæc non attendentes, libellum reconuentionis domino litis notum fieri petunt: hoc namque neceſſarium non eſt, nec reo expedit cum inter moras citationis faciendæ, actio, & lis inſtituta per procuratorem proſequatur, & reconuentio ſimultanei proceſſus priuilegium admittat, reuſque nouæ litis, & inſtantiæ expenſis grauetur; quapropter cautus Aduocatus, qui agit de reconueniendo eum, qui litigat per procuratorem, conſiderare debet, an reo (cui patrocinium præſtat, magis expediat litē, & actionem contra ſe inſtitutam non proſequi; an verò vtilius ſit ei, reconuentionis cauſam agitari: nam primo caſu oppoſita reconuentione cauſam agitari: ſi procurator, aut mandatum idoneum non habeat, vel ſatiſdare nolit, aut dominum defendere detrectet, ſtatim petet, quod in actionis, & litis proſecutione ſuperſedeatur: ſin verò ei expediat cauſam principalem, & reconuentionem ſimul, ſimultaneo proceſſu agitari, & finiri, tunc ſi procurator mandatum legitimum non oſtendat, aut idoneè non caueat rem ratam dominum habiturum, deſiderare poterit, vt in litè non procedatur, quouſque reconuentionis libellus intimetur, vt poſt factam citationem actio & mutua petitio ſimultaneo proceſſu currant, & decidantur.

30 Hæc praxis æqua eſt, & conſona prædictis iuribus, poſſet tamen ex ea facilè eſſe reis conuentis ſubterfugere iudicij neceſſitatem, & malitioſa reconuentione oppoſita (quia fortè actor longè diſtat à loco iudicij) litis & actionis legitimæ proſecutionem remorari. Aduerto tamen rectius facturum Aduocatum (ſi id quod per viam reconuentionis petendum eſt, per viam compenſationis ſi fieri poſſit) opponat, quia nulla tunc citatio eius, cuius nomine lis agitur, neceſſaria erit, non magis, quàm ſi ſimplici procuratori, aut ceſſionario agentibus ad exactionem alicuius debiti, opponeretur ſolutionis exceptio.

SVMMARIVM.

1 *Gabella, an debeatur ex ceſſione nominis, vel actionis, quæ pretio accepto fit.*

2 *Venditio vera contrahitur ex ceſſione nominis.*

3 *Ex ceſſione iurium, quæ acceſſoriè ad alium contractum fit, gabella non debetur.*

4 *Ceſſio ex variis cauſis, ſeu titulis fieri ſolet.*

5 *Gabella non debetur ex ceſſione iurium, quæ eo titulo fit, ex quo gabella non ſoluitur, veluti ex donationis cauſa.*

6 *Ceſſio licèt fiat titulo venditionis, ſi ceſſa ſint iura ad pecuniam, gabella debetur.*

7 *Gabella non debetur ex moneta in aliam monetam redacta.*

Ga-

8 *Gabella non debetur ex ceſſione iurium vulgo* carta de laſto, *quam creditor facit in fauorem fideiuſſoris ſoluentis pro debitore.*

9 *Ex ceſſione cenſus iam conſtituti gabella debetur, & quando duplex gabella præſtanda ſit.*

10 *Gabella debetur ex noua fundatione cenſus, & quo loco ſoluenda ſit? remiſſiuè.*

Cenſus iam conſtitutus ſi pretio accepto cedatur, gabella ſoluenda eſt.

11 *Actio ſi cedatur ad rem ex cuius venditione gabella non ſoluitur, æquè nec ex ceſſione ſoluenda erit.*

12 *Actio talis reputatur qualis eſt res ad quã competit.*

13 *Gabella debetur ex ceſſione, & venditione hæreditatis.*

Vendita hæreditate an gabella ſoluenda ſit ex rebus immunibus à gabella, quæ in hæreditate inueniuntur.

Hæreditate vendita potius vniuerſitas, quàm ſingulæ hæreditatis res diſtractæ cenſentur.

14 *Vendita hæreditate non datur actio de euictione, etiam ſi ſingulæ eius res euincantur.*

15 *Gabella quando non debeatur ex rebus priuilegiatis hæreditatis venditæ.*

16 *Gabella debetur ex ceſſione actionis ad rem, ſi ex eius venditione ſoluenda eſſet.*

17 *Ex ceſſione iuris retrahendi gabella debetur.*

18 *Venditor cum pacto de retrouendendo, ſi cedat pretio ius retrahendi, quotuplex gabella debeatur.*

19 *Refertur, & examinatur opinio* Ioann. Gutierrez.

20 *Gabella non debetur ex ceſſione iuris ad rem, quæ fit in executionem alterius contractus.*

Procurator ſi cedat dominio ius ad rem, quam de eius mandato emerat, gabella non debetur.

21 *Emens fundum ſimpliciter, vel nomine ſuo, ſi rurſus illum eodem pretio alij cedant, declarando de eius mandato emiſſe, an gabella debeatur?*

22 *Gabella non debetur ex ceſſione, quam facit is, qui emerat pro perſona nominanda.*

Contractus, & emptiones factæ pro perſona nominanda quem effectum habeant.

23 *Emens rem in publica ſubhaſtatione, ſi cedat emptionem in fauorem creditoris, an gabella debeatur?*

24 *Gabella an debeatur ex ceſſione conductionis gabellarum, vel aliorum reddituum?*

25 *Ex ceſſione actionis ad rem mobilem, vel immobilem, quo in loco gabella ſoluenda ſit.*

26 *Laudemium an ex ceſſione debeatur? remiſſiuè.*

QVÆSTIO V.

Ex ceſſione iurium, & actionum an gabella debeatur: & quo in loco ſit ſoluenda?

1 EX† ceſſione nominis vel actionis gabella deberi, veluti quandò quis accepta pecunia alium in rem propriam procuratorem conſtituit, vt ad ſuam vtilitatem nomen ceſſum exigat, reſoluit Parlador *lib.* 1 *rer. quot. cap.* 3 *§.* 2.
2 *à numer.* 18. eo motus quòd † ex nominis ceſſione vera venditio contrahitur, *l. nomine* cum alijs, *D. de hæred. vel actione vendit. l. fideiuſſoribus* 17. *D. de fideiuſſorib.* ibi: *Vendere cæterorum nomina, l. ſi dubitet in princip. D. eodem tit.* ibi; *Nominis venditio*, cum allijs relatis per Laſart. ſtatim referendum.

3 Euſdem † etiam ſententiæ eſſe videtur Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 1 *tom. cap.* 447. *num.* 19. qui ex Bald. refert, ex ceſſione principalitèr facta gabellam deberi; non tamen ex ea quæ acceſſoriè ad alium contractum, & in eius executionem fit.

4 Hæc † tamen Parladorij, & Baldi opinio, quam ſecutus fuit Carpan. communitèr reijcitur. Vndè pro vera reſolutione ex omnium interpretum mente attendenda erit cauſa, ſeu titulus ex quo ceſſio fit, quam ex varijs titulis, ſeu cauſis fieri poſſe diximus *ſup. tit.* 1. *quæſt.* 3. *& in*
5 *exordio tit.* 2. Nam ſi ceſſio iurium ex eo titulo, & cauſa fiat, ex qua gabella non debetur, veluti ſi fieret ex cauſa donatio-

tionis, indubitati iuris eſt, ex ceſſione iutinm eo titulo facta gabella non eſſe ſoluenda; ſiue ceſſio actionis ad pecuniam, ſiue ad aliam rem mobilem vel immobilem facta proponeretur, ita Gutierrez *de gabell. quæſt.60.n.2.* ibi; *Quòd ſi ceſſio non ex cauſa venditionis, nec permutationis fiat, ſed gratuito erit donatio, vel ſimplex ceſſio ex qua gabella non debetur.* Idem erit dicendum ex ceſſione ex alijs cauſis facta, non ſapientibus, nec efficientibus venditionem, aut permutationem.

6 Sin † verò ceſſio fiat ex eo titulo, & contractu ex eo quo gabella debetur, veluti titulo venditionis, diſtinguendum erit, an ceſſio fiat ad pecuniam; vel actio ad rem aliquam cedatur; nam primo caſu quo nomen debitoris ceditur & venditur, & quis procurator in rem propriam data pecunia conſtituitur, certum eſt, ex ea ceſſione gabellam non deberi, vt contra Parlador. veriorem dicunt Laſarte *de gabell. cap.9.& in addit. ibi ad numer. 33.& 43.* Azeuedo *in l.5. tit.17. lib.9. Recop. num.13.*

7 Ratio † eſt, quia licèt ceſſo nomine, & actione ad pecuniam pretio accepto, vera venditio contrahatur, *d.l. nomina, l.ſi nomen, l.emptor nominis, D. de hæred. vel action. vend.* tamen gabella ſoluenda non eſt, quia ea non debetur ex moneta in aliam monetam redacta, iuxta *l.34.tit.18. libr.9 Recop.* vt ex Laſarte, & Molina rectè probat Ioã. Gutierrez *de gabell. quæſt. 61.n.5.* Azeuedo *ſup.* qui refert Girondã, cuius etiam meminit Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. part.2. lib.1. cap. 4. num.28.*

8 Ex his † inferes, fortiori ratione reſoluendum eſſe, gabellam non deberi ex ceſſione iurium, quam facere tenetur creditor fideiuſſori ſoluenti, vulgo *carta de laſto*, in quo conueniunt Gutierrez *dict. quæſt.61.* Laſarte *dict.c.9. per totum, & in addit.* Parlador. *dict.§.2. à num.28.* Cuius rei duplicem rationem reddunt, in eam tamen conueniunt quam aſſignat Parlador. Quòd rectè limitat Gutierrez *dict. quæſt.61. num.4.* quãdo fideiuſſor, vel correus non in pecunia numerata; ſed in alia ſpecie ſoluiſſent; nam eo caſu gabella debebitur ex ceſſione iurium eis facta. Id tamen intelligendum eſt, vbi principalis obligatio in pecunia fuit, nam ſi ad ſpeciem eſſet, eamque ſoluiſſent correus, vel fideiuſſor, ex ceſſione eis facta gabella non debetur, iuxta Laſart. *in addit. ad dict. cap 9. n.34.* verſ. *in eo*, Parlador. *dict. §.2. num.30.*

9 Nec † turbat hanc veriſſimam reſolutionem, quod ex Didaco Perez, & P. Molina, probat Gutierrez *dict. tract. de gabell. quæſt.54. à num.7.* qui aſſerit, cenſum ſemel conſtitutum ſi pretio accepto cedatur, ex ea ceſſione gabellam ſoluendam eſſe, adeo vt ſi non pro pecunia, ſed pro alia ſpecie ceſſus, & translatus ſit, veluti pro domo, vel fundo, duplex ſit gabella præſtanda: & licèt Gutierrez ibi in ceſſione cenſus conſignatiui perpetui redimibilis loquatur, idem etiam in ceſſione cenſus vitalitij dicendum eſt. Ex quo videtur, ex ceſſione nominis, & actionis ad pecuniam pretio comparatæ, gabellam etiam ſoluendam eſſe.

10 Reſpondetur † namque longè differre ceſſionem nominis, ſeu ſimplicis obligationis; & ceſſionem cenſus iam conſtituti: quia vbi ex cenſus ſiue conſignatiui perpetui redimibilis, vel ad vitam noua fundatione gabella debetur (iuxta latè tradita per Gutierrez *d. quæſt. 64. & 66. per tot.* Parlador. *d. lib.1. cap.3. §. fin. nu.30.* Auendaño *reſp.22. num.1.* Felician. *tom.2. de cenſib. lib.2. cap. fin.* Auendaño *de cenſibus cap.93.* Cencius *de cenſib. quæſt.30. nu.19.* Duardus *ad bull. §.2. num.26. & §.5. quæſt. 51. & in proæmio quæſt.15. à num.22.* (vbi de cenſu reſeruatiuo) Mieres *de Maioratib. 1. part. quæſt.40. num.43. & quæſt.58. nu. 263.* (apud quos latè quo in loco gabella cenſus ſit ſoluenda) Si cenſus iam conſtitutus venditionis titulo cedatur, alia gabella ſoluenda erit, quaſi ceſſum, & venditum cenſeatur ius illud ad res illas corporales, & immobiles ſuper quibus cenſus à principio fuit conſtitutus.

11 Secundo † verò caſu, quo actio ad rem ceditur, diſtinguendum erit, an actio cedatur ad rem ex cuius venditione gabella non debetur; an autem ad rem, quæ ſi venderetur, gabella ſoluenda eſſet: nam ſi ceſſio pretio accepto fieret alicuius iuris, & actionis ad rem oneris gabellæ immunem, veluti ſi cederetur actio ad librum, ex ea ceſſione gabella ſolui non deberet; alia verò res eſſet, ſi actio cederetur ad rem ex cuius venditione gabella

gabella exigitur, nam ex ceſſione actionis ad rem illam, gabella ſoluenda etiã eſſet.

12 Actio † enim talis iudicatur, qualis eſt res ad quam competit, ipſiuſque rei naturam, & qualitatem aſſumit, *l. ſi, ad reſoluendam, C. de prædijs minorum*. Thom. Delbene *de immunit. Eccleſ. part. 2. cap. 17. dub. 2. ſect. 1. num. 3.* dixi ſup. *tit. 2. quæſt. 1. à numer. 27.* quo fundamento hanc diſtinctionem veriſſimam teſtantur Azeuedo, Laſarte, & Gutierrez vbi proximè, qui ampliat etiam in repudiatione vel refutatione actionis ad rem, ſi fiat pretio accepto, vel cum ceſſione iurium, videndus *quæſt. 63. per tot.*

13 Ex hac † veriſſima reſolutione infert Laſarte, quem ſequitur Gutierrez *dict. quæſt. 61. num. 5. verſ. idem probandum, & num. 6.* quod ſi quis vendat, & cedat hæreditatem ſibi delatam, licèt ex ea ceſſione gabella debeatur: non tamen ſoluenda eſt ex rebus, & bonis hæreditatis priuilegiatis, & immunibus à ſolutione gabellæ, pro quorum rata gabella eſt minuenda ex pretio quo vendita fuit hæreditas. Quod tamen verum non exiſtimo, imò gabellam ex integro hæreditatis venditæ pretio deberi, vt rectè probat Parlador. *rerum quot. cap. 3. §. 2. num. 23.* ex eo quia vendita, aut ceſſa hæreditate, vniuerſitas potius quam ſingulæ hęreditatis res in ea contentæ, vendita cenſetur, *cap. ex literis de iure patronatus*, hæreditas enim à rebus hæreditarijs longè differt, cum hæreditas vniuerſitatem quandam, & ius ſucceſſionis, *l. 3. D. de bonorum poſſeſſ. l. nihil aliud 24. D. de verbor. ſignif.* non ſingulas res demonſtret. *l. in fidei commiſſo 18. verſ. quoties, D. ad S. C. Trebell. l. bonorum 208. de verb. ſignific.* differtque hæreditas à rebus in ipſa contentis; ſicut vniuerſitas, populus, vel municipium à perſonis ſingularibus diſtinguitur, *l. ſed ſi hac 10. §. qui manumittitur. D. de in ius vocando, l. proponebatur 76. D. de iudicijs*, explicat eleganter D. D. Melchior de Valentia *illuſtr. iur. ad tit. de acquir. hæred. cap. 1. à*
14 *num.* 10. Vbi *num.* 11. infert † hæreditate vendita non dari actionem de euictione, etiam ſi ſingulæ eius res euincantur, *l. 2. D. de hæred. vel action. vend. l. 1. C. de euictionib.* vltra relatos ab eo Guzman, Anton. Gomez, Molina, Donell. & alij quos laudat Hermoſill. *in l. 34. tit. 5. par. 5. gloſ. 1. & 2. per tot.*

15 Eo † tamen caſu dicerem ex rebus priuilegiatis contentis in hæreditate vendita gabellam non deberi, quo in venditione hęreditatis ſpecificata fuerunt eius membra, & fuit facta ſeparatio omnium rerum, quæ ſub vniuerſitate illa comprehenduntur: quia tunc ſingulæ res venditæ cenſentur, ac proindè qualibet earum euicta, venditor de euictione conueniri poterit, vt ex Velaſc. Caballin. Vrſill. & alijs probat Hermoſill. *d. gloſ. 1. & 2. num. 5. & 6.*

16 Quando autem, pretio accepto, ceditur actio ad rem, quæ ſi venderetur, gabella ſoluenda foret, certum eſt gabellam etiam ex ceſſione ad eam deberi ex ratione, quam tradidimus, nempè actionem talem iudicari, qualis eſt res, ad quam competit, conſentiunt Laſarte, Azeuedo, & Gutierrez locis relatis, qui referunt Girondam, & alios.

17 Vnde † profluit, ex ceſſione iuris retrahendi, ſeu pacti de retrouendendo gabellam deberi, æquè ac ſi res ipſa ad cuius retractum ius ceditur, venderetur ex Maſtrillo, Fabio de Anna, & Burgio, probat Antonin. Amatus *tom. 2. reſol. 67. num. 35.* qui loquitur in decima, quam præſtare tenetur ceſſionarius iuris luendi feudum.

18 Eiuſdem † ſententiæ eſt Ioannes Gutierrez *dict. tract. de gabell. quæſt. 10. à num. 29.* vbi aſſerit, venditorem rei cum pacto de retrouendendo ſi ius ſuum alteri pretio accepto cedat, triplicem gabellã deberi; vna, ex prima venditione facta ſub pacto de retrouendendo; altera, ex ceſſione iuris, & retractus conuentionalis; tertia, ex redemptione, ſeu retrouenditione, quæ fit ceſſionario. Et licèt primam, & ſecundam gabellam à primo vẽditore ſoluendam eſſe affirmet, dubitat tamen ad quem ſpectet tertiæ gabellæ ſolutio, quæ cauſatur ex retrouenditione ceſſionario facta. In quo dubio reſoluit diſtinguendum fore, an pactum de retrouendendo à principio ſit adiectum in fauorem ipſius venditoris, an verò in fauorem tertij: nam primo caſu ſi venditor ius retractus cedat, ipſe non tamen primus emptor, qui retrouendidit, ad gabellæ ſolutionem tenebitur; alio verò caſu

retro-

retrouendentem gabellę ſolutioni obnoxium eſſe reſoluit: quam diſtinctionem ſequitur, & iuxta eam iudicatum refert Marius Cutell. *de donationib. contemp. matrimon. tract. 2. diſcurſ. 1. ſpecial. 21. numer. 16.*

19 Ego † autem ſi caſus accideret, multùm de hac reſolutione dubitarem, & crederem, gabellam deberi non ſolùm ex prima venditione, ſed etiam ex ceſſione, & venditione pacti de retrouendendo: & vnam & alteram gabellam ad venditorem ſpectare dicerem. Ex retrouenditione tamen, quæ ceſſionario fit, exiſtimarem nullam gabellam deberi, quia ſicùt non deberetur ſi ipſe venditor rem virtute pacti retraheret, vt ex innumeris probat idem Gutierrez *dict. q. 10. n. 13.* videndus Acoſta *de priuileg. credit. reg. 1. ampl. 2. n. 10.* ita nec debebitur ſi alter redimat, vel virtute pacti ab initio in ſui fauorem initi; vel ceſſionis pòſteà facta poteſtate: hæc tamen propter auctoritatem Ioan. Gutierrez maturo iudicio lector iudicabit.

20 Licèt † autem ex ceſſione iuris ad rem non priuilegiatam & immunem, gabella debeatur; non tamen debebitur ſi ceſſio fiat in executionem prioris contractus, veluti ſi procurator, qui de mandato domini emit, cederet ei ius, & actionem exempto, vt rectè probat Bertazol. *clauſ. 30. gloſ. 12. n. 4.* Gutierrez *de gabell. q. 60. n.*

21 *9.* Vbi *à n. 5.* in dubium reuocat, an † cùm quis emit fundum ſimpliciter, vel nomine ſuo, ſi illum eodem pretio recepto alij cedat, declarando de eius mandato, & ad eius commodum emiſſe, an ex iſta ceſſione gabella debeatur? Quàm dubitationem ex ſuperiori doctrina reſoluit; nam ſi appareret huiuſmodi ceſſionem eodem pretio factã in executionem prioris mandati, & contractus fieri, gabellam non deberi affirmat; quemadmo-

22 dùm † nec debetur ex ceſſione, quam fecit is, qui nomine alterius emit, vel pro perſona nominanda, vt altra Gutierrez, & Laſarte probat Bertazol. *ſup. à num. 11.* Et de ijs contractibus, & emptionibus factis pro perſona nominanda, videndi latè agentes Gratianus *deciſ. 135. per tot. vbi add* Alex. Ludouiſ. *deciſ. 157. & 227. & 265. Farinac. 2. tom. poſthum. deciſ. 51. per* Noguerol. *alleg. 21. à n. 88. & alleg. 20. à n.* *84. ad 100.* Cencius *de cenſib. quæſtio. 67. à num. 11. ad 21.* Hermoſill. *in l. 48. tit. 5. p. 5. gloſ. 1. à n. 10.* alios dat doctiſſimus D. Salgado *de retent. Bullar. 1. p. cap. 10. §. vnico, n. 46.* & nouiſſimè *in labyrinth. cred. 1. p. cap. 27. à n. 1.*

23 Quibus † proximum eſt, quod ex Laſarte proponit Gutierrez *dict. quæſt. 60. n. 11.* vtrum ſi in ſubhaſtatione iudiciali ex cauſa executionis licitatori res addicta fuerit, & is cedat omne ius ſuum creditori, ex hac ceſſione debeatur gabella? Et non deberi reſoluit, ſi ceſſio ſtatim, & incontinenti fiat, etiam ſi licitatio cum ceſſionis beneficio facta nõ fuiſſet, vulgo *poſtura con beneficio de traſpaſſo,* & ita praxi receptum eſſe: videndus Carraſcus *ad l. Reg. cap. 11. ad l. 41. tit. 4. lib. 3. Recop. 1. p. à num. 87. & 91. in fin.* Ego verò ad euitanda dubia conſulerem, vt licitatio ſemper fieret cum beneficio ceſſionis, vt ſentit Laſarte *de gabell. c. 13. n. 19.*

24 His etiam † concinnit id de quo quærit Gutierrez *quæſt. 62.* an ex ceſſione conductionis gabellarum, vel aliorum redituum debeatur gabella? Et quid ſi ceſſio conductionis retento promiſſo *vulgo prometido* fiat, ad cuius ſcripta lectorem remitto, vbi docet, ceſſionarium conductionis non poſſe propter ſterilitatem, aut alios caſus ex quibus mercedis remiſſio conceditur, agere contra cedentẽ, ſed aduerſus dominum locatorem: vbi etiam inuenies quandò ex ceſſione legitimæ, vel hæreditatis gabella debeatur?

25 Sed † vt ad ſummam huius quæſtionis lineam deueniam, illud ſupereſt inquirere, quo in loco ſoluenda ſit gabella ex ceſſione actionis? In quo articulo communitèr video receptã ſententiam Laſart. *de gabell. cap. 4. à nu. 36.* qui aſſerit, ex ceſſione actionis perſonalis gabellam ſoluendam eſſe in loco vbi ceſſio fit, quia ibi cenſetur facta traditio, & tranſlatio actionis in ceſſionarium, vel emptorem: at verò ſi hæreditas pretio accepto cedatur, affirmat, ex rebus hæreditariis immobilibus gabellam deberi in loco vbi res ſitæ ſunt, iuxta *l. 9. titul. 17. lib. 9. Recop.* in alijs autem rebus inſpiciendum eſſe teſtatur locum in quo venditio facta eſt, & locum rerum, & locum poſſeſſionis earum rerum ab hęreditatis emptore apprehenſæ, vt ex inde gabella vniuſcuiuſ-

que

Digitized by Google

que rei loco ſuo adiudicetur, iuxta regulam *l.* 5. *tit.* 17.*lib.9. Recop.* Sed ſi non perſonalis actio cedatur, ſed realis, hoc eſt ius vindicandi rem, quod cedi poſſe diximus *tit.3.q.*1. tunc gabellam ſoluendam eſſe docet in loco rei ſitæ, ſi res ad quam realis actio ceditur, ſit immobilis: ſin verò mobilis ſit res ad quam ius vindicandi ceditur, regulam *dict.l.* 5.*tit.*17.*lib.9.* attendendam eſſe profitetur, quam diſtinctionem, & doctrinam abſolutè probarunt Azeued. *in dict. l.* 5. *à num.* 16. Gutierrez *de gabell. quaſt.* 112.*per tot.* Cur. Philipp. 2. *tom. lib.*1. *cap.*14.*num.* 74. Molina Theolog. *diſput.* 676. *à numer.*10. qui quo ad ceſſionem actionis realis ad rem immobilem ab eis diſſentit.

26 Ex ceſſione † an laudemium debeatur? Videndus Ponte *de laudemio quaſtion.*42. Iacob. de Butrius *in l. planè, D. famil. erciſcund. & in l.ſi quis in rem ſuam, D. de procuratorib.* quos refert Hyppolit. Montan. *in addit. ad Oliban. dict. part.*2.*lib.*1.*cap.*4.*num* 28.

Digitized by Google

TRACTATVS DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM.

TITVLVS OCTAVVS.

CESSIO IVRIVM QVANDO, ET EX QVIBVS NVLLITATI, AVT REVOCATIONI SVBIACEAT?

EXORDIVM TITVLI.

PERVENIMVS iam ad vltimum tractatus noſtri titulum, qui continet cauſas ex quibus ceſſio iurium, & actionum ſemel facta, aut nulla eſt, vel reuocari, aut reſcindi poteſt. Et licèt in huius operis diſcurſu plura dixerimus de his, quæ præſentis tituli materiam concernunt, & omnia ferè expoſita ſint, quæ peculiariter attingunt nullitates ceſſionum; ſiue ex perſonis cedentium, vel iurium, & actionum, quæ ceduntur, aliavè ex cauſa deſcendant; tamen nunc aliquas regulas, & doctrinas generales ſubijciemus, ex quibus facilis ſit aliorum caſuum occurrentium reſolutio: ſimulque videbimus, qualis cedenti poteſtas ſit, reuocandi ceſſionem, aut quid aliud faciendi in præiudicium ceſſionarij.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſio varijs ex cauſis impugnari poteſt, vel argui de nullitate.*

2 *Ceſſio nulla erit, quoties titulus ex quo ceſſio fit, eſt nullus.*

3 *Simulatio vitiat contractum etiam iuratum.*

4 *Ceſſio iurium ſimulata nulla eſt.*

Simulatio ex quibus probetur, vel excludatur. ibid.

Simulationis exceptioni, an renunciari poſſit, ſaltim cum iuramento, ibid.

Simulationis exceptio, an impediat viam executiuam, ibid.

5 *Falſa cauſa vitiat contractũ, legatum, inſtitutionem, reſcriptum, gratiam, decretum, libellum, ſententiam confeſſionem, excommunicationem, donationem, hypothecam.*

6 *Falſa cauſa ceſſionem vitiat.*

7 *Contractus facti per carceratum in fauorem creditoris, qui carcerauit non valent. Et quid ſi fiant in fauorem tertij.*

8 *Ceſſio facta per carceratum, non valet in caſibus, in quibus contractus geſtus nullus eſt.*

Ceſſio qualiter impugnari poſſit ratione metus, ibid.

9 *Metus qualiter probetur ex proteſtatione?*

10 *Proteſtatio an præciſè requirat ſcripturã.*

Pro-

11 *Proteſtatio an duobus teſtibus rectè probetur?*

12 *Proteſtatio an vna ſufficiat, vel plures ſint neceſſariæ?*

13 *Proteſtationum materiam, qui tractent, & de his varia remiſſiuè adnotantur.*

Proteſtatio præcedens, quandò annullet actum ſubſequentem.

Proteſtatio quandò dicatur contraria facto, ibid.

Proteſtatio an fieri poſſit per procuratorem?

14 *Proteſtatio clandeſtina, quando ſufficiat, vel requiratur, quod parti intimetur,* & num. 13.

15 *Donatio excedens* 500. *ſolidos, non valet ſine inſinuatione, & vſque in quam quantitatem ſuſtineatur.*

16 *Ceſſio iurium ex cauſa donationis facta inſinuationem requirit.*

17 *Ceſſio ex cauſa donationis ſi inſinuata non ſit, poterit agere ceſſionarius vſque ad* 500. *ſolidos. ſimulque ad expenſas factas in exactione nominis ceſſi.*

18 *Ceſſio vbi nulla eſt an cedens ipſe poſſit nullam dicere ceſſionem à ſe factam.*

Facto ſuo quando quis contrauenire rectè poſſit.

19 *Ceſſio reuocari, & reſcindi poteſt ex eiſdem cauſis ex quibus reuocari poſſet tranſactio, donatio, venditio, & alij contractus ex quibus ceſſio fit.*

20 *Ceſſio facta propter aliquam cauſam, ea non ſecuta poteſt reuocari: & cedens ad primæua iura regreſſum habet.*

21 *Contractus ſi ex vna parte non impleatur, an poſſit altera pars ab eo diſcedere, vel agendum ſit ad implementum, vbi etiam quid in locatione, & tranſactione, & contractibus innominatis.*

22 *Iniuria ſi ſit remiſſa ſub aliqua conditione, vel pacto, ſi non impleatur, an poſſit accuſatio inſtaurari, & quid de conſenſu vtriuſque partis? Negatiuè reſoluitur.*

23 *Ceſſio ſi fiat ex aliquo contractu correſpectiuo, veluti ex venditione permutatione, & ſimilibus, reſcindi poterit propter læſionem, vel enormiſſimam.*

24 *Ceſſio ſi fiat ex contractu gratuito, & non correſpectiuo, veluti ex donatione, læſio enormis locum non habet.*

Læſio vltra dimidiam an habeat locum in donatione, vel renunciatione gratuita, & qualiter æſtimatio læſionis ſit ineunda.

25 *Ceſſio quando poſſit per cedentem ad libitum reuocari, quatuor diſtinctis caſibus exponitur, vſque in finem quæſtionis.*

26 *Creditor ſi mandet debitori ſuo, vt alteri ſoluat, poteſt re integra reuocare mandatum.*

27 *Mercator ſi ſcribat literas ſoluendas in mei fauorem, reuocationi, aut pœnitentiæ locus non datur.*

28 *Ceſſio iurium, & procurator in rem ſuam ſemel conſtitutus non poteſt reuocari, etiam ſi nondum interuenerit vnum de tribus expreſſis* in dict. l. 3. C. de nouationibus, *intellige, ſi ceſſio acceptata fuerit.*

29 *Procurator in rem propriam cui mandatum fuit exercitium directarum, an rectè reuocetur antequam interueniat vnum, de quibus* in d. l. 3.

30 *Cedens poſt ceſſionem, quando poſſit præiudicare ceſſionario, confitendo, tranſigendo, aut exigendo pecuniam à debitore ceſſo? remiſſiuè.*

QVÆSTIO I.

Ceſſio iurium, & actionum ex quibus cauſis nulla ſit; vel impugnari; aut reuocari poſſit per cedentem?

1 VARIIS † ex cauſis impugnari poteſt ceſſio, vel de nullitate argui; quarum nonnullas refert Rebuff. *ad l. Gallicas 2. tom. tract. de ceſſionibus actionum gloſ. vltim.* Paulus Galleratus *de renunciation. tomo 1 lib. 1. cap. 4. num...* omnes tamen nullitates, aut reuocationis cauſas recenſere prolixum equidem eſſet; cum iam noſtræ materiæ ſpeciales cauſas ex quibus ceſſio nullitatem patitur, ſuprà ſuis in locis expoſuerimus, & ad generales nunc deſcendere, magis videretur ad alias quæſtiones vulgares calamum extendi, quàm noſtri ſingularis, & difficillimi tractatus cancellis, & terminis perſtringi.

2 Quoties † autem dubium ſit, aut ſcire cupias, an ceſſio ſubiaceat vitio nullitatis? inſpiciendus erit titulus ex quo ceſſio actionum fuit facta; nam vt non ſemel aduertimus ceſſio ex venditionis, permutationis, tranſactionis, aut donationis titulo, aliovè ſimili perficitur. Quãdo igitur venditio; permutatio; tranſactio, aut donatio ex aliquo defectu, aut inhabilitate perſonarum nullæ ſunt, ceſſio etiam ex ijs titulis facta nullitatem patietur.

3 Quapropter † quemadmodum hos contractus vitiat ſimulatio, adeò vt ſint ipſo iure nulli, cum ſint velut vmbra, & corpus ſine anima; ideoque ex eis dominium non transfertur, licèt fuiſſent iuramento vallati, vt ex pluribus probat Noguerol. *allegat.* 10. *à num.* 73. D. Ioſeph. Vela *deciſ.* 38. *numer.* 58. Alexand. Trentacinq. *lib.* 1. *de ſimulatione reſolut.* 1. Bellonus *conſ* 20. *num.* 34. Dornsperg. *ſyntag. iur. lib.* 2. *part.* 2. *cap.* 40. *verſicul. & hæc exceptio*, Gratianus 3. *tom. cap.* 479. *à num.* 72. Ita † etiam ceſſio iurium ſimulata
4 nulla erit, latè Farinacius *de falſitate quæſtion.* 162. *à numer.* 36. Hyppolit. Montaner. *ad Oliban. de actionibus part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. *numer.* 39. *&* 40. Farinacius *lib.* 3. *reſpon. criminal. conſil.* 200. *à numer.* 40. Mantica *de tacitis lib.* 4. *titul.* 13. *num.* 16. Menochius *lib.* 3. *præſumption.* 129. *per totam*, Iacob. Cancer. 1. *part. variar. cap.* 13. *à num.* 73. Velaſcus *de priuileg. pauperum* 3. *part. in præmio à numer.* 24. apud quos latè inuenies, quando & ex quibus præſumatur, vel excludatur ſimulatio ceſſionis. Et generaliter ex quibus coniecturis probetur, vel excludatur ſimulationis exceptio, latiſſimè Noguerol. *ſup. à numer.* 1. *& per totum*, D. Ioſeph Vela *dict. deciſion.* Alexand. Trentacinq. *dict. reſolut.* 1. *per totam*, Bellon. *dict. conſ.* 20 *per tot.* Dornsperg. *dict. cap.* 4. *per tot.* Farinacius *dict. quæſtion.* 162. Caſtillo *lib.* 2. *controuer. cap.* 25, Hermoſilla *in l.* 57. *gloſ.* 3. *tit.* 5. *part.* 5. Anton. Faber *in titul. C. plus valere, quod agitur*, D. Franciſc. Merlin. *centur.* 2. *cap.* 17. Ioann. Baptiſt. Thoro *voto* 23. *à numer.* 52. D. Valenzuela *conſ.* 62. *à num.* 38. *tom.* 1. apud quos varia inuenies de exceptione ſimulationis, & quæ eius ſpecies ſint; & an renunciari poſſit maximè cum iuramento; & an impediat executionem inſtrumenti, de quo vltimo videas vltra relatos Rodriguez *de executione cap.* 6. *num.* 24. Parexam. *de edit. inſtrumen. tom.* 1. *titul.* 1. *reſolut.* 3. §. 2. *numer.* 70. Carpan. *tom.* 1. *cap.* 42. *num.* 57. Cencium *de cenſib. quæſtion.* 48. *num.* 32. Marium Mutam *deciſion.* 26. *num.* 35. Farinacium *dict. lib.* 3. *conſil.* 201. Camillum Borrell. *in ſumm. deciſion. tom.* 2. *cap.* 19. *numer.* 47. Craſſ. *except.* 12. Coſta *tractat. re integr. diſtin.* 45.

5 Similiter † ſicut falſa cauſa vitiat contractum, quemadmodum, & vitiat legatum, inſtitutionem, reſcriptum, gratiam, decretum, libellum, ſententiam, confeſſionem, excommunicationem, donationem, latè Amendola *ad Franch. deciſion.* 1. *à num.* 20. Bertach. verb. *cauſa. fol.* 192. Pater Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *diſputat.* 21. *quæſtion.* 2. Mieres 3. *part. de Maioratib. quæſt.* 14. *numer.* 29. 30. 32. *&* 34. 3. *part. quæſt.* 15. *numer.* 149. Gutierrez *canon. lib.* 2. *cap.* 15. *à numer.* 14 Caſtillo *tom.* 6. *cap.* 172. *à num.* 27. Noguerol. *allegation.* 10. *num.* 54. Fachineus *lib.* 10. *controuerſ. cap.* 84. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 8. *numer.* 95. Cyriacus *lib.* 1. *controuerſ.* 64. *numer.* 21. (vbi quod falſa cauſa omnem vitiat diſpoſitionem,) & quod ex falſa cauſa corruat hypotheca, Mercurial. Merlinus *de pignorib. & hypothec. lib.* 5. *titul.* 2. *quæſt.* 52. Ita † & ceſſionem iurium falſa cauſa vitiabit, Amendola *ſupr. numer.* 25. qui refert Caualcanum, adde Bertazol. *clauſ.* 27. *gloſ.* 2. *numer.* 5. Hypolyt. Montaner. *in addition. ad Oliban. de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *capit.* 4. *num.* 34.

7 Nec † non etiam ſicut contractus geſtus per carceratum in fauorem eius, qui eum carcerari fecit, non valet, *l. qui in carcerem, D. de eo, quod metus cauſa*, de cuius textus materia, & quando validi ſint, vel non contractus celebrati per carceratum cum creditore, vel tertio, latiſſimè Farinacius *de carcerib. quæſt.* 35. *per totam*, *&* 2. *tom. poſth. deciſion.* 98. *numer fin. & lib.* 2. *deciſ. crimin. deciſion.* 295. *numer.* 3. *& deciſ.* 286. Camill. Borrell. *in ſumm. tom.* 2. *titul. de confeſſ. numer.* 83. *&* 84. Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 14. *titul.* 29. *numer.* 26. Gratian. *dict. cap.* 479. *à numer.* 30. Monter. à Cueua *deciſion.* 45.

num.

num.4.& 12. Auendaño *de metu lib.2.cap.*
46. per totum, Maſtrill. *de indulto cap. 12.*
num.6. Scobar *de ratiocinijs cap.7.à num.*
2. (qui loquitur de ratiocinijs datis per
adminiſtratores in domibus Magnatum)
Ioan, Bapt. Thoro *voto* 84.*num.*223. qui
aſſerit, cõtractus geſtos à carceratis exe-
cutionem non mereri, D.D.Antonius de
Feloaga *in Phenice iuridica, & diſputat ad*
cap.1.de his quæ vi, ratiocinat.vlt. vbi rei-
icit Hermoſillam, & per totam doctè
eruditè, & ſingularitèr proſequitur ma-
teriam *dict.cap.1.*
8 Quemadmodùm † igitur carceratorũ
contractus in gratiam detrudentium in-
ualidi ſunt, in caſibus de quibus Docto-
res ſupra in eiſdem etiam, ceſſiones iuriũ
factæ in carceribus inualidæ erunt: vt in
ceſſione litis facta in carcere, dixit Fari-
nacius *lib.1.deciſion. crimin. deciſion.33.in*
fine. Et in ceſſione iurium Pariſ. *conſ.5.n.*
175. Vbi *à num.161. cum multis ſequenti-*
bus, agit de quadam ceſſione quę proptèr
metum qui intercesſerat, impugnabatur
9 à cedente: ſimulque † qualitèr metus
probetur ex proteſtatione, de quo vlti-
mo videndi benè agentes Peralta *in l.ſi*
quis in principio à numer 123. *D.de legat.3.*
Petrus Surdus *conſ.395.à numer.27.* Fari-
nacius *in fragmen. lit.M.à numer.190.* Ia-
cob. Cancerius *3.part. var.cap.1.à num.*
106. D.Larrea *allegatio.35.num.10.* Auen-
daño *de metu libr.1.cap.9.num.16.* Nogue-
10 rol.*allegat.29.num.68.* Et † quandò prote-
ſtatio requirat ſcripturam, Bart. *in l. non*
ſolum, §. morte, D. de noui operis nuncia-
tion. Bertachin.verb.*ſcriptura* Auiles *in*
*cap.1.prætor gloſ.*verb.*cartas, num.6.in fin.*
Cardinal. Tuſch. *lit.S.concl.87. numer.40.*
11 Maldonado *reſpon.2.num.34.lib.1.* Et † an
duobus teſtibus proteſtatio probetur?
12 Surdus *conſ.356.* Et † an vna proteſtatio
ſufficiat, vel plures ſint neceſſariæ Tira-
quell. *in l.boues, §. hoc ſermone limitat.28.*
D.de verb.ſignific. Maldonado *ſup.à num.*
51. Duardus *poſt tractat.de cenſib. deciſion.*
13 418.*numer.6.* Et † de materia proteſtatio-
num ſi plura ſcire cupias, & quandò pro-
teſtatio præcedens annullet actum, & o-
bligationem ſubſequentem: & requira-
tur quòd parti intimetur, vel ſufficiat
proteſtatio clandeſtina? Videas Cance-
rium, & Farinacium ſup. Maldonado
dict.reſp.2.per.tot. Zeuall. *commun.tom.1.*
quæſtion.489.& 490. Anton. Faber *ad tit.*
C.de eo, quod metus cauſ.defin.7. Marium
Muta *deciſion. 82.à num.13.* Chriſtophor.
Suelues *conſ.8.à num.3.* Manticam *de ta-*
cit.& ambig. lib.16. titul. 7.& lib.22. titul.
29. num.21. Pater Sanchez *de matrimon.*
lib.2. diſput.45.à nume.17 quæſt.2. per tot.
Noguerol *allegat.2. num.19.& allegat.10.*
à num.57.& allegat.11.n.54.& allegat.38.
num. 43.& 44. latè Intrigliol. *conſ.21.per.*
totum, Giurba *deciſ.85. num.1.& 2.* Bel-
lon. *lib.1. cap. 98.* Paulus Gallerat. *de re-*
nunciat.tom.1. lib.5.cap.6.num.27. Anton.
de Vallis *tractat.varii lib.1. quæſt.5.num.*
6. (Vbi per totam de reo conuicto, qui
torquetur per iudicem cum proteſtatio-
ne citra præiudicium probatorum) Ric-
cius *collectan. 259.865.& 2094.* Fõtanell.
de pact nupt.clauſ.6. gloſ.2.num.39.& à nu.
55 & tom.1.clauſ.4. gloſ.10.part.1, numer.
135. Caſtillo *tom.5.cap.65.num.105.* Gar-
cia *de nobilit.gloſ.5.à num.6.* Ariſm. Tepat.
var.tit.167.per tot. latè Coſta *in tract.re*
integra diſtinct. 62. per totam & de retro-
tract.cap.9.caſu 1.à num.1.& 13.& de fact.
ſcient.& ignorant.in ſp.28.per tot. qui refert
Hering. Menoch. Maſtrill. Myſingerium,
Brunor à Sole *in loc. comm.* verb. *proteſta-*
tio Ioan. Bapt. Thoro 1. *tom. comp. deciſ.*
verb. *proteſtatio, & tom.4.* verb. *proteſtatio*
facta, Leotard. *de vſuris quæſt. 91.à num.*
35. Polydor. Ripa *de nocturno temp. cap.*
131.per tot. Caluin. *in lexic. iuris*, verbo,
proteſtatio, Duardus *de cenſib. §.6. quæſt.*
12.nu.2.in fi. (vbi quòd tunc dicitur pro-
teſtatio contraria facto, quando totum
factum deſtruit; ſecus autem quando ten-
dit ad actus limitationem. Et quandò
proteſtatio declaratoria poſſit fieri pro-
curatori? idem Duardus *deciſ.278.num.*
17.) proſequitur etiam latè Galeota *lib.*
2.cont.68.à num.15.ad 21. Poſth. *de manut.*
obſ.85. Amat. *var.reſol. tom.2.reſolut.82.à*
num.8. qui dat alios, Oſuald. *ad Donell.*
lib.22.comment.cap.5.lit.N. Gratianus va-
rijs in locis, Cancerius, & Tuſchus
quos conſultò omitto; apud quos inue-
nies omnia dubia materiam proteſtatio-
num attingentia. Ex omnium tamen
14 mente reſolues, proteſtationem † clan-
deſtinam, & non intimatam ſufficere in
his quæ dependent tantùm ab animo, &
facto

facto proteſtantis, vt *in l.Neſennius, D.de negotijs geſtis, l.qui in aliena, §.Celſus, D. de acquirend. hæredit l.etſi quis, §.plerique, D. de religioſ.& ſumptib.funer.* In his verò quæ ab alterius facto, & voluntate pendent non ſufficere proteſtatiomem, niſi ei ad quem negotij vtilitas pertinet intimetur, iſque proteſtationi conſentiat, probatur *ex l.cum plures, §.locator horrei, D.locati, l.vlt.§.item ſi prædixerit, D.naut.caup.ſtabul.* Eo tamen caſu in his quæ ab alterius facto pendent, vtilis erit proteſtatio clandeſtina. quandò proteſtans proptèr metum auſus non fuit contradicere, aut intimare proteſtationem, vt agnoſcunt Mantica, Sanchez, Intrigliol. & alij ex relatis ſup. nec omittas videre Bart. *in l.non ſolum, §. morte,* qui hanc materiam proteſtationum latè, & luculentèr explicat.

15. Superioribus † etiam mirè conuenit, quòd quemadmodùm donatio excedens quingentos ſolidos vitiatur in exceſſu, & in eam vſque quantitatem ſuſtinetur, *l.ſancimus, C. de donation. l.9. tit.4. part. 5.* multos refert Hermoſill. *in l.9. gloſ. 1. numer. 27.& gloſ. 15. numer.1. tit. 4.part. 5.* pleniùs Camill. Borrell. *in ſumm. deci-*
16 *ſion.tom.3. tit.11. à numer.1. & 4.* Ita † etiam ceſſio iurium ex cauſa donationis facta inſinuationem requirit, & ſine ea, niſi vſque ad quingentos ſolidos non conſiſtit, vt ex multis probat Gratianus *tom.3. diſcept.capit.409. numer.19.* Ariſm Tepat. *var. tit 495. capit.6.* verſic. *inſinuatio*, qui refert Iulium Clarum, Gozadinus *conſ 87. num.9.* Peregrin. *de fideicom. artic. 51. numer. 51.* Marta *in compen.deciſion tom.3.* verb. *inſinuatio, cap. 14.* Puteus *lib.1.deciſion.230.numer* 8. Intrigliol *conſ.7.numer.37.& 38.* Paul. Gallerat *de renunciat libr. 1. capit.4. numer. 107.* verſic. *at ſi quis* conducit Franciſc. Tondut *reſolu.ciuil.cap.57.à numer.13.* & Tepatus *dict.tit.497. capit.5.* verb. *ſi ceſsio fiat*, vbi an ſi ceſſio fiat titulo donationis propter benemerita, ea præcedere debeant? De inſinuatione plura remiſſiuè diximus *ſup. tit. 4. quæſtion.3. numer.* 12.

17 Quoties † autem ex donationis titulo ceditur actio, & nomen debitoris excedens quingentos ſolidos, ſi ceſſio inſinuata non ſit, ceſſionarius nihil ampliùs exigere poterit à debitore ceſſo, quàm quingentos ſolidos. Exiſtimo tamen ceſſionarium à debitore ceſſo vltra id conſequi poſſe expenſas factas in exactione, cùm ex eo nihil ampliùs habeat quàm quingentos ſolidos, quos lex ex donatione non inſinuata capere permittit.

18 His † igitur, & alijs caſibus in quibus ceſſio actionis nulla eſt, dubitari poteſt, an cedens ipſe poſſit nullã dicere ceſſionem à ſe factum, factoque ſuo contrauenire. Cuius dubij reſolutio ex eo pendet, an quis poſſit venire contra factum ſuum? de quo videndi innumeri relati à Velaſco *in loc.commun.lit. F.axiom.48. & 50.* Molina *libr.4.de. Hiſpan.primogen.cap. 2.à numer. 16.* Sutd *conſ.442. per totum*, vbi an quoties quis impugnat factum ſuum nullum, teneatur ſoluere damna, & intereſſe? Acoſta *de priuileg.creditorum regul.1. ampl. 10. à numer.2.* Et in ſpecie quòd poſſit cedens contrauenire ceſſioni nullitèr à ſe factæ, ex Tiraquell. *de retract. lignag.§.26. gloſ.2.à.numer.5.* probat Horat. Carpan. *ad ſtat. Mediol.1 tom. capit. 447.à numer.32.& capit. 451.à numer.48.* vbi refert Tiraquell. *ad l.connub. gloſ.8.quæſt.10.numer.91.*

19. Planè † quemadmodùm ex cauſis ex quibus vendirio, permutatio, tranſactio, donatio, nullæ ſunt, diximus etiam ceſſionem ex ijs titulis factam nullam eſſe. Ita ſimilitèr nec non ex cauſis ex quibus venditio, permutatio, tranſactio, donatio alii vè contractus reuocari, & reſcindi poſſunt, aut ab eis diſcedi, reuocari etiam, & reſcindi poterit ceſſio iurium venditionis, permutationis, tranſactionis, donationis, alio vè titulo facta, aut ab ea diſcedere lice-
20 bit. Quaproptèr ſicùt quis poteſt agere aduerſus contractum ex capite non implementi Ioan. Baptiſt. Thoro.1. *part. comp.deciſ.* verb. *agens aduerſus*, Guzman *de euictionib.quæſtion.35.nume.22.* adeò vt neceſſaria non ſit abſolutio à iuramento, etiamſi contractus eſſet iuratus, vt ipſe Thoro profitetur: ita & ceſſio facta pro-
1 pter aliquam cauſam, ſi non fuerit ſecuta, poterit reuocari, & cedens poteſt recuperare inſtrumenta à ceſſionario, &

ad

Digitized by Google

ad primæua iura redire, *l. 1. vbi gloſ. fin. C. de condit. ob cauſ.* Burgos de Paz *conſ. 28. n. 31.* Guzman *dict. quæſt 35. num. 128.* Marta *in compen. deciſ. 3. tomo*, verb. *ceſſio*, *cap. 25.* Carpan. *ad ſtatut. Mediol. 1. tom. cap. 447. num. 30.* Bertazol. *clauſ. 27. gl. ſ 2. nu. 4. in fine*, Arias de Meſa *lib. 1. var. cap. 19. n. 20.* Similitèr ſi pacta non ſeruentur cedens habet regreſſum ad primæuà iura, Hypol. Montan. *in addit. ad Oliban. de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 4. nu. 30.* vbi quòd ſi pacta non ſeruentur, vel cauſa non ſit ſecura poteſt cedens iura ceſſa condicere Paul. Pariſ. *conſ. 5. à num. 7. & 30. vol. 4.* Mynſiger. *obſeru. 96. centur 3.* Coſta *de ration. rata quæſt. 70. nu. 7.* vbi quòd cedens reuocat ceſſionem, ſi pacta non ſeruentur, licèt interueniſſet vnum de quibus *in l. 3. C. de nouat. & deleg.* videndus Schifordeg. *lib. 3. tract. 23. quæſtion. 25. in fin.* qui propter pacta non ſeruata aſſerit reuocari non poſſe ceſſionem; ſed cedenti ius eſſe, vt cogat ceſſionarium, ad placiti fidem implendam, iuxta *l. pacto ſucceſſorum 26. C. de pactis*, quæ in contrariū ſolet allegari.

31 Cuius † controuerſiæ veritas ex eo pēdet, an in contractibus propter pacta nō ſeruata liceat ad primæua iura redire, vel tantùm agere ad implementum? quam quæſtionem ad partes diſputauit varijs iuribus pro vna, & altera ſententia expenſis D. Larrea *allegat. 26. per tot. tom. 1.* Surdus *deciſio 166. num. 12.* Griuell. *deciſ. 111.* Iacob. Cancer. *1. part var. cap. 18. numer. 44.* (qui loquuntur in tranſactione cuius pacta ſeruata non fuerunt) Seſſe *lib. 3. deciſ 291.* vbi an à contractibus innominatis ſi ex vna parte non impleā-
22 tur, poſſit alter diſcedere? Et an propter pacta non ſeruata liceat à contractu locationis reſilire, vel agendum ſit ad implementum? Cancer *part. 3. var. cap. 6. à num. 104.* Farinac. *1. tom. poſth. deciſ 69.* Alex. Ludouiſ. *dec. ſ 13?.* Et propter pacta non ſeruata, vel cauſam non ſecutam an liceat diſcedere à contractibus nominatis, vel innominatis, & à tranſact'one? plenè, & doctè D. Retes *opuſc. lib 2 ſ. ct 2. ferè per tot.* Et remiſſa † iniuria ſub aliquo pacto veluti, vt iniurians aliquid faciat, vel det, an ſi id non impleatur, poſſit accuſatio inſtaurari? videnda *l. 3. C. ad S.C. Turpilianum*, latè Gizarell. & Bald. x. de Angelis *deciſ. 11. per tot.* Bellonus *conſ 27. num. 33.* Cancer. *2. part cap. 11. à num. 94.* Giurba *conſ 74. nu. 2. & 3.* Ioan. Bapt. Thoro *in comp. deciſ. 1. to.* verb. *remiſſio delicti*, *& 3. tom.* verb. *iura antiqua*; Gutierrez ſtatim referendus Parlador. *lib. 3 diff. 51. §. 2. à num. 7.* ex quibus veriſſimè reſolues, accuſationem ſuſcitari non poſſe, licèt pacta non impleantur, tamet ſi accuſator in caſu contrauentionis, & inobſeruantiæ, ius proſequendi accuſationem ſibi reſeruaſſet: quicquid dicat Parlador. ſup. Quod verum eſt, etſi vtraque pars accuſator ſcilicèt, & accuſatus diſcederent à conuentione & remiſſione iniuriæ, & conſentirent litem ſuper accuſatione proſequi: nàm adhùc lis, & accuſatio ſemèl tranſactione ſopita non poſſet ex nouo conſenſu inſtaurari, & quælibet pars valeret rurſus obijcere exceptionem prioris tranſactionis, & ita in caſu occurrenti iudicaui, motus ex textu ſingul & expreſſo *in l. ſi vnus 27. §. pactus nè peteret*, verſ. *ſed ſi pactum*, *D. de pactis*, docet in terminis Gutierrez *in authen. Sacramenta puberum*, *num. 136. & 137. C. ſi adue ſ. vendit.*

23 Etiam † aſtipulatur his, quòd vbi quæſtio eſt, an ex læſione enormi, vel enormiſſima reſcindi poſſit ceſſio? recurrendū erit ad titulum ex quo ceſſæ fuerunt actiones: nàm ſi ex venditione, permutatione, tranſactione, aliovè contractu correſpectiuo cedantur, dubium non erit, ceſſionem iurium prætextu læſionis enormis, vel enormiſſimæ poſſe reſcindi, vt in terminis tradiderunt multis relatis Menoch. *conſ 848. numer. 27. & 34. vol. 9.* Anton. Faber *in C. tit. de reſcind. vend. def. 11.* Fontanell *de pactis nuptial. clauſ. 7. gloſ. 2 p. 6. num. 59 & 60. verſ item poſtea in alia cauſa*, Franch. *dec. 225.* vbi in ceſſione hæreditatis læſionem conſiderari ſupponit: quamuis in caſu illius deciſionis ſpeciali ratione læſioni locum non fuiſſe elegantèr oſtendat. Et læſionis ratione reſtituitur minor aduerſus ceſſionem iurium à ſe factam, Anton. Faber *in C. tit de in integ. reſt. def 4.*

24 Cæterum † ſi ceſſio ex pacto gratuito, & non correſpectiuo fiat, veluti ex cauſa donationis, quæ ex pura, & mera liberalitate proceſſit, ceſſionem propter enormem læſionem non poſſe reſcindi, in indi-

indiuiduo probat Pariſ. *dict. conſ.* 5. *n.* 291 *vol.* 4. Et donationem, aliud vè pactum merè gratuitum non reſcindi remedio, *l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* docet Ant. Faber. *dict. tit. C. de reſcind. vend. def.* 8. ex multis probat Hermoſill. *in l.* 56. *gloſ.* 4. *nu.* 107. ex Molina, Barboſa, & alijs D. Caſtillo *de tertijs cap.* 18. *num* 74. verſ. *dum autem*, Morotius *reſp.* 28. *num.* 3. Ariſmin. Tepat. *var. tit.* 404. *c.* 14. verſ. *in donatione*, qui latiſſimè multis relatis proſequuntur, & limitant in pacto, vel donatione, quæ non habuit originem à mera liberalitate, ſed ob aliquam cauſam facta fuit: contra tamen exiſtimat Hermoſill. *dict. n.* 107 *in fin.* ibi: *Amplia etſi donatio eſſet correſpectiua, ſi conſtat de animo donandi*. Enormiſſima autem lęſio an locum habeat in donatione, alia vè pactione, vel renunciatione gratuita, & qualitèr æſtimatio huius læſionis ſit ineunda, Hermoſill. *dict. l.* 56. *gloſ.* 11. *à num.* 12, qui refert Scobar, Caſtillũ, & alios, cui addes eundem Caſtillum *dict. num.* 74. verſ. *ſi autem*. D. Larreatigui *lib.* 8. *ſelectar. cap.* 13. *nu.* 53. *in fin.* D. Franc. Merlin. *tom.* 2. *cent.* 2. *cap.* 100. *nu.* 67.

25 Ex ijs † etiam reſoluendum eſt, an ceſſio poſſit per cedentem ad libitum etiam ſine cauſa reuocari. In quo dubio pro perfecta, & plena cognitione quatuor caſus conſidero. Primus. quandò quis debitori ſuo mandauit, vt Titio, vel creditori ipſius mandatis ſolueret, quod mandatum expeditum fuit ſine interuentu Titij, vel creditoris eius qui mandauit. Secundus, quando mercator, qui accepit à me aliquam quantitatem, ſcribit in mei fauorem literas (*vulgo libranza ò letra*) eiuſdem ſummæ ſoluendas per alium mercatorem. Tertius, quandò quis ex aliquo titulo cedit iura ſua, & conſtituit ceſſionarium procuratorem in rem propriam cum ceſſione iurium, & tranſlatione vtilium actionum. Quartus eſt, vbi quis conſtituit aliquem procuratorẽ in rem ſuam cum exercitio tãtum actionum directarum.

26 In † primo caſu dicendum eſt, re integra exiſtente, poſſe mandantem reuocare mandatum etiam ſi is cui ſolutio facienda erat, creditor eſſet mandantis, *vt ex l. ſi cum Cornelius. D. de ſolution.* rectè explicat Mantica *de tac. & amb. lib.* 17 *tit.* 8. *à n.* 19. vbi aliquos caſus diſtinguit. Cui proximum eſt, quod tradit Iacob Cancer. *par.* 2. *variar. cap.* 6. *à numer.* 121. qui aſſerit, poſſe creditorem reuocare facultatem, quam conceſſit debitori ſuo, vt alij, aut adiecto ſolueret, niſi debitor hanc facultatem ſoluendi adiecto, vel alteri ex ſuo contractu acquiſitam haberet, iuxta quam diſtinctionem intelligit *dict. l. ſi cum Cornelius, l. verò procuratori, l. aliud, l. fin. D. de ſolutionib.*

27 In † ſecundo caſu quando mercator ſcribit literas in mei fauorem ſoluendas per alium mercatorem; pœnitentiæ, aut reuocationi locus non eſt; quia hic contractus ad vtriuſque vtilitatem fit, & niſi vtriuſque concurrat voluntas diſtrahi, aut reſcindi non poteſt, nedum in ſubſtantialibus, ſed nec in accidentalibus, maximè poſt acceptatas literas à debitore, vt latè proſequitur Scaccia *de commerc.* §. 2. *gloſ.* 5. *quæſt.* 18. *per tot. à num.* 447 multis relatis Anton. Amat. 1. *tom. variar. cap.* 47. *num.* 9. Fontanell. *deciſ.* 124. *num.* 19. & 20. Et licèt Iacob. Cancer. 2. *part. variar. cap.* 17. *num.* 25. dixerit, mercatorem qui ſcripſit literas, eis nondum acceptatis, vel acceptatis, nondum tamen facta promiſſione de ſoluendo, poſſe reuocare mandatum, & inhibere mandatario nè ſoluat; eius tamen doctrina ſuſpecta mihi eſt, & verius credo, mandatarium, ſi gratia creditoris (vt communiter accidit) appoſitus fuiſſet, reuocari non poſſe; creditorique ius eſſe contra campſorem, vt impleat quod promiſſit: licèt reuocato mandato ante acceptationem literarum, nullam habeat actionem aduerſus eum, cui literæ ſoluendæ dirigebantur, cùm literæ cambij non obligent mercatorem, cui ſunt directæ, abſque earum acceptatione, Scaccia *dict.* §. 2 *gloſ.* 9. *num.* 6. & 7. ex alijs Gaito *de credito cap.* 2. *numer.* 2375.

28 In tertio † caſu quando ceſſio iurium fuit facta, & ceſſionarius conſtitutus fuit procurator in rem ſuam cum ceſſione iurium; vel ei vtiles actiones ſine ceſſione competunt, conueniunt omnes nullatenùs poſſe reuocari, tametſi non interueniat vnum de tribus relatis, *in l.* 3. *C. de nouationib.* agnoſcunt poſt antiquiores moti

Digitized by Google

ex l.illam, *C.de donat.* Bertaz.*clauſ.29.gloſ.2.* Guzm. *de euict.d.q.35. à n.* 118. qui pro more tranſcribit Bertazolum, Schiford. *lib.3.tract.23.q.25.in princ.* D.Franc.Merl. *cent.2.cont.c.31.nu.15.* qui aſſerit cedentẽ non poſſe reuocare ceſſionem expreſsè, ſiue ſimplici reuocatione, quamuis poſſit tacitè, exigendo à debitore ceſſo, ſi nondum interuenit vnum, de quibus *in d.l.3.* Quam ſententiam veriſſimam dices, ſiue ex cauſa neceſſaria, ſiue ex voluntaria ceſſæ ſint actiones, quicquid ſine fundamento diſtinguat Parlad.*lib.3.differ.37.§.2.n.5 & 6.* & ſiue ex cõtractu oneroſo vel lucratiuo ceſſio ſit facta: dummodo acceptata iam fuiſſet per ceſſionarium; nam ante acceptationem reuocari poſſet ceſſio, Cãcer. *d.2.p.c.6.n.186.* vbi quod ceſſio actionum facta creditori, ſolutionis cauſa, reuocari poteſt ante eius acceptationem.

29 In quarto † & vltimo caſu, quando quis conſtitutus eſt procurator in rem ſuam ſine ceſſione: quia tantùm mandatum ei fuit exercitium directarum, magis communiter receptum video, ſimile mandatum etiam creditori factum reuocari poſſe, ſi non interuenit vnum de expreſſis *in d.l.3.* ita ſentiunt Bertazol. & Guzm. ſup. Oſaſc.*deciſ.62.n.16.* Contrarium tamen ex Fabro, & Donello, probat Schifordeg.*d.q.25 per tot.* Burgos de Paz *conſ.32.à n.21.*

30 Poſt † ceſſionem verò ſemel factam quando poſſit cedens prẹiudicare ceſſionario, exigendo pecuniam à debitore ceſſo, confitendo, tranſigendo, aut liberando, ſequenti quæſtione dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Proponitur difficultas quæſtionis.*
2 *Refertur* D.Franc.Merlin.
3 *Referuntur DD. qui præſentem quæſtionem diſputarunt.*
Laudantur opera D.D.Franciſci Salgado, Regij Conſiliarij.
4 *Ceſſio aliquando in cedentis, aliquando in ceſſionarij commodum fit.*
5 *Cedentis, ceſſionarij, vel vtriuſque commodum quando ceſſio reſpicere dicatur.*
6 *Defenditur diſtinctio* Bart. *vt ceſſio, vel in cedentis, vel ceſſionarij commodum fiat.*
7 *Reprobatur ſuperior diſtinctio, quæ admittit ceſſionem in vtriuſq; gratiam, cedentis & ceſſionarij fieri ſolere,* & n.ſeq.
10 *Ceſſio in cuius commodum fiat, ex quibus cognoſcatur?*
11 L.3.C.de nouationib. *intelligenda eſt de ceſſione in commodum cedentis facta.*
12 *Cedens poſt ceſſionem agere poteſt aduerſus debitorem ceſſum, & ab eo ſolutionem accipere, antequam interueniat vnum de quibus* in d.l.3.& n.13.
14 *Debitor, qui dedit creditori ſuo in pignus nomen debitoris ſui, poteſt à debitore exigere, ſi nõ interuenit vnũ, de quibus* in d.l.3.
15 *Nomine in pignus dato, an ſufficiat, quòd debitor nominis certioretur à creditore, vt non poſſit ſoluere ſuo creditori?*
Reijcitur opinio Ant.Fab.& Schifordeg.
Pignus nominis an dicatur fieri in commodum debitoris, vel creditoris, ibid.
16 *Debitor qui nomen debitoris ſui in pignus dedit, ſi concurrat cum creditore ad exactionem præferendus erit creditor.*
17 *Debitor, qui aliunde, quàm ex tribus modis de quibus* in d.l.3. *habuit notitiam ceſſionis, vel obligationis nominis an rectè ſoluat ſuo creditori,* & n.18.
19 *Debitor delegatus non rectè ſoluit creditori ſuo, qui eum delegauit.*
20 *Debitor non rectè ſoluit creditori, poſt litẽ à ceſſionario conteſtatam.*
21 *Ceſſionarius ſi incœpit exigere à debitore ceſſo, non poterit amplius ſoluere cedenti.*
Extende etiamſi ab vno ex pluribus debitoribus ceſſis exigere incœpiſſet, ibid.
22 *Ceſſionarius ſi denunciauit debitori ceſſo nè ſolueret cedenti, ſolutio ei poſtea facta non proficit.*
Denunciatio hæc vt proſit quomodo ſit facienda, & an debeat copia fieri inſtrumenti ceſſionis? ibid.
23 *Præter caſus contentos* in l.3.C de de nouation. *an ſint alij in quibus debitor ceſſus non poteſt ſoluere cedenti?*
24 *Cedens poteſt poſt ceſſionem tranſigere paciſci, vel liberare debitorem ceſſum, ſi ceſſio ad ipſius cedentis commodum facta ſit, limitatur, niſi id dolo malo factum fuiſſet in necem, & præiudicium ceſſionarij.*
Penſionarius, qui ceſſerat, vel conſignauerat creditori ſuo fructus penſionis, an poſſit eam poſtea caſſare, vel aliter liberare debitorem.
25 *Cedens an poſt ceſſionem in commodum ceſſionarij factam, poſſit tranſigere, paciſci cum debitore, vel ab eo exigere.*
16 *Ceſſione facta ad commodum ceſſionarij, an*

cedens, ſi agat aduerſus debitorem, poſſit tranſigere, paciſci cum debitore, vel ab eo exigere.

16 *Ceſſione facta ad commodum ceſſionarij, an cedens, ſi agat aduerſus debitorem, poſſit repelli exceptione facta ceſſionis?* cum num. ſeqq.

27 *Cedenti vbi nulla remanet actio, quia vtilem, quam habebat ceſſit, obſtat ei exceptio facta ceſſionis.*

28 *Exceptio carentiæ actionis, quia alteri actionem ceſſiſti, legitima eſt.*

92 *Actio directa vbi inutilis, & inefficax manet apud cedentem, agere non poteſt.*

Directa actio ex quibus clauſulis inefficax remaneat penes cedentem? ibid.

30 *Cedens ad commodum ceſſionarij vbi directam actionem habet, an ſi agat aduerſus debitorem antequam interueniat vnũ de quibus* in d.l.3. *poſſit repelli exceptione facta ceſſionis? duplex refertur ſententia*, & num. ſeqq.

33 *Sententia lata contra cedentem, an obſtet ceſſionario?*

43 *Debitor ad commodum ceſſionarij ceſſus, quando poſſit ſoluere cedenti, & an quælibet ſcientia ceſſionis ſufficiat.*

Vtilis actio vbi in alium legis poteſtate transfertur, directæ actiones remanent eliſæ, & inutiles: eique qui habet ſolutio facta nullatenus proficit debitori.

36 *Ceſſione facta ad commodum ceſſionarij, an liceat cedenti paciſci, tranſigere cum debitore, aut eum liberare. Differentia aſſignatur inter pactum gratuitum, & non gratuitum.*

37 *Debitor ſoluens ei cui creditor ſuus ſoluere iuſſit liberatur. aliud tamen erit ſi non ſoluat, ſed pactum ineat de non petendo.*

Expenditur, & intelligitur l. ſi cum te, §. idem eodem loco, D. de pactis.

38 *Debitor delegatus ſoluens ei cui delegatus fuit liberatur, licèt delegans falſo exiſtimaret debitorem eſſe ſuum. Alia res erit ſi non ſoluerit, ſed compenſauerit. vel pactum ei fiat de non petendo.*

39 *Debitor delegatus, qui ſoluit ei cui delegatus fuit, non habet condictionem indebiti aduerſus eum, etiamſi creditor nõ eſſet delegantis, imò condictio ipſi deleganti cõpetit.*

Reprobatur opinio Franc. Nig. Cyriaci.

40 *Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem quãdo præiudicet ceſſionario ſiue confeſſio voluntaria, vel neceſſaria, & iudicialis fuiſſet, & n.41.*

42 *Teſtimonium cedentis ceſſionatiouecet.*

Cedẽs an poſſit eſſe teſtis pro ceſſionario? ib.

43 *Ceſſionarius an poſſit probare intentionẽ ſuã cum teſtibus conſanguineis cedentis.*

QVÆSTIO II.

Cedens poſt ceſſionem an aliquid efficere poſſit in præiudicium ceſſionariſ, confitendo, liberando, aut exigẽdo debitorem ceſſum. Et quando ſolutio, vel tranſactio facta poſt ceſſionem liberet debitorem? Tractatur, & illuſtratur materia *l. 3. C. de de nouationib. & delegationib.*

1 ISTHAEC † quæſtio ex difficilioribus noſtri tractatus eſt, quæ propter caſuum varietatem, & opinionum diuerſitatem perplexa admodum, & ferè inexplicabilis redditur. Nullus interpretum eſt, ex his qui præſentem diſputationem, vel obiter, vel ex profeſſo ſuſceperunt, qui eius obſcuritatem nõ agnoſcat, adeò vt ſine diuino lumine intelligi non poſſe dixerit Cacheranus *deciſ. 62. num. 7.* ibi: *Videtis igitur doctiſſimi lectores varias doctorum opiniones, & doctrinas, à quibus facilè ſe extricare non eſt, niſi eleuemus oculos ad Chriſtum Ieſum, Dei veritatem, & ſapienti‹a›m.*

2 Sed † iam diuinum illud lumen, quod Cacheradus ad noſtræ quæſtionis veram cognitionem neceſſarium eſſe dicebat, ſibi illuxiſſe teſtatur D. Frãc. Merl. *cent. 2. cont c. 31 in prin.* qui poſtquam DD. qui hactenus de materia *l. 3. C. de nouat.* ſcripſerant, notauit quaſi ineptè, & obſcurè ſint locuti: lectoribus offert, quæ ſibi Deus reuelauit de verò intellectu *d. l. 3.* Licèt igitur fateamur nihil nobis diuinitus reuelatum, tamen docti lectoris cenſuræ, & examini ſubijciemus ea, quæ pro vera noſtræ quæſtionis reſolutione ex doctiſſimorum interpretum ſcriptis collegimus, ſic tamen digeſta, & diſtincta, vt etiamſi apparuerit vnde ſumpta ſint, alia tamen eſſe quam vnde ſumpta ſunt, appareat, vt recti ſcriptoris munus impleam, & ſequar conſilium Senecæ *ep* 85. *lib.* 12. Guzman *de euictionib. in præfat operis, num.* 8.

3 Et † in primis lectorem admoneo, me non perfunctoriè hæc ſcribere, ſed

viſis

Digitized by Google

viſis prius, imò iterum atque iterum perlectis DD. qui de hac re egerunt (pro vt in alijs huius tractatus quæſtionibus accidit) ſpecialiùs tamen notaui, & originaliter perlegi Octau. Cacheran. *deciſ. 62. per tot. & deciſ. 45. per tot.* Sfort. Odd. *ad l. 3. C. de nouationib.* qui latè, & doctè eius materiam proſequitur, Horat. Carpan. *ad ſtatut. Mediol. 1. tom. cap.* 447. Alex. Trentacinq. *lib. 3. var. reſol. tit. de ſolution. reſol. 14. per tot. & reſol. 29. num. 2. & 8.* Bertazol. *de clauſ. clauſ. 29. gloſ. 4. à numer. 5.* Paul. Gallerat. *de renunc. lib. 1. cap. 4. à num. 81. ad 95.* Seſſe *deciſion. 424. tom. 4.* Guzman (qui transſcribit integram reſolutionem Alexand. Trentacinquii) *de euictionib. quæſt. 35. à nu. 131. ad finem quæſtionis*; D. Franciſc. Merlin. *præcitato cap. 31.* Ioann. Bapt. Coſtam *de ration. ratæ quæſt. 212.* Iacob Cancer. *3. part. var. cap. 1. à nu. 125. & à num. 136.* Gaitum *de credito cap. 2. à num. 420.* Ioann. Bapt. Thoro *voto 6.* Cencium *de cenſib. quæſt. 67 à num. 6.* Carleual. *de iudicijs lib. 1. tit. 3. diſput. 26.* Acoſtam *de priuileg. credit. reg. 3. ampl. 4. à num. 9. ad fin.* Anton. Fabrum *lib. 12. coniect. cap. 2. cum 4. ſequentib.* Schifordeg. *lib. 3. tract. 23. quæſt. 10. cum ſequentid.* Donell. *libr. 15. com. cap. 43. vbi Oſualdus lit. M. & N.* nouiſſime Mercurial. Merlin. *de pignorib. & hypoth. lib. 2. quæſtion. 32.* doctiſſimus D. D. Franc. Salgado *in labyrinth. cred. 1. part cap. 27. num. 44. & à num. 46.* cuius inſignis viri opera, & celebratiſſimi tractatus *de Regia protectione De retentione Bullarum Labyrinthus creditorum*, perpetuò cedent in maximum Hiſpaniæ litteraturæ ornamentum.

4 Pro † meliori tamen noſtræ quæſtionis explicatione ſcire expedit, cuius commodum ceſſio reſpicere ſoleat: & video nouioribus interpretibus eam placuiſſe diſtinctionem, quòd ceſſio aliquando cedentis commodum reſpicit; aliquando verò in commodum, ſeu gratiam ſolius ceſſionarij celebratur; aliàs autem in vtriuſque commodum cedentis ſcilicèt, & ceſſionarij fit. Quam diſtinctionem poſt antiquiores, quos refert Sfortia ſupr. ſequitur Gaito *de credito dict. cap. 2. à num. 433.* Merlin. *dict. cap. 31. à numer. 5.* Acoſta *dict. reg. 3. ampl. 4. num. 16.* Meminit Anton. Faber. *lib. 12. coniect. cap. 4. in principio.*

5 Cedentis † tantùm commodum ceſſionem reſpicere dicit Sfortia, & Gaitus, quandò abſque vlla vtilitate ceſſionarij ceſſio fieret: pro vt accidit in conſtitutione procuratoris in ampliſſima forma; quæ ceſſio regularitèr fieri dicitur in quolibet mandato procuratorio ad exigendum. In commodum verò ſolius ceſſionarij ceſſionem factam dicunt; quandò creditor nomen debitoris ſui alteri vendit, donat, aut in ſolutum dat, vel aſſignat in dotem, non ſuo, ſed ceſſionarij periculo. Ad commodum autem vtriuſque cedentis, ſcilicèt & ceſſionarij ceſſio fit, quandò quis creditori ſuo cedit nomē debitoris ſui, ſolutionis cauſa: eo enim caſu vtriuſque gratia conſideratur; cedentis, quia per ſolutionem debitoris ceſſi conſequitur liberationem; ceſſionarij, quia recipit quod ſibi debetur.

6 Sed † licèt qui hanc diſtinctionem ſequuntur, aliam Bartoli mancam, & imperfectam appellent, vt aſſerit Anton. Faber. *dict. cap. 4.* tamen mihi facilior ſemper, & commodior viſa fuit diſtinctio Bartoli, qui aſſerit, ceſſionem aut commodum cedentis reſpicere, aut in ceſſionarii gratiam celebrari. Quam diſtinctionem ab omnibus interpretibus receptam, video præter Sfortiam, Gaitum, & Merlinum ſuprà, qui poſt nonnullos ex antiquioribus nouitatis ſtudio admiſerūt, ceſſionem aliquandò tàm cedentis, quā ceſſionarii gratiam concernere. Sed vt ex ipſis videre erit, hic vltimus caſus neceſſarius non eſt, & potius obſcurat, quā aperit materiam huius legis tertiæ.

7 Nec † vnquàm probare potui, nec nūc probo, doctrinam illam, ſeu exemplum Sfortiæ, & Gaiti, vt tunc ceſſio ad commodum cedentis tantùm fieri dicatur, quandò creditor mādat procuratori ſuo, vt pro ipſo creditore, & eius nomine exigat quod alius debet; eo enim caſu, vt alibi ſuprà notauimus, non rectè ceſſionem, aut ceſſionarium fieri dicemus; ſed ſimplex mandatum, ſeu ſimplicem procuratorem ad exigendum cōſtitutū fuiſſe veriùs erit.

8 Quod † fortè conſiderans D. Franc. Merlin. *dict. cap. 31. num. 5.* alitèr exemplū conſtituit eius ceſſionis, quæ ad cedentis tantummodo commodum fit; ſcilicèt in eo, qui creditori ſuo iniungit exactionem

ctionem ſui debitoris ; ita tamen vt exactio periculo ipſius cedentis fiat , hoc eſt ſolutionis cauſa . Quod exemplum ipſe Merlin.Sfortia, & Gaitus poſtea referunt ad eum caſum , quo ceſſio in vtriuſque gratiam celebratur , vt ex ipſis videre erit .

9 Quarè † recedendum non eſt à prædicta Bart. diſtinctione , & tunc ceſſionem cedentis gratia,ſeu commodo fieri dices, quando quis ſolutionis cauſa mandat actiones ſuo creditori , taliter vt ſi debitum conſequi non valeat , regreſſum habeat contra cedentem , Fontanell. *deciſ. 167. num.* 1. Et licèt eo caſu creditor, idemque ceſſionarius commodum aliquod percipiat; quia recipit quod ſibi debetur; tamen in cedentis præcipuum commodum vertitur , cum non aliter liberetur , quàm ſi nomen debitoris ſui ſit exactum. Ceſſionarij verò commodo ceſſio fit , quando, prout diximus , nomen venditur , donatur , aut in dotem , vel in ſolutum conceditur periculo ipſius ceſſionarij : tunc enim cum ex venditione, donatione, in dotem , vel in ſolutum datione , cedens plenè maneat liberatus , nullum ex illa ceſſione commodum in poſterum ſentit , ſed ad ſolius ceſſionarij commodum , vel periculum ſpectat, Acoſta *vbi proximè , & prælud. 2. num.26.* Cancer. 2.*part.variar.cap. 6. à num.* 183. *&* 189.

10 Et † vt vno verbo dicam,quonam modo cognoſcendum ſit , an cedentem, vel ceſſionarium ceſſionis commodum ſpectet , attendendum erit , penes quem remaneat periculum debitoris ceſſi ; nam ad eum ceſſionis commodum principaliter pertinebit , arg. text. *in l. ſecundum naturam , D. de regul. iur.* notat Sfortia Odd. *in d.l.3.quæſt 2.verſ.ad quartum.* Licèt mè non lateat Ant. Fabr.*d.lib.*12.*cap.* 2.*inf. à medium* dixiſſe , euenire plerumque vt ceſſio fiat commodo cedentis,periculo tamen ceſſionarij , & è contra .

11 Ex quibus † colliges deciſionem *d. l.* 3. *C. de nouat.* ad eum caſum referendam eſſe , quo ceſſio ad commodum cedentis principalitèr fit , cùm loquatur de debitore , qui creditori ſuo ſolutionis cauſa mandat actiones contra debitorem , vt verba *d.l.* apertè demonſtrant , & fatetur poſt Sfortiam Gaitus *à num.*491. qui ſine ratione recedit à noſtra , & communiori opinione , defendens text. illum intelligendum eſſe , de ceſſione , quæ cedentis ſimul , & ceſſionarij vtilitatem ſeu commodum concernit , quem ſequitur Merlin. *à nu.*9. Eorum enim opinio amplectenda non eſt , quæ ſi rectè expendatur in communem ſententiam incidit: nam ipſi fatentur , ceſſionem de qua *in d.l.3.* cedentis commodum principaliter reſpicere ; & ſecundario commodum ceſſionarij . Quare ſuprà denominatione ab eo, quòd principalitèr geritur , rectè dicitur ceſſio facta in commodum cedentis . Aliàs namque quælibet ceſſio diceretur facta in cedentis , & ceſſionarij commodum ; cùm vbicumque actio per ceſſionem in alium transfertur, aliqua vtilitas cedentis , & ceſſionarij conſideretur , vt accidit in ceſſione , quæ ex venditionis , aut in ſolutum dationis titulo fit , quam omnes fatentur ceſſionarij tantùm commodo cedere : in ea enim licèt principale commodum ceſſionarij ſit , tamen negari non poteſt quin cedens aliquid ex eo commodi reportet , cùm cedendo actiones liberetur à ceſſionario , vt agnoſcit Gaito *n.*451. qui refert Sfortiam, & Surd. Vndè Bart.& communis, omiſſis alijs diſtinctionibus rectè ceſſionem ſcindit , vt cedentis , aut ceſſionarij gratiam ceſſio reſpiciat , conſideratione habita, non ad commodum quod ſecundariò, & in conſequentiam; ſed ad id quod principalitèr accidit . Ita vt ſi ceſſio in cedentis gratiā principalitèr fiat , in cedentis commodū facta dicatur,quamuis in conſequentiam ceſſionario aliquid commodi accidat : è cōtrà verò in ceſſionarij commodum ſit , ſi ad eum principalitèr ſpectet , etiam ſi ſecundariò cedens aliquid ſentiat vtilitatis : aliàs namque ſi ſecundarium commodum in conſideratione eſſet , omnem ceſſionem in cedentis, & ceſſionarij gratiam fieri fatendum eſſet , quod abſurdū foret .

12 His † igitur pernotatis , in vno , & altero caſu videndum eſt , qualitèr cedens poſt ceſſionem præiudicare poſſit ceſſionario , agendo , exigendo , tranſigendo, confitendo , aut liberando ? Et primo caſu quo ceſſio ad cedentis commodum facta eſt , ſi de poteſtate cedentis circa exercitium directæ actionis in iudicio

quæ-

Digitized by Google

quæramus, indubitati iuris eſt, cum poſt ceſſionem agere poſſe, & exceptionem factæ ceſſionis minimè ei obeſſe, niſi interueniat vnum ex tribus adnotatis *in dict. l. 3.* Bartol. *in l. facta, § ſi hæres, D. ad Trebell. & in l. ſi cum emptore, D. de pactis* ex Angelo, Romano, Guid. Pap. Oſaſco, & alijs, Alexand. Trentacinq. *lib. 2. var. reſolut.* 14. *de ſolutionib. num.* 1. *verſic. in ſecundo*, Sfortia *ad dict. l. 3. quæ. 2. art.* 1. *in fine*, Bertazolus *clauſ.* 29. *gloſ.* 4. *numer.* 5. Schifordeg. *lib.* 3. *tract.* 23. *quæſt.* 10. Galleratus *dict. cap.* 4. *numer.* 83. Intrigliolus *conſ.* 26. *num.* 51. *& lib.* 1. *deciſ.* 15. *numer.* 62 Scaccia *de commert.* §. 2. *gloſ.* 5. *numer.* 265 Molina Theolog. *de iuſtit. & iure tract.* 2. *diſp.* 559. *num.* 4. *in fine*, Hunnius *in Encycloped. iuris part.* 2. *tit.* 5. *cap.* 7. *num.* 47. *& reſolut. iuris ciuil. lib.* 4. *tract. de action. par.* 7. *q.* 5. vel niſi apud cedentē nulla iura remanſiſſent, aut remanerent directæ actiones, inutiles tamen, eliſæ, & inefficaces, prout dicemus *num.* 27. *&* 28.

13 Quemadmodum † igitur cedenti poſt ceſſionem ius experiundi in iudicio conceditur; ita etiam, & ſolutionem accipere poteſt, antequam interueniat vnum ex his de quibus *in dict. l.* 3. & debitor ei ſoluens liberatur à ceſſionario *dict. l.* 3 Cyriacus *lib.* 2. *controu.* 214. *num.* 30. Sfortia *dict. artic.* 1. *per tot.* Alexand. Trentacinq. *dict. reſol.* 14. *num.* 5. Bertazol. *num.* 8. Gaito *num.* 454. Merlin. *numer.* 9. *&* 38. Noguerol. *allegat.* 14. *à num.* 142. Carleual. *de iudicijs lib.* 3. *diſput.* 26. *num.* 6. Acoſta *dict. reg.* 3. *ampl.* 4. *à num.* 10. Donell. *lib.* 15. *com. cap.* 43.

14 Ita † etiam debitor, qui nomen debitoris ſui pignori dedit (ex quo creditori vtilis actio quæritur, vt late oſtendimus ſup. *tit. ... quæſt. ...*) poteſt à debitore exigere, antequam creditor faciat vnum de tribus relatis *in dict. l.* 3. & debitor ei ſoluens liberatur, *l. nomen* 4. *C. quæ res pignor.* ex antiquioribus Neguſantius 3. *membr.* 2. *part. à num.* 26. latè Alexand. Trentacinq. *lib.* 3. *tit. de ſolutionibus reſolut.* 29. *à num.* 1. *& per totam*, Acoſta *de priuileg. credit. in præfat. ad regul.* 1. *numer.* 47 *&* 49. Et debitor poteſt redimere cenſum creditori, licèt ſciret alteri creditori, eſſe obligatum, Cencius *de cenſ. quæſt.* 72. *numer.* 6. conducit optimè D. Larrea *alleg.* 22.

15 Nec placet mihi † ſententia Anton. Fabri *lib.* 12. *coniect. cap.* 3. quem ſequitur Schifordeg. *dict. tract.* 23. *quæſt.* 11. *& ſequentib.* qui exiſtimant *in dict. l. nomen* 4. neceſſariam non eſſe ſcientiam habitam per vnum ex tribus relatis *in d. l.* 3. ſed ſufficere, quod debitor certioretur à creditore, cui nomen fuit obligatum: mouentur ex eo quòd nomine pignori dato, omnis vtilitas ceſſionarij eſt, Schiford. *q.* 14. *ver. de nomine*, quapropter ſcientia quo quomodo habita à ceſſionario, impedit poteſtatem agendi, & exigendi: quamuis aliud ſit, ſi ceſſio ad commodū cedentis facta proponatur, nam non aliter impedietur cedens agere, & exigere, quàm ſi vnum ex illis tribus interueniat, quæ refert Gordianus *in dic. l.* 3. Hæc namque Fabri, & Schifordeg. opinio defendi non poteſt, cum certum ſit, pignus nominis, non creditoris, ſed debitoris commodum concernere, iuxta Neguſant. & Trentacinq. vbi proximè. Vndè nomine pignori dato, debitori agere, & exigere licebit, antequam interueniat vnum de quibus *in d. l.* 3. ex qua ſupplenda, & intelligenda eſt *d. l. nomen* 4. optimè Cancer. infra referendus *cap.* 1. *à num.* 137. Ioan. Bapt. Thoro *voto* 6. *num.* 51.

16 Si tamen † accidat, vt creditor, cui nomen fuit obligatum, concurrat ad eius exactionem cum debitore, qui nomen obligauit; vel creditor concurrat cum debitore, qui actiones ſuas ſolutionis cauſa mandauerat aduerſus ſuum debitorem, vtroque caſu creditor in exactione præferendus erit, vt latè oſtēdit Alexan. Trentacinq. *d. reſol.* 29. *à num.* 8. Sfortia *dic. articul.* 1. *verſicul. ad quintum.*

17 Dubium † tamen eſt, an debitor, qui aliunde, quàm ex tribus modis relatis *in dict. l.* 3. notitiam habuit ceſſionis, vel obligationis nominis, quo ipſe debebat; rectè ſoluat creditori ſuo, & liberetur à creditore ſui creditoris, cui nomen erat obligatum, vel actiones ſolutionis cauſa fuerant mandatæ? In quo articulo, etſi magna ſit interpretum diſſenſio, & ſint qui exiſtiment, debitorem, qui aliundè ſcientiam habuit ceſſionis, non poſſe ſoluere ceſſionario, ſiue ad cedentis, vel ceſſionarij commodum ceſſio facta fuiſ-

Digitized by Google

fuiſſet; vt ex multis contendit Carleual. *de iudiciis dict. diſput.26. à num.* 8. Fachineus *lib.3. controu. cap.94.* Cencius *de cenſib. quæſt.109. num.35.* Galleratus *de renunciation. lib.1. cap.4. à num.* 86. Intrigliol. *conſ.18. à num.29. & lib.1. deciſ.15. num.67* Schifordeg. *dict. quæſt.* 10. *cum ſequentib.* Donell. & Oſuald. *dict. cap.43.* Hunnius *ſup. n.50. & reſolut. iur. ciuil. dict. p.7. q.7. per tot.* tamen verius, & receptius eſt, ceſſione facta ad commodum cedentis, ſimplicem ſcientiam non ſufficere, ſed formalem de qua *in dict. l.3.* eſſe neceſſariam, vt debitor ſoluens poſt ceſſionem non liberetur, vt communem, & magis veram teſtatur Alexan. Trentacinq. *dic. reſol.14. num.15. & reſol.29. à num.2.* Neguſant. *dict.3. memb. à num.* 26. Felician. *de cenſib.2. tom. lib.4. cap. vnico, numer.9. verſ. ſed dubitari*. Quam ſententiam probant etiam Sfortia Odd. *in dict. l.3. quæſt. 3. art.2.* Gaito *de credito dict. cap.2. tit.3. à num.* 457. quamuis limitent eo caſu quo cedens ſoluendo non eſſet, & debitor gratificandi animo ei ſoluiſſet. Quæ limitatio (licèt in liberatione, & pacto gratuito vera ſit vt ſtatim dicemus) tamen in ſolutione mihi diſplicet. Simulque & alia quam probauit Carleual. *ſup. n.13.* quod debitor aliũde ſciens ceſſioné non poſsit ſpontè, & vltro ſoluere; liberetur tamen ſi conuentus, & coactus per iudicem ſoluiſſet: & ita intelligendam eſſe aſſerit *dict. l.3. C. de nouationibus.* prædixerat Paul. de Caſtro *in l. fin. D. de tranſactionib.* Seſſe *deciſ.428. à numer.* 1. *tom.* 4. Ego tamen non video cur rectè ſolui non poſſit ei, qui ius habet exigendi in iudicio, inuito etiam, & reluctante debitore. Hæc tamen quæ diximus, ceſſionarium aliundè habentem notitiã ceſſionis, quàm vno ex modis *dict. l.3.* liberari ſi ſoluat cedenti; intelligenda ſunt, niſi apud cedentem nulla, aut inutilis remaneret directa actio: nam tunc quælibet ſcientia ceſſionis ſufficeret, vt cedenti ſoluere non poſſet, iuxta DD. de quibus infra *num.* 34. *verſ. ſecundus caſus*.

18 Ex his † iam manifeſtè conſtat, ceſſione ad commodum cedentis facta, ius eſſe cedenti, agendi, & exigendi à debitore; ſolutionemque ei prodeſſe, tametſi ſimplicem ſcientiam habuiſſet ceſſionis; aliud tamen erit ſi formalis ſcientia ceſſionis interueniat, habita vno ex modis, de quibus *in dict. l.3.* nam ius denegabitur, & ſolutio ei facta non liberaret debitorem.

19 Primus † igitur caſus per quem cedenti ius agendi, & exigendi inhibetur, & conſequenter ſolutio ei facta non officit ceſſionario, eſt vbi debitor debitorem ſuum delegauit ſuo creditori *dict. l.3. in princip.* ibi: *Si delegatio non eſt interpoſita debitoris tui*, agnoſcunt omnes relati ſup. latè Sfortia *dict. quæſt.2. art.2.* vbi triplicẽ aſſignat ſi rationem; & ampliat non ſolum quando vera delegatio interceſſit; ſed etiam ſi impropria; veluti ſi debitor acceptaſſet ſoluere ceſſionario, conducunt tradita à nobis ſupra *tit.* ... *q.* ...

20 Secundus † caſus eſt, quando ceſſionarius litem fuit conteſtatus *dict. l.3.* ibi: *Tamen antequam lis conteſtetur*, Carleual. *d. diſput.26. num.7.* Donell. & Oſuald. *dic. cap.45. lit. M.* latius proſequitur Sfortia *dict. quæſt.3. artic.4.* Seſſe *dict. deciſ.428. nu.5.* qui aſſerit non ſufficere petitionem ſed litis conteſtationem eſſe neceſſariam.

21 Tertius † eſt, ſi ceſſionarius incæperit exigere, partem debiti accipiendo, *dict. l.3.* ibi: *Vel aliquid ex debito accipiat*, ex eo enim quod mandatarius partem debiti accipiat, mandatoris ius extinguitur, ita vt nec partem, quæ ſupereſt, petere in iudicio, aut exigere poſſit. Quod notabiliter ampliat Sfortia *dict. quæſt.2. art.3.* vt procedat etiam ſi actio mandata eſſet contra plures correos debendi, nam ſi eorum vnus ſoluere incæpiſſet, non poſſet cedens reſiduum ab alijs exigere. Nec audiendus eſt Anton. Faber *lib.14. coniectur. cap.6.* qui contendit, per exactionem partis factam à mandatario, non impediri quo minus cedens ad reſiduum debiti agere poſſit.

22 Quartus † & vltimus caſus eſt, ſi ceſſionarius denunciauit debitori, nè ſolueret cedenti, *dict l.3.* ibi: *Vel debitori tuo denunciauerit*. Quomodo tamen denunciatio hæc facienda ſit; & an debeat fieri cum inſtrumento ceſſionis? videndi latè agentes Carleual. *dict num.* 7. Sfortia *dict. quæſt.2. art.5. per totum*, Alfaro *de officio Fiſcal. gloſ.40. nu.5.* Gaito *de credito dicto tit.3. à num.* 469. Alexand. Trentacinq.

Digitized by Google

cinq. *dict. reſolut.* 29. *numer.* 4. Guzman *de euictionib. quæſt.* 35. *à numer.* 146. Gratian. *cap.* 356. *numer.* 39. Petrus Surdus *conſ.* 22. Paul. Galleratus *dict. cap.* 4. *num.* 87. Schifordeg. *dict. quæſtion.* 10. Et generalitèr vbi quis denunciat debitori, nè ſoluat ſuo creditori, an requiratur vt denunciatio fiat cum publico inſtrumento, vel iudicis mandato? Azeuedo *in l.* 2. *num.* 2. *titul.* 16. *libr.* 8. *Recop.* Rodriguez *de concurſu creditor.* 1. *part. articul.* 6. *de priuilegio depoſiti à num.* 33. Hermoſilla *in l.* 5. *gloſ.* 1. *à nu.* 4. *tit.* 3. *part.* 5. Noguerol. *allegatio.* 14. *num.* 143. Carpan. *ad ſtatut. Mediol.* 1. *tom. capi.* 44. *à num.* 25. An † autem præter caſus contentos *in dict. l.* 3. ſint alij in quibus poſt ceſſionem non licet cedenti agere, vel exigere? videndus Sfortia Oddus *quæſt.* 3. *articul.* 1. *per totum*, qui non nullos caſus refert.

23

24 Diximus † qualitèr ceſſione facta ad commodum cedentis poſſit ipſe agere, vel exigere à debitore ceſſo in præiudicium ceſſionarii. Succedit inquirere, an tranſigere, confiteri, paciſci, vel liberare poſſit debitorem, quandò ſolutionis cauſa mandatę fuerunt actiones, vel alitèr ceſſio ad ipſius cedentis commodum facta proponitur. In quo dubio inuenio communitèr eſſe admiſſum, cedentis pactum tranſactionem, confeſſionem, vel liberationem nocere ceſſionario; quotiès ceſſio ad cedentis commodum factæ fuit, ſi adhùc non interuenit vnum ex his de quibus *in dict. l.* 3. ita ex Bartol. & alijs tenet Alexan. Trentacinq. *dict. reſolut.* 14. *n.* 3. Cacheranus *deciſion.* 45. Paul. Gallerat. *dict. cap.* 4. *à num.* 89. 92. *&* 94. Merlin. *dict. cap.* 31. *num.* 38. Anton. Faber. *lib.* 12. *coniectur. cap.* 2. ſequitur ex Sfortia, Dominic. Gaitus *dict. cap.* 2. *à num.* 478. qui verum dicit, quandò ceſſionarius habet regreſſum contra cedentem, & eſt ſoluendo; ſecùs tamen ſi ſoluendo non ſit, & doloſè, & in necem ceſſionarij pactum, confeſſio, aut liberatio facta fuiſſet, Farinacius *de teſtibus quæſt* 60. *à nu.* 355. notanter Iacob. Cancer. 3. *part. var cap.* 1. *à nu.* 126. *&* 136. qui aſſerit, poſſe debitorem, qui nomen debitoris ſui pignori dederat antequàm creditor faciat vnum ex tribus adnotatis *in dict. l.* 3. tranſigere, paciſci, & liberare debitorem, niſi id in necem creditoris ex mera voluntate factum eſſet. Ad quas doctrinas, & alias huius *l.* 3. ſtatim dicendas, exiſtimo reducendũ, & ex eis decidendũ dubium illud, quod diſputat D. Salgado *d.* 1. *p. c.* 43. *per tot.* an penſionarius, qui creditori ſuo conſignauerat, & ceſſerat ſolutionis cauſa, vel hypothhcauerat penſionem eiuſque fructus, & commoditatem pro certo tempore, vel pro vita ſua, poſſit in præiudicium creditoris, & ceſſionarij caſſare, remittere penſionem, vel ſuper ea tranſigere.

25 Deſcendamus † iam ad ſecundum noſtræ quęſtionis caſum principalem, quo ceſſio ad cõmodum ceſſionarij facta fuit, & iuxta ordinem prioris caſus videamus, an poſt ceſſionem poſſit cedens agere, & ei ſolui, paciſci, traſigere, confiteri, aut liberare debitorem?

26 Et circa † poteſtatem agendi in iudicio, & an repelli poſſit per debitorem exceptione factæ ceſſionis? Pro vera reſolutione tres caſus diſtingues. Primus, quandò poſt ceſſionem, nulla apud cedentem remanet actio. Secundus, quandò apud eum manet actio directa, inefficax tamen inutilis, & eliſa. Tertius, quãdò apud cedentem efficax manet directa actio.

27 Primo caſu † quo apud cedentem poſt ceſſionem nulla remanet actio, quod accidit, quandò quis habet actionem vtilem, & illam cedit: cùm tunc nullum apud eum ius remaneat, ſi poſt factam ceſſionem agat, exceptione factæ ceſſionis, & carentiæ actionis repellitur, Sfortia Odd. *in dict. l.* 3. *quæſtion.* 3. *articul.* 3. Alexand. Trentacinq. *dict. reſolution.* 14. *n.* 1. Paul. Galleratus *dict. cap.* 4. *nu.* 82. Carleual. *dict. diſputation.* 26. *numer.* 2. Acoſta *dict. regul.* 3. *ampliation.* 4. *numer.* 35. Exce-

28 ptio † namque carentiæ actionis, quia alteri actionem ceſſiſti, legitima eſt, vt ex multis probat Marius Muta *deciſion.* 96. *numer.* 5. ex Anton. Fabro, & alijs Cancer. 2. *part var. cap.* 16. *num.* 125. Fontanell. *de pactis nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *part.* 15. *num.* 46.

29 Secundo † caſu, quandò apud cedentem remanet directa actio, inutilis tamẽ eliſa, inefficax, ſimilitèr agere non poterit; & repelletur ab agendo, tametſi nõ interueniant illa de quibus *in dict. l.* 3. vt fatentur Alexan. Trentacinq. *dict. num.* 2.

Sfortia

Sfortia *artic.4.& 5.*Paul. Galleratus *à n.38.*verſ.*ſed quod*, *& num.*84.Carleual.*nu.*3.apud quos latè de caſibus in quibus apud cedentem manet inutilis directa actio, & ex quibus clauſulis hoc contingat; vbi quid quando cedens poſuit ceſſionarium in locum ſuum; vel in eum transſtulit omnem ſpem, & exercitium actionis; vel eum dominum, & procuratorem in rem propriã conſtituit, vel præſtitum fuit iuramentum de non contraueniendo ceſſioni, videndi vltra relatos Merlin. *dict.cap.*31.*à num.* 13.*&* 20.Cencius *de cenſib.quæſt.*67. *nu.*6.*& quæſt.*109. *à numer.*31.Ioan. Bapt. Coſta *de port.rat.quæſtion.*212.Marius Muta *deciſ.*14.*num.*9.Mantica *de tacitis lib.*4. *tit.*13. *numer.*4. Capycius Latro *deciſ.*16.*numer.*45. Guzman *dict.quæſt.*35.*nume.*131. qui transſcribit Trentacinquium. Et hic caſus, & ſuperior, adeò indubitabiles ſunt, vt procedant etiam vbi ceſſio ad commodum cedentis fuit facta, vt dixi *ſup.nu...*

30 Tertio † verò caſu, quo poſt ceſſionem ad commodum ceſſionarij, remanet cedenti actio directa, non tamen inutilis, & inefficax; duæ ſunt contrariæ ſententiæ: prima tenet, cedentem agere non poſſe, eique obſtare exceptionem factæ ceſſionis, Bartol.*in leg.facta* 63.§.*ſi hæres*, *D. ad Trebellianum*, Crauet. Guid. Pap. Romanus,Oſaſc. & alij, quos refert Alexand. Trentacinq.*dict.reſolut.*14.*numer.*2. verſic. *in primo*, Intrigliol .*dict. conſ.*26. *num.*51.Scaccia *de commert.*§.2.*gloſ.*5.*nu.*264. qui pro hac ſententia expendunt *l. in cauſæ*, §.*fin l. procurator meus*, *& l.procuratore in rem ſuam*, *D.de procuratorib.*

31 Contrarium † tamen ſcilicèt cedenti ius eſſe agere aduerſus debitorem ceſſũ, etiam poſt ceſſionem factam ad commodum ceſſionarij, eiquè exceptionem factæ ceſſionis non obſtare, niſi interueniſſet vnum de adnotatis *in d.l. 3.* magis communiter receptum video ex *l ſi cum emptore* 26. *de pactis*, ſequitur Alexand. Trentacinq.*dict num.*2.verſ.*contrariam*, Paul.Gallerat.*dict.cap.*4.*num.*94.qui aſſerunt, quò ad poteſtatem agendi, nihil intereſſe an ceſſio ad commodum cedentis, vel ceſſionarij fiat, nàm vtroque caſu cedens rectè aget, ſi non dum interuenit vnum ex his de quibus *in dict.l.*3. ſequitur elegantèr deſendens, & contrarijs reſpondens Anton. Faber.*dict.lib.*12. *ca.*4.*&* 5.cui accedit D Franciſc.Merlin. *dict.cap.*31.*à num* 20.qui limitat ſi in ceſſione adiecta eſſet aliqua clauſula, ex quibus diximus directam actionem quæ apud cedentem remanet, inefficacem, eliſam, & inutilem effici: quam limitationem ante eum probauerat Alexand. Trentacinq.*ſup.in* verſ.*ego ab hac*.

32 In qua † controuerſia licèt prima opinio probabilis ſit, eamque communem dicat Ronchegallus *in leg.*3. *numer.*69.*D. de duobus reis*, tamen à ſecunda,quæ magis recepta eſt recedere non auderem: quamuis fatear apud me ſatis difficilem, & dubiam eſſe: neſcio equidem rationem, cur agere in iudicio, & à me inuito exigere poſſit pecuniam is, cui ſpontè ſoluendo non liberor: ſeu ſic eſt, quòd ceſſione ad commodum ceſſionarij facta, ſi debitor à ceſſionario ſit certioratus ceſſionis, vel (vt alijs placet) quomodolibet eius ſcientiam habeat, non liberatur ſoluendo cedenti: ergo nec ei ius erit, extorquendi pecuniam à debitore, qui renuit ſoluere opponendo ceſſionem alteri iam factam: implicare enim videtur, vt non liberer ſoluendo ei, qui ius habet agendi, & exigendi in iudicio.

33 Nunc † breuitèr expedienda venit difficultas illa, an ſententia lata contra cedentem noceat ceſſionario? Et omiſſis alijs diſtinctionibus de quibus Puteus, & Afflictis quos refert Amẽdola *ad Frãch. deciſion* 55.*numer.* 20 *&* 21.Surdus *deciſ.*256.*numer.*17.verſ.*non etiam*, Gratian.*capit.*287.*à numer.*9.Monter à Cueua *deciſ.*25.*à numer.*49. Hypol. Montan. infrà referendus *numer.*43. Galleratus *dict.capit.*4.*num.*91.dicendum eſt quòd vbi ſententia poſt ceſſionem profertur contra cedentem (nam ſi ante ceſſionem proferatur, ex omnium mente ceſſionario obſtabit) conſiderandum erit, an cedens agere potuerit; nàm ſi ei agendi ius ſit, ſententia cum eo non colludente lata obſtabit ceſſionario; aliud erit ſi cedens ius agendi non habeat, & debitor conſcius ceſſionis fuiſſet.

34 Poſtquàm † diximus an cedens poſt ceſſionem ad commodum ceſſionarij factam agere poſſit, conſequens eſt videre, an ei ſpontè rectè ſoluatur, ita vt per

eam

eam ſolutionem debitori à ceſſionario liberetur. In quo ſupponendi ſunt tres caſus: Primus, quando debitor ignorans ceſſionem ſoluit cedenti. Et tunc apud omnes conſtat, ſolutionem vtilem eſſe; & præſtare liberationem ex multis Carleual. *dict. diſputat*. 26. *numer*. 4. Paulus Gallerat. *dict. capit*. 4. quæ ſententia veriſſima eſt; & ab ea non diſcederem, nec diſcedas; quamuis D. Salgado *d. 1 part. cap*. 27. *numer*. 62. contrariam probet.

Secundus caſus eſt, quandò apud cedentem nulla remanet actio, aut ſaltim inutilis, & inefficax. Nam quomodolibet debitor ſcientiam habeat ceſſionis non poterit ſoluere cedenti, vt poſt Bertazolum, Alexand. Trentacin. Anton. Fabrum, & alios probat D. Franc. Merlin. *ſup. cap*. 31. *numer*. 24. Paul. Gallerat. *à num*. 83. qui loquuntur etiam vbi ceſſio ad commodum cedentis facta fuiſſet. Quoties namque directæ actiones remanent inefficaces, & eliſæ, ſolutio earum virtute facta non proficit ei, qui qualitercũque ſcit vtiles ad alium pertinere. Cuius rei elegans fulcimentum erit doctrina Anton. Fabri *lib. 4. coniect. c*. 11 qui aſſerit, quod ſi teſtator à debitore ſuo fideicommiſsũ relinquat, quamuis olim non poſſet fidecommiſſarius experiri aduerſus debitorem, quàm ceſſis ſibi iuribus ab hærede, quem ad cedendum compellere poterat; tamen Conſtitutione D. Pij fuit inductum, vt vtilis, abſque ceſſione aduerſus debitorem actio competeret fideicommiſſario, *l. ſi pecunia* 77. *D. de legat*. 1. *l. cum quis decedens*, §. *pater*, *D. de legatis* 3. Oſuald. *ad Donell. lib*. 8. *commmen. cap*. 7. *lit. H.* quæ vtilis ex fideicommiſſo actio, adeò efficax tranſit in legatarium, vt directa, quæ penes hæredem manet, inutilis, & eliſa ſit, qui ſi agere intendat aduerſus debitorem, doli exceptione repellitur *dict. l. ſi pecunia*. Ex quo contra Accurſium defendit Anton. Faber (cui libens aſſentior) in poteſtate debitoris non eſſe, an fideicommiſſario, an hæredi ſoluat, imò ſi ſciens à ſe relictum fideicommiſſum ſoluat hæredi, non liberabitur, facit *l. Publia*. 26. *D. depoſiti*, in qua Iuris Conſultus Paulus reſpondet, fideicommiſſario depoſitum reſtituendum eſſe. Quoties enim legis poteſtate actio vtilis alij competit, quàm creditori; alia ſolutio nullatenus proficit debitori, quàm ei ſit, qui vtilem actionem habet, ſi quolibet modo ſcientiam habuit in alterum legis miniſterio vtilem actionem fuiſſe translatam; ac proinde inefficacem, & inutilem fuiſſe effectam directam, quæ creditori competit, vt dixi *ſup. titul*. 4. *in Miſcellan. num*. 12.

Illud hic obiter (quia ad tractatum noſtrum pertinet) aduerto, quod etſi fideicommiſſo à debitore relicto, inefficax maneat, apud hæredem directa actio: In fideicommiſſarij tamen arbitrio, & electione eſt; an vtili actione agat aduerſus debitorem, iuxta Conſtitutionem Diui Pij; an verò aduerſus hæredem experiatur, vt actiones ſuas ei præſtet, ſi ex hac ceſſione expeditior fiat via fideicommiſſi conſequendi: poſſet enim accidere, vt actio ceſſa ex contractu vtilior ſit, quam actio ex teſtamento, vt in ſpecie *l. ſi ſeruus* 108. §. *qui Margarita*, *D. de leg*. 1. ita poſt Cuiac. ſentit Oſuald. *d. cap*. 7. à quibus non longè eſt alia interpretatio ad eũ §. Pauli de Caſtro, quam nouiter probauit D. Ioſeph Retes *opuſculor. lib*. 4. *ad notas I. C. Claudij in l. cum quis*, §. *nuptura*, *D. de legat*. 3. cui addes vltra prædictam Anton. Fabri coniecturam (cuius meminerat Oſualdus) eundem Anton. Fabrum *lib*. 19. *coniecturarum cap*. 18. vbi agit de fideicommiſſo à debitore relicto, & ſui immemor contraria docet, aliterque interpretatur *dict. l. ſi pecunia*. *D. de leg*. 1.

Tertius caſus eſt, quando apud cedentem manet actio directa non inefficax, neque eliſa: tunc enim dubium eſt, quæ notitia ceſſionis ſit neceſſaria, vt cedenti ſolui non poſſit. In qua dubitatione ſentit Antonius Faber *d. lib*. 12. *cap*. 3. quem ſequitur Merlin. ſupra, & Schifordeg. *dict. tractat*. 23. *quæſt*. 13. debitorem ceſſum etiam ſi aliundè habuerit notitiam ceſſionis, ſoluere poſſe cedenti, dummodo certior de ceſſione factus non ſit, aut per vnum ex tribus modis relatis *in dict.*

leg.3. aut ſaltim per ipſum ceſſionarium Illam igitur differentiam quò ad ſoluendi facultatem conſtituit Anton. Faber inter ceſſionem, quæ ad commodum cedentis fit, & eam quæ facta proponitur in commodum ceſſionarij: quod in illa præcise requiratur ſcientia ceſſionis habita ex dictis tribus modis; ita vt alio modo habita notitia tametſi ab ipſo ceſſionario proueniret, non impediat quin vtiliter cedenti ſoluatur; at verò in hac, ſufficiat, quod ceſſionarius ad cuius commodum ceſſa fuit actio; conſcium faciat debitorem de ceſſione, licèt non per vnum ex tribus modis quos recenſet Imperator Gordianus *in d.l.3.*

35 Sed † quamuis hæc Anton. Fab. & Schifordeg. opinio plauſibilis videatur tamen longè veriùs exiſtimo, facta ceſſione ad commodum ceſſionarij, ei nullatenus nocere ſolutionem factam cedenti, ſi debitor quomodocumque certam habuiſſet ſcientiam ceſſionis; quam ſententiam indubitatam dicit Gaito *dict. cap. 2. à num. 439.* Neguſan. Trentacinq. Donell & Oſuald. Carleual. Felician. & omnes alij, quos retulimus ſup. *num.*.. Cencius *de cenſibus quæſt. 67. num. 6. verſ. aut ſumus, & quæſt. 109. num. 35.* ex Surd. *conſ. 22. à num. 43. & conſ. 80. à num. 33.* Pacificus *de Salutian. interdict. inſp. 9. cap. 2. num. 915.* Hypolit. Montaner. *infrà referendus numer. 31.* Intrigliol. *conſ. 26. à num. 41. ad 52.* Nec pro contraria facit text. *in d. l. nomen 4. C. quæ res pignori*, quia non loquitur de ceſſione facta ad commodũ cedentis, vt ſup. admonuimus contra ipſum Fabrum, & Schifordeg.

36 Iam † pro noſtræ quæſtionis complemento videndum eſt, qualiter poſt ceſſionem ad commodum ceſſionarij factam, liceat cedenti tranſigere, paciſci, confiteri, aut liberare debitorem in præiudicium ceſſionarij; Quem articulum, vt reſoluant interpretes, in varias diſtrahuntur ſententias. Nos verò diſtinguendum fore putamus, inter pactum, vel actum gratuitum; & actum vel pactum non gratuitum. Nam pactum gratuitum, qualis eſt confeſſio, & liberatio, nullo modo nocebit ceſſionario, ſiue debitor ſcientiam habeat ceſſionis, ſiue eius ignarus ſit; quia etſi debitor non conſequatur liberationem, tamen non remanet in damno. Sin autem pactum non gratuitum eſſet, ſed tale, quod ſi non noceret ceſſionario, debitor ceſſus damnum pateretur; ſubdiſtinguendum erit an debitor ſciat, vel ignoret ceſſionem: vt ſi ceſſionem ignoret pactum illud illi proficiat: ſin vero eius ſcientiam quaiitercumque habeat, non poterit eo pacto ſe iuuare aduerſus ceſſionarium, tex. elegans, & expreſſus *in l. fin. D. de tranſaction* in qua tranſactio inter cedentem, & debitorem (quæ pactionem non gratuitam continet) officit ceſſionario ad cuius commodum ceſſio fuerat facta, ſi debitor ignorauit ceſſionem; non verò ſi eius vndequaque certam ſcientiam habuit. Quam diſtinctionem inter pactum gratuitum, & non gratuitum, probarunt Anton. Fabr. & Schifordeg. ſup. Paul. Galleratus *dict. cap. 4. numer. 88. & 94.* Cencius *dict. quæſt. 67. num. 6.* latè Acoſta *de priuileg. cred. dict. regul. 3. ampl. 4. à numer. 31.* nullo ex his relato Arias de Meſa *lib. 1. variar. capit. 19. numer. 17. & 19.*

37 Nec enim in iure nouum eſt, vt debitor, qui ſoluit ei, qui creditor ſuus ſoluere iuſſit, liberetur, cum tamen liberationem non conſequatur, licèt pactum inierit de non petendo. Aptiſſimum huius rei exemplum colliges ex *l. ſi cum te, §. idem eodem loco, D. de pactis*, vbi ſi Mæuium debitorem meum iuſſero ſoluere Titio, cuius falsò me debitorem eſſe exiſtimabam, non liberatur Mænius, etſi Titius ei pactum fecerit de non petendo; licèt liberaretur, ſi verè ei ſoluiſſet. Diſcriminis rationem inter veram ſolutionem; & pactum de non petendo eleganter aſſignat Anton. Faber. *in rationali ad dict. §. idem eodem loco*: nam vbi debitor ſoluit ei, cui creditor ſuus ſoluere iuſſit, perinde eſt, ac ſi creditori ſuo ſoluat, an alij ex creditoris voluntate, *l. vero procuratori 12. §. ſed etſi quis, D. de ſolutionib. l. quamuis 40. §. vlt. cum duob. ſequentib. D. ad S.C. Trebellian.* aliàs enim ſi ſolutio ei non proficeret, in damno moraretur; quod non accideret, vbi

pactum

Digitized by Google

pactum tantùm interuenit de non petendo; quia eo caſu conuentio pro non facta habetur, & ſaluæ manent actiones: ita vt nec Mæuius aduerſus me aliqua exceptione ſe tueri poſſit ſimiliterque inter Titium, & Mæuium primææ actiones ſuperſunt, proſequitur Anton. Faber omnino videndus.

38 Idem † etiam ſentit Franc. Nig. Cyriacus *cont. forenſ. lib.1. cont.108. à num.2. & lib.3. cont.427.* quibus in locis probat, debitorem delegatum, qui ſoluit ei, cui delegatus fuit, liberari, nec moleſtari amplius poſſe per delegantem; quamuis appareret, eum debitorem non fuiſſe eius, in cuius fauorem delegatio fuit facta. Alia tamen rem eſſe aſſerit, ſi delegatus debitor non ſoluerit; ſed compenſauerit; vel pactum factum ei ſit de non petendo: nam eo caſu actionem cōcedit contra debitorem delegatum. *dict. l. ſi cum te, §. idem eodem loco.*

39 Quæ † Cyriaci aſſertio, quamuis vera ſit, & ſuperius dictis conueniat, ab eo tamen diſſentio, & diſſenties, quatenus tradit, debitorem delegatum, qui ſoluit ei, cui delegatus fuit, ſi conueniatur a delegante ſatisfacere ſi paratus ſit actiones ſuas cedere contra creditorem, cui ſoluit. Hæc enim doctina vera non eſt, nam debitor, qui iuſſu creditoris ſui ſoluit, nullam aduerſus eum, cui ſoluit, habet actionem; licèt is creditoris ſui delegantis verus creditor non eſſet. Condictio enim indebiti, qui aduerſus illum datur, non debitori, qui delegauit, competit: quia hæc condictio non ei conceditur, qui ſoluit; ſed ei, cuius nomine pecunia ſoluta fuit, *l. indebitam 47. l. cum indebitum 57. in princ. & §. 1. D. de condict. indeb.* Anton. Faber *in rationali ad §. idem eodem loco*, ibi: *Poteſt enim ea res acquirere tibi condictionem indebiti aduerſus Titium, ac ſi tu ei ſoluiſſes: at non impedire, nè debitor tuus, qui ex mandato tuo ſoluit, enim eius eſt, liberetur. Condictio enim eius eſt, non qui ſoluit; ſed cuius nomine ſolutum fuit*, & rurſus ibi. *Nam etſi debitor tuus Titio ſoluiſſet bona fide, liberatus quidem fuiſſet à te, ipſo iure; ſed tu condictionem indebiti aduerſus Titium haberes, cui indebitum ſolutum reperiretur.*

40 Ex eadem † etiam diſtinctione dirimendam eſſe exiſtimo controuerſiam illam, an confeſſio cedentis poſt ceſſionem noceat ceſſionario? De qua videndi Tiraquell. *de retract. lignag. §.3. gloſ.2. num. 14.* Gratian. *cap.287. à nu.9.* Capell. Tholos *deciſ. 119.* Maſcardus *conc. 374.* Maranta *in l. ſi actor, D. de procuratoribus num. 59.* Cephal. *conſ.21.* Surdus *de alimentis tit.8. priuileg.55. num.16. & conſ.22. & deciſ. 156. à numer. 8. & 17.* Cyriacus *lib.1. cont.27. num.14. & 15.* Marta *in comp. deciſ.3. tom. verb. ceſſio, cap.332.* ex alijs Viſconte *conc. iur. verb. confeſſio cedentis*, Carpan. *ad Statut. Mediol. 1. tom. cap.90. num.9. & cap.448. num.32.* Muta *deciſ 14. numer. 10.* Suelues *conſ 28. à num.30.* Noguerol. *alleg.22. num.12. & 10.* Acoſta, Galleratus, Anton. Faber, & Gaito *ſup. & cap.3. nu.12* (qui loquitur in confeſſione de recepto facta à ceſſionario) Carocius *de excuſſione p.1. quæſt.13. decima quæſt. princip. nu.84.* Ioan. Bapt. Thoro *1. tom. comp. deciſ. verb. confeſſio cedentis*, Hypolit. Montan. ſtatim referendum *num.32.* Hermoſill. *in l.9. tit. 1. part.5. gloſ.5. num.40. & 53.* Camill. Borrellr *in ſum. deciſ. tom.2. tit. de confeſſis à nu. 78.* latè Farinac. *de teſtib. quæſt.60. à numer. 352.* Hieron. de Leon. *deciſ. 19. lib. 1. & lib.2. deciſ. 211. numer. 16.* Amendola ad Franch. *deciſ.55. num.15.* qui referunt Cacheranum, & alios, D. Salgado *in labyrinth. credit. 3. part. cap.13. num. 23. & dict. 1. par. cap.27. num.63.* vbi aſſerit, quod in caſibus in quibus debitor liberatur ſoluendo cedenti, debet conſtare de ſolutione per realem numerationem, adeò vt confeſſio de recepto facta per cedentem non noceat ceſſionario. Quæ opinio apud me ſi indiſtinctè accipiatur difficillima eſt quia vt ſupra diximus, quando ceſſio ad commodum cedentis facta eſt, quælibet confeſſio, & pactum gratuitum cedentis nocet ceſſionario, niſi dolo malo, & in eius fraudem factum fuiſſe conſtaret.

41 Hæc † tamen quæ de confeſſione cedentis tradunt DD. intelligerem ergo in confeſſione voluntaria, & gratuita, quæ non obeſſit ceſſionario ad cuius commodum ceſſio facta fuit: aliud tamen diceretur, ſi confeſſio neceſſaria, & iudicialis eſſet, veluti ſi debitor deſideraret, cedētem poſitionibus reſpondere, (quod petere

tere poteſt vt ſup. ſuo loco diximus :) eo enim caſu confeſſio noceret ceſſionario, maximè ſi verò ſimilis, & intrata eſſet,quæ ſententia quitquid dicat Surd. *conſ.*82.*lib.* 2.*num.*23. & 24. veriſſima eſt, quam poſt Cephalum agnoſcit Menoch. *de arbitrarijs lib.*2.*caſu* 473.*num.*11. Carocius *num.* 85. Farinac.*d.quæſt.*60.*n.*354. Quemadmo-
42 dum † teſtimonium cedentis nocet ceſſionario; ideoque contra eum admittitur in teſtem Menoch.*dict.num.*11.Farinacius *num.*350. licèt pro eo, & in eius fauorem non admittatur ad teſtificandum,ſi ad ſuũ commodum facta ſit ceſſio. Quando verò ad ceſſionarij cõmodum ceſſio fit, tametſi non repellatur à teſtimonio dicendo, idoneus tamen teſtis non eſt : & quæ fides ei præſtanda ſit, ex iudicis arbitrio pendet, latè Farinac, *dict.quæſt.*60. *à num.* 335. *ad* 252. Menoch. ſup. videndi Tiraquell. *de retract.lignag.in præfat.num.*25. & 26. Peralta *in l.qui duos de leg.*2. Maſeard. *concluſ.* 1363. Horat.Carpan. *ad ſtat.Mediol.*1.*tom. cap.*90.*à num.*10. Bertazol.*clauſ.*29.*gl.ſ.*13.*num.* 8. Capell. Tholos *deciſ.* 94. Hypolit. Montaner *in addit. ad Olibanum de action. part.*2 *lib.*1. *cap.*4.*num.* 33. Hunnius *in Encycloped.iuris* 2.*part.tit.*19.*cap.*9.*num.*41. & 42. Dornsperg. *ſyntagm.iuris lib.*1.*cap.* 18. *lit.*C. Alexand. Trentacinq. *lib.* 2. *variar. tit.de teſtibus reſol.*3.*à num.*4.qui dant alios.
43 Et an † ceſſionarius poſſit probare intentionem ſuam cum teſtibus conſanguineis cedentis ? Iacob. de Arena, quem refert Montaner.*dict.cap.*4.*num.*42. Paul. Gallerat. *dict. cap.*4. *num...* Farinac. *de teſtib. q.* 54.*regul.*3.*num.*206.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumenta duo aliud ceſſionis contra debitorem, aliud liberationis, ſi vna die confecta appareant, quod nam ex his præceſſiſſe præſumatur?* & num. 26.

2 *Ex duobus ceſſionarijs, qui vna die habuerunt ceſſionem à debitore, quis potior ſit?*

3 *Ex duobus inſtrumentis eadem die confectis præfertur anterius, licèt prioritas vnius horæ, vel momenti ſit.*

4 *Prioritas duorum inſtrumentorum, vel reſcriptorum vnius diei, teſtibus probari poteſt.*

5 *Ex duobus inſtrumentis, vel ceſſionibus vnius diei, ſi aliter de prioritate non conſtet, præfertur quod horam habet, ſi contrarium non probetur, & aſſignatur ratio*, num.6.

6 *Probatio certi, & determinati temporis potior eſt incertæ, & dubiæ probationi.*

7 *Conſanguinitatis probatio in certo gradu præfertur probationi conſanguinitatis in genere.*

8 *Conſanguinitas an debeat probari cum diſtinctione graduum, vel ſufficiat probatio conſanguinitatis in genere.*

9 *Ex duobus reſcriptis vna die expeditis, præfertur quod horam habet.*

10 *Ex duobus vna die prouiſis, alio ab Ordinario, altero à Summo Pontifice, præfertur prouiſus à Pontifice, niſi prouiſio Ordinarij horam haberet.*

11 *Ex duobus teſtamentis vnius diei, præfertur, quod habet horam confectionis eius.*

12 *Prælatio quæ datur inſtrumento vel ceſſioni, quæ horam habet, procedit ſiue is in cuius inſtrumento hora appoſita eſt, actor eſſet, vel reus.*

13 *Inſtrumentum quod certam horam habet, præfertur alteri eiuſdem diei, tametſi in dotis fauorem eſſet.*

14 *Inſtrumentum in quo mentio ſit horæ, abſque alia probatione anterius præſumitur; Contra* Capycium Galeotam.

15 *Inſtrumenta vnius diei ſi appareant, quorum vnum ad eſſentiam alterius præambulum eſſe debet, hoc præſumitur anterius, licèt aliud horam haberet.*

Sententia ſi prolata ſit eadem die, qua inhibitio expedita eſt, ſententiam præceſſiſſe præſumitur inhibitionem, ibid.

Facultas ad alienandum, & alienatio ſi eiuſdem diei ſint, quid præceſſiſſe cenſeatur.

16 *Ceſſio iurium, & reuocatio eius, ſi vna die factæ ſint, reuocatio poſterior præſumitur.*

Ex

17 *Ex qualitate perſonarum inducitur prioritas inſtrumenti, ideoque inſtrumentum dotis, Fiſci, ſalarij, ſtudij, piæ cauſæ anterius alio inſtrumento eiuſdem diei præſumitur.*

18 *Inſtrumenta duo, vel ceſſiones, vna in fauorem priuati, alia in fauorem Fiſci, quæ ex his anterior præſumatur,* & num.19.

20 *Ex duobus qui inſtrumenta vnius diei habent quis præferatur, ſi vllo modo de prioritate non appareat, vbi quòd præfertur, qui poſſidet.*

22 *Ex duobus creditoribus tempore, & priuilegio æqualibus potior eſt, qui poſſidet, ſi verò vterque agat, pro rata concurrunt,* & num.25.

22 *Contractus ſi fiat ſub conditione ſi Dominus, vel Prælatus aſſentiat, an ante aſſenſum quilibet poſſit pænitere,* & num.23.

23 *Aſſenſus Domini ſi eadem die expeditus fuit, qua vnus ex contrahentibus pænituit, & reuocauit contractum, an præſumatur aſſenſum præceſſiſſe, vel reuocationem?* & n.24.

27 *Ceſſio, & liberatio eiuſdem debitoris ſi eiuſdem diei ſint, liberatio potior, eſt,* limita, vt num.28.

29 *Ex duabus ceſſionibus, vel inſtrumentis vnius diei ſi de prioritate non conſtet, præfertur ceſſio, quæ in publica ſcriptura facta eſt ei, quæ in priuata ſcriptura eſt confecta.*

Ceſſio, vel inſtrumentum factum in papyro ſigillata, præfertur ceſſioni, vel inſtrumento in papyro communi. ibid.

30 *Inſtrumenta ceſſionum iurium, aut locationum in qua papyro ſint conficienda.*

Inſtrumenta confecta in alia papyro, quàm quæ ei correſpondent nulla ſunt.

31 *Lex vbi irritat inſtrumentum, non videtur irritare contractum de quo in inſtrumento.*

QVÆSTIO III.

Ceſſio iurium aduerſus debitorem, & confeſſio, aut liberatio in eius fauorem, ſi eadem die confectæ appareant per creditorem, quænam ex eis præceſſiſſe præſumatur? Vbi etiam quis potior ſit ex duobus ceſſionarijs, quibus vna die, vna eademque actio, ab eodem creditore fuit ceſſa.

1 HANC † quæſtionem, quaſi digito ſignauit nobis Bald. *conſ.*274.*num.*2. *lib.* 2. & poſt eum doctiſſimus Tiraquell. *de iure primegen. quæſt.* 17. *opin.* 11. *num.* 11. qui in indiuiduo quærunt: ſi duo reperiantur inſtrumenta vna die confecta, vnum ſcilicet ceſſionis contra debitorem, alterum liberationis, quodnam prius factum præſumatur? Quæ dubitatio licèt primam, & præcipuam quæſtionis noſtræ partem contineat; tamen vt maiori claritate, & breuitate procedamus, diſquiremus prius aliud, & ſecundum dubium, ſcilicet quis potior ſit
2 † ex duobus ceſſionarijs, qui vna die ab eodem creditore eiuſdem nominis ceſſionem habuerunt.

3 Et † quando duo inſtrumenta ceſſionis, vel quæ alia inſtrumenta eadem die confecta apparent, ſi ex eis de prioritate conſtet, licèt prioritas in vna hora, vel momento conſiſtat, certum eſt, ſcripturam, quę prior apparet, præferendam eſſe: quia vbi de prælatione, eſt quæſtio, conſideratur etiam prioritas momentanea, *l. qui duos, D. de rebus dubijs,* per quē text. id probat Socinus *ibi nu.*7. *& in l* 1. *num.*3. *D. ſoluto matrimonio*, Bald. & Felin. *in cap. capitulum de reſcriptis,* ex alijs idem probat Hunnius *in Encycloped. iur.* 3. *part. tit.* 15. *cap.* 5. *à num.* 5. Anton. Gomez infra referendus num.148. Fœnucius *de momento temporis cap.* 17. *nu.* 6. vbi quod non ſolum ratione vnius horæ dicitur vnum prius altero, iuxta *gloſ. final. in l. ſi ex pluribus,* §. *final. D. ſoluto matrimonio*, ſed etiam ratione momenti, & puncti, ex Barboſa, & Peregrin. Acoſta *de priuileg. credit. in præfat.*

Digitized by Google

*ad reg.3. numer.*2.qui in id aliqua iura expendit, cui præter Fœnucium loco relato addes eundem *dict.tractat.de momento tempor.capit.*32.*uumer.*12. nouitèr nullo ex ijs relato Merlin. *de pignorib. lib.4.quæſt.4.à num.*1.

4 Si tamen † ex inſtrumentorum tenore non appareat, quod prius, vel poſterius ſit; prioritas, & poſteritas teſtibus probari poterit, *gloſ. in cap. duobus de reſcriptis in 6. & in cap. ſi à ſede deprebendis lib.6.* quibus docemur, plurium reſcriptorum prioritatem teſtibus probari poſſe, licèt aliàs reſcriptum requirat ſcripturam, ſequitur ex Decio Alexan.& Felinũ, Fœnucius *dict.tract.cap.* 18. *num.*2. Menoch. *de arbitrarijs lib.2. cent.1.caſu* 48.*num.*4.

5 Cæterum † ſi ex ipſa inſtrumentorũ, ſeu ceſſionum ſerie, vel alia probatione de hac prioritate non conſtet, ille ceſſionarius potior erit in cuius inſtrumento hora confectionis eius ſcripta eſt: quia vbi duo, aut plura inſtrumenta eadem die confecta in iudicio producuntur, id prius factum præſumitur, quod certam diei horam continet, niſi contrarium probetur Menoch. *dict.cap.* 48.*num.*24.Carraſcus *ad.leg.Reg.cap.*11. *ad leg.*41. *tit.*4. *libr.3. Recop.3. part.à numer.*181. Fœnucius *dict. capit.* 18.*à numer.*3.Gaito *de credito capit.*4. *quæſit.*11. *à numer.*1864.qui refert Manticam, & alios, Acoſta *in dict. præfat. numer.* 8. qui refert Plazam, & Barboſam, Parexa *de inſtrumentor.editio n.2.tom.tit.7.reſolution.5.numer.* 44. qui dat alios Merlin.*ſup.numer.*33. D.Salgado *in labyrint. 2.part.cap.4.nu.*166.

6 Cuius † reſolutionis ea ratio redditur, quòd habens inſtrumentum cum expreſſione certæ horæ, habet intentionem fundatam, quòd fuerit confectum hora certa illius diei; quarè qui prætendit inſtrumentum ſuum anteriori hora cunfectum fuiſſe, id probare tenetur: ſemper namque probatio certi, & determinati temporis præualere debet probationi temporis incerti: et probatio certa non debet offuſcari per incertam, & dubiam probationem. Ex
7 quo † videmus, conſanguineum, qui certum coſanguinitatis gradum probauit, præferri ei, qui in genere tantùm probauit conſanguinitatem; vt ex Tiraquell.& Plaza dixit Menoch.*dict.caſu*
8 48.*numer.*18.Et † quandò ſufficiat probatio conſanguinitatis in genere, vel requiratur ſpecifica cum diſtinctione graduum? latè poſt Mareſcottum, Surdum, Molin.Mier.Garc.& alios D.Caſtillo *6.tom.cont.cap.*122.*à num.*1.

9 Quam † doctrinam multiplicitèr ampliat Menoch. ſup. & teſtatur procedere etiam in duobus reſcriptis vna die conceſſis, ex quibus præfertur quod
10 horam habet: adeò † vt licèt ſi in eadem die duo prouiſi appareant de beneficio, alter à Summo Pontifice, alter verò ab Ordinario, præferendus ſit prouiſus à Summo Pontifice, *dict. cap. ſi à ſede deprabendis lib.6.* tamen id fallit, ſi collatio Ordinarij certam horam haberet, quia prouiſus ab eo præferendus eſſet, vt ex Barboſa, Riccio, & alijs communem dicit Pareja *dict. reſolution. 5.numer.*45. & 70. Quandò autem duo reſcripta vna die ab vna eademque perſona, vel à diuerſis expediuntur, quorum alterum horam vltimam diei habet, quod nam ex his præferatur? latè Menoch. *ſup.* Acoſta *dict. præfat.à numer.*4.

11 Similitèr † ex duobus teſtamẽtis vna die confectis, præualet quod horam habet, Fœnucius *dict. cap.* 18. *numer.*3. *circa finem.*, quamuis ſi horam non haberent, vel aliter de eorum prioritate non conſtaret, neutrum ſubſiſteret, Michael Graſs. Iul. Clarus & alij, quos ſequitur Vander Hoocb.*ſingul.*32. *verſi.octauo*, vbi latè per tot.quòd incertitudo inficit,& permittit diſpoſitionẽ. Et quãdò duo teſtamenta eiuſdem teſtatoris vna die ordinata producuntur, & inſtituti in eis petunt miſſionem in poſſeſſionem, cui concedenda ſit, & obtinere etiã debeat in iudicio proprietatis? latè Anton Gomez *in l.*45. *Tauri à n.*147. Zeuallos *commu.to.1. quæſt.*248.*n.*33.& 34.Argel.*de legit.contradi.quæſt.2.art.*1.& *in addit.n.*45.qui refert Gregorium Lopez, & Forcatulũ, quibus adde Fœnucium *ſup.n.*19.& 20. qui refert Menoch. & alios Parejam *ſup.n.*48.& *à n.*51.Cancerium *1.par.var.c.4.n.*25.qui ſe remittit ad Iaſonẽ, Mieres *3.par.in initio n.*32. vbi quòd præfertur hæres, qui poſſidet.

Am-

12 Ampliatur † etiam ſuperior doctrina, quòd præualet inſtrumentum, aut ceſſio quæ certam horam habet, alteri ceſſioni eadem die confectæ. Non ſolum quandò vterque ceſſionarius ageret, ſed etiã quando alter in poſſeſſione iam eſſet: quia actor habens in ſuo documeto certam horam, præfertur poſſeſſori conuento, Fœnucius *dict. cap.* 18. *numer.* 5. qui aduerſus Decium veriorem dicit. Ampliat ex Barboſa, Merlinus *numer.* 35. etiamſi creditor priuilegiatus poſſideret.

13 Et † in quocumque actu inſtrumentum quod horam habet, præferri etiam aduerſus dotem, in cuius fauorem vna die ſine expreſſione horæ confectum fuit dotale inſtrumentum, ex Barboſa & alijs probat Dominic. Gaito *de credito dict. c.* 4. *à num*, 1871. *&* 1886. D. Salgado *dict. c.* 4. *num.* 167.

14 Hæc † cùm indubitata, & receepta ſint, audiendus non eſt Capycius Galeota *lib.* 2. *controu.* 66. *à nu.* 48. contendens inſtrumentum in quo ſcripta eſt hora, nõ præſumi anterius alio eadem die confecto, niſi alitèr conſtet de prioritate. Nam loquitur contra communem ſententiam, de cuius veritate propter auctoritatem Galeotæ, non dubitaret Pareja *ſup. num.* 47. ſi vidiſſet eundem Capycium Galeotam contrarium ſcribentem, *lib.* 1. *cont.* 49. *numer.* 3. ibi: *Actus enim in quo hora fuit adiecta omnino præſumitur antea geſtus ex hora adiectione.* Quarè ipſe non ſolùm à communi, & vera ſententia, ſed à ſe ipſo deuiat dùm *dict. controu.* 66. *numer.* 48. contrarium expreſſis verbis tenet.

15 Supradictam † doctrinam, quam tot rationibus veram eſſe oſtendimus, ſolemnitèr limitat Fœnucius *ſup. numer.* 11. quandò eiuſdem diei duo reperiuntur inſtrumenta quorum alterùm præabulum eſſe oportet ad eſſentiam ſubſtantialem actus: nàm hoc præceſiſſe præſumitur, licèt in inſtrumento, quod de natura, & eſſentia actus ſubſequi debet, poſita eſſet hora. Actus enim duo ſi eadem die facti appareant, ſemper præſumitur actum illum præceſſiſſe, qui præcedere debet, vt ſit validus. Quare ſi vna die appareat iudicem protuliſſe ſententiam, & fuiſſe inhibitum, præſumitur ſententiam ante inhibitionem fuiſſe prolatam, Oliuer Beltramin. *ad Alexandr. Ludouiſ. deciſion.* 282. *numer.* 11. latè Seſſe *de inhibitione capit.* 22. *per tot.* Marius Giurba *deciſion.* 36. *numer.* 16. Camill. Borrell. *in ſum. deciſion.* 2. *tom. titul.* 35. *à numer.* 106. Conducit optimè quod ex Mieres tradit D. Salgado *ſup. part.* 2. *cap.* 23. *numer.* 25. quod ſi vna die appareat expedita facultas ad alienandum, & eadẽ die alienatio facta, præſumitur facultatem præceſiſſe.

16 Cui † limitationi non ſine aliqua reluctatione acquieſco: eam tamen abſque hæſitatione probarem, in duobus inſtrumentis, quorum vnum non ex ordine intellectus, qui eſt caſus ſuperioris limitationis, ſed ex ordine naturæ præcedere deberet: veluti ſi in vno inſtrumento eſſet priuatio, in alio verò habitus, quia ſemper præſumeretur habitum præceſiſſe. Quapropter ſi vna die confecta fuiſſent duo inſtrumenta, alterum ceſſionis iurium; & alterum reuocationis, abſque dubio reuocatio præſumeretur poſterior, vt ferè in ſimili caſu oſtendit Fœnucius *numer.* 13. vbi quòd actus per quem alter reuocatur, poſterior præſumitur ei de cuius reuocatione agebatur, ſequitur poſt Paul. Staiban. Pareja *ſupra numer.* 65. *&* 66.

17 Planè † ſi de prioritate vnius ex inſtrumentis non appareat, vel ex eorum tenore, aut ex hora, aut teſtibus: qualitas perſonarum in quarum fauorem confecta ſunt efficit vt vnum altero anterius præſumatur. Nam ſi vna die inſtrumentum dotale, & aliud in fauorem priuati, vel Fiſci ſit receptum, dotis fauor efficit, vt dotale anterius præſumatur, ex Barboſa, Menoch. Gutierrez, Couarr. Mantica, & alijs probat latè Pareja *ſup. numer.* 48. Alfaro *de offic. Fiſc. gloſ.* 34. *num.* 128. *& gloſ.* 16 *priuileg.* 25. Amaya ſtatim referendus *numer.* 40. Gaito *de credito cap.* 4. *à numer.* 1883. Acoſta *de priuileg. credit. regul.* 2. *ampliat.* 6. *numer.* 133. Gaſpar. Theſaur *libr* 3. *quæſtion.* 106. *numer.* 2. D. Larrea 2. *tom. deciſion.* 85. *numer* 2. vbi idem priuilegium concedit inſtrumento ſalarij, vel debiti ex cauſa ſtudij: vt ſi eadem die promittatur ſalarium iudicij, & doctori, aliudque debitum ſit contractum, inſtrumentum ſalarij præceſiſſe

præ-

Digitized by Google

præſumatur: cuius præſumptæ anterioritatis priuilegium ad inſtrumentum fauore piæ cauſæ, Eccleſiæ, & libertatis confectum extendit Tiraquell. *de priuileg. piæ cauſ. priuileg.* 126. Pareja *numer.* 48. pro quo facit doctrina eorum quos ſup. retulimus, qui probant, ex duobus teſtamentis vnius diei præferendum eſſe, quod ad pias cauſas ordinatum eſt. Quod dotis, & piæ cauſæ priuilegium, vt eius inſtrumentum anterius præſumatur extendit Fœnucius *numer.* 18 vt locũ habeat etiam contra poſſeſſorem, Pareja *numer.* 49. Alfaro *dict. gloſ.* 16. *priuileg.* 24. *numer.* 106. & veriorem, magiſque communem dicit Merlinus *dict. quæſt* 4. *à numer.* 39.

18 Cæterum † ſi duo inſtrumenta, vel ceſſiones, vna in fauorem priuati, alia in Fiſci commodum, vna die factæ apparerent, ingens eſt dubitatio, quænam earum anterior præſumenda ſit? Et omiſſis ambagibus, & varijs ſententijs, quas refert D. Amaya *in l.* 1. *C. de iure Fiſci à numer.* 39. *lib.* 10. diſtinguendum eſt, an Fiſcus, & priuatus concurrant, & vnuſquiſque prætendat prælationem in bonis communis debitoris; an verò eorum vnus iam in poſſeſſione ſit, aduerſus quẽ alter agit. Primo caſu ex Iaſone, Neguſantio, & Couarr. reſoluit Rodriguez *de concurſ.* 1. *part.* 1. *art.* 2. *numer.* 15. Fiſcum agentem ex cauſa oneroſa præferendum eſſe priuato agenti ex cauſa lucratiua. Similitèr etiam priuatum ex cauſa oneroſa ius habentem, potiorem eſſe Fiſco agenti ex cauſa lucratiua, quaſi eo caſu Fiſci, & priuati æquale ius ſit: et tunc exiſtimo intelligendos eſſe Ioann. Garciam *de nobilitat. gloſ.* 26. *numer.* 9. D. Amayam ſup. & alios, qui generalitèr docent, Fiſcum, & priuatum quòad inſtrumentorum prioritatem iure communi vti. Quandò autem Fiſcus, & priuatus ex eadem cauſa, ſiue oneroſa, vel lucratiua aduerſus communem debitorem agunt, quod inſtrumentũ anterius præſumatur, non aperit Rodriguez vbi proximè. Attamen Acoſta *dict. præfation. à numer.* 29. Fiſcum, & priuatum concurrentes ex cauſa lucratiua, vel oneroſa, pro rata admittendos eſſe profitetur: idẽque probare videtur D. Amaya ſupra. Quam opinionem ſecuram eſſe non exiſtimo, imò veriùs crederem, Fiſco, & priuato agentibus ex cauſa oneroſa, vel lucratiua, ex inſtrumentis vna die receptis, Fiſci inſtrumentum debere præualere, iuxta Couarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 16. *num.* 2. qui etſi in Fiſco, & priuato agentibus ex cauſa oneroſa loquatur; idem ſi agant ex cauſa lucratiua reſoluendum erit: iuxta quæ accipienda fore dicerem, quæ indiſtinctè tradit Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſa* 16. *priuilegio* 25. *& priuileg.* 35. *& gloſ.* 34. *num.* 128. quòd inſtrumentum Fiſci priuati inſtrumento anterius præſumitur.

19 Secundò † verò caſu, quo vnus eorum virtute ſui inſtrumenti in poſſeſſione eſt, & alter aduerſus eum agit, quamuis nõ facilis ſit reſolutio, pro qua varios caſus diſtinguit Acoſta *dict. præfat. ad regul.* 3. *à numer.* 17. tamen rem breuitèr comprehendes ſi dixeris, quod vbi Fiſcus in poſſeſſione eſt, priuatus aduerſus eum agens, etiamſi inſtrumentum ſuum ex cauſa oneroſa habeat originem, tenetur probare prioritatem ſui inſtrumenti. Idem ſi Fiſcus agat contra priuatum, qui in poſſeſſione eſt, reſoluendum erit, vt teneatur ſimilitèr oſtendere inſtrumentum cuius virtute agit præceſiſſe. Vno tantùm caſu excepto, ſcilicèt ſi priuatus ex cauſa lucratiua poſſideat; Fiſcus verò ex cauſa oneroſa agat; nam Fiſci inſtrumentum prius receptum fuiſſe præſumetur, & reus non alitèr abſoluetur, quàm ſi oſtenderit, inſtrumentum ſuum Fiſci iuribus anterius fuiſſe, textus ita intelligendus *in l.* 1. *C. de iure Fiſci*, Barboſa, Rodericus, Gutierrez, Gaito, & alij, quos ſequitur Acoſta *ſup.* Couarr. *dict. numer.* 2. ita intelligendus Alfaro *dict. gloſ.* 16. *priuileg.* 24. *numer.* 106. qui ſine diſtinctione aſſerit, poſſeſſorem conuentum à Fiſco hypothecaria actione, teneri probare ſuam præceſſiſſe obligationem, aliàs condemnandum fore.

20 Quotiens † verò, nec verè, nec præſumptiuè, aut alicuius priuilegij ratione de prioritate inſtrumentorum apparet; prout in caſibus, quos enumerauimus, & in alijs, quos diſputant interpretes à nobis relati. Si inter duas priuatas perſonas contentio, & concurſus ſit, duo caſus conſiderandi erunt. Primus,

mus,

Digitized by Google

mus, ſi eorum alter in poſſeſſione ſit. Secundus, quando eorum neuter poſſidet. Priori caſu, ſine dubio eſt poſſeſſoris meliorem conditionem eſſe: non quia eius inſtrumentum præſumatur anterius, ſed quia commodum poſſeſſionis habet, & actore non probante inſtrumēti ſui prioritatem, debet abſolui, cum in pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis, *l. in pari, D. de regul. iuris. l. qui accuſare cum vulgat. C. de edendo*. pro qua doctrina eſt text. ſatis expreſſus *in dict. cap. ſi à ſede* 31. vbi ex duobus prouiſis de beneficio eadem die, potior eſt conditio poſſidentis, conſentiunt omnes DD. quos retulimus Pareja *à numer.* 60. Anton. Gomez *in dict. l.* 45. *num.* 149. Carraſcus *numer.* 183. *verſicul. cum hac*.

21 Quoties † enim concurrunt duo creditores tempore, & priuilegio æquales præfertur, qui poſſidet, *l. ſi debitor, D. de pignoribus*, Negusantius *de pignoribus part.* 5. *memb.* 2. *ſub num.* 31. Franch. *deciſ.* 260. Zeuallos *commun. quaſt.* 248. *num.* 49. Marius Muta *deciſ.* 26. *num.* 26. Anton. Amato *reſolut.* 31. *num.* 7. Gaito *de credito cap.* 4. *num.* 1834. Acoſta *dicto tract. de priuileg. credit. reg.* 3. *ampl.* 4. *num.* 37. qui loquuntur in duobus ceſſionarijs.

22 Ex ijs † reſoluendum eſſe exiſtimo caſum illum, cuius meminit Ioann. Baptiſt. Thoro 1. *part. comp. deciſion. verb. aſſenſus an præſumatur*, qui dubitat, ſi quis vendat ſub conditione, ſi dominus, vel ſuperior conſentiat, & approbet venditionem; & vna die expeditus appareat aſſenſus, vel approbatio ſuperioris; & eadem die vnus ex contrahentibus pœnituerit, & reuocauerit contractum, an aſſenſus præſumatr præcedere reuocationem, velècontra reuocatio ante aſſenſum ſuperioris facta intelligatur? Nā ſi aſſenſus præceſſit reuocationem, venditio valida manebit, cui nullatenus officiet poſterior reuocatio: ſin verò ante aſſenſum quis reuocaſſet contractum, aſſenſum poſtea expeditum nullius effectus eſſe ſentit Ioann. Bapt. Thoro ex eo quod contractus geſtus dummodo ſuperior, vel dominus conſentiant, non habet firmitatem donec approbetur, ex Afflict. & alijs Capycius Galeota *lib.* 2. *controu.* 66. *num.* 26. *&* 27. & nullum ius tribuit contrahentibus Riccius *in prax. alienat. rerum Eccleſiæ deciſ.* 85. *&* 36. Et in huiuſmodi contractibus locum eſſe pœnitentiæ, antequam ſuperior præſtet aſſenſum; & ſufficere reuocationem fieri coram honeſtis perſonis latè comprobat Galeota *dicta controu.* 66. *à num.* 15. Schtader. *de feudis part.* 8. *capit.* 4. *numer.* 10.

23 Et † in ſuperiori caſu reſoluit Thoro, præſumendum eſſe, aſſenſum præceſſiſſe reuocationem, niſi venditor doceret de hora, & anterioritate. Quæ reſolutio nimis difficilis viſa iam quod ſupponit, eum qui alienauit ſaluo aſſenſu ſuperioris, poſſe ante expeditum aſſenſum pœnitere (quod vltra relatos à Thoro probat Galeota, & alij quos retulimus) non tranſit ſine difficultate: nam alij certius eſſe dicunt, & verius credo, nullatenus eſſe locum pœnitentiæ, vt ex multis probat Gratianus *cap.* 514. *num.* 1. latè Roſentall. *d. feud. cap.* 9. *concluſ.* 3. *num.* 5. quem ſequitur Giurba *de ſucceſſ. feud.* §. 1. *gloſ.* 15 *num.* 65. Carlcual. *de iudicijs lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 23. Intrigliolus *deciſ.* 21. Molina *lib.* 4. *de Hiſpan. primog. cap.* 3. *num.* 48. vbi Addentes, qui referunt P. Sanchez, & alios, videndus D. Salgado *in labyrint. credit.* 1. *part. cap.* 33. *à num.* 20. *& part.* 2. *cap.* 21. *à num.* 40. qui ex laudatis neminem refert præter Carleualium.

24 Ex † ſuppoſitione tamen, quod ante aſſenſum poſſet quis à contractu diſcedere, prout in alienatione rerum Eccleſiæ facta ſaluo aſſenſu, veriorem dicit Gratianus *dict. capit.* 514. *à numer.* 7. *verſic. verum, & cap.* 853. *à num.* 44. ſi dubitari accideret, an aſſenſus, vel reuocatio præceſſiſſet? Pro anterioritate reuocationis præſumendum eſſe veriùs dicit Galeor. *dict. controu.* 66. *à num.* 49. qui pro vna, & altera ſententia alios allegat. Ego verò neutram probarem; imo (ſub eadem ſuppoſitione loquendo) dicerem, deficiente vera, aut præſumpta probatione prioritatis aſſenſus, vel reuocationis, ei qui agit aduerſus poſſeſſorem, incumbere, vt oſtendat, quid nam præceſſerit, reuocatio ſcilicet, vel aſſenſus.

25 Poſteriori † autem caſu quando neuter ex ceſſionarijs, vel eis, in quorum fauo-

fauorem vna die confecta fuerunt inſtrumenta poſſidet, ſed ambo agunt, & concurrunt aduerſus debitorem: æqualiter pro partibus dimidijs admittendi ſunt, Carraſcus *dict. num.* 183. Acoſta *ſup.num.* 2. *& 62. in fine*, per text. *in l. ſi fundus*, 16.§. *ſi duo*, D. *de pignor.* Gaſpar. Theſaur. *quæſt.* 106.*num.* 5. *lib.* 3. faciunt iura *in leg. cum hic ſtatus*, §. *ſi ambo*, D. *de donation. inter vir. & vxor.* cum alijs adductis ab Anton. Gomez *in dict. l.* 45. *Tauri, num.* 147. *in fin.*

26 His † ita expoſitis, quæ ad vnum, & principalem noſtræ quæſtionis caſum pertinent: ad alium caſum deueniamus ſcilicet quando vna die apparet confectum inſtrumentum ceſſionis, & liberationis debitoris ceſſi, quod nam præceſſiſſe præſumatur? Cuius rei cognitio vtilis admodum eſt, his præſertim caſibus, in quibus ſuperiori quæſtione diximus, cedentem poſt ceſſionem non poſſe liberare debitorem, aut confiteri, aliudvè facere in damnum ceſſionarij: tunc namque ſi ceſſio præceſſit, ſub ſecuta confeſſio, aut liberatio nullum ſortietur effectum; è contra verò inutilis erit ceſſio poſt liberationem, vel confeſſionem, aliumvè actum in fauorem debitoris factum.

27 Hunc † igitur caſum in indiuiduo reſoluit Bald. *dict. conſil.* 174 *num.* 2. Tiraquell. *de iure primog. quæſt.* 17. *opin.* 11. *numer.* 11. qui aſſerunt, debitoris ceſſi potiorem eſſe cauſam: nam cum ceſſionarius aduerſus eum agere debeat, & debitor reus ſit, & poſſeſſor: actor, hoc eſt ceſſionarius, tenetur oſtendere anterioritatem ſuæ ceſſionis: quia vt ſupra diximus, ſi duo inſtrumenta vna die facta ſint, potiora ſunt iura poſſeſſoris: quod varijs exemplis exornat, & firmat Tiraquell. *d. opin.* 11. *per totam.*

28 Quam † doctrinam veriſſimam eſſe agnoſco, quando nulla prioritatis probatio vera, aut præſumpta adfuiſſet, & debitor ceſſus, aut ceſſionarius nullo priuilegio potirentur, ſed priuatæ eſſent perſonæ, ea ratione, aut iure deſtitutæ, quod efficit, vt inſtrumentum vna die confectum, alio eadem die recepto anterius præſumatur: nam tunc debitoris ceſſi melior quàm ceſſionarij conditio erit, ex reg. text. *in dict. cap. ſi à ſede*, *d. l. ſi debitor*, D. *de pignorib.* Baldus, & Tiraq. vbi proximè.

29 Dubitationis † tamen eſt, an ſi ceſſio in publica ſcriptura fieret, & liberatio debitoris in ſcriptura priuata; ſi vna die confectæ eſſent, quænam anterior foret præſumenda? Idemque dubium verſaretur iuxta noſtrum ius Regium, ſi ceſſio, & liberatio in priuata ſcriptura fierent, attamen vna in papyro communi, alia in papyro ſigillata (apud nos *papel ſellado*) conficeretur? cum per *l.* 48. *tit.* 25. *lib.* 4. *Recop.* obligationes, & contractus confecti in papyro ſigillata præferantur alijs creditis, & obligationibus ſcriptis in papyro communi (de qua Pragmatica, & creditorum prælatione, videas Parejam *de editione inſtrum. tom.* 1. *reſolut* 3. §. 5. *à num.* 65. Scobar *de iuriſdict. Pontific. & Reg. cap.* 33. *à num.* 34. Thom. Delbene *de immunit. Eccleſ.* 1 *par. cap.* 1. *dub.* 4. *ſect.* 3. 4. 5 *& 6.*) & videtur reſoluendum, inſtrumentum ceſſionis, aut liberationis, vel ex duabus ceſſionibus, alijſvè inſtrumentis, eadem die confectis, illud anterius iudicandum, quod publicum eſt: & ex priuatis, quod in papyro ſigillata ſcriptum inuenitur. Pro quo facit Fœnucius *dict. capit.* 18. *num.* 15. qui aſſerit, quod vbi in iudicio producuntur duo inſtrumenta eadem die facta, quorum vnum eſt publicum, alterum eſt priuatum, publicum præualet, & præſumitur prius factum. conducit optimè D. Ioſeph Vela *deciſ.* 38. *num.* 17. *tom.* 2. Mercurial. Merlin. *dict. tractat. de pignoribus lib.* 3. *quæſtion.* 77. *numer.* 20. (vbi per totam latè de concurſu dotis, & Fiſci agentium ex inſtrumento vnius diei) Hæc tamen ſi caſus acciderit maturo iudicio cogitabis.

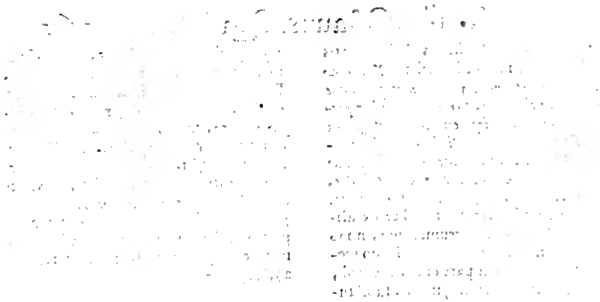
30 Inſtrumenta † tamen publica ceſſionum iurium, aut locationum, in qua papyro ſint conſcribenda, nè iuxta noſtrum ius Regium nullitati ſubiaceant, & tabelliones pœnam non incurrant, declarat *leg.* 35. *titul.* 25. *lib.* 4 *Recopilat.* Circa quod notanda eſt diſpoſitio *l.* 34. *dict. titul.* 25. *lib.* 4. ex qua videtur, inſtrumenta publica aliter quàm in papyro ſigillata, quæ illis correſpondet confecta, non ſolùm nulla, & irrita eſſe; ſed etiam nullos, & nullius effectus eſſe con-

contractus in ſimilibus inſtrumentis celebratos, iuxta illa verba: *Y deſde aora las irritamos, y anulamos para que en ningun tiempo bagan fee, ni puedan preſentarſe, ni admitirſe en juyzio, ni fuera del, dar ningun titulo, ni derecho à las partes, antes por el miſmo becho pierdan el que pudieran tener, con el interes, cantidades, y ſumas ſobre que ſe buuieren otorgado.*
31 Cum † regulariter quoties lex ex aliqua cauſa irritat inſtrumentum, non videatur irritaſſe contractum in eo celebratum; ideoq; ſi pars cuius intereſt, facti veritatem, & obligationis ſubſtantiam probet, perindè erit, ac ſi inſtrumentum oſtenderetur ritè confectum, Pareja *de editione inſtrument. 1. tom. titul. 1 reſolut. 3. §. 1. à num. 35. & §. 2. nu. 76. verſic. recepta, & num. 77. cum ſequentibus,* qui multos refert, quibus adde Petrum Surdum *conſ. 144. num. 3.* Fontanellam *de pactis nuptialib. clauſ. 1. à numer. 5. & clauſul. 6. gloſ. 3. part. 7. à numer. 75.* Intrigliolum *conſ. 25. à numer. 5. ad* 17. Noguerol. *allegat. 27. num. 28.* & de iure noſtro Regio probatur apertè *ex l. 1. titul. 25 lib. 4. Recop.*

Impoſuimus finem tractatui *de Ceſſione iurium, & actionum*. Cedat ad laudem DOMINI DEI NOSTRI IESV CHRISTI, eiuſque Sacratiſsimæ Matris, ſemper Virginis MARIÆ, abſque labe Originalis peccati Conceptæ.

INDEX

Digitized by Google

[illegible]

[illegible]

[illegible]

INDEX
OMNIVM RERVM, ET VERBORVM, QVÆ IN HOC TRACTATV
DE CESSIONE IVRIVM, ET ACTIONVM
CONTINENTVR.

A.

Abſens.

ABSENTI ex contractu inter alios ad ſuum commodum facto, an vtilis quæratur actio ſine ceſſione t.4.q.9. à n 28.

Abſenti an acquiratur actio ex ſtipulatione notarij, ibid. à nu.29.

Abſentiæ in caſu ſubſtitutus, an debeat exercere officium in caſu mortis, t.3.q.4.n.13.

Accuſator.

Accuſandi ius an ſit ceſſibile in Miſcellan.t.3.n. 1.& t.5.q.6.n.36.

Accuſatio à qua quis deſtitit ſub aliquo pacto, an poſſit inſtaurari ſaltim de vtriuſque partis cõſenſu, t.8.q.1.n.22.

Acta.

Acta litis facta per procuratorem reuocatum de reuocatione non admonitum, an valeant ad vtilitatem domini, t 1.q.1.n.29.

Acta litis facta per falſum procuratorem domino non præiudicant, t.5.q.8.n.3.vbi quid ſi iudex mandatum ſufficiens declarauit.

Actio Actor. Agens.

Actiones, & iura dimittit creditoribus debitor, qui ceſſit bonis, tit.1.quæſt 1.n.7.

Agere non poteſt in iudicio debitor, qui ceſſit bonis, tit.1.q.1.n.9.

Agere poteſt is, qui actiones ſuas ceſſit, tit.1.q. 1.num.10.

Actiones poteſt exercere in iudicio, qui ceſſit bonis, ſi pœniteat, tit.1.q 1.n.13.

Actiones directæ manent inefficaces penes eum, qui ceſſit bonis, tit.1.q.1 n.11.

Actio vtilis, quæ ſit, & quæ directa, tit.1.q.1.numer.49.

Actiones directæ manent penes cedentem, etiam poſt ceſſionem: aliud in delegatione procedit, t. 1.q 2.num.53.

Agere poteſt, & exigere is, qui exhibet ſchedulam vulgo libranza, *conceptam in fauorem portatoris, t 1.q.3.n.36.*

Agi non poteſt virtute cautionis, & chyrographi priuati, ſi de cauſa eius non conſtet, t.1.q.4. nu..0.

Actiones, & iura an inter bona mobilia, vel immobilia computentur, t.2.quæſt.1 à n.15.

Actiones & iura an conſtituant tertiam bonorũ ſpeciem, t.2.q.1.n.20.

Actiones & iura an comprehendantur in legato, donatione, vel maioratu bonorum mobilium, & immobilium, ibid.num.22.

Actiones & iura, an poſſit diſtribuere executor nominatus ad diſtribuenda bona mobilia, & immobilia, ibid.num 23.

Actiones & iura, an confiſcentur confiſcatis bonis mobilibus, & immobilibus, ibid n.24.

Actiones & iura per quot dies in cauſa executionis præconizentur, ibid.n.30.

Actionem alternatiuam ad rem mobilem, aut immobilem cedere non poteſt minor, ſine decreto, ſi electio ad eum ſpectet, ibid.num.41.

INDEX RERVM,

Agere quando poſſit filius ſuper bonis aduentitijs, ſine patris conſenſu, t.2.quæſt 6. à nu.34.

Agere an poſſit pater ſuper aduentitijs filij, & quandò eius conſenſus requiratur, ibid.

Actio omnis regulariter cedi poteſt, t.3.q.1.nu.1.

Actio in rem, & rei vindicatio, rectè ceditur, ibid.num.2.

Actio directa cedi non poteſt, ibidem numer.5.

Actio vtilis ex ceſsione competens an rurſus cedi poſsit, ibid.à n.26.

Actio competens pro conſtituendo vſufructu, an rectè cedatur, ibid.n.13.

Agere non poteſt creditor conditionalis, vel in diem, antequàm dies veniat, vel conditio exiſtat, t.4.q.2.n.3.

Agere poteſt creditor in diem, vel conditionalis ex iuſta cauſa, vt debitor adueniente die, vel exiſtente conditione ad ſoluendum condemnetur, ibid.n.31.

Agere non poteſt creditor cēſualis pro ſorte principali, quia eius reſpectu creditor non eſt, ibid.

Agere poteſt creditor in diem, vel conditionalis ſi iuſta cauſa ſit, vt debitor caueat ſe adueniente die, vel exiſtente conditione ſoluturum, ibid. n.32.

Agere non poteſt dominus prædij locati pro pēſione aduerſus eum, qui à primo conductore ſubconduxit, niſi in ſubſidium, t.4.q.4 n.4

Agere non poteſt mulier pro repetenda dote actione perſonali contra mariti debitores, ibid.n.3.

Actiones hereditariæ ipſo iure legis poteſtate inter cohæredes pro portionibus hereditarijs diuiduntur, t.4 quæſt.6.num 1.& 23.

Agens aduerſus vnum ex pluribus hæredibus, an poſsit compelli, vt alios cohæredes citari faciat, ibid.n.2.

Agere vel defēdere quando poſsit inſolidum vnus ex pluribus heredibus, ſi paratus ſit cauere alios id ratum habituros, ibidem n.35.

Actio ex empto de euictione perſonalis eſt quæ de vna in aliam perſonam, ſine ceſsione non trāſfertur, t.4.quæſtion.7.numer 4.

Actio qualitèr, & quandò nobis acquiratur ſine ceſsione, ex contractu procuratoris, inſtitoris, vel adminiſtratoris, ibid.num.9.

Actio vtilis ſine ceſsione competit Eccleſiæ, militi, & minori, ex contractu procuratoris, vel tutoris, t.4.quæſtion.9 numer.27.

Actio an nobis competat ſine ceſsione ex contractu, & obligatione inter alios ad noſtrum commodum inita, ibidem à numer.28.

Actio perſonalis regulariter non tranſit, ſine ceſſione, in miſcell.t.4.n.1.

Actiones pœnales an cedi, vel transmitti poſsint, t.5.q.5.n.36.

Actio de dolo non alij datur, quàm ei, qui dolum paſſus fuit; nec in alium, quàm in eum qui dolum admiſit, t.5.quæſt.11.n.25.

Actio quandoque nobis competit, vt alium ad noſtrum commodum agere compellamus, t.5.q. 14.n.1.

Actionem ſi quis habeat contra me, vt agam ad ſuum commodum contra Titium, an liberer cedendo actionem contra eum, ibid.n.2.

Actio vbi competit mihi vt alius ad meum commodum agat, an poſſim ego circuitus vitandi cauſa agere ſine ceſſione, ibid.num.23.

Actio vtilis, & directa, quæ dicatur, & earum finis, & differentia, t.6.quæſt.1.à n.1.

Actio vtilis an ſine ceſſione competat, ibid.n.10.

Actio vtilis aliquandò vtilior eſt, quàm directa, & è contrà, ibid.numer.13.& 16.

Actionem directam, ſeu eius exercitum non habet ceſſionarius mortuo cedente, ſine hærede, ibid.n.14.

Actionem directam, vel vtilem ceſſionarium intendere ex quibus cognoſcatur, ibid.numer.17.

Actio vtilis quæ legis poteſtate transfertur eiuſdem poteſtatis eſt, ac directa, ibidem num.20.

Actio vtilis, & directa, an cumulari poſſint, & an agens ex vna obtineat ſi probet ex altera, ibid.n.21.

Actiones alia actiua, alia paſſiuæ ſunt, t.3.q.9. n.1.

Actiones paſſiuæ an cedi poſſint, t.3.queſtion.9.

Actiones paſſiuæ noſtræ non ſunt, ſed creditoris noſtri, & in eius bonis eſſe dicuntur, ibid.n.8.

Actio à quo tempore litigioſa eſſe incipiat, t.3.q. 11.n.5.

Actio negotiorum geſtorum eo demum caſu competit, cùm non proprium, ſed alienum quis negotium gerit, t.4.q.1.n.9.& t.5.q.7.n.20.

Actionem perſonalem contra debitorem habere non poteſt, niſi qui cum eo contraxit, t.4.q.4. n.27.

Actio vtilis acquiritur emptori nominis ad exigendum debitorem, ibid n.29.

Actione perſonali ceſſa, an & ceſſa videatur hypothecaria, & è contrà t.6.quæſt.6.à n.4.

Actione ceſſa contra debitorem, an ceſſa intelligatur contra fideiuſſorem, ibidem à nu.2.

Actio hypothecaria, vel fideiuſſoria, an poſſit cedi ſine perſonali, ibid.n.11.

Agens vt talis ante omnia oſtendere tenetur ſe talem eſſe, t 6.q.9 n.9.

Actio vel nomen debitoris minori pretio rectè, cedi, & diſtrahi poteſt, & quandò ſecùs, t.6. q.10.

Actio & ius exequendi vſque ad quod tempus per litis conteſtationem in via ordinaria; & per executionē rei in executiuis perpetuetur, t.6.q.11.n.19.

Actio vtilis vbi legis poteſtate in alium transfertur, directa remanet eliſa, & inefficax penes creditorem, & ei ſolui non poteſt, ſi debitor ſciat vtilem ad alium pertinere, t 8.q.2.n.34.

Agens pro reſiduo nihil ſibi vltrà deberi fatetur, in Miſcell t.6.à n.32.

Actor ſi petat plusquàm ſibi debetur, vel quod iam exegerat, an poſſit debitor etiam cum iuramento totum debitum negare, ibid.n.28.

Agere vt poſſit ceſſionarius in iudicio an ſtatim producere debeat inſtrumentum ceſſionis, & nomi-

INDEX RERVM,

nominis ceſſi, t.7.quæſtion.1.à num.1.

Actio vtilis vbi legis miniſterio in alium transfertur, directa actio remanet creditori eliſa, & ineſſicax, t.8.quæſtion.2.n.34.

Actionem cedens, quam non habebat, vel quam alij anteà ceſſerat, quandò de ſtellionatu teneatur, tit.7 quæſtion.2.à numer.16.

Actio talis reputatur, qualis eſt res ad quam competit, t.7.q.5.n.12.

Actio directa vbi inutilis manet penes creditorē, non poteſt agere, nec ei rectè ſoluitur, t.8.q.2.n.34.

Agere an poſſit cedens cum debitore, & ab eo exigere, in præiudicium ceſſionarij, t.8.q.2.à n.12.

Actio negotiorum geſtorum perſonalis eſt, t.5.q.7.n.19.

Actiones ex delicto deſcendentes an cedi poſsint, t.3.in.Miſcell.n.2.

Actio vtilis eiuſdem poteſtatis eſt, ac directa, t.5.q.7.n.24.

Actus.

Actus qui geritur, & eius valor nonunquam ex futuro euentu pendet, t.2.quæſt. nu.45.

Actu vno prohibito, prohibitum cenſetur omne id per quod deuenitur ad illum, ibid.n.49.

Actus contra legis diſpoſitionem, licèt nullus ſit, valet in odium facientis, 2.quæſt.5.n.16.

Actus etiam nullus declarat voluntatem, ibid.n.21.

Actus nullus an reuocet fideicommiſſum, ibid.n.22.

Addictio

Addictionis ſententia quando poſſit exequi aduerſus eos, qui pendente executione rem emerunt à debitore, t.3.q 11.n.7.

Aditio.

Adire cenſetur hæreditatem, qui eam alij cedit, t.2.quæſt.3.num 38.intellige vt nu.ſeqq.

Aditio hæreditatis non inducitur ex eo quòd mulier nupta diſponat de hæreditate, cùm eam adire non poſſit ſine licentia viri, ibid.num.39.

Adminiſtrator.

Adminiſtrator, qui debitorem magna paupertate oppreſſum non compulit ad ſoluendum, excuſatur, tit.5.quæſt.12.numer.23.

Adminiſtrator, quam diligentiam præſtare teneatur in exigendis nominibus, ibidem n.22.

Adminiſtrationem bonorum conſanguinei abſentis, an conſanguineus cedere poſſit, t.3.q.2.n.17.

Adminiſtrator bonorum concurſus reliquatus ex adminiſtratione, an carceretur ſi ſit nobilis, t.5.q.8.n.9.

Adulterium.

Adultera vxor amittit dotem, t.3.q.7.num.30.

Adulterij exceptionem an poſſit opponere hæres mariti aduerſus mulierem, vel eius hæredes agentes ad dotem, ibidem num.29.

Adulterij exceptio ad effectum lucrandæ dotis an cedi poſſit, ibid num 34.

Adulterium committit mulier etiam in matrimonio nullo, tit.2.q.5.n.7.

Aduocatus.

Aduocatus, vel procurator non puniuntur ex pacto de quota litis nullo, t.2.q.5.n.3.

Aduocatus, vel procurator partis, quæ aduerſarium condemnauit in expenſis, an poſſint agere contra victum, vt eis ſoluat ſalarium ſine ceſſione, titul 4.Miſcell.n.26.

Aduocatis debetur honor, & in dignitate eſſe dicuntur etiam poſt depoſitum aduocationis officium, tit.3.q.3 n.26.

Aduocato, vel procuratori cedi non poteſt actio litigioſa, t.3.q.11.n.29.

Aduocati, vel procuratores paciſcentes de quota litis, quomodo puniantur, & alia circa hoc pactum, ibid.

Aduocatus, vel procurator rectè contrahunt cum clientulo extra pactum de quota litis, ibidem num.29.

Aduocati clariſſimi dicuntur, & eius laudes, t.5.q.11.à n.3.

Aduocati ad Senatoriam dignitatem ſunt eligendi, ibid à num 5.

Aduocati, vel procuratores, an iurare de calumnia cogi poſſint, in Miſcell.tit.6.n.13.

Æſtimatio.

Aeſtimatio rerum dotalium facit emptionem, t.3 q.12.n.3.

Aeſtimati nominis periculum mariti eſt, & quando eius retroceſſione liberetur, ibid.à n.2.

Aeſtimatam rem in dotem datam poteſt mulier à tertio poſſeſſore vindicare, ſi maritus ſoluendo non ſit, liberatur tamen poſſeſſor ſi offerat eius æſtimationem, ibid.à n 10.

Ætas.

Aetatis ius, & prærogatiua cedi non poteſt, t.3.q.3.n.7.

Agricola.

Agricola, qui pro alio fideiuſſit, an amittat priuilegium, ſi taceat ſe agricolam eſſe, t.1.q.1.n.44.

Alienans, Alienans.

Alienantur bona fideicommiſſi pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti, t.1.q.1.n.38.

Alienatio voluntaria, vel neceſſaria, quæ dicatur, t.1.q 3.n.36.& ſeqq.

Alienatio, & venditio iudicialis pro ſoluendis debitis, an neceſſaria ſit, t.1.q.3 n.39.

Alienare prohibitus ſub aliqua pœna, eam non incurrit ſi traditio non ſit ſecuta, tit.1.quæſt.6.num 44.

Alienari non poſſunt ſine decreto bona minoris mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, tit.2.q.1 n.1.

Alienatio bonorum minoris quas ſolemnitates requirat, t.2.q.1.n.3.

Alienatio rerum Eccleſiæ, quas ſubbaſtationes

Digitized by Google

requirat, & per quot dies, t.2.q.2.n.6.

Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus nulla eſt; nec reſtitutio in integrum eſt neceſſaria, t.2.q.1.n.7.

Alienatio ſine ſolemnitatibus bonorum minoris, vel Eccleſiæ, non transfert dominium, & ea non obſtante eis competit rei vindicatio, ibid. num.8.

Alienatio rerum minoris, vel Eccleſiæ ſi nulla ſit, an pretium quod acceperunt reſtituere teneantur, ibid.num.9.

Alienationis bonorum Eccleſiæ prohibitio à quo tempore inceperit, ibid.n.10.

Alienatio cenſus minoris, vel Eccleſiæ eandem ſolemnitatem requirit, quæ neceſſaria eſt ad alienationem bonorum immobilium, ibidem num.32.

Alienare, qui non poteſt bona immobilia, nec diſtrahere poterit ius, quod habet ad ea, ibidem num.26.

Alienatio, neceſſaria comprehenditur ſub prohibitione alienationis, t.2.q.2.n.6.

Alienatio neceſſaria non requirit ſolemnitates neceſſarias in alienatione, ibid.

Alienari poteſt prædium minoris ſine decreto, ſi teſtator illud diſtrahi iuſſiſſet, ibidem nu.8.

Alienare non poteſt debitor in fraudem creditorum, t.2.q.3.n.2.

Alienata in eorum fraudem poſſunt creditores reuocare, non verò ea quæ debitor omiſſit acquirere, ibid.num 6.

Alienare dicitur, qui cedit actionem, tit.2. qu. 4.num.12.

Alienatio actionis mutandi iudicij cauſa, vt fiat, quæ requirantur, t.2.q.4. per tot. & à n.33.

Alienatio ſi ſit nulla, an incurrat quis pœnam impoſitam alienantibus, t.2.q.5.& à nu.28.

Alienare non poteſt filius bona in quibus patri competit vſusfructus, nec ei præiudicare contrahendo, aut delinquendo, t.2.q.6.à n.18

Alienare quando poſſit pater actiones, & bona aduentitia filij, & ex quibus alienatio, aut tranſactio ſuſtineatur, ibid.à n.22.

Alienationem, quam pater fecit de aduentitijs filij, an ipſe pater reuocare poſſit, ibidem num.33.

Alienationem factam per patrem de aduentitijs filij, vſque ad quodtempus filius poſſit reuocare, ibid n.33.

Alienare poteſt dominus emphyteuſis bona emphyteutica irrequiſito emphyteuta, & ei ius retractus non competit, tit.3.q.2.n.18.

Alienare non poteſt emphyteuta vtile dominium irrequiſito domino, ibid.num.19.

Alienari an poſſint vaſſalli eis inuitis, tit.3 q.6. num.33.

Alienata in clericum lite pendente an poſſint per iudicem laicum auocari, t 3.q.11.n.88.

Alienatio neceſſaria excludit vitium litigij, numer.20.

Alienata in fraudem per debitorem, an reuocet ceſſionarius, abſque ſpeciali ceſſione, ibid.

Alienationes quas facere ſolent maioratuum poſſeſſores alicuius cenſui pro tempore vitæ ſuæ, quando ex modicitate pretij poſſint impugnari, t.6.q.10.à n.15.

Alienata per debitorem in fraudem creditorum perſonalium, quando Prætor reuocet, t.6. q 6. num.25.

Alienatio, & facultas ſuperioris ad alienandum, ſi eiuſdem diei ſint, præſumitur facultatem præceſſiſſe, tit.8.q.3.n.15.

Alienatio, vel contractus ſi ſiat ſub conditione ſi dominus, vel ſuperior aſſenſerit, an ante aſſenſum petitum poſſit qualibet pars pœnitere ibid.num.22.

Alienatio, & aſſenſus ſuperioris ad alienandum ſi eiuſdem diei ſint, quidnam præceſſiſſe præſumatur, ibid.

Alienata nulliter, & ſine ſolemnitatibus per tutorem, aut curatorem, poteſt minor rei vindicare; nec pretium reſtituit, niſi in eius vtilitatem ſit verſum, t.5.q.11.à num.31.

Alimenta.

Alimentorum onus an inſolidum omnes hæredes afficiat, t.4.q.6.à n.12.

Alimenta, an teneatur præſtare creditor, vel eius ceſſionarius debitori carcerato, t.9. q. 4. à numer.23.

Alimentorum legatum an patiatur diminutionem, ſi ad omnia legata hæreditas non ſufficiat, t 4.q 5.n.11.

Alimenta promiſſa an debeant præſtari in domo promittentis, vel extra eam, t.1.q 9.n.68.

Alimenta ſi ſocer genero præſtare promittat in domo ſua, an poſſit cogi extra eam alere generum, ſi inter eos orta ſit inimicitia, ibidem num 69.

Alimentorum ius quando cedi poſſit, t.3 qu.6. num.29.

Alimenta quando admittant tranſactionem, ibid.

Alimentorum petendi ius, quod habet patronus Eccleſiæ cedi non poteſt, ibid.n.28.

Alternatiua.

In alternatiuis rerum electio eſt debitoris; creditoris verò in alternatiuis remediorum, t.3.qu. 7.n.15.

In alternatiuis debitoris eſt electio, & quando ſecus, t.2.q.1.n.40.

Alternatiuam obligationem ad rem mobilem, vel immobilem cedere non poteſt minor ſine decreto, ſi electio eius ſit, ibid.n 41.

Anniuerſarium.

Anniuerſarii bonis, & fructibus diminutis an minui debeat onus miſſarum, tit.4 q.5 n.18.

Anniuerſarij bonis, & fructibus auctis, an augeri etiam debeant miſſæ, & aliæ opera pia, ib.n.33.

Appellatio.

Appellare iuſtè poteſt condemnatus ad præſtationem facti, ſi antequam compellatur, dilatio ei

ad

ad faciendum non præſtetur, t.5.q.8. à n. 2.

Approbatio.

Approbare poſſunt parentes filij teſtamentum, licèt alij filij lædantur, t.2.q.3.n.30.

Aſſenſus.

Aſſenſu domini, vel ſuperioris accedente, & ſub ea conditione ſi fiat contractus, vel alienatio, an ante petitum aſſenſum poſsit qualibet pars diſcedere a contractu, t.18.q.3.n.22.

Aſſenſus domini ad alienandum, & alienatio, ſi eiuſdem diei ſint, quid nam ex his præceſiſſe præſumatur, ibid. n.22.

B

Beneficium.

Beneficio Eccleſiaſtico cedens, vel renuncians an eo ipſo eius amittat poſſeſſionem, tit. 1. q.2.n.25.

Beneficia amittit Clericus in minoribus, per contractum matrimonij etiam nulli, t.2.q. 5. num.9.

Beneficia amittit Clericus in ſacris, ſi matrimonium de facto contrahit, ibid.num.10.

Beneficii Eccleſiaſtici renunciatio ſi non fiat in manibus ſuperioris eſt nulla, & renuncians poteſt pœnitere, ibid.n.12.

Beneficium nè quis niſi in quantum facere poſſit conueniatur, quibus competat, & de eius effectibus, t.6.q.11.n.46.

Bigamus.

Bigamia an committantur ſi bis quis contrahat matrimonium, ſed inualidè, t.2 q.5.n.12.

Bona.

Bonis mobilibus, & immobilibus legatis, vel donatis an iura, & actiones comprehendantur, t.2 q.1.n.22.

Bonis mobilibus, & immobilibus confiſcatis, an confiſcentur iura, & actiones, ibid. n.24.

Bonis maiorum carere ſemper triſte viſum fuit t.3.q.2.n.3.

Bona capta per creditorem in cauſam iudicati, & in executione, quandocumque reſtitui iubentur cum fructibus, ſoluto debito cum intereſſe, ibid.num.46.

Bona futura an veniant, & comprehendantur in legato generali, vel in maioratu de omnibus bonis titul. 2.q.10.n.23.

Bona futura an includantur in confiſcatione, ibid.num.23.

Bona illata per conductorem in prædium vrbanum, tacitè obligata manent pro penſione, t. 4.q.4.n.2.

Bona ex quibus quis aliquid ſoluere grauatus eſt ſi augeantur, an debeat augeri onus t.4.qu.5. num.33.

Bona debitorum vbi ad inſtantiam creditorum, & pro eorum ſatisfactione venduntur emptor à debitoribus cauſam habere cenſetur, ibid.

C

Capella, Capellania.

Capellam, & ſepulturam an licitè vendat Eccleſia? t.3.q.8.n.24.

Capellam, vel Eccleſiam fundans, & conſignans dotationem in aliquibus effectibus, an teneatur eis poſt ea diminutis, t.7.q.3.n.23.

Capellania bonis, & fructibus diminutis, an debeat etiam minui onus miſſarum, t.4.q.5. numer.28.

Capellaniæ fructus, & reditus ſi augeantur, an etiam augeri debeant Miſſæ, & diuina officia ibid.n.33.

Carcer.

Carceris cuſtos condemnatus pro fuga carcerati ſi ſoluat, an poſſit petere iurium ceſsionem, t.5.q 6.n.16.

Carceris cuſtos, quando teneatur de fuga carcerati, ibid.

Carceris cuſtos, qui conuenitur ad damna propter fugam carcerati, an poſſit opponere omnes exceptiones, quas poſſet reus, qui aufugit ibid.

Carcerari poteſt condemnatus ad exhibendum aliquod inſtrumentum, etiam ſi eſſet clericus, vel nobilis, t.5.q.8.n.10.

Carcerandus an ſit adminiſtrator, tutor, curâtor, vel executor teſtamenti, ſi non ſoluant id in quo reliquati ſunt, etiamſi eſſent nobiles, ibid.num.9.

Carcerari facere debitorem, an poſsit ceſsionarius, quemadmodum cedens poſſet, t.6. quæſt. 4. à n. 17.

Carceratum debitorem, quando teneatur alere creditor, vel eius ceſsionarius, ibid. à n. 23.

Carcerare ſi propter aliquam qualitatem non poſſet creditor debitorem, an nec id licere debeat eius ceſſionario, ibid.n.25.

Carcerari an poſsit nobilis ad inſtantiam fideiuſſoris eius de iudicato ſoluendo in cauſa criminali, qui ceſſa iura habet ab actore, ibidem num.20.

Carcerari non poſſunt pater, vel mater, aut alii aſcendentes ad inſtantiam filiorum, vel deſcendentium, t.6.q.11.n 38.

Carcerari non poteſt ſocer ad inſtantiam generi, ibid.

Carcerari non poteſt frater ad inſtantiam fratris ibid num.41.

Carcerari non poſſunt, qui non tenentur, niſi in quantum facere poſſunt, ibid.n.42.

Carcerare poteſt ceſſionarius mulieris maritum debitorem, ex debito recamera, ibid.n.43.

Carceratorum contractus in carcere geſti in fauorem eius, qui carcerare fecit, vel in fauorem tertii, quando ſubſiſtant, t.8.q.1.n.7.

Carceratus ſi ceſsionem iurium faciat in carceribus, an ſit nulla, ibid.n.8.

Car-

Carceribus non poteſt detineri reus, propter expenſas litis factas in cauſa criminali, t.5.qu.5. n.35.

Caſus.

Caſus mortis, & renunciationis æquiparantur, t.3.q.4.n.10.

Cauſa.

Cauſa ex qua inſtrumentum traditur inſpicienda eſt, ſi dubitetur de effectu traditionis, t.1. q.3.n.22.
Cauſa, & titulus pro vno accipi ſolent, aliquando tamen differunt, tit.1.q.4.à n.1.
Cauſa varia, & multiplex eſt acceptio, ibid.n.3.
Cauſa, & titulus requiritur ad validitatem ceſſionis, ibid.n.8.
Cauſa ſuperueniens an confirmet ceſſionem, ſine cauſa factam, ibid.n.9.
Cauſa ſi non interuenit non valet ceſſio, etiam iurata, ibid.n.18.
Cauſam ſi non contineat inſtrumentum debiti, an mereatur executionem, ibid. n.22.
Cauſam an requirat ſtipulatio, ibid.n.21.
Cauſa ceſſionis an debeat exprimi in principio inſtrumenti eius, ibid.num.25.
Cauſa ſi non exprimatur in ceſſione, an videatur facta ex cauſa donationis, & quid ſi merita præceſſerint, ibid.à n.32.
Cauſa falſa vitiat omnem diſpoſitionem, contractum, legatum, inſtitutionem, reſcriptum, gratiam, decretum, libellum, ſententiam, confeſſionem, excommunicationem, donationem, hypothecam, t.8.q.1.n.5.
Cauſa falſa vitiat ceſſionem, ibid.n.6.
Cauſa non ſecuta propter quam ceſſit, lis reuocari poteſt, & cedens ad primæua iura redire, t.8. q.1.n.20.

Cautio.

Cautio Mutiana ſi præſtetur per legatariũ poteſt ſtatim petere legatum relictum ſub conditione, quæ in non faciendo conſiſtit, tit.5.qu.14. n.6.
Ex cautione, & chyrographo priuato agi non poteſt, ſi de cauſa eius non conſtet, t.1.quæſt. 4.n.20

Cenſus.

Cenſum ab alio impoſitum poteſt quis ſuſcipere, & perſonaliter ad illius ſolutionem ſe obligare, t.1.q.1.n.57.
Cenſus impoſiti cum facultate Regia ſuper bonis Maioratus ad augendos alios, validi ſunt, licèt cenſus antiqui aliquam nullitatem paterentur, tit.1.q.1.n.58.
Cenſus debitor, qui ex pacto non poteſt redimere, niſi poſt duos menſes à die monitionis, an poſſit ſtatim redimere, ſolutis vſuris illius medij tēporis, t.1.q.6 à n.59.
Cenſus an rectè conſtituatur ſuper iuribus, & actionibus, tit.2.q.1.n.17.
Cenſus redimibilis, an poſſit ſuper alio cenſu redimibili conſtitui, ibid.n.18.
Cenſum an poſſit filius imponere ſuper bonis aduentitiis in quibus pater habet vſumfructum, t.2.q.6.n.17.& 30.
Cenſum an poſſit imponere pater ſuper aduentitiis filii, ibid.n.30.
Cenſus dominus non poteſt agere pro ſorte principali, quia eius reſpectu creditor non eſt, t.4. q.2.n.30.
Cenſum quilibet ex hæredibus poteſt in totum redimere, etiam inuito creditore, t.4.q.6.n.29.
Cenſum an poſſit redimere quilibet hæredum pro rata, & portione ſua, inuito creditore, ibid. n.30.
Cenſus ſi ad plures creditores pertineat, an eorum quilibet cogi poſſit partem ſuam redimere, ibid.
Cenſus partem qui vult redimere, poteſt cogere alios correos vt partes ſuas redimant, ibidem num.31.
Cenſum ſi redimat extraneus pro debitore, an poſſit eum cogere, vt ſoluat ſortem principalem, t.5.q.1.n.5.
Cenſus, & iura Regalia vulgo, iuros, inter quæ bona numerentur, t.2.q.1.n.25.
Cenſus capti in executione, præconizantur à nouem in nouem dies, ibid.n.26.
Cenſus minoris, vel Eccleſiæ alienatio eandem requirit ſolemnitatem, quæ neceſſaria eſt in alienatione bonorum immobilium, ibidem num.32.
Cenſum redimere quandocumque licèt debitori: nec valet pactio, quæ liberam redimendi facultatem reſtringit, t.3.q.2.n.42.
Cenſum redimendi ius, vt non liceat alij cedere, an pacto effici poſſit, ibidem num.44.
Cenſum redimens virtute ceſſionis iuris redimendi, an ſuccedat in ius cenſus, ibidem num.45.
Cenſus imponi poteſt ſuper fideicommiſſo puro, t.3.q.10.n.6.
Cenſus, vel nomen debitoris pro parte, vel in partes cedi poteſt debitore etiam inuito, tit.3. quæſt.12.
Cenſus, vel nomen debitoris diuerſis perſonis pro parte legari poteſt, ibid.n.3.
Cenſus, vel nomen debitoris inter plures hæredes pro portionibus hæreditariis diuiditur, ibid. num.4.
Cenſus dominus, qui ex eo maioratum inſtituit, an poſſit diſponere, vt non aliter redemptio fiat, quàm ſi pecunia cum iudicis decreto deponatur, ibid n.12.
Cenſus dominus vbi diſponere poteſt, vt cenſus non aliter redimi poſſit, quam ſi pecunia certo modo deponatur, an id debeat fieri notum debitori, vel ſufficiat eius ſcientia, ibidem num 13.
Cenſum ſi redimere intendat debitor, coram quo iudice debeat facere depoſitum, ibid.n.16.
Cenſum vt redimere teneatur debitor, nullo pacto conſequi poteſt creditor, ibidem.
Cenſus ſi fundetur ſuper alio cenſu redimibili, an validum ſit pactum, vt illo redempto, & hunc debitor redimere teneatur, ibid. n.17.

Cenſus, vel creditum cum ſalario vbi accidit, quòd in plures creditores diuidatur, expediuntur Regiæ prouiſiones in Regio Senatu, vt non poſſit niſi vnicum tantùm ſalarium exigi, ibid. num 40.

Cenſualis creditor poteſt agere ad ſortem principalem, formato concurſu ad bona debitoris, tit. 4. q. 2. n. 36.

Cenſus emphytheutici emptori, an pertineat ius petendæ, & declarandæ caducitatis incurſæ ante venditionem. tit. 4. q. 3. n. 24.

Cenſu vendito an penſiones decurſæ, & nondum exactæ, venditæ, & ceſſæ cenſeantur. tit. 4. q. 7. num. 27.

Cenſus poteſt redimi à quocunque eius ſingulari ſucceſſore. tit. 5. q. 10. n. 4.

Cenſus redemptio facta ei in quem pater cenſum ad filium ſuum ſpectantem ceſſerat non liberat debitorem, ibid. à n. 2. & 10.

Cenſus redemptio minori facta, non valet ſi pecunia in eius vtilitatem verſa non ſit, ibid. num. 12.

Cenſu ceſſo an reditus decurſi etiam ceſſi videãtur, tit 6. q. 6. n. 13.

Cenſu legato an anteacti temporis vſura debeãtur legatario, ibid.

Cenſus redemptio an proprietario, vel vſufructuario ſit facienda, ibid. n 19.

Cenſu redempto cuius vſusfructus ad alium pertinebat, ſi alter cenſus ex illa pecunia ad maiorem, vel minorem ſummam conſtituatur augmentum, vel damnum ad quem ſpectet, ibid. n. 22.

Cenſus conſignatiuus legitimo pretio conſtitutus, an minori pretio cedi, & vendi poſſit, tit. 6. quæſt 10.

Cenſus legitimo pretio conſtitutus, conſuetudo efficere poteſt, vt minori pretio rectè diſtrahatur? ibid. n 11.

Cenſus vitalitius per durationem deterioratus minori pretio rectè emitur, ibid. n. 14.

Cenſus vitalitius non aliter, quàm in pecunia numerata conſtitui poteſt, ibid. n 21.

Cenſus conſignatiuus perpetuus redimibilis, vel ad vitam, ſi minori quàm legali pretio creetur, an in totum ſit nullus, vel veniat reducendus, ibid n. 29.

Cenſus vbi illegitimo pretio venditur, an penſiones vltra legitimum pretium acceptæ ſint reſtituendæ, ibid n. 34.

Cenſus iam conſtitutus vbi illegitimo pretio vẽditur, an reditus, & penſiones vltra legitimũ pretium acceptæ debeant quotannis cedere in extinctionem ſortis principalis, ibid. n. 35.

Cenſus conſignatiui perpetui, reſeruatiui, emphyteutici, libellarij, & ſuperficiarij an minori pretio rectè cedantur, ibid. n. 47.

Cenſus conſtitutus in aurea, vel argentea moneta ſi pro ærea cedatur, an ſufficiat redemptionem fieri in ærea moneta, ibid. n. 49.

Cenſus venditor tenetur certiorare emptorem de oneribus, & hypothecis bonorum ſuper quibus cenſum imponit, tit. 7. q. 2. n. 7.

Cenſus in Hiſpania noſtra pernicioſiſſimi ſunt, ibid. n. 8.

Cenſui perpetuo ſi res ſpecialiter obligata vendatur, venditio eſt nulla, ſecùs ſi obligatio generalis tantùm eſſet, ibid. n. 12.

Cenſui perpetuo redimibili ſi bona obligata vendantur, venditio nulla non eſt; cogitur tamen venditorem liberare, aut idoneè de indẽnitate emptori cauere, ibid. n. 13.

Cenſum cedens cum promiſſione vtriuſque euictionis, an teneatur ſi cenſus reditus ex poſt facto ad minorem quantitatem fuerint reducti. tit. 7. q. 3. n. 31.

Cenſus reſeruatiui, & emphyteutici an propter magnam bonorum diminutionem ſint reducendi ad minorẽ redituum quantitatem. ibid.

Cenſus iam conſtituti venditor non tenetur de euictione, quamuis aliqua hypotheca eius ſint euicta, ibid n. 36.

Cenſus iam conſtitutus ſi cedatur, an gabella debeatur, tit. 7. q. 5 à n. 9.

Cenſus ex noua fundatione gabella debetur, & quo in loco ſit ſoluenda ibid. n. 10.

Ceſſio bonorum.

Cedens bonis iura, & actiones ſuas dimittit creditoribus, tit. 1. q. 1. n 7.

Ceſſio bonorum nihil habet commune cum ceſſione iurium, & actionum, ibid. n. 8.

Cedens bonis non poteſt poſt ceſſionem agere in iudicio, ibid n. 9.

Cedens bonis actiones directas retinet eliſas, & inefficaces ibid. n. 11.

Cedens bonis ſi pœniteat, an poſſit in iudicio comparere, ibid. n. 13.

Ceſſionis bonorum exceptio litis ingreſſum impedit, ibid. n 12.

Cedens bonis reintegra pœnitere poteſt, & actione ſuas rectè exercet, ibid. n. 15.

Cedens bonis poteſt reuocare ceſſionem ante acceptationem creditorum, ibid. n. 16.

Cedens bonis, & cedens actiones in quo æquiparentur, ibid. n 20.

Ceſſionem bonorum ſi quis ignoret, an ſententia lata cum eo qui ceſſerat bonis conſiſtat, ibid. n. 14 & 21.

Ceſſionem bonorum facere non poteſt is, qui ſe debitorem eſſe negauit, tit. 5. q. 3. n 25.

Cedens, ceſſio, ceſſionarius.

Vt facilius inuenias quæ ad hæc verba ſpectant, ſuis diſtinctis titulis collocantur.

Ceſſionis acceptio. Diffinitio, & diuiſio. Et de eſſentialibus eius.

Ceſſionis iurium, & actionum tractatus, vtilis ſubtilis, & difficilis eſt, in exord. tit. 1.

Ceſſionis variæ acceptiones apud bonarum literarum auctores, tit. 1. q. 1. n. 2.

Ceſſio in iure multipliciter accipitur, t. 1. q. 1. n. 3

Cedere idem ſignificat, quod dimittere, tit. 1. q 1 num. 4.

Ceſsio bonorum nihil habet commune cum tractatu de ceſsione iurium, & actionum, tit. 1. q 1.n.8.

Cedens bonis, & cedens actiones, in quibus æquiparentur, tit.1.q.1.n.20.

Cedere idem eſt, quòd dimittere, tit.1. quæſt.1. num.49.

Ceſsionis multæ acceptiones, remiſsiuè, tit. 1. q.1.n.85.

Cedere idem ſignificat, quòd transferre, tit. 1. q.1.n.86.

Cedere pro abdicare ſumitur, tit.1.q.1.n.87.

Ceſsionis iurium diffinitiones variæ, tit.1. q. 1. num.88.

Ceſsionis vera deffinitio, tit.1.q.1.n 86.

Cedere, mandare, præſtare, exhibere, transferre actionem, idem in iure ſolent ſignificare, tit.1 q.2.n.1. & ſeqq.

Cedere, concedere, vendere, renunciare, refutare pro uno accipiuntur, tit.1.quæſt.2. nu.2. & ſeqq.

Cedere, & aſsignare, idem ſignificare ſolent, tit.1.q.2 n.8.

Cedere, & delegar. idem ſignificare ſolent, tit.1. q 2.num.12.

Ceſsio, & delegatio differunt, tit. 7. quæſt. 3. num.27.

Ceſsionis finis, & renunciationis diuerſus eſt, tit.1.q.2.n.21.

Ceſſio requirit voluntatem ceſſionarij; renunciatio verò ex facto ſolius renunciantis perficitur, tit 1.q.2.n.22.

Ceſſio inuito ceſſionario fieri non poteſt, tit. 1. q.2.n 23.

Ceſſio trahi ſolet ad renunciationem, & è contrà tit.1.q.2.n.26.

Ceſſio inuito debitore, & ignorante fit, tit. 1. q.2.n 51. vbi aliud in delegatione.

Ceſſio duplex eſt alia legis, alia hominis, tit. 1. q.3.à n.1.

Ceſſio alia principalis; alia acceſſoria, tit.1.q.3. n 3. & ſeqq.

Ceſſio alia expreſſa, alia tacita, tit 1.quæſt.3.n.3. & ſeqq.

Ceſſio quæ fit per creditorem fideiuſſori, vel correo, an principalis, vel acceſſoria ſit, tit. 1. quæſt 3.num.7.

In ceſſione neceſſaria non requiritur iuramentum, tit.1. q.3. num. 42. & in ea ceſſat fraudis ſuſpicio, n 42.

Cauſa, & Titulus requiritur ad validitatem ceſſionis, tit.1.q.4.n.8.

Ceſſio ſine titulo facta, an confirmetur ex titulo, & cauſa ſuperuenienti, tit.1. q 4. n.8.

Ceſſio ſine titulo facta, an confirmetur ex titulo, & cauſa ſuperuenienti, tit.1. q.4.n.9.

Ceſſio ſi fiat titulo donationis, donatio erit, ſi titulo venditionis, ſiue pretio accepto, venditio erit, tit.1.q.4.à n.9.

Ceſſio iurium an requirat ſcripturam, tit.1.q.5. & teſtibus probari poſſe defenditur.

Ceſſionis inſtrumentum ſine protocollo eius, an validum ſit, tit.1.q.5.n.33.

Promiſſio de cedendo, an ceſſio ſit, tit.1.q.6.

Iuramentum non requiritur in promiſſione de cedendo, licèt in ceſſione eſſet neceſſarium, ibid. n.42.

Ceſſio iurium ex cauſa neceſſaria non requirit ſolemnitates Legis, aut Statuti, tit.2.quæſt.2. num 9.

Ceſsio hæreditatis alij facta, quando inducat eius aditionem, tit.2.q 3.à n.28.

Alienare dicitur, qui cedit actiones, tit.2.q.4. num.12.

Ceſsio an debeat contrahi per ſtipulationem, tit 6 q.6 n.5.

Ceſsio an ſit ſtricti iuris, vel ad ſuas conſequentias extendatur. tit.6.0 6.

Ceſsiò inuito, & ignorante debitore ſit, delegatio verò non aliter, quàm ſi ipſe conſentiat, tit.6.q.11 n.35.

Ceſſio aliquando ſolutionis cauſa fit, aliquando verò in ſolutum, & de diſcrimine, titul.7. quæſt.3.

Gabella an debeatur ex ceſſione iurium, & quo in loco ſit ſoluenda, tit 7.q.5.

Laudemium an debeatur ex ceſſione iurium, tit.5.q.5. num.26.

Ceſſio aliquando in cedentis, aliquando in ceſſionarij commodum ſit, tit.8 q.2. à n.4.

Quis cedere poſſit; & cui ceſſio fieri valeat.

Minor an poſſit actiones ſuas cedere, tit.2.q.1.

Minoris actio ad rem mobilem ſi cedatur, decretum, & ſolemnitates neceſſariæ non ſunt, ſecùs ſi actio eſſet ad rem immobilem, ibidem num 31

Eccleſia non poteſt cedere actionem ad rem immobilem ſine decreto, ibid.num 34.

Minor non poteſt cedere ſine ſolemnitatibus beneficium reſtitutionis in integrum ad vindicandam rem immobilem, ibidem n 35.

Minor non poteſt ſine decreto cedere ius, quod habet ad retrahendam rem immobilem, ibid. num 37.

Minor non poteſt actionem cedere ad rem mobilem pretioſam, quæ ſeruando ſeruari poteſt, ibidem.

Actio alternatiua ad rem mobilem, aut immobilem per minorem ſine decreto cedi non poteſt, ſi electio eius ſit, ibid n.41.

Actionem alternatiuam ad rem mobilem, aut immobilem ſi cedat minor, & Tutor ſine decreto an ex euentu pendeat validitas ceſsionis, ibid. à n.43.

Cedere poſſunt actiones ij quibus expreſsè prohibitum non eſt in exordio, tit.2.

Cedere poſſunt actiones ij quibus licet celebrare contractus, ex quibus ceſsio ſit, ibid.

Decoctus cedere non poteſt, ibid.

Minor an retrocedere poſsit ſine ſolemnitatibus in ipſo acquiſitionis actu, tit.2.q.2.

Debitor non poteſt cedere nomen debitoris ſui in fraudem creditorum, tit.2.q.2.n.4.

ET VERBORVM.

Debitor in præiudicium creditorum an poſſit cedere hæreditatem ſibi delatam, & quid ſi ceſſio fiat in ſubſtitutum, cohæredem, vel venientem ab inteſtato, t. 2. q. 3. à num. 28.
Filius familiàs an poſſit cedere iura, & actiones ſuas, t. 2. q. 6. à n. 16.
Ceſſio facta à filio familias alicuius iuris in quo pater habebat vſumfructum conualidatur ex ratificatione patris, ibidem numer. 2.
Pater legitimus adminiſtrator filij an poſſit cedere actiones ſuas aduentitias, ibidem à n. 22.
Procurator abſque ſpeciali mandato cedere non poteſt actionem, ibid num. 25.
Qui donauit omnia bona ſua, an poſſit ius retractus ſibi competens alij cedere, t. 3. q. 2. n. 40.
Patronus pauper cedere non poteſt ius, quod habet petendi alimenta ab Eccleſia, tit. 3. quæſtion. 8. num. 28.
Patronus an poſſit cedere, ius quod habet præſentandi ad cappellaniam, maximè vacaturam, ibid. n. 27.
Procurator ſimpliciter ad exigendum conſtitutus an poſſit ſoluenti cedere actiones, t. 5. quæſt. 3. num. 19.
Socius, & conſors delicti ſi ſoluat, non poteſt contra alios obtinere iurium ceſſionem, ſecus in quaſi maleficijs, t. 5. q. 6. à n. 4.
Iudex an poſſit pœnam, quæ ſibi applicatur à lege, cedere in fauorem ipſius rei, vel alterius ibidem num. 35.
Actiones omnibus cedi poſſunt, quibus expreſsè prohibitum non eſt, in exord. tit. 2.
Actiones omnibus cedi poſſunt, qui capere valent ex cauſis ex quibus ceſſio fit, ibidem.
Abſenti quando fieri poſſit ceſſio, ibid. & tit. 4. quæſt. 9. n. 30.
Minori ceſſio facta conſiſtit, & quandò ſecus, tit. 2. quæſt. 2. num. 12. & 16.
Potentiori actio cedi non poteſt, tit. 2. quæſt. 4.
Potentiori cedens actiones, quas pœnas incurrat, ibid.
Senatores an dicantur potentiores, & eis actio cedi non poſſit, ibid. n. 23.
Pœnæ cedentium in potentiores locum non habent, ſi ceſſio ſine dolo fiat, ibidem num. 24.
Potentiori ex cauſa neceſſaria, vel ſi conſanguineus ſit; vel in teſtamento rectè ceditur actio, ibid. à num. 25.
Minor, vel Eccleſia ſi cedant potentiori, an reſtitutione indigeant, vt euitent pœnas, ibid. à num. 30.
Potentiori cedens vbi in pœnam amiſſionis incidit, actio Fiſco applicatur, ibidem numer. 31.
Cedens alienandi iudicij animo ad quid teneatur, ibid. num. 38.
Heredes eius, qui ceſſit potentiori, an eadem pœna afficiantur, ibid. n. 41.
Eccleſia, & Clerici an potentiores dicantur, vt eis actio cedi non poſſit, ibid. à num. 44.
Scholaribus quando ceſſio fieri poſſit, vel non, vt eius virtute debitores ceſſos ad ſuum forum trahere poſſint, ibid. à num. 52.
Scholari ſi pater, & extraneus cedant, an poſſit vti aduerſus debitorem fori priuilegio, ibidem num. 59.
Fiſcus à priuato ceſſionem accipere non poteſt. ibidem num. 62.
Officialibus, & miniſtris Sancti Officij Inquiſitionis an ceſſio facta ſit nulla, ibidem nu. 60.
Potentiori ſicut penſio cedi non poteſt, an idem procedat in fructibus penſionis, ibid. n. 61.
Tutori non poteſt cedi actio contra pupillum, titul. 2. quæſt. 6. à n. 1.
Prælatus Eccleſiæ non poteſt accipere ceſſionem contra Eccleſiam ſuam, ibid. num. 12.
Tutor vel curator actionem contra minorem acquirere poſſunt ex teſtamento, ibid. n. 14.
Aduocato vel procuratori, non poteſt cedi actio litigioſa, tit. 3. quæſt. 11. num. 29.

Quæ actiones cedi poſſint, vel non.

Ius adeundi hæreditatem cedi non poteſt, tit. 2. quæſt. 3. num. 9.
Ius vſusfructus extraneo cedi non poteſt, & an ex ceſſione vſusfructus amittatur, t. 2. quæ. 5. à num. 2.
Ius patronatus Eccleſiæ cedi non poteſt ſine licentia Epiſcopi, tit. 2. quæſt. 5. num. 3.
Actio omnis regulariter cedi poteſt, tit. 3. q. 1. num. 1.
Actio in rem, & rei vindicatio rectè ceditur, ibid. num. 2.
Retractus conuentionalis ceſſibilis, & tranſmiſſibilis eſt, tit. 3. quæſt. 2. num. 37. & 41.
Ius redimendi cenſum alij cedi poteſt, ibidem num. 43.
Ius redimendi cenſum, vt non poſſit debitor alij cedere, an pacto effici poſſit ibid. num. 44.
Ius retractus vbi cedi poteſt, ceſſionarius poterit rurſus illud ius alijs cedere, ibid. num. 51.
Spes ſuccedendi in Maioratu cedi poteſt ſequenti ſucceſſori; remotiori verò, aut extraneo non rectè ceditur, tit. 3. quæſt. 3. num. 9.
Ius & ſpes ſuccedendi in Maioratu, etiam in extraneum pro vita cedentis rectè ceditur, ibidem n. 11.
Maioratus cedi poteſt in ſequentem ſucceſſorem, ibidem num. 15.
Maioratus cui annexa eſt dignitas Comitatus, vel Ducatus cedi poteſt in ſequentem ſucceſſorem, ibid. num. 17.
Regnum in ſequentem ſucceſſorem cedi poteſt, ibidem. num. 21.
Cedens Marchionatum, vel Ducatum, an poſt ceſſionem appellari debeat Marchio, vel Dux, ibidem à num. 23.
Conductionis ius cedi poteſt, tit. 3. quæſt. 5. numer. 13.
Emphyteuſis ius poteſt pro vita emphyteutæ cedi, ibidem num. 23.
Operæ artificiales mihi debitæ alij cedi poſſunt, tit. 3. q. 6. n. 10.
Retractus ius, quod aliàs cedi non poteſt, ratione

tiona inopia , & neceſſitatis rectè in alium transfertur ibidem num. 21.
Ius petendi dotem ſoluto matrimonio rectè ceditur , & alienatnr , t. 3. q. 7. n. 22.
Ius excipiendi de adulterio vxoris ad effectum lucrandæ dotis , an poſſit cedere maritus , ibidem n. 34.
Iura quæ ad heredes extraneos tranſeunt ceſſibilia ſunt , t. 3. q. 8. n. 4.
Ius eligendi , & tranſmitti poteſt , ibi num. 5.
Fideicommiſſum ſingulare ceſſibile , & traſmiſſibile eſt , ibid. num. 7.
Fideicommiſſum vniuerſale vtilitèr ceditur , ſi ex perſona cedentis reſtitutio petatur , ibid. num. 10.
Actio ad repetendam dotem conſtante matrimonio , quando vtilitèr cedatur , t. 3. q. 7.
Fideicommiſſum , vel hereditas antequam adeatur cedi poteſt , t. 3. q. 8. n. 17.
Subſtitutionis ius non dum delatum cedi poteſt, ibid num. 18.
Subſtitutionis , vel fideicommiſſi ſpes an rectè cedatur ante diem , vel conditionem , ibidem num 18.
Sepulcrorum iura an cedi poſsit , ibid. à num. 20.
Ius preſentandi ad Capellaniam maximè vacaturam , an cedi poſsit , ibid. n. 27.
Obligatio naturalis cedi poteſt , ibid. num 23.
Ius petendi iuſtam remunerationem ſeruitiorum , an rectè cedatur , ibid. n. 35.
Officium iudicis nobile cedi poteſt , ibidem nu. 41.
Beneficium reſtituiionis in integrum ceſsibile eſt, ibidem num. 42.
Extraordinaria perſecutiones , & remedia rectè ceduntur , ibid. num. 45.
Ius nobis delatum cedi poteſt , t. 3. quaſtion. 10. num. 6.
Fideicommiſſum purum rectè ceditur , & venditur , ibid.
Ius futurum ex cauſa de præſenti , veluti debitum in diem ceſsibile eſt , ibid. num 7.
Ius competens ex contractu conditionali cedi poteſt , & quando ſecùs ibid. n. 8.
Ius futurum ex cauſa de futuro an cedi, aut renunciari poſsit , ibid à n. 12.
Inſtantia litis cedi poteſt, & an ſpecialis eius ceſſio ſit neceſſaria , t. 3. q. 11. à n. 18.
Actio litigioſa indubitata cedi poteſt , ibid. n. 22.
Actio iudicati ex ſententia cedi poteſt , ibidem num. 23.
Cenſus, vel nomen debitoris an eo inuito pro parte cedi poſsit , t. 3. q. 12.
Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. *ceſsibile eſt , t. 4. q. 3. num. 1.*
In delictis , vel quaſi an ſit locus ceſſioni actionum. t. 5. q. 6.
Iura perſonalia cedi non poſſunt , t. 3. q. 1. n. 3.
Directa actio cedi non poteſt , ibid. n. 5.
Vtilis actio ceſſionario competens , an rurſus cedi poſſit , ibid. à n. 6.
Maioratus cedi non poteſt in extraneum, ibidem num. 12.
Penſio Eccleſiaſtica cedi non poteſt , ibid.
Decima laico cedi non poſſunt , earum tamen commoditas rectè ei ceditur, ibid.
Actio competens pro conſtituendo vſufructu, an cedi poſsit extraneo, ibid n. 13.
Vſus cedi non poteſt, & quid de vſu alicuius ſyluæ, ibid. n. 16.
Habitationis ius quando cedi poſsit, vel non, ibidem n. 17.
Comitatus , Marchionatus , vel Ducatus, an ſit ceſsibilis, ibid. à n. 21.
Facultas eligendi, & nominandi, an cedi poſsit, ibid. n. 25.
Optionis legatum, an cedi poſsit, ibid. n. 41.
Officium executoris teſtamenti alij cedi non poteſt, ibid n. 43.
Facultas eligendi ad Maioratum , vel capellaniam, an alij cedi , vel committi poſsit , ibid. à num. 42.
Iurandi facultas, an cedi poſsit , ibid. n 46.
Ius declarandæ caducitatis, an rectè cedatur, ib.
Retractus ſanguinis cedi non poteſt, t. 3. quaſt. 2. num. 1,
Retractus ſanguinis, an cedi poſsit in conſanguineum remotiorem, proximiori omiſſo , ibidem num. 15.
Adminiſtratio bonorum abſentis conſanguinei , an alii cedi poſsit, ibid. n 17.
Retractus ius competens Domino directi dominii cedi non poteſt, ibid. à n. 20.
Retractus fructuum venditorum competens domino fundi locati, vel directi dominii cedi non valet, ibid. n. 22.
Ius expellendi conductorem pro vſu proprio locatori competens cedi non poteſt, ibid. n. 24.
Retractus competens ratione communionis ceſsibilis non eſt, ibid. n. 27.
Retractus ius competens ratione communionis , tranſit cum portione , cuius ratione retractus competit, ibid. n. 29.
Prælationis ius , quod habet cohæres , vel ſocius , quando res hæreditaria, vel communis diſtrahitur, alii cedi non poteſt, ibid. à n. 33. 34.
Retractus competens ratione alicuius qualitatis ceſsibilis non eſt, ibid n. 36.
Retractus conuentionalis ceſsibilis, & tranſmiſſibilis eſt, ibid à n. 37.
Primogenituræ ius, quòd à legt, vel conſuetudine defertur , ceſsibile non eſt, titul. 3. quaſt. 3. numer. 6.
Aetatis ius, & prærogatiua cedi non poteſt , ibid. num. 7.
Primogenituræ effectus, ſiue hæreditatis paternæ expectatio cedi non poteſt, ibid n. 8.
Spes ſuccedendi in Maioratu cedi non poteſt, niſi proximiori conſanguineo, ibid n. 9.
Maioratus iam acquiſitus extraneo cedi non poteſt, ibid. n. 15.
Societatis ius cedi non poteſt , & quando ſecùs , t. 3. q. 5. à n. 1.
Ceſsibilia , aut delegabilia non ſunt , quæ induſtriam perſonæ requirunt, ibid. n. 2.

Ceſ-

INDEX RERVM,

Ceſſibilia non ſunt quæ ad heredes non tranſmittuntur, ibid. n. 10.

Actiones paſſiuæ cedi non poſſunt, ibid. numer. 12.

Opera obſequiales, quæ nobis dentur, alij cedi non poſſunt, t. 3. q. 6. n. 10.

Vaſallagij ius domino competens in vaſſallos cedi non poteſt, ibid. à n. 23. & 32.

Ius querelandi diſpoſitionem patris vigore legis hac edictali, C. de ſecund. nupt. cedi non poteſt extraneo, t. 3. q. 8. n. 2.

Alimentorum ius cedi non poteſt, ibidem numer 29.

Ius litigioſum cedi non poteſt, t. 3. q. 11. à n. 1.

Actio iniuriarum, & accuſandi ius an ſit ceſſibile, in Miſcell. t. 3. n. 1.

Condictio furtiua, actio furti, & aliæ actiones ex delicto deſcendentes, an rectè cedantur, ib. num. 2. & t. 5. q. 6. n. 36.

Ius vindictæ cedi non poteſt, ibid. n. 3.

Catedra & eius oppoſitioni quis cedere non poteſt, ibid. n. 4.

Superficiem an poſſit cedere ſuperficiarius, ib. n. 5.

Bulla Cruciata ſemel applicata an alij cedi poſſit, ibid. num 6.

Bonorum poſſeſſio contra tabulas an cedi valeat, ibid. n. 10.

Legatum annum an cedi poſſit, ibid. num. 1

Ius petendi legitimam, & eius ſupplementum, & ius detrahendi Trebellianicam, an rectè cedatur ibid. num. 15.

Ius reuocandi donationem propter ingratitudinem, an cedi valeat, ibid. n. 16.

Pactum, vt creditoris iuramento ſtetur circa dãna, & intereſſe, cedi non poteſt, ibid. nu. 17.

De alijs iuribus quæ cedi poſſunt, vel non, remiſſiuè, ibid. n. 18.

In quibus caſibus transferatur, vel non actio ſine ceſſione.

Conductor principalis ſi admittat alium in ſocium, an ita admiſſus poſſit agere, vel conueniri ſine alia ceſſione, t. 3. q. 5. à n. 17.

Vſufructuarius an ſine alia ceſſione proprietarij agere, vel exigere poſſit, t. 3. q. 9. n. 18.

Correus debendi ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit, t. 4. quæſt. 1. n. 5.

Fideiuſſor ſoluens creditori in eius iura ſine ceſſione non ſuccedit, ibid. num. 6.

Tertius pignoris poſſeſſor ſoluens creditori in eius iura non ſuccedit ſine ceſſione, ibid. n. 7.

Creditor poſterior hypothecarius ſi ſoluat ſine ceſſione anteriori creditori in eius iura ſuccedit, ibid n. 15.

Chirographarius creditor ſoluẽs anteriori creditori, in eius iura ſine ceſſione non ſubintrat, ibid. num 15.

Extraneus ex cuius pecunia creditor dimiſſus eſt, an in eius iura ſuccedat, ibid. à n. 16.

Ius retentionis, & defenſionis ſine ceſſione transfertur, ibid. num. 25.

Maioratus poſſeſſor qui ſuis pecunijs redemit cenſum, an in ius creditoris ſuccedat contra Maioratum, ibid. num. 26. & 30.

Emens pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, & in eius ius ſuccederet alia ceſſione non indiget, t. 4. q. 2. num. 1. vbi de alijs caſibus.

Creditor, cuius debitor rem minori pretio diſtraxit, an poſſit agere ſine ceſſione aduerſus emptorem remedio, l. 2. C. de reſcind. vend. t. 4. q. 3. à num. 1.

Debitor cuius creditor pignus viliori pretio diſtraxit, an vt agere poſſit aduerſus emptorem, ceſſione creditoris indigeat, ibid. n. 9.

Creditor quando abſque debitoris ceſſione poſſit eius iura, & actiones pro ſuo intereſſe deducere, & pro eo ſoluere, varijs caſibus agitur, t. 4. q. 3. per tot.

Ius excipiendi ſine ceſſione transfertur, ibidem num. 24.

Creditor perſonalis, vel hypothecarius an poſſit agere, & conuenire debitorem debitoris ſui abſque vlla eius ceſſione, latè agitur, t. 4. q. 4.

Ex venditione nominis, vel ſi in ſolutum detur vtilis actio ad exigendum transfertur, ibi n. 29.

Ex nominis pignore an vtilis creditori competat actio ad exigendum ſine ceſſione, ibid. à n. 32.

Fiſcus creditor ex contractu vel delicto an poſſit conuenire debitorem debitoris ſine ceſſione, ibid. num 45.

Legatarij an heredis ceſſione indigeant, vt agant aduerſus collegatarios, qui integra legata perceperunt, t. 5. q. 5.

Hæredum vnus an poſſit ſine aliorum ceſsione in ſolidum agere aduerſus debitores hæreditarios, t. 4. q 6. à n. 23.

Iura competentia ratione alicuius rei, an tranſeant ſine ceſſione cũ ipſa re, t. 4. quæſt. 7. à n. 1.

Conductor ſecundus non poteſt expellere primum, ſine ceſſioni domini, ibid. n. 2.

Emptor ſecundus à quo res fuit euicta non poteſt agere de euictione contra auctorem auctoris ſui, ſine ceſſione, ibid. n. 3.

Ius retinendi, & excipiendi tranſit cum re vendita, ibid. n. 28.

Remedium recuperandæ poſſeſſionis an tranſeat ſine ceſſione, vendita re à qua quis fuit ſpoliatus, ibid. n. 35.

Mulier an poſſit ſoluto matrimonio agere pro medietate lucrorum ſine ceſſione hæredum mariti, tit. 4. q. 8. à n. 18.

Socijs non acquiruntur debitorum nomina, niſi eorum ceſſio interueniat, ibid. à n. 22.

Socius an poſſit agere ex contractu alterius ſocij, ibid. à n. 24.

Maritus dotem ſibi, vel vxori promiſſam exigere poteſt, etiã executiuè ſine vlla ceſſione, ib. n. 35.

Mulier an poſſit pro dote à marito nondum exacta ſoluto matrimonio agere ſine ceſſione hæredum mariti, ibid.

Vſuras dotis non ſolutæ, an poſſit vidua exigere à promiſſore dotis ſine ceſſione hæredum mariti, ibid. num. 41.

Vxor qua tenetur ſtare locationi facta per virum, an poſſit agere pro penſionibus contra conductorem ſine ceſsione mariti, ibid. n. 42.

Ex contractu Procuratoris, vel inſtitoris noſtri an actio nobis competat ſine ceſsione, t. 4. q. 9.

Creditor ſi vendat pignus ita vt liceat ſibi pro eodem pretio redimere, an eo vti poſsit debitor ſine ceſsione, ibid. num. 9.

Creditor ad cuius fauorem debitor depoſuit pecuniam, agit ſine ceſsione contra depoſitarium ibid. num. 13.

Abſenti an acquiratur actio ſine ceſsione ex contractu inter alios ad ſuum cõmodum ib. n. 28.

Abſenteex ſtipulatione Notarij an actio acquiratur, ibid. à num. 29.

Actio perſonalis regulariter ſine ceſsione non transferetur, in Miſcell. t. 4. n 1.

Emptor nominis vtilem ſine ceſſione habet, ibid. num. 2.

Emptor fundi penes tertium exiſtentis non poteſt rei vindicare ſine ceſſione, ibid. n. 3.

Vendita hereditate vtiles actiones competũt emptori ſine ceſſione, ibid. n. 4.

Nomine debitoris legato, vel in dotem dato, vtilis ſine ceſſione tranſit actio ibid à n. 7.

Reſtituta hereditate an omnes actiones, & iura transferantur in fideicommiſſarium ſine ceſſione, ibid. à n. 13.

Fideicommiſſarius non poteſt exequi ſine ceſsione inſtrumentum factum ad fauorem heredis grauati, ibid.

Succedentes in alterius ius veluti Fiſcus, Prelatus, Vxor an poſsint agere, vel conueniri ex contractu facto per eum, in cuius locum ſucceſſerunt, ibid. n. 17.

Vſufructuarius an poſsit ſine ceſsione Proprietarij nomina debitorum exigere, ibid. n. 23.

Singularis ſucceſſor, qui tenetur ſtare colono, an poſsit aduerſus eum agere pro penſionibus ſine ceſsione, ibid. n. 28.

Fiſcus ſuccedens, in re locata, agit aduerſus conductorem ſine ceſsione, ibid.

Emptor, ſi ſoluat gabellam pro venditore, an poſſit ab eo repetere ſine ceſsione, ibid. n. 37.

Soluens Fiſco, an in eius iura ſuccedat ſine ceſsione, tit. 5. q. 4. n 30.

Tutor vnus in ſolidum ſoluens, poteſt vtili actione aduerſus alios agere, & quando ſecùs, tit. 5. q. 6. à n. 13. & q. 7. n. 18.

Officialis, vel Dominus condemnati pro culpa ſubſtituti, vel famuli, ſi ſoluant, poſſunt aduerſus eos, agere ſine ceſsione, tit. 5. q 6. n. 28.

Vniuerſitas quandò tenetur ex damno dato in ſuo territorio, ſi ſoluat, repetit ab eo, qui damnum dedit abſque vlla ceſsione, ibid n. 29.

Epiſcopus, qui ſoluit mulctam impoſitam ſuo Vicario agit aduerſus eum ſine ceſsione, ibidem num. 30.

Magiſtratus vnus, qui ſolidum ſoluit, habet aduerſus collegas vtilem actionem ſine ceſsione, tit. 5 q. 7. n 22.

Pactum de retrouendendo exercetur contra ſingularem ſucceſſorem ſine ceſsione, t. 5. q. 10. n. 5.

Emptor, qui pignus emit à creditore ſi ſit euictũ, an poſsit aduerſus debitorem agere ſine ceſsione, tit. 3. q. 13. n. 17.

Agere vbi poſſum aduerſus alium, vt ad meum commodum agat, an poſsim ego circuitus vitãdi cauſa agere, tit. 5. q 14. n. 18.

Inuentarium factum ab vna perſona, quando alteri proſit ſine ceſsione, t. 6. q. 4. à n. 9.

Poſſeſſoria remedia, an transferantũr in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſsione, t. 6. q. 5. n. 29.

Ceſsionarius nominis, an poſsit alienata in fraudem per debitorem ceſſum reuocare abſque ſpeciali ceſsione, t. 6. q. 6. à n. 25.

Legatarius nominis ceſsionem à lege habere dicitur, tit. 7. q. 1. n. 4.

Quando quis cedere compellatur, & cedendo liberetur.

Promittens ſoluere cuicumque literas deferenti, ſi ſoluat falſo nuntio, liberatur cedendo actionem contra eum, t. 1. q. 3. n. 27.

Cedere quibus remediis compellatur, t. 1. quaſt. 3. num. 36.

Retractus ius ex conuentione competens ſi legetur, an heres teneatur præſtare pretium ad retrahendum, vel ſatisfaciat cedendo actionem, t. 3. q. 2. n. 38.

Creditor non poteſt cogi, vt cedat iura ſua debitori ſoluenti, t 4 q. 1. n. 4.

Fideiuſſor ſoluens creditori, poteſt eum compellere ad cedendum, ibid. n. 6.

Creditor debitoris calamitoſi poteſt eum compellere ad cedendum, t. 4 q. 4. n. 5.

Hæres vnus ſolidum ſoluens, aduerſus alios coheredes ceſsionem actionum rectè deſiderat, t. 4. q. 6. n. 19.

Procurator, inſtitor, vel negotiorum geſtor, ſi acquirant actionem, eam Dominis cedere coguntur, t. 4 q 9. n. 4.

Cedere inuitus nemo compellitur, & quando ſecus, t. 5 q. 1. n. 2.

Cedere quis cogitur, vbi ceſsio ſibi non nocet, & alij prodeſt, t. 5. q 1. n. 5.

Extraneus ſoluens pro alio, an poſsit cogere creditorem ad cedendum, ibid. à n. 3.

Emens rem cum onere ſoluendi, & redimendi cẽſum, an poſsit cogere creditorem, vt ei cedat ius cenſus, ibid. à n. 6.

Debitor ſoluens creditori aliquando poteſt eum compellere ad cedendum, ibid n. 11.

Correus debendi ſoluens creditori, ad cedendum iuſtè compellit, ibid. à n. 17.

Fideiuſſor ſoluens pro debitore, compellit creditorem ad cedendum, tàm contra debitorem, quàm aduerſus confideiuſſores, ibid. n. 20.

Tertius hypothecæ poſſeſſor, ſi ſoluat, an poſsit creditorem compellere ad cedendum, licèt iniuſtus poſſeſſor eſſet, ibid. à n. 21.

Creditor poſterior ſoluens anteriori, an compellat ad cedendum, etiam ſi chirographarius creditor ſit, ibid à n. 25.

Cor-

ET VERBORVM,

Correus, vel confideiuſſor agentes virtute ceſsionis aduerſus correum, vel confideiuſſorem, rectè compelluntur ad cedendum actiones, etiam contra ſe, ibid. n. 19.

Ceſsionem iurium, vbi quis facere compellitur, non aliter ſatisfacit, quàm ſi exhibeat inſtrumentum nominis ceſsi, ibid. n. 32.

Correo, & fideiuſſori ſoluentibus cogitur creditor cedere actiones, etiam contra ſe, tit. 5. q. 2. à num. 6.

Creditori poſteriori, vel tertio poſſeſſori, an creditor contra ſe cedere compellatur, ibid.

Ceſsio iurium, qua actione peti poſsit, t. 5. q. 4. n. 44

Tutor vnus ſoluens pupillo ex cauſa tutelæ, poteſt eum compellere, vt cedat actiones ſuas aduerſus contutores, t. 5. q. 7.

Condemnatus ad cedendum iura, & actiones, & qualiter ſit compellendus, t. 5. q. 8.

Pupillus vbi ex contractu, & dolo Tutoris tenetur, an liberetur cedendo actiones contra eum, tit. 5. q. 11. à n. 11.

Maritus, qui nomina debitorum in dotem accepit, ſi exacta non ſint, an ea ſoluto matrimonio retrocedendo liberetur, t. 5. q. 12.

Creditor, qui iure ſuo diſtraxit pignus, ſi de euictione conueniatur, tenetur cedere actiones contra debitorem, & earum ceſsione liberatur, t. 5. q. 13. à n. 14.

Actionem, ſi quis habeat contra me, vt agam ad ſuum commodum contra Titium, an liberet cedendo actiones contra eum, tit. 5. quaſt. 14. à num. 1.

Depoſitarius, qui ſpontè ſua rem apud ſe depoſitam, apud alium depoſuit, non liberatur cedendo actiones contra eum, ibid. n. 5.

Nomine debitoris legato ſatisfacit hæres cedendo actiones ſuas legatario, ibid. n. 7.

Debitor principalis, qui ſoluit non certioratus de ſolutione iam facta per fideiuſſorem, ſi conueniatur actione mandati, liberatur, ſi cedat ei actiones contra creditorem, t. 5. q. 14. à n. 10.

Quæ iura transferantur in ceſsionarium, & de poteſtate eius in iudicio.

Cedens actiones, poteſt poſt ceſsionem agere, t. 1. q. 1. n. 10.

Ceſsionarius dicitur procurator in rẽ propriam, t. 1. q. 2. n. 37.

Ceſsionarius cum clauſula ceſsionis iurium, non ſolùm habet vtiles actiones, ſed etiam exercitium directarum. ibid. n. 44.

Cedens poſt ceſsionem directas actiones retinet, delegans verò non item, ibid. n. 53.

Ceſsio inducitur per traditionem inſtrumenti, t. 1. q. 3. n. 17. & 22.

Ceſsio nuda non transfert actionem in ceſsionarium, t. 1. q. 4. n. 16.

Ceſsionarius virtute ceſsionis dicitur habere mandatum ad exigendum, t. 1. q. 5. n. 1.

Ceſsionarius vt agat aduerſus debitorem ceſſum, neceſſario tenetur exhibere inſtrumentum ceſsionis, ibid. n. 9.

Ceſsionarius exigens à debitore ceſſo, quando cõpelli poſsit, vt præſtet ei fideiuſſorem indemnitatis, ibid. n. 28.

Eccleſia ceſsionaria debitorem ceſſum coram ſuo Iudice conuenire debet, niſi aliud ſtatutum ſit, t. 2. q. 4. n. 50.

Scholaris pro iuribus ſibi ceſſis, quando poſsit ad ſuum Iudicem trahere debitorem, ibidem à num. 52.

Ceſsionarius habens priuilegium fori, quando pro iuribus ceſsis ſuo priuilegio vtatur, ibid. num. 56.

Scholaris cui pater, & extraneus vnam actionẽ ceſſerunt, an poſsit coram Iudice ſuo conuenire debitorem, ibid. n. 59.

Actio ceſſa, ſi non transfertur in ceſsionarium, remanet penes cedentem, titul. 2. quaſt. 5. numer. 34. & 39.

Ex ceſsione nulla an transferatur quaſi poſſeſsio in incorporalibus, ibid. n. 38.

Ceſsionarius iuris redimendi cenſum, an ſi cenſum redimat, ſuccedat in ius cenſus viui, t. 3. q. 2. num. 45.

Ceſsionarius, qui virtute ceſsionis ſibi factæ, vt poſsit redimere rem venditam in publica ſubhaſtatione, ſi redimat, an poſsit conueniri per alios debitoris creditores, titul. 3. quaſt. 2. numer. 46.

Ceſſo Maioratu in proximiorem conſanguineum, per eius mortem ſuccedant eius filij, etiam ſuperſtite cedente, t. 3. q. 4. n. 6.

Societatis ius, vbi de conſenſu alterius ſocij in alium transfertur, an ſocietas finiatur per mortem ſocij cedentis, vel ceſsionarij, t. 3. q. 5. num. 21.

Vſufructu, vel ſocietate ceſſa, quando mors cedentis, vel ceſsionarij ſpectetur, ibid. n. 27.

Ceſsionarius creditoris anterioris præfertur doti, etiam in bonis poſtea quæſitis, t. 7. quaſt. 7. num. 4.

Ceſsionarius mulieris agens ad dotem contra maritum, vel eius hæredes, an exceptione adulterij repellatur, ibid. n. 29.

In ceſsionarium fideicommiſsi, vel hæreditatis, vtilitas tantùm actionis transfertur, titul. 3. q. 8. n. 16.

Fiſcus ſi cedat iura, vel bona confiſcata, an ceſsionarius perinde, ac ipſe poſsit à creditoribus conueniri, t. 3. q. 9. n. 28. & 30.

Fiſci ceſsionarius tenetur alere filios delinquentis, ſicut Fiſcus tenetur, ibid. n. 29.

Ceſsionarius Fiſci in præſtatione alimentorum non debet habere rationem quantitatis, quam ipſe pro ceſsione Fiſco intulit, ibid.

In ceſsione iurium ſimpliciter, vel verbis generalibus facta, an iura de futuro, vel debita in diem comprehendantur, titul. 3. quaſt. 10. num. 16.

Sententia lata contra cedentem ius litigioſum, an ſine nouo proceſſu poſsit exequi contra ceſsionarium, t. 3. q. 11. n. 6

Inſtantia litis an trãſeat in ceſsionarium, quando

do fuit ceſſa actio, ſuper qua lis iam erat, ibid. num. 13. & 18.

Ceſſa actione, an transferatur in ceſsionarium reſcriptum obtentum à cedente, ibidem numer. 18.

Nullitatis exceptio, quam patiebantur cenſus antiqui impoſiti ſuper bonis Maioratus, an obſtet ei, qui eos virtute Regia facultatis redemit cum pacto ſubingreſsionis, t.4. quaſt. 1. num. 29.

Iudicium captum ab vno ex hæredibus, an conualidetur ex ceſsione cohæredum ſuperuenienti, t.4 q.6. n.24.

Sententia lata aduerſus vnũ ex fideicõmiſſarijs, vel hæredibus non nocet ei, ſi rurſus pro aliorũ portionibus ceſsis ſibi iuribus agat, ibid n.33.

Ceſsio iuris luendi, & redimendi cenſum facta emptori rei cenſus ſuppoſita, quos effectus operetur, t.5. q.1. n.10.

Actio quæ inutilis eſt penes cedentem, vtilis eſſe ſolet ceſsionario, t.5. q.4. n.10.

Actio vtilis, an ſine ceſsione competat, titul. 6. quaſt. 1.

Actio vtilis, an vtilior ſit, quàm directa, & è contra, & qualiter competant ceſsionario, ibidem.

Actio vtilis, & directa, an cumulari poſsint, & an obtineat agens ex vna, & probans ex altera, ibid.

Ceſsionarius eſt eadem perſona cum cedente, & in eius iura ſuccedit, in exordio, t.6.

Priuilegia realia, vel perſonalia cedentis, an tranſeant in eius ceſsionarium, tit.6. quaſt. 2. cum ſequentib.

Priuilegium exigendi vſuras, vel intereſſe competens cedenti, an in ceſsionarium tranſeat, ibidem.

Ius lucrandi fructus pignoris competens marito donec dos non ſoluitur, an in eius ceſsionarium transferatur, ibid. n.41.

Ceſsionarius, vel emptor Eccleſiæ, an gabellam ſoluere teneatur, t.6. q.1. à n. 1.

Ceſsionario Fiſci, vel Eccleſiæ edenda ſunt inſtrumenta, quæ cedentibus edi deberent, t.6. q.3. num. 7.

Eccleſia ſi cedat hæreditatem, an tranſeat in ceſsionarium cum priuilegio, vt non teneatur vltra vires hæreditarias non facto inuentario, ibid. à n.9.

Ceſsionarius perſonæ priuilegiatæ in non faciendo inuentarium, eodem iure vtitur, ibidem num. 11.

Fori priuilegium competens cedenti, an tranſeat in eius ceſsionarium, ibid. n.13.

Fiſci priuilegia, & iura an tranſeant in eius ceſsionarium, t.6. q.3 à n.25.

Ceſsionarius poteſt agere executiuè, ſicut cedens poſſet, t.6. q.4 à n.1.

Ceſsionarius an poſsit facere carcerari debitorẽ, quemadmodum cedens poſſet, ibidem à numer. 18.

Poſſeſsio cedentis, an transferatur in eius ceſsionarium, & quid ſi ceſsio ſit nulla, tit. 6. q.5. à num. 1.

Poſſeſſoria remedia cedi poſſunt, & an competant ceſsionario, ibid à n.16.

Ceſsio, an ſit ſtricti iuris, vel ad ſuas conſequentias extendatur, t.6. q.6. à n.1.

Ceſſa actione perſonali, an ceſſa videatur hypothecaria, & è contra: & ceſſa contra debitorem, an tranſeat contra fideiuſſorem, ib.

Ceſſo cenſu, an reditus decurſi, nondum exacti, ceſsi videantur, ibid. à n.13.

Ceſsionarius nominis, an poſsit abſque ſpeciali ceſsione reuocare alienata per debitorem ceſſum, ibid. à n.29.

Ceſsionarius nominis, an poſsit auocare ſolutionem factam poſteriori creditori, vel reuocare ceſsionem, ibid. n.30.

Ex tranſactione, an nouus titulus acquiratur, & quid ſi fiat cum ceſsione iurium, titul. 6. quaſt. 7.

Ceſsio nominis, an duobus fieri poſsit, titul. 6. quaſt 8.

Ceſsionarij duo eiuſdem nominis, ſi concurrant, quis potior ſit, ibid.

Ceſsionarij duo eiuſdem nominis pro dimidia, ſi concurrant, quis præferatur, ibid.

Ceſsionarius primus, quando poſsit à ſecundo ceſsionario auocare pecuniam exactam, vel ceſsionem, ibid. n.29.

Ex duobus ceſsionarijs ceditis creditoribus, quis præferatur, ibid. à n.28.

Ceſsionarius, an ſtatim vt agit via ordinaria, vel executiua, teneatur producere inſtrumentum ceſsionis, t 6. q.9.

Cedens, ſi in initio litis ceſsionem non exhibuit, quam re vera habebat, an iudicium ſuſtineatur, ibid. n.26.

Ceſsio ſi pendente iudicio ſuperueniat, an ex ea corroboretur iudicium, ibid. n.28.

Exceptio nullitatis ceſsionis, quando impediat executionem, ibid. n 9.

Ceſsionario, quando obſtet exceptio, quòd non iuſto pretio nomen, vel cenſum emerit, tit. 6. q.10. n 50.

Ceſsionario non poteſt debitor ceſſus opponere iniuſtitiam ceſsionis, ibid. n.59.

Ceſsionario, quando obſtet exceptio, quod non conſtat de vera pretij numeratione, ibidem num 60.

Ceſsionarius vbi nihil amplius conſequi poteſt quàm pretium, quod re vera numerauit, reſiduum cuius lucro cedere debeat, ibidem à num. 66.

Ceſsio ſi fiat ob benemerita, qualiter de eis conſtare debeat, ibid. n.65.

Exceptio deſcendes ab Anaſtaſia Conſtitutione, an ante litem conteſtatam ſit opponenda, ibid. num. 69.

Exceptiones omnes quæ obſtant cedenti, an obſtent eius ceſsionario, t.6. q.11.

Ceſsionarius tenetur obſeruare omnia, quæ cedens, ibid. n.10.

ET VERBORVM.

Ceſsionarius tenetur edere inſtrumenta, qua cedens teneretur. ibid n.9.

Exceptio qua non obſtaret cedenti, an poſsit obſtare eius ceſsionario, ibid.n.21.

Ceſsionario quando obſtet exceptio perſonalis, qua obſtaret cedenti, ibid. à n.28.

Compromittere, an compelli poſsit ceſsionarius, ſi cedens poſſet. ibid.n 47.

Excommunicationis exceptio, qua obſtaret cedenti, an obſtet ceſsionario, ibid.n.48.

Doli exceptio, qua obſtaret cedenti, an rectè opponatur eius ceſsionario, tit.6.quaſt.11. numer.55.

Iuramentum calumnia, an interponere debeat ceſsionarius, in Miſcell. t.6. à n 1.

Iuramentum in litem an rectè ceſſionario deferatur, ibid à n.5.

Poſitionibus an reſpondere debeat ceſſionarius, ibid.

Cedens poſt ceſſionem tenetur iurare de calumnia, vel poſitionibus reſpondere, ſi id debitor ceſſus deſideret, ibid n.17.

Ceſſionarius vbi iurat in litem, an iuxta ſuam, vel cedentis affectionem iurare teneatur, ibid. num.11.

Ceſſionarius non poteſt contrauenire pacto, & tranſactioni cedentis, & contrauenien s, quas pœnas incurrat, ibid.n.20.

Ceſsionarius exigens debitum exactum in totũ, vel pro parte à cedente, an ſtellionatum committat, vel incidat in pœnas plus petentium, ibid.à num.25.

Cedens ad quid obligetur ceſſionario, & e contra.

Promittens cedere actionem, an teneatur deferre ceſsionem ad domum ceſsionarij, tit. 1. q. 7. à num.48.

Ceſsionem alibi quàm in deſignato loco ceſsionarius accipere compellitur, ſi ei ſoluatur intereſſe ratione loci, ibid.n 56.

Ceſsionem iurium, vbi quis facere debet, non aliter ſatisfacit, quàm ſi exhibeat ceſsionario inſtrumentum nominis ceſsi, tit.5. quaſt. 1. num 32.

Ceſsionarius ſi recipiat partem debiti, an ſtatim liberetur cedens, t.6.q.11.n.33.

Cedens tradere tenetur ceſsionario inſtrumentum nominis ceſsi, & an ſufficiat, oſtendere Notarium, apud quem eſt, t.7 q.1.

Ceſsio nominis ſi ſiat pro parte, quomodo tradendum ſit inſtrumentum ceſsionario, ibidem à num.15.

Cedens actionem, quam iam alij ceſſerat, vel quam non habebat, quando de ſtellionatu teneatur, t.7.q.2.à n.16.

Cedens nomen, vel actionem, quando teneatur de euictione eius, vel ſatisfaciat praſtando verũ debitorem, t.7 q.3.

Ceſsionarius vt habeat regreſſum contra cedentem, an teneatur ei denunciare litem motam à debitore ceſſo, ibid.n.12.

Ceſsionarius victus per debitorem ceſſum, an teneatur appellare, & proſequi appellationẽ, ibid.n 12.

Cedens ſcienter nomen debitoris inopis, an de euictione teneatur, ibid.n.6.

Ceſsionarius ſi ſciat debitorem ceſſum, ſoluendo non eſſe, nullum habet regreſſum contra cedentem, ibid.n.7.

Ceſsionarius vt habeat regreſſum contra cedentem debet prius excutere debitorem ceſſum, ibid.n.37.

Ceſsionarius negligens in exactione nominis ceſſi, quando non habeat recurſum contra cedentem, ibid.n.39.

Ceſsionarius qua forma, & actione debeat agere conra cedentem, ſi debitor ceſſus ſoluendo non ſit, ibid.n.45.

Cedens nomen debitoris ſui liberatur, ſi ceſsionarius eius fidem fuit ſecutus, vel dilationem ei tribuit ad ſoluendum, ibid.n.43.

Cedens actionem ex cauſa lucratiua, an teneatur de euictione, ibid n.46.

Ceſsionarius an poſsit recuperare à cedente expenſas litis, quas fecit pro exactione nominis ceſsi, t.7.q.4.à n.1.

Ceſsionarius an teneatur cedentem defendere in cauſa reconuentionis, tit.7. quaſt.4. à n.11.

Ceſſio ex quibus cauſis nullitati, aut reuocationi ſubiaceat.

Ceſsio ſine cauſa non valet, & an debeat conſtare de ea in principio ceſsionis, tit.1.q.4.

Ceſsio iurium valet, licèt quis non ceſſurum iure iurando promiſiſſet, titul.1. quaſt.6. numer. 70.

Ceſsio neceſſaria non requirit iuris, vel ſtatuti ſolemnitates, t 2.q.2.n.9.

Ceſsio vſusfructus extraneo facta, non valet, t.2. q 5. à n.2.

Cedens nulliter, an incurrat pœnam impoſitam cedentibus, t.2 q.5.& à n 35.

Ceſsio actionis aduentitia facta per filium, nulla eſt, conualidatur tamen ex conſenſu Patris, t.2.q 6.n.21.

Ceſsio facta ipſi debitori inutilis, & ſine effectu eſt, t.4.q.1.n 4.

Exceptio iniuſtitia ceſsionis, an ante litem conteſtatam ſit opponenda, t.5.q.10 n.7.

Creditor anterior, quando poſsit reuocare ceſsionem factam per debitorem, titul.6 quaſt. 6. à num.29.

Ceſsio eiuſdem nominis ſi duobus fiat, an poſterior ſit inutilis, t 6 q.8.

Exceptio nullitatis ceſsionis, quando impediat executionem, t.6.q.9 n.9.

Ceſsio cenſus iam conſtituti, an nulla ſit, ſi minori pretio fiat, t 6.q.10.

Ceſsiones iurium ad vitam quando ex modicitate pretij poſsint impugnari, ibid.

Ceſsio cenſus conſignatiui, perpetui, reſeruatiui, emphiteutici, libellarij, ſuperficiarij, an minori pretio facta valeat, ibid n.47.

Ceſsio

INDEX RERVM,

Ceſſio quando impugnari poſſit ex eo, quod non conſtet de vera pretij numeratione, ibidem num. 60.

Ceſſio facta propter benemerita, an impugnari poſſit, ſi de eis non conſtet, ibid. n. 65.

Ceſſio varijs ex cauſis poteſt impugnari, vel argui de nullitate, titul. 8. queſt. 1. num. 1.

Ceſſio nulla erit quoties titulus, & contractus ex quo ceſſio ſit eſt nullus, ibid. num. 2.

Ceſſio iurium ſimulata nulla eſt, ibid. num. 4.

Falſa cauſa vitiat ceſſionem, ibid. numer. 5. & 6.

Ceſſio iurium ſi fiat ex cauſa donationis ſi non inſinuetur vſque ad quam quantitatem conſiſtat, ibid. à num. 16.

Ceſſio vbi eſt nulla, an poſsit ipſe cedens nullam dicere ceſsionem, ibid. num. 18.

Ceſsio impugnari, & reſciudi poteſt ex his cauſis ex quibus poteſt titulus, ex quo ceſsio ſit, ibidem num. 19.

Ceſsio facta propter aliquam cauſam, ea non ſecuta poteſt reuocari, & cedens ad primaua iura redire, ibid. n. 20.

Ceſsio qualiter impugnari poſsit ratione metus, ibid. num. 8.

Laſionis enormis, vel enormiſsima ratione qualiter ceſsio reſcindi poſsit, ibid. num. 23.

Ceſsio quandò poſsit per cedentem ad libitum reuocari? ibidem num. 25.

Cedens quandò poſsit poſt ceſsionem liberare debitorem ceſſum, tranſigere, vel cum eo aliter pactum inire in praiudicium ceſsionarij, t. 8. queſt. 2.

Cedens quando poſsit poſt ceſsionem agere, vel à debitore ceſſo exigere pecuniam, ibid.

Confeſsio cedentis poſt ceſsionem, an praiudicet ceſsionario, ibid. num. 40.

Inſtrumenta ceſsionum iurium in qua papyro ſint ſcribenda iuxta ius noſtrum Regium, vt nullitati non ſubiaceant, t. 8. q. 3. nu. 30.

Ceſsio debitoris, & eius liberatio ſi vna die confecta appareant, quid praeceſiſſe praſumatur, ibid. d. quaſt. 3.

Ceſsio iurium, & reuocatio ceſsionis, ſi eiuſdem diei ſint quid nam praeceſiſſe praſumatur, ib. num 16.

Circuitus.

Circuitus inutiles vitari expedit, tit. 1. q. 6 n. 32.

Citatio.

Citatus, ſi legitimè non ſit creditor ad concurſum bonorum debitoris, hypotheca ius non amittit in bonis diſtractis pro ſatisfaciendis creditoribus poſterioribus, tit. 4. q. 2, nu. 28.

Clauſula.

Clauſulas Maioratuum an Princeps tollere, & alterare poſſit, t 3. q. 4. n. 37.

Clauſula ceſſionis iurium, quid operetur in contractibus venditionum, t 1. q. 3. n. 10.

Clauſula acceſſoria, & in executiuis quid operentur, ibid. n. 11.

Clericus.

Clericus condemnatus ad exhibitionem inſtrumenti, compellitur pee carcerem, tit. 5. qu 8. num. 10.

Clericis, & Eccleſijs an actio rectè cedatur, t. 2. q. 4. à n. 44.

Clericus, & Eccleſia, an potentiores dicantur, quo ad edictum de alienatione iudicij, ibid.

Clericus in minoribus amittit beneficia per contractum matrimonij etiam nulli, t. 2. qu. 5. num. 9.

Clericus in ſacris amittit beneficia ſi matrimonium de facto contrahit, ibid. n. 10.

Colonus, *vide* conductor.

Compenſatio.

Compenſationis exceptio an obſtet domino, qui ceſſis iuribus agit aduerſus depoſitarium ſecundum, penes quem primus depoſitarius depoſuit, t. 5. q. 14. nu 16.

Compenſationis exceptio an obſtet ceſſionario eius, qui depoſuit pecuniam, t. 6. q. 2. n. 18.

Compenſationis exceptio, qua obſtat cedenti, an obſtet eius ceſſionario, tit. 6. q. 11. à n. 22.

Compenſationis exceptio non obſtet debito iurato, ibid. n. 24.

Compenſationis exceptiene omiſſa, qui ſoluit, repetit ſolutum, tanquam indebitum, ibidem num. 31.

Compenſare an poſſit ceſſionarius debitum, ſibi ceſſum, ibid. num. 33.

Compenſandi ius an amittat, qui ſoluere capit ceſſionario, ibid. num. 28.

Compenſare magis vtilius eſt reo, quàm reconuenire, t. 7. q. 4. n. 30.

Compenſatio an ipſo iure fiat in praiudicium creditoris aterioris, quando hinc inde contrahitur debitum, t. 3. q. 9. n. 11.

Compromiſſum.

Compromittere an compelli poſſit ceſſionarius, ſi ad id compelli poſſet cedens, tit 6. q. 11, nu. 47.

Concluſio.

Concluſio libelli non narratio attenditur, t. 6. qu. 1. num. 18.

Concluſio facta in poſſeſſorio non alteratur, quãuis in libello mentio fiat de proprietate, ibid.

Concurſus.

Concurſum factum per debitorem poteſt ipſe renoeare ante acceptationem creditorum, t. 1. q. 1. nu. 26.

Concurſu facto per debitorem, an poſſit ipſe agere, & ſententia cum eo lata conſiſtat, ibid à num. 9.

Concurſus creditorum, vel ceſſio facta per debitorem, ſi ignoretur an validi ſint contractus cum eo geſti, ibid. n. 25.

Concurſu facto ſi debitor alienet, vel vendat, ſtellionatum committit, ibid. num. 39.

Con-

Concurſum bonorum habiti rectè ſoluit eius debitor, ſi ignorauit concurſum, ibid.n.41.

Concurſum creditorum, ſi faciat minor, venditor rei, quæ incontinenti pignori fuit ſubiecta, donec pretium ſolueretur; alijs creditoribus præfertur, t.2 q.2. n.27.

Ad concurſum bonorum debitoris, ſi creditor perſonaliter non fuit vocatus, ſi certus erat, vel ſi incertus, per proclama, ius hypothea in bonis diſtractis non amittit, ibid n.28.

Concurſum creditorum ad bona ſua, qui formauit, omnes actiones ſuas trāſfert in creditores, niſi ex animo ſuo penderent, t.4.q.3.n.30.

Condemnatus.

Condemnato ad alicuius facti præſtationem debet terminus aſſignari intra quem faciat, antequā ad compulſionem deueniat Iudex, t.5.q 8.à n.2.

Condemnatus, vel obligatus illicò facere, quam dilatione uti poſſit, ibid.n.7.

Condemnatus ad factū poſt dilationē ei aſſignata, non per viam executiuā ſed per mandatū, quod dicitur de apremio, *eſt compellendus, ibid.n.8.*

Condemnatus per ſententiā ad factū, compellitur per carcerem, & capitis pignoribus, ibid.n.9.

Condemnatus ad contrahendum matrimonium, quomodò ſit compellendus, ibid.n.11.

Condemnatus ad factum, an ſoluendo intereſſe liberetur, ibid.n.24.

Condemnatus ad faciendam ceſſionem, qua forma compelli debeat, ibid.n.14.

Conditio.

Conditio, & grauamen, nè quis contrahat cum ignobili, aut deſcendente à Iudæis iuſtum, & honeſtum eſt, t.2.q.5.n.13.

Conditionibus maioratus, ſi contraueniat pater, & priuationis pœnam incurrat, filius eius admittitur, etiā ſi conceptus eſſet durante lite ſuper contrauentione, t.3.q 4.à.n.18.

Conductio, colonus.

Conductor ſecundus non poteſt expellere primū conductorem, niſi ceſſionem habuerit à domino, vel in eius locum ſit ſubrogatus, t.4 q 7. n.2.

Conductor vnus ex pluribus ſi cedat partem ſuā extraneo, an alijs ius retractus competat, tit.3. q.5.n.13.

Conductionis ius cedi poteſt, ibid.n.14.

Conductor principalis, ſi admiſit alium in ſociū, an admiſſus poſſit agere ſine alia ceſſione, ib.n.18

Conductor iurium regalium, qui ceſſit alteri cōductionem, rem liberatur, donec ceſſionarius idoneè caueat, ibid.n.19.

Conductoris expellendi ius pro vſu proprio, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem rei conductæ, t.3.q.8.n.31.

Conductor, qui à primo conductore ſubconduxit, non poteſt conueniri à domino pro penſione, niſi in ſubſidium, ibid.n.4.

Conductorem in quibus caſibus expellere poſſit ſingularis rei ſucceſſor, in Miſcell.t.4 n.26.

Conductor vbi poteſt expelli per ſingularem ſucceſſorem, & ipſe poterit diſcedere à conductione, ibid.n.29.

Colonus vi deiectus, an poſſit agere contra ſpoliatorem interdicto, vndè vi ſine domini ceſſione, ibid.n.31.

Colonus, quando poſsit conueniri ad onerum, & collectarum ſolutionem, ibid.n.35.

Conductor Principis, vel Eccleſiæ, an ſit immunis à gabellis pro fructibus rei conductæ, ſicut eſſet Eccleſia, vel Princeps, t.6.q.3.n.1.

Conductio facta gabellarum, vel aliorum redituū ſi pretio accepto cedatur, an debeat gabella, t.7. q.5.à n.9.

Confeſſio.

Confeſsio cedentis poſt factam ceſsionem, an præiudicet ceſsionario, t.8.q.2.n.40.

Confeſsionem falſa cauſa vitiat, t.8.q.1. n 5.

Confeſsio debiti incidēter, & inter alias perſonas facta, an præiudicet confitenti, t.4.q.9. n.39.

Confeſsio debiti, etiam ſi nulla ſit, probat debitum, t.2.q.5.n.23.

Confirmatio.

Confirmatio multiplex priuilegiorum, & à multis Principibus facta maiorem eis præſtat firmitatem, t.6.q 7.n.6.

Confiſcatio.

Confiſcatio bonorum non comprehendit ius adeundi hæreditatem, t.2.q 3.n.10.

Confiſcatis bonis, quæ bona comprehendantur, tur, ibid.n 11.

Confiſcatis bonis debitoris fiſcus eius creditoribus reſpondere tenetur, vide verb. Fiſcus.

Confiſcatis bonis tranſit in Fiſcum ius, & ſpes contractus conditionalis competens delinquenti, t.3.q.10.n.11.

Confiſcatio bonorum, an iura futura comprehendat, t.3.q.10.n.23.

Confiſcatione iam facta, ſi bona reo reſtitui iubeantur, an poſsit agere aduerſus eum, qui à Fiſco bona emerat, t.4.q.2.n.26.

Coniunctus.

Coniunctus, qui præſtita cautione de rato agit pro coniuncto, ſi obtineat, non poteſt cogere debitorem, vt ei ſoluat ſed tantùm vt deponat ad fauorem coniuncti, t.4.q.6.n.37.

Conſanguinitas.

Conſanguinitatis probatio in certo gradu, præfertur probationi conſanguinitatis in genere, t.8. q.3.n.7.

Conſanguinitas an debeat probari cum diſtinctione graduum, vel ſufficiat probatio conſanguinitatis in genere, ibid.n.8.

Conſignatio.

Conſignatione facta per debitorem creditori, vt ex aliquibus effectibus ſuum creditum exigat, quando liberatio contingat, t.7.q.3 n.22.

Conſignatione facta per fundatorem Eccleſiæ, vel Capellæ pro eius dotatione in aliquibus effectibus, ſi eos diminui accidat, an ſupplere teneatur, ibid.n.23.

Conſtitutum.

Conſtituti clauſula, an irreuocabilem reddat meliorationem tertij, & quinti factam ex iuribus incorporalibus, t.4.q.8.n.27.

INDEX RERVM,

Conſtitutum, vel precarium, an vim traditionis habeant ad incurſum pœnæ, t.1.q.6.à n.47.

Conſuetudo.

Conſuetudo contrahendi, licitos efficit contractus, t.3.q.12.n.29.

Conſuetudo mutuandi ad rationem 7. aut 8. pro 100, an excuſet mutuantes à pœna, ib.à n.25.

Contractus, Contrahens.

Contractus geſtus cum eo, qui ceſſerat bonis, vel fecerat concurſum, an ſubſiſtat, ſi ceſsio, aut concurſus ignoretur, t.1.q.1.n.25.

Contrahens cum alio non debet eſſe ignarus conditionis eius, ibid.n.43.

Contractus, qui requirunt ſcripturam, per epiſtolam fieri non poſſunt, t.2.q.5.n.15.

Contractus naturalia, ſubſtantialia, & accidentalia, quæ dicantur, ibid.n.18.

Contractus, ſi requirat ſcripturam pro ſubſtantia, teſtibus probari non poteſt, ibid. n.17.

Contractus non poteſt excedere ab eo, in cuius executionem fit, t 1.q.6.n.12.

Contractus, qui requirunt iuramentum, an diebus feriatis rectè celebrentur, t.2 q.4.n.54.

Contrahēs cum alio, an teneatur curare, vt pecuniæ in eum finem conuertantur, ad quem contractus permittitur, t.2.q.8.n.32.

Cōtractus valor an poſsit ex futuro euentu pendere, t.2.q.1.à n.43.

Contractus conditionalis ius, & ſpes donari poteſt, & confiſcatis bonis tranſit in Fiſcum, t.3. q.10 n 11.

Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, t.5.q.2.n.22.

Contrahens ratione officij, eo finito conueniri nō poteſt, nec de euictione tenetur, t.5. q.11.n.10.

Contractus facti per excommunicatum validi ſunt, t.6.q.11.n.49.

Contractum etiam iuratum vitiat ſimulatio, t.8. q.7.n.3.

Contractum vitiat falſa cauſa, ibid.n.5.

Contractus facti per carceratum in fauorē eius, qui carcerauit, vel alterius tertij, an validi ſint, ibid.n.7.

Contractus, & alienationes, ſi fiant ſub conditione, ſi ſuperior præſtet aſſenſum, an quælibet pars interim pœnitere poſsit, & à contractu diſcedere, t.8. q.3.à n.21.

Contractus alij nominati, alij innominati ſunt, t.7.q.2.n.1.

Correus.

Correo ſoluenti an cedendæ ſint actiones in ſolidum, vel pro rata, tit.5.q.2 n.5.

Correi in ſolidum obligati, an etiam pro litis expenſis in ſolidum, vel pro virili portione condemnandi ſint, t.5.q.5.n.34.

Correus debendi, an poſsit obijcere creditori exceptiones alteri correo competētes, t.6.q.2.n.20.

Correus debendi, ſoluens creditori, poteſt eum compellere ad cedendum, & quando ſecùs, t5. q 1. à n 17.

Correus debendi, ſoluens creditori in eius iura ſine ceſsione non ſuccedit, t.4.q.1.n.5.

Correus ſoluens creditori cenſuali, an eum cogere poſsit ad cedendū ius ipſius cēſus, t.5.q.2 à n.1

Correi vnius liberatio, vel pactū cum eo initum, quando alteri correo proſit, ibid.n.36 & 38.

Correus, qui nihil cōmodi ex contractu percepit, ſi ſoluat creditori, poteſt ab eo iurium ceſsionem obtinere, & ſine ea repetere ab alio correo, quod ſoluit, ibid.n.4.

Correus debendi, qui ſoluit, an poſsit ex interuallo petere iurium ceſsionem à creditore, & vtilis ei ſit, t 5.q.4 à n.1.

Correo ſoluenti an actiones cedi debeant contra alios correos in ſolidū, vel pro rata, t.5.q.5.à n.6.

Correus, qui ceſsionem obtinuit à creditore, an aduerſus alios experiatur in ſolidum, dempta ſua rata, ibid.n 8.

Correi, vel fideiuſſores pro rata ſentire debent dānum correi, vel confideiuſſoris, qui ſoluendo non eſt, & quomodò exactio facienda ſit, vt æqualis omnium ſit iactura, ibid.n.11.

Correus, qui nihil commodi percepit, poteſt deſiderare, vt alter correus, qui percepit commodū, ſuis ſumptibus conueniatur, ibid n.27.

Correus agens aduerſus alios virtute ceſsionis, quomodò recuperet expenſas litis, in quibus ipſe creditori cedenti fuit cōdemnatus, ib.n.33.

Creditor, Creditum.

Creditoribus præiudicat ſententia lata cū debitore, niſi ipſi bona eius obligata haberent, tit. 1. q.1.n.32.

Creditoribus emphyteutæ præiudicat ſententia lata cum emphyteuta, ibid n 33.

Creditori putatiuo ſoluens, an liberetur, ib.n.46.

Creditor, qui ex inſtrumento duos reos debendi, habebat, ſi vni eorum inſtrumentum tradat, an videatur omnes liberaſſe, vel ei ad vſus alios actionem ceſsiſſe, t.2.q.3.à n 28.

Creditor ſi reddat debitori inſtrumentum, eum liberaſſe cenſetur, ibid.n.29.

Creditor ſi reddat pignus debitori, non cenſetur eum liberaſſe, ſed tantùm ius pignoris remiſſiſſe, ibid.n.30.

Creditor ſi ex cauſa remunerationis reddat inſtrumentum vni ex pluribus obligatis, an videatur aduerſus alios actionē ceſsiſſe, ib. n.33.

Creditor non poteſt cogi, alibi recipere debitum, quàm in loco deſignato, t 1.q 6.n.50.

Creditor poteſt cogi in alio, quàm deſignato loco accipere ſolutionem, ſi ei ſoluatur intereſſe rationo loci, ibid n.56.

Creditor, aut debitor pupilli eius tutor, vel curator eſse non poteſt, t.2 q.6.n.8.

Creditor, aut debitor Reipublicæ an ad eius officia admittatur, ibid.à n.9.

Creditor cenſualis non poteſt agere pro ſorte principali, quia eius reſpectu creditor non eſt, t.4.q.2.n.3.

Creditor in diem, vel ſub conditione ex iuſta cauſa rectè agit, vt debitor caueat die, vel conditione exiſtente ſoluturum, ibid.n.32.

Creditor in diem rectè agere poteſt, vt debitor adueniente die ſoluere condemnetur, ibid n.31

Cre-

Digitized by Google

Creditor eius, qui rem vendidit minori pretio, an poſſit agere aduerſus emptorem remedio, l. 2.C.de reſcind vendit.tit.4.q.3.à n.1.

Creditor ſecundus an poſſit agere aduerſus eum qui à creditore anteriori rem communis debitoris minori pretio diſtraxit, t. 4. quæſtion 3. à nu 3.

Creditor an poſſit nè debitor incidat in commiſſum, ſoluere pro eo canonem inuito creditore, & quid poſt incurſam caducitatem, ibid.à n. 17.& 22.

Creditor an poſſit pro ſuo intereſſe iura debitoris ſui deducere in iudicium abſque vlla ceſſione, & quid per viam exceptionis, ibid à n.24.

Creditor ſine ceſſione debitoris poteſt omnes exceptiones ei competentes opponere aduerſus alium debitoris ſui creditorem, ibid.n. 25.

Creditores mulieris ad cuius bona concurſus eſt creditorũ, poſſunt opponere aduerſus alios creditor.: exceptionem læſionis, vel indotationis mulieri competentem, ibi.n 26.

Creditor perſonalis debitorem debitoris ſui cõuenire non poteſt, t.4.q 4 n.41.

Creditor perſonalis, vt debitoris ſui debitorem poſſit conuenire ſine ceſſione, quæ requirantur, ibid.n.7.

Creditor debitoris calamitoſi poteſt debitoris debitorem ſine ceſſione conuenire, vel eum compellere ad cedendum, ibidem nu.5.

Creditor & debitor ſi concurrant ad exactionẽ nominis obligati, quis præferatur ibid.n.35.

Creditor ſi vendat pignus ſub pacto, vt liceat ſibi pro eodem pretio redimere, debitor ſine ceſſione eius eo pacto vti non poterit aduerſus emptorem, tit.4.quæſt.9.num 9.

Creditor ad cuius fauorem debitor depoſuit pecuniam, vtilem actionem habet ſine ceſſione aduerſus depoſitarium, ibidem numer.13:

Creditor ſi diſtrahat pignus minori pretio, an debitor eius ceſſione indigeat, vt poſſit agere remedio, l.2.C.de reſcind.vendit,ibid.n 22.

Creditor poſterior ſoluens anteriori creditori, quando eum compellere poſſit ad cedendum actiones ſuas: & quid ſi creditor chyrographarius eſſet, tit.5.queſtion.1.à num.25.

Creditor etiam chyrographarius pignori incumbens, quandò poſſit illud pro alio credito retire, ibid.à n.28.

Creditor poſterior an habeat ius offerendi aduerſus anteriorem creditorem, cui bona creditoris fuerunt addicta, vel data in ſolutum, titul. 5.quaſtion.2.numer.13.

Creditoris quandò ſit electio in alternatiuis, tit. 2.queſt.1.num 40.

Creditoris in fraudem debitor nihil moliri poteſt, tit.2.queſt.3.nu.1.

Creditoris in fraudem debitor alienare non poteſt ibid.num.2.

Creditores poſſunt reuocare alienata in eorum fraudem, non verò ea, quæ debitor omiſit acquirere, ibid nu.6.

Creditorum in præiudicium, an poſſit filius renunciare legitimam, vel hæreditatem, ibid num.22.

Crreditorum in præiudicium, an poſſit coniux renunciare lucris coniugalibus, ibid.num.22.

Creditoris mei ſi ex alia cauſa creditor eſſe incipiam, an in nomine quod ego ei debeo cuilibet eius creditori anteriori ſim præferendus, t.3. q.9 n.11.

Creditor inuitus non cogitur mutare debitorem, vel fideiuſſorem, etiamſi alius æquè idoneus præſtetur, ibid n.22.

Creditor poteſt aduerſus quemlibet ex hæredibus agere pro rata, licèt ipſi vel iudex in iudicio familiæ erciſcundæ vni iniunxerit onus integri debiti, ibid.n.24.

Creditorum iura debitorum pactionibus, & factis deteriora fieri non poſſunt, vide verbo, debitor.

Creditor in præiudicium debitoris domicilium mutare non poteſt, ſi in eius domicilio ſolutio ſacienda ſit, tit.3 quæſt.12.num.11.

Creditor non poteſt conuenire debitorem pro parte debiti, & repellitur niſi ad totum agat, ibid. num.20.

Creditor & debitor ſui ipſius quis eſſe non poteſt, t.4.q.1 n.3.

Creditor poſterior hypothecarius ſi ſoluat creditori anteriori, in eius iura ſuccedit ſine ceſſione, ibid.n 15.

Creditor anterior ſi à poſteriori hypothecario pecuniam accipere recuſet, ſatisfacit poſterior creditor conſignando, & deponendo, quo facto ſubingreſſio legalis locum habet, ibidem num.14.

Creditor chyrographarius ſi ſoluat ſine ceſſione creditori anteriori, in ius eius, & pignora non ſuccedit, ibid.num.15.vbi quid ſi poſſideret pignus.

Creditor certus ſi perſonalitèr ad concurſum non fuit citatus, vel incertus per proclama, ius hypothecæ in bonis diſtractis non amittunt, tit. 4.quæſt.2.num.28.

Creditor conditionalis, vel in diem, vel ex cauſa non liquida tenetur comparere, & agere in concurſu bonorum debitoris, & quid intendere debeat, ibid. à nu.34.

Creditor cenſus ſi concurſus formetur ad bona debitoris, pro ſorte principali cenſus agere poteſt, ibid n.34.

Creditor conditionalis, vel in diem non anteà agere poteſt, quàm ſi dies veniat, vel conditio exiſtat, ibid.n.30.

Creditor miſſus in poſſeſſionem bonorum iuditis auctoritate, locationi factæ per debitorem ſtare tenetur, tit.4 quæſtion.3.nu.10.

Creditor miſſus in rei locatæ poſſeſſionem, an poſſit locationem reſcindere propter læſionem abſque vlla ceſſione debitoris, ibid.

Creditor an pro ſuo intereſſe poſſit facere inſinuari donationem factam debitori ſuo, ibid n 12.

Creditor poteſt opponere alijs creditoribus debitoris ſui omnes exceptiones, quas ipſe poſſet, ibid.

ibid.n.25.

Creditor poſterior ex cauſa oneroſa, an poſſit aduerſus donatarium debitoris ſui opponere, vt debitor non niſi in id, quod facere poſſit cōdemnandus ſit, ibid.num.27.

Creditor poſterior ex cauſa oneroſa, an præferatur anteriori creditori ex cauſa lucratiua, ibid.

Creditor, cuius debitor ceſſit bonis, vel formauit concurſum, an poſſit eius actiones exercere, ibid.n.29.

Creditor an vti poſſit pacto de retrouendendo debitori ſuo competenti, ibid.num.32.

Creditor perſonalis debitoris calamitoſi poteſt conuenire debitoris debitorem ſine ceſsione, & eum compellere ad cedendum, t.4.q.4.num.5.

Creditor vbi rectè agit aduerſus debitorem debitoris ſui, an repelli poſsit eo, quòd inſtrumentum debiti ei non traditur, & qualitèr ei conſulatur, tit.4 quæſt.4.num.23.

Creditor hypothecarius, qui nomen debitoris ſui habet obligatum, an poſsit agere, & exigere ſine ceſsione, ibid.n.24.

Creditor non aliter poteſt conuenire debitorem debitoris, quam ipſe debitor poſſet, ibid. n.15.

Creditor, qui poſſidet bona debitoris ſui pro eius ſatisfactione diſtracta in publica ſubhaſtatione, cogitur ea reddere cum fructibus, ſoluto ei debito cum intereſſe, t.5.q.1.n.29.

Creditor poſterior ſoluens anteriori cenſuali, an poſſit eum compellere, vt cedat ius cenſus, t.5. q.2.n.1.

Creditor poſterior ſoluens anteriori, an poſſit cogere ad cedendum etiam contra ſe, ibidem à num.6.

Creditori, qui liberauit vnum ex pluribus correis, vel confideiuſſoribus, quando obſtet exceptio cedendarum, ibid.à n.25.

Creditori quando non obſtet cedendarum exceptio, t.5.q.3.n.1.

Creditor ſi liberet vnum ex correis ad quem in ſolidum, vtilitas contractus peruenit, an repellatur exceptione cedendarum, tit.5.quæſt.3. num.2. & 5.

Creditor agens reuocatoria aduerſus eos in quos debitor bona alienauit in fraudem poteſt agere tàm contra primos, quàm contra poſteriores emptores, tit.5.q.5.n.29.

Creditor hypothecarius poteſt auocare pecuniam à quocumque poſteriori; nec tenetur aduerſus eorum poſteriorem agere, ibid. n.31.

Creditor ſecundus, qui obtulit anteriori ſortem cum vſuris, an poſſit virtute ceſſionis exigere à debitore vſuras vſurarum, ibidem n. 57.

Creditor quando iure creditoris, & ex pacto pignora diſtraxit, ipſe non debitor vendere cenſetur, t.5.q.13.n.2.

Creditor ad cuius ſatisfactionem pignora vendūtur, an poſſit per ſe, vel per interpoſitam perſonam emere, ibidem à num.6.& 8.

Creditor ſi diſtrahat pignus iure creditoris ſub pacto de retrouendendo, an debitores eo vti poſſint aduerſus emptorem ſine ceſſione, ibid. num.9.

Creditor, qui pignora debitoris diſtraxit, vel iudex ad eius inſtantiam, an poſſit ex cauſa ſuperuenienti emptori de eis facere controuerſiam, ibid.n.11.

Creditor de euictione pignoris non tenetur, ſiue vendiderit iure creditoris, vel in publica ſubhaſtatione ſit diſtractum, ibidem num.14.

Creditor, qui diſtraxit pignus iure creditoris, ſi euictum ſit, tenetur cedere emptori iura, quæ habet contra debitorem, & an ei vtilis ſine ceſſione competat, ibidem à n.16.

Creditor, qui ex venditione pignoris fuit ſatisfactus, qualiter retineat pignoraticiam actionē, vt eā cedere poſſit emptori pignoris à quo fuit euictum, ibid.n.20.

Creditor, qui iure ſuo, vel auctoritate iudicis pignus diſtraxit, an eo euicto poſſit in ſubſidium ad pretij reſtitutionem conueniri, ibid. n.24.

Creditor cui debentur centum, cum intereſſe, & damnis, ſi centum illa cedat, non poterit ceſſionarius damna, vel intereſſe exigere, tit.6. q.7.num.7.

Creditor, quandò poſsit reuocare alienata in eius fraudem, titul.6.quæſtion.6.num.25.

Creditor hypothecarius, an poſsit auocare pecuniam ſolutam poſterioribus creditoribus, vel reuocare ceſsionem eis factam, ibid.n.29.& q.7.num.32.

Creditor, qui plures reos debendi habet in ſolidū obligatos, ſi eos ſimpliciter conueniat, & condemnet, non poterit aduerſus eos in ſolidum actionem cedere, t 6.q.8.n.9.

Creditor cogitur ad inſtantiam debitoris ſoluentis, vt faciat inſtrumentum liberationis, & reddat inſtrumentum debiti, t.7.q.1.n.3.

Creditor, qui accepit à debitore partē debiti offerente pro reſiduo, non excluditur, vt reſiduum petat, in miſcellan, tit.6.num.34.

Creditor ſi habeat priuilegium exigendi vſuras à debitore, an ſi cedat actionem ſuam, tranſeat ius illud in ceſsionarium, t.6.q.2.à n.27.

Creditor, qui ex cauſa iudicati poſsidet bona debitoris, ſi condemnetur ad eorum reſtitutionē, cum fructibus ſoluto ei debito cum intereſſe, ſi fructus quotannis intereſſe aſcendant, an exceſſus debeat minuatim extinguere ſortē principalem, t.6.q.10.n 36.

Creditor ſi petat in iudicio partem debiti pro reſiduo, vel centum tantùm, nihil ſibi vltra deberi præſumitur; non tamen excluditur probatio in contrarium, in Miſcell t.6.à n.32.

Creditor ex duplici cauſa & iure; proprio ſcilicèt & ceſſo, ſi petat, vel recipiat pro reſiduo, intelligitur de credito proprio, non de ceſſo, ibidem.

Culpa.

Culpa lata, & dolus quandò in criminalibus æquiparentur, t.5.q.6.n.27.

Cura-

ET VERBORVM.

Curator.

Curator non poteſt accipere ceſſionem contra minorem ſuum, t.2.q.6.à n.1.

D.

Debitor debitum.

DEbitor deponens pecuniam ad extinctionem cenſus, poteſt liberè reuocare depoſitum ante acceptationem creditorum, t 1.quæſtion. 1 nu.17.

Debitor qui ex iudicis mandato depoſuit pecuniam, non poteſt reuocare depoſitum, ibid.n. 18.& 19.

Debitor ſoluens creditori ſuo, qui fecerat concurſum, liberatur ſi eius ignarus ſit, ibidem numer 41.

Debitor ſoluens creditori putatiuo, an liberetur ibid.n.45.

Debitor liberatus cenſetur, ſi creditor ei reddat inſtrumentum debiti, & quid ſi in inſtrumento plures ſint obligati, & vni eorum inſtrumentum tradatur, t.1 quaſtion.3.num.28.

Debitor, ſi creditor reddat pignus, non ex eo præſumitur liberatus, ſed tantùm ius pignoris remiſſum, ibid.n.30.

Debitor non poteſt compelli, vt ſoluat probanti mandatum ad exigendum per teſtes, t.2.q.5. num.3.

Debitor ſi exponit ſe periculo ſoluendi bis, indemnitatis cautionem iuſtè deſiderat, ibid.n.29.

Debitor quandò teneatur debitum deferre ad domum creditoris ſui, t.2.q 6.à n.48.

Debitor non poteſt alibi ſoluere, ſi in certo loco deſignata eſt ſolutio, ibid.n.50.

Debitor qui certo loco ſoluere promiſit, ſi alibi ad ſoluendum condemnetur, electio erit creditoris quo in loco ſolutionem accipere malit, ibid. num 51.

Debitor qui in certo loco ſoluere promiſit, non incurrit pœnam, niſi creditor in eo loco ſit, vel habeat perſonam quæ recipiat ſolutionem, ibid. num.52.

Debitor moram non incurrit ſi non ſit perſona cui ſolutio fieri poſſit, adeo vt nec proteſtari teneatur, nec deponere, etiamſi creditor minor eſſet, ibid.n.52.

Debitor poteſt cogere creditorem, vt alibi quàm in deſignato loco accipiat ſolutionem, ſi paratus ſit ſoluere intereſſe ratione loci, ibidem à num.56.

Debitor cenſus, qui ex pacto non poteſt redimere, niſi poſt duos menſes à die denunciationis, an poſſit ſtatim redimere ſi paratus ſit ſoluere vſuras medij illius temporis, ibid.n 59.

Debitor quandò poſſit ſoluere ante diem ſolutioni præfixum in fauorem creditoris, tit.2.quæſt.6. num.60.

Debitor qui ſoluit aliquid ratione reuerentiæ, tenetur deferre debitum ad domum creditoris, ibid.n.64.

Debitorum nomina, an inter mobilia, vel immobilia reputentur, t.2 q.1.n.19.

Debitorum nomina quo in loco eſſe videantur, ibid.n.21.

Debitoris regularitèr eſt electio in alternatiuis, aliquando verò creditoris eſt, ibi n.40.

Debitor nihil poteſt facere in fraudem creditorũ t.2.q.3.n.1.

Debitor non poteſt alienare in fraudem creditorum, ibid n.2.

Debitor non poteſt renunciare hæreditatem, vel legatum iam agnitum, in fraudem creditorũ, ibid.à n.3.

Debitor non poteſt cedere nomen debitoris ſui in fraudem creditorum, t.2.q.3.n.4.

Debitor in quærendis poteſt præiudicare creditoribus, t.2.q.3.n.5.

Debitor an in foro interiori poſſit renunciare, vel repudiare ius ſibi delatum, in damnum creditorum, ibid.n.35.

Debitor an poſſit ius ſibi vel hæreditatem delatã in alium transferre in præiudicium creditorũ, ibid.à n.36.

Debitum probatur ex confeſſione eius, etiam nulla, t.2.q.5.n.23.

Debitor aut creditor pupilli eius tutor, aut curator eſſe non poteſt, t.2.q.6.n.8.

Debitor reipublicæ ad eius officia eligi non poteſt, ibid n.8.

Debitor cuius creditor pignus minori pretio diſtraxit, an vt agat aduerſus emptorem ceſſione creditoris indigeat, t.4. quæſt.3.à n.7., & q.9.n 22.

Debitorem debitoris ſui creditor perſonalis conuenire non poteſt ſine ceſſione, & quando ſecùs, t.4 q.4 à n.1.

Debitum an probetur ex confeſſione eius incidẽter, & inter alias perſonas facta, tit.4. q 9.numer.39.

Debitor ſoluens ſuo creditori an in aliquo caſu poſſit eum compellere ad cedendum, tit 5.q 1. num.21.

Debitor ſoluens ſuo creditori, rectè deſiderat vt ei reddat inſtrumentum debiti, & eius faciat liberationem, t.7.q.1 n.3.

Debitor qui negat ſe debitorem eſſe, ceſſionis bonorum beneficium amittit, t.5 q 3.n 25.

Debitor exceptione perpetua tutus ſi ſoluat, repetit ſolutum tanquàm indebitum, tit 5.q.4. num.46.

Debitores plures vna ſententia condemnati, pro rata condemnati cenſentur, nec vnius inopia alios onerat, t.5.q 6.n 1.

Debitores obligati in ſolidum ex cõtractu, ſi ſimplicitèr condemnentur, pro ratæ tantum fiet executio, ibid.n 2.

Debitor iuſſus ſoluere ceſſionario, qui inualidam, aut nullam habebat ceſſionem, an teneatur appellare, t.5.q.10.n.13.

Debitores cum moderamine, & efficacia ſunt conueniendi, & exigendi, t.5.q.22.n.23.

Debitorum bona duplici modo pro ſatisfaciendis cre-

creditoribus diſtrahi ſolent , tit.5. quæſt.13. num.1.

Debitorum bona vbi ad inſtantiam creditorum venduntur, emptor ab ipſo debitore cauſam habere cenſetur , ibid. numer. 3.

Debitor cuius pignora iure creditoris creditor diſtraxit ſub pacto de retrouendendo , an eo vti poſſit abſque ceſſione , titul.5 quæſtion.13.n.9.

Debitoris in bonis non eſt ius adeundi hæreditatem , tit. 2. q. 3. n. 7.

Debitor poteſt renunciare ius non dũ quæſitum in præiudicium creditorum ; & quid ſi creditum dotis eſſet , vel Fiſci , ibidem à num 15.

Debitor poteſt meliorationem , vel maioratum delatum renunciare in ſequentem in gradu,in præiudicium creditorum , ibidem num 18.

Debitor an poſſit prematurè , & ante tempus reſtituere fideicommiſſum in præiudicium creditorum , vxoris , vel filiorum , ibid num.19.

Debitor an poſſit renunciare vſumfructum ſibi competentem in bonis filij , in damnum creditorum , vel filiorum , ibid. num. 27.

Debitor poteſt bona capta in executione , à creditore recuperare cum fructibus , ſoluto debito cum intereſſe , tit. 3. quæſt. 2. num 46.

Debitoris eſt electio in alternatiuis rerum, creditoris verò in alternatiuis remediorum , tit 3. quæſt. 7. num. 15.

Debitorum nomina in inuentario defuncti ſunt ſcribenda , non tamen debita quæ ipſe debet , tit. 3. quæſt. 9 num. 9.

Debitor poteſt conſtituere procuratorem in rem propriam , ibid. num. 3.

Debitum in diem, vel ex contractu conditionali, an comprehendatur in ceſſione iurium ſimpliciter , vel verbis generalibus facta , titul. 3. quæſt. 10. num. 16.

Debita quæ comprehendat liberatio generalis , tit. 3. quæſt. 10. num. 23.

Debitor ceſſus quandò iuſtè deſideret , vt cedens compareat ad agendum , tit. 3. quæſt. 11. n. 22.

Debitorum pactionibus creditorum iura immutari non poſſunt , tit. 3. quæſt 12. num 7.

Debitores ſi in ſolidum teneantur , non poſſunt renuente creditore debitum diuidere , ibid. n. 8.

Debitor ſi cenſum redimere velit , coram quo iudice debeat facere depoſitum , an coram ſuo , vel creditoris , tit. 3. quæſt. 12. num. 16.

Debitor cenſus non poteſt compelli ad eius redemptionem , nec pacto effici , vt ad illius redemptionem teneatur , ibid. n. 16.

Debitum vbi exigi poteſt , ibi facienda eſt ſolutio , ibid. num. 18.

Debitor non poteſt inuito creditore partem debiti præſtare , ibid num. 19.

Debitor non poteſt pro parte debiti conueniri, & repellere poteſt creditorem , niſi ad totum agat , ibid. num. 20. & 38.

Debitor , qui ex ſua pecunia ſoluit creditori,in eius iura non ſuccedit , ſed ſolutione omnis tollitur obligatio , tit. 4. quæſt. 1. num. 2.

Debitor , & creditor ſui ipſius quis eſſe non poteſt , ibid. num. 3.

Debitor ſoluens creditori non poteſt eum compellere ad cedendum , ibid. num. 4.

Debitor qui cedit bonis , iura , & actiones creditoribus dimittit , tit. 1 quæſt 1. num. 7.

Debitor qui ceſſit bonis non poteſt agere in iudicio , ibid. num. 9.

Debitor ſi deponat pecuniam ad fauorem creditoris , vtilis ei actio competit contra depoſitarium ſine ceſſione , tit. 4. quæſt. 9. num. 13.

Debitor ſoluendo virtute ceſſionis falſæ non liberatur , tit. 5. quæſt. 9. n. 2.

Debitor ſoluendo famulo creditoris , vel alij eum falſo mandato , vel ſigno , an liberetur , ibid num. 14. & à num. 26.

Debitor ſoluens virtute litterarum , quæ falſificatæ fuerant in numero pecuniæ , an liberetur , ibid à num. 23.

Debitor ſoluens procuratori reuocato , ſi ignorauit reuocationem rectè ſoluit , ibid.

Debitor ſoluens virtute ceſſionis inualidæ, an liberetur à cedente , tit. 5 quæſt. 10. à num. 1.

Debitor an teneatur opponere ceſſionario iniuſtitiam ceſſionis , ibid. n. 7.

Debitor an ſatisfaciat ſi paratus ſit ſoluere , vel redimere cenſum in ærea moneta pro qua ceſſus , aut venditus fuit, licèt conſtitutus fuiſſet in argentea , t. 6. q. 10 num. 49. & 58.

Debitor non poteſt opponere ceſſionario de iniuſtitia ceſſionis , imò integrum debitum ſoluere tenetur , quamuis pro minori ceſſus fuiſſet , ibid. num. 59.

Debitor à quo plus petitur quàm debet , vel quod iam ſoluerat , an poſſit cum iuramento totum debitum negare , in Miſcell. tit. 6. num. 28.

Debiti partem qui petit , vel accipit pro reſiduo , an excludatur ab alterius partis petitione , ibid. à num. 32.

Debitor ſi offerat creditori partem debiti pro reſiduo , non excluditur creditor , qui partem accepit , vt pro reſiduo agat , ibid

Debitor ſi ſoluere recuſet, quia ſe exponit periculo ſoluendo bis , qua præſtita cautione ad ſoluendum compelli poſſit, t.7.q.1.n.10.

Debitor non rectè ſoluit creditori ſuo , ſi ſciat legis poteſtate vtiles actiones in alium eſſe tranſlatas, t.8.q.2.n.

Debitor conſignans creditori ſuo aliquos effectus ex quibus percipiat ſuum creditum,quando ex illa conſignatione liberetur , tit. 7. quæſt.3. numer. 22.

Debitorem ceſſum , ſi idoneum fore cedens , promittat, ſtatim aduerſus eum agi poterit , ſi appareat moratoriam à Principe habere, ibidem num 30.

Debitorem idoneum præſtare promittens ,an ſatiſfaciat , ſi tempore promiſsionis , & ceſsionis idoneus ſit , licèt poſtea non ſoluendo fiat, ibid. num.28.

Debitor, quando rectè ſoluat cedenti poſt factam ceſſionem, t.8.q.2. à n.12.

Debitor, qui dedit in pignus nomen debitoris ſui,

poteſt

poteſt ab eo exigere; ſi nondum interuenit vnū, de quibus in l.4. C. de nouationibus. *ibid.n.14.*

Debitor, vt non poſſit ſoluere creditori ſuo, an ſufficiat, quòd certioretur, nomen quod debet pignori datum fuiſſe, ibid.n.15.

Debitor ceſſus non poteſt ſoluere cedenti, poſtquàm ceſſionarius fecit vnum de tribus contentis in l.3. C. de nouationibus *à n.20.*

Debitor delegatus non poteſt amplius ſoluere creditori deleganti, ibid.n.19.

Debitor delegatus liberatur ſoluendo ei, cui delegatus fuit, licèt is non eſſet creditor delegantis: aliud eſſet, ſi non ſoluerit, ſed compenſauerit, aut pactum ei ſit factum de non petendo, ibid.n.38.

Debitor delegatus ſoluens delegatario, qui creditor non erat, nullum acquirit aduerſus eum condictionem indebiti, ſed deleganti competit, ibid.n.29.

Debitori, ſi quis mutuet pecuniam, vt dimittat creditorem, an ſi ei ſoluat, ex eiſdem pecuniis dimiſſus cenſeatur, t.4 q.3.n.18.

Debitor, qui formauit concurſum creditorum omnes actiones ſuas transfert in creditores, niſi ex animo ſuo penderent, t.4.q.3.n.30.

Debitoris *iuribus, & actionibus, quando creditor vti poſſit ſine ceſſione, tit.4.q.3 per tot.*

Debitoris *calamitoſi creditor poteſt conuenire debitorem debitoris ſine ceſſione; vel eum compellere ad cedendum, t.4.q.4.n.1.*

Debitorum *nomina capi poſſunt in executione, in aliorum bonorum defectum, ibid.n.9.*

Debitorem *debitoris condemnati, quando exequi poſſit executoriæ executorialium, ibid.n.11.*

Debitor debitoris non aliter poteſt conueniri per creditorem, quàm poſſet per creditorem ſuum, ibid.n.15.

Debitor debitoris vbi legitimè conuenitur, non poteſt differre ſolutionem ex eo, quod inſtrumentum debiti ſibi non redditur; & qualiter ei conſulatur, ibid.n.23.

Debitorem *debitoris, an poſſit creditor conuenire, ſi nomen eius habeat obligatum, ibidem num.24.*

Debitum *in diem cedi poteſt, titul. 3. quæſt. 10. num.7.*

Debitum *ex contractu conditionali an cedi, vel tranſmitti valeat, ibid.n.8. & 11.*

Debitores, *qui ære alieno oppreſſi ſoluere non poſſunt, creditoribus traduntur, vt ſeruiant, tit.3.q.6 n.19.*

Debitor, & creditor ſi concurrant ad exactionem nominis obligati, quis præferatur, tit.4. q.4.n.35.

Debitor ſoluendo falſo, vel putatiuo hæredi, an liberetur, t.5.q.9.n.4.

Debitor *ſoluens alij, quàm verò creditori, aut eius procuratori non liberatur, ibidem à numer.2.*

Debitor, qui patitur ſe delegari omnem exceptionem ſibi competentem remiſiſſe cenſetur, tit.6. q.11. à n.34.

Debitor *ceſſus, ſi præſens ſit ceſſioni; vel ſoluere promittat ceſſionario, an aliqua exceptione ſe tueri poſſit ex his, quæ obſtarent cedenti, ibidem n.34.*

Debitores, qui non niſi in quantum facere poſſunt conueniuntur, carcerari non poſſunt, t.6.q.11. num.42.

Decimæ. Decima executionis.

Decimæ deferri debent ad horrea Eccleſiæ, tit. 1. q.6.num.65.

Decimæ laico cedi non poſſunt, earum tamen commoditas rectè ei ceditur, & alienatur, t.3.q.1.n.12.

Decima executionis, an debeatur ab executione, quam petit fideiuſſor virtute ceſſionis, vulgo de la carta de laſtro, *t.5.q.5.n.51.*

Decimarum quæſtio, ſi iuris ſit ad Eccleſiam pertinet, t.6.q 3.n.16.

Decimarum *conductores etiam laicos, quando poſſit Eccleſia ad ſuum forum trahere, ibidem num.19.*

Decimarum *quæſtio, ſi facti ſit, Iudex etiam ſecularis eſt competens, ibid.n.18.*

Decimarum debitores, an poſſit ceſſionarius Eccleſiæ ad forum Eccleſiaſticum trahere, ibid. num.15.

Decimas *inſolitas, ſi petant Eccleſiaſtici, poſſunt grauati ad Regium Tribunal recurrere, ibid. num.17.*

Decimarum *conductorem, an poſſit ceſſionarius Eccleſiæ trahere ad forum Eccleſiaſticum, in caſibus in quibus Eccleſia poteſt, ibid.n.20.*

Declaratio.

Declaratio *voluntatis colligitur ex actu nullo, t.2.q.5.n.21.*

Decoctus.

Decoctus cedere non poteſt iura, & actiones in exord. tit.2.

Decretum.

Decretum *Iudicis an neceſſarium ſit, vt poſſit minor cum Tutore delegare debitorem ſuum ſuo creditori, t.2.q.1.n.14.*

Decretum *requiritur ad alienationem bonorum mobilium minnoris, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ibid.n.2.*

Decretum *Iudicis neceſſarium eſt ad hoc, vt minor, & eius tutor poſsint reſtituere fundum, ſi in eorum electione eſſet fundum, vel æſtimationem eius reſtituere, ibid.n.42.*

Delegatio Delegatus.

Delegatus *debitor, non poteſt amplius ſoluere creditori deleganti, t.8.q.2.n.19.*

Delegatus *debitor, qui ſoluit ei, cui delegatus fuit, liberatur, licèt non eſſet creditor delegantis: aliud eſſet, ſi non ſoluerit, ſed compenſauerit; vel pactum ei fieret de non petendo, ibidem num.28.*

Delegatus *debitor, qui ſoluit ei, cui delegatus fuit,*

fuit, qui re vera creditor non erat delegantis, nullam aduerſus eum conditionem habet, ſed deleganti competit, ibid.n.39.

Delegatio, & ceſſio differunt, titul. 7. quaſt. 3. num.27.

Delegatio non inducitur per acceptationem litterarum factam ab eo, cui diriguntur, ibid. num.26.

Delegatio inuito, & ignorante debitore fieri non poteſt; ceſſio verò eo inuito, & ignorante fit, tit.6. quaſt. 11. num. 35. & titul. 1. quaſt. 2. num.51.

Delegare an poſſit minor tutore auctore debitorem ſuum ſuo creditori, tit.2.q.1.n.14.

Delegare pro cedere accipitur, tit.1.q.2.n.12.

Delegans poſt delegationem nullas retinet actiones contra debitorem, cedens verò directas retinet, ibid.n.53.

Delictum.

Delicta alia ſunt nominata, alia inominata, t.7. quaſt.2.n.2.

Delicta innominata ſub crimine ſtellionatus cōprehenduntur, ibid.

Delicti titulus vbi deficit, ſi quid dolo malo admiſſum fuit, ſtellionatus crimen committitur, ibid.n.3.

Delictorum pœna an ceſſent, ſi deliquens pœniteat, t.7.q.2.n.27.

Denunciatio.

Denunciatio, quæ fit debitori, vt non ſoluat creditori ſuo, vt vtilis ſit, qua forma fieri debeat, t.8 q.2.n.22.

Depoſitum.

Depoſitum factum ſub ea conditione, ſi creditor iura ſua ceſſerit deponenti, an legitimum ſit, t.5.q.1.n.21.

Depoſitarius pecuniæ ſoluens virtute falſæ ceſſionis, vel mandati an liberetur, tit 5. quaſt.9. num.15.

Depoſitarius qua forma compellendus ſit ad reſtitutionem depoſiti, t.5 q.8.n.8.

Depoſito facto per debitorem ad fauorem creditoris, vtilis actio competit creditori aduerſus depoſitarium, abſque vlla ceſſione, tit.4. q.9. num 13.

Depoſitum ad redemptionem cenſus an debeat fieri coram Iudice debitoris, vel creditoris, tit.3. q.12.n.16.

Depoſitum poteſt reuocari antequam acceptetur per creditorem, & quid ſi fiat de mandato Iudicis, t.1.q.1.à n.17.

Depoſitum, vt illegitimum ſit, non ſolùm fieri debet de principali condemnatione, ſed de litis expenſis, t.5. q.5.n.38.

Depoſitarius rem ſibi depoſitam apud alium deponere non poteſt, nec ſi depoſuerit, liberatur cedendo actiones aduerſus eum, t.5. quaſt.14. num.5.

Depoſitarius ſecundus penes quem primus rem depoſuit, an poſſit contra Dominum, qui ceſſis iuribus agit, opponere compenſationem, ibid.n.16.

Dies.

Dies, ſi ſit appoſitus fauore creditoris, non poteſt ſolui ante diem, & quid ſi ſoluatur intereſſe dilationis, t.1.q.6. n.60.

Dignitas.

Dignitatis proprium eſt, vt ad inferiores deſcendat, non vt quærat ſuperiores, tit.3. quaſt. 3. num.30.

Dignitas filij an aſcendat ad patrem, ibid.

Dilatio.

Dilatio, & terminus concedendus eſt condemnato ad præſtationem facti, & à denegatione licitè appellat, t.5.q.8. à n.2.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio pœnalis loquens de actore, an in reo procedat, t.2. q.4.n.29.

Diuiſio.

Diuiſionem commodam, ſi res aliqua non patiatur, quomodò inter cohæredes, vel ſocios adiudicanda ſit, t.3.q.2.n.32.

Dolus.

Doli actio non alij datur, quàm ei, qui dolum paſſus eſt, nec in alium, quàm in eum, qui dolum admiſit, t.5.q.11.n.25.

Dolus tutoris quatenùs noceat pupillo, & an ex eo conuentus liberetur cedendo actiones contra eum, ibid à n.19.

Doli exceptio, quæ repelleret cedentem, an repellat etiam ceſſionarium, t 6.q.11 n.55.

Domicilium.

Domicilium non poteſt mutare creditor in præiudicium debitoris, qui in domicilio creditoris ſoluere tenetur, t.3. q.12.n.11.

Dominium.

Dominium non transfertur ex nuda traditione, t.1.q.4.n.15.

Dominium an transferat, qui rem vendere promiſit, ſi pretium accepit, & rem tradidit, t.1. q.6.n.36.

Dominium rerum minoris, vel Eccleſiæ, quæ alienatæ fuerunt ſine ſolemnitate non transfertur in ementem, & eis rei vindicatio competit, t.2. q.1.n.8.

Dominium rei legatæ recta via tranſit in legatarium à die mortis defuncti, & quid in legato quantitatis, t.4.q.5.n.4. & 6.

Dominium rei emptæ per Procuratorem noſtrū, an nobis acquiratur, t.4.q.9.n.26.

Dominus an teneatur de facto famuli ſui, & ſi pro eo ſoluat, an petere poſſit iurium ceſſionem, vel vtilis ei ſine ceſſione competat, tit. 5. q.9. num.26.

Domi-

Dominus inſtrumenti non ſolùm ad exhibitionem eius rectè agit, ſed rei vindicatione, tit.7. q.1.n.6.

Dominis vaſſallorum, quæ ſeruitia præſtent vaſſalli, t.3.q.6.n.24.

Dominum dùm alloquuntur vaſſalli, an ſtare debeant capite deoperto, ibid n.25.

Domino iuriſdictionis alicuius villæ vaſſalli non præſtant operas, ſed tantùm honorem, & obſequium, ibid.n.26.

Dominum rei non probatur ex ſolutione penſionis debitæ, ratione illius rei, titul.3. quæſt. 9. num.12.

Dominium directum recognitũ videtur ex ſolutione canonis, vide verb. Emphyteuſis.

Dominium vnius rei licèt non poſſit quis ex pluribus titulis, ſeu cauſis acquirere, poterit tamen ad cautelam pluribus titulis ſe iuuare, t.6.q.7.n.8.

Dom[illegible] transferre non intendit, qui eam dimittit ex cauſa tranſactionis; ſed tantùm à lite diſcedere, ibid n.14.

Donatio, Donans.

Donationis cauſa facta præſumitur ceſsio modicæ quantitatis pauperi per diuitem facta, t.1. q.4.n.30.

Donatio quando præſumatur ex ſanguinis coniunctione, ibid n.18.

Donationis titulo facta, an præſumatur ceſſio, quæ ſine cauſa ſit, ibid.n.33.

Donare promittens pro donante habetur, maximè fauore matrimonij, t.1.q.6.n 4.

Donare, vel dotare ſi quis ſimpliciter promittat, an poſsit rurſus in inſtrumento donationis aliquam conditionem, vel grauamen adijcere, ibid n.11. & 14.

Donatio perfecta non recipit ex poſt facto modũ, vel conditionem: item nec promiſsio de donando, ibid n.15.

Donatio ſi fiat minori, vel Eccleſiæ, poſſunt in ipſo acquiſitioni actu, ſine aliqua ſolemnitate retrodonare, vel pactum dominij reſolutiuum adijcere, t.2 q.2.n.1.

Donatio inter coniuges putatiuos an conſiſtat, t.4.q.8.n.15.

Donatarius cum onere ſoluendi creditoribus, an poſſit ab eis directè, & ſine aliqua ceſſione conueniri, t 4.q.9.à n.28 & 36.

Donatarius partis, vel omnium bonorum, hæres, vel vniuerſalis ſucceſſor non eſt, titul 3. q. 9. num 5.

Donatarius partis, vel omnium bonorum, an poſsit conueniri à creditoribus donantis, tit.3. q.9.n.6.16. & 26.

Donari poteſt ius, & ſpes contractus conditionalis, t.3 q 10.n.11.

Donationis reuocandæ ius propter ingratitudinem, an cedi poſsit. in Miſcell.t.3.n.16.

Donari an poſsit fideicommiſſum conditionale, vel in diem, ibid. n 9.

Donans rem duobus diuerſis temporibus ſtellionatum committit, tit.7.quæſt.2.num.18.

Donans, quando de euictione teneatur, ſi res donata ſit euicta, ibid.n.19.

Donationem falſa cauſa vitiat, t.8.q.1 n.5.

Donatio excedens 500. ſolidos non valet ſine inſinuatione, & vſque ad quam quantitatem ſuſtineatur, ibid.n.15.

Donatio, vel renunciatio gratuita an reſcindi poſsit propter enormem læſionem, ibid.n.24.

Donationem factam debitori an poſsit eius creditor petere, vt inſinuetur, t.4 q.3 n.12.

Donatio requirit inſinuationem, & de alijs, vide verb. Inſinuatio.

Donatio facta per Clericum laico, vel è contra coram quo Iudice inſinuanda ſit, vide verb. Inſinuatio.

Donatarius cũ clauſula conſtituti eſt legitimus contradictor ad impediendam executionem in bonis donantis, t.6 q.5.n.8.

Donatarius bonorum poſt mortem donantis cum clauſula conſtituti impedit hæredi miſsionem in poſſeſsionem in bonis donatis, ibid. n.9.

Dos, Dotans.

Dotem ſi quis conſtituere promittat, idem eſt, ac ſi cum effectu conſtitueretur, tit.1. quæſt.6. num.5.

Dotare an poſsit cogi pater virginem, quam filius ſtuprauit, t.2.q.6.n.19.

Dotem in mobilibus conſiſtentem, licèt non niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij maritus reſtituere teneatur, tamen ſtatim poteſt conueniri, vt caueat ſe poſt anni lapſum ſoluturum, t 4.q.2.n 33.

Dotis legatum, an patiatur diminutionem, ſi hæreditas omnibus legatis ſoluendo non ſit, t. 4. q.5.n.9.

Dotis debitum, & legatum an omnes hæredes in ſolidum afficiat, t.4 q 6.n 8.

Dotem non exactam à marito, an poſsit mulier ſoluto matrimonio exigere à promiſſore, abſq; vlla ceſsione hæredum mariti, tit.4. quæſt. 8. à num.35.

Dotem ſibi, vel vxori promiſſam exigere poteſt maritus abſque vlla vxoris ceſsione, ibid.

In dotem ſi detur nomen debitoris, poteſt maritus abſque alia ceſsione agere contra debitorẽ, t.4. in Miſcell.n.7.

Dotis reſtituendæ per maritum ſoluto matrimonio an rectè fideiuſſor interueniat, t.5.quæſt.3. num.8.

Doti dari poſſunt marito debitorum nomina, t.5. q.12.n 1.

Doti ſi detur marito nomen debitoris, quod exactum non fuit, an ſoluto matrimonio eius retroceſsione liberetur, t 5.q.12 à n.2.

Dotalium rerum æſtimatio facit emptionem, ibidem n.3.

Doti ſi dentur bona æſtimata, mariti fiunt, & ea alienare poterit, ibid n.4.

Dotem quæ cõſiſtit in immobilibus, ſtatim ſoluto matrimonio reſtituere debet maritus; quæ

Digitized by Google

autem in mobilibus conſiſtit intra annum,t.5. q.12.n.29.

Dotis reſtituendæ dilatio, an competat marito putatiuo, ibid.

Dos ſi ex pacto reſtituenda ſit patri ſoluto matrimonio.non poterit in præiudicium creditorum conſentire donationi cauſa mortis per filiam de dote facta,tit.2.q 3.n.31.

Dotes ſaluas habere,quibus mulieres nubere poſſint,expediens eſt Reipublicæ, titul.3. quæſt.7. num 1.

Dotis creditum, an præferatur alijs anterioribus mariti creditoribus in bonis poſtea quæſitis, t.3.q 7 n 3.

Doti præfertur ceſſionarius creditoris anterioris, etiam in bonis poſtea quæſitis,ibid.n.4.

Dotem non poteſt repetere mulier conſtante matrimonio, nec ei rectè ſoluitur, & ſoluta repetitur,ibid.n.6.

Dotem repetere poteſt mulier conſtante matrimonio, ſi maritus vergat ad inopiam, & qualis eſſe inopia debeat, ibid à n 9.

Dotẽ rectè repetit mulier ſoluto matrimonio pro alendis filijs prioris matrimonij, ibid.n.8.

Dotis reſtitutio quæ fit mulieri propter inopiam mariti, vera dotis reſtitutio non eſt; ſed tantùm aſſecuratio,ibid.n.20.

Dotis fructus reſtituta propter inopiam viri,manent obnoxij oneribus matrimoni, & qui ſuperſunt ad maritum,& eius creditores ſpectãt, ibid.n 21.

Dotis repetendæ ius propter vergentiam viri ad inopiam mulier alij cedere non poteſt, ibidem num.22.

Dotem repetere poteſt mulier, cuius maritus furere cœpit, aut ad triremes, vel ad perpetuam carcerem eſt condemnatus,ibid n.24.

Dotis repetendæ ius ſoluto matrimonio cedi, & alienari poteſt, ibid.n 28.

Dotem amittit mulier propter adulterium, ibid. num.30.

Dotem nondum ſolutam exigere non poteſt maritus ſoluto matrimonio, licèt id priuilegium habeat, vt pro dotis reſtitutione inſolidum non teneatur, t.4.q 8.n.43.

Dotem repetere non poteſt mulier actione perſonali à debitoribus mariti.t.4.q 4.n.30.

Dotis actio ſi cedatur, an tranſeat cum ſuo priuilegio in ceſſionarium, t.6.q.2.

Dotis priuilegia,& prælatio, an tranſeat in hæredes mulieris; vel earum creditores, ibidem num 24

Dotans Capellam, vel Eccleſiam, & conſignans dotationem in aliquibus effectibus, an teneatur eis poſteà diminutis,t.7.q.3.n.23.

E.

Eccleſia.

E*Cceleſiæ bona immobilia vt ritè alienentur, quæ ſolẽnitates ſint neceſſariæ,t.2.q.1.n.3.*

Eccleſiæ bona vt alienentur, quæ ſubhaſtationis ſint neceſſaria,& per quot dies,ibid.n.6.

Eccleſiarum bona ſi alienentur ſine ſolemnitatibus, alienatio eſt nulla,nec reſtitutio in integrum eſt neceſſaria, ibid.n.7

Eccleſia cuius bona alienata fuerunt ſine ſolemnitatibus, ea vindicare poteſt, ibid.n 8.

Eccleſia an reſtituere teneatur pretium quod accepit ex alienatione nulla,ibid n.9.

Eccleſiæ bona à quo tempore inceperint non poſſe alienari,ibid.n.10.

Eccleſiæ cenſus ſi alienetur, eadem ſolemnitas requiritur, quæ in alienatione immobilium eſt neceſſaria,ibid.n.32.

Eccleſia,vel minor rectè tranſigunt ſuper re immobili, ſi apud eos maneat,ſecùs ſi dimittatur, ibid n.46.

Eccleſia,vel minor an poſſint tranſigere ſine ſolemnitatibus, ſuper iure, fideicommiſſo, vel hæreditate eis nondum acquiſita,ibid [illegible]

Eccleſia,vel minor,quibus donatio fit, poſſunt in ipſo acquiſitionis actu ſine ulla ſolemnitate retrodonare, vel pactum reſolutiuum dominij adijcere, t.2 q 2.n.1.

Eccleſiæ an noceat factum Prælati, qui modum, vel conditionem contractui adiectum non impleuit, ibid n.2.

Eccleſia, vel minor ſine ſolemnitate ementes, poſſunt incontinenti pactum de retrouendendo, vel addictionis in diem apponere,ibid n.3.

Eccleſiæ,& Clerici an potentiores dicantur: Et in ceſſione eis facta an locum habeant pœnæ debitoribus in l.1.& 2.C.nè liceat potentiorib. *t.2. q.4 à n.44.*

Eccleſia ceſſionaria debet conuenire debitorem ceſſum coram ſuo Iudice,*niſi aliud lege,vel ſtatuto caueatur expreſsè,ibid.n 50.*

Eccleſiæ Prælatus contra Eccleſiam ſuam ceſſionem accipere non poteſt,t.2.q.6.n.12.

Edere, vide exhibere.

Electio,

Electio in alternatiuis regulariter debitoris eſt, aliquando verò creditoris, titul. 2. quæſt. 1. num.40.

Electionem ſi habeat minor, & eius Tutor, vt reſtituant fundum, aut eius æſtimationem, non poſſunt fundum reſtituere ſine decreto, ibid.n 42.

Electio ad officia Reipublicæ de eo,qui debitor eſt Reipublicæ, vel creditor, an valeat,tit.2.q.6.à num 9.

Eligendi, aut nominandi facultas, an rectè cedi poſſit,t.3.q.1.n.25.

Electio creditoris eſt in alternatiuis remediorũ, debitoris verò in alternatiuis rerum, tit.3.q.7. num.15.

Electio conceſſa à fundatore Maioratus primo vocato,an perſonalis ſit, vel realis, ita vt omnis ſucceſſor poſſit eligere,t.3.q.1.n.45.

Electio creditoris eſt, ſi vnum ſit in obligatione, aliud

aliud ad ſecuritatem, & cautelam, tit. 3. q.7. num.25.
Eligendi ius cedi, & tranſmitti poteſt, tit.3. q.8. num.5.

Emmphyteuſis, emphyteuta.

Emphyteuta creditoribus nocet ſententia cum eo lata, t.1.q.1.n.33.
Emphyteuta, vel Maioratus poſſeſſor non incurrunt pœnam priuationis ex alienatione, ſi traditio non ſit ſecuta, & an ſufficiat ficta traditio, t.1.q.6.à n.44.
Emphyteuta nominatio, etiam nulla reuocat priorem nominationem, tit.2.q.5.n.25.
Emphyteuſim ſi alienet emphyteuta irrequiſito domino, non incurrit pœnam, ſi alienato ſit nulla, t.2 q.2.n.28.
Emphyteuſi dominus, an poſſit cedere ius declaranda caducitatis, t.3.q.1.n.46.
Emphyteuſi dominus poteſt inuito, & ignorante emphyteuta alienare emphyteuſim, & ei ius retrahendi non competit, t.3.q.2.n.18.
Emphyteuta vtile dominium irrequiſito domino alienare non poteſt, ibid.n. 19.
Emphyteuſim pro deſcendentibus conceſſam, ſi pater renunciet, poterit filius reuocare, etiam ſi ad dominum reuerſa iam fuiſſet, t.3.quaeſt.4. num.34.
Emphyteuſim ad tres vitas conceſſam, ſi tertia perſona cedat in alium, emphyteuſis finietur per mortem cedentis, t 3.q.5.n.23.
Emphyteuta, vel feudatarius, qui ſe tales eſſe fatentur, non poſſunt præſcribere penſionem, vel ſeruitium, quod ſoluitur in recognitionem dominij, t.3.q.6.n.30.
Emphyteuta negans ſe talem amittit emphyteuſim, t.5.q.3.n.23.
Emphyteutæ creditor an poſſit pro eo ſoluere canonem inuito domino, nè debitor ſuus incidat in commiſſum, & quid poſt incurſam caducitatem, t.4.q.3. à n.17. & 22.
Emphyteuſis dominus ab alio, quàm emphyteuta canonem accipere non cogitur, tit. 4. quaeſt. 3. num.18.
Emphyteuta, quando incidat in commiſſum ob non ſolutum canonem, ibid.n.20.
Emphyteuta ſi minor ſit, an reſtituatur aduerſus ſolutionem canonis, nè incidat in commiſſum, ibid.
Emphyteuta ſi vnus ex pluribus hæredibus non ſoluat canonem, an ſaciat alios incurrere in pœnam, vide pœna.
Emphyteuſis ſi pertineat ad vxorem, an ei præiudicet maritus ſoluendo, vel non ſoluendo canonem, vide maritus.
Emphyteuta nominatio variari non poteſt, ſi nominans nominato iura ſua ceſſit, tit. 6. q.8. num 5.
Emphyteuta, quando poſſit retinere bona emphyteotica ratione melioramentorum, & expenſarum, t.4.q.7. à n.33.

Emptio, emens.

Emptor officij cum onere ſoluendi, & recognoſcendi cenſus ſuper officio impoſitos, an liberetur dimittendo officium, tit.1. quaeſt. 1. à numer.50.
Emptor officij, aut hypothecæ cum onere ſoluenuendi creditoribus, ſi ab eis conuentus hypothecam dimiſerit, poterit rurſùs à venditore conueniri, & reincidet in priſtinam obligationem, t.1.q 1.n.38.
Emens rem cum onere ſoluendi creditoribus emptoris, an poſſit ab eis directè conueniri, t.4. q.9.à n.28. & 36. vbi n 38. quid ſi aliundè de debito non conſtet.
Emptor nominis vtilem actionem habet ad illius exactionem ſine ceſſione, tit.4. in Miſcellanea num.2.
Emptor fundi, qui penes tertium eſt, non poteſt ſine ceſſione res vindicare fundum, t.4. in Miſcell.n.3.
Emptor hæreditatis vtiles actiones habet ſine ceſſione, ibid.n.4.
Emptor, qui ſoluit gabellam pro venditore, an poſſit, quod ſoluit exigere à venditore, ſine ceſſione, ibid.n 37.
Emens rem cum onere redimendi cenſum, an poſſit compellere creditorem, vt ei ius cenſus cedat, t.4 q.1.à n 6.
Emptor rei cum onere ſoluendi creditoribus venditoris, an poſſit ab eis directè conueniri, tit.3. q.9.n.4.& 25.
Emptor hæreditatis, an poſſit conueniri per creditores hæreditarios, tit 3.q.9.n.20.
Emens pignus à debitore cum pacto, vt ex pretio creditor dimittatur, & in eius locum ſuccedat, in locum dimiſſi creditoris ſubrogatur ſine ceſſione, t.4.q.2.n.1.
Emptor pignoris acquirit ius pignoris in eum caſum, quo res ei auuocari poſſit, ibidem numer.2.
Emens pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, ſi de ſubingrediendo in eius locum actum non ſit, an in eius locum, quo ad ius excipiendi, & retinendi ſuccedat, ibid.n.2.
Emens pignus à creditore, an in eius ius ſuccedat, an autem pignoris dominium, acquirat, ibid.n.18.
Emptor, qui à creditore pignum comparauit, an poſsit moleſtari per alios creditores anteriores, vel poſteriores, ibid.n.19.
Emens rem in publica ſubaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus, an poſsit moleſtari per alios creditores anteriores, vel poſteriores, ibid. num.20.
Emens rem ab hærede cum beneficio inuentarij, vel ab executore teſtamenti pro ſatisfaciendis creditoribus, an ab alijs ſaltim anterioribus poſsit inquietari, ibid.n.25.
Emptor bonorum in publica ſubbaſtatione, ſi ſententia ſit reuocata per ſuperiorem, an poſsit compelli ad reſtitutionem bonorum, vel tantùm poſsit agere ad pretium contra creditores, ibid.n.26.
Emens rem in concurſu creditorum ſecurus eſt,

& moleſtari non poteſt etiam per creditores anteriores, ibid. n. 27.

Emens rem minori pretio, an poſſit conueniri per creditorem venditoris, remed. l. 2. C. de reſc. vend. t 4. q. 3. à n. 1.

Emens rem à creditore minori pretio, an poſsit conueniri per debitorem, vel alium eius creditorem poſteriorem, ibid à n. 7.

Emptor ſecundus à quo fuit res euicta, non poteſt agere de euictione contra auctorem auctoris ſui, ſine eius ceſſione, tit. 4. q. 7. n. 3.

Emptor ſecundus, qui emit à primo, qui læſus fuerat vltra dimidiam, non poteſt agere remedio, l. 2. C. de reſcind. vend. contra primum venditorem, niſi is à quo emit iura ſua ceſſerit, ibid. n. 7.

Emptori alicuius portionis hæreditariæ, an pertineat portio alia hæreditatis poſtea deficiens, vel potiùs ad venditorem, ibid. à n. 14.

Emptori cenſus emphyteotici, an pertineat ius petendæ, & declarandæ caducitatis incurſæ ante venditionem, ibid. n. 24.

Emptor bonorum, quæ diſtrahuntur pro ſatisfaciendis creditoribus, an à creditore, vel à debitore cauſam habere dicatur, tit. 5. quæſt. 13. à num. 1.

Emere an poſſit creditor per ſe, vel interpoſitam perſonam pignora debitoris, quæ diſtrahuntur ad eius ſatisfactionem, ibid. n. 6. & 8.

Emere an poſſit bona procurator, qui ea cum mãdato domini diſtrahit, ibid. n. 7.

Emens pignus à creditore, vel in publica ſubhaſtatione an poſſit per creditorem ipſum moleſtari de dominio pignoris ex cauſa ſuperuenienti, ibid. n. 11.

Emptor pignoris diſtracti pro ſatisfactione creditoris, an eo euicto poſſit agere in ſubſidium ad pretium, aduerſus creditorem, ibid. à n. 4.

Emptor pignoris, ſi euictio immineat in limine contractus, an poſſit pretium retinere aduerſus creditorem, ad cuius inſtantiam fuit diſtractum, ibid.

Emptor nominis in publica ſubhaſtatione, an potior ſit creditori, qui nomen habebat obligatum, vel ceſſum, t. 6 q. 8. à n. 13.

Emptori, aut ceſſionario nominis, vel cenſus, quando obſtet exceptio, quod non iuſto pretio nomen, vel cenſum emerit, tit. 6. quæſt. 10. num. 50.

Emptor hæreditatis an ſtatim actiones hæreditarias comparaſſe cenſeatur, tit. 7. quæſt. 4. numer 17.

Emens rem in publica ſubhaſtatione, ſi cedat emptionem, vulgo el remate, in fauorem creditoris, an gabella debeatur, tit. 7. quæſt. 5. numer. 23.

Emptiones, & contractus facti pro perſona nominanda, quem effectum habeant, tit. 7. q. 5. num. 22.

Emptori pignoris longè vtilior eſt pignoratitia creditoris actio, quàm vtilis ex empto actio, t. 5. q. 13. n. 23.

Epiſcopus.

Epiſcopis reuerentiam debitam ſubditi omninò præſcribere non poſſunt, t 3 q. 6. n. 28.

Epiſcopus, qui ſoluit mulctam impoſitam ſuo Vicario, poteſt petere aduerſus eum iurium ceſſionem; vel vtili abſque ceſſione agere, t. 5. q. 6. num. 30.

Epiſcopus an cogi poſſit ſoluere mulctã impoſitam ſuo Vicario, quia inobediens fuit Regijs prouiſionibus, ibid. n. 31.

Epiſcopus an teneatur de culpa, vel imperitia Vicarij ſui, ibid. n. 32.

Epiſcopus an præſumatur ſcire facta ſui Vicarij, ibid.

Epiſcopus an neceſſariò teneatur habere Vicarium, ibid. n 33.

Epiſtola.

Per epiſtolam an poſſit fieri ceſſio iurium, tit. 1. q. 5. num. 15.

Euictio.

Euictioni obſtrictus non manet, qui contraxit ratione officij, t. 5. q. 11. n. 10.

Euicto pignore in ſolutum dato, an primæuæ actiones durent, & quid ſtante proteſtatione, t. 5. q. 13. n. 23.

Euicto pignore ad ſatisfactionem creditoris diſtracto, an in ſubſidium poſſit creditor ad pretij reſtitutionem conueniri, ibid. n. 24.

Euictio ſi in limine contractus immineat, an poſſit emptor retinere pretium aduerſus creditorem agentem, ibid. n. 24.

Euictionis actionem non poteſt emptor exercere contra auctorem auctoris ſui ſine ceſſione, t. 4. q. 7. num. 3.

Euictionis actio perſonalis eſt, quæ de vna in aliam perſonam ſine ceſsione non transfertur, ibid. n. 4.

Euictione ſecuta, prælatio quæ competit pro re, datur etiam pro litis expenſis, tit. 5. quæſt. 5. num. 37.

Euictionis nomine non tenetur creditor, qui vendidit pignus iure ſuo, vel Iudex ad eius inſtantiam in publica ſubhaſtatione, tit. 5. q. 13. num. 14.

Euictis pignoribus venditis per creditorem iure creditoris, tenetur cedere emptori actionem, quam habet contra debitorem: & an vtilis ei ſine ceſsione competat, titul. 5. quæſt. 13. à num. 16.

Euicta re tradita ex cauſa tranſactionis, an ſit locus euictioni, & quid ſi res ipſa ſuper qua lis erat, tradita fuiſſet, titul. 6. quæſt. 7. numer. 10.

Euictioni, quando maneat adſtrictus ceſsionarius nominis, t. 7. q. 3. per tot.

Euictioni vt ſit locus, an debeat ceſsionarius denunciare cedenti litem motam à debitore, ibidem num. 12.

Euictio nominis ceſſi duplex eſt, & quam præſtet cedens, ibid. n. 17

Eui-

Euictionem non praſtat venditor cenſus iam conſtituti, quamuis aliqua hypotheca eius ſint euicta, ibid n.36.

Euictio non competit contra venditorem hæreditatis, etiam ſi ſingula eius res euincantur, t.7.q.5.n.14.

Exceptio.

Exceptio ceſſionis bonorum litis ingreſſum impedit, t.1.q 1.n.12.

Exceptio cedendarum, quando obſtet creditori, qui vnum ex correis, vel fideiuſſoribus liberauit, t.5.q.2.à n.25.

Exceptio cedendarum, quando competat fideiuſſori, ibid. à n.25.

Exceptione cedendarum, an poſsit ſe tueri tertius poſſeſſor aduerſus creditorem, qui aliam hypothecam, vel fideiuſſorem liberauit.ib.n.38.

Exceptio cedendarum an obſtet creditori, qui paſſus fuit vnum ex correis, vel fideiuſſoribus præſcriptione liberari, ibid.n 47.

Exceptio cedendarum, quibus in caſibus non obſtet creditori, t.5.q.3.n.1.

Exceptio cedendarum an obſtet creditori, qui vnum ex correis liberauit, ad quem in ſolidũ vtilitas contractus peruenit, ibid.n.2.

Exceptio cedendarum an obſtet mulieri agenti ad reſtitutionem dotis contra correum, fideiuſſorem, vel tertium poſſeſſorem, ibid n.8.

Exceptioni cedendarum renunciari poteſt: & an neceſſaria ſit ſpecialis renunciatio, ibid à.n.12.

Exceptioni cedendarum, an renunciare poſsit procurator ad fideiubendum ſimpliciter conſtitutus, ibid.n.16.

Exceptionem cedendarum, an opponere poſsit fideiuſſor, qui vt talis conuentus ſe fideiuſsiſſe negauit, ibid à n.20.

Exceptio cedendarum impedit executionem ſententiæ, & poſt eam rectè opponitur.ib.à.n.32.

Exceptio cedendarum nunquam videtur excluſa, ibid.

Exceptio diuiſionis competens vni ex tutoribus, an peremptoria, vel dilatoria ſit; & ex quibus excludatur, t.5.q.7.n.10.

Exceptio cedendarum qualiter obſtet pupillo agenti aduerſus vnum ex tutoribus, ſi alios liberauit, ibid. à n.14.

Exceptiones variæ vtilibus actionibus opponuntur, quæ directis non obſtant, ibid n.25.

Exceptione perpetua tutus ſi ſoluat, cõdicere poteſt pecuniam tanquam indebitam, ibid.n.26.

Exceptio iniuſtitiæ ceſsionis ante litem conteſtatam eſt opponenda, t.5 q.10. n.7.

Exceptio redemptionis, vel cancellationis cenſus, an impediat executionem, ſi replicetur cancellationem, aut redemptionem à non domino factam fuiſſe, ibidem num.15.

Exceptio redemptionis, vel ſolutionis ſi dubia ſit, non impedit executionem, ibid.num.19.

Exceptio dubia ſiue in facto, ſiue in iure, executionem non impedit, & reſeruanda eſt ad viam ordinariam, ibid n.21.

Excipiendi, & retinendi ius competit ei, qui emit pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, licèt de ſubingreſsione actum non fuiſſet, tit 4.quæſt.2 num 3.

Excipiendi ius ſine ceſsione transfertur, t.4.q.3. num.25.

Exceptionem in dotationis, vel læſionis poteſt opponere creditor mulieris aduerſus eius creditores, ibid.num.26.

Exceptiones omnes, quas debitor opponere poterat creditoribus ſuis, poſſunt ipſi ipſiſmet opponere, ibid.num 25.

Exceptiones modificatiuæ poſſunt poſt ſententiã, & in eius executione opponi, t.4.q.5. n.36.

Exceptiones reales, vel perſonales, quæ competũt debitori, an competant etiam eius fideiuſſori, aut correo, tit.6.quæſt.2. num.20.

Exceptio, quòd non iuſto pretio emerit, quando obſtet ceſsionario, & emptori nominis, vel cenſus, tit.6. quæſt.10. num.50.

Exceptio deſcendens ab Anaſtaſij Conſtitutione an ante litẽ conteſtatã ſit opponenda, ib.n.69.

Exceptiones aliæ reales, aliæ perſonales ſunt, tit.6.quæſt.11.num.3.

Exceptio omnis, quæ obſtat cedenti, an obſtet, & obijci poſsit eius ceſsionario, ibid. per tot. vbi de realibus, & perſonalibus exceptionibus.

Exceptio, quòd obligatio deſcendit ex ludo, rectè obijcitur ceſsionario, ibidem.

Exceptio realis competens debitori, ad fideiuſſorem tranſit, & quid de perſonalibus exceptionibus, ibid.num.22.

Exceptio excommunicationis in quacumque parte iudicij rectè opponitur, ibid.n.54.

Exceptio excommunicationis, quæ obſtaret cedenti, an obſtet ceſſionario, ibid.n.48.

Exceptio doli, quæ obſtaret cedenti, an obſtet eius ceſſionario, ibid.n.55.

Exceptio cedendarum obſtat creditori agenti aduerſus fideiuſſorem, ſi non tradat ei inſtrumentum debiti, t.7.q.1.n.8.limita vt n.9.

Exceptioni ſimulationis, an renunciari poſſit, maximè cum iuramento, t 8.q.1 n.4.

Exceptio ſimulationis an impediat viam executiuam, ibid.

Exceptione perpetua tutus ſi ſoluat, repetit ſolutum tanquam indebitum, t.4.q.4 n.46.

Exceptio nullitatis ceſſionis non impedit executionem, niſi clara ſit, t 6.q 9.n.9.

Excommunicatio, Excommunicatus.

Excommunicatione, & cenſuris, quando non poſſit vti Iudex Eccleſiaſticus contra laicos, in quos exercet iuriſdictionem, tit.2.q.4.n.51.

Excommunicata ſi ſit vxor, an poſſit agere ad dotis reſtitutionem, t.2.q.4.n.51.

Excommunicationis exceptio, quæ obſtaret cedenti, an obſtet eius ceſſionario, t 6. quæſt.11. num.48.

Excommunicatus ſi contrahat, an validi ſint cõtractus per eum geſti, ibid.n.49.

Excommunicatus poteſt emittere profeſſionem, & contrahere matrimonium, ibid n.50.

Excommunicationis exceptio quando ſit opponenda, ibid. n. 54.

Excommunicationem falſa cauſa vitiat, t. 8. q. 1. num. 5.

Excuſſio.

Excuſſio in bonis mariti an facienda ſit, vt poſſit mulier propter vergentiam viri ad inopiam agere pro dote aduerſus tertios bonorum eius poſſeſſores, tit. 3. q. 7. n. 19.

Excuſſio neceſſaria non eſt, vbi bona debitoris intrineata ſunt, vel habet concurſum creditorum. t. 7. q. 3. n. 38.

Excuſſio debitoris ceſſi eſt neceſſaria, vt cedens, habeat recurſum contra cedentem, ibid.

Excuſſionis beneficium an amittat fideiuſſor, qui ſe fideiuſſiſſe negauit, t. 5. q. 3. n. 29.

Executio, Executor, Executiua via

Executiua via præſcriptio an currere incipiat à die facta ſchedulæ, vel chyrographi priuati, an verò à die recognitionis eius, tit. 1. q. 1. n. 66. & ſeqq.

Executionem an mereatur inſtrumentum ſine cauſa, t. 1. q. 4. n. 22.

Executionis in cauſa ſi cenſus capiantur, præconizantur à nouem in nouem dies, t. 2. quæſt. 1. num. 26.

Executionis in cauſa iura, & actiones per quot dies præconizentur, tit. 2. q. 1. n. 30.

Executio fieri poteſt in aliquo iure facultatiuo, quod habet debitor, veluti eligendi aliquod ſeruitium, vel nominandi ad emphyteuſim, tit. 3. q. 6. n. 28.

Executor ad alicuius facti præſtationem debet, antequam ad compulſionem procedat, dilationem concedere condemnato, intra quam faciat, t. 5. q. 8. à n. 2.

Executionem an impediat exceptio redemptionis, vel cancellationis cenſus, aut inſtrumenti, t. 5. q. 10. à n. 15.

Executionem non meretur inſtrumentum cancellatum, t. 5. q. 10. n. 17.

Executioni facta in bonis viri, ſi mulier pro dote ſe opponat, cauſa efficitur ordinaria. Et ex quibus ſimiles oppoſitiones excludantur, t. 3. q. 7. à n. 26.

Executio fieri poteſt in capellis, & ſepulchris, t. 3. q. 8. n. 23.

Exequi an poſſit ſententia lata contra cedentem, aduerſus eum in quem ceſſum fuit ius litigioſum, ſine nouo proceſſu, tit. 3. q. 11. n. 6.

Exequi quando poſſit ſententia addictionis aduerſus eos, qui pendente executione aliqua bona emerunt à debitore, tit. 3. q. 11. n. 7.

Executione non indiget ſententia abſolutoria, quia ſe ipſam exequitur, t. 3. q. 11. n. 12.

In executione capi non poſſunt nomina debitorum, niſi in ſubſidium, t. 4. q. 4. n. 9.

Executor executorialium ad quantitatem, quando poſſit exequi debitorem debitoris condemnati, t. 4. q. 4. n. 11.

Executioni mandatur ſententia lata contra debitorem aduerſus depoſitarium ve, commodatarium bonorum eius, ibid. n. 18.

Exequi vbi poteſt ſententia lata per Iudicem laicum contra Clericum, an compulſio debeat fieri per Iudicem laicum, vel Eccleſiaſticum, ib. n. 19

Executio ſententiæ latæ per Iudicē ordinarium, an poſſit exequi contra debitorem debitoris cōdemnati exemptum à poteſtate ordinaria, ibid. num. 22.

Executio rectè fieri poteſt in officijs Hiſpaniæ, tit. 5. q. 8. n. 17.

Executio non datur nō nominato, nec contra nō nominatum in inſtrumento, tit. 6. q. 4. num. 1.

Executionem inſtrumenti contra debitorem ceſſum, an poſſit petere ceſſionarius, ſicut poſſet cedens, ibid. à n. 2.

Executionem petere poteſt legatarius nominis, ſicut teſtator poſſet, ibid. n. 11.

Executio non aliter locum habet contra hæredē, quàm ſi priùs conſtet eum hæredem eſſe, ib. n. 13

Executio peti poteſt etiam à ceſſionario, quamuis lis penderet ſuper nullitate nominis ceſſi, ibid. n. 14.

Executionem in bonis agricolæ priuilegiatis, an faciat ceſſionarius Fiſci, ibidem n. 16.

Executionem in bonis agricolæ priuilegiatis facere poteſt ceſſionarius domini fundi locati, vel eius, qui mutuauit ad ſeminandum, ibid. num. 15.

Executio ſemel facta, an ſuſtineatur ex iure ſuperuenienti de nouo, tit. 6. q. 9. n. 28.

Executio petita vigore vnius inſtrumenti, an conualidetur ex alio, ibid. à n. 30.

Executio ſi petatur cum proteſtatione recipiendi in computum quicquid ſolutum conſtiterit, liberat à condemnatione decimæ, & expenſarum, in Miſcell. t. 6. n. 30.

Exequendi ius vſque in quod tempus per oppoſitionem rei perpetuetur, titul. 6. quæſt. 11. numer. 19.

Executionem an impediat exceptio ſimulationis, tit. 8. q. 1. n. 4.

Executor Teſtamenti.

Executor ad diſtribuenda bona mobilia, & immobilia, an poſſit diſponere de iuribus, & actionibus, t. 2. q. 1. n. 23.

Executor teſtamenti non poteſt cedere officium ſuum alteri, t. 3. q. 1. n. 43.

Executor teſtamenti reliquatus, ſi non ſoluat, an carcerandus ſit, licèt eſſet nobilis, titul. 5. q. 8. num 9.

Executor teſtamenti ſi vendat bona pro ſatisfaciendis creditoribus, an poſſit emptor moleſtari per alios anteriores, t. 4. q. 2. num. 25.

Exhibitio.

Exhibere, & cedere idem ſignificare ſolent, tit. 1. q. 2. num. 1

Exhibere aliquod inſtrumentum condemnatus, compellitur per carcerem, licèt ſit nobilis, vel clericus, tit. 5. q. 8. num. 10.

Exhibere titulum officij, & illius facere renunciatio-

Digitized by Google

viationem compellitur debitor, ſi ad inſtantiam creditorum eius ſubhaſtatum, & venditum fuit, ibid. n. 18.

Exhiberi debent inſtrumenta ceſſionario, quæ exhiberi deberent cedenti, titul. 6. quæſt. 3. numer. 7.

Exhibere tenetur actor reo, & reus actori inſtrumenta, & ita practicatur, ibidem numer. 8.

Exhibere inſtrumenta mentionata in libello, quando teneatur actor, antequam reus cogi poſſit reſpondere, t. 6 q. 9. à n. 17.

Exhibere an teneatur ceſſionarius inſtrumentũ ceſſionis, ſtatim ac comparet, ſiue cauſa ordinaria ſit, ſiue executiua, ibid à n. 7.

Exhibere an cogatur actor inſtrumentum ceſſionis, de quo fecit mentionem in libello, ibidem num. 17.

Exhibere an ſtatim teneatur ceſſionarius inſtrumentum ceſſionis, & nominis ceſſi, t. 7 q. 1. à num. 1

Exhibere tenetur ceſſionarius ea inſtrumenta, quæ cedens exhibere tenetur, titul. 6. quæſt. 11. num. 9

Expenſæ litis.

Expenſas litis, quas correus, vel fideiuſſor ſoluit creditori, à quo obtinuit ceſſionem, qualiter, & pro qua parte ab alijs correis, vel confideiuſſoribus recuperet, t. 5. q. 5. n 33.

Expenſæ litis, in quibus quis fuit condemnatus, ſequuntur naturam principalis condemnationis, ibid. n. 36.

Expenſæ litis an inſolidum, vel pro virili ſint ſoluendæ per correos, vel fideiuſſores inſolidum obligatos, ibid. n. 34.

Pro expenſis litis debitis ex cauſa criminali, non poteſt quis detineri in carceribus, ibidem num. 35.

Expenſæ litis an inſolidum exigi poſſint à pluribus, qui condemnati fuerunt inſolidum, ibid. num 39.

Expenſas litis quas fecit, & in quibus condemnatus fuit fideiuſſor qualiter à debitore principali recuperet, ibid à n. 42.

Expenſarum litis condemnatio facta contra Tutorem malitioſè agentem, an exequenda ſit cõtra minorem, t. 5. q. 11. a n. 27.

Expenſas quas fecit maritus in exigendo nomina debitorum in dotem et data æſtimata, an ſolute matrimonio à muliere repetat, t. 5. quæſt. 12. num. 17.

Expenſas factas in exactione nominis legati, vel alterius ſpeciei, an hæres ſoluere teneatur, t. 5. q. 14. n. 7.

Expenſas litis, in quibus fuit condemnatus correus, vel fideiuſſor, an à correo, vel confideiuſſore poſſit recuperare virtute ceſſionis, tit. 5. q. 5. n. 5.

Expenſarum litis condemnationem patitur, qui temerè, & ſine cauſa litigat, non qui legitimam cauſam habuit, an Miſcell. tit. 6. numer. 31.

Expenſas litis, quas fecit ceſſionarius in exactione nominis ceſſi, an poſſit à cedente recuperare, t. 7. q. 3. à n. 1. ad 10.

Expenſas litis, quas fecit emptor, qui paſſus fuit euictionem, recuperat à venditore, ſimul cum damnis, cum eadem prælatione quam habet pro pretio, t. 7. q. 4 n. 6.

Expenſarum litis appellatione, quæ veniant, ibidem n. 10.

F.

Factum.

F*Actum Iudicis reputatur factum partis, t. 5. q. 13. n. 3.*

Facto ſuo, quando quis contrauenire poſſit, tit 8. q. 1. n. 18.

Facto quando dicatur contraria proteſtatio, ibidem num 31.

Factum Prælati, qui non implet modum, vel conditionem donationi adiectam, an noceat Eccleſiæ, t. 2. q. 2 n 2.

Facultas, Facultas Regia.

Facultate Regia prius obtenta, ſi pater promittat in fauorem filij facere Maioratum, ſi filius ante obtentam facultatem decedat, Maioratus pro facto habetur, t. 5. q. 6. n. 10.

Facultas eligendi, aut nominandi, an rectè cedatur, t. 3 q. 1. n. 25.

Facultas eligendi, aut nominandi ad Capellaniam, an in alium transferri poſſit, ibidem à num. 42.

Facultas eligendi ad Maioratum, ſi primo vocato conceſſa ſit, an electio perſonalis ſit, vel realis, itaut omnis ſucceſſor poſſit eligere, ibidem num 45.

Facultatem Regiam, ſi quis habeat ad inſtituendum Maioratum, an poſſit ius illud alteri, vel executori teſtamenti committere, ibidem numer. 44.

Facultas iurandi, an cedi poſſit ibid. n. 46.

Facultas ad alienandum, & alienatio ſi eiuſdem diei ſint, præſumitur facultatem præceſſiſſe, tit. 8. quæſt. 5. num 15.

Falcidia.

Falcidiam poteſt remittere hæres in fraudem creditorum, t. 2. q. 3. n. 26.

Falcidia an detrahatur ex legatis pijs, tit. 4. q. 5. num 12.

Falcidia etiam hodiè de iure Regio in vſu eſt, ibid. n. 25.

Falcidia, vbi non detrahitur veluti ex legatis pijs, an id aliorum legatariorum, vel hæredis damno cedat, ibid. n. 24.

Famulus.

Famulum meum, an poſſim alij delegare, vt ei ſeruiat, t. 3. q. 6. à n. 10.

Famuli culpam an præſtet dominus, etſi pro eo ſoluat, an poſſit petere iurium ceſſionem, aut

Digitized by Google

aut vtilem habeat ſine ceſsione, tit.5. quaſt.6. num.28.

Falſitas.

Falſitatem ſi committat Notarius in inſtrumento, vel iudicio nullo, an falſi pœnam encurrat, t.2.q.5.n.4. & 5.
Falſum teſtimonium dicens in indicio nullo, an vt teſtis falſus puniatur, ibid.n.5.
Falſam monetam non expendibilem cudens non incurrit pœnas fabricantium falſam monetā, ibid n.31.
Falſum committit, qui ſe ſimulat procuratorem, & ad intereſſe tenetur, titul: 7. quaſt. 2. numer.24.
Falſa cauſa vitiat contractum, legatum, inſtitutionem, reſcriptum, gratiam, decretum, libellum, ſententiam, confeſsionem, excommunicationem, donationem, hypotecam, t.8.q.1.n.5.

Fideicommiſſum, Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſo bona ſubiecta rectè diſtrahuntur pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti, tit.1. q.1.n.38.
Fideicommiſſum an cenſeatur remiſſum ex temporis diuturnitate, & ſanguinis coniunctione, t.1.q.4.n 29.
Fideicommiſſum an poſsit quis præmaturè reſtituere in præiudicium creditorum, uxoris, vel filiorum, t.3.q.3.n.19.
Fideicommiſſarius ex contrauentione etiam nulla incurrit pœnam priuationis, ſi ſecuta ſit realis traditio, t.2.q.5.n.15.
Fideicommiſſum an reuocetur ex actu nullo, ibid. à num.21.
Fideicommiſſarius, quando ſpeciali ceſsione indigeat, vt actiones, & iura hæredi competentia in eum trasferantur, titul. 4. in Miſcell. à num. 13
Fideicommiſſarius non poteſt exequi ſine ceſsione instrumentum factum per hæredem grauatum, ibid.n.17.
Fideicommiſſum vniuerſale, vel ſingulare an ſit ceſsibile vel tranſmiſsibile, titul.3. quæſt.8. à num 6.
Fideicommiſſario vniuerſali vtiles actiones competunt reſtituta ei hæreditate, tit. 3 quaſt. 9. num. 13.
Fideicommiſſum purum rectè ceditur, & venditur, & ſuper eo cenſus imponitur, t.3.quaſt.10 num.6.
Fideicommiſſum ſub conditione, vel in diem an cedi poſſit, & quando ex præſumpta teſtatoris voluntate tranſmittatur, tit.3. in Miſcell.n.9. & 12.
Fideicommiſſario an acquirātur quæſita per hæredem grauatum ex cauſa tranſactionis, t. 6. q.7.n.2.
Fideicōmiſſum à debitore rectè relinquitur poſt Conſtitutionem Diui Pij, tit.8.q.2.n.34.
Fideicommiſſum ad plures ſpectans, an poſſit à quolibet eorum inſolidum peti, tit.4. quaſt.6. num.38.
Fideicommiſſario pertinet portio, quæ poſt reſtitutam hæreditatem defecit, ſiue hæres ſponte, vel coactus adijſſet, t.4.q.7.n.21.

Fideiuſſor, Fideiuſſio.

Fideiuſſori, ſi reddat creditor inſtrumentum, videtur eum liberaſſe, & contra debitorem principalem actionem ceſſiſſe, titul.2.quaſt.3. num.34.
Fideiuſſionem indemnitatis an compelli poſſit ceſſionarius, vt præſtet debitori ceſſo ſoluenti, t.1.q.5.n.28.
Fideiuſſor ſi redimat cenſum, an poſsit compellere creditorem, vt cedat ei ius cenſus, vel tātum poſſit redimere, & extinguere, t.5. q.2. à num.1.
Fideiuſſor nō poteſt emere pignus debitoris principalis, ibid.n.4.
Fideiuſſor quando repellere poſsit creditorem oppoſita ei exceptione cedendarum, ſi vnum ex fideiuſſoribus liberauit, ibid. à n. 25.
Fideiuſſoris vnius liberatio, vel pactum cum eo initum, quando alijs confideiuſſoribus proſit, ibid.n.36. & 38.
Fideiuſſor an poſſit interuenire pro reſtitutione dotis, t.5.q 3 n.8.
Fideiuſſor, qui ceſsionem non habuit à creditore, an poſſit agere aduerſus confideiuſſores pro rata, t.5.q.4 n 37.
Fideiuſſori ſoluenti longè vtilius eſt ceſsionem à creditore obtinere, quàm ſine ea aduerſus debitorem, vel confideiuſſores agere, ibidem num 41.
Fideiuſſor, qui ſoluit, ſi actione mandati agat, non habebit prælationem creditoris; nec executiuè aget; nec poterit conuenire tertios bonorum poſſeſſores, ibid à n.41.
Fideiuſſor iudicij qui ſoluit, agit etiam executiuè contra debitorem, ibid.n.43.
Fideiuſſor conuentus, & exactus per creditorem, an poſſit in eodem iudicio debitorem conuenire, t.5.q.5.n.1.
Fideiuſſor à Fiſco exactus, poteſt coram Iudice Fiſci conuenire debitorem, ibid n.4.
Fideiuſſori ſoluenti an creditor actiones ſuas cedere teneatur etiam contra confideiuſſores inſolidum, vel pro rata, ibid.n.6.
Fideiuſſor, qui ceſſionem obtinuit à creditore, agit aduerſus confideiuſſores inſolidum dempta ſua rata, ibid.n.8.
Fideiuſſor exactus inſolidum ab alio confideiuſſore, poteſt ceſſis ſibi iuribus rurſus inſolidum agere aduerſus alios dempta ſua rata, ibidem num. 10.
Fideiuſſores, vel correi pro rata ſentire debent damnum confideiuſſoris, vel correi, qui ſoluendo non eſt, & quomodò inter ipſos exactio ſit facienda, vt æqualis ſit omnium iactura, ibid. num.11.
Fideiuſſores inſolidum obligati, an etiam pro litis expenſis inſolidum condemnandi ſint, vel pro virili, ibid.n.34.

Fde-

Digitized by Google

Fideiuſſor, qui ſoluit repetit pecuniam à debitore eum damnis, & expenſis litis; & qua actione, ibid. à num.43.

Fideiuſſor poteſt efficaciter obligari, licèt ex aliqua cauſa, vel priuilegio ſpeciali principalis obligatio non conſiſtat, ibid num 46.

Fideiuſſor agens virtute ceſſionis, vel actione mandati, quibus exceptionibus repellatur, ibid. num.48.

Fideiuſſor an poſſit aliquid recipere pro actu fideiubendi, ibid. num.50. & 49.

Fideiuſſor ſi agat virtute ceſſionis contra principalem, an noua decima executionis debeatur, ibid.num 51.

Fideiuſſor ſoluens debitum cum expenſis, an ſi agat virtute ceſſionis, poſſit expenſas, quas ſoluit, pro rata recuperare ab alijs correis, vel confideiuſſoribus, ibid.num.52.

Fideiuſſor ſoluens ſortem cum vſuris an agere poſſit ad vſuras vſurarum, tam contra debitorem, quam contra confideiuſſores, ibid.n.58.

Fideiuſſori de repræſentando reum in carceribus debet dari dilatio, & terminus ad perquirendum reum, ſaltim de æquitate, t.5.quaeſt.8. num 20.

Fideiuſſor qui ſoluit, & de ſolutione à ſe facta non certiorauit debitorem, qui poſteà ſoluit, mandati actionem nan habet., tit.5.quaeſt. 14. num 10.

Fideiuſſor ſi ſoluat, itemque & debitor principalis, cui eorum indebiti condictio competat cõtra creditorem, ibid.n.10.

Fideiuſſores, vel correi an poſſint ſe iuuare, & defendere omnibus exceptionibus quibus debitor principalis poſſet, t.6 q 2 n.20.

Fideiuſſor qui ſoluit partem debiti pro reſiduo, ſi actione mandati, vel iuribus ſibi ceſſis agat contra debitorem, an poſſit ab eo integrum debitum exigere, in Miſcell.t.6.n 37.

Fideiuſſori minoris quando competat, & iuuetur beneficio reſtitutionis minori competentis, t.3.q.8.n 44

Fideiuſſorem mutare creditor non cogitur, etiam ſi alius æquè idoneus ſubrogetur, tit.3 quaeſt. 9.num.22.

Fideiuſſor ſoluens creditori, in eius iura non ſuccedit ſine ceſſione, tit 4.q.1.n.6.

Fideiuſſor ſi ſoluat creditori compellere eum poterit ad cedendum, tàm contra debitorem, quam aduerſus confideiuſſores, ibid n. 20.

Fideiuſſori ſoluenti an creditor cedere cogatur actiones etiam contra ſe, t 5 q.2.n.7.

Fideiuſſor qui ſoluit ſi ceſſis ſibi iuribus agat aduerſus vnum ex confideiuſſoribus, tenetur ei cedere actiones etiam contra ſe, ibidem n.19.

Fideiuſſor negans ſe fideiuſſiſſe an amittat beneficium cedendarum, t.5 q.2.à n.20.

Fideiuſſor negans ſe fideiuſſiſſe an amittat beneficium ordinis, & diuiſionis, ibid à nu.28.

Fideiuſſori qui ſoluit an vtiliter cedi poſſint actiones ex interuallo poſt ſolutionem, tam contra debitorem, quam contra fideiuſſores, tit.5.quaeſt 4.a num.13.

Fideiuſſor qui ſoluit, licèt ceſſionem non habeat poteſt agere aduerſus debitorem actione mandati, vel negotiorum geſtorum, ibid.n.23.

Fideiuſſor de iudicato ſoluendo in cauſa criminali ſi ſoluat pro reo, & ceſſionem obtineat, an poſſit virtute ceſſionis carcerari facere reum, etſi eſſet nobilis, titul.6 quaeſtion. 4 num.20.

Fideiuſſoria obligatio an ceſſa videatur, ceſſa actione principali, t 6.q.6.à n.2.

Fideiuſſoria, vel hypothecaria actio, an cedi poſſit ſine perſonali, ibid.n 11.

Fideiuſſor cui creditor ceſſit actiones, ſi concurrat cum ipſo cedente, quis præferatur in ex actione. q 8.n.25.

Fideiuſſori agenti virtute ceſſionis, non obſtat exceptio, quod non conſtat de vera pretij numeratione, ibid.n.6.

Fideiuſſor agens virtute ceſſionis, an poſſit exigere integrum ... ceſſum, licèt ipſe partem tantum numeraſſet, ibid.n 51.

Fideiuſſor an poſſit opponere omnes exceptiones quibus ſe defendere poſſet debitor principalis, t.6 q.11.n 22.

Fideiuſſor poteſt repellere creditorem exceptione cedendarum, niſi tradat ei inſtrumentum debiti, t.7 q.1 n.8.limita vt n.9.

Fides.

Fides dari debet hiſtorijs, & chronicis: & de auctoritate, & fide litterarum in lapidibus muris, & columnis, t.3.q.3.n.22.

Filius.

Filius an poſſit legitimam, vel hæreditatem patris repudiare in præiudicium creditorum, t. 2.q.3 nu.20.

Filio an debeat imputari in legitimam vſusfructus aduentitiorum ei per patrem remiſſus, ibid.n.28.

Filio an poſſit pater concedere liberam facultatem ad teſtandum.

Filius ſuſceptus ex matrimonio putatiuo legitimus eſt, propter bonam fidem vnius parentis, & ſuccedit in maioratu, t 2.q 5 n 18. vide verb. matrimonium

Filius familias an poſſit cedere actiones ſuas, t. 2.q.6 à n.16.

Filius familias non poteſt alienare bona in quibus pater habet vſumfructum: intellige vt nec alienare poſſit quoad proprietatem, ibid.

Filius familias an poſſit ſuper aduentitijs in quibus pater habet vſumfructum imponere cenſum. ibid n.17. & 36.

Filius familias nec delinquendo poteſt præiudicare patri in aduentitijs, etiam quoad proprietatem, ibid.n.18.

Filius ſi ſtuprauit virginem, an pater cogi poſſit, vt eam dotet, t.2.q.6.n.19.

Filius familias nec teſtando de tertio bonorum

aduentitiorum poteſt præiudicare patri, ibidem num.20.

Filius familias quando legitimam perſonam habeat, vt comparere poſſit in iudicio ſuper aduentitijs, ibid n.34.

Filius primogenitus alijs fratribus dignior eſt, t 3.q 3.n.4.

Filiorum Dignitas, an aſcendat ad patres, ibid. num.30.

Filius conceptus durante lite cum eius patre ſuper contrauentione conditionum maioratus, an excludat conſanguineum, qui prætendit ſucceſſionem, t.3.q.4 à n.18.

Filius conceptus in fauorabilibus pro nato habetur, ibid n.25.

Filius poſtea natus poteſt reuocare renunciationem emphyteuſis conceſſæ pro deſcendentibus à patre factam, etiam ſi ad dominum reuerſa iam fuiſſet, ibid.n.34.

Filio qui in rem patris laborauit an debeatur ſalarium, t.3.q.6.n 6.

Filij illegitimi legitimantur per matrimonium ſubſequens putatiuum, licet alij contra, t. 4. q.8.n.14.

Filio agere in iudicio volenti ſi pater renuat præſtare conſenſum, quid faciendum ſit, t.5.q.8. n.20.

Filius non dicitur habere patrem, ſi eum habeat inutilem, t.3 q 7.n 25.

Filius in tertio, vel quinto melioratus qualiter teneatur ad æris alieni ſolutionem, t.4.quæſt. 6.n.7.

Fiſcus.

Fiſci præiudicium an debitor poſſit renunciare ius nondum quæſitum, t.2.q 3 à n.15. vbi etiã quid in præiudicium dotis.

Fiſco pertinet actio, quæ ceditur potentiori ratione officij, t.2.q 4 n.31.

Fiſco pertinet pœna, quam lex ſimpliciter imponit, t.2.q 4 n.31.

Fiſcus præfertur in bonis poſtea quæſitis alijs creditoribus anterioribus, t.3.q.7 n.3. vbi an idem procedat in dote.

Fiſcus ſuccedens in alterius ius, an poſſit ex ſuo contractu agere, vel conueniri, t.4.in Miſcel. num 17.

Fiſcus ſuccedens in re locata agit aduerſus conductorem pro penſionibus ſine ceſſione, ibidem num 28.

Fiſco ſoluens in eius ius ſine ceſſione non ſuccedit, t.5.q 4 n.30.

Fiſcus an poſſit cedere actiones ſuas etiam ex interuallo, ibid.n 34.

Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione bonorum, creditoribus reſpondere tenetur, t. 3. quæſt. 9. num 7.

Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione tenetur alere filios delinquentis, ibid à num.27.

Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione, an teneatur facere inuentarium, ibid.n.32.& 35.

Fiſcus creditor ex contractu, vel delicto, an poſſit conuenire debitorem debitoris, ſine ceſſione, t.4.q.4.n 45.

Fiſco ſoluens an in eius iura ſuccedat ſine ceſſione, t.4.q.1.n.31.

Fiſcus an ſua priuilegia perſonalia transferat in ceſſionarium, t.6 q.3.n 25.

Fiſci ceſſionarius an poſſit debitorem ceſſum coram iudice fiſci conuenire, ibid.n 29.

Fiſci ceſſionarius an poſſit exigere vſuras quas poſſet exigere Fiſcus, ibid.n 28.

Fiſci ceſſionarius an vtatur prælatione Fiſci, ibid.n.26.

Fiſcus ſuccedens ex confiſcatione, hæres anomalus reputatur, & iura actiua, & paſſiua in eum tranſeunt, t.6.q 11.n 45.

Fœmina.

Fœmina ſemel admiſſa propter defectum maſculorum, non excluditur propter eorum exiſtentiam ſi ex poſt facto naſcantur, tit. 3. quæſt. 4.num.19.

Forum.

Fori eiuſdem quando dicatur debitor, & creditor, t.1.q.6.n.63.

Fori ſui priuilegio an vtatur ceſſionarius pro iuribus ſibi ceſſis, t.2.q.4.n.56

Fori priuilegium competens cedenti, an tranſeat in eius ceſſionarium, t.6.q.3.n.13.

Fori priuilegium conceſſum miſerabilibus perſonis, an tranſeat in eorum ceſſionarios, ibid. num.22.

Fori priuilegium, qui habet, an eo vtatur pro iuribus ſibi ceſſis, ibid.n.24.

Fori priuilegium, quod habet Fiſcus an tranſeat in eius ceſſionarium.

Frater.

Frater ad inſtantiam fratris non poteſt carcerari, tit.6.q.11.n.41.

Fraus.

Fraudari quis non debet ſub fide publica, tit 4. q.2.num.24.

Fraus qualibet in pretio, quod habet à lege punctum indiuiſibile captioſa, & iniuſta eſt, t.6. q.10.n 3.

Fraudis ſuſpicio ceſſat in ceſſione neceſſaria, t. 1.q.4.n 42.

Fructus.

Fructus fundi pendentes an pertineant ad tertium poſſeſſorem hypothecaria actione conuentum, qui fundum dimittere paratus eſt, t.1. q.1.n 59.

Fructus percepti reſtituendi ſunt, ſi læſio enormiſſima in contractu interueniat, t. 2. q. 1. num.58.

Fructus ſi vendat vſufructuarius, an proprietario ius retrahendi competat, t 3.q.1.n.15.

Fructus Maioratus, quem pater renunciauit in fauorem filii, an debeant ei imputari in legitimam, t.3.q.3.n.16.

Fructus pignoris lucratur maritus interim quod

dos

Digitized by Google

dos ei promiſſa non ſoluitur, & an hoc priuilegium in eius ceſſionarium tranſeat, tit. 6. q. 2. num. 42.

Fructus, & reditus decurſi ante ceſſionem, an veniant in ceſſione, & ſubrogatione in omne ius cedentis, t. 6. q. 6. n. 28.

Fructuum acquiſitionis iuſtus titulus eſt, qualis qualis occaſio poſſidendi, etiam ſi cauſetur virtute tituli inualidi, titul. 6. quæſtion. 10. n. 34.

Fructus dotis reſtitutæ mulieri propter inopiam mariti manent obnoxij oneribus matrimonii, & qui ſuperſunt ad maritum, & eius creditores ſpectant, titul. 3. quæſt. 7. num. 21.

Furor.

Furere, ſi incipiat maritus, poterit mulier dotem repetere, t. 3. q. 7. n. 24.

Furtum.

Furti actio, condictio furtiua, & aliæ actiones ex delicto, an rectè cedantur, titul. 3. in Miſcell. num. 2.

G

Gabella.

GAbella debetur ex ceſſione iurium, non verò ex renunciatione, titul. 1. quæſt. 2. num. 20.

Gabella non debetur ex promiſſione de vendendo, & ſi res poſteà vendatur, gabella pertinet ad gabellarium, qui eſt tempore venditionis, non ad eum, qui erat promiſſionis tempore, tit. 1. q. 6. n. 36.

Gabellam, ſi ſoluat emptor pro venditore, an poſſit eam repetere à venditore ſine ceſſione, in Miſcell. t. 4. n. 37.

Gabellarum dominus ſi vendat, aut locet ius, quod habet, exigendi gabellam, an eam ſoluere teneatur ex ſuis venditionibus, tit. 5. q. 2. num. 24.

Gabellæ immunis an ſit, qui conducit à Principe, vel Eccleſia, ſicut eſſet Princeps, vel Eccleſia, t. 6. q. 3. n. 1.

Gabellæ exemptio ſi ſit conceſſa prædiis in ſingularem eorum ſucceſſorem non tranſibit, ibidem num. 2.

Gabellam an ſoluere debeat ex venditione tertiarum, qui eas habet à Principe, ibidem num. 4.

Gabellam an ſoluere debeat emptor, vel ceſſionarius Eccleſia, quamuis Eccleſia à gabellæ ſolutione eſſet immunis, ibid. n. 5.

Gabella an debeatur ex tranſactione, ſiue res tradatur, ſiue dimittatur penes poſſeſſorem, tit. 6. q. 7. num. 21.

Gabella an debeatur ex ceſſione nominis, vel actionis, quæ pretio fuit facta, titul. 7. quæſt. 5.

Gabella non debetur ex ceſſione iurium, quæ acceſſoriè ad alium contractum ſit, ibidem num. 3.

Gabella non debetur ex ceſſione iurium, quæ eo titulo ſit, ex quo gabella non ſoluitur, ibidem num. 5.

Gabella non debetur ex ceſſione titulo venditionis facta, ſi ceſſa ſint iura ad pecuniam, ibid. num. 6.

Gabella non debetur ex moneta in aliam monetam redactam, ibid. n. 7.

Gabella non debetur ex ceſſione iurium, quam facit creditor fideiuſſori, vulgò de la carta de laſto, ibid. n. 8.

Gabella debetur ex fundatione cenſus, & quo in loco ſit ſoluenda, ibid. n. 10.

Gabella an debeatur ex ceſſione cenſus iam conſtituti, ibid. à n. 9.

Gabella non debetur ex ceſſione ad rem, ex cuius venditione non deberetur, ibid. n. 11.

Gabella debetur ex ceſſione, & venditione hæreditatis, ibid. n. 13.

Gabella an ſoluenda ſit per venditorem hæreditatis ex rebus hæreditariis immunibus à gabella, ibid. & num. ſequentib.

Gabella debetur ex ceſſione iuris retrahendi, ibidem n. 17.

Gabella quotuplex debeatur, quando is, qui vendidit cum pacto de retrouendendo, ius retrahendi alteri vendit, ibid. n. 18.

Gabella non debetur ex ceſſione iuris ad rē, quam facit procurator in fauorem domini, ibidem num. 20.

Gabella non debetur ex ceſſione rei, quam facit is, qui eam emerat pro perſona nominanda, ibid. n. 22.

Gabella an debeatur, quando emptor rei in publica ſubhaſtatione cedit emptionem in fauorem creditoris, ibid. n. 23.

Gabella an debeatur ex ceſſione conductionis gabellarum, vel aliorum redituum, ibidem numer. 20.

Gabella quo in loco ſit ſoluenda ex ceſſione actionis ad rem mobilem, vel immobilem, ibidem num. 25.

Gratia.

Gratiam vitiat falſa cauſa, titul. 8. quæſt. 1. numer. 5.

Grauamen.

Grauamen, nè quis contrahat matrimonium cū ignobili, aut impura, iuſtum, & honeſtum eſt, tit. 2. q. 5. n. 13.

Grauamini, nè quis contrahat matrimonium cū impura ſub pœna priuationis, contrauenire an dicatur, qui cum ea contraxit matrimonium, ſed inualidum, ibid. n. 14.

Grauatus de reſtituendo poſt mortem incertæ ex certis perſonis, non poteſt ante mortem reſtituere, t. 3. q. 4. n. 35.

Grauare non dicitur alium, qui vtitur iure ſuo, t. 3. q. 12. n. 37.

H

Habitatio.

HAbitationis ius an cedi, vel locari poſſit, tit. 3. q. 1. à n. 17.

Hæres, Hæreditas.

Hæredis putatiui tranſactio, remiſſio, aut ſolutio ei facta, an verò hæredi noceat, tit. 1. q.1. num.47.

Hæreditatis adeundæ ius in bonis noſtris non eſt, t.2.q.3.n.7.

Hæreditatis adeundæ ius in donatione omnium bonorum non comprehenditur, ibidem n.8.

Hæreditatis adeundæ ius cedi non poteſt, ib n9.

Hæreditatis adeundæ ius non comprehenditur in confiſcatione bonorum, ibid.n.10.

Hæreditatis adeundæ ius competens debitori, ad eius creditores non tranſit, ibid. n 12.

Hæreditatis adeundæ ius non comprehenditur in tacita bonorum hypoteca, ibid.n.13.

Hæreditatem paternam, vel legitimam an poſſit filius renunciare in præiudicium creditorum, t.2.q.3.n.20.

Hæres poteſt remittere falcidiam in fraudem creditorum, ibid.n.26.

Hæreditatem delatam an poſſit debitor in præiudicium creditorum in alium transferre, ibidem à num.36.

Hæreditatem cedens, eam priùs adiiſſe cenſetur. ibid. à n.38.

Hæreditas adita non cenſetur ex eo, quod mulier nupta de hæreditate ſibi relicta diſponat, quia eam ſine licentia viri adire non poteſt, ibid n.39.

In hæredes non tranſit ſocietas, & quando ſecùs, vide ſocietas.

Hæreditatis aditio inducitur ex ceſſione eius, t.3.q.8.n.17.

Hæreditas per contractum dari non poteſt, t.3. q 9.n.5.

Hæreditatis emptor, an poſſit conueniri per creditores hæreditarios, ibid.n.20.

Hæredum quemlibet poteſt creditor pro rata conuenire, licèt ipſi, vel Iudex in iudicio familiæ erciſcundæ onus ſoluendi vni hæredum iniunxerit, ibid.n.24.

Hæredes, qui annomali dicuntur, Inuentarium facere non tenentur, ibid.n.35.

Hæres cum beneficio inuentarii, ſi rem vendat pro ſatisfaciendis creditoribus, an poſſit moleſtari per alios anteriores, titul. 4. quæſt. 2. num.25.

Hæreditatis emptor, an ſtatim comparaſſe intelligatur actiones hæreditarias, titul. 7. q.4. num.17.

Hæres ſoluens poſteriori creditori, vt non poſſit moleſtari per alios anteriores, debet ſoluere vt hæres, & ex pecuniis hæreditariis non ex propriis t.4.q.2.

Hæredum vnus, ſi non ſoluat canonem, an faciat alios incurrere in pœnam, tit.4. quæſt. 3. num.20.

Hæredis, an legatarii damno cedat periculum, vel diminutio rei legatæ, titul.4. quæſt.5. numer.5.

Hæreditariæ actiones ipſo iure legis poteſtate inter cohæredes pro hæreditariis portionibus diuiduntur, tit.4 q.1.n.1.

Hæredes pro rata portionum conueniri debent, licèt defunctus inſolidum teneretur, ibid. num.2.

Hæredes vſurarii an inſolidum, vel pro rata ad vſurarum ſolutionem teneantur, ibid.n 3.

Hæredũ vni, ſi teſtator onus æris alieni inſolidũ imponat, vel ipſi inter ſe conueniant, vt vnus ſoluat, an creditor aduerſus illum agere debeat, ibid.n.4.

Hæredes an pro rata ſint conueniendi, licèt is cui ſucceſſerunt, ſe, & hæredes inſolidum obligaſſet, ibid.n 5.

Hæredum vnus, vel plures licèt ſoluendo non ſiant, eorum inopia alios non onerat, ibidem num.6.

Hæredes an inæqualiter teneantur ad æris alieni ſolutionem, ſi inæqualia prælegata acceperint, ibid n.5.

Hæredes, quando conueniantur inſolidum pro legatis, ibid. n.9.

Hæredes an pro debito, & legato dotis inſolidum conueniantur, ibid.n.8.

Hæredes an inſolidum teneantur ad debitum alimentorum, ibid.n.12.

Hæredes inſolidum tenentur, ſi debitum defuncti indiuiduum ſit, ibid.n.36.

Hæredum vnus pignus, vel hypothecam poſſidẽs, inſolidum conuenitur, & quid ſi hypotheca tacita eſſet, vel generalis, ibid.n.27.

Hæres, qui ſolidum ſoluit, repetere poteſt ab aliis partes, quæ ad eos ſpectabant, & quæ actione, ibid.n.18.

Hæres vnus ſolidum ſoluens aduerſus alios iurium ceſſionem à creditore ſibi fieri rectè deſiderat, ibid.n.19.

Hæredes plures, ſi diuerſi fori ſint, an creditor eos coram vno Iudice vel vnumquemque coram ſuo debeat conuenire, ibid.à n 10.

Hæres poteſt conueniri in foro, vbi defunctus ſe ſubmiſit, ibid.

Hæredum vnus, ſi conueniatur, an poſſit deſiderare, vt actor alios cohæredes citari faciat, ibid. num.22.

Hæredum vnus inſolidum agit, ſi id quod petitur indiuiduum ſit, veluti pro conſtituenda ſeruitute, ibid.n.26.

Hæredum vnus non agit inſolidum aduerſus debitores hæreditarios ſine aliorum cohæredum ceſſione, ibid n.24.

Hæredum vnus domini directi dominij, vel eius, qui ſub pacto de retrouendendo diſtraxit, totam rem retrahere poteſt abſque aliorum cohæredum ceſſione, ibid.n.28.

Hæredum quilibet poteſt cenſum in totum redimere, etiam inuito creditore, ibid. n.29.

Hæredum quilibet, an poſſit cenſum pro rata, & portione ſua redimere, etiam inuito creditore, ibid.n.30.

Hæres, qui vult redimere partem cenſus, quæ ad eum ſpectat, poteſt cogere alios cohæredes, vt par-

Digitized by Google

partes ſuas redimant, ibidem n.31.

Hæres *vbi admittitur ad agendum inſolidum, tenetur cauere de reſtituendo ſuas portiones alijs cohæredibus, ibid.n.32.*

Hæredi *in cauſis indiuiduis inſolidum agenti nō poteſt opponi alios ei cohæredes eſſe, ibid.n.42.*

Hæres *vnus quando inſolidum agere poſſit, vel defendere, ſi cauere paratus ſit alios cohæredes id ratum habituros. ibidem n.35.*

Hæres *vnus qui præſtita cautione de rato inſolidum agit, non poteſt exigere partes aliorum, ſed deponi debent; vt cohæredibus ſoluuntur, ibid.n.36.*

Hæres *vnus ſi ſuam partem, & portionem vendat; & poſtea portio aliqua deficiat, an pertineat ad emptorem, tit.4 q.7.à n.14.*

Hæres *poſt venditionem hæreditatis hæres adhuc manet, quia non hæreditatem, ſed bona hæreditaria diſtraxiſſe intelligitur, ibidem n.17*

Hæreditate *vendita nihil amplius venditum cenſetur, quam quod eo tēpore hæreditatis fuit, ib.*

Hæreditate *vendita vtiles actiones tranſeunt in emptorem ſine ceſſione, tit.4. in Miſcell.n.4.*

Hæreditate *reſtituta an iura, & actiones transferantur in fideicommiſſarium abſque vlla ceſſione, ibid.à n 13.*

Hæreditatis *poſſeſſor, an poſſit pendente lite ſuper hæreditate, debitores hæreditarios conuenire, t.5.q.9.n.6.*

Hæres *putatiuus ſi ſoluat legata, vel debita defuncti, poteſt pro eo quod ſoluit retinere bona hæreditatis, ibid.*

Hæredi *putatiuo, aut falſo ſoluens, an liberetur ibid.à n.4.*

Hæres *an teneatur præſtare legatario expenſas factas in exactione nominis, vel ſpeciei legatæ, t.5.q.14.n.7.*

Hæres *grauatus de reſtituendo ſi quid acquirat ex cauſa tranſactionis, an ei, vel fideicommiſſario acquiratur, tit.6 q.7.n 2.*

Hæres *vnus ex pluribus ſi inſolidum agat, an ſufficiat, quòd pendente iudicio aliorum cohæredum ſuperueniat ceſſio, tit 6.q.9 n.32.*

Hæres *vnus ſi inſolidum agat, & poſt primam ſententiam ſuperueniat ei ceſſio cohæredum, an poſſit à ſententia confirmatoria prioris, pro parte cohæredum ſupplicare, ibid.n.35.*

Hæredibus *an iuramentum in litem deferri poſſit, in* Miſcell.*t.6.n.7.*

Hæres *eius, qui iurauit contractum ratione iuramenti ad forum Eccleſiæ trahi non poteſt, ibid.à n.22.*

Hæres *tenetur tradere legatario inſtrumentum nominis, & ſine eo agere non poteſt, titul. 7. q.1.n.4.*

Hæres *tenetur ſuis ſumptibus litem agere, quæ orta fuit ante traditionem rei legatæ, tit.7. q.4.n.3.*

Hæreditate *vendita non tenetur venditor de euictione, etiam ſi ſingulæ res euincantur, t. 7. q.5.n.14.*

Hæreditate *vendita, potius vniuerſitas diſtracta cenſetur, quam ſingulæ eius res ibid.*

Hæreditate *vendita, an debeatur gabella, etiam ex rebus hæreditatis immunibus à gabella, ibid num.13.*

Hæredis *inſtitutionem falſa cauſa vitiat, tit. 8. q.1.n.5.*

Honor.

Honor, *& reuerentia debetur, etiam poſt depoſitam dignitatem, propter veſtigia eius, & memoriam, t.3.q.3.n.24.*

Honor *debetur Aduocatis, & in dignitate eſſe dicuntur, etiam poſt depoſitum aduocationis officium, ibid.n.26.*

Honor *debetur iudicibus poſt depoſitum officium maximè dum in ſyndicatu ſunt, & de pœnis eorum qui eos offendunt, vide* Magiſtratus.

Hora.

Horam *ſi habeat inſtrumentum præfertur alteri inſtrumento eiuſdem diei, quod horam non habet, vide verb.* inſtrumentum.

Hypotheca.

Hypothecam *falſa cauſa vitiat, tit 8 q 1 n.5.*

Hypothecaria *actione conuentus, an poſſit rem retinere donec eius fructus pendentes percipiat, t.1.q.1.n 59.*

Hypothecaria *actione conuentus, qui elegit rem dimittere, & dimiſit, an poſſit pœnitere, & ſoluendo recuperare rem, ibid n.60.*

Hypothecæ *tertius poſſeſſor an in foro conſcientiæ teneatur ſoluere creditori hypothecario, ibid.n.61.*

Hypothecam *ſi poſſeſſor dimiſerit creditori hypothecario, poteſt rurſus à venditore conueniri, & reincidet in priſtinam obligationem, ibid. num.63.*

Hypotheca *tacita bonorum nō comprehendit ius adeundi hæreditatem, tit 2 q.3 n.13.*

Hypothecaria *actio præſcribitur per tertium poſſeſſorem aduerſus creditorem per decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes, quamuis adeſſet pactum de non alienando, t 5. q 1.n.134.*

Hypothecaria *actio an ceſſa cenſeatur, ceſſa perſonali actione, t.6.q.6.à n.4.*

Hypothecaria, *vel fideiuſſoria actio an cedi poſſit ſine perſonali obligatione, ibidem n 11.*

Hypotheca *anterioris creditoris non reſoluitur etiamſi ad inſtantiam poſterioris ſit diſtracta, t.6 q.[illegible]n.16.*

Hypotheca *ſpecialis plus afficit rem, quam generalis, t.7.q.2.n.11.*

Hypothecas *liberas, & nullis oneribus obnoxias præſtare promittens, ſatisfacit præſtando bona alijs obligata, ſi ſufficientia ſint ad omnium onerum ſolutionem, ibid n.15.*

I

Ignorantia.

I*Gnorans ceſſionem bonorum, vel concurſum creditorum, an rectè contrahat cum eo, qui ceſſauerat bonis, vel formauerat concurſum, tit 1.q.*

Digitized by Google

1.quæſt.1.num.25.& 34.

Ignorans ceſſionem bonorum, vel concurſum ſi litigat cum eo qui ceſſerat bonis, vel formauerat concurſum, an iudicium, & ſententia ſubſiſtat, ibid à n.14.& 21.

Ignorantia quando excuſet, ſi quis ſoluat alij, quam verò creditori, ibid.n.27

Ignorans reuocationem procuratoris rectè ei ſoluit, ibid.num.26.

Ignorans reuocationem procuratoris rectè cum eo agit, & ſententia, & iudicium conſiſtit, ibid n.28.

Ignorantiæ iuſtam cauſam habet, qui in alterius ius ſuccedit, in Miſcell t.6.n.27.

Immunitas.

Immunitatis priuilegium pro ſe, & ſucceſſoribus conceſſum an ad ſingulares ſucceſſores, & emptores bonorum extendatur, t.6.q.3.n.6.

Imputatio.

Imputari an debeat filio in legitimam vſuſfructus ei à patre remiſſus, tit.2.q.3.n.28.

Imputari an debeant filio in legitimam fructus percepti ex Maioratu, quem pater in eius fauorem renunciauit, ibid n.16.

Inhibitio.

Inhibitio ſuperioris, & ſententia inferioris, ſi eiuſdem diei ſint, præſumitur inhibitionem fuiſſe poſteriorem, t.8.q.3.num.15.

Iniuria.

Iniuria ſi ſit remiſſa ſub conditione, vel pacto, ſi non impleatur, an poſſit accuſatio inſtaurari ſaltim de vtriuſque partis conſenſu, t.8.q.1 num.22.

Iniuriarum actio, & accuſandi ius an rectè cedatur, in Miſcell.t.3.n.1.& t.5.q.6.n.36.

Inſinuatio.

Inſinuationem requirit donatio excedens 500 ſolidos: & vſque in quam quantitatem ſuſtineatur, t.8.q.1.n 15.

Inſinuationem requirit ceſſio iurium facta titulo donationis, ibid à num 16.

Inſinuata ſi non ſit ceſſio facta ex cauſa donationis, poterit agere ceſſionarius ad 500. ſolidos, ſimulque ad expenſas in exactione, ibid.n.17.

Inſinuari donationem debitori factam an petere poſſit eius creditor, t 4 q.3.num. num.12.

Inſinuatio quid ſit, eius forma, & in quibus donationibus ſit neceſſaria, ibid n.13.& 16.

Inſinuatio donationis coram quo iudice fieri debeat, ſi Clericus donet laico, & è contra ibid. num.14.

Inſinuationi an renunciari poſſit ſaltim cum iuramento, & ſpecialis renunciatio ſit neceſſaria, ibid.num.15.

Inſinuari donationem an petere debeat, donans, vel donatarius, ibid.n.16.

Inſtantia.

Inſtantia litis an tranſeat in ceſſionarium actionis litigioſæ, t.3.q 11.à num.13.& 18.

Inſtantia litis cedi poteſt, & an ſpecialis ceſſio ſit neceſſaria, ibid.n.18.

Inſtantia litis quando tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, ibidem.

Inſtrumentum.

Inſtrumenti traditio importare ſolet ceſſionem iurium, t.1.q.3.n.17.& 22.

Inſtrumenti traditio, quando importet mandatum ad agendum, ibid.n.19.& 22.

Inſtrumentum in quo plures ſunt obligati, ſi creditor vni eorum tradat, an videatur omnes liberaſſe, vel aduerſus alios actionem ceſſiſſe, ibidem n.28.

Inſtrumentum ſi reddat creditor debitori, ipſum liberaſſe cenſetur, ibid.n.29.

Inſtrumentum ſine cauſa, an de iure Regio exequatur, t.1.q.4.n.22.

Inſtrumentum ceſſionis debet oſtendere ceſſionarius, vt agat aduerſus debitorem ceſſum, tit.1. q.5.n 9.

Inſtrumentum deperditum teſtibus probari poteſt, ibid.n.21.

Inſtrumentum confectum ſine protocollo, an validum ſit, & exequi poſſit, ibid.n.33.

Inſtrumentum ceſſionis, ſimulque, & nominis ceſſi, an ſtatim producere debeat, ceſſionarius agens in iudicio, t.7.q.1 à n.1.

Inſtrumentum nominis legati tradere tenetur hæres legatario, & ſine eo agere non poteſt, ibid.n.4.

Inſtrumentum, & ius debiti, quod in eo continetur. ſunt connexa viſu, & intellectu, ibid. num.5.

Inſtrumentum ſi ſit proprium ratione dominii, non ſolùm datur domino actio ad exhibendū, ſed rei vindicatio, ibid

Inſtrumentum nominis ceſſi tenetur cedens tradere ceſſionario, ibid.n.7.

Inſtrumeta communia pluribus ſocijs, vel hæredibus, apud quem eſſe debeant, ibid.n.17.

Inſtrumenta duo aliud ceſſionis contra debitorē, aliud liberationis eius, ſi vna die confecta appareant, quod ex eis præceſſiſſe præſumatur, t.8.q.3 à n.1.

Inſtrumenta duo, ſi vna die conficiantur, præfertur anterius, licèt prioritas vnius horæ, vel momenti eſſet, ibid.n.3.

Inſtrumenta duo. vel reſcripta, ſi vna die expediantur, prioritas teſtibus probari poteſt, ibid. num.4.

Inſtrumenta duo, ſi eadem die confecta ſint, præfertur quod horam habet, ibid.n.5. amplia ſiue is, qui in eo ſe fundat, actor eſſet, vel reus, ibidem num. 12. & etiam contra dotem, ibidem num 13.

Inſtrumenta duo eiuſdem diei, ſi vnum ad eſſentiam alterius præambulum eſſe debet, hoc anterius præſumitur, licèt aliud horam haberet, ibid.n.15.

Inſtrumenta in fauorem dotis, Fiſci, ſalarij, ſtudii, piæ cauſæ, anteriora præſumuntur aliis eadem die confectis.ibid.n.17.

Inſtrumenta duo eiuſdem diei, vnum in fauorem priuati, aliud in Fiſci fauorem, quod nam anterius præſumatur, ibid.à n.18.

Inſtru-

Inſtrumenta vnius diei ſi duo in ſui fauorem habeant, ſi verè vel præſumptiuè de eorum anterioritate non conſtet, præfertur is qui poſſidet, ibid.n.20.

Inſtrumenta duo eiuſdem diei ſi concurrant, an præferatur illud, quod in papyro ſiggillata eſt confectum, ibid.n.29.

Inſtrumenta ceſſionum iurium, vel locationum in qua papyro ſint conſcribenda iuxta noſtrum ius Regium, ibid.n.30.

Inſtrumenta confecta in alia papyro ſigillata, quàm quæ eis correſpondet nulla ſunt, ibid.n.30.

Inſtrumentum vbi lex irritat, non videtur irritare contractum de quo in inſtrumento, ibid.n.31.

Inſtrumentum cancellatum executionem non meretur, tit.5.quæſt.10.n.17.

Inteeeſſe.

Intereſſe ad rationem 7.aut 8.pro 100.an licitum efficere poſſit conſuetudo ita mutuandi, tit.3.q.12.à n.25.

Interruptio Præſcriptionis, vide præſcriptio.

Inuentarium.

Inuentarium debet continere nomina debitorum defuncti; non verò debita, quæ ipſe debet, t.3.q.9.n.9.

Inuentarium an Fiſcus facere teneatur, t.3.q.9.n.32.

Inuentarium facere non tenentur hæredes, qui anomali dicuntur, ibid.n.35.

Inuentarium hæreditatis licèt non faciat Eccleſia, vel pia cauſa, non tenentur vltra vires hæreditarias, t.6.q.3.n.10.

Inuentarium hæreditatis factum ab vna perſona, an alij proſit, ibid.n.12.

Inuentarium confectum à ceſſionario hæreditatis, an proſit hæredi, ibid.

Inuentarij à confectione ſi ſit immunis cedens, eodem iure vtetur eius ceſſionarius, ibidem num.11.

Iudex

Iudex Eccleſiaſticus quandò cenſuris vti non poſſit aduerſus laicos in quos exercet iuriſdictionem, t.5.q.4.n.51.

Iudicibus debetur honor etiam poſt finitum officium, maximè dum ſunt in ſyndicatu, & de pœnis eorum qui eos offendunt, tit.3.quæſt.3.num.27.

Iudex officium ſuum non petenti impartiri non poteſt, t.6.q.9.n.2.

Iudex ex officio poteſt repellere à iudicio eum qui legitimam perſonam non habet, ibid.nu.3.

Iudex an teneatur perſonam non legitimam à iudicio repellere, vt ſi aliter fecerit, teneatur in ſyndicatu, ibid.n.4.

Iudex in cauſis executiuis tenetur repellere eum qui legitima perſona non eſt; in ordinarijs verò cauſis id arbitrio eius relinquitur, ibidem num.5.

Iudex in cauſis executiuis tenetur repellere eum qui legitima perſona non eſt; in ordinarijs verò cauſis id arbitrio eius relinquitur, ibid.num.5.

Iudex qui malè iudicauit, condemnatus vt reſtituat pecuniam, an poſſit ceſſionem iurium deſiderare contra eum in cuius fauorem pronunciauit, t.5.q.6.n.8.

Iudex an poſſit pœnam ſibi applicatam à lege cedere in fauorem ipſius rei, vel alterius ibidem nu.35.

Iudex executor ad alicuius facti præſtationem, debet antequàm condemnatum compellat, dilationem commodam aſſignare: & à denegatione licitè appellatur, t.5.q.8 à n.2.

Iudex ſecularis an poſſit compellere eum, qui fidem dedit de contrahendo matrimonio; vel id priuatiuè ſpectet ad Eccleſiaſticum, ibidem num.12.

Iudex ſecularis an poſſit compellere coniugem, vt cum coniuge cohabitet, vel quòd puella deſponſata reſtituatur viro, ibid.nu.13.

Iudicis factum cenſetur factum partis, tit.5.qu.13.n.3.

Iudicium.

Iudicium à principio malè inſtitutum, an corroboretur ex iure ſuperuenienti, tit.6 quæſt.9.

In iudicio an comparere poſſit, qui ceſſit bonis ſi pœniteat, t.1.q.1.n.13.

Iudicium agitatum cum eo, qui ceſſerat bonis, vel fecerat concurſum creditorum, an ſubſiſtat, ſi litigans ignorauit ceſſionem, vel concurſum, ibi.n.21.& à n.14.

Iudicium, & lis proſecuta cum procuratore reuocato ſubſiſtit, ſi litigans ignorauit reuocationem, ibid.n.28.

Iudicium. & lis cum procuratore reuocato de reuocatione non admonito, an ſubſiſtat ad vtilitatem domini, qui reuocauerat mandatum, ibid.n.29.

Iudiciorum exitus oppoſito alio aduerſario potentiori durior efficitur, t.2 q 4.

Iudicij alienandi cauſa quandò alienatio facta præſumatur: & quæ concurrere debeant, ibid. per tot.& à n.33.

Iudicij mutandi cauſa, quandò alienatio facta præſumatur, ibid.à n.43.

Iuramentum.

Iuramentum non requiritur in ceſſione neceſſaria, t.1.q.3 n.42.

Iuramento non confirmatur ceſſio ſine cauſa, neque promiſſio de cedendo, tit.1 quæſtio.4.num 18.

Iuramento, quod dicitur ſuppletiuum, an ceſſio probetur, t.1.q 5.n.11.

Iuramentum non requiritur in promiſſione de cedendo, licèt in ipſa ceſſione neceſſarium eſſet, t.1.q.6.n.42.

Iuramento interpoſito ſi quis iuret ſe non ceſſurum, valet tamen ceſſio poſtea facta, ibipem num.70.

Iurata an debeat eſſe licentia, quam pater filio con-

conceſſit, vt liberè teſtetur, tit.2.quæſt.3 numer.32.
Iuramentum an die feriata poſſit interponi, t.2. q.4 n 54.
Iurandi facultas an cedi poſſit, titul.3. quæſt 1. num 46.
Iuramentum, quod præſtant vaſalli dominis ſuis, an genibus flexis præſtari debeat, tit.3. q.6.num.25.
Iuramentum in litem an rectè deferatur ceſſionario, in Miſcell t 6 n.1.& à n.5.
Iuramentum calumniæ an ceſſionarius præſtare debeat, ibid. & n.12.& 24.
Iuramentum in litem quod ſit, & eius inducendi ratio, & diuiſio, ibid.n 2 & 3.
Iuramentum in litem non alij defertur, quam ei qui benè instructus eſt de rei valore, ibidem num.4.
Iuramentum in litem an deferri poſſit procuratori, aut negotiorum geſtori, ibidem nu 6.
Iuramentum an deferri poſſit hæredibus, & vniuerſalibus ſucceſſoribus, ibi nu.7.& 10.
Iurandi in litem facultas tranſit in ſucceſſorem Eccleſiaſticum, ibid n.8
Iuramentum in litem affectionis, vbi ceſſionario defertur, an iuxta ſuam, vel cedentis affectionem iurare debeat, ibid n 11.
Iuramentum calumniæ quæ contineat, ibidem num 12.
Iurare de calumnia an cogi poſſint aduocati, & procuratores, ibid n.13.
Iurare de calumnia, vel poſitionibus reſpondere cogi poteſt creditor etiam poſtquàm actionem in alium tranſtulit, ibi.n.16.
Iuramenti ratione à defuncto interpoſiti hæres eius ad forum Eccleſiæ trahi non poteſt, ibid. num.22.
Iuramentum defuncti non tranſit in hæredē ſub pœna periurij ibid.
Iuramentum præſtitum per prædeceſſores in Ciuitate, Vniuerſitate, vel Collegio, qualitèr obliget ſucceſſores, ibid.n.23.
Iuramentum in litem affectionis, quod propter aduerſarij dolum defertur, an ob culpam latam deferatur, t.5.q.6.n.27.

Ius.

Ius quando faciant titulorum rubricæ, t.1.q.1. num.5.
Iura & actiones dimittit creditoribus, qui bona ſua cedit, ibid.n.7.
Iura & actiones an inter mobilia, vel immobilia computentur, t 2.q.1.à n.15.
Iura & actiones an tertiam bonorum ſpeciem conſtituant, ibid.n 20.
Iura & actiones an comprehendantur in legato, donatione, maioratu bonorum mobilium, & immobilium, ibid.n.22.
Iura, & actiones an diſtribuere poſſit executor nominatus ad diſtribuenda bona mobilia, & immobilia, ibid.n.23.
Ius ſuperueniens in iudicio quando corroboret iudicium, t.6.q.9.
Iura & actiones an comprehendantur in confiſcatione bonorum mobilium, & immobilium, t.2 q.1 n.24.
Iura regalia, vulgo iuros, & cenſus inter quæ bona numerentur, ibid n.25.
Iura & actiones ſi capiantur in executionis cauſa, per quot dies præconizentur, ibidem numer.30.
Ius adeundi hæreditatem in bonis debitoris non eſt, t.2.q.3.n.7.
Ius adeundi hæreditatem in donatione omnium bonorum non comprehenditur, ibidem numer 8.
Ius adeundi hæreditatem cedi non poteſt, ibidem numer.9
Ius adeundi hæreditatem non comprehenditur in confiſcatione bonorum, ibi.n.10.
Ius adeundi hæreditatem, quod habet debitor, non tranſit ad eius creditores, ibidem numer.12.
Ius adeundi hæreditatem non comprehenditur in tacita bonorum hypotheca, ibi nu.13.
Iura perſonalia cedi non poſſunt, t.3.quæſt 1.n. 3.& 4.
Ius expellendi conductorem pro vſu proprio, an tranſeat in ſingularem, vel vniuerſalem ſucceſſorem, t.3 q 2.n.25.
Ius primogenituræ, vide Primogenitura.
Ius ſuccedenai in maioratu ſequenti ſucceſſori cedi poteſt, remotiori autem, aut extraneo, non rectè ceditur, t 3.q.3.n.9.
Ius eligendi cedi, & tranſmitti poteſt, t.3 q.8. nu.5.
Iura ſepulchrorum ad hæredes tranſmittuntur, ibid n. 10.
Iura ſepulchrorum an cedi poſſint, ibid.
Iura ſepulchrorum an ad hæredes extraneos, fideicommiſſarios, vel Maioratuum ſucceſſores tranſeant, ibi.n.21.
Ius noſtrum duplex eſt, præſens, aut futurum, t.3 q.10 n 1
Ius futurum triplex eſt, ibid.
Ius delatum quod dicatur, ibi.n.3.
Ius futurum ex cauſa de præſenti, quod ſit, ibid. num.4
Ius futurum ex cauſa de futuro, quod ſit, ibid. num.5.
Ius nouiter delatum cedi non poteſt, ibi.n.6.
Ius futurum ex cauſa de præſenti veluti debitum in diem rectè ceditur, ibid n 7.
Ius competens ex contractu conditionali, quādo cedi poſſit, ibid.n 8
Ius futurum ex cauſa de futuro an cedi, vel renūciari valeat, ibi.n.12
Iura futura an comprehendantur in ceſſione iurium ſimpliciter, vel verbis generalibus facta, t 3.q.10.n.16.
Iura futura, & quæ nondum competebant an comprehendantur in renunciatione verbis generalibus concepta, ibi.n.22.
Ius vindictæ cedi non poteſt, in Miſcell. tit.3. num.3.

Ius re-

Ius petendi legitimam, & eius ſupplementum an rectè cedatur, ibid. num. 15.

Ius reuocandi donationem propter ingratitudinem an cedi poſſit, ibid. nnm 16

Ius declarandæ caducitatis an rectè cedatur, ibid

Ius petendæ, & declarandæ caducitatis, an tranſeat in heredes, t.4.q.3.n.30.

Ius aquæ ducendæ ex fonte meo ſi vni cedan, an rurſus alij cedere poſſim. in Miſcell. t 3 n.8.

Ius excipiendi, & retinendi competit ei, qui emit pignus à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, & ſi de ſubingreſſione actum non ſit.

Ius pignoris, an pignus venditum ſit multum refert, & ex quibus cognoſcatur, t.4.q.2.n 16.

Ius excipiendi ſine ceſſione transfertur, tit. 4. quæſt. 3. num. 25.

Iura realia competentia ratione, rei vel fundi, tranſeunt in eius emptorem ſine ceſſione aliud eſt in actionibus perſonalibus, t. 4.q.7.n.1.

Ius pro conſtituenda ſeruitute non tranſit in emptorem, niſi cedatur, ibid. à n 8. & 11.

Ius accreſcendi, & portio hereditatis deficiens an ad hæredem qui vendidit, vel ad emptorem hereditatis ſpectet, ibid. a numer. 14.

Ius declarandæ caducitatis incurſæ ante venditionem an pertineat ad emptorem cenſus emphyteutici, ibid num 24.

Ius declarandæ caducitatis cum ipſo cenſu cedi, & vendi poteſt, ibid n. 26.

Ius retinendi, & excipiendi tranſit cum re vendita abſque ceſſione, ibid num. 28.

Iure Regio deficiente, ad ius Canonicum recurritur, & deficiente iure Canonico ad Regium, vel Ciuile, t. 4. q.9. n. 32.

Ius offerendi an habeat creditor poſterior aduerſus anteriorem, cui bona communis debitoris in ſolutum à iudice ſunt data, vel in publica ſubhaſtatione addicta, t. 5.q. 2.n 13.

Ius Patronatus.

Ius patronatus Eccleſiæ cedi non poteſt ſine licentia Epiſcopi, t. 2. q. 5 n. 3.

Ius patronatus Eccleſiæ ſi cedat patronus ſine licentia Epiſcopi illud amittit, ibid.

Ius patronatus Eccleſiaſticum de per ſe vendi poteſt, tranſit tamen cum Vniuerſitate bonorum, t. 3. q. 8. n. 26.

L.

Læſio.

Læſio enormiſſima ſi interueniat fructus percepti à die initi contractus reſtituendi ſunt, t.2.q.1.n.52.

Læſionis remedium ex l. 2. C. de reſcind. vend. *perſonale eſt, & inter contrahentes tantùm competit, t.4 q.3.n.4.*

Læſio vltra dimidiam ſi accidat in venditione, an poſſit creditor venditoris agere remedio l.2. C. de reſcind. vend *ibidem à num 1.*

Læſionis remedium ex l. 2. C. de reſcind. vendit. *ceſſibile eſt, ibid.*

Læſio vltra dimidiam locum habet in venditione facta in publica ſubhaſtatione, t.4.q.2.n.6.

Læſio vltra dimidiam locum habet in contractu locationis, t.4.q.3.n.10.

Læſionis vltra dimidiam remedio ex l.2 C. de reſcind. vend. *agere non poteſt emptor aduerſus eum, qui rem vendiderat ei à quo ipſe emit, niſi iura ceſſa habeat, tit.4.q 7.n.7.*

Læſus ſi ſit maritus in bonis ſuperlucratis, an ei competat reſtitutio in integrum ex perſona mulieris minoris, tit 4 quæſtion. 8. n 17.

Læſio vltra dimidiam ſi accidat in venditione pignoris facta per creditorem, an vt debitor remedio l.2. C. de reſcind. vend. *agat, creditoris ceſſione indigeat, t.4 q 9.n.22.*

Læſio etiam intra dimidiam attenditur in æſtimatione rerum, quas maritus accepit in dotem, t.5.q.12.n.8.

Læſio non habet locum in contractibus qui damno, & lucro ſunt expoſiti, t.6 q.10 n.16.

Læſio qualis requiratur, & quando interueniat in venditionibus iurium ad vitam, vel cenſus vitalitij, ibid. à n. 15.

Læſionis enormis, vel enormiſſimæ ratione quo modo reſcindatur ceſſio iurium, & actionum, t.8.q 1. à n.23.

Læſio vltra dimidiam an habeat locum in donatione, vel renunciatione gratuita, ibidem num. 24.

Laudemium.

Laudemium an debeatur ex promiſſione de vendendo, t.1.q.6.n 4.

Laudemium an debeatur ex ceſſione iurium, t.7.q.5.n.26.

Lectum quotidianum.

Lecto quotidiano poteſt maritus renunciare in præiudicium creditorum, t.2.q.3 numer.25.

Legatum legatarius.

Legatum an ademptum, vel tranſlatum dicatur ex ademptione, vel tranſlatione nulla, tit. 2. quæſt.5 n.24.

Legata teſtamento relicta aliquando augmentum aliquando diminutionem patiuntur, t 4. quæſt. 5. n. 1.

Legata ſpecies ſi hæreditas ſoluendo non ſit, an diminutionem patiantur, ibid. n. 4.

Legati ſpeciei dominium recta via in legatariũ tranſit à tempore mortis defuncti: & quid in legato quantitatis, ibid. n. 4. & 6.

Legati periculum, vel diminutio an hæredis, vel legatarij damno cedat, ibid. n 5.

Legata pia an patiantur diminutionem maximè ſi quis habeat aſcendentes, vel deſcendentes, ibid. à n. 8.

Legatum doti an patiatur diminutionem ſi hereditas omnibus legatis non ſufficiat, ibid num. 9.

Legatum alimentorum an diminuendum ſit pro rata, ſicut alia legata quando hæreditas ſoluendo non eſt, ibid. n. 11.

Ex legatis pijs an detrahantur falcidia, ibidem num. 1..

Legata gratioſa, & funeris impenſa ex quinto bonorum deducenda ſunt ſi teſtator deſcendentes reliquit, ibid. n. 25.

Legare non poteſt parens vltra quintum bonorum, & filius vltra tertium, etiam pro exoneratione conſcientiæ, ibid. n. 6.

Legatum libertatis non offendit filiorum legitimam, ibid. num. 17.

Legatum pro exoneratione conſcientiæ. & pro malè ablatis multa ſpecialia habet, & an patiatur diminutionem ſi hæreditas omnibus legatis non ſufficiat, ibid. num. 26.

Legata pia vbi diminuuntur, an debeat pro rata diminui onus eis iniunctum, ibidem n. 27.

Legatarij an indigeant ceſsione hæredis vel ſine ea agere poſsint aduerſus collegatarios, qui integra legata perceperunt, ibidem, & n. 37.

Legata quando inſolidum vnuſquiſque hæredum ſoluere teneatur, t.4.q.6.n 9.

Legatum creditori relictum eius, quod ipſi debetur, inutile eſt; conſiſtit tamen ſi ab vno ex hæredibus ſolus teſtator iuſſerit, ibidem n. 11.

Legatarius ſi partem legati vendat, & poſteà collegatarij pars deficiat, an portio deficiens ad eum, vel ad emptorem pertineat, t.4.q.7. num. 23.

Legatarius nominis poteſt agere ſine ſeſsione contra debitorem, t. 4. in Miſcell. num. 8.

Legatarius nominis ſuis expenſis debet agere ad exactionem nominis legati, t 7.q.4.n.2.

Legatum vitiat falſa cauſa, tit. 8. quæſtion. 1. num. 5.

Legata relicta ſub conditione, quæ in non faciendo conſiſtunt, ſtatim peti poſſunt, præſtita cautione Mutiana, t 5.q.14.n.6.

Legato nomine debitoris ſatisfacit hæres ſi cedat actionem legatario contra debitorem, ibid. num. 7.

Legatario an ſint reficienda per hæredem expenſæ facta in exactione nominis, vel ſpeciei legatæ, ibid.

Legato nomine, vel cenſu an anteacti temporis vſuræ debentur legatario, t. 6. quæſt. 6.n.13.

Legatario tenetur hæres tradere inſtrumentum nominis legati, & ſine eo agere non poteſt, tit. 7. q. 1. n. 3.

Legatarius nominis ceſsionem habere dicitur à lege, ibid.

Legatum optionis an cedi poſsit, t. 3. quæſt. 1. num. 41.

Legatum annuum an rectè cedatur, in Miſcell tit 3. n. 13.

Legitima.

Legitimam an poſsit filius repudiare in præiudicium creditorum, t.2 q 3.n. 20.

In legitimam filij an imputari debeat vſusfructus aduentitiorum ei per patrem remiſſus, ibid. n 28.

In legitimam filij an imputari debeant fructus percepti ex Maioratu, quem pater in eius fauorem renunciauit, tit. 3. quæſt. 3. n. 16.

Legitima, & eius ſupplementi petendi ius an cedi poſsit, in Miſcell. t.3.n.5.

Legitima aſcendentium, & deſcendentium, quæ ſit de iure noſtro Regio, titul. 4. queſtion. 5. num. 15.

Legitimam filiorum non offendit libertatis legatum, ibid. num. 17.

Legitimatio.

Legitimatio perſonarum ante omnia requiritur in omni iudicio ordinario, executiuo, & criminali, tit. 6. q. 9. n. 1.

L E X.

SERIES IVRIVM QVAE IN hoc tractatu explicantur.

Ex Digeſto Veteri.

L. ſed ſi pupillus, §. de quo, & §. proſcribere D. de Inſtitor. act. tit 1.q.1.n.25.

L. ſi ſeruus, D. de contrab. empt. tit.1.quæſt.1. num. 25.

L. item ſi vnus, D. de recept. arbitr. tit. 1.q.1.n.30.

L. ſi ſuperatus, D. de pignorib. tit.1.quæſtion. 1. num. 31.

L. ſi ſciens 26. de contrab. empt. titul. 1. quæſt. 1 num. 37.

L. et ſi liberi 4. cum ſeqq D. de contrahend empt. tit.1.q.1.n.40.

L. ſeruum quoque, §. ſi quis in rem cum l. ſequenti, D de procurator. t.1.q.3 n.40.

L. erit ergo 10. D. de fundo dotali, titul. 2. quæſtion. 1. n 44.

L. cum. dos filiæ, D de pactis conuentis, tit. 2. quæſt.2.n.18.

L. 1. & per tot. D. de alienat. iudic. mut. cauſ. fact. t.2.q.4.

L. non ſolum, §. ſi quis autem, D. de alienat. iudic t 2.q 4 n.8.

L. ſi vſusfructus 69. D. de iure dotium, tit. 2. quæſt. 5. n. 2.

L. arboribus 12. §. vſufructuarius, D. de vſufructu, tit 3. q. 1. n. 7. et 9.

L. cui vſusfructus 73. D. de vſufruct tit. 3. quæ. 1. à num. 9.

L. neceſſario 8. §. fin. D. de peric. & comm. rei vendit.

L. ſi vſusfructus 66. D. de iure dotium, t. 3. q. 5. num. 38.

L. Fin. D. qui potiores in pignor. habeantur tit. 3. q. 7. n. 5.

L. ſi mulier, §. ex aſſe, D. de iure dotium, tit. 3. quæſt. 8. n. 12. & 13.

L. ſed & ſi, §. conſuluit, D. de petit. hæred tit. 3. q.8.n.27.

L. ſi actor 29. D. de procuratorib. t. 3. quæſt. 9. num. 3 & 23.

L. planè 3. in fine, D. fa. erciſc. t.3.q 9.n.3. & 23.

L. ſi ſterilis 31. D. de action. empti, t.3.q.10.n.14.

L. 1. D. quibus modis pign. vel hypot. t.4.q.2.n.6.

L. Ariſto D. quæ res pignor. oblig. t.4.q.2.n.7.

L. Paulus

L. *Paulus*, D. *quibus mod.pign. vel hypoth. ſol-uitur*, *t.4.q.2.n.10.*

L. *& ſi debitor*, *D. de pignorat. actione*, *t.4. q.2 num.11*

L. *ſi conuenerit* 18. D. *de pignorat. action. tit. 4 q.4.à num. 35.*

L. *in vendendo*, *D de contrah.empt. tit.4.quæſt.7 num. 10*

L. *ſi cum venderet*, *D.de pignor. act. tit. 4. q. 9.à n.7 & tit.5.q. 13. n. 10*

L. ſi creditor 7. in princip. D. *de diſtr. pignor. t. 4.q.9. à n.7.& t.5.q 13.n.10.*

L.1.§. *ſi te rogauero*, *D. depoſiti*, *tit. 4. quæſt. 9 num.13*

L. *ſi is apud quem*, D. *depoſiti*, *tit.4. quæſtion. 9 num.13*

L. *eleganter*, §. *ſi vendiderit*, D. *de pignorat. actione*, *t.4.q.9.à n.14*

L. creditor 42. D. de pignor. act. tit. 4. quæſt. 9 à n.14

L. ſi pignori 29. D. *famil.erciſc. tit.4. quæſtion.9 num.21*

L. *hæres à debitore 21. in princ l. ſi poſt conſtitu-tam 22.* D. *de conſt. pecun. titul. 4. in Miſcell. num 18*

L. *cum poſt 69. §. mulier*, D. *de iure dotium*, *t. 6 q. 2. à n. 51*

L. *ſi mulier 77. D. de iure dotium*, *t.6.quæſt.2. à num 51*

L. *Paulus*, § 1. D. *quibus mod. pig. vel hyp. ſolu. tit.5 q.1.n.22*

L. *mulier 20. D. qui potior. in pign. t.5.q.1. n 22*

L. *ſi mandatu 59.§.1. D. mandati*, *tit.5.q.2.n.4*.

L. *Papinianus*, *D. mandati*, *t. 5 q.4.n.11.*

L. perceptione 4. D. de his qui deiecerunt, *tit.5 q.6. num.7.*

L. ſi culpa 67. D. *de rei vinditat. tit. 5.quæſt.6 num.18*

L. is qui dolo 69. D. de rei vindicat. ibid.

L. *Lucius* §.1. *D. de negotijs geſtis*, *tit.5. quæſt. 7. num. 8*

L. cum alicui, *D. eodem tit.ibid.*

L. ſi ego 9. §. ſi res alicui, *D. de iure dotium t.5.q.8. num.19*

L.4. §. ſi impuberis D. de euictionib.tit.5. quæſt. 11.num 13

L.3 §. ſi ſeruus, *D. de tribut. action.tit.5. q.11 num.20*

L. *ſi extraneus*, *D. de iure dotium*, *tit.5.quæſt. 12.num.24*

L. ſi plus 74. §. ſi iuſſu, *D. de euictionib. tit. 5. q.13 num.5.*

L. *etſi*, *D. de diſtract. pignor. tit. 5.quæſtion.13 num. 13*

L. creditor 13. D. de diſtract. pignor. tit.5. q.13 num.19

L. cum ea 68. D. de euictionib.tit.5. quæſtion.13 num. 25.

L. quod ſi in diem, §. *vlt. D. de petit. hæredit. tit. 5 q 14.num.3*

L. *is apud quem*, *D. depoſiti*, *tit. 5. quæſt. 14 num.3*

L. *cum fundus*, §. *ſeruum tuum*, *D. de condict. indeb.t.5.q 14.n 14*

L. *ſi & me*, *& Titium*, *D. ſi certum petatur*, *tit 5 q.14.n.15*

L. ſi mandauero, *D. mandati*, *tit. 6. quæſtion.9 num.43*

L. ſi mandauero 22. §. interdum, D. *mandati*, *t.7.q.2.n.20*

L. ſi quis in rem ſuam 34. D. *de procuratoribus*, *t.7 q.4.n.12*

L. *pater filio 70.* D. *de procurat.tit.7.quæ 4.n.13*

L. *ſeruum*, § *fin.cum leg. ſeq.* D. *de procurator. t.7.q 4.n 24.*

L. *ſi cum te*, §. *idem eodem loco*, D. *de pœnis*, *tit. 8.q.2.n .37*

L. *fin.* D. *de tranſactionib.t.8.q.2.*

Ex Infortiato.

L. Iulianus D. *de curat. furioſ.t.1.q.1.n.34*

L. *pater filium 38 verſ.* idem quæſijt, D. *de legat. 3.t.1.q.1.n.38*

L. *ſi minoris 25.* D. *de admin. tutor.tit.1.quæſt.2 num.32*

L.1 § *non tantum 18.* D. *de tutel. & ration.t.1 q.2.n.32*

L. *Mæuia*, D. *ſolut. matrim. t.1.quæſtion.3.nu-mer.22*

L. *ſi is qui duos*, D. *de liberat.tit.1.quæſtion.3. num.31.*

L. *Campanus 47.* D. *de operis libertor.tit.1. q.4 num.47*

L. *ſi pecunia*, §. *ſi ius*, D. *de reb.eorum tit.2.q.1 num.39*

L. *poteſt pupillus 18.* D. *de auctor.tut.tit.2. q.1 num.39.*

L.1.§. *vlt cum l.ſeq.* D. *de rebus eorum*, *tit.2.q.2 num.19*

L. *non ſit 12. de rebus eorum*, *tit. 2. quæſtion.6. num.2*

L. *pater filia*, D. *de ſeruit. legat.*

L. *ſi ſit legatum 75. §. ſi quis ita*, D. *de leg.1.t.3 q.1 à n.26.*

L. *illud, aut illud*, D. *de optione legata*, *tit.3.q.1 à num.31*

L. *libertus 41.* D. *de operis libertor.tit.3.quæſt.6 num.4*

L. *ſeruus 10.§.1.* D. *de operis libert. tit.3.quæſt. 6.num.14*

L. *pro hærede*, §. *ſi quid tamen*, D. *de acquirenda hæred.t 3.q 6.n.17*

L. *ſi conſtante*, D. *ſolut. matrim. tit.3.quæſt.7 per tot.*

L. *quia perinde*, §. 1. D *ad S. C. Trebell.t.3.q.8 num.22.*

L. *quod de pariter*, D. *de rebus dubijs*, *tit.3.q.10 num.10*

L. *pœnales*, §. *ſi Titio*, D. *ad leg. Falcid tit.4.q.5 num 27*

L. *Plautius 43. §. penult.* D. *de cond. & demon-ſtrat.t.4.q 5.n.27*

L. *cum pater 79.§.cum exiſtimaret*, D. *de legat. 2.tit.4.q.5.n.27*

L.facta 63. §. ſi Titius, D. ad S. C. Trebell.tit.4. q. 5. n. 27.
L. liberto 31. D. de annuis legat: tit. 4. quaſt. 5. num. 29.
L.maritum 25.§.1.D.ad leg.Falcid.tit.4.quaſt.5. num. 29.
L.cum pater 77. §. ſi pars, verſ. ſi tamen, D. de legat.2.t 4.q.5.n.29.
L.cum certus, D. de tritic, vino, & oleo leg t.4. q. 5.n.31.
L.Lucius 11.D.de annuis leg.t 4.q.5.n.31.
L ſi mihi 97.D.de leg.1.t.4 q.5.à n.30.
L.cum ab vno 53. D. de leg. 3 t.4 q.6.n.10.
L.ſeruo legato, §.ſi teſtator, D. de leg. 1. tit. 4. queſt 6 n.10.
L.3.§ fin.D.de alim.leg.t.4.q.6.n 12.
L ſi totam 82.D.de acquir. hæred. tit. 4. queſt 7. num.15.& 18.
L.Papinianus, D. ad S.C.Trebell.tit.4.quaſt.7. num.15.& 19.
L.ſi hæres pecuniam, D ad S. C. Trebell.tit 4.in Miſcell n.16 &.18.
L. Imperator 70. D. de leg. 1. tit.4.in Miſcellan. num.21.
L. legatarius 8. D de leg 3.t.4 in Miſcellanea 23.
L ſi pupillus 45 D.de adminiſt.tutor tit.5.quæ.2. num 47.
L.ſi minoris 25.D.de adminiſt.tutor.t.5 quaſt.4. num.6.& 6.
L.ſi res obligata, D. de legat 1.t.5 q.4.n 11.
L.dominus Stichio, D de pecul. legato, tit. 5.q.4 num. 11.
L 1 §.& ſi fortè, D. de tutela, & rationibus diſtrah tit.5.q.7.à n.20.
L.fin. D. de adminiſt. tutor. tit. 5. quaſtion.11. num. 19.
L.Polla, D.de his quæ vt ab indig. t 5.quaſt.11. num. 24.
L.Titio fundus 73.D.de condit. & demonſt. t.5. q.14.n.6.
L. ex pluribus 42. D. de adminiſt.tutor.t.6. q.2. per totam, & n.23.
L. fundo Trebatiani, D. de vſufruct. legato, tit. 6.q.6.n 24.
L.ſi pecunia 77 ff. de legat. 1. tit.8. quaſt.2. numer.34.
L ſi ſeruus 108. §. qui margarita, D. de legat. 1. tit.8 q 2.n.34.
L. cum quis decedens §. pater, D.leg.3. t.8. q.2. num.34.
L.ſi maritus 36.D.ſolut.matrimon.t.6.quaſt.11. num.44.

Ex Digeſto Nouo.

L. ſi ab eo, D. de vſucap.t.1. q.1.n.25.
L. de curatore 2. §.1.D.de curat.non.dand. tit.1. q.1.n.30.
L. iudicata 29. §. ſi debitor, D. de except.rei iud. tit.1 q.1.n.31.
L. ſi mater, §. fin. de except. rei indicat. t.1. q.1. num.31.
L. is cui bonis, D. de verborum oblig. tit.1. q. 1. num 34
L. qui cum alio, D. de reg iur.t.1.quaſt.1. n.44.
L. is cum quo 7.& §.1.D.de aqua pluuia arcend. t.1.q.1.n.49.
L. doli exceptio, D. de nouationib tit.1.quaſt.1. num.57.
L. ſi ſeruus, D. de diuerſ. & temp.præſcript. t.1. q.1.n.71. cum ſeqq.
L. ſi ſeruus hæreditarius, D. de ſtipul.ſeruorum t.1.q.1 n.77.cum ſeqq.
L. Modeſtinus, D.de ſolutionib t 1.quaſt.2.n.27.
L. ſi fideiuſſor 42.§.1.D. de fideiuſſorib. tit.1.q.2. num.32.
L.in fraudem 45. D. de iure Fiſci, t. 2. quaſt.3. num.17.
L. cum quidam, D. de iure Fiſci, tit. 2. queſt.3. num. 27.
L ſi vſusfructus, D. de nouationibus, tit.3. q.1. num 12.
L ſi habitatio 10. D. de vſu & habitatione, t.3. q.1.num.17.
L ſi ita ſtipulatus fuerim 76 D. de verbor.oblig. t.3.q.1 à num.26.
L. fin. D. de verb. oblig.t.3.q 1.26.
L. vſusfructus 4. D. de nouat. & deleg tit 3.q5. num. 25.
L. ſi quis mihi, D.de iure Fiſci, tit 3.quaſt.7.n.5.
L 3.D. de fideicom libert.3.q 9.n.14.
L.§ penult.D.de fideicom. libert. titul 3.q.9.n.14.
L.à Titio, D de furtis. tit.4 quaſt.5.nu.4.& 6.
L. res ex mandato, D acquir.rer.dom. tit. 4.q.9. num 26.
L.ſi procurator, D.de acquir.rer.dom. tit.4. q.9 nu m.26.
L ſi ſtipulatus 15. §.1.D.de fideiuſſorib. t.5.q.2.à n 27.& 33.
L ſtichum, §.penult.D. ſolutionib.t.5.q.2. n.28.
L. cum quis 38.§. ſi pro eo, D.de fideiuſſorib. t.5. q.2 n. 47.
L.Modeſtinus 76. D.de ſolutionib. tit. 5. quæ.4. per tot.
L.ſtichum.§. ſi mandato, D.de ſolutionib. tit. 5. q.4.n.11.
L.cum poſſeſſor, D.de cenſibus, tit. 5.quaſt.4 num. 11. & 34.
L.in fraudem, §. qui poſt alio, D.de iure Fiſci, t.5.q.4.n.33.
L. cum alter, D.de fideiuſſorib.tit. 5.quaſtion.4. numer. 32.
L.in depoſiti, D.de re iudicat. tit. 5. quaſtion.6. num. 20.
L.1.§.hoc edicto, D.ne vis fiat ei, titul. 5. quaeſtion.11.n.24.
L.à Diuo Pio, §. ſi. pignora, D. de re iud. tit.5. quaſtion. 13.n.5.
L.2.D.de ceſſione bonorum, titul. 6. quaſtion. 2. num. 25.
L ſi ventri, §.eorum, D. de priuileg. credit t.6. q.2. n. 25.
L. nemo plus iuris, D. de reg. iur. t. 6.quaſt.11. num. 56.

L. qui

L.qui in alterius 42. *D.de reg iur. in Miſcell.t.*6. *num.*30.

L.pupilli 96.§ *ſoror , D.de ſolutionib.tit.*7.*qua.*3. *num.*20.

Ex Codice.

*L.fin.C.de pactis conuentis , tit.*1.*quaſtion.*3.*numer.*23.

*L.maritus , C de procuratorib.tit.*1. *qu.*3.*nu.*23.

L.ſi ad reſoluendam , C de pradijs minor.t 2.*q.*1. *num.*39 & *t.*2.*q* 2.*nu* 15.

*L.*2.*C.ſi aduerſus donationem , t* 2.*quaſt.*2.*n.*15.

*L.*1.& 2.*C.nè liceat potentioribus , ti.*2 *qu.*4 *ferè per tot.*

*L.*1.& *tot.tit.C.de litigioſ tit.*2. *quaſt.*4 *n.*32.

L fin.§ *ubi autem , C.de bonis , qua liber. tit.*2.*q. q.*6 *à num.*38.

L.cum antiquitas , C de vſufructu , t 3.*q.*1.*n.*17.

*L.cenſemus , C.de litigioſis , tit.*3.*quaſt.*11.*n.*4.

L.fin. C. de litigioſis , titul. 3. *quaſtion.* 11. *numer.*10.

*L.*3.*C.de his qui in prior.cred.locum ſuccedunt , t.*4 *q.*2.*nu.*5.

*L.*3.*C.quando Fiſcus , vel priuat.tit.*4. *quaſt.*4. *num.*20.

L.no non 4.*C. qua res pignori , tit.*4. *quaſtion.*4. *num.*40.

L.haredum , C.de hared.actionib.tit 4.*quaſtio* 4. *num.*42.

L 2.*C.de conſortibus eiuſd.litis , tit.*4 *q* 6.*nu.*35.

*L.penult.C.ad exhibendum , tit.*4.*quaſt* 9 *nu.*13.

*L unic C etiam ob chirographar. pecun.tit.*5 *q.*1. *num.*28.

*L.*1.*C.de dolo , t.*5.*q.*2.*n.*4.

*L.iubemus , C ad S.C.Velleian.t.*5 *quaſtio.*3.*numer.*11.

*L.eum eorum , C.de ſenten.& interloq. tit.*5.*q.*5. *num* 3

*L.*1.& 2.*C ſi plures una ſententia fuerint condẽnati t.*5.*q.*6.*à n.*1.

*L miſſi opinatores , C. de exactoribus tribut t.*5. *q.*6.*num.*8.

*L.mancipia , C.de ſeruis fugitiu.tit.*5.*qua.*6.*numer.*8.

L.cum non ſolum . §. *neceſſitate , C .de bonis qua liberis , tit.*5.*q.*8.*num.*20.

L 1 & *per tot.C.de distract pignor.titul* 5.*quaſt.* 13.*num.*4

*L.*1.& 2 *C.creditor euict pign.t.*5.*q* 13.*nu.*4.

*L.*1.*C.de oblig.& actionib.titul* 6. *quaſtio.*1.*numer.*14.

*L.per diuerſas , C.mandati , t.*6.*qu.*10.*per tot.* & *num.*51.

*L.ab. Anaſtaſio , C.mandati , tit.*6. *qu.*10 *per tot.* & *num.*51.

*L. ſi quis maior , C. de tranſactionib. in Miſcell. t.*6. *à n.* 20.

*L.*3.*C de nouationibus , tit.*8 *q.*2.*per tot.*

§.*fin.inſt.de vſufructu , tit.*2.*q.*5.*num.*3.

§ *ſed ſi cui , inſt de vſu , & habit.t.*3 *q.*1.*n* 17

§.*optionis , inst.de legatis , t* 3.*q.*1.*n.*41.

*Princ.inſtit de acquiſit.per adrogat.verſ.*ecce , *t.* 3.*q.*6.*n.*16.

Ex Authenticis.

Authen. minoris debitor , C.qui dare tutores , t. 2.*q.*6.*n.*3.

Auth.ut hi qui obligatas ſe habere , § *quod quis , coll.*6.*nouell.*72.

*Authen.ut exactione dotis in princ.t.*6.*q.*2.*n.*24.

Ex fragmentis Vlpiani.

*Vlpian in fragment titul.*19. *verſ.*ii antequam adeatur.

Ex Partitarum iure.

*L.*16.*tit.*7.*p.*3.*t.*2.*q.*4.*n.*21.

L 29.*tit.*11 *p.*4.*tit.*3 *qua.*7.*à num.* 14.

L.1.5.& 7.*tit.*27.*part.*2.*quaſt* & *num* 39.

L.14.& 17.*titul.*7.*part.*3.*titul.*3.*quaſtian.*11.*numer.*20

L.10.*t.*5.*p.*3.*t* 4.*q.*6.*nu.*35

L.11.*t* 12.*p.*5.*t.*5.*q.*4.*num.* 22.& 26.

L.15.*tit.*11.*p.*4.*t.*5.*q.*12.*n.*24

Libellus.

*Libellum falſa cauſa vitiat.titul.*8.*quaſtion.*1.*numer.*5

*Libelli concluſio,non narratio,attenditur , t.*6 *q.* 1.*num.*18

Liberatio.

Liberatio inducitur , ſi creditor reddat inſtrumentum debitori , tit 1 *quaſt.*3 *num.*29.

*Liberatio , an ceſſio praſumatur , ſi creditor inſtrumentum in quo plures habet obligatos uni ex eis tradat , ibi n.*28.

*Liberatus cenſetur fideiuſſor cui creditor reddit inſtrumentum , & ceſſas habet ex eo actiones contra principalem debitorem , ibi.n.*34.

*Liberare ſi quis promittat debitorem , promiſſio habetur pro liberatione, tit.*1 *qua* 6.*nu.*3.

Liberatio generalis ad qua debita extendatur , t. 3 *q.*10 *n.*23

*Liberatio , vel pactum unius correi , vel fideiuſſoris , an correis , vel confideiuſſoribus proſit , titul.*5 *quaſtion.*2.*num.*36.& 38.& 5.*quaſt.*7. *num.*13.

*Liberationis ſcripturam facere tenetur creditor debitori ſoluenti , & tradere inſtrumentum debiti , tit.*7 *q* 1 *num.*3.

*Liberare debitorem ceſſum,aut cum eo tranſigere, vel paciſci an poſſit cedens in praiudicium ceſſionarij , t.*8 *q.*2.*à num* 24.

Libertas.

*Libertatis legatum filiorum legitimam non offendit , t.*4.*q.*5.*n.*15.

Licentia.

*Licentiam ad teſtandum poteſt pater vni ex filijs concedere , licèt ex eo deſinat acquirere , t.*2.*q.* 3.*num* 29

*Licentia quam parens filio concedere poteſt ad teſtandum , an iurata eſſe debeat , ibid.n.*32.

*Licentiam ſi nolit praſtare maritus vxori ad cõtrahendum , iudex praſtare poterit , tit.*5.*q.*8. *num.*21.

Linea.

*Linea in quã intrauit ſucceſſio Maioratus & omnes eius deſcendentes deficere debent , vt ad aliam lineam tranſitus fiat , t.*3.*q.*4.*nu.*15.

INDEX RERVM,

Literæ.

Literæ vulgo librãças, *tribus modis falſificari ſolent*, t.5 q.9.n.1

Literas cambij ſcribens non liberatur per acceptationem eius cui ſoluendæ diriguntur, t.7.q.3.num.25.

Literarum acceptatio longè diſtat à delegatione, ibid.nu 26.

Literas cambij ſcribens quandò liberetur: & ſi is cui directæ ſunt, ſoluendo non exiſtat, ibidem. à nu.37.

Literas cambij accipiens, vt eis non ſolutis regreſſum habeat contra ſcribentem, quid facere teneatur, ibid.

Lis, Litigioſum

Litis ingreſſum impedit exceptio ceſſionis bonorũ, t 1.q.1 n.12.

Lites ſuo marte decurrere expedit, t.2.q.4.n.1.

Litis exitus oppoſito alio aduerſario duriori difficilior efficitur, t.2.q.4.n.2.

Litis verbum actionem ſæpè ſignificat, ibid.n.9.

Lis per ſententiam an finita dicatur, tit.3. q.11. num 25.

Litigioſæ rei alienatio prohibita eſt, tit.3 qu 11. num.1.& 2.

Litigioſa actio ſeu ius cedi non poteſt, ibidem. à num.1.

Litigioſa actio à quo tempore eſſe incipiat, ibid. num 5.

Litigioſa res ſi alienetur in Clericum, poterit ab eo per iudicem laicum auocari, ibid.n.8.

Litigioſi vitium etiam in actionibus, & iuribus incorporalibus locum habet, ibid.n.9.

Litigioſam actionem ſi cedat actor, non incurrit pœnas de quibus in l.fi.C.de litigioſ.*aliud procedit in reo*, ibid à n 10.

Litigioſa actione legata hæres litem proſequi tenetur, ibid.n.20.

Litigioſa actio aduocato, vel procuratori non rectè ceditur, ibid.n.29.

Locatio, locator.

Locator non poteſt cedere ius, quod habet expellendi conductorem pro vſu proprio, tit 3.q.2. num.24.

Locari an poſſit, aut cedi habitationis ius, t.3.q.1.à n.17.

Locator quandò poſſit expellere conductorem pro vſu proprio, t 3 q 2.nu.23.

Locator an transferat in vniuerſalem, vel ſingularem ſucceſſorem ius quod habet expellendi conductorem pro vſu proprio, ibidem numer.25.

Locare an quilibet poſſit operas ſuas officiales, vel artificiales, & an in perpetuum. t 3.q.6 n.9.

Locatio reſcindi poteſt propter læſionem vltra dimidiam, t 4 q.3 n.10.

Locationi factæ per debitorem tenetur ſtare creditor, qui miſſus fuit in poſſeſſionem rei locatæ, iudicis auctoritate, ibid.

Locationem factam per debitorem an poſſit creditor miſſus in rei locatæ poſſeſſionem reſcindere remedio, l.2.C.de reſcind.vendit.*abſque aliqua debitoris ceſſione*, ibid.

Locatum prædium, vel domus ſi vendatur, an vendita, & ceſſa videantur penſiones decurſæ nondum exactæ, titul.4 quæſtion 7.nu 27.

Locationi factæ per prædeceſſorem in quibus caſibus ſtare teneatur ſingularis ſucceſſor in Miſcellanea, t.4.nu.26.

Locationis contractus ſi ab vna parte non impleatur, an poſſit altera pars ab eo diſcedere, vel agere debeat ad implementum, tit.8 quæ.1. num.21.

Lucra coniugalia.

Lucris coniugalibus an poſſit coniux renunciare in præiudicium creditorum, tit.2.quæſtion.3. num.22.

Lucris coniugalibus an poſſit vxor renunciare in præiudicium legitimæ deſcendentium, vel aſcendentium, ibid.n.23.

Lucris coniugalibus an poſſit coniux renunciare conſtante matrimonio in alterius coniugis fauorem, t.2 q.3 n.24.

Lucrorum coniugalium medietatem an amittat vidua propter ſtuprum, t.3.q 7.n.33.

Lucra conſtante matrimonio quæſita, vt inter virum, & vxorem communicentur in varijs Prouincijs eſt receptum, tit 4.quæſtion.8.numer.1.

Lucris coniugalibus vt ſit locus, ſponſalia de præſenti ſufficiunt, ibid.nu.3.

Lucra coniugalia vt communicentur, an ſaltim requiratur ſponſæ in domum ſponſi traductio, ibi n 5.& 6.

Lucra communicantur inter virum, & vxorem, etiam in matrimonio putatiuo, non tamen ei, qui conſcius fuit impedimenti, ibid n.8.

Lucrorum medietatem an poſſit vxor ſoluto matrimonio exigere, vel pro eis agere ſine ceſſione hæredum mariti t.4.q 8.à n.18.

Lucrorum medietatis dominium, & poſſeſſionem an confeſtim acquirat vxor, ibid.

Ludus.

Ludi exceptio quæ obſtaret cedenti an obſtet eius ceſſionario, *vide verbo*, exceptio.

M.

Magiſtratus.

Magiſtratibus debetur honor etiam poſt finitum officium, maximè dum in ſyndicatu ſunt, & de pœnis eorum, qui eos offendunt, tit.3.qu.3. num 27.

Magiſtratus vnus ex pluribus, qui ſolidum ſoluit, habet aduerſus collegas vtilem actionem abſque ceſſione, t.5.q.7.n.22.

Maioratus.

Maioratus poſſeſſor ſi impetret facultatem ad imponendos cenſus ſuper maioratu ad extinctionem aliorum, validi ſunt cenſus conſtituti, licèt antiqui aliquam nullitatem paterentur, t.1.q.1.n.58,

Maioratus bona rectè diſtrahuntur pro ſatisfaciendis creditoribus defuncti, ibidem numer.38.

ET VERBORVM.

Maioratu facto de bonis mobilibus, & immobilibus, an iura, & actiones veniant, t 2.q. 1.n.22.

Maioratus poſſeſſor rectè tranſigit, ſi res ſuper qua tranſigitur, penes Maioratum maneat, ſecus ſi dimittatur, ibid n.47.

Maioratus poſſeſſor incurrit pœnam priuationis ex alienatione, & contrauentione nulla, ſi ſecuta ſit realis traditio, tit.2.q.5.n.15.

Maioratus cedi non poteſt in extraneum; vtilitas tamen, & commoditas eius pro tempore vitæ poſſeſſoris rectè in alium transfertur, t. 3.q.1.n.12.

Maioratus inſtitutor ſi primo vocato concedat facultatem eligendi ſucceſſorem poſt eius mortem, an electio perſonalis, vel realis cenſeatur, ibid.n.45.

Maioratum ad inſtituendum ſi quis habeat facultatem, an ius illud committere poſſit executori teſtamenti, aut commiſſario, ibidem num.44.

Maioratum, vel meliorationem ſibi delatam poteſt debitor renunciare in ſequentem in gradu, in præiudicium creditorum, tit.2.quæſtion.3. num,18.

Maioratus, *& primogenituræ ceſſio in quibus differant, t.3.q.2.n.1.*

Maioratus ſucceſſor ius, & ſpem ſuccedendi in Maioratu proximiori conſanguineo rectè cedit, remotiori verò, aut extraneo non item, t.3.q 3.n.9.

Maioratus ſucceſſor prò vita ſua cedere poteſt extraneo ius, & ſpem ſucceſſionis, ibidem num.11.

Maioratus poſſeſſor non dicitur illum habere ab vltimo poſſeſſore, ſed à fundatore, ibid.n. 13.amplia quamuis vltimus poſſeſſor virtute facultatis ſibi data eum nominaſſet, n.15.

Maioratum ſi renunciet pater in filium, an fructus ab eo percepti in vita patris debeant ei in legitimam imputari, ibi.nu.16.

Maioratus cui annexa eſt dignitas, Ducatus, vel Marchionatus cedi poteſt ſequēti ſucceſſori, ibid.n.17.

Maioratus in ſucceſſione, proximitas debet attendi tempore mortis vltimi poſſeſſores, ita vt quæ poſtea ſuperuenit in conſideratione non ſit, t.3.q.4.n.1.

Maioratu ceſſo, vel renunciato, an proximitas ad ſuccedendum debeat attendi iuxta tempus ceſſionis, an verò iuxta tempus mortis cedentis, ibid.n.3.& 38.

Maioratum refutans, vel cedens pro mortuo habetur, ibid.

Maioratus vera vacatio inducitur per renunciationem eius, ibid.n.5.

Maioratus facta ceſſione in proximiorem, eo mortuo ſuccedunt eius filij, etiam ſuperſtite cedente, ibid.n.6.

Maioratus ſucceſſio non poteſt eſſe in pendenti, ſed actu veloci legis quærit ſucceſſorem, ibid. n.14.& 42.

Maioratus ſucceſſio non poteſt facere tranſitum de vna linea in aliam, vſque quò omnes de prima linea defecerint, ibidem numer 15.

Maioratu ſi priuandus veniat pater ex eo, quòd contrauenit eius conditionibus, filius eius etiam natus, vel conceptus durante lite ſuper contrauentione an ſuccedat, ibid.à n.18.

Ad Maioratum *ſi maſculi vocati ſint, ſi propter eorum defectum fœmina ſuccedat, non excluditur etiam ſi maſculus poſteà naſcatur, ibid. num.19.*

Maioratus ſi ſit rigoroſa agnationis, an venter mittendus ſit in poſſeſſionem contra dicente agnato, qui allegat accidere poſſe, vt ex ventre fœmina naſcatur, ibid.n.26.

Maioratus poſſeſſor ſi ingrediatur Monaſterium incapax ſucceſſionis, an ſtatim ſecuta profeſſione deferatur ſucceſſio proximiori conſanguineo, vel attendatur proximitas, & qualitas tempore mortis, ibid.n.27.& 44.

In Maioratu *non ſuccedet Monaſterium ex perſona profeſſi, ſi habeat annexam dignitatem, vel grauamen.nominis, & armorum, ibidem num 28.*

Maioratus renunciatio facta in ſequentem ſucceſſorem, propter ſuperuenientiam liberorum reuocatur, ibid.n 19.

Maioratus poſſeſſor tacitè rogatus cenſetur vt poſt mortem ſuam reſtituat Maioratum, ibid. num 35.

Ad Maioratum, *& fideicommiſſum idem ius habent naſcituri, quàm iam nati, ibi n 36.*

Maioratus vocationibus, & conditionibus non poteſt Pinceps derogare, etiam in præiudicium eorum, qui nati non ſunt, ibi.n.37.

Maioratum renuncians in ſequentem ſucceſſorem, an poſſit ſuccedere decedente eo ſine liberis, ibid.n.48.

Maioratus poſſeſſor tranſigens ſuper re Maioratus, *ſiue rem dimittat, vel illi tradatur, nouum titulum nō acquirit, ſed commodum* Maioratus *eſt, tit.6.q.7.n 2.*

Maioratus poſſeſſor ſi vendat, vel cedat aliquod ius, vel cenſum pro tempore vitæ, iuſti pretij æſtimo qualiter fieri debeat vt excludatur læſio, t.6.q.10.à n.15.

Maioratu de omnibus bonis inſtituto, an comprehendantur bona futura, tit.3.quæſtion.10. num.23.

Maioratus poſſeſſor, qui ex ſuis pecunis redemit cenſum impoſitum ſuper Maioratu, an ſuccedat in ius creditoris ſine ceſſione, t.4.quæ.1. num.26.

Maioratus poſſeſſor an ſine facultate Regia poſſit mutuas pecunias accipere ad redemptionem cenſus cum pacto ſubingreſſionis, ibid.

Maioratum cum facultate Regia ſi pater in fauorem filij facere promittat, & filius ante obtentam facultatem decedat, Maioratus pro facto non habetur, t 1 q 6.n.10.

Maioratus poſſeſſor, vel emphyteuta non incurrunt pœnam priuationis propter alienationē, ſi tradi-

ſi traditio non ſit ſecuta: & quid ſi ficta traditio veluti per conſtitutum interueniat, t.1. q.6.à n.44.
Maioratus poſſeſſor putatiuus, ſi eum Regia facultate alienet bona Maioratus, an id vero ſucceſſori Maioratus noceat, t.5.q.9.n.8.

Mandatum.

Mandatum datum à debitore, vt alij ſoluat, an reuocari poſſit, t.8.q.1.à n.15.
Mandatum in rem propriam an poſſit reuocari, ibid.n.28.
Mandatum ad agendum an inducatur ex inſtrumenti traditione, tit.1.q.3.à n.19.
Mandatum actionum non transfert vtilem actionem, ſed tantùm exercitium directarum, t.1.q.2.n.42.
Mandatum actionum qui habet, dicitur procurator in rem propriam, ibidem num.36.
Mandare, & cedere in quibus differant, ibid.à num.1.
Mandatum ad exigendum dicitur habere ceſſionarius, t.1.q.5 n.1.
Mandatum ad exigendum requirit ſcripturam, ibid.n.2.
Mandatum ad exigendum quamuis quis per teſtes probaſſet, non poteſt compellere debitorem ad ſoluendum, ibid.n 3.
Mandatum ad negotia teſtibus probatur, ibidem num.4.
Mandatum ad contrahendum matrimonium teſtibus probari poteſt, ibid.
Mandatum ad lites ſcripturam deſiderat, ibid. num.5.
Mandatum ad lites nõ probantur quamuis notarius det fidem de mandato, etiam à ſe confecto, ibid.à n.5.
Mandati ſubſtitutio ad lites, an teſtibus probetur, ibid n.8.
Mandatum poſt tempus mortis mandãtis conceptum, eius morte non finitur, tit.6. quæſt.1.
Mandatum ad alienandum bona Eccleſiarum eandem requirit ſolemnitatem ac alienatio ipſa, t.2.q 1.n.5.

Manutentio.

Manuteneri an debeant coniuges in poſſeſſione cohabitandi pendente lite ſuper nullitate matrimonij, t.4.q.8.n.13

Maritus

Maritus, qui mobilia in dotem data non niſi poſt annum à die ſoluti matrimonij reſtituere tenetur, poteſt ſtatim conueniri, vt caueat ſe adueniente die ſoluturum, t.4. q 2.n 33.
Maritus ſoluendo, vel non ſoluendo, canonem an vxori præiudicet, tit 4.quæſt 3. num 21.
Maritus an poſſit in præiudicium vxoris fideicommiſſum ante tempus reſtituere tit.2. q.3. num.19.
Maritus poteſt renunciare lectum quotidianum in creditorum præiudicium, ibidem n.25.
Maritus vxoris Duciſſæ, vel Marchioniſſæ, cognominatur Dux, vel Marchio, t.3.q.3.n.29.
Maritus an corruſcet nobilitate, vel dignitate vxoris, ibid.
Maritus mulieris quæ lactat Principem, nobilitatur licèt eſſet ignobilis, ibid. numer.31.
Maritus vxoris Duciſſæ, vel Marchioniſſæ etiã poſt eius mortem Dux, vel Marchio appellatur, ibid. n.34.
Marito ad triremes, vel perpetuam carcerem damnato, vel ſi furere cæperit, mulier dotem repetere poterit, t 3.q.7.n.24.
Maritum habere non dicitur quæ habet inutilem, ibid.
Maritus ſi læſus ſit in bonis ſuper lucratis, an ei ex perſona mulieris minoris beneficium reſtitutionis competat, t 4.quæſt.8.num.17.
Maritus ſine ceſſione vxoris agere poteſt, etiam executiuè pro dote, ſibi vel vxori promiſſa, ibid.n.35.
Maritus licèt pro dotis reſtitutione inſolidum non conueniatur, id tamen non efficit vt poſſit ſoluto matrimonio dotem non ſolutam exigere, ibid.n.43.
Maritus ſi nolit præſtare licentiam vxori ad contrahendum, iudex præſtabit, titul.5. q.8. num.21.
Maritus non poteſt ad ſuum commodum authorizare vxorem, t 5.q.10.n.10.
Maritus quandò teneatur ſi nomina in dotem data non exegit, ſi ſoluendo non ſint, t.5.q.12. num.14.
Maritus an teneatur ſuis expenſis exigere nomẽ in dotem datum æſtimatum, vel inæſtimatum, ibid.n.27.
Maritus vbi liberatur retrocedendo nomina in dotem data, an ſtatim quòd abſoluitur matrimonium retroceſſio facienda ſit, vel poſt annũ, ibid.n.28.
Maritus ſoluto matrimonio ſtatim debet reſtituere immobilia quæ accepit in dotem mobilia verò poſt annum, ibi.n.29.
Maritus putatiuus an habeat anni dilationem ad reſtitutionem dotis, quæ conſiſtit in immobilibus, ibid.
Maritus lucratur fructus pignoris, quod ei dos non ſoluitur: & an hoc priuilegium tranſeat in eius ceſſionarium, titul.6. quæſtion.2. numer.41.
Maritus vel eius hæres an poſſit mulierem, vel eius ceſſionarium agentes ad dotem, repellere per exceptionem adulterij, titul 3.quæſtion.7. numer 29.
Maritus lucratur dotem propter vxoris adulterium, ibid.n.30.
Mariti hæredes an poſſint opponere mulieri, vel eius hæredi agentibus ad dotem adulterij exceptionem, vel ſtupri, intra annum luctus cõmiſſi, ibi.n.32.
Maritus an poſſit cedere ius excipiendi de adulterio vxoris ad effectum lucrandæ dotis, ibi. n.34.
Mariti & vxoris appellatione ſponſus, & ſponſa in fauoralibus continentur, t.4.q.8.n.4.

Maritus

Digitized by Google

Maritus an carcerari poſsit per ceſsionarium mulieris ex cauſa oneroſa propter debitum recamera, t.6.q.11.n.43.

Maritum non poteſt legatarius mulieris conuenire vltrà quàm facere poſsit, Ibid nu 46.

Maritus an ſoluto matrimonio repetat à muliere vel eius hæredibus expenſas quas fecit in exactione nominis, t.7 q.4.n.4.

Matrimonium.

Matrimonium an inducatur ex illis verbis, nulli alij nubam niſi tibi, t.1.q 6.n.73.

Matrimonium nullum etiam ſi contrahat mulier amittit filiorum tutelam, t.2.q.5.n.6.

Matrimonium ſi nulliter contractum ſit, an mulier, quæ in eo adulterium commiſit, cenſeatur adultera, ibi.n.7

Matrimonium ſcientèr contrahens cum conſanguinea pœnam incurrit, etiam ſi matrimonium ſit nullum, ibid.n.8.

Matrimonium ſi contrahat Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus beneficia amittit, quamuis matrimonium ex aliqua cauſa eſset nullum, ibid.n.9.

Matrimonium ſi de facto contrahat Clericus in ſacris, beneficia amittit, ibid.n.10.

Matrimonij clandeſtini pœna an locum habeant poſt Concilium Tridentinum, quod prohibet huiuſmodi matrimonia, t.2.q.5.n.11.

Matrimonium ſi quis bis contrahat ſed inualidè, an bigamiæ pœnam incurrat, ibid.n.12.

Matrimonium ſi quis nullitèr contrahat cum impura; vel ignobili, an incurrat pœnam priuationis impoſitam ei, qui cum ignobili, vel impura contraxerit matrimonium, ibid.n.14.

Ex matrimonio putatiuo ſuſceptus filius legitimus eſt propter bonam fidem vnius parentis, & in Maiorat*u ſuccedit, ibid.n.18.*

Matrimonium etiam per verba de præſenti contractum ad aliquos effectus non ſufficit, niſi copula, vel ſaltim oſculum præceſſerit, t.4.q.8. num 2.

Matrimonium putatiuum quod dicatur, ibidem. num.9.

Matrimonium putatiuum veri, & legitimi matrimonij priuilegia, & effectus habet, ibid. num.10.

Ex matrimonio putatiuo ſuſcepti filij legitimi ſunt, parentibus, & conſanguineis ſuccedunt, ad honores dignitates, feuda & Maioratus *admittuntur, ibid.*

Ex matrimonio putatiuo ſuſceptis filijs parentes ſuccedunt ſi bona fide contraxerunt, ibid.n.12.

Ex matrimonio putatiuo ſuſcepti liberi, legitimi reputantur, quamuis concepti eſsent pendente lite ſuper nullitate matrimonij, & poſt ſententiam à qua appellatum extitit, ibid n.13.

Matrimonij ſuper nullitate ſi lis pēdeat an coniuges ſeparari debeant, vel manuteneri in poſseſsione cohabitandi, ibid

Matrimonium putatiuum ſubſequens legitimat filios anteà ſuſceptos: alij cōtra tenēt, ibi.n.14.

Matrimonium verum, & putatiuum in quibus conueniant, & differant, ibid.n.15.

Matrimonium contrahere qui promiſit, an poſsit ad id compelli per iudicem ſæcularem, vel id pertineat priuatiuè ad Eccleſiaſticum, t.5.q.8. num.12.

Matrimonij contrahendi fidem qui præſtitit, qua forma ſit compellendus, ibi n 11.

Melioramenta.

Melioramentorum, & expenſarum ratione, quādò liceat emphyteutæ bona emphyteutica retinere, t.4.q 7.à n.33.

Melioramentis non deductis, ſi quis rem reſtituat, poteſt eam repetere per condictionem indebiti, t.5.q.4.n.46.

Melioratio.

Meliorationem, vel Maioratum *ſibi delatum poteſt debitor renunciare in ſequentem ſucceſſorem, in præiudicium creditorum, t.1.q.3.n.18.*

Melioratio tertij, & quinti facta ex iuribus incorporalibus, an per clauſulam conſtituti irreuocabilis fiat, t.1.q.8.n.27.

Melioratus filius in tertio, vel quinto qualitèr ratione meliorationis teneatur ad æris alieni ſolutionem, t 4.q.6.n.7.

Meliorandi promiſsio non eſt propriè melioratio, ſed inducit obligationem meliorandi, quæ poteſt vſque in mortem differri, ibi.n.21.

Meliorare filium ſi pater promittat, & filius non facta melioratione decedat, an eius hæres extraneus tertij partem prætendere poſsit ex melioratione, ibi.n.21.

Melioratio facta in vita patris, non iudicatur vltima voluntas, licèt implementum accipiat tempore mortis, ibid.n.22.

Mendax.

Mendax quomodò puniatur propter mendacium, & qualitèr beneficium ei competens amittat, t. 5.q.3 à n.20.

Mercator.

Mercator ſi faciat ſchedulam in qua promittat ſoluere cuicumque, qui eam attulerit, is penes quem inuenitur, rectè ab eo exigit t.1. quæ.3. num.26.

Mercator cui literæ ſoluendæ diriguntur, à letra viſta, *vſque in quod tempus iuſtè differre poſsit ſolutionem, tit.5 q.7 n.6.*

Mercator ſcribens literas cambij non liberatur, licèt is cui diriguntur eas acceptaſſet, t.7.q.3. num.25.

Mercator qui literas cambij ſcripſit quandò liberetur quamuis is cui ſcriptæ ſunt ſoluendo non exiſtat, ibid.à n.37.

Mercator ſi ſcribat literas ſoluendas in mei fauorem, reuocationi aut pœnitentiæ locus non eſt, t.8 q 1.n.27.

Metus.

Metus ratione qualitèr impugnari poſsit ceſsio, t. 8.q 1.n 8.

Metus qualitèr probetur ex proteſtatione, ibid. num.9.

Minor.

Minor ſi non habeat perſonam cui ſolui poſsit,

Digitized by Google

ceſſant vſuræ pupillares, niſi debitor legitimus pupilli tutor eſſe deberet, t.1.q 6.n.54.

Minoris bona mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, nõ poſſũt alienari ſine decreto, t.2.q.1.n.1.

Minorum bona vt ritè alienentur, quæ ſolemnitates ſint neceſſariæ, ibi.n.2.

Minoris bona ſi alienentur ſine ſolemnitatibus vindicari poſſunt, quia ex ſimili alienatione dominium non transfertur, ibid.n.8.

Minor an reſtituere teneatur pretium, quod accepit ex alienatione nulla, ibid n.9.

Minor an poſſit cedere actiones ſuas ſine decreto, ibid.

Minor nouare non poteſt, ibid n 12.

Minor an poſſit delegare debitorem creditori ſuo, ſine decreto, cum auctoritate tutoris, ibi.n 14.

Minor ſi cedat actionem ad rem nobilem, non indiget ſolemnitatibus; ſecùs ſi actio ad rem immobilem eſſet, ibid n.32.

Minor non poteſt cedere ſine decreto ius quod habet ad retrahendam rem immobilem, ibid.n.37.

Minor non poteſt cedere ſine decreto ius quod habet ad rem mobilem pretioſam quæ ſeruando ſeruari poteſt, ibid.n.38.

Minoris cenſus ſi alienetur, eadem ſolemnitas requiritur, quæ in alienatione immobilium, ibi. num.32.

Minor non poteſt cedere obligationem alternatiuam ad rem mobilem, aut immobilem, ſi electio eius ſit, ibid.n.41.

Minor & eius tutor ſi cedant ſine decreto obligationem alternatiuam ad rem mobilem, an ex euentu pendeat validitas ceſſionis, ibid. n.43.

Minor, vel Eccleſia rectè tranſigunt ſuper re immobili, ſi apud eos maneat; ſecùs ſi dimittatur, ibid.n.46.

Minor, vel Eccleſia an poſſint ſine ſolẽnitatibus tranſigere ſuper iure, fideicommiſſo, vel hæreditate ei nondum acquiſita, ibi.n.48.

Minor reſtituitur in integrum aduerſus tranſactionem iuratam. ſi læſio enormiſſima interuenit. & quid ſi enormis tãtùm fuit ibi.à n 50.

Minor faciliùs reſtituitur propter affectionem ad res maiorum. ibid.n.54.

Minori, vel Eccleſiæ ſi donatio fiat, poterunt in ipſo acquiſitionis actu ſine vlla ſolemnitate retrodonare, vel pactum adijcere reſolutiuum dominij. t.2.q.2.n.1

Minor, vel Eccleſia ſine ſolemnitatibus ementes poſſunt incontinenti pactum de retrouendendo, vel addictionis in diem apponere, ibi. n 3.

Minores tenentur obſeruare pacta, & conditiones contractuum, maximè ſi patrimonium eorum non diminuant, ibid.n 13.

Minori datur reſtitutio in delictis, quæ iure ciuili tantùm prohibentur, titul.2. q.4.nu. 30.

Minor, vel Eccleſia cedentes in potentiorem, an vt euitent pœnas, reſtitutio in integrum neceſſaria ſit, ibid.

Minor an referatur inter potentiores, & de ceſſione ei facta, ibid. n. 47.

Minoribus vtilis actio quæritur ſine ceſſione ex contractibus geſtis per tutores, aut curatores, t. 4. q. 9. n. 27.

Minor ſi emat prædium, vt quoad pretium ſoluitur, ſit pignori obligatum, hypotheca conſiſtit, t.2.q.2.n.14.

Minor diſtrahens res maiorum ex ſola hac affectione reſtituitur, t.3.q 2.n.5.

Minor qui vindicat res à tutore, vel curatore nulliter alienatas, pretium reſtituere non tenetur, niſi in eius vtilitatem ſit verſum, t.5. q.11.n.34.

Minor an reſtituatur aduerſus non ſolutum canonem, ſi inciderat in cõmiſſum, t.4.q.3.n.20.

Miſſæ.

Miſſarum numerus an diminui debeat, diminutis bonis, & fructibus capellaniæ, vel anniuerſarij, vide verb. Capellania.

Miſſio in poſſeſſionem.

Miſſio in poſſeſſionem hæreditatis ex edicto D. Adriani; an detur ceſſionario hæreditatis, vel hæredi hæredis, tit. 6. quæſt. 5. à n. 16.

Monaſterium.

Monaſterium ex perſona monachi non ſuccedit in Maioratu, qui habet annexam dignitatem, vel grauamen nominis, & armorum, t 3 q 4. num.28.

Monaſterio acquirũtur bona omnia profeſſi, & an quo ad poſſeſſionem, t 3 q 9.numer.33.

Monaſterium ex perſona monachi tenetur ad debita eius, & executiuè conuenitur: & qualiter libellus ſit concipiendus, ibid.n.34.

Monaſterium tenetur ex bonis monachi alere eos quibus alimenta monachus præſtare tenebatur, ibid.

Monaſterium vltra vires bonorum monachi non tenetur, etiam ſi eorum non feciſſet inuentarium, ibid.num.35.

Moneta.

Monetæ mutationis rumor ſi adſit, iuſtè creditor recuſat accipere ſolutionem, t.1.q.6.n.61.

Monetam falſam non expendibilem cudens, an incurrat pœnas fabricantium falſam monetã, t.2.q.5.n.31.

Monetæ argenteæ, vel aureæ debitor, an poſſit ſoluere in ærea ei, qui in hac moneta nomen comparauerat, t.6.q.19.n.49 & 58.

Mora.

Mora non incurritur, nec ad intereſſe quis tenetur ſi non ſit perſona cui ſolui poſſit, t.1.q.6.n. 52.

Mors.

Mortis, & renunciationis caſus æquiparatur, t. 3.q.4.num.10.

Mortis in caſu ſi officium concedatur, intelligitur conceſſum in caſu renunciationis, vel remotionis, ibid à num.11.

Mulier.

Mulier ſi tradat marito nomina, & inſtrumenta debitorum, quæ extra dotem ſunt, videtur eum facere procuratorem, tit 1 q.3 n....

Mulier tranſiens ad ſecundas nuptias amittit filiorum tutelam, etiamſi matrimonium fuiſſet nullum, t.2.q.5.n.6.

Mu-

Mulier grauata ſub certa pœna nè cõtrahat matrimonium cum ignobili, eam incurrit, ſi ignobili ſine nuptijs copuletur, ibid. n. 17.

Mulieris creditores, ad cuius bona concurſus eſt creditorum, poſſunt aduerſus alios, & ſua credita opponere in dotationis exceptionem, t. 4. q 3 n. 26

Mulier nòn poteſt agere contra debitores hæredum mariti actione perſonali pro repetenda dote, t. 4. q. 4. n. 30.

Mulier ſimul ſe obligans cum marito, cenſetur fideiuſſiſſe, quia pecunia ad eum perueniſſe præſumitur, t. 5 q. 3. n. 3.

Mulieri agenti ad reſtitutionem dotis contra correum, fideiuſſorem, vel tertium poſſeſſorem, an obſtet exceptio cedendarum, t. 5. q. 3. num. 8.

Mulieres etiam viduæ coruſcant radijs, & nobilitate maritorum: & Duciſſæ, & Comitiſſæ appellantur, ſi maritus erat Dux, vel Comes, t. 3. q. 9. n. 29.

Mulier nutrix Principis nobilitat maritum etiam ignobilem, ibid. n. 31.

Mulieres dotes ſuas ſaluas habere quibus melius nubere poſſint, conueniens eſt Reipublicæ, t. 3. q. 7. n. 1.

Mulier poteſt agere ad dotis reſtitutionem propter vergentiam viri ad inopiam, vide verbo dos.

Mulier non dicitur habere maritum, ſi is inutilis ſit, t. 3. q. 7. n. 25.

Mulieres ſi ſe opponant executioni factæ in bonis maritorum, executiua via efficitur ordinaria: & ex quibus ſimiles oppoſitiones excludantur, ibid. num. 26. & 27.

Mulier an poſſit dotem marito promiſſam, & ab eo non exactam petere à promiſſore, etiam executiuè, ſine ceſſione hæredum mariti, t. 4. q. 8 à n. 35.

Mulier cedere poteſt ius, quod habet repetendi dotem ſoluto matrimonio, t. 3. q. 7. n. 28.

Mulier quinquagenaria inhabilis eſt ad concipiendum, t. 3. q 10. n. 14.

Mutuum, mutuans.

Mutuum ad cambium, & ſub vſuris accipere, an poſſit tutor, prælatus, vel ſocius, & alij ſimiles, t. 4. q. 8. n. 30.

Mutuum ad rationem 7. aut 8. pro quolibet 100. an licitum efficere poſſit conſuetudo ita mutuandi, tit. 3. quæſt. 12. à nu. 25.

Mutuans pecuniam debitori, vt ex ea dimittat creditorem, an ſi dimiſſus ſit creditor, ex pecunia mutuata ſolutus cenſeatur, t. 4. q. 1. num. 18.

Mutuans pecuniam ei, qui ſtatim deceſſit, an præferatur alijs creditoribus, quaſi videatur ex pecunijs mutuatis funeris impenſam factam fuiſſe, ibid. n. 19.

Mutuans pecuniam ſub annuo cenſu ad hoc vt ex ea debitor dimittat creditorem, cum pacto ſubingreſſionis, an ſuccedat in eius locum, tam quoad ſortem, quam quoad reditus ex cenſu decurrendos, ibid. n. 32.

N.

Negans.

NEgans id, quod eſt cauſa ſui priuilegii, quando illud amittat, t. 5. q. 3 à n. 20.

Negare an poſſit cum iuramento totum debitum is à quo plus quam debet, vel quod iam ſoluerat petitur, in Miſcell. t 6. n. 28.

Negligentia.

Negligentia mariti in exigendis nominibus debitorum in dotem datis, quando eius damno cedat, t. 5. q. 12. à num. 14. & 22.

Negligentia ceſſionarii in exigendo debitorem ceſſum, quando ei præiudicet, vt non habeat regreſſum contra cedentem, t. 3. q. 3. à num. 39.

Negotiorum geſtorum actio.

Negotiorum geſtorum actio perſonalis eſt, & non datur ei, qui negotium ſuum geſſit, tit. 5. q. 7. n. 19. & 20

Nobilis, nobilitas.

Nobilis condemnatus ad exhibitionem alicuius inſtrumenti compellitur per carcerem, & captis pignoribus, tit. 5. quæſt. 8. n. 10.

Nobilis reliquatus ex aliqua adminiſtratione, tutela, cura, an carcerandus ſit, ſi non ſoluat ibid. num. 9.

Nobilitatis priuilegium ſi quis obtineat, non ex eo fatetur ſe ignobilem eſſe, imò conſeruat nobilitatem ſanguinis, quam habebat, tit. 6. q. 7. n. 7.

Nobilis, an poſſit carcerari ad petitionem fideiuſſoris eius in cauſa criminali, qui ſoluit, & ceſſionem obtinuit ab accuſatore, t. 6. qu. 4. num 20.

Nobilitatis executoria apud filium maiorem eſſe debet, t. 7. q. 1. n. 18.

Nobilitatis executoria ſi ſit apud maſculum, & decedat relicta filia, an apud eam manere debeat, data alii deſcendenti maſculo copia executoriæ, vel è contra, ibid.

Nobilis efficitur maritus mulieris, quæ lactat Principem, licèt eſſet ignobilis, tit. 3. n. 31.

Nomen debitoris.

Nomina debitorum, an inter mobilia, vel immobilia computentur, tit. 2. q. 1. n. 19.

Nomina debitorum quo in loco eſſe videantur, ibid. num. 21.

Nomina debitorum in inuentario defuncti ſunt ſcribenda; non verò debita, quæ ipſe debet, t. 3. q. 9. n 9.

Nominis, quod ego debeo vſusfructus vtiliter mihi relinquitur, ibid n. 10.

Nomen quod ego debeo poteſt mihi ex noua cauſa eſſe obligatum, ibid.

In nomine quod ego debeo creditori meo, ſi ego ex alia cauſa eius creditor eſſe incipiam, an præferendus ſim alii creditori anteriori, ibid. num. 11.

Nomen debitoris, vel cenſus pro parte cedi poteſt,

Digitized by Google

teſt, & legari, vide verb. cenſus.
Nomina debitorum non poſſunt capi in executione, niſi in aliorum bonorum ſubſidium. t. 4.q.4.n.9.
Nomen debitoris mei ſi habeam obligatum, an poſſim ab eo exigere ſine ceſſione, ibid. à n.24.
Nomina debitorum pignori dari poſſunt, & ſub generali obligatione bonorum veniunt, ibid. num.25.
Nominis venditio, aut in ſolutum datio nihil aliud transfert, quàm vtilem actionem ad exigendum debitorem, ibid. num.29.
Nominis pignus multum differt à pignore alterius rei corporalis, ibid. num.37.
Nominis emptor vtilem actionem habet ad illius exactionem ſine ceſſione, tit.4. in Miſcell. n.2.
Nomine debitoris legato, donato, in dotem dato, vtilis actio ſine ceſſione competit, ibid. à n.7.
Nomina debitorum in dotem dari poſſunt, t.5. q.12.n.1.
Nomen debitoris in dotem datum ſi maritus nõ exegerit, an ſoluto matrimonio ſatisfaciat retrocedendo nomen, ibid. à n.2.
Nomen inæſtimatum in dotem datum ſi maritus non exegit, quando id eius damno cedat, ibid. à n.12.
Nomen in dotem datum, quando æſtimatum, vel inæſtimatum cenſeatur, ibid. n.12.
Nomina debitorum in dotem data, an ſuis expenſis teneatur exigere maritus, ſiue æſtimata ſiuè inæſtimata fuerint, tit. 5. quæſt. 12. num.27.
Nominum retroceſſione, quando liberetur maritus, & an fieri debeat ſtatim, quod ſoluitur matrimonium, vel poſt annum, ibidem num. 29.
Nomine debitoris legato, ſatisfacit hæres ſi cedat legatario actionem contra debitorem eius t.5.q.14.n.7.
Nomine debitoris legato, cuius expenſis exactio ſit facienda, legatarii, an hæredis, ibidem.
Nomen vnum ſi pro dimidia duobus diuerſis tẽporibus cedatur, quis potior ſit, tit.6.q.8.n.20.
Nomen, & actio debitoris minori pretio cedi, & emi poteſt, & quando ſecus, tit.6.q.10.
Nominis, vel cenſus emptori, aut ceſſionario, quando obſtet exceptio, quod non iuſto pretio cenſum, vel nomen emerit, ibidem n. 50.
Nomen, vel cenſus ſi minori pretio non rectè ſit venditus, aut ceſſus, an reſiduum debeat pertinere ad cedentem, vel lucro debitoris cedat, ibid. à num.66.
Nomine debitoris vendito, aut ceſſo, an cedens non ſolum teneatur præſtare debitorem verum, ſed etiam locupletem, & ſoluendo, t. 7. q.3. per tot.
Nomen debitoris idoneum eſſe promittens ſtatim tenetur, ſi appareat debitorem moratoriam à Principe habere, ibid. num.30.
Nomen debitoris idoneum fore promittens an liberetur ſi tempore ceſſionis ſoluendo ſit, licèt ex poſt facto non ſoluendo fiat, ibid. num. 28.
Nomen ceſſum ſi inter moras ceſſionarii deterius fiat, eius cedet periculo ibid. à n.46.
Nomine in ſolutum dato euicto, an primæuæ actiones durent, ibid. n.45.
Nominis emptor, ceſſionarius, aut legatarius, an poſſit repetere expenſas factas in exactione nominis, t.7.q.4. à n.1 ad 10.
Nomine in pignus dato, an debitor rectè ſoluat creditori ſuo, t.8.q.2. à n.14.

Nominatio.

Nominatio ad emphyteuſim non poteſt variari, ſi nominans iura ſua ceſſit nominato, t.6. q.8. num.5.

Notarius.

Notarius committens falſitatem in inſtrumento vel iudicio nullo, an incurrat falſi pœnam, t.2.q.5.n.4. & 5.

Nullitas.

Nullitas, quam patitur cenſus antiquus, an patiatur, etiam nouus cenſus impoſitus cum facultate Regia ad prioris extinctionem, t.4. q.1.n.29.
Nullitatem patiuntur contractus geſti per eum qui mutauerat ſtatum, t.1.q.1.n.36.
Nullitatis replicatio, an admittenda ſit in via executiua, t.5.q.10.num.18.

O.

Obligatio.

Obligatus ſoluere cuicumque literas, vel ſignum deferenti, ſi falſo nuncio ſoluat, liberatur cedendo actionem contra eum, t.1.q. 3.n.27.
Obligatis bonis mobilibus, & immobilibus, an comprehendantur iura, & actiones, t.2. q.1. num.22.
In obligatione alternatiua regulariter electio debitoris eſt, aliquando verò creditoris, ibid. num.40.
Obligatio naturalis cedi poteſt, t.3.q.8.n.23.
Obligationis naturalis effectus recenſentur, ibid. num.24.
Obligatio ciuilis, aut natutalis non deſcendit ex benemeritis, & ſeruitiis, ibid. n.36.
Obligatio conditionalis ex contractu tranſmittitur, non verò obligatio conditionalis ex teſtamento, t.3.q.10.n.9.
Obligatio generalis bonorum nomina debitorum comprehendit, tit 4.q.4.n.25.
Obligatio principalis ſi ſit nulla, quando fideiuſſoria poſſit conſiſtere, t.5.q.5.n.46.
Obligatus, vel condemnatus illicò facere, qua dilatione vti poſſit, t.5.q.8.n.7.
Obligatio iurata defuncti in hæredem eius ſub pœna periurij non tranſit, in Miſcell. t. 6. à num.22.
Obligans, vel alienans rem alii ſpecialiter obligatam non expreſſo onere, ſtellionatum committit, t.7.q.2.n.6.
Obligans ſpecialiter rem, quam antea generaliter obligauerat, vel obligans generaliter res, quas

quas antea ſpecialitèr obligauerat, ſtellionatũ non committit, ibid.n.9.

Officium, officialis.

Officij emptor cum onere recognoſcendi, & ſoluẽdi cenſus ſuper officio impoſitos, an liberetur ſi conuentus à creditoribus dimittat officium, t.1.q.1.à n.50.

Officii renunciatio, quæ debet fieri in manibus ſuperioris, ſi alitèr fiat, renuncians poteſt pœnitere, t.2.q.5.n.20.

Officia Reipublicæ habere non poteſt qui illius debitor eſt: & quid de eius creditore, t.2.q.6.n.9.& 10.

Officium conceſſum poſt mortem eius, qui illud exercet, cenſetur conceſſum in caſu vacationis per renunciationem, vel remotionem, t.3.q.4.nu.12.

Officialis qui ſubſtituitur in caſu abſentiæ, an debeat exercere officium in caſu mortis, ibid. num.13.

Officium iudicis quotuplex ſit, tit.3.quæſtion.8. num 40.

Officium iudicis nobile cedi poteſt, ibidem. numer.41.

Officiali damnato pro mala adminiſtratione, an competat actio contra coofficiales, vel ſaltim diuiſionis beneficium, t.5.q.6 nu.15.

Officialis an puniatur ex facto ſubſtituti, t.5.q.6 nu.28.

Officiali condemnato pro facto ſubſtituti, an contra eum cedi debeat actio, vel vtilis ſine ceſſione competat, ibid.

Officia Hiſpaniæ vt patrimonialia bona reputantur: & in eis rectè fit executio, tit.5.quæſt.8. num.17.

Officij renunciationem cogitur facere debitor, & eius titulum exhibere, quoties officium venditum fuit pro ſatisfactione creditorum, ibid. num.18.

Officij ratione contrahens, de euictione non tenetur, nec finito officio conueniri poteſt, t.5.q.11.num.10.

Operæ.

Operæ diuiduntur in officiales, & artificiales, t.3.q.6.num.2.

Operæ ab obſequio multùm diſtant, ibidem numer.4.

Operæ in patroni commodum cedunt; obſequia verò in exhibitione reuerentiæ conſiſtunt, t.3.q 5.n.4.

Operæ officiales ſine vlla arte fiunt, & ad perſonam tantùm patroni referuntur, tit.3. qu 6. num.7.

Operæ artificiales, ſeu fabriles, quæ dicantur, ibid.nu.8.

Operas ſuas officiales, ſeù artificiales quilibet homo locare poteſt, & an in perpetuum, ibidem. num 9.

Operas nobis debitas quando alijs cedere poſſimus, ibid.à n.10.

Onus.

Onus ratione rei excuſatur per rei dimiſſionem: aliud erit ſi onus perſonale eſſet, tit.1.quæſt.1 num.52.

P.

Pactum.

PActum reuerſionis, vel aliam conditionem an poſſit adijcere in inſtrumẽto donationis, vel dotationis, qui ſimplicitèr donare, vel dotare promiſſerat, t.1.q.6.n.13.& 14.

Pactum, vel conditio ſi veniat tacitè ex legis diſpoſitione poteſt adijci promiſſioni ſimplicitèr anteà factæ, ibid.n 16.

Pactum de quota litis ſi ſit nullum, non facit incurrere in pœnam eius, aduocatum, vel procuratorem paciſcentes, t.2.q.5.n.33.

Pactum reſolutiuum dominii ſine aliqua ſolemnitate poſſunt adiicere minor, vel Eccleſia, ſi interponatur in ipſo actu acquiſitionis, t.2.q.2.num.1.

Pactum de retrouèndendo, vel addictionis in diem poſſunt ſine ſolẽnitate adiicere minor, vel Eccleſia in ipſo actu acquiſitionis, n.3.

Pactum ſi incontinenti adiicitur, cõuentio vnica cenſetur, & in totum approbanda, vel reprobanda eſt, ibid.n.4.

Pactum quodlibet, vel conditionem poteſt quis adiicere in traditione rei ſuæ, ibid.n.11.

Pacta, & conditiones contractuum minores obſeruare tenentur, maximè ſi patrimonium eorum non diminuant, ibid.n.13

Pactum pignoris incontinenti, & in ipſo acquiſitionis actu per minorem interpoſitu, an conſiſtat, t.2.q 2. per tot.& n.20.

Pactum de retrouendendo ceſſibile, & tranſmiſſibile eſt, & quandò ſecùs, tit.2. q.2.à num.37. & 41.

Pactum de quota litis inter clientulum, & aduocatum, vel alia promiſſio in caſu victoriæ non ſubſiſtit, t.3.q.11.à nu.29.

Pactum de quota litis an in conſcientia ſuſtineatur, ibid.n.38.

Pactum de quota litis cum tertio initum, an valeat, ibid.n.40.

Pactum tranſactio, vel liberatio vnius ex correis, vel confideiuſſoribus, an aliis proſit, t.5 q.2.n.36.& 38.& t.5.q.7.n.13.

Pactum de non petendo quandò perſonale cenſeatur, ita vt ad hæredes non tranſeat, tit.5.q.7.nu.13.

Pactum, vel tranſactio facta per hæredem putatiuum, an vero hæredi præiudicet, tit 5.q.9 à. num.5.

Pacto de retrouendendo an vti poſſit ſine ceſſione debitor, quandò creditor ſub eo pacto pignora iure creditoris diſtraxit, t.5.q.13.n.9.

Pacto de retrouendendo debitori competenti an vti poſſit eius creditor ſine ceſſione, tit.4.qu.3. num.32.

Pactum de retrouendendo quilibet hæredũ exercet in ſolidum, t.4 q.6.n.28.

Palinodia.

Palinodiam ſi nolit recantare ad id condemnatus,

Digitized by Google

tus, quid faciendum ſit, & quomodo ſit compellendus, t.5.q.8.n.23.

Pater.

Pater qui ſimplicitèr filium meliorare promiſit, an poſſit in actu meliorationis conditiones & grauamina l.27.Tauri, *adiicere, t.1.q.6.n.17. & 23.*

*Pater ſi promiſit meliorare filium, ſi filius in vita patris cum filiis decedat, an poſſit meliorare vnum ex nepotibus, vel ad omnes æqualitèr melioratio pertineat, ibid n.*18.

*Pater ſi filium meliorare promittat, & filius in vita patris nõdum facta melioratione decedat, an hæres eius in tertio partem meliorationis prætendere poſſit, ibid.n.*21.

Pater an cogi poſſit dotare virginem, quam filius ſtuprauit, t.2.q.6.n.19.

Pater legitimus adminiſtrator bonorum filii an eius actiones aduentitias cedere poſſit, n.23.

Pater an poſſit alienare, aut tranſigere ſuper bonis aduentitiis filii immobilibus, n.24

Pater donare non poteſt bona aduentitia filii, ibid.à n.25.

Pater an poſſit alienare bona filii pro dotanda eius ſorore, ibid.n.31.

Pater an habeat legitimam perſonam vt poſſit agere, & conueniri ſuper aduentitiis filii, numer.34.

Pater an poſſit in præiudicium filii fideicommiſſum præmaturè, & ante tempus reſtituere, t.2.q.3.n.19.

Pater an poſſit renunciare, vel remittere vſumfructum legalem, quem habet in bonis filii, in aliorum filiorum præiudicium, vel creditorum, ibid.n.27.

Pater ſi remittat filio vſumfructum aduentitiorum, an debeat ei in legitimam imputari, ibid. num.28.

Pater poteſt concedere filio licentiam vt liberè teſtetur, etiam ſi ex eo deſinat acquirere, ibid. num.29.

Pater, vel mater poſſunt approbare teſtamentum filii, licèt ex eo alii filii lædantur, t.2.quæſt.3. num.30.

Pater an poſſit in præiudicium creditorum conſentire donationi cauſa mortis factæ per filiã de dote, quæ ex pacto ad eum reuerſura erat ſoluto matrimonio, t 2.q.3.n.31.

Pater ſi contraueniat conditionibus Maioratus, filius eius admittitur ad ſucceſſionem, etiamſi conceptus, vel natus eſſet durante litè ſuper contrauentione, t.3.q.4.à.n.18.

Pater ſi renunciet emphyteuſim pro deſcẽdẽtibus conceſſam, poteſt filius poſtea natus reuocare renunciationem, licet ad dominum reuerſa iam eſſet, ibid.n.34.

Patrem habere non dicitur, qui eum habet inutilem, t.3.q.7.n.25.

Pater non poteſt ad ſuum commodum auctorizare filium, t.5.q.10.n.10.

Pater & alii aſcendentes non poſſunt ad inſtantiam filii, & aliorum aſcendentium carcerari, t.6.q.11 n.38.

*Pater ſi nolit cõſentire filio agere in iudicio volenti, quid faciendum ſit, t.5.quæſtion.*8.*numer.20.*

Patronus.

*Patronus pauper non poteſt cedere ius, quod habet petendi alimenta ab Eccleſia, t.3.quæ.*8. *num.28.*

Patronus an poſſit cedere ius præſentandi ad capellaniam, maximè vacaturam, ibid.n.27.

Patronus cedens ius patronatus ſine licẽtia Epiſcopi, illud amittit, t.2.q.5.n.3.

Pauper.

Pauperi ſi ceſſio fiat ſine cauſa, an videatur facta ex cauſa donationis, tit.1.quæſtion.4.numer.30.

Penſio, penſionarius.

*Penſionarius, qui ceſſerat, vel conſignauerat creditori fructus penſionis, an poſſit in præiudicium creditoris penſionem caſſare, aut alitèr liberare debitorem, t.*8.*q.2.n...*

Penſio ſicut cedi non poteſt potentiori, an idem procedat in fructibus eius, t.2.q.4.n.61.

Penſio Eccleſiaſtica cedi non poteſt, fructus tamen eius pro vita rectè transferuntur, t.3 q.1.nu.12.

Penſiones domus, vel fundi locati iam decurſæ, & nondum exactæ, an venditæ, & ceſſæ intelligantur, domo, vel fundo vendito, vide verbo Locatio.

Pro penſione tacitè obligata manent bona illata per conductorem in domum, vel prædium vrbanum conductum, t.4.q.4.n.2.

Penſiones, & reditus cenſus decurſi, & nondum exacti, an ceſſi videantur vendito, vel ceſſo cenſu, vide verbo Cenſus.

Pignus, pignoraticia.

Pignus ſi reddat creditor debitori, non ex eo cenſebitur liberatus; ſed tantùm ius pignoris remiſſum, t.1.q.3.n.30.

Pignus an quis vendat, vel ius quod habet in pignore, multum refert: & quid in dubio venditum cenſeatur, t.4.q.2.n.16.

Pignus emens à creditore, an in eius iura ſuccedat, vel pignoris dominium acquirat, numer.18.

Pignus qui à creditore emit, an per alios creditores hypothecarios anteriores, vel poſteriores poſſit moleſtari, n.19.

Pignus qui emit à creditore minori pretio, an poſſit conueniri per debitorem, vel aliũ eius creditorem, t.4.q.3.n.7.

Pignoris datio dominium eius non transfert, ſed tantum eius diſtrahendi facultatem, t.4.q.4. num.28.

Pignus nominis, & alterius rei corporalis multũ differunt, ibid.n.37.

Pignore vendito an vendita, & ceſſa videatur pignoraticia actio competens creditori, t.4 q. 7.nu.27.

Pignus emens à debitore cum pacto, vt ex pretio dimittat creditorem, & in eius ius ſuccedat,

ſubin-

ſubingreditur locum dimiſſi creditoris abſque vlla ceſſione, t.4.q.2 n.1.

Pignoris ius acquirit eius emptor, in eum caſum quo res ei auocari poſſit, ibid.n.2.

Pignus emens à debitore, vt ex pretio dimitteret creditorem, quandò in dimiſſi creditoris ius ſine ceſſione ſuccedat, ibi.n.3.

Pignus ſi diſtrahat creditor, ita vt liceat ſibi pro eodem pretio redimere, non poterit debitor eo pacto vti ſine creditoris ceſſione, t.4. quaeſt.6. num.9.

Pignus ſi minori pretio diſtrahat creditor, an vt debitor remedio, l.2.C. de reſc vend. agat, ceſſione creditoris indigeat, ibid n.22.

Pignus, vel hypothecam praeſcribit tertius poſſeſſor aduerſus creditorem per 10. annos inter praeſentes, & 20. inter abſentes, licèt adfuiſſet pactum de non alienando, ti.5.quaeſtion.1. num.13.

Pignoris ius non extinguitur, etiamſi aliquis rē pignori datam vſuceperit contra debitorem, ibid.n.12.

Pignora vbi iure creditoris, & ex pacto diſtrahit creditor, ipſe, non debitor vendere intelligitur, t.5.q.13.n.2.

Pignora quae venduntur pro ſatisfaciendis creditoribus an ipſi, vel per interpoſitam perſonam emere poſſint, t 5.q.13 à nu 6.& 8.

Pignora ſi quis emat à creditore, vel in publica ſubhaſtatione, an poſſit creditor ipſe ex cauſa ſuperuenienti facere emptori controuerſiam de dominio pignorum, ibid.n 11.

Pignoraticia actio creditoris longè vtilior eſt emptori pignoris, quàm vtilis ex empto actio, ibid.n 19.

Pignoraticia actio qualitèr maneat creditori, qui ex pignoris venditione fuit ſatisfactus, vt eam emptori cedere poſſit, t.5.q.13 n.20.

Pignore vendito, aut in ſolutum dato, ſi euictum ſit, an primaeua actio duret: & quid ſtante protestatione, ibid.n.23.

Pignoris fructus lucratur maritus, interim quòd dos promiſſa et non ſoluitur: & an hoc priuilegium in eius ceſſionarium transferatur, t.6.q. 2.nu.41.

Pignus nominis, an dicatur fieri in commodum debitoris, vel creditoris, titul.8. quaeſtion.2. num.15.

Pœna.

Pœnam vbi lex ſimplicitèr imponit, nec exprimit cui applicanda ſit, ad Fiſcum pertinet, t.2.q. 4.nu.21.

Pœnam falſi an incurrat notarius, qui commiſsit falſum in inſtrumento, vel iudicio nullo, t.2. q.5.n.4 & 5.

Pœna ſaltim extraordinaria punitur teſtis, qui depoſuit falſum in iudicio nullo, ibid.

Pœna clandeſtini matrimonij, an hodiè locum habeant poſt Concilium Tridentinum, per quod damnantur huiuſmodi matrimonia, n.11.

Pœnam priuationis an incurrat, qui nullitèr contraxit matrimonium cum ignobili, vel impura, ibid.n 14.

Pœna priuationis, vel quae alia an incurratur ex alienatione nulla, ibid n.28.

Pœna impoſita fabricantibus falſam monetam, non incurritur ſi moneta non ſit expendibilis, ibid.n.31.

Pœna ſtellionatus locus non eſt, ſi contractus in quo committitur ſit nullus, ibid n 32.

Pœna quandò incurratur ex ceſſione nulla, t. 2.q.5.per tot.& à n.25.

Pœna commiſſi an incurratur ex eo, quòd vnus ex pluribus haeredibus emphyteutae, non ſoluat canonem, t.4.q.3 n 20.

Pœnam quamuis incurreret ſi vendidiſſet, non incurritur propter promiſſionem de vendendo, t.1.q 6.n.42.

Pœnam quam quis incurrit ex alienatione, non committitur ſi traditio non ſit ſecuta: & quid ſi ficta traditio interceſſit, veluti per conſtitutum, ibid.à n 44.

Pœnam non incurrit debitor, nec moram, ſi non ſit perſona cui ſolutio fieri poſſit: adeò vt nec deponere, nec proteſtari teneatur, etiam ſi creditor minor eſſet, ibid.à n 53.

Pœnalis diſpoſitio loquens de actore, an in reo procedat, t.2 q 4.n.29.

Pœna palinodiae an hodiè in vſu ſit: & vndè trahat originem, t.3.q 8.n.23.

Pœna l.ſi quis maior, D.de tranſact. locum habet in fauorem haeredis, ſucceſſoris, vel ceſſionarij, in Miſcell.t 6.n.24.

Pœnam d.l.ſi quis maior, an incurrat ceſſionarius, haeres, vel ſucceſſor eius, qui contraxit, ibi à n.20.

Pœnae plus petentium quae ſint, & an eas euitet, qui ante litem conteſtatam pœnituit, ibidem. num.26.

Pœnas plus petentium an incurrat ceſſionarius, qui integrè agit ad debitum pro parte iam exactum à cedente, ibid n 25.

Pœnitentia, pœnitere.

Pœnitentia an locum habeat in delictis, vt eorū pœnae ceſſent, t.7.q 2.n.27.

Pœnitere poteſt qui ceſſit bonis, & actiones ſuas exercere, t.1 q.1.n.5.

Pœnitere an poſſit tertius poſſeſſor, qui hypothecaria conuentus dimiſit hypothecam, & ſoluendo eam recuperare, ibid.n.60.

Pœnitere poteſt qui renunciauit officium, vel beneficium extra manus ſuperioris, t 2.quaeſt.5. num.20.

Pœnitere an poſſit, & à contractu diſcedere is qui alienauit dummodo dominus, vel Princeps concedat aſſenſum, vel facultatem, vide Aſſenſ.18.

Poſitiones.

Poſitionibus an reſpondere debeat ceſſionarius, in Miſcell.t.6 n.1.

Poſitionum non datur copia: & eis reſpondendū eſt ſine praeſentia aduocati, & procuratoris, quod fallit in ruſtico, ibid.n.18.

Poſitio-

Poſitionibus etiam poſt lapſum 10. dierum executionis creditor, vel eius ceſſionarius reſpondere tenentur, ibid. n. 19.

Poſitionibus vt reſpondeat cedens rectè deſiderat debitor ceſſus, ibid. n. 17.

Poſſeſſio, poſſeſſor, poſſeſſorium.

Poſſeſſor rei hypothecaria actione conuentus ſi rem dimiſit creditori, an poſſit pœnitere, & ſoluendo hypothecam recuperare, t. 2. quaeſt. 1. num. 60.

Poſſeſſio an transferatur ex contractu nullo ſecuta traditione, t. 2. q. 6. n. 38. & t. 6. quaeſt. 3. à num. 13.

Poſſeſſio in corporalibus an transferatur ex ceſſione nulla, t. 2. q. 5. n. 38.

Poſſeſſio an trāsferatur in incorporalibus, ex traditione ficta, ibid.

Poſſeſſio vera, & naturalis transfertur in ſucceſſorem Maioratus, per mortem vltimi poſſeſſoris, t. 3. q. 4. n. 7.

Poſſeſſio quæ in ſucceſſorem Maioratus transfertur per mortem vltimi poſſeſſoris, non interrumpitur licèt alius de facto occupet poſſeſſionem, ibid.

Poſſeſſio vera, & naturalis transfertur in ſequentem ſucceſſorem per renunciationem, vel ceſſionem eius factam per vltimum poſseſsorē, ibid. n. 8.

Poſſeſſor Maioratus ſi renunciet Maioratum, an competant remedia poſſeſſoria: & intentari poſſit iudicium tenutæ, t. 3. q. 4. à n. 8.

Poſſeſſor Maioratus tacitè rogatus cenſetur, vt poſt mortem ſuam reſtituat Maioratum, n. 5.

Poſſeſſionem amittit, qui conuentus rei vindicatione ſe poſſidere negauit: & propter mendaciū, poſſeſſio transfertur in aduerſarium, t. 5. q. 3. num. 26.

Poſſeſſorii iudicij natura non alteratur, licèt in narratione libelli mentio fiat de proprietate, t. 6. q. 1. n. 18.

Poſſeſſor hæreditatis pendente lite ſuper hæreditate an poſsit cōuenire debitores hæreditarios, t. 5. q. 9. n. 6.

Poſſeſſoria remedia competunt minori pro re a tutore, vel curatore nullitèr, & ſine ſolemnitate alienata, t. 5. q. 11. n. 33.

Poſſeſsio defuncti in hæredem eius ſine apprehenſione non tranſit, etiamſi ſuus hæres eſſet, t. 6. q. 5. n. 1.

Poſſeſsio rerum incorporalium per ceſsionē transfertur in ceſsionarium, ibid. n. 2.

Poſſeſsio, vel quaſi rerum incorporalium cur magis in ceſsionarium, quàm in hæredem transferatur, ibid. n. 3.

Poſſeſsionis incapax eſt hæreditas, ibid.

Poſſeſsio rerum corporalium per ceſsionem non tranſit in ceſsionarium, & quandò ſecùs, ibi. num. 5.

Poſſeſsio acquiſita virtute clauſulæ conſtituti, an tranſeat in ceſsionarium inſtrumenti in quo interpoſita fuit, ibi. n. 6.

Poſſeſsio, vel quaſi in incorporalibus an transferatur ex ceſsione nulla, ibid. n. 13.

Poſſeſsio nobis acquiſita virtute conſtituti, aut precarij, an ad hæredes noſtros tranſeat ibid. num. 7.

Poſſeſſoria remedia qualitèr ceſsionario competant, ibid. n. 16.

Poſſeſsio bonorum Maioratus, quæ transfertur ex lege 45. Tauri, an in ceſsionarium Maioratus tranſeat, ibid. n. 23.

Poſſeſſorium recuperandæ cedi poteſt, nec non & alia remedia poſſeſſoria, ibid. à n. 16.

Poſſeſſoria remedia competunt prouiſo Apoſtolico, cui Camera Apoſtolica ceſsit poſseſsionem beneficij antea captam nomine Cameræ, virtute Breuis, ibid.

Poſseſsionem ingrediendi ius, & facultas an cedi poſsit, & tranſeat in ceſsionarium, ibidem. num. 17.

Poſsidere ſi quis incipiat pendente iudicio, vel poſt ſententiam, an condemnandus ſit, vel cōtra eum executio ſententiæ facienda, t. 6. q. 9. num. 14.

Potentior.

Potentior quis dicatur, titul. 2. quaeſtion. 4. à numer. 1.

Potentiori ceſsio fieri non poteſt, ibidem. à numer. 3.

Potentiori duplicitèr ceſsio fieri dicitur, ibidem. num. 4.

Potentiori ſi ceſsio fiat alicuius iuris, ſuper quo litem mouendam eſſe ſperatur, an nulla ſit, ibid.

Potentiori diuitiarum, aut priuilegij ratione, ſi actor cedat actionem, incidit in edictum de alienatione iudicij, non verò in pœnam l. 2. C. nè liceat potent. ibi. n. 7.

Potentiori actionem ſuam cedens, quas incurrat pœnas, t. 2. q. 4.

Potentior ratione officij, diuitiarum, aut priuilegij quis dicatur, ibid.

Potentiores an dicantur Senatores, ita vt eis ceſſio fieri non poſsit, ibi. n. 23.

Potentiori ſanguini coniuncto rectè ceſsio ſit, ibi. num. 25.

Potentiori rectè ſit ceſsio ex cauſa neceſsaria, ibi. num. 26.

Potentiori rectè ſit ceſsio in vltima voluntate, ibid. n. 27.

Potentiori ſi cedat minor, vel Eccleſia, an reſtitutione indigeant, vt euitent pœnas, ibidem. à num. 30.

Potentiores an dicantur Clerici, & Eccleſia, & an in eis procedat prohibitio ceſsionis, ibid. à num. 44.

Potentior an dicatur minor, ibid. n. 47.

Potentiores an dicantur officiales, & miniſtri Sancti Officij Inquiſitionis, ibid. n. 60.

Potentiori ſi nullitèr ceſsio fiat, an pœna incurratur, t. 2. q. 5. & à n. 26.

Prælatio.

Debitor qui nomen debitoris ſui pignori dedit, ſi concurrant cum creditore ad exactionem, præ-

ferendus

ET VERBORVM.

- *ferendus erit creditor*, *t* 8.*q*.2.*nu*.16.

Extraneus, qui dedit pecuniam debitori ſub annuo cenſu, vt ex ea dimitteret anteriorem creditorem cum pacto ſubingreſſionis, an in ius prælationis ſuccedat, tam pro ſorte, quam pro vſuris ex illo cenſu decurrendis, t.4. *quaſt*.1. *num*.32.

Mutuans pecuniam ei, qui ſtatim deceſſit, an præferatur aliis eius creditoribus, quaſi videatur ex pecunia mutuata funeris impenſã fuiſſe factam, *ibid n*.19.

In prælationem dimiſſi creditoris quandò ſuccedat, qui ei ſoluit, vel pro illius dimiſſione mutuanit pecunias debitori, *vide* Subiugreſſio.

Creditor poſterior ex cauſa oneroſa, an præferatur creditori anteriori ex cauſa lucratiua, *t*. 4.*q*.3.*n*.27.

Creditor & debitor ſi concurrant ad exactionem nominis obligati, quis præferatur, *tit*.4.*qu*.4. *num*.35.

Prælatio quæ datur ẽptori in caſu euictionis pro ſorte principali, eadem competit pro litis expenſis, *t*.5.*q*.5 *n*.37.

Prælationis priuilegium actioni de dote competẽs, an tranſeat in ceſſionarium, *t*.6.*q*.2.

Prælatione Fiſco competenti an vtatur eius ceſſionarius, *t*.6.*q*.3.*n*.26.

Ceſſionarij duo ab eodem cedente ſi concurrant, quis eorum in exactione præferatur, *titul*. 6. *quaſt*.8.

Cedens & ceſſionarius ſi concurrant ad exactionẽ, quis potior ſit, *ibid*.*n*.9.

Creditor, qui nomen habebat obligatum, præfertur ceſſionario cui nomen fuit ceſſum, *ibidem*. *num*.12.

Creditor, qui nomen habebat obligatum, & ceſſum, an præferatur Curiæ emptori, qui emit nomen in publica ſubhaſtatione pro ſatisfaciendis creditoribus, *ibid*.*n*.13.& 17.

Ex duobus ceſſionarijs quorum vnus fuit prior in ceſſione, alter in aſſenſu, quis præferatur, *ibi*.*n*.18.

Ex duobus ceſſionariis quorum alteri purè, alteri ſub conditione ceſſio fuit facta, quis potior ſit, *ibid*.*n*.19.

Fideiuſſor qui ſoluit, ſi virtute ceſſionis concurrat cum ipſo creditore cedente, quis potior erit, *ibid*.*n*.25.

Ceſſionarius redituum vnius anni, ſi concurrat cum ceſſionario redituum alterius anni, & debitor integrè ſoluendo non ſit quis potior erit, *ibid*.*n*.27.

Ceſſio nominis, vel cenſus ſi pro parte ſiat duobus cedentis creditoribus, quis præferatur, *numer*.28.

Ex duobus ceſſionariis eiuſdem nominis ex cauſa emptionis, vel donationis, quis potior ſit, *ibi*. *num* 30.

Ex duobus inſtrumentis, vel ceſſionibus eiuſdem diei, quid anterius præſumatur, & habeat prælationem, *vide* Inſtrumentum.

Prælatus.

Prælatus Eccleſiæ non poteſt accipere ceſſionem contra Eccleſiam ſuam, *t*.2.*q*.6.*n*.8.

Prælati factum, quo non implet modum donationi, vel contractui adiectum, an noceat Eccleſiæ, *ibip*.*n*.2.

Præſcriptio.

Præſcriptio viæ executiuæ, an incipiat à tempore factæ ſchedulæ, vel chirographi priuati, an verò à die recognitionis eius, *ti*.1.*quaſtion*.1. *num*.66.

Præſcribere an poſſit vaſallus aduerſus dominum aliquam, vel omnem obſequii ſpeciem, *t*.8.*q*.6. *num*.28.

Præſcribi non poteſt aduerſus Epiſcopum omnimoda reuerentia ei debita, *ibid*.

Præſcribere non poteſt emphyteuta, vel vaſallus, qui ſe tales eſſe fatentur, ſeruitium vel penſionem, qua ſoluitur in recognitionem domini, *ibid*.*n*.10.

Præſcriptione an acquiri poſſit ius ſe cooperiendi, & ſedendi coram ſuperiori, *ibi*.*n*.21.

Præſcriptiene immemoriali non poteſt vaſallus ſe eximere ab obedientia ſui Principis, *ibidem*. *num*.29.

Præſcribitur pignus, vel hypotheca per tertium poſſeſſorem aduerſus creditorem ſpatio 10. *annorum inter præſentes, &* 20. *inter abſentes; etſi adeſſet pactum de non alienando*, *t*.5.*q*.1. *num*.13.

Præſcriptio triẽnii obſtat aduocato, & procuratori agentibus pro ſalario, *tit*.6. *quaſtion*. 11. *num*.16.

Præſcriptio quæ obſtaret cedenti, an obſtet eitie ceſſionario, *ibid*.*n*.15.

Præſcriptio triẽnalis, vel quæuis alia quæ obſtaret creditori, an obſtet fideiuſſori, qui ceſſis iuribus agit contra debitorem principalem, *ibid*. *num*.16.

Præſcriptio interrumpitur contra debitorem, & alios, per litis conteſtationem contra fideiuſſorem, *ibid n*.18.

Præſcriptionis exceptio concernit obligationem, aliquando tamen perſonam, *ibi*.*n*.15.

Precarium.

Precarium, vel conſtitutum an habeant vim traditionis ad incurſum pœnæ, *ti*.*quaſtion* 6. *num*.45.

Pretium.

Pretium quod minor, vel Eccleſia acceperunt ex alienatione nulla an reſtituere teneantur, *t*.2. *q*.1.*n* 9.

Pretium eſt pars potiſſima, & ſubſtantialis contractus emptionis, & venditionis, *t*.2.*quæ*.2. *num*.31.

Pretio accepto ſi fiat ceſſio, videtur facta titulo venditionis, *t*.1 *q*.4 *n* 39.

Pretium rei venditæ per minorem, vel tutorem eius ſine ſolemnitate, an in eius vtilitatem verſum præſumatur, *t*.5.*q*.11 *n*.35.

Pretium ſi habeat à lege punctum indiuiſibile,

Digitized by Google

qualibet fraus & deceptio iniuſta eſt, t.6.q.10. num.3.

Pretio minori, quam quo conſtitutus eſt cenſus, an rectè cedi, vel diſtrahi poſsit, ibi.q.10. per tot.

Pretium iuſtum venditionum iurium ad vitam, quas facere ſolent Maioratus poſſeſſores, quomodo æſtimandum ſit, ibid à n.15.

Pretium rerum triplex eſt, quorum quodlibet iuſtum, & naturale dicitur, ibidem. numer.24.

Pretia rebus tripliciter leges taxare ſolent, ibid. num.26.

Pretii vera numeratio an requiratur, vt ceſsionarius qui pecunia emit nomen, vel cenſum, agere poſsit contra debitorem, ibidem. numer.60.

Pretii numeratio non requiritur in ceſsione vel venditione cenſus iã conſtituti, ſed ſufficit confeſsio de recepto, ibi.n.63.

Primogenitura.

Primogenitura quid ſit, t.3.q.3.n.2.

Primogenituræ diffinitio, ibi.n.2.& 3.

Primogenitus filius aliis fratribus dignior eſt, ibi.n.4.

Primogenituræ ius quod à lege, vel conſuetudine defertur, ceſsibile non eſt, ibi.n.6.

Primogenituræ effectus, ſiue hæreditatis paternæ expectatio cedi non poteſt, ibi.n.8.

Princeps.

Princeps non poteſt derogare legibus, vocationibus, & conditionibus Maioratuum, etiam in præiudicium eorum, qui nati non ſunt, t.3.q.4.num.37.

Princeps qualem habeat poteſtatem circa derogationem clauſularum Maioratuum ibid.

Priuilegium.

Priuilegia quæ dicantur perſonalia, vel realia, t.3.q.1.n.21.& t.6.q.2.

Priuilegium Fiſco competens, vt in bonis debitoris poſtea quæſitis aliis creditoribus præferatur, an extendatur ad dotem, titul.3.quæſt.7. num.3.

Priuilegia quæ competunt cedenti, an tranſeant in eius ceſsionarium, t.6.q.2.per tot.

Priuilegium dotibus conceſſum vt nullas admittat retentiones, in ceſsionarium dotis transfertur, ibid.n.12.

Priuilegium doti conceſſum, quod eius inſtrumentũ anterius præſumatur, tranſit in ceſsionarium dotis, ibid.n 14.

Priuilegium dotis vt pro ea repetenda bona fideicommiſſi alienari poſſint, an tranſeant in ceſſionarium, ibid.n.15.

Priuilegium eius, qui mutuauit ad rem emendam, an in ceſſionarium tranſeat, ibidem.numer.17.

Priuilegium immunitatis pro ſe, & ſucceſſoribus ad ſingulares ſucceſſores, & emptores bonorum an extendatur, t 6.q.3.n.6.

Priuilegium fori competens cedenti, an in eius ceſſionarium tranſeat, ibid.n.13.

Priuilegia per plures Principes confirmata maiorem habent firmitatem, t.6 q.7.n.6.

Priuilegium nobilitatis ſi quis obtineat, non ex eo videtur fateri ſe eſſe ignobilem, imò conſeruat nobilitatem ſanguinis, quam habebat, ibi.

Probatio.

Probari poteſt per teſtes mandatum ad negotia: mandatum verò ad lites ſcripturam deſiderat, t.1.q.5.n.4.& 5.

Probari an poſſit ceſſio per iuramentum, quod dicitur ſuppletiuum, ibid.n.11.

Probationis vnius ſi lex faciat mentionem, aliam non excludit, ibid.n.25.

Probatio certi, & determinati temporis, potior eſt incerta, & dubia probationi, t.8.quæſt.3. num.6.

Probatio conſanguinitatis in certo gradu, præfertur probationi conſanguinitatis in genere, ibi.n.7.

Probatio conſanguinitatis, vt releuans ſit, an debeat probari cum diſtinctione graduum; vel ſufficiat probatio conſanguinitatis in genere, ibi.n.8.

Procurator.

Procuratori reuocato rectè ſoluitur, ſi ignoretur reuocatio, t.1.q.1.n.26.

Procurator conſtitutus ab eo, qui mutauit ſtatum, ipſo iure reuocatus cenſetur, ibidem num.36.

Procurator reuocatus de reuocatione non admonitus, ſi litem proſequatur, an iudicium conſiſtat ad vtilitatem domini, ibi.n.29.

Procurator in rem propriam dicitur is, cui ceſſæ ſunt actiones, t.1.q.2.à n.37.

Procurator in rem propriam dicitur ad quem ſpectat vtilitas actionis ceſſæ, ibid.n.38.

Procurator in rem propriam triplici modo conſtituitur, ibid.n.48.

Procurator qui ad gerendum actum habet ſufficiens mandatum, ſi dominum ratificaturum promittat, eius ratificatio neceſſaria non eſt, t.1.q.6.n.29.

Procurator vel aduocatus non punitur ex pacto de quota litis nullo, t.2.q.5.n.33.

Procuratorem in rem propriã poteſt debitor conſtituere, t.3.q.9 n.3.

Procurator in rem propriam ex parte debitoris, vel creditoris in quibus differant, ibidem.numer.23.

Procuratori, vel aduocato cedi non poteſt actio litigioſa, t.3 q.11.n.19.

Procurator noſter ſi acquirat actionem, eam nobis cedere cogitur, idẽ in quolibet adminiſtratore procedit, t.4.q.9.n.4.

Procurator contrahens quando acquirat domino actionem ſine ceſſione, ibid.

Procurator noſter ſi rem emat, an eius rei dominium nobis acquiratur, ibid.n.26.

Procurator ad fideiubendum ſimpliciter conſtitutus, an poſſit beneficio cedendarum renunciare, t.5.q.3.n.26.

Procurator poteſt apponere clauſulas conſuetas: et iu-

et iurare contractum, ſi id aſſuetam ſit, t.5.q. 3.nu.17.

Procurator ad contrahendum, an poſſit conſtituti, & precarij clauſulam adijcere, ibi.n.16.

Procurator ad fideiubendum poteſt renunciare beneficio ordinis, & diuiſionis, ibi.n.17.

Procurator ad vendendum poteſt dominum de euictione obligare, ibi.n.18.

Procurator ad mutuum accipiendum, an poſſit pecuniam ad cambium, & cum intereſſe accipere, ibi.n.19.

Procurator ad exigendum an poſſit ſine ſpeciali mandato cedere actiones, ibid.

Procurator falſus domino non præiudicat, t.5. q.9.nu.3.

Procuratoris mandatum ſi iudex ſufficiens declarauit, an geſta per procuratorem domino præiudicent, ibi.

Procurator ad vendendum, an poſſit bona ſibi emere palàm, & bona fide, t.5 q.13.n.7.

Procuratoris proteſtatio an proficiat domino, t. 8.q.1.n.13.

Procuratori, vel negotiorum geſtori an deferri poſſit iuramentum in litem, in Miſcell. tit.6. num.6.

Procuratorio nomine cedens actionem, quandò de ſtellionatu poſſit accuſari, t.7.q.2.n.24.

Procuratorem ſe ſimulans pœnam falſi incurrit, & ad intereſſe tenetur, ibi.n.24.

Procurator in rem propriam ex voluntate, quis dicatur, t.7 q.4.n.16.

Procurator ſi cedat domino ius ad rem, quam de eius mandato emerat, gabella non debetur, t. 7.q.5.n.20.

Procurator agens nomine alieno an teneatur dominum defendere in cauſa reconuenſionis: et quo modo compellendus ſit, t 7.quæſtion.4.numer.28.

Procurator in rem propriam an poſſit reuocari, t. 8.q.1.à num.25.

Profeſſio.

Profeſſionem emittere poteſt ex communicatus, t. 6.q.11.n.50.

Prohibitio.

Prohibitio alienationis rerum Eccleſiæ à quo tēpore incœperit, t.2.q 1.n.10.

Prohibito vno actu omne id prohibitum cenſetur per quod peruenitur ad illum, ibi.n 49.

Prohibitio alienationis non extenditur ad alienationem neceſſariam, t.2.q 2.n 6.

Promiſſio, Promittens.

Promittens, vel obligans ſoluere cuicumque literas, vel ſignum deferenti, ſi ſoluat falſo nuncio, liberatur cedendo actionem, t.1. quæſt 3. num 27.

Promiſſio etiam iurata de cedendo, ſi non præceſſit cauſa, non valet, t.1.q.4.n.18.

Promiſſio contrahendi teſtibus probari poteſt, licèt contractus requireret ſcripturam, t.1.q 5. num.31.

Promittens ſe obligaturum ſoluere creditoribus certo die, poteſt adueniente die conueniri, ac ſi de præſenti ſe obligaſſet, t.1.q.6.n.2.

Promiſſio liberandi debitorem, pro liberatione habetur, ibi.n.3.

Promiſſio donandi donatio eſt, maximè fauore matrimonij, ibi.n.4.

Promiſſio de conſtituenda dote, idem operatur ac ſi conſtituta eſſet, ibi.n.5.

Promiſſio donandi propter nuptias pro donatione habetur, ibi.n.6.

Promiſſio de meliorando facta à parte vni ex filijs ex cauſa onèroſa, ſi in vita non meliorauerit, melioratio pro facta habetur, ibi.n.7.

Promiſſio inſtituendi Maioratum, vel de hæreditando filium, ſi non facta ſit in vita patris, pro facta habetur, ibi.

Promiſſionem ſi faciat pater filio de inſtituendo Maioratu in eius fauorem cū facultate Regia, ſi filius ante impetratam facultatem decedat, Maioratus pro non facto habetur, ibi.n.10.

Promittens ſimpliciter donare, vel dotare, an poſſit in actu donationis conditionem vel grauamen adijcere, ibi n.12.& 14.

Promiſſioni ſimpliciter factæ poteſt apponi grauamen, vel pactum, quod venit tacitè ex legis diſpoſitione, ibi.n.16.

Promiſſio meliorandi propriè melioratio non eſt ſed inducit obligationem meliorandi, quæ poteſt vſque in mortem differri, ibi n.20.

Promiſſio de meliorando in vita facta non iudicatur vltima voluntas, licèt implementum tempore mortis accipiat, ibi.n.22.

Promiſſio de ratificando idem eſt ac ipſa ratificatio, ſi à promittente ipſo ſit facienda, ibid.numer.28.

Promiſſio de renunciando pro renunciatione habetur, ibi n.31.

Promiſſio faciendi, & factum diuerſa ſunt, quod multis exemplis demonſtratur, ibi.n.23.

Promiſſio ſi fiat vni de vendendo, deindeque res vendatur alteri, ſecundus præfertur primo, quamuis traditio non interuenerit, ibide.numer.34.

Promittens retrouendere an ſtatim ad retrouenditionem cogi poſſit, ibi.n.35.

Promittens vendere, ſi pretium accipiat, & rem tradat, an ſine alia venditione transferat dominium, ibi.n 36.

Promiſſio de cedendo, an ceſſio ſit, t.1.quæſtio.6. per tot.

Promittens vendere rem, an ex ea promiſſione cauſetur gabella, & an debeatur gabellario, qui erat tempore promiſſionis, vel traditionis, ibi.n.39.

Ex promiſſione de vendendo laudemium non debetur, ibi n.40.

Promiſſio de cedendo iuramentum non requirit, licèt in ceſſione neceſſarium eſſet, ibi.n.42.

Promittens vendere, non incurrit pœnam, quā-uis eam incurreret ſi vendidiſſet, ibi n.43.

Promittens cum iuramento ſe nō ceſſurum actiones, ſi poſtea cedat, ceſſio conſiſtet, ibid. num. 72.

Digitized by Google

Promittens nulli alij nubere quàm certæ perſonæ, ad quid teneatur, ibi n.73.
Promiſſio iurata defuncti in hæredem eius ſub pœna periurij nõ tranſit, in Miſcell. t.6.n.22.
Promittens præſtare hypothecas liberas, & nullis oneribus obnoxias, ſatisfacit præſtando bona aliis obligata, ſi ſufficientia, & idonea ſint ad omnium onerum ſolutionem, t.7.q.2.n.15.
Promittẽs debitorem idoneum præſtare, ad quid teneatur, vide debitor.

Proteſtatio.

Proteſtatio an requirat ſcripturam, t.8.q.1.n.10.
Proteſtatio an duobus teſtibus rectè probetur, ibi.n.11.
Proteſtatio an vna ſufficiat, vel plures ſint neceſſaria, ibi n.12.
Proteſtationum materiam qui diſputent, ibid. num 13.
Proteſtatio præcedens quandò annullet actum ſubſequentem, ibi.
Proteſtatio quandò dicatur contraria facto, ibi.
Proteſtatio an fieri poſsit per procuratorem, ibi.
Proteſtatio clandeſtina quandò ſufficiat, vel requiratur, vt parti intimetur, ibi.n.13.& 14.

Protocollum

Protocollum ſi non fiat inſtrumenti, an validum ſit, t.1.q.5.n.33.

Prouiſus.

Prouiſi duo in eadem die de beneficio, alter à Summo Pontifice; altèr ab ordinario, præfertur prouiſus à ſummo Pontifice, niſi prouiſio ordinarii horam habet, t.8.q.3.à n.8.

Proximitas.

Proximitas ad ſuccedendum in Maioratu tempore mortis vltimi poſſeſſoris attenditur, adeò vt quæ poſteà ſuperuenit non attendatur, t.3.q.4.n.1.& 16.
Proximitas, vel qualitas ad ſuccedendum in Maioratu, quem poſſeſſor renuntiauit, aut ceſsit, an conſideranda ſit tempore ceſsionis; an verò tempore mortis cedentis, ibi n.3.& 38.

Pupillus.

Pupilli debitor, aut creditor, eius tutor, vel curator eſſe non poteſt, t.2.q.6.n.8.
Pupillus quatenus teneatur, & conueniri poſsit ex facto, dolo, & contractu tutoris, t.5.q.11. à n.11.

Q.

Qualitas.

Qualitas ſanguinis ceſsibilis non eſt, t.3.q.2.n.6.
Qualitas quæ ſuperuenit poſt delatam ſucceſsionem Maioratus non attenditur, vt excludat alium, qui ſemèl fuit admiſſus, t.3.q.4.a n.1. & 16.

Quarta.

Quartam de qua in authen.præterea, C.vnde vir. & vxor *an lucretur ſponſa in domum viri non traducta, t.4.q.8.n.6.*
Quarta falcidia hodiè in vſu eſt, vide Falcidia.

R.

Rata.

Vide verb. Fideiuſſor, Correus, Tertius poſſeſſor.

Ratificatio.

Ratificatione alia opus non eſt, quandò quis ratificare promiſsit quod fecit, t.1.q 6.n.28.
Ratificatio domini neceſſaria non eſt, quandò procurator, qui idoneum mandatum habet, promiſsit dominum ratificaturum, ibid n.29.

Recognitio.

Recognitio ſchedulæ priuatæ ſi facta ſit, an ab eo die incipiat currere præſcriptio via executiua; an verò à tempore factæ ſchedulæ, t.1.q.1.n.66. cum ſeqq.

Reconuentio.

Reconuentioni factæ ex perſona cedentis an reſpondere teneatur ceſſionarius, t.7.q.4.n.21.
Reconuentioni an teneatur reſpondere procurator, ita vt aliàs agens audiri non debeat, ibi. num.28.
Reconuenire non ita vtilius eſt reo, quàm compenſare, ibi.n 30.

Redemptio.

Redemptio cenſus, vide cenſus.

Reditus.

Reditus percepti vltra legitimum pretium ex cenſu, vel iure annuo vendito, an quotannis cedere debeãt in extinctionem ſortis principalis, t.6.q.10.à n.34.

Reductio.

Reductioni cenſus ad legitimum pretium vbi eſt locus, an reditus vltra legitimum pretium, & intereſſe accepti debeant quotannis cedere in extinctionem ſortis principalis, vide Reditus.
Reductio cenſus reſeruatiui, vel emphyteutici, an fieri debeat propter ſuperuenientem diminutionem bonorum, & hypothecarum t.7.q.3. nu.32.

Regnum.

Regnum cedi poteſt in ſequentem ſucceſſorem, t.3.q.3.n.21.

Renunciatio.

Renunciare, & cedere pro vno accipi ſolent, t.1.q.2.n.2.& in quibus differant, nu.13.
Renunciatio duplex eſt, alia tranſlatiua, alia extintiua, & vtriuſque exempla, ibidem. à num.14.
Renunciatio propriè dicitur, quæ extinctiua iuris eſt, ibi.n.17.
Ex renunciatione iurium non debetur gabella; ſecùs ex ceſſione, ibi.n.20.
Renunciationis, & ceſſionis finis diuerſus eſt, ibi.n 21.
Renunciatio requirit ſolum factum renunciantis; ceſſio verò ceſſionarij etiam factum expoſcit ibi.n.22
Renuncians, vel cedens beneficio Eccleſiaſtico, an eius amittat poſſeſſionem, ibi.n.25.
Renunciatio ex quibus præſumatur, ibidem numer.29.

Digitized by Google

ET VERBORVM.

Renunciādi promiſſio pro renunciatione habetur, t.1.q.6.n.31.& 32.

Renunciare non poteſt debitor in fraudem creditorum legatum, vel hæreditatem iam agnitam, t.2.q.3.n.3.

Renunciatio iuris nondum quæſiti valida eſt in præiudicium creditorum: et quid ſi ſit Fiſcus, vel dos, ibi à n.15.

Renunciare poteſt debitor meliorationem, vel Maioratum ſibi delatum, in ſequentem in gradu, in præiudicium creditorum, ibi.n.18.

Renunciare an poſſit mulier lucra coniugalia in creditorum præiudicium, ibi.n.22.& quid in præiudicium legitimæ deſcendentium, vel aſcendentium, n.23.

Renunciare poteſt maritus lecto quotidiano in præiudicium creditorum, ibi.n 25.

Renunciare vel remittere an poſſit pater uſumfructum legalem, qui ſibi competit in aduentitiis filij, in præiudicium aliorum filiorum, vel creditorum, ibi.n.27.

Renunciare, vel repudiare an poſſit debitor in præiudicium creditorum, in foro conſcientiæ, ibi.n.35.

Renunciatio officij, vel beneficij Eccleſiaſtici ſi non fiat in manibus ſuperioris, renuncians poteſt pœnitere, t.2 q 5.n.20.

Per renunciationem Maioratus vera eius vacatio inducitur, t.3.q 4.n.5.

Renunciationis, & mortis caſus æquiparatur, ibi. num.10.

Renunciatio Maioratus facta in ſequentem ſucceſſorem, reuocatur ob ſuperuenientiam liberorum, ibi.n.29.

Renunciationem Maioratus, vel emphyteuſis conceſſa pro deſcendentibus poteſt filius poſtea natus reuocare, etiamſi ad dominum reuerſa iam eſſet, ibi n.34.

Renuncians Maioratum in ſequentem ſucceſſorem, an decedente eo ſine liberis poſſit in Maioratu renunciato ſuccedere, ibi.n.48.

Renunciari, vel cedi an poſſit ius futurum ex cauſa de futuro, t.3.q.10.n.12.

Renunciatio verbis generalibus concepta, an comprehendat iura futura, ibi.n.22.

Renunciare an poſsit donans inſinuationi, maximè cum iuramento: & an generalis renunciatio ſufficiat, vide inſinuatio.

Renunciare an poſsit mulier iuri hypothecæ quod habet in bonis viri, t.5.q 3.n.11.

Renunciari poteſt beneficio, & exceptioni cedendarum: & an ſpecialis renunciatio ſit neceſſaria, ibi.à n.12.

Renunciare an poſsit beneficio cedendarum procurator ſimpliciter ad fideiubendum conſtitutus, n.26.

Renunciare officium cogitur debitor, & eius titulum exhibere, quoties venditum fuit pro ſatisfaciendis eius creditoribus, t.5.q.8.n.18.

Renunciari an poſsit maximè cum iuramento exceptioni ſimulationis, t.8.q.1.n.4.

Renunciatio gratuita, vel donatio an reſcindatur propter enormem læſionem, ibi.n.24.

Repræſentatio.

Repræſentatio in retractu non admittitur, t.3.q. 2.nu.8.

Reſcriptum.

Reſcriptum ad lites non tranſit ceſſa actione ſuper qualis eſt, t.3.q.11.n 28.

Reſcriptum ad lites perſonale eſt, & an tranſmittatur ad hæredes, ibi.

Reſcriptum vitiat falſa cauſa, t.8.q.1.n.5.

Reſcripta duo ſi vna die ſint expedita, quod non præceſsiſſe præſumatur, t 8.q 3.n.4.& 9.

Reſpublica.

Reipublicæ debitor ad eius officia eligi non poteſt, t.2.q.6.n.9.

Reipublicæ creditor ad eius officia non admittitur, n.10.

Reipublicæ expedit mulieres dotes ſaluas habere quibus meliùs nubere poſsint, t.3.q.7.n.1.

Rempublicam ciuibus impleri ſummè expediens eſt, ibi.n.2.

Reſtitutio.

Reſtituere grauatus poſt mortem incerta ex certis perſonis, non poteſt in vita reſtituere, t.3. q.4.n 35.

Reſtitutione in integrum non indiget Eccleſia, cuius bona alienata fuerunt ſine ſolemnitatibus, vt ea recuperet, t 2.q.1.n.7.

Reſtitutio in integrum competit minori aduerſus tranſactionem iuratam, ſi læſio enormiſſima interuenit: et quid ſi enormis tantùm fuit, à nu.50.

Reſtitutio in integrum an detur minori aduerſus tranſactionem iuratam, propter læſionem enormem, maximè ſi bona alienata maiorum ſuorum eſſent, n.54.

Reſtituere an quis poſſit præmaturè, & ante tempus fideicommiſſum, in præiudicium creditoris, vxoris, vel filiorum, t.2.q.3 n.19.

Reſtitutio in integrum datur minoribus in delictis, quæ iure ciuili tantùm prohibentur, t.2. q.4.n.30.

Reſtitutio in integrum datur minori, qui diſtraxit maiorum ſuorum bona, t.3.q 2 n.5.

Reſtitutionis in integrum beneficium cedi poteſt, t 3.q.8.n.42.

Reſtitutionis in integrum beneficium tranſit ad hæredes minoris, ibi.n 43.

Reſtitutio in integrum an detur minori aduerſus non ſolutum canonem, ex quo inciderat in commiſſum, t.4.q.3.n.20.

Reſtitutio in integrum an detur marito læſo in bonis ſuperlucratis, ex perſona mulieris minoris, t.4.q 8.n.17.

Retentio.

Retinere an poſſit fundum, qui ratione illius hypothecaria actione conuenitur, vſque quò fructus pendentes percipiat, t.1.q 1.n.59.

Retentionis beneficio qualiter ſe tueri poſsit tertius pignoris poſſeſſor, qui ſoluit creditori hypothecario, ſine ceſsione, vide verbo Tertius.

Digitized by Google

Retentionis ius ſine ceſſione transfertur, tit.4. quaeſt.1. num.25.
Retentionis ius competit ei, qui emit pignus à debitore, ſub eo pacto vt ex eius pretio dimitteret creditorem, licèt actum non fuiſſet de ſubingreſſione, t.4.q.2.n.3.
Retentio faciliùs conceditur, quàm actio, tit.4. q.7.n.29.
Retentio quandò competat emphyteutæ propter melioramenta, & expenſas factas in re emphyteutica, ibid.n.33.& 34.
Retinere quandò poſſit creditor pignus, vel hypothecam pro alio credito, t.5.q.1.à num.28.
Retentionis ius tranſit cum re vendita ſine ceſſione, t.4.q.7.n.28.

Retractus, Retrahere

Retractum rei immobilis, qui competit minori, cedere non poteſt ſine decreto, t. 2.q.1.n.37.
Retractus ius an proprietario competat, ſi vſufructuarius fructus vendat, t.3.quaeſt.1.n.15.
Retractus ſanguinis cedi non poteſt, t.3.q.2.n.1.
Retractus ſanguinis fuit admiſſus, nè bona immobilia extra familiam exirent, ibid.n.2.
Retractus bonorum odioſus eſt, non extenditur ad perſonas quibus retrahere non eſt permiſſum, ibid. n. 7.
Retractus ſanguinis an tranſmittatur in hæredem, ſi lis ſuper retractu conteſtata iam fuiſſet per defunctum, ibid à n. 9.
Retractus ſanguinis an rectè cedatur in remotiorem conſanguineum, in præiudicium proximioris, ibid.n.15.
Retractus ius non competit emphyteutæ, etiam ſi dominus bona emphyteutica alienaſſet, ibid. num.18.
Retractus ius competit domino emphyteuſis ſi res emphyteuticæ diſtrahatur, ibid.n.19.
Retractus ius competens domino directi dominij cedi non poteſt., ibid.à n.20.
Retractus competens domino directi dominij, vel fundi domino, quoties fructus vendit colonus, vel emphyteuta, alii cedi nō poteſt, ib.n.22.
Retractus competens ratione communionis cedi non poteſt, ibid.n.27.
Retractus ius competens domino cenſus tranſit in emptorem, & ceſſionarium cenſus, ib.n.31.
Retractus ius ex pacto competens an cedere poſſit, qui omnia bona ſua donauerat, ibid.n.40.
Retractus conuentionalis ius ſi legetur, an hæres teneatur præſtare pretium ad retrahendum, vel ſatisfaciat cedendo actionem ib. n.38.
Retractum petere non poteſt conſanguineus, qui conceptus non erat tempore venditionis, t. 3. quaeſt.4.n 17.
Retractus ius an competat vni ex conductoribus decimarum, vel aliorum redituum, ſi alterius ſuum cedat extraneo, t.3.quaeſt.5.n.13.
Retractus ius, quod alias cedi non poteſt, ratione inopiæ, & neceſſitatis rectè in alium transfertur, t.3.q.6.n.21.
Retractus ius an competat vaſallis, qui alienantur, t.3.q.6.n.33.
Retrahere poteſt rem venditam quilibet ex pluribus hæredibus domini directi domininii, titul.4.q 6.n.28.
Retractus ius quod venditor habet ſi alii vendat, aut cedat, an gabella, & quotùplex debeatur, t.7.q.5. à num.17.

Reuocatio, Reuocatoria

Reuocare poteſt debitor ceſſionem bonorum & cōcurſum à ſe factum, ante acceptationem creditorum, t.1.q.1.à n.13.
Reuocare depoſitum quandò poſſit is, qui depoſuit, & quid in depoſito iudicis auctoritate facto, ibi.à n.17.
Reuocatio procuratoris ſi ignoretur, rectè ei ſoluitur, ibi.n.26.
Reuocatio procuratoris ſi ignoretur, valet iudicium, & ſententia lata cum eo, ibi n 28.
Reuocatus ipſo iure cenſetur procurator conſtitutus ab eo, qui mutauerat ſtatum, ibi.n.36.
Reuocare poſſunt creditores alienata in eorum fraudem, non verò ea quæ debitor omiſit acquirere, t 2.q.3.n.6.
Reuocatio voluntatis, vel fideicommiſſi an colligatur ex actu nullo, t.2 q.5.à n.21.
Reuocari quandò poſſit per cedentem ceſſio iuriū ab eo ſemèl facta, t.8.q.1.à n.25.
Reuocare an poſſit quis mandatum, per quod mandauit debitori ſuo, vt alteri ſoluat, ibi. nu.26.
Reuocari an poſſit procurator in rem ſuam ſi nōdum interuenit vnum de contentis in l.3.C.de nouationib.n.28.
Reuocare non poteſt mercator literas, quas ſcripſit ſoluendas in alterius fauorem, ibi.n.27.

Rubricæ.

Rubricæ titulorum quandò ius faciant, t.1.q.1.n.5.

Reus.

Reus conuentus qui non poſſidebat, ſi pendente iudicio, vel poſt ſententiam poſſidere incipiat, an condemnandus ſit, & executio contra eum facienda, t.6.q.6.à n.44.

S.

Salarium.

Salarium an debeatur filio in poteſtate, naturali, vel emancipato, qui in rem patris laborauit, t.3.q 6 n.6.
Salarium an debeatur priuigno, ibi.
Salarium quomodò exigendum ſit à debitore, quādò accidit vt cenſus, vel creditum in plures perſonas diuidatur, t.3.q.12.n.40.
Salarium ſi non ſufficiat pro omnibus Senatoribus tàm emeritis, quàm actu ſeruientibus, quis eorum præferatur, t.3.q 3.n.28.
Salaria aduocatorum, procuratorum triennio præſcribuntur, t.6.q.11.n.36.
Salaria an poſſit iudex delegatus, vulgo peſquiſidor, *à quolibet reorum inſolidum exigere, t. 5.q.6.n.4.*

Saluia-

Saluianum.

Saluianum interdictum cedi poteſt, & transfertur ſimul cum actione ceſſa, t.6.q.5.n.18.

Scholaris.

Scholares quandò pro iuribus ſibi ceſſis poſſint trahere debitores ceſſos ad ſuum forum, t.2.q.4.à n.52.

Scholari ſi donent ſimul pater, & extraneus, & ſimùl cedant actionem, an in totum ceſſio vitietur quoad fori priuilegium, ibidem. numer.59.

Scholaris an poſſit expelli à domo conducta, ad proprium vſum conductoris, t.3. quaeſtion.2. num.23.

Scientia.

Scientiam ceſſionis quomodocumque habere an ſufficiat, vt debitor ceſſus non poſſit ſoluere cedenti, t.8.q.2.à n.17

Scriptura.

Scripturam an requirat proteſtatio, t.8.quaeſt.1. num.10.

Scripturam requirit mandatum ad lites, t.1.qu.5.nu.5.& quid in ſubſtitutione mandati, ibi. num.8.

Scriptura non requiritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, t.1.q.5.n.12.

Scripturam requirit mandatum ad exigendum, ibid.num 2.

Scripturam ſi requirat contractus, per epiſtolam fieri non poterit, ibid.n.15.

Scriptura dupliciter ſolet requiri, vel pro ſubſtantia, vel ad probationem, ibid.n.16.

Scriptura ſi requiratur pro ſubſtantia, non proficit probatio per teſtes, ibid.n.17.

Scripturam qui contractus requirant, ibidem. num.30.

Scripturam ſi requirat contractus, neceſſaria non eſt in promiſſione de contrahendo, ibi.n.31.& q.6.n.41.

Scriptura vbi requiritur, an contractus ſine ea obliget in foro conſcientiae, ibi.n.32.

Sententia.

Sententia lata cum eo, qui ceſſerat bonis, an ſubſiſtat, ſi litigans ignorauit ceſſionem, t.1.q.1.n 14.& 21.

Sententia cum debitore lata, praeiudicat creditoribus, niſi ipſe iam bona obligata haberet, t.1.q.1.n.32.

Sententia lata contra emphyteutam, eius creditoribus praeiudicat, ibid.n.33.

Sententia lata contra cedentem ius litigioſum, an poſſit ſine nouo proceſſu exequi contra ceſſionarium, t.3.q.11.n.6.

Sententia addictionis an poſſit exequi aduerſus eum, qui pendente executione rem emit à debitore, t.3.q.11.n.7.

Sententia abſolutoria executione non indiget, quia ſe ipſam exequitur, t.3. quaeſtion.11.numer.12.

Sententia lata contra vnum ex pluribus reis credendi, alijs non praeiudicat: licèt in vnius fauorem prolata alijs proſit, t.3.q.12.n.14.& t.4.q.6.n.33.

Sententia lata per iudicem laicum vbi exequi poteſt contra clericum, an compulſio debeat fieri per Eccleſiaſticum iudicem, vel ſaecularem, t.4.q.4.n.19.

Sententia lata aduerſus debitorem, exequi poteſt contra depoſitarium, vel commodatarium bonorum eius, ibi.

Sententia lata per iudicem ordinarium, an poſſit ab eo exequi contra debitorem condemnati, exemptum à poteſtate ordinaria, ibidem. numer.22.

Sententia lata aduerſus vnum ex pluribus haeredibus, alijs non nocet; prodeſt tamen ſi in eius fauorem pronuncietur, t.4.q.6.nu.33.& t.3.q.12.nu.14.

Sententia lata aduerſus vnum ex fideicommiſſarijs, non nocet ei, ſi rurſus pro partibus aliorum ceſſis ſibi iuribus agat, t.4.quaeſtion.6.numer.33.

Sententia lata contra fideiuſſorem, an poſſit exequi etiam pro expenſis litis contra debitorem principalem, t.5.q.5.n.45.

Sententia ſi plures reos, vel debitores ſimpliciter condemnet, pro rata condemnati cenſeutur, t.5.q.6.à n.1.

Sententiam falſa cauſa vitiat, t.8.quaeſtio.1.numer.10.

Sententia lata contra cedentem an obſtet ceſſionario, t.8.q.2.n.33.

Sententia inferioris, & inhibitio ſuperioris ſi eiuſdem diei ſint, praeſumitur inhibitionem fuiſſe poſteriorem, t.8.q.3.n.15.

Sepulchrum, ſepultura.

Sepulchrorum iura an cedi poſſint, t.3. quaeſt.8. à nu.20.

Sepulchrorum iura an tranſeant in haeredes, fideicommiſſarios, vel Maioratuum ſucceſſores, ibi.n.22.

Sepulchri ius, quod in haeredem extraneum tranſit, cedi, & vendi poteſt, ibi.n.23.

Seruitus.

Seruitus vt conſtituatur quilibet haeredum inſolidum agit, t.4.q.6.n.26.

Seruitutes tàm vrbanorum, quàm ruſticorum praediorum indiuiduae ſunt, quae nec pro parte peti, conſtitui, aut amitti poſſunt, ibid.

Seruitus competens fundo an tranſeant in emptorem ſine ceſſione: & quid de iure pro conſtituenda ſeruitute, titul.4. quaeſtion.7. à numer.8. & 12.

Simulatio.

Simulans ſe procuratorem poenam falſi incurrit, & ad intereſſe tenetur, ti.7. quaeſtion.2. numer.24.

Simulatio vitiat contractum etiam iuratum, t.8.q.1.n.3.

Simulationis exceptioni an renunciari poſſit maximè cum iuramento, ibi.n.4.

Simulationis exceptio an impediat executiuam, ibid.

Simulatio ex quibus probetur, vel excludatur, ib.

Si-

Digitized by Google

Simulatæ non præſumuntur ceſſiones acceſſoriæ, t.6.q.11.n.40

Socius, ſocietas.

Socius, ſi res communis vendatur, præfertur pro eodem pretio alij extraneo licitanti, t.3. qu.2. num.34.

Societatis ius cedi non poteſt, nec quouis titulo in alium transferri, t.3.q.5.n.1

Societate in coeunda induſtria perſonæ attenditur, ibi.n.2.

Societas vt in alios tranſeat, an pacto effici posſit, ibid.n.4.

Societas morte finitur, & ad hæredes non tranſit, ibi.nu 5.

Societas an tranſeat in hæredes, ſi ab initio iuramento interpoſito actum fuit, vt ad eos tranſiret, ibid.n.6.

Societas an tranſeat in hæredes ex ſpeciali defuncti voluntate, ibid.n.7.

Societas vectigalium an ad hæredes protrahatur, ibid.n.8.

Societas cum hærede ex quibus renouata cenſeatur, ibi.n.9.

Socijs & contra ſocios actiones tàm actiuæ quàm pasſiuæ dantur, ibid.n.11.

Socius vnus non poteſt alium in ſocium admittere, t.3 q.5.n.14.

Socius ſi admittat alium in ſocium, quòad eum valebit admiſſio, non quòad alios, niſi admiſſioni conſentiant, ibi.n.15.& 16.

Societatis ius vt ſocius in alium transferat, an ſufficiat tacitus aliorum conſenſus, ibi.n.20.

Societatis ius vbi de conſenſu alterius ſocij in alium transfertur; & ceditur, an ſocietas finiri debeat per mortem cedentis, vel ceſſionarij, ibi. num.21.

Societas vniuerſalis communicat omnia bona quæ ſocij habent tempore ſocietatis, non verò nomina debitorum, niſi ceſſio, aut mandatum interueniat, t.4 q.8.n.22.

Socius ſi rem emat nomine ſocietatis, vel proprio nomine, qualitèr res empta alijs ſocijs acquiratur, ibid.n.23.

Socius an poſſit agere ſine ceſſione ex contractu geſto per alium ſocium, ibid n.24.

Socij ſi faciant diuiſionem nominum ſocietatis inter ſe, an ſola adiudicatio ſufficiat vt agere poſſint, vel neceſſaria ſit ceſſio, ibi.n.28.

Societas ſi ad quæſtum contrahatur, quomodò iura, & actiones inter ſocios communicentur, ibid.n.29.

Socius an poſſit mutuas pecunias ad cambium, & ſub vſuris accipere, ibi.n 30.

Socius vt ex contractu alterius ſocij teneatur, & conueniri poſſit, neceſſe non eſt, vt pecuniæ in vtilitatem ſocietatis conuertantur, ibi.n.32.

Socius vbi ex alterius ſocij contractu tenetur, an inſolidum, vel pro rata tantum ſocietatis debeat conueniri, ibi.n.34.

Socius, & conſors delicti ſi ſoluat inſolidum, non poteſt petere contra alios iurium ceſſionem: aliud procedit in quaſi maleficijs, t.5.q.6 à n.4.

Socius negans ſe ſocium, iura ſocietatis amittit, t.5.q.3.n.22.

Solemnitas.

Solemnitates quæ neceſſariæ ſint ad alienationem bonorum immobilium minoris, t.2.q.1.n.2.

Solemnitates quæ neceſſariæ ſint in alienationibus bonorum immobilium Eccleſiarum, ibid. num.3.

Solemnitatem eandem requirit mandatum ad alienandum, quam alienatio ipſa, ibi.n.5.

Solemnitates neceſſariæ ſi non interueniant in alienatione rerum Eccleſiæ, alienatio eſt nulla, nec reſtitutio in integrum eſt neceſſaria, ibid. num.7.

Solemnitatibus neceſſarijs non interuenientibus ſi res minorum, vel Eccleſiarum alienentur, & eis rei vindicatio competit, ibi.n.8.

Solemnitas eadem requiritur in alienatione cenſus Eccleſiæ, vel minoris, quæ neceſſaria eſt in alienatione immobilium, ibi.n.32.

Solemnitatibus an indigeant minores, vel Eccleſiæ tranſigentes ſuper hæreditate, fideicommiſſo, vel iure eis nondum acquiſitis, ibidem. num.48.

Solemnitates acquiſitæ ad alienationem, non requiruntur in alienatione neceſſaria, t.2.qu.2. num.7.

Solemnitates requiſitæ in ceſſione per per legem vel Statutum, non requiruntur in ceſſione neceſſaria, ibi.n.9.

Solutio, ſoluens.

Soluens procuratori reuocato rectè ſoluit, ſi ignorat reuocationem, t.1.q.1.n.26.

Soluens alteri, quam legitimæ perſonæ, quandò excuſetur propter ignorantiam, ibidem. numer.27.

Soluens ignorantèr ei, qui fecerat concurſum creditorum, liberatur, ibi.n 41.

Soluens ei cum quo contraxit liberatur, & ſi filius familiàs, Monachus, vel prado eſſet, ibi. num.45.

Soluens creditori putatiuo, an conſequatur liberationem, ibid.n 46.

Solutio facta hæredi putatiuo, an noceat vero hæredi, ibi.n 47.

Soluere an teneatur tertius hypothecæ poſſeſſor creditori hypothecario in foro conſcientiæ, ibi. nu 61.

Soluens falſo nuncio, qui ſignum, vel literas portabat, an liberetur cedendo actionem contra eum, t.1.q.3.n.27.

Soluere quis non compellitur ei, qui mandatum ad exigendum per teſtes probare intendit, t.1. q.5.nu.3.

Soluendi bis periculo ſi debitor ſe exponat, poteſt deſiderare, vt ſibi præſtetur cautio indemnitatis, ibid.n.29.

Soluere quis non poteſt in alio loco, quàm in eo vbi ſolutio eſt deſtinata, t.1. quæſtio.6. n.48. & 50.

Soluere, ſi quis promittat certo die, eo adueniente poteſt cogi ad ſoluendum, ac ſi de præſenti ſe obligaſſet,

obligaſſet, t.1.q.6.n.3.

Solutio ſi ſit deſignata in certo loco, & creditor in alio loco conuenerit reum, & condemnauerit, electio creditoris eſt, vbi malit accipere ſolutionem, ibi.n.51.

Soluere qui promiſſit in certo loco, vt moram incurrat, tenetur creditor in eo loco idoneam perſonam habere, quæ recipiat ſolutionem, ibi.nu.52.

Solutionem alibi cogitur creditor accipere, quàm in loco deſignato, ſi ſoluat ei debitor intereſſe ratione loci, ibi.n.56.

Soluere ante diem adiectum ſolutioni in fauorem creditoris an poſſit debitor ſi dilationis intereſſe offerat ſoluere, ibi.n.60.

Solutionem rectè recuſat accipere creditor, ſi adſit rumor mutationis monetæ, ibi.n.62.

Solutio quandò facienda ſit ad domum creditoris, ibi.à n.48.

Soluere ſi quis teneatur aliquid ratione reuerentiæ, ſolutio eſt facienda ad domum creditoris, ibi.

Solutio rectè ſit adiecto ſolutionis cauſa, t.3.q.6.nu.15.

Soluere tenetur debita, & ſalaria is cui ex lege, vel conſuetudine bona Eccleſiæ vacantis pertinent, t.3.q.9.n.37.

Solutione vnica qui liberatur, ſi plures facere compellitur, grauari dicitur, t.3.q.12.n.10.

Solutio, & exactio partium magna incommoda adfert, ibi.

Solutio ſi facienda ſit in domicilio creditoris, non poterit illud mutare in præiudicium debitoris, ibi.n.11.

Solutio eo in loco facienda eſt, in quo debitum peti poteſt, ibi n.18.

Soluens Fiſco, an in eius iura ſuccedat ſine ceſſione, t.4.q.1.n.21.

Soluere canonem an poſſit creditor pro emphyteuta debitore ſuo, nè incidat in commiſſum, & quid poſt incurſam caducitatem, t.4.q.3.n.17. & 22.

Soluere pro debitore quilibet etiam extraneus poteſt, etiam inuito eo, & ignorante, ibi n.17.

Soluens pro alio, eo inuito liberat eum, non tamen aget actione negotiorum geſtorum, ibi.

Soluens pro alio eius iuribus non præiudicat, ibi.nu.19.

Solutionem ab alio, quàm à debitore accipere tenetur creditor, ſi id in damnum ſuum non cedat, ibi.n.20.

Solutionem an differre poſſit debitor, qui conuenitur à creditore creditoris ſui, donec inſtrumentum obligationis ſibi nõ traditur, & qualitèr ei conſulatur, t.4.q.4.n.23.

Soluens pro debitore an poſſit creditorem cogere ad cedendum iura, & actiones ſuas, t.5.q.1.numer.3.

Soluenti pro debitore ſi ex pacto cedenda ſit actio, an ceſſio contra cedentem fieri debeat, vel ſi ſimplicitèr ceſſa ſit actio, contra cedentem poſſit retorqueri, t.5.q.2.n.22.

Soluens debitum alienum an poſſit poſt ſolutionem petere iurium ceſſionem, t.5.q.4.n.29.

Soluens pro alio, poteſt ab eo quod ſoluit actione negotiorum geſtorum repetere, ibi.n.40.

Soluens alitèr, vel pinguiùs quam debebat poteſt condicere quod ſoluit, ibi n.47.

Soluens creditori non oppoſita exceptione cedendarum, quandò poſſit condicere quod ſoluit, ibi.n.45.

Soluens pro alio ſortem cum vſuris, ſi ceſſionem obtinuit, an poſſit ab eo exigere vſuras vſurarum, t.5 q.5.à n.53.

Soluens ceſſionario virtute ceſſionis falſæ non liberatur, t 5 q.9.n.2.

Soluens alii, quàm creditori non liberatur, ibi.

Soluens falſo procuratori liberationem non conſequitur, ibi.

Soluens falſo, vel putatiuo hæredi an liberetur, ibi.n.4.

Soluens famulo creditoris portãti falſum ſignum, vel mandatum, an liberetur, ibi.n.14.

Solutionem factam poſteriori creditori quandò anterior poſſit auocare, t.6.q.6.n.29.

Solutionem factam poſteriori creditori, an poſſit auocare ceſſionarius nominis, ibi.n.30.

Solutio, vel redemptio an fieri poſſit in moneta in qua emptus fuit cenſus; licèt conſtitutus fuiſſet in argentea, t.6.q.10.n.49. & 58.

Soluens ceſſionario quod re vera non debebat cedenti, repetere poteſt, t.6.q 11.n.30.

Soluens per errorem omiſſa compenſationis exceptione, repetere poteſt ſolutum, tamquàm indebitum, ibi.n.31.

Soluens partem debiti, an integrum debitum agnouiſſe cenſeatur, ibi.n.32.

Solui non poteſt creditori habenti directam actionem, ſi vtilis actio in alium legis miniſterio ſit tranſlata, t 8.q.2.n.34.

Soluens creditori cum rectè compellit, vt reddat inſtrumentum debiti, & eius faciat liberationem, t.7.q.1.n.3.

Solutio facta cedenti poſt ceſſionem, quandò liberet debitorem, t.8 q 2.à n.12.

Soluere an poſſit debitor creditori ſuo, ſi nomen quod ipſe debet alij fuit pignoratum, ibid.à numer 14.

Soluere vt non poſſit debitor ceſſus cedenti, an ſufficiat quòd qualitercumque habuerit notitiam ceſsionis, ibi.à n.17.

Soluere non poteſt debitor delegatus creditori ſuo, qui eum delegauit, ibi.n.19.

Soluere non poteſt debitor ceſſus creditori ſuo, poſtquàm ceſsionarius litem conteſtatus fuit, vel aliud interuenit, de quibus in l.3.C.de nouationib., ibi.à n 20.

Solutionis vim habet partita bancharia, t.7.q.3.nu.43.

Spes.

Spes ſuccedendi in Maioratu cedi poteſt ſequenti ſucceſſori, remotiori autem vel extraneo nõ item, t.3.q.3.n.9.

INDEX RERVM

Spes ſubſtitutionis, vel fideicommiſſi, an ante diem, vel conditionem cedi poſſit, t.3.q.6.n.18.

Spes competens ex contractu conditionali, donari, & cedi poteſt: & confiſcatis bonis tranſit ad Fiſcum, t.3.q.10.n.12.

Spes fallaciſſima res eſt, & an ſit in comertio, & ea priuari quis poſſit, ibi.n.12.

Spolia Epiſcoporum.

Spolia Epiſcoporum, & de eorum materia, t.3.q.9.n.39.

Spolia Epiſcoporum quibus pertinent, creditoribus, & famulis ſoluere tenentur, ibi.

Sponſus ſponſalia.

Sponſalia de præſenti ſufficiunt, vt lucris coniugalibus, & eorum communicationi ſit locus, t.4.q.8.n.3.

Sponſus, & ſponſa de præſenti in fauorabilibus pro viro, & vxore reputantur, ibi.n.4.

Sponſa in domum viri non traducta, an lucretur quartam, de qua in authen. præterea, C. vnde vir, & vxor. ibidem.n.6.

Sponſa in domum viri traductio, & cohabitatio an neceſſaria ſit, vt lucra coniugalia communicentur, ibi.n.5.

Stellionatus.

Stellionatum committit qui vendit, vel alienat poſt formatum concurſum creditorum, t.1.q.1.nu.39.

Stellionatus pœnæ locus non eſt, ſi contractus in quo committitur ſit nullus, t.2.q.5.n.32.& t.7.q.2.n.22.

Stellionatum committit, qui debitum iam exactum iterum in iudicio petit, in Miſcell. t.6.num.26.

Stellionatus criminis an reus ſit ceſſionarius qui agit ad debitum exactum per cedentem, ibid.nu.25.

Stellionatus crimen vndè dicatur, & apud quas gentes ſit frequens, t.7.q.2.à n.4.

Stellionatus nomen omnia delicta, quæ nomen certum non habent, comprehendit, ibi.à n.2.

Stellionatum committit, qui rem non ſuam, vel alij ſpecialitèr obligatam alienat, vel obligat, non expreſſo onere, ibi.n.6.

Stellionatum non committit qui res generalitèr obligatas ſpecialitèr obligat: vel qui ſpecialitèr obligatas generalitèr obligauit, ibi.n.9.

Stellionatum non committit vendens rem generalitèr obligatam, & ſatisfacit ſi emptori cauerit de indemnitate, ibi.n.10.

Stellionatus accuſatio, & pœna ceſſant, ſi res duobus obligata ſufficiens eſſet ad eorum ſatisfactionem, ibi.n.14.

Stellionatum an committat cedens actionem quã non habebat, vel quam alij antea ceſſerat, ibi.à n.16.

Stellionatum committit donans rem duobus diuerſis temporibus, ibi.n.18.

Stellionatus accuſationi quo tempore præſcribatur, ibi.n.28.

Stellionatus pœnæ quandò ceſſent, & quomodo euitentur, ibi.n.25.

Stellionatus pœna an euitentur ex pœnitentia, & quid in alijs delictis, ibi.

Stellionatus criminis damnatus an incurrat infamiam, ibi.n.26.

Stipulatio.

Stipulationes, & contractus in id inuenti ſunt, vt vnuſquiſque quod ſua intereſt ſtipuletur, t.4.q.9.n.1.

Stipulari alter alteri non poteſt, ibi.n.2.

Stipulari non poteſt mater pro filio, nec pater pro filio emancipato, ibi.n.3.

Ex ſtipulatione tertij quandò nobis acquiratur actio: & quid in Eccleſia, dote, vel cauſa pia, ibi.à n.28.

Stipulatio an requirat cauſam, t.1.q.4.n.21.

Stuprum.

Stupratam virginem à filio, an poſſit cogi pater dotare, t.2.q.6.n.19.

Succeſſio.

Succeſſio ex iure primogenituræ competens duplex eſt, t.3.q.3.n.5.

Succeſſionis ius ſeu ſpes ſuccedendi in Maioratu ſequenti ſucceſſori recte ceditur, remotiori verò, aut extraneo non item, t.3.q.3.n.9.

Succeſſio Maioratus in pendenti eſſe non poteſt, ſed actu veloci legis quærit ſucceſſorem, t.3.q.4.n.14.

Succeſſio Maioratus non poteſt tranſitum facere de vna linea ad aliam, quouſque omnes de prima linea defecerint, ibi.n.15.

Succedentes in alterius ius, veluti Fiſcus, Prælatus, & vxor, quandò poſsint agere, vel conueniri ex contractu eius, in cuius locum ſucceſſerunt, in Miſcellan.t.4.n.17.

Subhaſtatio.

Subhaſtationes quæ neceſſariæ ſint in alienatione bonorum immobilium Eccleſiæ, & per quot dies ſint faciendæ, t.2.q.1.n.6.

In ſubhaſtatione publica pro ſatisfaciendis creditoribus ſi res ematur, an poſsit emptor moleſtari per alios creditores, t.4.q.2.n.21.

Subhaſtata bona, & adiudicata creditori poteſt debitor recuperare cum fructibus, ſoluto debito cum intereſſe, t.5.q.1.n.29.

Submiſſio.

Submiſsionis pactum in hæredem, & ſingularem ſucceſſorem tranſit, t.4.q.6.n.20.

Submiſsionis pacto non ſolum creditor principalis, ſed eius ceſsionarius vtitur aduerſus debitorem ceſſum, vel eius hæredem, t.6.quæ.3.num.13.

Subrogatio, ſubingreſſio.

Debitor ſoluens creditori in eius iura non ſubintrat, t.4.q.1.à n.2.

Correus ſoluens creditori, in eius iura ſine ceſsione non ſuccedit, ibi.n.5.

Fideiuſſor ſoluens non ſubingreditur locum creditoris ſine ceſsione, ibi.n.6.

Tertius pignoris poſſeſſor ſoluens creditori, ſi ceſ-

Digitized by Google

ſionem non obtinuit, quod ius habeat, ibid. à nu. 7.

Creditor hypothecarius ſi ſoluat anteriori creditori, in eius ius ſine ceſsione ſubintrat ibi. n. 15.

Creditor chirographarius ſi ſoluat creditori anteriori, in eius locum ſine ceſsione non ſuccedit, ibi. n. 15.

Extraneus ſoluens ex ſuis pecunijs creditori, ſi ceſsionem non habuit, in eius ius non ingreditur, ibi. n 16.

Mutuans pecuniam debitori, vt ex ea dimittat creditorem, quandò in eius iura ſuccedat, ibi. à nu. 19.

Tertius, vel chirographarius creditor ſi ſoluant creditori, in eius actionem priuilegiatam perſonalem ſuccedunt, etiam ſine ceſsione, ibid. nu. 25.

Maioratus poſſeſſor, qui ex ſuis pecunijs redemit cenſum impoſitum cum facultate Regia ſuper bonis Maioratus, an ſuccedat in ius creditaris, ſine ceſsione, ibi. n. 26.

Poſſeſſor Maioratus an poſſit mutuas pecunias accipere ad redimendum cenſum, quem ſoluit Maioratus, cum pacto ſubrogationis, & ſubingreſsionis, ibi.

Maioratus poſſeſſor ſi cum Regia facultate accipiat mutuas pecunias ad extinctionem cenſuũ Maioratus, ita vt mutuantes ſubroget in locum priorum cenſuum, an ſi nullitatem patiãtur, eadem opponi poſſit mutuanti, & eius ſucceſſoribus, ibi. n. 29.

Soluens Fiſco an in eius iura ſuccedat ſine ceſsione, ibi. n. 31.

Extraneus, qui dedit pecuniam debitori ſub annuo cenſu, vt dimitteret, creditorem cum pacto ſubingreſsionis, an in eius anterioritatem ſuccedat, etiam pro reditibus ex cenſu decurrendis, ibi. n. 32.

Emens pignus à debitore, cum pacto vt ex pretio dimittat creditorem, & in eius ius ſuccedat, ſubingreditur eius locum ſine ceſsione, t. 4. q. 2. num. 1.

Emens pignus, vt ex pretio dimittatur creditor, ſi de ſuccedendo in eius locum actum non fuit, in eius ius, & prælationem non ſubintrat, niſi ad effectum exeipiendi, & retinendi, t. 4. q. 2. nu. 3.

Emens pignus à creditore an in eius ius ſuccedat, an verò pignoris dominium acquirat, ibidem. nu. 18.

Subrogatus in omne ius, an videatur ſubrogatus quò ad reditus, & fructus decurſos ante ſubrogationem, t 6 q. 6. n. 18.

Subſtitutio.

Subſtitutionis, vel fideicommiſsi ius, an rectè cedatur, t. 3. q. 8. n. 18.

Syndicatus.

Magiſtratus dum in ſyndicatu eſt qualitèr ſit honorandus, & de pœnis eorum qui eum offendunt, t. 3. q. 3. n. 20.

T.

Tabellio.

Tabellio falſitatem committens in inſtrumento, vel iudicio nullo, an pœnam falſi incurrat, t. 2. q. 5. n. 4. & 5.

Tenuta.

Tenutæ iudicium an poſſit intentari in Regio Conſilio, ſi poſſeſſor Maioratus illum renunciauit vel ceſsit, t. 3. q. 4. & n. 8. & 9.

Tertius.

Tertius qypothecæ poſſeſſor liberatur dimittendo hypothecam, t. 1. q 1. n. 51.

Tertij poſſeſſoris recognitio, & obligatio ſolùm operatur, vt poſſit conueniri pro eo tempore, quo poſſidet, ibi n. 54.

Tertius poſſeſſor quis dicatur, ibi. n. 55.

Tertius poſſeſſor conuentus hypothecaria actione, tempore quo fundus plenus erat fructibus, an poſſit fundum retinere, vſquequò fructus percipiat, ibi. n. 59.

Tertius poſſeſſor, qui hypothecaria conuentus elegit dimittere, & dimiſsit hypothecam, an poſſit pœnitere, & ſoluendo eam recuperare, ibi. n. 60.

Tertius hypothecæ poſſeſſor an in foro conſcientiæ ſoluere teneatur creditori hypothecario, ib. num 61.

Tertius poſſeſſor, qui conuentus à creditoribus dimiſsit hypothecam ſi rurſus conueniatur à venditore, in priſtinam obligationem reincidit, ibi. n. 63.

Tertius pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor præſcribit aduerſus creditorem ſpacio 10 annorum inter præſentes, & 20 inter abſentes, quamuis adeſſet pactum de non alienando, t. 5 quæſt. 1. num. 13.

Tertius pignoris, vel hypothecæ poſſeſſor, ſiue ſponte, vel coactus ſoluat, an poſſit petere iurium ceſsionem: et quid ſi iniuſtus pignoris poſſeſſor ſit, ibi. à n. 21.

Tertio poſſeſſori ſoluenti an creditor actiones ſuas cedere teneatur, etiam contra ſe, t. 5. quæſt. 2. num 8.

Tertius poſſeſſor vt cogere poſſit creditorem ad ſoluendum, an teneatur ei offerre creditum aliud, etiam poſterius, ibi. n. 14.

Tertius poſſeſſor qui ſoluit ſi virtute ceſsionis aduerſus alium compoſſeſſorem agat, an contra ſe cedere cogatur, ibi. n. 20.

Tertio poſſeſſori hypothecaria actione conuento an competat exceptio cedendarum aduerſus creditorem, qui aliam hypothecam, vel fideiuſſorem liberauit, ibi. n. 39.

Tertio hypothecæ poſſeſſori, an actiones rectè cedantur poſt ſolutionem, t. 5. q. 4. n. 25.

Tertius poſſeſſor, qui ſoluit non obtenta ceſsione, an poſſit agere aduerſus principalem debitorẽ, vel compoſſeſſores, ibi. n. 39.

Tertius poſſeſſor qui ſoluit, ſi virtute ceſsionis agat aduerſus compoſſeſſores, an inſolidum,

vel pro rata eos cõuenire debeat, t.5.q.5.à n.18.

Tertins poſſeſſor agens virtute ceſſionis contra alios compoſſeſſores an teneatnr cedere cõtra ſe, t.5.q.5 n.19.

Tertius ſoluens pro alio ſortem cum vſuris, an poſſit ſi ceſſionem obtinuit, ab eo exigere vſuras vſurarum, ibi.à n.53.

Tertius poſſeſſor, qui ſoluit, & ceſſionem habuit, an poſſit pro omni credito ceſſo agere, licèt ipſe partem tantùm eius numeraſſet, t.6.quaſt.10. nu.51.

Tertius poſſeſſor ſoluens creditori in eius iura non ſuccedit ſine ceſſione, t.4.q.1.n.7.

Tertius poſieſior, qui ſine ceſſione ſoluit anteriori creditori, an doli exceptione ſe tueri poſſit aduerſns dominum pignoris, vel hypothecæ, & alios creditores poſteriores, licèt iniuſtus poſieſior eſset, t.4 q 1.n.8.

Tertio pignoris creditori ſoluenti an ius tantum excipiendi, an verò agendi etiam ius competat ibid.

Tertius pignoris poſteſſor qui ſoluit, an poſſit beneficio retentionis ſe tueri etiam aduerſus creditores anteriores, ibi.n 12.

Teſtamentum, Teſtator.

Teſtator ſi inſierit diſtrahi aliqnod prædium, vendi poterit ſine decreto, & ſolemnitatibus reqniſitis in alienatione immobilium minoris, t.2.q.2.n.8.

Teſtandi licentiam poteſt pater vni ex filijs concedere, licèt ex eo deſinat acquirere, t.2.qu.3. num.29.

Teſtamentum filij poſſunt pater, vel mater approbare quamuis ex eo alii filij lædantur, ibid. num 30.

Teſtandi libera licentia, quam pater filio concedere poteſt, an iurata eſſe debeat, ibi.n.32.

Teſtamenti executor an poſſit cedere officium ſuum alteri, t 3.q.1.n 43.

Teſtator ſi leget aliquam quantitatem ad opus pium perficiendnm, ſi opere facto aliqua quantitas ſuperſit, ad qnem pertinere debeat, t.4.q. 5.nu.35.

Teſtator ſi vni ex hæredibus onus æris alieni iniungat, an creditor aduerſus eum agere debeat, t.4.q.6.n.4.

Teſtamenta duo einſdem diei vnius teſtatoris ſi appareant, præfertur quod horam habet, t.8. q.3.n.11.

Teſtis.

Teſtibus probatur inſtrumentum deperditum, t.1. q.5.n.21.

Teſtibus probari poteſt mandatum ad negotia, ibi.n.4.

Teſtibus ceſſio probari poteſt, t.1.q 5.per tot.

Teſtis deponens falſum in iudicio nullo quomodo puniatur, t 2.q.5.n.5.

Teſtis an poſſit eſſe cedens contra ceſſionarium & eius teſtimonium qualitèr ei præiudicet, t.8. q 2.n.42.

Teſtis an poſſit eſſe cedens pro cedente, ibi.

Teſtes conſanguinei cedẽtis an poſſint eſſe teſtes pro ceſſionario, ibi.n.43.

Theſaurarius.

Theſaurarij Regij ſi ſoluãt virtute ſingraphæ falſæ, vel alij quàm creditori, an liberentur, t.5. q.9.à n.20.

Theſaurarij Regij an vti poſſint pecunijs, & earum dominium in eos transferatnr, ibi.à n.20.

Titulus.

Titulorum rubrica quandò ius faciãt, t.1.q 1.n.5.

Titulus, & cauſa pro vno accipi ſolent, & in qnibus differant, t.1.q.4.à n.2.

Titulus in materia ceſſionis quid ſit, ibi.n.6.

Titulus & cauſa ſuperueniens an confirmet ceſſionem, quæ ſine titulo, & cauſa fuit facta, ibi.n.9.

Titulus Ducis, Marchionis, vel Comitis, quas præheminentias habeat, & quis eorum ſit maior, t.3.q 3.n.18.

Titulus Ducis, Marchionis, vel Comitis an poſſit concedi ei, qui ſolùm habet iuriſdictionem, ibi.n.19

Titulus Vicecomitis, quam dignitatem habeat, & de eius præheminentijs, ibi.n.20.

Titulus nouus an acquiratur ex cauſa tranſactionis, ſiue res tradatur, vel dimittatur, t. 6.q.7 per tot.

Titulum nouum obtinentes non ex eo fatentur antiquum cuius virtute poſſideant nullum eſſe, ibid.n.5.

Titulos plures quis obtinere poteſt ad maiorem ſecuritatem, & cautelam, ibi n.6.

Titulus nouus an acquiratur ex tranſactione, quæ ſit cum ceſſione iurium. ibi.per tot.

Titulus non requiritur in ceſſione neceſſaria, t. 1.q.4.n.42.

Traditio.

Traditio ſi ſecuta non ſit, non incurrit quis pœnam impoſitam ei, qui alienauit, t.1.q.6 n.44.

Traditio ficta veluti per conſtitutum, aut precarium non ſufficit ad incurſum pœnæ, niſi interueniat actualis traditio, ibi n.45.

Traditio in corporalibus, & ceſſio in incorporalibus à pari procedunt, t.1.q.4.n.13.

Tranſactio.

Tranſactio, vel remiſſio facta per hæredem putatiuum, an verò hæredi noceat, t.1 q.1.n.47. & t.5 q 9.à n.4.

Tranſactio facta per minorem, vel Eccleſiam ſine ſolemnitatibus ſubſiſtit, ſi res immobilis ſuper qua tranſigitur, penes eos maneat, ſecùs ſi dimittatur, t 2.q.1 n.46.

Tranſactio ſuper re Maioratus conſiſtit, ſi res ſuper qua tranſigitur penes Maioratum maneat, ibi.n 47.

Tranſactionem an facere poſſit minor, vel Eccleſia ſuper fideicommiſſo, vel hæreditate eis non dum acquiſita, ibi.n.48.

Tranſactionem etiam iuratam ſi faciat minor, reſtituitur in integrum ſi læſio enormiſſima interueniat, & quid ſi læſio enormis tantum fuit, ibi.à n.50.

Tranſactio etiam iurata per maiorem 25. annis nulla

Digitized by Google

nulla eſt, ſi læſio enormiſsima interueniat, ibi. num.51.
In tranſactione magis quàm in alijs cōtractibus maturum iudicium requiritur, ibi.n.55.
Tranſigere an poſſit pater ſuper aduentitijs filij, t.2.q.6.n.29.
Tranſactio ſuper alimentis quandò conſiſtat, t. 3.q.8.n.29.
Tranſactio an poſſit fieri poſt ſententiam pendēte executione eius, t.3.q.11.n.26.
Tranſactio ſi ex vna parte non impleatur, an poſſit altera pars ab ea diſcedere, vel agi debeat ad implementum, t.8.q 1.n.21.
Tranſigere, paciſci, vel liberare debitorem an poſſit cedens in præiudicium ceſsionarij, t.8.q. 2.à n.24.
Tranſactio facta cum vno ex pluribus reis debēdi, an alijs proſit, t.5.q.7.n.13.
Tranſactio facta cum vno ex tutoribus an aliis proſit, ibi.
Tranſactio, vel liberatio facta cum hærede putatiuo, an vero hæredi noceat, t.5.q.9.à n.4.& t.1.q.1.n.47.
Tranſactio, aut rem tradendo, aut dimittendo perficitur, t.6.q.7.n.1.
Tranſactio de rebus Maioratus ſiue res poſſeſſori tradatur, ſiue dimittatur, nouum ei titulum non præſtat, ſed commodum Maioratus eſt, ibi n.2.
Tranſactio an nouū titulum præſtet tranſigenti, vel ex priori rem habere cenſeatur, ibi.per.tot.
Tranſactionis cauſa acquiſita per hæredem grauatum de reſtituendo, an ipſi, vel fideicommiſſario acquirantur, ibi.n.2.
Tranſactio ſubſequēs an nouet titulum priorem, ibi.n.4.
Tranſactionis cauſa ſi res tradita euicta ſit, an euictioni ſit locus; & quid ſi res ipſa tradatur ſuper qua lis erat, ibi n.10.
Tranſactionis cauſa rem ſuper qualis eſt dimittens, non intendit dominium transferre, ſed tantùm à lite diſcedere, ibi.n.14.
Tranſactio quandò ſuper lite: & quandò ſuper re litigioſa fieri dicatur, ibi.n.22.
Tranſactionis cauſa ſiue res tradatur ſiue dimittatur, an debeatur gabella, ibi.n.21.
Tranſactionis cauſa rem tradens, vel dimittens, an præſtet poſſeſſori vſucapiendi conditionem, ibi.n.13.& 16.
Tranſactioni, & pacto cedentis non poteſt contrauenire ceſsionarius, & an ſi contrauenіat, incidat in pœnam, t.6 in Miſcell à n.20.

Tranſmiſſio.

Tranſmitti an poſsit retractus ſanguinis in hæredem, in quo qualitas ſanguinis deficit, ſaltim ſi lis per defunctum conteſtata fuiſſet, t 3. q.2.à n.9.
Tranſmiſsibile, & ceſsibile eſt pactum de retrouendendo, t.3.q.2.à n.37.
Tranſmiſsibile quicquid eſt, non ſequitur quod ſit ceſsibile, t.3.q.8.n.2.
Tranſmiſsibile eſt quicquid cedi poteſt, ibi.
Tranſmitti, & cedi poteſt ius eligendi, ibi.n.5.
Tranſmiſsibile eſt ad hæredes fideicommiſſum vniuerſale, & ſingulare, ibi.n 6.& 7.
Tranſmiſsibilis eſt in hæredes obligatio conditionalis ex contractu, non verò ex teſtamento, t. 3.q.10.n 9.
Tranſmitti an poſſint actiones pœnales, & aliæ quæ ex delicto deſcendunt, t.5.q.6.n 36.
Tranſmitti an poſſit fideicommiſſum conditionale ex præſumpta defuncti voluntate, t.3.in Miſcell n.12.
Tranſmitti an poſsit bonorum poſſeſsio contra tabulas, ibi.n.10.

Tutela, Tutor.

Tutorem, cui ſolui poſsit, ſi non habeat pupillus, ceſſant vſuræ pupillares, niſi debitor eſset, qui legitimus tutor eſſe debebat, t.1.q.6.n.54.
Tutor qui non poteſt conueniri ad redditionem rationum niſi in loco adminiſtrationis, an alibi reſpondere teneatur, ſi ſoluatur ei intereſse ratione loci, & actor ſuis ſumptibus rationes deferre paratus ſit ibi.n 58.
Tutor in cuius electione eſt reſtituere fundum minoris, vel eius æſtimationem, non poteſt ſine decreto reſtituere fundum, t 2 q.1.n 42.
Tutor ſi cedat obligationem alternatiuam minoris, ad rem mobilem, aut immobilem an ex euentu pendeat validitas ceſsionis, ibi.n.43.
Tutelam filiorum amittit mulier per cōtractum matrimonii etiam nulli, t.2 q 5.n.6.
Tutor non poteſt accipere ceſsionem contra pupillum, etiam poſt finitam tutelam, t.2.q.6.à num.1.
Tutor eſſe non poteſt, qui debitor, aut creditor eſt pupilli, ibi.n.8.
Tutor vocatus ad tutelam in caſu mortis, vocatus cenſetur in caſu renunciationis, vel remotioni tutoris, t.3.q.4 n 11
Tutor an poſſit pecunias ad cambium, & ſub vſuris accipere, & quid de prælato, ſocio, & aliis, t.4.q 8.n.30.
Tutor negans ſe tutorem eſſe, an ammittat beneficium diuiſionis, t.5 q.3 n 30.
Tutor vnus qui ſolidum ſoluit, quandò aduerſus contutores ceſſionem poſſit deſiderare, vel vtilis actio ſine ceſſione competat, t.5. q.6.à n.13. & q.7.n 18.
Tutorem vnum habere, magis quam duos expediens eſt pupillo, t.5.q.7.n 1.
Tutores plures in ſolidum tenentur, niſi teſtator, vel iudex inter eos diuiſerint tutelam, ibidem num 2.
Tutor vnus ſi contradicat aliorum adminiſtrationi, quid faciendum ſit, ibi n.3.
Tutores licèt inter ſe diuidant tutelam, adhuc pupillo in ſolidum tenentur, ibi n.4.
Tutoribus, qui in ſolidum pupillo tenentur, lex quatuor indulget beneficia, ibi n.5.
Tutori, qui non adminiſtrauit, an competat ordinis beneficium, ibi.n 6.
Tutor vnus ex pluribus qui non adminiſtrauit, ſi ſol-

*uendo non ſit, an debeat priùs ad contutores, quàm ad magiſtratum, qui eum nominauit, deueniri, ibi.n.*8.

Tutor per beneficium diuiſionis conſequitur, vt alter qui adminiſtrauit tutelam, excutiatur, ibi.n.9.

Tutori in ſolidùm conuento cedenda ſunt iura aduerſus contutores, ibi.à n 11.

Tutor, aduerſus quem pupillus inſolidum agit, poteſt eum repellere exceptione cedendarum, ſi actiones ſuas aduerſus contutores cedere non valeat, ibi.

Tutori ſoluenti vtilior eſt ceſſio actionum, quàm vtilis actio, ibi.n.19.& 26.

Tutelæ actio tacitam habet hypothecã cum prælatione, ibi.n.19.

Tutor, qui ex proprio, vel communi dolo ſolidũ ſoluit, ceſſionis beneficio indignus eſt ibi.n.28.

Tutor reliquatus ſi non ſoluit, an carcerandus ſit, quamuis eſſet nobilis, t.5.q.8 n.9.

Tutor, vel curator non poſſunt auctorizare minorem, ad eorum commodum, t.5.q.20.n.10.

Tutor, qui bona fide rem alienam quaſi pupilli diſtraxit, de euictione non tenetur, ſed vtilis in pupillum actio competit, t.5 q.11.n.9.

Tutor, qui ſine ſolemnitatibus rem alienam quaſi pupilli eſſet alienauit, an de euictione teneatur, ibi.n.31.

Tutoris factum quatenùs præſtet pupillus, t.5.q.11.à n.9.

Tutoris dolus qualitèr noceat pupillo, & ex eo teneatur, ibi.

Tutor ſi ob litem malitioſè inſtitutam in expenſis litis condemnetur, an executio ſententiæ fieri poſſit in bonis minoris, ibi à n.27.

Tutor, vel curator ſi alienent bona minorum ſine ſolemnitatibus, poſſunt ſine aliqua excuſſione bona alienata vindicari per minores, ibi. à n 31.

Tutelæ actio ſi cedatur, an cum ſuo priuilegio tranſeat in ceſſionarium, t.6.q.2n.2.

V.

Valor.

Valor contractus, vel actus an pendeat ex futuro euentu, t.2.q.1.n.43.

Valor actionis minuitur ſi exactio à pluribus ſit facienda, t.3.q.12.n.15.

Variatio.

Variare nõ poterit qui nominauit ad emphyteuſim ſi nominato iura ſua ceſſit, t 6.q.8.n.5.

Vaſſallus

Vaſſalli quæ ſeruitia, & obſequia dominis ſuis præſtare teneantur, t.3.q 6.n.24.

Vaſſalli dum alloquuntur dominum, an ſtare debeant capite deoperto, vulgo enpie, ydeſcubiertos, *ibi.n.25.*

Vaſſalli an teneantur oſculari manum domini: & quod iuramentum ei preſtent: & an genibus flexis præſtandum ſit, ibi.n.25.

Vaſſalli quod obſequium in his Regnis præſtent dominis ſuis, ibi.n.27.

Vaſſallus an præſcriptione ſe tueri poſſit, vt aliquod obſequium tantùm; vel nullum præſtet domino ſuo, ibi.n.31.

Vaſſallus etiam præſcriptione immemoriabili non poteſt ſe eximere ab obedientia ſui Principis, ibi.n.29.

Venditio, Vendens.

Vendens, & alienans poſt formatum concurſum creditorum, ſtellionatum committit, 1. q.1. nu.39.

Venditio liberi hominis rei ſacræ, & religioſæ, quo ſenſu ſubſiſtat, ibi.n.40.

Vendere, & cedere pro vno accipiuntur, t.q.2. nu.2.

In venditionibus quid operetur clauſula ceſſionis iurium, *t.1.q.3.n.10.*

Venditionis titulo dicitur facta ceſſio, quæ pretio accedente ſit, t.1.q.4.n.29.

Vendere ſi quis promittat, vni deindeq; vendat alteri, ſecundus præfertur primo, quamuis traditio non interueniat, t.1.q.6 n.4.

Vendere qui promiſit pretio accepto, ſimulque tradidit, an ſine alia venditione transferat dominium, ibi.n.36.

Vendere promittens non incurrit pœnam impoſitam vendentibus, ibi.n 43.

Vendere nulli alij quàm mihi ſi quis iure iurando promittat, valet venditio alij facta, & quandò ſecùs, ibi.n.71.

Venditor, qui in venditionis actu cauit de ſpeciali hypotheca rei venditæ, præfertur in ea alijs emptoris creditoribus, t.2.q.2.n.22.

venditio, & alienatio ſi ſit nulla, ſtellionatus pœna locum non habet, t.2.q 5.n.32.

Vendita re in publica ſubbaſtatione, an poſſit emptor moleſtari per alios creditores, etiam anteriores, t.4.q.2.n.21.

Venditiones publicæ non facilè ſunt retractandæ, ibi.n 24.

Vendita re, vel fundo, tranſeunt in emptorem iura realia competentia ratione illius rei, vel fundi: actiones verò perſonales non transferũtur, niſi cedantur, t.4.q.7.n.1.

Vendita re, vel fundo an tranſeat in emptorem quæcumque ſeruitus, ſiue ius fundo pertinens, licèt ceſſum non ſit, ibi.à n.8

Vendita hæreditatis portione ſua per cohæredem, an portio hæreditaria poſtea deficiens ad eum, vel ad venditorem ſpectet, vide Hæreditas.

Vendito, vel ceſſo cenſu, an penſiones eius decurſæ non dum exactæ, vendita, aut ceſſæ cenſeantur, vide Cenſus.

Vendito cenſu emphyteutico, an tranſeant in ẽptorem ius declarandæ caducitatis incurſæ ante venditionem, vide Cenſus.

Vendito fundo locato, an penſiones decurſæ, nondum exactæ, ceſſæ, & venditæ cenſeantur, vide Locatio.

Vendito pignore, an videatur ceſſa, & vendita pignoraticia actio competens creditori, vide Pignus.

Vendi-

Vendita re, vel fundo, tranſit in emptorem ius excipiendi, & retinendi, ſine ceſſione, t.4.q.7. num 28.

Vendita re à qua quis fuit ſpoliatus, an tranſeat in emptorem ſine ceſſione interdictum recuperandæ poſſeſſionis, ibi,n.35.

Vendere inuitus nemo compellitur, præterquàm in aliquibus caſibus, t.5 q 1.n.5.

Venditio quæ iure creditoris fit, & ea quæ iudicis auctoritate in publica ſubhaſtatione celebratur, in quibus differant, t.5 q 13.n 6.

Vendens, vel locans dolia vitioſa, ſi conuenitur ad damna, liberatur ſi cedat actiones ſuas contra fabrum à quo dolia habuit, t.5. queſt.14. nu.18.

Venditiones, quas facere ſolent Maioratus poſſeſſores alicuius iuris, vel cenſus pro tempore vitæ ſuæ, quandò ex modicitate pretij poſſunt impugnari, t.6.q.10.à n.15.

Vendens, vel obligans rem non ſuam, vel alij ſpecialitèr obligatam, non expreſſo onere, ſtellionatum committit, t.7.q.2.n.6.

Venditor cenſus tenetur certiorare emptorem de oneribus, & hypothecis bonorum ſuper quibus imponitur, ibi.n.7.

Vendens rem ſub generali obligatione bonorum comprehenſam, ſtellionatum non committit, & ſatisfacit ſi emptori caueat de indemnitate, ibi.n.10.

Venditio rei ſpecialitèr cenſui perpetuo ſuppoſitæ nulla eſt; secùs ſi generalis tantùm obligatio eſſet, ibi n.12.

Venditio rei cenſui redimibili obligata valet, cogitur tamen venditor rem liberare, aut idoneè de indemnitate cauere, ibi.n.13.

Venditor cenſus iam conſtituti non tenetur de euictione, quamuis aliquæ hypotheca eius ſint euicta, t.7.q.3.n.36.

Venditor hæreditatis non tenetur de euictione, etiã ſi ſingulæ eius res euincãtur, t.7.q.5.n.14.

Venditor hæreditatis etiam poſt venditionem conueniri poteſt à creditoribus hæreditarijs, t.3.q.8.n.33.

Vidua.

Viduæ coruſcant radiis, & dignitate maritorum, & Comitiſſæ, & Duciſſæ appellantur, t.3.quæ.3. n.29.

Vidua propter ſtuprum an amittat medietatem lucrorum coniugalium, t.3 q.7.n.33.

Vidua an poſſit vſuras dotis non ſolutæ exigere à promiſſore, ſine ceſſione hæredum mariti, t.4. q.8.n.41.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas vt teneatur de damno dato in eius territorio, an ſtatuto iuſtè caueri poſſit, t.5 q. 6.n.29.

Vniuerſitas vbi tenetur de damno dato in eius territorio, ſi ſoluat, poteſt petere iurium ceſſionem, vel vtili actione, ſine ceſſione agere contra eum qui damnum dedit, ibi.

Voluntas.

Voluntas declaratur ex actu nullo, t 2.q 5.n.21.

Vſucapio.

Vſucapi poteſt contra debitorem res, quam pignori dederat, vel hypotheca, non tamen ex eo ius pignoris, vel hypotheca extinguetur, t.5.q 1. n.12.

Vſucapiendi conditionem an acquirat is penes quem dimittitur res ex cauſa tranſactionis, t. 6.q.7.à n.13.

Vſura.

Vſuræ pupillares ceſſant ſi minor non haberet tutorem, cui ſolui poſſit, niſi debitor eſſet, qui legitimus eius tutor eſſe debebat, t.1.q.6.n.54.

Vſuræ criminis grauitas, & pœna, t.3.quæ.12. nu 26.

Vſurarium contractum nulla conſuetudo licitum efficere potiſt, & an ſaltim à pœna excuſſet, ibi.à n.25.

Vſurarios contractus non poteſt Princeps permittere, nec ſuper eis diſpenſare; nec etiam Summus Pontifex, ibi n.28.

Vſurarij hæredes an inſolidum, vel pro rata tenentur ad reſtitutionẽ vſurarum, t.4.q.6.n.3.

Vſuras dotis non ſolutæ an poſſit vidua exigere à promiſſore, ſine ceſſione hæredum mariti, t. 4.q 8.n.41.

Vſuræ dotis promiſſæ an ſoluto matrimonio debeantur mulieri, vel marito, ibi.

Vſuras vſurarum an poſſit exigere virtute ceſſionis, qui pro alio ſoluit ſortem cum vſuris. t.5. q.5 à n.53. Vbi de tertio, fideiuſſore, & alijs ſoluentibus ſortem cum vſuris.

Vſuras ſi poteſt exigere creditor à debitore, an priuilegium illud transferatur in eius ceſſionarium, t.6.q.2.à n.27.

Vſuræ dotis retardatæ quandò viduæ debeantur, ibi.n.35.

Vſuras vel intereſſe dotis retardatæ maritus iuſtè exigit à dotis promiſſore, vel debitore, ibi. nu.39.

Vſuras quas exigit Fiſcus, an & eius ceſſionarius iuſtè exigat, ibi.

Vſuræ perceptæ vltra legitimum pretium cenſus, vel alterius iuris annui venditi, an quotannis cedere debeant in extinctionem ſortis principalis, t.6.q.10.à n.34.

Vſus.

Vſus cedi, aut alienari non poteſt, & quid in vſu alicuius ſyluæ, vel montis, t 3.q.1.n.16.

Vſufructus, vſusfructuàrius.

Vſumfructum amittit vſufructuarius, qui illum extraneo cedit, t.2.q 5.n.2.

Vſumfructum legalem, quem habet pater in aduentitijs filij, an poſſit remittere, vel renunciare in creditorum, vel aliorum filiorum præiudicium, t.3.q.3.n.27.

Vſusfructus per patrem filio remiſſus an debeat ei in eius legitimam imputari, ibi.n.28.

Vſusfructus, quem habet pater in aduentitijs, non poteſt filius præiudicare contrahendo, teſtando, aut delinquendo, t.2 q.6.à n.16.

Vſu-

Digitized by Google

Vſufructu pro conſtituendo actio, an rectè cedatur, t.3.q.1.n.13.

Vſufructuarius ſi vendat fructus, an proprietario ius retrahendi competat, ibi.n.15.

Vſusfructus ſi cedatur, an cedentis, vel ceſſionarij mors expectanda ſit; t.3.q 5.n.27.

Vſusfructus in dotem datus marito, & ſoluto matrimonio locatus, aut venditus mulieri, an per eius, vel mariti mortem debeat extingui, ibi.n.38.

Vſusfructus nominis, quod ego debeo, vtiliter mihi relinquitur, t.3.q 9.n.10.

Vſufructuarius omnium bonorum, vel quota hæreditatis, an à creditoribus conueniri poſſit, ibi.n.17.

Vſufructuarius quæ onera ſoluere teneatur, ibi.

Vſufructuarius à lege iura actiua habet, & paſſiua aduerſus eum competunt, ibi.n.19.

Vſufructuarius an ſine ceſsione proprietarii agere, vel exigere poſsit, ibi.n.18. & in Miſcell. t.4.n.23.

Vſufructuario cenſus, an proprietario debeat fieri redemptio, t.6.q.6.n.19.

Vſusfructus ius, alia vè commoditas, ſi pro tempore vitæ cedatur, aut vendatur, quod ſit iuſtum eius pretium; t.6.q.10.à n.15.& 22.

Vxor.

Vxor an poßit renunciare lucris coniugalibus in præiudicium creditorum, vel filiorum, t.2.q.3. n.22.& 23.

Vxor ſi ſe opponat executioni factæ in bonis mariti, cauſa efficitur ordinaria: & ex quibus ſimiles oppoſitiones excludantur, t.3 q.7.à n.26.

Vxoris, & viri appellatione ſponſa, & ſponſus in fauorabilibus continentur, t.4.q.8.n.4.

Vxor, quæ tenetur ſtare locationi factæ per virũ, an poſsit ſine ceſsione hæredum eius agere etiã executiuè contra conductorem pro penſionibus, ibi.n.42.

Vxor ſimul ſe obligans cum marito, cenſetur fideiuſsiſſe, quia ad maritum omnis pecunia perueniſſe præſumitur, t.5.q.3.n.3.

F I N I S.

R O M AE,

Sumptibus Ioſephi Corbi. M. DC. LVIII.

SVPERIORVM PERMISSV

304

Digitized by Google

A. PANDIMIG''O
RESTA''RO
DI
LIBRI - ROMA